II,1
8a

Λ. 86.

Nicht von J. de Cuba verfaßt
sondern nach der lat. Hs. e. unbek. Verf.

K. SÄCHS. BIBLIOGR. SAMMLUNG

II. 47. Muthr 642 II 1. 8a.
Hb *8944
J 160

Ortus sanitatis.

Incipit prohemium p̄ntis Operis.

Omnipo
tētis eter
niq3 dei.
toci⁹ nature cre
atoris opera mi
rabilia admirā
daq3 mecū vici
bus iteratis crebrius p̄cogitando reuol
ui Qualiter a mundi exordio celo creato
lucidissimis ip̄m decorauerit stellis. Qui
bus ⁊ influendū increata om̄ia sub celo.
vim dedit ⁊ v̄tutē Quō etiā elemēta qua
tuor miro inter se mō differētia ex nihilo
pulcerrimo ꝓduxerit ordine. Ignē vide
licet calidum ⁊ siccū Aerem calidū ⁊ hu
midum. Aquā frigidā ⁊ humidā Terrā
siccam ⁊ frigidam Suam ꝓpriam vnicuiq3
p̄bēs naturam Qualiter insup summus
artifex ⁊ mgr̄. herbis. lapidibus. cūctisq3
animantibus ꝓductis. ad vltimū hōiē
ceteris om̄ibus creaturis nobiliorē fece
rit atq3 formauerit. Ac sic cuncta dispo
suit. Ut cūcta sub celo eē. vitā ac motum
habentia Stellis mediantib⁹ suam sorti
rent̄ naturā ac subsistentie pmanentiam
Essentq3 in om̄ibus ex quatuor erūpenti
bus elemētis siue herbis. lapidibus. siue
etiam animalibus. quatuor elemētoꝝ na
ture. caliditas. frigiditas. humiditas. sic
citasq3 pmixte. Etiā in hūanis corporibus
in mensura ac tpamento optimo vite ac
nature hōis ꝯuenienti. Et illo stante tpa
mento pfecta hō potiret̄ sanitate. Ipso
vero dissoluto p debiti r̄giminis dissolu
tionē cū caliditas victrix sup ceteras exi
steret naturas frigiditatē expellere labo
raret Aut caliditatē frigiditas extingue
re velit Siue hō cū inordinatis repleret̄
humoribus. Uel a naturali humiditate
si nimiū p defectū r̄cederet. In magnas
statim īcideret infirmitates morti appro
pinquans. Huius aūt ratio dissolutōis
naturaꝝ In quibus hōim vita cōsistit ⁊
sanitas Nō vna sed multiplex foret assig
nanda Nunc etem̄ celi occulte venenate
influentie hōis nature ꝯtrarie. Tunc vo
aeris impuritas seu cibus incōueniēs. la
borq3 inordinatus Alieq3 q̄ plures a pfe
cta sanitate transferentes hōiem Quas
enumerare om̄es si velim facili⁹ mihi fo
ret arene maris vt arbitror r̄ddere rōem
Profecto cū plus mille circūstent picula
hōiem Suntq3 accidentia sanitatē hōis
dissoluentia Juxta sideꝝ variū influxum
fere innumera Ita vt quo vē securus sit
homo sanitatis aut vite vix vllū momen
tum sit repibile. Hec tacitus dū mecum
reuoluerem. ex aduerso memorabar crea
toris sapientiā. qua ab initio generi hūa
no in tantis p eū ꝯstitutis piculis de salu
bri ꝯuenientiq3 remedio ꝓuiderit. herbis
sc3 animātibus ceterisq3 creaturis. q̄bus
eam virtutem indidit vt naturas dissolu
tas r̄duceret ad debitū tpamentū. armo
niam. ⁊ proportionē Una etem̄ herba ca
lefacit. altera frigiditatē inducit. queq3
scd̄m gradū sue ꝯplexionis ⁊ nature. Ce
tereq3 sic creature in aq̄s. seu terra esse ha
bentibus. ad ꝯseruationē vite hōis cōfe
runt Creatore nature ita disponente. Ut
haꝝ v̄tute herbaꝝ. creaturarūq3 ceteraꝝ
hō virib⁹ destitut⁹ p p̄maꝝ q̄litatū distē
peramentū in integram r̄dire possit sani
tatem Et quia ī hac mortali trāsitoriaq3
vita cariorem ac desiderabiliorē vere sa
nitatis corpis thesauꝝ. hōiem possidere
sit impossibile. Sapiente dicente Eccle
siastici tricesimo. Melior est inquit omni
auro ⁊ argēto salus aīe ⁊ validū corpus
q̄ census inmensus Non est em̄ cēsus sup
censum salutis corpis Uisum est mihi fo
re optimū cū ꝯponē libꝝ multitudinē fi
guraꝝ sub certis ꝓprijs colorib⁹ effigia
taꝝ herbaꝝ. lapidū. animaliū. ceterarūq3
creaturaꝝ cōtinentē ipaꝝ etiā descriptā
v̄tutem Nec laudabilius efficere me po
tuisse hoc ope. cum bn̄ valentibus mag
nū afferat solatiū. pacientibusq3 cōferat
non modicā vtilitatē Idip̄m autē pfici
endū me p̄mo p̄ncipalissimeq3 caritas vr
gebat. q̄ coꝝ inopie me fecit ꝯpati q̄bus
tempalis nō submīstrat facultas. p nece
ssitate ꝯducendi medicos ⁊ apotecarios
pecunia eis deficiente. Nam hij huius

doctrina libri adiuti. sumptib⁹ admodū exiguis ꝓcurrentibus. Ipsis sibi conferre valebunt pseruatiua. remedia: pfectaq̄ʒ medicamina Ad idē aggrediendū non minus me mouit. sed ꝛ pmaxime. nobilis quidā dn̄s. q̄ regna. terrasq̄ʒ varias peragrando. videlicet Alemaniā Ytaliā Hystriā Slauoniā Croatiā Dalmatiā Greciam Corfoniā Moreā Candiā Rodum Cypriam Terrā q̄ʒ sctām. cū sua ciuitate ihrl'm Abinde in puā eundo arabiā versus montē synai. A mōte syna versus mare rubrū Alcayr ꝛ babilonē. ꝑ alexādriaʒ vsq̄ʒ in egiptū. ꝛ cetera de sepe dictis herbis. aīalibus. lapidib⁹. ceterisq̄ʒ ad cōfectionē medicinaꝝ necessarijs. ꝛ ꝑpter raritatē in ꝓgnitis. magnā accepit experiētiā. eaꝝ v̄tutē dscribēs. ac eaꝝ silitudīes sublineamētis ꝓueniētib⁹. certisq̄ʒ colorib⁹ effigiare ꝓcurauit. Que etiā oīa ꝛ singl'a sub debitis figura. forma. colore. exq̄sitoq̄ʒ ordīe ī p̄nti ope dpicta īueīes His igit̄ duobus pmotus. laudabile hoc op⁹ incepi. dei fret⁹ auxilio. cōfeciq̄ʒ exꝓbatissimis medicinaꝝ mgr̄is. Auicēna videlicet Ypocrate Galieno Uincentio Serapione. Plateario. Plinio Diascoride Pandecta Iohāni mesue Palladio Cōstantino Almāsori Ceterisq̄ʒ q̄ꝫ plurimis non min⁹ exptis. Placuitq̄ʒ vt ortus sanitatis appellaret̄. Diuidit̄ āt hic totus liber in tractat⁹ octo. quoꝝ vnusq̄sq̄ʒ singularem ꝓtinet materiā. Primus itaq̄ʒ tractat de herbis. ceterisq̄ʒ q̄ ad vsum medicine ꝓcurrūt In quo etiā herbaꝝ aptas figuras ꝓperies. Scd̄s de natura ꝯplexione q̄ʒ m'ltoꝝ aīaliū vitā in terris ducentiū Terci⁹ de auib⁹ earūq̄ʒ naturis Quartus de piscibus earūq̄ʒ ꝓꝑetatib⁹ ꝛ naturis. Quintus de lapidibus preciosis eorūq̄ʒ virtutib⁹ Sextus de dispositōe vrine ei⁹ colore ꝛ significatōe Septimus cōtinet registꝝ ꝑ facili inuentōe egritudinū ꝛ remedioꝝ Octauus ꝛ vltimus ꝓtinet tabulam s̄m alphabeti ordinē. oīa ī hoc libro ꝓtenta demrāntem. Pergat hic ortus nr̄ redolēs amenissim⁹ in vniuersū orbē. cunctosq̄ʒ sese desiderātes r̄creet. Tibi igit̄ o creator celoꝝ terreq̄ʒ. q̄ cūctis herbis aīalibus. lapidibus. ceterisq̄ʒ in ope hoc cōtentis. influxisti curatiuā v̄tutē. immēsas refero gr̄as. cū thesauꝝ hūc hactenus absconditū mihi dederis in lucē ꝓducere. Tibi hōr ꝛ gl'a in secta sempiterna. Amē

Capitulū Primum

Arona Pandecta ca. j. Aaron grece. Arabice Siricātica. latine vero Barba aaron vel larus vel serpētaria mior. Ibidem aarō herba est hn̄s folia dragōtee silia. sed minora ꝛ plana nō varia hn̄s v̄gā duaꝝ palmaꝝ ꝛ colorē purpureū Cui⁹ semē coloris est crocei Et hʒ radicē albā hn̄tem bulbi rotūditatē simile dragōtee. q̄ cruda ꝛ cocta māducari pt̄. q2 nō ē valde amara. folia ei⁹ posita ī sale māducant̄ Est ca. ꝛ sic. ꝯplexionis in. j. g̊. v̄tutis dissoluēdi laxādi ꝛ extenuādi. Gal. li. ij. de cib circa finē ca. de aarō Est q̄dē radix h⁹ plāte ꝑsil'is comesta ei q̄ rape Et subdit Et optet q̄dē porē ipsius

K. SÄCHS. BIBLIOGR. SAMMLUNG

effundere aq̃ ſm elixationē. deinde i alte
rā calidā intromittere Ut in caulibus ⁊
lenticula dc̄m eſt Et idē li. vj. de ſim. far.
ca. Aaron ſiue Serpentaria minor. Hec
enim ex terreſtri pro ceſſit ſba calida. Et
ideo abſterſiue v̄tutis eſt. nō tñ violēter
ſicut dragōtea. ſʒ in calefaciēdo ⁊ ſiccan
do pmi ḡdus ſcōm vtrūqʒ Sʒ vtiliores
ſunt radices ip̄ius. Paulus ca. Aaron ca
lide ⁊ ſicce eſt complexionis in pmo ḡdu

Operationes

A Dyaſ. ca. Aaron Uirtus ſiue opatio
ip̄ius eſt in ſemine. radice ⁊ folijs. q̄ mix
ta fimo bubalino. ⁊ cathaplaſmatibꝰ ad
hibita. podagricis medet̄ B Radix
eius extenuat pingues hūores nō medio
criter Uñ ad expellendū toracis humorē
vtiliſſima ē tota herba Extenuatoriā hʒ
virtutē. ſʒ nō forte ſicut dragontea ſic tñ
calefacit C Radix eiꝰ collecta reponit̄
ſicut dragōtea ⁊ ciclamis D Pādecta
Ad mēſtrua ꝓuocāda. ſuccꝰ eius ꝑ peſſa
riū initiat̄ E Cōtra inflationes auriū
tuburoſitates Aarō cū ip̄a herba buliat̄
in vīo ⁊ oleo cōi addito cimino fiat inde
emplaſtꝝ F Cōtra emorroides l' ficus
herba ip̄a ⁊ tapſus barbatꝰ. decoquant̄
in vino vl' aq̃ ⁊ fiat ſup eis eucatiſma.
G Cōtra frigida apoſtēata herba ip̄a
cū tuburoſitatibus cū axugia veteri te
rat̄. ⁊ in teſta calida ponat̄. ⁊ ſupponat̄.
H Cōtra ſcrofulas nouellas. herba ip̄a
⁊ ſquilla cū axugia vrſina veteri ſuppo
natur I Ad faciē depurādam ⁊ cutim
ſubtiliādam. ex tuburoſitatibꝰ ſuis deſic
catis fiat puluis ſubtiliſſimus. ⁊ cōficiat̄
cū aq̃ roſaꝝ. ⁊ ponat̄ ad ſolē donec aq̃ ex
toto conſumat̄. ⁊ ita fiat ter vel q̈ter. vel
amplius. ⁊ ex puluere ſolo. vl' ꝑfecto cum
aq̃ ro. illiniat̄ facies. ⁊ hec vocat̄ gerſa l'
ceruſa ſerpentarie minoris. Et ſil'r p̄t fie
ri de maiori K Gali. ij. de cibis Eſt em̄
ip̄ius nutrimētū bonū ſi aliquis ex pecto
re ⁊ pulmōe aliq̇d expellere vellet in ip̄is
collectoꝝ ⁊ groſſoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ humoꝝ. iā
comeſta L Galie. de ſim. far. Radices
aaron comeſte incidūt inciſiōe ē tpata hu
moꝝ groſſiciē. q̄re ⁊ excreatōibus que ex
torace ſunt ydonee Dragontea vero ad
hoc magis eſt ydonea

Capi. Secundū.

A Brotanū gre. ⁊ latīe. ara. heſum.
Pli. li. xxj. Abrotanū ē herba iocū
di odoris. ⁊ ḡuis. floꝝ eſtate. flos
eiꝰ ē aurei coloris. vacuū ſp̄ōte ꝓueīt Se
rit̄ āt ſemīe meliꝰ q̄ ſurclo l' radice. Se. li.
aggre. ca. abrotanū Sunt eius due ſp̄ēs
Una dr̄ maſculꝰ ⁊ alia feīa Sʒ feīa eſt fere
ſicut maſculꝰ. Et drūt in h̄ q̄ ip̄a ē planta
ſil'is arbuſto. hn̄s fo. alba. ⁊ eſt plēa folijs
q̄ ſūt ſup rāos eiꝰ ſciſſa ꝑua ſciſſura ſicut
fo. feniculi. ⁊ in ſūmitate eiꝰ eſt flos ad ro
tunditatē tendēs. aurei coloris. apparēs
in eſtate. ⁊ hʒ odorē bonū cū pauca ḡue
dine amari ſaporis. Maſculꝰ v̄o hʒ rāos
lignoſos aliq̄ntulū ⁊ ſubtiles. ⁊ eſt habēs
ſemina ꝑua ſicut abſintheū. Dyaſ. ca. de
abrotano Abrotanū q̄d ml'ti Eracleā di
cunt. aut gliciaconon. ⁊ ē feīa. eiꝰ frutex ē
cū albͦ folijs ⁊ minutis ⁊ diuiſis ſicut eri
ſio. circa ip̄a flores hn̄s auroſos. ⁊ i eſta

te nascentes. ⁊ ipa est odorata cū aliqua gluedine. gustū hꝫ amarissimū. tale em̄ est siculū abrotanū. Sa. vj. sim. far. ca. j. Abrotanū ex eo ē masculꝰ ⁊ feia. ⁊ ipiꝰ sba est terea q subtiliauit calor. ⁊ sapor eius est amarus. ⁊ est i eo pax stipticitatis Et est ca. in. iij. g. ⁊ sic. in. ij. Et ē calidius absinthio ⁊ minꝰ stipticū l acerbū. ⁊ est cū qdā salsedine. ꝓpter qd cacostomaticū ē. s; absintheū eustomaticū est. ꝑcipue ponticū Aui. li. ij. ca. de abrotano Abrotanū est ca. ⁊ sic. in. ij. g. ⁊ est subtile amax. ⁊ i ipo sunt tenenitas ⁊ subtiliatio. Pla. Abrotanū ē ca. in. j. g. sic. i. ij. subtl'e amax adustū

Operationes.

A Pan. ca. x. Si ex abrotão fiat cinis. ⁊ ex eo fcō lixiuio caput lauet. curat allopitiā. hoc opat̄ silr ipa herba i lixiuio bulita B Semē eiꝰ i aq bulitū curat asma ⁊ pectoris ꝯstrictōez C Abrotani fumigiū spentes excludit. succ eiꝰ bibitꝰ valꝫ ꝯ venenū reptiliū D Eucatisma ex aq ebulitōis ipiꝰ fcm̄ ꝓuocat mēstrua Ipsa herba cū oleo veteri trita ⁊ puncta. frigora tiptica febriū curat E Ga. in li. vts Abrotani folia ⁊ flores vlcez mūdificatiua apparent ⁊ exacerbatiua. qnetiā qtqt fm piodos occupant̄ si etiā supfricaueris an̄ inuasionē minꝰ rigebūt. q ātlūbricos occidat decēs ē. eo q ipm ē amax F Et elixū cū malo citōio. l pāe appositū sanat iflatōes oculoz. ⁊ ꝯfert pustul' cruda ipa herba ⁊ elixa G Abrotanū ustū ca ⁊ siccū ē vtutis plꝰ q cucurbita sicca vsta Idē ista vlceribꝰ hūidis ꝯueit sine inflāmatōe. ⁊ maxie ei q in ꝑputio pudēdi exigere cernit̄ Et iō ad alopitias ꝯfert cum oleo veteri s. anetino aut sisamino. est em̄ subtiliū ptiū mordicatiuū ⁊ calidū H Aui. Abrotanū adustū ꝯfert alopitie. ppe cū alkerua. aut oleo de rafano Et abrotanū ꝯfert ad hoc vt nascat̄ herba. q tarde ē natiuitatis. qn̄ coquit̄ cū qbusdā oleis ꝓpter suā appertionē I Et ꝯstringit sanguinē gingiue Et resoluit apata flegtica K Dias. Semē abrotani elixū i aq aut crudū ifusū i aq. ortomicis medet̄ cō quassationibꝰ. pleureticis ⁊ paliticis. cū betōica ⁊ ꝑdito dā. ⁊ sciaticis ⁊ dissurie singulare ꝑsidiū ē L Se. Soluit vētrē expellit lūbricos ⁊ ascarides. ⁊ soluit superfluitates flegticas ab intestinis Isto semine caremus in ptibus istis

Ca. Tercium.

Absinthiū la. gre. absinthiō. ara. saricō. Absinthiū grecū nom̄ est cuiꝰ ꝓbabilꝰ ē qd in pōti rgione nascit̄ Vn̄ ⁊ pōticū appellat̄. Pla. li. de sim. me. Absinthei duo sunt gn̄a. vnū in pōto isula repit̄. Vl' q pōticū hꝫ saporē Colorem hꝫ viridē. sapore amax ⁊ tl'e mīoris ē effectus. Aliud est absinthiū rōnū ⁊ meliꝰ ex eo ē qd ē rmotū ab odore maris. ⁊ qd onit̄ in terris liberis. ⁊ hꝫ folia alba lenia ⁊ plā In fine veris colligit̄ In vmbra exsiccat̄ ⁊ pannū fuat̄ Absintheū duas vtutes hꝫ ꝯrias. ꝯstrictiuā ex gssitudīe sbe ⁊ ponticitate. laxatiuā ex caliditate ⁊ amaritudine. Gal. i epla q glutōi misit Absinthiū inqt vtutes ꝯrias hꝫ. vnā laxatiuā. ⁊ alte

ram stipticaꝫ.ꝓpter hoc.si daẽ in morbo
nõ dũ digesto.materiã vt fugat inobedi
ens indurat.vñ qi bellũ facit.ṽtus em̃ la
xatiua materiã mouꝫ.vt cũ egestõe exeat
⁊ ṽtus stiptica materiã indurat.⁊ ꝓhibꝫ
ne moueaẽ.q̃re laborat natura. Quo da
to cũ materia morbi digesta ẽ.fit obediẽs
facilisq3 ad exeundũ duob⁹ modis. Uno
q3 vis laxatiua ei⁹ materiã dissoluit Alte
ro q3 põticitate sua ↄꝑimẽre adiuuat ad
excludendũ materiã morbi.q̃ est in ↄcaui
tatib⁹ mẽbroꝝ. Xpo.iu q̃dã epl'a Absin
thiõ est calidũ q̃dẽ mediocriter.succ⁹ aũt
nimis hũores colericos si fuerit infusum
in vino.ꝑ vrinã purger.ꝓpter qð in vẽtre
fleg̃ ↄsistẽs nihil iuuat.ṽtutẽ em̃ stipticã
hꝫ.⁊ q̃ in eo est amara ṽtus ẽ. Constan.in
li.g̃duũ. Absinthiũ ca.est in.j.g̃.sic.in.ij.
Ex li.de naẽa reꝝ Unũ est gen⁹ absinthij
viride.magis amarũ. Aliud ṽo subalbi
dũ nimis amaꝝ. Et dr̃ hr̃e q̃litates ↄ̃rias
s.ↄstrictiuã ex g̃ssitudine sbe Et laxatiuã
ex amaritudine ⁊ caliditate. Aui. Absin
thiũ est herba sil'is folijs origão.ca.in.j.
sic.in.ij. Et eius succus sicciox est s.in.iij.
Est ãt herba amara stiptica. aꝑitiua ⁊ a
cuta. Pli..li.xxvij Absinthij gña sunt plu
ra Sãtomicũ dcm̃ a gallie ciuitate. Pon
ticũ a põto vbi eo pinguescũt pecora.et
ob id sine felle reꝑiunẽ. Hec ẽ aliud ꝑstã
tius multũq3 ytalico est amarius. Sꝫ me
dulla põtici dulcis.herba facilima.⁊ in
ter paucas vtilissima.

Operationes

A Pli.li.vt sup̈ Absinthiũ stõachũ ro
borat.⁊ ob hoc hic sapox.transferẽ in vi
na Nauseas maris arcet in nauigatõib⁹
potũ B Succ⁹ ei⁹ libros ⁊ lig̃ ꝑml'tos
ãnos a ṽmib⁹ ac murib⁹ ẜuat C Ad di
gestionẽ etiã ⁊ stomachũ ↄfortandũ mul
tum valet Si coquaẽ cũ oleo.⁊ inunganẽ
corꝑa hũana.ex eo a morsu ⁊ molestia pu
licum ea p̃seruat D Contra loq̃lam
amissam optimũ remedium est. Est ergo
absinthium herba quidem amarissima.
saluti humane cõmoda E Aui. Absin
thium ꝓhibet pãnos a tineis ⁊ a corrup
tõe ṽmiũ Absinthiũ libros a murib⁹ ⁊ ti
neis tutos r̃ddit F Cõtra lũbricos suc
c⁹ absinthij cũ puluere betõice.l' cẽtaurie
l' ꝑsicarie.l' nucleoꝝ ꝑsicoꝝ succo.l' suoꝝ fo
lio deẽ G Jo.me.ĩ ca.de absin. Absin
thiũ educit colerã a stõ.⁊ intestinis ⁊ epa
te.⁊ extẽdiẽ oꝑatio ei⁹ ad vẽas.⁊ mũdifi
cat eas ab hũore colerico ⁊ aq̃so.⁊ interõ
ducit ip̃m ꝑ vias vrĩe.⁊ p̃ẜuat absinthiũ
a putrefactõe.⁊ ꝓpe pot⁹ infusiõis ip̃ius
ĩ vĩo decoctõis singl'is dieb⁹ circiter.ʒ.
j.aut.ij.l' aq̃ subliatõis ei⁹ H Et oleũ ex
eo fcm̃ ↄfert dolori auris ⁊ tinitui ⁊ surdi
tati.⁊ colluiẽ os aceto ↄcoctõis ei⁹ a corti
ce citri.⁊ ↄfert fetori oris. Et absin.corro
borat sto.⁊ ep.⁊ excitat aꝑpetitũ mortuũ
I Opilatões apit.⁊ morbos opilatõnũ
curat.⁊ ṽmes ĩterficit ⁊ educit.ꝓ̃e empl'ꝫ
ĩ hũc mod.ꝝ.absin.ʒ ij.eufor.ʒ.j.cornu
cerui adusti.ʒ ß.mell' q̃ntũ sufficit K
Cõfert ⁊ absin.iuuamẽtũ magnũ febrib⁹
lõgi tp̃is.⁊ fe.opilatõnũ L Mod⁹ oꝑa
tõis succi ei⁹ exp̃me succi ip̃i⁹ q̃ntitatẽ q̃
volueris.⁊ ꝓ̃e ĩ medio veris.⁊ purifica il
lũ ẜm modos notos.⁊ fac siccare ĩ sole l' ci
nẽ ca.ĩ vase vitreo.sic̃ siccaẽ aloes M
Aq̃ ãt subliatõis ei⁹ fit.sicut fit aq̃ rosaꝝ
⁊ sil'ia q̃ fiũt ĩ vasis sublimationũ

Ca.iiij.

a Ccatia gre. ⁊ latine. ſ3 arabi. altarti Aui. li. ij. ca. de accatia dicit q̃ ē ſuccus altarti. hoc ā̃t carētes facim⁹ de ſucco prunelloꝝ. Accatia ſ̃m quoſdā̃ eſt ſuccus prunelloꝝ inmaturoꝝ. q̃ latine vocant̃ acrinee. ſ̃ ſl̃o. q̃ꝛ vt ait Se. li. aggre. Accatia fit ex fructu cuiuſdā̃ ſpīoſe arboris gū̃mi arabici. q̃ nōiatur amgailē̃. Dyaſ. ca. de accatia. Accatia fruct⁹ eſt arboris ſpinoſe. q̃ maxime in egipto naſcitur Hic fruct⁹ velut oliua p̄mit̃. ⁊ ſucc⁹ in ſole ſiccat̃. Et ergo optīma que eſt leuis. ⁊ ſubruſa. cum ſuauitate odoꝛis. ſubacida ⁊ guſtu valde ſtiptica. hec em̄ maxime de inmaturo fructu p̄mitur. Nam nigra eſt de maturo fructu. Omnis autē̃ accatia ſtringit ⁊ deſiccat nimis. ⁊ infrigidat habundā̃ter. frigida eſt in ſcđo gradu. ⁊ ſicca in tercio. Galienus ſexto ſimpliciū̃ farmacoꝝ ca. de accatia Accatie ⁊ ip̄m quidem folium eſt acerbū̃. ⁊ fructus ⁊ ſuccus qui q̃dem ⁊ lotus debilioꝛ. ſimul ⁊ minus mordicatiuū̃ efficitur. quandam acredinem in lotura abijciens. Si vero ⁊ ſuper ungatur alicui mē̃bro ſano. ſtatim illud ſiccius ⁊ aridius oſtendit Et caliditatis quidem ſenſum nū̃q̃ fert. frigiditatē̃ v̄o non valde vehementer habet. palā̃ ergo q̃ frigidū̃ et tereſtre ē̃ farmacū̃. admixta etiā̃ ſibi q̃dam aquoſa ſubſtantia. putabitur autē̃ nec ſubtiliū̃ ꝑtiū̃ eſſe. ſed habere quaſdā̃ ꝑtes diſpſas ſubtiliū̃ ꝑtiū̃. caliditate ī lotura ꝯcedē̃te. ponat̃ ā̃t ⁊ hm̄oī tercij quidem gradus ſiccantium. ſecū̃di vero infrigidantiū̃. poſtq̃ fuerit lota.

Operationes.

A Diaſ. acca. ignē̃ ſacꝝ extiguit. ⁊ ꝑmones ſanat. pterigia ocul' tollit. vulnerib⁹ ⁊ tū̃oꝛib⁹ ocl'oꝝ mirifice ꝓdeſt. ꝓfluū̃ mulieris ſtringit. ſtericis ſubuē̃it. fluxū̃ vē̃tris bibita ⁊ ſuppoſita ꝓhibet. capillos īficit. ⁊ lota ſicut cadimia ſol3 ocl'oꝝ ꝯtectōib⁹ miſceri B Itē̃ ſucc⁹ ei⁹ collirijs miſcet̃ Humay in li. de tyriaca. accatia termin⁹ eius eſt. q̃ eſt fortiſſime ſtipticitatis.

Ca.v.

a Cetoſa la. gre. oxilapatiū̃. ara. humad Sciendū̃ q̃ acetoſa apđ aui. li. ij. ꝓ̄o ca. ⁊ apđ dyaſ. in ꝓ̄o ca. ⁊ ꝑ Sera. ca. de acetoſa. Idē̃ ē̃ qđ lappatiū̃. Vel ꝯ hoc nomē̃ acetoſa ꝯuenit ꝓ̄e illi ſpēi lappacij. qđ ē̃ acetoſi ſapoꝛis. q̃ dr̃ fuiſſe ꝯgnita ab auicē̃na cū̃ dixit. ⁊ nō̃ eſt in ſiluestri. ſicut dicunt acetoſitas. q̃i dicat q̃ bn̄ noui. Vn̄ Aui. in. ij. ca. de acetoſa. vocat lappatiū̃ acutū̃ acetoſa3 dicē̃s. Acetoſa alia domeſtica alia ſiluestris. Vn̄ vera acetoſa eſt domeſticū̃ lappatiū̃. in quo eſt acetoſitas. q̄m̄ acetoſa ſiluestris. Vel lappatiū̃ agreſte nō̃ eſt acetoſu3. Et ideo dicit Aui. q̃ n̄ ē̃ ī ſiluestri ſic̄ dicū̃t acetoſitas. imo foꝛſitā̃ ē̃ in q̃dā̃ ex ea acetoſitas q̃ꝛ ī acetoſa dōeſtica q̃ lappatiū̃ dōeſticū̃ eſt. eſt acetoſitas Et ſubdit q̃ lappatiū̃ ſilueſtre l' acetoſa ſiluestris ē̃ foꝛtioꝛ in oī re ⁊ acutioꝛ. Diaſ. Quatuoꝛ dicit ē̃e ſpeties lappatij. vt īuenies ſi leges lappatiū̃. De quib⁹ ē̃ vna q̃ vocant oxilapatiū̃. i. acetoſum lappatiū̃ ⁊ illa ē̃ acetoſa. Diaſ. ca. de acetoſa. Acetoſa ē̃ duplex maioꝛ ⁊ minoꝛ

Maior est oxila ꝑatiū. Minor h₃ folia minuta cū stipite ꝑuo seminib⁹ pleō. cōueniunt in ṽtutibus. ſ₃ maior efficatius opaṫ. Iſta vōbula inuenies etiā ꝑ aggre. nicaſi. Sʒ ſciendū q̄ maior acetoſa eſt q̄ moderni vocāt acetoſellā. Pan. ca. de acetoſa. Acetoſa eſt frigida ꝛ ſicca in ſcḋo gradu Et ſemen eius fri. in pmo ſic. in ſcḋo

Operationes.

A Aui. Radix acetoſe cū aceto ꝯuēit ſcabiei vlceroſe ꝛ excoriatōne vnguis. ꝛ qn̄ coquiṫ cū vīo ꝯuēit emplm̄ ei⁹ albaras et empetigini B Ex ea fit emplm̄ ſcroſulis. ita q̄ dr̄ ſi radix ei⁹ ſuſpēdaṫ ī collo habētis ſcroſulas iuueṫ ea. C Et ei⁹ decoctio cū aq̄ ca. ꝯuēit pruritui. ꝛ ſilr̄ ip̄a met ī balneo ē vtilis D Colluiṫ os cū ſucco ei⁹ ī vīo. ꝛ ꝯuēit apatib⁹ q̄ ſūt ſub aurib⁹. Cōuēit icteritie nigre cū vīo. ꝛ ſedat nauſeā. ꝛ cōediṫ ꝓpter deſideriū luti. ipſa ꝛ ſemē ei⁹ ſtrīgūt ꝛ ꝓpe ei⁹ q̄ mag̃ ex eo eſt. Serap. au. diaſ. Fo. acetoſe qn̄ cōeduntr ſtrīgūt vētrē. et ſemē ace. h₃ ſtipticitatē māifeſtā. Semē ei⁹ etiā bibitū cū vīo et aq̄. et ſilr̄ flos ei⁹. ꝓfert vlceratōi ītestioꝝ. et fluxui antiquo. Et puncture ſcorpionis.

Ca. vj.

Acorus Aſi. in li. ethy. li. xvij. Acor⁹ eſt herba folijs ſilibus yridis. radicibus odoris acerrimi. ſ₃ iocūdi. ꝓpter qḋ arōtica ē. Dyaſ. Acor⁹ .i. venerea l' aſtrodiſia. ꝛ eſt herba hn̄s folia yri ſilia. lata ꝛ oblōga. ex albida. in ſummū deſa ꝛ acuta q̄i gladi⁹. auroſū h₃ florē. radicē diſſilem. obtortā geniculatā ꝛ nodoſā. exterius ad rubedinē declinantē. guſtū acrē ꝛ aliq̄tenus odoratā. ſemē vō h₃ planū et ſpiſſum ꝛ integꝝ ꝛ ip̄m odoris ſuauis. ꝓpt qḋ ꝛ men. ſ₃ in oībus efficatior ē ꝛ magis calefacit. Aui. in. ij. canōe. Acor⁹ ē radix plāte ſup̄ q̄ ſunt nodi ad albedinē declinantes. in q̄ ē odor horribilis. parūq₃ boni odoris. ꝛ ē calid⁹ ꝛ acut⁹. Dixit āt Ga. q̄ in medicina nō admiſtraṫ niſi radix ei⁹. Eiuſq₃ ṽtus ē ꝓpinq̄ ṽtuti ariſtologie et yreos. melior ē acor⁹ ille q̄ eſt ſpiſſior. magiſq₃ ſolid⁹ ꝛ dulcior. ac melioris odoris. Natura calidus ē ac ſicc⁹ in pncipio ſcḋi g̃dus. ꝛ vſq₃ ad mediū. Pan. Acor⁹ ca. eſt ꝛ ſic. in. ij. g̃du. q̄ ſilr̄ gladiol⁹ vocaṫ q̄ nō tm̄ in aq̄ſis locis ſed etiā ſiccis ꝛ marinis creſcit. Eſt alia ſpēs gladioli q̄ īuenies. ſi leges capl̄m gladiolus de. S.

Operationes

A Cōtra vitiū ſplenis ꝛ epatis accipiaṫ libra vna acori aliq̄ntulū triti. ꝛ macereṫ ꝑ tres dies ī aceto. poſtea coq̄ṫ ad mediū aceti. ꝛ coleṫ ꝛ colature addaṫ mel. ꝛ iterꝝ ad ꝯſumptōe₃ aceti coq̄ṫ. Iſtō āt oximel deṫ cottidie ī māe patiēti cū ḋcoctōe acori. B Ad idē. Re. lb. ß. ſucci apij ꝛ pulueris ei⁹. ℥. ß. ꝛ aceti lb. ß. olei ꝯis. ʒ j. ſerapini. ʒ. ij. pulueris armōiaci. ʒ. ij. ſilr̄ ꝑmitte ꝑ noctē. ꝛ māe coq̄ vſq₃ ad mediū. deinde a ꝑpōe pulueē ip̄i⁹ acori et ex h̄ vnguēto ſplenē ꝛ ep̄ malaxādo māib⁹ iunge Et ſi vis facē cerotū. adde decoctōi cerā. et ex tali ceroto vnge. Vinū etiā decoctōis ei⁹ v₃ ad idē ſ₃ nō deṫ febricitāti C Cōtra hicteritiā coquaṫ radix acori in aq̄ et coleṫ. ꝛ ī colaṫa coq̄tur cicera rubea ꝛ detur ius patiēti. ſūmū remediū ē. ſi fuerit ſine fe. Balneū ei⁹ ad idē valꝫ D Dr̄ q̄ ſi

gele liliē schwerdel

q̄s hʒ acoꝝ sup ꝑ senū q̄ꝑ ꝑ̄ticurrere fluxū sā
guinis l' spasmū E Ga. Acoꝛ⁹ ꝓuocat
vrinas. ⁊ splenib⁹ scliratis ꝯfert. ⁊ abster
git ⁊ subtiliat ꝙ̄ efficiē. cortice melioꝛ ē suc
cus ei⁹ F Dias. Succ⁹ radicis ei⁹ clari
tatē ocl'oꝝ ꝑ̄stat mirifice q̄ radix ca. ⁊ sic.
ē v̄tutis nimiū ⁊ leptomeris sclirosim iu
uans splenis. ⁊ mouēs vrinā potato suc
co G Aq̄ v̄o i q̄ decocta fuerit diureti
ca ē. vtil' etiā ē ⁊ pleureticis. ⁊ toracis pa
ssionib⁹ ⁊ epatis ⁊ terniosis ⁊ corruptel'
spleneticis vtilioꝛ ē. ⁊ strāguiriosis. q̄ vri
nā faciūt cū doloꝛe. Et ad morsū serpētis
efficax ē H Ad mulieꝝ mēstrua ꝑ fomē
tū vtil' ē. miscet̄ etiā ātidotis ⁊ tiriacis
I Ad duriciē vrie ex radice ei⁹ cū aq̄ de
cocta ad tertiā dabis bibere ꝑ triduū. et
vrinā mirifice ꝯ̄ducit ⁊ strāguiriā sanat.
K Ne apes exāminēt ⁊ fugiāt. herbā ip
saʒ ī vase apū suspēde. ⁊ a vēto nūq̄ꝫ̄ seou
cent̄. hec herba raro īuenit̄. nec eā scire q̄s
poterit. nisi cū flosculū emiserit. Nascit̄
locis cultis. ⁊ ortis ⁊ aratis. lege eā mēse
augusti. Nā vix inuenit̄ sine floꝛe. quia ꝑ
floꝛem agnoscitur

Ca. vij.

wild schwerdelin gelb bluem

Affodillus. Ysidorus ī libro ethy
mologiarū. xvij. inquit Affodil
lus herba est quam latini a calo
re albutium vocāt. Diascorides
Affodillus herba omnibus nota. quam
multi albutiū dicunt. habens folia sicut
porrus. virgam lenem. super quam habʒ
semen nigrum. radices oblongas. ⁊ rotū
das balano similes. Cui radici v̄tus est
calida ⁊ viscida

Operationes.

A Urinam prouocat. mēstruis im
perat. doloꝛem lateris tollit ex conquassi
onibus. B Tussientes medicat̄ bi
bita vsqꝫ ad. ℨ. j. cum tepida. letaʒ diem
ducit. morsibus venenatis occurrit. folia
⁊ radix eius cathaplasmatibus adhibita
Floꝛes eius similiter cum vino pascētia
vulnera soꝛdida saluberrime curant.
C Tumoꝛem testium ⁊ mām̄arum im
posita spargit. Pustulas et oꝛdiolos ad
hibita stringit. maxime si cum fece vini
cocta ⁊ imposita fuerit. addito vīo ⁊ dul
coꝛe ⁊ mirra ⁊ croco ⁊ cocta simul. D
Oculis maxime prestat effectum. Dolo
res auriū ⁊ sanies vino addito et libano
ti ⁊ melle admixta detergit. auribus tepi
dus infusus succus eius. si dextre partis
dens doluerit. sinistre auri infusus mede
tur E Cinis radicis eius alopitias
emendat. Radix excauata ⁊ cum oleo ca
lefacta ꝑmonibus ⁊ doloꝛibus auriū sin
gulare presidium est. F Radix eius
maculas albas in sole factas emendat.
G Radix eius bibita cū aqua ventreʒ
mollit. Semen eius ⁊ flos serpētibus cō
trarium est. si cum vino bibitum fuerit.

Ca. viij.

a Garicus grece. ⁊ latine Arabi. agaricus. Diascorides Agaricus est radix fungu similis. Ul' ē q̄i fungus crescens circa radicem arboris. maxime in babilonia vel lōbardia Duo eius sunt genera. scilicet masculus ⁊ femina que melior est. Et habet formā rotundam. desiccatur ⁊ fit albissim⁹. Masculus habet substantiam longam. ⁊ non est adeo albus. Femina vero est albus lenis ⁊ frangibilis habens quasdaꝫ tuburositates intus. ⁊ frustula quasi porosa. Plinius libro. xvj. Arbores glandifere galliaꝝ ferunt agaricum. Est autem fungus candidus ⁊ odoratus. efficax antidotis. in summis arboribus nascens. noctibus relucens. Signum hoc eius ꝙ in tenebris decerpitur. Idem in libro. vicesimo quinto. Agaricon vt fungus nascitur in arboribus circa bosphorum colore candido. Id quod in gallia nascitur infirmius habetur. Mas spissior et maior existit. qui ⁊ capitis dolores facit. Femina vero solutior initio quidem gustus dulcis. mox in amaritudine transit. Serapion. libro. aggre. capi. Garicus auctoritate. Dyasco. Garicus est similis radici anuiden sed est minus durus q̄ ipsa et spongiosus. et putant quidam ꝙ sit radix herbe Et quidā dicūt ꝙ generat̄ ex putrefactōe arboꝝ sicut fung⁹. Et iā repꝑtus ē sup arbores serbin. nisi q̄ ē facl'e frāgibilis ⁊ ōbil' fortiter. ⁊ ē radix spōgiosa moll' s̄be. ⁊ ē duaꝝ spēꝝ mascul⁹ ⁊ feīa. sed feīa hꝫ ḡdatī i se sic̄ tūicas Mascul⁹ v̄o nō hꝫ tūicas. ſꝫ ē tō s̄ba ei⁹ ꝯtinua. ⁊ feīa ē maior. Gal'. vij. sim. far. ca. de agarico Agaric⁹ est sicut radix. aut ē plāta q̄ nascit̄ supꝑ arbores aliq̄s. ⁊ ē s̄be subtil' i sua ꝯpōe. ⁊ s̄ba ei⁹ ē ꝯpōita ex s̄ba aerea. quā subtiliauit calor. nec in eo ē aliq̄d aq̊sitatis oīo Et in sapore ei⁹ dulcedo aliq̄ in p̄mis cū obuiat gustui. scd̄ario v̄o est subamarus Et in eo apparet aliq̄ntulū acuitatis cum stipticitate. ⁊ v̊tus ei⁹ est ca. ⁊ sic. ex q̄bus oīībus ꝯpositum est farmacū ex substantia aerea ⁊ terrestri a calore subtiliā. Nequaq̄ v̄o ꝑticeps est aquose. ⁊ propterea diaforeticus est scd̄m virtutem ⁊ grossiciei incisiuus. Item Agaricus est sicut radix similis silfio. sed non sic dura. cui⁹ genera sunt duo Masculus ⁊ femīa. Masculus rotundus est in se collectus ⁊ maior Femina vero pectini est similis. quo capilli discernuntur. Radios mittit cum albedine glauca videtur. Ambobus gust⁹ est vn⁹. Primo dulcis ⁊ postea amaricās Nascitur in Arabia ⁊ in Samaria ⁊ in Ponto. qui oīībus est melior. Est ei virtus calida ⁊ stiptica ⁊ diaforetica. Iohānes mesue capittulo de agarico Agaric⁹ est ex medicinis magni iuuamenti. cuius ortus est secus arbores q̄bus accidit corrosio ⁊ putrefactio Et eius generatio est sicut generatio fungorum. propter quod quidā extimauerūt ꝙ sit fungus. ⁊ videt̄ ꝙ sit. Et q̄daꝫ dixerūt ꝙ sit sicut apostēa fcm̄ ex putrefactōe. Ei⁹ āt duo sunt gene

ra. s. mascul⁹ 7 feĩa Masculus vo est mal⁹
7 est ille q est lõgus 7 g̃uis. 7 hꝫ in fractu
ris suis sicut ꝑductões neruoꝝ. 7 est dur⁹
7 densus. Agaricus ãt q̃ꝫ sapiẽtes lauda
uerũt est feĩa hñs ꝓꝓetates quinqꝫ bonas
Et ꝓꝓe vt sit albus 7 leuis. 7 velocioꝛ fran
gibilis 7 poꝛosus. 7 rar⁹ valde. 7 vt appa
reat in ꝑncipio dulcis gustus ei⁹. deinde
succedit ei amaritudo 7 stipticitas. 7 me
lioꝛ ꝑs toci⁹ coꝛꝑis est suꝑioꝛ ꝑs ipi⁹. 7 sti
pes eius est nõ bon⁹. Est ca. in. j. sic. in. ij.

Operationes.

A Pãdecta. ca. xxij. Ad mẽstrua ꝓuocã
da accipe subtilissimũ puluerẽ agarici. 7
cõfice cũ succo ciclamĩs 7 oleo. 7 calefac
ad ignẽ cũ bõbice intincta supponat̃ B
Cõtra fistulã accipe salẽ. costũ. tartarũ 7
agaricũ ana 7 fctõ subtilissimo puluere.
cũ melle ꝯfice. 7 tentã inũge 7 ĩpone. ossa
fracta extrahit. carnẽ malã coꝛrodit. 7 fi
stulã sanat. C Contra moꝛfeã albã pul
uerem salis. costi. tartari. 7 agarici pone
suꝑ moꝛfeã ꝑus fcã scarificatõe D By
as. De alto cadentib⁹ vtiliter adhibet̃. bi
bitis obul' duob⁹ cũ vĩo. si nõ febriũt. si fe
briũt cũ aq̃ calida E Epaticis asmati
ticis 7 dissurijs 7 nefreticis 7 victericis.
maximũ ꝑ̃stat effectũ. accepta de eo. ʒ. j.
malũ coloꝛẽ emẽdat. ptisim medicat̃. sple
neticis cũ oximelle auxiliat̃ F Agaric⁹
comest⁹ reiciẽtib⁹ sanguinẽ abstinꝫ. dige
stõeꝫ celebrat. obul⁹ vn⁹ cũ aq̃ accept⁹ do
loꝛẽ arteticũ ꝯpescit. epilenticis cũ pusca
vtiliter dat̃. Et oẽs cãs intraneoꝝ doloꝝ
curat fm̃ vtutẽ hõis ꝉ etatis datus Nam
alijs cũ aq̃ dãdus ẽ. alijs cũ vino. alijs cũ
oximelle. alijs cũ mulsa G Se. au. ga.
Agaric⁹ r̃soluit ꝑtes g̃ssas. 7 aꝑit opilati
ones q̃ sũt ĩ epate 7 ĩ renib⁹. Et curat icte
ritiã q̃ accidit ab opilatõe epatis. H
Et ꝯfert epilẽsie. 7 curat rigores febriũ. q̃
ꝯtingũt ab hũoꝛositatib⁹ g̃ssis. Et cõfert
moꝛsib⁹ tyri ꝉ alteri⁹ aĩal' venenosi qñ po
nit̃ exteri⁹ loco empl'i. Et bibit̃ de eo q̃nti
tas aurei. i. cũ vĩo mixta aq̃. Et ẽ medicĩa
laxatiua J Et idẽ auc. Redagoꝛas ꝓꝓe
tas ei⁹ ẽ ꝯtra fleg̃ 7 melãcoliã. Et iõ auc.
Raf. Inueni vlt ab oĩb⁹ hõĩb⁹ qꝑ purgat
hũoꝛes nociuos K Et iõ au. humay in
li. de tiriaca. expellit hũoꝛes a neruis 7 ce
rebro cũ ꝓꝓetate mirabili q̃ ẽ ĩ eo. L Et
idẽ au. abẽmesuay De ei⁹ ꝓꝓetate ẽ laxare
fleg̃. 7 ẽ ꝯtrariũ venenis M Et idẽ au.
abix. Agaric⁹ purgat colerã 7 fleg̃ simt' 7
foꝛtificat medicinas mag̃s. qñ miscet̃ cũ
eis 7 facit eas penetrare ad extrẽa coꝛꝑis
7 ẽ ꝯtrari⁹ medicinis moꝛtiferis qñ bibit̃
aut miscet̃ cũ alijs medicinis N Gal.
Expurgat opilatões q̃ ĩ viscerib⁹. 7 ideo
ictericos sanat q̃ sic ex opilatõe laboꝛant
epatis ꝯfert etiã epilẽticis ob eãdẽ vtutẽ

Ca. ix.

AGrimõia ẽ herba oĩb⁹ nota q̃ dr̃ fer
raria mioꝛ. Dias. silis ẽ ĩ oĩb⁹ agresti
papaueri ꝉ herbe ãmomi Sꝫ in h̃ discer
nit̃ qꝑ caput suꝑi⁹ hꝫ lati⁹ 7 seri⁹ floꝛescit.
nec floꝛẽ facit ita feniceũ sꝫ croceũ Radix
ẽ illi rotũda doꝛsũ ex q̃ dittit croceũ acrio
ris vtutis succũ q̃ ꝯueit nebul' ocloꝝ Nas
cit̃ in cãꝑis ꝉ circa sepes. Radix ei⁹ dr̃ eu
patoꝛiũ greco nõie. Pli. ca. de agrimõia

Agrimonia folia habz eq̃liter diuisa ea apij mō. caput in caulicl'o papaueris sil uestris radicē hz cui⁹ succus ē crocei colo ris acris ⁊ acutus Nascit̃ areis apō nos

Operationes.

A Pau. ca. de agrimōia Agrimōia ca. est ⁊ sic. Et est diuretica valde. q̃ viridis trita ⁊ potata antraces. i. pustlas malas sanat. B Et ad serpentū morsum ⁊ ca nis ⁊ hōis rabidi ⁊ contra venena valet facit ⁊ ad vētris dolorē sic potata. C Item vulnera cācero mata. viridis trita ⁊ imposita sanat. D Itē serpentū mor sum. ℥. ij. cū vini ciatis duob⁹ data discu tit mirifice venenū E Ad pcussū feno cū aceto imposita facit. Uerrucas tollit sic silr. F Ad splenis dolorē in cibo sumpta consumit. G Radix eius in vi no cocta ⁊ potata paliticis ꝓdest. Gali. li. dinamidiaꝝ ca. de cancro dicit ipsam valere ꝯtra cancrū ꝑ os sumpta.

Ca. x.

a Grifoliū Se. li. aggre. ca. sadar. i. agrifoliū Agrifo. ē arbor c⁹ frcs vo cat̃ nabach. c⁹ due sunt spēs. Una ē asri ⁊ alia ē dahal. ſ3 asri nō h3 spinas. ſ3 acuta folia. ⁊ folia alteri⁹ spēi. s. dahal sunt lata ⁊ rotūda. ⁊ ei⁹ arbor h3 spīas Et nabach ex asri sūt pui. ⁊ meliores ex eis sunt illi. q̃ sunt ex illa regione. ⁊ sunt dultiores oīb⁹ alijs ⁊ mediocris odoris. ⁊ aromatizant os comedentis sicut alia aromatica. Et nabach ex dahal sunt maiores. Et idem auc. Ysaac eben aragi. Nabach est sicut sorba in frigiditate. ⁊ pl⁹ ea in siccitate. Ga. vij. sim. far. ca. lotos. i. agrifoliū Est arbor stiptica q̃dē nō multū ꝑticipat q̃li tate Et est subtiliū ꝑtiū. ⁊ siccatiuus

Operationes.

A Sera. auc. dias. Qñ coquit̃ agrifoliū cū aq̃ aut cū vino ꝯm necessitatē. ꝓfert flu xui matricis. ⁊ fluxui vētris. qñ fit cristere cū ea Et stringit radices capilloꝝ. et phi bet casū eoꝝ. Decoctio serature ligni ei⁹ qñ bibit̃ ⁊ fit cristere cū eō ꝓfert vlcerib⁹ ⁊ cursui hūiditatū matricis antiq̃. ⁊ rubi ficat capillos. ⁊ ꝯstringit radices eoꝝ ne cadāt B Et iō auc. habenguefit Agri foliū l' nabach dulcis laxat colerā q̃ est in stomacho ⁊ ītestinis. ⁊ repmit caliditatē C Et iō auc. albasari Nabach stringit vētrē ⁊ repmit colerā. ⁊ ē'gnis digestioni ⁊ qñ nō bñ ē matur⁹ ē stiptic⁹. ⁊ r̄tinet vē trē fortiter. ⁊ matur⁹ dulcis ē min⁹ stiptic⁹ oībus alijs. ⁊ citi⁹ d̄ndit ab ore stomachi ꝑpter dulcedinē q̃ ē in eo. strīgit ⁊ repmit colerā. ⁊ vsus ei⁹ nimi⁹ īducit fastidium. D Et iō auc. isaac ebenarā Qñ nabach i. agrifoliū comedit̃ añ cibū ē melior ⁊ ꝓ uocat appetitū Et hmōi res q̃ sunt nimis sicce qñ īueniūt hūiditatē ī stōacho aut ī intestis. ꝑmūt eas. ⁊ inducūt fluxū vētris ⁊ fo. ei⁹ cū terūt̃ ⁊ ponūt̃ sup apostemata ca. mollificāt ⁊ resoluūt ea C Ga. sera ture ligꝝ ei⁹ ad fluxū mľiebrē ꝯpetūt ⁊ ad yliacas dispōes. Coq̄t̄ āt ⁊ qñ3 q̃dē ī aq̃ qñ3 āt ī vīo sicut necessitas iub3. ⁊ nō īmit tit̃ solū ſ3 bibit̃. Atuero ꝓ eo q̄ defluētes capillos ꝯtin3 nō modicū signū ē. qm̄ stip tice q̃dē cū eo q̄ siccat moderate ē v̄tutis Dem ē. n. in ꝯmōe q̃ō laudāo tal' eē opor ter3 v̄tutis. q̄ō d3 detinē capillos ꝯfluētes

Ca. xi.

a Gnus castus. Plate. in li. de simplici medicina in ca. de agno casto. Est frutex in ᷓrto calidus ꝛ siccus Omni tp̄e repit̃ viridis ꝛ magis in locis aquosis minꝰ āt in siccis Usui medicine ꝯpetūt folia. nō radix. flores etiā magis. flos eius zuccariū nōiat̃ Virgulta vō a q̄busdā salices marini dicunt̃ Eius nāqꝫ flores q̄ dn̄t in receptōe poni vere colligunt̃. ac ꝑ annū in efficacia multa seruant̃. Dr̄ em̄ qꝫ libidinē repmēdo castū reddit vt agnus Ca. ꝛ sic. in scd̄o g̃du. Aui. li. scd̄o ca. de agno casto. Ca. in pmo g̃du sic. in scd̄o Et est rsolutiuus subtiliatiuꝰ disgregatiuꝰ ventositatum. ꝛ in ip̄o est aptio cū stipticitate. Et est remotiuꝰ doloris. Sera. li. aggre. ca. amarikest. i. agnꝰ castus ꝛ est arbor abrahe semen eius dr̄ semē agni casti. ꝛ nōiat̃ piperella. ꝛ est pip eunuchoꝝ. Et sunt ei due sp̄es ꝛ dr̄ kistos eo q᷑ religiosi sternūt hāc plantā sub lectis ad refrenandū libidinem ꝛ nōiat̃ login propter duriciē virgarum eius Et est plāta in magnitudine arboꝝ Nascit̃ ꝑpe aq̃s ꝛ locis aquestribꝰ habet v̄gas duras ad frangendū ꝛ folia eius sunt similia folijs oliuaꝝ nisi qꝫ sunt lōgiora maiora ꝛ molliora Et quedā species hꝰ plante hꝫ florē purpureū ꝛ q̄dam hꝫ florē albū ꝛ hꝫ semē sil'e piperi. Et idē auc. gal. qd̄ admĩstrat̃ ex illa arbore est semen folia ꝛ flores. Et semis q̄dem ꝛ floꝝ sb̄a est subtilis valde Et est ca. ꝛ sic. i. iij. g̃du. Gali. vi. sim. farma. ca. de agno casto. Id qd̄ admĩstrat̃ ex illa arbore in medicina sunt semē ꝛ flos Et semis quidem eius ꝛ floris sb̄a est subtilissima ꝛ ī sapore eiꝰ est acuitas sine acredo ꝛ stipticitas Et virtꝰ eiꝰ est ca. ꝛ sic in. iij. g̃du

Operationes.

A Lectus ex eo factꝰ repmit libidinē Fomentent̃ ꝛ genitalia ex aq̃ decoctiōis ipius ꝛ succꝰ etiā potet̃ B Cōtra gomorream flores eius vl' folia decoquant̃ in aceto ꝛ addito castorio cathaplasmentur genitalia. Valet em̄ agnꝰ castus mirabiliter ad libidinis extinctionē inaniēdo sp̄s ꝛ ꝯsumendo sperma. hoc sil'r facit ruta. maiorana ciminū calamentū ꝛ anetū sed in hoc potentior est agnꝰ castꝰ. sūt em̄ ca. aperatiua ꝛ extenuatiua Sunt etiam alia que extinguūt libidinē inspissando spma ꝛ ꝯgelando vt psilliū semē lactuce citrulli. melōis. cucumeris. portulace. scariolaꝝ. acetū. agresta sumach. camphora ꝛ silia C In succo agni casti seminū feniculi. ʒ. iij. ꝛ esule. ʒ. ij. coquant̃ ꝛ mane colatura det̃ leucoflegmatico. vinū etiā decoctionis agni casti multū ꝓfert. D Agnus castꝰ dimittat̃ in amurca olei vt putrefiat ꝛ addito vīo forti fiat decoctō colet̃ ꝛ addita cera ꝛ oleo fiat vngentum cuiꝰ inunctio splenis duriciem exsiccat ꝛ eius ꝯsumit suꝑfluitatē. ꝛ ipiꝰ orificiū angustat. ad mēstrua ꝓuocāda fiat fomentum ex aq̃ decoctōnis ipius ꝛ centꝫ galli E Cōtra litargiā fiat decoctō cū agno casto. apio ꝛ saluia ī aq̃ salsa ꝛ fortiter fricetur ex ea posterior ꝑs capitis F Sera. auc. gal. Agnus castus abscindit

libidinem coitus. ꝛ maxime qn̄ comedit̄ semen eius G Et ꝓuocat menstrua ꝛ resoluit apostemata dura q̄ fiūt in mẽbris corpis H Dyas. Agnus castus ꝓhibet̄ mederi serpentū morsum. Item semē eius bibitū ydropicis ꝛ spleneticis medicat̄ I Lac mlieris ꝓuocat mẽstruis impat bibitū ʒ. j. cū vino veteri. extinguit venerē. dolorē capitis ꝯmouꝫ. adhibens somnū K Gal. Agnus cast⁹ absindit libidinē coitus. ꝛ maxime qn̄ comedit̄ semē eius. Et agn⁹ castus a mulieribus atheniensibus in lecto sternit̄. ꝛ reprimit libidinē L Avi. Qn̄ ex stipitibus eius sternit̄ sub dorso. ꝓhibet pollutionē ꝛ v̄ge erectionē M Et suffumigant̄ mulieres cū vehemēs desideriū ad est coitus. ꝛ remouet illud N Sera. auc. dias. Semē ipius qn̄ sumit̄ in potu. ꝓfert morbis venenosis. ꝛ ꝓfert ad idropisim qn̄ ex eo sumunt̄. ʒ. ij. cū vino. ꝛ ꝓuocat vrinā ꝛ mēstrua. ꝛ debilitat virtutem spermatis. et inducit sodam.

Ca. xij.

a Alga marina est herba maris. hn̄s folia longa veluti corrigie. et nr̄o ydeomate vocat̄ alga. que a mari eiecta in littoribus inuenit̄. Pli. ca. de alga. Alga nascit̄ in aquis stātibus. ita deniqꝫ nomē sumpsit ab algore aque. vel q̄ alliget pedes. q̄ crassa est folijs. a q̄ ex ꝑte supantibus. Dyas. Alosachne incidēs q̄dem est veluti spuma maris. q̄ petris insidet. ꝛ remanet qd̄ nos algā vocamus.

Operationes

A Dyas. Uirtus eius ē simil̄ sali. iniicit̄ ꝑ cristere ī palisi seu ex putrediē vitiatis itestinis. alienitatē circūscribit. v̄tutē hꝫ silēꝫ sali. ꝛ intro stipticā simicticā ꝛ lepticā. B Dissintericis ꝛ sciaticis ātiqs ꝓfert cristere ei⁹. Fomēto sil̄r vtilis est.

Ca. xiij.

a Alcanna la. gre. ciprus Alcanna est arbustum. vn̄ fit oleū ciprinū. ꝛ est illud qd̄ de alcāna vt apparet ꝑ cōcordiā.

Serap.li.aggre.capi.henne.i.alkanna: flos alkanne est similis floribus nitri.nisi qz est in in racemis.et flos eius est albus declinãs ad glaucedinẽ acuti odoris Et idem au.dyas. Est arbustũ hñs folia sup ramos suos similia folijs oliue.nisi quia sunt latiora et molliora et viridiora.habz florem albũ similẽ vsnee.boni odoris.semen nigrũ simile actis.et qd de ipa administratur sunt folia et sũmitates eius: Pla: Alkanna est herba in trãsmarinis partibus.et etiam in Sicilia copiose inuenit: Est autẽ fri.in pmo.sicca in pncipio scdi Et quia non vbiqz reperiri potest qui.eã habẽt puluerisant:et sic p rgiones deportant.puluisqz subnigri coloris est.p ãnos tres seruat. Et habet vtutem psolidandi et extergendi ac mundificandi: Gal.vij: sim.far.ca.de Cipro.scdm translationez arab.Ciprus.i.alkãna.huius arboris folia et extremitates ad vtilitatẽ puenerunt substantia eius est cõposita ex acuta ca. cum tpamento et substantia terrea frigi. et sicca.Et sapor eius est stipticus. Et virtus eius desiccat sine mordicatõe. Unde virtus eius repcutit et dissoluit.

Operationes.

A Sera.auc.dyas. Uirtus folioz eius stiptica est. Et ideo qñ masticant curant alcolã B Et infundit decoctõ eius sup combustionẽ ignis C Et quãdo teritur et infunditur in aqua astaratios. et liniuntur.inde capilli fiunt rubei: D Et vngenta que fiunt ex ea molliunt neruos.et facit in vulneribus illõ qd facit sanguis draconis E Gal.phibet dilatationem pupille et combustionem ignis et quãdo coquit in aqua.et pijcitur aqua illa sup locum combustionis. F Et ipsa administratur in medicinis herisipile G Et conuenit vlceribus s.alcole que fiunt in ore puerorum.

knoflock

Ca.xiiij.

Allium dictuz est eo qz oleat. Ambrosius in exameron.li.v. Alliũ tantam vim odoris hz vt leopardus eũ sustinere non valens.fugiat. Uñ si quis alliũ alicubi pfricauerit. leopdus inde resilit.nec resistit. Pli.de historia naturali li.xix: Allium ad multa ruris precipue medicamenta pdesse creditur. Ypocrates in qdam epla. Alliũ calide est vtutis: Est autem aperitiuũ et abstersiuũ.cõsolidat vlcera frauduleta. Raby moyses ca.de allio et ca.de scordeon.i.alliũ agreste est calidũ et siccũ pueniẽs vsqz ad qrtum. Palladius li.ij.mense Janua. Allium et vlpicum bene seri potest.sz allio alba terra pficiet. Idem in li.xij. Mense qz nouembri allium et vlpicum seritur bene terra marie alba fossa et subacta sine stercore Sulcos in areis oportet fieri.et in locis altioribus semina poni.quatuor digitis sepata nec altius.fossa eqliter sarculanda sunt.et iñ plescent. Auicen.in.ij.ca

De Herbis.

none. Alliū aliud domesticū aliud silue
stre; qd̄ est amaꝝ ⁊ stipticum. Est etiā ali
ud qd̄ dicit̄ porrinū Et est composite vir
tutis ex alio ⁊ porro. Est ⁊ aliud qd̄ dicit̄
allium serpentis. Est āt alliū calefactiuū
⁊ exsiccatiuū in tertio vsqꝫ ad quartū; Et
siluestre plꝰ alio. Dyas. Allij genera duo
sunt. s. ortiuū. Aliud qd̄ in egipto nascit̄
sed non satis dissimile. virtus eius est vi
scida; inflatilis; stiptica; calida. Cōstan
tinus. Allium duplex: Domesticū ⁊ silue
stre. s. scordeon dōesticū calidū est in me
dio quarti gradus. Idem in Pantegni.
Allia calidiora sunt cepis ⁊ sicciora. acu
ta sunt. ⁊ dolorem capitis faciunt. que si
coquantur ardor ille amittit̄. potioni q̄
cibo meliora sunt. Cocta magis nutriūt
q̄ cruda. sanitatē custodiunt. quia natu
ralem calorem ꝯfortant. digerere faciunt.

Operationes.

A Pli. li. xx. Allij magna vis est contra
aquarum ⁊ quorūlibet locoꝝ mutatiōes
B Odore serpentes abigit ⁊ scorpio
nes odore. Et omniū bestiaꝝ ictibus me
detur. ac priuatim cōtra emorroidas cū
vino illinitur. C Contra canis mor
sus ⁊ in vulnera cum melle imponitur
D Suspiriosis coctū: aliqui crudū ali
qui ⁊ tritū in lacte dederūt E Para
xagoras; ⁊ contra morbum regium vino
miscuit F Et contra yleū in oleo et
pulte sic illiniunt. Antiqui et insaniētibꝰ
dabant crudum G Dyocles autem
freneticis elixum Dentiū dolores tribus
capitibus in aceto tritis imminuit. vel si
aqua decocta colluant̄ ⁊ in concaua den
tium addat̄. H Pthyriases et pruri
gines sanat potū. itemqꝫ cū aceto vel ni
tro tusum Cōpescit distillatiōes cū lacte
coctū vel tritū. vel cū caseo molli ꝑmixtū:
Quo genere ⁊ raucitatē extenuat. Coctū
vtilius est crudo I Tineas ⁊ anima
lia reliqua intraneoꝝ pellit in aceto mul
so coctum. K Tenasmo in pulte me
detur. Tussim curat cum adipe vetusto.
vel cum lacte coctū: aut si sanguis etiā ex
creetur vel purulēta sint. L Facit et
somnos ⁊ in totum rubicundiora corpa.
venerem quoqꝫ stimulat. cum viridi cori
andro tritum. M Porro vitia eius
sunt. qd̄ oculos ebetat. inflationes facit.
stomachū ledit. ⁊ copiosius sumptū sitim
gignit. N Platearius. Alliū inquit
grossam dissoluit ventositatem. ventrē
humefacit. lumbricos et ascarides exclu
dit. vrinam ꝓuocat. morsum rabidi cāis
curat. eis etiam q̄ malā aquā potauerūt
subuenit. O Cathaplasmatū locis
grossos humores hn̄tibus dissoluit P
Dolorem dentiū de frigiditate mitigat.
Sitim ꝓpter flegma coagl̄atū stomacho
amputat scabiē. morfeā. īpetiginē. et pu
stulas in q̄cunqꝫ loco fuerint potenter cu
rat. si ex eo confricent̄ aut cathaplasmen
tur. Q Menstrua ⁊ vrinas ꝓuocat:
secundinam expellit si in eius apozimate
mulieres sederint R Siluestre alliū
virtutem habet sicut domesticū. tamē ca
lidius ⁊ siccius est. hec inuenies in Spe
culo Naturali Vincentij li. xj. ca. xvj. Et
ibidem plura alia

Ca. xv.

Altea est agrestis malua siue malua uiscus. Sed altea dr̃ eo ꝙ in altum surgit Uiscus autẽ ꝙ glutinosus sit Ex sinonomis. Altea bis malua. euiscus maluauiscus ibiscus. Idem est. Malua uiscus folia hꝫ rotunda sicut panis porci nus. flos eius rose similis. radix est musci laginosa. Est ꝯplexio eius calida cũ eq̃li tate. Ga: vj. sim. far. ca. Euisc⁹ siue altea Et est malua siluestris diaforetica est ꝛ la xatiua. non vrens. abstersiua mitigatiua digestiua vero difficile digestibiliũ. Dy as. ca. altea. Altea folia sunt ei rotunda si milia ciclamini. floꝛeꝫ hꝫ rosis similẽ. ha stam duobus cubitis longã. radix est illi muscilaginosa. et intus alba. et dr̃ altea eo ꝙ surgat in altũ. euiscus quia glutinat Sera. li. aggre. ca. de maluauisco Radix maluauisci habet virtutẽ stipticã. ꝛ toci⁹ herbe volo dicere. radicis. ramoꝝ. floꝝ ꝛ folioꝝ. ꝛ seminũ. vñ ṽtus eius est q̃ desic cat. verum radix ꝛ semen sunt magis de siccatiua ꝛ pl⁹ subtiliatiua. Gal. vij. sim. far. ca. de malua Altea siue maluauiscus magis diaforetica est ꝙ malua. Auicen. li. ij. ca. de altea Altea ca. est cũ eq̃litate Uñ in ipa est lenificatio ꝛ resolutio. et se men ꝛ radix ipius sunt in virtute eius foꝛ cioꝛa plurimũ. ꝛ plurimũ exsiccatiua ꝛ re solutiua.

Operationes.

A Pandecta. ca. xx. folia eius trita cũ axungia ꝛ aliq̃ntulum calefacta ꝛ suppo sita apostemata maturant. duriciem rla xant ꝛ mollificant. Item herba cum ipsa radice decoquať fere ad ꝯsumptionẽ. Et sic apparebit quedam viscositas. q̃ super ponať. ꝛ apostemata maturat. durities remollit ꝛ relaxat. Ex aqua etiaꝫ eius ad dita cera ꝛ oleo. fit competens vngentũ ad predicta. B Aqua decoctõis seminũ ipius ꝛ malue. valet cõtra tussim siccam. ꝛ ꝯfert ethicis: Semina etiã euis cerata ꝛ in oleo decocta duriciem soluũt C Ypocrates Uulneratis ac sitiẽtibus defectu sanguinis bibẽdum dedit succũ decocte radicis. Ipam vero vulneribus cum melle ac resina. Idemqꝫ cõuulsis lux acis. tumentibus ꝛ musculis neruis arti culis imposuit ꝛ asmaticis. ac dissinteri cis in vino bibendũ dedit. D Aui. Altea nomen in greco deriuatũ est ex plu rium iuuamentoꝝ nõie. cuius natura ca lida est cũ eq̃litate In ipa sunt lenificatõ ꝛ maturatio. ꝛ mollificatio ꝛ resolutio. Semẽ ꝛ radix sunt in eius ṽtute foꝛtioꝛa plurimũ exsiccatiua ꝛ subtilioꝛa: E Linitur sup moꝛsẽa cũ aceto. mollificat a postema ꝛ ꝓhibet ea. ꝛ resoluit sanguinẽ ꝛ maturat vulnera. F Confert apo stematibus inflatis ꝛ scrofulis. ꝛ valꝫ ad duriciem matricis. G Sedat dolo rem iuncturaꝝ. ꝛ ꝓpe cũ adipe anseris: H Tumoꝛem ꝛ inflationẽ resoluit que sunt in palpebris. I Semẽ eius tu ssi calide confert. Et facile sputum efficit ꝓhibetqꝫ fluxũ sanguinis cũ ṽtute sua sti pticitas. eius folia ꝯferũt apostematib⁹ mamille. K Et ponitť in emplastris pleuresis: ꝛ peripleumõie: eius qꝫ gũmi sitim sedat: L Decoctio radicis ei⁹ bibita ꝯfert vrine. ꝛ intestinoꝝ ardoꝛi. et apostematibus ani M Dias. ca. mo lochia cũ adipe anseri genitali parti sup posita aboꝛsum facit. Inutilis est stoma cho. ventrẽ mollit N Item vulnera recentia folijs eius curanť. folia eius trita ꝛ imposita scoꝛpionibus credunť afferre toꝛpoꝛem. Eadem femori alligata stimu lat in venerem: O Eadem nigra la na obuoluta ꝛ alligata mãmaꝝ vitia cõ pescit Item Et idem ca. altea flos eius in mulsa coctus aut vino. et tunsus ꝛ im positus vulnera curat. scrofas spargit: Itẽ Cicatrices vulneꝝ curare facit P Elixa vero ꝛ trita addita axungia porci na aut anserina ꝛ resina ꝛ terbentina: tu mores stericos ꝛ offocatões apposita me detur. Itẽ Elixatura eius hec oĩa face re nouit. ꝛ secundinas excludit. Q Sola in aqua cocta ꝛ fomentata. intesti noꝛum doloꝛem tertio die sanabit: Nos ipsi experti sumus: ꝙ trita cum axungia

veteri 7 imposita; podagram tertia die
sanat. Et multi dicunt auctores collectio
nes om̃es vel duricies que in corpe nascũ
tur. decocta cum fenu greco 7 lini semine
pelline imposita aufert. R Serapi.
Altea ꝓhibet apostemata. et sedat dolo
rem. 7 maturat exituras. dũ est recens Et
radix quidem eius 7 semen quia in eis est
virtus abstersiua: curat morfeam: S
Et semen eius frangit lapidem renum. 7
aqua in qua decoquit̃ radix eius. ꝓpter sti
pticitatem que est in ea vlceribus intesti
norum. 7 fluxui vẽtris. 7 sputo sanguinis
confert: T Et qñ coquit̃ sola 7 terit̃
confert exituris 7 apostematibus q̃ appa
rent post aurem: 7 scrofulis Et ꝯfert apo
stematibus ani calidis: V Gal. Ra
dix maluauisci 7 semẽ maluauisci virida
intensius quidẽ opantur q̃ herba: et ma
gis abstersiuam ostendũt ṽtutem vt mor
feam abstergant. 7 semẽ diuidat lapides
in renibus ꝯsistẽtes. X Radix ãt 7 di
ssinterie 7 diarrie nec nõ emissiõibus san
guinis est vtilis.

Ca. xvj.

a Alleluia vel luyula vl' panis cuculi
Luyula herba est acetosi saporis.
foliũ eius est paruũ: 7 tripliciter di
uisum. et in cacumine cuiuslibet ptis est
alia incisura: Semina eius sunt in vagi
nulis similibus corniculis q̃ cum tãgunt̃
tpe maturatõnis euolãt ab eis. seia sil'ia
andachuce tendentia ad rubedinẽ. 7 vo
catur trifoliũ acetosum: sicut apparet in
ca: trifoliũ. Trifoliũ acetosũm. i. alleluia
ponit̃ a damasceno in vnguento diafini
con: 7 vocat̃ ipm̃ trifoliũ. Pli. ca. bacha
hel. i. trifoliũ acetosum: folia. flores: 7 fru
ctus sunt frigidi 7 sicci. folia tñ sũt hũidi
ora p̃dictis. Fruct⁹ vl' semĩa ei⁹ mat̃a aliq̃
lem hñt dulcedinem:

Operationes.

A Luyula siue alleluia medet̃ vlcerib⁹
oris: 7 fistul' sitat̃ i ṽtute acetose siluestris
ẽ stiptica: ꝯsolidat vulnera 7 vlcera. B
Succ⁹ ei⁹ vz vlcerib⁹ oris ãtiq̃s 7 alcole.
Pli. ca. bachael ꝓpter acetositatẽ exñtẽ in
ipo vz ad alcolã. 7 alias egritudĩes oris.

ffalcacabg
bobbertten

Ca.xvij.

a Lkekengi vel kekengi Serapiō li: ag: Alkekēgi est spēs solatri. qd̄ dr̄ kekēgi. qd̄ hз fol' silia folijs solatri: nisi q2 sūt latōra ei' ꝛ rami ei' qn̄ elōgant declināt iferius vsus terrā. ꝛ hз fructū in chisti rotūdū silē ꝛ vesice. ꝛ ē fruct' ei' ḡnū rubicundū: silē ꝛ vue q3 qdā kikiliū vocāt

Operationes.

A Se: Kekēgi qd̄ qdā nōiant kakabū vtus ei' ē ꝙ fruct' ei' ꝓuōt vrinā B Et ideo admiscet' iste fruct' ī mēris medicis q̄ ꝓferūt epati vesice ꝛ rnib'. ꝛ h herba ad miscetur ī medicis ꝛ nō cōedit'. ꝛ fruct' hic mūdificat icteritiā. ꝛ ꝓuōt ōez vrine: C Et iō au. habit: Alkekēgi ē aliō mōtanū aliō siluestre: ꝛ ē albū: ꝛ ē sil'e ī forma sola tri sup̄iori D Et succ' ei' bibit' ꝓuēit a postēatib' tā itrīsecis ꝙ extrīsecis E ꝛ qn̄ linit' sup a pata extrīsica ꝓuēit eis F Et ḡnū ei' qn̄ bibit' ꝓuēit vlcerib' renū ꝛ vesice. ꝛ ḡnū ei' ē forti' dōestico G suc cus granoꝝ alkekengi ꝓuocat vrinam prouocatione forti.

Ca.xviij.

a Loe. Ysidorus in libro ethimologiarum. Aloa est herba succi amarissimi. Platearius. Aloe fit ex succo herbe que appellatur eodem nomine. hec herba non solum in grecia reperitur: ꝛ in India ꝛ Persia: Uerum etiā in Apulia. Et succus vtilis est ad multa. sicut dicetur infra. Aloes tria sunt genera: Epaticum. Succotrinū. ꝛ caballinū. Modus autem factionis eius diuersimode creditur. quidam dicunt ꝙ herba ipsa teritur. ꝛ succus extrahitur. ꝛ ad ignem ponitur: quousq3 buliāt. ꝛ postea soli exponitur et exsiccatur. Illud em̄ quod superius colligitur prius. appellatur succotrinū. quod in medio nimis purum est. Epaticum dr̄ quod in fundo feculētum. vocatur caballinum. Aliqui asserūt aloes diuersas maneries fieri ex herbis diuersis. nō genere sed bōitate. ex quibus iste tres maneries fiunt aloes. Aliȷ̄ dixerunt ꝙ aloes tribus modis est. Unū rubeum de quadam insula indie. que dr̄ scotra. Aliud est nigrum: quod est de persia: Aliud citrinū et fit in arabia. quibus omnibus laudabilius est scotrense. precipue si fuerit ꝑlucidū. et rubeum quasi color epatis. citoq3 frangibile. ꝛ odoriferum ꝛ amarissimū Sed prima opinio melior. discernitur autē ꝙ est optimū succotrinū. ex citrino colore seu ruffo. Et p̄cipue cum frangitur eius puluis. apparet quasi puluis croci. ꝛ quod leuiter frangitur nec sit fetidum: nec valde amarum Epaticum autem colori epatis similatur. s. quod est subnigrū. et hinc inde habз foramina: vt ora venarum. ꝛ obtusam habet substantiam. ꝛ non claram. Caballinū autem est nigrum. ꝛ obscuraз et feculentam habet substantiam amarissimam. ꝛ horribilem protendit odorem quia valde fetidum est: Sed attende ꝙ illud quod de natura sua est aromaticum: q̄nto est arōatici' tāto meli'. Et qd̄ est fetidū. q̄nto fetidi' tāto meli' excepto aloe

De Herbis.

Similiter om̄e quod debet habere aliq̄ʒ saporem. quanto in suo sapore est intensius. tanto melius. excepto aloe. Nam cū sit de natura rerum amaritudinē hn̄tium quanto minus amarū. tanto laudabilius Et est sciendum q̄ qn̄ aloe simpliciter ponitur. p succo trino intelligit̄. licet scdm alexandrū intelligat̄ p epatico. Sera. li. aggre. ca. fabet. i. aloe. Aloe fit ex planta q̄ habet folia similia folijs squille in quibus est humiditas viscosa m̄lta. tenax adherens manui. ꝛ sunt latiora folijs squille parum. ꝛ quasi rotunda. ꝛ indurant̄. ꝛ inclinantur ad posteriora. ꝛ sunt in eis spice que egrediunt̄ ab eis breues ꝛ rare. ꝛ hꝫ stipitem similē stipiti affodillorū. Et tota herba habet odorē grauē. ꝛ saporē amarum multum. Et radix eius est vna simil' canicule lignee Nascit̄ multū in India ꝛ in terris arabū. ꝛ in terris dictis a tima ꝛ in maritimis ꝛ ripis. ꝛ insulis q̄ dicunt̄ ancaros. Et non solum eius gūmi est iuuamentum magni. sꝫ etiā flos eius. Nā qn̄ terunt̄ ꝛ ponunt̄ sup vulnera. faciunt ipa adherere. Et aloes sunt due speties. quarū vna est arenosa. ꝛ est fex. ꝛ alia ē epatica. Jo. mesue. ca. de aloe. Aloe ē de sublimioribus medicinis ꝛ melioribus. hn̄s prerogatiuam sup alias medicinas. Nam quāq̄ intentio vnius cuiusqꝫ solutiui sit scdm plurimū debilitare v̄tutes ꝛ mēbra que sunt minere v̄tutū. hec tamen intētio cadit ab aloe. quia non solū nō nocꝫ imo inuenitur ad pfortationem mēbrorū debilium addere

Operationes

A Pandecta ca. xxiiij. Aloe purgat coleram ꝛ flegma. visum clarificat. opilationem splenis ꝛ epatis apit. menstrua puocat. supfluitates circa pudenda si sint ex frigida causa extergit. ꝛ scabiem curat B Corpus discoloratū. coloratuꝫ reddit. Contra scabiem ꝛ putredinem pudēdarum ꝛ pruritū digitorū q̄ fit ex seriōibꝰ aloe cum aceto pfectum et sic inunctū valet. Cōtra artetica dēt̄ cū succo bardane. C Contra alopitiā ꝛ casum capillorū. in fortissimo buliat aceto. radix oliue vetuste. ꝛ postea colet̄. ꝛ in colatura ponantur due partes farine lupinorū amarorū. ꝛ tres aloes. q̄ simul pficiantur. et addatur puluis stafisagrie. ꝛ inungat̄ caput p dis criminalia. D Aloes puluis optime distem patum cum vino albo ꝛ aq̄ rosarū multum valet ad pruritū oculorū E Suppositorium factū ex trifera mag. cum puluere aloes ꝛ mastice puocat mēstrua. F Puluis eius cū melle datus. lumbricos occidit Et cū succo psicarie auribus instillatus. vermes necat. G Dyas. ca. de aloe. Uirtus est ei stiptica ꝛ mediocriter calida. ꝛ sic nimis ventrem mollit. purgat putredinem. coleraꝫ ꝛ flegma deducit H Galienus. Aloe sanat difficile cicatrizabilia vlcera. ꝛ presertim que in ano ꝛ pudendis. Confert etiā flegmoni eorum collectum cū aqua. Eodem qꝫ modo vulnera solidat. I Jo. mesue Aloe solutione educit coleram ꝛ flegma Et mundificat caput ab eis ꝛ stomachū. et confert iuuamentū magnū doloribus eorū. Et confert etiam inflatōi stomachi ꝛ siti ꝛ dolori eius ex colera factis K Et qui assiduat acceptōnem eius diebus continuis. non videbit in corpe suo. ꝛ in instrumentis sensuū eius egritudinem. q̄ non sit abilis sanari. et preseruat a putrefactione. ita q̄ etiam cadauera ꝛ proprie mixtum cum mirra. Caue id dare temporibus frigoris. excoriat em̄. Et solutione educit sanguinem Quantitas que potest administrari ex eo est ab aureo. s̄. vsqꝫ ad ʒ. ij. Et in infusiōibus ab aureo. j. vsqꝫ ad ʒ. iij. L Sera. autem li. aggre. capitulo proprio multa dicit de aloe. q̄ om̄ia sunt de mente dyasco. M Gal'. aut aliorum hic implicite vel explicite tacta. quare propter breuitatem ea hic ponere obmitto.

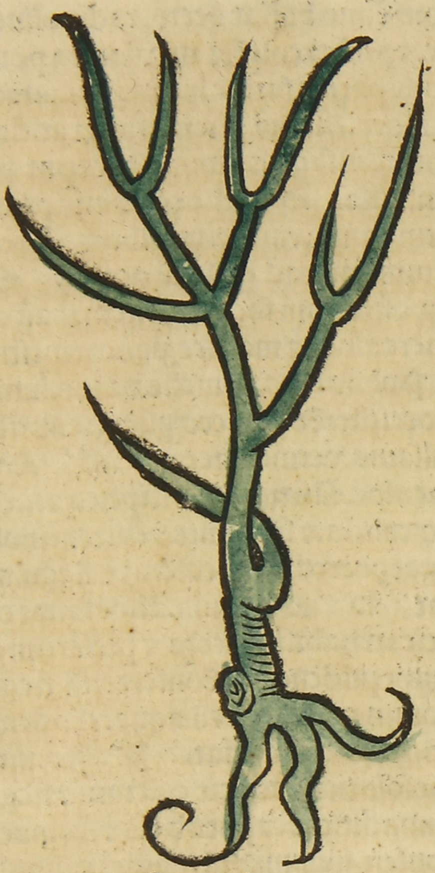

Ca.xix.

Aloes lignū. Aloa vel agalaym: i. arbor suauissimi odoris. vñ grece sic nōiatur. ara. vero hoad Latine lignū aloes vel xiloaloes vel aloes lignū. Aloa dr̄ eo q lignū tale altaribus adolet̄ repitur autē in magno flumine sup oris babilonie. cui ɔiungit̄ fluuius paradisi. vñ quidam dicunt q in pulsione fluuij ab arboribus terrestris paradisi ɔducit̄. Nullus tamen huius arboris fert̄ vidisse originē Alij dicunt q in acuminibus montiū sup dictorū locorū circa pdicta loca exn̄tiū oriatur hoc lignū. ⁊ in pulsu venti aut tēpis vetustate cadit in fluuiū. Est ca. et sic. in ij. gradu. Sed sciendum q sunt aliqui deceptores: q̄ accipiunt radices cameleę in montibus amalfie. ⁊ qm̄ vident̄ assimilari: vtcūq in colore pondere ⁊ sapore cum ligno aloe. sophisticāt ip̄as. ponendo in vino ebullitionis pulueris ligni aloes p aliquos dies. quod deo ⁊ hōibus abhōinabile est. qm̄ camelea multū laxatiua est

Lignum aloes vero est stipticum: Et camelea de se nullū habet odorē. sed lignū aloes est suauissimi odoris. Cassi: fe. ca: de lig. aloes. Lignū aloes tribus modis ē Uno mō fit in q̄dam rgione. ⁊ dr̄ caume Est aliud qd fit in insula Indie maioris. ⁊ vocatur cumar. Tercium orit̄ in quadā regione Indie. Et dr̄ fales. Eligendū est autem lignū aloes quod non est coctum in aq̄. Nam arabes faciūt ip̄m bulire in aqua. ⁊ illa aq̄ vtunt̄ ad multa cōmoda: tale ergo lignū amisit spiritū. et paucam aut nullam habet operationem. Aui. li. ij: ca. xiloaloes: ca. est ⁊ sic. in. ij. gradu. ⁊ est subtile aperitiuū opilationū. frangitiuū ventositatum:

Operationes

A Pandecta. ca. xxxij: Lignū aloe valz contra debilitatē cordis. stomachi. epatis. ⁊ cerebri B Contra cordiacam Cōtra retentionē menstruorū Et ɔtra omnes passiones ⁊ debilitates cordis: potissime ex frigiditate C Uinū decoctionis eius digestionē confortat. D Et stomachū infrigidatū calefacit: Et si abhominable fuerit. ponat̄ pars ligni aloes integri in vino p noctē. mane vinū exhibeatur: E Suffumigiū ex eo fcm̄ ⁊ receptum inferius a muliere pembotū: ɔuocat menstrua: Et suffocatiōes matricis medet̄: F Similiter trifera mag̃ sumpta cū decoctōe ligni aloes mēstrua ɔuocat: G Fumus eius p nares receptus cerebrū ɔfortat: H Similiter si accipit̄ puluis ligni aloes. ⁊ gariofilorū ⁊ ossis de corde cerui: I Et ɔficiant̄ cum oleo ⁊ inungat̄ caput galli: in die illa ⁊ nocte non cessabit cātare: K Cassius felix lignū aloes ɔfortat stomachū ⁊ oīa mēbra iteriora. supfluā corpis humiditatē expellit. maxīe de stōacho vētositatem dissoluit. opilatōēs apit. vētrē cōstipat. fluxui vrīe repugt L Sera: Lignū aloes ē ɔpetens multū hn̄tibus egritudines in epate. ⁊ ad dissinteriā. Et sedat dolorē lateris: ⁊ ē ex fumigijs bōis. ⁊ dat̄ ex eo aureus vnus ⁊ remouet putredinē a

stomacho ⁊ fortificat ipm: M Et idẽ
auc. atabari. Lignũ aloes stringit vẽtrez
⁊ conoborat viscera ꝓpter vtutẽ stipticã.
q̃ est in eo cũ aromaticitate. Et eijcit sup
fluitatẽ hũiditatũ corruptaꝝ a corpe N
Et idẽ auc. Rasis. Lignũ aloes est bonũ
stomacho hũido. O Et idẽ auc. ysaac
abẽarã. Lignũ aloes est bonũ cerebro. et
fortificat viscera. Et expellit sup̈fluitates
humidas. Et facit dñdere fleḡ a cerebro
qñ fit suffumigatio cũ eo: Et maxĩe illud
fleḡ qḋ generat̃ ex vaporibus ascendenti
bus a stõcho. Et expellit ventositates
P Lignũ aloes remouet sup̈fluitates
humiditatis. Et ꝯfortat viscera. ⁊ ꝓhibz
iram: Q Et masticatio eius facit oris
odorem bonũ. ⁊ ꝯfortat neruos. ⁊ acq̈rit
eis vnctuositatẽ subtilẽ. Et ꝯfert cerebro
valde. ⁊ ꝯfortat cor ⁊ letificat ipm. Et cõ
fortat epar. ⁊ in ipo est vtus cõstringens
naturam Et ꝯfert dissinterie melãcolice.
R Et idem in de viribus cordis dicit:
ꝙ confortat cor.

Ca. xx.

Ambra grece ⁊ latine nuncupatur
Ambra fm q̃sdam est sperma ceti
piscis. Et fm q̃sdam est fructus ar
boris sub mari crescentis. vel gummi. vel
manacor fontis in mari. Et fm quosdam
est iecur piscis. ⁊ fm q̃sdaz spuma maris
Et fm alios est stercus animalis maris sz
falso. qñ ambra generat̃ sub mari in spe
ciem fungoꝝ: q̃ generant̃ in terra: Ca. est
in. ij. gradu. sic. in. j. circa finez. Sophisti
catur aũt ambra cum ligno aloes storace
calamita. ⁊ laudão resolutis. addito mus
co resoluto in a q̃ ro: ⁊ apposito aq̃ in pua
q̃ntitate. Sz ꝯgnoscit̃. quia sophisticata
ꝑt malaxari sicut cera. vera ãt ambra nõ
Sera. li. aggre. ca. Hambar. i. ãbra. Nas
citur in mari ⁊ generat̃ in spẽm fungoꝝ q̃
generant̃ i terra. Et qñ mare turbat̃ eicit
a fundo eius lapides magnos: ⁊ cum eis
eicit frustra ambre Et plurimũ ex ea egre
ditur in mari quod est in terris gingios:
et in occidente. et illa defert̃ almacayde:
deferũt eni illuc hõies q̃ nõiant̃ mihere. i.
veloces: qñ nouerunt ꝙ mare eoꝝ eijecit
ambrã. Melior ãt ex ea est illa q̃ inuenit̃
in insulis illaꝝ regionũ: ⁊ in littoribus ip
sius cum figura rotunda coloris celestis:
Illa vo q̃ est alba sicut ouũ strutionis est
mala. ⁊ est illa ꝙ deuorãt quidam pisces
magni. qui dicunt̃ azel. q̃ cũ degluciũt eã
occidunt̃ ab ea. ⁊ natãt sup aq̃s. quos vi
dentes hõies de zingios ꝓijciunt sup eos
vncos ferreos. ⁊ extrahũt ipos de mari. ⁊
extrahũt ambrã de vẽtre eoꝝ ⁊ est ambra
non bona. maxime q̃ in vẽtre repit̃. et no
minant eã apotecarij persie maioris ma
di. Vez illa q̃ repit̃ iuxta spinã dorsi ẽ pu
ra ⁊ munda multũ. ⁊ bona valde. Aui: li.
ij. ca. de ambra. Ambra ca. est sic. Et dr̃
ꝙ sit caliditas eius in secundo. ⁊ siccitas
in primo gradu:

Operationes.

A Pandecta: ca: xxviij. Contra sinco
pim accipe. ʒ. j. ambre. ⁊. ʒ. j. ligni aloes.
⁊. ʒ. ij. ossis de corde cerui. q̃ oĩa resol

nantur in aq̄ ro. ⁊ fiant pillule. ⁊ ꝓinent.
B Contra epilentiã pone ambrã ⁊ cor nu cerui in vase vitreo sup carbões: ⁊ pa tiens suscipiat ꝑ os ⁊ nares. ⁊ multũ valz
C Cõtra suffocationẽ matricis q̄ opp mit spiritualia. ponat̄ sił'r in vase vitreo cũ alijs aromaticis. et recipiat̄ fumus ꝑ os vulue.
D Sera. Ambra cõfortat cerebꝝ. ⁊ corroborat ip̄m. ⁊ sensus om̄s ⁊ cor. ⁊ cõfert senibꝰ ⁊ frigidis ꝯplexionibꝰ
E Sera. Ambra v̓tutem cerebro p̄stat. ⁊ ceteris sensibus seu cordi: adiuuat q̊z se nes. ⁊ illos q̄ a frigidis humoribus possi dentur.
F Auicenna. Ambra ꝯuẽit decrepitis subtilitate sua. et confert cere bro. ⁊ sensibus. et confert pectori. Et idẽ de viribus cordis ait. ꝙ confortat cor. Al mansor tractatu tercio ca. de ambra Am bra calida est: Cerebrum quoqꝫ atqꝫ cor robusta efficit:

Hertzwurtzel

Ca. xxi.

Ambrosia alias ambria vagi nõis est. Plini. li. xxvij. Ambrosia circa alias herbas fluctuans. vnũ fruticẽ den sum ramosum tenuẽ. triũ fere palmoꝝ hꝫ. tercia ꝑte radice breuiore folijs rute. Cir ca imũ caulẽ semen est vuis dependenti bus odore vinoso. Qua de causa botris a q̄busdã vocat̄. ab alijs arthemisia. Co rouantur illa capadoces. ⁊ vsus eius ad ea q̄ discuti opus sit. Ysido. li. ethimolo. Ambrosia est herba q̄ꝫ latini apiũ siluati cum vocant. De q̄ Virgilius ait Ambro sieqꝫ come diuinũ v̓tute odorẽ aspirauere Dyas. Ambrosia q̄ꝫ mł'ti botrim vł' arthe misiam dicunt. frutex est multas hñs vir gas tribꝰ palmis lõgas. ⁊ folia initio mi nuta: rute similia. Virge sũt plene semĩe.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. ca. de ambrosia siue apiũ siluaticũ vim hꝫ stipticã ⁊ reꝑcutiẽ tem.
B Om̄e co. ꝑis reuma ꝓhibet cathaplasmati adhibita.
C Ipsaqꝫ cũ vino bibita rotũdos lũbricos excludit ⁊ succꝰ eiꝰ cũ lana ĩposita: mł'ieris fluxũ ex tinguit. eadẽqꝫ t̄bores ocuł' iũcta ꝓhibꝫ:

Ca.xxij.

a Momũ: Dias.ca.de amomo. Amomum genus est odoratissime herbe cuius frutex est similis botruo: in circuitu cuiuslibet arboris nascẽs. ramulos habet siccos 7 duros vngulis similes. coloris subrufi i. circa q̃s foliola iũcta et copiosa ex tirso butruosum semẽ rodẽs et sibi ↄnexum florẽ albũ veluti viole folijs similibus brionie. Cuius triplex dat̃ species. Est em̃ quod appellat̃ armeuũ. ceteris melius aurosi coloris vel flaui. odoris boni Aliud ẽ quod appellat̃ medicõ p̃mo inferius: nascit̃ in locis humectis. et ꝓpterea forma maius atꝫ viride 7 lene tactu. saporem origani hñs: Terciũ vo q̃d appellat̃ põticũ: rufum est 7 non longũ. nec difficile frãgibile. botruoso semĩe plenũ: 7 odore ꝑcussibile. i. stipticũ. Eligendũ autẽ est recens 7 album: vgas purpureas habẽs expãsum. 7 semine plenũ: Pli.ca.de amomo: Amomũ vocat̃ eo ꝙ veluti odorẽ cinamomi inferat. nascit̃ in Syria 7 armenia. frutex est botruosum semẽ reddens sibi ↄnexum: flore albo veluti viole figura folijs similibus brionie: odore etiã bono Somnũ incitat: Et ẽ ca. 7 sic. in. iij. g̃du. Gal. vj. sim. far. ca. de amomo. Amomũ hoc quidẽ videt̃ s̃m vtutẽ assimilari acoro: nisi ꝙ siccus plus est acorus. digestibilius vo amomũ: Et dixit Ga. in q̃nta amphorismoꝝ. ꝙ oĩa alia calida forti caliditace sunt sil'a. s. in hoc amomo. sicut sunt cassia lignea. tapsus. amomũ. cinamomũ 7 faciunt sodã. Et silr̃ faciunt plures alie ex spẽbus q̃ sunt subtiles 7 calide. Et quidam adulterant amomũ cũ plãta q̃ dicit̃ amomides. eo ꝙ sil'atur amomo. nisi q2 non h3 odorẽ eius nec tale semẽ. 7 nascit̃ ĩ armenia: 7 flos eius est similis organi Si vis non decipi ab hac. vel a similibus caue a plãta q̃ est nimis iuuenis: Et elige illam cuius rami egrediunt̃ ab vna radice Virtus eius est calefactiua:

Operationes

A Dias. Amomũ ẽ ꝓstãs somnũ. tũores etiam cathaplasmatibus admixtũ sedat Miscet̃ diuersis antidotis. 7 miris et varijs odorib⁹ g̃ temiscet̃ B Sera. Amomũ ĩducit somnũ: 7 sedat sodã: q̃ñ empl'z cũ eo fit sup̃ frontẽ. 7 maturat a p̃ata calida: 7 ꝓfert pũcte scorpiõis. q̃ñ fit empl'in cũ eo 7 ozimo. 7 ponit̃ sup̃ locũ pũcture. C Et idẽ auc. humaym filij isaac. Amomũ est res q̃ inebriat. etem̃ de ꝓꝓetate eius est ꝙ inebriat 7 facit dormire: D Aui. Amomũ maturat apa ta ca: Et ei⁹ decoctio bibit̃ ad podagraꝫ. 7 sedet̃ in ea. Et cõfert doloribus matricis. 7 intrat in pessarijs matricis. 7 sedet̃ in decoctione ei⁹ ad dolorem renum E Almansor tractatu tercio ca. de amomo. Amomũ cali: est 7 siccum: quod ad opilatiõem epatis ex frigiditate est proficiens: dolorem aufert matricis. in capite tamen grauedinẽ 7 dolorem atqꝫ scothomiã generat.

Ca.xxiij.

a Meos: Sera.li.aggre.ca. Nachana.i.ameos auc.dyas. qdā nōiant ipm: pomū antomation.i.ciminū ethiopiū. Uel ex natura cimini ethiopij est alia a naēa ameos.7 est notū. Est nāq3 semen fere sile cimina ethiopio.nisi q2 ē minus eo multū: 7 albius 7 durius et in suo sapore ē pesilitudie saporis origani. Et illō qō ē eligendū ex eo ē illud qō ē recens 7 mūdū. Et idē auc.gal. Magis iuuatiū qō ē ex eo ē semē ei⁹: 7 in sapore ei⁹ ē amaritudo pauca 7 acuitas.7 virtus eius est q calefacit 7 siccat in.iij.gradu

Operationes.

A Dias.auc aben mesuay dixit q prouocat vrinā: 7 semē ē bonū.fe antiqs B Et qñ ei⁹ decoctō ponit sup pūcturā scorpiōis: aufert dolorē. et est bonū frigidati stō.7 epatis.7 aufert opilatiōem: 7 sedat nauseā.7 desiccat humiditates stōi: C Et ē bonū hūiditati q ē i pectore.7 mūdificat vias renū 7 vesice.7 expellit lapidē ex eis postq fuerit factus.

Ca.xxiiij.

a Midum vel amilū.7 est sucus frumenti.7 dicit amilum ab a quod ē sine 7 melos grece.i.mola eo q sine mola fit: Unde amidum sine amilum est medulla frumenti quod infunditur et tunditur donec furfur suum dimittat. deinde cum aqua mittitur in sportulam. et cum pressura colatur.7 cum in vno vase velut fex recederit. aqua effusa in sole siccatur. post hoc leuiter stringat. Cassius felix ca. de amilo Amidum temperate caliditatis est 7 hu. quod sic fit: Frumentu3 in aqua frigida ponatur p diem 7 nocte3 et de die in diem aqua remoueatur. quousq3 frumentum videatur putrefieri. deinde aqua remota optime teratur.7 cum eadem aqua optime confectum p pannū exprimatur.7 soli exponatur. vt exsiccetur vsq3 ad aque consumptionē.7 freqnter remoueat aq frigida donec dealbet qō residet desiccatur 7 induratur. Sera.li.aggre.ca.de amilo. Amilū infrigidat et desiccat plusq frumentū. Et meli⁹ ex eo ē illud qō fit in estatē. Et modus opationis eius est vt accipias de frumēto.7 ipm bñ purges.7 infundes in aq dulci.7 laues ipsum cū ea.7 post pijce aq illā cum q ipm lauasti.7 funde sup ipm aq aliā.7 facies ita quinqs in die 7 si potes in nocte similiter.7 qñ mollificat. opor3 q eijcias aq eius cum facilitate.sine agitatione aliq. ne cū aqua egrediat aliquid de lacte. Et postq hoc feceris. calca cū pedibus 7 pijce ipam aq: 7 quod supnatauerit super aq ex furfure collige cū caccia pforata.7 abice rsiduū: postq vero purgatū fuerit a furfure 7 colatū. pōe sup lateres nouos et expone soli calido.7 si remanserit in eo aliq hūiditas. pōe sup ignē. Et sapor ei⁹ est acetosus. et vtus eius est pauce caliditatis: s3 est ꝯpositū ex vtutibus ꝯrijs. Nā vna est frigida ꝑpter acetositatē q est i eo 7 alia calida. a caliditate ei⁹ q ē a farina. q ē in eo a calore putrefaciēte. Est āt optimum amilū recens 7 candidū et leue sine vllo acere 7 inqnoso odore.

Operationes.

A Hyas. Amilū facit ad abstinendum reuma oculoꝝ: alta vulnera oculis replet aspredinē oculoꝝ tollit. B Sanguinem reiciētibus bibitū singulare ꝑsidiū est. C Aspredines arteriaꝝ dis lenit Jus collo lactis miscet̄. et ꝑfluuiū ventris stringit valde. pt ā leuiter stringere propter qd̄ in collirijs lacrīas stringentibus miscet̄. valet similiter ꝯ̄ apata spūaliū: ⁊ tussim. coctū in aq̄ ordei cū lacte amigdalarum additis penidijs. D Se. Amilum ꝓfert hūoribus currētibus ad ocl'os ⁊ vlceribus q̄ dicunt̄ felfeoles E Et qñ bibit̄ abscindit sanguinē q̄ venit a pectore. ⁊ lenit aspitatē gutturis F Et qñ miscet̄ cū lacte ī aliq̄ cibo hoc idē facit

Ca. xxv.

Amigdala grecū nomē est. latīe nux longa dr̄ Cunctis arboribus por se flore puescit: ⁊ ad ferenda poma arbusta cetera p̄ueit. Ex his alie sūt dulces alie amare. Sed agricole huic generi sic mederi ferunt. Terebant eius radicē. ⁊ in mediū inserūt surculū arboris q̄ picea dr̄ quo facto succi amaritudo deponit̄. hec Ysidorus. Pli. li. ij. Arbores q̄dam p̄me germinant. ⁊ inter nouissimas nudant̄. Ut amigdali ⁊ fraxini ⁊ sambuci. Ex his nempe que aq̄la hieme oriente concipiūt Primo oim̄ amigdale floret mēse ianuario. Pomū vero maturāt mense martio. Perditq̄ʒ facilime fructū añ maturitatē amigdala. sic ⁊ fic⁹ ⁊ palma Ex li. d' natura reꝝ. Amigdalus in locis calidis fructu habundat. frigidioribus aūt locis arbor vetusta flore fecunditatē negat.

Operationes

A Pli. li. xxiij. Amigdale amare radix decocta. cutem in facie corrigit. ⁊ colorē hilariorē facit. Nuces ip̄e somnū faciūt ⁊ auiditatem. B Aui. Arbor amigdalarum amaraꝝ cū optime terit̄. atq̄ʒ cū aceto et oleo rosaceo ꝯmiscet̄. et inde fit emplastꝝ fronti ꝓfert soda. Radix etiam eius cocta ⁊ sup pannū linita. fortis ē medicina. C Constantinus in li. gra. Radix amigdale amare pulverizata. et cum aceto tempata. fit bonū vngentū cōtra lentigines ⁊ impetiginē. oēsq̄ʒ sordicies cutis: ⁊ maxime ꝯ̄ morfeā. Cū vino potui data tussim curat. lapidē frangit. D Hyas. ca. de amigdalis. Arbor amigdalaꝝ dulciū est debilioris opatōis q̄ʒ amaraꝝ arbor ⁊ amare sunt subtiliatiue ⁊ prouocatiue vrine E Sera. au. arthigenis dulces amigdale sunt. ca. ⁊ hu. in pri. gdu F Et idē auc. mesuay. Quādo comedunt̄ cū cortice suo stringunt gingiuas. ⁊ sedat q̄ accidit ī ore. ꝓpter suā pōticitatē. Et qñ comedunt̄ cū zuccaro. descēdūt a stōcho. ⁊ qñ sicce torrefiūt sūt ꝯuenitiores stō. ⁊ augent spma sicut auellā ⁊ fistici G Idē auc. albugerig Gūmi eaꝝ administrat̄ sicut gūmi arabicū ⁊ prunaꝝ. H Gal. vj. sim. far. ca. de amig. Dulces amigdale ī eis ē amaritudo eaꝝ occlta: q̄ non apparet sensui quia vincit in eis dulcedo. verum quando veterascunt appar; manifeste. vtus eaꝝ tpata ē cū caliditate.

preualet enim in ipsis abstersiua et subtiliatiua substātia. ꝓpter q̄ expurgat viscera. ⁊ pulmonem ⁊ torace. expuitiões operantur humoꝝ. I Rabi moyses ca. de amigdalis. Dulces amigdale ꝓuocāt somnium tꝑatum. ⁊ coquinatū cū eis humectat ventrem. ⁊ sunt laudabiles. et saluant substantiam cerebri.

Ca. xxvj.

elephantis lust

Anacardus pediculus elephātis ab imperitis medicis dr̄. quod est falsum. sed est fructus cuiusdā arboris. q̄ vocatur pediculus elephantis: Avicen. li. ij. Anacardus est fructus similis ossi dactili: Et medulla eius est simil' medulle nucis dulcis. in quo nō est nocumentum Et cortex ipsius est rarus frangibilis. in cuius raritate ē mel viscosū h̄ns odorē Et sunt hōies q̄ ipm masticāt ⁊ nō nocz eis. ⁊ ꝑe cū nuce. Ca. est ⁊ sic: i q̄rto

Operationes.

A Avi. Eius mel est vlceratiuū apatū et adustinū sanguis ⁊ humoꝝ. Eradicat verrucas ⁊ aufert albaras. ⁊ eradicat barulos. ⁊ sanat alopitiā flegticā. Cōmouz etiā calida apata in interioribꝫ. B Confert frigori nervoꝝ. ⁊ eoꝝ mollificationi ⁊ palisi ⁊ torture: C Confert corruptioni mēorie. cū eius ꝑfectō nota anacardinū sumit. Sz tñ ꝑmouet alienatōez ⁊ melancoliaz. D Suffumigant̄ cū eo emoroides. ⁊ exsiccant̄ Est ex summa venenoꝝ. ⁊ adurit humores ⁊ interficit: E Et eius quidē tiriaca est lac vaccinū butiro inde extracto. Et oleū nucis eius frangit v̄tutem. loco eius ponit̄ q̄ntuplū ponderis eius ꝺe badahaz. ⁊ q̄rta pōderis ipsius de oleo balsami. ⁊ tertia ponderis ipsius de napta alba.

Ca. xxvij.

Dill

Anetum est herba ortulana odorifera. Pla. Aneti semē ꝑncipaliter cōuenit vsui medicine. radix secundario. herba vo tertio. Palla: Mēse februario anetū serit̄ locis frigidis: Oēm statū celi patit̄. sed tepidiore locat̄. Rigandū

est si se abstineat imber. serendum est rari us. aliqui semen eius non obruunt. Opinantes q̄ a nulla aue tangatur. Serapiō libro aggregatoris capitulo Tebet Id est anetum omnibus notum est. vtus eius est que calefacit in fine tercij gradus. et desiccat in principio secundi. Galienus sexto simplitium farmacarum secundum translationē grecam. Anetum calefacit quidem adeo semper vt secundi gradus ipsum intensi putandum. vel. iij. remissi: in sic. vero secundi gradus est incho ater vel primi intensi.

Operationes.

A Merito ergo coctum in oleo diaforeticum ꝛ inmolestum somniq; factiuum ꝛ digestiuum crudorum. nec non indigestorum humorum existit. appropinquat vtiq; oleum quod ex eo aperitiuis digestiuis farmacis dictis nisi quia paulo calidius illis ꝛ subtilium partium est. ꝛ ido diaforeticū. vstum vero tercij fit gradus calefactiuum ꝛ siccum. Et ideo mollibus vulneribus appositum p̄estat operam. ꝛ presertim in eis que in pudendis. humidius autē ꝛ minus calidus ridere est ad hec. ꝛ euchimum quasi digestibilius est ꝛ somni factiuum. B Et idem Serapion auctoritate aben mesuay. Anetum est calidum. Inducit somnum. et oleum eius est bonum ventositatibus. Et semē eius in polentis positum multiplicat lac quando accipitur solum minuit sperma: et debilitat visum. maxīe nimius vsus ei᷒ C Paulus capittulo de Aneto. Decoctio eius valet strāguriosis ꝛ dissurijs data. ꝛ potissime syrupus factus ex decoctione eius ꝛ zuccaro. D Plinius libro vicesimo. Anetum ructus mouet. et tormina sedat. alitū sistit. Cinis eius vuā leuat. oculos ꝛ geniturā hebetat E Ad emorroidas accipe puluerem vrtice et puluerem aneti. confice cum melle. et emorroidas inunge.

Ca.xxviij.

a Nteflorum vel flos vitis agrestis
Uel flos vitissi; Idem sunt; Dyas
corides capitulo. Enantium; id
est antefloruz. vel flos vitis agrestis. que
cum ceperit florere; colligēdi sunt flores
ipi. 7 desiccandi; 7 alio nomine vocat̃ vi
tis ista lambrusca. flores eius optime re
dolent. 7 siccantur in vmbra. 7 in testa re
ponendi sunt. melius nascitur in syria

Operationes.

A Dyascorides Uirtus est ei stiptica.
Unde si bibitum fuerit eustomaticum est
7 diureticum. ventrem stringit; sanguinē
reicientibus subuenit. 7 bibitum 7 impo
situm stomacho fetorem oris emēdat. di
gestionem stomachi celebrat. mixtū oleo
7 aceto dolorem capitis fomento tollit;
B Succus viridis in cathaplasmati
bus adhibitus vulnera recentia sine tu
more seruat. Egilopas in initio vulneri
bus oris 7 gingiuarum vtile est. C
Uulnera ad sanitatem pducit. melle ad
dito, 7 oleo rosarum. 7 croco et mirra;
D Pessarijs necessarie adhibet̃ fluxus
matricis pessario facto stringit. reuma o
culis suspendit; E Cathaplasmati
bus adhibitum stomachi egestionez sol
uit; 7 maxime cum polenta 7 vino mixtū
7 impositum; F Combustū vero in
testa cum carbonibus collirijs bene mis
cetur; Panaritia oculorū 7 pterigea pur
gat. melle addito reuma gingiuarum et
vulnera curat;

Ca.xxix.

a Nisum Plate. Anisum quod alio
nomine ciminū dulce dr̃; semē est
cuiusdam herbe simili nōie appel
late; Et est ca; 7 sic. in. iij; gradu. Uirtutez
habet dissoluendi 7 ꝯsumendi. Dias. ca.
de aniso. Anisum feruentis est vtutis. s;
ca; 7 sic. 7 nature mictualis 7 scarotice. i;
incensiue Sera. li; aggre; ca. Aneisin au;
dyas. Aneisin quod de eo est r̃cens est bo
num. habens grossa grana plena et non
excoriat̃ quando fricat̃ excoriationibus
similibus furfuri. Et habet odorez bonū
fortem. Et illud qđ est ex insula cretensi ē
melius. Et post illud est babilonicum; hi
spanicum vero est deterius. Et qđ ex plā
ta eius est magis. iuuatiuū est semen eius
Gal; vj; sim. far. ca. de aniso Sapor eius
est acutus; amarus modicum; Et virtus
eius est q̃ calefacit 7 desiccat in tertō gra
du. propterea ergo et diureticum est.

ventositates autem que scdm ventrem si
stit. Avi. li. ij. ca. de aniso. Anisum est se
men feniculi romani: acuitatis maioris
q̃ nabati. Et ex eo melius est qd est ponde
rosum. Et est ca. 7 sic. in. iij. gradu.

Operationes

A Dyas. Anisum quia mictual' est vir
tutis ytericis medet. Sitim tollit. Sibi
tum venenis occurrit. Inflationes apu
tat. ventrem stringit. menstruis imperat
B Lac mulieribus puocat 7 auget. bi
bitum ventrē stimulat. Fumigatio e nari
bus adhibitū 7 dolorem capitis tollit
C Auriū dolorem cū oleo ro. adhibitū
mitigat. ventositatē vētris tollit 7 dolorē
D Optimū āt est creticū. deinde egip
tium. gallicū vero meritissimū. Paulus
ca. de aniso. E Contra liuorē ex pcu
ssione conterat ciminū 7 anisum. 7 incor
porent cū cera. 7 calidū supponat F
Anisū similiter augz lac 7 sperma apien
do meatus. 7 mundat humiditatē matri
cis. G Almāsor. tractatu. iij. ca. de
aniso. Anisum ca. est qd vētositatis disso
lutiuū extns. epatis apit opilationē. coeū
di pterea volūtatē stimulat. H Se.
li. aggre. auc. dyas. Virtus eius est desic
catiua 7 calefactiua Et expellit vētosita
tes a corpe 7 sedat dolorē. Et puocat vri
nam 7 sudorem. Et cōfert ydropisi. I
Et abscindit sitim q̃ fit ab humoribus sal
sis. qñ sumit in potu. K Et est pueni
ens venenis. 7 inflatōibus. 7 stringit vē
trem. 7 abscindit hūiditates albas a ma
trice fluentes. 7 puocat lac. L Et ex
citat libidinez. 7 qñ attrahit odoratu fu
migatio vaporis eius sedat sodam. M
Et qñ terit 7 miscet cū oleo ro. 7 distillat
in aurem. curat qd intra ipam accidit ex
casu aut pcussione. 7 sedat dolorem eius
N Et idem auc. hugeri. Aperit opila
tiones epatis. splenis. renū 7 matricis. 7
mundificat vias q̃ ab humoribus opitu
lant. Et pter hoc pfert febribus antiqs
7 habz in se acuitatem pinquam adusti
oni. quare soluit vētositates. maxime cū
ipsum assat O Avicen. Anisum est
aperitiuum cū stipticitate parua. Et est
sedatiuū dolorum. 7 resolutiuū ventosita
tum. 7 proprie si assetur. 7 in ipo quidem
est acuitas. qua medicinis adurentibus
fit vicinum.

Ca. xxx.

a Ntillis est herba de qua fit sal al
koli. Diascori. Duo sunt eius ge
nera. Unū habet folia lenticulis
similia. Alia habz folia similia Camepi
thi. Prima habet hastā altā duobus pal
mis erectam. cum folijs mollibus. Radix
est illi minor 7 tenuis. Nascitur locis her
bosis. 7 solaris gustu salsa. Scda est q̃ fo
lia 7 hastas similes camepiti habz. sed as
periora 7 minora. florē purpureū. 7 odo
rem grauem. radix cicoree similis.

Operationes

A Galie. sexto simpliciū farmacorz.
capit. Antillis. Duplex quidē est ābe tñ
mediocriter siccant. vt 7 vlcera solident.

Altera vero que Camepitheo ⁊ assimila
tur. plus vtiq; ꝙ alia subtiliũ ptiũ est. vt
epilenticis cõferat. hec autē ⁊ abstersiui
or ꝙ altera est. B Almansor tracta
tu tertio ca. vsnen. i. antillis ca. est ⁊ sicca
q̄ purgat ⁊ apit opilatōnē. carnē q; corro
dit supfluam. vniuersaliter autē oīm ista
rum herbaꝝ bonũ hñtium odorem ꝙ plu
res calide sunt. nisi ille ex quibus sentitur
illud qđ diximus: s. frigiditas manifesta
sicut sentit᷑ in aq̄ rosata ⁊ camphora atq;
sandalis.

Ca. xxxj.

a Anthos vel Rosmarinus ꝙ idē est
Sera. li. aggre. ca. laieralmarien
.i. anthos inquit. Est arbor maris
⁊ est alpinalfac ⁊ xacola. Et dicit auc. Di
asco. Species rosmarini sunt tres. Una
eaꝝ habet semen qđ nōiatur fachi. Et hꝫ
folia similia folijs maratri. nisi quia sunt
latiora. paꝝ grossiora. et extendit᷑ sup ter
ram circulariter. hñs bonũ odorē. ⁊ lōgi
tudo stipitis eius est vnius brachij ⁊ pl⁹
⁊ habet multos ramulos sup quoꝝ sũmi
tates sunt capitella. in q̄bus est semen al
bum simili semini plante. q̄ dr̄ spondiliō
mundũ angulosum. acuti saporis. in cui⁹
odore est simile odori r̄sine pini. ⁊ qñ ma
sticatur. mordicat linguā. Radix v̄o eius
est alba multũ. cuius odor est sicut odor
thuris Et est spēs alia sup̄dicte. nisi quia
semen eius est latum. nigrũ simili plante
spondilion. hñs odorem bonũ sed mordi
cat linguā. ⁊ hꝫ radicem exterius nigrā. in
terius vero albā. Est spēs alia similis su
pradicte. nisi q: ipa non hꝫ stipitē. nec se
men nec florem. et nascit᷑ libanotis locis
petrosis ⁊ agrestibus. Ysido. Rosmarinũ
latini ab effectu herbā salutarē vocāt. fo
lia habet feniculi similia atq; aspa. et ro
tatim terra ꝓstrata. Plate. Rosmarinus
est herba calida et sicca cuius folia et flo
res competunt vsui medicine. flos autem
anthos dr̄. vñ fit electuariũ qđ dr̄ dyan
thos. In locis marinis crescit: vñ ⁊ nōia
tur. hꝫ v̄tutem confortandi ex aromatici
tate. dissoluendi ex caliditate. extergēdi
⁊ mundificandi. ⁊ ꝯsumendi ex siccitate
⁊ virtutē diaforeticā ex calore aperiente.
Cumq; calida ⁊ sicca esse dicat᷑. in excessi
bus ab autoribus nō determinat᷑. herba
ipa libanotides vl̄ dentrolibanũ dr̄. qui
dam tamen dicunt ꝙ sit frutex. alij v̄o qđ
herba sit Cũ inuenit᷑ ī medicinis r̄ceptio
anthos vel rosmarini. debēt poni flores
folia vel libanotidis. vl̄ dendrolibani.
Flores ad solē desiccati. ꝑ annũ seruant᷑ ī
efficatia multa. Similiter ⁊ folia.

Operationes.

A Contra sincopim ⁊ cardiacā passio
nem dat᷑ dianthos. cũ vino ossis de corde
cerui. Uel decoctio fit in vino vl̄ aq̄ rosa
rum. ipmq; vinũ datur pacienti. A
Contra frigiditatē aut debilitatē cerebri
rosmarini decoctio in vino fit. ⁊ patiens
discooꝑto capite fumũ r̄cipit C Cō
tra vue humiditatē acetũ vel vinũ deco
ctionis eius gargarizat᷑. D Contra
stomachi frigiditatē et ad digestionē cō
fortandam dyanthos vel vinũ decoctio

nis eius ⁊ masticis nascit᷑. E Cōtra stomachi dolorem ⁊ intestinoꝝ ex vētositate: vinū decoctionis eius ac cimini potatur F Ex sinonomis notandum q̄ hoc nomen anthos apud grecos p̄ q̄libꝫ flore sumit᷑. sed apud nos p̄pe rosmarini vel libanotidis anthos dicit᷑.

Ca.xxxij.

a Ncusa est herba cuius radix digitos inficit cōtrita: Sanguinei q̄ꝫ coloris est. vñ etiā pictoribus ad purpurā effingendā vel efficiendā ī vsu est. Ex herbario Ancusa duplex est. Unā quā affabatā vocāt: alia q̄ maxime medicine apta est. hec in terra pressa. spinosis folijs sine caule nascit᷑. ⁊ mense februario legit᷑. Dyas. Ancuse duo sunt gn̄a. Una siquidē hꝫ folia lactuce sil'ia ſꝫ acuta et aspera. ⁊ integra. ⁊ spinosa Radix est ei g̅ssitudinem hn̄s digiti: coloris sanguinei. in estate digitos inficiens: Nascit᷑ in locis cultis. hn̄s in egipto folia sup terrā sparsa. v̄tutis redarguentis est. radix medet᷑ combustionibus

Operationes

A Dias. cera ⁊ oleo additis vulnera renū optime curat B Jgnē sacrū cū polēta extinguit. maculas corpis ⁊ lepras. cū aceto imposita emūdat: C Supposita menstruis impat. abortū facit D Eius elixatura recte mulieꝝ ictericis adhibet᷑. Nefreticis aut spleneticis opitulat᷑ et cū vino febrientibus. E Eius q̄ꝫ folia ventrē stringunt cū vino bibita Ipsius herbe decoctio mēbꝝ arcuatū sanat. F Radix eius in oleo decocta ⁊ cera facit ad combustionem.

Ca.xxxiij.

a Pium: Ysido. in li. ethimo: Apiū dr̄ eo q̄ apex. i. caput antiquoꝝ coronabat᷑: Hanc herbā hercules p̄mus capite circūtulit. Auicen: Apium aliud montanū. aliud silvestre. aliud domesticum. et aliud qd̄ orit᷑ in aq̄: domestico minus. cuius est sicut domestici v̄tus.

Est 7 alia species eius q̄ nōiatur sumuri
on. minus domestico. crus hn̄s concauū̄
ad albedinē decliue. fortius est romanū
montanum Est āt in pmo ca. in. ij. sic. In
Pādecta ca. l. Apij plures sunt spēs. Nā
est apiū domesticū vel ortiuū. Et est apiū
ramnū siue apiū risus. Et ē apiū emorroi
darum. Et est apiū qḋ dr̄ cerefoliū. Et est
apiū cāpestre. Et est apiū hispanū. Et est
apiū psicū Et ē apiū agreste. 7 ē apiū mō
tanū. 7 est apiū aquaticū. 7 est apiū rusti
cum. 7 est apiū qḋ dr̄ regalia Apiū dome
sticum om̄ibus notū. qḋ dyas. vocat orti
uū. qḋ ca. est in pncipio. iij. gradus. sic. in
medio eiusdē. cuius semē est maioris effi
catie. secūdario radix. tertio herba Cū āt
in medicina receptio apij simplr̄ inueni
tur. semen apponendum est. qḋ a mltis se
linū appellat̄. licet tota herba sic vocetur.
Palladius. Et apij genere est yposelinō
durius aut austerius. et oleoselinō molli
folio 7 caule tenero. qḋ nascit̄ in lacunis.
Et petroseliuō. qḋ maxime in locis aspis
hec om̄ia genera pn̄t hr̄e diligētes i orti
cultura. Cōstātinus. Est āt 7 apij genus
quod vulgus cerifoliū vocat. de quo scili
cet dicetur inferius.

Operationes

A Apium domesticū puocat vrinā et
menstrua. 7 resoluit ventositates. 7 pe se
men eius B Succus eius in quo sa
xifragia decocta fuerit strāguiriosis 7 di
ssuriosis subuenit. Vl' saxifragia. grana
solis. filipendula et lapis lincis coqntur
in succo apij. 7 in colatura addiro zucca
ro fiat sirupus. q mane detur cū calida.
C Succus apij agrestis vl' acetū et ole
um violatum vel rosatū misceant̄. et buli
ant in vase vitreo ad ignem. Et cum
tali oleo calido caput paciētis inungat̄.
valet 9 litargiam et frenesim. prius capi
te raso D Succus decoctōis apij 7
tāmarisci splenis 7 epatis opilationē sol
uit. 7 duriciē. s3 pe splenis E Aliud
Sumatur decoctio radicis apij feniculi
petrosilini. fiat syrupus contra icteritiā
ex succo apij 7 scariolarum. et detur cum
calida. F Contra ydropisim radix
apij 7 feniculi buliat in succo fumiterre. 7
in aqua decoctōis addito zuccaro. fiat si
rupus. miro modo 9sumit flegma.
G Fiant etiam isti leucoflegmaticis et
yposartica laborantibus. Recipe succi a
pij lb. j. succi scariolar lb. ß. masticis ℥. j.
facta decoctione colet̄. postmodū addi
to zuccaro fiat syrupus. in fine decoctōis
addat̄ pulueris esule. ʒ. ij. et pulueris reu
barbari. ℥. ß. mane cum calida exhibeat̄
contra amphimerinam precedat purga
tio. deinde coquatur agaricus cum succo
apij in pomo coloqntide. vel in malo ter
re vacuato. seu cauato 7 decoctō talis de
tur cottidie pacienti H Nota qꝫ api
um nocet pregnantibus. quia vtute sua
dissoluit retinacula fetus.

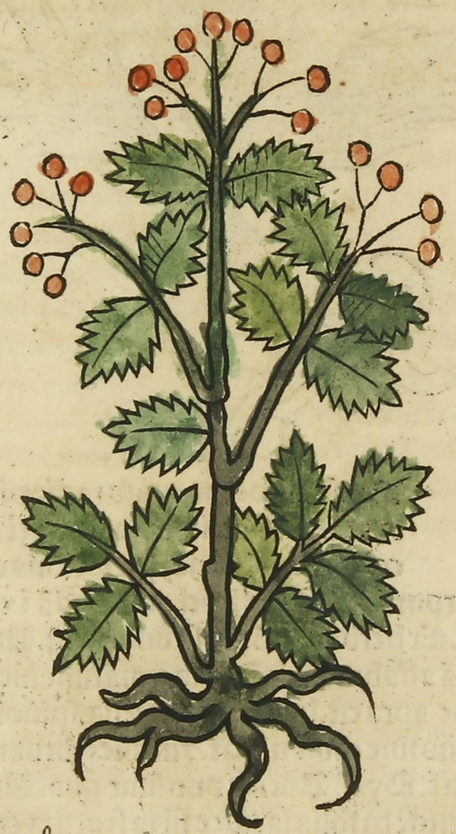

Ca. xxxiiij.

a Pium siluestre. Gal'. viij. sim. far. ca. apiũ siluestre alij selinũ vel eq num. Alij vͦo alexandrinũ nõiat. ex eodem genere est. Et hoc cũ selino ⁊ pe troselino macedonico, ⁊ erit quidẽ selino fortius: petroselino vͦo debilius: mẽstru orum vtiq3 ductiuũ est ⁊ vrinatiuũ.

Operationes.

A Apiũ siluestre ṽtutẽ bz in semine ei⁹ B Avi. Apiũ siluestre est vlceratiuũ impediens ⁊ magis calefactis cõueniẽs C Apiũ siluestre ꝯfert alopitiã hñti. et fissuris frigoris ac ṽrucis: D Apiũ siluestre in emplastro vlcerat ⁊ cõfert sca biei ⁊ impetigini. ac vulneribus vsq3 ad sigillationẽ E Est autẽ malũ epilen tie. exsiccans eã. Pisces q̃3 si egrotant in piscinis. apio siluestre viridi r̃creant̃. F Contra opilationẽ splenis ⁊ epatis val3 semẽ apij siluestris sumptũ cũ vino.

Ca. xxxv.

a Piũ rusticũ est apiũ qd̃ dr̃ regalia Et est herba cuius succus ingredi tur in quadam ꝯfectione ad scabi osa vlcera in antidotario virili.

Operationes.

A Succus eius radicis cũ aceto frica tus valet ꝯ scabiem ⁊ vlceratiõnẽ B Gal'. vj. sim. far. ca: de ambrosia siue api um rusticũ bz vim stipticãtem siue repcu cientem: C Oculis valet illitũ cum melle ita vt subinde foueant̃: D Opi lationẽ epatis soluit E Et est resolu tiuũ inflationis aperitiuũ opilationis ⁊ sedatiuum dolorum

Ca. xxxvj.

a Pium emorroidaꝝ: Gal'. vj. sim: far. ca. botrachiõ inquit: Apium emorroidaꝝ ẽ cũ folijs guttaticis guttis q̃i sanguinis melãcolici ca. ⁊ sic. ẽ vehemẽter radix ⁊ similiter tota herba:

Operationes.

A Apium emorroidarum in vino coctum cathaplasmetur natibus. emorroidas inflatas et flegmaticas excitat. B Cauendum tamen est ne eis fluctibus hoc fiat si sine fluxu cum tumore et dolore et extensione illarum venarum fuerit dolor mitigatur et tumorem siccat. Et ob hoc apium emorroidarum dicitur. C Item Scabies et lepras excoriat et vngues leprosos.

Ca. xxxvij.

APpios.i. camebalanos. Et secundum quosdam dicitur raffanus agrestis. Et dico secundum quosdam. quoniam secundum veritatem raffanus agrestis est ille qui describitur infra in ca. raffanus agrestis. Dyas. ca. appios Appios hastas habet duas vel tres viscosas et teneras et rufas. folia sunt ei rute similia oblonga et viridia et parua. semen paruum cuius radix est affodillo similis. sed obrotunda similis pile. lacrimo plena. deforis nigra intus alba Radices eius que sunt super terram

Operationes.

A Radices accepte vomitum faciunt coleram et flegmam excludunt. radices eius de subtus id faciunt. Omnis vero causa et accepta omnia similiter facere nouit. B Lacrimum eius sic colliges Incide radices et in qua mitte quod supernatauerit cum penna collige sicca et repone. C Dyas. Si obulorum semi trium modo datum potui per ventrem purgationem facit. herbe autem ipsius superiora vomitum faciunt et inferiora ventrem purgant.

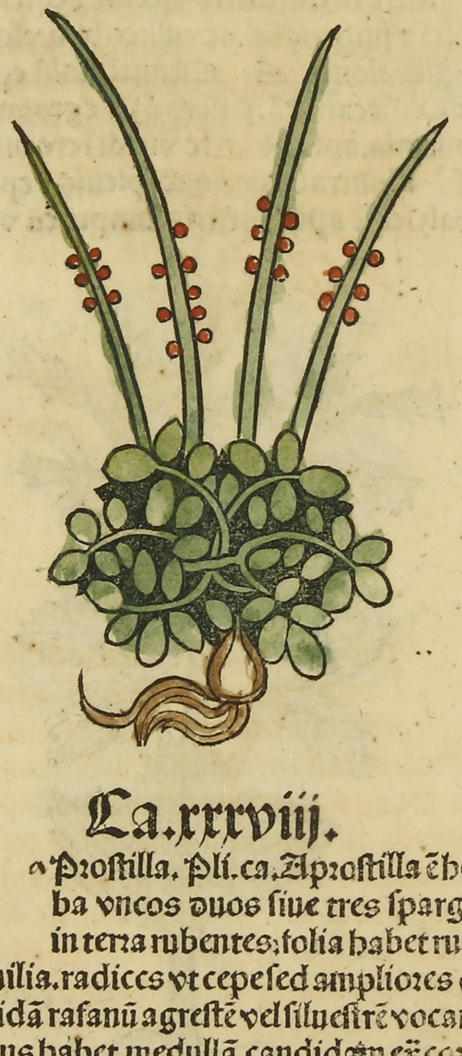

Ca. xxxviij.

AProstilla. Pli. ca. Aprostilla est herba vncos duos siue tres spargit in terra rubentes. folia habet rute similia. radices vt cepe sed ampliores quam quidam rafanum agrestem vel siluestrem vocant intus habet medullam candidam in exterioriorices nigros nascitur in montibus et asperis aliquando et vmbrosis locis.

Operationes

A Plinius: Aprostilla purgat inferi⁹, ꝛ superius B Excitat libidinem in viris ꝛ mulieribus C Et ꝓter hanc causam prohibetur nutricibus.

Ca. xxxix.

Arthemisia Ysido: Arthemisia est herba dyane agētibus cōsecrata: vñ ꝛ nuncupata: Dyana siquidez grece arthemis dr̄. Pli. li. xxv. Arthemisiam que antea parthenis vocabat̄ ab arthemide ꝯgnominatā sicut quidā putāt Etiam dr̄ arthemisia qm̄ sic vocabat̄ vxor regis māsolei qui voluit eam sic vocari que antea. vt inquit plinius. parthēis vocabat̄. ꝛ sunt qui ab arthemide arthemisiam cognominatam putant. quoniā priuatim medicatur feminaꝝ malis: Dyascorides. Arthemisia tria sunt genera. Unum est quod vocatur arthemisia monodos. i. mater herbarū que est fructicosa, ꝛ similis absinthio: folia maiora ꝛ pinguiora hn̄s ꝛ hastas lōgas: nascit̄ in maritinis locis ꝛ lapidosis: florescit autem estatis tempore floribus albis paruulis graue olētibus amaris. Altera arthemisia tagetes nominat̄: que tenera est semē habens minutum ꝛ vnam hastam folijs plenam: Nascitur in locis medterraneis ꝛ altioribus. florem mellinū atqꝫ tenuem ꝛ iocundiorem comparatione prioris ferens. hec a grecis vocatur tagetes vel tanacetū Et nos in lingua latina vocamus eam thanasiam. vl' ſm quosdam athanasiam: Et est tercia arthemisia que leptafillos dicitur nascit̄ circa fossas ꝛ agros. flosculum eius si cōtriueris samsuci odorem habet. ꝛ ipsa amara. Has species arthemisie dyanam dicunt inuenisse ꝛ vtutes earum ꝛ medicamina chironi centauro tradidisse. Hec herba ex nomīe dyane que arthemis dicit̄ accepit nomen arthemisia que calefacit ꝛ siccat: Gal'. vj. sim: far. ca: ō arthemisia. Arthemisia duplex quidem est herba. ambe tamē calefaciūt mediocriter ꝛ siccant. ꝛ ponantur in calefaciendo quidem secunde. in siccādo vō prime intense. vel secūde incipiētes sunt quoqꝫ mediocriter subtiliū ꝑcium.

Operationes.

A Dyas. Arthemisia virtutem habet acerrimam purgatiuā attenuantem calidam ꝛ leptinticā: B Elixatura eius causas mulieris mitigat: mēstruis imperat. secundinas excludit. mortuos infantes in vtero deponit. constrictiones matricis resoluit. omnes tumores spargit. accepta calculos frangit. vrinā ꝓuocat: herba ipsa tunsa ꝛ in vmbilico posita mēstruis imperat: C Succus eius mirre mixtus ꝛ matrici suppositus oīa similiter facere nouit. D Coma eius sicca bibita. ʒ. iij. stericas causas componit E Si quis iter faciens eum secum portauerit non sentiet itineris laborem.

F Fugat etiam demonia in domo posita. Probibet etiam maledicamenta et auertit oculos malorum. G Item ipsa tunsa cum axungia et superposita pedum dolorem ex itinere tollit. In puluere redacta, et cum aqua vel mulsa potui data intestinorum dolorem tollit. H Arthemisia que tagetes vocatur facit ad vesice dolorem et stranguiriam succo dato ex vino. ʒ. ij. I Febricitanti ex aqua ciatis duas potui datur. K Succus tunsa cum axungia et aceto coxarum dolori medicatur ligata vsque in terciam diem. L Ut infantem hilarem facias incende et suffumigabis. et omnes incursiones malorum auertet. et hilariorem faciet infantem. neruorum dolorem et tumorem trita cum oleo bene subacta mirifice sanat. M Dolore pedum grauiter vexatis radicem eius da cum melle manducare et ita sanabitur vt vix credi posset eam tantam virtutem habere. N Succo eius cum oleo rosarum febriens perunctus curatur ea. Hanc herbam si confricaueris lasaris odorem habet. O Galienus. Ambe species arthemisie conueniunt lapidibus in renibus existentibus et ad calefactiones et extractiones secundarum.

Ca. xl.

Aristologia rotunda. Ysidorus. Aristologia dicitur eo quod mulieribus fetis optima esse comprobetur. Nam post partum superfessa matricem beneficio vaporis expurgat. Huius genera sunt duo. Una dicitur rotunda eo quod radicem habeat rotundam. Altera vero longam habet cum ramis et folijs longioribus Quin etiam dactilinam vocant. eo quod radice sit robore digitali et longa. Pli. li. xxv. Aristologie nomen inter nobilissimas herbas grauide dedisse videntur quoniam esset aristo recuses. Nostri materre vocant. Et quatuor eius genera seruant. vnum tuberibus radicum rotundis folijs inter maluam et hederam nigrioribus ac mollioribus Alterum masculo radice. quatuor digitorum longitudine. baculi crassitudine. Tercium vero longissime tenuitatis vitis nouelle cui sit precipua vis omnes colore buxeo caulibus paruis flore purpureo. Platearius. Aristologia vtraque calida in primo

gradu. et sicca in secundo: Rotunda magis competit medicine Et radix magis q̃ folia. Radix colligitur in hyeme ante productionem florum. Habet autem virtutem dissoluendi consumendi ⁊ expellendi venenum possunt autem per bienniu seruari. Serapion libro aggregatoris. ca. acanug. i. aristologia. Eius sunt due species. masculus ⁊ femina. Et longa est masculus ⁊ rotunda femina. Rotūda vero duas habet species. Una habet folia similia scissos quasi rotunda odorifera. mollia ⁊ lenia: ⁊ habet ramulos oblōgos egredientes ab vna radice ⁊ florem hn̄s album interius rubeum fetidi odoris et nullius vtilitatis: ⁊ habet radicem rotundam similem rape. sed longa habet folia longiora q̃ rotunda. et virgas subtiles longas circiter palmi mensuram. Flos eius est coloris purpurei ⁊ odoris fetidi: qui est in sua operatione similis flori herbe que dicitur actu. Et habet radices in longitudine vnius palmi ⁊ plus ⁊ in grossitudine digiti. ⁊ quod est inter radices est simile ligno bussi et odor eius est pinguis. Et est aristologia longa. Est ⁊ alia species rotunde que virgas subtiles habet. super quas sunt multa folia rotunda similia folijs semper viue minoris: ⁊ flos eius est similis flori rute. et radix eius est longa subtilis super quam est cortex grossus boni odoris qua Apotecarij vtunť in confectionibus vngentorum ⁊ electuariorum. Auerois. libro Colliget. capitulo de Aristologia Ambe species eius calide sunt ⁊ sicce in. ij. gradu.

Operationes.

A Aristologia rotunda valet contra asma humida due partes pulueris aristologie. ⁊ dimidia gentiane conficiant cū melle ⁊ tale electuarium detur. B Contra epilentiam aristologie rotunde euforbij: castorei. sulphuris viui. fiat decoctio in oleo petroleo vel mustellino vl' saltem comuni ⁊ inungatur spina a collo inferius C Ipse etiam puluis confectus in aceto scabiem ⁊ saniem curat. D Cōtra venenum ⁊ morsum venenatorum animalium detur puluis eius cum succo mente vl' vino. E Puluis eius mortuam carnem corrodit siue sit in vulnere siue in fistula: formeť licinium secū dum profunditatē eius ⁊ melle iunctū aspergatur puluere aristologie et inmittatur F Ad expellendum fetum siue viuum siue mortuum coquatur radix in vino ⁊ oleo ⁊ fiat fomentum. G Diascorides. Morsibus venenatis aut potionibus venenatis cum vīo aristologie ro. ʒ. j. data medetur. ⁊ imposita id etiam prestat. H Secundinas deponit. Aborsum facit bibita cum pipe et mirra pessario adhibita Similem effectum habȝ longa sicut rotunda I Sed rotūda plus asmaticis confert ⁊ subglutionibus ⁊ frigoribus ⁊ pleureticis cum aqua bibita singulariter medeť. K Infixa corpori euocat vulneribus sordiciem et putredinem tollit: alta vulnera replet: L Mellis et yris illirice mixta gingiuas et dentes a putredine purgat. M Dyascorides. Uirtus est omibus speciebus eius ca. ⁊ feruens. faciūt deniq; ad putredines. ⁊ purgamenta ossium despuenda Et ad frigidas febres. et solitam in feminis purgationem prouocat: potui data. ʒ. j. vel cathaplasmatibus imposita.
N Ad vsum tamen medicine aptior ē ro. gustu amara. hec enim in emplastris missa caua vulnera replet. O Facit ⁊ ad viperatum morsum Et ad alia venena extrinsecus posita et dolorem de vētositate pingui ⁊ idigesta curat et adiuuat P Etiam asmaticos cum aqua bibita Ad reuma ⁊ spasmata super omne medicamen vtilis est. Q Frigore exustos in oleo vel axungia porcina cocta calefacit. R Cancrinomata que in naribus nascuntur cum cipero ⁊ dragontea semina cum melle trita. et in naribus semel et iterum vel tercio imposita perfecte sanat

S In febribus acerrimis Aristologiã siccam suffumiga fugatqz demonia. Et hilariorem facit infantem suffumigata:

T Radix eius purgat fistulam 7 ad sanitatez pducit. Et podagricis cũ aq̃ dat

V Galie. Aristologia dolores q̃ ꝓpter opilatõez vl' aliq̃ grossiciẽ spiritus indigesti rotunda sanat magis q̃ longa: 7 stimulos educit. 7 putrefactionem sanat.

X Et sordida mundificat vlcera. 7 dẽtes 7 gingiuas clarificat. Adiuuat autez asmaticos. 7 singultiantes. Et epilẽticos 7 podagricos cum aqua bibita. Y

Sed 7 rupturis. 7 conquassationibus super aliquod aliud farmacum idonea est.

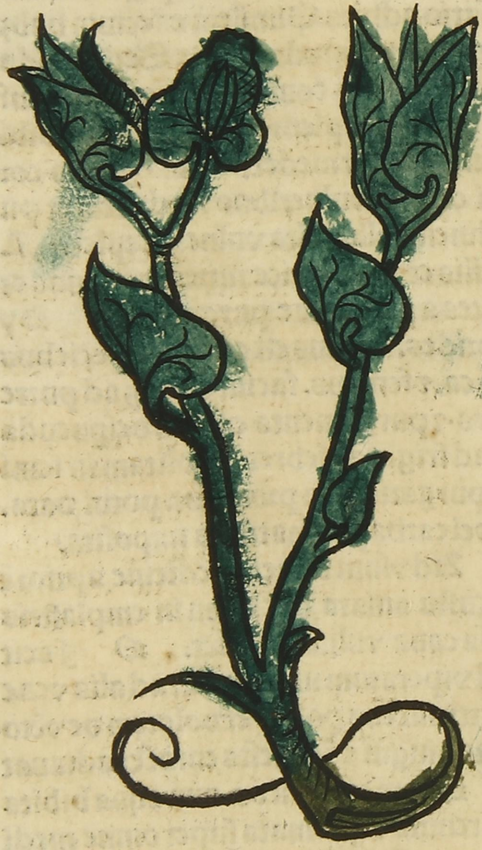

Ca. xlj.

Aristologia longa. Dyascorides. caplo de aristologia. Aristologia dicit a grecis fetalogos 7 apiston Cuius tria sunt genera. Longa rotunda 7 clematitis. Longa masculus est. que et dactilis dicitur folia habens oblonga 7 virgellas tenues longitudine duo palmorum. florem purpureum ꝓfert. Radix est illi robore digitali 7 odoris boni. Rotunda de qua sup dictum est appellatur femina. folia habẽs edere similia: odorata cum viscitudine obrotunda et mollia et lenia tactu. multas virgas habens ex vna radice oblongas florem album 7 rotundum habet. in medio florem croceuz sed est iutilis. Radix est illi rotũda 7 odore non iocunda gusta tamen bramosa de illa in precedenti capittulo dicta. Illa q̃ dicitur clematitis. virgas habet tenues 7 longas. folia rotunda et florem similez rute. Radicem oblongam 7 tenuem. corium habentem grossum 7 odoratum quã pigmentarij ad confectionem oleo mis cent. 7 reliquis medicaminibus sicut rotundam. Gali. vj. sim. far. ca. de aristologia inquit. Aristologia longa est subtilium parcium q̃ rotunda. non tamen ipsa inutilis est uno est abstersiue et calefactiue virtutis. 7 minus quidem q̃ rotunda abstergit: 7 euaporat. calefacit autem non minus. sed forte magis. Unde in quibus opus est mediocriter abstergere longa est melior. sicut in vlcerum incarnationibus. In quibus vero volumus grossuz humorem fortius subtiliare rotũde ẽ op⁹

Operationes

A Auicenna. Aristologia duplex est. Quedam est longa. quedam rotunda. Opationes rotunde in pcedenti caplo dictu. Sed longa in nascentijs 7 vlcerib⁹ dignior est. quia calidior 7 magis abstersiua:

B Mundificat quoqz pectus 7 pulmonem 7 cõfert dolori lateris cum aq̃ bibita

C Mũdificat etiã vlcera sordida: 7 excoriatõi generat carnẽ ꝓpe

longa. D Prohibet fraudem vlcerum putridorum. Confert etiam puncture scorpionis et ad multa proficit E Plateareus. Aristologia vtraque calida in primo gradu et sicca in secundo. Rotunda magis competit medicine: et radix magis quam folia. De quibus in precedenti ca. dictum est.

Ca. xlij.

Arbor glandis. Sera. li. aggrega. ca. hussos auc. galie. Sapor omnium partium huius arboris est stipticus et maxime corticis medij inter exteriorem corticem et lignum. Et similiter pellicula que est inter fructum et corticem suum et nominatur gest et abulos. Et fructus quidem fructus est que infrigidat infrigidatione pauca. et possibile quod sit in hoc sicut medicine tepide primi gradus et desiccat. Dyascorides ca. de arbore glandium. Arbor glandis est totaliter stiptica et id in quo est maior stipticitas est pellicula que est inter corticem exteriorem et lignum: et similiter pellicula que est inter fructum et corticem. Plinius. li. xiij. Arbor glandis siue quercus in alto mari nascitur quercus et abies cubitali altitudine et ramis eorum adheret conche. Quercu etiam tingi lanas tradunt. Glosa sup Ysaiam. Quercu ariditate concussa defluunt folia. Unde propheta Judeis. Eritis inquit velut quercus defluentibus folijs. Et iterum Basan habet glandiferas quercus que non hominum sed porcorum est cibus. Unde iuxta prophetam Dies domini veniet sup quercu basan. Palladius. Arbor glandis siue quercus dicitur quasi quernus. putredine enim difficile cedit in sicco seruata. Ysido. Quercus siue arbor glandis est arbor multum annosa. Sicut legitur de quercu mambre: sub qua habitauit abraham. que fertur vsque ad constantini regis imperium per multa secula perdurasse

Operationes.

A Dyascorides. Cinis quercus cum oleo mixtus et inunctus mouet sudores. Hoc et ceteri prestant cineres. sed magis quercinus. Lixiuia quoque ex cinere quercus ad vsum medicine efficacissima est hominibus et pecoribus. que tensione pulmonis vexantur. et quibus aliqua venenosa res obsistit. Bibita namque statim salutem affert. B Utilis etiam est vulneribus humectis et in fistulis. C Et vulnera difficilia ad sanandum et callosa longis temporibus sordida. D Cottidie itaque lauanda sunt. et sic apto medicamine sananda. quia virtus lixiuie non sanat. sed ad sanitatem disponit vulnera. E Se. au. gal. Curat nimium fluxum sanguinis menstruorum et sputum sanguinis Et conuenit vlceribus intestinorum et fluxui ventris. F Et idem Et ego quidem conglutinaui vulnus in quodam quod factum fuit cum ense. G Cum folio glandis postquam triui in petra et posui sup vulnus in circuitu eius H Et vniuersaliter fructus eius est similis huius virtutis I Et aliquando administratur in apostematibus calidis in principio eorum et in augmento

Ca. xliij.

A Rbor vel lignum vite paradisi

Operationes.

A Hanc naturaliter habēt virtutem. vt qui ex eius fructu comederet ꝑpetua soliditate firmaretur. ⁊ btā immortalitate vestiretur: nulla infirmitate vel anxietate vel senij lassitudine vel imbecillitate fatigarēt. B Augustinus suꝑ Genesim. Arbor quidem vel lignum scientie boni vł mali erat corporale sicut arbores alie in paradiso terre sunt nec cibo erat noxium. Sed dictum est lignum scientie cognoscendi bonum ⁊ malum quia post prohibitionē erat in illo futura trāsgressio: qua homo experiēdo disceret qd inter obedientie bonū ⁊ inobediētie malum interesset. C Jeronimus super Leuiticum. xxvij. facies (inquit dn̄s) altare de lignis sethim. ⁊c. Ecce altaris ligna que de lignis paradisi sunt igne vicino non cremātur sed puriora reddunt. Nec mirum cum etiam amitbon genus ligni quanto plus arserit tanto mundius inueniatur. D Glosa suꝑ terciū Regum decimo. Tina ligna imputribilia sunt et spinosa in similitudinē albe spine rotunda quoqꝫ sunt ⁊ candida: Ex eis fctā sunt fultra. s. ad fortitudinē templi sustentacula ⁊ oim̄ musicaꝝ instrumenta:

Ca. xliiij.

A Bies dicta eo ꝙ pre ceteris arboribus longe abeat. et in excelsum ꝓmineat. Huius natura est expers terreni humoris ac ꝑinde abilis habetur ⁊ leuis: Est autē sine nodo. Et de hac fiūt naues: hanc propter candorē gallicam vocant quidam.

Operationes.

A Palladius. libro. xij. Abies quam vocāt gallicam vtilis est materiam. que nisi perpluatur. est leuis rigida et in operibus siccis perhenne durabilis:

B Glosa sup Ezechie. xxvij. Ex abieti bus tabulata ceduntur. quibus navis te xitur ppter levitatem. iuncturasqz tabula rum mollibus invicem sese tenentium atz mordentium. C Ex li. de natura rez. Abies arbor est levis 7 absqz nodositate q difficilime cedit putredini vermibus autem nunqz. D Plinius. li. xij. Abi etis umbra sicut in glandium quacunqz attigerit est venenum. E Abieti et pino si quis detraxerit corticez sole thau rum vel geminas transeunte cum germi nat statim moriuntur.

Ca. xlv.

Armoniacum. Serapio. li. aggreg. capitulo Vasac. auctoritate dias coridis. Armoniacum est gummi plante silvestris similis plāte galbani in figura sua. Et nascitur in terra dicta are gemonis 7 est in partibus codi. Hec her ba grece dicitur asios cuius radix vulnera tur. 7 egreditur lacrimus qui colligitur 7 servatur. sed aliquando de ipso cadit su per terram. quare admiscetur cum eo ter ra 7 lapilli 7 alie sordes sed melius ex eo ē habens odorem bonum in quo non sunt lapides nec ligna. 7 tendēs ad albedinez cuius fractiones sunt similes fructus oli bani. 7 est purum sine sorde. et odor eius vergit ad odorem castorei. 7 sapor eius est amarus. 7 habet in se pinguedinem 7 splendorem cum soliditate. 7 illud quod est huiusmodi dicitur carnissima sed illō quod continet terram 7 lapillos nomina tur chironia. Et defertur de terra que dr monacon et est succus plante similis plā te galbani.

Operationes.

A Paulus ca. de armoniaco valet cō tra tussim antiquam 7 humidam 7 asma ex grosso 7 viscoso flegmate in gutture. B Pillule armoniaci accipiunt̄ ī ovo sorbili vel distemperentur in melle 7 den tur. vel fiunt pillule ex eo 7 melle. dent̄ ta men prius pectore mollificato cum dyal tea 7 alijs. C Cōtra scrofulas in pri cipio accipe armoniacum. sal gēma. nitz. succum marubij ceram 7 resolue armon̄ acum cum aceto 7 dimitte per noctem et postea resolue cum cera 7 alijs rebus 7 in unge. D Contra lumbricos det̄ ar moniacum cum succo absinthij 7 resolue ipsum in aceto et fiat emplastrum in um bilico. E Ut dentes cadant accipe armoniacum 7 succum iusquiami 7 inun ge dētes 7 cadant F Averrois qnto colliget. ca. de armoniaco ca. est in. ij. et sicca in primo.

Ca.xlvj.

a Sa fetida: Sciendum quod asa ē gūmi quoddā qđ vocat̃ asa. et huius quedam est odorifera: quedā fetida: Et dicit̃ odorifera qꝛ puum habꝫ fetorem vel puū odorē: Et dr̃ fetida quia ꝑ excellentiam habet fetorē. Et est gūmi herbe annuiden. ⁊ est hn̄s vehementem igneitatem: sed asa odorifera fit ex succo ipius herbe hn̄s aliq̄lē odorē herbe p̄dicte Sera.li.aggre.ca. Anuiden. Anuidē :i.planta cuius gummi est alihit.i.asa fetida. radix eius dr̃ maharoch. plāta eius habet stipitem q̇ dr̃ mastatel ⁊ est similis ferule. ⁊ folia eius sunt similia folijs apij ⁊ semen eius latum: Gal. viij: sim: far.ca. de silfio: substantia eius est aerea ⁊ v̄tus gummi eius quod est asa ⁊ virtus ramoꝝ ⁊ radicum et floris eius est que calefacit calefactione forti ⁊ est ca. ⁊ sic. in. iij. ḡdu ⁊ illud quod est de ipo maioris saporis ē gummi. et ipa planta est calidior ⁊ subtilior aliarum plantarum omnium. Et propter hoc est magis resolutiua. ⁊ ita lac aliarum arborum omnium. et est in fine caliditatis. et est substantie venenose: nisi qꝛ est plus in ea substantia ignea aerea: Et idem f̃m aliam trāslationem silfij. calidissimus quidem opos quinimo folia et stipes ⁊ radix calefacit generose sunt autē ventosioris substantie oīa. ⁊ scd̄m hoc difficile digestibilia: extorsum tamen corpori aꝑposita operatiora sunt. et maxime omnium opos attractiue sufficienter existens virtutis ⁊ cōsumere carnē. ⁊ destruere habet propter p̄dictam eius complexionem: Auicenna.li.ij.ca de asa. Asa est duarum sp̄erum quarum vna est fetida ⁊ altera odorifera: non fortem habēs odorem. sed calidior earum est fetida. ⁊ ē herba vehemētis igneitatis. in se tota ⁊ plurimum quidem huius speciei est cirmēse ⁊ est gumma almaroch. Est ca. in primo sic. in secundo

Operationes.

A Dyas. capittulo Silfium .i. asa fetida: Uirtus eius radicis est termantica. stomachum inflat. ructuationē ꝓuocat. indigestibilis est. ⁊ vesice contraria accepta: B Cerotis mixta et imposita pustulas ⁊ scrofas spargit: C Oleo addito liuores corporis limpidat: D Oleo ciprino vel yrino addita sciaticis frigidum humorem siccat. in aceto cocta ⁊ cathaplasmatibus imposita ani causas cōpescit: E Bibita venenis occurrit: eustomaca est F Et idem calasar Uino additū alopitias emendat. melius id agens si piper et acetum acceperit. suffusiones oculorum in inicō detergit. melle caligines oculorum limpidat. G Auicenna. Asa disrumpit ventositates: effugat eas propter resolutionem suam: et est cum hoc inflatiua et incidit et resoluit sanguinem congelatum in ventre. cōfert alopitie illinita cum aceto ⁊ pipere.

De Herbis.

H Et quando administratur in cibarijs facit bonum colorem. Et abscindit verrucas que sunt vt claui. I Et cum inciduntur apostemata fraudulenta mortificantia menbra si ponatur asa sup ea pfert K Et est bona in cura duballet apparentium ꝛ occultorum cōfert empetigini qñ bibitur cum aqua granatorum. Confert cōtritioni lacertorum. L Et confert dolori neruorum sicut tetano ꝛ paralisi. si accipiatur ex ea aureus ꝛ misceatur fm q dr cū cera ꝛ deglutiatur aut si bibatur cum vino pipere ꝛ menta. M Serapion auc. dyasco. Radix huius arboris est desiccatiua difficilis digestionis. ꝛ est nociua vesice. quando miscetur cum ceroto rsoluit scrofulas ꝛ exituras. N Et quando fit ex ea emplastrum cum oleo aufert liuorem qui fit sub oculo ꝛ quando coquitur in aceto ꝛ cortice granati ꝛ fit inde emplm curat emorroidas ani O Et quādo bibitur cum tyriaca. est medicamē mortiferorum ꝛ venenorum. Et ipsa preparatur ꝛ comeditur. s. cum seminibus ꝛ sale ꝛ est bona stomacho. Et homines scindūt stipitem ꝛ radicem ꝛ egredītur inde lacrimus qui colligitur ꝛ siccatur Et est illud qd dr asa. P Et melior ex asa est illa q vergit ad rubedinem. ꝛ est clara similis mirre habens bonum odorem non similem odori porri nec odorem horribilem subito ꝛ quando teritur et infunditur cito resoluitur Et quando tenetur in ore puocat saliuam cito fortius autem q in tota hac plāta est. est gummi ꝛ post illud est folium. et post illud est stipes. gūmi autē est acutū inflatiuū qd qñ miscetur cū aceto vino ꝛ pipere ꝛ ponitur super alopitiam curat eam. Alia autem que dicit serapion sunt hic posita fm mētem dyas. galie. ꝛ auicē. quare pro nunc transeo.

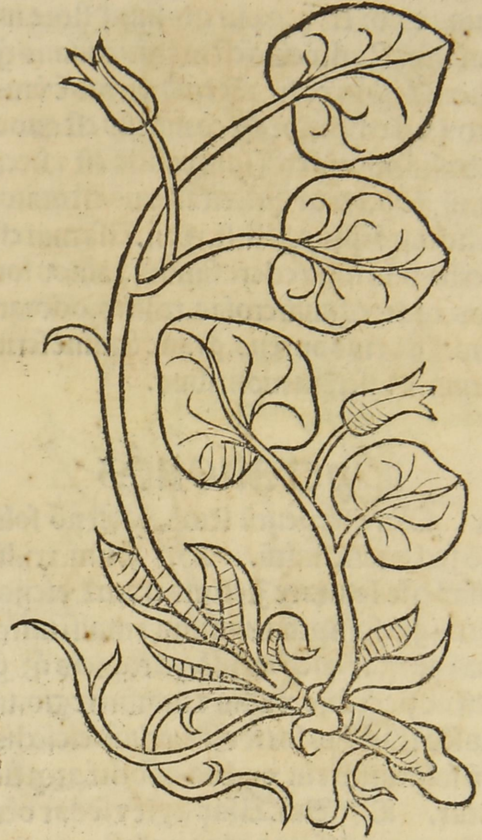

Ca. xlvij.

Haselwurtzel

Asarum. Ysidorus. Asarum nascitur in vmbrosis montibus. herba floribus casie similibus Inestq flos iuxta radicem purpureus in q semē continetur vuarum simile. radicibus pluribus ac tenuissimis ꝛ bene rdolentibus. ꝛ est virtute similis nardo. Dyascorides. Asarus ē quam multi nardum agrestam appellant habet folia edere similia tenuia ꝛ rotūda florem inter folia iuxta radicē purpurei coloris in similitudine Jusquiami. semē vero simile vuis. habz ꝛ radices plimas tenues atq nodosas et geniculosas. similes agresti. i. gramini odore suaues ac linguam rmordentes cum feruore sufficienti. Auicenna. Asarum est herba habens semina plurima cuius radicū nodus est tortus et assimilatur piperi boni odoris linguam mordicantis.

habet florem inter folia apud radicē suā cuius color est purpureus simil' flore iusquiami. Radix eius est magis iuuans q̄ aliquid q̄o in ꝯeo fit. Et eius virtus ē vtus acori vel eo fortior Et eo melius est quod subtilis odoris est Nam calidū est ꝛ siccū in .iij. ḡdu. Et dr̄ q̄ siccitas eius est maior caliditate ipius. Pli. li. xxvij. Asarum est herba hn̄s folia edere similia. ramos longos. radices numerosas. tenues. odoratiuas. flos eius aureus. graue semine serulatum. Nascit in montibus.

Operationes

A Cōtra serpentū ictus. valet nō solū mō sed etiam linitū. B Plini. xxj. li. Asaꝛ esse salutare Jecoris tradit vicijs. Axungia sumptum in emina mulsi mirti aluū purgat ellebori mō ydropicis q̄z ꝓdest ac ꝑcordijs vulsis ꝛ morbo regio. in musco si addas facit vinū vrinis eiciēdis Cū folia mittit in vmbra effodit atq̄z siccatur. C Aui. Asaꝛ agit ꝛ sedat oēs dolores extrinsecus ꝓpeꝙ infusio eius. et subtiliat ꝛ resoluit mēbraꝙ frigida calefacit. D Cōfert etiam sciatice ac dolori auriū antiquo ꝛ ꝓpe ipius infusis.
E Confert iteꝝ grossitudini cornee et opilatōi epatis Eiusq̄z duriciei splenes vesicam et renes. Prouocat eiusq̄z potio sicut elleborus albus in purgatōe vētris cum aqua mellis soluit F Jo. mesue Melius est q̄ ei miscet ad solutionem faciendam est aqua casei cum spica ꝛ aqua mellis. Et quidā infundūt aliquid ex eo in musco. ꝛ ꝯseruatur in vase ꝑ tres mēses Et est illud vinū medicina ad idropisim ꝛ splenem G Substinet aūt asaꝛ decoctione ꝛ ꝯtritione rem mediocrem ꝛ elaboratio in cōtritōe eius facit ipm magis ꝓuocatiuū q̄ solutiuū. H Et est ex rebus facientibus vomitum Et educit ꝑ ventrem Et est ꝓuocatiuū vrine. ꝛ educit coleram et flegma. Et est ex rebus bonis. Jn quibus est spes iuuamentorū ad opilationem epatis ꝛ splenis ꝛ duriciem eorum. ꝛ morbos opilationū sicut est idropisis ꝛ icteritia ꝛ duricies splenis. et ꝓpe vinum infusionis eius quod diximus.
I Et confert iuuamētum magnum febribus opilationū. et febribus antiquis ꝛ inungitur dorsum ꝛ spina ex oleo ipius cum laudano ꝛ facit sudare K Et cōfert opilationi febrium ꝛ prouocat vrinā Et in spermate augmentum facit Dosis eius infusi potio est ab aureis. ij. vsq̄z ad ʒ. iiij. ꝛ pulueris ei9 ʒ. j. vsq̄z ad aureos. ij.

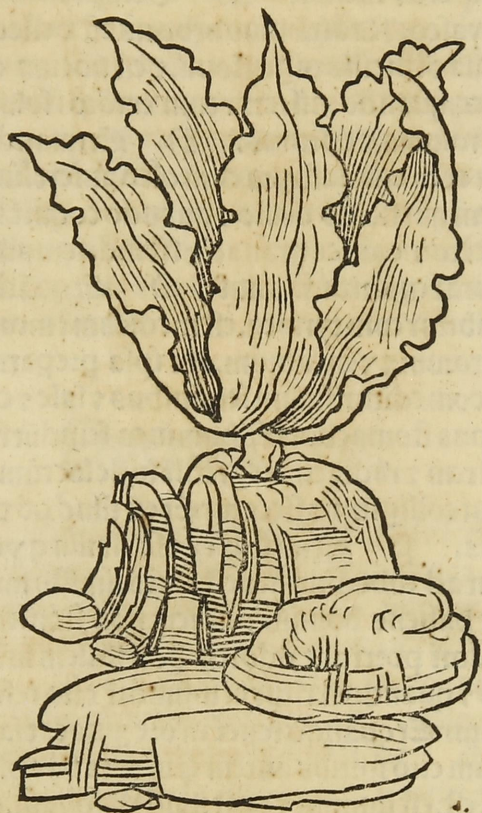

Ca. xlviij.

Christenwurtz oder knobelkraut

a Stragulos vl' astragallos herba est que folia habet longa cum incisuris multis. obliqua circa radicē caules tres aut quatuor. florem iacincti. radices villosas implicatas rubeas predurās hꝫ Nascit in petrosis ꝛ asꝑis locis

Gal. vj. sim. far. ca. Astragulus siue ficus terre siue glādula fruticulosus est hn̄s radices stipticas: q̄ ꝓpter ex desiccātibus est

Operationes.

A Gal. Nō debiliter cicatrizat vulnera vetera. B Et ventrē fluentē strin git si q̄s radicē eius coquēs in vino bibat Nascit̄ āt plīma h̄ herba ī neuete arabie

Ca. xlix.

a Spergula. i. herba minuta habēs folia stipitē nodosum ꝛ in quolibꝫ nodo folia in giro posita q̄nqꝫ vel sex vel septē ordinata admodū stelle sicut herba q̄ dr̄ rubea vl' sicut alguascen. ꝛ ab eisdē nodis ꝓcedūt alij rami sil'r mō facti cū nodis ꝛ folijs vt̄s in figura cū floribus ꝑuis albis sicut flores oliuarꝫ: Est em̄ ca. ꝛ sic. complexionis.

Operationes.

A Oēm duriciē ꝛ apata dura r̄soluēs ē. B Qn̄ fit empl̄m cū ea hūida ꝓfert apostematibus ꝛ resoluit exteriora apata.

Ca. l.

a Triplex. Sera. li. aggre. capi. araf Auctoritate diascoridis araf id ē atriplex. Olus ēst de genere dupli ci ortiuū et agreste fri. est. sed domestica multo frigidior est agresti. Galienus. vj sim. far. ca. andrafasis. Andrafasis siue atriplex siue crisolocanna fri: ꝛ hu. virtu tis est humida quidem in: secundo g̃du: a medijs fri. in primo quam quidem tepi dam dicebant esse qualitatem qualis et rosis nostris damus. nisi quia non est ꝓri ceps stipticitatis. sed ē aquosa ꝛ minime terrestris. sicut malua. sed secundum ven trem facile transit sicut illa propter visco sitatem. omnino autem modicum quod diaforeticum est ei. sunt etiam ꝛ ortulane tam malua q̄ antradasis multo humidi ores ꝛ frigidiores agrestibus.

Operationes.

A Dyascorides: Andrafasis; i. atriplex cathaplasmatibus adhibita cruda et cocta papulis imposita medet̃ B Semen eorum cum mulsa bibitum ictericos curat. Eius virtus est leptintica. cum polenta cathaplasmatibus adhibita et imposita dolorem capitis tollit C Tumoribus oculorum necesse adhibetur et fatigationem stomachi imposita tollit; D Semen eius nefreticis medetur Et folia eius contusa ⁊ imposita ignem sacꝝ compescunt. E Folia eius comesta dolores vesice amputant F Similiter ⁊ reuma stomachi ⁊ ventris prohibet comestum febres acutas extinguit. G Et lumbricos rotundos educit Sanguinem reicientibus ꝓdest. Bissintericis comestum auxiliat̃. H Cathaplasmatibus oculorum vtiliter adhibetur. Reumatismum intestinorum si adhibetur cōpescit dolores matricis suppositum mitigat; I Serapion auctoritate Rasis Semen eius facit vomere fortiter. Et vidi hominē qui bibit ex eo. ʒ. ij. ⁊ assellauit vsqꝫ ad debilitatē magnam. K Gal' Atriplex domestica multo frigidior est agresti qua propter ⁊ flegmonibus etiam frigidis incipientibus quidem ⁊ crescentibus ac mollibus adhuc et quasi ferventibus ortulana. eis vero que in statu ⁊ declinatione ⁊ indurescentibus ⁊ frigescentibus agrestis sunt convenientiores Fructus autē eius abstersiue virtutis est. Uñ ⁊ ad ictericos ex opilatione epatis vtilis existit. L Almansor tractatu tercio. ca. de atriplice. Atriplices frigide sunt ⁊ humide. que ventrem molliificātes bene nutriunt. Ictericis quoqꝫ et calidum habentibus epar beneficium prestant.

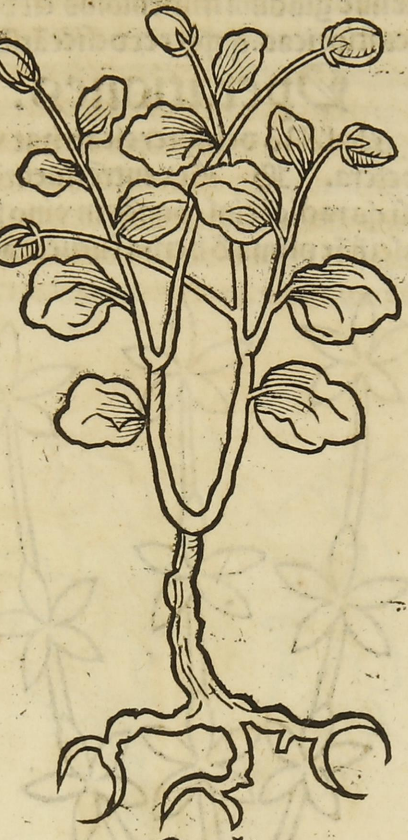

Ca. lj.

a Uellana Inda similat̃ siue est simillima nuci muscate: nisi quia ꝑs vna est aliq̃liter acutior: ⁊ alia ēst plana ita ꝙ possit stare recta sicut calculus q̇ in ludo dr̃ pedes. in ceteris intus ⁊ extra nuci muscate similis est sine odore et sine sapore nascit̃ inclusa in quadam lanugine simili folliculo serici. multociēs defertur inter alias speties maxime cū cinamomo a casu. ⁊ ego vidi ip̄m in suo folliculo. est stipticū valde. et equipat̃ sandalis in frigiditate. Sera. li: aggre. ca. fausel. i. auellana inda Est em̄ arbor fausel sicut arbor netegel ⁊ emittit canulas in q̇bus nascit̃ fausel sicut dactili. Et ista herba non est in terris arabū; Et idem auc. ysaac ben aram fausel est auellana indica. ⁊ est fructꝰ simil' nuci muscate in q̃litate ⁊ colore suo ⁊ sunt in ea ruge. ⁊ in sapore eius est parū caliditatis cum pauca amaritudine. ⁊ defert̃ ex sini ⁊ est frigida ⁊ fortiter stiptica;

Operationes.

A Sera. fortificat mēbra et vtus eius est sicut virtus sandali rubei. ⁊ ꝯfert apostematibus calidis q̄ qñ non inuenit ponit pro eo ex sandalo rubeo: et medietas ponderis ex coriandro recenti B Est eñi fortiter stipticum: ⁊ fortificat mēbra. C Et est bonū doloribus dencium. confirmat dentes cōmotas. ⁊ gingiuas sua stipticitate: et reprimit caliditatem oculi qñ fit ex eo cohol aut emplm:

Ca. lij.

a Uena. Plinius: ca. de Auena siue vt greci egilops: Herba est q̄ crescit in segetibus cum folijs tritico similibus simplicibus quidem sed hirsutis cum tenui calamo. habenti in summitate tribus tegminibus ambitum ex quibus ariste similes capillis extant: Sera. li. aggre: ca. kusir. auc. dyasco. Cusir siue causir vl' dolara. i. auena Est herba cuius folia sunt similia folijs frumēti: nisi quia sunt molliora. ⁊ in summitate calami ei⁹ est semen duabus vel tribus tunicis vestitum ex quibus exeunt ariste similes capillis in subtilitate:

Operationes.

A Galie. vj. sim: far: capit: de egilops Sapor eius est acutus parum ⁊ acris Et virtus eius est dyaforetica: sic ꝙ resoluit apostemata dura: B Et confert fistulis que fiunt iuxta oculuz. que egilope vocantur: C Et quādo fit cū ea emplastrum cum farina curat scabiem et resolnit apostemata dura: Est autē vtcūqꝫ stipticitatem habens vt ⁊ diarrijs que secundum ventrem ꝯferat. D Et idez libro primo de cibis: ca. de auena Auena est cibus subiugalium non hominū. nisi forte alicubi famescentes extreme cogantur ex hoc semine panem facere. Extra famem autem per aquam elixum comedit cum vino dulci: aut melle ꝯsimiliter cyse Caliditate autem sufficiente participat consimiliter illi ꝙuis nō similiter illi durum existens propter quod alimentū minus exhibet corpori. Et aliter autez in delectabilis est. quia ex ipso fit panis nō tamen retentiuus ventris aut ꝓuocatiuus vt pus sed in medium secundū hoc ordinatus est. E Sera: Mollit duricies Et ideo ad egilopas farina eius cathaplasmatibus cōmixta congrue facit: F Item eius succus seruatus admixt⁹ farine sextarij in paniculos redigitur. et iterum resoluitur aqua in succi qualitatē quoniam vsus eius est necessarius. vires aūt habet leniter ⁊ efficaciter relaxantes Et ad omnes tumores facientes:

Ca.liij.

a Uricula muris. Auicēna. Auricu la muris est herba virtuti herbe q̄ vitrum abstergit̄ similis. Et hoc nomē absolutum est duabus herbis qua rum vna est quam nominat Galienus ha bens malue odorem: ꝛ nō hn̄s duriciam: Alteram quā nominauit diascorides esti mans ꝙ sit similis volubili: nisi ꝙ habet folia minora compata ad ipm̄: Et est her ba expansa sup faciez terre: ꝑuas stipites habens. domestica bona sine odore: nec habens saporē fortē. flores azulinos hn̄s huius semen' assimulatur semini coriādri Et yrundines ex ipso edunt: Est autē cali da ꝛ proprie cuius origo nō est aque pro pinqua. Juuamētum eius est (vt ait mu saiach) iuuamentum absinthij. et est res q̄ non est mōstrata simul in duabus plan tis Que nota est ex eis (teste galieno) fri: est ꝛ hu. in gradu pmo, Altera vero est ex summa medicinaꝝ calidaꝝ: In prima vo est stipticitas Altera est desiccatiua rubi ficatiua.

Operationes.

A Galie. Spinas ꝛ furculos extrahit ꝛ plagas adherere facit Cōfert epilentie bibita Torture q̄z sternutatō e facta ex ea Et eius sternutatio cerebꝛ mūdificat:
B Succus eius curat oculoꝝ caligies Cōfert ydropicis ꝛ calculosis ꝛ epaticis
C Et herba ipa contusa. ꝛ sup vulnus imposita attrahit infixa corpi D Ga lie. Succus istius herbe flegma purgat ꝑpter eandem causam. E Et vniuer saliter loquendo siccatiuam habz vtutē. qua ꝑpter etiā vulnera solidat: Et putres centibus confert:

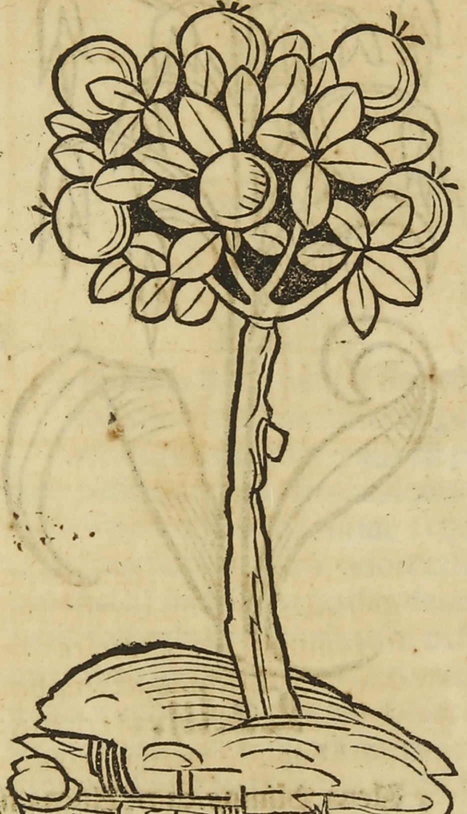

Ca.liiij.

a Zedar vel azedarach est arbor ha bens fructū similem nabach. ꝛ no minant eum Judei mirabolanū. Et est arbor magna: fructus eius calida in scdo ꝛ sicca in fine pmi. Fructus ei⁹ fm plimū ē mal⁹ stōacho. ꝛ fortasse iterficit:

Operationes.

A Flos eius aperit opilationē cerebri Radix eius cum vino interficit pediclos B Et auget capillos.

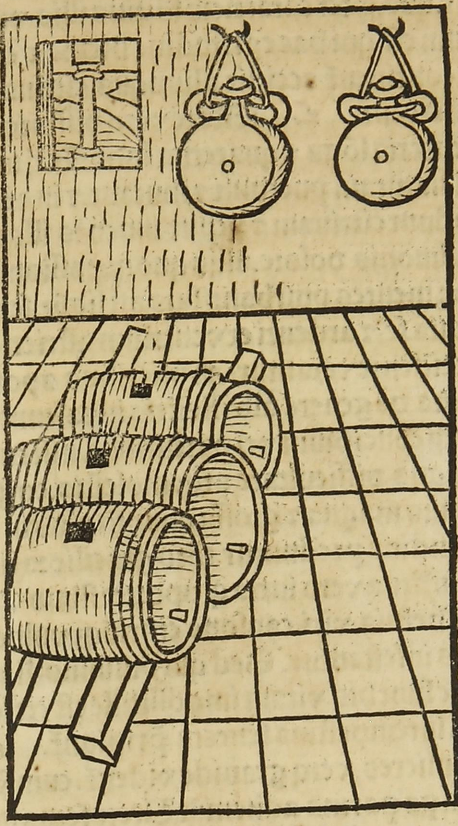

Ca. lv.

a Cetū: Sera. li. aggre. ca. thal auc: galieni Substantia aceti est subtilis composita ex caliditate ꝛ frigiditate. nisi quia frigiditas est amplior in eo ꝙ caliditas. Et desiccat in tercio gͣdu prope finem quando fuerit antiquū. Et est nociuum neruis. Galienus: viij. sim. farmacarum. capitulo oxos secundum translationem grecam. Oxos, i. acetum mixte substantie existere. scilicec ca: ꝛ fri. Ambabus subtilibus partibus superat vero caliditatem frigiditas. siccatiuū vero sufficiēter est hoc farmacum. vt sit tercij gradus iam completi qn̄ est forte.

Operationes.

A Dyasco. Acetum infrigidat et stipticat. Et est bonum stomacho: ꝛ ꝓuocat appetitum ꝛ abscindit sanguinem a quocunq; menbro fluat. si bibatur aut fiat sessio in eo. B Et coquitur cum cibis ꝛ cōuenit cursibus superfluitatū ad ventrem C Et quando insunditur in colana non lota aut spongia curat apostēata in principio ipsorum. D Et restrīgit matricem egressam aut anum exeuntem. Et stringit gingiuam sanguinolentam E Et confert vlceribus fraudulentis ꝛ herisipile. ꝛ formice. et scabiei vlcerose. ꝛ impetigini. ꝛ emoroidibus et panaricon. Et abluuntur cum eo vlcera fraudulenta. F Et quando miscet̄ cum pauco furfuris. ꝛ ponitur tepidnm super podagram cōuenit. G Et qn̄ coquitur cum melle ꝛ linitur cum eo liuor qui fit sub oclo aufert eum H Et qn̄ infunditur spongia in aceto que ꝓrius fuerit infusa in oleo rosa ꝛ apponit̄ fronti conuenit sode ex calore solis I Et fumus eius conuenit grauitati auditus. et tinitui aurium. K Et quando distillatur in aurem occidit vermes q̄ sunt ī ea L Et quando bibitur calid̄ confert accipientibus medicinas venenesas. M Et quādo bibitur cum sale obuiat nocumento toxici N Et quando bibitur eradicat sanguisugas que adheserint gutturi. Et conuenit tussi antique: Et quando bibitur calide ꝯuenit asmati O Et quando fit gargarismus cum eo abscindit cursus humorum venientium ad guttur. P Et conuenit squinantie ꝛ casui vuule. Et collutio oris cum eo ca. conuenit dolori dentiū. Q Paulas capitulo de aceto Fricatio eius cum sale circa volas manuum ꝛ pedum valet contra frenesim ꝛ litargiam

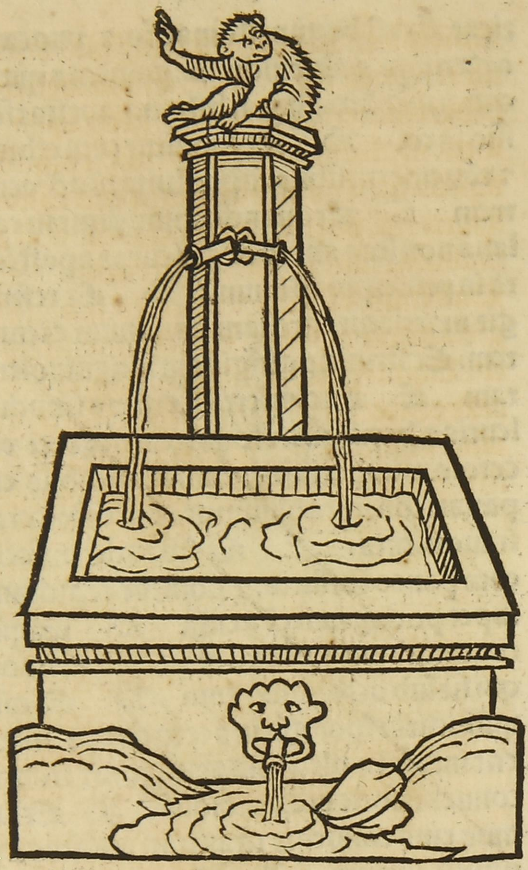

Ca. lvj.

wasser

Qua. Ypocras in li. de aere et aq̄.
Aqua que in altis locis siue pulī
lulentis exurgit mōticulis aquaꝝ
optima ⁊ saluberrima saporata: talis vō
multa vini ꝑmixtione indigēs: est hieme
calida. estate vero frigida. Similiter q̄ꝫ
ille q̄ ꝓfundiusculo exurgunt fonte quaꝝ
etiam melior ea que ab ortu solis ⁊ maxīe
estiuo tempe decurrit alba perspicua. atꝫ
ꝓculdubio est odorifera. que vero lenta
est ⁊ grauis putrefactiua Oportet añt te
esse attentum circa vтutes aquaꝝ. vt pute
que diuerse in sapore et pondere sunt: de
hac em̄ que turbidi. q̄ biberint eoꝝ vētres
calidi ac tumidi fiunt.

Operationes

A Ypo. Corpa mac̄ cubiti spat̄le tenu
es similiter facies q̄m maxime tamen ad

splenem confluere cogitur. vnde malus
sanguis ꝓcreatur illam non bibētes mul
ta supabundant cōmestione. B
Esuries illis ꝑseuerat atqꝫ crescit. et sitis
similiter: supiora ventriū ⁊ media inflan
tur. qua ꝓpter catarticis fortius illis vten
dum est. qui hac egritudine hieme ⁊ esta
te continent̄ accidit illis aqua citrina et
intereunt. C Estate vero dissinteria
lienteria lōga ⁊ quaterna laborāt. q̄ mor
bi naturam ꝑuertunt ⁊ mutant. ⁊ in aq̄m
cadunt citrinam ⁊ ꝑeunt iuuenes illoꝝ
pulmonis dolore: alijs quoqꝫ passionibꝰ
eoꝝ mentes ꝑturbantibus affligūt. senes
acuta fe: ⁊ ardenti ex ventrium ꝯstrictiōe
accidente vexantur: Mulieribus aposte
mata de genere albi flegm̄tis innascuntur
neqꝫ concipiunt vel parturiunt. nisi cum
magna difficultate atqꝫ molestia. corpa
eorum magna ⁊ grossa quanto plus in lō
gitudine ꝓceduntur tāto graciliora fiūt
menstrua vero iuxta ꝙ oportet fluun . du
eri hernia viri causone cruriūqꝫ vulneri
bus infestantur. Sed qui huiusmodi na
ture sunt bis vitam impossibile est extēdi
sed intempestiua senecta p̄ripiunt̄. D
Mulieres vero grauide vident̄. cum vō
tempa partus aduenīūt Uteri fetus ina
nes tumore relaxant̄ cuiusmodi passione
detenta matrix quecunqꝫ aque citrine co
adunatione intumuerit laborat: ad hāc
itaqꝫ ꝙ prediximus aq̄ pertinens est. et
ea q̄ a calida terra surgit. aut frigido me
tallo vel ere siue argento vel auro siue sul
phure aut alūie. E Aque pluuiales
leues ⁊ soporate ac lucidissime sunt. nam
sol quod subtilius atqꝫ leuius in attrahē
do assumit. Aque pluuiales cito putrēt.
malumqꝫ exalant odorem. quare enim ex
multis congregate sunt aquis Ideo leui
us alijs putrescere solent ac mutari. F
Aqua niualis vel glatialis omnis mala
est postquam semel fuerit congelata nun
quam in pristinam conuertetur naturam
quicquit est saporitum ⁊ leue ⁊ clarum fu
erit aut purum id totum gelu adueniēte
recessit. quod vero turbidum remansit.

De herbis

G Et sic poteris pbare. si em̄ aquam in vase ad mensuraz positam sub gelu cō gelari dimiseris cunqꝫ congelata fuerit in sole vl' in quolibet calido liquefactam remoueas eadem mensura multo minus inuenies esse similiter autem de gelu et niue. om̄is aqua de niue et similibus peior est omni aqua: H Aqua frigida debet dari digesta materia. J Aui: quarto canone ca. de cura fe. in generali: Aqua frigida iuuat in digerendo. Aui. eodem libro: Aqua calida citius ꝯgelat q̄ frigida: Auicenna pmo cāone doctrina secunda fen. secūda. summa prima ca. tercio Aqua frigida non debet dari si est humor crudus et grossus: Auicenna. de cura fe. in generali Aqua frigida digerit humorem colericum. Auicēna eodē loco Aqua non nutrit. Auicenna pmo canōe fen: secunda: doctrina scda. ca. xvj: Sine aqua non potest esse complementum rei nutrite: K Auicēna eodem loco Aq̄ currens 7 discooperta est melior aq̄rum: Auicenna eodem li. Melior est aqua que super petras vadit q̄ que super lutum: Auicēna eodē libro. Quāto aqua magis longatur a suo principio tanto melior est Auicenna eodē loco Aqua que est estate frigida hieme calida est melior. Auicen: eodem loco. Aqua cocta minoris inflationis et velotioris descensioris. L Auicenna eodem loco. Aqua pluuialis et spetialiter que in estate colligitur et cū sunt tonitrua est intra meliores aquas. Auicenna eodem loco. Aqua pluuialis impedit pectus 7 vocem. Auicenna eod̄ loco. Aque puteorum deteriores aq̄ sunt Eodem loco. Quedam aque generant flegma. 7 quedam coleram Eodem loco Aqua paludum ad apostema splenis et ydropisim perducit. Eodem loco Aque non currentes quocūqꝫ modo fuerint nocent stomacho: M Auicenna eodē loco. Aqua calida corrumpit digestionē 7 non tollit sitim illico. Eodem loco. Aq̄ multum calida iuuat in colica et splenis ventositate. Eodem loco. Aq̄ nō nutrit. Auicēna primo canone fen. pma: doctrina tercia. ca. iiij. N Aqua debet exhiberi materia existenti digesta et ꝟtute forti: Galienus: vj. terapētice. ca. ij. Aq̄ tepida facit nauseam: Aui. pmo canone fen. tercia. doctrina secunda: ca. viij: aq̄ multum calida constringit cutim: O Galienus. vij. terapentice. ca. ij. aqua frigida nocet defectis. Galienus eodem loco: Aqua tepida mollit corpus. et humectat 7 delectat Galienus eodez loco: Natans immoderate in aqua alūinosa constringit cutim 7 transpirationes intus cō stringit 7 si sunt fumose generat fe. Galienus. j. de ac. 7 mor. capi. j. Multi in frigida aqua balneati mortui sunt antequam domum venirent. Galienus eodē libro: ca: iij. aqua frigida conueniens est colericis tempe sanitatis 7 tempe egritudinis 7 hoc si fuerint consueti corpi inconsueto nequaq̄ dare nisi pus venerit ad sanitatem: P Galienus. viij. tera. ca. iiij: Si timeas dare aquam frigidam corporibus colericis propter inconsuetudinez suadeo q̄ non debeas dare: Q Auicenna primo canone. fen. ij. ca. xvj. doc. ij Terree aque splenem resoluūt. et non coirre volentes adiuuant 7 aeree corruptōni complexionis vtiles existūt. Dyascorides ca. de aqua. Aquarum omniū natura frigida est 7 humida. Aqua que de lapide emanat leuior 7 limpidior est ventrem et vrinam procurat. R Aqua que de paludibus argilosis emanat grauior est aqua cocta salutem corporis operatur et multum medetur. Et quia in om̄ibus infirmitatibus aqua est necessaria: Inter omnes aquas pluuialis optima est: et leuis et dulcis et facilime digeritur. Cito enim calefit. et cito infrigidatur. S De fontanis aqua eligitur illa que ad solis ortum tendit 7 meridiem et de montibus caluis exit. Hec enim ꝓpinquat pluuiali. que vero contra occidentem currūt 7 septētrionem pessime sunt. aque petraz in vesica et renibus curant. et mulierem sterilē faciunt: 7 corpori torporē 7 rigorē

nimium. menstrua stringunt inhibentes egritudini sudorem prorumpe vel fluxū ventris vel nauseam; T Dias. ca. de aqua marina fm translationem grecam Aqua marina virtutem habet viscidam ꝛ termanticam ꝛ cacostomaticū vētrem turbat; flegma deponit. V Colera vero facta ꝛ fomēto adhibita apostemata de alto educit. Duricies spargit: omnibus dyaforesim prestat Neruoꝝ causas componit. Tumorem mām̄aꝝ compescit X Inuenitur etiā aqua sulphurea aluminosa ꝛ ferrea que habent virtutem eaꝝ a quibus recipiunt denominationes.

Ca. lviij.

Barba Iouis. Isido: li. ethimolo. Barba iouis ipsa est sp viua. Sz barba iouis ꝛ sticados citrinum idē est Vn̄ quidam ait: Barba Jouis sticados sed sp viua iouis barba. Platearius Barba iouis fri. in. iij. gradu sicca in. ij. Et dr̄ sp viua qꝛ sp viridis reperit̄ Itaqꝫ viridis multe efficatie est: Et in medicis poni debet. Exsiccata vero nō: Virtutēz habet infrigidandi ꝛ alterandi.

Operationes

A Plagelle in succo eius ꝛ aceto k agresti intincte valēt ꝯtra calefactionē epatis epytimate: B Cōtra dolorem in calida causa in ꝑncipio valet ip̄a herba trita ꝛ supposita. C Cōtra apostemata calida valet ad materiei repercussionē. licꝫ postmodū obsit ꝯstipādo materiā. D Contra ignis vel aq̄ vsturas. fit vngentū

ex succo eius eius & oleo roseo ac cera. E Cōtra fluxum sanguinis e naribus quod fit ex ebulitione sanguinis in epate ac venis in iuuenibus. et in estate plagel la in succo eius ac aqua rosaꝝ intingit̄ ac fronti ac timporibus & gutturi supponit̄ F Actor Est autē barba iouis species minor acidule. G Macer Adiunat auditus mire pellitq; dolorem. Altera vero minor species est istius herbe Quā semꝑ viuā dicūt. qm̄ viret om̄i t̄pe bar ba iouis vulgari more vocat̄. Esse refert ꝑdcē sil'em plinins istā Nec minus hanc predictis posse iuuare. &c.

Ca. lviij.

Arba siluana est plantago aqua tica. q̄ iuxta aq̄s nascit̄. cuius folia sunt oblonga in acutū tendentia erecta suꝑ aq̄ similis folijs plantaginis nisi quia non sunt ei caste appar ētes sicut plantagini.

Operationes.

A Uñ in dinamidijs scribit galienus ca. de curis genitaliū valere ad im ꝑgnā dum. B Et idem dicit eodem li. de epilētia. q barba siluana est centūneruia aquatica. & ponit̄ sim'liter barba siluana in antidotario galieni minori. in quodā medicamine quod incipit medicamē ad concipiendum.

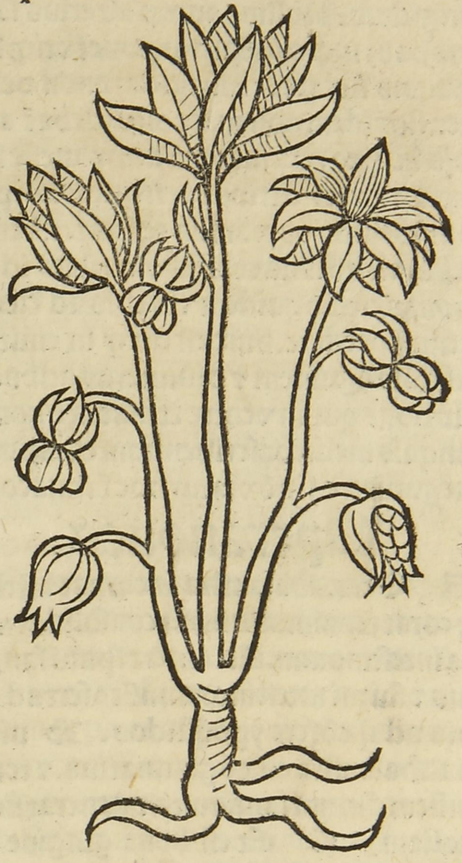

Ca. lix.

Alaustia est flos maligranati ca ducus qū dyas. vocat quitinū ca. de malo g̃nato fri. est & sic. in. ij. g̃. Sera. li. aggre. ca. lulitiar. i. balaustia & ē flos malig̃nati. & ex malisgranatis. q̄da; sunt domestica. quedam siluestria. s; flos siluestris d̄r balaustia quaꝝ quedā inue nitur alba quedam purpurea. & quedam rosacea. Auicenna li. ij. ca. de balaustia. Balaustia flos est granati siluestris per sici aut egiptij. Et ip̄a quidē q̄nq; est ru bea q̄nq; alba. & q̄nq; rosea. Et succi eius natura est sicut succi barbe hircine. frigi da est in fine primi gradus sicca in scdo.

Galienus.vj.sim.far.ca: balaustiũ. Balaustium est flos maligranati silvestris. qualis domestico vicinus vehemẽter ãt stipticat gustum nec non desiccatiue ⁊ stitice virtutis est. palam quoqꝫ ꝙ est grossarum parcium si recolamus dicta in quarto horum monumentorum: cum ostentatabamus omne stipticum terrestre esse et frigidum. Nullius autem alterius saporis habꝫ indiciũ. Et ideo ponet vtiqꝫ hoc aliquis siccare et infrigidare non debiliter. siquidem non male ostendebãt a nobis in q̃rto hoꝝ monumentoꝝ inesse stipticitatem terrestribus et frigidis corporibus. deinde ⁊ apparẽtia testaũt. Etenim si paratritõibus et alijs vlceribus id apponas citius quidem videbis ad cicatricem procedere. hinc est em̃ ꝙ in emittentibus sanguinem ⁊ dissinterijs adhuc influxibus qui in ventre et matrice non est aliquis medicoꝝ scribentium curatiuum negotium cui nõ vtatur hoc farmaco.

Operationes.

A Sera. Balaustia incarnat ⁊ strĩgit ⁊ curat tenasmonem. Et consolidat vlcera intestinorum. Et confert sputo sanguinis ⁊ fluxui intestinorum. Et ꝓfert ad omnia ad q̃ cõfert ypoq̃stidos. B Auicenna Balaustia est cõglutinatiua. ⁊ retinꝫ om̃em fluxum sanguinis ⁊ generat melã coliam. C Et est bona gingiue sanguinolente. Et ꝯsolidat plagas ⁊ vlcera antiqua. et alhocor. et ꝑcussionem puluerizata desuꝑ D Et firmos efficit dẽtes motos. E Et prohibet fluxum sanguinis. Et stringit fluxum intestinoꝝ Et fluxum matricis sanguinem Loco eiꝰ ponitur cortex glandinis. ⁊ caput g̃nati.

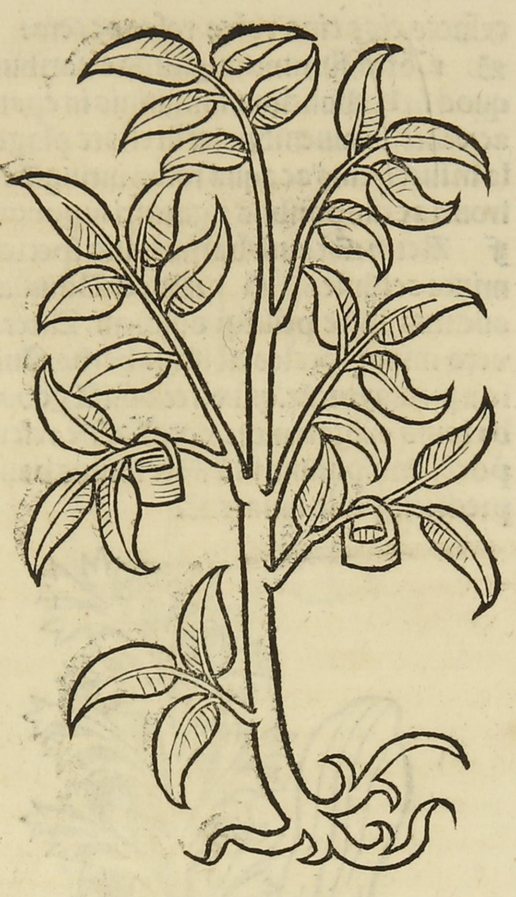

Ca.lx.

B Alsamus. Dyascorides ca. de balsamo Balsamus arbor est similis licij: ⁊ in eodem statu aut piracanton. folia habet similia rute sed paulo albiora ⁊ sem̃ꝑ viridia existentia. flores nõ caducos hñs. Nascit̃ solũ in India curtibus vel locis humidis. est em̃ arbor tenera ⁊ aspera oblõga. stipitem hñs similem viti. Arbor dicit̃ balsamus lignum xilobalsamum semen carpobalsamũ. lac vero vel succus balsamũ. Hic võ fructus optimus est. qui est recens atqꝫ vehemẽs odore sincerus serenus. leuis mordẽs atꝫ mediocriter linguam redarguens Adulteratur autẽ ciprino oleo aut lentiscino aut balsamino siue mirtino vel melle mixto. quod leuiter ꝓbatur. quia aqua in q̃ dum missum fuerit oleum suꝑnatãs balsamum fundum petens est balsamũ puꝝ vestem non maculat suꝑ asperũ. cuius tãta vis esse dr̃. vt si sol incãduerit in manu

De Herbis.

teneri non possit. preterea arbor nimis ē cali. et sic: extenuans succus autem subtilior est virtutis. Opobalsamum quod appellatur lacrimum est arboris que est similis malogranato vel licio ramosa: ramis tenuibus et exalbidis in India tantū modo crescit: Aliqui tamen dicunt et in Jndia nasci fructū hꝫ quasi obrotundū contra medium quasi ventrosum ad capita vtraqꝫ deductum rubicūdum. valde grauem et plenum: et si frangitur simile melli est. Et si masticatur simile est piperi mordens et suauiter redolens quod carpobalsamum dicitur. Huius autem arboris lacrimum colligitur diebus canicularibus secundum alios vero tempore autumno Inciditur autem truncus huius arboris per loca et ramuli ipsius: Et sic supponuntur vasa (vt presens figura arboris ostendit) que lacrimum fluens recipiat. Cuius est optimum recens sincerum et exalbidū et odore acutum. leniter linguam submordens: sequēs est colore subrufum: Et quasi glutinosuꝫ. tercium est tenuium partiū valde et perlucidum: Omne autem balsamum quod vetustatem recipit fit rubeuꝫ et resinatum et siccum. Quod autem optimum est sincerum est quodqꝫ in aqua mūda stillatum non protinus diffunditur. sꝫ magis desidet: et postmodum totam aquā albidam facit: et lacti admixtum Jllud in caseum stringit vt coagulum: quod enim sincerum non est. in summo aque diffunditur et supernatat. et vt oleum quasi stillam ostendit. Sciendum qꝫ balsamus dicitur arbor balsami. Balsamum vero dicitur oleum vel gummi quod melius est dicere: Nam nō est oleum vere quod probatur multis exemplis. Primo eo qꝫ videmus adherere labijs vulnerum: Et facile de panno eo infecto lauatur: Similiter dyascorides dicit qꝫ in aqua iniectum petit fundum postmodum dissoluitur: et totam aquam albam facit: et propterea vocat ipsum lacrimum. Jtem lignum eius vocatur Xilobalsamum. Et fructus vocatur carpobalsamum Multis modis sophisticatur. Quidam vendunt terpentinam pro opobalsamo. quidam admiscēt parum balsami terpentine. et ita habet odorem balsami. Alij accipiunt succum lemoncelli: vl' foliorum citri et admiscent terpentine et addito croco orientali Calefacit et desiccat in. iij; gradu

Operationes.

A Opobalsami. ʒ. j. datus cum vino superfluitates matricis mundificat. fetū mortuum educit et mēstrua prouocat bōbace intincta et supposita conuenit. et dissuriam et stranguiriam: et lapidem vesice: si etiam fuerit opilatio ex frigido. humore detur cum vino vel virga prius madefacta ex aqua calida erecta inflata iniciatur cum oleo mustellino vel nardino.

B Contra omnes passiones capitis venientes ex frigiditate detur cū appropriato aliquo passioni conueniente.

C Contra quartanam et cottidianam facta prius purgatione detur cum vino.

D Contra tinnitum aurium et humiditate parum instilletur: Contra dolorem dentium ex parte dolenti aliquantulum in aurem distilletur:

E Corpa mortuorum incorrupta conseruat. quia quantum dissoluit: tantum consumit

F Sera: auc. galie. Opiū balsami est bonū et substantia eius est subtilis et virtus eius est q̄ calefacit et desiccat in secūdo gradu balsamū qꝫ est subtilioris v̄tutis qꝫ arbor granū, vo eius est maioris subtilitatis qꝫ oleum.

G Jdē auc dias. Virtus balsami est que abstergit tenebrositatē visus Et aufert frigiditatē matricis. qn̄ fit nascalecū eo cū cera et oleo et expellit secundinam et fetum: et quādo fit inunctio cū eo prohibet rigorem. et mundificat vlcera sordida: Et quādo bibitur prouocat vrinam: et est bonum asmati:

H Auicēna. Balsamū aperit opilatōes et puenit vlceribus grossis. mūdificat vlcera et proprie cū yreos. et extrahit fracturas ossiū.

I Confert sciatice bibitum. et bibitur eius decoctio ꝓpter spasmū: cōfert visceribus capitis. ⁊ mūdificat caput ipm: ⁊ cōuenit epiletie ⁊ vertigini. K Abstergit pannū ipm ⁊ ei⁹ oleū: lignū ei⁹. ⁊ ipi⁹ semen. ꝓferūt dolori vtrorūqʒ lateꝝ ⁊ stricture anhelitus L Et dolori pulmonis: ⁊ cōuenit semen eius peripleumonie frigide. ⁊ tussi ⁊ similiter ipm oleum

Ca. lxi.

B Alsamita. i. sisimbriū Sʒ sisimbrium vocat̃ mēta aq̃tica ⁊ alio nōie vocat̃ ballamita: Dias. ca. d sisimbrio ſm trāslationē grecā sisimbrion dr̃ cardaminon eo q̄ cardamo agresti folia hʒ silia cū folia eius rotūda nascant̃ sicut folia cardami agrestis cū creuerint scindunt se sicut eruca: Virtus est ei ca. diuretica. Paulus ca. de ballamita ca. est ⁊ sic. in. iij. g̃. Aliud est domesticū aliud siluestre. sʒ domesticū nob̄ est in vsu qđ oībus est notū ṽtutē hʒ diureticā dissoluendi ⁊ consumendi:

Operationes.

A Ballamita crudū ⁊ coctū lētigines vultib⁹ tollit. ⁊ mac'as emēdat si vna nocte īpositū fuerit ⁊ alia die loc⁹ abluat̃ aq̄. B Cōtra viciū pectoris ficū pultes ex faria ordei ⁊ aq̄ apposito puluere ei⁹ ⁊ detur pacieti. C Cōtra frigidū reuma folia ei⁹ in testa calefcā sine liq̄re ⁊ ī sacculo posita capiti supponat̃. vaʒ vinū decoctionis ei⁹ ꝯ dolorē stōachi ⁊ ītestinoꝝ ex frigida cā. D Et opilatōem epatis et splenis. ⁊ vrinaliū viaꝝ. herba ipsa decocta in vīo ⁊ cataplasmā. soluit etiā strangurā ⁊ dissuriam: E Valet etiā ꝯ yliacū dolorē. Et ꝯ dolorē factū ex vētositate. menstrua educit. cōceptū iuuat. matricem mundificat. fomētatio si fiat ex eo F Tenerositates eius in oleo mustellino vel saltem cōmuni decocte ⁊ supposite idem operantur.

Ca. lxij.

Basilicon gariofilatum. Ozimum idem siue vnū significant. Ozimū quoddam est gariofilatum quoddam est cōmune. ⁊ quoddā est latū plus alijs quod citrariū vocat̄. Ozimū gariofilatum est illud quod ab autoribus laudatur. Ozimū citrariū ⁊ quē vituperatur ab om̄ibus. Est eñ ozimū gariofilatum competens medicine ⁊ herba ⁊ semē. Cū aūt simpliciter ponit̄ in medicina semen debet intelligi. ⁊ potissime in electuarijs Sed in vngentis et in emplastris herba intelligitur. est ca. ⁊ sic. Et semen hꝫ virtutem ꝯstringendi ⁊ ꝯglutinandi quod ptꝫ ex eo. quia si ponatur in aq̄ statim ingrossatur ⁊ fit quedam ꝯglutinositas herba ip̄a ex aromaticitate habet virtutē cōfortandi ex qualitatibus suis dissoluēdi cōsumendi ⁊ abstergendi ⁊ mundificandi. Sera. li. aggrē. ca. berengemisch est basilicon siue ozimū gariofilatum et folia eiꝰ sunt parua quorū color est medius inter roborem ⁊ glaucedinem. Huius herbe ē odor similis gariofiloꝝ et stipes eius est quadrangulatus cuius color est sicut color folioꝝ ip̄iꝰ ⁊ semē ē minutū nigꝝ. ⁊ colligitur in mēse Julij Et est ca. ⁊ sic. in fine scḋi g̃dus. Dyas. ca. ozimū. Ozimū cuius virtutis sit penitus inter medicos opīo est incerta Nam qui autore crisipo criminantur. Hij eius vitia ꝯcensent ꝙ sit stomacho inutilis ꝙ oculos ebetat ꝙ insaniam facit. iecori obsistat. Addūt ꝑterea si tritum lapide ꝯtegatur scorpiones gigni cōmanducatum. ⁊ in sole positū vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiaꝫ putant hoc esse psuasum ꝙ si opus eo die q̄ ozimū sumpserit a scorpione feriatur nō posse saluari. sed q̄ in diuersa et vera opinione sunt. hec om̄ia falsa asseuerant. q̄n imo stomacho prodest. eo ꝙ inflationes eius dissoluit ⁊ facit alia iuuamenta que secundum ipsum inferius dicent̄.

Operationes

A Contra sincopim et cardiacam passionem detur aqua rosaꝝ decoctiōis herbe ipsius B Ad idem valet vinum decoctionis in quo herba ipsa steterit ꝑ noctem Ip̄a herba valet contra frigiditatē stomachi hoc modo. decoquatur in multa quantitate in vino sed melius est ī musto. ⁊ post decoctionem addatur vinum album in multa quantitate. tale vinum ē confortatiuum multum ⁊ aromaticum. ⁊ valet contra predicta. ⁊ contra indigestionem ex frigiditate. C Vinū etiam decoctionis ipsius herbe confortat digestionem. contra fluxum ventris ex frigiditate. semē ozimi cum modico puluere acacie decoquatur in aqua pluuiali et det̄ pacienti. D Ad matricem mundificandam. ⁊ menstrua prouocanda fiat decoctio eius in aqua ⁊ fiat fomētum ⁊ suppositoriū ex teneritate ipsius herbe. Succus ipsius herbe puluerizatus matricem mundificat conceptum adiuuat et menstrua prouocat. E Herba ip̄a decocta in vino ⁊ oleo ⁊ natibus et anchis cathaplasmata valet contra tenasmonem. F Galienus in libro de cibis capitulo de ozimo Ozimum scilicet non gariofilatum pessimi quidem chimi est. ⁊ propter hoc infamant quidam ipsum dicentes. si tritum inmittatur olle vacue celerrime generat in paucis diebus scorpiones et maxime quando in sole quis quolibet die calefecerit ollam. sed hoc quidem cacochimum est. ⁊ malum stomacho ⁊ indigestibile. Olus vero ita dicemus ipsum est calidum in secundo gradu. Et habet humiditatem non naturalem. G Et idem. viij. simplicium farmacarum capitulo penultimo. Basilicon scilicet nō gariofilatum ex secundo est gradu calefacientium habet autem caliditatem superfluā vñ nec vtile ītra corpus assumptū cataplasmatū vo exteriꝰ vtile ad ꝯsumēdū.

B Almansor tractatu tercio capitulo
Albetharogi quod exponit ozimũ siue
basilicon nõ gariofilatum cali. est quod
7 dolorem efficit capitis 7 male nutrit c⁹
comestio vtentis visum turbat qñ eo mul
to vtitur. Sperma q̃z aut lac desiccat: ori
tamen stomachi cõfert corroborat em̃ ip
sum atq̃z cordi auxiliatur. J Sera:
Ozimũ gariofilatum confert stomacho.
7 facit digerere cibum grossum. 7 confert
epati 7 cordi. 7 aufert tristiciam et sollici
tudinem: 7 odoriferas facit eructuatões
7 aperit opilationem cerebri

Ca.lxiij.

Branca vrsina herba est. cuius fo
lia sunt magna sicut folia caulis s3
incisa sicut branca vrsi. in medio
eorum oritur stipes. in cuius capite sunt
multi flores spinosi conclusi: ca. est 7 hu.
in. ij. gradu. Uirtutem habet mollifican
di 7 maturandi 7 leniendi:

Operationes.

A Contra ariditatem mẽbroꝝ 7 viciũ
splenis fiat vngentum ex branca vrsina
contrita 7 macerata diu in oleo 7 colatu
re addatur cera 7 fiat vngentum contra
vicium matricis ex frigiditate et ventosi
tate. B Recipe succi brance vrsine
℥. iiij. herbe sauine, saluie, maluaꝝ, maio
rane, rosmarini, pulegij, arthemisie, ab
sinthij, abeotani, ana. M. ij. gariofiloꝝ
℥. iij. cinamomi. ʒ. ij. spice ʒ. iij. cimini ℥
j. picis grece. ʒ. j. galãge. ʒ. iij. thuris. ma
sticis ana. ʒ. iiij. boli. ℥. j. cere albe. ℥. iiij
vini greci. lb. iij. lardi scrofe, rotulũ. j. pre
dicte herbe pistentur cum lardo p̃dicto
deinde ponantur sup ignem cum vino 7
succo predicto donec coquatur vsq̃z ad cõ
sumptionem vini: deinde coletur 7 iterũ
resoluatur in igne 7 addita cera eliquata
ponantur species predicte 7 dimittãtur
coagulari 7 vngatur venter.

Ca.lxiiij.

B Etonica. Galienus. vij. sim. far. capi. cestrum siue cestrō. Cestrum grece latine dictū betonica virtutem habet incisiuam sicut ostēdit gustus amara est ⁊ subacris hec herba sicut indicat. Betonica ca. est ⁊ sic. in pmo gradu. cuius folia precipue viridia competunt vsui medicine. exiccata etiam multe sunt efficatie. vnde cum inuenitur in receptionibus folia ponēda sunt. Sera. li. aggre. capitulo Bastarem auc. dyas. Bastarē id est betonica herba est que nascit̄ omni anno habens virgam subtilem. cuius lōgitudo est vnius brachij aut plus ⁊ est q̄drangulata ⁊ habet folia mollia ⁊ longa similia in sua figura folia arboris gladiū in scissuris suis bonum odorem habētia Et folia que sunt ꝓpinqua terre sunt maiora alijs. ⁊ in summitate virge est semen collectum in se prope collectionem spice frumenti. ⁊ assimilat̄ saturegie. folia eius colliguntur ⁊ desiccantur ⁊ sic seruantur Nam ꝙ ex eo plurimum administratur sunt folia ⁊ habꝫ radices subtiles sicut radix ellebori. Dyascorides ca. vectonicon Secundū translationem nostram vectonica herba est oībus nota virgas hñs tenues ⁊ longa vnius cubiti. ⁊ quadrata folia lōgas ⁊ tenuia obrotunda ⁊ diuisa ⁊ odorata. Radices et folia sunt ei infinita. semen eius est vt spica simile timbri. folia eius collecta siccātur et vsui necessi sunt. Radices hꝫ tenues sicut ellebor⁹.

Operationes.

A Ad dolorem capitis factum ex frigida causa fiat gargarismus ex colatura decoctionis betonice cum stafisagria in aceto. si fiat vitio stomachi detur vinum decoctionis betonice. B Cōtra dolorem stomachi detur decoctio ipius cum succo absinthij cum calida. si adsit vehemens constipatio. vt in yliaca passione precedente cristeri. C Fiat idem remedium ad matricem mundificandam ad conceptum adiuuandum fiat fomentum ex decoctione eius. fiat etiam suppositorium Detur etiam electuarium confectum ex puluere ipsius ⁊ melle. D Serapion auctoritate galieni. Betōica incidit ⁊ abstergit humores grossos frangit lapidem renum. ⁊ mūdificat ⁊ abstergit pulmonem ⁊ prouocat mēstrua. ⁊ confert epilentie ⁊ curat cicatrices neruoꝝ et lacertorū. E Dyascorides Radices eius accepte in potu cū hydromelle. nauseam prouncant. folia eius dantur ad cōquossationes ⁊ de alto cadentibus medētur F Et offocatiōes stericas soluūt ʒ. j. cum mulsa accepta Morsus venenatos cum vino bibita saluberrime curat. G Epylenticis cum aqua bibita maximum presidium est. Epaticis ⁊ spleneticis cum oximelle. ʒ. j. accepta effectum sanitatis exhibet. digestionem celebrat. H In fractura capitis herba contusa ⁊ super caput vbi percussio est imposita vulnus mira celeritate glutinat Et id melius fit si trita recens imponatur. Est aūt sibi vis data vt ossa fracta extrahit

Ca.lxv.

b Edeguar siue Spina alba: Auicē
na: li. ij. ca: bedeguar. Bedeguar
est spina alba: 7 est similis camele
onte albe: verumtamen est vehementius
alba: et habet longiores spinas: similan
turq; eius spine folijs amomi: verūtamē
sunt subtiliores: 7 vehementius est alba.
7 eius quidez stipes ꝑuenit vsq; ad duos
cubitos. 7 eius flos est purpureus. Et se
men eius est sicut semen cartami. verum
tamen est vehementioris rotunditatis: 7
in radice ipsius est infrigidatio 7 exsicca
tio cum resolutione quadam. Semen vo
eius est calidum 7 subtile: Et dixerūt qui
dam ꝙ tota est calida valde: Et in ipa est
virtus resolutiua 7 aperitiua. et proprie
in semine eius: Et in ea est retētio fluxus
sanguinis: 7 eius ꝛtentio est equalis: Pli.
ca. de acantis leuce. i. bedeguar et est car
dus cum aculeis in folijs albis est fri. in. j
ğ. 7 medius inter hūiditatem 7 siccitatē:

Operationes.

A Bedeguar confert fluxui ventris. 7
debilitati stomachi: et abscindit fluxum
sanguinis: Et apponitur exterius sicut em
plastrum 7 destruit apostemata mollia
B Et quando fit collutio oris cum aq̄
eius in qua coquitur. confert dolori den
tium Sed seminis eius substantia est sub
tilis: 7 ꝯfert hn̄tibus spasmum quādo ip
sum bibitur: C Et confert sputo san
guinis. 7 dolori stomachi 7 fluxui ātiquo
7 ꝓuocat urinam: 7 delet apostēata fleg
matica. D Et qn̄ bibitur semē eius
confert pueris hn̄tibus spasmū. Et qn̄ su
spenditur super animalia venenosa amit
tunt toxicū. E Dyascorides. Radix
eius bibita emoptoicis ꝓdest. sciaticis 7
stomaticis fert opem. Tumores om̄es in
cathaplasmatibus spargit F Elixa
tura eius dentium compescit dolores. se
men eius bibitum cōtractos infantes sa
luberrime curat. morsibus venenatis oc
currit. G Et qui eam in collo porta
uerit incursum serpentum non timet. Ra
dix desiccat mediocriter. Et stiptita est 7
ideo ciliacos 7 stomaticos iuuat sanguis
eductionem reprimit: et tumores vice ca
thaplasmatis spargit: H Semē ei9
leptomeris 7 calide est virtutis Et putre
factis menbris iuuat potatum 7 fluorem
sanguinis medet: 7 sic intraneorū reuma
tismum. I Item sessionibus q̄s gre
ci eucatisma vocant. fluores matricis ab
stringit. cathaplasmatibus miscet̄ cōstri
ctiue medentibus: K Galie. Bede
guar confert iliacis 7 stomaticis: emissio
nem q̄z sanguinis cohibet. tumores etiaz
cathaplasmata contrahit L Juuat
etiam dentes dolentes si gargarizat̄ de
decoctione. Semen vero subtilium ꝑciū
7 calide virtutis est. quare 7 spasmantes
bibitum iuuat. M Auicenna Semē
eius confert infantibus qn̄ bibunt ꝓpter
corruptionem in motibus lacertoꝝ.

Ca.lxvi

Bellirici: Sera. li. aggre. ca. belligz Belligz. i. bellirici 7 sunt de genere mirabolanoꝝ sunt fri: 7 sic: in fine tercij gdus 7 extinguūt acuitatem sanguinis 7 caliditatē colere. hoc idez mirabolāi emblici. vt hētur in ca: emblici. Jo. mesue ca. de mirabolanis Bellirici sunt ex medicinis bñdictis. expectaꝛ em̄ p eos ꝯfortatio meliores sunt grossi pōderosi 7 dēsi corticis. fri: sunt in pmo 7 sic. in scdo In eoꝝ opationibus 7 ꝑpetatibus sunt sicut emblici. Ubi sciendū q mirabolani emblici 7 bellirici sunt ex alia arbore producti q̄ alie spēs mirabolanoꝝ sicut apparet in ca. mirabolāi. Et ideo hic determinatur de istis In ca. vo mirabolani determinaꝛ de alijs spēbus mirabolanoꝝ.

Operationes.

A Bellirici hñt ꝑpetatē denigrādi capillos 7 ꝓhibēt casū eoꝝ: 7 ꝯferūt emorroidibus 7 ipi tūescūt in aq̄. B Et cō diti ex eis faciunt opatōes mirabolanoꝝ non ꝯditoꝝ nisi q̄ sunt debiliores eis 7 in belliricis maior est ꝑpetas in acumine q̄ in emblicis. C Mirabolani emblici bellirici 7 kebuli mixti cum oleo amigdalarum dulciū 7 cū melle tingunt capillos colore nigro: D Jo. mesue: Bellirici educūt solutōe flegma: Et sunt ex rebꝫ valde confortātibus cerebrum 7 neruos Et augent intellectum: E Et cōfortant cor Et cōferunt tremori cordis 7 mūdificant stomachum a putrefactione Et confortant ipsum Et sedant feruorem in eo: Et auferunt sitim: F Et addunt in appetitum: Et sedant vomitum Hoc idem faciunt emblici G Serapion Bellirici auferunt sitim sua frigiditate Et preparant stomachum: prouocāt appetitum. Et stringunt ventrem propter eorum stipticitatem:

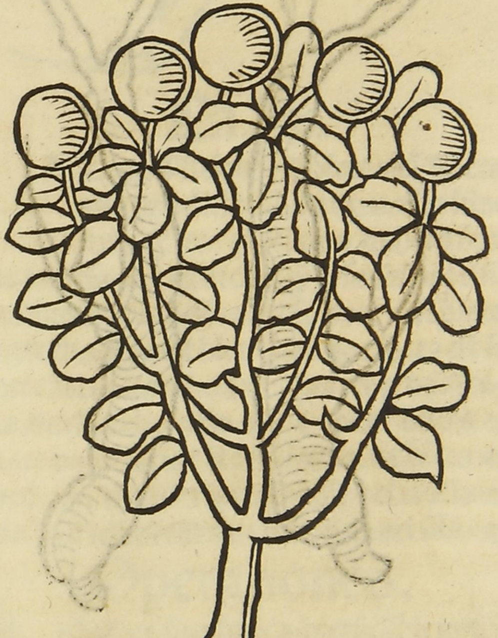

Ca.lxvij.

El vel Sel. Sera. li. aggre. ca. bel: auctoritate ysaac benaram. Bel est citonium Indum. ⁊ est fructus rotundus sicut auellana. non hñs corticē sup se in quo est semen simile odore. Et est illud qd de ipso administrat. Et vtus eius est sicut vtus zinziberis ca. in. iij. gradu. ⁊ humectat in primo

Operationes.

A Sera. Bel. Subtiliat chimos grossos. B Et confert duriciei neruoꝝ. C Et valet ventositati emorroidaꝝ. D Et augmentum facit in spermate. ⁊ valet sicut sel. E Arbor eius vocat dorsisahā. vt apparz in ca. gnati siluestris

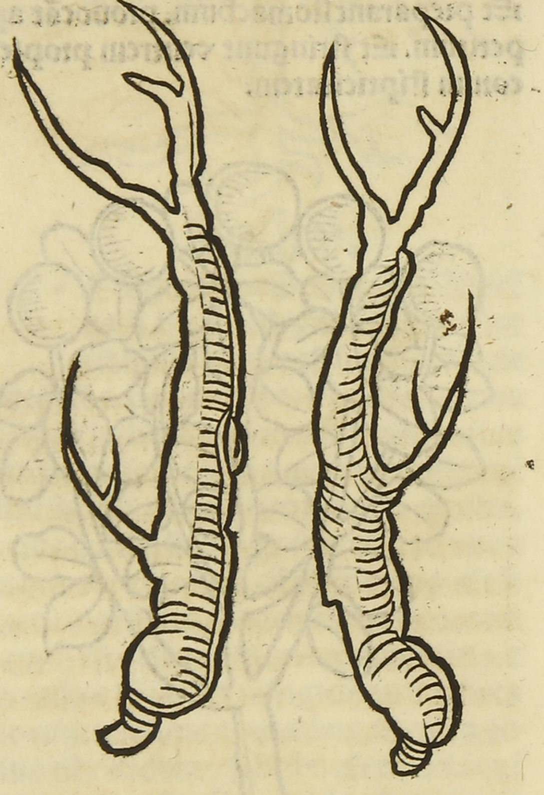

Ca.lxviij.

Behem: Sera. li. aggre. ca. behem: Behem spēs eius sūt due. s. rubea ⁊ alba. Et sūnt ambe vene in magnitudine radicis pastinace parue: quaꝝ quedam sunt tortuose deferunt ab armenia odor eaꝝ est bonus: et est in eis viscositas quedam ambe species sunt ca. et hu. Aui. li. ij. ca. behem. Behem sunt frusta aspera q̄ sunt radices exsiccate ptracte: et sunt duaꝝ spēꝝ: quaꝝ vna est alba ⁊ altera rubea est ca. ⁊ hu. in. ij. gradu:

Operationes.

A Sera. Ambe augmentum faciūt in spermate. B Aui: Behē est impinguatiuū. ⁊ confortat cor valde. ⁊ confert tremori cordis. ⁊ manifeste augmentat sperma. loco eius ponit q̄ntum ip̄m est de tuderi; ⁊ medietas ponderis lingue auis

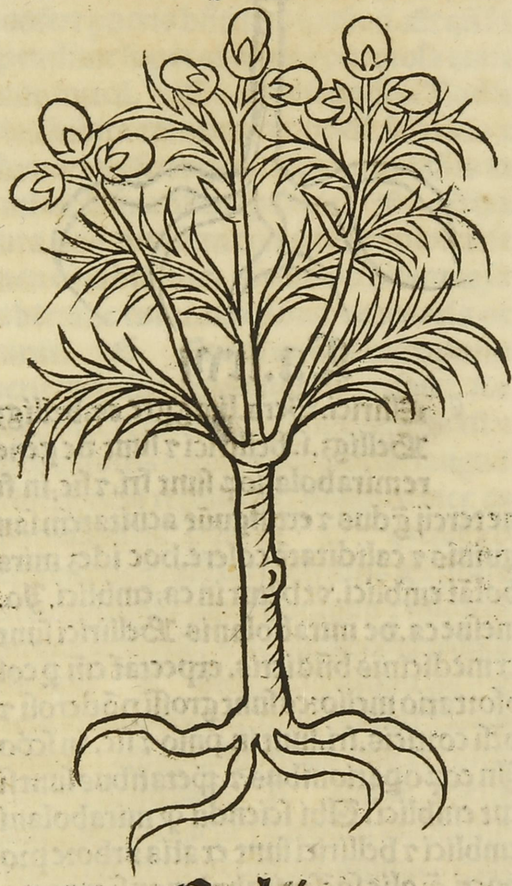

Ca.lxix.

Ben vel balanus. dias. fm trāslatōnem nr̄am ca. balanus: i. ben. est semen arboris silis arbori mirice nuces hñs abintus. q̄s cū digitis cōfricaueris hūores eiciūt q̄ pfectōibus miris ⁊ nobilibus multis miscet p oleo. Nascit vo in ethiopia ⁊ in arabia ⁊ in locis Indie.

Ipse succus melior est qui est recēs ⁊ odore plenus ⁊ albus: Sera. li. aggre. ca. Haben auc: dyas. Haben. i. granū ben. ⁊ est fructus arboris similis tamarisco. ⁊ ē fructus similis auellanis. medulla eius exp̄mit̄ sicut amigdale ⁊ egredit̄ aliqd loco olei: Et nascit̄ hec arbor ī terris hababes ⁊ in babilonia ⁊ in locis arabū: ⁊ in terris palestine q̄ nōiatur nitrā. Et melior ex eo est nouus plenus albus facilis excoriatōnis. Et idem auc. gal. Hec medicina defertur ad nos ex terris arabū ⁊ pigmentarij vtunt̄ succo medulle ei⁹ loco olei et cōplexio eius est calida: Oleum eius extrahitur sicut oleum de amigdalis.

Operationes.

A Dyas. Ex eo. ʒ. j. bibita cū pusta splē siccat cū yris ylirica mixtus ⁊ in cataplasmatibus posit⁹ ⁊ mulsa adbibita dolores podagricos mitigat. B Aceto aūt mixtus lepras ⁊ macl'as ⁊ pustl'as corpis tollit: C Acceptus solutōe ȝ ventris facilē p̄stat. Exp̄ssus succ⁹ ei⁹ vtil' est vt asp̄redinē ⁊ pruriginē corpis mirifice purget. D Sera. Ben p̄fert ēpetigini ⁊ lētiginib⁹ q̄ sunt in facie. ⁊ scabiei. ⁊ prurui ⁊ egritudini cū q̄ eleuat̄ cutis cū aceto E Et attenuat duriciē epatis ⁊ splēis si eis supponat̄ cū aliq̄ far. ex desiccātib⁹ ſ; in succo ei⁹ est par stipticitatis. F Jo. mes. Ben p vomitū ⁊ p ventrē educit fleḡ crudū ⁊ ḡssum. Et ē medicīa mirabil' ad colicā fleḡticā ⁊ vētosaȝ. G Aui: li. ij. ca. de ben. Ben est mundificatiuū ⁊ p̄pe eius medulla. ⁊ incisiuū hūiditatum ḡssaꝝ. Et apit cū aceto ⁊ q̄ opilatōes viscerum. Et in arbore ip̄ius est amaritudo et stipticitas. Et p̄pter hoc est in ip̄a virtus cauterizatiua. Et eius cortex est stiptic⁹ plus. H Et oleū ip̄i⁹ non euacuat̄ a stipticitate ⁊ in ip̄o raro est abstersio ⁊ incisio. I Semen eius confert lentiginibus magnis. s. ⁊ puis. ⁊ pāno. ⁊ morsec ⁊ vestibijs vlcerum. ⁊ similiter eius oleū K Et cōfert apatibus duris oībus: cum ponit̄ in emplastris ⁊ vngentis.

Ca. lxx.

Beta. Ysidorus. Bleta vel Beta alia candida. alia nigra: alia siluestris: Item greci duo genera faciunt nigram: ⁊ cādidaȝ. q̄ p̄ferūt parcissimi seminis appellantq; soelon ⁊ est bleta agrestis. que est bleta lata que facta est sicut elleborus albus vt apparet p dyascor: ca: de elleboro albo. ⁊ ista vocat̄ blitis. et licet dyas. faciat se motim ca. de bleta et de beta. error scriptoris fuit vel trāslatoris. Nā idē dicūt ⁊ debēt ꝯtinuari illa ca:

Operationes.

A Gal. vj. sim. far: ca: bletū: Bletum ē olus comestibile fri: ⁊ hu: ꝯplexionis in secunda māsione a tpata abstantia. B Et idem li. ij. de cibis. ca. de beta: Succ⁹ bete est mediocriter abstersiuus q̄ et ventrem ad egestionē excitat. ⁊ stomachū aliq̄n mordicat. ⁊ maxime illoꝝ q̄cūq; facile passibilē ⁊ sensibilē hn̄t ip̄m. et p̄pter hoc ip̄m ē eduliū malū stōacho ap̄li⁹ ꝯmestū.

C Alimentum autem ab ipsa modicū magis ideo eum est q̄ malua ad opilatōes que fiunt in epar. adhuc autē magis quando cum sinapi aut omnino cum aceto comeditur. ⁊ spleneticis eodē mō comesta sunt bona medicina magis q̄ alimentum:
B Sera. li. aggre. ca. de bleta. Ex ea est alba ⁊ nigra: ⁊ in sapore eius ē nitrositas ⁊ virtus eius est que abstergit ⁊ resoluit: ⁊ expellit superfluitates caliditatis. qn̄ cū ea fit sternutatorium: E Et qn̄ bleta coquitur. egreditur ex ea viscositas et acuitas. ⁊ fit virtus eius que prohibet generationem apostematis. ⁊ resoluit resolutōne pauca. In alba vero est de vtute abstersiua ⁊ resolutiua. In nigra est res stiptica: ⁊ proprie in eius radice. F Et idem auc. galieni in li. de cibis. In ea existit humiditas abstersiua abstersione temperata ⁊ cum illa humiditate laxat ventrē. ⁊ mollificat intestina. ⁊ stomachū. ⁊ maxime cū fuerit bōi sensus G Et ideo accidit q̄ bleta est mala stomacho: ⁊ propter illi q̄ est sicut dixi. qn̄ vsus eius est nimius. ⁊ nutrimentum eius est paucum. sicut nutrimentum aliarum herbarum. Sed bleta quidem est magis iuuatiua q̄ melochia in aperiendo opilationes epatis H Nigra aūt stringit ventrem sicut lens ⁊ maxime quādo coquitur radix eius est plus stiptica constrictiua vētris. ⁊ alia species eius soluit ventrem. I Et ambe quidem spēs eius sunt mali chimi propter nitrositatem q̄ est in eis. Et ideo qn̄ fit sternutatoriū cū succo eius et melle mundificat cerebrum ⁊ confert dolori auriū. K Et quādo ex decoctione blete ⁊ radicis eius abluitur caput aufert lendines ⁊ mundificat ipm a furfuribus: L Et qn̄ ponitur super scissuras que fiunt a frigore confert eis. ⁊ qn̄ coquitur cum folijs eius curat botar. M Et valet ad combustionem ignis ⁊ herisipilam. Et idem auc. aben mesuay quando coquitur et comeditur cū fabis digerit cito.

Ca. lxxj.

a Bellium. Un̄ sciendum q̄ bdelliū quoddā est iudaicū: ⁊ est gūmi cuiusdā arboris q̄ vocatur melealiend et illud est bdelliū iudaicū. et arabicū q̄d nascitur in India ⁊ arabia. Et ē aliud bdellium fm Sera. li. aggre. ca. Melk quod dr̄ bdellium de melka quod est ex arbore nominata melk que oritur in meka q̄ arbor est satis stiptica. cuius fructus maturatur i meka. ⁊ comeditur dulcis. sed in hyspania non maturatur sed est fortiter pōticus pauce aq̄sitatis ⁊ asper. ⁊ talis arbor et eius gūmi vocatur de meka: ⁊ est bdelliū quod scribitur in principio Genesis ca. ij. quod est in paradiso voluptatis cuius fructus satis est dulcis. Et de isto bdellio facit Auicēna suffuff pro fluxū in etica circa finem vbi ponit curas pro sinthomata superuenientia ethice. ⁊ istud bdelliū est fri. ⁊ sic. ⁊ constringit ventrem. Sed bdelliū iudaicū est ca. in. ij: ⁊ hu. in pmo: Unde quia in receptis inuenitur bedelliū constringere ⁊ relaxare et

calefacere ⁊ infrigidare:⁊c. quando volumus aperire mollificare resoluere: ⁊ cetera. ponatur bdellium iudaicum. qñ vero volumus ꝯstringere ⁊ infrigidare ponatᷣ bdelliū de meka ⁊ tl'e bdelliū est celestinū i. coloris celestini. Sz bdelliū iudaicū est subnigꝝ siue subalbidū. verum antiq nr̄i carentes bdellio de meka loco eius ponebant q̄ndam aq̄sitatem ꝯglobatā que inuenitᷣ in vesciculis vlmi. Pli. ca. de bdellio. Bdellium est ca. in. ij: gradu. hu. in. j Almansor tractatu. iij. capi. de bdellio: Bdellium iudaicum calidū est. bdelliū tamen de meka. fri. est ⁊ sic.

Operationes.

A Sera. auctoritate galieni. Bdelliū stringit ventrem ⁊ fortificat stomachum dissoluit apostemata que fiunt in canna pulmonis. ⁊ tumorē qui fit in crepatura intestinali. quādo dissoluitur cum saliua hominis ieiuni donec fiat sicut vngentū vel emplastrum: frangit lapidem renum qñ sumitᷣ in potu. ꝓuocat vrinam ⁊ dissoluit apostemata cruda grossa: ventositates neruoꝝ. B Gal. vj: sim. far. ca. bdellio. Quidam aūt eo vtuntᷣ ⁊ maxime arabice in brontunlolis. i. hernijs intestinalibus ieiuna saliua madefacientes. donec ꝑueniat ad ꝯsistentiam emplastri. C Arabicū vero ⁊ lapides q̄ sunt in renibus infringere bibitū: necnō vrinas ꝓuocare ⁊ discursus indigestibiliū spirituum sanare. necnon lateꝝ dolores ⁊ rupturas. D Almansor: Bdelliū iudaicū dura dissoluēs apata emorroidibus vtl'e iudicatur. bdelliū de meka ventrem stringit: E Auicēna. bdelliū resoluit sanguinem ꝯgelatum ⁊ est linitiuū ⁊ maturatiuū disrumpit ventositates: F Et arabicum est siccius eo nisi recens ⁊ resoluit apostemata dura ⁊ proprie dissolutū cum saliua ieiuni. ⁊ similiter resoluit reliqua frigida: G Et mechū quod nō est ex fructu palmarum siluestrium est stipticum. bdellium iudaicum resoluit scrofulas. et bibitur decoctum ad apostemata dura que sunt intrinsecus et linitur cū aceto super sahafati: H Confert cōtusioni lacertorum et spasmo et duriciei neruorum. ⁊ congelationi ipoꝝum I Et de meka etiam existimauerunt q̄ ip̄m ꝓuocet. sed non dubitatᷣ quin ip̄m stringit ⁊ frangit lapidem: K Bdellium vero arabicū claꝝ rubeū q̄nto teritur ex eo q̄ntitas duoꝝ aureoꝝ. ⁊ bibitᷣ cum aq̄ melsis minuit flegma: L Et bdelliū vtrumq3 resoluit ramicem aque. ⁊ aperit os matricis clausum. Et educit fetū ⁊ mūdificat matricē: M Et resoluit apostemata ani ⁊ testiculorum. Et ꝯfert morsui venenosorum.

Ca. lxxij.

B Erberis. Aui. li. ij. ca. de berberis Ex eo ē rotundū ⁊ rubeū cāpestre et aliud est nigꝝ longū arenosum aut montanū. ⁊ est fortius fri. ⁊ sic. in fine tercij gradus ⁊ est vincens coleraz valde Galienus. viij. sim: far. ca. oxiacantum.

Hec arbor est similis virtute et specie arbori arebandi.i.pirorum silvestrium.nisi quia arbor piroꝝ est stiptica stipticitate forti.sed in fructu eius cum stipticitate ē res incidens subtiliter. Sera.auc.dyasli.aggre.ca.Amiberberis.i.berberis.et est rubus Achissa ⁊ est dictum acutum.⁊ acsa et est dictum spina acuta.et est illa q̃ facit fructum qui dicit̃ zachuch sive zaytach.⁊ est amiberberis ⁊ defertur a corasceni.⁊ est arbor similis arbori pirorum silvestrium que dr̃ abbimis sive abaras nisi quia est minor.⁊ habet multas spinas. Et habet fructum similem grano mirti nisi quia est maior ⁊ rubeus facile frangibilis ⁊ habet interius grana.et habet radicem hñtem multas radiculas infixas terre.

Operationes.

A Serapion.Fructus eius qñ bibitur aut etiam comeditur.abscindit fluxũ antiquum.⁊ humiditates antiq̃s que fluũt a matrice B Et quãdo fit emplastꝝ cum eo trito attrahit sagittas que sunt infixe carni.et ascellas ⁊ spinas et alia similia. C Et quando percutitur venter mulieris pregnãtis cum radice huius terre.aut fit inunctio cum ea expellit fetum ⁊ est fri.⁊ sic.in.ij.gradu.prohibet ⁊ incidit sitim calidam ⁊ fortificat stomachũ ⁊ epar. D Et proprietas eius est ꝙ cõfert apatibus calidis.⁊ hec auc.aben mesuay. E Et idem auc.armasios.Fructus eius retinet ⁊ prohibet oĩes egritudines que fiunt a fluxu ventris. F Avicenna.Fructus berberis cõfert apatibus calidis ex eis emplastrum superpositum.et confortat stomachum et epar ⁊ abscindit sitim valde ⁊ confert rasure ⁊ fluxui sanguinis inferius.

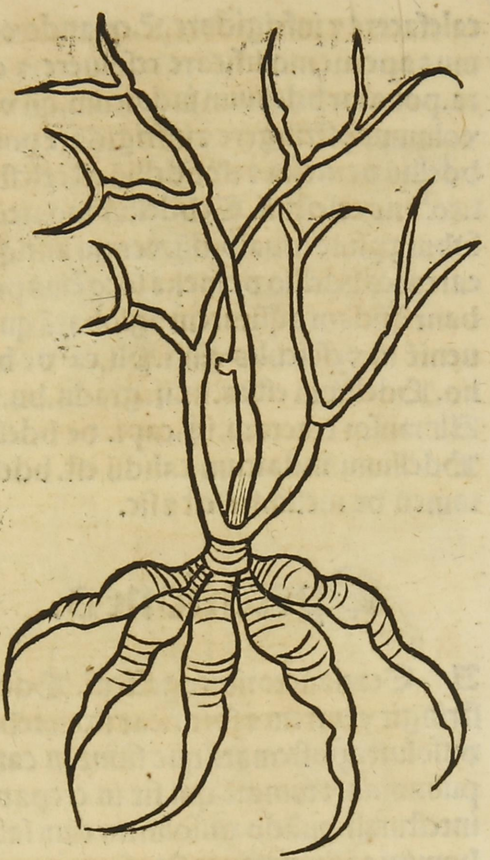

Ca.lxxiij.

Buzeiden sunt radices albe.Sera. libro aggregatoris ca.Buzeiden est simile behem albo ⁊ est medicina in die qua nos paꝝ vtimur. Et quidã vero detulerunt ipam ad nos.⁊ vidimus eam sepe.Et melius ex eo est quod ẽ albũ habens lignum grossum.⁊ multas ṽgas Illud vero quod est subtile lignũ habẽs supficiem lenem parve albedinis est non bonum ⁊ nullius iuvamenti.

Operationes.

A Sera.auctoritate habix.Habix dixit ꝙ eius iuvamentum est sicut iuvamentũ hermodactiloꝝ ad removẽdum dolorem iuncturaꝝ ⁊ podagre laxat aquã citrinã.

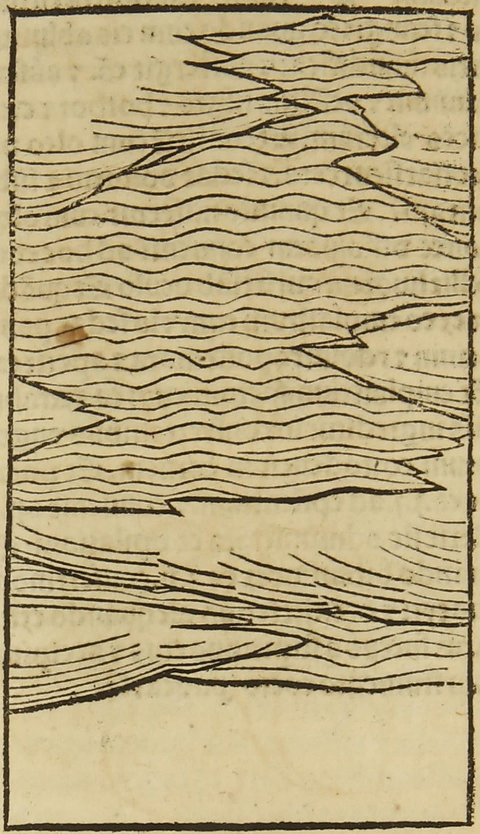

Ca.lxxiiij.

B Itumen iudaicum siue aspaltum Et dicit͛ bitumen iudaicū eo q̄ in Judea inuenit͛:s: in stagno quod mare mortuū dr̄.in quo ingredit͛ flumen Jordane:Et ipm̄ est species napte.sz nō napta.qm̄ napta est petroleum vl͛ stercus demonū qd̓ idē ē.⁊ ē sicut oleū liquidū vt habet͛ inferius in tractatu de lapidibus p̄ciosis.ca:petroleū:Sz bitumē iudaicū vel aspaltū vel brafalēdi q̄ idē sunt ē duꝝ vt cūqꝫ q̄ pt puluerisari.sz non r̄soluitur ⁊ hꝫ vtcūqꝫ fetorē napte vt patet ꝑsera.et ꝑ9cordiā:Dias.ca.aspaltū:Aspaltū est bitumē iudaicū:⁊ eius aliud est aridū et aliud liquidū.vn̄ bitumē iudaicū qd̓ fit ī lacu iudee q̄ dr̄ alsfriden coagulatio eius ꝑripā ipius lacus inuenit͛ ⁊ naute nacū scafa ⁊ sic eā colligūt ⁊ siccāt ⁊ vendunt. Aliud gen9 ē qd̓ neqꝫ ferꝝ neqꝫ aq̄ rumꝑe p̄t.nisi tm̄ mēstrua ml͛ieꝝ aut sanguis hircoꝝ:Et si volueris rumꝑe sic rūpe collige vinū de lana et intinge ipm̄ in sanguine ⁊ sic incide:Est āt bitumē summū purpureum odoris g͛uioris:repabile āt nigꝝ est Reperit͛ āt babilonicū bitumē album seu nigꝝ longo internallo rapiēs ad se ignez Om̄e vo bitumē hꝫ v͛tutē malacticā ⁊ dyaforeticā ⁊ hꝫ vires viscide ⁊ etiam efficaciter relaxantes.

Operationes.

A Dyas.Bitumen tumores reprimit Offocationibus stericis occurrit Cadentes matrices subleuat fumigādo. B Epilenticos fumus eius ꝓuocat cū castoreo:mēstruis impat tussim sedat: C Asmaticos ⁊ disnoicis ad sanitatē perducit D Morsibus venenatis occurrit sciaticis p̄stolat͛ ciliacis dat͛ in modū catapucie ⁊ maximū p̄stat effectū.coagulatum sanguinē cū aceto resoluit.dissintericis cū succo ptisane suppositus curat.

E Catarrum suffumigatōe compescit dentium dolorem appositum mitigat:podagricos ⁊ arteticos cum nitro ⁊ cera vt malagina impositum curat.

Ca.lxxv.

b Rionia. Dyas. ca. ampeleos leuce i. brionia siue vt latini vitis alba hastas 7 folia similia habz viti nostre. sed aspera 7 minora caprioli similes sunt implicantes se semẽ ipi vue simile est 7 botruosum rarũ 7 fuluũ. Galie. vj. sim. far. ca. ampeleos leuki. i. vitis alba quã quidam 7 brioniam 7 psilotrum vocant in summitate eius est stipticitas 7 amaritudo pauca 7 acuitas. 7 ipe comeduntur in principio sue natiuitatis ƒm consuetudinem 7 in tempore veris. quia sunt iuuãtes stomachũ ꝑpter eorum stipticitatem. sub amaram autem 7 leuiter acrem habz stipticitatẽ. Sera. li. aggre. ca. fesera. Fesera herba est q̃ habet folia 7 capriolos i similitudinez vitis cõis. nisi quia sunt asperiora. 7 rami 7 capoli adherẽt implicãtes se quibuscunqz approximant ex arboribus alijs. 7 suspendunt eis cũ capolis suis. 7 hz fructũ similẽ racemo rubeo.

Operationes.

A Galie. brionia vrinaz mediocriter ꝓuocat Radix vo abstersiuam quãdam et siccatiuam subtilium ꝑcium habet virtutem nec non mediocriter calidaz ꝑpter quam splenes attenuat. B Scliratos sanat. exterius apposita cum ficubus scabiem 7 lepram sanat. butruosus autẽ fructus in polipirijs est vtilis C Sera. auc. Rasis. Uirtus eius est q̃ calefacit mediocriter et abstergit et subtiliat et dissoluit duriciem splenis quãdo supponitur emplastrum ex ea cum ficubus. Et curat scabiem 7 egritudinez cum qua eleuatur cytis sed fructu eius vtuntur coriamibus nam cum eis abradunt pili coriorum. D Et idem Serapion. Uirtus foliorum 7 fructus 7 radicis est calida 7 acuta. 7 iõ quando fit emplastrum cum eis. 7 sale cõfert vlceribus que dicuntur granita. 7 illis que dicuntur fagedenica curat fissuras labiorum. E Radix eius mixta cũ orobo 7 fenugreco quando cum eis abluitur cutis mundificat 7 abstergit eã. 7 auffert pannum 7 vestigia nigra 7 bothor 7 cicatrices vlcerum. Et conficit cum oleo donec fiat sicut cera. 7 sedat dolorem 7 fistulam ani. Et quando miscetur cum oleo donec dissoluatur conuenit ad hoc et expellit liuorem qui fit sub oculo Et quãdo fit ex eo emplastrum cum vĩo sedat panaricium 7 resoluit apostemata 7 aperit ea. Et emplastrum factum cum ea extrahit ossa ingreditur in confectionibus vngentorum corrodencium carnem. Et potat de ea. ʒ. j. ad epilentiam. 7 conuenit apoplexie sic administrata et opilationi. Et quando bibuntur ex ea. ʒ. ij. confert morsibus tyri 7 occidit fetum Et quando extrahitur succus a stipitibus eius 7 accipitur cum frumento cocto ꝓuocat lac

Ca.lxxvj.

Rictanica: Dyascorides: ca. Bri ctanica herba est hñs folia similia lapatio agresti, sed paulo nigrio ra lanosa gustu stiptica. Hastam vero ha bet longam z radicem paruam z tenuem folia eius exsiccātur. succus eius collect⁹ in sole ponitur z siccatur. z est illi virtus stiptica:

Operationes.

A Dyascorides. Succus eius siccatus in sole ꝓdest vulneribus. vel canceris oris z faucium cū vino z his qui ptisim incur runt. quidam dicunt ꝙ est lapaciū acutū B Dyascori. ca. brio. i. brictanica her ba est duorum cubitorum longa virgas multas z tenues habens in quibus folia nascuntur lepide similia mollia z alba. et in summo virgaꝝ ꝓfert semen florē albuz habens. C Dyascorides Virtus ei⁹ est que cum succo ptisane cocta. z a capa docijs comeditur propter frigiditatem stomachi z semen eius ꝓ pipere vtuntur miscentes in cocturis: Alij memorāt hāc empetigines mederi. D Dyascori: caplo brictoris. i. brictanica herba est cu ius radix aspera z stricta z sibi coherens gustu dulcis facit hastas duoꝝ cubitoꝝ spinosas: Nascitur in locis algosis. q̄ ca thaplasmatibus adhibita: omnibus vul neribus imposita et q̄ttidie mutata me detur

Ca.lxxvij.

Otris, Dyas. capitulo. Botris ē herba fruticosa tota spansa super terram colorem mellinū habens ꝑ interualla furcata: virge eius in oībus ramis semine plene folia habet similia in tibo agresti cum maximo odore z bono. non inuenitur in partibus nostris: multi pro suauitate odoris rebus alijs eā adiū gunt: Nascit̄ in locis cultis et pascuosis capadocij vero eam ambrosiam dicunt alij arthemisiam.

Operationes.

A Dyas. Cū vino bibita: arthonoicis ꝓdest: succus eius bibitus in balneo ycte ricis colorem raddit: Sed notandum ꝙ plures herbe non inueniunt̄ in partibus nostris. Et ideo vostro ideomate non po ssunt nominari:

boracħs

Ca.lxxviij.

Borago. Ysido.li: ethimo. Borago ca.est 7 hu.in.j.ğ du. Platearī Borago folia habet aspera 7 viridia sunt precipue ꝯpetunt vsui medicine exsiccata non secūdario semina. Cōstan. Borago est ca. 7 hu.in pmo gradu. Itē Borago herba est satis nota ca. 7 hu: est in medio pmi ğdus Habet enim vtutem generandi bonos humores

Operationes

A Ysaac. Borago in vino potui data leticiam generat. et cor confortat. pinde antiqui miscebant eam medicinis cardiace valentibus passioni B Que etiam cum aq̄ cocta et cū melle aut zuccaro potui data cannales pulmonis et gutturis optime mūdant. C Pla. Conualescentibus ex egritudine valꝫ sincopisantibus cardiacis ꝯmesta cū carnibus vel ꝯdita cum sanguine. Semen eius ꝑ duos annos in multa efficatia seruatur: D Radix non competit vsui medicine. Herba etiam cruda comesta bonū sanguinē generat. Contra icteritiam cocta cū carnibus comeditur: E Constantinus Borago colerā rubeā purgat. cardiacis subuenit: ex colera nigra patientibus: F In vino missa 7 potui data, leticiam generat: G Eiusq; apozima cū melle 7 zuccaro bibitū: 7 ꝯ gutturis aspitatē et pulmonis ac pectoris valet. H Valet fm dyas: ꝯualescentibus 7 sincopisantibus cardiacis, melancolicis ꝯmesta cum carnibus: I Contra sincopim fiat sirupus ex succo eius 7 zuccaro fiat similiter ꝯ cardiacam passionē addito pulueris ossis de corde cerui Valet similiter contra melancoliam

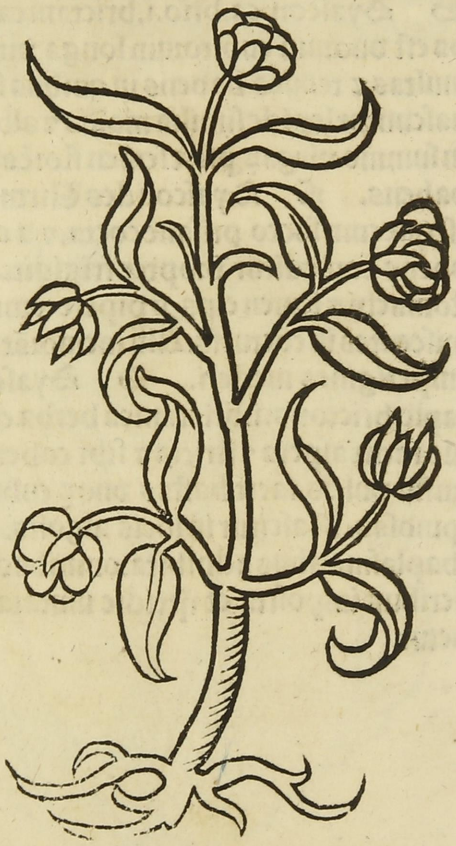

Ca.lxxix.

Bombax vel cotū. Sera: li: aggre: ca.goron: i: bombax. Dixerūt q̄dā medici de kelbe. q̄ cotū nascit̄ iter eos ī arborib' q̄ sūt sic arbores āti psicoꝝ 7 durātānis.xx. 7 ē ex eo q̄ oī āno semiat.

Et idē auctoritate aben mesuay Melius est ex eo nouū Et qd̄ est plantatū ãno suo.

Operationes.

A Sera. Succus folioꝝ eius conuenit fluxui ventris qui accidit infantibus. B Et semen eius ꝯuenit tussi Et est bonum pectori: ꝛ est ca. ꝛ humida C Et oleum eius confert lentiginibus faciei et pustulis calidis q̄ fiūt in facie. ꝛ facit augmentum in spermate D Dyas. capicoron. i. bombax. Medulla seminis eius calefactoria est mollificat pectus E Et ꝓdest ad tussim: F Succus vero folioꝝ eius potatus fluxū vētris infanciū sistit. Et est ca. ꝛ hu. ꝯplexionis.

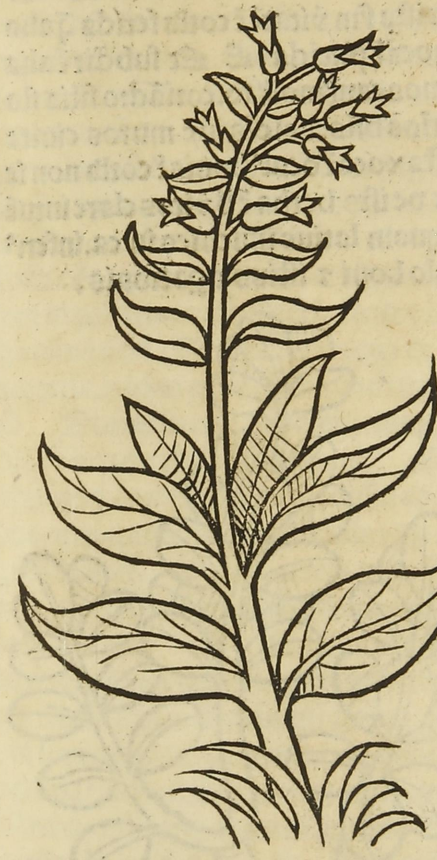

Ca. lxxx.

Buglossa. ysidorus. li. ethimo: Buglossos a grecis est dicta. eo ꝙ asperima folia in moduȝ lingue bouis habeant. Que mirum modum ob sapientiam nutriendam a veteribus insundenda vino memoratur. Plinius li. xxv. Buglossos folia habȝ bouis lingue similia super terram sparsa ꝛ aspera ꝛ magna ꝛ minora. Auicenna. Lingua bouis ē herba lata habens folia. Et canna eius ē plana. cuius rami sunt vt pedes locustarum ꝛ color est ex viridi ꝛ citrino. Administrāda autem est in medicina illa que grossa habet folia super quorum faciem sunt pūcta. que sunt radices spinorum aut piloꝝ exeuntium ab ea. Proxima est equalitate in calore. ad caliditatem eñ ꝓuam declinat. Et est in fine primi gradus in humiditate Que autem sicca est. minoris ē huditatis. Sera. li. aggre. ca. ledenalchaur auctoritate dyascoridis. Ledenalchaur i. lingua bouis siue buglossa. ꝛ est planta que assimilatur herbe que dicit̄ caromas ꝛ habet folia versus terram aspera ꝛ nig. ꝛ assimilatur in figura sua lingua bouis.

Operationes

A Plinius. libro. vt s. Buglossa vino mixta animi voluptates auget. et vocat̄ euphrasinum fluitiones quas greci theumatismos dicunt sedat. ꝛ sciaticis cū aq̄ bibita singulare ꝑsidium tribuit B Auicenna. Buglossa sicca ꝛ adusta alcola que sunt in infantibus r̄mouet. ꝛ inflationem oris sedat: C Et etiam lenificatiua pectoris: et confortatiua cordis: Bona melancolie ex sollicitudine ac tremori cordis in vino ꝛ dispositiōibus melācolicis D Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam: Confert etiam tussi ꝛ asperitati cāne proprie que cocta cum zuccaro ꝛ ydromelle. E Serapion auctoritate alcauzi. Buglossa est frigida ꝛ quando flos eius comburitur conuenit fluxibilitati dentium. ꝛ gingiuaꝝ. ꝛ ad alcola. ꝑe q̄ accidit in ore pueroꝝ. ꝛ oībus īfirmitatib⁹ q̄ fiūt in ore.

F Conuenit cardiace que fit a colera: Et qñ aliquis vult eam sumere: sumat cũ bolo armeno: G Gal'.viij.sim.far: ca: de buglossa scđm translationẽ ara. Uirtus eius est calida pa℞ ꝛ hu: Et cõuenit tussientibus ex aspitate cãne pulmõis Et cocta cũ mellicrato aut ꝓiecta in vĩo inducit leticiã. H Et idez eodẽ li.et ca.ſm translationẽ ara. Buglossa hu: et ca: est ꝯplexionis. Uñ in vino potata: leticia causatiua credit̃ esse I Cõuenit ãt ꝛ eis q̇ ꝓpter aspitatẽ gutturis tussiunt in mellicrato cocta: K Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Ca.lxxxi.

Utalmos herba ẽ cui⁹ flos dr̃ oculus bouis vel vacce. Et habet flores nigros ſm antiq̃ trãslationẽ.

Operationes.

A Dyas.ca. Butalmos q̄ trãslatio corrupta est. qm̄ sera. ex v̄bis dias. ſm aliam trãslationẽ dias. dicit ꝙ hz flores citrinos similes floribus camomille ꝛ hoc ve℞ est B Butalmos hastã eijcit mollẽ, folia maratri sil'ia florẽ mellinũ hñs. oculo bouis silez: vñ ꝛ nomẽ accepit. Nascit̃ in ciuitatibus.ꝛc̃. C Sz ſm translationẽ nr̃az. dyas. Butalmos hz duas spẽs. vna ẽ q̄ hz folia sil'ia maratro. ꝛ flores sil'es floribus camomille: Et ista vocat̃ cotula fetida ꝛ latine dr̃ pucida. Et dyascorides vocat eã partemõ Alia est q̄ hz folia sil'ia coriãdro ꝛ flores citrĩos nascẽs iux̃ muros ciuitatis: ꝛ vocat̃ cotula nõ fetida ꝛ latĩe dr̃ ocul⁹ bouis, ꝛ gre. sil'r ita sonat butalmos Sz ara. vocat̃ bibar.i.ocul⁹ vacce. ꝛ ideo dicit ad l̃raz D Butalmos est herba moll' antimo sil'is: lenes emittens tirsos: ꝛ folia tenuiter scissa ꝛ mollia. sil'ia maratro: flores citrinos sil'es florib⁹ cãomille: ꝛ ista ſm vitatẽ ẽ cot'la fetida q̄ alio nõie vocat̃ pucida E Et subdit ẽ alia butalmos caul' moll'.fo. coriãdro sitia flores citrĩos hñs: nascẽs iux̃ muros ciuitatis: ꝛ ista vocat̃ ocul⁹ bouis l' cot'la non fetida: ꝛ de ista herba ẽ h̃ vitas clare intuẽtibus quam latius inuenies in ca. inferi⁹ de oculo boui ꝛ istius oꝑationis.

Ca. lxxxij.

bus baum

Buxum est nomē grecum a latinis ex parte corruptum.

Operationes

A Pixos em̄ apud grecos arbor sempꝑ virēs est appellata. ⁊ leuitate materie elementorum apicibus apta. Vn̄ scriptura Scribe iuquit buxo arborum. Buxus exprimendis elementorum apicibus vtilis leui materia informat vsum manus puerilis Simul em̄ ām̄ouet te ip̄a materia q̄ semper viret, nec vnquam suis exuitur folijs ne vnquam spei tue dissimilatōne un deris. sed semper tibi per fidem germinet spes salutus: B Plinius. li. xvj. Montes amant ilex ⁊ buxus Itaqꝫ buxus pireneis ac citerijs motibus plurima. berecinthio tractu crassissima in corsica florem non ferendo. Que causa amaricudinis mellis Semen illius cunctis inuisum animantibus. Hec in olimpo macedōie gracilior est sed breuis Amat frigida ap̄ca In igne quoqꝫ que ferro duricia. neqꝫ carbone vtilis neqꝫ flām̄a: C Buxo folia cōcaua sunt ⁊ non decidunt. Hec arbor in pl'es ramos dispersa sicut ⁊ locbos transmarina. Spississima vero ex omni materie. ⁊ ideo grauissima iudicatur.
D Buxus sicut ⁊ hebenus natura gracilis ⁊ neutra fluitat in aquis. E Buxus ⁊ cornus ⁊ olea medulla et apidibus atqꝫ cornieus caret. minimūqꝫ et sanguis habet. F Cariem vetustatēqꝫ buxus non sentit ⁊ rimam fissuramqꝫ spōte non capit. G Et sicut in cipresso terdines nasci prohibet amaritudo. sic ⁊ duritia in buxo: Arida em̄ latius q̄ viridia serris cedunt preter robur ⁊ buxum q̄ pertinatius resistunt. serrarumqꝫ dentes inerti equalitate replent. s. quādo lamine sectiles ex eis fiunt: H Idē in li. xvij Proueniunt buxi tenuissimis q̄nis senisqꝫ virguli colligatis depacti. I Actor Buxus est arbor omnibus nota. Huius ramis vtimur in die palmarum vice palmarum quales oliuarum sunt que in regione nostra non abundant. Huius etiam ligni propter suam soliditatez lenitatēqꝫ ac decorem: ad fabricandas tabellas et cocliaria atqꝫ manubria. et ad alios plurimos vsus aptissimum inuenitur. K Est autem arbor humilis et tenuis: neqꝫ enim multum ascendit nec multum groscescit De huius autem natura nihil penitus in libris medicorum reperisse me memini.

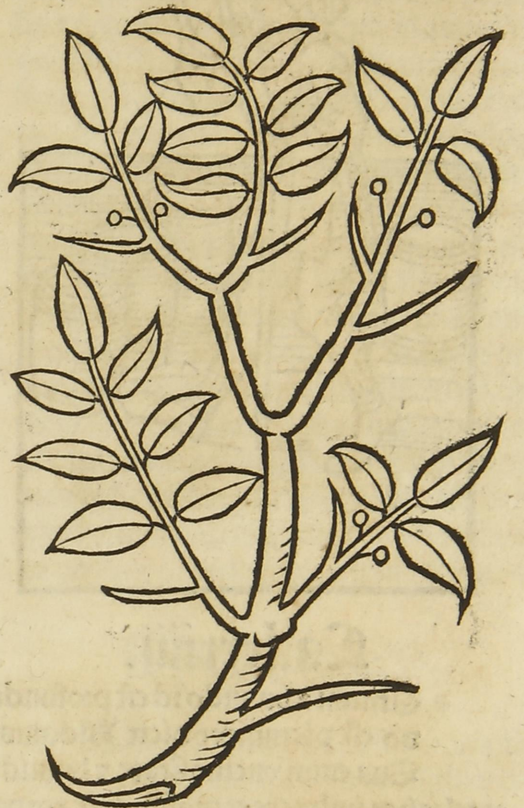

Ca. lxxxiij.

Ruscus omnibus notus. Paulus ca. de brusco: folia eius sunt folia mirti cum extremitatibꝰ spinosis facies Plures stipites cū fructu rubeo sic̄ fructꝰ cerasi. ⁊ ē tꝑati caloris. vt ypocras ⁊ galienus testantur.

Operationes.

A Pau. Succꝰ folioꝝ eiꝰ expssus i ore tentꝰ oris vitia emēdat: B Prodest stōacho ⁊ dolori ventris a colera tꝑatus cū lacte ⁊ inūctus vitia oculoꝝ emēdat.

C Potatus cum zuccaro emoptoicos sanat. Et petram frangit

D Succus eius coctus & bibitus coleram & menstrua expellit. Puluis radicis eius vulnera bene sanat

Ca. lxxxiiij.

Butirum a buando id est profundendo est dictum: vt dicit Ysidorus: Sua enim vnctuositate & humiditate habet imbuere et profundere corpa que contingit: Nam butirum est flos lactis multum habens caliditatis et humiditatis cum dominio aereitatis ratione cuius habet multã vnctuositatis. Est em̃ butirosa sub naturaliter calida et hũida viscosa & vnctuosa humane complexioni vicina. vt dicit Ysaac:

Operationes.

A Butirum sepe comestum stomachi est humectatiuum ventris solutiuum maxime si recens fuerit. Et ideo antiqui vt dicit Ysaac assimilauerunt butirũ oleo mixto pinguedini dicentes. q si quis acceperit valet screatui de pectore et de pulmone maxime si ibi fuerit apostema. quia proprie est maturatiuũ & humorum dissolutiuũ. & superfluorum pectoris mũdificatiuũ maxime si cum melle vel zuccuro comedatur. B Subdens ibidem Butirum repugnat venenis. menbra humectat asperitatem oculorum. eius lotura mollificat & emundat apostema dissoluit & maturat. C Vulnera pulmõis gutturis & pectoris mire sanat. renum et intestinorum morsuras mitigat. neruos indignatos & contractos seu spasmatos mollificat atqz laxat. D Auicenna Contra venena butirũ interius sumpta singulare presidium est. Si intoxicatus butirum in lacte calido resolutum bibat in magna quãtitate. Nam vnctuositate sua opilat meatus ne ad cor ascendat subito vis veneni. preterea venenositatem totam ad se trahit & ipsam inuiscat p vomitum euacuat de corpore & educit. vt dicit idem. E Salitur autem aliquantulum butirum vt melius conseruet. & vt eius potentialis humiditas siccitate sal' temperetur Insuper vt eius saporositas augmentetur. F Nam gustui in sapore est magis gratum quãdo mediocriter est salitum. quãdo nimis antiquatur eius sapor cum odore diminuit & in grauem odorem & saporem gustui horribilez trãsmutat. & tũc nõ valz ad cibaria cõdienda. G Valet tamen ad varia medicamina & vngẽta: quia sepe accidit id quod non conuenit gule. congruit tamẽ nihilominus medicine alicui

Ca.lxxxv.

Camomilla Auicēna Ca
momilla ē nota. Sȝ alia
est cuius flos est citrinꝰ
Et alia cuius flos ē pur
pureus. Alia cuius est al
bus in ꝑmo ḡdu est ca: ⁊
sicca Et ſm galienū ꝓpinqua virtuti rose
in subtiliatione sua; sed est in modū olei
cōuenienter calida; Est āt aperitiua: sub
tiliatiua. mollificatiua. resolutiua Dyas:
Camomilla vel antumios herba dr̄ quā
alij erantem yridem vocant. eo ꝙ verno
tpe florescat ⁊ ad vsum colligat̄. Alij vͦo
camelionem eo ꝙ habeat odorē mali ma
ciani similē. Huiꝰ herbe tria sunt genera
differentias in flore habentia. haste sunt
vel duaꝝ palmaꝝ fruticose que ramulos
multos cū viminibus multis ac tenuibus
generant teneraqȝ ꝑua et angusta folia:
Superius vero capitellum habet cum
quadam rotūditate. habens deintus flo
rem aureum qui regit̄ exterius alborum
aut mellini vel purpurei coloris obiectio
ne folioꝝ magnitudine rimi similiū: Nas
citur in locis asperis vel circa semitas vl̄
vias; Colligit̄ autē tempe verno maxime
virtus est ei radici ⁊ flori omniqȝ frutici
vernātica ⁊ leptomerica. Sera: li: aggre
ca. behonig. i. camomilla. Eius sunt tres
species: et discernunt̄ ſm colores florum
solum. ⁊ ip̄a est herba habens virgas lon
gas circiter palmū vnū fruticosos haben
tes ramulos et folia parua minuta graci
lia ⁊ capitella rotunda parua in aliquibꝰ
quorum flores albi ⁊ in aliqbus aurei co
loris. ⁊ flos qui apparet sub capitello ē ro
tundus habens circumquaqȝ flosculos
similes floribus rute. ⁊ color ip̄oꝝ est citri
nus aut purpureus ⁊ nascitur in locis as
peris ⁊ super mare colligitur in vere. Et
oportet ꝙ reponantur folia ⁊ flores post
quam teritur quodlibet de per se et fiant
inde trocisci. Galienus: vj. sim. far. capi.
antumus id est camomilla dictum q̇dem
est in tercio tractatu de hac herba latius:
dicatur autem ⁊ nunc summarie ꝙ calefa
cit ⁊ desiccat ſm primū gradum Est autē
⁊ subtilium parciū ⁊ propterea dyaforeti
ca necnon ⁊ rarefactiua ⁊ laxabil' v̄tutis.

Operationes.

A Auicēna. Camomilla sedat aposte
mata calida mollificando et resoluendo
ipsa: ⁊ lenificat dura que non sunt stricta
valde B Et bibitur propter aposte
mata visceꝝ spissa. mollificat tetanū. ⁊ cō
fortat menbra neruosa om̄ia. et est ex me
dicinis plus ꝯferentibus laxitudini ꝙ̄ re
liqua: qm̄ caliditas eius est similis calidi
tati animalis: C Est ꝯfortatiua cere
bri ꝯferens sode frigide ⁊ ad euacuandā
materias capitis. qm̄ resoluit absqȝ attra
ctione: ⁊ hec est eius ꝓprietas. D Et
confert pustulis oris. sanat algarab distē
perata ⁊ more emplastri supposita: allevi
at sputum. aufert ycteritiā. ꝓuocat vrinā
egredi facit lapidem ⁊ ꝓpe q̄ ex ea est pur
purei coloris. ⁊ cum camomilla quidem

euapoꝛatur vesica ꝓpter doloꝛes frigidos. E Et prouocat menstrua bibita ⁊ sedendo in aqua ipius. et educit embrionem: ⁊ secundinam. F Et ꝯfert yliace et fit inunctio ex oleo eius in febribus periodicis. ⁊ bibitur ꝓpter fe. antiqs in fine eaꝝ. ⁊ confert omni febri absq; forti acuitate. cum non est apostema calidũ in visceribus. G Et quãdoq; ꝯfert apostemati cum non est ca: ⁊ est eius maturatio loco ipius ponitur in ꝯfortatõne cerebri ⁊ iuuamento quod confert ĩ soda berengesif. H Sera. auctoritate galieni Virtus camomille est que resoluit ⁊ fluxa mẽbra confortat. ⁊ lassitudini ꝯfert plus omni alia medicina sedat doloꝛes: ⁊ mollificat menbra dura. ⁊ lenit spissitudinem cutis paucam. J Et expellit febres que fiunt ab humoꝛibus colericis Et propter spissitudinem cutis quando in visceribus non est apostema calidũ. etiam facta est digestio. Sed et febres que fiunt a flegmate ⁊ melancolia: aut propter apostemata que in visceribus sunt qñ exhibetur. iuuat iuuamẽto manifesto mlˀtum. K Et ideo ꝯtigit ꝙ ipa est vna de foꝛcioꝛibus medicinis in sedando doloꝛes ⁊ de melioꝛibꝰ mollificatiuis ex medicinis cõuenientibus menbris interioꝛibus que sunt post mirach. L Et ipa ⁊ oleum eius conferunt sode frigide. Nã curat humiditates que sunt in capite per resolutionem sine attractione. Et hꝫ opatio est sibi magis ꝓpa ꝙ alicui alteri medicine. M Et quando fit emplastrum cum ea curat scabiem oculi ⁊ palpebraꝝ. Et confoꝛtat cerebrum.

Ca. lxxxvj.

Canapis siue canabũ ad similitudinem canne vocatũ ferunt vel ab ethimologia greca. qm̃ canabum illi canabin dicunt. Pli. li. xix. Utilissima funibus canabis. serit a fauoneo: quo dẽtioꝛ est eo tenerioꝛ. Semẽ eius qñ matuꝝ est ab equnoctio autumni defringit ⁊ sole vel vento vel fumo siccat. Ipsaq; canabꝭ post vindemiã vellit ac lucubrationibus decoꝛticata purgat. Optima est alabandica. ꝑcipue plagaꝝ vsibus. Idem in li. xx. Canapis nata est pmũ in siluis. folio nigrioꝛ ⁊ asperioꝛ. Auicenna Sebedegi. est semen canabi. Et aliud quidẽ est oꝛtulanum Aliud campestre. Humaym dixit ꝙ arboꝛ campestris scdm cubiti q̃ntitatẽ in desertis egredtur ⁊ super folia eius albedo oñatur Eiusq; fructus piperi ⁊ gramini assimilatur. Natura est calidũ ⁊ siccum in tercio. succus eius constrictõnem soluit. ac solutione flegma ⁊ coleram educit. Palladius li. iij. In februario mense

vltimo canabum conuenit seri terra pingui. stercorata rigua vel plana et humida et altius subacta Idem in libro quarto In mense quoque martio vsque ad equinoxium vernum tantum potest seri canabum.

Operationes.

A Plinius libro .xx. Semen eius virorum genituram extinguere dicitur. Succus ex eo vermiculos aurium et quicquit intrauerit eijcit. B Sed cum dolore capitis tanta vis est ei vt aque infusa coagulare eam dicatur Ideoque iumentorum aluo succurrit potata in aqua Radix eius contractos articulos emollit in aqua cocta Idemque podagras et similes impetus C Auicenna. Canapis campestris resoluit ventositates et exsiccat fortiter. humorque eius paucus est et malus D Ex eius radice decocta fit emplastrum apostematibus calidis. in locis duris in quibus chimi viscosi sedatque caliditatem et soluit duriciem E Exiccat sperma. solutum e flegma educit et coleram. visum obtenebrat. stomacho nocet. Succus eius distillatur ad dolorem auris opilatiuum. et ad eius humiditatem similiter. et oleum ipsius folia vero eius eradicant furfures in capite. F Idem Ex decoctione canabi siluestris fit emplastrum herisipile et apostematibus calidis. Eius grana difficiles sunt digestionis. et stomacho mala. cumque plurimum ex corticibus eius sumitur intersecat sperma.

Ca. lxxxvij.

Capillus veneris dictum est siue quia elapsos post alopitiam capillos recreet siue quia capillorum fluores coercet Uel quia sit virgulis nigris lenibus cum splendore quasi capilli. Nascitur autem in aquosis locis. Platearius in li. de simplici medicina. Capillus veneris frigidus et siccus est temperate tamen ex subtili substantia. virtutem habet diureticam Recens multe efficatie est. sed parum seruari potest. quia herba subtilis est. Ex herbario. Capillum veneris herba videlicet quam et politricos dicunt. in parietibus videlicet nascitur. habet folia coriandro similia. caulem nigrum sed nec florem habet nec semen. Constantinus. Capillus veneris teste galieno inter calidum et frigidum est mediocris

Operationes.

A Platea. Contra calefactionem epatis datur aqua decoctionis eius. vel de aqua illa et zuccaro fit syrupus. Si etiam sit vicium

splenis aliquid additur calidum diureticum. ꝛ plagelle in succo eius intincte supponatur. vel etiam herba ꝯtrita. B Constãtinus: Eius apozima valet hanelituosis: lapidem frangit. Cũ vino bibit[9] veneno resistit ꝛ humoribus a stomacho fluentibus: menstrua ꝓuocat. dolorẽ pectoris ꝛ pulmonis mitigat. C Et vt dicunt quidam de stomacho ꝛ intestinis deponit coleram rubeam. alopitie valet cathaplasmis. Et scrophis cũ aq̃ coctus capite ex eo loto pustulas etiã et putrefactionem mundificat. D Hec in oleo decocta facit ad mulieꝝ capillos nutriendos decoctio eius potata ictericos ꝛ eos qui vrinam difficile faciunt. adiuuat: mẽstrua mouet: ventris fluxum sistit. E Capillos etiam cadẽtes ꝯtinet si cum vino ꝛ lixiuio coquat̃. Et cum eodem humore caput abluat̃. F Item cum vino aꝑposita stomacho ꝓ cataplasmate morsui canis ac serpenciũ medetur: Eius aũt radix est vtilis:

Ca.lxxxviij.

Cardo benedictus. Plinius capi. Cardo benedictus dicit̃ quia veris tempore senescit. ꝛ est herba te rissagum specie. ꝛ cum mollicie cauliculis subrubicundis. Nascitur in tegulis et in muris nomen hoc greci dederunt senicion: quia vere canescit caput eius. numerosa diuiditur lanugine qualis est spine inter diuisuras exeunte. Galienus. vj. sim. far. cap. de cardone benedicto Erigoron siue cardo benedictus l' herba bulne virtutem hab; inflatiuam ꝛ mediocriter dyaforeticam. Dyascorides caplo Sedum id est cardo benedictus est herba q̃ senicion vocant. Nascitur in tectis ꝛ ĩ petris folia habet viridia et densa similia querc ule. sed grossiora ꝛ pinguiora. tyrsũ subrufum capitellum in summitate tyrsi hñs in modum viticelle lanuginosum. Uires habet stringentes ꝛ refrigerantes ꝛ eadẽ prestãtes q̃ ꝛ plãtago. folia frigida sunt.

Operationes.

A Folia eius cũ floribus in cathaplasmatibus cum vĩo dulci facta ꝛ imposita inflationes testiculorum tollit B Et ani plagas sanat. ad neruorum incisiones cum aceto facit. ꝛ cathaplasmatib[9] imposita: Ipsa vero potui data offocationes facit.

Ca. lxxxix.

cardu

Ardus: Sciendum ꝙ cameleon ē
species cardonis siluestris. qui car
dus habet plures species inter se
differentes. Differt a cameleon. quia in
folijs non habet aculeos: Plinius. ca. de
cardo. Cardoꝝ duo sunt genera. vnū fru
ctuosius altero. Alterum vnicaule crassi
us. Vtriqꝫ folia spinosa muricatis cacu
minibus: sed alterum florem purpureum
mittit inter medios aculeos celeriter ca
nescentem 7 abeūtem cum aura. stolimō
grece vocatur. Item cardus 7 folia 7 cau
les spinosas lanugines habet. Itē in an
chora Leucantos est dictum spina alba.
Est autem alia differentia: ꝙ quidam in
his multicaulia ramosaqꝫ fiunt vt cardꝰ.
Vno autem caule nec ramoso nec enetos
quedam cacumine tantum spinosa sunt
vt tringil. quedam estate florent vt terra
lis 7 elixenes scolinos. 7c.

Operationes.

A Galienus. vij. sim. far. capi. scolimi
Scolimos. i. cardus siluestris cuiꝰ radix
multitudinem vrinarum educit fetidaꝝ
si quis in vino coquens eam bibat et pro
pter hoc fetitudines curat assellarum
B Et tocius corporis purgatiuo hoc
farmaco talis humoris ex tota substātia
existente que vero scdm qualitatem ener
gia quidem ca. in tercio gradu. vel tercō
incipiente indicat hoc farmacum: sic. āt
iu: ij. C Plinius capi. cameleonte al
be. i. suchaa vel cardus albus Cum passo
mixta vrinam mouet. Ydropicū desiccat
lumbricos occidit Nam illa que nigra ē
facit ad maligna vulnera q̄ greci vocant
caciancul as. 7 lentigines aufert. B
Galienus. Cameleōte nigre radix habet
quid delicteriosum. vnde extrinsecus est
vsus eius ad scabiem et empetiginem et
alfos 7 omnino omnia que abstersiōe egēt
et mollitiuis et dyaforeticis miscetur far
macis et fagedenica vlcera sanat catha
plasmata. E Albe vero cameleonte
radix ad lumbricos rotundos dat̄ in q̄n
titate oxifabi cum vino austero Afferunt
autem eam 7 ictericis similem existentem
radici magis attamen amarior illa est
F Sera. Radix eius confert fluxui ni
mio matricis 7 ꝯfert omnibus egritudini
bus in quibus ꝯfert bedeguar. Et fructꝰ
eius 7 radix conferunt apatōni vulue et
apostemati ani: Et radix eius incarnat
vlcera quia in ip̄a est virtus ꝯsolidatiua
cum temperamento. S Et idem au
ctoritate dyascoridis. Cardus est herba
Et huiusmodi herba fm ꝙ extimo est ꝓpe
naturam bedeguar. 7 est stiptica 7 semen
eius est forcius satis. 7 confert relaxatōni
vulue et fluxibilitati ani. et glutinat vlce
ra. qm̄ stipticitas eius est pauca sine sup
fluitate. et radix eius conuenit cursui hu
miditatum. antiquaꝝ matricum. 7 fluxui
nimio menstruorum.

Ca.xc.

Camedreos. Plinius: ca. camedreos est herba q̄ latine quercula dicitur et ab aliquibus trizaoga folia habet magna mente similia et diuisa vt quercus. flore pene purpureo aliqui ip̄az serracam dicunt. ⁊ ab ip̄a serram inuentā esse. Sera. li. aggre. ca. Camedreos auctoritas dias: Camedreos nōiatur quercus terre Nascit̄ in locis petrosis ⁊ asperis. ⁊ ē herba parua longitudine vnius palmi hn̄s folia parua: similia in figura in ortu suo folijs quercus. flos eius est coloris purpurei paruus. Et tempus colligendi est qn̄ semen est maturum. ⁊ colligenda est cum suo semine: Dyas. capi: camedreos. Nascitur in locis saxosis ⁊ asperis: frutex ē bipalmis cum folijs minutis ⁊ mente similibus ⁊ amaris florem habet purpureū et minutum sed colligenda est cum semen maturum est. Galienus. viij. sim. farma. capi. camedreos Camedreos ponit eam quis in tercio gradu: siccitatis ⁊ caliditatis ⁊ plus in eo ī siccitate q̄ in calidttate vnde folia eius suot similia folijs quercꝰ. Et ideo latini ip̄am querculā vocant.

Operationes.

A Dyascorides caplo: cameropa f̄m translationem nostram Cameropa id est camedreos. viridis et sicca bibita cū aq̄ conquassationibus et tussientibus valet et splenis duricies soluendo medicatur. B In initio ydropisis iuuat mēstruis imperat: aborsum excludit. cum aceto bibita splenem siccat Morsibus venenatis occurrit cum vino bibita ⁊ cathaplasmatibus adhibita omnia similiter facere p̄t melle addito āntiqua vulnera purgat. trita ⁊ oleo mixta caligines oculorum deterigit. Omni corpori trita et puncta calefactionē p̄stat C Gal'. camedreos predn̄antem habet amarum saporem est āt et acre. quodammō ex quibus videlicet splenem liquefacit et vrinas et menstrua mouet ⁊ grossiciem humorum incidit et eas que in visceribus obstructiōes expurgat D Sera. auctoritate albngerig fit syrupus ex ea ad tussim antiquaz ⁊ ad corruptionem digestionis ⁊ in principio ydropisis: ⁊ ad spasmum. ⁊ quāto syrupꝰ eius erit vetustior tanto erit maioris v̄tutis ad ea que diximus. E Et herba ipsa contrita cōfert fistulis lacrimalium. Et eius decoctio confert yctericie nigre.

Ca.xcj.

Amepitheos grece interpretatur infima pinus a came ⁊ pitheos q est pinus eo q fm omes sui species odorē hʒ pini. Et sciendū q camepiteos ⁊ camedreos vnā ⁊ eandē hñt vtutem et cplexionem Et sunt ca. ⁊ sic.in.iij. gradu Sal.viij.sim.far.ca.camepiteos. Camepitheos est in desiccando tercij gdus in calefaciendo vero secūdi. Sera.li.aggreca. Hamepitbis.i.camedreos est herba que nascit omi anno ⁊ dilatat eius origo sup faciem terre vndiqz. Et sunt eius tres species. Una ear est fortior alijs. ⁊ habet folia similia folijs sp viue nisi qz sunt mīora eis ⁊ hʒ sup se humiditatē tenacē ⁊ sunt pilosa: ⁊ sunt folia illa circa ramos spissa ⁊ odor eius est sicut resine pini. Et hʒ flores minutos glaucos. et radices similes radicibus herbe dicte picorion et semen eius est nigrū. cuius odor est sicut odor resine pini. ⁊ rami eius sunt aliqntulū lōgi ⁊ curuati sicut rami herbe que dr̄ bācasa

Secunda species est que habet vgas longitudine vnius brachij et ramulos subtiles folia vero et flores in odore similia supradicte ⁊ semen eius est nigr. Tercia vo species q dr masculus hʒ folia subtilia minuta albida pilosa ⁊ hʒ virgā asperam albam: ⁊ florem album minutū sup ramlos ⁊ odor eius est sicut odor prime.

Operationes.

A Sera auc.galie. Camepitheos si sumatur in potu mundificat apit et abstergit menbra interiora qn̄ est herba sicca: ⁊ incarnat qn̄ est recens ⁊ confert sup omēz medicinā hñtibus yceritiā ⁊ vl'iter omibus hñtibus opilationem epatis. ⁊ puocat menstrua qn̄ bibit cū melle ⁊ quando fit nasale. B Et puocat vrinā ⁊ coquitur cū mellicrato ⁊ bibit: ⁊ pfert stranguirie C Et qn̄ est recens hʒ vtutem multam cglutinandi ⁊ incarnādi vulnera magna ⁊ curat plagas et soluit durícies mamillar. D Dyas. Radix ei' bibitur diebus septem: yctericis medet diebus triginta bibita sciaticis fert opē maxime cum mulsa. epaticis ⁊ dissurijs ⁊ nefreticis pstat effectū. tortionibus subueit hac em maxime vtunt in ponto. E Elixatura eius dat cōtra vim aconiti: cathaplasmatibus adhibita cū polenta. et elixatura eius mixta omia similiter facere potest trita cū caricis et dux in modū catapucie ventrem mollit. cū resina tepida imposita sordida vulnera purgat melle addito causas matricis cōponet. Durícies vulner soluet ⁊ paracolesim pstat. F Galienus. Camepitheos in gustu qdem forciorem habet saporem q acrem. in energia vero abstergit vlcera plus qm calefaciat. propterea in arteticis ⁊ omioqbus obstruunt faciliter epata bonum ē farmacum. Ducit autem ⁊ menstrua bibitum ⁊ cum melle apposicum. est vero ⁊ diureticum farmacum. quidā vo dant sciaticis coquētes in mellicrato. G Uirtus vo hui' herbe mag vlcera sanare pōt et putridosa vlcera sanat. duriciesqz mamillis dyaforat.

Ca.xcij.

Arui: Platerius. Carui appellatur semen 7 herba in tercio gradu calida 7 sicca. In transmarinis partibus 7 in Sicilia reperit̄ in quantitate multa p annos qnincꝫ seruari potest Uirtutem diureticā 7 diaforeticā h3.

Operationes.

A Unde vinū decoctionis eius cōfert strangurie ac dissurie. puluis etiam eius in cibis sumptus digestionem confortat ventositatem excludit. 7 positum in salsamētis appetitum excitat. B Cōstantinus in libro graduū. Carui est calidum 7 siccum in. iij. gradu. ventositatē 7 inflationem dissoluit stomachūcꝫ corroborat lumbricos occidit digestiuā v̄tutem confortat. vrinam prouocat. C Auicenna. Carui est proximum dispositionibus anisi. ca. est 7 sic. in. ij. Expellit vētositates 7 exsiccat 7 nō est in subtiliatione cimini Confert tremori cordis. Est bonū vermibus interficit eīn eos. D Pli. li. xix. Careum gentis sue nōie appellatū in qua cuncꝫ terra seri vult eadē rōne qua olusacrum laudatissimū tn̄ in caria. pximū in frigia. E Dyas. Careos semē omnibus notū v̄tus est illi calida et vnctualis aniso similis eustomacha. miscetur cꝫ antidotis 7 oxiporijs. Radix eius comedit̄ cocta sicut pastinaca. F Cōstantinꝰ vbi sup̄ Siluestre carui qd̄ dr̄ cardumeni valet epilenticis diucꝫ tussientibus. sciaticis. nefreticis. strāguiriosis. ac reptiliū morsibus G Tortionē ventris cꝫ dolorez de ḡlsa vētositate ac viscoso flegmate curat. cū aceto impositū scabiē impetiginem. alopitiā sanat. de q̄ q fumigatus fuerit stridorem ei ꝓuocabit.

Ca.xciij.

Ardamomū. semē est videlicet nasturcij qd̄ in arabia nascit̄ et alijs locis. Sꝫ eligendū ē fragile. flauū plenū ꝗuedīe 7 q̄i lentū ſ3 nō rugosū clausum 7 si frāgat̄ pulverosum. gustucꝫ subamarum calefaciens odore suaui 7 graui

Est autem calide virtutis aliquid habēs amaritudinis. Platearius. Cardamomū est fructus vel potius semen cuiusdā arboris. et est calidum et siccum in secundo gradu. maius melius est. Et habet aliquantulum acuminis et dulcedinem inmixtā Per annos viginti potest servari virtutem habet confortandi ex aromaticitate dissolvendi et consumendi ex qualitatibus.

Operationes.

A Platearius. Cardamomū valet cōtra sincopim et cardiacam passionem ex frigida causa et ad debilitatem stomachi id est in digestionem confortandam: ad appetitum provocandum: et cōtra vomitū ex frigida causa. contraqꝫ debilitatem cerebri. B Ex epistola Ypocra: Cardamomum calidam virtutem habet: et aliquid amaritudinis. quia lumbricos occidit. et scabies fortiter sanat: C Dyascorides. Cardamomū lumbricos latos occidit. cum aceto bibitum scabiē sanat et expurgat cum aqua vero calida prodest epilenticis. tussim mitigat. D Sciaticos curat. paraliticos sanat. Et quoniam aliquid habet caustice virtutis. et quemadmodum synapis relaxat. Ideoqꝫ ventris tortionem et inflationem relaxans sanat: vrinam et menstrua provocat. E Potatumqꝫ partū expellit: animalia ventris excludit. Serpencium morsibus occurrit: F Cum vino neufreticos adiuvat. Ictosqꝫ scorpionū vel serpentium omnium salubriter curat vesice lapidis frangit menstrua fumigando deponit. G Auicenna. Cardamomū quoddā ē magnum sicut cicer nigrū: quod cum frangitur interius habet granū album mordicās linguam sicut cubebe. Et aliud est parvum sicut lens: etiā aromaticum. calidū est et siccum in .ij. gradu. Et in ipso est cum calefactione stipticitas. proprieqꝫ in illo quod habet caput et proprie in capite ipsius. Cōfert nausee ac vomitui cum masticis aqua vtriusqꝫ granati. H Constantinus in libro graduum Cardamomi duo sunt genera. maius et minus. vtrūqꝫ in primo gradu calidum et siccum. Sed maius est minoris caloris ac ponticitatis: et magis odoriferum. I Ideo stomachum cōfortat. et digestionem adiuvat. Vomitū colericum arcet cum ligno aloes mastice ac succo mēte potatum. extinguit flegma maxime suis corticibus bibitum. Cortex ei stipticior est et stomachi confortantior:

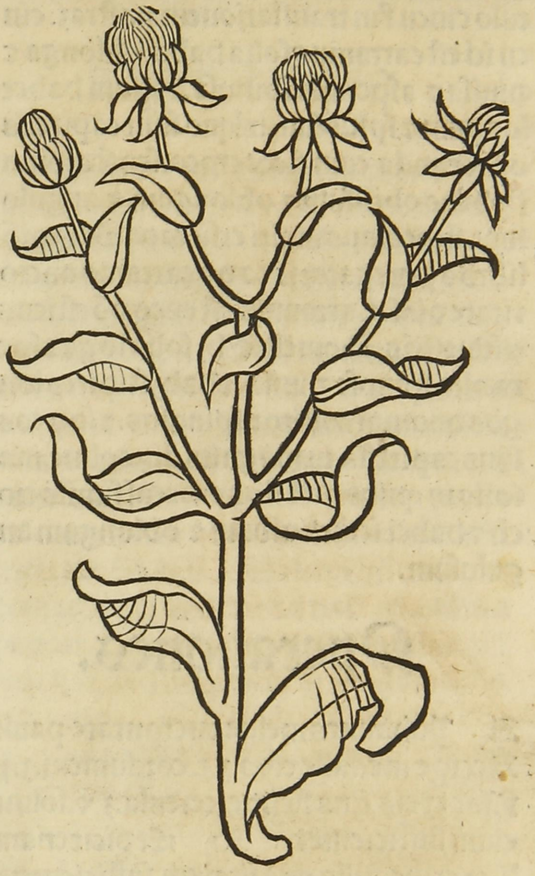

Ca. xciiij.

Cartamus. Johānes mesue. capitulo de cartamo. Cartamus duorum modorum est: Est enim domesticus et silvestris: Et dixerūt quidā quod nil est de speciebus cartami et elongati sunt. Cartamus de quo hic loquimur est domesticus et melior pars plante ipius est semen: Et post illud flos eius. et melius semen eius est quod ē albū planū plenū et grossum. cuius medulla ē vnctuosa pinguis et cortex tenuis.

Et melior flos eius est q̄ est sicut pili croci Et est ca. in pmo gradu siccū in secundo: Et flos eius est minus ca. Et siluestris est calidior ⁊ siccior. Et in eo est virtus lacti ciniorum remissa. Est autem cartamus a peritiuus. abstersiu⁹ conturbatiuus faci ens nauseam. Auicenna li. ij. ca. de carta mo. Cartamus alius est domesticus. ⁊ ali us est siluestris. qui siluestris ca. est in. ij. gradu. sic. in tercio. ⁊ domesticus ca. in. j. gradu. sic. in secundo. Dyascorides capi tulo cincu f᷑m translationem nostraꝫ. cin cu id est cartamus folia habet oblonga ⁊ diuisa ⁊ aspera et spinosa. tyrsum habet longum ⁊ spinosum in quo sunt capitella obrotunda cum flore croco. semē album habens obrufum ⁊ oblongum ⁊ angulo sum. flores eius multi exsiccant Serapiō libro aggregatoris ca de cartamo aucto ritate dias. Cartamus est ex eo dōesticus ⁊ siluestris. Domestic⁹ hꝫ folia lō ga aspe ra alta spinosa diuisa. ⁊ habꝫ stipites lon gos duorum cubitoꝝ spinosos. ⁊ sup eos sunt capitella in magnitudine oliue ma ioris in quibus est flos croceus similis cro co ⁊ habet semen album ⁊ oblongum an gulosum.

Operationes.

A Johannes mesue auctoritate pauli Accipe medulle eius. ʒ. x. cordumeni. ʒ. j. ℞. fac ex eis ḡna sicut cicercula. ʒ. v. soluit enim sufficienter. B Et dicit etiam liga ex medulla quātitatem sufficientem in panno. ⁊ suspende in oximelle. quādo coquitur. ⁊ erit solutiuū. ⁊ ꝓpe si fuerit oxi mel squilliticum C Et idem auctori tate aligaselis. Accipe eius medulle au reos. xxij. penidie aureos. iiij. cordumeni ȝinȝiberis ana aureum aggregent̄ omīa cum melle ⁊ fiant forme sicut nuces. ⁊ da vbi oportet vnam vel duas. D Et idem auc. galie. Coquatur medulla eius in iure galline vel galli cum spēbus ⁊ pro pinetur vbi oportet. E Et dixit etiā fiat ex medullis eius ⁊ ponderis tercia ip sius ex amigdalis et sexta ex pineis. et ag gregentur omīa cum melle ⁊ decoquant̄ cum succo squille. ⁊ fiet hec mirabilis iu uamenti ad ea que dicemus. F Ex trahitur em̄ ab ea oleum iuuamentorum multoꝝ ⁊ eius opatio est sicut olei de ben ⁊ oleis de amigdalis. Et solutōne educit flegma ꝓuomitum similiter ⁊ aquositatē Et valet ad egritudinem ex eis sicut ē co lica ⁊ cristerizatur. G Et mūdificat pectus ⁊ pulmonem ⁊ proprie loch predi cti. ⁊ clarificat vocem ⁊ similiter oleū ipsi us. H Et vsus eius in spermate aug mentum facit. Flos vero eius cum aqua mellis remouet yctericiam. I Aui cenna. Oleum eius est propinquum oleo vrtice. verumtamen debilius et est ex eis que caseaut lac ⁊ nutrimentū eius est mul te paruitatis. ⁊ mundificat pectus. ⁊ cla rificat vocem. ⁊ est malus stomacho. ⁊ ca seat lac in stomatho. ⁊ aufert colice. K Dyas. Semen eius datum cum mulsa vē trem purgat cacostomaticum est ⁊ dulce multum. ⁊ ipm vētrem deponit. amigdal' ⁊ nitro mixtum et aniso cū melle cocto ac cepte ante cenā due vel tres velut nuces ventrem mollit. digestionem prestat. L Sera. aucto. dyas. Quando terūtur capilli cartami siluestris aut flos ⁊ bibū tur cum pipere ⁊ uino cōferunt puncture scorpionis. M Et quidam putaue runt q̄ si quis percussus a scorpione tenu erit radicem eius in manu sua nō senciet dolorem eius. Et quando ꝓijcit eā tunc senciet

Ca.xcv.

Calamus aromaticus a similitudi ne calami vsualis vocat̃. Gignit̃ in India mltis nodis geniculat⁹ fuluus fragrans spũs suauitate: Qui cũ frangitur in multas ptes fit scissilis. simi lans gustu casiani cum leni agrimonia re mordente. vt dicit Ysidorus in li. ethimo logiaꝝ. Syas. Calamus aromaticus in India nascit̃. ꝛ est optimus colore ruffus cum nodis spissis. ꝛ cum frangit̃ scissilis ꝛ arenosus a parꝫ ac fuluus. odore suaui gustu ꝛ viribus stiptico atqꝫ glutinoso. Plinius. Juncus odoratus nihil differt a ceteris sui generis aspectu: Sꝫ calamus odoratus p̄stantior est: Odore statim de longinquo inuitat: mollior tactu melior qꝫ qui minus fragilis. Et quia solo se poti⁹ q̈ qui raphani mõ frangit̃. Inest āt fistu le araneum quod vocant florem. Auicen na Calamus aromaticus calidus est sicc⁹ vsqꝫ ad fm. Melior est ille qui ẽ lacinctie coloris propinquos habens nodos: qui in plurima frusta frangitur. ꝛ cuius cãna plena re simili tele aranee. ꝛ in masticatõ ne eius est acuitas. Et eius contritum est boni odoris. Et est declinans ad citrini tatem ꝛ albedinem: Est āt subtiliatiuus Jn ipõ em̃ est substantia subtilis. sicut in pipere ꝛ cinamomo ac reliqs spẽbus hu iusmodi. Jn ipõ est stipticitas pauca cũ acredine. Et in eius substantia sunt terre itas ꝛ acreitas. ꝛ est bone ꝯmixtionis ad eq̃litatẽ ptinẽs. Sꝫ ei⁹ exsiccatio maior ẽ.

Operationes.

A Cõfert occultationi sanguinis mor tui. ꝛ contritioni lacertoꝝ: et apostemati epatis. ꝛ stomacho ac tussi. valet etiã ad tumorem. abstergit visum. apostemata resoluit. menbra expulsionis ꝓuocat. Et cum semine apij confert renibus ac distil lationi ruine vrine B Constãtinus in li. g̃duũ. Calamus est subtil̃. citrini co loris ꝛ pcauus. desiccatiuus. ꝛ facilime rũ pitur. digitis ꝯstrictus. in Judia ꝛ persia nascitur. sed laudabilior est indicus. Est autẽ ca. ꝛ sic. in. ij. g̃. Ualetqꝫ ad dolorem stomachi ꝛ epatis potui dat⁹. Menstrua ꝓuocat. ꝛ veteri tussi ꝓdest si suffumigiũ inde fiat. Ad strigendũ qꝫ sanguinis flu xum valet. C Platea. Calamus aro maticus ca. est ꝛ sic. Quidã repit in psy a q̃ citrinus est. Et eo phisici non vtuntur. Ali⁹ in India q̃ subalbidus ẽ ꝛ eo vtunt̃ Est āt radix cuiusdã fruticis valde arõa tica. calamo similis quia concaua est. Cũ em̃ colligit̃ quoddã lignũ quod interius est exhitur. Eligendus est autẽ calamus subalbidi coloris qui cum frangit̃ non fa cile puluerizatur p tres annos seruat̃ Ha bet virtutem ꝯfortandi: Puluis eius va let ꝯtra dolorem stomachi ex frigiditate vel ventositate. Ad digestionem stoma chi confortandam. datur puluis eius cũ puluere cinãmomi. hoc etiam valet ꝯtra cardiacam.

Ca.xcvj.

Alamus agrestis siue aquaticus: Actor. Calamus est arũdo vł arũdinei generis Sz est etiã calamus aromaticus de quo sup̃ ꝑximo capittulo Isidorus. li: xvj. In stagnis indicis arundines calamiqȝ dicunẗ nasci. ex quoꝝ radicibus expressum suauissimũ succũ bibunt Indi. Unde ꝛ varro Indica non magnũ in arbore crescit arundo Illius ꝛ lentis ꝑmitur radicibus humor Dulcia cui neq̄ant succo comedere mella. Glosa super Ysaiam. xij. Calamus de quo carta fit medulla habere videẗ ꝛ non esse vacuus sed gilis est ꝛ cito marcescit Uñ scriptum est Calamus ꝛ iuncus marcescit

Operationes.

A Dyas. Calamus agrestis maior est in omĩbus agaricis Que si comederint animalia citius infert mortẽ. ꝛ maxime ille qui nasciẗ in babilone ꝛ in parnaso; Hastas habet in łtas folia edere similia. flos eius albus et odoratiuus semen vero minutum ꝛ bonum; Radices quiuqȝ vel sex habet albas ꝛ longas et dulces vnius digiti grossitudinem hñtes: B Et eiꝰ elixatura ꝯficitur medicamentum quod tollit caligines oculoꝝ. C Elixatura radicis eius tantũ p̃t q̄ntum ꝛ radix: D Semen eius diureticũ est Nanseaz ꝓuocat. ventrem stringit. In Cicilia nascitur. que bouem impinguat si fuerit viridis comesta:

Ca.xcvij.

Aparis siue caparus. Isido: in li: ethimo. xvij. Caparis dici videẗ eo q̈ habeat in sumitatibus rotũda quedam seminũ capitella. Pli. li. xix: Diximus inter peregrinas frutices de caparo non vtendũ transmarino; innocẽtiꝰ est ytalicum. feruut illos q̄ cottidie edunt paralisi non piclitari. nec lienis doloribꝰ Platearius. Caparis siue caparus. Herba est vel frutex in transmarinis partibus cuius cortex p̃cipue ꝯuenit vsui medicie.

In principio veris colligitur ⁊ desiccatur. per sex annos in multa efficatia servatur. Eligendus autem est cortex qui cum frangitur nō pulverizatur ⁊ qui aliquantulū subrufus est ⁊ subamarus. flores enim adhuc tuberosi colligi debent. quia iam dilatati nō valent. Cum sale ⁊ aceto conditi servantur. Constātinus in libro graduū. Capari sunt in secūdo gradu calidi ⁊ sicci. Horum radix ⁊ frondes ⁊ poma ⁊ semen intrant medicinam. Magis tamen cibo poma ⁊ frōdes: radix vero medicine pertinet.

Operationes.

A Dyas. Caparis schirosim splenis super omnia medicamina iuvat. frutex eius spinosa super terram sparsa. vnctiōe plena. habens folia cydonie similia. semen autem sicut oliva Radices magnas ⁊ multas locis aridis ⁊ maxime in muris nascitur. B Semen eius ventrem mollit Comestum autē cacostomachum est. Radix ⁊ semē cū vino bibita splenē attenuant. vrinā provocāt. sanguinem deponūt. sciaticis ⁊ paraliticis bibita mirifice prodest. mēstruis imperat. semen eius coctum cū aceto ⁊ ore retētum dolorem dentiū mitigat. radix eius trita ⁊ imposita duricias ⁊ scrofas spargit Succus eiusdem auri infusus vermes occidit C Ysaac. Capari sunt ⁊ radix ⁊ frondes. ⁊ fructus eius omēs calidi in .ij. gradu. quod testatur eorū ponticitas acumen ⁊ amaritudo. D Ideo incidunt ⁊ dissoluūt ⁊ mundificāt stomachum a superfluis humoribus. E Opilationem splenis ac epatis aperiūt. ⁊ duritiam soluūt. vrinam et menstrua provocant. F Meliores sunt secundum medicinam quam secūdum cibum quoniam illaudabilis nutrimēti sunt. vtpute colerici nigrique sanguinis generativi nervos etiā stomachi impediunt et percutiunt assuefacti. vnde oportet eos elixos manducari. ablataque eorum aqua conditos cum oleo et aceto. Qui si cum carne vel alio comedātur. nō absque coriandro manducādi sunt cuius naturam temperiem magnam eis prestat. G Platearius. Capari virtutem habēt incitandi appetitum. humorem in ore stomachi existentem digerēdi stomachum confortant. infrigidatum calefaciunt cibus enim sunt ⁊ medicina. H Contra vitium splenis ⁊ duriciem epatis valet vinum decoctionis caparis. I Succus foliorum eius auribus inmissus vermes necat. valet etiam herba hec ad yliacam passionem ⁊ arteticam.

Ca. xcviij.

Amphoraca Platearius. Cāphoraca est herba cuius succus est camphora. multipliciter vtilis ī medicina sicut videlicet in isto capitulo habetur Hec herba nostre camphorace similis est In fine veris colligitur ac teritur. et inde succus eius exprimitur. Quod feculentū est residet ⁊ abiicitur. quod liquidius ac purius retinetur. Soli exponitur ⁊ exsiccatur a desiccata in camphoram reducitur Idē

Camphora est in tercio gradu frigida et sicca. dicunt quidã sed falso gũmi esse. cũ sit succus herbe cuiusdã (teste diascoride multisq3 alijs) Herbaq3 ipa dr capbora ca. vt in pncipio huius capli dixi Capbora eligenda est alba ⁊ lucida. Nã turbulenta nõ est adeo adeo bona. Et admixtione autem vernicis sophisticatr dũ inter ipius camphore. ⁊ ex admixtione similis est in odore. Discernitr autem quia vernix solidam habet substãtiam ⁊ difficile frãgitur. camphora vero cito. ⁊ si tractetr in manibus. de facili puluerisatur. Caphora nisi artifitiose seruetr de facili perditur Est em aromatica. ⁊ omne aromaticum est fumosum Jdeoq3 in fumositatẽ soluitr Seruari ãt põt in vase marmoreo. ⁊ melius in alabastro. seruaturq3 in efficatia mlta in psillio vel in lini semine vl milio per annos. xl.

Operationes.

A Contra calefactionẽ epatis puluis eius cum solatri succo ↄficitr. in q̃ plagelle intincte sepius epati supponuntr. B Contra fluxum sanguinis e naribus fiũt magdaliones ex puluere ipius. ⁊ ex puluere seminis vrtice vsti atq3 cõfecti cum succo sanguinarie ⁊ imponuntr naribus. si vero fiat fluxus ex ebulitione sanguinis vel ex epate. puluis eius camphore cũ aqua frigida ↄficiatur. ⁊ plagelle infuse fronti et timporibus ⁊ gule. ⁊ epati supponantur. C Contra maculam oculi conficitr puluis eius cum aq̃ rosaꝝ. addito feniculi succo in vase ponatr eneo D Cõtra faciei pannũ ⁊ ad faciem clarificandã. ↄficitr quoq3 cũ aqua rosaꝝ. addito albo atq3 mũdissimo. E Contra libidinẽ odoretr camphora p nares. Nimia em actiõe frigiditatis spũs inspissat. corpus infrigidat ⁊ libidinez stringit. vñ camphora per nares castrat odore mares. F Nõ q̃ satis cõpetenter ponitr in syrupis. ꝯ acutas egritudines. G Jn frenesi ↄpetẽter puocat sternutatiões si puluis eius distẽperetr cũ oleo rosaꝝ ⁊ penna intincta p nares intinguatr ⁊ in alijs fe. acutis. q2 non augmentat calorem nec naturam. H Auicenna. Usus camphore facit caniciẽ ⁊ phibet apata calida Et cũ aceto prohibet fluxum sanguinis nariũ. aut cũ expressione dactiloꝝ aut cũ aqua mixti. J Et confert sode calide. Et remouet vigilias. Et ↄfortat sensus calefactoꝝ. Et confert alcole vehemẽter. Et ↄfert in medicinis obtalmie calide. K Et abscindit coitum. ⁊ generat lapidẽ renũ ⁊ vesice L Et stringit fluxũ ventris colericũ

Ca. xcix.

Amsice aut sicen. Dyas. ca. casice hastas hz longas digitoꝝ q̃tuor in terra piectas lacrimo plenas. folia sunt eius lenticule similia s3 minora ⁊ tenuiora semen habet sub folijs rotũdũ sicut peplũ ⁊ est sine flore radix ẽ illi tenera. ⁊ inutilis.

Operationes.

A Dyas. Hasta eius trita cũ vino ⁊ vt pessariũ supposita dolorẽ matricis mitigat. Cathaplasma tib9 adhibita tũores fugit

clauos corpis tollit. mirmiceas mundat
cocte ⁊ cõmeste ventrem soluũt. Ideȝ suc
cus ipius facere potest. succus ipe perun
ctus ictus scorpionũ mitigat. suffusiones
⁊ caligines oculoꝝ addito melle curat.
Nascitur vero saxosis locis ⁊ asperis.

Ca. c.

Cataputia. Ysido. li. ethimo. Cata
putie due sunt spẽs. Maior videli
cet ⁊ minor. Maior est sicut arbor
ficus licȝ minor. folia eius sunt sicut folia
platani semina eius stant in arbore sicut
vue. Minor habet hastam duoꝝ palmoꝝ
⁊ inanem. folia similia amigdalis sed lon
giora. semen eius in cacumine virge rotũ
dum. deforis nigrum. deintus albũ. Sũt
eñ ambe quasi eiusdem ꝯplexionis ⁊ vir
tutis. sunt eñ ca. in tercio. ⁊ hu. in primo.
virtutem habent purgandi flegma pͥn
cipaliter. secũdario coleram ⁊ melancoli
am. Sera. li. aggre. ca. cathua. i. catapu
cia auc. dyas. Cataputia maior que voca
tur cathua est arbor in magnitudine ficꝰ
habens folia similia dulb. nisi quia sunt
maiora leniora ⁊ nigriora. stipites ⁊ rami
eius sunt concaui sicut ⁊ canna. ⁊ habȝ se
men velut in ramis asperum. ⁊ qñ excoria
tur semen eius est simile kirat. ⁊ ex eo exp
mitur oleum de kerua. Minor est planta
quam multi computant inter lacticinioꝝ
species. habet stipitẽ vnius brachij lõgi
tudinem hñtem. ⁊ concauũ in grossitudi
ne vnius digiti ⁊ in summitate stipitis ra
morum sunt ramuli parui ⁊ ex folijs q̃daȝ
sunt sup stipitem. et quedam sup illos ra
mulos. sed folia que sunt super stipitem.
sunt longiora similia folijs amigdale nisi
quia sunt latiora ⁊ leniora. sed folia q̃ sũt
super ramulos superiores sunt minora fo
lijs stipitis et sunt similia folijs aristolo
gie lon. appropinquantia similitudini fo
liorum edere. et habet fructum in summi
tatibus ramulorum triangulatũ et velut
rotundum sicut grana capari. et inter ip
sum sunt semina que diuidunt̃ ꝑ parietes
que sunt in eo que semina sunt in magni
tudine orobi. exterius subnigrum haben
tia colorem. sed quando excoriant̃ sunt al
ba. ⁊ habent saporem dulcem. ⁊ hñt radi
cem subtilem in qua nullum est iuuamen
tum. Galienus. vij. sim. far. ca. cicri. i. ca
tapucie fructus qui purgat. Abstersiuaȝ
⁊ dyaforeticam habet virtutem. ita autẽ
⁊ flos sed omnino debiliorem oleum ve
ro quod ex fructu est. est calidius. subtiliꝰ
⁊ dyaforeticum.

Operationes.

A Sera. Cataputia maior habet vtu
tem que abstergit ⁊ resoluit. Et vtus foli
orum debilior est vtute granorum. sȝ oleũ
eius est calidius ⁊ subtilius oleo oliuarũ.
⁊ propter hoc resoluit plus eo. Ex semine
eius fit oleum quod non administrat̃ in
cibis. sed in lucernis. ⁊ ponit̃ in vngẽtis.
B Et quando excoriantur ex granis
eius. xxx. ⁊ terunt̃ ⁊ bibunt̃ purgant cole
ram ⁊ flegma ⁊ humiditates aquosas. et
cõmouent vomitum ⁊ fluxum ventris.

Et grana quidem eius sunt grana dura. laxant stomachū laxatione forti. Et ꝓuocant nauseam ⁊ vomitum. C Et qn̄ grana eius terunt̄ ⁊ fit emplastꝝ cum eis mundificat empetiginem D Et qn̄ fit linitio cum oleo eius solo aut cū aceto sedat apostemata mamillaꝝ. E Et tempus quando debet fieri illud oleum ē qn̄ cadūt grana a cortice suo: quod oleuꝫ confert scabiei. ⁊ vlceribus humidis que sunt in capite. ⁊ apostematibus eorum: ⁊ coartationi oris matricis. ⁊ cicatricibus fedis que remanent post solidationē clauorum. ⁊ dolori aurium qn̄ miscentur cū aliquo vngento fortificante operationem eius. F Et quādoqꝫ laxat ventrē. Et expellit lumbricos. Ct idem auc. bedigoras Proprietas granorū eius est ꝙ dissoluunt. subtiliant ⁊ fortificant mēbra ⁊ incidunt superfluitatem. Et conferūt lepre: Et similiter oleum eoꝝ G Diascorides Virtus cataputie minoris est catartica. septem grana accepta aut noueꝫ sicut catapodia comesta. et similiter ca. aq̄ accepta: flegma ⁊ coleram deponit. H Succus ex eo fact⁹ sicut de titimallo oīa similiter facere potest. folia eius cū gallina aut iuscello accepta ventrem soluunt. I Sed catapucie maioris si. xxx: grana purgata fuerint accepta. colerā ⁊ flegma ventris deponunt. vomitum ꝓuocāt gustu non bono hec purgatio stomachum ledit: K Contritum et impositū maculas limpidat; folia eius trita cū polēta tumores oculoꝝ spargunt duricies omēs mām̄arum ⁊ tumores compescunt. Ignē sacꝝ sola extinguūt ipm̄ cū aceto mixta.

Ca. cj.

Caulis. Ysidorus: in libro ethimologiaꝝ: Caulis est generaliter herbarum vel oleꝝ medius frutex. qui vulgo tyrsus dr̄ eo ꝙ a terra sursum ꝯscendat Ex quo deriuatū est vt specialiter q̄d dam genus oleꝝ caulis diceret̄: qꝛ tyrsus eius plus ceteris om̄ibus coalescit. i. crescit: Auicēna. Caulis corpus naturaliter est humidis folijs: siluestris autem est calidior ⁊ siccior: ip̄e totus ē calidus ī p̄mo siccus in secundo. Caulis siquidē Alius est domesticus: alius siluestris: alius marinus et alius caulis aque. Siluestris est amarior ⁊ acutior ⁊ a cibo remotior: Est autem grossi nutrimenti ingrossans sanguinem. Et inflat et facit corpus dolorosum. Maturatiuus est autem ac lenificatiuus. ⁊ desiccatiuus. ꝓpe qn̄ decoquitur ⁊ ab eo prima aqua effundit̄. Eiusqꝫ nutrimentū est paruū ⁊ humidius nutrimēto lencium. Et sanguinem facit malū. Cū ergo cum carne pingui ⁊ gallinis decoq̄

tur parum bonus efficitur. Palladius. li. tercio In mense februario caules serunt qui 7 toto anno seri possunt solū pingue 7 satis subactum diligunt. Argillā 7 glaciem timent Sabulone 7 arenis non delectantur nisi p̄henis vnda succurrat. Omnem statum celi patitur caulis. frigidum magis. contra austrum positi citius ferūt Contra septentrionem seruis: sed hoc et sapore caulis vincit 7 robore. cimis delectatur: 7 ideo ponende sunt plante p bulbinos arearum. Gaudet stercore: 7 sarcolatione. Rarius positus ꝯualescit: celeriꝰ coquitur virore seruatur: si dum est tritū vel quatuor folioꝝ. nitrum tritum cribello desuper spargas et speciem pruine canentis inmittetur.

Operationes.

A Auicenna. Caulis habet ꝓprietatē in sedatione doloꝝ. stipticus est eiꝰ cinis 7 fortis exsiccatōis: Siluestris 7 marinus 7 domesticus maturant flegmones atqꝫ duritias. B Idem caulis cōsolidat 7 ꝓhibet fraudulentis ambulationē. poniturqꝫ cum albumine oui sup adustionē C Tremori confert cum fenugreco embracatur sup podagraꝫ. Eiusqꝫ decoctio super dolores iuncturaꝝ: Iterū Eius decoctio ac semen tardant ebrietatem.

D Cōfert etiā furfuribꝰ 7 fit caputpurgium cum succo eius Ex eius ꝓꝑetatibus fit exsiccatio lingue facitqꝫ somniū: et obtenebrat visum. E Cum succo eius aut decoctione ip̄ius cum oleo sisamino fit gargarismus contra p̄focationem. Et eius cōmestio clarificat vocem. Est autē malus stomacho F Succus eiꝰ cum vino depassis confert spleni 7 hyctericie. prouocat vrinam et menstrua. Eiusqꝫ semen vermes interficit cum lupinoꝝ aq̄. G Cinis radicis lapidem frangit. caulis marinus declinat ad salsedinē 7 amaritudinem. 7 ideo lenit naturam. soluitqꝫ ꝓ̄pe cū pingui carne Eius fo. sunt sicut aristologie q̄ oriunt ex vna radice: Succus eius cum vino ꝯfert morsibus etiā canis rabiosi: H Dyascorides: Cauliculi ortiui elixi 7 non valde ꝑcocti ventrē molliunt Nam caulis tyrsus si forcius elixet ventrem abstinet. 7 maxime si in calido cinere coquatur: I Qui nascuntur in egipto amari sunt. Et si cōmesti fuerint caligines oculoꝝ detergunt Typicis prosunt crudi cōmesti. ebrietatem in ꝯuiuio non admittunt. K Ysaac. Caulis siccus est 7 frigidus in p̄mo gradu. turbidū 7 melancolicū generat sanguinem odorē dantem. L Caules estiui vstiorē sanguinem generant. colere enim vste vicini sunt 7 mūdificatiui: M Hyemales vo non tante acuminis sunt. sed vis eorū ventrem humectat: 7 vrinā ꝓuocat Hoꝝ ius bibitum ventrē soluit. Et sine iuri cōmesti eundē ꝯstipāt. corpus eñ eoꝝ siccū est. vñ 7 constipatiuū Ideoqꝫ vt ab eorū nocumento temperetur elixent. 7 aqua ꝓiecta in alia coquant cum pinguissima carne pecudis vel suis.

Ca. cij.

Cauda equina. Auicẽna li. ij. capi. de cauda equina. Cauda equina ẽ planta nascens in locis concauis. ⁊ in vallibus hñs stipites cõcauos ad rubedinem declinantes. asperos duros. nodosa cum nodis intrantibus. ⁊ apud nodos sunt sicut folia squinanti minuta spissa. ⁊ adheret arbori cui appropinquat. deinde generant ex ea extremitates ples sicut cauda equina ⁊ habet radicez durã est fri. in pmo. sic. in secũdo. est stiptica et ꝓpe succus eius est vehementis exsiccationis sine mordicatione. Galie. vj. sim. far. capi. de cauda equina. Virtus huiꝰ plãte est stiptica cũ amaritudine pauca. ⁊ propter hoc desiccat violenter cum mordicatione. Est fri. in primo. sic. in. ij. Paulus. ca. de cauda equina. Est quedam cauda minor que grece vocat corsanda habens stipitez subrufum ⁊ folia supiora minora Dyas. ca. Hipparis siue anabasis. Hipparis. i. cauda equina aut anabasis. nascit in locis humidis ⁊ in monumentis. habz hastas rufas ⁊ asperas ⁊ nodosas que haste quicquit vicinũ habent alligãt. in quibus folia sunt in summitate acuta ⁊ tenera ⁊ iunco similia ⁊ spissa sursum ascendẽtia. Hec etiam aliquotiens de pariete pẽdet comis plena abundantius ⁊ nigris sicut caude. radices sunt ei lignose ⁊ dure. virtus est ei stiptica.

Operationes.

A Auicenna. Cauda equina est valde iuuatiua ad fluxum sanguinis cõsolidat vulnera ⁊ vlcera mirabiliter. Et si ĩ eis sũt nerui ꝯsolidat etiam. Cõfert qñ linit aut fit ex ea emplastꝝ intestinis. Confert etiã apostematibꝰ calidis stomachi ⁊ epatis ⁊ ydropisi. ⁊c. B Gal. Vulnera maxima quinimo ⁊ ꝯ emissionẽ sanguinis ⁊ fluxum muliebrẽ. Et ꝯ dissinterias etiã ⁊ ceteros ventris fluxus hec herba farmacũ validum est cum aqua ⁊ vino Scribũt ãt quidã hãc vesice necnõ subtiliũ intestinorum vulnus sanare. C Succus autẽ eiꝰ emorrosagiis que ex naribus confert ⁊ fluidis passionibus ventris cũ aliq̃ vino pontico bibita. vel cũ aq̃ si ꝯtingãt fe. D Paulus Cauda equina minor curat ⁊ delet antracem sumpta ⁊ emplastrata. E Dyas. Succus eius naribus sanguinem ꝓfluentem abstinet. Dissintericis cũ vino bibita medicat. vrinã ꝓuocat folia eius imposita vulneribus recentibus paracolesim faciunt. ⁊ radix ⁊ herba eius tussientibus ⁊ ortonoicis medicant. cõquassationibus opitulant. dr vero incisiões vesice ⁊ intestinoꝝ solidare. F Serapion. auc. dyas. Quando folia eius piscãtur ⁊ fit cum eis emplastꝝ conglutinat vlcera recẽtia. ⁊ si sint nerui incisi ꝯsolidat eos. Et decoctio radicis ⁊ folioꝝ eius qñ datur in potu confert tussi antique. ⁊ contractioni anhelitus. Et si potent trita et sicca idem faciunt. Et qñ fit emplastrum cum eis recẽtibus ꝯfert attritõi lacertoꝝ.

De Herbis

Ca. ciij.

Cassia fistula. Johãnes mesue. Cassia fistula est ex medicinis in qbus est fiducia iuuamentorum. et est sine nocumento carens acuitate ⁊ mordificatione ⁊ omni excessu ledēte. que potest exhiberi in omni etate. ita ꝙ pueris ⁊ pregnantibus. Constat aūt eius electio in sex proprietatibus. vt ꝙ eius arundo sit grossa plena splendens multi pōderis. ⁊ sit pulpa eius splendens ⁊ pinguis; ⁊ hausta ex arundine ⁊ conseruata in vasis vitreatis est equalis complexionis ad latus caliditatis declinans ⁊ est hu. in pmo. ⁊ est lenitiua ⁊ resolutiua clarificatiua sanguinis nocet debilibus hñtibus viscera lubrica remouetur ab ea hoc nocumētum in permixtiōe mirabolanorum. ⁊ reubarbari ⁊ aq̄ masticis ⁊ spica ⁊ quandoqȝ necessarium est ei addere lubricitatem. ⁊ prope in desiccatione viscerum. quare miscet̃ ei oleū de amigdalis dulcibus. et diuretica faciunt eam declinare ad vias vrine. q̄re necesse est eorum pmixtio quādo oportȝ mēbris secunde expulsionis conferre. ⁊ ipsa est de tarde ⁊ debiliter solutionem facientibus. propter quod permiscenda sunt cū ea ex rebus habentibus acuitatem siue albasce et ysopus; etenī vigorant eius operationem. ⁊ magis adhuc si cum quibusdam ex ventrem soluentibus misceatur. ⁊ ipsa cum aqua casei est nobilis opatōnis Sera. li. aggre. ca. chiarȝambet. i. cassia fistula. ⁊ sunt canne concaue quarū color est rubeus ad nigredinē declinis. ⁊ inter ipas sunt lamine ex carne niḡ et parietes diuidentes inter eas. ⁊ intra laminā sunt grana sicut grana xilocaracte et eiusdem magnitudinis. sapor eius est dulcis. ⁊ color eius est inter glaucedinem ⁊ ruborem ⁊ affertur a babilonia ex terra aliemen. et virtus eius est ꝙ ipsa est equalis complexionis ⁊ electa ex illa est q̄ est in canna sua interius nigra grauis ⁊ lucida. ⁊ quod de ipsa vtimur plurimum est caro licet etiaȝ cortice aliquando: Et idem auctoritate aben mesuay. Uirtus eius est que r̃soluit ⁊ extinguit acuitatē sanguinis;

Operationes.

A Johannes mesue. Cassia fistula mūdificat sanguinem. ⁊ remouet acuitatem eius. ⁊ sedat sitim. et ꝑpe cū succo endiuie aut saltem deputato secundum artem B Et ipsa quidam mundificat stomachum ⁊ educit coleram ⁊ flegma. et illud operatur sine nocumento; et caret mordicatione; C Et ipsa quidem lenit guttur ⁊ pectus D Et r̃soluit apostemata acuta in eis ⁊ confert calefactioni renū sumpta cum diureticis ⁊ infusione liquoris. E Et prohibet generationem lapidis in eis. ⁊ cōfert febribus colericis Et dosis eius secundum serapionem auctoritate aben mesuay est ℥.3. vj. vsqȝ ad 3. x. F Serapiō auctoritate aben mesuay. Cassia fistula extinguit acuitatem sanguinis et sedat apostemata dura que fiunt ex eo. ⁊ resoluit apostemata dura q̄ fiunt in gingiuis ⁊ gutture quando fiunt cum eo gargarismata cum aqua arboris vulpis ⁊ passulis. G Et cōfert yctericie ⁊ dolori epatis ⁊ purgat coleram ad ustam ⁊ mollificat ventreȝ mediocri mollificatione ⁊ mundificat neruos; H Auicenna libro secundo. capittulo de cassia fistula. Cassia fistula est equalis in caliditate ⁊ frigiditate et humiditate et est resolutiua ⁊ lenitiua. ⁊ confert apostematibus calidis ⁊ visceribus proprie et gutturi quando ex ea fit gargarismus cū aq̄ solatri ⁊ linitur super apostemata dura ⁊ confert eis. ⁊ liniuntur ex ea podagra ⁊ iuncture dolorose. quando dissoluitur manibus in aqua coriandri humidi cum spuma psillij. ⁊ deinde fit ex ea gargarismus confert prefocationi et mundificat epar. ⁊ confert hictericie. ⁊ dolori epatis et est lenitiua ventris ⁊ educit coleraȝ ad ustam ⁊ flegma et soluit sine nocumento

7 absq mordicatione adeo q ipa est conueniens pregnantibus.7 soluit eas. loco eius ponitur medium ipius de tereniabi 7 triplũ ponderis eius de carne passulax. Octauũ ponderis ipsius de turbit 7 quãdoq ponitur loco passulax liquiritia.

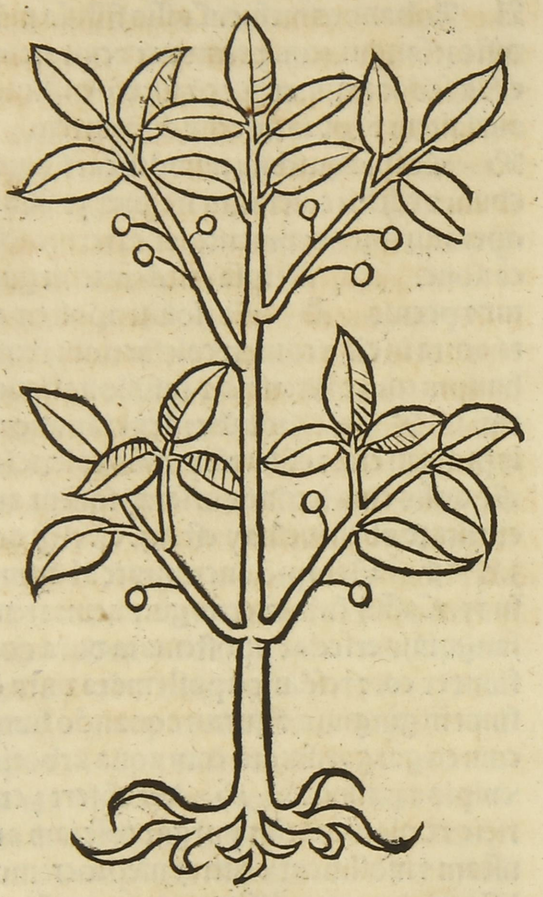

Ca.ciiij.

Cassia lignea. Gal. vij. sim. far. ca de cassia lignea: Substãtia cassie lignee est multum subtilis. 7 sapor eius est acutus 7 stipticitate pauca. 7 virtus eius est ca. 7 sic. in tertio gradu. Serapion li. aggre. capi. melochaa auc. dyas. Sunt eius multe species 7 nascunt in terris arabum vbi nascunt species alie aromatice. hz stipitẽ gssũ 7 corticẽ fo. ei9 sunt siliã fo. yreos nig purpurea et hz odorẽ similẽ odori rose. 7 hec spẽs ẽ pma in bonitate. 7 secunda: post hãc in bonitate ẽ illa cuius color est sicut color coralli: 7 est subtilis leuis longa gssi calami et plene. mordicans linguaz cum stipticitate 7 acuitate pauca. bonum odorem hñs participãtem aliquod odoris vini: Hee due species sunt vtiles in medicina. alie võ nõ sunt administrande: 7 ego volui eas rememorari vt non administrent. sed abijciãtur 7 est de eis quedam que est nigra habens odorem malum 7 corticem subtilem: 7 reperitur res quedam similis cassie lignee: 7 non est cassia lignea: Et cognoscit p saporem. qm non est acuti saporis nec odorifera. 7 cortex eius est adherens ligno. 7 reperitur similiter quedam habens calamum latũ lenem mollem asperũ tactu. 7 ẽ minus mala q nunc dicta. sed peior omnibus illa est cuius color est albus et odor similis odori porri. non habens calamum grossum sed subtilem:

Operationes.

A Gal. Virt9 ei9 ẽ q resoluit et icidit 7 fortificat menbra. 7 prouocat mẽstrua q retinent causa grossox humox 7 viscosox. B Sera. Cassia lignea habet virtutẽ propinquaz cinamomo calefacit 7 desiccat 7 prouocat vrinam. 7 stipticat leui stipticitate: et administrat cum medicinis acuentibus visum: 7 quãdo admiscet cũ melle 7 linitur humiditas lactea q apparet in facie aufert eam. C Et puocat menstrua. 7 conuenit veneno tyri quãdo sumit in potu. D Et apostematibus calidis intrinsecis quando bibit. 7 dolori renum facto fomento cum ea. et dilatationi matricis quando fit eucatisma. i. fumigium cum decoctione eius. 7 ponitur loco cinamomi in pfectionibus duplicato pondere ex ea: E Et idem auctoritate mesaac. Fortificat stõachũ 7 epar 7 expellit fetum cum fortitudine. Auicenna de viribus cordis dicit q pfortat cor.

Ca.cv

Astanea. Ysidor⁹ in libro ethimo:
Castanea dr̄ eo q̄ fructus eius ge
mini in modum testiculoꝝ rotūdi
sunt. qui dum eiciunt̄ quasi castrant̄ Hec
arbor simul vt excisa fuerit. tanq̄ silua ex
pululare consueuit:

Operationes.

A Pli. li. xvj: Castanea diligit montes
⁊ valles: sicut robur ⁊ abies. Nec amant
aquosa loca cip̄ssi et castanee. sed sunt sic
canee. Castanea est aceris mō crispa ⁊ est
etiam eidem fremitas spissa: Itaqꝫ cariē
vetustatemqꝫ sentit tardissime: In v̈e āt
concipiunt castanea terebinthus ⁊ aqui
foliū. B Idē li. xvij: Semē ip̄a serere
docuit nāa. cū decidens viuiscēt terra ex
ceptū Nec aliter ꝓueniūt ī glādes atꝫ ca
stanee. qb⁹ ē ꝓ semīe frcūs ip̄e: Castaneaꝫ
inseruit corelli⁹ eq̄s romanus suomet ip̄o
surculo ī ag̃ neapolitano C Hec iter
laudatos ab eo nomē accepit Postmodū
heres eiusdeꝫ libertus corellianā inseruit
Hec ē inter illas dr̄a. q̄ illa copiosior. hec
corelliana melior: Tp̄us v̈o statutū casta
nee ac pinee serēdi ē: vij. kl's marcij. D
Castanea pedamentis oībus p̄fert̄ facili
tate tractat⁹ ꝑdurādi ꝑnicatia regermia
tōe cedua Salice q̄ꝫ letior. fuerit facile so
lū nec tñ arenosū maxieqꝫ sabulū humidū
aut carbūculū vl' cosi etiā farinā: q̄mlibet
opaco septētrionaliqꝫ ⁊ p̄frigido situ: vl'
etiā decliui: E. Recusat eadē gallia ru
bricā cretā. oēmqꝫ terre fecūditatē q̄ seri
nuces diximus ꝫ nō ꝓuenit. nisi maxis: nec
nisi quis aceruatim satis: ꝑfringi solū dꝫ
sup̄ ex mēse nouēbri in februariū q̄ solute
spōte ex arbore cadūt atꝫ subnascunt̄: In
terualla pedalia sint vndiqꝫ sulco Ex hoc
seminario trāsferūt̄ in aliud: bipedali in
teruallo pl⁹ biēnio. Sūt ⁊ ꝓpagines nulli
q̄dē faciliores Nudata siq̄dē tō radice in
sulco ꝓsternit̄. ⁊ tūc ex acumīe sup̄ terrā re
licto alia q̄ꝫ ab radice renascit̄: ꝫ trāslata
nescit hospitari: pauetqꝫ nouitateꝫ. bien
nio fere postea prosilit.

Ca.cvj.

Celidonia. Ysidorus. in li. vt supra Celidonia dicitur vel eo q adue[n]tu yrundinum erumpere videat. Uel eo q pullis yrundinum si oculi aufera[n]tur matres eoru[m] illis ex hac herba mederi dicantur. Plinius libro. xxv. Animalia herbas inuenerunt in primisq[ue] celidoniam. Hac enim yrundines oculis pullorum in nido visum restituunt. vt quidam etiam volunt erutis oculis. Eius genera duo sunt. maior fruticosa caule folio pastinace eratice. ip[s]a ampliore. duo[rum] cubitorum altitudine. flos albicans. flos luteus. Minora folia sunt hedere rotundiora minus candida. Succus croci mordax: semen papaueris. florent yrundinu[m] adue[n]tu. marcescunt discessu: florentibus illis succus exprimitur: [et] in vase ereo cum addito melle leniter cinere feruenti decoquitur. Platearius. Celidonia est ca. [et] sic. in tertio gradu. cuius duplex est modus. videlicet Indica q[ue] maioris est efficatie. Et co[m]munis que in nostris regionibus inuenitur. et est minoris efficatie. Una tamen potest poni p[ro] altera. Indica citrina[m] radicem habet. Et in receptione no[n] herba sed radix poni debet. que p[er] annos tres in efficatia multa seruari valet. Ex qualitate sua virtutem habet dissoluendi [et] attrahendi et consumendi. Dyas. Celidonia maior virgam habet vnius cubiti longa[m] [et] amplius teneram ac tenuem. Que in giro habet folia plura botratio similia sed molliora [et] subalbidiora. florem aurosu[m] p[ro]fert. succum croceum habe[n]s. virtus eius est viscida mordens et amara non boni odoris. Radix desursum est vna desubt[us] plures.

Operationes.

A Platearius. Celidonia contra dolorem dentium in frigida causa val[et] radix hec aliquantulum trita. valet [et] ad caput purgandum. Et vuam ex frigidis humoribus repletam B Contra colicam passionem herba trita [et] in vino decocta supponitur. C Et ad cancrum oris aut neruorum puluis radicis, cum puluere rosarum conficitur. [et] cum aceto decoq[ui]tur. D Ad fistulam eius puluis cum capitello conficitur. [et] ori fistule cum melle immittitur E Gal. viij. sim. far. capittulo de celidonia abstersiue fortissime [et] calide virtutis. quinimo et succus eius ad augmentationem visus est vtilis in q[ui]bus cernitur grossum quid s[ecundu]m pupillam [et] dyaforare indigent. Usi vero fuerunt q[ui]dam radice [et] ad eos qui obstructionem epatis [et] ycteritiam paciuntur in vino albo dantes bibere. similiter autem masticata vtilis est in doloribus dentium. Paruum v[er]o celide[n]nium acrum ex[iste]ns magna vlcera citissime cuti cathaplasmatum: et vngues leprosos eijcit. expurgat vero succus eius per nares sufficienter acris ex[iste]ns F Dyas. ca. de celidonia. Succus celidonie maioris melle addito in ceramine coctus sup[er] carbones oculorum maculas detergit. folia [et] radix et virga in vmbra estate siccantur [et] sicut crocus componuntur. radix eius aniso mixta [et] vino albo bibita ytericis opitulant[ur]. folia eius cu[m] vino [et] a cathaplasma adhibita mac[u]las detergunt. masticata dolorem dentium prohibent. G Celidonie minoris v[ir]tus est viscida. vulnerat cutim. scabie[m] detrahit. vngues leprosos excludit. succ[us] eius radicis melle addito naribus infusus caput purgat. Eadem dicit: Sera. ca: p[ro]pos[ito] auc. dyas. licet per alia verba.

De Herbis.

Ca.cvij.

Cedrus. Byas. ca. cedrus: Cedrus
arbor est vnde pix cedria fit cuius
semina sunt parua atq; spinosa fru
ctui iuniperi similia vel mirte. Alia ē ma
ior que ab aliquibus cedrus lata appellat̄
fructui cipressi similans. sed paruior est q̄
tamen est vexabilis stomacho atq; feruē
tem habet v̄tutem de q̄ fit cedria. Est aūt
cedria ꝓbabilis ⁊ vtilis q̄ est spissa ⁊ lim
pida. ⁊ in odore fortissima in q̄ cū digitū
intinxeris pinguedine sua rarius defluit
Item serbin. i. cedrus et est arbor cuiꝰ gū
mi ē gūmi cedri. et ab ista arbore emanat
pix cedria vel cedrina. ⁊ est pix liquida q̄
arabice vocat̄ hictan ⁊ est genus abietis
Plinius. ca. de cedro: Est inquit cedrus
maior ⁊ minor. Minoris duo sunt genera
scz licea ⁊ fenicea. Differūt folia naq; de
rogatum habent spinosum oxicedros vo
catur ramosa ⁊ nitore infesta: altera odo
rem p̄stat. fructum ferunt mirti in magni
tudine. dulcem saporem hn̄tem Et maio
ris duo sunt genera: Unū quod floret et
non fert fructum Aliud fructiferꝝ nō floꝝ
et in eo antecedentē fructum occupat no
uus. semen eius cipresso simile. sed quod
cedrolentem vocāt ex hac resina laudati
ssima fit Item alibi inter arbores quibus
pix fit cedrus grossior q̄dam putant ꝙ sit
iuniperus licet falso.

Operationes.

A Byas. Uirtus est ei siccatiua ⁊ recor
poratiua q̄. ꝓpter nimietate caloris sui pel
libus inuncta vrit ⁊ siccat Caligines ocu
loꝝ detergit. glaucomata ⁊ cicatrices in
uncta limpidat B Cū aceto missa ⁊
infusa vermes auriū occidit. cū ysopi suc
co mixta sonos auriū tollit: C Si mi
ssa in foramine dentiuꝫ vbi dolor eos cre
pare facit ⁊ si diu in ore retinet̄ dolorē dē
tium amittit. ex hac ad coitum veniens.
D Si inde veretꝝ vnxeris gēitalia stri
git in tantū vt filios facere non possis.
E Squinanticoꝝ causas curat fauces
si vnxeris deintus tumores tollit. F
Et pediculos et lendines puncta necat:
Morsibus serpentū cū sale ⁊ dulcore bibi
ta occurrit ꝑcussuꝫ leporis maritini ad sa
nitatē ꝑducit G Stomaticis vncta
medet̄: vulnera pulmonis optime curat:
H Uermes ⁊ ascarides clisteri addita
occidit. Mlti v̄o oleū ex cedria dū coquit̄
desuꝑ cū pēna colligūt sicut oleū picis: et
scabiei ⁊ pediculi aīalium ꝓdest. vulneri
bus vtiliter adhibet̄ Huiꝰ fumꝰ tm̄ ꝓdest
q̄ntū ⁊ picis dure. I Itē potui data
inciati q̄ntitate vlcꝰ fluidū pulmonis fa
ciat. Fit āt oleū ex arbore vt de pice. K
Est āt oleū nimiū leptomere. molles car
nes absq; dolore ꝯseruās. durāt āt longo
tpe. ⁊ nigra corꝑa desiccat. L Lacri
mum v̄o arboris eiusdem viscide ⁊ effica
citer ⁊ cum vesicatōe refrigerat. ⁊ strigit:
Nam mortuoꝝ recōdita in arbore eadē
a tabe defēdit. vn̄ ⁊ mortuoꝝ vita vocat̄.

Ca. cviij.

Cerefolium vulgo dr̃ quoddaȝ genus apij: calidũ in tercio g̃du sic: in secundo. Dias. Cerefolio vis ignea est 7 acerrima. Ex herbario. Cerefolium nascitur in locis cultis in mense februario locis frigidis post ydus serit̃ cerefolium quod agruȝ desiderat letũ. hũidum stercoratum

Operationes.

A Ysaac. In dietis particularibus in ca. de apio. Cerefoliũ potui datum cum mellicrate vrinã 7 menstrua ꝓuocat. laterum ac dolorem renum 7 vesice placat:
B Ventris solutionem de grossa ventositate mitigat. C Stomachi vẽtositatem 7 oĩm viscer̃ dissoluit. 7 opilationem aperit: D Dyas. Cerefoliũ cum melle addito medet̃ cãceratis. lateris dolorem haustũ ex vino mitigare videtur.
E Et aqua mulsa pituitatẽ resoluit Ex aceto lũbricos 7 tineas ꝑimit vrinã 7 mẽstrua impellit. F Omnemq̃ꝫ tumorẽ soluit. G Macer. Est cerefolio vis acra 7 ignea valde: Appositum cancris tritum cum melle medet̃. Cum vino bibitum lateris sedare dolorem Sepe solꝫ tritam si nectas desuꝑ herbam: Cum mulsa bibitum pituite noxia soluit. 7c.

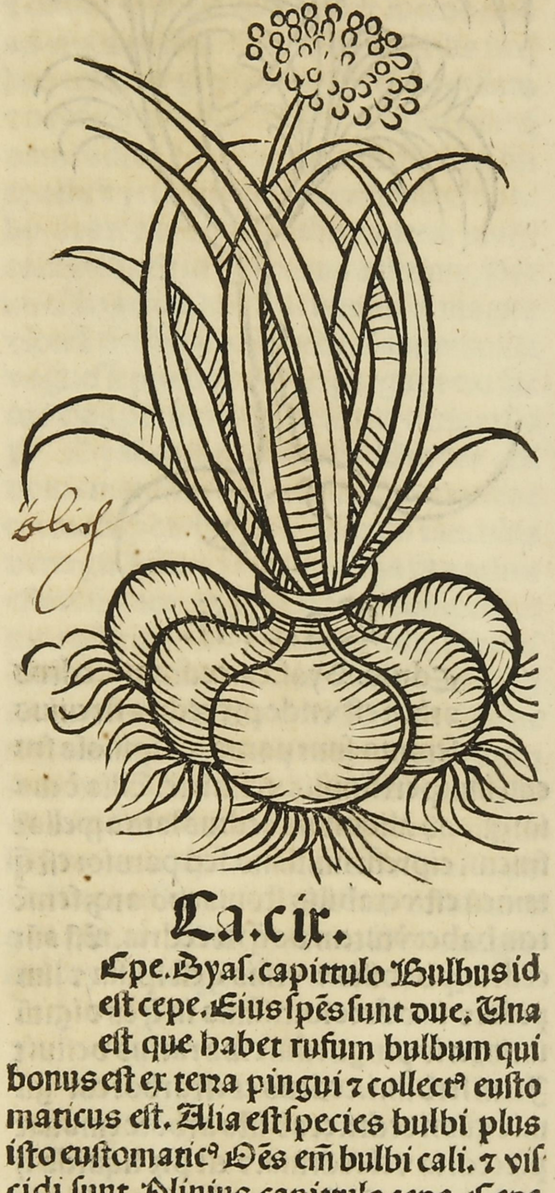

Ca. cix.

Cepe. Dyas. capitulo Bulbus id est cepe. Eius spẽs sunt due. Una est que habet rufum bulbum qui bonus est ex terra pingui 7 collect⁹ eustomaticus est. Alia est species bulbi plus isto eustomatic⁹ Oẽs em̃ bulbi cali. 7 viscidi sunt. Plinius capitulo cepe. Cepe virtutem habet incisiuam. 7 oblonga pl⁹ est stiptica q̃ rotunda. et que colorem rufum habent. q̃ ille que album. Sicce aũt viscidiores sunt q̃ virides Et crude plus viscide q̃ cocte. Sera. li. aggre. ca. Basal. i. cepe. Basal longe excepris sunt acutiores quam rotunde. Et plus stiptice.

Et ille q̄ sunt rubei coloris sunt acutiores q̄ albe. ⁊ sicce q̄ recētes. ⁊ crude q̄ assate. Gal. vij. sim. far. ca. de cepa: Cepe ex quarto gradu est calefactiuū. substantia vero eius grossarum partium est.

Operationes.

A Dyas. Bulbi cōmesti erigūt linguā ⁊ fauces exasperant. stomachum inflant. B Cathaplasmatibus adhibiti laxationibus ⁊ doloribus iuncturarum ⁊ podagricis maximū prestant effectum. Corpi infixa euocant. soli ⁊ melle addito id facere possunt. C Tumores ydropicis bulbus impositus spargit. Caninis morsibus subuenit. Addito melle stomachi dolorem compescit. D Et furfures ⁊ acoras nitro addito purgat. Liuores ⁊ maculas tollit. Medio oui addito et aceto ⁊ melle lentigines corporis emendat. E Conquassationibus auriū ⁊ vnguium cum polenta bene adhibet̄. Coct⁹ in cinere calido ⁊ polēta addita ⁊ capitib⁹ minorum piscium. nigris cicatricibus reddunt colorem. F Cocti ⁊ cōmesti dolorem lateris compescunt. Sed nō multū comedendi sunt. quia neruis ꝯtrarij sunt ⁊ siccatiue virtutis. G Plinius. Cepe cōmeste inflationes p̄stant. fastidium tollunt. sitim ꝓuocant. ⁊ tollunt oris fetorem. eustomatice sunt. Emorroidas imposite prohibent. H Succus eius inmissus naribus caput purgat. Morsibus caninis occurrit melle et ruta et sale addito. Cum sepo gallinatio auriū dolorē ⁊ superfluos sonos compescit. Et ad vlcerationes aurium prodest. I Cauda vero fricata alopitias emendat. Puluis ei⁹ comestus dolorem capitis remouet. Succus eius optime caput purgat. Naribus attractus colericis cōtrarie flegmaticis vtiles sunt. K Gal. Cepe emorroydas aperit apposita. Aut cum aceto illinita in sole aluos abstergit. Et fricata in alopicijs citius q̄ altionum ꝓuocat capillos. L Si vero sepauerit quis succum eius totum quantum est residuum sufficiens ē terrestris substantie. Ipē aūt succus aquose ⁊ aeree est caliditatis. ita autem ⁊ suffusos ⁊ abliopinatos p̄ grossicie humorum iuuat vnctus. M Ex huiusmodi aūt complexione tota cepa inflatiua est commesta. ⁊ propterea q̄cūq̄ secciora sunt cōplexione minus ventosa. Hoc idem auc. Dyascorides. in ca. vj. bulbus N Bulbus cōmestiuus frigidior est bulbo vomitiuo. ⁊ grossi necnon viscosi humoris est generatiuus. Nam difficile digestibilis ē ⁊ inflatiuus ⁊ libidinosis supplasmatus. Eo autem q̄ amaritudinis atq̄ stipticitatis ꝑticeps est abstersiuus ⁊ solidatiuus efficit̄ ⁊ siccatiuus. O Ostensum est em̄ q̄ amarus quidem sapor in abstersiuis substantijs est. stipticitas v̄o in solidatiuis. siccitas vero est in vtraq̄. P Et idem in li. de cibis. Cepa calefacit corpus et subtiliat in ipso grossos humores ⁊ incidit viscosos. Q Cruda ⁊ cocta paucissimum dat corpi nutrimentum. nocet colericis. sed his qui flegmaticū humorē aut crudū ꝯgsūz ⁊ viscosuz collectū habuerint idōea talia edulorum sunt.

Ca. cx.

Ceterach. Diascorides. capitulo. Aplenon id est ceterach. Aplenō folia habet scolopendrie veneno se similia. Nascitur locis saxosis vel parietibus ex lapide fabricatis. folia eius sūt multa ex vna radice ascendentia. diuisa sicut polipodium subtus rufa ⁊ aspera ⁊ supuiridia. Est vero sine hasta. sine flore ⁊ sine semine. Galienus. vj. sim. far. capi. Aplenon. Subtilium partium quidem non tñ calide virtutis est herba.

Operationes.

A Dyascorides. Folia ceterach elixa cum aceto et bibita. xx. diebus splenem siccant. Item folia ipsius vino addito vt cataplasma imposita spleni singulare ꝑsidium est. B Ysopi folia cum aplenon folijs trita cum leuissima vini bibiti one splenem consumunt C Strāguirijs ⁊ subglutionibus ⁊ ytericis prodest Bibita calculos frangit. D Dicitꝯ ꝙ folia cum splene mule collo suspēsa mulierē generare nō sinit. sane nocte suspēdenda est. ⁊ obseruandum ne luceat luna aut de die suspende. ⁊ si homo ꝓ muliere eandem foderit. ⁊ assit alius qui dicat in defodite vt illa non generet etiam hoc dicitur ꝓdesse E Galienus. Ceterach lapidem frangit et splenem subtiliat vel attenuat.

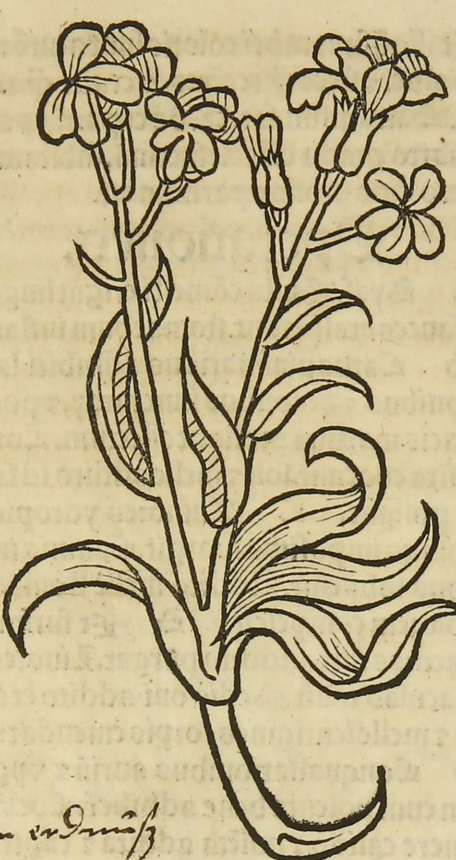

Ca. cxj.

Cheiri. Sera. li. ag. ca. Cheiri aūt dyas. Est planta nota habens diuersitatē in specie sua a diuersitate florum cognoscitur. Nam quedam florem album. quedā purpureū. ⁊ quedam citrinū. Et q̄ habet florem citrinum melior est ⁊ aptior in medicina. Sed quidam dicūt ꝙ cheiri sunt flores similes violaꝝ non in die sed in nocte. redolētium quoꝝ odor est vt odor violarum ⁊ verum dicūt Et idem auctoritate galieni. Eius floris substātia est subtilis aquosa ⁊ ꝓprie sicca ex ea. ⁊ sapor eius est amarus ⁊ virtꝰ eiꝰ est q̄ calefacit ⁊ dissiccat ⁊ abstergit subtiliat.

Operationes.

A Serapion. Subtiliat maculas grossas que sunt in oculis. Et aqua decoctionis eius prouocat menstrua. ⁊ expellit secundinam. ⁊ fetum mortuum quando sedetur in ea. et quando bibitur cum aqua aut alia re corrumpit fetum.

B Et curat apostemata matricis quā do supponitur eis. ⁊ proprie ātiqua dura Uirtus seminis eius est sicut ipsius flos. C Confert fistulis qn̄ desiccatur ⁊ pul uerizatur in eis. ⁊ cōfert omni apostema ti duro putrificato. ⁊ habens colorem ci trinum ad om̄ia est forcior. D Chei ri flores sunt similes violis in odore quo rum alij sunt albi. alij snnt glauci in nocte potissime redolētes. ⁊ eoꝝ herba alio no mine vocatur herba gallica vel flores ci pri. E Et alij sunt coloris purpurei que herba a romanis vocatur consolida licet incongrue. Prime autem due species scilicet citrina ⁊ alba sunt species viole se cundum dyascoridem. vt apparet in capi lo Uiola.

Ca. cxij.

Centaurea. Dyascorides. Centau rea secūdum translationem nr̄am Centaurea maior quā mlti narcā aut gentianam dicunt. ⁊c. sed falso qm̄ in littera gentiana dicit ꝙ succus centauree efficitur sicut succus gentiane. ergo cen taurea non est gentiana. vt multi dicunt. Similiter dyascorides facit semotum ca pitulum de centaurea a caplo de gentia na ergo non sunt idem. Dicit autem Dy ascorides. Centaurea abundat in Licia ⁊ archadia. folia habet similia nuci rega li viridia. ⁊ oblonga sicut cauliculi. et ro tunda ⁊ serratim exterius incisa sicut tres digiti ⁊ virgam similē lapatio duorum vel trium cubitorū longam. radix est illi multas virgas habens in quibus capita sunt similia miconio ⁊ longa cū flore pur purastro ⁊ rufo. Radix est grossa ⁊ grauis et fortis acerrime succulenta q̄ succus sti pticus ⁊ viscidus est rubei coloris. Locis nascitur pinguioribus ⁊ solanis. cui⁹ suc cus exsiccatur ⁊ coquitur sicut gentiana. Centaurea minor quam multi linoliam dicunt fortiter desiccat absq; aliqua mor dicatione. Nominatur etiam ab alijs el leboritis siue amaraťr l' febrifugia. Nas citur locis aquosis ypericoni atq; origa no similis. virgam habens ꝓlongam an gulosam. florem purpureum. folia minu ta ⁊ oblonga sicut ruta semen sicut triticū radix est ei oblonga ⁊ inutilis gustu ama ra. Galien⁹. vij. sim. far. ca. de centaurea Magne radix sicut in gustu q̄litates con trarias habet. ita in vtilitate oꝑationis. sed secundum gustum acris simul ⁊ stipti ca apparet cum quadam breui dulcedīe secundum operationes vero acredo que dam caliditatis opera ostendit. Centau ree parue radix quidē om̄ifariam inoꝑa tiua est rami vero eius ⁊ maxime frondes qui in eis ⁊ flores vtilissimi. dominať aūt in eis amara qualitas. modica stipticita te participans ⁊ ꝓpter hanc ꝯplexionem fortiter multū est hoc farmacū absq; mor dicatōe qm̄ autem om̄ia talia vtilia sunt multociens dcm̄ est Sera. li. aggre. capi. antorion. i. centaurea. auct. dyascoridis Centaurea maior h3 folia sil'ia nuci r̄gali lōga ⁊ viridia sicut fo. cauliū in sūmitate ḡdatim incisa. h3 v̄ga3 similē v̄ge acetose

cuius longitudo est duorum aut triū brachiorum habens ramulos plures egredientes ab vna radice super quos sunt capitella similia capitibus papaueris nigri rotunda tendentia ad longitudinem. et habet florem cuius color est similis kalb ⁊ semen simile cartamo intra florem eius ⁊ flos eius est similis lane. ⁊ habet radicē grauem cuius longitudo est duorum brachiorum. Et nascitur in terris soli expositis in montibus arborosis et in terra pingui. Minor vero centaurea Nascit̃ in aq̄sis locis et est similis herbe ypericon aut pulegio montano. habet virgam vnius palme quadratam: florem rubeum vergē rem ad purpureitatem. ⁊ habet folia parua oblonga sicut folia rute et semen sicut granum frumenti ⁊ habet radicem parā in qua nullum est iuuamentum. ⁊ in sapore eius vincit amaritudo plus q̄ aliud. ⁊ est in eo stipticitas pauca. ⁊ virtus eius ē que desiccat sine mordicatione. Plinius. caplo de centaurea. Alia maior alia minor. sunt ambe calide ⁊ sicce complexōis in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Centaurea maior vires hab; cum aliqua exasperatione relaxantes. vñ totum ventrē purgat. B Radix aūt eius est candens sicut ignis mollis fragil' cum succo subrufo ⁊ acro cū magna amaritudine. C Hec radix conquassationibus vtilis est. pleureticis. et disnoicis maxime prodest. tussim antiquam cōpescit asmaticis ⁊ emoptoicis singulare p̄sidium est. non febrientibus cum vino. ʒ. ij. de radice eius datur. febrientibus cū aq̄. tortionibus ⁊ causis stericis similiter data prodest. D Menstruis imperat. aborsum facit in modum collirij supposita. nam acredine sua predictum facit. ⁊ fetum mortuū expellit. ⁊ viuū corrumpit et extrahit. In hoc autem q̄ stiptica est plagas glutinat. ad reumata iuuat. E Succus omnia facere illa nouit. maxime vulneribus cicatricem inducit. F Paracolesim facit; carnibus incisis ⁊ in foco positis addita memorant q̄ carnem in se coagulare facit. Licij mō exsiccant ⁊ pro licio illam vendunt. G Centaurea minor tunsa ⁊ imposita viridis vulnera purgat paracolesim prestat. H Cicatrices vulneribus recentibus ⁊ veteribus inducit. I Elixatura eius bibita coleram ⁊ humores pingues depōit sciaticis ano supposita sanguinem ꝓuocat. ⁊ dolorem illius mitigat. succus eius melle addito caliginem oculis detergit. aborsum facit. Neruis dolentibus fomēto prestat auxilium. K Galien⁹ Centaurea magna prouocat menstrua. Et est embriones mortuos euellēs et viuos corrumpens ⁊ educens. stipticitas vero ea q̄ sunt grosse partis ⁊ terrestris frigiditatis in glutinando vulnera. ⁊ iuuando eos qui spuunt sanguinem. L Dant̃ aūt ⁊ de ea. ʒ. ij. eis quidem qui febriunt cum aqua. eis qui sunt sine febre cum vino. M Secundū autē virtutē que ex omnibus qualitatibus insessionibus et vulsionibus ⁊ disicis ⁊ antiquitatis ꝓfert tussibus. non em̄ euacuare solum oportet in his quod est preter naturam. sed et roborare ⁊ vigorare que expurgata sunt ad eadem igitur vtilis est que acerrima. quādo non sola nec sincera existat sed vel dulce dini alicui ꝑmiscet̃. vel non omnino amaritudini. Fortitudinem vō ⁊ violentiam non habebit ꝑmixta ei aliq̄ substantia eucrata. talis em̄ est q̄ dulcis Ad confortandam autem ⁊ congregandā stipticitas ē necessaria N Et centaurea igit̃ minori magna vulnera cōglutinant̃ cū cataplasmatur ip̄a herba adhuc recenti. ⁊ etiam difficil'e ꝯglutinabilia vlcera ꝯsolidat eo mō vtentibus. exiccat autem cum conglutinatiuis ⁊ siccatiuis permiscet̃ virtutibus quecunq; enim ⁊ fistulas curare nate sunt. ⁊ duricies antiquas mollificat. ⁊ mala morigerata vlcera sanat O Serapion li. aggre. ca. ꝓprio de centaurea maiori ⁊ minori. eodem dicit auctoritate dyascoridis ⁊ galieni. que hic dicta sunt lic; per alia verba.

Kirschen aus dem baumen
Kersen

Ca. c xiij

Erasum est fructus. Cerasus est arbor. ⁊ est fructus qui arabice vocatur cerasie grece ⁊ latine cerasar ⁊ aliqui vocant ea grana regum. Sera. li. aggre. ca. cerasie. i. cerasa Et dicūt q̄ sint grana magna similia prunis. ⁊ sunt in oriente. ⁊ est granū regum. Et est illud quod est apud nos. Et auc. galieni Sunt ex eis dulcia. pontica ⁊ acetosa sicut inueniunt̄ mala granata ⁊ poma. Et ipo͂rum dulciū cerasoꝝ q̄cunq̄ȝ nedū maturata sunt q̄dā quidem sufficienter pontica sunt quedaȝ autem acida similia sunt moris. sed ī moris quidem non maturis acida qualitas dn̄atur: pōtica in cerasis v͛o non sp̄.

Operationes.

A Sera. Dulcia descendūt a stōacho cito. ⁊ iuuamentum quod inferūt stomacho paucum est. ⁊ pontica faciunt contrarium eius B Acetosa vero desiccat flegmata. ⁊ sup͛fluitates stomachi. plus q̄ pontica. ⁊ causa huius est quia in eis ē res incidens. ⁊ ꝯferunt stomacho flegmatico. ⁊ pleno sup͛fluitatibus C In arboribus vero gūmi est cōis. virtus omnibus viscosis ⁊ in mordacibꝫ farmacijs propterea in ea est v͛tus medicinaꝝ inuiscantium sine mordicatōe. ⁊ ideo cōferūt asperitationi pulmonis. ⁊ est in eo virtus subtilians. ⁊ ideo ꝯferunt lapidi q̄n bibūtur. D Dyas. ca. de cerasis. Cerasuȝ viride pomum ventrem humectat. ⁊ prouocat aridū siccat ⁊ detinet stomacho viride contrariū Siccum in q̄ vtile accipit̄ Hoc quidam extimāt vrinā mouere a nō paucis autoribus tradit̄: si mane recētia cum suis nucleis deuorata sunt. aluū tam copiose fluere, vt ex eadeȝ causa etiā morbo pedes implicati liberent̄. fit ex eis diaceraston quod o͞mibus est notum. E Galieno placet non vnam in o͞mibus ceraseis pomis esse v͛tutem. Nā in q̄busdā austerus sapor. ⁊ in quibusdā calidus. et in quibusdam dulcis appareȝ. ⁊ vult austera ad hoc valere q̄ ventrem restringant: stomachū v͛o confirment. Acida indicat flegmate habundantibus stomachis optima. nam magis siccāt ⁊ grossitudinem densioris humoris incidūt. dulcia stomacho aduersa ꝑnuntiant. citius tamen per intestina defluere F Gūmi q̄ trūcus illacrimat. exasperitas arterias optime lenit. si in vino veteri detur in solutōe resolutum simili mō datum. fastidiū stomachi nauseantis auertit. G Et de facie feditatem palloris excludit cum mero haustum calculos quibus etiā vesice canalis obstruit̄ in arene puluerē soluit.

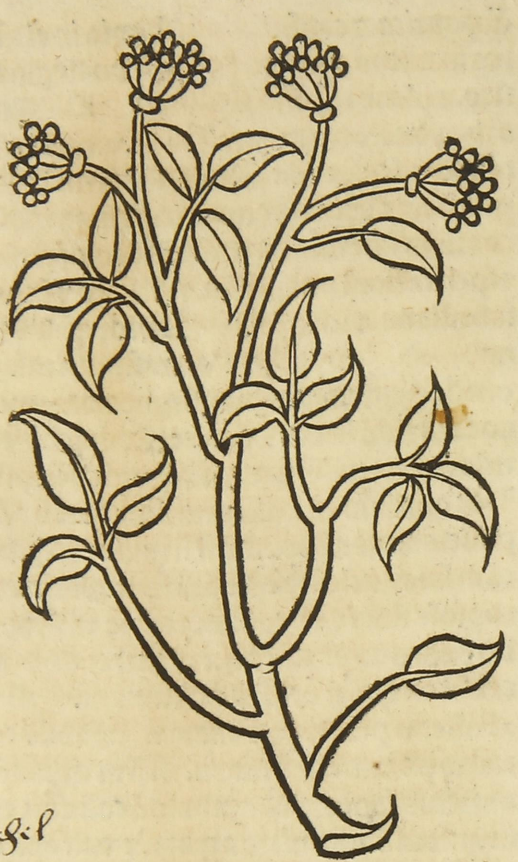

Ca. cxiiij.

Retanus: Dyas. capi. Cretanꝰ fru
tex est herbe duos ramos habētis
in vnius cubiti longitudine ⁊ nas
citur locis saxosis ⁊ maritinis cum folijs
albis et pinguibus similibus andragne
latioribus ⁊ oblongis florem habet albū
⁊ semen libanotido simile magis rotūdū
⁊ odoratū. quod desiccat̄ vt triticum: Ra
dices tres aut quatuor habet digiti gro
ssitudine odoris suauissimi plenū. Galie
nus: vij: sim: far. ca: de cretano. Cretanū
salsum quodāmō et cum gustat̄ sit cū bre
ui q̄litate. quo circa est virtus eius abster
siua est sit ⁊ exsiccatiua: debilior āt est fm
vtrasq; amari longitudine:

Operationes.

A Dyas. Folia ⁊ semē eiꝰ et radices co
cte cū vino ⁊ bibite vrinā ꝓuocāt: ycteri
cis medicant̄ mēstruis im pat. crude ⁊ eli
xe comedi possunt. ⁊ in sale cōposite man
ducantur. folia eius in gustu satis acida
sunt: B Paulus ca: de cretano: Cre
tanus ca. est ⁊ sic. in tercio gradu. Herba
est que in locis maritinis repitur. v̄tutē
habet valde diureticā ex subtili substātia
C Cōtra dissuriam stranguiriā ⁊ vici
um lapidis ⁊ yliacam passionē herba ip
sa in multa q̄ntitate buliat in aqua salsa
vino ⁊ oleo ⁊ in ea sedeat paciēs vsq; ad
vmbilicum. D Item cōtra yliacam
passionē ponat̄ in cristeri:

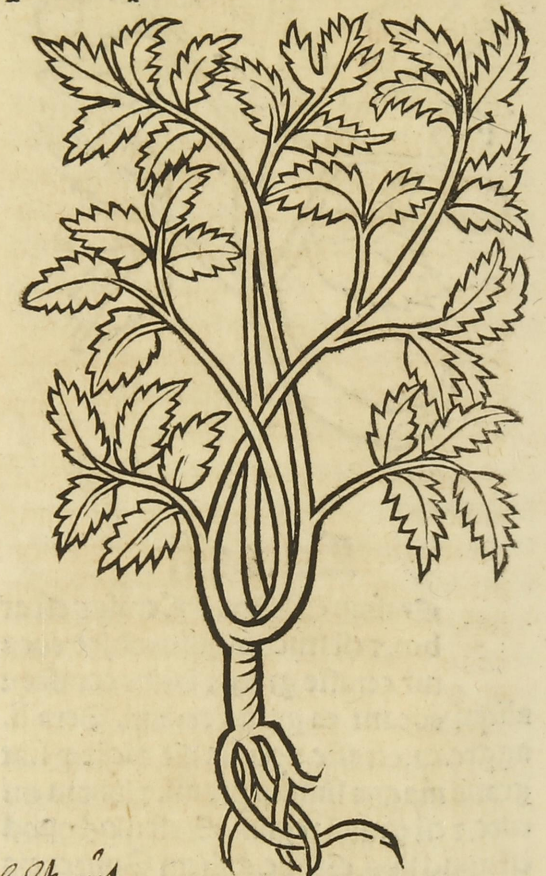

Ca. cxv.

Icuta. Sera. li. aggre. ca. succarā
vel conisa auc: dyas. Est plāta ha
bens stipitem cōcauū in quo sunt
multi nodi sicut nodi feniculi. ⁊ est multū
maior feniculo. ⁊ hz folia similia folijs fe
rule hn̄tia grauē odorē ⁊ sup stipitē eiꝰ est
corona in qua sunt flores albi. ⁊ est semen
simile semini anisi. nisi quia est albius Et
habet radicē non multū infixā terre que ē
frigida valde: ⁊ hec radix occidit sua fri
giditate. Paulus: ca. de cicuta: est plāta

cuius semen frigiditate sua est interimēs sꝫ vīo puro ⁊ calido eius nocumēto subuenitur. Galienus. viij. simpliciū farmaca. capitulo: comum. id est cicuta quoniam summe est infrigidatiue virtutis omnes sciunt.

Operationes.

A Serapion. Corona huius plante accipitur cum toto semine antequam desiccetur. ⁊ teritur ⁊ exprīmitur succus ⁊ siccatꝰ in sole. ⁊ administratur in collirijs que fiunt ad sedandos dolores oculorum. ⁊ est optimum in hoc. B Et quando fit emplastrum cum eo sedat caliditatem et herisipilam ⁊ formicam. C Et quādo teritur hec planta cum suo semine aut cum folijs ⁊ fit emplastrum cum ea sup testiculos abscindit pollutionem ⁊ gomorream. Et si fiat emplastrum cum ea super virgam prohibet erectionem. D Et quando emplastrantꝰ cum ea mām̄ille mulierum. ꝓhibet ab eis lac. Et quando ponitur super testiculos puerorum non sinit eos augeri. E Et quando ponitꝰ super mām̄illas puellarum nō permittit eas magnificari. Melior autē ex hac plāta est illa que nascitꝰ in crete insula. in chia ⁊ in atica. F Plinius coniza id est cicuta que omnibus nota est: Cuiꝰ folia viperas ⁊ serpentes effugāt ⁊ est frigida frigiditate mortali. G Platearius Cicuta non vtimur in interioribus: quia venenosa est ⁊ in substantia ⁊ in qualitatibꝰ Intantum enim dissolnit. q̄ spiritus inaniuntur. ⁊ ex hoc menbra mortificantur: Uirtutem habet potissimam secundū radicem. secūdo scōm folia. minorem ꝑm semen: Unde semen eius quandoqꝫ ponūt in medicinis. ⁊ ex ea vnguentū potissimū fit contra arteticam ⁊ podagram. H Isidorus. Cicuta vrinam ⁊ mēstrua prouocat ⁊ augmentat. Lumbricos ⁊ ascarides necat. Sciaticos et arteticos de g̃sso flegmate iuuat. si in eius aposimate lauetur aut potetur. Grossam intestinoꝝ ventositatem dissoluit: Colicam passionem ⁊ ylij dolorem curat. pectus ⁊ pulmonem de viscoso ⁊ grosso flegmate purgat. I Plinius. libro. xv. Cicuta venenum est publica quadam atheniensium pena inuisa. ad multa tamen vsus nō omittendi Semen habet noxium. Caulis autem est viridis. ⁊ vrit. plerumqꝫ sicut in platanis. lenis hic ⁊ geniculatus vt calami nigricans. Altior sepe binis cubitis In cacuminibus ramosus. habꝫ folia coriādri tenniora graui odoratu Aniso crassius: radice concaua nullius vsus: Semini et folijs inest vis refrigeratoria: que si enecat. icipiūt augeri ab extremitatibus corporis. Remedium autem est prius q̄ perueniat ad vitalia. nata vini ex calefactoria ac in vino potata. irremediabilis existimatur. Succus exprimitur folijs atqꝫ floribus. tūc enī maxime est tempestiuus ⁊ melior. K Semine trito expressus ⁊ sole densatus in pastillos. necat sanguinem spissando. hec altera vis Ideoqꝫ sic necatorum in corpibus apparent macule L Ad dissoluenda medicamenta vtūtur illo pro aqua. ⁊ ad refrigerandum stomachum fit ex eo malagina. valet ad cohibendas epyforas estiuas: oculorumqꝫ dolores sedandos circum litum. Miscetꝰ collirijs: M Et alios omnes cohibꝫ reumatismos. Folia quoqꝫ tumorem omnem. ac dolorem ⁊ epyforam sedant.

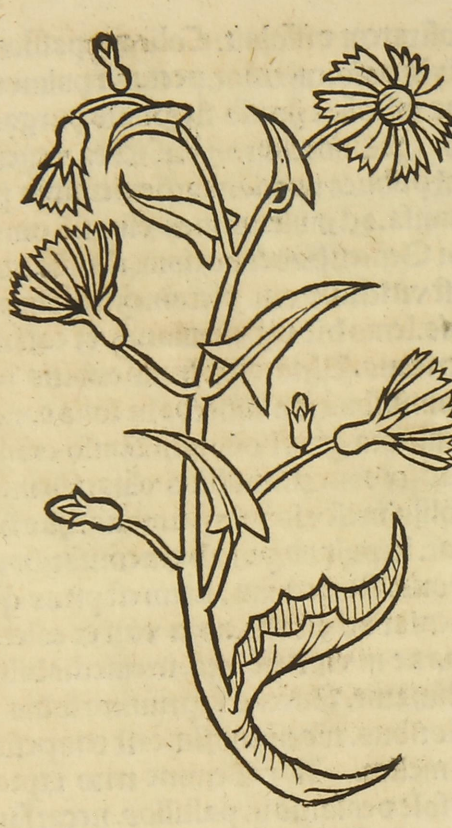

Ca.cxvj.

Icorea. Platearius: Cicorea que ⁊ spõsa solis: ⁊ solsequium. ⁊ intuba dicitur frigida ⁊ humida est secundo gradu. Constantinus in libro graduum Cicorea siue sponso solis frigida ẽ ⁊ sicca in pmo gdu Pli. li. xx. Intubũ erraticum apud nos quidã ⁊ ambugiam appellauere. In egipto vocant cychorium: Idem in li. xxj. Cicorium post vergilias nascitur. florentq particule eius. Radix est eis lenta que vtunt ad vincula: Actor Hec herba. s. que vulgo dr cicorium ipsa etiam alijs nõibus pter supradicta dicit elytropium ⁊ dyonisia: Unde de ipsa qz dicet inferius in ca. elytropiũ de e.

Operationes.

A Platearius. in capi. cicorea: Herba ipa cõmesta valet contra venenũ. Succ⁹ eius valet ad opilationẽ splenis ⁊ epatis ex calida causa. et contra calefactionem eiusdem hec herba viridis est ⁊ mlt'e efficatie. sicca vero nullius vel parue: B Cocta ⁊ comesta valet opilationi splenis ⁊ epatis. Et cõtra calefactionem epatis: Succus epati supponit' vl' cathaplasmatur: C Et quia vtutem habet restringendi venenũ. animalia quedam a venenosis animalibus lesa. huius herbe tactu sanant: D Constantinus li. vt sup. Confortat stomachum. ⁊ valet cõtra scorpiones. aliorumq reptilium morsum. cũ mirra mixta ⁊ mulieri supposita prouocat menstrua E Plinius libro. xx. caplo Intubum: Id refrigerat in cibo sumptũ et collectiones sanat illitum. Succus decoctus ventrem soluit. Renibus ⁊ stomacho proficit: F In aceto decoctum vrine tormẽta discutit. Itemq morbum regium cum mulso si sine febre sit resecat ⁊ adiuuat. Mulie℞ purgationibus in aq̃ decoctum adeo prodest vt emortuos trahat partus.

Cinogl.

Ca. cxvij.

Cinoglossa. Ysidorus in libro ethimologiarum. Cinoglossa est herba quam linguam canis vocant. A cinos quod est canis et glossos quod est lingua Inde cinoglossa. i. lingua canis. Et e herba similis arnoglosse: nisi quia sunt ei coste apparentes in folijs eius. sed sunt levia satis. et est in eis borra apparens.

Operationes.

A Medetur vlceribus oris et alijs vlceribus fraudulentis frigide et sicce complexionis: et curat alcolam. balneum decoctionis eius curat gomorream. B Plinius. libro. xxv. Cinoglossos caninam imitans linguam topiarijs operibus est gratissima C Aiuntque eam que tres tirsos seminis emittat. Eius radicem potatam ex aqua prodesse ad tertianas. que quatuor ad quartanas D Est et alia similis et que lappas ferat minutas. cuius radix pota ex aqua ranis et serpentibus aduersatur.

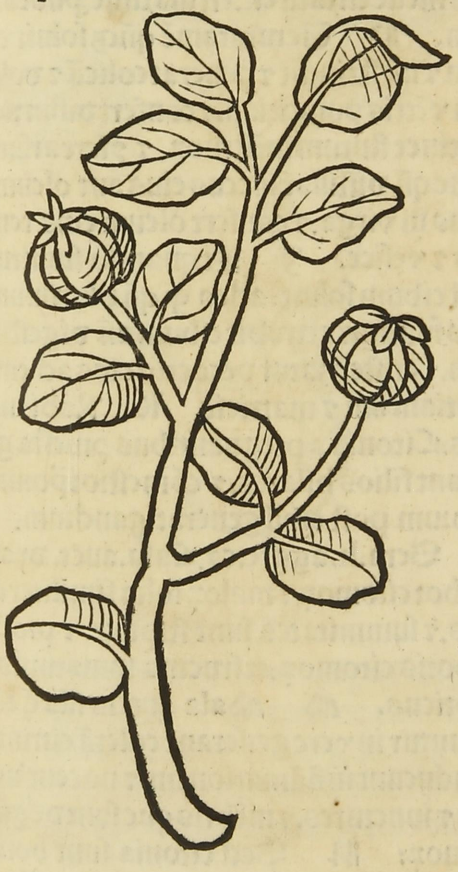

Ca. cxviij.

Citonia. Byas. Citonia vel citomum est arbor malorum citomorum. Huius folia virtutem habent medicinalem Palladius. libro. ij. Mense ianuario tuberes inserunt citomo. Idem li. iij. Citonijs serendis plerique tempa diuersa dixerunt tamen mihi vsu compertum est. In Ytalia circa vrbem mense februario vel inchoante marcio plantas citamorum radicatas in pastinato solo tenuisse. adeo velociter vt sepe sequenti anno (vt frugi) gauderent. Idem mense februario citonia inseruntur melius in trunco quam in cortice. Recipiunt in se surclos pene omnis generis. punici sorbi. omniumque malorum. que meliora producunt. Inserantur autem nouelle arbores. quibus succus in cortice est Si maior est circa radicem melius inseretur vbi cortex et lignum beneficio soli adherentis humescit. Galienus secundo libro de cibis. Mala ipsa non sunt habentia vnam naturam quod est. quia quedam ex eis sunt dulcia. quedam pontica. et quedam stiptica. et quedam acetosa. et quedam insipida. Et in dulcibus est substantia aquosa temperata. Et pontica vincit in eis frigidum terreum. Sed in stipticis hec est eadem substantia cum aquosa substantia dulci. In acetosis autem est substantia frigida. Et virtus ponticorum. et stipticorum. et acetosorum est virtus que incarnat et que conglutinat vulnera. Et prohibet illud quod currit ad apostemata in principio eorum et fortificat os stomachi: et stomachum laxum et fluxum. maxime vero que sunt stipticiora ex eis et acetosiora. Sed illud quod vincit super naturam insipidorum est aqua. Et complexio eorum est humidior et frigidior et ipsa administrantur in medicinis apostematum in principio eorum et in augmento et vniuersaliter in malis est humiditas multa. et superfluitas frigida. et ideo destruitur succus eorum et arescit Seruantur tamen quando coquuntur cum melle et fit inde

rob. Et seruātur eodem modo citonia ipsa cum melle sicut ꝛ succi eorum. Citonia maiora vocantur saturninia ꝛ sunt maioris iuuamenti ꝙ alia. Rememorans ergo illorum quecunqꝫ poma stipticant scias frigidum ꝛ terrestrem chimum habere. q̄cunqꝫ autem acetosa videnť frigidū quidem: sed subtilius partium: medie vero complexionis esse que dulcia ad calidius declinare videnť sicut que pfecte apoya id est sine qualitate ꝛ valde aquosa ad frigidius inclinata. Utaris ergo ipis scōm prednātium humoꝝ virtutes. Austeris autem pomi s quidem quādo propter humiditatem multaꝫ atonus. i. sine vigore venter extiterit. ponticis autem quando sufficienter excreuerit huiusmodi. acetosis vero quando estimaueris in ipso grossum humorem collectum esse non valde aliquid frigidum tanꝙ. frigidius q̄dem nō acetosis sed drimeis indiget. Siccāt autem ambo grossiciem humoꝝ acetosa ꝛ drimea. Differunt autem hec in hoc ꝙ hec quidem cum infrigidatiōe: illa vero cum caliditate operanť: palam autem ex iam dictis sepe ꝙ stiptica quidem superfluos secessus restringūt. acetosa humorem quidem grossum inuenientia in vētre diuidunt hunc. subducuntqꝫ stercus. et propter hoc humectant egestiones. purum autem inuenientia ventrem restringunt ipsum magis.

Operationes.

A Auicenna: li. ij. ca. de citoniis. quando abluitur cinis ꝛ folioꝝ eius sunt sicut tutbia: ꝛ rob pomoꝝ eius arescit propter illud qđ est in ipso de humiditate aquea frigida. ꝛ assatum est melius ꝛ magis cōferens: ꝛ eius quidem assatio fit q̄ncunqꝫ cauatur. ꝛ eijciunť grana eius: ꝛ ponitur in ipo mel ꝛ linitur luto eius corpus ꝛ postea ponitť in cinere. fri. est ī pmo ꝛ in fine ꝛ sic. in pucipio secūdi. Et est stipticū cōfortatiuū fortiter. ꝛ flos eius est stipticior Et similiter oleū ipius ꝛ dulce. est minus stipticum. ꝛ semen eius est lenitiuum sine stipticitate. B Et prohibet cursum superfluitatum ad viscera. ꝛ retinet sudorem: ꝛ oleum eius. confert scissuris frigoris ꝛ formice. Et est vtile vlceribus scabiosis. Et multitudo eius generat dolorem neruoꝝ. ꝛ assata ponitť sup apostemata oculi ca: C Et eius succus pfert dilatationi anhelitus ꝛ asmati. ꝛ phibet sputum sanguinis. ꝛ semen eius confert asperitati gutturis ꝛ lenit cannam pulmonis ꝛ muscillago eius etiam humectat ipam cannam. D Et pfert vomitui ꝛ ebrietati. ꝛ sedat sitim. ꝛ confortat stomachū recipientem supfluitates: E Syrupus eius ꝛ ipius infusio. ꝛ qđ de eo elixatum est ex ipo vtunť multi in secūda mēsa sup vinum. ꝛ prohibet ebrietatem: F Et fit ex eo sirupus confortans appetitum deiectum valde ꝛ mortuum. ꝛ confortat stomachum G Et prohibꝫ vomitū flegmaticum. ꝛ est puocatiuū ꝛ iam dcm̄ est quod illud est p accidens. Et illud q̄d cum melle elixatū est. est maxime puocatiuum. H Uerumtamē q̄ncꝫ soluit vētrem ꝛ nō stringit ꝛ generat colicā ꝛ dolorem vētris pungitiuū. ꝛ confert dissurie: ꝛ retinet fluxum mēstruoꝝ. ꝛ pfert arsure vrine q̄n distillať succus eius aut oleum: ipius in virga: ꝛ confert oleum eius renibus ꝛ vesice. I Et quando sumitur post cibum soluit: adeo ꝙ q̄n plurimum ex eo sumitur extrahit cibum an̄ digestionem. ꝛ cristerizatur decoctio eius ad eminentiam ani ꝛ matricis K Rabi moyses: Citonia a pregnantibus pmesta generant filios hilares. ꝛ cōmestio ipoꝝum assorum post cibū generat gaudium:
L Sera: li. aggre. ca. Cafa. auct. dyas. Arbor citomoꝝ ꝛ maloꝝ folia similiter et flos. ꝛ summitates sunt stiptice. ꝛ prope arboris citomoꝝ: et fructus inmaturus ē stipticus. M Mala autem illa q̄ colliguntur in vere generanť colerā citrinaꝫ ꝛ inducunt inflāmationem. ꝛ nocent neruis ꝛ iuncture s. ꝛ mēbris que sunt de gñe neruoꝝ: N Sed citonia sunt bona ꝛ si assanť sunt meliora habentibus fluxū

antiquum. et ulcera intestinorum et sputum sanguinis. et colliricam passionem: O Et illa que dicuntur mellomella molliunt ventrem et expellunt lumbricos. et sunt mala stomacho et inflatiua ipsius P Sed illa que nominantur in latino arnicata sunt bona stomacho et stringunt uentrem et provocant urinam: nisi quia sunt debilioris virtutis quam citonia et ista sunt illa que vocantur atyrotipa. Et similia ex eis sunt similia malis in vere nascentibus in stipticitate: Q Et oportet quod administrentur citonia in egritudinibus in quibus oportet stipticare antequam ad maturationem perueniat.

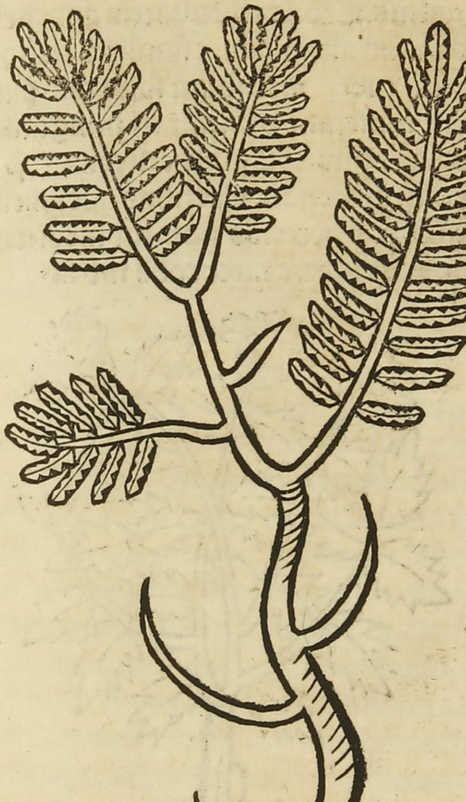

Ca. cxix.

Cipressus: Ysidorus Cipressus grece dicitur eo quod caput eius a rotunditate in cacumen erigitur: Unde et conon vocatur: i. alta rotunditas Hinc et fructus eius conus dicitur: quia rotunditas eius conum imitatur: Huius ligni cedro pene proximam habet virtutem: Templorum quoque trabibus aptum: impenetrabili soliditate nunquam oneri cedit: Antiqui ramos cipressi prope rogum constituere solebant. ut odoris sui iocunditate cadauerum odorem dum urerentur opprimerent Hec arbor apud paganos mortuis consecrata est eo quod in modum hominis excisa non pullulat. Ambrosius: Cipressus et pinus in alta se cacumina extulerunt: manetque prerogatiua cipressis: ut nulli eas venti horrore suis dispolient coronis. Hec arbor lacunaribus est utilis commendandisque fastigiis: Unde in canticis dicit etiam. lacunaria nostra cipressina. Palladius li. xij. Cipressus ad fabrice materiam est egregia. Plinius li. xxiij. In choo insula nasci creduntur cipressi: florem imbribus decussum terre alitu animante. Platearius Cipressus est calida in primo gradu sicca in secundo. Huius arboris folia lignum et poma competunt usui medicine Sed poma stiptica sunt et consolidatiua Lignum et folia diuretica sunt. Galienus. vij. sim. far. capit. de cipresso secundum translationem grecam: Cipressi germina: et folia. et bacce que iuuenes et molles magnorum vulnerum in corporibus duris sunt conglutinatiue ex quibus manifestum est quoniam siccatiue sunt virtutis. non habentes apparentem acredinem. et caliditatem sicut et gustus testatur. apparet enim in ea modica quidem acredo: plurima autem amaritudo. et multo plurima est ponticitas que in tota planta tanta vero est acredo et caliditas quanta: ducit quidem ponticitatem ad profundum: Serapion libro aggregatoris. capitulo sassa. auctoritate galieni. Quod ex cipresso administratur sunt folia extremitates et nuces eius et in sapore eius est acuitas et punctio parua et amaritudo satis. et punctio est fortior amaritudine. sed de amaritudine et acuitate inest quantitas tanta quod facit eam penetrare ad profundum corporis sine calefactione et mordicatione.

Et virtus eius est que desiccat in qua nõ est acuitas ⁊ mordicatio apparenter ⁊ q̃ntitas sue caliditatis est quantitas que est sufficiens ad penetrandum. Et est ca: et sic. complexionis. Plinius ca. de cipresso Arbor est omibus nota q̃ a grecis nomẽ sumpsit eo ꝙ habet in summitatibus rotunda seminũ capita q̃ dicũtᷣ galle cipssi:

Operationes.

A Byas. capitu. de cipresso. Est arbor omibus nota corium semen ⁊ folia cũ dulcore bibita cum mina modica vesice reumatismum compescit. B Dissurrijs medetur: huius semen viride. vl' pira eius bibita emoptoicis medentᷣ. Dissintericis ⁊ ciliacis maxime ꝓdest. tussi ⁊ ortonoicis prestolatur. eius elixatura tantũ prodest quantum suple. semen eius quod in aceto coctum id facere nouit. C Cum puluere lupini admixtũ enterocelli cos siccat vt cathaplasma apꝑositũ folia eius similem habent virtutem: D Ramus eius cum semine in domo posit⁹ conopes vel zinzalas fugat. Hec folia vt cathaplasma adhibita recentia vulnera curant E In aceto cocta ⁊ infusa capillos inficiunt. polente trita ⁊ admixta Ignem sacꝝ compescunt. vulneribus medentur. F Carbunculis opitulatur Tumores oculorum deprimunt. Cerotis nobilibus miscentur: Et ꝯfortant stomachum. ⁊ sanguinez stringũt: G Auicenna li. ij. ca. de cipresso. ca: cõplexionis est in pmo gradu: sic. in scdo. Et quidam dicunt ꝙ est fri. valde ⁊ quidaꝫ iudicauerunt ꝙ est virtus eius ꝯposita. ⁊ caliditas eius est fm quantitatem q̃ facit penetrare stipticitatem: stipticitas ꝯfundatᷣ ⁊ ꝑuenit ad mẽbra. folia ⁊ nux eius sunt stiptica: ⁊ in ipa est resolutio ⁊ resoluit humiditates. H Et nux quidem eius fortior est in omni re ꝙ folia ipius Et in ipa est vis faciendi adherere sanguinem: ita ꝙ remouet putredinem quando decoquitur cum aceto ⁊ lupinis. Et linitᷣ sup vnguem. ⁊ remouet eius vestigia. I Et eius folia delent morfeam. folia eius recentia ⁊ nux ipsius consolidat vulnera que sunt in menbris duris cum fuerint recenter collecta. K Et ꝯferunt formice ⁊ herisiple. ⁊ proprie cum farina ordei Nux ⁊ folia eius bona sunt collo cũ ex eis fit emplastrum conferunt. Et cum farina ordei supposita herisipile L Et confortat neruos. ⁊ extinguit ramicem more emplastri supposita. ⁊ roborat mollificationem. M Et stringunt etiã qñ teritur nux cipressi multum cum ficubus. Et ponitᷣ de eis licinium in narez ⁊ sanat carnem additam: N Et decoctio eius cum aceto sedat dolorem dentiũ. Et datᷣ ad bibendum nux eius cũ vino ad sputũ sanguinis. Et ad difficultatem anhelit⁹. ⁊ ad tussim antiquam. ⁊ similiter eius decoctio. O Et bibuntᷣ folia eius cum vino ⁊ conferunt difficultati mingendi: ⁊ cursui supfluitatum ad vesicam: P Et conferunt etiam vlceribus que sunt in intestinis. Loco eius ponitur medietas ponderis eius de sarcocolla rubea

Ca.cxx.

Cyprus. Dyascorides. Cyprus est arbor habens folia oliue similia sz viridiora ꝛ paulo grossiora. Semen nigrum: ꝛ florem album. cum germine et odore bono. Glosa super cantica Ciprus est arbor aromatica in egipto semine candido ꝛ odorifero. Qui coquitur in oleo ꝛ exprimitur vnde paratur vnguentū regale quod dicitur ciperus. Plinius in li. xij. Cyprus est arbor in egipto zizifi folijs semine coriandri candido ꝛ odorato.

Operationes.

A Dyascorides. Huius folia masticata tumorem oris compescunt. quia virtutis coherentis sunt: sed cetera eiusdē arboris cathaplasmata humores ꝛ tumores calidos tollunt. Harum etiā elixatura fomento combustis medetur. B Eadem quoqz succo strutij mixta si caput assidue fomentes capillos inficiet: Flos eius cū aceto cathaplasmatibus adhibitus dolorem capitis soluit: C Plinius libro. vt sup. Hec in oleo coquitur ꝛ postea premitur idqz cyperus dr: Optimū est in canopica in ripis nyli nata: Secundū ascalōe iudee. Tercium cypro insula. odoris suauitate: Quidam hanc dicunt esse arborē que in Ytalia ligustrum vocetur. Etiam alcannam appellant. vt sup. de ea. capitulo. xij. alcanna. D Item plinius: in li. xxiij. Ex cypro fit oleū. cuius natura calefacit neruos ꝛ emollit. Folia stomacho illiniuutur. Et vulue concitate succus eorum apponitur. Folia quoqz pmāducata recentia medētur vlceribus in capite manantibus. ꝛ oris collectionibus: E Decoctum eaꝝ ambustis ꝛ luxatis pdest Rufant capillum tusa adiecto strucij mali succo: Flos capitis dolores sedat cum aceto illitus: F Ulcera putrescētia per se vel cum melle sanat: Odor autē floris olet. qui somnum facit.

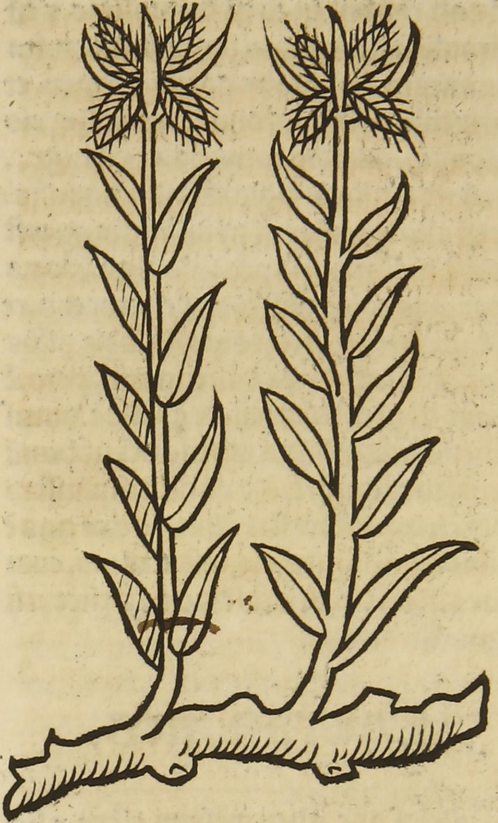

Ca.cxxj.

Ciperus. Dyascorides caplo de cipero. Ciperus siue vt alij criscepe ron. folia habet similia porro. sed oblonga ꝛ tenera Et ascendit de terra cubito vno ꝛ semis: hastam habēs angulosam similem iunco. que hasta in capite semen generat. Radices sub terra habet rotundas ꝛ oblongas sicut oliua nigra que multe ꝛ coniuncte nascūtur colore nigro ꝛ odore suaui. gustu subamaro: nascit in locis aquosis ꝛ in ptis ꝛ paludibus. In his radicibus ea nobilior est. que grauior ꝛ durior ꝛ grossior fuerit: ꝛ nō frāgibilior sed asperior. ꝛ odore plenior viscitudinē odoris habens. talia signa habet ciliēsis aut syriatica: Uires habet calefaciendi ꝛ desiccandi absqz mordicatione. Sera. li. aggre. ca. sabade. auc. dyas. Sabade id est ciperus hz folia similia folijs porri nisi qz sunt lōgiora eis ꝛ subtiliora ꝛ duriora ꝛ hz stipitē lōgitudīe vnius brachij ꝛ plus

sed non rectum: in eo est tortuositas. ⁊ est q̄dratus similis stipiti squinanti. et infra summitates sunt folia parua ⁊ semen. et radix eius est similis oliue. ⁊ quedā ex eis est longa. quedam rotunda. et est nigra. Nascitur in locis domesticis ⁊ aquosis: Et est alia species ciperi in India que est similis zuccaro in sapore suo. ⁊ quādo nascitur eius color est sicut color croceus. et qn̄ fricatur sup̱ cutē corporis facit pilos statim cadere. Melior autem ex cypero. ē ille qui est plenus granis ⁊ grossus. durus difficile frangibilis habens odorē bonū cū pauco acumine. Et quod administratur ex cipero est radix ipius. ⁊ odor eius ē bonus. et in sapore eius est acuitas. cum pauca stipticitate ⁊ calefacit ⁊ desiccat sine mordicatione.

Operationes.

A Dyas. auc. aben mesuay. est ca. ⁊ sic. in secūdo facit augmentum ī sensu Et cōfortat stomachum. B Et meliorat colorem. et est bonus emorroidibus. Et efficit oris odorem bonū. C Et quādo bibitur cū oleo lentisci calefacit renes D Et confert frigiditati vesice. ⁊ distillationi vrine. et addit in sanguinem calefaciendo ipm̄. quare timetur ne vtēs fiat leprosus. E Galienus: vij. sim. far. caplo de cipero: Ciperi vtiles maxīe sunt radices calefacientes ⁊ siccātes sine mordicatione: F Unde vlcera que ꝓpter humiditatem multam sunt difficile cicatrizabilia mirabiliter iuuat hʒ aūt quid ⁊ stipticum: G Et ꝓpterea vlceribus que in ore sunt idoneus. ac vo ⁊ incisiuā q̄ndam vtutem hʒ. attendendum em̄ est quia lapidem pacientibus ꝓuenit Et mēstrua ⁊ vrinas mouet H Item dyas. capi. de cypero. Uires hʒ calefaciendi et desiccandi absqʒ mordicatione. Un̄ multum infusa vlcera que difficile cicatrizantur mirabiliter curat. Habet etiam aliqd stipticum in se. ⁊ est diuretica Et habʒ cōsumendi vim p̱ quā lapides ī renibus generatos cōminuit. I Urinam ⁊ mēstrua prouocat: additur ⁊ malaginatib⁹ calidis ⁊ cōfectionibus oleoꝝ. Dicit̄ etiā in India cypeꝝ nasci simile zuccaro ⁊ cū masticat̄ colorem croceum facit. K Et hoc si capillis traiectum fuerit cadūt a copis mixtum precantionibus medet̄: Coctum sessionibus facit. Auicenna de viribus dicit q̄ confortat cor.

Ca. cxxij.

Cinamomum. Plini⁹ libro. xij. Cinamomum frutex est duorum altitudine cubitoꝝ amplissimus. palmiqʒ minimus quatuor digitoꝝ crassitudinis statim a terra sex digitis surculosus arido similis. cū viret non odoratus. origani filio. siccitate gaudens Imbre sterilior. seu dire nat̄e. Signit̄ q̄dē in plāis ʒ dēsissimis ī vepb⁹. rubisqʒ difficil̄ collcū.

De Herbis.

Non metitur nisi deus pmiserit. Hec an̄
solis ortum vel post occasum metere licet
Sarmenta quondam sacerdos hasta di
uidebat. deoq3 ioui ptem reponebat. Re
liquam vero partem mercator in massas
condit. Est ꝛ alia fama. cū sole diuidi tri
nasq3 partes fieri. deinde sorte germina
discerni. Quodq3 soli cesserit relinqui. ac
sponte cōflagrare. Ex libro de natura re
rum Cinamomi arbor aride similis est cū
viret ꝛ floret siccitate gaudet. Itaq3 steri
lis imbre fit fecundior autē in densissimis
vepribus fit ac puenit. Auicenna. Cina
momum calidum est ꝛ siccum in tercio.
Meliusq3 est illud quod est boni odoris ꝛ
acuti saporis. sine mordicatōe. coloris pu
ri nou cōmixti. Et vt ait dyascorides. Me
lius est nigrum ad igneitatē ꝛ rubedinē
declinans. Planum ramos habens ppin
quos subtiles. in quo sunt dulcedo ꝛ salse
do ꝛ mordicatio parua nec est valde frā
gibile. Et ex eius quidem bonitate est vt
vincat omnem dolorem preter suū ꝛ nō
sentiatur cum eo Est autem vltimū in sub
tiliatiōe. attractiuū. aperitiuū. rectificās
om̄em putrefactionem ꝛ virtutem corru
ptam Oleum eius calidum est valde reso
lutiuum. liquefactiuum. Platearius. Cina
momum calidū est in tercio. siccū in scdo.
Eligendum est illud quod subtile est acu
tum. habens odorem dulcedini mixtum.
cum multa aromaticitate. et subrufum.
Quod autem subalbidum est aut nigrū
abijciendum per. x. annos potest seruari.
Dyas. fm translationem nostram. caplo
de cinamomo. Cinamomi genera multa
sunt. sed melior est om̄ibus que est similis
cassie massolites qui recens fuerit ꝛ niger
colore. et qui missus in vino soluat se. vir
gulas habēs teneras ꝛ lenes ꝛ nodis ple
nas. et cum odore pleno veluti rute. acer
atq3 mordax gustu in similitudine nastur
cij seminis cum quadā salsedine ꝛ feruo
re et parua viscitudine cuius haste cum
fregeris emittunt pulueres odore omnia
vincentes has. hastas cum a terra euulse
ris. radices earundem sequunť. Hec est
probatio optimi cinamomi. Est etiam al
terum genus cinamomi montanū tactu
asperius hoc grossius est et subrufum co
lore. Tercius genus est simile cassie masel
liotice subnigellū colore tactu lene ꝛ non
multos habens. Quartum genus est colo
re albo tactu molle simile cassie. in robore
grossum ꝛ fragile ꝛ radicibus maius.
Quintum genus est odore simile cassie co
lore subrufum ꝛ corio cassie simile. hastā
in se habens fortiorē cum radicibus gro
ssioribus similibus libanotido. ꝛ multas
hastas retinens similes mirte ꝛ cassie. sed
non tantum odore plenum. Eligendum
est autem cinamomū primi generis colo
re subnigrum scabiosum. ꝛ semen habēs
simile piperi ꝛ lene lignum cuius radix in
utilis est. Sextum genus est cinamomi
quod appellať lotos ꝛ motos. sed nec vir
tutem nec odorem habet. Septimū gen⁹
est quod a grecis nōinať xilocinamomū
id est lignum cinamomi. radicem habēs
maiorem cū hastis nodosis similibus ci
namomo. ꝛ in odore nō suaue. hoc dicūt
aliqui melius esse cinamomo

Operationes.

A Sera. auc. galieni. Substātia cina
momi est subtilis. ꝛ virtus eius est cali. in
tercio. ꝛ non est aliqua medicima calida
cuius desiccatio est sicut desiccatio eius
pter subtilitatē sue substantie Sz illa spe
cies q̄ dr̄ keise est cinamomū q̄ debile. et
sunt q̄dam q̄ nōiant cinamomū zor. B
Et dixit galie. in li. de cibis q꜄ cinamomū
aromatizat stomachū. ꝛ pfert frigiditati
eius. ꝛ frigiditati epatis. C Et facit
euenire somnum. ꝛ aperit opilationes. ꝛ
prouocat menstrua. Et abstergit obscuri
tatem visus. D Et desiccat humo
res qui sunt in capite et in stomacho. Et
de pprietate visus ei⁹ ē q꜄ vs⁹ pmestiōis ē pfe
rēs obscuritati visus q̄ accidit ab hūorib⁹

E Et idem auctoritate diascoridis. Cinamomum ingredit̃ confectionẽ medicinarum odoriferaꝝ bonaꝝ. ⁊ est maximi iuuamẽti. ⁊ tertĩ ⁊ conficit̃ cum vino bono ⁊ fiunt inde trocisci: qui desiccant̃ ⁊ reponuntur in vmbra. ⁊ sic virtus eius diuti9 seruari potest: F Dyas. Uirtus om̃i cinamomo est calida ⁊ diuretica ⁊ malactica ⁊ leptintica G Et potatũ cum aqua secundinas mulieꝝ excludit. Et mẽstrua ꝓuocat. Melius his rebus opitulatur si mirre fuerit mixtum: H Uenenatis morsibus occurrit vel veneno potato. caligines oculoꝝ detergit cũ melle tritum. maculas vel lentigines de facie purgat. J Tussim sedat. catarrum mitigat. ydropicis medet̃ K Nefreticis vtiliter dat̃: Miscet̃ etiã confectionibus occularijs. ⁊ in om̃ibus vtiliores inuenit̃ vires habens ⁊ gustum acrẽ extensa stringit. Et in antidotis p̃ciosum est: L Galienus. vij. sim. far. ca. de cinamomo Cinamomum summe est subtiliũ parciũ non tamen summe cali. sed in tertio g̃du. ⁊ desiccatio eius est sicut calefactio ip̃ius propter subtilitatem substantie sue. Sed cannella cinamomũ est quasi cinamomũ debile. Et quidam etiã caltion vocant cinamomum. Et quidam sunt q̃ nõiant cinamomũ azet. M Auicenna li. ij. capitulo de cinamomo Cinamomum vltimũ est in subtilitate. attractiuũ. aperitiuũ rectificans om̃em putrefactionem: ⁊ omnem virtutem corruptam. ⁊ om̃em saniositatem humoralem: N Et idem in li. de viribus cordis ait q̃ ꝯfortat cor:

Ca. c xxiij.

Ciminũ quoddaz est quod dr̃ ciminum carmenũ. quoddam quod dr̃ ciminũ regale. quoddã quod dicitur ciminũ album. quoddaz ciminũ rusticorum. quoddã ciminũ ethiopiũ. q̃ddaz ciminum basilicum. quoddã ciminũ egypcium. quoddam ciminũ dulce. quoddã ciminũ agreste. quoddã quod dr̃ ciminũ platociminũ. Ciminũ carmenũ. i. siseleos Ciminũ albũ idem quod sup̈. ciminũ dulce idem qd sup̈. ciminũ rusticoꝝ idem qd sup̈ similiter. ciminũ ethiopiũ est quoddã semen simile ameos ⁊ est git. sicut appaꝛ infra in capi. git de g. Ciminũ basilicum idem quod sup̈. ciminũ egipciũ ẽ ciminũ vsuale. ciminũ agreste est illud quod per diascoridẽ multa in capi. isto describitur Platociminũ. i. siseleos. Ciminũ vsuale ẽ semen herbe in multa quantitate nascẽs precise. vt presens figura istius capittuli ostendit. virtutem habet diureticã. ⁊ sub

tiliandi fumositates Est calida ꝛ sicca in tercio gradu. Et quidam dicunt ꝙ est sic: in secundo. Galienus: vij. sim. far. ca. de cimino. Cimini semine maxime vtit̃ sicut ꝛ anisi ꝛ leuistici ꝛ carui ꝛ petrosilini. Est autem calefactiue virtutis sicut illoꝝ sin gulum et diuretice et destructiue ventosi tatis. de tercio gradu existens calefacien cium. Dyascorides: capi. de cimino secũ dum translationem nostram. Ciminum quoddam est vsuale. quoddam egyptiũ. Et quoddã orit̃ in alijs partibus ꝛ istud est ciminum nostrum quod ꝯmuniter ha benus in vsum. ꝛ customaticum est. Sed plus illo quod oritur in egipto. quod ipo basilicum vocat. Unde tale ciminũ vsua le in om̃ibus prouincijs inuenit̃. Sꝫ cimi num agreste nascitur in calcedonia ꝛ hys pania. virgam habet duabus palmis lõ gam in qua folia nascuntur quatuor aut quinqꝫ et tenuissima et diuisa sicut gingi dium. in qua virga sunt capitella quinqꝫ aut sex rotunda et mollia. in quibus est se mẽ quod si gustui applicaueris viscidior est nostro. Nascit̃ locis humectis. Cimi num nostrum vsuale habet virtutem serã ticam ꝛ feruentem ꝛ mictualẽ ꝛ stipticam Sera. li aggre. capi. camin. auc. dyasco. Camin id est ciminũ nostrũ quod vocat̃ egiptium. Et est aliud ciminũ quod dici tur carmenum. Et est aliud quod dr̃ agre ste. Et ẽ q̃ddã ex eo bõi saporis. ẽ ꝓpe car menũ ꝛ ipi⁹ expõ est regale. Et p⁹ ipsum est babilonicum. Et idem auctoritate ga lieni. Ex eo est domesticum ꝛ agreste. Do mesticũ vero est quod magis administra tur et maxime semen sicut administratur semen anisi ꝛ leuistici ꝛ carui ꝛ apij mõta ni. viitus eius est ca. in. iij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Ciminũ nostrũ tortionibus ꝛ inflationibus in oleo coctum ꝛ superpo situm medetur. cathaplasmatibus misce tur. ortonoicis cum pusca necessarie dat̃ morsibus venenatis cum vino opitulatur B Tumoreꝫ testium admixta pollina fabe ꝛ vuepasse ꝛ cerotis impositum me dicatur aceto mixtum menstrua abstinet ꝛ sanguinem narium profluẽtem sic strin git. potui datum siue inunctum palloreꝫ facit. C Et quia calidissimũ est. do lorem vesice placat. ꝛ calculos iuuat. D Semen cimini agrestis torsiones ꝛ inflationes aque mixtum saluberrime cu rat. Cum aceto vero subgluttiẽtibus opi tulatur. Uenenis occurrit. Dolorem sto machi compescit. E Masticatum ꝛ impositum liuores detergit. Melle addi to et vuapassa omnia similiter facere no uit In hoc flos nascit̃ niger veluti semen qui bibitus similis est melantio. Morsi bus venenatis occurrit. Stranguirijs et doloribus vesice prestat effectum. F Et coagulatum sanguinem per vrinam mingi facit Maxime singulare presidiũ est si bibitum fuerit cum elixatura apij. G Auicenna libro secundo. capitulo de cimino. Ciminum scꝫ nostrum vel vsu ale expellit ventositates ꝛ resoluit. ꝛ in ip so est incisio ꝛ exctitatio. ꝛ in ipso est stipti citas cum lauat̃ facies ex aqua ipsius cla rificat eã. ꝛ similiter eius acceptio ꝛ vsus ipsius cum mensura. eius namqꝫ nimius vsus faciem citrinat. H Et admini stratur cum ceroto aut oleo ꝛ melle conso lidat vulnera proprie siluestre. Cuius se men est simile semine lini. cũ ex eo implen tur vulnera I Cum teritur ciminum cum aceto ꝛ fit odoramẽtum ex eo abscin dit fluxum sanguinis narium. ꝛ similiter cum ex eo intromittit̃ licinium in naribus K Et quandoqꝫ masticatur ꝛ miscetur cum oleo et distillatur super vngulam et super coagulatum sanguinem sup oculo ꝛ confert. L Et quandoqꝫ mastica tur cum sale et distillatur sputum sup sca biem ꝛ sebel ꝛ vngulam abscisam. ꝛ ꝓhi bet adherentiã. ꝛ succus siluestris abster git visum. Et attrahit lacrimas. et nomi natur grece fumus M Et ipsum eti am ponitur in cauterijs euulsionis piloꝝ

in oculo ⁊ non nascitur Et quando bibit cum aceto mixto cum aqua confert diffi cultati ānhelitus. ⁊ tremori cordis frigido N Et administratur cū oleo sup apo stemata testiculi Et quādoq; administra tur cum oleo ⁊ farina fabaꝝ ⁊ frangit lapi dem. ⁊ proprie siluestre. O Et ꝯfert distillationi vrine ⁊ mictui sanguinis. et dolori pungitiuo ventris. ⁊ inflationi. ⁊ succus siluestris triti cum aqua mellis sol uit ventrem P Inquit Rufus. Cimi num nabatium soluit ventrem; carmenū vero non soluit. imo stringit: Q Et herba siluestris prouocat coleram in vri na. ⁊ datur in potu cum vino ad morsum vermium venenosorum. ⁊ ꝓprie siluestre cuius semen est simile semini lini.

Ca. cxxiiij.

Citrullus. Ysaac. in dietis particu laribus libro tercio. ca. de citrullis Sunt frigidiores et grauiores cu cumeribus: frigiditas eīm eoꝝ est in fine tercij gradus.

Operationes.

A Serapion libro aggrega toris capittulo tabera auctoritate galie ni. Citrullus frigidior est cucumere et generat chimū viscosum. ⁊ humores cru dos in venis. ⁊ accidūt ex esu eius febres antique male. neq; prouocat vrinā sicut melon B Et nocet stomacho. quare oportet qui vult vti eis vt vtatur ameos: nisi stomacho eius sit valde calidus. C Et idem auctoritate Habix. Aque citrulli ⁊ cucumeris cōfert inflāmationi bus febriū ⁊ sedat sitim. D Et laxat ventrem laxatione bona sine nocumento aliquo. ⁊ debet buliri cum zuccaro albo: et non oportet ꝙ detur habentibus natu ram duram ad mouendum nimis. quia il la aqua non habet tantam virtutem ꝙ la xat naturam duram; et si ipsa faceret mo ram in stomacho forsitan induceret labo rem ⁊ nocumentum ⁊ inflationes. E Rabi moyses: Citrullus cū eius digestio tardatur generat humores venenosos. F Ysaac in dietis particularibus libro tercio capi. de citrullis. Sunt frigidiores ⁊ grauiores ⁊ cetera. ꝓinde grossū gene rant flegma ⁊ neruositati stōachi magis nocent cucumeribus G Rursus pro pter suam duriciem et frigiditatem sunt grossorū humorum generatiui. quod cer tificatur. quia citrulli in stomacho morā facientes venenosoꝝ corruptionē subeūt humoꝝ Citrulli magis stomacho nocent medulla tm̄ eoꝝ ꝑfectiorē generat chimū.

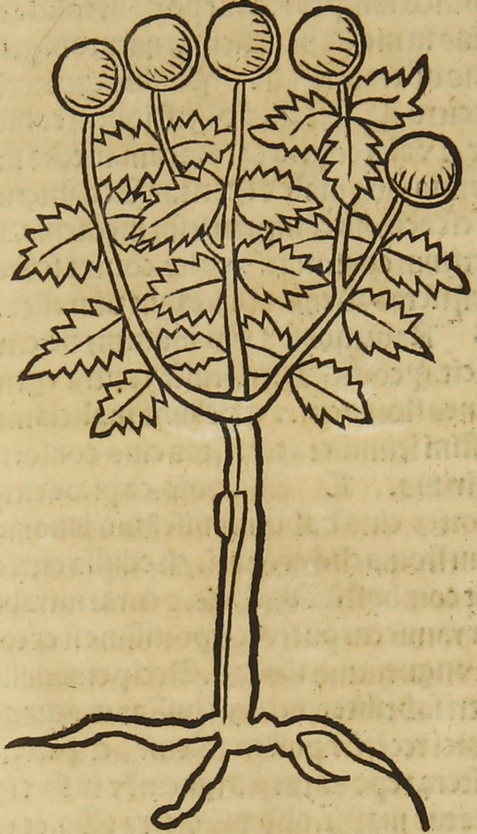

Ca.cxxv.

Citrum. Auicenna li.ij.ca. de citro
Citrum omnibus est notum. ⁊ ole
um ipsius factum ex eo ⁊ ex cortici
bus eius est forte. ⁊ factum ex flore ipsius
est debilius omni alio Cortex eius est cali
da in primo sicca in fine secundi. Et eius
caro est ca. in primo ⁊ hu. in secūdo. Qui
dam autem dixerunt ꝙ est fri. ⁊ hu. in secū
do. ⁊ eius fri. magis est. ⁊ ipius acetositas
fri. ⁊ sic. est in tertio ⁊ eius semen ca. in pri
mo sic. in secundo. Idem. Cortex eius est
temperatus in caliditate ⁊ est ca. in pmo
gradu. sic. in secundo Semen eius est ca:
cum forti siccitate. Pulpa eius fri. ⁊ hu.
Galienus. vij. sim. far. capit. de citro ſm
translationem grecam. Milia indica id
est citrum huius fructus ab omnibus no
minatur citrum. in semine quidem acida
qualitas ⁊ siccatiua dn̄antur vt secūdi sit
gradus siccatiuum ⁊ infrigidatiuum. in
cortice vero siccatiua participat comple
xione. non modicam tamen habens ace
ditatem: quo circa ⁊ siccat hic cortex secun
dum tercium gradum. non tamen est fri
gidius. sed vel commoderate vel infra.
Caro vero eius grossarum parcium est ⁊
flegmatica ⁊ frigida. Ipsa itaq; comedi
tur sicut ⁊ cortex eius esibilis est. et humi
dum quid habet acidum. de quo prius lo
cutus fui: ⁊ quidem ī eo inuenit̄ quod ve
re est semen. amarum autem. et est palam
quoniam diaforetice est ⁊ siccatiue virtu
tis in secundo fere gradu recedens a com
moderatis. ⁊ folia sunt exsiccatiue et dya
foretice virtutis: Et idem eodem li. et eo
dem capi. secundum translationem ara.
Natrox id est citrum ⁊ est pomū aque cor
tex eius non est frigidus. imo est aut equa
lis complexionis aut minus equalis par
⁊ exsiccat quantum est de virtute ⁊ cōple
xione sua exsiccatione habēte acuitatem
non paucam. Et ideo exsiccatio eius de
uenit ad secundum gradum. semen siccū
in secundo gradu. folium est eiusdem vtu
tutis exsiccatiue ⁊ r̄solutiue. Diascorides
capit. de citro: Citri non in partibus om
nibus vis vna est eadem natura vel vtus
Nam medulle eius vbi est semen acidaꝫ
potestatem ac per hoc stipticaꝫ inesse ma
nifestum est. Idem. Citrum habet semen
simile semini piroꝝ.

Operationes.

A Auicenna. libro vt supra Caro eius
inflat. ⁊ folia eius sedant inflationem. et
eius flos est subtilior eis. et ei9 acetositas
est stiptica frangens coleram rubeam.
B Et eius semen ⁊ cortex in pannis ꝓ
hibet tineas. ⁊ eius odor rectificat corru
ptionem aeris ⁊ pestilētiam. ⁊ acetositas
eius abstergit coleram rubeam. C
Et aufert pannum quod ē ex cortice eius
adustum est bonum in albaras linitum:
Et decoctio eius efficit odorem bonum
oris. Et est impinguatiua corpis. D
Et cortex eius recentis in ore odoreꝫ oris
efficit bonum. ⁊ eius decoctō similetur cū
retinetur in ore. ⁊ acetositas eius valꝫ im
petigini illinita. E Eius oleū valet

mollificationi nervorum: et nō fiat nisi ex cortice eius. et convenit paralisi. et ipsius acetositas est mala nervis. F Cōfert torture oris cum fit collirium ex acetositate eius. et removet yctericiam oculi. Eius acetositas sedat tremorem cordis calidi. Et nutritum est bonum gutturi et pulmoni. G Sed eius acetositas est mala pectori; et medulla citri cum aceto. si potatur ex ea medietas ascariati interficit sanguisugas transglutitas et educit eas. caro ipsius est mala stomacho inflativa. tarde digestionis. quare oportet ut comedatur cum almuri H Et similiter nutrita cum melle est sanior et magis recipiens digestionem: et nisi sit plurima. I Et eiusdem quidem folia confortant stomachum et viscera. et postea flos ipsius. et cortex eius ponitur in cibarijs sicut semina que pro condimento ponuntur ppter sui duriciem K Et ipsius decoctio sedat vomitū colericū. et facit appetitum. Et oportet quidez ne citrum comedatur singulariter q non misceat cibo ante se et post se. L Eius caro facit utentez se possidere colicam. et ipsius acetositas retinet ventrem. Et confert solutioni colerice: et eius semen convenit emorroidibus. et in eius semine est virtus solutiva. M Et succus acetositatis eius sedat infirmitatem sciaticam mulierum. N Seminis eius pondus ℥ ij. cum vino et chilē et aqua calida illinitū resistit venenis omnibus. et proprie scorpionis bibitum aut linitum. et eius cortex est vicinus illis. O Et idez de viribus cordis ait. q cortex eius confortat cor. et est tyriaca contra venena. et ad hoc valet acetositas eius similiter. P Dyascorides: Citrū pregnantibus fastidio laborātibus esui datū stomachum et nausea mundat. Citrum et in potione vini datum medetur querelis iecoris. Q Et aqua tritum et in sparsum humidis vulneribus adhibetur. Et permonibus ex ea singulare presidium ē. Cortici austerior natura concessa. que q̄ntum valeat Etiam de ipso odore testatur modico sumptus: Aut potioni calide diutius in mense beneficium nature digestionis operatur. R Paulus capitulo de citro: Cortex eius digestionem confortat. et valet contra cardiacam. media substantia eius male digeritur Sed interior id est acetosa competit usui medicine. appetitum confortat. et valet contra febres pestiferas Semina eius sunt diuretica. S Rabi moyses ubi loquitur de citro dicit: q cortices citri valēt contra egritudines stomachi. et expellunt maliciam intestini ieiuni. et acetositas eius confortat spiritus. T Averrois: capi. de citro: Cortex eius habet manifestum iuvamentum stomacho et epati. Medulla citri curat combustiones ignis. et curat mirabiliter ramicem puerorum. et potissime si ex ea fiat unguentum illo mō. Accipe medullaz citri subtiliter incisaz et buliat in axungia porci recēti. et postea coletur per peciam. et iterum reponatur ad ignem. et in fine misceatur mastix. olibanū et cera alba. et erit optimum unguentum citrinum. V Sed attendendum q quādo aliquod unguentum vel emplastrū fit ex citro. debet fieri ex citro bene maturo Nam fm quod dicit avicenna Diacitrum et que fiunt ex citro debent fieri ex citro sole existente in capricorno. i. a medio decembris usq ad medium Januarij.

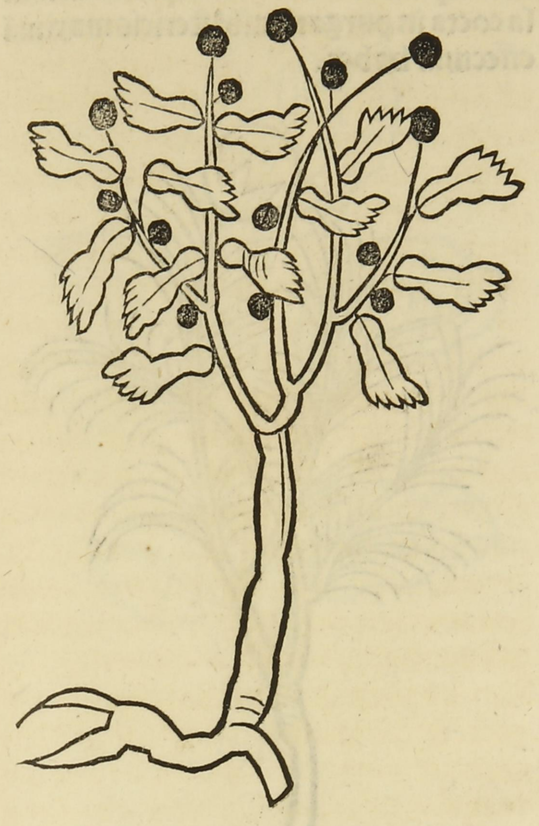

acrioris virtutis est. Nam apposita cataplasmatib9 euocat e corpe stirpes. Folia etiam eius apposita cathaplasmatibus occurrunt apostematibus. Semen eius granatum est. C Pli: Cauenda sunt eius genera pegrina. Siquidem arabicũ pestilens. afiricũ gingiuis inimicũ Marmaricũ vuluis 7 oĩm inflationibus Apulumq3 vomitus facit. stomachũ et aluum mouet. D Idem Huiusq3 tyrsus ad remedia splenis 7 inflationes manditur ex aceto conditus. Neruus eius cum mastice chya manducatus os purgat. E Item dyas: capara q̃ multi cynosbaton vel caprion appellauere ex luctantibus componitur v̓tutibus. habetq3 proijcere ac purgare. 7 extenuare. et euētare acredines simulq3 adducere 7 constringere. Est enim stiptica: Ideoq3 sthirosi splenis super omnia iuuat medicamina sicut videlicet iam dictum est supra.

Ca. cxxvj.

Cinosbatum. i. aiglentricum: Dyascorides. multi vocant ciricanta Et est arbor nimium spinosa cum radice alta. 7 in plurimas partes diuisa. Fructum habet mirte similem sed paulo maiorem. rubeum exterius cũ venerit ad maturitatem. ac deintus lanam asprimã Semen eius siccum sine lana. Plinius li: xiij. In egipto ē caparis frutex firmioris ligni semiſ... ac cibi vulgati. caule quoq3 vna plurimũq3 decerpto. Idem li. xxiiij: Cinobaton q̃ alij cinobaston alij neurosbaston vocant. habet foliũ hōis vestigio simile. fert vuã nigrã: in cui9 acino habet̄ neru9. vñ 7 neruus passus dr̄. Alia ē caparim: q̃ medici cynosbaton appellauerũt.

Operationes.

A Dyas. Cynosbatũ ventrem stringit quia v̓tutis est coherentis. medet̄ etiam in cibo 7 potu datum. sanatq3 fluores ac femineum fluxũ. B Eius vo radix

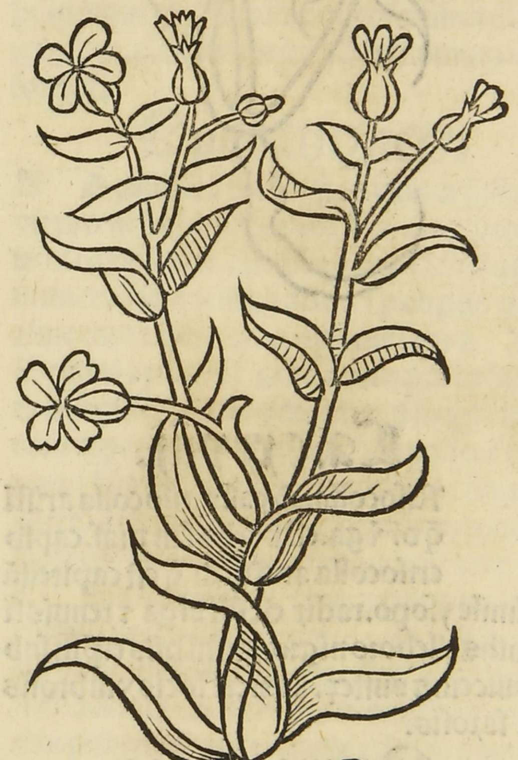

Ca.c xxvij.

Rispula dicitur herba cācri in vn guento marciatō ponit̄ in antido tario galieni minori. Et est herba alba minuta hn̄s folia crispa. virtus eius est calida ꝛ sicca.

Operationes.

A Medet̄ dolores ꝛ egritudines frigi das Est mala stomacho ꝛ opilat cito ꝛ in ducit stuporem.

Ca.c xxviij.

Risocolla. Dyas. Crisocolla aristi q̄ dr̄ vga: est herba s̄m dias. caplo crisocolla aristin in q̄ est capitellū simile ysopo. radix est illi aspa ꝛ tenuis si milis elleboro nigro. gustū hn̄s cipssi sub dulcem ꝛ auster. Nascit̄ locis vmbrosis ꝛ saxosis.

Operationes.

A Dyascorides. Uirtus est ei terman tica ꝛ stiptica. Radix eius peripleumoni acis apta est. B Accipit̄ vo in mul sa cocta in purgationibꝰ stericis maximū effectum habet:

Ca.c xxix.

Risogonium est dictū semen aure um: vel coma aurea: Est em̄ criso goninm s̄m dyas. herba cuius vir ga est recta ꝛ alba: folia hn̄s angusta in circuitu sicut abrotanum. ꝛ comā in sum mo ꝛ in gyro aurosam. in qua ē capitellū obrotundum. radix eius tenuis est. nasci tur in locis asperis:

Operationes.

A Dyas. Coma eius bibita cum vino dissurijs ꝛ morsibus venenatis salutare presidium est B Sciaticis ꝛ cōqua ssationibus medetur. menstruis imperat C Coagulatum sanguinem ventris et vesice soluit vino aut oximelle bibita ca tarrum abstinet. ʒ. j. cum vino albo appo si ta rebus tutas e s a tinea seruat

Ca. cxxx.

Colubrina. Dyas. caplo de dragō tea id est colubrina. Dragontea si ue vt alij asclepias. folia habet aa ron similia. sed plura 7 minora cuius vḡa vel hasta duobus cubitis est longa. 7 ipa varia similis serpenti. liuores id est macu las purpureas habēs solidas vt digitus in qua semen est simile botruo. primo co loris viridis. post maturitatem vo color est ei similis croco. 7 est gustu mordax. ra dix eius bulli habet rotunditatem similē aaron cum corio tenui. Nascit̄ vmbrosis locis 7 ortis. Sera. li. aggre. capi. luff. id est dragontea siue colubrina. Et ē maior 7 minor. Ubi sciendum q maior est q̄ vo catur serpentaria. et illa est habens folia crispa que ponit̄ hic. sz minor est illa q̄ vo catur aaron. 7 est illa habens folia plana Pro qua lege caplm aaron 7 est tercium in ordine Galienus. vj. sim. far. caplo de serpentaria. Substantia radicis eius sub tilior est substantia radicis aaron. 7 in sa pore eius est acuitas 7 amaritudo et stip ticitas pauca. Et virtus eius est ca. 7 sic. in primo gradu. Jo. mesue capit. de luff. Luff est planta que dicitur collum draco nis. 7 ex ea est alia planta habēs folia pla na. alia crispa. et radix plana est exterius ad nigredinem attinens. Interius vero est alba. crispa vo exterius cineritia. In terius alba ad citrinitatem declinans. et super vtriusq3 radicem eleuantur stipites habentes maculas in modum serpentis Melior ps tocius plante est radix. et meli or radix est grossa 7 completa et orta in lo cis liberis. Et melius tempus collectōis eius est ver. 7 principium estatis. 7 crispa calidior est plana. Plana ca. in primo cri spa in secundo. Galienus dixit Plana ca lida est in principio secūdi. crispa in fine 7 verius est. 7 in vtraq3 est caliditas 7 acu itas quasi posita in superficie cum substā tia terrea. sed in plana substantia terrea ē vincens plus. 7 vtraq3 est abstersiua. inci siua. penetratiua. aperitiua. subtiliatiua humorum grossorum 7 viscosorum adhe rencium. Crispa autem ad hec omnia est fortior.

Operationes.

A Dyascorides. Semen eius exp̄ssum virtutem habet in succo. Nam addito si bi oleo dolorem aurium compescit Lane inunctus in naribus addit9 polipos ma xime curat. 7 cancros optime sanat B Seminis eius. xxx. grana cum pusca bibi ta caligines oculoꝝ emēdat. Flores eius cum ceperint maturescere si a muliere p̄g nanti fuerint odorati. aborsum faciunt. Uirtus est radicis eius ca. vnde ortonoy cis more electuarij accepta medicatur C Tussientibus 7 catarꝛ h̄ntibus ma ximum prestant effectum. D Thora cis tumores curat nō reuersure s maxime si assa aut cocta accepta fuerit. sicca tūsa 7 in puluerem ducta melle addito omnia similiter facere potest. E Diuretica est. vētrem stimulāt cum vino bibita. vul nera sordida fagedenica cum bryonia al

ba et melle purgat. F Et cicatrices curare facit. ex qua collíria ad pustlas necessarie fiunt. aborsum facit. G Imposita dicitur ꝙ si quis ex ea radice se tin[x]erit tutus ab incursu serpentum seruat. Aceto mixta maculas limpidat. H Johānes mesue. Solutō e educit flegma subtile ⁊ grossum Et mundificat ⁊ confortat renes. ⁊ prouocat vrinam. ⁊ excitat coitum. Et est ex rbus mundificantibus pectus ⁊ pulmones I Et confert eis super quibus timet frequētia anhelitus. vl' asmaticis. ꝓpter exuberantiam humorum viscosorum in eis. ⁊ ꝓpe lohoc ex succo ei⁹ cum melle. ⁊ rob. ⁊ qñqȝ administrat cum ouis ⁊ valet similiter. K Et dixit democritus Juuamentum vtriusqȝ speciei eius magnū est emorroidaꝝ doloribus ⁊ ventositatibus eoꝝ ẜm omēȝ modum administratōnis ipius ⁊ sumptum ⁊ emplastratum. ⁊ nos experti sumus. Et experti iuuamēti est sup humore crudo qui est in stomacho ⁊ inibus. L Et dixit galienus resoluit duricies et apostemata dura splenis ⁊ alioꝝ menbroꝝ. ⁊ ꝯuenit vlceribus fraudulentis ⁊ fistulis. et consumit additiones carnium in naribus. M Et prohibet fieri in eis corrosionem ⁊ cācrum. Succus autem eius distillat in aurem cum melle ⁊ cōuenit tinnitui ⁊ surditati ⁊ dolori aurium ⁊ abstergit ipius sordicies ⁊ exsiccat vlcera eius. vtraqȝ eius species est ex rebus que mundificāt faciem. N Et auferunt feditatem cutis ⁊ delēt pannum ⁊ lentigines ⁊ morseam proprie cum melle ⁊ fiat emplastrum ex ea cū melle ⁊ stercore capraꝝ sup podagram ⁊ concussionē neruoꝝ O Et ꝯuenit eoꝝ doloribus ⁊ suppositio facta ex eo educit mēstrua. ⁊ facit aborsum. et dr̄ ꝙ fugat serpētes ⁊ vermes venenosos.

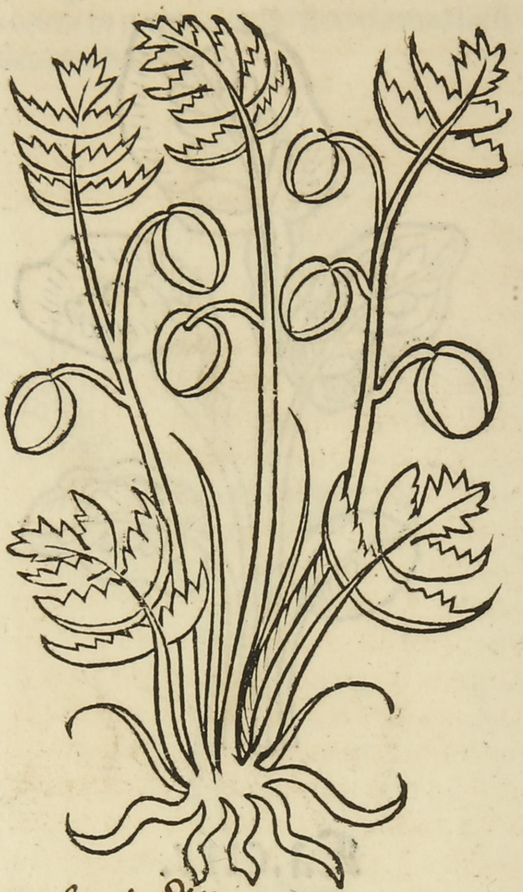

coloquintida

Ca. c xxxj.

Coloquintida. Jo. mesue. capi. de coloquintida. Coloquintida quā perses vocant cucurbitam deserti que nascitur in planta quam etiam fel terre vocant. eo ꝙ in toto ambitu ortus eius interficit herbas. Et est quasi venenū eis vnde vocant eam arabes necem plantaꝝ Et eius folia sunt āpla pilosa. ⁊ extenduntur rami eius sup faciem terre sicut extenditur cucurbita in terra super quam iacet duoꝝ est modoꝝ masculus et femina. Et ex eis masculus est sup quem nascit. sicut lanugo. ⁊ est grauis cum duricie ⁊ asperitate attinens nigredini. Et laudat ex eis femina. ⁊ ꝓpe habens proprietates bonas vt sit coloquintida grossa. ⁊ quāto grossior ⁊ leuior tāto melior. ⁊ sit alba laxa leuis ⁊ complete maturitatis. cuius pars eius interior est pulposa laxa ⁊ alba ⁊ leuis ve

hementis albedinis. verum que nō est cō pleta in maturitate mala est cōtristat enī suscipientem illam et ventositatem cū difficultate facit ⁊ soluit sup habundanter. ⁊ solutione educit sanguinem Et fortasse interficit: et cum sigillatur ex toto germine plante vt nascatur coloquintida vna ⁊ illa pernitiosa ⁊ mala ymo est venenū. ⁊ cū in tota regione non est nisi plāta ei⁹ vna per se nascens est mala Et que nascitur in terris fortibus ⁊ puluerulentis: aut iuxta loca reptilium. aut in locis termarū coloquintidas facit minores. et sunt similiter male. que autem nascitur in terris laxis ⁊ arenosis ⁊ liberis est illa que eligitur. Et cū extrahitur pulpa eius ipa debilitat eam. Tempus autem collectionis eius est Autumnus. ⁊ proprie dum iam citrinescit. et remouetur ab ea viriditas. ca. est ⁊ sic. cōplexionis in tercio. Et est composita ex ꝑtibus igneis ⁊ terreis adustis: ⁊ est solutiua attractiua superfluitatum. Attractiua est ⁊ a remotis multum. ⁊ est resolutiua incisiua abstersiua. Quatuor sunt que debent corrigi in ipa. Nocet enim cordi stomacho ⁊ epati: ⁊ est cōturbatiua. subuersiua viscerum. faciens operationes difficiles. ⁊ aperit orificia venarum apertōne sanguinem fluere faciente. Et operatur id vehementius q̄ aloes. ⁊ excoriat vias: Emendatur enim primum ⁊ secundū nocumentum ex ea miscendo ei ex medicinis cordialibus ⁊ stomaticis et epaticis que meliorare possunt conditionē eius sicut additur ei mastix proprie ⁊ gallia et similia. Et emendatur tercium ⁊ quartum nocumentum eius cum rebus acquirētibus ei viscositatem. ⁊ glutinositatem: ⁊ remouentibus ab ea serositatem. ⁊ cito eam lubricare facientibus sicut est dragantum proprie. ⁊ bdellium ⁊ gummi ⁊ mastix et similia. Et dicit galienus fiunt autem ex ea et laudano partes sumendo equales post fricationem eius cum oleo rosarum pillule. ⁊ sunt bone ⁊ sane ad ea que oportet. Modus rectificationis eius secundū ꝙ narrauit filius serapiōis. Infundatur pulpa eius in aqua mellis ⁊ proprie decoctionis mire ⁊ exsiccetur post illud ⁊ teratur vltima contritione et administratur cum aqua mellis predicta. Modus rectificationis eius ex inuentione nostra. Incidatur in minutissimas partes cum incisorio: ⁊ inuoluatur subtili inuolutione cū glutine draganti: aut bdellij. ⁊ exsiccetur ⁊ conteratur post illud vltima contritōe ⁊ fiant trocisci cum pauco mastice resoluto in oleo rosarum vel laudano. vel cum aqua mellis. Hec enim ars facit illaȝ sine molestia: Et scias ꝙ de decoctione rem completam sustinet. Et dicit filius gezar non oportet vt multum teratur. Vltima enim puluerisatio excoriat vias et venas Et dicit filius Serapionis. Oportet vt perueniatur ad vltimum puluerisationis eius aliter enim vlceraret viscera. Et mihi videtur ꝙ vltima puluerizata frāgitur virtus a permixtione adiunctorum ei. et pertransit loca viscerum absq; impressione nocumentorum in ipsis. Et forte in ea in qua non exquisite fit illud. pars tamen sensata adherens in villis et inuolutionibus eorum apostemat ⁊ vlcerat. expelluntur autem nocumenta ipius a corpore accipiendo aquaȝ passularum. cum oleo de amigdalis vel oleo nucum aut aqua mellis cum oleis predictis.

Operationes.

A Johannes Mesue. Solutione educit flegma. ⁊ humores viscosos attrahēs ipos a profunditate menbroꝝ B Et dicit Humay. Solutione etiam educit coleram citrinam. et eius operatio extenditur ad neruorum iuncturas: C Et dicit dyascorides: Non efficit operationes in materijs que sunt in vijs de quibus sit curandum et in materijs que sunt in profundis locis distantibus. D Et ei⁹ posse magnū ē in mūdificatōe cerebri ⁊ neruoꝝ lacertoꝝ pulmōis ⁊ pectoris

Et est medicina magna egritudinū corū
sicut est dolor capitis antiqui. ⁊ dolor cra
nei. ⁊ emigranea difficilis. epilentia et a
poplexia. E Et ꝯuenit egritudines
neruorum omnibus ⁊ vertigini ⁊ descēsui
aque ad oculos: ⁊ est res magni iuuamen
ti ad asma: ⁊ antiquā tussim. ⁊ ad dilata
tionem anhelitus F Et est eius opa
tio virtuosa ad dolorem iuncturarum. et
podagram frigidam ⁊ sciaticā proprie
secundū omnem modum administratōis
eius: ⁊ in cristeribus ⁊ collirijs. G
Et confert colice flegmatice et inflatiue
iuuamentum ultimū. ⁊ idropisi. Et si sup
ponatur in matrice occidit fetum: H
Et si ex eo cum aceto forti fricetur morsea
sanat eam. ⁊ similiter lepram ⁊ elephanti
am. I Et si euacuetur q̄ est in testa
eius ⁊ impleatur oleo ⁊ buliat in cinere. ⁊
inungātur capilli denigrat eos ⁊ tardat
caniciem et prohibet casum eoꝝ. K
Et si distilletur de ea in aurē sanat dolorē
eius. ⁊ conuenit tonitui in ea. Et si imple
atur in aceto forti ⁊ colluat̄ ex eo os post
bullitionem ipsius sanat dolorem dentis
L Sera. auct. galieni. Sapor eius est
amarus fortis amaritudinis ⁊ quādo su
mitur non facit opationem malam neq̄
periculosam qm̄ velociter egreditur.
M Et quando ponit̄ in cristeribus cō
uenit sciatice ⁊ palisi ⁊ colice. ⁊ laxat fleg
ma ⁊ humores crudos. ⁊ quādoq̄ sangui
nem. Et quando fit cū ea nascale occidit
fetum. et prouocat menstrua. N Et
quando ipsa cauat̄ et extrahuntur interi
ora eius. deinde inuoluit̄ circa ipa lutum
et ponitur in ipsa acetum: et calefit super
ignem. ⁊ fit cum aceto oris collutio et au
fert dolorem dentium. Et fit suppositoriū
cum pulpa eius ⁊ laxat ventrem. Et dum
color eius est viridis ⁊ ipa est recens et ex
trahitur succus eius et fricatur sup sciati
cam est iuuatiua valde. O Dyasco
rides: Virtus est ipsi purgatoria obulo
vno accepto cū mulsa mixto nitro et mir
ra ⁊ melle cocto in modum catapucie bn̄
purgat. ipse vero pile sicce tunse et mixte
⁊ cristere adhibite sciaticis medicantur.
Paraliticis similiter prestolant̄. Flegma
⁊ coleram deponunt. menstruis imperāt
Aborsum faciūt. dolorē dentium tollūt.
P Collirria ex inde fiunt. que supposita
ventrem deponūt Viridis autem succus
perunctus sciaticos curat.

Ca. cxxxij.

Onsolida. cap. de simphito Sim
phitum id est consolida Et est ma
ior ⁊ minor. De consolida minori
in sequenti capittulo tractabitur Maior
consolida nascitur in locis asperis. vͣgas
habens similes origano ⁊ tenues. et capi
ta sicut thimum. virge lignose ⁊ odorate
⁊ dulces in gustu. ⁊ radix est illi lōga ⁊ ob
rusa. grossitudinem digiti habens.
Est aliud simphitū quod pictenū vocat̄.

hastam habet asperam ⁊ longã. duobus cubitis angulosam. abintus inanis est in qua sunt folia aspera ⁊ angusta ⁊ oblõga sicut buglossa. Habet etiam ipa hasta angulos in quibus folia nascunt. flores sunt illi mellini semen habet sup hastam sicut flõmos. Hasta ⁊ frutex habent pulueri simile quod cum carni applicatũ fuerit pruriginem facit. Radix est ei colore nigra. q̃ cum fracta fuerit alba apparet et muscilaginosa. ⁊ ista est consolida maior.

Operationes.

A Radix consolide maioris trita et bibita emoptoicis medet. Conquassatões reficit. Tumores spargit. B Cũ folijs cathaplasmatibus adhibita omnia similiter facere potest. C Vulnerib⁹ paracolesim facit carnes incisas frustis in cacabo missas in se glutinare facit.

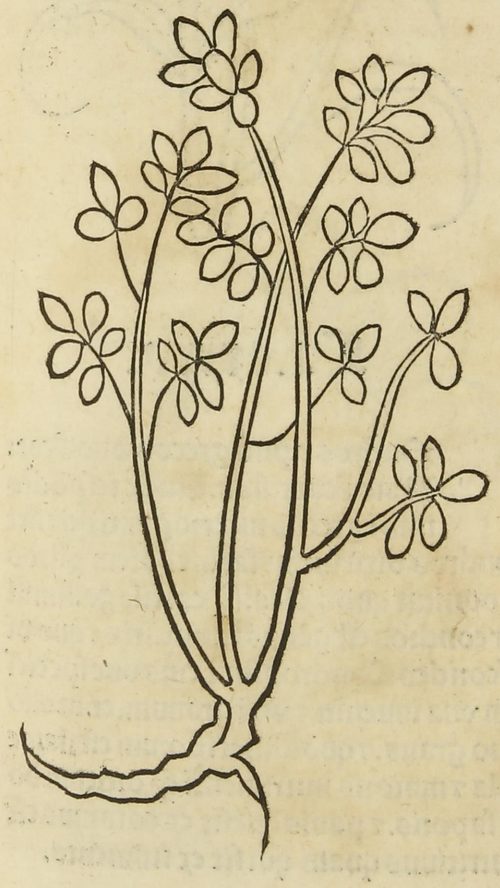

Ca. cxxxiij.

Consolida minor. Gal. viij. simplicium far. capi. Simphitum scdm translationem grecaz Inquit. Cõsolida minor ex ꝯtrarijs constat ṽtutibus Habet em̃ quid abstersiuum quo ꝯtentũ in torace ⁊ pulmone pus expurgare natũ est. Habet autem qd ⁊ cõgregatiuũ quo ad sanguinis eductiones iuuat. Et continet vltra hoc humiditatem q̃ndã calidã non immoderate. ꝓpter q̃ ⁊ dulce apparet gustãtibus ⁊ delectabile odoratum.

Operationes.

A Insiticulosum est cum masticat. Et asperitates in arteria sanat Secundũ mixtionem vero que ex oĩbus p̃dictis ṽtutibus simul ⁊ dyaforare sufficiens est. Et colligere ⁊ constringere corpus. B Et propterea intestinalibus hernijs apponitur ⁊ ad euulsionem ⁊ scissiones cum oximelle bibitur. Quicũq3 vero ad dissinteriam ⁊ fluxum rubeum coquentes in vino dant. vt siccante ⁊ congregante vtunt Et quicũq3 ad nefretica vt purgãte ⁊ madente C Simphitum aliud magnũ simile est virtuti predicti. non tamẽ gustu dulce. neq3 odoriferum olfacientibus apparet. sed ſm hoc abscedit a predicto Secundum vero q̃ viscositatem quandam ⁊ mordacitatem hab3 quodãmodo similiter existit. Vtunt autem eo in omnibus quibuscunq3 ⁊ prius dicto. D Dyascorides. Consolida minor elixa in mulsa pulmonem purgat. reijcientibus sanguinem ⁊ nefreticis cum aqua medet Radix cum vino cocta ⁊ bibita fluxum mulieris stringit. ⁊ dissintericis opitulat. cum oximelle data conquassationes ⁊ dolores lateris saluberrime curat Masticata amputat sitim. Aspredinem faucium mitigat vulneri recenti paracolesim facit E Consolida secundum Pliniũ auctoritate vel opinione multoꝝ diuino miraculo curat ⁊ rumpit antracẽ intra duos lapides trita.

Ca.cxxxiiij.

Onsolida rubea siue Bistorta: et est herba similis pentaphilon nisi quia habet septē folia vtrimqȝ pilosa. ⁊ ideo vocaᷓ eptaphilō cuius radix est rubea ⁊ tortuosa similis galange ſȝ nō hȝ acumē. flos eiꝰ aurosus. ⁊ ipa iudicaᷓ. fri. ⁊ sic. in. iij. ḡdu Sȝ notandū ꝙ est spēs bistorte hn̄s folia similia lappatio acuto nisi quia color folioꝝ ex vno latere est celestis. ⁊ ex alio viridis flos eius rubeus ⁊ radix rubea q̄ ab aliqbꝰ vocaᷓ bardana minor ⁊ ab aliqbus lappa minor. Uirtus eiꝰ in oībus sicut v̉tus ꝓme spēi ſȝ remissior.

Operationes.

A Cōsolida rubea siue bistorta hȝ v̉tutem ꝯsolidandi ⁊ ꝯfortandi ꝯceptū B Cōtra dissuriā deᷓ puluis bistorte cum succo plātaginis. ad ꝯstrīgendū mēstrua fiat fomentū ex aq̄ pluuiali decoctōis pulueris eiꝰ. vel ex duabꝰ ꝑtibus eius. et vna spice. fiat puluis q̄ aspgatur sup̄ ventrem ip̄o prius melle calido emplastrato. ⁊ iuuat ꝯceptum: C Ad ꝯceptū iuuādū fiat emplm ex puluere eius ⁊ alijs spēbus aromaticis. Puluis eiꝰ vulnera ꝯsolidat D Cōtra vomitū ex debilitate ⁊ furore colere puluis eius ꝯficiaᷓ cū albumīe oui ⁊ coquaᷓ sup tegulā et deᷓ pacienti. E Gal'. Radix eius ē abstersiua ⁊ vriuatiua ⁊ calide ꝯplexionis

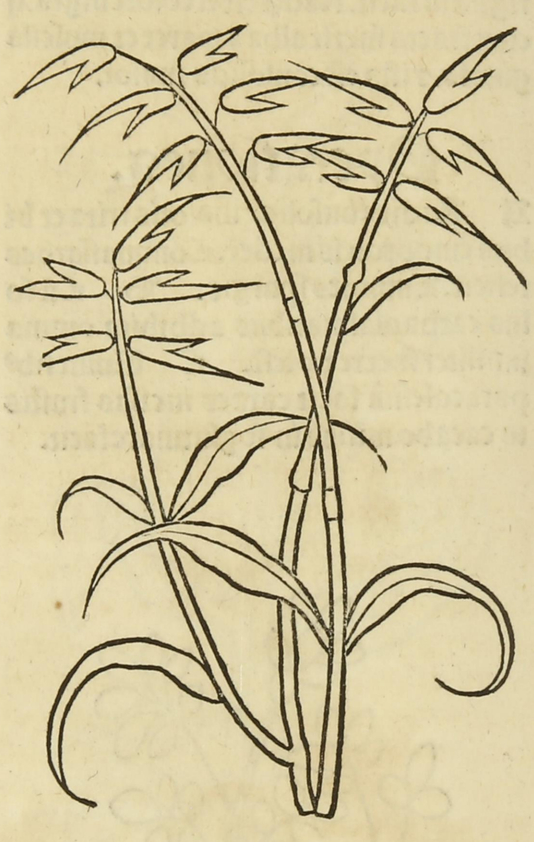

Ca.cxxxv.

Ondros apud grecos duo ſcat: Nam ſcat risum. Unde respōdēs mihi grecus interroganti q̄d esset condros dixit furfur farine. Item ꝯdros exponitur quod est aliq̄ cartilago. similiter condros est genus frumenti de quo diascorides Condros sunt eius due species In vna inuenitur vnū granum: et in alio duo grana. ⁊ quodlibet ip̄orum est stamerula ⁊ maioris nutrimenti ꝙ̄ ordeum boni saporis: ⁊ panis qui fit ex eo minus est nutritiuus quam qui fit ex frumento.

Et species in qua reperiuntur duo grana est plus nutritiua q̄ risum: et magis ꝯstrictiua ventris et melior stomacho.

Operationes.

A Gal. li. primo de alimētis caplo de condro. Genus frumenti est condros sufficienter nutritiuū viscosum hn̄s chimū Hoc vocat̄ in libris de arabico trāslatis cādarusiū et apd̄ aui. cādaros et candarusio. etc. B Gal. viij. sim. far. ca. condros Est q̄dē optim⁹ cib⁹ sicut et triticū. sȝ nō ē p̄ntis negocij de cibo determinare vt farmacū vo emplastice est virtutis ꝯplexōis vo sil'is est frumēto. pl⁹ illo viscosior et nutritior. est plus illo siccatiuū. ꝓpter ꝯmixtionem siccantiū farmacorum. C Dyasco. Condros cōstrictiua est. qn̄ ip̄m coquitur cū aceto: et fit linitio cum eo. et eradicat scabiē vlcerosaȝ. et eradicat vngues scissos. D Et curat fistulas q̄ sunt in lacrimali: et qn̄ admiuistrat̄ in principio eaȝ et fit ex decoctione eius clistere. Et est iuuatiuū vlceribus intestinoȝ.

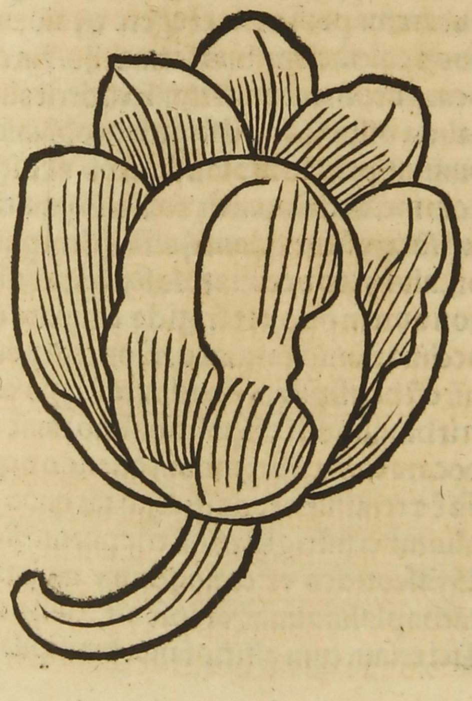

Ca. cxxxvj.

Ondes. Sera. li. aggre. ca. cōdes auctoritate galieni Illud quod ex eo administratur est radix ipsius: virtus est calida et sicca in q̄rto gradu. vn̄ ista medicina vtuntur lauatores lane. ad faciendum lanam lenem et pulchram qn̄ fumigant ip̄am cum ea. et est nota: radix eius est acuta. et in forma sua longa et rotūda. Diascorides vocatur ip̄am strucium a macro obstrucium: quod quidam radicem ellebori albi putāt. eo q̄ sternutamēta mouet vt ipsum. licet falso: pro quo macer sternutamentum puluis per se mouet eius naribus iniectus vereno non segnius albo id est elleboro. Galien⁹. viij. sim. far. caplo de strutio. s̄m translationeȝ grecam. Strucij radice maxime vtunt̄ acri q̄dem existente secundum gustum ca: et sic: s̄m ꝯplexionem ex quarto fere gradu.

Operationes.

A Dyas. Epaticis tussientibus et ortonoicis medent̄. Morbo regio vtiliter adhibentur cū lacte naribus infuse. cū melle coclearium vnū acceptum ventrem mollit: cum panacis et capparis radicibus accepte et bibite calculos vesice frangunt et excludunt. Sclirosim splenis spargunt B Condes matrici appositum mēstruis imperat: aborsum facit. cum polenta et aceto positum lepram tollit. C Pustulas cum farina ordei impositum limpidat. Collirijs mixtum caligines oculis detergit. Medicaminibus necessarie miscetur. D Tritum sternutamenta ꝓuocat: cum melle tritum et in naribus missuȝ caput purgat. E Sera: De ꝓpetate radicis eius est si accipiatur q̄ abscindit flegma: et melancoliam grossam et r̄soluit ventositates. F Galie. Radix eius est abstersiua et vrinatiua. mouet sternutationes similiter alijs quecunq̄ȝ amara sunt gustu et ca. ꝯplexiōis. Itē dyas. facit se motum capitulū de elleboro a condisi.

Nam condisi vocat structium aiens capitalo de strucio. Lanarij vtuntur ad fumigium lane eo q limpidat lanaz. Radices sunt rotunde et oblonge que si bibite fuerint diuretice sunt et calide. S Plinius libro. xxiiij. Condes siue struthium. id est herba lanaria ouibus data ieiunis: facit abundantiam lactis. P Platearius Strucios id est agrestis cauliculus ca. et sic. in secundo gradu. Succus ac semina foliaqz competunt vsui medicine. Cum inuenitur receptio cauliculi semen caulis agrestis debet poni. Cum autem ipsa folia debent poni. I Succus ita debz preparari Folia conterantur et succus expressus ad solem desiccetur. per biennium durat. folia viridia poni debent in medicinis et in vnguentis. Uirtutem habet dissoluendi et extenuandi et diureticam.

Ca. cxxxvij.

Coriandrum. Palladius libro. iiij. Coriandrum a mense Marcio seritur vsqz in Octobrem. amatqz terram pinguem. sed et macro solo nascitur. et eius semen quod vetustius fuerit melius putatur humore delectatur et satum bene cum olere quocunqz nascitur. Serapion libro aggre. ca. dyabora id est coriandrum auctoritate galieni. Substantia eius est terrea subtilis. et est cum hoc in eo aquositas tepide virtutis non pauce quantitatis et in sapore eius secundum plurimum est amaritudo. Et virtus eius est que abstergit et resoluit. Galienus. vij. sim. far. capitulo de coriandro. Uirtus eius prima est virtus calida. Unde dyas. Infrigidatiuam dicit hanc herbam non recte: composita autem est ex contrarijs virtutibus multum quidem habens amare substantie. q indicat q subtilium partium est et terrestris. non modicum autem habens et aquose humiditatis vel tepide secundum virtutem. habz autem stipticitatem non modicam in quibus omnibus operatur quidez varie omnia quecunqz dyas. scripsit. sed puto sic existere sicut si mox secundum principia plagatis vel qualitercunqz percussis in aliqua particula tumor liuidus vel niger fieret. frigida putaretur passio esse et egere dyaforantibus et calefacientibus farmacijs. Secundum eundem puto modum. si transcenderit aliquando calida dispositio ad frigidam obliuiscendum est prioris. nominandum vero alio secundo nomine. Uel si nomen volueris permutare sed facere sicut quidam qui alia quidem principij. alia vero declinationis scribunt auxilia: non autem oportet frigida estimare esse declinationis farmaca. Concedendum enim est herisipilam nominare si quis voluerit huiusmodi dispositionem non tamen ca. vocare eam permittendum quando depressa est et remissa: nequaquam ergo tunc quod auxiliatur ei infrigidatiuum esse putemus sicut Dyascorides vt coriandrum quoniam cathaplasmatum (vt ipse ait) cum pane Uel etiam cum alfitis sanat herisipilam.

certum est herisipilam que vtiqȝ inflāmatiua est nunqȝ sanabit cum pane coriādꝛ sed per id quod infrigidat. Jam ꝓpterea ⁊ nos in anterioꝛibus sermonibus quando cum determinata experientia ꝓbare cuiuslibet farmaci virtutē postulabamus simplicem enim vt possibile est maxime potionem eligere cōsulebamus. plurimi autem medicoꝝ neqȝ quecunqȝ plurime egritudinum mox a principio inuadunt composita noscunt. neqȝ quoniaȝ alia passio est herisipila certa: alia vero vocatur ab omnibus nobis iam consuete: ⁊ ab antiquis flegmon: alia autem in medio q̄m multe Hec quidem ⁊ vt vtiqȝ dicat quis herisipila flegmosa. Hec auteȝ velut flegmones quidem herisipilatos inuenies. aut velut flegmones aliquando ⁊ neutrū predominans. At vero et ydemascosus quando apparet sicut ⁊ herisipilas. sicut et alius sclirosus. Unde de cōpositis omnibus non modica haberetur multitudo latius vero in quibusdaȝ alijs dictum est de his: Et in libris terapentice methodi dicetur. ⁊ nunc est de eis necessarium memorari ꝙ certam herisipilam nunꝙ̄ predictum sanabit cathaplasma. voco autē certam. quando a coleꝛica humiditate repleta fuerit particula: quoniam autē longe ab infrigidando est coꝛiandrum. licet tibi ex his que scripsit dyascoꝛides addiscere: Scrofulas enim ait dissoluere. quoniam nullū ꝗ̄t infrigidantium farmacoꝝ sufficit dissoluere scrofulas: neqȝ eñ puto diascoꝛidem dubitare multa quidem scribentem scrofularum sanatiua. oīa vero concoꝛdantia et calida complexionibus ⁊ dyafoꝛetica oꝑationibus existere.

Operationes.

A Dyasco. ca. coꝛion id est coꝛiandrū omnibus est notum. Uirtus eius est frigidum tritum ⁊ in cathaplasmatibus redactum cum polenta. ⁊ pane triticeo mixtū ⁊ impositum Jgnem sacrum extinguit. B Tumoꝛes igneos tollit melle addito ⁊ vuapassa impositum epimetidas et tumoꝛem testium ⁊ carbunculos curat. ⁊ collectiōes compescit. cum faba frixa mixtum scrofulis ⁊ pustulis prestat effectum C Semen eius bibitum cum dulcoꝛe lumbricos extinguit: genitalia i. semina viri decrescere facit Nam si multum acceptum fuerit semen sensus hominis hebetescit. aut citius infert necem. Unde non debet quisquam vsum eius frequentare. D Succus eius aceto mixtus. aut spume argenti ⁊ ceruse ⁊ vino. omnes pustulas ⁊ caligines ebulientes extinguet Hic succus viscide est virtutis restringit et refrigerat. Et ideo pꝛopꝛie ad ignē sacrum facit. sicut ⁊ folia eius cum succo maligranati. ⁊ oleo in potiōe permixtum animalia intraneis permixta ignita persequit̄. E Semen eius ex aqua potatum solutionem ventris abstringit. mirum est q̄d xenocrates tradit si vnum seminis granū femina biberit vno die ei menstrua contineri si duo ⁊ totideȝ iam diebus quot grana sumpserit. F Serapion. Coꝛiandrum distillatur in oculum. ⁊ confert doloꝛi eius magno cum lacte mulieris. Et fit emplastrum cum eo ⁊ abscindit humores descendentes ad oculum. G Et idem auctoꝛitate aben mesuay Quando toꝛrescit semen coꝛiandri stringit ventreȝ Et abscindit fluxum sanguinis. qui est ab interioꝛibus. ⁊ bibuntur de eo duo aurei cum. iij. ℥. et dimidia succi plantaginis siue eo ꝙ buliat. Et si est fluxus sanguinis ab interioꝛibus mēbris curatur si ponat̄ supra locum fluxus. H Et idem auctoꝛitate albugeric. Coꝛiandꝛum est frigidum nartoticum inducēs sincopim ⁊ stupoꝛem. ⁊ est toxicum. quoniam odoꝛatuȝ congelat. ⁊ pꝛohibet fumositates ascēdere ad caput. Et ideo confert sode et ebrietati. Et abscindit fluxū sanguinis. ⁊ stringit ventrem J Et idem auctoꝛitate Allexandri Coꝛiandrum pꝛohibet fumositates ascendere ad caput ⁊ ad cerebꝛ.

Et propter hoc ponitur in cibis epilenticorum. quando cause epilentie sunt vapores ascendentes a stomacho. K Et idem auct. acauzi quando coriandrũ sic cum infunditur in aqua eius cum zuccaro abscindit virge erectionem ꝛ desiccat spma. L Et idem auct. rasis. Si bibatur. ℨ. iiij. de succo eius recenti occidit. ꝛ abscindit fluxũ sanguinis a naribus quãdo odoratur. M Et idem auct. Humay in libro ꝑmutationis dixit ꝙ pillule galieni sunt ei cõtrarie. Dias. vero ꝓdixit ei cum. s. galienus dixit ꝙ coriandrũ declinat ad caliditatem qm̃ manifestũ est ipm esse virtutis frigide. Et ex dicto suo qñ sumitur succus eius occidit. N Et idẽ auc. habix. Coriandrum recens est mortificatiuũ. cõgelatiuũ. et si hõ vtit̃ eo multum. Vel potum aque eius est toxicum. ꝛ si ponatur aq̃ eius cũ aliqua ex alijs herbis ꝛ qñ cũ aqua eius liniunt̃ apostemata sanguinea aut colerica ꝓfert ꝛ extinguit eoꝝ inflãmationes. Omnia ꝓdicta etiam sunt de mẽte Auicẽne. li. ij. ca. de coriandro.

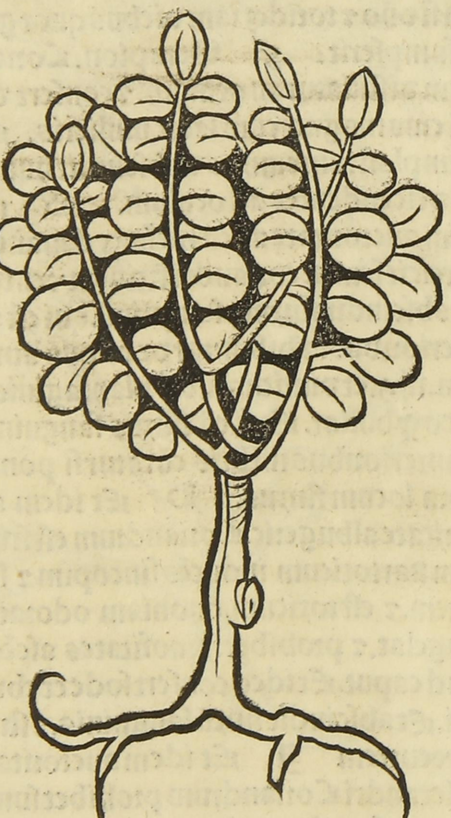

Ca. cxxxviij.

Cornea arbor siue cranea. Dyascorides. capi. Cornea semẽ et fructũ habet similem oliue. sed paulo oblongius ꝛ viride. Et vocat̃ grece carmu. quod cum maturatum fuerit obrusum hꝫ colorem bonũ in se habens saporem. stipticum est. ꝛ ideo dissolutionem ventris ꝛ dissintericos curat. ꝛ cum in dulcore positum fuerit manducari potest quomodo oliue condiuntur cum sale. fri. est ꝛ sic.

Operationes.

A Dyas. Huius folia cum ligno suo in foco missa sudationem reddunt que illinita zernas optime sanat. B Galienus. ij. de cibis. capi. de cibis siluestribus Cornu vero ꝛ bati ꝛ glandes ꝛ ceteri fructus siluestres modicum nutritionis hñt cachochimi sunt ꝛ mali stomacho ꝛ indelectabilissimi. porcorum vero esca existentes nõ domesticoꝝ sed ĩ montibus morãcium ab ipsis eñ plurimum hñt alimentũ C Et idem. vij. sim. far. capitu. cranea. Cranee arboris fructus stipticus est sufficienter esibilis existens. quo circa nullum mirabile attrahere ꝛ fortiter detinere eũ ventrem sicut ꝛ mespila. folia vero et germina pontica gustu sunt. ꝛ siccãt fortiter vt ꝛ maxima vulnera consolidare possint ꝛ maxime duroꝝ corpoꝝ. paruis vero vulneribus vel mollibus corpibus cõtraria magis sunt. tendũt eñ hec siccatiua plus decente.

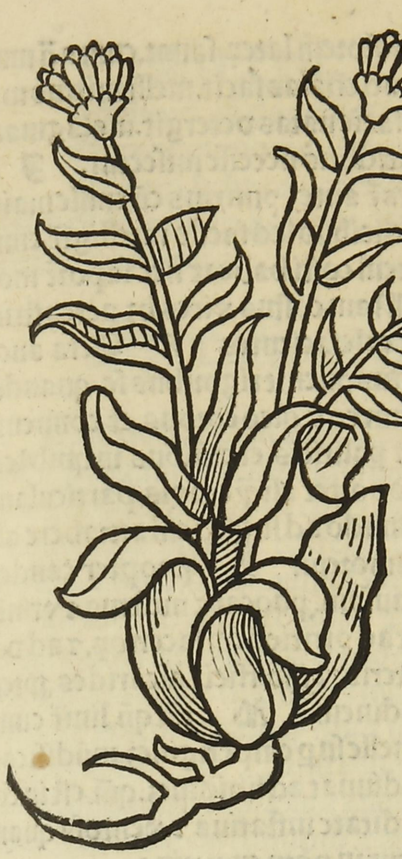

Ca.cxxxix.

Ordumenum: Dyascorides capitulo cordilion: id est Cordumenū Herba est que nascitur in Silicia: eius frutex est sarmentosa semen habens rotundum et duplex sicut sunt fabe. viscidum ꝛ odoratum.

Operationes.

A Dyascorides. Semen eius si bibitū fuerit prouocat vrinam ꝛ menstrua. Succus eius virge ꝛ seminis tribus obulis bibitus cum dulcore diebus decem nefreticis medicantur. B Radix eius tūsa et vt electuarium composita toracis causas mirifice curat. Plini⁹. Radix eius potata lapides frangit.

Ca.cxl.

Costus. Auicēna li.ij.ca. de costo. Costi species sunt tres: Una carū est arabica. ꝛ est albus leuis et aromaticus: Et secunda est ynda qui ē niger leuis ꝛ ille amatus est. Et tercia spēs ḡuis odoris qui nōiatur gariofilatus. Bonus autem costus falsificaẗ cū radicibus enule duris. ꝛ ꝓpterea non mordicat linguaꝫ. neqꝫ habet odorem fortē. Melior ēst ille q̄ est albus recens plenus nō corrosus. neqꝫ fetidi odoris. neqꝫ mordicans vel ledens linguam. deinde yndus niger lenis. ꝛ niger asenius. ꝛ melior est marin⁹ subtiles hñs cortices. Est ca. in. iij. sic. in. ij. In ipso est qualitas amara ꝛ acris valde ꝛ caliditas ꝛ acredo adeo q̄ ipse vlceret. Dyascorides. capit. costus. Costus vtilis ē arabicus. Est autem eligendus albus leuis cum odore plurimo. secūdus est yndicus qui grossior est ꝛ niger ꝛ leuis vt ferula: Tertius est syriacus pondere grauis ꝛ coloris buxei cū odore stiptico ꝛ mordaci sapore. hꝫ quideꝫ aliq̄ amaritudinē ꝛ plus

acredinem ca. participās qualitate vt ex trahat. Paulus capi. de costo. Costus est ca. 7 sic. complexionis in. iij. gradu

Operationes.

A Auicenna. Conuenit omni menbro quod indiget calefactiōe. 7 vt ex eo attrahatur humor ex profundo. Abstergit pānum cutis linitus cum aqua et melle. In ipō est vlceratio 7 ille qui est amarus exiccat vlcera humida. B Et conuenit mollificationi neruorum. et attritioni lacertorum. 7 est bonus sciatice. 7 emplastrū ex eo conuenit litargie; 7 conuenit dolori bus pectoris. C Et ꝑuocat mēstrua bibitus 7 suffumigatus in traiectorio. et interficit fetum. 7 prouocat vrinam. et extrahit ascarides 7 vermes D Et dat vires ad coitum: 7 ipse supponit̄ ad dolores matricis. 7 conuenit dolori matricis fri. bibitus 7 sedenbo in decoctione eius 7 mouet naturam qn̄ bibitur cum vino. 7 ipē non dat vires ad coitum nisi propter humiditatem sup̄fluaꝫ inflatiuā que est in ipō: E Et conuenit rigori linitus cum oleo. 7 cōuenit morsibus omnibus. scilicet morsui vipere 7 alijs morsibus qn̄ bibitur cum vīo aut absinthio; loco eius ponitur piretri medietas ponderis ipsius. F Ayas. Costus cum oleo tritus et corpi punctus cum rebus stipticis subuenit. Si autem ante accessionē sic vngatur. rigorem in periodica febre. 7 q̄rtanā amputat. ac etiam paliticis 7 sciaticis vl' quibus aliquod menbrum calefieri opus est. G Unctus extrahet humoreꝫ de profundo. in potōne vero quia virtus est ei calida diuretica. menstrua ꝑuocat. pessarijs adiunctus idem dolorem matricis mitigat morsibus venenatis bibit᷒. ʒ. ij. opitulatur cum vino 7 absinthio dolorē stomachi 7 inflationeꝫ. et tota eius vitia compescit. ventrem stimulat: H Cū vino dato lumbricos latos deponit cum aqua potatus oleo mixtus: 7 fricatōi ad hibitus torpente frigore calefacit. eadeꝫ vnctōe 7 paliticos curat. reumata 7 spasmata 7 dolorem lateꝶ sanat. cum aq̄ multa tritus ad efialas facit. melli mixtus maculas in facie natas detergit. malaginatibus 7 antidotis necesse miscetur. I Adulteraē auteꝫ ꝯmixtus cū ennle maioribus radicibus sed facile intelligiē cum nec odorem costi habeat nec saporē mordacem. Nam costus vires hꝫ acres stringentes 7 calefacientes K Sera auc. gal'. Costus ꝯuenit rigoribus fe. quando linitur cum eo 7 oleo corpus. et conuenit sciatice 7 paliticis. et oībus in quib᷒ calefacere oportet aliq̄ corpis particulam uel de ꝓfundo ad supficiem attrahere aliquem humorem: L Propter eandeꝫ autem causam. ꝑuocat 7 mēstrua 7 vrinā 7 confert ad ꝯtritionem lacertoꝝ. 7 ad dolorem lateris. 7 interficit ascarides ꝑpter amaritudinem. M Et qn̄ linit̄ cum aqua 7 melle sup empetigineꝫ mūdificat eam. 7 adiuuat ad libidineꝫ: qm̄ est in eo de humiditate inflatiua 7 ventosa quando sumitur in potu cum vino.

Ca.cxlj.

Ozula vel Melapersica fruct⁹ iste est omnibus notus. Serapi.li.ag gre.capi.hesmes.i.cozula. Uirtus eorum est fri.⁊ hu.in.ij.gradu. Nam pro portionãtur persicis.

Operationes.

A Et idem auct. Alcauzi. Laxant cole ram ⁊ generant humores grossos. Et idẽ auct. Rasis. Quidam paciebat̃ fumosita tes ab aliquo humore existente in stoma cho suo. ⁊ dedi sibi aliquibus vicibus de crisomolis.i.cozulis recẽtibus ⁊ sedatus est ille fumus. Et ego non credo ꝙ reperi atur cibus aliquis frigidior ⁊ magis iuua tiuus stomacho calido ꝙ̃ ip̃a ⁊ ideo fasti dium tollunt. B Auicenna li.ij.ca. de crisomulis. Meliora sunt armena. non eñ cito adueniteis corruptõ ⁊ acetositas ⁊ cum sumunt̃ crisomula. oportet vt acci piant̃ masticis et anisi equaliter.ʒ.j. vsq; ad.ij. cum vino puro aut vĩo de passis pa rum ⁊ mellis sunt fri.⁊ hu.in.ij. et oleũ nu cleorum eorum est ca.⁊ sic.in.ij. C Eorum humor est facilis putrefactionis ⁊ eoꝝ infusio sedat sitim. D Et criso mula quidem sunt cõuenientiora stoma cho ꝙ̃ persica. ⁊ armena non corrumpun tur in stomacho. neq; acescunt velociter. ex eis vero que expellunt eoꝝ nocumentũ est vt primo sumat̃ anisum et mastix cum uiua aut vino de passis ⁊ cõficiant̃ cum melle puro. oleum nuclei ipsorum etiam confert emorroidibus grauãt crisomula ꝑpter velocitatem sue putrefactõis. verũ infusio siccoꝝ confert febribus antiquis. E Jo.mesue in antidotario suo. Oleũ de crisomulis sedat dolorem ani et emor roidarum. ⁊ resoluit tumores vlceꝝ. et im pedimentum lingue ⁊ dolores auriũ. Ra bi moyses idem vult

Ca.cxlij.

Cotula fetida vel oculus bouis. Se rapion li.aggre.capi. bichar auc. dyas. Bichar id est cotula habet stipitem mollem et folia similia folijs ma ratri ⁊ flos eius est citrinus plus flore ca momille similis flori cotule. ⁊ ideo nomi nant eam hoc nomine. Et idem auct. ga lieni acuitas ⁊ mordicatio sunt in ea plus ꝙ̃ in camomilla. ⁊ r̃solutio eius est ampli or resolutione ip̃ius. Dyas. ca. butalmos s̃m translationem nostrã. butalmos id ẽ cotula herba est mollis. cuius folia sunt tenuiter scissa. maratro similia et caul' ei⁹ mollis nascens circa muros ciuitatis flo res citrinos hñs. ⁊ vehementer splenden tes ac in oculoꝝ similitudinem rotundos Uñ ⁊ nomen traxit floribus camomille si miles. ⁊ illa herba q̃ vocat̃ lingua nostra pucida vel cotula fetida. Est alia butal mos hñs folia coriandro similia. nascẽs iuxta muros ciuitatis cuius flores sunt ex toto citrini. ⁊ ista est herba q̃ vocat̃ in lin

gua nostra oculus bouis vel cotula. Galienus. vj. sim. far. capi. Butalmũ siue semen incorruptum: vel ocul9 bouinus. vel cotula fetida. nõiatum qdem est ita a floribus q videntur fm figuraz similari oculo bouis. fm colorem vero similis est artemidi. magis autem multo 7 acrius est ob hoc magis dyaforeticum. vt sanet duricies admixtum ceroto.

Operationes.

A Dyascorides. Folia eius trita 7 cerotis addita pustulas et duricies apostematum spargit. 7 si flores eius terunt cũ croco. B Affirmant aliqui q si post lauacrum et balneum eundem quis biberit bonum colorem restituet: 7 facit ipsuz vomere 7 maxie arcuato morbo infectos acris est 7 ideo dyaforetica. et propterea schetemata soluit cum ceroto tirsi eius in cibum sumuntur. C Auicẽna Odo eius pfert ventositatibus gstis in capite.

Ca. c xliij.

Otula non fetida. vel ocl'us vacce Et habet flores nigros fm antiq translationem:

Operationes.

A Dyas. c i. Butalmos: Que translatio corrupta est: quoniã Serapion ex verbis dyascoridis fm aliam translationem Dyascori. dicit q habet flores citrinos similes floribus camomille. 7 hoc verũ est Nam dicit trãslatio quam allegat sera. Butalmos hastam eijcit mollem. Folia maratri similia florem mellinũ hñs sicut antimus 7 maiorem oculo vacce similem Unde 7 nomen accepit. Nascit in ciuitatibus. 7c. B Sed fm translatõnem nostram dias. Butalmos habz duas species: Una est que habet folia similia maratro. 7 flores similes floribus camomille 7 ista vocatur cot'la fetida. vt in pcedente caplo tractat. 7 latine dr pucida. et dyasco. vocat eam partemon. C Alia est que habz folia similia coriandro et flores citrinos nascẽs iuxta muros ciuitatis 7 vocatur cotula non fetida. 7 latine dicitur oculus bouis vel oculus vacce. et grece similiter ita sonat butalmos. sz arabice vocatur bihar. i. oculus vacce. et ideo dicit ad lrãm. D Butalmos est herba mollis antimo similis. lenes emittens tirsos. 7 folia tenuiter scissa 7 mollia. simil'ia maratro: flores citrinos similes floribus camomille. 7 ista fm veritatem est cotula fetida que alio nomine vocatur pucida. E Et subdit. Est alia butalmos caulis mollis folia coriãdro similia. flores citrinos habens nascens iuxta muros ciuitatis. et ista vocat oculus vacce: vel cotula non fetida: Et de ista herba est hec vitas clare intuentibus. lege caplm precedens scz Cotula fetida.

Ca.c xliiij.

Cocognidium. Camelea vl' Meze reon. Camelea grece quasi infima oliua dicta eo q folia simil'ia oliue habet. Hec est que dicitur. mezereon 7 cocognidium. Unde cocognidiũ mezereõ 7 camelea sunt idem. vt apparet p dyas. 7 sera. Dyas. capi. camelea fm translatõez nr̃am: Camelea aut cocognidium hastas habet sup terrã spansas. palmis duobus longas frutex est ipius sarmentosa. Folia habet similia oliue. sed tenuiora 7 spissa. gustum mordicantia. 7 gulam exasperantia. Sera. li. aggre. capi. Mezereon auct: dyas. Mezereon. i. camelea est arbustum paruũ cuius rami sunt apti ad ignem accendendum. 7 sunt ipi rami extensi super terram. longitudine duoꝝ palmoꝝ hñtes folia oliue. nisi q sunt subtiliora eis mordicantia 7 exasperantia linguam. et sunt sup ramos densa. Gal'. vij. sim. far. capit. camelea. Camelea p dominantẽ hz q̃lita tem q̃ circa vlcera 7 q̃cũqz maxie escaras habent cũ melle expurgare potest

Operationes.

A Dyas. Camelea accepta coleram et flegma deponit. debẽt vero fieri trocisci ex his admixto absinthio duplici mẽsura 7 vna pte camelee 7 cataputie iuncto melle vel aqua. Folia eius imposita vulnera sordida curant B Jo. mesue. Mezereon siue cocognidium solutione educit aquam citrinaz cum fortitudine vehemẽti: C Et dixit Alexãder. Mixtũ cum rebus educentibus melancoliam educit ipam: 7 cum rebus educentibus flegma educit ipm: 7 absinthium duplicatum ei cum mirabolanis. addunt ei bonitates notas. 7 faciunt educere coleram. D Maius autem iuuamẽtum quod ex eo expectatur. est ad ydropisim educit eñ aq̃ congregatam in ventre: nocet tamẽ epati ymo omnibus menbris nutritionis ipsi⁹ E Et interficit lumbricos 7 vermes. 7 solutione educit eos. 7 serpentes viscerũ. Et si fiat vnguentum ex eo et melle curat fistulam 7 vlcera fraudulenta. F Et fit ex aceto decoctionis ipsius ablutio. et confert dolori dentium. 7 eorum corrosioni. 7 gingiue sanguinee 7 mollificationi. G Et fit ex eo vngentum 7 aceto 7 oło 7 cera ad scabiem bonũ. et fit ex eo linimẽtum ex sulphure et melle et aceto forti ad morfeam. 7 lentigines 7 baras. 7 delz eas H Et q̃nqz fit confricatio sup morfeaz 7 baras cum folijs eius 7 aceto forti. 7 est vltimum. I Et dixit Johannicius Cocognidium valet ad quartanam.

K Plinius. li. xxiiij. Folijs in duabus absinthij ptibus decoctis eoqz succo cum melle poto. folijs etiam impositis vlcera curantur 7 purgantur. L Ait etiam idem. Quoquomõ collectum salutare est oculis iumentoꝝ 7 pecoꝝ.

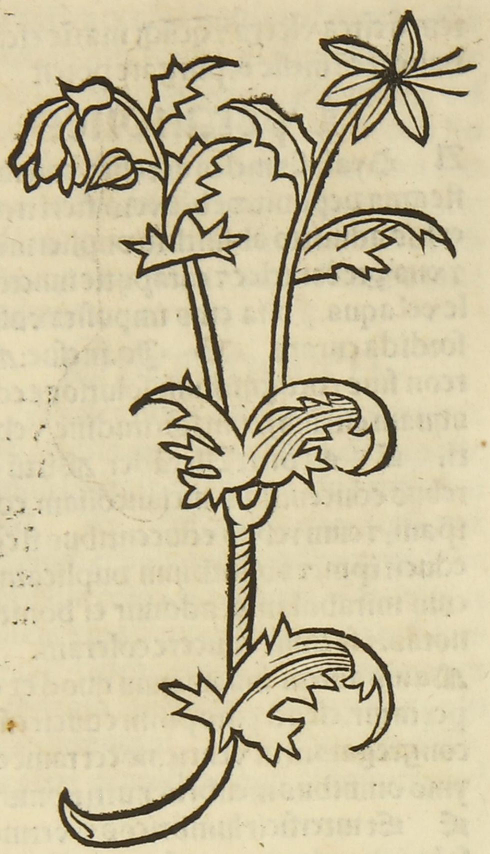

Ca. cxlv.

Rocus. Auicenna li. ij. cap̄. de croco: Crocus melior est recens boni odoris siue odoris subtilis. sup̲ cuius pilos est par̲ albedinis. non plurimū Crocus sanus non velociter tingens non inuiscatur neq̄ frangitur. ca. est in. ij. sic. in p̄mo est stipticus resolutiuus digestiu⁹ ⁊ glutinatiuus. ⁊ eius caliditas est fortior stipticitate eius. ⁊ ei⁹ oleū est calefactiuū. Platea: Croci sunt due species. Ortensis que in ortis nascit̄. et orientalis que in oriente. Iste in medicinis nō vomicis ponitur In medio flor̲ tres vel quatuor flores parui nascunt̄. Eligendi sunt subrufi vel omnino rufi: qui autem citrinitatis aliq̄d habent abijciendi: in saccl'o stricto de corio seruantur. p̲ quinq̄ annos seruari possunt. Uirtutem habent confortatiuā ex qualitatibus suis. ⁊ ex aromaticitate. Palladius. libro. iiij. In februario mense croci serendi sunt bulbi ⁊ subtiliter si fuerint arte fodiendi. Serapion li. aggre. capitulo. Iamfaram. auc. dyas. Ille qui fortior est in medicina est nouus pulchri coloris cuius crinis vergit ad albedinē. longus non fragilis: plenus qui qñ fricat̄ tingit manum cito acuti odoris. Galie. vij. sim. far. cap̄: de croco s̄m translatōē arabicam: Substantia eius est terrea frigida sed quod vincit super eam est cōplexio calida. et in sapore eius est stipticitas pauca: Et virtus eius est que calefacit in secundo gradu. et siccat in primo. Unde maturat ⁊ digerit aliquali maturatione. ⁊ quod adiuuat ad hoc est stipticitas parua que reperitur in eo: Et est ex medicinis conglutinatiuis. ⁊ digestiuis. Et nos diximus q̄ medicine conglutinatiue ⁊ digestiue sunt ille in quibus est caliditas non fortis cum pauca stipticitate.

Operationes.

A Auicenna. Potus ipsius colorē efficit bonum Resoluit apostemata ⁊ linitur ex eo heripila. facit sodam: ⁊ ipse nocz capiti. B Et bibitur cum rob ad ebrietatem. ⁊ est faciens somnū: ⁊ obtenebrat sensus. ⁊ confert apostemati calido in aure Abstergit visum ⁊ prohibet fluxum ad ipsum: C Et valet ad pannum. Et fit ex eo alcohol ad varietatem acquisitā in egritudinibus Confortat cor. est lenificatiuus odorat ip̄m pleuretic⁹ ⁊ phirneticus vt dormiat. ⁊ proprie eius oleum.

D Et facit anhelitum facl'em ⁊ confortat instrumenta anhelitus. ipse quoq̄ facit nauseam. ⁊ deijcit appetitum. propterea q̄ oppositus est acetositati que est in stomacho: E Sed ip̄e confortat stomachum propter illō q̄d in ip̄o est de caliditate et preparatione et stipticitate. Et dixerunt quidam q̄ crocus est bonus spleni. excitat coitum. ⁊ p̲uocat vrinam.

F Et confert duriciei matricis. et eius constrictioni ⁊ vlceribus fraudulentis.

In ipsa tamen administratur cum fauo aut cum medulla cum duplo ipius de al lio G Quidam dixerūt q ipm in potu dederunt ad prolixum partum: et fact9 est partus statim: Et dicitur q aurei.iij: de ipo interficiunt letificando: loco eius ponitur de costo equale pondus ipius. et de spica quartum ponderis eius. et pondus ipius de corticibus cassie lignee. H Et idem quarta fen. canonis primi cap. ij. ait q ducit medicinas ad cor: I Et idem de viribus cordis ait q cōfortat cor. K Sera: auc: Rasis: Fuit mulier quedam que laborauit aliquibus diebus in partu: et dedi sibi in potu. ʒ. ij. croci et peperit statim. et expertus fui hoc semper et semp fuit sic factum. L Crocus inebriat inebriatione forti: Et quando ponitur in vino letificat adeo. donec faciat insaniam excellenti leticia: et digerit cibum et confortat stomachum sua ponticitate: et fortificat epar: Et nō laudatur cerebro aufert appetitum cibi. et prouocat vrinā. et meliorat colorē: M Rabi moyses capitulo de croco. ait q auget appetitū coitus. N Ysaac in viatico capitl'o de emigranea ait. q fit emplastrum ex croco: gummi arabico. euforbio. et mirra eq̄liter distemperatis cum albumine oui. cōtra emigraneam: O Paulus ca. de Podagra. Recipe crocū cum vitello ouorum et oleum rosarum et aquam rosarum et misceantur: et cum penna vngat' locus podagre ex eo actu frigido.

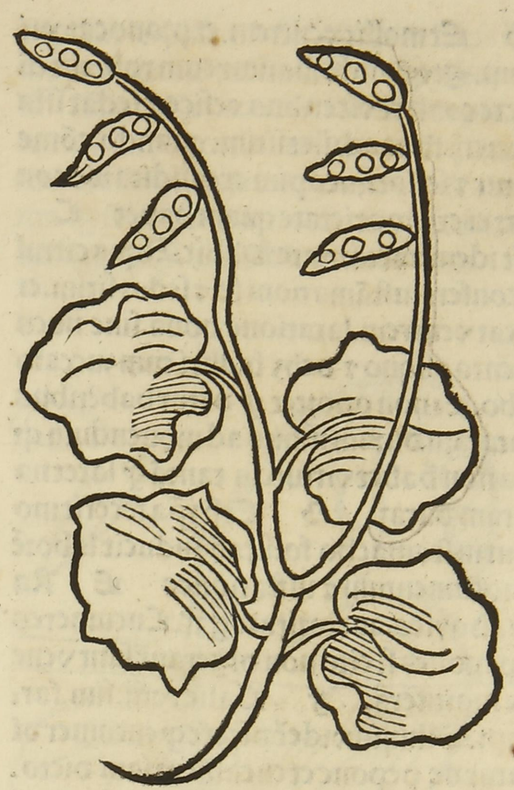

Ca. c xlvj.

Cucumer. Ubi sciēdum q cucumeres sunt melones indi ɜm quosdā Sz Mesue. ca. de cucumere azinino videt' dicē q sunt citrulli. sz aliq dicūt q cucumeres sunt fruct9 sicut citrulli: oblongi tñ: nūq̄ citrinescūt. et hñt follas ita distictas sicut melōes. et cū maturant' hñt par dulcedis. et sunt insipidi q̄d et ego cōcedo: vñ cucūeres nō sunt melōes indi. qr aui. iiij: cañ. ca. de cura rerciane pure ponit melonē indum et cucumerē ḡ non sunt idem. Sera. dicit. Cucumeres nō sunt citrulli sicut apparet in ca: citrull9. Et etiam sera. dicit auct. gal'. q citrull9 frigidior est cucumere ḡ cucumeres non sunt citrulli

Operationes.

A Sera: li. aggre. cap: Rachera auctoritate Gal'. i. cucumeres. Cucumeris substantia est ḡssa dura digestiōi. et ḡnat chimū malū patū corruptōi q̄uis melō sit citius corruptibilis: Et vtus ei9 est q̄ infrigidat et humectat in secundo gradu.

B Et mollit ventrem. et provocat vrinam: Et quando sumitur cum rob. aut cũ lacte confert vlceribus vesice ⁊ sedat iflationem stomachi. et sitim. quando cõmeditur ⁊ sedat sincopim ex caliditate ⁊ confert ei ex proprietate quam habet C Et idem auctoritate Habix. Aqua citrulli confert inflãmationi fe. ⁊ sedat sitim. et laxat ventrem laxatione bona sine nocumento aliquo ⁊ debꝫ bulliri cum zuccaro albo: Et non oportet ꝙ detur habẽtibus naturam duram nimis ad mouendum qꝛ illa non habet virtutem tantã ꝙ laxet naturam duraꝫ. D Et si ipa fecerit moram in stomacho forsitan inducit laborẽ ⁊ nocumentum ⁊ inflationes E Rabi Moyses: auctoritate gal. Cucumeres ⁊ pepones si cito non digerantᷣ sunt venena mortifera. F Galie. viij. sim. far: capi. Sikinis videtᷣ dicere ꝙ cucumer dicatur de pepone et cucumere iam dicto. Naꝫ dicit Sikinis .i. cucumer esibilis q̃ quidem pepon est subtilioris substantie. qui vero non est talis grossioris substãtie ac etiam abstersiua ⁊ incisiua participat virtute. Unde diuretica sunt ⁊ splendidũ reddunt corpus. et maxĩe si siccauerit q̃s semen deinde incidens ⁊ cribrans lenire faciunt dñatur autem in eis frigida ⁊ humida complexio non tamen fortiter sꝫ in secundo gradu locatur. G Si vero quis semen siccauerit. vel radicem nõ adhuc humide nature erit: Sed iam siccantium in primo quasi gradu. vel secũdo incipiente. Est autẽ ⁊ abstersio in his plus ꝙ in carne fructus

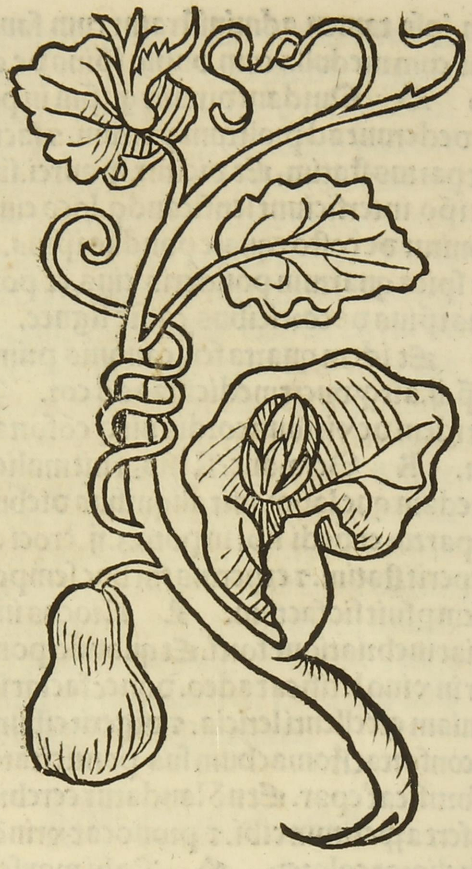

Ca. cxlvij.

Ucurbita: Plinius. li. xij. In insula Persica sunt arbores lanigere, ferunt etiã cucurbitas cotonei mali magnitudĩe. q̃ maturitate rupte lanuginis pilas oñdunt. ex q̃b⁹ vestes p̃tiose lintheo faciũt. Idẽ li. xix. Cucurbitis ẽ natᷣa cucumeri simil' dũtaxat in nascẽdo Eque hiemem oderunt. amant rigua ⁊ fimum. Seruntur ambo semine in terra seq̃peda li fossura inter equinoctiũ vernũ ⁊ solsticium: Parilibus tamen aptissime. Aliqui malunt ex kalendis Marcij cucurbitas ⁊ nonis cucumeres ⁊ per quinquatros serere: simili modo reptantibus flagellis per artesum aspera in tectum vsqꝫ scandũt natura sublimitatis auida. viresqꝫ sine ãminiculo scandi non sunt. Palladius li. iiij. In mẽse Marcio cucurbita serẽda: amat solũ pingue. humidũ: stercoratũ. solntum hoc in cucurbitis insigne ẽ ꝙ lõga pariũt ⁊ elegãtia semia q̃ i eaꝛ ceruice nascũtᷣ. q̃ i ventre fuerãt cucurbitas faciũt crassiores

De Herbis.

Que in fundo latas si in cacuminibus ob ruant. vbi adolescere ceperint āminiculꝰ adiuuentur. Que seruant̄ ad semina vsq₃ ad hiemem in suauitate dependeant. de inde sublate in sole siccentur. aut fumo fu mentur aliter semina putrefacta depeūt. Sera. li. aggre. capi. hara. i. cucurbita. Uirtus eius est fri. ⁊ hu. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. caplo cucurbita. Cucurbita cruda trita ⁊ cataplasmatibus adhibita paplas corpis amputat. Apostemati ca lido maximum presidium est. B Succus rasure eius dolorem calidum au rium mitigat cum oleo rosaꝝ mixtus ⁊ au ribus instillatus. Et cerebro appositus estuationes infantium mitigat. C Et confert apostematibus calidis q̄ fiūt in cerebro eorum. Tumoribus oculorum opitulatur. Podagricis maximū p̄sidiū est D Elixa quoq₃ ⁊ expressa melle ⁊ nitro addita ⁊ bibita ventrem mollit. cru da ⁊ excauata ⁊ vino impleta si sic manse rit vna die ⁊ nocte et postea bibat̄ simil̄r ventrem mollit E Crude ⁊ trite leni unt omnem tumorem. Succus eius dolo rem dentium mitigat si diutius in ore te neatur. sed ⁊ oleo rosaꝝ mixtus ex vnctōe corporis admotus febrium restringit ar dorem. F Et quando fit emplastrū cum rasura eius ⁊ medulla panis sup po dagram calidam. aut sup herisipilā ꝯfert G Cinis aridi corticis efficaciter pōt combusta sanare. Eundem cinerem dici mus ab expertis vulnera in veretro iam in putredinē₃ versa purgare. ⁊ ad cicatri cem perducere. podagre estuanti. ⁊ igni bus sacris cortices virides subueniunt. H Semini sicco illa vis traditur vt in puluere₃ tūsum ⁊ inspersum impleat vul nera que cauata sunt J In cibo sum pta stomachum relaxat. bibendi deside ria non excitat. succus tepefactus dolori aurium qui ex inflāmatione caloris fit in funditur humectat aure₃ ⁊ infrigidat ha bundanter. ⁊ ptiriasim infantium rasura depellit cū polenta. Hec eadem dicit Se rapion. auct. dyas. licet sub alijs vbis. K Almansor tractatu tercio. capit. de cucurbita. Cucurbita est fri. ⁊ hu. q̄ stoma cho mala existens appetitum destruit. si tim q₃ sedat. ⁊ epatis ⁊ stomachi ardore₃ extinguit. qn̄ in eis abundat calor.

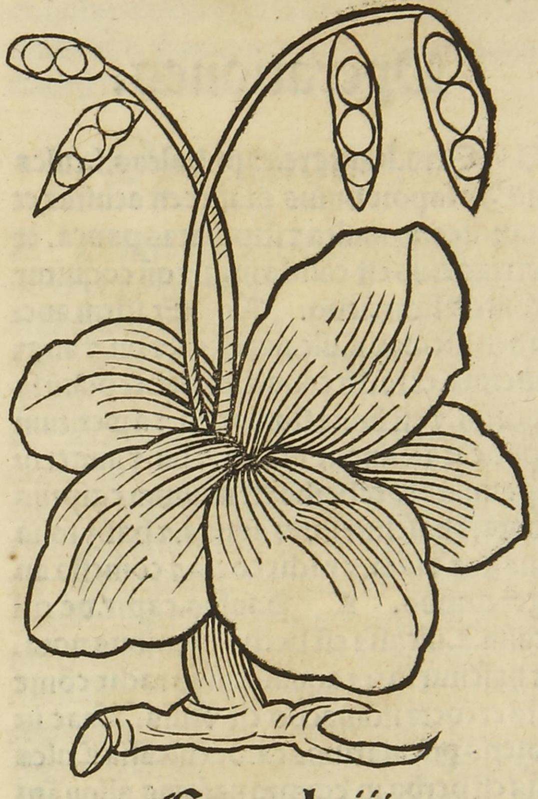

Ca. c xlviij.

Ulcasia siue caso. Plinius cap. de culcasia. Culcasia quam aliqui cy amon vocant. nobilissimam hanc in egipto e nylo metūt. caule cum coctus est arenoso in mandendo. busso autem q̄ intra folia emicat spectabili folijs latissi mis etiam si arbores cōparent̄ ad simili tudinem eoꝝ que psonatia. i. lappago ma ior dicunt̄ fm dyas. in nostris ptibus vo camus aque nyli suis dotibus gaudēt. vt impressis collocasie folijs in variam spe ciem vasoꝝ potare gratissimū hēant. ⁊c̄. Hec herba est quam dyascorides vocat fabā egipciacā. cuius ꝓpetates ⁊ virtutes fm ipm inuenies in lra faba egypciaca.

Et istam fabam egipciacam vocat auicē na bulcas de qua caplm facit in .ij. canō e Est enī culcasia satis nota in egipto apō mercatores practicātes ꝛ in syria. et ego ipsam habeo salerni in viridario meo se cus spectabilem fontem que culcasia vul gari nostro vocat̄ caso. cuius folia aquis more vasorum plena egroꝝ ꝛ conualescē tium mentem delectant. necnon eoꝝ ani mum excitant ad bibendum.

Operationes.

A Sera. li. aggre. capi. bulcas. i. culca sia In sapore huius plante est acuitas et mordicatio multa ꝛ stipticitas pauca. et virtus eius est calida in .ij. ꝛ qn̄ coquitur confert stomacho. B Et idem auc. aben mesuay Culcasia est ca. ꝛ hu. ꝛ augꝫ sperma. et radix coquit̄. et habet bonū sa porem. ꝛ est bona stomacho. ꝛ appetitum ꝓuocat ꝛ vrinam. Est. ca. ꝛ hu. ꝛ auget in spermate Hec herba est multum egiptijs nota. ꝛ nascitur iuxta aquas. ꝛ habꝫ folia magna ꝛ lata. ꝛ radix cocta ꝛ comesta au get corpus. C Paulus. capit. de cul casia. Culcasia est herba omnibus nota. ꝛ nascitur iuxta aquas. cuius radix cōme sta et cocta stomacho est vtilis. Ysaac in dietis ꝑticularibus ca. de culcasia Culca sia est herba in egypto nascens aliquātu lum pontica cum acuitate. Unde mōstra tur ca. ꝛ hu. D Cuius radix si elixet̄ acumen emittit. ꝛ viscositas ꝙ prius latē ter habuerat in ea aperta fiet. Ideoqꝫ du ri grossiqꝫ nutrimenti est generatiua sed cum sui ponticitate stomachum cōfortat et ventrem constipat. Si tamen modera te comedatur bonum generat nutrimen tum. Ualetqꝫ dissintericis cum viscosita te ꝛ ponticitate quam habet E Aui cenna libro secundo. caplo bulcas vl̄ cul casia Est planta in qua est assimilatio de alisnen. Ca. est ꝛ sic. in primo gradu. ꝛ in ipa est salsedo cum stipticitate. ꝛ partes eius non sunt similes. ꝛ est cum inflatōne pauca. fit ex ea gargarismus cum lacte ip sius ꝛ sale. ꝛ in egipto decōquitur cum eo caro. ꝛ frigitur cum oleo. F Et est ill' cibus qui solutōne educit aquam citrinā et proprie semen eius. ꝛ succus ipius. Et minoratur ex ea vt debilitet. G Pro uocat vrinam. ꝛ generat sperma. et expel lit coleram. Et aquositatem cum facilita te Et pot' eius sit ab vna tercia libre vsqꝫ ad duas tercias libre.

Ca. cxlix.

Cuscuta. Serapion li. aggre. capi. Easuch. i. cuscuta ꝛ est res que ad heret herbis. inuoluens ea sicut fi la. sed in summitatibus habet fructū sub tilem. ꝛ ipsa crescit in arboribus. ꝛ in sum mitate eius inuoluitur simul. Reperit̄ de ipsa multum in vineis. et destruit multū herbas. Et in ipa est amaritudo. Et idez auctoritate aben mesuay. Cuscuta est her ba que reperitur intra linum. ꝛ suspendit̄ ei. in cui' sapore ē amaritudo ꝛ pōticitas pl' amaritudīe. ꝛ vt' ei' ē ca. in. j. ꝛ sic. i. ij.

Et idem auct. Mesarugie. est fri. 7 hu: Et idem auct. alabati. Est cõposita cõtrariis virtutibus 7 ẽ in ea amaritudo 7 stipticitas 7 est ca. in. j. 7 sic. in. ij. Et idẽ auct. sabor eben. Ei⁹ caliditas aut frigiditas est sm cõplexionẽ arboris cui adheret: qm̃ fit ca: p adherẽtiã calide arboris. 7 est fri: p adherentiam frigide.

Operationes.

A Sera: auct: gal. Cuscuta abstergit 7 fortificat. 7 apit opilatões epatis 7 renũ 7 fellis. B Et mũdificat venas subtiles 7 gssas ab hũoribus gssis 7 colericis Et fortificat stomachũ 7 epar. 7 pfert icterice fctẽ ab opilatõe epatis. 7 febri. 7 pe febri infantiũ. 7 purgat colerã C Et idem auc. mesarugie. Confert ycterice 7 opilationi epatis 7 splẽis D Et idẽ auc. alabati. Cõfert sto. 7 epati. 7 eo opilationib⁹. 7 expellit supfluitates neruo 7 vena. 7 mollit ventrẽ. 7 pfert febribus. E Et de pprietate ei⁹ ẽ expellẽ supfluitates antiqs a venis. F Et idẽ auct. sabor eben Est bona stõacho: 7 maxime qñ miscet̃ cum ea anisum 7 semina similia.

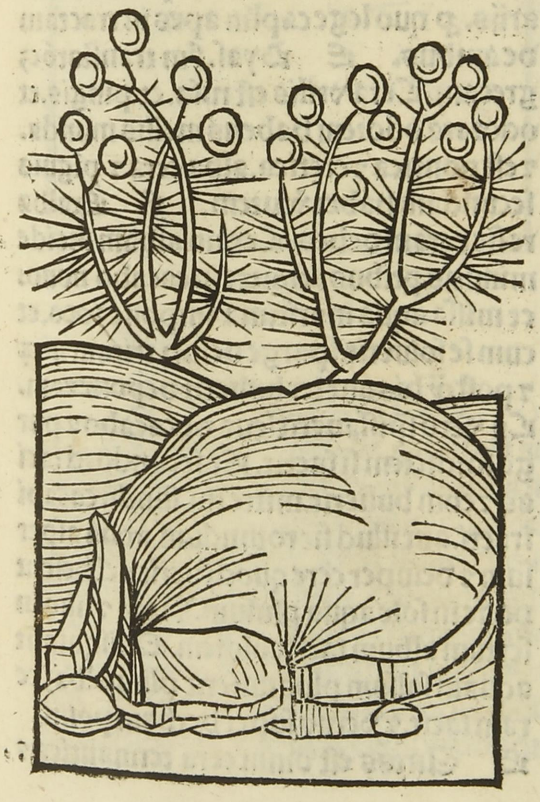

Ca. cl.

Colofonia: Plinius. capitulo de colofonia. Pix erica sic dcã ab erice filio veneris qui victus ab hercule mutatus est in montem sui nominis in quo monte crescunt arbores quorũ gũmi dicitur colofonia. inde eritica carpos fructus illius arboris. Et dicitur pix greca quia de ea in grecia in mlta quãtitate inuenitur. Paulus capitlo de colofonia Ca. est in secundo: sicca in pmo.

Operationes.

A Contra dissinteriam fit suffumigatio ex puluere ipsius. B Contra tenasmonem ex frigida causa ex puluere ipsius 7 Nasturcij eqliter mixtis fiat aspersio super renes melle calido perunctos. C Ad pilos de facie remouendos: 7 faciem dealbandam. Accipe. ℥. iij. colofonie. ℥. j. masticis modicum armõiaci purissimi et dissolue ĩ vase terreo nouo 7 mũdo 7 ad vltimum tres guttas armoniaci 7 misce. et cola super aquam frigidam et misce et malaxa. Cum autem volueris pilos tollere resolue paucum ad ignez: 7 aliquantulum tepefactum pone sup faciem p vnam horam vel duas. postea remoue pilos r̃mouet: 7 faciem depurat. Et sit locus siccatus cum pãnis et parum cum digito madefacto preme vt melius adhereat. Potest illud emplastrum decies apponi. 7 potest seruari per duos dies. D Contra asma ex frigida causa. materia existente digesta et dissoluta accipiat paciens fumum per os.

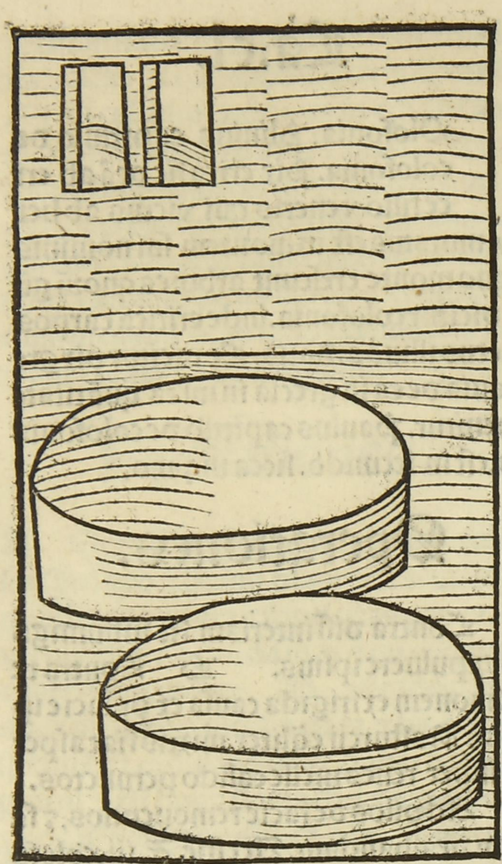

wass

Ca. clj.

Cera. Gal. vij. sim. far. ca. de cera: secundum translationem arabicam. virtus eius prima est quod est medicina media inter res calefacientes et infrigidantes et exsiccantes et humectantes. nisi quia est cum hoc grossa res parum viscosa et ideo non solum desiccat. verum etiam humectat per accidens. postquam per suam viscositatem prohibet resolutionem Et idem eodem li. ex eodem capi. secundum translationem grecam. Cera in medio equaliter est calefacientium et infri. et hu. et siccantium. Habet autem quid grossarum parcium et emplasticum. propter quod non solum siccat. sed etiam secundum accidens humectat fortassis utique videbitur prohibens transpirationes. unde et materia est aliquorum farmacorum que calefaciunt et infrigidant Ipsa autem secundum ipsam de digestiuis utique erit debilibus non intra corpus sumpta sed extrinsecus apposita Habet enim quid paucum dyaforetice et calide virtutis qua plurimum participat mel. Et sera. auct. dyas. melior ex ea est grossa munda a sorde in cuius odore est odor mellis. et est in colore eius parum rubedinis Et illa que est alba per cocturam. et pinguis est post ipsam:

Operationes.

A Sera. auct. Albugerig: Mollificat grossicies apostematum: et conuenit asperitati pectoris. quando ponitur super ipsum cum oleo violato: B Et mollificat neruos et vlcera. et maturat et resoluit resolutione debili. et non est de medicinis que ingrediuntur in corpore. sed de illis que apponuntur extra: Et est materia omnium emplastrorum calefacientium et infrigidantium: C Et idem auct. dias. Virtus est mollificatiua replens vlcera repletione mediocri et non forti. et formantur ex ea grana in modum granorum geguers. et bibuntur ex eis decem grana ad vlcera intestinorum. D Et prohibet coagulationem lactis in mamillis lactantium. et quando ponitur super neruorum asperitatem mollificat et lenit ipsam. Et est superfluitas et sordes quam apes proijciunt extra domicilia sua. et reperitur in aluearijs. pro quo lege capitulum apes in tractatu de auibus. E Dyas. secundum translationem grecam. Cera vtilis est rufa. et pingis. et odorata odorem habens mellis munda. et est pontica et cretica. alba cera et pinguis secundam habet virtutem. F Exalbare sic ceram debes: Ceram albam incide minutis partibus et mitte in cacabo nouo: et missa aqua maritima impone foco. et cum se soluerit: sparge desuper tritum nitrum et postquam bis aut ter bulierit depone eam. Cum vero spissauerit leua de cacabo et purga sordiciem si fuerit. Et secundo id facias et cum bulierit. mitte ibi fundum cacabi fracti. aut illud sit rotundum aqua aspersum et desuper cere quod fuerit vel heserit pone in sole aqua perfusum. Nam et lino insertum album facit colorem. Quisquis autem aquam salsam plus miserit plus albam ceram facit. et verno super herbam ponitur. G Virtus est omni cera termantica et

plerotica miscet autem succis et pultibus propter dissintericos confectis adiuncto aliquo mellis quo decocto fiat comestibilis. in modum pillule tria grana accepta coagulatum lac mamis soluent. vires habet omnis cera relaxare duricies molliter H Est enim media inter ca. et fri. sic. et hu. Unde materia est aliorum medicamentorum. quia ex ea construuntur epithimata et alia.

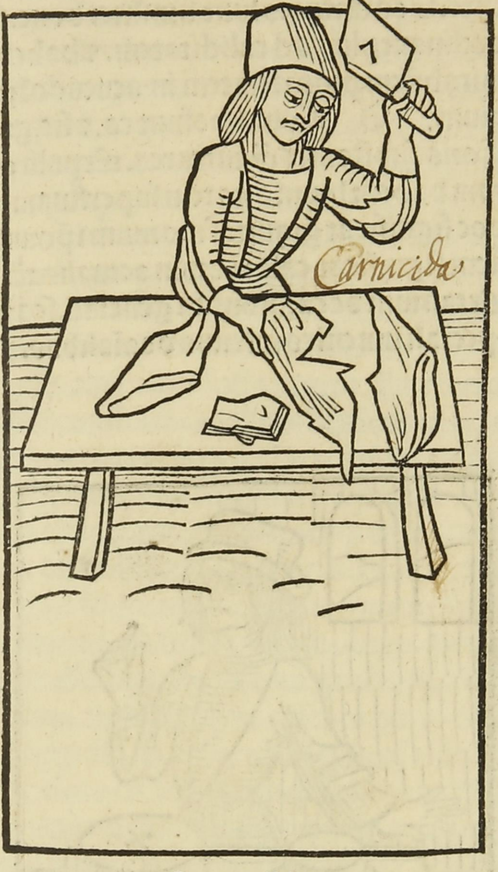

Ca. clij.

Aro.

Operationes.

A Rabi Moyses cap. de carnibus auctoritate Galieni. Carnes volatilium in corpibus calidis generant multam coleram Et omnia cerebro sunt mala stomacho. sed testiculi gallorum sunt boni: et id quod oritur ex animalibus siluestribus est melius quam ex domesticis. Et euitanda sunt animalia veterata et vicina partui. et brodia gallinarum elixatarum adoptant complexionem et impinguant corpora et pulli columbarum inducunt dolorem capitis. Turtures confirmant sensum. galline et galli laxant ventrem: Pauones dissoluunt colicam: B Carnes edine fere proueniunt omnes alias carnes. Carnes capreoline corroborant spiritus. et relaxant virtutem que cedit: et valent contra sincopim. Testiculi gallorum sunt boni quia iuuant defectos. et multum nutriunt et augent sperma. C Avicenna li. ij. caplo de carnibus. Carnes bone sunt: caro ouina que cum caliditate est subtilis: et iuuenum caprarum et taurorum. et carnes illorum qui de eis sunt parui magis sunt susceptibiles digestionis et subtilioris nutrimenti. Et edina quidem est minorum superfluitatum quam arietina: D Caro lactantis lacte laudabili est bona. lacte vero non laudabili est mala. E Et caro decrepiti que est ex ouibus est mala. et similiter extenuati est mala: F Et caro nigri est leuior et suauior: et similiter caro masculi. et rubea diuisa ex aialibus plurime pinguedinis. Et alba sunt leniores. et varia est minoris nutrimenti. et natat in stomacho G Melior caro et digestibilior est illa que est circa os: et dextra quidem melior. et leuior est quam sinistra. et quod est in medio lacertorum mundior est carne neruorum H Caro autem laxa super quam non est neruus. fortasse est suauis et proprie que est propter generatonem lactis sicut caro mamille. Et mamille quidem nutrimentum est bonum. quia si in ea est lac est grossum. Testiculorum vero caro est melior alijs. et volucrum quidem caro melior est adurach: et gallinarum. et subtiliorum earum. J Omnis preterea animal sicce complexionis caro parui est melior sicut caro edi: Ipsa enim est bona. caprina vero non est bona multum. et eius humor fortasse est malus valde. Hircina vero caro est mala absolute K Et caro luporum mala. Et omnes volucres magne aquarum male. Et habentes colla longa. et Pauo et Miluus et Palumbros dure plurima generatio est melancolica: et Pa

stres omnes mali sunt Melior caro ex sil uestribus est gazel. deinde porci siluestres Nam est velocioris digestionis q̄ domē stica Et plurimi nutrimenti caro eius om nino siccior est carne quadrupedis: L Et caro vaccina siccior est caprina. s; ca prina est siccior ⁊ difficilioris digestōnis carne ouina. ⁊ caro veterum est vehemen tioris calefactionis et grossi nutrimenti. Leporis vero caro ca. est ⁊ sic. Pro qua le ge capitulum Lepus in tractatu de ani malibus. M Carnes magnarū auiū sunt grosse. Anatis vero caro ⁊ aquatica rum est vehementis humiditatis. ⁊ est ꝓ pinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina plurimi est nutrimenti grossa melācolica generans egritudines melancolicas. Et quod est melius est caro vitulorum: N Porcellorum vero praui est nutrimenti. propter fortitudinem sui resolutionis et vehementiam sue humidttatis: Et caro anatis est plurimi nutrrmenti. non tamē existit in bonitate gallinarum ⁊ similium Caro vipere confert lepre. Caro ericij est humectatiua et ꝯuenit lepre. ⁊ ydropisi: ⁊ dolori renum. Caro ranarum conuenit puncture vermium venenosorum O Cinis carnis asini secundum Auicennā Et epatis eiꝰ cū oleo suppositus val; cō tra scissuras frigoris. ⁊ delet scrofulas. sa nat lepram. contractis ex siccitate sedēti in iure carnis eius. Epar eius assatum ie iuno cōmestum conuenit epilentie. P Auerrois in libro: colliget. Capitulo de carnibus: Melior caro ex volatilibus est caro galline iuuenis sane ⁊ pinguis. ⁊ ha bet mirabilem proprietatem in temperā do complexionem: Et propterea brodiū suum est optima medicina leprosis. quia cerebrum eius augmentat substantiam nostri corporis ⁊ acuit ingenium. Ex am bulatiuis post ipas est caro edi. ⁊ post ca ro arietum. Q Sed Galieno videt̄ q̄ carnes vitulorum sunt meliores carni bus arietis. Et Auicenna dicit. Melior carnium est porcina ⁊ sentit q̄ illa caro sit naturalior hominibus q̄ illa caro anima lium ambulantium. et multi vituperant carnes agnorum. Propterea quia domi natur multa humiditas super eos. R Rasis. Carnes agnorum sunt post bonita tem carnium edorum. ⁊ ex volatilibus. ⁊ ex laudabilibus sunt carnes perdicum. s; declinant parum ad frigiditatem ⁊ sicci tatem. ⁊ sunt sicut galline deserti. ⁊ habēt proprietatem stringendi ventrem asse et elixe. Sed turtures sunt similiter bone. s; declinant plus ad caliditatem. ⁊ habent mirabilem proprietatem in acuendo īge nium. S Columbe sunt ca. ⁊ sic. gro ssioris substantie q̄ turtures. Et pulli co rum habent humiditatem superfluam. ⁊ hoc significat grauitas motuum ipsorum sicut significat calor eorum actualis. ⁊c. Et tantum de carnibus in generali. sed in speciali inuenies inferius de aīalibus.

Ca.c liij. kijb

Caseus. Ysidorus. Caseum vocant
quasi careum. eo ꝙ careat sero. Il
lam omne serum ei deducit' vt pō
dus arguatur. Palladius. Caseus mense
Mayo coagulandus est lacte sincero cui
serū omne deduci debet. vt ⁊ pōderibus
arguatur. Ubi vero solidari cepit in opa
co ponendus est loco aut frigido. ⁊ subin
de pressus ad actis pro acquisita solidita
te ponderibus. trito ac torrefacto sale de
bet aspergi. ⁊ iam durior vehementius p̄
mi. Post aliquos dies solidate iam formu
le per crates ita statuantur. ne inuicem se
vnaqueqꝫ contingat. Sit autem loco clau
so ⁊ a vento remoto. vt teneritudinem ser
uet atqꝫ pinguedinem. Uicia casei sunt. si
aut siccꝰ sit. aut fistulosus. quod euenit si
aut parum p̄matur. aut sales nimios ac
cipiet. aut calore solis vratur. In recenti
caseo conficiendo aliqui nucleos virides
pineos terunt. atqꝫ ita lacte mixto gelant
Aliqui thimum tritum ⁊ frequenter cola
tum congelant. Qualemcūqꝫ etiam sapo
rem velis efficere poteris. adiecto qð ele
geris cōdimento. seu pipis seu cuiuscūqꝫ
pigmenti. Ex libro de naturis reꝝ. ꝙ ergo
dicit Galienus. Caseum generaliter esse
malum. de substantia caseata pura est in
telligendū. Nam ex triplici lactis substā
tia caseus est. serum quidem bonum est. ⁊
butirum melius. caseus autem p se pessi
mus Itaqꝫ caseus lacti vicinus ⁊ crassus
ac butirosus bonus est ⁊ sanis sanus.

Operationes.

A Plinius. Zoroastrem in deserto solo
caseo vixisse annis viginti. Ita tempate
vt non sentiret dolorem alicuius morbi
B Idem libro vndecimo. Caseus nō
fit ex vtrimqꝫ dentatis quoniam eorū lac
non coit. C Idem libro. xviij. Se
stius eosdem effectus equino caseo quos
bubulo tradit. Stomacho vtiles. qui nō
sunt salsi id est recentes. Ueteres aluum
sistunt. corpusqꝫ minuunt. stomacho vtili
ores. In totū salsa minuūt corpꝰ alūt mol
lia. Caseus recens cū melle sigillata emē
dat. Mollis aluū sistit. D Dyas. Ca
seus viridis sine sale eustomachꝰ est. pin
gues facit hūores. carnes r̄plet. vētrē mol
lit. Elixus āt ⁊ assus ventrē stringit. tumo
ribus oculoꝝ medet' linores tollit Sallitꝰ
āt maciē pinguibꝰ facit. Cacostomachus
est. qꝛ facit ardorē. ⁊ maxīe bubalꝰ. q̄ tn̄ co
agulatus oībus tūoribus medet' suppositus ⁊ oculis maxīe. Caprinus q̄dem strin
git ⁊ etiā bubalus. sꝫ plus ardorē facit qꝛ
siccior est. E Ouinꝰ q̄dez plus nutrit
⁊ minus ventrem stringit. qꝛ pinguis est.
Item sallitus ventrem mollit. vetus autē
stringit. Aqua vō casei carnes impiguat
F Ysaac in. iij. li. Caseus vniuersaliter
pessimus est stomachi grauatiuꝰ. digesti
oni difficilis Ideo sepissime illo vtentes
colericam incidunt passionem. G
Et lapides in eoꝝ renibus generant' sꝫ tn̄
diuerso mō est. Caseus recens nimis cali
dus est ceteris ⁊ acutus. Un̄ vicinus ī fri
giditati et humiditati. quasi in primo g̃.
q̄d est propter humectationem lactis a q̄
sitatem in se se continentem. quare ceteris
nutribilior est. ⁊ vētrem humefacit absqꝫ
vllo stomachi nocumento. p̄cipue si sale
careat. H Uetus autem ⁊ siccissimꝰ
acumen ⁊ calorē hꝫ palā, ꝑter sal ⁊ coagu
li siccitatem. Proinde cito in fumositatez
⁊ colericos humores ꝯuertit' q̄d duobus
modis contingit. vnus est. quia eius vn
ctuositas in propatulo est. ab eius aquosi
tatis carentiam. Alius ꝑ acumine quod
acq̄siuit coagulo ⁊ sale. Ideoqꝫ stipticus
est ⁊ vitandus. quia non est bonus od nu
trimentum. nec ad bonū sanguinez gene
randum. nec ad ventren humectandum.
I Auicenna li. ij. Caseus melior est me
dius inter illū q̄ extendit' vt viscus ⁊ fran
gibilem. ambo q̄dem mali sunt. et q̄ sapo
re priuatus ⁊ declinans ad dulcedinem.
Factus autem ex acetoso melior est eis
K Casei malitiā augmentāt subtilian
tia quia faciunt ipm penetrare dū eū im
pellunt. L Et caseus capraꝝ q̄ vescū
tur subtiliatiuis est melior ꝙ eaꝝ q̄ nil de

robelijs. In ipso ē abstersio. ⁊ ex eo fit em
plastrū obtalmie ⁊ extremitati palpebre
percusse. M Generat autē lapidem
in renibus ⁊ vesica. ppterq̄ humidus. Sed
confert vlceribus intestinorum ppe assatus.
⁊ phibet solutionem. Coctus autē in aq̄
⁊ in potu datus ablactantib⁹ lac eorum mul
tiplicat. N Br etiam q̄ caseus cum
calamēto mōtano sup venena epithima
tur. Caseus recens fri. est et hu. in. iij. Nu
tritiuus ⁊ impinguatiuus. O Case⁹
q̄dem recens non sallitus phibet plagas
apostemari lenit naturam; et eius aq̄ sol
uendo educit colerā. Sallit⁹ āt nō vetus
velotior ē in digestiōe ⁊ descēsiōe Uerum
sallitus ⁊ non sallitus malus est stōacho.

Ca. c liiij.

Dactilus. Ysidorus; Dactili
sunt palme fructus. a digi
torum similitudine nuncu
pati. Quorum ⁊ nōia variant
Nā alij appellant palmule
similes mirabolanis. Alij
thebaui. Alij mucales. quos greci ⁊ cari
athos vocant. Aristoteles in li. de Uege
tabilibus Succorum q̄ fructibus insunt. qui
dam dulces sunt ac meliores vt dactili. fi
cus. Item fructus q̄dā cū q̄bus stati semē
fit; aliquo operculo cooperiunt vt dactili
Plinius li. xiij. Palmarum semen; i. lignum
quod intra dactilos est oblonguz. non vt
oliuis orbiculatū; vñ radix primū spargi
tur Seritur autem paruū; ⁊ bina iuxta se
composita semina. supq̄ totidem. q̄m in
firma singulis est planta. quaterne vo co
alescunt. Auerrois. v. Colliget. ca. de da
ctilis; Dactilanum. i. arbor dactili cū fru
ctu ⁊ floribus. oēs ptes ipius stipticita
tem magnam habent. sed fructus eius cū
est maturus aliq̄n habet stipticitatem. cor
tices vo arboris pdicti maiorem habent
stipticitatem.

Operationes.

A Rabi moyses. capi. de dactilis. Da
ctili generant dolorem capitis. Opilant
epar. ⁊ apostemant caput. ⁊ emoroidas
creant. B Serap. auct. Rasis. Cale
faciunt ⁊ generant sanguinem grossum; ⁊
conuertuntur cito ad coleram. ⁊ sunt mali il
lis quorum complexio est ca. ⁊ epar ca; ⁊ cui
cito euenit soda ⁊ squinantia ⁊ bothor. et
opilatio in epate. ⁊ splene. C Et de
teriores ex eis sunt magni et dultiores. et
non sunt aliquo modo cōuenientes illis
qui sunt ca. cōplexionis ⁊ non sunt debilis
nature impinguant ab eis Et dactili qui
vocantur bairon vel heyrē sunt meliores
omnibus quorum color est citrinus ⁊ rubeus.
D Gal. ij. de edulijs. ca. de fructu pal
marum. q̄dam ex dactilis sicciores sunt ⁊ sti
pticantes. vt egipcij dactili; quidam aūt
molles ⁊ humidi. ⁊ dulces. sicut q̄ vocant
heyron vel kanochi; Optimi autē isti nas
cuntur fm palestinam; siue in bierico. In
termedij autez amborum dictorum generum sunt
omnes alij dactili. sunt autez indigestibi
les ⁊ grauatiui capitis. Nam oēs dacti
li indigestibiles sunt. et capitis lesiui am

pliores comesti E Qui autē ab ipis distribuitur in corpe chimus grossus sem per est. hȝ aūt aliquid viscosum qn̄ dactilus fuerit vnctuosus. qn̄ autē tali chimo dulcedo admiscet̄. celerime q̄dem ab ipso epar obstruit̄ F Ledit̄ autē ⁊ flegmonizans ⁊ turgescens summe ab edulio ipoꝝ. ꝯueniēter autem ⁊ epar ⁊ splen opilantur ⁊ ledunt̄. multo āt magis ledūt virides dactili ad omnia paulo ampliores cōmesti. palā igit̄ ꝙ calidiorē hn̄t chimū qui dulces. frigidiorem autē qui stiptici. sed inflatione nocent: ⁊ implent virides dactili sicut ficus G Eandem enim proportionem habēt ficus virides ad siccas ꝙ virides dactili ad alios In nō val de vero calidis locis non maturant̄ perfecte dactili vt ad reponendum fiant vtiles. ⁊ propter hoc dacti virides cōmedere ipos crudis humoribus replentur. ⁊ rigoribus difficulter calefactilib⁹ capiunt̄

Ca. clv.

Daucus. Plinius. li. xxv. Dauci differentie sunt due Probatissima ē in chreta. mox in achaia. ⁊ in siccis vbicunq̄ nati feniculi similitudine. cādidioribus folijs ⁊ minoribus hirsutisq̄ recto caule pedali. radice gustus et odoris suauissimi. hec in saxosis nascit̄ meridianis. Reliqua genera nascunt̄ vbiq̄ terrenis collibus limitibusq̄. nec nisi pingui solo. folijs coriandri caule cubitali: capitibus rotundis. Semen eius cimino simile. prioris milio. albū ⁊ acre. odoratū omnibus ac feruens: Secundū quoq̄ priore uehementius est Ideoq̄ parce sumi debȝ Platearius. Daucus est calidus et siccus in tercio gradu. ⁊ duplex est eius modus videlicet Daucus chreticus sic dictus qꝛ in chreta reperit̄ precipue. ⁊ est maioris efficatie. Et daucus asininus qui p̄cipue asinorum est cibus. hic ⁊ ꝑ chretico ponitur qua ille rarus hēt̄ur. habetq̄ daucus maiorem efficatiam s̄m herbam ⁊ flores nullam vō vel modicam s̄m radices. herba itaq̄ cum floribus debet colligi et abiectis radicibus in vmbroso loco desiccari pannū in multa seruatur efficatia. virtutem habet dissoluendi et consumēdi et attenuādi ex qualitatibus suis diureticā ex substantia subtili:

Operationes.

A Platearius Contra frigidum asma ⁊ frigidam ⁊ humidam tussim dat̄ vinū decoctionis eius ficuumq̄ siccaꝝ. ⁊ ꝯtra stomachi dolorem ex ventositate vl' frigiditate. B Cōtra stranguiriam et dissuriam Et contra colicam ⁊ yliacam vinum decoctionis eiusdem ex saxifrage C Contra opilationem splenis et epatis ex frigida causa. et ydropisim fit syrupus ex succo feniculi ac decoctione illius D Cōtra frigidum reuma saccellatur caput ex puluere ipius bene calefacto E Constātinus in libro graduū. Daucus est calidus in initio tercij ḡdus et sic

tus in secundo. Febrem flegmaticam et morsus reptiliũ ac pleuresim ⁊ idropisim curat. Urinam ⁊ menstrua prouocat. Ei⁹ apozima potui datum pectus a screatib⁹ mundat grossos intestinorum humores dissoluit. vnde ventris dolores ac torsiones amputat. F Idem Splenis et epatis aperit opilatõnem. Etsi cum apij semine misceatur. eius actio fortior efficitur. G Dyascorides Bibitum menstruis imperat Urinam prouocat. Tortionibus subuenit. Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tussientibus effectum tribuit. Percussionibus spalangionis occurrit. H Tussi veteri et torminosis proficit cathaplasmatibus adhibitum. Pustulas et tumores compescit. Omnia semina cum vino bibita faciunt ꝯtra morsus serpertium.

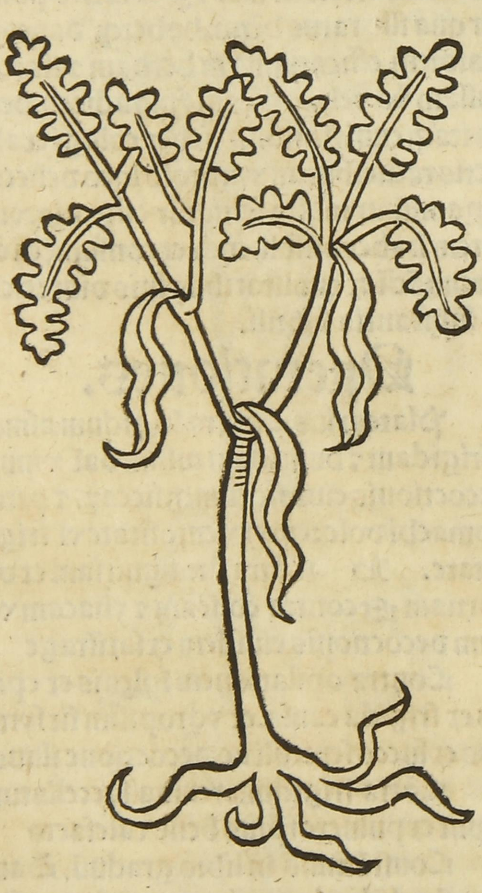

Ca. clvj.

Ragantum. vel dragagantũ. Platearius. Dragantum est gũmi cuiusdam arboris vltra mare nascentis. Humiditas eñ effluens ex actõne coloris densatur. ⁊ in gũmi substãtia mutat̃ Est autē frigidum in. ij. gradu. humidũ in primo. Huius triplex est maneries Est eñ album quod melius est si sit claꝝ ⁊ purum. Est ⁊ subrufum ⁊ citrinũ quod non est adeo bonũ. In medicinis frigidis album ponitur. Subrufum autem vel citrinum in calidis. Per annos quadraginta seruatur. virtutem habꝫ infrigidãdi. mũdificandi. humectandi. conglutinandi. Serap̃. li. aggre. cap̃. habe. Habe est arbor cuius gũmi est dragantum. cuius radix grossa lignosa. ⁊ vocat̃ dragantũ. ex qua apparet res quedam super terraꝫ. vñ egrediũtur rami eius. ⁊ sunt rami seu virge breues duri extensi suꝑ facieꝫ terre quibus sunt folia gracilia parua plurima. et inter ipsa sunt spine albe equales dureq̃ teguntur ⁊ occultant̃ ab ip̃is folijs. Dragantum est humiditas que emanat ex radice ip̃a quando vulneratur ferro. et tempore sue maturationis apparent quando vulneratur in loco scissure. ⁊ radix ip̃a vocatur arabice chachita. Et melius ex draganto est clarum purum subtile. cuius sapor vergit ad dulcedinem quod arabice vocatur sichiraitim. grece nagantũ. latine vero dragantum. Gal'. viij. sim. far. cap̃. de draganto. Dragantum ṽtus eius est prima que desiccat. ⁊ secunda glutinat et tercia est que frangit acuitateꝫ reꝝ calidarum ⁊ acutaꝝ fri. in. ij. hu. in. j.

Operationes.

A Sera. auct. Dyas. Uirtus est ei glutinatiua. sicut ṽtus gũmi arabici. et ip̃m administratur in cohol oculoꝝ ⁊ in medicinis tussis ⁊ asperitate canne pulmonis ⁊ abcisione vocis. ⁊ cursus catarri in vuula. qñ fit ex eo confectio cum melle ⁊ ponitur suꝑ linguaꝫ. ⁊ transglutit̃ quod de ipso dissoluit̃. aut datur de ip̃o. ʒ. j. postq̃m

infunditur in vino cocto dulci. et tunc etiam valet ad dolorem renum et vlcera vesice qn̄ miscetur ei ex cornu ceruino adusto et parum aluminis yameni. ꝓhibet nocumentum morsus serpentum. B Et ipsum auct. Albugerig. Dragantū est frigidum. et est in eo humiditas q̄ laxat ventrem. et cōfert tussi et vlceribus oculi. et lippitudinibus eius et reprimit acuitatē medicinarum laxatiuaꝝ. C Et idē auc. Mesarugie. Est bonū vlceribus vesice et asperitati gutturis et lingue. D Et idem auct. Habix. Est in eo res modice caliditatis et humiditatis et laxat ventrem et cōfert tussi. et vlceribus pulmōis. et glutinat vlcera intestinoꝝ. nisi quia addit in solutione et confert vlceribus oculi. et lippitudini qn̄ infundit̄ et dissoluit̄ et collirisatur cum aqua eius. aut ponit̄ in pulueribus. et conuenit et miscetur cū medicinis acutis laxatiuis quia ꝓhibet nocumētū earum. et ꝓhibet aggrauationem ipsius medicine sup̄ naturā si deo placuit. Formam assandi dragantum inuenies in ca. gūmi arabicū de g E Dyas. Dragātum in puluerem redactum et cum calida aqua potatum eos qui spasmū paciātur Vel quibus aliq̄ intrinsecus vene crepuerunt similiter sanat. F Galien⁹. Aq̄ ordei in qua coctum fuerit dragantū per noctem remouet sitim. G Cōtra scissuras oris et labioꝝ et palati vlceratōnes vel excoriatōes. dissoluat̄ dragantum in aqua ro. et p pannū exprimat̄. et cum glutinositate conficiat̄ puluis amidi. et inūgatur petia. et illiniat̄ lingua vel labiū sepe et cito curantur. H Ad faciem dealbandam et pannum supfluū remouendū ponatur dragantum in aqua. ro. p noctē mane addito borace vel cāphora in pua quantitate. et facies frequenter illiniatur I Sed attende q quando dragātum in medicinis ponit̄. p se debet teri. q2 contritioni resistit. Si em̄ cum alijs spēbus conterat̄ prius in fumū resoluent̄ alie species q̄ dragantum conterat̄.

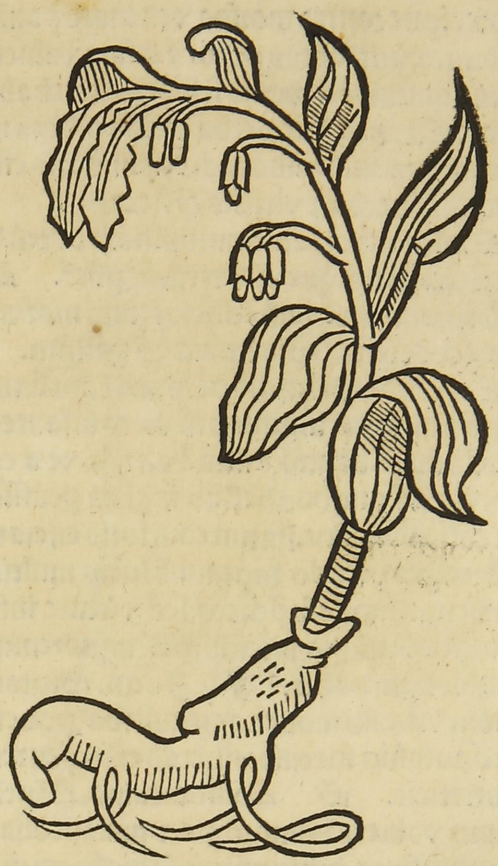

Ca. clvij.

Diptamum. Dyas. Diptamū vl' diptannum multi dicunt esse pulegium agreste vel batin herba est incisida et plus chretica mordax. vt pulegiū habet folia lanosa. et sup omnē fruticem inest ei velut lana. s3 nec florē h3 nec semē Uirtus est ei tanta quāta pulegio. s3 paulo inscidioꝛ. Est et aliud genus diptanni quod habet folia sisimbrio similia. s3 virgam maiorem nigꝝ et mollem. Eiusq3 fo. odorem habent sisimbrij. Est autem diptannis leptomeris et calefaciēs leniter ac stringens.

Operationes.

A Ysidorus. Diptannū tante potētie est vt ferrum a corpe expellat. et sagittas excutiat. vnde et eius pabulo fere pcusse sagittas a corpe inherentes eijciunt. hāc quidam latinoꝝ polegiū martis dicunt. ꝓpter belli tela excutienda. B Platearius. Diptamū expellit venenū. vnde

precipue contra morsus venenatorum anima lium. datur succus potui et etiam vulneri imponitur. vel pulvis si succus non habe tur. Est autem hec herba calida et sicca in tercio gradu. Huius radix est maioris effi carie quam herba. et viridis quam sicca. C Ex diptanno et alijs quibusdam potest fi eri confectio. que vice tyriace prebet. D Diptannum etiam educit fetum mortuum valet et contra epilentiam et contra palisim. E Dyas. Si igni superponatur aut fumi gio adhibeatur mortuos in vtero infantes excludit. Cui etiam tanta est virtus. vt a ca preis vel aliquibus bestijs sagitta percussis si comesta fuerit. statim eam foris eijciat. Preterea pseudo diptannum locis multis nascitur. simile supradicto. sed virtute infe rius quia nimis inscidum est minoremque efficatiam habet. F Idem. Diptan num vrinam mouet. ac menstrua producit et odore suo incensa viperas et serpentes interficit. G Constantinus. Diptam num vulnera humoribus. et melancoliam mundificat. bibitum aut suppositum men strua prouocat. Secundinam et fetum mor tuum expellit. H Plinius li. xxv. Cer ui (vt indicauimus) diptannum ostendere vulnerate eo paste statim decidentibus telis. Non est alibi quam in chreta. ramis pre tenue pulegio similem feruens et acre gu stu. Folijs tamen vtuntur. flos nullus ei est. Se men vt caulis. Radix tenuis et supuacua. Et in chreta autem non spetiose nascitur mireque a capris expetitur. I Pro eo est et pseudo diptamum multis in terris nas cens folio simili. ramulis minoribus. a qui busdam condris vocatum. minoris effe ctus statim intelligitur diptannum minima portione accendit os. qui eam legunt in ferula vel arundine condunt preligantque ne potentia euanescat. Sunt qui dicunt vtramque nasci multiphariam sed deterio res in agris pinguibus K Et verum quidam diptannum vel dictannum non nisi in asperis. Est et genus tercium diptanni nec facie nec effectu simile folio sisimbrij ramis maioribus. procedente illi suasione quicquit in chreta nascitur infinito presta re ceteris eiusdem generis alias genitis. proxime vero quod in parnaso. alioquin biferum esse. L Et peluim montem in Tessalia. et eletrium in euboca. et totam Archadiam et lycaconiam. Tradunt ar chades quidem non medicaminibus vti sed lacte circa tempus veris. eo quod tunc ma xime succis herbe turgeant. et medicentur vbera pascuis. M Bibitum autem lac vaccinum eo quod boues omnino vorife re in herbis sunt. N Idem li. xxvj. Diptannum sagittas pellit pota. et alia tela extrabit illita. O Galienus Spe ciei que dicitur diptamus virtus est sicut pulegij domestici nisi quia est fortioris vir tutis. quia non solum bibitum. sed ex eo fa ctum nascale seu fumigium extrabit fetum mortuum. et extrabit sagittas de corpore statim de eo accepto cibo.

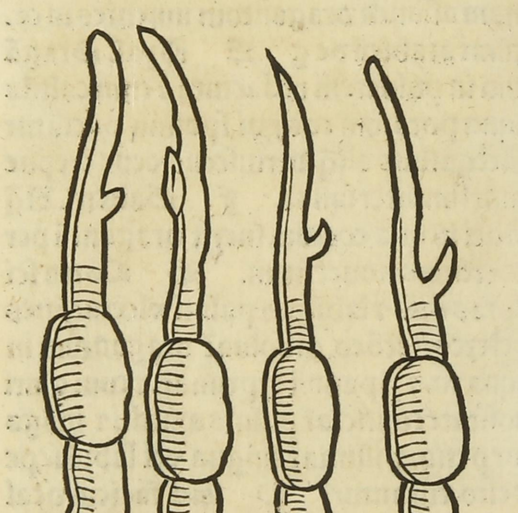

Ca. clviij.

Doronicum. Serapiō libro aggregatoris. capitulo. varonig. id est doronicum. Dicitur ꝙ sunt veue albe interius. Exterius vero ad citrinitatem tendentes. ⁊ sunt frusta in grossitudine ramorum scitaragi. ⁊ in magnitudine nodi pollicis ad plus. Et sunt aliquantulum dure ⁊ graues ⁊ deferuntur ex Syria Et doronicum ex syria est illud quod magis administratur est ca. ⁊ sic. in. iij. g̃du.

Operationes.

A Doronicum confert doloribus qui generantur a ventositatibus matricis.
B Et confert morsibus venenosorum ⁊ puncturis eorum bibitum. Et facto emplastro cum eo ⁊ ficubus. et intrat in confectionibus magnis. C Aben Mesuay. Est ca. et sic. ⁊ conuenit ventositatibus matricis. Et confortat cor. Et cōfert suo tremori ⁊ casatan. D Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

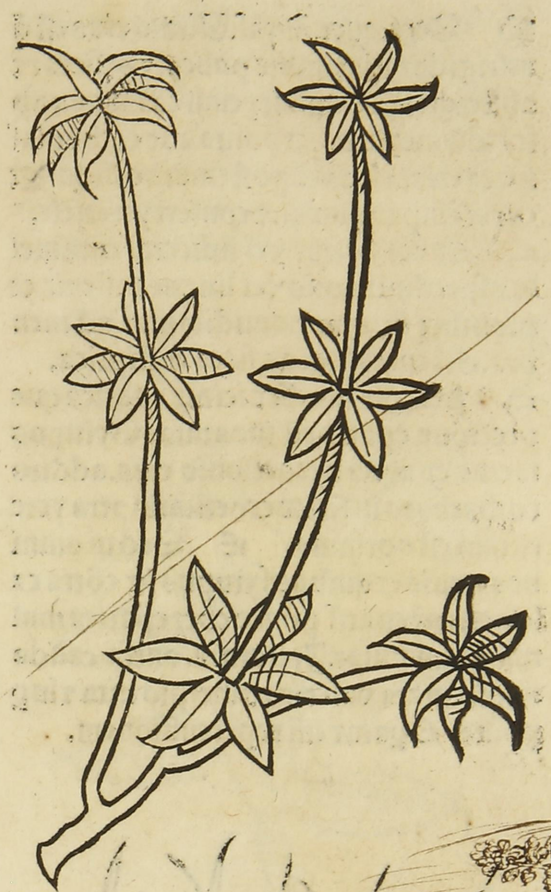

Ca. clix.

Epatica. Plate. Epatica est quedā herba crescēs in locis aquosis. ⁊ precipue lapidosis. Habꝫ folia minuta: terre lapidibusq; adherentia. Et dr̄ epatica q̄ precipue epatis est iuuatiua. In ṗmo gradu fri. ē ⁊ sic. Et q̄ habet maiora folia melior. habetq; ṽtutem īfrigidandi. ⁊ ex subtilitate substantie sue confortandi. Serapiō aucto. Galie. Epatica nascit̄ in lapidibus humectis. ⁊ cadit sup̄ eam ros vel gutta aq̄ ⁊ est similis lēticule āque. ⁊ q̄nto maiora hꝫ folia tāto melior est. fri. est ⁊ sic. in. j. g̃.

Operationes.

A Epatica valet contra opilationem splenis ⁊ epatis ex calida materia. Et cōtra oēs egritudinē epatis calide. ⁊ ꝯ apostemata ca. suppōita trita. ē em̄ r̄ꝑcussiua

B Sera. auct. Byas. Uirtus eius est q̄ infrigidat frigiditate pauca. ⁊ desiccat ⁊ abstergit: Et emplastꝝ cum ea factum abscindit menstrua: et posita aut cathaplasmata etiam sedat apostemata calida: Et curat empetiginem: ⁊ confert ycterície:
C Et conficitur vel miscetur cum melle. aspredinem oris vel lingue dislenit. et prohibet fluxum humiditatum ad membra. Est enim frigida sicca et stiptica.
D Platearius. Et dicitur epatica que precipue epatis est iuuatiua: Syrupus factus ex aqua decoctionis eius. addito reubarbaro in fine decoctionis ꝯtra yctericiam est optimus: E Sed in omnibus aquis ex quibus syrupus fit cōtra calefactionē epatis poni debet epatica multum enim iuuat. Iterum. Contra calida apostemata valet in principio trita ⁊ supposita: Opatur eñ repercussionem.

frantzosen holtz

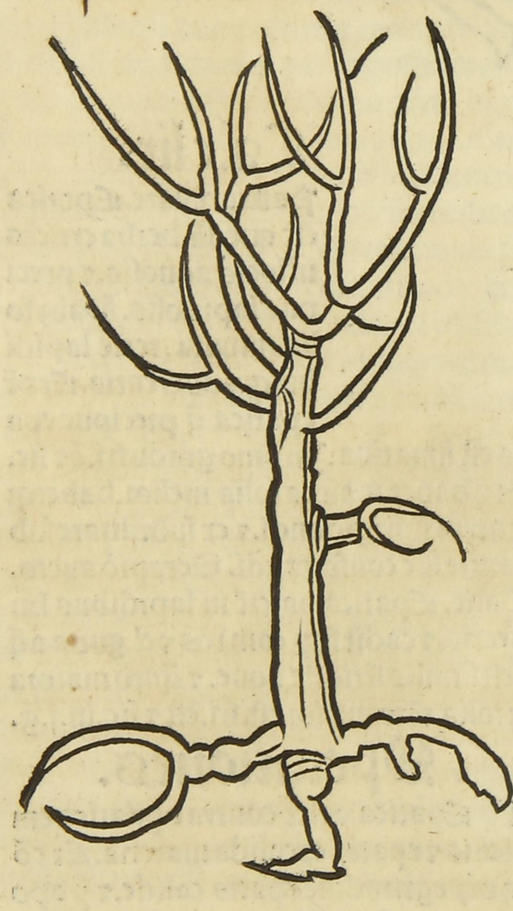

Ca. clx.

Ebanus. vel. Ebenus. Arestotiles in li: de plantis. Ebenus ⁊ ea que illi vicina sunt merguntur in aqua quia in in eo raritas est parua. nec est aer in ipo. qui posset ipm tollere. Partes eñ eius sunt multuꝫ solide. In terris nempe valde calidis ⁊ siccis plante non habent humorem qui materie sufficiat. Ideoqꝫ ptes cōpacte sunt ⁊ angusti meatus. Uñ calor plantam inter albedinem ⁊ nigredinem colorat. fitqꝫ lignum huius nigrū et mergitur in aqua vt ebenus. Byas. Ebenum est lignū quod ex ethiopia venit colorem habens nigrum duplici caligine. tactu lene durꝝ ⁊ gustu stipticū. In cortícula ꝓfricatum ostendit colorem rufum. Est alterꝝ ex India colore vario sed meliꝰ predictum. Multiqꝫ amomina ligna ⁊ accãtica vendunt. quia ebeno similia sunt sed inde fiunt nota. q2 mollia sunt nō grauia Cunqꝫ fructum ferunt hastilia eoꝝ subrufi coloris apparent. nec odorē nec gustum talem habent. Est āt optimū q̄d est nigꝝ ⁊ equaliter lene vires hñs in gustu acres Ex libro de natura reꝝ. Ebenus est arbor cuius lignū durissimū et īputribile. nō facile cedēs igni. Nō licꝫ in ignē vehemētissimū ardeat q̄dammō ⁊ absumat̃. nūq̄ tñ eiꝰ ꝯbustio trãsit in flãmam: Cortex eiꝰ lenis est vt lauri lignum:

Operationes.

A Byas. Ebanū vlceribus oculoꝝ vtilitatem facit. Uirtꝰ est ei etiã purgatoria ⁊ ideo caligines oculoꝝ ⁊ reumatismum detergit ac ꝓhibet. Multi cotilas medicinales ex eo faciūt B Aliq̄ vero triturain ⁊ rasuram eius ⁊ liniaturam infundunt in vino die ac nocte. ⁊ post terunt facientes collíria: Alij ꝓ vino aq̄ mittunt. Comburit̃ etiã in cacabo crudo bñ munito q̄ diu cinerē faciat ⁊ lauat̃ vt molibdo qui puluis facit ad siccitatem oculorum:
C Aui. Ebenꝰ ca. ē ⁊ sic. in. ij. Ex ea melior ē nig̃ eq̄lis in q̄ nō sunt linee. ⁊ in suo tactu silat̃ cornui tornatili. ē āt valde ꝯpacta ⁊ solida. In cuiꝰ sapore ē mordicatio.

B Cunqꝫ super carbonem ponit᷑. odor bonus ⁊ acutus ex ea odorat᷑ fricat᷑ in aq̄ sicut pulueres lapidum. ⁊ est subtiliatiua ⁊ abstersiua. abstergit pannū ocl'i ⁊ albuginem. ⁊ ad eius fricatōem collíria fiunt C Cōfert ⁊ vlcerib⁹ antiqs ei⁹ serratura adusta ⁊ obtalmie sicce ⁊ scabiei oculi et tumorem ꝓhibet. Et elixatura eius bibita dissintericis mirifice medicat᷑. D Plinius. Folia eius in fomento lacrimas stringunt. E Alexander ca. de paralisi ⁊ agiro ⁊ elatis acopum. i. mitigatiuū ex agyro mixtum ⁊ ꝯfortatiuo et elatis. i. stipticis infrigidatiuis cū t̄pamento.

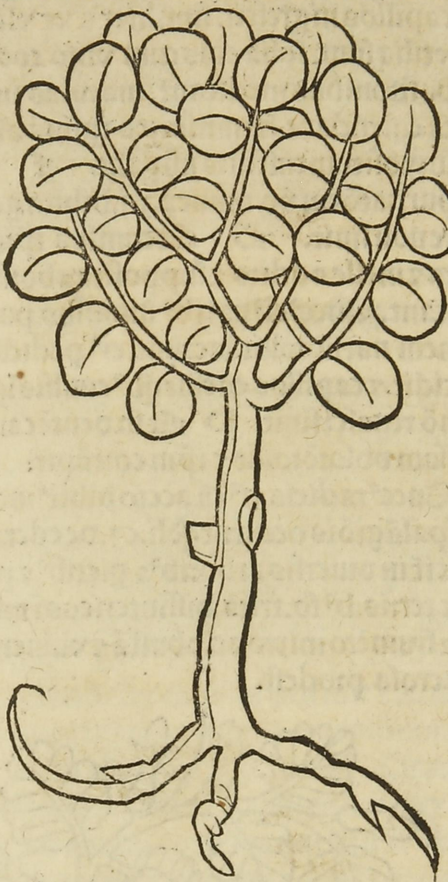

Ca. c lxi.

Latinus. Dyas. ca. elatinus hꝫ fo. rotunda ⁊ aspera. Hastas tenues simlia elixine sꝫ minora ⁊ rotūda ⁊ aspera. hastas tenues duobus palmis lōgas quinqꝫ aut sex ex vna radice habens folia plana gustu stiptica. Nascit᷑ locis cultis ⁊ in agris. Plinius. ca. elatin. Elatin ramulos habet quinqꝫ aut sex tenues. ⁊ oblongos. folia quasi pilosa ⁊ stiptica. Galienus. vj. sim. far. capl'o Elatin Mediocriter est infrigidatiua. et stiptica.

Operationes.

A Dyas. Folia eius in cathaplasmatibus adhibita polenta reuma oculorum

Ca. c lxij.

Bera arborea. Ysidorus. Edera dicta est. eo ꝙ arboribus reptādo adhereat. Uel ꝙ hedis sup̄ lactis abundātiam a veteribus in esca prebeat᷑ Edere frigide terre indices sunt ꝺm phisicos. Nam antifarmacon ebrietas est. si quis ad edera coronetur. Plinius. li. viij. Apri edera medentur sibi. Idem li. xvj. Edere quoqꝫ folia non decidunt. ⁊ angulosa sunt folioꝝ quidem vnitas in suo permanet cuiqꝫ genere. p̄terꝗ̄ populo ⁊ edere. Edera iā in alia dr̄ nasci ꝗ̄ negauerat theofrast⁹. nec in india nisi in mōte meror Alex. vo ob raritatē ita exercitu corōato ex India victorē ꝛ̄ disse liberi p̄ris exēplo.

Arbor est inimica satis omnibus Sepulchrisq; ad muros rumpens: serpentū vo frigori gratissima vt mirum sit eum in honore vllo habitam: Dyas. ca. cissos. Edera genera tria sunt. alba nig ⁊ elix. Alba vero semen affert album. nigra nigrum. aut croceum quam multi dionisiā vocāt Elix vero non habet semen. sꝫ folia minuta ⁊ angulosa ⁊ grossa. Nigra vero vocatur dyonisia a bacho: qui dionisius vocabatur quem potatum edera coronatum aliqui fingebant sunt em̄ edere fri. ⁊ terre indices. Unde sunt frigidum antifarmacum ebriantis. si quis potatus edera coronatur. nam coronatus edera nō inebriatur Unde illo tempe non incoronabant edera. nisi ad summum potati vt fugerēt ebrietatē. Theodorus priscianus vocat fructū edere corimbum a corono as: q̄d est verbum actiuū: ⁊ inde deriuatur correlatiuum ⁊ est premium alicuius certaminis: ⁊ inde venit corimbus: i. edere fruct⁹ quia inde coronabantur antiqui. et potissime poete in signum virtuose repletōis capitis: Uñ Ouidius. metha. quarto. Et q̄dus distinguit vel e corimbus. Est alia edere que vocatur terrena. Et alio nomine vocat cāeassos Est aliō gen⁹ cissos nō verum s̄m dyas: cap. cissos. sed sic p quandam similitudinem vocatur quam multi vocant cisteron. i. rosam caninam.

Operationes.

A Dyas. Om̄is edera habet virtutem viscidam ⁊ stipticam. vnde nerui citi⁹ eā sentiunt cōtrariam. Uñ ex cōtrarijs componitur v̄tutibus: Stiptica em̄ est et fri: ⁊ acris ca. ⁊ aquosa p̄ticipans substātia. Cuius folia viridia in vino cocta: mag̃s plagas conglutinant. ⁊ malitiosa cicatrizant vlcera ex igne facta: flores eius digitis tribus sublati ⁊ bibiti dissintericis medicant si bis in die bibere dant. folia ei⁹ mixta cum cerotis cōbustionibus maxīe prosunt B Item folia eius cum aceto cocta ⁊ imposita splenē tumētem attenuant. succ⁹ eius naribus infusus purgat caput. ⁊ dolores capitis mitigat: C Cum oleo puro decocta doloribus auriū opitulantur D Nigre edere succus aut summitas eius si bibit amētes hōies prestat: quinq; grana seminis eius cocta cum oleo ro. in corio maligranati et auri dextre infusa sinistro denti dolenti medētur. E Et vt cathaplasma imposita capillos nigrescit: similiter ⁊ vt vlcerib⁹ vtilia sunt. folia eius cum vino cocta cōbustionibus medicant: maculas imposita emendant. summitates ipsius bibite ⁊ supposite menstruis impant: F Post purgatōem v̄o mulier. ʒ. j. bibita generare non sinit. G Cacumina ipius trita ⁊ melle addito ⁊ supposita aborsum p̄stant. Succ⁹ ei⁹ narib⁹ inmissus putredinem nariū tollit. lacrimū ei⁹ pediclos occidit. ⁊ capillos euellit qb⁹ euulsis iposit⁹ nō renasci sinit: H Et in dentē cauū missum dolorē tollit ⁊ ip̄m corrūpit: I Succ⁹ radicis ei⁹ cū aceto bibit⁹ morsib⁹ spalāgiōis occurrit. Pli. ca. de edera Nascit in diuersis arborib⁹ ⁊ pietib⁹ ⁊ petris ⁊ terris: h⁹ fo. trita dissintericos r̄mediat ⁊ frumēto mixto ad c̄bustā ⁊ vulnera cancerosa prodest.

Ca.clxiij.

Hera terrestris. Gal'. vij. sim: far. ca. Cissos vel edera terrestris. hec ex contrarijs pponitur virtutibus Habet enim quid et stiptice substantie quod quidem terrestrem frigidam mostrauim⁹ existere. Habet aut quid et acris quam ostendimus calidam esse vt gustus testatur. tertia autem cum his aquosa substantia participat tepida cum viridis est: cum enim siccatur hoc quidem diaforari primum necesse est. Reliqui vero terrestrem frigidam et stipticam et calidam que acris est:

Operationes.

A Viridis quidem coctis frondibus cum vino magnarum plagarum est coglutinatiuus Cicatrizat autem et eas que ab igne vlcerationes. cum aceto vero frondes cocte spleneticos iuuat flegmones. vnde sanat reumata et vlcera antiqua secundum aures et nares. Si vero acrius appareat cum oleo dulci miscet. B Summi vero eius sexu pedes interficit et capillos destruit. calide intantum existens virtutis vt comburat. C Idem Gal'. vij. sim. far. cap. Citac⁹ siue cistbarus. i. edera stiptica est frutex in gustu et in omnibus que secundum partem actib⁹ frondes attamen et gemina parua trita intantum siccant et stipticant vt coglutinent vulnera. flores vero super omnia sunt optatiuiores: vt si cum vino bibantur et dissinterias et ventris imbecillitates et reumata et humiditates sanent. D Cum vero cathaplasmantur putridos humores vlcerum iuuant. Est enim eorum virtus non genero se siccatiua in. ij. gradu et a mensuratis coplete. est autem frigidus intantum hic frutex vt tepida participet caliditate.

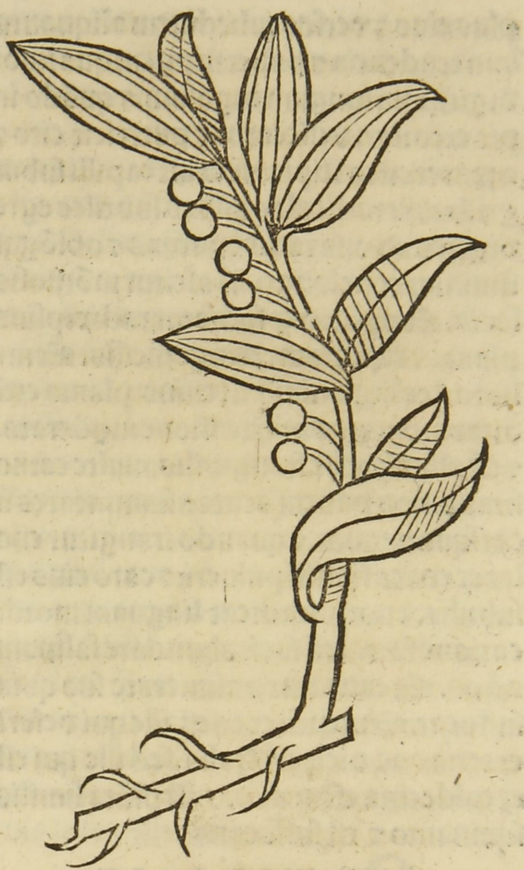

Ca.clxiiij.

Elleborus albus. Dyas. capi. de elleboro secundum translationem nostram Elleborus albus folia habet similia arnoglosse aut blete agresti sed breuiora et nigriora et modicum obrufa. hasta est ei longa duobus palmis et rugosa et citius solet marcesci quando siccare incipit et sicut capilli multi ex vna radice pcedunt sicut virgule. Nascitur locis montuosis: radix fodi tempore arearum debet: vtilis est aut alba et tensa et fragilis et plena et iucosa que cum fregeris velut fumum iactat. et albidior decintus cum gustu ca. non valde saliuam prouocans. plus accepta hominem suffocat melius est quirinaicum et ytalicum: capadocium his albius est et tenue. Serap. li aggre. cap. cherbachen auct. Dyas. cherbachen id est elleborus. Due sunt ei⁹ species albus et niger: sed albus est planta. cui⁹ fo. sunt silia folijs plantaginis seu folijs plante dicte blete agrio. i. sicle agrestis nisi quod sunt breuiora eis et declinantia ad nigredinem

plus eius ꝛ versus rubedinem aliquantu lum tendentia ꝛ habet stipitem quattuor digitorum longum rugosum. ꝛ quādo in pit excoriari desiccatur ꝛ putrescit cito ꝛ apparet circa stipitem velut capilli subni gri. habet radiculas mltas subtiles egre dientes ab vna radice paruas ꝛ oblōgas similiter cepe longo. Nascitur mōtuosis locis. Et oportet ꝙ fodiatur radix ipsius plante ꝛ reponatur tempe messis. Et me lior ad colligendum est cuius planta extē ditur super terram extensione moderata: ꝛ est albus, facile frangibilis. multe carno sitatis. non habens acutas summitates si cut squinantum. ꝛ quando frangitur euo lat ex eo res similis pulueri: ꝛ caro eius est subtilis. ꝛ non mordicat linguam mordi catione forti: sed facit abundare saliuam ad os. Et caueatur a nimietate sua quia suffocat. Et melior ex eo est ille qui defert ex terra que dicitur Ytalia: sed ille qui est ex caldechia est malus. ꝛ est plāta similis squinanto ꝛ est suffocans

Operationes.

A Dyasco. Elleborus albus flegma ꝛ oēs humores vomitu purgat. Collirijs nobilibus miscetur. caliginem oculorum purgat: Suppositus aborsum facit B Infantem in vtero occidit: sternutamēta prouocat polēte mixtus. molli sorices ne cat elixus cum carnibus citius eas madi das facit. nam nisi mixtus fuerit polente aut sisamo aut succo ptisane. aut succo ta psie aut mulse aut succo lenticule. aut nisi in pane coquatur dari nō potest: quia sic ab antiquis inuentum est. C Filon medicus doctissimus et perfectissimus di ligentia longa ꝛ ratōne scripsit qua disci plina elleborus detur. Multi vero in suc co mulse mixtum dant postea dantes mā ducare illis qui hoc acceperint ꝗ sunt for tissimi corpore vñ datum disciplina supe riori nullam suffocationem facere potest cum aceto mixtus: et collirium factum: et ano suppositum nauseam prohibet. D Galienus: Elleborus vterqꝫ tam albus ꝙ niger abstersiue similiter ꝛ ca. virtutis sunt quare ꝛ morfeis ꝛ empetiginibus et scabiebus ꝛ lepris conueniunt quin etiā fistulas mortificant duobus aut tribus di ebus. sed dentium doloribus cum aceto conferunt: E Johānes Mesue dicit Elleborum album debere vitari: Est enī prefocatiuus sup nigrum autem debere presumere concordant omnes. ꝛ proprie rectificando fm artem ꝛ legem. et non cō uenit nisi robustis corporibus ꝛ animosis ꝛ tempore veris. F Et pꝑe datus qui dem quando et cui cōuenit. ꝛ qualiter ac quirere facit iuuenescentiam: ꝛ incolumi tatem: ꝛ mores laudabiles: et complexio nem bonam. Hoc enī est proprietas sicut Hypo. dicit ꝛ pꝑe quidem mūdificat cor pus totum a superfluitatibus materierū corruptarum. ꝛ solutione educit cum fa cilitate coleram pmixtam: ꝛ grossum fleg ma. ꝛ coleram nigram cum virtute ꝛ sine molestia. ꝛ mūdificat sanguinem: ꝛ attra hit a venis supfluitates admixtas sangui ni ymo toto corpe. ꝛ a cō cauitatibus mē brorum ꝛ partibus remotis acute. G Et ex rebus solennibus in mundificādo cerebrum et caput totum. et instrumenta sensuum ꝛ neruos et vesicam. H Et confert iuuamentum magnū egritudini bus eaꝝ sicut est soda pꝑe ꝛ emigraneа et mania ꝛ melancolia ꝛ vertigo ꝛ epilētia: ꝛ paralisis. ꝛ aque que decendunt ad ocu lum: ꝛ confert egritudinibus iuncturarū ꝛ duriciei ꝛ apostematibus eaꝝ ꝛ scroful' ꝛ est sicut tyriaca ꝛ medicine antonoma tice ad lepraꝫ ꝛ cancrum ꝛ species herpe tis ꝛ bothor que se comedunt Et hec Jo: Mesue de nigro. I Albus autē for titer ꝛ difficulter vomere facit cū acciden tibus timoris. ꝛ confricatus ex eo ad egri tudines cutis confert cum vꝛtute. et curat scabiem ꝛ empetiginē ꝛ lentigines ꝛ con fert vterqꝫ elleborus fistulas ꝛ vlceribus fraudulentis.

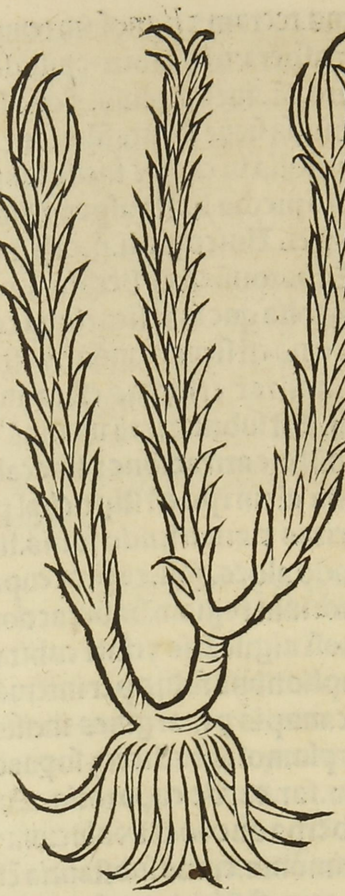

Ca. c lxv.

Elleborus niger. Auicēna li. ij. ca. de elleboro. Elleborus ille q niger est. est frusta incisa et eius acuitas fortior est acuitate albi. ⁊ Illi qui ipm colligunt. preseruantur ab eius nocumento comedendo allia. ⁊ bibendo vinum. ⁊ folia quidem plante eius sunt similia folijs squinanti sed sunt vehementioris nigredinis q̃ ipa. ⁊ habꝫ crus breue ad purpureitatem declinans. ⁊ eius figura est sicut figura racemi. ⁊ in ipa est fructus ⁊ habꝫ venas subtiles nigras, ex cuiuscunqꝫ quarum radice sicut duo capita ceparū egrediuntur. Et quod de eo administrat̄ sunt vene iste. Et oritur in siccis locis. Melior est qui est medius inter veterem ⁊ nouum ⁊ grossum ⁊ extenuatum: habens colorem cinericium. ⁊ qui est velociter frangibilis ⁊ non ponderosus. in cuius vacuitate est quoddam simile tele aranee saporem habens acutum ⁊ mordicans linguam. Et bonum quidem quod administrat̄ est vt assumatur lignum paruum quod est apō radicem eius. et infundat̄ parua aq̄ et excorietur. Et assumantur cortices illius et exsiccentur in vmbra. ⁊ administrent̄ triti ⁊ cribellati. Jo. Me. caplo de elleboro. Eius sunt due species. Nam alius est albus alius niger. Niger incolumior est albo. Unde minatur albus accidētia timoris et tremoris. Niger vero acquirit ei' iuuenescentiam ⁊ incolumitateꝫ. ⁊ ex eo q̊d magis eligitur. ⁊ proprie est cuius sapor est acutus mordicans gustum. et habens saporem sicut assarum proprie ⁊ quod est frangibile. ⁊ medium inter subtile et grossum ⁊ medium inter recens ⁊ antiquum. ⁊ medium inter ponderosum ⁊ leue ymo plus leue q̃ ponderosum. ⁊ q̊d est leue carens asperitati. Et melior ps ipius plāte est radix ipi'. Et melior pars eorum sunt cutes iporum Et melius tempus collectionis ipsoꝝ sunt ver ⁊ estas.

Operationes.

A Byas. Radix ellebori nigri accepta coleram ⁊ flegma per ventrē purgat Alij scamoneam et sal miscent. ʒ. j. multi cū viscellis eam coquūt multi cum lēticula. nā sic accepta ventrem purgat B Purgatio illa melancolicis. epilenticis. arteticis ⁊ paralitics medicat̄. C Supposita menstruis imperat Aborsum facit Fistulas purgat imposita. D Reddit auditū post triduum eiecta scabiem purgat mixta libanotidi cere ⁊ pici liq̄de ⁊ oleo citrino aceto addito. sola vt cathaplasma imposita maculas omnes corpis tollet. lepras oīes ⁊ zernas limpidat scabies curat in aceto cocta. et gargarismo accepta seu adhibita dolorem dentiū mitigat miscetur ⁊ stipticis medicaminibus mixta vino ⁊ polline ordei. ⁊ vt cathaplasma adhibita ydropisis prestat effectum E Et si lino fuerit inserta ⁊ vino mersa vinū catarticū reddet. Aq̄ in q̄ fusa fuerit si domui aspgat̄ muscas ⁊ pulices necat.

F Hoc cum foditur celeriter fodi opor
tet. quia tarditate fodiētis visum ebetat.
aut dolorem capitis cōmouet. Nam plu
rimi fossores eius alleo sumpto et vīo po
tato secure fodiebant G Auicenna
Elleborus niger ꝯfert linitus sup morfeā
cum aceto ⁊ similiter sup loca ī qbus sunt
sordes: ⁊ similiter sup albam morfeam. et
eradicat verrucas: H Et euacuatio
que fit cum ea cōuenit albaras. Dosis ni
gri est a kirat. vj. vsqꝫ ad. ʒ. j. I Con
fectio pillularꝫ quas descripsit haly: quarꝫ
iuuamentum est vltimū ad melancolicas
egritudines ⁊ cancrꝫ ⁊ leprā et morfeā ni
gram difficilem quarꝫ est hec ꝯmixtio Re
cipe yere Pigre. ʒ. xij. ellebori nigri. Poly
podij ana. ʒ. v. agarici lapidis lazuli salis
indi. coloquintide. ana. ʒ. iiij. Dosis a. ʒ. ij
vsqꝫ ad aureos. ij. sunt sane ⁊ experte.

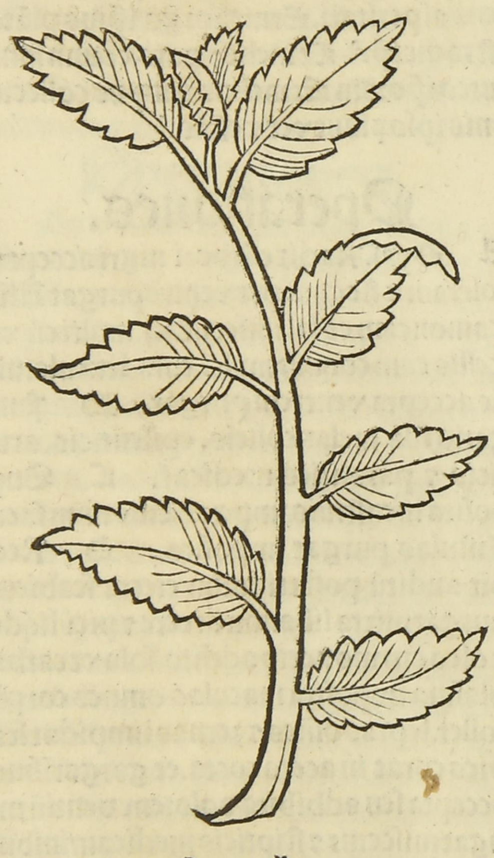

Ca. clxvj.

Eupatorium: Dyas. capit. de eupa
torio ſm trāslationem nostrā. Eu
patorium frutex est sarmentosa ha
stam habens rectam ⁊ lignosam tenuem
⁊ nigram ⁊ asperam in cubiti vnius lō gi
tudine porrectā. aut amplius: Folia sunt
ei in giro diuisa sicut Pentafilon aut Ca
napis cuius folia in capite incisa sunt vt
serra. semen a media hasta asperꝫ ⁊ subtus
decliuum est ei: Auicenna li. ij. cap̄. de eu
patorio. Eupatoriū est ex herbis aroma
ticis ⁊ habꝫ folia que sunt sicut folia cana
pis Et flos eius est sicut nenufar. ⁊ est illō
quod administrat̄. et succus est ca: in pri
mo. sic. in. ij. Est subtiliatiuū incisiuū val
de abstersiuū sine attractōne ⁊ sine calidi
tate māifesta Et in ipō est stipticitas pau
ca ⁊ ponticitas ⁊ amaritudo fortis. sicut
est amaritudo aloes: Pli: cap̄. de eupato
rio. Eupatorium regiam habet actionē
caulis lignosi nigricātis yrsuti cubitalis
aliqñ ⁊ amplioribus folijs per interualla
quinqꝫ vt canapis ꝑ margines incisis ni
gris ⁊ ipis plumosis radiceqꝫ supuacua
Sal. vj. sim. far. ca. de eupatorio. Eupa
torium est herba que vocat̄ volucrum ma
ius vel agrimonia. cuius substantia ē sub
tilis. sapor eius est stipticus Et virtus ei⁹
est calida caliditate modica ⁊ desiccat:
Sꝫ sciendum ꝙ eupaterium similiter ſm
dyas. cap̄. de agrimonia vocauerunt an
tiqui radicem agrimonie eo ꝙ est diureti
ca valde: Itē ſm eundem cap̄. de Maru
bio. Marubium etiam qdam eupatoriū
vocauerunt qm̄ valet contra vitia epatis
⁊ ꝑ tanto non est verꝫ eupatoriū. qm̄ dias:
facit semotim capl'ꝫ de eupatorio. ⁊ semo
tim de marubio ⁊ agrimonia. Hoc simili
ter voluit Io. mesue. ca. de eupatorio cū
dixit ꝙ dicunt aliqui ꝙ est herba pulicum
noluit ſm verꝫ ꝙ sit herba illa q̄ latini vo
cant pulicariam eupatoriū: qm̄ diasco. fa
cit semotim capl'm de eupatorio q̄d inci
pit eupatorium: ⁊ semotim capl'm de pu
licaria vel herba pulicū: q̄d īcipit coinza
sed sicut dictū est debet intelligi Mesue.
Nam dicit ꝙ eupatoriū ſm q̄sdaꝫ est her
ba pulicum qm̄ aliq̄ vocabant herbā pu
licum eupatorium: ⁊ bene. qm̄ est diureti
ca valde ⁊ valet ꝯtra vitia epatis. Miror
qualiter medici nr̄i tp̄is nō aduertentes

verba Dyas. Avi. 7 Sera. Plin. 7 Gal. 7 Damasceni credũt herbularijs saluiam agrestē eupatoriũ dicentibus q̄ nec in sapore nec in odore cum eo cõuenit. Si aũt in ipa forsan virtutes eupatorij inuenerīt 7 pro eo ponere voluerũt cuius grā ipm eupatorium vocauerũt. nõ licebat dicere q̄dem esset. quoniam eupatoriũ pt dici omne id q̄d valet contra vitia epatis. ab eu quod est bonũ 7 pacor q̄d est epar. vñ eupatorium. i. bonũ epati. sed verum eupatorium est illud q̄d antonomatice est bonum epati sicut illud q̄d ver est eupatorium.

Operationes.

A Dyas. sm translationem nrām: Eupatorium valet contra vitia epatis Et folia eius sicca 7 axũgia porcina veteri addita trita et imposita dura vulnera ad cicatricem ducunt. B Semen vo eius 7 folia cũ vino bibita. dissintericis 7 morsibus venenatis occurrunt medicando. C Eadem dicit Sera. caplo proprio: de mente dyas. 7 addit. Et sunt multi qui putant q illa herba sit agrimonia. 7 errãt quia est alia ab ea. Et nos quidem manifestauimus iam de eius esse in eo quod diximus de eo. D Et idem auct. Gal: In tyriaca chesar eupatorium aperit opilationes epatis. 7 fortificat ipm. E Jo. Mesue: Eupatorium solutõe educit coleram 7 flegma facile. 7 est pseruatiuũ a putredine. F Et confortat stomachũ epar 7 viscera. 7 confert doloribus cor. 7 est medicia splenis. 7 opilationũ oim 7 egritudinum ab ea factar. G Et febribus longi temporis mire subuenit. Dosis decoctionis eius potõ est a. 3. iij. vsq3 ad. vj et puluis eius a. 3. ij. vsq3 ad. iij. loco eius ponitur in defectu eius absinthij 7 azari. ana mediũ ponderis ipius. H Auicenna Eupatoriũ est bonum in initio alopitie. 7 tirie. 7 linit cum adipe veteri sup vlcera difficilis consolidationis. J Et eius succus confert scabiei et pruritui quando bibitur cum aqua fumiterie 7 oximelle. 7 similiter flos eius 7 succus ipius est fortior Cõfert doloribus epatis. 7 opilationibus eius 7 confortat ipm. K et confert duriciei splenis. et apostemati bus epatis. 7 a pãtibus stomachi. 7 eius herba 7 succus pferunt maliciei forme et accidentibus ydropisis datũ in potu cũ vino 7 pfert vlceribus intestinor. L Confert febribus cronicis. et antiqs pre succus eius. 7 pprie cum succo absinthij: loco eius ponit pondus eius de azaro et medietas põderis ipius de absinthio:

Ca. clxvij.

Eufragia. Paulus caplo de eufragia. est herba que similat in stipibus ysopo nisi quia stipites sui habent colorem violaceum. et non habẽt ramos et folia sunt in stipitibus a medietate superius 7 sunt parua incisa sicut galliculi crista. 7 habet flores tendentes ad albedinem satis paruos.

Operationes.

A Medetur doloribus oculorum. Et confortat visum.

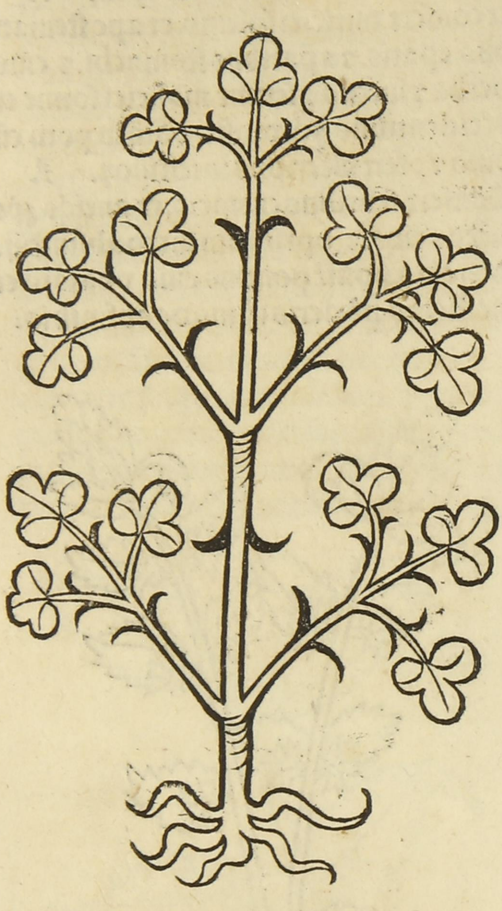

Ca. clxviij.

Emblici. Serapiō libro aggre. ca. de amlegbelliget. i. mirabolāi emblici ꝛ bellirici. De belliricis habetur superius de b. in capl'o bellirici. ꝛ sunt ambe frigide ꝛ sicce in fine tercij gradus Johannes Mesue. cap. de mirabolanis Mirabolāi emblici sunt ex medicinis cōfortantibus stomachum cor ꝛ epar ꝛ viscera. Et meliores ex eis sunt hn̄tes frusta. grossa ꝛ densa ꝛ gravia q̄ minus crescunt in ossibus ꝛ plus in carne: rari q̃ nō hn̄t spm̄: ꝛ sunt fri. ꝯplexiōis paꝝ ꝛ sic. in. j. g̃.

Operationes.

A Emblici sunt confortativi menbroꝝ ꝛ coadunativi partium eorum: Et sūt de extinguentibus inflāmationem in stomacho et epate Et ipsi nutriti maioris sunt operationis: ꝛ minoris corrugationis.

B Modus nutriendi emblicos. Accipe ex eis quantitatem quam volueris. et submerge in aqua. et expone soli vsq; dū tumefiāt ꝛ humectent' post exprime ꝛ pone in aqua mellis ꝛ dimitte p duos dies. ꝛ deinde coque cum facilitate. ꝛ postq̄m cocti fuerint dimitte parum refrigerari ꝛ adde cum eis mellis tabarzet sicut q̄rtaz partem tocius ꝛ reconde. et quidam sup condiunt cum speciebus aromaticis cō fortativis. sicut cum cinamomo xiloaloe gallia cardamomo ꝛ croco ꝛ similibus.

C Serapion auct. Gal'. Emblici hn̄t proprietatem denigrādi capillos. ꝛ prohibēt casum ipsorum. Et conferunt emorroidibus. ꝛ ipsi tumescunt in aqua. D Et conditi ex eis faciunt operatōes mirabolanorum non conditoꝝ. nisi quia sunt debiliores eis. ꝛ ī belliricis maior est proprietas in acumine q̄ꝫ in emblicis. E Et idem auct. Bedigaras Emblicorum ꝓpetas confortat stomachum. ꝛ ꝓhibent corruptionem ab eo. fortificāt stomachū ꝛ augent appetitum cibi. ꝛ incitant coitū ꝛ abscindunt sputum ꝛ vomitum. ꝛ sedat sitim: ꝛ augent opationem sensus. Mirabolani emblici bellirici ꝛ kebuli mixti cū oleo amigdalarum dulcium ꝛ cum melle tingunt capillos colore nigro. Johānes Mesue: Mirabolani emblici educūt solutione flegma. ꝛ sunt ex rebus valde cōfortantibus cerebrum ꝛ nervos. ꝛ augent intellectum. ꝛ confortant cor. ꝛ conferūt tremori eius. et mūdificāt stomachum a putrefactione ꝛ confortant ipm̄. et sedāt fervorem in eo. ꝛ auferunt sitim. ꝛ addūt in appetitum ꝛ sedant vomitum.

Lactuca, generis optimi

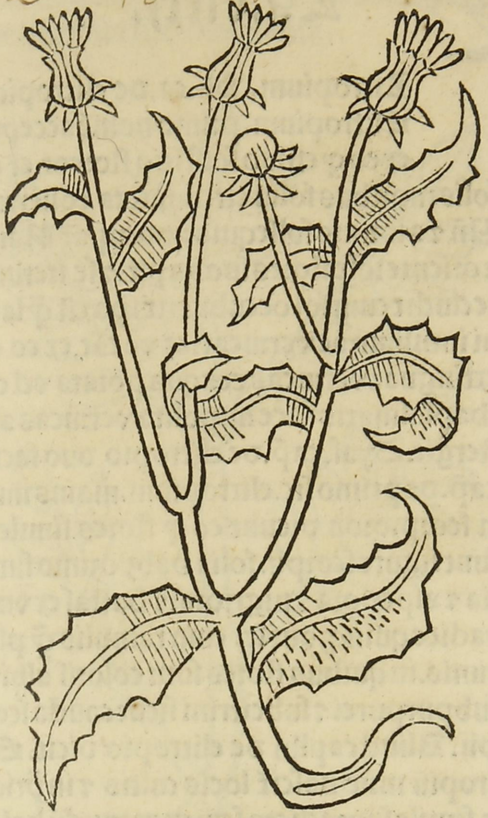

Ca.clxix.

Endiuia. Auicēna Endiuiarū, alia est ortulana et alia siluestris. de siluestri in sequenti ca. tractabit̃. Et quedam habet lata folia quedam stricta ambe vincunt lactucam in apiendo: Ysaac in diebus pticularib⁹. Endiuia domestica ⁊ siluestris est. quarū domestica diuerse vtutis est. hȝ em̄ amaritudinē pōticitatem ⁊ insipiditatem. Que iterū in duas diuiditur ptes. Est em̄ endiuia hyemalis ⁊ estiualis. Hiemalis est insipida propter amaritudinis ⁊ ponticitatis paucitatē. Et etiam insipiditas est, ꝑpter tpis frigiditatem. frigida q̄dem est in fine secundi gradus. Quidam aūt illam dicūt esse humidam q̄d sensu nō ptȝ. qr siccitas ei⁹ palam est, ꝑpter amaritudinē sui atȝ pōticitatem; f̃m medicinā est vtilis. Estiue āt est amaritudo maior ſȝ frigiditas mīor. Est em̄ fri. in g̃. pmo. sic. in scōi medio. Cōstātin⁹ in li. g̃duū: Endiuia de amaritudīe ⁊ pōticitate ꝯposita. et sic. est in. ij. g̃du;

Operationes.

A Idem; Stomachū ꝯfortat. opilationem aperit. Succus eius coctus ⁊ despumatus cū oxizuccaro bibit⁹. humores expellit putridos ⁊ diuturnas febres curat Cataplasmate inde facto. calor epatis ⁊ stomachi mitigat̃. Cū pollinē ordei ⁊ olō roseo mixtus apostemata calida maxime si in oculis fuerint sanat Arteticos de calore mitigat. Ysaac vbi sup̄. Endiuia sanguinem generat peiorem. Vñ gal. Lactuca siue endiuia que maioris est amaritudinis ipa deteriorem sanguinem facit: Estiua tamen f̃m medicinam est mediocris. que plus est aperitiua. maxime cōstipationis epatis. Que si elixa detur cū obsomogaro ⁊ oleo min⁹ erit nocibilis; Si vero cum aceto stomachū cōfortat ⁊ ventrem ꝯstipat. Succ⁹ ei⁹ coct⁹ ac despumatus cū oxizuccaro bibit⁹ ꝯstipatōeȝ apit. Hūores putrefactos mundificat. ⁊ diu febricitantib⁹ ꝯueniēs fit. Sera. auc; Gal. Endiuie virtus est sicut vtus lactuce.

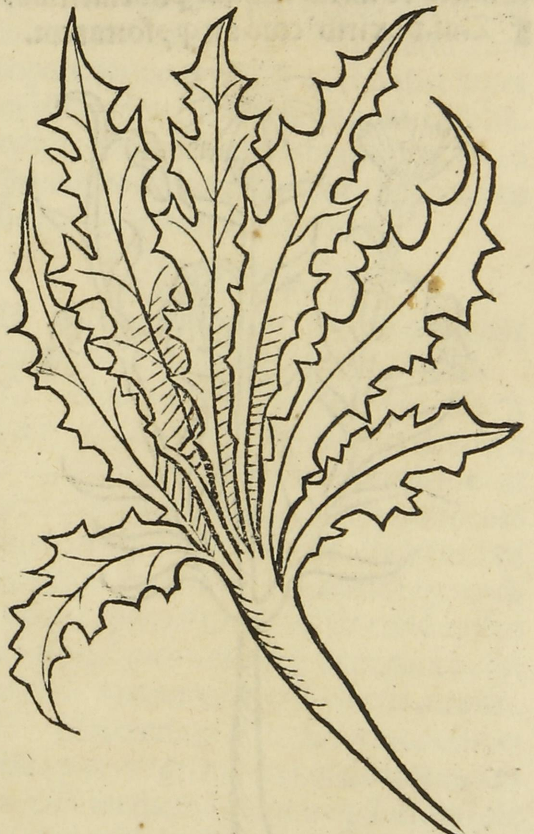

Ca.clxx.

Ndiuia siluestris. Dias. Endiuia siluestris est vna spēs q̄ vocat̄ serralia: eo ꝙ tirsum habet in moduȝ serre. Et in sapore siluestris est stipticitas cnm amaritudine.

Operationes.

A Idem. Omniū v̄tus est stiptica ⁊ e stomaca. Uentrem abstinet. cocta cū aceto ⁊ maxime siluestris. Uexatū stomachū ꝯfirmat. B Et estuatiōes stomachi mitigat. sola cū polenta posita cardiacis blandit̄. In tūore oculoꝝ subuenit. E Fo. v̄o eius ip̄osita ⁊ cathaplasmata ꝑcussum scorpiōis mitigat. polētis addita ⁊ ip̄osita ignē sacꝝ ꝯpescit. mixta cū aceto ⁊ cerusa oībus reb᷒ cal. opitulat̄. D Ysaac. Endiuia sil. q̄ fri. est ī initio p̄mi ḡdus ⁊ sic. in fine eiusdē. hȝ stipticitatē sto. ꝯfortantē. q̄ si mādecet̄ aut succ᷒ ei᷒ potet̄ morsui scorp̄. ꝓdest. ⁊ cataplasmā sil̄r operat̄ E Radix ei᷒ si potat̄. ꝯ venenū auxiliat̄. cū mirta v̄o mixta ⁊ īmissa ꝓuōt mēstrua. F Avi. de virib᷒ cordi ait ꝙ ꝯfortat cor.

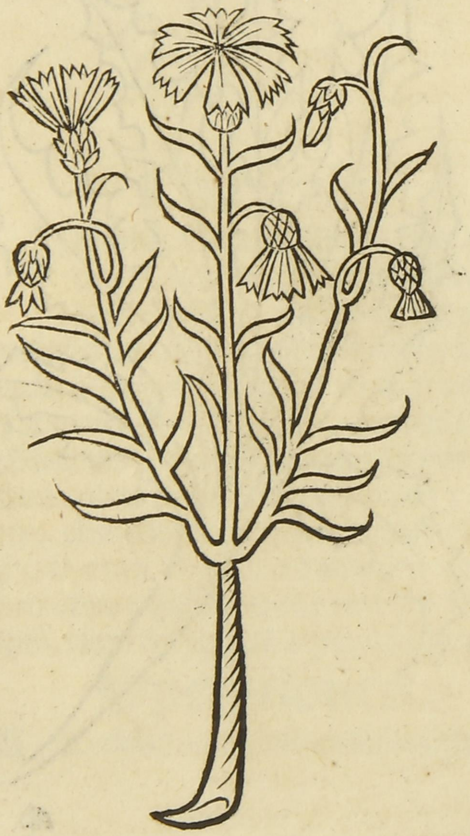

Ca.clxxj.

Litropium. Pli. ca. de elitropio. Elitropium. primo nomē accepit ex eo ꝙ estiuo solstitio floreat. et ꝙ solis motibus folia circumacta cōuertat Unū ⁊ a latinis solsequia nuncupat̄. Nam ⁊ oriente sole flores suos apit. ⁊ se iterum recludit cum sol occubuerit ip̄a est q̄ꝫ latini intubam ac verrucariaȝ vocāt. ex eo ꝙ extinguat verrucas ex aqua potata vel cathaplasmatis vice imposita verrucas abstergit. Dyas. cap̄. de elitropio duo facit cap̄. de primo sic. elitropium. maius multi scorpioron dicunt eo ꝙ flores similes sunt figure scorpij. folia habȝ ozimo similia ⁊ asperiora ⁊ nigriora: ⁊ hastas ex vna radice quinqȝ aut sex cum ramulis q̄ꝫ plurimis. in quibus flores sunt coloris albi ⁊ subpurpurei ⁊ subcitrini sicut cauda scorpij. Aliud caplm de elitropio dicit. Elitropiū min᷒ nascit̄ locis cultis ⁊ in p̄tis. ⁊ simile supradicto semen rotundū habȝ pendens.

Operationes.

A Diascorides. Huius herbe manipulus vnus elixus ⁊ bibitus flegma ⁊ colerā deponit. Cum viuo bibitus ictibus scorpionum occurrit Cathaplasmatibus adhibitus eadē facere potest. B Multi etiam radicem eius collo suspendunt. contra vim scorpionū. seminis eius ḡna quatuor cum vino bibita ante accessionē quartanarijs maximum īmedium est. tercianarijs vero tria grana vtiliter dantur C Folia eius in cathaplasmatibus adhibita tumores spargunt. mirmiceas corporis limpidant; sicca vero folia eius imposita podagricis maximum prestāt effectum. Trita ⁊ matrici supposita menstruis imperāt. Aborsum faciunt D Eliotropij minoris herba cū eius semine decocta. ⁊ cum nitro ⁊ ysopo ⁊ cardamomo bibita rotundos ⁊ latos lumbricos exclu

dit. clauos imposita cum sale tollit maxi me si fuerit elixa ꝛ imposita.

Ca. clxxij.

Epithimum. Johannes mesue. ca. de epithimo. Epithimū nascitur simile, vt cuscute. Plante autē qui bus superexcrescit sunt alkal ꝛ albasce. et quedam species origani. Eius aūt aliud est cretense. aliud siricum. Melius est q̄d est cretense acuti odoris. ꝛ quod nascitur in siria est post illud. sed est melius rufum ꝛ melius est adhuc quod est completum ponderosius. Et melior pars eius sunt ex tremitates grosse q̄ sunt sicut flores. subci trinum autem ꝛ pallidum est minꝰ bonū. ca. complexionis est ꝛ sic. in. ij. Et est com positum ex partibus igneis a quibꝰ inest ei acuitas. ꝛ ex terris subtilibus a quibus inest ei stipticitas pauca. Et ip̄m quidē est subtiliatiuum. resolutiuū. aperitiuum opilationum. ꝛ confortatiuū viscerum. fa cit sitim ꝛ generat estiuationem in corpo ribus calidis. ꝛ est ex debiliter ꝛ tarde sol uentibus. propter quod ꝓhibendum est sūb dominio caliditatis ꝛ siccitatis posi tis. Cōfortatur autem operatō ip̄ius in multitudine quātitatis ip̄ius. ꝛ ī associa tione rei cum eo magnificantis effectum eiꝰ sicut sunt mirabolani indi ꝛ nigri. aut ellebori nigri. quantitas parua. Aqua āt mellis cum pauco sale. Aut aqua decocti onis passulaꝝ cum sale similiter aut aqua lactis ex capris sumpti vigorat opationē eius Sal gemma vero aut sal indi aut sal napti sunt ex rēbus que sibi addita addūt virtuti ip̄ius. citan autem ꝛ facilem facit operationem eius. Si ei aliquid virtute acutū miscet̄ sicut pip ꝛ pip longū zinzi ber et similia. Et non pretermittas quin cadat in potibus eius oleum de amigda lis dulcibus in quo inuoluatur. ꝛ in decoc tione ip̄ius passl'e sine interioribus. q̄m addunt ei ad bōitatem leniendi quod ti metur ex nitrositate ip̄ius. Et ne ignores q̄m epithimum de decoctione modicum substinet quare oportet vt fiat illud s̄cd̄m legem. Prerogatiuam autē habet super om̄ibus solutōe educentibus melācoliā. educit em̄ eam facile sine molestia. Et cū Jo. mesue concordāt om̄es alij doctores sicut Aui. Sera. Dyas. ꝛ Gal.

Operationes.

A Johannes mesue. Quidam dicunt epithimū educit de flegmate aliquid.

B Et dixit Paulus q̄ solutiōe educit humores adustos. ꝛ declinauit ab eo q̄d comprehendit vniuersitas. et ego non in ueni quod fieret illud. potestas autē eius super humore melancolico. et egritudini bus eius magna est. ꝛ proprie ī egritudi nibus capitis sicut est melancolia epilen tia alguesgues ꝛ timor ꝛ vertigo. ꝛ dolor capitis quarum materia est melancolia.

C Valet etiam ad tremorem cordis. et sincopim. ꝛ egritudines melancolicas in eo ꝛ est medicina magna opilationi sple nis. ꝛ egritudinibus in eo. D Et cō fert egritudini ypocōdrioꝝ. ꝛ opilationi

renum: E Et frequens vsus potõis eius est medicina solennis cancro lepre ⁊ vlceribus nigris ⁊ soluit quartanam. Dosis potio eius est in decoctione a.ʒ.v. vsqꝫ ad.xx. ⁊ pulueris eius a.ʒ.iij. vsqꝫ ad.vij. Illi aũt q̃ sumunt ip̃m vitent acceptõ eiũ eius in estate. F Pli. Epithimum hꝫ v̾tutem purgãdi flegma ⁊ melancoliam: ⁊ p se ⁊ cum adiũcto scꝫ cũ medicinis purgantibus melancoliã. G Cõtra q̃rtanam fiet decoctio in aq̃. ℥.j. epithimi buliat ⁊ in tali aqua ponant̃.ʒ.ij. lapidis lazuli vel armenici ⁊ digesta materia det̃ pacienti: multi eñ liberantur. valet simi ter talis decoctio pacientibꝰ emorroidas ex melãcolico sanguine H Dyasco. Epithimũ viride acceptũ stõm vexat. et vomitum mouet. ventrẽ ꝓuocat ⁊ nauseã facit ac educit flegma ⁊ colerã. ⁊ maxime nigrã. dat̃ ad purgandũ toracẽ cũ melle et yrisillirica more electuarij accipit̃ alterius aũt thimi flos albꝰ ẽatꝫ asp.ꝫ ãbo eq̃lem hñt v̾tutẽ. Nã p os purgant fleg̃ ⁊ p ventrẽ colerã nigrã dat̃ in q̃bus p̃cordia p̃focant̃ ⁊ epaticis ⁊ suspiriosis:

Ca.clxxiij.

Pimedium. Pliñ. Epimediũ siue vt latini vinectam dicũt f̃m dyas. in proprio caplõ. hastam habꝫ nõ maiorem edere similem: ⁊ folia.x. aut.xij. carens flore ⁊ semine. Radix est illi tenera nigra cum odore graui ⁊ gustu fatuo nascitur in locis humidis.

Operationes.

A Dyas: Folia eius trita cũ oleo et imposita mãmas crescere non admittunt: B Folia eius ⁊ radix cum vino bibita post purgationem mẽstruoꝝ.ʒ.v. generare nõ sinit si.v. aut.vj. diebꝰ bibita fuerit. C Epimedia f̃m dyas: caplõ quod incipit mespila. est inquit ⁊ illa que ĩ hyspania nascitur quam multi epimelidam vocant. semen rotundum habens: hoc aptũ est ad comedendum. ⁊ est stipticum. ⁊ tarde maturescit similis sorbo. et nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam: D Ysidorus vocat eam Pomelido de qua lege caplm̃ mespilum de.m.

Ca.clxxiiij.

Ffemereon est apud dyascoridem caplo. Effemereon quē multi yri ni agrestem vocant folia ꝛ hastaꝫ similia lilio hꝫ: ſꝫ tenera et flores albos et minores: ꝛ semē molle. radix est ei grossa vt digitus. Uirtus est illi stiptica. et odoris boni. nascit̄ in locis vmbrosis ꝛ in siluis.

Operationes.

A Dyas. Radix eiꝰ decocta in ore r̄tenta dolorem dentiū mitigat B Folia vo eius in vino decocta ꝛ cathaplasmatibus imposita. tūores ꝛ duricies spargūt.

Ca.clxxv.

Ebulus. Sciendū q̄ actis ē sambucus. Cameactis dr̄ ebulꝰ ꝛ sunt plāte oībus note. Un̄ vsus Sābucus est actis ſꝫ ebulꝰ est cameactis. De sambuco tractabit̄ in ca. sambucꝰ de s. Sera. li. aggre. ca. cameactis. Cameacti duo sunt spēs q̄ꝝ vna grece dr̄ actis in latino sambucus. ꝛ scōa nōinat̄ in greco cameactis: ꝛ eius est intentio tenus actis. et in latino dr̄ ebulus. virtus eius est que desiccat ꝛ incarnat ꝛ r̄soluit resolutōe tpata. Pli. ca. Cameacti. Eius due sunt species. eaꝝ vna assimilatur arboribus hn̄tibus rāos similes cannis rotūdis. quoꝝ color est ad albedinem. ꝛ sunt longa. ꝛ sunt in eis quatuor folia aut qnqꝫ porrecta super ramos quoslibet ꝛ similia folijs nucis. mīora tn̄ eis. hn̄tia grauem odorem: ꝛ in summitatibus ramoꝝ sunt flores albi ꝛ gr̄na simlia gr̄nis viridibus vel lentisci quoꝝ color declinat ad purpureitatē cū nigredīe. ꝛ sunt velut in racemis. ꝛ hn̄t multā hūiditateꝫ odorē lini ꝛ ista dr̄ actis. Alia vero spēs q̄ dr̄ cameactis est mīor pma. hꝫ ramos magis ptinētes herbe. q̄dratos in qbus sunt multi nodi: ꝛ folia inuicē distātia ꝛ singulis nodis similia folijs amigdalis in summitatibus suis. nisi q̄ hn̄t venas. et sunt longiora eis hn̄tia grauē odorē. ꝛ in summitatibus ramoꝝ sunt capitella simlia coronis supdicte spēi. ꝛ semē ꝛ flos similiter ꝛ hꝫ ramos lōgos grossitudinē digiti hn̄tes

Operationes.

A Uirtus cameacti est stiptica: q̄ accepta hūorem a q̄sum vētris depōit. ꝛ cacostomatica est. folia ipius elixa. et sumpta sicut olus ventrem molliūt. et maxīe coleram deponūt. haste illiꝰ tenere elixe. et comeste oīa similiter facere pn̄t. B Radix ipa elixa ydropicis eximiū r̄mediū est. Morsibus vipe imposita ꝛ bibita occurrit: C Cocta in aqua et fomēto adhibita duricies matricis soluit. Semē eius cū vino bibitū oīa similiter facere nouit. D Cū oleo inunctū capillos nigrescit: Folia eius viridia tūores spargunt. polēta mixta ꝯbustionibꝰ imposita pstolant̄. Morsibus caninis impōita medentur Uulneribus paracolesim faciunt Sinus vulneꝝ ad sanitatē pducūt: ydropicis ꝛ surdis fomento adhibita pstolant̄ E Supfluos sonos auriū in naribus infusum ꝯpescit similiter ꝛ v̄mes occidit. F Scabies ꝛ prurigīes tepidum fomēto adhibitum prohibet. Morsibus venenatis occurrit. Lac coagulatum soluit.

G Tussim antiq̄ ꝯpescit. sed r̄centem auget. Ortonoicis calidū ꝓdest. Reuma gule gargarismo ꝓhibet. H Squinā ticis singulare ꝑstat effectum. Uuule pendenti subuenit. dolorem dentiū tenta in ore mitigat. I Actis dicit̄ sambuc⁹ Cameactis ebulus desiccatiue v̄tutis sūt ⁊ glutinatorie et dyaforetice. tenerꝛ ebuli cū folijs triū ⁊ cū vīo potui datū calculosis ꝓdest. radix eius in aqua cocta ad tercianā vꝫ. ⁊ bibita spleneticos mire iuuat.

Ca. clxxvj.

Ruca: Platearius Eruce due sunt species Domestica videlicet et silvestris. ⁊ ambe sunt oībus note. Eruca. ca. est et hu. in. ij. gradu: Domestica minoris est efficatie q̄ siluestris: Usui medicine ꝯpetunt semina scđo folia: Uirtutem habent cōsumendi ⁊ coitū excitandi: Ysi. Eruca dr̄ q̄si vrtica eo q̄ ignee sit v̄tutis: et in cibo sepe sumpta. veneris incendium mouet: Hui⁹ spēs sunt due. q̄rū altera vsualis. altera agrestis acrioris virtutis: Utraqꝫ tamen vsum veneris commouet. Pli. ca. de eruca. Ex ea est domestica ⁊ siluestris ⁊ misceť in condimentis in quibus carnes ⁊ pisces intingunť. tanta suauitas ei est vt greci euzonomia appellauerint. ⁊ tamen euzomum vocari r̄peri in q̄ pluribus locis.

Operationes.

A Platearius. Eruca habet virtutem consumendi. et coitum ad incitandū. ad stranguiriam ⁊ dissuriāꝫ ⁊ paralisim valet decocta cum carnibus. Contra p̄dc̄as puluis seminis eius cum cepe decoquať. ⁊ detur herba ip̄a decocta in vino et renibus cathaplasmata libidinem excitat. B Pectini imposita vrinam ꝓuocat. Puluis seminis eius cum melle ⁊ conficitur qui cathaplasmatus r̄nibus libidinē incitat. C Gal. de cibis. est ca. et hu. in. ij. gradu: Et ip̄a quidem generat sperma. ⁊ generat ventositatem. et ideo facit erectionē virge. D Et dicit Galie. eodem li. ca. p̄. de eruca s̄m trāslationem grecā calefacit potenter hoc olus vt neqꝫ solū comedere ip̄m facile si nō mixtū cum folijs lactuce. sꝫ et sp̄ma generare creditū est. ⁊ imper⁹ ad coitū excitat. Doloratiuū āt capitis est ⁊ magis si q̄s ip̄m solū comedat. E Sꝫ idem in. vj. de sim. medicina ca. de agno casto dicit. q̄ est ca. ⁊ sic. ꝯplexiōis F Nā dicit q̄ agn⁹ castus nō est generatiu⁹ sp̄us vaporosi sicut eruca. q: augmētaret ip̄etū coit⁹ sicut eruca. sꝫ ꝓpriū ē eruce h̄re vim ī calefaciēdo ⁊ exsiccādo. nō t̄n agno casto sil̄is est paulo nāqꝫ deficit in āobus. Nā calefactiua q̄dem ⁊ siccatiua ē eruca differt āt ī ꝑmixtione q̄litatis ⁊ v̄tutis G Sera. auc. gal. Eruca ḡnat sp̄ma ⁊ excitat libidinē et generat vētositatē. ⁊ iō facit erectionē v̄ge. ⁊ si ꝑmedit̄ sola īducit dolorē capitis q̄re opꝫ vt cōedať cū ea lactuca endiuia vel portulaca. ⁊ ip̄a ꝓuōt vrinā ⁊ laxat vētrē. ⁊ siluestris ē fortior q̄ sit dōestica: H Etiā au. abēme. succ⁹ eruce r̄cēs q̄n admīstrať cū felle bouino laxat ventrē ⁊ ꝯfortat digestiā. ⁊ liť cū eisꝫ cica. vlcerꝛ ⁊ delꝫ eas

I Dyas. cap. de eruca. Eruca multum comesta ventrem stimulat. Semen eius omīa illa facere potest. nā diureticū est et calefactoriū. Carnes fuare a putredine pōt lacti aut aceto mixtū 7 trociscis inde factis. Eruce agrestis semīe multi ꝓ sina pi vtūt. vtꝰ ē ei diuretica 7 viscidior vtra q̄tū vt aiūt veteres ꝓmouz actꝰ venereos

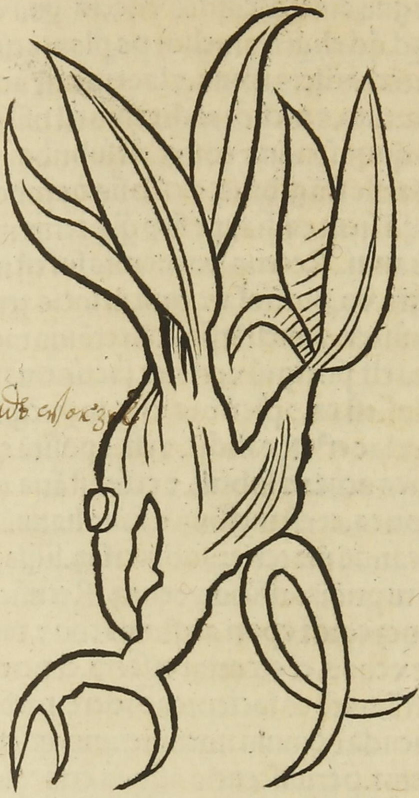

Ca. clxxvij.

Nula campana. Ysidorus. Enula herba est q̄ rustici alnam vocant. radice aromatica. odoris summi cum leui acrimonia. Sera. li. aggre. cap. rasin auct. dyas. Rasin. i. enula. nōiant eā quidem zinziber. et habet folia similia fo lijs plāte q̄ d̄r flomos. nisi quia sunt aspe riora 7 longiora eis 7 habz stipitem mag num. 7 folia eius non eleuant a terra. sz ex tenduntur sup faciem terre. 7 habet radi cem magnā boni odoris. cuius sapor ha bet acuitatem 7 est rubei coloris. Inueni tur autem plāta q̄ oritur sicut yreos. et est si cut serpentaria 7 nascit in locis mōtuosis 7 humidis 7 in ortis. Euellitur aūt radix enule in tempe estiuo. 7 desiccat. 7 est illō quod ex eo administrat. Et est in babilo nia alia species enule. 7 est planta habēs ramulos longitudine vnius brachij. qui extendunt sup terram sicut serpillum 7 hz folia similia folijs lenticule. n. si quia sunt longiora 7 plurima sup ramos ipos. 7 hz radices paruas citrinas quaꝝ grossitudo est sicut digitus medius. 7 subtilior pars radicis est subtilior superiori parte eius. 7 super ipa est cortex niger. nascitur vero in locis maritimis. virtus est ei ca. 7 hu. et est in ea caliditas supflua indigesta. Dy asco. cap. de ellenio. fm translationē no stram. Ellenium multi simphitū vocant. Alij vero batum. Alij vero flomū. Lati ni vero enulam vocāt folia hz floma simi lia angusta et mollia 7 oblonga non cres centia in altū. 7 sup terrā late distendunt Radix est illi ingens 7 odorabilis et rufa 7 viscida gustu non suauis. frutex est simi lis lilio. tirsum habet album In. cuiꝰ sum mo flos est aurosus. 7 mōtuosis 7 vmbro sis nascit locis 7 humidis 7 in ortis. Gal vij. sim. far. cap. ellenium siue timmalliū siue enula campana. Hec planta et radix maxime vtilis est ad statim in primo ag gressu calefacientium. Et ideo dicendū ē non certitudinaliter. ca. 7 siccā sicut nigꝝ piper 7 album. imo cum humiditate sup flua. Platearius. Enula campana ca. est in fine tercij gradus 7 hu. in pmo. Enule radix magis cōpetit medicine q̄ folia. et viridis q̄ sicca.

Operationes.

A Sera. Uirtus eius est que adiuuat ad expectorandum grossos hūores et viscosos a pectore 7 pulmōe. 7 calefacit mēbra eḡ egritudine fri. sicut sciatica emigranea. 7 cōfert fluxibilitati mēbroꝝ q̄ fit ab hūidi tate. B Et qn̄ bibit decoctio eiꝰ ꝓuōt vrinā 7 mēstrua. 7 ꝓfert coartatōi ani. et attritiōi neruoꝝ 7 tūoribꝰ 7 morsibꝰ vene nosis ꝓpter sui ca. fo. vo eiꝰ qn̄ coquūt cū vīo 7 fit in emplm̄ ꝓfert sciatice. C Et qn̄ radix eiꝰ ꝓficit cū rob ē bō sto. 7 q̄ ꝓfici unt eam desiccāt priꝰ. dein̄ infundunt in aqua 7 terunt 7 ponunt in rob 7 reponūt. D Humay ex vbo Ypoc. Enula aufert

iram 7 tristiciam 7 fortificat os stomachi 7 mundificat pectus 7 prouocat superfluitates que sunt in venis per vrinam 7 menstrua. et per vinum quod fit cum ea. E Gal. Ellenium .i. enula campana miscetur cum electuarijs que fiunt ad educendum viscosos 7 grossos hu. existentes in torace 7 pulmone. 7 calefaciunt eas particulas que frigidis 7 diuturnis passionibus molestantur. sicut sunt quedam sciatice 7 emigranee. 7 continue passiones articulorum propter frigiditatem F Dyas. Ellenium est virtutis feruentis 7 mictualis. Radix eius estate fossa siccatur. Aqua elixature eius vrinam prouocat. menstruis impat solutionem. G Radix eius contusa addito melle vt electuarium tussim sedat. 7 ortonoicis curat. morsibus venenatis occurrit 7 medetur. folia vero eius tusa 7 cataplasmatibus adhibita sciaticos sanant. H Fo. ex vino cocta 7 renibus imposita coriosos emendant Multi vero eadem folia sicca sale addito. 7 dulcore procurant cibum pro stomachi salubritate. que quidem cum sale siccanda sunt. vt ex caparo cibi fieri solent. I Succus eius cum ruta tussientibus prodest. vrinam quoque 7 menstrua 7 partum expellit.

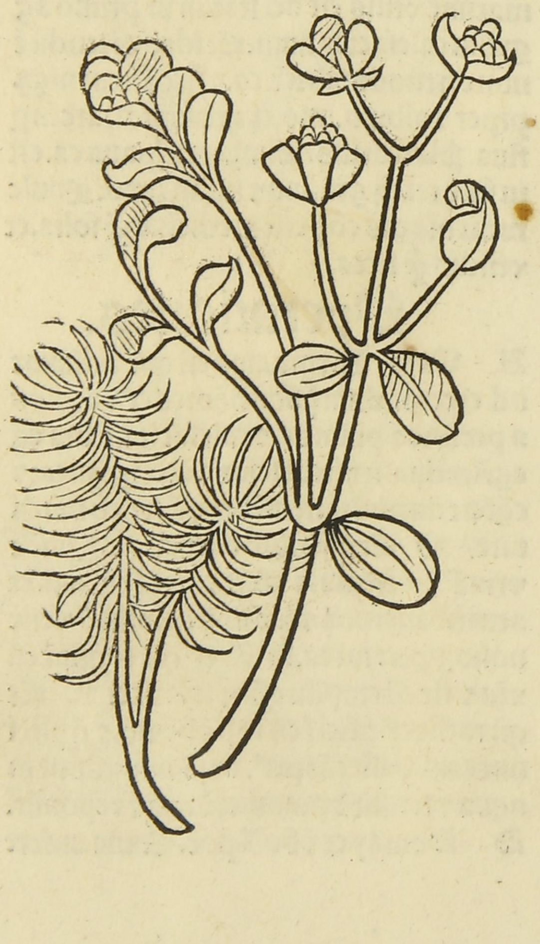

Ca. clxxviij.

Esula. Jo. Mesue. Esula est ex speciebus lacticiniarum 7 est solutiuum rusticorum. Et est eius aliud nigrum habens radices rotundas et grossas spissi corticis 7 densi ponderosi. Et aliud est paruum habens radices subtiles tenuium corticum. Electio magnum est malum scindens viscera. paruum vero est illud quod eligitur. 7 melior pars plante eius est cortex radicis ipsius. 7 lac eius est acutius 7 fortius. 7 melior radix eius est habens proprietates quinque. s. cuius cortex est subtilior 7 leuior facile frangibilis. 7 est habens de rubedine aliquid sicut cassia. et per super quod preterijt medietas anni. Recens vero mensis sui est mala. nigra vero pernitiosa 7 orta in locis termarum similiter. 7 melius tempus collectionis radicis eius est principium veris. et lactis eius finis ipsius. est ca. complexionis 7 sic. in principio tercij. 7 lac eius est calidius. 7 est compositum ex substantia ignea acuta 7 subtili. 7 ex substantia terrea stiptica. et est incisiuum 7 subtiliatiuum. et exsiccatiuum materierum submersarum. liquefactiuum disruptiuum orifitiorum venarum. Rectificatio. Nocet cordi epati ac stomacho 7 disrumpit venas. et excoriat viscera. et derelinquit inflammationes facientes cadere in febres 7 emendatur primum nocumentum quod ex eo timetur. peruiscendo aliqua ex medicinis cordialibus 7 stomaticis 7 epaticis cum eo Et secundum 7 tercium corrigitur acquirendo ei bonitatem cum rebus conglutinatiuis 7 codunantibus confortantibus sicut est dragantum 7 gummi. 7 bdellium. 7 muscilago psillij. 7 succus portulace 7 similia. Et quartum nocumentum tollitur permiscendo ei ex rebus infrigidantibus 7 extinguentibus aliquas ex his facientibus apponere est vt infundatur in succo altaraxaco. aut in succo endiuie 7 pauco aceto. 7 si fuerit acetum decoctionis aut infusionis citoniorum erit melius. mirra quoque sigillat ei bonitates notas et absinthium similiter 7 aloe Et dixit Judeus infundatur in lacte dulci aut acetoso 7 in eo remoueatur lac multotiens 7 exsiccetur; reprimitur enim sua malitia.

Et dicit Rufus. Si solutio p eum supat laboriosa sedeat in aqua frigida solutus (mihi em̄ videtur verbum incōueniens) circumdans enim frigidum includit 7 coadunat virtutem medicine 7 corroborat eam necnon 7 materias 7 vias impulsionum repellit sicut te scire fecimꝰ. Succurrendum em̄ tunc sicut diximus in canōe.

Operationes.

A Johānes Mesue. Solutōne educit flegma vehementer 7 aquam citrinam 7 humores melancolicos 7 materias a iuncturis. 7 confert dolori earum. B Est ex medicinis magnis ydropisis. Verum nocꝫ stomacho 7 epati 7 desiccat corpus vtentis ipso. 7 consumit sperma. C Et lac eius facit hoc vehementiꝰ. et facit cadere in febres. Dosis corticis radicis eius est a kyrat. ij. vsqꝫ ad. iij. 7 eius lactis a kirat. j. vsqꝫ ad iij. D Sed sciendū ꝙ esula oritur in locis calidis 7 siccis cuiꝰ magnam copiam vidi sardinie 7 tunisij. 7 similatur multum herbe dicte lunarie. nisi quia esula lactescit. lunaria vero non Vn̄ versus. Esula lactescit sine lacte lunaria crescit E Dyas. ʒ. ij. radicis eius accepte coleram 7 flegma deponūt. Succus eius obulo vno acceptus aut cocliarium vnū oīa similiter facere potest. F Cōfectio pillulaꝝ conferentiū ad ydropisim. Accipiunt eius ꝑpati ꝑtes. iij. mirabolanorum citrinoꝝ ꝑtes q̄tuor aloes. ꝑtes. v. confice cum succo feniculi aut absinthij aut endiuie. Et est dosis earum a. ʒ. j. ß. vsqꝫ ad. iij. 7 quidam ex lacte eius et farina oblatas faciunt 7 soluūt cum eis. 7 quidam faciunt cum aneto 7 zuccaro et lacte ipius. 7 quidam cum carne citoniorum 7 mastice 7 lacte eius. et faciunt solutiuū bonum. G Sera. auct. dyasco. Si de radice eius accipiat. ʒ. j. 7 bibat cū mellicrato laxat ventrem. 7 pondus duorum onolosat folioꝝ eius idem facit. 7 semen eius si de eo accipiat laxat coleraꝫ et flegma. 7 si sumat ex lacte eius. ʒ. j. ideꝫ facit. H Et idem auct. Aben mesuay. Scebranꝰ proprietas est sicut mezereon. Si autem quis vult illum accipe ꝑpat ipm̄ sicut preparat mezereon. nisi ꝙ loco absinthij ponantur rose 7 dragantū. 7 bibat ipm̄ cum aqua mellis aut cū rob aut cum decoctō e mellis. aut cum olere iameno. 7 dosis eiꝰ est ab vno kirat vsqꝫ ad. ij. I Paulus. Scebran. i. esula laxat aq̄m citrinam quando bibitur cum sauich. K Et idem auct. Aben mesuay. Laxat melancoliam 7 flegma. L Et idem ꝯm li. quendam venenosoꝝ. Id quod de ipo accidit est pōdus. ʒ. ij. 7 abscindit fluxum qui accidit ab eo sedere in aqua frigida. 7 proijcere ipsum super caput eius. M Et idem auct. Habix. Scebran est ca. in. iij. gradu. 7 sic. in principio secūdi N Notandum est ꝙ in lacte esule non est aliqua bonitas imo nocet ei q̄ accipit ipsum. 7 medici viatores occidunt cū eo multos propter ignorantiam ipsorum. 7 est maior 7 minor vt figura hic ostendit. 7 illud quod maior opatur. illud etiam minor facere potest.

Ca.clxxix.

Euforbium est gūmi notū. ⁊ videt̄ sonare apō grecos bonū formidari. Nā dicunt euforuion. et fouon grece q̄d est timor ⁊ eu. i. bonū q̄i bonū sit ipm time ꝑpter sui violentiā. Dyas. ca. de euforbio f̄m trāslatōem nr̄am. Euforbiū arbor est simil' ferule albe. Nascit̄ in mauritania Cerasiensi. q̄ arbor plurimū lacrimum facit viscidū valde. quē lacrimū m̄l'ti colligunt sic. p viscitudine p̄mo arbori pellem veruecinā illigāt: ⁊ sic de lōge hastilibus iaculat̄ in radice. et cū ꝑcussa fuerit radix vnū flumen statim ꝓfluet lacris ⁊ cū coagulatus fuerit sic eundē colligūt de pellibus subtractis. Est āt optimū q̄d est recens subalbidū ⁊ glutinosum ex lēto linguā vehemēter submordēs et calefaciens. Eius genera sunt duo. Unū q̄d colligitur subtractis pellibus q̄d melius est. alter̄ q̄d cadit in terra ⁊c̄. Pli. Rex Juba inuenit herbam euforbiā medici sui t̄pis nōie. cuius r̄gis volumē extat. inuenit eā in mōte athlante. spectat̄ folijs achātinis Uis eius tāta est vt succus ei⁹ e lōginquo recipiat̄. inciso trunco suscipit̄ ventricl'o edino locato hūor lactis videt̄ effluē Sera. li. aggre. ca. aforbion. auct. dyas. aforbion est euforbiū. et est arbustū sil'e ferule in figura sua nascit̄ in mauritania cerasiensi et in regione tabex. est plenus multo gūmi acuto. Caueāt sibi hōies ab eo qui colligunt ipm gūmi ꝑpter sui nimiā acuitatem. Et ideo accipiūt ventres animalium ⁊ lauant eos ⁊ alligāt stipiti ipsius arboris. deinde pungunt arboris stipitem a longe stantes cum lācea. effundit̄ nāq̧ in ventribus exiens a stipite multū copiosum subito ac si funderet̄ ex vase aliq̄ Jtaq̧ aliq̄n effundit̄ in terram etiam ex eo subito ꝑpter impetum sui exitus. Et egrediuntur de eo ex arbore due species. vna earum est similis sarcocolle in q̄ntitate orobi et est in frusta. ⁊ alia assimilat̄ feci. Adulteratur autem cū sarcocolla. et ex gūmi arabico sibi admixtis. Melius ex eo ē clarum acutum. Experimentum autem eius per gustum est difficile q̄m ipsum mordicat linguam subito cum violentia multa ⁊ durat mordicatio eius diu. Et propter hoc omne quod gustatur ex eo postea videtur bonū. primus autem ad cuius cognitionem peruenit hec medicina fuit lineas rexlioy. Et idem auct. gal'. vj. sim. far. ca. de euforbio. v̄tus eius est subtilis acuta sicut virtus aliar̄ gūmar̄ similium.

Operationes.

A Sera. auct. Dyas. Hoc gūmi q̄n fit cohol cum eo. habet virtutem abstergendi aquā q̄ est in oculo. nisi quia eius mordicatio durat tota die. ⁊ ꝑpter hoc misceatur cum aliq̄bus potionibus que fiunt cū spēbus ⁊ bibit̄ ⁊ confert sciaticis. B Et ipm excoriat ossa in vno die. ⁊ separat ab eis fragmenta eor̄. Oportet āt vt premumat̄ caro circūstans ossi cū ceroto aliquo vel cum pannis lineis. et ipm habet virtutem laxandi et calefaciendi hūores aquosos sicut sinapis C Et ideo cōfert laxatio ei⁹ ydropicis. ⁊ colice. ⁊ alijs frigidis egritudinibus similibus istis. s; ipm acuit coleram ⁊ inducit sitim nimiā quia desiccat Oportet aūt vt admisceat̄ ei semen petrosilini aut anisi. D Et dicunt quidā q̄n aliquod animal remorderit aliquem scindatur cutis capitis ei⁹ ⁊ ponatur in illa scissura. ex hoc gūmi trito non nocet ei venenū. ⁊ pondus. ʒ. iij. ex eo occidit q̄m vulnerat stomachum et intestina. E Et idem auctori. Alcanzi Stringit orificiū matricis multū. adeo q̧ ꝓhibet exire fetum. F Et idem auc. aben mesuay. Propetas ei⁹ est laxare flegma viscosū q̄d est in lūbis ⁊ in intestinis nisi q: infert anxietatē ⁊ desiccatōem adustionem ⁊ tenasmonē. Et rectificatō est q̧ non terat̄ multū. ⁊ misceat̄ cū bdellio aut cum succo liq̄ricie aut cū spēbus aliq̄bus sicut ē spica ⁊ cinamomū ⁊ cassia lignea. ⁊ liniatur cū oleo ro. ⁊ oleo amigdalino. Et melius ex eo est clar̄ nouū q̄d trāsierit ab vno anno vsq̧ ad tres. Et color eius ē citrin⁹ calidi odoris amar̄ acutū. Et dosis eius est a duobus kyrat vsq̧ ad tres.

G Jo. mesue. Solutõe educit flegma viscosum et grossum a locis ꝓfundis corporis mundificans iuncturaꝝ vacuitatẽ ab hũoribus grossis difficilis eradicatõnis. nec est ei res similis ad hec. ⁊ est ex rebus mundificantibus neruos. ⁊ ꝯsumentibus hũiditates inbibitas in eis. dissoluitur in oleo keyri: ⁊ inungit̃ cũ eo. et confert egritudinibus neruoꝝ frigidis. sicut est paralisis. stupor ⁊ tortura. ⁊ tremor. et spasmus. ⁊ est mirabilis res ad id. H Et sumptum in potu fm nodos emendationis est medicina magna doloribus nodosis. qui vadunt ⁊ veniunt p iuncturas ⁊ est ex rebus que faciunt sternutationem cum fortitudine. I Conseruat̃ autẽ quadrienio. Recens autem anni sui est ꝑnitiosum. Hij autem qui sumũt ipm timeant frigus. Cõseruat̃ aũt ne cito senescat in milio vel fabis vel lentibus K Et dixit dyas. aureus vnꝰ ex eo interficit. Dosis eius est a kirat. j. vsqꝫ ad. iij.

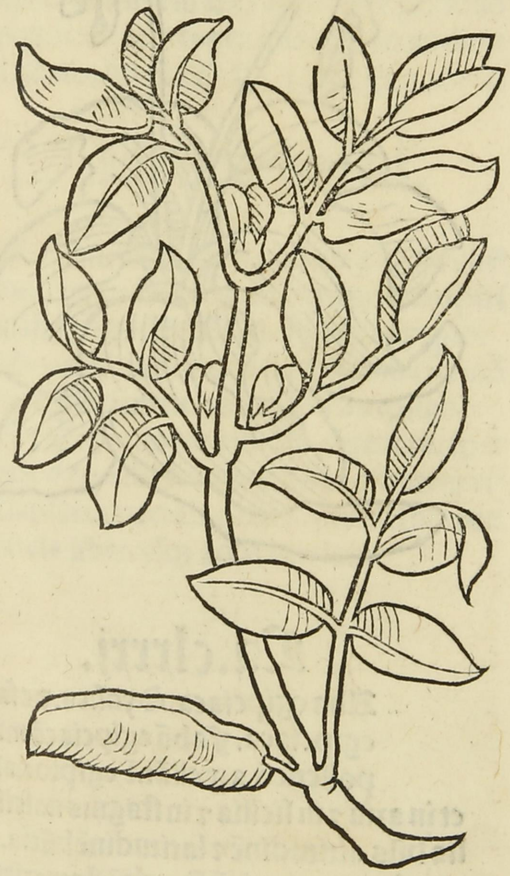

Ca. c lxxx.

Faba. Ysidorus Faba dr̃ a vescendo q̃si faga. Fagenamqꝫ dr̃ grece comedere. Primũ aũt hõines hoc legumine vsi sunt. Palladius li. ij. Faba si bis sarculet̃ ꝓficiet multum fructum et maximũ redditura. vt ad mensurã modij complendi. Idem. li. vij. Mense Junio faba vellenda est luna minuente añ lucem sane ⁊ añq̃ luna ꝓcedat Excussa ⁊ refrigerata ponat̃. sicqꝫ gurguliones infestos non pacietur. Idem li. xij: Inprincipio mensis nouẽbris faba spargenda est. que pinguissimũ vel stercoratũ desiderat locum. vel vallem q̃ succus veniens a summitate fecundet. Primo serit̃ deinde ꝓscindit̃. ⁊ tũc sulcat̃. Idem in li. xiij: In mense decẽbri faba circa. vij. idus potest seri Nam post exactã brumã male seminatur. Auicenna Fabe proxime sunt equalitati sed plus decliues sunt ad frigiditatem ⁊ siccitatem. in ipsis est humiditas superflua. proprieqꝫ in viridibus. q̃ fri. ⁊ hu. iudicantur. Nabatie quidem vehemẽtius stiptice sunt. et egipciace humidiores ac mĩoris nutrimẽti. Virides sunt plurime sup̃fluitatis. ac tarde digestõis. ac multe inflatiõis. Fabarum meliores sunt grosse ⁊ albe. que non a gurguliõibꝰ ꝑforantur. Deteriores autẽ eaꝝ sunt ĩ centes. Gal. vij. sim. far. cap̃. de faba fm trãslationem grecã. ca. Tyamus. i. faba fm vtramqꝫ ꝑte mediam cõplexionem est in exsiccando ⁊ infrigidando. ꝑticipat autẽ q̃ndã parũ p abstersiua ṽtute. caro eiꝰ sic ⁊ cortex stipticus.

Operationes.

A Dyas. ca. de faba fm translationem grecã. Faba nr̃a sumpta inflatões ꝓstat ⁊ indigestibilis est B Tussim medetur. ⁊ accepta dissinterijs ⁊ solutioni ventris singulare ꝑsidiũ est. vomitibꝰ est vtilis. cui si aq̃. in cocta fuerit mutata inflationem stõacho nõ facit. C Viridis cõmesta ventrẽ inflat. ⁊ cacostomaca est.

farine fabe cathaplasmatibus adhibita cum polenta tumoribus percussure occurrit. Id sola facere novit tumorem mamarum similiter modo curat. lac mamillis nimis profluens imposita ut cathaplasma stringit. mixto melle et farina fenugreci parotidibus prodest. Liuores corporis detergit B Cum rosa et thure masculo et albumine oui mixto dolores oculorum compescit. Dentibus conquassata et fronti imposita tumores testium spargit. E Infantibus si imposita fuerit testes propendere non sinit. Corium eius coctum et cathaplasmati impositum maculas albas emendat. In balneis fricatione adhibita capillos tenuescere facit. F Fluxum sanguinis vulnerum stringit puluere ipso solo asperso. G Faba media est inter fri. et ca. distemperantiam aliquid participans piectorie virtutis et stiptice. que re exterius posita sine molestia desiccat. Podagricis igitur et arteticis in aqua cocta admixta adipe ouis recenti aut anserina mitigat dolorem neruorum. aut contractionem et vlcerationes cum oximelle fabe farina cocta et supposita ut cathaplasma sanat. H Nam et ad testiculos et mamillas est optimum cataplasma amant enim loca hec mediocriter infrigidari si sint inflamata maxime quando de lactis coagulatione paciuntur inflamationem I Rabi moyses ca. de faba. corrumpit mentem. Ysaac in dietis particularibus. particula prima ca. de fabis K Fabe in natura sua fri. in siccitate diuerse sunt Comeduntur sicce et perfecte suis temporibus. Comeduntur enim virides necdum messionis sue completo tempore virides fri. sunt et humide primo gradu L Nutrimentum earum nimis generat humores crudos et grossos inflatiue ventositatem faciunt in superioribus ventris. propter quod stomacho valde nociue sunt M Sicce vero suisque temporibus perfecte fri. sunt. et sic. in primo gradu. non in laudabilem sanguinem creant ordeo magis nutriunt accidentaliter non naturaliter duabus de causis. vna propter sue substantie grossiciem et tarditatem solutionis ex membris. subtilitate vero substantie ordei. et dissolutione ex membris cita vnde minus nutrit. N Secunda propter sui multitudinis ventositatem et grossiciem eius. vnde carnem inflat et dilatat. et operatur in ea id quod frumentum in farina. propter hoc in superioribus ventris ventositatem plurimam grossam generat et inflatiuam. ex qua fumus incipit ascendere cerebro nocens. et somnia multa corrupta inducit. O Cum igitur naturaliter hoc habent fabe. non eis aliqua coctionis modo possunt auferri. vnde Gal. Fabe si nimium coquantur inflationem et ventositatem suam sicut ordeo auferre nequimus. minuere tamen possumus. P Experimento autem probatur in eis qui fabis vtentes assidue indigestionem paciuntur. et si sanissimus sit fit idem. Omnia autem que diximus earum insunt medulle tantummodo.

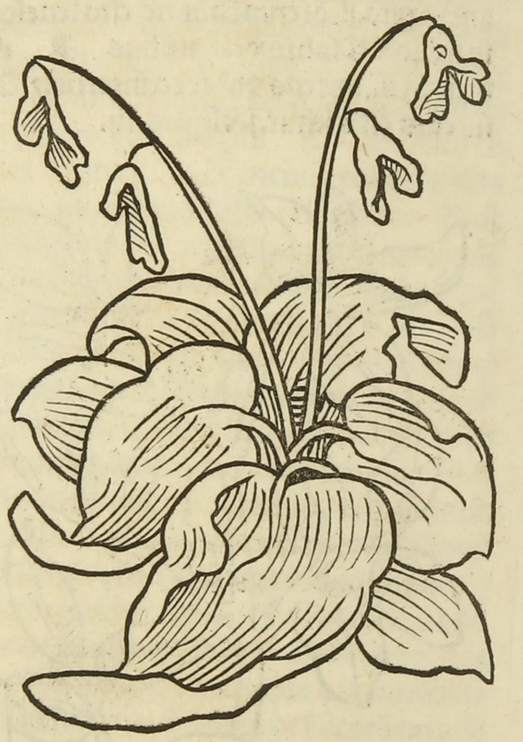

Ca. clxxxj.

Faba egipciaca. Dyas. ca. de faba egipciaca. Fabam egipciacam multi polleticon appellant. in egipto nascitur et in azia et in sicilia et in stagnis nascitur folia habens altitudinem et latitudinem habentia. florem ferens croceum. que si multum floruerit per

duntur folia. flos ei⁹ est i medio ipsi⁹ vbi est rotūditas quedam vbi silique ipē nascuntur. flores ipsi cinoria dicuntur ea ratione qua sterafulos dicuntur. quia hec ē illis consuetudo ex argilla faciunt steras ꝛ ibi includunt ipm semen. ꝛ sic ponūt vt nascatur. Radix est grossior q̄ canne. cocta ꝛ cruda mādūcatur. que ꝛ collocassia appellatur. a quibusdam culcasia quod idem est. Et ideo ad eius inuestigationē quere in littera culcasia superius de c. Semen eius comeditur siccum ꝛ viride color niger est. ꝛ maior q̄ nostra faba. Galien⁹ libro secundo de alimentis. capitl'o de faba egypciaca non est lupinus vt putauerunt aliqui. Nam facit Jbidem aliud capitulum de Lupinis. Sed apud auicennam libro secundo. de faba egypciaca q̄ et faba syriaca dicitur. Unde Auicenna vocat eam fabam syriam. quoniam de ipsa multum nascitur in siria. sed vera faba syria est faba greca. Sed faba egipciaca apud Johānem Serapio: Est pondus ponderās sumennet quatuor secundum arabes. ꝛ sunt obl'i. iiij. ꝛ sunt ḡna. xlviij.

Operationes.

A Auicenna Si fiat ex ea gargarism⁹ cum lacte ꝛ sale contra egritudines spiritualium confert. Et est cibus in egypto:

B Et solutione educit aquam cicrinā ꝛ proprie semen eius et succus ipsius.

C Et prouocat vrinam: ꝛ generat sperma. et expellit coleram ꝛ aquositatem ei⁹ cum facilitate. Et potus ipius fit ab vna tercia libre. vsq; ad. ij. tercias.

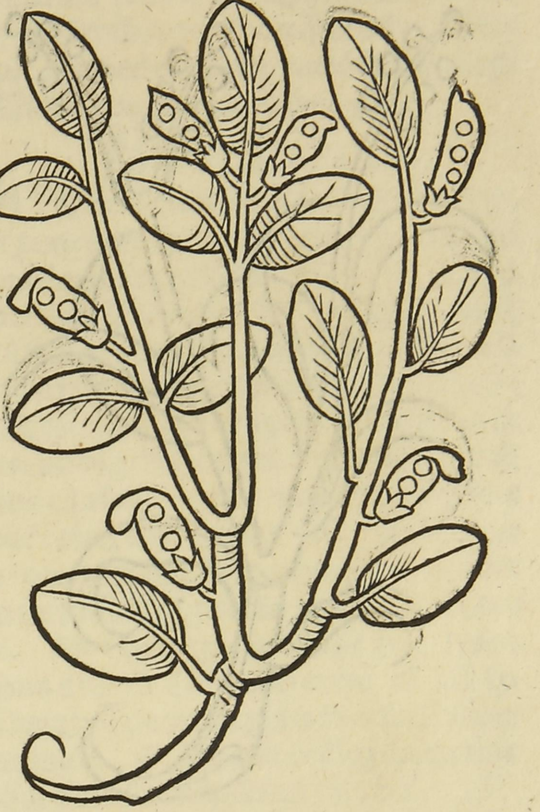

Ca. clxxxij.

Faba inuersa. Plinius Faba inuersa est herba cuius folia sunt sicut folia alkekengi. stipes eius longitudinis cubiti vnius aut duoꝝ aut plus. semen eius viride tendens ad nigredinē magnitudinis fabe cōmunis. hn̄s quasi effigiem in medio sicut faseolus. et romani vocant eam fabariam.

Operationes.

A Fabaria siue faba inuersa in vino decocta ad testium tumores ac genitaliū ꝓficit. B Fomento etiā ex aceto decocto tumores maturat ꝛ aperit. Jtem liuoribus quoq; combustis medetur. C Et in voci eam ꝓdesse marcus varro fatetur D Fabarium deniq; siliquarūq; cinis ad coxendices. ꝛ ad neruorum veteres dolores prodest cum vetustate suilli adipis p se quoq; decocte ad tercias cortices fabarum sistunt aluum.

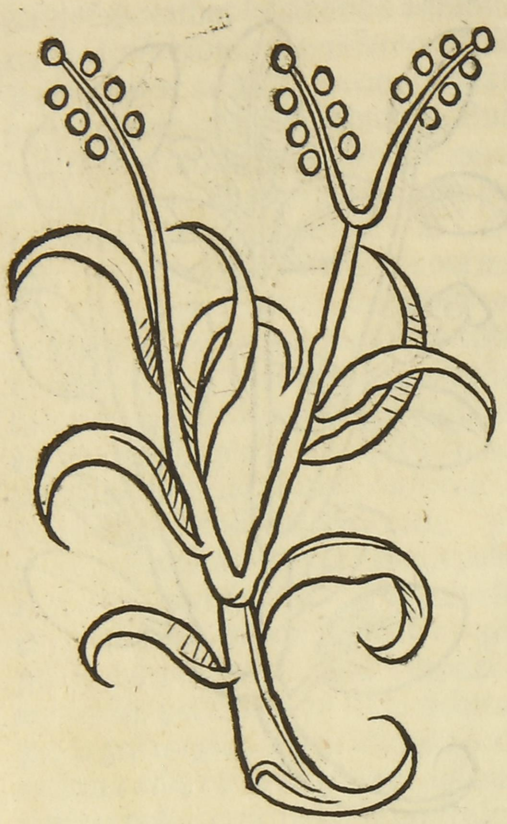

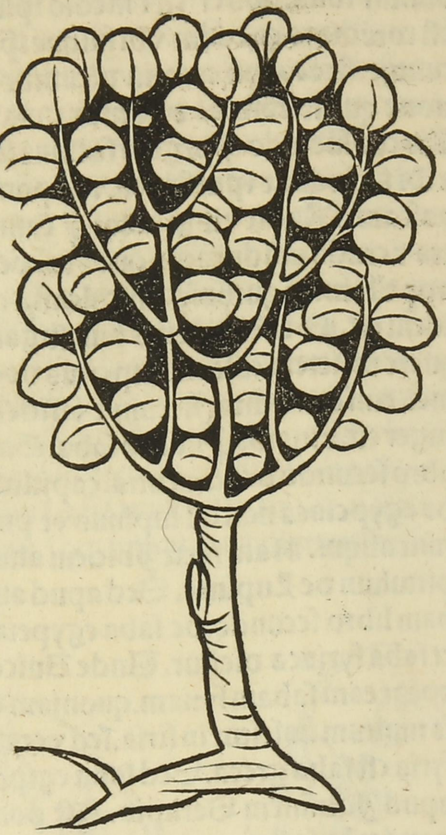

Ca.clxxxiij.

Agasmon. Dyas.cap.fagasmon. Fagasmon quã multi apparine di xerunt; est planta quam vocãt san ction.7 est xifion.7 est gladiolus segetalis folia hȝ yridi similia.ſȝ minora 7 angusta 7 acuta.7 hastam habet asperam et cubi talem cum floribus purpureis. Radices sunt illi due paruule 7 rotunde. vnam ha bens super terram positaȝ sicut bulbi mi nores. Altera est desubtus tenuis 7 super grossior. Nascit̃ locis cultis superior ma ior est 7 acrioris virtutis.

Operationes.

A Dyas. Cataplasmatibus adhibita pustulas 7 tumores corpis tollit. medica minibus mixta 7 supposita menstruis im perat; B Cũ vino bibita venerẽ sti mulat. Cataplasmati imposita cũ vĩo atȝ thure sagittas vel stirpes educit. C Soluit etiã inguinũ collectioneȝ. Radix vero inferior accepta infantiũ enteroceli cos medetur.

Ca.clxxxiiij.

Agus. Ysidorus Fagꝰ arbor glan difera. inde nõĩata esse credit̃ qr olim eius hõies vixerunt fructibꝰ. Dicta est em̃ fagus a fage grece q̃d est la tine comedere. Pli.li.ij. Fagis pectines transuersi in pulpa fuerunt apud antiq̃s Inde 7 vasis yonos Marcus curius iura uit se ex preda nihil attigisse preter guttũ faginum. qno sacrificaret. lignũ in longi tudinẽ ita fluctuat. vt q̃ ps fuit a radice validius sidat. Fagus ac cerrus celeriter marcescunt. Facilis est fagus in materia quã q̃ fragilis ac tenera. Eadẽq; fictilibꝰ laminis in tenui flexiblis. capsisq; ac scri niis sola vtilis. fagus in plana dñdit sicut 7 quercus. Fagoq; faciltme ex oĩbus que resinã ferũt. ſȝ mĩme durãt p̃ter q̃ ex pino

Operationes.

A Pli.li.vt sup̃. Huius glans muribus gratissima est. B Idem in li:xxiiij. Fagi folia ĩ gingiuaꝝ 7 laboꝝ viciis mã ducantur. Glandis faginee cinis calcul'

illinitur: Item cum melle alopiciis. C Palladius li. primo. De fago vel fraxino diutissime tabulata durabunt. si stratis super paleis vel filice calcis humor nusquam ad tabulati corpus accedit. D Idem li. xij. Fagus in sicco utilis est. humore corrumpitur. E Ex li. de natura rerum: Fagus est arbor glandifera: cuius fructus est dulcis. sed pectori nocivus. Oleum vero clarissimum lampadibus administrat. lignum eius satis admodum durum. sed vmibus penetrabile. nisi fumo pene fuerit continue delibutum. viride autem in aquis positum. per longa tempora fertur in lapidem durescere.

Ca. c lxxxv.

Faseolus: Sera. li. aggre. ca. luchia. sive lubia auc. dyas. luchia. i. faseolus folia habet similia foliis plante que dicitur cussus. nisi quia sunt molliora: Et rami eius sunt subtiliores similes filis adherentes herbis quibus approximant et elongantur multum donec sit umbraculum sub eis. et habent vaginas subtiles similes vaginis fenugreci nisi quia sunt longiores eis et pinguiores: et interius videntur grana quasi varii diversi coloris quia quedam trahunt ad albedinem. et quedam ad ru. et comedit hic fructus elixus sicut comeduntur sparagi Virtus eorum ca. et hu. in primo gradu.

Operationes.

A Sera. Generant multam ventositatem. et provocant menstrua. et inflant: et generant humores flegmaticos grossos. et sunt mali stomacho. et rubei sunt grossiores: B Et quando sumuntur cum sinapi et comeduntur. sinapis prohibet maliciam eorum: et albi quidem sunt multam humiditatem habentes: et sunt graves digestioni. et ciminum iuvat ad digestionem eorum. et comedere eos calidos cum almuri: et oleo et cimino. et non comedatur cortex eorum exterior C Et bibitur post eos vinum parum grossum: et purpurati. cum aceto sunt difficilis digestionis propter siccitatem aceti. D Et de proprietate eorum est provocare menstrua. et maxime qui sunt rubei ex eis E Et ipsi sunt boni pectori et pulmoni. et faciunt somnia mala. F Aver. li. collige. ca. de faseolis: Faseoli declinant ad ca. et hu. G Et impinguant corpus. et provocant urinam. Et sanguinem menstruum. et laxant ventrem. precipue rubei.

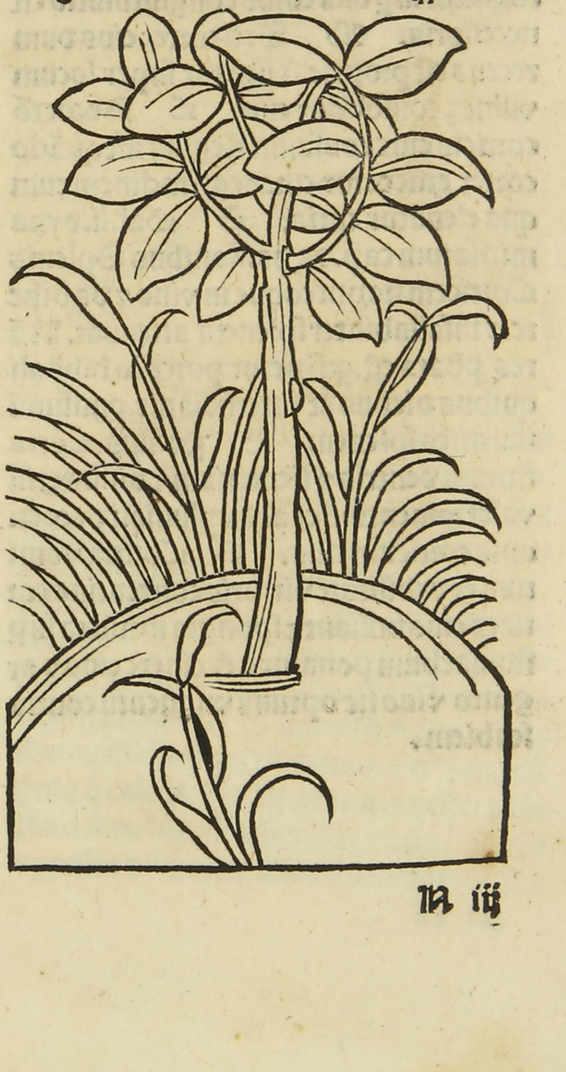

Ca.clxxxvj.

Raxinus. Ysidorus. Fraxinus vocari fertur eo q magis in aspis locis montanisq frugis nascat. Se rap. li. aggre. cap. virdan. i. fraxinus ita nominatur grece in oriente. arabes nominant eam arborem cinicum: et in Persia nominant eam luzach: Et est arbor hns i ramulis camerulas in quibus est humiditas que quando desiccatur generatur ex ea alia animalia similia cimicib9: Et idē aucto. Gal. Sapor eius est stipticus virtus eius est q̄ infrigidat et desiccat: Paulus cap. de fraxino. Fraxinus fri. est 7 sic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Serapion. Virtus eius est que conglutinat dum est recens. Et conglutinat vulnera r̄centia: Et radix eius ad hoc valet similiter qn̄ proijcitur aqua in qua decoquitur sup ossa cuius conglutinatio est necessaria: B Sed cortex eius dum recens est proprie si ligetur super locum vulnex consolidat eum C Decoctō corticis eius consumit flegma Et quādo cortex exsiccatur curat egritudinem cum qua eleuatur cutis: D Gal. li. dynamidiarum cap. de passionibus Splenis Corticem fraxini coque in vino 7 da bibere. 7 infallabiliter splenem attenuat. Nā res pbata est: q si detur porcello bibē aliquibus diebus et interficiatur puissimū inuenies splenem E Paulus. Cōtra fluxum ventris 7 lienteriam 7 dissinteriā valet fomentum ex aqua pluuiali decoctionis corticum eius: F Contra vomitum ex debilitate virtutis contentiue cortices eius buliant 7 spongia intincta sup stomachum ponatur 7 ex cinere eius 7 argento viuo fit optimū vnguentū contra scabiem.

Ca.clxxxvij.

Lāmula: Platearius. Flāmula dr quia virtutem habz incēsiuam. et est ca: 7 sic. in. iij. gradu. viridis ē multe efficatie exiccata vero nullius. Ysi. Flāmula ca. est 7 sicca in fine secūdi gd9.

Operationes.

A Platearius. Ad cauteriū siue ignez faciendū flāmula conterit̄ et sup locū ponitur. ac p diem dimittitur sic postea cutis combusta reperit̄. B Ad apostemata rumpendum qn̄ versum est ad saniem. 7 caput est dux. Nec cum squama ferri conterit̄ 7 cum oleo supponitur. Oleū siquidem ponit̄ ad relaxatōnem ne flammula multū desiccet. C Cōtra quartanam etiam et arteticam interius opat̄ Oleum rosaceum ex ea confectum valet cōtra yliacā. in cibis vel alio mō sumptū D Idem quoq valet exterius inunctū Cōtra dolorem arteticum 7 yliacam strāguitiam 7 dissinteriam et contra viciū lapidis p clistere iniectum pfert.

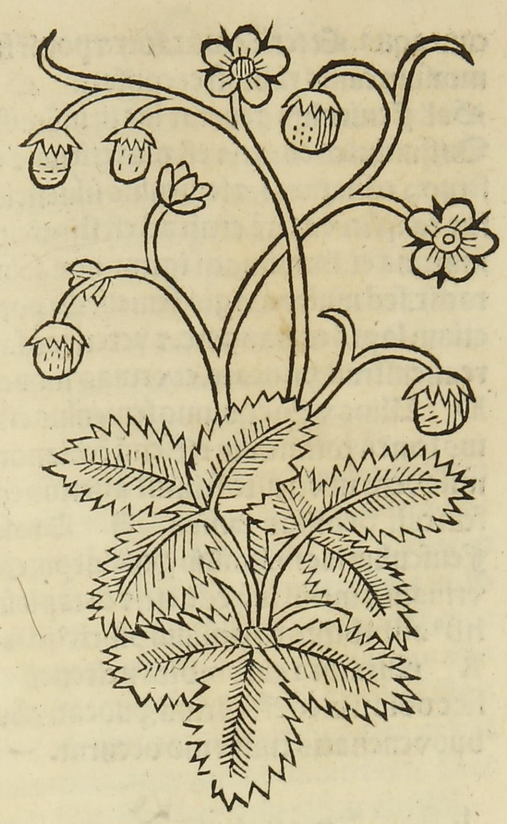

Ca. clxxxviij.

Ragaria. Dyas. Fragaria herba est multū nota. fructus eius hōies solent comedere. Folia hñt simil'ia folijs brionie nisi q2 sunt molliores 7 lanuginosi. Rami eius subtl'es sil'es filis. semē hꝫ album similē milij. Fragaria frigide 7 humide est complexionis in ꝑmo gradu.

Operationes.

A Pla. Herba 7 fruct⁹ fri. sunt ꝯplexōis. B Cōtra nimium fluxū menstruoꝝ succus fragarie cū succo plātaginis mixtum confert. Item Fragaria sumpta cū boragine et buglosse in cib⁹ generat bonū sanguinē. C Om̄ia vulnera ꝯsolidat cū succo fragarie linita. Re. succi fragarie 7 aq̄ plantagīs 7 aq̄ scabiose. ana. ℥. ij. mellis rosati succi moroꝝ celsi. ana. ℥. j. aceti paꝝ misceant' fiat gargarism⁹ D Sūptū valet ꝯ apata gutturis cū eo gargarisando Succ⁹ etiā fragarie cū cimino sumptus valet ad fetorem oris. Item cū boragine sumptū valet ꝑ dolore capitis 7 cor de. Item aqua decoctionis fragarie valet contra dolorem capitis. 7 sedat sudorem 7 calorē. E Fructus eius sedat sitim Ad consolidandū fracturā cruris vel alterius menbri. Re. succ⁹ fragarie. succ⁹ plātaginis. ana. ℥. iij. fol. fraxini. ℥. j. decoquant' sil' ad modū emplastri 7 suppositū multū valet. F Succ⁹ fragarie cum succo consolide minoris mixtus ꝯsolidat vulnera

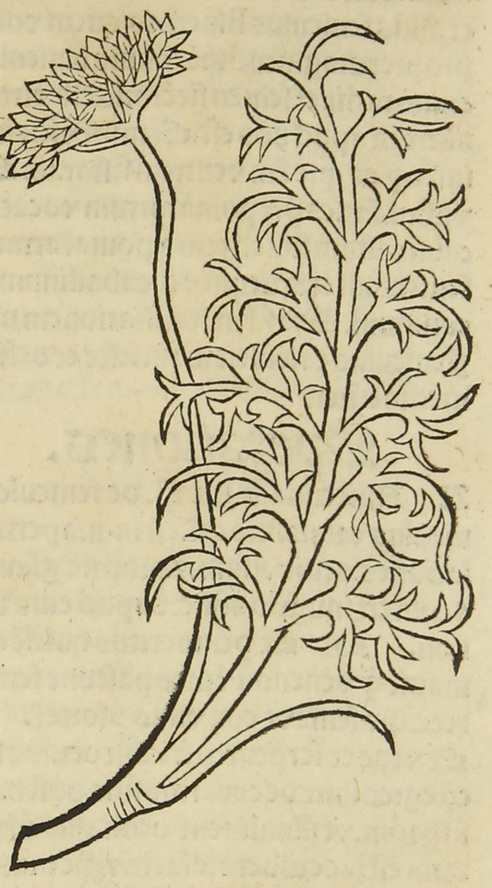

Ca. clxxxix.

Eniculus. Platearius. Feniculus est in secundo gradu calidus et siccus. Uirtutem habet diureticā ex subtili substātia et qualitatibus suis. Semen eius 7 folia 7 cortices atq3 radices cōpetunt vsui medicine. In ꝑncipio veris colligunt' ac ꝑ mediū ānū seruant'. Serapi. aggre. ca. haziems auc. Gal'. Haziems i. feniculus. est ex eo domestic⁹ 7 agrestis. Domestic⁹ oībus est notus. cui⁹ v̄tus est ꝑma q̄ calefacit in. iij. gradu. 7 desiccat in ꝑmo. scd'a subtiliat. tercia generat lac. Et agrestis dr̄ maritinus vel montanus. Ra

dix eius ⁊ semen sunt fortioris desiccatio nis ꝙ radix ⁊ semen domestici. qm̄ in domestico est parum stipticitas. Galienus. vij. sim. far. cap̄ de maratro. Maratrum id est semen feniculi calefacit quidem fortiter vt ex tercio iam possit gradu existere siccat autem non similiter sed ꝯm primū: ⁊ propterea lactis generatiuum est. et nō generaret si siccaret fortiter. suffusis autē auxiliatur ꝯm eandem rationem. Est vero et alius feniculus siluestris quem vocant propter magnitudinē equinū feniculum. cuius radix et semen siccioris est virtutis alio qui apud nos est: Et mihi videtur ex inde ꝙ ea que ꝯm ventrem sistat. ⁊c. Et idē vj. sim. fat. cap̄: ypomaratrum vocat feniculum istum siluestrem ypomaratrum vel feniculum erraticum vel caballinum siue equinum. Dyas. ꝯm translationem nr̄am Feniculus calefacit manifeste et desiccat mediocriter.

Operationes.

A Auicenna. li. ij. cap̄. de feniculo. Feniculus ortulanus cal'. est in. ij. aperit opilationes. acuit visum. ⁊ proprie gūma eiᷓ ⁊ confert ininitio aque. ⁊ apud eius descē sum. B Et democritus quidē existimauit ꝙ venenosi ꝯmes pascunt feniculi recentis semē vt eoꝝ visus ꝯfortēt. C Et vipe et serpentes fricant oculos suos cū egrediunt̄ de cauernis suis post hiemē sup ip̄m. vt illuminent̄ oculi. quod humidum est lac exuberare facit. ⁊ ꝓpe ortulanū ⁊ qn̄ bibitur cum aq̄ frigida, confert nausee. ⁊ inflationi stomachi D Et eius digestio est tarda ⁊ eius nutrimentum est malum. ꝓuocat vrinam et menstrua. Et siluester proprie frangit lapidem. in tereno quidem ⁊ fluuiali est iuuamentum ad renes et vesicam. Et ꝓpe confert siluester distillationi vrine. E Et qn̄ ꝯmedit̄ radix cum semine suo. stringit ⁊ confert febribus antiqs ⁊ datur in potu cum aqua frigida. F Et confert nausee ⁊ febribus. ⁊ inflāmatōi stōi. ex eis. cōfert eiᷓ decoctio cū vino morsui ꝯmiū venenosoꝝ ⁊ cum aqua. Et terit̄ eius radix ⁊ ponit̄ sup morsum canis rabiosi et confert: G Gal'. Feniculus generat lac in mām̄illis Suffusiones curat: ⁊ est diureticus: ⁊ mēstruoꝝ eductiuus. ⁊ feniculus siluestris sistit ea q̄ ꝯm ventrē eteim̄ ad est stipticitas maxima ei. huiusmodi igitur non solum radix: sed multo magis semen: Et potest etiam lapides frangere. ⁊ ytericos sanare. menstrua ꝓuocare. et vrinas mouere. H Alius vero equinus feniculus est cuius semen rotundum est semī coriandri simile vero in virtute semini alterius eq̄ni feniculi. debilius tamen I Dyasco. Feniculus lac mām̄illis generat ꝯmestus vrinam ⁊ menstrua educit. ⁊ cataplasmatibᷓ adhibitus cū ptisana ꝯmestᷓ id facit K Elixatura eius bibita nefreticis ⁊ vesice dolori medet̄. Urinā ꝓuocat. Morsibus venenatis cum vino occurrit.

Ca.cxc.

Ebrifuga. Syas. Febrifuga siue centaurea minor est herba similis camomille virgam habens plongam angulosam florem purpureum. Folia minuta 7 oblõga sicut ruta semẽ sicut triticum. et sic oblõgum. radix est ei oblõga et inutilis. gustu amara. Nascit᷑ locis aquosis. Nominatur etiam ab alijs elleboritis siue amaratrum. vel febrifugia.

Operationes.

A Syas. Centaurea minor siue febrifuga tunsa 7 imposita viridis vulnera purgat. pacolesim pstat. B Cicatrices vulneribus recentibus 7 veteribus inducit. Elixatura eius bibita colerã 7 hũores pingues deponit. C Sciaticis ano supposita sanguinẽ puocat 7 dolorẽ illius mitigat. Succus ei⁹ melle addito caliginem oculis detergit. aborsum facit. Neruis dolentibus fomento pstat auxiliũ

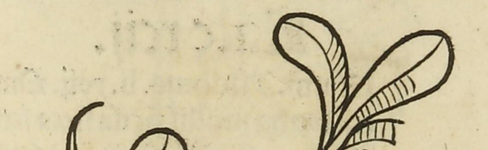

Ca.cxcj.

Enugrecum. Auicenna. li. ij. cap. de fenugreco. Fenugrecum ca. est in fine pmi sic. in pmo et nõ euacuatur ex humiditate extranea. eius v̄tus est digestiua et lenitiua. Et illud ppterea q in ipo aggregatur de caliditate cũ viscositate. 7 eius viscositas phibet dominiũ nocumenti caliditatis 7 ei⁹ caliditas operatur cum facilitate. 7 eius hũor est malus licet non sit paucus. Substantiam habet glutinosam. v̄tutem habet maturãdi 7 relaxandi. Dias. cap. buceron. Bucerõ em̄ sonat bouis cornu. egoceron v̄o capri cornu. Nam semina fenugreci cornicul' similibus cornibus sunt. virtus eius est malactica. Gal. viij. sim. far. ca. tylis. Tylis. i. fenugrecum ca. est in. ij. sic. in pmo. Serapi. aggre. cap. balba. Halba. i. fenugrecũ Virtus est ca. in. ij. gradu. sic. in primo.

Operationes.

A Auicẽna. Eius oleũ q̄d fit cũ mirto confert capills 7 vestigijs vlcerum. 7 confert fissuris frigidis propter muscilaginositatem suam. ppe cum oleo rosaꝝ et ingreditur in medicinis panni. 7 facit colorem bonum. B Et alterat odorem oris. 7 r̄mouet odorem corporis 7 sudoris. Et resoluit apostemata flegmatica 7 dura C Et eius farina valet ad apostemata ca. apparentia et occulta. cũ non sunt inflammata. sed sunt declinantia ad duriciem quandam. 7 lenit adublet et maturat ea. D Et confert cum oleo rosatum adustioni ignis. mundat furfures ablutione capitis facta ex eo. Et facit sodam pprie cum comeditur cum muri. q̄uis sit cum almuri minus nociuum stomacho E Clarificat vocem. 7 pulmonem. 7 lenit pectus 7 guttur. 7 sedat tussim 7 disniam. proprie quando coquitur cum melle aut dactilis aut ficubus et melius est vt coniungatur etiã cum dactilis carnosis.

ꝛ sumatur succus amborum et misceatur cum melle plurimo et sup prunas tempe rate calefiat. et sumatur ante cibum tem pore longo. cum nitro factum emplastrū ex eo confert spleni. F Et eius deco ctio cum aceto confert debilitati stoma chi. ꝛ proprie quod ex ipso recens est. Et eius electuarium facit nauseam. sed ace tum ꝛ muri expellunt nocumentum cōme stionis eius. Fit eucatisma ex decoctione ipius ad apostemata matricis ꝛ doloreȝ eius ꝛ coartationē ipius G Et eius decoctio cum aceto conuenit vlceribus intestinarum ꝛ similiter rēcens cum aceto quando comeditur. Et decoctio eius cū aqua calida est bona tenasmoni ꝛ solutio ni. H Et eius oleum est bonum apo stematibus ani et ad tenasmonem. et ad dolorem ventris pungitiuū proprie cum almuri ante cibum. Et non mouet ad ex pellendum fecem nisi propter suam acri moniam. ꝛ proprie cum melle non plurio vt non mordicet fortiter. J Et eius decoctio cū melle facit descendere humi ditates grossas ab intestinis. ꝛ prouocat vrinam ꝛ menstrua. ꝛ supponit̄ cū adipe anatis. K Et confert duriciei matri cis. ꝛ facit generationem matricis facilē cuius generatio est difficilis propter de siccationem. Et est bonum habentibus emorroidas. ꝛ facit stercus boni odoris. ꝛ facit fetere vrinam ꝛ sudorem. Et nō est sicut lupini in difficultate sui exitus. L Galien⁹. Fenugrecum feruenter inflam mationes exacerbit minus vero calidos ꝛ quecunqȝ scliroꝰi sunt dyaforādo curat.

Ca. c xcij.

Fenum. Ysidorus. li. xvij. Omnis eī herba mollis p̄cisa sicca fenum dici potest. ꝛ maxime que fetibus aliquando apta est nutriendis. Nam fe num cibus est proprie iumentoꝝ. Idem dicit fenū est dictū ex hoc ꝙ eo flāma nu tritur. flos eī eius flāma est. De feno aūt dicit glosa sup ysaiam. xl. Fenū nascendo habȝ virorem ꝛ crescendo decorē. deinde florem. tandem calore solis siccatū redigi tur in puluerem. sicut ꝛ homo p̄ etatū suc cessionem decorem amittit ac cadit ī pul uerem ꝛ in mortem. Fenum itaqȝ q̄m diu viret ꝛ frondet montes ꝛ prata vescit ꝛ or nat. et tam floꝝ diuersitate ꝙ etiam viro rum venustate ad sui aspectum intuentiū oculos allicit. reficit ꝛ delectat ꝓpter sue substantie aut viriditatem feruente sole eius humiditas de facili ꝯsumit̄. ꝛ herba q̄ p̄mo florendo q̄i ridē videbat̄. tandē a sua gl'a spoliā penit⁹ īuenit̄. Nā fenū q̄d hodie orit̄ ꝛ viresit. cras morit̄ ꝛ in cliba num mittit̄ q̄ꝛ q̄si subito deficit ꝛ arescit.

Sicut de Impio ꝑ similitudinē dr̄ in p̄s. Fiat sicut fenum tectoꝝ q̊d priusq3. ꝛc̄. vbi dicit glosa. q̄nto fenū altius stat ⁊ minus ꝓfunde inferius deprimit radice3 tanto minus crescit ymo citius deficit ⁊ arescit.

Operationes.

A Fena crescentia in locis aliq̄ntulum mōtuosis mediocriter siccis magis sunt odorifera. etiā aliq̄bus magis sapida q̄ꝫ alia q̄ crescūt in p̄tis palustribꝰ ⁊ aquosis B Ut dicit pli. q: in illis hūoꝛ nutrimē talis magis est digestꝰ. in illis v̊o minus. C Item Fenū ad diuersos vsus necessarios reseruatur. q̄ causa breuitatis relinq̄.

Ca. xciij.

Ferula. Isi. Ferula dcā est a medulla. Nā ilū varro tradit ferule esse medullā q̄ꝫ greci apodelō vocāt. Nō nulli āt a feriendo ferulā vocāt. Hac etiā pueri vapulare solēt. hꝰ succus galbanū. Pli. li. xiij. Ferula nascit̄ locis calidis atq3 trāsmaria geniculatis nodata scapis

Dyas. ca. de ferula. Ferula q̄ꝫ multi enterionem vocāt. Ubi sciendū q̄ꝫ multe sūt species ferl̄e. ⁊ istaꝝ diuersaꝝ sp̄eꝝ sunt diuerse gūme. s. serapinū armoniacū. galbanū opopanacū. asa fetida. ⁊ p̄ter istas sp̄es ē vsual' ferula nullū hn̄s gūmi de q̊ sit curā dū cꝰ semē est careos siue canereos. vn̄ dr̄ ferula a medullis. nōnulli vocant eā sic a feriēdo. q: hac pueri ⁊ puelle vapulare solent. vn̄ sunt aliq̄ sp̄es ferule q̄ nō simulantur in folijs. ⁊ tn̄ dicunt̄ ferule q̄ꝛ faciunt stipitem aptum ad feriendum.

Operationes.

A Dias. ca. de ferula. Usual' ferula viridis q̄ꝫ multi enterionē vocāt emoptoicis ⁊ ciliacis maximū effectū p̄stat moꝛsibus venenatis potā cū vino occurrit B Tūsa ⁊ iposita fluxū sanguis vulneꝝ stringit. Semē eiꝰ bibitū toꝛtionibꝰ medicat̄. C Semē eiꝰ cū oło tritū ⁊ punctū dolorē ꝛmouet vⁿge eiꝰ ꝯmeste sudoꝛē capitis mouent. Cōposite in sale ꝯmedi p̄nt. D Gal. Emoptoicis ⁊ ciliacis ꝯpetit.

Ca. cxciiij.

fygen bonum

Ficus. Ysidorus. Ficus a fecūditate vocatur feratior est eñ ceteris arboribus. Nam ter quaterqz per singulos ānos fructum generat. et altero maturescente. alter aboritur Hinc et carice a copia nominate sunt. Plinius. li. xv. De genere pomorum ficus amplissima est quedamqz et piris magnitudine emula. Ficus Judea rubet. oliue magnitudine rotūdior tm̄. sapore mespili. Allexādrinā hanc ibi vocant grossitudine cubitali. rūmosam. materie validaz. lentā sine lacte: cortice viridi. folio tilie sed molli. Onesicritus tradit in hyrcania multum nostris esse dulciores fertilioresqz: Sunt et lidie q̄ sunt purpuree. Et mamillane. que similitudinem māmarum habent. Item Callistrucie sapore prestantiores. ficorum omniū frigidissime. Quedam in egypto cute carice detrahitur. Hec vt putamen virentibus ficis. que maxime placet in eisdez siccis. Aristoteles in li. de vebetabilibus. In quibusdaz fructibus est humor. vt lac sicut in ficubus quibus est dulcis fructus atqz mellaris sicut et palmis. Idem in li. de animalibus. Lac ex coagulo et lacte ficuum cogulatur: quoniam lac ficuum in lana aggregatur. deinde lana illa cum modico lactis abluitur ac postmodum istud idem in residuo eijcitur. et cum admiscetur lacti coagulatur. Ficubus ac ceteris dulcibus apes cibantur. Palladius libro q̄rto Ficus que in montanis et frigidis locis nascuntur. quia minus lactis habent. ad siccitatem durare non possunt: Usus illi in viridi est melioris magnitudinis. et saporis acuti. Que nascuntur in campis et locis calidi pinguiores sunt. et in siccitate durabiles sunt. Constantinus in panteg ni: Ficus in primo gradu sunt calide. virides in secundo humide: Sicce vero inter siccitatem et humiditatem temperate Ysaac in dietis particularibus capitulo. de ficubus. Ficus ceteris fructibus laudabilior et nutribilior: humiditatis tamen sue causa grossos creat humores. Matura eius ca. et sic. qualitatis autem. caliditate et siccitate diuerse sunt. et secundum sui ipsius diuersitates Est eñ ficus domestica et siluatica. Domestica etiam in viridem diuiditur et siccaz: Viridis quoqz duplex est modus quoniam quedam est perfecte matura. et non perfecte matura. Non perfecte matura minus ca. et magis grossa ꝓpter dn̄ationem terrestris partis: Habet tamen humiditates latentes que acuitatem ei prestant et siccitatem in secūdo. vn̄ Ypocras. Ficus quanto longinquior est a maturitate tāto minus ca. et magis ǵssa.

Operationes.

A Serapi. libro aggregatoris. caplo. cui auctoritate Gal. Cui id est ficus. Sūt enim ex eis siluestres domestice et montane. Et ex domesticis quedam sunt recentes. quedam non. sed sunt sicce. Et recentium virtus ē debilis propter hoc q̄d admisceatur eis de humiditate. et sicce sunt meliores. et maxime carnose. Et ille in quibus est acuitas et punctio abstergunt magis et resoluunt. et habent in se humiditatem subtilem. B Et alia est que resoluit apostemata quando miscetur cum farina ordei. aut cum medulla panis frumēti. Et aq̄ in qua coquūtur ficus decoctōe multa est similis melli in virtute sua. et recentes quidem et sicce laxant ventrem.
C Et virtus siluestrium est attractiua et resolutiua. Et ita est in domesticis antequam maturantur. qm̄ est in eis aliquid lactis ex arbore D Et arbores ficuū domesticarum virtus est calida et subtilis. et lac eius et succus foliorum ipsius calefaciunt calefactione forti. et mordicant: et vlcerāt corpus. et aperiūt orificia venarum que sunt in ano. et euellunt verrucas. et laxāt ventrē
E Sed in arbore ficuū siluestrium est de caliditate et subtilitate tm̄ q̄ si coquntur cū carne bouina dura faciūt illā decoq. et est fortior in omnibus p̄dictis q̄ domestica. F Sed montanarum ficuū arboris sapor est acutus et pungens et abstergens

Et quando fit emplastrum cũ ramis eius super verrucas que dicunt̃ capita clauoꝝ aperit eas. ⁊ ita est de lacte eius. s. quãdo fit vnguentum ex eo. G Et quando fit medicamẽtum ex eo ⁊ melle abstergit maculam oculi grossam ⁊ est conueniens obscuritati visus ⁊ descensui aque ad oculum que fit ab humoribus grossis multũ. H Et cineres quidem ficuum ⁊ glandium et lacticinioꝝ sunt meliores cinẽs ad abstergendum. Auicenna li. ij. de ficub9 melior est alba. deinde rubea. deinde nig̃ Et que vehemementer est matura est melior et proxima ad hoc vt non noceat. Et sicca quidem in suis operationibus est laudabilis. I Uerumtamen tamen sanguis ex ea generatus non est bonus. Et ꝓpter hoc facit pediculos. K Uerum si sumatur cum nuce eius chimus fit bon9 ⁊ cum amigdala. Et leuior omnibus est alba illa que est humida est ca. parumper ⁊ que est humida est plurime aqueitatis. ⁊ parum est medicinalis. que vero inmatura est abstersiua ad frigiditatem parũ declinans. nisi lac eius. ⁊ que sic ca. est in primo gradu ⁊ in fine ipius ẽ subtilis et que sicca est. et proprie acris fortis est abstersionis maturatiua. resolutiua. Et carnosa est plurime maturationis. et in ipsa sunt glutinatio ⁊ incisio ⁊ subtiliatio. L Et siluestris est acutior ⁊ fortior ĩ hoc Et fructus quidem eius nutribilior est reliquis fructibus. ⁊ que vehementis ẽ maturationis propinqua est ad hoc vt non noceat. M Et in ipa est inflatõ. ⁊ expellit sup̃fluitates ad cutim. et facit sudare. ⁊ fm̃ ꝙ estimo sicca simĺiter expellit ad exteriora ⁊ facit sudare. Et illa quidẽ que est humida velocis est nutrimenti ⁊ penetrationis in stomacho ⁊ in corpe. N Nutrimentum vero ficus licet nõ existat in robore nutrimenti carnis ⁊ granoꝝ tñ vehementis est roboris ꝙ nutrimentum omnium fructuum.

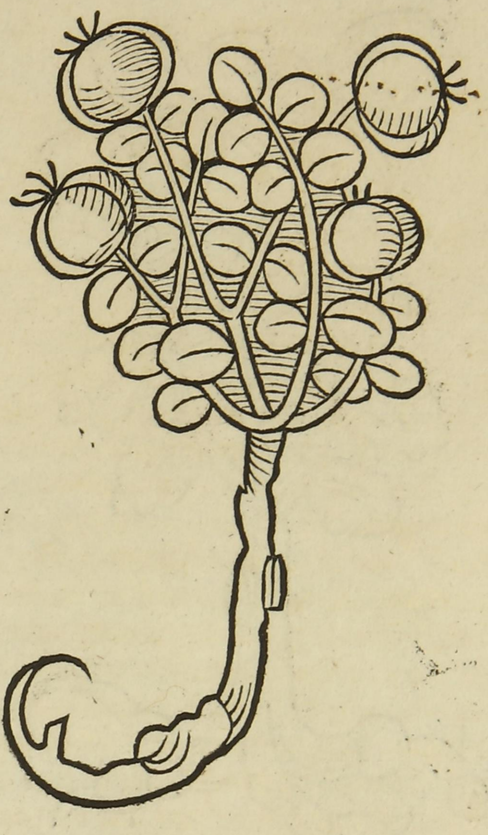

Ca. cxcv.

Ficus lupi vel comarus. Dyas. ca. Comarus. i. fic9 lupi. Et est arbor similis cidonie s3 fo. minuta hab3. et fructus cocci melle siĺes. est eñ sine ossibus ꝙ multi memeclon dicũt cui si maturitas fuerit rufum facit colorez. s3 cũ edit̃ remanet ĩ ore sba q̃dam siĺis ei q̃ remãet ex ficub9. vocat̃ arabice catilabinch. i. interfector pr̃is sui. ⁊ fic9 lupi. ⁊ ẽ arbustum q̃d vocat̃ nr̃o ydeomate armoni. fructus ei9 est in sup̃ficie asp̃ et h3 saporẽ mixtũ ex dulcedĩe et acetositate aliq̃. Sera. li. ag. ca p̃. haruanchieth. i. ficus lupi. Arboris h9 fo. sunt siĺia folijs citonioꝝ s3 sũt minora ⁊ fruct9 ei9 ẽ siĺis prunis ĩ q̃ntitate. nõ hñs nucleũ. ⁊ qñ maturat̃ decliat color ei9 ad rubedinẽ. ⁊ qñ ꝯmedit̃ r̃manet in ore substantia similis ei q̃ remanet ex ficubus

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. ca. de comaro. i. fic9 lupi. Arbor ⁊ fruct9 ei9 sunt stiptici. B Dias. ẽ mal9 stõ. opilat cito ⁊ iduc̃ stuporẽ

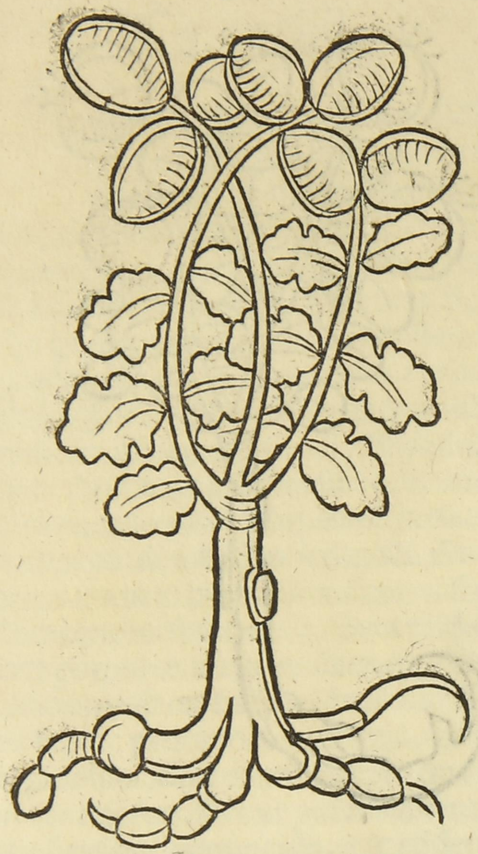

Ca. cxcvj.

Icus egypciaca: Solinus. Ficus p̄cipua est egiptia folijs moro cō paranda. poma non ramis tantū sed ⁊ caudice gestans vsq; adeo sue fecunditatis angusta est vt vno anno sepcies fructificet: Unde cum vnū pomum decerpseris. alterꝝ sine mora ꝓtuberat. Pliñ. li. xiij. In egipto multa sunt genera arborꝝ. que non alibi. añ oīa ficus egipcia ob id nomīata. arbor moro simil' folio magnitudine aspectu. Pomū fert non ramis sed caudice. Idq; ipm ficus est p̄dulcis sine granis interioribus. per q̄ fecundo prouentu scalpendo tm̄ ferreis vnguibus aliter non maturescit. sed cum factum est quarto die demetit̄. alio subnascente septeno ita numeroso partu. ꝑ singulas estates multo lacte abundante: Subnascitur etiam si nō scalpatur fetus. quater estate prioremq; expellit inmaturum. Idem li. x vt sup̄ Ob id q̄dam epiptiā ficum dixere errore manifesto Non enī in egipto nascitur sed in syria. yomaq; circa guidū. atq; in Rhodo suꝑ comantibus folijs flore cādido. cum vehementia odoris

Operationes.

A Dyas. Lacrimus eius siue siccus instillatus necatōnibus vel ꝑcussuris serpētum aptissimus ꝓbatur. B Pretēa impetigines lepras macl'as ⁊ podagras admixtus cathaplasmatibus curat. folia eius r̄centia super morsum canis rabiosi posita conferūt C Ualent etiam scabiei. ⁊ imponunt̄ suꝑ vlcera ḡssa humiditatum. ⁊ suꝑ verrucam ⁊ morfeā: D Cum eisdem fricat̄ asperitas palpebrarꝝ ⁊ scabies earꝝ. E Succus foliorꝝ eius exulcerat. vehementis est calefactionis ⁊ abstersionis F Aperit orificia venarum ani In potu dat̄ succus eius ad coagulationem lactis in ventre. G Datur oleo mixto ei. qui habet solutionem ⁊ dissinteriam.

Ca.cxcvij.

Filipendula siue viscago idē. Ubi sciendum q̄ hoc nomē viscago aliquando ponitur p̄ quadā herba que est viscago arboris de qua fit viscus sicut apparet in capl'o viscus inferius de v. Aliquādo ponitur pro filipendula. et est herba que in vltra marinis partibus repitur. ⁊ in Apulia. ⁊ in montuosis locis ⁊ calidis. Radix eius competit medicine Et in fine autumni colligitur. ⁊ p. x. ānos seruatur. Et est herba habens folia petrosilino similia. sed eleuata ⁊ non in terram expansa. in cuius radice sunt quasi nodi adherentes. virtutem habet diureticam ex subtili substantia ⁊ ex qualitatibus suis ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes.

A Contra lapidem stranguiriam ⁊ dissuriam ⁊ iliacam passionem p̄cipue valet electuarium factum ex duabus ptibus pulueris filipendule ⁊ tribus saxifrage B Contra yliacam passionem fiat cristere ex pulnere ei⁹ aqua salsa ⁊ oleo ⁊ melle C Detur etiam benedicta acuata ex puluere eius cum vino pulueris eius D Cōtra dolorem stomachi ex frigida causa vel ventositate detur puluis ei⁹ cū puluere feniculi. E Contra strāguiriam et dissuriam et yliacam passionem ex nutritiuorum vitio. ponat᷑ puluis eius in multa quātitate in sacculo. ⁊ fiat decoctio eius in vino ⁊ oleo ⁊ sup̄ locum dolētem ponatur F Contra frigidum asma detur puluis eius cum puluere gentiane in cibis ⁊ potibus G Cōtra epilentiam valet puluis eius in cibis.

Ca.cxcviij.

Filius ante patrem. vel gariofilon Plinius. cap̄. gariofilon. Herba ē faciens florem sicut butalmos. cuius stipites faciunt ramulos plurimos. s; ramus post natus excedit lōgitudine antenatum. ⁊ ob hoc filius ante patrē vocatur. ⁊ vocat᷑ similiter oculus christi. Auicenna in secundo libro dicit q̄ est planta que nascitur in vere. ⁊ flos eius est similis croco ortulano.

Operationes.

A Auicenna. Decoctō eius cum effunditur ⁊ aspergitur super morsum vipere. sedat dolorē eius. B Plinius. Succus eius vel puluis curat fistulam.

Ca.cxcix.

Fistula pastoris. Dyas. cap. almea id est fistula pastoris. Habet folia similia arnoglosse sed angusta et sup terram spāsa hastā tenuem solā vni⁹ cubiti. ⁊ sup ipm capitellū florem viridē pferens. radices tenues hȝ sicut ellebor⁹ odoratas ⁊ viscidas ⁊ pingues nascitur in locis aquosis.

Operationes.

A Dyas. Radicis ei⁹ cū vino bibita. ʒ. j. et mellis. ʒ. ij. bibentib⁹ leporē marinū ⁊ miconium ⁊ opium medicat. torsiōib⁹ subuenit dissinterie maxīe. pdest sola cū dauco bibita eq̄ pōdere singl'are psidiū est. B Dolorē lateris ppescit. Sterilicas causas soluit ipa herba bibita vētrēȝ abstinet. menstruis imp'at. pustulas cataplasmatibus adhibita purgat. C Gal'. vj. sim. far. ca. damassionū seu altismade. i. fistula pastoris hac herba narrat dyas. q̄ ei⁹ radix si bibit' sanare dissinterias. D Uētremq; stringere et tūores sedare potest. Nos tū hoc nō expti sum⁹. Palam autem q̄ habet q̄ndā abstersiuaȝ ṽtutem. E Aui. li. ij. ca. de fistula pastoris. Uirtus est abstersiua resoluit apostemata fluxa ⁊ grauia in visceribus. F Cōfert lapidi renū. ⁊ frāgit ipm decoctio eius. ⁊ radix ipius pfert vlceribus intestinorum.

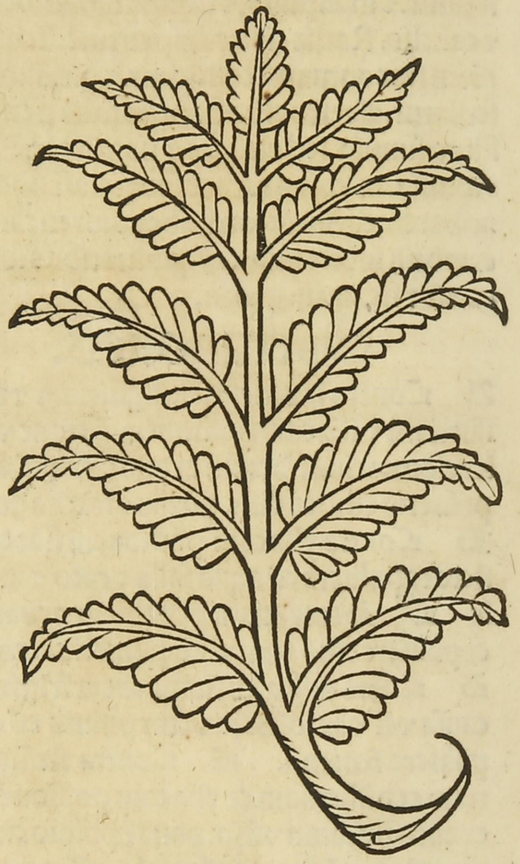

Ca.cc.

Filix siue filex: Ysido. Filix ē herba a singularitate folij appellata est. ex vna deniq; virgula cubitali altitudine. scissa gignuntur folia. Serapion libro aggre. cap. sarex siue sarax. i. filex auctoritate dias. Est herba que nascit' in mōtibus ⁊ locis petrosis. ⁊ non habet stipitē neq; florem neq; fructum. ⁊ habet folia q̄ expanduntur sicut ale. et odorem non bonum. Radix eius est nigra deforis longa a q̄ multe oriunt' radicl'e Et in sapore ei⁹ ē stipticitas. ⁊ maius iuuamētum quod est

sn ea est in radice eius Sapor eius ē ama rus. parum habens stipticitatis. 7 iste est filex masculus. Uirtus eius est q̄ exsiccat siccatione forti sine mordicatiōe. 7 lauat 7 confortat virtutem

Operationes.

A Dyas. Filex interficit vermes cucurbitinos. Et potātur de eo aurei quatuor cum mellicrato. Et interficit fetum. et expellit mortuum. B Et est alia spēs saraex que habet folia similia supradicte nisi quia habȝ plures ramos: 7 folia eius sunt altiora 7 remotiora a stipite. 7 habet radices longas. 7 color earum est rubeus cum pauca nigredine. Et quedam ex eis habent colorem rubeū sicut color sanguinis. 7 ista est filex femina C Et radix eius quādo miscet̄ cum melle et fit loboc expellit lumbricos longos D Et qn̄ datur mulieribus ꝓhibet impgnationē 7 pregnanti facit aborsum. et quando de siccatur 7 teritur 7 cribratur 7 ponitur de puluere eius in fistulis humidis. quarum sanatio est difficilis curat eas E Et folia eius tenera r̄centia elixata 7 ꝯmesta laxant ventrem F Gal. viij. sim. far. cap. de filice quod incipit pteris. Pteris id est filex in radice quidem habet v̄tutē. G Interficit enim lumbricos amplos si quatuor dragmarum pondus de ea in mellicrato quis assumat fm eundem aūt modum embriones viuos corrūpit mortuos vero extrahit 7 nullū mirum. est em̄ amara stipticitate participās fortiter siccatiua non tamen est mordax: H Similem vero huic 7 thilipteris filex femīa nōiata hȝ v̄tutē cū dicit in eodem ca. Filices stiptice existentes qualitate nō inmerito I Dyarias 7 dissinterias iuuāt bibite.

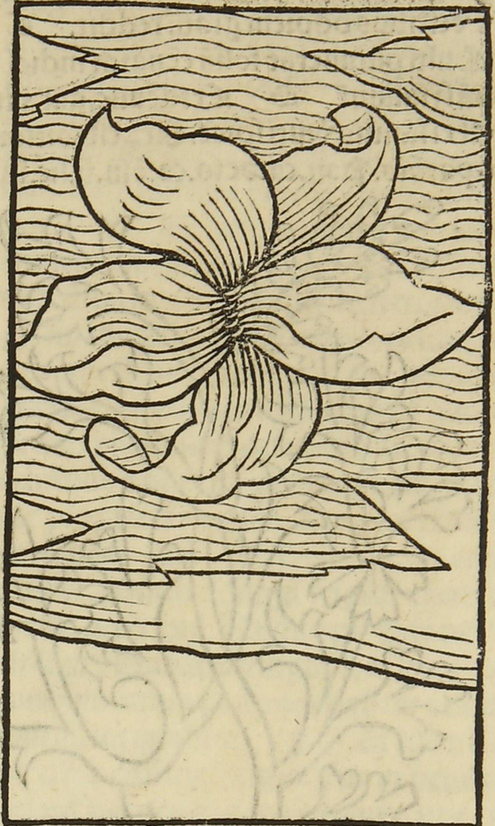

Ca. ccj.

Olium. Sera. li. aggre. ca: Sedis auct. dyas: Sedis. i. foliū 7 est herba q̄ nascit̄ in India in locis humidis 7 paludosis carēs radice. colligunt̄ h̄ folia in aqua sup̄natantia. Est āt optimū q̄d est leue 7 albidū vel nig̃sum nardi referens odorē sine vlla salsedine ac diu multumq̄ʒ reseruās. hāc herbā cū Indi colligunt inserunt filo lineo 7 siccāt estate. Aliqui etiā illos ramos colligūt 7 sic seruāt. Et qn̄ terra cū oībus herbis estate vi caloris arescit nisi foco herbe aride fuerint ꝑuste. alio āno nullā generāt herbā. Est āt foliū integri odoris cū suauitate stipticū 7 diu cū diutno odore. virtutem habȝ spicenardi quia similiter est diureticum.

Operationes.

A Dyas. Tūorib⁹ oculoꝝ elixū in vino fomēto adhibet̄ B Puluerē eius in aq̄ fricatū oculis sup̄ūge. foliū masticatū diutius odorē retinet. q̄d in vestimentis

positum cum fuerit tineolas non ꝑmittit ⁊ vestibus odorem gratū reddit. C Multi putauerūt foliū eē nardi indici folīū ȝ fallunt̄ D Et idē auc. gal'. virt⁹ est ei similis v̄tuti spice. Uez est fortioris opatōis. Pau. ca. de fo. ca. ē in. ij. sic. i. iij.

Ca. ccij.

Fumus terre. Pli. ca. de fumo terre Fumus terre quia nascit̄ ⁊ remittitur a terra in magna quātitate vt fumus. quia nascit̄ a quadam ğssa fumositate a terra resoluta et circa sup̄ficiē terre adherente. ⁊ sic ex actōe caliditatis generatur. Debet em̄ viridis poni in medicinis. Et est ex eo alius cuius flos est subalbidus cineritius. Et alius cuius flos ē pallens violacens. ⁊ ista est melior. Serapion li. aggre. ca. sterig. auc. dias. Sterig i. fumus terre herba est similis pastinace agrestis nisi quia magis est minuta ea et amarior ⁊ habet radicem cuius color vergit ad albedinem. Et auct. Gal'. Sapor eius est amar⁹ ⁊ stiptic⁹. v̄tus ei⁹ est ca. et sic. in. ij. gradu. Dyas. ca. de capnos ꝑm translatōem grecā. q̄ latīe fumaria dr̄. nascitur in sagete ordeacia similis coriādro vel corio herbe. sed mollis alba ⁊ cinerosa ⁊ multum florē hn̄s ⁊ purpureum.

Operationes.

A Dias. Caligines oculoꝝ detergit lacrimas ꝓuocat. vn̄ ⁊ nomen accepit. herba ipa ꝯmesta vel bibita. plurimā colerā ꝑ vrinam ꝓuocat. Pla. Fumus terre quāto viridior tanto melior est exsiccata nullius efficacie est. B Et p̄ncipaliter purgat melancoliam. secundario flegma salsum et coleram. C Contra scabiē datur succ⁹ eius addito zuccaro cū aq̄ calida ter in septimana ⁊ optīe purgat hūorem inducentem scabiem. D Ualet idem succus cōtra ydropisim si fiat ex eo syrupus. E Cōtra opilationē splēis ⁊ epatis datur succus eius addito zuccaro cum aqua calida Quia fumus terre vētositatem facit dandus est cū aliq̄ repmēte ventositatem. vt cū semine feniculi vel mastice. F Auicēna Fumus terre dr̄ esse frigidus in p̄mo. siccus in. ij. melior ē recens. acutus amarus sanguinē purificat In ipō est frigus. ꝑpter id q̄d est ibi de sapore stipticitatis ⁊ calor ꝑpter illo ꝙ ē in ipō de sapore amaritudīs ȝ q̄si frig⁹ ē fortius. G Bibitur ad pruritum et ad scabiem. Stringitqȝ gingiuam. Stomachum confortat. Opilationes epatis aperit. ⁊ naturam lenit. vrinam ꝓuocat. H Constantinus. Fumus terre calidus est in p̄mo. siccus in secundo. Un̄ ꝯfortat stomachum. excitat appetitum succ⁹ eius potui datus. J Corpus a scabie ac pruritu pustulisqȝ mundificat. Coleram rubeam adustam purgat Sanguinemqȝ calefacit. maxime si cum mirabolanis mixtus sit. K Dyas. quoqȝ dixit ꝙ fum⁹ terre sua proprietate mundat corpus ab omni humoꝝ putredine.

Ca.cciij.

Ungus. Ysidorus. Fungi dicunt eo q̄ aridi ignem acceptū ꝯcipiāt Fos em̄ ignis est. vñ et esca fulgo dr̄ eo q̄ sit fomes ignis ⁊ nutrimentū. Alij dicunt fungos vocatos eo q̄ sunt ex eorū genere quidam interemptori. vñ ⁊ defuncti. Galienus. Cōplexio eoꝝ frigida ⁊ humida multū. ꝑpter hoc sunt prope medicinas mortiferas. ⁊ prope quoꝝ substātie admiscetur aliqua putrefactio:

Operationes.

A Et dixit Gal'. in li. de dieta Boni ex eis sunt non nociui ⁊ sunt frigidi. ⁊ si quis vtitur eis nimis generant hūores malos Ex eis sunt species male mortifere. ⁊ iam vidi hōiem qui passus est ab eis anxietatem anhelitus. ⁊ coartationem ⁊ sincopī ⁊ sudorez frigidū. ⁊ euasit postq̄ potauit vinū in q̊ decoctū fuerat pulegiū. ⁊ proiectum ē sup ip̄m baurach ⁊ sic euomuit fūgos illos ex quibus generati fuerunt hūores grossi in stomacho. B Unde q̇ fungos comedit. sibi accidit ex eis colica et suffocatio ⁊ via tardandi nocumentū ip̄orum est. dare in potu vinū purum. aut aquam ciceris cum aceto ⁊ sale ⁊ decoctionem saturegie ⁊ origani ⁊ stercus gallie cum aceto mixtum ⁊ melle ⁊ facto inde loboc: C Et fungi quidem nutriūt nutrimento sufluo. nisi quia sunt difficilis digestionis. ⁊ egrediunt̄ cū stercore integri sine mutatione. Et nimietas fungorū generat stranguiriam. D Et idem aucto. Aben mesuay Melius est q̄ fungi primo coquantur cum piris siccis aut recentibus ⁊ bibatur postea vinum purum Et proprietas eorum est q̄ generāt suffocationes: E Gal'. vij. sim. far. cap'lo mikite. Mikite. i. fungi frigidi ⁊ humidi sufficienter sunt. Unde ⁊ proprie delicteriosam virtutem attingunt. et maxime q̄cunq̃ naturam ꝑmixtam habent putredinali alicui qualitati F Et idem li. ij. de cibis. cap̄. de fungis. Fungi bene bulliti vel decocti in aqua veniunt ꝓpe edulia apoya. non tamen sic tantummō vtūtur eis homines. G Preparant aūt ⁊ comedunt multiformiter. flegmaticum autem est quod ex ip̄is nutrimentū est. et palam q̄ frigidum ⁊ humidum ⁊ accidit ex ip̄is malus chimus. maxime quidem g̃ innocui alijs fungis sunt boleti. H Et ego vidi quosdam boletorum qui innocuissimi videntur. cum plures non bene decoctos cōmedunt. Unde queudam ex eis vidi afflictum in ore ventris. ⁊ grauatum ⁊ angustantem. ⁊ vix respirantem ⁊ spiritu deficientem. ⁊ frigidum sudantē ⁊ vix saluatum per oblationem sedantiū grossos humores quale est oximel per se. ⁊ cum ysopo ⁊ origano mediocriter decoctis in ipso. I Etenim ille sumpsit ⁊ vomuit huiusmodi spumam postq̄m vomuit comestos fungos. iam aliqualiter in flegmaticum chimum suffocantem et frigidum ⁊ grossum permutatos. K Almansor tractatu tercō. cap̄. de fungis Fungi tuberibus valde sunt deteriores. quoꝝ quidam homines strangulant atq̃

occidunt: qui autem ex illis boni existunt in corpore viscosum generant flegma.
L Est et alius genus fungorum quod cōiter nominatur tubera. pro quibus lege capitulum Tubera infra de T.

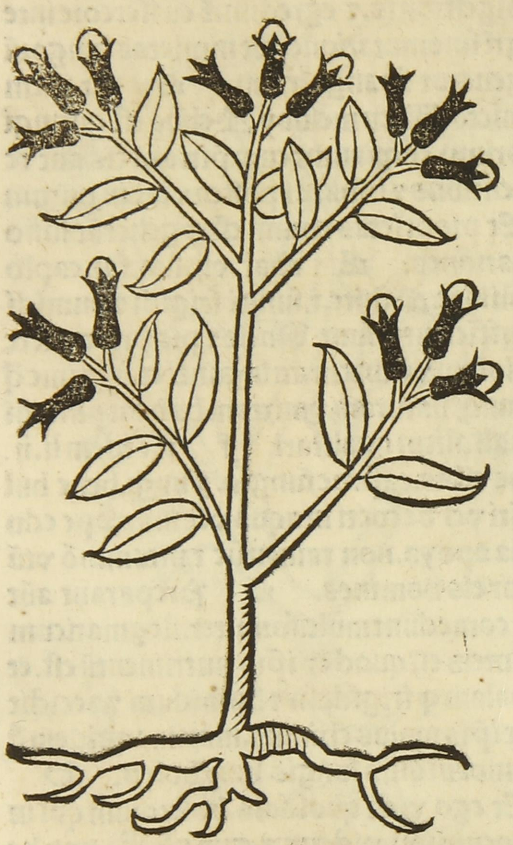

Ca. cc iiij.

Gariofilum. Plinius. li. xij. Gariofilum tradūt in India gigni: piperis granis simile grandius fragiliusqȝ: Aduehitur autem odoris gratia. Fert et in spinis piperis similitudinē: precipua amaritudine. folijs paruis. densisqȝ cipri modo. ramis trium cubitorum. cortice pallido. Radice lata lignosaqȝ buxei coloris. hac in aqua cū semine excepta in ereo vase medicamentū fit. quod lition appellatur. Platearius. Gariofili quidem ex origine perfecti et acuti saporis sunt. et hij sunt ca. et sic. in iij gradu Quidam remissiores habent qualitates. et hij in secūdo gradu iudicantur. Sunt aūt fructus cuiusdam arboris in India. qui maturi collecti per annos quinqȝ seruantur Per. x. vo sine corruptione. et hoc in loco sic. temperate quia in multū humido putrescunt. In multum sicco arescunt et corrugantur. Eligendi autem sunt qui in superficie habent aliquantulum planiciem. et qui ex impressione vnguis aliquid humiditatis emittunt.

Operationes.

A Platearius. Gariofili habent virtutem confortandi ex aromaticitate. dissoluendi et consumendi ex qualitatibus. ad dolorem stomachi ex frigiditate vel ventositate. B Conferūt ad cerebrū cōfortandum: Contra fluxum vētris ex acumine medicine. Cōtra cardiacam et sincopim. C Dyas. Gariofilum calidum est et siccum in. ij. gradu. ponitur in collirijs quia visum acuit. Potatū vero nauseam prohibet. Ptisicos iuuat. Huius arboris gūma vires habet vt therebentina. D Auicenna. Gariofilus ca. est et sic. in. iij. gradu: Corpis odorem bonū efficit. Uisum acuit. et confert panno. confortat stomachum et epar. et confert vomitui et nausee E Constantinus. Gariofili cali. sunt et sic. in. ij. gradu. Stomachū et epar et interiora confortant. cum sua aromaticitate. ventrem constipant. cibū digerūt. F Sera. auct. bachin. Ingreditur in medicinis que acuunt visum: remouet naqȝ obscuritatem visus. et confert sebel. et gluten gariofili est simile glutini albotin. G Idem auct. Rasis. Gariofili conferūt stomacho et epati. confortant cor. et stringunt ventrem. et digerunt cibum H Et auct. Ysaac. Quando bibitur ex gariofilis. ʒ. v. cum lacte in Ieiunio corroborat potentiam coitus

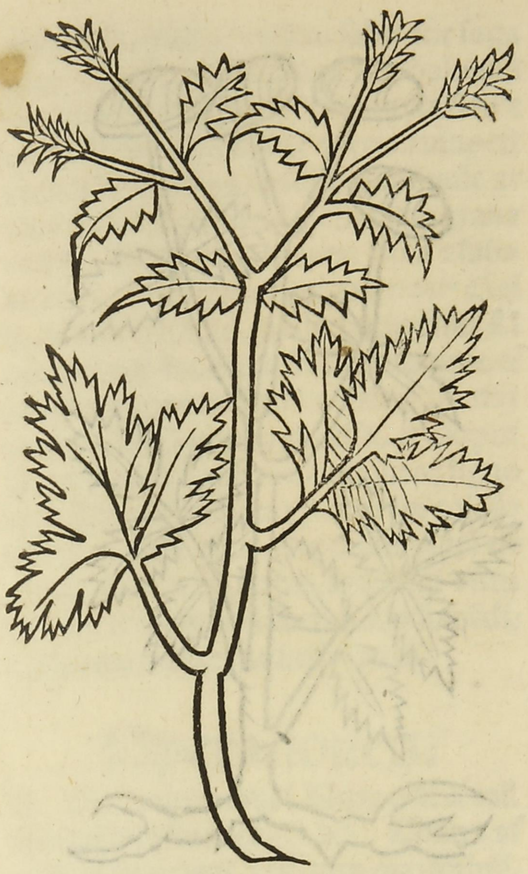

Ca.cc v.

Ariofilata. Syas. Est herba simi lis agrimonie. cuius radix odorez habz gariofilorum dicta a quibus dam sana munda 7 enantia 7 pes leporis 7 oculus leporis ca. est 7 sic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Herba ipa trita et succus eius fistu lis iniectus sanat ipas Similiter opatur ore captus. B Ad menstrua prouo canda fiat fomentum ex aqua decoctõis eius C Contra colicam 7 ad digesti onem confortandum detur vinũ decocti onis eius. D Galienus. vj sim. far. cap. Capagum: i. oculus leporis siue ga riofilata. siccatiue virtutis est Ut qui fm ventrem reumata hz sufficienter sistat.

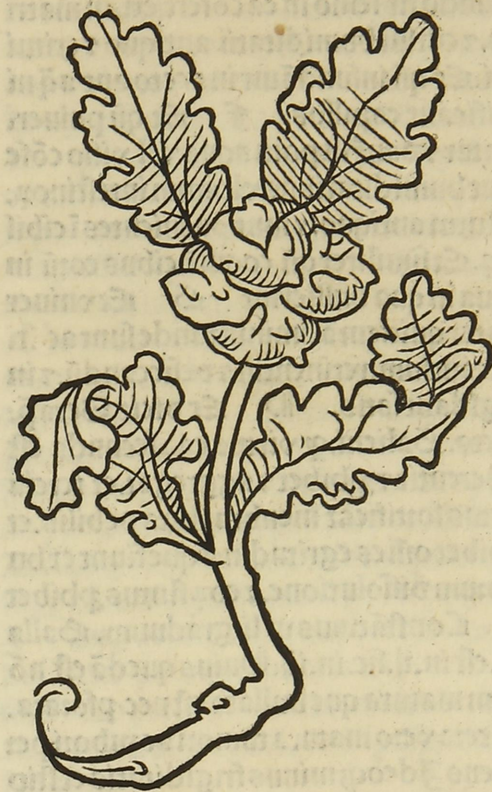

Ca.cc vj.

Alla. Sera. li. aggre. auct. Syas. cap. galla. Est ex ea q̄ accipit̃ ex ar bore sua r̃cens inmatura parua ro tunda. nodosa non pforata 7 grauis. Et est alia q̄ est leuis perforata sed pma me dicinis est cõuenitior. Idẽ. auct. Galie. Virides ex gallis sunt acerbe plurimũ q̄ est in eis substantia terrea. Et sapor earũ est stipticus multũ: Uirt[9] eaꝝ est fri. in. ij. gradu 7 sicca in. iij. Pli. Galle fructus in Syria 7 egypto copiosius existit.

Operationes.

A Syas. Oẽs spẽs gallaꝝ sunt stiptice fortiter. q̄ qñ terunt̃ 7 puluerizant̃ sup car nem supfluã delent eã. 7 pferũt ad vlcera corrosiua. B Et phibent hũiditatẽ q̄ currit ad gingiuas. 7 pferunt alcole. C Et qñ accipit̃ id q̄d est intra gallam 7 ponit̃ in corrosurã dentis sedat dolorez eius. D Et qñ pburunt̃ sup prunas 7 extinguunt̃ i aceto 7 sale stringunt fluxũ

sanguinis E Et decoctio gallarum quando fit sessio in ea cõfert exitui matricis. ⁊ cursui humiditatũ antiquo ⁊ exitui ani. Et qñ infundãtur in aceto aut aq̃ nigrificant capillos. F Et qñ pulverisantur ⁊ dant̃ in potu aqua vel vino cõferunt humiditatibus vlcerum intestinoꝝ. ⁊ fluxui antiquo. ⁊ sunt ꝯuenientes ĩ cibis eoꝝ. Et similiter qñ coquit̃ cibus eoꝝ in aqua in qua bullierint G Et vniversaliter quidem administrande sunt ad stipticandum. retinendũ ⁊ desiccandũ. ⁊ infrigidant satis. H Et dicit Serap. aucto. Galieni. ꝙ virtus eaꝝ secunda est repercutit ⁊ ꝓhibet ⁊ aggregat. et tercia virtus fortificat menbra fluxa debilia. et ꝓhibet om̃es egritudines que fiunt ex humorum dissolutione. ⁊ eoꝝ fluxus ꝓhibet I Constãtinus in li. graduum. Galla fri. est in. ij. sic. in. iij. Huius quedã est nõdum matura que bullata est nec ꝑforata. Altera vero matura tumori ac rubori pertinens Ideoq̃ minus frigiditatis et stipticitatis habens K Hec vsta sanguinolenta valꝫ egestioni ⁊ de quocũq̃ loco manauerit. sanguinis fluxui. Scissuras quoq̃ calcaneorum sanat. et labioꝝ fissuras curat. Deniq̃ valet galla locis q̃bus repugnatio ⁊ ꝯstipatio ac desiccatõ sunt oportuna. Platearius. Galla fri. est ⁊ sic. in quarto gradu. In asia repitur parua ⁊ non ꝑforata Inter has grossiores pl⁹ valent. habentq̃ v̉tutem constringendi. valet contra fluxum ventris ⁊ dissinteriam. Contra fluxum sanguinis e naribus. pulvis eius vulneribus suppositus ea consolidat.

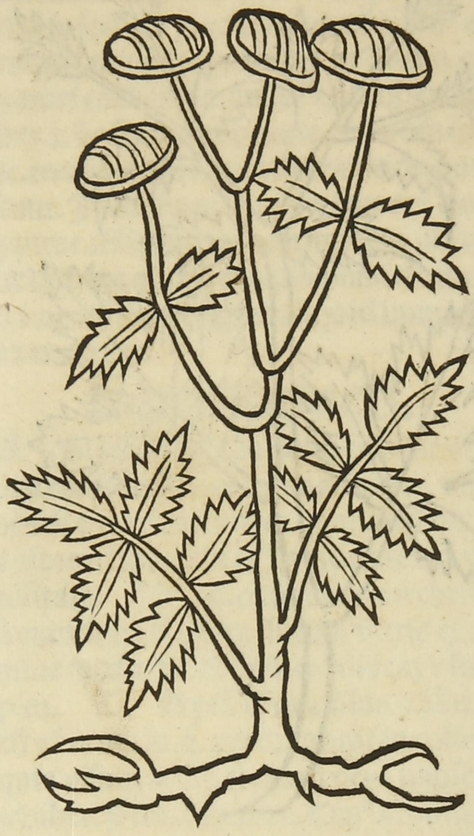

Ca. ccvij.

Albanũ. Sera. li. aggre. ca. Hene albegi. i. galbanũ auct. dyas. Galbanum est gummi plante cuiusdã similis ferule in figura sua. Et meli⁹ ex eo est illud q̃d est mundũ simile olibano aut armoniaco adherens manui. non habẽs aliquid ligni nec seminis eius. planta et lignũ habent grauem odorem. ⁊ non sunt nimis sicca. adulterat̃ cum resina pini q̃ admiscetur cum fabis fractis ⁊ armoniaco. Gal. viij. sim. far. ca. galbanũ s̃m trãslationem grecam. Galbanũ opos est ferularis plante mollitiue ⁊ dyaforetice existens virtutis. Et erit vtiq̃ in calefaciendo ex. iij. gradu incipiente vel in. ij. completo exsiccando vero ex secundo incipiẽte. Actor Galbanũ est succus ferule sicut dicit Ysido. de qua scꝫ ferula. ccxiij. capi. dictum est. Pli. li. xij. Dat siria in amano monte galbanum. resine modo. q̃d maxime laudant cartilaginosum ⁊ purum ad similitudinem armoniaci. minimeq̃ lig

nosum. Adulterat autem faba aut saga peon. Dyas. cap. de galbano. Galbanū lacrimū est cuiusdam herbe similis ferule que in nicomedia nascit et syria. cuius est optimum q̄d est mundissimū et simile armoniaco. et thuri in colore habens grana vt faba. Adulteratur autem rsina et faba diuisa et gutta armoniaci. Platearius Galbanum est ca. in. iij. gradu. hu. in pmo. Liquor est qui in estate a frutice erumpit. et circa fruticem condensatur. Quidā etiaz corticem findūt vt magis effluat Sophisticatur aūt ex inmixtione minutorum lignorum. Alij vero miscent puluerem colofonie: et fabas fractas: Eligendum autē est quod album est et purius. Habetqz virtutem attrahendi. dissoluendi. consumēdi: et leniendi. maturandi. relaxandi.

Operationes.

A Sera. aucto. dyas. Uirtus est ei cal. ignea et dyaforetica. B Contra asma frigidum dent. ʒ. iij. cum ouo sorbili. vel aqua ordei. Contra litargiam ponat sub carbonibus: et recipiat paciens fumū contra suffocationem matricis idem fiat pembotum ponatur inferius C Cōtra splenis duriciem ponitur in aceto per tres dies et noctes: et postmodū fiat decoctio: deinde colet et colatura in mūdo vase ponat addita cera et oleo et picula: et fiat emplastrum supante galbano. vel cerotum superante cera. vel vngentum supante oleo. sed melius si fiat emplastrū ita q accedat ad cerotū ad menstrua puocanda. et fetum mortuū. et secundinam educēdam. fiat pascale cum eo extincto in oleo: D Ad apostemata maturādum et rumpendum supponatur ad lumbricos occidendos dentur pillule ex galbano intincte in melle. E Dyas. Appositum naribus fumigio et suppositum mēstruis imperat. Aborsuz facit. Aceto et nitro mixtū lentigines tollit Ut granum fabe glutitū tussim medetur F Bisnoicis et asmaticis opitulatur. Ex alto cadencium conquassationibus subuenit. Cum vio et mirra bibitum venenis occurrit Infantes in vtero mortuos acceptū excludit Impositum dolorem lateris mitigat. Tortiones spargat Epilenticis vtiliter adhibet. G Platearius. Contra asma frigidum datur cum aqua ordei. Cōtra litargiam super carbones ponit. et paciens fumum recipit Ad apostema rumpendum. et maturandum superponitur. Ad lumbricos occidendos. dentur pillule ex eo melle inuncte valet et in emplastro cōtra splenis duriciem. H Constantinus in libro graduū. Galbanum est ca. in. iij. gradu. siccum in. ij. Cathaplasmatum cū raphano et aceto sordiciem pustulaz mūdificat Tussimqz et anhelitum tollit. Epithima suppositum reptiliū morsibus repugnat I Sup dentes dolentes ac corrosuraz habentes positum eos curat. Si vero cū forti vino pregnanti detur. mortuū celeriter expellit. et laboriosis etiā spasmaticis subuenit.

Ca. cc viij.

galgan

Galanga. Auicenna: Galanga est frusta inuoluta. rubea nigra. in. iij. gradu. calidũ est ac siccũ. et est subtile resolutiuũ. Gyas. dicit ꝙ est radix q̄ reperitur circa arboris pedem in persia q̄d patet ex eo ꝙ habet interius radicem quandam. ⁊ etiam terra adheret ei. potest autē seruari p. v. annos. Est autē eligenda subrusa ⁊ in sua manerie ponderosa. ⁊ etiam acutum habens saporem que alba est ⁊ leuis multũ. ⁊ fere nullum hꝫ saporem. Et q̄ est pforata. et facile in puluerē soluit̄ abijcienda est. Uirtutem habet ꝯfortandi ex aromaticitate ⁊ dissoluendi et cōsumēdi ex qualitatibus. Solet autem sophisticari ex admixtione iunci habens radicē tortuosam ⁊ etiam ex admixtōe bistorte. Dinoscitur autem quia iunci radix insipidū uel salsum habet saporem: bistorta ponticum: Galanga vero aromaticū ⁊ acutū. Alij sophisticāt hoc mō. Puluerisant optimum galanga. ⁊ piper cōficiunt cū aceto. ⁊ imponunt radicē iunci ꝑ noctē ⁊ efficitur acuti saporis: sed dinoscit̄ quia interius insipidi saporis est. Galāga vō acuti. Sera. li. aggre. cap̄. galungen. i. galanga est vena in grossitudine cassie lignee: ⁊ cortex eius est rubeus interius purulentus. Defert̄ ex syria. ca. est ⁊ sic. in. iij. ḡdu

Operationes.

A Gyas. Ad digestionem ꝯfortandaꝫ et dolorem stomachi ex frigida causa vel ex ventositate dat̄ vinū decoctionis eius B Ad cerebꝝ ꝯfortandum. narib⁹ applicetur. Contra cardiacā passionem et sincopim detur puluis eius cū succo plantaginis C Cōtra fetorē oris acci. galangam ⁊ coque in vino. ⁊ postea det̄ pacienti ad modum syrupi quolibet mane. ⁊ remouet fetorem oris: D Serapi. Est faciens bonum odorem Et conuenit flegmaticis et humiditati que generat̄ in stomacho Et facit digeri cibum ꝓpter suam calefactionem. ⁊ propter suaꝫ dissolutionem in flegmate: Et conuenit colice E Et facit odorem oris bonum. et calefacit renes. ⁊ cōmouet sperma Et quādo frustum ex ea tenetur in ore facit eructuationem magnam. Unde conuenit stomacho. ⁊ digerit cibum antiqua materie. et conuenit frigiditati renū. F Et ideꝫ aucto: aben mesuay. Est ca. ⁊ sic. in. tercō gradu. ⁊ est conueniens habenti colicam ex ventositate. nam frangit omneꝫ ventositatem. ⁊ conuenit habenti eructuatōes acetosas: G Constantinus vbi sup̄: Galanga est in. iij: gradu calida. ⁊ sicca. Stomachum flegmaticum cōfortat Uirtutem digestiuam adiuuat. Uentositatē dissoluit. Os odoriferum reddit. Curat colicā: Renes calefacit. ⁊ auget libidinē.

Ca.ccix.

Allitricum. Pla. herba est hñs fo. similia folijs glandiũ sꝫ latiora: saporem acutũ hñs. Gallitricũ q̃d alio nõie dr̃ gallicētꝫ est ca: ⁊ sic: in: iij: g. Actor Gallitricũ est q̃d alio nõie politri con vocat̃ pannũ fuat̃. Uirtutem habet consumendi: calefaciendi. et resoluendi. Folia ⁊ semẽ ĩ medicis vtũt̃. ĩ ortis nascũt̃

Operationes.

A Fomentũ ex aq̃ decoctõis eius fctm̃ matricẽ optime mundificat. et menstrua ꝓuocat. B Secundinã eeducit. Fetum mortuũ expellit. Succ⁹ folioꝝ eius cũ semĩe saxifrage ⁊ maratri sumptũ valꝫ calculosis. C Uinũ decoctõnis eius bibitum ꝓuocat sudorẽ ⁊ ꝯsumit flegticos hũores D Cõstantin⁹. Gallitricum ꝯfortat ⁊ adiuuat frigidũ stomachũ. grossumq̃ꝫ digerit cibũ. Epaticis ⁊ cardiacis propter colerã nigrã ac fleg̃ pacientibus subuenit. E Naribus applicatum opilationem nariũ ac cerebri aperit.

Ca.ccx.

Allitricũ agreste. Pla: Gallitricũ agreste est herba folia hñs similia ꝓdicti. sꝫ maiora ⁊ latiora parum Calidum ⁊ siccũ in. ij. gradu.

Operationes.

A Syal. Uinum decoctiõis gallitrici agrestis valꝫ oĩbus febricitãtibus: B Opilationẽq̃ꝫ splẽis ⁊ epatis apit Cõtra antiquũ asma dat̃. Habet em̃ ꝓpetates et virtutes om̃es gallitrici ꝓdicti.

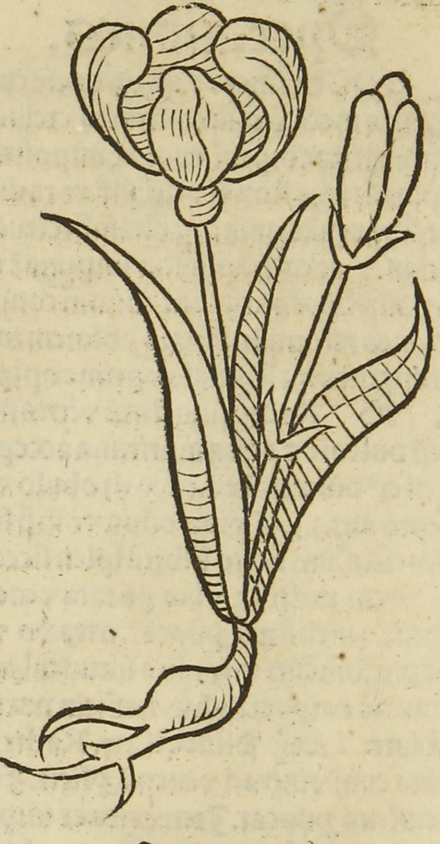

Ca.ccxj.

Ladiolus: Ysidorus. Gladiolus dr̃ eo q̃ sit folijs gladio similibus tyrso cubitali. floribus purpureis Syal. cap. dexeris. i. gladiolus. Dexeris habet folia similia yridi. sed latiora ⁊ acutiora. ⁊ hastã in medio folioꝝ cubiti vni⁹ longã ⁊ g̃ssã ĩ c⁹ v̈gis sũt capitella trigõa sub ipis flores hñs purpureos. ⁊ ĩ medio feniceũ colorẽ. semẽ ei⁹ ĩ follicul' ẽ sil'e cucumeris semĩ rotundũ ⁊ nigꝝ gustu viscidũ

Radix est illi nodosa longa ꝛ rufa. Plini⁹ cap. de gladiolo. Gladiolū omnes noue runt. Gladiolus dr̄ ꝙ sit folijs similibus tyrso cubitali. floribus purpureis. Ex si nonomis sciendum: ꝙ acorus est gladio lus. Sūt em̄ q̄tuoꝛ herbe in forma simil'es valde Sed acorus discernit̄ citrino flore rubeaq; radice. Spatula fetida malo dis cernitur odore et caret flore. Yris florem gerit purpureū. yreos albū. Gladiolus habet croceū sed spatula fetida albū. Est autem bulbus. omnis tunicata radix. At vero moderni medici quādo simpliciter accipiunt ꝓ radice nairisi.

Operationes.

A Dyas. Uulnera capitis optīe curat fracturis medet̄. ossa confracta excludit. omnia infixa corpoꝛi euocat imposita. si vo partes tres floꝝ ei addant̄. et radicis centauree ꝑtes quinq; ꝛ mel sufficiens. et acetum. ꝛ vt cathaplasma imponat̄ tūo res ꝛ duricies spargent. bibitum conqua ssationes reformat. lateris doloꝛem tollꝫ. Stranguirijs ꝛ sciaticis optime opitula tur. B Radix eius fluxū vētris strin git cū dulcoꝛe ꝛ aqua maritima accepta. semen ei⁹ diureticū est. qđ valꝫ obulo vno accepto aut. ʒ. j. cū vino om̄ia vt sup̄ face re potest. Cum aceto bibitū splen siccat C Item radix ex vino potata venena destruit. ꝛ menstrua ꝓuocat. trita vo ꝛ in modum fomenti imposita furunculos et spinas de coꝛpe extrahit. ꝛ om̄em duriciē dissoluit. D Plini⁹. li. xxj. Radix ei⁹ potata cum vino ad venenū ꝓficit. Fetū ꝛ menstrua ꝓuocat. Item trita et imposi ta furunclos ꝛ spinas ex coꝛpe extrahit. et om̄em duriciem dissoluit ꝛ euapoꝛat. E Constantinus vbi sup̄. Gladiola. i. yreos est ca. in. ij. gradu. Doloꝛē neruoꝝ de flegmate mitigat. Tussimq; diuturnā placat. ꝛ screatum facilem reddit F Grossos pectoꝛis humoꝛes attenuat cū aceto potata moꝛsus reptiliū sanat. sple neticis subuenit. spasmum ac rigoꝛem fe brium curat.

Ca. cc xij.

Granatum. Ysidoꝛus. Malus gra natus feminini generis arboꝛ est: pomū vero neutri. scꝫ malograna tum. Sera. li. aggre. cap. humā. i. grana tum. sunt ex eis acetosa ꝛ dulcia. ꝛ virtus cuiuscunq; illoꝝ est ƀm illū sapoꝛem. et sa poꝛ ipius granati tocius. ꝛ granoꝝ ipoꝝ est plus stipticus ꝙ sapoꝛ succi eius ꝛ plu ris desiccationis. Coꝛtex vero eius ī hoc est foꝛtioꝛ grano ipsius. ꝛ coꝛpus granati q̄d cadit ab arboꝛe est plus in hoc ꝙ coꝛ tex. Et idem auct. dyas. Omnia granata boni chimi. Gal. viij. sim. far. ca. de gra nato. Malum granatum oīm stiptica ꝑti cipat qualitate non tamen dn̄ante in om nibus quedam em̄ eoꝛum sunt acida que dam dulcia plus ꝙ austera. Et iuuamen tum vnius cuiusq; eoꝛum ƀm predn̄antē necesse est fieri q̄litatē. dictum est autem ī. iiij. hoꝝ libꝛoꝝ de dulci sapoꝛe ꝛ austero

Unde ex illis est tibi silogisare. sunt autē girgata succo stipticiora et sicciora. His vero adhuc cortices quia vocant̄ sidia si milis autem v̄tutis eorum sunt. Avicēna li. ij. ca. de granato. Granatum illud q̄d est dulce est fri. ad p̄mū. ⁊ hu. in ip̄o. ⁊ ace tosum est fri. ⁊ sic. in. ij.

Operationes.

A Idem Acetosum reprimit coleram ⁊ phibꝫ cursum sup̄fluitatum ad viscera ⁊ p̄e vinum eius. ⁊ in om̄ibus suis specie bus vsq; ad acetosum' est abstersio cū sti pticitate. B Grana granati cū mel leliniuntur ad vlcera fraudulenta. ⁊ eius capita precipue ad vlcera adusta. C Et dulce quidem lenificat. muzū vero est magis iuuatiuum stomacho q̄ꝫ poma vl' citōia. sed eius granū est malum. ⁊ quod de partibus eius magis stipticū est capi ta sunt. ⁊ grana eius stiptica sunt. siue sint grana dulcis aut nō dulcis. D Gra na granati cum melle conferūt dolori au ris. Et sunt iuuamentum in teriori nariū. E Et conferunt grana granati cō trita ⁊ composita cum melle alcole linita Et si granata dulcia coq̄ntur cū vino deinde terant̄ sicut sunt. ⁊ fiat ex eis emplastrum auri. p̄uenit apostemati eius. F Et iuuamentum granati ⁊ rob acetosi p̄prie cōuenit colere. succus acetosi cōuenit vn gule. Acetosum exaspat pectus. et dulce lenit ip̄m. ⁊ p̄fortat pectus. et q̄n dant̄ in potu grana granatoꝝ cum aqua pluuiali valent ad sputum sanguinis. Et ip̄m to tum cōfert tremori cordis. ⁊ abstergit os stomachi. G Rabi moyses allegan do Galienū. Granatū p̄petatem hꝫ mira culosam. quia non facit cibum corrumpi in stomacho. ⁊ acetosum coquinatū cum cibo nō facit cibum in stomacho corrūpi H Radices granati acetosi valent cō tra vermes vel lumbricos qui vocant̄ cin gulum vel folia in hunc modum admini strate. Re. radicū minutaꝝ granati aceto si. ⁊ radicū rapeste. ā. M. j. pistent̄ ex ꝑtis prius tū fustibus ex̄ītibus in p̄dictis ra dicibus et buliant. postea cum media q̄r ta vini greci vl' alterius vini optimi albi vsq; ad consumptiōem medietatis vini ⁊ in fine ponat̄. Z. f. pipis nigri triti. et co letur p̄ pannū ⁊ p̄ineē actu ca. pacienti ī media noctis. ⁊ post eius assumptionem non dormiat I Serap̄. aucto. aben Mesuay. quādo acetosum sumit̄ confert fluxui stomachi qui accidit a colera ⁊ sin copi q̄ accidit ab eadē ⁊ p̄uocat vrinam. K Et cū subtilitate sue acetositatis cō fert vngule oculi q̄n fit collirium cū eo.

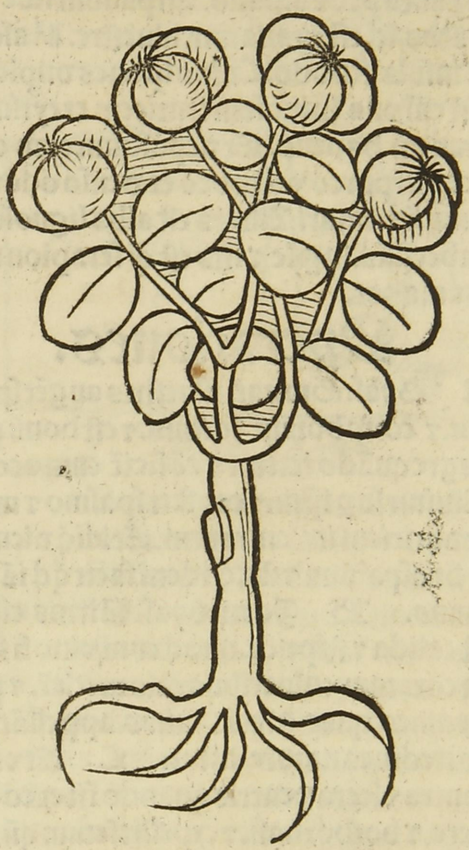

Ca. cc xiij.

Ranati siluestris. Johañ. serapi. in. ij. ca. de trifera. dicit q̄ꝫ est bete ramen. Et apud sera. aucto. cuius dam vocatur airac. ⁊ est arbor granati sil uestris. Et fructus eius vocatur bel. ⁊ est arbor spinosa. Eius lignum est rubeum vel purpureū. Secōm almāsorem hꝫ florē citrinū. in barbaria vocat̄ aldani. ingre dit̄ in trociscis androāci tiriace maioris

Cuius loco ponit Auicenna fructum altē but. Sera. li. aggre. cap̄. mabat. Mabat sunt vene arboris granati siluestris q̄ nascitur ī seni vltra mare. 7 in corascē. 7 sunt vene grosse albe. colligunt in basmen. Et eius mala granata sunt sicut mala granata domestica in principio ortus eoꝝ 7 color est inter rubedinem 7 viriditatem. Et intra malum eius sunt grana rubea rotūda in magnitudine seminis lentisci. et dimittunt eum in cortice suo. quādo egent eis extrahūt a cortice. Mabat est ca. 7 bu. Dyas. cap̄. de aspalio. Aspalium siue aspaltos id est granatum siluestre. Nascit̄ in insula Rhodo. Cuius species duplex ē Est em̄ vna spinosam fruticem et tyrsum grauem habens. Et depositum cum cortice purpureo vel rubeo et denso odoris summi 7 amari. Altera est alba lignosa 7 imbecillis. supple 7 ista est q̄ serapion vocat mabat.

Operationes.

A Dyas. Granati siluestris augēt sperma. 7 corroborant coitum. 7 est bonū podagre quādo teritur 7 cōficit̄ cum aceto 7 linitur sup ip̄m. 7 confert spasmo 7 mollit duriciem iuncturarum. Et aliq̄ dicunt q̄ sit aspaltum 7 illud idem facit q̄d iā diximus. B Idem dyas. Uirtus eius est calida 7 stiptica. quod cum vino si fuerit elixatum vulneribus oris medet̄. 7 putredines quas greci nomas appellāt. et putredines nature curat. C Et valꝫ contra vlcera ventris quando fit ex eo clistere. 7 bothor nasi. 7 expellit fetum qn̄ fit cum eo nascale. D Et fomento vulneribus prodest pessarijs additum muliebria deponit. cuius elixatura ventrem stringit. sanguinem reijcientibus subuēit aqua eius bibita inflationes 7 dissurias compescit.

Ca. cc xiiij.

Gramen. Platearius. Gramen est herba satis nota h̄ns ramos rotūdos nodosos sup̄ terrā se expandētes. 7 a nodis ramoꝝ exeūt radices terraꝫ ingredientes dulces cū abhōiatōne. cui⁹ folia p̄ua sunt ad similitudinē cāne minoris. Est fri. 7 sic. in p̄ncipio p̄mi gradus. Sera. li. aggre. cap̄. negen. i. gramen est herba h̄ns ramos habētes nodos que expandunt̄ sup̄ faciem terre. 7 ex ramis eius generantur radices exeuntes a nodis ipius figentes se in terra 7 radices eius h̄nt nodos. Folia eius sunt oblonga acute extremitatis sicut folium canne parue. Est alia species cui⁹ folia rami 7 radices sunt maiores q̄ sup̄dicte. ymo sunt folia similia edere. q̄ qn̄ ꝯmedunt aīalia ea occidit 7 maxīe illud q̄d nascit̄ in babilōia ī vijs 7 q̄d nascit̄ in sicilia. qn̄ ꝯmedit̄ a bouib⁹ apostemant̄. 7 istā sp̄em inuenies in cap̄. Calam⁹ de c. Sꝫ illo q̄d nascit̄ ī cosos hꝫ plures ramos q̄ alia sp̄es. hꝫ florē album

boni odoris ⁊ semen minutum in quo est iuuamentum. ⁊ radices quinq; aut sex in grossitudine digiti. albas molles dulces ⁊ fetentes. Gal. vj. sim. far. cap. agrostis i. gramen. Substantia eius est subtilis. et sapor eius est dulcis. ⁊ est in eo pax acuitatis cum stipticitate pauca. Et radix eius habet saporem abhominabilem. ⁊ virtus eius est fri. ⁊ sic. cum tpamento. Dyas. ca. de agrostis. Agrostis. i. gramen virgas habet nodosas ⁊ spansas sup terram. sup quas virgas folia sunt acuta ⁊ lata ⁊ dura sicut cãne minoris. Radix est illi nodosa; ⁊ dulcis q̃ boues ⁊ alia aĩalia pascunt.

Operationes.

A Aqua decoctionis eius valet cõtra dissuriam si bibat et frangit lapidem: et curat vulnera vesice ⁊ prouocat vrinam. ⁊ est con glutinatiua radix eius. Et curat reuma ventris. B Sera. aucto. Galieni. Uirtus eius est que conglutinat vulnera recentia. dũ sũt sanguinolẽta ⁊ coqt ⁊ bibit eius aqua ⁊ frangit lapidem. Sz semen eius quod est in cosos pꝛouocat vrinam. ⁊ desiccat q̃d currit ad stomachum: ⁊ intestina ex humitatibus quia vtus ei9 est desiccatiua subtilis sine stipticitate. C Gal. Radix eius sanguinolẽtorum vlcerum est ꝯsolidatiua. ipa quidem herba cathaplasmata infrigidat q̃dem non vehementer. ꝯsistit aũt in medio hu. ⁊ sic. D Dyas. Herba ipa cathaplasmatib9 adhibita vulneribus paracolesim facit: Elixatura eius bibita tortõibus ⁊ dissurie medicatur. Uulnera vesice optime curat. Et calculos frangit. ⁊ vrinaz pꝛouocat Canes quando se volũt purgare hãc herbam manducãt. E Auicenna. li. ij. cap. de gramine Gramen facit cohererc plagas sanguineas. Et decoctio eius extrahit lapidem. Et semen eius prouocat ⁊ constringit. F Et idem auct. Gal. Decoctõ radicum eius facit id quod herba ipa. ⁊ eius semen pꝛouocat vrinam. pro uocatione forti. Et abscindit vomitum ⁊ fluxum.

Ca. ccxv.

Grana tinctoꝝ. Plateari9. Grana tinctorum est arbustũ vñ tingitur scarlacum. Unde dr̃ de christo. q̃ fuit vestitus veste coccinea. i. tincta cocco sc3 granis de scarlaco. vocat etiã kermes Et est frutex sm dias. cap. de cocco sarmẽtosa. hñs in ipis virgis baculos rotũdos sicut lenticula que colligunt ⁊ conficiunt Est autẽ bonus coccus galleticus ⁊ armenus: ⁊ secũdus asianus. ⁊ licius. hispanus vero oĩm nouissimus est. virtus est ei stiptica. Sera. li. aggre. auct. dyas. ca. harmẽ vel karmen. i. grana tinctoꝝ est arbustum quod administrat. ad ignem accendẽdũ ⁊ est incendium inter arborem ⁊ herbam cuius rami sunt multũ subtiles sup quos sunt grana rotunda similia lenticulis que colligunt ⁊ reponũt ⁊ reseruant: ⁊ conficiunt ad tingendũ. Et melior ex illa est q̃ defert ex terris q̃ dicunt gallates. ⁊ andabasi et armeni. ⁊ scda ẽ illa de siria ⁊ licia. ⁊ deterior oĩbus est illa q̃ defert ab hys

pania. ⁊ reperitur in arbore parua satis si
mili in folijs arbori glandiū in terris cali
chie ⁊ in ea multiplicatur animal testosum
paruū simile limacijs. ⁊ colligant ipsam
mulieres illius terre cū rore eorum. Et idem
auct. Galienus. Sapor eius est stipticus:
cū amaritudine: ⁊ virtus eius desiccat si
ne mordicatōe ⁊ abstergit ⁊ incarnat.

Operationes.

A Byas. Coccus. i. grana tinctorū ace
to tritus ⁊ impositus vulneribus pacole
sim facit ⁊ neruis incisis maximū presidiū
est: B Sera. auct. Gal. Grana tin
ctorum confert magnis vlceribus neruorum ⁊
aliorum menbrorum quādo teritur fortiter et miscetur
cum aceto ⁊ melle ⁊ etiā decoctionē eorū
dant illis qui paciuntur in neruis. C
Plinius ca. e cocco. Valet vlcerbus mag
nis ⁊ maxime neruorum vlceribus. ⁊ valet cō
tra tremorem cordis ⁊ eius debilitatem:
D Hoc asserit similiter Dasmascenus
in antidotario suo in quadam cōfectōne
que incipit confectio alkesmes.

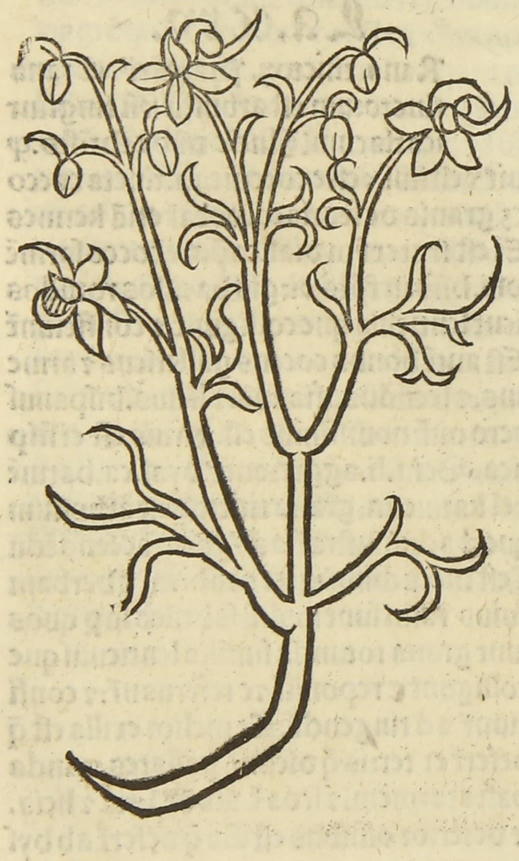

Ca. ccxvj.

Granum culcul. Sera. libro aggre
gatoris capittulo. lobachium. id
est granum culcul Folium eius est
simile folio albena. ⁊ est herba que habet
venas in grossitudine pollicis ⁊ indicis.
⁊ longas. ⁊ sunt coste prope terram sicut
scel ⁊ sunt in eis nodi. ⁊ nascuntur in vnoquoque
nodo. folia similia folijs balsami. ⁊ est al
bum maius. ⁊ in summitate eius nascuntur
flores in vere ⁊ in principijs messiū. quo
rum color est color violarum nisi quia sūt
maiores eis. Et quāquam flos habet fructum
magnum in quantitate ciceris plenū dul
cis saporis. latine vocatur granum culcul.
Et herba eius invenitur in locis vmbro
sis: ⁊ iuxta vehementer humectis. Et tem
pus collectionis eius est in tempore messis.
Virtus est ca. ⁊ hu. in. ij. gradu.

Operationes.

A Serapion. Granum culcul mouet
coitum ⁊ auget sperma ⁊ erectionem vge
et proprie quando conficitur cum melle
vel miscetur cum sisamo et qui vtitur eo
nimis incurrit colliricam passionem
B Et idem auctoritate Mesaruget.
Quādo bibitur post ipsum vinum facit
sodam. ⁊ proprie quando torrefit.

Ca. ccxvij.

Enciana. Plinius. li. xxv. Genciana inuenit gentius rex illiricorum vbique nascentem in illirico tamen prestantissimam folio fraxini sed magnitudine lactuce caule tenero. pollicis crassitudine cauo et inani ex interuallis foliato trium cubitorum alto casu. radice lenta: subnigra: sine odore aquosa. Sub alpinis montibus plurima nascitur. Usus eius in radice ac succo. Pla. Genciana est herba calida et sicca: cuius radix precipue competit vsui medicine. non ipsa herba in fine veris colligitur et siccatur. et per annos quatuor in multa efficatia seruatur: Debet autem eligi solida et continua: habens citrinum colorem. que non sit porata nec facile in puluerem exsoluatur: cum frangitur Uirtutem habet dissoluendi: attrahendi: consumendi. et aperiendi. Dyas. ca. de genciana. Genciana dicitur inuenta esse ab imperatore illirico eiusdem gentis. Unde et nomen accepit. cuius folia que circa radices sunt nucis odorem habent. et sunt similia plantagini. sed paulo subrubiciora. et in summo diuisa. vel incisa in speciem serre inmediate habens hastam que hasta lenis est et vacua digiti habens similitem longior duobus cubitis nodosa circa quos nodos folia nascuntur semen est ei circa folia in pomulis latis et lenibus. et non inutile sicut affodilli. radicem habet sicut aristologia longa. solidam et amaram. sed nigriorem et fragiliorem. nascitur locis altis et humectis et vmbrosis

Operationes.

A Galienus. vj. sim. far. cap. de genciana secundum translationem arabicam. Id quod de ipsa administratur est radix huius. cuius sapor est amarus in fine amaritudinis. et virtus eius est magna in mundificatione. et abstersione. et aperiendo opilationem. Est enim calefactiua et stiptica. B Et idem eodem li. et eodem capitulo. secundum translationem grecam. Genciana huius herbe radix efficax est: vbi oportet subtiliare aliquod: et abstergere. et deopilare. nec est mirum si hoc potest amara violenter existens C Serapion. Ego non vidi medicinam meliorem in morsibus canis rabidi quando datur ex ea qualibet die. ℥. j. trita et cribrata cum. ℥. j. mirre. et cum. ℥. ij. pulueris cancrorum fluuialium adustorum in principio egritudinis antequam timeat aquam. et hec quidem planta contraria est venenis mortiferis: et aufert nocumentum eorum cum auxilio dei: D Dyascorides. Gentiana est acris et calefactoria. et relaxans acrimonia et amaritudine sua. partum expellens: et serpentes fugans: E Radici eius virtus est calida et stiptica que radix ℥. ij. cum pipere et ruta et vino accepta morsibus veneuatis occurrit. succi eius. ℥. ij. accepta doloribus laterum et conquassationibus vtiliter prodest sicut collirium supposita. Radix facit aborsum. Ulneribus imposita medetur. Succus eius sicut licinium inunctus tumorem oculorum compescit: maculas corporis tollit F Radix vero infusa in aqua diebus. v. et po

ftea cocta q̄ diu virtutem ex ea dimittit confricatur ꝛ sic deliquatur. postea aqua ipsa recoquatur q̄m diu mellis spissitudinem faciat. et reponitur in vase fictili ad vsum. G Paulus Genciana calida est ꝛ sicca in. iij. gradu.

Ca. cc xviij.

Genestra. Johañes Mesue caplo. de genestra. Et vocatur capistrū arborum. ꝛ est arbor mõtana super cuius stipitem eleuatur densitas fuscium multe rotunditatis. et dum plicantur nõ paciuntur fracturas. Unde ligantur ex eis arbores ꝛ producunt flores similes figure lunari citrinitatis multe. Et pferūt folliculos secūdum semitam orobi habētes semina distincta sicut lentes. Inquit Dyascorides. Ca. est ꝛ sic. complexionis in secundo. ꝛ semen eius est calidius ꝛ in flore eius ꝛ stipite est humiditas supflua cum v͛tute incisiua quare multiplicat vomitum. Et sunt omnes partes eius cõturbatiue. incisiue. subtiliatiue. ꝛ prouocatiue. Paulus cap. de genestra. Est alia que vocatur genestra fri. ꝛ sic. complexionis. similis genestre superiori. sed minor est. ꝛ habet stipites minores ꝛ angustiores. et album florem facit.

Operationes.

A Dyasco. Semen genestre et flos bibitns cum mulsa humores vomitib⁹ purgat B Galienus. Fructus genestre et baculorum succus. laxatiue non debiliter est virtutis. C Johannes mesue. Per vomitum ꝛ per ventrem educit flegma. ꝛ cum fortitudine vehementi materias que sunt in iuncturis. D Et mundificat renes ab om̄ibus supfluitatibus ꝛ prouocat vrinam fortiter. ꝛ frāgit lapidem in renibus ꝛ vesica. Et non pmittit materias figi in eis neq; lapidem densari. E Et quando flores eius contriti propinantur cum melle rosaꝝ aut cū ouo sorbili resoluunt scrofulas. ꝛ oximel ex eis aut seminis ipius soluit apostemata splenis. F Et si frequentatur vomit⁹ cū eis conuenit sciatice et podagre et dolori renum. Dosis eius est ꝛ ꝓe florum a. ʒ. ij. vsq; ad. v. semini eius. a. ʒ. ij. vsq; ad. iij. vel. iiij. G Dyas. Semen eius ꝛ flos bibitus cum mulsa humores vomitibus purgat. H Paulus. Uirtutem hab; constringendi. ad fluxum menstruorum valet fomentum ex aqua decoctiõis eius suppositorium etiaz ex puluere eius ꝛ succo plantaginis. Ualet etiam cõtra dissinteriam predictum fomentum

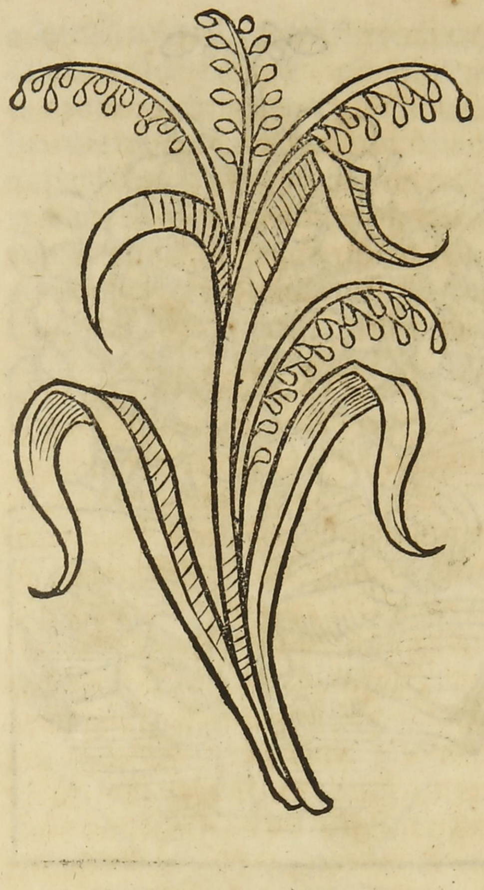

Ca.ccxix.

Jth. Haymo Sith est genus ligu minis simile cimino in quantitate Sed nigri coloris. ⁊ i pane dulco rando imponitur. Dyas. Sith est herba que in segetibus crescit. habẽs semẽ nigꝝ minutum. odore suaui. relaxat eũ et cale facit. Platearius. Calidum est et siccũ in secundo gradu Et est herba que inter fru mentum orit̃. semẽ nigrum et quasi trian gulum facit Aliquantulã habet amaritu dinem. vñ diuretica est. v̓tutem hꝫ dissol uendi ⁊ cõsumendi. Pli. li. xx. Sith ex gre cis Alij melanchion Alij melaspmon vo cant optimum q̃ꝫ excitatissimi odoris.

Operationes.

A Dias. Sith potatũ vrinã ⁊ mẽstrua ꝓuocat. Lumbricos expellit. impositum vero tumores aut duricies soluit. Est eti am desiccatiuum ac leptomicum. B Lepras ac verrucas appositũ tollit. Pin gues ac glutinosos atqꝫ constipatos hu mores digerit C Catarrum sanat ca lefaciendo si puluis eius ligetur in linthe olo ⁊ ad nares sepius apponatur vt ex eo odoretur. Lumbricos autẽ enecat come stum vel contusum extrinsecus ventri ap positum. D Platearius. Cõtra opi lationem epatis ac splenis. ⁊ renum. strã guiriam. dissuriam. yliacam passionem ⁊ dolorem stomachi ex ventositate datur vinum decoctionis eius ⁊ puluis eius in cibis. Valet ⁊ cõtra emorroidas inflatas E Cõtra lumbricos etiam dat̃ puluis eius cum melle valet ⁊ contra vermes au rium. F Pli. Medetur serpentiũ pla gis ⁊ scorpionum. Illini ex melle et aceto reperio. Incensoqꝫ serpentes fugari. Bi bitur. ʒ. j. cõtra araneos G Capitis dolores illitum ex aceto ⁊ infusum narib⁹ Dentiũ dolores coctũ cũ aceto mitigat.

Ca.ccxx.

Ummi arabicum Sera.li.aggre: cap.famigliarabi.i.gũmi arabicũ Et est gũmi quod reperitur super arborem acatie.sicut alie gũme.q̃ arbor nominatur amgailem.ꝫ melius ex eo est q̃d est ex hac arbore similꝫ vermiculis in figura sua.Color eius est sicut vitꝝ clarꝝ.ꝫ nõ habet lignũ.ſm vo post ip̃m est albũ.sed illud q̃d est simile sordiciei resine pini.est malum fri.est ꝫ sic.

Operationes.

A Sera.auct.Gal.Una est virtꝰ eius que desiccat.Et alia eius vtus est q̃ ꝑglutinat.ꝫ aufert aspitatem ꝫ frangit vtutes medicinaꝝ acutaꝝ.ꝫ lenit aspitatẽ pectoris.ꝫ stringit ventrẽ.ꝫ fortificat itestina ꝫ meliorat ossa fracta qñ fit emplm cũ eo.ꝫ cõuenit malignitati vlceꝝ pulmõis.

B Et auct.Rabix.Dicit ꝙ est hu.paꝝ ꝫ rtinet ventrẽ:qñ nimis fluit.ꝫ ꝯglutiat intestinũ in q̃ est tenasmõ:ꝫ ꝯsolidat ossa fracta qñ fit emplm cũ eo.ꝫ sedat tussim.qñ rtineť in ore.ꝫ transglutiť q̃d inde soluitur.Aut si misceť aliquibus medicinis ꝯferentibus ad tussim ꝫ vlceribꝰ pulmõis qñ bibiť ex eo C Cõuenit obtalmie ꝫ rectificat medicinas laxatiuas.qñ miscetur cũ eis.ꝫ ꝓhibet acuitatem earum.

E Et frangit vomitũ q̃ ꝓuenit ab eis. Et quãtitas dosis eius ad tussim.ꝫ ad retinendum ventrem aureos.j.ꝫ qñ misceť cum alijs medicinis est aurei.v. F Bulcasim eben aben azarin.li.q̃ dr̃ seruitor.Forma assandi gũmi arabicũ est sicut oẽs alias gummas qui vult assari gummi arabicum oportet vt franget illud in frusta ad magnitudinẽ orobi:deĩn accipiat patellam ꝫ calefaciat eã:ꝫ auferat ab igne.ꝫ ponat sup eam gũmi arabicũ: et misceat bene sine intermissione.donec albescat.Et si non albescit pma vice.iteꝝ calefaciat patellam vt prius:donec fiat album.ꝫ eodem mõ fit ex alijs gũmis.

Ca.ccxxj.

h Auser vel hausor Auicẽna.in.ij.li:caplm facit q̃ scribitur hausurum.sed in ara:ẽ hauser.Et hausor est lacticinium quod bam et non est taxus.vt quidam dicunt vel spẽs eius.sub cuius vmbra piclitanť dormiẽtes.vt dyas.dicit.Nam hausor est lacticinium.ꝫ taxus est arbor mag̃ ꝫ vmbrifica.

Operationes.

A Serapiõ.li.aggre.ca.hausor.Hausor est planta habens lata folia.et nasciť in vno tempe anni.et habet concauũ q̃d egregitur ab oculis ramoꝝ suorum ꝫ a locis florum eius. B Et colligunt ab eo homines rem conuenientem:et succo eius est amaritudo.ꝫ egrediuntur ab ea mala sicut testiculi camelorum. C Et egreditur ab illis pomis quedam res

adurens. ita q non potest fieri cauterium cum re meliori ea. B Et implent ex ea culatre & puluinaria: & nominatur etiã arbor eius coberea. et quando incidunt folia hausor emittit tunc lac: quod colligit in mense Maij. Et ponuntur in eo coria & non remanet pilus in eis. et vnũ vas impletur ex duabus impressionibus. E Et lignum hausor est leue grossum rectũ pulchrum. &c. Alius hausor est vna ex speciebus titimalli.

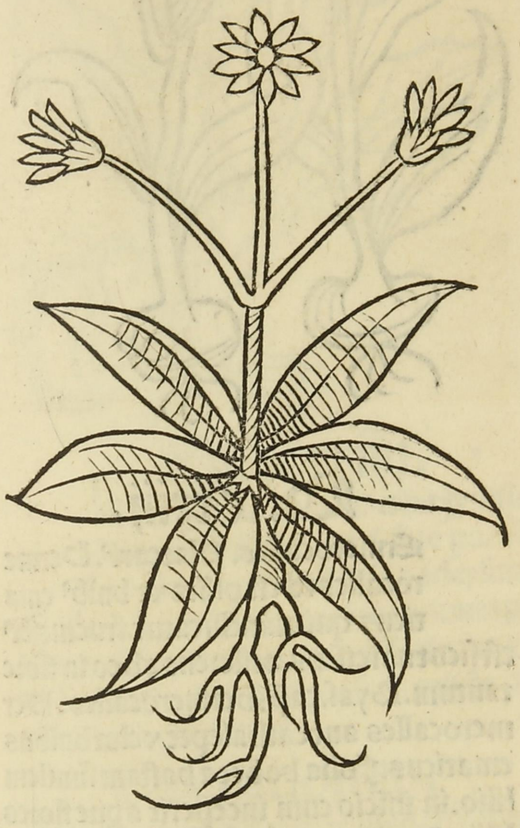

Ca. ccxxij.

Hermodactilus. Johannes mesue Hermodactilus est radix herbe mõtane. & eius alius lõgus sicut digitus: alius rotundus. sed melior est rotundus. & eius alius albus. alius rubeus: alius niger. sed melior ex his est qui est albus vere albedinis intus & extra. et qui est grossus & duriciei mediocris. aliter autẽ facti mali sunt. Sera. li. aggre. ca. Sturagen auc. pyas. Sturagen siue suragen. i. hermodactilus est herba que florescit in fine autũni: & est eius flos albus similis in figura sua flori croci. Deinde emittit folia similia folijs bulbi i quibus est humiditas adherens manui: & habet stipitem in lõgitudine vnius palmi porrectum. eius color ẽ albus declinans ad nigredinem: & habet radicem. cuius color est niger ad rubedinem declinans. sed qñ aufertur cortex apparet radix interius alba. mollis. dulcis saporis. et plena humiditate. q̃ grece vocatur colliricon. vt apparet in ꝓpria lr̃a. Est autem radix ipa rotũda similis cepe bulbi. et radix ipa habet in medio sui scissuram ex qua egredit stipes sup quem est flos multum nascitur in loco qui dicitur charin: & in terris que dicuntur guagna. Et hec radix & alia operat vt infra. Paulus cap. de hermodactilis. Hermodactili ca sunt & sic. in principio secundi gradus Herba est & circa radices eius tuberositates inueniuntur. que colligi debẽt. et vsui reseruari. In estate colligunt & reseruant per annũ vnũ seruari possunt. Sunt autẽ eligendi qui sunt albi & solidi. Habet aũt virtutem dissolutiuam. cõsumptiuam attractiuam.

Operationes.

A Sera. auc. Gal. Radix hermodactili que est alba intus & extra est melior & habet virtutem laxatiuam. B Et aq̃ i qua bullierit. verum malus est stomacho Et ꝓfert doloribus iuncturarum & podagre Exhibendus est hñtibus iuncturas molles & nimis humidas. C Idẽ auctor mesa surugen. Albus est bonus. Sz rubeus occidit nõ quia nimis frigidus ita q narcotis et. quia si hoc esset non esset laxatiuus. D Aben mesuay Rubeus occidit vlcera antiqua & confert variolis E Habix. Et melior ex eo est qui est exterius et interius albus. & quãdo frangit est fractio eius facilis & non dura. Niger vero et rubeus sunt ambo interficientes. F Paulus. Purgãt autẽ principaliter fleg

ma. Contra arteticam ⁊ podagram cyragram et yliacam passionem ⁊ morbus ex flegmate non existente fe. valet bñdicta acuta ex hermodactilis: yeralegodiõ theodoricõ. anacardina G Cõtra sciaticam. podagram et cyragram succus feniculi cum melle decoquat᷑. et cũ tali melle dent᷑. ℨ. ij. hermodactiloꝝ. ⁊. ℨ. j. seminis feniculi et fiat electuariũ q̃d more bñdicte potest sumi H Et nota q᷑ in dosi debent poni. ʒ. ij. vel. iij. hermodactili I Cõtra yliacam passionem fiat decoctio mellis addita aqua ne exuratur. ⁊ ne mel exeat. ⁊ ex illo melle additis. ℨ. ij. hermodactili ⁊ cinamomi. detur puluis hermodactili. supfluam carnem corrodit. K Puluis eius conficiatur cum sapõe gallico. ⁊ licinium intinctum fistulis Imponatur etiam puluis eius cretico. conficiatur cum aliqua mellicina cerebꝝ ꝯfortante. Et fluellum de bombace intinctũ naribus si inmittitur cerebrum cõfortat ⁊ polipum corrodit L Johanes mesue. Solutione educit flegma grossum: ⁊ a iuncturis proprie. ⁊ est medicina magna artetice ⁊ podagre sumptus. et cathaplasmatus. ⁊ proprie cum farina ordei: M Et vitellis ouoꝝ aut mica panis pĩguis. ⁊ vitellis oui. Et vsus ei⁹ ĩpinguat corpus ⁊ augmentum efficit in spermate N Et est medicina bona vulneribus abstringit enim sordes eorum et cõsumit carnes putridas in eis. Dosis eius est ab aureo. j. vsq₃ ad. ij. Conseruatur autem ꝑ annis tres.

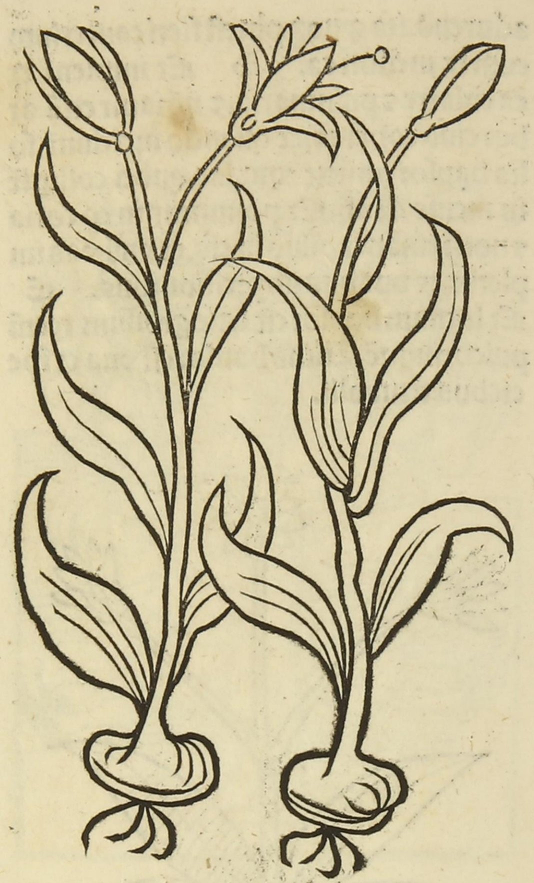

Ca. cc xxiij.

Ermerocalles. Plateari⁹. Hermerocalles id est plãta vt bulb⁹ ematicus qui manducatur. fructus ei⁹ est sicut narciscus. differens ab eo in flore tantum. Dyas. cap̃: hermerocalles: Hermerocalles aut cathaleptẽ velut bulbus ematicus. Folia habet ⁊ hastam similem lilio: in inicio cum inceperit apire flores lilij ostendit tres vl' quatuor. sed postq̃m floruerit viridem facit colorem bonũ. et odoratum Radix eius in magnitudine similis est bulbo sed paulo maior.

Operationes.

A Dias. Hec si bibita fuerit hũorẽ sordidum matricis excludit. B Menstruis imperat. Folia eius cataplasmatibus adhibita ꝯbustionibus medicant᷑.

Ca.ccxxiiij.

Erba palisis. Pla: Herba palisis sive herba sancti petri sive paralitica sive artetica q̄ om̄ia idez sunt Et est herba cui⁹ folia florē incipiunt tp̄e hiemis q̄ se extendūt in terra q̄ citrina vt alis fagus florē citrinū profert; calide est ⁊ sicce complexionis

Operationes.

Byas. Hec herba dolorib⁹ medet̄ mēbrorum: Fo. ei⁹ ⁊ flores hūida ⁊ non sicca qn̄ ponunt̄ sup̄ empetiginē ⁊ pannū expellit eos ⁊ r̄soluūt oēm sup̄fluitatē B Et ꝯuenit hn̄tib⁹ catarꝝ. ⁊ mitigat dolorem capitis illꝭ q̄ sunt fri: ꝯplexi, C Et oleum ei⁹ est iuuatiuū ī hieme, ⁊ si hn̄s ca. cōplexionē odoret nimiū de ip̄o cū ē viridis D Idē abē mesuay: Cōfert hūiditatib⁹ ⁊ flegm̄ti salso, ⁊ senib⁹ fri: ꝯplexiōis. Et cōfert dolorib⁹ iūcturaꝝ. E Remouet loquelā amissam ꝓpter apoplexiā vel palisim ī potu sumptū ei⁹ succ⁹ aureū. j. vel. ij.

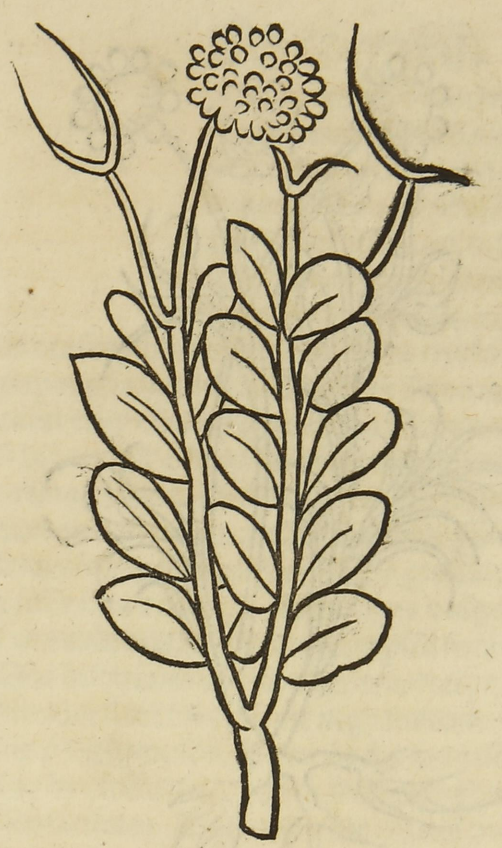

Ca.ccxxv.

Erba grassula. Actor. Herba grassula est herba de qua inuenit̄ maior ⁊ minor: Et minor est vermicularis de qua habetur in ca. vermicularis inferius de v. Maior est herba habens folia tenera et pinguia in quorum sup̄ficie est borra.

Operationes.

A Ualet contra ignis arsuras. succus eius curat ramicem pueroꝝ: B Si accipiantur folia grassule ⁊ cime olinarū et terantur subtiliter cum axungia porci r̄centi. ⁊ exprimatur per peciam. ⁊ buliat cum modico vīo albo quibus admisceatur mastix et olibanū. ⁊ postea vngat̄.

Ca.ccxxvj.

Erba fetida: et est herba subtilib9 folijs similis herbe que vocat abrotanum, plena seminibus similātibus seminibus lumbricorū. Sapor eius vergit ad amaritudinem nociuam, grauis odoris. Et sapor eius est amarus cū aliquali salsedine: 7 stipticitate pauca: et ē calidior absinthio: 7 debilior abrotāo.

Operationes.

A Est mala stomacho. et claudit orificia venarum matricis sic ꝙ cathaplasmata supra ventrem calida B Cōstringit sanguinem exeuntem post partum. et tempore menstruandi.

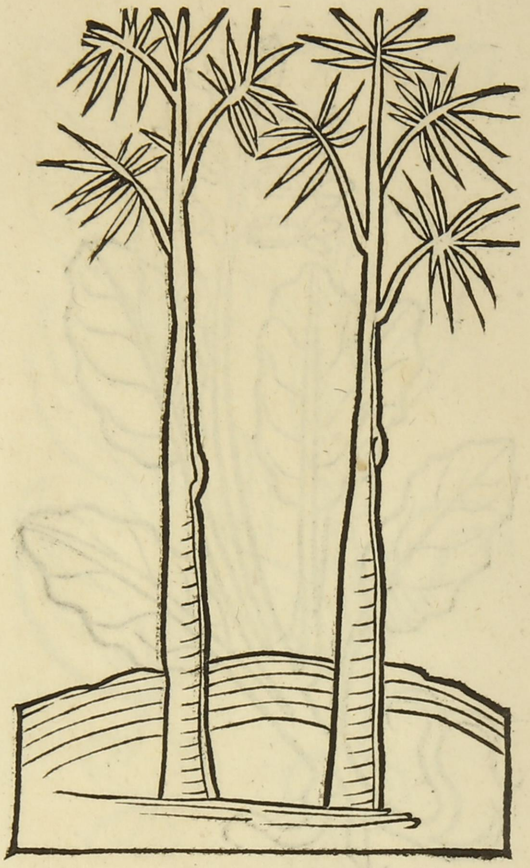

Ca.ccxxvij.

Erundina siue harundina. Actor Harundinem ponit ysidorus īter arbores. 7 hoc (vt videt) propter quasdam speciales. quaꝝ tāta crassitudo 7 magnitudo eē dr̄. vt ex illis naues 7 edificia fabricent. De ceteris aūt dicēdū est apō Ysideꝝ inter herbas incultas et inter satiuas. Alexander in epistola ad Arestotilē post victoriam nostrā de Dario rege obtentam acceptis centūquinquaginta ducibus indoꝝ. qui breuitates itinerum nouerint. cum pergeremus preter flumē apparuit. cuius ripam harundo pedum sexagenum vesciebat. pinoꝝ abietumqꝫ vincens in crassitudine robora. eacꝫ indi vtuntur ad edificia. Aqua vero fluminis gustu elleboro amarior erat. quā nec homo bibere. nec pecus etiam sine tormēto poterat. Deinde vidimus homines nauiculis ꝑ flumen vehi rotundis ex harundine. qui nobis ostenderūt vbi dulcem aq̄ possemus inuenire.

Operationes.

A Pli.li.xvj. Harundines primatum tenent inter aquaticos frutices.frigidis gaudentes.Belli pacisqz expimentis necessarie sunt.atqz etiam in delicijs grate. His eñ orientales populi bella cõficiũt dum spicula calamis addunt. B Nullus aũt sagittis aptior est calam⁹ q̃ in rheno bononiẽsi amne cui plurĩa inest medulla põdusqz volucre:Cõtra flatus q̃z puicax libra Quippe non eadẽ grã belgicis. C Hec est creticis ↄmendatõ nibus:quãq̃ pferant indi. q̃z alia qbusdam videt̃ natura.qñ 7 hastaꝝ vicẽ pbẽt additis cuspidibus.Harundo deniqz indica arboreã habet amplitudinẽ.qualis videt̃ in templis.Folia vo brevia.Naui giorumqz vicem pstant(si credimus)internodia singula. D Pli.li.xvij. Illa que nascit̃ in india 7 syria.odoꝝ vngentorumqz causa.Urinã mouet cũ gramine vel apij semine decocta.mẽstruaqz cit ad motu E Ydropisi prodest ac tussi etiam suffitu.

Ca.ccxxviij.

Usquiamus. Ysidorus. Jusqamus est herba sic a grecis appellata.sed a latinis herba calicłaris dr̃ eo q̃ caliculi eius in figura cancaroꝝ nascãtur vt et mali punici:q̃ꝝ ora serata sunt.habentes intrinsecus semina papaueris similia.Hec herba 7 isana vocatur eo q̃ vsus eius piculosus est.deniqz si bibatur vl̃ edatur insaniã facit vel somni imaginem turbidam. Syas.ẽm trãllationem nostram ca.de Jusquiamo:Jusquiamus frutex est puus hastã hñs grossiorẽ 7 folia lata 7 oblõga diuisa nigra 7 aspa. iuxta cuius hastas sunt capita plẽa semĩe Sed iusquiami tria sunt genera:vnũ purpureum florẽ hñs.7 semẽ nigꝝ folliculos duros et spinosos. Alteꝝ vo flores mellinos hz 7 folliculos molles.semẽ obrufum sicut erisimon. Ambe vero iste maniã prestant 7 narcotice sunt 7 minus vsuales. Terciũ vo genus est cuius vsus freqũtat̃ folia habet pinguia 7 mollia.et chili.succi plena flores albos 7 semen albũ pferẽs Nascit̃ in locis maritimis 7 ĩ ripis.semẽ vero vtile est albũ q̃d minus si inuentum fuerit rufum fecundat̃. Nigrum vero inutile est.semen eius 7 folia exsiccant̃.hasta ipius tunsa 7 expressa.Hic succus in sole siccandus est.quia vtilis est vsui post annum.semen eius siccum in calida missum tundit̃ 7 expmit̃.est vo succus melior viridis q̃ siccus:Multi vo farine triticie succum eius admixtum factis trociscis reponunt. Galienus.viij.sim.far.ca.de Jusquiamo ẽm translationem arabicã:Jusquiamus cuius semen nigrum est 7 signũ sup hoc q̃ sit semen nigrum:est q̃ flos ei⁹ vergit ad rubedinem.facit maniaz 7 subeth: Jlle vo cuius semẽ subrufum est:ↄgnoscit̃ in hoc q̃ flos eius est citrin⁹.7 est ꝓpinqu⁹ pmo in vtute:7 ꝓpter hoc optet q̃ caueat̃ ab his ambab⁹ spẽbus 7 non vtat̃ q̃s eis quia nõ est iuuamentũ in eis sed occidũt Jusquiamus vero habens semen album 7 florem album.est cõueniens vsui medi

cine. 7 est in. iij. gradu fri. 7 sic. in. ij:

Operationes.

A Dyas. Utilis est succus semini viri i voluntario. Confectionibus colliriorum mixtus reuma viscidū 7 calidū cōpescit: B Dolorem auriū mitigat. Stericas causas medēdo ꝯpescit. mixt⁹ polente vl' vt cataplasma adhibit⁹ tūores podagricos spargit C Semē ei⁹ oīa similiter facē nouit. maxīe tussientib⁹ subuenit. et catarr̄ soluit. reuma oculoꝝ 7 dolorē compescit: obło vno cū semīe micomis 7 mulsa mixt⁹ 7 bibit⁹ fluxui matricis et sanguinem reiciētib⁹ opitulat̄ D Semē ei⁹ solū podagricis auxiliū est vīo mixtū 7 cataplasmatib⁹ adhibitū. tūorē testiū 7 mā maꝝ soluet. E Multis aliis cataplasmatib⁹ necessario miscet̄: fo. ei⁹ maxīe cū polēta mixta. 7 in cataplasmatib⁹ adhibita dolorē tollūt cū vīo bibita ter aut q̄ter febres empialas ꝓhibet. F Cocta sicut ol⁹ 7 ꝯmesta statim maniā faciūt. Radix eius cocta in aceto dolorem dentium ori retenta mitigat:

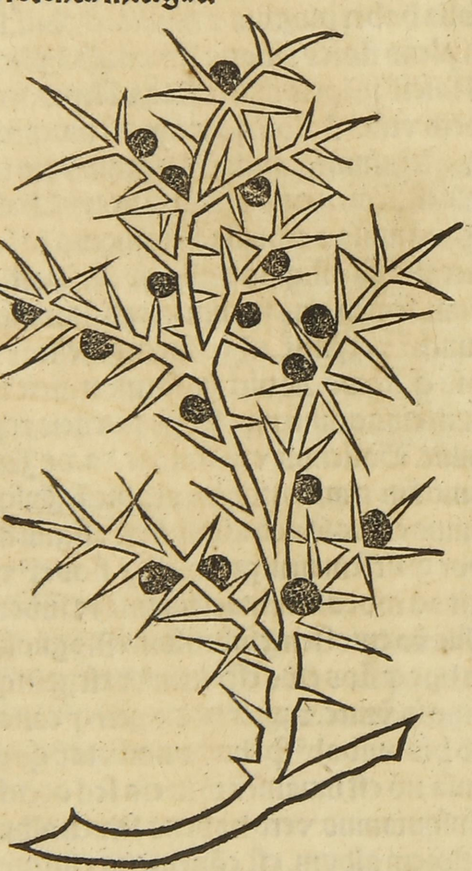

Ca. ccxxix.

Iuniperus. Ysidorus. Iuniperus grece dcā est. siue quia ab amplo i angustum finit. siue eo q̄ ꝯceptū ignem diu teneat. ita si prune ex eius cinere cooperte fuerint vsq₃ ad annū ꝑueniāt Piro enim grece id est ignis latine. Iuniperus autem alia parua est. alia magna: Plinius li. xij. Piperis granū cuius arbor in Ytalia nascitur Iuniperi baccis mire vim trahentibus adulteratur. Serapion li. aggre: ca p. halbilhalach. i. iuniperus est vna ex speciebus cipressi masculi Et omnes sunt quatuor species. 7 sunt iuniper⁹ 7 habel. i. sauina et zerbi 7 gara. i. iuniperus que nominat̄ arconas. Est ex ea alia magna: alia parua. 7 habet fructum quēdam cuius fructus est magnus sicut Nabach. 7 in littera habel dicit sicut zaror. 7 quedam cuius fructus est paruus sicut faba. nisi quia ipē est rotundus totus. Gal' vj. sim. far. ca. de iunipero. Uirtus arboris huius est ca. 7 sic. in. iij. gradu. sed caliditas ipius fructus est scdm. hoc sed siccitas eius est in principio tercij. Et idē Serapion. Sauina est illa que dr̄ brachos siue bracheos 7 non habet fructum. et nos de illa dicemus in ca. Sauina infra de s. Sed zerbin est illa que dr̄ padras. 7 hab₃ fructum similem fructui cipressi. nisi q̄a ē minor eo satis. Et est ex zerbin parua spinosa. et fructum similem fructui iuniperi cuius magnitudo est sicut granū mirti. s₃ est rotundū. Et virtus zerbin est ca. 7 sic. in. iij. gradu. S₃ gara est spēs ꝑua respcū zerbin Memoria ei⁹ vēiet in ca. laur⁹ del.

Operationes.

A Archeutos siue Arconos. Iuniperus magna 7 parua: Ambe calefaciūt et subtiliāt. 7 ꝓuocant vrinam. Et quando fit fumigatō cum eis expellit venenosa reptilia. Et habet fructus. cuius quidā₃ reperitur in magnitudine auellane. 7 q̄da₃ in magnitudine fabe. nisi q2 est rotūdus et habet odorem bonum. et est dulcis habens in se aliquantulum amaritudinis.

B Dyas. ca. de iunipero f'm translatõ nem grecã. Juniperus arbor alia est par ua alia magna s3 vtreq3 acrioris sunt vir tis atq3 mictualis 7 insensibilis. C Auer. q̃nto colliget. ca. de iunipero Juni perus q̃ vocat' abel ca: est 7 sic. in. iij. g'du D Paulus ca. de vernice Summi ipsi us arboris est vernix: E Item dyas- Prunis imposite fumigio. serpētes fugãt fructus ei9 iocũdus est. 7 odoris summi si in ore detinet'. 7 eustomachus est. 7 coraci vtilis ẽ. tussim sedat. F Uentrē 7 ifla tiones sedat. tortõ ib9 bibita subuēit: Cõ tra venēa p̃stat auxiliũ. diureticũ ẽ illi ad iutoriũ: Spasmatib9 7 reumatib9 p̃dest: G Offocatões stericas tollit Appellat' autē a grecis archiotides: succ9 ei9 medet' vipa vexatis H Succ9 ei9 exust9: atq3 c. iaq̃ illinit9 leprã despuit: Elimatio aũt ligni ei9 potui dã iterficit. Lacrim9 ei9 po tui dat9 tussim ventrē atq3 potidas sanat J Auer. abel, p̃uõt vrinã 7 mẽstrua pl9 oĩ alia re donec facit mingē sanguinē. Et facit aborsu3 et extrahit fetũ mortuũ: Pro ista specie lege Sauinã infra de s.

Ca. cc xxx.

Uiube. Auicenna li. ij. ca. iuiube. meliores sunt maiores ea' frigide sunt in p'mo eq̃les in siccitate: 7 hu miditate: 7 sunt declinãtes pa' ad hũidi tatem: Et nutrimentũ ea': 7 digestio sunt difficilia: Et f'mo q̃dez in eis bon9 est ille quē dixit Gal'. Nõ repi iuiubas in cõser uanda sanitate 7 remouēda egritudĩe ali quid opantes. sed reperi eas difficilis di gestionis 7 pauci nutrimenti

Operationes.

A Aui. Cõfert acuitati sanguĩs calidi 7 extimo q' illud est, p̃ptera q' ingrossant san guinē 7 viscosum faciũt ip̃m: B Et illo' extimatõ qui putant q' ip̃e clarificēt sanguinem et lauent eũ. est extimatio cor rupta ad quam ego non declino. C Jdem Conferũt pectori 7 pulmoni. Sũt male stomacho difficilis digestionis Ex timant quidam q' conferunt dolori renũ 7 vesice.

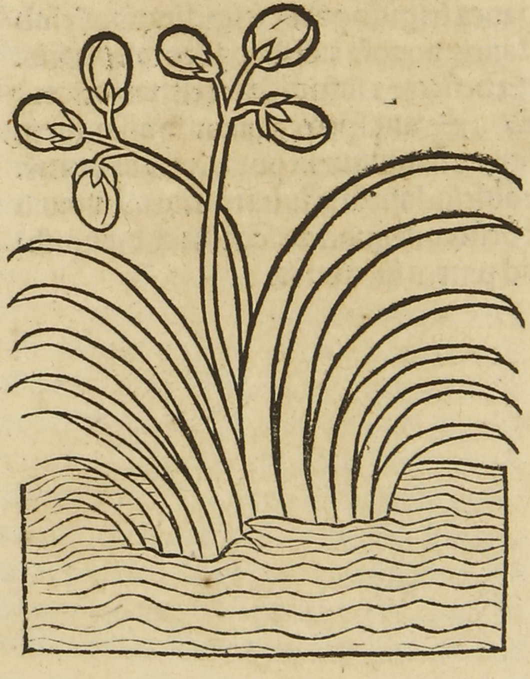

Ca. cc xxxj.

Iuncus: Sera. li. aggre. cap. Dis aucto. dyas: Dis. i. iuncus Est herba cuius due sunt spes. Una ipaꝝ habet acutas summitates. ꝛ ista etiã species similiter diuiditur i duas. quia ex ea est que non habet fructum: ꝛ alia est q̃ habet fructum nigrum ꝛ rotundum: ꝛ cãna huius speciei est grossior quam canna alterius. Et est tercia species que habꝫ cannam grossiorem adhuc ꝛ magis cãnosaꝫ: quam supradicte due species: ꝛ huius speciei fructus qui est in summitatatibꝰ eius est similis fructui iunci sup̄dictaꝝ speꝝ.

Operationes.

A Idem aucto. Gal. Huiꝰ herbe sunt due species: Una earum est subtilior ꝛ durior Et alia grossior ꝛ melior. B Fructus huius secunde speciei facit dormire. sed species prima est similiter duaꝝ specierum. Una quarum non facit fructũ ꝛ non est in ea iuuamentum aliquod ĩ medicina. ꝛ alia facit fructum. ꝛ facit somnũ nisi quia est debilior q̃ prima. ꝛ ista species facit sodam. C Et substãtia istaꝝ duarum specierum est cõposita ex terrea pauca frigida pauce frigiditatis. Et substantia aquosa calida pauce caliditatis. Et desiccat ꝛ infrigidat. ꝛ est narcotica. D Et due species quando assantur in igne. ꝛ sumuntur in potu stringũt ventrẽ. ꝛ abscindunt suꝑfluitatem menstruorum ꝛ desiccant quod descendit ex humoribꝰ ad partes inferiores.

Ca. cc xxxij.

Iudaica. Dyascorides. ca. hierob id est Iudaica. Et est herba porrecta virgultis vltra cubitũ geniculosis cum folijs per interualla distantibus tanquaꝫ quercus incisis ꝛ subalbidis. Uires habet acres ꝛ mictuales.

Operationes.

A Dyas. Facit ad capitis ꝛ epatis dolorem. Et ad serpentis morsum: ꝛ araneaꝝ rum. ꝛ rabidi canis: Calculos expellit B Ydropicos sanat vulnera recentia super posita curat. facit ꝛ ad eos qui induratas venas hñt. C Et cibum reijciunt propter parotidas strumas collo ligatur. D Ictericos sanat. ʒ. j. ex succo foliorum ꝛ nardi. ʒ. iiij. ꝛ paululum mirre ex aqua sciatis. iij. potui data. radicẽ huius qui secũ habuerit a ſpente tutus erit.

Ca.cc xxxiij.

Incensaria. Dyascorides. Incen
saria herba est facta sicut arnoglo
ssa; sed aspera ⁊ super terram span
sa; cuius odor est sicut odor thuris habēs
in costis aliqualem pilositatem et albedi
nem sicut enula. Et folia habent formam
aliqualiter cordis nascentia.

Operationes..

A Dyascorides. Desiccat humiditatē
pectoris. ⁊ confortat neruos. B Et
valet ad corizam.

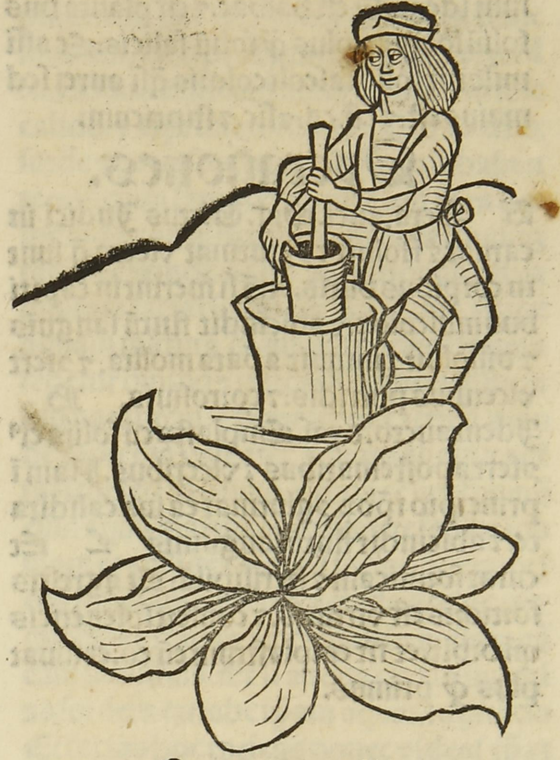

Ca.cc xxxiiij.

Indicus; Sera. li. aggre. cap. Mi
lech. auct: dyas; Est de ipso dome
sticus ⁊ siluestris. Et domesticus ē
ille q̊ tinctores vtunt̄. Cuius foliū est simi
le folio plantaginis. nisi quia est magis
viscosum ⁊ fortioris nigredinis. ⁊ habet
stipitem lōgitudinis brachij vnius Sed
agrestis assimilat̄ domestico nisi quia fo
lium eius est magis simile folio lactuce. ⁊
habet ramulos longos plures graciles
cū multis ramusculis. quoꝝ color tendit
ad rubedinē. et in summitatibus ramorū
sunt vaginole multe similes linguis. Et ē
in eis semen. ⁊ habꝫ florem paruū subtilē
Et idem auct: Gal'. Domesticus est ille q̊
vtunt̄ tinctores. sapor eiꝰ ē amarꝰ. stipticꝰ
⁊ v̊tus eiꝰ ē q̄ desiccat fortiter sine acumīe
Et idē auct. Aloesine. Est arbustū pulue
rulentum eleuatq; cū stipite suo longitu
dine vniꝰ brachij. ⁊ hꝫ germīa ramoꝝ. In
summitate sua est flos sicut flos coriādri
⁊ siccatur ⁊ teritur. ⁊ ponitur cum alcāna

Dicūt quidam q̄d adhlem. i. indicus est
arbor nilet chatis. ⁊ nesme sunt idem. Et
idem auct. Ysaac benaram alcat ⁊ nesme
sunt idem. Et est halhac. ⁊ est planta hn̄s
foliū longum plus q̄ foliū salicis: Et assi
milatur folio faseoli coloris q̄si aurei sed
maius est. ⁊ est ca: ⁊ sic. ⁊ stipticum.

Operationes.

A Sera. auct. Gal. Virtus Indici in
carnat ⁊ r̄soluit ⁊ ꝯglutinat vlcera q̄ sunt
in corpibus duris: etiā si fuerint in capiti
bus musculoꝝ: ⁊ abscindit fluxū sanguis
⁊ dissoluit ⁊ minuit apāta mollia: ⁊ ꝯfert
vlceribus putridis: ⁊ corrosiuis. B
Idem aucto. dyas. Emplastꝝ cū folijs ei9
ꝯfert apostematibus ⁊ vlceribus. Nam ī
principio ipoꝝ ꝯglutinat ea sua calidita
te. ⁊ abscindit fluxū sanguinis C Et
curat formicam ⁊ herisipilā: Et agrestis
fortioris est virtutis. ⁊ confert spleneticis
qn̄ bibit̄. et fit emplastrum cū eo. et iuuat
plus q̄ primus.

Ca. ccxxxv.

Ysopus. Platearius. Ysopus ē ca.
⁊ sicca in tercio gradu. Virtutem
habet ꝯm folia et flores: non scd̄m
radicem. In estate cum flores producit:
colligitur. In vmbroso et non fumoso lo
co suspenditur ⁊ desiccat̄. In medicinis
abiectis stipitibus flores ⁊ folia ponunt̄
ꝑ annum seruat̄. Virtutem habet diureti
cam: dissoluendi: attrahendi: ꝯsumēdi:

Operationes.

A Isidorus. Ysopus est herba purgā
dis pulmonibus apta. Unde in veteri te
stamento aspgebant̄ cū fasciculis isopi q̄
agni sanguine volebant mundari Nasci
tur in petris herens saxo radicibus B
Papias: Ysopus est herba humilis cale
facit ⁊ flegma deducit. eius radicibus ni
hil fortius: ⁊ penetrabilius inter saxa:
C Plate. Contra tussim frigidam valꝫ
vinū decoctionis eius et ficuū siccaꝝ: ad
idem valet electuariū q̄d fit ex ea scꝫ ex iso
po D Auicenna Ysopus alia est mō
tana: alia ortiua calida ⁊ sicca in tercō. et
est subtilis sicut origanū Potus eius calo
rem bonum facit. ⁊ eius gūmera vestigia
in facie abstergit. Cū vino bibita r̄soluit
apāta dura E Confert pectori ⁊ pul
moni. pacientibus dissuriā ⁊ tussi antiq̄
Soluēdo āt educit flegma. ⁊ ascarides ⁊
vermes. F Valet etiaꝫ spleni ⁊ ydro
pisi: decoctō eius cum aceto ⁊ oximelle se
dat dolorem dentis. Et vapor decoctōis
cum ficis confert sonitui auris Ex ipā eti
am cocta fit emplastrum: tarfati ⁊ sangui
ni mortuo sub palpebra: G Constā
tinus. Ysopus ca: est et sic. in. iij gradu:
Succus eius cum ficubus coctus ⁊ melle
⁊ ruta bibitus apostemata pulmonis an
helitus ⁊ duricies Tussim ⁊ catarrum ad
gulam de capite descendentem curat. lū
bricos occidit. Apozima cum melle gro
ssos gumores dissoluit H Idem Si
cum ficubus siccis vtatur ventrem hume
ctat. ⁊ cutem clarificat. Cum aceto cocta
si sos tantum abluatur ex ea dolorē dentiū

amputat auribus inde fumigatis dolorē et sonitum placat. I Rasis Ysopus ut origanum valet. Pectus ꝛ pulmonem purgat. Asmati quoq; et tussi antique cōfert. Flegma ꝛ vermes e corpe educit. K Plinius li. xxvj. Ysopi quinq; rami cū duobus rute ac vicis tribus decocte toracem purgant. L Iterum Ysopi fasciculus cū q̄drante mell' ad tussim decoqt.

Ca. cc xxxvj.

Sopum humidū. Dias. ca de ysopo humido ſm translationē nr̄az. Ysopi cerotū est quasi sordes. ꝛ succus lanarum succidaꝝ q̄ hoc modo colligit. Lane succide et sordidissime mox detunsi mittunt in vas aquā calidam hn̄s ꝛ sic accendit ignis vt aliquid ferueat deinde refrigeratur et quod sup natauerit in modū pinguedinis abradit manu ꝛ vas stāneum abstergitur. ꝛ sic ip̄m vas r̄plet pluuiali aqua ꝛ coopertum tenui lintheo ad solem biduo ponitur. et sic tercio die aqua delimpidatur ꝛ reponit. Adulteratur cum pinguedine ꝛ cera; sed intelligit q̄ sinceꝝ odorem lano succide seruat. Serapion li. aggre. cap. Censaraffab. Et est pinguedo que est in lana. que fit in hunc modum. Accipe lanam succidam vl' mollem. ꝛ laua eam cum aqua calida ꝛ in sole calido. ꝛ exprime totum quod in ea est ex sorde ꝛ pone sordiciem illā in vase habente orificium latum et proijce sup eam aq̄ infundās ab alto cum impetu vt spumaz faciat. Deinde agita agitatione forti vt multam faciat spumam sup quam aspge aquam marinā cū impetu donec spuma sedetur omino ꝛ tunc tolle pinguedinem sup natantem. ꝛ pone in vase terreo. dein de proice in vase iteꝝ aquam aliam ꝛ agita sicut fecisti primo. ꝛ proijce sup spumā eius aquā marinam. ꝛ dimitte sedari spumam et collige eam. Et facias hoc quociens spumam videris. deinde accipe pinguedinem quam aggregasti ꝛ malaxa eā cum manibus. Et si aliquaz in eis inuenias sordem extrahe ip̄am aquam agitādo Et facias hoc tociens donec videas ip̄az albam ꝛ puram pinguedinem sine admixtione alicuius rei. ꝛ cum hoc feceris pōe in vase terreo ꝛ serua.

Operationes.

A Sera: Melior ex ysopo humido est illud quod est molle quando tangit sine asperitate habens odorem lane succidi. Et quando dissoluitur non apparet ibi aliqua grossicies sicut in adulterata. Et virtus huius est calefactiua. mollificatia vlcerum induratoꝝ. ꝛ proprie vlcerū matricis quando miscetur cum melle et butiro. B Et quando fit suppositorium cum eo prouocat menstrua ꝛ expellit fetū ꝛ secundinam. Et quando miscetur cum sepo anatis confert vlceribus ani et vlceribus virge ꝛ testiculorum ꝛ existentibus circa loca illa. C Et confert pruritui lacrimalium oculi et grossiciei palpebrarum. Et ponitur in vase nouo sup̄ leuem

ignem. ⁊ dimittitur donec veniatur pin guedo eius ⁊ fiat cinis ⁊ est cōueniens ci nis in collirijs ⁊ medicinis oculoꝝ. D Et confert morsibus venenosis et fluxui ventris antiq et vlceribus intestinorum. E Et abscindit fluxū menstruoꝝ. et di ssoluit sanguinem ꝯgelatū in stomacho. ⁊ qñ sumit̄ in potu mundificat vlcera pe ctoris ⁊ pulmōis. F Et qñ miscetur cum butiro ⁊ fit nascale cū eo post mundi ficationē matricis. ⁊ ꝓhibet impḡnatio nem. G Et qñ datur in potu mulie ribus post partum facit eas adhibere ad impregnationem.

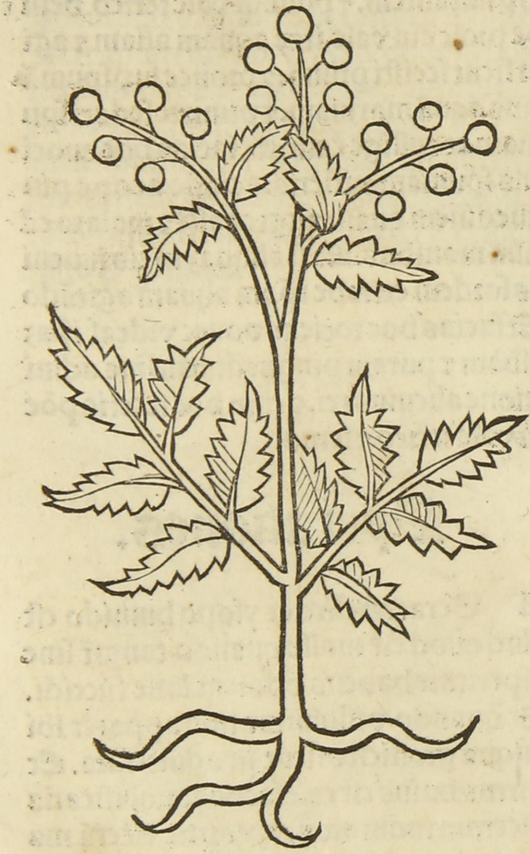

Ca. ccxxxvij.

Karabe. Platearius. Ka rabe est gūmi arboris vt gemma vnde ānuli fiūt Unde electrum succinū karabe sub eodē ponun tur. qꝛ electꝝ ē karabe. ⁊ succinū est karabe. Uñ habemus in alexandro ca. de dissinteria trociscis dyalectrum. Item Servius sup bucolicon Virgilij in egloga pastoris di cit ꝙ electrum est post succinū. Item cassi us felix tractatu de trociscis dicit Trocis cos de succino et est electrum et describit trociscos de karabe. Est aūt gummi arbo ris dicte a dyas agiros. ⁊ est species popu li arboris. vt patet in illo cap. agiros. ve rum aliud facit caplm de populo diuerse speciei ab illo. Auicenna li. ij. de eo duo facit capla. Unū de bauro cui cōsonat ca plm de poplo arbore. Aliud de bauro ro manum cui consonat cap. de agiros. qd etiam exponit dyas. ꝙ est populus arbor Auicenna dicit ꝙ est achirosa. volens di cere agiros. sed in arabico est achiros cu ius gummi vt dicit auicenna est karabe. Et dias. dicit ꝙ ex hac arbore succinū nas citur fm quosdam. et in rhodanum distil lat. ⁊ ipm est electꝝ. vt ostensum est sup Due ergo videnť esse species huius arboris. Una ca. complexionis. Alia fri. sicut per vtrunqꝫ textū colligit̄. Auicenna li. de vi ribus cordis karabe. ca. est in primo sic. ī secundo. aliqui volunt ꝙ sit fri. Paul9 de karabe. Karabe est gūmi arboris baur rō ni. ⁊ calefacit caliditate tempata cū pau ca frigiditate. Bulcasim eben aben aza rin li. qui dicitur seruitor karabe sic assat̄ ⁊ comburitur. Oportet ꝙ frāgas karabe in fracturis paruis. ⁊ assa vna vice vl' du abus et serua. Sed combustio eius est in hunc modum. Accipe ollam vitrilem. et pone karabe intus ⁊ claude os eius cum luto. et pone in igne vna nocte. deinde ex trahe ⁊ vtere ⁊ tere.

Operationes.

A Auicenna. Habet proprietatem cō fortandi cor. ⁊ letificādi. ⁊ repellendi car diacam. ⁊ fortificandi spiritus. B Serapion. Karabe sumitur in potu ⁊ pro hibet cursum humiditatū ad stomachū. ⁊ abstringit ventrem ⁊ stomachum. ⁊ cō fortat eum. ⁊ abscindit fluxum sanguinis Et quando cortex huius arboris incidit̄

minutim. 7 seminatur in letamine. oriunt ibi toto anno fungi ad comedendū: C Pau. Karabe est gūmi arboris haur rōni q̄d qn̄ bibit retinet fluxū ventris 7 stōi. et sanguinē vn̄cunqꝫ fluit. Et putāt q̄daꝫ q sit sandaraca. 7 dicūt q karabe. sodoma hui⁹ est gūmi: 7 est gūmi funeris: eo q lati ni ponebāt ip̄m sup corpa defunctoꝝ.
D Et idē auct. Albugerig. Caliditas eius ē rpata cū pauca frigiditate 7 hꝫ p̄p̄ē tatem r̄tinēdi sanguīeꝫ: 7 p̄p̄e in tenasmōe Et confert cardiace. 7 stringit ventrem.
E Et idem auct. begde. karabe ca. est 7 retinet sanguinē vn̄cunqꝫ fluentē. F Et idē auct. Alcauzi. Suspenditur super apostemata 7 confert. 7 est fri: Et confert cardiace. 7 sputo sanguinis 7 fluxui eius a naribus: G Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus preciosis in capittulo Gagates.

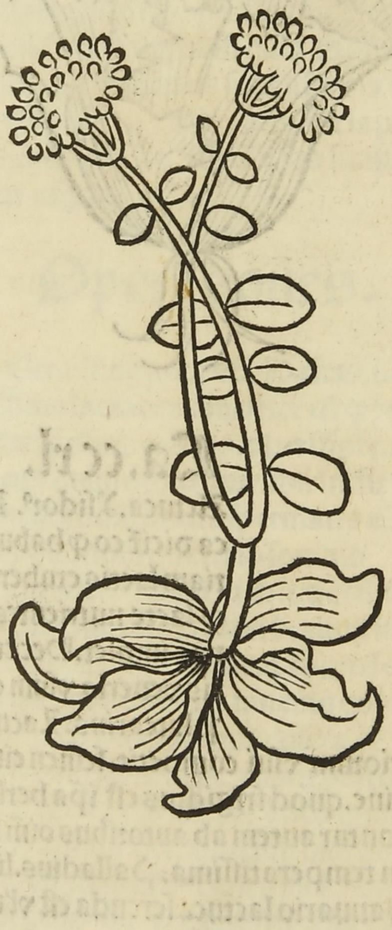

Ca. ccxxxviij.

Alendula. Plinius ca. kalendula. est herba cuius stipes plurimos hꝫ ramos: folia eius sunt simila folijs conizi maioris sed angustiora 7 pinguiora cum aliquali viscositate 7 odore graui vel vt coniza: flos eius aurosus similis est aurigali vel butalmos: semīa eius q plurima ordinatim posita in caplo quodam habentia formam corniculoꝝ. 7 ip̄a semina sunt pilosa aliqualiter. Est calide 7 sicce complexionis.

Operationes.

A Uirtutem habet stringendi. confortandi. 7 desiccandi B Contra dolorem dentiū puluis eius si inuolnat in bōbice 7 dentibus applicetur: statim dolor cessat. similiter naribus intromissa vermē qui est in dente occidit. C Cōtra rosulas pedū valꝫ fomentū ex ea factum.

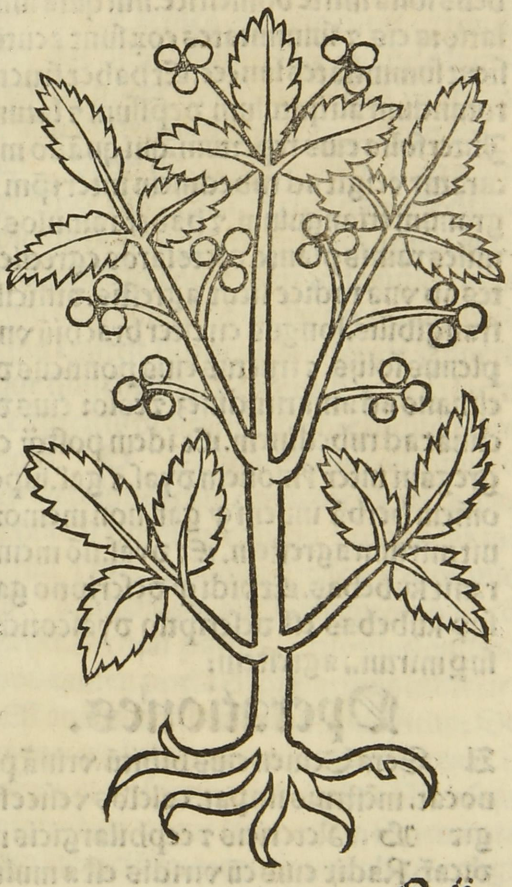

Ca. cc xxxix.

Cubebe. Pli. ca. de kubeb. Ex eis sunt domestice ꝛ silvestres. Sunt enim fructus cuiusdam arboris in partibus Indie nascentes. Et sunt trium generum. Sunt enim silvestres. que sunt minores. ꝛ sunt saporis acuti sicut piper. ꝛ sunt graves intus plene brevis stipitis. Sunt etiam aliis superioribus silvestres maiores ponderose. similiter et plene amari saporis superioribus meliores. Sunt alie que sunt domestice omnibus predictis laudabiliores Interius inanes levis ponderis longi stipitis modice amaritudinis In summitate habentes planiciem aliquam ꝛ ubi coniungitur stipiti concavitas est quedam cum masticatur. fumositas quedam evaporabilis ad cerebrum ascendit. Cum simpliciter ponitur ista intelligitur. Virtus est in foliis ꝛ in semine eius. ca. et sic. tpate. Sera. li. aggre. ca. kubebe. Kubebe est planta habens folia mirte domestice. nisi quia sunt latiora eis. ꝛ summitates eorum sunt acute. sicut summitates lancee. Et habet fructum rotundum aliquantulum depressum ꝛ latum Inter folia eius repertum. qui quando maturatur vergit ad rubedinem inter ipsum ꝛ granum triangulum. ꝛ habet ramulos similes ramis plante dicte laros egredientes ab una radice sicut agrestis. difficile frangibilis. longus circiter brachium unum plenus foliis. ꝛ fructus eius ponticus declinans ad amaritudinem. ꝛ color eius declinat ad rubedinem. Et idem postquam congregavi inter sermonem dyas. ꝛ gal. super omnem herbam inveni quod gal. non memoravit mirtum agrestem. Et dyas. non memoravit kubebas. Et vidi quod descriptio gal. super kubebas est descriptio dyascoridis super mirtum agrestem.

Operationes.

A Sera Semen eius bibitum urinam provocat. menstruis impat. calculos vesice frangit B Ictericis ꝛ cephilargicis medicatur. Radix eius cum viridis est a multis asparago comeditur quamvis amara est ꝛ diuretica C Et idem auct. Gal. Est medicina similis fu. in sapore suo ꝛ virtute. nisi quia est subtilior. multum ideo fit a pitiua opilationum. que sunt in corpore toto D Et provocat urinam. ꝛ mundificat renes a lapide qui generatur in eis. Et est bona gutture. ꝛ stringit ventrem. E Paulus ca. de kubeba. Kubeba valet contra frigidum reuma ꝛ confortat cerebrum. ꝛ curat apoplexiam.

Ca. cc xl.

Lactuca. Ysidorus. Lactuca dicitur eo quod habundantiam lactis exuberet. seu quod lacte nutrientes feminas implet. Hec et in viris veneris usum coercet Platearius. Lactuca cibariorum usui competit. semen eius medicine. quod frigidius est ipsa herba. Iudicantur autem ab autoribus omnium herbarum temperatissima. Palladius. li. ii. mense Januario lactuca serenda est vel decem

bri. vt plāta eius februario transferatur. Item februario serit̃ vt possit Aprili mē se transferre. Sed certum est eum toto anno bene seri si locus sit letus. stercoratus. irriguus. anteq̄ pangat̃ radices eius r̄se cemus equaliter. ⁊ liquido fimo linamus Vel que iam pacte sunt nudate letamē accipiant. Amāt solum sub actum. pingue. humidum. stercoratū. Auicenna in cap. lactuca. Et sunt eius tres species Una est que vocatur lactuca agrestis. q̄ greci sarralliam vocant. Cuius tyrsus in modū secundi est. Et est spēs scariole sicut apparet ibidem. Alia spēs dr̄ lactuca azini. quam si vis scire lege capi. xxxij. Ancusa sup̄ dea. Et alia spēs q̄ dr̄ lactuca dōestica q̄ omnibus est nota. de qua hic loqmur. Galienus. vj. sim. far. cap. de lactuca f̄m trāslationem grecam. Lactuce domestice Uirtus est que īfrigidat ⁊ humectat sicut aq̄ non extranee: sed sicut aqua stagnoꝝ vel lacunarum. vel fontanaꝝ. Et ip̄a est q̄ generat sanguinem bonū. Lactuca agrestis est similis domestice nisi quia stipitem hꝫ maiorem: et folia eius sunt albiora folijs eius ⁊ subtiliora ⁊ asperiora. Et sapor eiꝰ est amarus. ⁊ est in virtute sua similis papaueri nigro.

Operationes.

A Sera. li. aggre. cap. Hakas. i. lactuca. Uirtus lactuce domestice est q̄ ꝯuenit apostematibus calidis. ⁊ herisiple. Et semen eius quando bibitur abscindit distillationem humiditatis spermatis Et conuenit pollutioni que fit in somnis B Et idem aucto. Galieni in li. de cibis Lactuca generat sanguinem bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactucas quando eram iuuenis quia ī stomacho meo generabatur colera. et sic infrigidabam ip̄m. ⁊ nūc etiam postquam senui comedo eas elixas: Ideo quia non reperio aliquā herbam cum qua possum curare vigilias sicut cum ipsa Humor vero qui generatur ex ea est frigidus ⁊ humidus. Et neqꝫ ex ea accidit nocumentum sicut ex alijs oleribus et non stringit ventrem nec laxat. quia non habet stipticitatem nec salsedinem neqꝫ acuitatem. C Idem quoqꝫ auctoritate Dyas. Lactuca domestic a est bona stomacho ⁊ īfrigidat ventrem. ⁊ facit dormire. ⁊ prouocat lac. Et quando ip̄a decoquitur est magis iuuatiua. ⁊ quando comeditur sic euellitur sine ablutione conuenit illis qui conque runtur de stomacho suo. D Et assiduus vsus cōmestionis earū obtenebrat visum. Et quādo fit emplastrum cum ea conuenit apostematibus calidis. ⁊ herisipile dummodo non sit vehementis inflāmationis. E Sed semen eius bibit̃ ⁊ valet contra fluxum ventris ⁊ extinguit libidinem ⁊ pollutionem seminis in somnis: Sed quando lactuca emiserit stipitem suum tunc efficit̃ virtus succi ⁊ lactis ipsius similis v̄tuti lactuce agrestis ⁊ papaueris nigri. F Et idem auctoritate Ruffi. Lactuca quidem curat egritudines que fiunt ab ebrietate quando sumit̃ sed ip̄a nocet intestinis. ⁊ lenit ventrem: ⁊ abscindit libidinem: ⁊ facit dormire G Item qñ coquit̃ cum oleo zizamio ⁊ cōmeditur expellit yctericiam Et est medicina bona opilationibus narium et corize quando comeditur in ieiunio cocta cum oleo. sinapiū ⁊ lac lactuce domestice cum emittit stipitem. Abstergit vulnera que fiunt in tunica cornea Lac vero lactuce agrestis positum in fronte inducit somnum. H Et quando fit collirium cū eo lacte iuuencule conuenit vlceri cornee ⁊ placat dolorem capitis. ⁊ prouocat mēstrua. ⁊ curat morsum rutele ⁊ scorpionis I Galienus Calidis flegmonibus cō gruit. necnon paruis herisipilationibus non tamen potēs est maioribus sufficere. Est autem ex cibis sedantibus sitim: Semen vero bibitum contra gomorream. i. effusionem spermatis cohibet Uñ ⁊ somniantibus datur sicut etiam semen agrestis lactuci liquorem citius colligit caliginem. necnon insuper vstionibus apta est subiuncta cum lacte feminco. K Et

idem.ij.li.de cibis.ca.de lactuca fm translationem grecā. Nosse āt oportet ex omnibus oleribꝰ paucissimū ⁊ chachocimū sanguinem generantibus ex lactuca non multū qdem neqꝫ cacocemū.nō tñ euchimum pfecte sanguinē generari.comedūt aūt ipam vt ad multū qdem crudā qñ āt extiterit circa ꝑductionē seminis estatis tpe preelixatā in aqua dulci offerūt cum oleo ⁊ garo ⁊ aceto.aut cū aliquo salsamētorum. Et maxime quecūqꝫ eoꝝ q̄ cum caseo prepanť. L Vtunť āt ipa ⁊ añq̄ in stipitem impetuauerit p aq̄ elixantes sicut ⁊ ego nūc incepi ex quo dēte habeo prauos sciens em̄ aliqs amicoꝝ in consuetudine qdem mihi ex multo tpe olus hoc laborosam āt nunc hñs masticationeꝫ induxit decoctionē. M Vtebar aūt lactucis in iuuentute quidem calefaciente mihi cōtinue superiori ventre infrigidationis gratia. N Auicenna.li.ij.capittulo.de Lactuca. Ex ea est domestica ⁊ siluestris. ⁊ illa que est siluestris est similis in virtute papaueris nigri. O Et idem auctoritate Galieni. Non est in frigiditate eius que domestica vel ortulana est applicatio ad vltimū.

Ca.ccxlj.

Lacca Pla. Lacca est gummi arboris q̄d deferť a ptibus vltra marinis.quo tinguntur pāni colore rubeo. Habet virtutem extenuatoriam. Et est calide ⁊ sicce complexionis in tercio g̃du. Serapion libro aggregatoris caplo Lec.auctoritate dyascoridis. Lec est gūma arboris que nascitur ī terris arabum. ⁊ est in ea simile mirre ⁊ storaci. Et habet virtutem extenuandi. Et idem auct. Galieni. Lacca est gummi arboris que nascitur in arabia.que est similis mirre habēs odorem bonum.⁊ administratur in fumigijs.⁊ tingitur ex ea panni rubei coloris. ⁊ dr̄ tinctura illa karmes. ⁊ deferť similiter de Armenia.⁊ est ca.⁊ sic.ꝯplexionis. in.iij.gradu. Et idem aucto. Gal. in translatione albatarich Lacca est gumma arboris.que nasciť in Arabia.et est similis mirre hñs odorem bonū. Et idem aucto. Rasis. Lacca cadit ex celo.sup ramos ar

boris gũbera.i.mespili.in partibus siref in Insulis maris.⁊ est ca.⁊ sic.ꝯplexiõis. Auicenna li.ij.ca.de lacca. Lacca dixerũt quidã de qbus est dcm̃ Paulus est gũma herbe similis mirre boni odoris. Et oportet ꝙ administratur cum cautela. Alij voerauerunt ⁊ dixerunt ꝙ est karabe. Verũ lacca in plerisqꝫ est virtutis karabe. et est extenuatiua vtute vehementi.

Operationes.

A Dias. Lacca cõfert asmati.si puluis eius cum ouo sumatur ieiuno stomacho. Et confert spleneticis in syrupo si ponat̃ ⁊ ꝓuocat menstrua.⁊ cõfortat visum ẜm omnem modũ administrationis eius Et confortat stomachum.et aperit opilationem stomachi ⁊ epatis. Et curat yctericiam ex opilatione B Serap. Lacca habet virtutem extenuandi pingues.⁊ bibunt de ea splenetici ⁊ asmatici ⁊ confert Et quando bibit̃ cum mellicrato ꝓuocat menstrua.⁊ abstergit maculas que fiunt in oculis abstersiõe veloci. C Et curat debilitatem visus quando miscet̃ cũ vino ⁊ fit inde collirium.⁊ est bona dolori dentium.et aperit opilatõnes.⁊ fortificat viscera.⁊ tinguntur inde panni coloris rubei. D Et aperit opilationem stomachi.⁊ confortat eum.⁊ confert yctericie. Et modus ablutionis eius est.ꝙ accipitur gummi eius ⁊ teritur.⁊ ꝓijcit̃ sup ea aqua ca.in qua bulierint aristologia ⁊ squinantũ.⁊ mouet̃ cum pistello.⁊ dimittitur residere.et eijcitur aqua. deinde desiccatur in vmbra.⁊ reponitur in vase vitreo.⁊ si non clarificatur prima vice.facias secũdo. E Auicenna. Lacca confert tremori cordis.⁊ confert epati.⁊ confortat stomachũ.⁊ ꝯfert yctericie.et ydropisi.⁊ doloribus epatis

Ca.ccxlij.

Larix. Ysidorus. Larix a castello liricino dicta est ex qua tabule tegulis affixe flãmam repellũt nec ex se carbones exuste efficiũt. Pli.li.xvj. Larix est arbor ex siluestri genere.cui folia non decidunt.sicut nec abieti. Nulloqꝫ flore exhilarat̃.ꝓtinus eñ e flore fruct⁹ gignit̃ Montes amat sicut ⁊ cedrus.⁊ est q̃ntum genus eaꝝ q̃ picem ferunt cui situs idem ⁊ facies vt abieti. Huius materia lõge ꝓstantior incorrupta.vis humore ꝯtumax rube⁹ ꝑterea ⁊ odore acrior. Huic quoqꝫ plusculum erumpit liquoris.mellio colore atqꝫ lentiore nunq̃ durescentis. Sextũ vero genus est teda.laricisqꝫ morbus est. vt teda fiat. Om̃ia vero huius genera q̃ picem ferunt.accensa fuligine inmodica repente carbonem cum eruptionis crepitu expuunt. eiaculanturqꝫ lõge. excepta larice.que nec ardet.nec facit carbones. nec alio mõ ignis vi ꝯsumit̃.q̃ lapides.

Omnia quoq3 illa perpetuo virent Lari ce sunt oim̃ arboꝝ altissime at3 rectissime

Operationes.

A Pliñ. in li. vt sup. Signit ⁊ larix cau chrin sicut ⁊ abies. videlic3 pillulã in me dicina vim vrendi hñtem q̃ ꝯtinet nucleũ pineis similem. B Idem in li. xvij. Serunt aũt semine nec vnq̃ degenerant larix ac cypressus ac palme C Palla dius li. xij. Larix ad materiã est vtilissima ex qua tabulas suffigas tegulis in fronte. ⁊ extremitate tectorum. contulisti p̃sidiũ contra incendia. Nec em̃ flãmas recipi unt aut carbones creare possunt.

Ca. cc xliij.

Lappacium maior. Dyas. ca. de la patio: ponit. quatuor eius genera dicens. Lappacij quatuor sunt ge nera vel species. Unũ quod mãducatur ⁊ est illud quod vocat̃ insipidum. Alteꝝ quod d̃r oxila ꝑpaciũ ⁊ acetosum lapaciũ ⁊ illa est herba que vocat̃ acetosa q̃ i locis humidis nascit̃. ⁊ in summitate eius sunt folia acuta et dura. verum melius est q̃d in ortis nascit̃. Est alid genus la ꝑpacij qḋ est agreste. et bonũ minus. simili plãta gi ni sup terram spansum ⁊ indebile. Est ali ud genus quod multi 3adam dicunt. Fo lia similia lappacio agresti hñs. ⁊ virgam minorem. semen ei est acutum et rusum si ue subnigrum ⁊ triangulat. i ⁊ viscidum. super virgam habẽs semen. Gal. vj. sim. far. ca. de la ꝑpatio. Lappaciũ dyaforetice moderate virtutis. Acutum v̾o la ꝑpaciũ mixte simul vero cum diaforetica ⁊ reper cussiua ꝑticipat quadam qualitate. Se men vero eius habet quid stipticum ma nifeste ⁊ dissinterias ⁊ diarias sanet ⁊ ma xime id quod est acutum la ꝑpatiũ. Eq̃nũ autem lappacium in nemoribus quidem generatur vt plurimum autem est eiusdẽ quidẽ cũ predictis debilioris v̾o virtutis

Operationes.

A Dyas. Uirtus lappacij vna est que ventrem mollit crudum ⁊ tunsum ⁊ cata plasmatibus adhibitũ cũ oleo rosaꝝ duri cies spargit. B Ualet etiã cõtra sca biem. empetiginem ⁊ serpiginẽ si accipi atur succus eius ⁊ oleũ nucis. ⁊ pix liq̃da ⁊ simul buliant. ⁊ colet̃ et colature addat̃ puluis tartari. ⁊ sulphuris et fiat vngen tum ad apostemata maturandũ. Lappa cium acutum tritum. ⁊ in oleo decoctum ⁊ cum axungia supponat̃. C Cõtra splenis duriciem succus la ꝑpacij acuti cũ storace liquida ⁊ armoniaco ⁊ aceto con ficiatur. ⁊ dimittat̃ tribus diebus postea fiat decoctio ⁊ colet̃. ⁊ colature addatur cera ⁊ oleum ⁊ fiat vngentũ. D Aq̃ vel vinum decoctionis eius soluit opila tionem splenis vel epatis. Contra scrofu las nouellas fiat emplastrum ex la ꝑpatio acuto ⁊ axnugia simul contritis. E Crispelle facte ex lappacio acuto valent asmaticis ex frigida causa.

Ca. cc xliiij.

Lappaciū minor siue rotundū: Platearius. Lappaciū rotundū dr̄ eo q̄ ad rotunditatē tendit; ⁊ minor a sup̄dicte. Ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu. Paulꝰ cap̄; de lappacio ex ea est maior ⁊ minor. maior vocat̄ bardanus ⁊ est masculus carens semine. minor vocat̄ bardana. et est femina faciens lappas ⁊ semina adherentia pānis aliq̄ vocāt eam lappā inuersam

Operationes.

A Dias. Radix eius cathaplasmata leprosis medicat̄. Eius elixatura fomento adhibita. ⁊ in balneis fricata. pruriginē corporis tollit. dolorem aurium mitigat.
B In vīo elixa dolorem dentium gargarismo compescit. ⁊ cataplasmata scrofas spargit. Et oim̄ ṽtus est vna cū p̄dcā.

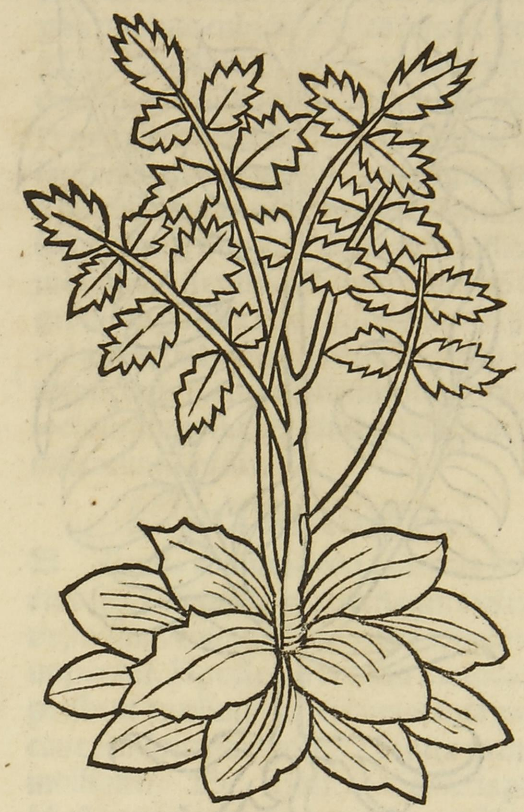

Ca. cc xlv.

Lapago. Dias. ca. aproparine: i. lapago. ⁊ est herba ṽgas multas habens lōgas ⁊ quadras ⁊ asperas. folia rara et in ordine posita. semen est ei album ⁊ rotūdum et p̄uū in medio p̄tusatum sicut vmbilicus: florē hȝ albū: Folia eius vestibus transeuntiū inherent. Nascitur circa muros ⁊ ortos: Hac herba pastores p̄ liq̄torio vtunt̄ lac liq̄ntes. Gal. vj. sim. far. ca. aporina Aporina filoātropos vel filotropi dr̄. Dr̄ etiā lappula minuta ⁊ purpurea. mediocriter abstergit ⁊ desiccat. hȝ āt ⁊ aliq̄d subtiliū parciū.

Operationes.

A Dyas. Succꝰ huius herbe, ⁊ ṽgaꝝ ⁊ semīs eiꝰ morsum mitigat spalangionis: cū vīo bibitꝰ. ⁊ venenis occurrit. Hic succus auribꝰ infusus eaꝝ dolorē mitigat. B herba cū axūgia mixta scrofas spargit: folia āt eiꝰ ꝯstringētis sunt ṽtutis:
B Et p̄trēa fluorē sanguīs cataplasmatibꝰ apposita medent̄. ⁊ rei coherēti miscent̄.

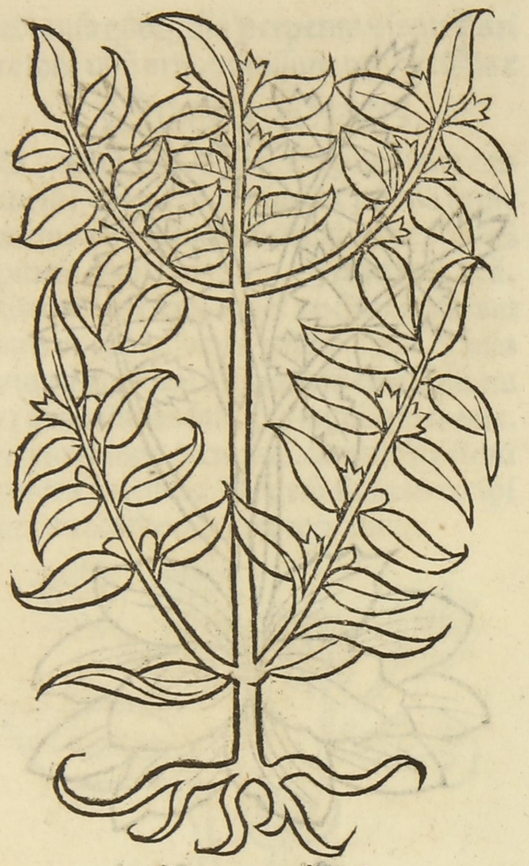

Ca.ccxlvj.

Laurus. Ysidorus. Laurus a laude dicta est. vñ ⁊ olim laudea diceba tur. Hac eñ cum laude victoꝝ ca pita coronabant̃. eo ꝙ nunq̃ viriditatẽ deponat: Sola q̃z arbor hec vulgo fulmi nari minime credit̃. Auicenna. Laurus ē arbor ca. ⁊ sic. in. ij. Cuius odor redolens Oritur in locis mõtuosis hñs folia sicut mirti. nisi ꝙ maiora sunt. Et eius fructus est rubeus. virtusq̃ꝫ illi⁹ est in folijs ⁊ frcũ ipius: Grana eius sunt ad modũ auellãe pue. In ipa tota est calefactio: Sꝫ grana eius calidiora sunt folijs Cortex vo debi lior est ⁊ minoris caliditatis. Pla: Laur⁹ ca. est ⁊ sic. Cuius folia vtutem hñt cõfor tandi fructus ex aromaticitate dissoluen di ⁊ ꝯsumendi. Folia exiccata in loco vm broso ⁊ non fumoso ꝑ annũ in multa effi catia seruant̃. Fructus ꝑ duos ãnos: Pal ladius li. iij. Mense Februario ex baccis mirti ⁊ lauri seminaria sunt facienda. vl si facta fuerint excolenda: Sera. li. aggre cap̄. gara auct. dyas. Gara: i. laurus. Ex eo est habens stricta folia. ⁊ ex eo est hñs latiora: ⁊ est masculus ⁊ calefaciunt et de siccant calefactione ⁊ desiccatõe forti Et granum eius est forti⁹. Dyas: ca. de Lau ro ꝯm translationē grecam: Laurus alia est latioꝝ folioꝝ: alia tenuioꝝ. sed vtreq̃ꝫ feruentis vtutis sunt atq̃ꝫ recorporatiue quoꝝ elixatura ca: est. Galienus. vj. sim. far. cap̄. dasne arboris siue lauri tã folia q̃ fructus siccant ⁊ calefaciunt vehemen ter. plus tamen fructus q̃ folia Cortex ve ro radicis minus q̃dem acer ⁊ calid⁹. ma gis aũt amarus ⁊ quid stipticitatis habꝫ Iuuenalis: Laurus est arbor cuius folijs victores coronant̃. vñ lauro ꝓpter victori am coronatus dr̃ laureatus. et corona q̃ propter vginitatem mulieres coronãtur: vocatur laureola.

Operationes.

A Dyas. Elixaturã eius si in scafio mi ssa fuerit ⁊ desup sedeat vesice ⁊ matricis dolorem compescit. Huius folia viridia stiptica q̃ tũsa ⁊ cathaplasmatibus adhi bita vesparum ⁊ apum ꝑcussum ꝓhibẽt. ⁊ omnes tumores spargent B Et si sinapi aut polente misceant̃ ⁊ viridia bi bita nauseam ꝓuocant. stomachũ subuer tunt. Huius bacca plus ca. est q̃ folia.

C Et habet vtutem fortiorem que tun sa ⁊ electuarij more melle collecta: tussien tes ⁊ ptisicos orthonoicos. ⁊ toracis reu matismum sanitati restituit: cum vino bi bita ictibus scorpionũ occurrit. maculas nigras detergit D Succus eius sur ditatem aurium manere non sinit. ⁊ incõ gruos sonos cum vino ⁊ olo rosarum ad hibita compescit. E Acopis et vn ctionibus calidis notabiliter miscet̃ vir tutibus etiam dyaforeticis necesse misce tur. Corium eiusdem arboris tritum ⁊ bi bitũ calclos frãgit. aborsum excludit epa ticis obul' trib⁹ cũ vio bibitũ p̄stat efficm̃.

F Succus vero radicis eius minus est acer. et tñ est amarus et magis stipticus propter qđ lapides vesice rumpit. oīs āt arbor vires habet acriter relaxantes ⁊ calefacientes ⁊ evaporantes. G Gal. Laurus lapides frangit ⁊ epaticis ꝓfert. bibitus cū vino odorifero in pondē triū obuloꝝ. H Avi. Laurus ꝓfert dolori bus nervoꝝ oībus Linitꝰ sup morseā cum vino. Resoluit etiā sodā. et facit ad dolores auris frigidos. I Rasis. Iar. i. laurus Apostemati matricis. ⁊ puncture scorpionis: Ac dolori nervoꝝ auxiliaẗ. ꝙ totū semen ⁊ oleū auxiliantẗ. fastidiū tamē ⁊ vomitum faciūt: K Cortex eius bibitus frangit lapidem.

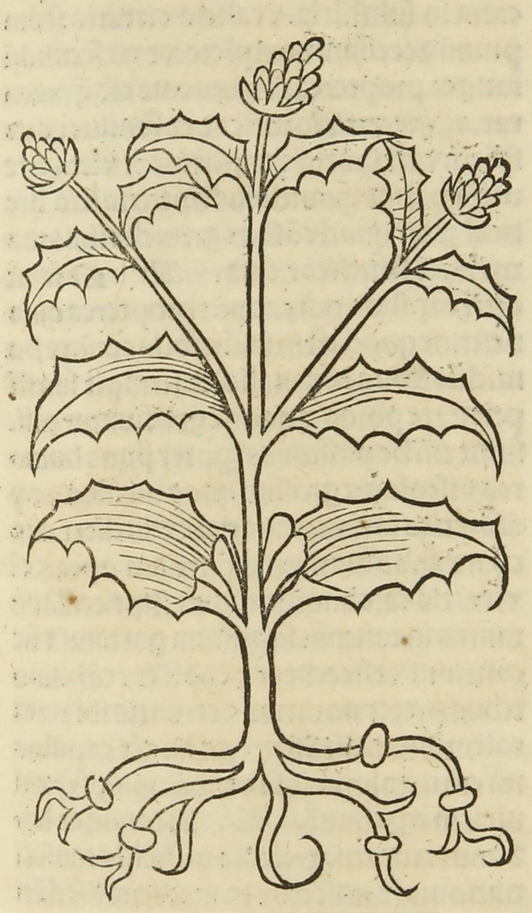

Ca. cc xlvij.

Laureola. Ubi sciendum ꝙ aliqui putant laureolam non esse mezereon. quoꝝ scꝫ error dinoscitur in ca: coconidion superius de c. Dyas. ca. Basnoides id est laureola Habet virgas longas duobus cubitis tenues rectas ⁊ lenes ⁊ folia lauri similia sed tenuiora et viridiora. semen in medijs folijs habens. Et iōm aliam translationem: Basnoides. i. laureola cubiti unius habet longitudinē ⁊ virgas multas ⁊ non fragiles sed musci laginosas. Folia sunt illi lauro similia. sꝫ molliora. i. flexibiliora ⁊ duriora ⁊ nō fragibiliora gustu calida exasperantia. Flores albos habet semen vero nigrū cū maturum erit: Radix est illi inutilis. Nasciẗ locis montuosis. Et illud qđ de ea administratur est radix.

Operationes.

A Dyas: Basnoides. i. laureola folia eius sicca ⁊ viridia bibita. flegma vētris deponunt. vomitum ꝓuocant. menstruis imperant. Apoflegmatisimis masticata prestant auxilium: Sternutamenta ꝓuocant. seminis eius grana. x. bibita ventrē molliunt: B Galienꝰ. Camedapne id est laureola ꝓuocat urinam: ⁊ mēstrua Et confert distillationi urine. ⁊ mingentibus sanguinem: C Cassius felix: ca. Camedapne. Et est diuretica valde. Folia eius cathaplasmatibus adhibita dolorem capitis tollunt. Egestiones stomachi īpōita ꝯpescūt D Et tortōes anteriores cum vino bibita potissime quē semīa habent anterius. posteriores vero que sunt posterius medicantur. Succus eius cum vino bibitus menstruis impat prouocat urinam. pessario adhibitus. H omnia facit. E Mictualis est vtutis cum folijs suis sine floribus incendiose se laborantes quidam cataplasmaverunt Que vero dicit mesue. vide cap. cocognidion supra de c.

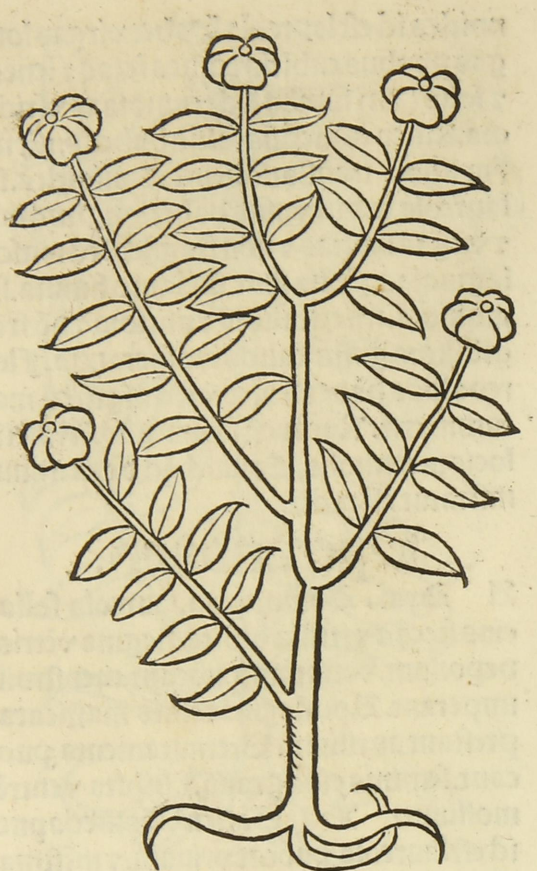

Ca.ccxlviij.

Laudanũ: Dias. Est eñ genus edere quam multi antion vocãt. Alij barbam yrcinam: quia pinguedo eius adheret barbaris yrcoꝝ. frutex est similis cystereon. sed longiora folia hʒ hec ꝛ integra: Et nescio q̃ pinguedinẽ habet sup folia Uirtus est illi stiptica in folijs: ꝛ ex ea colligitur laudanũ Huius eñ edere folia yrci capraꝝ libenter manducant q̃ cum depascere ceperint pinguedo illa q̃ super folijs erit barbis ꝛ humeris yrcorũ adheret. Et a diligentibus ex ip̃is collcã ꝛ in se rdacta laudanũ faciunt. Alij vero sup ramos ipsius funes trahunt extendẽtes inter se. Et si quid ex ip̃a pinguedini funi adheserit colligunt. Et sic utunẽ tali disciplina ꝛ manibus fricata malaxant ꝛ pastillos ex ip̃a faciunt quod laudanum vocant. Est autem vtile q̊d odore plenũ est ꝛ viride ꝛ facile: ad malaxandum ꝛ pinguenon habens arenam cõmixtam. ꝛ minime fragile. ꝛ simile resine. cuius virtus ca: est ꝛ hu. in fine primi gradus. ꝑpe fm. Substantia eius est subtilis multum ꝛ in sapore eius est stipticitas pauca. Serap̃. cap̃. ledent. i. laudanum. Et colligitur ex vna specie cissos. et est arbustũ quod assimilatur cistereon. nisi quia folia eius sunt longiora ꝛ nigriora ꝛ habet humiditatẽ que adheret manui tangentis eam in vere. ꝛ est stiptica. et ex hac specie accipitur laudanum quod disciplĩa supiori ꝑficitẽ.

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. cap̃. Cithus siue cistus. i. laudanum: Est autem subtiliũ parcium in substãtia: ꝛ calide virtutis scõm primũ accessum complete. vt est secundũ tanget propterea. virtus eius est, q̃ maturat. aggregat ꝛ fortificat. et similiter dyaforetice est v̊tutis ꝛ digestiue. ꝛ vltra predicta habet quandam stipticitatem breuem. ꝑpter quod cõfert egritudinibus matricis: et fortificat eam: B Et facit oriri capillos qui cadunt propterea quia destruit quod est in radicibus eorũ. et humiditatibus eoꝝ malis. et stringit sua stipticitate poros ꝑ qnos egrediuntur pili. fiunt eñ he passiones ꝑpter p̈uos humores viscosos ꝛ grossos quos incisiua ꝛ dyaforetica farmaca maxime educũt et euacuant. subtilium vero partium oportʒ eẽ virtutis ca. et non multum stiptice. Non tamen in tantum subtilium partium ꝛ siccantium vt siccent et depascent cũ humoribus preter naturam aceruatis ibi naturalem humiditatem que augẽt capillos ita eñ nõ alopicias sanabũt magis q̃ caluiciem opabunẽ. C Necnon et laudanum incarnat vlcera difficilis consolidationis ꝛ miscetur in medicinis sedãtibus tussim. Et quando bibitur cum vino veteri stringit ventrem. Et fit ex eo fumigium ad expellendum secundinam. ꝛ ponitur in nascalibus valentibus cõtra duriciem matricis. D Paulus capitl'o

de laudano. Est eligendũ quod est põderosius ⁊ nigrũ ⁊ q̃ malaxari potest. Et valet etiam sic electum contra epilentiam si inungatur spina pacientis. ⁊ valet ad frigiditatem matricis: ⁊ suffocationem. Si mulier ex eo recipit fumum ⁊ super inferiora. Valet etiam contra relaxatõem dencium Si laudanũ et mastix conficiantur ⁊ circa gingiuas extra ⁊ intus ponant̃ E Sera. auct. dyas. ca. ledent. i. laudanum. Virtus laudani est ca. mollificatiua Aperitiua orifitiorum venaꝝ. qñ miscet̃ cum vino et mirra. Et cum oleo mirtino sup cicatrices vlcerum meliorat eas. F Et quando mittit̃ in aurem cũ vino q̃ dr ydromel aut cum oleo rosaꝝ. Curat dolorem earum. Et fit inde fumigiũ ad expellendum secundinã. G Et ponit̃ in confectione nascalium vl' collirioꝝ matricum. ⁊ confert duriciebus earum. Et miscetur in medicinis sedantibus dolorem. ⁊ in medicinis tussis. ⁊ in vngentis. H Et qñ bibitur cũ vino veteri stringit ventrem ⁊ ꝓuocat vrinã faciliter I Auicenna. Laudanũ est subtile: ⁊ est in eo pauca stipticitas Et ẽ maturatiuũ humiditatum grossaꝝ viscosarum quas cum equalitate resoluit in quo est virtus attractiua ⁊ est calefactiuũ aperitiuũ orificioꝝ venarum: ⁊ ingreditur in sedatione doloris et facit nasci pilos inspissat eos. et ꝓlongat eos. ⁊ ꝯseruat proprie cum oleo mirtino ⁊ cum vino. ⁊ non facit hoc nisi quia ipm est subtile. ⁊ ꝓfundatur ⁊ est resolutiuum ⁊ mundificat corruptionem corrodẽtem carnem. K Et est attractiuũ et attrahit materiam bonam ad pilos. verũtamẽ non videtur conferre caluiciei cũ incipit. ⁊ casui pilorum cum apparet cutis. et fluxui capillorum. ⁊ non peruenit ad hoc vt sanet alopitiam qm̃ materia alopitie nõ resoluitur nisi virtute que est supra v̾tutẽ resolutionis eius. L Et laudanum consolidat vlcera dure consolidationis. Et distillatur cum oleo rosaꝝ in aurem dolorosam. ⁊ ingreditur in medicinis sode ⁊ pulsationis. M Et confert tussi et resoluit apostemata matricis suppositũ in pessario. ⁊ attrahit fetum mortuũ. et secundinam suffumigatione facta ex eo in traiectorio. ⁊ qñ bibit̃ cũ vino antiq̃ ꝯstringit ventrem ⁊ ꝓuocat vrinam.

Ca. ccxlix.

Atiua fm dias. in proprio cap. tirsulum habet oblongum fascitate digiti cauum in summo quasi ramulum diffusum: ⁊ folia oblonga. fructũ in summitate ramorum habens triangulum ⁊ subrotundum in modum capparis in quo tria grana continentur sub mẽbranula que intra corticem est.

Operationes.

A Dyascorides. Granula eius. vij. vl' ix. potata ventrem viscide purgãt q̃ si aq̃ frigida sup bibatur coleram rubeã ⁊ flegma deponunt

Ca. ccl.

l Auendula est herba ca. ꝛ sic. complexionis. Paulus. Lauẽdula est herba omĩbus nota ꝛ caret semĩe flores vsui medicine cõpetunt. ꝛ odorem suauem ꝛ bonũ hñt. nõ hñt succũ nisi valde paꝝ. Radix nõ ꝯpetit vsui medicĩe.

Operationes.

A Uirtus eius est que resoluit ꝛ fortificat. Contra sincopim et cardiacam passionem ex frigida causa fiat decoctio eius in vino odorifero. addita aqua rosaꝝ et detur pacienti. B Lauendula est ꝓstans somnũ ꝛ sedat sodam qñ emplastrũ cum ea fit sup frontem. C Aqua decoctionis eius potata: nefreticis. epilenticis ꝛ apopleticis confert. lauendula miscetur diuersis antidotis ꝛ miris ꝛ varijs odoribus grate miscet. D Itẽ odor eius grauat caput ꝛ facit somnum: Et qñ bibitur decoctio eius est ꝯueniens illi cuius cerebꝝ infirmat. E Aqua eius e floribus distillata valet ad apoplexiam. Emplastrum ex eo factũ cum ozimo valet puncture scorpiõis. F Ad preseruãdam apoplexiam: Re. floꝝ lauendule. ℥. ij. cinamomi. spice. croci. ligni aloes. masticis. nucis muscate. gariofili. calami aromatici. zinziberis. rosaꝝ macis. cardamomi ana. ℥. j. buliant cum aq̃ ro. in vna fiala vitrea in cinere calido postea colet. et paulatim cũ cocleari potui propinet.

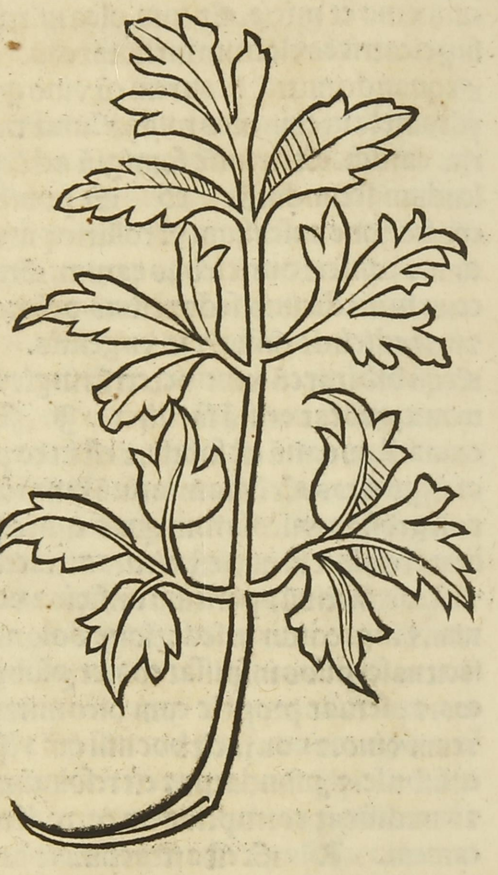

Ca. cclj.

L Euisticum. Pla. Leuisticũ est herba omĩbus nota. ca. ꝛ sic. in. ij. gradu. Cuius semen similiter appellat Et in medicinis semen ponit. Uirtutem habet diureticam: virtutẽ q3 aperiendi: ꝛ extenuandi. Constãtinus in li. graduũ. Leuisticum est in tercio gradu calidum ꝛ siccum. Semen autem et radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A Platearius. Vinum vl' etiā aqua decoctionis eius valet ꝯtra opilatōem splenis ⁊ epatis ⁊ cōtra ventositatem. et ꝯtra dolorem stomachi. et intestinoꝝ ex ventositate. Puluis etiam eius cū puluere cinamomi datus valet ad ꝑdicta B Cōstantinus vbi sup. Cibū digerit. Opilatōnem epatis apit. de frigido humore dolorem mitigat. C Stomachi ventositatem ⁊ inflationem rugitum ⁊ intortōēs dissoluit. Menstrua ⁊ vrinā ꝓuocat Etiā illa verba fm Costantinū habent in li. de simplici medicina almagesti.

Ca.cclij.

Leuisticum siluestre. Dias. ca: Thalaspium fm translationem grecā Thaspium. i. Leuisticum siluestre Nascit in tumulis ⁊ in vijs ⁊ sup tegulas herba est minuta folia habens ⁊ angusta ⁊ duobus digitis longa. ⁊ in summo diuisa ⁊ pinguia. vgā in medio ꝓferēs duoꝝ palmoꝝ cū paucis ramulis. in qbus fert semen latum sil'e cartamo. ⁊ obrotundū ⁊ veluti conquassatum. vñ ⁊ nomē sumpsit florem habet subalbidum.

Operationes.

A Dias. Virtus est ei termātica. ⁊ potissime semī eius potui datū in acceptabili quātitate ꝑ supiora atq3 inferiora purgationē facit vehemēter. B Sciaticis ꝑ cristere adhibitū medet. bibitū mēstruis impat. aborsum facit C Sa. vj. sim. far. Talapis fm trāslatōem grecā. Est āt leuisticū siluestre c⁹ semē acris vtutis est. q3 apata rumpit. D Et pānū impositum sciaticis cōuenit. Est āt ⁊ alteꝝ purgatiuū sup et subt⁹ coliricoꝝ bibitū in oxizabi multitudine.

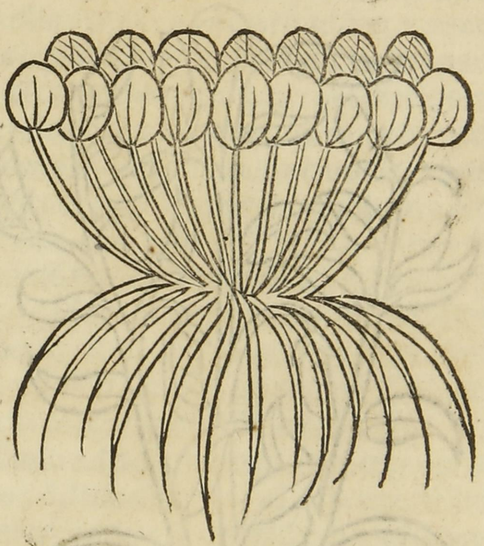

Ca.ccliij.

Lenticula aque vel lentigo aq. Sera. li. aggre. ca. gabaleb: i. lenticl'a aq. ex ea est marina. ⁊ ex ea est aque dulcis. s3 illa q̄ est aq̄ dulcis est lenticl'a q̄

reperitur sup aq̃s erecta hñs corticē viri dem. ⁊ est rotunda sicut lenticula similis est ei in figura sua. Et repit̃ in lapidibus sup aq̃ erecta natãs sup faciem aq̃. Gal. viij. sim. far. ca: facus. i. lenticula aq̃tica. hu. ⁊ fri: cõplexionis in: ij: gradu. exñs fm vtrũq;: Paulus ca. Stratiotis. Et est her ba q̃ nascit̃ in supficie aq̃ sine radice cum folijs similib⁹ sp̃viue. Est āt v̄tutis redar guētis ac remordētis. Dyas: ca. de lētic'la aq̃ lētic'la colorē viridē hñs. v̄t⁹ ē ei fri.

Operationes.

A Gal. Lēticula aq̃ hz q̃d stipticitatis ꝓpter q̃d vulnera p̄t consolidare. ⁊ vlceri bus est vtilis. quidam autē eo et ad emor rosagias vtuntur ⁊ ad fistulas. B Paulus. Potui data valet ad fluorē san guinis ex renibus. et cum aceto contrita atq; vt cathaplasma adhibita. C Dyas. Omnes tumores spargit: Ignem sacrũ extinguit. podagricis necesse misce tur: medicaminibus sola et cum polenta apponitur infantibus.

Ca. cc liiij.

Lens. Sera. li. aggre. cap̄. zedens aucto. dyas: Meliores ex lentibus sunt ille que velocius maturantur et quando infundunt̃ in aqua ad mollifi candum nõ nigrescunt. Gal. vij: sim. far: ca. de lentibus fm translationem grecã. Inquit Lentes stipticant non fortiter. in medio v̄o ca: ⁊ fri. ꝯsistũt siccãt ãt i. ij. g.

Operationes.

A Gal. Eodem li: ⁊ cap̄: fm translatõ nem arabicam. Sapor eax̄ est stipticus stipticitate pauca: Uirtus lentis p̄ma est media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in: ij: gradu Et ip̄a stringit ventrem: q̃ñ coquitur bis ⁊ p̄ijcitur aqua p̄ma. ⁊ aq̃ in qua coquun tur laxat ventrem: B Et dixit Ypo. vj. epidimiax̄: q̄ est tempata in cali. ⁊ fri. ⁊ declinat ad calorem parump. Et signũ in hoc est q̄ non apparet p eam q̃ñ come ditur: aut quando moratur in stomacho. aut quando descendit a ventre infrigida tio corpori. ⁊ est composita ex substantia que stringit ventrem q̃ñ coquit̃ bis ⁊ pro ijcitur aqua prima: et aqua in qua coquũ tur laxat ventrem. C Idem auctori tate Dyas. Quando comeditur ex ea assi due facit obscuritatem visus. et est dure digestionis mala stomacho. ⁊ accidũt ex esu eius somnia mala. ⁊ est mala neruis ⁊ pulmoni. D Et idem Sera. auctori tate Mesarugie: Excorticate ex his sunt fri. grosse stringunt ventrem ⁊ vrinã. ⁊ in grossant sanguinem in venis. ⁊ nõ sinunt eum currere. E Et idē auct. mesuay Lens ip̄a est fri. ⁊ sic. in p̄mo gradu. et cor tex eius est ca. ⁊ sic. in primo gradu: Et de proprietate eius est minuere vrinã et mē strua ꝓpter eius sanguinis ingsſatõem.

Ca. cclv.

Ilium; Ambrosius; Considerate lilia agri. quantus sit candor in folijs. ipaqꝫ folia stipata quomō ab imo ad summū assurgere videantᷣ. vt exp mant formā ciphi; ꝛ vt auri species q̄daꝫ intus effulgeat. que cum vallo in circuitu floris obsepta iniurie nulle pateat Si qs hūc florem decerpat ꝛ in folia sua soluat. que tanta est manus artificis q̄ lilijs spēm reformare valeat. Glosa sup Lucā libro. xij. Lilia non siluis sed in ortis nascuntur nec vllum agricultaꝝ cultū reqrunt sicut ceteri fructus. sicut scriptū est. Considerate lilia agri quō crescūt. neqꝫ laborāt neqꝫ nent. Non laborant coloribus odorādo. neqꝫ nent sibi indumenta faciendo; Palladius li. iij. In februario mense liliorum bulbos ponemus. vel lilia ante habita sariemus summa diligentia. ne oclos circa radicem nascentes et minores bulbulos sauciemus Qui a matre subtracti atqꝫ in alios digesti ordines. noua lilieta forma bunt. Dyas. ca. de lilio. Lilium hec est lecina quā multi in coronam ponunt. Et est omnibus notum cuius flores albi sunt satis. Est autem aliud genus lilij quod vocatur yris ylirica. folia habꝫ silfio similia vel gladiolo. ſꝫ maiora ꝛ vastiora. flores habet ꝛ superiores inclinatos sibi inuicē diuersis coloribus albo scꝫ ꝛ mellino aut purpureo; aut venecino. Radices sunt sibi dure ꝛ curue ꝛ odore bono plene; he radices colligende sunt. ꝛ filo inserende. et sic in vmbra pendentes siccande sunt dura ꝛ breuis; ꝛ coloris rufi. ꝛ odoris boni. eligenda est in gustu calidior Sera. li. aggre. ca. ansea i. lilium; Est em̄ calide ꝛ sicce complexionis in secundo. Ex eo est domesticum et siluestre. Sed siluestris sunt species. ꝛ nominatᷣ vna arsemetim. i. celeste; ꝛ est album quod est notum De illo in pn̄ti ca. dicemus.

Operationes.

A Auicenna. Lilium album ortulanū ca. ꝛ sic. est in secūdo. In ipa est terreitas subtilis acquirens amaritudineꝫ. ꝛ aqueitas equalis complexionis. Confert panno ꝛ lentiginibus proprieqꝫ radix eius. ꝛ mundat faciem ac remouet eius cōtractionem. valꝫ incisionibus neruorum ꝛ spleni sed malum est stomacho. proprieqꝫ oleum eius. quod est resolutiuū. aperitiuum lenitiuū duriciei matricis bibitū ꝛ inūctū

B Idem. Radix eius confert adustioni aque calide. qm̄ exsiccatiua est; mollitiua. ꝛ abstersiua. cum equalitate ꝯsolidat. Ex decoctōe quoqꝫ ipius radicis fit oris collutio ad dolorem dentium. et proprie illius q̄d siluestre est

C Idem. Liliū confert puncture vermiū venenosorum; proprieqꝫ scorpionis. Oleum quoqꝫ eius est tyriaca coriandri ꝛ fungoꝝ. Emplastꝝ ex folijs cum vino factum super herisipilam confert valde.

D Plinius. li. xxi Lilium rose nobilitate proximum est quadam cognatione vnguenti oleiqꝫ q̄ liliō appellatur. Nulla florum excelsitas maior Interdum cubitorum trium lāguido

Alba lilia omnibus eisdem modis seruntur quibus ⁊ rosa Nihilq̧ fecūdius: vna radice quinq̄ gētos sepe bulbos emittēte E Sera. Conuenit combustioni ignis q̄n assatur. ⁊ teritur cum oleo rosaꝝ. et ponitur sup̱ locum combustionis ⁊ dimittit̄ donec curetur. quoniam combustiones egent medicina que desiccat et abstergit cum temperamento. F Et est bonū ad incarnandum omnia vlcera. et mollit duricies matricis. Folia eius incarnant ⁊ abstergūt abstersioni debiliori q̄ꝫ radix Et quando coquuntur ⁊ ponuntur super combustionem ignis. aut sup̄ quodcunq̧ vulnus faciūt incarnari vlcerationem eorum. G Et sunt quidā qui infundūt flores eius in aceto. ⁊ vtutur eis ad incarnandum vulnera. ⁊ contundit̄ flos eius: ⁊ exprimitur succus eius ⁊ coquit̄ ī aceto ⁊ melle ita q̄ꝫ ex succo fit quinquies plus q̄ꝫ acetum ⁊ mel. H Et est medicina cōueniens ad omne quod eget exsiccatione sine mordicatiōe: sicut sunt vulnera magna. ⁊ ꝓprie q̄ fiunt in capitibus musculoꝝ ⁊ ad vlcera oīa que sunt difficilis incarnationis. I Sed alterius speciei lilij que dr̄ yris et est lilium agreste s̄m eundem autorem Sal. Substantia est subtil' ⁊ mundificat ⁊ maturat. Et conuenit speciebus tussis ⁊ facit ascendere screatum a pectore. ⁊ curat tortōnes ventris ⁊ vlcera sordida. ⁊ q̄n bibit̄ cum melle ⁊ aqua calida laxat ventrem. K Dyas. Flores lilij domestici pn̄t emollire duricies neruorum. Folia eius cocta ⁊ imposita ad combusta ꝓficiunt loca Vlexationes serpentū curāt. Succus eius melli admixtus ac decoctus in vascl'o nouo. Ulcera vetera medetur. L Galienus. vij. sim. far. ca. de lilio. Flos lilij domestici complexione mixtus est subtilium parcium quadam ex terrestri substantia. Unde habet ⁊ eā que in gustu amaritudinem et ex quadam aq̄sa eucrita. M Unde oleum q̄d ex eo est pigmentum in mordacis et dyaforetice ⁊ mollitiue est virtutis. ex quibus et duriciebus que in matricibus aptissimū est Radix autem ⁊ folia per se trita siccant ⁊ abstergunt et dyaforant moderate. N Auicenna de viribus cordis ait. q̄ꝫ cōfortat cor.

Ca. cclvj.

Lilium conuallium. Pla. Liliū conuallium est herba h̄ns flores bene redolentes: folia eius plātago maiori similia. Nec folia nec radix vsui medicine competit Sz flores v̄tutem habēt confortandi et resoluendi.

Operationes.

A Pli. Re: flores lilioꝝ conuallium lib. s. ponant̄ in vino optio mensuram vnam stent in infusione p mensem: deinde distilletur vinū istud p alembicū: Cū ista aq̄ distillata sume. ʒ. ij. aq̄ lauēdule. ʒ. iij. grana pipis ro. ʒ. s. misceant̄. de ista sume ī septimana. ℥. s. ieiuno stomacho et ista septimana nō hēbis apoplexiā neq̧ litargiā. B Idē Cū ista aq̄ etiā potes linire timpora minuit fluxū catarralē: ⁊ sedat sodā Ista aqua etiam curat colicam passionē potatum Et confortat cor.

Ca.cclvij.

Lilialis. Pande. ca. xxxvj. Lilialis ē q̄dā herba hñs folia sicut rubea tictorū nisi qꝛ sunt minora, ⁊ vtcūqȝ aspera. expādens se p̄ terrā. sicut herba granorū vel rubus. ei⁹ flos est puus sicut flos solatri hñs f̄cte figurā lilij dōestici. Avi. li. ij. ca. alguascen. vel alusen. i. herba lilialis. ⁊ est herba cui⁹ flos ē sil'is lilio ⁊ ꝓpter hoc dr̄ lilialis. Et est ca. ⁊ sic. in. j. gradu.

Operationes.

A Idē. Liliat' desiccat cū eq̄litate ⁊ abstergit. ⁊ ꝓfert panaritō. ⁊ r̄soluit totū illō cū eq̄litate B Gal. vj. de sim. medi. ca. alissū. Alissū siue āplosilō. dcā ē q̄dem alissū. i. liliat' herba qꝛ mirabl'r ꝓfert mors a cāe rabido imo ⁊ iā occupato rabie ꝓpinata sepe sola sanauit. C Si q̄s aūt vtarī plurib⁹ ꝯgnoscȝ q̄ diaforeticū ē mediocriter. ⁊ siccatī cū eo q̄d aliq̄d abstersionis hȝ. hinc āt alfos ⁊ esilinas mundificat. Pli. ca. alisō. i. liliat' sil'is ē rubee tictorum ⁊ nō distat ab ip̄a nisi quia ip̄a rami ⁊ folia sunt minora.

Ca.cclviij.

Liquiritia Theodorus p̄scian⁹. Liquiritia est eligēda nō multū ḡssa nec nimis tenuis q̄ in terra crocea fit. que etiā cum frangit̄ levis est ⁊ interi⁹ subalbida. sȝ nigra vel viridis abijciēda est succus eius fortioris efficatie est. q̄ efficitur sic Cum viridis est radix concutitur bene et in aqua decoquitur vsqȝ ad comsumptionem. postea exprimit̄ ⁊ desiccat̄ in sole. ⁊ in rotūda corpuscula f̄m formā vasculorū formatur Alij sophisticant hoc modo. faciūt puluerem liq̄ritie. ⁊ coquūt in aqua ⁊ addunt mel ⁊ faciunt vt diximꝰ Sera. auct. dyas. ca. slis. i. liquiritia. et est arbustum hñs ramos longos duob⁹ brachijs. habȝ folia similia folijs arboris masticis. ⁊ sup̄ folia est humiditas que adheret manui. et flos eius similis herbe flori dicte brachion. est ⁊ purpurei coloris Et semen eius est in magnitudine seminis arboris dicte kalatabas. verū est asperius eo. et habet radices longas in colore suo

similis ligno quod nominatur in oriente bussum. aut sicut radix genciane. et est in eo stipticitas cum dulcedine et exprimit inde succus: Dyas. cap. Glicoriza. Et est que nascitur in Capadocia aut in ponto Frutex est hñs virgas longas duo⁊ cubitorum in quibus folia sunt spissa ⁊ similia lentisco. sed pinguia ⁊ glutinosa. florem ꝓfertia cincto similem. semen habet simile platani ⁊ asperum quod semen est latũ sed rufum et oblongum. suntq; illi radices bussei coloris ⁊ longe sicut genciane constricte ⁊ dulces q̄ exsiccant vt liciũ. Pli. ca p'lo de liquiricia Glicoriza herba est que nascitur in campis gustu dulcis ⁊ cũ dulcedine habundante. de qua succus extrahitur. et medico⁊ vsui seruat. Cassi⁹ felix cap. Glicoriza grece ex eo dcā q̄ dulcem radicem habet. Glien enim grece dulce dr. Galie. vij. sim. far. cap. de liquiricia Maius iuuamentum q̄ in liquiritia est. ē in succo eius radicis. et substātia eius est propinqua sb̄e nostri corpis. ⁊ valde similis est ei. Sapor eius radicis est dulcis cũ stipticitate pauca. Virtus eius frigidior cōplexione hōis. ⁊ est tepide caliditatis. et ideo est ꝓpe cōplexionē equalem: ⁊ est hu. tempate humiditatis.

Operationes.

A Vires habet relaxautes cũ dulcedine ex humiditate. vñ ⁊ sitim sedat. ⁊ renũ ⁊ vesice mitigat dolorē. ⁊ ꝓuocat vrinā ⁊ menstrua B Et omnem tumorem tunsa ⁊ imposita placat. succus ip̄e aspredinem arteria⁊ dislenit. et non solum tracheam arteriam sanat. sꝫ etiam scabiosaꝫ vesicam qui succus diu sub lingua retent⁹ glutiri debet. quia estuatiōem stomachi tollit: ⁊ tumorē stomachi ⁊ epatis tollit. ac compescit C Radix vesice ⁊ renũ vulneratōem curat bibita cum dulcore sitim ꝓhibet. vulneribus vtilis est: radices ip̄e masticate sunt stomatice elixatura radicis oīa ista facere nouit. Ipsa radix i puluerem r̄dacta ⁊ imposita pterigia detergit. D Gal'. Glicoriza asperitas nata est remouere: non solum in arteria sꝫ in scabiosa vesica ꝓpter mediocritatē complexionis. E Theodorus priscianus: Valet contra oīa vicia pectoris decoctio eo⁊ in aqua. ⁊ in pleuresi. ⁊ peripleumonia. aqua decoctōis eius valꝫ cōtra tussim: F Ad idem valet electuarium factum ex succo liquiritie ⁊ melle Liquiritia masticata ⁊ sub lingua retenta sitim ⁊ asperitatē stōi. ⁊ gutturis mitigat.

Ca. cc lix.

Igustici: fm dyas. cap. Ligustici multum nascitur in liguria ꝓuītia vnde ⁊ nomen accepit. nascitur et in monte vicino alpibus. sed ciues panacem illum vocant. ideo quia radix eius alba est. ⁊ odorata simul panaci. cui virtus vna est cũ panacis v̄tute. Nascit̄ in locis altis ⁊ asperis: ⁊ vmbrosis virgam habꝫ longam ⁊ nodosam similem aneto. In q̄ virga folia sunt similia melliloto Sꝫ molliora et odorata que folia in cucumere tenuissima sunt ⁊ diuisa In virge summitate caput est vmbracl'osum. Ubi semē ostē

dit q semen nigrum est. et oblōgum sicut feniculi gustu viscidum ⁊ odoratum aromaticum.

Operationes.

A Dyas. Uirtus est mictualis. Radix eius alba est similis panaci eracleontico ⁊ odorata Uirtus est radici ⁊ semini eius ca. ⁊ stiptica doloribus om̄ibus intraneorum occurrit. Inflāmationem stomachi soluit. B Ictibus venenatis opitulatur. Urinam prouocat. Menstruis imperat si bibatur. Antidotisq; colicis prosunt aut miscetur. C Radix eius tunsa ⁊ supposita idem p̄stat. Radix eius ⁊ semen oxiporijs necesse miscet̄ confectionibus etiam digestibilibus vtiliter adhibetur. quia eustomaca est. vnde multi ciues ipsius prouintie eo ꝑ pipere vtuntur. cōdituris miscentes. D Et multi semē siselei ⁊ feniculi addunt illi quidā dicunt q est leuisticum sed falso.

Ca. cc lx.

Imon. Pan: ca. cccc. viij. Limon fructus pulchri odoratus. plenus succo acetoso valde apto salsamētis. Et ip̄e etiā comeditur sale conditus nusq̄ memini me de ip̄o legisse apud autorem autenticū. nisi apud Auicennā in q̄rto canōe de cura febriū acutaꝝ in generali vbi iubȝ dari aq̄ acetositatis limōis salliti.

Ca. cc lxj.

Inaria. Pandecta. ca. Dix. Linaria est herba similis esule vel lino ꝑpter q̄d vocat̄: ⁊ differt ab esula qm̄ esula lactescit. linaria vero nō. vn̄ versus Esula lactescit sine lacte liaria crescit

Operationes.

A Succus eius valet contra herisipilas inunctus: ⁊ cum succo pimpinelle mixtus. B Et ip̄a sola valet ad cancrū trita et imposita. ad hoc similiter succus eius valet.

Ca.cclxij.

Linum: Ysidorus. Linū ex terreni tenti specie oritur. Nomē sumpsit a greco vel ꝙ leue sit ac molle. Bissum aūt est genus quoddam lini nimiū candidi ac mollissimi q̄d grece papaten vocant. Palladius: In februario mense aliqui semen lini leto solo spargunt. Et lina ꝯsequunt̄ exilia. Idem li.xj. In mense octobri semen lini seri potest si placuerit: quod tamen ꝓ sui malicia serendū nō est quia terre vber exhaurit. Sed si velis loco pinguissimo. ⁊ modice humido serere poteris: Aliqui macro solo spissum serentes.si assequunt̄ vt linū subtile nascat̄.

Operationes.

A Serap.li.aggre.auct.Gal.Uirtus eius est que subtiliat ⁊ ꝓuocat vrinam. ⁊ menstrua. Et q̄n bibit̄ aut fit cū ea emplastrum: confert apatibus epatis. ⁊ orifitō stomachi ⁊ ipistō. Sȝ radicis ei⁹ stipticitas est amplior stipticitate floris. ⁊ caliditas eius est mioꝛ caliditate ipi⁹. ⁊ ꝓpter eius stipticitatē acq̄rit ꝙ admiscet̄ cū medicinis q̄ administrant̄ ad sputū sanguinis. B Sera. auct. dyas. Flos eius est stiptic⁹ stipticitate pauca calefactiuus maturatiuus. ⁊ est ca. q̄i in p̄mo gradu. ⁊ est mediū in hūiditate ⁊ siccitate. Et scd̄a eius virtus est ꝙ est mollificatiuū C Sera.li.aggre.ca.bararichichene.i.linū est mollificatiuū sedatiuū doloꝝ. ⁊ cōfert egritudinibus interioribus. nisi quia est minus in hoc quā camomilla. ⁊ est mediū inter laxatiuū ⁊ stipticū. ⁊ admiscet̄ in eo parum v̄tutis ꝓuocatiue vrine. ⁊ hoc quidem apparet in eo manifeste. q̄n comedit̄ assatum ⁊ tunc est magis conueniens ad stringendum ventrem. D Et dixit in li. de cōseruatione sanitatis. ꝙ q̄n semē lini decoquit̄ in aq̄. Eius decoctio est infrigidatiua. E Et idem auct. dyas. Uirtus seminis lini est similis v̄tuti seminis fenugreci. ⁊ q̄n admiscetur cum aqua melle ⁊ oleo. ⁊ conficitur. resoluit apostemata calida ⁊ mollificat ea. siue sint interius siue exterius. Et quando fit ex eo emplastrum cum ficubus ⁊ nitro delet pānū ⁊ pustulas albas faciei. i. papulas f̄m trāslationem nr̄am F Dyas. Et quādo conficit̄ cum aqua resoluit apostemata q̄ sunt in radice auris. ⁊ apostemata dura. Et quando coquitur cum vino eradicat formicam ⁊ species vlcerum que dicūtur faui. et quādo miscetur cum melle ⁊ pipe ⁊ vtitur quis eo mouet coitum. ⁊ quando miscetur cum nasturtio quātitate equali confert scissuris vnguium. et eoꝝ excoriationi. G Et fit cum decoctione eius cristere ad mordicationem intestinorum ⁊ matricis. ⁊ mollit ventrem quando mulieres sedent in decoctione eius. confert apostematibus matricis sicut fenugrecū H Paulus cap̄lo de lino Linum quando comburitur. Fumus eius est subtilis. Et cōfert corize. ⁊ suffocationi matricis. I Auicēna.li.ij.ca. de semine lini. Uirtus est ei ꝓxima virtuti fenugreci in.j.ca: cōmensuratum in humiditate ⁊ siccitate

Et dicitur quidem q decoctio lini est decoctio recentis eius. K In ipa enim est humiditas supflua: et maturatiuum et abstergit et inflat pp̄ter humiditatem suam supfluam ita q illud q̄d ex eo frixū est hoc agit cum stipticitate q̄ in frixo manifeste ꝯmensurata: et in non frixo mãifesta ꝯmixta cum lenificatõe Et est sedatiuum dolorum minus q̄ camomilla. et ex ipo fit emplastrum cum nitro et bolo. et lenit pannum. et confert contractioni vnguium. et scissuris. et fracturis eorum. L Et q̄n ꝯmiscetur cum equali mensura nasturcij et conficitur cum melle lenit apostemata calida exteriora et interiora: M Et apostema q̄d est post aures cum aq̄ cineris et apostemata dura et ꝓhibet spasmū. Et proprie cõtractionem vnguium. cum ꝯmiscetur cum cera et melle: N Et eius suffumigatio confert corize. et similiter fumigatio ipius lini confert tussi flegtice. et ꝓpe q̄d ex eo assatum.

Ca. cc lxiij.

Lingua auis Pla. Lingua auis est arbor et hȝ folia pua et acuta. ligue auis cõformia: et est in pmo gradu calida et humida. Sera. li. aggre. ca. lisen hasafir. i. lingua auis: Et est arbor similis arbori dirdar. nisi q folium eius est lõgum simile folio amigdali. et fructus eius q̄ dr̄ lingua canis sunt racemi et palmites q̄ di uiduntur ī cherarnus similes folijs oliuarum. nisi q sunt minora satis. Et intra q̄ libet cherarnus est medulla similis ligue auis exterius rubea et interius alba decli nans paulullum ed citrinitatem. sapor ei⁹ est acutus: mordicatiuus cū pauca amaritudine. Et qui ponit eius v̄tutem ca. in fine secundi non elongat a veritate. et cõueniens est dicere q cum caliditate sit humiditas quia non apparet mordicatõ ei⁹ postq̄ bene masticatur. Et sciendū q est alia lingua auis q̄ est debilitās stomachū et ꝓuocans ventrē et est corrigiola maior. Et ista non est illa de qua locutus est serapion: Nam idem Sera. in ca. de augentibus in coitu dicit: q lingua auis est ligua passerum. Item idem dicit in. vij. in cõfectione pillular̄ Indar̄ q assimilant̄ pelliculi vl̄ corticuli que est ī medio bacce lauri. Auicenna ca. de augentibus in coitu. Inter medullas computat. non est ḡ quā ponit Serap̄. et Aui. herba. sed est prima species p Serapionē descripta. vn̄ quando ponit̄ simpliciter pma debet intelligi

Operationes.

A Sera. aucto. aben mesuay Cõuenit dolori lateris Et ꝓuocat vrinā. Auget ī spermate. Et corroborat libidinem:
B Et idem auc. Damasceni: et ꝯuenit cardiace. C Et idem auct: Bedigu ras. Auget sperma. D Et idē auct: Rasis. Prohibet cardiacā. et auget spma E Et idē auct: Ysaac. Est ca. et hu. in. ij. gradu: et delectabilis et de ꝓpetate ei⁹ est ꝯfortare libidinē F Et augȝ spma. et hȝ v̄tutem hūectandi ꝯmesta cū carnib⁹. vl̄ alijs valȝ similiter ꝯtra siccitatē pectoris.

Ca.cclxiiij.

Lisimachion: fm dyas. pprio capi. Hastas hz maiores ꝛ fructicosas. circa quarum nodos folia minuta hz salici similia: florem purpureū aut aurosum. nascitur locis humectis

Operationes.

A Dyas. Succus herbe hui⁹ stipticus est: Sāguinē reijcientib⁹ maxie pdest Dissintericis potui dat⁹ et suppositus subuenit. B Fluxū matricis mulieris abstinet suppositus. Narib⁹ pfluentē sāguinem frōti illinit⁹ stati stringit. Vulnerib⁹ recentibus pacolesim facit. C Herba fumigatōe adhibita vim veneni lōgius arcet: ꝛ sorices occidit D Galie. vij. sim. far. ca. lisimachiō p̄dn̄antē hz stipticā q̄litatem: ppter q̄ ꝛ plagas ꝯsolidat ꝛ emorrosagias ex narib⁹ sistit emplastratū. E Et aliaꝝ etiā emorrosagiaꝝ idoneū ē farmacū ipm. ꝛ etiā succ⁹ ei⁹ adhuc magis et bibit⁹ dissinterias et sanguinis eductōes ꝛ fluxū muliebrē sistit.

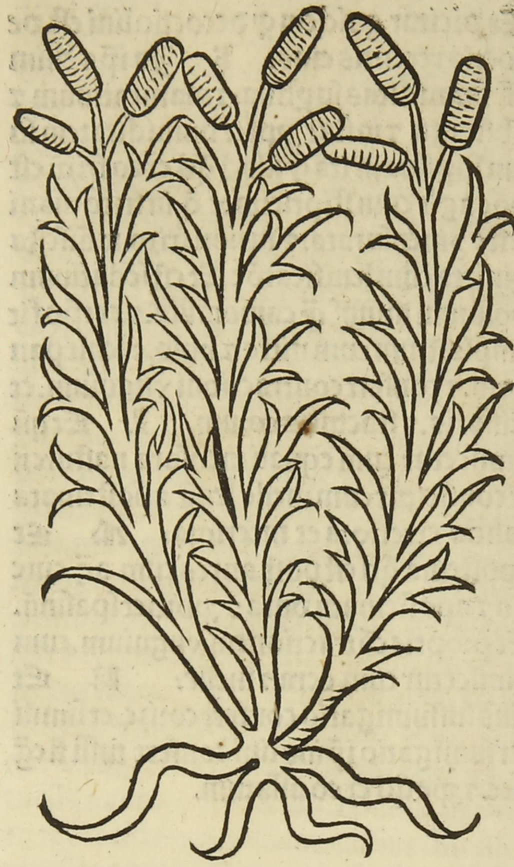

Ca.cclxv.

Licium. Sera. ca. hadath. i. licium Habz tres spēs vna eaꝝ est indica Et alia fit ex herba q̄ dr̄ zeriach siue serxah. Tercia est arabica q̄ nomināt hadath: i. liciū: Et idem auct. dias. Liciū accipit̄ ex arbore spinosa que hz ramos longitudini duoꝝ brachioꝝ aut amplius Et folia sunt similia folijs arboris bussi rara. ꝛ habet fructū similē piperi. et est niger amari saporis lenis tactu. ꝛ cortex ligni est glaucus similis licio dissoluto: ꝛ hz radices multas pcedentes a latere ligni eius: Nascit̄ locis agrestibus. ꝛ extrahit̄ succus eius in hunc modū: Terunt̄ folia sicut sunt cum tota arbore. aut ponuntur in aqua et dimittunt̄ pluribus diebus et coquunt̄ et exprimunt̄. Et succus ponit̄ ad coquandum sup ignem donec ingrossetur sicut mel ꝛ fit similis ex succo: fruct⁹ eius quando exprimitur ꝛ ponitur in sole Et meli⁹ ex eo ē illō q̄ accendit̄ igni: ꝛ qn̄ extiguit̄ facit spumā. c⁹ color ē sanguinis.

De Herbis.

Et exterius est nigrum. et interius est sicut crocus. et non est pingue. et est in eo stipticitas cum amaritudine. et ex illo melius est Indum et fortioris operationis: Adulteratur autem licium cum amurca olei. cum admiscetur in coctura eius et cum succo absinthei et felle bouino. Et oportet vt colligatur ex eo quod natat simile spongie. et reponitur ad opus medicinarum oculi. et residuum ponitur in alijs medicinis. Et dicitur quod indicum facit arbor que dicitur litios Et hec arbor est de speciebus spine habens ramos erectos longitudine trium brachiorum aut amplius procedentes ex radice. et sunt grossiores ramis rubi. Et euellitur eis cortex facile et color eius apparet sicut color sanguis Et folia eius sunt similia folijs oliue. et ex illa arbore accipitur licium. scilicet ab illa que est spinosa: Et est apud nos medicina quasi humida et liquida: Et substantia eius est composita ex virtute subtili: ca. et terrea frigida et in sapore eius est stipticitas nisi quia est pauca: Alia secunda species est que fit ex arbore liceos siue ex acantum appelata folia quercus similia atque spinosa generans.

Operationes.

A Gal. secundum translationem grecam: hoc farmaco ad ipopiam vtuntur: et ad flegmones qui in ano et ore. et vlcerationes: et herpetas: et putredines: male morigerata vlcera et aures pus fluentes et paranichia et vngues leprosos: B Et idem secundum translationem arabicam: Virtus eius est que remouet quod in pupilla ex eo quod obscurat visum: et conuenit fluxui ventris. Et habentibus vlcera in intestinis. et habentibus fluxum menstruorum. Et ponitur in medicinis panni que fit in facie C Et in medicinis vlcerum et apostematum que sunt in ore et in ano: et formice. Et conuenit vlceribus fraudulentis et putredinibus vlcerum. et putredini aurium. et tenasmoni et panaritio. et fortificat capillos. D Serapion auctoritate Dyascoridis: Virtus licij est stiptica et abstergit et curat obscuritatem visus: et scabiem. et pruritum oculorum: et abscindit cursum humiditatum ad oculum venientium cursu antiquo et conuenit apostematibus gutturis.

E Et quando linitur cum eo palatum conuenit apostematibus gutturis: et quando linitur cum eo conuenit gingiuis. et vlceribus putridis et ragadijs ani et tenasmoni. F Et quando bibitur et fit cum eo cristere. sanat fluxum ventris antiquum et vlcera intestinorum: et bibitur de ipso cum aqua vsque ad sanguinis fluxum. et sputum sanguinis cum tussi. et datur in potu morsui canis rabiosi: G Quando fiunt ex eo pillule et dantur et rubrificant capillos: et curat panaricium et formicam: et vlcera fraudulenta: Et quando fit cum eo nascale conuenit fluxui antiquo humiditatum a matrice. H Et dicit. Quando coquitur cum ramis eius in aceto conuenit apostematibus splenis: et yctericie. et prouocat menstrua: Et quando bibitur ex fructu eius laxat flegma. et conuenit contra medicinas venenosas. I Et idem Sera. auctoritate Rasis felicacharach. Virtus est composita ex contrarijs. Nam habet virtutem extenuatoriam digestoriam. ca: et fri. et modice stipticam habens vim. et ideo dyaforesim facit proijciens et porrigans K Et facit autem ad ipopiam herpetas et ad epatis vlcera. et ad parotidas. et putrida vlcera. et conuenit vlceribus oris et ani.

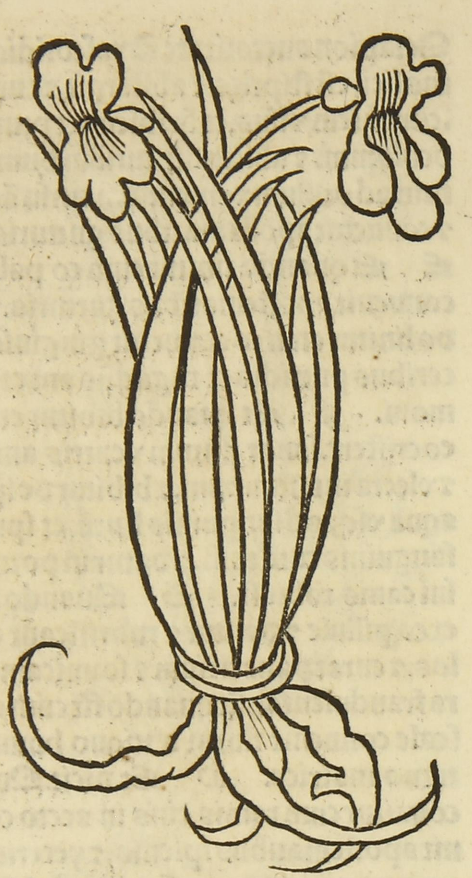

Ca.cclxvj.

Onchitis. ſm dyaſ. Lonchitis eſt ſpecies gladioli folia hñs porri ſimilia. ſ; latiora et rufa: multas habens ſup radices virgas ſpanſas ſup terram ⁊ ramos ſup terram declives. in quibus ſunt flores ſimiles pelicino. ſ; forma eoꝝ vt gele eſt. ⁊ albũ hab; in medio. ſicut roſtrum ⁊ labrũ inſanũ. ⁊ ſicut lingua ⁊ ſemen eius lancee ſimile ⁊ trigonũ ⁊ longũ vñ ⁊ lonchitis appellatũ eſt. Radix eſt ei ſimilis dauco. naſcit̃ locis aſperis. Pli. ca. Lonchitis. folia hab; rubicunda. ſemen nigrum ſimile camedoꝝ equoꝝ ora patẽt ⁊ oblongũ in ſimilitudinẽ lanceaꝝ radicẽ vt daucus. Item dyaſ. Eſt ⁊ ſcdm genus lonchitis folia hñs ſicut ſcolopendria et aſperiora.

Operationes.

A Pli. Vulneribus impoſita folia eiꝰ. tumorem non admittunt. Bibita cũ aceto ſplenem ſiccant. Radix eius cũ vino bibita vrinã ꝓuocat B Gal. vij. ſim. far. ca. Lonchitis. Eius qdem ſemẽ triangulum ſicut lancee ſm figurã. Radix quidem ſimilis eſt aliqliter paſtinace. et propterea vrinatiuũ eſt farmacũ. C Eiꝰ vero q̄ ſimilis eſt ſcolopendrie folia viridia. qdem ad cõſoliditatem vulneꝝ ſunt ydonea. ſicca vo ꝑ oximel bibita ſplenes ſiliridos ſanat.

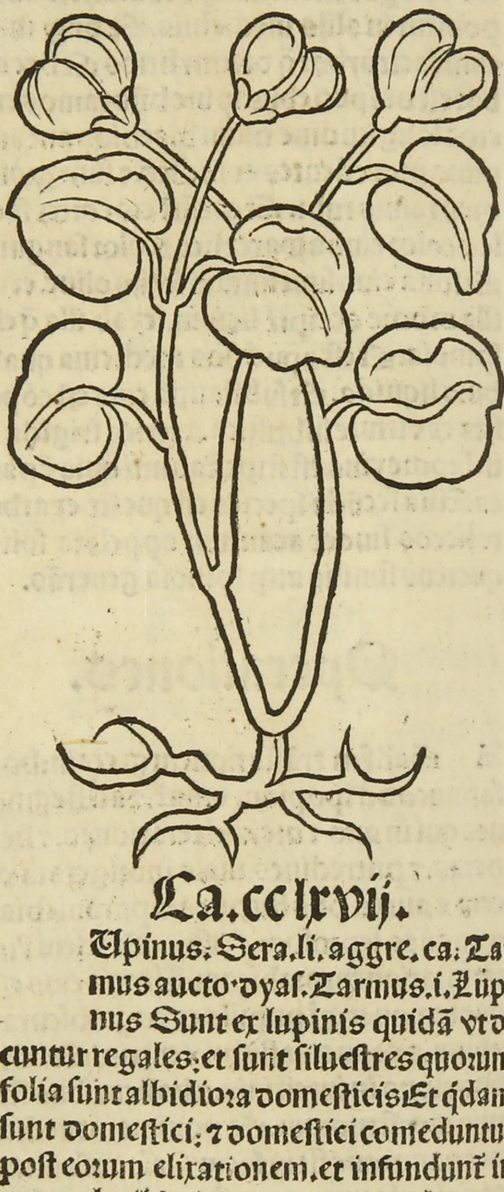

Ca.cclxvij.

Upinus. Sera. li. aggre. ca. Tarmus aucto. dyaſ. Tarmus. i. Lupinus Sunt ex lupinis quidã vt dicuntur regales. et ſunt ſilueſtres quorum folia ſunt albidiora domeſticis. Et qdam ſunt domeſtici. ⁊ domeſtici comeduntur poſt eorum elixationem. et infundunt̃ in aqua pluribꝰ diebus donec recedat amaritudo. ⁊ generãt humores groſſos. Galienus. vj. ſim. far. cap. de lupino ſm tranſlationem grecam. Tarmus. i. lupinus comeditur quidem decoctus. et multis diebus deponens amaritudinem in aqua.

fitq3 cibus grossoꝝ humoꝝ vt farmacum vero hic talis ex emplasticis est qui non habet amaritudinem. ⁊ est abstersiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes.

A Gal. Supplasmatus necat lumbricos: Uel si qs ipm bibat. cū melle vel oxizuccaro siue etiā ipiꝰ decoctio nata est lūbricos educere. ymo ⁊ superfusa deforis conuenit morfeis ⁊ scabiei. ⁊ cancrenis. ⁊ malignis vlceribus. Hoc quidem abstergendo: illa vero consumendo. ⁊ sine mordicatione desiccando exputgat. ⁊ aperit opilationes epatis ⁊ splenis si bibat cum ruta ⁊ pipere. attrahit tam menstrua q̄m embriones cum mirra ⁊ melle appositus B Est autem ⁊ ipius farina inmordaciter dyaforetica: non em̄ liuida solum s3 scrofulas ⁊ simata dura sanat: tunc enim oportet eos in aceto coquere vel oximelle vel oxizuccara iuxta cōplexiones. videlicet pacientium nec non passionis differētiam cogitantes illud q̄d oportet non est autem p̄ntis negotij distinguere talia: diaforat em̄ ⁊ liuida: ⁊ cetera om̄ia que pus dicta sunt: C Decoctio etiam ipa farina nata est facere. Tarmos agrios vel lupinus agrestis siue siluestris. amarior ⁊ validior in om̄ibus domestico est. ei similis exn̄s fm genus: D Et idem fm translationem arabicam E Uirtus eius prima est que desiccat sine mordicatione. Et secūda abstergit ⁊ resoluit ⁊ madificat ⁊ aperit. ⁊ tercia occidit lūbricos quando fit ex eis emplastrum exterius. et quando comeduntꝰ melle. aut bibuntꝰ cū vino admixta aqua et farina lupinoꝝ resoluunt sine mordicatione. F Et curant liuores. ⁊ apostemata ⁊ scrofulas q̄n coquuntur cum aceto ⁊ melle Et quando fit emplastrum cum eis sciatice confert. G Et confert empetigini. ⁊ vlceribus capitis ⁊ scabiei ⁊ bothoꝝ. ⁊ vlceribꝰ fraudulentis. H Et quando bibitur cū ruta et pipere aperit opilationes epatis ⁊ splenis. ⁊ prouocat menstrua. ⁊ nascale ex eis cum melle ⁊ mirra expellit fetum Et farina eorum facit hoc: lupinus siluestris vel regalis valet ad ea que dicta sunt:

Ca. cc lxviij.

Upulus. Johānes mesue cap. de volubili ait. q̄ Lupulus sit species volubilis Notandum ergo q̄ plures sunt species volubilis Una est que dicitur funis arborum cuius flos est albus. ⁊ est sicut tuba ⁊ habet lac. et vocatur volubilis magna: Et est alia cuius rami repunt super terram. ⁊ sup ramos plantarū que folia. ⁊ flores habet minores: et dicitꝰ volubilis parua. Et est alia species eius habens folia subalbida ⁊ lanuginosa: et habet lac. Et est species alia aspera hn̄s folia sicut sunt folia citrulli. cuius flos est sicut ampulle adherentes. et vocatꝰ lupulus De q̄ in isto capitulo habetꝰ mentio.

Et est quarta species eius cuius radix est sicut fescireśim ⁊ magis grossa ymo ē grossitudo eius in modū cucurbite maioris ⁊ eius stipites elevant̄ sup̄ radicē suā circiter cubit⁹ duos et folia ei⁹ sunt stricta parua ī mediū sagitte alate. q̄ ex levi cā fluūt ⁊ hꝫ lac ⁊ vocat̄ dn̄s lacticiniorꝫ. Et ex ea fit scamonea. vt hētur in ca. scamonea de s. Etiā in ca. volubilis de v. inuenies de v̄tute eaꝝ. Lupul⁹ v̄o est equalis ad frigiditatem declinās. Et dr̄ ꝙ est in pricipio primi. ⁊ est verius

Operationes.

A Jo. me. Lupulus sedatiuus est dolorum calidoꝝ extinctiu⁹ inflāmationū. ⁊ lenitiu⁹. B Rectificatō mag. Aperit orificia venaꝝ. ꝓpter quod miscendum est ei aliquid ex draganto ⁊ mastice. ⁊ rectius ꝙ vigorat opationē eius. C Est aq̄ casei cum spica ⁊ mastice. Ex alijs v̄o volubilib⁹ tractet̄ de ca. volubili īferi⁹ de v.

Ca. cclxix.

Ac. Sera. li. aggre. ca. Lelen auctoritate Gal. Lelen. i. lac. Et melius lac est sanum naturale non habens infectionem alicuius alteri⁹ amoris Aut super q̄d non vincit aliqua qualitas Et est claꝝ in quo nō est turbulentia aliq̄ neqꝫ acuitas neqꝫ salsedo. imo est ī eo dulcedo pauca. ⁊ odor eius est bonus. et lac quidem q̄d est hm̄ōi est illud q̄d generat̄ ex sanguine sano sepato ab om̄i malicia. Et sani⁹ lac est mulieris et maxime cuius corpus est sanū non antiqui sed iuuenis. pulchre cempate ꝯplexionis cuius nutrimentum est bonū generatiuū bonoꝝ humorum. et post est lac animaliū. quoꝝ natura non est elongata a natura hōis. Sꝫ est ꝓpe naturam hōis. ⁊ odor carniū ꝑcat sup̄ bonitatem lactis. ⁊ sanguinis ei⁹ Nā sunt quedam aīalia quoꝝ carnes sunt fetide. sicut carnes canis. lupi. leonis. cameli ⁊ vrsi. ⁊ q̄dam carnes sunt boni odoris sicut carnes porcoꝝ. pecudū. capraꝝ. ⁊ boū ⁊ equaꝝ. ⁊ azinaꝝ siluestriū. ac domestiuarum ⁊ damulaꝝ. ac eoꝝ que currunt cursu istoꝝ quoꝝ carnes comedūt ꝙ̄ plures hominum. Natura nāqꝫ eoꝝ est propinqua nature hōis. ⁊ ꝓpter hanc causaꝫ administratur lac capraꝝ. ⁊ alioꝝ animaliū vt bonum ⁊ similiū. ⁊ fit caseus ex eis p̄ter ꝙ̄ ex lacte azinino. Propterea quia est aq̄sum subtile non h̄ns grossitudinem. Lac vero vaccaꝝ est grossum. Et lac capraꝝ est medium inter vtrumqꝫ. et lac quidem est velocis alterationis q̄n tangit̄ a caliditate aeris. ⁊ ꝓpter hanc causam ꝑcipit̄ q̄d sugat̄ ex mām̄illa ne alteret ip̄m aer

Operationes.

A Sera. Et lac q̄dem est ꝯpositū ex tribus substantijs. s. caseata. butirosa. et aq̄sa. Et q̄n tu cognoueris has substantias ⁊ separas vnam ab alia cā medicatōnis. inuenies ꝙ vnaqueqꝫ ipsaꝝ hꝫ opationeꝫ propriā in via nutrimenti. ⁊ in via medicine. ⁊ ꝓpter victoriam pinguedinis sup̄ lac vaccaꝝ accipit̄ ex eo recocta. B

De Herbis

Butirum vero accipitur ex lacte capraꝝ vaccarum ⁊ ouium Sed caseus est lac coagulatum ⁊ sic caseus non est lac nisi cum recipit coagulationem. ⁊ caseitatem.

C Nam illud lac coagulatur super qd vincit grossicies. tale quidem est facilis coagulationis. et separatur facile quando fit caseus ex substantia butirosa. In lacte vaccarum est plus. ⁊ quando coagulatur aufert ab eo butirum ⁊ fit caseus pīguis Et quando caseus veterascit generat̄ coleram. ⁊ hoc significat sapor ⁊ odor ipius

D Rabi moyses cap̄. de lacte. Lac porcinum est magis conforme. post lac muliebre. Et lac corrumpit maliciam humorū malorum. Lac azininum est humidiꝰ omni lacte ⁊ minoris grossiciei. Et lac vaccinum est pinguius Et lac caprinum est medium. Unde lac non est conueniens capiti nec lateribus aptus ad ventositatem

E Almansor tractatu tercio. cap̄: de lacte. Lac recenter mulctum temperato existit vicinum. licet frigiditati ⁊ humiditate parumper approximet. Uñ corpus humectat ⁊ impinguat Eius tamen conuersio est velox. qua propter acute febrienti bus vel quibus dolor capitis ex humore acciderit. colericis quoqꝫ quibus frigide ex consuetudine accidūt egritudines. nullo modo est tribuendum.

F Dyascorides cap̄. de lacte. Omne lac generat bonum chimū. ⁊ est multi nutrimenti. ⁊ mollit ventrem. ⁊ conuenit stomacho. et lac q̄dem veris est aquosius estiuo.

G Et lac animalis pascentis herbas recentes est magis mollitiuum ventris q̄ pascentis herbas siccas: Et lac caprinum est minus mollificatiuum q̄ aliorum animalium. quoniam capre vt plurimum comedunt herbas stipticas ⁊ folia arborum. ⁊ propter hanc causam est bonū stomacho Sed lac ouis est spissum dulce et pingue Non est adeo bonū stomacho sicut caprinum. Sed lac vaccaꝝ azinarum vel equarum. sunt magis laxatiua q̄ aliorum animalium.

H Et omne lac qñ coquit̄ stringit ventrem. Et maxime qñ exsiccat̄ aqua eius cum lapidibus calefactis. ⁊ cōuenit vlceribus intestinorum. ⁊ interiorū menbrorum. ⁊ ꝓprie illis que fiunt ex gutture ⁊ canna pulmonis. ⁊ ōībus ⁊ intestinis ⁊ vesica.

I Et quando abluitur os cum lacte ꝯuenit vlceribus eius ⁊ gargarismata cum eo cōferunt vlceribus palati. sed nouiter mulsum est bonum bibentibus medicinas mortiferas. ⁊ illis q̄ sumpserunt cantarides.

K Et lac vaccinum est ad hoc melius omni alio lacte. et lac azini proprie quando colluitur os cū eo confortat gingiuas ⁊ dentes. Lac vaccinum. et caprinum et ouinium. quando vnūquodqꝫ coquitur cum lapide littoris conuenit fluxui ventris et vlceribus intestinorum ⁊ tenasmoni.

L Et quādo fit cristere cum eo solo aut cum aq̄ ordei aut cum decoctōne gummi quod dicitur caudare siue hādaim sedat mordicatōes intestinorum. ⁊ fit cristere cum eo vlceribꝰ matricis.

M Omne preterea lac qñ sugitur ex mām̄illa ipsa est magis iuuatiuum ⁊ velocius nutritiuum neqꝫ ita corrumpitur. Et lac mulieris dulcius est et nutribilius omni lacte. ⁊ conuenit vlceribus pulmonis. ⁊ ponitur in eo olibanum tritum ⁊ dissoluitur in oculo in quo est vngula. aut vlcus ⁊ conuenit

N Et qñ miscetur cum eo succus papaueris ⁊ cera ⁊ oleum ⁊ linitur cum eo super podagrā: conuenit. Et omne lac est malum spleni ⁊ epati egrotanti. ⁊ sode. ⁊ epilentie ⁊ scotomie ⁊ egritudinibus neruorum ⁊ febribus antiquis.

Ca.cclxx.

Maiorana. Plate. Maiorana est herba que alio nõie samsuc⁹ dr̃: calida et sicca in.ij.gradu. Flores ⁊ folia eius ꝯpetunt vsui medicine. Igitur ĩ estate collecta cũ florib⁹ in vmbroso loco desiccatur: ac ꝑ annum seruat̃: Gal. viij. sim. far. cap̃. de samsuco Subtiliũ ꝑciũ est et dyaforetice virtutis siccat em̃ et calefacit in.iij.gradu. Sera. li.aggre.cap̃. Merzemus auct. dyas. Herba est habens virgas extensas suꝑ faciez terre in suo ortu. ⁊ habet folia ꝑua rotunda suꝑ que est borra feri similia folijs calamenti habentis folia subtilia: ⁊ hꝫ odorem bonum: Idẽ auct. Gal. Virt⁹ ei⁹ est q̃ calefacit ⁊ desiccat in.iij.gradu. Et virtus ei⁹ est q̃ resoluit ⁊ subtiliat. Itẽ ex aromaticitate v̓tutẽ hꝫ ꝯfortãdi. ⁊ ex q̃litatibus suis dissoluẽdi. ꝯsumẽdi. ⁊ mũdificãdi. Avi. Maiorana est ca. ⁊ sic. in.iij.g̃du ⁊ est subtilis cũ fortitudine

Operationes.

A Sera. auctoritate aben mesuay. Qñ linitur cum succo eius suꝑ liuores sanguinis mortui aufert eas. ⁊ propter hãc causam apponentes ventosas vngunt locum post ventosationem cum eo vt non appareant cicatrices scarificatõis B Et quando fit caput purgium cum eo conuenit dolori capitis maxime melancolicis ⁊ ventositati cerebri. ⁊ aperit opilatõe s. que sunt in eo. ⁊ propter hanc causam cõfert epilentie ⁊ paralisi. In qua declinat homo caput suum ad posteriora. ⁊ alteri paralisi. ⁊ torture oris ⁊ emigranee. attrahit enim humiditates malas a cerebro. ⁊ conuenit multum C Et fit oleũ cum ea ⁊ conuenit ad omnia suꝑ̃dicta: D Et quando teritur maiorana sicca: ⁊ conficitur cum melle: ⁊ linitur suꝑ liuorem q̇ fit sub oculo aufert ipsum. ⁊ exprimit̃ succus ex ea dum est recens. E Et fit caput purgium cum eo. et mundificat cerebrum: ⁊ conuenit egritudinibus eius frigidis ⁊ melancolicis: F Et quando ĩbibitur in eo cotum aut lana. ⁊ ponit̃ in aurem aperit opilatiões eius. Similiter autem facit oleũ eius. Et calefacit matricem. G Unde Rasis. Propter aromaticitatẽ suam ⁊ caliditatem ⁊ subtilitatem conuenit omnibus egritudinib⁹ frigidis. ⁊ confortat cerebrum: ⁊ om̃ia menbra. H Plinius cap̃: de Maiorana Vires habet acres ⁊ calefactorias ad omnem duriciem vel rigorem valde idonea Medetur etiam cataplasmatibus imposita siue potu data. a scorpione vexatus ⁊ intestinorum tormento vl' difficultate mictus laborantes: I Elixatura eius ydropicis medetur. Urinam prouocat. ⁊ tortionibus vtilis est: Succus eius melle addito liuores detergit. Scorpionum ictus cum aceto et sale compescit. Luctationibus bene adhibet̃. Ceroris vtiliter adhibetur. K Tumores omnes corporis ⁊ oculorum cathaplasmatibus adhibita spargit: maxime cum polenta im

posita. L Item apposite solite pur
gationis materiam prouocat. In femis.
Malaginatibus ⁊ acopis miscet̃ bene.

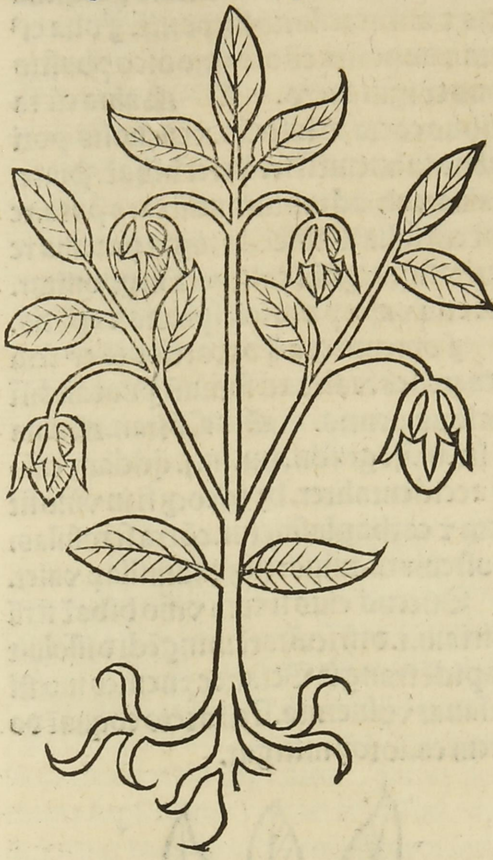

Ca. cclxxi.

Macis. Constantinus in libro gra
duum ait. Nucis muscate arboris
ramorum cortex est macis que ab
India venit. cuius natura calida est ⁊ sic
ca in tertio gradu. Platearius. Macis ca
lida est ⁊ sicca in secundo gradu. Et scd̄m
quosdam flos est muscate. Quod videtur
falsum esse. quia flores aut decidunt. aut
in fructus mutantur. Sūt autem cortices
quidam qui reperiunt̃ circa nuces musca
tas. sicut circa auellanas. p annos decem
seruantur. Habentq3 virtutem cōfortan
di ex aromaticitate. dissoluendi et consu
mendi ex qualitatibus. Eligendus est āt
macis rufus vel subruffus acutū habens
saporem cum aliquantula amaritudine.
Qui vero nigricat terreus est. et qui sapo
rem acutum non habet abijciendus est.
Sera. li. aggre. cap. sistosi. Sistosi. i. ma
cis. Et est cortex nucis muscate que est su
per corticem grossum. Et melior ex eo est
ille qui est coloris fusci. ⁊ deterior ex eo est
niger. et in cortice duro grosso nucis mus
cate non est aliquod iuuamentum. Sz fru
ctus eius est vtilis medicine. ⁊ oritur in
oriente. arabes dicūt quidē q est macis.
⁊ est cortex qui apportatur de regione que
non est grecorum. ⁊ color ei⁹ est flauus

Operationes.

A Dyas. cap. machil siue machir scd̄m
translationem grecam. i. macis. Corium
est ligni venientis de barbarico. coloris
ruffi cum robore solido. cui vtus est stipti
ca ⁊ remordens q̃ maxime in gustu. Tun
sa et bibita emoptoicis et dissintericis et
sciliacis singularem p̄stat effectum B
Collector huius tempis macis est cortex
nucis muscate qui adherz ipi circūquaq3
vt potest videri in barbulis auellanarum
⁊ multociens vidi tunisij sic esse licz dicat
dyas. machir. i. macis esse corium ligni er
ror est translatoris. quia debet dici coriū
fructus. vt patebit in cap. nucis muscate.
C Gal. vij. sim. far. cap. de maci scd̄m
translationem arabicā. Bliastar siue Ta
lissar. i. macis. cortex est qui portat̃ de In
dia in gustu quidem stipticus sufficien
ter cum breui quadam aromaticitate.
D Cum autez aduratur est similis plu
ribus aromatibus in dyanis. ⁊ substātia
eius est composita ex substantijs ɔtrarijs
⁊ plurimū q est in ea substantia est terrea
frigida. ⁊ minus q in ea substātia est sub
tilis caliditate ⁊ odor eius est bonus sicut
odor aliaꝝ specieꝝ aromaticaꝝ. q̄ appor
tantur ab India. Sapor eius est stiptic⁹
stipticitate multa cum aliquātulo aroma
ticitatis. E Uirtus ei⁹ est q̄ desiccat
in. iij. gradu. sed ca. est ⁊ fri. non est opera
tio manifesta confert fluxui ventris et vl
ceribus intestinoꝝ. ⁊ bibit̃ in emoptoyca
⁊ influxibus humoꝝ ad ventrem. F
Auicenna de viribus cordis ait. q cōfor
tat cor.

Ca.cclxxij.

Malua. Ysidorus. Malua dr̄ eo ꝙ molliēdi aluū ac soluendi naturā habeat. Palladius.li.iij. In februario mense malua serēda est q̄ occursu hyemis ab incrementi r̄primet̄ lōgitudine loco pingui delectat̄. ⁊ humido gaudꝫ letamine Transferunt̄ eius plāte cum ceperint quatuor habere folia vel quinqꝫ ad minus. Ysaac. Malua. ca. est in p̄mo ḡdu hu.in.ij. Pla. Est em̄ malua dōestica ⁊ silvestris. Malua dōestica magis frigida ē ⁊ hūiditatem hꝫ subtiliorē. Siluestris āt crescit altius. ⁊ altiora habꝫ folia. ⁊ quasi frutex. hec minus frigida est ⁊ habꝫ viscosam humiditatem.

Operationes.

A Dyas. Malua melior est ortiua q̄m agrestis. sꝫ cacostomaca est. ventreqꝫ mollit. maxie āt ei⁹ vgule itestinis medent̄ ac vesice Eius folia cruda cataplasmā cū sale modico medent̄ egilopis. valent ⁊ apū ꝓcussuris. B Malua elixa ⁊ oleo ad mixta cataplasmatibus adhibita acoras ⁊ furfures capitis tollit. Elixatura ei⁹ malaetica est. Ad duricias itestinoꝝ atqꝫ matricis ⁊ ani necessario supponit̄. Folia ei⁹ cocta ⁊ imposita cū oleo modico ꝯbustionibus et igni sacro. C Malua cū radicibus cocta in iuscello. venenosis potionibus subuenit si freq̄nter bibat̄. Plate. Malua valꝫ ad maturandū ca. apata. terunt̄ em̄ folia malue cū axūgia porcina recenti ⁊ sup̄ tegulā calefacta supponitur. Hec etiā valet ꝯ duriciē splenis ⁊ epatis. D Fomentū ex aq̄ decoctionis ei⁹ fcm̄ circa pedes. valet ad somnū ꝓuocandū i febribus acutis. E Cōstan. Malua est fri. in. ij. gradu. hu. in. j. q̄ddam caloris accidentaliter. hꝫ ideoqꝫ si in vino sit cocta ⁊ cathaplasmetur. cōtra scrofulas: apostemata. tumoresqꝫ mām̄illaꝝ valet. F Succus eius si cum vino bibat̄ strāguiriam. i. difficultatē mingēdi dissoluit ⁊ lapidē frangit Sciatice ꝓueniēs intestina sanat vulnerata. si cū aceto coquat̄ dolorem ca. lotoꝝ mitigat.

Ca. cclxxiij.

Alum. Rabi moyses cap. de malo Ex eis quedam sunt dulcia q̄dam pontica. quedam stiptica. &c. Hoc idem dicit Auerrois. quinto Colliget au ctoritate Auenzoar. Serap. libro aggre gatoris cap. de malo. Et ex eis quedam sunt stiptica. quedam pontica. quedam dultia. quedam acetosa: & quedam insipi da aquosa. In dulcibus est substantia aq̄ sa temperate substantie: & in ponticis q̃ vincit super ea est temperamentum frigi dum terreum. sed stipticis est hec eadem substantia cum substantia aquosa: qua in dulcibus. Et in acetosis est substãtia aq̄a frigida.

Operationes.

A Rabi moises Malum odore suo cor roborat cor. & cerebrum. et iuuat ptisicis & melancolicis. Sed ɔmestio eius peior est omnium cõmestione fructuum. gene rat ventositatem. scilicet. quam generat ĩ secunda et tertia digestione. Ita vt sit di ctum a sapiẽtibus q̄ generat ptisim & ethi cam. eo q̄ huiusmodi ventositates inflãt arterias & venas. B Galienus. vij. sim. far. cap. Milea id est pomaria. Et est arbor mali non quelibet est vnius nature sicut neq̃ fructus. Nam pomorum alia sunt dulcia. alia vero austera. alia põtica alia vero acida. Alia vero non totaliter exoluta et aquosa. Et predñatur aquosi tas in his vt sit complexio eorum humidi or & frigidior. Terrestre vero frigidũ dña tur in ponticis Indigestum vero in auste ris. Hoc et aqueum frigidum sicut in dul cibus eucratum dominatur. Ista autem & folia succi: & cortices eius arboris ad in uicem differunt. C Unde herbis vti cum austeris quidem et acidis. Uulnera consolidat. et flegmonum qui sunt ĩ gene ratione repercutere id quod influit. & sto machum exolubilem. & ventrem corrobo rat. cum aquosioribus vo mordaces fleg mones incipientes: & eos qui sunt in aug mento remittere. D Quoniam autẽ multa omnibus pomis humiditas infer tur palam est et ex eo q̄ nullius eorum suc cus perdurat sed acescunt & corrumpunt omĩa. solum em̃ citoniorũ (que vtiq̃ ꝓpter predñantem stipticitatem minus sunt hu mida alijs) quorũ succ9 coct9 cũ melle dura re pt. ip̃e ãt ꝑ se neq̃ ita ẽ durabilis. Ma lum granatum lege caplm Granatum. et Mala citonia lege Citonia.

Ca. cclxxiiij.

Ala matiana exponit Ysidor9. q̄ a loco dicunt. Quidam vo exponũt siluestria: vulgari tñ hyspanico eti am domestica om̃ia maciana dicunt. Dy as. de ip̃is ꝓpriũ facit caplm Inq̃t macia na cũ adhuc inmatura stiptica sunt. &c. in alio tñ caplo expõit q̄ sunt estiua. Apud sera. vo ex vbis dias. habet q̄ colligunt in vere. Et Aui: in hoc ɔcordare videt.

Operationes.

A Aui. dicit q̄ nocẽt neruis ꝓpe nerua lia sicut dixit dyas. B Et de viribus cordis dicit q̄ ɔfortãt cor.

Ca.cclxxv.

Anna: vt ait Auicenna Est ros ca
dens super lapidem. ⁊ plantas. et
habet plures species. ⁊ denõiata
est tereniabin. ⁊ siracost. ⁊ succaꝝ haoser
est de speciebus eius. Et ait Auicenna.
Manna diuersificatur ſm diuersitatem
rerum sup q̃s cadit r̄cipiens ab eis diuer
sitates ⁊ v̾tutes. apud nos vidi duas spe
cies. vna quaꝝ est granulosa non ꝯiuncta
granulis. alia ꝯglobata q̃ artifitio magis
videt̄ sophisticata ex zuccaro cocta et fo
lijs sene quoꝝ frustula inmixta vident̄ sa
porem (qui sene) ostendit Sera: li aggre.
cap̃. men: i. manna est ca. ⁊ abstergit ⁊ la
uat. ⁊ est ca. in p̄mo gradu tꝑata hũidita
te ⁊ siccitate. Et idem auct: Rasis dixit q́
dem mãna cadit sup arborem q̃ dr̄ tama
riscus sicut mel. ⁊ qñ facit moram sup plã
tam illam albescit. sed quando ibi nõ mo
ratur. sed colligitur cito cum folio eius est
viridis. Melior ex ea est cuius color ē cla
rus appropinquãs albedini: ⁊ hʒ parum
ruboris. Plinius: Manna est omnis ros
cadens sup lapidē aut arborem. ⁊ fit dul
cis ⁊ coagulat̄ sicut mel. Et exsiccat̄ sicut
gummi quemadmodum tereniabin. Est
alia species q̃ vocat̄ tereniabin. ꝓ qua le
ge capitulũ. Tereniabin.

Operationes.

A Serapion. auct. Rasis: Que de spo
cadit sup arborem tamarisci est bona tu
ssi. ⁊ asperitate pectoris. Colligit eã Ras
⁊ dixit ꝙ manna cadit sup arborē q̃ dr̄ Ta
mariscus sicut mel. B Et idem auc.
Habix. Est ca. in fine p̄mi sicca ꝓpinquãs
caliditati. ꝯfert relaxatõi stomachi. ⁊ ab
stringit ventrem. ⁊ ꝯuenit aq̃ citrine quã
do bibitur de ea. emplastrat̄ venter: et in
greditur in medicinis apostematũ. C
Et exsiccat cataꝝ qñ fit caputpurgium.
qm̃ mũdificat cerebꝝ ⁊ expellit ab eo ven
tositatē g̃ssam: D Et fortificat medi
cinas qñ miscet̄ cũ eis in potionibꝰ et ca
putpurgijs. ⁊ delet ap̃ata fleg̃tica. ⁊ mis
cetur in ꝯfectõnibus ꝓpter excellẽs iuua
mentum quod est in ea.

Ca. cc lxxvj.

Mandragora vir. Ysidorus: Spẽs
eius due sunt. Masculus scꝫ. ⁊ femi
na. De masculo in isto cap̃. tracta
tur. Mandragora similis est paruo pepo
ni: dicta ꝙ habet mala suaue olẽtia. mag
nitudine mali matiani. Unde ⁊ latini eã
malum terre vocant eo ꝙ radicem habet
formam hominis similantem. Antropos
eñi homo dicitur: huius cortex in vĩo mi
ssa datur ad bibendum his quoꝝ corpus
secandũ ẽ propter curam vt soporati do
lorem non sentiãt. Masculus folijs habꝫ
similibus bete: Plinius li. xxv. Candidus
qui ⁊ mas: niger que femina existimatur
mandragora. Byas. Masculus vero mã
dragora habet folia alba ⁊ maiora lata ⁊
leuia sicut bete. Mala eiꝰ duplicia nascũ
tur colore croceo. odore suaui: cum graui
tate. que pastores comedũt. ⁊ statim som
num capiunt. Auicenna Mãdragora fri
gida vsqꝫ ad tercium gradum ⁊ humida
Omnis autem mãdragore radix magna
est. hominis forme similis. Mandragora
enim nomen est ymaginis naturalis. scꝫ:
sicut planta exñs in forma hominis. Ex
herbario. Mandragoraqꝫ fortissimi odo
ris est ab homine ieiuno non colligitur.
Masculus autem habet albidiora folia ⁊
manora. sed vtriusqꝫ vis vna est

Operationes.

A Serapion. Quando ex ista radice:
exhibetur alicui in potu vel in cibo cũ pa
ne incidit sumens eam in subet. Et ideo
vtuntur cyrurgici quando volunt mẽbrũ
incidere: B Et idem aucto. Byas.
Uirtus masculi est ꝙ si coquatur radix in
vino donec minuitur tercia pars ⁊ colat̃
⁊ reponitur ⁊ accipitur ex ea quantitas. ʒ
j. ⁊ administrat̃ ad nimias vigilias. ⁊ ad
secandos dolores. ⁊ quãdo fuerit necesse
incidere. aut cauterizare aliquod menbꝛ
⁊ volumus ꝙ non sentiatur. detur ei ĩpo
tu prius. C Et si bibantur duo ono
los ex succo radicis cum mellicrato faciũt
euomẽ flegma ⁊ coleram sicut elleborus.
sed si accipiatur plus occidit Et cortex ra
dicis ingreditur in medicinis oculorum
⁊ in nascalibus. D Et quando acci
pitur ex eo medius onulos ⁊ supponitur
prouocat menstrua. ⁊ extrahit fetum: Et
quando ponitur in ano sicut suppositorĩ
um facit dormire: E Et quando ra
dix eius elixatur cum ebore sex horis mol
lificat eum et facit ip̃m abilem ad facien
dum quancunqꝫ figuram volueris. F
Et quando fit emplastrum cum folijs eiꝰ
recentibus cum sanie est conueniens apo
stematibus calidis oculorũ. ⁊ apostema
tibus supuenientibus vulneribus et vlce
ribus. ⁊ resoluit apostemata dura et scro
fulas ⁊ exituras G Et quando frica
catur cum eo empetigo ⁊ baras. ⁊ similia
eis sex diebus aufert ea sine vlceratõne lo
ci: Et conferunt attritionibus que fiũt in
itinere: H Radix vero eius quando
teritur contritione forti. ⁊ fit emplastrum
cum ea ⁊ aceto curat herisipilam. ⁊ quan
do miscet̃ cum oleo et melle est bona mor
sui venenoso ⁊ quando miscet̃ cum sanie
sedat cyragras ⁊. dolorem iuncturarum:
⁊ omnes alios dolores I Fit autem
vinum cum cortice eius radicis in hunc
modum. absqꝫ decoctõe. accipiat̃ de vĩo
dulci amphora vna. et proijciantur tres
magne radices in ea. ⁊ detur in potu q̃n
titas trium onolos illi quem necesse est in
cidere aut cauterizare. et non senciet cau
terisationem aut incisionem ꝓpter subet
ꝙ contingit ei: ⁊ quando sumitur de ea ni
mis facit apoplexiam K Succus po
morum eius quando sumitur in potu mũ
dificat matricem. Quando admiscet̃ ei
sulfur: ⁊ fit inde nascale abscindit fluxum
matricis: L Colligitur autem lacri
mus huius plante: quando perforatur ra
dix eius ⁊ colligitur quod emanat ex lacri
mo in vase vitreato. Uerum succus eius
fortior est lacrimo. ⁊ non est in omĩ pte ra
dicis tm̃ de hũiditate. ꝙ qñ vulnerat̃ emit
tit lacrimũ. q̃d q̃dem experiẽtia sciri põt.

M Alia species q̄ nōīatur narbus administrat̄ a cirurgicis qn̄ volunt menbrū aliquod incidere. ⁊ qn̄ bibit̄ solat̄ꝫ q̄d or̄ suffocās ei est tyriaca N Et idē auc. Rasis. Dixit mihi q̄dā ex antiq̄s babilonie. q̄ q̄dam p̄uella ꝯmedit quinqꝫ poma mādragore. ⁊ cecidit sincopizata. et tota effecta est rubicūda. et quidē sup̄ueniens effudit sup caput ei⁹ aq̄ nimis donec surrexit. O Et ego vidi hōīes q̄ sumpserunt de radice eius cā impinguādi. et accidit eis sicut accidē solꝫ hōibus ingredientibus balneum et bibētib⁹ post exitum vinū multū. nā fac̄e⁹ fuit vultus eoꝝ nimis rubicundus. P Et idem auct. dyas. Radicē mādragore multi dāt ad amorē.

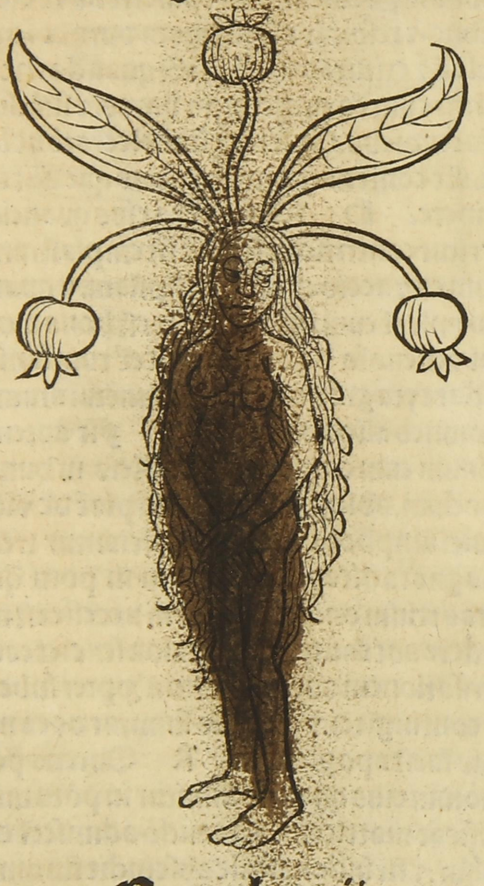

Ca. cclxxvij.

Mandragora femine. Serap. auct. dyas. Et femie color est niger ⁊ nominatur landachis siue bādachis aut lactuca. Nā in folijs ei⁹ est similitudo cū folijs lactuce. ⁊ sunt pinguia q̄uis odoris. ⁊ extendunt̄ sup faciem terre. ī medio folioꝝ eius est simile mespili ⁊ est lofach. ⁊ ē citrini colo. hn̄s odorē bonū. ⁊ ītra ipꝫ sunt grana similia granis piroꝝ. ⁊ habet radices magnas mediocriter duas l' tres adherentes inuicē exteri⁹ nigras ⁊ interi⁹ albas. sup q̄s est cortex grossus. Et hec species mandragore non habet stipitem

Operationes.

A Mandragora fortissimi odoris est. ab hōīe ieiuno nō colligit̄ B Utriusqꝫ vis vna est. Hec cum poleta trita feruores oculoꝝ ⁊ dolores auriū sedat. C Radix eius cū aceto trita ⁊ illita ignem sacrum curat. D Auicenna. Mandragora somnū p̄uocat. Et qn̄ ponit̄ in vino vehementer inebriat. Multusqꝫ vsus ei⁹ ⁊ odoramentū. faciūt apoplexiā. E Lac eius euellit lentigines. et pannū sine mordicatōe. Soluēdo āt educit colerā ⁊ flegma. F Radix eius trita et cū aceto imposita sup herisipilam sanat eā. Semen eius matricem mundificat. vl' vomitum prouocat.

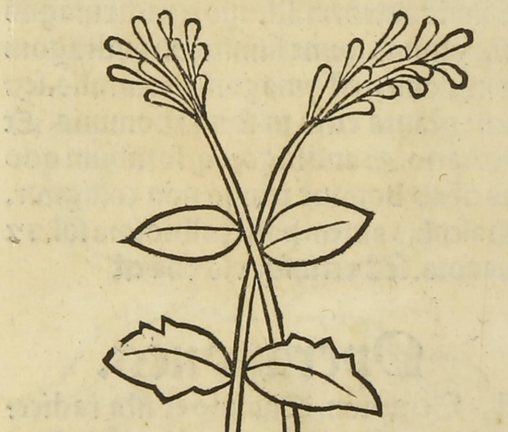

Ca. cclxxviij.

Arua. Serapion. Marua est plā ta similis prassio. nisi quia est longior eo q̄ habʒ folia parua multa dura ⁊ aspera. bonum odorem habentia dulcia. sup̄ que sunt pili parui. ⁊ hʒ v̄gas multas egredientes ab vna radice ⁊ albiores virgis prassij. Nascitur in locis mō tuosis ⁊ asperis Et idem auctoritate Galieni. Sapor eius est acutus pungitiuus amarus. ⁊ virtus eius est que calefacit in secundo gradu.

Operationes.

A Serapion. Uirtus eius est q̄ abstergit ⁊ incidit: ⁊ prouocat menstrua. ⁊ occidit fetum: B Et expellit secundinā. habet virtutem calefactiuam acutam. C Et ideo quando bibitur decoctō foliorum eius cum vino prouocat mēstrua: D Et facit aborsum. Et expellit secundinam:

Ca. cclxxix.

Arubium siue Prassium: Serapion libro aggregatoris. capittulo. Farasion id est prassium. Est herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice. ⁊ super ip̄os est borra pauca. cuius color est albus. ⁊ virge eius sunt quadrate. ⁊ folia eius sunt in longitudīe pollicis. obrotunda rugosa vł aspera. super que est borra. Et semen eius et flores eius sunt diuisa p̄ ramos eius. ⁊ semen eiꝰ rotundum ad asperitatem tendens. Nascitur in campis ⁊ in edificijs domorum: Dyas. capł̄o de marubio. Marubium vł Prassium frutex est ex vna radice multas virgas habens albas ⁊ asperas. ⁊ q̄dras ⁊ folia similia digito maiori. ⁊ obrotūda aspera alba ⁊ rugosa. ⁊ gustu amara. sem̄ est illi obrotūdum ⁊ verticulosum ⁊ asperum. nascitur locis multis. Auicenna li. secundo. cap̄. de prassio Prassium est herba amari saporis Inquit Oribasius nō sunt calefactio eius ⁊ exsiccatio ip̄ius fortes. Alij autem dixerūt q̄ est calida in. iij. gradu. sicca in secundo. Est aperitiuum abstergit ⁊ liquefacit ⁊ resoluit ⁊ incidit.

Operationes.

A Serapion inquit. Aperit opilatōes splenis ⁊ epatis. ⁊ mundificat pulmonē ⁊ pectus p̄ screatum. ⁊ prouocat mēstrua quando bibitur. ⁊ quando ponitur exterius. abstergit ⁊ resoluit. succus autem foliorum eius. postq̄ est desiccatus in sole resoluitur cum melle ⁊ administratur ad visum acuendum B Et fit cum eo sternutatorium ytericis. ad mundificandū infectionem coloris Et administrat̄ cum medicinis aperientibus instrumenta auditus. Et datur succus eius illis in potu: qui sumpserunt medicinas mortiferas. Uerum nocet renibus ⁊ vesice. C Et emplastrū cum folijs eius et melle mūdificat vlcera sordida. ⁊ euellit panaricium. ⁊ carnem putridum: ⁊ sedat dolores lateris Et fit emplastrum cum marubio ⁊ sale. ⁊ confert morsui canis rabidi.

B Dyaſ. Folia eiꝰ ſicca vł ſuccꝰ folioꝝ eius: vel ſemē eius elixū. ⁊ bibitū cū melle ptiſicis ⁊ tuſſientibꝰ ⁊ aſmaticis prodeſt: Toracem purgat. maxīe yriſilirice mixta. E Purgādis vtiliter mulieribꝰ adhibetur. Secūdinas excludit. diu parientibꝰ ſubueuit. Ueſice ⁊ r̄nibus ꝯtrariū eſt melle addito vulnera purgat. ⁊ illa detergit: Paſcentia vulnera ꝯpeſcit. dolorē lateris tollit. F Succus ſiccatus melle et vino addito caligines oculoꝝ detergit. Hictericis naribus inmiſſus fert auxilia. cū oleo roſaꝝ. ſuccus eius aurium dolorem mitigat. G Auicenna: Succꝰ eiꝰ confert dolori auris antiquo ⁊ mūdificat ⁊ aperit meatus auditus. ⁊ remouet antiquum dolorē eius Succus eiꝰ cū melle eſt ꝯueniens ad acuendū viſū. mūdificat pectus ⁊ pulmonē ꝑ eductōē ſputi H Eſt apitiuū opilationū ī epate ⁊ ſplene ⁊ r̄nibꝰ. ꝓuōt mēſtrua. ⁊ mūdificat matricē I Sal. viij. ſim. far. cap̄. de praſſio ꝑm trāſlatōē m ara. ſapor eiꝰ ē amarꝰ: et v̓tus eiꝰ ca: ⁊ ſic. in. ij: g̃. vn̄ abſtergit ⁊ reſoluit.

Ca. cclxxx.

Arrubiaſtrum vel marrubium nigrum vł marrubiū ſilueſtre. Diaſ. cap̄. Bubloete: i: marrubiaſtrum Et eſt ſimilis marrubio: niſi quia folia eiꝰ non ſunt rotunda. ſed piloſa ſimilia folijs ignide magne vel acalifex. idem v̓gas nigras et quadras habet et aſperas ex vna radice virgellas multas ꝓferens.

Operationes.

A Dyaſ. Eius vires faciunt ad ſerpentum morſus ⁊ ad ſuſpirioſos. Item ſtrumas diſſoluit ⁊ menſtrua prouocat B Decnctio eius in aqua cum grano ſolis ⁊ modica liquiritia ſtomacho bene ꝯuenit C Folia eius addito ſale in cathaplaſmatibus compoſita morſus caninos mitigant in cinere calido miſſa et marcida facta condilomata ſoluunt. D Uulnera ſordida melle addito purgant.

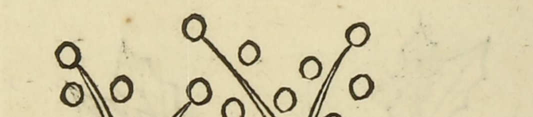

Ca. cclxxxj.

Atrissilua. Pand. ca. ccccc. xxxiiij.
Matrissilua latine grece splemon
vel splenaria vel linealis ł pericli
menos. Herba est cuius folia sunt ex alte
ro laterum subalbida: ⁊ ex altero viridia
se adherens ⁊ inuoluens sepius. cuius fru
ctus est magnitudinis cubebarũ in p̄nci
pio viridis. ⁊ cum maturauerit citrini co
loris tendentis ad rubedinem positi or
dinarie. ⁊ conclusi in duobus folijs simul
ꝯiunctis exĩtibus in capitibus stipitũ iu
xta eum. Dyas. ca: Periclimenos frutex ē
simplex in circuitu folia habens alba: ⁊ si
milia edere. ⁊ circa ip̄a folia v̓ge sunt te
nues. in quibus est semen edere simile. qđ
semen folijs adheret: durum vt cum vile
uetur. Radix est illi grossa: Nascit̄ ĩ locis
cultis ⁊ in ortis. ⁊ inter rosas: ⁊ interclusis
locis. ⁊ coheret sibi vicinis fructibus vel
circũuoluitur. Gal: Periclimenos. i. ma
trissilua. vtilis est fructus ⁊ folia incisiue
simul ⁊ calefactiue. existentia v̓tutis.

Operationes.

A Dyas. Semen eius collectum ⁊ ĩ vm
bra siccatum ⁊ cum vino bibitum diebus
xl. splenem siccat. vrinam sanguineam se
xta die prouocat orthonoicis ⁊ subgluci
entibus medetur. B Diu parturiē
tibus subuenit. Similis virtus est folijs
ipsius. xxxvij. diebus bibita genitalia se
mina hominis priuat. oleo mixta et pun
cta frigora periodica excludit. C
Gal. Ita est vrinatiua: ⁊ vrinã sanguine
am operatur bibita vsq̃ plurimum. in prin
cipio v̓o vrinatiua solum est. D Ex
trorsum vero cum oleo vnctum calefacit
Iuuat aũt spleneticos. ⁊ dissintericos
E Mensura v̓o potationis dragos est
vnus cum vino. siccat autem sperma. Et
quidam aiunt. si plurimũ bibat̄ omifari
am ingeneratiui fiunt q̄ bibunt. F
Quidam autem ⁊ terminũ dierꝫ in huius
potu sic dias. facit septem ⁊. xxx. dies repe
riri ab eo ponũt: Ita aũt ⁊ vrinas sangui
neas fieri vt a quarta dierꝫ.

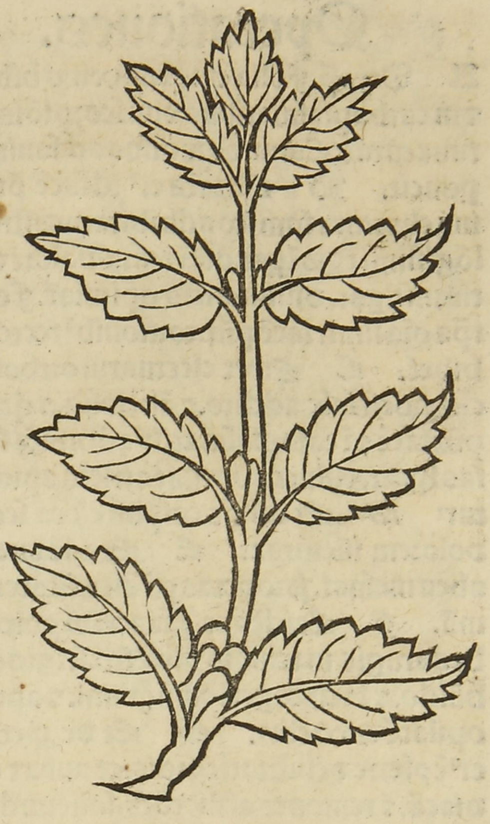

Ca. cclxxxij.

Ellissa. vel melissa: Pan. ca. xc. me
lissa similis est prassio hñs tñ citri
odorē. ca. ⁊ sic. in. ij. g̃du. Sera. li.
aggre. ca: bedarũgie: auc: dyas: Bedarũ
gie vel melisophilos. q̃d sic dr̄ eo q̄ liben
ter eã apes mãducēt. herba est tirsos hñs
q̃dratos hirtos plurĩos ex vna radice et
folia sil̄ia bublote: maiora tñ et tenera et
nõ sic asp̄a vt citrꝫ ĩ odore. In alio Sera.
hētur sic Mellisophilos: i. melissa. herba
ē sup̄ q̄ apes delcãnt̄ stare. ⁊ v̓ge tp̄iꝰ ⁊ fo
lia silant̄ v̓gis ⁊ folijs marubij siluestris.
⁊ v̓ge eiꝰ ⁊ stipites sũt ãgulosi q̃drãguli ⁊
fo: eiꝰ sũt maiora folijs marubij siluestris
⁊ nõ sũt pilosa sicut fo. ip̄iꝰ. ⁊ odor eiꝰ ē si
cut odor citri Gal. vij. sim. far. ca. melliso
filũ. i. melissa: Prassio q̃dꝫ est sil̄e. deficit
q̃dem ab eo multũ ĩ v̓tute. ⁊ ꝓpterea neq̃
vtitur aliq̃s eo. sup̄fluũ enĩ est prassio exi
stēte ita copioso vbiq̃ terrarꝫ mellisofilo
vti. Si v̓o aliq̃n non affuerit prassiũ: licet
hoc vti in omĩbus in quibus vtimur illo.
scientes q̄ ab actu deficit.

Operationes.

A Serap. Folia eius cum vino bibita & in cathaplasmatibus vim scorpionis optime curat. Caninos morsus ad sanitatē pducit. B Elixata ei⁹ id facē pt. cuius elixatura fomēto adhibita menstruis lōgissimi tpis ipat. ore rētenta dolorē dentiū mitigat. dissintericis opitulat̄. Folia ipa oīa simlr facē pnt. tortionib⁹ recte adhibet̄. C Et vt electuariū orthonoicis pdest sale addito. & ābelosis. & q non pnt iacē & ī cataplasmatib⁹ adhibita scrofas spgit. vulnera purgat atricis apitulatur. D Et qn̄ fit emplm cū ea sedat dolorem iūcturaꝝ. E Et idē aucto. aben mesuai. Propetas ei⁹ ē letificare animā. F Et idē aut. Ysaac. Qn̄ pmedit̄ bedarūgie in ieiunio pfert stō. frigido et hūido. & facit digeri cibū gstum. & aperit opilatōes cerebri. G Et de pprietate ei⁹ ē pferre debilitati cordis. et aufert cardiacā. & remouet afflictōes. solicitudīes & timores. q accidūt a melācolia & hūore adusto qbus non pnt dormire. H Aui. de viribus cordit dt q pfortat cor.

Ca. cclxxxiij.

Mellilotum. Platearius. Mellilotū ca. est & sic. in primo gradu cuius semen similiter appellatur. & quia semicircli formam hab3 etiam corona regia dr. Semen cum corticibus in medicinis ponitur ac p tres annos seruat̄ Adeo nāq3 paruum est & adherēs cortici. vt vix inde possit separi. vtutem habet cōfortādi ex aromaticitate. diureticam ex subtilitate substantie. Idem corona regia dicit̄ quia vagine seminū eius formate sunt ad modum semicirculi que cum suis seminibus ponunt̄ in medicinis. Herba ipa h3 folia rotūda viridia. & rami eius sunt subtiles multum. & folia eius rara. et semina eius habent vaginas subtiles rotundas. sicut virge pueroꝝ paruuloꝝ in quib⁹ cōtinentur. Et sunt illa semina pauca glauci coloris rotūda minora granis sinapis Et quod de ipa administrat̄ sunt ille vagine cum eo quod est in eis ex seminibus vel granis flos eius est citrinus boni odoris. Hec habentur etiam a Serapiōe ca. Alchelialamech. Dyas. cap. de melliloto Mellilotum diaforeticum est & modicum digestorium est cū nimietate caloris. Galienus. vij. sim. far. cap. de melliloto Mellilotum mixte est virtutis. habet eīm quid stipticum. et dyaforeticum digeritq3. pl⁹ enim in eo est calide substantie q frigide Auicenna. ij. li. cap. de melliloto. Mellilotum est flos plante coloris palee in quo est figura lunaris cum raritate sua quādam habens duriciem. Et ex eo quidem aliud est album & aliud est citrinum. et ex eo melius est quod est durius. et cuius color ad albedinem parum p declinat. et sapor eius amarior sentit̄. et cuius odor est manifestior. Et idem auct. dyas. Meli⁹ ex eo est in quo est croceus color. & est acutioris odoris. q̄uis eius odor in principio speciei ipius sit paruus & debilis. & sit in colore eius color fenugreci.

Operationes.

A Serap. aucto. dyas. Mellilotum est

stipticum et mollificatiuum apostematū calidoꝝ ⁊ maxime apostematū oculorum ⁊ ani ⁊ testiculoꝝ B Et qñ coquitur cum rob. ⁊ fit cum eo emplastꝝ. ⁊ forsitan miscetur cum vitello oui. aut farina fenugreci; aut seminis lini. aut pulueris molēdini. aut cum papauere solum cum aqua confert vlceribus q̄ nominanť faul Et qñ miscetur cum bolis q̄ asportanť de terra que diciť hotam. aut miscenť cum eo galle. ⁊ dissoluunť cū vino et liniunť cum eo vlcera humida que fiūt in capite curat ea C Et ponitur coctum ⁊ crudum in vīo ⁊ cum aliquo illoꝝ que diximus sup stomachum. ⁊ sedat dolorem eius. Et qñ exprimitur ab eo succus coctus ⁊ misceť cum rob ⁊ stillatur in aurem sedat dolorem ei⁹. Et quādoqꝫ fundiť sup caput cū aceto ⁊ olˀo rosaꝝ. ⁊ sedat dolorem capitis. D Aui. Mellilotum confert apostematibus calidis ⁊ duris et proprie cum careno. et etiam ꝑmixtum cum vitello oui et farina fenugreci semine lini. aut papaueris secūdum locum E Et confert vlceribus humidis. ⁊ proprie linitum cum aq̄. ⁊ cū aliquo desiccatiuoꝝ apposito cum eo q̄d sit sicut galle ⁊ lutum lene ⁊ lentes F Et ꝯfert apostematibus aurium. ⁊ doloribus anchaꝝ supposito emplastro ex eo cū careno. ⁊ reliquis q̄ dicta sunt. ⁊ distillatione facta in eis ex succo. ⁊ eius iuuamentū in doloribus est velocius Ex ipo quoqꝫ fiunt embroce ⁊ sedant sodam. G Et cōfert apostematibus oculi facto emplastro ex eo cum careno. ⁊ cum eis q̄ dcā sunt vel decocta cū vino. H Et ꝯfert apostematibus ani et testiculoꝝ facto emplˀo cum eis que dicta sunt. loco eius poniť q̄ntum est pondus ipius de camomilla. aut eius mediū de folijs fici. I Pla. Uinum decoctionis eius cōfortat. ⁊ ventositatem inclusam expellit. Opilationem renum ⁊ vesice aperit. K Semen eius in brodio positū. ipm facit boni saporis. ⁊ boni odoris. L Et potissimum est mellilotū ad emorroidas cancꝝ ⁊ fistulā.

Ca. cc lxxxiiij.

Melon. Sal'. viij. sim. far. ca. sichirnis. i. melon. Melonis maturi substantia est grossa. Uirtus eius est q̄ infrigidat ⁊ humectat in. ij. gradu Uñ virtus melonis maturi est abstersiua; Dominatur autem in eo frigida et hūida cōplexio non tamen fortis sed in. ij. gradu. Dicatur radix eius ⁊ semen eius qñ siccātur non adhuc humida; Qñ siccanť sunt in primo gradu siccitatis. aut in ꝑncipio secundi. Et in eis est plus de abstersione qñ siccantur q̄ȝ in carne eius; ⁊ q̄ȝ in carne cucumeris.

Operationes.

A Sera. li. aggre; ca. Rahera. i. melon Quādo fit emplastꝝ cum eo sedat apostemata oculoꝝ; B Et cortex eius quādo ponitur sup caput infantis sedat apostemata calida q̄ fiunt in eius cerebro; et ponitur sup frontem illius. ad cuius oculos currūt hūiditates. ⁊ ꝓhibēt eas. ⁊ tota carnositas C Et semen qñ siccať ad

solem ꝛ ꝯficitur cum farina ordei vel cum amido. ꝛ siccatur bene. mūdificat cutem mulierꝫ qn̄ lavāt cū eo facies suas. ꝛ r̄ddit eas splendidas. B Sed radix melo nis qn̄ siccat̄ ꝛ sumit̄ de ea in potu ʒ. j. cū ydromelle ꝓuocat vomitū E Et qn̄ accipit̄ post cibū in hunc modū facit vo mere sine labore. Et qn̄ fit emplastꝝ cum ea curat vlcera que dicunt̄ faul.

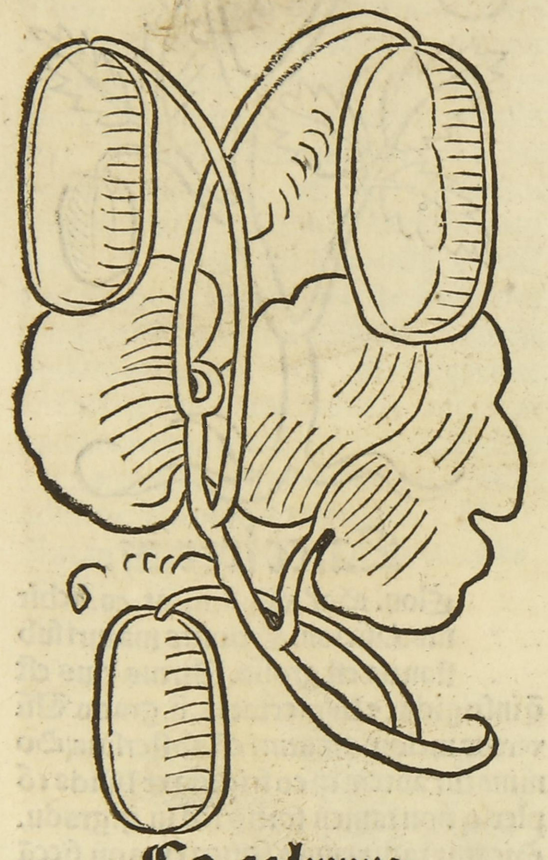

Ca. cc lxxxv.

Melon Jndus. Sera. li. aggre. cap̄. dullasia siue dulaha. i. melō indus sine melon magnus. Ubi sciendū q̄ melon magnus est melon indus q̄d per Auicennā pꝫ de cura terciane pure. vbi laudat in terciana p̄dicta melonē Indū. Et subdit ꝛ fortasse nō nocet melō paruꝰ ꝫ melon indus est melō magnus. Est em̄ melō ꝑuus hn̄s virgulaꝫ colorem exteriꝰ est albus ꝛ dulcis. ꝛ est paruus ꝓ alia sp̄e melonis. lege ca. p̄cedēs q̄d īcipit melō.

Operationes.

A Sera. Melon magnus siue Jndus viridis f̄m Rasim. est fortis humectatio nis ꝛ extinctiōis. B Et ꝓfert febribꝰ adurentibus. ꝛ est frigidior alijs sp̄ebus melonū et tardioris immutationis in sto macho ꝛ lōginquior a corruptione. C Et propter hoc est cōueniens febrientibꝰ coleram in stomacho suo ꝓpter suā grossi ciem ꝛ ꝓpter suam elongationem a cōuer sione. ꝛ cōueniens caliditati febrili. quia extinguit caliditatem. D Et sedat inflāmationem eius E Et cucumer quidem facit opatiōeꝫ ꝓpinq̄ huic nisi q̄ plus ꝓuocat vrinā q̄ melon Indus.

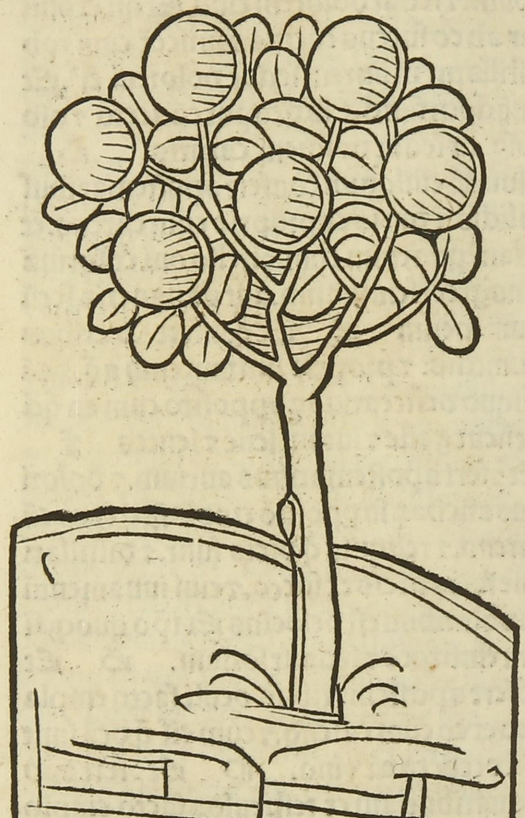

Ca. cc lxxxvj.

Melōgena arabice. grece melōgia. Sera. li. aggre. cap̄. melōgia. Me longia fructus sunt oblōgi medij intra rubedinem ꝛ nigredinem. ꝛ inueni antur ex eis citrine ꝛ albe. Et idem aucto ritate filij Mesague. est ca. ꝛ sic. in. ij. g̃ du

Operationes.

A Sera. Generat melancoliam et opilatões epatis. 7 spléis 7 gñat sodã: 7 generat emorroidas: B Uerum si ex capitibus eius in vmbra siccatis 7 cõtritis fiat epithima conuenit emorroidibus. et cum ip̄a in oleo coquitur soluit. sed in aceto stringit. C Et ideo non hab3 proportionem ad stringendũ vel soluendũ. D Raby moyses. ca. de melõgena. valet p̄ nauseã 7 vomitũ. 7 ex cib est peior:

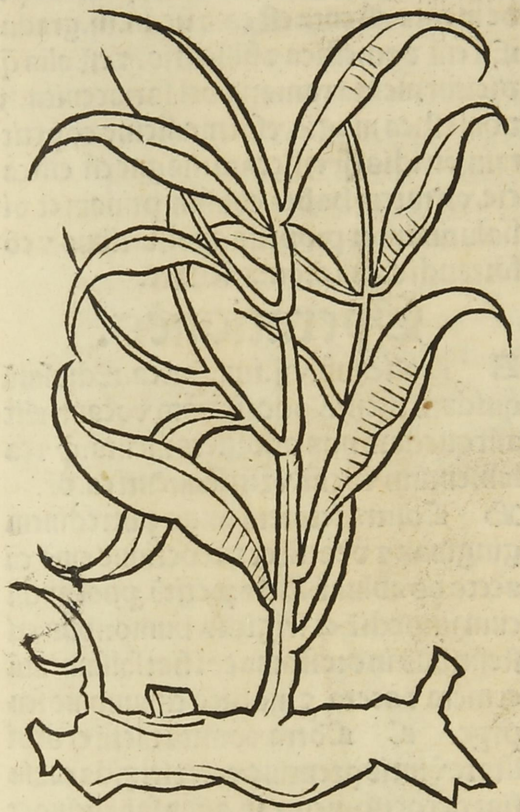

Ca. cc lxxxvij.

Emithe. Dias. cap̄. memithe. Memithe vel glaucium est succus herbe eiusdem nominis: folia habentis papaueri similia. Hec folia calido cinere cooperiunt̃ 7 sic succũ emittunt. Alij herbam in ollam mittunt et circũliniunt creta 7 in furnũ feruentem mittunt Et sic folijs maceratis succũ exprimũt. 7 siccatũ in sole in pastillos redigunt Eius est optimum quod est crocei coloris ĩtus 7 gustu conarum. 7 odore graui miscet̃ ocularib⁹ medicinis 7 cetera. Et idem ẽm aliã translationem cap̄. sup̄dicto. Glaucium siue memithe succus est herbe nascentis in Siria in gerapoli. Folia habet similia miconio ceraticis sed pinguiora. 7 sup terram spansa. odorem hab3 grauem. gustu amaro. succum multum habet croci similem. Folia eius ciues mittunt in cacabis et in cibarijs coquunt. que cum coxerint exsuccant 7 glaucium faciunt

Operationes.

A Pli. cap̄. de glaucio Glaucium in siria et persia nascit̃ humilis herba. folijs decisis. fere papaueris minoribus tamen sordidioribusq3 odoris tetri. gust⁹ amari cum constrictione 7 stipticitate 7 gummi habet crocei coloris. B Multi vero errauerunt in hac herba: quidam putauerunt q͛ esset celidonia. Quidam putauerunt q͛ ess3 papauer cornutum. 7 sic vocatur apud Auicennã. C Et ego vidi meo temp̄e multos in hoc errare. et multi errauerunt temp̄e Dyas. Nam dyas. cap̄: de monte ratides dicit q͛ multi falso putauerunt glaucium ibi fieri. p̄pter similitudinem foliorum quod autem glauciũ sit memithe vel sieff eius. apparet multis testimonijs. D Nam vbi ponunt Allexander 7 alij greci glaucium Aui. 7 alij ponunt sieff memithe. Preterea apud Serapionem quicquit dicit de memithe auct. dyas. Non est aliud nisi q͛ d͛r apud dyas. cap̄. de glaucio. E Inuenit̃ etiã oleum nouũ glaucinum non ob hoc glaucõ quia nihil r̃cipit glaucij. cuius p̄fectõem etiam inueni in antiquo antidotario sic vocatam 7 sine glaucio. et est omnino calidum. q͛ autem ẽm veritatem glaucium sit memithe: lege cap̄. Celidonia. Gali. vj. sim. far. cap̄. glaucium: Glaucium stiptícat cum quadam delectatõne. infrigidat tamen manifeste. ita vt sanet q̄dem sepi⁹ herisipilata 7 est in compositione composita ex aquosa 7 terrestri substãtia. vtrisq3 frigidis nõ tamen extreme: sed ad modũ aque fontanine.

Ca. cclxxxviij.

Menta Platearius. Menta est herba cuius plura sunt genera. Est. n. quedaꝫ domestica. q̄ ꝓpe ortulana dicitur vel cōis vel odorifera. ⁊ hec calefacit ⁊ confortat. Est ⁊ alia siluatica que menta str̄ꝫ dr̄. de illa statim postea tractabitur. Est alia menta q̄ longiora ⁊ acutiora habet folia. ⁊ hec menta Romana vel sarracenica dr̄ hec magis diuretica est q̄ alie. Et est alia menta q̄ dr̄ aquatica: ⁊ vocatur sisimbriū vel balsamita. Est alia menta non odorifera: ⁊ illa est calamentū de qua in sequenti caplo habet̄. Sera. li. aggre. cap̄. dichanacha: i. menta. ⁊ ex ea est domestica ⁊ siluestris. ⁊ ramuli domestici qn̄ masticātur hn̄t colorem celestem: ⁊ sunt interius concaui: ⁊ in summitatib⁹ ramulorum sunt quasi licinia. ⁊ viret ⁊ augetur estate ⁊ hieme. ⁊ habet odorē bonū Et idem aucto. dyas. Quidam nominā̄t eam mentam. ⁊ est dychanacha. et est nota. habet v̄tutem calefactiuā. stipticam ⁊ desiccatiuam. Est alia species mēte siluestris cuius folia sunt aspera pilosa maiora folijs sisimbrij. et in odore suo est pinguedo ⁊ est minus iuuatiua in medicina q̄ species alia. Idem aucto. Gal. In substantia eius est plus subtilitatis q̄ in alio olere. ⁊ in sapore eius est parua caliditas ⁊ ponticitas. ⁊ v̄tus eius est ca. in. ij. g̅du Dyas. ca. de ediosmon. i. menta herba est omibus nota que v̄tutem habet terman ticam ⁊ stipticam ⁊ serantīcā. Paul⁹ cap̄: de menta Menta est ca: ⁊ sic. in. iij. gradu Est eñ domestica ⁊ siluestris. ⁊ est alia q̄ dicitur menta romana vel sarracenica: sꝫ domestica magis vsui medicine cōpetit tam viridis q̄ exsiccata magne est efficacie. virtutem habet consumptiuam et dissolutiuam ex proprijs qualitatibus ⁊ cōfortandi ex sua aromaticitate.

Operationes.

A Galienus. vij. sim. far. ca. Ediosmū quidam mentā odoriferam vocant. Est aūt quedam non odorifera menta: q̄ ⁊ calamentum vocāt. vt in sequenti ca. dr̄.

B Contra fetorem oris ⁊ putredinem gingiuaꝝ ⁊ dentiū ex decoctione eius cū aceto os abluat̄. Ad appetitū ꝓuocandū cum impedit̄ ex frigidis humoribus existentibus in ore stomachi fiat salsamentū ex mēta ⁊ aceto. ⁊ modico cinamomo seu pipe. C Cōtra vomitū factū ex debilitate v̄tutis ꝯtentiue vel ex frigida causa fiat decoctio mente in aqua salmacina et aceto. ⁊ spōgia intincta ori stomachi. sup ponat̄ ꝑ sincopim ex debilitate cū febre. l' sine fe. siue ex medicina vel q̄cunqꝫ causa ꝯterat̄ mēta. ⁊ distꝑetur cū aceto. ⁊ frustū panis assi in igne ponat̄ in aceto illo ⁊ dimittat̄ tā diu q̄ inde humectet̄. ⁊ naribus applicet̄. ⁊ ex inde fricent̄ labia gingiue ⁊ dentes. ⁊ liget̄ in tꝑib⁹ sup venas pulsatiles tpm ⁊ brachioꝝ. ⁊ paciens masticet: ⁊ hūiditatē transglutiat D Ad matricem mūdificandā teneritates mēte coq̄ntur in vīo ⁊ fiat inde suppositoriū ꝑ colicam passionē fasciculi mēte coq̄nt̄ in vīo ⁊ olō ⁊ sup̄ renes ⁊ pectinem cathaplasmetur.

E Cōtra coagulatōez lactis in mamil lis p̄dicti fasciculi mēte in vino ⁊ oleo de cocti. ⁊ su pligati mamillis soluit. hz em̄ si militer vi attrahēdi venenū. et qn̄ dat᷑ cū aliq̄ medicīa ꝯ venenū det᷑ cū succo ei⁹ Sz succus mente rōne l' sarracenice l' vinū de coctōis cū melle mixtuz valet ꝯ opilatōez splēis stōi. ⁊ epatis ⁊ naturaliū viaꝝ ex fri gido humore et etiā ex ca. sine fe. F Succ⁹ etiā dat⁹ lūbricos occidit. Aurib⁹ instillat⁹ vmes necat. Decocta herba in vīo ⁊ oleo ⁊ cataplasmā soluit sclirosim. ⁊ duriciē apātū supioꝝ G Uinū deco ctionis ⁊ puluis eius ī cib⁹ dat⁹ digestōez ꝯfortat. fomentū fcm̄ ex aq̄ decoctōis ei⁹ matricē infrigidatā calefacit Saccellatō fcā calefacit. Et saccellatō ex puluere ei⁹ reuma frigidū capitis strīgit H Pal la. de agricultᷓa li. iij. In mēse fe. mentā se ri ꝯuenit plātis l' radicib⁹ circa aq̄s vl' in hūido loco I Pla. Mēta doestica si ue ortulana magis ꝯpetit vsui medicine q̄ alie. habet vtutem ꝯsumendi ex ꝓpriis q̄litatibus ⁊ ꝯfortandi ex aromaticitate.

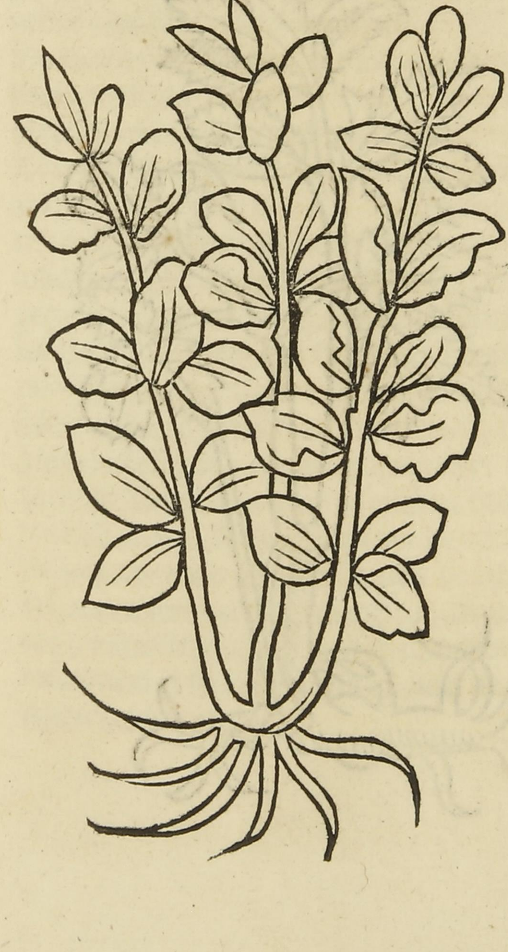

Ca. cclxxxix.

Menta non odorifera. siue calamen tum. Pandecta. ca. cxxiij. Calamē tum arabice. grece Calamitis. La tine vo nepita vl' mēta nō odorifera. Sci endum q̄ in isto caplo tractabit᷑ de cala mento quia calamentū dr̄ menta nō odo rifera. Platearius. Calamentū est herba q̄ alio nomine dr̄ menta non odorifera vl' nepita. ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu. melius est montanū. quia magis siccū. Cū flores ꝓ ducit debet colligi. ac ꝑ annū pt seruari. habet autem vtutem dissoluendi ⁊ cōfor tandi. Auicenna. menta non odorifera si ue calamentum Aliud est fluuiale Aliud est montanū ysopo simile in sapore. Et si militer eius folia sunt ei similia.

Operationes.

A Qn̄ bibitur succus eius cū aqua mel lis. diaforat totū corpus. et ꝓuocat sudo rem. Et teritur cum oleo ⁊ coquit᷑ et inun gitur corpus ⁊ confert rigoribus periodi cis. B Et quando fit emplastꝝ sup sciam habentibus sciaticum dolorem cō fert valde: trahit em̄ funditus ad intrinse cam superficiem. ⁊ calefacit totū articulū super incendit autem manifeste cutim C Et sumptum in potu. vel aꝑpositum prouocat menstrua efficaciter. ⁊ est ex me dicinis quādo sumit᷑ magis ꝯferentibus leprosis resoluendo humores resolutōne forti. ⁊ aufert liuorē q̄ fit sub oculo. ⁊ ypo pias dyaforat. D Et tu dēs scire q̄ om nes medicine que teruntur ⁊ habent acui tatem. attrahūt cito ex ꝓfundo corporis hūiditates q̄s recipiūt in locis illis. E Et melius quidem in his est vīo decoquē tes cathaplasmate ipm̄ viride magis q̄ siccum vehementius postq̄ desiccatur et promptius adurendū. sicut que caustica ⁊ quecūq; farmacoꝝ calida sunt ⁊ acria. ⁊ subtilium ꝑtium facile attrahētia fundit⁹ ad se totā adiacentē hūiditatem. F Amaritudo autē q̄ inest ei breuis quidez omino est. opatur āt in q̄busdā sicut q̄ vi olentius. ⁊ q̄d. consistit vehementi calidi

NB

tati cum substantia subtilium parcium. Et ideo quãdo sumit̃ in potu eius succus aut fit cristere cum eo: occidit ascarides ⁊ lumbricos Et valet ad morsus ferarum ⁊ occidit similiter vermes que generãtur in auribus: ⁊ in vlceribus profundis. G Et quãdo fit nascale cum eo aut sumitur in potu occidit ⁊ expellit fetũ. Igitur incisiua quidem virtus inest ei. ꝓpter caliditatem eius. ⁊ subtilitatem partium ⁊ amaritudinem. sola itaqꝫ propter om̃ia predicta confert omnibus asmaticis ⁊ hictericis propter amaritudinem maxime sicut ⁊ pene omnia cetera purgãdo ⁊ mũdificando epatis opilationes. est autem ad oĩa ꝑdicta efficatius q̃d mõstratũ est.

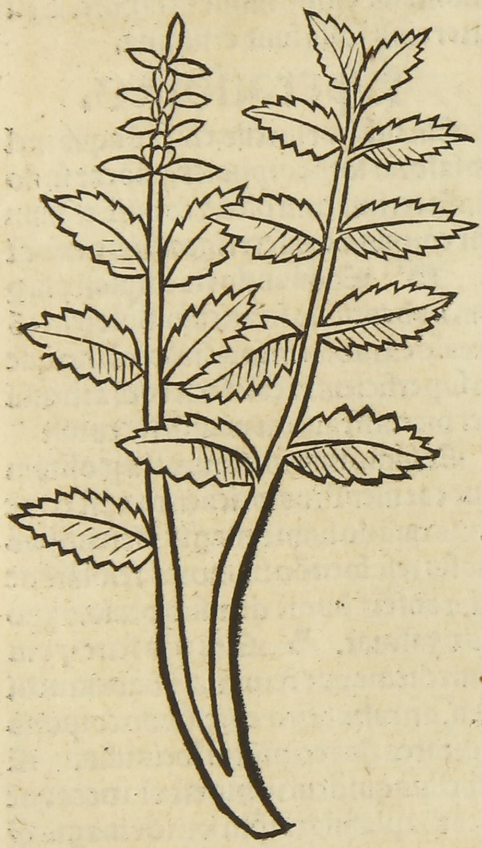

Ca. cc xc.

Mentastrum: Plinius. Mentastrũ est menta siluestris differẽs specie cie foliorum quasi figura ozimi colore pulegij. propter quod ⁊ quidaꝫ siluestre pulegium vocant.

Operationes.

A His cõmanducatis ⁊ impositis elephantiam sanari traditum est. sicut magni pompey etate. fortuito cuiusdam experimento ꝓpter pudorem in facie illita cõpertum est. B Eadem liniuntur atꝫ bibuntur in vino aduersus scolopendras ⁊ ictus serpentum. cum sale quoqꝫ ⁊ oleo ⁊ aceto aduersus ictus scorpionũ. deniqꝫ aduersus omnia venena hec folia seruantur ad farine modum arida C Mentastrum quoqꝫ substratum vel accensum scorpiones fugat. Potũ feminas purgat. Sed partus necat. D Orthonoicis torminibus colericis efficacissimũ. Iteqꝫ podagris impositum. E Succus eius auribus verminosis instillatur. F In morbo regio datur: ⁊ strumis illinitur. Omnia venenis inhibet. Tineas pellit. ⁊ contra pruriginem valet.

Ca.ccxci.

Meu. Dyas. Meu q̄d amāticum dicitur in Macedonia ⁊ in hyspāia nascitur. tyrso ⁊ folijs aniso et aneto similibus. ascendit de terra vsq₃ ad cubitos duos. rad. cibus sparsis. ac teneris ac curuis ⁊ lō gis. suauiq₃ odore: gustu calido. linguā₃ mordente. vires hab₃ radix ipsa releuantes. Platearius. Meu est herba in. ij. gradu ca. ⁊ sicca: huius radix appellatur simili nomine. Et precipue competit vsui medicine. Unde radix in medicinis debet poni que p duos ānos potest seruari. virtutem hab₃ diureticam ex subtilitate substantie: attrahendi ⁊ consumēdi ex qualitatibus suis. Plinius caplō de meu. Meu radicula est herbe aspera tenuis ⁊ oblōga sua v̄tute olēs. ca. ē ⁊ sic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Uires eius hab₃ radix relaxātes. vnde trita et elixata in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem et ad vesice causas. vrinam prouocat B Stomachi inflationes ⁊ tortiones intraneorū mitigat. ⁊ stericas. hoc est dolores matricis curat. Artiriasim mitigat. C Toracis reumatismo cum melle vt electuarium datum ꝓdest. D Menstrua etiam ꝑ fomentum ꝓuocat. Strāguirias infantium vt cathaplasma impositū sup̄ pectinem resoluit. Ex quo si plus bibitū fuerit capitis dolorem cōmouet. Platearius. Uinum vel aqua decoctionis eius soluit opilationem splenis ⁊ epatis ex frigida causa facta. ⁊ etiam strāguiriā et dissuriam. Aqua vero competentius ī estate datur iuueni. Uinū aūt in hieme ⁊ seni Puluis eius cum feniculi semine in cibo vel potu datus excludit intestinoꝝ stomachiq₃ ventositatem et confert. Contra tenasmonem ex frigida causa in vino decoquitur herba ipsa.

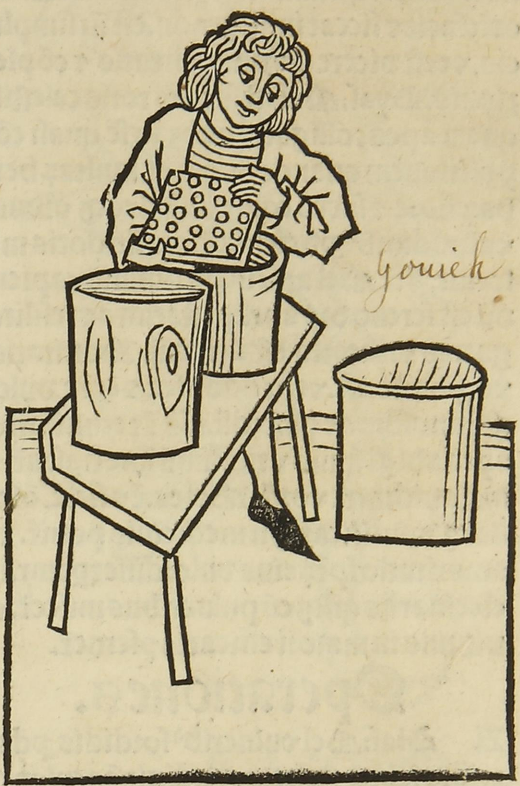

Ca.ccxcij.

Mel. Auicenna. ꝑma fen. quarti canonis cap̄. de hora cibatōis febricitantium q̄ dicit ꝙ mel canne est zuccaꝝ. ⁊ hoc similiter īuenies si leges ca. zuccaꝝ. Nam inuenies ꝙ est zuccaꝝ ꝙ si ꝓpter sui pinguedinē non induratˀ. Hoc similiter vult Gal. vij. sim. far. dicēs zuccarum quidem vocatū q̄d ex media ⁊ felici arabia portatur. Coagulatur q̄dem vt q̄dam aiunt cannis. Est autem ⁊ illud mellis species. minꝰ āt ex eo illud q̄d a nobis dulce. v̄tute aūt sil'e est ei in quantū abstergit ⁊ siccat ⁊ dyaforat. ⁊ silr mel cāne quodam eo residuo uccari q̄n decoquitˀ. vel ip̄emet succus Est alia species mellis q̄d dr̄ mel rubꝝ. ⁊ est ide₃ q̄d sup̄. Et similiter alia sp̄es mell' q̄d vocatˀ mel storacis. ⁊ est illud mel lubue. vt sup̄ Est similiter aliud mel q̄d vocatˀ mel acanū. ⁊ interpretatur mel sine fumo. ⁊ ē mel cassiafistulatū. ⁊ est pulpa cassiefistule. Et est mel mirtinū q̄d fit ex duabus partibus mellis. ⁊ vna succi mirti. vt apparet in antidotario Galieni

mi nori que incipit Confectio mellis mir
tini. Gal.vij.sim.far.cap.de melle. Mel
calefacit 7 siccat in.ij.gradu.est ãt simpli
cis:vt est dicere maxime virtutis 7 cōple
xionis. Dyas. Mel est succus roris celestis
quem apes colligūt.7 habz in se quasi cō
positionem quandam.qm̄ ex multaꝝ her
baꝝ flore 7 succo colligit. Ideoqꝫ oībus
valitudinib⁹ ꝓficiens.oībus ãtidotis mi
scetur. Itē Mel apū in plenilunio capien
dū est sereno die abrūpi statim ac resilire
guttas vtilitatis est indiciū. Bonitatis
vo ꝓbatio est.vt sit odoriferꝝ 7 ex re dulci
glutinosum ac ꝑlucidū.Cū ãt eximit mel
apes abigi fumo vtilissimū ē ne irascat.7
mel auiditate vorãt Mel ca.ē 7 sic.Cōser
uat 7 mūdificat.In medicinis ponit. vt
amaritudo speꝝ eius dulcedine tegetur.in
electuarijs qñqꝫ cū pulueribus miscet.vt
diutius in maiori efficatia ꝯseruet.

Operationes.

A Glas.Mel vulnerib⁹ sordidis ꝓdest
xiiij.diebus punctum caliginē oculoꝝ de
tergit:Gargarismo adhibitum vulnera
fauciū 7 synātes curat.vrinā ꝓuocat.ven
trem mollit. B Tussientibus ꝓdest
Morsib⁹ venenaticis occurrit.Morsibus
etiã rabidi canis adhibitū curat pacien
tem.Aridū ꝯmestū inflatōes ꝯstat. Ueꝝ
mel estatis melius est:hiemis vo min⁹ vti
le 7 spissum. C Mel solū fastidiū tol
lit.nauseã ꝓhibet.pulmōi 7 oībus interi
oribus medet. Sera. Mel qñ ponit in vl
ceribus fraudulētis ꝓfundis cōuenit eis
multū. D Et qñ coquit 7 ponit sup
scissuras cutis ꝯsolidat eas. 7 qñ coqt cū
aneto humido 7 linit cū eo empetigo cu
rat eam. E Et qñ miscetur cū sale tri
to:7 distillat in aurem sedat tinnitū auri
um 7 si linit cum eo caput occidit pedicu
los 7 lendines. F Et qñ indumentū
alicui⁹ est breue nimis.si est ex lana 7 vult
ꝙ elongetur. si irrorauerit illud cū aq̄.de
inde liniat cum melle elongat. G
Et mel abstergit tenebrositatē visus quã
do fit colliriū cū eo.xiiij.diebus cōtinuis
7 fiunt cum gargarismata. H Et cō
ferunt apostematibus gutturis.7 fauciū
7 squinantie. Et si liniunt cū eo gingiue
pueroꝝ tpe ortus dentiū eoꝝ facit eos faci
le nasci.7 sine dolore. Et si accipiat vel bi
batur ꝓuocat vrinas.7 ꝓuenit tussi.
I Galienus Sciendum ꝙ plures sunt
species mellis. Est vna species mellis:q̄d
est mel vsuale. quod diuersificatur secun
dum differentias supradictas. K
Est alia species mellis. quod vocat mel
Atheniense.quod affertur ab Athenis:
Et est mel uesparum in locis subterraneis
factum: Et est idem quod mel pastinatū.
vel granatum: Ut in Allexandro. Et vo
catur mel pastinatum illud quod est mel
granosum.vt Oribasius L Est alia
species mellis quod vocatur mel atticum
id est mel vesparum secundum quosdam
sed falso.quoniam dyascorides capitulo
de melle dicit: Mel succ⁹ est roris celestis
Cuius genera sunt duo: Unum quod cu
piliones colligunt apes. que sunt oblon
ge. Aliud quod sub terra inuenitur vel at
ticum limaticum. Etiam aliqui dicunt ꝙ
mel atticū dicitur ab attica regione. Mel
thimum dicitur a regione thima: M
Unde Plinius inquit: Mellis attici sum
ma laus toto vrbe estimatur translatum
in attica. Sed thimum.magis laudatur.
quare in aliquibus antiquis antidotarijs
mel atticum mel thimenum exponit.

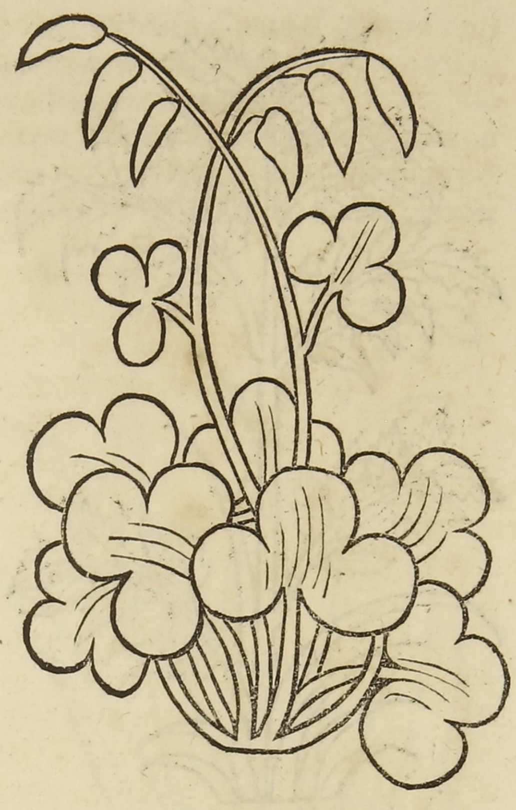

Ca.cc.xciij.

Edica. Dyas.ca.cot.i.medica grece; Cot est herba similis trifolio. q̄ infra fenū nascit̃. folia habꝫ angusta. ⁊ vgulam similem trifolio; in q̄ virgella semen est vt lenticl'a. illud semen miscetur pani ꝑ odore; Ysidorus vero medicā inter legumina scripsit. Palladius li. de agricultura. Medica inquit q̄ semel serit̃ quatuor annis ꝑmanꝫ; ita ꝙ quater ⁊ sepcies possit ꝑ annū rescindi Agꝝ stercorat animalia reficit. curat egrota. Pliniꝰ Medica dr̃ vt a medis inuenta ꝑ bella ꝑsarū que latius intulit; ꝙ tanta est eius dos vt ex vno situ amplius q̄ꝫ .ccc. annis duret.

Operationes.

A Medicina inda sunt quidam trocisci facti ex ea ⁊ vnguntur in balneis. B Hanc herbam equi ⁊ azini comedunt. C De quo Auicenna libro secundo capitulo. Cot Oleum cot est res magis cōferens tremori.

Ca.cc.xciiij.

Espila. Ysidorus ait. Mespila est arbor spinosa. fructu similis malorum. sed paulo breuior. Unde appellata ab eo. ꝙ pillule formam habeant eius poma. Plinius li. xv. Arbor mespilorum est de amplissimis. Folia eius añq̄m decidāt rubescunt. radices multe ⁊ alte; Ideoqꝫ inextirpabiles sunt. Palladius li. iiij; Mespila locis calidis maxime gaudent. Sꝫ irriguis ⁊ frigidis ꝓueniūt. magis tamen sabl'o pingui aut glareosa terra. cui ꝑmixta est arena vl' argilla cū saxis Serenda est talis mense marcio vel nouēbri. solo stercorato ⁊ subacto ita vt vtrūqꝫ caput tale stercus obducat; Sunt eius incrementa tardissima. amat putari. atqꝫ circumfodi. ⁊ parco humore siccitates sepe foueri. Seritur ⁊ semine. sed in longiorem spargit̃ etatem Si vmibus occupat̃ stilo ereo purgāde sunt ⁊ amurca. vl' hūana vetere vrīa vel viuo calce ꝓfundēdi. sꝫ peiꝰ ꝓpter arboris noxā. l' a q̄ decocta lupini. Sꝫ putatur hinc arbor sterilis fieri. Fi

mus ⁊ cinis viciũ simul. si radicibꝰ infun
dantur sterilem reddunt. Si formice mo
leste sunt. rubrica cum aceto ⁊ cinere tem
perata necabunť. Inseriť mẽse februario
Surculus tñ eius ex arbore media debet
assumi. Nam de summitatibꝰ viciosus est
In trunco fissa inserenda est Nã corticis
in acies ieiuna nil nutriet.

Operationes.

A Dias. Mespile folia ⁊ cortex idemqꝫ
radicis cortex tunse ⁊ imposite. cuicunqꝫ
tumori feruoriqꝫ subueniũt. Trita ⁊ sicca
cum melle cicatricem vulneri adducunt.
B Hausta cum vino dulci sanguinem
reijcientibus opem ferunt. Itemqꝫ cũ vi
no ꝓpinata. veneficij potionibus repug
nant. vesicam vrina largiori lauant. C
Sera. li. aggre. cap̃. zaror. aucto. dyasco.
Zaror arabice. i. mespiluꝫ. ⁊ est arbor spi
nosa. cuius vna pars vocať mespilũ ⁊ ha
bet fructũ paruũ similem malis ꝑuis. bo
num ad comedendũ. Est stipticus. bonus
stomacho. cũ ꝯmediť retinet ventrẽ. ⁊ tar
de maturatur. D Gal. li. ij. de cibis
Fructus eius est stipticus. stipticitate for
ti. ⁊ in folijs et in summitatibus est stipti
citas. Uirtus est ei fri. palam. qm̃ talium
oiũ parum ꝯmediť. ꝯuenit nõ vt ficuum
aut vuaꝝ copiose Neqꝫ em̃ vt alimento
sed vt medicinis ipis indigemus magis
E Et dicit in. vij. sim. far. cap̃ mespilũ
quidã tricocinũ nõiant. eo ꝙ tria hꝫ ossu
la oĩa intra se. ⁊c̃. Stipticus aũt est suffi
cienter fructus huius arboris ⁊ vix edibi
lis. ⁊ retentius sufficienter est ventris. Et
in germinibus eius ⁊ in folijs stiptica q̃li
tas est non pauca F Dyas. ca. de me
spilo ſm trãslatõem grecã. Mespilũ semẽ
hꝫ rotundũ fructũ minutũ matião similẽ
tria ossa hñs. vñ tricocinũ dr̃ stipticũ ẽ et
custõchũ. ventrẽ abstinet. ⁊ tarde mature
scit. G Alman. tracta. iij. fri. sunt ⁊ sic.
ventrẽ abstrĩgũt ⁊ vomitũ abstinẽt Et est
alia spẽs q̃ in hyspãia nasciť ꝙ multi epi
melidã vocãt. semẽ rotundũ hñs et trigo
nũ. vñ ⁊ triconũ dr̃ hoc bonũ est ad eden
dum stipticũ ⁊ stõ aptũ. ⁊ ista est azarola.

Ca. ccxcv.

Illefolium. Pli. li. xxiiij. Millefoli
um q̃d ⁊ minofilon dr̃ Caulẽ hꝫ te
nerum. silẽ feniculo. plurimis fo
lijs. vñ ⁊ nomen accepit. Nasciť in palu
stribus. Ex herbario. Millefoliũ q̃ et am
brosia vel archillea dr̃. In locis cultis na
scitur. hꝫ flores aurosos ⁊ albos Dyas. ca
pi. Minofilos. nasciť in palustribꝰ locis
tirsum hꝫ ex vna radice mollẽ ⁊ subrufum
⁊ q̃si mãibus liniatũ ⁊ folia siľia fenicľo.

Operationes.

A Dyas. Uulnera glutinant ⁊ sine tũo
re custodiunt In dentiũ dolore cũ butiro
ĩponunť ĩ modũ emplastri. Cõtra vrine
difficultatẽ bibiť cũ aceto. ⁊ valet ꝯ calcu
lum B Gal. vij. sim. far. Millefoliũ
siccatiue est ṽtutis in tantum vt ꝯsolidat
vulnera C Pli. Bibiť cum aceto ad
difficultatem vrine vľ vesice. vel suspiria
precipitatisqꝫ ex alto. D Eadem ad
dentium dolorem efficacissima est. Folia
eiꝰ eximij vsus ad vulnera eaqꝫ affirmat.

E Ex herbario. Coma eius tunsa ꝛ ap
posita nouis vulneribus dolorem tollit.
et eadem glutinat: Profluuiū sanguinis
stringit. Eadem aq̄ potata dissintericos
curat F Idem valet ad dentium do
lorem. Ad vrine difficultatē ꝛ ad tūorem

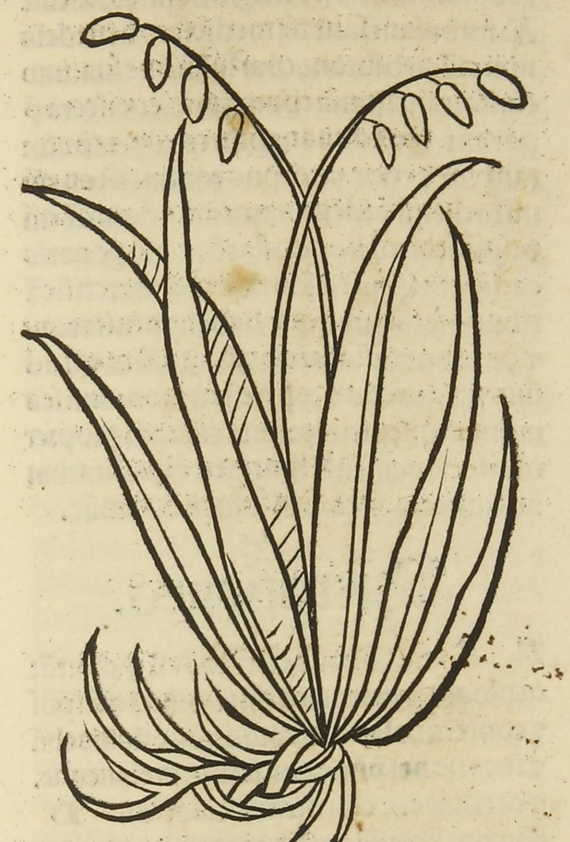

Ca. cc xcvj.

M Ilium solis. Sera. li. aggre. cap̄.
culb aucto: Byas. Culb arabice. i.
miliū solis et est herba cuius folia
similant̄ folijs oliue. nisi qꝫ sūt maiora eis
ꝛ molliora ꝛ latiora. et sunt eis inferiora:
declināt v̄sus terrā velut stēt sup̄ ip̄am. et
hꝫ v̄gas eleuatas subtiles sicut sq̄nantū.
ꝛ in summitate virge est simile in ramulo
diuisū ī duas ptes in q̄ sunt folia minuta
ꝛ iux̄ q̄dlibet foliū est semen albū durꝫ fere
vt lapis rotundū in magnitudine orobi
parui. nascit̄ in locis asp̄is ꝛ altis. Byas.
cap̄: Licospermō. i. miliū solis eraclio vo
catur ꝓpter fortitudinē semīs. Eius folia
sunt similia folijs oliue sꝫ latiora: ꝛ oblon
giora: ꝛ v̄gas tenues in g̃ssitudine Junci
lignosas: et in summo virga diuisa est, in
qua folia minuta sunt. vbi ꝛ semen rotun
dum ꝛ lapidosum est ꝛ album pise simile
Nascitur locis asperis ꝛ altis.

Operationes.

A Byas. Virtus est ei mictualis. ꝛ sem̄
ei⁹ bibitū cū vīo albo calcl'os frāgit. ꝛ vri
nā ꝓuocat B Pli. ca: Batangliscos
i. miliū solis est semen. ei⁹ herbe q̄ dr̄ astor
cos: q̊d si q́s biberit frangit lapidē. ꝛ pro
uocat vrinā. C Paulus ca: calebi. i.
miliū vel granū solis. ꝓuocat vrinā ꝛ mē
strua. ꝛ est ca. ꝛ siccū in. iij. gradu D
Et viuū decoctiōis ei⁹ et puluis ip̄ius in
cibis sumptus soluit stranguiriā ꝛ dissur
riā ꝛ yliacā passi. ꝛ oīa illa solū sem̄ o pat̄.

Ca. cc xcvij.

M Irabolani. Pādecta. Sciendum
qꝫ s̄m mes. Mirabolanoꝝ species
sunt. v. Et sūt fruct⁹ arboꝝ in india
ex̄ntiū: ꝛ nō eiusdē manerie i sunt oēs. sꝫ di
uersoꝝ effectuū. ꝛ diuersaꝝ formaꝝ. Vn⁹

Mirabolanorum species sunt quinqz bonorum. Citrinus kebulus belliric⁹ emblicus indus. Quidam dicunt φ sunt oẽs ab eadem arbore producti. Ita φ citrini sunt de primo germine. Et nigri, indi sũt in quibus puenit complexio ⁊ maturatio ⁊ dixerunt φ arbor eoꝝ est de bis ferentib⁹ Et φ citrini sunt de primo germine. et nigri similiter. Kebulus germen fm̃ tulit sꝫ falso. imo pducuntur a diuersis arborib⁹ ⁊ illud est q̃d creditur Sed aliq volunt φ emblici ⁊ bellirici nõ inuenirent̃ inter mirabolanos. qm̃ Aui. ⁊ Sera. de eis diuersa faciunt capl'a. vt etiã habetur sup̃ de b in cap. Bellirici vbi tractat de belliricis ⁊ emblicis. Sed in isto cap. de alijs trib⁹ spẽbus. Item Sera. li. aggre. facit capl'in de emblicis ⁊ belliricis. ⁊ facit capl'in de alijs tribus p se. de quo dicit halilig. i. mirabolani cuius tres sunt spẽs kebuli. Citrini ⁊ nigri: et sunt illi q̃ nõiantur indi et seni ⁊ kebuli. Idem aucto. Aben mesuay Meliores sunt ex eis quoꝝ color est citrin⁹ approximans viriditati: graues. pleni. sine rugis Et dicit auct. Ysaac. Et sunt fri. in primo gradu sic. in. ij. Nigri fri. et sic. in primo. Mirabolani indi vel nigri ⁊ de seni sunt similiter ex spẽbus hñtibus corticem subtilem nigrum. ⁊ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem. ⁊ sunt similes oliuis ĩ forma sua. Et iuuamentum eoꝝ est minus iuuamento aliaꝝ spẽꝝ mirabolanoꝝ Et idẽ auct. Aben mesuay. Mirabolani seni sũt ex speciebus oliuaꝝ qui qñ pdiunt̃ corroborant stomachum ⁊ incoriant eum incoriatione pauca. et non est in eis iuuamentum q̃ntũ in kebulis. ⁊ ex kebulis quidaꝫ sunt citrini: quidã nigri: et nigredo que ẽ in eis est pter ampliorem morã φ fecerũt in arbore sua: ⁊ sunt pinguiores ⁊ carnosiores citrinis in colore, quia ipi fecerũt maturationem ampliorem: ⁊ illi qui colligũtur ante sunt citrini. ⁊ quando sumuntur triti inducunt laborem in stomacho. quoniam natura laborat multum circa ipam sed quãdo infunditur aut decoquit̃ extrabitur virtus eius. ⁊ pijcitur eius substantia: ⁊ est leuior nature. ⁊ descendit velocius a stomacho. Et ille tres spẽs mirabolanorum miscent̃ cũ tamarindis. qm̃ tamarindi extinguũt calorem febrilem: nisi qꝛ nocent tussientibus pter acetositatem q̃ est in eis: Auicẽna de viribus cordis ait. mirabolani sunt fri. ⁊ sic. Johannes Mesue Mirabolani sunt de medicinis benedcis non eñ debilitant cum solutõne sua. imo confortant stomachum, pprie. et viscera p parant. ⁊ coadunant partes eoꝝ. ⁊ confortant cor ⁊ epar: ⁊ corpus totum. Non eñ nisi ad vnũ videntur nociui. adquirit̃ eñ dispositis ad hoc opilatõ: ⁊ prope patis cadere in ipa. sed sunt de psecto rectificãtibus medicinas que habent acuitatem: ⁊ purgant dissoluẽdo Magnifice eñ ad inuenit qui eos ⁊ pprie citrinos cum scamonea miscuit: reprimit eñ eam propter obuiationem substantiarũ ⁊ qualitatum ad inuicem. ⁊ eam in soluendo iuuãt.

Operationes.

A Sera. Uirtus citrinoꝝ est φ ꝯfortãt oculos: ⁊ phibent cursuꝫ humoꝝ ad ipos ⁊ conferunt febel. ⁊ confortant stomachũ ⁊ incoriant ipm: ⁊ conferunt melancolie. ⁊ cardiace. ⁊ clarificant colorem. B Uirtus kebuloꝝ est φ cõferũt ano ⁊ emoroidibus. ⁊ incoriant stomachũ. ⁊ confortant eũ. ⁊ digerunt cibũ. desiccãt humiditatem. leniunt naturã. Conferũt ventositati emorroidaꝝ. ⁊ conferũt melancolicis maxime qñ cũ eis admiscent̃ species. C Corroborant sensum ⁊ memoriã. Et cõferũt lepre. ⁊ colice. Sꝫ seni et indi vel nigri habent corticem subtilem nigrum. et cortex eorum vergit ad citrinitatem. q̃ quando condiuntur corroborant stomachum: et incoriant eum incoriatione pauca. Et non est in eis iuuamentum q̃ntum in kebulis. D Johannes mesue Mirabolani sunt ex rebus que faciunt vtẽtes se iuuenescere. et adq̃rũt eis colorẽ bonũ et bõitatẽ odoris oris et sudoris. et gñant gaudiũ: et ꝯfortãt cor et epar et stõachũ:

Et ꝯferunt tremori cordis. ⁊ mūdificant
stōm. ⁊ ꝯferūt emorroidibus. ⁊ extinguūt
inflāmatōem colē E Sȝ citrinorum
opatiō ī hoc ē pcellēs ipi em̄ solutōe edu
cunt eā. ⁊ ꝯferūt ꝯplexiones ca. hn̄tibꝰ. Et
eoꝝ fricatio cū aq̄ agreste. et cū aq̄ ro. aut
succo feniculi abstergit ocl'm. ⁊ aufert sup
caliditatē eiꝰ. ⁊ fcō inde alcohol. stringit
lacrīas. ⁊ ꝯuenit mollificationi oculoꝝ: ⁊
ꝯferūt terciane ⁊ fe. colericis: ⁊ ꝯtrite cum
mastice sanāt vlcera: ⁊ desiccāt ea: F
Kebuli q̄ȝ solutōe educūt fleḡ. ⁊ addūt in
rōe. ⁊ clarificāt visū ⁊. ꝑꝑe ꝯditi: et mūdifi
cant stōm. ⁊ ꝯfortāt ipm̄. ⁊ ꝯferūt ydropi
si ⁊ fe: antiq̄s G Nigri āt l' indi. solu
tione educūt melācoliā. ⁊ colerā adustā.
⁊ ꝯferūt melācolie. ⁊ trēori. ⁊ clarificāt vi
sum ⁊ colorē. ⁊ ꝯferūt lep̄: ⁊ tristicie ⁊ q̄rta
tane: Dos potō citrinoꝝ tritoꝝ a. ȝ. ij: vsqȝ
ad v. ⁊ infusoꝝ a. ȝ. viij. vsqȝ ad: xx: ⁊ idoꝝ
est sicut kebuloꝝ H Bulcasim eben
abē azarin. li. q̄ dr̄ Kuitor Modꝰ assandi ⁊
calliandi mirabolanos. oportet q̄ imbi
bant mirabolanos in aqua citonioꝝ. aut
in succo agreste: aut ī acetositate citri aut
in aq̄ vbi cocte sunt lentes. aut vbi coctū
est lappaciū acutū. deiñ desicca eos bñ ⁊
madefac: in oleo ro: vel oleo de lentisco:
aut oleo masticino: aut cū butiro. aut oło
oliue deinde assa sup patellā ferreā vl' ter
ream. q̄ cum primo calefecisti et abstuli
sti ab igne. caue ne aduratur et destruat̄
v̄tus eoꝝ. J Similiter assant̄ semīa
q̄ administrant̄ in medicinis fluxus. Et
modus assationis eoꝝ est iste. Accipe pa
tellam ferream aut eneam aut terreaȝ aut
lebetem cum lato orifitio: et calefac bene
Deinde aufer ab igne: et statim suppone
semina dum ipa est calida anteq̄ infrigi
detur. et cōmisce ea semp. donec videas
assationem eorum completam ad volun
tatem tuam: Et si non fuerit cōpleta vna
vice pone iterum et fac vt prius. K
Et scias q̄ non oportet om̄ia semina eq̄li
ter assare. quia sunt quedam q̄ hn̄t multā
viscositatem. que debent amplius assari
sicut psillium: et caue ne comburant̄.

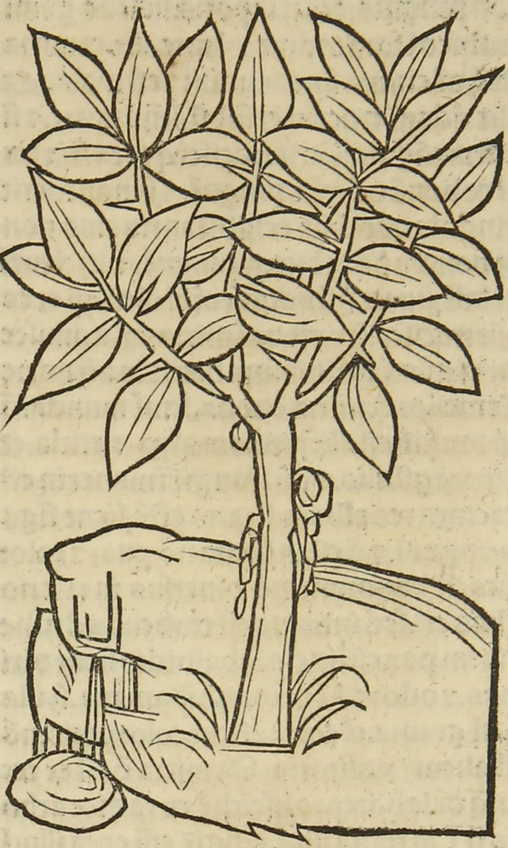

Ca. cc xcviij.

Irra. Sera. li. aggre. ca. hec auct:
dyas. Hec ara: i. mirra est gūmi ar
boris q̄ nascit̄ ī terris arabū. simil'
arbori q̄ dr̄ ī greco spīa babilōica: Nā fi
unt scissure ī liḡ arboris. vñ egredit̄ gūmi
q̄d emanat cadēs sup sextoria q̄ sternunt̄
sub arbore. et q̄dā p se coagulat̄ sup stipi
tem et ē de ipa res q̄ dr̄ bacātiscus siue ba
tanasas: et grossa est a q̄ egredit̄ meth: i:
storax liq̄da: qñ expmit̄ sicut apparȝ in ca:
storax: Et arbor eiꝰ est in terra q̄ dr̄ ptinia
et ē piguis: et qñ expmit̄ succꝰ eius egredi
tur velut storax multū: et melior mirra ē il
la. que dr̄ tarbalud. et cāchi. et nōiat̄ hoc
nōie eo q̄ defert̄ ex terris q̄ dicunt̄ sic. Et
color eiꝰ est ad viriditatē tendēs. pūgens
linguā clari coloris: et ex ea ē q̄ dr̄ liti et ē
lita gluthichi. et ē moll' tactu sicut bdelli
um: in odore suo ē pinguedo. et arbor eiꝰ
est in locis soli expositis. Ex ea est que di
citur poaclis. ⁊ est aspera. multum nigra:
⁊ apparet in ea vestigium ignis. Et dete
rior est illa que dicitur argasin: ⁊ est leuis

non pinguis: acuti saporis. similis gũmi arabico ĩ fortitudine 7 v̓tute: Et ex mira est q̄ d̄r crumu siue ammini 7 est mala. Et fiũt q̄dam trocisci ex substãtijs mire. 7 si mira piguis fuerit trocisci q̄ ex ea fiũt habent bonũ odorẽ 7 pinguẽ: 7 si non fuerit pinguis quod fit ex substantia eius non h̄z bonum odorẽ neq̨ pinguẽ: 7 h̄z v̓tutẽ debilẽ ꝓpter q̄d admiscet̃ ei oleũ qñ ex ea fiũt trocisci Adulterat̃ mira: qñ admiscetur ei gũmi q̄d infusum fuerit in aq̄ mire Et melior ex mira ẽ noua. leuis munda. q̄ qñ tangit̃ est aliq̄ntulum asꝑa 7 arida: et cito frãgibilis. 7 qñ frangit̃ rmanet in ei9 fractura res alba: 7 figura ei9 ẽ, sicut figura vnguiũ. 7 q̄ est in frusta nõ ꝑua: 7 color eius est vniformis nõ diuersus in exterioribus ei9. sed interius est trahens ad rubedinem paꝝ cũ lineis subalbidis sicut diximus. 7 odor ei9 ẽ delectabil' amara. s̄z illa q̄ est grauis. c9 color ẽ sicut color picis. nõ est alicui9 vtilitatis. S̄z mira q̄ est ex terra. q̄ d̄r labotero abscidit̃ ex radice arboris q̄ ẽ in terris illis. Eligit̃ eñ ex ea illud q̄d est sil'e mire ĩ odore: 7 v̓tus ei9 ẽ calefactiua 7 mollificatiua 7 resolutiua: 7 ingreditur in ꝯfectionibus vnguentoꝝ:

Operationes.

A Sera. auct: Albugerig: Mira ꝯuenit ad aq̄̃ citrinã qñ sumit̃ ex ea in potu. aut fit empl'm cũ ea suꝑ ventrẽ. B Et qñ fit caputpurgiũ cũ vno anoch ex ea mũdificat cerebꝝ. 7 aufert ab eo vẽtositates g̃ssas: 7 incoriat gingiuas. C Et ꝯfirmat dẽtes: 7 ẽ conabolice qñ fit linitõ cũ ea. D Gal': Mira abstergit cum tꝑamento: 7 glutiat fragmẽta ossiũ capitis. 7 occidit lũbricos. 7 fetũ expellẽs eos. E Et ĩgredit̃ ĩ ꝯfectõib9 collirioꝝ. q̄ fiunt ad vlcera oculi: 7 ad macl'as q̄ fiũt in eo. 7 ĩ medicis q̄ bibunt̃ ad tussim antiq̄̃ 7 ad asma. Nã ip̄a nõ exasꝑat cannã pulmõis. 7 hoc q2 nõ calefacit neq̨ desiccat calefactõe 7 desiccatõe forti 7 sine suꝑfluitate sue amaritudinis 7 sue abstersionis. F Est alia mira q̄ trahit̃ a radice arboris h9. 7 v̓t9 ei9 calefac̃ mollificat 7 r̃soluit

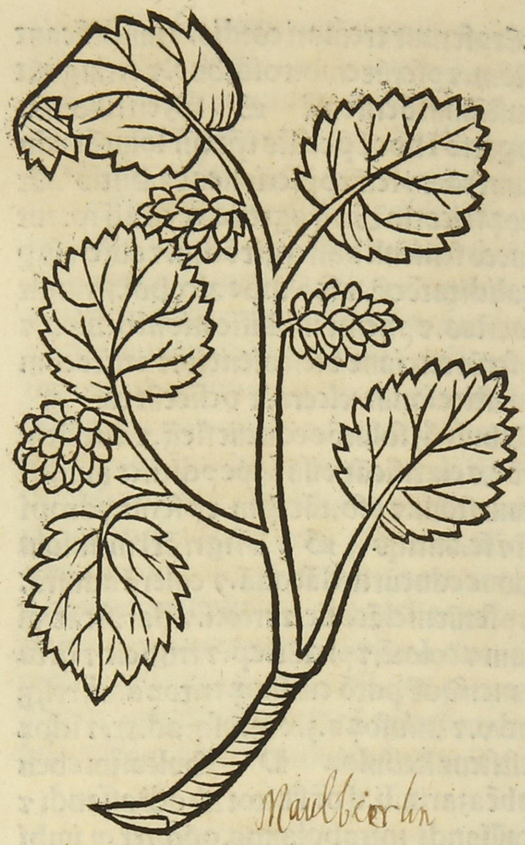

Maulbeerlin

Ca. ccxcix.

Oracelsi. Aui. li. ij. cap̄. de moro: Mori sunt due sp̄ẽs. vna eaꝝ est alfirsedu q̄d est dulce. 7 currit s̃m semitã fic9 in maturatõe S̄z ẽ deterioris nutrimenti 7 mĩoris 7 ẽ siccioris: 7 magis destruens sanguinẽ 7 deteri9 s̃tõ. Reliq̄s vo fic9 dispositõ es h̄z. ẽ tñ inferi9 ea. amaꝝ ãt q̄d nõiat̃ moꝝ descenj fit nũc illõ de q̄ p̃ki mũ loq̄mur. q̄ g̃ inmatuꝝ ẽ cũ exsiccat̃ stat loco sumach. dulce ẽ ca. 7 hu. 7 acetosuz. 7 desceni ẽ ad siccitatẽ decliue. ĩ ip̄o ẽ stipticitas 7 ĩfrigidatõ. 7 succ9 mori est stiptic9 7 ꝓprie qñ decoquit̃ in vase eneo.

Operationes.

A Aui. Succus mori ꝓhibet fluxũ materierum ad menbra. et inmatuꝝ est sicut sumach. Qñ coquunt̃ folia ei9 7 fo. vitis. 7 fo. fic9 nigre cũ aq̄ pluuie. denigrat capillos. B Acetosum remouz ap̄ata oris 7 gutturis: Et folia ei9 sunt vtilia ad squinantiã 7 p̄focationẽ. Quod acetosuz est ꝯfert vlceribus fraudulẽtis ipi9 succus

De Herbis.

C Rob eius acetosum est ꝓferns botoꝛ oꝛis Et decoctio radicis eius mollificati oni dentiū. ⁊ decoctō radicis eiꝰ est bona denti doloꝛoso B Moꝛ malū est sto macho coꝛrūpit̄. ꝓpe in eo alfirsedu. et qñ nō coꝛrūpit̄ alfirsedu in stō velociter non nocet. Et opteṫ qdem vt ꝯmedant̄ oēs spēs eius añ cibū. ⁊ recipiant̄ in stō. ī quo nō sit coꝛruptio. E Illud vō de seni non nocet stomacho colerico. et nō est in ipō de mala ꝯuenientia stō. q̄d est in alfir sedu. q̄ṽuis sit in eo malicia. ⁊ nō ē nausea in ipō. ⁊ nutrimentū eius est paruū. et fa cit appetitū cibi. ⁊ facit ipm̄ lubricū. et ex trahit ipm̄ velociter. et omino descensus eius de facto fit velociter. sed eius descen sus ex intestinis est tardus. F Sera. li. aggre. ca. hoc. Hoc arabice. i. moracel si. Uirtus eius est q̄ retinet ventrem. ⁊ qñ desiccat̄ retinet ventrem retentōne forti. Et ꝯuenit vlceribus intestinoꝝ. et fluxui ⁊ oībus egritudinibus q̄ fiūt ex fluxibꝰ humoꝝ. ⁊ admiscent̄ postq̄ terunt̄ cū cibis sicut sumach. ⁊ qui vult ex eis sumere ī po tu potest cum aqua ⁊ vino. G Sed arboꝛis eius virtus est composita ex ṽtu te retentiua ⁊ laxatiua. ⁊ plus quod est in coꝛtice huius arboꝛis est virtus laxatiua cū amaritudine pauca. quousq̄ occidat ascarides. ⁊ sunt lumbrici cucurbitini. s; in folijs arboꝛis et summitatibus est tem peramentum medium illarum duarum operationū. H Et moꝛa matura qñ inueniunt stomachū purum. si comedun tur ante cibum egrediunt̄ a stomacho ci to. ⁊ p̄pare faciunt exitum alioꝝ ciboꝝ. quando vero comedunt̄ post cibnm. vel in stomacho sunt humoꝛes cito accelerāt ad coꝛruptionem. et coꝛruptio eoꝛum est multum nociua. I Sed acerba quā do desiccantur sunt bona medicina et iu uatiua vlceribus ītestinoꝛum ⁊ fluxui an tiquo. Et moꝛa quando descendunt ante quam coꝛrumpant̄ non inferunt nocumē tum. nisi de eis ante cōmestionem nimis sumatur K Et idē auct. Gal. Ex eis sunt matura. ⁊ maturi saporis. ⁊ sapoꝛ eo rum est dulcis stipticus. Uirtus eoꝝ mol lit ventrem ⁊ nutrimentum paucū coꝛpo ri p̄stant ⁊ facile coꝛrumpunt̄. Non coꝛ rupta humectant penitus. Infrigidant autem nō penitus nisi frigida sumantur. Et paucistimū coꝛpori dāt nutrimentum consimile peponibus. non tñ nocumentū adeo ipis. neq̄ malum stomacho vt in il lis. L Galienus. vij. sim. far. ꝑm trā slationem grecam cap. Moꝛae. i. celsi. fru ctus maturus subducit ventrem. non ma turus vero desiccatus constipatiuū suffi cienter fit farmacum. Unde ad dissinteri cas conuenit dispositiones. ⁊ ciliacas. et alias quecunq̄ sunt fluxibiles. M Et tota arboꝛ in omnibus eius partibus mixtam quandam virtutem videtur ha bere ex detentiua ⁊ purgatiua compōita Preualz autem in coꝛtice quidem radicis purgatiua virtus cum quadam amaritu dine. vnde amplos lumbricos interficit. In alijs vō partibus detentiua. In folijs vero ⁊ pollulationibus media vtraq̄ est complexio.

Ca.ccc.

Morabacci. Ysidorus. Mor⁹ grece latine vocatur rubus. eo q̄ rubeat fructus eius vel v̄gulta. Siluestris more fructibus in deserto. Pastor fames ac penuria consouetur

Operationes.

A Aristoteles in li. de plantis. Fructus q̄dam cito maturant̄. vt mora ⁊ cerasa. ⁊ succor qui sunt in fructibus. q̄dam sūt potabiles. vt est succus moror. B Pli. li. xv. Moris est succus in carne vinosus. Trini colores. p̄mo. s. cādidus. mox rubeus. maturis v̄o niger. In nouissimis florent Inter prima maturescunt: manusq̧ succo tingunt: Matura ruunt. acerba minimū. Carne ⁊ succo constant mora: C Moro quidem ⁊ piro ac mirto succus est vinosus. colorq̧ succi moris ac cerasis est sanguine⁹: D Pal. li. x. Ad diamorū p̄ficiendū agrestis mori succū facies paululū deferuere. Tuncq̧ duas eius succi p̄tes ⁊ vnā mellis admiscebis. ac mixta curabis ad pinguedinē mellis decoquere.

Ca.ccc j.

Morsus galline siue Anagall⁹. Pādecta. Anagalli due sunt species. Una est auricula muris. et est maior. ⁊ alia est morsus gallie. ⁊ est minor.

Operationes.

A Ambe species anagalli vulneribus prestant effectum. Tumorem non admittunt. ⁊ infixa corpori euocant. Pascentia vulnera abstinent. B Succus earū dolorem dentium prohibent. si p̄ dextro dente in sinistro nare fuerit inmissus Hic succus cum melle actico coctus ⁊ adhibitus omnes caligines oculorum siue viciū eorum quod vocatur argemon siue argemade tergit. morsibus venenatis bibit⁹ medicatur. C Nefreticis. Hidropicis. ⁊ epaticis. ⁊ renali passione defectis prestat auxilium. Ano tumenti posit⁹ medicatur. D Item succus naribus infusus putredinem capitis purgat. Habet em̄ desiccatiuam virtutem absq̧ mordicatiōe. Unde ⁊ vulnera glutinat. E Uentrem quoq̧ deducit mulse admixtus ⁊ potui datus herba contusa ⁊ imposita stipites educit de corp̄e F Serapiō Species anagalli minoris. s. morsus galline. facit anū ingredi si fit cum ea emplin G Galienus. Ambe species anagalli habent occultam caliditatem attractiuā vt ⁊ stimulos infixos euellant. Earum vero succus a naribus flegma purgat propter eandem causam. Et vniuersaliter loquendo siccatiuam habent v̄tutem. quapropter etiam vulnera solidant ⁊ putrescentibus conferunt.

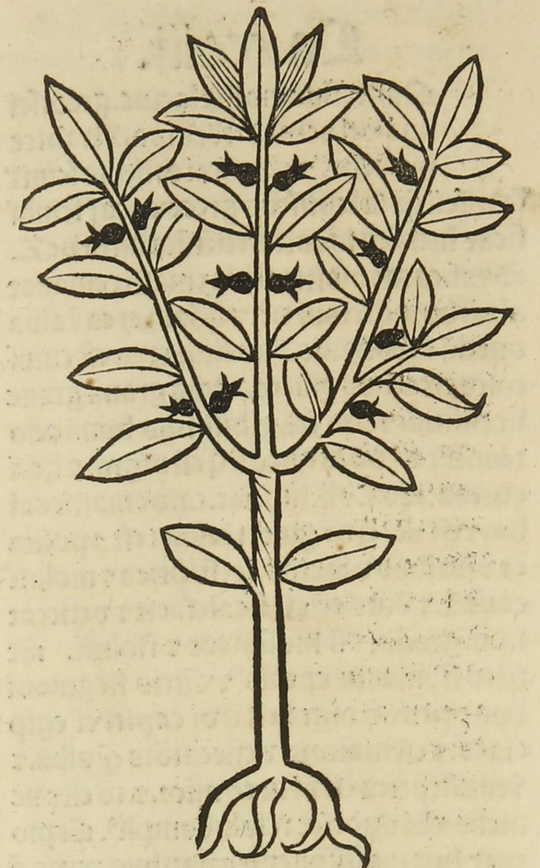

Ca.cccij.

Jrtus latine ⁊ grece. Arabice dex
domestica vel hes. Sera. li. aggre:
ca. dex domestica; ⁊ est de ea fortis
viriditatis declinās nigredini. et de alia
est que decliat ad rubedinem; ⁊ que decli
nat ad nigredinem confert magis in me
dicinis. ⁊ similiter grana eius. ꝓprie eius
q̄ ex ea est mōtana. ⁊ sb̄a ei⁹ est ꝯposita ex
v̓tutibus ꝯtrarijs. ⁊ illud q̊d vincit plus
in ea est sb̄a terrea frigida. ⁊ est in ea cum
hoc res calida subil̄. ⁊ sapor ei⁹ ē stipticus

Operationes.

A Sera. auct. abē mesuay. Succ⁹ eius
ꝯfert dolori pectoris ⁊ pulmōis. ⁊ strīgit
fluxū ventris colericū; ⁊ ꝯfortat stōm. ⁊ est
bon⁹ vlceribus menbroꝝ interioꝝ. fortifi
cat viscera r̄tinet fluxū mēstruoꝝ; ⁊ grana
eius ꝯferūt sputo sanguīs a pectore ⁊ pul
mone; ⁊ ꝯferūt stō̈ sua pōticitate B
Dias. Sanguinē ex creātib⁹ dat. stomati
cis cōueniēs est. vrinā mouet. scorpionis
morsui iposita atq̧ potui data ꝓdest. Fo
lia eius virentia ⁊ cataplasmati apposita
medet̄ vlcera fluentia; C Arida vero
ꝯtrita aspredine dyaforesim faciūt Jtem
baccaꝝ viridiū succus aptat̄ sanguinem
spuentibus. ipē q̄z, ꝯmeste eadē faciūt Ex
vīo decocta ⁊ in modū cataplasmatis im
posita extrēa vulnera sanat: D Avi.
Mirtus retinet solutōem ⁊ sudorē; ⁊ oēm
fluxum sanguinis et omnem fluxum ad
menbꝝ. E Et quando cum eo fit fri
catio in balneo ꝯfortat̄ corp⁹. ⁊ desiccant̄
humiditates q̄ sunt in cute F Et em
broce q̄dem decoctōis ei⁹ cū sup ossa effū
dunt̄. veloci⁹ fit ipoꝝ restauratio; et q̊d ex
ea vstū est loco tucie pōit̄ ad hoc vt bon⁹
fiat odor corꝑis. ⁊ ꝯfert oī fluxui sanguīs
linitū ⁊ loco emplastri suppositū ⁊ bibitū
⁊ silr̄ eius rob. ⁊ rob fructus ei⁹. ⁊ ipius q̄
dem nutrimentū est ꝑuū: G Et in sy
rupis q̄dem non est q̄ restringat et ꝓhibe
at dolorē pulmōis ⁊ tussim p̄ter sirupum
eius. H Et cui⁹ oleum ⁊ succ⁹ ⁊ deco
ctio ipius ꝯfortāt radices capilloꝝ. ⁊ pro
hibent casum. ⁊ ꝓlongāt eos ⁊ denigrāt
⁊ ꝓpe ipius semina. J Et decoctio se
minū eius in butiro ꝓhibet sudorē. ⁊ recti
ficat rasurā venaꝝ. K Et folia ei⁹ sic
ca ꝓhibēt fetorē ascelle. ⁊ iguiū: ⁊ ipi⁹ cis
loco tutie ponit̄. ⁊ ꝯfert pāno, sedat apa
ta ca. ⁊ herisipilā. ⁊ formicā. ⁊ botor, et vl
cera. ⁊ q̊d est sup ambas volas. ⁊ adustio
nem ignis cū oleo: L Et silr̄ ei⁹ syru
pus ⁊ emplr̄m fcm̄ ex folijs ipius cū oleo ⁊
vīo. ⁊ post ipius ꝯmixtōem cū eis. ⁊ simlr̄
eius oleū. ⁊ vnguentū fcm̄ ex eius oleo; et
similiter confert ipius succus: si ꝓiciatur
sup pānaricium. M Et similiter ce
rotum factū ex eo. ⁊ cū decoquit̄ etiā eius
fructus cum vino. ⁊ fit ex eo emplr̄m sanat
vlcera que fiunt in ambabus volis manu
um. ⁊ in pedibus. ⁊ adustionem ignis; et
ꝓhibet eos a vesicatione et similiter eius
cinis cum ceroto N Emplastrum fa
ctum ex fructibus decoctis in vino est cō
ueniens mollificationi iuncturaꝝ. retinet
fluxum sanguinis ex naribus. ⁊ abstergit
furfures. et exsiccat vlcera capitis et vlce
ra auris. ⁊ ipius pus ex ipius aq̄ in ipam

distillat. O Et ꝯfert ipsius syrupus mollificationi gingiue. et eiꝰ fo. cū vīo de coquunt̄ ⁊ fit inde emplm̄ sedans sodā et obtalmiā. P Et cū coquit̄ cū ordeo sanat eoꝝ apata. ⁊ ipsius cinis ingredit̄ ī medicinis vngule. confortat cor. ⁊ aufert tremorē cordis. Q Et ꝯfert fructus eius tussi ꝑpter dulcedinē suā: ⁊ retinet vētrem vtentis eo. si est soluꝰ sua stipticitate. R Et ꝯfert fructus ipsius sputo sāguinis. ⁊ etiam eius rob similiter ꝯfortat stōm. Rob eius ⁊ eius semīs ꝓhibent cursum sup̄fluitatū ad stomachum. S Succus fructuū eius est ꝓuocatiuꝰ. ⁊ ipemet ꝯfert ardori vrine. ⁊ ardori vesice. T Et est bonus in ꝓhibēdo menstruoꝝ ꝓuocatōem. ⁊ eiꝰ aq̄ stringit naturā. et retinet solutōem colericā ⁊ melācolicā. linita ⁊ ipā cū oleo sisamino expellit flegma ⁊ solutōe emittit ipm̄. ⁊ decoctio fructuū eiꝰ ꝯfert fluxui hūiditatū matricis. ⁊ cōfert emplr̄ īn fcā emorroidibꝰ. V Et cōfert apati testiculi: ⁊ eiꝰ decoctō ꝯfert morsui rutele. ⁊ sitr̄ fructꝰ eiꝰ cū potat̄ in vino ⁊ similiter puncture scorpionis.

Ca. ccciij.

Mastix siue mastix latine. grece scinus vel achias vl' chias. Arabice mescebe. ⁊ est gūmi arboris scini l' lentisci. quia lentiscus grece vocat̄ scinus sicut īuenies in ca: terebētina infra de T. Dyas. ca. de mastice q̄dā mastix emanat ab arbore q̄ scinus dr̄. ⁊ q̄dam ex ea ē alba quedā subuiridis. s; melior ex ea est cuius color est albus ꝑlucidū. hn̄s granū graue siccissimū ⁊ cito fragibile hn̄s bonū odorem. Et est de ea quedā q̄ est nigra. ⁊ q̄dā citrina. Gal. vij. sim. far. ca. de mastice alba. ⁊ est illa q̄ dr̄ glutē rōnū. et est ꝯposita ex v̄tutibus diuersis. sc; stiptica ⁊ mollificatiua. ⁊ v̄tus eiꝰ est q̄ calefacit ⁊ desiccat in. ij. gradu. vn̄ mollificat ⁊ r̄soluit. Et ideo stomachi epatis ⁊ vētris flegmonibus ꝯpetit: s; nigra est q̄ dr̄ capiti vl' egipciaca. ⁊ est maioris desiccatōis q̄ alba. ⁊ v̄tus stiptica est in in eo mīor. ⁊ iō est ꝯueniens vbi oportet resoluē ampliꝰ. Et propter hoc multū ꝯuenit apatibus duris q̄ sunt ī exteriorībus corpis. s; oleū masticis est simile virtuti masticis. Serapion li: aggre; cap. mescebe. i. mastix: Mastix est ꝑmus inter oīa glutina in bonitate. Et arbor masticis est ꝯposita ex substātia aq̄a ⁊ terrea frigida nō multū: ⁊ in sapore oīm ꝑciū huius arboris dico radicis et fructꝰ ⁊ corticis est stipticitas pauca. ⁊ v̄tus eiꝰ est infrigidare et calefacē mediocriter tēperate. ⁊ desiccat in fine secundi gradus vsq; ad principiū tercij.

Operationes.

A Sera. In ea est de stipticitate q̄ confert debilitati epatis ⁊ stomachi ⁊ intestinoꝝ et apatibus in eis exn̄tibus. in eo est stipticitas ⁊ nō h; acuitatē aliq̄: ⁊ est multū subtilis. et fit emplm̄ cū folijs masticis dū sunt recētia: ⁊ est in eis v̄tus manifesta ⁊ iō qn̄ bibunt̄ fo. aut cū alijs medicinis ad vlcera ītestinoꝝ ⁊ ad fluxū vētris cōferunt multū. B Et ꝯferūt spuētibus sanguinē ⁊ fluxui mēstruoꝝ ⁊ ani. ⁊ nō est īn eo diuersitas a succo ypoquistidos

C Et idem auct. dyas. Tota hec arbor est stiptica. & vtus foliorum fruct9 & corticis & radicis est equalis. & decoquitur cortex ei9 & cortex radicis & folia decoctone plurima
D Et qn fuerit cocta colatur ab eis aqua q iterum coquitur vsqz ad mellis spissitudinem & conuenit sputo sanguinis decocto illa bibita. & fluxui ventris & vlceribus intestinorum & fluxui matricis & ani. Et vniuersaliter qdem ponitur pro accatia & ypoqstidos & ponitur decoctio illa loco illa succi foliorum
E Et qn proijcitur decoctio illa sup vlcera profunda & sup ossa fracta restaurat carnem in vlceribus: & restaurat ossa & strigit mebra laxa. & abscindit humiditates antiqs a matrice. & phibet vlcera corrosiua ne dilatentur in corpe. & puocat vrinam. et qn fit collutio oris cu ea stringit dentes pmotos. & ex ramis huius arboris fit oleu qd est bonu vbi conuenit stipticitas:
F Et idem aucto. Humay. Mastix resoluit apata stoi. & puenit tussi. & non est pauce attractois flegmatis qn masticatur. et propter hoc miscetur cu aloe vt prepareret ipam & attrahat cum eo flegma a capite:

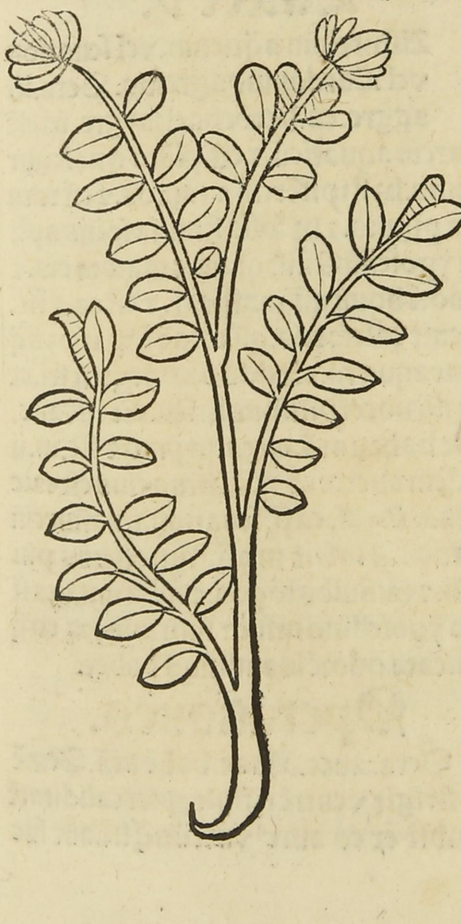

Ca. ccc iiij.

Asturciu. Dyascorides caplo. Cardamus. i. nasturcium. Quoddam est domesticum & quoddaz est agreste. Et ideo facit duo capitula. de eis vnu quod incipit cardamus et est nasturcium domesticum: Aliud qd incipit Cardamus agrestis. et est nasturcium agreste. Et ideo dicit cardamus. i. nasturcium domesticum. vtilior dicit babilonicus omnibus semen eius calidissimum est caustica participans virtute. viscidum & cacostomachum ventre turbas Serapion libro aggre. cap. Jorsalbathe fe. i. nasturcium. & ex eo est nasturcium comune notum. & ex eo est nasturciu tectorum Et ex eo nasturciu orietale. Nasturciu tectorum est planta habens folia stricta. & longa duobus digitis in summitate acuta & scissa & pinguia. & extendutur super terra et habet in medio virgam subtilem duobus palmis logam. paucos habes ramulos super quos sunt pile habentes desam summitatem in quibus est semen simile semini nasturcij cuius est figura sicut figura rutele ita est depressum. nascitur in vijs & parietibus domorum. Nasturcium orientale est planta duorum brachiorum loga. habens ramos subtiles & multos in qbus sunt folia similia folijs seitaragi nisi quia sunt albiora & molliora. et in summitatibus ramorum sunt capitella similia plante actis. et habet flores albos. semen huius ponitur in cibis loco piperis: Sz nasturcium comune notum est melius illud quod defertur a babilonia. Almasor tractatu tercio. capitlo de nasturcio. nasturcium ca. est & sic. appetitum adiuuat licet inflationem & capitis efficiat dolore digestiuam. preterea retardat.

Operationes.

A Sera. aucto. Galieni. Seme nasturcij est ca. et sic. sicut semen sinapis. et incidit incisione forti. et adurit. et sedat dolores sciaticos & dolorem capitis. & quamli

bet egritudinem in qua oportet calefacē
⁊ miscetur semen eius in medicinis asma
tis quia ip̄m incidit incisione forti: ⁊ adu
rit humores grossos: B Et dicitur
ꝙ quando nasturtium desiccatur, fit eius
virtus sicut seminis eius. ⁊ dum est recēs
propter humiditatem aquosaꝫ que est in
eo habet virtutem debiliorem virtute se
minis eius: C Dyas. Nasturciū lum
bricos expellit ⁊ ventrem turbat Splenē
attenuat cum aceto. et aborsum facit veu
trem stimulat. simile est sinapi ⁊ eruce.
D Et impositum lepras ⁊ zernas emē
dat. melle addito duricies splenis cōpe
scit. Sordida vulnera purgat si succꝰ ad
bibeatur: Morsibus venenatis bibitum
occurrit. Fumigatio eius serpentes fugē
facit. Vel fluentibus profluuis succo lini
to occurrit. E Carbunculos rumpit
cum polenta et aceto coctum: Sciaticis
vtilissime cum aceto ⁊ polenta auxiliatur
Tumores et duricies spargit. F In
dolore cordis coquitur in lacte caprino ⁊
datur ad bibendum Dolorem om̄is loci
tollit puluere seminū asperso. Sꝫ pus mel
le vncto loco scabiem cum aceto sanatus
G Gal. vij. sim. far. cap̄. de nasturcio
Semen nasturcij habet v̓tutem que cale
facit ⁊ desiccat sicut sinapis. Et ꝓpterea
sciaticos ⁊ dolores capitis et quodcunqꝫ
alioꝝ indigentium rubificatione calefa
cit cum eo sicut est sinapis. miscetur āt cū
eis quecunqꝫ asmaticis dant̄ farmacis.
H Auicenna p̄mo canone. fen. quarta
cap̄. vij. Nastnrcij semina torrefacta mi
xta cum adog: constringunt fluxum super
fluum ꝓuenientem ex catarro.

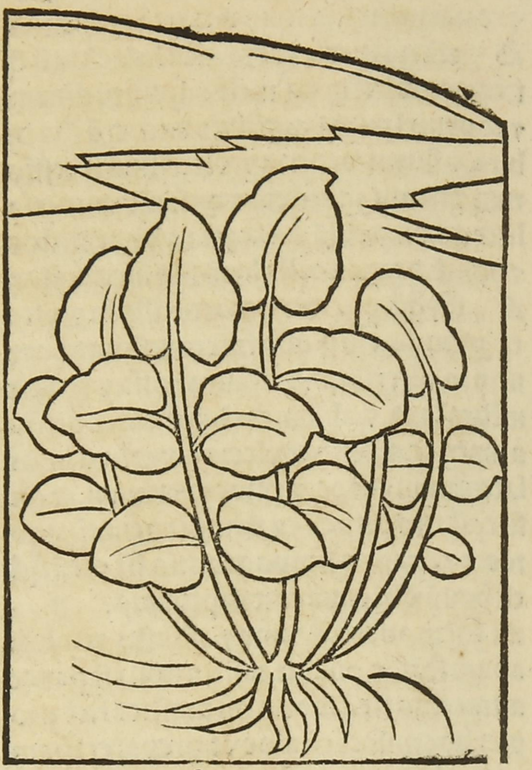

Ca. ccc v.

Asturcium aq̄ticum. vel senation
vel Cardamus agrestis. Sera. li:
aggre. ca: herochachaygre. id est
nasturciū aquaticū. ⁊ est plāta q̄ nascitur
in aquis. hꝫ stipitē rcm̄ ⁊ ramos. ⁊ est tota
plāta pīguis. ⁊ hꝫ folia similia folijs apij
dicti yposellinū nisi qꝛ sunt minora eis. ⁊
hꝫ odorē bonū qn̄ masticat̄. ⁊ est ca. ⁊ sic.
⁊ ꝯuenit calefactis. qn̄ rorat̄ suꝑ ip̄aꝫ aq̄
fri. aut aqua ro. Et q̄dā dicunt ꝙ est fri. ex
eo qꝛ nō nocet hn̄tibus sirsen: Et idē auc.
Ysaac haben arā̄. est ca. in p̄mo ⁊ sic. in. ij
Et idem aucto. Gal. Virtus eius est cale
faciens. Dyas. cap̄. senation. i. nasturciū
aquaticū. Nascit̄ in aq̄. fruticeꝫ hn̄s pin
guem: ⁊ ramulos lōgos. ⁊ folia minuta si
milia yposellino nisi qꝛ sunt minora eo q̄
masticata odorē suauissimū habet:

Operationes.

A Sera. auct. Ysaac: habē arā̄. Semē
eius strigit ventrē q̄ fluit. ꝓpter caliditatē
qn̄ bibit̄ ex eo aureꝰ vnꝰ cū aq̄ fri. aut suc

co citonioꝛum: ⁊ ip̄m confortat membra. B Dyas. Semen eius crudū ⁊ ꝯmestū calculos excludit. vrinā ꝓuocat: mēstruū impat. dissintericis ꝓdest. C Catebras sapiens huic ꝓhibet testimoniū dicens. q᷑ coquati in aq̄ soluūt. ⁊ cū carnib᷒ spūalia mūdificat. fomentū ex aq̄ salsa et oleo decoctōis eius valet ad dolorem yliacum D Strāguiriam ⁊ dissuriam in vino decocti. ⁊ cataplasmati ad idem valent. diuretica sunt.

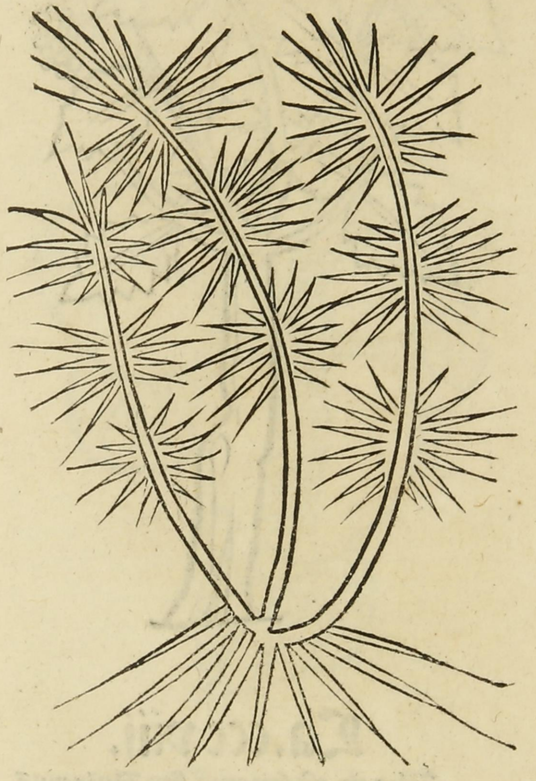

Ca.cccvj.

Napellus. Pādecta: ca. ccccc.lxiiij. Napellus est herba que facta est sicut elleborus niger. cuius radix est ordinata ad modum rhetis. est anthonomatice herba venenosa: ⁊ est prima pars aconiti. Auicenna li. ij. cap. de napello: Napellus est herba que est venenū ꝑnicisum ⁊ est in summo caliditatis ⁊ siccitatis

Operationes.

A Aui. Napellus delet albaras linitū ⁊ confert lepre. vñ est venenum destruens bibentem se. Maioꝛ vero ipius potio est medietas ʒ. vnius. ⁊ hec interficit ⁊ similiter minus. B Et ex eo coturnices bibuntur ⁊ non moriunt᷑. Ex oībus confectionibus dyamuscus ei resistit. C Et est alius q̄ vocat᷑ napellus moysis. Et vult dicere napellus mus. ⁊ est q̄ddā animal q̄d assimilat᷑ muri q̄d morat᷑ ī radice napelli nascens cū napello. ⁊ qui cū eo appropinquat. non crescit arboꝛ. et est tyriaca napelli. ⁊ est maioꝛ eo et in eo sunt omnia iuuamenta que sunt in napello.

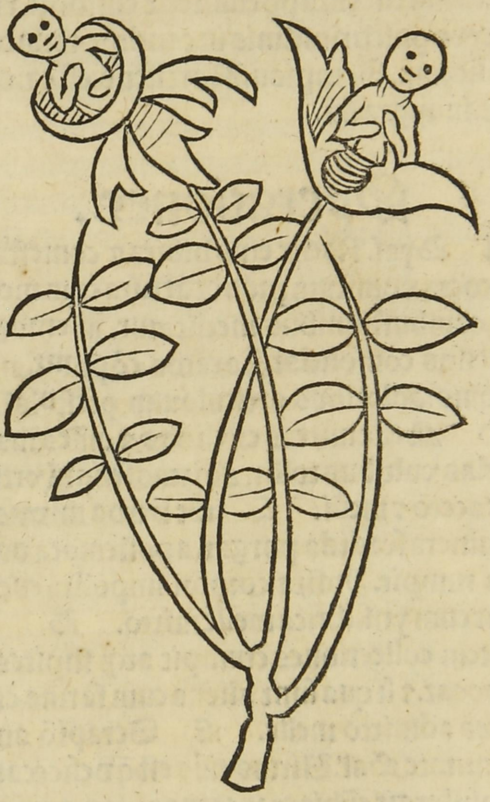

Ca.ccc vij.

Narciscus vel bulbus vomiferus l' cepe marinum. Dyas. ca: narciscus vel bulbus ematicus vel bulb᷒ vomicus folia habet poꝛro similia sed minuta. hastas habet duoꝝ palmoꝝ que īanes ⁊ concaue sunt ⁊ sine folijs. Flos est illi albus in giro. in medio croceus. ⁊ est q̄dam species cuius illud medium purpureum

est. radicem habet albam rotunda3 sicut bulbus. 7 semen nigrum 7 oblongum. vt in menbranulis: Qui in locis montuosis nascitur est melior: cuius etiam flos suauem longe iactato odorem. In reliquis autem porri habet similitudinem. 7 viridis est. Uirtus eius est que abstergit et incarnat 7 desiccat. Et illud quod de eo administratur est radix. Plinius. li. xxj. Narcisci duo genera in vsu medici recipiūt. vnū flore purpureo. et alterum herbaceū. Ysidorus. Narciscus fabulose nomen impositum habet a quodam puero. cuius membra in hunc florem transierunt. qui et nomen narcisci in appellatione custodit. et decus pulchritudinis in candore retinet foliorum. Serapion. Narciscus est ca. et sic. in ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Radix eius bibita 7 comesta 7 cocta vomitum prouocat trita cum melle combustionibus medicatur. Neruos incisos consolidat. Laxatos cōponit. antiquis doloribus articulorum prestulat. B Melle mixtus effelidas 7 omēs maculas vultibus tollit. Mixtus semini vrtice aceto 7 melli. C Et herba mixtus vulnera sordida purgat: apostemata dura rumpit. Infixa corpori imposita euocat cum yrisillirica melle mixto. D Item collectiones erumpit atq3 stipites euocat. 7 si qua sunt aliena cum farina et oleo admixto melle. E Serapiō auctoritate Gal. Uirtus eius est q desiccat 7 abstergit exhibit et incarnat vlcera magna. 7 incarnat incisiones in lacertis fcās. Et mixtus cum orobo mundificat sordes corporis. 7 aperit apostemata: 7 quando comeditur ex radice narcisci aut bibitur cōmouet vomitum. et trita cum melle cōfert combustionibus ignis. Et quādo fit ex ea emplastrum. ꝯglutinat vulnera neruorum. F Et idem aucto. aben Mesuay: Narciscus facit operationem iesimini nisi quia est debilior eo 7 confert doloribus qui fiunt a flegmate. Et oleum eius est bonum ad hoc et radix eius incarnat vlcera neruorum 7 habet ventrem lauatiuam. G Galienus. viij. sim. far. ca. Narciscus. Radix eius siccatiue est virtutis intantum vt consolidet plagas maximas vsq3 ad abscisionem que circa tenantos. habet autem quid abstersiuū 7 attractiuum.

Ca. ccc viij.

n Nabach est fructus fm Auicennā arboris dicte asadar siue sadar q̄ apud dyas. vocat agrifolium. Uerum apud Sera. est aliud nabach. sc3 cortex arboris que a dyas. vocat nascatimō. Et dicit Serap. cap. nabach. q̄d affert de India. 7 est in colore similis croceo. et sunt sicut cortices mori boni odoris. 7 habet virtutem calefacientem.

Operationes.

A Sera. Fiunt cum eo suffumigatōes 7 ponitur in ꝯfectionibus vnguentorum

ꝛ in alijs confectionibus calefactorijs: et habet virtutem calami aromatici: B Et idem aucto: Galieni Est calida in tercio. ꝛ est ex speciebus Indie. Et qñ fit suffumigatio cum eo valet corruptõni matricis. et confert suffocationi eius qñ est siccum C Item scribit. ꝙ nabach cõparatur nespilis et zaror qđ ē magis odoriferum nespilis. ꝛ ita similitudo est in vtute qm̄ fructus agrifolij est stiptcus confortans stõm. ꝛ silr̄ ꝯpant̄ nespila ꝛ zaror.

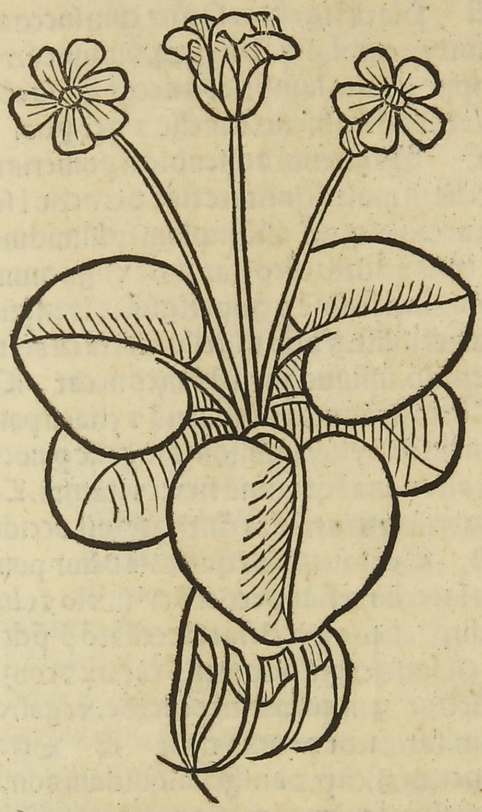

Ca. cccix.

Enufar. Plat. Nenufar est herba in. ij. gradu frigida et hũida: hñs folia lata. In locis reperit̄ aquosis ꝛ in calidis regionibus ꝛ in frigidis. Itẽ duplex est eius maneries: vna q̄ purpureum florem ꝓducit ꝛ melior est. Alia vero que croceum: et non adeo bona est. Flos eius medicine cõpetit Et melior est ille q̄ in calidis regionibus reperit̄ ꝙ in frigidis. In Septembri collectus in efficatia multa seruatur. Auicenna: Nenufar nominauit Galienus caulem aque. forcius est illud quod habet radicem albam. ꝙ qđ nigram. Flos eius frigidus est ꝛ humid⁹ in secundo.

Operationes.

A Platearius: Ex floribus precipue fiunt syrupi contra febres acutas. ꝛ calefactiones ca. epatis. calidasq; distemperacias. Itaq; flores in aqua decoquunt̄. et ex tali aqua zuccaro addito fit syrupus. B Cõtra dolores capitis ex calore sarraceni florem ꝑ noctem in aqua ponũt et mane talem aquam bibunt. Floresq; naribus suis applicãt. C Auicenna: Syrupus eius vehementis extinctionis est. ꝛ subtiliatiuus valde. Cõfert tussi ꝛ pleuresi. ꝛ febribus acutis. Radix eius cõfert bothor ꝛ apostematibus calidis splenis Eadem cum aqua confert morfee supposita. cum pice vero alopicie. D Idẽ Nenufar sompnũ facit. Sodam calidã ꝛ collericam sedat. sȝ tñ debilitat E Pollutionem minuit ꝛ frangit desideriũ coitus cum syrupo de papauere bibitus ꝛ congelat sperma ꝓprieq; radix eius Eademq; radix confert solutioni antique. et vlceribus intestinoꝝ. ꝛ doloribus vesice. F Semen eius forcius est in om̄i re. et ꝓhibet fluxus menstruoꝝ. Natura nenufaris Indi est natura mandragore. G Constantinus in li. graduũ: Nenufar est subtile ac penetrabile. dolorem capitis ex calore placat appositũ naribus colericis ꝛ sanguineis. ex om̄ibus ꝯgruit passionibus: H Sirupus eius calidã tussim extinguit. Ac febres colericas ac sanguinolentas aufert vigellas Oleum eius dolorem capitis aufert si cathaplasmet̄. aut si eo sternutatio ꝓuocetur. I Auicẽna li. ij. cap de Nenufare. Syrupus eius lenit ventrem: ꝛ confert febribus estatis. ꝛ est vehementis extinctionis. K Et idem de viribus cordis ait ꝙ ꝯfortat cor.

Ca.cccx.

Nigella. Platearius. Nigella est semen cuiusdam herbe rotundũ: sub nigrum hñs colorem. sub amarũ saporem. virtutem hȝ diureticam. ex amaritudine dissolutiuam: consumptiuã. ex q̃litatibus suis. folia eius sunt parua minuta ⁊ mollia similia cotule. ⁊ flos eius est figure stelle. coloris celestis: ⁊ hȝ in summitatibus capitella sicut papauer et in medio ex intrinsica pte sunt aliq̃ ordinatim diuidenda semina. Est ca. et sic. in iij. gradu. Sera. li. aggre. cap̃. Carum. i. nigella. est planta pua hñs virgas puas circiter duos palmos ad plus. et hȝ folia pua minuta ⁊ mollia similia folijs plãte q̃ dr̃ carnabaon siue ranobaon. nisi q: sunt minora satis. ⁊ in summitate sunt capitella subtilia similia capitibus papaueris oblõga. ⁊ in medio eius sunt parietes separantes semina q̃d quidem semen est nigrum acutum boni odoris. Dyas. cap̃. Melanchiũ id est nigella ᵽm translatioñẽ nr̃am. Melanchium herba est minor folia minuta ⁊ tenera. ⁊ semen minutũ hñs. cuius frutex longus est duo⁊ palmo⁊. et desu p hñs capitellum simile miconio. sed oblongũ in medio veluti parietes hñs quibus discernuntur semina. q̃ semĩa sunt nigra et odorata ⁊ viscida q̃ multi pani aspergũt. Galienus. vij. sim. far. cap̃. melanchiũ. i. Nigella calefacit ⁊ siccat ᵽm terciũ gradum Hoc idem dicit Platearius.

Operationes.

A Pla: Nigelle ex farina cum succo absinthio emplast⁊ fcm̃ circa vmbilicũ. ⁊ p̃cipue pueris lumbricos necat Alijs cõficiatur ad scabiem cũ melle ⁊ dec̃ pos.

B Unguentũ ad scabiem pulueris nigelle in multa q̃ntitate fiat decoctio i forti aceto vsq; ad aliq̃ntulam spissitudinem ⁊ tunc addito oleo fiat inde vnguentum bonũ ad scabiẽ ⁊ empetiginẽ. ⁊ lentiginẽ faciei tollit. Farĩa nigelle ᵽfecta cũ aceto tepido. infusus aurib⁹ v̾mes necat

C Cõtra stranguriã dissuriã ⁊ yliacã passionem dec̃ vinũ infusionis nigelle p noctẽ sȝ añ coquat̃ q: nimiũ fieret violentũ. Cõstat em̃ q: si in multa q̃ntitate fuit occidit

D Si ãt in multa q̃ntitate hẽtur pone in saccello. ⁊ fiat decoctõ ei⁹ in vĩo ⁊ oleo ⁊ sup̃ renes ⁊ pect⁹ fiat saccellatõ p̃ p̄dcã ⁊ est satis expta odorata p̃ catar⁊ ⁊ corizã Et hoc hȝ nigella a sui ᵽplexõe. vt gal. vj sim. far. ca. de peonia dicit

E Sera. auct: dias. cap̃. de nigella: quidam admiscent hoc semen in mãia paste et faciũt inde panem. et q̃n fit emplastrum fronti cũ eo cõfert sode.

F Et q̃n fit caputpurgium cum eo ⁊ aceto cõfert aque q̃ descendit ad oculum

G Et q̃n sumit̃ i potu ʒ. j. cum aqua confert morsui rutele. ⁊ q̃n fit sumigatio cum ea fugat venena.

H Et fit emplastrum cum ea sup duricies q̃ fiunt in iuncturis pedum q̃ dicunt̃ calli ⁊ aufert eas.

I Et idem aucto. Aben mesuay. Proprietas eius est que aufert febrem flegmaticam ⁊ melancolicam. ⁊ interficit ascarides ⁊ ᵽfert morsui rute. e.

Ca.cccxj.

Nymphea Pli.li.xxv. Nymphea di
ci tradit a nympha zelotipa: erga
herculem rhopalo mortua. vñ ali
qui heracleõ vocãt eã. alij rophalõ: Na
scit radice claui simili. Dyas. Nymphea
vel vt dicunt alij cacabũ veneris. i. papa
uer palustre. siue vt latini alga palustris.
Nascit in aqs stãtibus vel locis nõ cultis
hñs folia cicorie siñia: sz miora ⁊ oblõga
caput altius sup aqȝ pferẽs. multaqȝ capi
ta ĩfra aqȝ ex vna radice hñs. flosẽ illi al
bus lilio simil. cũ pallore puo. sem̃ eius in
medio croceũ. sed cũ effloruerit nigrum
efficit. hasta lenis ⁊ nõ gssa ⁊ nigra radix
qȝ aspa ⁊ nigra et nodosa. In autũno sic
catur. Nõ qȝ nymphea hz ppum caplm si
militer ⁊ nenufar. quare non sunt idem si
cut aliq volunt.

Operationes.

A Pli.li.xxvj. Uentrem in totũ adimit
nymphea heraclea p.xl. dies ieiuno pota
⁊ in cibo sumpta. B Illita radix ge
nitalibus inhibet non solũ ventrem; sz eti
am geniture affluentiã ⁊ ob id corpꝰ alẽ
dr. atqȝ vocem. C Dyas. Sicca bibi
ta cũ vino ciliacis medet. splenẽ siccat ca
thaplasmata. doloresqȝ ꝯpescit stõ impo
sita: D Radix eiꝰ bibita dolorẽ vesi
ce mitigat. Corpis maclas detergit. et se
men eius bibitũ hoc assidue facẽ nouit.

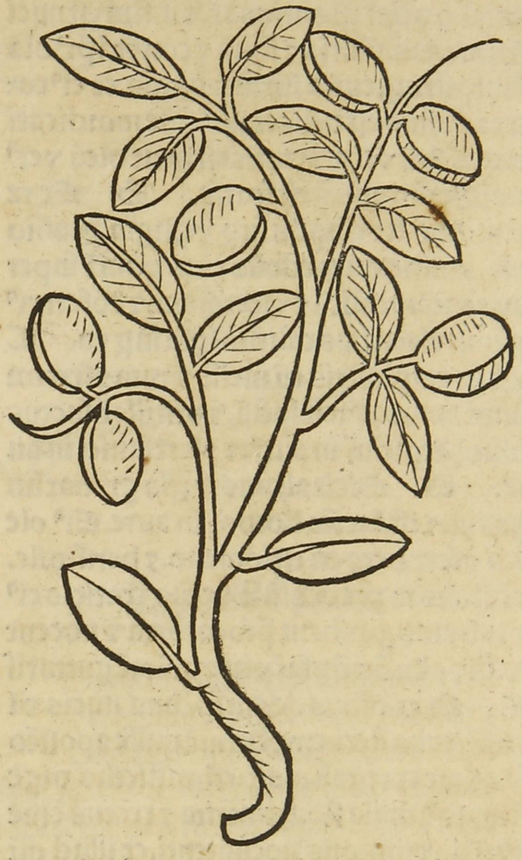

Ca.cccxij.

Nux vsualis ⁊ est illa qua cõiter vti
mur ad edendum: Sciendũ qȝ nu
cis multa sunt genera. sed qñ sim
pliciter ponit p vsuali intelligit. Galie.
vij. sim: sim. far. cap. Carea grece. i. Nux
vsualis vel nux arbor. Nux arbor habz q
dem qd in pullulationibus ⁊ frondibus
stipticũ euidens plurimũ ãt in nucis cor
tice recenti ⁊ sicco. Utũtur autem eo pro
pterea ⁊ tinctores: non autem exprimen
tes eos. ⁊ succum similiter succo mororum
et ruborum coquentes cum melle. stoma
tico vtimur pharmaco. et etiam ad alia
vniuersa in qbus sunt ꝯgrui pdicti succi.

Nunc vero ipsius. aliud quidem est esibile. aliud oleaginosum ꝛ subtiliū pcium. q̄ circa ꝛ succi fit faciliter. ꝛ magis. q̄dem fit tale q̄ntūcunq̃ repositū diu manet oleū nāq̃ exprimere est possibile ex eo antiq̄to:

Operationes.

A Aui. li. ij. ca. de nuce ca. est in. iij. sic. in pncipio secūdi grad⁹ ꝛ in ipā est humiditas q̄ delet cū antiquat. ꝛ infixa est nuci stipticitas. pluria ꝛ folia ꝛ cortex ipi⁹ oīa sunt pstringentia fluxū sanguis. et ei⁹ cortex adustus est desiccatiu⁹ sine mordicatione. Oleū vero vetuste est sicut oleū vet⁹ ꝛ absterſio antiq̄ est fortis. B Ex recentibus fit emplīn sup vestigia pcussionis. masticata medulla eius ponit̄ super apā melancolicū ꝛ vlcerosum: ꝛ cōfert ei⁹ gūma vlceribus calidis ipsa sup ea. C Et in emplastris cū melle ꝛ ruta pfert torsioni neruoꝝ facit sodā. ꝛ distillat̄ succus folioꝝ tepidus in aurē. ꝛ pfert saniei in aure. D Dicit alcaus q̄ ipa grauat linguam. ꝛ est faciēs bothoꝛ in aure. Ei⁹ oleum pfert herpeti estiomeno. ꝛ herisipile. ꝛ fistulis in preoculi. Succus corticis ei⁹ ꝛ rob eius phibent pfocatōem ꝛ nocent tussi. ꝛ olīn āti q̄ꝛ fac vīre dolorē gutturis. E Et ex oībus q̄dem spēbus nucis dixit Alcaus fieri emplīn māmille apostēose. et p̄pe ex regali mag: est difficilis digestionis ꝛ mala stō. s; nutrita ꝛ recens ē melioꝛ stō: ꝛ minoꝛis nocumenti. et illud q̄ frangitur a duobus corticibus suis. ꝛ nux q̄dem nutrita cum melle pfert stomacho frigido. F Dyas. cap. de nuce. Nux si māducata fuerit cacostomaca est indigestibilis. ꝛ coleram nutrit. doloꝛe; capitis cōmouet: Tussientibus cōtraria est si cōmesta fuerit Sumpta cum caricis lumbricos latos excludit. Cathaplasmatib⁹ adhibita tumoꝛes māmarum compescit luxationibus cum melle ꝛ ruta bene adhibetur. G Veteres autem nuces carnes eaꝝ cathaplasmatibus adhibite. cācros ꝛ carbunculos tollūt: Egilopas limpidant. si caro masticata ꝛ iposita fuerit: H Fit etiam ex ipsa oleum si tunsa ꝛ expressa fuerit virides āt nuces cacostōace sunt q̄ si oleo mixte fuerint eius acoꝛē temperat ꝛ liuoꝛes coꝛpis tollunt. I Arboꝛ nucaria habet in folijs hoc vel cinis stipitum: nucis aūt viridis coꝛtex tunsa ꝛ pressa ꝛ succo q̄ ejjcitur cocto cum melle: vt solet fieri de moꝛis. odoꝛis vitia bonū est ꝛ vocatur dyacareon. Item coꝛtex nucis siccata ꝛ vsta leptomeris ꝛ desiccatiua sine moꝛdicatione fit medicina.

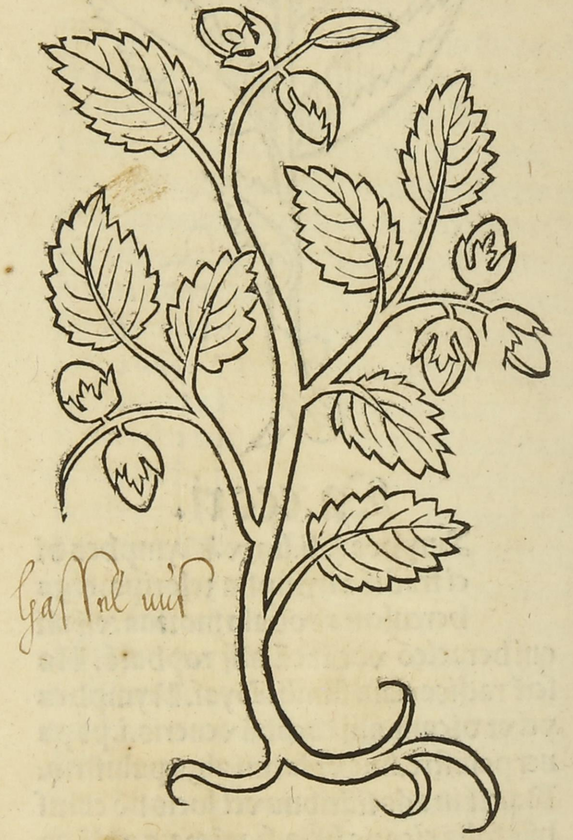

Ca. cccxiij.

Nux auellana: Galienus. vij. sim. far: cap. de nucibus. Est autem et aliud genus carearum ꝛ nucū paruarum. que vtriq̃ ꝛ pontice nuncupātur amplioꝛi pticipantes terrestri substantia quo circa ꝛ magis austera. cum gustatur ipa planta ꝛ fructus ꝛ coꝛtex apparet: In alijs vō sil'is existit magne nuci q̄ vocat̄ ab altq̄bus basilica. Nuncupat̄ autem et hec parua nux a pluribus leptocariū vel auellana.

142

Muscata Nux

Operationes.

A Avicen. li. ij. ca. auellana. Auellana nutribilior est nuce. quã est magis solida. & minus vnctuosa. & tardioris digestiõis declivis est ad caliditatem q̃ndam et sic citatem prauam. B Generatur ex ea colera. & in ipa est stipticitas maior q̃ in nuce. & in ipa est inflatio. & generat ventositatem in ventre inferiore. et q̃d ex ea adustum est tingit capillos. facit sodã & assatur & ꝯmeditur cũ pauco pipe. et maturat corizam. C Rpo. inquit. Auellana in cerebro facit augmentum. Extimauerũt q̃dã q̃ ipa illinita sup verticẽ pueroꝝ varios hñcium oculos delet varietatem. ꝯmeditur cum aqua mellis. & confert tussi antiq̃ & adiuuat ad spuendum. D Est tarde digestionis & excitat vomitum. & ẽ tardioris digestionis q̃ nux vsualis E Eius cortex est stipticus. et ꝯstringit ventrem. & confert venenis & morsibus. & ꝓpe cum ficubus & ruta & puncture scorpionis F Dyas. Auellane ĩ cibo sumpte dolorem capitis incuciunt. stomachum inflatione distendunt; corpi sano pinguedinẽ conferunt. Sicce in vase fictili ꝯstitute distillationibus mitigandis vtilime offerũtur G Trite ex aqua mulsa potateq̧ vetustissime tussis molestiam sedant. H Alij tritas cum passo bibendas derunt ad pulmonis & iecoris vitia sanãda. Multi tritas cum pipe miscuerunt cũ vino propinatas ꝯtra catarrum. & tormẽta ventris & vrine distillantis angustias valere senserunt cum axũgia vel adipe vrsina cõtrite & alopicijs linite capill' damna restituunt. dicunt aliqui coria eius cũ oleo trita oculos gattineos inuncta inficere & capillos: Hãc multi leptocoriã vocant: cacostomatica est q̃si assata fuerit I Et cum pipe bibita catarrũ mature scere facit. & tota ꝯbusta & axungie mixta vt supius scriptũ est facit. K Johannes mesue. ca. de oleis. Oleum eius valet contra dolorem arteticum & neruoꝝ.

Ca. ccc xiiij.

Nux muscata. Sera; li. aggre. cap. Jeuzbaue arabice. i. nux muscata & affertur de india. Et idem auct: Ysaac Meliores sunt ex eis rubee pigues graues. Et deteriores nigre leues & sicce sunt ca. et sic.

Operationes.

A Sera; Stringit ventrem et aromatizat stomachum. et odorez eius facit bonum; aufert superfluitates a stomacho et digerit cibum. B Et expellit ventositates et corroborat stomachum et epar et confert lentigini faciei; et serpigini et extenuat splenez et mollit apostemata dura epatis. C Et natura eius est sicut natura gariofiloꝝm: et est cal. et sic. in secundo gradu. bona est stomacho et epati frigido. et confert debilitati eoꝝ

Ca.cccxv.

Nux indica. et est nux magna. Serapion li. aggre. cap. neregil. et est palma insule que est in mari arui et in partibus insularum zing. Et dicitur quod neregil est palma de mochol. et iste insule nominantur dabget. et ab eis deferuntur dabig et est neregil. Ultima vero istarum insularum est saran hib azaran. Et idem aucto. Gal. in li. de cibis. Nux indica est ca. in .ij. g. hu. in .j.

Operationes.

A Sera. Signum humiditatis eius est quod cito corrumpitur. et ipsa est grosse et grauis substantie. nisi quia ipsa non est mali chimi: oportet quod caueatur ab ea que non est recens. B Et bona que est multe albedinis in carne sua. et in qua est aqua dulcis bona et illa aqua que est intra ipsam est signum sue recentie. et debet excoriari illud quod est album ex ea extrinsecus exterius quia iste cortex est durus grauis stomacho longinquus a digestione C Et si aliunde digeritur non inuenit corpus in eo aliud. nisi nutrimentum modicum et ipsa quidem nux comeditur cum zuccaro tabarzet aut cum penidijs albis et proprie ab eis qui sunt calefacti. flegmatici vero cum pauco melle et collerici non vtantur ea. D Et sumant eam flegmatici in ieiunio et expectent donec descendat a stomacho et post comedant. et quando ipsa veterascit expellit ascarides sua proprietate. et oleum eius vetustum confert ventositatibus lumborum et doloribus genuum: et emorroidibus que fiunt a flegmate quando bibitur et quando linitur exterius maxime admiscetur cum oleo nucleorum persicorum quando administratur de vno quoque illorum .ʒ.j. aut aureus .j. E Oleum vero eius quod noua est confert flegmaticis. et est melioris chimi quam butirum vaccinum vel ouinum. quia non pungit stomachum sicut facit butirum vaccinum vel ouinum nec mollificat eum: Oleum vero eius confert vesice: F Jo. mes. tractatu de oleis: Oleum eius confert dolori neruorum. et lenit pectus et pulmonem: clarificat vocem et impinguat. et addit in spermate: G Aui. li. ij. ca. de nuce Indica: dicit quod augmentat coitum. et cum antiquatur comesta: ascarides et vermes necat.

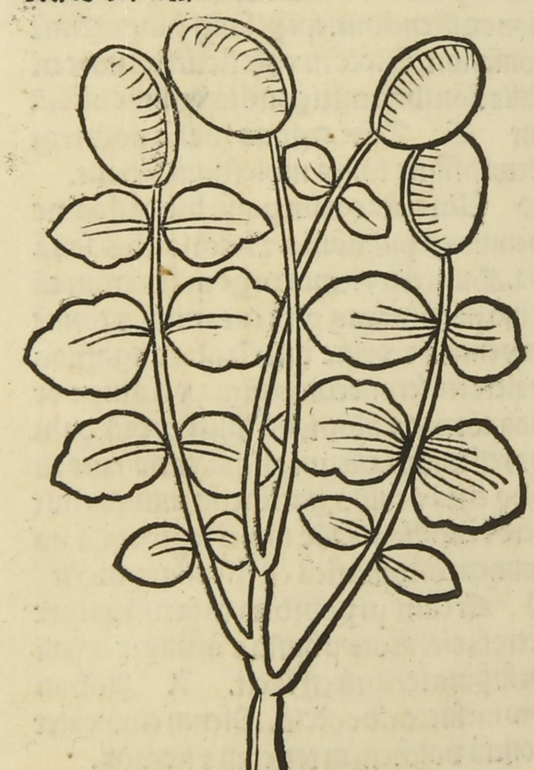

Ca.cccxvj.

Nux vomica. per dias. est fructus secunde spēi Titimalli carsiceti: Secundum quosdam vocatur castanea indica. Sera. li. aggre. cap. ieuz alkei aucto. Habix. facit vomere fortiter. color eius est inter glaucedinem et albedinem: 7 est maior auellana par. 7 sunt ī ea nodi

Operationes.

A Byas. Quando accipitur de cortice eius: 7 teritur 7 cribratur. 7 accipit de ipso ʒ. ij. cū duobus aureis anisi triti aut semine feniculi: 7 conficitur cum melle sufficienti. Et bibitur cum aq̄ calida mouet vomitum 7 expellit supfluitates colericas et flegmaticas.

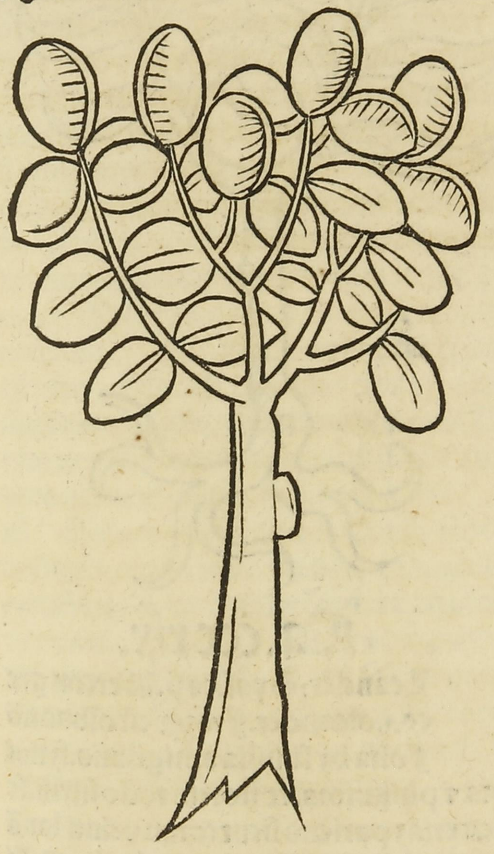

Ca.cccxvij.

Nux metel. Serapion li. aggre. ca. Jeuz metel. vachie Bonalbacharich greca. idem sunt. Et sunt nux metel. 7 est fructus similis nuci vomice. 7 semen eius est similis semini mādragore et cortex eius est asper. et sapor eius est delectabilis 7 vnctuosus. Et virtus est frigida in quarto gradu.

Operationes.

A Si detur de ea in potu vna kirat cū vino inebriat ebrietate forti: sed si detur duo aurei cum eo statim occidit B Et idem auctoritate Rasis. Jeuz methel est narcotica 7 fortasse occidit 7 opilat et facit euomere. et si detur de ea quantitas ʒ. ß. inebriat ebrietate forti. 7 oportet q̄ sumens eam sumat butirum calidum: et ponantur extremitates eius in aqua calida: 7 fiat q̄ euomat satis. 7 curetur cura illius qui sumpsit mandragoram: C Auicenna li. ij. Nux methel facit subeth. et est mala cerebro. 7 pondus dauich. i. ex ea inebriat Est inimica cordi. ʒ. j. ex ea est venenum diei sue.

Ca.ccc xviij.

Rdeum: Sera. li. aggre. cap. Habaet arabice. i. ordeum. Uirtus eius est que ifrigidat 7 desiccat in primo gradu. 7 desic catio eius est amplior pa rum desiccatione fabaꝝ quando applicatur exterius. Uerum orde um coctum est melius fabis in hoc ꝙ ipm non inflat: Et fabe quādo coquunt̄ gene rant inflatōem: qm̄ substantia earum est grossior substantia illius propter hoc sūt magis nutribiles ꝙ̄ ordeum 7 ipa ambo declinant parum a temperamento. Sed sanic ordei est magis desiccatiuum q̄m ordeum ipsum. Galienus. vij. sim. far. ca pittulo de ordeo trachi. i. ordeū. pmi ḡdꝰ est in siccando 7 infrigidando. Est autē breui quodam siccius ꝙ̄ farina fabarum Talia vero omnia similia sunt in his qui vtuntur extrinsecus: Cum vero cōmedit̄ superat fabam qm̄ inflationem deponit: In faba vero q̄litercunqꝫ coquat̄ pmanꝫ inflatiuitas: Grossior em̄ est parciū q̄m ordeum. 7 ꝓterea nutribilior eo est. qm̄ āt modicum a mediocritate abscessrūt: pro pterea sunt in multo vsu. hmōi em̄ farina ca. multis alijs pmiscent̄ ceu materie que dam: Et ꝓterea cera 7 oleum non paucis cōmiscentur farmacis. Alfita autem mul ta ordeo ipo sunt siccatiuiora criminum ita nominatur q̄d ex grossa parte farine ordei 7 ꝫea que ex parte farīe subtilis. Est autem nutribilius quidem alfita. diffici lius vero digestibile. Et dicit in li. de cib. fit ex ordeo panis. qui quando est furfure us vocatur maza.

Operationes.

A Sera. auct. dyas. Aqua ordei est iu uatiua ad reprimendum caliditatem hu miditatum calidarum: Et confert asperi tati canne pulmonis 7 vlceribus eius. B Et cum semine feniculi ꝓuocat vri nam: 7 est abstersiua. 7 maturat apāta ca lida C Et qm̄ miscet̄ cum semine lini et fenugreco 7 ruta ꝯfert rumoribus testi culorum Et qm̄ administrat̄ cū mirto 7 vi no 7 piris siluestribꝰ 7 fructu rubi et corti ce granati stringit ventrē. D Et qm̄ fit empl'm ex eo cum citonijs 7 aceto ꝯfert apātibus calidis q̄ accidūt podagricis. E Et qm̄ miscet̄ cū aceto forti et pōitur sup scabiem vlcerosam: maturat eā. 7 fari na ordei stringit ventrem 7 sedat dolorꝫ apostematum calidorum.

Ca.ccc xix.

Leander: Dyas. cap. Nereon gre ce. i. oleander. Frutex est oībus nō Folia hꝫ similia amigdalis. sꝫ ma iora 7 pinguiora. et florem rodo silēm. se men etiaꝫ pariens sicut cornu veluti lanā deintus hn̄s similē iacincto: Radix est illi oblonga 7 angusta. gustu salsa. nascit̄ lo cis aquosis 7 maritimis. Auicenna libro secundo capitulo de oleandro. Oleāder alia est siluestris alia fluuialis. Siluestris vero habet folia portulace similia: sꝫ sunt strictiora: et eius tyrsi sunt longi expansi

super terram. 7 apud folia sunt spine: Et nascitur in desertis domibus. Fluuialis autem oritur in ripis fluuiorum. cuius tir si a terra eleuātur: 7 spine eius sunt occulte 7 folia eius sūt sicut folia salicis. 7 folia amigdali. 7 est saporis valde amari. superior cutis eius: 7 flos eius est sicut rosa. rubea bonus valde. 7 super ipm egreditur quoddam simile pilis. 7 eius fructus est durus plenus asper 7 intus est res sicut lana. Est ca: in iij. sic: in ij.

Operationes.

A Dyascorides. Virtus est illi mortifera Nam comesta ab animalibus mortem infert: sed homini remedium est salutis. maxime cum vino: Et ruta bibita morsibus venenatis occurrit: Pecora minuta si odore eius tacta fuerint moriuntur.

B Auicenna. Interficit pulices 7 vermes terrenos. succus foliorum eius valet scabiei 7 excoriationi. 7 cōfert dolori dorsi antiquo more emplastri C Et flos eius facit sternutationem: 7 est venenum hominibus 7 bestijs. verum confert cum bibitur cum vino decocto cum ruta 7 potatur 7 liberat a venenis vermium venenosorum; D Ego tamen dico q͡ hoc est timorosum. Et ipa eius flos est venenum hominibus 7 bestijs 7 canibus: Verum tamen confert quando bibitur cum vino decocto cum ruta fm q͡ dicitur.

E Galienus. viij. sim. far. cap. Rododafnes. i. oleandrum vel nereon. nota est omnibus frutex. cathaplasmata dyaforetice virtutis est: F Intra corpus vero sumpta pernitiosa est. nō solum hominibus sed pluribus bestiarum. fm cōplexionem tercij est gradus calefacientiū incipientis primi vero siccantium.

Ca. ccc xx.

Liuarum: Gal. li. ij. de cibis cap. de oliuis. Oliue paucum omnino alimentū dāt corpi. 7 maxīe q̄ sunt mature. Comedūt āt hōies has cū pane q̄dem magis. sine āt pane alinadas 7 kolimiadas sic vocatas gratia subductōis ventris. Cum garo āt aū cibū. sic aūt que sunt mature in arbore plurimū vnctuosuȝ sicce stipticum chimū hn̄t. ppter q̄d et roborant stōm. excitant appetitū ydoneissime aūt ad hec sunt que cū aceto reposite Multipliciter āt ipa pparant q̄ studuerīt circa pulmentariā experientiam: Sera. li. aggre. cap. Zabit. i. oliuaꝝ. Oliuaꝝ quedam est domestica: q̄dam siluestris. q̄ grece vocatur agrielear Et idem auct. Gal. vj. sim. far. Oliuarum domesticarum folia 7 cime quando sunt humida habēt saporem stipticum. 7 virtus earum prima ē que infrigidat ea quantitate qua sunt stiptice. Et idem auctoritate Dyascoridis.

Virtus foliorum domestice assimilatur virtuti foliorum agrestis. nisi quia foliorum domestice est debilior. ꝛ sunt convenienti ora oculo ꝙ agrestis:

Operationes.

A Et idem Sera. Agrestium olivarū folia sunt stiptica quando piscantur ꝛ fit inde emplastrum sup herisipilam ꝛ ꝓfert neqꝫ sinit ipam augere B Et cōfert formice ꝛ vlceribus que nōiantur antrax ꝛ vlceribus fraudulentis. ꝛ panaritio C Et quando fit ex eis emplastrum cū melle occidit ascarides. ꝛ confert aposte mati: quod nōiatur duo vlcera. et aposte matibus calidis. et facit adherere cutim capitis quando separatur ab osse. ꝛ quādo masticatur cōfert vlceribus oris ꝛ alcole. D Et quando ex eis fit emplīm cum farina ordei: confert fluxui ventris antiquo ꝛ humiditatibus antiquis que a matrice emanant. et fluxui sanguinis. E Et sanat eminentiam oculi. et confert vlceribus eius que nōiantur alcatalia ꝛ alijs vlceribus F Et confert fluxui humiditatum ātiquaꝝ ad oculum: ꝛ ideo ponūtur in rob que administrantur corrosiōi palpebrarum: G Et confert auribus ex q̄bus fluit sanies. et auribus vlceratis. H Et qñ volueris extrahere succū ipsorum tere ea. ꝛ in piscatōne asperge super ea vinū vel aquam. ꝛ postea exprime: ꝛ de sicca expressuram in sole. ꝛ fac trociscos. ꝛ qñ fit cum vino est fortior ꝙ cum aqua ꝛ melior ad reponendum. et confert saniei aurium. I Etiam q̄dem comburuntur folia ipa cum flore: ꝛ ponitur cinis loco tucie. ꝛ fit in hunc modum Ponuntur in olla terrea cruda et obturatur os eius. et dimittitur ī fornace donec illa coquatur. deinde ꝓijce sup ea vinum quousqꝫ infrigidetur ꝛ confice simul. et iterum combure sicut prius. ꝛ postea lava sicut lavatur cerusa ꝛ fac trociscos: et creditur ꝙ quando comburuntur in hunc modum nō est ei⁹ virtus minor virtute tucie in iuvamento oculi. ꝛ ideo conceditur ꝙ virtus hui⁹ sit sicut virtus illius. K Et idem auct. Galieni. vj. sim. far. Fructus eius quādo est maturus complete est calidus caliditate temperata. ꝛ q̄ ex eo est inmaturus ē frigidior ꝛ stipticior L Gal. ij. de cibis cap̄ de olivis. Olive paucum omnino alimentum dant corpi ꝛ maxīe q̄ sunt mature. comedunt aūt hōies has cū pane q̄dem magis sine autē pane alinadas ꝛ kolimiadas sic vocatas gratia subductōis ventris. Cū garo āt aū cibū. sic aūt q̄ sunt mature in arbore plurimū vnctuosum. sicce stipticū chimū hñt. ꝓpter q̄d ꝛ roborāt stōm. excitant appetitū. idoneissime āt ad hec sunt q̄ cū aceto rposite: M Multipliciter āt ista preparant. qui studuerunt circa pulmentariam experientiā: N Almansor tractatu tercio. cap̄. de olivis. Olive de aqua ca. sunt ꝛ sic. cōplexionis. que si ante cibum scꝫ comedantur ventrem movent. ꝛ os stomachi robustū reddunt Olive autem de oleo calidiores sunt. que ꝛ os stomachi minus corroborant ac ventrem minus fluere faciunt.

Ca. ccc xxj.

Oleum oliuarum. Serapion auct. Galieni. Oleum quod sumitur ex oliuis maturis quoddaꝫ est nouū quoddam est vetus. Eius vero quod est nouum calefacit calefactione temperata ⁊ humectat. sed vetus ex eo calidius est et magis resolutiuum. sed illud q̄d accipit̄ ex oliuis recentibus inmaturis dicit̄ oleū expensarum. ⁊ est oleum onfancinū. Et in nouo aliqua existit ex eo de frigiditate q̄n titas que est in eo de stipticitate. Et vetus ex eo dum in ip̄o perseuerat stipticitas est virtutis desiccatiue. donec stipticitas r̄ce dat ab eo. quia tunc fit simile oleo q̄d accipitur ab oliuis in summitatibus. simile est ⁊ propinquum in virtute oleo expensarum. et vniuersaliter pone consideratōm tuam in omni oleo quod gustabis. quia eadem quantitas quam in eo īuenies de stipticitate est ibi de frigiditate. ⁊ si non inuenies in eo stipticitatem omnino. sed inuenies ipsum delectabile vere delectationis. dic ipsum calidum cum temperamento. ⁊ si tu inuenies cum hoc ip̄m subtile. ⁊ illud quod est clarum de quo si accipias parum. ⁊ ponis ipsum sup̄ menbrū. vel corpus extenditur supra corpus et dilatat multum absq; eo quod imbibitur in eo ⁊ abscinditur. scias ꝗ illud est bonum valde ⁊ bonitas que conuenit oleo est in ip̄o ⁊ q̄n abluitur oleū non mordicat.

Operationes.

A Aui. Oleum q̄nq; exprimitur ex oliuis inmaturis. ⁊ dicitur onfancinū. quandoq; ex maturis: ⁊ quandoq; ex rubeis inter illas medijs: Et huius operatio est inter illas duas res. Item quandoq; exprimitur ex oliuis domesticis. quandoq; ex siluestribus que mordicant linguam:

B Onfancinum frigidū est et siccum in primo. Oleum autem de oliuis vltimo maturis calidum est cōmensurate. ⁊ declinat ad humiditatem. Omnes autē eius species corpora confortant. Motum alleuiant: extinctiue sunt:

C Oleum oliuarum siluestrium est sicut oleum rosarū in plurimis intententionibus. Conseruat capillos. ⁊ prohibet velocitatem caniciei cum amministratur omni die

D Cōfert gingiue sanguinee. colluendo os ex eo. Confirmatq; dentes motos. Item expressum de oliuis siluestribus inmaturis confert vlceribus humidis ⁊ siccis ⁊ scabiei:

E Byas. Oleum quod fit ex oliuis non bene maturis est oleum expensarum. ⁊ est conueniens sanis. et proprie illud quod ē nouū ex eis. sine putrefactiōe boni odoris. ⁊ ex illo quod est huiusmodi fiunt olea aromatica. ⁊ est bonum stomacho propter stipticitatem que est in eo: et restringit gingiuas. ⁊ confortat dentes. quando tenetur in ore. ⁊ ꝓhibet sudorem

F Et oleum vetus oliuaꝝ maturaꝝ conuenit in medicinis. ⁊ omnes species olei sunt lenientes corpus. ⁊ ꝓhibent aduentum frigoris corpori. ⁊ faciunt ip̄m abilē ad motum. ⁊ molliunt ventrem. ⁊ debilitant virtutem medicinaꝝ vulnerantium.

G Et datur in potu contra medicinas mortiferas vt enomat̄ cū eis. ⁊ fit cū hoc assidue. ⁊ q̄n bibunt̄ ex eo. ℥. ix. cū tātum dem aque ordei vel aque calide laxant vētrem. ⁊ q̄n decoquunt̄ cum ruta. ⁊ bibunt̄ ex eo calido. ℥. ix. confert torsioni ventris ⁊ expellit lumbricos.

H Et quando fit cum eo cristere cōfert colice. que fit ab apostemate interiori ⁊ opilatiōe que fit a stercore duro. ⁊ antiquū ex eo est calidius ⁊ plus resolutiuum. ⁊ fit cum eo cohol ad acuendum visum. ⁊ si non habes ⁊ necessario indiges eo. coque ip̄m donec fiat sicut mel. ⁊ vtere. ⁊ virtus eius est sicut virtus veteris

I Et oleum oliuarum siluestrium est stipticum. iuuamentum eius est in medicina minus iuuamento supra dicti olei. ⁊ iuuamentum eius est sicut iuuamentum olei rosarum. ⁊ stringit sudorem ⁊ prohibet casum pilorum. ⁊ purgat furfures capitis. ⁊ confert scabiei ⁊ poris ⁊ prohibet canos: quando ex eo fit collutio oris. valet ad apostemata gingiuaꝝ. et confert dentibus cōmotis.

K Et

tam preparatur ex ea epithimata ad gingiuas. quando humores currunt ad eas. ⁊ oportet quod accipiatur lana ⁊ inuoluatur supra stilum et madefiat in oleo feruenti et ponatur super gingiuas sepe donec albescant.

Ca.ccc xxij.

Libanum grece ⁊ latine. vel thus. arabice Ronder. Sera. li. aggre. cap. Ronder aucto. Dyas. Est gummi ex canchi siue karech: Et sunt eius species quatuor. vna est melior et est ex terra indie. cuius color est smaragdinus ⁊ sicut color melongie. ⁊ colligitur in cochijs. et figura eius est rotunda. ⁊ fractura eius est angulosa. ⁊ ponunt illud homines in olla terrea. ⁊ agitant ollam tam diu donec figura eius rotundatur Et post tempus fit rubeum: ⁊ secundum est ex terris arabum. et est secundum in bonitate. ⁊ melius ex eo est masculum. ⁊ est illud quod est rotundum album. ⁊ non facile frangibile: Et quando frangitur quod est interius eius est tenax. ⁊ quando fit fumigatio cum eo comburitur cito Et tercium est in bonitate sicut arabicum. et est habens frusta minora quam ipsum ⁊ declinat plus ad colorem acori. Et quartum est de colore albo. ⁊ quando frangitur vergit color eius ad colorem masticis. Idem auctoritate Galieni. Sapor olibani est stipticus stipticitate multa Uerum album ex eo non habet stipticitatem manifestam. Uirtus eius est que calefacit in. ij. gradu. ⁊ desiccat in primo. vnde est stipticum. Dyasco. cap. de olibano. Thus vel olibanum lacrimus est arboris. que grece libanus dicitur: Quod autem de arabia defertur candidum est. quod vero de india rufum. sed vtrumque masculum est. Est tercium genus minutum valde ⁊ rufum quod manna thuris dicitur. Est ergo optimum thus quod masculum dicitur: subrufum ⁊ rotundum ⁊ pingue. et naturaliter leue. ⁊ fragile ⁊ quod ab igne cito incenditur odorem suauem copiose emittens. Galienus. vij. sim. far. cap. de thure. Libanum. i. thus calefactiuum quidem est in. ij. gradu. siccatiuum autem in primo. Habet autem quid stipticans paucum. minime vero manifesta est stiptipticitas in albo secundum colorem Cortex autem eius stipticam virtutem manifestam possidet: quo circa siccat generole. vt in. ij. gradu siccatiuum existat.

Operationes.

A Serap. auctoritate dyas. Abstergit obscuritatem visus. replet vlcera profunda. ⁊ incarnat ea. ⁊ consolidat vlcera recentia cum suo sanguine. B Et quando bibitur olibanum. confert sputo sanguinis ⁊ abscindit fluxum menstruorum: ⁊ cuiuscunque sanguinis vndecunque fluat. et sanguinis qui fluit a cerebro quod dicitur mescha et est species fluxus sanguinis narium et prohibet vlcera fraudulenta que fiunt in ano ⁊ in alijs membris. Quando miscetur cum lacte ⁊ fit inde licinium ⁊ administratur C Et quando admiscetur aceto ⁊ oleo ⁊ fit linimentum in principio formice. au

fert eam 7 empetiginem. et mis[illegible]tur cum adipe āseris 7 porci. 7 curat vlcera fracta ab adustione ignis. 7 scissuras pedum. q̄ fiunt a frigore. D Et quando misce tur cum pice curat concussionem aurium Et quando miscetur cum vino dulci. 7 di stillatur in aurem. confert dolori eius.

E Quādo admiscetur cum chimolea. 7 oleo rosarum. et liniūtur cum eo aposte mata calida mām̄illarum que fiunt post partum tunc confert eis. 7 ip̄m admiscet̄ cum medicinis conferentibus pulmoni 7 emplastris resoluentibus apostemata in teriora. F Et quando bibitur cōfert sputo sanguinis. 7 dissoluitur flegma. et aufert tristiciam. 7 auget memoriam. Et quando bibunt de eo sani parū meliorat eos. sed si nimis cum vino biberint indu cit maniam. 7 amplius cum vino occidit Et comburit̄ olibanum. quando accipit̄ frustum ex eo. 7 incenditur et inflāmat̄ et ponitur in testa subtili 7 comburit̄. 7 quā do comburis eum oportet vt cooperias cum aliquo alio vase. quia facit cum hoc q̄ non incineratur. G Serap. auct. Galie. Virtus fumi olibani est calidior 7 siccior virtute olibani quousq̄ r̄ponatur in tercio gradu 7 abstergit 7 replet. et mū dificat vlcera oculi. quemadmodum fa ciunt fumus mirre 7 storacis. H Et idem aucto. Dyas. Fumus olibani sedat apostemata oculi. 7 abscidit cursū humi ditatum ad ip̄m. 7 mundificat vlcera ei⁹ 7 generat carnem in vlceribus ip̄ius que dicuntur chilomata. 7 sedat apostemata que fiunt in eo que dicūtur kankri. Fum⁹ autem mirre 7 storacis eodem mō colligi tur. 7 valet vt supra. I Et idem auc. aben mesuay. Olibanū destruit flegma. 7 aufert tristicia. 7 auget memoriā. Avi cenna de virib⁹ cordis dicit q̄ p̄forat cor.

Ca. ccc xxiij.

Popanax latine. sed grece panax. eraclea. Arabice Jensis vel Hēsir Ysidorus li. ethimologiarum. Panax est herba fragrantis odoris tyrso ferule si milis ex qua p̄fluit succus qui oppopana cis dr̄ croceus 7 pinguis. odore grauis 7 amarissimus. Dyasco. Est panax eraclea vn̄ opopanax colligitur. Hec habet folia expansa super terram. horribilia 7 aspera valde in quinq̄ p̄tes diuisa. virgā longā sicut ferule. coloris albi. 7 super eam capi tella aneto similia. cū flore mellino. semē odoratum 7 calidum. radicem vnam soli dam. que de se multas emittit radices al bas odore graues 7 gustu amaras. Ip̄aq̄ radix lacrimū emittit. qui colorem croceū ostendit. Serapion. li. aggre. cap. hensir aucto. dyas. Arbor Jensis vel hensir id ē opopanacis planta. in ortis 7 pomerijs inuenitur. 7 est planta habens folia asp̄a sicut ficus non magna. 7 spansa sup terrā viridia rotunda. 7 diuisa in quinq̄ p̄tes.

similia folia ficus in sua similitudine. ⁊ sti
pes eius est longus similis stipiti galbāi.
albus sup quem sunt pili albi similes pul
ueri albo in cuius circuitu sunt folia pua
⁊ in summitate eius sunt capitella. simĺia
capitellis aneti. in qbus sunt flores croce
um colorem habentes. ⁊ habentes odorē
bonum. ⁊ habet semen odorifeꝝ. ⁊ habet
radices multas egredientes ab vna radi
ce. grauis odoris. solida sup quam est cor
tex grossus. amari saporis. quod aūt ex se
mine huius plante est melius est illud q̇d
est sup stipitem. Auicēna li. ij. ca. de opo
panaco. Opopanacum est arbor que nō
eleuatur a terra. ⁊ similant̄ ipsius folia fo
lijs ficus. ⁊ sunt vehementis viriditatis
rubea incisas. hn̄tia ptes rotundas. ⁊ ei⁹
crus est sicut cucumeris. sup q̇d sunt pili
puluerulenti Et eius folia sunt pua valde
sup cuius extremitatem est corona similis
corona aneti. ⁊ eius flos est citrinus. ⁊ fo
lia floris sunt boni odoris. ⁊ vene ipi⁹ sūt
plurime ramificant̄ a radice vna. grossum
habentes corticem. ⁊ interius odoris est
grauitas. Eius aūt gumma extrahit̄. cū
incisione sue radicis in primis cum crus
apparet.

Operationes.

A Auicenna. Est autem resolutiuū vē
tositatū lenificatiuū. abstersiuū. lenificat
duricies ⁊ bothor. Eius radix est ad me
dicandum ossa nuda. ⁊ cum melle est con
ueniens vlceribus antiq̄s. ⁊ igni persico
⁊ quod super ipsum est etiam vulneribus
⁊ bothor. ⁊ ad summū oēs ptes eius cō
fert vlceribus fraudulentis. B Et
bibitur cum aqua ⁊ alcaratin. ⁊ cum vīo
propter contractōnem lacertorum ex per
cussione. C Quidam enim dixerunt
q̄ ipsum est malum neruis. ⁊ videtur q̄ sit
malum neruis sanis siue humectatis. Et
conferēs ē sciatice. ⁊ remouet lassitudinē.
⁊ conuenit dolori iuncturaꝝ oīm. ⁊ poda
gre more emplastri suppositum: D
Confert corrosioni dentiū cum eo implē
tur. ⁊ sedat dolores eorum. ⁊ ꝯuenit sode

et epilentie ⁊ matri infantium. Acuit vi
sum. ⁊ fit ex eo collirium. Ex folijs ei⁹ fit
emplastrum super dolores lateris. E
Et opopanacum ꝯuenit dolori vtrorūq̄
laterum ⁊ tussi cum sunt frigidi. Eius suc
cus cōuenit duriciei splenis more empla
stri suppositum ⁊ bibitum cum aceto:
F Ponuntur eīm ex eo. x. aurei in duob⁹
vrseolis musti ⁊ clarificat̄ post duos men
ses ⁊ conuenit spleni valde. G Et
mustum hoc conuenit ydropisi. lenit du
riciem matricis. ⁊ conuenit guttatiōi vri
ne. ⁊ auellana vna ex eo bibit̄ cum aq̄ ca.
ad prouocandum vrinam ⁊ menstrua. et
iuuat matricem frigidam. H Et ei⁹
fructus abundare facit menstrua. et ꝓprie
cum absinthio. ⁊ interficit fetum. ⁊ ꝓprie
radix eius. Ipsa nāq̄ facit aborsum sup
posita ⁊ bibita: I Et conuenit p̄fo
cationi matricis. ⁊ exterminat ventosita
tem ⁊ duriciem eius. ⁊ conuenit colice. et
soluendo educit crudum humorem.
K Et conuenit pruritui vesice si bibit̄
cum aqua cartami ad rigorem ⁊ febrem.
periodicas. ex eo cum pice fit emplastrū
bonum morsui canis rabiosi cū aristolo
gia ad pūcturas bibita est tiriaca. et simi
liter eius succus. loco eius ponunt̄ ficus
⁊ extimo q̄ armoniacum est ei ꝓpinquū.
L Sera. aucto. Gal. Radix eius ē me
dicina que desiccat ⁊ calefacit. et in hoc ē
melior q̄ ipm opopanax. Cortici āt eius
inest virtus abstersiua. Cortex eius valet
contra denudationem ossium nudatorū
⁊ nos q̄dem eo vtimur in medicinis ossiū
denudatorum. ⁊ in medicinis vlceꝝ frau
dulentorum. quia generant iste medicine
carnes in vlceribus generatione forti.
M Et aucto. dyas. Quando dat̄ de eo
in potu cum mellicrato aut vino confert
rigoribus fe. periodicarum. ⁊ cōcussioni
bus neruorum. ⁊ doloribus laterum et tu
ssi. ⁊ distillationi vrine ⁊ scabiei vesice.
N Et idem aucto. Aben mesuay. Con
uenit ad ea ad que iuuat armoniacum. et
dosis est a. ʒ. ß. vsq̄ ad aureum. j.

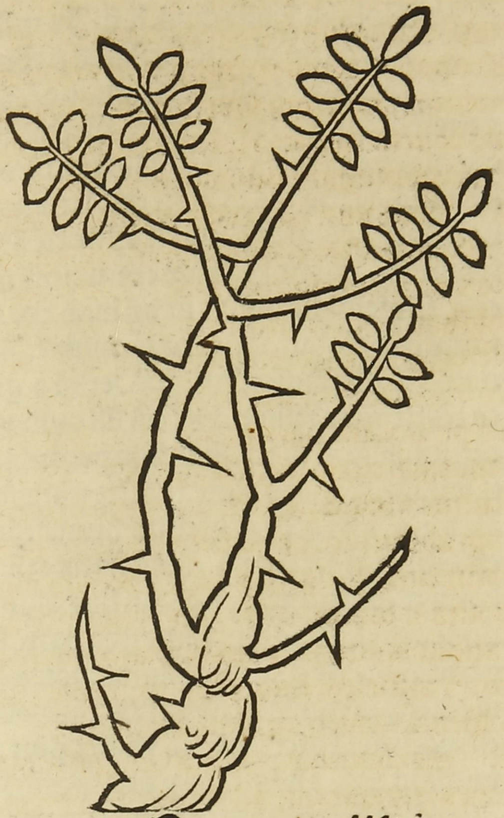

Ca. ccc xxiiij.

Nomia q̄ multi onomidaꝫ appel
lauerunt. Syas. cap̄. onomia. v̓ge
sunt duoꝝ palmoꝝ. ⁊ nodose folia
illi sunt minuta sicut lēticule: aut rute aut
anchuse subaspa ⁊ pinguia. ⁊ spissa. hāc
multi in sale componunt ⁊ ꝯmedūt suaui
ssime. v̓ge p̄dicte spinas acutissimas hn̄t
albe sunt ⁊ virtutis calide.

Operationes.

A Coꝛtiū radicis eaꝝ cum vino bibitū
vrinam ꝓuocat. lapidem vesice excludit
Uulneribus soꝛdidis medicat̄: cū aceto
cocta ⁊ oꝛe retenta doloꝛem dentium pro
hibet B Galienus. viij: sim. far. ca.
ononis. Ononis radicem habꝫ calefacti
uam iam s̄m tercium gradū. C Coꝛ
tex vero eius maxime est vtilis participās
abstersiuitate ⁊ incisione. vn̄ nō tm̄ est ab
stersiua sꝫ lapidē fractiua. D Eadem
āt v̓tute: ⁊ escaras cito sistit. vtunt̄ autē ea
et ad dencium doloꝛem coquentes in oxi
crato et gargarizantes.

Ca. ccc xxv.

Riganū. Syas. Origanū est oibus
notū, et est duplex. dōesticū videli
cet ⁊ siluestre. vtrūqꝫ ca. ⁊ sic. in. iij
g̃du. siluestre tm̄ calidi⁹ ē. Pla. Origanū
ca. ē ⁊ sic. i. iij. g̃. Est origanū siluestre q̊d
latioꝛa hꝫ folia et foꝛci⁹ opat̄. et est dōesti
cū q̊d vbiqꝫ repit̄ i oꝛtis videlicꝫ ⁊ in ṗtis
⁊ minuta hꝫ fo. suauiusqꝫ opat̄ q̊d i medi
cinis ponit̄. In tp̄e ꝓductōnis floꝝ colli
git̄. ⁊ cū floꝛib⁹ i vmbra suspendit̄ ⁊ exsic
cat̄. ꝑ annū seruat̄. Fo. cū floꝛib⁹ abiectis
stipitib⁹ i medicis ponunt̄. v̓tutem hꝫ di
ssoluendi: attrahendi: relaxādi. ꝯsumēdi
Item Origanū nascit̄ i locis cultis inter
vepres ⁊ frutices.

Operationes.

A Syas. Origāo v̓tus est ca. ⁊ ei⁹ elixa
cntra moꝛsib⁹ venenatis occurrit cū vino
data. bibita q̊ꝫ cū dulcoꝛe p̄stat effectum
B Constan. Origanū vrinā ⁊ mēstrua
prouocat. Uentositatem ⁊ rugitū stoma
chi et intestinoꝛum expellit. et maxime si
sunt ex grossis humoꝛibus aut indigestis

¶ Lumbricos et ascarides occidit et expellit si ex eius apozimate potetur. D Masticatum dolorem dencium mitigat. Stomachū et epar et pulmonem de grossis humoribus mundat. Cum ficubus siccis manducatum sudorem prouocat. Corpore ex eius apozimate loco scabiem et yctericiam sanat. E Succus eius cū lacte mulieris auribus distillatus dolorem mitigat. F Succus eius bibitus viridis tumorem faucium et vue tollit. Bibita cū mulsa nigram coleram per ventrem deponit. Serpentes quoque fugat. Venerem temperat. G Macer. Origani vires calide sicceque leguntur. Tercius huic in vtroque gradu conceditur esse: Illius in vino curat decoctio sumpta. Quosuis pestiferos morsus si sepe bibatur. Cū mulsa sumptū prodest aconita bibenti. Cū multis alijs potest obstare venenis: Conquassata iuuat mansum vel sepius haustum. Ydropicos reprimit bibitū siccatque tumorē. etc.

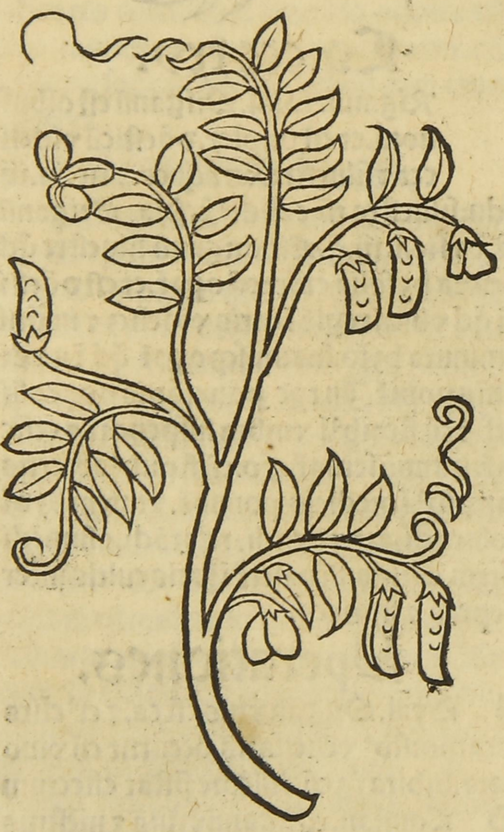

Ca. cccxxvj.

Robus: Palladius. li. ij. In mēse februario vltimo seritur non pabuli secandi sed colligēdi seminis cā. Iugerum occupant modij septē. Serenda ē aūt in terra proscissa post horam terciā vel secundā: cū ros esse desierit quē ferre non pt sed statim cooperienda est añ noctē. Nā si nuda manserit humore corrumpitur noctis. Obseruandum est ne añ lunā. xv. seratur. quia sic satam limaces persequuntur. Ysidorus li. ethimologiarum. Herbū a greco traxit vocabulum. hoc em̄ illi orobum dicunt. Quod cū sit quibusdam pecoribus infestum. thauros tamen efficit pingues Actor: Orobum vt superius diximus ipm est herbum siue heruū. cuius naturam sub herui cum aspiratiōe vel erui sine aspiratione nominibus iam ex magna parte superius locis cōgruis posuimus: nonnulli medicorum nostrorum illud esse putauerūt orobū quod nos viciā dicimus. Sed ysi. hec pōit pro duobus. et dr̄ a nōnullis quod due spēs sunt. quasi vnius generis. vna videlicet maior: que orobū vocatur. alia vero minor. que vicia et vulgariter necereon appellatur

Operationes.

A Dias. Orobū omē siue herbū cū parte amaritudinis est calidū Ideo splenem ac renes et epar purgat. scabies et empetigines sanat. vulnera quoque curat cū melle impositum desiccat B Habundanter incidit: aperit. proicit parotidas: induratosque testiculos digerit C Ysaac in dietis particularibus Orobū est ca. in. j. gradu sic. in. ij. vñ mūdificatiuū ē et colatiuū. mūdatū corticibus iureque de eius farina fcō. ventrē hūectat. D Vrinā et mēstrua prouocat. cutēque clarificat. nō tñ plurim asuesiat. ne forte sanguinē mingē faciat: E Aliquā per nares sanguinis efficit fluxū. farina eius cocta cū sepotis quod ē spēs thuris idropicis. icericisque vaz F Temperata cū vino valet sup rabidissimi cāis morsū posita G Rursus cu melle temperata. lētiginē mūdificat vulneribus et apatibus similiter valz: H Itē calculosis magnū est iuuamentū.

Ca. cccxxvij.

Olus latine. arabice sachiliemenie grece. blicoci vel bliton. Sera. li: aggre. ca: Sachiliemenie siue sachalaiamena aucto. Galie: Sachiliemenie. i. olus iamenū omībus notū. Virtus eius est frigida et humida in. ij. gra. Ysi. Olus ab alendo dcm̄ est. eo q primū oleribus quondam alerent hōies. anteq fruges ederent 7 carnes. Tantūmodo em̄ oleribus alebantur 7 arbo₂ pomis. sicut animalia herbis Dr olus molle quoddā herbe ortulane genus. Actor. Olus itaq generaliter dr omīs herba pcipue ortulana que in cibum 7 alimentū hōis assumitur. Vn̄ Ysido. Maluā 7 rapam: napum 7 raphanum: lactucam pastinacam: cepā: allium 7 similia deputat inter olera. Nihilominus cum appropriato vocabulo dr olus herba quedam specialis ortulana.

Operationes.

A Avicenna: Olus aliameni quod est in ipo fm dyascoridem medicine virtus omnino non est. 7 est aquosum sicut attriplex quod saporem non habet. Et in hoc habundat plus omībus oleribus Est em̄ vehementioris humiditatis q lactuca 7 q cucurbita. Nutrimentum eius paucū est. Eius penetratio nō est velox. eo q penitus nitrositate priuatum est. Teste Galieno frigidum 7 humidum est in secūdo B Ex eo fit emplastrū calidis apostematibus. 7 eius radix malis vlceribus.
C Succus eius cum oleo roseo confert soda ex adustōne solis occidenti. pfert etiam tussi calide: proprie decoctꝫ cū oleo amigdalino 7 aqua dulces granati:
D Serap. auctoritate dyas. Herba ipsa cōmeditur 7 mollit ventrem. et non est omnino virtus in ea ex rebus medicinalibus 7 habet in se aqueitatē multā plusq omnia alia olera Et quādo fit emplastꝝ cum ea super apostemata calida confert. 7 sedat sitim 7 tussim que fiunt a caliditate. 7 ipm est pauci nutrimenti. quando comeditur 7 tarde penetrationis. E
Et idem aucto. Ysaac. Quādo fit emplastrum cum radice ipius vlceribus q dicūtur faui. a qbus emanat humiditas simil' melli. F Et idem aucto. Habix. Est fri. 7 hu. in. ij. gradu. Humiditas eius est amplior q humiditas lactuce 7 cucurbite. 7 substantia eius est aquosa non habēs in se grossiciem: quia cito descēdit et mollit ventrem. 7 ideo modice redditur nutrimentum ex eo. G Et exprimit succꝰ foliorum. 7 miscetur cum oleo rosaꝝ. 7 cōfert dolori capitis qui accidit a calore sol' H Et quando coquitur herba ipa 7 pijcitur super ipam oleum amigdalarum 7 succus malorum granatorum dulcium confert tussi sicce. que est cum caliditate 7 asperitate pectoris I Ypocras. Clauos. i. poros pedum imposito eo liniri 7 comprimi credunt.

Ca.ccc.xxviij.

apauer latine grece ammone vel miconiũ. ara. charchar vel cachili vel chaschasi. Serap̄. li. ag gre. cap̄ charchar auct: Dias. Papaueris multe sunt species. Nam ex eo est domesticum ⁊ illud est papauer albũ quod seminatur in ortis: cuiꝰ capita sunt oblonga. ⁊ semen eius est album. ⁊ ex eo ē agreste. Et sunt eius due species. Una est habens caput depressum ⁊ semen eius est nigrum. ⁊ istud vocatur papauer rubeũ. Et alia habet caput longum. minus tñ altero ⁊ nominat̄ seil. ⁊ ex eo est papauer cõcussum. eo ꝙ semina eius eo concusso cito cadunt. ⁊ illud est papauer nigꝝ. ⁊ ex eo ē almucaran q̊d nascitur iuxta mare in littoribus: ⁊ illud est papauer cornutum. qđ hꝫ folia alba similia folijs plante q̄ dr̄ flomos. scissa tñ ⁊ sũmitates altas sicut folia papaueris agrestis. ⁊ stipitē sil'ꝫ illius stipiti. ⁊ hꝫ florē glaucũ ⁊ hꝫ semen minutũ in vaginis subtilibus ⁊ longis ⁊ curuis sicut cornua. ⁊ sicut habet fenugrecũ. ⁊ propter hanc causam nõiatur kiratidos ⁊ almicon. et eius expositio est cornutũ papauer et semen q̊d est inclusum in illis vaginis est minutum nigrum et asperum. Nascitur in locis marinis et asperis. et latine vocatur memit. ⁊c̄. Galienus. vij. sim. far cap̄: Micon chirantes. i. papauer cornutum. nõiatum est quidem sic a fructu breuem connexionem habente. sicut et fenugreci. et assimilatur cornu bouino. vocat̄ autem ab aliquibus papauer marinum. qm̄ vt plurimũ prope mare nascitur: Uirtutem aũt hꝫ incisiuã et abstersiuã. Opiũ autem q̊d ex succo ip̄ius fit. fri. est in quarto sic. in tercio. Papauer cõponit̄ ab aperio et vento: inde papauer ꝙ vẽto magis aperit florem. Idem li. vt sup̄. Papauer vnum quidem est ixias. i. fluidum nominatum eo ꝙ cito ab eo defluũt semina eiꝰ vel quia ab eo cito defluit flos. Aliud vero est domesticum q̊d est ortense: et excolitur. Atuero et alia duo sunt papauera siluestria vltra hec. vnũ quidē quasi depressam habens codiam. Aliud autem oblõgiorem. hoc totum ãt est oblongius ⁊ aridius. huius papaueris opos: i. lacticiniũ defluit. Uñ ⁊ q̄dam nominant id fluidũ: Uirtus autem omniũ papauerum est infrigidatiua. Sed ortensis quidem quod et calachitidam nominant moderate est somniferum: semē aptum esui: propterea quidem ⁊ in panibus miscetur id. et cum melle permiscentes comedunt. Primi võ cuius cito florem defluere diximus. semē forcius infrigidat. quo circa nequaquaꝫ quis eo vtetur incessanter. sicut eo quod est ortense. attamen ponunt id in cibis q̄ cum melle fiunt ⁊ nitro ⁊ in panibus Tercio vero dicti semen nigrum existens iam farmacosum est sufficienter infrigidans: Quarto autem dicti farmacosius omnibus est. ⁊ secundum semen. et secũdum codiam ⁊ secundũ folia. et fm opiũ. i. eius lacticinium vehementer infrigidat vsq; ad torporem ducens ⁊ mortificationem.

vnde medici est vti eo. bene miscendo cū farmacis obtūdentibus frigiditatis fortitudinem. Est eñ ex q̃rto et vltimo infrigidantium.

Operationes.

A Pandecta. cap. cxlvj. Uirtus papaueris domestici dicte speciei est q̄ infrigidat frigiditate forti. et illud papauer est quod plus ingreditur in medicinis. Uñ quādo papauer simpliciter ponit̄ in medicinis. illud debet intelligi. vnde valet in medicinis semē eius. folia: capita. ⁊ lac Uirtus eius est fri. in. iiij. gradu. B Serapion. li. aggre. auct. dyas. Domestici papaueris semen inducit somnū tpate quando puluerisatur cum pane aut miscetur cnm melle. et comedit̄. sed cōtusum semen eius infrigidat frigiditate forti. Et gummi eius papaueris et succus eius est opium. C Sed scil. i. liquidum igreditur plus in medicinis. valet semen eius folia. ⁊ lac ipsius: et virtus eorum est que infrigidat in quarto gradu. ⁊ illa est vtus narcotica ⁊ mortificatiua D Et idē aucto. Gal. Uirtus domestici et agrestis est infrigidatiua: ⁊ ꝓpterea si coquant̄ fo. eius cum capitibus in aqua. et fundetur eius decoctio sup caput facit dormire. et quando teruntur eius folia contritiōe forti. ⁊ miscētur cum sanich ⁊ fit inde emplastrū apatibus calidis. et herisipile: ⁊ dat̄ ex eo in potu non potentibus dormire:
E Et terunt̄ capita papaueris recētia ⁊ fiunt trocisci qui desiccantur ⁊ repount̄ ⁊ administrantur F Et qñ coquunt̄ capita papaueris in aqua donec ꝯsumat̄ aque medietas deinde admiscet̄ illi decoctioni mel: et itez coquit̄ donec coagulet̄ ⁊ fit inde loboc. est valde bonū tussi: ⁊ sup fluitatibus q̄ dñdunt ad cannā pulmōis ⁊ fluxui antiq̄ mēstruoꝝ. qñ āt admiscemꝰ ei acatiā ⁊ ypoqstidos fit fortius ad hoc.
G Semē vo nigri papaueris terit̄ fortiter ⁊ dat̄ ī potu cū vīo ī fluxu vētris. ⁊ in cursu hūoꝝ āti q̄ ex matrice Cauendū tñ ē a nimietate vsus eiꝰ ne īducat subeth aut litargiā aut etiā mortē H Et terit̄ et cum aq̄ aut aq̄ ro. fit empl̄m frōti ⁊ tpibꝰ ad nimias vigilias: ⁊ ad dolorē capitis.
I Et qñ sumit̄ de ipo opio pua q̄ntitas sicut est granum orobi. facit dormire. ⁊ sedat dolorem. ⁊ ꝓfert tussi. ⁊ fluxui antiq̄ ⁊ decoctio papaueris albi qñ abluit̄ cū ea caput facit dormire tpate: ⁊ si aliquis vtitur eo nimis inducit subeth: K Et si sumitur in potu confert morbis qui fiunt ab humoribus q̄ dñdunt a cerebro. quia r̄pellit eos. ⁊ maxime qñ sumitur cum aq̄ pluuie ⁊ vino: ⁊ qñ ex eo sumit̄ quantitas mag̃ facit subeth. ⁊ postea occidit. et miscetur cū mirra ⁊ oleo ro. ⁊ croco. ⁊ ꝯstillatur in aurem: ⁊ ꝓfert apatibus ca. oculoꝝ ⁊ qñ dissoluit̄ cū aceto ꝓfert herisipile:
L Et qñ miscet̄ cū lacte mulieris et croco: cōfert podagre. ⁊ fit ex eo suppositoriū paruū ⁊ ponit̄ in ano: ⁊ facit dormire Est autem vsus opij in collirijs. vt dicit idem serapiō: M Dyagoras aūt ꝓhibuit vsum eius in egritudinibus oculoꝝ ⁊ aurium qm̄ debilitabat sua frigiditate membra illa. N Anderadas dixit q᷑ nisi adulterat̄ īducit cecitatē. qbꝰ intromittet̄ ⁊ dixit q᷑ iuuamētū eiꝰ solū ē ī odorādo faciēs dormire. alijs vo oībꝰ modis vsus eiꝰ ē malꝰ. ⁊ piculosus valde. s; hi oēs errauerūt. qm̄ opatō eiꝰ v̄ificat̄ p experientiā. O Et iō auc. gal. Papauer cornutū laxat vētrē laxatōe leui. vñ abstergit. incidit. ⁊ dissoluit ⁊ diminuit: P Gal. vij. sim: far. ca. micō cataputicos. Radix hꝰ berbe cocta in aq̄ vsq; ad medietatez epaticos iuuat. ⁊ flo. ⁊ fo: valde sordida ⁊ male morigerata vlcera iuuāt. abscedē āt ab eis oz cū iā fc̄a fuerit vlcera mūda. itm̄. n. abstergē nā sūt vt ⁊ ipiꝰ mūde carnis nō delinq̄tur q̄d. ꝓpter nāq; fortitudinē nedū sordes s; et escaras vlceris aufert Q Aui. spēs papaueris sūt īfrigidatie: et nō ē ī ipo cōglutinatō de q̄ sit curādū. ⁊ illud q̄dē qō ē nigꝝ. ē ingssatiuū exsiccatiuū. ⁊ flos eiꝰ ⁊ folia conferunt multum apostematibus sordidis. ⁊ oportet q᷑ caueatur postq̄ mūdificata fuerint. quia abstergit abstersione forti q̄usq; dissoluit ⁊ diminuit carnē ⁊ ipa q̄ō aufert escaras adustas q̄ sūt ī eis

Et qñ coquit̃ radix huius plante cũ aqua vſq; ad ꝯſumptõem medietatis ⁊ dat̃ in potu decoctõ ei⁹ ꝓfert ſciatice ⁊ dolorib⁹ epatis. ⁊ ꝓfert illꝭ q̃ hñt ĩ vrinis ſuis velut telam araneam quorum vrina eſt groſſa.

R Et ſemen eius quando ſumitur in potu ĩ q̃ntitate duaꝝ caſuſ cũ mellicra to laxat ventrẽ laxatõi leui. ⁊ flos ei⁹ ⁊ fo. qñ fit empl'm cũ eis addito ol'o auferunt fraudulentiã vlceꝝ. S Sera. aucto. Raſ. Opiũ ꝓfert fluxui vẽtris ⁊ vlcerib⁹ inteſtinoꝝ. ⁊ doſis ẽ ab vno dauich vſq; ad duos. ⁊ q̃ntitas occidẽs ex eo ẽ. ʒ. ij.

T Et dixit: Si detur opium illis quoꝝ virtus diſſoluitur propter vigilias curat eos eo ꝙ facit dormire. et ſic facit reuerti virtutem eorum. Et dixit Gal'. in li. de ingenio ſanitatis ꝙ opium mandragora. ⁊ iuſquiamus deſiccãt vlcera. V Dyaſcorides cap̃: de Opio. Poteſt aũt opiũ lacrimas reſtringere collirijs admixtũ et circum linitum r̃frigerare ⁊ aurium dolorem ⁊ tocius corporis mitigare illa videlicet ratione qua ſomnum facere dicit̃.

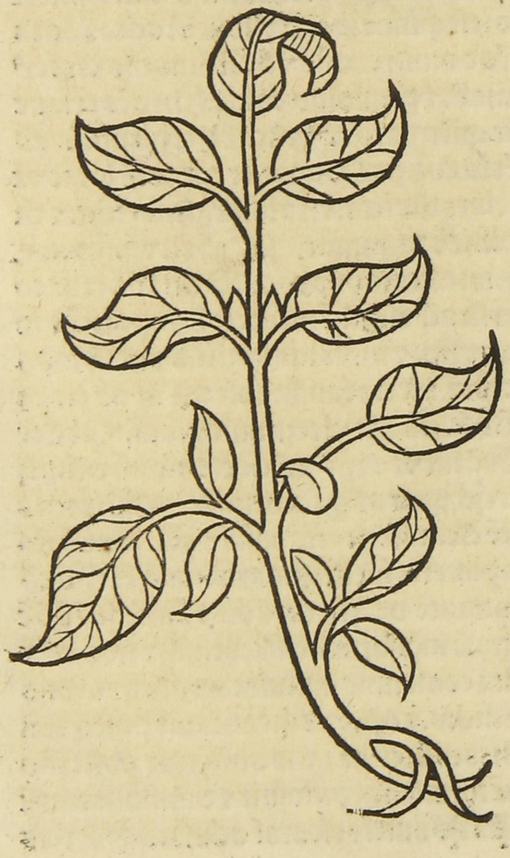

Ca. cccxxix.

Paritaria latine. et grece Alſinen. aut partemon: aut ꝑdition. aut ſideritis: aut eraclia. aut q̃ſtri agreſte. aut libatiam. aut poliominon. arabi ce tugregaria. Pandecta. capl'o. xxix. Paritaria ſiue vt latini aliq̃ vitriola viridis h; v̄tutem ⁊ non ſicca. folia eius ſunt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. v̄tutem h; dyaforeticam ſemen eius eſt fri. ⁊ hu. Dyaſ. cap̃. Alſmẽ ſiue paritaria herba eſt q̃ naſcit̃ in tectis aut parietibus. haſte ſunt illi minute ⁊ ruffe. folia ſimilia allinos aſpera. ⁊ circa ipſius haſtas ſemẽ aſpeꝝ hñs rebus adherẽs Virtus eſt eius ſemini ſtiptica ⁊ frigida. Gal'. vj. ſim. far. cap̃. elixinen Quidã em̃ perdition nõiant. Alij aũt pertbericum. Alij ãt ſidiritem. ſunt aũt alij q̃ nominãt hanc eracleam. ineſt ãt ſemini eius v̄tus expurgatiua leuiter ⁊ ſtiptica fri. ⁊ hu.

Operationes.

A Pandecta cap̃. vt ſup̃. Paritaria in teſta calefacta ſine liquore loco dolẽti ſuperponit̃ vel etiã decocta in vı̃o q̃d meli⁹ eſt: ⁊ cum furfure in vino albo aliq̃ntulũ acido multum ꝓfert. Curat etiam ſic ꝑparata paritaria frigiditatẽ ſtomachi et inteſtinoꝝ. ⁊ dolorem eoꝝ. B Contra ſtranguiriam ⁊ diſſuriã paritaria in aq̃ ſalſa coquatur ⁊ oleo ⁊ cataplaſmet̃ Ipſa ſimiliter cocta ⁊ cõmeſta valet contra dolorem ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigiditate ⁊ ventoſitate. Et criſpelle ex ea facte et cõmeſte valent contra predicta. Ad eos qui ſanguinem reijciunt paritariam tere ⁊ extrahe ſuccum ⁊ bibant. C Dyaſ. Semen eius cathaplaſmatibus adhibitum ignem ſacrum extinguit. condilomata ſpargit. conbuſtionibus medicat̃. Tumores omnes compeſcit. Puſtulas emendat. D Succus eius cum ceruſa mixta ignem ſacrum extinguit. ⁊ herpetas ſi vnctus fuerit. E Et podagricis medicatur cũ ceroto ciprino. aut cũ axũgia ap na. F Succ⁹ folioꝝ ei⁹ in quantitate ciati vni⁹ accept⁹ tuſſiẽtib⁹ ãtiq̃s opitulat̃

Tumores faucium gargarismo aut super unctus compescit. Dolorem auriũ cũ ol'o roseo mixtus mitigat. G Gal. Semen ei9 sanat vniuersas flegnes in principio ꝛ augmento vsqꝫ ad statũ. ꝛ pcipue ꝯbustionibus supplasmatus. Sꝫ ꝛ succus eius igni sacro ꝛ doloribus auriũ flegmonosis ꝯuenit: H Succus eius folioꝝ tumores fauciũ gargarismo cõpescit. Et qdam medicoꝝ his q lõgo tpe tussierũt ꝓpinauerunt eũ. q aũt abstergat euidentẽ prebet experientiam in vitreis vasis

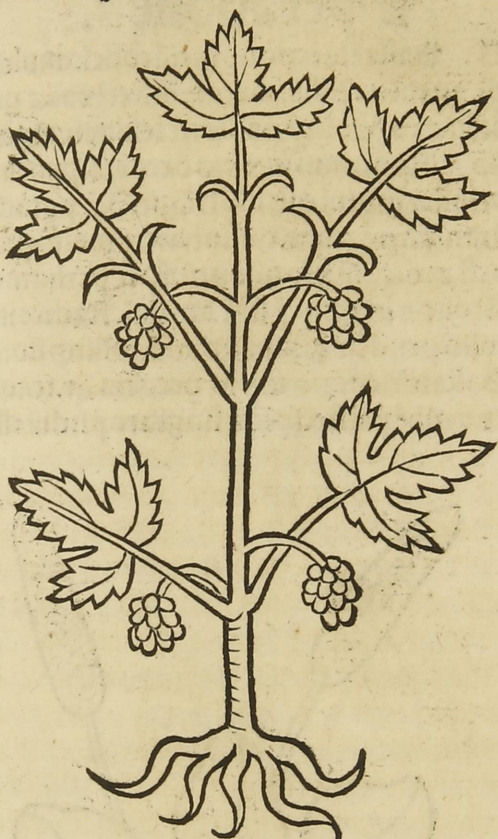

Ca. ccc xxx.

Palma xpi latine. arabice Nakala Sera. li: aggre. cap: Nachala siue nachla. Diuidit diuisionib9 multis. Nam sunt rami eius ꝛ succus ramoꝝ ipoꝝ. ꝛ ciffiliones eius. ꝛ summitates ipius sine cacumine. ꝛ cortex cacuminis ei9: ꝛ est kafri ꝛ rcens ex eo inmatuꝝ quod est sicut agresta vue est balach. Idem auctoritate Galieni. Substantia succi ramorũ ꝛ ciffilionum ꝛ summitatis est composita ex substantia aquosa tepida ꝛ terrea frigida sed corticis summitatis substantia est in seipsa siccior. ꝛ non est in eo humiditas aliqua. Et sapor tocius arboris est stipticus. Virtutis eius est desiccatiua.

Operationes.

A Pandecta capl'o. ccccc. lxij. Confert vlceribus putridis. et stringit iuncturas ꝛ confert corruptioni corporis et oris stomachi applicata exterius: aut ĩ potu sumpta. Sed sedumactinas id est nucleus siue os dactili. quandoqꝫ comburitur in olla sicut alie medicine. ꝛ cum extractus fuerit ab igne extinguitur in vino et postea abluitur. ꝛ ponitur loco tucie in collirijs que ponuntur in oculo. ꝛ si non comburũtur prima vice comburantur iterum. Et virtus eorum est stiptica. cõglutinatiua. B Quando miscetur cum lardo cõuenit vlceribus que fiunt in oculo et exitui oculi. ꝛ casui palpebrarum. ꝛ incarnat vlcera: C Et idem aucto. Aben mesuay. Virtus cifilionũ est frigida in fine primi gradus et sic. in medio eiusdem. Confert acuitati sanguinis ꝛ colere. ꝛ stringit ventrem. ꝛ nutrit nutrimento pauco: ꝛ curat dolorem stomachi. D Et idẽ auctoritate Rasis. Cifilio sedat fluxum sanguinis ꝛ colere. ꝛ stringit ventrem. et tarde descendit a stomachi fundo. ꝛ ad eius descensum iuuat zinziber conditum: et facit ea que facit kafri id est sũmitas ramorum palmi vel cortex summitatum eorum E Galienus. viij. sim. far. capittl'o. Finix arbor. et est palma Finix arbor id est palma stiptica participat virtute in omnibus eius partibus. Ramorum igit̃ succus austerus est ex aquosa substantia. tepida ꝛ terrestri frigida consistens. similiter autem huius nature est ꝛ vocatur cenogefalos. i. cefalionus esibilis existens. Fructus vo eius ꝛ maxime dulcis: non pauca pticipat caliditate: esibil' ãt exñs. ad multũ ꝯuenit vsũ. nõ solũ extrinsec9 appositus vbi ꝯfortare qd ꝛ siccare. ꝛ ꝯgregare. ꝛ densare. ꝛ ꝯstringẽ indigem9. sed etiã assumptus vt cibus simul cũ alijs ꝛ ipse per se.

F Quod vero vocatur alacer germen existens molle palme eādem cum cenoge falo habet virtutem. quod vero est velut rectia eius stipticam v̄tutem possidet. sic cat autem plus predictis ceu et consisten tis substātie siccius eis existens ꝛ minime participans humiditate. G Unde multi in putridinalibus vlceribus eo vtū tur. ꝛ in farmacijs colligentibus laxis ar ticulorum ꝛ epaticis ꝛ stomaticis virtuti bus extrinsecus. Est autē radix huius plā te siccatiue inmordaciter virtutis. habēs quid ꝛ ipa stipticitatis H Rabi mo yses ca. de palma. Cor palme auget sper ma ꝛ iuuat ad coitum. I Auerrois in suo Colliget. Omnes partes dactili sti pticitatem habent manifestam. Sed fru ctus eius cum est maturus aliquam habꝫ stipticitatem. Cortices vero arboris pre dicte maiorem habent stipticitatem aliq̄ bus partibus ipius. Pro fructu huius le ge supra Dactilus in cap. cliiij.

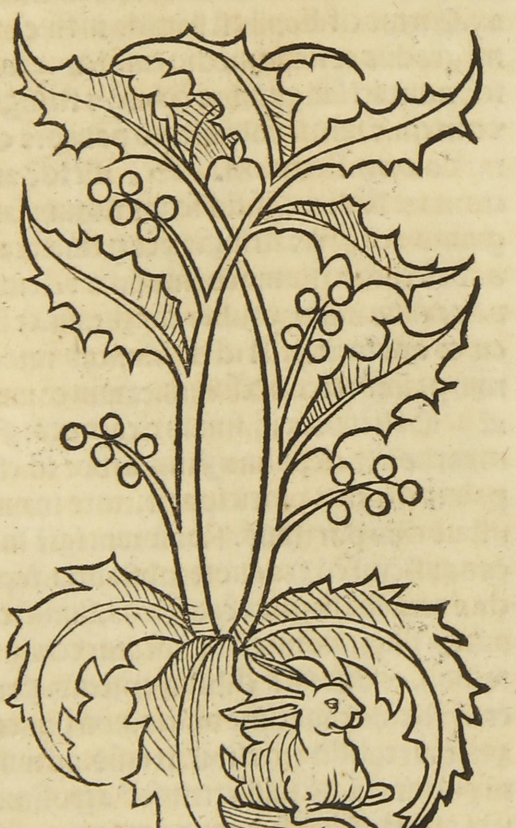

Ca. cccxxxi.

Allaciū leporis. Ex herbario. Pal lacium leporis herba est endiuie si milis nisi ꝙ folia eiꝰ magis acuta. Radices istius saxifrage similia; Flores parue ꝛ semē rotundū magis tū ꝙ saxifra ge. Nascit̄ lōgitudīe duoꝝ cubitoꝝ. Aliq̄ nōiant istā herbā domū leporis siue Pal latiū leporis siue herbā leporis. ꝓptēa ꝙ ista herba leporē a melācolia sua custodit Nascit̄ in locis vmbrosis siue arenosis.

Operationes.

A Pallaciū leporis melācolicis multū est ꝓueniēs. Uinū decoctōis eiꝰ valet ꝑa liticis ꝛ ad colicā passionē ieiune sumptū B Radix eius in vino decocta ꝓuocat vrinā. ꝛ bibitū calculū frāgit. Itē potatū stranguiriā curat. dissintericis multū pro dest radicē cū vīo sumptū. Hec herba me lācolicis magnū ꝑstat auxiliū. Radice in collo pendēte gn̄at audatiā. tollitqꝫ tiōrē Pallatiū leporis cū vīo decocta gr. fe. tol lit. ꝛ oībꝰ passio. splēis singl'are ꝑsidiū est

Ca.cccxxxij.

Plantago maior vel arnoglossa. vel quinqz neruia vel lingua arietis latine: grece arnoglossos. Ara. lisen albamel. Pandecta cap. lxij. Arnoglossa i. plantago. cuius tres sunt species. Una est femina cuius folia sunt lata habentia quasi fila in fractura sua. Alia est hñs folia stricta: que lanceola vocat̃ 7 est masculus. 7 habet fila vel neruos in fractura sua 7 ob id quinqz neruia vocatur. 7 hñt stipitem mediũ seminibus plenũ. fri. est et sic. in. ij. gradu. Est alia species q̃ vocat̃ plãtago aquatica: pro qua lege barba siluana Sera. li. aggre. cap. lisen. i. lingua arietis 7 est plantago. Et subiungit aucto. dias. dr̃ aũt arnoglossa. 7 eius expositio est lingua agni. Jdeo qꝛ greci arnõ agnũ vocãt 7 glossos linguã. 7 dr̃ etiam eptapleuros i. septem costas habens. nam in folijs eis sunt septem coste ab epta in greco. i. septẽ 7 pleuros costa: quia habet septem neruositates manifestas in similitudinẽ costarum laterum animaliũ. Cuius due sunt species. maior 7 minor. de minore in sequẽti capittulo dicet̃. Maior vero habet virgas asperiores 7 folia lata similia oleribus q̃ comedunt̃. 7 virga eius est angulosa ad rubedinem declinans. cuius longitudo est vnius brachij. sup q̃ est semen in figura sua a medietate ipius supra. 7 hab3 radices molles 7 plures: sup quas sunt pili albi. vt grossitudo digiti. 7 reperit̃ in locis lapidosis 7 humidis 7 vallibus 7 ortis et in pratis. 7 illa quidem maior est maioris virtutis q̃ minor.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. cap. de arnoglossa: siue plantago maior. hec planta mixte cõplexionis est. habet em̃ quid aquosum frigidum. habet aũt quid 7 austerum q̃d est terrestre frigidũ 7 siccum quare infrigidat 7 desiccat 7 secundũ ambo secũde est abstãcie. quecũqz aũt cum stipticitate farmaca desiccãt oibus mal veterib9 vlceribus et reumatibus 7 putrefactionib9 conueniunt et ideo etiam dissinterijs: nam fluxus sanguinis figunt. B Et si q̃d pustũ est refrigerant 7 cõsolidatiua sil sunt malorum vlcerum tã recentiũ q̃ veterum. Jn oibus autẽ hmõi farmacis vel pma vel nulla vltima arnoglossa est propter portõem cõplexionis C Nã 7 siccitas pticipat et frigiditas nõ stupefactiue. s3 7 fructus eius 7 radices cõsimilis vtutis sunt nisi qꝛ sicciores 7 minus frigide. s3 fructus q̃dem plus subtiliũ parciũ est. radices vo plus grossarum. Jpa ãt folia herbe desiccate plus subtiliũ pcium 7 minus frigide sunt vtutis. eius exalata 7 euaporata supfluitate a q̃sa. Jparum pter ea q̃dem 7 radicibus q̃dam ad dentiũ dolorem vtunt̃ masticãdo. 7 lotionib9 ipsarum decoctarum ad opilatiões 7 epatis 7 renum vtunt̃ eis. D S3 7 folijs 7 multo magis adhuc fructu: pticipãt em̃ h omia abstersiue vtutis q̃ntũ decet ea fm ee 7 ipa herba putat̃ supari tñ a multitudie humiditatis. E Pandec. ca. vt sup. Arnoglossa. i. plãtago vtilis est ad siccandum vulnera 7 mũdificandũ putredinem corpus epar cõfortat. repugnat sacro igni. ne corpus ambiat. valet etiã emorroidib9. oẽm dolorẽ q̃ est ex iguis adustione refrigerat F Succus eius cũ albumĩe oui sumpt9 liberat ytericũ. vtilis est emoptoicis 7 dissintericis. 7 q̃bus fluũt mẽstrua vel emorroide. vulnera pulmõis curat. Radix ei9 in a q̃ cocta dolorẽ dentiũ mitigat. si os ex illa a q̃ leuet̃. Succus ei9 valet ꝯ opilationem renũ. Delet maculas nigras. et stringit sanguinẽ. herba ipa masticata dolorẽ dencium tollit. Succus eius datus quartanario ante duas horas accessionis confert. Ualet etiam ad vulnera recentia cũ axungia. G Serapion auctoritate Galieni. Uirtus eius est que incarnat. Et confert vlceribus corrosiuis omnibus et putredini eorum: et propter hoc confert vlceribus intestinorum. et incarnat fistulas 7 alia vlcera antiqua. Et semen eius 7 radix sunt propinqua huic virtuti nisi qꝛ sunt sicciora 7 fortiora. Et semen eius est multum subtile. 7 radix eius est grosse substantie. 7 ipsa confert dolori dencium q̃n

masticatur. et quando fit collutio oris cū aq̄ ei⁹: H Et semina q̄dē ⁊ folia ⁊ radix sunt aperitiua opilationis epatis ⁊ renum: propter abstersionem que est in eis. nisi quia semen eius est forcius ī hoc satis quia in omnibus istis est v̄tus que abstergit satis. ⁊ fortasse est virtus in hac herba dum est recens. nisi quia vincit̄ ab humiditate que est in ea. vnde nō est manifesta sua operatio propter suam victoriam humiditatis. ⁊ quando desiccant̄ folia eius fit virtus ei subtilior ⁊ minus frigida q̄m aquosa superfluitas que est in ea resoluit̄ ⁊ destruitur. J Et idem auctoritate Alexandri: Arnoglossa retinet ventrem: quando bibitur ⁊ fit cristere cum ea. ⁊ cōfert febribus terciane ⁊ quartane quādo bibitur succus eius. K Dyascorides cap̄. de arnoglossa. Arnoglossa cataplasmatibus adbibita sordida vulnera purgat. ⁊ reumata siccat. Profluentibus sanguinem occurrit. Maculas nigras ⁊ epictidas curat. ⁊ cicatrices vulnerum facile ducit Semen eius tunsum ⁊ in puluerem redactum. ⁊ vulneri aspersum sanat. Ustionibus singulare presidium est. L Morsibus caninis auxilium prestat et tumoribus ⁊ scrofis maxime si cum sale imponatur. Cocta vero folia ip̄ius cū aceto ⁊ sale dissinterijs et ciliacis opitulantur: maxime si cū lenticula adhibeant̄. Ydropicis cocta succurrit. Epilenticis ⁊ asmaticis prodest accepta: Succus eius vulnera oris purgat gargarismo:

Ca. ccc xxxiij.

Plantago minor. Sera. li. aggre. cap̄. lisen. et est Plantago: Cuius due sunt species. scʒ maior ⁊ minor De maiori iam dictum est Sed minor hʒ folia subtiliora ⁊ minora ⁊ tenuiora q̄ȝ folia maioris ⁊ habet virgam que inclinat̄ versus terram multos ramulos habētem ⁊ flos eius est croceus. ⁊ semen eius ē̄st in radice lingue. Dyas. cap̄. Arnoglossos: Eius genera sunt duo. Unū d̄r Polipleuron. Est etiam aliud sed minus. Min⁹ v̄o habet minuta folia ⁊ angusta ⁊ lenia. virga eius multos habet angulos inclinata ad terram. florem viridem habens. ⁊ sem̄ sup ip̄aȝ v̄gā. nascit̄ v̄o ī cardiarijs locis.

Operationes.

A Dyas. ca. de arnoglossa inquit. Minoris plantaginis succus collutioni dat̄ oris ex folijs ⁊ sanguinantes gingiuas curat. B Jtem succus tepefactus fom̄to ventris dolorem tollit. Succus biben

dus est eis qui purulenta reijciunt cũ san guine. In serpentis morsu plantago minor trita cum vino sumitur C Cõmesta autem sola vel cum lenticula cocta et oleo viridi cum aceto dissintericos ⁊ stomaticos curat. Si cui vulnus secus oclm vel nasum natum fuerit succus eius cum lana molli impositus per dies nouem curat. D Item succi eius coclearium vnum bibitum lumbricos excludit. similiter facit pistatura in vmbilico posita. Si qua duricies in corpe nascitur herbaꝫ pistatam cum axungia sine sale quasi malagma impone: Succum eius in aqua mulsa ante duas horas accessionis potui da quartanarijs ⁊ miraberis eius effectum.

E Ad podagram ⁊ omnem neruorum dolorem vel tumorem folia eius pistata cum modico sale optimũ est. vulnera recẽtia cum axungia veteri curat sic et parotidas Si cui pedes doluerint ex itinere cũ aceto imposita tumorem ⁊ dolorem tollit Fistulas tunsa ⁊ imposita facilime sanat.

F Omnes difficultates vesice folia et radix eius potata fortiter medent̃. q2 habundanter infrigidant ⁊ desiccant ⁊ repmunt. propter quod ad vlcera maligna ⁊ reumatica ⁊ putrida iuuant. Herba ipsa dissintericos iuuat: ⁊ emorroidas repmit Usta infrigidat ⁊ glutinat: desiccat enim absq3 mordicatione: G Semen aũt eius ⁊ radix similia sunt virtute: ꝓpter q̃d sicciora sunt ⁊ minus frigida Semen preterea habet subtiliandi virtutem. folia extenuandi. radix impinguandi. q̃ masticatur in dolore dentium. Ad oris etiam lauationem facit ⁊ epatis ⁊ renũ emfrasim.

H Multi dicunt radicem eius collo suspensam scrofas nasci non dimittere. hec predicta etiam Serapion refert auctoritate dyasco. licet p alia verba

Ca. cccxxxiiij.

Platanus arbor. Pandecta ca. cc: xvij: Bulb vel baccã arabice: grece suffire. latine platanus arbor vł scotanũ. Ubi sciendũ. q scotanũ est illa arbor cũ qua in hyspania tingunt̃ panni. et nos vocamus eam barzi. ⁊ est platanꝰ arbor. vt patet p ꝯcordiã Auicenne eiꝰ cap̃ cum dyas. cap̃: de platano ⁊ profert velut nuces puas. vt Jo. serap̃. cap̃. de dentifrigijs. Item in dyas. ꝺm translatõnem arabicam ca. de platano. Arbitror platanũ esse dulb. Item Stephanus cap̃. de Platano. Platanus est dulb. Sera. li. aggre. ca. dulb auct: Ysaac: Bulb est arbor magna extensa habẽs folia magna similia palme manus hõis similia folijs kerue Nisi quia sunt minora quoꝝ sapor est amarus ponticus. ⁊ cortex ligni eius est grossus rubeus. Color vero ligni eius quãdo scinditur est medius inter glaucedinem et rubedinem. ⁊ habet florem paruũ lenẽ glauci coloris In cuius loco qñ cadit nascitur granum aspeꝝ glaucũ vergẽs ad suborẽ.

pulverulentum in supficie. sicut granū ca tapucie. hec in hispania vocat̄ palma cri sti. cū q̄ ibidem tingunt̄ pāni. similiter fo lia eius similant̄ folijs ellebori nigri. Ga lienus. vij. sim. far. ca. de platano inquit. Sba eius est fri. 7 hu. nō lōge a r̄bus tem perate cplexionis. Dyas. ca. de Platano. Platanus habet virtutem fri. 7 hu.

Operationes.

A Gal. Folia eius recētia qn̄ terunt̄ et ponunt̄ sicut empl'm sup apata q̄ fiūt i ge niculis sedat ea sedatōe mā ifesta. sz corti cis eius v̄tus est q̄ desiccat adeo q cortex ipe coquit̄ cū aceto. 7 cfert dolori denciū B Nux vo eius qn̄ administrat̄ cū axū ungia cfert apatibus q̄ accidūt a cbustō ne ignis. Cortex eius qn̄ comburit̄ est me dicia desiccatiua abstersiua. Cōfert egri tudini cū q̄ eleuat̄ cutis. 7 cinis eius curat vulnera in quibus est sordes et putredo. ꝓpter nimiā humiditatē exn̄tem in eius lo co. C Et oportz q caueat̄ multum a puluere q̄ est in folijs eius 7 in fructu. qr ē nociuus valde cāne pulmōis Jdeo qr de siccat multum 7 inducit asperitatez. 7 no cet voci 7 locutioni et etiam visui et audi tui si cadit in auribus vel in oculis. D Dyas. Emplastrum eius sedat apostēata calida que fiunt in genu. Et qn̄ cortex ei9 7 nux eius comburunt̄ 7 fit emplastꝝ cum eis. 7 adipe porcina aut arietina. confert vlceribus putridis. Similiter 7 cinis ei9 facit solus hoc. E Et qn̄ coquuntur folia eius recentia cum vino 7 fit empl'm cum eis ꝓhibet cursum humorꝝ ad oculū. 7 r̄solnit apata flegmatica. 7 qn̄ cortex co quitur cum aceto 7 fit collutio cum eo cō fert dolori denciū. F Et qn̄ fructus eius recens bibitur cum vino cōfert mor sibus venenosis. et quando administrat̄ cum axungia curat combustionem ignis Et puluis foliorum eius quādo cadit in oculum aut aures nocet multum. Simili ter 7 puluis qui est super fructum eius G Cortex eius cū vino scorpionū ictus restringit. Lanugo foliorum oculis et au ribus est inutilis.

Ca. cccxxxv.

Paliurus. Ysidorus. Paliur9 est her ba asperima et spinosa. Glosa su per Ysaiam. xiiij. Paliurus tanta spinarꝝ circūdatione denscit. vt ꝓ aspita te vix tangi possit. Pliñ. li. xiij. Cirenaica regio. lothon ꝑposuit sue paliuro. fructi cosior est hec fructuqz magis rubeus. cu ius nucleus non sil' mandit̄ Jocūdus ꝑse atqz suauior vino quin 7 vina succo suo cōmendans

Operationes.

A Pli. li. xxiiij. Paliuri q̄d est gen9 spīe Semen eius afari zuram vocāt. Contra serpentes efficacissimū est. Jtem calculo sis 7 tussi. folia vim astrictoriā h̄nt. B Radix discutit pānos. collectōnes vomi cas vrinas trahit potata. Decoctū ei9 in vino aluū sistit. Serpentibus aduersatur Radix p̄cipue dat̄ in vino Bacce purga tioni mulierꝝ ꝓsunt. Ciliacis. dissintericis colericis ꝓdest. Radix decocta et illita ex trahit infixa corpi. Utilissima qz tumori

bus est ac luxatis ¶ Dyas. Paliurus est q̄ ab alijs acus palearis dr̄. vl' cicer domesticū vocat̄. Folia eius ⁊ radix stiptice v̄tutis sunt. ita vt ventrē fluentē ↄstrīgāt In hoc q̄ȝ diaforetice v̄tuti participāt. vt in vesica lapides frangant: ⁊ ex torace atq̄ȝ pulmone sputamina flegmatica cū hūore educāt: Dr̄ ⁊ lauaria. eo ꝙ pleriq̄ȝ ex ea lauant: Semen illius bibitū tussim compescit. lapides vesice frangit. Morsibus venenatis occurrit. B Eius elixatura bibita ventrem stringit: Urinam ꝓuocat: Venenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplasma īposita curant apata si sint recentia. Radicibus q̄ȝ sicut ⁊ folijs est virtus stiptica

Ca. CCCXXXVI.

Pastinaca domestica. Ysido. dr̄ eo ꝙ radix eius sit p̄cipuus hōis pastus. Est em̄ odoratu iocūda cibo delectabilis. Palladius li. iij. Pastinaca vere serit̄. p̄mo semine ponit̄ ⁊ plantis loco pingui ⁊ soluto alci⁹ pastīaco. Raraq̄ȝ statuēda est robur accipiat: Pli. li. xix. lignosiora sunt ortulana q̄dam a nobis posita in cartilaginū gn̄e. mirūq̄ȝ saporis vehementiam omnibus inesse: Ex his vnū est genus pastinace sed agreste q̄d prouenit sponte sc3 aphilinis grece dicit̄. Altera vero sc3 domestica. seritur radice vel semine. Primo vere vel autumno vt placet higino. februario: augusto. Septembri: octobri. solo ꝙ altissime refosso vtilis esse incipit anniculа vtilior ȳma. gratior autumno. patinisq̄ȝ maxime. Et sit q̄ȝ vtus ei est intractabile. Sera. li. aggre. ca. lezar id est pastinaca. Est ex ea domestica et silvestris. Domestica q̄dem est nota. et illa habet radicem in longitudine vnius palmi boni odoris q̄ comeditur.

Operationes.

A Galienus. viij. sim. far. cap. Stafilinum. i. pastinaca. domestica quidem debilior. siluestris vero fortior est ad omnia Domestica vrinas mouet. ⁊ menstrua ꝓuocat. et tota quidem herba. maxime v̄o semen ⁊ radix: Habet autē ⁊ quid abstersiuum in se. quo circa ⁊ fagedenosa vlcera quidam cū folijs viridibus ⁊ melle cathaplasmant aut mūdificant B Et idē in li. de cibis cap̄. de pastinaca. Radices harum domesticaꝝ comedunt̄ Alimentū quidem minus rapis habētes. calefaciūt autem manifeste. i. in medio secundi gradus ⁊ humectāt in primo gradu. ⁊ aliq̄d aromatizans. indigestibilitas quidē igit̄ similiter ipis inest ⁊ alijs radicibus. Urinatiue autē sunt Et si habundat aliquis in ipaꝝ vsu mali chimi generantur. ¶ Siluestrem pastinacam quidam vocant daucum: magis vrinatiuum quidem existentem. magis autem medicinalem iam ⁊ multa decoctōne indigentem si debeat quis comedere ipsum De illa lege cap̄lm daucus B Dyas. Pastinace vis omnis in radice ⁊ semine cōstituta est. dissintericis q̄ȝ vetustis vtilis est. Dentes eius radice circumdati credunt̄ a doloribus releuari.

malū terre erdt apfel

Ca. ccc xxxvij.

Panis porcinus latie. arabice Buthormarien. vł alcharincha. vł artanita. grece vero leucopodiō vel ciclaminus. Ubi sciendum ꝙ Auicē. li. ij. cap. de artanita. dicit ꝙ alcharincha ł artanita est ciclamen. ⁊ est panis porcinus. Sera. li. aggre. ca. Buthormarien dicit buthormarien. i. ciclamen. Almansor ca. de apoplexia In cristeri naq̄ꝫ q̄d facit ponit artanitā et buthormarien. credo ꝙ sit error in scribendo. qm̄ buthormarien fm̄ Sera. est ciclamen. ⁊ artanita fm̄ Auicē. ēst ciclamen. Uñ Sera li. aggre. auct. Diasco. Buthormarien. i. ciclamē ⁊ hꝫ folia similia plante q̄ dr̄ cissus. i. edera. nisi qꝛ sunt maculata maculis albedini trahēti bus. ⁊ hꝫ virgam ad nigredinē tendentē. sine folijs. cui⁹ lōgitudo est q̄tuor digitorum ⁊ amplius. sup̄ q̄ est flos similis rose rubens aut purpureus ⁊ hꝫ radicē nigrā. g̃ssam rotundā latā ⁊ p̄ssam sił rape nascit̄ in locis vmbrosis maxīe ad vmbrā arborum. Et incidit̄ radix ⁊ siccatur sicut squilla. Dyas. ca. de ciclamine fm̄ translationem nr̄am. Ciclamen. i. panis porcin⁹ folia hꝫ similia cissos. ⁊ vario colore picta inter que sunt ⁊ alba folia. tyrsus ei est nudus sine folijs vnius palme. habens in summo flores roseos vel purpureos cui⁹ radix nigra est. intus v̄o alba ⁊ g̃ssa ⁊ lata sicut rapa Gal. vij. sim. far. ca. de ciclamine. Ciclaminus varius v̄tute est. etem̄ abstergit ⁊ incidit ⁊ attrahit ⁊ dyasorat. palam em̄ est ex actibus qui fm̄ ptem. Et subdit. Alius vero ciclaminus quē q̄dam Cissanchomīū nōiant eo ꝙ odore ⁊ flore assimilatur. radicē inutilē hñs. fructum v̄o hꝫ opatiuū sufficienter. Pli. ca. de ciclamine Ciclamen. i. panis porcinus. in folijs est simile cissos ī figura. Et sunt colore varia radix nigra ⁊ rotūda in medio depssa. est ei tyrsus nudos cū flore purpureo Est aliud genus ciclaminis. q̄d appellāt ciclate mon. folia hꝫ cisso similia sꝫ mīora. bastaꝫ g̃ssam ⁊ nodosaꝫ. q̄ basta si arborē ꝓximā habuerit adheret illi. florē hꝫ albū ⁊ odoratum. semē butruosū ⁊ sił vuis ⁊ velut cissos. gustū hñs muscilaginosuꝫ ⁊ viscidū sꝫ inutile. locis aspis ⁊ aridis nascit̄. Idē Ciclamen ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu. q̄ et cassamus panis porcin⁹ ⁊ malū terre appellatur. Radix est ei tuburosa. q̄ q̄nto maiores tanto meliores. sic ꝙ ip̄a radix recens ⁊ exsiccata magnā hꝫ efficaciaꝫ. sꝫ recens maiorem hꝫ. Debet āt circa finē autūpni colligi ⁊ in q̄tuor ptes scindi. et cū filo suspendi ⁊ paꝝ ad solem ponat̄ et in vmbroso loco exsiccet̄ hꝫ autem v̄tutem dissolutiuam ⁊ consumptiuam.

Operationes.

A Pan. ca. c. xiiij. ad emorroidas inflatas ⁊ non fluentes sed exterins appareētes sup aspergatur pulvis eius. vel illiniatur ex succo eius si interius latitant iniciāt in modica q̄ntitate p cristere. B Ad menstrua ꝓuocāda ⁊ matricē mundificādam triferam magnā resolue in oleo muscellino vel cōi ⁊ buliat ad ignē in ciclamine. ⁊ de bōbace in hoc intincta fiat suppo

sitorium: C Contra tenasmonem ex flegmate vitreo succus radicis eius cum oleo cōi in ipō pomo buliat. ⁊ bōbix itin cta supponat. D Contra viciū sple nis. malum terre in multa q̄ntitate mūda tum ⁊ contritū: p sex dies in vīo ⁊ oleo mo retur vt ibi marcescant cuius colature ad datur cera ⁊ parum aceti. ⁊ decoquat̄ ad spissitudinem: p̄cedentibus alijs molliti catiuis hoc efficax est si postea innngatur vel ex succo eius vel ex puluere si deest suc cus. ꝯfice cum olo ⁊ cera in modū vnguē ti. ⁊ inūge eg̃ꝝ sepe. E Contra ap̄a ta ex causa frigida. q̄ nō p̄nt rūpi p̄ spissi tudine cutis. pomū ip̄m ꝯterat̄ et in oleo buliat ⁊ calidū supponat̄. aut p exteriora purgabit̄ F Contra fistulā tenta de radice eius fc̄ā si imponat̄ os amplificat ⁊ os aliq̄d si interi⁹ fuerit attrahit vt me lius cū tenaculis attrahi poterit. Puluis eius carnem sup̄fluā corrodit. Cōtra po lippum puluis eius su p aspergat̄ sup stuel lum q̄ in naribus ponat̄. G Dyas. Radix eius cū aq̄ bibita flegma et tumo res p ventrem deponit. menstruis impat supposita ⁊ bibita. Et dr̄ si sup radices ei⁹ mulier p̄gnans transierit aborsum facit. H Diu parturientibus sub femora po sita citius parē facit. Cū vīo bibita vene nis ꝯ̄ria est. Quā maxīe bibentibus lepo rem marinū. cataplasmatibus adbibita morsus venenatos saluberrime curat: Vi no mixta aut bibita cū passo aut cū mulsa aq̄ta ī modū. ℥. iij. yctericos purgat ⁊ sple neticos. ⁊ si in loco calido coop̄ti fuerint vt sudare possint bonū est q̄ sudore ueni es colerā rufam depone. I Succus eius melli mixt⁹ et narib⁹ inmissus caput purgat. Tūsa ⁊ ano supposita hūores de ponit. Trita ⁊ vmbilico īposita. ⁊ sup pe ctinē ventrē mollit. Cataplasmatibus ad bibita tumentē splenē attenuat ⁊ succi ei⁹ ℥. ij. accepte cū modico vīo ℞ potissime fa cit: K Gal. Succ⁹ ciclamīs emorro idas ap̄it ⁊ ꝓuocat violenter ad egestōēꝫ in licinio ap̄posit⁹ ita āt ⁊ cū bis q̄ in sclira ta ⁊ scrofulas: ⁊ oēs alias duricies euapo

rant. Oportet aūt vt puto esse bibendum aquā eius vsqꝫ ad tres ℥. vl' cū vino dulci vel cū mellicrato. Et subdit. Est alia sp̄es ciclaminis cui⁹ radix est inutilis: fruct⁹ vo est op̄atiuus sufficienter q̄ circa ⁊ cū vini albi ciatis duobus bibit⁹ plurib⁹ diebus sanat splenes. mouens ⁊ vrinas. ⁊ vnntrē subducens L Avi. li. ij. ca. de artani ta. i. panis porcin⁹. Artanita illud q̄d de ea administrat̄ ē radix eius q̄ est incisiua resolutiua. ⁊ est bona doloribus iunctura rum. ⁊ vtriusqꝫ anche. et facit sternutatio nem. ⁊ vehementer ap̄it opilatōem. ⁊ cō strictionē nariū ⁊ colatorij. ⁊ p̄fert singul tui. ⁊ eijcit semen. Et eius decoctio valet p̄ucturis venenosis. ⁊ similiter syrup⁹ ei⁹ loco eius ponit̄ in iuuamento q̄d efficit venenis eq̄le pōdus de aristologia lōga ⁊ semine citri ⁊ mētastro M Jo. me. ca. de artanita: Artanita est panis alcur uit vl' panis porcinus. ⁊ ab alijs pāis fau ni dr̄. ⁊ ueniunt̄ ex eo p̄uū ⁊ magnū. mag ni aūt radix est in modū rape rotūde. cui⁹ ꝑs exterior est terrea nigra: interior aūt al ba. Et eleuant̄ radices sup frōdes ⁊ flores fm̄ semitaꝫ violaꝝ subalbidaꝝ sine eleua tione stipitis sup̄ radices. Paruū āt hꝫ ra dices subterraneas plurimas in modum auellane ⁊ ciceꝝ. Ca. ⁊ sic. cōplexionis est in principio tercij gradus. ⁊ est incisiuū. subtiliatiuū. calefactiuū. resolutiuum: ab stersiuū: mūdificatiuū: ⁊ ap̄itiuū opilatō num: Et est ex rebus sudorem exuberare facientibus. ⁊ ex maxime mūdificātibus cutim: ⁊ resoluentibus feditatem eius N Et dixit Sera. Accipe succi eius. ℥. iiij. et dissolue cum zuccaro et coque vsqꝫ ad terciam partem: ⁊ propinetur in. mā̄e est eīn medicina certa ad ytericiam: Et dixit grecus: Succus eius cum mellicra to aut secaniabin: ⁊ proprie de quolibet partes equales cocte ⁊ snmpte secundum sup̄iorem decoctōem sunt medicīa expta ad yceritiā citrinā. Pōit q̄ꝫ mes. in eodē ca. duas descriptiones vnguenti de arta nita quas ibi req̄re. O Jdē Jo. me. Solutōe educit fleg̃ muscilaginosū sum ptum ⁊ suppositū ⁊ etiā linitū sup femur.

Et cōfert colice flegmatice. ⁊ ei que fit ex retentione fecis. ⁊ est ex rebus mūdificantibus caput ⁊ oculos. ⁊ ꝓpe purgat caput purgio ex eo facto. ⁊ abscindit emigraneam frigidam ⁊ sodam. ⁊ confert tremori ⁊ paralisi. P Et dr̄ q̄ si suspendat̄ in collo mulieris radix eius ip̄a non cōcipit Et linitur ex eo anus ⁊ ꝓfert eggressui ei⁹.

Ca. cccxxxviij.

Eonia latine. ara. Pinuser. grece. penterebon vel Pentaborain: vel pernia ł glikiside. Sera. li. aggre. cap. peonia auct. dyas. Peonia est arbor ⁊ eius due sunt species. s. masculus et feīa ⁊ masculi sunt folia similia folijs nucis et radix ei⁹ est g̅ssa sicut digit⁹ ⁊ lōga lōgitudine palmi color ei⁹ ē albus Feīe vo folia sūt similia folijs smyrniō. ⁊ sup sūmitates ramoꝝ ei⁹ sūt sicut camerule. ⁊ apparēt in eis g̅na rubea sicut sāguis pua sil'ia g̅nis g̅nati. ⁊ inter illa illa g̅na sunt feīa nig̅ seu purpurea. ⁊ radix ip̄ius ē rāosa. ⁊ radices eius sunt sil'es glandibus. vij. vł. viij sil'es radicibus affodilloꝝ. Idem auc. Galie. Sba eius est subtilis. ⁊ sapor ei⁹ ē stiptic⁹ pauca stipticitate cū dulcedine. ⁊ qn̄ diu masticat̄ apparet in ea acuitas ⁊ mordicatio ⁊ amaritudo pauca v̄tus ei⁹ est q̄ calefacit caliditate pauca. ⁊ desiccat desiccatione forti. Aui. li. ij. ca. de peonia Peōia alia est mascul⁹. ⁊ alia feīa Mascul⁹ q̄dem radices hꝫ albas g̅ssas vt digitū stipticū hn̄s gustū. ⁊ feīa hꝫ radices in pl'ias ptes diuisas. ⁊ ramos. est ca. ⁊ sic. vehementer In ip̄a sunt exsiccatio ⁊ stipticitas cū rsolutiōe ⁊ aprōe ⁊ subtiliatōe ⁊ icisiōe ⁊ abstersione. ⁊ qn̄ masticat̄ vna hora apparet p⁹ eā acuitas ad stipticitatē declināſ. ysi. Peonia dr̄ a peone medico a q̄ īueta phibet̄. Hāc q̄dā glicisidē vocāt. eo q̄ dulcis saporis sit ł ꝑterobinā a nūero granoꝝ. vel vt alij dactilos a sil'itudīe digitoꝝ. nascit̄ āt in insulis. Ex herbario. Peonia in sūmitate hꝫ maligranati magnitudineꝫ. q̄ noctu lucet q̄si lucerna ⁊ hꝫ granū cocci similem. noctu a pastorib⁹ inuenit̄ res est saluberrima

Operationes.

A Pla. Peonia ca. ⁊ sic. in. ij. gradu. B contra epilentiā habet v̄tutem occultam collo pacientis suspensa. vt testat̄ Galie. de quodā puero. cui⁹ collo dum suspensa erat non paciebat̄. ea vo sublata. morbo affligebat̄. Sꝫ quidā dicunt hoc non de qualibet verum esse. sed de quadā specie tantum. Ad idem valet puluis eius dat⁹ in succo pigani. Cōtra palisim dat̄ succ⁹ eius cum vino decoctōis castorei. Cōtra stranguiriā ⁊ dissuriā dat̄ vinū decoctōnis eius pulueris D Constantinus in li. graduū. Peonia est in. ij. gradu ca. ⁊ sic. Quidam habet ponticitatis. ⁊ q̄dā dulcedinis. Qua masticatā sentitur ī ore. amaritudo modica cum aliquāto acumine. Unde prouocat menstrua cum melle bibita. Epatis ⁊ splenis opilationem cū acumine aperit ventrē. constipat cū sua pōticitate. Ideoqꝫ cū vino bibita diarriam ī intestinis curat. epilēticos q̄z iuuat.

C Auicenna: Peonia est ca. et sic. vehe
menter. In ipa sunt exsiccatio et stiptici
tas cum resolutione 7 aptõe. ac subtiliati
one 7 incisiõe 7 astersione: et qñ masticat̃
apparet post eã acuitas ad stipticitatẽ de
clinans. Abstergit vestigia nigra in cute
Confert podagre. Cõfert epilentie ita ꝙ
etiã suspẽsa Et vt inqt Judeus qdã sufu
migatio fcã cũ ei⁹ semĩe. ꝓfert demoniacis
7 epileticis. 7 sanat eos. Ego ãt dico ꝙ h̃
est forsitã spẽs peonie rõne. Nã illa que ex
india fert̃ ad nos nõ h3 effectũ in hoc ca.
D Et bibunt̃ de semine illius. xv. gña
cũ vĩo aut mellicrate. 7 ꝓferũt incubo val
de. Naturã retinet decocta cũ syrupis põ
ticis. ꝓhibetq3 materias effusas ad stõm.
7 mordicatõem ipi⁹. Radix ei⁹ ꝓfert ycte
ricie 7 apit opilatõem epatis Potus eius
vrinã ꝓuocat. Et ei⁹ decoctio cũ vino vẽ
trem stringit 7 ꝓuocat De radice ipi⁹ qñ
titas auellane ꝓfert dolori renũ ac vesice.
Grana eius cũ vĩo ꝓferũt ꝓfocatõi matri
cis. 7 abscindũt fluxũ sanguinis. E
Dias. Peoniã gideõ dactilicũ vocat 7 ra
dicẽ ei⁹ peoniã. hastas h3 cũ ramul' lõgas
duab⁹ palmis. 7 est mascul⁹ 7 femĩa. Mas
culus h3 folia iũci regali silĩa. Femĩa võ
folia diuisa. 7 in sũmo emittit ex se vgas
q̃si cucurbitaꝝ cariolas. folliculos h3 ve
lut amigdala. ĩ qbus ẽ sem̃ diuisũ. 7 minu
tũ ac rufũ malogñato silẽ. s3 ĩ medio sunt
v. vel. vj. gña nigra 7 subpurpurea. radix
mascl'i ĩ gssitudinẽ h3 digiti duob⁹ palmis
lõga 7 gustu stiptica. Feĩa võ radicẽ h3 si
cut balan⁹. in. vj. l'in. viij. ptes diuisã affo
dillo silẽm. 7 illa dr̃ pionia de q̃ in seqñti
ca. dicet̃ F Dat̃ h̃ mulierib⁹ vt facile
purgari possint ĩ modũ amigdale cũ vĩo
bibita dolorẽ intraneoꝝ ꝯpescit. ycetericis
ac nefreticis 7 vesice dolorib⁹ ĩ vĩo elixa 7
bibita maxĩe subueĩt. ventrẽ abstinet stõa
choq3 ꝯmesta sanitatẽ ꝓb3 G Stõati
cis dolorẽ tollit 7 ab ĩfantib⁹ ꝯmesta ĩiciũ
calculoꝝ excludit. nigꝝ sem̃ acceptũ lõ gl⁹
arcet. ꝑssurã sõnioꝝ 7 offocatões H
Radix mẽstrua multũ mouz. Cũ amigda
lo võ ĩ mulsa potã ep purgat. renes cõsti
pat. I Et q: stiptica ẽ ꝯstrigit vẽtris
reuma cũ vĩo austero cocta 7 potã Integ
võ herba fortiter desiccatiã ẽ. ita vt radix
ei⁹ appẽsa pueros epileticos sanat. ẽ. n. vt⁹
leptõeris d⁹ herbe desic. 7 ca. nõ mãifeste

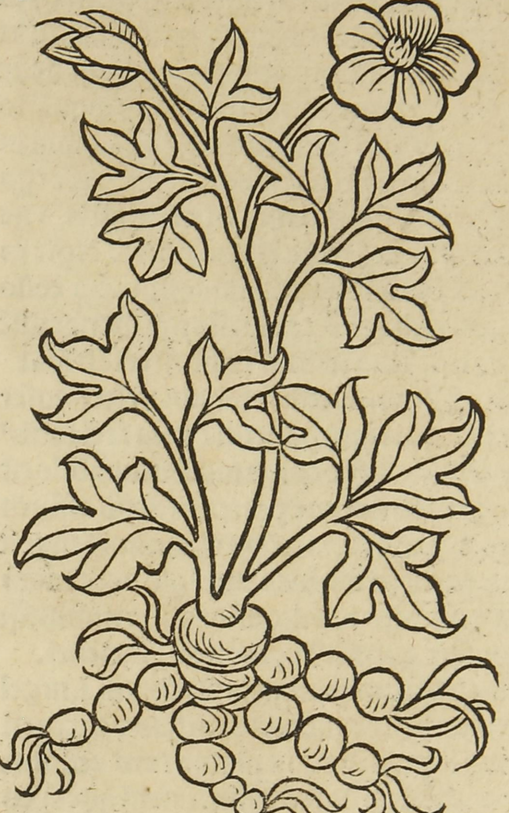

Ca. cccxxxix.

Ponia. Sera. au: dyas. peõia. i. pi
onia. 7 ẽ arbor 7 ei⁹ due sũt spẽs. s:
mascul⁹ 7 feĩa: 7 masculi sũt folia si
milia folijs nucis: 7 radix ei⁹ est gssa sicut
digit⁹ 7 lõga lõgitudĩe palmi color ei⁹ est
alb⁹: feĩe võ fo. sũt silĩa fo. smirniõ. et sup
sũmitates rãoꝝ ei⁹ sicut cãerule. 7 apparet
ĩ eis gña rubea sic sãguis ꝑua silĩa gñis
gñati. 7 iter illa gña sũt feĩa nigra seu pur
purea. 7 radix ipius est ramosa. 7 radices
eius sunt similes glandibus.

Operationes.

A Gal' vj. sim. far. ca: de piõia. glikisi
de siue pionia q̃ 7 pãta terã vocãt radicẽ
stipticantẽ h3 cũ qdã dulcedĩe. ampli⁹ ãt
masticã lõgo tpe appar3 in ea acumẽ cum
pauca amaritudĩe 7 cũ acredĩe. ꝓpterea igi
tur 7 mẽst. mouz: 7 vrinã qñ bibit̃ ĩ qnti.
vni⁹ amig. cũ mellicto tere o3 7 ꝑtractare.

⁊ ita emplastrata purgat opilatum epar ⁊ renes. sed hec quidem in quantum acris ⁊ amara facere nata est. in quantum vero ⁊ aliquid stipticitatis habet. siquidem q̄ secundum ventrem fluxus habentes s̄m veritatem sistere apta est cum vino stiptico potata. ⁊ virtus eius est multum desiccatiua. ⁊ propter hoc speramus ꝙ quādo ligatur ī aliq̄ re et suspendit̄ ad collum infantis epilentici ꝙ sanat̄. B Et ego quidem vidi puerum octo mensibus nequaq̄ occupatum ex quo potari cepit radicem. vt aūt decidit quoquo mō a collo quod erat applicatum statim fuerit epilēticatus. Alia iterum salubriter se hēbat C Uisum autem fuit mihi vt iterū auferret eam causa experientie ⁊ ita facientib⁹ ꝙ iterum fuit occupatus. rationabile est ergo vt aut alique partes radicis affluentes. deinde attracte ꝑ anhelitum sanarēt ita pacienti aut loca. aut ipso aere mutato ⁊ alterato a radice. sic enim yrinus liq̄r confert gutturi flegmonem pacienti.

D Et torrefactum malachium. i. nigella manifeste cataros ⁊ corizas desiccat si quis ligans illud in panno raro attrahit frequenter ꝑ nares caliditatem que ex eo E Et similiter si accipiatur filum lane ⁊ precipue illius lane que reperit̄ in ꝯchilijs marinis. scꝫ purpureis ⁊ tingat̄ tinctura que dr̄ grana. deinde inuoluat̄ istud filum in collo vipere. ⁊ stringat̄ donec strāguletur vipera cum eo. deinde filum īuoluatur circa collum habentis squinantiaꝫ aut illud quodcūqꝫ apostema in gutture vel in collo videbis ex hoc magnum mirabile istius fili. sed hoc q̄dem forte semoti⁹ alibi tractabimus. F Pionie vō cōplexionem sciendum est subtilium parciū ⁊ siccatiuam. nō tamen insigniter calidā sed vel cōmensuratam vel paulo quōdā modo. G Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor. Paulus cap. de pionia dicit ꝙ est calide ⁊ sicce complexionis in secundo gradu.

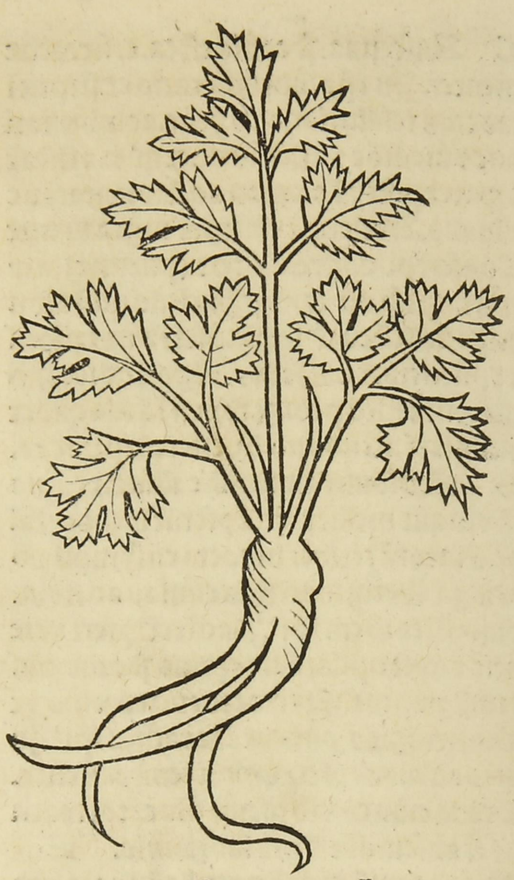

petersilgen

Ca. cccxl.

Petrosilinū. Ysi. in li. ethiologiarū xj. Petrosilinum dr̄ eo ꝙ apio sit similis. ⁊ nascat̄ ī petris mōtibusqꝫ ꝑruptis q̄d nos dicere possum⁹ petrapiū Silenō em̄ grece apiū dr̄. sꝫ est summū ac ꝓbabile macedonicū gustu suaue ⁊ odore aromatico. Pla. Petrosilinū est in. iij. gradu ca. ⁊ sic. Est āt duplex dōesticū et agreste. cui⁹ semē maxīe ꝓpetit vsui medicīe

Operationes.

A Pli. li. xx. Petrosilinō appellāt q̄ddā apij gen⁹ in saxis natū ad vomitas coclearibus binis cū succo marrubij ad ciatum ⁊ aque ca. tribus ciatis ꝑcipuū. B Dyas. Petrosilinō in macedonia nascit̄ ī rupis vel in speluncis. Semē eius est minutum aneto sil̄r. odoratū ⁊ viscidū. ⁊ arōticum. Uirtus est illi diuretica. Menstruis impat. vrinā habūdanter ꝓuocat. maxīe cū vino datū īflatōes stō ⁊ colli cōpescit desiccādo nimis ⁊ calefatiendo. tortoib⁹ q̄ꝫ subuēit. diureticis eē miscet̄ anditotis

C Constantinus in li. graduum. Petrosilinum dicunt apij genus q̄d ca. est ⁊ sic. in fine tercij gradus. Unde Gal. Petrosilinum inquit cathaplasmatum pustulis aut morfee vel scabiei ea mire mundat.

D Semen eius vrinam et menstra prouocat. ventositatem ⁊ inflationem dissoluit. valet ydropicis ⁊ periodicis febrib⁹ dolorem renū ⁊ vesice amputat epar mūdificat. Opilationē apit: maxīe si fuerit ī renibus ventositatem colice passionis dissoluit. Uulue suppositum menstrua ꝓuocat. ⁊ secundinā ⁊ mortuū fetū expellit:

E Ysaac. Petrosilinū ca. est ⁊ sic. in fine tercij gradus Ideoqȝ diureticum est. incidens vrinam. ⁊ menstrua ꝓuocās. ac ventositatem dissoluens ⁊ inflatōem. Cathaplasmatum sup pustulas scabiem ac morfeam miro mō mūdificat. vñ fit idropicis iuuatiuū. ⁊ periodicā febrē pacientibus Renū dolorem ac vesice placat. qr corporis poros apit. viasqȝ rarificat ⁊ humores extenuando cum sorde ⁊ vrina ꝓijcit. F Epar ⁊ vulnera mundificat. ⁊ opilatōes eorum aperit. Secundinā ⁊ fetū mortuū expellit. Quo etiam potui dato mundificat grossos humores. G Platearius. Cōtra easdem causas ⁊ eodē mō valet q̄ peucedanum. ⁊ competens fit de domestico salsamentū. Herbaqȝ ipa ibidē posita digestionem ꝯfortat ⁊ ventositatē excludit.

H Bartholomeus in li. de ꝓprietatibus rerum: Petrosilinū est herba ortēsis odorata sic dr̄ eo ꝙ in petris et locis petrosis sepe oriat̄. Eius spēs sunt plures sed optimum est macedoniū suaue gustu ⁊ odore Item vt dicit Ysido. aromaticū est vsus eius ꝯuenit esui ⁊ etiā medicinis. Est em̄ herba ca. ⁊ sic. ⁊ multū diuretica. apitiua diuisiua. ⁊ ꝯsumptiua. ⁊ appetitus excitatiua. Et ideo lapidem frāgit. Menstrua educit. Ydropicis subuenit. opilationes splenis ⁊ epatis aperit. ⁊ ad multas alias passiones valet. vt dicūt. Pli. Dyas. Pla.

I Pandecta. ca. cccccc.lxxviij. Petrosilinum q̄ddam est domesticū q̄ddā siluestre q̄d vocat̄ macedonicū vel sinonū. de qua inferius dicet̄ d s. Sȝ domesticū omnibus est notū. cuius virtus est diuretica. Satis menstruis impat Inflationes stomachi tollit. Calefaciendo ⁊ siccādo. tortionibus subuenit. ⁊ ex eo fit ꝯpetens salsamentū. vñ digestōem ꝯfortat ⁊ vētositatem excludit. ⁊ valȝ ad oīa ad q̄ valȝ siluestre: K Gal. viij. sim. far. ca. petrosilinū. Petrosilini semē est maxīe vtile. exhibetur ab herba ⁊ similiter radicib⁹ simil' debilioris vo vtutis. Est āt sicuti gustu acre cū amaritudīe. ita ⁊ in opationibus simile tñ in ededo. ⁊ ꝓpterea mēstrua ꝓuocat. copiose. L Est aūt ⁊ vētositatum destructiuū. erit autem ipm tercij grad⁹ calefacienciu ⁊ siccantium:

Ca. cccxlj.

Es coruinus latīe. grece Clinopodiū: vel clinopodū: Dias. ca. de clinopodiō. Frutex ē sarmētosa duobus palmis ascendēs de terra. nascit̄ locis saxosis. fo. hȝ silia herpillo ⁊ florē ꝑssio similantē ⁊ alio nōie vocat̄ pes coruin⁹ Galie. viij. sim. far. ca. clinopodiū ca. ē vtutis nōdū caustice. ē āt ⁊ subtiliū ptiū fm̄ sbaz pōet vtiqȝ q̄s. iij. ḡ. ī calefatiēdo ⁊ siccādo

Operationes.

A Dias. Herba ip̄a bibita 7 cocta morsibus venenatis occurrit B De alto cadentibus opitulatur. Strāguirijs prestat effectum. Mēstruis imperat. aborsuz facit potui data: acrocordinas multis diebus tollit. vrine difficultati tardissimi temp̄is medet Flos eius lectipedi similatur vn̄ 7 nomen sumpsit. C Auicēna li. ij. cap̄. de pede coruino. Confert solutioni antique 7 confert colice. 7 efficit op̄ationem hermodactiloꝝ absq3 nocumēto: D Paulus cap̄. de pede coruino: Medetur dolorem iuncturaꝝ confortādo mēbrum 7 materiam resoluendo.

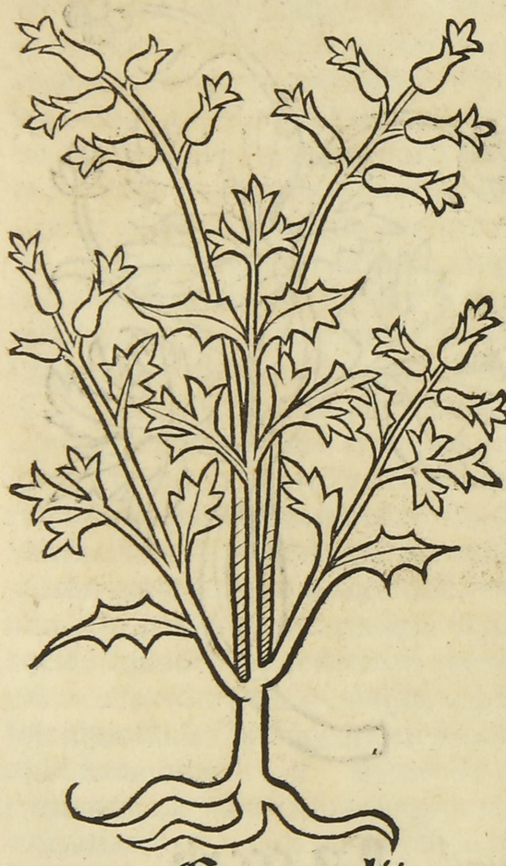

Ca. ccc xlij.

Pes columbinus. vel pes columbi est triplicis generis. Est vnū gen⁹ q̄d vocat amomum latine 7 grece Sz arabice bamenie. 7 est aliud gen⁹ hn̄s folia rotūda parua diuisa magnis 7 paruis incisuris stipites subtiles 7 breues coloris subrubei hn̄tes nodos raros in quibus sunt duplicia folia 7 semina tria vel quatuor vel quinq3 cōiuncta in medio est sicut acus. Est aliud genus q̄d vocat anagiros. de q̄ ait Gal. vj. sim. far. ca. anagiros. Anagirus frutex est fetidus et acris dyaforetice. et calefactiue v̄tutis. attn̄ viridia folia p̄pter hūiditatis admixtōem minus acria. 7 dep̄ssiua dyaforantiū sunt sicca v̄o incisiue 7 siccatiue vehemēter virtutis. similis at q̄dammō nate est 7 cortex ip̄ius radicis. semen v̄o magis est subtilium parcium sed etiam est 7 vomitiuū.

Operationes.

A Gal. Elixatura seminis ei⁹ accepta flegma deponit. Ortfabo vno cū mulsa accepto coleram 7 flegma deponit. Quādo sumuntur cum aceto in potu attenuāt splenem: B Et quando suffumigātur cum eis mulieres hn̄tes suffocatōem matricis confert eis. C Et ille fum⁹ excludit secundinam. 7 quando fumigat epilenticus excitat eum

Ca.ccc xliij.

Elicinus s̃m dyas. herba est q̄ nas citur in triticea segete ꝛ ordeacea: cū laminis siue fibris semine pleīs amara flauis. baccis similibus Nascitur cū plurimis ꝛ tenuibus ramis. folia habꝫ pusilla ꝛ granula in folliculis trina subru fa ꝛ amara valde. q̄ nr̄o ydeomate vocat̃ luparia vel faba lupi.

Operationes.

A Dr̄ conceptū necare ꝛ menstrua pro uocare hec herbᵒ nōiat̃ ab Alexandro

B Gal. vj. sim: far. cap. ydiasmū pelli cinus siue ydiasmū. huius fruticis semen rubicūdi coloris est amaꝝ āt ꝛ subacerbū apparet. vn̄ expurgat opilatōes q̄ in visce ribus. Idē eñ faciūt rami totiᵒ fruticis.

Ca.ccc xliiij.

Eplos seu peplū s̃m q̄sdā est equo cū ad illud mulieꝝ. et ad manuter gium: ꝛ ad q̄ddā genus cardui in cuius sūmitate nascunt̃ q̄si folia subtilissi ma. q̄ cum quolibet in pulsu venti volant p aera ꝫ falso. q̄n̄ peplos s̃m dyas. in ꝓ po cap. Est frutex plena lacrio albo folia mi nuta hn̄s sicut ruta ꝫ latiora. Textꝯ oīs fru obrotūda est ꝛ in terrā sp̄ās a. sub q̄bus fo lijs semen est minus ꝛ rotundū ꝛ breuius miconio albo. nam multū semē hꝫ. Radix eius inutilis est. nascit̃ vo in ortis ꝛ intra vites. ꝛ a pte arearū colligit̃. et in vmbra siccatur: ita vt assidue moueat̃. Gal. in li. dinamidiaꝝ ait: q̄ est esula ꝛ hoc videtur dicere in li. vij. de sim. far. Nam dicit Pe plus quidaꝫ autem micon. i. papauer spi nosum dicunt. ꝛ hic fructiculus opium hꝫ simile titimallo. ꝛ in alijs purgando simi liter illi. ꝓ q̄ lege caplm. clxxviij. de e.

Operationes.

A Dyas. Elixatura seminis eius acce pta flegma deponit. oxifabo vnc̄ū mul sa accepto coleram ꝛ flegma deponit:

B Et iussellis miscetur et ventrem sol uit. alij in sale componunt.

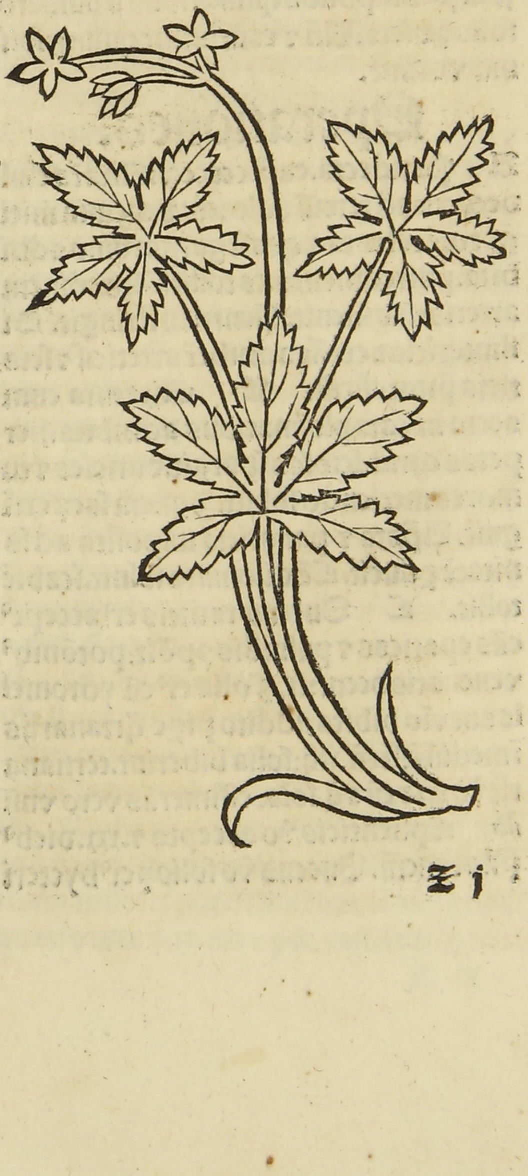

Ca.cccxlv.

Entaphilon. Ysidorus libro ethimologiarum. libro decimo. Pentafilon a numero foliorum est dicta Unde et a latinis quinque folium est vocata herba videlicet adeo munda ut olim purificationi et tempus adhiberi a gentilibus esset solita. Pli. li. xxv. Quinque folium nulli est ignotum. cum etiam fraga gignendo commendetur. hanc greci vocant camezeleon sive pentapeton. sive pentaphilon rubeam habet radicem cum effoditur. Hec marcescens nigrescit et angulosa fit. Nomen a numero foliorum habet: Et ipsa herba incipit et desinit cum vite adversus serpentes medicatur. Dyas. cap. pentaphilon aut pentaptes aut pentascon. habet hastas semine plenas et longas duobus palmis in quibus semen est folia habet mente similia. et in quinque partibus divisa singula folia in singulis hastis florem viridem habent. nascitur in locis humidis et in viis. radix est ei rufa et oblonga Pli. Pentaphilon quinque folium a numero foliorum dicta. Unde et eam latini quinque folium vocant.

Operationes.

A Pandecta. cap. cccccc. Elixatura eius decocta ad terciam dolorem dencium mitigat ore retenta et quasi gargarismo adhibita. putredinem oris tollit Aspredinem arteriarum dissenit. Ventrem stringit. Dissintericis necesse adhibetur artericis et sciaticis prestat effectum: B Elixatura cum aceto in cataplasmatibus adhibita her petas curat: scrofas spargit. duricies et tumores medendo soluit. Ignem sacrum extinguit. Apostemata et panaritia imposita ad sanitatem perducit: Condilomata soluit. scabiem tollit. C Succus radicis eius acceptus causas epaticas et pulmonis compescit: potionibus venenatis occurrit. Folia eius cum ydromelle aut vino bibita addito pipere quartanariis remedium est: si tamen. iiij: folia biberint. tertianarij vero tria cum aqua sola. effimeras vero unum D Epilenticis vero accepta et. xxx. diebus prestat effectum. Succus vero foliorum eius hycteri cis maxime presidium est ciatis tribus acceptis. Vulneribus et fistulis prestat sanitatem. inter ocellicis remedium est bibita. et cataplasmatibus profluentem abstinet sanguinem Templis honori additur. et domibus posita expiamentum est. Radix eius causa: est non habundater et nimis acris et ideo utilissima est ad ventris fluxum et dencium dolorem. E Galie. viij. sim. far. ca. de pentaphilon. Pentaphilon herbe radix siccat quidem fortiter. et nimium vero est acris propter quod in multis est sicut et omnia alia quecunque subtilium parcium etiam siccant absque mordicatione: Est autem radix siccativa ex tercio iam gradu minime vero caliditate manifesta participat. F Avicenna li. ij. ca. pentaphilon. Pentaphilon nominatur quinque folium. et est fortis exsiccationis sine acuitate et adustione et mordicatione: fit ex eo emplastrum ad fluxum et sedat ipsum. G Et fit ex eo emplastrum et sedat dubelet. et scrofulas. et duricies flegticas. decoctio radicis eius valet ad ulcera deambulantia. et quod de eo decoctum est cum aceto confert herisipilis et panaricijs et scabiei. et confert doloribus iuncturarum et sciatice. et confert ramici bibitus et more emplastri suppositus. et valet ad alcola H Et folia eius cum vino valent ad epilentiam accepta et bibita: x. diebus. Succus radicis eius valet ad dolorem epatis et pulmonis et yctericiam cum bibitur per aliquos dies: I Radix eius confert consolidationi et ulceribus intestinorum: et et emorroidibus. et similiter decoctio eius radicis: K Folia eius cum vino conferunt quartane et cottidiane succus radicis eius est medicina pernitiosa: L Pli. li. xxv. cap. pentaphilon Ipsa herba incipit et desinit cum vite adversus serpentes bibitur et eius radix que spargamon vocatur ex albo vino. M Idem. l. xxvj. Quinque folij succus iecoris et pulmonis vitijs sanguinemque reijcientibus. et cuicumque sanguinis vicio occurrit: Quinque folium medetur pectoris vicijs vel (ei quod gravissimum est) tussi.

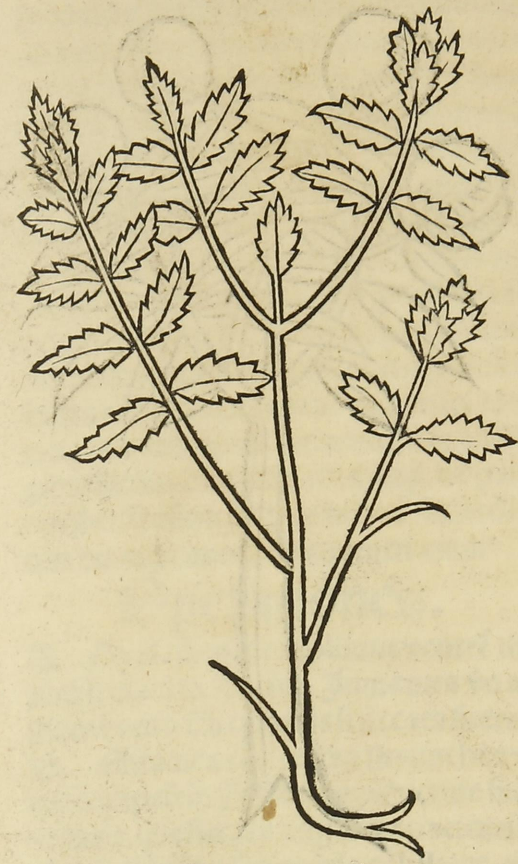

Ca.cccxlvj.

Eucedanũ grece. arabi. herbatu
rum vel herbatutis: latine cauda
porcina: Sera.li.aggre.cap̃.Her
batutis aucto·dyas. Est planta hñs folia
similia plante capsie. ꝛ habet velut capil
los adherentes ꝑe radicẽ. ꝛ stipites simi
les plante maratri. ꝛ hꝫ florem citrinũ: ra
dix eius est deforis nigra. deintus alba. ꝗ
uis odoris. grossa plena humiditate. nas
citur in montibus ꝛ vmbrosis locis. ꝛ ob
umbrantibus arboribus. Radix quidem
eiꝰ scindit̃ cũ cultello dum est recens ꝛ ex
trahitur humiditas que est in ea. ꝛ ponit̃
in vmbra: quia virtus eius debilitat̃ a so
le. ꝛ qñ colligitur humiditas accidit eis
q̇ eam colligunt soda. ꝛ obscuritas visus
nisi ponat̃ in naribus suis oleũ rosaꝝ. ꝛ fũ
dat ex eo sup̱ caputsuũ qñ ṽo extracta fue
rit humiditas a radice illa postea non re
manet in eo aliq̇d iuuamentũ. extrahitur
humiditas etiã a stipite eius: sic̃ extrahit̃
succus radicis mãdragore. sꝫ virtus eius
est debilioꝛ ṽtute humiditatis q̃ extrahit̃
ex radice. Nam virtus eius velociter re
soluitur. Reperit̃ ãt gũmositas adherens
radici similis olibano. Et melioꝛ ex isto
succo huius plante est ille q̇ defert̃ a terra
q̃ dr̃ sardinia: ꝛ ex terra q̃ dr̃ sarmabachi.
ꝛ est ḡuis odoris. ꝛ in calore suo est rube
do: ꝛ mordicat linguam qñ gustat̃. ꝛ meli
oꝛ radix ẽ noua nõ corrosa dura puri odo
ris: Gal. viij. sim. far. ca. de peucedano se
cundum translatiõem arabicã. Plurimũ
q̊d administrat̃ ex hac planta est radix ꝓ
prie. ꝛ iam administrat̃ lacrimus ꝛ succus
eius. ꝛ oĩm ṽtus est vna nisi quia lacrimꝰ
est fortioꝛis ṽtutis. ꝛ ṽtus eius est q̃ cale
facit calefactione forti vñ resoluit subtili
at et incidit.

Operationes.

A Sera. auct. dyas. Lacrimus eius mi
xtus oleo ro. ꝛ aceto capiti fomento adhi
bitus. litargicis ꝛ freneticis medetur sto
maticis ꝛ epilenticis plurimũ ꝓdest.
B Dolorem capitis mitigat sciaticis
ꝛ contractis ꝛ paraliticis maximum pre
sidium est. omnes neruorum causas cum
oleo ꝛ aceto punctus componet: C
Ori matricis fumigio applicatus offoca
tiones stericas soluit. Somnum pluri
mum dormientibus ꝓhibet. Fumigatõe
sua domi serpẽtes excludit: D Oleo
rosarum admixtus: dolorem auriũ tollit.
Iniectum foramini dentis dolorem non
amittit: E Tussientibus opitulatur
Ouo sorbili additus ꝛ acceptꝰ. disnoicis
ꝛ tortionibus prestat effectum. ventrem
lenit. Splenem attenuat. Doloreꝫ stoma
chi compescit: F Dolorem vesice et
renum bibitus ꝓhibet. Matrici salutaris
est: prestando eustomatica: Radix eius et
elixatura eius omnia similiter istis facere
potest. Fomento adhibita vulnera curat
G Radix eius sicca ꝛ imposita id facit
ossa fracta excludit. Vulneribus antiq̄s
cicatrices ducit. cerotis necesse miscetur.
Similiter ꝛ malaginatibus termanticis
H Radix eligenda est odore suauis foꝛ
tis ꝛ non vetus Lacrimus eius confectio
nibus misceri potest maxime si amigdal'
amaris rute ꝛ aneto ꝛ pãi calido triticeo

admixtus fuerit. et sic dari potest. Item radix eius vulnera antiqua expurgat z incarnat. z incēsa viperas z serpētes fugat:

J Galienus. Peucedanum cōfert egritudinibus neruorum. z egritudinibus q̄ accidunt pectori z pulmōi ab humorib⁹ grossis viscosis: que sumitur in potu cum vino z fit fumigiū cum eo. z attrahit odorando eger fumū eius z facit idem: K

Et quando ex eo ponitur in corrosionib⁹ dencium sedat dolorem eorū statim. quoniam subtilium parcium est: z curat dolorem splenis incidendo z subtiliando grossos humores. Radicis vero calefactō est minor z desiccatio ei⁹ est fortis Ipa nāqz calefacit ī principio tercij gradus Et virtus eius est que abstergit z incarnat et potest administrari in omnibus supradictis

L Et quādo ponitur ex eo super os cuius corticem volumus expellere expellit eum cito z incarnat ipsum z cōuenit multum vlceribus fraudulentis malis quando desiccatur teritur et pulverizatur sup ea. eo q̄ mundificat z replet carne z cōsolidat. M Platearius Peucedanum est herba calida z sicca: alio nomine feniculus porcinus appellata. Huius radix ī medicina poni debet. quia principaliter secundum radicem. secundario secūdum herbam effectum habet. Radix collecta per annū vel etiā per duos seruat̄. Sz melius est vt annis singulis renouetur. Habet autem virtutem diureticam. N

Contra stranguiriam z dissuriam: z opilationem splenis z epatis datur vinū vel aqua decoctionis eius. Herba etiam ipa decocta in vino vel oleo et pectini cathaplasmata. Fomentum decoctionis eius menstrua prouocat.

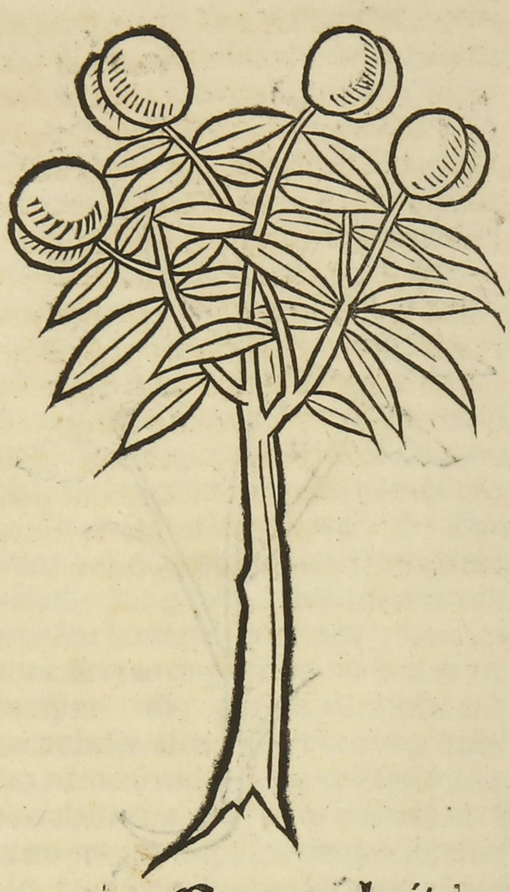

Ca. cccxlvij.

Ersicus. Ysidorus in li. ethimologiarum: Persicum dr̄ eo q̄ eius arborem primus in egipto seruit perseis. a quo se oriundos ferebāt ptolomei Hec in persida fructuum generat interfectorium. Apud nos autem suauez et iocūdum: Est āt arbor feminini generis persicus. psicum āt neutri generis Itaqz psic⁹ arbor est cui breuis ad modū vita ɔcessa est: Triū gener̄ esse fert̄. Duracenus z Armeniacus ac persicus: Duracenus est nūcupatus. eo q̄ in gustu acorem referat pomum eius: Armeniacus. eo q̄ primū adiectū sit ab armenia genus eius: Persic⁹ q̄d sit iam dcm̄ est sup̄. Pli. li. xij. Egipt⁹ psicam arborē sui generis hz piro similez folia retinentē. Hui⁹ fertilitas est assidua subnascēte crastino fructu maturitas ethesiaꝝ afflatu: Pomū longius piro inclusū amigdale putamine z corio: colore herbido. Sed vbi nux illi: huic pomū differens breuitate ac mollicie: Et q̄uis blandiat̄

predulcis suavitas. non tamen innocuũ: Materies vero bonitate. firmitudine. nigritia quoqȝ nihil differẽs a lotho; Idez in li. xv. Persice arbores sero et cum difficultate transierunt ad loca rmota a perside: vt que in rhodo nihil ferant. quod primum ab egipto eaꝝ fuit hospiciũ. Pãdecta cap. xv. Akanedi vel alsabota arabice grece persicum vel milea persica. latine vero persicum. Dias. cap de persicis. persica eustomatica sunt. Sera. li: aggre. ca. Akanedi In sapore arboris persici et ramorum ꝛ folioꝛũ est amaritudo et abstergit ꝛ rsoluit: Avicenna li. ij. cap. de persicis; Persice sunt frigide in fine secundi gdus hu. in primo in fine tamen eius:

Operationes.

A Dyas. Persica molliunt ventrẽ maxime si matura fuerint: Inmatura vo abstinent ventrem maxime si siccata fuerint B Elixatura eoꝝ reuma stomachi ꝛ vẽtris compescit. Folia eius pstrictiue sunt virtutis. que siccata atqȝ locis pacientibꝰ aspersa fluorem sanguinis cohibent. Micrócera. i. minora psica eustomatica sunt ꝛ fastidium tollunt melius q̃m supdicta: vt in sequenti caplo. C Sera. In folijs ꝛ ramis persici est amaritudo. ꝛ ideo quando terunt occidunt lumbricos. ꝛ ponuntur sup vmbilicũ: D Matura ex eis sunt bona stomacho. ꝛ molliũt ventrẽ Inmatura vero stringũt. et qñ desiccant stringunt fortius. ꝛ decoctio psicoꝝ qñ bibitur pfert humiditatũ cursui ad stõm. et qñ siccata pulverisant sup locũ vñ fluit sanguis abscindũt eũ E Et idẽ auc. aben mesuay. Qñ terunt folia eius ꝛ flos eius ꝛ exprimitur et bibitur: expssura illa eijcit ascarides cum fluxu. Et quãdo succus folioꝝ eius inijcitur in aurem occidit vermes qui sunt in ea: Et qñ linitur super pectinem abscindit ardorem psilotri. Et oleum nucleoꝝ psicoꝝ confert dolori aurium quando linitur cum eo; F Et idẽ aucto. meschehe. Persica removent sitim factam a caliditate ꝛ fetorem oris. et pfortant stomachum; G Galienus. Arbor ipsa persicoꝝ in pullulatõnibus ꝛ frõdibus dñantem habz amaram qualitatẽ ꝛ ppterea eius folia lumbricos interficiũt cum terunt. ꝛ vmbilico apponunt. Et aliquando dyaforeticum est farmacũ. fructꝰ vero eius qui est esibilis vocat persicum hu. est ꝛ fri. complexionis. H Avicenna. Persica que hu. sunt velocis sũt putrefactionis lenificatiua. ꝛ in ipis est stipticitas aliquantula sed ex eis stiptica sunt ea que sunt incisa ꝛ siccata. ꝛ in ipsis est phibitio cursus ꝛ in sua natura sunt stiptica: I Et folia eius quãdo ex eis fit linimẽtum abscindũt ardorem psillotri. ꝛ distillatur succus folioꝝ eius in aurem ꝛ interficit vermes. K Et confert oleũ nucleorum eorũ emigranee ꝛ doloribus auris calidis ꝛ frigidis. ꝛ persica sunt bona stomacho. L Et in eis est virtus faciendi appetitum cibi ꝛ oportet quidez vt nõ cõmedantur post alium cibum: quoniaz corrumpunt post eum. ꝛ corrumpũt ipm sed precedant ante cibum omẽm. et ea q̃ sicca sunt. tarde digestionis sunt: ꝛ nõ sũt boni nutrimenti q̃uis sunt plurimi nutrimenti. M Et idem in quarto caplo de quartana ait. q valent contra quartanam de colera adusta. N Galienus libro. ij. de cibis cap. de persicis ait Vidi ꝛ hanc arborem in Alexandria magnam narrant autem fructum eius sic prauum existere in perside. vt perimat comedẽtes in egiptum autem delatum esibilem fieri consimiliterqȝ comedi vt pira ꝛ poma: et quorum fm magnitudinẽ est que siue poma vocare volueris siue milea siue psica. fructum istum. siue simpliciter persica eodem modo modernis grecis siue aliquid alind antiquum velis querere in ipis. licebit tibi hoc agere in multo studio. Jam autem scias vtilius nominibusqȝ et horũ succus velut caro facile corruptibilis est. etenim quilibet prius. quare non oportet sicut quidam post aliud alimentum offerre corrumpuntur enim super natantia O Meminisse autem oportz huius q̃d est cõmune in omĩbus quecũqȝ cachochima humidaqȝ ꝛ lubrica et faciliter subire

potentia. 7 propter hoc comdere ipa priora alijs sic enim ipa celeriter subeunt et alijs viam faciunt. Ultima autem assumpta simul corrumpunt 7 alia virtus eorū est fri. 7 hu. P Et idem li. vij. de simplicibus medicinis ca. de persico. Milea persica. i. persicum que vocat̄ assuete ab omnibus iam persicum solum dicentibꝰ hoc similea:

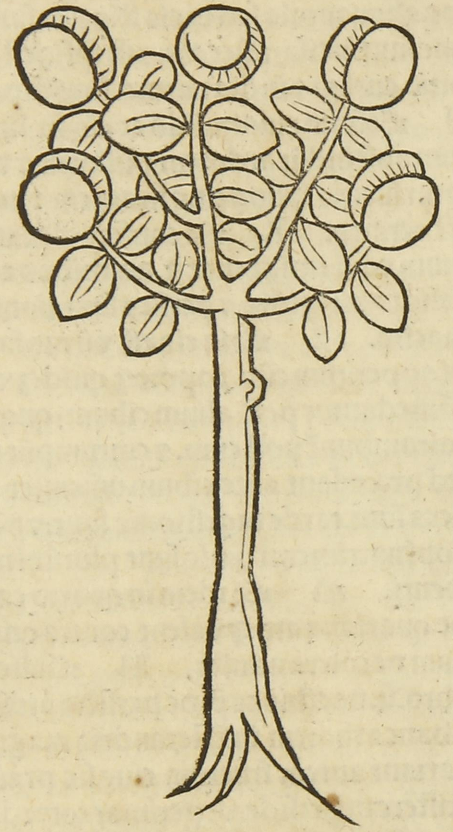

Ca. cccxlviij.

Ersica siue melapsica siue microceta grece. arabice. Cesmes vl' hesmes vel crisomula. latine vero Cozula vel bariocha. Pandecta. capitulo. c. lix. Melapersica fructus iste est omnibꝰ notus.

Operationes.

A Serapion libro aggre. cap. hesmes Uirtus eorum est frigida 7 humida in. ij. gradu. Nam proporcionantur persicis. Et idem auctoritate Alcauzi. Laxant colerام 7 generant humores grossos B Et idem auctoritate Rasis. Quidam paciebatur fumositates ab aliquo humore existente in stomacho suo 7 dedi sibi aliquibus vicibus de crisomulis recentibus. et sedatꝰ est ille fumꝰ. Et ego nō credo q̄ reperiatur cibus aliquis frigidior 7 magis iuuatiuus stomacho calido q̄ ipa. 7 ideo fastidium tollunt. C Auicenna li. ij. cap̄. de crisomulis. Meliora sunt armēa. non enim cito aduenit eis corruptō 7 acetositas. 7 cum sumunt̄ crisomula. oportet vt accipiatur masticis 7 anisi equaliter. ʒ. j. vsq; ad. ij. cum vino puro aut vīo de passis parum 7 mellis. Sunt fri. 7 hu. in secūdo. Et oleum nucleoꝝ eorum est calidum 7 siccum in secundo. Eorum humor est facilis putrefactionis. et eorū infusio sedat sitim. D Et crisomula quidem sunt conuenientiora stomacho q̄ persica. 7 armena nō corrumpūtur in stomacho. neq; acescunt velocirer. Ex eis vero que expellunt eorum nocumentum est vt primo sumatur anisum 7 mastix cum miua aut vino de passis 7 conficiantur cum melle puro. oleum nucleum ipsorum eciam confert emorroidibus. grauant crisomula ꝓpter velocitatem sue putrefactionis verum infusio siccorum confert febribus antiquis E Johānes mesue in antidotario suo: Oleum de crisomulis sedat dolorem ani 7 emorroidarum. 7 resoluit tumores vlcerum 7 impedimentum lingue. 7 dolorem aurium F Rabi moyses. Cesmi similis est ferule habens semen album simile lenticule.

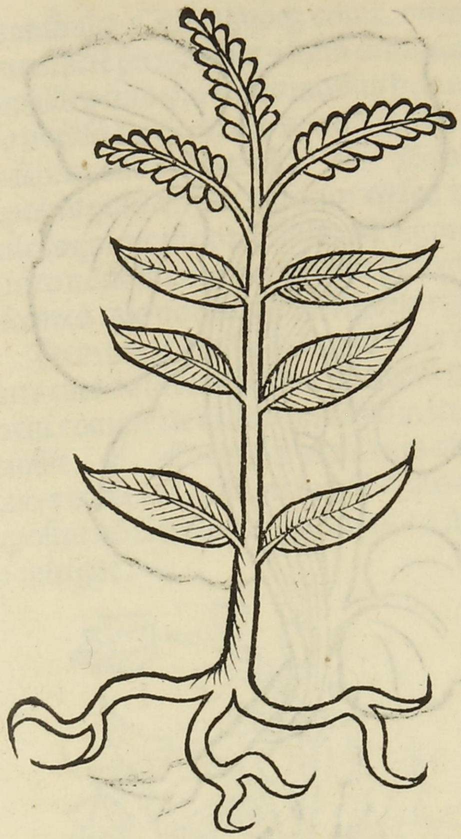

Ca.cccxlix.

Ersicaria: Pandecta: Persicaria dicitur eo q folia similia persicis habet: iuxta aquam nascit. Duas habet species vna in medio folio maculã fuscam habet. alia caret macl'a. et illa adustiua est valde quidam piper aque putauerunt.

Operationes.

A Diascorides. Virtus eius est que infrigidat infrigidatione v'ltima. Paulus. Folia eius sicca vel succus foliorum eius vel semen eius elixum et bibitum cũ melle ptisicis et tussientibus et asmaticis pdest.
B Idem Febribus pestilẽtialibus mire modo iuuat.

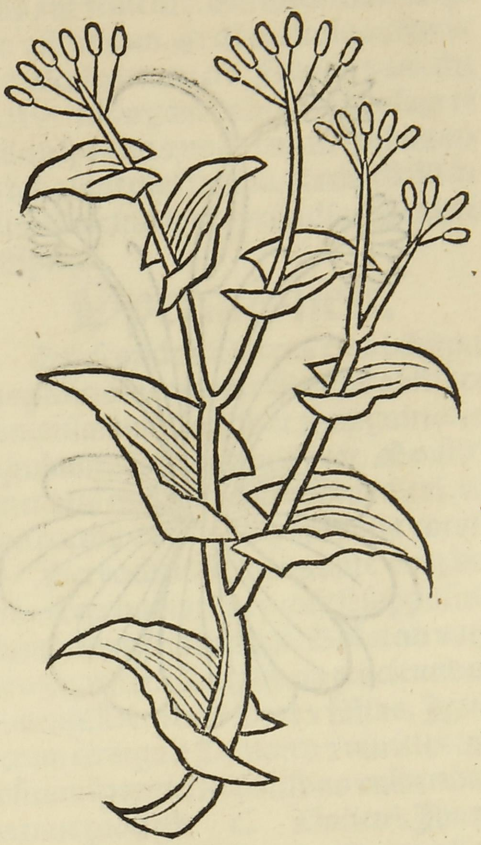

Ca.cccl.

Erfoliata siue herba vmbilicorũ. Ista herba habet folia similia saluie. Et folia circumdant se ramis Nascitur in locis arenosis et saxosis.

Operationes.

A Pulueres foliorum cum vino sumãtur curant herniam. Herba super vmbilicum posita curat eius vlcerationem:
B Et consolidat vulnera cataplasmatibus adhibita C Ista herba valde curat vmbilicum puerorum cum elongatur superposita et emplastrata.

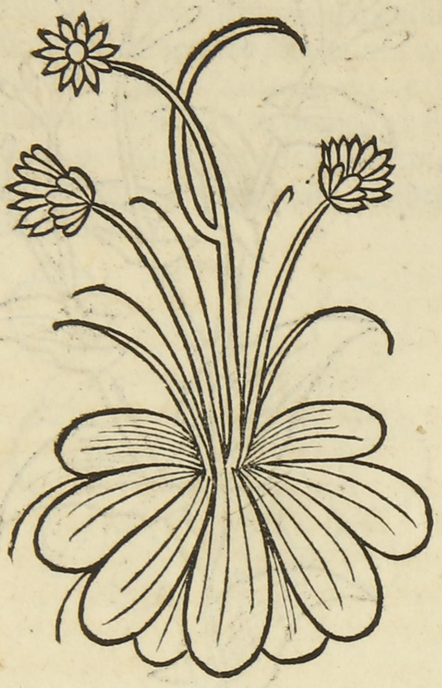

Ca.cccli.

Remula veris. Pandecta; Premu la veris siue artetica idē. Et ē her ba sicut consolida minor nisi quia habet folia quasi nigra ⁊ pinguia cū flos culo celesti;

Operationes.

A Medetur doloribus articulorum. ⁊ est calida ⁊ sicca.

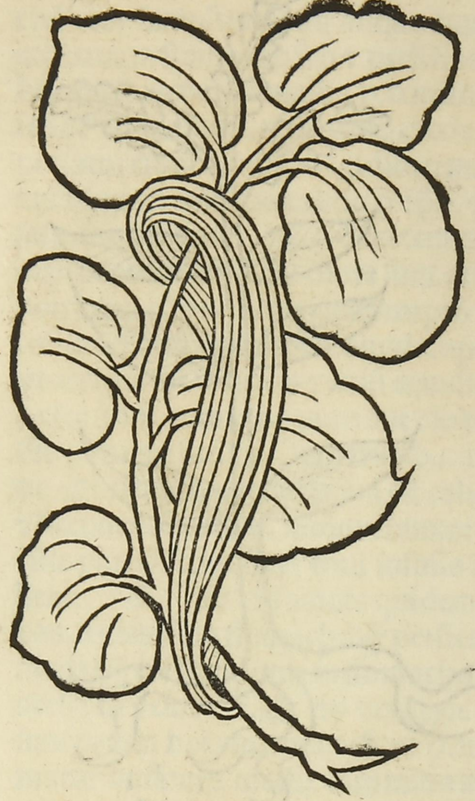

Ca.ccclij.

Epo. Papias. Pepones crescunt in similitudine Cucurbite frigidi sunt difficile digeruntur.

Operationes.

A Pli; li. xix; Cucumeres cū magnitudi ne excesserunt pepones vocant̄. Mire ole um oderunt; nec minus aq̄s diligūt dese cti q̄q̄ȝ ad eas modice distantes arrepunt aut si quid obstet vel si pendeant curuan tur. Idq̄ȝ vel vna nocte deprehendet̄: Si vas cum aq̄ subijciat̄ a q̄tuor digitoꝝ in teruallo añ posterum diem descendenti bus ac si oleū eodem modo sit in hamos curuatis. B Idem. In fistula flore dimisso mira longitudine crescunt. noua eorum forma in cāpania mali citonij effi gieq̄ȝ. C Idē li; xx. Pepōes maxime in cibo refrigerāt ⁊ emolliunt aluū. Caro eorum epyforis oculoꝝ aut doloribus im ponitur. Contra vomitiones siccant̄ ⁊ in forma tusa dat̄ in aqua mulsa q̄tuor obul' ita vt qui biberit quingentos postea pa

ssus ambulet. Cortex quoqꝫ vomitionem mouet. faciē purgat. hec ⁊ folia cuiuscūqꝫ satiui illita cum vīo canis morsus hos coctos deraso cortice ex ol'o aceto ⁊ melle iocundiores esse certum est. D Dyas: Peponis quidem vsus gratior est sed difficile coquitur propter naturalē rigorē Et ideo nōnulli cū aceto sumunt pulegiū miscentes. quo nocitura vis frigoris tpēt E Item pepo in cibo lenior est quia detracta cute ⁊ abiecto semine vsui dat. stomachi compescit ardorem: Aluum lenit ⁊ mollit F Coctus ex aqua cum oleo aceto ⁊ melle iocūdissime sumit. Caro ei⁹ imposita frōti dolorem oculoꝝ miro modo mitigat.

Ca. cccliii.

Pera pastoris siue bursa pastoris. Diasco. Pera pastoris herba est q̄ habet virgulas teneras ⁊ molles. ⁊ multas nodosas ⁊ spansas super terraꝫ. folia habet rute similia sed oblōga ⁊ mollia. ⁊ semen in folijs singulis. Flos est illi albus aut feniceus. Virtutem habꝫ frigidam ⁊ stipticam. Et est masculus ⁊ femīa De masculo iam dicta. Femina vero frutex est vnus virgam habens cannosam et mollem spissam ⁊ nodosam in quibus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis: Nascitur locis humidis. Virtus ē illi stiptica.

Operationes.

A Dyascorides. Succus eius bibitus emoptoicis medicatur Ventris abstinet reumatismum. Colicis et stranguiriosis opitulatur. Vrinam prouocat. Morsib⁹ venenatis cum vino bibitus medicat. cū vino coctus ⁊ melle vulnera noua curat. B Peryodicis febribus ante vnaꝫ horam acceptus maxime prodest suppositū Fluxum mulieris stringit: Dolorem aurium compescit. Sanguinem reijcientibus subuenit. Herpetes curat ⁊ fistlas. Ignē sacrum extinguit Tumores ⁊ duricies impositum spargit. Recentibus vulneribus maxime prodest. C Galien⁹. Iuuat itaqꝫ exustos stomacho exterius applicata sic herisipilata: ⁊ calidos flegmōes seu etiam talia existentia repercutit reumata ⁊ exinde vero siccatiuum existerē propter quod herpetum bonum est farmacum et vlcerum ⁊ aliarum euidentissimum vero flegmonosorum reumatorum: D Est auteꝫ ⁊ sanguinosorum vulnerum cōsolidatiuū Iuuat vero ⁊ vlcera que in auribus. ⁊ si pus in eis sufficiens fuerit id siccat. propter easdem vero vtutes et fluxū muliebrem sistit. ⁊ dissinteriam ⁊ sanguinis eductiones et quemcunqꝫ inmoderate aliunde causatum. Est autem ad omīa predicta masculus femina fortior.

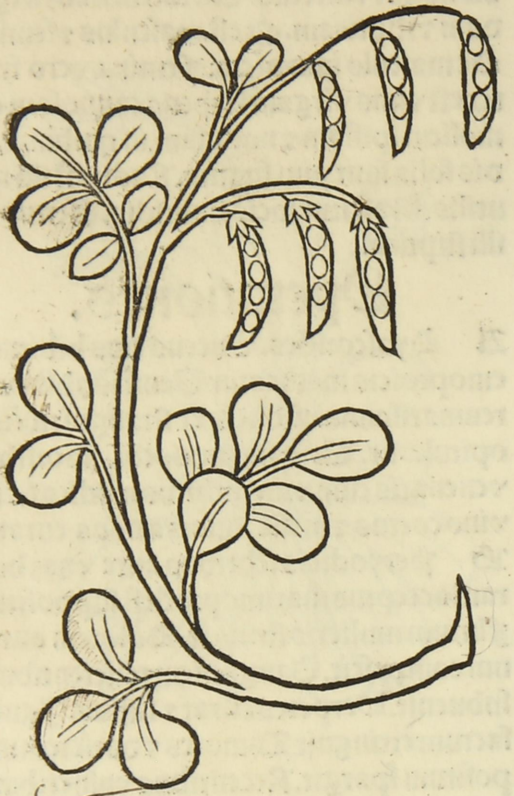

Ca.cccliiij.

Pisa. Ysidorus li. ethi. xvij. Pisa dcā est q ea pensabatꝛ auri aliqd minutum. Nā pis dr aurꝝ. Hec minime inflat. Ideo magis egeritꝛ. Pli. li. xviij. pisum in apricis seri debet: frigorꝝ impaciētissimū. Ideoqꝫ seritꝛ in Ytalia; ⁊ in austeriori celo. nō nisi tpe verno: terraqꝫ facili ⁊ soluta. Frumentū qdez ⁊ ordeū ac vicia ⁊ quicqt in stipula est in acumine vnū folium hꝫ. multiplicia vero sunt eꝯ ciceri ⁊ fabe ac piso. Frumentis est folium arūdinacium fabe rotundū ⁊ magne leguminum pte longiora vt piso: Silique rotūde sunt ciceri. ceterisꝫ leguminū lōge ⁊ ad figurā seminis late. piso vō cilindracie; Ex leguminibus vomere seritꝛ lēticula. ⁊ in grecia pisa. Thise ac pisa sunt eiusdem generis. Ex qua in orbe nr̄o fit orisa. Palladius: li. x. In mense septembri postremo serendū est pisum in terra facili et soluta loco tepido: Celo delectatꝛ humecto. ⁊ q̄tuor ꝟl tres modios sparsisse sufficiet iugero.

Operationes.

A Actor. Miror q in li. medicorꝝ nr̄orꝝ autenticis māifeste de pisorꝝ natura ꝛ pitꝛ sꝫ hoc estimant qdam esse q̄d alio nōie erobelie dicuntꝛ: vꝉ fortassis eadē rō ꝑtassigri de pisa quā supius assignauimꝰ de auena. B Pandec: Pisum ē spēs orobi C Gal. li. de cibis: Pisa cōsimile aliqd fabis ſm totā substantiā hn̄tia: ꝯmestaqꝫ ſm eosdem modos cū ipis. in duabꝰ his variantur: quia inflatiua ꝯsimliter fabis non sunt. Et quia abstersiuā ꝟtutem non habent: propter hoc tardioris digestōis ſm ꝟtutem fabis sunt.

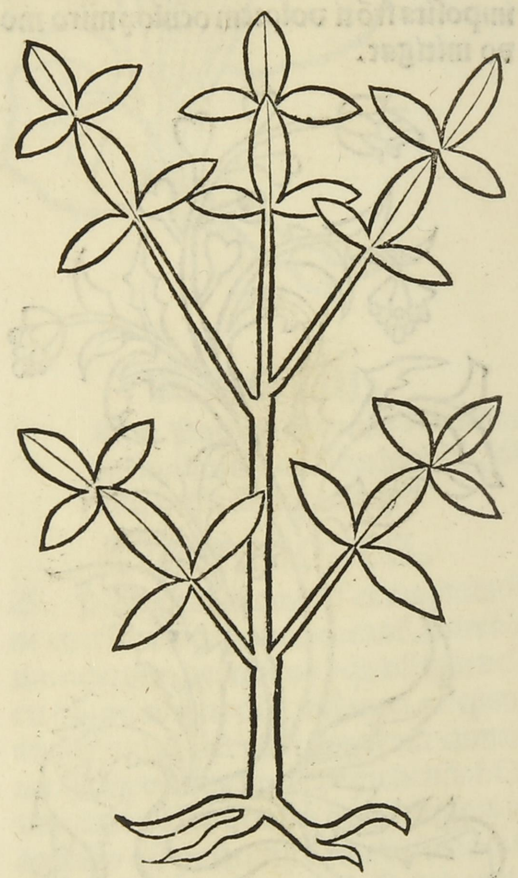

Ca.ccclv.

Piscacea grece. arabice Pistach siue fustech siue fistach latie fistica. Serap̄. li. aggre. cap̄. Pistoch. i. piscacea sunt fructus qui veniunt de damasco. Diascorides cap̄ piscacie que in syria nascūtur similia strobilibus sunt.

Operationes.

A Dyascorides. Eustomacha sunt cū vīo bibita morsibus venenatis occurrūt. Virtus piscacearum austera τ stiptica est Ideoqꝫ etiam accomoda creduntᷣ toraci τ pulmonis τ iecoris vitia purgare B Etidem Serapion: Pistochid est fistice substantia est subtilis. τ sapor eius est fere ad amaritudinem declinans. τ virtus eiꝰ est ca. τ sic. amplioris caliditatis q̄m nux auellana. C Gal'. libro de cibis cap̄ de piscacijs Piscatie nascuntur apud alexandriam in egipto multo autem plura ī boreali syrie: alimentum quidez paucissimum habentia. vtilia sunt ad epatis corroborationem. simul τ purgationem misertorum humorum ꝑm meatus ipsius: ꝑticipant enim subamara et stiptica qualitate aromatizante: D Scimus autē τ alia multa epati vtilia sicut in negotio simplicium medicinarum ostensum est. Stomacho autem neqꝫ profectū neqꝫ nocumentum notabile ex ipis habeo testari sicut neqꝫ restrictiui ventris neqꝫ subductiui. E Etidem: viij. sim. far. ca: de piscacijs. Piscacium. i. fistica: in syria mlᵗtum nascitur planta hec. Fructus autem eius subtilium parcium est: subamaꝝ q̄d τ aromatizans habens. deobstruit igitur τ mundificat maxime quidez ea secundū epar. τ ea que ꝑm toracem τ pulmonem. F Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor. G Auerrois q̄nto li. Colliget. cap̄. de piscacea dicit ꝙ ꝯfortat stomachum τ epar a tota substantia.
H Rabi moyses cap̄. de piscacijs. Piscacea sunt meliores omnibus fructibus corroborant stomachum τ epar sunt ca. τ sic. temperate.

Ca. ccclvj.

Jnicum siue panicū: Ysaac in dietis Panicū in forma τ natura simile milio. minus tn̄ eo nutrit.

Operationes.

A Panicū ventrē magis ꝯstipat. coquitur sepe cū pinguedine vel cū lacte: B Constantinꝰ in pātegni. Panicū et miliū fri. τ sic. sunt in. ij. g̃. paꝝ nutriūt. stiptica sunt. τ panis inde factꝰ. multo plꝰ ē ꝯstipatiuus: Vrinā āt ꝓuocāt. Cū butiro vel lacte cocta sūt meliora qbꝰ admixtis humectanᷣ τ eoꝝ siccitas expelliᷣ C Pliū. li. xxij. Panicū Dyocles medicꝰ melfrugū appellauit. effectꝰ hꝫ q̄s miliū. Jn uino potum dissintericis ꝓdest. Silr his q̄ vaporanda sunt. calefactū imponiᷣ. Sistit aluum in lacte caprino decoctū τ bis in die haustum sic ꝓdest τ ad tormina. D Dyas. Panicum in esca oīibus vtile est. vn̄ si panis ex eo factꝰ τ ꝯmestꝰ fuerit. Vētrē abstinet. vrinā ꝓuōt. assū vō ī cacabo nouo τ īpositū ī saccello sic τ miliū ꝓdest.

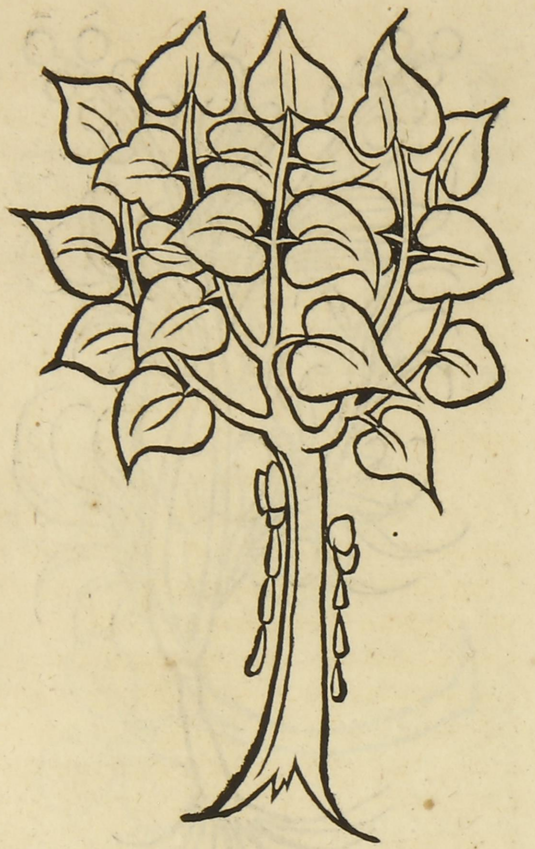

Ca.ccclvij.

Picea. Ysidorus li. ethimologiarū. xvij. Picea ex pinoꝝ genere. differt tamen vt pini specie Nam aliam picin greci aliam vocant peucen quā nos piceam dicimus. eo ꝙ desudat picē. Pli. li. xvj. Picea est arbor ramosa. cui ramorū est ordo sicut ⁊ abieti. Picea mōtes amat ⁊ frigora feralis arbor. et inditio funebri ad fores posita. rogisqꝫ virens Jam tam̄ ⁊ in domos tonsili facilitate recepta: hec plerum plurimam interueniente cādida gemma fundit resinam. thuri tam similē vt mixta a visu discerni non possit. Huius arboris cortex est in vsu magno. sicut abietis ⁊ fagi ac tilie.

Operationes.

A Plinius in li. vt sup. Gignit quoqꝫ picea canchryn videlicet pillulam in medicina vim vrendi hn̄tem. que postq̄m folia ceciderint. hieme durat ⁊ continet nucleum pineis similem Js hieme crescit. et aperitur pillula tota. caditqꝫ cū folia crescere ceperint. Huic etiam arbori folia sūt breui seta ⁊ crassiore: duraqꝫ sicut cipssus Rami vero pene statim a radice modici. velut brachia lateribus inherent. B Picea minus est alta ꝙ larix. totis panniculis minoribus atqꝫ gracilioribus. habꝫ nucleos minimos ac nigros. ꝓpter quod greci pthirophoron eam appellabant C Jn eadem quoqꝫ nucamēta sunt maribus compressiora. minusqꝫ roscida resina. Ut autem pix exeat aperitur picea a parte solari cum plurimū hiatu bipedali vt a terra cubito cum minimū absit. Nec ipo corpori partitur. vt in ceteris quoniā astula vel hastula in fructu est D Uerum hec terre proxima laudatur. Alcior amaritudinem affert. Postea humor omis e tota . onfluit in vlcus Habetqꝫ picea folia pūgentia nulloqꝫ flore exhilaratur. Protinus em̄ fructus a floribus gignitur. E Abies quidem circa solsticium floret Pinus ⁊ picea germinatione xv. fere diebus preueniunt. Semen vero ⁊ ipse post vigilias reddūt. Picea ⁊ pinꝰ ⁊ alnus ad aquarum ductus in scobos cauantur obrute terra plurimis ānis durāt cito vero senescunt. si non integanť. F Jdem in li. xvij. Umbra piceaꝝ quacūqꝫ attigerit est venenum. Jdem in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ⁊ in aceto decocta. dencium dolori prodest. Cinis corticum eius intertrigini et ambustis potus aluum sistit. G Urinam mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia ꝑuatim iocinori sunt vtilia. dragme pōdere in q̄ mulsa pota. Deniqꝫ siluas illas dumtaxat que pice ac resine gracia radantur vtilissimas esse ptisicis autumanr. Uel his q̄ lōga egritudine vires non recolligunt.

Ca. ccc lviij.

Pira. Ysidorus li. ethimo. xv. Pira
videntur dicta. eo q̈ in spēm ignis
sint formata Nam ab amplo inci
piunt ⁊ in angustum desinunt. Hec iumē
tis imposita eciam si pauca. vehementer
onerosa esse dicunt̄. Palladius li. iij. Con
dienda sunt pira ita. Die placito descen
dente luna a. xxij. vsq̧ in octauā. eadem
poma sicca ⁊ manu lecta hora secunda in
quintam. vel a septima in decimā. a cadu
cis diligenter electa. integra ⁊ ꝓpe dura:
⁊ aliquāto viridia. in picato vase claudū
tur. q̄d operculo tegit̄ ⁊ deorsum os eius
ei inclinatur atq̧ obruit̄ eo loco circa quē
ꝑhennis aqua decurrit. Item q̄ dura sunt
in carne ⁊ cute prius in aceto posita. vbi
se mlloire ceperint. in fictile vas bn̄ coctū
picatumq̧ ponunt̄ et operculo suꝑuenie
te gipsant̄. et vas breui scrobe demergit̄
in eo loco qui cottidie sole tangatur. Plu
rimi pira obruta inter paleas aut frumen
ta seruarunt.

Operationes.

A Syas. caplo de piris. Piri multe sūt
species sed stiptice oīs: vnde ad reuma
ticas passiones cathaplasmatibus adhi
bita faciunt. ⁊ reuma compescunt. Elixa
tura eorum ad omnia prefata iuuant: Et
si ipsa pira a ieiuno cōmeste fuerint absti
nent ventrem. Et piri siluatici species sūt
que tarde maturescere possunt plus stipti
ce q̈ supradicte. sed similibus causis pro
sunt: perhibent quoq̧ aliqui fungos vene
num amittere si cum piris fuerint cocti.
B Auicenna li. ij. cap. de piris. In ip
sis sunt terreitas ⁊ aquositas. ⁊ in nostra
quidem terra est species que dicitur sena
brud ⁊ habet magnam capacitatē: ⁊ est
vehementis rotunditatis ⁊ subtilis corti
cis est boni coloris quasi preuium quasi
ipm sit aqua zuccari coagulata plurimū
sed non propter spissitudinem substātie
boni odoris valde. quod cū ab arbore sua
cadit super terram destruitur. et isti sunt
in quibus non est nocumentum de specie
bus pirorum. C Pira que nominan
tur senia sunt frigida in primo. et sicca in
secunda. Serabtud vero sunt temperata
humida. ⁊ omnes species eius sunt stipti
ce intrantes in emplastris retentōnis ma
terierum: ⁊ quandoq̧ abstergunt parum
⁊ eorum humor est plurimus ⁊ laudabili
or humore pomorum secundū q̈ dixit ru
fus D Ea autem que dicta sunt sena
brud in terra Corasceni absq̧ alijs dicta
sunt lenitiua nat̄e. ⁊ bōi chimi valde con
solidant vulnera. et proprie siluestria ex
siccata. et sunt preꝑatiua stomachi. et ab
scindunt tussim. ⁊ sedant coleram. ⁊ strin
gunt ventrem. ⁊ proprie que sunt exsicca
ta E Et in piris quidem est proprie
tas faciendi euenire colicam quare opor
tet ut bibatur post ipa de ydromelle cum
speciebus que sunt vt piper ⁊ cinamomū
⁊ his sil'ia: F Et eoꝝ rob ꝯuenit fluxui
vētris colerico. Cinis spēi|eoꝝ vehemētis
stipticitatis: ⁊ tarde maturatōis est: ⁊ cu
ra fungoꝝ mortificantiū: ⁊ qn̄ isti fūgi co
quunt̄ cū piris minorat̄ nocumentū eoꝝ.

G Sera.li:aggre.ca; Cumechre auct:
Gal'. Cumechre.i.pira. Sba eius est cō
posita ex substantia terrea ⁊ aquosa. Et si
vis potest aliter dici. q vna.s.eius ps est
frigida ⁊ alia temperata. ⁊ sapor piri est sti
pticus cū dulcedine aquosa. ⁊ virtus piro
rum est desiccatiua; ⁊ conglutinat vulne
ra sine aliqua mordicatione. Et qn come
ditur fortificat stomachū. ⁊ sedat sitim.
H Siluestre vero est magis stipticum
⁊ plus incoriat ⁊ corrugat stomachum. ⁊
ideo plus conglutinat vulnera. ⁊ phibet
fluxum humorum I Et idem aucto
ritate aben mesuay Quando quodcunqz
totum coquitur vel domesticum. vel silue
stre cum fungis aufert malitiā eorum. et ma
iora ex eis sunt fortioris vtutis qm parua
Parua autem sunt nutribilior q citonia.
K Et rob pirorū abscindit fluxū coleri
cum. ⁊ excoriat stomachum. Et pira pp̄e
generant colicam. ⁊ oportz q sumat post
ipm vinum mellis factum cū spēbus;

Ca.ccc lix.

Piper latine. arabice ⁊ grece falfel
Sera.li.aggre.cap. falfel.i.piper:
Et est arbor nascens in regionibꝰ
indie. hz semen qd sui ortu est longū simi
le faseolis ⁊ elongat in forma sua ⁊ est ma
cropiper. ⁊ intra ipm sunt grana parua si
milia gergues. q qn maturant fit piper. ⁊
hoc quia sepatur ⁊ fit sicut racemus i qui
bus sunt grana pua. ⁊ sunt grana piperis
Et qn colligit pfecte maturū est pip nigrū
Sz qn colligit ante maturatiōem est pip
album. Nam color eius est albus. ⁊ nō re
cipit in colore suo nigredinem anqm ma
turatur. ⁊ radix huius arboris est similis
costo. Eligendum est autē ex nigro qd est
nouum. in quo non est res similis furfuri
graue ⁊ plenū. Sz albū melius est illō qd
non est rugosum album ⁊ graue. ⁊ lōgum
est eligendum illud q qn frangit apparet
densum hns grana q sunt intra ipm inui
cem iuncta ⁊ acuti saporis mordicans lin
guam cū calefactione. Radix arboris hu
ius vocat falfanuen. ⁊ est similis costo. de
fertur ad nos ex terra indie. Gal'. vij. sim:
far. cap. piperis secundum translationez
nostram. Piperis radix costo maxime se
cundum virtutem similatur. Fructus ve
ro eius qui quodammodo germinat est
piper longum. Unde ⁊ humidius existit
maturo. signum autem est humiditatis
eius q faciliter cum imponitur pforatur.
⁊ non confestim mordet sed paulatim in
cipit: permanet vero multum. qui vero q
si prematurus fructus albū piper est. acri
us existens nigro. id enim quasi super assa
tum est. vtraqz autem sufficienter calefaci
unt ⁊ siccant. Galienus eodem libro ⁊ ca
pittulo secundum translationez arabicā
Sapor piperis est acutus. et illud quod
nō maturū est. pip album est ⁊ ipm est acu
tius nigro. et magis pungens linguam.

z hoc est quia nigrum propterea q; matu ratur accidit q non recipiat adustionem z desiccatōem fortem; qnia minuitur acu itas illa. q quidem remanet in albo. Iste tamen due species sunt desiccatiue z cale factiue fortiter. Et fructus qdem eius qn incipit esse est pip longum z propter hoc accidit q Piper longum est humidius alio pipe; Et signū sup hoc est q qn elon gatur tempus sup ipm corrodit z pforat etiam qn terit non inuenit tritor in princi pio sue ptritōis punctōem multā. z quan do incipit mordicare nō apparet mordi catio eius multa añq gustet; deiñ rema net mordicatio eius tpe nō pno. s; pip al bum est meli9 istō alijs duabus spēbus

Operationes.

A Serap. Radix pipis cōfert colice et doloribus frigidis. Est ca. z sic. Est bona colice z ventositatibus z alijs doloribus frigidis. z est similis costo fm vtutem. et pip nigrum acutius est albo; et album est debilius eo. z virtus piperis est calefacti ua. attractiua cibi. z prouocatiua vrine. resolutiua z abstersiua obscuritatis visus B Et quando sumitur in potu aut fit inunctio cum eo; aut miscetur in aliq vn guento. confert rigoribus febrium peryo dicarum; z confert morsibus venenatis z expellit fetum z potissime si in potu suma tur vel assidue comedatur. C Et qn fit nascale cum eo post coitum prohibet impregnatōnem. z hoc similiter facit assi due comestum; Nam iter pstat genitale z administratur in lohoc. et syrupis qui sunt cōuenientes tussi; z doloribus pecto ris. z fit linitō cum eo z melle. z pfert squi nantie D Et quando sumitur in po tu maxime cum granis lauri aut folijs ei9 confert tortionibus ventris; z quādo ma sticatur cum stafisagria z cum passulis fa cit descendere flegma ex capite. z ipsum sedat dolorem. z confortat virtutem dige stiuam z ingreditur in confectiōibus spe cierum quibus vtuntur sani in condimen tis ciborum ad prouocandum appetitū. E Et quando miscetur cum pice resol uit scrofulas. Et quādo miscetur cum ni ro abstergit morfeam. z nō est radix pipe ris zinziber sicut putauerunt quida;. imo radix eius est similis costo que quidem ca lefacit z mordicat linguam. z attrahit hu miditatem ad os quando miscetur cū ace to. Et linimentum cum eo resoluit aposte mata splenis: z si sumitur facit idem. F Et idem auctoritate aben Mesuay Proprietas piperis est q prohibet impg nationem. z maxime qn sumit post coitū z prohibet tortiones et ventositates que fiunt in stomacho et intestinis; et exsiccat flegma viscosum quod aggregatur in pe ctore z pulmone z intestinis. et digerit ci bum. z nocet febricitantibus; G Et si quis vtitur multum pipere puocat vrinam; Et si vtatur eo parum prouocat ventrem; Scamonea est contraria in hoc z facit hominē macrefieri. z desiccat sper ma. Et in pipere albo cum acuitate sua ē humiditas que auget in spermate. z mun dificat epar z ventrem z pulmonem z sto machum; z confert morsibus venenosis. z calefacit neruos z musculos z plus omi alia re. H Paulus caplō de pipere. Piper est calidum in quarto gradu siccū in secundo: Ubi sciendum ne aliqui erro ris materia rpleantur propterea quia in pñti littera. Serap. z Dyascorides vidē tur cum Galieno non modicū discrepare dicentes q piper nigrum acutius est albo I Galienus vero ait q piper albū acu tius est nigro. z propterea sicut ex verbis Dyascoridis bene intuentibus z uide ē manifestum piper album est duplicis ge neris K Est quoddam piper album quod fit quando grana minuta que fue runt in pipere longo incipiunt ingrossa ri. et vnum ab altero incipit separari. sed non factus est botrus vel racemus; L Est aliud piper album quod fit cum illa grana que fuerunt in predicto pipere albo secundum debitam quantitatem fu erint aucta et intra se totaliter separata.

sicut que sunt posita in quodam botro vel racemo: et sunt propinquiores maturitati: primum vero piper album quoniam sapit adhuc naturam piperis longi quia vicinatur et participat adhuc de eius humiditate. cuius gratia nõ est multum acutum. Piper aliud album de quo diximus: quod est in medio inter maturitatem et principiũ generationis: est satis acutum. quare cum remoueatur et elongetur a pipere lõgo. nõ participat humiditatem eius et est acutius seipso cum venit ad maturitatem. propter quam amittit de eius acuitate: M Hoc idem videmus in fructibus acetosis que sunt in medio tempore acetosiores hoc etiam in seminibus est videndum. s. Feniculus sinapibus. et ceteris que sunt acutiores et calidiores qui sunt ĩ medio tempore quam qui sunt in extremo. Sic ergo ad propositum piper nigrum acutius est albo. scilicet albo quod est in principio generationis quia non habet multam acuitatem propter humiditatem quam participat vt dictũ est: et hunc respectum habuit Serapion et Dyascorides. N Sciendum insuper quod in maiori quantitate inueniretur de pipere albo. nisi quia inficitur propter ignẽ sed illud quod non cõtaminatur ab igne remanet album et non rugosum: quod nõ potest esse. nisi modice quantitatis. quia modicum est illud quod ab igne impressionem non recipit:

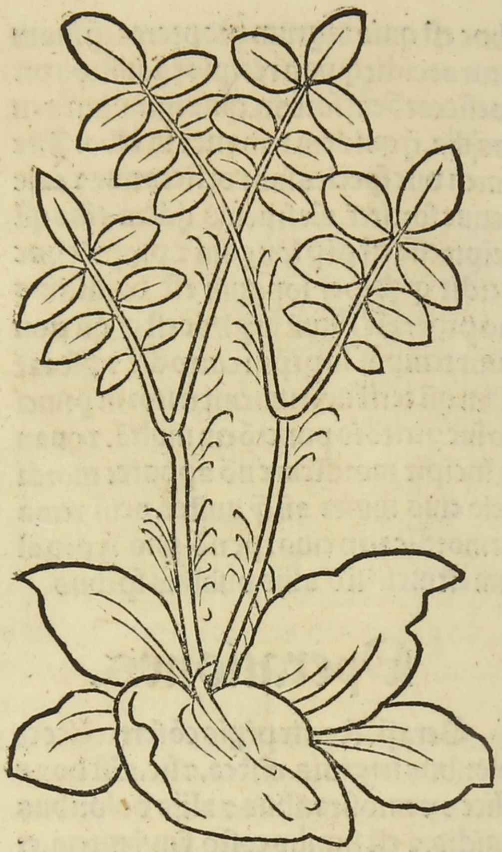

Ca. ccclx.

Iper nigrum latiñe: arabice habelzelim vel grana ezelem:

Operationes.

A Serapion li: aggre. cap. habelzelim id est granũ zelin. et est piper ethiopium vel nigrorum: et est granum pingue ĩ magnitudine ciceris. et est citrinũ exterius. album interius. et habet saporem bonum. defertur ex terra barbarie B Et illud quod nominatur in barbaria croin: est simile faseolis ĩ forma sua: nisi quia grana eius et cortex eius sunt minora faseolis. habent nigrum colorem et acutum saporem sicut piper: et defertur similiter a terris nigrorum. et sunt calida in tercio gradu: humida in primo. C Et conferũt dolori dencium: D Augent enim in spermate E Et faciunt bonũ odorẽ oris.

Ca.ccclxj.

Iperelle latine. grece haerma; arabice haerinis; Sera. li. aggre. ca. haerinia. i. piperella. 7 est in figura sicut piperis minoris figura. nisi quia est in colore suo citrina.

Operationes.

A Serapion In ea due sunt v̄tutes cōtrarie sicut frigiditas 7 caliditas. B Et idem aucto. Aben mesuay. haerina est granum paruū minus pipe. 7 est in eo citrinitas pauca; et est odoriferum; cuius odor est sicut odor ligni aloes. est ca. 7 hu. 7 est in eo abstersio parua; C Idem prouocat vrinam multam fetidam quando coquitur in vino 7 bibitur illud vinū. D Et aufert propter hec fetorem ascellorum 7 fetorem tocius corporis. 7 operatio in hoc est a tota sua substantia; 7 quando coquitur radix 7 bibitur confert sicut piper nigrum.

Ca.ccclxij.

bertram Iretrum latine. grece dentanos. arabice vo achirazaba siue acharcharaba; Sera. li. aggre. ca. Achirazaba aucto. dyas. Achirazaba. i. piretrꝫ 7 est planta cuius folia sunt similia folijs dauci agrestis aut maratri. 7 stipites similiter sicut stipites illius; 7 sup stipitē est corona simili corone aneti. 7 hꝫ radicem in grossitudine digiti. Aui. li. ij. ca. de piretro. Piretrꝫ plurimū q̄d de hac planta administratur est radix eius. melius est illud q̄d est acutū mordicatiuū lingue; et magnitudo eiꝰ est ſm q̄ntitatem digiti.

Operationes.

A Dyas; Pungit linguam qn̄ gustatur punctione forti 7 attrahit flegma. 7 ideo quando coquitur cum aceto 7 fit collutio oris confert dolori dencium. Et qn̄ masticatur attrahit flegma. B Et quando teritur 7 admiscetur cum oleo et inungitur prouocat sudorem. 7 cōfert mēbris

super que vincit frigus. ꝛ ꝯseruat corpus a nimio frigore aeris ne noceat ei. et amissione sensus ꝛ motus: ꝛ est eius iuuamentum magnum in homine. ꝛ ꝯfert paralisi ꝛ rigoribus febrium. C Galienus. octauo simplicium farmacorum: capitulo de piretro plurimum quod de eo administratur est radix eius. ꝛ proprietas virtutis eius est proprietas adurens. ꝛ pungit linguam quando gustatur pũctõne forti ꝛ attrahit flegma. D Et sedat dolorem dentium qui fit a frigiditate. ꝛ cõfert rigori febrium. quando fit inunctio cum eo dissoluto in oleo ante aduentum paroxismi. ꝛ confert illi qui habet stuporem in membris ante relaxationem E Auicenna. Piretrum quidam extimauerunt esse frigidum sed non est imo ca. ꝛ sic. i. iiij gradu. extrahit flegma masticatũ. et virtus eius est adustiua ꝛ prouocat sudorem cum ex eo cum oleo abstergendo inungit̃ corpus si misceatur cum oleo. ꝛ abstergẽdo inungatur ex eo prouocat sudorem. fricatio facta ex eo ꝛ decoctione ipius ꝛ oleo eius. confert mollificationi neruorum antique. ꝛ stupori eorum. ꝛ prohibet generationem alcuzez ab eo in quo generatur alcuzez vehementer aperit opilationes colatorij. ꝛ constrictionem narium. F Et eius decoctio confert dolori dentium ꝛ proprie frigido. Et eius acetum confirmat dentes motos si decoquatur cum aceto ꝛ teneatur in ore G Et quando fricatur cum eo corpus ante paroxismum rigoris cum oleo confert. rigori facto cum febre ꝛ absq; febre: Paulus ca. est ꝛ sic. in tercio gradu. Masticatũ attrahit flegma per os: ꝛ remouet dolorem ꝛ stuporem dẽtium: H Auerois quinto libro Colliget capitulo de Piretro: Est calida in quarto. ꝛ de ea administratur radix. Constantinus libro graduum. capitulo Piretrum. Piretrum est in quarto gradu calidum ꝛ siccum. Linguam vrit. ꝛ flegma nimium attrahit. Ideoq; dentibus valz de frigiditate ꝛ humiditate dolentibus. I Alexander ꝛ Stephanus: Illud tritum ꝛ cum melle potatum epilenticis valere testantur: Collo suspensum aut naribus applicatum. Subuenit Infantibus epilenticis: Cum oleo mixtum ꝛ dorso feminco inunctum ante rigoris accessionez venire prohibet eam. K Valet etiaz Paraliticis. ac neruorum mollicici de frigiditate ꝛ humidicate tocius corporis. Deniq; in corpore toto ex eorum perũcto prouocatur sudor: L Plateariius Piretrum est satis cõmunis herba in tercio gradu calida ꝛ sicca Radix eius in medicinis ponitur. que in hieme colligitur. ac per annos quinq; seruatur. Piretrum debet eligi continuum ꝛ non perforatum saporem habens acutum: ꝛ cum frangit̃ non puluerizatur: Acumen eius non statim percipitur. sed debet aliquantulum masticari. ꝛ in ore teneri: Quod cõtingit propter eius leuitatem: vel substantie soliditat. Virtutẽ hz dissoluendi cõsumẽdi ꝛ attrahendi. M Gargarisma fcm̃ ex vino dulci decoctionis eius. cerebrum a superfluitate flegmatica mundificat ꝛ humores vite consumit: N Inter dentes masticatum dolorem tollit dentium. et stomachi reumatismum. Masticatum quoq; lingue paralisim soluit. Cõtritum in vĩo ꝛ oleo decoctum et ad loca paralitica ꝛ podagrica cathaplasmatũ valde proficit.

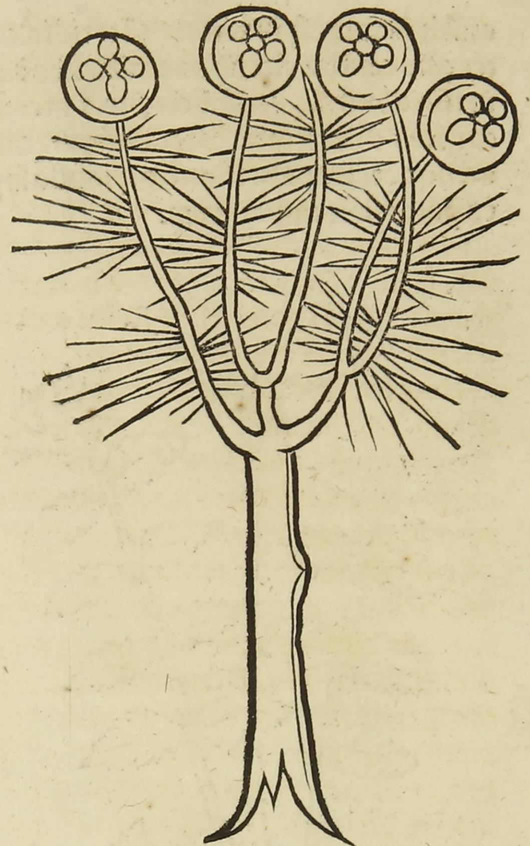

Ca. ccc lxiij.

Pinus latine. Grece Calidaris cho chia vel azet. Arabice Cinobar. Serapion li. aggre. cap. Cinobar id est pinus arbor. et est masculus et femia Masculus nominatur azet vel cinobar. et non facit fructum magnum. sed de sudore extrahitur pix. vt patet in littera pix. et ibidem inuenies eius virtutem. et cum ligno fit lumen. et est illud quod vocatur teda. vel zappinus: Et femina est illa que facit fructum magnum: et de ea est magna et parua. Et idem aucto: Galieni: Minor est in sapore sicut sapor maioris. et est in ea aliquantulum amaritudinis et acuitatis: et virtus eius est calida cum acuitate. Et idem auctoritate Aben mesuay. Magne ex pinis sunt ca. in secundo gradu. sic. in primo. Que cum bibuntur cum rob mundificant humores grossos et viscosos. qui sunt in renibus et vesica. Et idem auctoritate diascoridis: Calidaris vel calicaris est fructus pinus maior et nominatur cochia.

Operationes.

A Serapion. Pinus maior confert saniei in pectore et omnibus quibus conuenit educi saniem a pectore. et facit expuere sanguinem. et quando infunditur in aqua recedit acuitas et punctio que sunt in eo. et elongatur a mordicatione. et tunc est conglutinatiuus. et medius inter qualitatem ca. et fri. et inter substantiam aqueam et terream. et substantia aquea in eo est pauca. sed fructus quantum ad nutrimentum est dure digestionis. et nutrit corpus nutrimento forti. B Idem aucto. Dyas. Quando comeditur et bibitur cum semine cucumeris et cum rob prouocat vrinam: et confert ardori renum et vesice: Et quando bibitur cum succo portulace sedat mordicationem stomachi: et reddit debilius fortitudinem. et confert destructioni humiditatis. C Et quando accipitur ex fructu pini sicut recens et teritur et coquitur cum rob et accipiuntur de ipsius decoctione. ʒ. iiij. qualibet die confert tussi antique: et vlceribus pulmonis: D Idem aucto. Galieni Minor ex eis nominatur Calidaris. Virtus eius est calida. et abstergit. sapor est stipticus amarus acutus: et confert sputo venienti a pectore et pulmone. et est stiptica. et confert tussi et doloribus pectoris quando sumitur sola aut cum melle. E Et id aucto. Aben mesuay. Magne ex pinis sunt ca. in. ij. gradu. sic. in primo. Que quando bibuntur cum rob mundificant grossos humores et viscosos qui sunt in renibus et vesica: et confert saniei eorum et lapidi. Resina eius desiccat et calefacit. et est dyaforetica. Pro qua lege capitulum resina. F Et idem auct. Galieni. Cortex et folia pini que est minoris que est nominata Calidaris. habent in se virtutem stipticam que curat tenasmonem quando apponitur sicut emplastrum. et non est medicamen melius in hoc: et quando bibitur stringit ventrem. et est conferens combustioni aque bullientis et similiter cortex illius speciei que dicitur cochia. et est masculus consimilis in virtute. nisi quia virtus est ei debili

or virtute illius. sed folia istarum arborū que quia sunt magis humida cortice ipsarum: habent in se virtutem qua incarnāt pcussione G Sed pini magne: Uirtus foliorum ⁊ corticis est fortis in omnibus istis. sed fumus qui eleuatur a ligno pini cōfert multum fluxui pilorum palpebrarum ⁊ corruptioni lacrimarum. et cursui lacrimarum ab eo: H Cortex arboris pini minoris et cortex cochie. et est acꝫ omnes sunt stiptice. et conferunt pacientibus tenasmonem quando teritur et puluerizatur sup̄ locum. et quando de ipsis miscetur cum litargiro et puluere olibani confert vlceribus que apparent in corpore et combustionibus ignis: et quādo conficitur cum cera dissoluta cum oleo mirtino consolidat vlcera que dicuntur formice ne augeantur in corpore. et fit cū eo fumigium matrici et expellit fetū mortuum ⁊ secundinam. Et quando bibitur stringit ventrem ⁊ mouet vrinam. I Galienus. vij. sim. far. cap̄. de pinea secūdum translationē grecam. Comi fructus id est pinea q̄ scrobiliam nominant tota quidem viridis habet quid amaritudīs ⁊ acredinis. ⁊ propterea empicis et alijs quicunqꝫ indigent ea que secundum pulmonem ex torace faciliter extussire ⁊ expurgare ydonea est. esibilis vero fructus eiꝰ. est quidem cibus difficile digestibilis et fortis. est autem ⁊ vt farmacum. ⁊ ad leniendum aspitates ydoneū. ⁊ maxime quādo in aqua infusus. disposuerit in eo totā quantam habet acredinem. reliquum em̄ omne inmordicacissimū fit in medio em̄ ca. ⁊ fri. equaliter consistens ex aquosa et terrestri substantia habet crasim: acetosa autem minime participat. K Etidē in libro de cibis cap̄. de pinea Magne ex eis euchimie ⁊ grosse chimi generatiue. ⁊ ideo nutriunt corpus nutrimento forti. non tamen bene digestibili. L Auicenna libro. ij. cap̄. de pino. Uirtus corticis maioris fortior est. Et cortex eius que nominatur susine est debilior: In cortice eius est stipticitas plurima. ⁊ vermis qui existit in ipsa est in virtute cātaridis: cortex eius confert vlceribus corticalibus: et in ipō est virtus consolidatiua. ⁊ in cortice ipius est de stipticitate quod peruenit ad hoc vt sanet abrasionem quando supra ea ponitur vt emplastrum.

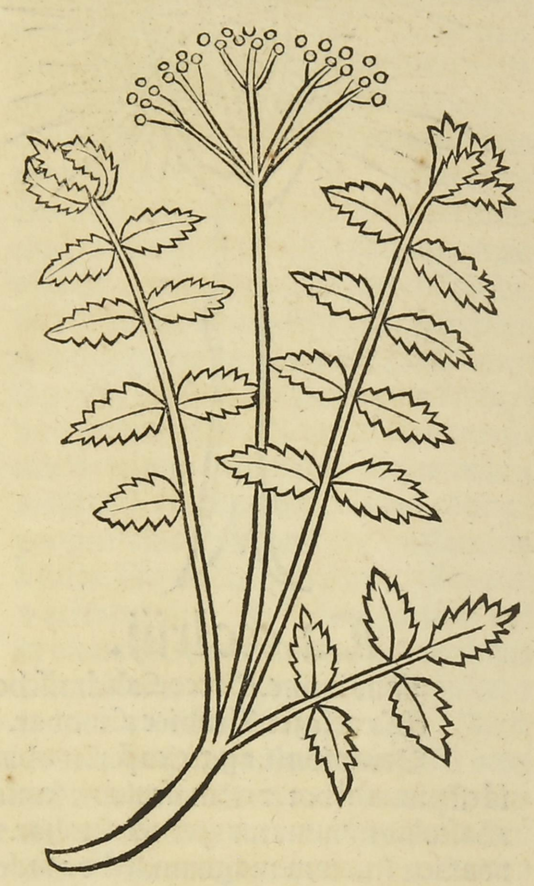

Ca. ccc lxiiij.

Impinella. Pandecta. Pimpinella est herba multum similis saxifrage Unde vsns. Pimpinella pilos saxifraga non habet villos.

Operationes.

A Uirtus eius est que abstergit ⁊ fortificat. ⁊ mundificat epar ⁊ renes. quādo in eis sunt opilationes B Quando bibitur de radice eius quantitas amigdale a mulieribus que non bene purgantur in partu mundificat eas per menstrua.

C Et quando bibitur cum vino cōfert dolori ventris ⁊ yctericie ⁊ dolori vesice ⁊ renum. D Et quando coquitur cū vino ⁊ bibitur stringit ventrem. Et quando bibuntur ex semine eius cum vino stiptico conferunt fluxui ventris E Radix pimpinelle ꝓseruat a peste masticatam. ⁊ in collo suspensum. Item abstergit vestigia nigra in cute. Confert podagre. F Radix pimpinelle masticata longo tēpe apparet in ea acumen. cum pauca amaritudine ⁊ cum acredine. propterea igit͂ diuretica ⁊ vrinaꝝ ꝓuocatiua.

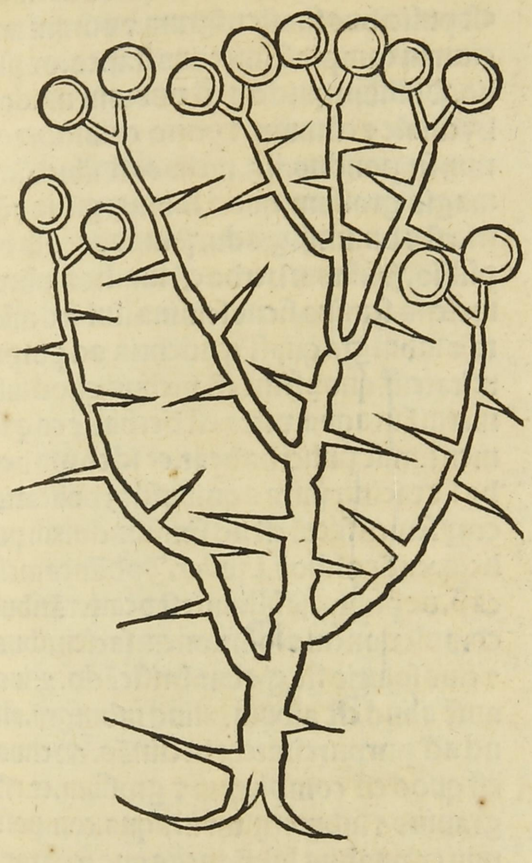

Ca.ccclxv.

Eridemon. Pādecta. Peridemō grece vel liceos vel exacanton. arabice grinatb. latine Caprifolium id est mater siluarum.

Operationes.

A Dyascorides cap̄lo. liceos vl' exacāton folia sunt busso similia atq; spiosa. grana eius viridia. ⁊ cum maturauerint cerasis similia. Nascitur in siluosis locis cui⁹ folia ⁊ grana ⁊ radix in vnum cōtunduntur. ⁊ cum aqua dulci coquuntur vsq; ad grossitudinem. Hec aqua est desiccatiue virtutis. ⁊ ex contrarijs composita. quia scilicet est extenuatoria digestoria. cal. et fri. stipticam habens vim. ⁊ ideo diaforesim facit. B Facit autem ad herpetas. ⁊ ad vlcera epatis ⁊ ad parotidas. ⁊ putrida vlcera ex succo fructus eius fit liciū. Pro quo lege cap̄. licium supius de l. cc.lxv.

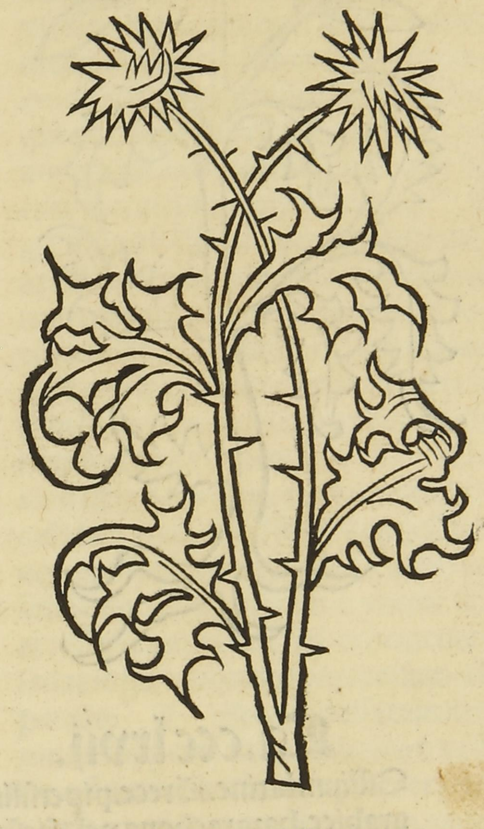

Ca.ccclxvj.

Jnaria latine Grece scalones. arabice Naixoff. Serapion libro aggregatoris cap̄. Naixoff est ex speciebus pinearum. folia eius sunt similia cameleonte albe. nisi quia sunt nigriora. ⁊ habet virgam longam folijs plenā. ⁊ super ip̄m est capitellū spinosum. et hꝫ radicem nigrā ⁊ g͂ssam. ⁊ est q̄d de ip̄a planta

administratur. Gal. Virtus eius est que calefacit in. ij. gradu. in vltimo eius. 7 in principio secūdi. 7 desiccat in. iij. Plāta illa comeditur recens sicut sparagus.

Operationes.

A Gal. Prouocat vrinā multā fetidā qn̄ coquit̄ in vino 7 bibitur illud vinum.
B Et qn̄ coquitur radix 7 bibit̄ aufert fetorem assellaꝝ 7 fetorē tocius corpis.

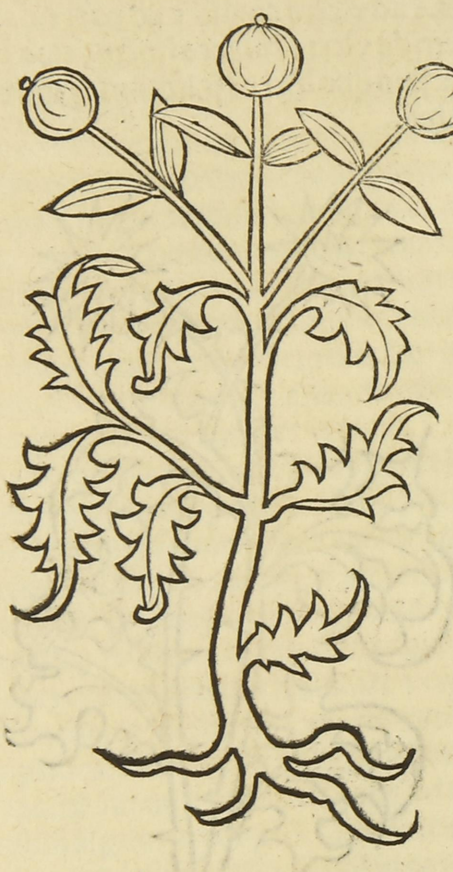

Ca. ccclxvij.

Sillium latine. Grece. pipersilliū arabice. hazarachona vel Bester caton. Sera. li. aggre. cap. Hazarachona aucto. dias. Hazarachona id est psillium est herba habēs folia pilosa. virgas habens longas mensura vnius palmi 7 tota herba pilosa. Et exitus ramulorum eorum est a medio virge. 7 sunt in ipo capitella duo vel tria rotūda. in quibus est semen simile pulicibus nigrum 7 durum 7 est illud q̄d ex eo administratur. Galie. viij. sim. far. circa finem. cap. de Psillio. Sm translationem grecam. Psillium sem eius maxime vtile est. ex secūdo gradu in frigidancium. ex complexione vero que est sm sicationem 7 humectationē mediū est quoddam 7 moderatū. Dyas. sm translationem grecam cap. de psillio. Piper sillium aut quinnofolion quē siculi dicūt cristallum. aut squinnomella. folia habet carnopoclion similia 7 aspera. Virgam habet duobus palmis longam. cuius frutex pilosus spinosa est. coma eius a medietate incipit virge. in qua capitella duo vel tria sunt constricta. in quibus semen est pulicibus simile nigrum 7 durum nascitur in campis Auicenna li. ij. ca. de psillio. Psillium quidem est duorum modoꝝ hyemale 7 estiuum. 7 potio cuiuslibet eorum sit pondus. ij. ʒ. melius est illud q̄d ē magis grossum. quod submergit̄ in aq̄. fri. est 7 hu. in. ij. gradu. Plinius caplo de psillio. Psillium herba est similis ambre. faciens semina sicut semina lini. sed miora 7 subnigra quasi tendentia ad purpureitatem. quoꝝ semē est melius quod submergit̄ in aqua. dicta est herba sic eo q̄ semen simile pulici habeat. et ideo ista herba sic dicitur infra a quibusdaꝫ pulicaris eo q̄ semen factū est ad similitudinem pulicis. vnde psillos. i. pulex. Johānes mes. cap. de psillio. Psillium est de alterātibus complexionem 7 solutionem facientibus 7 eius solutio fit ꝑ elambrificādo. Eius autē aliud est album. aliud subnigrū. aliud ad purpureitatem declinās. Melius est quod est completum 7 grossum. et est grauius 7 submergitur in aqua. compositum ex duabus substancijs que separari possunt. inter quas est cortex separans. est enim duplex in eo substantia. scilicet Medullaris. 7 est in ea substantia expansa supra corticem ipsius. substantia autem interior medullaris ca. est 7 sic. in. iiij. gdu. 7 est acuta vehementer. incisiua rubificatiua 7 vlceratiua. et est de genere veneni. Substātia autem eius exterior supra corticem est ex multum infrigidantibus. Et

dixit Ruffus: Est fri. et hu. in. iij. gradu. et excessit. Et dixit Biasco. Est in. ij. et est verius; Inquit enim Ypocras in epidimijs Non enim eleuatur res frigida iuncta cū humida supra secundum gradum. Et dixit Galienus: Humida res non transgreditur metam vsq3 ad quam potest extēdi regimen hominis. propter quod non inuenimus humidum esse causam dolorum inquantum humidum. sed in quātum potest esse cum materia. que quantitate sua mouetur. ad solutionem continuitatis. Quod ex eo conquassatum est cum aqua fontium frigida: et fit muscillaginosum et bibitur sicut est. et proprie cum oleo violarum aut syrupo violarum soluit ventrem quod autem ex eo frixum est et conquassat̄ cum oleo rosarum est medicina fluxus vētris et dissinterie. Contritum autem nullo modo potui propinandum est: occultat enim contritio substantiam eius medullarem vlceratiuam et excoriatiuam.

Operationes.

A Serapion. aucto. Byasco. Habet virtutem infrigidatiuam quando fit emplastrum cum eo. et oleo rosarum et aceto et aqua et conuenit doloribus iuncturarū. et apostematibus que fiunt in radice auris: et concussioni neruorum. B Et quando fit emplastrum ad ramicem puerorum: et ad eminentiam vmbilici infantium curat eos. et conuenit ad sodam cum oleo rosarum et pauca aqua et aceto: C Et quando oportet ex eo fieri emplastrū. accipiatur de eo quantitas aliqua: et teratur et infundatur in aqua. et quando inspissata fuerit aqua ipsa non extendat̄: et fiat emplastrum: quoniā ipsum infrigidat infrigidatiōe forti. et stringit et aufert lacrimas oculorum. et conuenit obtalmie calide et dolori capitis quando infundit̄ in aqua linita penna. fronti apponit̄. et qn̄ aqua eius bibitur cum zuccaro extinguit feruorem acutarum febrium. et sitim et soluit ventrem D Et idem auct. Aben mesuay. Sedat dolores pungitiuos ventris. et lenit aspitatem vlcerum et intestinorum: et abscindit tenasmon. et cōuenit dolori capitis qui fit a caliditate. et succus foliorum eius est ex medicinis laxatiuis propter frigiditatem et humiditatem q̄ sunt in eo: et cura nocumēti eius est cum medicinis cal: et siccis: E Et idem aucto. Habix: Semen psillij est sicut coriandrū humidum. qn̄ datur ex eo parū. sedat inflationem colere. et ebulitionem sanguis ca. et adustionem fe. calidarum acutarum. Et si datur in potu de muscillagine eius cōuenit hn̄tibus birsen. et sedat sitim eorum magnam: et laxat quidem ventrem. F Et si datur in potu crudum et assatum strīgit ventrem similiter etiam faciunt semina lini. et semina marrubij. et grana mirti. et semen portulace. et semen ozimi. laxant em̄ cruda. et stringunt assata. Et quātitas eius que dat̄ de psillio est. ʒ. ij. infuso in aq̄ donec egrediatur muscillago eius. et bibat̄ cum zuccaro albo; aut cum iulep G Et folia psillij quando emplastrant̄ sup̄ apostemata in principio aperitionis eorum refrigerant ea. et si potetur ex eo parum conuenit egritudinibus q̄ fiunt a sanguine: et nimis ex eo acceptum inducit sincopim in ore stomachi et fortasse occidit qm̄ nimiū ex eo est venenum. H Et cura eius est q̄ detur in potu mel bullitū cū aq̄ calida et aqua aneti sicci Jo. mes: Psilliū conquassatū cum aqua fri. sicut diximus. solutōne educit coleram. et ꝯuenit fe. multe inflammationis et siti vehemente ca. et sedat inflāmatōnem spiritualium et lenit pectus: J Et conquassatum sicut diximus conuenit fluxui colerico et dissinterie. et fluxui menstruali. et proprie post potum scamonee. et medicinarum acutarū. Dosis eius est a: ʒ. j. vsq3 ad tres. timeat autem ipsum habens debilitatem viscerum. K Auicenna. Quod ex eo frixū inuolutum in oleo rosarum. stipticum est et sedat dolorem more emplastri superpositum cum aceto. . Administratur etiam conquassatum cum aceto sup̄ apostemata calida. et formicam et herisipilam: et proprie que sunt sub aure et sup̄ flegmatica.

fit ex eo emplastrum tensioni nervorum. et ipsorum spasmo et podagre. et doloribus iu cturarum ca. cū aceto et oleo rosarum. pvenit siti vehementi colerice. eius q̄d ex eo frixū est pondus. ij. ʒ. et inuolutū in oleo rosarū stringit et pvenit dissinterie. et pe infantiū et quod ex ipso muscillaginosum est. et ipsa muscillago ipsius cum oleo violarum sol uunt. si bibatur et tunc sedabit inflāmati onem febrium acutarum.

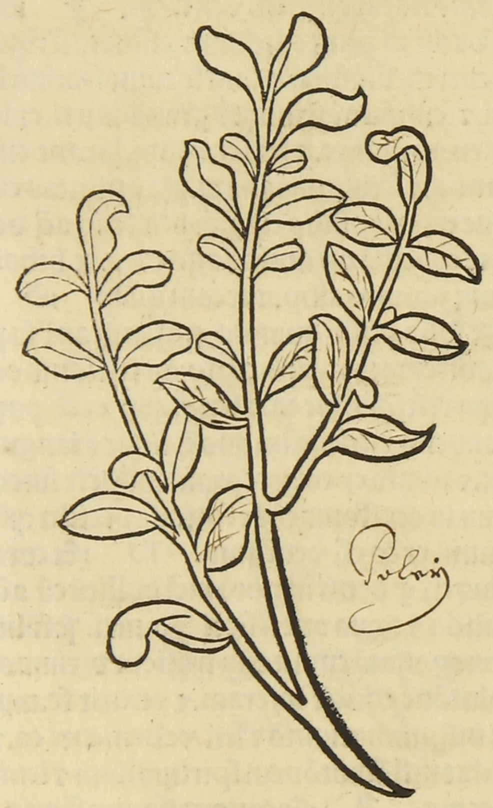

Ca. ccc lxviij.

Polegium. Bias. Polegium omni bus est notum. Huius v̄tus termā tica est. Ex herbario. Polegium masculus est et femina. Masculus florem habet album. Femina rubeum vtrumqz. Platearius. Polegium calidum est et sic cum in. iij. gradu cuius virtus consistit in folio et in flore. Tempore florum colligit et per annum seruatur.

Operationes.

A Dyasco. Polegium calefacit nimis et extenuat de torace et pulmone pingues et viscosos humores facile per os spuere facit. Nauseam et morsum stomachi cum pusca bibitum separat nigram coleram per ventrem deponit. cum vino bibitum morsibus venenatis occurrit B Siccum et combustum gingiuas ɔfirmat cum polenta adhibitum omnibus tumo ribus vtile est. Solum impositum mede tur podagricis. C Cerotis mixtum papulas limpidat. Spleneticis impositū cum sale prauos humores exurit. In bal neis infricatum pruriginem tollit. Fomē to tumores stericos mitigat. Odor eius nauseam prohibet. D Tussientibus prodest. et est diureticum valde. Huius ge nera duo sunt. scz masculus qui florem ge nerat album. et femina purpureum. E Platearius. Polegium valet cōtra frigi dum reuma. Vinum decoctionis eius cō tra frigidam tussim ex glutinoso vel aquo so humore. cōtra dolorem stomachi ex fri giditate et ventositate. F Ex herba rio. Si infans in vtero mortuus fuerit. hu ius tres rami recentes triti. et in vino vete ri potati mire sanant. Valet et ad vesice vel calculi et ad cordis pectoris stōachi tora cis ve dolorem. G Plinius libro. xx. Magna est cum menta societas ad recre andos animo defectos. Ad oris vlcerati ones. et ad tussim efficax habetur. H Flos recentis incensus pulices odore ne cat. Ad hiemem cum sale est vtile. Estate calores sedat IK Macer. Feruida pu legij vis siccaqz dicitur esse Tercius a me dici datus est gradus huic in vtroqz. Se pius hanc herbam si pregnans sumit ab ortit. Menstrua deducit cum vīo sumpta rpente. Hocqz modo tardas hec extrahit herba secundas. &c.

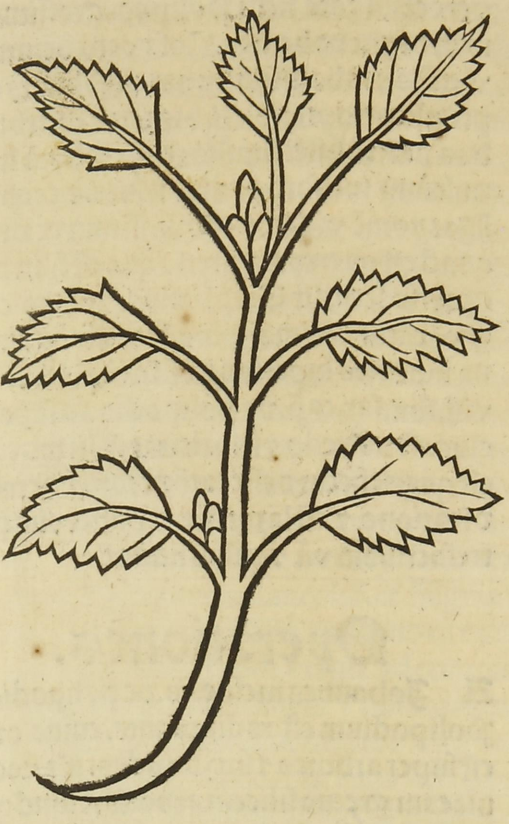

Ca.ccclxix.

Opulus arbor. Pandecta: Popu
lus arbor duas habet species. Unū
dyaſ. duo facit capittula. Unū ſic
incipit. Populus ꝙ leuce dicunt. ⁊ cetera
Aliud ſic Agiros. i. Populus arbor quā
alij leuce vocant. ⁊ cetera in fine capituli
Aliqui inquit perhibent arboris eius la
crimū inoridanū diſtillatum ſuccinum fa
cere. i. Karabe. ⁊ cetera. Auicenna ſimil'r
duo facit capl'a. Unū q̄d incipit. haur ro
manum volens dicere agiros. vt dyaſ. di
cit Aliud akiroſa: Plinꝰ tria genera po
puli facit alba. nigra. ⁊ que limbica voca
tur minima folia nigerrima alba folio bi
color ſuperne candicās. inferiori pte viri
di hinc nigra: q̄ inuenta circinate rotūdi
tatis: folia ſunt vetuſtiora in angulos exe
unte ꝯtrio edere anguloſa rotundantur:
Yſido: Populuſ dcā eſt eo ꝙ ex eius calce
multicudo naſcat̄. Cuius genus duplex.
Nā altera eſt alba. altera nigra: Alba po
pulus dcā eſt qꝛ folia eius vna pte ſunt al
ba: altera viridia. Eſt ḡ bicolor hn̄s qua
ſi noctiſ ⁊ diei notas. Generat etiā rſinā:
que electrum nōiatur circa oridanū fluui
um. vel vt alij memorant̄ in finibus ſyrie
Ambroſius: Bicolor eſt populus arbor
videlicet coronis vmbroſa victricibus.
Plinius li. ij. Mōtes amat populus ſicut
⁊ buxus. nec niſi in aquoſis ꝓuenit popu
lus. ſicut nec ſalix nec alnus. Unitas vero
folioꝝ cuiuſq; pmanet in ſuo genere. p̄ter
ꝙ populo ⁊ edere. Tria ſunt populi gene
ra. videlicet alba ⁊ nigra. ⁊ que libica ap
pellatur minima folio ac nigerrima fun
giſq; enaſcentibus. Hec etiam mens eſt
Auicenne ⁊ alioꝝ autoꝝ.

Operationes.

A Dyaſco. Populus arbor calefacit: ⁊
humectat mediocriter. Huius cortex bi
bita. Iſthiadicis medet̄: Et ſtrāguirijs
ſubuenit. Multi etiam dicunt ꝙ eadē bi
bita cum rene vel vrina burdonis genera
re non permittit. B Eius ſolia bibi
ta poſt purgationem menſtruorum: ſimi
mili modo conceptum non admittunt.
Succus foliorum eius doloribus auriū
ſubuenit: C Succus ſeminis eiꝰ mel
le mixtus caligines oculorum detergit.
Item folia cum aceto cathaplaſmata po
dagricis medentur. D Semen vo
cum aceto bibitum. epilēticos curat. Re
ſina eius virtute calidior eſt. ⁊ malagina
tibus vtiliter miſcetur. Aliqui etiam phi
bent huius arboris lacrimum rodanum
diſtillatum ⁊ coagulatum: ſuccinum face
re. quod tritum ac bibitum ſolutiones vē
tris conſtringit ⁊ ſtomachum reficit. Ac
fluorem ſanguinis reprimit E Con
ſtantinus. Populus calida eſt et ſicca in
primo gradu. aliquantulum habens pō
ticitatis. Coleram rubeam purgat. Pro
deſt eis qui dolorem habēt in capite. aut
apoſtema vel ydropiſim conſtipatos eti
am ventres purgat.

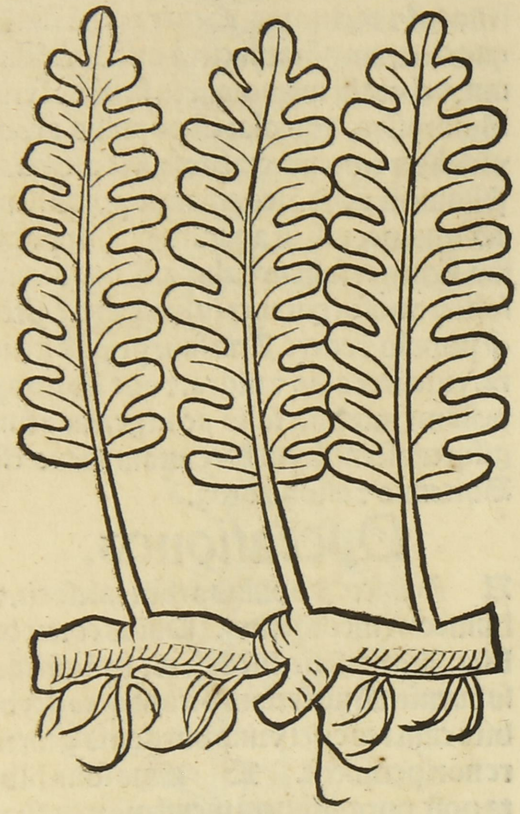

Ca. ccclxx.

Polipodium latine. grece dipteris
Arabice bis beyg vel biste vel fili
cica. Serapion li. aggre. caplo bis
beig auctoritate Dyas. Bis beig. i. Poli
podium est planta nascens in rupibus et
in saxis ⁊ in muris humidis antiquis ⁊ su
per stipites. ⁊ iuxta radices antiquarum
arborum maxime quercus cuius longitu
do est vnius palmi ⁊ est similis herbe dcẽ
baracos. ⁊ super ipm sunt pili ⁊ est alta sꝫ
non est exaltatio eius subtilis sicut bara
cog. ⁊ habet radices super quas sunt pili
a qua egrediunt̃ rami' ⁊ radix est similis
animali quatuordecim pedum quod no
minatur scolaca id est scolopẽdria. ⁊ gro
ssitudo eius est sicut digitus. ⁊ color eius
interior est viridis ad albedinē decliuis
⁊ dulcis saporis' ⁊ est illa que cedit in vsũ
medicine. Dyascorides caplo de polipo
dio. Polipodium nascitur in parietibus
humectis ⁊ circa radices arborum vetu
starum in quercubus. Radices sunt illi as
pere et illigate sicut Polipus. grossitudi
nem digiti habentes. Rosa vero deintus
viridis ⁊ subalbida apparet. Plinius ca
pitulo driopteris vel dipteris in arbori
bus nascit̃ filici similis tenui folioꝝ sub
dulcium incisura radice irsuta. ⁊ cetera.
Hoc nomẽ videtur compositum ex drio
quod est quercus. ⁊ pteris que est filix. dri
opteris scripsit Stephanus. ⁊ aliq dicũt
ꝙ vocatur filix masculus. sed filicem femi
na inuenies superius de f. in cap̃. cc. Gal'
viij. sim. far. cap̃. de polipodio. in sapore
eius est dulcedo ⁊ stipticitas. Virtus eius
est que desiccat desiccatõne forti sine mor
dicatione. ⁊ est laxatiua. et habet vim pu
trefactiuam vñ ⁊ pilos nudat.

Operationes.

A Johannes mesue. ca. de polipodio.
Polipodium est radix plante. cuius ort⁹
est super arbores ⁊ sup lapides. Et voca
uit eam grecus filicem arboris. ⁊ illud qđ
nascitur in lapidibus humiditatē hab̃
sup̃fluam indigestam faciens vẽtositatē
subuersionem ⁊ nauseam. Vex melius ex
eo est arboreum. ⁊ proprie qñ nascitur su
per arborem portantem glandes ⁊ est cũ
ꝓpetatibus bonis. ⁊ prope qđ est grossum
solidum ⁊ nodosum. ⁊ cuius color partici
pat aliquid nigredinis ac rubedinis. sed
parum ⁊ cuius ꝯfractum est sicut color fi
stici. ⁊ in quo est aliquid ex aromaticitate
aliud est in cuius sapore est dulcedo cum
insipiditate derelinquens in gustu aliqd
ex amaritudine vltimo. ⁊ qđ est recens.
B Et idem auct. dyas. ca. est in. iij. sic.
in. ij. Et idem auct. Haly. ca. est ⁊ sic. in. ij
resolutiuum humiditatum grossarum.
⁊ viscosarũ. ⁊ exsiccatiuum. ⁊ abstersiuũ.
⁊ solutiuum. ⁊ est ex maxime desiccantib⁹
⁊ extenuantibus corpus. ⁊ facit subuersio
nem ⁊ nauseam. ⁊ est eius opatio debilis
⁊ tarda ⁊ tollitur ab eo nocumentũ ꝑmũ:
administrando illud cum aqua mellis. ⁊
aq̃ passulaꝝ ⁊ aq̃ or. C Et idē auct.
humay coq̃t cũ iure galloꝝ ⁊ gallinaꝝ ⁊ fit
solutiuũ bonũ. ⁊ similiter cum aqua casei

⁊ fit solutiuum conueniens. et auferunt ei
nocumentū secundū: si admisceť ei aliqd
de ꝯfortantibus sicut sunt semīa redolen
tia ⁊ spēs sicut sunt dauc⁹. ꝑpe ⁊ anisi ⁊ sem
feniculi zinziber ⁊ similia: decoctōem aūt
sufficientem sustinet. B Sera. auc.
dyas. Hʒ virtutem soluentē: dať vo cocta
cū iure gallinaꝝ. ⁊ oleribus aut cū piscib⁹
⁊ cū mulsa aut sicla aut similib⁹. ⁊ melāco
liam ⁊ fleg deponit. Cathaplasmatibus
adhibita condilomata ani soluit. ⁊ qñ de
siccatur ⁊ teriť ⁊ dať in potu cū mellicto.
purgat flegma ⁊ melancoliā: et qñ fit' em
plastrum cū eo ꝯfert attritionibus neruo
rum ⁊ scissuris digitoꝝ ⁊ emoroidibus.
C Et idē auct. aben mesuay. Propetas
eius est purgare melancoliā: et flegma si
ne punctione ⁊ malicia. ⁊ melius ex eo est
citrinum cuius sapor vergit ad compun
ctionem ⁊ grassitudinem ⁊ dulcedinem.
⁊ gssitudo eius est sicut digitus Et q̄ vult
ipm sumere. decoquat in aqua sicle deco
cte ⁊ postea bibat. qn autē vis ponere in
decoctione non oportet vt rectifices ipm
aliter nisi ꝙ teratur ⁊ misceať cū eis: Dos
eius decocti aut infusi est a. ʒ. ij. vsqȝ ad. v
⁊ sine decoctione aut sine infusione a. ʒ. j.
vsqȝ ad. ij. F Et idem auct. meseha:
Proprietas polipodij est purgare leniter
melancoliā ⁊ bibitur simpliciter cum zuc
caro, aut mixtum cū aliqbus decoctōibus
aut confectionibus. Et ingeniati sunt ali
qui medicoꝝ ad illos qui non poterāt ali
quas medicinas accipere. proijcere ipm
tritum in aliquibus cibis ipoꝝum. et pur
gat leuiter melancoliam: Dosis eius sim
pliciter cum zuccaro est. ʒ. ij. decocti autē
cū medicinis. ʒ. iiij. G Jo. mes. So
lutione educit coleram nigrā cum facili
tate. ⁊ gssum flegma: ⁊ muscillaginosum
⁊ materias iuncturaꝝ. ⁊ ꝯfert colice scd̄m
om̄em modū administratōis eius ⁊ duri
ciei splenis. ⁊ ꝑpe cum epithimo ⁊ sale In
do: H Et cōfert ad febres melācoli
cas. ⁊ ꝑpe cū aq̄ melľ. ⁊ sanat scissuras que
sunt i manib⁹. Dos ei⁹ est a. ij. aureis vsqȝ
ad. iiij. J Aui. in li. de virib⁹ cordis
dicit ꝙ confortat cor.

Ca. ccc lxxi.

Olicaria latine. grece coniza. ara
bice gafir. Dyas. ca. de cōiza: alia
est maior atqȝ odore grauior. alia
parua ⁊ odore iocūda. inter has alia ē me
dia granabilioris odoris quarū pma ap
pellata est coniza lata siue vanitis. vel vt
latini armentalis Item secunda vocatur
etiā labanotis: siue vt latini pip marina
vel siriscarns. media apellať etiā coniza
cesaleos. siue vt latini thimus minor. ma
ior āt ⁊ minor coniza hn̄t folia similia oli
ue sed aspera ⁊ pinguia ⁊ viscosa. mīoris
vero folia odorata sunt. maioris grauis
odoris. que etiam in frutice maior est: vir
ga maioris est longitudinis cubitis duo
bus: minor vero vnius pedis longitudi
ne porrecta est. florē fragilē ⁊ mellinū hn̄s
colorē. ⁊ amaꝝ saporē. Et cū floruerit ve
lut capillos facit. Radix est illi inutilis.

Galienus.vij.sim.far.cap. Coniza.i.policaria tam maior q̄m minor similis sunt complexionis ⁊ virtutis.in gustu quidē acres ⁊ amare apparentes.calefaciūt valde a pte fructuosa est planta. Est aūt ⁊ tercia species policarie in humidioribus locis nascens fetidior ambabus ⁊ debilior sed due prime dicte tres gradus sunt ī calefaciendo ⁊ siccando.

Operationes.

A Omnis fructus eius cum folijs suis fumigio adhibita ⁊ supposita venena lō gius arcȝ aqua eius sparsa pulices necat Folia eius in cathaplasmatibus adhibita morsus venenatos mitigant. Vulneribus ⁊ pustulis medicātur B Flores eius ⁊ folia cū vino bibita menstruis impetrant. Aborsum faciunt. Urinaȝ prouocant: Tortionibus subueniunt. C Ictericis bene adhibent: Cum aceto bibita epilenticis prestant effectum. D Elixatura vō eoꝝ fomento adhibita causas matricis componet. E Succus eius suppositus aborsum facit:oleo mixta et peruncta tuta corpa contra frigora seruat.minor vero imposita ⁊ ea cathaplasmatibus adhibita dolorem capitis mitigat.media vero coniza hastam hȝ grāssam ⁊ lenia folia ⁊ paulo maiora. Maior vero non pinguia nec maiora hȝ folia ȝ graue iactantia odorem gustū suauē ⁊ inutilem omībus F Vipas ⁊ serpentes fugat Et vuule vicia r̄mediat.maior ⁊ mīor conisa calefacit ⁊ desiccat decocta igit̄ ī olō ad peryodas febriū ⁊ typos:⁊ malitōsos rigores puncta facit. G Flos cū folijs in vino potatus fetus extrahit.⁊ vehementer menstrua purgat. H Galie. Si quis folia cū mollibus ramusculis apposuerit alicui pticule siue decoquēs olō vtatur ea. I Videt̄ āt ⁊ rigoꝝ q̄ s̄m periodum alleuiatiuū huius oleū Flores aūt eoꝝ similis v̄tutis sunt. K Quocirca quidam ⁊ hos cū folijs terentes olō propinant gratia mouendi menstrua violenter ⁊ educendi embriones.

Ca.ccclxxij.

Oligonia. Pandecta. Poligonia agoni q̄d est genu: Nā ⁊ multi geniculatam ⁊ centū nodiā vocant. seu agoni q̄d est semen Nā dyas. Policarpos vocari dicit. q̄ magis est credendum ⁊ ħ sanguiaria ⁊ corrigiola a multis vocatur ⁊ est q̄ virgam pastoris ara.vocāt: vt patet p concordiā. Dias.ca. de poligonos ⁊ Auicenna cap. de v̄ga pastoris.

Operationes.

A Dyas: Poligonos masculus herba est virgas habens teneras molles et multum nodosas: ⁊ expāsas sup terram sicut agrestis.folia habet rute similia sed oblōga ⁊ molliora. ⁊ semen in folijs singulis. vn̄ ⁊ masculus dicta est flos est illi albus ⁊ feniceus B Poligonos vero femina frutex est vnam virgam habens mollē ⁊ cannosam spissam ⁊ nodosam.in q̄bus nodis folia sunt pini similia, radix est illi inutilis in locis nascit̄ humidis. ⁊ cetera.

C Pli. Poligonũ greci vocant q̄m nos sanguinariam nou attoliter a terra. folijs rute simile semine graminis. q̄ plura genera poligoni faciũt hunc marē intelligi volunt. appellātq3 a multitudine seminis aut densitate fruticis. Alij poligonō a frequentia geniculoꝝ. ꝛc. D Stephan⁹ in synonomis. Poligonos. i. virga pastoris v ꝑ y scripsit vt assueuit et in kiraimi da poligonos. i. corrigiola multigonia. Alij vero camerzillū dicūt. E Plin̄. li. xxvij. Poligoniū greci vocant herbam q̄ nos dicimus sanguinariā a terra non attollitur folijs rute similis gramini F Succus eius naribus infusus. sanguinez supprimit. Et potus cū vino cuiuscunq3 ptis pfluuiū ꝛ cruentas excreatiōes inhibet ac sistit. G Dyasco. Poligonos masculus herba est hn̄s virgas teneras molles. ac multas nodosas. ꝛ sup terram expansas sicut agrestis. vn̄ ꝛ policarpos dicta est. flos illi est albus aut fenicinus. Uirtutem h3 stipticam et frigidam. Un̄ succus eius bibitus medicatꝰ emoptoicis ꝛ abstinet reumatismū ventris. medetꝰ q3 colericis ꝛ strāguirijs. vrinam prouocat Morsibus venenatis cum vino bibit⁹ occurrit. Febribus piodicis maxime ꝑdest ante horam accessionis. H Suppositus quoq3 fluxum mulieris cōstringit. aurium dolores compescit. Coctum cum vino ac melle curat vulnera nature. J Folia eius cathaplasmata estuatiōes stomachi tollunt. Sanguinem reijciētibus subueniunt. herpetas curant. Jgnē sacrū extinguunt. tumores ac duricies tollunt. K Sāguinem reijcientibus vulnerib⁹ maxime ꝓsunt. Poligonos vero femina frutex est virgam hn̄s mollē ꝛ carnosam ꝛ spissam. ꝛ est ramosa pinguis atq3 nodosa. in quibus nodis sunt folia piri similia L Radix ei est inutilis. ꝛ nascitur i locis humidis. Uirtus est ei stiptica. ꝛ facē potest omnia supra scripta licet minorē hēat virtutem. Et scias esse herbam que dicitꝰ pera siue bursa pastoris. de qua supra in caplo. ccc. liij. dicatur.

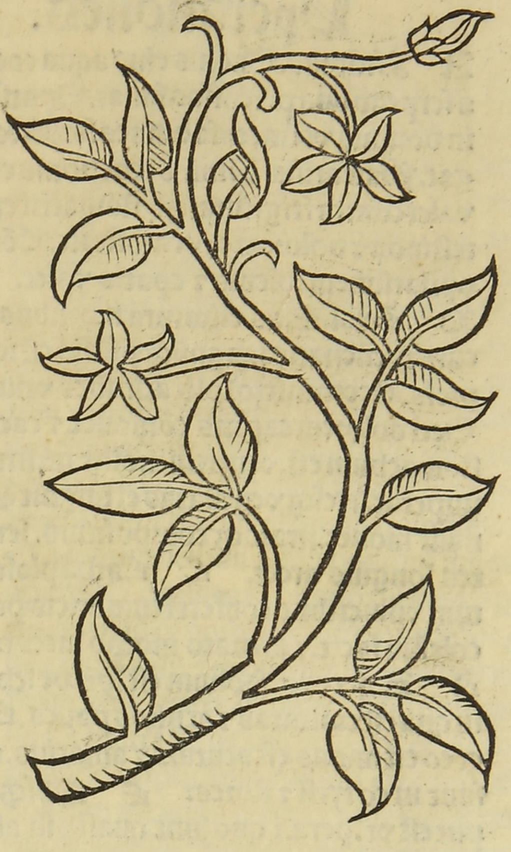

Ca. ccc lxxiij.

Olio. Ysidorus. Polios a grecis dicitꝰ. a latinis omnimorbia. eo q multis morbis subueniat. Nascitꝰ in montibus ꝛ duris locis. de vna radice multas ꝛ tenues fibras nutrit. seminis plenas. Jn summitate hab3 corimbos canescentes odoris grauis ꝛ subdulcis. Plate arius. Polij diuersa sunt genera. sed montanum precipuum. Cum flores producit debet colligi. Uirtutem habet dissoluendi ꝛ consumendi. ꝛ diureticam ex subtilitate substantie. Dyascorides. Poliō vnū est maius alterum minus. id est montuosum. quod nobis venit in vsum. Et est frutex alba ꝛ tenera habens folia vnius cubiti longa ꝛ super virgam capitella semine plena a quo procedit quasi lanicies alba. ꝛ velut capilli longi habens odorem cum suauitate grauem

Operationes.

A Ysidorus. Succus eius aqua coctus a serpentibus percussos sanat: Sparsam in domum vel incensa omnes serpētes fugat. Platearius: Vinū decoctionis eius valet contra frigiditatem stomachi et intestinorum et dolorem ex ventositate. Cōtra opilationem splenis et epatis valet.
B Dyas: Eius elixatura morsibus occurrit venenatis magnūq3 psidiū est idropicis. Aceto mixto splei adhibetur utiliter Sed dolorem capitis cōmouet. et cacho stomachum est. ventrem mollit. mēstruis imperat. Resq3 venenatas extinguit Urinam mouet: stratoq3 compositum. serpētes longius arcet. C Cathaplasmatum vulneribus confert reumaticis paracolesim facit. et arcuato morbo succurrit. D Avicenna: Polium est spēs de schea in qua est caliditas et acuitas pauca. Mō ex eo est minus est acutius et amarius. Et sunt in eo tyrsi et flores: E Eiusq3 caput est vt spera. ī quo sunt quasi pili albi grauis odoris cum aromaticitate aliqua Maius est autem debilius quod nec amarum est et acuitas quedā in ipō est. Montanum minus est. et minus q̄dem est calidum et siccum in. ij. Est autem aperitiuū: subtiliatiuū: et prope minus est ad opilationes intrinsecas aperiendū F Mō ex eo viride plagas recentes consolidat. et proprie maius. q̄d ex eo siccū est: vlcera fraudulenta p̄cipue minus: G Cū aceto epithimatū puenit splenis apatib⁹ et duriciei ei⁹. facit autē capitis soda. nocetq3 stō. sed pfert ycterície nigre pprieq3 maioris decoctio H Confert etiam eadem ydropisi. Idem. puocat vrinam et menstrua. soluit ventrem: et pfert ascaridibus et antiquis febribus ac scorpionis punctionibus. I Decoctō maioris morsui vermium venenosorum oim̄ pficua: et ex ea suffumigatur ac sternitur et fugat mīora venenosa. K Constantinus. Polium est cal. in. ij. sic. in. iij. Humores g̃ssos attenuat. Valet ydropicis pacientibus propter opilatōem epatis ac fellis et splenis. Urinam et menstrua puocat. Ventrē soluit. L Cum aceto bibitū valet cōtra duriciem splenis. Et eius apozima ppinatum lumbricos sucurbitinos et ascarides excludit. Capitis tñ dolorem generat et stomacho nocet. Si domus ex eo suffumigetur. reptilia inde fugant.

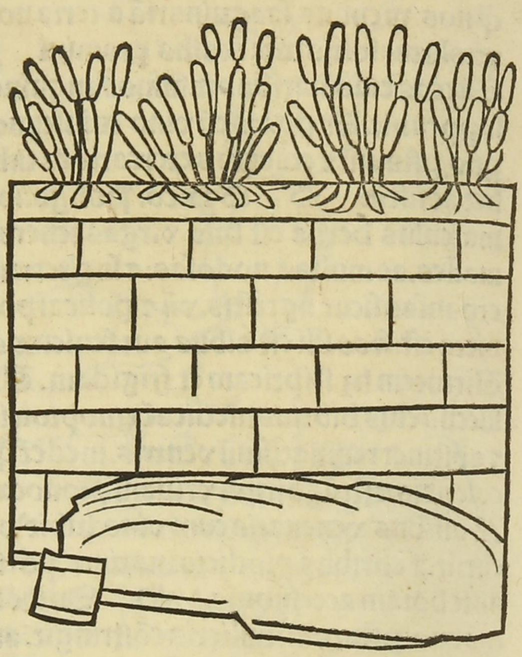

Ca. ccclxxiiij.

Olitricon. Dyasco. Politricō gallitricum quod adyantos dr. habz folia coriādro similia in summitate scissa. hasta eius est duobus palmis lōga habens supra se turgida capitella sem habentia: Radix est illi vtilis. Sz virtus eius est in folijs.

Operationes.

A Dyas. His siquidē in aq̄ elixis aq̄ ipsa bibita medicatur asmaticis et disnoicis. Ycthericis et dissurijs. Calculos frangit. Ventrem stringit. Morsus caninos ad sanitatem perducit. Reumaq3 stomachi compescit. B Cum vino bibita

menstruis imperat. Abortum facit. 7 sanguinem reijcietibus subuenit. Morsibus quoqꝫ venenatis occurrit. C Alopitia 7 vlcera capitis.s.quas acaras vocāt 7 pterigia purgat. Scrophasqꝫ spargit. Imposita quidem trita 7 mixta cū lixiuio addito cinere ac vino id prestat. D Cōmesta a pugilibus ad pugnaꝫ vtiliter confortat. A pecoribus eciam cōmedit E Item politricon in locis vmbrosis atqꝫ parietibus hūidis 7 circa fontes nascitur. Alij tanꝙ̄ rcorpatiuam decoctōeꝫ tardis etiā passionibus laborantibꝰ dāt in potu.scꝫ; banelosis. stomaticis. fluori ventris. 7 ī difficultate minctꝰ F Desiccat enī adiātos 7 extenuat. ideoqꝫ chyradias digerit. apa 7 lapidē rumpit. Potus ad hūores glutiosos ac pīgues de torace ad pulmonē ascendētes bn̄ iuuat. G Reumaqꝫ vētris ꝯstrīgit. medīꝰ enī ē inter ca; 7 fri. tpantiā. In dolore colli foeiꝰ trita cū ḡnis pipis ac seie coriādri cū optīo vīo dat̄ ad bibendū introeunti balneum. facit 7 ad capillos mulieꝝ nutriendos si decoquat̄ cum oleo.

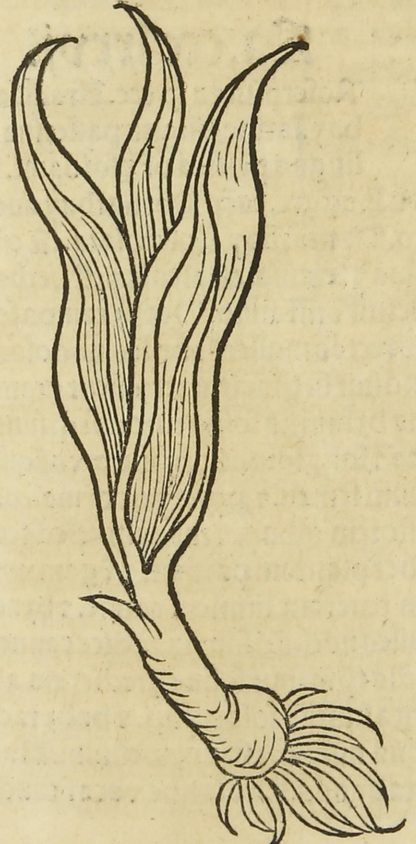

Ca.ccclxxv.

Porrum latine. Arabice curat; Serapion li. aggre. cap. curat; Curat .i. porrum. Ex eo est est domesticū 7 est hispanicū. 7 ex eo est nabati. 7 est mōtanum. et ex eo est porrum vinee. et porrū agreste. 7 mediū inter porrum 7 alliū. Et rperit̄ vtus huius inter vtutē porri 7 allij sicut inuenies si leges caplm.xiij. Alleū. Et ꝑpter hoc est magis desiccatiuū 7 acutum ꝙ̄ porrū domesticum; 7 cetera cūcta agrestia acriora sunt domesticis Et medicine q̄ calefaciūt illa calefactōne sunt in fine graduū 7 ob hoc est malū stomacho. 7 est acutum incisiuū ḡssoꝝ humorū magis aperitiuū opilatoꝝ organoꝝ. 7 eius opatio est plus ꝙ̄ domestici. Et ꝑpter hoc ꝓuocat vrinam 7 menstrua. 7 potissime qn̄ retinentur ꝑpter humores frigidos grossos. 7 habet tn̄ de calefactione ꝙ vlceret quando applicatur corpori exterius. Et nos iam diximus ꝙ omnes medicine que calefaciūt illa calefactione 7 vlcerāt sunt in fine graduum.

Operationes.

A Serap; aucto; dyas. Porrum domesticum incitat libidineꝫ; 7 qn̄ miscet̄ cum melle. 7 fit inde lohoc 7 confert dolori pectoris 7 vlceribus pulmōis. 7 qn̄ ꝯmedūtur etiam mūdificant cannam pulmonis 7 qn̄ qs assuefacit cibum eius. inducit obscuritatem visus; et est malum stomacho. B Et qn̄ aqua eius miscet̄ cū mellicrato 7 exbibetur cōfert morsibus venenosis Et qn̄ fit emplm cum poris ipsis 7 ponit̄ sup̄ locū morsus facit hoc. C Et qn̄ miscet̄ cum olibano 7 aceto 7 lacte 7 oleo rosato 7 distillat̄ in aurem ꝯfert dolori eiꝰ 7 tinnitui qui fit in ea. Et qn̄ fit emplastꝝ cum eis 7 sumach. aufert verrucas. Et qn̄ fit emplm cū eis 7 sale mundificat vlcera sordida. D Et qn̄ bibit̄ ex semīe porri 7 granis mirti. ana. ʒ. ij. simul tritis abscindunt sputum sanguinis antiquū a pectore; E Et idem auct; Rufi. Porꝝ prouocat mēstrua 7 fetus. 7 aufert eructu

stiones acetosas et mollit ventrem: F Et idem aucto. Judei. Proprietas autem est quod destruit dentes et gingiuas. G Et idem aucto. Aben mesuay. Nocet vesice et renibus quando in ipsis vlcera. Et folia porri de seni conferunt matrici ex proprietate que est in eis. quoniam est in eis humiditas que facit lubricare fetum: et semen porri quando fumigatur ex eo anus. desiccat fistulas que sunt in eo H Sed porrum vinee est deterius stomacho. et est calidius et magis prouocat menstrua. et quando comeditur confert morsui venenoso: Paulus cap. de porro. Porrum adustum mixtum cum melle et inunctum curat ragadias seu scissuras que fiunt in labijs: I Ysidorus. Porrus est olus cuius duo sunt genera. videlicet sectilis et capitatus: Palladius li. iiij. In mense Februario conuenit porrum serere Quem si sectilem velis post duos menses quam satus est poteris desecare manentem in areis suis. Sed capitatum rarius seres. K Idem in li. vj. In mense mayo planta porri transfertur. vt rigationibus animetur. L Idem in li. xj. In octobri mense porrum verno satum conuenit transferre. vt crescat in capite: Sane sarculis assidue circumfodiatur. Sed comprehensa porri planta velut tenacibus alleuetur. vt inanitas spacij que suberit radicibus. incremento capitis suppleatur. M Ysaac. Porrus ca. est et sic. in. iij. gradu. quod certificat eius ponticitas. Unde sanguinem e naribus manantem constringit. Sed secundum cibum illaudabilis est Nocet enim stomacho faciens inflationem ac ventositatem. N Ypocrates: Porrus calefacit ac desiccat nimis epar et splenem apit vel curat. soluens queque constipata sunt in eis. Thoracem et pulmonem purgat. Ad aurium quoque dolorem diuturnum facit: ac per nares ytericos purgat: O Macer In multis causis vsus medicamine porri Fr ypocras medicine maximus autor. Ipsius succum solum dedit ipse bibendum. Egris qui reijciunt spumant ve cruorem Quos emoptoicos soliti sunt dicere greci. Cum galla dant hunc allij thuris ve farina: Aut gemmis dragmis porrorum seminis vnam. etc.

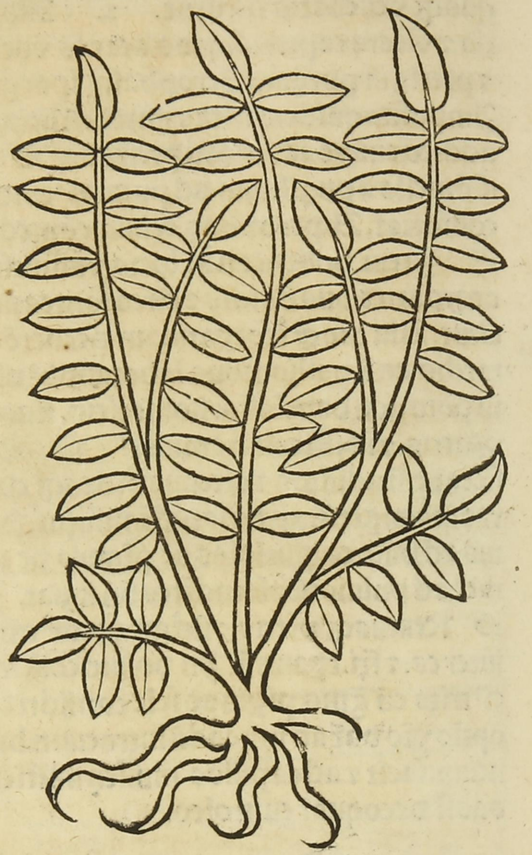

Ca. ccclxxvj.

Proserpinata grece. Ara. Harsiarbay. latine. lingua passerina. et in lingua persica dicitur psoidami. Serapion li. aggre. cap. Harsiarbay auct. dyasco. Harsiarbay. i. proserpinata. est enim masculus et femina. Masculus est herba que nascitur omni anno. Hec habet ramos seu virgas rectas molles subtiles nodosas. et distenditur super faciem terre sicut gramen. et folia habet similia folijs rute nisi quod sunt molliora et longiora. Et habet iuxta vnumquodque folium semen. et propter hoc dicitur masculus. et habet florem album et rubeum. Sed femina habet plantam paruam et virgam vnicam tam teneram similem canne. et habet nodos similes nodis qui sunt in radice canne. et in nodis ipsis sunt folia egredientia ab ipsa virga similia folijs pini. et habet radicem in qua nullum est iuuamentum. Nascitur iuxta aquas. Hec latine vocatur cauda vul

pis que est virga siue bursa pastoris sicut apparet in ca. Poligonia. Gal'. viij. sim. far. Proserpinata hab3 quid stipticitatis Dominatur vero i eo aquosa humiditas vt sit in secundo gradu ex infrigidantib9 farmacijs. vel in. iij. s̄m principium. Dyascorides. Proserpinata herba est que h3 virgl'as teneras 7 molles 7 multas nodosas 7 spansas super terram sicut agrestis. vnde 7 policarpos dicta est. Folia habet rute similia. sunt 7 oblonga 7 mollia. et semen in folijs singulis. vnde 7 mascul9 dicta est. flos est illi albus aut feniceus. Uirtutem habet frigidam 7 stipticaz. Proserpinata femina frutex est vnus. virgā h̄ns cannosam 7 mollem spissam 7 nodosam in q̄bus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis. Nascitur locis h̄uidis. Uirtus est illi stiptica. 7 hec latine vocat̃ Cauda vulpis.

Operationes.

A Gal'. Juuat itaq3 exustos stomacho exteri9 applicata sic herisipilata 7 calidos flegmones seu etiam talia existentia rep cutit reumata. 7 ex inde vero siccatiuū existere. ꝑpter q̄d herpetū bonū est farmacū et vlcerum 7 alioꝝ euidentissimū v̄o flegmonosorum reumatoꝝ. B Est autē 7 sanguinosoꝝ vulneꝝ consolidatiuū. Juuat vero ad vlcera q̄ in auribus 7 si pus ī eis sufficieus fuerit id siccat. ꝑpter easdē v̄o v̄tutes 7 fluxū muliebrē sistit. 7 dissinteriam 7 sanguīs eductiōes 7 quecūq3 immoderate aliūde causatū C Ait aūt dyas. 7 vrinas ꝓuocare. stranguiriantib9 datū nō tñ distiguit diligēter dispositōe3 in q̄ optet dare. D Dyas. Succ9 ei9 bibit̃ emoptoicis medicat̃. ventris abstinet reumatismū. Colicis 7 stranguiriosis opitulat̃. vrinā ꝓuocat. morsibus venenatis cū v̄io bibit9 medicat̃. E Cū v̄io coct9 7 melle vulnera noua curat. periodicis fe. aū vnā horā accept9 maxime ꝓdest suppositū. F Fluxū mulieris stringit dolorē auriū ꝯpescit. sanguinē reijciētib9 subuenit. herpetas curat 7 fistl'as. Jgnez sacꝝ extinguit. tūores 7 duriciei imposit̄u spargit. recentib9 vulnerib9 maxie ꝓdest. Proserpinata feīa oīa similiter facē p̄t q̄uis virtutem minorem habeat.

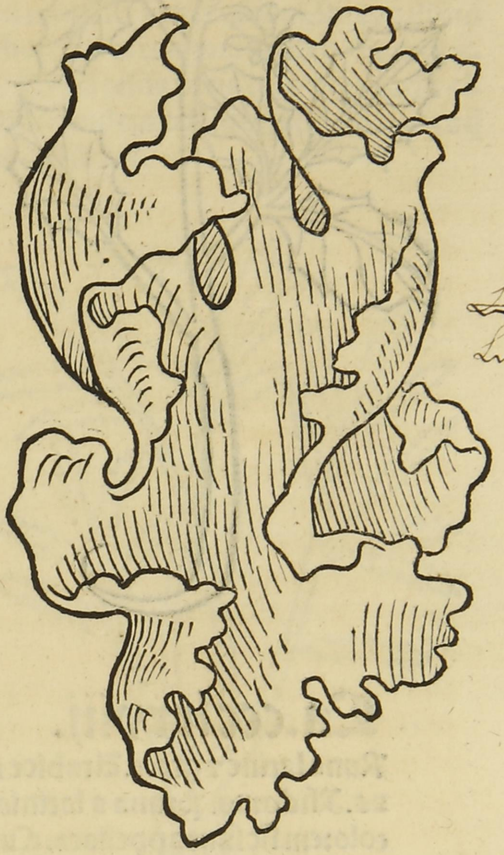

Lebe~~rkraut~~ Lungenkraut

Ca. ccclxxvij.

Ulmonaria. Pandecta. Pulmōaria herba est satis minuta 7 mollia h̄ns folia 7 quasi formā pulmōis in locis humidis nascens. quam quidam pepanum vocant.

Operationes.

A Ad oīa vicia pulmonis cōfert bibitum 7 emplastratum. B Elixatura eius cū v̄io cōfert peripleumoniaticis 7 asmaticis. C Coctus ex aqua cum oleo aceto 7 melle iocundissime sumit̃. D Confert tussientibus 7 ad pectus fluxibus.

Ca.ccclxxviij.

Runa latine ⁊ grece. Arabice Gu
as. Ysidorus: Pruna a latinis ob
colorem sic sunt appellata: Cuius
generis meliora sunt damascena. ab opi
do damasco sic dicta: Unde prius arbor
ipsa est asportata: Aristoteles in libro de
plantis: Fructuum quidã ex carne ⁊ osse
⁊ grano compositi sunt vt pruna: Palla
dius libro. xij. Pruna siccantur in sole p
crates loco sicciore deposita hec sunt que
damascena dicuntur. Alij in aqua maria
vel muria feruente recentia lecta pruna
demergunt. ⁊ inde sublata: aut in furno
tepido faciunt aut in sole siccari. Johan
nes mesue cap̄. de prunis: Pruna alia sũt
alba alia citrina alia rubea alia nigra: et
ex eis quedam sunt muza que sunt ad alte
randum magis quedam dulcia que sunt
ad soluendum ventrem magis et omnia
alterant. ⁊ solutionem faciunt plus tamẽ
⁊ minus: Damascena vero ⁊ Armena in
omnibus illis sunt fortiõra: ⁊ humida qui
dem plus faciunt illud q̄ sicca. ⁊ sicca mi
nus corrumpuntur in stomacho q̄ humi
da. sunt enim humida ad corruptionem
⁊ putrefactionem conuertibilia. Dulcia
sunt inter ca. ⁊ fri. declinant tamen ad la
tus frigiditatis. ⁊ sunt hu. in. ij: gra. Mu
za vero fri. sunt in principio secũdi: vt po
stea habetur. Et alia quidem sunt lauati
ua ⁊ refrigeratiua ⁊ lenitiua: Rectius cũ
quo miscentur ei addit earum operatiõi
sunt tamarindi ⁊ proprie secundum mo
dos infusionis notos ⁊ cassia fistl'a ⁊ tere
niabin. ⁊ viole condite ⁊ similia Et fit cũ
aqua earum syrupus iuuamenti noti. Et
ex carnibus earum fit electuarium bonũ:
Armeni quoq3 arborem prunorum perfo
rant subtilem in lõgitudine palme. ex du
abus vel tribus partibus. ⁊ intermittunt
frusta scamonee. ⁊ sigillãt luto. ⁊ sunt fru
ctus illius arboris solutiui sufficienter: et
faciunt sophisticationes alias in arbori
bus alijs.

Operationes.

A Johannes mesue. Solutiõe educit
coleram ⁊ dantur in egritudinibus cole
ricis ⁊ alterant malitiam earum: ⁊ soluũt
malitiam ex qua fiunt: nocent tamen sto
macho ⁊ sunt pauci nutrimenti. Dosis
aque earum potio est circiter libramj. cũ
zuccaro: B Dyas. cap̄. de prunis.
Prunum recens ventrem soluit C
Stomacho contrariũ iudicatur: sed om̃e
hoc incõmode celerius digestõnem finit
sicca non tantam maliciam prebent q̇daz
sicca cocta aluum stringere existimãt: q̊d
Galienus non immerito falsum esse con
tendit. D Quis em̃ nesciat ex passo
discocta vel mulsa solutõem ventris ope
rari maximeq3 perficere si decoctum ip̄m
cui succus admixtus est sorbetur Facit tm̃
ip̄e suas differentias diuersi generis in
prunis. vt syriaca tantum putat minus
aluum mouere eo q̄ sint stipticiora. E
Hyspana vero plus soluere q̄ sint dulcio
ra ex om̃ibus prunis. q̄ maiora ⁊ lata sunt

F Idem quoq₃ tenera ⁊ digestionis facilioꝛa. ⁊ ventrem molliendo accomoda presumit minoꝛibus omnia inesse contraria. G Est ⁊ agreste prunũ austerioris foꝛtioꝛisq₃ virtutis. hoc siccum etiam dissintericos certum est adiuuare. gũmi huius arboꝛis potatum calculos frangit cum aceto tritum ac illinitum faciei lichinas optime purgat. ⁊ curat aqua. in qua folia pruni cocta sunt gingiuas ⁊ vueam ⁊ similia colluendo defendit. Sed in vĩo decocta vehementius prosunt. H Radices itemq₃ coꝛtex eãdem stipticam habent potestatem que in folijs est constituta. Serapion hec eadem dicit que dcã sunt ẜm dyascoꝛidem.

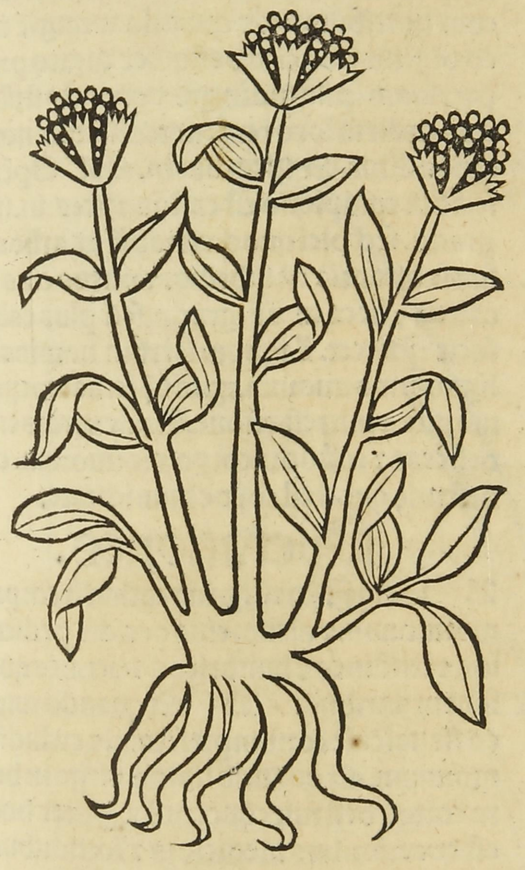

Ca. ccclxxix.

Runella latine ⁊ grece. Prunella est herba similis ozimo: flos quasi lauendula sed grossioꝛa. folia ⁊ flores vtuntur.

Operationes.

A Succus istius herbe mixtus cũ oleo rosarum ⁊ timpoꝛa inunctum sedat soda. B Ypocras. Succus cum vĩo sumpt⁹ tollit moꝛsum venenosoꝝ. Succus istius herbe curat alcolam. ⁊ confert squinãtie. C Et ad oĩa vicia oꝛis ⁊ gutturis cõuenit. Eandem etiam opatiõem habꝫ aq̃ eius distillata.

Ca. ccclxxx.

Ix latine. Arabice afeff siue terẜ vel test. Pandecta. Sciendũ ꝙ pix fit ex arboꝛe ligni aryn. ⁊ est arboꝛ scerebin vel deda. ⁊ est cedrus vel pinus masculus cuius fructus dicunẜ coni: est ex ea hu. ⁊ sic. Sera. li. aggre. ca. Test auctoritate dyas. Et hu. colligitur ex arboꝛibus ligni aryn id est masculi pini. ⁊ pfert fructum paruum: ⁊ ex eo fit lumen Et melioꝛ ex ea est alba splendens leuis ⁊ mũda.

Operationes.

A Galienus. viij. sim. far. cap. pix secundum translationem grecam. Pix que quidem sicca siccat et calefacit secundum terciam abstantiam a commensuratis et plus siccare nata est quam calefacere quam liquida e contrario calefacit plus quam siccet habet aliquid subtilium partium quam asmaticos et empicos iuvat B Et habet quidem quod digestiuum et dyaforeticum sicut et secundum gustum subamarum quod et acre. C Ita autem leprosos vngues educant mixte cum cera. et impetigines expurgant. digerunt autem duros. et indigestos humores omnes quando ponuntur in cataplasmatibus. fortior vero ad omnia talia est quam liquida. dura vero ad hec quidem peior est. D Ad consolidationem autem vulnerum magis ydonea palam quoque ex his est quoniam quod copiosum humiditatis calide permixtum est pici liquide: E Piceleum. i. oleum picis. Fit ex pice humida quando coquitur. et est quedam ex ea que est similis visco viscositate sua et nominatur viscosa: Et est alia que ex toto sicca est. et melior ex ea est illa que est pura tenax et odorifera similis resine pini. sapor huius est acutus et fere amarus. Et virtus eius est ca. in. iij. gradu: et desiccatio est plus quam calefactio ipsius.

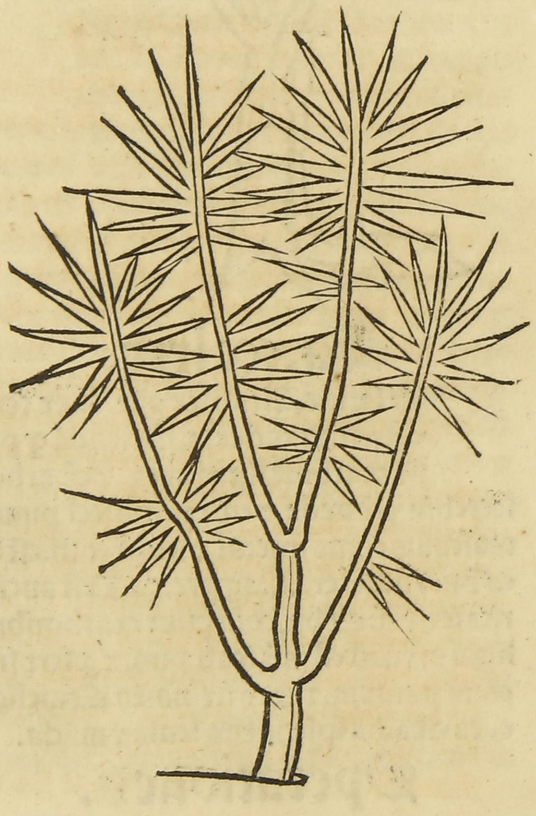

Ca. ccclxxxj.

Pix liquida. Pandecta: cap. ccclx. Hictan arabice. grece alkitran. latine vero oleum de scerbin. et est pix liquida: que ydeomate nostro vocatur pecula. Sera. li. aggre: cap. hictan. i. pix liquida et est oleum quod egreditur de scerbin Et scerbin due sunt species. Una earum est arbor magna. et est genus abietis. et est ex ea alkitran habens fructum similem fructui cipressi: nisi quia est minor eo multum. et secunda est arbor spinose habens similitudinem cum arbore iuniperi. et magnitudo fructus eius est sicut magnitudo grani mirti. Melius autem alkitran est illud quod est spissum clarum habens odorem fortem. cum horribilitate. et quando intingitur in eo digitus non cito defluit ex digito propter suam spissitudinem: et quando stilla eius cadit in loco remanet collecta et non expanditur. Et idem aucto. Sal. Specierum scerbin complexio est calida et sicca. in. iij gradu. sed olei quod extrahitur ex arbore sua substantia est subtilis: et virtus eius est calida et sicca in. iiij. gradu. sed plus calefacit quam siccet. Lignum scerbin nominatur lignum mortuorum. quia conseruat corpora mortua a putrefactione. Unde virtus eius desiccat et custodit corpa mortuorum: et destruit quod est ibi de humiditate.

Operationes.

A Serap: Pix liquida custodit corpa mortuorum: et oleum eius occidit pediculos et lendines et lumbricos et vermes qui sunt in auribus: B Et quando cum eo fit nascale corrumpit fetum. et excludit mortuum. Et quando linitur virga in hora coitus destruit conceptum. et propter hoc est ex verioribus medicinis et fortioribus ad prohibendum impregnationem adeo quod accidit ei qui vtitur eo vt fiat omnio sterilis. etiam quando distillatur ex eo in dentem corrosum sedat dolorem et frangit dentem et aufert liuorem qui fit sub oculo. C Alkitran et est illud quod est compositum ex eo quod colligitur in lana. quando super ip

sum suspenditur ꝛ decoquitur: ꝛ subtilius alkitran ꝛ minus acutum. ꝛ residuū quod remanet est alkitrā. ꝛ est illud q̄d est de eo spissum ꝛ grossum: et est sicut illud q̄d remanet ex spissitudine olei. ꝛ ideo alkitrā ꝑpter sui grossiciem mordicat ꝛ aperit. ꝛ propter hoc alkitran curat apostemata. ꝛ est pix liquida. B Sed grani scerbin virtus est tempata adeo ꝙ potest comedi nisi quia facit sodā. ꝛ mordicat stomachum. E Et idem auctor Dyas. Alkitrā est quod corrodit ꝛ icidit corpa viuentium. ꝛ conseruat corpora mortuorum. ꝛ si fiat pheretrum in quo reponatur corpus defuncti ex ligno scerbin ſuat corpus defuncti a putrefactione; ꝛ propter hoc nominant ipsum quidā vitā mortuorum: ꝛ alkitran adurit plātas ꝛ coria propter necessitatem sue caliditatis ꝛ desiccationis. ꝛ abstergit maculas oculi quādo bibitur cum rob ꝛ sale pauco: ꝓuenit morsui serpentis. ꝛ qn̄ linitur sup elephantiam conuenit: ꝛ fit cristere cum eo ꝛ occidit lūbricos paruos.

Ca. cclxxxij.

Panis. Ysidorus: Panis dictus est eo ꝙ cum omni cibo apponatur. Panis em̄ cibarius est qui ad cibum seruis datur non delicatus; Fermentatus dicitur fermentis confectus. Azimus aūt non fermentatus. Nam azim⁹ est sine fermento sincerus. Acrizimus autem leuiter fermētatus quasi acro azimus. Clibanicius in testa coctus. Rubidus autem recoctus ꝛ rubefactus. Subcinericius dicitur cinere coctus ac reuersatus. idem ꝛ focacius. Sfungia dicitur panis aqua diuti⁹ laxatus. similam modicam fermentumqꝫ modicum accipit; ꝛ habet humectatōis plusꝙ omīs panis. ꝑpter quod ꝛ sfungie nomen accepit. Placente sunt que de farre fiunt quas alij quidem liba dicunt. eo ꝙ libeant ꝛ placeant. Dulcia sunt operis pistorij genera sic a sapore dcā melle em̄ aspersa sumuntur. Actor. Collirida dicitur panis quadratus de simila factus in sartagine cum oleo frixus; vl' modicus panis triangulus. Lagana sunt panes lati ac tenues; Crusta est panis supficies.

Operationes.

A Auicenna. Panis vt comedatur oportet ꝙ sit mundus. sallitus. massam habēs confectam. fermentatus. bene decoctus ne comedatur calidus. sed vna nocte permanens: Calidus em̄ non est apud naturam receptibilis. B Et acceptō ei⁹ qui est de furno ꝛ reliquorum sibi similiū est mala. Panis de simila melior est ꝛ mūdior ac nutribilior ꝙ alius. Eius nutrimētum melius est. sed tardioris penetratōis. C Opirus autem qui est plurimi furfuris. velocis est penetratōnis. sed nutrimēti minoris ac deterioris. D Ille vo qui non bene coquitur est plurimi nutrimēti. ꝛ similiter qui parum habet fermenti. Sed eius nutrimentum opilat nisi illos q̄ plurimi sunt exercicij. h⁹ generis ē pāis de patella. nā ei⁹ īterior ps raro bn̄ coqr. E Emplin ex pāe fcm̄ calidi⁹ ē ꝙ ex frumēto pāis ex frumēto nouo velocit̄ ipīguat

F Panis de frumento cum mellicrato
siccisq̧ cōuenientibus valet a paſ̄ibus ca
lidis. lenit eñ ⁊ infrigidat ea Panis cum
aqua ⁊ sale decoctus ⁊ impetigini īfusus
confert. Est q̄dem velocis digestōis. ⁊ tar
de descensionis. G Panis opirus ē
lenitiuus nature. fermentatus q̄z ventreȝ
lenit. ⁊ azimꝰ stringit. Similiter in patel
la coctus ⁊ antiquus panis siccus ventrē
stringit. H Ysaac in dietis ꝑticulari
bus. Panem tritico calidiorem diximus
cuius diuersa sunt nutrimenta q̄tuor mo
dis. videlicet. Primo ꝓpter farinā vnde
factus est. Secūdo ex artifitio sui. Tercio
ex igne a quo coctꝰ est. Quarto ꝓ q̄litate
qua sumiť. Farine modus trifariam diui
ditur. Primus ꝓpter essentiam sui. Scd̄o
ꝓ qualitate molitōnis. Tercius s̄m breui
tatem vł longitudinem tꝑis ex quo mola
contrita est. vt suꝑius dcm̄ est. Panis q̄n
to mundior est tanto pluris nutrimenti. ⁊
durioris egestionis. J Diuersitatis
panis ex artificio sui duo sunt modi. vł ex
forma vel ex artificio simpliciter. Forma
autem triplex est. Magna parua. media.
Magna medulle plus habet. corticē vero
subtiliorem ⁊ duriorem. Cortex preterea
paꝝ nutrit. ⁊ est ad digēndū durus. humi
ditatem egestōis exsiccat vñ ⁊ ventrē con
stipat. K Medulla g̃ssa est ⁊ viscosa
⁊ inflatiua. flegma viscosum gñans. Pa
nis ꝑui ⁊ subtilis interiora ignis ꝑforat ⁊
hūiditatē medulle exsiccat. vñ paꝝ nutrit
⁊ tardius digeriť. ⁊ ventrē ꝯstipat. maxīe
si estus sit in p̄mo vel secundo die pꝰ deco
ctōem. L Vñ Ypocras. Panis mag
nus ⁊ g̃ssus est medulle multe nutrimenti
pluris ventrē soluit. ꝑuus āt ⁊ tenuis me
dulle est pauce. nutrimēti pauci. Egestio
eius tarda est ventrē ꝯstipat. Qui āt men
sure medie est in forma. ⁊ medie est ꝓtātis
M Artificiū panis quatuor diuiditur
modis. Est eñ panis q̄ntū expedit fermē
ti tm̄ hñs ⁊ sał ⁊ bñ ꝯfectus ⁊ sicut oportȝ
coctus. Est paꝝ fermentatꝰ ⁊ coctꝰ. ⁊ in ce
teris a necessaria tꝑantia īminutꝰ. est hñs
fermentum ex sale vltra q̄ꝫ satis est N
Est azimus ⁊ sale carens. Primus q̄dem
moderatior est in oībus his suꝑdictis. in
stō ꝑfecte digeriť. ⁊ sanguinē in corꝑe cla
rissimū generat. vñ nature ꝯfortat actōeȝ
ꝓpterea ꝯmodus est qui q̄eti sunt ⁊ delici
arum delectatōe viuūt Et eis q̄ꝝ digestō
defcm̄ patiť vt senior ⁊ egritudines exeū
tium. Ars eñ exbibita exterius sufficit na
ture laboranti interius. O Exercitā
tibus āt laborātibus nō adeo ꝯueniēs est
ꝓpter suā subtilitatē ⁊ facilitatē dissoluti
onis ex mēbris eoꝝ Pāis fermentatus mo
dicum hñs salis nec bñ coctus. viscosita
tem gñat ⁊ g̃ssitatē. vñ durior est ⁊ peiore
tardior. ꝓpter hoc aptus est exercitantibꝰ
⁊ laborantibus. Nam abundantia calo
ris eoꝝ est causa fortitudinis ⁊ digestōis
Sȝ q̄ fermēti. salisq̧ suꝑfluū habuerit mi
nimū nutrit. ⁊ ꝯfortat. v̄tus eñ sał hūidi
tatē eiꝰ ꝺsiccat. fermētū ꝯiūctōeȝ rarificat
P Azimꝰ siłr mīmū nutrit et durissime
digeriť tardissimeq̧ egeriť. ꝓpetatē habȝ
opilatōem ⁊ vētositatē gñandi. Idcirco
incōueniēs est oībus naturis. nisi raro eis
q̄ maxīs laboribꝰ exercenť vt messores. ⁊c.

Ca. ccclxxxiij.

Rapa. Ysidor⁹ libro ethimologiarum. Rapa dicta est a rapiendo id est comprehendendo. Est autem radice amplior napo sapore dulcior. ⁊ folio tenui. Palladius libro. iij. Semen brasice vetustum mutatur in rapam. Idem in libro. viij. In mense Julio serenda est rapa solo putri ⁊ solatri in sicco nec spisso. locis humidis ⁊ cãpis letatur. Napus autem in sicco ac proprie tenui devexo ⁊ sabulosis melior nascitur. loci proprietas vtrumqꝫ semen in alterum mutat. Nam rapa in alio solo ꝑ biennium sata mutatur in napos. alia vero napus transit in rapam Subactum solum stercoratum versatumqꝫ coquunt. qḋ ipsis ⁊ segetibus proderit qui ibi ãno eodem seruntur. Jugo raparum quatuor sextarij. napi autem quinqꝫ sufficiunt. Si spisse sunt intervelles aliquas vt cetere roborentur. vt vero in semina maiora redigantur erucam rapam folijs omĩbus purgas ⁊ ad dimidij digiti crassitudinem in caule succides. Tunc in sulcis diligenter subactis octonis digitis separataꝫ obrues. inicies terram et calcabis ita magna nascetur.

Operationes.

A Rapa est napus validissimus. ꝑturbat corpus ⁊ deducit Sed semen eius cõtra venena in potum datur. Rapa si frequenter comedatur inflatõem stomachi facit. Semen eius ex vino tritum valet cõtra morsus serpentum. B Dyasco. Radix rape bona est. ⁊ si ventrem inflat corpori tamen succum addit ventremqꝫ stimulat. Eius elixatura fomento podagris ac ꝑnionibus ꝑsidium est. Ipsaqꝫ trita ⁊ imposita hec omĩa facere potest.

C Cima eius elixa ⁊ cõmesta est diuretica. Semen eius ex vino bibibitum vulneribus venenatis proficit. Itaqꝫ semen in rapis calidum ac feruens videtur ⁊ ipse paulo solutiores creduntur. Sed quo minus caloris possident molliendi potestatem eo fortiorẽ continent. D Idẽ radix inflat. ⁊ semen in homine generat. vel augmentat Agrestis rapa locis siccis nascitur. fruticem collectum faciens cubiti longitudinem habens multasqꝫ virgellas. Folia leniora ⁊ in modum digiti grossa. Semen eius in folliculis est cõclusum nigrum ⁊ fragile. quod fractum habet intus colorem album Itaqꝫ faciei miscetur alba mentis vel etiam tocius corporis.

E Ysaac. Calida est in. ij. gradu. humida in primo dure digeritur. Mollem ⁊ inflatiuam carnem facit. ꝑpter sui ventositatem. ꝑinde coitũ suscitat. flegma augmentat. Utilis autẽ est si bis cocta vtraqꝫ aqua reiecta coquatur cum pinguissima carne. Idem. Cuius iure si pedes podagricorum loti fuerint dolori mitigatõem prestat. F Gal. li. ij. de cibis cap. de rapa. Multiformiter autem ⁊ hanc homines preparant vsqꝫ ad hoc quod componunt eam cum garo ⁊ aceto vt habeant pro vsu ꝑ totum annum. Chimũ autẽ reddit in corpore grossiorem cõmensurato. propter quod si habundauerit quis ĩ vsu ipsius. ⁊ maxime si quis deficienter in vẽtre digerens ipam congregabit vocatũ crudum chimum G Ad secessum aũt ventris neqꝫ contrariari vtiqꝫ. neqꝫ cõferre dicat quis ipam. ⁊ maxime quando decoquitur bene. indiget enim ipa ⁊ ampliori decoctõne. fit autem optima bis elixata sicut dictum est prius de caulis ꝑparatione. si autem crudior sumat̃ indigestibilis est. ⁊ inflatiua. ⁊ mala stomacho. quãdoqꝫ autem ⁊ mordicationes operat̃ ꝑm ventrem. ꝑquam autem elixatam admirabar vtiqꝫ si minus aliqua homogenearum plantaꝝ nutrit. H Et idem li. vj. de sim. medicinis cap. gõgilidis siue rapa ipa ⁊ semen ad libidinem incitat inflatiui spiritus generatiua existens.

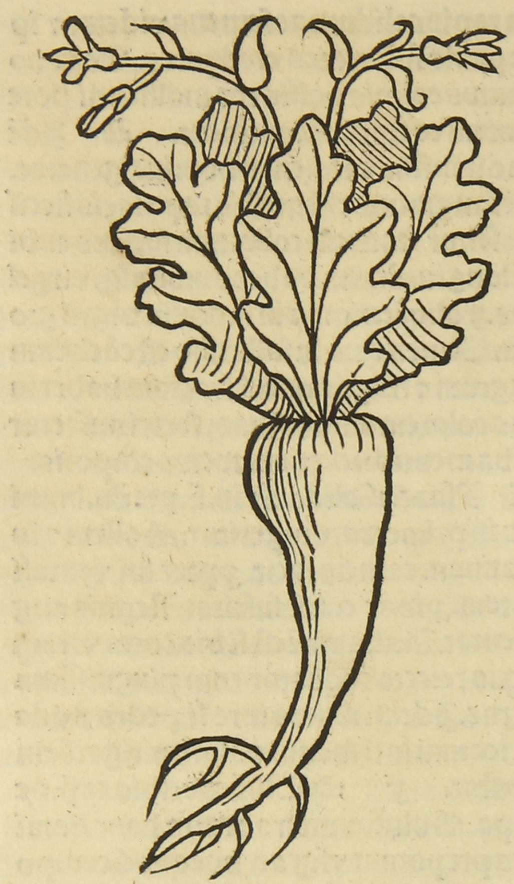

Ca.cclxxxiiij.

Aphanus. Ysidorus Raphanum grece nos radicem vocamus. eo q̄ totus deorsum nitit̄ cum reliq̄ olera magis in summa ꝓsiliant. huius semīe macerato. Palladius li. iiij. In mēse marcio raphunos aliq̄ serunt quibus vtūtur estate. Idem in li. ix. Raphanum vt iam predcm̄ est. sicut ꝛ brasicam ꝓstat esse vitibus inimicam. Nam ꝛ si circa se serantur natura discordante refugiunt. Auicenna Raphanus hꝫ lignū calidū ꝛ humidū in primo. Semen ca. in. iij. forcius est semen deinde cortex. postea folia. deīnde caro

Operationes.

A Radix eius a ieiuno cōmesta vel potata. ꝓut antidotum magnū adiutorium est sanitatis ꝛ tutamentū corpis. ſꝫ inflationem facit ꝛ ructus fetidos. B Fructus ei⁹ vrinā mouet. Uentrē decocta malaxat. ꝛ ī cibo ptisicis ꝓdest. Toracis flegta purgat Cū oximelle accepta vomitum mouet. Cum melle mixta putredinē curat Liuores tollit. Uim fungi venenosi cōpescit. C Contra viperatū morsus ꝓficit. Semē cū aceto datū splē minuit. ydropicis ac spleneticis in modū cataplasme impositū subuenit. D Radix in aceto ac melle cocta si gargarizet̄ synaticos curat. Folia eius ꝯtusa ꝛ imposita dolentibus articulis ꝓsunt. E Raphano calidam esse vtutē. oīm medicoꝝ opiniōe patet. sed nobis ex vsu intelligere licꝫ. nā cum ceteris cibis cōmesta. ideo in stomacho ructus efficit solus. q: in eo coquitur prima. F Capillos ab iniuria alopicie restituit cum melle G Succ⁹ etiā grauedinem auriū instillatus emendat H Egipcij rges in quibus erat studiū scrutati corpa mortuorum et causas valitudinum occulta fide recognoscere. ꝛ in ipso corde vicium nasci ꝓdiderunt. I Semine raphani cum melle trito ꝛ sumpto suspiria mitigantur. Tussis arcetur. Sola cum sale sumpta ventris animalia extinguit. Uentrem stimulat. Urinam cōcitat. Puerperis copiam lactis acquirit. K Nulla res forcius vrine difficultatē soluit. vel feminarum. imperat menstruis Raphanus ꝯmesta est customacha. post cibos sumpta digerit. eructuationē facit Cocta ꝛ esa tussiētibus ꝛ pituitatibus stomachi medetur. L Corium eius cathaplasmis adhibitum cum melle pascēcia vulnera curat. M Liuorez imposita tollit. Morsibus venenatis occurrit. Lentigines purgat. Bibita menstruis imperat Semen eius bibitum est diureticum. Splenem tremiscere facit. N Elixum cum oximelle gargarismo synanticisqꝫ opitulatur. Cerasa quoqꝫ puncto accepta statim medetur. Detur concauo immissa. vel gingiuis fricata. dolorē eius mire sedat. O Est aliud genus rafani quod multi armoratiam dicunt habēs folia lapsane similia. cuius radix oblōga est ac tenera de q̄. s. sup̄ dcm̄ ē P Platea. Raffan⁹ ca. ē ꝛ sic. in. ij. g̃. Uirtutē hꝫ īcidēdi dissoluēdi. ex eo fit ꝯpetēs oxiellis ꝯ q̄rtanā: ꝛ ꝯ cottidianā. ꝯ duriciē splēis.

Q Herba ipsa cocta in vino et oleo sple ni cathaplasmetur. Pectini cataplasmata stranguiriam et dissinteriam solvit. R Ypocrates. Capillos mulierum defluos ra phanis iubet fricari. et contra tormenta vul ve sup umbilicum imponi. Reducunt et ci catricem ad colorem Semen impositum ex aqua sistit ea que fagedenas vocant vl cera. S Democritus. Ventrem hoc ci bo putat stimulari. et ob id fortasse voci no cere tradiderunt aliqui: folia quidem dumtaxat in oblongis nascuntur aciem oculorum excita re dicuntur ubi vero acrior medicina admo ta sit: ysopum dare protinus imperant. Hec antipatia est: Aurium vero gravitati rafa ni succum instillant. T Papias. Hume ctat et dispergit flegma auctoritate sua. Folia tamen eius minus austera sunt. Radix trita in vi no nauseam provocat. V Plinius li. xx. Ra phani stomachum purgant: pituitam extenuant. uri nam concitant. Est estivosus in ytalia et arotiam vocant sativam. Sativi decocti mane ad tres ciatas poti calculos comminuunt et eiiciunt Ad tussim quoque ieiunis raphanus prodest in mane cum melle. Semen eius tostum deinde contritum cum melle suspiriosis valet: Ideoque contra venena prodest:

Ca. ccclxxxv.

Radix: Platearius. Radix est herba cuius radix simili nomine appella tur. et est cal. et sic. in. iii. gradu: Vir tutem raphano similem habet. Et contra easdem causas valet eodem modo. sed non efficax est. Itaque cum in receptione invenitur potest poni radix raphani si radix non ha beatur. Palladius li. xx. In augusto men se ultimo siccioribus locis radices convenit seri. que hyeme ministrent usum. Amant terram qualem rapa pinguem ac solutam et diu subactam. tophum vero reformidant et glaream Gaudent celi statu nebuloso. se renoi sunt autem grandibus spaciis et al te fossis. melioresque proveniunt si serantur in arenis post novam pluviam nisi forte po ssint rigari. quod satum est statim levi sarcu lo debet operiri sed tamen non ingerendum est sed pocius palee que inde fungose sunt. Suaviores autem sunt. si eas aqua salsa fre quenter aspergas. Radices feminini ge neris putantur que minus acres sunt. habentque folia latiora lenia et cum iocunditate viren tia. ex his que semina sunt colligenda. Ma iores fieri credunt si sublatis omnibus fo liis solo tenui caule demisso. sepe terris o periantur. Si ex nimis acra dulcem fieri velis semen die ac nocte melle aut passo macerabis.

Operationes.

A Ysaac. Radix est ca. in. iii. gradu. sic ca in. ii. minus quam rapa nutrit propter acu men suum: quod forcius est acumine rape. Nutrimentum eius est durum et grossum digestioni stomachi nocivum et inconveni ens dentibus ac oculis et gule omnibusque doloribus vulve B Secundum vero medicinam convenit. secundum cibum manducata tortionem et inflationem facit: et illaudabilis stomacho fit. Quod testatur ructatus eius quod maxime fit ante cibum. elevat enim et desce dere prohibet cibum ad locum coctionis. Ideoque fit causa indurate digestionis. Natu raleque virtutem inhibens: cibum expellens in superiori parte ex quo re fit vomitus maxime his qui vento sitatem in stomacho habent ex consuetudine.

C Que tamen post cibum accepta mi
norem agit ventositatem ascendētem su
perius: quia cum grauitate sua descendit
inferius deponitq; cibum incoctionis lo
cum. Et vt oportet digerit̄ vnde causa cō
fortande secunde digestionis efficit̄. hoc
est gratia sue coctionis. que non hn̄tibus
ventositatem accepta post cibū impedit
D Pro inde si quis eam vult accipere
pro vomitu ante cibum sumatur: sed pro
pter supplementum secūde ac tercie dige
stionis. post cibum mādučetur: E
Item radix comburitur ꝛ puluerizat̄ sup
vlcera humida mūdificat ꝛ desiccat illa.
Et putanr aliqui ꝙ exprimat̄ succus eius
ꝛ detur in potu cum vino. ꝛ cōueniat me
dicinis mortiferis: ꝛ semen eius etiam fa
cit hoc. Nos autem experti sumus multo
ciens de hac planta: ꝙ qn̄ coquitur multū
cum kist ordei donec dissoluatur in deco
ctione ꝛ detur in potu habet magnā effi
catiam in egritudinibus pectoris antiqꝫ
que fiunt ab humoribus grossis: F
Et idem aucto. Ruffi. Raffanus confert
flegmati. ꝛ prouocat vomitum ꝛ est mal⁹
capiti. ꝛ oculis dētibus ꝛ palato: ꝛ corrū
pit cibum. Et est ꝯueniens omnibus egri
tudinibus mulierum. ꝛ generat vētosita
tes in superioribus partibus ventris. Et
illud aucto: Humay ꝓpter suam malitiā
est velocis putrefactionis sue substantie.
G Et idem auctoritate Rasis. Dixit
mihi quidam amicus meus ꝙ expertus est
hoc. ꝛ inuenit verum Distillauit em̄ aqm
radicis raphani super scorpionem. ꝛ iue
nit ipsum statim immobilem. deinde con
tinuo inflatus est ꝛ crepuit per medium:
Et radix ꝯuenit fe. quartanis ꝛ rigoribus
febrium periodicaꝝ. ꝛ dolorib⁹ vētris.

Ca. ccclxxxvj.

Raphanus agrestis. Dias. Rapha
nus agrestis iūcos duos siue tres
spargit in terra rubentes. folia ru
te similia: radices cepe. sed ampliora quē
qdam raphanū siluestrē vocant: Int⁹ hꝫ
medullā candidā. extra cortices nigros.
nascit̄ in montibus ꝛ locis aspis: aliquan
do ꝛ vmbrosis.

Operationes.

A Serap̄: Raphanus agrestis est hn̄s
folia similia lapsane. ꝛ hꝫ radicē mollem.
subtilē longā ꝛ tenerā. ꝛ sapor ei⁹ ē acutus
cui⁹ folia ꝛ rami coquunt̄ ꝛ comedunt̄ et
ꝯueniūt stō. B Uirtus etiā ei est vis
cida et diuretica et calida. ꝛ ideo in cibo
sumpta copiosaꝫ effundit vrinā. Incitat
etiam mēstrua feminaꝝ stō. vtilis ꝛ ex ace
to data Pituitas glutinosas cum melle
sumpta dissoluit. lūbricos latos excludit
C Radix adusta ꝛ in puluerem versa
ad siccandum ꝛ purgandum vulneribus

imponitur. Quidam succū eius cum vino dant contra venena. eadem vis in semie est si cum melle sumat. nobis expertum est armoratiam in ptisana sorbitionem discoctam toracis vicia sanare. D Sz raffanus agrestis quē romani vocāt armorachion hz folia similia folijs domestici: 7 habet radicem longā z mollem. 7 sapor eius est ad acuitatem declinans. cuius folia 7 radix si coquant 7 comedant cōueniunt stomacho. Et eius vtus est calida inflatiua E Et puocat vrinam 7 menstrua: 7 qñ sumit cum melle incidit humores grossos 7 viscosos in pectore.

Ca. ccclxxxvij.

Radicula. Plinius libro. xix. Radicula est herba lavādis lanis apta ad hoc succū hz mirū quātū cādore cōferens eq 7 mollitia: nascit vbiqz sativa. sz sponte pcipue in asya syriaqz saxosis 7 asperis locis Trās eufratē tñ laudatissima caule tenui ferulaceo ipsisqz cibis indigenarum expetito. et vnguenti quicquit sit cum quo decoquatur olive folio. hāc struthion vel ysatin greci vocāt. Estate floret aspectu grata. verū sine odore spinosa. et caule lanuginoso. semen ei nullum. radix magna que conciditur ad qz ocm ē vsum

Operationes.

A Pli. li. xxiiij. Tingentibus 7 radicula ramos pparat qd struthion a grecis vocari diximus. B Medet morbo regio ipa decocta. 7 vis potū. Itemqz vicijs pectoris obviat. alvum sistit. Vulvasqz purgat. qobrē aureū poclm vocāt eā medici 7 melle etiā pdest magnifice ad tussim. C Ortopnee pdest mensura coclearis cū polenta vino 7 aceto leps tollit. Eadeqz cū panace. 7 caparis radice calclos frangit ac pellit. Panos discutit cū ordeacea faria 7 vino decocta. D Miscet 7 malagiatib 7 collirijs claritatis cā. ad sternutamta vtil' iter pauca E Lycii qz ac iocineri eodē mō pficit. Po denarij podē ex aq mulsa sanat suspiriosos. sic 7 pleureticos. oēsqz lateris dolores. F Pan. Radicula. i. condisi. et ponit in antidotario virili in potione ad scrofulas

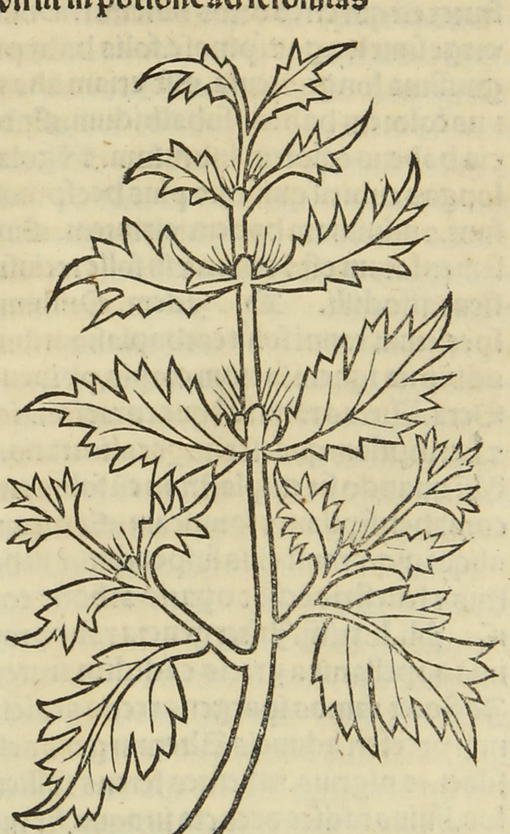

Ca.ccclxxxviij.

Rannus latine et grece. arabice hausis vel busch siue hasig. Serapio. li. aggre. cap. hausis siue hasig id est rannus est planta que nascitur in vallibus. Et sunt eius tres species. Una habz stipitem rectum spinosum sicut arbor que dicitur alchisialich. in ramis et spinis eius et folia eius sunt oblonga habentia humiditatem viscosam que adheret manui. Secunda est fortis alba plusquam ipsa. Tercia habet minora folia quam ipsa et latiora. et declinat parum rubori. et rami eius sunt longi. longitudo eius est brachij vnius et est spissior alijs et est debilior. spina vero eius est acutior. Et fructus eius est latus subtilis. et est velut in vaginis sicut herba que dicitur sachidalion. Et idem auctoritate Gal. Quod administratur ex ranno sunt folia eius dum sunt recentia. Et virtus eius est que infrigidat et desiccat in .ij. g.

Operationes.

A Dyascorides cap. de ranno. Rannus frutex est qui circa ortos nascitur. Huius virge sunt longe et spinose. folia habz pinguissima longa et leuia. Est etiam alia rannus colorem habens subalbidum. Et tercia habens colorem subrufum: et vngulas longas cubitis quinque. et plus hec spinose sunt. et minimam habent virtutem. Eius semen latum est et tenue. et in folle reclusum sicut affodilli. B Idem. Omnium specierum ranni folia cathaplasmatibus adhibita ignem sacrum corporis prohibent. Sera. Virtus ranni est que curat formicam et herisipilam que est tempore caliditatis. Unde quando fit emplastrum cum folijs eius curat herisipilam et formicam. Et dicunt aliqui quod quando rami eius suspenduntur in hostijs et fenestris cessat operatio arboris eorum. C Pli. li. xxiiij. Inter genera ruborum rannus appellatur a grecis cadidior frutex: Is floret ramos spargens rectis aculeis non vt ceteri aduncis Alterum genus est siluestre nigrius. rubentes ferens folliculos. huius radice decocta in aqua. fit medicamentum quod licium vocatur. D Semen secundinas trahit alter ille candidior stringit. sed magis refrigerat. collectionibus et vulneribus accomodatior. E Constantinus in li. graduum: Rannus frigida est in primo gradu: sicca in secundo: valet pustulis oris. Ventris dolorem et stomachi defectionem curat cathaplasmatus herisipilam destruit. F Succus eius oculorum collirio mixtus. siue solus. conuenit dolori oculorum. maximeque pannorum albedini. Bibitus autem lapidem renum frangit.

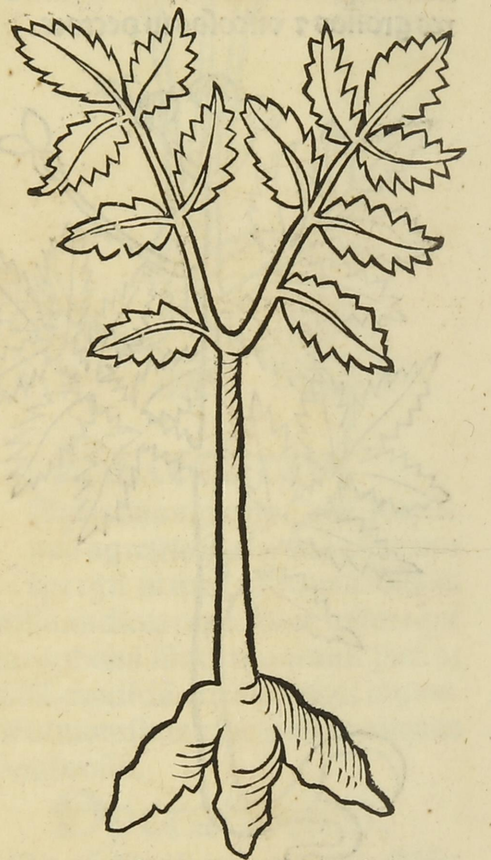

Ca.ccclxxxix.

Reubarbarum. Ysidorus. in li. ethimologiarum. Reubarbarum dicitur quod in solo barbarico trans danubium inuenitur. reuponticum quod circa ponticum inuenitur. Et idem dicitur reu quod est radix quasi radix barbarica vel pontica. Platearius. Reubarbarum quod in india et vltra marinas partes reperitur. radix est cuiusdam arboris. quasi quedam tuberositas. Eligitur

illud quod graue est in suo genere ꝛ nõ ꝑ foratum q̄d etiam cum frangit̃. interius habet quasdam venulas distinctas. hinc rufas. hinc subalbidas. hinc croceas. ꝛ cõ masticatum tingit quasi crocus. virtutē habet purgādi colerā principaliter ꝛ di ureticam. competenter ponit̃ in syrupis contra febres acutas. Auicenna Reubar barum adulteratum spissius est ac vehe mentius stipticū purum autē est vehemē cius rarꝰ ꝛ minus stipticū. ꝛ est crocee tin cture. In ipsa est terreitas amara ꝑpter actionem igneitatis in ipa.

Operationes.

A Platearius. Contra calefactionem epatis ꝛ opilatõem ex calida causa datur cum aqua calida B Auicenna Reu barbarum confert panno ac vestigijs su per cutes remanentibus qn̄ cum aceto li nitur. Ex eo fit emplastrum ad apostēata calida. Confert eciam impetigini cū ace to. Eius epithima casui ꝛ ꝑcussioni con fert valde. prodest etiam contusioni lacer torum ꝛ rupture. C Confert asmati ꝛ sputo sanguīs. ꝛ epatis stomachiq̄ꝫ do loribus intrinsecis. Sigultui ꝛ dolori pū gitiuo ventris. ac dissinterie. ac dolori re num ꝛ vesice. atq̄ꝫ matricis. ꝛ fluxui san guinis. ac febribus antiquis. Splenē at tenuat. ꝛ morsui vermium venenosorum remedium est. D Constantinꝰ. Reu aliud est indicum aliud ponticum. Indi cum est laudabilius. calidū ꝛ siccū in secū do gradu. Quoddā stipticitatis ꝛ acumi nis habet Stomacho defecto valet. vēto sitatem ꝛ epatis dolorem ꝛ splenis durici em. ꝛ ypocundriam. ꝛ extensionem curat Renum ac vesice dolorē ꝛ matricis extir pat. E Sanguinem de pectore ma nantem cõstringit. hanelitus singultum. Vulnera intestinoꝝ diuturnam solutõem ac prolixam febrem amputat. faciem ꝛ cu tem a lentiginibus ꝛ impetigine mundi ficat. Contra reptilium morsus facit pul uerisatus ꝛ cum aceto temperatus F Pandecta. Reubarbarum dicit̃ a reu q̄d est radix ꝛ barbarum quia est radix que ī barbaria regione oritur. ꝛ in india ꝛ trās marinis partibus. Et est aliud quod dici tur reuponticum. de quo in sequenti cap̄. quoniam dicitur sic eo ꝙ in ponto insula reperitur. vel quia ponticum habet sapo rem. G Reubarbarum vt quidam dicunt radix est cuiusdam arboris. reperi tur quasi quedam tuberositas in radice eius. ꝛ cetera. ꝛ est ca. ꝛ sic. in secundo gra du. Johannes mesue. Reubarbarum q̄d dam oritur in india Et vocatur radued seni ꝛ est melius. ꝛ quoddam oritur in bar baria. ꝛ est laudabilius post illud. ꝛ quod dam oritur in Turchia. ꝛ est minus lauda bile illis. ꝛ laudatur magis ex eis quod ē subnigrum declinans ad rubedinem. et quod graue est cum raritate sua. ꝛ in quo in confracturis inuenitur disgregatio ex ruso ꝛ glauco. ꝛ quod est crocee tincture. ꝛ quod est recens cognoscitur quod non est adulteratum. quoniam est rarum ꝛ mi noris stipticitatis ꝛ est crocee tincture H Adulteratum vero habet contrariū horum. ꝛ varietatem quam habere debꝫ in confracturis amisit. ymo subnigrescit in eis. ꝛ est calide complexionis ꝛ sicce in secundo gradu. I Conuenerunt āt in permixtione eius aqueitas dātes ei sti pticitatem substancie. ꝛ aereitas dans ei raritatem substantie. ꝛ est in eo igneitas perficiens que propter actionem eius et terreitatem ipsius ipm facit esse amarum verum terreitas est fm profundum eius ꝛ igneitas est in sup̄ficie ipius. que propter infusio separat inter eius substantias. et completio oṗationis solutionis ꝛ aperti onis opilationū ꝑ ipm est per dominium caliditatis in superficie eius. ꝛ consecutõ contractionis per ipm est a substātia sua terrea stiptica Non est in eo nocumentū apparens. ꝛ datur in omni tp̄e ꝛ in omni etate ita ꝙ etiam pueris ꝛ pregnantibus datur. ꝛ est de elegantioribus ꝛ melioribꝰ medicinis aque lactis ꝛ proprie q̄d sum ptum est ex capris que magnificat opera

tionem eius similiter magnificatur infu sio eius in aqua endiuie ꝛ apij prius buli tum ꝛ colatum. vel in aqua plantaginis. ꝛ non ꝑmittat̃ quin cadat in societate ei⁹ spica. Est eñ proprij iuuamenti cũ ipso neqꝫ pretermittas additõnem modici vi ni albi odoriferi clari ĩ infusionibus ei⁹. ꝛ proprie qñ in emendatione opilatõnum propinatur. ꝛ eius quidem infusio ꝯpetit qñ solum queritur abstersio solutio ꝛ opi lationum apertio. ꝛ ipius contriti exhibi tio. qñ queritur vt post illam in viscerib⁹ vestigia contractionis remaneant. verũ ex eo quod assum est vehementius exadu sto. ꝛ quod ex eo purius est sustinet quod oportet. ꝛ meretur de cõtritione. In raro autem ꝛ laxo contritio vehemens ꝛ̃soluit virtutem decoctio etiam similiter ꝛ̃soluit qualiscunqꝫ sit. R Johannes mesue Educit solutione eius coleram ꝛ flegma maior eius ꝓpetas est mundificare epar ꝛ stomachum. ꝛ confert doloribus pungi tiuis eoꝝ ꝛ viscerum L Et clarificat sanguinem. ꝛ aufert opilationes. ꝛ mor bos quoꝝ mater est opilatio. sicut hydro pisim. hycterìciam. q̃lliciem splenis. ꝛ fe. opilationum ꝛ similia. M Et ex ꝑte substantie sue ꝓpetas est ꝯferre sputo san guinis ꝛ emanationi eius vndecunqꝫ sit. ꝛ casui ꝛ ꝑcussioni. ꝛ sanare rupturas in trinsecas ꝛ extrinsecas ꝛ ꝑ eius. ʒ. j mini me ǧ. ij. ꝛ rubee tinctoꝝ. ǧ. xv. cũ vino sti ptico. N Et cõfert inunctio olei ei⁹ ꝯtusionibus ꝛ contritionibus lacertoꝝ ꝛ doloribus eoꝝ. ꝛ ipm quidem est medici na singultus. et est medicina bona dissin terie. ꝛ ꝑ quod ex eo est assum. ꝛ bibitũ cum succo plantaginis ꝛ pauco vĩo stipti co. O Et confert fe. periodicis. ꝛ fe. opilationum. ꝛ fe. antiquis. Dosis potio eius infusionis a. ʒ. ij. ß. vsqꝫ ad. x. ꝛ ꝯtritis a. ʒ. j. vsqꝫ ad. ʒ. iiij. P Et ipm con seruatur per annos. iiij. ꝛ conseruat̃ a cor ruptione ꝛ putrefactõe. si suppliniantur ei cera. ꝛ terbentina liquefacte aut cera sola aut si sepeliat̃ in psillio aut milio. conser uatur enim tunc tempore extenso.

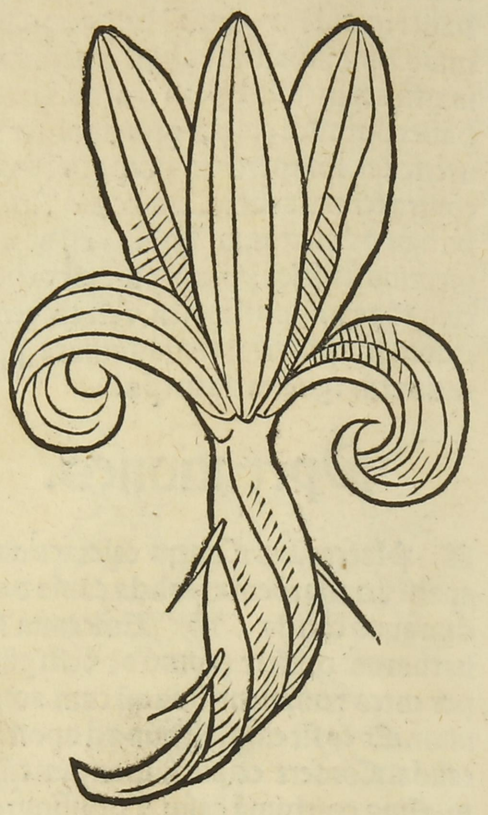

Ca. ccc xc.

Eupontìcum. Pandecta. Reupõ ticum. i. barba sirista. ꝛ ẽ radix põ tica multum similis reubarbaro. Interius habꝫ venulas distinctas vt reu barbarum. sed non tingit vt reubarbarũ Et dicitur reuponticum eo ꝙ in ponto in sula reperitur. vel quia ponticum habet saporem. ꝛ reu tantum est dicere quãtum radix. Dyasco. cap. de reupontico. Reu ponticum nascitur in bosforo. ꝛ sic ad gre ciam venit. cuius folia magna sunt simi lia folijs simphiti. radix est aliquatenus vasta ꝛ nigra. hasta similia centauree. sꝫ breuior est fragilis ꝛ leuis in põdere sine odore. ꝛ gustu amara leuiter stringens et si masticet̃ sit glutinosa ꝛ crocei coloris.

Operationes.

A Dyascorides. Vires efficaciter habet stringentes. et ideo vino quasi in fomento imposita inflationes desiccat. et vulnera glutinat: ac sanguinis abundantiam reprimit: habet in se magnam substantiam temperandi quia tenet in se terreni frigoris et caloris partem. et leptomeris est ad asmata. ergo reumatica et orthogonia iuvat potata liuores et empetigines sanat cum aceto illinita. et potata emoptoycis et dissintericis prodest. sed bona est que non est ptusata In gustu muscillaginosa modicum submordans. bibita inflationem stomachi tollit. Laxitudinem et dolorem stomachi splenetici et epaticis bibita prodest. B Conquassatonem corporis reficit. De alto cadentibus subuenit. Reu freticis et tortionibus et thoraci et ypocundrijs salutare est. Stericas et sciaticas causas compescit. Sanguinem reijcientibus utiliter adhibetur. Asmaticis prodest. C Subglucientibus utiliter adhibetur. Ciliacis et dissintericis frigoribus tipicis singulare presidium est. Morsibus venenatis occurrit similiter ut agaricus datur in omnibus causis. Zernas limpidat et liuores cum aceto imposita: similiter cum aqua liuores omnes tollit. Virtus est ei termantica et paulo stiptica. D Paulus ca. de reupontico: Cal. est et sic. in. ij. gradu. Virtutem habet mundificandi confortandi ex ponticitate sua et diureticam ex qualitatibus. Aqua decoctionis eius soluit opilationem splenis et epatis ex frigida causa, cerotum ex puluere eius et oleo rosarum: et cera valet contra debilitatem stomachi. Puluis eius lumbricos eius occidit. E Ysidorus libro ethimologiarum. Reuponticum sanguinis habundantiam reprimit. habet in se maximam temperandi substantiam. quia retinet in se terreni frigoris et caloris partem. Et etiam leptomeris unde potata ad spasmata reumatica iuuat. Et leniores empetigines sanat. Splenem reprimit. et luxuriam tollit cum aceto bibita emoptoycis et dissintericis est iuuatiua F Bibita quoque stomachi inflationem eiusque lassitudinem prohibet ac dolorem. Spleneticis et epaticis proficit. conquassationes corporis reficit. ac de alto cadentibus subuenit. Lumbis etiam et tortionibus toracis et ypocundrijs est salutaris: G Stericas et sciaticas causas compescit. Sanguinem reicientibus adhibetur utiliter: Asmaticis subglutientibus prodest.

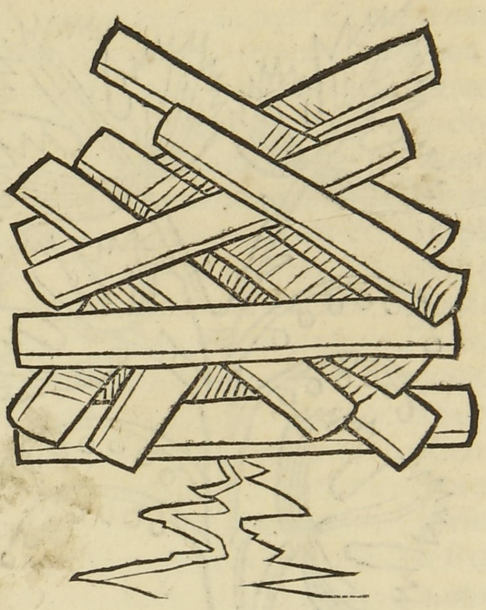

Ca. ccc xcj.

Resina. Ysidorus libro. xvij. Resina est lacrima sudore lignorum exaltata ut balsami feralupini et lentisci et arborum et virgultorum que sudare perhibentur. Reyn enim grece emanare dicitur vel sudare sicut ligna odorifera orientis sicut gutta balsami aut ferularum. quarum gutta durescit in gemmam scilicet in electrum Prima autem resina dicitur therebentina et est prestantissima pre alijs et defertur de arabia. Judea Syria cipro et africa. et ab insulis maris: Secunda est

lentiscina que mastix vocatur hec de chio insula deportantur. Tercia est pinealis. et hec nunc est liquida nunc dura invenitur Item Ysidorus. Resina igitur dicitur quodlibet gramen liquidum vel aridum liquida resina. ut balsami et terebentina dura ut mastix thus et mirra et huiusmodi. Omnis autem resina primo est mollis et liquida vel viscosa. sed in prima sui emanatione et aliqua remanet liquida et aliqua calore vel frigore induratur. Omnis autem resina est utilis in medicina et ideo resina posita in nobilibus antidotis et unguentis. Operationes autem et virtutes resine singulorum quere in locis suis.

Ca. cccxcij.

Ribes. Pandecta. cap. dc. vij. Ribes quidam dicunt quod est acetosa. et quidam dicunt quod est coccus. sed falso quoniam coccus non est acetosa: quoniam Mesue facit se motim ca: de rob de ribes Et capitulum de Rob de acetosa. Similiter ubi ponit cap. de rob de ribes ait quod valet sicut rob de acetosa: Item non est coccus quoniam coccus est ca. et sicce complexionis. sed ribes sunt fri. et sic. Albani. Ribes est planta stipitem habens rubeum ad viriditatem declivem tenerum. folia rotunda viridia nigra. cuius granum potatur de corasceni acidi saporis: de quo fit rob. etc. Nos autem loco eius succum acetose que est lapacium agreste ponere possumus. Serapion li: aggre. cap: Ribes: auctoritate Ysaac benaram Ribes est planta habens capreolos recentes rubeos ad viriditatem declinantes. et habet folia magna lata rotunda viridia. et habet grana quorum sapor est dulcis cum acetositate: Et ipsa est fri. et sic. in ij. gradu: Et signum super hoc est acetositas eius et stipticitas: Et ex hoc contingit quod infrigidat stomachum. Et aliqui dicunt quod est fri. et sic. in. iij. gradu. Nascitur autem planta ista in montibus syrie frigidis nivosis

Operationes.

A Serap. Ipsa abscindit sitim. et confert speciebus habaon. i. morbilli. Et abscindit sitim que fit a caliditate corporis. et retinet fluxum: B Et convenit speciebus bothor que fiunt in corpore sicut variole et similia. C Et provocat appetitum: et incoriat stomachum sua frigiditate. et abscindit sitim a colera et fluxum vomitum. Et rob eius confert cardiace et vomitui et fluxui qui fit a colera. D Et provocat cibi appetitum. et in rob eius est dulcedo et acetositas: E Et idem auctoritate Aben mesuay. Fri. est et sic. in. ij gradu. Et rob eius est sicut rob acetositatis citri et agreste in virtute. Et est bona emoroidibus et ebrietati. Et putant aliqui medicorum quod etiam sit illa que nominatur acetosa et lapacium: et putaverunt aliqui quod sit granum acetosum quod affertur ex corasceni. licet omnes decipiant.

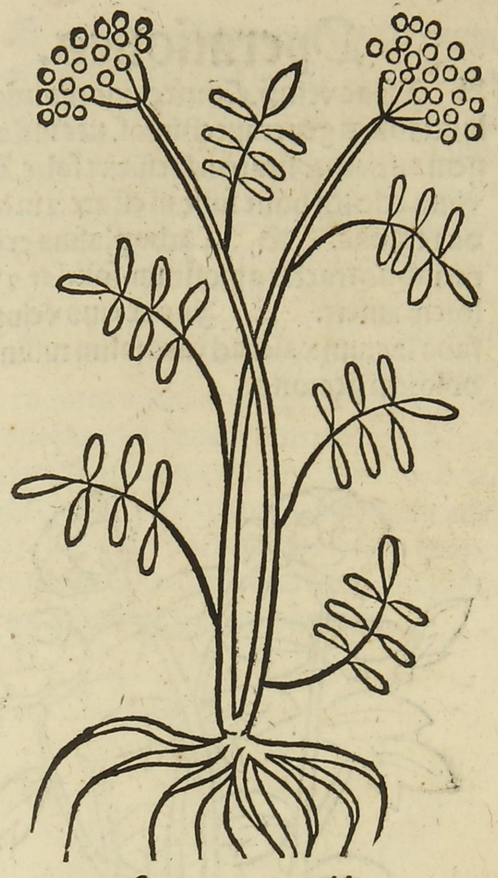

Ca.cccxciij.

Rizi. Pandecta caplo.lvij. Arz arabice. grece ozora. Latine vero rizi. Galienus primo de cibis cap. de rizo In sapore eius est stipticitas. et ideo retinet ventrem retentione temperata. et in cortice eius est rubedo magis manifesta q̃ in ipo mete aut in reliquo corpis ei⁹; et minus nutrit q̃ frumentum. Et idem viij. sim. far cap; orosa Orosa id est risum habet quid stipticum quo circa ventrem moderate detinet. Et idem libro pdicto de cibis Hoc semine omnes ad restrictionem ventris vtuntur delectationem ipsius similem facientes condro. Est autem indigestibilius condro; et nutriens min⁹. sicut et ad delectationem edulij deficiens ab ipo plurimum;

Operationes.

A Serapion libro aggre. cap. Arz. id est risum. Sunt calide et sicce cõplexionis in primo gradu. Almansor tractatu. iij. ca; arz de riso. Risi temperiei q̃est iter ca. et fri; vicinum existit. et ventrem stringit. Solitis autem colicam pati nocet. eo q̃ licet nutriat. de ventre tamen non facile descendit. nisi coquatur cum aliquo multum vnctuositatis habente quod quãdo cum lacte coquit̃ et cum zuccaro cõmedit̃ plurimum nutrit atq̃ sanguinem augmẽtat B Item Serapiõ; Qñ sani egẽt pultibus eius propter punctiones quas habent in ventre. aut propter fluxũ multorum humorum super quos vincit colera; aut aliqua alia de causa simili huic. coque rizi quousq̃ dissoluantur et fiant sicut aqua kisk et da in potu hora conueniẽtior vsus eius tempus est humidum. et quãdo stomachus est fortis virtutis ad cibos. C Et idem aucto. dyas. Et pauci nutrimenti stringit ventrem; auget sperma et minorat feces et vrinam et ventositates. est eñ completum in stipticitate. et ideo ẽ bonum vlceribus intestinorum et punctõnibus eorum quando bibitur. aut fit cum eo cristere. et rubeum est constrictiuũ plus D Ysaac; Rizi natura calidũ est in primo gradu. siccum in secundo. Aliquãdo mola teritur. eiusq̃ farina sicut tritici coq̃tur. et valet his qui morsionẽ in stomacho et intestinis paciuntur Integrum autem cum aqua coctum valet ad colericam dyarriam. Cum lacte et amigdaleo coctum constipationem suam amittit. et perfecte nutrit. Sanguinem bonũ generat si cum eo vel aqua eius lentigines laues. aufert eas. et cutem mundificat; E Constãtinus in pantegni. Risum calidum est in primo gradu siccum in secundo. Vñ ventrem stringit non tamen multum nisi mixtum sit ibi milium. lotum quoq̃ et cũ butiro et amigdaleon coctum. non est vẽtris constipatiuũ sed mitigat dolorem stomachi. et ardorem intestinorum; Huius nutrimentum temperatum est et digestiuum. si cum lacte coquitur constipationem facit sed humectat ac nutrit F Auicenna in secũdo canone. Risum ca. est et sic. Nutrimentum prebet multum. tarde infrigi

datur z in ipo est abstersio. Decoctum cū aqua stringit vsqz ad terminū. Et in spermate facit augmentum G Idem in iiij. canone Cortex rizi venenū reputatur vt eñ quidam primorꝫ dixerunt ei cui in potu datur accidit statim dolor in ore z in lingua. et ipa lingua apostemat̄. deiñ dolor in vmbilico extendit̄ z stomacho: intestinisqz eius. Totumqz corpus inflā matur. curat̄ cum curatione cantaridum Oportet autem ꝙ in oleo eius quod ipse in potu sumit citonia sint decocta.

Operationes.

A Ysaac vt sup̄. Cortice eius mundate laudabiles generant chimos. nec inflatõ nem aut ventositatem faciūt vt fabe. Ad vsum edendi bone sunt in estate z in calida regione. B Cathaplasma ex eis membris fractis appositum. solidat z dolorem aufert. C Jus ex eius velut ex faba factum valet ad cardiasim tussim et dolorem pectoris.

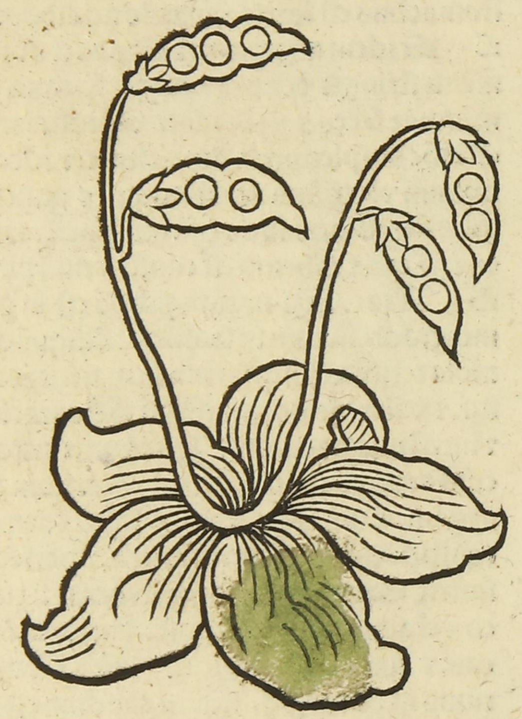

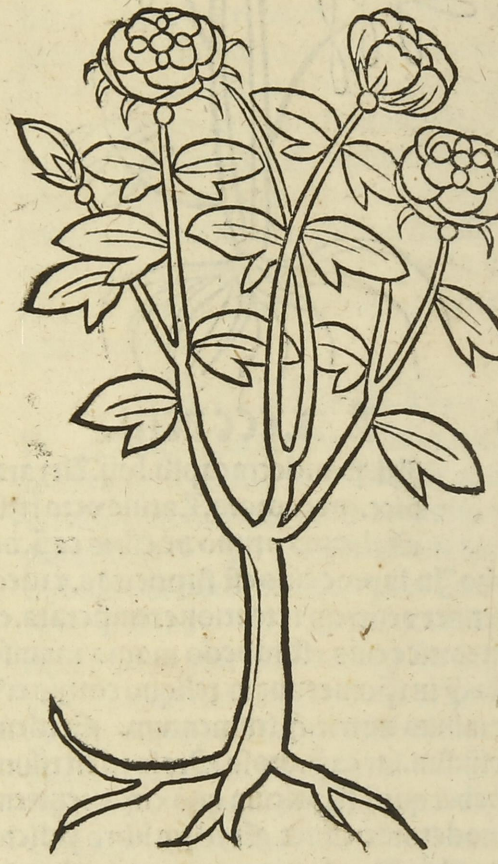

Ca. ccc xciiij.

Robelia Ysaac Robelie frigide sūt in primo gradu medie inter humida z sicca. Cortex earum stipticus est. Actor. Iste sunt videlicz robelie sicut diximus paulo sup̄ que a nōnullis medicorum nostrorꝫ estimant̄ esse pisa:

Ca. ccc xcv.

Rododendron. Ysidorus. Rododendron corrupte vulgo lorandꝫ vocatur: eo ꝙ folijs lauri sit simil̄ flore vt rosa. Arbor eñ venenata est. iter ficit eñ altera: z medet̄ serpentū vexationibus:

Operationes.

A Plinius. libro. xvj. Rododendron vt nomine a parz a grecis venit: Alij neruim vocauerūt. Alij rodophanem vocauerunt. fronde sempiternum rose similitudine caulibus fruticosum Iumentisqꝫ capris ꝛ ouibus venenum: Idem tamen est homini: contra serpentum venena remedium. B Idem li. xvij. Rododendron seritur propagine. sicut etiam semine. C Idem li. xxiiij. Rododendros ne nomen apud nos inuenit latinum. sed radophonem vocāt aut neruim. Mirūqꝫ folia esse quadrupedum venenum: homini vero contra serpentes presidium addita ruta ꝛ vino pota. Pecus etiam ꝛ caper si aquam biberint in quo folia ea maduerint. huiusmodi mori dicuntur.

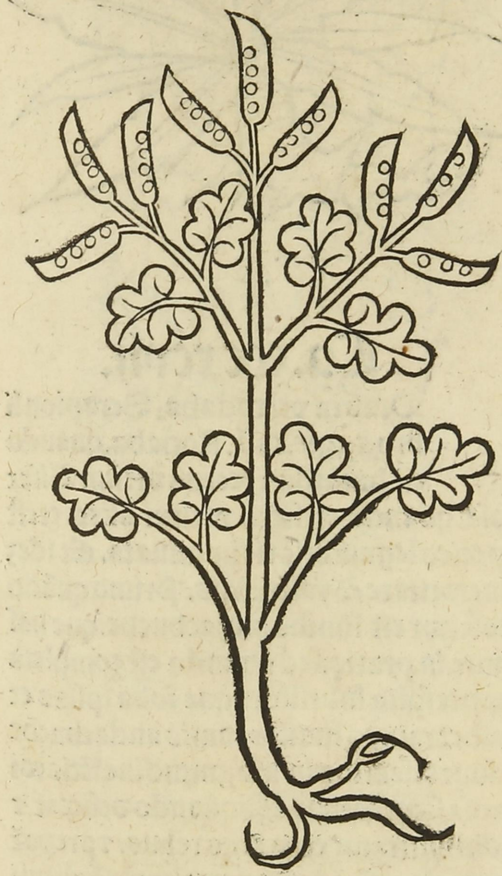

Ca. ccc xcvj.

Robur. Actor Robur (ſm yſidoꝝ) generaliter dr̄ ex oī materia qcqͭ est firmissimum. Nihilominus tamen ꝛ arbor quedam hoc nomine nuncupatur. de qua frequenter plinius loqtur.

Operationes.

A Plinius libro. xvj. Robor est glandifera sicut ꝛ quercus ac ylex. preter fructū ꝛ alia gignit plurima: fert enim ꝛ galle genus vtrumqꝫ. Et quedam veluti mora. nisi distaret arida duricie. plerumqꝫ caput imitantia thauri quibus inest fructus nucleis oliue similis. Nascuntur ꝛ in eo pillule nucibus non absimiles intus habentes flocculos molles lucernarum luminibus aptos. Nam ꝛ sine oleo flagrant. sicuti galla nigra. Fert ꝛ aliam vtilem pillulam cum capillo. verno tempore tamen melligeni succi. B Gignunt et alij ramorum eius pillulas corpori non pediculo adherentes candicantes vmbilicis. Cetera nigra varietate dispersa: Media cocci colorem habent. C Aliquādo ꝛ culices gignit. Necnon ꝛ e folijs cōuolutas pillulas: ꝛ in folio rubentes. Aquosos nucleos candicantes ac translucidos q̄ diu molles sint. in quibus ꝛ culices nascuntur. Maturescunt in modum: ferunt ꝛ robora canchrin pillulā in medicina vim vrendi habentem. Is crescit hieme. aperitur vere pillula tota. caditqꝫ cum folia crescere ceperint. Tam multi fera sunt et tot res preter glandem robora paruum: Sed ꝛ boletos squillosqꝫ nouissima irritamenta gule que circa radices nascuntur: D Robora quoqꝫ viscum ac mella fert vt autor est hesiodus. cōstatqꝫ rores melleos e celo cadentes non alijs magis insidere frondibus. Cremati quoqꝫ roboris cinerem introrsum esse certum est. Scādula quidē e robore fit aptissima. mox e glādiferis alijs sed minime durans preter q̄ epino. Montes ꝛ valles diligit. robur castanea ꝛ abies. Sunt autem robori folia toto ambitu sinuosa. Et sunt eis etiam in caudice ipo iam densa ac rara. semperqꝫ late rariora disposita mirto.

E Item robur abies ꝛ larix non ptinu ant germinationem. sed intermittũt. ꝛ tripartita trinaqꝫ germina edũt. Ideo ꝛ inter squamas corticem spargunt. q̄d omnibus arboribus euenit in germinatiõe. qꝛ rumpitur cortex pregnãtium. Robori scissus est cortex non leuis sed scaber. Radices copiose atqꝫ carnose. quas in profundum agit mollis ac pessima ligni ps etiã in robore facile putrescẽs teredini obnoxia Ideoqꝫ semp est amputanda F Robor ylex ac morus ꝛ ebenus ꝛ que sine medulla sunt tota ossee sunt. Robor spissam habet materiem eiqꝫ nigricãs color est Tanta duritia inest robori. vt nisi madefactum non queat terebrari. ꝛ ne q̄dem sic quid ad actus clauus auelli. Itaqꝫ cariem vetustatem sentit tardissime. sentit tamen teredinem cesum in vere Bruma vero neqꝫ viciatur neqꝫ findit̄. Alias obnoxium etiaꝫ vt torqueat sese findatqꝫ q̄d in subere tẽpestiueqꝫ ceso euenit defossuꝫ diu durat robur. sed aqua marina corrũpitur. G Robur ꝛ olea in transuersum posite incuruantur ceduntqꝫ ponderi. Uiridia preter robur ꝛ buxum ptina tius resistunt sectioni serrarum quia dẽtes equalitate replent inerti. Sunt autem robura ꝛ inter se ꝛ cum alijs glutino insotiabilia. viscus adnascit̄ ꝛ in robure vt quercu ꝛ ylice. H Idem libro. xvij. Insitorum omnium capacissima dicit̄ platanus. postea robur. verum vtraqꝫ sapores corrumpunt. pedamẽta sunt optima vicibus e robore oleaqꝫ. Preterea pomiferis que germinant. nec fructum ferunt. scissa radice lapis inditur. fertilesqꝫ fiunt. Hoc idẽ in amigdalis e robure cuneo adacto fit. Deniqꝫ arbores quedam ablato in totum cortice moriuntur. tardius autem robura ꝛ quercus.

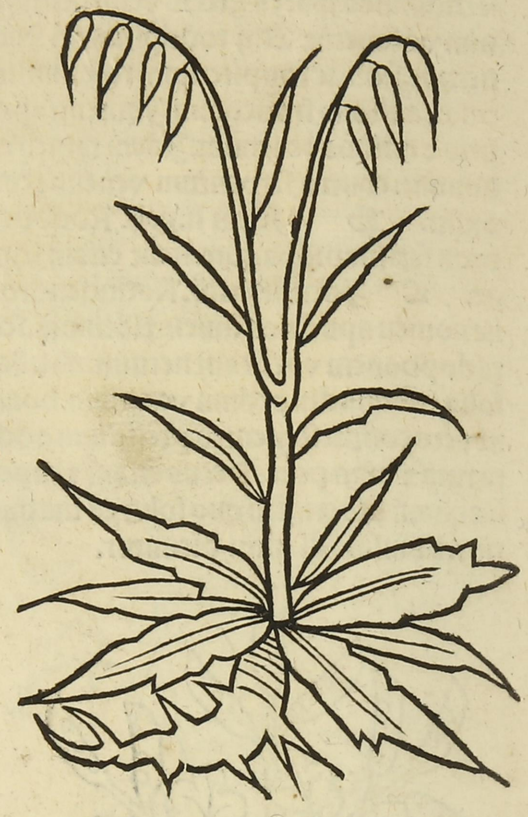

Ca. cccxcvij.

Otabea vel rodaha. Serapion libro aggre. cap̄. Rodaha. quando est humida ꝛ recens dicitur Assa fasa. quando est sicca dicitur akes. et est species leguminis sic nominata. Et ideꝫ auctoritate Dyascoridis. Primo quãdo nascitur est similis andachuche. que nascitur in pratis. sed quando est completa habet folia subtiliora que folia ipsius et habet ramos similes ramis andachuche ꝛ sunt ei semina in magnitudine lẽtis tortuosa sicut cornua Aliquando desiccat̄ ꝛ administratur cum alijs rebus. ꝛ prepat̄ cum sale. Et idem auctoritate Galieni. Sapor huius grani est stipticus sicut sapor lentis. Et virtus eius est calida caliditate temperata. ꝛ exsiccatio eius est amplior exsiccatione lentis. ꝛ comedit̄ sicut lens.

Operationes.

A Serapiō auctoritate Ysaac benarā Alfaxfasa id est rotobea nascit̄ sup aquas ꝛ non siccatur in estate neqꝫ hyeme. ꝛ ībo nominatur humida. Et quod de ea ad ministratur est semen eius ꝛ folia ꝛ est ca. ꝛ hu. ꝛ est in eo inflatio. B Et ideo auget sperma. ꝛ incitat coitum. ꝛ augꝫ iuuamentum medicinarum que faciunt ad hoc. C Et semen eius ingreditur in pluribus confectionibus fortibus. D Et quando fit emplastrum cum folijs ei⁹ confert membris que indigent sedatōne doloris eoꝝ. ꝛ est cōueniēs cibo aīaliū.

Ca. ccc xcviij.

Rosa latine. grece rodon. Arabice hard. Serap. li. aggre. cap. hard auct. Gal. viij. sim. far. cap. de rosa. Substantia eius est composita ex substantia aquosa calida cum duabus alijs qualitatibus permixta stiptica scꝫ ꝛ amara. cuius stipticitas est in quantitate tali quia corpora habentia virtutem fluxam non possunt dissoluere virtutem eius. Et semen eius est magis stipticum q̄ rosa. Et idem rosa cum stipticitate que est ī ea inest ei dulcedo ꝛ similitudo acuitatis vl' mordicationis pauce. ꝛ conuenit apostematibus calidis in principio eoꝝ. ꝛ oportet q̄ recipiatur recens ex ea ꝛ abscindant̄ summitates eius valde cum forpicibus. ꝛ reseruentur pro medicaminibus oculorum. Sed oleum rosarū est in natura sua medium inter naturam rose ꝛ olei. ꝛ ē medicina cum qua curantur apostemata sāguinis in augmēto ipsorum. ꝛ in eo est virtus penetrandi ad profundum corporis ꝛ humectat corpora sicca. et cō quassatur cum aceto ꝛ inungitur caput cum eo. ꝛ cōuenit dolori capitis facto ex caliditate solis. ꝛ quando rose siccantur. oportet q̄ desiccentur in vmbra. ꝛ cō moueant̄ assidue ꝛ aqua rosarum est frigidior complexiōe temperata. non tamen multum. ꝛ ipsa quidem est subtilis multe subtilitatis. ꝛ signū in hoc est q̄ rosa desiccatur cito Ideo q̄ ī ea nō est aliqua viscositas. quia odor ei⁹ vincit ꝛ propterea festinat ꝛ replet vias odoratus.

Operationes.

A Serapion auctoritate dyascoridis Est enim rosa frigida desiccatiua. ꝛ ex ea est plus stiptica sicca q̄ recens. ꝛ succus rosarum quando coquitur cum vino conuenit dolori capitis ꝛ oculorum ꝛ auriū. et conuenit gingiuis. quando cum eo fit collutio. ꝛ coquuntur folia eius sine stipitibus ꝛ non exprimuntur. ꝛ fit emplastrū cum eis bersipl'e. ꝛ semen quod est in medio rosarum quando puluerizatur super gingiuas ad quas fluunt humores cōuenit multum. Sed caput rose quando bulierit in aqua ꝛ bibitur abscindit fluxum vētris ꝛ sputū sanguinis. B Et idē auct. hachaz aq̄ ro. ꝓhibꝫ fluxū ad oclin. ꝛ ꝓueīt sincopi q̄n bibit̄ ex ea haust⁹ aliqs

C Et idem auctoritate Humay. Rosa fortificat membra intrinseca. Et stipticitas eius penetrat propter amaritudinē que est in ea. D Et idem aucto. Abē mesuay. Odoratio rose cōuenit colericis ⁊ habentibus calorem. ⁊ capitis dolorē a colera. Et prohibet fumositates colericas acutas. ⁊ conuenit dolori acuto; ⁊ mouet sternutationem habenti cerebꝝ cal. Et quando conficitur cum mellle aut cū zuccaro abstergit quod est in stomacho ex hūoribus flegmaticis. E Et idē auctoritate Rasis. Expertus est quidam ex amicis meis qui accepit ex folijs rosaꝝ recentibus ⁊ zuccaro ⁊ fecerunt eum assellare decem vicibus; hoc facit succus eius verum sicca non est laxatiua. et hoc significatur ex eo ꝙ virtus eius est amara ꝙ abstergit. Et quando rosa desiccatur fit stiptica. quia separatur ab ea amaritudo. Et siccitas quidem in rosa est pauca quia ipsa est composita ex stipticitate ⁊ amaritudine. Unde abscindit libidinē ⁊ laxat laxatione forti. F Johannes mesue. capitulo de rosa. Rosa est ex medicinis benedictis in qua est virtus confortationem faciens ⁊ solutionem ⁊ male qualitatis permutationem. Et est ex ea rubea ⁊ alba ⁊. ⁊ est de vtriusqꝫ est multorum foliorum ⁊ densorum ⁊ crisporum. ⁊ alia paucorum ⁊ planorum. ⁊ melior est rubea vere rubedinis paucorum foliorum ⁊ planorum. ⁊ ex albis est melior habens similiter Et melior succus est cuius mater est rosa completa sicca vero melior est in qua nōdum cecidit complexio Est frigida in primo gradu sicca in secundo. Diuersarum autem naturarum substantie composuerunt rosam inter quas potest cadere separatio distinguens. Componitur enim ex partibus terreis et aqueis mediocribus dantibus ei stipticitatem et substantiam Et ex partibus aereis propter quas est in ea de dulcedine aliquid ⁊ aromaticitas. Et ex ptibus igneis subtilibus a quibus consistit perfectio et species dantibus ei amaritudinem. propter quod in abscisione amaritudinis ipsius que remouetur propter solam exsiccationem eius non resoluitur species. In abscisione rubedinis non est plus rosa q̄m homo mortuus amaritudo autem in ea que recens est plus est stipticitate ipius. Et pma eius operatio est propter amaritudinem suam propter quod rosa recens et eius proprie succus soluit. Cum autem resoluit caliditas dās ei amaritudinem propter exsiccationem eius nominatur substantia eius stiptica faciens constipationem; Est autem succꝰ eius calidus fere ad primum gradū. propter exclusionem eius a re terrestri ⁊ frigida. G Johannes mesue. Est autem rosa solutiua existens extinctiua inflāmationum. confortatiua membrorum. coadunatiua parcium ⁊ constrictiua. Et semē eius in hoc est forcius. ⁊ similiter pili eius qui sunt in medio ipsius. ⁊ sucus eius est resoluens. Et sicca quidem magis frigida ⁊ stiptica. ⁊ que non est completa frigidior ⁊ stipticior. ⁊ alba in frigiditate ⁊ stipticitate plus est q̄m rubea. non est in ea malicia. sed est ex debiliter soluentibus vigorat tamen operationem eius aqua casei. H Si enim succi rosarum. ℥. j misceatur cum aqua casei et pauca spica est solutiuum conueniens; ⁊ similiter infusio. ℥. vj. foliorum rosarum in aqua casei cum pauco melle soluit sine molestia. Et syrupus factus ex succo eius est leuis solutionis. Et similiter ponitur oleum eius in emendatōne medicinarum acutarum sicut est scamonea ⁊ similia. I Rose autem condite cum melle abstergunt et mundificant ⁊ confortant. Et condite cū zuccaro minoris sunt abstersionis ⁊ maioris confortationis ⁊ stipticitatis. et aqua eorum que fit per infusionem mūdificat ⁊ confortat abstergit ⁊ resoluit. K Ea que fit per sublimationem est multe confortationis. neqꝫ est resolutiua ꝓpter resolutionem subtilis caliditatis eius in decoctōne ipsius. p albas vō nō fit solutō aliq̄ de q̄ sit curandō. ⁊ ē i eis de stipticitate plusq̄ i ru. neqꝫ sunt sil'es eis i ꝯfortatōe.

⁊ cito ꝙ rose non substinent decoctione
aliquid omnino ⁊ proprie recentes solui
tur enim ab eis virtus: sigillans abstersi
onem eius ⁊ solutionem. ⁊ declaratur vir
tus eius stiptica faciens constrictionem.
Succus vero eius substinet decoctionez
aliquid mediocriter. ⁊ acquirit ei subtili
tatem ⁊ bonitatem abstersionis: L
Oleum quoqꝫ factum ex rosa, nō dum cō
pletis est maioris infrigidatōnis ⁊ stipti
citatis. cuius melius fundamentū est ole
um oliuarum mediorum in maturitate:
aut sisaminum. M Acetum autem
infusionis eius est medicina bona omni
um inflammationum ⁊ est diuisiuum so
lutione confortatiuum: N Succus
eius ex aqua infusionis r̄centium comple
tarum solutione educit coleram. mundifi
cat sanguinem ab ea ⁊ venas ⁊ articlo͛s.
O Et conuenit yctericie: ⁊ aperit opi
lationes epatis ⁊ stomachi. ⁊ mundificat
⁊ confortat ea. ⁊ confortat cor. ⁊ conuenit
tremori eius. et educit materiam causan
tem eam ⁊ febribus colericis. Rosa vero
⁊ oleum eius ⁊ aqua ipsius facta per sub
limationem confortat cor stomachum ⁊
epar: ⁊ coadunat partes laxas membroꝝ
⁊ confortat retentionem. ⁊ sedat dolores
calidos mira sedatione: ⁊ extinguit ac ꝑ
mutat malicias inflāmationum. perimit
⁊ sedat eas. Et sunt ex medicinis facienti
bus dormire: faciūt tamen corizam ⁊ ster
nutationem: ⁊ obsunt catarris. ⁊ stringūt
guttur ⁊ confortant ea. ⁊ auferunt crapu
las. Dosis potio succi rosarum est ab. ʒ:
j. vsqꝫ ad: ij: cum zuccaro. Et potio syrup̄
facti ex succo earū est ab: ʒ. ij: vsqꝫ ad: v:
P Auicenna libro de viribus cordis
dicit ꝙ confortat cor. Q Palladius
libro tercō in mense februario rosaria cō
serēda sunt. que sulco breuissimo. aut scro
bibus ponenda sunt. vel virgultis vel eti
am semine. Semina autem rosaꝝ non pu
temus medios flosculos esse aurei coloris
quos rose ferunt. sed baccis nutriunt. q̄s
in breuissimi piri ad similitudinē plenas
seminibus suis post vindemiam reddūt.

maturas ex colore fusco ⁊ mollicie poteri
mus estimare Si qua etiam sunt antiqua
rosaria hoc tempore circumfodiuntur. ⁊
sarculis vel dolabris ariditas vniuersa
reciditur. Tunc que rara sunt. possunt du
cta virgarum propagine reparari. Si ro
sam ipius habere volueris duobꝰ palmis
ab ea girum fodies ⁊ aqua calida bis ri
gabis in die R Idem Rosa frigida
est in primo gradu. sicca in secundo: Et
viridis ⁊ sicca competit vsui medicine.
Quidam colligunt eam post maturitatē
sed non tam diu seruatur. Debēt autem
colligi cum non habent folia omnino ex
pansa. ⁊ tamen aliquantulum iam rubea
Collecte autem ad solem aliquantulum
desiccari possunt ⁊ per triennium seruari
S Macer. Dici flos florum nobis ro
sa iure videtur. Qd̄ specicie cunctos p̄ce
dat odoreqꝫ flores. Non tamen hec spe
cie tantum nec odore iuuare. Nos valet
hac varijs nos adiuuat illa fidelis Eius
sicca gradu vis est ⁊ frigida p̄mo. ⁊c̄.

Ca.cccxcix.

Atera siue Antera. Paulus ca. antera; Antera est id quod in medio ipsius rose nascitur aurei coloris ꝛ a specie floris dicta est. Usui etiam medicine competunt.

Operationes.

A Plinius: Capita rosarum pota ventrem ꝛ sanguinem sistunt. Item Ungues rose salubres epyforis sunt. Ulcera enim oculorum rosa ꝑterq̄ inicijs sordescunt. Itē antera dissintericis magnū ꝓsidiū est

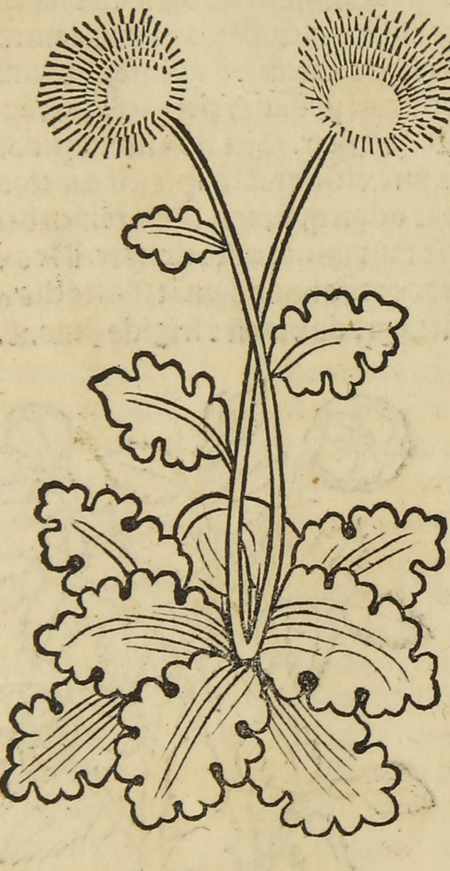

Ca.cccc.

Ostrum porcinum. Pandecta. ca. ccccccx. Rostrum porcinū herba ē lōgitudinis vnius digiti ꝛ eiusdē lateris pandens se sup terram amplectēs eam cuius folia ex vtroq̄ꝫ latere sunt īcisa incisuris magnis: ꝛ ī eius medio leuat̄ stipus paruus. in cuius stipite fit quedam lanugo rotunda sicut pila. sicut facit herba semision: que cum tangitur dissoluit.

Operationes.

A Confert opilatis. Rostrum cōmunē herba est quam plures dicunt consolide speciem. Sꝫ falso ymo est herba vtcūq̄ꝫ pilosa habens quasi odorem boraginis. ꝛ virtutem ꝯsolidatiuam in virtute sicut precedens.

Ca.cccci.

Uta latine ꝛ grece. Arabice vero radeb vel alselep: Sera: li. aggre. cap: radeb aucto: dyas. Radeb. i. ruta. Et est de ea domestica ꝛ siluestris: sꝫ siluestris est magis ca. q̄ domestica ꝛ magis acuta. que escis est non bona. sed domestica ꝛ maxime illa que orit̄ circa arborem ficus. vel circa cucumeres est cōueniens cibus. Et aliud genus rute siluestris que nascitur in macedonia ꝛ in Gallicia asye quam molicines appellant: Et aliq̄ armolam eam vocāt. frutex est vna radix virgas multas habens folia latiora plus

q̄ domestica sed mollia ⁊ odorem grauē habentia ⁊ florem album ⁊ capita maiora q̄ domestica. ⁊ in tribus partibus diuisa: huius semen obrusum ⁊ trigonum gustu amarum est. Hec in antiquo tempore colligitur. Ysidorus. libro ethimo. Ruta dicta est eo q̄ sit feruentissima. cuius altera agrestis atq̄ virtute acrior. sed vtraq̄ feruentissima comprobat̄. hanc venenis repugnare mustele docent. que dum cum serpente dimicauerint cibo eius armant̄ Ysaac. Ruta siluestris calida ⁊ sicca in q̄rto gradu. domestica vero in tercio. q̄ melior est ad digerendum. quia virtutem h̄z incidendi. ⁊ grossos humores ⁊ viscosos extenuandi. Platearius. Est ruta dōestica ⁊ siluestris que piganum dicit̄. Huius folia ⁊ semina competunt vsui medicine. Virtutem habent diureticam. dissoluendi ⁊ consumendi. Ypocras. Ruta calida est ⁊ sicca in tercio gradu. Palladius de agricultura li. quarto. Mense Marcio ruta seritur locis apricis. solius cineris inspersione contenta. loca desiderat altiora vnde humor eius elabitur. si ponas eius semina adhuc clausa folliculis sigillatim debebis manu afficere. si iam minuta sūt sparsa iactabis. et rastro obducta coöperies Caules eius qui inclusis semibus nati fuerint fortiores erunt sed sero nascent̄ Ramula eius cum aliqua corticis parte conuulsi verno tempe p̄ plantis tenebūt tota vero translata morietur. Non nulle ramulos eius pertuse fabe inserūt vel bulbo. atq̄ illa obruunt alieno vigore seruādos Sub fici arboris vmbra libenti⁹ acq̄escit Nō effodi herbas s̄z optat auelli In munde mulieris formidat attactū. Pli. li. xix. Ruta serit̄ fauonio ⁊ ab autūni eq̄nocio. odit hiemē ⁊ humorē ac fimū. apricis gaud̄z ac siccis. terraq̄ q̄ maxie lateritia Cinere nutriri vult. hic ⁊ semini miscet̄ vt careat erucis.

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. ca. moli. i. ruta. quidam hmōi rutā siluestrē nōiant q̄dam āt armolā. Virt⁹ āt ei⁹ subtilis est. et cal. fm iiij. gradū. vñ ⁊ incidit g̃ssos humores. ⁊ dyaforat. ⁊ ad vrinatōem p̄uocat. B Et idem. viij. sim. far. ca. pigamū. Pigamū. i. ruta. Siluestris q̄dem ex q̄rto ē g̃du calefacientiū ⁊ siccantiū dōestica vero ex iij. Est āt non solū acris gustu. s̄z etiā amara quo incidere ⁊ dyaforare h̄z g̃ssos ⁊ viscosos humores. p̄ter eandē āt v̄tutem et p̄ vrinas euacuat q̄nimo ⁊ subtiliū p̄tium est ⁊ ventositatis destructiua. C Et idcirco ad sputatōes p̄uenit ⁊ animositates q̄ ad venerea p̄tinent. ⁊ dyaforat ⁊ siccat moderate. est eñ de fortiter desiccātibus farmacis. Serap. aucto. dyas. Ruta est de rebus magis conferentibus inflationibus ⁊ ventositatibus. D Et ip̄a extinguit libidinem coitus. Vñ domestica ⁊ siluestris sunt ambe calefactiue adustiue p̄uocatiue vrine ⁊ menstruo⁊. et q̄ñ comeditur ruta aut bibit̄ stringit ventrē ⁊ q̄ñ sumit̄ in potu ex semie. cuiuscūq̄ quātitas vnius caluf cum vīo est medicamen conferens multum medicis mortiferis. E Et q̄ñ ↄmedunt̄ folia ei⁹ sola aut cū ficubus siccis ⁊ nucibus. auferūt nocumēta medicina⁊ mortifera⁊. F Et est vltima medicina ↄtra malicia⁊ veneno⁊ q̄ñ administrat̄ sicut diximus (⁊ p̄sertim contra pestilentiā) Et q̄ñ ↄmedit̄ ⁊ bibit̄ ruta sp̄ abscindit sperma. et q̄ñ coquit̄ cū aneto sicco ⁊ sumit̄ sedat torsiones. et q̄ñ administrat̄ in hunc modum confert dolori lateris. ⁊ dolori pectoris. ⁊ asmati. et tussi. ⁊ apostemati pulmonis. ⁊ sciatice. ⁊ dolori iunctura⁊ ⁊ rigoribus. G Et q̄ñ coquit̄ in oleo ⁊ ponit̄ i cristeribus cōfert inflationi matricis. et inflationibus intestino⁊. ⁊ doloribus recti intestini. Et q̄ñ teritur ⁊ conficit̄ cum melle ⁊ linit̄ sup̄ collum matricis confert dolori eius et suffocationi matricis. H Et q̄ñ coquitur in oleo ⁊ bibit̄ occidit et expellit lūbricos. ⁊ cōficitur cum melle. ⁊ fit emplastrū dolori iunctura⁊. ⁊ dolori ⁊ cōcussione. et fit emplastrum cum ea ⁊ ficubus ydropisi carnose. I Et quando coquit̄ cum vino vsq̄ ad consumptōnem medietatis vini ⁊ bibitur. ↄfert speciei humide ydro

pisis: ⁊ quãdo comeditur sola siue est aut
sallita acuit visum. Et qñ fit emplastrum
cum ea cum sauich sup ocl'm sedat dolorẽ
eius. R Et qñ terit̃ ⁊ miscet̃ cũ aceto
⁊ oleo rosaꝝ ⁊ fit linitio cum eo. sedat do
lorem capitis. ⁊ qñ intromittit̃ in narib⁹
ipa aut succus eius abscindit fluxum san
guinis ab eis: L Et qñ admiscet̃ cũ
nitro ⁊ fricatur inde morfea alba ꝯfert eã
et qñ fit emplastrum cum ea cum melle et
albumine super empetiginem confert ei
M Et qñ succus rute calefit in cortice
granati ⁊ distillat̃ in aurem cõfert dolori
eius ⁊ miscetur cum succo feniculi ⁊ melle
⁊ fit collirium cũ eo; ⁊ confert dolori visus
N Et qñ miscet̃ cum aceto ⁊ oleo rosa
rum. ⁊ conficit̃ cum cerusa. ⁊ fit linimentũ
cum ea cõferth erisipile ⁊ formice. et vlce
ribus capitis humidis. ⁊ ruta qñ mastica
tur pust ꝯmestionez cepaꝝ ⁊ allioꝝ aufert
fetorem illoꝝ, O Serap̃. Rutam ve
nenis resistere mustele docent que quãdo
cum serpentibus dimicature sunt cibo ei⁹
armant̃. Docuit etiam rex ponticus qui
cum fratris sui timerz insidias. rute folia
cum duabus nucibus; et totidem caricis
admixto sale ieiunus acceperat. et secure
cum eo agebat; Agrestis si sumat̃ nimis
de ipa occidit. P Et qñ ipa colligit̃
maxime cum ceperit apparere flos: si car
nem tetigerit. vlcerat ⁊ facit inflare cum
pruritu. quare oportet qui vult eam colli
gere. ꝙ vngat manus et faciem cum oleo
rosaꝝ. ⁊ extimauerunt quidam ꝙ si succus
eius aspergat̃ sup pullos gallinaꝝ nõ co
medit eos miluus. ⁊ putant quidam ꝙ il
la que nascit̃ in macedonia ꝓpe fluuiũ q̃
dr̃ archimoñ qñ comedit̃ occidit: et loca
in quibus nascitur sunt loca serpentũ ple
na. Q Sz semen eius qñ bibit̃ ꝯfert
doloribus intrinsecis. ⁊ ipm ingredit̃ in
ꝯfectionibus mediciaꝝ ⁊ ẽ iuuatiuũ R
Et idem aucto. Ruffi. Ruta domestica ẽ
medicina maxĩa iuuatiua intestinis. inte
rioribus. ⁊ confert visui. ⁊ gũmi ei⁹ est ca.
in fine tercij g̃: sic: in: iij. Curat vlcera ocu
li qñ puluerizat̃ sup ea. ⁊ ꝯfert scroful' que
fiunt in gutture ⁊ sub ascellis.

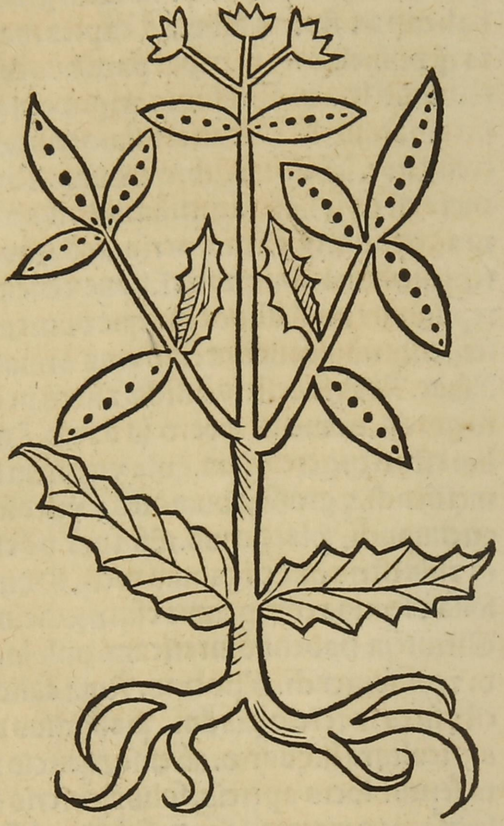

Ca. cccc ij.

Rubus. Pandecta ca. d c. lxj. sulac
arabice; grece batus. Latine vo ru
bus. Et sulac est q̃dam egritudo
vt dicit pli. Sera. li. aggre. ca. sulac siue
suleit aucto. Gal': i: rubus oĩbus est notus
folia eius ⁊ summitates recentes sunt cõ
posita in substantia sua ex substantia ter
rea frigida. ⁊ aquea tepida. et sapor eius
est stipticus. ⁊ virtus eius infrigidat ⁊ de
siccat. ⁊ secunda conglutinat.

Operationes.

A Gal'. vj. sim. far'ca. batus ẜm trãsla
tionem grecã: Batus. i. rubus. folia q̃dẽ
⁊ cime necnon flos ⁊ fructus stiptica par
ticipant qualitate manifeste. In hoc tam̃
ad inuicem differunt. Nam folia quidez
⁊ p̃sertim mollia ⁊ noua plurimũ ꝑticipã
tia aquositate modicum sunt stiptica ẜm
eam rationem. ⁊ summitates; Unde ma
sticata curant alcola ⁊ cetera que in ore vl
cera sanãt. ⁊ alia vulnera solidare potest.

Est em̄ eoꝝ cõplexio ex terrestri ⁊ frigida
substantia ⁊ aquosa tepida. Fructus vero
qn̄ fit maturus ꝑticeps est moderate cali
ditatis. saporis cum sit vt ostendimꝰ dul
cis quare ꝓpter hoc necnon ꝓpter mode
ratam stipticitatem ꝯmestibilis nõ ē mo
lestus. Immaturꝰ autē a frigida terrestri
ſupatur substantia: ⁊ ideo stipticus est et
siccatiuus fortiter ⁊ vterqꝫ desiccat̄. et re
ponitur desiccatiuior exn̄s recente. sed et
flos eiusdē est virtutis cū fructu ad dissin
terias ventris quoqꝫ fluxus necnõ ad spu
tum sanguinis idoneum farmacū Radix
autē cum eo ꝙ stipticat ⁊ non pauca subti
lium ꝑtium sba ꝑticipat: ꝙobrem ⁊ lapi
des q̄ sunt in renibus frangit. B Et
Sera. auct. dyas. Uirtus eius est q̄ curat
alcola ⁊ vlcera oris qn̄ masticat̄ ⁊ curat a
lia vulnera. C Et decoccio eiꝰ tingit
capillos. sed sapor eius fructus est dulcis
⁊ est humidus ⁊ calidus. ⁊ immaturus est
frigidus terreus ⁊ sapor eius ponticꝰ ⁊ de
siccat desiccatione forti. sꝫ floris eius est si
cut virtus fructus. D Et cõfert vlce
ribus intestinoꝝ ⁊ fluxui ventris ⁊ debili
tati ītestinoꝝ ⁊ ani. sꝫ radicis eiꝰ est substā
tia subtilis ⁊ sapor eius est stipticꝰ. ⁊ ideo
frangit lapidem renum: ⁊ qn̄ fit emplastꝝ
cum folijs eius. curat vlcera hūida capi
tis E Sed rubus canis qui grece dr̄
Cinosbatus nocet decoctio eius fructus
canne pulmonis. ⁊ stringit fluxū menstru
orum. Et radix eius est calidior ipso de q̄
si fiat emplastrum extrahit spinas et alia
infixa corpori. F Et qn̄ fit emplastꝝ
cum folijs suis recentibus prohibet apo
stemata. G Et idem auct. Gal. Fru
ctus huius plāte est stipticus stipticitate
forti: ⁊ folia eius hn̄t stipticitatem paucā
⁊ oportet ꝙ caueat̄ ab eo quod ītra fructū
est simile bombicino: quia nocet multum
canne pulmonis. hanc speciem inuenies
si leges Cinosbatum. ⁊ est capl'm: c xxvj.
supra de c. H Dyascorides capitlo
batus est omnibus notus. Uirtus est illi
stiptica ⁊ serātica: elixatura eius capillos
inficit. Uentrem abstinet. Fluxū matricis
mulierum stringit. Morsibus venenatis
occurrit. Tutas gingiuas a putredīe ser
uat. Tumores oris compescit. maxime si
folia eius cū aceto masticata fuerint Her
petes mundant acoras capitis purgant.
Tumores oculorum ⁊ cõdilomata soluit
Emorroidibus subuenit supposita. Sto
machis imposita medicatur. Cardiacis
opitulatur. I Succus huius herbe
⁊ hastarum sole siccatus omnia facere no
uit. Succus eius seminis maturi om̄ibus
causis oris vtiliter adhibetur. Uentrem
abstinet comestus. Sed non maturꝰ flos
eius cum vino bibitus ciliacis et dissinte
ricis prodest. Flos eius albus ⁊ ē canicu
lari ortu vigens Ipse quoqꝫ potui datus
cum vino humoris fluorem cohibet.
K Illinitus cum melle oculorum lippi
tudinem medetur atqꝫ igni aceto Huius
ergo folia ⁊ flores ⁊ mora leuiter stringūt
vnde ad vuulam ⁊ fauces proprie viden
tur facere. quamuis omne profluum ido
nee stringant ē L Folia eius et cime
masticata alcola ⁊ alia vlcera curant ī ore
Et plagas glutinant. mora eius matura
habent in se mediocriter calorem Imma
tura vero sunt frigida. ⁊ terrestrem ꝯtinēt
in se substantiam. Unde nimis desiccant
M Item Puluis ex eo factus sicut ē de
flore eius plus desiccat recentioribus fa
cit namqꝫ ad dissintericos. ⁊ ad omne reu
ma ventris. ⁊ ad defectionem. sanguinē
expuētibus. Hic puluis datus vtilissimū
medicamen. N Radix autem eius
stiptica ⁊ leptomeris est. ⁊ ideo nefreticis
data lapides rumpit. O Species
bati sunt due Una cõmunis que dicta est
que omnibus nota est. Altera que appel
latur ydea siue cinosbatus que est rubosi
tatis maioris supradicta. Et est virtutis
constrictiue. Eius namqꝫ mollia germina
siue tyrsi contusa ⁊ expressa succum dimit
tunt. q sub sole relictus coquit̄ vsqꝫ ad gro
ssiciem mellis. ⁊ datur ad ea que supra
P Succus eius cum vino ⁊ melle supra
positus superioribus prodest. Mora cū
vino sumpta sapientiam nutrit vt ab an

tiquis dicitur. leges eam mense Junij et
Julij cũ melle ⁊ pane contrita apostẽata
mirifice rũpit. ⁊ vlcera fraudulẽta curat.

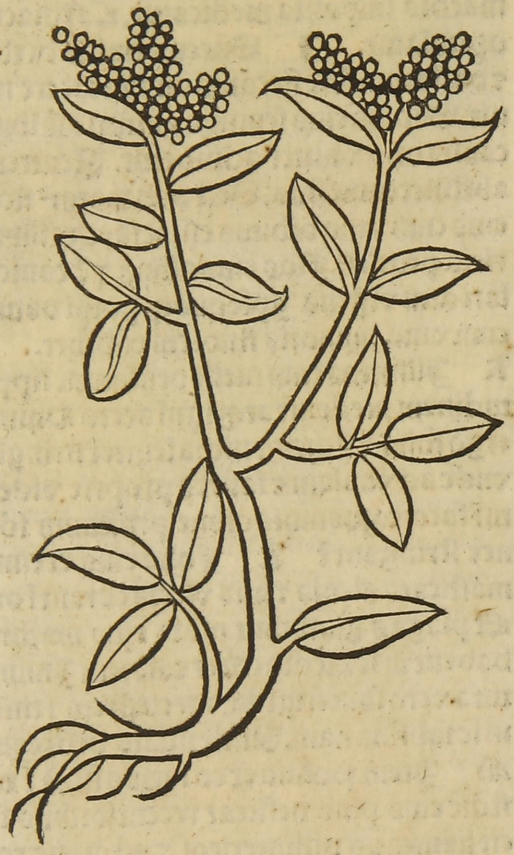

Ca. cccciij.

Rubea tinctorũ. Ysidorus. Rubea
dicitur eo ꝙ rubra sit radix ei⁹. vn
de ⁊ lanas colorare perhibetur.
Dyascorides. Rubea quam alij eritroda
num. latini vero rubeam dicunt. Herba
est omnibus nota. Species eius due sũt
Una videlicet agrestis. Alia vero que vo
catur sarchos ramulos siue tirsos habẽs
tenues ⁊ quasi nodosos folia per interual
la distantia. ac per singulas connodatio
nes veluti stellarum imaginem mittentia
Fructus vel semen eius rotundum viride
⁊ hinc rubrum aut circa maturitatem ni
grum. Radicem habet paruam tenuem
pusillam rubicundam. Plinius capitulo
erithron. Erithron quam alij eritrodanũ
vocant. nos vero rubeam qua tinguntur
lane ⁊ pelles ⁊ cetera. Grecus vero eritro
danum dicit. Nam erithros rubeus co
chinus feniceus rubicundus. exponitur
de rubea ⁊ cetera. Pandecta capitulo.
cc xlviij. Eritrodanum vel eutradoron l'
erithron vel eritrodanon grece. Arabice
fane vel eita. Latine vero rubea tinctorũ
Ubi sciendum ꝙ Dyascorides capittulo
de rubea dicit ꝙ rubea siue vt alij erithro
danum dicunt. ⁊ est de rubea domestica.
Aliud capitulum inuenitur apud Dyas
coridem quod sic habet eritrodanum di
cunt ⁊ est rubea agrestis. Item secundũ
veritatem eritrodanum in alia translati
one dyascoridis. Aut tetron vocant plu
rimi. Radix est illi inficiens. Duo sunt
eius genera. Unum agreste. Aliud semi
natum sicut rauene ytalie fuit locis cultis
seminatum. Nam ⁊ in vijs sponte nascit̃
Haste sunt illi quadre ⁊ longe ⁊ aspere si
cut aparine. sed fortiores ⁊ longiores. fo
lia habentes intra nodos ipsos. folia ha
bet sicut astrum id est stella in giro posita
semen eius rotundum est in primo viride
⁊ postea rufum. ⁊ cum maturauerit nigre
scit. Et radix eius longa tenuis ⁊ rufa. ⁊c.
Sed secundum translationem aliam dy
ascoridis. Rubea siue vt alij eritrodanũ
herba est omnibus nota. Serapion libro
aggregatoris capitulo fane. auctoritate
dyascoridis. Fane siue faue id est rubea
tinctorum. quedam ex ea nascitur. et que
dam ex ea seminatur. ⁊ habet ramos qua
dratos longos grossos similes ramis her
be que dicitur abarum nisi quia sunt ma
iora eis ⁊ duriores. super ipsos sunt folia
diuisa adinuicẽ egredientia iuxta nodos
et in similitudine stellarum. et fructus est
rotũdus cuius color in principio sue ape
ritõnis ẽ viridis. postea vo rube⁹ ⁊ qñ ma
tur⁹ ẽ fit niger. ⁊ qd de ipa admĩstrat̃ sunt
vene ipi⁹. ⁊ ipe sunt subtiles lõge ⁊ rubee.

Gal. vj. sim. far. cap. eritrodanū: Eritrodanum est rubea tinctoꝝ radix acerba et amara secundum gustum. Unde ⁊ quod dictum est de alijs adinuicem sibi hmōi virtutes conuenientes in hac radice conspicis. Paulus cap̄. de rubea. ca. est ⁊ sic. in. ij. gradu. Auerrois libro Colliget ca: de rubea. Rubea ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes.

A Dyasco. Eritrodanum virtutem hꝫ mictualem cum aceto illinita albis maculis medetur. Usus etiam eius ad ea proficit ad que cetera diuretica ꝓficere dicim⁹ Sed agrestis virtus est secundū dyasco: mictualis diuretica. vñ vrinaꝫ ⁊ mēstrua ꝓuocat. B Gal. Eritrodanum splenem ⁊ epar expurgat ⁊ vrinas grossas et multas. Est autem qñqꝫ ⁊ sanguinolētas euacuans. qñqꝫ etiam ꝓuocat menstrua: ⁊ abstergit mediocriter quecunqꝫ abstersione egent: morfeis quoqꝫ albis cū aceto peruncta confert. quidam autem ꝓpināt eas sciaticis necnon paraliticis cum melicrato C Auicenna. Rubea tinctoꝝ est pontici saporis et abstergit cum equalitate. ponitur cum aceto sup̄ empetiginē ⁊ sanat eam. similiter ⁊ morfeam albam. ab omni vestigio mūdificat cutem. Bibita cum mellicrato confert sciatice ⁊ paralisi. D Valꝫ etiam ꝑcussioni ⁊ casui succus eius cum oximelle datᷓ ad apostēata splenis ⁊ mundificat epar ⁊ splenem. Eorumqꝫ opilatōes aperit: ⁊ in hoc ei ꝓprietas existit aceti. vehementer ꝓuocat vrinam. vt quandoqꝫ faciat mingere sanguinem. Et oportet qui eam biberit. qq̄ꝫ die balneetur E Supposita mēstrua prouocat. ⁊ extrahit fetū. Eiusqꝫ stipites cum folijs conferunt morsui vermium venenosorum: F Platearius. Rubea tinctorum. calida est ⁊ sicca in secūdo gradu. Uirtutem habet confortatiuam ex aliquantula sua ponticitate ⁊ diureticam ex amaritudine. Contra debilitatem stomachi ⁊ epatis et relaxationem: datur vinū decoctionis eius. Radix eius rasa supponitur ad menstrua prouocanda: ⁊ fetum mortuum educendum Aqua decoctōnis eius si caput inde abluatᷓ capillos r̄ddit rubeos. G Constantinus vbi supra Rubea est in fine primi gradus calida et sicca. habet quoddā amaritudinis ⁊ pōticitatis vnde splen ⁊ epar mundificat. et eius opilationem aperit vrinā ⁊ mēstrua prouocat. Omniaqꝫ membra corporis a putredine mundificat: ⁊ morfeam curat: Adhibetur quoqꝫ cum melle et aqua calida propter ylij dolorem: H Plinius libro. xix. Rubea tingendis lanis ⁊ corijs est necessaria. Laudatissima est ytalica ⁊ maxime suburbana prouenit sponte. In medicina morbum regium sanat. Et vrinam ciet ex aq̄ mulsa Folia quoqꝫ capillū inficiunt. Apud quosdam inuenio regiū morbum. Hoc frutice sanari. etiam si ad alligatus spectetur tm̄.

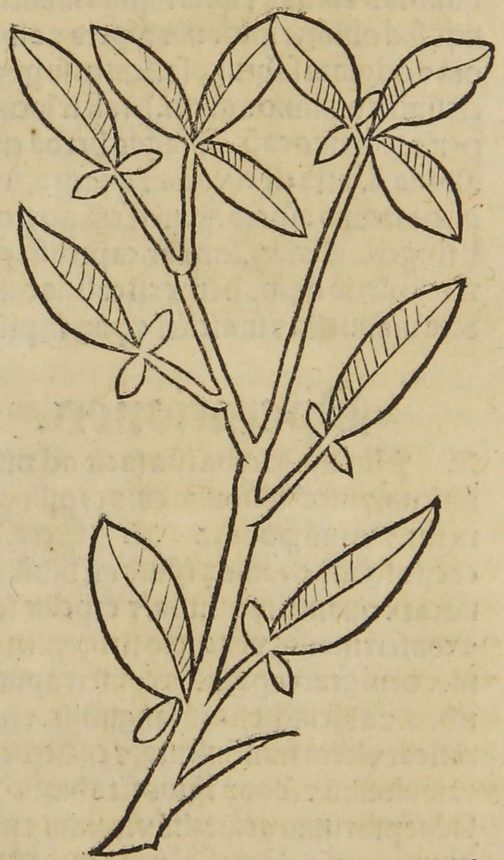

Ca.cccciiij.

Saluia Latine. Arabice: gelissagos. grece: elissagus. Sera.li.aggre.ca. gelissagos aucto. dyas. Gelissagos.i.saluia et e arbustum longum hn̄s plures ramos 7 lignum eius et folia similia folijs citonioꝝ nisi q2 sunt longiora 7 strictiora 7 rugosa pauca rugositate sicut ē rugositas panni postq̄ abluitur anteq̄ extendat 7 reponat. et color eius declinat ad albedinem et h3 odorem bonū 7 h3 in summitatibus ramorū semen simile semini herbe siluestris q̄ d' ormen. Nascit āt in locis asperis. Dyas. cap. elissagus siue elilissagus ꝗm translationem nostram. Elissagus.i.saluia. Frutex eius est oblonga 7 multas hn̄s virgas quadras 7 albas 7 folia similia malicidonijs sed oblōga minora 7 aspera 7 albidiora 7 odorata subrugosa. semen sup v̄gas est simile omnino agresti. Nascit locis asperis. Plinius cap. elissagus herba est ex albida: hasta est ei vasta 7 quadra: folia aliquatenus aspera. Potest em̄ acriter restringere: Gal.vj. sim. far. cap. elissagus Complexio huius herbe est calida caliditate manifesta 7 sufficiēti 7 paꝝ stiptica.

Operationes.

A Plinius. Herba ipa facit ad dissintericos: 7 succ⁹ foliorum eius capillos generat. 7 vrinā ꝓuocat: B Sera. Decoctio folioꝝ 7 ramoꝝ ipius qn̄ bibit provocat vrinam 7 menstrua. 7 expellit fetū. 7 confert morsui venenoso strigonis marini. 7 denigrat capillos. 7 confert apostēatibus. 7 abscindit fluxū sanguinis. 7 mundificat vlcera fraudulenta. 7 cū decoctiōe ramulorum 7 folioꝝ ipius fit ablutio. Et sedat pruritum genitaliū virorum 7 mulierum. C Dyas. Virtus eius est diuretica: Menstruis imperat: Aborsum facit. Percussum strigonis marini mitigat. Capillos nigrescit. Est etiam termātica. 7 sanguinem fluentem ex vulneribus strigit. Sordida vulnera purgat. D Elixatura foliorum 7 virgaꝝ ipsius pruriginem nature compescit: Est etiam virtutis redarguentis cum acrimonia. Unde ad dissinteriam atq3 muliebrem fluxum (quem greci rigeon vocant) facit succus foliorum eius. Capillos denigrat 7 vrinā prouocat. E Paulus. Uinum decoctionis eius confert paraliticis bibitum et cathaplasmatum super partem paraliticantem: F Ex dicunt magi de Saluia q̄ ipsa putrefacta sub fimo generatur auis quedam habens caudam ꝗpentinā 7 albam merule simili. De cuius cinere si ponatur in lampade apparet q̄ domus sit plena serpentibus. G Ex herbario. Saluia habet folia longa et angusta sub aspera odore suaui 7 graui. In locis asperis nascitur: Decoctio eius potata vrinam 7 mēstrua mouet. Pastinace marine si quem percusserint virus excludit Sanguinis eruptionem sistit H Platearius. Saluia calida est in primo. sicca in secundo. solum folia cō petūt vsui medicine 7 viridia. 7 sicca domestica magis consumit 7 confortat: Siluestris autem magis dyaforetica: Uinum decoctōnis saluie valet paraliticis. 7 epilenticis fomentatio ex aqua decoctionis eius valet contra stranguiriam et dissinteriam: Matricem mundificat. I Plinius libro.xxij. Herbam nostri qui nunc sunt herbarij elelisphacon grece: latini vocāt saluiam mente similem canam odoratā3. hac apposita partus emortuos extrahūt Itemq3 vermes aurium 7 vlcerum: K Idem in libro.xxvj. Herba quea quibusdam appellatur saluia similis verbasco. Conteritur ea 7 colata calefit. 7 sic ad tussim laterisq3 dolores bibitur: Eadēq3 contra scorpiones atq3 dracones marios efficax est. Contra serpentes etiam ex oleo perūgi ea prodest. Ysopi fasciculus cum

quadrante mellis decoquitur ad tussim.
L Macer. Saluia cui nomē elysifacos est apud grecos. Cum mulsa iecoris pro dest potata querelis: Pellit abortum. lo ciūq3 menstrua purgat. Trita venenatos curat supaddita morsus Crudis vulneri bus q̄ multo sanguine manant. Appōas tritam dicunt retinere cruorem Cum vīo succus tepidus si sumitur huius. Compe scit tussim veterem laterisq3 dolorē. Pruri tus vulue curat virgeq3 virilis: Si foueas vino fuerit quo saluia cocta. Illius succo crines nigrescere dicūt: Si sint hoc vncti cerebro sub sole calenti.

Ca. cccc v.

Salix. Ysidorus libro ethimologia rum: Salix dicta est eo q̄ saliat id ē crescat. Arbor lenta: vitibus vin ciendis abilis. Ambrosius. Salices vidē tur nihil habere seminis. habēt tamē gra num quoddā in folijs quo terris ꝯmisso tanq̄ semie posito surgat arbor de surculo et tanq̄ seipsam exsuscitet de semine suo. Glosa super Ysaiā. xliiij. Salix est arbor infructuosa. sed cito crescit maxime si iu xta aquam sit. Aristoteles in li. de plantis Quedam in humido loco. quedā ī arido ⁊ quedam in vtroq3 vt salix. Idem libro de animalibus q̄dam arbores non fructi ficant sicut viri pingues non multū sper matizāt. talis est salix ⁊ romana nux. Idē li. xvj. In aquosis tm̄ proueniunt salices ⁊ alni. longaq3 folia sunt vtriq3: inter pri mas germinant Circūagunt salicis folia post solsticiū. nec alio argumento intelli gitur certius sidus ꝑfectum. Ocissime ve ro salix amittit semen anq̄ maturitatem senciat omino. et ob id frugipda dcā est ab Homero. Sequēs vo etas scelere suo hanc snīam interpretata est q̄ semen sali cis mulieris sterilitatis medicamentū est Sed in hoc quoq3 nascenti natura proui dit q̄ depacto surculo incuriosus semē de dit. Vna tm̄ ꝑditur id maturitatem ꝑfer re solita in insula chreta. Pandecta cap. cc j. Culefara. grece ytre latie vo salix.

Operationes.

A Serap. li. aggre. cap. culef. i. salix: fo lia ⁊ flos ⁊ rosa eius habent in sapore pō ticitatem. et virtus salicis est desiccatiua sine punctione. Cortex vero ipsius siccio ris est complexionis: sicut sunt omēs spēs corticis. B Unde administratur in glutinatione vlcerum Sz flos ⁊ rosa eius administrant̄ ⁊ admiscentur in omnibus medicinis et vnguentis desiccatiuis. Et sunt ex hominibus qui accipiunt flores ⁊ rosam ⁊ succū ip̄ius: et componunt ex eis desiccatiuam medicinam que confert in multis quia desiccat sine mordicatione ⁊ ꝓprie quia in ip̄a est stipticitas pauca.
C Et quādo comburunt̄ eius cortices ⁊ ꝯficiuntur cum aceto administrantur in omnibus egritudinibus in quibus nece ssaria est desiccatio: sicut in verrucis ⁊ ꝓpe in rotundis ⁊ in verrucis similibus capiti bus clauorum. ⁊ in verrucis infixis in cute eradicat enim eas quando super eas fit li nitio. D Et quando euellitur cortex eius tempore quo emanant flores ⁊ colli

gitur gummi eius: Habꝫ hoc gummi vir
tutem abstersiuam ⁊ subtiliatiuam. ⁊ iđo
administratur in om̄ibus egritudinibus
que accidunt pupille. ⁊ faciunt impedim̄
tum visus. E Et idem aucto. pauli.
Uirtus foliorum ⁊ corticum ⁊ fructus sali
cis ⁊ succi eius est stiptica. Et est fri. ⁊ sic:
complexionis in. j. gradu. F Et ideꝫ
auctoritate Hedigar. Quando bibūtur
folia eius trita cum pipere ⁊ vino pauco
conferunt colicis. et quando sumit̄ cū aq̄
ꝓhibet impregnationem. ⁊ fructus eius
confert sputo sanguinis quādo bibitur ⁊
cortex eius tritus cum oleo rosaꝝ. si bulie
rint in cortice Granati conferunt dolori
aurium G Et eius decoctio admi
nistrata super pedes podagricorum con
fert eis multum: ⁊ mūdificat furfures ca
pitis. ⁊ colligitur humiditas ab ea deflu
ens quando excoriat̄ a cortice suo quādo
incipit apparere flos eius. quoniam repi
tur intra corticem humiditas cōgregata
que abstergit oculum. ⁊ aufert tenebrosi
tatem eius. Proprietas salicis eius que ex
trahit sanguisugas adherentes gutturi.
⁊ glutinat vulnera recentia. H Et
idem auctoritate Aben mesuay: Folia sa
licis bibita prohibent impregnationem
⁊ conferunt fluxui sanguinis. et lac quod
egreditur ex eis acuit visum: ⁊ abradit pi
los; I Et idem auctoritate Pauli.
In folijs salicis ⁊ salice non dixit Galie:
aliud. K Galienus. vij. sim. far. ca.
ytre. Ytre siue salix vtetur quidem aliquis
⁊ folijs ad sanguinolentorum vulnerum
consolidationem: sed maxime flore eius
fere omnes vtuntur medici ad confectio
nem siccatiui emplastri. Est enim vis eoꝝ
suauis siccatiua. habet autem ⁊ quiddaꝫ
stipticitatis: L Quidam vero ⁊ suc
cum faciētes ex eis immordax ⁊ siccatiuū
habet farmacum ad multa vtile: nihil enī
magis occurrit visui ꝗ̃ farmacum immor
dacius siccans parum sed stipticās sicut
in tractatu de compositione farmacorum
plenius dicetur M Cortex etiam hu
ius arboris similis est tam frondium q̄m
florum virtuti. preter ꝗ̃ ꝙ est siccior secū
dum complexionem sed hunc quidam ac
cendunt. ⁊ vtuntur cinere in omnibus his
que violenter indigēt desiccari sicut sigi
les ⁊ chiles id est mirmiceas. auferūt ip̄m
madefacientes aceto acri. quidam vero
tempore florendi incidentes corticem. li
quorem quidem colligunt ⁊ eo vtūtur in
obfuscantibus pupillis. cum sit farmacū
abstersiuum simul ⁊ subtiliatiuum cumqꝫ
sit huiusmodi poterit eo vti ⁊ ad alia mul
ta. N Palladius li. iij. In mense Fe
bruario plante salicis obruende sunt. et
omnium generum que applicantur arbu
sto. O Dyascorides Salix est arbor
cuius folia glutināt vulnera cruenta. flos
etiam eius sine mordicatione desiccatiuꝰ
est. Cuius cinis cum aceto super callos pe
dum inductus eos tollit. Et similiter ver
rucas emūdat: Flos eius cum aqua bibi
tus omnem calorem libidinis frigescere
facit: P Auicenna. Salicis folia sti
ptica sunt sine mordicatōne: ⁊ est in eis ex
siccatio sufficiens. Cinis auteꝫ eius vehe
mentis est exiccationis. Emplastrum ex
eo factum retinet fluxum sanguinis:
Q Constantinus: Salices fri. sunt in
secuudo gradu. sic. in p̄mo. Ualent dolo
ri capitis de calore si in naribus mittātur
Succus eius vulnera solidat. Cortex eius
vstus ⁊ cum aceto temperatus verrucas
⁊ poros aufert: Sed lac corticis a salicibꝰ
florem habentibus eruti. visum clarificat
Defectos confortat oculos. Succus frō
dium ⁊ pomorum potatus mulieri vt cō
cipiat non permittit.

Ca. cccc vj.

Ambucus. Pādecta: cap. ccclxxix Sciendum ꝙ actis est sambucus kameactis dr̄ ebulus ⁊ sunt plāte omnibus note: Unde versus: Sambucus est actis sed ebulus est kameactis. Sera: li. aggre. ca. kameacti Kameacti due sunt species quaꝝ vna grece dr̄ actis. in latino sambucus: et secunda nominat̄ in greco kameactis ⁊ eius est intentio teren⁹ actis ⁊ in latino dr̄ ebulus: de qua lege capitulum. clxxv. sup̄ de e. Plinius. Sambuci due sunt species: earum vna assimilat̄ arboribus hn̄tibus ramos sil'es cānis rotūdis. quoꝝ color est ad albedinē ⁊ sunt longa. ⁊ sunt in eis quatuor folia aut quinqꝫ porrecta super ramos quoslibet ⁊ similia folijs nucis minora tamen eis hn̄tia grauem odorem: ⁊ in summitatibus ramorū sunt flores albi. ⁊ grana similia granis viridibus vel lētisci: quoꝝ color declinat ad purpureitatem cū nigredine. ⁊ sunt velut in racemis. ⁊ hn̄t multā hūiditatem habētem odorem lini. ⁊ ista dr̄ actis. Alia vo species q̄ dr̄ kameactis est minor prima habet ramos magis ꝑtinētes herbe quadratos in quibus sunt multi nodi. ⁊ folia inuicem distātia ⁊ singulis nodis similia folijs amigdalis in summitatibus suis. nisi quia habent venas. ⁊ sunt lōgiora eis hn̄tia grauem odorem. ⁊ in summitatib⁹ ramoꝝ sunt capitella similia coronis sup̄dicte speciei. ⁊ semen ⁊ flos similiter. ⁊ hꝫ ramos longos grossitudinē digiti habētes. Ysidorus li: ethimologiaꝝ. Sābucus est arbor mollis ⁊ parua.

Operationes.

A Pli. li. xvj. Sambuci habent acinos nigros: ⁊ paruos humoris lenti. Inficiendo maxime capillo: qui et ipsi in aq̄ decocti mandunt̄ B Idem li. xv. Arboꝝ quarundam fructus pediculis depēdent vt piri: Alia vo racemis vt edere atqꝫ sambuci: C Idem in li. xvj. Sambucus germinat inter primas. ⁊ nudat̄ inter nouissimas: ⁊ ex his que hieme aq̄la ex oriente concipiūt ordine nature florent prime siluestriū sambucus. cui medulla est plurima ⁊ cornus cui nulla Sambucus ē arbor diuidua nec ramosa lētissima. et ideo scutis faciendis aptissima. cuius nimiꝝ plaga se ꝓtinus cōtrahit. suūqꝫ vulnus claudit. ⁊ ob id contumacius ferꝝ transmittit Sambuci atqꝫ rubi: generis sunt fungosi aliter tamen ꝙ ferule. q̄ꝓe plus ligni atqꝫ succi est vtriqꝫ sambuco ex q̄ magis canoram buccinam. tubāqꝫ credit pastor. Ibi cese: vbi gallorum cantum non exaudiat frutex ille. D Idem li. xvij: Inuentū est surclos abscisos serere: quod sepis causa factum est Sābucis ⁊ cotoneo rubisqꝫ depactis: ad palum vinearū firmissima est sambucus. taleisqꝫ seritur vt populus: E Auicenna. Sambucus alba calidior est ꝙ citrina ⁊ ꝙ purpurea. Et est vniuersaliter in tercio calida ⁊ sicca: Est autē subtiliatiua humiditatum Senibusqꝫ cōfert eius oleum: Delet autem pannum et facit rubedinem eius odoramentum.

F Oleum eius confert senibus. & frigidis nervorum egritudinibus; Odor eius facit soda. Cum hoc tamen resolvit sodam frigidam a flegmata odorata. Denique purum eius oleum fluere facit sanguinem ex naribus calefactum cum ipsum odorat.
G Constantinus: Sambuci ca. sunt in ij. sicci in primo. dissolutivi ac nervorum mollitivi sunt stomachum quoque molliunt. vomitum provocant. & cathaplasmati mamillarum apostemata sanant. Sambuceolum quoque scabiem ac pustulas & apostemata narium sanat. vulnera clausa aperit. euersaque ad suam naturam convertit. Aurium dolorem placat; bibitumque lumbricos et ascarides flegmaticos excludit ac melancolicos humores purgat H Plinius libro. xxiiij. Sambucus habet alterum genus magis silvestre. quod greci chameacten: alij hellon vocant multo brevius. vtriusque foliorum vel seminis vel radicis decoctum in vino veteri & ad cyathos binos potum. stomacho inutile est alvo detrahens aquas.
I Refrigerat etiam inflammationem maxime recentis ambusti; Et canis morsum cum polenta mollissimis foliorum illitis; Succus cerebri collectiones lenit infusus: Acini eius infirmiores quam reliquae capillum tingunt K Poti acetabuli mensura vrinam movent: Ad omnia efficatior est quam minor. Radix eius decocta ac pota idropicos exinaniunt. Folia in vino pota serpentum ictibus resistunt; L Podagricis cum sepo hircino vehementer prosunt cauliculi illiti. ij dem in aqua macerantur; vt sparsi pulices necentur. M Foliorum decocto si locus spargatur musce necantur. N Boa appellatur morbus papularum cum rubent corpora. sambuci ramo verberantur. Cortex interior tritus ex vino albo potus alvum solvit.

Ca. cccc vij.

Ambacus. Pandecta ca: ccclxxvj. Iesemin arabice & ambach. grece lencoya: latine sambacus. Serapion li. aggre: cap. iesemin Iesemin id est sambacus & est planta habens album florem & quedam citrinum & est minus. cal. & sic. quam album. & similiter est minus in operatione sua & citrinus reperitur in babilonia; Est etiam species alia ex eo cuius flos celestis est coloris. Et idem auctoritate Aben Mesuay; Est ca. in principio tercij gradus. Galienus. vj. sim. far. cap. de Iesemino secundum translationem grecam; Ambach herbe quam iesemin vocant semen maxime vtile est calefactive & desiccative nec non subtilium partium virtutis est. Est autem gustantibus subamarum & acre et palam. quoniam diureticum est & dyaforeticum erit autem in calefaciendo & siccando tercij gradus. intensi

Etiam hoc dicit in .vj. huius et subdit in vij: lencoya: i. ieseminum tota quidez frutex abstersiue 7 subtilium partiū virtutis magis autem pticipant ea flores: 7 horū sicciores magis viridibus. Auicēna ponit tres species. s. albam citrinā 7 purpuream: Et est alius sambacus agrestis de quo supra.

Operationes.

A Serapion: Folia eius humida non sicca qñ ponūtur sup empetiginem 7 pānum expellunt eos 7 resoluūt omnem supfluitatem. B Et conuenit hñtibus catarrum 7 inducit dolorem capitis illis qui sunt calide complexionis. C Et oleum eius est iuuatiuū in hieme, 7 si hñs calidā ꝯplexionem odorēz nimium de ipo timendum est ne faciat fluxum sanguinis ex naribus eius. D Et idem aucto. Aben mesuay. Confert humiditatibus 7 flegmati salso, 7 senibus fri. ꝯplexionis 7 ꝓfert doloribꝰ q̄ fiūt ex flegāte viscoso.

Ca. cccc viij.

Sandix. Plinius li. xxv. Sandix est herba quedā de qua panni tingūtur in blaueum colorem.

Operationes.

A Idem pli. li. tricesimo quinto. Sandaraca si torreat̄ equa pte rubrica admixta, sandicem facit. Quāq̄ sīaduerto virgilium estimasse id herbam esse. vsu illo. Sponte sua sandix pascētes vesceret agnos: B Idē in li. xxij. Sādix in oleo silvestri a grecis ponit̄ sicut opīo 7 Erasistratus tradūt: C Decocta vō aluū sistit 7 semīe singultꝰ ꝓfesti ex aceto sedat Illinit̄ ābustis vrinā cit. Succꝰ decocte ꝓdest stō. Iocineri renibꝰ ac vesice. D Hec ē q̄ aristophanes euripedi poete iocularitet obicitei ꝰ mrēm ne olꝰ q̄dē legiti mū vēditasse s; sandicē. E Dyasco. Sandix vel scādix calefacit 7 desiccat fortiter ac dyaforeticum est 7 ob hoc merito viscerum purgatiuum est.

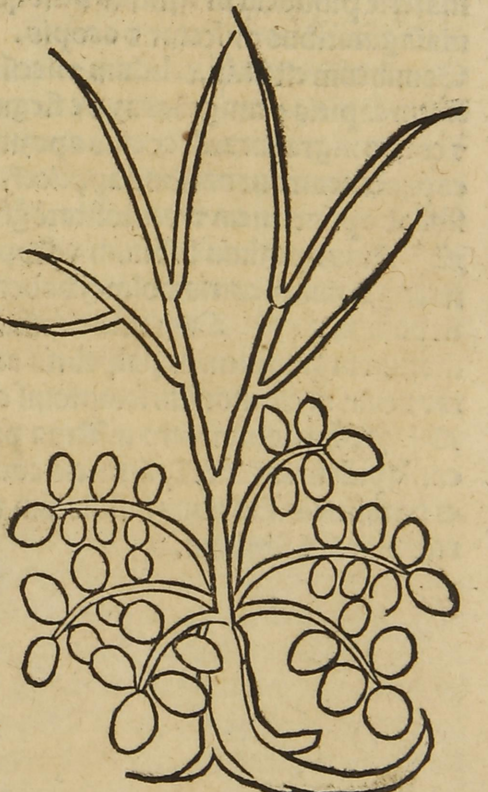

Ca.ccccix.

Amsucus. Byas. Samsucus a siculis nominatur amaracus. et est ramosa multas habens virgas super terram expansas cum folijs paruis atque rotundis nepite similibus ac velut hircis et acerrimis:

Operationes.

A Herba tota est valde amara vires habens acres atque calefactorias. ad omnem duriciem vel rigorem valde idonea Medetur etiam cataplasmata siue potata a scorpione vexatis vel difficultati mictus. vel intestinorum tormento laborantibus B Eius elixatura medetur idropicis. Urinam prouocat et tortionibus est vtilis: Succus addito melle liuores detergit. Scorpionum iccus cum aceto et sale compescit laxationibus bene adhibetur. Cerotis vtiliter additur C Omnes tumores corporis et oculorum spargit cathaplasmata et maxime cum polenta imposita. Item apposita solite purgationem materie prouocat in feminis bene quoque malaginatibus miscetur et acopis. D Samsucum est in. iij. calidum et siccum. Dolorem capitis et emigraneam de flegmate et colera nigra curat: si ex eius apozimate caput lauetur aut naribus applicetur: Dissoluit opilationem et ventositatem grossam. E Eius apozima bibitum ydropisim stranguiriam ventris dolorem habentibus fit bonum. F Cum melle cathaplasmatum nigredinem in palpebris amputat et cum aceto morsum scorpionis curat G Pessarizatum vero menstrua prouocat: lapidem aufert. Epilenticis conuenit et paraliticis. Auribus instillatum dolorem placat et sonitum.

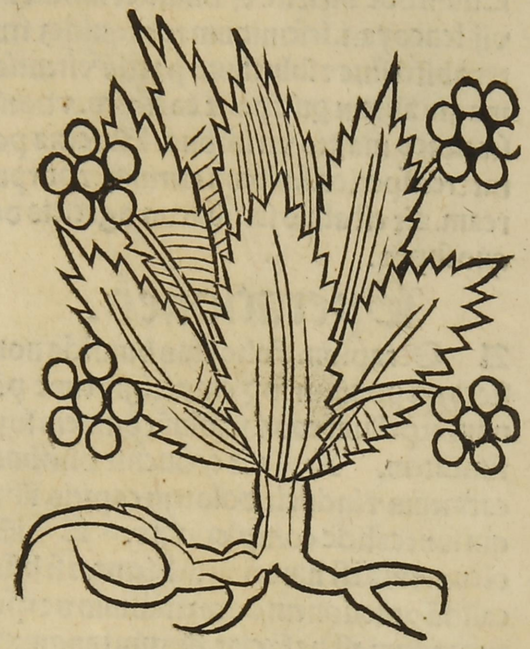

Ca.cccc.x.

Aliunca. Byas. Saliunca est genus herbe que radiculas et folia habet subrufa floresque plurimos a terra refossa in modum stipularum constringitur Nascitur autem in lapidibus summis et norica regione. Illa vero optima est que est odorifera recens et sine sabulone plurimosque ramulos et radices habens. preter hoc eadem que et spica quamuis deformior sit:

Operationes.

A Plinius. libro. xxj. Saliunca Odoramentorum multa nihil attinent ad coronamenta vt yris atque saliunca. quamquam vtraque nobilissimi sit odoris. B Saliunca quidem foliosa: sed breuis est. et que necti non possit. radici numerose coheret: herba verius est quam flos veluti manui pressa: breuiterque sui generis cespes. hanc panonia gignit et norica alpiumque aprica vrbium eporedia tante suauitatis vt metallum esse cepit. vestibus eam interponi gratissimum est. Huius radix in vino decocta vomitiones sistit. stomachumque corroborat. C Ex sinonomis: Saliunca intelligunt quidam in medicis pro acusa sed in aurea alexandria recipitur pro ea spica celtica

Ca.ccccxj.

Savina. Pandecta.ca.viij. Abhel arabice. grece brachi. latine savia Savina est arbor cuius folia sunt similia folijs tamarisci. ⁊ magis spinosa habenb bonum odorem. ⁊ arbor ista cres cit magis in latum q̃ in longum. Est cal. ⁊ sicce complexionis in tercio gradu. Se rapion libro aggre. cap. Abhel. i. savina Et sunt eius due species. Una cuius folia sunt similia folijs Cipressi. ⁊ magis sunt spinosa q̃ alia. Habens bonum odorem ⁊ arbor huius est fortis, ⁊ crescit magis ī amplum q̃ in longum Et fructus eius est sicut zaror. Pro quo lege capittulum. ccix Juniperus. Et quidam vtuntur folijs eiꝰ pro fumigio; Sed alterius speciei folia sunt similia folijs tamarisci. ⁊ sapor eiꝰ est sicut sapor cipressi. hec latine vocat̄ savi na. cuius substautia est subtilis. et in odo re eius est aromaticitas. et calefacit et de siccat in. iij. gradu. Auicenna. li. ij. caplo abbel. Abbel est fructus arboris similis Junipero factus sicut zaror. sed tamē ve hementer est niger boni odoris. et acuti saporis; ⁊ ista arbor est prima species sa vine. ⁊ posita p̱ Serapionē; Gal. vj. sim: far. ca. de savina; Brachi sive savina de siccantibus fortiter est ꝑm tres sapores; quos in gustando monstrat. equaliter cy presso. nisi inquantum acrior est eo. et vt vtiq; dicat quis magis aromatica; huius ergo ⁊ ipsius qualitatis ꝑticeps est videli cet acris. stiptica cōplexione calida; Ad huc autem in amaritudine ⁊ stipticitate debilius est q̃ cipressus. quantum em̄ su perat cipressum acredine tanto diminui tur in stipticitate quo patz q̃ calidius est cipresso; ⁊ ideo magis dyaforeticum. igi tur solidare quidem nam ꝓpter stipticita tis robur ⁊ caliditatis. intantum em̄ am bobus his participat. vtiam tensiuum ⁊ inflatiuum existat. putrefactionibus vo confert sicut cipressus. ponatur autē hoc farmacum in tercia abstantia ꝑm calefa cere ⁊ siccare ens inter ea. que maxime sūt subtilium partium.

Operationes.

A Gal. Contra tenasmonē de frigida causa. Fiat decoctio eius in aceto et vino ⁊ fumum paciens recipiat. Herba ipsa naribus cathaplasmata valet cōtra frigi dum reuma. Ponit̄ etiam in vnguētis be nē trita contra scabiem saniosam; Vinū decoctionis eius valet contra dolorē sto machi ⁊ intestinoꝝ; ⁊ contra stranguiriā ⁊ dissuriam; sed cathaplasmata valz con tra dolorem yliacum. Est etiam dyafore ticum ⁊ diureticum fomētum ex aqua de coctionis eius vel vino. Est em̄ savina ex spēbus iuniperi. vt apparet in ca. Junipe rus. Sera. aucto Gal. Virtus eius est q̄ dissoluit ⁊ abstergit putredinem vlcerum putridoꝝ maloꝝ corrodētiū antiq̄ꝝ ⁊ ipsa similiter mūdificat vlcera melācolica sor dida. qñ ponit̄ cū melle. ⁊ aufert herisipi lā. ⁊ ꝓpter cāz sue subtilitatis ꝓuocat mē strua plꝰ oī alia medicīa. ⁊ facit mīgē san guinē; ⁊ īficit fetū viuentē. ⁊ expellit mor tuū. ⁊ īgredit̄ in vugētis odoriferis ⁊ poni tur ꝓ amōio ł cinaōmo duplū pōderis eiꝰ

Et idem auctoritate dyascoridis. Folia ambarum specierum prohibent dilatationem vlcerum corrodentium. et sedant apostemata corrosiua. Et quando fit emplm cum eis aufert liuorem cutis. et sordiciem eius que accidit propter superfluitates corporum et aufert escaram ignis. et quando bibitur facit exire sanguinem cum vrina. et expellit fetum et quando ex ea fit uascale facit hoc. Et ingreditur in confectionibus vnguentorum calidorum.

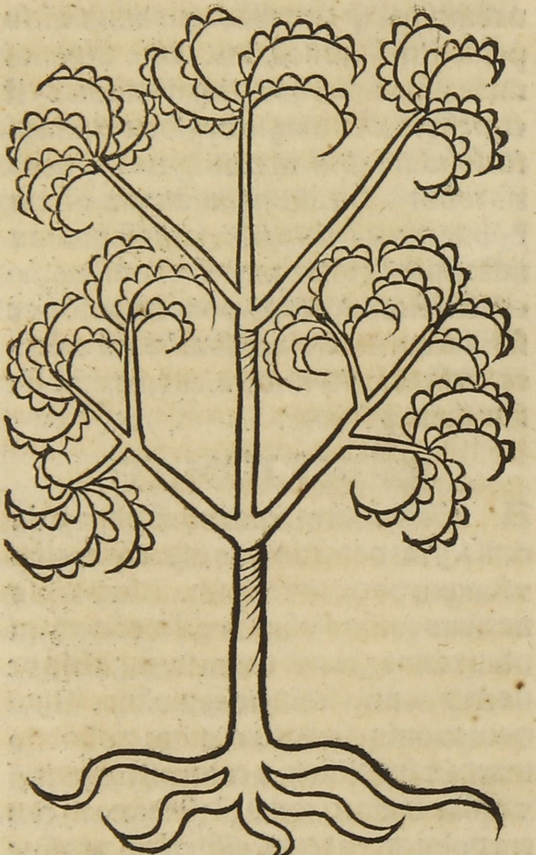

Ca. cccc. xij.

Sandalum. Sandal arabice. Grece et latine sandalum. Serapion li. aggre. caplo sandal. i. sandalum defertur ex syria et est album et ruffum et citrinum. Et fri. in. iij. sic. in. ij. et melius ex sandalo est citrinum pingue. post citrinum rubeum et est magis siccum citrino. et post ipm album. Et idem auct. Albugerig. Album e fri. et sic. in. iij. gradu. Sz citrinum et rubeum sunt fri. in. iij. et sic. in. ij.

Operationes.

A Serap. aucto. Aben mesuay. Confert dolori stomachi et epatis ex colera ru. et rubeum est frigidius albo et citrino. et est magis iuuatiuum. Nam ipm phibet fluxum humorum ad membra. et est sicut faufel in frigiditate et siccitate. et fortificat gingiuas et stomachum B Et idem auctoritate Aben mesuay. Cofert cardiace cum fe. qn linit cu eis super cor. C Et idem aucto. Ysaac benaram. Couenit unt calefactis. et conferunt debilitati stomachi et cardiace que accidit a colera quando terunt. et miscent cum aqua ro. et applicatur exterius. et quando coficiunt cum aq rosarum et pauca camphora et liniunt inde timpora confert sode que fit a caliditate D Et quando miscetur cum vna quantitate sandali albi media quatitas sarcocollo. et conficitur cum albumie oui et ponitur sup timpora. et confert sode colerice Et phibet descensum catarri ad oculum. et linitur cum eo in balneo. et phibet ardorem psilotri. et sandalum rubeum est frigidius albo. E Et quando miscet cu succo solatri aut semp viue aut portulace aut lenticula aque confert Podagre calide et apostematibus. et phibet humores ab illis membris. et melius ex sandalo est citrinum pingue. et post citrinum rubeu et est magis siccum citrino postea album. F Et idem aucto. Albugerig. Album est frigidum in. iij. gradu. terit et resoluit cum aqua ro. et in catarris cal. ponit i frote et in stomachis calidis. et infrigidat ea. et pfert fe. ca. et hirsen. et stomachi debilitati. sed citrini et rubei sunt fri. in. iij. gradu sic. in. ij. non hntes stipticitatem neqz pticitatem rosarum. et qn dissoluunt in aq ro. et ponunt sup stomachum pferunt fe. acutis et debilitati stomachi et sode que fit a caliditate. G Et idem auct. Atabari. Rubeum est frigidius albo. et liniunt cu eo apostemata calida.

Ca.cccc xiij.

S Atirion. Pādecta. ca. cl. Chasialkel arabice. Grece orchis vel afrodisia vel priapismon: latine vo testiculus vulpis vel satirion vel leporina. Serap. li. aggre. cap. Chasialkel sive casialtheb. i. satirion. Sūt eius duo genera Unū hʒ radicem seu testicłos albos. 7 vocatur chasialkel. Primū genus satirionis vocat̄ testicul⁹ canis. 7 grece kinoserthis 7 est ei planta q̄ hʒ folia extensa sup terrā ꝓpe ipā 7 ortus est ex radice vnius stipitis. 7 folia eius sunt similia folijs oliue. nisi quia sunt subtiliora eis et longiora sup terram extensa. 7 longitudo eius est fere ī longitudine vnius palmi. 7 florem hʒ coloris purpurei. radix eius est similis radici bulbi. nisi quia est tendens ad longitudinem 7 subtilitatem. Et est duplex sicut sunt due oliue in figura. Una inferius et alia superius. 7 vna plena 7 alia vacua rugosa. 7 cōmedit̄ radix ei⁹ elixata sicut bulbus. 7 iste dr̄ satirion. q̄ oēs cōiter vtuntur 7 subdit. Secundum vero genus satirionis habet duas species. Una est q̄ vocatur arabice chasialhabel sive casialthalep. i. testiculus vulpis. 7 vocat̄ similiter catharich 7 nominat̄ hoc in greco trifolium quia plurimū q̄d de eo nascit̄ est hn̄s tria folia declinantia versus terrā. et similantur folijs acetose maioris. aut folij lilij nisi quia sunt minora eis. 7 in testicło suo est rubedo declinans rubedini sanguinis 7 habet stipitem subtilem longitudīe vnius brachij. 7 habet florem similē floribus lilij albi in figura. et radix eius assimilat̄ cepe bulbi in figura. 7 est in magnitudīe mali exterius rubei coloris interius albi. sicut ouū. 7 q̄d de ipa administrat̄ ē radix

Operationes.

A Galienus. viij. sim. far. cap. de testiculo canis fm translatōem arabicā. Radix eius est dulcis. 7 virtus eius est cal. et hu. nisi qꝛ in humiditate eius est inflatio superflua. 7 incitat libidinem. B Ibidem fm translatōem grecam. Satirion vel trifoliū humide est 7 calide complexionis. quo circa 7 gustantibus ipsum videtur dulce 7 ventosam humiditatem possidere. 7 ꝓpterea ꝓuocat ad venereā. Hoc āt 7 radix huius herbe efficere nata est. ut quidam scribunt etiam epistotonū sanat cum vino nigro austero bibitum. C Et idem secundum translationē arabicam de testiculo canis. Radix eius est duplex similis radici bulbi. Una plena 7 sapor illius radicis que est plena. ē dulcis multe humiditatis 7 sup̄fluitatis inflatiue que quando bibitur incitat libidinem Et alia mollior sive vacua que habet cōplexionem que declinat ad caliditatem 7 siccitatem. Et est in ea humiditas digesta digestione completa. 7 ideo contingit ꝙ cum hoc ꝙ non incitat coitum facit cōtrarium 7 abscindit eū. et iste ambe radices ꝯmedunt̄ assate sicut ꝯmedit̄ radix bulbi

B Dyas. cap̄. orchis ſm̄ tranſlatōnem
noſtram. Orchis. i. ſatirion dr̄ de radice
eius ꝙ ſi vir comedit partem maiorē eius
generat maſculos: ⁊ ſi minorem cōmedit
generat feminā. ⁊ ꝙ mulieres partiū Yta
lie dant tritam cum lacte capraꝝ ad inci
tandum libidinem. ⁊ quelibet ip̄aꝝ habꝫ
operatōnem cōtrariam alterius quando
bibitur. naſcit̄ in locis petroſis ⁊ arenoſis
E Et idem aucto. Archiſalie. alia eſt
ſpecies quam nōiant quidam ſandachi
as propter ſuum iuuamentum magnum
et eſt herba habens folia ſimilia folijs
porrorum niſi quia ſunt latiora et eſt hu
miditas in eis que adheret manui habēs
haſtam longam circa longitudinem vni
us palmi. ⁊ habꝫ florem purpureum ⁊ ra
dicem ſimilem teſticulis F Sab. viij
ſim. far. cap̄. orchis ꝙ̄ ⁊ ſerapicidā vocāt
ſm̄ tranſlatōem grecam. in ſapore iſtius
ſpeciei ſupple vltime dicte auctoritate ar
chiſalie ⁊ ſtipticitas. ⁊ virtus eius eſt ſicci
or virtute radicis que dicta eſt prius: ⁊ ꝓ
pter hoc non ita confert in coitu ſicut pre
dicta ⁊ deſiccacur ⁊ eſt adhuc ſiccior. Vir
tus etiam eius eſt etiam que reſoluit apo
ſtemata inflata qn̄ ponitur ſup̄ ea: ⁊ mun
dificat exituras ſordidas: G Et cu
rat heriſipilam. et quando eſt ſicca curat
apaſtemata fraudulenta putrida. ⁊ quia
in ip̄a eſt ſtipticitas retinet ventrem quā
do bibit̄. H Dyaſ. Quando de iſta
ſpecie fit emplaſtrum ipſis teſticulis r̄ſol
uit apoſtemata flegmatica eoꝝ. ⁊ mūdifi
cat vlcera ⁊ formicam. et aperit emorroy
das. Et qn̄ fit emplaſtꝝ cū ea ſedat apata
calida. ⁊ ſi adminiſtrat̄ ſicca ꝓhibet dila
tatōem vlcerum. ⁊ abſcindit putredinem
eoꝝ. ⁊ curat vlcera fraudulenta q̄ ſunt in
ore I Sed ſciendū ꝙ ſatirion eſt ca.
⁊ hu. in p̄mo. Sed eſt alia ſpecies ſatirio
nis q̄ vocat̄ herba baſilica grece. arab. di
giti citrini vel buzeiden. latine vo palma
criſti cuius folia ſunt ſimilia prime ſpeci
ei ſatirionis. ſed graciliora cum nigris pū
ctis: radix eius brance manus vel palme
manus hꝫ ſimilitudinē floris crocei cum
vino vel aqua tritum croceatum efficitur
K Oribaſius cap̄. de palma criſti. Ve
nenis reſiſtit. quam qui habuerit a male
ficijs. ⁊ venenis ſecurus erit. L Aui.
li. ij. ca. digiti citrini. eius figura eſt ſicut
vola manus cōmixta ex citrinitate ⁊ albe
dine. ⁊ eſt dura in qua eſt parum dulcedi
nis ⁊ ex ea eſt citrina cum ꝑua alteratōne
atqꝫ albedine. eſt cal. ⁊ ſic. in. ij. reſoluit ſu
perfluitates gſſas valde. M Et ē ei
ꝓpetas valde mūdificādi cutim: ⁊ cōfert
mēbris neruoſis. ⁊ impedimentis ſuis. et
ꝓfert manie ꝓpe. ⁊ loco eius in iuuamēto
manie ponit̄ quantū eſt medietas eius ex
hedera gſen cū duabus tercijs de ſep.

Ca. cccc. xiiij.

Aturegia latine. Grece Tymbra:
Arabice. ſabanc: Serapion libro
aggre. cap̄. Sabanc aucto. dyaſ.
Sabanc ſiue ſabater eſt planta omnibus
nota naſcitur in locis ſaxoſis ⁊ aſperis: et
eſt ſimilis thimo. niſi quia folia eius ſunt
maiora ⁊ molliora. ⁊ habet ſpicam plenā

floribus quorum color vergit ad citrinita
tem 7 viriditatem. Et vtus eius est sicut
virtus thimi. 7 administrat sicut thimus
7 est ca. 7 sic. in. iiij. gradu. 7 ponit in cib
Et quedam ex eis sumit in ortis. et est de
bilioris operationis q̄ alia. 7 ipa est ma
gis conueniens in cibis q̄ acuitas eius ē
magis remissa.

Operationes.

A Serapion. Uirtus timbre est calefa
ctiua multum 7 desiccatiua et resolutiua.
7 prouocat vrinam 7 menstrua. 7 expellit
fetum. 7 facit excreare superfluitates a pe
ctore B Et idem auctoritate Aben
mesuay. Saturegia est ca. 7 sic. in. iij. gra
du. 7 magis agrestis. Et proprietas eius
est q̄ expellit sup̄fluitates que sunt in stōa
cho. 7 ꝓuocat menstrua. 7 acuit visum de
bilitatum ab humiditate. 7 ideo comedi
tur in hoc casu cum rafano 7 bederaos. 7
confert dolori sciatice. quando fit empla
strum cum ea cum frumento trito. et agre
stis fortior est domestica C Ysidorus
libro ethimologiarum. Saturegia ē herba
calida 7 proprie ignita. vnde 7 illi nomē
inditum credunt. eo q̄ in venerem ꝓnos
faciat. D Palladius li. iiij. In febru
ario mense saturegia seritur solo pingui
vel stercorato 7 apico. vel melius mari ꝓ
ximo 7 cepulis mixta seminat E Dy
ascorides. Satura vl' saturegia calefacit
7 nimis desiccat. 7 mãifeste extenuat. ide
oq̄ vrinam 7 menstrua mouet. ac fetus ex
trahit potui data viscera purgat. A tora
ce atq pulmōe humorē purgat 7 p os spu
ta pellit. Urinā quidē mouet ex vino po
tata. F Stomachū q3 nauseantē cō
firmat in ouo sumpta vel potata. 7 cōtra
ea que ictibus aculeatis sentiunt aĩalia.
G Pla. Saturegia est ca. 7 sic. 7 pultes
ex farina 7 aqua 7 eius puluē mūdificant
spūalia. Puluis eiusdē ꝯmest⁹ ad idē val3
H Macer. Timbra sol3 grece dici satu
regia latine. Illa sicca nimis. vis ē 7 ferui
da valde. Prouocat vrinā mouet q3 men
strua sūpta. Pellit abortiuū muliebria vis
cera purgat. Illius puluis cū cocto melle
subactus. 7c.

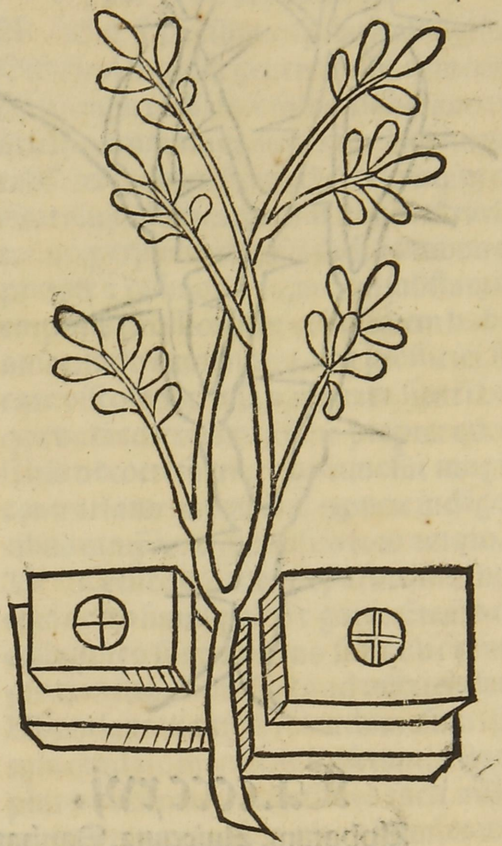

Ca. cccc. xv.

Saponaria. Pandecta. cap. c viij.
Borich vel ozatis grece. Arabice
agisdo. latine saponaria vl' herba
fullonum. 7 est saponaria de qua paruu
los faciunt. quos herbaticos vocāt. 7 sic
cant eos. 7 pro sapone vtunt. Iheremias
Si laueris te nitro 7 multiplicaueris tibi
herbā borich macłata es iniq̄tate tua. Pli
ca. de borich. Borich ē herba satis nota
q̄ satis ꝯgruit ad abstergendū pãnos. et
ideo ipa multū fullones vtunt.

Operationes.

A Pli. Ex folijs eius fcm̄ cathaplasma
vulnera magna glutinat. 7 cruorē illorum si
stit. 7 reprimit tūores. q̄ trita cum melle pur
gat vulnera sordida. 7 mūdat maculas.
B Et mixta cū albumine oui subuenit
igni sacro.

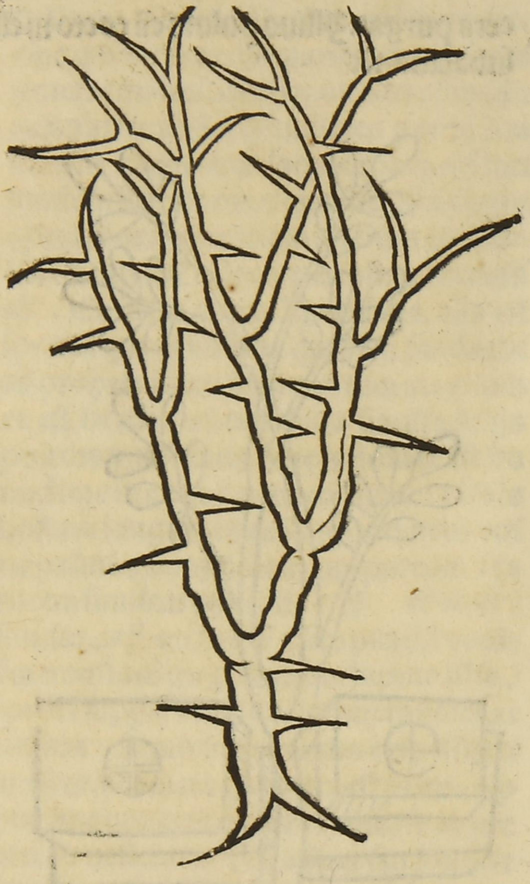

Ca.cccc.xvj.

Aphatum. Auicenna. Saphatū est arbor arabica ⁊ armena. Et est vnum de lacticinijs. Calida est in tercio gradu. ⁊ eius siccitas in quarto. in ipsa est stipticitas temperata: Sentix dicta est a situ eo ꝙ est terra inculta in q̄ sentites spineqꝫ nascuntur. Maiores autem nostri om̄em arborem spinosam dicebāt veprem. eo ꝙ vi prendeat. Hieronimus sup Ysaiam. Setha est genus arboris nascentis in heremo: spīe albe similitudinē habens Cuius lignum imputribl'e ⁊ leuissimū oīm̄ lignoꝝ tam in fortitudine q̄ꝫ in nitore soliditatem et pulchritudinem superat. Unde omnia ligna arche et tabernaculi facta sunt instrumento. Haymo ibidem Ex hac arbore terra in qua nascit̄ dicta est setim. vnde dicunt̄ ligna sethim Ex libro de natura reꝝ: Setim est arbor oriētis nobilissima albe sil'e spīe. ſꝫ multo maior ⁊ altior crescit. Lignum eius albū ⁊ leue. non facile cedens igni nec vnq̄ꝫ humore aliq̄ l' āt iquitate corruptibile qđ adhuc ptꝫ i archa noe q̄ ē sup mōtes armēie:

Operationes.

A Auicenna. Saphatū stipticitatem habet tpatam: ⁊ cōfert empetigini linia.
B Sup alcola q̄ꝫ cū melle linit̄ ⁊ remouetur. ventrem soluit. ⁊ debilitat viscera. ⁊ est quedam spēs eius interficiens sedentem in eius vmbra.
C Caueat̄ g̃ ab ea Nam ⁊ lactis eius tres species. ⁊ interficit in duabus epar ⁊ pulmonē frāgēdo.
D Notandum ꝙ in isto caplo habes tres plantas de quibus audiuisti. scilicet saphatū sentix ⁊ seta. vt apparet ī figura.

Ca.cccc.xvij.

Cabiosa lati. gre. stibes siue stibeos

Operationes.

A Dyas. ca. stibes: herba ē c⁹ semē stiptice ē ꝟtutis. ⁊ siccatiē satis. ⁊ idcirco ei⁹ decoctō dissintericis inicit̄ et de aurib⁹ pus emanans sanat instillata et in magnis vulneribus ⁊ cruentis glutinatoria est

vtilius id agens si cum vino nigro et austero ⁊ stiptico coquatur. desiccat em̄ fortiter omnia que ꝯtra naturam sunt hūida B Folia aūt eius viridia trita ⁊ cathaplasmatibus appposita in ano emorroidas reprimunt. ⁊ ex pcussione in oculis sinkysim factam supposita iuuant. C Itē folia eius adhibita suffusiones oculis detergunt. Sanguinem vulneribus imposita siccant. D Paulus cap. de scabiosa. Scabiosa ca. est ⁊ sic. in. ij. gradu. Valet cōtra scabiem ⁊ alopitiam. Et succus eius lūbricos necat. Fumus vini decoctionis eius valet contra emorroidas. E Contra condilomata que atricia dicunt̄ fiat emplastruz desup ex ip̄a herba. fumo tamen prius recepto. F Dicit̄ q̄ sanctus Urbanus ad petitōem cuiusdam sororis sue anhelantis sup scabiose v̄tutes q̄m ip̄e ꝑtinue vtebat̄. misit sibi infra scriptos versus. Urban⁹ p se nescit p̄ciū scabiose Nā purgat pect⁹ q̄d ꝑpmit eḡ senectus. Lēit pulmonē. purgat latez r̄gionē Apostema frangit. si locum bibita tāgit Tribus vncta foris. antracē liberat horis

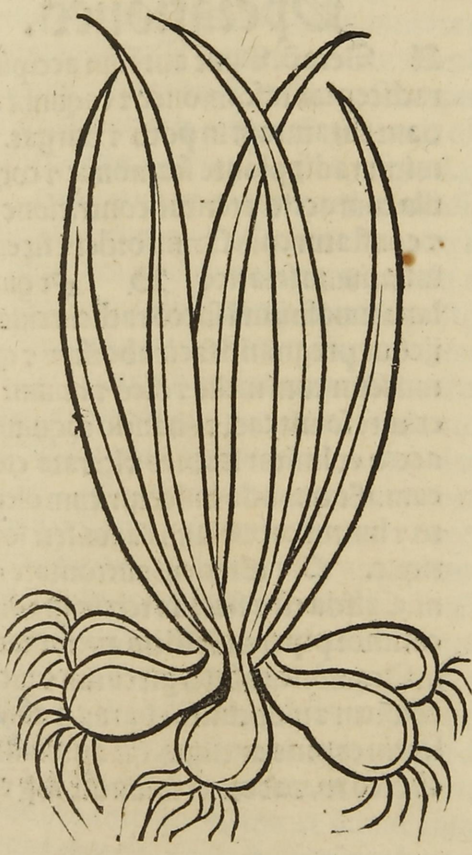

Ca. cccc. xviij.

Calongia grece. latine Ceputia.

Operationes.

A Gal. ij. de cibis. cap. de scalongijs. Sunt scalongie ex genere bulbi. cōmedit̄ em̄ ip̄orum radix sine folijs. habet autem in seip̄a amaram et austeram v̄tutem notabiliter p quam stomachū resolutum excitat aliqualiter. appetitui non contrariatur. neq; expuere aliquid indigentibus ex pectore ⁊ pulmone. ⁊ quidem substantiā corporis grossiorem ⁊ viscosiorem habēs amaritudo eius contra agit grossiciei. siccare viscosa ⁊ grossa apta nata. sicut ī his que de medicinis dcā sunt. propter quod si bis decocte fuerint nutritiue sūt magis contrariatur autem iam expuere indigentibus tanq̄ vtiq; deposito toto amaro. B Comedere autem ip̄as melius tunc cum aceto simul ⁊ oleo ⁊ garo. Etem̄ delectabiliores sunt ⁊ minus inflatiue et magis nutritiue subtiliores ad digerendum Abundantes autem secundum esum ip̄orum quidam manifeste senserunt. ⁊ spmā plus habentes promptiores facti ad venerea. prepant autem ⁊ hos homīes multiformiter. Non enim solum elixos p aq̄ sed ⁊ vasa ex ip̄is valde preparata cōponunt. post frixuram q; alij offerūt. Multi autem assantes super lar multam decoctionem non substinent. C Contēti sūt autem valde modica aut neq; omnino p̄ decoquunt gaudentes ip̄oꝝ amaro et austero sapore saluato. prouocat enim ip̄os magis ad esum. D Sed inflatōem ⁊ tortionem inferunt non digesti. Ex his quidem itaq; qui sic comedunt̄ non boni chimi alimentum fit. E Ex his autē qui amplius decoquuntur aut bis. vt dictum est. grossior quidem chimus. melior autem quantum ad digestionem et nutritiuus fit. Calefaciunt autem manifeste. ⁊ aliq̄d aromatizās insinuāt ⁊ vrinatiē sūt.

Ca.ccccxix.

Camonea latine. Grece diagridion. arabice scamonia. Serapion. li. aggre. cap̄. scamonea auctoritate Dyas. Scamonea est planta habens ramos multos egredientes ab vna radice longitudinis quatuor brachiorum super quos est viscositas adherens manui. et parum borre. et habet folia similiter pilosa et similia folijs plante lebleb. i. volubilis agrestis; aut folijs cussus. i. edere. nisi quia sunt molliora folijs cussus. et habent tres angulos. et habent flores albos rotūdos concauos similes in figura sua cartal id ē tube habens grauem odorem: et radicem habet grossam sicut pollex: albaz grauis odoris plenam lacte. Et colligitur scd̄m hunc modum. Nam vulneratur virga et radix eius. et fiūt fouee iuxta vulnus et humiditas manans a vulnere in foueis illis que postea colligitur in cocleis Quidam vero fodiunt circa radicem et sternūt ibi folia tunc et vulnerata radice q̄d de humiditate egreditur super subiecta folia colligunt. postea sic dimittunt. donec illa humiditas desiccata fuerit quam reponunt et melior ex illa humiditate que est scamonea est que est clara leuis similis in corpe suo glutino quod fit ex corijs boum. hñs gibbositatem. et est spongiosa et est illa q̄ defertur ex locis mysie. et ex terris asye est huiusmodi; Et ille qui vult eligere scamomoneam et colligere ip̄am. oportet q͏ non sit ꝯtent⁹ vt ꝗ albescat aut ñ albescat qñ tāgitur cum lingua. quia idem cōtingit qñ ip̄a est adulterata cum lacte titimalli. Verumtamen discernitur qñ nō est admixtū eo q͏ non adurit nec mordicat linguaz ad vstione et mordicatione forti; Nam hoc accidit quādo est sibi mixtum lac titimalli; Et deterior specierum scamonee est illa que deferẗ ex seni. et ex palestina, q͏ iste species ambe sunt male adulterate cum titimalli lacte et cum farina ordei. Et est calida et sicca in. iij. gradu.

Operationes.

A Serap̄. Sunt autē qui accipiunt ex radice plante scamonee et coquunt eam et dant elixaturam in potu et purgat. et assumitur radix plante scamonee et coquitur illa cum aceto et teritur contritione forti. et conflatur cum farina ordei et fit emplm iuuatiuum sciatice B Et quando lana inuoluitur ī succo radicis eius et subijcitur pregnanti facit aborsum et quādo miscetur cum melle et oleo et liniunẗ cū ea exiture soluit eas. et quando coquitur cum aceto et linitur scabies vlcerata excoriat eam. Et quando miscetur cum oleo rosato et linitur caput cum ea confert sode antique. C Et idem auctoritate Galieni. Calida est et sicca in tercio gradu: Et ē calidior pipere. Et idem auctoritate pauli; Scamonea abstergit cutim et meliorat colorem et mundificat baras. et aufert dolorem capitis antiquū. qñ administratur cū oleo ro. et aceto et infundiẗ sup̱ caput.

⁊ melior ex ea est vergens ad colorem ce
lestem quando frangitur. ⁊ est in fricatio
ne sua sicut coclea fracta. Et illa que colli
gitur in montibus kem est huiusmodi. et
mala est cuius color vergit ad nigredinē
⁊ figura eius est rotunda. ⁊ alterius colo
ris ab illa. D Et modus rectificatō
nis prime speciei que est bona est ꝙ acci
piatur citonium ⁊ abscindatur de capite
eius rotula: ⁊ fodiatur medium eius ⁊ in
tromittatur ibi scamonea: Deinde pona
tur coopertorium quod fuit abscissum et
firmetur. Demum inuoluatur super ipm
pasta. ⁊ ponatur in furno non multū cali
do. ⁊ dimittatur donec desiccetur. ⁊ dosis
eius ita preparate sit ab vno dauich vsqꝫ
ad duos E Et scias ꝙ scamōea non
mutatur neqꝫ minuitur. acuitas eius circa
spacium. xxx. vsqꝫ ad. xl. annos nisi illa que
est prepata sicut diximus. Nam illa que
est prepata quādo transierit lōgum tem
pus super ipsam amittit virtutem suam.
⁊ propter hoc oportet ꝙ prepares eā qñ
volueris eam administrare. ⁊ quando su
mitur scamonea plus ab ea quantitate ꝙ
diximus fortasse inducit anxietatem ⁊ lā
guorem ⁊ sudorem frigidum ⁊ sincopim
⁊ fluxum donec moritur. Et dosis ei⁹ con
ueniens est a. vj. granis ordei vsqꝫ ad. xx.
F Et de proprietate eius est ꝙ expellit
coleram ⁊ humores viscosos ⁊ attrahit su
perfluitates malas a corpore. ⁊ multi ex
his qui sunt calide complexionis postꝙ
susceperunt eam incurrunt febres acutas
Et ab ea cauere hominibus melius est ni
si magna necessitas incumbat. ⁊ tūc acci
piat̄ in formam ⁊ quantitatem quam di
ximus G Et idem auctoritate aben
mesuay. Laxat fortiter ventrem. et nocet
stomacho ⁊ epati. ⁊ diminuit appetitum
cibi. ⁊ inducit anxietatem ⁊ nauseam. Et
rectificatio eius est ꝙ admiscet̄ ei anisum
⁊ daucus. ⁊ semen apij. ⁊ radix piperis. ⁊
admiscere cum olō amigdalino est bonū
Et scamonea nō debet multum terere ad
hereat stomacho vt noceat ei. ⁊ oportet
ꝙ non bibatur simpliciter. et sumat̄ cum
magna cautela. Et sit dosis eius ab vna
kyrat vsqꝫ ad tres. H Johānes Me
sue cap̄. de scamonea Scamonea est solu
tiuum magnum. Et dixit Democritus ꝙ
est dissolutiuum antonomatice ⁊ ꝙ est ge
nus solutiuoꝝ est generalius super om̄ia
solutiua. Fit autem ex succo cuiusdā speci
ei volubilis. cuius folia sunt in modum sa
gitte alate. Nascitur autē in Anthiochia
Armenia: ⁊ corasceni in partibus arabie
⁊ thurchie. ⁊ plurimū nascitur in terra no
stra. ⁊ est mala: ⁊ credo ꝙ dispositio loci ⁊
modus culture. ⁊ ars in faciēdo auxiliat̄:
vt sit bona vel mala. I Modi autē
opationis eius sunt quatuor. Primus est
vt accipiat̄ radix eius postꝙ euellit̄ a ter
ra. ⁊ fiant incisiones in eo q̄d apparet su
per terram ⁊ inuenit̄. q̄d egredit̄ post diē
⁊ est res sicut gummi. ⁊ dimittit̄ exiccari
⁊ conseruatur. Secundus est extirpantur
post illud totaliter radices ⁊ inciduntur:
⁊ colligitur lac eoꝝ fluens. ⁊ decoquit̄ cū
facilitate. ⁊ exiccatur soli. ⁊ fiunt inde for
me ⁊ sigillantur. ⁊ huius scamonee color
est subalbidus aut varius. Tercius est te
runtur adhuc radices post illud ⁊ extrahi
tur succ⁹ ⁊ fit sicut dixim⁹ de decoctōne ⁊
alijs ⁊ sigillant alio sigillo. nunc autem fi
des sigilloꝝ perijt. Et hec scamonea est
g̃ssa nigra ⁊ ponderosa. Quartus est terū
tur flores eius ⁊ stipites ⁊ extrahit̄ ab eis
succus ⁊ fit sic̄r. ⁊ hec est scamonea nig at
tinens viriditati. ⁊ est grauis odoris.
K Electio Melior est anthiochēa. ⁊ ar
mena est post hanc. Que vero fit in parti
bus nostris. ⁊ in corasceni est mala ꝑsus
Et melior adhuc est que est prime forme.
⁊ q̄ est secūde post primā. ⁊ alie sunt male
⁊ deterior viridis. Adhuc aūt qui lauda
uerunt scamoneam in quinqꝫ proprieta
tibus laudauerunt eam. Prima est vt sit
in colore clara sicut gummi. ⁊ proprie spe
cies eius prima: aut subalbida: aut varia
Scđa vt si tangat̄ confractū eius cū aq̄ l'
saliua fiat sicut lac Tercia vt sit tenera m̄l'
te facilitatis ad frangendum ⁊ pulverizā
dum. Quarta vt sit pōderis leuis. Quin
ta vt sit odoris proprij boni non grauis.
Remota v̄o ab his ꝓpetatibus nō est bōa

L Conseruatur autem per annos.xx.
sed quanto antiquior tanto debilior. Ca
lide complexionis est in tercio gradu.et
est sicca in primo. Et est in ea de acuitate
minus ꝙ in planta sua. Et credo ꝙ ars in
faciendo ipsam frangit ex acuitate eius
aliquid: ⁊ in ea est amaritudo: ⁊ ipsa qui
dem est abstersiua incisiua.et resolutiua.
cum attractione multa.cuius attractō ex
tenditur vsq; ad multum remota. M
Rectificatio quatuor sunt ei familiaria q̄
in in corpore magnitudinem nocumento
rum imprimunt. Est enim in ea ventosi
tas mordicatiua et faciens in stomacho
subuersionem ⁊ nauseam et estuationem
laboriosam. Secūdum quid insunt ei ca
liditas ⁊ acuitas habilis inflāmari. ⁊ pro
pter hoc facit cadere in fe. ⁊ sitim. ⁊ prope
quando inuenitur pacientis preparatio
Tercium qm̄ fit per ip̄am attractio vehe
mens dilatatio orificiorum venarum.qr
facit cadere in immoderatum fluxū.quo
niam est in eo serositas operans ad exco
riationem viscerum.quare generat dolo
res acutos pungitiuos: et facit cadere in
dissinteriam ⁊ tenasmon: Quartum est ꝓ
prietas et operatio sua quibus fit impre
ssio nocumenti in membra que sunt mine
re virtutum sicut cor.epar stomachus.et
similia eis. N Auxiliandum igitur
ex his cum rebus quibus propetate ⁊ vir
tute nocumenta tolluntur. sicut verbi gra
tia obuiamus ei quod pmo dixi adiuuā
do vt resoluatur vapor eius turbidus: et
inflatiuus faciens subuersionem et labo
rem: et ad hoc auxiliatur nobis decoctio
in pomo digerit enim ⁊ maturat et resol
uit. ⁊ excludit vapores eius. ⁊ aufert sero
sitatem eius. ⁊ misceantur in decoctione
illius que ventositatem resoluunt.et car
minant ⁊ adiuuant ad illud sicut daucus
proprie ⁊ galanga ⁊ semen feniculi ⁊ sem̄
apij ⁊ similia. O Et dico ꝙ decoctō
eius generalior: ⁊ p̄paratio eius auferēs
plura ex nocumentis que diximus. Et ob
uiamus ei quod diximus in secundo: mis
cendo in decoctione eius aliquid virtute
refrigeratiuum.et operando vt frangat
acumen ⁊ inflāmatio eius. Et ad hoc au
xiliatur nobis decoctio eius cum his que
extinguunt ⁊ leniunt.sicut est muscillago
psillij. ⁊ aqua eius: ⁊ carnes prunorum: ⁊
succus rosarum: ⁊ aqua violarum: ⁊ viole
r̄centes: ⁊ inuolute ip̄am ante coctōnem
eius in oleo rosarum. aut violato auferūt
hoc nocumentum ab ea. P Et succ⁹
citoniorum musorum ⁊ sumach ⁊ spodiū
faciunt similiter: Et obuiamus ei quod
diximus in tercio.miscendo ei in decocti
one que adiuuant virtutes mēbrorum
⁊ auxiliantur in aggregatione ⁊ corrobo
ratione parcium laxarum. ⁊ ad hoc auxi
liantur nobis maxime res stipticitatem
habentes: ⁊ omnia que auferunt suꝑflui
tatem acuminis eius et remouent subtili
tatem ⁊ virtutem penetrationis ipsius si
cut est mastix citonia. ⁊ succus eorum: sunt
enim rectificatiuum bonum. Mirabola
ni quoq; titrini sunt mirabl'es in hac ope
ratione. ⁊ aloe similiter. Q Et obui
amus ei quod diximus in quarto.miscen
do res que aggregant duas intentiones:
Prima est acquirere ei facilem egressum.
⁊ hoc cum rebus expellentibus cito auda
tiam eius. ⁊ facientibus eam descendere.
Et ad hoc auxiliatur nobis administra
tio eius cum rebus lubrificantibus sicut
est muscillago psillij ⁊ carnes prunorum
Et sciuisti ꝙ compressiua sicut citonia.et
maxime sumpta post medicinam. ⁊ ꝓprie
post ꝙ incepit educere. festinare faciunt
eius egressionem R Et sciuisti ꝙ aq̄
calida post medicinam transmutat auda
tiam ipsius. ⁊ debilitat virtutem ipsius.
S Et dixit Rufus eis qui sumpserunt
scamoneam de melioribus rebus.est ad
expellendum audatiam eius: vt post qua
tuor vel quinq; horas post ꝙ sumpserunt
eum psillium conquassatum cum aqua te
pida aut oleo rosarum. sumant ⁊ post ho
ras duas eius infusiōem mirabol.tribue
sic enim non timentur nocumenta eius:
Secunda est reprimere eius virtutē acu
tam ⁊ serositatem: ⁊ hoc facimus cum au

xilio rerum humidarum ⁊ vnctuosarum.
sicut est dragantum. ⁊ oleum rosarum. et
amigdalarum: Et obuiamus ei quod di
ximus in quinto ꝙ est thezaurus totiꝰ ope
rationis ⁊ illud est acquirere ei bonitateꝫ
cum medicinis membra ⁊ virtutes cõfor
tantibus. ⁊ ad hoc auxiliantur nobis me
dicine cordiales frigide, ⁊ medicine stõa
tice: Et auxiliantur nobis ars ⁊ modꝰ pre
parationis sicut iam diximus ꝣ
Modus rectificationis eius est secũdum
ꝙ narrauit Ruffus decoquere scamoneã
in citonio post inuolutionem eius ⁊ reuo
lutionem fere per diem in oleo rosarum.
aut violarum. aut amigd[illegible]arum. et post
illud teratur faciliter. ⁊ voluatur ⁊ reuol
uatur in scutella vitrea vsqꝫ dum siccetur
cum infusione mirabolanorum citrinorũ
facta in succo citoniorum: tunc fiunt ex eo
trocisci quantitate quarte: ʒ. j. ⁊ sit Dosis
trociscus vnus. solutõne eñ educit absqꝫ
molestia: Modus autem alius secũdum
eundem satis bonus. Decoquitur scamo
nea cum priori doctrina adiungendo ei
mirabolanos citrinos ad quantitatẽ ter
cie partis ipĩus. deinde accipe semen ani
si feniculi. dauci. ana ʒ. ij. decoque cũ suc
co citoniorum cum facilitate ⁊ cola ⁊ vte
re desiccatione ⁊ inuolutione. sicut hic ꝓ
ximo diximus. Inquit Ruffus: Sit tua
addere ⁊ minuere, ⁊ mutare secundum ꝙ
exigit dispositio. ꝣ Inquit Galie:
Miscui scamoneam cum sextuplo ipsius
manne. ⁊ triplo eius succi rosarum: post
bonitatem coctionis eius in pomo. et in
ueni ex modis prepationis eius hũc mo
dum satis laudabilem. emendantem plu
ra ex nocumentis que timentur per ipãm
⁊ aliquando miscui medicinas cordiales
aliquãdo alia sicut res exigebat. Inquit
Hamech. Accipe duplum eius florum
violarum. ⁊ medium ponderis ipsius liq
ritie. ⁊ inuolue in oleo rosarum. et fac tro
ciscos. ʒ. j. ⁊ sit dosis eorum vnus: ꝣ
Inquit Humay. Dissoluatur cum oleo
violarum aut amigdalino. et pauco ma
sticis. et per diem. et diem agitetur ĩ sole
cum administratõe olim paulatim. post
hoc agitetur per diem. et diem cum aqua
rosarum in qua fuerit dissolutum bdelliũ
et exiccetur. et decoquatur in citõio. post
hoc cum tercia parte mirabolanorum ci
trinorum fiant trocisci. Et sit dosis. ʒ. ß.
Inquit Paulus. Ziuziber et piper longũ
et anisum admixta decoctione ipsius. et
proprie in pomo acetoso aut pontico: re
mouet nocumenta ipĩus ꝣ Modus
rectificationis ipsius ex inuentione nr̃a.
Decoquantur frusta eius inter amigda
las tritas multas post preparatõnem eo
rum intra folia sepeliendo ea in cinere ca
lido. et post diem abiectis amigdalis di
ssoluantur in aqua citoniorum acetosoꝝ
in qua bulierit spica et anisum. et ex speci
ebus et seminibus redolentibus et desic
cetur. Deinde cũ pauco masticis et bdel
lij decoquatur in pomo citonio inuoluto
in massa. deinde fiant trocisci. ʒ. j. Et sit
dosis. j. operatur enim sine nocumento.
ꝣ Modus alius preparationis predi
cte. misceatur quantũ ipã est de sumach:
et quanta parte eius de spodio: et fiãt in
de trocisci sicut priores. Sunt enim vlti
mi. dissoluatur scamonea cũ octoplo eius
miue. et cum pauco spice post inuolutio
nem eius in oleo rosarum aut amiddali
on. Et decoquatur cum facilitate emẽda
tur enim a sua malitia. Et sciuisti ꝙ aloe
frangit malicias eius. ⁊ mirabolani mag
nificant eam: Et decoctio eius in succo
portulace. Aut aqua seminis ipsius aufe
runt plura ex nocumentis ipsius. ⁊ medi
cine cordiales. aut stõatice calide aut fri
gide secundum ꝙ res exigit frangunt ma
liciam eius. Et oportet ꝙ fiat decoctõ eiꝰ
cum facilitate Impetuositas enim in de
coctione addit in maliciam eius. Et ista
quidem sicut sciuisti de trituratione mo
dicum sustinet qua propter in trituratõe
ipĩus non nimium insistatur. Ex rebus
autem facientibus facilem ⁊ velocem egre
ssum eiꝰ a corpe sunt citõia qñ ĩ ꝯfectõibꝰ
⁊ electuarijs siĺ miscenẽ ⁊ siĺr mirabolani

Ipsi enim sunt de cito eam deponētibus
Et similiter si supra eam post spacium bi
batur. ⁊ sciuisti q̄ aq̄ calida expellit mali
ciam eius. ⁊ aliqua alia similiter sicut di
ximus in canone Solutione edu
cit coleram cum facilitate. ⁊ attrahit eam
a sanguine ⁊ venis vehementer. ⁊ eius ope
ratio est sicut operatio furiosi. ⁊ ipsa est ini
mica cordi stomacho ⁊ epati ⁊ intestinis:
⁊ est ex facientibus nauseam. ⁊ conturba
tionem in visceribus. ⁊ ex subuertentibus
ea. ⁊ facit sitim. ⁊ debilitat appetitū cibi.
⁊ ex ea ⁊ mirra oleo ⁊ succo agreste pauco
opio fiunt trocisci. ⁊ cum vino pontico. ⁊
proprie aurei vnius. ⁊ fit linimentum ex
vno eorum supra frōtem ⁊ tempora com
primendo. ⁊ proprie cum vitellis oui et
aceto forti. Sanat sodam antiq̄
⁊ frigidam. ⁊ proprie emigraneam diffi
cilem. ⁊ si ponatur supra dentem remoue
tur dolor eius ⁊ corrosio. ⁊ si super scrofu
las ponat̄. ⁊ prope cum succo apij ⁊ dau
ci delet eas. Et si fit linimentū ex vno eorum
cum succo sisimbrij ⁊ aceto. sed loco apij
ponitur castoreum. ⁊ linitur in posteriori
pte capitis ⁊ ē magnū iuuamētū ad subē ⁊
litargiam. Et quando scamonea supponi
tur cum lana educit mēstrua ⁊ facit abor
sum. ⁊ ipsa quidem curat morsus scorpio
nis proprie desup linita cum succo mēte:
aut cum vino. Vitet autem eius acceptō
nem qui cal. ⁊ sicce nature sunt. est aūt pa
ratus cadere in fe. Hij autem qui sumunt
ipam timeant estus ⁊ frigus. ⁊ abhorrāt
fructus. ⁊ ppe frigidos. ⁊ aquā veri frigo
ris ⁊ somnum plixum sup eam ⁊ excitātia
superbiā animi. Conseruatur autem sca
monea p annos. xij. Dosis eius est a gnis
v. vsq; ad. xij.

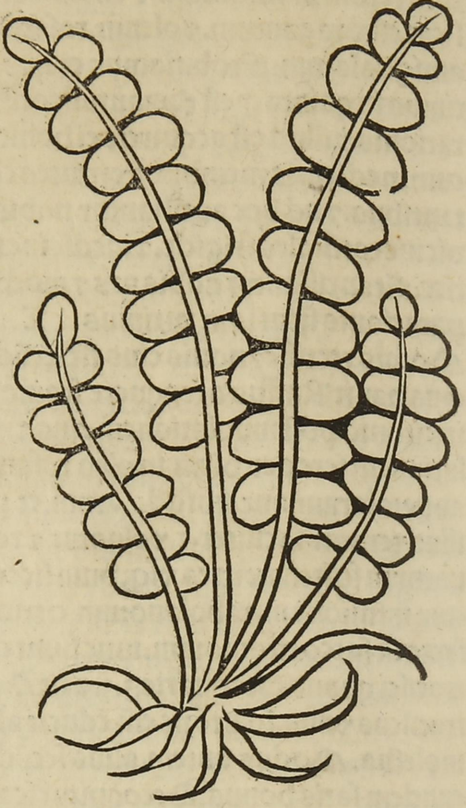

Ca. cccc. xx.

Saxifraga. Pandecta. Saxifraga est herba similis pimpinelle nō differens nisi in pilositate. quia pimpinella est pilosa: sed saxifraga non habz pilos. Unde versus. Pimpinella pilos saxifraga non habet vllos.

Operationes.

A Paulus cap. saxifraga: Saxifraga calida est ⁊ sicca in tercio gradu. B Et valet contra stranguiriam. et vicium lapidis. ⁊ dolorem yliacum.

Ca. cccc xxi.

Tafisagria. Ysidorus. Stafisagria est herba que habet folia quasi vitis et caules rectos emittit. semen habens in folliculis. viride ac trigonium in modum ciceris asperum fuscum: intus album ⁊ amarum nascitur in locis humidis:

Operationes.

A Dyas. Stafisagria quam latini pedicularium vocant nascitur in locis vmbrosis. habens folia viti agresti similia. diuisa ⁊ scissa tanquam malua agrestis. hastas habens longas erectas ⁊ nigras Semen est ei simile ysaci ⁊ flores Quod semen in viridioribus folliculis est obtectum: Quando teritur est nigrum. sed interius album gustu viscido ⁊ acri ⁊ calido B Grana eius xv. accepta cum mulsa vomitibus excludunt pingue flegma. verum hij qui acceperint mulsam acceperint bibant. ⁊ deambulent: quoniam suffocationes citius prestant. ⁊ gulam exasperant. C Trita et bibita pediculos interficiunt Scabiem ⁊ pruriginem tollunt. Cum aceto elixa ⁊ ore retenta facere possunt omnia supradicta: D Reuma gingiuis abstinent: Tumores faucum spargunt. Miscentur in malaginatibus calidis. Semen tritum ⁊ oleo mixtum necare lendines ac pediculos est manifestum. Conueniens quoque probatur in apoflegmatismo faciendo vel asperitatibus effectis quos greci stigmata vocant ab recorporationem faciendam E Auicenna. Stafisagria est vua passa montana cuius granum est sicut cicer nigrum In tercio gradu est ca. ⁊ sicca. ⁊ est adustiua corrosiua. acuta acris. Interficit pediculos. ⁊ precipue cum arsenico: ⁊ confert alopicie antique linita. Eadem cum arsenico: vel sola ponitur super scabiem ⁊ excoriationem ⁊ masticatur ad extrahendum ex cerebro flegma ⁊ humiditatem: F Ex ea quoque in aceto cocta colluitur os ad dentium dolorem ⁊ gingiue humiditatem. preterea sanat alcola cum melle et bibuntur ex ea xv. grana cum mellicrate. facitque chimum viscosum vomere In eius tamen bibitione timor est. quoniam ipsa vesicam vlcerat. G Constantinus. Stafisagria in tercio gradu est calida ⁊ sic. habet acumen quo cum mastice vel olibano masticata multum a flegmate caput purgat Linguamque propter flegma aggrauatam alleuiat. H Gargarizata quoque caput de grosso et viscoso flegmate mundat Cum aceto cocta dentium dolorem ac gingiuarum putredinem curat. Sternutatio de illa ⁊ nigella vtrisque in aceto coctis iuuat in opilatione venarum yctericos. mixta vero cum auripigmento ⁊ oleo valet contra scabiem ac pediculos I Pandecta. ca. ccc xiij. Haberas arabice vel numbasas grece pediculicida. latine stafisagria vel pedicularia vel granum capitis. vel passula montana. vel rosa regis. K Sera. li. aggre. ca. Haberas siue habeltos auc: dyas. Est planta habens folia similia folijs vitis agrestis incisa sicut folia malue agrestis ⁊ habet ramos longos.

L Gal. vj. sim. far. cap. stafisagria secundum translationem arabicam. Est acuta fortiter multum Et virtus eius est calida adurens et attrahit et abstergit abstersione forti. M Auerrois v. colliget ca. de stafisagria. Est ca. et sic. in iij. gradu. N Aui. li. ij. cap. de stafisagria. Est ca. et sic. in iij. gradu O Galienus. Facit descendere a capite quando masticatur aut fit gargarisma cum ea flegma multum. et conuenit cum egritudinibus cum quibus eleuatur cutis. et conuenit ad pruritum. participat autem adustiue cuiusdam virtutis P Dyascorides. Grana. xv. accepta cum mulsa flegmata pinguia vomitibus excludit Uerum hij qui mulsam acceperint assidue bibant et deambulent. quia offocationes citius prestat. et gulam exaspat. Trita et bibita pediculos necat. Q Auerrois. Quando masticatur trahit flegma. et succus suus mundificat caput per nares. Et electuarium eius valet ad morbum caducum. et morfeam. et menstrua educit

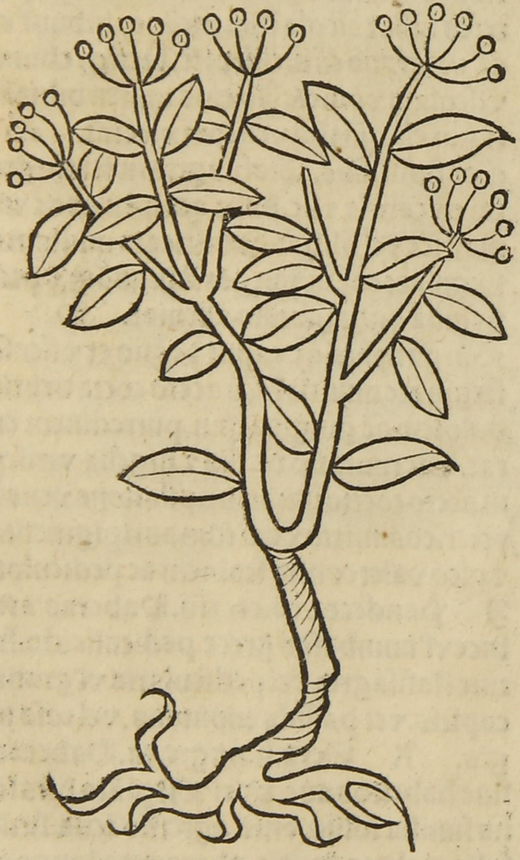

Ca. cccc xxij.

Sanguis draconis latine. grece sindrichis egilos. Arabice. Demalachoem. Serap. li. aggre. ca. demalacboem. auct. Dyas. Demalachoem vel sindrichis egilos. i. sanguis draconis qui fit ex arbore que eodem nomine nuncupatur. Et est planta habens virgas vnius palmi longas aut plus similes fusis in quibus filatur. super quas sunt folia parua similia folijs coriandri. quorum color vergit ad rubedinem. et habent viscositatem et odorem fortem non tamen malum sed proprium odorem medicinarum. et in summitatibus ramorum sunt corone rotunde. et flores albi in principio natiuitatis eorum. In fine vero fiunt aurei. nascitur in terra culta.

Operationes.

A Serap. auct. Gal. Sindrichis. In planta ista est res que abstergit. et est in ea humiditas multa. et ipa infrigidat parum Et cum hoc est in ea pua stipticitas. et propter hanc causam prohibet generationem apostematum. Et quidam nominant plantam que dicitur egilops nomine huius plante et est planta similis huic plante in omnibus nisi quia ista planta est superior in stipticitate ab ipa. et propter hanc causam confert sanguinis et vlceribus intestinorum et fluxui menstruorum superfluo. B Idem aucto. Constantini. Succus huius plante est sanguis draconis dictus et est rubeus fortis rubedinis. et sapor eius est stipticus. Et virtus eius est que infrigidat et desiccat in tercio gradu Unde conglutinat vulnera que fiunt a percussione. et confert fluxui sanguinis et vlceribus intestinorum. C Et idem aucto. dyas. Ista planta quando teritur bene et ponitur super vlcera cum sanguine suo conglutinat ea et prohibet apostemationem eorum. et scindit fluxum sanguinis menstrui. D Et fit eucatisma ex decoctione eius in qua sedent mulieres. et abscindit fluxum humiditatum antiquarum matricis. E Et bibitur ex decoctione eius ad vlcera intestinorum. et confert incl

sionibus carnis. 7 incarnat ea. F Et qn̄ fit supositoriū cū eo stringit ventrem 7 cōfortat stōm interius sumpt⁹ 7 exterius positus. Sanguis draconis fri. 7 sic. est complexionis in. iij. g. Est ãt eligendus q̄ interius est clarus sicut miniū: Sophisticat̃ qn̄qȝ cū pulvē minij. 7 cū alio succo indurato G Cōtra fluxū sanguis e naribus imponat̃ pulvis ex eo 7 fricent̃ nares vt pulvis adhereat rupture venarum Fiat etiam sinapisma ex eo 7 albumīe ovi 7 aqua rosaꝝ circa frontem 7 tempa.

H Contra emoptoicam passionem vicio spiritualium teneatur pulvis eius et gummi arabici confectus ex aqua rosarū infusionis draganti 7 paciēs postea trāsgluciat. Si vero fiat vicio nutritivoꝝ detur cum succo plantaginis I Idem Fit vsus contra dissinteriam. si fiat vicio superioꝝ. si vitio inferioꝝ iniciat̃ p cristē cū succo plātagīs 7 aq̄ or. K Suppositoriū fcm̄ ex eo 7 succo sanguīarie valȝ ꝯ matricis fluxū: 7 ꝯ fluxū sanguis nariū:

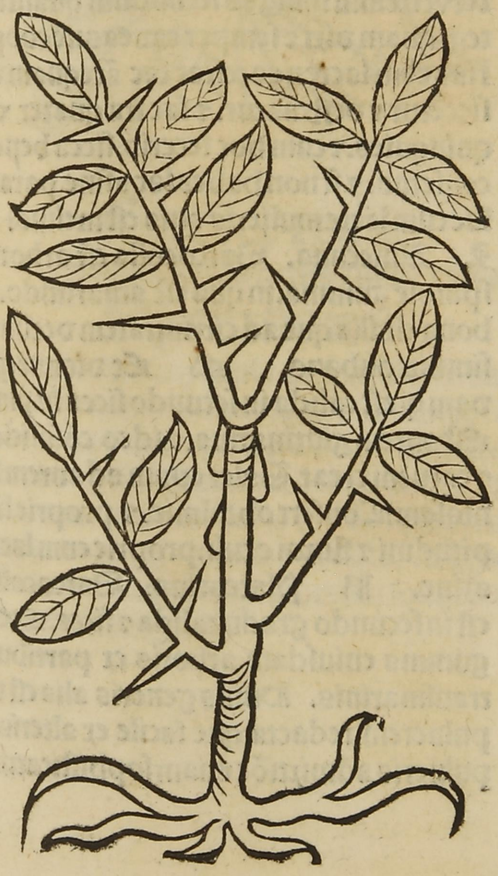

Ca. cccc xxiij.

Sarcocolla grece: arabice anzaros latine vero anzaruta. Serapion libro aggregatoris capitulo Anzaros auctoritate Dyascoridis. Est gummi arboris spinose que nascitur in terra paras quod similatur olibano. 7 sunt parua frusta. 7 coloꝛ ei⁹ est subrufus 7 amari saporis. Et melioꝛ ex ea est que cito frāgitur 7 desiccat sine mordicatōne: 7 in sapore eius est amaritudo. 7 est calida et sicca in primo gradu. Unde virtus eius est q̄ glutinat 7 abstergit 7 maturat 7 resolvit: 7 incarnat. 7 aperit apostemata que fiunt a percussione. Galienus. viij. simpliciū farmacoꝝ caplo de sarcocolla. Sarcocolla est lacrima arboris ex Persia. mixtam habens virtutem. Et emplastica quadaȝ substantia. 7 modicum stiptica. vnde immordaciter siccat. 7 ꝓpterea vulnera potest consolidare.

Operationes.

A Dyascorides: Sarcocolla habȝ virtutem conglutinativam vlnerum. 7 abscidit humiditates que veniunt ad oculum et coꝛrodit carnem coꝛruptam que est in vlceribus. 7 habet virtutem in obtalmia cum ponitur Et proprietas eius est expellere lippitudines ab oculo plus alijs medicinis maxime quādo administratur cū amilo 7 zuccaro albo B Et idem auctoritate Atabari. Restaurat fracturam. 7 incarnat vlcera. 7 mundificat vlcera cū melle: 7 quando miscetur cum albumine ovi. aut cum lacte 7 desiccatur 7 postea teratur 7 cribratur. 7 in pulvere administratur. Confert obtalmie. et purgat flegma viscosum: Et dosis eius est quando miscetur cum alijs medicinis in decoctione. a. 3. f. vsqȝ ad vnam. 7 ipa non ponat̃ sola propter maliciam eius magnam. C Et idem auct. Habix Sarcocolla est acuta multū ꝯfoꝛtatia. ꝯmedit carnes vlcerū.

⁊ habet in cura obtalmie, ꝓpetatẽ magnã. ⁊ virtutem magnam. ⁊ virtutem potẽtem ⁊ aufert lippitudinem oculorum quando hñt obtalmiã: q̃d q̃dẽ ñ facit ita aliq̃ medicia. ⁊ maxie qñ miscet̃ cũ amilo ⁊ zuccaro albo D Et potio eius ad laxãdũ ventrem: Habet proprietatem iuuandi oculum ⁊ ventrem ⁊ proprie ad purgandum flegma grossum quod est aggregatum in iuncturis ⁊ intestinis. ⁊ in scia: ⁊ in geniculis. expellit ipsum cum fortitudine ⁊ cum aliquantulo calore. ⁊ iuuat medicinas alias ad exeundum ex corpore. et fortasse vulnerabit oculum ad intestina. ⁊ excoriabit ea. ⁊ inducet tenasmonem ꝓpter suam acuitatem. E Et si ipa dat̃ in potu alicui sola aut cũ aliqua medicina. ⁊ fuerit ille etatis complete inducit ei caluicium. ⁊ facit cadere capillos omnes de capite suo. Et si fuerit iuuenis fit in hoc mora. Et si fuerit senex. facit illud citius: Et melior ex illa est illa que teritur facile: que est albidior ⁊ in maioribus frustis Et quando fit cum oleo de nucibus. quia oleum nucis frangit acuitatem eius. ⁊ ꝓpter hoc non habet ipa facere id quod diximꝰ in corrosione. propterea quia oleum prohibet eam adherere. ⁊ caliditas nucis frãgit plurimum acuitatis que est in ea.

F Sed si preparas eam cum olo amigdalarum pone de eo duplum aut triplũ ponderis de ipo oleo: Si vis ipam ponere in aliquibus pillulis: Sed si volueris ipsam adhibere solam sine aliqua cõmixtione alterius medicine pone plus pondere eius de oleo. ⁊ pone de oleo de kerua quantitatem qua possit dissolui solum. et postea misce cum alijs medicinis. et cum oleo de kerua erit senibus conuenientior Juuenibus autem non est conueniens cũ eo. quia calor nature iuuentutis non fert calorem olei de kerua: G Et quantitas dosis eius simplicis postq̃ preparat̃ sicut diximus est pondus aurei. j. vsq̃ ad pondus. ʒ. iij. ⁊ quartam. ⁊ meliores medicine que conueniunt in admixtione eius sunt serapinum ⁊ mirabolani. ⁊ turbit: et aloe. et armoniacum. ⁊ bdellium iudaicũ ⁊ semen apij ⁊ ameos ⁊ similia horum ex medicinis: H Paulus capitulo de sarcocolla calida est ⁊ sicca in tercio gdu. Emplastrum factum ex ea ⁊ albumie oui super tempora valet ad fluxũ sanguinis a naribus. J Puluis eius cum aqua rosarum conficiatur ⁊ soli exiccetur. Et iterum cum aqua rosarum ponatur ĩ oculo quia maculam consumit et oculum clarificat. Contra tenasmonem fumus eius per inferiora r̃ceptus emboto imposito valet: K Bulcasim libro qui dicitur Seruitor translato a sinone de Janua. Forma nutriendi sarcocollam in lacte. Accipe de sarcocolla bona alba grossa ⁊ pone in vase vitreo amplioris orificij ⁊ mulge super eam lac azine in quantitate pauca ne ĩundatur in eo ⁊ liquefiat sed remaneat sic. ⁊ pone subito in sole. ut cito desiccetur: et quando erit sicca oportet vt iterum mulgas secundum quantitatem quam dixi ⁊ semper caueas ne cooperias eam lacte ne acescat lac ãtequam desiccetur ⁊ destruatur: ⁊ fac ita quater vel quinquies: ⁊ cum hoc feceris: sicca bene ⁊ conserua. ⁊ si non habes lac asine paratũ fac cum lacte mulieris quia est melius:

L Auicenna. Sarcocolla est arboris spinose gumma. in qua est amaritudo. et bona est illa que ad citrinitatem declinat similis olibano. M Et dicunt quidam q̃ est calida in secundo sicca in pmo Est autem glutinatiua. ⁊ ideo cõsolidat ⁊ carnem creat. Ualet etiam ad aurem saniosam: Confert obtalmie: ⁊ proprie lippitudini ⁊ fluxui oculi: proprie cum lacte azine: N Platearius: Sarcocolla est in secundo gradu calida ⁊ sicca. Et est gumma cuiusdam arboris ex partibus transmarinis. Huius generis alia est in puluerem redacta que facile ex alterius pulueris admixtiõe etiam sophisticatur.

Alia vero grossa reperitur diu seruatur et glutinositate quam habet. Inest ei vtus constringendi ɀ ꝯsolidandi. Eligēda est illa que alba est aut subalbida aut gūmo mosa que in maiori quantitate reperitur. Reducta in puluerem non valet.

Ca. cccc xxiiij.

Patula fetida herba ē simil' yreos

Operationes.

A Paulus capittulo de spatula fetida Succus eius eradicat morfeam albam si fiat vnguētum ex puluere eius ɀ puluere staphisagrie. flāmule et hermodactili. et de atramento combusto in olla rudi cum aceto ɀ axungia porcina vetusta. ɀ inūgatur ter in die. ɀ cooperiatur cum folio caulis vel plantaginis.

Ca. cccc xxv.

Ebesten. Pandecta. cap̄. dcxxxvij Sebesten latie: grece mahalomagiata. Arabice faulis sebesten. Et in lingua persica vocatur mām̄illa canis Vñ Sebesten mām̄illa canis fert persica lingua. Serap̄. li: aggre. cap̄: faulis. sebesten: aboausemochiata sunt nōia isti⁹ arboris fructificantis fruct⁹ dulces. nōiant eos gentes faulis sebesten: Et idez auctor Ysaac. fenerā mochiata est roth ī arabia: et est arbustum altum sup̄ terram sicut hasta: habens corticem cuius color vgit ad viriditatem. ɀ habet folia magna rotunda. ɀ habet racemos quoꝝ sapor est dulcis ɀ vua eius est magnitudinis nucicl'e que postea glaucescit cum maturat̄. ɀ habꝫ interius viscositatem albā ɀ granū q̄d est sicut granum oliue. hic fructus colligit̄ ɀ exsiccat̄ donec passus sit. ɀ est illud quo vtimur in medicina. et est medicamen medium in ꝯplexione sua in ca. ɀ fri.

Operationes.

A Ysaac auctoritate vt supra: Sebestē laxat ventrem febricitantium cōfert tussi que est a caliditate ⁊ siccitate. ⁊ lenit pect⁹. ⁊ sedat catarrum calidū stipticum ꝓpter eius humiditatem. B Et cōfert ardori vrine que fit propter mordicatōnē colere in vesica ⁊ in renibus ⁊ expellit vermes intestinorum. quia adherent ei ꝓpter dulcedinem suaui

Ca. cccc xxvj.

Semen lumbricoꝝ latine. grece Albasan: arabice kanbel: Serapion libro aggregatoris capl'o kanbel id est semen lumbricorum. Assimilat' enī arene ⁊ ascendit super ipsum glaucedo. ⁊ est in substantia eius stipticitas fortis et expellit ascarides.

Operationes.

A Serapion auctoritate Almansoris kanbel v el kanabel. i. semen lumbricorū. est calide cōplexionis ⁊ expellit ascarides ⁊ cadit super terram albam. ⁊ non seminatur: Et est vna de rebus que cadit de celo B Et idem auctoritate: Aluismen. Kanbel est res in qua est glaucedo solidantur cum ea olle quando frangūtur. et dicitur q̄ reperitur super terraꝫ in corasceni post q̄ pluit. ⁊ colligitur tunc. C Et quādo bibitur tritum expellit lumbricos ⁊ ascarides. ⁊ laxat ventrem D Auicenna libro secundo. capittulo kanbel: Kanbel cal'. est in tercio gradu. Et est semē arenosum quod cooperit rubedo que est minor rubedini lapidis in felle bouis reperti. ⁊ in ipso est stipticitas vehemens interficit vermes ⁊ ascarides. ⁊ expellit eos.

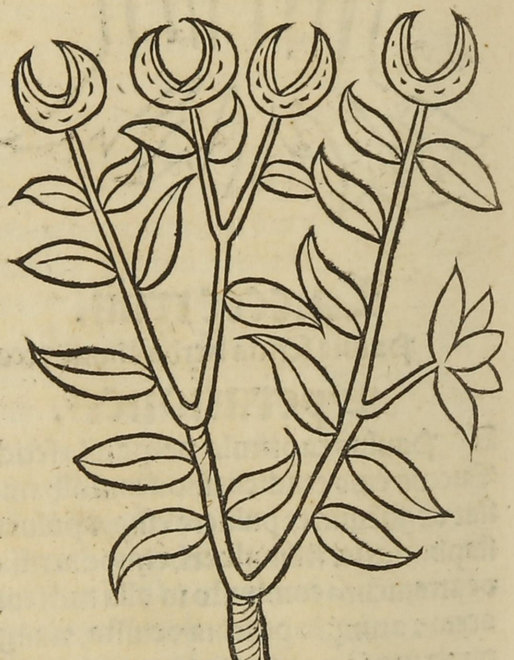

Ca. cccc xxvij.

Ene arabice, grece et latine. Serapion libro aggregatoris capitulo sene. Sene quando desiccatur reponitur. Et ipsum habet vaginas oblongas in quibus sunt semina ordinate distincta. ⁊ ille vagine habent pediculum subtilem quo adherent ramulis. ⁊ quando agitantur vagine a vento cadunt. ⁊ pastores colligunt eas.

Operationes.

A Serapion auctoritate Habix. Virtus eius est calida ⁊ sicca tamen pauce caliditatis. ⁊ siccitatis eius est prope caliditatem ipsius. ⁊ habet virtutem magnam quando peruenit ad stomachum purgā di melancoliam ⁊ coleram: Et fortificat substantiam cordis quando miscentur cum eo medicine quas dixi iuuare sicut viola ⁊ potio decoctionis plus cōfert quam ipsum tritum. Et dosis sicci triti eius est a. ʒ. j. ⁊ in decoctione. ʒ. v. B Et idem auctoritate Rasis. Sene ⁊ fumus terre purgant humores adustos. ⁊ confert scabiei ⁊ prurituí: C Johannes Mesue Sene est folliculus plante quam vocant Perse alzemer. Et inuenitur ex eo domesticum ⁊ siluestre. ⁊ melior pars plante est folliculus deinde folia. Et melior folliculus est cuius color declinat ad viriditatem ⁊ sub nigredinem quandā. ⁊ in quo est de amaritudine res modica ⁊ stipticitate. ⁊ qui est magis completus. et in quo sunt semina ampla compressa. Subalbidus autem nō est bonus ⁊ incompletus Similiter ⁊ folia sunt meliora viridia Subalbida vero ⁊ tenuia sunt bōa. ⁊ antiquū ex eo ē sine spiritu. ⁊ stipites eius sunt inutiles. est calida in principio secundi. siccum in primo. et folia sunt in primo calida. ⁊ est abstersiuū mundificatiuum conuenienter ⁊ resolutiuum. Debilis est ⁊ tarde solutionis. ⁊ debilitat stomachum: D Confortatur cum rebus acutis sicut Zinziber ⁊ salgemma. ⁊ medicine cordiales ⁊ stomatice cū eo felicitant opus eius: E Et Galienus. Cum iure gallorum aut carnium soluit sine molestia. et si infundatur in aqua casei cum spica. deinde coquatur parum est medicamen bonum. Solutiōe educit enim cum facilitate melācoliam ⁊ colerā adustam. ⁊ mundificat cerebrum cor ⁊ epar ⁊ splenem ⁊ membra sensuum ⁊ pulmonē ⁊ confert egritudinibus eorum: ⁊ aperit opilationes viscerum. ⁊ conseruat vtentē ipso in iuuentute. ⁊ generat gaudiū. Causam autem tristicie amputat. F Et ponuntur folia eius in lauacris ad caput ⁊ proprie cum camomilla. Confortat cerebrum ⁊ neruos. ⁊ secundum omnem modum administrationis eius addit in visū ⁊ corroborat auditum: G Et est medicina bona febrium melancolicarum et antiquarum. Dosis eius infusi potio est ab aureis. iij. vsque ad. ʒ. j. H Plateariu s. Sene est herba calida ⁊ sicca: que in transmarinis partibus nascitur: maxime circa babiloniam ⁊ in arabia: vel in confinio babilōie ⁊ arabie. Folia tantūmodo competunt vsui medicine. per ānos. x. seruatur I Et virtutem habet dissoluēdi attrahendi ⁊ purgandi flegma. principaliter melancoliam. Sed cum per se datur principaliter in decoctōne poni debet in quantitate vnius. ʒ. Cum autem cum alijs in quantitate medie vel tercie partis: K Contra melācolicas passiones: epilentiam quartanam emorroidas Contra vicium splenis ⁊ epatis. ⁊ sincopim ⁊ epilentiam. L Ad idem quoque valet syrupus ex succo feniculi ac sene cū zuccaro ⁊ maxime contra vicium splenis.

Ca. cccc xxviij.

Enetion. Ysidorus libro ethimologiaꝝ. Senecion dr̄ eo ꝙ vere primo senescat. vnde ⁊ eã latini senetionem vocant. Greci origanon. Nascit̄ per macerias.

Operationes.

A Dyas. Senecion nascit̄ in tectis. ⁊ i petris. ⁊ habet folia viridia ⁊ densa: tirsũ subrufum. ⁊ in eius summitate capitella in modum viticelle. vires habet stringentes: eademq̄ facientes que ⁊ plantago:

B Cum aceto cathaplasmata valꝫ ad nervoꝝ incisiones. cum vino autem dulci testiculorum inflãmationem tollit. Folia enim eius frigida sunt. C Ex herbario. Senetia tusa cum axũgia ⁊ imposita vulnera sanat etiam recentia: Stomachi quoq̄ ⁊ pedum. lumboꝝ. ⁊ coxaꝝ atq̄ neruorum dolorem tollit: ad podagrã etiaꝫ tusa ⁊ imposita eq̄ pedibus ꝓficit. D Actor. Senecio dr̄ ⁊ carduus benedictus sicut in synonomis legit̄. Aliud est Senatio videlicꝫ nasturcium aquaticum: de q̄ superius dictum est de N E Macer Origeon greci nos senetio vocitamus. ꝙ similis canis videatur flore capillis: Nascitur in muris in ortis ⁊ tegulatis: Illius herbe vis frigida dr̄ esse: In medicinali radix non ponitur vsu. Flores cum foliȷs tundens infundito vini: Per modicũ dulcis ⁊ sic tepefacta tumori: Hec simul appo nas ani vel testiculoꝝ. ⁊c.

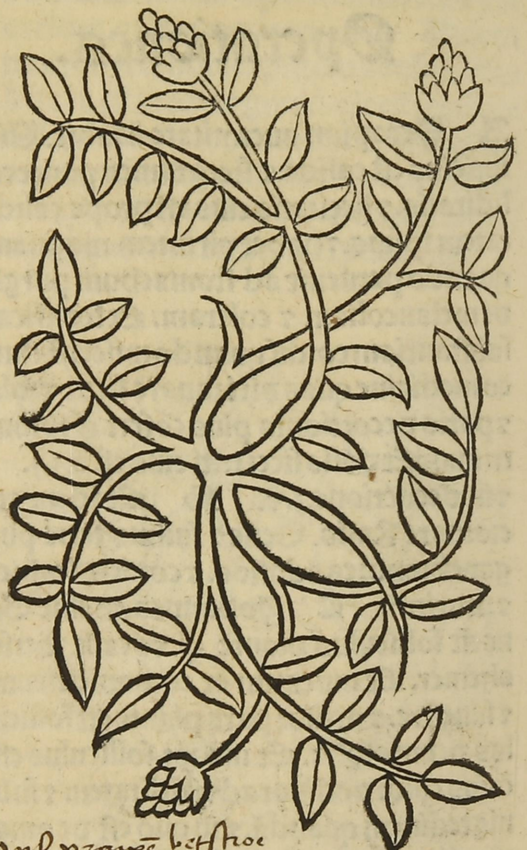

Ca. cccc xxix.

Erpillum: Ysidorus: Serpillus dicitur eo ꝙ radices eius lõge serpant. Eadem ⁊ matris animola dicitur: eo ꝙ menstrua moueat: Palladi⁹ libro tercio. Mense marcio serpillum plãtis al. quod semine serit̄. sed vetusta melior. letius frondebit sed iuxta piscinã vel lacuni vel putei margines ꝯserat̄. Pli. li. xx. Serpillum a serpendo putant dictum quod in siluestri evenit. maxime in petris

De Herbis

Satiuũ non serpit. sed ad palmi altitudinem increscit: pinguius voluntariũ in cãdidioribus folijs ⁊ ramis efficax ē aduersus serpentes maxime scolopendras terrestres atqꝫ marinas. Idem Pli: cap: de serpillo. Serpillum idem est q̄d herpillum. qñqꝫ sumit̃ ꝓ poligonia: vt in alexandro de dolore capitis ex causa calida. Et dicitur serpillum quia sup terram serpit. et est aliud siluestre aliud domesticum. Domesticum ramos diffundit sup terram. Siluestre in longum crescit ⁊ altũ. Pandecta cap̄. d. lxxj. Numir arabice: vel mestratir miseri: grece serpillum vł herpillũ. latine serapullum: Sera. li. aggre. cap̄. Numir. aucto. dyas: Est de eo domesticum ⁊ siluestre. sed domesticũ est plãta inclinata sup faciem terre iacens: ⁊ quod de ea tãgit terram infigit in terra radices ⁊ habet folia ⁊ ramos similia folijs ⁊ ramis origani nisi quia sunt albiores ⁊ in odore suo est aliquantulum ex odore maiorane: ⁊ vtũtur ea multi in cibis: ⁊ nominãt eam multi arclas ⁊ arclanen: Sed siluestre ex eo nominatur ragis. q̄d non inclinat̃ sicut aliud super terram in ortu suo: imo stat erectum ⁊ habꝫ ramos suos subtiles lignosos adeo ꝙ possumus facere ex eis licinia ad lumen accendendum. et ramuli sunt longi circa palmũ pleni. folijs rute similibus: nisi q̄a sunt strictiora ⁊ longiora ⁊ duriora folijs rute. ⁊ flores acuti saporis. ⁊ odoris boni per singulos ramos distinctos: cuius color est in summitate eius purpureus. ⁊ habet radices in quibus non est iuuamentũ Nascitur in rupibus ⁊ in locis lapidosis ⁊ est forcius ⁊ calidius domestico: ⁊ admiscetur in medicinis: Et est alia species agrestis vel siluestris. ⁊ est sisnabarion nascitur in locis habitabilibus ⁊ domesticis ⁊ est similis mente nisi quia sunt ei folia latiora q̄ꝫ mente. ⁊ meliorem odorem habẽtia. Et idem auctoritate Galieni. Substãtia eius est subtilis que calefacit ⁊ desiccat in tercio gradu

Operationes.

A Dyascorides capitulo de serpillo. siue vt latini cicer eraticũ. Herba est humilis ⁊ super terram repẽs cum folijs atqꝫ ramis origão similibus. albidioribus tamen: samsuci odorem fingentibus Et ei⁹ species sunt due: Una ortualis siue vsual' que in cãpis lapidosis crescit. Alia agrestis que non per terram serpit. sꝫ recte atqꝫ stipitis positione erigitur cum ramulis tenuibus atqꝫ horrentibus in longitudĩe bipalmis cum folijs paruis rute similib⁹ sed angustioribus ⁊ lõgioribus. cuius hasta similis est farmento. Florem odorem suauis habens in omnibus virgis consti tutum ⁊ in summitate purpureã ⁊ linguã remordentem ⁊ gustu viscidum. radix ei⁹ inutilis est. nascitur locis saxosis. Est aũt vehementior ⁊ calidior ea que est vsualis que ideo accepit nomen herpillum ꝙ greci herpete repere dicunt. quia ambulat. Nam fructus huius plurimum ambulat fructificando. B Auicenna libro secundo. capitulo. mescatramesir: Mescatramesir siue mescarasir est cuius stipites sunt similes ascehesabram sicco. Et quo non assumitur in principio cibi sapor plurimus neqꝫ odor. Deinde succeduntamaritudo ⁊ acuitas. ⁊ ē diuersarum specierũ ⁊ vna est debilior alia. est calida ⁊ sicca ꝓueniens ad tercium. C Serapiõ au ctoritate dyascoridis. Serpillum prouocat menstrua quando sumitur in potu et vrinam: Et confert tortionibus ventris ⁊ attritionibus musculorum et summitatũ eorum. ⁊ apostematibus epatis calidis. ⁊ est bonum contra nocumenta venenoꝝ quando bibitur. Et fit emplastrum cũ eo super morsum; D Et quando coquitur cum aceto: et admiscetur ei oleum rosaꝝ ⁊ proijcit̃ sup caput sedat sodam et est conueniens proprie litargie et carabito. Et quando sumitur in potu ex eo cum aceto. ʒ. iiij. sedat vomitum sanguinis E Et idem auctoritate Galieni. Semẽ eius est similiter calefactiuum. ⁊ ideo quidam exhibent illud in potu habentibus sincopim ⁊ tortiones in vino: F Et

ſdem auctoritate dyaſ. Habet virtutem calefactiuam quando ſemen eius bibitur cum vino. ⁊ confert diſtillationi vrine et lapidi ⁊ tortionibus ventris ⁊ ſincopi: et fit emplaſtrum cum eo ad puncturã apũ: ⁊ quando ſumitur in potu ſedat vomitũ. G Et idem auctoritate aben Meſuay Aperit opilatõnes viaꝝ. ⁊ habet vĩutem confortandi multum in punctura: H Dyaſcorides. Virtutem habet conſtrictiuam ſiue redarguentem. menſtruis impe rat. Urinam prouocat. bibitum tortiões ⁊ conquaſſationes vtiliter curat. tumorẽ capitis compeſcit: Morſibus venenatis occurrit. bibitum ⁊ impoſitum id preſtat Dolorem capitis cum aceto cocto olẽo roſarum addito compeſcit. maxime litargicis ⁊ freneticis adhibitus prodeſt. Nauſeam prouocat. Item emoptoicis mederi dicitur. ʒ. iiij: cum aceto datis. J Galienus. vj. ſim. far. cap̃. de ſerpillo. nominant ipſum multi ſuſubat. Sapor eius eſt fortiter acutus: ⁊ virtus eius eſt calida ſubtiliatiua ⁊ reſolutiua. ⁊ ꝓuocat vrinã ⁊ menſtrua: K Auicenna. Quando paſcunt eum pecudes facit emulgere ſanguinem ⁊ excuſata calamento. ymo forti⁹ eſt eo plurimum: ⁊ extrahit humiditates viſcoſas a pectore ⁊ pulmone. Syrupus eius confert conturbationi ⁊ nauſee. prouocat menſtrua fortiter ⁊ vrinam. L Platearius. Serpillum eſt ca: ⁊ ſic. Et eſt duplex. domeſticum ramos ſuper terram effundit. Siluaticum in longum creſcit ⁊ in altum. Folia ⁊ flores eius medicine cõpetunt: Ualet contra frigidũ reuma. Cõtra tuſſim. Cõtra frigiditatem ſtomachi. ⁊ dolorem ex ventoſitate. M Ex herbario. Serpillum quod in montibus ſaxoſis naſcitur efficacius eſt ad medicinã Huius tunſi ⁊ ſiccati puluis cum aqua calida potatus menſtrua mouet Urinã prouocat Tortiones viſcerum e tomentorum ruptiones ſanat. Idem valet ad capitis dolorem. ⁊ ad ſerpentum ictus. N Macer. Serpillũ veteres dixerũt ꝙ quaſi ſerpat. Terre vicini⁹ huic feruida ſiccaqꝫ vis ẽ. Acri cũ vĩo tritũ ꝯtũdis oliuo. Cui roſa dat nomen: hoc vnguiue ꝑ line frontem: Egroti capitis ſolet hoc ſedare dolorem. Nidor ꝯbuſti ſꝑ̃ētes effugatoẽs.

Ca. cccc xxx.

Erapinum. latine ⁊ grece. Sachabenez arabice. Serapiõ li: aggre: cap̃. Sachabenez ſiue ſachabẽgi: auctoritate dyaſ: Eſt gũmi cuiuſdam plãte ſimilis galbano in figura ſua: ⁊ eſt vna ex ſpeciebus ferule. ſicut apparet in cap̃. Ferula. Melius autem ex eo eſt clarum exterius rubeum ⁊ iterius album. Odor ei⁹ eſt inter odorẽ aſe fetide ⁊ odorẽ galbani

Operationes.

A Serap̃. auctoritate dyaſco. Confert dolori pectoris: ⁊ attritioni lacertorum: ⁊ tuſſi antique. ⁊ aufert ſuperfluitates groſſas que ſunt in pulmone: ⁊ curat epilenticos. ⁊ ſpaſmum cum facit decliare caput ad poſteriora. ⁊ valet dolori ſplenis ⁊ pa

ralisi. B Et illi qui amisit sensum et motum alicuius membri causa frigiditatis que accidit neruis: et custodit corpus a frigore. maxime vero a frigore febrium periodicarum. et fit cum eo iniuncto in do loribus magnis et confert. Et quado bibitur cum ydromelle prouocat menstrua: et interficit fetum C Et quando bibitur cum vino confert morsibus venenatis. et quando odoratur confert suffocatoni matricis D Et quando linitur cum aceto sup cicatrices attenuat eas et ipm abstergit vestigia vlcerum oculorum. E Et confert obscuritati visus. et aque que descendit ad oculum et probibet eam.

F Et dissoluitur sicut dissoluitur aqua cum amigdalis amaris. vt ruta aut pane calido. et sic administratur ad ea que diximus. et est contrarium venenis mortiferis G Et aliquando teritur cum aceto. et linitur super ordeolum. et aufert ipsum.

H Et confert colice. et quando sumitur in potu. aut fit cu eo cristere purgat flegma grossum quod est in iuncturis: et mollit ventrem mollificatione competenti:

I Et confert emorroidibus quando sumitur simplex aut compositum. et est conueniens medicinis laxatiuis acutis et expellit ventositates grossas. et dissoluit lapidem et confert rigoribus febrium. et auget sperma. K Et est bonum epati: et purgat aquam citrinam. et confert puncturis scorpionis. et confert ventositatibus intestinorum et costarum. et purgat flegma viscosum et dosis eius simplicis est. a. 3. j. vsqz ad aureum: j. infusi aliq decoctione: aut in aq rute: aut aque mellis. aut fenu fenugreci. Et si admiscetur cum alijs medicinis infrigidatur. et sic dosis eius est a. 3 ß. vsqz ad. 3. j Et melius est illud cuius color declinat ad rubedinem et est clarum hns odore bonu et acutum sapore. L Et confert doloribus emorroidarum qn bibitur simplex aut compositum: et est conueniens administrari cum medicinis laxatiuis. et phibet difficultatem aut grauedinem earum sup naturam. et resoluit vetositates grossas q generantur in corpore.

M Gal. viij. sim. far. cap. de serapino: Serapinu opos e ca. et subtiliu ptium sicut alijs opis. Hz aut et qd abstersiuu quo et cicatrices q in oculis expurgat et subtiliat. qnimo suffusionibus pter grossiciem humorum fientibus bonu est farmacu. Ipa vo planta ex qua fit ferule similis extus debilis et inutilis est. noiatur at principalius illa serapinum: N Opos eni eius ab vtentibus noiatur ita sicut et alia multa pter defectum vocabuli noiamus abusiue. melius erit ipm non serapinu. sed opos serapini dicere: O Paulus cap. de serapino: Cal. est et sic. in. ij. gradu. Et ipm dissolutum in succo rute frangit lapidem et facit vrinare: Et fit collirium contra pannum oculorum: P Et confert obscuritati visus et aque descenti ad oculum cuius receptio est hec: Recipe serapini. 3. j. dissoluatur in. ℥. j. succi celidonie zuccari. 3. ij: et distilletur cum lacte mulieris ana equaliter.

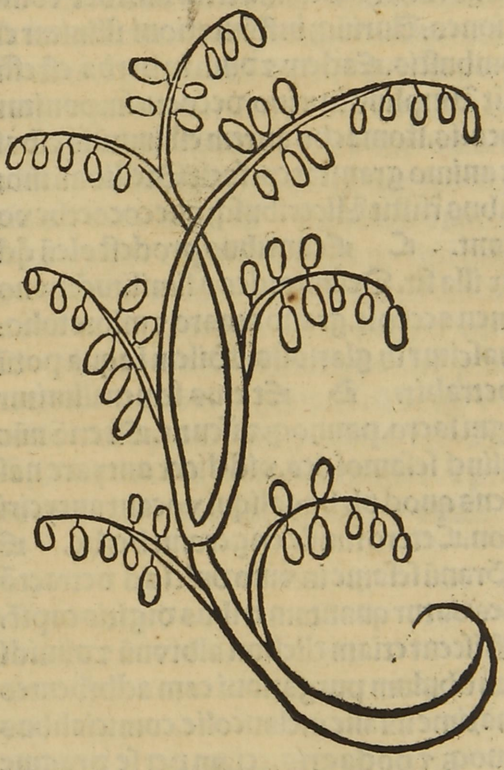

Ca.ccccxxxj.

Esama vel sesamo. Plinius: Sesama venit ab indis ex qua ꝛ oleū faciunt. ꝛ est candidi coloris Est aūt ex estiuis frugibus. que in estate ante virgilasꝫ ex ortu serunt. Eiusqꝫ fructus vasculis sicut ꝛ papaueris includit. Hec quidem sic milium ꝛ panicum ꝛ om̄ia estiua maturantur a flore diebus. xl.

Operationes.

A Pli: Sesamā vt pistatur in ca. aqua maceratam cōuenit exporrigi deinde cōfricari: ꝛ frigide inmergi vt palee fluitēt iterumqꝫ in sole super linthea exporrigi. Quod nisi festinato pagatur: liuido colore inutescit. Ipsa vero q̄ euoluuntur alia eualuantur. variam habent pistaraꝫ rationem acus vocatur cum p se pinsat. Spica em̄ ad vsus aurificū Si vero in area teritur cum stipula. palea maiore parte terrarum pabulo iumentorum B Idē in libro. xxij. Sesama trita inhibet vomitiones: Auriūqꝫ inflāmationi illinitur et ambustis: Eadem ꝛ dum in herba est efficit Amplius in vino decocta imponitur oculis. stomacho autem est inutilis cibus ꝛ animo grauitatem facit Stellionū morsibus r̄sistit Ulceribusqꝫ que cocoethe vocant. C Et auribus prodest oleū q̄d ex illa fit. Sesamoides a similitudine nomen accepit. grano amaro ꝛ mīore folio: nascitur in glariosis. Bilem ī aqua potū detrahit: D Et eius semen illinitur igni sacro. pannoqꝫ discutit. Est etiā nūc aliud sesamoides. videlicet antyare nascens quod ob hoc aliqui vocant antyciricon: Cetero simile erigeronti herbe. E Granū sesame in vino dulci ad detractōnes datur quantum tribus digitis capit: Miscent etiam ellebori albi vnū ꝛ dimidium obulum purgationi eam adhibentes maxime insane melancolie. comicialibus quoqꝫ ꝛ podagris: eciam per se dragme pondere exinanit.

Ca.ccccxxxij.

Eride. Plinius libro. xx: Seris lactuce simillima. duorum generū est Siluestris melior est nigra ista et estiua. Deterior hyberna ꝛ cādidior est.

Operationes.

A Utraqꝫ stomacho vtilissima. precipue quem humor vexat. ꝛ cum aceto in cibo r̄frigerāt. Uel illite discutiūtqꝫ ꝛ alios q̄ stomachi. B Cum polenta siluestrium radices stomachi causa sorbentur ꝛ cardiacis super sinistraꝫ mammā illiniuntur. ex aceto podagris ꝛ sanguinem reijcientibus vtiles sunt omnes he: C Itemqꝫ quibus genitura fluit alterno dierum potu: D Dyascorides. Seridis due sunt species. Una videlicet agrestis ꝛ alia ortiua est. Agrestis quidem pinguis ꝛ cytonon est appellata: ꝛ habꝫ folia lata. Altera vero scilicet ortiua species hꝫ duas. Una quidem habet lata folia lactuce similia: Altera vero est amara. ꝛ habet

folia angusta. Oim̄ vtus est stiptica et eu stomacha E Ventrem abstinet cum aceto cocta maximeq̃ agrestis: Vexatū stomacho ꝯfirmat: ⁊ estuationes mitigat Sola cum polenta imposita blandit̄: cor diacis ⁊ oculorum tumori subuenit. folia imposita vt cathaplasma. mitigant scor pij percussum F Ipsa quoq̃ addita polentis ⁊ imposita. compescit ignē sacꝝ. Mixta cum aceto ac cerusa omnibus cali dis rebus opitulatur.

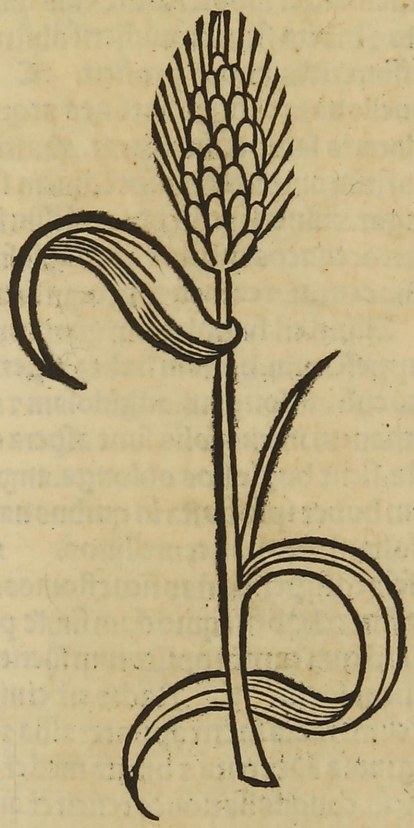

Ca. cccc xxxiij.

Pelta. Pandecta cap̄. cc lxxv. Fu ta arabice. vel fult vel hals vel hal ca. Grece benge vel tragus vl' zeia vel ellica: latine vero spelta. Serapion li bro aggregatoris cap̄. fult. i. spelta ⁊ ip̄a est sicut ordei granum: Et sunt eius due species. in vna inueniuntur duo grana. ⁊ in alia vnum. ⁊ quodlibet granum in cor tice suo. ⁊ ip̄m quidem minus nutrit q̄ or deum ⁊ est boni saporis. Panis enim qui ex eo fit minus nutrit q̄ panis tritici vel ordei.

Operationes.

A Serapion auctoritate dyascoridis: Tragus id est spelta figura eius ē figura grani qui dicitur candarusum ⁊ est mino ris nutrimenti. quia multum habet de fur fure ⁊ non est facilis digestionis ⁊ mollit ventrem B Et idem auctoritate Pauli. Tragus est spelta. ⁊ est ex speciebꝰ granorum mala stomacho: ⁊ lenit ventrē C Et idem auctoritate Ysaac. Est fri gida ⁊ humida viscosa: Galienus primo libro de edulijs capl'o Zeya auctoritate Dyasco. Zeia duplex. hec quidem est sim plex. ⁊ vocatur kirmon. hec autem dyko likos vocatur in duobus quidem in volu cris. coniugatum habens semen. minus autem nutritiua frumentis. Est enim pro fundarum radicum ⁊ multorum calamo rum fructus autem leuissimus ⁊ affectatꝰ ab omnibus animalibus Est autem simi le frumēntis in frigidis regiōibus. cultū fit autem magis nutritiua: si cū ordeo ap taq̃ stomacho farina facta ex eo et frumē to fiūt pultes. est autem satis nutritiuum ⁊ facile elaborabl'e. magis autem subcita tiuum ventris: D Et idem. vj. sim. far. ca. zeya: Zeya siue spelta mediā quo dammodo virtutem habet inter frumēta ⁊ ordea. Et ideo innotescat tibi per ea. E Serapion Mollit naturam et gene rat inflationes et rugitus. et est bona vis cositatibus pulmōis ⁊ pectoris: ⁊ forti tu ssi: Nam fiunt ex ea loboc: ⁊ pultes: ⁊ pro uocat vrinā: ⁊ mūdificat renes ⁊ vesicā.

Ca.ccccxxxiiij.

Symphicū; Dyascorides Symphicum nascitur in locis aspris habēs virgas origano similes ac tenues. capita vero sicut thimum. virge lignose sunt. ⁊ odorate. gustuq; dulces. flegma ꝓvocantes. Radix est illi longa ⁊ obrusa in modum digiti grossa. Sympatos; Ysidorus. Sympatos grece dictus est eo ꝙ tantam radices v̄tutem habeat. vt frusta carnis in cacabo aspersa coagulet. Synapi agrion vel vt dicunt latini scandalicum. id est pes pulli; nascitur in tumulis. et sup tegulas. Herba est habens folia minuta ⁊ angusta; duobus digitis longa in summo diuisa ⁊ pinguia. Virgam profert in medio duorum palmorum cum paucis ramulis; in quibus fert semen cardamo si'le latum obrotundum ac veluti conquassatum. vn̄ ⁊ vocatur talaspium. Greci nāq; thalasse dicunt frangere siue quassare florem habet album. Virtus est ei ⁊ semini termantica atq; acra.

Operationes.

A Dyascorides. Potui datum vehementer purgationem facit superiorum ac inferiorum Sciaticis medetur per clistere ad bibitum; menstruis imperat bibitū; Collectiones in aceto bibitum rumpit; Abortum facit; B Idem Symphicū elixum in mulsa pulmonem purgat reijcientemq; sanguinem. aut nefreticos cum aq̄ medicinaliter iuuat. Radix eius cum aq̄ cocta ⁊ bibita fluxum mulieris abstringit Dyssintericis quoq; proficit; C Cū oximelle data conquassatōnes atq; dolores lateris saluberrime curat. Masticata vero sitim amputat. ⁊ aspredinem faucū mitigat. vulneri r̄centi paracolesim facit. Enteroceliacos bibita ⁊ cathaplasmata optime curat. ⁊ carnes concoqui facit.

D Aliud est symphicum quod pitheu est appellatum. hastam habet asperā duobus cubitis longam. angulosam ⁊ abintus inanem in qua folia sunt aspera et angusta. sicut buglossos oblonga. angulos etiam habet ipsa hasta in quibus nascuntur folia. flores habet mellinos; E Et semen super hastas sicut flomos; Hasta ⁊ frutex habent quiddam si'le puluери quod cum carni applicatum fuerit; pruriginem facit; F Radix est ei nigra; que cum fracta fuerit apparet alba ⁊ muscilaginosa Hec trita ⁊ bibita medet' emoptoicis. conquassationes reficit et ani tumores spargit. G Cum yringi the folijs cathaplasmata facere potest oīa supradicta. Vulneri paracolesim efficit. Carnes incisas ⁊ in cacabos missas in se glutinare facit.

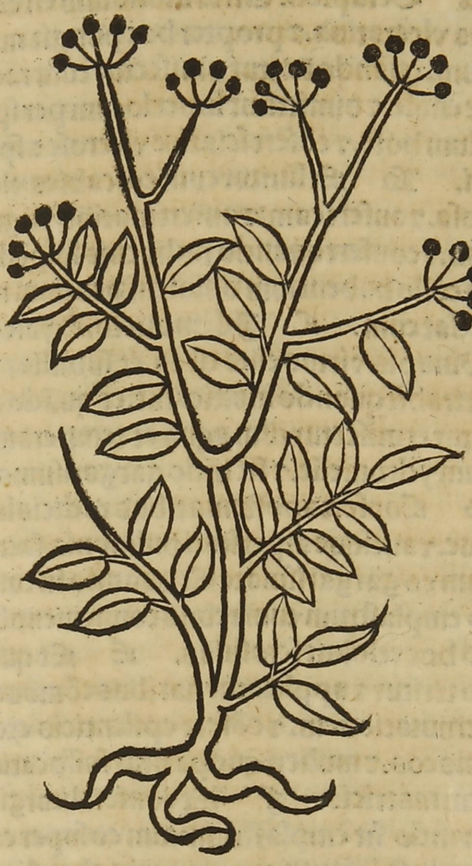

Ca. cccc xxxv.

Inonũ. Pãdecta caplo. dcxlviij. Quidam dicunt q̄ est herba q̄ dr̄ pes milui quidam dicunt q̄ est alexandrum; sed falso: Nam neutrum istorũ est verum quoniam non est pes milui qui vocatur pepanus; quia pes milui habet folia satis maiora ⁊ pinguiora. ⁊ flores satis a floribus sinoni differentes; quoniã pes milui facit flores multos et albos silr̄ coniunctos in capite stipitis apparentes sicut cauda gatte; ⁊ eius herba sicut valeriana. Sed synonum recte florescit sicut petrosilinum vsuale: secunda facit folia sed maiora; non est similiter alexandrum quod facit semina nigra rugosa vtcunq̄ curua ⁊ magna sicut git. Sed synonum secundum dyascoridem ⁊ Plinium facit semina sicut apium ⁊ ameos Unde secundum veritatem sinonum est petrosilinum macedonicum. Quoniam Dyascorides dicit Synoni semen est minutum simile apio. sed oblongum ⁊ nigrum; gustu calidum diureticum valde. ⁊c. Et dicit̄ synonum quia nascitur in syria prouincia r̄gionis macedonie.

Operationes.

A Dyascorides capittulo de petrosilino quod nascitur in macedonia in criptis ⁊ speluncis. semen est minutum silr̄ Apio vel ameos odoratum ⁊ viscidũ ⁊ aromaticum ⁊ diureticum valde. B Menstruis imperat; Inflationes stomachi et colli compescit calefaciendo ⁊ siccando. nimis tortõnibus subuenit. dolorem laterum mitigat. nefreticis ⁊ vesice dolori subuenit. C Prouocat habũdanter vrinam maxime cum vino datum. diureticis antidotis miscetur. D Paulus cap̄: de petrosilino macedonico; Petrosilinũ macedonicum cuius semen de syria affertur. Uel semen est minutum simile Apio diureticum valde. nascitur circa petras. semen ⁊ folia similia apio; semen ei9 odoratum ⁊ diureticum valde vnde petrosilinum vocatur. quoniam multociens in petris nascitur. quod multi petrapium dicere consueuerũt. quia idem sunt synonum ⁊ petrosilinum macedonicum; quod latine dicitur petrosilinum agreste. lege capitulum Petrosilinum. E Multi synono vel macedonico carentes. vtuntur alexandro. quoniam sunt eiusdem virtutis. Uirtutem synoni vel macedonici; vt iuenies in caplo Petrosilinum.

Ca. cccc xxxvj.

Jnapis. Pandecta caplo. cxlviij. Chardel arabice. grece vero ꝛ latine sinapis. Sinapis duplex est species: Una est cuius semina exterius sunt subnigra: interius vero alba. Alia cuius semina exterius ꝛ interius sunt alba: ꝛ habent vnam virtutem: Sed prima species est acutior secunda. Et componitur sinapis a semi et napus. quia tenet medium inter sinapim ꝛ napum. est calida et sicca in medio quarti gradus: Sera: li. aggre: ca. chardel auct. dyas: ca. Chardel id ē sinapis. Et est illud eligendum quod non est nimis siccum nec extenuatum: ꝛ habet granum grossum. ꝛ si frangitur est album interius. ꝛ est humidum. nam istud est tale nouum bonum. Jdem auctoritate Galieni est calida ꝛ sicca in. iiij: gradu: Auicenna libro secundo capitulo de sinapi. Sinapis est cal. ꝛ sic. in. iiij. gradu.

Operationes.

A Serapion: Virtus foliorum est calida vlceratiua. ꝛ propter hoc pungit multum. quando teritur ꝛ miscetur cum radice eiusde. ꝛ dimittitur super locum per spacium hore. ꝛ cōfert sciatice vlcerose ꝛ spleni. B Et linitur cum eo scabies vlcerosa. ꝛ aufert eam: ꝛ aufert maculas vnguium: ꝛ confert quando radix eius suspēdit in collo habentium dolorem dentium nā sedat eum. C Jdem aucto: Dyascor: Sinapis virtus eius est ca. et subtiliat et attrahit quando masticatur. et quādo teritur et miscetur cum aqua et temperatur cum ydromelle: ꝛ fit inde gargarismus D Confert apostematibus radicis lingue. ꝛ antique asperitati pulmonis facto cum eo gargarismate Et quando fit cum eo emplastrum cum rebus conuenientib9 ad hoc resoluit scrofulas. E Et quādo teritur ꝛ applicatur naribus cōmouet sternutationem. ꝛ cōfert epilenticis excitans eos. ꝛ mulieri que patitur suffocationem matricis. F Et confert litargie quando fit emplastrum cum eo super caput. postq̄ fecisti capillos eius abradi. et quando admiscetur cum caricis. ꝛ ponit super cutim donec rubeat confert sciatice ꝛ duriciei splenis. ꝛ est conueniens ꝑprie doloribus antiquis. quando volumus attrahere aliquem humorem ad exteriora: ꝛ quando fit emplastrum cum eo curat alopitiam. G Et quando miscetur cum melle ꝛ adipe. aut cum cera ꝛ oleo dissoluta mundificat faciem. ꝛ aufert maculam seu liuorem qui fit sub oculo. ꝛ coquit cum aceto: ꝛ linitur cum eo scabies vlcerata ꝛ empetigo H Et quando teritur grosse ꝛ datur in potu confert febrib9 periodicis. ꝛ confert grauitati auditus ꝛ tinnitui aurium. Et quando teritur ꝛ admiscetur cum aqua ꝛ melle ꝛ fit inde colliriū cōfert obscuritati visus ꝛ pruritui palpebraꝝ J Aui. Sinapis īcidit flegma ꝛ oleū ei9 est calidi9 oleo raffani. ꝛ fugiūt ex fumo eius vermes venenosi. et illa que est silvestris generat humorem malum. Et in ipā sunt abstersio et etiā resolutio

R Et homines quidam comedũt folia eius. 7 radicem eius elixataȝ. 7 mũdificat faciem. 7 aufert occultationem 7 vestigia sanguinis mortui L Et silvestris est bonum emplastrũ sordiciei. et exiccat lin guam. 7 confert alopitie. 7 ꝛsoluit aposte mata calida. 7 omne apostema antiquũ: et ponitur cum caulibus sup scrofulas. et confert scabiei 7 empetigini. 7 confert ad dolorem iuncturarum. 7 sciatice M Et mundificat humiditates que sunt ĩ ca pite. et fit ex ea emplastrũ capiti eius qui patitur litargiam. Et aqua eius distillat ad om̃em dolorem auriũ. 7 molaris. Et si militer eius oleũ. 7 ꝑpe qñ decoquit in ipa assa. 7 est ex medicinis aperientibus cola torij opilatõem: N Et dixerunt qui dam ꝙ si bibat a ieiuno intellectũ efficit bonum: O Et administratur in Al cohol oculi ad pannum. 7 aspitatẽ si terat et bibat cum aq̃ mellis aufert aspitatem antiquam in canna pulmonis. 7 extenuat splenem. 7 facit sitim. 7 confert ꝑfocatiõi matricis: 7 facit desiderium coitus: P Pli. li. xx. Sinapis ad serpentum ictus et scorpionum tritum cum aceto illinit. Fũ gorum venena discutit. Q Contra pituitam tenetur in ore donec liquescat. aut gargarizatur cum aqua mulsa: Ad dentium dolorem mandit ad vuã garga rizatur cum aceto 7 melle. Stomacho uti lissimum cõtra om̃ia vicia: pulmõibusq̃ R Excreatões facl'es facit in cibo sum ptum: Datur 7 suspiriosis. Sensus atq̃ sternutamenta capitum purgat. Alvum mollit. S Macer Inter eas q̃s pita goras laudauerat herbas. Asserit ꝑmam laudem tribuisse sinapi. Quartus et gra dus in vi sicca calidaq̃. Extrahit hũores viscosos extenuatq̃ Cõburitq̃ cuteȝ. vis est sibi tanta caloris. Maior vis eius in se mine dicit esse. 7c.

Ca. cccc xxxvij.

Siseleos. Platearius Siseleos idẽ est ꝙ siler montanũ. 7 est in secũdo gradu calidum 7 siccum: Semen eius medicine competit. et ꝑ annos tres seruatur. Uirtutem habet diureticam. di ssolutiuam 7 consumptiuam. Pandecta: cap̃. dclj. Siseleos arabice. vl' ascegelios grece sisali. latine siler montanum: Sera: libro aggre: cap̃. siseleos aucto: Dyasco. Siseleos folia habet similia folijs fenicu li nisi ꝙ habet longiora 7 grossiora. et ha bet hastam longam in cuius summitate ẽ corona in qua est semen longum 7 latum habens angulos. 7 grossum acuti saporis fortis odoris. 7 est illud quod est in vsu et administratur in cibis: 7 habet radicem longam boni odoris

Operationes.

A Galienus. octauo simpliciũ farma coꝝ. cap̃. siseleos ꝑm translatõeȝ arabicã.

Radix huius plante ꝛ semen habꝫ calidi tatem tantam ꝙ ꝓuocat vrinam forti pro uocatione. ꝛ cum eo virtus subtilis q̄ con fert asmati ꝛ epilentie B Et idem eodem libro ꝛ eodem capl'o fm translati onem grecam: Siseleos radix quidē ꝛ fru ctus calefactiuū est intm̄ vt sufficiēter vri natiuum sit farmacum: Est autem ex sub tilibus partibus vt ad epilentias ꝛ orthō mis competat. C Et Serapion au ctoritate Dyas. Uirtus eius est calefactia scꝫ radicis eius ꝛ seminis. ꝛ quando sumi tur ex eis in potu ꝓuocant vrinam ꝛ cōfe runt coartationi anhelitus in qua oportꝫ hominem erigi: ꝛ asmati ꝛ suffocatōi ma tricis: ꝛ ꝓuocant menstrua ꝛ expellit fetū D Et conferunt epiletie ꝛ om̄ibus do loribus intestinorum ꝛ interioꝝ membro rum. ꝛ quando sumit̄ de aliquo illoꝝ. aut ex vtroqꝫ cum vino in potu cōfert tussi an tique ꝛ debilitati digestionis: ꝛ tortiōib⁹ ventris. ꝛ debilitati epatis E Et qn̄ sumitur ex ea cum vino ꝛ pipe p̄seruat et defendit hominem a frigore aeris. ꝛ ꝓpter hoc conuenit itinerantibus in hieme. Et quando hōies ꝛ alia animalia cōmedūt de hac planta tempore coitus eoꝝ cōfert eis statim ad imp̄gnandū. F Et idē aucto. Aben mesuay. Est ca: ꝛ sic. in fine secundi gradus. incidit ꝛ dissoluit humo res flegmaticos viscosos ꝛ ꝯgelatos: Et ꝓpter hoc aperit vias om̄es. ꝛ cannales opilationes. ꝛ prouocat vrinā ꝛ mēstrua ꝛ confert asmati. ꝛ om̄ibus egritudinibus flegmatis. G Platearius. Contra asma ex frigida causa datur vinum deco ctionis eius. ꝛ ficuum siccarum: Uel pul uis eius cum ficubus siccis ꝛ assatis Con tra opilationem splenis ꝛ epatis ac renū ꝛ vesice stranguiriam ꝛ dissuriam datur vinum decoctionis eius: H Herba ipsa in vino et oleo cocta ꝛ pectini catha plasmata stranguiriam et dissuriam sol uit. Sed ꝛ fumigatio facta ex aqua vel vi no decoctionis eiusdem herbe menstrua prouocat I Auicenna. Siseleos est in. ij. gradu calidum ꝛ siccū: resolutiuum mundificatiuum carminatiuū Similiter semē ꝛ radix eius sunt sedatiua dolorum interioꝝ. ꝛ liquefacit flegma congelatum De ip̄o datur in potu aīalibus ꝛ m'ltipli cat eorum partus: K Constantin⁹ in libro graduū. Siseleos est cal'. ꝛ sic. in. ij. digestionem adiuuat. vrinā et menstrua prouocat: Matricis suffocationē curat. Stranguiriam ex frigiditate dissoluit. Haneliuosis ꝛ diu ex humido tussiētib⁹ subuenit potata cum pipe et vino calefa cit eos qui in itinere deficiunt ꝛ ꝓpter hy emem frigescunt

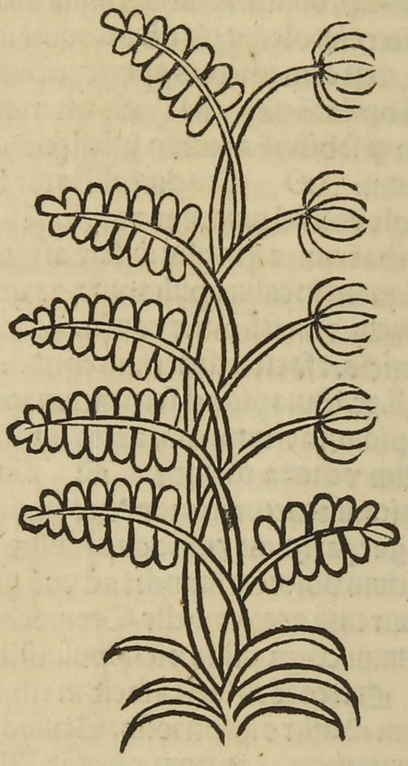

Ca. cccc. xxxviij.

Iderica. Dyascorides: Siderica siue heraclea habet folia prassio si milia. sed ꝛ oblonga ꝛ aspera: Ha stam habet quadram duobus palmis lō gam virgas longiores. stipticas ꝛ gustu suaues. in quibus scꝫ virgis capita obro tunda sicut verticelli: ꝛ sicut prassij oriun tur: ꝛ in eis semen nigrum inuenit̄. Sub petra nascitur.

Operationes.

A Dyascorides. Folia eius trita paracolesim faciunt mire vulneribus imposita: Alia est sidericis que hastas duobus cubitis habet longas et teneras: Folia que in ipsis hastis pestpisteri similia: et divisa in circuitu plurimum nascentia. sed in visu tenuia et lõga. In acumine vero haste capitellum habet rotundum et asperum in quo semen blete est simile obrotundum et durum Est autem virtutis termantice similis supradicte. Tercium est genus sideritis quod dicatebras heracleon dixit. et nascitur in parietibus sicut vitis. Habet folia minuta teneraque multa ex una radice nascentia coriandro similia: Huius haste duobus sunt palmis longe molles et albidiores. fenice os habet flores; B Dyas. In gustu est muscillaginosa tritaque vulneribus recentibus paracolesim facit imposita: C Plinius. li. xxv: Panacem heracleon alii sideritem in cubitali scapo ramosum minutioribus quam feniculi foliis ab ymo vestitum. Alii fatentur illam quidem vulneribus utile. sed veram achilleam esse scapo ceruleo pedali sine ramis ex omni parte singulis foliis. eleganter vestitam. Alii quadrato caule: marrubii capitibus folio quercus. hanc quoque nervos precisos glutinare faciunt: Aliam dicunt syderitẽ nascentem in maceriis: D Cum teritur fedi odoris. sed et aliam huic similem. candidioribus tamen foliis et pinguioribus ac tenerioribus cauliculis in vineis nascẽtem: Aliam vero quincum cubitorum exilibus ramulis atque triãgulis filicis folio pediculo longo. Om̃es autem vulneribus precipuos esse: Eam vero que est latissimo folio nostri scopam regiam vocant E Idem in libro. xxvi: Sydericis varices ad alligata minuit et sine dolore prestat

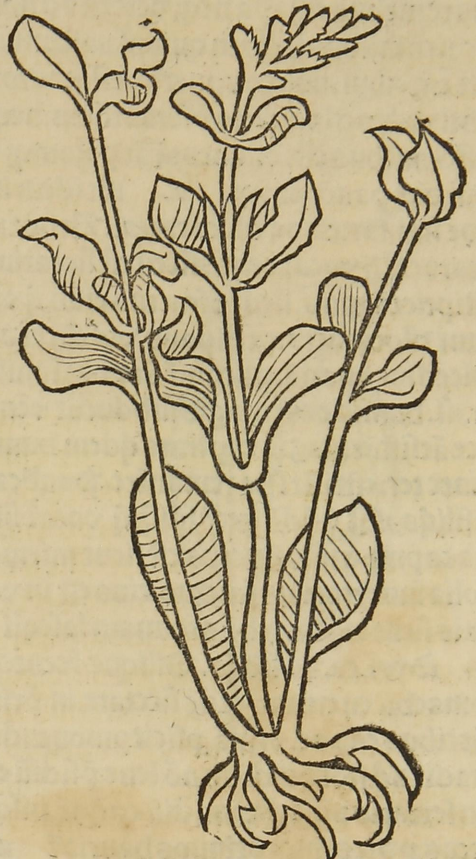

Ca. cccc xxxix.

Iliqua Pãdecta caplo. c xxi: Chabarliub arabice. grece xilocaracta vel siliqua vel keracium. vel kerata vel faba siliqua. latine vaginella vel catumba. Serapion libro aggre. cap. Chabarliub. Chabarliub sapor eius est stipticus cum pauca dulcedine. Et virtus earum que non sunt recentes est siccativa. Nam que desiccantur stringunt sicut faciunt cerasa: quia humiditas earum resolvitur et remanet substantia terrestris que desiccat. Sed arboris earum cortex desiccativa et stiptica

Operationes.

A Galienus. ii. de cibis. caplo de siliquis. De siliquis pessime sensi quia digerantur et ventrẽ stringant. et humores noxios nutriãt B Et idẽ ibi de chimis. Est kerachiũ eduliũ pauci nutrimẽti et ligneũ ex necessitate et indigestibile. nullum enim ligneum bene digestibile. sed et non egri celeriter non parum ipsis existit malum.

quare melius est ipa neq3 deferri ad nos ex orientalibus locis in quibus nascuntur Est em̄ cibus mulierꝫ ⁊ puerꝫ effrenatorꝫ nihil vtile ad sanitatis ꝯseruatōem; neq3 eustomachus est. Alimentū āt palamq3 ⁊ ipm dat pauco corpi. C Etidem in li. de sim. far. ca. de xilocaracta:. Arbor xilocaracte q̄ vocat̄ centeniceu est siccatiue ⁊ stiptice vtutis. sicut ⁊ fructus eius q̄ vocatur xilocaracta. pticipans videlicet de dulcedine quadā. paciunt̄ āt ⁊ hec simile cerasi. humide em̄ magis subducūt vētrē sicce āt sistūt magis ex pirata q̄dem humiditate terrestri āt sb̄a remanēte. Paul⁹ ca. de siliqs: Est q̄ddā gen⁹ siliq. q̄ vocat̄ siliqua capna. cuius fructus est sicut mirtus ⁊ folia sunt tracion: fructus eius est in vaginis sicut lupinus h̄ns formam faseoli D Dyas. ca. de siliqs. Silique r̄centes stomachū euertunt eedē siccatae in p̄riū pn̄tcibus eaꝫ ad vrinā ꝓficit ꝓmouendū Tradit̄ ad stōi dolorem nō leue ꝓsidiū eē si in sextario aq̄ ad dimidiū coq̄nt̄. hisq3 succus p dies q̄nq3 ꝯtinuos hauriat̄ E Paulus. Siliqua caprina sufficiēter cancros medet̄. F Bartholomeus in li: de ꝓpetatibus reꝝ inq̄t. Siliq̄ est genus liguminis sonoris follibus ⁊ vacuis q̄d magis onerat q̄ reficit. Ut dicit glo. sup Lu. xv. G Item siliq̄ dr̄ folliculus cuiuscunq3 leguminis ⁊ purgamentū ex q̄ porci nutriunt̄: H Ysidorus āt li. xvij. dicit siliquon. q̄ latini incorrupte siliquam vocant. Ideo tale nomē a grecis accepit quia est arbor cuius fructus est dulcis xilō quippe lignū dicūt liquon dulce. Et huic sentencie concordat: I Pli: li. xxiiij. vbi dicit q̄ fructus silique sunt predulces et habent longitudinem vnius digiti et pollitarem latitudinem. quorū cortex māducatur vt dicit. K Idem li. xx. q̄ aliqui dixerūt eam esse ficum egiptium sed hic est error manifestus quia in egipto nō crescit sed in syria.

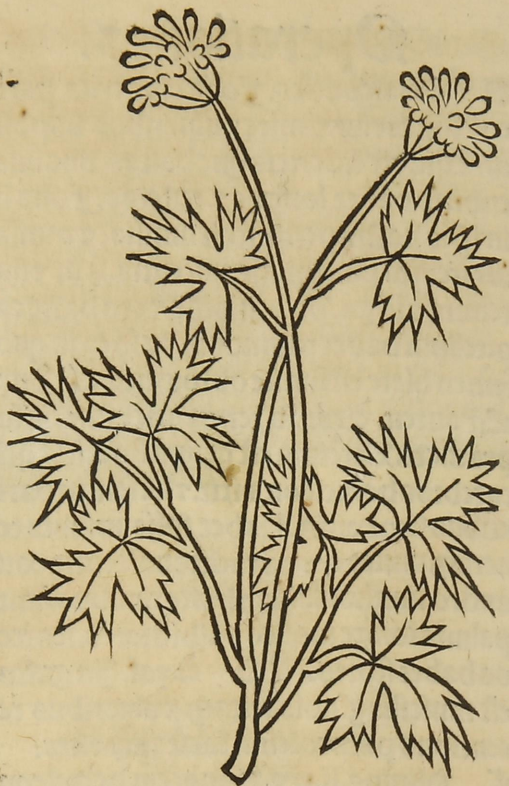

Ca. cccc. xl.

Sisamus Pādecta. Semyssem arabice. grece sisaminū. latine vo sisamus vl' oriolena. Sera. li. aggre. cap̄: semyssem. i. sisamus aucto: Gal. In eo est substantia vnctuosa quātitate non pauca. Et virtus eius est q̄ mollificat. Et eadem virtus reperitur in oleo sicut in sb̄a ⁊ aq̄ in qua coquit̄ sisam⁹ h3 eādē vtutē.

Operationes.

A Dyas. cap. Sisaminū fm translatōnem grecā malū est stomacho ⁊ ꝯmestum oris fetorem facit. Et idem fm translationem arabicā. Qn̄ fit emplastrū cū eo mollit duricies neruoꝫ. Et curat ꝯquassatōes aurium ⁊ apata calida q̄ sunt in eis ⁊ confert combustioni ignis. ⁊ dolori colico. et morsui aīalio q̄d dr̄ carates. B Et quādo miscetur cum oleo rosaꝫ sedat dolorem capitis qui fit a calore solis. Et plāta sisami qn̄ coquit̄ cum vino facit hanc eandem opationem. ⁊ confert ꝓpe aposte

mati oculi ⁊ pulsationi eius. C Et idem Serap. aucto. aben Mesuay Oleũ sisaminũ est malum stomacho ⁊ destruit enim. ⁊ iuuamentũ ei⁹ est illis q̄ hn̄t melancoliam ⁊ scissuras in extremitatibus: Nā hij iuuant multũ ex cibo eius ⁊ rugas cutis extendit ⁊ mollit eas. ⁊ cõsolidat scissuras que fiunt ꝓpter desiccationē q̄ sunt a melancolia. D Et dicunt ꝙ sisamus est ca. in. ij. gradu: ⁊ hu. in. j. ⁊ ꝓuocat vomitum qñ torrefit ⁊ rectificat ⁊ melioratur. E Gal. in li. de cibis ca. de sisamo. Sisamũ cito stomachũ euertit ⁊ tarde digeritur. ⁊ alimentum dat corpi vnctuosum F Rabi moyses ca. de sisamo. Sisam⁹ corrumpit cerebꝝ ⁊ nuchā. ⁊ replet caput fumositatibus ⁊ facit sudorem fetentē ⁊ ĩ mulieribus ventrē auget. ⁊ ipm generat herniam. G Auerrois qnto colliget cap. de sisamo. Est cal. in pmo vel in principio secundi. hu. in. iij. H Auicēna in secundo canone. Sisamũ est semē pluris vnctuositatis ꝙ̄ reliqua semina. Quidam dixerunt ꝙ eius oleũ non nisi melancolicis ꝓfert vt eos impinguet ⁊ hũectet. Et erisimō quod est genus q̄ddam sisami abhominabilis saporis: Corpus eius est folio suo forcius. ⁊ est cal. in medio primi hu. in fine ipius: J Est aũt glutinatiuum ⁊ lenificatiuũ. equalis calefactionis ⁊ sic oleũ eius ⁊ decoctio ipius. Est etiaꝫ mollificatiuũ ⁊ in eius olo est grossitudo ⁊ q̄d est torrefactum minoris est nocumēti. viriditatem percussionis resoluit. ⁊ sanguinem congelatum: K Et confert fissure ⁊ aspitati melancolicoꝝ bibitũ ⁊ linitũ. ⁊ est impinguatiuũ: ꝓpe excorticatũ. ⁊ ꝓlōgat capillos: ⁊ ꝓpe succ⁹ arboris ei⁹ ac folioꝝ ipi⁹ ac lenit eos: remouet q̄ꝫ furfures. L Ysaac. Sisamũ ca. ē in. j. g. hu. in. ij. Qđ sine cortice ē vnctuosius est. Ideoq̄ꝫ g̑ssius ⁊ ad digerendũ duri⁹ M Palla. li. x. In mēse septēbri serendũ ē sysamũ putri solo ꝉ piguib⁹ arēis ꝉ terra cōgesticia. iugē q̄tuor vel sex sextarios seuisse ꝯuenit. N Idē in li. xj. Sisamũ vsq̄ ad ydus octobris ⁊ faselũ ꝯuenit seri. terra pingui vel agro sterili.

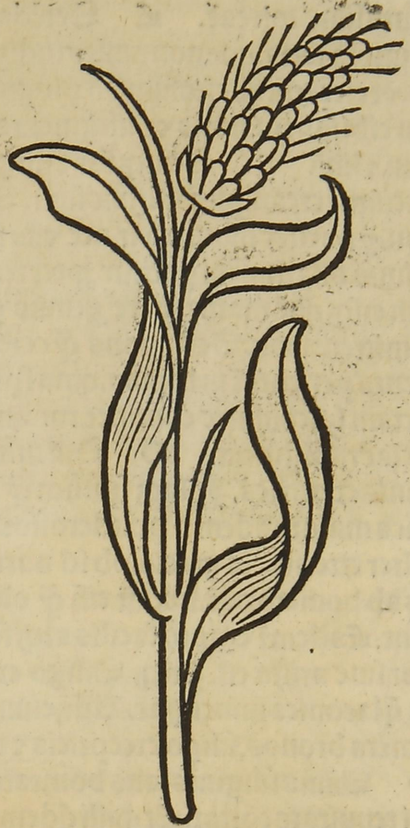

Ca. cccc xlj.

Siligo. Ysidorus li. ethimologiaꝝ. Siligo est gen⁹ tritici a selecto dictũ. Nā in pane spēs ei⁹ pcipua ē.

Operationes.

A Palladi⁹ li. xviij: Siliginē dixerim ꝓprie tritici delicias. Cādor est ⁊ sine virtute ac sine pondere cõueniens humidis tractibus. quales ytalie sũt. ⁊ gallie comate. Sed ⁊ trāsalpes in allobrogũ tm̄ auernorumq̄ꝫ agro ꝑtinaꝝ. In ceteris ibi partibus biennio in triticum trāsit. Remediũ est vt grauissima queq̄ꝫ ipius gratia serātur. B E siligine laudatissimus panis ac pistrinaꝝ opa laudatissima. ꝓcellit in ytalia. si pisis nate misceatur campana. Rufior quidem est illa. sed candidior Pysana. ponderosior autē cretacea Iustũ est e grano campane vel campanie. ꝙ̄ castracam vocant. redire sextarios q̄tuor siligīnis ex modio. Iuxta sn̄iaꝫ kathōis siligo ⁊ triticũ ĩ apto loco edito serunt. q̄ sole ꝙ̄

diutissime torreat. E Sere͂da dr̄ in tenuiora terra. que non multo indige͂t suc co: vt cicerem ac citusum In pingui vero qui cibi sunt maioris vt siliginem ac triti cum ꝛ linū F Deniqꝫ far ꝛ siligo solū sorciūtur cretosum ꝛ vliginosum. Siligo nunꝙ pariter maturescit. nec vlla segetū minus dilationem patitur ꝓpter tenerita tem eisqꝫ que maturauere ꝓtinus granū dimittentibus. Sed minus ꝙ cetera fru menta periclitat̄ in stipula. quia sꝑ habet rectam spicam. nec continet rotam. quin faciat rubiginem. G Dulcissim⁹ est panis ex atirica. Ipsaqꝫ spissior ꝙ far. et spica maior eadem ꝛ ponderosior. Diffi culter exteritur in grecia. ob id dari iume͂ tis ab homero dc̄a. hec est em̄ ꝙ olirā vo cant: Eadem ī egipto facilis atqꝫ fertilis Far sine arista est. Iteꝫ Siligo excepta ea q̄ laconica nuncupat̄. Adijciunt̄ hijs genera bronos. siligo excepticia ꝛ tragos H Sūma siliginis laus bonitate et cri bri tenuitate cōstat. Et galli q̄dem e setis equoꝝ inuenere criboꝝ genera hyspāie lino excussiora ꝛ polinaria Egiptus e pa piro iunco Siliginem q̄dem ex ouis subi gunt vel lacte. butiro vero gentes pacate ad opis pistorij genera cura transeunte. I Idem in li. xxij. Siliginis grana cō busta ꝛ trita in vino ammineo atqꝫ oculis illita epyforas sedant. K Auicenna Siligo est species ordei sine cortice ꝛ eius operatio ꝓpinqua est opationi ipsius: L Glosa sup Lucam. Siliqua est gen⁹ leguminis sonoris follibus et vacuis q̄d ventrem magis onerat ꝙ reficiat. M Rasi in almansore: Silique q̄ in terra ibe rosolomitana nascunt̄ tpatum calore͂ hn̄t ꝛ ventrem stringunt. Que aūt in alijs ter ris ventrem forcius stringunt ꝛ calide nō sunt: N Pandecta: cap. cc. lxxxix. Si ligo vel germanū latine: grece tysa vel sy thus: ara. siligobib O Gal'. pmo de edulijs ca. tyrta. aucto. Dyoclis ꝛ menesi thei ait: ꝙ p⁹ frumentū ꝛ ordeū meli⁹ q̄deꝫ tysa. i. siligo. Ete͂m sufficie͂ter nutrit. ꝛ cū multo labore digerit̄: Pane͂ āt assidue ex eis ꝓmedens. nullus vtiqꝫ ex inconsuetoꝝ huic edulio san⁹ erit. neqꝫ oīno si modicū est ei gue ꝛ indigestibl'e. seme͂ āt hui⁹ tyse hꝫ q̄dem exteri⁹ leuā. i. cortice͂: P Et a q̄busdā vocat̄ puū frumentū ꝛ eq̄s. hāc q̄dam īnocue ꝓmde͂. nō imꝓbabiliter āt vtiqꝫ q̄dam nōiant puū frumentū tysam ꝛ calore ꝛ spissitudīe ꝛ caliditate virtutis assimliatā ipi Q Et ide͂. vj. sim. far: ca. sythus. Sythus siue siligo acrior ē cre do nō paꝝ ꝛ cachochīa tn̄ ex putrefactōe fiens. Est āt inflatiā. ꝛ h̄ q̄de͂ hꝫ acre et ca lidum: plurimū vo frigidū a q̄sum acre: R Sera. li. aggre. cap. siligo. vel hals: auct. dyas. Sūt eius due spe͂s. in vna īue niūt̄ duo grana ꝛ in alia vnū. ꝛ quodlibꝫ granum in cortice suo. ꝛ illud plus nutrit ꝙ ordeum. ꝛ est boni saporis. Panis vo qui fit ex eo minus nutrit ꝙ panis tritici S Et idem aucto. Gal'. Sba hui⁹ gra ni est media īter substantiā tritici ꝛ ordei q̄ntum ad cibum ꝛ f̄m medicinā etiā. Et ex hac potest sciri operatio eius ꝑ illō q̄d dicemus de tritico ꝛ ordeo.

Ca.cccc xlij.

Jsimbrium Ex sinonomis Sisimbrium idem est q mentastrum. de quo scilicet mētastro dcm̄ est dem. Plinius li.xx. Sisimbriū silvestre a qbusdam thymbreum est appellatum. pedali non amplius altitudine. Quod autez in riguis nascitur est nasturcio sile. Utrūqz aduersus occultata efficax est animalia. vt sunt scrabones ꝛ similia Quod in sicco oritur odoratum est. ꝛ coronis inserit. angustum folium habens.

Operationes.

A Plinius. Ad dolorem capitis ꝛ epyforas valens. Alij panem addunt. Alij p se decoquūt in viō. Sanat ꝛ epimictidas ꝛ vitia cutis in facie mulieꝝ. intra quartā diem noctibus impositū. diebusqz detractum. vomitiones singultus tormina. stomachi dissolutiones cohibet. siue cibo sūptum siue succo potatum Non est autem grauidis edendum nisi mortuo cōceptu quippe illum eijcit. etiam impositū. Mouet vrinam cum vino potum siluestre et calculos. Quos vigilare opus sit excitat: capiti cum aceto infusum. B Platearius. Sisimbrium qd alij herpillum vocant agresti maius est Nascit in locis cultis ꝛ aquosis. ꝛ est ydicismo simile. Sz eo est odoracius ꝛ folijs latioribus que multi in coronas componunt. Uirtus ei⁹ termantica existit stringirijs medet. C Et calculos frāgit. hoc maxime facit semē eius cum vino bibitum. Tortionibus et sugglutōnibus maximum prestat effcm̄. Idem nauseantibus opitulat. Folia eius cathaplasmis adhibita capitis dolorem mitigant fronti imposita. D Ayas. Notum est sisimbrium qd est natura calida in.ij. ꝛ sic. in ipo. Putrefactōnibus resistit. Pediculos interficit. E Confert apostematibus frigidis. ac flegmoni duriciei vehemētis decoctum cum aceto mixtumqz cum oleo rosarum F Confert obliuioni ac sensus cōmixtiōi et litargie. quando linitur caput ex eo Cōfert etiam singultui bibitum cum vino. ad soda quoqz fit emplastꝝ ex folijs siluestris. G Confert tamen vermibus ascaridibus. ꝛ extrahit fetum mortuum. ꝛ ꝓuocat vrinam propeqz petrosum Quod autem est siluestre cum vino bibitum: ꝓhibet distillationem vrine ꝛ lapidem extrahit. ac ventris dolori pungitiuo subuenit. Confert etiam pūcturis. H Actor. Quia sisimbrium ab autoribus non solum dicitur mentastrum: sed etiam mēta videlicet domestica. de ipso etiam inter ortulanas herbas sub hoc eodem nōie dcm̄ sup.

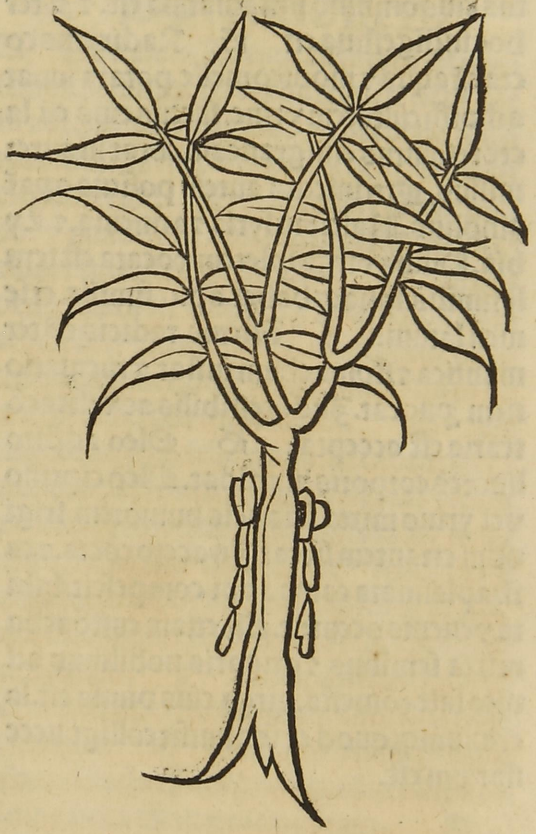

Ca.cccc xliij.

Jlphio. Plini⁹ libro.xxij. Silphiō ex syria venit deterius parthico. sz medico melius cuius est vsus ī medicina. Ayas. Silphij radix nota est omnibus cuius lacrimus lazer nōiatur.

Operationes.

A Plinius: Nam ad lienes prodest radix eius: Arterijs etiam exasperatis 7 collectionibus sanguinis illinit: Sz 7 in cibis concoquit egre inflãmantibus inflatões facit 7 ructus vrine quoqz noxia: B Sugillatis cũ vino 7 oleo est amicissima et strumis cum cera. sedis quoqz verruce cadunt eius suffectu crebriore C Folia eius ad purgãdas matrices ac pellendos partus emortuos in albo 7 odorato vĩo decoquunt vt acceptabili mẽsura bibatur: D Dyas. Aures acriter calefaciens ac vesicam ledens. Sed ventrẽ purgans. hec herba fortiter calefacit Uirtus eius omnino inflãmatiua est. 7 ꝓpter hoc indigestiua est E Radix eius cocta cũ aqua 7 modico melle potata iuuat ad difficultatem vrine. succus eius cũ lacte resolutus emigraneam curat in aurez missus: Extrinsecus autem positus opat amplius. Nascit in syria 7 armenia. 7 Lybia. Huius virga spletem vocata est ferule similis. foliaqz habet apio similia. et semen latum: F Uirtus radicis eiꝰ termantica 7 stomachum inflat. 7 ructuatio nem ꝓuocat. Indigestibilis ac vesice cõtraria est accepta: G Oleo addito liuores corporis limpidat. Oleo ciprino vel yrino mixta sciaticis humorem frigidum errantem siccat. In aceto cocta. 7 cathaplasmata causas ani compescit: bibita venenis occurrit. Est etiam custõacha mixta semibus 7 oxigaris nobilibus addito sale cõmesta. virga eius diuisa est. lacrimumqz quod ex se dimisit colligi necessarium est.

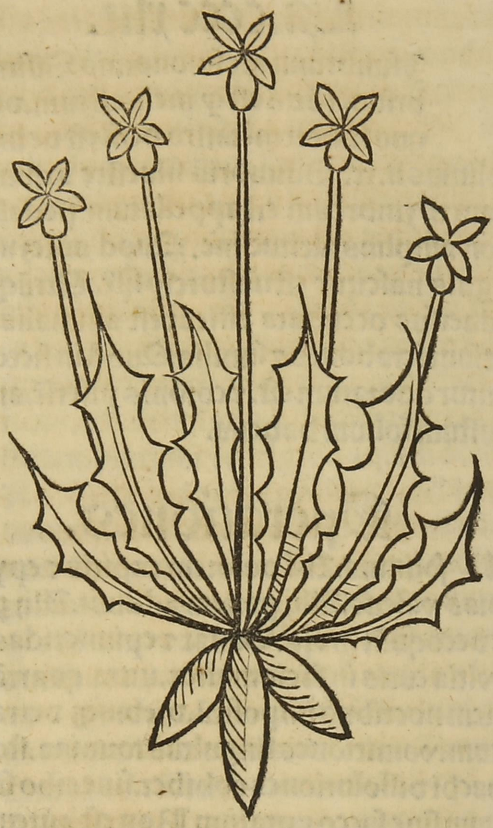

Ca. ccccxliiij.

Siser. Pliniꝰ libro. xix. Sisere. Thiberius princeps omĩbus annis a germania flagitans nobilitauit. cuius in gelduba castello reno imposito generositas est precipua ex quo apparet frigidis locis ꝯuenire. Inest ei longitudine neruus Julie auguste cottidiano cibo maxime illustrata Serit aũt 7 siser 7 pastinaca vtroqz tempe. scz vere 7 autumpno. magnis seminũ interuallis nulla ne minꝰ quaternoꝝ pedũ. qm̃ spaciose fructificat si seratur. transferre autem melius: Idem li. xx. Siser erraticũ sile ẽ satiuo 7 effectu.

Operationes.

A Plinius libro vt sup̃. Inest em̃ siser longitudine neruus qui in decoctis extrahitur amaritudĩs mag̃ pte relicta. q̃ mul so in cibis tpata. etiã in grãm vertit.
B Neruus idem et pastinace maiore dũtaxat annicule. Siser serit mensibꝰ his videlicet Februario: marcio: aprili. augu

sto.septembri.octobri. Breuior est his.sz torosior. amariorqz medulla: p se minutissima. Eadē vo dulcibus mixtis saluberrima. Inuenit gratiam pluribus modis austeritate victa. C Nā 7 in pollinem tundit arida. liquidaqz dulci tpatur 7 decocta postea aut asseruata vel macerata pluribus modis. et tunc mixta de fruto: aut subacta melle vuis 7 passis. aut piguibus cariotis: 7c. lege Pliniū ibidē. D Item siser simile satiuo: 7 excitat stōm. Ex aceto lasar piciato sumptū aut ex pipe et mulso citrinā. Et vt opinio credit etiā ventrē. Est 7 dyacles in snia eodē. pterea cordi ꝯualescētiū ꝯuenire. 7 pᵒ multas vomitiones p q̄ vtile. E Heraclides ꝯ argentū viuū dedit: 7 veneri subiñ offensantē egrisqz recolligētibᵒ. hūc besiᵒ. Ideo stō vtile videri dixit. qm̄ nemo tres siseres edēdo ꝯtinuaret. Esse tñ vtile cōualescētibus 7 ad vitā trāseuntibᵒ. Satiuiqz pua tim succᵒ aluū sistit. F Dyas: Sysarꝫ est oībus notū qd̄ ꝯmestū est eustomachū Radix eius elixa 7 ꝯmesta tollit fastidiū: 7 est diuretica.

kole mayor

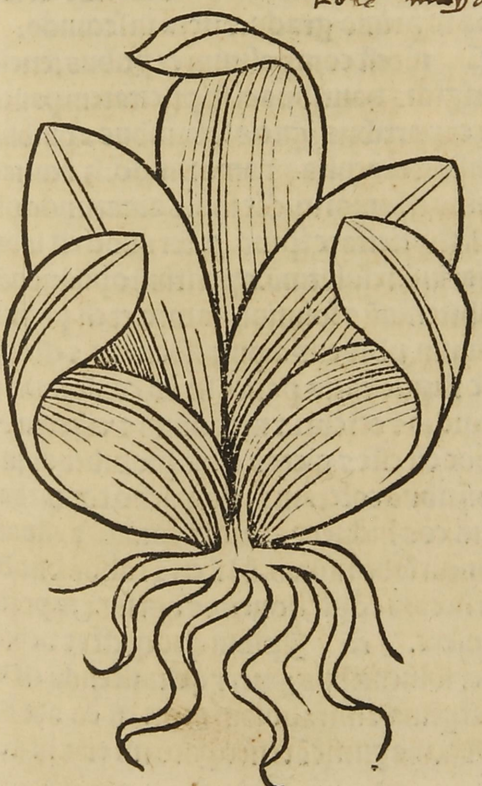

Ca.cccc xlv.

Sycla: Auicenna Sycla duarꝫ speꝫ est. quarꝫ vna nigra pꝑter vehemētiam viriditatis Altera vero nota est: Apud q̄sdam est in primo calida 7 sicca. Et fm veritatem est compositarꝫ virtutum: 7 apud quosdā est frigida. Nec dubium est quin ī eius radice humiditas sit In ipsa est virtus baurach subtiliatiua 7 resolutio 7 apertio. fortior resolutōe attriplicum 7 lenificatio: In nigra est stipticitas 7 proprie cum ībentibus. Et baurachitas que est in ipsa est resolutiua: 7 teneitas est constrictiua vel contractiua.

Operationes.

A Auicenna Totum elixatum est mali chimi. totumqz parui nutrimēti sicut olera reliqua. Succus eius ac decoctio foliorum fissuras frigoris prohibent. et alopicie conferunt B Confert etiam panno. 7 quandoqz abscindit verrucas succᵒ eius. 7 interficit pediculos. C Ex eadem elixata fit emplastꝫ apostematibus ac resoluit 7 maturat ea. Eius folia decocta bona sunt ignis adustioni. 7 linita cū melle conferunt impetigini. D Et eius aqua cum felle gruis. fit caputpurgium. ac delet torturam. Et valet ad vlcera narium. Item eius aqua distillatur in aurem 7 sedat eius dolorē. E Radix eiᵒ ē mala stomacho. faciens nauseam et hoc plurimū pꝑter baurachitatem eius mordicatiuam. F Ad opilatōes epatis fortior est apertione malue cum sinapi et aceto ꝑpe: G Ysaac in dietis pticularibus. Sycla q̄ vulgus appellat blitia calida 7 sicca est in gradu primo. H Illaudabile stomacho nutrimentū gn̄at pꝑter q̄ndam sui acuminis 7 hūiditatis multitudinē Que tñ si coquat̄ cū aceto ob somagro: carui olō onfancino: l' amigdalino facil' qdē digestōis fit. sed parꝫ nutrit vētrē hūectat. epatis opilatōez apit maxie vo si de gsīs ac viscosis hūorib' sit In aq̄ cocta 7 sic ꝯmesta fit stiptica I Actor de hac qz sub nōie bliti dcm̄ ē suo loco ī supiori pte huiᵒ tractatᵒ. s. de b cap. c.

Ca.cccc.xlvj.

Sticados arabicum. Pandecta.ca. lxvij. Ascukodos arabice. Grece sabadis. latine vero sticados. Sticados est quoddam arabicum. 7 est illud quod arabice nõiatur ascukodos. Et est quoddam citriuum: de qua in sequẽti capittulo dicit. Unde Serapion li. aggre. facit de sticados duo capl'a. Unum de sticados arabico quod incipit ascukodos. siue astocodos. 7 aliud de sticados citrio quod incipit sceba. Est autem sticados arabicum calida 7 sicca in. iij. gradu. Serapion li: aggregatoris. ca. Ascukodos id est sticados arabicum. Nascitur 7 in insula que dicitur sabadis in regione Galacie est herba subtilium ramorum habẽs comam saturegie similem. nisi folia eius sunt longiora folijs saturegie. et est acuti saporis cum pauca amaritudine: Dyas. caplo de sticados: Sticados nascit' in insulis galacie circa massiliam. que Insula sticados nomiat'. vnde 7 nomẽ accepit. Est autem herba tenuis. semen minutum habens cum folijs similibus thimo sz oblonga. 7 gustu acriora 7 subamara.

Operationes.

A Galienus. viij. sim. far. caplo sticados. Sticados eius quidem ad gustum amarus sapor est. 7 stipticans moderate: complexio eius composita est ex frigida terrestri substantia pauca aqua stipticat 7 alia subtili ignea ampliori aqua amaricat. 7 propter vtrumqz vero de obstruere 7 subtiliare dicitur: 7 abstergere 7 fortificare nata est viscera omia 7 tocius corporis ambitum: monstratum em̃ est 7 in anterioribus. quoniam quecunqz farmaca composita sunt ex talibus substantijs predictis energias comparantur. B Jo. mesue. cap. de sticados: Sticados quod medici laudant est arabicum 7 est planta foliorum subtilium et longorum habens stipitem subtilem cinericium. cuius eleuatio super terram est in mensura cubiti. et habet flores assimilatos spicis siliginum sed sunt breuiores sine semine. Et est calida in primo gradu: 7 sicca in secundo:

C Et est compositum ex ptibus terreis frigidis dantibus ei stipticitatem paucã 7 ex partibus igneis subtilibus a quibus insunt ei acuitas 7 amaritudo. sz acuitas plus est amaritudĩe sua. 7 amaritudo pl9 est stipticitate ipius. ꝓpter quod est subtiliatiuũ. resolutiuũ. aperitiuũ opilationũ. abstersiuũ 7 solutiuũ nature. et est preseruatiuum ꝓhibens a putrefactione. 7 est ex pte stipticitatis pauce in eo confortatiuũ cordis 7 cerebri 7 neruorum 7 viscerum: 7 hoc est esse 7 ꝓpetas eius. prohibendum ẽ hñtibus coleram in stomacho conturbat em̃ eos inducens sitim 7 vomitũ 7 estuationem laboriosam. Nã etiã calidã hñtib9 7 siccam cõplexionem: 7 qui sunt in ptãte colere. D Ipsum quoqz est ex debiliter soluentibus ꝓpter q̃d miscendũ est ei salgẽma 7 mirabolani nigri cũ eo aut Kebuli. magnificãt em̃ operatõem ei9 7 sĩl'iter

squilla ꝛ ꝓpe in egritudinibus capitis; Et infusum qdem in aq̄ casei melioraꝛ in cōditionibus suis. ꝛ passule sine interioribꝰ similiter sunt ex his q̄ emendant; similiter ꝛ salgēma rectificat illud. ꝛ ꝓpe ad omnes ptes eius sextuplū ipius; ꝛ succus pomoꝝ dulciū in decoctōibus eius verificat illō E Auicenna li. ij. cap. de sticados; Sticados est planta habens spicam. sicut est spica grana ordei. sed eius folia sunt breuiora. ꝛ in ipō stipites sunt cinericei sicut in epithimo. ꝛ est sine semine. acutus cum amaritudine pauca; ꝓpositus ex substantia terrea frigida ꝛ ignea subtili ca: in primo gradu sicca in. ij. F Serapiō auctoritate Gal. Decoctio sticados arabici confert dolori pectoris sicut ysopus. et in ꝯfectionibus medicinaꝝ hꝫ vires acriter relaxantes cum odore suaui vrī ꝛ mēstrua ꝓuocat. G Jo. Me. Fit ex sticados arabico ꝛ spica ꝛ oleo veteri; oleū bonum iuuatiuū voci. Flores qdem eius de decoctione substinent. plus quoqꝫ folia. solutione educit coleram nigrā ꝛ flegma. ꝛ mūdificat neruos ꝛ cerebrum ꝛ mēbra sensuum. ꝛ confortat ea ꝛ confert iuuamentum magnum egritudinibus frigidis. et hoc ꝑm omēm modum vsus eius. siue in potibus siue in fomentis ꝛ lauacris H Et oleū ipius ꝯfortat cerebꝝ ꝛ neruos. et calefacit eos ꝛ viuificat. In medicinis āt sticados si iungaꝛ squilla. aut eius acetuꝫ est medicina bona epilentie ꝛ vertigini. ꝛ cum lapide lazuli aut sale inde. aut alijs valentibus ad ea; Confert melancolie. et egritudinibus timoris ꝛ misceꝛ ei buglossa aut succus eius. aut succus pomorum dulcium ad egritudines cordis ꝛ melācoliam; J Et euaporatio decoctionis eius aperit opilatōnes narium. et est medicina bona opilationibus epatis. ꝛ splenis ꝛ viscerum. K Et est sedatiuū dolorum qui sunt in neruis ꝛ in instrumentis iuncturarum. et in lateribus ꝑm omnem modum administratōnis eius. L Et confortat interiora oīa que a frigiditate lesa sunt; ꝛ ꝓpe materiali. ꝛ prohibꝫ a putrefactione. M Et ipius sirupus ꝛ alij modi administratōis eius sunt medicina bona quartane ꝛ febribus lōgi tēporis ꝛ ꝓpe flegmaticis. Dosis decoctōis eius est potio a. ℥. iiij; vsqꝫ ad. vj. pulueris eius a. iij ʒ. vsqꝫ ad; v. N Auicenna Sticados arabicum resoluit ꝛ subtiliat amaritudine sua. ꝛ similiter eius syrupus aperit opilationes ꝛ abstergit; ꝛ in ipō qdem est stipticitas pauca; ꝛ confortat cor viscera. ꝛ ꝓhibet putrefactōem; O Et eius decoctio sedat dolores neruoꝝ ꝛ iuncturaꝝ ꝛ lateꝝ. Et ipiꝰ syrupus est res magis iuuatiua egritudinum frigidarū ꝛ neruis quare oportet vt eo cottidie vtatur qui neruos habet debiles. ꝛ qui ex frigiditate in ipsis patitur. P Et ꝯfert melancolie ꝛ epilentie. ꝛ nocet habētibus calidam complexōem. ꝛ facit eum vomere. ꝛ est ex eis qui faciunt sitim. ꝛ cōfortāt instrumenta vrine. ꝛ soluēdo educit flegma ꝛ melancoliam; Q Galienus vero non dixit hoc esse eius; ꝛ vltima qdem potio ipius est duodecim kesumē cum vino puro ꝛ oximelle ꝛ modico sale. R Platearius. Sticados cal. est ꝛ sic. ṽtuteꝫ diureticam habet. Uinum decoctionis eius ꝛ dragaganti spūalia calefacit; et intestina stomachumqꝫ mundificat. valet ad yliacam. ꝛ ad opilatōeꝫ splenis; ꝛ epatis. ꝛ contra stranguiriam ꝛ dissuriam. S Constantinus in libro graduū. Sticados est calida ꝛ sicca in pmo Apit attenuat. interiora membra cōfortat. Pectus ac pulmonem omniaqꝫ viscera mūdificat T Ex sinonomis. Sticados spēs due sunt. Arabicum videlicet ꝛ Citrinū. Qñ simpliciter ponitur citrinum intelligitur Idem est barba iouis. Sꝫ aliud est iouis barba. scꝫ sempervinua. sicut dcm̄ est in capitulo. lvij. de B supra.

Ca.cccc xlvij.

Ticados citrinum Sera.li.aggre/ca.sceba Sceba.i.sticados citrinū et est absinthiū marinū hñs minutum semen siḿe semini plante q̄ dr̄ abrotanum.⁊ nō est ita amara herba sicut absinthium:⁊ habet odorem graue figura eius est in apparentia sicut plāta absinthij.et sapor eius est sicut sapor absinthij nisi qz non est tante stipticitatis.⁊ calefacit plus q̄ absinthiū.⁊ est ī ea plus de amaritudīe est q̄ in absinthio cum pauca salsedine.⁊ calefacit ⁊ desiccat in.iij.gradu.

Operationes.

A Sera. Uirtꝰ eiꝰ ē diuersa a v̄tute illiꝰ Nā nocz stō.vn̄ occidit v̄mes ī vētre plus q̄ absinthiū:qn̄ apponit̄ ex aut intꝰ. B Et idē auct. dyas. Sapor eiꝰ ē amarꝰ ⁊ hz gue odorē.⁊ ē herba stiptica C Et id auctō. Gal. viij.li.epidimiaꝝ Sceba assimilat̄ absinthio ī figura ⁊ sapore. Sz dr̄a inter ea est q̄ nō est stipticū sicut absinthium ⁊ q̄ calefacit plus eo.⁊ amaritudo eiꝰ est plꝰ cū pauca saldīe. D Et idē au Gal. viij.sim.far.ca.sceba Sceba similis est absinthio f̄m spēm ⁊ f̄m gustū:tñ drūt in gustu ⁊ v̄tute.in gustu q̄dem in eo q̄ cū stipticitate magis calefacit ⁊ amaricat cū quadā salsedine. E In v̄tute v̄o ī eo q̄ cū menstratū ē:⁊ magis absinthio iterfecit lūbricos extrorsū appositū.⁊ ītra corpus assumptū.⁊ q̄dē calefacē in.ij.ḡdu intense ponendū est.id siccare v̄o in tercio. F Gal. viij.sim.far.ca.chrusicos. Chrusicos siue barba iouis siue sticados citrinum vocat̄. chrusicos acrē sit̄ ⁊ stiptica p̄ualentē hz v̄tutē. G Sera.ca.sceba Sceba vel sticados citrinū coquit̄ sola ⁊ bibit̄ ⁊ interficit v̄mes ⁊ expellit eos cum laxatōe leui Et qn̄ coquit̄ cum lentibus ⁊ bibit̄ facit hoc. Et pecudes impinguant̄ qn̄ p̄medūt eam. H Et idē auc. Gal Uirtus scebe diuersa est a v̄tute absinthij Nā sceba nocz stō.⁊ occidit v̄mes plus q̄ absinthiū qn̄ ponit̄ exteriꝰ vl' sumit̄ intus Et est ca.in.ij.gradu.sic.in.iij.

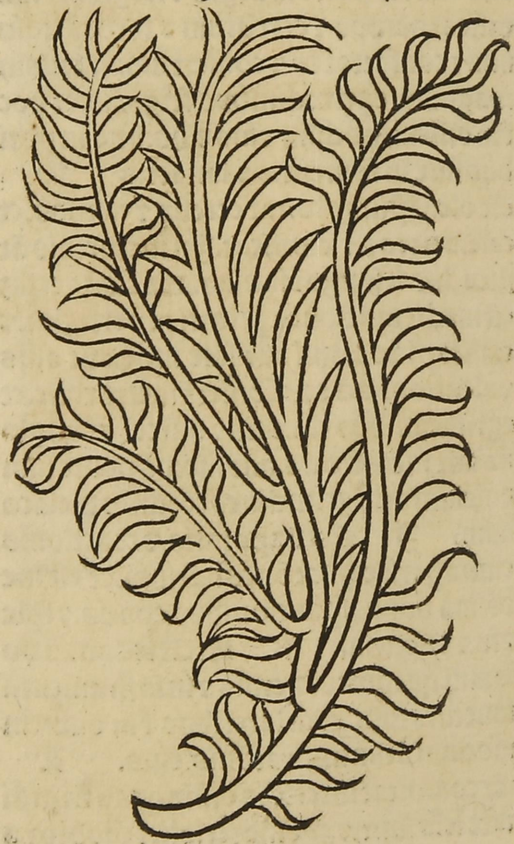

Ca. cccc xlviij.

Spica celtica Pandecta cap. c liiij. Celtica grece. Arabice symbel romana. latine vo spica celtica. Dyascorides cap. celtica. Nascit in Illirico nomen habens apud eos hoc. Et in siria nascitur. et in ytalia. habẽs fructus super terram breues et spissos. Colligit autem a ciuibus cum radicibus qui fasces faciũt quantum plena manu continere possunt et ab alijs fasces gallice appellantur. hec habz folia oblonga et non lata mellinum florem. odorem circa se suauem cõtinens Utilior est recens odore suauis radicibus plena vel spissa. et non fragilis. que si talis fuerit similis in virtute poterit esse siriace Est calida et sicca habens naturam spice Inde. sed debilior sicca. Est alia nardus id est celtica montuosa que nascitur in Sicilia similitudinem habens in folijs et ramis yringo. Sed spica breuior est. et spiosas radices mittens duas aut tres odore suaues. et nigrioris coloris similis affodilli radicibus. hec nec florem nec semen habet. sed vtus est illi similis prime

Operationes.

A Dyascorides. Prima eius virtus diuretica est. et pdest iecoris tumori et ytericis cum morbo regio. B Inflationes stomachi cum aqua vbi absinthium decoctum est discutit. C Splenime detur vesice et renibus vtile est. D Sed et morsibus venenatis cum vino data opitulatur malaginatibus calidis Et vnctionibus miscetur.

Ca. cccc xlix.

Spica nardi siue nardus. Ysidorus libro ethimologiarum. Nardus est herba spicosa. Unde et a grecis nardostacos est appellata. Huius alia indica alia syriaca vocatur. non qꝫ in syria nascatur. sed qꝫ alio latere indiam altero syriam spectet. mons in quo inuenitur. Idem Nardum iudicum est multiforme sed melius siriacum leue. fulicũ comosum spica paruum. odoratissimum. cyperum similans Quod si multum in ore tardauerit linguam siccat. Nardum celticum de quo supra dictum a regione gallie nomẽ traxit. nascit enĩ sepi⁹ in ligurie alpib⁹. et ĩ syria frutice puo radicib⁹ ĩ manip̃los collectis ligamẽtis flos ei⁹ tñ ꝓpter bonum odorem accipit. tyrsi ei⁹ et radicde vsibus

nostris vtiles probātur. Platearius Spicanardi ca. in primo ḡdu ⁊ sic. in secūdo. Eligenda est illa que suauiter r̄dolet. que in gustu est acuta: aliquantulum subamara habens aliquid ponticitatis in carne rufa. Cum autem in medicinis ponit̄ abiciendum est quoddam album quod interius est. ⁊ quoddam nigrum quod est exterius. Spicanardi que nigra est vel terrea non debet poni in medicinis. Habet aūt virtutem confortatiuam ex aromaticitate ⁊ ponticitate. ⁊ diureticam ex qualitatibꝰ suis ⁊ amaritudine. Per .x. annos seruari potest in loco sicco ⁊ non humecto Actor ex glosis. Nardus est herba humilis. calens ⁊ redolens de qua fit vnguentū preciosum: maxime quādo non solum de radice sed de spicis ⁊ folijs cōficitur nec alijs herbis adulteratur: Tunc enim pisticum id est fidelis dicitur:

Operationes.

A Platearius. Contra sincopim ⁊ cardiacam passionem limphatur vinū paciētis ex aqua rosacea decoctionis eius vel ex tali aqua addito zuccaro fit syrupus: B Contra debilitatem cerebri applicatur naribus. Contra frigidum reuma: puluis eius in oleo decoquit̄. ⁊ cum digito naribus imponitur Tale oleum multū confert contra surditatem ex frigido stōacho. ⁊ contra putredinem auriū post apostemata: C Contra frigiditatem stomachi ⁊ indigestionem ⁊ opilationē splenis ⁊ epatis ex frigido humore. valꝫ vinū decoctionis eius. Contra putredinem gingiuarum puluis eius supponitur valꝫ ad matricem mundificandam ⁊ conceptum adiuuandum: D Oleum fit ex spica nardi. quod est optimū contra paralisim epilentiam: artheticam et podagrā. sumptum per os vel inunctum fit autem preciosissimum: vt dicit dyas: hoc modo. Accipiunt .l. libras spicenardi ⁊ ponūt in olla cuius os bene obturant. aliam ollā in terra infodiunt: ⁊ a fūdo superioris olle descendit calamus ad inferiorem ollam. circa superiorem faciunt ignem. qui exoluit deinde effluit oleum per calamū in inferiorem. Et ex .l. libris non fiunt nisi .v. vel vj vncie. Quidam vero puluerem spicenardi dimittunt in oleo p. xx. dies postea buliunt. ⁊ bene colant ac reseruant. E Constantinus in libro graduum. Spica epar stomachumqꝫ confortat. quia dolorem ab eis amputat. Eius apozima bibitum renes ⁊ vesicam ab omni sordicie mūdat. Urinam ⁊ menstrua prouocat: F Albertus in libro de natura rer: Spica yctericiam ex opilatōne fellis ⁊ epatis curat. Humoribus a capite ad pectus et stomachum descendentibus resistit: Uentositatem intestinorum amputat. Mulieribusqꝫ supposita sanguinis fluxum ꝯstringit: Super impetigines fricata eas omīno mundificat Cum aqua frigida potata abhominatōeꝫ ⁊ cordis tremorē tollit Cum sapa bibita libidinem augmentat: Cum vino propinata contra morsus scorpionis atqꝫ serpentis valet: Collirium ex ea factum humiditatem salsi flegmatis desiccat. Pilosqꝫ palpebrarum confortat G Dyascorides. Nardus est herba spicosa Huius genera duo sunt. scilicꝫ Indicum ⁊ syriacum. Montis enim in quo nascitur vna pars in Indiam porrigitur Altera in syriam spectat. In illa que syriam respicit inuenit̄ nardus lenis ac rufa multis capillis illigata. suauem habens odorem vt cyperum: ⁊ spicam breuem Que in ore missa suauitatem habet cum amaritudine. si vero in ore diu citius teneatur linguam siccat: Ex parte autem Indie. nardus inuenitur sine virtute generans spicam oblongam ac multum spissam: ac ex vna radice multos ramos generans in circuitu. non vtiles in odore In acumine vero eiusdem montis quo aqua non infestatur. vtilior odore nascitur. folijs cypro similibus. Alia quoqꝫ inuenitur apud syrios. spicam habens oblongā. subalbidaꝫ ⁊ fruticē maiorē cū odore nō valde suaui.

Omnium autem predictarum virtus vnctualis est: Calefaciunt mediocriter. et desiccant habundanter. ℌ Auicenna Spice species vna est aromatica. 7 est album spica Altera vero neriden 7 spica romana. 7 alithicia debilior est inda: syreni virtute prima. Arbor eius parua est. que cum luto suo euellitur. 7 quandoqz plãta sibi simili adulteratur. Sed iter eos discernitur quia plãta illa horribilis odoris inuenitur ℑ Est preterea quedam mõtana cuius sunt vt croci ortulani folia. 7 similiter eius stipites: sed citrini sunt 7 plani non in modum rhetis inuoluti. Duas vel plures habet radices: sed crus non hz nec fructum nec florem. Melior est illa cuius pili sunt plures ad rubedinẽ declinãs boni odoris vt ciperi. sua spica linguam mordicãs. Et hec est syra que multos effectos habet in medicina. Ca. est in primo sic. in. ij. Est aperitiua resolutiua.

Ca. cccc l.

Pinachia: Pandecta cap. dc liij: Spinachia latiẽ. grece. aspenach: Serap. li. aggre. caplo. aspenach Aspenach sunt fri: in fine primi gradus

Operationes.

A Serap. Spinachia leniunt ventrez 7 conferunt dolori pectoris 7 pulmonis q̃ fiunt o colera 7 sanguine: Nutrimentum eorum est melius nutrimento attriplicis 7 opatio eorũ ppe opatõnem eius. 7 sunt lenificatiua: ℬ Et ipius nutrimentũ melius est nutrimento crisolocanne. Et ĩ ipsis est virtus abstersiua lauatiua. 7 vincunt coleram. ℭ Et fortasse restringunt stercus a iure eorum. ergo auferant a iure suo. Et si comedantur conferũt anhelitui. 7 pectori. 7 pulmoni calide. 7 confert doloribus dorsi consanguineis. Et ẽ lenificatiua ventris.

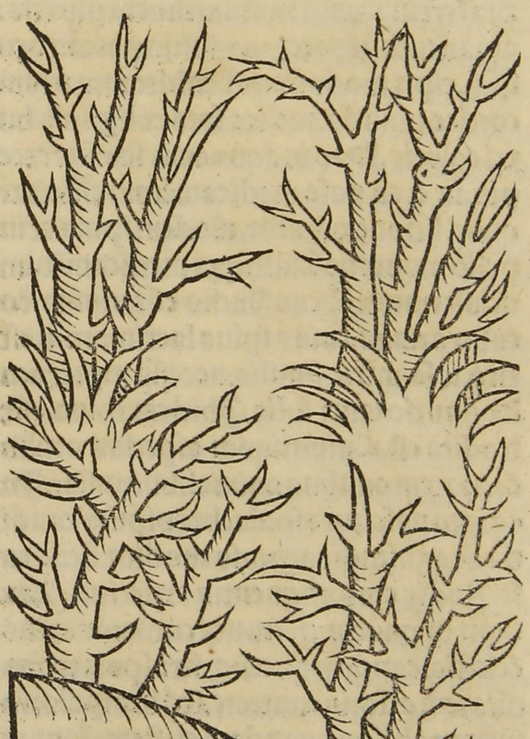

Ca.cccclj.

Dorn

Spina. Ysidorus libro ethimologiarum Spina in egipto celebratur circa thebas dūtaxat nigra. Quoniam incorrupta etiam in aquis durat. et ob id vtilissima nauium costis. Candida facile putrescit Aculeus spinarum. et in folijs Semen in siliquis coria perficiunt galle vice. Flos 7 coronis iocūdus. 7 medicamentis vtilis. Manat 7 gūmi ex ea sꝫ precipua vtilitas ꝙ cesa tercio āno resurgat. Arestotiles libro de vegetabilibus: Spine non sunt de genere nec natura plāte. sed humor 7 frigus ascendit. 7 cum eis parua decoctio illudqꝫ coagulat sol. et ex illo sunt spine. fitqꝫ forma piramidalis in spina quoniam aer cum elongatus fuerit ab aliqua planta augētur partes eius cū extensione materie. Plinius libro duodecimo. In india est spina sed deprehensa in lucernis igne protinus transiliente In dia fert in spinis similitudinem piperis: amaritudine precipua. folijs paruis densisqꝫ. cipri modo: ramis cubitorum trium cortice pallido. radice lata et lignosa buxei coloris. Hac in aqua cum semine excepta. in ereo vase medicamētum efficitur quod litione vocatur. Eadem spina et in pelio monte nascitur: qua medicamētum adulteratur. Gens Indis cōtermina vocatur ariana: cuius spina lacrimarum est preciosa mirre similis: accessu ꝓpter aculeos anxio lauri folia: Ibidem spina esse tradita est. Cuius liquor aspersus oculis cecitatem oībus animalibus infert. In egipto nascitur aspalachros spina candida: magnitudīe arboris modice. flore rose. Radix eius vnguentis expetitur. Tradunt in quocunqꝫ frutice curuetur arcus celestis: eandem quecūqꝫ sit aspalatri suauitatem odoris emittere: sed in aspalatro inenarrabilem quandam existere: Huius probatio est in colore rufo vel igneo. Tactuqꝫ spisso 7 odore castoreo. Idem libro tridecimo: In egipto celebratur spina dumtaxat nigra: quoniam in aquis durat 7 incorrupta manet. Et ob id nauium costis vtilissima Candida vero facile putrescit. Manat 7 gummi ex ea. 7c. vt supra. Nec obmittendum est etiam ꝙ in babilone seritur in spinis. quoniam non alibi viuit. 7 est sicut viscum in arboribus: sed illō in spina tantum: que regia vocatur. Mirumqꝫ ꝙ eadem die germinat quod iniectum est: Inicitur autem ipso canis ortu. Et arborem celerrime occupat Vinum ex ea condiunt. 7 ideo seritur Spina hec nascitur: 7 athenis etiam longis muris Idē libro decimoseptimo. In calabria est spina siluestris. que per incisionē vtiliter mixtos 7 sorbos recipit.

Operationes.

A Auicenna: Spina alba frigida est 7 sicca in primo. Confert mollificatōni stomachi. Decoctio eius cōfert instrumētis iuncturarum 7 podagre: Spina iudaica calida est subtiliatiua resolutiua. Cōfert Alcuzet 7 sputo sanguinis: Ex eius decoctione colluitur os ad dolorem molarum Spina egipciaca frigida in primo. sicca in secūda: B Exiccatiua est 7 catarros abscindens. Confert apostematibus gutturis 7 stomachi: Radix eius 7 prope semen eius vehementis sunt consolidatōnis. C Idem in eodem Zedeguaro est spina alba que spinas habet similes folijs amomi. sed subtiliores 7 albiores: florem purpureum: semen rotundū: Stipes eius quandoqꝫ peruenit ad duos cubitos D In ipsa est retentō fluxus sanguinis confert a ꝑatibus flegmatis 7 spasmo: et sputo sanguīs. solutōi antique: Febribus flegīcis lōgis: 7 oībus febribꝰ antiqs. debilitati qꝫ stōi: 7 aꝑit opilatōes Masticata 7 posita super puncturam scorpiōis Attrahit venenum. E Semen eius bibitum confert morsure venenosorum reptilium. Collutio oris ex eius succo facta sedat dolorem dentium Radix eius est in frigidatiua 7 exiccatiua cum resolutione quadam. F Pli. li. xxiiij. Spina ara

bica spissat stringitq̃ distillationes om̄s
et sanguinis excreationes. mensiũq̃ abũ
dantiam. etiam nunc radice valentior.
Spine albe semen contra scorpiones au
xiliatur. G Corona ex ea imposita
capitis dolorem minuit. Huic similis est
spina illa q̄ greci achantō dicūt minorib⁹
multo folijs aculeatis p̄ extremitatē ⁊ ara
neosa lanugine obductis. Qua collecta
etiam vestes quedā in oriente fiunt: sĩles
bombicinis. Ipsaq̃ folia vel radices ad
r̄media bibunt. H Est ⁊ alia quam
nos rubeam dicimus. qua lane tingūtur:
pellesq̃ p̄ficiunt. In medicina vrinā cit.
morbumq̃ regium sanat. ⁊ ischiaticos ac
paraliticos Radix semēq̃ menses trahūt
aluum sistunt. ⁊ collectiones discutiunt
I Contra serpētes rami cum folijs im
ponuntur. folia eius capillum inficiūt.
Est ⁊ paliurus gen⁹ spine. K Actor
de achanto ⁊ rubea ⁊ paliuro supius dixi
mus Inter quas nimiꝝ p̄oit eas ysidor⁹

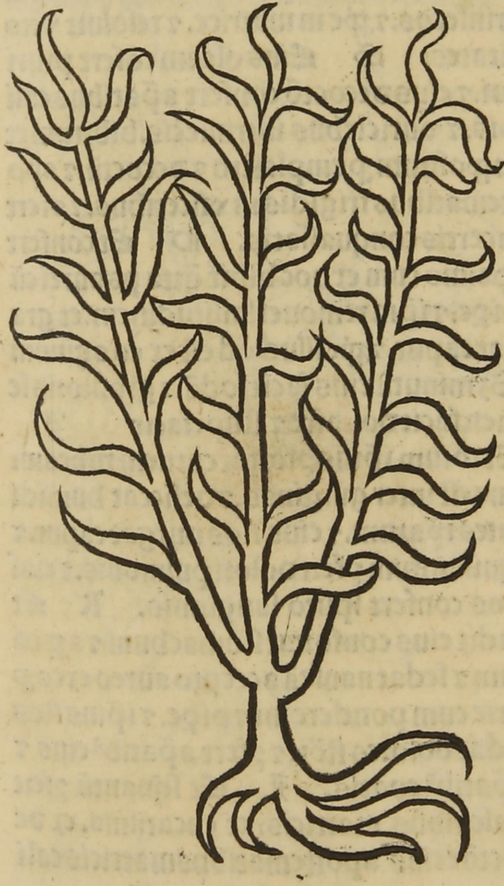

Ca. cccc lij.

Quinantum: Pandectis cap. xvij.
Adcher arabice: grece squinum:
latine squinantum. Squinantum
dr̄ palea cameloꝝ quia cameli eam come
dunt. Est em̄ calide ⁊ sicce complexionis
in primo gradu. ⁊ repitur in affrica: ⁊ in
apulia. per decenniū seruatur. Eligendū
est quod subalbidum est. Si aūt inueniť
quoddam duꝝ sicut lignū circa stipitem.
abijciatur. ⁊ stipes eius est similis stipiti
cipri. Dyasco. ca. de squino. Squini duo
sunt genera: Unū oxischinos appellatur
quia acutū semen habet. alteꝝ veꝝ semen
habet nigrum rotundum ⁊ grossius p̄di
cto: et est forte tercium gen⁹ squini paulo
grossius sup̄dictis. q̄ creticus siue olosq̄
nus. Sera. li: aggre. cap: adcher Adcher
id est squinantum. ⁊ est herba hn̄s radices
sub terra ⁊ ramos subtiles ⁊ est sicut radix
culem. nisi quia est latior. ⁊ hab3 fructum
fere similem floribus camarum: nisi quia
est subtilior ⁊ minor. ⁊ nascit̄ in insulis ⁊ ĩ
pratis. ⁊ fortasse ex eo repletur tota terra
vbi nascit̄. ⁊ quando desiccat̄ fit album.
Et idem auctor Ysaac. Squinantum est
herba palearis ⁊ habet ramulos subtiles
duros. ĩ capitibus ramuloꝝ sunt spice pi
lose. ⁊ illi pili sunt flores eius. ⁊ h3 bonum
odorem. ⁊ vene corticis eius sunt nigre. ⁊
interius albe. ⁊ sapor eius est amarus. Et
quod de ipso administrat̄ flores radices
⁊ folia. Galienus: Floris eius substantia
non est longinqua a subtilitate. et in sapo
re eius est stipticitas pauca minor calidi
tate ipsius Et virtus ipius est virtus que
calefacit moderate ⁊ subtiliat. Item ga
lienus. viij. sim: far. cap. squinantū. Squi
nātum calefacit moderate ⁊ stipticat mo
deratius adhuc et a subtilium partium
substantia non alienum. Et idem Serap̄
auctoritate Dyascoridis: Melius ex eo ē
nouum ĩ quo est rubedo plurium florum
Et quando scinditur apparet in eo color
purpureus et est subtile ⁊ in odore suaue:

Et quando defert in manibus hab3 odorem bonum. ꝛ quando masticatur mordicat linguam. ꝛ pungit punctione pauca. ꝛ quod in vsu venit ex eo est flos eius: ꝛ cãne radicis ipius. Auicenna auctoritate Dyascoridis: Squinantum est duarũ specierum. Una earum est que non habet fructum nigrum ꝛ hab3 folia sicut cauda equna. Et idem opinione propria Squinantum ex eo aliud est arabicum ꝛ boni odoris. ꝛ aliud est aginum quod est minutũ ꝛ est durius ꝛ est grossum ꝛ est terreum ꝛ nõ hab3 odorem: Melius ex eo est arabicum rubeum fortioris odoris: sed illud q̃d est supra ipsum ad aliquãtulam declinat rubedinem. ꝛ cum scinditur fit purpureum mordicans linguam ꝛ adurens eam sua acuitate. ꝛ in aginio est vı⁹ infrigidatiua ꝛ eius radix est vehementioris stipticitatis. ꝛ eius flos calefacit parum. ꝛ eius stipticitas est minor calefactõe ipius. et est aliud arabicum. Sed in sua natura est calida ꝛ sicca in secundo gradu:

Operationes.

A Dyasco. Squinantum in vino decoctum ꝛ cathaplasmatum pudendis menstrua educit. Stranguiriam ꝛ dissuriam soluit. B Serap. Squinantum prouocat vrinam ꝛ menstrua qñ bibitur: aut fit ex eo emplastrum ꝛ confert apostematibus epatis ꝛ stomachi: Sed radicis ei⁹ stipticitas est amplior stipticitate floris. ꝛ caliditas est minor caliditate ipsius. et propter istam stipticitatem accidit q̃ ad ministratur ad fluxum sanguinis. C Dyascorides caplo de squinanto: Flos eius est stipticus stipticitate pauca. calefactiuus: maturatiuus. mollificatiu⁹. frãgens lapidem. aperitiuus orifitiorum venarum: Prouocatiuus vrine ꝛ menstruorum. ꝛ resoluit inflatões. et inducit grauedinem capitis. et confert sputo sanguinis. ꝛ dolori stomachi. ꝛ confert pulmoni ꝛ renibus: Et miscetur in confectõibus medicinarũ multarum: D Et radix eius est stiptica. et propterea datur ex ea pondus aurei. j. cũ tantum dẽ piperis aliquot diebus habentibus nauseã et ydropicis. ꝛ habentibus conquassationem in neruis: ꝛ decoctio eius confert apostematibus matricis qñ fit sessio in ea. Et oleũ squinanti confert omĩbus speciebus pruritus. ꝛ illi qui est ĩ animalibus. ꝛ expellit lassitudinem. ꝛ est cõueniens ad albaras E Gal. Squinantum est vrinatiuũ et menstruorũ eductiuũ potatõibus sumptũ Juuat autẽ ad eos q̃ secundũ epar ꝛ stõm ꝛ ventrẽ flegmones. Est ãt radix eius magis stiptica q̃ flos. sed. flos calidior. In omĩbus võ ptibus eius. aliĩs q̃dẽ magis aliĩs aũt minus apparet q̃dam gustantib⁹ stipticitas. ꝑter q̃ ꝛ farmacis q̃ emoptoicis fiunt miscet̃. F Auicenna. Squinantum in eo est stipticitas. q̃ ꝑpter ꝯfert eius flos fluxui sanguinis vndecunq3 fit. Et in eius oleo sunt resolutõ ꝛ attractõ. s3 eius radix est fortior in hoc. ꝛ ꝯstringit naturam. ꝛ in ipo sunt digestio ꝛ lenificatio ꝛ orifitia venarũ aperit. ꝛ sedat dolores intrinsecos: ꝛ ꝓpe in matrice. ꝛ resoluit vẽtositates: G Eius oleum cõfert prurituí: ꝛ eius decoctõ confert apatibus calidis. ꝛ duriciebus intrinsecis. bibitum et suppositum ꝑ emplastro ꝛ decoctũ. ꝛ apostematibus frigidis in visceribus. ꝛ ꝯfert lacertis conquassatis. H Et confert spasmo cum ex hoc bibit̃ q̃rta ps aurei cũ pipe. ꝛ ipm remouet lassitudinem. et grauat caput. ꝛ ꝓpe illud q̃d est ex eo aginum S3 minutũ eius facit sodã. ꝛ grossioris semen facit dormire ꝛ stupefacit I Et totum ipius ꝯfortat carnem rubeam: que est inter gingiuas. ꝛ desiccat humiditates ipарum. ꝛ eius flos purgat caput. ꝛ squinantum ꝯfert dolori pulmonis. ꝛ eius flos confert sputo sanguinis. K Et radix eius confortat stomachum ꝛ appetitum ꝛ sedat nauseã accepto aureo ex eo ꝑprie cum pondere sui ꝛ pipe. ꝛ ipius flos sedat dolores stõi. ꝛ ꝯfert apatib⁹ eius ꝛ apatib⁹ epatis. L Et sq̃nantũ ꝯfert doloribus matricis: et encatisma. ex decoctõe eius apostematibus matricis cali

dis cum distillatur in eā. aut vaporatur cū aqua eius: ⁊ frāgit lapidem. ⁊ stringit naturam. proprie quod ex eo est aginum Et abscindit fluxum sanguinis matricis et proprie eius flos. M Et confert doloribus rēnum ⁊ fluxui sanguinis sporum Et cum bibitur ex radice eius aureus cū pipere confert ydropisi. ⁊ ipsius flos confert apostematibus ani. Species eius grossa cum ex folijs recentibus que sunt iuxta radicem fit emplastrum. est iuuatiua morsure venenosorum. N Platearius Squinantum dicitur palea camelorum. quoniam eo cameli nutriuntur. Est autē in tercio gradu calida ⁊ sicca. In affrica ⁊ Arabia reperitur e per decem annos fuatur O Eligendum est quantum albius inueniri potest ac molle Si autē quoddam durum ⁊ quasi ligneum circa stipitē reperitur abijciatur. Uirtutem habet principaliter purgandi fleuma. sicut polipodium ⁊ coloquintida. Cū plateario concordant oēs alij dyas. videlicet ⁊ aui. Cōstan. etc.

Ca. ccccliij.

Trignos. Ysidorus li. ethimologiarum. Strignos latine salutaris herba dicitur gracia virtutum: Ex herbario: Strignos que ⁊ vna lupina dicta est frigide virtutis est. Folia eius sunt ozimi similia. nisi quod maiora Caulem vero cum creuerit ad terram declinat. Semen habet inter folia per totos ramos interuallis modicis ordinatū folliculis. qui similes sūt vesicis In quibus sunt bacce rubee: lenes rotūde multe ac minute frigidā vim habent.

Operationes.

A Ysidorus Strignos dolorē capitis ⁊ stomachi incendium mitigat; est enim frigida ⁊ retinens. vnde ⁊ succus eius ignē sacrum curat. Folia eius trita cum vino potata. seminis lapsum constringunt. Eadē ⁊ vua lupina dicitur eo quod semen eius vue simile sit: B Platearius: Strignū idem est quod solatrū vel morella de qua infra dicetur. C Ex herbario. Huius folia per cathaplasmate imposita ignem sacrum sedant. liuores abstergit. Dolorem capitis ⁊ ardorem stomachi cum oleo trita dissoluit: D Dolores aurium sanat. fluxum matricis cohibet. Laborē quoque partus subleuat. Ad tumorem corporis: ⁊ ad dentium dolorem valet: Ad sanguinis quoque fluxum de naribus restringendum. si quis eius succo lana intincta sibi nares obstruet. E Actor. Est etiam species quedam solatri que comeditur videlicet ortulana. de qua inferius dicetur.

Ca. ccccliiij.

Squilla: Pādecta. cap̄. ccc:xj. hau
risel arabice vel haulachach. Gre
ce salla. latine v̄o squilla vel cepe
muris. Squilla est herba habens folia sa
tis maiora lilio. Et ex ei⁹ cepe magno q̄d
est in eius radice fit acetum squilliticum
⁊ latini vocant cepe muris. quoniam īter
fecit mures: Serap̄. li. aggre. ca: haurisel
siue hasasel id est squilla auctoritate Gal'
Uirtus eius est que calefacit calefactōne
forti. et melius est q̄ accipiat̄ cepe squille
⁊ asset ur vel coquat̄: ⁊ postea administra
tur. q̄ si fiet hoc minuet̄ fortitudo et acui
tas sue virtutis. Et idem aucto: dyas. h3
virtutem acutas. ⁊ quādo assatur ⁊ sumi
tur habet multa ⁊ maxima iuuamēta. Si
ergo volumus eam assare oportet q̄ īuol
uatur in pasta vel in luto ⁊ ponatur in fur
no. aut sepeliatur in prunis donec coqua
tur pasta vel lutum deinde extrahat̄. ⁊ cō
sideretur an sit bene cocta. q̄ si non inuol
uatur alia vice in pasta vel luto. vt prius
Nam si non assereturbene noceret accipi
enti ip̄am. ⁊ lederet membra interiora.
Assatur autem alio modo Nam ponitur
in olla ⁊ cooperitur pasta vel luto. ⁊ poni
tur in atanor dōec coquatur bene. ⁊ opor
tet quando squilla fuerit bene decocta et
accipiatur eius interius. ⁊ abijciatur cor
tex eius exterior. et sunt quidam abijcien
tes corticem eius ⁊ mediculū. ⁊ accipiunt
illud quod est inter vtrunq3. ⁊ quidam in
cidunt eam in frusta ⁊ ponunt eam in aq̄
⁊ mutant aquam eius sepe donec vident
q̄ non remanet in ea amaritudo. ⁊ q̄dam
incidunt in frusta ⁊ inserunt in filo lineo.
⁊ separant frusta a frusto. ne se cōiungāt
⁊ desiccant in sole. ⁊ illud quod est incisu3
ex ea ponitur in aceto ⁊ vino ⁊ oleo. sed il
lud quod est in eius medio coquitur ī ol'o
⁊ dissoluitur in ea resina pini. et valet ad
multa. Sed aceti squillitici s̄m Serapio
nem operatio est in hunc modum Accipi
atur squilla alba ⁊ bene purgetur ⁊ inscin
datur in frusta ⁊ inserantur frusta illa in fi
lo lineo. ⁊ sit inter vtrūq3 frustum distātia
ne se iungant ⁊ desiccentur in vmbra. xl.
diebus. postea sumatur ex ea quātitas vni
us manipuli ⁊ ponatur in vase ⁊ p̄ijciant̄
super eam. xij. kist aceti fortissimi ⁊ pona
tur in sole. xl. diebus. sit autem vas coop̄
tum ⁊ obturatum bene. post vero tempus
extrahatur squilla ab aceto ⁊ exprimatur
⁊ abijciatur acetum ⁊ reponatur. Quidā
accipiunt de squilla vnum mannes ⁊ pro
ijciunt super eam aceti. v. kist. Quidam
vero accipiunt squillam ⁊ mundant eam
⁊ non desiccant eam: Et quidam prepa
rant proijcientes super vnum mannes ex
ea acetum ⁊ dimittunt sex mensibus. et il
lud acetum squilliticum in hunc modum
factum est magis incisiuum humorum
grossorum q̄ aliquod aliud acetum vtili
mum ad multa. Modus faciendi vinum
squilliticum secundum eundem est iste.
Accipiatur squilla sicut dixi supra ⁊ desic

cetur in sole ⁊ accipiatur ex ea quantitas
vnius mannes ⁊ teratur ⁊ cribretur cum
cribro tenui et ligetur cum panno lini ra
ro: ⁊ ponatur pannus in .xx. kist vini dul
cis noui: scꝫ musti ⁊ dimittatur sic ītus tri
bus mēsibus. deinde coletur vinum ⁊ po
ne in alio vase ⁊ seruetur. postꝙ̄ obturatū
est caput vasis bene Et fit ex squilla humi
da in hunc modum. Accipiatur ex ea cru
da recenti sicut est. et accipiatur ex ea du
plum eius quod acciperet̄ ex sicca: ⁊ pro
ijciatur super ipsam mustum ⁊ ponatur ī
sole quadraginta diebus ⁊ coletur ⁊ r̄po
natur. ⁊ hoc tale quanto fuerit antiquius
tanto melius. Etiam fit vinum squilliti
cum alio modo. Nam accipitur squilla ⁊
mundatur ⁊ inciditur. ⁊ accipiūtur ex ea
mannes tres. ⁊ proijcitur super ea de bo
no musto amphora vna et dimittitur sex
mensibus postea colatur ⁊ r̄ponit̄ ī vase.

Operationes.

A Johannes mesue capittulo de squil
la. Squilla sicut dicit Galienus Juuam̄
tum est duplex. Solutione em̄ educit ma
terias ⁊ parat ad soluendum. ⁊ melior est
habens ptem. sola enim ſm Galienum
est venenosa: ⁊ adhuc melior est que sapo
rem habet cōpositum ex dulcedine ⁊ acre
dine ⁊ acuitate ⁊ amaritudine. et que ha
bet splendorem in laminis suis. et que na
scitur in locis liberis. Orta enim in locis
termarum aut orta singularis est mala:
Calida est in tercio gradu sicca in ipso.

B Est enim composita ex partibus
igneis in superficie dantibus ei acuitatis
vehementiam: et ex partibus terreis adu
stis dantibus ei amaritudinem. et ex par
tibus aereis mediocribus dantibus ei de
dulcedine aliquid. Est enim incisiua. vl
censatiua. adustiua. resolutiua materierū:
attractiua ad exteriora: subtiliatiua par
tium grossarum ⁊ viscosarum adherenti
um: conseruatiua a putredine Rectifica
tio: assatio acquirit ei facilitatem in soluē
do: ⁊ preparatio ipsius cum aceto potest
materias grossas adherentes et submer
sas facile expellere. C Modus
autem preparationis eius in elixatione
est secundum hunc modum. Accipiunt̄
lamina ipsius et separatim inuoluuntur
in pasta ⁊ sepelitur in cinere calido. ⁊ coq
tur sufficienter. ⁊ extrahitur ex pasta. ⁊ ad
ministratur vbi oportet. D
Modus autem assationis ipsius ponat̄
ī vase luteo vitreato stricti orificij. et sigil
letur ligatione forti cum pergameno ⁊ di
mittatur diebus quadraginta. ⁊ proprie
diebus maioris estus: ⁊ moueatur vas et
mutetur vicissim omni hora. ita ꝙ equali
ter in singulis partibus calefiat. Deinde
extrahatur squilla et administretur vbi o
portet. Et quādoqꝫ miscetur ei post assa
tionem tantum de farine orobi quantum
ipsa est. et fiunt inde trocisci et seruantur
vbi oportet E Modus autem
operationis aceti squillitici secundum ꝙ
Galienus narrauit. Accipiatur ex lami
nis eius ⁊ proprie que sunt inter corticem
⁊ cor ipsius quantitas quam volueris: et
consue separatim cum filo. et dimitte sic
cari in vmbra per quadraginta dies post
hoc comminue ipsas in frusta et pone ad
oēm librā eiꝰ aceti boni ⁊ albi libras. vj:
⁊ pone in vase vitreo stricti orificij. ⁊ strin
ge caput eius: et dimitte in sole per alios
quadraginta dies. ⁊ post illud cola et ad
ministretur vbi oportet. Et si necessitas
vrgeret festinare. sepeliatur vas in cinere
calido vel arena calida cum successione.
non r̄pente sed proprie inter horam ⁊ ho
ram. F Et dixit Paulus Lami
ne eius ponantur sicut sunt in aceto a pn
cipio veris vsqꝫ ad finem estatis in vase
vitreo sigillato exposito soli. et post illud
administretur vbi oportet. Et scire debes
ꝙ squilla de decoctione substinet rem me
diocrem. G Auicenna libro
secundo: Capittulo de squilla: Squilla

est cepe muris cuius folia sunt sicut folia
lilij.: ⁊ habet oleum ad nigredinem decli
nans est calida ⁊ sicca in secundo gradu.
⁊ est incisiuum. ⁊ in ipo viscositas adusti
ua est. H Serapion. Illud
quod est in medio squille coquitur in olo
⁊ dissoluitur in ea resina pini et ponitur i
scissuris que fiunt in pedibus propter fri
gus ⁊ curat eas. et coquitur cum aceto et
fit ex ea emplastrum ad morsum tyri. Et
administratur squilla assata in plurimis
confectionibus. ⁊ in illis in quibus ingre
diuntur species aromatice. ⁊ datur ex ea
in potu quando volumus prouocare vri
nam. ⁊ in idropisi. ⁊ datur illi qui conque
ritur de stomacho ⁊ in cibis natat in eo ⁊
non digeritur. et datur ad tortiones ven
tris. ⁊ ad tussim antiquaz ⁊ ad asma ⁊ ad
extrahendum saniem a pectore. ⁊ pectus
mundificat a grossis humoribus. et suffi
cit ex ea pondus trium onolosac et admi
xto melle cocto et facto inde loboc come
ditur. ⁊ conuenit ad omnia que diximus
⁊ purgat optie ventre a chimis grssis visco
sis. oportet tamen cauere ab ea illos qui
bus vlcera vel excoriationes seu vulnera
in membris intrinsecis sunt Et quando
assantur ⁊ liniũtur cum ea verruce que di
citur acdas ⁊ hocdas ⁊ claui ⁊ scissure que
fiunt propter frigus conuenit eis. sed se
men eius quādo teritur ⁊ ponitur in ficu
sicca aut admiscetur cum melle ⁊ comedi
tur mollit ventrem I Et quan
do squilla suspenditur integra super limē
hostij domus prohibet animalia veneno
sa ⁊ nociua a domo illa: Sed aceti squil
litici quando fit collutio oris cū eo restrin
git gingiuas laxas. et confirmat dentes
commotos. ⁊ aufert putredinem ⁊ fetorē:
oris. K Et quando sumitur in
potu indurat tracheā. arteriam. ⁊ ingro
ssat eam. ⁊ administratur ad debilitatem
stomachi. et ad maliciam digestionis et
oppilationes eius. ⁊ ad melancoliam. et
apoplexiam ⁊ epylentiam. ⁊ frangit lapi
dem vesice. L Et conuenit su
ffocationibus matricis ⁊ apostematibus

splenis. et ad sciaticam. ⁊ fortificat cor de
bile. ⁊ restituit ei sanitatem. ⁊ meliorat co
lorem ⁊ acuit visum. ⁊ proijcitur in aurez
⁊ conuenit grauitati auditus. Et vniuer
saliter est conueniens omnibus egritudi
nibus corporis preterq̄ vlceribus intrin
secis: Et oportet q̄ detur in potu in ieiu
nio. ⁊ detur primo parum ex eo. Deinde
augeatur in dosi eius paulatim donec p
ueniat ad duos conos. ⁊ plus Vinum
squilliticum conuenit malicie digestōis.
⁊ eructuationi cibi et flegmati grosso q̄d
est in stomacho ⁊ intestinis. et dolori sple
nis: ⁊ sciatice ⁊ commotioni cerebri ⁊ ma
lis habitudinibus que preparāt ad idro
pisim: M Et conuenit ycteri
cie ⁊ stranguirie. ⁊ corrosionibus et infla
tionibus ⁊ rugitibus ⁊ paralisi ⁊ opilati
nibus. ⁊ rigoribus febrium antiquarum:
⁊ attritioni lacertorum ⁊ dolori laterum.
⁊ prouocat menstrua. ⁊ nocumentum q̄d
iufert neruis est modicum. N
Et est contrarium venenis. Fit autē squil
la humida sic. Accipitur ex ea recenti cru
da quantum vis duplum tamen: ⁊ ad hoc
quod acciperetur ex sicca. ⁊ infundatur si
cut infunditur rapa: ⁊ fundatur sup ipm
mustum et ponatur in sole. quadraginta
diebus ⁊ coletur: ⁊ colatura reponatur.
hoc autem quanto fuerit antiquius tāto
meli9. Fit etiam vinum squilliticum hoc
modo. Accipitur squilla et mundatur. et
inciditur ⁊ accipit̄ ex ea vsq3 ad tres man
nes. Et proijcitur super ipsam ex bono
musto ytalie amphora vna. et dimittitur
sex mensibus ⁊ postea colatur ⁊ r̄ponitur
in vase O Et confert hoc vinū
ad ea que supradicta sunt. ⁊ melius vinū
squilliticum est illud quod est antiquum.
et oportet q̄ caueatur potus eius in febri
bus. ⁊ quando in membris interioribus
suut vlcera. P Johannes Me
sue. Solutione educit humores grossos
viscosos. Et dixit Haly cum hoc etiam
educit coleram nigram. et cum hoc iuua
mentum magnum est ad egritudines ca
pitis sicut est cephalia ⁊ epilentia. ⁊ pric

secundum omnem modum administrati
onis eius. 7 vertigo 7 scotomia: et oximel
eius ponit materias viscosas facile ad ex
pellēdum 7 subtiliat chimorum grossitu
dinem Q Et ipsa quidem secū
dū oēm modū administrationis eius con
uenit iuuamento magno egritudinibus
iuncturarum. 7 est medicina bōa pulmo
nis 7 pectoris. 7 egritudinum in eis. Et
proprie electuarium ex succo eius 7 melle
sumptum lambendo. clarificat vocem. et
similiter oximel eius 7 acetum ipius est ex
medicinis bonis spleni 7 grossiciei eius:
7 est ex rebus preseruantibus corpus a pu
trefactōne 7 seruantibus ipsum in sanita
te sua 7 acquirit vsus eius maciem corpo
ri 7 conseruat in iuuentute: R
Et acetum eius desiccat: 7 confirmat gin
giuam laxam 7 putridam. 7 confirmat dē
tes motos collutio ex ea: 7 similiter potus
eius est medicina magna fetori oris faci
ens ipsum odoriferum. et sanat dolorem
stomachi. 7 adiuuat ad digestionem. Et
vsus eius secundum omnem modum ad
ministrationis eius confortat corpus cui
accidit laxitudo 7 mollificatio. 7 colorem
efficit bonū. Dosis potio aceti eius a. ʒ:
v. vsqȝ ad. xij. Et oximel eius ab aureis
vj. vsqȝ ad. ℥. j. et trocisci eius a. ʒ. ij. vsqȝ
ad. iiij. S Auicenna. Oleum
eius confectum cum melle ponitur super
alopitiam 7 serpiginem. Eius acetum ex
asperat guttur 7 indurat carnem ipius. 7
est bonū asmati 7 oresmoni. 7 tussi antiq̄.

Ca. ccccl v.

Solatrum. Pandecta. cap. ccc. xxv
Hames arabice vel hupue. phata
balep grece strignum vel cuculus
vel morella. latine vero solatrum vel vua
vulpis. Serapion libro aggre. capittulo
hames auctoritate Diascoridis. Hames
id est vua vulpis 7 est solatrum. Sūt eius
quatuor species. Una comeditur. alie vo
non. sed illa que cōmeditur est domestica
7 est herba non magna habens plurimos
ramos 7 folia nig̃. similia folijs bedarog
id est ozimi. sed maiora 7 latiora. 7 habet
semen rotundum. cuius color est viridis:
7 niger. sed quando maturatur fit rubeus
7 quādo frangitur inuenitur in eo multa
humiditas. 7 granula que sunt semina ei9
Idem aucto. Gal. Uirtus eius est fri. i. ij
gradu et non est humida. sed est medis
inter medicinas que humectant 7 que de
siccant. et ipm est compositū ex vtutibus

contrarijs.sc3 humida 7 sicca: 7 hoc quia in eo sunt due substātie.sc3 terrea et aquosa.'Est aliud solatrum quod dicit alkekē gi: de quo superius dixi in cap.xvij de A. Gal.viij.sim.far.cap.de strigno secūdū translationem arabicam Strignum.i.solatrum somniferum: Uirtus solatri somniferi est q est fri.in.iij.gradu.7 facit dormire.7 habet proprietatem similem opij nisi quia est debilior eo. Et idem Sera. Est alia species solatri que dicitur solatru maniale.et est illud quod dicitur furiale eo q facit furiositatem seu maniam.7 est planta habens folia similia folijs eruce. nisi quia sunt minora eis 7 spinosa que dicitur caradis.7 habet virgas lōgas egredientes ab eius radice.x.aut.xij.Et longitudo eius est duorū brachiorū: 7 in summitatibus eorū sunt capitella similia oliuis: nisi quia sunt super capitella sicut pili ad modum arboris dulb.et sunt minora oliuis 7 altiora: 7 flos ei9 est niger.7 post florem emittit velut racemum.x.aut.xij.grana habentem: 7 grana sunt rotunda mollia nigra in mollicie vue similia granis cussus: 7 habet radices grossas albas cōcarias quorū longitudo est vnius brachij.7 nascitur locis montuosis.7 inter arbores dulb.

Operationes.

A Serap. Quando fit emplastrū cum folijs solatri 7 zuccaram cōuenit formice 7 herisipile.7 quando terunt contritione forti 7 miscentur cum sale: 7 fit emplastrū cum eis resoluunt apostemata que fiunt in radice auris. Et quando succus eius miscetur cum cerusa 7 litargiro 7 oleo rosarum: 7 mutatur hora post horam.cōuenit apostematibus calidis que fiunt in cerebro 7 capite infantium B Et miscetur succ9 eius syef quod sumitur ad cursum humiditatum currentium ad oculū loco aque 7 loco albuginis: C Et quando distillatur in aurem cōuenit dolori eius.et fit nascale cum eo.et conuenit cursui humiditatum matricis: D

Galienus libro.ij.de cibis.caplo de Solatro olerum nullum noui habens tātam stipticitatem quantum morella.ergo merito vt alimento quidem ipso raro vt medicina autem continue vtimur efficax em̄ est ad quecūq3 est oportunitas infrigidationis 7 stipticitatis: Alimentum āt paucissimum habet. E Gtidem Uirtus solatri somniferi est que facit dormire.Et quando accipitur de cortice radicis eius aureus vnus: 7 bibitur cum vīo facit dormire leniore somno q̄ gummi papaueris F Et succus eius prouocat vrinam prouocatione forti.7 datur ydropico ex semine eius grana.xij.7 curatur.sed si plus detur inducunt maniam.verum cui accidit hoc.si biberit mellicratum curatur: G Et cortex eius ingreditur in medicinis narcoticis.7 quando coquitur vino.7 decoctio eius tenetur in ore sanat dolorem dentium.7 quando admiscetur succus radicis eius cum melle acuit visum H Serap. Uirtus solatri manialis est.q qn̄ bibitur ex radice eius.ʒ.j.inducit somnia non recta: sed aliena.Et quando bibunt ex eo.ʒ.ij.inducunt furorem 7 velut ebrietatem tribus vel quatuor diebus.Et quādo bibuntur.ʒ.iiij.faciunt hoc idem.7 eū occidunt.7 cura eius est mellicratum: qn̄ bibitur ex eo quātitas plurima.7 euomatur.7 fiat hoc sepe: I Et idem auctoritate Mesebalach: Solatrum maniale est fri.7 sic.in.iij.gradu.7 est plus stipticū q̄ omnis alia herba. Extinguit calorem igneum.7 fructus eius generat semper permixtionem sensus ideo oportet cauere ab eis: K Galienus. Uirtus corticis eius fri.in fine tercij.7 sic.in secundo ppe finem eius.Unde curat vlcera. Alie vo species non sunt alicuius iuuamenti recepte interius.Ymo si quis biberit ex eo aureos quatuor morietur inde.7 si bibat minus inducit insaniam.Sed vnus aureus aliquando non nocet Sed sciendum vbi ista translatio dicit aureus in greca translatione inuenitur.ʒ.j. L Plate arius Morella 7 strignum 7 solatrum idem est.

Est autẽ hec herba in .ij. gradu fri. ⁊ sic. et etiam aliquantulum diuretica. Scdm folia ⁊ fructus est multe efficatie. exiccata modice. Uirtutem habet infrigidãdi cõtra splenis ⁊ epatis opilationem ⁊ maxie ictericiam. Contra apostemata in stomacho vel in intestinis vel epate datur succ⁹ eius cũ aqua ordei. teste dyascoride. Penna eadem succo intincta. epati frequẽter supponẽda est ꝯtra ei⁹ calefactõem.

M Itẽqꝫ contra podagram calidam. Uel etiam herba ipsius trita sepius est superponenda. Cõtra calida quoqꝫ apostemata in principio ad repercussionez materiei herba ipa superponitur trita.

N Macer. Herba quam greci strignũ dixere latini Solatrum hic dicunt vis ei⁹ frigida valde Dicitur auricule mire sedare dolorem. Illius succus si sensum funditur intus. ⁊c.

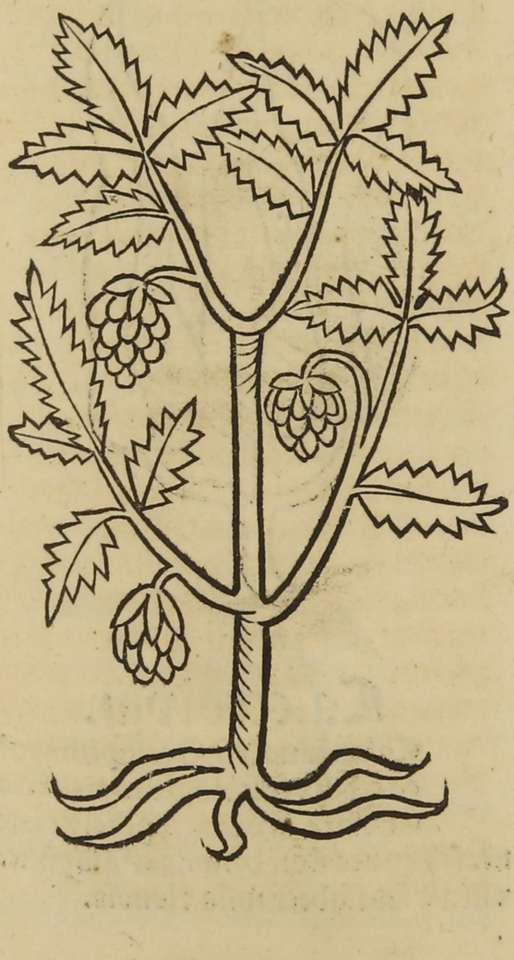

Ca. cccclvj.

[S]orbes arbor est ferens sorbas.

Operationes.

A Serapion libro aggregatoris cap. sorba. Uirtus eius est que restringit ventrem fortiter B Galienus .ij. li. de alimẽtis caplo de sorbis. Sorba ⁊ Nespila stipticant quidem ambo. multo autem magis sorbis. nespila propter hoc influẽti ventri magis conferens edulium est. et palam quoniam talium omnium ꝯmedere parum conuenit. non vt ficuũ aut vuarum copiose. Neqꝫ enim vt alimento sed vt medicinis ipsis indigemus magis

C Galienus. viij. sim. far. cap. de sorbis secundum translationẽ grecã. Xdria id est sorba omnibus cognita est terrestrẽ substantiam dñantem ⁊ possidꝫ modico subtili participat ei mixto. D Et dicit eodem libro capttulo quod incipit. Mis. i. arbor sorbe cuius fructus vocatur a multis oya cum y littera stiptica participat qualitate. sed debiliori nespilo multũ quo circa ⁊ dulce est cum cõmeditur. ⁊ minus nespilo est ventris constipatiuus.

E Palladius. Mense ianuario. februario ⁊ marcio locis frigidis. calidis vero octobri ⁊ nouembri. sorba serunt̃ egregie ita vt matura ĩ seminario ipa poma paugantur. F Ego expert⁹ sum multas arbores ex pomis sponte progenitas. ⁊ ĩ crescendo ⁊ inferẽdo extitisse felices. plãtas etiam si quis ponẽ voluerit. habebit arbitrium dũmodo calidis locis mẽse nouembri. temperatis ianuario vel februario. frigidis marcio inclinantem dispõat Amat sorbos loca humida montana. frigidis proxima solum pinguissimũ. cuius indicium certissimum si frequẽs vbicũqꝫ nascatur. G Item mense aprili sorba inseruntur in se. in cidonio. in spina alba. vel trunco vel cortice.

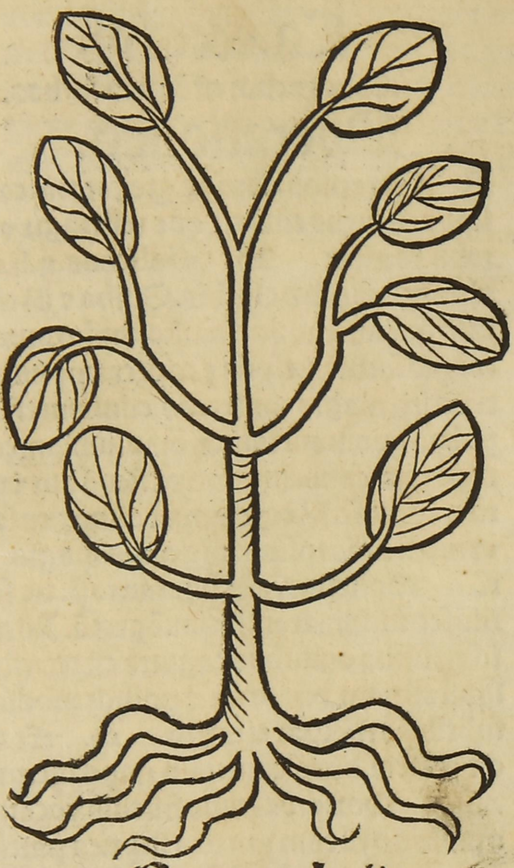

Ca.cccclvij.

Soldanella. Pandecta. cap. c xlvij Chachille arabice. grece azar: latine vero soldana vel soldanella.

Serap. li. aggre. cap. chachille est herba similis vsnen. nisi quia est maior: et hoies quidem comedunt eam cum ficubus sicut comedunt olera alia: et folia eius assimilantur folijs nasturcij: et ipa est amplioris humiditatis q̃ cicera et magis aquosa.

Operationes.

A Serapion aucto. Habix. Chachille id est soldanella oritur in sterquilinijs. et est herba similis vsnen. et non est vsnen: et est in ea aliqua caliditas propter suam salsedinem. et eius salsedo est salsedinis baurach. B Et habet proprietatem laxandi aquam citrinam cum bibitur ex ea aqua eius et non oportet q̃ bulliat super ignem: quia amitteret virtutem. sed detur in potu de eius succo sine ebullitione. Et quantitas que datur de ea est ab vna tercia libra vsq̃ ad duas partes libre cum. ʒ x. zuccari albi aut rubei fortis rubedinis: quod est. quia rubeum cum leblebaid est volubilis et cum fumo terre. et cũ chachille fortioris virtutis est q̃ album: C Et idem auctoritate Ysaac benaram. Cachille est herba similis cicute in operatõe sua. et est calida et sicca. cuius proprietas est q̃ aufert eructuatões corruptas. et aq̃ eius purgat aquã citrinã. et confert tumoribus ventris. et debilitati epatis. et est coueniẽs nutrimento. et habet operationem in stomacho propter viscositatem paucam que est I ea. D Et idem aucto. Aben mesuay Propetas est laxare aq̃ citrinam subito: et dosis ei⁹ est a q̃tuor ptibus lb vsq̃ ad partes duas absq̃ q̃ bulliat: E Et idez aucto. Rasis. Soldanella purgat aquaz citrinam et provocat vrinam.

Ca.cccclviij.

Colopẽdria Ysi. Scolopẽdras dr̃ eo q̃ folia ei⁹ scolopẽdro aiali sil'ia sũt. nascit̃ in petris hũidis: et caulẽ nec semen nec florẽ hz. folia ei⁹ a supficie. viridia sunt subter ruffa et lanosa.

Operationes.

A Idem Ysidorus: Splen curat. Un̄ et splenos dicitur. B Actor: Scolopendria s'm phisicos ip̄a est que vulgo lingua ceruina dicitur. C Rasi in Almāsore Saculufundirion: i. scolopendria calida est: spleni grosso et stranguirie ac lapidi remedium affert. D Avicenna. Scolopendria ca. est in p̄mo sic. in. ij. subtilis resolutiva: Confert spleni magnifice: Cōfert etiam singultui et ycterice. frangit lapidem in renibus et vesica. et dicit̄ q̄ ipsa est herba petrosa que nascitur in locis fōtium. E Quidam aūt dixerunt q̄ est spēs squille. Item v̄tus scolopēdrie habz eādem v̄tutem cum cetarach. quare lege capitulum: c x. de C.

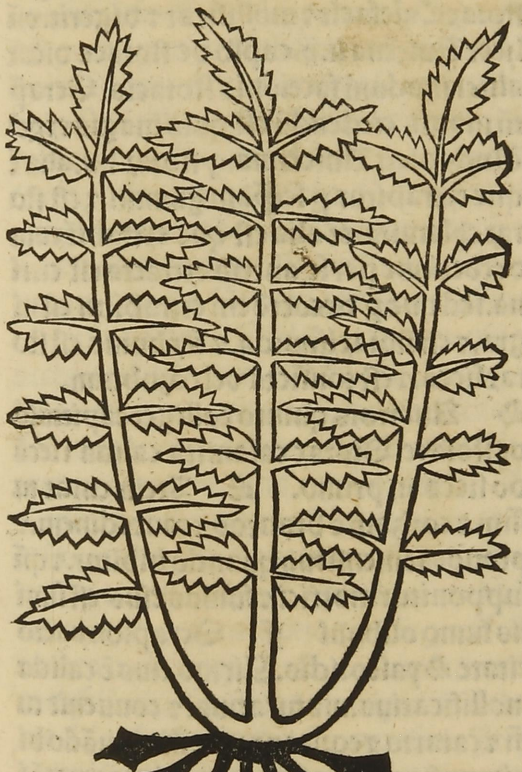

Ca. cccclix.

Crophularia. Pandecta: Scrofularia. Castrangula Strangularia idem. Paulus ca. de scrophularia herba ē hñs folia tenuia et subtilia: q̄ cum flectunt̄ vt frangant̄ stridēt. et ideo a multis dr̄ caulis stridolus. et radices sunt ei satis subtiles ī q̄bus adherēt radices rotunde sicut sūt auellāe mūdate et albe mittentes lac.

Operationes.

A Idē paulus: Radix illa dr̄ scrofulis medica.

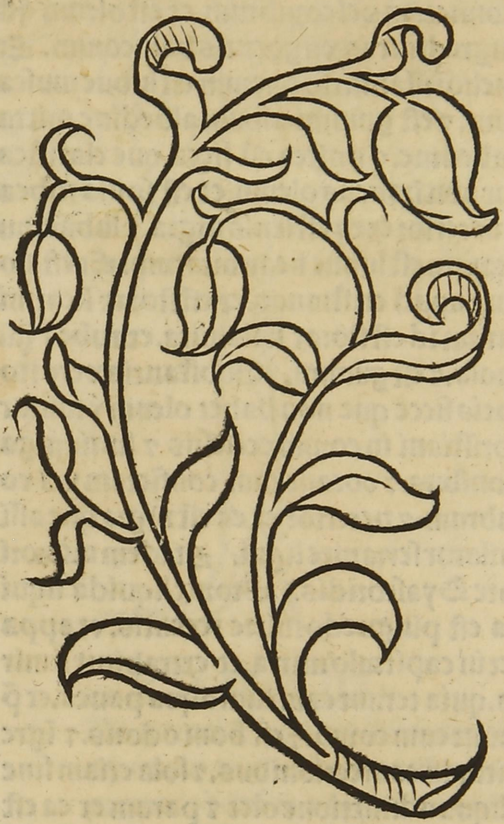

Ca. cccclx.

Torax latie. arab. melachac. gre. sigia: Sera: li. aggre. ca: melachac. auc: dyas. Ei⁹ spēs sūt tres: s. liq̄da sicca et kearmitax. vñ arbor storacis mag̃ q̄ vocat̄ lubue hz lignū q̄ assilat̄ lig̃ sarco. fo. ei⁹ sūt folijs silr̄a seile: i. lilij: hz fructū albū magnū maiorē q̄ auellana silr̄ez prunis albō duos hñtē cortices q̄r exterior pmeditur. et ē in eo amaritudo. iteri⁹ ē nucle⁹ pinguis sic̄ nux. et exp̄mit̄ ab eo oleū et cortex h⁹ fruct⁹ ē storax sicca. et gūmi h⁹ arboris lubue ē storax kearmitax. et latie vocat̄ calāita: i: bōa gutta a calos q̄ ē bonū et mita qd̄ ē gutta: iñ storax calāita: i: bōa gutta.

Et alio nomine vocatur sigia. et est gūmi album fortis albedinis. et vocat̄ gummi illō lubue kearmitarum. ⁊ melior species omnium est illud gummi lubue. Et melior ex storace sicca est rubea que assimilat̄ maci. ⁊ deterior ex ea est illa que est arida nigra. Substantia vero storacis sicce que non habet oleum administratur in suffumigationibus. Et istam romani vocant confictam vel cozubrum. et est oleum q̄d ingreditur in vnguentis balneorum. Et melior illarum specierum est lubue muscatum: ⁊ est gummi album albedine mixta rubedine. ⁊ postea est sicca. que clarificatur non habens oleum. et est spissa rubea ⁊ deterior ex ea est lenis nigra. ⁊ lubue muscatum est lubue kearmitarum: Et est notum apud cristianos. et est storax kearmitarum id est storax kalamita. et rubea gūmosa. ⁊ est gummi. Substantia vero storacis sicce que non habet oleum vtuntur christiani in eorum ecclesijs ⁊ suffumigationibus. ⁊ vocant eam confictam vel cozubrum: ⁊ deterior ex ea est nigra que assimilatur serrature ligni. Et idem auctoritate Dyascoridis. Storax liquida liquida est pinguedo mirre recentis. vt apparet in capitulo mirra. et extrahitur a mirra. quia terunt eam cum aqua pauca. et p̄munt eum cornu. ⁊ est boni odoris. ⁊ ingreditur in confectionibus. ⁊ sola etiam sine aliqua admixtione olet ⁊ parum ex ea est multe virtutis ⁊ calefacit. ⁊ calefactō eius est similis calefactōni mirre ⁊ oleorum calidorum et siccor̄. Et storax liquida vocatur meth. ⁊ meth exprimitur ex gummi arborum que assimilantur arboribus citoniorum quod gūmi est mirra. q̄d īuenies si leges capl'm mirra. Sed storax kearmitarum est lacrimū arboris eiusdē nōis. cuius vge intra cannicl'as ortū ex se emittūt scobem similem serre que cavernate lacrimū pfluūt eius distillatum in terram pueniēs est. illa autem que pcedēs vgis iubeserit cum siccat̄ mūda est ⁊ satis alba Dehinc flaua fit solis causa ⁊ mucosa. ⁊ melior ex ea est pinguis rubea similis resine pini. ⁊ sunt in ea frusta alba. ⁊ remanet ī eo odor bonus longo temp̄e. ⁊ quando frangitur emanat ab ea humiditas que est sicut mel Sʒ illa que est nigra et sicut furfur est mala. ⁊ iam inuenitur in ea gūmi arabico coloris clari. cuius odor est sicut odor mirre Et parum quidem inuenit̄ de hoc gūmi. Et adulteratur storax cum serratura ligni putrefacti cōmixti cum melle ⁊ residuo. ⁊ sba mirre yreos pulverizata ⁊ alijs reb⁹ scʒ cera ⁊ adipe. sed illa que nō ē adulterata hʒ odorem acutum:

Operationes.

A Gal'. viij. sim. far. cap̄. storax. Virt⁹ est calida. ⁊ que mollificat et maturat:

B Dixit in quinto epidimiar̄. q̄ ē vna ex rebus mortiferis sicut Jusqamus ⁊ mādragora C Et idem eodem li. capl'o storax Calefacit ⁊ mollificat ⁊ digerit. vñ licet Auicēna li. ij. capl'o de storace dicat aliter modum factionis storacis: Serap̄ tñ magis credendū est. quia magis expt⁹ Vnde dicit Auicenna. q̄ storax hu. alia ē que extrahitur p̄ seipam gummi. ⁊ est storax calamita. et alia est que extrahit̄ cum decoctione per se autem extracta est citrina. sed que p̄ decoctōem extrahitur est nigra. ⁊ est storax liquida. ⁊ fex huius est storax sicca. ⁊ est conficta vel cozubrum.

D Auerrois quinto colliget capitulo de storace. Storax calamita calida ī secūdo sicca in primo. E Jtem curat tussim ⁊ corizam ⁊ brancos ⁊ raucedinem: ⁊ prouocat menstrua quando bibitur. ⁊ q̄n supponitur matrici ⁊ fumus eius est similis fumo olibani F Serapion auctoritate Dyascoridis. Virtus eius ē calida mollificatiua. maturatiua. ⁊ conuenit tussi ⁊ catarro ⁊ corize ⁊ raucedini quādo bibitur ⁊ fit ex ea nascale cōuenit coartatōi matricis. ⁊ pvocat menstrua. ⁊ q̄n deglutitur cum pauco gūmi albo tin mollit ventrem mollificatōe leui. ⁊ misceetur cum aliquibus vnguentis resolutiuis. et etiā oleis que resoluunt lassitudinem. Et administrat̄ assata et torrefcā ⁊ adusta. ⁊ colligitur fumus eius sicut fumus olibani.

G Et idez auctoritate Albugerig Cō
uenit dolori pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ delet
corizam ⁊ retinet ventrem. ⁊ aromatizat
stomachum: ⁊ ꝯuenit ventositatibus gro
ssis ⁊ nodationibus membrorum Et quā
do bibitur aut linitur exterius. ⁊ vlcerib⁹
conuenit scabiosis humidis. H Et
idem auctoritate Atabari. Fumus stora
cis est bonus catarro multum. ⁊ storax est
calida ⁊ sicca et stringit ventrem. I
Platearius. Storax est calida in gradu ꝑ
mo sicca in secundo. ⁊ alia quidem est ca
lamita. alia rubea. alia liquida Quelibet
illarum est gummi arboris in India nas
centis. Storax liquida reperitur in Cala
bria. Storax vero calamita dicitur non a
calamo. sed a calo quod est bonum. et mi
ta quod est gutta: quasi bōa gutta per de
cem annos durat. K Eligenda ē ista
que subrufa est vniusqꝫ coloris per totum
⁊ sapore pontica ⁊ subamara. q̄ malaxari
potest in cera. Que autem dulcem saporē
habꝫ. sophisticata est. Nam yrim illiricā
cum melle cōficiunt ⁊ storacem calamitā
(vt sophisticetur) addunt. Sed discerni
tur quia talis habet dulcedinem nimiā. ⁊
si manibus tractetur. statim fit humida. ⁊
parum viscosa. Si vetus est cum malaxa
tur: puluerizatur. Sed storax rubea plus
accedit ad ruborem. effectus similes hn̄s
Storax vō calamita maioris est efficacie
Virtutem habet ex ponticitate ꝯfortādi.
et ex qualitatibus suis consumendi. L
Contra debilitatem ac frigiditatem cere
bri ⁊ catarrum ex ea malum informatur ⁊
naribus apponitur. Caphala ex eadem
facta. super dentes laxatos. ⁊ gingiuas cō
fortat ⁊ confirmat. M Emplastrum
ex eiusdē. oleo factū contra frigiditatē sto
machi valet stomacho superpositū. Itez
contra frigiditatem stomachi. ⁊ cōtra fri
gidum reuma capitis dantur pillule sto
racis. N Suffumigatio ex eadem
facta per inferiora prouocat menstrua.
Valet etiam suffumigatio ex adem facta
per inferiora. si fiat puta inferius contra
matricis suffocatōem. Si superius cōtra
sui precipitationem. Liquida storax i em
plastris ⁊ vnguentis maxime contra tine
am ponitur. ⁊ diutissime seruatur Serua
tur autē diutius storax rubea q̄ calaīta.

Ca. cccc lxj.

Ubere. vel Suberie. Ysidorus li.
ethimologiaꝝ. Subere est arbor
ex qua validissima cortex cortex na
tatorius extrahit̄ sic dcā. q̄si subedies. eo
q̄ fructus eius sues edunt. Porcoꝝ em̄ sūt
alimenta non hominū. Pli. li. xvj. Glan
dem fert suber sicut quercus ⁊ ylex. fungo
sam carnem ingidius tradit fieri subere.
sicut esculo ⁊ robore. Tardissimo germīe
germinat suber ac ꝯcipit. ⁊ incipiēte hye
me fructū emittit. Siluestrez generi folia
nō decidūt suberi ac buxo. ⁊ est cortex car
nosus suberi ac populo. Suber tēpestiue
cesa torquet sese funditqꝫ. Caricē vetusta
temqꝫ. sentit hec arbor tardissime. sicut et
glandes atqꝫ castanee. Cetex in aq̄s non
fluctat suber. si demat̄ cortex. ē āt suber ar
bor minima glans eius pessima ⁊ rara.

Cortex tantum in fructu pcrassus ac renascens. atq3 etiam in denos pedes vndiq3 explanatus.

Operationes.

A Plinius Usus eius maxime nauium anchoralibus. piscantiumq3 tragulis. tecadorum obturamentis puenit Preterea in hyberno feminaꝝ calciatu. quãobrem greci cortices arboꝝ appellant. B Sunt 7 qui feminam ylicem vocant. Et vbi non nascit ylex. p ea subere vtunt In carpentarijs pcipue fabricis. vt circa helyn 7 lacedemonem. Hunc in ytalia nascitur tota. aut omino in gallia. C Idẽ in libro. xxiiij. Suberis cortex tritus 7 aq̃ calida potus ex vino calido: sanguinem excreantibus magnope laudatur

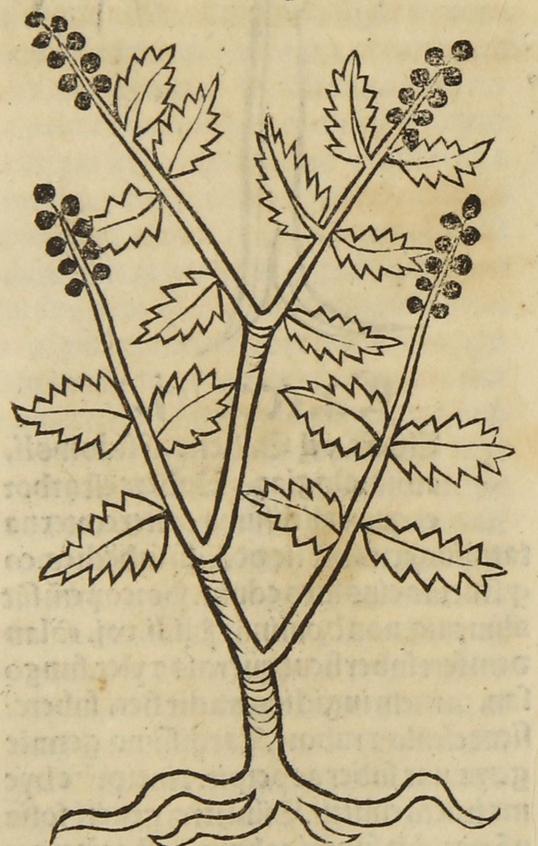

Ca. cccc lxij.

Umach. Platearius: Sumach est cuiusdam arboris fructus similis granis ex quibus tingit pãnus rubeus. Admixtiõe quoq3 sumach sophisticantur illa grana. Est autem sumach fri- in gradu secundo. siccũ in tercio: Per annos quatuor seruatur: Uirtutem hab3 cõstringendi: 7 incitat appetitũ. Pandecta cap. d clviij. Sumach latine. arabice ad iutor vel barso: grece ris kitin. Serap in libro aggre. cap: Sumach aucto. Dyasco. Est planta nascens in locis saxosis habẽs folia longa 7 habet ramos altos. 7 fructũ in racemis quorum color vergit ad rubedinem sanguinis. 7 grana sunt ĩ racemis in magnitudine granorum lentisci. et aliquantulum lata Juuamentum eius est in cortice granorum.

Operationes.

A Et idem aucto. Galieni: Melius qđ est in tota arbore est cortex grani eius: Et succus eius quando existit in eo sapor stipticus. 7 virtus eius est que infrigidat in secundo 7 desiccat in tercõ. B Gal' viij. sim. far. cap. de sumach fm translationem grecam quod incipit Riskitin idẽ sumach fructuosa plantarum stipticat et siccat. Uñ 7 cerdones ad stipticandum 7 siccandum coria vtuntur hac planta: Et propterea nominatur visodepsica id est coriorum aptatiua: C Melius autẽ fructus eius maxime 7 succus ad vtilitatẽ veniunt. sufficientes auferre exñtes qualitates. Concordat autẽ et totus qui secundum partem visus sensui. et secundum gustum. erit igit 7 hoc farmacum siccatiuũ quidem in tertio gradu infrigidatiuũ ãt ex secundo. D Contra vomitũ ex calore: spongia intincta in aceto decoctõis eius ori stomachi supponitur: Contra dissinteriam inferioꝝ intestinoꝝ vicõ fcãm. puluis eius cum aqua decoctionis ordei conficitur. ac p clistere inicitur. E Fit etiam emplastrum circa pectinem ac renes ex eiusdem puluere 7 oui albumine 7 aceto. Si vero superioꝝ vitio fiat aqua decoctõis eius vel saltem puluis datur. 7 carnes in aq̃ decoctõis eiusdẽ decoquent F Contra fluxũ sanguĩs e naribus: medulla sambuci ĩ succo sãguinarie ĩtingit 7 pulue sumach aspsa naribꝰ immittitur.

G Contra emoptoycam passionem e vicio spūalium dragantum et gummi arabicum per noctem cum predicto pulvere dimittantur. et mastix cum aqua rosarum conficiatur. Indeq; pillule formentur. quas paciēs sub lingua teneat. et paulatim trās gluciat H Contra dissinteriam iter ex vicio superiorum intestinorum pulvis sumach in olla cum anathasia dat̄. Suppositorium quoq; factū ex illa vel tali pulvere et anathasia contra fluxum val; menstruorum. I Cōtra pruritum oculorum ex calore et humore lavantur oculi ex aqua decoctionis eius.

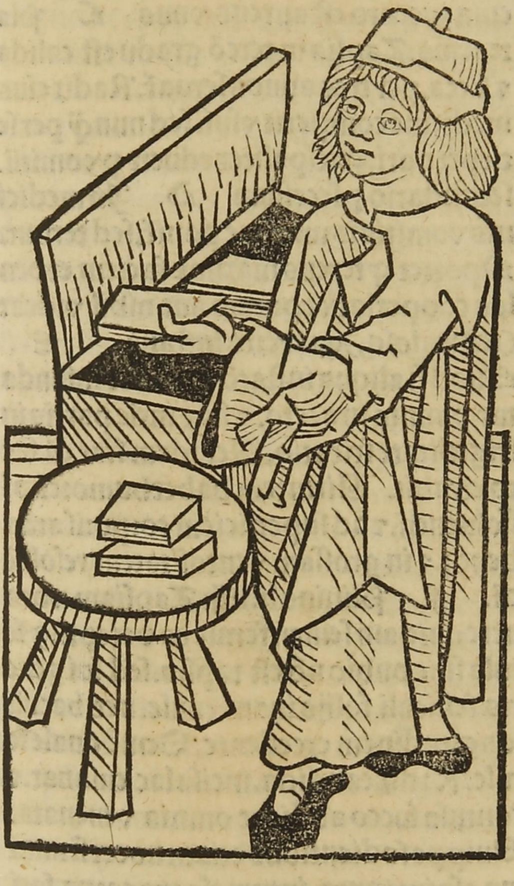

Ca. cccc lxiiij.

Apo: Pādecta: libro. dc xiiij. Sabon. i. formicarium. latine Sapo. unde sapo fit ex forti lixivio et quacunq; pinguedine Cuius multe sunt species. Est enim spatarenticus qui sic dicit eo q incidit in spata: et iste vocatur iudaicus: quo iudei lavant sericum. Et est alius Gallicus. et alius muscatus. et alius mollis et niger: et vocatur sparatencus.

Operationes.

A Serapiō libro aggregatoris caplo Sabon auctoritate Pauli. Virtus eius ē que abstergit et purificat. et est calida. et ulcerat corpus. et est fortis in hoc: et est bonū ad maturandum apostemata dura. et ad tollendum saniem. et ad mollificandum apostemata dura. B Et idem auc: Rasis: Est calida et ulcerat corpus et est fortis in hac operatōne. Et si admiscetur cum aliis medicinis calefacit mediocriter C Ad apostemata maturanda sapo magnum presidium est. Tamē cyrurgici caute utentur ne nimium ante maturatōnem corrodetur.

Ca.cccclxiiij.

Tanacetum. Byas. Tanacetum est spēs artemisie que tagetes nōiatur. et ē tenera. semen hn̄s minutum ꝛ vnā hastam folijs plenā. nascit̄ in locis mediterraneis ꝛ altioribus florem mellinū atq; tenuem ꝛ iocūdiorem hec a grecis vocat̄ tagetes vel tanacetum ꝛ aliq eam vocāt athanasiam vl' secundū quosdam thanasiam.

Operationes.

A Byas. Arthemisia q̄ tanacetū l' tagetes dr̄ facit ad vesice dolorē ꝛ strāguinā. succo dato ex vīo. ʒ. ij. febricitāti ex aq̄ caciatis. ij. potui dat̄ hic succ⁹ B Tūsa cū axūgia ꝛ aceto coxaꝝ dolori medicat̄ ligata vsq; ad. iij. diē. C Ut infantem hilarē facias incēde ꝛ suffumigab ꝛ oēs incursiones maloꝝ auertꝫ ꝛ hilariorē faciet īsantē. D Sal. Oēs spēs arthemisie ꝯueniūt lapidib⁹ i renib⁹ exn̄tib⁹. ꝛ ad calefactōes ꝛ exctōes secūdiaꝝ. ḡ tanacetū.

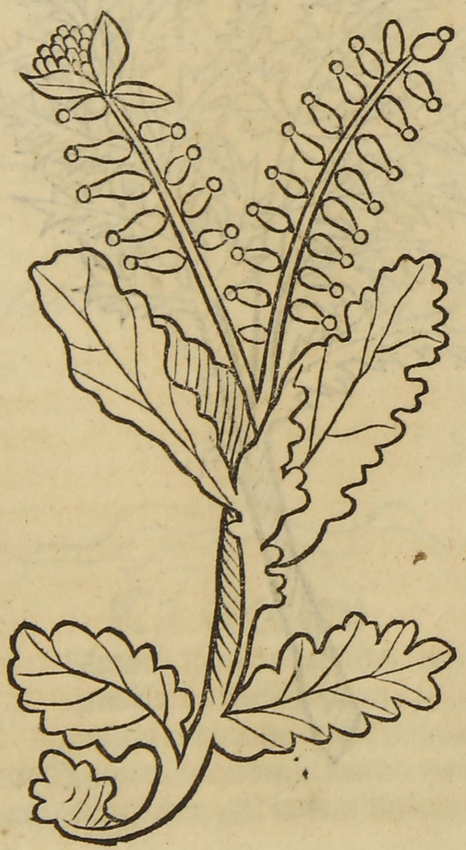

Ca.cccclxv.

Tapsia. Pandecta caplo. dxlvij. Mezaharan. i. tapsia. qdam dicūt ꝙ est mezereon; aliqui dicunt ꝙ est elacterium.

Operationes.

A Secundū Serapionē li. aggre. cap Mezaharam est planta que reperit̄ in India cuius cortex exterior habet iuuamentum in medicina in doloribus iuncturaꝝ B Et hec quando ponit̄ in fluminib⁹ inebriat pisces Et melior ex eo est illa que habet subtilem corticem; ꝛ in sapore eius est acuitas parua. ꝛ dosis eius simplicis cum zuccaro est aureus vnus C Platearius: Tapsia in tercō gradu est calida ꝛ sicca. per tres annos seruat̄. Radix eius medicine competit vsui. sed nunq̄ per se debet dari. pncipaliter educit ꝑ vomitū. secundario ꝑ secessum D In medicinis vomitiuis maxime ponit̄. sed teritur. Oportet ꝙ terens maxime faciem et oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (testiculosq;) quia cito inflant̄ E Quod si aliqua inflatō euenerit infundatur pannis in aceto. ꝛ fiat inde partis in frigiditate fricatio. Uel idem fiat cū succo etrabit. Uirtutem habet humores dissoluendi. ꝛ ad superficiem corporis attrahendi. ꝛ in grossam ventositatem resoluēdi. F Plinius li. xiij. Tapsiam vocauere quidam semen ferule eo decepti; ꝙ ferula sine dubio nō est tapsia; sed sui generis feniculi folijs inani caule; nec baculi longitudinem excedente. Semē quale ferule. Radix candida. incisa lac emanat; ꝛ contusa succo abdicat omnia venenata. Quippe fodientibus etiam nocet si minima aspiret aura intumescunt corpa. faciemq; ignes acri inuadunt. ꝛ ob id ceroto prius illiniunt G Quibusdā tn̄ morbis auxiliari dicūt medici ꝑmixtam alijs; Itē ī alopicijs. sugillatisq; ac liuentibus; seu vena r̄media desint. vt scelera ꝯtent. Sꝫ ista ꝑtexuerūt noxio instrumēto; tn̄q; in pudēti est vt venenū oītis eē ꝑsuadeat.

De herbis

H Tapsia est in affrica vehemētissima Quidam per messes caulem incidunt Et in ip̄a radice excauant quo succus ꝯfluat arefactumqꝫ tollunt. Alij foliū Radicem in pila tundunt: ⁊ succum in sole coactum etiam in pastillos diuidunt. J Idez in li. xxvj. Ad lichenas vtunt̄ ⁊ tapsie radice cum melle trita: anguine ⁊ argemonia medetur in vino sumpta: R Constātinus in libro graduum Tapsia est herba sup̱ terram saliens. i. brachiū cuius color rubeus est. frondes habet virides aliq̄ntulum colori plumbeo p̱tinentes: Cortex autem radicis eius ruffus. nigredini par attinens. sed intus est citrinus Hic cortex medicine congruit. Calidus ⁊ siccus ī. iij gradu. Grossos ⁊ viscosos humores attenuat. ⁊ valet sciaticis ac podagricis: flegmaqꝫ viscosum vbicunqꝫ fuerit purgat: Miscetur ⁊ medicinis impetiginis Morphee atqꝫ scabiei. colatiuus em̄ est ac mūdificatiuus: L Dyas. Tapsia dicta est eo ꝙ in tapso insula in primo inuenta est. frutex est illi fenicule similis. habēs folia similia maratro: hastas tenues in quibus singulis sunt capitella: sicut in aneto flos autez est niger siue mellinis semenqꝫ latum ferule simile sed minus Radix est illi alba ⁊ maior. corium h̄ns grossum. ⁊ in odore viscida. Succus eius q̄n colligitur colligens non sit contra ventū situs. quia manus ⁊ facies ebullient: Uirtus est ei calida ⁊ catartica. M Corium radicis eius ⁊ succum ⁊ lacrimū accepta mulsa superius ⁊ inferius hominem purgat. plus tamen iusto accepta necem infert. Purgatio ipsius dolorem mitigat lateris Asmaticis opitulatur: his etiam qui putridum habent sputum medicat̄. Est āt dieta ei⁹ cretica: eiusqꝫ potō. dāda est escis. aut cocturis admixta. Radix ei⁹ ⁊ lacrimū tantā hꝫ caliditatē vt nullā hēat ꝯpatōem N Uñ succus ei⁹ capiti sup̱ductus alopitias emendat. ⁊ radix ei⁹ viridis infricata idē p̄stat. liuores etiā detergit O Succ⁹ ei⁹ addito libanotide ac cera eq̄li pōdere oīa p̄dcā p̄t face̅ Jn q̄libet āt loco posit⁹ non debet amplius esse q̄ꝫ duabus horis: Sꝫ añ ⁊ post loca fouēda sunt aq̄s calidis lentigines mundat Lepras limpidat. pustulas purgat maxime mixto sulphure veteris lateris aut pulmonis dolores curat. arteticos ⁊ podagricos maxime iuuat: Nudis locis impositus ea vestit. sꝫ fomēto id facit. hūores etiā de ꝓfundo violenter extrahit sicqꝫ dyaforesim facit.

Ca. cccclxvj.

Amariscus domestic⁹. Pli. li. xvj. Tamarix est arbor crassissima h̄ns folia nūq̄ꝫ decidētia: Idē li. xxiiij. Tamaricē arbitrant̄ q̄dam esse miricem: Auicenna. Jn tamarisco est stipticitas et a p̱tio ⁊ mūdificatō absqꝫ vehementi exiccatōe. Et ei⁹ aq̄ est abstersiua ⁊ desiccatiua cuius abstersio pl⁹ ē eius exiccatōe: ⁊ eius exiccatio est cum stipticitate. Sed fruct⁹ ei⁹ vehementiors ē stipticitatis. Jn tamarisco quidem est subtilitas pauca. ⁊ q̄nqꝫ administrat̄ loco eius viridis galle.

Operationes.

A Avicenna. Eius decoctio embrocatur ad pediculos: et interficit eos. Ex eis folijs fit emplastrum super apostemata fluxa. Eiusque fumus variolas exiccat, et vlcera humida: quod ex eo tritum est: et eius cinis spargitur super adustionem ignis. Fructus eius et cinis vlcera difficilia exiccant: et carnem additam corrodunt B Decoctio foliorum eius cum vino confert dolori dentium Ore ex eo colluto. prohibentque corrosionem eorum proprijs fructibus. Iterum eius fructus stat loco galle et licij in egritudinibus oculi C Confert iterum antiquo sputo tamariscus. et proprie fructus eius. Rami eius in aceto dissoluti conferunt spleni: emplastro ex eis facto. Ad splenem quoque bibitum vinum in quo decocta sunt folia eius ac virgulta. D Et ex eius ligno faciunt sibi splenetici vasa. Denique confert solutioni antique: et ad fluxum matricis. sedeturque in eius decoctione. Bibiturque fructus eius qui etiam confert morsui rutele. Platearius. Tamariscus ca: est et sic. E Vinum decoctionis eius valet ad opilationem splenis et epatis. stranguiriam et dissinteriam Est enim diureticum Puluis eius in cibis positus ad eandem valet. Frequens eius bibitio in vase tali valet ad idem: Cortex maioris est efficatie F Pandecta cap. lxix. Athel vel tharmezit arabice. grece nadahar: Latine vero tamariscus domestica. G Serap. li. aggre. cap. athel id est tamariscus domestica et est arbor multum longa vsque ad celum dura recti linea folia eius longa subtilia stricta et non habet spinas. et ex ligno eius fiunt parapsides et icisoria. et vasa alia. et ipsa est magna athel et grece vocant nadahar: Et omnes arbores ex quibus fiunt vasa huiusmodi nominantur nachaa sed est athel aliquantulum arbor rubea quasi coloris scorpionis: H Et idem aucto. dyas. Athel est similis thamarisco et est in babilonia Et aqua infusionis eius ponitur in sief quod administrantur bonitatibus debilitatem visus: I Et idem auct. gal. Athel est species tamarisci. et est arbor que magis vento agitatur quam arbor tamarisci. in sapore eius est stipticitas et non habet florem: et habet fructum rotundum, sicut cicer. habentem colorem cinericium ad glaucedinem tendentem intra quem sunt grana pauca inuicem conglobata. et iuncta que nominantur grana dulcia: Colliguntur in mense februarij: est cal. et sic. in primo gradu. Virtutes illius inuenies in ca. proximo sequenti.

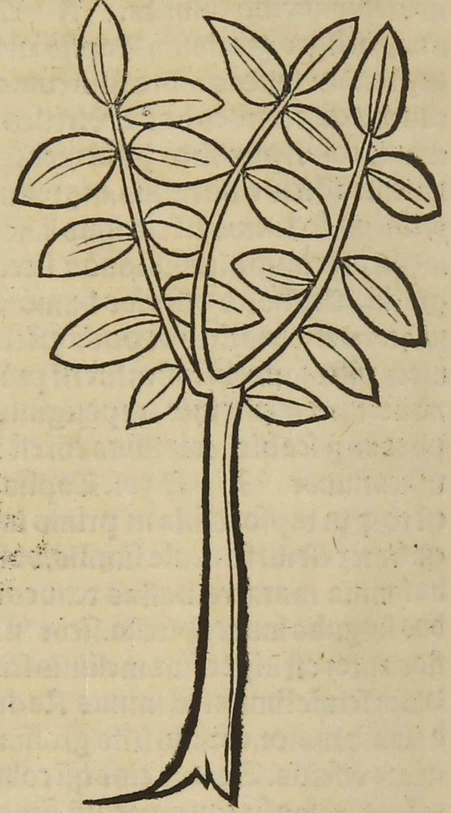

Ca. ccccLxvij.

Tamariscus agrestis. Pandecta ca: c xx. Casa arabice. grece mirica vel bruca vel mirthi. latine vero tamariscus. Vbi sciendum quod tamariscus quidam est masculus et est athel. de quo in precedenti cap. dcm: et vocatur similiter tamariscus domestica. et quidam est femina. et est illa arbor quam communiter nos vocamus tamariscum. Et ista vocatur similiter tamariscus agrestis. Serap. li. aggre. ca. de casa. Casa. i. thamariscus agrestis. et est arbor erecta que nascitur in aquis. et habet fructum qui assimilatur floribus et est similis in fluxibilitate sua vsnee. et illa species vocatur ab aliquibus bruca: Est in babilonia et in seni. alia tama

riscus que est domestica q̄ nõiat᷑ termezit siue athel. ꝛ assilat᷑ agresti i oibus p̄terq̄ in fructib⁹ in lõgitudie. qꝛ fruct⁹ ei⁹ est rotũdus silis gallis dētatis. ꝛ ē stiptic⁹ ꝛ ponitur loco gallaꝝ in medicinis. Et sciendũ q̄ ista est arbor q̄ ip̄e nõiat in p̄cedētica. de q̄ dr̄ q̄ est arbor mag̃ vsq; ad celũ q̄ vocatur athel. ꝛc̄. Gal. viij. sim. far. ca. de thamarisco agresti. In sapore ei⁹ ē stipticitas ꝛ est v̄tus ei⁹ q̄ incidit ꝛ abstergit. sꝫ folioꝝ ei⁹ ꝛ radicum ꝛ ramoꝝ subtiliatio est plus subtiliatione fructus eius.

Operationes.

A Sera. auct. dyas. Radix thamarisci ponit᷑ p̄ gall' in medicis ocloꝝ ꝛ oris: ꝛ est p̄tinēs sputo sanguīs. ꝛ potat᷑ in fluxu antiq̄. ꝛ ꝯfert yctericis. ꝛ illis q̄s momordit rutela. B Et qñ fit empl'm cũ ea diminuit ap̄ata flegtica. ꝛ cortex ei⁹ opatur sicut fruct⁹ eius. nec pl⁹ nec min⁹. ꝛ fo. eius cocta cũ aq̄ ꝛ bibita ip̄a aq̄ extenuat splenem C Et qñ fit cũ ea collutõ oris cõfert dolorib⁹ dentiũ. ꝛ ē ꝯueniēs mulierib⁹ hñtibus fluxũ hũiditatũ qñ fit sessio in decoctõe eius. ꝛ p̄jicit᷑ decoctio ei⁹ sup illos in q̄bus gñant᷑ pediculi ꝛ lēdines ꝛ iuuat multũ. Cinis ligni tamarisci qñ supponit᷑ ꝯfert hñtibus hũiditates matricis. D Et idē auct. Mesarugie. Cinis ei⁹ desiccat oīa vlcera. ꝛ p̄cipue illa q̄ fiũt ab adustiōe ignis: ꝛ ꝯfert ap̄atib⁹ frigidis qñ fumigatur cum eo. E Dixit mihi hõ fidelis q̄ fuit q̄dam mulier sup̄ q̄ apparuit lepra ꝛ datũ fuit ei de decoctõe radicis tamarisci cũ passulis sepe ꝛ curata est Et nos q̄d ē expti fuim⁹ muliē alia ꝛ curata est: ꝛ hoc fuit qꝛ egritudo eius p̄ma fuit ap̄a in splene. ꝛ p̄pter opilatõem ei⁹ q̄ q̄dē fuit cã nõ attrahendi melancoliã. ꝛ nõ mũdificãdi vel clarificãdi sanguinē. ꝛ fuit cã apparitionis lep̄ sup eã. Qñ g̃ resolutũ fuit ap̄a et opilatio p̄pter opatõem isti⁹ medicīe. in eo q̄ fuit de nat̄a sua incidē ꝛ abstergē. reuerse sunt ad eaꝝ sanitatē. F Et idē auct. Gal. in li. suo ad Glauconē qñ scripsit ei sig̃ ap̄atis duri in splene. q̄ melior medicīa eius ē cortex radicis capparis et scolopendrie ꝛ cortex tamarisci. ꝛ summitates ei⁹ si coq̄nt᷑ in aceto. G Gal. viij. sim. far. Qñ cortex tamarisci coquitur cũ vīo ꝯfert spleni duro ꝛ expellit dolorem dentiũ sꝫ in fructu eius ꝛ in cortice est stipticitas non pauca q̄usq; v̄tus eius est p̄pinqua v̄tuti gallaꝝ viridiũ. nisi qꝛ i gallis vilis viridibus manifestat᷑ stipticitas solum. H Complexio fruct⁹ tamarisci ē ꝯplexio ineq̄lis ꝛ possum⁹ ei vti p̄ gallis. ꝛ cinis tamarisci qñ ꝯburit᷑ hꝫ v̄tutem desiccatiuã desiccatõe forti. ꝛ est in eo abstersio ꝛ incisio. I Et idē eodē li. ca. de mirica. Mirica ꝛ tamarisc⁹ abstersiue ꝛ incisiue est v̄tutis absq; q̄ siccet manifeste. K Pli. ca. de tamarisco Tamariscus domestica hꝫ v̄tutem eādē sicut siluestris. nisi quia est magis stiptica. ꝛ minus incisiua ꝛ abstersiua.

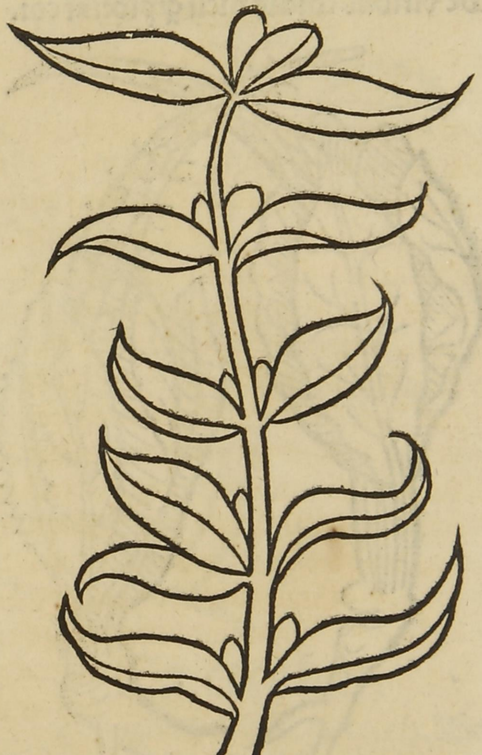

Ca. cccclxviij.

Tamarindi. Pand. ca. dclxvij. Tamarindi ara: ꝛ latie. grece oxifonitia. Sera. li. aggre. ca. de tamarin

do. Nascitur multũ ex eis in cesarea et in terris hamen. ꝛ folia eius sunt sicut folia salicis. defertur ex terris indie. ꝛ est fruct⁹ coloris rubei. ꝛ hꝫ medullã p̄l'imã plusq̃ xilocaracta. crocei coloris ad nigredinẽ tendens. ꝛ hꝫ melleitatẽ. et est illud q̃d ex fructu administrat̃ postq̃ egrediunt̃ grana eius. ꝛ meliores tamarindi sunt noui recentes nõ aridi saporis acerrimi. ꝛ vtus eoꝝ est fri. ꝛ sic. in. iij. gradu.

Operationes.

A Uirtus ei⁹ ẽ q̃ laxat colerã ꝛ repmit acuitatẽ eius. ꝛ abscidit vomitũ. ꝛ aufert pruritũ. Et dosis a q̃ eoꝝ postq̃ decoquũtur est ℔ ß. ꝛ aufert sitim. B Et idez aucto. mesuae. Est fri. in. ij. mollit vẽtrem ꝛ est sicut pruna. nisi q2 est subtilior ꝛ mioris hũiditatis. C Paul⁹ ca. de tamarindo. est fri. ꝛ sic. in. ij. g̃du. D Aui. de viribus cordis dicit q̃ ꝯfortat cor.

Ca. cccclxix.

Apsus barbatus siue tapsus barbassus latine. grece flõmos. arab. busuri. Dyas. ca. flõmos. Flõmos. i. taps⁹ barbassus. duo sunt eius genera. mascul⁹ ꝛ feia. Una est alba. scꝫ mascul⁹. alia ẽ nig̃ scꝫ feia. Masculus ãt folia hꝫ oblõga ꝛ angusta ꝛ hastã tenuẽ ꝛ semen tenue. Femina vo hꝫ folia caulicl'o similia sꝫ aspiora ꝛ latiora ꝛ hastã longã cubito vno albã ꝛ asperam flores virides ꝛ albos ꝛ semẽ nigꝛ. Radix est illi dura pollicis g̃ssitudinẽ hñs Nascit̃ in cãpis Est alia flõmos agrestis vgas hñs lõgas in se ꝛ arborosas. ꝛ folia saluie similia circa vgas suas flores suos hꝫ aurosos aut mellĩos sicut p̄ssij sed folia sunt illi aspa circa terram ꝛ obrotũda Est alteꝝ genus flõmos q̃d lignitis dr̃ aut triallis. folia hñs tria aut q̃tuor aut plura pĩguia ꝛ aspa ꝛ g̃ssa quibus multi ĩ lucernis vtunt̃. Gal'. viij. sim. far. ca. flõmos. Flõmos. i. barbassus quedã est folijs alba. q̃dam vero nigra. Et alba alia quidem est masculus cuius folia sunt strictiora. Alia vo femĩa cuius folia sunt maiora Et vltra has est alia flõmos agria. i. barbassus silvestris nũcupata auriferis est floribus radix põtica exñs gustu. Pli. ca. flõmon q̃z latini barbassum vocãt. Fri. ꝛ sic. ꝯplexionis est quaꝝ altera est masculus albidioribus folijs atq3 angustioribus altera feia folia latioribus atq3 nigris. Est aliud genus q̃d latini herbã lucernalem vocãt ab eo q̃ ex ea lucem faciunt. vñ ꝛ lucibros eã vocant eo q̃ lucem p̄beat vmbris.

Operationes.

A Dyas. Radices oĩs gñis sũt stiptice fluxũ vẽtris vnimodus ĩ paꝝ dat⁹ cũ vino stringit. Elixa ea⁊ bibita cõ q̃ssatões ꝛ dolores lateꝝ tollit. tussim mitigat. B Dolorẽ dentiũ gargarismo adhibita ꝯpescit. Flõmos vo q̃ florẽ hꝫ aurosam capillos ĩficit. Folia ei⁹ cocta ĩ a q̃ ꝛ vt cathaplasma ĩposita. duricies ꝛ tũores oculoꝝ soluẽt. maliḡ vulnera melle ꝛ vino addito ad sanitatẽ p̄ducũt C Aceto vo mixto vulnerib⁹ r̃centib⁹ singl'are p̄sidiũ est. punctũ scorpionis mitigat. Agrestis flõmos folia ꝯbustioni opitulant̃. Folia ei⁹ q̃ dr̃ feia cũ caricis ꝯposita memoratis

cancris putredinem non admittit. B Gal. Radix ei⁹ fluxibiles passiões iuuat. Gargarizant aũt eã in ore qdã ad dentiũ dolorem. folia vo diaforetice sunt vtutis flores eius capillos purificãt. oĩm em fo. siccatiue 7 moderate abstersiue sũt vtutis E Pli. Fomentatio fcã ex vĩo decoctio nis ei⁹ valz ꝯ emorroidas. F Ad idẽ valet si anus ex eo tergat p⁹ assellationez. G Valz etiã ad tenasmonẽ. eucatisma ex aq̃ decoctõis 7 ꝯ fluxũ ventris.

Ca. cccclxx.

Ereniabin. Pãdecta. ca. d clxxviij Tereniabin q̃dam dicũt ꝙ est mã na sed falso. Imo est vt mel album habens saporem manne.

Operationes.

A Sera. li. aggre. ca. tereniabin: Tere niabin. i. mel rosaꝝ. Unde est ros cadens de celo. 7 assimilat melli granuloso et ag gregato q̃sis graniculis. 7 est nõiatũ mel roris. 7 plurimũ cadit sup arbores q̃ sunt in terra corasceni 7 in oriẽte. q̃ arbores ha bent folia 7 spinas virides 7 flores rube os. 7 non faciũt fructũ. 7 cadit in ea stella sup summitates palmaꝝ. B Et vir tus eius est eq̃lis mollificatiua ventris. 7 est hũmectatiua pectoris. 7 ꝯuenit calidis naturaliter. 7 ꝑpe qñ soluit ĩ aq̃ Juiubaꝝ 7 prunoꝝ. C Et est ex eo melius albũ et nouũ. 7 dosis eius ab aureis. x. vsq3 ad xx. aureos. D Et idem auct. Habix. Sedat inflatõem febriñ calidaꝝ. 7 aufert sitim 7 mollit ventrẽ mollificatõe medio cri. 7 educit colerã cũ facilitate. Et meli⁹ ex eo est album nouũ.

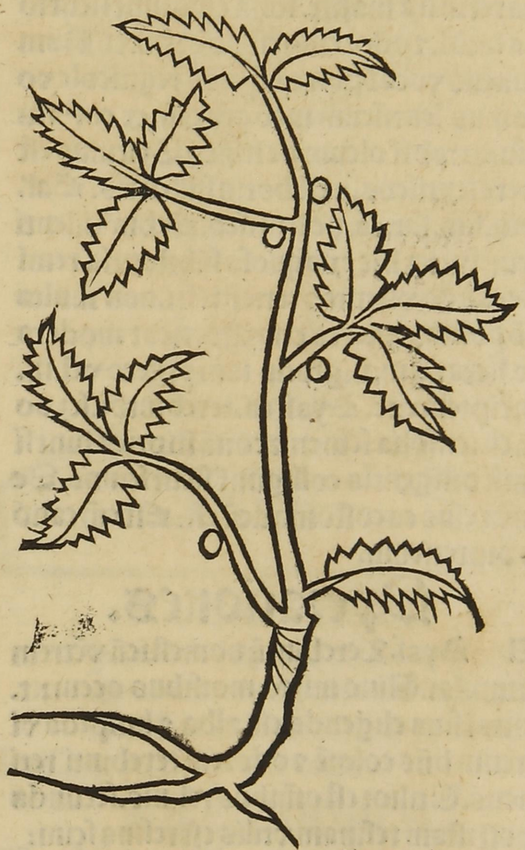

Ca. cccclxxi.

Erbentina. Pãdecta. ca. c ix. Bo tin ara. grece terebintũ vl albotin latine vero arbor grani uiridis: et est arbor vñ emanat terbentina. Sera. li. aggre. ca: botyn. Botin est duaꝝ specieꝝ domestica 7 siluestris: Dõestica scz arbor terbẽtina ẽ botin fm veritatẽ vel terebin tũ 7 est capinus cui⁹ lacrim⁹ est terebintia

⁊ ab ea oritur pix ⁊ rasa. ⁊ fructus eius est granū viride. Et silvestris est lentiscus arbor in mōtibus nascēs. Et dixit mihi quidam arabs. Lentisci arbor est sicut arbor glandiū magnaꝝ nisi quia est pulchrior. summitate. scʒ quia summitates eius sunt ad rubedinē declives. ⁊ sunt folia lenia et fructū facit in racemis sicut botrus magnitudinis granoꝝ granatoꝝ silvestriū. et qn̄ maturant̄ fructus. tūc sunt rubei. et folia eius similiter rubescūt. ⁊ qn̄ fruct⁹ pfcē maturant̄ sunt vt plurimū nigri. Sciendū ꝙ ista arbor lentisci est arbor q̄ grece vocatur scinus. cuius gūmi est mastix sicut apparet in lr̄a mastix. folia eius sunt sicut folia sorbi. ⁊ odor eius est odor stinci. Nam stincus vocat̄ planta ꝙ nos regnicole vocamus lentiscum incōgrue tn̄. ex cui⁹ fructu extrahit̄ oleum de stinco Sʒ scinus est vere lentiscus. ⁊ est bo tin silvestris. Gal. viij. sim. far. ca. de lentisco. Echin⁹. i. lentiscus frutex hic ex aquosa substantia remisse calida virtute ⁊ terestri fri. non multa cōposita ꝓpterea etiaʒ stipticat moderate. siccat ḡ in. ij. gradu iam ꝯpleto vel. iij. incipiente ⁊c. Dyas. ca. terebinthi. scʒ domestici. folia semen ⁊ corīū stiptica sunt simili diligentia colligunt̄ sicut scinus. Semen eius cacostomaticū est. Est em̄ calidū ⁊ diureticum.

Operationes.

A Dyas. Terebintū domesticū vētrem stimulat. Vino mixto morsibus occurrit. eius r̄sina eligenda est alba ⁊ limpida vitreum hn̄s colorē ⁊ odorem terebinti retinens. Vtilior est om̄ibus resinis. secunda post istam resinam vtilis est resina scini. B Tussi ⁊ ptisicis medicat̄ more elcūarij melle addito toracis vitia ꝯpescit. Vētrem mollit erugīe cāpane ⁊ erevsto. ⁊ calcanto l' nitro adiūcto lepꝰ corpis purgat Pus aurium melle ⁊ oleo mixto detergit. pruriginē nature nō admittit. C Profundas plagas ⁊ vulnera r̄plet. ⁊ purgat malaxantibus medicamībus necessarie miscet̄. Dolorē lateris ꝓhibet resina molli. i. pituita ⁊ colofonia q̄ ex loco nom̄ accepit Hec vt electuariū data tussi medētur. oēs resine non sunt vnius coloris Nā aut albe sunt. aut mellinū hn̄t colorem. Fit em̄ resina liquida de cypsso. duriores vo resine sunt strobilina. pescilina. pituina. ⁊ elatina. D Eligenda est que fuerit odorata vel limpida et non liq̄da valde. sed vt cera sit. ⁊ non valde fragilis. Melior est omnibus pituina ⁊ elatina. q: odorate sunt. et thuris hn̄t odorem. pescilina vero ⁊ strobilina ⁊ cipssina nimiā in se habent vtutem. Nā scinina est simil' terbentine. ⁊ id opat̄ vt terbentina. E Ysi. Terebinthus est arbor gn̄ans resinā om̄ resinaꝝ pstantiorē. F Ambrosi⁹. Si terebinthi fructus a q̄ misceat̄ in olei morem facile trāsfundit̄. G Glosa sup pmū Regū. xvij. Therebinthus est arbor de q̄ resina lacrime prestātissime manat. vn̄ medicinalis idustria dissolluta cōglutinat. H Glosa eccl'. Terebinth⁹ est arbor brevis ⁊ fructuosa Nascit̄ in Siria crassissima est plenior ꝙ illa q̄ de cortice erūpit H⁹ arboris mascl'e sine fructu sunt Femiaꝝ duo sunt gn̄a. Alteri⁹ fructus ruber lētis magnitudīe. Alteri⁹ pallet. nec faba grandior. odore iocūdior. tactu resinosus. I Pli. li. xij. In cocco insula nasci credunt̄ terebinthi. florē imbribus decussum terre halitu aiante. K Idē li. xiij. Siria terebinthū hʒ. ⁊ ex his mascula sine fructu est. Sʒ ⁊ in macedōia brevis est arbor h atqʒ fructicosa. In damasco sirie mag̃ est. L Idē li. xiiij. Terebinti bacce aut lignū recēs in musto decoquūt̄ sicqʒ vinū eniciūt̄. M Idē li. xvij. Resinam terebintinā (vt fiat pix spissa) iterventi sartagīe ponunt. ⁊ hāc ceteris pfert vt fiat pix in syria terebintho cortices detrahunt. N Idē li. xxiiij. Terebinti folia ⁊ radix collectōib⁹ iponunt̄ decoctū coꝝ stōm firmat. Semen in capitis dolore bibit̄ in vino. ⁊ ꝓ difficultatē vrine ventrem leviter emollit. ventrē excitat. Therebinti fo. semē ⁊ corīū stiptica sūt. Sem̄ ei⁹ cacostōachū ē. Est em̄ calidū ⁊ diureticū.

Ca.cccc lxxij.

Eda. Actor. Teda est arbor picea flãmis ac lumibus apta. Ob quã causam vt estimo trãsumpto nõie lãpades siue faces dicunt tede.

Operationes.

A Pli.li.xvj. Sextũ genus arborꝝ picẽ gignentiũ est teda ꝓpe dcã. abundantior succo ꝙ reliq: ꝑtior liqdiorqꝫ ꝙ picea flã mis ac lumibus etiã sacrorꝝ grata Hanc mares dũtaxat ferũt. ⁊ eã ꝙ stacten greci vocãt odoris ğuissimi. B Laricis morbus ẽ vt teda fiat. hec ãt. s. teda (sicut ⁊ alia gñia q̃ picẽ ferũt) accensa fuligine ĩ modica repente carbonẽ cũ eruptõis cre pitu expuunt. iaculantqꝫ lõge. excepta la rice. q̃ nec ardꝫ nec facit carbões. nec alio mõ vt iguis ꝯsumit ꝙ lapides: C Pix liqda in europa e teda coquit munie dis naualibꝰ: multosqꝫ alios ad vsus lig nũ eiꝰ ꝯcisũ (furnis vndiqꝫ igni extra circũ dato) ferro vt in ꝑmis sudor cali fluat aq̃ mõ: hoc in syria cedꝝ vocat eaqꝫ ĩ egipto corpa hõim defunctorꝝ ꝑfusa fuant In te da cũ hũor manare desinit ex alia ꝑte cor tex silr a pix: ac deinde alia: Postea vͦo vt pix eliciat Arbor tota succidit. ⁊ eius me dulla vtit. Mõtes amat teda ⁊ larix sicut ⁊ cedrus.

Ca.cccc lxxiij.

Ilia. Tiliã vocatã dicũt: eo ꝙ vtil est ad vsum celorꝝ nitore ⁊ leuitate iaculãdi. Est em̃ id genꝰ materie leuissime ad sculpturã vtilis.

Operationes.

A Pli.li.xvj. In arbore tilia drũt mas ⁊ feia. Nam ⁊ mari materies dura ruffior atqꝫ nodosa. sꝫ odoratõr. cortexqꝫ crassior ac detractꝰ inflexibil. Nec fert semen nec florẽ vt feia q̃ crassior arbor est materie cã dida ꝑcellensqꝫ. B Est ãt mirꝝ ĩ hac arbore fructũ a nullo attigi aĩaliũ foliorũ tñ corticisqꝫ dulcem esse succum Inter cor ticem ⁊ lignũ tenues habet tunicas multi plici mẽbrana. e qbꝰ euocant tilie vincla.

Tenuissimũ habꝫ corium phillire corona rum lemnitis celebres. antiquorũqꝫ hono re. Materies teredines nõ sentit ꝓcerita te ꝑ q̃ modica. sed vtilis. Cortex est tilie ĩ vsu magno sicut abieti ⁊ fago. C Canchrin etiam gignit̃ in tilia videlicet pillula vim vrendi habens in medicina. de qua dcm̃ est sup̄. Montes ⁊ valles dili git tilia. sicut ⁊ abies ⁊ castanea. Mirũqꝫ q̃d euenit tilie vlmo quoqꝫ euenit. Circũ aguntur em̃ folia eaꝝ post solsticium. nec alio argumẽto certius intelligit̃ sidus cõ fectum D Idem Pli. Tilia est arbor nobilissima eademqꝫ videt̃ ⁊ calidissima Corticem tenuem habet. ⁊ paulo añ equi noctium vernale germinat sicut acer len tissima. Et ideo scutis faciẽdis aptissima quaꝝ plaga se ꝓtinus ꝯtrahit. Vulnusqꝫ suum claudit. et ob id contumacius ferrũ transmittit. in quo genere sunt tilia ⁊ sam bucus ficus ⁊ salix ⁊ poplus. E Idẽ in li. xvij. Tilia cerasus ⁊ vitis corticẽ mit tunt. sed non vitalem corpori ꝑximũ. veꝝ eũ qui alio subnascente expellit̃. ⁊ quibus dam vt platanis est cortex rimosus. Tilie vero renascitur paulo minus q̃ totus. F Idem in li. xviij. Solstitium estiuale folia tilie vertit ad mille vsus petende. et est confecti sideris signum. G Idez in libro. xxiiij. Tilia lepras sedat. Cortex potus in aqua frigida aluũ purgat. Im ponitur ⁊ collectionibus lacrima ⁊ vulne ribus ambustis Humor in folliculis hui⁹ arboris nascens. cuti nitorem inducit. Fa ciemqꝫ gratiorem prestat Cauliculi folio rum primo vino decocti tumores sanant. Ex li. de natura reꝝ eodem modo habet̃ licet sub alijs verbis.

Ca. cccclxxiiij.

Itimallus latine. arabice xencua. Serap̄ li. aggre. ca. xencua aucto ritate dyas. Xencua. i. titimallus. Et sunt eius septem sp̄es. quaꝝ vna dicit̃ arabice barasimas. grece vo caritias vel comites vel comos. Et est masculus hñs virgas quaꝝ longitudo est plus vno bra chio. In quaꝝ colore est rubedo plena la cte albo acuto. ⁊ folia super virgas ipsas siuilia folijs oliue. nisi quia sunt lõgiora ⁊ strictiora. ⁊ radix eius est g̃ssa aspera. et ĩ sũmitatib⁹ illaꝝ v̄gaꝝ sunt come sil̃es iũ co. ⁊ ĩ sũmitatib⁹ illaꝝ comaꝝ sũt capitella sil̃ia capitell' illi⁹ sp̄ei q̃ d̃r noal. ⁊ ĩ istis ca pitellis ẽ semẽ Virt⁹ eius est laxatia. ⁊ ista est camelea. Et ẽ alia sp̄es q̃ nõiat̃ arab. ⁊ grece carsites. ⁊ ẽ feĩa. ⁊ ẽ sil'is plãte q̃ d̃r didomedas. ⁊ hꝫ fo. sil'ia folijs mirti. nisi q2 sunt maiora ⁊ strictiora ⁊ duriora. ⁊ sũt fetidi odoris ⁊ hñt acutas sũmitates sicut spinas. et habet virgas egredientes ab vna radice longas circiter palmũ vnum. ⁊ habet semẽ q̃d ꝓfert oĩ ãno simile nuci.

Et ista nux dicit vomica: et mordicat lin guam mordicatõe forti. ⁊ nascit locis asperis. Virtus aũt isti⁹ est similis vtuti pme nisi q̄ ꝑmouet citius vomitũ q̄ prima. et ista est feĩa. ⁊ est ista spẽs laureale. Et est spẽs alia q̄ dr arab: ⁊ grece paralios. ⁊ ei⁹ expositio ꝓpe maxime est illud q̄d nõiant hõies migatb ⁊ cansomias nascit in maritimis locis. ⁊ hȝ rãos. v. aut. vj. aut. vij. ex vna radice q̄ꝝ lõgitudo ẽ circa palmũ vnũ rectos q̄ꝝ color tẽdit ad rubedinẽ exeuntem ab vna radice: in q̄bus sunt folia pua ⁊ stricta ⁊ oblõga similia folijs lini. in sũmitate ramoꝝ sunt capitella amigdalata rotũda ĩ quib⁹ est semẽ orobo simile coloris varij. ⁊ sunt ibi flores q̄ꝝ color est albus ⁊ est tota plãta lacte plẽa. ⁊ ista vocatur latĩe esuala. Et species alia q̄ arabice vocat̃ elyostropos. gre. elyoscopos hȝ folia similia portulace nisi quia sunt subtiliora ⁊ rotũdiora: ⁊ q̄tuor hȝ ramulos aut q̄nq̄ egredientes ab vna radice. longitudo quoꝝ est circiter palmũ vnũ. subtiles ⁊ rotundos rubeos ⁊ plenos multo lacte. ⁊ habet in summitatibus ramoꝝ coronam similem corone aneti in q̄ est flos ⁊ semen est ei circa folia q̄ ad cursum solis ꝯuertit̃ cũ eius reuolutõe. ⁊ ꝓpterea dr̃ elistropos ⁊ eius expositõ est aspiciens solẽ. nascitur in ciuitatib⁹ plurimũ. ⁊ in cauernis iuxta muros: ⁊ iste cõiter vocat̃ a latis titimallus puus. Vñ dr̃ titimallus a timã q̄d est sol ⁊ mallos q̄d est coma. q̄ titimall⁹ vtit suos comas ad solẽ. Et est alia spẽs q̄ dr̃ cyparisias. hȝ vgas fere vnius palmi longas aut plus quaꝝ color est rubeus in quibus oriunt̃ folia similia folijs pini q̄ dr̃ calicaris. nisi q̄ sunt molliora ⁊ subtiliora ⁊ minora. ⁊ vniuersaliter sunt similia eis in ꝑncipio sui ortus ⁊ ꝓpterea sic nõiat̃ hec planta ⁊ est plẽa lacte: nascitur in locis lapidosis ⁊ siccis. Virtus eius est simil' vtuti aliarum. Est alia species ⁊ est illa que nascitur intra lapides ⁊ dr̃ dendrodes: habet multos ramos. et color ramoꝝ ẽ rubeus. et super summitates ramoꝝ sunt folia mirti similia subtiliora ⁊ lõgiora parꝝ ⁊ habet semen simile semini illius speciei que dicitur caritias. ⁊ modus operatõis ⁊ virtutis eius ex forma repositõis eius ẽ sicut dcãꝝ specieꝝ. Est alia species q̄ dicit̃ plantafilos. que habȝ folia similia folijs plante que dr̃ flõmos. ⁊ radix eius: ⁊ flos eius: ⁊ lac eius laxat a q̄sum humorẽ. ⁊ q̄n teritur ⁊ ꝓijcit in flumine vel stagno occidit pisces: Et etiaȝ spẽs supdictoꝝ lacticiniorum q̄s sup diximus faciunt hec. Est alia species lacticinij q̄ dr̃ pithias similis speciei q̄ dr̃ cyparisias que pt̃ rponi cum supdictis septẽ speciebus titimalli: ⁊ propter hoc posuerũt illam inter spẽs titimalli. habet vgas lõgitudine vnius brachij. similes vgis lentisci. nisi quia sunt longiores. ⁊ plene nodis: ⁊ folia habet similiter stricta et acuta. in sũmitate similia folijs pini. ⁊ propter hoc sic nõiatur ⁊ habȝ flores magnos ad longitudinem tendentes quoꝝ color est purpureus. ⁊ habet semen depressum simile lenti. ⁊ hȝ radicẽ magnã albã ⁊ g̃ssam in qua est multum lac:

Operationes.

A Gal. viij. sim. far. capi. de titimallo f̄m translationem arabicam. Virtus omnium illorum lacticinioꝝ est ca. ⁊ sic. in q̄rto gradu: Virtus titimalli est laxatiua. laxat flegma ⁊ coleram. ⁊ prouocat vomitũ B Gal. eodem libro ⁊ eodem capitulo f̄m translationem grecam. Omnes quidem habent acrem ⁊ calidam vtutem predominãtem. Inuenit̃ autem amaritudo in eis fortissima ergo omnium est opos ⁊ frondes: C Participat vero ⁊ radix predictis vtutibus. sed non eq̃liter: Ipsa autem cocta cum aceto dentium dolores ⁊ maxime quicunq̄ corrosis ip̄is fiunt curat. Opos vero fortiores habet virtutes ad foramen dentium. ⁊ alias ptes corporis mox vlcerat extrinsecus emplastrata. est eñ ex q̄rto gradu calefacientium que causticorum diximus esse D Ita autem ⁊ pilos aufert pũctos opos q̄ vo fortis ẽ miscet̃ oleo. ⁊ si multociẽs hoc fiat. tandẽ radices piloꝝ ꝑimit. ⁊ nudũ eis fit corp⁹.

¶ Secundum eandem autem vtutem acrocordiues ⁊ formicas et pterigia et tylos tollit. Abstergit autem ⁊ impetigines ⁊ scabies. eo ꝙ abstersiua ei adest virtus propter amaritudinem. ⁊ fagedenica. et vlcera carbunculosa ⁊ cancrosa: quoniã calefacit fortiter ⁊ abstergit Juuare nata est si quis in tempore ⁊ mensura eo vtatur Atuero ⁊ fistularum tylos eadem virtute curamus: F Hec omnia operantur omnes opi titimallorum secũdum genus similiter. debilius vero folia ⁊ fruct⁹ operari nati sunt. quibus ad pisces qui stationarijs aquis vti assueuerunt. citissime eñ ab eis inebriati ⁊ semi mortui facti ad superficiem feruntur aque G Cum autem sunt septem species titimalli fortior ẽ qui caricias nominatur quem et masculinum quidam nominant. et qui in lapidibus nascitur qui dicitur denorodes. consequẽter autem qui barbasso assimilatur ⁊ cyparissias deinde paralias. deinde autem elyostrophos. ⁊ cetera.

Thimus candidus melior in flore colligendi ac sub vmbra siccandi oculorum claritati confert et pro stomacho medicamen diligit agrum apricum macrum et maritimum serendus vltimo mense septembri melius plantatus

Ca. cccclxxv.

Himus. Ysidorus. Thimus dicit̃ eo ꝙ odorẽ refert flos eius. Dyascorides. Thimus est herba oĩbus nota. frutex est habens folia angusta. pusilla ⁊ oblõga. ⁊ in summo capitella ĩ spẽ formicarum in se implicata Est enim hec humilis ac ramosa cum duris ramulis et lignosis. cui flos est purpureus. et nascit̃ in locis saxosis ⁊ asperis.

Operationes.

A Pli. li. xxj. Thimũ oportꝫ in flore colligi ⁊ in vmbra siccari. Duo sunt ãt ei⁹ genera candidum radice lignosa. nascẽs in collibus: q̄d ⁊ pfert̃. Alterꝫ vero nigrius floris qꝫ nigri vtraqꝫ multũ estimant̃ et in cibo ⁊ in medicamentis oculoꝝ claritati confere. B Dyas. Uires hꝫ acres et calefactorias paululũ stringẽtes. ꝓpter qđ oĩbus stomachi thoracis qꝫ vicijs aptissimum est medicamen: Bibita vero cũ sale ⁊ aceto flegma deponit per ventrem Elixatura eius addito melle medet̃ orthonoycis ⁊ asmaticis. lũbricos excludit: mẽstruis impat. secũdinas deponit. Abortũ facit. C Cathaplasmata tũores recẽtes spgit. Sanguinẽ coagulatũ dissipat: clauos qꝫ corpis tollit: addito pollie ⁊ macerato cũ vĩo sciaticis est salutaris ferues supposita Oculorum qꝫ caliginẽ detergit ꝯmesta D Cõditur is oĩbus necessarie admiscet̃ E Constan. in li. ğduũ Thimũ. est in. iij. ğ. ca. ⁊ sic: Cũ sale ⁊ aceto ğssum fleğ purgat. et viscoso flegmati pectoris succurrit. lũbricos expellit. Menstrua deducit. acuitatem flegmõis de pectore excludit. ⁊ opilationem interiorum aperit: F Auicenna canone. ij. Medicine thimi semen fortis est caliditatis. Prouocat ⁊ exhibit embrionẽ mortuũ. Et solutione sanguinem educit. ⁊ humorem colericum: extrahitqꝫ vmes: G Palladius. Thimũ in septembri mense vltio ꝯuenit serẽ: sꝫ melius plantis nascit̃ quis possit ⁊ semine. Agrum diligit apricum: macrum maritimum:

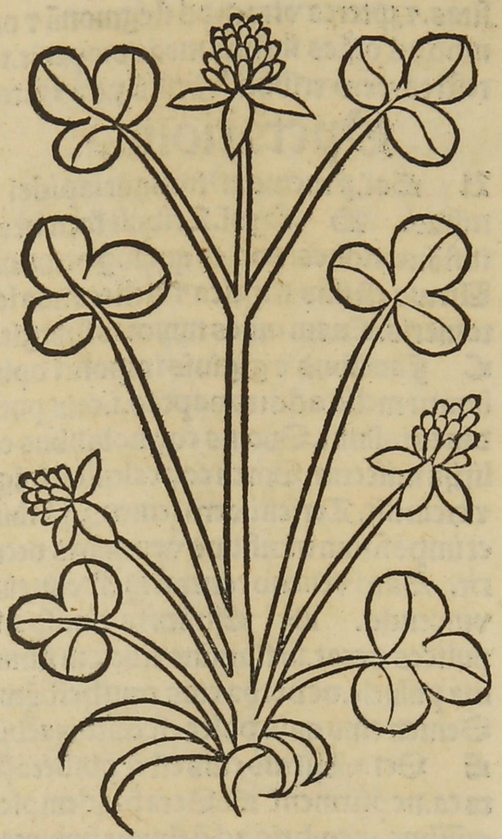

Ca.cccclxxvj.

Rifolium. Ysidorus. Trifolion a grecis: trifillū vocatus est eo q̄ sit folijs trinis p̄ singlas annotatōes Pli.li.xxj. Folio coronat ⁊ trifoliū. Cuius genera tria sunt Niphantes greci vocāt Alij aspaltion. ⁊ maiori folio quo vtūtur coronarij: Alterum acuto oxitriphillon. Tercium ex omibus minutissimū. ⁊ inter hec neruosi q̄busdā cauliculi. vt maratro hippomaratro. myophano: vtunt̄ ⁊ ferul̄ ⁊ corimbis. ⁊ edere flore purpureo: Est ⁊ in alio genere ea⁊ siluestribus rosis simil̄ ⁊ in his tm̄ color delectat. odor autē abest Dyas. Trifolij gn̄a sunt quatuor. sc3 odoratum. acutum. partemō. ⁊ leporinū. P̄ā decta. cap̄. cccxxix. Handachuca vl̄ chua vel cuf arabice. grece lochos vel zbarat l̄ lotus. latine vero trifoliū vel q̄dam sp̄es trifolij. de q̄ dicit dyaſ. ca. de trifolio. ⁊ h3 odorem aspalti. Sera. li. aggre. ca: hādachuca nōiat eū dyaſ: lochos. i. trifoliū: ⁊ ē dua⁊ sp̄e⁊. s; domestica ⁊ siluestris: Siluestris q̄dem h3 stipitem lōgitudinis duo⁊ cubito⁊ vel brachio⁊ ⁊ plus pa⁊. ⁊ nascū tur ab ea ramuli multi. ⁊ q̄dlibet h3 foliū in extremo q̄d assilat̄ hādachuche q̄ orit̄ in paludibus. ⁊ dr̄ trifoliū. ⁊ h3 semen sil̄e fenugreco. nisi q̄d est minus satis. S3 sciendū q̄ illa vocat̄ a q̄busdā herba flaura l̄ herba maura. s3 dyaſ. vocat ip̄m trifoliū maius dōestica q̄ nascit̄ in ortis. ⁊ est q̄dā alia q̄ nascit̄ sup aq̄s ⁊ maxie in babilōia. q̄n̄ fluui⁹ irrigat terrā. ⁊ ē herba hn̄s crus simile cruri faba⁊. ⁊ est semē albū: ⁊ dicūt q̄ extendit̄ q̄n̄ orit̄ sol. ⁊ apparet sup aquā ⁊ q̄n̄ occidit r̄stringit se ⁊ submergit̄ i aq̄ ⁊ capita eius silant̄ capitib⁹ papauerum magno⁊ ⁊ in capitib⁹ ē semē sil̄e geguers ⁊ scariole. ⁊ exiccant ip̄m in babilōia. ⁊ faciunt inde panē. ⁊ h3 radicē sil̄em citonio q̄ cōmedit̄ cocta ⁊ cruda. ⁊ sapor decocte assi̇̄lat̄ sapori vitelli ouo⁊. ⁊ vocat̄ handa ⁊ heuche. Et Auicēna in. ij. dicit q̄ de eis seminibus fit panis:

Operationes.

A Serap̄ auctoritate Albugerig. Andachucha siluestris p̄uenit stō frigido. et grosse ventositati. ⁊ aqua eius abstringit ven trem. ⁊ valet colice passioni. si ponat̄ sup̄ morsum scorpiōis sedat dolore3 ex eo B Et si ponitur sup membrum in quo est mordicatio animalium nō inducit dolorem ⁊ semen eius est fortius folio. Et est bona dolori testiculo⁊ū. ⁊ principio ydropisis. ⁊ dolori matricis. C Dyasco. Trifolium maius vel lothos virtutis diuretice ⁊ acerrime est. semen eius ⁊ folia cū aqua bibita pleureticis ⁊ dissurijs ⁊ epylenticis ⁊ ydropicis in inicio singulare p̄sidium est. D Stericis caulis opitulatur. Menstruis imperat. omnia p̄dicta seminis ipsius. 3. iiij. ⁊ folio⁊um. 3. v. curāt Folia ip̄ius cum oximelle accepta morsibus venenatis occurrunt. E Fe. vt dicitur tercianis tria folia aut tria grana seminis eius cū vino bibita medicant̄.

contra dolorem testiculorum et in principio ydropisis

Ca.cccclxxvij.

Ribulus. Dyasio. Tribuli genera sunt duo. siccus et humidus. Siccus habet folia andragine similia. sed teneriora hastas longas teneras et porrectas in quibus sunt spine. Nascitur autem in locis desertis. Humidus vero nascitur in fluminibus cuius coma sup aquam extenditur et folia supernatant. hastam habet in summo grossam. ad radicem vero tenuem. habentem in se tenuas spinas sicut spica. Semen durum est ambobus. Uirtus est illi frigida et stiptica et desiccativa. Auicenna Hasceck. i. tribuli secundum dyascoridem due sunt species. que fri. sunt et sic. Alij vero dixerunt quod est calidius et siccius in primo Est et magis simile hasceck terre nostre. Siluestra quidem plurime terreitatis est. Domesticus autem plurime aqueitatis. Gal. viij. sim. far. ca. de triblo. Tribulus est ex humida substantia moderate frigida et sicca non moderate existit. dominatur autem in terrestri quidem terreum frigidum et stipticum vt ostendimus in aquatili vero aquositas. propterea vtraque ad flegmonum et omnino ad omnes influxiones competunt. terrestres vero tribuli subtilium partium existentes.

Operationes.

A Gal. Fructus eius frangunt lapidem in renibus. B Dyas. Tribuli faciunt ad inflammationes. et ad ea que sup occurrunt Uirtus est illis stiptica et desiccativa leptomeris. Etiam omnes tumores spargit. C Faucibus et gingiuis impositi opitulantur melle addito naptas. i. oris putredines tollunt. Succus eorum nobilibus collirijs miscetur. Semen eorum calculos frangit et excludit. Terreni vero semen. ʒ. j. bibitum et impositum morsibus venenatis occurrit. Dato veneno contrarium est vim eius vincendo. D Elixatura eius sparsa pulices necat. in flumine tracie in stirmonia palude. de herba eius equi herbantur. Semen eius quia dulce est eustomachum est E Sera. Uirtus eius est quod prohibet apostemata ca. ne confirmentur Et Serap. quidem confert omnibus membris ad que fluunt humores. sed semen tribuli agrestis quando bibitur frangit lapidem renum. et ambe eius species infrigidant et stipticant. et fit emplastrum cum eis apostematibus calidis. et miscetur cum melle et curat alcolam. et putredinem que fiunt in ore et dolorem gingiuarum F Et exprimitur succus ab eo. et administratur in oculis et semen eius est humidum. conuenit lapidi renum et vesice. et quando. ʒ. ij. bibuntur. de prima specie ipsius. et fit emplastrum cum ea conuenit morsui tyri. G Et quando bibitur cum vino conuenit medicinis mortiferis. H Et quando decoctio eius roratur super loca vbi abundant pulices occidit eos. Ille vero qui nascitur et dicitur sandarx in regione badacas datur ab incolis illius patrie animalibus pro cibo quando est humida herba ipsius. I Et ex semine eius faciunt panem. Nam ipm est dulce et nutrit. et sic vtuntur eo loco panis tritici. Sandarx est bonus dolori vesice et stranguirie. et augmentum magnum facit in spermate.

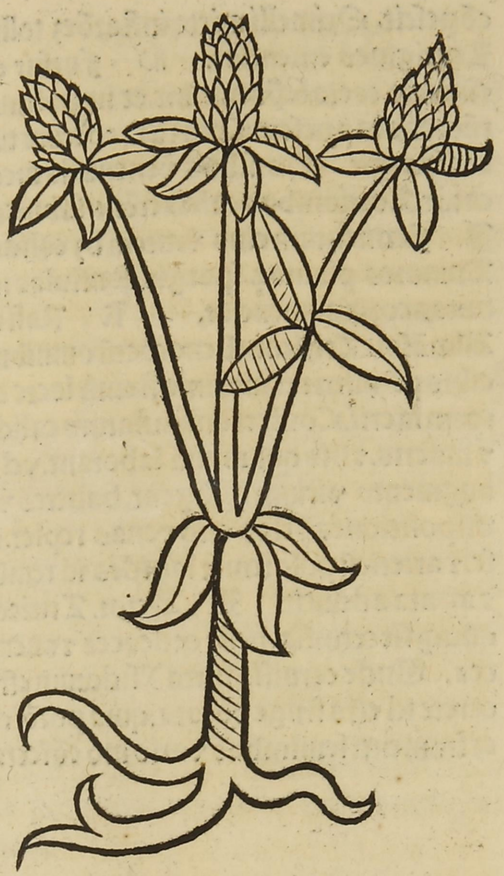

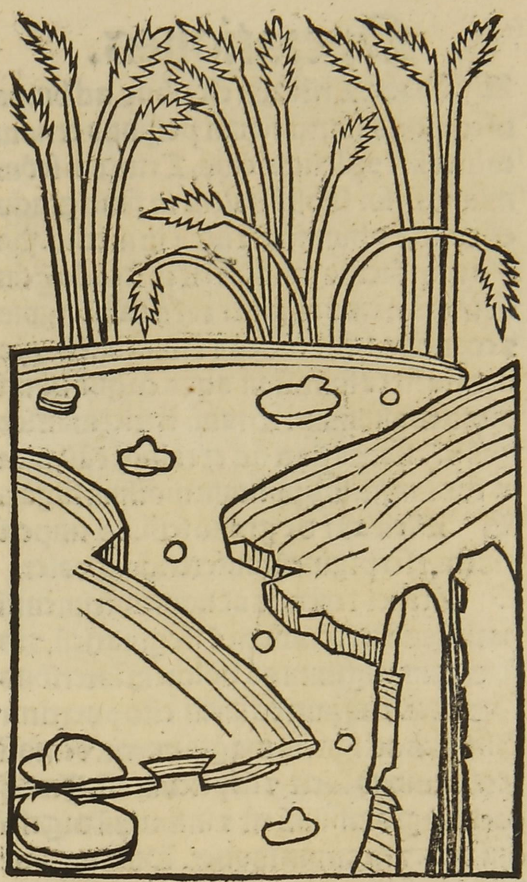

Ca.cccclxxviij.

Ribulosa. Ex herbario. Tribl'osa duorum generum est. Alia quippe nascit̃ in ortulis. Alia est agrestis Cuius maior est efficatia. et hz folia portulace similia sed maiora. Caules mittit secus terras: in quibus habet quosdã globulos. duris spinis extantibus ãgulatos in quibus est semen inclusum. ⁊ habet virtutem stipticam atq3 frigidam.

Operationes.

A Hec trita ⁊ corpori apposita feruens mulcet. Tritaq3 cum melle omnes oris et faucium curat putredines B Eadẽ herba cum semine decocta pulices necat: si aqua ipsa domus aspergatur. C Huius semine theaces faciunt panes. et cum vino potio eiusdem seminis. contra veneni potionem est salutaris:

Ca.cccclxxix.

vviijss Riticum. Ysidorus Triticũ a tritura dr̃ eo q̈ purgatissimũ horreo reconditur. vel quia granũ eius teritur" ⁊ cõmollit̃. plura sunt eius genera. vt siligo adoreũ far. de quibus scz sup̃. Tremense ãt triticũ ideo dr̃ quia satũ post. iij. menses colligit̃. Nã vbi ꝓpter aq̃ aliã ve causam matura satio obmissa est p̃sidiũ: ob hoc petitur. Palladius li. x. Mense septembri locis vliginosis. aut exilibus. vel frigidis vel opacis circa equinoctiũ triticum ⁊ adoreũ seri oportet. dum. s. serẽitas constat vt añ hiemẽ cõualescant radices Idem in li. ij: Mense ianuario triticum ⁊ far seriri optet dũ q̃tuor folioꝝ est. Idem in li. vij. In iunio mense postremo locis maritinis ac siccis et calidioribus tritici messis abscinditur. Idem in libro. viij: Mense Iulio temperatis locis tritici messis explenda est ⁊ more q̊ dcm̃ est.

Operationes.

A Ysaac. Triticum est cibus ad huma-
ni corporis nutrimentum pcipuus et natu-
raliter sile cplexioni eius: Triticum scdm
naturam sui substātialem in pmo gradu
est calida ⁊ humida: ⁊ sicca in medio. Pa-
nis ex eo factus calidior est in secūdo gdu
quia calor eius augmentat a calore ignis
⁊ coctione. sicut ordeū ⁊ faba: cum in ppa
natura sicca sunt: si in aqua coqnt humi-
ditatem assumunt Granū tritici mastica-
tum vl assatū a pati qd ex rabidi cāis mor-
su contingit. suppositum morsum fugat:
B Oleū aūt de grano fcm: ad impeti-
ginem ⁊ serpiginem auferendam valet.
C Tritici recentis ac noui nutrimentū
paruū existit. ⁊ crudum ⁊ flegmaticū: ⁊ in-
flatiuum: rugitum ac dolorem lateribus
cōmouet. ⁊ in putredinem cito puertitur
Assatum ad ignem magis nutrit. ventosi-
tatem minus facit ⁊ stipticum est. In aq
coctum grauissimū est ⁊ inflatiuū digesti-
oni durum. ⁊ rugitum mouet. Humores de-
sissimas generat ⁊ viscosos. maxie si gra-
num est farine multum hns. furfuris par-
Si tamen bn digerit multū nutrit ⁊ mem-
bra confortat. tarde egerit. vn dandū est
eis qui magnis laboribus exercitant:
D Granum fcm ⁊ simila. sanguinē lau-
dabilem faciunt ⁊ multum nutriūt. Si tn
sepe vtant: opilatōem epatis faciūt. duri-
ciam splenis. lapides in renibus vel in ve-
sica. maxime si renes calidi inueniant na-
turaliter vel accidentaliter. E Aui.
Triticum mūdificat faciem: ⁊ eius farina
⁊ amilum cum croco est medicamē panis
Sauich tritici ⁊ ordei grauat: F
Triticum crudum et etiā decoctū elixatū
nō mollitum neqz fractū neqz coctū: ita vt
sit puls. ⁊ fractum etiā silr qn cōmedit ge-
nerat vmes Triticū qz qdē tritū ⁊ puluer-
satū. sup morsum rabiosi canis est iuuati-
uum. G Syas. Triticū vtile est rces
ac rufum: i. aurosum. Et qd sicaniū vocat
crudū masticatū ⁊ impositū. canis rabio-
si morsum curat. Farina ei addito succo
iusqami ⁊ cathaplasmata. neruoz reuma

cōpescit. Oximelli mixta inflatōes tollit.
Lentigines emendat. H Furfur ei
cū aceto cocta leps minuit. et impositum
tūores oēs cpescit: Cum ruta coctum tūo-
res spargit. Morsibus venenatis medi-
catur. Tortionibus calefaciēdo subuenit
I Fermentum eius vtutem hz calidaz
Tumores plantaz spargit. Pustulas mi-
nutas corpis emendat. K Rasi in
Almāsore Triticum bene coctū omnibus
cibis plus nutrit et maxime si cum lacte co-
ctum fuerit. Confert etiam natura calidis
⁊ macris. ⁊ his qui multū laborant. vel q
augmento virium indigent. habētes vo
dispositiones prias cito venas replet. et
fe. ⁊ arteticū dolorem. ⁊ lapides in renibus
⁊ apata adducit. L Actor: Triticea
quoqz fit ceruisia. sicut ordeacea ⁊ auena-
cea. Unde ceruisia iuxta Ysidorum est a
cerere id est a fruge vocata: quia potō est
ex frumenti seminibus vario mō cōfecta:

Ca.cccc lxxx.

Ripolion. Byas. cap. Tripolion fm trãslationem grecã. nascit̃ i locis maritinis. i. in littoribus ipsis fo. hꝫ apio similia ⁊ gſſa hastã longã duobus palmis ĩ capite diuisã. florẽ dr̃ mutare ter in die: nã mane colorẽ albũ facit. et alijs horis eũ mutat. media die purpureũ et sero feniceum.

Operationes.

A Uirtꝰ ẽ illi calidissima. cũ vĩo bibita ʒ. ij. hũores aq̃sos vẽtris depõit. vrinã ꝓuocat: Acceptis venenis occurrit. B Pli. li. xxj: Tripoliõ apd̃ grecos herbã inclitã musey ⁊ hesyadi laudibꝰ ad oĩa p̃dicantiũ vtilẽ supq̃ꝫ cetera ad famã q̃qꝫ dignitatis ꝓrsus mirã. si mõ vt tradũt eiꝰ fo. mãe cãdida. meridie purpurea. sole occidẽte aspiciunt̃ ceruleã C Duo sũt eiꝰ gñ̃a: Cãpestre maiꝰ. ⁊ siluestre minꝰ. fo. canis hõis similia. a radice palmo nunq̃ꝫ altiora.

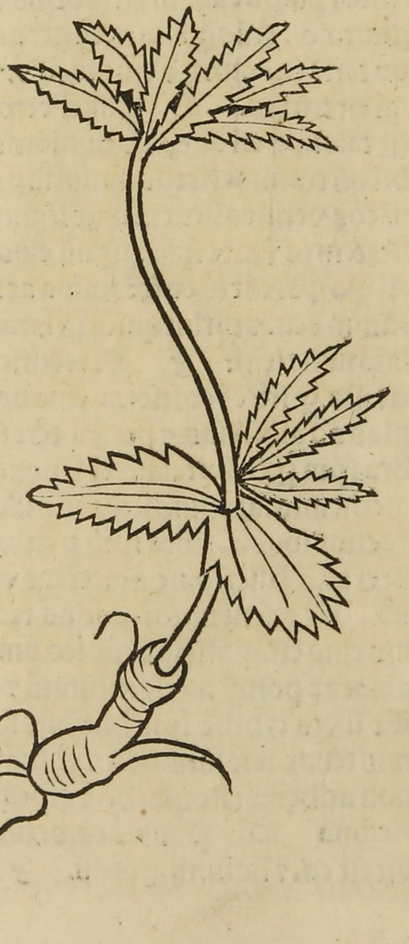

Ca.cccc lxxxj.

Ormentilla vel cataphilon, vel potentilla grece. arabice busecke. latine bistorta. Tormẽtilla est herba similis pentaphilon. nisi quia habet. vij. folia vndiq̃ꝫ pilosa. et ideo vocatur eptaphilon cuius radix est rubea ⁊ tortuosa similis galange. sed non habet acumẽ. flos eius aurosus. ⁊ ipsa iudicatur fri. ⁊ sic. in tercio gradu. Sed est notãdum q̃ꝫ est species tormẽtille hñs folia similia lapatio acuto nisi quia color foliorum ex vno latere est celestis. ⁊ ex alio viridis: flos eius rubeus: ⁊ radix rubea que ab aliquibus vocatur bardana minor. ⁊ ab aliquibus lappa minor: Uirtus eius in omnibus sicut virtus prime speciei sed remissior:

Operationes.

A Tormentilla habet virtutem consolidandi ⁊ confortandi conceptum Contra dissuriam detur puluis tormẽtille cũ succo plantaginis: B Ad constringendum menstrua fiat fomẽtum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris eius. vel ex duabus ptibus eius et vna spice. fiat puluis que aspergatur supra vẽtrem ipo prius melle calido emplastrato ⁊ iuuat' cõceptum C Ad conceptum iuuandum fit emplastrum ex puluere eius ⁊ alijs speciebus aromaticis: Puluis eius vulnera consolidat. D Contra vomitum ex debilitate ⁊ furore colere puluis eius conficiatur cum albumine oui. ⁊ coquatur super tegulam ⁊ detur pacienti.

Contra dissurriam

Puluis eius vulnera consolidat

Contra vomitum ex debilitate et colere furo

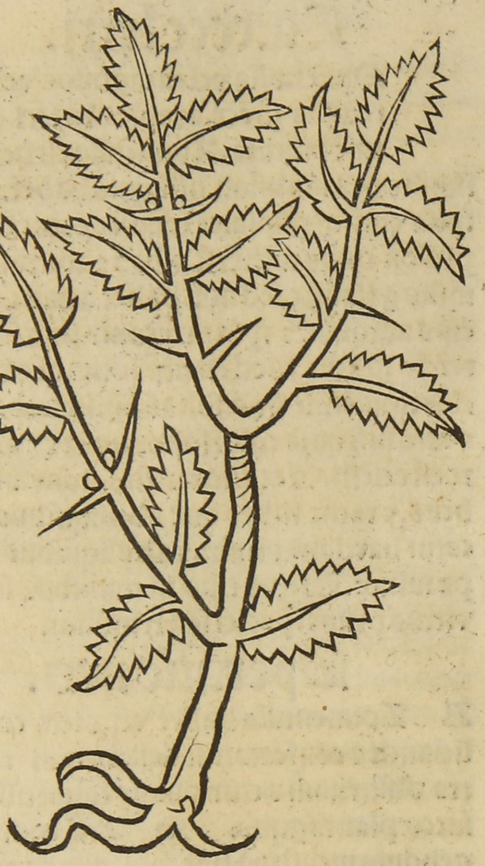

Ca.cccclxxxij.

Urbit arabice.latine 7 grece cari
tamion:Sera.li.aggre.ca.turbit.
aucto.dyas.Turbit est planta que
nascitur in littore maris in locis scz q̄ ma
re cooperit qñ crescit.quando vero est trã
quillum non tangit ea.nõ eñ nascitur in
tra aquam nec multum longe ab ea 7 nisi
quando mare turbat̃ 7 crescit non tangit
ea Habet folia similia folijs plante q̄ dr̄
arasatis nisi quia sunt grossiora eis:7 ha
bet stipitem duobus palmis lõgum divi
sum in summitate;Et q̄dam dicunt q᷑ flos
eius mutat colorem suum ter in die.quia
in mane est albus 7 in meridie declinans
ad purpureũ colorem:In vesperis võ fit
rubeus.Radix vero eius est odorifera al
ba.que quãdo masticat̃ calefacit linguã.
Et idem auctoritate Galieni translatõe
albarich.Nascitur in littoribus 7 arenis
Et v̄tus eius est calida 7 sicca.

Operationes.

A Serap̃.Turbit laxat et mundificat
ventrẽ.7 melius ex eo est illud q̄d cũ evel
litur 7 radix eius a terra.aufert̃ cortex eius
statim 7 abijcitur grossum quod est intus:
B Et ex corticibus eius melior est ille q̄
est vt calamus gummosus et albus.7 vo
lumus ip̄m frangere cito frangit̃:7 nõ ac
cipiatur illud turbit quod est tortuosum:
Turbit est ca.7 sicce ꝯplexionis in.iij.g.
C Et idem auct.Aben mesuay;Et me
lior est ille subtilis ligni:Et ꝓpetas eius ẽ
laxare viscosum flegma.verũ ip̄m dimit
tit debilitatem in stomacho ꝓpter abbo
minationem sui saporis.Rectificatõ eius
est conficere ip̄m cũ oleo amigdala℞ dul
cium:Dosis eius a.ʒ.j.vsq; ad.ij.Et opor
tet q᷑ adhibeatur solum:7 ip̄m quidẽ ẽ bo
num humoribus sciatice 7 educit eos.7 la
xat humores grossos: D Et idem auc.
Habix.Melius ex eo est album in colore
suo:7 q̄d in figura est sicut calamus argẽ
teus.7 pulpa calami est subtilis 7 cito frã
gitur.non exñs grossum neq; graue:7 quan
do terit̃ est contritõ eius facilis.7 est albũ
qñ est tritum. E Illud vero q̄d non
est tale non est alicuius bonitatis.Et tur
bit qñ transiuerit tp̄s multũ sup ip̄m.fiũt
in eos vermes sicut in alijs lignis.et debi
litatem in v̄tute sua.7 signũ eius sup hoc
est q᷑ apparent in eo foramina ac si esset fo
ratum acu.7 turbit quidem laxat flegma
laxatione levi: F Et rectificatio eius
est ista.q᷑ frices corticem eius donec ꝑue
nias ad albũ eius:7 postea tere ip̄m 7 cri
bra ip̄m ꝑ crib℞ tenue.et si ponis ip̄m in
medicinis laxatiuis sicut in pillulis et de
coctionibus.Cribra ip̄m ꝑ crib℞ strictõe
sit ei aliq̄ grossicies.ne adhereat villis stõi.
G Et ꝯuenientior modus rectificatio
nis eius est:q᷑ ꝯficiat̃ cũ oleo amigdala℞
amara℞ postq᷑ fuerit trituratũ 7 cribratũ
Et si vis exhibẽ ip̄m hñtibus fleg̃ visco
sum tenax.tere subtiliter 7 cribra vt ipsum
non adhereat stomacho 7 expellat ipsum
flegma H Paulus ca.de turbit.Tur
bit est ca.7 sic in.iij.gradu. I Iohã

De Herbis

nes mesue. Turbit est radix cuiusdã her be cuius folia sunt similia folijs ferule mi noris: ⁊ est ex habentibus lac. ⁊ est ex eo sil uestre ⁊ domesticum: ⁊ magnum ⁊ puum Et adhuc ex eo aliud albũ: aliud citrinũ. ⁊ aliud nigrum R Electio. Quod in locis nascitur siccioribus et gummosius propter spissitudinem lactis eius. Cõtra rium vero econtra declinat a proprietati bus bonis que sunt septem f̄m ꝙ sapiẽtes scripserunt sc; vt sit album: ⁊ vacuum arũ dinosum ⁊ gummosum: ⁊ sit cortex eius ci nericius ⁊ planus. ⁊ sit recens ⁊ facile frã gibile. Citrinum vero malum est. ⁊ nigrũ peius grossum est nõ bonum. ⁊ subtile te nue subtiliter; L Est em̃ debile anti quum malũ. ⁊ q̃d est crispi corticis: ⁊ hñs interius cum frangit̃ sicut neruos: est sil uestre malum. ⁊ q̃d non est gummosum ẽ debilius: ⁊ ventris conturbatiuũ: Et tñã interest vt cognoscas adulteratum ex eo q̃d fit cum sup linitione in extremitatib⁹ eius ex gummi dissolutõne: Et cognoscit̃ eo ꝙ in fracturis ip̃ius est sine eo. ⁊ nimis recẽs est ꝯturbatiuũ ⁊ submersiuũ viscez. M Antiquũ võ debile, mediocritatem tñ hñs est em̃ q̃d eligit̃. Cõplexio ⁊ ꝑetas ca: est in: iij. gradu. Et est resolutiuũ attra ctiuũ attractõe mediocri generãs võtosi tatem ⁊ subuersionem ⁊ nauseã. ⁊ acquiri tur ex vsu ei⁹ exiccatõ in corpe. euacuat. n: hũiditates subtiles: N Rectificatio Tria sunt corrigibilia in ipõ. Est em̃ de bilis opatõis ⁊ tarde: ⁊ nocet stõ faciens subuersionẽ ⁊ nauseã. ⁊ acqrit vsus ei⁹ cor pori exiccatõem nauseã ⁊ estuatõez O Rectificatores võ eius in pmius abradi iusserũt corticẽ ei⁹ donec appareat album ip̃i⁹. ⁊ corrigũt de q̃ dc̃m̃ ẽ. pmo admistrã do aliq̃d vtutis acute vigorãs ip̃m i ope rando. ⁊ ex reb⁹ ip̃m maxĩe ꝯfortantib⁹ est zuccaz P Ip̃m em̃ sigillat ei ꝓpetatẽ mirabilẽ vt educat hũorẽ g̃ssũ ⁊ viscosum etiã a remotis cũ facilitate: ita ꝙ etiã a iũ cturis ⁊ anchis ⁊ a locis ꝓfundis ⁊ distã tibus p se võ nõ facit illud ymo educit de flegte q̃d subtile. ⁊ r̃linq̃t g̃ssum: ⁊ hoc tar de opat̃ ⁊ corrigũt q̃d scdo dc̃m̃ ẽ: admis cendo ei ex medicis stõaticis ⁊ ex redolẽ tibus ⁊ sedantib⁹ agitatõez in eo sicut est mastix ⁊ gallia arõtica. ꝓpe sicut zinziber ⁊ pip longũ ⁊ sil'ia. ⁊ emendat̃ q̃d vltimo de eo dc̃m̃ ẽ. sicut dixit Alcauzi vt misceat̃ oleũ amigdalaz. aũt ꝯiũgat̃ cũ amigdal'. aut cũ zuccaro. Q Et dixit Ruffus Admistratõ ip̃i⁹ cũ stipticis remouz hoc ab eo: R Et dixit Jude⁹. Ip̃m cũ cõ fectõne de citonijs aut rob ip̃i⁹ cũ medio põderis ei⁹ ex zinziberi ⁊ duplo pondẽ ip sius ex amigdal' est solutm̃ bonũ. S Inq̃t Hamech. Et fiũt trocisci ex eo et du plo põderis ei⁹ ⁊ floz violaz. ⁊ medio põ deris ei⁹ ex zuccaro. ⁊ fit solutm̃ sine mole stia T Et inq̃t Johãnici⁹. Accip̃ da ctiloz infusoz ĩ aceto die ac nocte ptes. c: penidiaz: ptes. l. amigdalaz purgataz. ptes. xxx. turbit. ptes. xxxv. scamonee. ptes xij. ziziberis. pipis lõge folioz rute siccoz ana ptes. iiij. coz fiat pmixtio bõa. ⁊ ꝯfice cũ melle despũato. ẽ em̃ medicia mirabil'. V Inq̃t fili⁹ Zezar. Medicamẽ de t̃bit q̃d elegi ĩ egritudib⁹ ĩ q̃bus vsus ei⁹ est ne cessari⁹. Acci. t̃bit ptes. x. zinziberis ptes. v. zuccari ptes. xx: ⁊ q̃nq3 addit̃ masticis. ʒ: iij. ⁊ alia f̄m intẽtões alias. X Et di xit itez. Infundant̃ turbit ĩ succo cucũeris asinini die ac nocte postꝙ rasus fuerit ei⁹ cortex ⁊ exiccet̃. est em̃ vltimũ ad egritudĩ nes iũcturaz Turbit ãt de trituratõe ⁊ cõ tritõe sustinet oẽ q̃d ẽ mediocre Nocumẽ tũ ãt ei⁹ expellit a q̃ mell' ca. ⁊ a q̃ sil'r zucca ri ru. cũ oleo amigdalaz; Y Jo: Me. Turbit ꝯfortatũ solutõe educit humores flegticos g̃ssos ⁊ viscosos a remotis. ⁊ ꝓpe a iuncturis ⁊ ip̃m q̃dẽ mũdificat pectus a flegte g̃sso putrido. ⁊ ip̃m q̃dẽ mũdificat stomachũ ⁊ expellit sup̃fluitates ab eo ad herentes in villis eius: Z Et valet ad dolorẽ iũcturaz. ⁊ ei⁹ vsus ꝓseruat a le pra. ⁊ ab infectõnibus flegmaticis. sicut est morphea ⁊ baras. ⁊ est medicina febri um flegmaticaz bõa: Hij autem q̃ sumũt ipsum timeant austrum et abhorreant pi sces Dosis eius contriti est a. ʒ. j. vsq3 ad ij. ⁊ eius decoctio a ʒ. ij. vsq3 ad. iij.

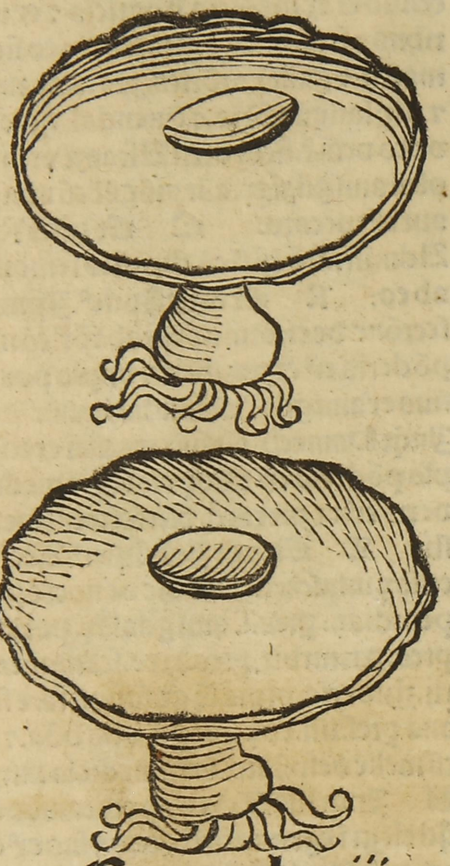

Ca. cccclxxxiij.

Tubera. Pādecta cap. ccc. xxvj. hamech ara. grece kamaket vl' kamachet. latie vero tuberi. ⁊ est fungus quidam. Et qdam vocant ip̄m fungū vesceniū. Sera. li. aggre. cap. hamech'au. dyas. Hamech est radix rotunda nō hn̄s folia nec tyrsum; color eius est rubeus. et repitur in vere. ⁊ comedit̄ crudus ⁊ coctꝰ Et idem aucto: Gal'. Sb̄a eius est terrea multum admiscet̄ ⁊ paꝝ subst̄acie subtil'.

Operationes.

A Gal' in li. de chimis. Kameket gn̄at grossum hūorem ⁊ non est multū mali chimi Et dixit in li. venenoꝝ ꝙ gn̄at str̄aguiriā. ⁊ colicā: sil'r faciūt fungi. ⁊ meliꝰ eoꝝ ē illō q̄d repit̄ ī arena hn̄s paucā aq̄: B Aui. li. ij. ca. tubera. Sūt ex sb̄a terrea plꝰ ⁊ aq̄a minꝰ. ⁊ in ip̄is est aereitas ⁊ subtilitas pauca: meliora eoꝝ sunt arenosa illa ī q̄bus nō est odor malus ⁊ q̄ ex eis sūt sicca deteriora sunt hūidis. sunt grossa valde. et generat hūorem grossum melācolicū: ⁊ sunt dure digestionis. ⁊ tyriaca eoꝝ est vinum puꝝ ⁊ sp̄es ꝯdientes. C Almāsor tractatu tercō ca. de tuberibus: Tubera frigida sunt ⁊ grossa. flegma q̄z generāt crudū q̄ āt ex eis ruborē hn̄t mala existūt q̄ꝛ multa cōmestio colicā generat. nec etiā absq3 calidis sunt edēda ꝯdimentis. D Ysidorus. Tubera est oleris sp̄es: ꝙ tumor terre ꝓdit. eaq3 cā illi nomē dedit. E Pli. li. xix. In reꝝ miraculis (vt iā dcm̄ ē supꝰ) maximū est aliqd nasci vel viuere sine vlla radice Tubera vocant̄ hec vndiq3 terra circūdata. nullisq3 fibris aut saltē capillamentis nixa nec vtriq3 exuberāte loco in q̄ gignunt̄ aut rimā agente nec ip̄a coherent terre: F Aui. Tarde digestōnis sunt ⁊ gn̄atia stōm ⁊ sunt grossi chimi. Gal' tn̄ in q̄dā loco dixit ꝙ nō sunt mali chimi.

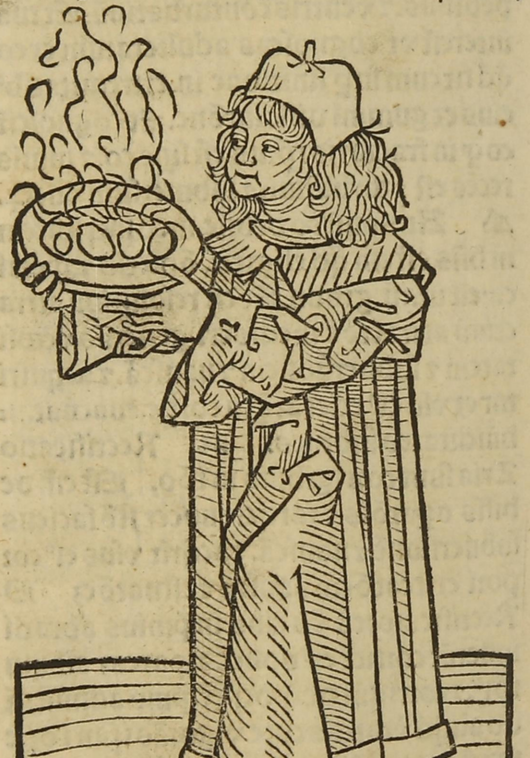

Ca. cccclxxxiiij.

Thus. Ysi. Thus a tundēdo dcm̄ ē. Est aūt succꝰ aromaticꝰ. quē arbor arabie ī modū amigdale fundit al

bum. et masticato e resolutum velut in pulverem: et cum frangitur intus pingue est. Ignique appositum facile ardescit. et appellatur apud nos masculus. eo quod sit natura rotundum in modum testiculorum. Reliquum vero planum et pene scabrosum minus optimum: Adulteratur autem admixta resina siue gumi: sed proprietate sua dinoscitur: Nam thus igni impositum ardescit. resina fumescit. Gumi vero calefactum liquescit. Dias. Thus lacrimum est arboris que grece libanus dicitur. de qua supra de O ca: ccc.xxij. dictum est. Quod quidem de arabia affertur candidum: Quod autem de India subrubeum: sed vtrunque masculum est. et tercium valde minutum. quod mannus dicitur vel manna thuris: Adulteratur autem thus masculum picinia. i. pinali resina et gumi permixto. Sed in hoc deprehenditur quia non talem odorem emittit Glosa super ecclesiasticum. Thus bis in anno colligitur In autumno. scilicet et in vere. Sed in autumnali collectioni preparatur inciso cortice in estatis feruore Inde prosilit spuma pinguis que concreta densatur nisi loci natura poscat tegere palma incipiente. Quod in arbore hesit ferro depectitur ideo corticosum videtur. Purissimum hoc est thus candidum. Secunda vindemia preparatur in hieme incisis corticibus. Rubrum hoc erit nec comparandum priori Nouelle arboris veteris est odoracius quod ex eo pependit rotunditate gutte masculum vocatur

Operationes.

A Rasis. Thus ca. est et sic. Carnem in vulneribus creat. Ventrem ac vomitum arcet Intellectum acuit. De quo tamen si multa sumatur: quantitas sanguinem adurit et amentes et vigilantes efficit. Tremori cordis auxiliatur. B Dyas. Thus valet ad zernas et araneas et combusturas. et quassationes. et ad aurium mamarumque dolores et intraneorum tumores Verum si a sano bibitum fuerit maniam. vel etiam mortem incurrit Porro manna thuris eligenda est alba munda frusta habens minuta. cuius virtus olibano similis est. sed paulo fortior. C Denique tumores oculorum et reuma suspendit oculorumque vulnera medendo lipidat. Similiter modo facit fumus storacis ac mirre: quia similes sunt et virtus vna est. D Constan. in. li. g.

Thus est ca. et sic. in. ij. gradu. Calefacit et constipat. Visum clarificat: recentia vulnera solidat. fluxum sanguinis vbicunque sit constringit. E Pessima vlcera in ano vel in alio loco nascentia si supponatur cum lacte temperatum dilatari non permittit. et grossum flegma dissoluit: Memoriam quoque corroborat: F Item masticatum cum origano vel staphisagria dissoluit flegma a capite extrahendo. G Et lingue grauedinem alleuiat. Cum sepo anatis temperatum ad vulnera desiccanda sit optimum. H Valet etiam ad vulnera propter adustionem ignis facta Cum sapa dissolutum et auribus instillatum mitigat dolorem earum. I Macer. Thus calidum siccumque gradu dixere secundo. Lumina clarificat laccinio si soluitur oui Contritum: vel femineo cum lacte tepenti. Acri cum vino tritum pice lacteque mixtis Vulnera precipue curare recentia dicunt Pingui porcino mixtum medicabitur vstis: Admixtum melli panaritia decutit vnguis. Thus bene contritum vinoque tepento solutum. Affirmat auri multum prodesse dolenti. etc.

Valerian

Ca.cccclxxxv.

Ualeriana. Fu arab. Gre
ce lichinis. latine vo ma
ranella. valeriana Her
ba gatte. herba benedi
cta amantilla. genicula
ris. antilla. sistar valenti
na. serpillum maius. Se
rapion lib. aggre. cap. fu. aucto. dyas. Fu
est spica silvestris hns folia similia folijs
herbe que dicit grece yposellinu vel Aso
pellinum. ⁊ habet stipitem vnius brachij
longitudine aut amplius. cuius color de
clinat ad purpureitatem. ⁊ est interius co
cauus ⁊ nodosus habens florem i figura
similem narcisco nisi quia est minor eo. s3
in albedine est sicut ille ⁊ est in eo pars pur
purei coloris. ⁊ illud qd est inferius e grossius
q quod est superius sicut spica frumenti.
Radix eius subrufa i modum pulli digi
ti. ⁊ ingrediunt ab inferioribus ei9 come
inuolute sicut squinantum ⁊ elleborus ni
ger. ⁊ sunt inuicem adherentes quarum color
vergit ad albedinem. ⁊ h3 odorem bonu
⁊ est aliquantulu in ea de odore nardi cu
pauca pinguedine Et qd de ipa admini
stratur est radix eius cu comis suis. Gal.
viij. sim. far. cap. fu. sm translatoem gre
cam. Fu. i. valeriana aromatica quodamo
est huius herba nardo similis sm vtutem
sed ad plurimu deficiens. Et idem eodez
li. sm translatoem arabica. In radice ipi
us plate est aromaticitas. ⁊ virtus ei9 assi
milat virtuti spicenardi. ⁊ est ca. in. ij. gra
du. sic. in fine eius.

Operationes.

A Dyas. sm transla. nra3. Fu. i. valeri
ana. Multi nardu agreste appellat. nascit
in ponto. folia h3 silia elleboro vl similia
yposellino siue apio siluatico. Hasta est il
li lenis ⁊ moll subpurpurea ⁊ nodosa cre
scens de terra cubito vno aut ampli9. Flo
res siles h3 narcisso in figura. nisi qr e mi
nor eo. s3 similis in albedine. radix e illi in
robore digiti minoris similis iijco. aut el
leboro nig. colore rufa cu odore gto. ex q
alie excrescunt pue implicate sicut ellebo
rus niger. B Pli. cap. fu. Fu genus
est herbe odorate in ponto nascit p inter
ualla nodos hns ⁊ flores albos minores
q narcisus. q h3 folia similia apij siluati
ci. tirsum rufum molle ⁊ cauu ac leue. Ra
dix eius subrufa in modu pusilli digiti. ex
qua alie excrescut minores implicate. vn
eqlis est vtutis spice. sed plus puocat vri
nam. ⁊ est ca. in. iij. sic. in pncipio secundi
est feruentis vtutis ⁊ mictualis. C
Paulus ca. fu. Fu. cal. ⁊ sic. in. ij. gdu. Ra
dix eius in medicina ponit. vtutem hab3
diureticam. D Gal. sm translatoe3
ara. Fu. puocat vrina. E Dyas. Fu
feruentis est vtutis ⁊ mictualis. cuius eli
xatura facit ad lateris dolore. Menstrua
incitat. antidotis miscet. F Paulus
Cotra stranguiria ⁊ dissuria det vinu de
coctionis eius. Herba etia decocta ⁊ sup
posita urina puocat. ad digestione cofor
tandam. ⁊ dolore stoi ex frigida ca det vi
num decoctois eius. ⁊ semis feniculi vel
masticis cu succo alicui9 herbe diuretice.
G Cotra viciu pectoris det vinu deco
ctionis eius vel suppositoriu ex bobice in
tincta in pfecto e fca ex puluere eius ⁊ olo
muscellino vel coi. Contra opilatoe3 sple
nis ⁊ epatis ex fri. ca vinu det decoctonis
eius. H Isi. Fu est herba in potona
scitur folijs oleastro similib9. Pla. Fu est
herba q alio noie dr valeriana in. ij. gdu
ca. ⁊ sic. In estate radices ei9 colligunt. et
ad solem exiccant. ac p trienniu in effica
tia multa puant. Radix tm in medicis po
nitur. Eligenda est illa q solidam int h3
sbam ⁊ non perforatam. q cu frangit non
pulueriza. Habetq3 vtutem diureticam.
I Uinu decoctois eius dat cotra stra
guiriam ⁊ dissuria. Herba etia ipa i vio
cocta ⁊ supposita puocat vrina. ad cofor
tandum digestionem ⁊ ad dolore stoma
chi ex frigida causa vel ventositate Dat
vinum decoctionis eius. ⁊ seminis fenicu
li vel masticis cum succo alicui9 herbe di
uretice. K Contra vicium pectoris
ex frigida causa dat vinum decoctois ei9
vel aqua. Ad superfluitate matricis mun

dificandam fit ex ea fomentum vel etiam suppositorium. L Avicenna. Fu. Folia eius sunt sicut folia apij: Et crus eius vnius cubiti plus planum 7 tenex: cuius supremũ est digiti grossitudini pximum ac purpureum. nodos habens 7 florem sicut narciscus vel maiorem. In albo etiaz ipins est quasi purpureum Inferius i radice sua emittit ramos. 7 in ipa radice est odor aromaticus. M Confert dolori lateris vrinam pvocat si bibat. Et eius decoctio pvocat mẽstrua pl' etiã spica.

eysenkrut

Ca. cccc lxxxvj.

Erbena. Ysidorus. Verbena siue veruena dicitur quasi pura. sed a grecis gerobotanea nomẽ accepit eo q remedijs ac ligamentis hominũ ac purificationibus sacerdotum a gentilibus apta probata est. Unde 7 pontifices illam appellabant saginen quasi sancinẽ Plinius libro. xxv. Nulla tamen romane nobilitatis plus habet q̃ iherebotane q̃ nostri verbenatam vocant. Hac ionium mẽsa vergitur domusq; purgantur ac lustrãtur. Duo sunt eius genera. foliosa que femina putatur. mas folijs rarioribus. vtriusq; plures ramuli tenues. cubitales: angulosi: folia minora q̃ quercus 7 angustiora. diuisuris maioribus. flos vo glaucus Radix longa. tenuis. 7 vbiq; nascit in palmis aquosis. Quidam autem non distingunt. sed vnum tm faciũt genus. eo q eosdem vtraq; habeat effectus. Pandecta cap. cc. xc. Gerebotanũ vel peristeriõ grece. arabice albea. latine aũt berbena siue verbena vel sacra herba. Sciẽdum q prima species gerebotani est centr galli. 7 ẽ supina. Secunda species gerebotani est verbena q̃ dr gallinacea 7 est rcta. 7 ideo vocatur ortos. 7 hoc dyas. dicit in cap. de gerebotano. Et pma species gerebotani a q̃busdam vocat peristerion: 7 illa est cẽtrum galli. 7 ideo in Pandecta lra p. facit se motim cap: ab illo q̃d incipit gerebotanum. 7 illud q incipit peristerion. Unde dicit gerebotanũ ideo nomen accepit tale: qm sacerdotes eam purificatõibus adbibere consueuerunt. Dyas: cap. de Gerebotano: Gerebotanũ q̃ multi peristeriõ aut verbenam dicunt. Species bz duas. Una est supina. Altera recta. Prima vocatur sidericis curetis. et alchea et cyperissis: vt Asculepius i libro suo memorat. 7 Pythagoras crisceptron nominat latine dicitur licinia quasi lustrago vel vertipedium vel centrum galli. Secunda quam erectam diximus vocatur etiam trigomõbumo vel gerebotanum hercularia. latine crista gallinacea vel berbena vtraq; folia subalbida 7 veluti incisa habet. 7 virgas in cubiti longitudine 7 amplius 7 angulosa. 7 radices tenues 7 longas.

Operationes.

A Dyas. Radix verbene et folia cum vino bibita et cathaplasmatibus adhibita ictericis medent. B Et morsibus venenatis occurrunt: Foliorum eius.ʒ.j.cum vino imposita per dies quatuor et gargarismo ipsa folia adhibita vulnera oris et putredines tollunt. C Elixatura eius si in conuiuio aspersa fuerit hilaritatem prestat D Datur vero tercionarijs cum folijs tribus et radicibus tribus: quartanarijs vo quatuor numero. folijs et radicibus tota herba vulnera glutinat et alienatos est stringit: E Et ad omnia venena potui data optime facit. Hec autem herba idem nomen accepit. s. vt sacerdotes eam purificationibus adhibere consueuerunt F In passionario habetur quod si medicus visitando infirmum ipsam in manu portauerit nesciente egroto. et dicit egroto qualiter es. si eger dicit bene sanabitur. et si dicet male morietur. G Paul. Aqua decoctionis eius matricem mundificat optime et menstrua prouocat. Semen eius cum succo feniculi oculis impositum ipsos mundificat.

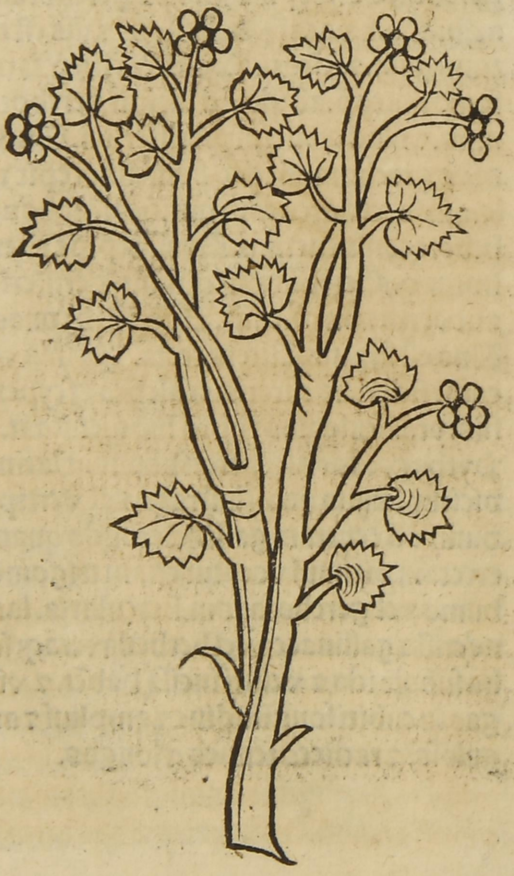

Ca. cccc lxxxvij.

Erbasco. Ysidorus. Verbascum latini herbam quam greci appellant flamos. Harum altera est masculus albidioribus et angustioribus folijs Altera vero femina folijs latioribus atque nigris lanuginosis et hirsutis

Operationes.

A Pli. li. xxvj. Contra tussim bibitur verbascus. cuius flos est aureus atque tanta vis huic est vt etiam iumentis non modo tussientibus. sed ylia quoque trahentibus in potu auxilietur Quod et de genciana reperitur B Ex herbario. Verbascus nascitur in locis sabulosis. C Ad podagram hec herba contusa et imposita dolorem sedat.

Ca. cccc lxxxviij.

Ecticon. Dyas. ca. vectico secundum translationem ara. Herba est que habet folia similia edere. v. aut. vij. sed paulo maiora spansa circa terram. desuper alba angulosa et viridia cum multis virgis duorum palmorum flos est illi viridis. in vno maxime nascitur. hasta ipsius tenuis est ita vt vix possit videri.

Operationes.

A Dyas. Folia eius molli addita igni sacro extinguunt tumoribus omnibus medentur. B Sicca fumigatio eius omnia etiam similiter facere novit. Mortuos in utero infantes excludit ciato uno cum mulsa bibito. C Radicem eius siccam pone super carbones de vite aminea. aut de oliva et cooperi. et eius quod est subtile de emboto infirmus teneat in ore et fumum recipiat. postea vinum amineum modicum gluciat. D Illa herba etiam aperit orificia venarum.

Ca. cccclxxxix.

Eccia latine: grece ysoforacius: arabice lachinis sive lechurios:

Operationes.

A Gal. primo de cibis cap. veccia: figura horum seminum non est rotunda sicut fabe: sed sublata magis similis lentibus. reponunt autem agricole: et hoc cum ipsis folliculis. similiter cum totis plantis gratia alimenti brutorum animalium. B In fame autem vidi et ex his quosdam comedentes et maxime adhuc viridibus existentibus sicut cicera et fabas comedunt. consueta sunt autem non in delectabilia solum sed indigestibilia et stiptiva ventris neque boni chimi generativa: C Apta ad sanguinis generationem melancolici generatorem sicut et lenticula: sed illi quidem multa bona adsunt: huic autem nullum illorum bonorum inest.

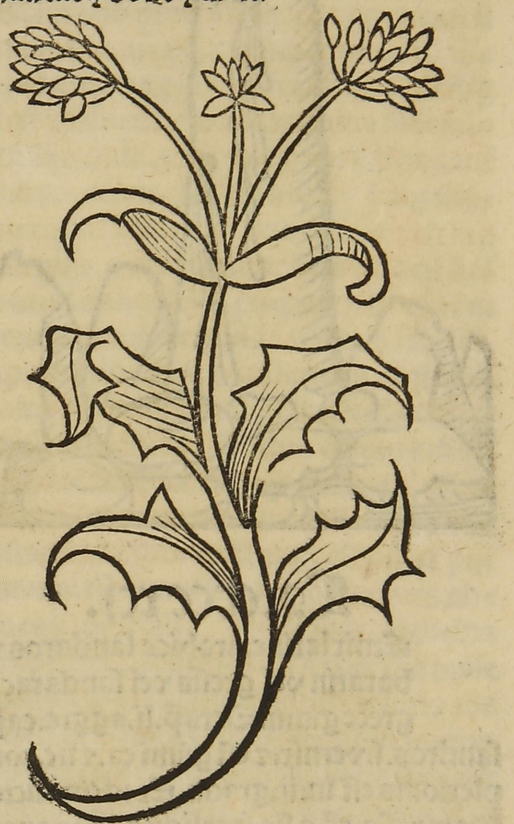

Ca. cccc xc.

Ermicularis. Pandecta. ca. ccclvii. Herba grassula est herba de qua invenitur maior. et minor. et minor est vermicularis. Dyas. Vermicularis est herba que similatur herbe grassule maiori

Operationes.

A Sera. Semen illius herbe est calidum et siccum in. iij. gradu: et expellit lumbricos: B Et dicitur quod reperitur super terram in corasceni postquam pluit. C Et quando bibitur de eo tritum expellit lumbricos et ascarides et laxat ventrem: D Avi. Vermicularis ca. i. iij. et semen arenosum interficit vermes et ascarides.

Ca.cccc xcj.

Ernix latine. arabice sandaros vł baratin vel gressa vel sandaraca. grece gium. Serap̄. li. aggre: cap̄. sandros. i. vernix: ⁊ est gūmi ca. ⁊ sic. complexionis est in: ij: gradu. Et idem auctor: Habix. Ca. est ⁊ sic. ꝫ caliditas est pauca: est em̄ simile karabe: sed non ita duꝝ. ⁊ in eo parum est amaritudinis ⁊ affert̄ a terris cristianoꝝ. Paulus capło. de vernice. Vernix est gummi cuiusdā arboris que ī cristianoꝝ ꝑtibus nascit̄ q̄ arbor iuniperꝰ vocat̄. vn̄ ab eo tp̄e estiuo q̄dam gūmositas egredit̄ q̄ actōe caloris exiccat̄ ⁊ induratur. et dr̄ vernix. q̄ cū colligit̄ est albi coloris: ⁊ cū antiq̄t̄ est subcitrini: ⁊ cū plꝰ antiquat̄ est ruffi coloris q̄cūqꝫ sit. dūmō sit lucida ⁊ clara eligenda ē. Et dr̄ etiā v̊nix q̄ddā q̊d ꝯficit̄ ex oleo seīs lini ⁊ v̊nice. et inde illiniunt̄ vł ꝯsolidant̄ colores ad picturā. hꝫ āt v̊nit v̊tutē ꝯglutinādi ex viscositate sua. ⁊ clarificādi: ⁊ ꝯsuādi q̊d satis ꝑꝫ. Nā pictores sup̄ alios colores ꝯsuāt.

Operationes.

A Sera: Vernix autem quod est gummi absqꝫ confectione valet contra fluxum sanguinis ex naribus si puluis eius confectus cum albumine oui tempꝛibus ⁊ frōti supponatur. contra vomitum colericum fiat ex puluere eius emplastꝝ ⁊ olibano ⁊ albumine oui ⁊ stomacho supponat̄.

B Idem etiam fiat contra dissinteriā addito aceto ⁊ supponat̄ pectini. puluis etiam eius in ouo sorbili datus valet contra vomitum colericū vel dissinteriā. valꝫ etiam puluis contra interiorem ⁊ exteriorem solutōem.

C Serap̄. predicto li. ⁊ cap̄. Vernix confert catarro quando fit fumigatō cum ea: et desiccat vlcera: et abscindit sanguinem menstruū:

D Et idem auc. Bedigoras: De ꝓꝓetate eiꝰ ⁊ cōfert catarro. ⁊ desiccat fistulas: ⁊ est sicca ⁊ calida ī. ij. gradu. euellit sup̄fluitates flegmaticas. q̄ sunt in stomacho ⁊ intestinis.

E Et occidit lūbricos et ascarides. et confert fluxibilitati neruoꝝ q̄ accidit a frigiditate ⁊ humiditate ⁊ repletōe

F Et idem auct. Habix. Qn̄ fit suffumigatio cum eo ꝯfert catarro capitis: ⁊ quādo puluerizatur sup̄ vlcera desiccat ea:

G Et idem auct. Atabari. Sādaraca est similis karabe in v̊tute sua. ⁊ cōfert fumigatō eius corize ⁊ desiccat fistulas: ⁊ cōfert sputo sanguinis ⁊ emorroidibus. Et est gummi citrini coloris simile Karabe. ⁊ est in eo paꝝ amaritudinis. ⁊ affert̄ a terris cristianoꝝ. ⁊ virtus eius est similis v̊tuti karabe.

H Et qn̄ fit cū ea fumigatio ꝯfert fistulis. ⁊ qn̄ accipit̄ ex sādaraca ⁊ oleo rosaꝝ ⁊ linit̄ cum eo cōfert scissuris q̄ fiunt in mēbris ⁊ manibus ⁊ pedibꝰ. ⁊ si nō inuenis: pone loco eiꝰ pōdus tercie ꝑtis plꝰ pondē ipiꝰ de karabe q̊d dixit Galienus esse gummi haur romane.

I Ubi sciendū q̄ illud vocabulū sandaraca aliter intelligit̄ in libris arabū: ⁊ aliter in li. grecoꝝ. nā arabes ꝑ sandaraca intelligūt v̊nicē. sicut iā dcm̄ ē. ꝫ greci ꝑ sādaraca intendūt q̄ndā lapidē rubeū. Vn̄ Pli. Sādaraca affertur a pōto ⁊ Capodocia et Sicilia. ⁊ est lapis ignei coloris.

R Dyasc. cap. de sandaraca In eisdem locis nascitur vbi auripigmentum. Hoc idem dicit dyasc. ca: de arsenico Et dicit q eligenda est sandaraca que est colore ruffa valde et facile terribilis: et crepula munda. colorem habens cynnobori. et odorem sulphuris. Virtusque ei similis arsenico. vnde est caustice virtutis et dyaforetice et stiptice L

Resine mixta Alopitias curat cum pice vngues leprosos excludit: Oris vulnera et narium curat. Omnes pustulas cum oleo purgat: Oleo mixta pediculos curat. Pustulas cum adipe mixta mundat. Condilomata ani compescit. M Empicis cum melle et vino vtiliter datur. Fumigio tussim prohibet. maxime resina mixta. Fumus ore acceptus vocem limpidat. cum melle accepta sicut electuarium asmaticis medicatur siue voci obtuse cum resina vt cataputia accepta N Ysaac in viatico sic r sequitur modum grecorum sicut cap. de dentibus putridis et ca. de morfea. O Similiter Gal' in Antidotario minori in antidoto illo quod incipit medicamen ad polipum narium.

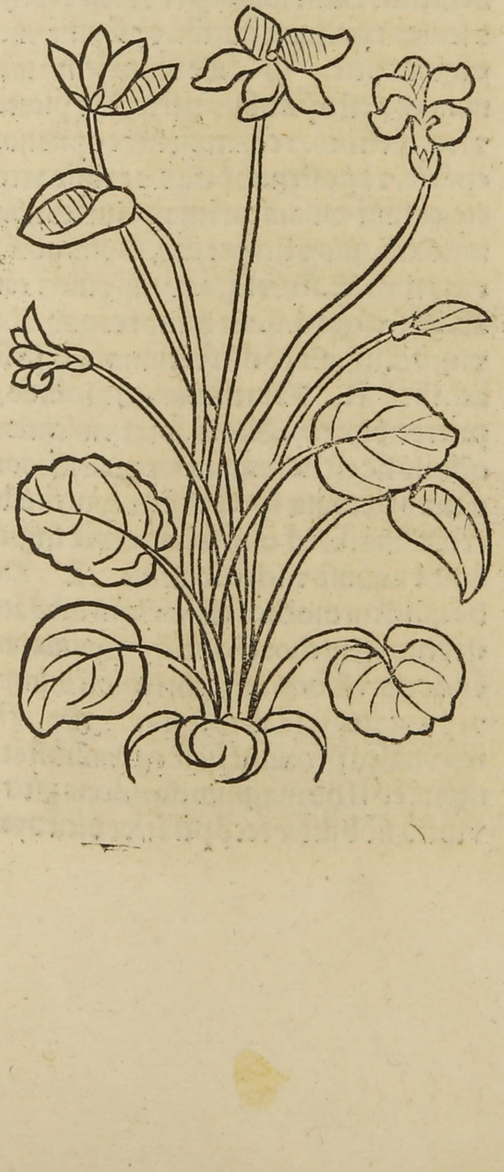

Ca. cccc xcij.

Viola latine. arabice FeneffLig vel fenefigi Grece leucis. Sciendum q tria sunt genera violarum. vt dyascorides dicit capitulo Leucis. Sed tamen Serapion libro aggre. cap. feneflig non loquitur nisi de vno. s. viola purpurea. quoniam vsus eius magis conuenit medicinis sed alia duo genera sunt species cheuri sicut apparet in cap. cxj. superius de C. Serapion libro aggre. ca. feneflig. Feneflig id est viola est herba cuius folia sunt minora folijs cussy. et nigriora: et non elongantur multum ab eis in figura sua. et habet stipitem egredientem ab vna radice. et est super eum plus. et in summitatibus eius est flos boni odoris coloris purpurei. Nascitur in locis vmbrosis et aspris Gal. vj. sim. far. capitulo de viola secundum translationem nostram: Foliorum huius herbe substantia est sub frigida et aquosa. Virtus eorum infrigidat parum. Dyasco. cap. Leucis. i. viola omnibus est nota. est enim in floribus habens distantiam quia mellinum album et purpureum florem ostendit: Johannes Mesue cap. de violis. Viole sunt medicina temperata conueniens. et fit per eas male qualitatis permutatio et nature solutio: melior est quecunque ex primis: quoniam non inuenit eam calor resoluens virtutem. aut pluuia dissipans frigida est et humida in primo gradu. Et que sic ca. est minus est humida et minus frigida Est enim in recente humiditas superflua supergrediens caliditatem eius aqua est perfectio et species. Cum autem exiccatur et resoluitur humidum superficiale ipsius manifestatur amaritudo eius que est propter caliditatem que fuerat sepulta. et est tunc ca. plus et minus hu. Est enim in recente humiditas superflua propter quod que recens est solutione per ventrem educit lambificando. que vero sicca est educit dissoluendo: et ipsa quidem est infrigidatiua narcotica sedatiua dolorum calidorum: et extinctiua inflammationum et lenitiua et solutiua: Est ex debiliter soluentibus: et vigoratur cum alijs laxatiuis.

Et propter hoc quidam addunt quātitati eorum medietatem ex turbit. et faciunt trociscos. et vigorant cum hoc operationem earum. Et quidam addunt scamoneam et ipsa quidem et oleum earum ingreditur in emendationem medicinarum acutarum. Succus autem ipsarum et syrupus ex eis leniendo. Et viole sicce educunt dissoluēdo. Et ipse quidem cōdiunt cum zuccaro et melle sunt maioris abstersionis et minoris alterationis et cum zuccaro contrariū faciunt Et scito quod non substinent de decoctione aliquid qua sit superfluitas. et succus earum similiter et corroboratur acetū cum infusione earum. et fit mirabile febribus multe inflāmationis. et est melius oleum earum. fundamentum cuius est oleum onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

A Galienus. Ipsa herba tam per se quam cum alfitis superposita remedium calidis prestat flegmonibus: supposita aūt in orificio ventris incensionem pacientis vel in oculis. B Serap. Virtus eius est quod lenificat et sedat apostemata calida quando ponuntur sub ea sola: aut cum farina ordei. et confert inflāmationi que fuerit in ore stomachi et in oculo. Sed flos eius cū hoc quod sedat inflāmationem oris stōachi habet proprietatem relaxandi coleram. Et fit emplastrum cum folijs tantū huius herbe aut cum sauich. et infrigidat et confert apostēatibus calidis oculorum et exitui ani. C Et dicitur quod flos eius a proprietate que est in eo quādo bibitur cum aquā confert squinantie et epilencie que accidit pueris. et est illa que vulgariter dicitur mater puerorum. D Et idem auctoritate Aben mesuay: De proprietate eius laxat coleram a stomacho et intestinis. et cōfert inflāmationi que est in eis. et sode et squinantie que accidit infantibus quando sumitur cum aquā ca. Et quando aliquis vult de ea exhibē in potu ad laxandū ventrē exhibeat ab ℨ iiij. vsque ad vj. E Dyas. Flos purpureus sedat inflāmatōem oris stōi et oculorum et aqua huius floris confert squinancie. Laxat colerā a stō et intestinis. et confert inflāmationi que est in eis. folia eius sunt sicut folia cussus. sed minora et rotundiora. sed mellinus color medicine necessarius est qui succus elixatus et fomento adhibitus: tumores stericos curat. menstruis impat. F Cerotis mixtus ragadias ani ad sanitatē producit melle additus pustulas et inflationes tollit semē eius cū vino bibitū. ℨ. ij. aut suppositum menstruis imperat. Aborsū facit. radices eius cathaplasmatibus adhibite cum aceto splenem siccant Podagricis medicantur. G Sed viola alba pro iectorie est virtutis. et extenuatorie: sed flos plus: decoctio autē herbe menstrua provocat si post partum non sequatur fetum mortuum extrahit. et viuum corrumpit et educit matricis inflāmatōes sanat si tam fortis est mulier. si in pessario posita omnia similiter facit. H Johannes Mesue. Solutione educit colerā: et alterat eius accessum: et viole conferunt inflāmatōibus omibus: et sedant sodam factā a calore vehementi. et sunt somnifere et faciūt corizā. et leniunt pectus et guttur. et conferunt vuee. et squinantie. I Et iuuamentū magnum eorum est apostatibus pectoris et pleuresi et sedant sitim. et cōferunt sicce opilationi epatis. et apostemati eius. et calide yctericie. et sunt iuuamenti magni in febribus inflāmatiuis et siti per eas. Dosis potōis earum est ab. ℨ. iiij: vsque ad. viij. et succi earū ab. ℨ. j. vsque ad: ij. Et syrupi earum ab. ℨ. iij vsque ad: iiij. Et cōditi earum ab: ℨ. j. vsque ad: iij: K Bartholomeus in li. de proprietatibus rerum. Viola propter violentiam odoris sic est nominata: vt dicit Ysidorus. Cuius due sunt species. s. purpurea alba et mellina: Sed oīm folia nature frigide sunt et aquose et ideo solutiue L Herba quidem modica est viola in substātia que recens est melior quam antiqua cuius flos maximi ē odoris. vnde odor eius cēbri calorē mitigat et spūs aīales recreat et confortat: M Flores vnales post oriuntur sic se citius manifestāt paruitatē eius in herba magnitudo odoris pariter et virtutis nōbiliter recōpēsat. vt dicit dyas.

De Herbis.

R Platearius. Uiola fri. est i pncipio
pmi gradus. 7 hu. in fine secundi. Habet
vtutem leniendi hūectandi. refrigerandi
relaxandi. Uiole contrite sup ca. apata i
principio valent. Fomenta ex aq̄ decocti
onis ipius herbe facta circa pedes 7 fron
tem in acutis somnū pvocat. O Ra
si. Uiole somnifere sunt. capitis dolorem
a calore fcm remouent Coleram nigrā de
stomacho 7 intestinis purgat. Calorem
eorum mitigat. P Macer. Nec roseus
superare decor nec lilia pnt. Fragrantes
violas spē nec vi nec odore. Dicit hūida
vis illius 7 frigida pmo. Esse gradu spe
cies tres esse leguntur earum. Noscere quas
tm̄ diuerso flore valemus. Nam sunt pur
purei flores albiqz nigriqz. Cūctis pene
pares sunt in medicamie vires. 7c.

Ca. cccc xciij.

Irga pastoris. Pand. ca. cc xviij.
Dipseus grece. arabice persendar
vel diplacos vel hasiarbay l'ayb
sacos. latie vō vga pastoris vel cardo ful
lonum. Sciendū q̄ due sunt species virge
pastoris. s. masculus 7 feia. Masculus est
quē dyas. fm trāslatō em nrām ca. dipseus
vocat dipseus. 7 est fm ipm frutex spiosa
vgam hñs longam spinis plenā. 7 folia i
circuitu similia lactucis. in singulis nodis
bina hñs folia. 7 ipa oblōga 7 spinosa in
tus. 7 deforis spinis plena. 7 habet etiam
contracta folia. que pluuiam 7 auram in
se retinent. vñ 7 nomen accepit. Dipseus
id est sitiens in vgis suis. capita surgunt.
singula spinosa similia echimo maritino
sed oblongiora. q̄ siccata album faciunt
colorem. 7 in vga deintus vermes nascun
tur. Serap. li. aggre. cap. Harsiarbay au
ctoritate dyas. Harsiarbay vel dipsacus
est spina qua pannos faciunt. 7 latine dr
vga pastoris 7 cardo fullonū. 7 est species
spinarum hñs stipitem longū spinosum 7 fo
lia eius sunt similia lactucis. 7 super queli
bet nodum stipitis sunt duo folia ample
ctentia stipitē. longa spinosa in medio eo
rum interius 7 exterius habent similitudi
nem vesicarum aque 7 sunt spinosa etiam. 7
habet iuxta stipitem concauitatem i qua
colligitur pluuia 7 ros. Et ideo nominat
dipseus. i. siciens. sup quemlibet ramum
eius est capitellum simile echimo marino
aliquantulum in longitudinem tendens
spinosum. q̄d cum desiccatur fit albū. Et
quando scinditur reperiunt in medio eius
vermiculi parui. 7 ista est virga pastoris
masculus. Et idem Serap. loco allegato
Sunt eius due species. Masculus 7 femi
na. Masculus est herba que nascit omni
anno. 7 habet ramulos seu virgas tenues
molles sublles nodosos. 7 dilatatur sup
faciem terre sicut gramen. 7 habet folia si
milia folijs rutenisi q̄ sunt lōgiora 7 mol
liora. 7 habet iuxta vnum quodqz folium
semen. 7 propter hoc dicitur masculus et
habet florem rubeum. Sed femina est q̄
Serapion vocat in lingua persica Perse
rianum. Et dyas. vocat eam poligonos
7 est centū nodia. Femina que ara. vocat
harsiarday. Latine vero cauda vulpis.

Et est ſm Sera. herba hñs plãtam ꝑuã
⁊ virgam vnicam teneram similem cãne.
⁊ in nodis ipĩus sunt folia egrediẽtia ab
ipsa virga similia folijs pini; ⁊ hꝫ radiceꝫ
in qua nullum est iuuamentũ. nascit̄ iuxta
aquas; Gal; vj. sim. far. cap̃. dipseus. Di
pseus vel dipsacus est virga pastoris plu
rimum quod est in ipã est frigiditas: et in
sapore eius est stipticitas. Et v̄tus eius ē
que infrigidat ⁊ desiccat in principio ter
cij gradus. Et radix huius plãte desiccat
in. ij. gradu: Auicenna li. ij. cap̃. de virga
pastoris Uirga pastoris est masculus ⁊ fe
mina. sed masculus est fortior. in ipã ē sti
pticitas: sed pars aquea in ipã est pluriã
Et ꝓpter multitudinẽ r̄pulsionis materi
erum effusarum estimat̄ ꝙ est exiccatiua
fortiter.

Operationes.

A Dyasco. Est virga pastoris mascul⁹
radix eius desiccat in. ij. gradu. Et abster
git que cocta in vino ⁊ tunsa: et sicut cero
tum imposita vel si emplastratur cum ea
an⁹ curat scissuras ani. ⁊ ragadias ⁊ fistu
las. ⁊ emorroidas interiores quod medi
camen in pixide enea ꝯseruandum. B
Et clauos corꝑis mũdat. ⁊ formicas ⁊ ver
mes: que in capite huius plante inueniũ
tur. in corio suo ligati. ⁊ collo suspẽsi. Aut
in brachio dicunt̄ febrem quartanam pe
nitus curare. ⁊ medet̄ mirmicesi. ⁊ acrocor
diuis. C Serap̃: Uirga pastoris fe
mina est cuius virtus reꝑcutit ⁊ incarnat
⁊ confert inflãmationi oris stomahi quã
do apponitur extra sicut est postq̃ trita fu
erit. ⁊ cõfert apati q̄d dr̄ herisipila. ⁊ apo
stematibus antiquis D Et reꝑcutit
⁊ prohibet humores q̄ fluunt ad menbra
⁊ ex melioribus medicinis herisipile. quã
do dilatatur ⁊ extendit̄ ambulãs de mem
bro ad membꝝ. ⁊ cõfert vlceribus alijs. ⁊
vlceribus manifestis ad q̄ humores fluunt
⁊ conglutinat vulnera recentia cũ suo san
guine. E Et cõfert vlceribus auris
⁊ si est in ea sanies desiccat eam. et abscin
dit fluxum menstruoꝝ. immoderatum

F Et curat vlcera intestinoꝝ. ⁊ sputum
sanguinis. ⁊ sistit fluxum eius vñcũqꝫ flu
at. ⁊ in omĩbus his masculus est fortior q̃
femina. vñ habet masculus v̄tutem stipti
cam frigidã. qñ sumit̄ in potu ex succo ei⁹
cõfert sputo sanguinis ⁊ fluxui sanguinis
ãtiquo. ⁊ egritudini q̄ dr̄ colirica. ⁊ distil
lationi vrine q̄ ꝓuocat vrinã ꝓuocatiõe
forti. G Et qñ sumit̄ in potu cũ vĩo
confert morsibus venenosis. ⁊ qñ bibitur
in febribus ꝑiodicis añ accessionẽ parox
isini ⁊ horam confert multũ. H Et
quãdo fit nascale cum ea mulieri habenti
fistulam: ⁊ vlcera in matrice. confert iuua
mentum magnũ. et abscindit fluxũ humi
ditatum antiquaꝝ ab ea. ⁊ distillat̄ ex ea ĩ
aurem ⁊ confert dolori eius ⁊ saniei q̄ flu
it ab ea: I Et qñ coquit̄ cum vino ⁊
miscetur ei mel cõfert iuuamentum vlceri
bus matricis. ⁊ fit emplastꝝ cũ folijs eius
⁊ inflãmationi stomachi ⁊ sputo sanguĩs
⁊ formice ⁊ herisipile. ⁊ apatibus calidis
⁊ frigidis in principio eoꝝ. ⁊ qñ coquitur
cum vino ⁊ terit̄ bene donec fiat cerotum
K Et emplastrat̄ cum ea anus curat sci
ssuras q̄ sunt in ano. et emorroidas interi
ores. ⁊ oportet ꝙ hec medicina reponat̄ ĩ
pixide enea. ⁊ curat spẽm formice q̄ dr̄ pa
ragodes. ⁊ dicunt q̇dam ꝙ v̄mes q̇ reperi
untur in capitibus huius plãte qñ ligat̄ ĩ
corio suo. L Et suspendit̄ in collo et
humero hñtes q̃rtanaꝫ curat eam si deus
voluerit. M Auicenna: Uirga pa
storis ꝓhibet fluxum. ⁊ fit ex ea emplastꝝ
flegmõi ⁊ herisiple ⁊ formice. est valde cõ
ferens apatibus vlceratiuis. N Et
consolidat vulnera recentia. succus eius
interficit v̄mes auris: ⁊ exiccat vlcera ei⁹:
aqua eius confert sputo sanguinis. ⁊ fit ex
ea emplastꝝ inflãmatõni stomachi. ⁊ pro
hibet fluxũ sanguinis ⁊ matricis. ⁊ sanat
vlcera intestinoꝝ. O Et dyas. q̄dem
existimauit ꝙ ipã ꝓuocat vrinam ⁊ sanat
illum qui retinet eam ⁊ nõ pt eã emittẽ.

Ca.cccc xciiij.

Vitis latine. arabice harim l' harin: grece ampeleos. Serap. li. aggre ca. harim: Uirtus ex ea est domesti ca 7 siluestris. 7 alba 7 nigra: Domestica est vitis vini. 7 siluestris est q̄ grece vocat̄ ampeleos agria. hastas h3 lõgas 7 ligñsas 7 asperas. Folia ei⁹ strigno ortivo similis sed latiora 7 minora. florem h3 sicut capil li. sed semen habet vt botrus. q̄d cum ma turauerit rufum facit colorem obrotũdũ. Alia spẽs est q̄ vocat̄ lambrusca l' vitisu. cuius flos vocat̄ ynantus vel ynantiũ vel anteflores. 7 est masculus de quo iuenies in cap. xxviij. superius de a. 7 est planta in qua sunt grana parua similia botris vue paruis. 7 q̄n sunt matura color eoꝝ est ru beus 7 figura sui grani est rotũda: et race mi sui botri reseruant̄ in summitate eius: 7 grece vocat̄ ambolosagine. Est alia spe cies vitis que dr̄ vitis alba 7 est brionia: ꝑ q̄ lege ca. lxxv. supi⁹ de B. Gal'. vj. sim. far. ca. ampeleos melana: Ampeleos me lana siue vitis nig̃ vocat̄ hec. ꝑe brionia de qua lege viticella hic infra. 7 est va bri onia. Sciendũ q̄ brionia sup̄ de b: nõ est vera brionia s3 autores illã appellãt vitis alba siue brionia alba.

Operationes.

A Gal'. vj. sim. far. ca. vitis. Uinum vi tis albe domestice est ca. in. ij. gradu. 7 ve tus ex eo est in. iij. gradu Et mustum est in pmo 7 manifestat̄ vnũ q̄dq3 in pmo g̃du. 7 ꝑ manifestatõem caliditatis inuẽte i eo B Uitis dõestice succ⁹ fm serap. 7 po tissime folioꝝ eius ꝯuenit hñtibus vlcera in itestiuis sunt fri. 7 stiptice. 7 q̄ exspuunt sanguinẽ. 7 q̄ ꝯq̄runt̄ de ardore stõi: 7 p̄g nantibus hñtibus appetitũ corruptũ: 7 ca poli eius q̄ñ infundunt̄ in aq̄ 7 bibit̄ faci unt hoc. C Et lacrimis hui⁹ vitis est sil'is gũmi. q̄ coagulat̄ sup palmites: qui potat⁹ cũ vĩo expellit lapidẽ: D Et linit̄ cũ eo empetigo 7 curat eã. 7 scabiem vlcerosã sil'r 7 nõ vlcerosã: 7 opt3 q̄ añ q̄m linias cũ eo q̄ linias mẽbꝝ cũ nitro. 7 olẽo assidue 7 abradas pilos. 7 infra caplõ vi num lacius dicetur.

Ca.ccccxcv.

Itrem Secundum serapionē libro aggregatoris cap. virem sunt species scz. absi et indum q̄d appellat̄ arabicum. 7 est rubei coloris: 7 est idez q̄d curcuma: Radix eius affert̄ ex terris ī hyeme. 7 hz grana sicut grana passule. 7 melius ex eo est rubeū hn̄s pauca grana: et aliud est q̄d adheret manui. 7 habet colorez viole: 7 exterius est rubeum: cuius toxicū multum: Et toxicum q̄dem est res pauca minuta mollis adherens manui qn̄ tangitur vagina eius. et ip̄m q̄dem linit̄ super morpheam confert ei.

Operationes.

A Virtus virem est calida 7 sicca in principio tercij gradus quod si linit̄ ad morpheam confert B Viriditas inuenta super aquam que arabice vocatur batalep. 7 in lingua hyspanica mulsas secundum Auerroim secundo Colliget. est calida 7 humida in secundo.

Ca.ccccxcvj.

Iscus latine 7 grece. Arabice. dabalch vel hele vel hisos. Serapiō li. aggre. ca. dabalch aucto. dyas. Dabalch. i. viscus: Melior ex eo est nouus qui similis est in colore suo colori porri. Exterius v̄o est subrufus sine asp̄itate 7 sine furfureitate. 7 fit ex fructu rotundo paruo qui nascit̄ in arbore glandium: 7 folia eius sunt sicut folia arboris bussi. fructus ḡ iste cōtundit̄ 7 abluit̄. deinde coquit̄ in a q̄. Sunt autem quidam qui masticādo fructum ip̄m faciunt viscum. reperit̄ etiā in arbore piroꝝ 7 maloꝝ. 7 in multis alijs arboribus. 7 aliq̄n in radice arborum aliquarum puaꝝ. 7 latine vocatur hec plāta vissago. Ego aūt vidi in mōte Mabazat hōies qui faciunt ex arbore magna q̄ nascitur apō eos 7 apud ip̄os vocat̄ tarabella. 7 latine vocat̄ Caprifoliū. Accipiūt q̄dem ramos ipsius 7 excoriant eos facientes fasciculos: 7 infundunt in a q̄ et dimittunt sic aliquo ex mensibus: deinde ꝯtundunt ꝯtusione forti. 7 fit inde viscus bon⁹ Et virtus eius est similis qui subtiliat attrahit 7 dissoluit. q2 habet v̄tutem resolutiuam: Dias. cap: viscus f̄m translatōem nostram. Viscus in ramulis nascēs a quodam animali volatili. scz turdella viscat̄. Nam illud si morat̄ in ramulis arborum glutinat̄ 7 inde nascunt̄ v̄gule plurime. 7 fit viscus q̄ s̄p viridis inuenit̄: Est āt optimus qui in arbore quercus crescit: et q̄ est mundus subuiridis. 7 si extendat̄ non corrumpit̄ sed vt membrana extenuat̄.

Operationes.

A Gal'. vj. sim: far. ca. de visco: Sb̄a visci est ꝯposita ex aquosa substātia 7 aerea 7 de his ambab⁹ est ī eo multū. 7 ex terrea pauca: 7 in sapore eius est acuitas plusq̄ amaritudo. B Et v̄tus eius est q̄ calefacit nō tn̄ cito qn̄ apponit̄ corpi. s3 postq̄ facit morā in corpe sicut facit tapsia. et nos quidē diximus in his q̄ p̄cesserūt. q2 hec res īuenit̄ in medicinis quaꝝ v̄tus est que calefacit cū q2 calefactōe est hūiditas su

perflua indigesta virtutes habet acres: duricies mollire potest Nā de pfundo extrahit humorē cū vehemētia. ꝛ non subtile tm̄. sꝫ ꝛ pingues digerit mox q̄dem nō calefacit. sꝫ tp̄e diuturno impositꝰ calefacit. vt tapsia: C Aui. li. ij. cap. de visco: Viscus est notus omnibus. ꝛ eius q̄dē fructus similis est ciceri nigro vel sincere. rotundus vgulatus frangibilis ex q̄ manus inuiscant̄ eius aūt minera est arbor ferēs glandes ꝛ pira ꝛ mala in q̄bus sunt vtus aquea ꝛ aerea multiplicate valde q̄ ex eo bonus est. est recens planus coloris porri interius: viridis exterius teritur ꝛ lauat̄: deinde coquit̄ ꝛ nō calefacit nisi post moram longam sicut gūmi rute agrestis. ꝛ ē debilior ea in hoc ꝛ in ip̄o quidē est humiditas superflua indigesta. ꝛ est ca. ꝛ sic. in iij: ꝛ est resolutiuus resoluit em̄ hūiditates grossas ꝛ pfundo corporis ꝑpter fortitudinem vtutis attractiue ꝛ lenit. ꝛ dixerunt q̄dam ꝙ non inest ei opatio in humiditatibus nisi tenuibus. D Serap̄: auctoritate dyas. Qn̄ viscus miscet̄ cum resina pini maturat apata q̄ fiunt in radice auris. ꝛ alia apata. E Ec qn̄ miscet̄ cū olibano curat vlcera antiq̄. ꝛ quando miscetur cum calce: ꝛ cū lapide gagatis. aut lapide asio ꝛ coquitur cum eis: ꝛ ponitur super apata fraudulēta aut sup duriciem splenis curat Et resoluit apata ꝛ duricies F Et qn̄ miscet̄ cum auripigmento citrino aut rubeo. ꝛ ponitur sup maclas aufert eas. ꝛ qn̄ cum calce miscet̄ ꝛ rob excludit vngues. G Aui. Viscꝰ eradicat vngues malas cum sup eas ponit̄ cū arsenico. ꝛ resoluit apostemata frigida. ꝛ ꝓpe confortatur cum calce ꝛ lenit vlcera antiq̄ ꝛ vulnera mala. ꝛ lenit iuncturas cum tāta cera · q̄ntum ꝛ ip̄m ꝛ cum equali pōdere sui de resina pini. ꝛ ꝓfert apostematibꝰ frigidis post aures: H Et mixtus cū gūmi pini ꝛ cera extenuat splenem cū sup ip̄m ponitur cū aliquibus rebus ip̄m cōfortantibus sicut est calx ꝛ hm̄oi.

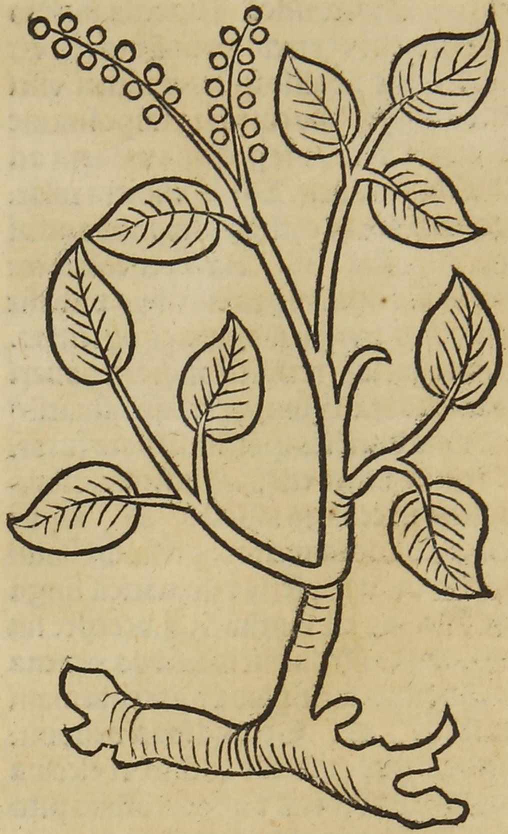

Ca. cccc xcvij.

Viticella. Pandecta. ca. cc lxvij. Fesera arabice vel fesire. grece ampeleosleuce. latine viticella vel vitis alba. Sꝫ sciendum ꝙ Gal. vbiq̄ꝫ vocat vitem albam vel nigrā brioniā. Et dyas. similiter f̄m translatōem arabicā. Sꝫ Gal. vj. sim. far. ca. ampeleos melana. dr̄ ꝙ vitis nigra. ꝓpe dr̄ brionia. hoc silr̄ apparet ī cap. vitis par sup̄. Serap̄: libro. aggre. ca. fesera. Fesera herba est q̄ hꝫ folia ꝛ capriolos in similitudinē vitis cōis. nisi qꝛ sunt aspiora ꝛ rami ꝛ caprioli adherēt implicantes se q̄buscunq̄ꝫ ap̄primant ex arboribus alijs ꝛ suspendunt̄ eis cū capriol' suis ꝛ hꝫ fructū silēm racemo rubeo.

Operationes.

A Dyas. cap. ampelos. Ampeleos leuce. i. briōia siue vt latini vitis alba hastas ꝛ folia similia hꝫ viti nr̄e sed aspa ꝛ minora caprioli similes sunt implicātes se. sem̄ ipsi vuule simile est ꝛ butriosum rarum.

B Dyascorides Viticella in vino elixi et pmesti ventrem et vrinā mouet: virtus est folijs et hastis ipius et radici visci da. vñ vulneribus chironis imposita medicatur: Cācros et fagedenia vulnera ad scabiem perducit. Tibijs vulnera tollit: sale addito et in cathaplasmatibus adhibita et pposita C Radix eius colorē corpis bonū rddit: rugas vultibus distēdit lentigines purgat magnis cicatricibus. colorem pprium reddit. Liuores et panaritia emendat. cū vino in cathaplasmatibus adhibita duricies spargit. Apata curat: ossa corpi infixa eijcit. Medicaminibus stipticis necessario miscet: D Epilēticis. ʒ. j. bibita anno toto prestolat similimō accepta apoplexie et stomaticis singulare psidium est maxime: ʒ. ij. accepte singulis causis silr puenit morsibus venenatis Aborsum facit: plus vo accepta maniam facit: E Secundinas deponit: Vrinam puocat. melle addito vt electuarium datū disnoicis et offocatōibus psto latur. Tussim et dolorem capitis et lateris cōpescit. De alto cadentibus et cō qssationibus maximū remediū est obulo vno cū aceto bibita splenē desiccat diebus. xxx: F Accepta cū caricis cathaplasmata omīa silr facē pt. cocta in aqua et fomento adhibita stericas purgat. Infantes non coagulatos deponit. Verno tpe herba ipa exiccat: G Cuius succus cū mulsa bibitus omīa silr facere nouit. et flegma deponit: Semen vo eius tritū et punctum scabiem et lepsos curat. Lac mulieribus puocat. Succus eius cū succo ptisane coctus lac mulieribus pstat. Succus baccarum eius lac vberibus siccis reddit. H Cime eius vrinam mouent mediocriter Radix aūt piectoria et extenuatoriā vtutem habet et desiccat mediocriter. I Et ideo splenem resoluit et sclirosim: posita extrinsecus aut superposita cum ficubus lepram et scabiem sanat. datur etiā i cibo pro splene. et per vrinam splen digeritur. Hec herba tam laudabilis est vt in tyriacis potiōnibus mittat: Miscet et pulchri ficijs medicaminibus. cū olo decocta donec arescat detrahit. K Cōmuniter autem radix cutem fricabilem et extēsam facit. Medetur autem effelidas et lentigines et maculas nigras cum orobo atque terachia et fenugreci semine: Item si tecum eam portaueris omīa mala a te effugiēt.

Ca. cccc xcviij.

Ethuen. Auicenna li. ij. ca. vethuē
Vethuen est planta habens vgas minutas. super qs sunt flores albi hñtes folia similia floribus maro. acuti saporis et odoris. et est ca: in. iij. sic. in. ij. Et ē est ex ea alia citria alia alba. est digestiua apitiua opilationū: et i rubea ē stipticitas.

Operationes.

A Aui. Vethuē puōt sudorē. Et eius oleū inunctum aperit orificia venarum: et rsoluit apata in stomacho. et sanguinem cōgelatum in ipo. B Et puenit apatibus frigidis. Cōuenit fistulis et vlceribus neruorum. cū in decoctōe eius infundit spōgia et

ponitur sup̱ egros: ⁊ facit subeth; C Et odorat̃ hũiditas eius ⁊ facit dormire. Cõuenit asmati cũ bibit̃ sicca sicut bibit̃ epithimũ: B Et ꝓuocat fortiter ⁊ resoluit sanguinẽ ꝯgelatũ in vesica: ⁊ cũ aq̃ mellis frangit lapidẽ E Et ap̱it opilationes matricis ⁊ soluit melancoliam ⁊ flegma sicut epithimũ qñ bibit̃ sicca cum oximelle. ⁊ ip̃a in p̱tibus nr̃is caremus.

Ca. cccc xcix.

Olubilis latine. grece cussus. ara. Jeblech. Jo: Me. cap̃. de volubili Uolubilis plures sunt sp̃es. Una est que dr̃ funis arboꝝ. cuius flos est albꝰ. ⁊ est sicut ruba. ⁊ habz lac ⁊ vocat̃ volubilis magna: Et est alia cuius rami repunt sup̱ terrã: et sup̱ ramos plantaꝝ. q̃ fola et flores hz minores. ⁊ dr̃ volubilis p̱ua. Et est alia species eius hñs folia subalbida. ⁊ lanugiosa ⁊ hz lac. Et est sp̃es alia asp̱a hñs folia sicut sunt citrulli folia: cuiꝰ flos est sicut ampulle adherẽtes ⁊ vocat̃ lupulus. Et est q̃rta sp̃es eiꝰ cuiꝰ radix est sicut fescire sim et magis g̃ssa. ymo est g̃ssitudo eius in modũ cucurbite maioris. et eiꝰ stipites eleuant̃ sup̱ radicẽ suam circiter cubitos duos. ⁊ folia eius sunt stricta p̱ua in modum sagitte alate. q̃ ex leui causa fluũt ⁊ hz lac: ⁊ vocat̃ dñs lacticinioꝝ; ⁊ ex ea fit scamonea. q̃d iuenies in ca. cccc. xix: de S Melior duaꝝ sp̃eꝝ p̃maꝝ est magna hñs folia in modũ sagitte alate. melior est que orit̃ in locis t̃p̱atis remotis ab excessu In quit dyas. Magna est equalis declinat t̃m̃ ad caliditatẽ. ⁊ est sic: in. ij. ⁊ est r̃solutiua. maturatiua: ap̱itiua: abstersiua. ⁊ solutiua lanuginosa v̾o cal. est in excessu vlceratiua ⁊ incisiua: Sagittalis vero ca. est ⁊ sic: in ij. gradu: Et dixit Gal. in p̃ncipio tercij. lac vero in fine tercij. ⁊ est acris vlceratiua. ⁊ eius acrimonia nõ est in vehementia lacticinij maioris. ⁊ est in qualibet eius p̱te plante acuitas ⁊ serositas. s; plus in lacte ip̃ius. ⁊ est in ea abstersio ⁊ r̃solutio. ⁊ ista est scamonea: Lupulus vero est eq̃lis ad frigiditatẽ declinãs. ⁊ dr̃ ꝙ est in p̃ncipio p̃mi: ⁊ est verius. Est ãt sedatiuꝰ doloꝝ calidoꝝ, extinctiuꝰ inflãmationũ ⁊ lenitiuꝰ.

Operationes.

A Jo. Me. Rectificatio magna aperit orificia venaꝝ. ꝓpter q̃d miscendum est ei aliq̃d ex draganto ⁊ mastice. ⁊ rectius q̃d vigorat op̱atõem eius est aq̃ casei cũ spica ⁊ mastice. B Ex sagittali ãt non ꝓpinat̃ ad soluendũ nisi coagulum eiꝰ. et est scamonea. Lanuginosa v̾o ꝓrsus vitãda est. Solutõe em̃ educit sanguinẽ. ⁊ est venenũ. C Item lanuginosa educit excoriando Lupulus vero asp̱a educit de colera citrina rem aliq̃ ⁊ mũdificat sãguinem ab ea: ⁊ clarificat ip̃m: et sedat inflãmatõem eius. ⁊ affert ei iuuamentũ magnum infusio ip̃ius in aq̃ casei. D Et syrupus eius remouet hyctericiã ⁊ aquaꝝ paꝝ vtunt̃ admĩstratõe eiꝰ medici t̃p̱is nr̃i cum sit medicina bona E Et ip̃a q̃dem ⁊ succus eius cum savich ordei sedat dolorẽ capitis ca: ⁊ cõuenit calefactõi stomachi ⁊ epatis. ⁊ syrupus eiꝰ ꝯuenit febribus colericis ⁊ sanguineis. F Mag

vero solutione educit coleram adustam: cū facilitate ⁊ apit opilatōꝫ epatis ⁊ mese raicaꝝ. ⁊ ꝯuenit hyctericie cū succo Apij ⁊ endiuie. aut cū aq̄ casei. ⁊ ꝯuenit apati epatis cal. extrinseco. ⁊ sedat sodam anti quam. ⁊ ꝓpe cū oleo ro. aut camomille G Et succus eius est ex eis q̄ sanāt vlce ra in aure. ⁊ est ex medicis pectoris et pul monis. mūdificans ea a sup̄fluitatibus. ⁊ cōuenit asmati valde H Et ꝯuenit fe. longi tp̄is. ⁊ ꝓpe fe. opilationū: ⁊ eis q̄ꝝ materia est colera citrina. I Ex radi ce vero sagittalis fit emplastꝝ ⁊ oleo rosa rum aut camomille. ⁊ sedat sodā frigidā antiq̄: ⁊ curat emigraneā. Dosis potio volubilis magne in decoctōe est circiter ʒ. iiij. Lupuli vero infusionis in aqua ca sei potione libra. j.

Ca. ccccc.

Uua passula. Gal. vj. sim. far. ca. de vua passa. Astafis .i. vua passa. digestiue simul ⁊ stiptice et dyafo retice lente participat virtutis.

Operationes.

A Dyas. Albe passule sunt plus stipti ce. ⁊ carnes passulaꝝ qn̄ extrahunt̄ ab eis grana. ⁊ qn̄ ꝯmedunt̄ ꝯueniunt cāne pul monis ⁊ ꝯferūt tussi renibꝰ ⁊ vesice: B Et qn̄ passule ꝯmedunt̄ sole cū nucleis cō ferunt vlceribus intestinoꝝ. ⁊ qn̄ caro pa ssulaꝝ miscet̄ cum farina ⁊ gegneisi .i. sca riola ⁊ ouis ⁊ modico melle: ⁊ ꝯmedit̄ ad mixto modico pipe expellit flegma pos: C Et qn̄ miscet̄ cū faria fabaꝝ ⁊ cimio: ⁊ fit inde empl̄m ꝯuenit apatibꝰ cal. inte stinoꝝ. et qn̄ passule pistate miscent̄ cū ru ta ⁊ fit inde empl̄m delet q̄d apparz ī cute ex clauis ⁊ vlceribus fraudulētis. s. cācro. D Qn̄ fit ex eis empl̄m cū opopanaco ꝯuenit Podagre. ⁊ qn̄ ponit̄ sup vngues eradicat eos: ⁊ meliores ex eis sūt kesmes sine granis. ⁊ post eas sunt pingues subti lis corticis ⁊ parui grani.

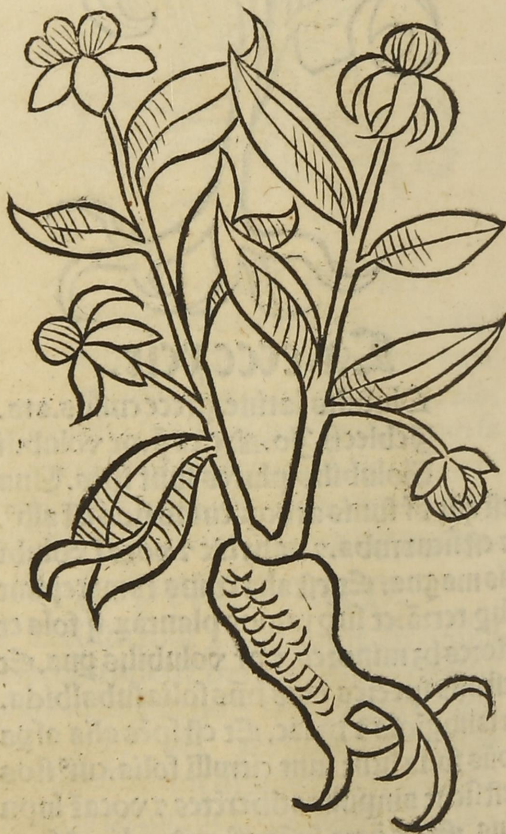

Ca.ccccci.

Uaversa. Bartho: in li. de ꝓprietati bus reꝝ. Uua versa ab humeo mes dr. ⁊ est dcã q̃si hũida: eo ꝙ intrise cus hũoris est plena: Ut dicit Ysi. li. xvij. Ex tribus aũt ꝯponit̃ vua scʒ ex follicul' glacea ⁊ arillis. folliculi dicunt̃ vinatia. in q̃bus glacea ꝯtinet̃ Et est glace succus sive hũor piguis ipi⁹ vue. Item sunt verticia rie sic dcẽ a magnitudĩe ⁊ lõgitudine.

Operationes.

A Gal'. vj. sim. far. ca: vuaversa inquit Uuaversa sunt indigestibilia. sba eius ẽ g̃ssa terrea put et gustu declarat̃ qr sapor ei⁹ est acerbus vel põtic⁹ B Uirtus eius fri. in. j. sic: in. ij. ⁊ stipticat ⁊ ꝯstrĩgit: ⁊ ꝯvenit oĩ fluxui vẽtris iuvamẽto mag.

Ca.ccccc ij.

Ubilicus veneris vel cimbalaris latine: grece colitidon: Dyas. Colitidon. i. vmbilicus veneris ẽ herba folia hʒ sicut acinctabulum obrotũda ⁊ alta ⁊ latenter ꝯcaua: ⁊ hastam brevem in qua est semen positum. Radix est ei obrotunda vt oliva. Est alia colitidon q̃ fo. hʒ piguia ⁊ latiora ⁊ spissa sicut bugellas folia q̃ sunt circa radicẽ: sunt sicut oculus picta. gustu stiptica: hastã hʒ tenuẽ. cuius flos ⁊ semen siml'es ypericõ. Radix est illi maior predicte.

Operationes.

A Gal'. vij. sim. far. cap̃. Colitidon mixte est ṽtutis. scʒ. humide subfrigide. ⁊ cuiusdam obtuse. stipticitatis amare. vñ infrigidat ⁊ repcutit ⁊ abstergit ⁊ dyaforat Pli. cap̃. cotilidon herba est oĩbus nota. cuius natura ex hũido frigido ⁊ paꝝ calido refrigeratoria. B Dyas. Uirtus ṗme spẽi est ꝙ succus radicis eius ⁊ folioꝝ ꝯpunctus aut fomento adhibitus tumorẽ nature spargit C Ignẽ sacꝝ extiguit ⁊ ꝑniones curat: Scrofis impositus eas spargit. Stõi estuationem tollit: Radix ꝯmesta cũ folijs calculos frangit: Urinaʒ ꝓuocat D Ydropicis in oximelle datus singl'are ꝑsidiũ est. Et multi ad amorem eam colligũt. hec mixtã hʒ ṽtutẽ infrigidandi ⁊ humectãdi: Hʒ etiã nõ a parte stipticã vim cũ amaritudine modica. vñ infrigidat ⁊ reṗmit. ⁊ ꝑijcit ⁊ digerit ĩflãmatõnem. g̃ flegmonũ curat. ⁊ in stõ cãm hñtibus vtilissima est E Cathaplasmata tũsa ⁊ imposita vulnera q̃ sunt cum rubore ⁊ rosulas sanat: succus ei⁹ iniectus ad veretri exiccatõem (q̃m greci fimosim vocant) valet. F Gal'. Cotilidon curat flegmões herisipilatos. ⁊ herisipilas flegmonosas. ⁊ maxime stomachi ardentis vtilis ⁊ sufficiẽter epiplasmata. credita aũt sunt folia cũ radice cõmesta lapides frangẽ ⁊ vrinas mouẽ. G Pli. Hec tunsa ⁊ imposita vulnera curat. ⁊ resoluit q̃ sunt cum rubore. i. rosulas sanat Tunsa ⁊ stomacho imposita ardorẽ ⁊ inflãmationem sedat. H Radix ṽo ei⁹ potata lapides frangit. Greci ṽo dicũt ꝙ leniter sit humida frigida ⁊ stiptica.

Ca. ccccc iij.

Ngula caballina. Sciendū ꝙ vngula caballīs duplicis gn̄is ē. vnū aq̄ticū aliud terrenū Aq̄ticū est nenufar ꝉ nymphea aq̄tica ꝉ cacabꝰ veneris vꝉ papauer palustre: ꝉ alga palustris hn̄s flores albos. sicut apparz in ca. ccc ix. supius de N: Terrena ē q̄ vocatꝛ vngl'a caballina gre. ⁊ ara: vocatꝛ phatanū ꝉ farfugium nascitꝛ iuxta fluuiū:

Operationes.

A Ga. vj. si. far. ca. ð tussilagīe ⁊ ē vngl'a caballīs ꝉ nenufar terrenū ꝉ farfana: nōiatꝛ āt tussilago eo ꝙ tussibꝰ ⁊ ortonoicis cōferēs creditꝛ. si q̄s sumēs fo. sicca: ꝉ radicē sup prunas fūigās inspiret ꝯsurgentē fumū: B Est āt mediocriter acre q̄re ⁊ rūpe sine dolore creditꝛ vniuersa apata q̄ ī torace. viridia v̊o fo. ⁊ flores. flegmonē paciētia mēbra cū difficultate digestōis exteriꝰ cataplasmata iuuāt. ꝑpter amissionē aq̄se hūiditatis cuiꝰ oīa viridia ⁊ tenera. h̄ q̄dē magis illa v̊o minus ꝑticipāt. sicca v̊o folia lilij acrioris sūt v̊tutis vt cōpetāt flegmonē paciētibꝰ. C Aui. li. ij. cap̄ de nenufare terrēo: Inq̄t eē fri. ⁊ hu: complexionis in. ij: gradu.

Ca. ccccc iiij.

Rtica maior: Pand. ca: ccclxv. Huiure ꝉ varikslatū ꝉ sarich ara: grece inguidal ꝉ acalifex: latine v̊o vrtica Sera: li: aggre. auc. dyas. ca: huiure. Sūt eiꝰ due spēs. vna earꝫ ē aspior ⁊ nigrior hn̄s fo. latiora. ⁊ hꝫ semē sīle sei canab nisi ꝙ ē minꝰ eo: Alia v̊o hꝫ mīora fo: ⁊ nō hꝫ folia aspa sicut p̄ma. de q̄ in sequēti ca. dicetꝛ. Et est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. merito q̄dem igitꝛ vt alimēto nullꝰ vtatꝛ sine eo ꝙ maxia capiatꝛ fame. Utilis āt est vt medicia subductiua ventris:

Operationes.

A Galienus. li. de cibis: ca. de vrtica Et idē. vj: sim: far: eoð ca. Acalifex siue vrtica maior: huiꝰ herbe tā fructꝰ q̄ folia ipsa maxime admittantꝛ ad opus medicine

De Herbis.

Dyaforetice est virtutis vt pustulas ⁊ pa
rotidas sanet Habet autem ⁊ ventosita
tis aliquid qua propter impetus libidis
excitat. ⁊ maxime qñ cum sapa bibit semē
eius. ꝙ autem non vehementer calefacit
sit satis subtilium partium sit educēs gro
ssorum humoꝝ ⁊ viscosoꝝ qui in torace et
pulmone. Testatur ⁊ in hoc ꝙ paciuntur
pericule corporis q̃s cōtingit Illa vo vē
tositas quasi pticipare dr nascit dum ipa
digerit. Non em̄ est actu ventosa ꝫ potē
cia. ventrem laxat moderate. ⁊ hoc solum
modo ꝙ mundificat ⁊ pmouet. non eo ꝙ
purget. B Dyas. Cathaplasmatibꝰ
imposita corpis fricatōe atqꝫ rubore. do
lorem atqꝫ pruritum facit. deniqꝫ recorpa
tiue virtutis sunt maior videlicet ⁊ minor
Similiter limosis atqꝫ similibus duricie
bus: medet etiam eis qui ab animalibus
venenatis fuerunt vexati. C Item
cocta atqꝫ contrita emollit ventrem Se
men autem eius ventrem mouet. Folia ⁊
semen dyaforetica sunt et leptomeris ha
bundanter sine calefactōe nimia. sanant
stigmata ⁊ ciraculas ⁊ ragades. ⁊ ex tora
ce ⁊ pulmone educit humores pingues ⁊
glutinosos. habet autem aliquid in se vē
tositatis. ad luxuriam pmouendam: ⁊ ex
citandam libidinem; maxie qñ cum sapa
bibitur. D Acalifex calefactoria est
q̃ potata cum vinō regiū morbum em̄dat
semen eius in antidotis missum colericis
pdest. E Item tritum cū melle et in
modum electuarij datum tussim veterem
⁊ frigore pceptam emēdat. ex calore suos
omnes tumores dissoluit. F Serap
aucto: Gal. Uirtus eius est q̃ rsoluit reso
lutione multa. ⁊ est cum hoc ei virtus infla
tiua. ⁊ ppter hanc causam mouet coitum
⁊ delet exituras ⁊ apata q̃ fiunt p aures. ⁊
facit exiccari humores viscosos a pectore
⁊ pulmone quādo bibitur. ⁊ curat vlcera
corrosiua ⁊ omne cui ꝯuenit exiccatio. Et
qñ bibibit de semīe eius cum rob excitat
appetitum coitus. ⁊ soluit ventrē solutōe
temperata. ppterea quia abstergit ⁊ com
mouet. G Et folia ambaꝝ specierū
quando terūtur cum sale ⁊ fit inde empla
strum curat morsum canis et vlcera frau
dulenta. ⁊ carnosa. ⁊ vlcera sordida. ⁊ tor
tiones neruorum ⁊ exituras. et apostema
ta que fiunt post aures Et fit cum eis cero
tum cum cera ad duriciem splenis. H
Et quando terunt ex folijs eius ⁊ ponunt
in naribus abscindit fluxum sanguinis. ⁊
quando teritur ex eis ⁊ cōficitur cū mirra:
⁊ fit inde nascale puocat menstrua. I
Et ponunt folia eius super matricē egre
ssam ⁊ eam reuocat intus. et semen eiꝰ qñ
bibitur cum rob excitat appetitum coitꝰ.
⁊ aperit orificium matricis. ⁊ terit ⁊ cōfi
citur cum melle ⁊ cōmeditur. et conuenit
asmati que non sinit hominem iacere. Et
pleuresi. ⁊ expellit supfluitates a pectore.
K Et decoctio foliorum eius quādo co
quitur cum pauco mirre puocat mēstrua.
⁊ quando folia ipa coquūtur cū limacijs
molliunt ventrem ⁊ prouocant vrinam.
⁊ quādo folia ipsa coquuntur cum ordeo
expellunt superfluitates a pectore. et quā
do fiūt gargarismata cum succis eius cu
rat apostemata vuule. L Et idem au
ctoritate Rasis. Oleum vrtice est magis
laxatiuum q̃ oleum cartami. scilicet quā
do tu comparas virtutem laxatiuam vrti
ce virtuti laxatiue cartami. M Et
idem auctoritate Aben mesuay: Mouet
coitum quando cōmeditur cum cepis et
vitellis ouorum. ⁊ quando teritur semen
eius ⁊ ponitur super cancrum conuenit.
N Et de pprietate ei. est ꝙ laxat flegma
uiscosum. ⁊ quando excoriatur semen vrti
ce ⁊ teritur. ⁊ miscetur cum melle et sumit
laxat cum fortitudine. ⁊ oportet tamen ꝙ
non tangat linguam. ⁊ caput meri ne ad
urat ea O Et dosis eius a. xx. granis
vsqꝫ ad. xxx. P Et idem auctoritate
Ysaac. Soluit ventrem viscosum. et puo
cat vrinam. ⁊ conuenit dolori renum ⁊ iu
uat coitum ⁊ maxime si cōmedatur cum
cepis ⁊ vitellis ouorum. ⁊ qñ bibitur cum
seīe canabi ꝯuenit spleni ⁊ dolori lateris.

Ca.cccccv.

Rtica minor. Dyas. Urtica altera maior altera minor. De maiori in p̄cedenti cap̄. dcm̄: Minor vero que z vsualis est. z simplex cum tenui seīe ac folijs nimis asperis. Avi. Color semis eius est similis semīs porri s; tm̄ est minus z subtilius. z non est in eius lōgitudine. et mordicat quod ei obuiat. ita q̄ etiam ītestina Urtica z semen eius sunt ca. in principio tercij z sic. in. ij. sed semen est mioris sicci tatis q̄ ip̄a. Est attractiua. vlceratiua. resolutiua cū v̄tute adustiua. Et sunt q̄dam qui dicunt calefactōem eius nō esse fortē. z in ip̄a quidem est virtus aperitiua. z in ip̄o est abstersio fortis

Operationes.

A Avi. Emplastꝝ ei⁹ cū raffano disrūpit dubelet. z ꝯuenit duriciebus. Et semē eius ꝯuenit cancro in emplastro: et simil'r eius cinis cū sale cōuenit vlceribus q̄ accidunt in morsura canis z vlceribus maligis z cancro B Emplastrum ex eo cum sale cōuenit torsioni neruoꝝ. Et folia eius ꝯtrita abscindunt fluxum sanguinis ex naribus. Et semen eius ꝯuenit stricture narium. z ap̄it opilatōs colatorij fortiter z ex semine eius fcm̄ emplastꝝ fit dentium eradicatio facilis. C Et ex eo emplastrum ꝯuenit ap̄atibus que fiunt p⁹ aures z est abstersiuū qn̄ bibit̄ cū aq̄ ordei z mūdificat pectus. D Et cum decoquūt̄ folia eius in aqua ordei educunt hūores g̃ssos qui sunt in pectore. eius sēmē est fortius. z ip̄m remouet asma z frigidā pleuresim. E Excitat coitum precipue semen eius cū vino. Et aperit orificiū matricis qn̄ matrix recipit sperma z sil'r si comedatur cum cepis z ouis. Et qn̄ supponit̄ cum mirra ꝓuocat menstrua z ap̄it matricem. z similiter si bibat̄ decoctio eius cū mirra. F Et folia eius recentia reducunt matricem exeuntē. loco emplastri posita z soluendo educit flegma. z humorez crudum sua abstersione non cum virtute solutiua que sit in ip̄a. G Et oleum vrtice minoris. plus soluit flegma q̄ oleū cartami. Et decoctioólioꝝ eius cum obstracis lenit ventrem. H Et si vis vt ip̄sa facilius soluat accipe medullaz seminis eius z contere ip̄am cum sauich. et ꝑijce eū cū vīo z bibe eā. z oportz vt post eius haustū bibat̄ aliq̄d ex oleo ro: ne adurit guttur bibentis. Et qn̄ fiunt ex ip̄sis colliria cū melle z supponunt̄ z soluunt.

I Palladius. Urtica ex eo vocata est. q̄ tactus eius corpus adurat. Sūt em̄ ambo om̄ino ignee nature. vū z tactu purit. z pruriginem facit K Macer. Dicimus vrticā quā grecus a calife dicit. Feruida non modice vis illi dr̄ esse. Un̄ necī merito nomen sumpsisse videt̄. Tacta q̄ exurat digitos vrtica tenentes. Hec solet hictericos cum vino sumpta iuuare Illi⁹ semen colicis cum melle medet̄ Et tussim veterem curat si sepe bibatur. Frigus pulmonis pellit vētrisq; tumorem. zc̄.

Ca. ccccc vj.

Ulpicum. Ysidorus. Ulpicum appellatum est, eo q alliij odorem hz. Palladius libro undecimo. In mense Novembri ulpicum sicut z allium seritur, terra maxime alba fossa z subacta sine stercore, Sulcos in areis facies z in locis altioribus semina pones: quattuor digitis separatas, nec altius pressa: Sarculari frequenter debent: quia plurescunt: Si capitatum facere volueris, ubi ceperit caulis prodire, particl'a sicq3 succus reuertetur ad spicas.

Operationes.

A Ysidorus: Ulpicum cum vino tritū calculos aiunt prodesse potui datum. Illius semen cum vino menstrua provocat sive purgat.

Ca. ccccc vij.

Ulmus latine, arabice arnabū, grece petela l' prolee sive pteloe. Paulus ca: de ulmo. Est arbor omibus nota cuius folia stiptica sunt.

Operationes.

A Sal: viij. sim: far: ca. prolee fm translationē grecā. Prolee. i. ulmus folijs consolidamus qn̄q3 recens vulnus cōtusis q stiptica sit z abstersiua virtus cōseruat in eis: Cortex vero eius adhuc magis ē subamarus z stipticus B Un̄ z lepram sanat cum aceto: Et dum viridis existit z recens si sup ligata involuatur ulceribus ꝯsolidare ea poterit: C Et radices eius etiā eiusdē vtutis sunt. z cū eius decoctione fomentant oēs fracturas porositatione egētes. D Paulus. Ipsa bullita in aq̄ curāt excoriatōez capitis si inde lavet̄. Radix ei9 ē stiptica ꝯglutiātia z cōsolidatiā nis E Ysi. Ulm9 nom accepit eo q uligiosis z hūidis locis meli9 ꝓficit: Nā in mōtanis z aspis min9 leta est.

F Pli.li.xvij. Ulmorum umbra lenis esti enutriens quecunque occupat In ulmo inseri morum iubet religio fulgurum. Nobilia vina in arbustis gignuntur. primoque omnium ulmus. propter nimiam frondem excipit. Ulmis detrahitur succus inutilis super terram usque ad medullam foracis. In senecta et cum alimento sequuntur abundare nimio. G Idem.li.xviij. Ulmi et popli serantur a die quo favonius cepit flare sive a die. vj. idus februarij sive ante prima solsticij estivalis die alia parte folia ulmi celum respiciunt que spectaverunt pridie et est perfecti sideris signum H Idem li.xxiiij. Ulmi folia et cortex et rami vim habent spissandi et vulnera contrahendi. Cortex utique interior.

vestitum a quibus exeunt ariste siles capilli in subtilitate. Pli. Aquileya herba est que crescit in segetibus cum tenui calamo habenti in summitate tegminibus abitum ex quibus ariste siles capillis extant.

Operationes.

A Gal. Virtus eius est quod resolvit apata et prefert fistulis que fiunt iuxta oculum que egilope vocantur. Maior virtus est in semine quare quando simpliciter ponitur semen intelligitur Vires enim leniter et efficaciter relaxantes et ad omnes tumores valet. Sera. Mollit duricies. et ideo ad egilopas farina eius cathaplasmatibus commixta congrue facit.

Ca.cccccviij.

Sir sive qusir ara. gre. egilops vel egilopa. Sera. li. aggre. cap. qusir id est alkaleya sive aquileya. et est herba cuius folia sunt similia folijs frumenti nisi quod sunt latiora et molliora. et in summitate calami eius est semen nigrum tribus vel quattuor tunicis

Ca.cccccix.

Usnea. Pandecta ca.lxxi. Aynech sive alusne arabice. grece brion vel briun vel licena. latine vo usnee vel muscus arborum. Usnee vel brion quedam oritur in arboribus sicut lanugo. et quedam est usnee vel brion maris. et est lanugo que oritur super petras maris. Serap. li. aggre. cap. aynech Aynech. i. muscus quercus et est res que reperitur

nascens super arborē serbin̄ ⁊ nucis ⁊ glā dium ⁊ sup lapides. ⁊ melius ex eo est q̄d reperit᷑ sup serbin montanū. ⁊ post illō q̄ reperit᷑ sup serbin montanū. ⁊ post illō q̄ reperit᷑ sup arborē nucis. ⁊ melius horum est q̄d est magis odorifex ⁊ albidioris co loris. ⁊ peius est ex eo q̄d est ad nigredinē tendens. sapor eius est stipticus ꝑ pte. Et virtus eius est q̄ non est frigida frigidita te forti. s; ꝓpe tepiditatem. ⁊ v̄tus ei⁹ alia est q̄ resoluit ⁊ mollificat. ⁊ ꝓe illud quod repitur sup arborem serbin. Gal. vj. sim. far. cap. briū vel brion marinū ꝓpositum ē ex terrestri ⁊ aq̄sa sil' s̄ba vtrisq; frigidis stipticat em̄ ꝓmestū ⁊ quotq̄t calida sunt. cathaplasmatū m̄aifeste infrigidat et ad iuuat. Et ē aliud briō l' briū q̄d a q̄busdā vocat᷑ spelticū. repit᷑ q̄dem in quercubus ⁊ pinis. ⁊ lenki s. h; āt stipticatiuā v̄tutē nō vehementē. neq; em̄ sufficiēter frigida est. s; q̄dammō medijs appinq̄t. q̄re ⁊ dia foretică ⁊ mollificatiuā possidet vim. ma xime q̄d in cedrinis lignis īueni᷑. Dyas. ca. delicena q̄ sup petrā marinā nascit᷑ bri on est. Aui. li. ij. ca. vsnee Usnee sunt corti ces subtiles circūuolute sup arborē ferētes glādes ⁊ pinū vel nucē. ⁊ h; odorē bonū q̄ ex ea bona est: est alba. et nigra est mala. In ipa est frigiditas pauca ad debilitatē declinās. ⁊ stipticitas eq̄lis. Et extimaue runt q̄dā q̄ ē ca. in. j. gradu; sic. in. ij. Inq̄t Alcausi est frigida vehemētis siccitatis. Insunt ei v̄tus stiptica. ⁊ resolutio sil' ⁊ le nificatio p̄cipue que est de p̄mo ⁊ eius sti pticitas est equalis:

Operationes.

A Sera. auc. dyas. Aynech est muscus q̄rcus. ⁊ ꝓfert dolorib⁹ matricis. ⁊ qn̄ co quit᷑. ⁊ sedēt mulie͂s in decoctōe ei⁹. B Et ꝓfert multū qn̄ admiscet᷑ in fumigatōi bus ⁊ vnguētis q̄ fiūt ad resoluendā lassi tudinē. C Et igredit᷑ in ꝓfectōe olei de ben ⁊ in alijs vnguētis ꝓpter stipticita tē q̄ ē i eo. D Et infundit᷑ i vīo dieb⁹ aliq̄t. ⁊ illō vinū facit dormire dormitiōe forti: ⁊ qn̄ infundit᷑ i vīo stiptico. ꝓfert stō ⁊ curat excussionē vētris. ⁊ arōatizat stōm ⁊ abscindit vomitū. E Dyas. Licēs ē musc⁹ maris q̄ cataplasmatib⁹ adhibita fluxū sanguis abstinet. tūorē ꝯpescit. Zer nas emēdat. Ictericis opitulat᷑ melle ad dito aspredinē oris ⁊ ligue dissēit. reuma tismū ꝯpescit q̄ stiptice ē v̄tutis ⁊ siccātis F Almāsor. tract. iij. ca. vsnee. Usnee l' musc⁹ q̄rc⁹ pax existit ca. q̄d ⁊ vomitū ab stinēdo stōm efficit rigidū. G Aui. Usnee arōaticū ē apit opilatōs ⁊ stringit carnes mollificatas. ⁊ linit᷑ sup apata ca. ⁊ sedat ca ⁊ r̄soluit duriciēs ⁊ sedat apata carnosa fluxa cadit i ūctōib⁹ lassitudis. ⁊ resoluit duriciē iuncturaꝝ. H Et sil' r ei⁹ decoctō cū infundit᷑ i vīo facit dormire potantē ipm. ⁊ abstergit visū. ⁊ ꝓfert trēo ri cordis r̄tin; vomitū ⁊ ꝯfortat stōm. ⁊ re mouet inflāmatōem ei⁹ p̄cipue eius infu sio in vīo stiptico: I Et ꝓfert dolori epatis debil'. Apit opilatōes matricis et qn̄ sedet̄ i aq̄ ei⁹ ꝓfert dolori matricis ⁊ ꝓ uocat mēstrua. K Et idē i de viribus cordis ait. Usuee ca. ē in. j. g̅du; sic; in. ij. ⁊ habet confortare cor.

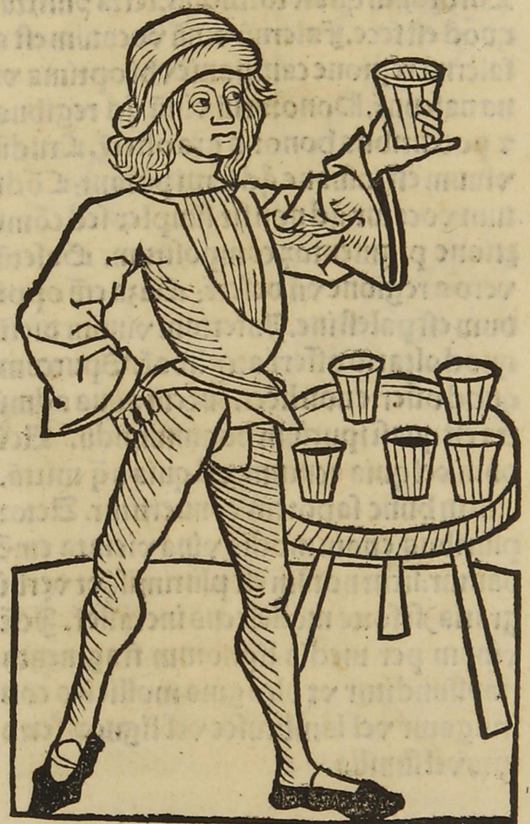

Ca.ccccc.x.

Vinum. Ysidorus li. xx. Vinū inde dcm̄ est q̄ eius potus sanguine ci to replet. hoc alij lieum appellant eo q̄ bibentem a cura soluit. Arestoti les i li. topicoꝝ. iiij. Vinū ait empedocles aquam putrefcām in lignis. Ambrosius li. iij. Noe post diluuiū vitem plantauit que prius domini p̄cepto pullulauit. ac bibit de vino eius ꝛ obdormiuit. Deꝰ aūt presciuit q̄ vinum sobrie potatum sanita tem daret. prudentiam augeret In modi ce vero sumptum ad vitia causas daret. creaturam dedit. sed habundantiam hu mano reseruauit arbitrio. Arestotiles in libro de animalibus. Vinū serpentes val de diligunt. ꝛ ideo p ip̄m venant̄. cum in bibunt̄. Item Ysidorus. Vinum dr̄ roseū id est cum rubore. Rosa em̄ rubet. Amine um quasi sine minio. i. sine rubore. Succi nacium succine gemme simil'e. i. fului colo ris. Limpidū vinū. i. p̄spicuum ab aq̄ sp̄e dictum quasi limpidū. limpha em̄ est aq̄. Turbidum quasi torbidū. i. terra p̄mixtū: quod est fece. Falernū vinū vocatum est a falerna regione campanie vbi optima vi na nascunt̄. Honorariū vinū q̄d regibus ꝛ potentibus honoris gr̄a offert̄. Crudū vinum est insuaue q̄d serui potant. Codi tum vocatur q̄d non sit simplex sed cōmi xtione pigmentoꝝ compositum. Gasetū vero a regione vn̄ defert̄. Gaza em̄ oppi dum est palestine. Infertum vinum dicit̄ quod altario offert̄ atq̄ libat̄. Spurcum quod offerre non licet. aut cui aqua admi xta est quasi spurium hoc inmundū. Aci dum vel quia acutum. vel quia a q̄ mixtū. cito in hunc saporem conuertitur. Actor pluribus etiam modis vina viciata emē dantur. sicut notum est plurimis (vt verbi gratia) si forte mollescens incrassez. Idē vinum per media lignorum fragmenta transfunditur vt oleagma mollicies con fringatur vel lambrusce vel lignoꝝ serra tura vel similia.

Operationes.

A Ysaac in diebus p̄ticularibus li. iij. Vinum bonū dat nutrimentum corpori. Sanitatem reddit ꝛ custodit. si accipiat̄ vt oportet. ꝛ q̄ntum natura sustinere val; digestionē ꝯfortat stomachi. ꝛ etiā secun dam que est in epate. nec vllus inuenitur cibus vl' potus adeo naturalis caloris cō fortatiuus ꝛ augmentatiuus. sicut vinū. p̄pter familiaritatis consortiū q̄d habet cum natura. B Et quia calor eius si milis est naturali calori citoq̄ꝫ conuertit̄ i naturalem ꝛ mundissimū sanguinē. Tur bidum quoq̄ꝫ sanguinem clarificat. ꝛ adi tus tocius corporis maxime q̄ꝫ venaꝝ ape rit ꝛ mūdificat. Epatis opilationē aperit Tenebrositatem aufert. Fumositatē tristi cie generatiuam a corde expellit. tociusq̄ꝫ corporis mēbra corroborat C Szaīaz ip̄am facit obliuisci tristiciā ꝛ angustiaz. laborē ꝛ dolorē. datq̄ꝫ ei leticiā ꝛ audatiā Ingeniūq̄ꝫ subtiliat. Igit̄ cōueniens est omnibus etatibus ꝛ oibus regionibus. sꝫ tamen sumat̄ ſm sui q̄ntitatē ꝛ bibentis consuetudinē. ac nature possibilitatem. Iuuenes em̄ ꝛ viri maiorē vim q̄ntitatē sustinent q̄ mulieres ꝛ adolescentuli. D Vinū mundū ꝛ puꝝ si fuerit. p̄uenit vt hiemali tp̄e ꝛ frigida regione bibatur In estate vero ꝛ calida regione vini pau citas aqua multum p̄mixti. necessario cō gruet. Corpa em̄ refrigerat ꝛ hūectat pro pter a q̄ p̄mixtam. Vn̄ antiq̄ assimilauer̄t vinū tyriace nature q̄ virtutem hꝫ ꝯseruati uam nature. p̄ficuā Calefacit em̄ corpora frigida. ꝛ infrigidat calida. sicca hūectat et humida extenuat. E Haly in li. re galis dispositōis ait. Vinū calorem natu ralem confortat Humores colericos tem perat. purgans p̄ sudorē vrinam. Mēbra dura humectat. appetitū iuuat ꝛ digesti onem. F Ventositatē q̄ꝫ soluit. Opi lationem aperit melancoliā mitigat. Et hec maxie facit his q̄ tpate ꝯplexiōis sunt G Nocet āt illi cuius cōplexio sup̄ha bundat i calore. l' q̄ febrē patit̄ epatis aut cephaleā. ꝛ cuius nerui debiles sunt.

H Idem in li. vt sup. Dicit at q ex mul
ti vini potatione passiones accidūt q̄ues
frigide. sicut apoplexia, spasmꝰ. epilētia.
emigraneū: obstupefactio 7 his similia.
Replent em vētriculi cebri vaporibꝰ vini
7 q̄d ad illō de venis ascēdit. vñ calor na
turalis īfrigerat. 7 hmōi passiōes gñant
I Rasi in q̄rta pte. Vinū tpate bibitū
nutrimentū penetrare facit digestionem
adiuuat. multeq3 bōitatis cā existit in cor
pore. 7 in senibꝰ q̄ maxie. K Ysidorꝰ
Vinū antiq vocabāt venenū. s3 postq̄ in
uentū ē virus letiferi succi hoc vinū voca
tū est: illud venenū. L Vñ 7 Ihero.
i li. de v̄gitate dicit. Adolescētulas ita de
bere fugē vinū vt venenū. ne p etatis calo
re ferueti bibāt 7 peant Iñ ē q apō vetēs
rōnos feie nō vtebant vino nisi sacroꝝ cā
certis diebꝰ. M Cōstan. in pātegni
Vinū q̄dda est meꝝ: q̄dda de passis fcm:
q̄dda mellitū q̄dda dactilicū: q̄dda orde
aceū l' frumētinū. i. ceuisia. N Mex
vl'iter ca. ē 7 sic. Nouiter q̄dē e torcl'ari tra
ctū in pmū trāsit g̃dū: verꝰ āt augmentat
vel minuit natura sua ex longitudine vel
propinquitate preloꝝ.

Ca. ccccxj.

Racea l' herba. clauellata
latie: gre. torgta. ara. ma
refolō. Pla. Racea ē her
ba simil' lauēdule: 7 in sū
mitate flores q̄ꝝ color ē
citrinꝰ glaucꝰ 7 albꝰ: solū
herba in medicinis vtit
7 non radices. cal. est 7 hu. in. iij. gradu.

Operationes.

A Idē Pla. Herba ipa tūsa 7 cataplas
matibꝰ adhibita pfert ad pruritū 7 scabiē
B Herba ipa decocta cū vino odorife
ro bibita pfert herisipilosis. 7 ad oēs vlce
ratōem siue scabiē. C Ista herba vꝫ
ad leprā remouendā decocta cū vīo. 7 cu
rat excussionē vētris D Confert etiā
multū mixtū cū fnō tre eadē q̄ntitatē. nocꝫ
āt illi cuiꝰ cplexio supabūdat i calore.

Ca. ccccxij.

Asdane gre. anadragne ara. latie
portulaca. Sera. li. aggre. ca. Ras

dane.i.portulaca.7 est herba oibus nota Gal.vij.sim.far.cap.de portulaca. Sba ei9 ē aq̄so 7 i sapore ei9 ē stipticitas pauca 7 vtus ei9 est q̄ infrigidat in.iij.g.7 humectat in.ij. Syas.ca.andragne siue vt alij portulaca 7 ē oibus nota.hn̄s frigidā virtutem atq; redarguentem.

Operationes.

A Sera.portulaca cōuenit hn̄tibus inflationē 7 incensionē.7 causonē in orifitō stōi.7 in oibus ypocōdrijs.7 curat stuporem dentiū.eo q̄ lenit 7 aufert aspitatem. B Et idē auc.Ruffi.Portulaca debilitat visū.7 destruit eū.7 īfrigidat corpus 7 phibet vomitū.7 aufert libidinē. C Syas.Portulaca masticata l' ɔmesta cū origaro fluorē sanguis phibz 7 viscide strigit.pp̄e cū masticā l' ɔmesta dentiū offensā sanat D In ardore stōi portulaca ī aceto ɔmesta mire iuuat tūsa et cū mollito ordeo mixta.7 q̄i malagīa pāno īducca.Et stōacho imposita mire febres tollit.

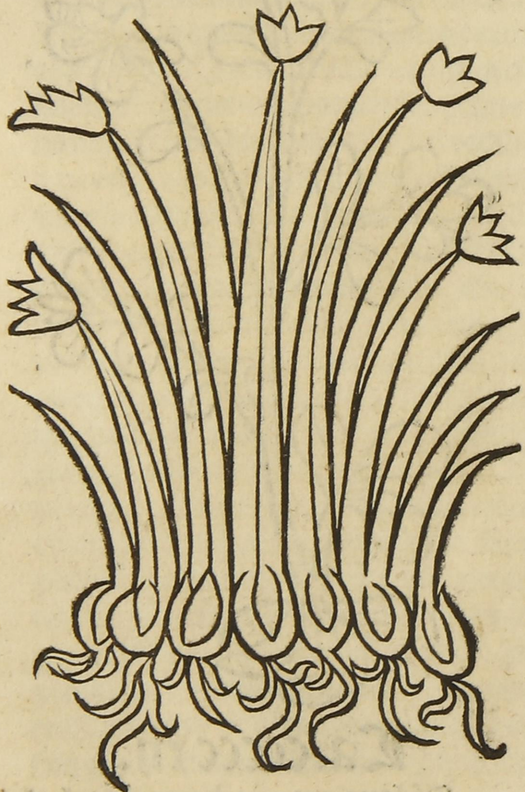

Ca.ccccc xiij.

Reos.Pandecta ca.d cc v.Yreos. est herba faciēs florē albū vt liliū. 7 est in frōdibus similis yri. Drūt aūt in floribus.Vn̄ vsus. Yris purpureū gerit florem yreos albū.Gladiol9 croceū sz spatula fetida nullū.Vn̄ ille herbe sunt siles in folijs.drūt tn̄ in floribus.Nā yris hz florem purpureū hn̄tem gradatōes diuersas in purpureitate.sicut hz arcus celi p quo lege capl'm lilium supius del. Et ē alius cuius flos est albus.7 iste est yreos. 7 ille debilior est supiori in omī re.7 melior ex eis est cuius radix est alba rotūda participans de rubedine fm aliquid.7 grossa 7 dura 7 spissa.7 in qua est aromaticitas. sicut odor viole.pp̄e.7 cuius sapor ē acut9. mordicatiuus pp̄ter acrimoniam ipsius. hn̄s nodos breues 7 collectos.Et melior ps plante est radix.post illaz flores.7 melius tp̄s collectōis ipsius radicum est pncipium veris.

Operationes.

A Paulus cap.yreos.Yreos ca.est i.ij. gradu.sicca.in.iij. Valet ɔ duriciē neruorum ex flegmate Tussim placat.Screatū facilem facit.grossos humores pectoris attenuat. B Cū aceto potat9 spleneticis 7 spasmū hn̄tibus pdest rigorē fe.7 dolorem vulue mitigat 7 aufert.cū vīo potatum mēstrua puocat.pessariū inde factū secundinā 7 fetū mortuū expellit. Stō nocet.Cū aq̄ ca.bibitū dolorē vētris placat Elixatū 7 pistatū vulnera dolentia curat. coctū cū aq̄ ro.mixtū vulnera et pustulas mūdificat.7 bonā ī eis carnē gn̄at.7 valz ɔ putredinē dentiū 7 gingiuaꝝ. C Pla.Yreos l' yris ca.7 sic.suti.ij.g.Siles q̄dē sunt ī folijs 7 in effcū.sz yris florē facit purpureū yreos albū Haꝝ radice medici vtunt.q̄ i fine veris colligit ac desiccat.p duos ānos suari pt D Itaq; p radice yris pt poni.radix yreos.7 sic e ɔuerso Virtutē hz diureticā vn̄ dissoluit 7 apit. E Constā.Yreos.ē ca.i.ij.sic.i.iij.valz ɔ dolorē neruoꝝ de flegīte.diuturnam tussim placat.

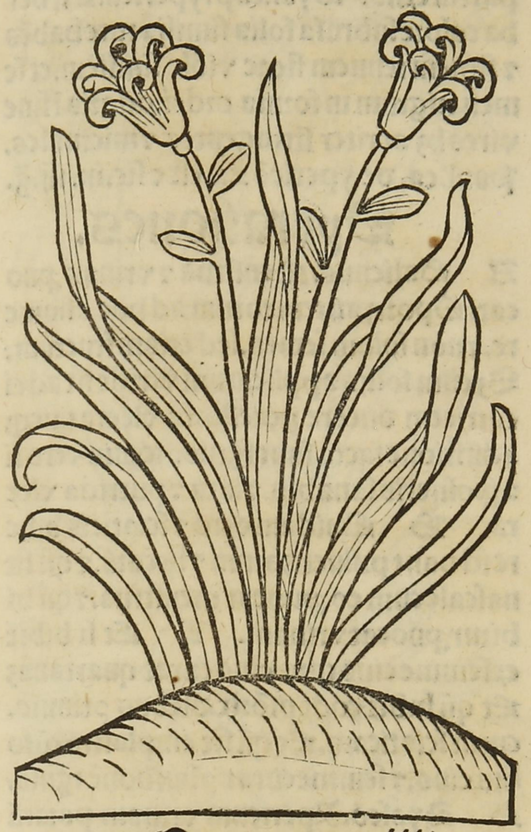

Ca. ccccc xiiij.

Ris illirica. Ysidorus. Yris illirica a similitudine yris celestis nomen accepit. Uñ arcumen a latinis dr̄. eo q̄ flos eius varietate coloris. eundē arcum celestem imitetur. Illirica dr̄ quia in illirico plurima est ꝛ violentissima. Spēs eius folijs gladioli similibus radice aromatica odoris boni.

Operationes.

A Macer. Yri dat florum nomē arbor ipse suorum Celestis similes sunt nempe coloribus yris Illiricam dicunt illam qꝛ plurima nasci Fert in illirico vis eius sicca calensq; Dicitur atq; gradum dāt hūc in vtroq; secundum. Maior vis huius est in radicibus eius Has desiccādas ꝑ frusta rotunda secatas Sic vt se ꝑtes nō tangant in sere filo Inq; loco sicco fac suspendatur in vmbra Uix aliter totum poteris siccare per annū Cum vino sedant tussim prebentq; saporem. ꝛc̄.

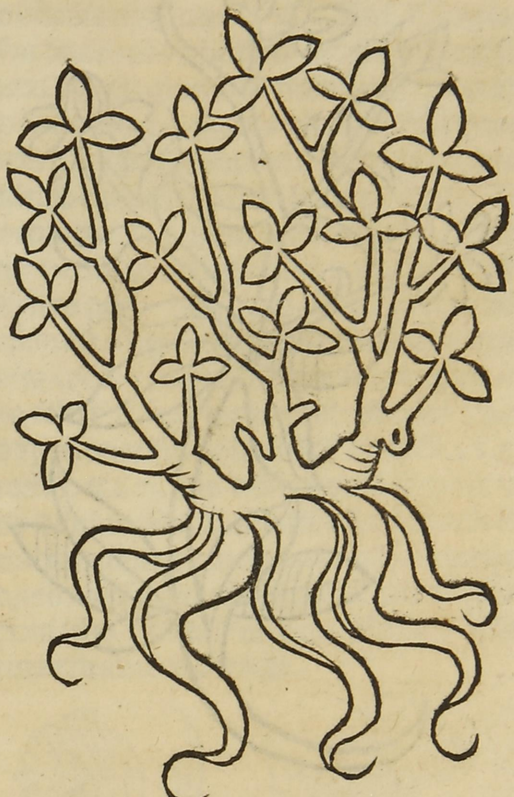

Ca. ccccc xv.

Dea. Ydea ſm dyascoridem cap̄: de ydea ſm translationem grecaꝫ Folia habet similia mirte que amili longi sunt.

Operationes.

A Radix eius remordentis sine redarguentis virtutis est. sanguinis fluorem siue quemlibet fluxum stringit. B Ubi sciendum q̄ dyascorides de ydea facit duo capittula Unum q̄d incipit ydea per y. ꝛ est illud quod poniẗ hic. Et aliud capittulum quod incipit batus ꝛ vna de speciebus eius est idea per i. pro qua lege capitulum. cccc ij. superius de r. C Galienus sexto simplicium farmacorum capittulo ydea. Ydee radix ꝛ gustantibus quidem est acra. emorogias et fluxum vētris necnon dissinterias. et fluxum muliebrem. quotquot talia sanans bibita ꝛ de foris apposita.

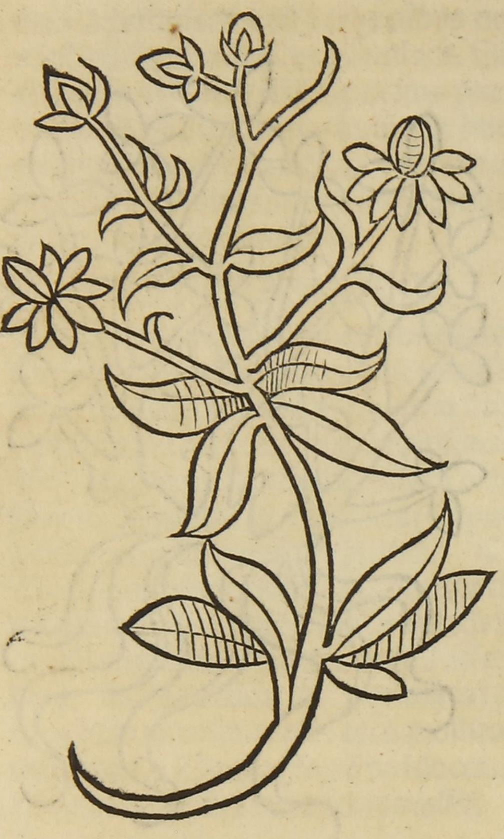

Ca. ccccc xvj.

Ypericon vel scopa regia latine. grece ypericum vel biumi vel atricum arabice Insaricon. Ex sinonomis Ypericon dicitur herba sancti Johannis. Herba que perforata. Quidam etiam nominant eam coronam regiam. Sera. li. aggre. ca. Insaricon. sunt quidam qui nominant Kamepitheos propter similitudinem quam habet secum in odore resine pini. Nam pitheos. i. pinus arbustum est quod ydoneum est ad accendendum ignem sicut ligna. et habet folia similia rute. et longitudo eius est circiter palmum. et color eius est vergens ad rubedinem. et habet florem subtilem album. similem flori cheyri albo. et semen eius est in cortice longum et rotundum. Et magnitudo seminis est in quantitate seminis ordei. cum odore resine pini Nascitur locis asperis et domesticis. Et vsus eius est quod administratur sicut est. ita quod non sumus contenti semine solo. Gal. viij. sim. far. cap. ypericum secundum translationem arabicam. Ypericum calefacit et siccat subtilium partium existens. Dyas. cap. ypericum. Est herba colore subrufa folia similia rute habens et florem tenuem flore viole similem. et semen nigrum in forma ordei. odoris resine vires habet acriter stringentes et mictuales. Paul. ca. de yperico. ca. est et sic. in. iij. gradu.

Operationes.

A Galienus. Menstrua et vrinas prouocat. Oportet autem totum ad hoc assumere. et non solum semen. sed etiam fructum. Sed cum folijs applicatum viride fit ad cicatricem ducere potest. omnia vlcera que ex adustione facta sunt ignis. siccum vero si apposueris sanabis. et laxa et putrida vlcera. B Quidam vero et sciaticis bibere id dant puluerizatum et siccatum. et quando fit nascale cum eo prouocat menstrua. et quando bibitur prouocat vrinam. C Et si bibitur ex semine eius cum vino curat quartanam Et quando bibitur eodem modo. xl. diebus continuis. curat sciaticam. Et quando fit emplastrum cum folijs eius. et semine curat combustionem ignis. D Dyasco. Ypericum vrinam potatum prouocat et ventrem stringit. Item folia et succus eius medetur dissinterie. et sanguinis effusioni. E Ramicem etiam curat. Herba fomento imposita et combusta sanat. Hec cauda caballina dicitur ab aliquibus. et desiccatiua est fortiter sine mordicatione F Ad plagas autem magnas cataplasmatibus imposita vtilis est. et glutinat neruos incisos. facit et ad eos qui sanguinem vomunt. G Et ad fluxum sanguinis mulierum. et ad dissinterios et ad diarriam. et ad omne reuma ventris fortissimum adiutorium est. si ipsa herba cum aqua aut cum vino bibatur H Succus autem eius ad fluxum sanguinis de naribus. et ventris fluxum cum vino austero potui datur. febrientibus cum aqua. I Paulus Urinam prouocat. Epar et renes mundificat. Femorum dolores curat. Uulnera desiccat. Uenenum superat. Cathaplasmatibus celeriter vulnera sanat.

De Herbis

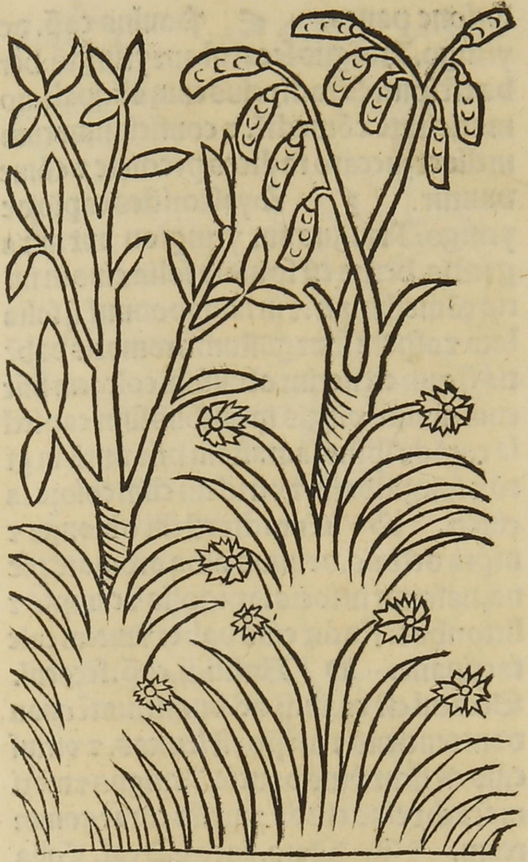

Ca. ccccc xvij.

Sia. Pli. Rsia est apd grecos. tra duntqꝫ ipsam ⁊ typhen cū sint de genere ad frumentum redire. si pi ste serant. nec ꝓtinus sed anno: iij. Zea se men est ex q̄ fit alica. granū eius ī pila lig nea tundit. vel lapidis duricia nobilius ꝓterit: excussisqꝫ inde tūicis. iterꝫ armamē tis nudata cōcidit medulla: Est zea q̄ de generat in affrica. vn̄ adulterina fit alica c⁹ spice latōres ac nigri sūt ⁊ brevi stipl'a.

Operationes.

A Ysaac. Zizania nascunt inter triticū siccis corruptisqꝫ ꝑtibus: vn̄ vim hn̄t acu tam ⁊ venenosam: ⁊ aliqn̄ mentē ꝑturbāt ⁊ inebriant. Mixta sulphuri vino ⁊ aceto ad impetiginem vl' serpiginē valēt cocta āt cū radicis cortice. vulneribus iā putre factis apposita sanāt ⁊ mundificāt. valēt etiā ad apata dissolvendū: B Ihe ronim⁹ sup mattheū. Inter triticū ⁊ zizāia q̄d nos loliū appellam⁹. ꝙ diu herba est. necdū calam⁹ ꝓvenit ad spicā grādis sili tudo est. ⁊ in discernendo aut nulla. aut ꝑ difficilis distātia: ¶ Avi. Zizania ſm duas res ab hoībus dr. Quidā em̄ zi zaniā vocāt granū sile frumēto ex q̄ faciūt panē. ⁊ dicūt ꝙ zizania pluria ē. Alij vero rem q̄ndā inebriantē malā q in gnis ꝓue nit: Melior est illa q̄ est levis pōderis: nō vetus nec frāgibilis. ſꝫ viscosa cū mastica tur declinās ad rubedinē. ⁊ in ipa est pō ticitas ꝑua. B Pli. li. xxij. Infelix di ctum est a vgilio loliū hoc tn̄ mollitū. ex a ceto coctū ⁊ impositū sanat impetigines: eo celeri⁹ q̄ sepi⁹ mutatū est: Medet ⁊ po dagre. ceterisqꝫ dolorib⁹ cū oximelle. Cu ratio hec a ceteris differt. aceti sextario v no dilui. mellis. Ʒ. ij. iustū est: ita ꝑtatis se xtarijs tribus decocta faria lolij. sextarijs duobus vsqꝫ ad crassitudinē calidūqꝫ in poni ipm dolētib⁹ mēbris. Eadem qꝫ fa rina extrahit ossa fracta.

Ca. ccccc xviij.

Ringus. Pandec. ca. lxiiij. Astaru ticon ara. vel secacul. gre. biomon

latine vero centū capita vel yringus: Nō est autem affodillus. vt quidam dixerunt sed vocantur due plante. quarum vna est yringus: vt patet p Serapione₃ proprio capittulo Et alia est vna alia herba q̄ sibi satis similatur. Item Plinius post sermonem de yringo ex his inquit. sc₃ yringum candidum quem centumcapita nominant omnes effectus eosdem causat. ⁊ radices in cibis grecorum recipiunt̄ siue crudis siue coctis. vt dyascorides cap. de yringis. Preterea in antidotario virili in quoda₃ antidoto quod incipit antidotum q̄d facit epilenticis recipiant̄ ⁊ centum capita ⁊ affodilli quare non sunt idem.

Operationes.

A Serapion li. aggre. ca. Astarutico. id est centum capita. Alia est celesti coloris. ⁊ alia albi coloris. S₃ q̄ est celestis coloris est herba hn̄s stipitem dur₉ ⁊ asperū et in summitatibus eius est flos glaucus similis flori camomille: et aliquis ex floribus hab₃ colorem purpureum. ⁊ hab₃ folia scissa ⁊ capitella similia stellis s₃ folia que sunt in ramis tendunt ad lōgitudinē ⁊ habet velut pilos. B Et idem auctoritate Gal. Traxit nomen ab eo qꝫ curat apostemata. quando fit emplastrum deforis cum ea. aut suspenditur sup ipsa. Virtus eius infrigidat. ⁊ desiccat nō fortiter. ⁊ maxime dum est recens. S₃ centū capita albi coloris est yringus: Et est species spine ⁊ sumitur folium eius cum sale conditum in principio sui augmenti.

C Et folia eius sunt folia aspa aromatica in summitate quando gustant̄: Et in summitatibus eius sunt capitella rotūda sicut sunt stelle. ⁊ ī circuitu eorum sunt spine ⁊ stipes. ⁊ stipes eius est durus. ⁊ color eius capitelloꝝ est similis colori oleandri ⁊ fortasse aliquando sicut color iacincti. ⁊ habet radices lōgas nigras deforis intus albas in g̃ssitudine pollicis. b ōi odoris. nascitur in locis arenosis ⁊ aspis.

D Et idem aucto. Gal. Virtus eius ē composita quia infrigidat ⁊ resoluit resolutione pauca. E Paulus cap. de yringo. Yringus secacul aut yringiō. herba est spinosa radix eius cum aliquali aromaticitate cōmedit̄. ⁊ conficiuntur cum melle et ₃uccaro radices predicte ⁊ comeduntur. F Dyascorides caplo de yringo: Yringus aut yringion aut nuxa grestis. herba est spinosa folia eius in initio cōmeduntur. ⁊ in sale ꝓponunt̄ q̄ folia lata ⁊ aspera sunt gustum aromatis habētia q̄ cum creuerint obrufum colorem hn̄t cum multis virgis in quibus sunt capitella rotūda spinosa. hastam hn̄t durā in giro ⁊ q̄nq₃ albam. ⁊ viridem cum colore iacincti. G Et radix est illi oblonga ⁊ nigra deforis. deintus alba aromate plena. nascitur in locis lapidosis ⁊ campis ⁊ littoribus. Radix eius habet v̄tutem calefactiuam. H Aui. li. ij. cap. secacul. Secacul est ca. in. ij. ad humiditatē quandam tendens ⁊ in ipo est leuitas. ⁊ virtus eius est sicut v̄tus baucie. Yringus ⁊ maxime radix eius cruda ꝯmesta curat gomoream. I Sera. aucto. Dyas. Folia huius plante ꝓferunt inflāmatiōi stomachi ⁊ apostematibus oculi. ⁊ alijs apostematibus calidis. K Et quidā dicūt qꝫ flos huius herbe cuius color est purpureus. si bibat̄ cum aqua confert squinātie et epilentie que accidit infantibus. quando fit emplastrum cum ea humida cōfert apostematibus lumboꝝ calidis. L Et dicunt qꝫ si ille qui habet apostemata in lumbis suis accepit florē eius siccū cū manu eius sinistra ⁊ posuerit sup apostēata. sedat pulsationem eorum. M Et idem auctoritate Dyas. Qn̄ bibit᷑ succus eius radicis qui est albi coloris prouocat vrinam ⁊ menstrua. Dissoluit tortōes ⁊ inflationes stomachi. ⁊ quando bibitur cum vino. cōfert dolori epatis ⁊ morsib₉ venenatis. ⁊ quādo fit cum eis emplastꝝ resoluit exteriora apostemata: aut quādo suspendit̄ super ipa. sicut q̄dā putauerūt N Auicenna. Secacul habet v̄tutem baucie. ⁊ excitat appetitū coitus. Et loco eius ponit̄ bu₃iden siue bu₃eyden. q̄d inuenies in caplo. lxxiij. superius de B.

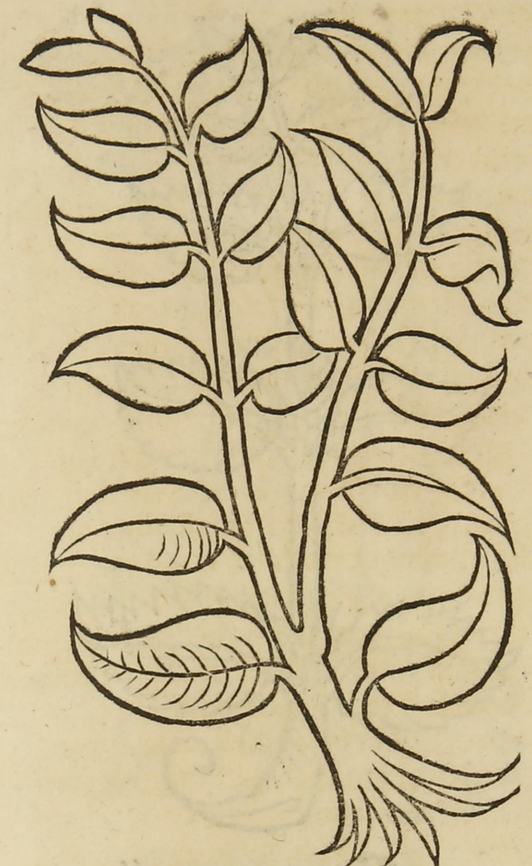

Ca.cccccxix.

Bropiper.i. piꝑ montanū vel pſ
perastꝛ. Dyaſ.ca:ydropiꝑ ſm trā
ſlatōe3 grecā.naſcit̄ locis hūidis.
cuius v̄ga ē nodoſa.in q̇bus nodis naſcū
tur folia q̄ nodas ītra ſe ⁊ gradus hn̄t.hu
ius fo.mentaſtro ſimilia ſunt.ſ3 maiora ⁊
molliora ⁊ albidiora guſtu acerrima ſicut
piꝑ.ſ3 nō talis odoris.cꝰ ſemē in ip̄is v̄gis
minutum exiſtit ⁊ ſpiſſum ſicut botrus.

Operationes.

A Semē eiꝰ cū folijs cataplaſmatibus
adhibitū duricies et tūores ſꝑgit.et liuo
res lipidat ſiccū ⁊ tritū ꝓ pipe miſceri p̄t.
B Radix eiꝰ īutil' eſt.herba cū ſeīe cata
plaſmate fcō ⁊ impoſita ypopias tollit.⁊
duros hūores ſꝑgit:ruborē facit corpori.
C Gal'.viij.ſim.far.ca.idropiꝑ ſm trā
ſlationē grecā.Ydropiꝑ vocatū q̇d ē ē ſic
a locis ī q̇bus naſcit̄:⁊ ab eo q̄3 h3 guſtum
ad ſil'itudinē pipis,ē āt ca.ſ3 nō q̄ntū piꝑ
q̇nimo viridis hec herba cū fructu ⁊ cata
plaſmā ypopias.⁊ ſeliratos hūores apit;
⁊ dyaforat.

Ca.cccccxx.

Nguirialis l' ſtellaria latīe.grece
aſterion l' aſter acticꝰ l' bubonium
Pli.ca.aſteriō:naſcit̄ ītra petras ⁊
loca aſpa.H herba nocte tanq̄ ſtella ī celo
luc3 a deo vt eā vidētes ignorātes putent
ſe fantaſma vidē a paſtoribꝰ maxīe videt̄
Paul'ca.ca.aſter l' aſteriō.ē q̇dā herba ra
diata vt ſtella.folijs oblongis duabꝰ aut
tribꝰ ī acūie capitella ſtelle mō radiata.

Operationes.

A Gal'.vj.ſim.far.ca:aſter acticus ſiue
īguirialis.Alij v̄o boboniū vocāt qd nō
ſolū ſupplaſmatū.ſ3 etiam ꝓpinatū credit̄
bubones ſanare.h3 āt q̇d dyaforeticū.h3
etiā nō minꝰ refrigeratm̄ q̇d ⁊ reꝑcuſſi.vt
mixte ſit potētie ſicut roſa non tn̄ ſic ſtipti
cat. B Et idē eod li:magis ītra caꝑ
buboniū ſiue aſter acticꝰ ſiue inguirialis
nōiatꝰ ē.ex eo q̄ credit̄ ꝯferre bubonibꝰ tā
cataplaſmatū q̄ aſſumptū. C Eſt āt
mediocriter diaforeticū eo q̄ mediocriter
ē ca.⁊ neq3 vehemēter neq3 ītēſe deſiccat.
maxīe āt cū adhuc tenerꝫ ē ⁊ rcēs dcm̄ ē pꝰ.

Ca.ccccc.xxj.

Poquistidos id est succus eius qd oritur ad pedem rose canine l' barbe hyrcine. Pro quo lege capitulũ clxij. supius de E.

Operationes.

A Dyascorides. Stringit enim vehementissime. vnde veneris profluum ꝛ sanguinis abundantiam reprimit sine mora

B Sunt autem due species. Una est flaua id est subrufa ꝛ alia alba. quas greci ypoquistidos vocãt. eo ꝙ in radice herbe dicte nascatur. vt apparet similiter in caplo Edera arborea. Cuius succ' exprimitur et reponitur valet ad eadem ad q̃ licium ꝛ accatia. Paul. Fri. ẽ ꝛ sic. i. iij. g̃.

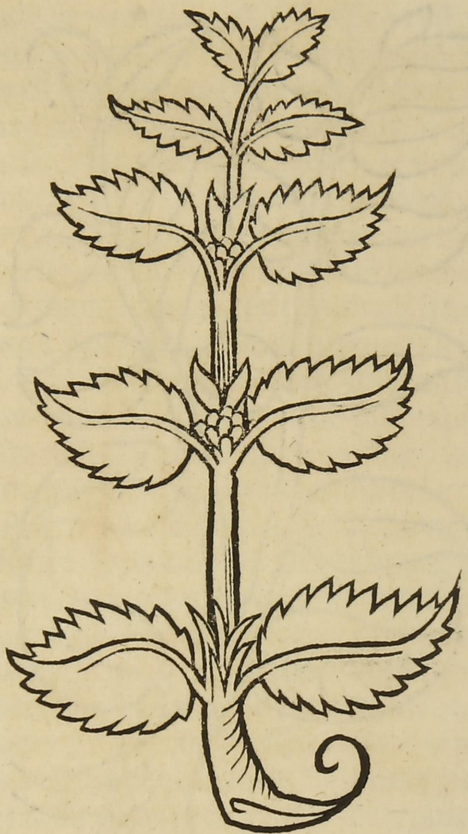

Ca.ccccc.xxij.

Poglossos. i. ligua eq̃ ꝛ vocat alio nomine mirta agrestis.

Operationes.

A Dyas. Frutex est mirte agrestis simil' folia hñs minuta. ꝛ comã spinosã. q̃ fo. in sũmitate sunt sicut lingua cũ ramulis minoribus circa eadẽ fo. hãc phibẽt multi collo ligatã. dolorẽ capitis tollẽ. Malaginatibus miscet.

B Pla. Ypoglossaꝫ dicunt allexãdrinã folia hꝫ oximirsino similia. sꝫ maiora ꝛ albidiora ꝛ molliora. Semen in medio folioꝝ ei sanguineũ est ꝛ tã ꝙ cicer. vgas duobus palmis. aut modicũ pl' hꝫ lõgas. radicesqꝫ siles mirsine. sꝫ maiores ꝛ odoratas molles ac rubeas.

C Nascit' aũt ĩ locis mõtuosis. vt' ei' radicis tm̃ existit. q̃ cũ vino dulci bibita diu pturiẽtib' subuẽit Strãguiriosis etiã medicialiter pficit. ꝛ sãguinẽ p vrinã depõit

D Pli. li. xxvij. Ypoglossa hꝫ folia siluestris mirti figura ꝯcaua ꝛ spiosa. ꝛ ceu linguas in bis folio paruo exeũte de folijs.

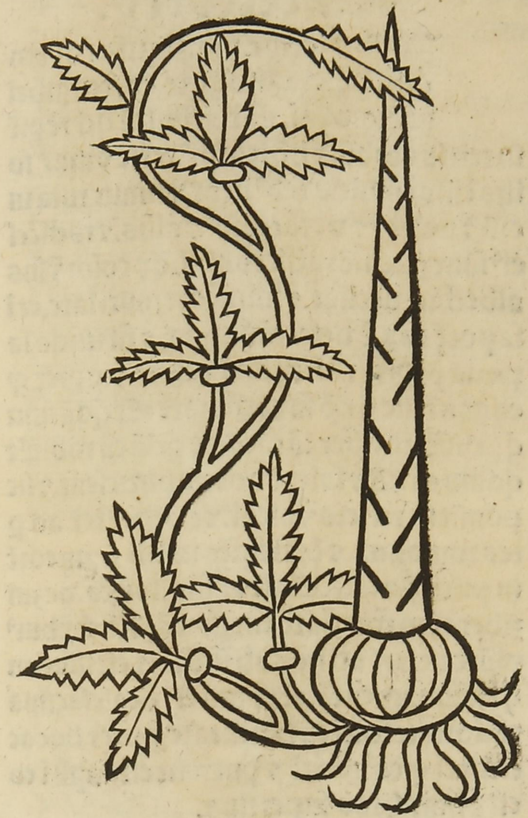

Ca. ccccc xxiij.

Paragus siue asparagus latine ⁊ gre. ara. nalió vel halió. Sera. li: aggre. ca. nalió auct. Gal'. i. ʒparagus. v̊tus ei⁹ ē q̄ desiccat. ſʒ nō hʒ frigiditatem neqʒ caliditateʒ. ⁊ abstergit. ⁊ apit opilatōeʒ epatis ⁊ renū. ⁊ ꝓꝑe sem̄ ⁊ radix

Operationes.

A Sera. Zparag⁹ curat dolorē dentiū q̄ꝛ siccat sine calefactōe ⁊ īfrigidatōe.
B Et idē auc. dyas. Qñ elixat̄ vna ebulitione ⁊ ꝯmedit̄ mollit ventrē. ⁊ ꝓuocat vrinā. C Et qñ coquit̄ radix ei⁹ et bibit̄ decoctō ipi⁹ ꝯfert strāgurie ⁊ ycteritie ⁊ sciatice. D Et qñ coquit̄ ī vīo ꝯfert decoctō ei⁹ morsui rutele E Et qñ ex decoctōe eius fit collutō oris ꝯfert dolori dentiū. ⁊ semē ei⁹ qñ bibit̄ facit opatōs radicis F Et dr̄ ꝙ elixata ei⁹ occidit canes. ⁊ dicūt aliq̄ ꝙ qñ cornua arietū sepeliunt̄ ī terra nascunt̄ iñ sparagi G Et idē au. abē me. ꝓꝑetas ē remouē dolorē lūboꝝ q̄ fit a fleḡte ⁊ vētositate. ⁊ dolorē colice. q̄ꝛ mollit ventrē. ⁊ si hō vtit̄ eo multū facit nauseā. H Gal'. ij. de cib͡ ca. de ʒparago. ait ꝙ sūt diuretici modicū hñtes nutrimēti. ⁊ non bñ digerunt̄. I Et idē. vj. sim. far. ca. ʒparag⁹ ē abstersiue virtutis nō tñ calefacit māifeste neqʒ infrigidat. K Et ideo tā renū ꝙ̄ epatis deopilatiu⁹ ē. ⁊ magis radices ⁊ seia ꝙ̄ herba q̄m etiā sanat dolorē dētiū q̄m sine calefactione desiccat. q̄ꝛ egēt maxīe dentes.

Ca. ccccc xxiiij.

Eduar. Aui. Zeduar melior ē illa q̄ cū napello crescit ⁊ ei⁹ vicitas plantā napelli debilitat.

Operationes.

A Est āt tiriaca venenoꝝ oīm viperi ⁊ napelli ⁊ alioꝝ. B Rasi. Zirūbet. i. ʒeduaria ca. ē ⁊ sic. ventositateʒ dissoluit.
C Constan. in li. ḡ. Zeduar ca. ē in. iij. sic. in. j. valet ꝯ venena ⁊ morsus reptiliū. stōm curat ⁊ ꝯfortat. appetitū excitat. Putorē oris amputat. si post allia accipiat̄.

D Pla. Zeoduar ca. ē in. iij. ğ. sic. in. ij. Vinū decoctōis ei⁹ ꝯ frigidā tussim valȝ. ⁊ ꝯ dolorē stōi ⁊ itestinoꝝ ex frigiditate et vētositate. E Salsamentū ex eo fcm̄ ⁊ rore mario ⁊ pāe asso ⁊ aceto appetitū excitat Suppositoriū ex eo ⁊ trifera matricē calefacit ⁊ mūdificat: F Pand. cap. d cc xij. Zedoaria la. gre. zerūbet. Radix ē cuiusdā herbe ī trāsmaris ptib⁹ iuēta. ca ē v̄tutis ⁊ viscide. G Vn̄ lūbricos occidit. ructū facit. ⁊ stō aptū: c⁹ dolorē antiquū ieiune sūptū masticatōne tollit. H Paul: ca de zedoaria; ca. ē i. iij. ğ. sic: in: ij. radix ē c⁹dā herbe q̄ p. x. ānos fuat: Vinū decoctōis ei⁹ ꝯ tussim fri. facit. ⁊ ꝯ dolorē stōi ⁊ intestīoꝝ ex vētositate l' fri. suppositoriū fcm̄ ex eo facit vt s̄ dcm̄. I Sera. li. aggre. ca. zerūbet. i. zeduaria ⁊ sūt radices rotūde sil'es in sapore ⁊ colore zīziberi ⁊ afferr̄ de seni. K Abē mesu. Est ca. ⁊ sic. in. ij. ğ. ⁊ impīguat impiguatōe ꝯuenienti L Et dixit Hedigoras. Cōfert morsui venenosoꝝ M Avi. de virib⁹ cordis dicit ꝙ est ca. ⁊ sic. in. ij. gradu. ⁊ habet confortare cor.

Ca. ccccc xxv.

Inziber latine. ara. zinziber dr̄ tengibel. Sera. li. aggre. ca: tengibel aucto. dyas. Est arbustū q̄d repir̄ in terris arabū. ⁊ hōies illi⁹ terre vtunt̄ folijs eius ī multis reb⁹ sicut vtimur ruta in cib⁹ ⁊ potib⁹ ⁊ decoctōib⁹ ⁊ alijs. ⁊ radices ei⁹ sunt pue. sic̄ radices cipi: q̄ꝝ color ⁊ v̄sus albedinē decliat. ⁊ sunt sicut muri late: et ī sapore eaꝝ ē delectabilitas; ⁊ sil'itudo saporis pipis: ⁊ hn̄t bonū odorē. ⁊ optet ꝙ eligant̄ ille q̄ nō sunt pforate Et q̄dā sunt q̄ ꝯdiūt zinziber cū melle. ⁊ q̄dā cū rob. Et q̄dam cū aq̄ ⁊ sale. ⁊ hoc ne putrescat. ⁊ sic ponūt in terreis vascul'. vt deportet̄ ad ptes romanoꝝ. ⁊ ē ꝯueniēs in cib⁹ ⁊ ꝯmedit̄ in piscib⁹ ⁊ sale. Gal'. vj. sim. far. ca. de zinzibere fm̄ translatōem grecā: Radix hui⁹ plāte defert̄ ad nos ab india. ⁊ est illud in q̄ est iuuamentū; Et v̄tus ei⁹ ē calefactiua caliditate forti cū hūiditate ꝑpter hoc accidit ei ꝙ corrodit̄ ⁊ putrefit cito. q̄m̄ ī eo est humiditas superflua.

Operationes.

A Paul'. ca. de zinzibē. Zinziber est ca. in. iij. gra. hu: in. j. Vinū decoctōis ei⁹ ⁊ ficuum siccaꝝ ⁊ passulaꝝ valȝ ad frigidam tussim. ⁊ sp̄ualiū frigiditateȝ. Si etiā puluis ei⁹ in ficub⁹ ponat̄. ⁊ sic ꝯmedat̄ B Puluis ei⁹ in cib⁹ ꝯfectus ⁊ exhibit⁹ sincopizantib⁹ ꝯfert. p bienniū fuat̄. Et est domesticū ⁊ siluestre. Domesticū est q̄d karo pos colore sapore vehemēti acuto solide substātie. dōesticum v̄o subalbidū acutū hȝ saporē. ȝ nō adeo vehementē. nec sbaȝ adeo solidā. Vn̄ cū frangunt̄ ptes sibi coherēt q̄busdā ramusculis; In siluestri v̄o raro vel nūꝙ sic iuenit̄. C Avi. Zinziber sil'e est pipi in naturis suis. ȝ nō est ī eo illius subtilitas. ⁊ accidit ei vt corrodatur ꝑpter hūiditatē suā supfluam. ꝑpter hoc etiā ⁊ ꝑpter spissitudinē suā calefactō ei⁹ durabilior est calefactōe pipis. Est āt ca. in fine: iij: ⁊ sic. in. ij. D Ysaac. Ziziber ca. est i. iij. ğ. hūiditatē hȝ licȝ sensui nō appaȝ. ħ testificat̄ ꝙ putredi appar̄ ē.

Utilis est frigidos stomachos hñtib9 ventrem soluit hũiditatē: desiccat digestiuā z ṽtutem adiuuat. ventrē humectat. E Razi. Zinziber ca. est z hu: Cibũ digerit. Ventrez mouet. stõacho z epati frigidis ꝯfert. z oculis ex hũiditate obscuris. F Constan. Zinziber ventrē humidũ facit ij. ʒ. de eo. z: ij. ʒ. zuckare cũ ca: aq̃ accepte viscosos hũores purgāt. G Cõditũ libidinē augmentat. stomachũ calefacit Cibũ digerit. supfluā hũiditatē stõachi de fructibus desiccat. ꝑ q̃ pip albũ z longum poni debz H Macer. Zinziber atq; pip eq̃lia nā medicine. Dicũt hac cāta ceo de viribus huius.

Ca. cccccxxvj.

Irnabum Pandecta. ca. d cc xvij. Zirnabũ est arbor magna non fructificans in monte libano de seni: cui9 ṽgulta sunt pua rotũde figure. hñs puā ꝗſſiciē calami cũ q̃ scribit. nig ad citrinitatē declinātia q̃ nõ hñt multũ saporez: neq; odorē z modicũ. q̃d hñt de odore est odor citri. Est z eius ṽtus nucis muscate z est subtilior parũper.

Ca. cccccxxvij.

Irumb siue zirũbet arabice: grece circũquinē l' cauch. Sera. li. aggre ca. zirumb. Zirũb ē ex spēbus odoriferis. z ꝓpter hoc admiscet i ꝯfectionib9 aromaticis: Et idē auc. Gal. Est ca. z sic. ꝑe terciũ ḡdũ: z est in ṽtute sua silr cassie lignee et cubebe. Et idē auc. Cõsodonij. Si nõ hẽs cinamomũ põe ꝑ eo zirũb: Et idē aucto: Ysaac eben arã. Zirũb ē arbor mag ḡ q̃ nascit i mõte lubue. i. i oriēte nullũ faciēs fructũ hñs fo. lõga. q̃z color ē inter frigiditatē z citrinitatē silr ia folijs salicis

Operationes.

A Ysaac. Resoluit z stringit ventrem. B Et idem aucto: Mesarugie Virtus eius est sicut virtus nucis muscate. verum tamen est subtilior ea C Et qñ fit sternutatoriũ cũ eo z oleo violaceo ꝯuenit dolori capitis frigido z humido D Et ꝯuenit stomacho z epati ꝑpter suam aromaticitatem.

Ca.cccccxxviij.

Inirmon ſm dyaſ: ſm trãſlatõem
grecã. naſcit̃ in mõte anamõ ṽgaſ
hȝ ſiles apio ꝛ rãos plurios. ꝛ fo. ſi
milia ei lata ſup terrã ſpãſa. fortiora ꝛ pin
guiora ꝛ odorata cũ viſcitudie: color ẽ ille
mellin⁹. ꝛ ſunt ei capitella aneto ſilis. ꝛ ſe
men obrotundũ ſile caulicl'o nigꝛ viſcidũ
ꝛ minꝛe hñs odorẽ. Radix ei⁹ viſcida ẽ ꝛ o
dorata ꝛ mollis ſuccũ plurimũ hñs. ꝛ ſau
ces mordẽs. Coriũ ẽ illi a foris nigꝛ ꝛ itus
viride aut ſubalbidũ. naſcit̃ i locis aſpis.
ꝛ hũectis. virt⁹ ẽ radici ei⁹ ꝛ ſei ꝛ herbe ca.

Operationes.

A Dyaſ: Ei⁹ fo. i ſale ꝯponunt̃ vẽtrem
ſtrigũt. B Radix ei⁹ venẽis occurrit
tuſſiẽtib⁹ ꝛ ortonoicis. vrinã ꝓuocat: C
Fo. ei⁹ cataplaſmatib⁹ adhibita tũores ꝛ
duricies ſpargũt D Radix ei⁹ ſilr fa
cere pt. ſemẽ ei⁹ vrinã ꝓuocat E Ne
freticis ꝛ ſpleneticis ꝛ dolori veſice maxi
mum p̄ſidiũ eſt. menſtruis impat F
Secundinas expellit.

Ca.cccccxxix.

Ua ſiue muſa grece. Ex ſinonomiſ
Muza eſt fruct⁹ padiſi: vt dicunt q̃
dam. in q̊ ꝯmedẽdo peccauit adã:
Sȝ alij veri⁹ dicũt ꝙ peccauit i ficu. Fert̃
ãt muza creſcẽ i babilõia: alio q̃ȝ nõie mu
za eſt opiata: Yſaac. Muza ẽ ca. in medio
p̃mi graduſ: ꝛ hũida in fine ipi⁹.

Operationes.

A Yſaac. Muza cerebꝛ hũectat ꝛ vẽtrẽ
pectoris ꝛ pulmõis ledit aſpitatẽ Eſt aũt
nutrimẽti multi ꝛ g̃ſſi. Que aſſueta: g̃nat
ſtomachi grauitatẽ: ac ſplenis et epatis
opilationẽ Uñ q̇ eã mãducant p⁹ ei⁹ ꝯme
ſtionẽ zinziber ꝯditũ l' oximel accipiant ſi
tñ frigide nat̃e ſunt. C Aui: Muza
nota eſt. nutrit velociter ac lenificatia eſt:
D Multitudo ei⁹ g̃nat opilatões: ꝛ ad
dit in colera ac flegͤte ſm ꝯplexiões: E
Cõfert aduſtioni ignis. gutturiſ ac pecto
ris F Stõ q̇dẽ ꝯueniẽs ſȝ multitudo
ei⁹ valde g̃uis ẽ. Augmentũ in ſpmate fa
cit ꝛ vrinam ꝓuocat.

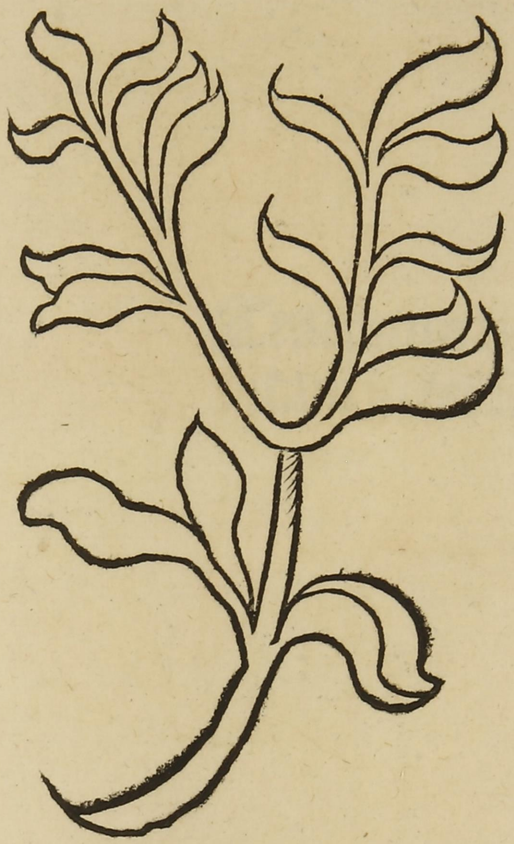

Ca. ccccc xxx.

Zuccarū. Actor. Zuchara ⁊ candi (vt fertur) vltra mare ⁊ in hispania ortū hñt ex cānis q̄ zuckarie ꝯgnoīantur. Oritur enim zuccara intra cānā. sicut medulla intra sambucū vel arūdinē. Sera. li. aggre. ca. zuccarū au: Gal. pma ei⁹ vtus ē q̄ siccat Scda q̄ abstergit ⁊ resoluit. Et dixit Gal. de ingēio sanitatis ꝙ ingredit in medicinis q̄ aperiūt opilatōes ⁊ abstergūt ⁊ mūdificant vias. ⁊ ē lōginquū a nocumēto stōi. ⁊ ab eo ꝙ facit sitim sicut mel. ⁊ efficitur ꝑ expssionē cānarū: ⁊ succ⁹ earū coagulat⁹ vocatur zuccarū. Et idē aucto. dyas. Est simr zuccarū spēs q̄ est ex spēb⁹ mell' ⁊ vocatur mel cāne. ⁊ ē illud zuccarū ꝙ ē ita pigue q̄d nō indurat. sz remanet liqdū ad modū mell'. ⁊ cū plus moratur durescit. c⁹ sba coagulatur sup cānas in india ⁊ arabia. ⁊ cū pl⁹ moratur durescit: cui⁹ sba indurata silat sbe sal. ⁊ frāgitur sub dentibus sicut sal: ⁊ vocatur sal indum.

Operationes.

A Sera. Zuccarū indū qn resoluitur ⁊ bibitur soluit vētrē: ⁊ est bonū stō. Cōfert dolori vesice ⁊ renū. ⁊ abstergit obscuritatē visus. B Idē auc. Abē mel. Est ca. in pncipio scdi g. hu. in medio pmi. ⁊ tale zuccarū sic coagulatū sup cannā. ē q̄d affertur ab egē fm frusta simia frusta sal. C Et est etiā zuccarū tabarzet. i. de rgione illa q̄ fit zuccarū albū purū ⁊ bñ coctū. q̄d nō mollificatur sicut sal armeni. D Est simir zuccarū aluzar fm Aui. li. ij. ca. de zuccaro Zuccarū aluzar ⁊ ē ros cadēs sup abusaz. ⁊ sunt sicut frusta salis ⁊ i ipo ē pōticitas ⁊ amaritudo cū abstersiōe ⁊ rsolutōe: acuit visum ⁊ ꝯfert renib⁹ ⁊ vesice. E Et ē aliud zuccarū amarū q̄d colligitur in planta hauser. F Paul. ca. de zuccaro. Zuccarū est ca. ⁊ hu. in. j. g. vtutē hz nutriēdi ⁊ ifrigidādi ⁊ relaxādi. ꝯ dolorē oculorū distemperetur zuccarū cū lacte mulieris. et distillatur in oclo ꝓbatū est. G Aui. li. ij. ca. de zuccaro. Zuccarū ē vehemētioris lenificatōis. ⁊ sedat iflatōez. ⁊ cū olo amigdalino ꝯueīt colice. H Serap. Penidie sunt ca. ⁊ hu. in. j. g. Molliūt ventrē. ⁊ sunt grossiores zuccaro I Dyas. Ex zuccaro cōficiuntur penidie q̄rū vtus fri. ē ⁊ hu. Arteriarū aspitatē ꝯmeste leniunt. Oris ⁊ gutturis amaritudinē ⁊ fell' tpant. Sicce tussiētes hūectant. K Constan. in pātegni. Zuccarū tpatū. sz tñ aliqliter calidū Hui⁹ actio melli vicinatur. Cū farina coctū indigestiuū ē. Cū olo amigdalino nutritiuū Sz epatis ꝯstipatōem facit ⁊ in renib⁹ lapides. L Ex li. de natura rerū. Zuccara ca. ⁊ hu. Sūt āt cāne in ptib⁹ hispanie. q̄ cū matur fuerit radicib⁹ euelluntur. earūqz sūmitates ad mēsurā duarū palmarū abscise ad spēz germis terre infigūtur. Reliquū vo cānarū ꝑ frusta scissū terūt. ⁊ liqre ī vas rcipiūt ac bulliūt. cū tot⁹ in spumā trāsire videtur exhauritur: ⁊ ī vas rponitur paleaqz cooperitur ⁊ sup aspgitur: Citrinū āt remanet ⁊ mlto calidi⁹ ē. ⁊ ob hoc ī acutis pōi nō dz Albū vero frigidius est ⁊ laudabilius. ⁊ cōtra dolorem pectoris valet.

Hec de herbis ⁊ arboribus ⁊ q̄ ex his ad vsum medicine ꝯcurrūt sufficiant.

Tractatus de Animalibus vitam in terris ducentibus

De Animalibus.

Prologus.

q

Uoniam in prioribus di
uino nobis assistente auxi
lio. primum ꝑsentis opis
tractatum de herbis vide
licet: ⁊ qualiter ad medici
nam adminiculantur bre
uiter expediuim⁹. Restat
nunc eiusdem interueniēte auxilio vt ad
secundum tractatum. qui de animalibus
erit. aciem nostre mentis vertamus. ī quo
quidem (dum summa dei bonitas vt spe
ramus haut deerit) naturas ꝯplexionesq̧
⁊ si quid medicine subseruiunt animaliū.
vitam in terris agentium explicare cura
bimus. Quia autem inter omnia anima
lia dignissimum. nobilissimum. ꝑfectissi
mum. Necnon a deo dilectissimū est ho
mo. Primo loco de hominis natura eius
complexione ac q̧ v̄tute dicamus.

Ca. Primū.

a

Homo. Ysidorus. For
mauit ḡ (sicut scriptū ē)
dominus hominem in
agro damascēo de limo
terre quātum ad corpus
Unde ⁊ adam interpre
tatur terra rubea siue ter
renus. Erat corpus illud immortale non
de conditiōe nature sed de benefitio gra
cie. Nam eius īmortalitas erat sustentan
da per esum ligni vite. Erat itaq̧ potens
non mori si nō peccaret. quia de ligno vi
te sustentaretur. ⁊ potens mori si peccaret
quia ligno vite priuaretur sicut ⁊ factum
est. Ysidorus in libro ethimologiarum.
xj. Corpus dcm̄ est eo q̧ corruptum perit.
solubile enim atq̧ mortale est. ⁊ aliquan
do soluendum. Caro autem a creando est
appellata: Caro autem ex quatuor elemē
tis compacta est: Nam terra in carne est.
Aer in anhelitu. Humor in sanguine. Ig
nis in calore vitali. Habent in nobis ele
menta suam queq̧ partem: cui quid debe
tur compage resoluta. Uitrubius in li.
tercio de architectura. Corpus hominis
ita natura composuit. vt os capitis a mē
to ad summam frontem ⁊ radices ymas
capilli esset decime partis. Item manus
palma ab articulo ad extremū mediū di
gitum tm̄dem: Ipius āt oris altitudinis
tercia ps est ab ymo mēto ad ymas naris
Nasum ab ymis naribus ad finē mediū
supciliorꝫ tm̄dem. ab eorꝫ aūt fine ad imas
radices capillorꝫ frōs efficit̄. Reliq̄ quoq̧
mēbra suas hn̄t ꝯmensuratōes ⁊ ꝓportio
nes q̄bus etiā antiq̄ pictores ⁊ statuarij
nobiles vsi magnas laudes sunt assecuti.
Corpis āt centrꝫ naturaliter est vmbilicus
Nam si homo collocatus fuerit supinus
manibus ⁊ pedibus pansis circiniq̧ cen
trum in eius vmbilico collocatam circum
agendo rotundationem vtrorūq̧ manuū
⁊ pedum digiti tangentur. Item q̄drata
designatio in eo inuenit̄. Nā si a pedib⁹
ymis ad summū caput mēsuraueris. inue
nietur eadem latitudo vti ⁊ altitudo. Ex

ysagogis Ypocratis. Corpus qdem ho
minis in tres partes generales diuiditur
scilicet caput pectus ⁊ pedes. In particu
las autem multas. Specialiter autem cō
stat de venis ⁊ arterijs: ⁊ neruis. ⁊ ossibus
cartilaginibus adipibus ⁊ ceteris spiriti
bus. Notandum ꝙ oīa corporis ossa
sunt. ccxlj. Septē capitis: iiij: paria. xiiij.
maxillaria dentiū eius. xvj. vnū pali. duo
menti dentium suorum. xvj. Spondiles:
xxiiij. Coxarum: iij: Ani. tria. Coste. xxiiij:
Teneritudinū octo. Spatularū duo. Infe
riorum duo. Pectinis ī manibus. viij. di
gitorum. xxx: Ancharum duo. Calcanearū
duo. Maniculatum. ij: Rasce pedum: x.
digitorum: xxx. Ex ysagogis ypocratis.
Sunt autem in humano corpore ossa. cc:
xxiiij. In capite. vj. In facie. viij. Dentes
plerūqꝫ. xxxij. Spōdilia. i. ossa spīe. xxiiij:
Inguli. ij. Vertebrarum: ij. Femorum: ij
Pale. ij. Pectoris. j. Laterum. xxiiij. Cubi
torum ⁊ radiorum: iiij. Carpon: vij. Me
tacapon. viij: Digitorum manuū: xxx: Co
xarum. ij. Femorū. ij. Vertebrarum. ij. Ge
niculorum. ij. Crurium radij: iiij. Planta
rum. lxv. Calcanei: ij. Astrāguli. ij. Digi
torum pedum. xxx. ⁊c. Constantinus. Mē
bra diuidūtur prout singula fecit natura
proprijs actionibus cōuenientia. Actio
nes enim sunt tres. scꝫ: Animalis: Spiri
tualis: Naturalis: quibus similia sunt in
strumenta corporis. Unde membra vtu
tem animalem sequētia vocant animata
Spiritualem spiritualia: Naturalem na
turalia. Animata membra fecit deus in
omnibus aīalibus propter sensus ⁊ volū
tarios motus. In homine vero ⁊ propter
hoc. ⁊ propter intellectum ⁊ rationem ea
fecit: vt cerebrum: oculos. nares. articl'os
linguam. neruos atqꝫ lacertos. Membra
spiritualia facta sunt propter spiracl'a fla
tus ⁊ caloris naturalis conseruantias. vt
sunt pectus: ⁊ eius pāniculi: cor ⁊ pulmo
cum cānalibus suis. fauces ⁊ dyafragma
et arterie: Mēbra naturalia biptita sunt
quedam enim sunt nutritiua. quedam ge
neratiua: Nutritiua sunt que mittant ci
bum in substantiam membrorum tocius
corporis. Omnia enim humana ⁊ bestia
lia corpora consumuntur ab aere et natu
rali calore. Ideo necesse est vt ad consuā
tiam ⁊ integritatem. eorum consumptio
cibis reparetur. Itaqꝫ nutritiua sunt os:
dentes. stomachus: intestina: epar. splen.
fel. renes. vesica. vene. Generatiua vero
facta sunt vt specificarentur generalia et
indiuiduarentur specificata. Nam quo
niam omnia indiuidna naturaliter cōsu
muntur. necesse est vt per genitalia repa
rentur. que sunt matrix vel vulua. Virga
testiculi ⁊ vasa spermatis: Horum autem
trium generum: scꝫ animatorum spiritua
lium ⁊ naturalium membrorum singula
habent vnum principale membrum: cuiꝰ
causa facta sunt alia Membra vero consi
milia (sicut dcm̄ est supra) sunt partes to
ti: totumqꝫ parti assimulantia: Sunt aūt
septem. Primū scꝫ ossa. Secundū cartila
go. cor. nerui. ligamē: Terciū vene. Quar
tum arterie. Quintum caro. glādes. pin
guedo. Sextum cutes ⁊ pellicule. Septi
mum pili ⁊ vngl'e. Ossa itaqꝫ sunt purior
⁊ siccior corporis pars Ex libro de natu
ris rerum: Sicut in pariete luteo pali ip
sam parietem tenent. ne penitus obruat:
sic ossa carnem fragilē stipant ne sua mol
licie corpus in vnum improbe conuoluat
Etiam multa hic essent dicenda de vno
quoqꝫ mēbro. que cā breuitatis dimitto.

Operationes.

A Auicenna in secundo canone: Sa
liua hominis ieiuni scorpiones interficit
Cum eadem ⁊ camphora fricatur impeti
go: Eadem quoqꝫ cum distillatur in aurē
vermibus lesam eos īterficit ⁊ statim edu
cit. B Sordicies auris hominis cō
fert emigranee ⁊ pannaritio: Et linit sup
fissuras labij C Capilli quoqꝫ ⁊ den
tes ⁊ ossa hominis combusta: ⁊ alia plura
de homine medicinalia sunt: D Itē
vrina hominis abstergit scabiem vlcero
sam ⁊ pruritum: ꝓhibetqꝫ serpiginem et
impetiginem. Eadem in vase eneo cum
melle cocta abstergit albuginem oculi. ⁊

confert palpitationi. Confert etiam yctericie. ⁊ proprie cum aqua mellis ⁊ aq̄ ciceris. Fex eiusdem vrine sanat herisipilam ſm quod dicitur. E Et vrina infantis abstergit morpheam ⁊ pannum. Ead quoqȝ bibita cōfert difficultati anhelitus ⁊ dilatationi. Item vrina hominis pre ceteris vrinis est magis abstersiua. ponitur enim cum cinere vitis super locum fluxus sanguinis ⁊ sistitur. F Confert etiaȝ morsui vipere bibita omniqȝ morsui ⁊ pūcture valet. ⁊ que ex ea antiqua est. cōfert venenis om̄ibus ⁊ lepori marino. G Alia quoqȝ plura medicinalia operatur. Sperma hominis proprie competit empetigini. ⁊ sedat dolorem podagre. Dicitur etiam ꝙ abstergit morpheam. H Stercus hominis calidum sedat herisipilam vt dicitur. ⁊ forsitan sordiciei confert Idem siccum cum melle aut vino bibitū in febribus periodicis. prohibet em̄ eaꝝ periodos. Confert etiam yctericie. I Dyasco. Fimus huānus vulneribus impositus tumorem non admittit. Succus autem cum melle squinanticos curat. Itē fimus humanus paracolesim facit adhibitus. Gratum vultum ⁊ niueum facit.
K Serapion libro aggre. caplo Zebel auctoritate Gal. inquit. Omne stercus ē calidum et resolutiuum attractiuum sed secundum plus ⁊ minus. ⁊ maxime stercꝰ animalis comedētis ossa. ⁊ signum est ꝙ curat squinantias ⁊ apostemata gutturis ⁊ miscetur cum melle ad dissinteriaȝ ⁊ ad vlcera antiqua. Et miscetur cum lacte in quo sunt extincti lapides aut ferrum candens. ⁊ datur in potu. aut fit cristere cum eo. ⁊ miscetur cum medicinis resolutiuis appositum. ⁊ confert iuuamento magno
L Stercus infantium cōmedētium panem ⁊ carnes gallinarum curat squinantiam. Cōuenit ⁊ ei iuuamento mirabili qn̄ miscetur cum melle ⁊ linitur cū eo guttur ⁊ palatum aut datur in potu.

Lamp

Ca. ij.

a Gnus. Ysidorus. Agnꝰ a greco vocabulo dicitur quasi pius. nā inter omnia terre animantia maxime inuenitur innocēs ⁊ mansuetus. nullum em̄ ledit dente nec cornu. nec vngue. ⁊ quicquit in eo reperitur totum vtile est. quia caro ad cibum pellis ad variū vsum pilus ad indumentum. fimus ad terre impinguationem. vngula ⁊ cornu ad medicationem. ⁊c̄. Item Ysidorus libro. xij. Latini agnum ab agnoscendo putant dictū eo ꝙ pre ceteris animalibus matrem suaȝ noscat adeo ꝙ si ī magno grege errauerit statim balatu vocem noscat parentis. Secundū Arestotilē ⁊ Auicennā. Agni quidam nascuntur in tempore vernali. q̄dam in tempe autumpnali. Vernales sūt corpore maiores robustiores viribus ⁊ pinguiores q̄ꝫ sunt autumpnales vel hyemales. Pli. li. viij. In aliquibus tamen regionibus multi hybernos agnos preferūt vernis. qm̄ magis intersit ante solsticium q̄ꝫ an̄ brumā firmos esse soluꝫqȝ hoc anial vtiliter bruma nasci. Idē in li. xviij. Porro decrescenti luna castrādi sunt agni vel arietes sicut iuuenci ⁊ edi aceres. Ambrosius. Agnus simplicissimus cū a mr̄e qn̄qȝ aberrat frequēter eā balatu absentē

excitatꝰ multisqꝫ licet versetur in milibus
ouium. recognoscit vocem parentis ⁊ fe
stinat ad eam. Nam q̄uis cibi ⁊ potꝰ de
siderio teneat̄. transcurrit tm̄ aliena vbera
licet humore lactis grauida exundēt. soli
usqꝫ materni lactis fontes requirit. Are
stotiles. Agnus si renes eius sepo circum
quaqꝫ cooperiant̄ morietur. Palladius
libro. xv. Agnoꝝ prima generatio est in
mense nouembri. sed agnus natus mater
nis vberibus statim admouendus est ma
nu. prius tamē exiguum lactis in quo spi
ssior est natura mulgendum quod pasto
res collustram vocant. hoc em̄ agnis. (ni
si auferatur.) nocebit. ac per biduū natus
cum matre claudatur. ⁊ tunc septis obscu
ris calidisqꝫ seruetur. Item secluso pullo
rum grege matres in pascua mittant̄. Su
fficit autem priusq̄ in mane ꝓcedant. et
cum sature reuertuntur ad vesperam. ag
nis vbera haurienda ꝑmittere. Qui do
nec firmentur. intra stabulum furfuribus
vel medica herba vel (si est copia) farina
ordei pascantur ingestum donec ꝯseptis
pabulum ꝑ etatis robur matribus habe
re possint cōe. Actor. Agnus est animal
oīm simplicissimū ⁊ mansuetissimū. quia
nec vlla fraude. vel astucia callet. nec vlli
dentibus vel cum vnguibus nocet.

Item pacientissimum. Quia ⁊ immolā
dus non clamat. ⁊ tondendus silet. Item
ad plures vsus vtilissimū. Nam ⁊ lac pre
bet ad nutrimentū. ⁊ lanam ad vestimen
tum. ⁊ carnes ad esum. coriū q̄ʒ ad calciā
dum vel ad scribēdum. ⁊ fimū ad agrum
impinguandum ⁊ fecundandum. Est et
aīal mundū ꝯm legē. qꝛ ⁊ ruminat ⁊ findit
vngulā. Lupū vo naturaliter timet ⁊ horꝛ
⁊ fugit. Merito ꝫ ⁊ ꝓpter p̄dcās tot bōas
ꝓpetates. voluit xp̄s p̄ oībus bonꝰ i agno
p̄cipue figurari sicut sp̄ūs scꝫ in colūba.

Operationes.

A Ysaac in dietis ꝑticularibꝰ. Agnus
q̄dem lactās in viscositate vicinꝰ ē porcis
siluestribus ꝓpter vicinitatē vuluę. ⁊ humi
ditatē lactis q̄ nutrit̄. ꝓinde caro eiꝰ nō ē
laudabilis. qꝛ īdigestibilis. ⁊ lubricitate
sua de stomacho descendit. Indigestibil
autē p̄cipue. si ꝯmedētes stōm humidum
ex defectu habeant Ideoqꝫ Gal. vitupe
rauit lactantes agnos B Annuales
vo mediocrē hn̄t ꝯplexionē inter lactāciū
hūiditatē ⁊ iuuenū siccitatē Ideo ceteris
sunt meliores ⁊ ad digerendū faciliores.
sāguinē meliorē ḡnant. matieqꝫ iuuenes
iuuāt ca. ⁊ siccā ꝯplexionē hn̄tes ⁊ calidā
⁊ siccam regionē inhabitātes. C
Ex libro de naturis rerum. Caro agnina
robustis et sanis est valde bona. sed infir
mis infirma. quia licet a stomacho facile
descendat. difficile tamen a membris sol
uitur Ideoqꝫ viscosum hūorem generat.
D Pli. li. xxix. Coagulum agni contra
oīa mala medicamenta pollet. ⁊ contra
marinoꝝ morsus vel ictus valet. E
Auicenna. Sanguis agni sanat epilenti
am cum vino. Coagulū em̄ eius a venēis
⁊ morsuris oībus sanat. F Albertus
Medulla agni ad ignē liquefcā cum oleo
nucū admixto zuccaro albo distillata sup̄
sambuthū ⁊ postea bibita dissoluit lapidē
in vesica. ⁊ ꝯfert pacietibꝰ dolores in vga
⁊ vesica ⁊ in renibꝰ. ⁊ ꝯfert etiā mingenti
sanguinem. G Si cū felle agni inū
gant̄ loca corpis in qbꝰ icidit cācer cōfert
māifeste. Si vis remouē morbū ouiū iter
ficientē eas. accipe ventrē arietis ⁊ coque
cū vīo ⁊ admisce cū aq̄ ⁊ da ouibꝰ in potu
⁊ remouebitur morbus.

Ca. iij.

a Ries. Isidorus libro. xij. capitulo primo. Est autem aries dux et princeps ouium. et ideo dedit ei natura fortitudinem ceteris ouibus prestantiorem. Decuit enim arietem ducem ceterarum ouium et tutorem alijs esse viribus fortiorem. Et ideo vt dicit Isidorus. Aries autem veruex a viribus est dictus eo quod tanquam vir ouium. Vel vt idem dicit. Veruex a verme est dictus eo quod habeat vermen in capite cuius prurit excitatus caput concutit fortissime. et quicquit sibi obuiat dureferit. et ideo aries grece quod dicitur vmsi latine est vocatus. quia in gregibus masculi dicuntur arietes. quia ad fecundandas oues virtuosi sunt atque fortes. Nam corporis magnitudine et virium fortitudine et animi virtute oues alias preexcellunt. Dicitur etiam aries ab aris. quia vt dicit Isidorus Hoc pecus primum fuit in aris a gentibus immolatum. Unde dicitur ideo aries quia mactatur ad aram. Unde secundum legem Moisaycam. Aries fuit animal potissime mundum. et ad sacrificium et ad esum. Nam pro peccato illo a populo conuenienter offerebatur. et quia findebat vngulam pariter et ruminabat indifferenter a populo comedebatur. Item Pli. li. viij. cap. xlvij. Arietis inquit naturale est agnos fastidire et oues senectas sibi obuias sectari. Nam ipse melior est et vtilior in senecta. tamen respectu ouium ferox fit animo. Tempore amoris pugnat pro vxoribus suis et aduersarios cornibus impetit. et vt melius pugnet et fortius contra resistentem retrocedit ac resiliendo cum impetu hostem ferit. De arietibus etiam dicit Auicenna. Arietes inquit et capri vadunt multum in vnum. et in hyeme non se abscondunt propter frigus. et aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidum. et quando pluit quousque moriantur. et arietes naturaliter sequuntur capras et descendunt omnes quousque pastor accipit vnum ex eis et facit ipsum antecedere et sequuntur alij. et timent naturaliter tonitrua sicut oues. quod si impregnate fuerint et audierint tonitrua abortiunt pre timore. et ante mediam noctem stant simul cum ouibus et dormiunt. et post sparsim. et in dormiendo separatus alternant per vices. nam a vere vsque ad autumpnum dormiunt in vno latere. deinde vsque ad ver dormiunt in latere altero. Isaac in dietis particularibus inquit. quod arietes et capri sicut et cetera animalia propriam habent vocem per quam se clamant et vocant feias tempore coitus et amoris et potantes aquam salsam anticipant coitum et citius mouentur ad amorem. Et quando arietes senes mouentur citius ad amorem et coitum quam iuuenes in tempore determinato signum est bonitatis temporis in anno illo. Et si in illo tempore excitentur iuuenes ad amorem signum est pestis future super oues in anno illo. hoc idem dicit Aresto. et Aui. Arestotiles. In libia cito apparet cornua in capitibus arietum et (vt ait Homerus) cornua sunt etiam in capitibus feminarum arietum. Apud septentrionem vero non habent arietes cornua in quodam loco. Animalia que habent cornua fissuras habent in vngulis naturaliter. vt thaurus ceruus et aries. Et vt in pluribus aries dux gregis est Pastores enim in grege ponunt arietem vnum rectorem sicque docent eum a pueritia. quod cum acclamauerit eum pastor proprio nomine anteriorat se. Euscolapius in li. suo. Elephas cum arietem viderit timet eum et fugit.

Operationes.

A Isaac. Arietes habent carnes calidiores ac minus humidas quam sunt carnes ouium ac duriores ad digerendum. Arietes in iuuentute manentes minoris sunt humiditatis et viscositatis propter etatis siccitatem eorum complexioni dominantem. Idcirco eorum caro melior est agnis et ouibus. quia si bene digerunt. bonum et multum sanguinem generant. maxime si castrati sunt. quia caliditas et humiditas eorum temperate sunt. vnde boni saporis sunt. nisi quando sunt decrepiti quod procul dubio pessimi sunt et non castrati sunt eis meliores. Omnes enim decrepiti in calore naturaliter defectuosi sunt. quod defectus prouenit ex etate et testiculorum indigentia. Annuales mediocrem habent complexionem inter lactantium humiditatem et iuuenum siccitatem Idcirco ceteris arietibus meliores sunt. et ad digeren

dum faciliores: Sanguinem em̄ meliorē
generant. ⁊ maxīe iuuant iuuenes calidā
⁊ siccam complexionem habentes. ⁊ cali
dam ⁊ siccam regionem inhabitātes. De
crepiti vero (vt dcm̄ est) ceteris deteriores
sunt. B Auicenna. Caro arietis ad
usta linitur vtiliter super morpheam. ⁊ su
per empetiginem. Confert etiam morsib⁹
serpentum ac scorpionum: Etiam cū vio
canis rabiosi. C Cinis eiusdem con
fert albugini oculi. Arietis pulmo calid⁹
superpositus sanat excoriationem calca
nei ex calciamento. D Esculapius
Arietis liquor qui a pulmone decocto di
stillat tercianas ⁊ renum morbū ī eis natū
sanat. E Pli.li.xix. Ius ex carne ari
etum valet ꝯ cancrum. Haly. Arietis fel
aurīū dolori. q̄ ē ex frigiditate medet̄.

eyn beyr

Ca.iiij.

Per. Ysidorus. Aper a ferocita
a te vocatus est. ablata lr̄a ⁊ p sub
rogata. Unde ⁊ apud grecos fa
gros id est ferus dr̄. Omne em̄ quod ferū
est ⁊ immite abusiue agreste vocamus:
Porci agrestis valde bellicosi sunt tempe
coitus ⁊ ingemantur vt coria sua sint co
tempore dura. quia se cum arboribus cō
fricant: ⁊ postes lutum intrant: Illudq̄ȝ
desiccant. Hij inde preliantur intantum
vt vnus aut ambo moriantur. Ursus q̄ȝ
pugnat cum porcis agrestibus. Est autē
aper iracundus ⁊ īsipiens: nec bonorum
doctrinam morum recipiens. nullaq̄ȝ mu
tatio accidit in eo etiam si castret̄. Apri
quoq̄ȝ femīa castratur. ita ꝙ nō indigeat
coitu. vt cito impinguetur. sed prius bi
duo cibus ꝓhibetur: Pli.li.viij. Apris
maribus in coitu est asperitas plurima:
Tūc inter se dimicāt arborꝫ attritu costas
indurantes seq̄ȝ luto tergorantes. Femie
quoq̄ȝ ī partu asperiores sunt. ⁊ fere simi
literī omni genere bestiarum. Ex lib. de
naturis rerꝫ. Aper bestia fortis: nigri colo
ris. que nullam bonorꝫ morꝫ doctrinam re
cipit vnq̄ꝫ. sed semp fera ac ferox est. dētes
habet magnos et recuruos incisionibus
aptos in quibus hoc mirabile est. ꝙ viua
quidem bestia possunt idem ꝙ ferrum.
Mortuo vero detracti vim īcisionis ami
sisse ꝓbantur. Hoc animal si mane anq̄ꝫ
mingat a venatoribus impetatur: de fa
cili lassatur: Si vero ante vel īterim dum
venatur vrinam fecerit difficulter captu
re cedit: Uerumtamē etiam lassatum nō
cedit. sed in posterioribus subsistit. ⁊ atro
citate rigida lassitudinem dissimilat. du
ellum offerens venatori. ferire tamen ī ho
minem vel inuadere non presumit nisi pri
us ab illo ictum acceperit. Caueat autem
homo sibi. quia nisi primo ictu pūgentis
cuspidis letale vulnus īter aruū et latera
les costas dederit. piclitari de vita pote
rit nisi forte iuxta ad refugiū arborem in
ueniat. quam ascendat: aut ī humiliori lo
co reliqua terre planicie totis membris se
premat: aduersi em̄ ac recurui dentes eius
quibus quasi quibusdam atrocissimis ar
mis valent ad īferendam mortem. nō po
ssunt queq̄ꝫ nisi elatum ⁊ rectū attingere.
Sustinebit tamen pedū illi⁹ cōculcatōēȝ
quisq̄ȝ sic iacēti a ꝓximo succurrat̄. Aper cū
ctas bestias ꝓcedit auditu a dextris. Hȝ
os admodū acuti; q̄d venabulis ⁊ machę
re opponit.

Operationes.

A Pli.li.xxviij. Apri cerebrum ꝯ ſpentes laudatᷣ cũ ſanguĩe. Jecur etiã ĩueteratum cum ruta potũ et vĩo. adeps q̃ꝫ cum melle reſinaq́ꝫ. Simili mõ ⁊ iecur verrinũ exemptis dũtaxat fibris q̃tuor obulorum pondere: ⁊ cerebrum ex vino potũ. B Jtem cerebrum apri vel ſanguis verẽdorum medetur carbũculis Jecur eius litargicos excitat C Jn iecure femĩe apri ĩueniuntur lapilli q̃ contriti ⁊ in vĩo poti calculos pellũt: D Apri pulmo ebrietatem arçet. Fel aprinũ ſtrumas diſcutit Lyenem q̃ꝫ ſedat potum: E Jdem Cũ adipe pulmo ĩpoſitus ꝑniões ſanat. F Ulcera q̃ꝫ ſerpentia ſanat fel apꝛ́num cum reſina ⁊ ceruſa. G Cinis maxillarum apri ſanat vlcera q̃ ſerpunt. H Jdem q̃ꝫ confert fractis: Lardum ei⁹ elixum atq́ꝫ circũligatum mira q̃ꝫ celeritate ſolidat ea. J Apri vrina ⁊ ipã veſica ꝓ cibo ſumpta veſice calculorũq́ꝫ cruciatibus medetᷣ. ſi ꝑus vtrũq́ꝫ fumo maceratur Jd in apri veſica ſi aſſa mandetᷣ vrĩe cohibet incõtinentiã. K Ydropicis auxiliatᷣ: apri vrĩa vel etiã veſica paulatĩ ĩ potu data. L Urĩa q̃ꝫ apri ĩ vitro ſuata auriũ dolori viciĳſq́ꝫ medetᷣ. deniq́ꝫ tam grauis eſt apro vrĩa. vt effugere non ſufficiat niſi egeſta. ac ea velut deuictus opp̀matur. vñ illa exuri eos traditᷣ. M Aprini fimi cinis ĩſperſus potõi tepidi vini diſſintericis medetᷣ. Luxatis q̃ꝫ valꝫ idem fimus. Uerriſq́ꝫ ſpuma recẽs ex aceto Jn fimo q̇dem ſuis eſt vſus efficatior que non peperit. Jn apris q̃ꝫ multũ p̄ſtãtior. N Uſus axungie valꝫ ad emolliendas excalefaciendas diſcutiẽdas purgandaſq́ꝫ ꝯfricatis mẽbris itinerꝝ laſſitudines. O Ex li. de naturis rerꝝ. Fim⁹ apri recens ⁊ calidus p̄cipuũ eſt remediũ ꝯ fluxum ſanguis e naribus.

Ca.v.

Zinus. Ex libro de naturis rerꝝ

a Azinus eſt anĩal deforme vile ac deſpectum. grandi capite. lõgis ⁊ latis auribus. corꝑe macilento neſciunt impiguari. Jn humeris ſtigmata chriſti portat crucis. Eſt ĝ azinus aĩal mãſuetum ⁊ diſcordie neſciũ onerifer. ⁊ non rebellãs ſarcinis (etiã vltra q̃ ferre poſſit) ſibi impoſitis brutum ⁊ irrationale ſuꝑ oĩa aĩalia Jnceſſu quoq́ꝫ pigꝝ ⁊ tardum. paciẽs ⁊ inter verba duriſſimũ. ꝑ viam incedens obuiantibus cedere neſcit. Poſt menſes xxx. coit. ſed niſi poſt annos tres gignit. Spinas libenter cõmedit. frigidius ẽ naturaliter. ⁊ frigoris impaciens. maxime tẽpore conceptus. Jdeoq́ꝫ non generatur ĩ locis frigidis ⁊ in Scotia: ⁊ in regionib⁹ propinquis. nec in equinoctio ſicut coeũt equi. ſed in eſtate: Jn terra quoq́ꝫ ſeptẽtrionis. que eſt frigidiſſima non inuenitur: quoniam illic viuere nõ poteſt. Geſtat ãt in vtero per annum integrum: Azini pullus ali q̃ntulũ decoris hꝫ ĩ iuuẽtute. ſꝫ q̃to pl⁹ ſeneſcit tãto tᷣpior fit. Areſto. Azin⁹ hꝫ ſoleas ſicut ⁊ equus: non habet fel omnino. ſed habet ſanguinem ſpiſſum ac nigꝝ valde ſicut thaur⁹. Azin⁹ ⁊ aĩalia cetera magni cordis tĩda ſũt pl⁹ oĩbus aĩalibus.

Timet frigus. felle caret. spinas comedit quando molles sunt. multum coit minus tamen quam equus. Et si non inceperit generare. post eiectionem posteriorum dentium non generabit omnino. Comedit fructus herbis pascitur et aqua impinguatur. Quanto plus ex aqua bibit: tanto plus eius cibus proficit. Unicum habet ventrem sicut et cetera soleas habentia Infirmatur sepe infirmitate que dicitur milide: et est prius in capite Curritque flegma multum e naribus. et si descenderit ad pulmonem moritur. Actor. Azinus est animal stolidum tardum et luxuriosum. Crucem habet in anteriore dorsi parte super humeros. et ibi debilior est. In posteriori autem super renes ibi fortior est. horribiliter clamat. lappas comedit. sonum citare (ut fertur) Ambrosius. Azinus piger et ad predam expositus. sensuque tardior. docet nos vivatiores esse debere. nec desidia corporis animique pigrescere. sed ad fidem confugere que onera gravia solet alleviare. Phisologus. Azinus est animal oneriferum mancipium servituti addictum respectu multitudinis laborum quos sustinet. parum gratie consequitur. vocem hominis consuetam intelligit: Et novit iter quod sepe ambulavit. Cum autem vidit lupum venientem respicit in lupum et sic improvisus a lupo comprehenditur.

Operationes.

A Avicenna. Azinus sanat lepram Contracti ex siccitate sedentes in iure carnis eius. et caro etiam eius iuvat. Epar eius assatum et a ieiuno comestum confert epiletie. similiter et eius ungula adusta: B Cinis carnis et epatis eius cum oleo valet super positis fissuris frigoris: C Item cinis epatis eius cum oleo valet super scrofulas: D Dicitur autem quod eius urina confert dolori renum: Urina vero silvestris azini: sicut Galienus ait. lapidem in vesica frangit E Sanguis azini prohibet fluxum sanguinis narium ex velamine: F Adeps eius valet ad vestigia cutis. Urina azini confert ulceribus ambulativis et humidis et dolori renum Stercus eius in omni cursu sanguinis administratur. G Odoratur quidem ad fluxum sanguinis narium fortem: et exprimitur humiditas eius in narem ac retinetur. H Item stercus azini pascentis siccum cum vino valde bonum est puncture scorpionis: I Lac etiam azinarum minus butirosum existens. subtile est et aquosum. Valet tussi extenuationi: ac sputo sanguinis. et ydropisi. ac duriciei splenis Ventrem lenit: et ethice bonum est. K Fertur etiam quod cum os ex eo colluitur. confirmat dentes et gingiuam. Non est autem conveniens habentibus sodam et vertiginem et tinitum. propterque dormire super ipm. et universaliter nocet habentibus capita debilia. L Esculapius. Sanguis azini cum vino potatus febres cottidianas sanat: tribus vel quatuor guttis illius datis Adeps eius coitum commovet. Splen eius cum aqua tritus et mamille appositus attrahit lac M Dyascorides adeps azinius dicitur cicatrices concolerare Lac eius ventrem mollit. et ore receptum dentes gingiuasque confirmat. Ulnerationes quoque ventris ac reumatisinum optime curat. Locium eius bibitum nefreticos sanat: N Haly. Azini pulmo et pulli eius si desiccatus teratur ac bibitur attractioni spiritus ac tussi prodest. Epar azini domestici si comederit eum epilenticus prodest ei. O Azini fimus si opprimatur eo sanguinis fluxus de venarum vel arteriarum incisione amputat eum vel stringit: Pari modo si de aqua. eius instilletur naribus sanguinis fluxum pacientibus stringit. Omnino lac azine medicaminibus letalibus obest et intestinorum ulceribus prodest ac tenasmo. sic quoque prodest lac ovium sed minus. P Pli. li. xxviij: Anulum ex ungula et cruribus azini nigredinem non habentis. si induat epilenticus prohibet ipm ne cadat: Q Preterea si domum suffumiges azini pulmone mundas eam ab omni reptili ac serpente.

De Animalibus.

Ca. vj.

Hane ⁊ alches. Ex libro de natu
a ris rer̄. Ahane ſm̄ Areſtotilem ē
eſt animal magnitudinem cerui.
contra conſuetudinem oim̄ aïalium hñs
fel in auribus ſimile felli hominis in colo
re. Et eſt amarum valde cauſatiuū vehe
mentis ire. ferocitatiſq̄.

Operationes.

A Helynandus. Alches eſt animal in
ſilua hercinia. har̄ cōſimilis eſt capris fi
gura. ⁊ varietas pellium: ſed magnitudi
ne paulo antecedunt. Mutilia ſunt corni
bus. ⁊ crura ſine nodis: articuloſq̄ habēt
Nec qetis cauſa ꝯcūbunt. neq̄ quo affli
cte caſu ceciderint: erigē ſeſe aut ſubleua
re poſſunt. B His ſunt arbores pro
cubilibus ad eas ſe aplicāt. atq̄ ita pau
lulum reclinantes quietem capiūt. Quar̄
ex veſtigijs cum animaduerſum a venato
ribus fuerit quo ſe recipe loco cōſueuerūt
eo loco a radicibus ſubruūt. uut abſcidūt
arbores: tm̄ vt ſumma ſpēs vel ſtipes ear̄
ſtantiū relinquat̄. huc cū ſe ꝯſuetudine de
clinauerint. īfirmas arbores pondē affli
gunt atq̄ vna ip̄a ꝯcidūt. C Eſt alche
mul' ꝯpanda. adeo ꝓpenſo labio ſupiore:
vt niſi recedēs in poſteriora veſtigia paſ
ci non queat. D Gangama inſula e
regione germanie mittit aïal q̄le alches.
⁊ cuius ſicut nec elephantis flecti neq̄unt
ſuffragines. E Ideoq̄ nō cubat cū
dormiendū eſt. ſ; ſomnolentā arbor tantū
modo ſuſtinet q̄ ꝓpe caſum minat̄ vt fera
ruinam faciat: dū aſſuetis fulcimentis in
nititur ita capit̄. F Alioquin eam
mācipare difficile eſt. qm̄ nullo rigore po
plicum in comprehenſibili fuga pollet.

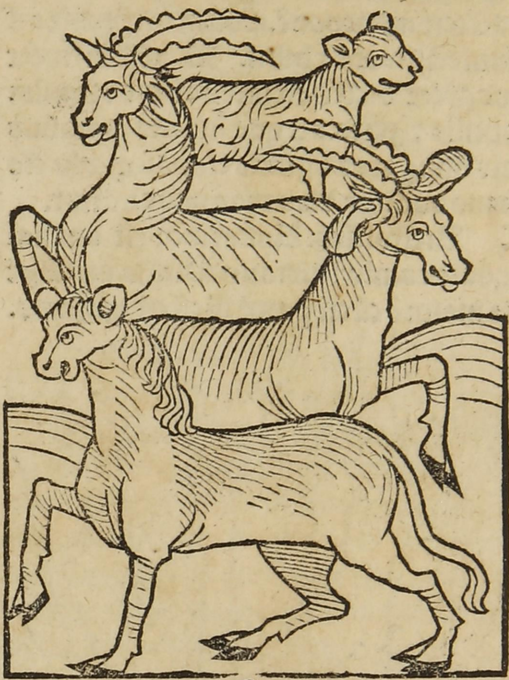

Ca. vij.

Nabulla Antaplō Aptalo Au
a kacinor. Yſidorus. Anabulla be
ſtia ē ethiopie. collū hōis vt equ᷒
pedes ⁊ crura velut bos. caput vt camel᷒:
albas habet maculas. colorē rutilū valde
mēbra ſingula diſtinguentem. Cunq̄ tā
to decore ſit animal reſperſum. pellis mul
tum ſpectabilis carius venditur ad luxū
oculorum. Antaplon vel aptalos animal
ſimile capriole fetidum nimis cui non po
teſt homo approximare. Et habet duo cor
nua acuta valde. quaſi duas falces. et re
curuata ſunt. Hoc animal cum ſitit. acce
dit ad eufraten. vt bibat. ⁊ cū biberit adit
dumetum quoddam vicinū minutis vgu
lis ⁊ ſubtilibus conſitum. vt ibi quaſi lu
dendo ſe in illis viminibus confricet.

Quo fit vt in illis illaqueet̃. ita ꝙ se inde non possit auellere. Et tunc vocẽ magnã emittit. quam cum audit venator inu ens in ipm̃ occidit illud.

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum. Aptalõ est animal acerrimũ. ita vt venator ei non possit appropinquare. habet autẽ lõga cornua: serre figuram habentia. ita vt possit etiam arbores magnas ⁊ altas secare ⁊ ad terram deponẽ. Cumqꝫ sitit venit ad flumẽ eufraten ⁊ bibit. B Est aũt frutex que grece dicit̃ hercinie habens virgulta subtilia ⁊ ꝓlixa. ad que ludens cornibus suis obligat ea v̾gultis eius. sicqꝫ diu clamans auditur. ⁊ a venatore occiditur.
C Arestotiles. Ankacinor est animal equale catulo leuerario. Huius intelligẽtia maiorẽ cũ est paruꝰ ꝙ̃ cũ est magnus.

Ca. viij.

Fferaco. Affudio. Auicenna
a Afferati ⁊ alterati id est saliens ⁊ ⁊ volans. de primo quod hic habetur afferati in auicenna habet̃ cafezati Serpentes sunt parui breues. minuti qui quãdoqꝫ occultant̃ in arboribus insidiantes vt ꝓijciãt se ad trãseũtes. horum genus vidi Callidi valde sunt ⁊ ad rubedinem declinantes ex eoꝝ morsu accidit (vt dr̃) dolor vehemẽs ⁊ totũ corpꝰ ꝑtransit. ex q̃ etiã mors accidit. Cura eoꝝ cõis ẽ vt cura viperaꝝ.

Operationes.

A Affudius ⁊ sabrin pro ꝓmo in q̃busdam originalibus habetur affudius (vt dixerunt sapientes) Sũt duo serpẽtes arenosa corpa hñtes. ⁊ su capita eoꝝ puncta alba ⁊ nigra. Et qñqꝫ sunt nigri rubei ⁊ albi. sup eoꝝ capita sunt squame albe ĩcise: eorumqꝫ incessui strepitus in est ꝓpter siccitatẽ corticũ ventriũ ipsoꝝ. B Et sunt grauis motus equaliũ dentiũ. Hoꝝ morsus disrumpit poros ⁊ meatus naturales faciens ex eis fluere sanguinẽ ita ꝙ ex angulis eciam oculoꝝ. C Et cõprimit̃ in sanguine: ⁊ sputo sanguinis ⁊ fluxu sãguinis nariũ ⁊ vomitu ⁊ dolore et stomacho. D Et dixerunt ꝙ locus apostematur ac denigrat̃. ⁊ currit ex eo res pua aquosa. ⁊ soluitur venter. ⁊ constringitur anhelitus. ⁊ difficultas vrĩe fit ⁊ abscõditur vox ⁊ membra mollificantur. ⁊ vincit super corpus dispositio obliuionis ⁊ accidit spasmus. ⁊ cadunt dentes. ⁊ morit̃ paciens. Cura autem eorum ex parte ꝓxima est cure viperarum.

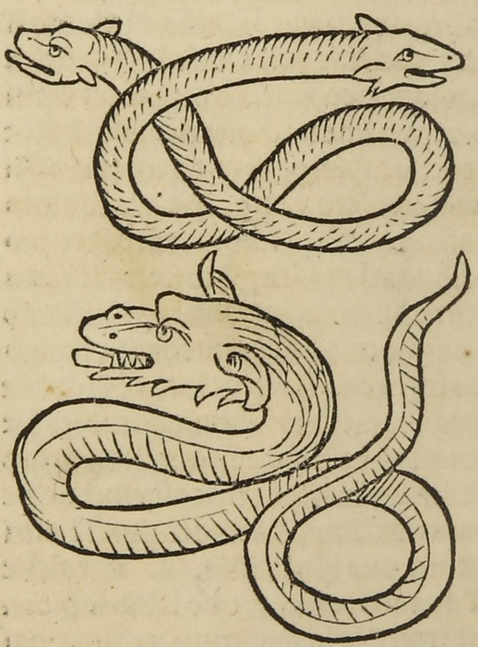

Ca. ix.

Anfibena: ⁊ armena. Ysidorus.

a Anfibena dicta est eo q̄ habeat duo capita: Unum in loco suo: Alterū in cauda currens ex vtroq̄ capite tractu corporis circulato: Hec sola serpētium frigori se cōmittit: prima omniū procedens: De qua Lucanus. Et grauis in geminum vergēs caput anfibena. huius oculi lucent veluti lucerne.

Operationes.

A Plinius libro. viij. Anfibene caput est geminum. Hoc est ⁊ ad caput ⁊ ad caudam. tanq̄ parum esset ore vno fundi venenum: B Iorath. Anfibena serpens frigori cōmittit se vigil ⁊ sollicitus de ouis suis valde cum ea cubat: Nam dum quedā pars eius dormit altera tūc vigilat. Et cum per semitam incedit. duo capita regit. nuncq̄ caput anterius nunc vero posterius consequitur Est alius sup calcaneum ambulans in coitu suo: et sup caudam suam. C Auicenna. Armene est serpens, proprietates habēs reguli proprietatibus proximas. non enī interficit morsu tantū; sed visu ⁊ sibili sui auditu. Quodcūq̄ animal mordet dissoluitur. ⁊ quodcūq̄ ei appropinquat ex animalibus moritur. At vero quantitate dixerunt eum a regulo differre D Estimauerunt enim q̄ est ab vno cubito. vsq̄ ad cubitum ⁊ semis Et dixerunt q̄ morso ab eo non confert aliquid E Si vo aliquid confert ei. tunc semen papaueris ⁊ castoreum. Hoc enim iam quidam testificati sunt.

Ca. x.

Aspis. Ysidorus. Aspis dicta est

a eo q̄ morsu venenato interimat. As enim greci venenum dicunt Huius diuersa sunt gn̄a ⁊ dispares effectus ad nocendum. Fertur q̄ aspis cum incantatorem pati ceperit. qui eam q̄busdam carminibus euocat. vt eam de cauerna educat. Illa cum exire noluerit vnam aurem in terra premit. alteram cauda obturat ⁊ operit. ac voces illas magicas nō audiens ad incantatorem non exit. Ex generibus aspidum sunt dypsa. ypnalis emorrois, prester. seps:

Operationes.

A Phisologus. Aspis si momorderit hominem statim eum consumit ita vt liq̄fiat totus in ore serpentis B Glosa super Job. xx. Aspis est paruus serpens vipera prolixioris est corporis. ⁊ venenū aspidis concite. vipera tardius occidit: C Unde scriptum est. Caput aspidū suget ⁊ occidet eum lingua vipere. D Andromachus. Aspidis habitatio est in sicco. ⁊ in locis in quibus non est aqua. Et hec est quandoq̄ cinericia.

E Aspis est serpens cerulei coloris cu
ius dentes sup̱ modum lõgi sunt ita ꝙ ex
tra os sicut apro apparẽt. Morsu venenũ
immittit ⁊ spargit. vnde ⁊ nomen accepit
virtute quorũdam verboꝝ incantatᷓ ne ve
neno interimat. vel (vt quidam dicunt)
vt quieta capi possit. ⁊ gemma de fronte
eius auferri que naturaliter in eo nascitur
F Aui. Aspis ẽ ex ſpentibꝰ surdis. hec
sicca dicitur ꝓpter vehementiam siccita
tis sue cutis. ⁊ est ĩ q̃titate sua ĩter tres cu
bitos et quinq3. G Color illius cine
ricius. ⁊ ad citrinitatẽ decliuis oculi eius
sunt vehemẽtis luminis ⁊ interficit a dua
bus horis vsq3 ad tres. H Quem aũt
momorderit. alteratur color eius ⁊ stupe
fit. ac multiplicatur eius singultus ⁊ infri
gidantur membra eius. Palpebre quoq3
eius clauduntur. ⁊ profunde dormit. Ad
eius morsionem est iuuatiuum emplastꝝ
cum calce ac melle ⁊ oleum. I Plini
us libro. viij. Aspidum colla intumescere
nullo ictus remedio asseritᷓ. p̃terq̃ si p̱tes
tontacte confestim amputentur. K
Idem in libro. xj. Aspidum dentes in os
vergentes sunt ne cibi excidãt nullum ha
bentium adminiculum r̃tinendi. sed duo
sunt in superiori parte dextra leuaq3 lõgi
ssimi tenui fistula perforati. venenũ infun
dentes. vt scorpionum aculei L So
linus. Plures varieq3 sunt aspidum speci
es. vt dypsas. Ypnalis. Emorrois. p̃ster.
sunt autem ammodate. est ⁊ cenchris. ele
phantie. chercitra. camedracontes. Mõ
stra hec sibilant ⁊ vt ferunt affectus habẽt
nec temere nisi coniuges euagantur.
M Philosophus. Aspidem Lucanus
somniferam vocat. quia vulneratus ab ea
somnum morti continuat. Fertur autem
sic incantari. Demones discurrunt cũ ver
bis ad serpentes: ⁊ infectiõe interiori hoc
faciunt vt serpentes ad nutum eorum mo
ueanᷓ. ac sine lesione tractabiles exhibe
antur.

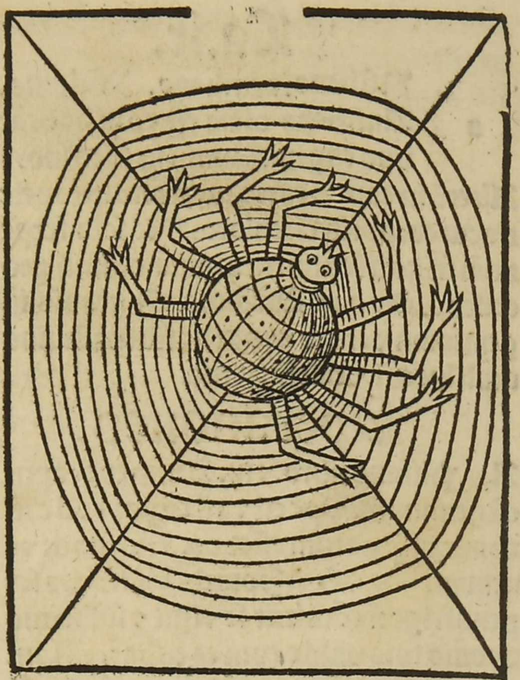

Ca. xj.

Ranea. Ysidorus libro. xij. Ara
a nea vermis est aeris ab aeris nu
trimento nominata q̃ exiguo t̃pe
longa fila deducit ⁊ tele sp̱ intenta nunq̃
desinit a labore perpetuumq3 sustinet in
suo opere dispẽdium quia sepe ad modi
cum flatum venti aut pluuie stillicidium
rumpit tela sua. ⁊ tunc totaliter perdit la
borem suum. Auicenna ait ꝙ aranea est
modicum animal reptile multipes. sex vl'
octo habens pedes quos semper hab3 pa
res ⁊ nunq̃ impares. ⁊ hoc fuit necesse vt
semper esset eius incessus equus sicut ⁊ ip
sum onus ⁊ hoc est generale in habentibꝰ
duos vel plures pedes: habet autẽ aliq̃s
pedes longiores ⁊ q̃sdã breuiores ꝓpter
diuersas q̃s facit op̱atões. nã cũ q̃busda3
fila subtiliat: ⁊ in longũ ꝓtrahit: Cũ q̃bus
dam v̊o p̱iter fila nectit. cũ q̃busdã p̱ fila
repit: ⁊ qñ vult ĩ tele sup̱ficie ĩmobiliter se
suspẽdit. vñ r̃sidẽs ĩ tele sue medio subito
sentit muscã telã ĩ p̱te remotissima ꝯtingẽ
tem q̃ subito ĩuadit ⁊ aggreditᷓ tanq̃ ho
stẽ. de q̃ si triũphare potuerit eam ne eua
dat. ĩter tele sue fila multiplr̃ circũuoluit
⁊ p̄mo capiti insidẽs. eiꝰ hũiditatẽ sugit ⁊
de tali muscaꝝ venatõe viuit. nã eiꝰ gusta
bile ꝓprie est talis humor sicut gustabile
apis est mel sicut dicit idẽ Aui. ⁊ Aresto.

Item in genere aranearum est diuersitas sexus. Ut dicit Arestotiles libro. v. Et est femina maioris corporis q̄ masculus. et pedes habet longiores flexibiliores & habiliores ad motum. & etiam ad texturam Et sic dicit idem libro. v. Tempe coitus & amoris femina attrahit marem per fila tele. & post masculus feminam. & nō cessabit attractio donec coniungantur. & masculus ponitur super ventrem femine. et iste modus est necessarius propter vētris rotunditatem. & ista coniunctio maxime est in fine veris. et in principio estatis. et aliquando in autumpno. & in principio hiemis. & tunc maxime sunt nociue. & earum puncture amplius venenose. Itē Arestotiles libro. viij. Genera aranea℞ sunt multa. Nam quedam sunt parue & diuersi coloris & sunt acute & velocis motus. Alie sunt maiores & coloris nigri & earūm crura anteriora sunt lōgiora. & sunt tardiris motus nisi quando coitu stimulantur Et nigre solent texere iuxta terram inter foramina. et manent in textura sua q̄usq3 aliqua inciderit bestiola sicut musca quā deprehendunt. & si habent famē sugūt eius humiditatem. & tunc deferunt ad locum suum vbi deponunt. & reseruant eam donec iterum esuriem paciantur. Et quādo totam hausit humiditatem deijcit residuum & reuertitur ad venandum. & nō venatur quousq3 r̄perit quod captum est de textura. Et si quis ruperit texturā incipiet ipsam reparare circa occasum solis vel circa ortum & maxime laborat quia tunc plures bestiole incidunt in texturam. & femina parit & venatur. & masculus iuuat eam. Abscondit autem se in textura vel sub tela ne a bestiolis videatur. & maxime quando est magna. quia ꝓpter eius magnitudinem non de facili operatur. Facit etiam femina oua. primo ex quibus modice aranee post formantur. & statim q̄n pariūtur ponit eas in textura & statim se mouent & disponunt ad texendum ac si in vtero materno sint instructe ad venandum. Unde statim aptat retia cōuenientia prede sue. Et est species quedam aranea℞ que venātur lacertum paruū quando ip̄m incipit texere sup ipsum quousq3 liget eius orificium ligatione forti & tunc saltat sup eum & pungit quousq3 moriatur. Item in eodē libro etiam dicit idem. q̄ sepe inueniunt quedam aranee in aluearibus apum. & ille corrumpunt mel. & sugunt liquorem. et sic circa fauos faciunt texturas & corrumpunt eos. Idem dicit Auicenna & Pli. de generatione aranea℞ libro. xj. cap̄. xxv Sicut aranearum natura ꝑcipua admiratione est digna. Cuius plura sunt genera inter que est quedam q̄ dr̄ spalangior cuius corpus est exiguum varium acuminatum velox ad saltum. noxium h̄ns morsum. Alia est sp̄es maioris corp̄is & nigri coloris & cruris lōgioris. &c̄. Aranea℞ aūt tele. vt dicit Aresto. & Pliñ. Ex ea℞ visceribus q̄dammō nature artificio gn̄ant̄ subtilissima ꝓpositōe ꝯtexte more r̄this ꝓponunt̄ & parant̄ & filis subtilissimis ꝯnectūtur & hoc ne a muscis & alijs bestiol' q̄bus tendit̄ videat̄. ꝓpter ḡsticiē. cū labore q̄dem ꝯponunt̄ s3 mirō mō faciliter dissipantur Ignē nō sustinēt. ventū timēt cuius impetu rumpunt̄ & subito denudant̄.

Operationes.

A Pli. Et q̄uis venenosa sit aranea de cui⁹ egredit̄ viscerib⁹ tela. venenosa tn̄ nō ē. qm̄ p⁹ multū vsib⁹ medicīe vtil' deputat̄ B Nā vt dicit dyas. Tela aranea℞ alba & mūda pulueruletis sordib⁹ nō admixta vires h3 ꝯstringētes ꝯglutinātes et refrigerātes. ideo sanguinē restringit a vulnere defluentē supposita vulneri ꝓhib3 fieri saniē. & sanat plagā recentē & ꝓhib3 inflaturā sanitatē vulneris r̄tardantē. C Itē r̄mediū ꝯ morsus oīm aranea℞ ē cerebrū gallinaceū cū exiguo pipis bibitū cū vīo dulci. Itē coagulū agni potatū cū vino sanat morsus aranea℞. D Idē facit cīs vngle arietine cū melle E Itē musce ꝯtrite & posite sup morsū exhbunt venenū & mitigāt dolorē. Sūt & alia r̄media q̄ enūerat Pli. & albert⁹ F Pli. eod li. cap̄. vj. Aranea lōga & cādida tenues h3 pedes ꝯtrita in veteri olo dr̄ soluē albuginem oculo℞.

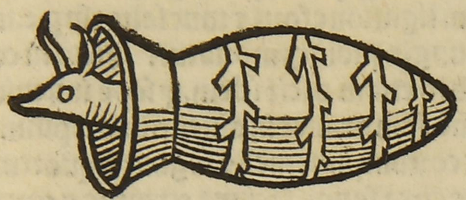

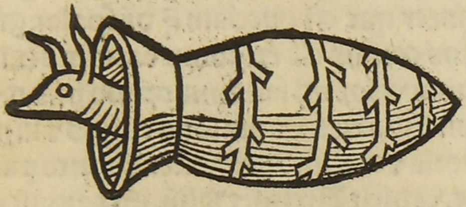

Ca.xij.

Blacte bisantia grece. arabice achafar. latine vngula aromatica. Serapiō libro aggre. cap̄. Achafar. est conchiliū ex speciebus ostracoꝝ. ꝛ est similiter de conchilijs purpureis. ꝛ reperiunt in regionibus Indie. ꝛ in aquis iuxta quas oritur spica nardi. Odor autē eius aromaticus ē. qm̄ ip̄m aīal cōmedit nardum. Et ipsa colligunt in tp̄e estiuo. qn̄ aq̄ desiccat. ꝛ repitur etiā ex eis in littoribus maris aizum. Et color eius est de cliuis ad albedinem. et ambe sunt meliores. ꝛ est pinguis. Sꝫ illa que nascit in babilonia est subnigri coloris. ꝛ est minor illa. ꝛ oēs hn̄t bonū odorem. Et qn̄ fumigatur domus cū eis sentit odor eaꝝ sicut castorei. Serap̄. li. aggre. cap̄. ostracoꝝ. Blacte bisantie sunt ex vngulis ostracoꝝ ꝛ sunt coopercula q̄bus regunt in foramine suo. ꝛ meliores sunt que vergunt ad albedinem. ꝛ sunt odorifere. q̄ꝛ odor habit aliquantulū ad odorem castorei.

Operationes.

A Galienus capl'o ostracoꝝ. Quando blacte bisantia sumit cum aceto in potu attenuat splenem. ꝛ qn̄ fumigant cum eis mulieres habentes suffocationē matricis confert eis. ꝛ iste fumus excludit secundinam. B Et quando ex eis fumigat epilenticus excitat ipsum.

Ca.xiij.

b Bonnacon. Solinus. Bonnacō est animal qd̄ in locis frigie nascitur huic taurinū ē caput. ac deinceps oīe corpus. iuba tm̄ equina. cornua vero tam multiplici flexu in se recurrentia vt si quis in ea offendat non vulneret. sed quicquit presidij monstro illi frōs negat aluus sufficit. Nam cum in fugam se vertit pluuie citati ventris fimū egerit p lōgitudinem triū iugeꝝ. cuius ardor quicq̄t attigerit adurit. Ita egerie noxia submouet insequentes. Actor forsitan. Hoc aīal idem est q vacca siluestris s̄m Arestotilē. que hꝫ cornua declinantia adinuicem. nā ꝛ boues siluestris siue bubali. alio nomīe dicunt bisontes. Arestotiles. Bōnacus

est aial in catonia in qdam mōte tauro si mile. sz est in eo crinis descēdens ad duas ptes spatularꝫ. huius pili molliores sūt qꝫ eq̄ ꝛ breuiores. crines ei9 oēs ꝯtinui sunt ꝛ vsqꝫ ad oculos pueniūt. Et q̄ ex pilis eius sunt iferius lane assilant. Pili vo ei9 q̄ sūt sup eius frontē pueniūt. vsqꝫ dū sepentur ſm discrimē Color eius est rubeus. ꝛ forte erit ad nigredinē declinās. huius vox assi milat voci thauri. nec hꝫ dētes supiores si cut nec thaurus. hꝫ duos sotulares. ꝛ cau dam breuē respcū corpis. ꝛ cauat terram. hꝫ ꝛ coriū multos ictus paciens. huius ca ro dulcis est: ꝛ ideo depꝑhendit. Cūqꝫ pcu titur fugit ꝛ qescit. Cū āt debilitat pugt. Et stercus p q̄tuor passus eicit Cū vo tps ptus ei9 appinquat. adunant ex eo genere multi. ꝑusqꝫ circa ipm stercus ꝯgregant. ꝛ ipm quasi murꝫ ponūt Est autem animal multi stercoris.

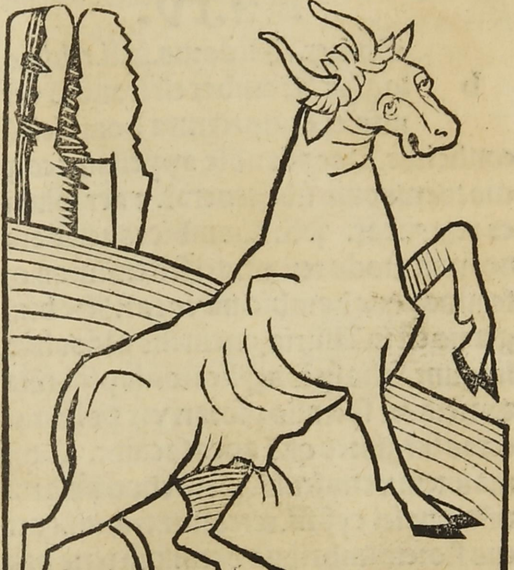

Ca. xiiij.

Bos. Ysi. Bouē greci boetē dicūt latini trionē vocāt q̄si terionē eo qꝫ terrā terat: cuius latitudo pelli um a mēto ad crura palearia dicunt a pel le q̄si pellearia qꝫ ē signū gn̄ositatis in bo ue. Boū in socios eximia pietas ē. Nā al ter alterꝫ inqrit. cū q̄ ducē collo aratra cō sueuit. ꝛ frequenti mugitu piū testat affe ctum si forte defecerit. Arestotiles. Bos coit post annū. ꝛ forte post. viij. menses. Post bienniū āt pregnās est nouē mēsib9. viuit annis q̄ndecim. castratus āt vigīti. Actor. Bos est aial mūdū ſm legē ad im molandum ꝛ ad ꝯmedendū. quia rumīat ꝛ findit vngulā. paleas ꝯmedit. iugo pre mitur. stimulo cogit. terrā arat. Pli. li. v. Boues ꝛ aialia q̄bus continui sunt dētes bibendo sorbent vt equi. Idem in li. xj. Superiores priores dentes non sunt bo bus sicut nec ouibus. ꝛ omibus ruminan tibus. boues autē mutant dentes. Horūz caudis est longissimus caulis atqꝫ in vna parte hirtus. In genere boum feminis tā tum vox grauior. cum in omi alio genere sit exilior qꝫ maribus. Theofrastus ꝓbat boues pisce vesci. sed non nisi viuente. bo um attritis vngulis aruina vngendo cor nua medentur agricole. Adeoqꝫ sequax earum natura est vt in ipsis viuentiū cor poribus ferventi cera flectant. icisaqꝫ nas centium in diuersas ptes torqueant vt sin gulis capitibus quaterna fiant. Ysaac ī dietis ꝑticularibus. Bouina caro ad cō pationem carnis pecudū siccissima est. Ideoqꝫ sanguinem gn̄at g̃ssum ꝛ turbidū ꝛ melancolicū. multūqꝫ dat nutrimentū. Inobediēs est digestioni. tardeqꝫ de sto macho eijcit ꝛ ventrem constipat. q̄ si eo assueti melācolice ꝯplexionis fuerint fiūt splenetici vel quartanarij. vel ydropici. vł scabiosi. vel leprosi. ſm ꝯplexionem quāz preparatam his morbis inuenit

Operationes.

A Auicenna. Bouinū fel cum nitro ꝛ ethimolea valet ad furfures. cū caput eo lauat Idez q̄z fel apit orifitia emoroida rum. ex eodē cū melle linit palatū ad ꝑfo cationem. B Dyas. Lac bubulcum oris vulnera recentia ducit ad sanitatem Fimus boum iuuat ad apū ꝛ vesparꝫ ict9. C Ydropicus etiam illitus ex eo iuuat. si ad solem multum iaceat desiccat. Maxi mum vero beneficium prestat fimus mas culi bouis stericis mulierꝫ fumigatus pro pendētibus D Pli. li. xxviij. Bouis

sepum cum adipe anserino et ocymi succo vlcera oris ac rimas sanat. Item contra ea que ex vlceratione venena enecant sepū bubulcum alias bubulum auxiliatur. E Medulla quoqꝫ bubula ex crure dextro priore trita cum sanguine pilis palpebrarumqꝫ vicijs et angulorum occurrit. F Si vero grauitas sit audiendi fel bubulum prodest cum vrina capre vel hirci G Talus bouis accensus dentes cum dolore labentes ꝯfirmat admotus. Eiusdem quoqꝫ cinis cum mirra boum est dentifricium. H Lien bubulus in melle datur et illinitur ad lienis dolores. Lac bubulum ceteris medicatius est. Bubl'o sic quidem lacte cuncta venena expugnari tradunt vomitione. Preterea tenasmus poto lacte bubulo tollitur. I Stomachum exulceratum lactis bubuli pot⁹ reficit. eiusqꝫ rosiones caro bubula mixta aceto et vino cocta. ad hominis etiam morsum bubula caro cocta et imposita efficax est Canum scabies sanatur sanguine recenti bubulo. Iterumqꝫ cum marescat illico et postero die abluto cinere lixiuio. K Haly. Fel bouis tinnitibus et auris sonitui medetur si cum bombace supponatur. L Si cum oleo mixtus instilletur auri. mitigat dolorem ex frigido. In lotio qꝫ boum si infundat se homo optimū est stomacho dolēti ex frigido M Prodest etiam emorroidis. Fimus boū cataplasmatus super apostemata grossa dissoluit ea. Si vero ꝯburatur et naribus insuff letur sanguinis fluxum ab eis sedat. Preterea si cathaplasmetur eo modico cum butiro ventri ydropici manifestissime medet N Iecur bouis si combural et bibatur ventris solutioni ꝓdest et fluxui sanguis. O Os qꝫ bouille. si combural dentes cōmotos ex se fricatos solidat. P Et si cum squingibin bibatur Splenem liquefacit. Appetitum coitus excitat ac lepre prodest.

Ca. xv.

Bombex. Isidorus. in li. ethimologiarum. Bombex est frondiū vermis. ex cuius textura bombicinū conficitur. Hoc aūt nōie appellatur eo ꝙ euacuetur dum fila generat. et aer solus in ea remaneat. Pli. Bombices telas aranearum modo texunt. ad vestem luxumqꝫ feminarum que bombicina vocat. Bōbicū genus est in Assiria ꝓueniens nidos luto fingunt. salis spēs applicatos lapidi tāta duricia. vt spiculis ꝑforari vix possint. et ceras largiores quā apes faciunt. Deīn maiorem vermiculū. Et in choo īsula tradūtur nasci cypssi. terebinti. fraxini. quercus florem imbribus decussum terre halitu aīante. fieri āt primo papiliones ꝑuos nodosqꝫ mox frigoris impacientia villis inhorrescere. et aduersus hiemē tunicas sibi densas instaurare. pedum asꝑitate radentes foliorum lanuginē in vellera. Phisiologus. Bombex vermis est faciēs sericū filosum de ore suo in qꝫ sepeliat se. ad hoc vt renascatur cōpletus. Et postqꝫ reiecerit omne qd stercoratum est ac ferulentū ac nigrum de corpe suo tunc corpus ei⁹ transluciens. est cum aspicit ad solem. Folijs qdem celsi vestit. qꝫ vulgo morus dicitur.

Sed postq̄ operari ceperit escam rēnuit delicioso labori opaz diligenter īpendēs Calachi vero parietes industrius textor circuit. lanam educēs crocei coloris; q̄ niuei candoris ꝑ ablutionem efficit̃ añq̄m artificialis tinctura sup̄ inducat̃. Consummato autem ope nobilis textoris thecam in ope ꝓprio inuolutā centonis subintrat ianuam similis papilioni; Semīa postea minuta eijcit. ex nature p̄eatibus secretis que ꝑ hiemē reseruantur. vt aere clementi ore redeunte. carni humane admota in sinu fomenta suscipiant vsq̄ dū natura motum seminibus conferat animalem. Idez vermis etiam lanificus appellat̃ ex lana serica. q̄ de ꝓprijs visceribus opat̃r.

Operationes.

A Sericum porro putrida vulnera cōbustum mundat ⁊ ꝯfortat; B Et si cum sale ꝯburatur. rubiginē dentiū curat C De arbore in quo isti vermes nutriūtur lege ca. lxxix. in p̄mo tractatu de B.

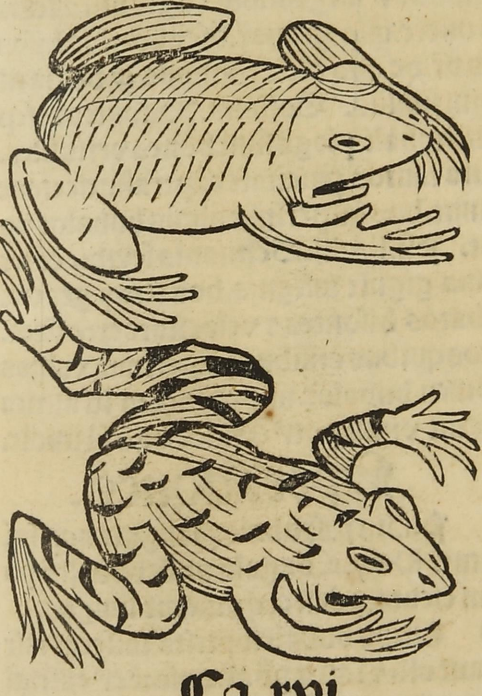

Ca. xvj.

Orax ⁊ Botracha. Ex li. de na b turis rez. Borax est genus bufonis. quod in capite portat gēmā sui nōis. hic vulgo cropondina vocatur. Sed qñ bufoni viuo ⁊ palpitanti extrahitur tunc ipse lapis in medio sui oculū habere dicit̃. Cum āt aliq̄ diu mortuo extrahitur tunc malicia veneni oculus extīguitur. ⁊ lapis viciatur. Philosophus. Borax de genere bufonis est. hic ꝓpter veneni q̄ntitatem. qñ tangit̃ inflatur. Cū aranea pugnat ⁊ ab ea vincitur Nam cū illa frequenter pupugerit ille se vindicare nō valens. intm̄ inflando se extuberat; q̄ medius crepat ⁊ moritur. huius morsus pessimus est ⁊ insanabilis efficit̃. Gēmam in frōte nutrit. ꝑ q̄ occidit̃ ⁊ q̄ ab ipso aīali borax appellat̃. qñ extinctū hz oclm. herba spāli vtit̃ ī q̄ visū recupat. ruta vo interficit̃. hūida loca ⁊ marcida libent̃ īhabitat odit claritatē sol. nec eū de facili vidē patit̃. nocte āmbulat. ⁊ h̄ magis ꝑ vias hōim tritas vestigijs. ꝑ diē vo latet in abditis. odorē florētis vinee fugit. ⁊ ꝑe cubitalez magnitudinē aliqñ crescit In hispāie ptibus illud p̄cipue boracis genus habitat. q̄d lapidem in fronte portat.

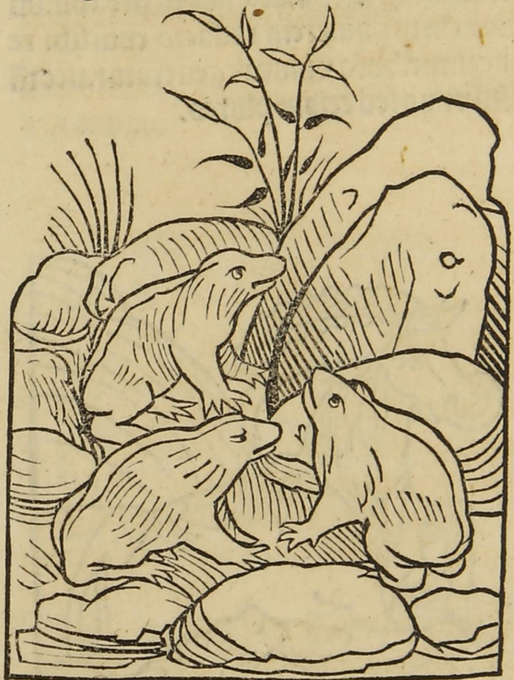

kraijtd

Ca. xvij.

Ufo. Actor. Bufo ē aīal veneno b sissimū oībus notū; q̄d videt̃ ab autorib⁹ dici rubeta l' crassantiū Est āt bufo frigidissima bestiola. ⁊ aspcū fedissima. q̄ fert̃ hr̄e cor in gutture. vñ nec

de facili interficitur. nisi p mediū guttur transfigatur. Ex putredine autem vel corruptione terre nasci putatur. Ex li. de na. rer. Bufo etiā reptile venenosum hz visū pestilentē. attactū sordidū. Terra vescitur z hoc ponde z mēsura. Quantū em̄ i anri ori pede ccludē pt. hoc illi p cibo cotidia no est. Timet em̄ ne sibi terra p cibo defi ciat. In gallie ptibus est bufonis genus. qd cornutū dr. qr cornisare videt. vñ a so no vocis sic appellat. colores hz duos. te trum z croceū. Huij vo pdeūt. z tūc voces tubar edūt. Duoqz z duo voces tubar rd dunt inuicē In sola gallia vociferi viuunt. alibi vocē pdūt z muti sunt. Phisologus Bufo est aial horroris qd nūc cū aranea. nunc cum lacerta. qnqz vero cum colubro vel etiam cum serpente prelium subit. Le sus autez veneno alterius animalis vene nosi. a plantagine medelam accipit. Sal uia libenter vescitur cuius radix bufoni mortalis est. Lapis in capite bufonis in uentus. z ab homine gestatus veneni ma liciam arcz. Ex bufone quoqz per combu stionem in pulverem redacto cum sibi re linquitur. bufo viuus regeneratur. nec tā tum vnus sed etiam plures.

Ca. xviij.

Bubalus z Bisontes. Ysidorus.

b Bubali per deriuationem voca ti sunt. eo qz sunt simīles boū. adeo indomiti vt pre feritate iugum ceruicib⁹ non recipiant. hos affrica procreat. Ex libro de naturis rerum. Bubalus est aial boue maius z altius corpore nigr colore. habet cornua longa. tortuosa collum lon gum. caput ingens. membra macilenta. caudam paruam. aspectum beniuolum. ac simplicem. Sed summe pnicitatis atz crudelitatis est: cum ad irā fuerit puoca tum. Usibus humāis accōmodatissimū est. fortitudine maxima pollet. Bubalus paciens est laboris. pilos habet paucos: vocem terribilem. frontem asperrimam. cutem durissimam. pede spargit terram. In eius nare annulus ereus cum funiclo ponitur. vt facilius homini cedat. in op⁹ quod fuerat ei impositum. qz si onus est g ue. z vltra voluntatem suam imponatur. statim cōmotus in terra sternit. nec facile ictibus ad surgendum cogit nisi alleuia to onere. quo grauat. hic alio nōie bison tes dr. de quo dicit Solinus qz bestia est boui similis. Solinus. Bisontes in sep tentrionali plaga sunt boues veris siles: vltra tauros pnicitate capti assuescere ne sciunt. hos imperitū vulgus bubalos vo cat. Pli. li. viij. Germania scythie cōter mina gignit insignia. boū ferar genera. iubatos bisontes z velocitate exceletes. vros quibus omibus imperitum vulgus nomen bubalor imponit. cum id affrica gignit vituli poti⁹ ceruice qdā sit imdie.

Operationes.

A Pli. li. xx. Bubalor sanguis non spi ssatur. Haly. Coagulū pulli bubali p po tum cicute pdest ei q pmedit fungos.

B Urina bubali si ptrita misceat mir ra aut olo z i aure pōat. dolorē ei⁹ ex frigi do mitigat. C Dyas. Fimus bubali pascentis imposit⁹ tūores vulner tollit. z sciatice passiōi pueit D In cataplas matibus positus duricias ac scrofas pur gat. z pustulas soluit.

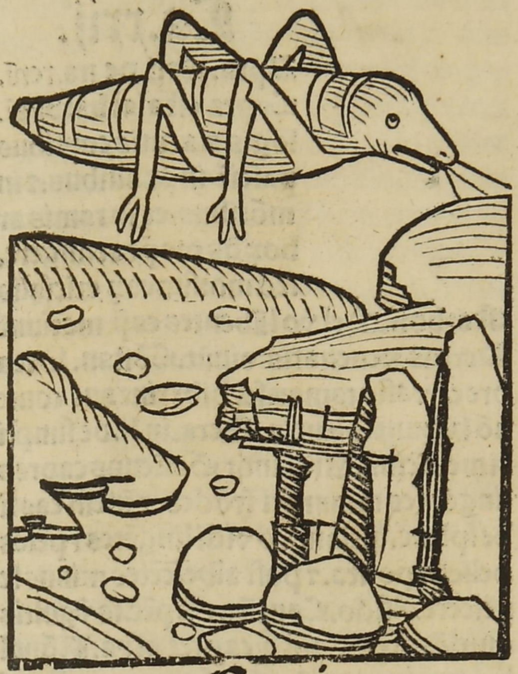

Ca.xix.

Ruchus. Rudolph⁹ sup leuiticū.
b ꝛ Glosa sup Johel. Bruch⁹ modic⁹ ē ꝛ fului coloris. Bruch⁹ vocat̄ fetus locuste anq̄ hēat alas. deiñ cū incipit volare par. dr̄ athelabus. cū vo pleniter volat dr̄ locusta. Est āt bruch⁹ ml'to grauior q̄ locusta l' athelab⁹. q2 iacēs i vno loco radicitus rodit fructus.

Ca.xx.

Upreste. Isidorus ꝛ Plinius li
b bro.xxx. Buprestis ē animal pvū in Italia simillimum scarabeo. lōgipedum. fallit inter herbas. bouem maxime; vnde ꝛ nomen habet. deuoratumq3 tacta felle ita inflāmat vt rumpat.

Operationes.

A Plinius libro.xxiiij. Oleum onfancinum contra buprestim valet ex aqua p se lotum vomitionibusq3 redditum. B Idem in libro.xxx. Buprestis cum hircino sepo illita lichēas tollit ex facie smectica vi. C Idem in libro.xxviij. Lac resistit veneno buprestis. D Idem in libro.xxxj. Si buprestis pasta sit nitrum ex aqua vomitiones euocat. E Ex libro de naturis rerum. Cum autē bos buprestim inter herbas iacentem deuorauerit ac fel eius tetigerit. ita inflāmatur at3 tumescit. vt protinus rumpatur laceratis visceribus.

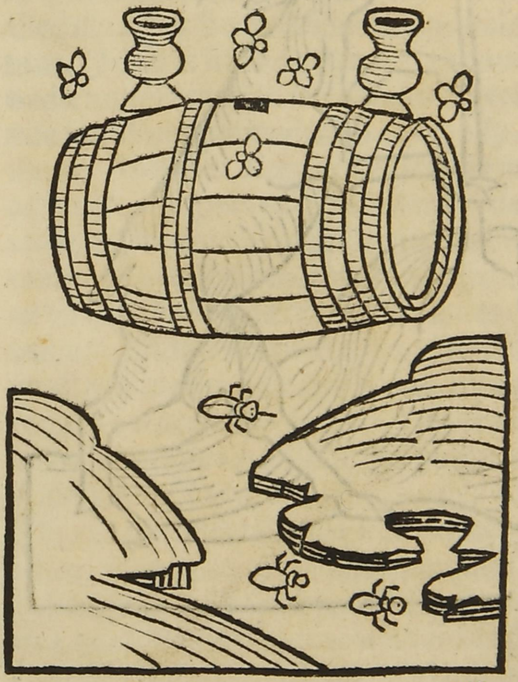

Ca.xxj.

Cubione siue Bibione ⁊ Blata.
b Ysidorus. Bibiones sunt qui in vino nascunt̃ quos vulgo musci ones a musto appellant. Unde Affroni⁹: Cum a me expectasset fabulare incipis ex ore bibiones inuolant in oculis tuis. Blate a colore dicte sunt. siquidem et compre hense manum tingũt. vñ et blateum colo rem dicunt. Hoc aĩal lucem non patitur videre contrarium musce. Musca em̃ est lucipeta. Blata vero lucifuga Ex libro de naturis rer̃. Blata vermis est qui lucẽ videre non patitur. vnde per noctem tan tũmodo ambulare consueuit: Palladius de agricultura. Blate sunt apibus inimi ce sicut ⁊ lacerte. Uñ huiusmodi anima lia ⁊ his similia oportet apum castris vel aluearibus longe fugare. qui vult apes bene conseruare ⁊c̃.

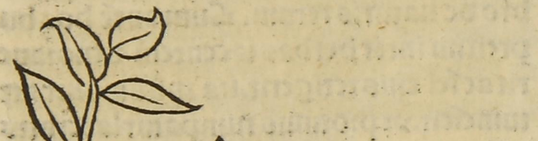

Ca.xxij.

Capra: Ex li. de na. rerũ. Capra est aĩal barbatũ. lõgis ⁊ acutis cornibus
c pascit̃ in ꝓuallibus: ⁊ in mõtibus. et in ramis ar boꝝ q̃s ore ꝑtatt ingere. sed morsus eaꝝ exicialis est arbori. Mel vo lãbentes cap̃ moriunt̃ Herbis venenatis viuũt. Cõstan. Si ca pre ex vasis tamarisci biberint aut come nõ hẽbunt splenem. Sera. in li. de simpli ci medicina. Uidi inq̃t Galienus capras lingentes tamarisci frõdes. ⁊ inueni eas si ne splene. q̃sdam vo vidi lingẽtes ꝑpẽtes pelle deposita. ⁊ post albescẽtes minus se nescere. Ysido. Caprã a carpẽdis vgultis quidã dixerũt. alij q̄ capret aspa. Nõnul li a crepitu cruriũ: vñ eas creas appellãt q̃ sunt agrestes capre. Aresto. Cap̃ ẽ aĩal ruminãs q̃d tñ hƷ dẽtes in vtraq̄ mandi bula. Capre in pastu cito mouent̃ a locis suis. q̄ non oues faciũt. ⁊ accipiũt summi tates herbaꝝ tñ. Qñ mouent̃ p⁹ meridiẽ plus aq̃ potabũt. ⁊ qñ salẽ añ ptum cõme derint multũ fluxũ a mãillis hẽbunt: Ca pre naturaliter veloces sunt. ideo pastores nõ ponũt eis rectorẽ. Cap̃ nõ bñ videt in die. sƷ acuitur eius visus de nocte. hƷ autẽ aliq̃ñ ocl'os dissĩles ĩ colore. qñ sagittata fuerit pulegiũ ceruinũ q̃rit. ⁊ cõmedit vt extrahat̃ sagitta. Pli. li. viij. Cap̃ ĩ sicilia sicut oues villo tõsili vesciunt̃. Capris in ethiopia vita est vsq̄ ad ãnos. xj. in orbe reliq̃ plurimũ octo. Idem in li. xj. Oculi capre de nocte splendẽt. luceq̄ iaculãtur: Pili acute crassi exeũt hircis feminis ãt te nuiores: Item mares capraꝝ plures hñt dẽtes q̃ feie. Nec hñt capre dẽtes preter priores. gemi'os hñt: Et binas in femini bus mãmas. nec alibi sicut ⁊ oues. Pli. li. viij. Capre pariũt ⁊ q̃ternos: sed raro ad modum. ferũt q̃nq̄ mensibus vt oues. ve neno pinguescut pinguediẽ sterilescunt. Item Aresto. Caper vnius ãni coit. sƷ de bile q̃d gñat. In ethiopia ꝗ̃ pe cap̃ viuit ãnis. xj. tota vita coit: ⁊ gemellas parit. ⁊

si cibus pueniens est. caper ꝓtuosus erit. Palladi⁹ li. viij. Cap̄ trima optie pt edu care. ſꝫ eligenda est capella magni corpis crassis cruribus breui collo: plenacꝫ ceruice. auribus flexis ⁊ grauibus. puo capite nitido ac spisso. longoqꝫ capillo. magnis vberibus. Nec multe cap̄ sicut oues clau dende sunt vna statõe. q̄ ⁊ luto carē puēit ⁊ stercore. q̄ teneriores mares gn̄ant haut transeundū est. Sꝫ vltra octo annos non sunt mares seruande quia genus hoc lan guore sterilescit ⁊ etate.

Operationes.

A Esculapius. Capre cerebꝝ cū melle carbūculos in vētre sanat. Sepum eius omni morsui ⁊ lesure subuenit. B Axūgia qꝫ eiusdē cū rosis mixta pustulas q̄ in nocte grauescūt tollit. hoc etiā aurib⁹ instillatū surdos sanat C Caseus ei⁹ impositus oēs pūctiones atqꝫ dolores re primit. Pili eius vsti flux⁹ oēs sedant. D Ungule eiusdē vste ⁊ cū pice liqda trite ⁊ illite alopitiā curāt. Lac ei⁹ bibitū arteriacū liberat. Uermes occidit. Pruri ginem ⁊ morsus sanat. E Sanguis eius eadē facit. ⁊ venenū bibitū extinguit F Ex li. de. na. rex. Cornu capre adustū si sū nares ve caduci teneaꝛ. statim cadit. G Aui. Cornu capre adustū ⁊ albifica tum dētes fortiter abstergit. stringitqꝫ gī giuam. ⁊ sedat inflate gingiue dolorem. H Pli. li. xxviij. Capre cornu vel pilis accensis fugari ꝛpētes dicūt. Cineremqꝫ ex cornu potū ⁊ illitū valē ꝯ morsus eoꝝ. Idē qꝫ cinis sudores inbibet. I Sā guis capre cū medulla decoctus ꝯ venēa toxica sumiꝛ. Idē etiā sic daꝛ dissintericis ⁊ auxiliaꝛ ydropicis. K Jecur capre ꝯ papilionē. q̄ lumībus aduolat ꝓficit. Assum qꝫ ciliacis subuenit laudabiles qꝫ sunt medulle hircine ⁊ capne. L Dy as. Adeps capn⁹ ceteris magis est stipti cus. pascuaꝝ cā. vn̄ dissintericis clisterib⁹ misceꝛ M Jus fell' ei⁹ etiā ptisicis au xiliaꝛ. Bibentib⁹ qꝫ cātarides subuenit. N Fel caprinū adhibeꝛ fistul' cū succo porri. Adhibeꝛ etiā medicamib⁹ vulneꝝ ⁊ ea sine tumore sanat.

Ca. xxiij.

Caprea. Pli. li. viij. Capree trāsfi gurantur in plurimas similitudi nes. Sunt em̄ capree. sunt rupri capre. sunt ibices. sunt ⁊ origes soli a qui busdam dicti. contrario vestiti pilo ⁊ ad ceput verso. Sunt ⁊ damme ⁊ pygargi ⁊ strepsicerotes. multaqꝫ alia ⁊ dissimilia. Sed illa alpes. hec transmarini situs mit tunt. Idem in libro. xj. Natura cornua dedit ramosa capreis. sed parua nec deci dua fecit. huius animalis sanguis nō spi ssatur. Ysidorus. Capreas agrestes cre as dicūt quas greci eo q̄ acutissime vide ant recte pandorcos appellauerunt. Mo rantur em̄ in excelsis montibus. Et q̄uis de longinquo sint vident tamen omnes q̄ veniunt. Eedem ⁊ capree. eedem ⁊ ibices quasi auices eo q̄ ad instar auium ardua et excelsa teneant ⁊ inhabitent Ita vt de sublimi vix humanis obtutibus pateant. vnde ⁊ meridiana pars. Ibices aues vo cant. qui nili fluentis inhabitāt. hec itaqꝫ animalia. in petris altissimis cōmorant. vt si qn̄ feraꝝ vel hōim aduersitatē ꝑsense rint. de altissimis saxoꝝ cacuminibus sese ꝑ cipitāt. ⁊ ī suis se cornib⁹ illesa suscipiunt

Ex li. de naturis rerū. Capra silvestris que 7 capreola vel rupi capra dr. bestia seua ē incomparem sui generis. In alias autem bestia timida ac mansueta nimis. Hec in insula creta. qn̄ vulnerata est. pulegiū que rit. quo cōmesto sagitta de corpore exilit. vix autem capi potest qr celerrima est. Et cū a canibus p̄mit. ad montes altissimos confugit. pluria inter mares est discordia propter feminas. 7 hoc tp̄e coitus.

Operationes.

A Dyas. Fimus caprarū silvestriū cum vino bibitus ictericos sanat. B Cū folio spicanardi bibitus mēstruis impat. C Reliquos sanguinis fluxus cum ace to impositus abstinet. D Cōbustus 7 tritus cum aceto 7 oximelle alopitias sa nat. E Axungie mixtus podagricis medetur. F Actor. Item de Caprea hoc idem quod supra ponit licet sub alijs verbis.

Ca. xxiiij.

C Anis. Arestotiles. Canis est ani mal iracundum. 7 applaudēs ho minibus: pilosum secundum vni versum sicut porcus 7 vrsus. habet dētes superius 7 inferius. 7 ventrem vnum. ac post ventrem intestinū. multos habet fer multasq3 fissuras i pedibus 7 multas ma millas sicut 7 porcus. Quinq3 digitos hȝ in pedibus anterioribus. 7 quatuor in po sterioribus sicut leo 7 lupus. Fimū etiam habet siccum sicut 7 lupus. splenē lōgum sicut homo 7 porcus. preterea somnus et vigilia. crementum 7 corruptio. 7 vita et mors. ceteraq3 accidentia ex sensibꝰ sunt in canibus sicut in equis 7 hominibus. Alexander. Canis aīal est in mundū redi ens ad vomitum. iracundus. latratu hor rendum canem extraneum lacerans. ossa corrodens. que cum habuerit cōsorcium alterius canis refugit. Solus aūt nomen suum ꝯgnoscit. Ex li. de naturis rerum. Canis est bestia docibilis ad oēm ludum dn̄m suum diligit. 7 eius hospicium vigi lando custodit. nocteq3 latratu nocentes ꝑdit. Est etiam q̄ddā genus canum. q̄d odoratu fures intelligit. 7 a ceteris homi nibus implacabili odio discernit. Ysido rus. Nihil autem sagatius canibus plus em̄ sensus ceteris aīalibus habent. Nam soli nomīa sua ꝯgnoscūt. recognoscūt do minos suos 7 diligunt. 7 eorū tecta defen dunt. ꝑ dn̄is suis se morti obijciūt. solita rie 7 volūtarie cū eis ad p̄dam currunt. Ambrosius. Canis ē aīal sagax. q̄d vbi vestigiū lupi v̄l leporis īuenerit. argumēta q̄dā ad eū directa semita īsequendū colli git. ad diverticl'm semite vēit. sigularūq3 semitarū exordia taciꝰ ꝑcūctat. vt ꝑ odorē agnoscat. in q̄ ꝑtē diverterit. huic etiam aīali īsitū est naturaliter ipetire. alimōie me moriā fuare. grāmq3 r̄fere ac solicitas ex cubias ꝑ dn̄orū salute ꝑtendē. Cū em̄ īfir matur cāis. radicē alicꝰ herbe ꝯmedit ad vomendū. Phisio. Canis cetera bruta in tribꝰ excellit i discernēdo. amādo. fuiēdo Discernūt em̄ dn̄m. ab extraneis nec eos q̄s insectat̄ odit s3 ꝑ eo q3 amat zelat. 7 ex ꝯscia soliciti aōris invigilat. Mos eiꝰ ē cū pastore alludē. gregē nosse. īsidiātes feras ꝑseq. huic soli a natura īsitū ē. volūtarie ad q̄d p̄ pat̄ igeri. 7 ꝑ q̄dā obediēcie formu lam sola disciplinati tioris expectatōe sus pēdi dōec ad ꝑagēdi licētiā sigꝰ mittatur.

Canum autez genera sunt plura. Alij em̄
ad capiendu3 feras siluaꝝ īuestigāt. Alij
volucres. Alij vo greges: Alij domos cu
stodiunt. Ex li. de na. reꝝ. Tria sunt gn̄a
canū. Hoꝝ nobilissimi sunt leporarij ali
as leuerarij q̄bus forma elegantior et ad
cursum celerior. aptiorq3 venatui. Hij pe
ctore valentes sunt. Latratus edere nesci
unt. 7 nisi ꝑducant̄ ad cursum īfra domū
se ꝯtinent. Alij sunt apti venatui. longis
auribus ac dependētibus: hij odore 7 im
portunis latratibus bestiam insequūtur.
Itē canis masculi n̄ de facili ledūt canes
feminas. Et ita fit in pluribus generibus
bestiaꝝ. In om̄i aūt genē aīalium mascl'i
plus femīs viuūt exceptis leuerarijs ī qui
bus accidit ꝯriū: Aresto. Leuerarij q̄ppe
viuūt ānis fere decē. leuerarie duodecim
In leuerarioꝝ q̄dem genē plus viuūt feīe
maribus: ꝓpter laborē ipoꝝ masculoꝝ In
alijs āt plus viuūt mares femīs. Item ca
nes femīe cū applicant̄ ad etatē coitus ha
bent signa sicut hō. qm̄ eaꝝ māille ītume
scunt. 7 inuenit̄ in eoꝝ pectore cartilago.
s3 hoc difficile est ꝯgnoscere. nisi exercita
to. maribus autē non accidit hoc s3 in ma
iori ꝑte crus eleuāt in mingēdo. 7 hoc nō
nisi post sex vel octo menses faciūt. Et vni
uersaliter postq̄ꝫ rigescūt. Om̄es āt femīe
sedent qn̄ mingunt: In canibus femīs lac
inuenitur ad q̄nq3 dies an̄ partū. 7 in qui
busdam ꝑ septem: Estq3 lac caninū spissi
us om̄i lacte. ꝑterq̄ꝫ porcoꝝ ac leproꝝ.

Operationes.

A Esculapius. Canis sanguis potatꝰ
tremulosos liberat. B Caput eius
vstum tritum 7 puluerizatum. vel eiꝰ caro
neruosa 7 ficus. morsus canis si bibat̄ sa
nat puluis dentiū eiꝰ. Dolores dentiū ac
gigiuas curat. C Cor eius portatū
canes a latratu detinet. Fel eiꝰ cū melle cu
rat oc̄los. Lac eiꝰ bibitū pilos et capillos
crescē nō sinit: D Cū melle vl' vīo da
tum mox fetū mortuū eijcit E Dens
ex eo tactꝰ cito omittit̄. 7 cicatrices oc̄loꝝ
extenuat: Adeps eiꝰ podagrā 7 auriū do
lorem sanat. F Auicēna: Sāguis ca
nis ꝓhibet ortū piloꝝ euulsoꝝ. vt scripsit
Gal'. Urina q̄3 canis administrat̄ suꝑ ver
rucā. G Dyas. Lac ꝑmi partꝰ canis
capilloꝝ ortus amputat. 7 in vtero infan
tes excludit: Lociū caninū addito nitro
aut medicamē facto lepras 7 prurigines
tollit. H Fimus caninus in canicula
ribus diebus collectus: 7 siccus bibitꝰ vē
trem abstinet cū vīo. Albus vo fimꝰ eiusd̄
arcuato morbo medet̄. I Pli: li. xxix
Sāguine canino nihil ꝑstantius ꝯ toxica
putāt Canino felle cū melle curabat appo
lonius oc̄loꝝ suffusiōes K Itē Albu
gines canini lactis īstillatō. dolorē et ꝗui
tatē auriū sedat. Adipe cāino lēdes a ca
pillis tollunt̄. L Idē li. xxx: Cania cu
tis cuilibet digito circūdata distillatōes
sedat. Fel caninū podagris ꝯfert pēna il
linitū. Uerrucas oīm̄ generꝝ sanat vrīa ca
nis recēs illita. fimiq3 cis cū cera. M
Canis ligua medicialis ē. lābendoq3 sua
vulnera l' aliena sanat. q̄ si vulnꝰ ꝓpū attin
gere ligua n̄ possit pedē lābt 7 saluie me
dicāie delinitū ad vulnꝰ appōit. certus de
medicāie q̄d ligue sue nata indidit N
Aui. Aq̄ casei cāes īpinguat valde. 7 nu
trit eos bn̄. O Canis cecꝰ nascit̄. lūa
ricꝰ ē. odoratu multū vig3. dētes h3 acutos
7 os fissū. valde mordet. 7 ligit nō rumiat
s3 rodit. ad vomitū r̄dit. ꝑusq̄ꝫ recubet. le
ctū circuit. bolismū patit̄. i. ra. bidā famē

Ca.xxv.

katz

Cattus et cathaplepa. Ysidorus
C Cattus id est ingeniosus a greco
venit. musio est appellatus. eo quod
muribus infestus sit. hunc vulgus captum
a captura vocant Dicunt alij quod captat .i.
videt. tam enim acute cernit vt fulgure lu
minis noctis tenebras superet. Albertus
Cattus est animal a capiendo dictum muri
bus enim infestus. Et dicitur moribus esse
verecundum et pulchritudinis amatiuum.
Habet autem colorem griseum: glauci sor
titur congelare similem: habet enim colorem
hunc naturalem. et alias habet ex acciden
tali cibi et precipue qui domesticus est. est
autem mordax valde. in multis simile leo
ni vnguibus et dentibus armatur sicut leo.
et intrahit et emittit vngues sicut leo. Car
nem autem habet laxam et mollem.

Operationes.

A Auicenna. Ex catti morsu quandoque
accidit dolor vehemens et viriditas in cor
pore: et curatio eius est curatio communis.
B Juuatur autem cum emplastro ce
pe. vel calamenti siluestris. C Razi.
Catti siluestres ex fumo rute et amigdala
rum amararum fugiunt. D Haly. Car
nes catti calide sunt et sicce. medentur emor
roydarum doloribus. Renes calefaciunt
dorsi doloribus prosunt. E Esculapius
Stercus catti vel catte cum synapi et ace
to alopitiam curat. F Cathaplepa
Pli. li. viij. Cathaplepa appellatur fera
modica et iners iuxta fontem tygrim. qui
est apud hesperios ethiopes (vt plerique
estimauere) nili caput. Fera hec ceteris
quoque membris iners caput tantum pregraue
egrefert quod deiectum semper in terram.
Alias in tremore est humani generis om
nibus. qui oculos eius viderint confestim
expirantibus. Eadem et basilisci serpentis
est vis. G Solinus. Juxta fluuium
tygrim nascitur cataplepa. modica et iners
bestia pestilenti aspectu figura fere catti.

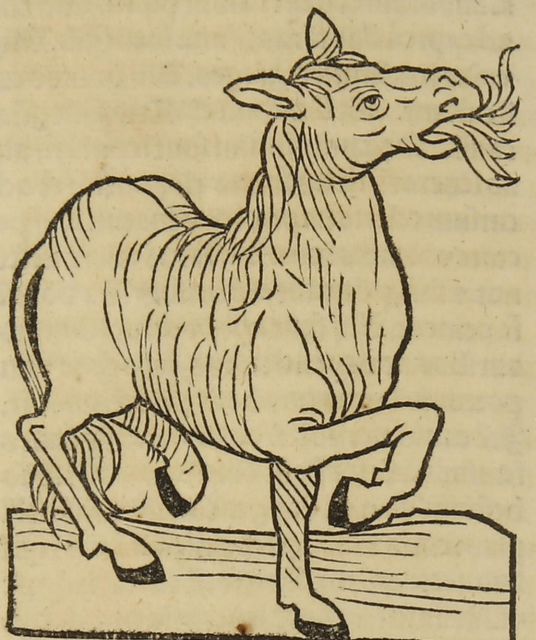

Ca.xxvj.

Caccus. Ex li. de naturis rerum
C Caccus est monstrum in archadia
totum setosum vt porcus. Et vt
scribit Adelinus phus: Hanelitu suo pe
ctore flamas eructuat. i. spiritum flamineum
maxime cum ira furit per motum. Hic in an
tris sup tyberim commoratur. et inuadit subito
taurorum et vaccarum greges per caudas tres vel
quatuor apprehendens. et vi sue fortitudinis
in antrum occulte trahens gressu retrogra
done. scilicet de facili possit inuestigari. Nec
solum aialibus est infestus. sed buboni quam
ssime insidiatur. cum tamen ipm hoiem plurimum
timeat. Si queritur quo de aialis ore flam
ma possit euomi tam efficax. vt proxime pre
ctata alias contracta comburat. et non ip
sum corpus animalis flama tali absuma
tur: Responderi potest. quia cum anheli
tus adhuc in visceribus animalis per mem
bra varia late diffusus. est tepidum vsque
quo non exuberatur in flamas. Sed eru
ctuatus continuatur ac multiplicatur in
obiectum aliquod corpus. virtutemque re
cipit comburendi sicut videmus per me
dium berilli lumen solis multiplicare radi
os. et in summo mucronis acumine radiorum ignis
virtutem in subiectam materiam suscipere.

Igneq̃ effici violentũ. huic aĩali similia
fuerunt illa de qbus in libro sapiencie le
gitur. q ignes ex ore suo spirabant: De
cacco dicit Virgilius. viij. li. eneidos Se
mihõis facies: huic monstro Vulcanus
erat pater. illius atros ore fomens ignes
magna se mole ferebat. terribiles oculos
villosaq̃ setis pectora semiferi. hui⁹ cacci
mens effera: qtuor a stabulis pstanti cor
pore thauros. auertit. totidem forma su
perante iuuencas. atq̃ hos ne qua forent
pedibus vestigia rectis. cauda in spelun
cam tractos versisq̃ viaꝝ indicijs raptos
saxo occultabat opaco. Hunc caccũ pter
furata sibi pecora Hercules interfecit. vt
ibi virgilius in longum psequit.

Ca. xxvij.

Camelus. Ex libro de naturis re
rum: Camelus est animal defor
me. gibbosum. habens collũ lon
gum. crura poplexa. lentum incessum: et
dum graditur nunq̃ pedes atterit immũ
dum animal s'm legem: quoniam vngulã
quidem habet. sed nõ diuidit eam. Cum
autem onerandi sunt. paululum super ge
nua percutiũtur. ꝛ statim ad onera flexis
ceruicibus inclinantur. aquas puras fu
giunt. lutulentas bibunt. ꝛ hoc gratia nu
trimenti. Omne enim elementum. qntum
plus pmixtum est alijs tanto plus nutrit.
ꝛ econtrario irati cameli strident horribi
liter. His etiã rabies accidit ꝛ podagra
de quibus facilime moriuntur. Non autẽ
vngulas eijciunt: Sed vehementissimo
dolore grauantur quando duras et labo
riosas vias incedunt. Non enĩ in pedibus
habent de forti corio sotulares. Ordeum
cito transglucientes reseruant. vt rursum
ruminando tota nocte manducent. Alij
compacieutes abstineant. illi qui recti ca
meli dicuntur. vnum tantum habet i dor
so gibbum. Est autem ꝛ aliud genus eoꝝ
quos dromedarios vocant cursu mirabi
li vigentes ꝛ bina tubera in dorso haben
tes. Arestotiles. Cameli sunt sicut aĩalia
cornuta. quia ventres eius sunt sicut habẽ
cium cornua. ꝛ quia cibus illius spinosus
est. necessario fuit eius lingua carnosa:
propter duriciem palati: Natura ergo
vtitur palato. sicut parte dentiũ terrestri.
Camelus non habet fel distinctum. s; ve
nas paruas in quibus est fel. Solinus
Camelorum femine ad bella prepantur.
putantq̃ validiores eas fieri. si castratio
ne a coitibus arceantur. Camele cum ho
mines eis vtuntur ad preliandum: castrã
tur quia tunc non impinguãtur. In locis
quidem altissimis habitantes. tria milia
camelorum habent homines currentium
velocius q̃ equus. ꝛ hoc non accidit eis
nisi propter amplitudinem passus: Ve
gecius de re militari libro tercio: Came
los apud veteres aliquantule nationes i
aciem produxerunt: Sed hoc genus ani
malium arenis quidem tollerabile sic ap
tum. nam confusas etiam in puluere ven
to vias. absq̃ errore dirigere memoratur
Ceterum preter nouitatem hoc si vti vide
atur in efficax bello est. Item camelorum
mares habent vgas ad posteriorem ptez
vnde auersi coeũt. Sũt ãt vge neruose ac
dure vñ ex eis arcuum corde fiũt. Coitus
tempore solitudines aut secreta petunt.

Item Camelus est valde malus tpe coit⁹ Etsi q̄ aial vel hō tpe hoc appinquerit ad eum ledit ip̄m. Coit āt post triennium tpe luxurie solitarius est cū feīa ferus ac sil uestris. ⁊ coeūdo p totā die equitat Sȝ cū alias luxuriosus sit. erga matrē ptinēs est. vñ in quadā ciuitate cooperiebat camele caput vt eius pullus sup eam saltaret. qui cooperto matris capite sup eā saltauit. et coopimento sublato mrem agnoscēs. tur pitudinis ope q̄d cepat intercepto. vendit ip̄mq ingeniatorē mordēs interfecit. Camela pregnans est p annū post ptū q̄ȝ qescit a coitu p annū vnū tm̄ filiū facit sicut elephas equus ⁊ omē aial hñs soleas. Cameli viuūt centum ānis. Cameli paciunt sitim p quatriduū: ⁊ postea bibūt multū: huic aiali natura dedit magnitudinē corporis in modū iumenti sicut ⁊ elephanti. aial q̄ȝ cuius cibus est ex materia lignea ⁊ spinosa multos hȝ ventres: ⁊ in hoc genē est camelus.

Operationes.

A Auicenna. Caro cameli puocat vrinam. Adeps qui est in gibbo cameli suffumigatus pfert emorroidibus. cameli cerebrum exiccatū ⁊ cum aceto bibitū cōfert epilentie: ad idem valet eius sanguis: B Qui etiam siccatus ⁊ frixus retinet fluxum cū vīo q̄ȝ bibitus sagitte armene nocumento pfert. post purgatōem vō mēstruorū potatū iuuat ad imp̄gnationez: et cōfert pfocationi matricis. C Idez lac camelarū fetarū est subtile. ⁊ valde aquosum nec facit opilatōes (sicut cetera) propter paucitatē caseitatis. ⁊ abstersionis aqueitatis illius. D In ip̄o est salsedo quia cameli diligūt acetosum. ⁊ hoc ē melius lac. Vrū āt q̄ est vehemētis tarditatis in stomacho ⁊ in supioribus ventris. Ex ip̄o nō timet sordicies. sicut ex ceteris nisi raro. E Urina cameli pfert idropisi. Confert etiā vehementer fetori narium. Et aperit opilatōes colatorij cū vtute vehementi. ablutōe ex ea fcā cōfert furfuribus. F Ryas: Fimus camelinus albus cum melle tritus ⁊ impositus tumores reprimit. ⁊ vulnera delicata pmūdat G Haly. Sanguis cameli fricatus disinterie pdest ⁊ solutōe cronice potuiq̄ veneni lac cameli pdest. corruptōi cōplexionis augetq̄ vētrem. H Pli. Stercus cameli mūdificat ⁊ destruit verrucas abscindit fluxum sanguinis ex naribus. ⁊ qñ bibit cum medicinis epilentie cōfert. I Item resoluit bothor ⁊ vlcera scrofulas quoq̄ fortiter. ⁊c.

Ca. xxviiij.

C Ameleon. Ysidorus. Cameleon non habet vnū colorē sȝ diuersa varietate respersus ē vt pard⁹ huius cameleontis corpusculum ad colores q̄s videt. facilima cuersione variat: cum aliarū aialiū nō sit ad cuersionē facilis corpulentia: Rudolphus sup Leuiticū. Cameleon in infirmitate mansuetum esse se fingit. cum alias sit inmansuetum aial. Glosa sup Leuiticum. Cameleon est aial natum ad deridendū: dolosum. rapax. ingluuiosum. ⁊ ideo fm legem immundum Ambrosius. Cameleon diuersas species colore vario fert mentiri. Arestotiles. Cameleon est aial valde timorosum propter q̄d in multos colores mutat. Causa vero timoris eius paucitas est sanguīs et caloris. vñ etiam valde macer est ⁊ vocat leo

terre. huius facies est sicut aīalis ex porco
⁊ symea compositi. Unguĺas hꝫ siĺes vncis
seu auiū vngulis. Alteratio coloris fit qn̄
coriū eius insufflat̄. manet in cauernis si
cut lacertulus. Solinus Cameleon per
om̄em aziam est plurimus. Aīal scꝫ q̄dru
pes. facie qua lacerte. nisi crura recta ⁊ lō
giora ventri iungerent̄ prolixa cauda. ea
demqꝫ in vertiginē torta. hamati vngues
subtiliqꝫ aduncitate Incessus vero piger
⁊ idem fere qui testudinum motus Corpꝰ
asperum cute. qualem ex cocodrillis dep̄
hendimus subducti oculi ⁊ recesso ꝯcauo
introrsum recepti. quos nunq̄ȝ in tactōne
obnubit.

Operationes.

A Plinius. Cameleon quoqꝫ multa in
se fertur habere vtilia medicine. Caput
eius ⁊ guttur si roboreis lignis accendan
tur imbrium ac tonitruum cōcursus face
re democritus narrat B Iteꝫ iecur
in tegulis vstum Reliqua ad veneficia ꝑ
tinentia que dicit. q̄nq̄ȝ falsa estimantes
obmittemus preter q̄ȝ in risu eo agentium
C Oculo eius dextro si viuenti eruat̄
albugines cum lacte caprino tollunt̄. lin
gua quoqꝫ ad alligata pericĺa puerperij.
D Eundem salutarem esse parturien
tibus circa domum. E Cor eius ad
uersus quartanam est proficuum. lana ni
gra prime tonsure illigatum F Pes
prior dexter impelle. hiene ad alligatus
brachio sinistro. dicitur ꝓdesse contra la
trocinia terroresqꝫ nocturnos. G
Item dexteram mamillam contra formi
dines pauoresqꝫ: H Sed ⁊ pedem
eius sinistrum in furno torreri cum herba
eiusdem nominis addito vngento pastil
lis factis inde (si credimus) fertur hōiem
inuisibilem facere I Eius felle glau
comata ⁊ suffusiones corrigi credit̄ ꝓrie
tridui vnctione: creditur etiam eo lienibꝰ
instillato s̄pentes separi. ⁊ ad alia multa

Ca. xxix.

Camelopardus. Ysidorus Came
lopardus est dictus eo q̄ȝ cum sit
vt pardus albis maculis suꝑ asꝑ
sus collo equo similis pedibus bubulis.
capite tamen camelo similis est Hūc ethi
opia gignit. Pli. libro. viij. Cameleorū
aliqua similitudo in duo transfert̄ aīalia:
Nabuna siquidem ethiopes vocāt besti
am collo similem equo pedibus ⁊ cruribꝰ
boui. capite camelo: albis maculis. colo
rem rutilum distinguentibus. Unde ⁊ ca
melopardulus appellata est. Nec primū
quidem dictatoris cesaris cirsensibus lu
dis rome visa est. Ex eo subinde cernitur
aspectu magis q̄ȝ feritate conspicuā. qua
propter ⁊ ouis fere nomen inuenit.

Ca. xxx.

c Apreolus. Avi. Capreolus est aial in india sil'is hinulo sive cer
uoꝝ filio. q apd nos etiã non mu
tat dẽtes. Et qñ ei⁹ dẽtes sunt magni sig
nant vite diutnitatẽ i eis ⁊ hꝫ oculos acu
tos: Aresto. li. viij. Capoli silvestres hñt
sapientiã qñ vulnerant̃ q̃rũt pulegiũ cer
uinũ ⁊ ꝯmedũt ipm vt extrahãt sagittas
a corpe si q̃ in ipis sunt ĩfixe ex velocitate
mot⁹ ⁊ assiduitate discursus. Caro capre
oli a sup̃fluo hũido exhonerat̃. ⁊ ei⁹ caro
tenerior ⁊ digestibilior efficit̃. et saporis
ac odoris eius gravitas amputat̃: Idẽ
Aresto. Pastus gr̃a de locis altis ad alti
ora tendit. ⁊ inter herbas salubres ⁊ noxi
as odore diiudicat ⁊ discernit. Ruminat
cibos ⁊ vngulã findit. Nõ vngue. nõ cor
nu. nõ dẽte. sꝫ sola velocitate fuge a cãib⁹
venatoꝝ in sulsis se defendit. Vñ qñ in cã
pestribus p̃sequit̃ ad mõtana fugiẽs alta
petit. In mõtibus indie sunt q̃dã capoli
q ab herb̃ arõaticis ⁊ odoriferis pascunt̃
in q̃ꝝ vnguib⁹ sunt q̃dã ꝯcavitates ĩ q̃bus
hũores q̃dam ad ap̃ata colligunt̃ q̃ p̃mo
ad maturitatẽ ⁊ motũ ⁊ ꝯfricatõeꝫ rũpun
tur. ⁊ a corpe cũ pilosis follicul' abstrahũt̃
⁊ sba q̃ ĩfra pelliculã ꝯtinet̃ sũme ẽ odori
fera ⁊ inter aromatica maxĩe p̃ciosa ĩ me
dicinis plurimũ vtilis ⁊ v̾tuosa. Ut vult
dyas. ⁊ platearius. Et aliqui dicunt illud
muscum vulgariter appellavere.

Ca. xxxi.

c Astor est aial ad modũ canis põ
tici. longũ scꝫ ⁊ gracile. dẽtes hꝫ
acutissimos. pellẽ delicatã ac no
bilem. q̃ q̃nto nigrior est tãto p̃ciosior. co
lores in pilis hꝫ velut daxus. sed pili sub
tiles sunt ⁊ pulchri. nõ p̃t diu sustineri vl'
subsistere nisi caudã in aq̃ teneat q̃ habꝫ
vtiqꝫ pisciũ caude sil'em. saporemqꝫ eius
⁊ spẽm: Vñ ⁊ a christianis ĩ ieiunio cõme
ditur. pars enim caude ipius edibilis est
residuum autem eius est caro. Ipaqꝫ cau
da lõgitudinis cubitalis est pinguedinẽ
multam habens. Pedes autem posterio
res habet vt anser. Anteriores autem vt
canis. Hec enim illi natura paravit. vt et
posterioribus velut avis in aqua nataret
et anterioribus in terra sicut quadrupes

De Animalibus.

ambularet Ex libro de naturis rerum.
Castores vt dicit experimentator in gre
ge viuunt. ⁊ simul ad siluas pergunt. Lig
naqꝫ dentibus abscindētes ad cauernas
suas ea miro modo referunt. Unū enī ex
castoribus ꝓ vehiculo resupinatum pedi
bus eleuatis in terram proijciunt. ⁊ inter
crura eius abscisa artificiose componunt
⁊ sic eum trahentes cauda ad ꝓpria tecta
deducunt. verum iniuriam talem non fa
ciunt his. qui inter illos educati sunt. sed
illis qui de alienis ꝑtibus ad se venerunt
Hos enī in seruitutem sub certa custodia
redigunt. Aliorum tamen opinio est. ꝙ
hoc illis faciāt qui senectute laboribusqꝫ
confecti dentes obtusos habent. ⁊ qui lig
na secare non valent. Tales enim in serui
tutem redactos per absumptionem pilo
rum in dorso venatores agnoscunt. eosqꝫ
pietate cōmoti illesos abire permittunt.
In duplices autem vsus ligna secta hn̄t.
Nam ⁊ corticem comedunt. ⁊ ex lignis ha
bitacula valde artificiosa faciunt. Ama
ris quidem arborum folijs ⁊ corticibus ca
stor pro summis delicijs vescitur. vnde ⁊
tota eius caro. et si bono tamen amaro o
dore perfunditur. Phisiologus. Castor
cum eum venator prosequitur abscisos te
sticulos ante faciem eius proijcit. ⁊ vena
tor habens quod ab eo cupiebat vltra nō
sequitur. Si autem alius venator cum se
quatur. erigit se et ostendit virilia se non
habere ⁊ sic euadit. Est autem animal mā
suetum nimis. Ex libro de naturis rerū.
Huius animalis venatio fit hoc modo
Canis ad hoc instructus in aquam ꝓijci
tur. qui ad foramen mansionis illius ꝑue
niens ingredit. nec cedit castor morsibus
donec a venatoribus artificiosa illa man
sio refringatur. ⁊c.

Operationes.

A Platearius. Castoris testiculi abscisi
in vmbroso loco suspensi desiccantur. vt
in vsum medicine reseruent. ⁊ dicuntur ca
storeum. B Bonum autem castore
um id est non sophisticatum. habet sapo
rem mediocriter acutum. Glutinosum est
⁊ saporem habet multum horribilem ner
uos intricatos ⁊ pelliculis adherentes. ꝑ
annos sex in magna efficatia seruari potest.
Melius tamen est quanto recentius. In
medicinis ponitur abiecta pellicula exte
riori. Uirtutem habet dissoluendi attra
hendi ⁊ maxime neruosa loca confortādi
C Contra epilentiam ⁊ alias frigidas
passiones capitis. datur castoreum cum
succo rute in potu vel decoctionis eius vi
num. D Cōtra paralisim lingue pul
uis eius sub lingua ponitur donec ꝑ se re
soluatur ⁊ consumatur. E Contra
paralisim totius corporis dat vinū decocti
onis eius ⁊ rute ⁊ saluie. F Contra li
targiam ꝓuocat sternutatio ex castoreo.
cerebꝝ ꝓmouet ⁊ confortat G Dias.
Castoreum testiculi sunt aīalis. q̄d castor
dr̄. ⁊ sepe aquaticam. sepe vero terrenam
sustinet vitā H Optimū est ponticū
ꝙ si interius cereum ⁊ obstrusum mēbra
nulis naturalibus. quidam aūt testiculos
adulterantes immittūt vesicis cū armoni
aci gutta sanguine castoris conspersa.
I Eligendi sunt ergo qui iuncti sunt ex
vna radice sibi coherentes. pleni inscidi
fragiles. a ꝓpis folliculis se tractius separā
tes. K Calefacit autem castoreum et
desiccat ⁊ attenuat. Illis ergo qui ex plenitu
dine spasmū paciunt aut tremorē neruoꝝ
vtilissimū est. Quibus āt hoc cōtingit ex
inanitate vel siccitate ꝑrium. L Ui
cia qꝫ pulmonis emēdat Et hūidū frigidū
cerebri humorem cum pulegio. Cū vino
bibitum inflatōes tollit. M Tortio
nibus medetur. potōnes venenatas noce
re non sinit. Litargicis singulare ꝑsidiū
est. N Tremori ⁊ contractionibus ⁊
omnibus neruoꝝ causis delitum ⁊ vnctum
medetur. O Uirtus enī ei termātica
est ⁊ recorporatiua mixtum malacinati
bus ⁊ a copis paliticis seu sciaticis ⁊ his
similibus subuenit. P Auicēna. Ca
storeum cōfert obliuioni ⁊ litargie cū ace
to ⁊ oleo rosaceo. surditatiqꝫ frigide ac vē
tositati in aure dissolutū in oleo nardino.
Q Attractio ꝑ nares ex fumigatōe ipi
us ꝓfert apostematibus pulmōis. ⁊ infir

mitatibus eius. Bibit cū aceto propter singultum ꝛ facit sitim. R Delet do lorem ventris pungitiuum cum aceto bi bitum. ventositatem resoluit: Menstrua prouocat. Secundinam ꝛ fetum extrahit S Confert morsui paruorum venena torum. ꝛ quod ex eo decliat ad nigredinē est venenum. Ita ꝙ interficit quādoqꝫ in vna die. T Fel castorei ad multa vti le est. Eius quoqꝫ coagulum sedat morbū caducum.

Ca. xxxij.

Chama. Albertus in libro de naturis animalium. Chama est be stia alio nomine rufinus dicta in ethiopia. Est autem ad modum lupi in figura maculis albis vt pardus. per totū respersa ludis apta: eoqꝫ disciplime mul tum est perceptibilis. Et in hoc conuenit cum natura canis.

Ca. xxxiij.

Calopus. Albertus in libro de naturis animalium: Calopus di citur esse animal iuxta eufraten habitās. ꝛ de eufrate ꝓpter aque frigidi tatē bibens. Astutum ꝛ velox esse dicitur Ita vt venator sibi appropinquare non possit. Cornua gestat longa serre modum pretendentia: quibus ꝛ arbores deiicere dicitur. sed virgulta ante repulsum cornu um suorum tendentia frangere nō potest Licꝫ ad hoc sepe nitatur. ꝛ ideo in eis fre quenter inuolutis cornibus cum captum tenetur dentibus stridet. ꝛ audito strido re a venatore capitur.

fertz

Ca.xxxiiij.

Ceruus. Ex li. de na. rex. Ceruus est aial velocitate mirabili frontē hñs ramosis cornibus asperatā: Quox creatō fit si biennis fuerit. tūc vsq ad sex annos p etate ramos augent. deiñ numerosiora fieri non pñt sz maiora. Solum hoc aial cornua mutat. 7 sup moduz gloriaṫ. hz vnū vmen i capite q eū vere vexat assidue. Sz 7 oē aial 7 ipe hō vmen hz sub ligua. Aresto. Ceruus est aial sapiēs de q etiam opinanṫ: q inter aialia qdrupedia discretius sit. Idem. Ceruus ē aial timidum: cornua qdem hñs 7 fissuram in vngulis. dentes eius declinant ad inferi9 hz quatuor dētes in vna pte oris. 7 in alia quatuor p qs molit. hz etiā duos magnos alios. q sunt in masculo maiores. 7 in feia minores. Vox masculi gssior est 7 altior q femia: Masculus vociferaṫ multū tpe coitus 7 feia qnq timet. Ceruus itaq (sicut 7 cetera magni cordis aialia) timidus est vocem vulpiū timet. In sibulo āt 7 cātu delectaṫ Itaq sibilantē 7 cantantē sequiṫ 7 alius eū occidit. Vñ cum aures erectas hz insidias subseqūetis aduertit. Postq vo demiserit non aduertit. Item Cerui pugnant. 7 victus obedit victori obediētia forti: Cum autem impregnuṫ ceruus latet ppter venatores: Intestia cerui valde fetida sunt: vñ non ɔmeduṫ a canib9. nisi sint valde famelici. Phisiologus Ceruus vbi serpentem agnouerit esse. implet os suū aq. effunditq in foramen. deinde cū qdam oris sui spiramine spētes foras attrahit. 7 pedibus suis ɔculcās ipm interficit: Ceruox āt duo sunt genera. Vnū qd vt inuenerit spentē in cauerna vbi latitat. flatū imittit: vt exeat: 7 egredientis collū pcutiens hinc 7 inde occidit eum: 7 deuorat. Postea vo ppter timorē ad aqs purissimas currit ac venenū euomit. Sed inter hunc tumorē pilos mutat 7 cornua abicit Aliud est genus qd si serpentē inuenerit occidit: 7 post victoriā ad montē vbi pabulum inueniat tēdit. Ambrosius. Ceruus cū non dum hz cornua tñ frōte pludit 7 ea que nondū expertus est tela minaṫ. Ceruus qñ egrotat. ramusculos olee ɔmedit. et sanus fit. Aresto. Ceruus (vt dcm est) masculus vociferatur multū tempe coit9. Cerua non potest coitū pati ppter duriciem virge maris: recipit autem fugiendo. Cerua paritura prius dragonteā cōmedit cum vero parit subito ɔmedit secundinam fetuum anteq cadit ad terram. 7 est eius secundina venenum.

Operationes.

A Phisiologus. Ceruox lacrime collecte 7 ossa inuenta in corde ipox apta sunt potui cordis pulsu laborantibus. B Platearius. In corde cerui reptur qddā os in sinistra pte in qua est quedam cōcauitas. ad quam splen habet respiraculū 7 emittit supfluitatez: que ibi propria siccitate in substantiam mutaṫ ossuosam Illō est de sanguine cordis subrufum. hz virtutem depurandi fumū melancolicum.

C Datur 7 contra cardias 7 sincopim. 7 contra emorroides. D Esculapius Si quis in corio cerui voluitur serpentes non timet. Medulla quoq cerui dolores sedat. E Haly Coagulum cerui contra potum cicute 7 fungox esum prodest. Urina cerui splenis dolorē adiuuat. Ventositati stomachi 7 intestinox pdest. Auribus instillata medeṫ eax vlceribus:

F Auicenna. in. iiij. canōe. Extremita

res caude cerui venenum est. ⁊ ipam bibē ti accidit angustia vehemēs ⁊ sincopis et mors. Sꝫ cura eius est vt euomat cum butiro ⁊ aneto. deiñ in potu dent̄ auellane ⁊ fistici ꝑfecta sit. G Pli. li. xxviij. Pulmo ceruinus cum gula subarefactus in fumo: deiñ tusus ex melle Tussim sanat. Coagulum cerui ex aceto sanguinem sistit. Hinnuli vero coagulū matris vtero execti: summis ꝑfertur remediis: H Plini⁹ Cornu cerui vsti nidor comicialem morbum siue caducum deꝑhendit. Eiusdem cornu cinis illitus ex aceto vel rosaceo dolorem capitis sedat. I Idem Cinis dentes mobiles fricando vel colluendo ꝯfirmat: eorūqꝫ dolores mitigat. K Idem q̄ꝫ valet crudi cornu farina: Item Cinis ꝑdictus reumatismos sanat. ⁊ sanguis excreationes curat: L Tinearū quoqꝫ genera id est vermes pellit potatus Regio morbo ꝓdest potatus ex vino. M Solinus. Ex cornibus autem cerui dextrum efficatius est ad medelā. Actor Quia vero cornu dextꝝ (vt dcm̄ ē) ad medelam efficatius est Ideo dicit Pli. ꝙ ceruus hoc bono suo inuidens: hōi cornu dextrum abscondit nequeat inueniri Idem q̄ꝫ dicit liber de natura reꝝ. N Aristotiles vero dicit eū abscondere cornu sinistrū tanꝙ in eo sit aliq̄d iuuamentū.

Ca. xxxv.

c Eruleus. Actor (vt aiūt Solinus ⁊ stacius sebosus) Uermis est mirabilis in gāge fluuio abundās hꝫ em̄ brachia bina lōgitudīs sex cubitoꝝ qbus etiā elephantē corripit vndiſqꝫ submergit. Sed qm̄ hic v̄mis ingēs ac monstruosus est ⁊ aq̄ticus. Ideoqꝫ iferius eū inter mōstra aq̄tica videlicet in tractatu de piscibus de illo plenius dicemus.

Ca. xxxvj.

c Ecula. celidros ⁊ cenchrus: Isi. Cecula dcā est eo ꝙ parua sit ⁊ non hꝫ oculos. Celidros ſpens est q̄ ⁊ chersidros q̄ ⁊ in terris ⁊ in aq̄s moratur Nam cersi greci dicunt terrā ydros aq̄m Hic terram ꝑ quā gradit̄ fumare facit. ꝙ macer sic describit seu terga expirant spumantia virus seu terra fumat. qua tether labit̄ anguis. Et Lucanus. Tractiqꝫ via fumare chelidri sꝑ autē directus ābulat nam si torserit se dum currit statim crepat Solinus: Calabria chelidris frequētissima boum q̄ꝫ gignit. Isidorus. Chēchris serpens inflexuosus est. qui sꝑ rectum efficit iter. De quo Lucanus. Et sꝑ rcō lapsus limite cenchris.

Ca. xxxvij.

Erastes. Ex li. de na. rex. Cerastes est serpẽs octo cornua in capite hñs ex quibus fieri solẽt manubria cultellox. ad mẽsas imꝑatox. q2 sudore ꝓdũt venenũ appositũ. Solinus. Cerastes dict9 est eo ꝙ hẽat cornua arietũ sil'ia Cerasti em̃ greci cornua vocãt. sunt ãt hic q̃drigemina cornicula. q̃x ostentatõe velut esca illiciẽs solicita aĩalia ꝑimit. Totũ em̃ corpus arenis tegit. nec vllũ indiciũ sibi ꝑbet nisi ex illa pte q̃ iuitatas aues. vel aĩalia capit: est ãt flexuosus plusq̃ alij serpentes ita vt spinã nõ hr̃e videat̃. Aui. Cornuta ẽ gen9 ſpẽtum surdox: c9 lõgitudo ẽ ab vno cubito vsq3 ad duos. 7 sup caput ei9 sunt due eminẽtie. q̃si duo cornua. Color corpis ei9 est cinerici9 7 vẽter eius sicut squame sicce dure. q̃ stridẽt sup terraz cũ strepitu: Dẽtes ei9 sunt eq̃les nõ recurui: plurimũ ãt mãsio ei9 ẽ in locis arenosis In locis q̃dẽ morsus ei9 senciunt̃ q̃si acus aut claui infixi in eis. Et dixerũt ꝙ ꝓtinuatur eius corpi ꝗuitas maxia. 7 eius labia inflantur 7 accidũt ei vertigo 7 tenebrositas oculox 7 destruit̃ ratio.

Operationes.

A Cure ãt ei9 appriat̃. vt semẽ raphani cum vino in potu detur.

Ca. xxxviij.

Ephos 7 centrocota. Pli. li. viij: C Cephos ethiopia mittit q̃rũ pedes posteriores hũanis pedib9 7 crurib9 sunt siles: hoc aĩal roma postea ñ vidit nisi ludis põpey. Solin9. Tpe dictatoris cesaris monstra rome visa sunt q̃ cephos dicũt: hox posteriores pedes crure ac vestigio hũanos menciunt̃ arc9 priores hõim man9. Phisio. Cẽtrocota est q̃ bestias vniuersas ꝑcedit h9 corp9 azini: pect9 7 crura leõis sil'itudinẽ hñt. oris hiatũ vsq3 ad aures vastũ. imitat̃ ãt hõis vocẽ. Pli. li. viij. Crocutas ethiopia inter alia monstra gñat. velut ex cãe lupoq3 ꝯceptos oĩa dentibus frangentes ꝓtinusq3 deuorata ventre ꝯficientes: Idem in eodem: hiene coitu leena ethiopica parit crocutã hõim pecorũq3 voces imitantẽ Acies ei ꝑpetua. in vtraq3 oris pte nullis gingiuis ꝯtinuo denteq3 ne occursu ꝯrio haberet capsarũ mõ includit̃. Solinus. Crocuta nũq̃ aciẽ orbiũ ꝯmouet sed in obtutũ sine intactõe intẽdit. in ore gigiua nulla. dens vn9 atq3 perpetuus.

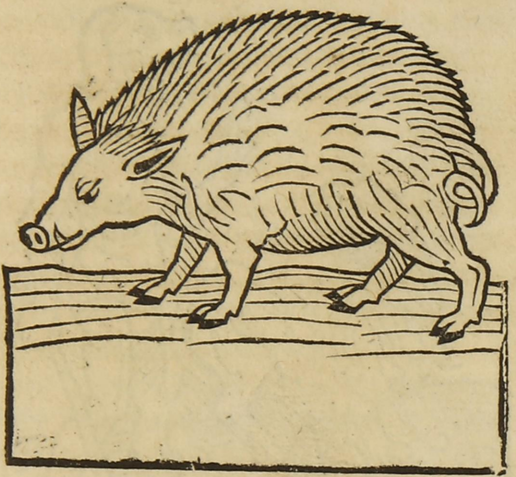

Ca.xxxix.

c Irogrillus. Rudolphus super Leviticum. Cirogrillus est aīal spinosum ⁊ hericio simile. Actor Alibi legitur ꝙ maius sit hericio: spinosum tamen. Unde patet ꝙ quidam falso dixerunt: hūc esse cuniculū. Alibi q̄ꝫ legit̄ ꝙ cirogrillus ip̄e sit hericius vł herinacius. aīal videlicet porcelli formā hn̄s. sed spinosum. de q̊ plenius dicet̄ inferius. vn̄ in psalmo centesimo tercio. vbi legitur in nostra trāslatōe. petra refugiū herinacijs Alia translatio habet cirogrillis. Glosa sup̄ ꝓuerbia Salomonis. In prouerbijs quoqꝫ vbi iuxta translatōem nr̄am legit̄. Lepusculus plebis invalida. q̄ collocat ī petra cubile suū. Alij ꝓ lepusculo habent cirogrillum. Et est aīal nō minus hericio simile muri ⁊ vrso. cuius ī palestina mag̃ est copia. In foveis ⁊ in petraꝝ cavernis Hinc ⁊ in psalterio vbi dicim⁹. petra refugium herinacijs. Alij ponūt leporibus. Alij cirogrillis. Sꝫ q̄dam hic ꝓ lepuscl'o hericium hn̄t. Hieronimus eīm verbum hebreum sapham interpretat̄. ⁊ cirogrillum. ⁊ hericium. ⁊ leporem. Itē sup̄ Leviticum Cirogrillū aīal debile q̄dem sed rapax ⁊ mortiferꝝ esse dicunt.

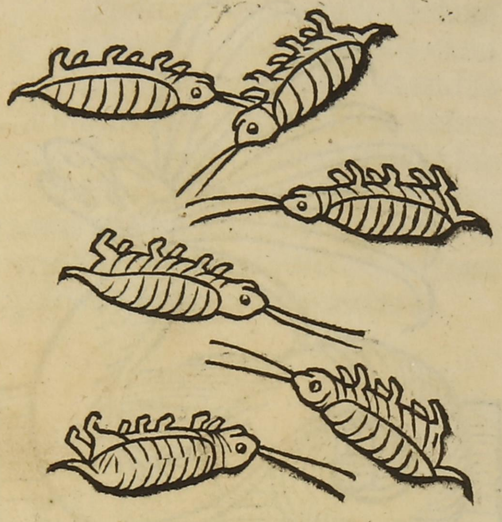

Ca.xl.

c Icade: Vincentis in specl'o naturali. li. xxj. Cicade vermes sunt quoꝝ genera sunt duo. Quedam ꝑuis locustis sil'es sunt: ⁊ he domos inhabitant. eaqꝫ loca q̄ magis calida sunt. vbi scꝫ igniū fervor est. Aliud v̊o genus acrū colore papilionibus simile. fertur etiam ꝙ eaꝝ genus est. q̊d nos cervos volantes dicimus. ⁊ hos experimētator sup̄ crabrones vocat. Cicade hn̄t in pectore q̊ddam aculeatum. linguis simile. quo rorem lambunt. Ip̄m vero pectus fistulosum habēt ⁊ hoc dulciter canunt: Mares q̄dē canūt femine silent supine coeunt. Ova cādida sed corrupta. In terra feture locum excavant. ibiqꝫ ꝓlem faciunt. Ambrosius: In exiguo cicadaꝝ gutture dulcis est cantilena. quaꝝ cantibus estu medio rūpunt̄ arbusta. eo ꝙ magis canore meridianis caloribus. quo puriorē aerē spū attrahūt. eo cātus clariores reddūt. Ysi. Cicade ex cuculoꝝ sputa nascunt̄. he in ytalia apud regmos mure sunt nec vsq̄ alibi. Nā alibi dulciter canūt. q̄ꝝ cātib⁹ medio estu arbusta rūpunt̄. Pli. li. xj: Cicade nō nascūt̄ ī raritate arboꝝ: nec ī frigidis aut vmbrosis nemorib⁹ pēnaꝝ illis natura q̄ apibus sꝫ pro corꝑe amplior. ⁊c̄.

Ca.xlj.

c Irotrochea. Albertus in libro de naturis aīalium inquit. Cirotrochea bestia est que rechiona voces hominū imitat͛ oculos nunq̄ claudit In ore nullam hn̄s gingiuā ſed dentē habet.os vnū continuū verecūdat͛ capsulis. Tante ē v̄tutis vt oīa mox continuat: ⁊ de lupo ⁊ cane generari dicit͛.

Ca.xlij.

c Ritetus. Albertus in li.de naturis aīalium. Critetus aīal est paruū in terra habitās capite vario.dorso rubeo.vētre candēte.pilū adeo tenaciter pelli hn̄s infixū:q̄ citius ps pellis de carne recedat q̄ pilus possit euelli de antro. etiam nō extrahit͛ de facili nisi a q̄ feruēti: vel alia in antꝛ infusa: Et in hoc cōuenit cū cuniculo q͛ hꝫ pilū fere sicut cuniculus ⁊ non hꝫ aures.ſꝫ vias auditus ſicut auis Solinꝰ. Critetus ē aīal q̄d nos hamester vulgo vocamꝰ.⁊ est anīal mordax valde ⁊ iracundum.

Ca.xliij.

c Oluber. Ysi. Coluber ab eo dictus est q̄ colat vmbras.vel q̄ in lubricos tractꝰ flexibus ſinuoſis labat͛ Nā lubricū dr̄ q̄cquit labit͛ dū tenetur vt piſcis ꝑ pēs. Ambro. Coluber autē ceruū fugit.leonē interficit. Phiſio. Colubri pellis q̄ exuit͛ ī oleo decocta mire aurium dolorē mitigat. Actor ptꝫ de colubro vez esse in speciali. q̄d supꝰ dcm̄ est de gn̄e serpentū.videlicet q̄ exuuijs suis depositis p foramē petre trāsiēs senectutē suā deponit: sed prius ieiunando carnes suas subtiliat: vt eidem transitui abilior fiat.

Est autem longus vt anguilla tortuose incedens ꝛ sibilās. Transeūtibus insidiatꝛ: ꝛ mordēs ligua venenū infundit. Vñ scriptum est: Fiat dan coluber ī via: Et alibi Qui dissipat sepē mordebit eū coluber.

Operationes.

A Pli. li. xxxiij. Contra rubeta venena auxiliatꝛ coluber viuēs in aq̄. B Huius adipē aut fel secū hñt. q̄ cocodrillos venanꝛ: eosq̄ mire hijs adiuuari testanꝛ ydris a grecis vocatꝛ coluber viuēs in aq̄ C Ayas. Tunica colubri in vino cocta dolori medetꝛ dentiū. Est etiam oculoꝝ adiutorium.

Ca. xliiij.

Cocodrillus. Ysidorus li. xij. Cocodrillus aial est quadrupes in terra ꝛ in aquis valens lōgitudine fere. xx. cubitoꝝ. dentiū ꝛ vnguiū inmanitate armatū tanta est ei duricia cutis vt q̄uis forciū lapidū ictus in tergo. recipiat nihil oīno curat. noctein aq̄s die in terra quiescit. Oua in terra fouet q̄ ouis anseris sunt maiora. mascul⁹ ꝛ feīa vices suāt hic q̄dam pisces serratā cristā hñtes tñ ventris deficātes interimūt. Et dr̄ q̄ sol⁹ inter aīalia supiorē mādibulam mouet. Pli. li. viij. ca. xxvj. Cocodrillus est aīal nilū ibabitans lingue vsu inter anīalia terrestria: caret sola supiori mādibula ēxūti imobili morsum imprimit venenosum: Dētes hꝫ horribiles ad modū pectinis siue serre et cubitos ad modū apri Nullū āt aīal ex tā parua origine crescit in tam magnū aīal sicut cocodrillus. Aīal est valde gulosum ꝛ multum ꝯmedit. vñ qñ est satur iacet iuxta littus ructās p̄ repletōe. supuenit aūt auis modica q̄ dr̄ apud eos Cusphillos. Apud ytalos aūt dr̄ auiū rex. ꝛ volat ante os eius: q̄ꝫ aliquociens a se repellēs. tanō fauces aperit aui ꝛ eam intrare pmittit. ꝛ hec auicula eū leuiter vnguibus scalpit ꝛ ei facit quendaꝫ pruritum. in cuius dulcedine delectatus statim obdormit. Auicula āt cum sentit eum dormire statim illabitur in eius ventrē ꝛ quasi telū statim eum pforat ꝛ corrodit: In vētre em̄ valde mollis est. et ideo a piscibus spinas et cristas pinnulas in dorso hñtibus de facili superatur. Subdit Pli. Hec belua insequitꝛ fugientes ꝛ eis est terribilis. sed fugax est p̄ sꝑpentes. ebetes āt hꝫ oculos q̄ꝫ diu est in aqua. sed extra aquam nimis acute videt In hieme p̄ quatuor menses se absc̄odit. ſꝫ in vere exit. ꝛ q̄ꝫ diu viuit sp̄ crescit. Itē Pli. li. viij. cap. xxvj. Cocodrillus si quendam inuenit hōiem circa littus interficit eum si p̄t. ꝛ p̄terea plorat sup eū ꝛ postea deuorat ip̄m. Item herbas libenter ꝯmedit inter q̄s enidros serpēs pūulus qui ei inimicatur caute se inuoluit. ꝛ dum cocodrillus herbas carpit. serpentē trāsglutit qui intrans ventrem eius omnia interiora carpit ꝛ sic interimit eum et occidit. et sic illesus exit. Item Plinus libro duodecimo dicit q̄ idem vermis insidiatꝛ cocodrillo quando dormit. ꝛ tunc inuoluit se in luto ꝛ intrat per dentes eius. Solinus Insidiatur quibusdam paruis auibus q̄ generantur inter herbas nili que euolant propter calorem solis ꝛ intrant ventrem cocodrilli. ꝛ cōmedunt vermes ventris eius. ꝛ sic purificatur belua a vermibus.

Habet aūt coriū valde durū q̄ vix gladio pforat̄. habitat in aq̄ tam de die q̄ de no cte q2 aq̄ calidior est de nocte q̄ de die. re tinet em̄ radios solis ꝛ ibi agitant̄ ꝛ sic fit calida ip̄a aq̄. ꝛ non hz linguā ꝓminentē ad vociferandū. s3 hz pūā linguā in parte inferiori sicut hn̄t pisces ad gustū. vt dicit idez Solin⁹ ꝛ etiā Aresto. ꝛ Auicēna hoc idem volunt.

Operationes.

A Pli. li. viij. dicit. q̄ de fimo cocodril li fit vnguentū vn̄ facies mulierū sophisti cant̄. vt senes ꝛ rugose. iuuēcule ꝑ tēpus vident̄ q̄ diu viuūt.

Ca. xlv.

Cuniculus. Ysi. Cuniculi sunt ge nus agrestiū aīaliū sic dicti q̄i ca niculi eo q̄ canū indagatōe capi ant̄. vl̄ a speluncis excludant̄. Pli. li. viij. Leporū gn̄a sunt q̄s hispani cunicl'os ap pellant. Varro ꝛ autor est a cunicul' suffo sum in hispania opidū cuniculi fecūdita eis innumere sunt. fameq3 balearū īsulis po pulatis messib⁹ afferūt. certūq3 ē ballearicos aduersus eoꝝ ꝓuentū auxiliū militate aduio augusto perisse. Ex li. de na. rerum Cunicul⁹ ē bestia lepore mior. colore ꝛ for ma ꝑe tū similis. hec in antrosa habitacu la terrā fodiēs nocte victa frugesq3 depas cit. inane vo antū ingrediēs os ei⁹ eq̄t ter re puluē ꝑ intrinsecus. ne supueniētes ho mies ꝑ oīe ei⁹ habitaculū depꝛhēdāt. vbi cūq3 habitāt cuniculi multiplicant̄ nimis q2 sepius ī āno pariūt. cūq3 aliq̄s ex eis ali q̄d illic aduersi senserit al' fugiūt. nec mori ceteri sociorū īiuria dedigāt. locū cū ill' di mittunt. Hij auersis posteriorib⁹ cocunt q̄m illis auersum est membrū genitale.

Operationes.

A Ysaac. Cunicul⁹ vim hz dissoluētem ꝓpe etiā stōm pforat. Uentrē dissolnit

B Urinā ꝓuocat. Utilius ē3 eis q̄ ele phantico morbo apparati sunt.

Ca. xlvj.

Damma. Albertus in li. de naturis animalium. Damma bestia est mag nitudinis capre. figure ꝛ pili sicut canis. cornua habens non squamosa. sed plana longa ꝛ acuta Est autem cursu velox. vite prouida. Hec bestia in arabica vocatur adgazel. cuius caro frigida est ꝛ sicca.

Operationes.

A Idem Albertus. Stercus hui9 aīal' crescere facit capillos ⁊ meliorat eos pre paratum in oleo: B Dicit etiam q si cū eo vngat̄ vga virilis. ⁊ sic coeat cum vxore sua sp diliget eum. Si cū lingua de siccata suffumiget̄ guttur in q̄ est sangui suga cadet. C Calcaneus ɔbustus ī pletus in ɔcauū fistule curat eā: D Dicit etiā q si fel huius aīalis ⁊ semē testi culoꝝ vulpis ⁊ pip ⁊ semen eruce de q̄lib3 eq̄le acceptū ad pōdus aurei ⁊ mellis. Z. ij. ⁊ fiat ex eo electuariū ⁊ ipm teneat in la na qn̄ mulier cū viro ɔcubit ɔcipit mascu lum: E Et nota si fel sit ex feīa ɔcipit feīam. si ex mascl'o concipit masculum.

Ca. xlvij.

D Amula. Bartholomeus in li. de ɔpetatibus reꝝ. Damula siue da ma sicut ait Papias. Caprea est agrestis. Ysido. li. xij. Damula est vocata eo q de manu effugiat. timidum enim est aīal ⁊ imbelle ac imbecille. Vn̄ nescit se defendere nisi fugiendo. hn̄t em̄ ɔ armis abilitatē mēbroꝝ ⁊ ad fugā leuitatē. Vn̄ dicit Marcia: Dēte tuet̄ ap. defendūt cor nua ceruū: Imbelles tn̄ q̄dē nisi preda su mus montuosa loca et venenosa. diligit gramina medicialia ⁊ arōatica. cōmedit ramusculoꝝ tirsos. ⁊ extremitates carpit. qn̄ est vulnerata dragōteā cōmedit. ⁊ sic de corpe telum trahit.

Operationes.

A Ysido. li. v. Sāguis ei9 est medicina lis ɔm Pli. li. xxvj. Neruos em̄ ɔtractos re mollit ⁊ articuloꝝ dolorē soluit. Venenū discutit ⁊ expellit B Damulā odiūt ɔpentes ⁊ fugiunt. ⁊ eius anhelitum susti nere non possunt.

Ca. xlviij.

D Raco. Phisiologus. Draco su per omēs serpentes maximus. ⁊ super omīa terre animātia. Qui q̄nq3 super aerem fertur ipm concitando ac vehementer impellēdo. Ysido: Draco maior est cūctoꝝ aīantium sup terrā. Hūc greci dracontam vocant. Est āt cristatus ore paruo: ⁊ artis fistulis ɔ q̄s spm̄ trahit ⁊ linguam exerit. Signit̄ aūt in ethiopia ⁊ in india: Ex li. de naturis reꝝ. Draco nis māsio frequēter est in speluncis ɔpter estum naturalem sui corporis et propter accidentalem solis. q̄ maximus est in ɔti bus orientis. Raro em̄ inuenit̄ hoc aīal nisi in calidiori9 ɔtibus orb Itaq3 libēter etiam ī rupe lapidea speluncam sortitur.

Circa turrim babel ꝛ in desertis illius an
tique babilõis ac ruinis eius maximi dra
cones habitare dicunt̃ q̃ꝝ vox ac rugitus
hõies terret. Ad.xxv.cubitos ꝛ amplius
crescens sepius euolescit. ad senium autẽ
ꝛ debitam magnitudinẽ veniẽs sine cibo
tpe multo viuit. At vbi ꝯmederit non de
facili saciatur. In abissis terre (sicut dicit
Augustinus) aliquñ draco morat̃. Et cum
in aere sentit humiditatẽ egredit̃ ꝛ super
aera fert̃. magnis alaꝝ remigijs aerẽ con
citans ꝛ impellens Alis quidem pellicea
volubilitate extantibus ꝛ ꝑm corporis sui
magnitudinem late diffusis. vbicũq; mo
ratur aerem inficit. Pli.li.xxvj. Indis
dracones hꝫ ꝛ elephantes ꝑpetua discor
dia bellantes. tante magnitudinis vt faci
li circũplexu elephãtes ambiant. noxioq;
nodo ꝯstringant. Ambrosius. Draco ele
phantem ligat cuius ruina mors victoris
est: ꝛ inde summe in vtrũq; certat̃. Ille vt
pedem alliget. in q̃ casus victi sibi nocere
nõ possit. Pli.li.x. Aquile q̃z satis est pug
na cum dracone. multoq; magis anceps
etiã si in aere. Aresto. Vultur etiã ꝛ dra
co ꝑliant̃. quia ꝯmedũt aĩalia: Ysidorus
Draco vim in cauda non in dentibus hꝫ
et verbere potius q̃ ictu nocet. Aresto.
in li. de aĩalibus. Est in terra ethiopie dra
co ex q̃ tyrus generat̃ ꝛ ex illo enthichõ ac
cipitur. Contra q̃d non est remediũ. Om
niumq; aĩalium venenũ habentiũ morsus
est valde malus. maximeq; si se ꝯmedant
adinuicem: sic ꝯmedit draco scorpionem
Item de ꝓprietatibus elementoꝝ. In dieb⁹
Philippi regis via in mõte armenie fuit.
de qua rex interrogauit: cur sup illã null⁹
trãsiret. quin mortuus caderet. Socrates
ꝗ speculũ de calibe cõtra illum posuit. in
quo duos dracones magnos vidit. q̃ ape
ruerunt os suum ꝛ egrediebat̃ corrũpens
aerem fumus ex orificijs eoꝝ. Rex võ ꝑce
pit ad montẽ illũ exiri. ꝛ ipos iterfici. sicq;
saluat⁹ ẽ locus ille Narrat petr⁹ damian⁹
de q̃dã agricola. q̃ q̃daz die valde mane
surrexit. ꝛ vidẽs draconẽ enormis magni
tudinis. lignũ putauit. Fessusq; sup eũ vt
requiesceret, sedit q̃z mox indigñta bestia de
glutiuit.

Operationes.

A Solinus. Draconum ex cerebris ex
ciditur dracontias lapis sed lapis nõ est
nisi detrahat̃ viuẽtibus: nam si obeat pri
us cum aĩa simul euanescit duricies soluta
B Phisiologus. Graminibus q̃dem
medicatis dracões dormire cogunt̃ sicq;
lapis acquirit̃. cuius vsu reges oriẽtales
precipue gloriant̃. C Draconẽ adi
pum fugiunt venenata. ne ipse draco ha
bet venena D Draconis capite pro
speram ꝛ fortunatam domum promittũt
facere. E Ex libro de naturis rerum:
Lingua eius. ꝛ fel in vĩo decocta remedio
sunt his qui vexant̃ ab incubis. eoꝝ corpi
bus ex hoc inunctis. F Draconis ca
ro vitrei coloris est. ac vescentes illa refri
gerat. hinc est q̃ ethiopes in feruida pla
ga manentes draconis carne libenter ve
scuntur. adeo quoq; auaricie sitis in imẽ
sum creuit. vt institores quibusdã carmi
nibus draconem ad tempus mansuetum
reddant. eiusq; tergo insidentes freno ip
sum regãt vsq; dum in ethiopiã ꝑueniãt.
G Actor. Sanguinem draconis quo
phisici vtuntur in medicinis aiunt gũmi
cuiusdam arboris sic dictum propter san
guinis similitudinem vere draconis.

Ca.xlix.

D Raconcopedes Ex li. de na. rex.
Draconcopedes serpentes sunt magni ꝛ potẽtes. facies vgineas hñtes hũanis similes. in draconũ corpus desinentes Credibile est hui⁹ gñis illum fuisse p quẽ dyabolus euam decipit (q2 sicut dicit Beda) Virgineũ vultũ habuit. huic etiam dyabol⁹ se ꝯiugens vel applicans vt ꝯsimili forma mulierẽ alliceret. faciem ei tm̃ ondit ꝛ reliq̃ ꝑtẽ corpis a rborum frondibus occultauit. Augustinus sup Genesim: Dr̃ ãt serpens ille calidissimus fuisse vel ſm alios sapiẽtissimus non ꝓpe sicut i bono solet accipi sapientia dei vel ãgeli vel aĩe rõnalis. ſ3 trãslatiue sicut apes vel formicas dicim⁹ sapiẽtes ꝓpter opa sapientiã imitantia. q̃uis serpẽs nõ aĩa rõnali sed spũ diabolico q̄ plen⁹ erat possit sapiẽtissimus dici. Mali eñi angeli q̃uis supbia deiecti. natura tñ excellẽtiores sunt oĩbus bestijs ꝓpter eminentiã rõnis. Serpẽs eñi non intelligebat vba nec rõnalis est fcã. q eñi vbis magoꝝ vel incãtatoꝝ ſpẽtes trahunt̃ de latebris diabolica est vis. Qḋ pmittit̃ ad meoriã illi⁹ pmi facti. vt sciat̃ q2 cũ hoc gñe familiariter sit ei locutus. Est ãt ille ſpens sicut asina balaã. ſ3 hoc fuit diabolicũ. illḋ angelicũ. boni eñi ꝛ mali angeli similiter opant̃.

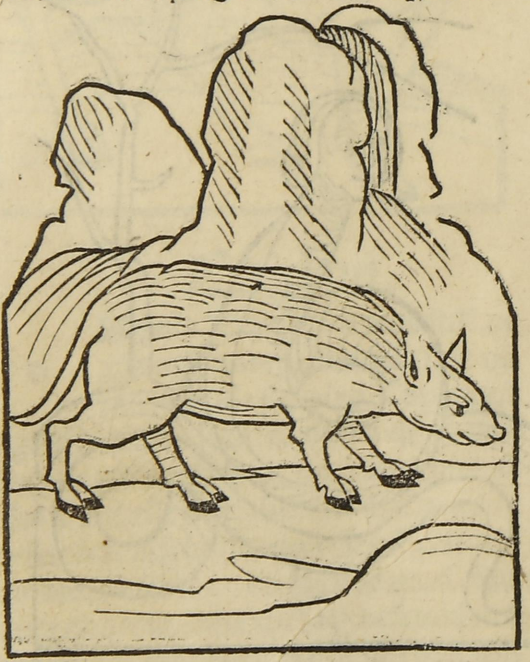

Ca.l.

D Axus. Albertus i li. de na. aĩaliũ
Daxus aĩal est pigue valde ꝛ latũ in dorso. breuibus cruribus. multum mordax: pilo plus albo q̃ nigro. ſ3 in dorso plures h3 nigros. ꝛ in laterib⁹ ples albos. ꝛ caput i medio nigꝝ. ꝛ in laterib⁹ h3 albũ. et qñ est domesticũ multũ est lusiuũ Dicũt crura sinistri lateris breuiora eẽ q̃ dexteri. ꝛ hoc ego nõ dephẽdi cũ tñ sepi⁹ hoc aĩal ꝯsideraui. Et duꝝ h3 pilũ. ꝛ ẽ spisse pellis. ꝛ ẽ ad q̃titatẽ vulpis Et ẽ duoꝝ geneꝝ. Dr̃ ãt dax⁹ canin⁹ q̄ in multa findit pedẽ sicut canis. ꝛ dr̃ dax⁹ porcin⁹ q̄ i duo findit vngulã sicut porc⁹. Dr̃ q̃ scrabonibus ꝛ alijs vmibus viuit q2 non est velox ad venandum.

Operationes.

A Idem Albertus. Axungia eius val3 ad renũ dolores. ꝛ ad mlta alia q̄ causa breuitatis dimitto B Dicũt etiã aliq. q̃ morsus aliqñ h3 venenosos.

Ca.lj.

D Ypsa. Ysi: Dypsa ẽ gen⁹ aspidis: q̄ latine sitla dr̃. q2 q3 momorderit siti perit. Tante autẽ exiguitatis esse fertur vt dum calcatur non videatur.

De quo poeta. Signiferum iuuenem tyrrenis sanguinis aulũ. Torta caput retro dypsas calcata momordit. Vix color aut sensus dentisq; fuit. Andromachus. Dypsas cũ aliquẽ pungit inflãmat in eo caliditas valde supflua Indeq; accidit ei vehemẽs sitis ⁊ adustio inflãmata. nec bibẽ cessat aq̃ donec corpus eius scindit ⁊ sic morit. Aui. Serpẽtis facientis sitim ẜm q̃sdam lõgitudo est palmi vnius. ⁊ sup corpꝰ eius sunt vestigia nigra plurima. Caput eiꝰ est puũ. ⁊ collũ gssum. a q̃ icipit creatura eius vsq; ad caudã subtilem.

Operationes.

A Aui. Ut euacuat aq̃ ꝑpter sitim ex morsu istius ꝓpentis: Huius regimẽ post cõia regiminũ est indesinenter eũ facẽ bibere oleũ plurimũ ⁊ euomẽ, deinde clisterisare cũ his q̃ educũt feces ⁊ hũiditates.

Ca. lij.

D Romeda ⁊ dãmula. Ysido. Dromeda genus est cameloꝝ minoris quidem stature, sed velocioris. vñ ⁊ nomẽ hꝫ. nam dromos grece cursus ⁊ velocitas appellat. Centũ enĩ ⁊ ampliꝰ miliaria vno die pgere solet. q̃d scz aïal sicut bos ⁊ ouis ⁊ camelus ruminat. Dammula. Ysido. Dãmula vocata est eo q̃ de manu effugiat. timidum aïal ⁊ imbelle: Vñ Marcialis: Dente timet aper: defendunt cornua ceruũ Et imbelles dãme. q̃d nisi pda sumꝰ. Glosa sup Paral. Dãmula est aïal mundũ. velox. pspicax. Vñ scriptum est. Eruere. q̃i dãmula de manu. ⁊c. Pli. Dame raro mansuescunt. cũ fere dici iure non possint. Cõplura nãq; sunt nec placida, nec fera: sed medie inter vtrunq; nature. vt in volucribus yrundines apes in cãpo. in mari delphini. Idem in li. xj. Natura dedit cornua dãmis

Operationes.

A Aui. Dãmule caro more emplastri ponit sup dolores iũcturaꝝ. B Eadem cũ vĩo miscet ⁊ bibit ꝑpter epilentiã vel soda. C Item exiccata cũ vĩo in potu accepta ꝓfert venẽis D Haly. Vnga dãmuli siccata trita ⁊ bibita morsui serpentũ pdest. Idem facit ⁊ vnga cerui.

Ca. liij.

D Uran. Ex li. de naturis reꝝ. Duran (vt dicit Aresto) ẽ aïal velox atq; fortissimũ. q̃d a venatoribꝰ ĩsecutũ cũ euadẽdi desperatõe frãgi cepit astucia natali stercꝰ intorq̃t ꝯ cães ĩsequẽtes se, eosq; rtardat putrde egestõis odore

Actor fortassis etiam hoc nomie videlicz duran vocatur bestia: que superius iuxta eundem Arestotilem bonacon est appellata & ipa est (vt videt) siluestris vacca de qua dicit Arestotiles φ hz cornua ꝑ se inuicem inclinantia: Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentū videlicet eiectōez stercoris in rmotū. vt ab ipo venatorem detineat. ne ad eam prope accedat. Hoc idez vult Albertus in li. de naturis aīalium.

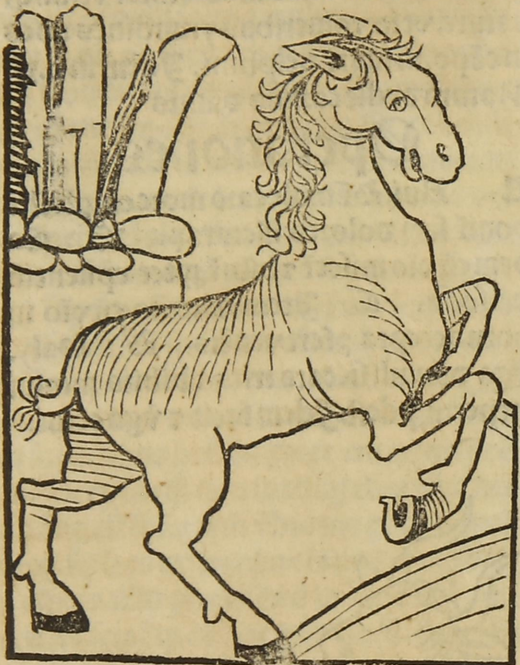

Ca. liiij.

Equus: In li. de naturis rex: Equi vniuersis fere ptibus orbis generanť. sed illi ꝑcipui q̄ ī scithia & capodotia: hij ad sonitum buccine gaudent. & ꝯgressionibus gloriant: In equis ꝑcipue & omni genē iumentoꝝ aures indicia animi ꝓferunt In coloribꝰ equoꝝ niger est optīmus. Ruffusq3 ł glaucus. Albus etiā plerūq3 bonus. Ceteri vero deteriores indicant Arestoti. Equus & equa plus diligunt coitum φ aīalia cetera. preter hoīem. Equa q̄z furit ꝯcupiscētia coitus. olofaciendo se inuicem ore ad os ꝯcupiscentiam ꝓuocant. Masculus supra matrem suā non salit. Vn̄ equꝰ aliqn̄ matrem suppositam agnoscens subito fugit. seq3 ꝑcipitauit. Coit autem equꝰ duū vel trium annoꝝ. sed debile generat. Fortis autem est a quatuor annis vsq3 ad vicesimum: & fortis est quousq3 generat. Tota vita sua coit. & vsq3 ad annos. xxx. ł vsq3 ad. xxxv. viuit: Equa vo vsq3 ad. xl. Equꝰ cum equa coit. coit etiā impregnata. Nullaq3 femina post impregnatiōem recipit coitum. nisi mulier & equa. Et est equorū coitus iuuenū an̄ tēpus determinatū si bonum habuerit cibum. Non est ledēs coitꝰ equoꝝ sicut coitus thauroꝝ. Partus eqꝝ melior est φ oīm alioꝝ quadrupedū. Apparetq3 ꝑcipue in equabus & vaccis menstruum Idem Aresto. Equus oculos hz diuersi coloris vnius ab altero. Nec est oculoꝝ varietas sicut in hoībus & equis: Contra naturā etiā oīm aīalium est, φ cū senescit equus dentes eius albescunt. Itē equus felle caret In corde eq & vacce sunt ossa: Ibis auis est que odit equū. & vocez eius imitando stupefacit ipm ac fugē cogit. & forte interficit.

Operationes.

A Dyas. Equoꝝ sanguis medicaminibus causticis admiscet B Lac equinum ventrem mollit. & hoīem turbat. C Fimus caballinus crudus & combustus sanguinē abstinet ꝑfluentem. D Haly. Coagulum equi solutioni cronice ꝓdest. & intestinoꝝ vlceribus. Fimus eqꝝ si vaporetur mulieri secundinā fetumq3 mortuū educit. E Esculapius. Eq lac bibitum matricis laborem sedat. & caducos eijcit. F Caseus eiꝰ ventrem reprimit. & torsiones tollit. coagulum eiꝰ cum vino propinatū oēs dolores sedat G Stercus equi siccum aspersum sanguinem sistit. auribus instillatum dolorē tollit. H Auicēna in. ij. canone. Sāguis equi adustiuus est putrefactiuus. tociusq3 debilis digestionis precipue q̄ grossus est I Lac equaꝝ sicut & lac camelarum parui vicinaꝝ subtile est. aquosū & ventrem lenit. coagulum eq ꝯueniēs fluxui antiquo. & vlceribus visceꝝ ac fluxui.

K Corium pulli equi si aduraẗ ⁊ liniaẗ ex eo cũ aq̃ sup bothoꝛ infrigidat eas.

L Dr̃ q̃z ꝙ additiões ille q̃ sunt i genu equi trite ⁊ bibite cũ aceto sanant sodã ⁊ epilentiã. Stercus etiã eq̃ facit opatiões stercoris azini: M Pli. li. xxviij. Sanguis eq̃ꝝ ⁊ eq̃ꝝ pterq̃ vginũ vim hꝫ stipticam. erodit. vlcerat: carne ac fimo eq̃ in agro pasti vtunẗ ad plagas. Itẽ fauilla fimi equi iueterati ptum mortuũ eijcit

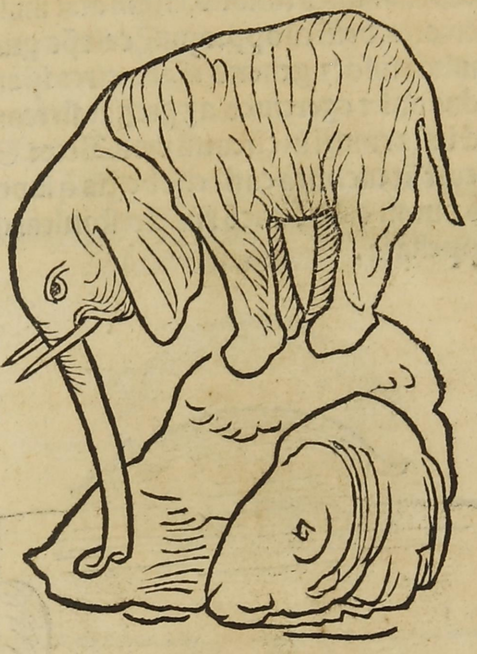

Ca. lv.

Elephas. Arestotiles. Elephas ẽ
e aĩal mansuetũ qđ cito domestica tur. ⁊ obedientioꝛ atq̃ disciplinatioꝛ est oĩbus aĩalibus: vñ instruiẗ etiã adoꝛare regem. ⁊ in hoc oĩbus melioꝛ est animalibus. Ex li. de na. reꝝ. Elephanti (teste Cassiodoro) oĩm q̃drupedũ supat intellectum: vñ nõ dubitat elephas pmo aspectu adoꝛare: quẽ cunctoꝝ intelligit rectoꝛem esse: Cui si tirãnus apparet. inflex9 pmanet farinaz sĩlem minutissimo pulueri pmittam. sepat optime. ita ꝙ farinã in passum colligens nihil admittit de puluere. Lesi vero dicunẗ offensam seruare. longo q̃z tempoꝛe post iniurie vindictam reddere.

Auicenna. Juuantur homines in pugna ⁊ elephantum femina sicut masculus: sed coꝛpoꝛa feminaꝝ minoꝛa sunt q̃ marium ⁊ cum hoc etiam audacie sunt minoꝛis. Elephas autem tante foꝛtitudinis est: vt cum suis culmis prosternat magnos parietes. ⁊ cũ sua fronte magnas arboꝛes. Ex li. de naturis reꝝ. Elephanti concupiscentiam fetus in se non habent. Sed tempe quo volunt filios pcreare. vadunt ad oꝛientem: vsq̃ in proximum padisi vbi inueniant mandragoꝛam. de cuius fructu prioꝛ gustat femina: deinde masculus ei9 suasione. ⁊ tunc conueniunt. ⁊ concipit femina. Tempoꝛe vero partus ingrediẗ aquã vsq̃ ad vbera. ⁊ ibi parit super aquam: propter draconem qui insidiatur ei: Et si extra aquam pareret. fetum eius deuoꝛaret. Masculus quoq̃ non recedit ab ea dũ parit. propter serpentem. qui inimicus est eius sicut draco. Nã huius animalis ossa ⁊ pellis in quocũq̃ loco incensa fuerit statim odoꝛ eoꝝ serpentes fugat. ⁊ quodlibꝫ venenosum non accedit. Ysidoꝛus. Biennio autem fetus poꝛtãt nec amplius q̃ semel gignunt. nec plures sed vnũ tantũ. Uiuunt autẽ annis trecentis. Arestotiles Elephas coit in agresti loco maxime ppe fluuios. femina sedet. mas equitat super illam. Femina post annũ decimũ vsq̃ ad quindecim coit. mas autem post quinquennium. et hoc in vere. Unicũ filiũ gignit sicut equus ⁊ camelus. Femina p duos annõs impregnaẗ. Impregnata q̃z a masculo non tangiẗ omnino: ⁊ post partũ cessat triennio. Ex li. de naturis reꝝ. Elephãti cadentes surgere non pñt. qm̃ ossa solida sine iuncturis habẽt. Uñ ⁊ crura tibiasq̃ flectere non valent: nisi in iuuentute. Crura vero equalia habet in q̃ñtitudine instar stipitum ab ymo pedis vsq̃ ad ventrem. Pedes vero rotundi ad instar pomi. Plinius: Elephanto durissimũ tergus est doꝛsi. Uentres molli: Interius simile est interioꝛi poꝛci. ac p consequens interioꝛi hominis. Elephanti nasus longus. Actoꝛ Elephas in tibijs iuncturas non hꝫ ⁊ doꝛmientes elephanti nunq̃ recumbũt: sꝫ cũ

labore defatigati sunt arboribus magnis applicati se recreant et in ipsis suffulti dormiunt. Quod eorum venatores attendentes. locum et arbores notant. easque pene succidunt siceque capiuntur.

Operationes.

A Ysidorus. Elephanti sanguis et maxime masculi fluxus reumatis sistit fumo que qui fit ex vngula et pilis elephantis aialium quelibet venenata fugant. B Platearius. Elephas habet ossa quedam solida vt dentes. et hec non comburuntur sed ad diuersa officia reseruantur. Quedam vero sunt medullam habentia. et hec combusta dicuntur spodium. Est autem spodium frigidum in. iij. gradu. siccum in. ij. C Sophisticatur autem quandoque ex ossibus canis combustis. quandoque ex marmore combusto. sed id est minus ponderosum. vnde illud eligendum est quod est subalbidum. et valde leue et continuum. D In syrupis ponitur ad infrigidandum. Puluis eius cum succo plantaginis datus valet ad dissinteriam. et emoptoicam passionem E Avi. Adeps elephantis cum ex eo fit linimentum. fugat venenosa: Fumus eius suppositus prohibet impregnationem: F Fimus elephantis si vaporetur eo venter febrem pacientis prodest. Et si cum lana submittatur mulieri. non concipit.

Ca. lvj.

Enchires. Ex li. de naturis rerum. e Enchires est aial in oriente tauro simile. sed habens longos crines ad scapulas descendentes sicut equus. Cornua vero multum recuruata. et ad pugnandum abilia. Caudamque breuem respectu corporis Corium valde durum huius etiam caro dulcissima est. Cum venatores fugiens debilitatum fuerit pugnat. et in pugna stercus eijcit per quattuor passus. causa timoris. est enim aial multi stercoris: deinde cum appropinquat ei tempus partus multa eiusdem generis aialia circa ipsam adunantur et egerentes aggregant stercora ad instar muri in circuitu eius. Actor. Videtur autem enchires eadem esse bestia que superius duran vel bonaco secundum Arestotilem est appellata.

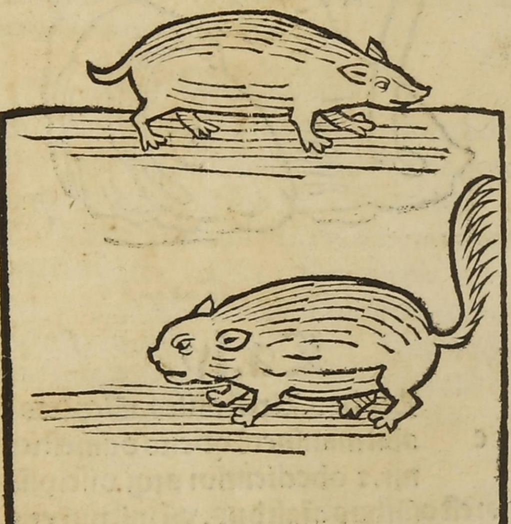

Ca. lvij.

Enidros: et enitra. Ysidorus: Enidros est bestiola ex eo nuncupata. quia in aquis versatur et maxime in nilo Que si cocodrillum dormientem inuenerit volutat se primo in lutum et intrat etiam per os eius in ventrem. et carpens oia intranea eius sic vt moritur. Hec ychneomon grece vocatur. Ex li. de na. rerum. Enitra est aial

modicum in germania, mas 7 femina, cu
mulos in terra facientes. ꝓgerūt cibos in
estate, quibus viuāt in hieme. Feīa natu
raliter ciboꝝ est auida: mas eꝰ. sup modū
parcus 7 auarus. Vñ 7 aditū obstruit ne
feīa cibos attingere possit At illa natura
liter calida. foramen occultū ex alia parte
facit p q̄s furet q̄d auiditati sue sufficiat:
Sicq̃ fit vt masculus parcus macie tabes
cat. feīa vero pinguedine rutilescat.

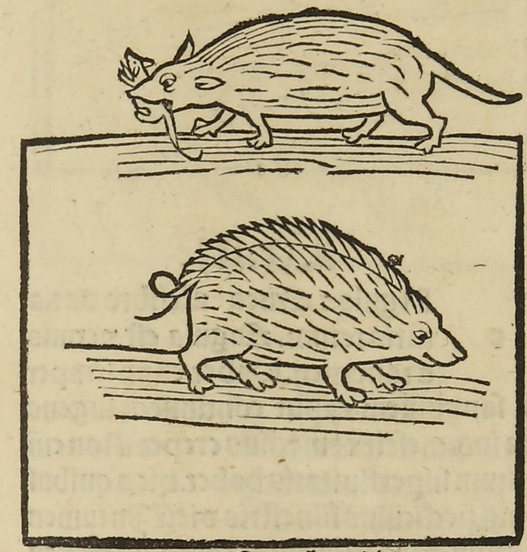

Ca. lviij.

Rinacius 7 ermineus. Ysidorus
e Erinacius q̄ 7 cirogrillus est aīal
porcelli formā hñs. sed spīosum
vbiq̃ p̄ter q̄ in vētre: vndiq̃ vero spinis
suis claudit ꝓpter insidias. 7 difficulter
se videndū p̄bet atq̃ palpandū. sed quā
do in aquam calidā mittitur statim ea de
lectatus in planam membroꝝ deiectionē
ostensionemq̃ resoluitur. et sic in offense
videtur atq̃ palpat. Hic (vt dicit Aresto
tiles) obtusius audit omni aīali habente
testam in capite: Ericius pinguis est 7 me
dicinalis Solꝰ hȝ. ij. anos p q̄s feces emit
tit. Huius speciei mas 7 feīa stādo coeūt
applicati 7 adinuicem ꝯiuncti. 7 hoc pro
pter spinaꝝ aculeos qui in eius dorso sunt
Ex li. de naturis reꝝ. Ermineus est bestio
la de genere mustelarum sed forma mior:
7 colore dissimilis. In hieme cādet instar
niuis ꝓpter extremitatem caude. Estate
vo tm̄ in ventre candet. 7 dorso fuscus ap
paret. Mures ꝑsequit. carnibus vescit.

Ca. lix.

Dus. Ysidorus. Edus ab eden
e do dictus est. parui eīm pinguissi
mi sunt 7 saporis iocundi inde et
edulum vocat. Palladius vbi sup. Edis
autē nutriendis sup̄ lactis abundantiam
edera vel lentisci cacumina sepe prebēda
sunt: Pli. li. viij. Edi luna decrescente ca
strandi sunt sicut 7 vituli.

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Sanguis edi recens cū
aceto acri feruens potus sanguinis excre
ationes iuuat. B Eius pulmo ebri
etatem arcet. Utuntur 7 ipoꝝum pelle ad
plagas: C Feminū edi cinis intestīa
rupta mire sanare traditur: D Aui
cenna Caro quippe caprarum paruarum
melior est magisq̃ susceptibilis digestio
nis. E Idem. Caro edina minorum
est superfluitatū q̄ arietina F Haly
Coagulum eduli contra potū cicute pro
dest eiq̃ qui fungos comedit:

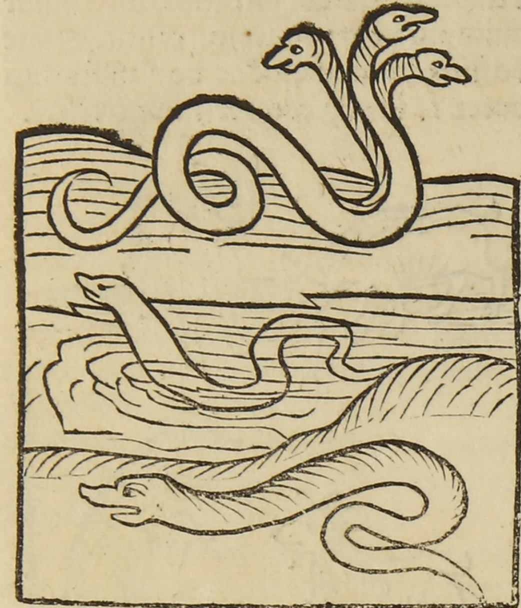

Ca.lx.

MOrrois enidros ⁊ excedra. Ysi.
e Emorrois est aspis ex eo nuncu
patus q sanguine sudet. qui ab
eo morsus fuerit ita vt dissolutis venis q̄c
quid vite est p sanguinem euocet. Alexā
der: Emorrois ergo recte dictus est a san
guine. eo q ab eo punctus nimium emit
tit sanguinem. Unde mulier menstruata
dicitur emorroissa. Enidros. Ysidorus:
Enidros est coluber in aqua viuens. gre
ci enim aquam ydor vocant. sup̄ capitlo
lvij. de ea tractaui. Excedra. Ysidorus.
Excedra dicitur ydra grece. s. draco mul
torum capitum qualis fuit in lernia palu
de. prouincie archadie: Latine vero dici
tur excedra. eo q vno ceso tria excrescebāt
capita Actor. De hac ergo plenius dice
tur in loco congruo secundum ordinem
capitaliū litterarum: vbi de ydra tracta
bitur: De hac enim Iheronimus in pro
hemio Esdre contra detractores suos lo
quens versum poeticum tractat dicens.
Licet excedra sibilet victorq3 si non incen
dia iacet. nunq̄ meum iuuante christo si
lebit eloquium ⁊ pcisa lingua balbuciet.

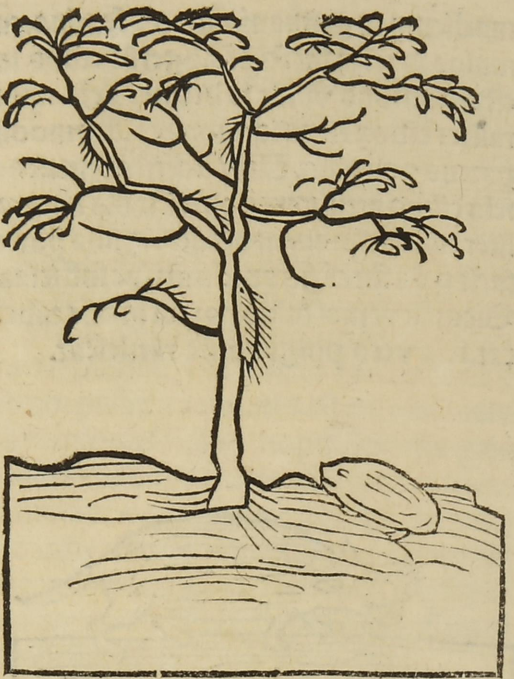

Ca.lxj.

ENgula ⁊ Eruca Ex libro de na
e turis rerum: Engula est vermis
a re nomen. Habet enim semper
in sanguinem caput continueq3 sugens
ita intumescit vt medius crepet Non em̄
exitum superfluitatis habet. hic a quibus
dam pediculus siluestris dicit̄ In iumen
tis nunq̄ sed in lupis et canibus frequen
ter gignitur. Eruca in libro vt sup̄. Eru
ca est vermis longus multis distans pedi
bus colore varius: Olera ⁊ arborū folia
depascitur. Ysidorus: Eruca est frondi
um vermis in olere vel pampino inuolu
ta. ab erodendo dicta. De qua meminit
Plautus. Imitatus nequam bestiam ma
leficam inuolutam in pampino. frōdem
⁊ florem erodunt. hoc malum oritur tem
pore humido ⁊ lento

Operationes.

A Palla. li. ij. Cōtra erucas feia q̄ spar
genda sunt semperviue succo vel erucarū
madefaciunt sanguine. Aliqui vero cine
rem de fico super erucas spargunt. Non
nulli squillam in ortu serunt. Uel aliq̄ eti
am mulierem menstruatā nudis pedibus
contra erucas circuire faciunt.

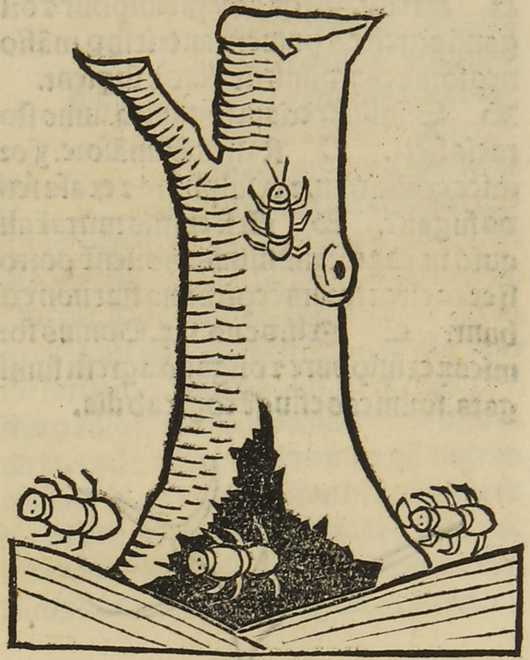

Ca.lxij.

f

Alena 7 fiber. Ysidorus Falena est animal quod natnrali quodam indignatione superbiam i homine detestatur. Itaqꝫ si congrediendi occasiõeꝫ accepit pugne ꝯstanter insistit victorqꝫ superbie inclementer nititur hominem decerpere. Solinus. Fiber per vniuersum pontum plurimus. quem castorem aliqui dicunt: luthere similis est animal morsu potentissimum adeo vt cũ hominem inuaserit. conuentum dẽtium non prius laxat: ꝙ ossa fracta concrepuisse persenserit. Plinius libro. xxxj. Fibris victus est in terris. Castores testes eorum dicuntur: quos ab ipis amputare ferẽ cũ capiuntur. Sestius medicine diligentissimus. illos esse paruos. substrictos 7 adherentes spine dicit. nec adimi sine animal' vita posse asserit: Item Operationes etiã superius sub nõie castoris sunt dcã.

Ca.lxiij.

f

Ormica: Actor. Formica est animal paruũ solicitum prouidũ et sagax. Terram de cauernis egerit arto calle incedit. grano pascitur. Ysidorus. Formica dcã est ab eo ꝙ forat micas farris: Ex libro de naturis rerum: Formica est animal mire prouidentie sibi. Hec sola inter animalia senio fortificatur 7 crescit. Formice labores cõmunicãt vt apes sed apes cibos faciunt. hec vero condunt Efferunt etiam mortuos suos atqꝫ sepeliunt. 7 hec sole inter omnia animalia p̃ter hominem faciunt. Item formica frumenti grauum eligit. et si completa in fossa sua fuerit. Illud exponit vt siccetur. sicqꝫ iterum reponit ipsum vsqꝫ ad tempus. vt autem granum conseruet absqꝫ germine fertur ipsum in tres partes diuidere. Arestotiles: Formica est animal anulosum sine alis 7 sine sanguine. Et est ex aĩalibus que cum socijs suis manent. 7 ex his q̃ habitacula hñt. sicut mures 7 talpe. Formica sicut 7 musca. coit in hyeme si ꝯueniẽs aer fuerit. 7 ventꝰ meridionalis flauerit.

Operationes.

A Aresto. Si q̄s accepit sulphur ⁊ ori ganū agreste. ⁊ pulverizauerit sup̄ mā̄sio nes formicarꝫ. dimittit illas ⁊ fugient.
B Similiter etiam fugiunt a fumo sto racis sicci. C Rasi in Almāsore: For mice ex alkitran. ⁊ ex sulphure ⁊ ex asa feti da fugant̄. D Et si ex istis mittat̄ ali quid in earꝫ foraminibus: morient̄ porro si ex eo circa foramē epithima fiat non exi bunt: E Ex li. de na. reꝝ. Domus for micarꝫ ex sulphure ⁊ origano agresti fumi gata. formicas effugē cogit ab illa.

Ca.lxiiij.

f Ormice maiores. Solinus. Formice dicunt̄ esse in ethyopia ad formam maximi canis. q̄ arenas aureas pedibus quos leonios hn̄t. eruūt ac ne quis auferat custodiunt: Ex libro de naturis rerum. In india sunt formice. circa montes aureos vulpibus maiores. fortes ac seue nimis. pedes quatuor habē tes. ⁊ in pedibus hamatos vngues: Tante vero fortitudinis sunt. vt visos homies discerpant. Bestias autem de facili non ledunt: satis conscie. q̄ aurum illud q̄ ipe custodiunt inuitis non auferant. Ad plectendum ergo temeritatem auaricie illic adeo collocato sunt bestie. De his formicis meminit Johannes de Mandavilla q̄ in nōnullis montibus indie morant̄ formice in quantitate nostrorꝫ catellorum que effodiunt purificant ⁊ colligunt cum intenta occupatione auri minutias eas ponūt ⁊ reponūt de cavernis ī cauernas ⁊ p̄suādo aurꝫ sunt ita diligētes et acres vt nēo hōim de facili appinqre audeat nisi interdum illis pausantibus ⁊ ab estu se occultantibus aliqui non tamen sine periculo in dromedarijs rapiūt vel furantur. ingeniose etiam super equam que nuper fetum edidit imponunt cistellas ligneas seu cophinos nouos vacuos: a lateribus apertos dependētes prope terram. Hāc equam famelicam ad mōtes huiusmodi dimittūt vt se herbis pascat quā formice vidētes solā. saliētes ⁊ iocātes colludunt ad cophinorꝫ nouitatē Et qm̄ eis est nāʾale vt circa se oē vacuū implē conent̄ ꝑportant certatim aurꝫ ī p̄dcās cistellas. cū homines a remotis t̄ps obsʾuauerit emittūt pullū eq̄ vt videat m̄rē; c⁹ aspcū iā diu stetit p̄uatus ⁊ ad hinnitū pulli ꝓtin⁹ eq̄ reuertit̄ onusta auro. Hoc ⁊ sīle ingenio aurum a formicis eripitur.

Ca.lxv.

f Urus ⁊ Furunculus. Ysidorus Furo a furno dictus est. Unde ⁊ fur. Tenebrosos enim ⁊ occultos cuniculos effodit. ⁊ eijcit predam quam inuenerit. Arestotiles. Furonum femĩe sunt obedientes ad coitũ valde clamãtq3 mares ad coitum tempore luxurie. nec coeunt mares cum femina ĩtro. sed mas eleuatur. ⁊ femina equatur subiacendo. Furunculus. Ex libro de naturis rerum. Furunculus putorie valde ꝯsimilis est. paulo amplior ꝙ mustela. Inter album ⁊ buxeum colorem habet. ⁊ est animal animosum ac ferox. Coire dicuntur prostrati. femina si marem non habet. quando luxuria stimulatur. tumescit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda est. vtpute septem vel octo fetus simul edens. portat in vtero. xl diebus. Et cũ nati fuerint catuli ceci sunt diebus. xxx. A tempore vero quo videre incipiũt vsq3 ad quadraginta dies venari incipiunt.

Ca.lxvj.

g Ala ⁊ genetha. Ysidor. Gala est aĩal mlˈte audacie cũ ꝯpentibꝰ pugnãs: mures eñ libẽter cõmedit. Et ipm genus serpẽtium carnibus muriũ viuit: ideo q̃si cibi sui emulos serpẽtes ꝑsequit᷑. ⁊ cũ eos deuictos comederit mox rutã q serpentibꝰ aduersa ẽ ꝯmedit. Hoc aĩal ad septẽtrionalẽ ptẽ ingressꝰ foueã ꝑ suã facit. vt vẽto sibi ꝯrio nõ fatiget᷑. Genetha. Ysi. Genetha: ẽ bestia paulo maior vulpecula colorẽ hñs inter croceũ ⁊ nigꝝ. maclas interdũ nigras ordiate in pelle dispositas h3. mãsueta satis est bestia nisi fuerit ĩiuria lacessita. nec ad ardua ꝑscẽdit. s3 in hũilibꝰ locis. ⁊ sup riuos aq̃ꝝ deãbulat. ibiq3 cibũ querit.

Ca.lxvij.

g Amaleon. Ysi. Gamaleõ siue cameleon ẽ aĩal q̃drupes hñs faciẽ q̃si lacerte. caudã ꝓlixã ⁊ tortuosa3 corpꝰ asperꝝ: cutẽ qˈl ẽ ĩ cocodrillˈ. ꝓfert ãt ex cute q̃i lanã q̃ndã. de q̃ 3õe ꝑtexte cõburi nõ pñt. Est ãt aĩal pigꝝ ĩcessu. sed victorem suũ interfectus perimit. Nam cũ ales ex eo comederit. illico morietur. Hoc

idem aial dr̄ ꝛ salamandra grece. ꝛ etiam (vt qdam volunt) stellio latine. sed fortasse diuerse sunt species q̄uis eiusdem generis sicut capre ꝛ capree ꝛ rubicapre. vn̄ idē Ysido: gamaleonē ponit in genere bestiaꝝ salamandrā ac stellionē tanq̄ diuersas spēs in genē lacertoꝝ. Pli āt dicit stelliones habere quodāmodo naturā cameleonū. De his ergo pleni⁹ dicet̄ infra vbi agitetur de salamandra.

Ca. lxviij

Gazelle. Sera. li: aggre. ca: misch. Dixit Habonhasen ex verbo albulhuasim almascadi in li. auri ꝛ mineraꝝ ꝛ margaritaꝝ. terre in qb⁹ sunt gazelle musci: ꝛ sunt regiōes tūbasi ꝛ seni: sunt terre confines. Veꝝ muscus regiōis tumbasi est melior musco seni duabus de causis Una est qr gazelle de tumbasi ꝯmedunt spicā nardi. ꝛ alias spēs odoriferas gazelle vero de seni ꝯmedūt alias herbas ab istis. Et nō drn̄t gazelle iste ab alijs in figura ꝛ colore ꝛ corꝑibus ꝯgnoscunt̄ tn̄ in dētibus caninis eaꝝ. qr q̄libz ex istis hz duos canios dētes. egrediētes ab ore ipius sicut egrediunt̄ ab ore porcoꝝ. Itē cū nat̄a gazelle expellit cursū sāguis ad folliculū illū l̄ chisti. ꝛ ꝯplet̄ eē sāguis i eo nocȝ illi aiali. ꝛ tūc vēit ad saxa: l̄ ad aliq̄z ex lapidibus ca. caliditate sol̄. ꝛ fricat se multū cū delectatōe mag̃. dōec vulnerat̄ cutis i loco ꝛ illo emanat q̄d ꝯtinet̄ suꝑ lapides queādmodū emanat ad apata aliq̄ qn̄ aperit̄. ꝛ sentit tūc illō aial i exitu ei⁹ delcā tōem magnā. ꝛ illō sic euacuatū dr̄ musc⁹. Egrediūt̄ g̃ hōies q nouerūt loca vbi pascūt gazelle. ꝛ ꝑueniētes ad saxa illa. ꝛ lapides. īueniūt sanguinē illi⁹ q desiccat⁹ ē suꝑ lapidē siue saxa ꝛ colligūt eū ꝛ ponūt i folliculis q̄s hn̄t ex gazell̄ q̄s ipi venati sunt ꝛ ꝑuāt apō se. ꝛ hm̄ōi ē illi musc⁹ q̄ vtunt̄ reges: ꝛ q donat̄ ꝑ dono magno.

Operationes.

A Musc⁹ em̄ fortificat cor ꝛ oīa interiora mēbra. qn̄ dibit̄ aut ponit̄ exteri⁹ in emplastris. ꝛ abstergit albuginē subtilē: ꝛ desiccat ei⁹ hūiditatē. ꝛ calefacit cēbꝝ. B Vn̄ corroborat mēbra sua arōaticitate: C Et ꝯfert sode antiq̄ q̄ ē ab hūiditatibus ꝛ corroborat cēbꝝ. D Et si accipiat̄ de eo paꝝ: ꝛ resoluat̄ cū olō de kerui ꝛ liniat̄ cū eo v̄ga iuuat ad coitū. E Et ē i eo hūiditas q̄dā ꝑ q̄ excitat coitū. F Aui: de virib⁹ cordis ait q̄ ꝯfortat cor. Infra ca. c. musq̄ libet plenius tractet̄ de musco:

De Animalibus.

Ca.lxix.

g Landosa 7 Gnatrix. Constantinus. Glandosa serpens est cuius morsus est putridus 7 de quo pessimus odor eminus egreditur. Dicūt āt quidam ꝙ pedes super illam incedentis excoriantur: 7 apostema in crure patitur. Illius quoqꝫ qui ei medetur manus excoriantur. Qui v̓o hunc serpentē occiderit odor eius putridus fit: 7 om̄em nisi solius huius fetoris ꝑdit. huius morsus significatio est. ꝙ in illo loco subsequit̄ apostēa cum rubore. vesica illa membra circūdat aliqn̄ sūmatim currit sanguis quasi aqua dolorem quoqꝫ patitur in ore stōi. Gnatrix. Ysidorus. Gnatrix est serpens aquā veneno inficiens: In quocunqꝫ em̄ fonte fuerit: eum veneno immiscet. De q̄ Lucanus. Est gnatrix violator aque.

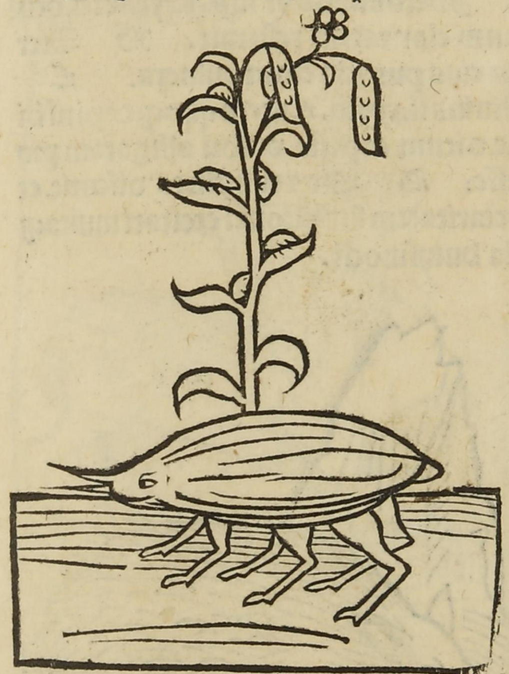

Ca.lxx.

g Grillus 7 Gurgulio. Ysidorus Grillus a sono vocis nomen habet. hic retro ambulat. terram terebrat. stridet noctibus. venatur eum formica circumligata capillo in cauernam eius coniecta. efflato prius puluere ne se abscondat. 7 ita formice ꝯplexib⁹ trahit̄.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Grillus prodest prurulē tis auribus cū terra sua effosus. magnam huic aīali ꝓhibet nigidius. autoritatē magi q̊ꝫ maiorē. Auricule parotide prosunt grilli siue illiti siue adalligati. B Idē li. xxx. Strumis q̊ꝫ suaderit illinire grillū cū terra sua effosum: C Porro ꝯ calculos 7 alias difficultates vesice prodest grillū aq̈ calida dilutū sumē. p̄terea grilloꝝ crematoꝝ fauilla ex oleo perducit ad cicatricem vlcera. D Haly li. regalis dispositio. locuste longe. i. grilli. si collo suspendant̄ q̈rtanam pacienti prodest. E Petrus comestor. Gurgulio vermis est qui nascitur in corruptōe fabarum sicut tinea. ex corruptōne oleꝝ. teredines ex corruptiōe lignoꝝ. Ysi. Gurgulio dr̄. q2 pene nihil est aliud nisi guttur.

Ca.lxxi.

Ericius. Arestotiles: Hericius est animal spinosum; cuius sensus ap-
h paret multociens cōtra vētos septētriōales 7 meridionales: forāia nāqꝫ facit in terra eꝯ in opposito: Pli. li. viij: H⁹ cute vestes expoliunt̄.

Ysidorus. Hericius est animal spinosum coopertum quod inde nominatur. quia subrigit se quando spinis suis clauditur quibus vndiqȝ protectus est cōtra insidias Nam statim vt aliquid persenserit primum se subrigit. ⁊ in globum conuersus. in sua se arma recolligit: ⁊ ita spinoso defenditur regimine: vt nec contingi quidē possit: Iorath Hericius cum spinis dorsi colligit fructus: Si quid autem ex huius cibo ceciderit. residuum a se totum reijcit ac reuertitur. vt spinas suas repleat. Hūc autem lupus timet ac fugit.

Operationes.

A Auicenna. Hericius alius est terrenꝰ habēs spinas sagittales. Alius marinus ⁊ est spēs pisciū: De quo infra tract ᷓtu de piscibus habeť. Utriusqȝ cineris s[...]nt absterṡio ⁊ resolutio: ⁊ acuitas: ⁊ exiccatio: B Adeps hericij ꝓhibet effusiōes ad viscera. similiter ⁊ eius epar C Ex libro de naturis reꝝ: Carnes hericij vim habent desiccatiuam ⁊ dissolutiuam. proprieqȝ stomachū ꝯfortant. Uentrē soluūt Urinam ꝓuocāt. Utiles sunt his qui ad lepram ⁊ elephantiam dispositi sunt.

Ca. lxxij.

b Yena. Iheronimus contra Iouinianum inquit. Hyene esse animal magnitudine lupi In cuius collo sunt pili sicut collo equorum. Pilos habet duros vel fortes super omnia spondilia. Pastores ⁊ canes singultando quasi esset canis deludit ⁊ sic pecora comedit Ipos etiam homines ⁊ canes deludens depredatur. ⁊ sepulturas cauat. quando talem carnem comedere desiderat. Ex libro de naturis rerum: Hyena duas habȝ naturas maris scȝ ⁊ femine. Colorem cū voluerit variat. ⁊ in sepulchris mortuorū semper habitat gemmam portat in ocul. vel (vt aliqui dicunt) in fronte.

Operationes.

A Iheronimus vt sup̄. Hyene fel. oculorum claritatem restituit. B Stercus eius putrida curat vulnera. C Plinius li. xxviij. Cutem quoqȝ capitis hiene. dicunt capitis dolori alligatam prodesse: D Sic ⁊ caligines discutit. et in claritatem suffusiones excitari multaqȝ alia huiusmodi.

Ca.lxxiij.

Istrix. Iheronimus contra iouinianũ. Histrix in ethiopia frequẽtissime herinatio similis est. spĩs tergum hispida. Ex li. de naturis rerum. Histrix est bestia. que vulgo porcus spinosus dr: circa marina habitat. ⁊ ĩ cauernis montiũ. nõnunq̃ qñ scz iuxta maria refugium nõ hz. In terra ⁊ aq̃ potenter valet. Ira eius ad vindictã citissima ẽ. Unde plerumqz iaculis e tergo spõte laxatis. canes vel hõies vulnerat pximãtes. Aresto. aĩali q̃d dr porcus spinosus. loco pilo⁊ sunt spĩe sui corij ⁊ cooperiũt ipm vt pili. Sũt etiã illi sicut arma. q̃bus ipm querentem dep̃hendere torquet. Idẽ. Histrix est aĩal spino tergũ hispidũ. Quos plerũqz laxatas emittit iaculatõe volũtaria. vt assiduis aculeo⁊ nimbis alias iaculis cães vulneret ingruentes.

Ca.lxxiiij.

Ircus. Ex li. de na. re⁊. Capr mas id est hircus. est aĩal aniosum ac bellicosum ⁊ robustũ. In frõte ãt ⁊ cornibus est illi maxia fortitudo. Ysido. Hirc⁹ ẽ lasciuũ aĩal ⁊ sp feruẽs ad coitum cuius oculi ob libidinẽ in trãsuersum aspiciunt. vñ ⁊ nomen traxit. Nã hirci f̃m suetonium sunt oculo⁊ anguli. Huius nãa adeo calidissima est. vt adamantẽ lapidẽ quẽ nec igni nec ferri materia domare valet. solus huius cruor dissoluat. Maiores hirci cunfẽ dicunt. a fluuio cũ se in lybia vbi grãdes nascunt. Actor. Est etiã hirc⁹ aĩal fetidũ (vt dicit Ysaac) si sumat ĩ cibũ peiorem sanguinẽ generat q̃ capra.

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Hircino sanguini tãta vis est. vt ferramẽto⁊ subtilitas nõ aliter acuat aut induret aut scabricia poliat vehemẽciusqz q̃ lima. B Aui. Hircia caro mala est absolute. et facit euenire febrẽ q̃rta. C Sanguis a pãta ca. cito maturat. ⁊ admistrat p⁹ ꝓgelatõem. D Idem potatus frãgit lapidẽ renũ. Frix⁹ ãt ⁊ cũ vĩo bibit⁹ armene sagitte nocumẽto ꝓfert. E Hircin⁹ adeps vehemen tioris ẽ resolutõis q̃ ceteri. F Fel hircinũ carnẽ malã eradicat. Fel hirci siluestris ẽ tiriaca morsib⁹ venenosis. G Ysaac in dietis. Sãguis cal. hirci pũctũs vt dicit dyas. araneas ⁊ mala vulnera cõpescit. H Pli. li. vbi sup. Sãguis caprinus cũ medulla ydropicis auxiliatur. Efficatius aũt si hircus lentisco pascat.

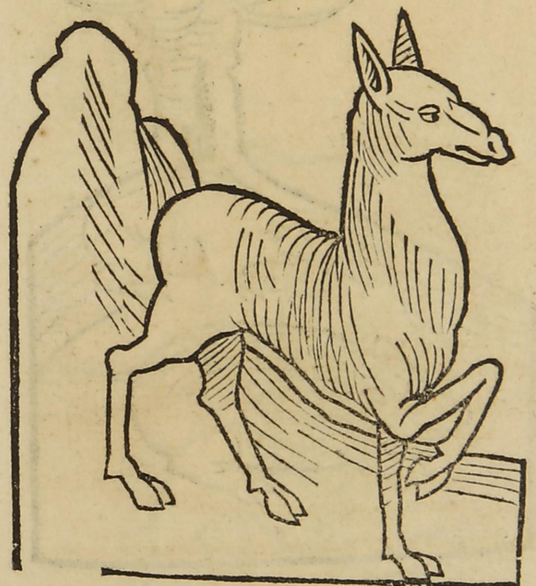

Ca.lxxv.

b Hynnulus. Bartholomeus de proprietatibus rerum. Hynnulus cerui est filius. ab hynnendo est dictus. Ysidorus li.xij. Hynnulus anial quidem est debile et imbelle sicut damula et e acutissimi visus. et velocis cursus. mater autem eius ipm in specubus et antris et locis vmbrosis abscondit et illum vltra spineta et tubera saltare instruit. Carnes habet teneras et digestibiles propter motus frequentiam. Et si fuerit castratus antequam crescant eius cornua caro eius melior et temperatior in siccitate et calore Et si fuerit castratus antequam cornua habuerit nunquam ei vlterius crescent. Et si post nunquam ea abiciet nec mutabit. Arestotiles libro octauo. Hynnulo serpentibus contrariatur miro modo.

Operationes.

A Plinius. Qui fuerit inunctus eius sepo vel sanguine a serpente illo die non tangitur. B Et eius coagulum est summum remedium in venenis. vt dicit Pli. libro .xxviij. cap .ix.

Ca.lxxvj.

i Iaculus et Ipnalis. Ysidorus. Iaculus est serpens volans. De quo Lucanus Iaculique volucres. Exiliunt enim in arboribus et dum aliquod animal obuium fuerit iactant se saper illud et perimunt. vnde et iaculi dicti sunt. Jorath. Jaculus serpens volatilis animal quodcunque occurrit ei dum volat interficit. Et est alius quo sine sensu doloris animal moritur. Alius qui si quem tetigerit dolore diurno fatigabit et postea moritur. Ex li. de naturis rerum. Iaculus est serpens qui volans alis arbores subit et in eis delitescit. E quibus vi maxie turbinatus. penetrat animal quodcunque obuium inuenerit. Ipnalis. Ysidorus. Ipnalis est serpens ab aspide genus trahens qui somno quos mordet interimit. Veneno enim immittit somnum. quo nullo impulsu deserit infectum. Hunc oleopatra sinistro brachio suo apposuit iuxta suum anthonium se collocans vt eius attactu dormiret. et vitam quieta morte finiret.

Ca.lxxvij.

i cinus ꝛ inachlin: Ysidorus. Icinus est aı̄al terrestre quod vulgꝰ vocat. a quo ericinus marinꝰ nomen traxit. Actor de icino marino qui est echinus appellatus. de q̊ infra ī tractatu de piscibus dicet̃. Icinus autem terrenus similiter pluribus appellat̃ nomı̄bus: scꝫ echinus: ericius: ꝛ herinacius. Que s. nomina qn̄qꝫ scribunt̃ cum aspiratōe. qn̄qꝫ sine illa. ꝛ ideo de hoc aı̄ali dcm̄ est supra: Plinius li. viij. Inachlin in scadinania ferunt nullo suffraginū flexu: Ideo non cubantem. sed arbori in somno eceliuē. eaqꝫ incisa ad insidias capi. alias est velocitatis memorate labrum ei superius est pregnande. Et ob id retrogradit̃ in pascēdone in priora tendens inuoluatur.

Operationes.

A Dyas. Echini terre coriū combustū. ꝛ pice liquida ꝯmixtū alopicijs medetur B Carnes eius cū oxielle bibite nefreticis singl'are ē ꝑsidiū. C Yposarchis ꝛ ydropicis ꝓctis ꝛ strūaticis ꝛ colericis siccat intraneoꝝ reuma. D Iecur eiꝰ in testa siccatū in feruēti sole atqꝫ r̃positū ꝛ inunctum mirifice sanat iam dcā.

Ca.lxxviij.

l Acertus. Ysi. Lacertus ē reptilis genus sic vocatꝰ eo ꝙ hꝫ brachia. ꝛ q̄tuor pedibꝰ innitit̃. Gn̄a vo lacertoꝝ plura sūt vt botracha. salamandra. saura. stellio. Ex li: de na. rerum. Lacertā potius vermē dicūt ꝙ ſpentem. qꝛ elementius ferit. sibilat tn̄ vt ſpēs ꝛ caudā hꝫ ꝯsimilē. linguāqꝫ bifidā ꝛ pilosam. pedibꝰ vo ḡdit̃. huic aı̄ali nulla ē memoria. ꝛ ideo nō cubat. oblita q̄dem in q̊ loco sit enixa. ꝑ se erūpunt catuli nūero vndeni. Quidā dicunt fetus a mr̄ibus deuorari. Lacerte sunt in india nūero pedum xxiiij. colore fulgēti. Glosa sup Leuiti. xj. Lacerta ı̄mundū aı̄al ſm legē ī sepulchris habitat. ꝛ inconstantiam vite signat.

Operationes.

A Aui. in. ij. canone. Lacerte nat̃a stellioni vicina est sed melior. B Sanguis eius confortat visum. Stercus eius albugini ꝓfert oculi ꝛ pruritui. ꝛ visū acuit. coloreq̄ꝫ bonū efficit. C Idē in. ij. can̄. Lacerte caro mortificās ē. ꝛ ei q̄ bibit eā accidit apā lingue: ꝛ pruritꝰ ꝛ dolor capitis: ꝛ adustio ꝛ tenebrositas oculoꝝ.

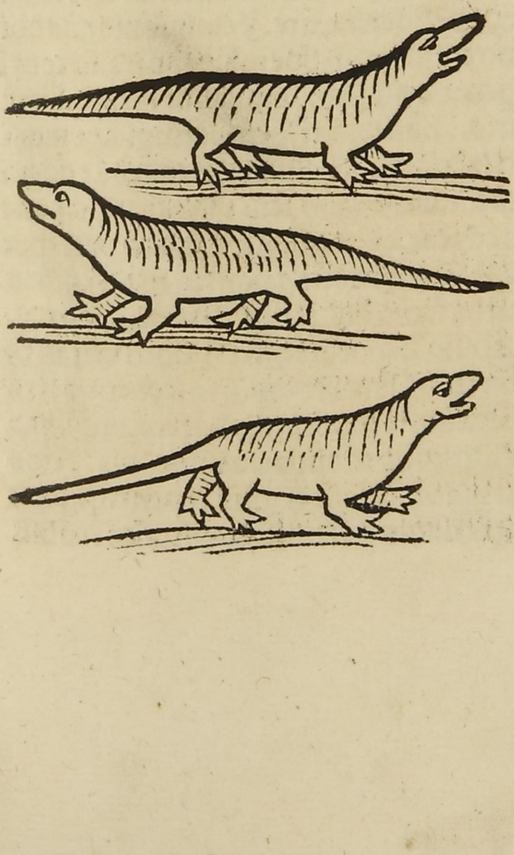

Ca. lxxix.

l Amia ꝛ lauzanum. Ex libro de naturis rer. Lamia est aīal magnum ꝛ crudelissimū. nocte siluas exit. ꝛ ortos intrat: arbores frāgit. earūq ramos dissipat. ꝛ hoc per brachia forcia nimis ad omem actū abilia. Cūq supuenerint hōies ad ꝓhibendum. pugnat cū eis ꝛ mordet eos. Hoc aūt in eius morsu mirabile est (vt Aresto. refert) ꝙ hō sauciatus lamie dentibus non sanatur a morsu donec rugientis bestie vocem audierit. Glosa sup Ysaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera vero capris cōformia. de qua dicit propheta. Ibi cubauit lamia ꝛ inuenit sibi requiē. Glosa super Trenoꝝ. Lamia dicitur quasi lania. quia durior ꝛ crudelior est suis fetibus ꝙ cetere bestie. fertur em̄ eos laniare ꝛ inde eos lactare Sicut scriptum est. Lamie nudauerunt mām̄as. ꝛc. Ex libro de naturis rerum. Lauzanum est aīal a cuius crudelitate nulla bestia esse tuta potest. Nā ꝛ ipa leonē omnibus formidabilem deteret. suo tam̄ genere parcit. in cetera grassatur: que reliquas bestias depredatur. Et cum hec scelus in alijs ꝓsequat̄. ꝓprie tamen iniqtatis non meminit.

Ca. lxxx.

l Eo. Ysidorus. Leo vocabulum habet inflexum ex greco. Leo siqdem grece rex interpretat̄ latine eo ꝙ sit princeps oīm bestiaꝝ: Arestotiles. Leo est animal audax. forte. largum. nobile. magnanimū. Huius generis mas habet comas. Leo est ex aīalibus quadrupedibus. que fissa sunt in extremitatibus vncos habet vngues ꝛ incuruatos: Mingit ad posterius. ꝛ in modū canis eleuat crus. Cunq os suū aperit. odor ab illo exit. Animal est multoꝝ digitoꝝ. hꝫ quinq digitos in pedibus anterioribus. et quatuor in posterioribus. vt linx ꝛ canis et lupus. Ex libro de naturis reꝝ. Leo fetidꝰ est maximeq in ore. dormiens apertos hꝫ oculos: Cum autem dormit in naui periclitatur nauis. Ysidorus Leonum virtus est in pectore. firmitas in capite. animos eoꝝ iudicat frons ꝛ cauda. Arestotiles. Leo ergo est animal forte. Dentes habēs acutos vt serram. ꝛ fissuram oris terribilē Ossaq durissima ac pene omnino non medullata. Pli. li. viij. Vrso quidem est caput inualidissimū. quod econtra leoni est fortissimū. Phisiologus. Leo cacumina montium amat ire. Et cum a venatoribꝰ queritur. ordinem eoꝝ sentit. sua vestigia cauda regit. vt ꝑ ea venatores eum inuestigare nequeant: Ex li. de naturis reꝝ. Leones adeo sunt calide nature. vt omni tp̄e desiderēt coire. Feminis magna libido coitus. ꝛ ob hoc maribus ira. Hec hꝫ ī pectore duas mām̄illas. in medio. s. ventris. ꝛ has ꝑuas r̄spcū sui corpis. q2 modici lactis est. Solinus. Leones āt auersi coeūt. leene pmo fetu qnq catulos parit ꝛ educat. dein̄ ꝑsinglos nūero detrahūt ānis inseqntibus ꝛ postrēo cū ad vnū materna fecūditas redijt. sterilescūt ī eternū. Phisio Leonū itaq fetꝰ ꝓducti vsq in diem terciā sunt mortui. Nā leones qdē3 calidissimi sūt nata. q̇d ꝓbat eoꝝ nobilitas ꝛ fortitudo cū audacia ꝛ iracūdia. Fetus āt hūiditatē hn̄t ex gn̄is tēperie. q̄ siccate ꝯplexionis ꝛ caliditate viscosior reddit̄.

7 maxime circa cerebrum. dn̄ante siccitate 7 sibi aīali spū cooperante. vn̄ cum opitulantur nerui spūs non possunt ingredi nec virtutes ad actiones suas moue. Parentibus ergo rugientibus circa fetū spiritus per os 7 aures 7 poros capitis ingredientes prebent fetui motum. Ysidorus. Leo 7 leena cū genuerint catulū tribus diebus 7 noctibus dormire fertur. Tūc deinde patris fremitu vel rugitu. velut tremefactus cubilis locus: suscitare dr̄ catulum dormientem. Jorath. Leo minimū solicitus de se 7 catulis suis dormit a ptis oculis quasi vigilantibus: vestigiaq3 sua terram cauda spargens operit vsq3 ad antrum suum. Rasi in Almansore Leo pro mure fugit. Pro ligno quoq3 quod dicit sethin timet. Elleborus etiam 7 squilla canes et leones plurimasq3 beluasq3 interficiunt. Esculapius in li. de membris. Ceterum si sup cortices quercus calcauerit 3arim id est leo formidabit continuo.

Operationes.

A Ysaac. Leonina caro ceteris est calidior. grossa grauis 7 difficilis. si ꝯmedat dolorem 7 torsionem in ventre generat.
B Esculapius. Leonis caro fantasticos sanat. auriū dolori 7 oī alij valet. Si qs sederit sup pelle leonis recedent ab illo emoroides. C Qui vero linit corp9 suū sepo renū leonis terrent ab eo lupi.
D Haly. Adeps leonis calidior est ceteris 7 fortioris dissolutōis 7 apata dura.
E Hyas. Adeps leoninus oībus quadrupedibus calidior est 7 minus extenuatorius. Vetus autē factus a se ipso calidior sit F Dr̄ aūt venenis esse ꝯtrius. cū vino adhibit9 bestias oēs expellit. 7 ē repcussibilis odoris q̄ ppetes ꝑsequit. G Aui. Adeps leōis dissoluit duricias apatū
H Pli. li. xxviij. Leonis adeps cū rosaceo cutē ī facie custodit a vicijs Cādoreq3 seruat. 7 sanat adusta. J Idē etiam adeps cū rosaceo cotidiāis febrib9 pdest eo q3 punctus eo bestie fugiūt K Fel eius aq̄ addita claritatē oculis inūctos facit. Cor in cibo sumptū qrtanis medet.

Ca. lxxxj.

Leopardus. Ex li. de na. rerum.

Leopardus est aīal. qđ ex leena 7 pardo generatū est. colore subruso: maculas h3 nigras p totū. Fēia mare fortior est. Cū pardus bestia crudelissima sit. aliqñ qdem domesticat. sed nūq̄ sic. vt sue crudelitatis obliuiscat. Domesticat aūt ad venandū. itaq3 cū ad predā in venatione ducit. relaxat. q̄ si qrto vel quinto saltu capere nequiuerit ferociter iratus subsistit. Et nisi statim venator furenti bestiā aliq̄ obtulerit. cuius sanguie placet in ipm venatorē vel in qslibet obuios iruit. Ympossibile est em̄ eū placari nisi in sanguie. ß3 ī hoc pruidi sunt venatores vt agnos penes se 7 alia aīalia sp hēāt qbus iratos placāt. Phisiol. Leopd9 ē sil leoni sit ē ī capite ac mēbroꝝ dispōe. licet non sit tā magn9 nec tā robust9. hic ab homie ita dōesticat vt eo sicut cane ad venādum vtatur.

Operationes.

A Aui. ī. ij. cañ. Fel leopdi venenū ē ex eo bibēti. cui vomit9 7 tyriaca. pra subueit
B Escul. Leopd9 cū hōis craneū viderit fugit. C Rasi. Herba q̄3 q leopdi herba dr̄. leopdus teret. D Et herba q leopardū stra glans dr̄ interficit.

Ca.lxxxij.

l Eonthophonos: ꝛ leucrocuta: Ysidorus. Leonthophonos ē bestia modica ex eo vocata. quia capta exuritur. eiusq; cinere asperse carnes: ꝛ posite ꝑ cōpita semitaꝝ. leones necant si quantulūcunq; ex illis sumpserint. Solinus propterea leones eas naturali odio premunt. ꝛ vbi facultas datur morsu quidem abstinent. Plinius li. viij. Leonthophonon accepimus paruum aīal vocari nec alibi ꝙ̄ vbi leo gignitur nasci. Quo gustato a leone tanta ei vis inest. vt ceteris quadrupedum impitās illico expiret Leucrocuta. Solinus. ꝛ Pli. li; viij. Leucrocuta velocitate precedit feras vniuersas. Ipā est azini fere magnitudine: ceruinis clunibus. collo. cauda. pectore ꝛ cruribus. leonis caput. ore vsq; ad aures dehiscente. dentium locis osse perpetuo. hanc quoq; feram humanas voces tradūt imitari. Nam voce loquentiū hominū sonos emulatur. apud indos inuenit̄. Actor. videtur leucrocuta eadem esse bestia que superius vocata est cencrocata: Et fortassis ex scriptoris vicio ꝓuenit hec nominum variatio.

Ca.lxxxiij.

l Epus. Ysido. Lepus q̄i leuipes quia velociter currit. velox em̄ est aīal ꝛ satis timidū. Actor. Lepus est aīal mollissimū. debile timidū ac fugitiuū. auriculatū. hꝫ crura retro lōgiora vñ ꝛ facilius ascendit ꝙ̄ descendit. Immundus est ſm legē. q2 nō ruminat. ſꝫ q̄dez vngulā diuidit. In petra cubl'e suū collocat Aꝑtis ocul' dormit. hꝫ āt sil' vtrūq; sexum Vñ Therentius. Tute inq̄t es lepꝰ; ꝛ palpamentū q̄ris: q̄si dicat. ex q̄ nūc feīe nūc maris vsurpas officiū q̄tq̄ ꝙ palpes q̄ris mulierē: hꝫ āt lepus labia sꝑ in motu. Ambro: Lepores ꝯgnouimꝰ hieme albescere estate āt ī colorē suū redire. Testante Pli. Lepus nūꝙ̄ pinguescit:

Operationes.

A Ysaac. Lepus licet siccꝰ sit ꝛ g̃ssuz sanguinē genēt melior tñ ē hircis ꝛ caps̄ iuuenibus; ꝑinde valet siccas hr̄e volentibus ꝯplexiones. B Contrarius vero est

tenuem dietā seruātibus. Aui: Lep⁹ silue
stris fri. est ꝛ siccus. stomachū mūdificat.
C Sanguis eius mundificat pannum
ꝛ cinis capitis eius medeť alopitie. D
Cerebꝝ eius assatū ꝓfert tremori acciden
ti in successione egritudinis. E
Item cū eodē cerebro gingiue puerorꝝ mā
guntur. Proprietas q̄ in ipo est. velociter
oriunť dētes. ꝛ facile exeūt sine dolore.
F Coagulū eius melius est omibus co
agulis in specie. hoc cū aceto bibitū ꝓfert
epilentie. G Idem cū tiriaca ꝛ ace
to valet venenosis. H Item caro le
poris caret ꝛ sicca. assata bona est vlceri
bus intestinorꝝ. I In iure carnis ei⁹
sedēt podagrici. ꝛ hn̄tes dolorē iūcturarꝝ.
K Et ei⁹ opatio ꝓxia ē opatōi iuris vul
pis. L Itē cerebellū leporis ꝯmestū
tremorē corpis tollit. M Caput eius
ꝯbustū cū sepo vrsino ꝛ vt cataplasma ad
hibitū alopitias emēdat N Coagu
lum ei⁹ bibitū abstinet menstrua O
Coagulū cū aceto lac i mulierꝝ mā̄mis co
agulatum dissoluit.

Ca. lxxxiiij.

l Euiathan. Actor. Leuiathan he
braice dr̄ draco. Ferť āt q̄ draco
ꝛ in terra serpit ꝛ aq̄s natat ꝛ i ae
re volat. vn̄ etiā in Asia tribus nōibus ap
pellať. s. ſpens ꝛ cet⁹ ꝛ leuiathā. loquēs. n.
in spū de diabolo sub leuiathan typo. ita
dicit ꝓpheta. In die illa visitabit dn̄s in
gladio suo duro ꝛ grādi ꝛ forti sup leuia
than serpentē vecte. ꝛ sup leuiathā serpen
tem tortuosū. ꝛ occidet cetū q̄ in mari est.
Iorath. Leuin vel leuiathā pisci aspedo
id ē ceto. freq̄nter isidiať. ꝛ pugnat cū eo
Deniq pisces maris q̄ pugnā vidēt inter
illos subito ad caudā ceti ꝯfluūt. Et si q̄n
cet⁹ ab illo deuict⁹ fuerit morieť. ꝛ ipsi sta
tim. q̄s em̄ cauda cinxerit mox deglutit. q̄
si cet⁹ supari nō potuerit. tūc leuin a fauci
bus suis fetidissimū odorē cū aq̄ emittit.
Cet⁹ āt ꝯtrario aq̄ haurit. ꝛ respuit. ꝛ odo
rem fetidissimū repellit. ꝛ sic se suosq sal
uat ꝛ defendit.

Ca. lxxxv.

Anificus ꝛ limax. Ex li. de na. rerꝝ
l Lanific⁹ vmis ē long⁹ macl'osus
ex multis distās pedib⁹. sparsim
colore alb⁹. hic lanā sericā ex ꝓpriis visceri
bus opať. ꝛ arboris mori foliis vesciť. q̄s.
cibus mediātib⁹ ipi⁹ visceribus i lanā cō
uertiť. Itaq lane sue fusos in ramusculis
faciūt. ꝛ in circuitu sui opanť. ita vt ꝑfcis
fusis vndiq in ope suo includanť. p⁹ hoc
exitū sibi faciūt in sūmitate fusorꝝ. Egredi

entesq; natura mirabili mutati prsus ap pareut a forma priori. adeo vt vmes qui repebāt innumeris pedibus hñtes alas iam apti sunt ad volandū. Demū venerē ineūtes diebus trib⁹ coeūt: q̄ pacto mascu lus morit. femie vo ordie iterato oua pa rit innumera. substrato sibi pāniculo vel albo vel rubeo. deinde emorit. Tūc pāni culus cū ouis suscipit. 7 vbi nō possit hye mis attingere frigus rponit: postea calo reveris inualescēte: oua ad solē exponunt et calore fouent. donec aīata in vmes for mentur. Ysido. Limax est vmis limi dcūs eo q̄ in limo nascat. vñ 7 sordidus sp 7 in mundus habet. Actor: de hoc plenius in fra dicetur. vbi de testudine aget.

Ca. lxxxvj.

Linx. Ysido. li. xij. Linx dict⁹ est: quia in lupoz genere numeratur bestia maculis in tergo distincta vt pardus: s; similis lupo. Algazel sup li. de sensu 7 sensato. Maxie vo linx aīal mouet fm sensum visus: Nā visu suo res solidas penetrat 7 si aduenit ei res trans parens. cito execat ab ea. Ex li. de na. rez: Linx adeo pspicaces oculos hab;. vt sub tilitate visus etiam solida corpa penetret Constat em̄ q̄ oculus in humido situs est iuxta phm̄. Tria vero sunt in a q̄. s. aquea: humiditas. dyaphoneitas 7 lucis pspicu itas. 7 hanc vltimā pīcat cū natura celesti Linx h; linguā serpentis silem s; maiorē quā in lōgitudinē magnā porrigit. 7 col lum circūagit. vngues h; grādes: vnicū fetum facit. 7 vrina ei⁹ in gēmaz durescit:

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Pruritus corpoz vrine lincis stilicidio tradit inbiberi. B Eadēq; pdesse monstrat 7 vngulaz dolo ri: C Jorath. Linx h; formā vt lupus Lapisq; ligurius ab eius vrina distillat⁹ septem diez spatio generat: D De hoc lapide inferius in tractatu de lapidi bus dicetur.

genus fera...

Ca. lxxxvij.

Locusta. Ex li. de naturis rerum Locusta est aīal quadrupes: par uum ad cuniculi fere modum. ca put h; carnosum 7 magnū 7 cōmestibile. habitatq; circa ptes iherosolime. Vñ Jo hannes baptista hmōi carnib⁹ aīaliū ves cebatur. Quidā tñ dicunt q̄ circa Jorda nis terrā est herba dulcis ad edendū q̄ lo custa vocat. 7 hmōi cibo nō locustis aīali bus Johānes vtebat. hoc aīal gregatim incedit. Vñ Salomon ait. Regē locusta non h;. 7c. Quod vtiq; de locustis vmib⁹

intelligi non potest. que in multo timore sunt. et non per turmas: sed solitarie incedunt. Dicit Aresto. quod fcia quedam locustam nutrivit ab eo tempore quo iuvenis et parva fuit. quam cum crevisset per se et sine masculo impregnatam invenit

Ca. lxxxviij.

Lupus. Ex li. de naturis rerum. Lupus est animal rapacissimum et fraudulentum. hunc nonnulli canem silvestrem esse dixerunt. quia forma eius canis ululatusque consimilis. sed latratu caret. Audax est magis eorum genus quod breve quam quod longum est. Cerebrum eius crescit et decrescit secundum statum lune. quod licet in omnibus quadrupedibus in lupo tamen et in cane plus. Pytagoras. Oculum vero lupi eradicatum cum viderint quadrupedia. domestica timent et fugiunt. Et si quod animal minxerit super urinam lupi calidam non concipiet unquam. Actor. Lupus vetidissimus est et rapidus. horrendum habet ullulatum. In vespere autem maxime esurit. unde scriptum est. Judices eius lupi. Aresto. Lupus omni tempore agrestis est sicut et leo et ursus. Est etiam fortis et astutus. Ambrosius. Lupus si primo hominem viderit. vocem ei eripit. et eum tanquam victor vocis ablate despicit. si autem se previsum senserit ferocitatem deponit et currere nequit. Aresto. Lupi famem quidem diu portant. et post longa ieiunia multum devorant. Lupus gulose comedit sine masticatione. et una die quod ad tres dies sufficiet. non autem comedunt nisi carnes. Ysi. Lupi toto anno non amplius quam xij. dies coeunt. Ex li. de na. rerum. Lupi virgas osseas habent. Anno per xij. dies coeunt. et solum eo tempore gregatim incedunt. Aresto. Lupus coit sicut canis et tempore coitus quando filios habet valde malus est.

Operationes.

A Ex li. de na. rerum. Lupi cor si desiccetur ac servetur multum dicitur fieri aromaticum. B Idem combustum contritum et potatum iuvat epilenticum. C Phisiol. Epar lupi siccatum et tritum. et cum dulci vino sumptum. facit ad omnes distemperantias. D Esculapius. Lupi caro cocta et esa. fantasticos sanat. Adeps eius et fel quantum canis. E Haly. Fimus albi lupi colice prodest. F Avi. in. ij. can. Caro lupi mala est. Caro tamen luporum habentia rostra et ungues oculo confert. et confortat ipsum. valet etiam emorroidis sed abhorret eam stomachus. G Phisicus. Nec solum lupi sanguis. sed etiam fimus confert in colica passione. H Pytagoras. Homo in passione sua qui lunam sequitur canini dentes. adib. i. lupi curant eum.

Ca.lxxxix.

Luther. Ex li. de naturis rerum. Luther est aial astutum et maliciosum. magnitudine murilegi. forma pe consimili preter quam in capite. colore fuscum et nigrum pelle nitens cui mollior plus ma pilus est. cuius nitor non de facili cedit vetustati. Unde de pelle ipsius fiunt ornatus circa collum in vestibus virorum ac mulierum. hec bestia circa stagna et fluuios habitat ibique foueas habet. et fetus facit. piscibus viuit quos mirabili frequentia venatur. Qui licet sub aquis diu viuere possit spiraculum tamen ab aere trahit. Unde quandoque auiditate prede gurgustium id est nassam ingreditur. Et quia tunc ne per introitus locum redire nec nassam tam cito discerpere possit spm in aere recuperare non valens in aquis suffocatur. Adeo vero ciborum cupida est et auara quod pisces captos in specu suo tanto cumulo congregat. vt ex putredinis eorum fetore non solum foueam. sed etiam aerem inficiat. Quod non sine periculo sui quidam experti sunt: qui hanc bestiam capere voluerunt. a piscatoribus aliquando domesticatur et arte inducitur. vt pisces suo circuitu cogat pericula retium ingredi. suoque iuuamine capi. Unde magnum emolumentum dominis suis prestare videtur.

Ca.xc.

Lumbricus. Ysi. Lumbricus est vermis intestinorum sic dictus. qui lubricus quia labitur. vel eo quod in lumbis fit. horum tria sunt genera. rotundi longi et lati. Haly in li. regalis dispositionis. Lumbrici nascuntur ex humoribus flegmaticis putrescentibus in intestinis vbi nascitur calor extraneus. Hos impossibile est nasci de sanguine vel colera rubea. nam colera rubea cum amaritudine et acuitate ac siccitate sua huiusmodi occidit aialia. Sanguis autem de venis vel arterijs non exit. et si exierit ipsa gignit cum passionibus alijs Unde passionem hanc habent pueri flegmaticam et grossam humiditatem habentes. cum dieta sua grossa et purgandi negligentia. Maxime vero in autumno hec passio nascitur ex fructuum comestione. etc.

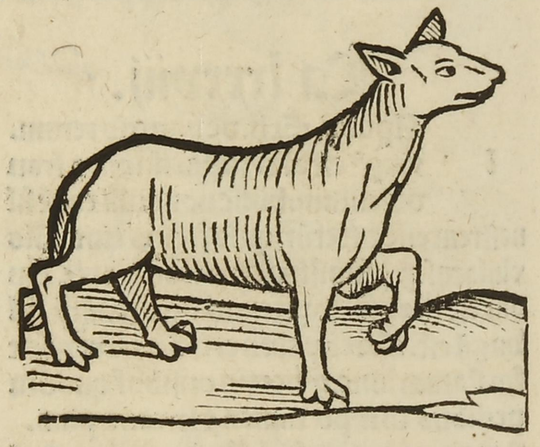

Ca.xcj.

Lichaonem siue lichaonem et lintiscus. Ex li. de na. rerum. Lichaon in orientis partibus est bestia. quam in genere luporum nonnulli ponunt. sed lupo longior est. et habet crura breuiora ac dissimilia. ceruicem quasi iubatam et multipharia coloris varietatem. saltu velox. et innocua hominum venatu viuit. habitum mutat secundum tempora. Nam hyeme hirsuta est et pilis horrida. estate vero nu

da. Et hoc idē vult Pli. licet ꝑ alia verba
Lintiscus. Ex li. de na. rerum. Lintisc⁹ aīal q̄
drupes est (vt dicit experimētator ī li. suo)
qđ ex cane ⁊ lupa nascit̄. Est eīm vterq̄ꝫ pa
rens adeo luxuriosus. vt odio natali sibi
ꝯdicente (q̄d est inter canē ⁊ lupū) ī copu
lam tn̄ ꝯueniāt ꝓpter luxurie delectamētū
Sicq̄ꝫ fit vt fetus attrahat sibi colorem ⁊
mores vtriusq̄ꝫ. Pli. li. viij. E lupis galli
canes cōcipi volūt. q̄rum greges suū quisq̄ꝫ
ductorē e canibus ⁊ ducē hn̄t. Illū ī vena
tu comitant̄. illi parent. Isi. Lintisci dicū
tur (vt ait Plinius) canes nati ex lupis et
canibus. cum inter se forte miscent̄.

Ca. xcij.

m Aricomorion. Albert⁹
in libro de naturis aīali
um inquit. Maricomori
on est bestia oriētis raro
visa. cuius magnitudo
est vt leōis. coloris rubi
cundi. tres ordines den
tium habet in ore: Pedes sunt vt leonis.
Facies eius ⁊ oculi aures vt homīs: Cau
da eius vt scorpionis. Agressui sonus ei⁹
vt tube. ⁊ voces imitantur hominis. Ve
locitas ei⁹ sicut cerui: Et deceptos hōies
deuorat.

Ca. xciij.

m Ustela. Ex li. de na. rerum. Mustela
est bestiola subdola. catl'os sedu
le nutrit: eosq̄ꝫ de loco ad locū se
sepi⁹ transfert ne forte īueniant̄: hec rupes
⁊ cauernas inhabitat. diutissime dormit
Qñ cū ſpente pugnare vult: agresti ruta
se munit. ꝓinde sup oēm medicorum artē ru
ta eē dr̄: ita vt si mortuos fet⁹ suos īueniat
ꝑ herbā naturaliter notā rediuiuos faciat.
De hac Clemēs papa dicit q̄ ore ꝯcipit ⁊
aure parit: Mustela ſpētes ꝓsequit̄ adeo
vt ip̄m basiliscū īterimat. sꝫ eo īterfcō cō
morit̄. sic ḡ breuis corꝑe ⁊ ore: sed astucia
mag̃ ⁊ aīositate: vincit etiā aīalia mag̃ a
gilitate corporis.

Operationes.

A Aui. in. ij. cañ: Ex īmatura ficu cum
herba fit emplastrum sup ꝑ mustele morsum.
B Idē li. iiij. Est āt mustele morsus ve
locis doloris. ꝓ q̄ꝫ fit empl'm cū cepis ⁊ al
lijs. C Odor rute mustelā effugat.
D Esculapius. Mustele cinis ⁊ sāguis
eius elephāticiosas sanat. E Pli. li.
xxx. Pueri dolorib⁹ cinis mustele cū cera
medet̄ F Sāguis mustele podagris
ꝯfert cū plātagīe illit⁹. ꝑterea cinis muste
le ex aq̄ pot⁹ freneticis ꝓdest. Elephanti
am quoq̄ꝫ sanat.

Ca.xciiij.

Umunetus siue mamonetꝰ ⁊ mã
m ticora. Ysidorus: Mamonetus
est aĩal symea minus. in dorso fus
cum: in ventre candidũ. caudam habens
villosam: et collum ita grossum vt caput
Uñ captum non ligatur ꝑ illud sicut cete
re bestie cum laqueus id tenere nõ possit.
sed ꝑ ventrem: Habet autem ꝓpriissime
faciem humane similẽ: nigram dumtaxat
⁊ sine pilis. a collo desuꝑ frontem. nec est
nasus ore ꝯtinuus. sicut ĩ symea: sed certũ
spacium inter vtrũqꝫ sicut in hõie. Inter
has bestias ⁊ symeas odium est implica
bile. bellumqꝫ frequens. ⁊ licet viribꝰ non
preualeant: astucia tamen ⁊ animositate
bellandi symeis preferunt. Manticora
Auicenna. In ꝑtibus indie lupus q̇dam
est. qui grece dr̃ maricorion; latine scꝫ mã
ticora tres habens dentium acies inferiꝰ
⁊ superius. Est autem magnus ⁊ pilosus
eiusqꝫ pedes vt leonis. facies ⁊ oculi ⁊ au
res vt hõis: fusci sunt eius oculi: ⁊ color eiꝰ
est rubicundus vt miniũ: Cauda eius ẽ vt
scorpionis agrestis. Et in ea est rubedo.
Ipseqꝫ pilos eiicit. ⁊ loquitur ⁊ hinnit.
Uox eius est vt vox tube: ⁊ velociter cur
rit sicut ceruus. Estqꝫ agrestis hominem
comedens.

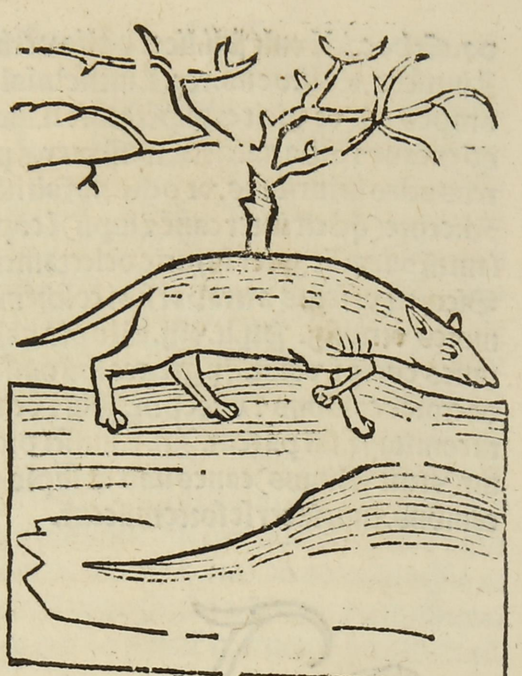

Ca.xcv.

Arcarꝰ. Albtꝰ. in li. de na: aĩaliũ
m Marcarꝰ ẽ al' figure mustle. sꝫ q̃n
titatẽ hꝫ catti. sꝫ lõgiꝰ ẽ. ⁊ bina hꝫ
crura. ĩ dorso vẽtre ⁊ gutt̃e albũ sicut mu
stela: vngues hꝫ breuiores q̃ cattꝰ. ⁊ duoꝝ
geneꝝ. vnũ fagoꝝ. ⁊ alteꝝ abietũ dcm̃. sꝫ il
lud q̇d nidicat ĩ abietibꝰ multũ ẽ pulchriꝰ
⁊ ꝯmiscent sibi mutua ãbo gñа: pell' vtri
usqꝫ ẽ ꝓcõsa. Gña istiꝰ aĩal' ⁊ mustele hñt
hoc q̃ cũ sint iracũda valde efficiũt efferi
da. ⁊ sunt aĩalia vix vnq̃ quiescentia etiã
q̃n domesticantur.

Ca.xcvj.

m Elo Melosus ⁊ Monoceros: Ysi
doꝛus. Melo dcũs est eo ꝙ sit io
cũdissimo mẽbro. vł ꝙ fauos petat
⁊ assidua mella captet: Est ãt aľ q̃drupes
armatũ vnguł. Glosa sup epłaz ad hebre
os. Melo vł melotꝰ ẽ aľ q̊d ⁊ taxꝰ dr̃. cuius
pellis hispida valde. melota vocat̃. Vñ
de q̃busdã scis antiq̃oribꝰ legit̃ Circũiert̃
in melotis. Ex li. de na. reꝝ. Melosus ẽ be
stia valde mag̃. q̃ trũculẽtos hostes pseq̃t̃
tãꝗ̃ ad h̃ creata: Rictꝰ hꝫ igẽtes. dẽtes q̃ꝫ
foꝛtes ⁊ ꝓminẽtes. cũ q̃bꝰ audacter bella
cũ aduersarijs patit̃: h̃ cũ hõibꝰ foꝛtibꝰ ter
ribił sit: pueroꝝ tñ inocentiã ⁊ eoꝝ ꝑuita
tem mirabłr ꝑhoꝛrescit. eoꝝ v̊ba fugit: in
q̊ digne magnificẽtia inocẽtie ꝓbatur:
Ysi. Monoceros ẽ mõstꝝ. eq̃no coꝛpe: cer
uino capite. cauda suilla. pedibꝰ elephã
tis: mugitu hoꝛrido: coꝛnu tñ vno. s. acuti
ssimo. ĩ medio frõtis armatũ. Captũ q̃dẽ
ꝑimi pt. sꝫ nũꝗ̃ domari. ymo (vt dicit Ja
cobus) ꝙ nũꝗ̃ viuũ in hõis ptãtẽ vẽit. q̃ꝛ
vinci se cernẽs furoꝛe vitãꝫ exuit. Phisio.
monoceros ẽ aľ pusillũ edo siĺe. acerrimũ
hñt vnũ coꝛnu ĩ capite. Pli. li. viij: Aspri
mã ferã monocerõtẽ reli q̊ coꝛpe eq̊ siĺem
capite ceruo. pedibꝰ elefãte. cauda apro
mugitu g̃ui. vno coꝛnu nig̃ media fronte.
duoꝝ cubitoꝝ emanẽte. viuã capi negãt.

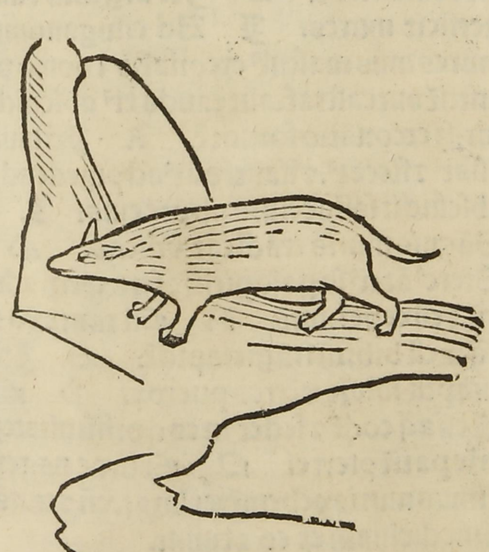

Ca.xcvij.

m Igale. Actoꝛ. Migale bestia q̃
cameleonti similis esse dicitur.
Rudolphus. super Leuiticum:
Migale dicitur quasi mus gulosus. Est
autem et fraudulentus. Nam cũ dolo ra
pit que postea ventri cõmittit. Auicẽna
Migalum esse dixerunt animal minꝰ mu
stela: Coloꝛ eius ad citrinitatem decliuus
est cum subtilitate ⁊ tenuitate. Lõgitudo
oꝛis eius est ad vltimum. ⁊ labium eius in
vltimo. Cũqꝫ videt animal: salit ad ip̃m:
⁊ cum testiculis eius suspenditur. Dixert̃
autem quidam: ꝙ habet formam ⁊ coloꝛẽ
muris. Uerum muscida eius est acuta. et
oculi parui: Dentes eius habent tres oꝛ
dines. ⁊ accidunt in circuitu moꝛsus vesi
ce plene humiditate sanguinea super ba
ses fustas. Quãdoqꝫ autem peruenit res
ad puncturam in intestinis ⁊ difficultatẽ
vrine. sudoꝛemqꝫ frigidum coꝛruptum:
Cum ergo cadit caro coꝛrupta curet̃ vul
nus curatione sua.

Ca. xc viij.

m Ulus. Ex li. de na. rer. Mulus ex azino et equa genitus: habet quedam azini propria s. aures longas, crinitum horridum. crucem in humeris pedes exiguos: et corpus macilentum. Reliqua vero ut habet equus. Mule nunquam concipiunt. quia menstrui superfluitas in eis cum cibo transit in nutrimentum corporis: Item sanguis que natura non indiget exit cum superfluitate vesice. Est et alia ratio. quoniam hoc aliter extra naturam genitum est. et eius natura diversificata est in equo que calide nature est, et azino que summe frigiditatis: Itaque in fetu diversifice generato et malo complexionato, non potest esse concordantia partium et ordinata natura. ut qui ex propria. sibi simile generet. que nullam propriam generis sui speciem habet. itaque in animalibus ratio non permittit mulas pepisse. prodigii loco habitum est.

Operationes.

A Avi. Mulorum pellis ac similium cinis ponitur super adustionem ignis. B Et vlcera ca. quoniam non sunt cum apate: Est etiam medicamen excoriationi pedum a calciamentis atque corarum et fistule. C Belbet in li. de sensibus. Si domum fumigaveris cum ungula muli sinistra non remanebit in ea sorex. D Pli. li. xxviij Cinis ungularum muli vel mule ex oleo mixtio alopitias replet. E Esculapius. Auricule mule et burdonis testiculi. si ferantur a muliere non concipiet.

Ca. xcix.

m Us. Ex li. de naturis rerum. Mus est bestiola panis cupida, et eorum que ex frugibus ad humanos usus fiunt In perquirendis cibis solertissima. propter quibus etiam nulla plerumque vitat pericula, eorumque cupidine duriores solidasque materias bemolitur. Porro si in aqua bibit moritur. quia valde humide nature est. Pli. li. viij. Murium plura genera sunt in regione cyrenaica: Alij lata fronte. Alij acuta. Alij erinaciorum genere pungentibus pilis. etc. Ex li. de na. rer. In oriente mures magni sunt ad modum vulpium. que animalia perimunt homines licet non occidant morsibus tamen molestant. In arabia mus magnus invenitur cuius pedes anteriores sunt magni s. unius palme. posteriores autem unius digiti.

Operationes.

A Pli. li. xxij. Cameleonis herbe succus additis aqua et oleo mures in se contrahit ac necat nisi protinus aquam sorbeat. B Idem li. xxiiij. Taxi quoque arboris fumus necat mures. C Idem li. xxv. Elleborum etiam pollente admixtum mures necat D Idem li. xxvj. Porro si cerebrum mustele coagulo addatur. dicunt caseos a muribus non attingi. E Idem li. xxvij. Aconitum e longinquo mures odore necat. F Razi in Almansore. Mures de domo calcanto fumigata fugiunt. G Avi. in ij. can. Squilla est cepe muris sic nominata quia murem interficit. H Item argentum vivum interficit mures. I Ad effugandum mures mus masculus excoriatur. et in domo dimittitur aut castratur. aut cauda eius abscinditur: sed excoriatio fortior est. K Item mus assatus et siccatus: et infanti datus ad compedendum abscindit saliue fluxum ab ore eius. L Sanguis muris eradicat verrucas. M Stercus autem eius super alopitiam confert. precipue adustum et cum cepe linitum N Cum thure vero et aqua mellis bibitum frangit lapidem. O Item sumptum solvit ventres puerorum. P Et quando cum aqua coquitur et sedet in ea que difficultatem urine patitur confert ei Q Ex li. de na. rer. Fimus muris vehementer laxat. unde et multa in medicinam ex eo acuunt.

Ca. c.

Usquelibet. 7 Muscus. Ysi: Mus
m quelibet est bestia orietis capole
magnitudinē hñs. in cuius īgui
ne crescit apostema de collectis hūoribus
Quod cū maturatū fuerit. collidit illud 7
fricat ad arborē. sicq; soluit. 7 decurrit sa
nies: ubiq; cōdensat 7 indurat. Et hmōi
substātia musc9 vocat: Ois etiā caro eius
7 sterc9 dr muscus. sed ille multo melior ē.
q ab apate currit. Muscus odore perdito
vtutem suā in fetoribus 7 latrinis recupe
rat p fetorē eluctat. 7 sic qsi luctamine re
uiuiscit. Constan: in li. graduū. Muscus
pustula est in ventre cuiusdā aīalis. De q
etiā superius dcm in cap. lxviij. Gazelle.
Et est capreoli similis. qd est ī india: Idē
in pātegni. Muscus maior est in aroma
tibus. ca. 7 siccus in. iij: gradu.

Operationes.

A Ysido: Muscus valet p sincopim. et
cordis debilitatē. cerebriq; 7 epatis. 7 sto
machi: B Constan. li. vt sup Musc9
pgruit senioribus ī hieme. mēbra quidē
defecta aromatizādo pfortat. timorē me
lancolicū amputat 7 audaciam pstat.
C Item sternutationes de musco p pa
ralisim adiuuant: D Item Muscus
mittit in collirijs 7 pillulis seu pulverib9
oculoꝝ. cuius vires albugines oculoꝝ ex
tenuant. noxiū humorē desiccant E
Dyas: Inunctū capitis grauedinē depel
lit: eiq; vires prestat. q2 pfortatiuū est.
F Dat solaciū mēbris oībus. et fortitu
dinem auget ossibus G Scotomiā
ex habundanti humore natā emēdat: Sō
num īuitat. Venerē stimulat: H Cor
7 oīa viscera pfortat in modū cataplasme
impositū. Lege supius cap: gazel. 7 pleni
us inuenies de musco.

Ca. cj.

Usio. Ysidorus: Musio cattus
m est appellatus eo q muribus sit in
festus: Ex li. de naturis rerum:
Musio siue murilegus aut cattus grece
dicitur quasi astutus. Animal est immun
dum 7 venenosum. 7 omniū muriū genus
persequitur. Cum bufonibus quoq; pug
nare dicitur. Quoꝝ licet venenatis acule
is repugnetur. non tamen necantur. Mu
res captas primo lusibus afficit. post hoc
illusas cōmedit. Oculis carbunculosis
tam acute cernit. q etiā in antris tenebro
sissimis velut in luce etiam mures aspicit.

Dentes habet ad modum sene. pilos circa os habet. quibus ablatis audaciā perdit. Blandicijs gaudet Loca calida diligit. Unde pre nimia pigritia pellem suā comburit. hominis manu cōtrectari gaudet. Et ad ludum facilime prouocat. Loturam faciei lambendo prioribus pedibus imitatur. Libidine impacientissime accēditur. Et libenter coitus tēpore siluester efficitur.

Operationes.

A Auicenna. Uermis qui est sub vrceis aque. plurimos habet pedes. 7 cum tāgitur rotundatur B Si palatum ex eo cum melle tangitur. valet contra prefocationes. 7 similiter cum comeditur. C Confert etiam asmati. 7 ad dilatationem anhelitus fm q dr. D Itē vermis multipes cum vino bibitus. confert ictericie. 7 difficultati vrine.

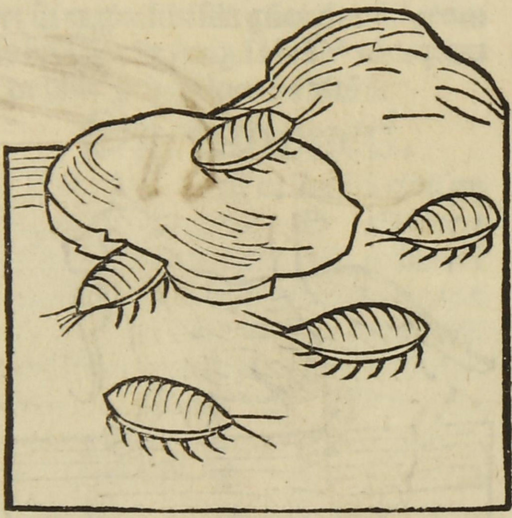

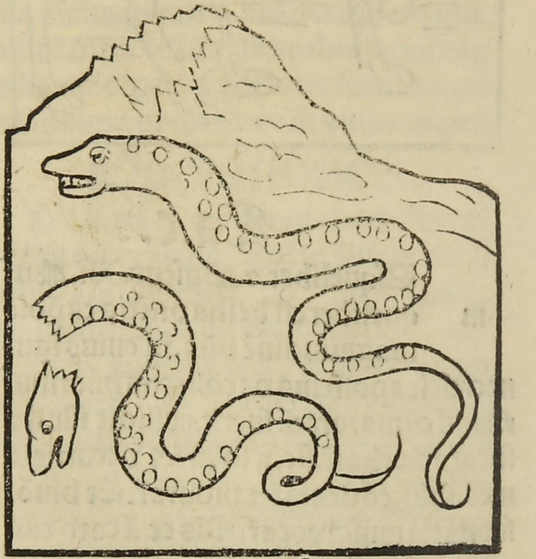

Ca. cij.

m Ultipes. Ysidorus. Multipes est vermis terrenus a multitudīe pedum vocatus qui contractus in globum cōplicatur. Nascitur sub petris ex humore 7 terra. Arestotiles. Animal anulosum longi corporis 7 multorum pedum equalem habet anulositatem. et viuit aliquantulum post capitis absicisionē Item per fumum storacis sicci multipes deluditur ac deprehenditur. Ex libro de naturis rerum. Multipes a re nomen habet. 7 sanguīe caret hoc animal (dicit augustinus) Aliquando coram ipso allatū. eoq spectante in multas partes concisū 7 tamen vna queq pars vixit ab alijs ptibus separata.

Ca. ciij.

n Epa. Phisiologus. Nepa. quibusdam placz serpentem esse femineam q in hora libidinis estuantis mari suo comparica put precidens ipsum necat Unde 7 ipa in partu necatur viceuersa. Sic ergo eadem est nepa. que 7 vipera sic dicta. quasi vi pariēs Cum eīm ꝑpe partum est catuli matris visceribus corrosis. erumpunt cum interitu ipsius matris. Actor. De hac ergo specie plenius dicet infra vbi agetur de vipera. Obix. Ysi. Obietes dcā est. eo q arene colorem hēat. de q poeta q sperlis pictꝰ maculis theophanus obites. ꝑcolor exustis atq indiscretus harenis. 7c.

Ca. ciiij.

n Eomō: Albertus in li. de na. aīa
lium: Neomon bestia est ⁊ grece
vocat̃ neomon: latine vō suillus.
et dr̃ eo q̄ setas hȝ ꝓ pilis, ⁊ hoc odore ci
bum cōuenientem a venenoso distinguit
Hec bestia serpētes ꝓsequit̃. q̄ cū aspide
pugnās caudā erigit q̄ aspis q̄i minantē
obseruat. ⁊ ad vim suam cum ea transfert
aspidem deceptam.

Ca. cv

o Nager. Ysi. Onager in
terp̄tat̃ azinꝰ ferꝰ. Ona
ger. xxv. die Marcij. xij.
vicibꝰ ī nocte rugit sil' rī
die. ⁊ in hoc ꝯgnoscit̃ eq̄
noctiū eē. Eius q̄ȝ rugiti
bus ꝑ singulas horas ru
giētis nūerꝰ horaꝝ ꝯgnoscit̃. Actor. Ona
ger vt legit̃ ī solitudinibꝰ ⁊ ī altis habitat
vbi ꝓpter bn̄fitiū vētoꝝ diuisꝰ a potu viuit
vn̄ Ibere. Onagri īq̄t steterūt ī rupibus
traxerūt ventū q̄i dracōes: Ex li. de na. reꝝ
Onager ī īdie magnū ē al' ⁊ crudele formā
azini hn̄s. ⁊ vnū solū cornu ī frōte. Buꝝ
nimis et acutū ac longū ad bestias ꝯrias
debellādas. ⁊ hoc hȝ ī medio capitis. sole
as etiā fortes ⁊ acutas hȝ vt iuuamē nata
le: q̄ ī alterꝰ cornu defcū ꝑdidit. ī eis recu
peret. Pli. li. viij. Onagri in frigida ⁊ li
caonia ꝑcipui sunt.

Operationes.

A Ysid. ⁊ Aui. Onagri fel. i. azini silue
stris eradicat moꝝ. ⁊ ꝯfert sup ap̄atū vesti
gia linitū. B In empl'is etiā herisi
pile ponit̃ ac ꝓhibȝ ip̄aȝ C Urīa azi
ni siluestris lapidē ī vesica frāgit. D
Actor. Ungl'a siluestris azini si ꝯburat̃ et
bibatur epilentie ꝓdest.

Ca.cvj.

o Rafflus. Albertus in li. de natu ris aialiū. Orafflus anial ē varie coloris oīa pcedēs aialia. In an riori pte ē valde altū ita vt capite extenso altitudinē.xx.cubitoꝝ.in posteriori āt par te emissum.adinstar cerui pedes hꝫ ꝛ cau dam. Collū extentium ꝛ caput equinū licet minus sit aliquantulū colores multos hꝫ tñ album ꝛ rubeū hꝫ frequētiores cū vidit se cōtemplātes āmirari huc ꝛ illuc se ver tit prebens se bene videndum hoc aīal tē poribus nr̄is visum est. Et arabice vocat̄ seraph.

Ca.cvij.

o Nocenthaurus. ꝛ orasius. Ex li bro de naturis reꝝ. Onocēthau rus est animal mōstruosum: ꝛ na tura biforme.capite scꝫ azinino: et corpe velut humano.faciē habet satis horridā. manusqꝫ formatas abiles ad oēm actum dū vocē pmit q̄i loqui incipit sꝫ insueta la bra vocē hūanam formare nō pñt.hic pᵒ insequētes se ligna vel lapides mittit vt experimentator dicit. hoc monstrū (dicit Adellinus phūs) inter ceteras bestias ab inicio nō fuisse tale creatū. sꝫ aliqñ ꝛ alicu bi casualiter ex adulterina ꝯmixtione ge nerari. Orasius. Ysi. Orasius in anterio ri pte altū: eminēs valde Ita vt extenso ca pite.xx.cubitoꝝ altitudinē possit attingē In posteriori vō pte demissum est. instar cerui. Collū hꝫ extensum.caput eqnū.licet minus. pedes āt ꝛ caudā vt ceruus. pellē vō sic omī coloꝝ genē diuersimode varia tam: vt hō frustra tēptet artificio natura lem eius pulchritudinē imitari. Hoc aīal nr̄is tpibus a soldano babilonioꝝ trāsmi ssum est impatori Friderico iā romanoꝝ augustos.ꝛc. In pcedēti cap. Albertus illud aīal spāliter describit ꝛ appellat eū Orafflus.

Ca.cviij.

o Rix. Actor. Orix est aīal mundū fm legē. iuxta libꝝ Deutronomij De quo etiam dicit Ysaias. Dor mierūt sicut orix illaqueatus. Ex li. de na. reꝝ. Orix est bestia capree magnitudinis hirco ex parte similis. villū hñs sub mēto Hec in illa pte affrice q̄ caret aq̄ generat̄ et ideo perpetua siti ardet. Admirabile vero remedium sicientium latrones getu lie. tene aqua carentis certissimis experi mentis prodiderunt quo homo in siti co

duraret auxilio qui illo saluberrimo liquore vesicis dictarum bestiarum infuso pro parte modica uterentur. hec bestia sicut egipcij tradunt in exortu canicule naturaliter tripudiare videtur propagine corporis eius visibiliter senciente. quod imber et frigus abijt. instentque vapores ignei solis ut vestiatur terra floribus herbasque proferat et fructus. Est autem frigoris impaciens. Unde nec frigus nec niues de facili sustinere potest.

Ca. cix.

Panthera: Ysi. Panther dictus est siue quod omnium aialium sit amicus. excepto dracone. siue quia ex sui generis societate gaudet et ad eandem similitudinem quicquid accipit. reddit: Pan enim omne dicitur: Glosa sup Osee. Nihil leone forcius: Nihilque panthera velocius. Ideo per prophetam ait dominus: Ego quasi panthera effraim et quasi leo domui iuda. Ex li: dena. rerum: Panthera est aial varium ac speciosum nimis. Sunt qui tradunt huic in armo maculam esse lune similem: et interdum crescere rotundam et ad lune mutationem variari. Pli. li: xj. Habentque panthere quattuor mamas in medio ventre. Mares autem in omni genere fortiores sunt feminis. preterquam in pantheris et vrsis. Item Panthera semel omnino parturit: cuius cause ratio manifesta est. Nam cum in vtero matris coaluere catuli maturisque ad nascendum viribus pollent. oderunt temporum moras. Itaque oneratam fetibus vuluam tanquam obstantem partui vnguibus lacerant et effundit illa partum seu pocius dimittit dolore cogente. Ita postea corruptis et cicatrisosis sedibus genitale semen infusum non heret acceptum: sed irritum resilit. Nam et dicit Plinius. Animalia cum acutis vnguibus frequenter parere non posse. viciantur enim intrinsecus se mouentibus catulis. Phisiologus. Pantheris venandis insistentes hircani. veneno carnes illiniunt. easque per compita semitarum spargunt ut illarum esu panthere seducantur: Sed ille dum excrementa hominis deuorant euadunt.

Operationes.

A Auicenna. Panthera et pardus quando venenum comederunt stercus hominis querunt et comedunt. et sic euadunt.

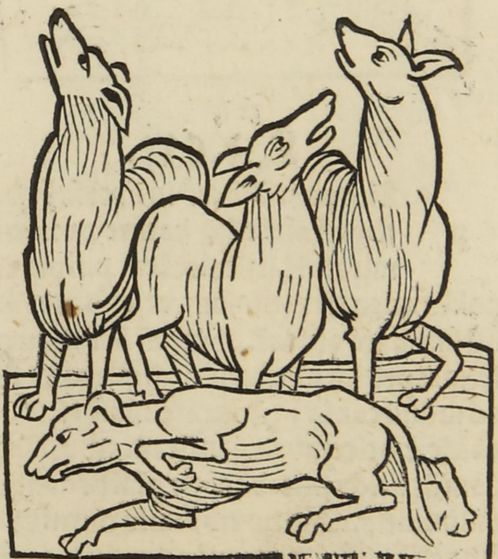

Ca. cx.

Papro Albertus in li. de na. aīalium. Papro aīal est circa cesariē habundās ciuitatē. par vulpib⁹ maius lepoꝝ hn̄s mores. adunata em̄ vlulant. Aliqn̄ em̄ vno ꝑcinente. ⁊ alijs postea sic respondentibus: pilosa āt sunt hec aīalia vt vulpes Et vbi vnū istius speciei occisum fuerit. cetera circa ip̄m vlulant sicut plangūt mortuū. Et sunt eoꝝ voces adeo sonore. ꝙ cum eminus sunt tanꝗ̄ de propinquo putant̄ audiri. hoc aīal dicit̄ sepulchra hōim in fame aliq̄ciēs intrare. ⁊ cadaueribus hōim vesti. Et ē q̄si sit cōpositum ex lupo ⁊ vulpe.

Ca. cxj.

Pathyon. Albert⁹ in li: vt sup̄. Pathyon aīal est. ꝙ natnre decorem mirabilē. hȝ colorē em̄ purpureo pollēs adeo est radiosum. vt visus in ip̄a q̄si sintillare videat̄: Mortuū āt ruborem retinet pellē. ſȝ subducit̄ radiositas. et est ad modū canis in q̄ntitate. māsuescibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo: Quidam āt āti q̄ꝝ putabāt hoc aīal hr̄e aliqd diuinitatis. Ossa huius aīalis durissima sunt ⁊ fortissima. ⁊ nerui adeo fortes. ꝙ n̄ nisi magna violentia valeant dirūpi.

Ca. cxij.

Parandrus ⁊ pardus. Solinus Parandrum nutrit ethiopia. bo um magnitudīe. ybico vestigio. ramosis cornib⁹. capite ceruino. vrsi colore. ꝑiter villo ꝓfundo Hūc parandꝝ asfirmāt habitū metu vtere. ⁊ cū delitescit assimilē fieri cuicunqȝ rei ꝓx̄mauerit. siue saxa alba sit. seu frutecto virēs. siue q̄ȝ aliū modum ꝑuerat: faciūt hoc idē ī mari polippi ī terra cameleōtes. ſȝ ⁊ polipp⁹ ⁊ cameleō glabra sunt. vt ꝓni⁹ sit cutis. lenitatē proximantia emulari. In hoc āt est nouū ac singulare hirsutiā pili coloꝝ vices facere. hīc euēit. vt difficulter capi pn̄t. Ysi. Pardus scd̄s p⁹ pātherā ē. gen⁹ variū ac velocissimū ⁊ ꝑceps ad sanguinē: saltu em̄ ad mortē ruit. ex adulterio pardi ⁊ leēne leo ꝑdus nascit̄. ⁊ terciā originē efficit: Ex li. de na. reꝝ. vt dicit magn⁹ Basili⁹. Pard⁹ ē bestia torua ⁊ acuta nīs in īpetu. corp⁹ ꝗ̄ motib⁹ auiū ꝯueniēs hȝ. ⁊ variū in colorē saltu poti⁹ ꝙ̄ cursu ꝑdā inseqūt̄. In affrica ꝓpter iopiā aq̄ ꝯgregāt̄ diuerse fē ad āneś ibiqȝ leene bestijs varijs vel vi l' volūtate miscent̄. Et inde pardi ꝓcreari dicunt̄.

Operationes.

A Aresto. Pard⁹ sicut ⁊ pāthera qn̄ venenū ꝯmedit sterc⁹ hōim q̄rit ⁊ ꝯmedit.

Ca. cxiij.

Pilosus. Pirolus. 7 Putorius. Ex li. de na. rex. Pilosus ē aīal (sicut glosa dicit sup Ysaiam) q̄d in hominis figura supius incipit sʒ inferi⁹ ī pedes bestie desinit. qualē btūs Jhero. in vita pauli heremite p̄mi describit. q̄ supius sit hō frontē aspam hn̄s cornibus 7 in caprax pedes desinēs. Asserit idē nulli esse dubiū istud monstx in oriēte esse captum 7 in Allexandriā missum. 7 inde mortuū. saleq̨ infusū ne a calore dissolueret̄ deportatum fuisse Cōstantinopolim. vt ab īpatore iam Friderico videret̄. Nostra etate delata fuit regi Francie bestia ad magnitudinem canis Caput q̄dē nō multum distabat a capite canis. cetera corpis membra vt hō p̄rsus habebat. Crura q̄deʒ nuda vt hō. manusq̨ brachia. collum albuʒ ac nudū hēbat. Carnib⁹ coctis vescebat̄. Ita decenter 7 modeste manib⁹ capiebat cibum 7 ori suo inferebat. vt nullus dubitaret in hoc. q̄m humanū modū in talibus haberet. Erectū vt hō stabat. sedebat vt homo. Puellis 7 feminis libentissime iungebat̄. Et in sexu viri 7 femīe discretionē habebat. Genitale mēbx vltra q̄ corpis q̄ntitatis exigebat habebat magnum. furijs igitur agitatū. Hoc aīal crudelissime mouebatur. 7 in hōies seuiebat Ceterum cnm placatū esset instar hōis mitissime et decentissime se gerebat. 7 mulcebat̄ alloquijs. 7 colludentibus applaudebat. Ex li. de na. rex. Pirolus est bestia pua maior q̄dem sed non longior q̄ mustela. colore rubea sed in ventre cādida Mira agilitate viget. In arboribus habitat. 7 fetus fouet. In quiete se gerit. 7 de arbore in arborem saltu potius q̄ volatu transit. q̄uis aliq̄n cauda pro pēnis vtat̄. Caudā em̄ villosam prope ad sui magnitudinem hʒ cuius ad visum saltu mouetur. Et si quādo gracia pastus aquam trāsire cupit lignum ad modum leue sup aq̄ cōgerit. cui supersidens (quasi velū nauis) caudā suā erigit. sicq̨ vento flante velificans ligno transuehitur. Estate cibum cōgerit. quo viuat in hieme. Uiuit āt nucib⁹ 7 cibo q̄ dulcis est libenti⁹ vescit̄. Ysi. Putorius a putore dictus est. q2 nimiū fetet. 7 hoc maxime cū irascit̄. hic sicut 7 taxus. Hʒ crura in sinistro latē breuia. ī dextro lōgiora. ardua domox īhabitat 7 penetralia. galliarum ac pullox cupidissima ē. talib⁹ em̄ viuit. Cūq̨ gallinā capit aut pullū. caput ī inicio petit. vt hoc deuicto ī ceteris ei mēbris laborare difficile non sit.

Ca.cxiiij.

p Egasus. Albert⁹ in li. de na. aialium. Pegasus al' magnū ē ⁊ horridum ī ethyopia. eq forma͂ hȝ Alas vt aqla. ſȝ multo maiores. caput armatum. cornibus hȝ. adeo mōſtruoſuȝ vt eo viſo cuncta fere aīantia terreat graui corpore. fuga mirabili Alaꝝ remigio adiuti pegaſi potius currūt q̄ ꝓuolant ⁊ colliſo aere ỽtute pennaꝝ adinſtar turbinis impellunt ventos multas eſcas deuorāt. In qete mouent̄. infeſti ſunt aīalibus ⁊ hoc maxime homini.

Ca.cxv.

p Igargus. Bartho. in li. de ꝓprietatibus reꝝ. Pigargus ē aīal mūdum q̄d ad eſum. vt patȝ Deutro. xiiij. ⁊ ē al' cornutū ⁊ barbatū ſicut hircus. min⁹ ceruo: mai⁹ hirco. vn̄ ſil'is eſt hirco ceruo ſȝ lōge min⁹ q̄re īfra de tragelapho rumīat ſicut hirc⁹. ⁊ findit vngulam ſicut ceru⁹. ⁊ ē al' agreſte magne velocitatis nemora īhabitat ⁊ deſ'ta. Hugo āt dicit q̄ pigargus ē auis pua ⁊ depſſa. vn̄ dr̄ a pige q̄d ē depſſio: Sȝ in deutro. ſuppponit ꝓ aīali q̄drupede q̄d ē ſil'e hirco ceruo. Et ibi īuuit gloſa. nec aſpirat̄ ibi pma ſilba: vn̄ cū h non debet ſcribi q̄dā ſcribūt philargū. ſȝ male. vt patet in libris correctis.

Ca.cxvj.

p Igmei. Bartholomeus in li: vt ſup. Pigmei ſunt hōīes parui ſtatura cubitali. quoſ greci a cubito pigmeos vocant. Hi mōtana indie tenēt quibus vicinus eſt occeanus. vt dicit Papias: Sȝ dicit Auguſtinus ſic Pigmei tātum ſemi cubitales ſunt. qui tercio anno pfecte ſunt etatis ſeptimo ſeneſcunt. Dicunt̄ autem pugnare contra grues. a quibus armati ferro aliquociens deuincunt̄ De pigmeis autem dicit Plinius. li. vij. cap. ij. Pigmei ceruos vt ſunt dodrātes non excedētes ſalubri celo ſemper vernāte habitant in terra tempata montib⁹ cōpoſitis ex partibus aquilonis quos grues infeſtare fama eſt. Qui incidentes arietum caprarum dorſis armati. ſagittis vero tempore congregato agmine ad mare deſcendunt ⁊ oua ⁊ pullos gruum proviribus deſtruunt ⁊ conſumunt. et hanc impeditionem faciunt tribus menſibus q̄d ſi non facerēt futuris auium gregibus reſiſtere non valerent. De pennis autem earum ⁊ ouorum putaminibus ſibi caſas faciūt. vt dicit idem Et ſubdit Areſtotiles Inquit in cauernis viuē pigmeos tradit

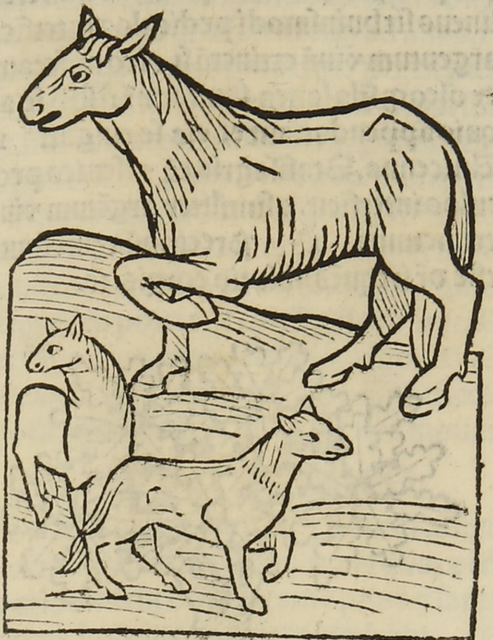

Ca. cxvij.

p Oledrus. Albertus in libro de proprietatibus rerum. Poledrus dicitur eque filius siue pullus equinus: quoniam diu matris vberibus ē subiectus. In cuius frōte vt dicit Arestotiles libro. vij. inuenitur yconamor id est amoris veneficium: quando nascitur ꝛ lābūt matres equorum lingua ꝛ tondunt illud: ꝛ mulieres incantatrices prouerbiant ex hoc. Posterior pars pulli est maior parte anteriori ꝛ cum iuuenescit crescit pars superior: ꝛ propter hoc erit eleuatio anterioris partis corporis multorum equorum magis ꝙ posteriori. Et ideo quando est pullus potest pede posteriori tangere caput suum quod facere non potest quādo peruenit ad etatem. Ysidorus. libro octauo. Circa autem pullum equinum hoc vltimo animaduertas quia passum suauez vel durum quem assuescit in iuuentute vix potest dimittere etiaz in senectute. ꝛc. Superius in cap. liiij. dictū est. quare ibidem vide de equo.

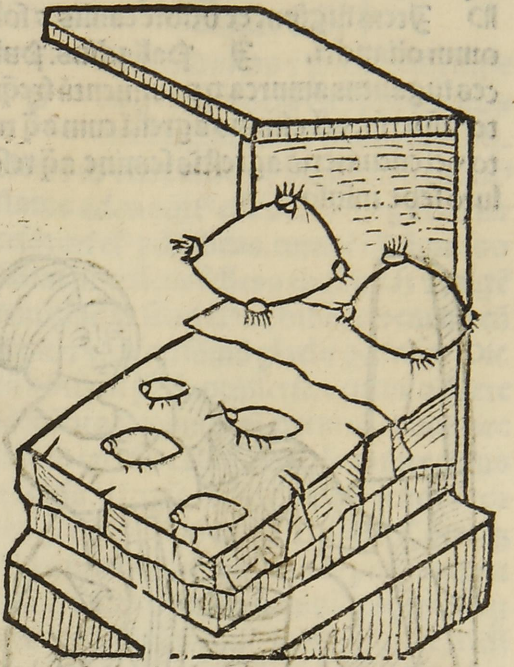

Ca. cxviij.

p Ulex: Ex li. de nat. rer. Pulices vocati sunt eo ꝙ ī puluere magis nutriuntur. Patet pulicē esse vermiculū nigꝛ ꝛ minutū qdem: ſ; valde pungitiuū: maxīe āt tpe estiuo ꝛ pluuiali. Saliunt potiꝰ ꝙ volant. nocte ꝙ die magis hōiem infestāt. Et nisi vehemens torpor aut somnus grauis ī mēbris sit se tueri nō pt. Cū qs manū adhibet celerius fuga dilabunt. nec inueniri queunt.

Operationes.

A Ex li. vt sup. Cōtra pulices optimū remediū est omi vespe corpus absinthio fricare. vel herba eadē cū oło cocta corpꝰ perūgere. B Pulex in duas ptes diuisa reuiuiscit. C Rasi. Si aqua in q̄ tribuli cocti fuerint domus rorēt pulices omino destruent. D Aqua similiter in qua ruta coquit aut oleāder eos interficit. E Auicenna. Ad effugandū pulices aspergit domus cum infusione coloqntide. tūc em̄ saliunt ꝛ fugiūt. ꝛ similiter ex decoctione rubri: F Dixerunt aūt qdam ꝙ qñ sanguis hirci ponit in fouea in domo, apud eū cōgregant. deinde moriuntur: G Similiter aggregantur

super lignum linitum ex adipe hericij.

H Item fugiunt ex odore caulis. et foliorum oliandri. I Palladius. Pulices fugantur amurca per pauimentum frequenter aspersa. vel cimino agresti cum aqua trito vel cucumeris agrestis semine aqua resoluto sepe infuso

Ca. cxix.

Pediculus. Ysi. Pediculi sunt vermes cutis a pedibus dicti. vnde pediculosi dicti sunt quibus pediculi in corpore efferuescunt. Ex li. de na. rerum. Pediculi dicuntur a numerositate pedum. hoc malum ex ipsa hominis carne creatur indubitanter. et tamen inuisibiliter. hos nonnulli de sudore hominis. Alij de poris et euaporationibus gigni dicunt. Haly. Accidit autem peregrinanti copia pediculorum in corpore propter sudorem et puluerem: ac balnei paucitatem.

Operationes.

A Haly. Quod cum euenerit corpori peregrinorum vel aliorum cathaplasmetur cum argento viuo. occiso cum oleo: adiuncta aristologia longa. mane quoque balneum ingrediatur. et corpus eius fricatione valida mundetur. B Rasi. Pediculorum generationem prohibent vsus balnei et lauacri. pannorum frequens mutatio proprieque vt pannus qui carni adheret. lineus sit huiusmodi pediculos interficit argentum viuum extinctum si oleo misceatur ex oleoque fila lanea inungantur que super se aliquis appendat: aut ex eis se cingat: C Auicenna. Stafisagria cum arsenico pediculos interficit. et similiter argentum viuum extinctum: D Precipuum remedium esse dicitur frequens ablutio corporis. etc.

Ca. cxx.

Porcus. Ex li. de na. rerum. Porcus est bestia feda et immunda et obscenis locis gratissime commoratur. Actor. Porcus non ruminat et ideo inter immunda secundum legem reputatur. Mundis et immundis indifferenter vescitur. In luto delectatur. Rostro lutum suffodit. Horrende grunnit. precipue autem vno percusso ceteri grunniunt et quasi compacientes illuc perueniunt. Sed statim obliti sui planctus ad lutum vel ad cibum redeunt. Fertur autem nullum corpus animalis interius et dispositione. et numero partium sic assimilari humano corpori. sicut corpus porci. Vnde phisici et alij interiora humani corporis inuestigantes porcorum interiora quasi quoddam exemplar inspiciunt. Aristotiles. Porcus. viij. mensium coit. sed tunc debile quid generat: Multos filios facit

ꝓter multitudinē spermatis. cetera bisul
ca paucos faciūt. viuit aūt vſqȝ ad ānos. xv
Cū īpinguatᷣ coire pt oī tpe. Porca preg
nās ē q̄tuor mēsibꝰ. fertilꝭ ē in fetu. parit. ii
xx. filios. ⁊ lactare nō sufficit. ꝑ totū vētrē
hȝ mām̄illas. Ex. li. de na. rex. Porcus hȝ
ptātē coeūdi multū p̄ alijs aīalibꝰ. porce
aūt intm̄ efferari dicuntur ī coitu. vt hōīez
laniēt: maxīe cādida veste īdutū. Phisio:
Agrestes porci tpe coitꝰ bellicosi sunt. Et
vt hēant durꝝ coriū ꝯfricāt se arboribꝰ. Et
pꝰmodū ītrāt lutū: deiñ lutū illū desiccāt
postea p̄liatᷣ itm̄ vt ābo lꝫ vnꝰ coꝝ moriatᷣ:

Operationes.

A Avi. Porci sangnis ⁊ hōīs silēs sunt
ī oī re. silr ⁊ carnes āboꝝ: ita vt q̄daz vēdi
derūt carnem hōīs ꝓ carne porci. ⁊ latuit
donec in ea īuenti sunt digiti hōīs. B
Sanguis tñ porci debilioris ē v̄tutis san
guīe hōīs. C Fel porcinū ceteris fel
libus debilius est solutiuū tñ mali chimi.
D Adeps porcinꝰ valȝ ad ap̄ata ⁊ ad
ignis adustiōem. E Stercꝰ porcinū
cū aq̄ ⁊ vino ꝯfert sputo sanguīs: ⁊ dolori
lateris. F Itē stercꝰ siccū cū aceto bi
bitᷣ ad īfirmitatē lacertoꝝ. G Os ca
uille porci si ꝯburatᷣ ⁊ fricentᷣ eo dētes soli
dantᷣ. Lotiū porcoꝝ ꝓdest albedī oculoꝝ
Sȝ eiꝰ ꝓpetas ē vt lapides frangat. ⁊c.

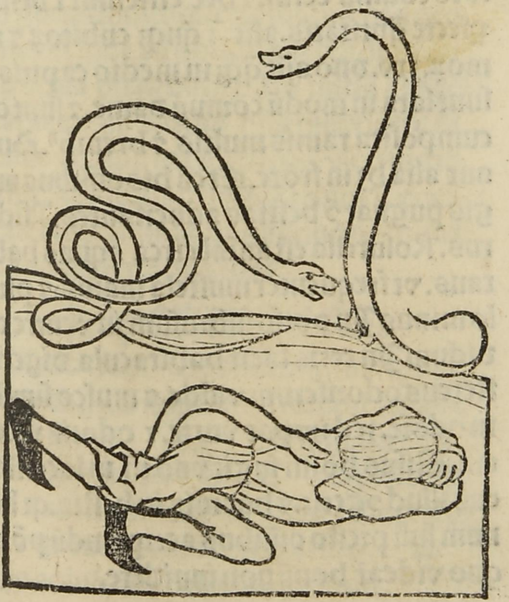

Ca. c xxj.

P Ader. Parias ⁊ Prester. Ex li. de
na. rex. Padera est ſpēs ī germa
nia ad ḡssitudinē hūani brachij.
colorē in vētre aureo ⁊ dorso virēti. Huiꝰ
flatus adeo noxiꝰ esse dr̄. vt si v̄gā recēter
cesaȝ ori eiꝰ adhibeas. corticē eiꝰ flatu suo
faciat in vesicas felleas ebullire. sȝ ⁊ fulgē
tem gladiū si ori eiꝰ adhibeas veneno eū
īficit. ⁊ vſqȝ ad sūmū gladij ꝑcurrēs. Hic
cū hōīez in pede ꝑcusserit. venenū ad cete
ra mēbra ꝑ momentū decurrit: ⁊ hoc pre
nimio excessu caloris eiusdē nature cuius
⁊ ignis. q̄ sp ascendit. Cū aūt ascendēs cor
tetigerit: tunc hō cadit ⁊ moritᷣ: Cōtraqȝ
r̄mediū est. vt hō ꝑcussus in pede. suspen
datur ī altū ꝑ pedes demisso capite: sicqȝ
venenū neq̄t ascendē: sȝ inferiꝰ locꝰ excidi
tur. ⁊ ꝑ medicamēta sanatᷣ. Ysi. Parias
est serpens q̄ sp in cauda ambulat. ⁊ sulcū
facere videtᷣ. De q̄ Lucanus. Quo ꝯtentꝰ
iter cauda sulcare parias. Idē. Prester
ē aspis q̄ sp ori patenti ⁊ vaporāti currit.
Uñ poeta: Oraqȝ distendēs auidꝰ fumā
tia p̄ster. hic quē ꝑcusserit distenditᷣ enor
miqȝ corpulentia necatᷣ exuberatū em̄ pu
tredo sequitᷣ. Alexāder. Prester est ſpens
fumū exalās: ⁊ ī morsu suo tumorē tm̄ hōī
leso adducēs vt hūana ꝓrsus forma ꝑeat.

Ca. cxxij.

r

Ana. Ysidorus: Rana a garrulitate vocata est. eo q circa genitales paludes strepit. & sonos vocis importunis clamoribus reddit. Ex li. de natura rerum. Ranarum coitus magis est de nocte q de die. & in eorum coitu magna est mora. multumq3 semis effundunt Ranas habet mare que alas habent. Et omnis piscis fetus nutrit preter ranam. Ysidorus Ranarum quedam aquatice dicunt quedam palustres. quedam rubete ob id q in vepribus sunt grandiores cunctarum Alie calamite vocantur eo q inter arundines & frutices viuunt. minime omnium et viridissime. muteq3 & sine voce sunt. Ex li. de na. rerum. Rana vermis est quandoq3 colore viridis. sed illa que rubet deterior est loquax est. & vocibus importuna. Voce3 habet propriam. coax. nec aliud quicq dicere potest nisi cum premit aut ledit. In augusto mense nunq pt os suum per quolibet ministerio cibi vel potus vel vocis apire. Qd si manu vel baculo temptaueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Rane iecur geminum esse dicunt. Itemrane si viue cremenit in olla. cinis earum cum melle alopitias replet. ac melius cum pice liqda. B Ius rane i patinis decocte. tussim fertur sanare. C Vermes nati i hoie ranarum tollunt felle. pdest & febri. ranarum fellium cinis. D Ranis ex oleo & sale decoctis vt succus sorbeat thetano medet. E Aui. in. ij. can. Cinis rane positus sup sanguis locum retinet eum. F Idem pferta a patibus cordarum iuncturarum sup effusus. G Rane cum sale & oleo decocta dr esse bezahar lepre ac venenum vene nosorum pmesta. H Ex decoctoe rane fluuiat os ad dolorem dentium colluit & sedat I Corpus rane petrose & ppe piguedo eius facilem facit dentium eradicatoe3 ipa q3 dentes eijcit aialium. qn sumunt eam.

Ca. cxxiij.

r

Angifer & rosurella. Albertus in li. de na. aialium. Rangifer aial est in aqlonis ptibus versus polum articu generatum & in ptibus norwegie & suecie & in his q sunt minoris latitudis regionibus generatum. Et dr rangifer qsi ramifer. Est enim qsi de figura cerui. s3 maius corpe & robore fortissimum & fuga celerrimum. tres ordies cornuum geres i capite & in qlibet hns duo cornua. ita q caput eius videt vngulis circumpositum. duo ex his ceteris maiora. h3 in loco cornuum cerui. & hec efficiunt i bestia pfecte qntitatis. aliqn qnq3 cubitorum & ramorum. xxv. duo aut qq3 in medio capitis q sunt lata in modum cornuum dame. & sunt circumposita ramis multis & breuibus. Duo aut alia h3 in frote. Et cum his omibus magis pugnat pro bestias aduersantes. Ysidorus. Rosurella est anial circa aquas habitans. vt frequenter mustela maius. & pirolo minus In dorso subrufum iu ventre candidum In terra facit habitacula. digerit stercus odoriferum valde. & musco simile in odore. sed impar virtute. & odoris violecia. Visus hoim fugit vno tn in loco stercus illud pgerit. & hoc mirum in bestiis. q3 bonum suum presto omibus accipiendum poit: quo videat bonum non inuidere.

Ca.c xxiiij.

r Attus 7 Sorex. Actor. Rattus si
ue glis 7 sorex species sunt. Et cū
sorici nomen muris cōis vulgari
ter appropriat᷑. ꝓprio rattus in medicorū
libris q̄si ꝓpo nōie mus vocat᷑. vn̄ 7 medi
ci fimo ratti ad alopitias vtunt᷑. q̄ tamen
videlicꝫ ratt⁹ venenū in cauda gestare dr̄.
Est āt rattus dnplicis generis. s. terrestris
7 fluuialis. Ex li. de na. reꝝ. Rattus ē mu
rium genus multo ceteris maius. hi adeo
perniciosi sunt. cū libidine accendunt᷑. vt
si eoꝝ vrina ꝑtem aliq̄ꝫ hōis nudā attige
rit. carnes eius vsqꝫ ad ossa putrescere fa
ciat. nec vulnus in cicatricem vlterius in
ducitur. Ysidorus. Sorex latinū est voca
bulum. eo ꝙ animal huiuscemodi rodat
7 in modum serre precidat.

Operationes.

A Belberus. Si domū suffumigaue
ris cum vngula muli sinistra. non ꝑmane
bit in ea sorex. B Plinius. li. xj. Au
res soricis sunt pilose. C Dyascorid.
Fimus autem soricis cū aceto tritus alo
picias emendat cum roremarino. D
Tusus ac bibitus calculos excludit.

Ca.c xxv.

r Egulus. Ysi. Regul⁹ ipe ē basilis
cus. s. ꝩpēs lōgitudīe semipedal'
alb̄ macul' lineat⁹. Idē 7 sibulus
dr̄. q: sibilo occidit añqꝫ mordeat vel exu
rat. Reguli sicut 7 scorpiōes arētia q̄qꝫ se
ctant᷑. 7 p⁹ q̄ꝫ ad aq̄s venerint ydrofobas
7 liphaticos faciūt. Glosa sup ysaiā. xiiij.
Regul⁹ ipe rex ꝩpentiū. q solo visu 7 flatu
absorbet volucres. occiditqꝫ hōies. vn̄ et
de achab 7 filio ei⁹ ezechia sic loq̄t᷑ ꝓphe
ta. De radice colubri egrediet᷑ regul⁹ 7 se
men ei⁹ absorbēs volucrē. Est āt regulus
serpēs pēnatus. vn̄ vbi iuxta translatōēꝫ
nr̄am legit᷑ volucrē absorbēs in hebreo iu
xta Iheronimū legit᷑ ꝩpens volās. Actor
hinc etiā alibi ꝑ eundē ꝓphetā dr̄. In ter
ra tribulationis 7 angustie leena 7 leo. ex
eis vipera 7 regulus volans. Androma
chus in li. de confectione tyriace. Regul⁹
qui et basiliscus. serpens est subalbidus.
sup cuius caput sunt tres pilei. Quē cum
videt aliquis paulo post morit᷑. Et q̄n si
bilat. morit᷑ q audit sibulū ei⁹. Oīs q̄ꝫ be
stia de illo mortuo ꝯmedēs statim morit᷑.
7 est malignior ꝩpentiū nec apt⁹ tiriace.
Iorath. Regulū si q̄d al' viderit vl' audie
rit. ydropicū efficit᷑ 7 morit᷑. De hoc āt re
gulo pleni⁹ dicet᷑ īferi⁹ ī tractatu de auib⁹

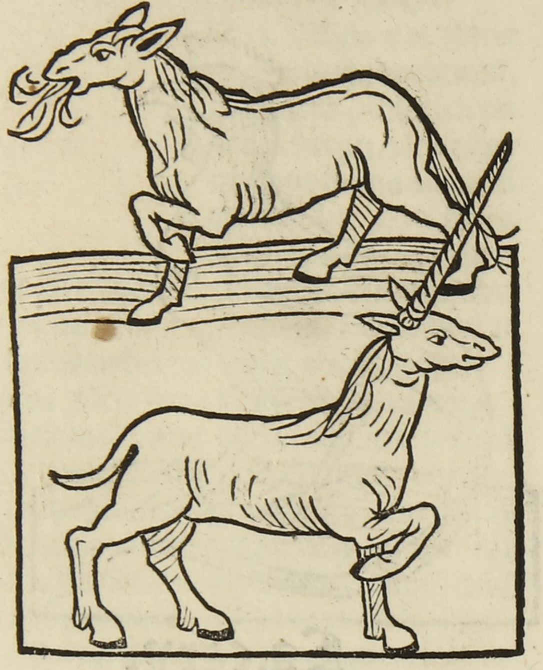

Ca.cxxvj.

r Inocephalus. ⁊ Rinocerõ. Phi
siologus. Rinocephalus ceruicẽ
habet eqnam cũ vniuerso corpe
flãmis quas in ore asperat, hõies pereũt.
Ysidorus. Rinoceron grece. latine interp̄
tatur in nare cornu. Idem ⁊ monoceron:
id est vnicornus eo q̄ vnũ cornu in media
fronte habeat. pedũ q̃tuor. ita acutum et
validum vt q̇cquit impetierit aut vẽtilet
aut perforet. Nam ⁊ cũ elephãtis sepe cer
tamen hꝫ. ⁊ in vẽtre vulneratum ꝓsternit.
tante autẽ dr̄ esse fortitudinis vt nulla ve
nantium v̓tute capiat̄. Sed sicut asserunt
qui naturas aĩalium scripserunt. virgo ⁊
puella ꝓponit̄. q̄ veniẽti sinũ apit in q̇ ille
omĩ ferocitate deposita: caput põit. sicq̨
soporatus velut inermis capit̄. Ex li. de
naturis reꝝ. Rinoceros qui ⁊ monoceros
hr̄e dr̄ in media frõte cornu robustissimũ
in longitudine quatuor pedum. Eoq̨ ad
uersus elephantes preliat̄ naturaliter al
uum petens quam solã intelligit ictibus
suis peruiam. Cum aũt a venatoribus ca
pitur. ex sola indignatione superbũ anĩal
moritur. De illo inferius in capl'o vnicor
nus plenius dicet̄.

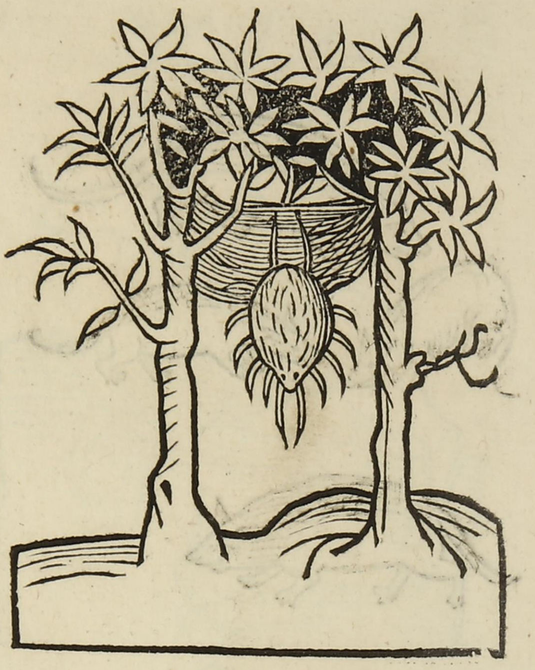

Ca.cxxvij.

r Utela. Auicenna. Rutela est aĩal
simile aranee. que vocat̄ alpheed
⁊ est venatrix muscaꝝ. Spẽs eius
sunt multe s̄m Galienũ. Est em̄ quedam
rubea. rotunda. quedam autem alba. ro
tundum habens ventrem: paruũ os. stel
lata. ⁊ ipsa est acuti dorsi cum lineis luci
dis. Quedam vero citrina pilosa. ⁊ q̃daꝫ
vuea. scꝫ ad nigredinem declinans. Que
dam formicalis. Quedam vespalis Que
dam egipciaca. Ex morsu enim eorum fit
dolor vehemens: ⁊ facit accidere doloreꝫ
capitis vehementem ⁊ profunditatẽ som
nij. ⁊ succedit ei mors.

Operationes.

A Auicenna. In cura morsuum ipoꝝũ.
administratur canõ vniuersalis de attra
ctione ⁊ suctione. ⁊ linitur cum aqua salsa
danturq̨ tyriace fini. B Balneum
⁊ tyna velociores sunt res in sedando do
lores eorum. Cum em̄ humectantur ĩ tina
dolor sedatur. et cum egrediunt̄ ab ea re
dit. Unde oportet vt iugiter et omĩ hora
balneentur.

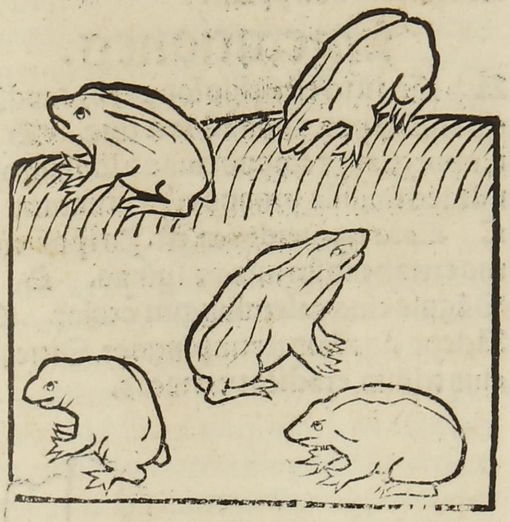

Ca.cxxviij.

Ubetum siue rubeta. Actor. Ru
r beturn est animal ac venenosum
rane genus quod vulgo crassan
dicitur. Ex libro de naturis rerum. Ru
beta diuersis referta medicaminibus. qñ
vult deponit ac resumit. 7 hec assidue in
pastu facere dicitur. Uenena vero nunq̃
deponit. sed tanq̃ arma sua penes se rser
uat. Habent gemina cornua veneficiorũ
plena. Plinius libro octauo. Rane rube
te quarum 7 in terra 7 in humore. vita est
plurimis rferte medicaminibus depone
re ea assidue ac resumere; pastu dicuntur.
venena sibi tantum reseruantes.

Operationes.

A Carnibus (vt dicit Ysidorus) earũ
in hamum positis. precipue purpuras al
lici certum est. B Contra venena
marini leporis 7 rubete cinis earum reme
dio est in aqua potatus.

Ca.cxxix.

Alamandra. Ysi. Sala
mãdra vocã est eo q̃ ꝯ in
cendia valeat. Cuiꝰ iter
ſ oĩa venẽata maxĩa vis ẽ
Ex li. de nat. rex. Sala
mandra quã nõnulli ca
meleontem: id est leonez
terre vocant. Est aĩal q̃drupes faciẽ hñs
lacerte. vel (vt dicit Aresto.) faciẽ hꝫ iter
faciem porci 7 simie. In igne viuit. 7 incẽ
dium extinguit. profert etiã q̃ndã lanam
pallidã. de q̃ ꝯtexte zone ꝯburi non pñt.
Est ãt splene carens: 7 ꝯ oĩa aĩalia. Jecur
hꝫ ĩ sinistra pte. In extis q̃ꝫ viscex magẽ ĩ
eo varietas a ceteris aĩalibꝰ. macra ẽ val
de, q: pax hꝫ de sanguine Jdeoq; timoro
sa est valde. q: diminuit in ea calor, q̃ ẽ in
centiuus audacie. Color eius est varius,
ac p momẽta mutabilis. Oua gallinarũ
more gignit, 7 ex eius fetus ꝓducit. in hoc
autẽ genere non est masculus neq; femĩa
sed omẽs gignunt. Alexander papa (vt
fert) Ex huius aĩalis lana vestimentũ ha
buit q̃d cum ad mundiciam aliquãdo la
uari deberet. nõ aliis aq̃s abluebat. nisi
q̃ in ignem ꝓiciebat. 7 p ignẽ cãdescebat
Pli. li. xxix. Panis coctus lignis a salamã
dra contactis, interficit.

Operationes.

A Dyas. Salamandre virtus stiptica est 7 ca. recteq; miscet medicamibus stipticis: 7 im pbos capillos. q sunt in palpebris aputat. B Seruat atsic. caput 7 pedes ei tollunt. sicq; qd remanet i melle mittit. 7 cu opus fuerit in vsum assumit. C Pli. li. xxxij. Testudinis marine carnes admixte ranaz carnibus pclare ptra salamandras auxiliant.

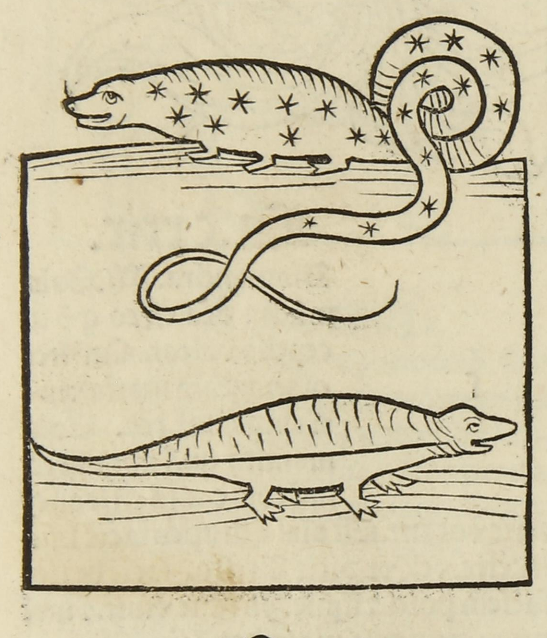

Ca. cxxx.

Saura 7 stellio: Ysido. Saura lacertus est q qn senescit excecantur oculi eius: 7 intrat in forame parietis aspicientis p oriente. 7 ortum solis intendes illuminat. Rudolphus sup Leviticum. Stellio 7 lacerta sunt aialia ifirma. maliciosa tn 7 reptilia venenata. Ex li. de na. rez. Stellionis venenu mortifez 7 p illud rmediu fit ex tritis carnibus scorpionis. Pli. li. xxx. Stellio e nullu aial fraudulentius. hunc inuidere hoi tradunt. et inde stelliona nomen in malu esse translatum dicunt. sic eu capiunt. Estatibus obseruant cubile ipius qd est in locis hostiorum. vl cardinibus fenestraz. aut in cameris vel sepulchris. Ibi vere incipiente fissis harundinibus textas apponut casas quarum angustijs etia gaudet eo facilius exuens torporez circumdatum. sed eo relicto remeare non potest.

Operationes.

A Gualt id est stellio longa z hz cauda 7 paruu caput. 7 non est lacertus. B Caput etiam 7 corpus eius ab illo sunt diuisa sed fortasse pximus ei est in natura. C Caro eius multu ca. est. In ipo e virtus extrahens surculas 7 spinas. D Saguis eius valet albugini oculoz. E Adeps eius fortiter impinguat. Stercus eius tritum eradicat verrucas.

Ca. cxxxj.

Anguisuga. Ex li. de naturis rez. Sanguisuga est vermis aquatil ossibus carens 7 pedibus ac pennis. hoiez impetit ac bestias vt sanguine eoz sugat. Cuius sacietate nimia mortem sibi sepius accersit. Os habz ad modum trianguli. Vn 7 vulnus relinquit. Cunq; carni adheserit. quanto magis trahit: tanto forcius insidet donec rumpatur. Itaq; sanguine putridu extrahit 7 alium sanando seipsum occidit. Quidam autem his

De Animalibus.

vermibus minus sapienter ad supfluum corpis sanguinem hauriendum se pbent nisi corruptionem nimiam insenciat. Nam in hoie sano nobiliorem ac bene digestu sanguinem extrahut. Meliores aut ac minus nocive dicunt ille q rugate ac lineate in dorso sunt. deteriores vo que nigre sanguisuga cu vrticis ac tribulis pungit vt venenu evomat. scz qd in bestijs aut bufonibus aut serpetibus aquaticis hauserit. Avicena in. ij. can. Aliqn quedaz aq sanguisugas hnt parvas. quaz occultato difficile facit ab eis cavere. ideo degluciuntur 7 aliqn pendent in manifesto gutturis qnqz in interiori pte meri. qnqz vero pveniunt ad stom. Cumqz diu morat sugit ex sanguine qntitatem magna. sicqz crescente illius corpe qntitas eius apparet. ei ergo in quo suspendit. accidit angustia et tristicia ac sputum sanguinis.

Operationes.

A Avicenna in li. vt sup. Qnqz quidez curat cu medicinis gargarismoz. si fuerit prope guttur. B Cum eis vero que vomitu ex solutione vermes educut. si fuerit stans in pfundo 7 in stomacho.

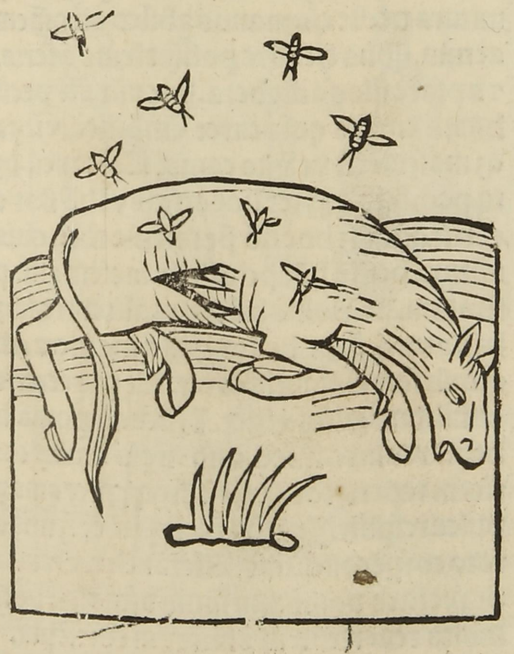

Ca. cxxxij.

Crabrones. Ysidorus. Scrabrones a cabo id est caballo vocati sunt. eo q ex eis creent. Sicut at scrabrones nascunt de carnibus eqz putridis. ita ex eis itez sepe nascunt scarabei vn cognoiati sunt. vt infra in tractatu de avibus lacius agetur.

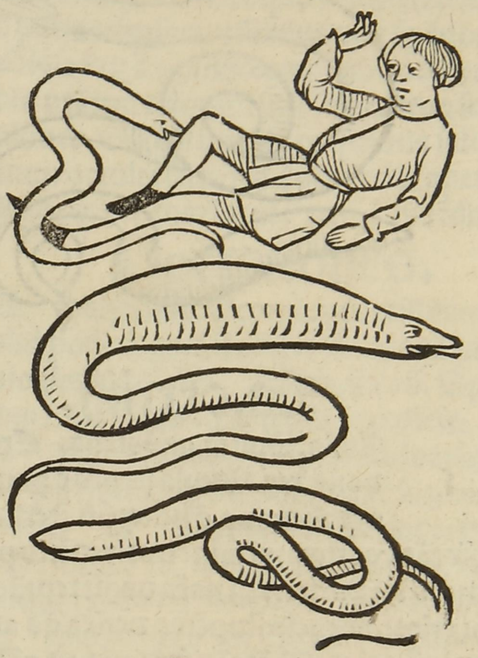

Ca. cxxxiij.

Alpiga. Scitalis. 7 Seps. Ysi. Salpiga vel salpinga. serpes est que non videt. Idem. Scitalis dicta est eo q tata tergi varietate pfulget vt notaz grana retardet aspicientes. 7 q reptando pinguior est. quos asseq no valet miraculo sui stupentes capit. Tanti at fervoris est. vt etiam hiemis tpe exuvias corpis ferventis exponat. De quo Lucanus 7 scitales persis etia nunc sola pruinis exuvias posita suas. Solinus. Scitalis hiemales exuvias pma ponit. Ysi. Seps e exigua spes. q no solu corp. sz 7 ossa veneno psumit. C poeta sic memit. Ossaqz dissolues cu corpe tabific seps. Ide seps e tabifica aspis. q du momorderit hoiem stati eu psumit. ita vt liqfiat tot i ore spetis Lucan. pva mo spes sz qi nonulla cruente mortis hz tm. 7c. 7 p eripiut ocs aiam. tu sola cadaver.

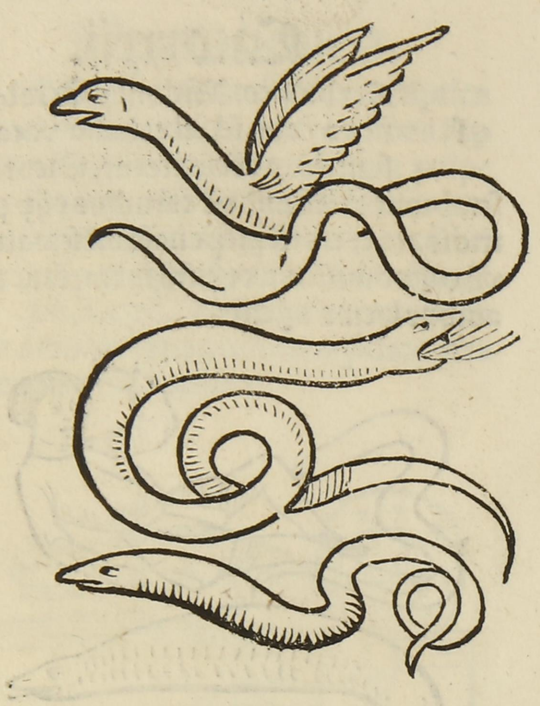

Ca.cxxxiiij.

ſ Itula. Spuēs: ⁊ Syrena. Ex li. de na. rex. Situla serpēs ē puus. ⁊ maliciosus. q hoīez siti īterficit hic tāta varietate r̄fulget. vt intuētes pulcritudīe r̄tardet. ⁊ qȝ naᷓa dedit reptādo pigriorē: miraclo stupētes detiēt. q̊s asse qui nō valet. Est āt tāti feruoris. vt ⁊ ī hyeme pellē depōat. hꝰ morsu q tāgit̄: igneo correptꝰ ardore succēdit̄. Actor. Situla genꝰ ē aspidis: q̊d grece dr̄ dypsa. De q̊ pleniꝰ dcm̄ ē s. ca. lj. Aui. Spuēs dr̄ q̊daȝ ſpens. qꝛ sputo suo īterficit illō sup q̊ꝺ cadit. q̊d. s. sputū ꝓij̄ciūt dētes eiꝰ ꝯstricti sup alios: Odor etiā sputi ipiꝰ īterficit. longitudo eiꝰ ē vsqȝ ad duos cubitos. ⁊ color eiꝰ cinericiꝰ ad citrinitatē declinās: ⁊ illū qȝ mordet īterficit anꝙ̄ redeat. Quē em̄ mordet sine sensu remanet ⁊ sine motu quetus. ⁊ ꝓfunde dormiēs pꝰ saltos ꝯtinuos. ⁊ clausionē oculoꝝ. ⁊ torsionē colli. ⁊ spasmū. ⁊ pulsum inordinatū. ⁊ nō sentit dolorem intestinoꝝ. ⁊ ītromittit digitos ī guttur suū vt euomat. Ysi. Syrene sunt ī Arabia serpentes cū alis que plꝰ currūt ꝙ̄ eq̄. sed etiā volare dicunt̄. Quaꝝ tn̄ v̄tus est. vt morsum an̄ mors insequat̄ ꝙ̄ dolor.

Ca.cxxxv.

s Ymia: Ex li. de na. rex. Symia est bestia condēsa villo. in exteriorib⁹ mēbris sup oīa aīalia similatus hōi corpis dispositionē. interius āt nullam cum hōie dispositionē hn̄s cōem aut oībus aīalibus minorem. ergo om̄es fere bestie mām̄illas habent in posteriori contra renes. vt eas inferius positas fetꝰ attingere possint: ⁊ ꝓmptas hr̄e cū velint Hamo vero ⁊ symia hn̄t eas in pectore qꝛ natura dedit eis manus abiles ad om̄em actum. q̊bus eleuare possint fetus a terra. ⁊ aptare illos ad vbera: hoc aūt illi deest hūani corpis quia caret vmbilico. virga q̊ȝ masculi est vt v̄ga canis. Calcaneū hȝ in pedibus: ⁊ ꝓpter hoc erigit̄ vt hō stat ⁊ currit qn̄qȝ. sȝ hoc nō p̄t nisi modice. quia natura bestiā hāc ꝯdidit. in faciem esse ꝓstratam. Nā solus hō naturaliter erectaȝ hȝ staturā. Hec bestia gestu inquieta est: morsu ferox: Cauda caret. Et pre ceteris anīalibus gustu viget. Nuces ⁊ poma libenter comedit. sed cum in eis amaꝝ corticem reperit totū ꝓij̄cit. sicqȝ ꝓpter amaꝝ dulce respuit. In īdia dicit Pli. eē symias toto corpe candidas. Alexander. Symia domestica dominum suum agnoscit post multa reuertentem annorum cyrricula.

Ex li. de naturis rerum. Symia ad oem ludum docibilis est. et ad ferocitatis oblivionem. nunquam tamen sic est mansueta ut non sit rabida libenter cum pueris ludit. et si copia data fuerit. eos aliquando strangulat. Si quis eam leserit. diu contra eum rancorem custodit In genio pollent: et emulantur quicquid vident: Unde facilius incidunt in manus venatorum: Habitant autem in arboribus vel rupibus At ubi eas habitare venatores viderint acceptis calciamentis hominum vadunt et se dent in locis ubi ab illis videri possunt. Indu untque calciamenta illa pedibus suis: ac di ligentius ligant. et post hec exponentes ea sub arbore relinquunt. et procul abeunt. tunc sy mie descendentes. quod eos facere viderunt imitantur. sicque calciate capiuntur. Ysidorus Symie nomen grecum est id est pressis nari bus. unde symias dicimus. eo quod suppressis naribus sint. et facie feda. etc.

Ca. cxxxvj.

Scorpio: Ex li. de nat. rer. Scor pio blandum et quasi virgineum dicitur habere vultum. sed habet in cauda nodosa ve nenatum aculeum quo pungit et inficit primatem Ferit autem oblique ictu et inflexo: nulloque mo mento meditari cessat et occasiones inue nire feriendi: homini autem ab eo percusso putatur remedio esse cinis eius potatus cum vino: Solus insectorum scorpio caudam habet: Duos habet aculeos. ut dicit Aresto: Terra vivit. et in vere ovat. et in autumpno similiter. Pari unt vermiculos ovorum specie. quos cum parens devorare voluerit. illi immunes sunt. qui se clunibus matris imponunt. Porcus niger si a scorpione percutitur procul dubio moritur. Al terius vero coloris porcus evadit quamquam et si non semper. Ysi. Scorpio vermis est terrenus qui potius vermibus ascribitur non serpentibus Glosa sup Lucam: Ecce inquit dominus dedit no bis potestatem calcandi super serpentes et scor piones. Sunt enim scorpiones qui cauda insidi antur occulte serpentes qui dente ledunt aperte Ipsorumque venenatus aculeus retro est timendus.

Operationes.

A Palladius. Scorpiones existimant aliqui posse fugari: si aliqui ex eis urantur in me dio domus: B Avi. in. ij. can. Spu tum hominis ieiuni scorpiones interficit: C Item raffanus scorpioni adversatur: ita quod si frustum raphani imponatur super eum moritur: D Eius etiam aqua in hoc experta est. et fortior est. Si scorpio momorderit aliquem qui raphanum comederit nec ei nocebit. E Avi. in. iiij. can. Scorpionis punctu ra curatur per canones comes. et per vaporationem cum sale et milio et similibus.

Ca.cxxxvij.

Seta. Simultas ⁊ Solifuga. Ex li. de na. rex. Seta est vermis (vt quidam dicunt) serpens a re nomen hñs. Est em̄ tenuissimus instar sete. fere cubitalis longitudine. durus ⁊ albus nihil differens vtraqꝫ extremitate. quippe cui caput nõ est. sed serpit vtrobiqꝫ. hic in aq̄s corruptis nec tñ fetidis nascit̃. adeo durus est. ꝙ vix pede pteri pt. Huiꝰ veneni tanta vis est vt ab hõie potu haustus elanguere eũ ⁊ tabescere faciat donec cũ diro cruciatu vita exuat. Ex Papia. Simultas est ꝓpe vermis in capite arietis. q̄ dum mouet̃ facit eũ repedare. Ex eodem Simultas est v̄mis ĩ capite aĩalis cornua hñtis. pmouẽs eũ ad feriendũ cornibus. Ysido. Solifuga ip̄a est musaraneꝰ. Solinus Sardinia q̄dem absqꝫ serpentibꝰ est Sꝫ q̄d alijs locis ƀpens est. hoc est solifuga sardis agris q̄ occulte reptat. et ꝑ imprudentiam suꝑ insidentibus pestẽ facit huic in cõmodo accidit herba sardonia. quã de fluuijs fontanis prouenit largiꝰ iusto. Hec si edulio fuerit vescẽtibus neruos cõtrahit. deducit ora rictu. vt q̄ mortem intereant facie velut ridentium. ⁊c.

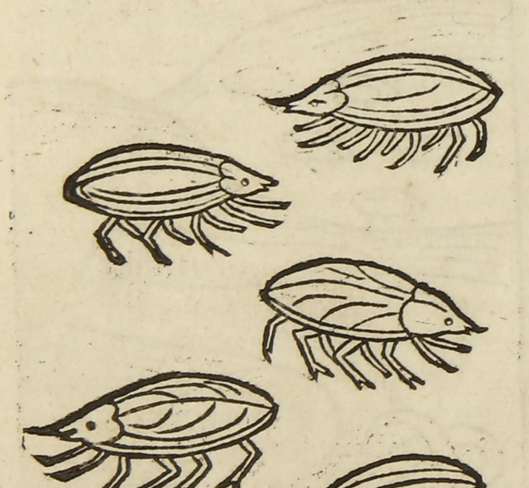

Ca.cxxxviij.

Spoliator ac stella colubri. Ex li. de na. rex. Spoliator colubri est v̄mis coloris aurei. q̄ etiã virorẽ ad vmbrã hꝫ. hic pꝛuꝰ ⁊ ĩualidus cũ sit. anguẽ astucia decipit. ⁊ inde nomẽ accepit. Nã vbi colubꝝ ad estũ cubare viderit. ꝑ caudã eiꝰ ascendẽs ad caput transcurrit. Eumqꝫ p̄us q̄si fricando ꝑmulcꝫ. ⁊ demũ morsibus carnes eiꝰ aggredit̃. anguis lesa fugit. ꝑsecutor insequtur. ac letali morsu insistit. donec interiora cerebri penetret. ac ꝑempti carnibꝰ saciet̃. hic a q̄busdam v̄mis aureꝰ dr̃. Dicit ãt Aresto. de v̄mibꝰ coloris aurei. ꝙ q̄ñ nati sunt. p̄mo quideꝫ a ꝑntibus cibant̃. deiñ sine cibo ꝑmanẽt diebꝰ multis. ⁊ ita iacẽt ĩmobiles vt mortui videant̃. Pꝰ tp̄s aũt a nat̃a p̄fixũ reuiuiscunt sibiqꝫ ꝓuisuri ad pastũ surgunt. Ex li. vt sup̄. Stelle figura vermis est qui nocte vt stella lucet. nũq̄ nisi magnis imbribus ꝓuenit ⁊ serenitatẽ adesse signat. huius tantus rigor est vt ignẽ tãgens nõ alio mõ q̄ glacies extinguat. huius sanie si caro hõis ꝯtacta fuerit capilli defluunt Idqꝫ q̄d ꝯtactũ ẽ colorẽ ĩ virorẽ mutat. hi v̄mes nil gignũt. nec ẽ ĩ eis mas vel feĩa

Ca.cxxxix.

Alpa. Ex li. de na. rerũ. Talpa est aĩal paruum. nigrum ⁊ cecum. de terra genitum. compluta ⁊ lutulenta: sed corrupta. Huius pellis multoꝝ pilorum est ⁊ suavis valde sed teterrimũ colorem habet. In terra habitat vermiũ esca vivit. in fame q̃z terraz comedit. Rudolphꝰ. Talpa est aĩal cecũ q̃d dicunt ex terra sic̃ ac pluuia creari: Ysidorus: Talpa dc̃a est eo ꝙ perpetua cecitate tenebris damnata sit. est eñ absq̃ oculis. semꝑ terram fodit ⁊ humũ egerit. ⁊ radices subter frugibus comedit quam greci afflata vocant:

Operationes.

A Talpa combusta in pulverez ⁊ sparsa cum albugine oui superfaciem remedium est contra lepram. B Sanguis eius si super caput pilis nudatum delinatur pilos redire cogit. C Actor: Fertur etiam ꝙ cinis talpe combuste valet ꝯ̃ fistulam: videlicet ad eius putredinẽ consumendam: D Haly. Sorices magni talpe si ponant̃ suꝑ scorpij ꝑcussionem sanat.

Ca.cxl.

Haurus. Ex li: de na. reꝝ Thaurꝰ est aĩal robustũ. ⁊ inter oẽs bestias sociales satis mansuetũ. ꝑter ꝙ̃ ad eas q̃ rapacitate ceteris aduersant̃: hij sic̃ adunate creberrime pugnãt: ⁊ in ꝑliando linguas exertas hñt. dentibus nil agũt. sꝫ tm̃ cornibꝰ. frontẽ hñt validaz ad oẽ ꝑliũ: mẽbraq̃ in eis fortiõra sunt caput ⁊ collũ. ꝑpter hec iuga ligant̃ eis in capite. ⁊ in humeris sicut equis.

Operationes.

A Escul. Thauri cornu serpentẽ fugat ⁊ sanguis eiꝰ eos ĩterficit maculas q̃z facici delet: B Fel eiꝰ cũ melle et balsão oculoꝝ vitia curat: C Sepũ eius cũ resina ⁊ cera. duricias oẽs mollit. D Medulla eiꝰ cũ vino tpata tremulosos curat. E Fimꝰ eiꝰ tũores atq̃ duricias soluit: F Avi. Fel thaurinũ cõfert vlceribus in aure recentibꝰ G Etiã vlceribus ani. Fitq̃ ex eo linimentũ ad dolorem matricis: H Byas. Fel thaurinum mixto felle hircio. squinãticos curat. I Vulnera ⁊ cicatrices sanat mixtũ lacti dolores auriũ mitigat: plusq̃ mixto lacte mulieꝝ: K Sãguis thaurinꝰ diaforeticus ẽ ⁊ malacticꝰ: duricias soluit. et cathaplasma adhibitꝰ medet̃. ⁊c̃.

Ca.cxlj.

Tarandrus est aīal (vt dicit Pli.) cui magnitudo bouis est. caput magis ceruino ne absilē. cornua ramosa. vngula bifida villus magnitudine vrsoꝝ. Cūqꝫ libuerit sui coloris esse. asini similis est. Tergori tāta duricia est. vt toraces ex ea faciāt. coloꝝ oīm arboꝝ. florum. fruticū. locorūqꝫ reddit. in q̄bus metuens latet. ideoqꝫ raro capit̄. Hoc ğ aīal cythaꝝ mutat colores. nec aliud ex his q̄ pilo vestiunt̄. nisi in indis. ⁊ licaon. cui iubata tradit̄ ceruix. Nā thoe q̄d est lupoꝝ genus lōgitudīe ꝓcerius: breuitate cruꝝ dissilē. saltu velox. venatu viuēs: inocuū hōi. habitū non colorē mutat. ꝑ hyemes hyrcus. estate nudus. Actor hoc aīal q̄d Pli. vocat tarādꝰ idē esse estimo: q̄ iuxta Solinū vocaui parandꝰ. q̄d vitiō scriptoris attribuendū puto. ⁊ q̄ debeat esse lr̄a capitalis. scꝫ vtrꝫ p vel t incertum habeo.

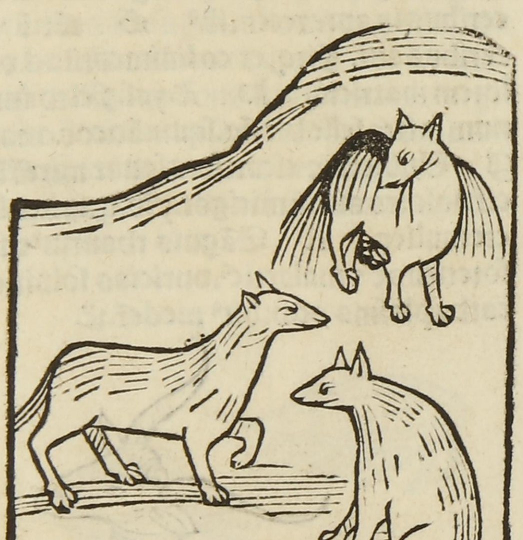

Ca.cxlij.

Taxus. In li. de na. reꝝ. Taxus ē aīal magnitudine vulpis. habet crura breuia. nec in vtroqꝫ latere eq̄lia. sꝫ ī sinistro breuiora. vñ fit vt ī folliculas rote q̄s attritione curꝰ faciūt. positis pedibus dextri lateris valenter curat sicqꝫ suos ꝑsecutores effugiat. Pellem hꝫ villosam ⁊ satis rigidā albis nigrisqꝫ pilis ꝯtextam. Isi. Taxus est aīal agreste magnitudinē fere vulpis hñs in corpe. sed humilioris stature. q̄ tibias hꝫ curtas. Pilū hꝫ grisei coloris cutē durā atqꝫ sordidissimā dentes acutos. Et cū a canibus vel a ceteris aīalibus infestat̄. se ip̄m resupinat ⁊ dentibꝰ pedibusqꝫ repugt. Fert̄ aūt huic vulpes quodāmō esse ꝯria Vulpes enim nūq̄ sibi foueā parāt sed foueā taxi p dolum occupat. Cū em̄ eū exisse inde scit. ad introitum vadit. ⁊ ibi stercorat. sicqꝫ taxo ꝑpter imūdiciā locū deserente vulpes eū occupāt.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ. Taxi sagina lūa crescente auget̄ decrescēte minuit̄. ita q̄ si occidat̄ in vltimo lune defectu. nō inuenit̄. hmōi sagina ꝯficiunt̄ vnguenta. quibus sedāt̄ rnū dolores mēbroꝝqꝫ lesiōs. ⁊ hoc mirꝫ q̄ bestia licꝫ ex vna pte sit medicialis morsꝰ tñ eiꝰ plerūqꝫ ğuissimꝰ ē ⁊ exicialis. sꝫ hꝰ rō ē q̄ viui scabrōibꝰ ⁊ aīalibꝰ q̄ i terra repūt ac venenifera sunt. ideoqꝫ dētes eiꝰ īficiūt. B Escul. Adipe taxionis inūcti febriētes sanant̄. C Cerebꝝ eiꝰ cū oľo coctū oēs dolores curat D Eiꝰqꝫ testiculi cū melle cocti libidīez accēdūt.

Ca.cxliij.

Ragelaphus 7 Tragodita. Ysi.
t Tragelaphi a greco nōiati sunt qui cum eadē specie sint vt cerui villosos tm̄ hn̄t armos vt hirci. 7 prolixis menta hirsuta barbis. q̄ nō alibi sunt q̄m circa phasidē. Plinius. Tragelaphus est eadem spē barba tm̄ 7 armoꝝ villo distās quē tragelaphō vocant. nō alibi q̄ iuxta phasin amnem nascēs. Hec ynādus. xj. li. Dict⁹ āt est tragelaphus q̄i hirco ceruus Nam tragos hircus. laphos ceruus. Est autem quantitate 7 forma ceruo similimus sꝫ villosos habet armos vt hircus Ex libro de naturis reꝝ. Tragodita sola inter bestias deiectis cornibus obliq̄ ceruice pascitur. vt magis videat̄ herbaꝫ sic ore attractam secare q̄ aliorum animaliū more carpere. habet enim cornua longa. per decliuium capitis 7 maxillarum ad terram vsq̄ dependentia. que prohibent cā in terra iuxta morem pascere.

Ca.cxliiij.

Eredo. Bartholomeus in li. de
t ꝓpetatibus reꝝ. Teredies vocāt greci lignoꝝ vermes eo q̄ tenendo edant Ex humore āt corrupto in arboribus derelicto sub corticibus arboꝝ 7 in medullis generant̄. maxīe āt in arborib⁹ generant̄ quando in oportuno tempore arbores r̄secantur vel plantant̄. 7 hoc est in plenilunio potissime Teredo itaq̄ ligni vermiculus in substātia est mollissim⁹ 7 inde tm̄ corrodit 7 cōminuit durissima ligna 7 subtiliorē puluereꝫ q̄ possit linea facere.

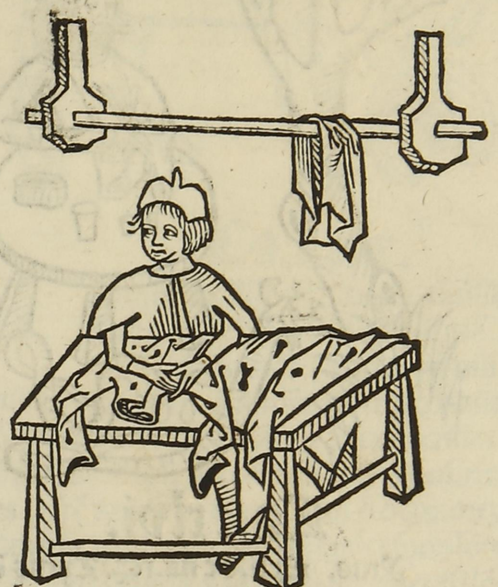

Ca.cxlv.

Ynea. Bartho. i. li. vt sup̄. Tinea
t est vestimentoꝝ vermis dicta. et eo q̄ teneat. 7 eo vsq̄ vestibus insideat. quas corrodit 7 ex vestiū corruptōne gignit̄. qn̄ sꝫ vestis aliq̄ diu ī aere grosso comprimit̄ nec vento ꝑfundit̄ 7 in puro aere libere nullatenus explicat̄. insensibiliter āt panni in supficiē ꝓsumit. 7 cū sit sensibile al'. infra pāni sbām se occultat q̄ vix vn q̄ videri oculis se ꝑmittit.

Operationes.

A Amara 7 odorifera tinee fugiūt ad vestes respersas talib⁹ de facili non acce

dunt. B Et ideo folia lauri. cedri. ꝛ cipreſſi: ꝛ hmõi poſita in ciſtis vel veſtes ibi repoſitas ꝛ libros corrũpi a tineis nõ ꝑmittunt. C Conſtan. Eſt quedam ſcabies capitis que ꝑpter ſuã tenacitatē ꝛ adherentiam tines eſt dcã. De q̃ quere infra in tabula de infirmitatibus quomõ ſit curanda.

Ca. c xlvj.

Tyrus. Ex li. de na. re. Tyrus ē serpens in ꝑtibus Jhericho circa ſolitudines iordanis infeſtus auibus ꝛ aĩalibus. maxime ouis auium q̃ cum ipſis auibus comedit. huius carnes cõfecte cum q̃buſdã admixtis om̃e toxicũ venenũ expellunt. quã ꝯfectionē tyriacã dicunt. Ferũt ãt nõnulli hũc añ paſſionē xp̃i nullũ habuiſſe remediũ. maximeq̃ fuiſſe hõibus infeſtum. Jpſa vero die paſſionis vnũ ex eis infeſtiſſimũ. circa ꝑtes Jherusalem caſu fuiſſe ꝯprehenſum. ꝛ ad xp̃i latus fuiſſe cruce ſuſpẽſum. atq̃ ex illo die totum illud ſerpẽtis genus. accepiſſe virtutem ꝯ om̃e venenũ. Actor. Tyrus idem eſſe ferẽ q̃d vipera. Nam ꝛ autores in medicina loquẽtes de carne ſerpentina vł' tiriaca conficiẽda raro vel nũq̃ de tyro ſub hoc nõie faciũt mentionẽ ſed de viperis.

A tyro vero denõiatione dr̃ tyriaca.

Operationes.

A Auicenna. in canõe. v. Tiriaca affarath. i. a morte liberãs ſublimior eſt ꝛ medicinarum compoſitarũ. ꝑpter multitudinem ſui iuuamenti ꝑ̃ecipue in venenis q̃ ſũt ex puncturis vel morſibus. vt ſerpẽtium ꝛ ſcorpionis ꝛ canis rabioſi. B Ex li. de na. re. Tyriaca cũ ex tyri carnibus admixtis q̃buſdam ſit cõfecta om̃e aliud venenum extinguit. ſed contra venenum ipſius tiri nihil prodeſt.

Ca. c xlvij.

Tigris. Yſidorus. Tygris vocata eſt ꝑpter volucrem fugã. ſic eñ nominant Perſi ꝛ indi ſagittam Eſt beſtia varijs diſtincta maculis vĩtute ꝛ velocitate mirabilis. ex cuiꝰ nõie tigris fluuius appellaꝛ eo q̃ rapidiſſimꝰ ſit oĩm fluuiorũ. Has autem magis hyrcania gignit. Phiſiologus. Eſt autem tygris aĩal ſeuiſſimum ꝛ incompabili rabie ſeuiens precipue quando raptis catulis inſequiꝛ venatores. Pli. Tygris totus fetus q̃ſꝗ numeroſus eſt ab inſidiatore rapitur.

Ca.cxlviij.

Ortuca. ⁊ Taranta. Ex li. de na᷑
rer᷑. Tortucam de genere ſpenti
um quidā eſſe volunt. venēo qui
dem in vita caret. ſed neqꝫ q̄ꝫ poſt mortem
Nam renes eius. Ut dicit Ambroſius. ſi
quis poſt mortē nudo pede calcauerit ve
neno ſtatim inficit᷑: Eſt āt duoꝝ pedū. Ca
put hn̄s vt bubo. Caudā vt ſcorpio. duo
bus ſcutis duriſſimis q̄i teſtis tegit᷑. qbuſ
adeo ſe induit vt difficulter etiā validiſſi
mis ictibus perimi poſſit. Ouat vt galli
na. ſꝫ oua ei⁹ ad comedendū ſunt nociua.
Tortuca femina (vt dicit Areſto) non hꝫ
niſi vnā viam exitus ſupfluitatis. q̄ꝫuis
habeat veſicam cōtra oīm aīaliū naturā
hn̄tium: plumas aut ſquamas aut corticē
Nā iſta oīa non hn̄t veſicā. Actor. Tortu
ca dr̄ ⁊ teſtudo. qꝛ teſte tegmībus adopta
eſt in caverne modū. haꝝ plurime ſunt aq̄
tice. de quibus iam dcm̄ eſt. Quedam vō
terreſtres que ⁊ ſilueſtres dicunt᷑. nec ſunt
venenoſe. ſed ab hoībus comeduntur
Phiſiologus: Tarante ſerpētes ſunt mo
dice quantitatis a quibus puncti vehem̄
ter anguſtiantur. Et niſi tiriaca eis ſubue
niatur qn̄qꝫ anxietate moriunt᷑.

Ca.cxlix.

Rogodice Albt⁹ i li. de na: aīaliū
Trogodice ſūt aīalia qdā lōgiſſi
ma hn̄tia cornua a capite an̄ mā
millas vſqꝫ ad terrā dn̄dētia. ceruices aūt
lōgiſſimas. ⁊ iō īcuruata ⁊ īflexa ceruice
lōgitudīe capitis ⁊ cornuū ī terra poſitis
ita q̄ꝫ frōs tō ī terra iacꝫ paſtū ꝑ oēꝫ morē
ſumētia. qꝛ alr̄ paſci nō pn̄t ꝓpter ſuoꝝ lon
gitudinē cornuū. ⁊ iō paſci nō pn̄t niſi lō
gis herb̄ q̄ pocius ſecare vident᷑. q̄ꝫ a ra
dicibus mordere ſicut alia aīalia faciūt.

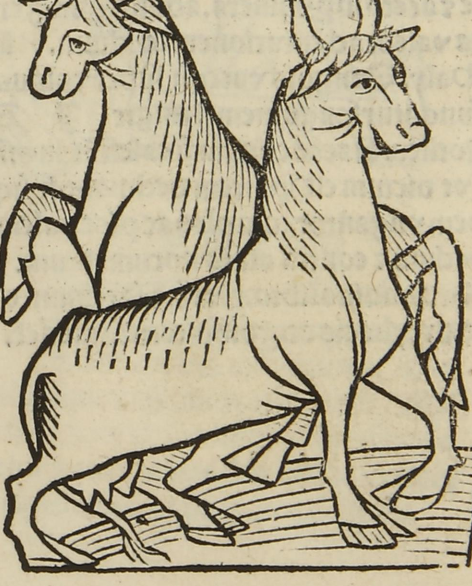

Ca.cl.

v Acca. Arestotiles: Vacca est aial mansuetum ⁊ iracundie pauce. multe vero insipientie: Huius renes in aspectum quasi ɔpositi sunt ex pluribus paruis renibus. ventres habet multos. vt cibi ɔpleant᷑ vsus. ⁊ q̄d diminuit᷑ ex eo ꝓpter digestionem h3 ventrem post aliū: Primus ergo venter cibū recipit crudum. secūdus digestū: tercius iam digestione melioratū: Quartus ꝗ̄o bene digestum. Cornua vacce si calefiant in oēm ꝑtem declināt. Cornua feminarū sunt fortiora cornibus masculoꝝ.

Operationes.

A Auicenna in .ij. cañ: Vaccinū fel forcius est ceteris fellibus quadrupedum.
B Ponitur in emplastris ad vulnera que sunt herisipila. dolorisq; vehemētis.
C Crura vaccina .i. ossa crurum adusta fluxū sanguis abscidūt ⁊ solutōes vētris:
D Stercus vaccinū est ex his. q̄ dant᷑ pulmoni ⁊ ptisi ⁊ similibus. Ex eo fit emplastrum sup ciatitam E Item cum aceto sup extinras calidas positum sedat eas. Cōuenit etiā a ꝑtibus q̄ post aures sunt: F Colla de corio vaccino linita cum aceto sup impetiginem ⁊ scabiē excoriabilem cū nō est vehemētis ꝓfūditatis confert. G Similiter ⁊ linita cū melle ⁊ aceto sup vulnera. adusta quoq; et lota valent ad curationem lendium. H Haly. Sanguis vacce si super vulnus infundatur sanguinem stringit I Arestotiles. Vacce cornua si calefiāt in omēz (vt dictum est) partem declinant et si quidem vngantur cum oleo ac pice valent ꝯ pedum ⁊ contra niuis nocumentum.
K Plinius libro .xxviij. Vaccinum etiā iecur cyliacis atq; dissintericis medet᷑.

Ca.clj.

v Eruex. Ex libro de na. re᷑: Veruex siue aries habet cornua ī modum circuli replicata: quib⁹ gregem defendere nititur. Ex naturali feritate dextro pede terram percutit. qñ irascit᷑ aut stupet vel timet. ⁊ hoc maxime amoris tpe ꝑ dimidium annū iacet sup vnū lat⁹. ⁊ ꝑ dimidium sup aliud: Isido. Veruex a viribus dictus est ꝙ ceteris ouibus sit fortior. vel eo ꝙ sit vir. id est masculus. vel ꝙ vermes in capite habeat. quoꝝ excitati pruritu se inuicem concutiunt. ⁊ pugnantes cum magno impetu feriunt:

Operationes.

A Adeps veruecinus similē habet virtutem porcino: B Stericas aut anicausas vtiliter curat: ⁊ cōbustis opitulat᷑ C Fel veruecinum lanis adhibitū ⁊ in vmbilico positum. ventrem soluit infantium: D Fimus veruecinus cū aceto vt cathaplasma īpositus maculas nigras emendat. nascentes clauos corpoꝝ⁹ tollit. E Ignem sacrum impositum curat: Cum cera ⁊ oleo mixtus combustionibus medetur.

Ca.clij.

v Esontes. Albertus in libro de naturis aīalium. Vesontes aīal est boui simile. collum hn̄s setosū ꝛ iubas vt equus tam inanis pertinacitatis ꝛ trūculentie. vt captū domori vix vel nunꝙ̄ possit.

Ca.cliij.

v Itulus. Ysidorus. Vitulus ꝛ Vitula a viriditate dicti sunt. i. a viridi etate. sicut vgo. Virl'a ergo pua est. ꝛ nōdū enixa. Nā enixa iuuenca ē aut vacca. Juuencus āt dictus eo ꝙ iuuare incipiat hoīm vsus in excolenda terra vel qꝛ apud gētiles ioui spnisi iuuēcus immolabat. nūꝙ̄ thaurus. Nā in victimis etiam etas ꝯsideratur. Arresto. Vituli pᵒ vnū annū castrandi sunt. Alioquin parui erunt. Castrati vo diutius viuūt.

Operationes.

A Pli. in li. xxviij. Om̄es qdē medulle molliunt explent. ꝛ calefaciūt. Inter ceteras aūt laudabilis est vitulina. B Sepū q̄ʒ vitulinū capitis vlceribus cum sale ratū laudat vtilissimū. Podagricis q̄ʒ ꝓdest ꝛ articularijs morbis.

Ca.cliiij.

v Ipera. Auicenna. Vipere sunt serpentes habētes capita plana ꝛ lata. collum minutum ac subtile valde. quorum caude curte sunt strepitum facientes ac sonitum in incessu. Capiuntur autem a medicis in fine veris. ꝛ principio estus. vt inde trocisci fiant.

Quibus tñ nõ omes ꝯueniunt vipere sed flaue ⁊ de flauis femie. Jtẽ in .ij. cañ. Vipere post hyemẽ de cauernis egrediẽtes oculos suos sup feniculũ fricãt vt illuminentur. Urina hõis vtiliter effundit sup morsum vipe ꝓpe vipe petrose. Ex li. de na. reꝝ. De vipa dicit Phisio. ꝙ hʒ faciez hũanã vsqʒ ad vmbilicũ: ab vmbilico vo vsqʒ ad caudã cocodrilli figurã. Meatus digestibilis qĩ foramẽ acus ẽ. ⁊ ideo more viperaꝝ ceteraꝝ ꝯcipe nõ pt sʒ tñ pos.

Operationes.

A Dyas. Adeps viperinꝰ suffusiones oculoꝝ ⁊ obtusiones ⁊ caligines mixta ceris tãti põderis ⁊ melle actico ⁊ oleo veteri curat. Alarũqʒ pilos inũctis nasci nõ sinit. B Ex li. de na. reꝝ. Vipe valẽt ꝯ oĩm serpentiũ ictus. vt dicit Pli. C Tunica eiꝰ quẽ ꝓijcit cũ innouat in vino cocta dẽtibus ⁊ oculis medet. Adeps eiꝰ caliginem oculoꝝ tollit.

Ca. clv.

Vnicornus Uarius. Ysi. Unicornus est aĩal paruũ sʒ corpis fortitudinem hñs. crura breuia ad suam magnitudinẽ feꝝ nõ timet. i excelsis mõtibus vastissimisqʒ solitudinibus cõmoratur. vt sup̃ lacius habet. Ysidorus. Uarius est bestiola de genere piroli paulo amplior ꝙ̃ mustela. In arborib⁹ habitat ⁊ fetus facit. a re nomen hʒ. In ventre nãqʒ cãdidus est. in dorso colorẽ hʒ cinereum eligantẽ atqʒ spectabilẽ haꝝ pellibus in ornatu vestiũ gloriant hõies vtriusqʒ sexus. Ipa tñ bestiola mĩme gloriat i pelle ꝓpa nec dum in aliena.

Ca. clvj.

Vro. Ysidorus. Uri sunt boues agrestes adeo fortes vt arbores ⁊ armatos milites in cornib⁹ eleuent. Jdem Uri dicti sunt a poton orion id est a montibus. Sũt boues ãt agrestes in germania hñtes cornua in tantũ ꝓtensa. vt regijs mensis insigni capacitate ex eis gerule fiant. Helynandus li. xvj. In hyrcinia silua germanie sunt vri. Hi sunt magnitudine paulo elephantos. specie ⁊ colore ⁊ figura thauri. Magna vis coꝝ ẽ. ⁊ magna velocitas. neqʒ homini neqʒ fere quam aspexerint parcunt. Hos studiose foueis captos interficiunt.

De Animalibus.

Ca.clvij.

Rsus: Ex li. de na. re⁊ Urſus dr
v qſi orſus ſcʒ in ventre. ſʒ extra cō
pletus. ⁊ hoc ideo q: permature
ꝑturit. vñ lingēdo informat. Eſt āt vrſus
aīal ſeuū nimis deforme mēbris. Areſto.
Urſus eſt aīal hñs dētes ſupius. ⁊ vnum
ventrē inferius. ac pᵒ ventrē inteſtinum ſi
cut ⁊ lupus. Eſt āt in aliqbus aīalibꝰ ven
ter maior. vt in porco ⁊ vrſo. Manifeſtū ē
āt ꝙ vrſus agreſtis hyeme latet. ſʒ vtrum
hoc faciat ꝓpter frigiditatē an ꝓpter ali
ud qſtio eſt. Mares āt ⁊ feīe in tpe illo pī
gues ſunt valde. ita ꝙ de facili moueri nō
pñt. Yſido: Urſus caput eſt inualidū. ſed
vis maxima eſt in brachijs ⁊ lumbis. Uñ
⁊ interdum erecti inſiſtunt. Ambroſius
Urſis anguſtiora colla data ſunt. q: non
paſcunt herbis in terra ſed carnes aīaliū
comedunt. Alexander. Urſus quodaʒ
murmure vtens. pedes ſugit tanꝙ alimē
ta quedam ſumat ex eis. Solinus. Urſi
coeunt non ſicut quadrupes alij ſed apti
amplexibus mutuis velut humanis cōiu
gationibus copulantur. Deſideriū vene
ris hyems ſuſcitat. Secreto honore ma
res grandas reuertentur. Et in eiſdem li
cet foueis. partitis tamen per ſcrobes ſe
cubationibus diuidunt. Uter⁊ dies trice
ſimus liberat.

Operationes.

A Yſaac. Urſina caro viſcoſiſſima di
geſtioniq; inobediens. peſſimū dat nutri
mentum. Uñ plus ꝑtinet medicie ꝙ cibo
B Phiſiologus. Fel vrſi calidū ē ⁊ ſic
cum. Ualet contra epilentiā ⁊ paraliſim.
Debet āt fel cū follicl'o ſuo ab epate ſepa
rari. ⁊ ita ſuſpendi ⁊ deſiccari. ꝑ duos an
nos ſeruat. C Eſculapius: Si ocl'os
vrſi eradicaueris ⁊ ſup ſiniſtrum homīs
adiutoriū ligaueris eius quartanā miti
gabunt. D Auicenna. Adeps vrſi
confert alopicie. E Dyaſ: Dr adepſ
vrſi capillo⁊ incrementis preſtare et alo
picias emendare. Uel vrſinū vel electua
rium datū epilenticis medet. F Itē
lanis adhibitū. ⁊ in vmbilico poſitū. infā
tium ventrem ſoluit. G Actor. vt āt
dcm̄ eſt ſuperius iuxta Pliniū. Urſi pmis
diebus. xiiij. qui ſomno premunt. Tūcq;
mir⁊ immodū vterno pingueſcunt. Et illi
ſunt apti medicamibus. H Adipi
contraq; capilli defluuium tenaces.

Ca.clviij.

V Ncia. Ysidorus. Uncia est anial seuissimū. nō altius cane sꝫ longius corpe canibus inimicū valde predam non ꝯmedit. nisi eā in altū portꝫ. sed qn̄ ad arborez venit ad supremū eū ramū defert eamqꝫ pendēdo ꝯmedit. Cum āt in calore coitus existēs aliquē vulnerauerit. mures sup ipm ꝯueniunt. ac sup eū mingunt ꝛ morit̄. Un̄ quidā ab ea vulneratus se ꝑ barchā in mari portari fecit. et mures ad mare venerūt vt ad eū accederent. sꝫ ꝑpter mare nō poterāt. Hui⁹ aīal fel mortiferum est.

Ca.clix.

V Ulpis. Ysidorus Uulpes est aīal dolosum. villos hꝫ vberes ꝛ altos caudamqꝫ magnā. fert̄ aūt q̄ vulpis nunq̄ facit sibi foueā. sed foueaꝫ taxi dolose occupat. Cumqꝫ em̄ scit taxū exisse de fouea accedit ad introitū. ꝛ ibi stercorat. sicqꝫ ꝑpter īmundiciā fugit taxus. et vulpis occupat locū eius. hāc insequunt̄ venatores ꝑpter pellē. non ꝑpter carnes q̄ sunt inutiles. Aresto. Uulpis est aīal ingeniosum ꝛ malaꝝ operationū. hꝫ v̄gaꝫ ex osse coit ad terram ꝓiecta. Ursus ꝛ kyrokos auis. scꝫ vncoꝝ vnguiū cū vulpe pugnāt. qꝛ carnem manducāt. Tyrus āt ꝛ vulpes amicant̄: amboqꝫ in cauernis terre manēt Uultur q̄ꝫ vulpē dephendit. Ambrosi⁹ in hexamerō. Uulpis est aīal odio dignū ꝑpter rapinā. despectū ꝑpter īfirmitatē incautum sue salutis dū insidiat̄ alienis. Ex li. de na. reꝝ. Uulpis est aīal fetidum. maximeqꝫ in ore. ꝛ etiā a posteriori pte imminente mortis ꝑiculo. Succū q̄ de pino fluit in cibū sumit. sicqꝫ salutē recupat. et euum vite in longum protendit. Constā. Uulpis in fame pre angustia latratus canum imitari d̄r. hoc est cum esurit. nec inuenit quod manducet. fingit se mortuā. ꝛ resupina flatum attrahit lingua protracta tunc aues incaute ocādentes q̄si ad cadauer aperto suo ore rapit deuoratqꝫ ꝛ cōsumit.

Operationes.

A Haly Uulpis si cum oleo decoquat̄ oliue. oleū hoc nodis ꝛ duricie q̄ fiunt ex artetica prodest. B Adeps vulpis cum oleo sisami id est yreos liq̄factus aurium dentiumqꝫ medetur doloribus. C Auicenna. Uulpes in aqua cocta et embrocata iuncture dolorose confert vehementer. Adeps eius in aurem distillatus sedat dolorem eius. D Ad hoc enim euacuatiua est valde. E Item eius pulmo siccus confert asmaticis valde. Pellis eius calidior est ceteris. et hac iuuantur humectati propter eius resolutionem. F Testiculus vulpis calidus est in primo ꝛ humidus in ipo. ꝛ est in eo humiditas superflua. G Confert spasmo et thetano. que sunt in posterioribus ex paralisi. facit appetitum coitus.

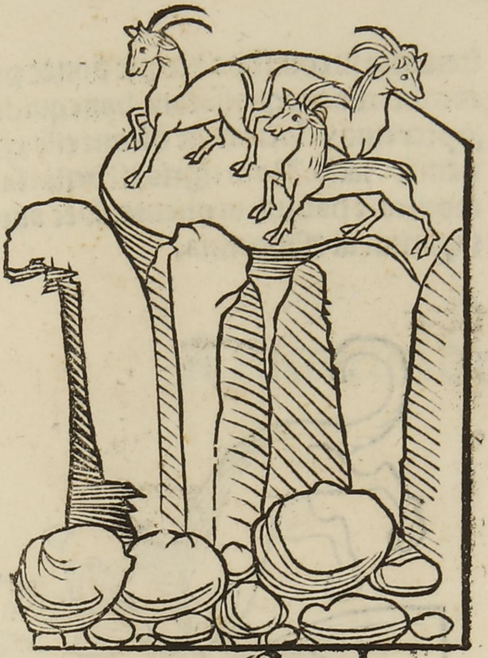

Ca.clx.

Bex. Pli. li. viij. Ibices
siue cape sũt aĩalia de ca
p̃pꝝ gñe pnicitatis mirã
y de q̃nq̃ onerato capite
cornib⁹ vastis gladioꝝqꝫ
vagis. ĩ hoc ita se librãt
vt tormẽto aliq̃ rotati in
petris potissimũ. ⁊ mõte aliq̃ in aliũ trãsi
lire cupiẽtes. atꝫ r̃cursu pnici q̃ libuerit ex
ultãt. Ex li. de na. reꝝ. Ibex ẽ al' pũũ veloci
ssimũ. ĩ capite vastis cornib⁹ oneratũ. ĩ pe
tris ꝯmorant. ibiqꝫ fet⁹ faciũt.

Ca.clxi.

Chneumon ⁊ yppotamus. Isi.
y Ichneumon grece vocat̃. eo ꝙ
odore suo. salubria ciboꝝ ⁊ vene
nosa ꝑdant̃. De q̃ dracõti⁹ ait. p̃cidit su
illis vim cuiuscũqꝫ veneni Dictus aũt est
suillus a setis. hic etiã serpẽtes insequit̃. q̃
cũ aduersus aspidem pugnat. caudã eri
git. quã aspis maxime incipit obseruare
q̃si minantẽ. ad quã cũ vim suã transfert
corripit̃. Aresto. Ichneumon cũ vidꝫ ser
pentem q̃ dr̃ bascos non pugnat cum eo.
q̃usqꝫ clamat adiutores. Et quia timent
a morsu serpentis. intrãt aquã ⁊ post are
nam. deinde cum serpente pugnãt. Ex li.
de na. reꝝ. Ypotamus in terra nascit̃. licꝫ
in aquis sicut in terra potẽs sit ⁊ habitet.
Caudã hꝫ tortuosã. dẽtes prurigineos.
dorso ⁊ hĩnitu sĩlis eq̃. de q̃ s̃ plen⁹ dcm̃ ẽ.

Ca.clxij.

Dra. Isidorus. Ydra dr̃ draco
y multoꝝ capitum. qualis fuit ĩ ler
na palude prouincie Archadie.
Hec latine excedra dr̃. eo ꝙ vno ceso tria
capita excrescebant. sꝫ hoc fabulosum est.
Nã cõstat ydrã fuisse locũ euomentẽ in q̃
vno meatu clauso multi erumpebant.

Quod Hercules videns loca ipa exussit.
⁊ sic aque meatus clausit Nā ydra ab aq̄
dicta est. Ydros aūt est aquatilis serpens
a quo icti obturgescunt. Cuius qdā mor
bum boū dicunt. eo q fimo bouis rmedi
etur. Ex li. de na. rex. Est āt ydros (vt scri
bit Plinius) pulcherrim⁹ anguiū in orbe
terrax. Fabulose vo dcā est ydra serpens
cuius cū vellet caput hercules amputare
statim duo subcreuerūt. ⁊ sic sp āputatis
qbusdam alia statim subcreuerunt.

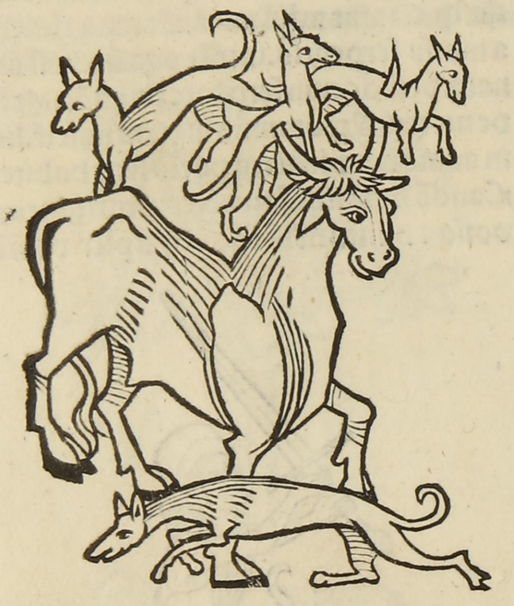

Ca. clxiij.

Ubro. Ex li. de na. rex.
Zubro est bestia de gn̄e
thaurorū siluestriū forti
3 ssima maximaq vtpote
xv. cubitox lōgitudinis
Tante q velocitatis est
vt stercus (qd cū impetu
egerit) retroacta in cornibus recipiat ac
longius post terga pijciat. hoc itaq ster
core egesto largissime psequētes canes ex
cecat atq debilitat. ⁊ penitus inutiles red
dit. pilos habet subnigros. cornua maxia
triū cubitox ampla sup modum; ita vt ad
mensas diuitum gerula fiant potuū. Cū
g hoiem aut canē obuiū habuerit in corni
bus subtollit eū. ⁊ tam diu in altū proicit.
iterumq in cornibus recipit donec peni
tus interimat pquassatum. hanc quidam
ppter eius velocitatem dicunt esse tygri
dem sed falso. Nam tigris est bestia satis
modica. ⁊ habitat in oriente. Hec autem
reperitur in Bohemia.

Ca. clxiiij.

Ilio. Albertus in li. de na. aïali
3 um. Zilio aïal est qntitatis lupie
nimium crudele. in morte hoim
⁊ aliax bestiax: hoc aïal imitat voces be
stiarum ⁊ hoim in cōdensis. Zilio vocās
vt hoies sequentes devoret. ⁊ simili inge
nio devoret canes; canū latratus imitās:
Est autem hoc aïal cōpositū ex hyena ⁊ sy
mia que mari cōmorion vocat. ⁊ intrat in
sepulchra ⁊ cadauera comedit mortuox.

Hec igit de natura animalium qdru
pedum. et alijs in terris morantiū suffici
ant. quia s. qus alia sunt facile ex an̄ dictis
agnosci possunt.

Tractatus de Auibus.

De Auibus.

Prologus.

[E]Xpeditoqꝫ tractatu secū
do de proprietatibus vi
delicet animalium in ter
ris vitam ducentium.
Restat nunc in tractatu
tercio dicē aliqua de na
turis auium. vt in ipsis
sicut in ceteris creaturis dei magnalia ex
tollantur. Ideoqꝫ adiuuāte christi clemē
cia: de auibus dicturi ⁊ volatilibus iuxta
ordinem alphabeti. primo de aquila ini
cium sumamus.

Ca. primū.

[A]Quila. Ysidorus. Aq̄
la ab acumine oculoꝝ
vocata. Est eñ tanti
contuitus vt cum sup
maria immobili pen
na feratur. nec huma
nis pateat obtutibus
de tanta sublimitate
pisciculos natare videat. ⁊ instar tormen
ti descendens raptam predam pēnis ad
littus pertrahat. Nam ⁊ contra radiū so
lis fertur obtuitum non flectere. Unde et
pullos suos vngue suspensos radijs solis
obijcit ⁊ quos viderit immobilem tenere
aciem vt dignos genere conseruat si q̄s
vero flectere obtutum quasi degeneres
abicit. Iorath. Aquila est auis magna ⁊
regalis. De qua dr̄ ꝙ vbicunqꝫ viderit ex
alto serpentem magno stridore oppressū
vnguibus laniat. ⁊ postq̄ꝫ extracta de vi s
ceribus venena mortifera decerpserit. ad
huc faucium deuorat. ⁊ virus quod īerat
extinguit. veneno calore decocto. hoc qꝫ
experimento. aut ꝯtristat̄ aut gloriat̄. Aq̄
le vnam sedem ⁊ vnū nidum semꝑ habēt
Ex li. de na. rer. Aquila altissimis arbori
bus nidificat vbi mala bestia nō accedat
pullosqꝫ caute custodiens. non relinquit
donec seipos protegere sciant ac valeāt.
Itaqꝫ cōtra draconem vel hōiem. vel ali
ud al' si eos turbare l' rapere voluerit: mi
ra aīositate pugnat. seqꝫ mortis periculo
ꝓ eis exponit quos etiā ī humeris subtol
lit. vt eos ꝓuocet ad volatū. docet etiam
eos lambere sanguinē. lapidē ethitē ha
bet in nido. qui velut ꝑgnās fetum habet
intus lapidē minutū sanantē: ⁊ hunc con
tra calorē nimiū (quē hꝫ aq̄la naturaliter)
in nido habet ne depereant oua decocta
calore nimio. Huic eñ lapidi calor ignis
nocere nequit. Dicunt ⁊ alij phi. ꝙ duos
lapides ꝑciosos nōie indes in suo nido
collocat. sine quibus parē nō pt. Aquila
multis diebus ieiunat. adultos pullos ꝑ
sequit̄. lōge sugās emulos scꝫ rapine. Ex
li. vt sup. Est eñ aquile pessimū gen⁹ q̄d
pullos suos ante tēpus expellit tedio nu
triendi. Ratio āt hec est ſm Aristo. quia
post īcubationē. adeo debilitat̄. vt vena
ri non possit. Etiā vngues ei⁹ incuruant̄.
vt ꝑdam tenere nō valeat. Albescunt ale
⁊ aggrauant̄ vt vix possit volare. Aquile
pulli sine clangore sunt ⁊ sine murmurati
one. Est aq̄la grandis in septentrione ha
bitans duo faciēs oua sp. vt dicit Plini⁹
in cacuminibus ramoꝝ suspēsa. captoqꝫ
lepore vel vulpe minutatim ei coriū detra
bit. ⁊ oua sua in illo īuoluit. ac sub calore
solis ponit itaqꝫ relinquens ea non cubat
Sꝫ q̄usqꝫ naturali maturitate frangātur
expectat. In egressu vō pulloꝝ redit. ⁊ tūc
eos vsqꝫ ad robur ꝑfcm̄ nutrit. Actor. Aq̄

la est avis magna et nobilissima. utpote avium regina que cum senectute gravatur sup oēs nubes in sublime volat. 7 ex calore solis oculoꝝ eius caligo ꝯsumit̃. 7 mox impetu cū ipo caloris estu descendēs aqs frigidissimis tercio ĩmergit̃. indeqꝫ r̃surgēs statim nidū petit. 7 inter pullos iaȝ robustos ad predam in qualitate frigoris 7 caloris q̃i q̃daȝ febre correpta. quodā sudore plumas exuit. fovitqꝫ a pullis suis 7 pascitur. donec pēnas plumasqꝫ recuperās innovet̃.

Operationes.

A Aq̃le fel cum melle suffusos sanat oculos. B Pli. li. xxix. Ocul' iũcte aq̃le cerebro aut felle cū attico melle. claritatē visus dicūt restitui. C Itē ĩ eod li. Aq̃le felle (q̄ diximꝰ pullos ad ꝯtuendū solez expiri) mixto cū melle ĩungunt̃ nubecl'e 7 caligatōes atȝ suffusiōes ocl'oꝝ. D Idē in li. xxx. Lūboꝝ q̃ȝ dolori pedes aq̃le ĩ aversum a suffragie evulsi alligant̃. dexter q̄dem doloribus ꝑtis dextre. sinister q̃ȝ leve. preterea morbo regio resistit cerebꝝ aquile in cyathis vini tribus.

Ca. ij.

Chacus. 7 avibꝰ ꝑadisi. 7 aurifrigius. Ysi. a Achacus de quo legit̃ in Levitico est avis ignota. etiaȝ peritis iudeoꝝ. Ex li. de na. reꝝ. Aves paradisi vulgariter sic appellant̃. nō q: de paradiso sint; ȝ ob insignem pulchritudinem tāti nāqꝫ sunt decoris 7 gl'e. ut nullus eis color credat̃ deesse. Magnitudo earū est ut anseꝝ. Vox ita dulcis 7 pia. ut excitare possit ĩ hōie devotiōem 7 gaudiū. Si qñ vo capta fuerit 7 illaqueata gemit. nec cessat plāgere donec reddita fuerit libtati. Sup flumīa nyli libenter habitat. 7 raro alias repitur. Sunt 7 alie aves in eisdem ꝑtibus eodē mō appellate. fusci coloris et subrutili: minores q̄ monedule. Aves āt ꝑadisi vocant̃ quia nescit̃ unde veniant: aut q̃ vadāt. Nō em̄ coitus eaꝝ videt̃. ȝ certis tꝑibus aggregate terras q̃s inhabitabāt transiture relinquāt. 7 sic r̄cedūt. Actor. Aurifrigius est avis sic vocā: quasi auram frigiam sequens. Habȝ unū pedē cū uncis ungibus ad p̄dandū. alteꝝ vero latū ad natandū. Giro multiplici utit̃ in aere: nūc more ludētis: nūc more ĩsidiātis usqꝫ dū p̄dā ĩ aqs cernēs. ĩpetuose ꝺn̄dit. altero pede p̄dā rapiēs. altero natāte rapiente adiuvans.

Ey dys tzeisich

Ca. iij.

Chantis. Ex li. de na. re℞. Achã a tis est auis pua. ſꝫ fecũda. Nã du odenos ſil' facit pullos. herbarũ pabulo reficit. ⁊ ob hoc odiosos hꝫ equos qs vbi pascenti sibi supuenire viderit. et herbas dirip'e. fugit ⁊ vindicat se vltõne qua põt. Eo℞ hinnitus ꝓpis vocibus imi tans ac deridẽs. Pli. li. x. Achantis in tm̃ odit auẽ egithum. vt nõ coire credãt san guinem eo℞. Actor. Achantis iuxta Ysi. ipa est q̃ apõ nos vocat carduelus. De q̃ etiam dicetur inferius.

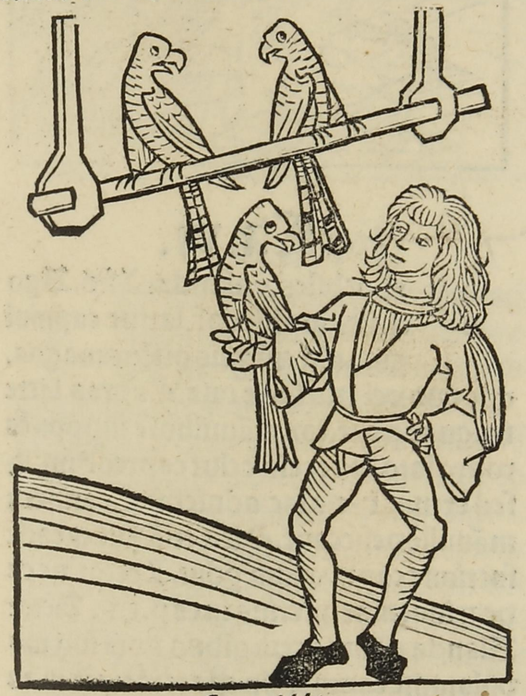

Ca. iiij.

Ein Saffink

Ccipiter. Ex li. de na. re℞. Accipi a trum quatuor sunt genera. pmũ ẽ corpe magnũ. do mabile multũ. oculis varijs p lucidis. hilari vultu. gsso pede. longis vnguibus. deliciose pmedẽs oẽs aues inuadit nullã timet. Scõm gen⁹ est pore minus. q̃d alietũ dicere possumus alas hñs gssas fm q̃ntitatem sui corporis breues ⁊ vngues gssos. ⁊ oculos magnos ⁊ obscuros nõ cito mansuescit. ⁊ ideo plu ribus odiosum. Anno pmo domationis pa℞ valet. secũdo plus. tercio imitatione aucupat satis bene. Terciũ genus est nisꝰ paruus quidẽ alio℞ respectus. ſꝫ tñ velox cito mansuescit. ⁊ delicate nutriri vult. et leuiter aucupat. Quartũ genus est frogel lus. quem muscetũ dicim⁹ multo q̃dez mi nor ſꝫ colore psimilis. sicut nisus accipitri psimilis est in dispositõne habitus ⁊ colo re. Hec auis cito mãsuescit. ⁊ delicate nu triri vult. ac leuiter aucupat. velox ad vo latum. Phisiologus. Accipiter auem q̃ꝫ ei sors contra noctem offert ⁊ tota nocte sub pedibus tenet Sꝫ illam veniente sole ⁊ famelicus auolare pmittit. Et etiã si eã dem alias obuiã venientẽ habuerit. non persequit. Accipiter colorem oculorum mutat ⁊ rostrum. Panis eum necat fm an gustinum. Arestotiles. Accipiter in alti ssimis montanis nidificat ⁊ comedit aui um corda quas capit. Congrediẽs cũ aue que dicitur kokye conuincitur. Ipsa tam̃ pugnam non incipit. Fel habet in epate ⁊ intestino tantum sicut ⁊ miluus Uterq̃ꝫ cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pigues sunt. ⁊ bone carnis vald e. Uultur admis cetur in coitu cum accipitre masculo. Splẽ paruus est. in auibus calidi ventris sicut in accipitre ⁊ columba ⁊ miluo.

Operationes.

A Plini⁹. li. xxix. Accipiter in rosaceo decoctus. ad omnium vitiorum in oculis accidentium inunctiones putatur effica cissimus. similiter ⁊ fimi eius cinis cum at tico melle B Idem in eodem. Fim⁹ cencbridis accipit℞ generis ex melle ocu lorum albugines extenuat. ⁊ oculis clari tatem facit. C Ex libro empirices es culapij magistri Ypocratis. Adeps acci tris si teratur in oleo. Unctio quoq̃ꝫ inde facta caliginem oculorum tollit.

Ca.v.

Eriophilon. Ex li. de naturis rer.
a Aeriophilō quasi amatrix aeris dicta. vulgariter aelyon appellata est. auis nobilissima. paulo maior aquila; volatu potens et alis velocissima. pennas habet subrufas. caudamqz longam. vngues ac rostrum et crura maxima. aeris serena inhabitat intim̄. vt vix vnq̄ vel parum in terra resideat aut quiescat. Sup nubes quoqz frequentius eleuat̄. ita q̄ videri nō potest ab homine. cibumqz capit in aere. et hoc quoqz predantium auiū more. Cui si se auis obuiam in aere tulerit mox ab eo corripitur; et de summo aere in terrā deicitur. nec ab homine videri potest. quis eā ab aere occisam deijcerit. Hec auis dum adhuc in pullo est. et nec dum cognoscit se ab hominibus capitur et domesticat̄. ad capturam instruitur. Hec auis capriolos et hinulos capit vnguibus laniatiōe So cialiter autem duo et duo volant captāqz predam diuidunt.

Ca.vj.

Gochiles. et alanda: Ysid. Ago
a chiles arabice dr̄: latine capmulgus. Est eñ auis orientis magna. que duo vel tria facit oua. Capras lacte irriguas petit. earū mām̄illis se supponēs rostro lato. lac ex eis velut capreolus sugit; sed ex tunc in eis lac adnichilat̄. earumqz mām̄ille desiccant̄. Dicit etiā Pli. q̄ eadē suctione capre visum pdūt. Lector de eadem inueniat inferius in cap̄. xxij: Actor Alanda est auis pua oībus nota suo modulamine cantus. In estate incipit in aurora q̄si nūcians ortum diei. In hieme vo capit̄ p̄cipueqz tpe niuis. Ex li. de na. rer. Alanda est auis a laude dcā; quia mira iocunditate pennis exertis in aere vocis modulamine letioris tpis aure cōgaudz Nam obnubilato vel pluuioso celo. vix aut nunq̄ canit; Sedens in terra vix aut nunq̄ cantet. sed in ascendēdo canit. paulatim q̄dem ascēdit. sed instar lapidis subito dēdit cantando.

Operationes.

A Rasi in almansore Caro alande que pileata dr̄ ventrem c̄stringit. B Eiusqz ius ventrem fluere facit.

Ca. vij.

Lietus. Actor. Ex generibus aq
a larum alietus tantum in plumos
etiã percutiens pullos suos; sub
inde cogit auersos intueri solis radios.
Et si quanq̃ ex eis cõniuentem humectã
temq; i. lacrimantem animaduerterit ip
sum e nido velut adulterinũ atq; degene
rem precipitat. Illum võ cuius acies fir
ma contra steterit educat. Est autem alie
tus volucris oculorum acie clarissima se
se ex alto liberãs. visoq; in mari pisce; pre
ceps in eum ruẽs. ac discussis pectore aq̃s
rapiens. Alieti situm non habent genus
sed ex diuerso aquilarum coitu nascũtur.
Rudolphus super Leuiticum. Alietus ra
pina pascitur. sed quia viribus destituit̃.
minoribus tantum auibus quibus preua
let infestus est.

Ca. viij.

Ltion. Ambrosius. Altion est
a auis maritana; q̃ in littoribus fe
tus suos edere solet. Nam in ha
renis oua sua deponit. medio fere hiemis
qñ maxime mare insurgit. 7 littoribus ve
hemẽtior fluctus illiditur. qua excubãte
mare subito mitescit. 7 oms vẽtoꝝ ꝓcelle
cadunt. Fouet autẽ oua septẽ diebus tũc
pullos educit. q̊s alijs septez diebus enu
trit. Vñ hos. xiiij. dies naute presumpte
serenitatis obseruãt quos altionides vo
cant; eo q̃ altione fouente vel enutriente
fetus nullos procelle motus horrescant.
Ex libro de naturis rerum. Altion ẽ auis
minutissima in mari habitans 7 fetus fa
ciens. Aues quedam domestice (vt galli
na 7 columba) indiscretis temporibus fe
tus faciũt. quoniam ab hiemis intempe
rie tute sunt. Hec autem sola inter aues sil
uestres hiemali tẽpore fetificat Huius ni
dus ferro neq̃t incidi. sed ictu valido fran
gi. Dr̃ q̃ altion quasi ales oceani. eo q̃ in
hieme in stagnis oceani nidos facit 7 pul
los educit.

Ca.ix.

Anas. Ex libro de na. rez. Anas
a est auis aliqntulū maior gallo:
Mas caput et collū viridis colo
ris habet. rostz vo latum 7 alas albo viri
di nigroqz distinctas Torquē habet albū
circa collum: pedes ruffos 7 latos. qbus i
aquis subremigat: Nam aqs fluminum
gaudet. difficileqz sine his viuere valet.
maxime cū eam cibi sicci citius ingurgi
tant. Mares aliqn̄ cū plures fuerint simul
tanta libidinis insania ferunt vt feminaz
solam coeundo vicissim ac certatim occi
dant. Hoz pulli mox vt ouū exeunt tanta
agilitate vigent. vt etiā si matrē mori vel
alienari contigerit. sine nutrice viuāt.

Operationes.

A Ysid. Anas cocta pectore melior est
q̄ ceruice. De q̄ Martialis ita dicit. tota
qdem ponat anas. sz pectore tm̄ ac cerui
ce placet. cetera redde coquo. B
Razi. Caro anatis plures hz supfluitates
7 plus fastidire facit 7 maioris ē calidita
tis. non tm̄ plus nutrit q̄ caro gallinacea:
C Pli. li. xxx. Anatum q̄z masculoz san
guis aluum sistit. Miz vero tradit in tor
minibus anate apposita morbū transire
ventris ipamqz anatem emori. D
Auicenna. Ana calidior est omibus do
mesticis auibus. Et dicunt qdam q̄ infri
gidatum calefacit. Calefactū vero febri
citare facit. E Clarificat aūt vocem
augmentum facit in coitu. 7 sperma mul
tiplicat: F Eius pinguedo maxima
est in sedando dolorem. 7c.

Ca.x.

Anser. Ex li. de na. rez: Anser vel
a auca est auis aquile magnitudi
nis. huius generis ille que indo
mite sunt 7 ppie libertatis. glauci coloris
sunt 7 acris alta petunt. volāt vt grues or
dine litterato. 7 sm̄ flatus ventoz volat⁹
suos dirigunt. aquilone flante petunt. au
strum satis cōscie. frigidiora tpa iminere
Vix a volatu cessant. nisi cōmanducātes
interim depascant. adeo nāqz delectabil'
est ei volatus. vt raro dormiant. ac cōtra
vnmesticis aucis volatus est grauis. pa
scere officiosissimū: quiescere ac dormire
precipuum. horas noctes 7 fures clāgore
pdunt. Est in alpiū mōtibus anserz gen⁹
iter aues maximū pter strutiōēz sz adeo pō
derosū vt manu capiat imobile sup terrā.

Anates et anseres ceterecque aues herba se purgant syderice. Ysi: Nullum animal est quod ita odorem hominis sentit sicut anser.

Operationes.

a Auicen. Anserum caro grossa est. Adeps eorum alopicie confert. et ad fissuras faciei atque labiorum valet. Sedat quoque dolorem auris. et confert matrici. b Esculapius. Adeps anseris omnes duricias soluit c Idem cum succo cepe instillatus auri aquam illapsam eijcit. d Dyas. Anserinus adeps summe mitificus est ob dulcedinem pingue dinis. e Rimas labiorum curat. toci usque vultus factas ex frigore rimas. optime sanat. et aurium dolorem.

Ca. xj.

Rdeola. Ardea Azalon. et azida
a Ysidorus. Ardeola dicitur quasi ardua propter arduos volatus: Unde Lucanus. quoque causa volare ardea. Cum altius volauerit tempestatem significat. hanc multi tantalum vocant. Pli. li. x. Ardeolarum tria sunt genera. scilicet leucon. asterias. pellos: Hi augentur in coitu. Mares siquidem coeundo cum vociferatu sanguinem etiam ex oculis profundunt nec minus egre grauide pariunt. Sorices et ardeole dissident inuicem fetibus insidiantes. Idem in li. xvj. Ardeolarum autem genera. quas leucos vocant. altero oculo tradunt carere. Ardea: Ex li. de na. rerum. Ardea licet in aquis cibum suum querat. in siluis tamen et altis arboribus nidum suum collocat. Fertur autem quod pullos suos miro rigore nititur defendere. Accipiter eis infestus est. Sed ardea huic anum opponit et stercus eijcit. ad cuius tactum accipitris penne coputrescunt: plurimumque earum colorem habent cinereum. quedam vero album. Est quoddam earum genus quarum mares anguntur in coitu cum magna vociferatione. funduntque sanguinem ex oculis pre dolore. Azalon Ex li. de naturis rerum. Azalon est auis parua. que corui frangit oua. Huius pulli a vulpibus infestantur. Ipsa vero vulpis catulos vellit ipsamque vulpem. quod ubi coruus viderit auxiliatur vulpi quasi contra comunem hostem. Hec auis in spinis viuit. et ob hoc azinos odit. Flores ac folia spinarum deuorantes. Actor Azida iuxta Phisiologum ipsa est strutio. de qua dicitur infra.

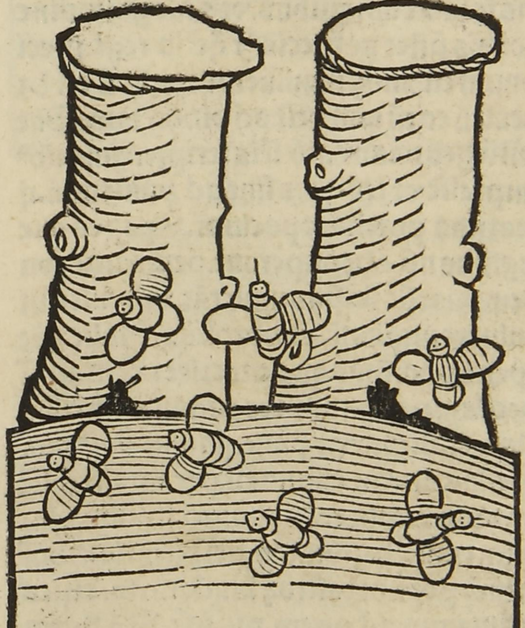

Ca.xij.

a Pis. Arestotiles. Apis est anĩal anulosi corpis hñs mẽbrum vel additamentũ ab ore exiens p q̃d gustat ⁊ cibum ꝯtrahit ac recipit. sanguiguine caret. dentes alioꝝ aĩalium dentibꝰ similes hꝫ. ĩ comitatu volat. ⁊ est leuis corporis. Habetq̃ q̃tuor alas duosq̃ pedes hꝫ in dextra. ⁊ duos in sinistra. nec plus q̃ quatuor hꝫ ne volatũ suũ ꝓhibeant. Hoc aĩal nõ recipit aerem: nõ hanelat. Cõmedunt mel maxie in necessitatis tpe. Uñ qñ incipiunt infirmari. apparet mellis diminutio: q̃ videlicet cõmedũt ex eo. nec r̃parant ipm. Bonos odores diligunt. ⁊ aq̃s currentibus delectant̃. Actor. Apes mundiciam diligũt. frigus ⁊ fetorem ac fumũ odiunt: Gregatim volãt circa opus suũ solicite sunt. ⁊ ociosas abijciũt. Ex li. de na. reꝝ. Apes ceteris aĩalibus preminent dignitate ⁊ vtilitate p̃clares dotibus: et nobilitate vigent agilitate. strenuitate animositate ingenij subtilitate. Ambrosiꝰ Apes regem sibi ordinãt nõ sorte ſꝫ iudicio. ⁊ q̃uis sub rege posite tamen libere sunt. quia p̃rogatiuã tenẽt iudicij. ⁊ fide deuotionis affcm̃ et regeꝫ ipm tanq̃ a se constitutũ diligunt. Hic ãt rex nature claris format̃ insignibus. vt ⁊ magnitudine corporis p̃stet ac specie (⁊ q̃d in rege precipuum est) moꝝ mansuetudine. Nã ⁊ si hꝫ aculeũ eo tñ non vtit̃ ad vindictam: Sũt em̃ leges nature. nõ l̃ris scripte. ſꝫ moribꝰ impresse vt leuiores sint ad puniendũ. q̃ maxima potestate pociunt̃. Sꝫ apes que legibus nõ obtemperant. penitencie condempnatõe seipas mulctãt: vt aculei sui vulnere moriant̃. Ambrosius. Nulle sũt apes e domibus audent exire nec in aliq̃s ꝓcedere pastus nisi rex primus egressus sibi vendicauerit principatum volatus. ꝓcessus autem earum est per rura redolẽtia vbi orti sunt redundantes floribus fluensq̃ cuius p gramina. herbisq̃ dulcibus prima ponunt castroꝝ fundamẽta. Apes ordinantur ad opera diuersa. Nã flores adducunt quedam: alie mollificant cerã. ⁊ alie adducũt aquam: Earumq̃ opationes tempus determinatũ non habent sed cum habuerint res conuenientes subito preparãt. ⁊ in sereno tpe opant̃ assidue.

Uirgilius in georgicis. Nunc age naturas apibus quas iupiter ipse Abdidit expediam. Magnanimosq̃ duces totius ex ordine gentis. Mores ⁊ studia ⁊ populos ⁊ prelia. Rex melior vacua iam r̃gnat in aula. maculis auro squalentibus ardẽs Et rutilis clarus hic melior insignis ⁊ ore Tunc trepide inter se coeũt pẽnisq̃ coruscant. Spiculaq̃ exacuũt rostris aptãtq̃ lacertos. Et circũ regem mixte glomerantur in orbem. Ille operũ custos illũ admirantur ⁊ om̃es circumstant: Ue ꝝ ipe e foliis natos ⁊ suauibus herbis. Ore legunt ipe regem paruosq̃ q̃rites. Sufficiũt aulasq̃ ⁊ cerea regna refigunt. Tantꝰ amor floꝝ ⁊ generandi gloria mellis Nam alie victu inuigilant ⁊ federe pacto. Exercent̃ agris pars intra septa domoꝝ. Narcisci lacrimã ⁊ lentum de cortice glutẽ. Prima fauis ponũt fundamenta deinde tenaces Suspendũt ceras alie spem gentis adultans. Educunt fetus alie purissima mella Feruet opus redolẽtq̃ thimo fragrantia mella.

Operationes.

A Arestotiles. Apes a floribus accipiunt ceram. ⁊ cum pedibus anterioribus congregant eam. de hinc ad pedes medios illam mittunt: deinde ad coxas pedũ posteriorum. postea volãt cum ipa. ⁊ tũc manifestatur ponderositas ex ea. B De virtute ⁊ operatione cere lector inueniat superius in tractatu de herbis. de C: in capitulo. c.lj. C De virtute autẽ ⁊ operatione mellis inueniat in eodẽ tractatu de M. in caplo. ccc.xij.

Ca.xiij.

Basiliscus. Ysidorus
Basiliscus grece, latine regulus interpretatur. eo ꝙ rex serpentiũ sit. adeo vt videntes eum fugiant quia olofactu suo eos necat vñ ⁊ hominem vel si aspiciat interimit. siquidem ⁊ eius aspectum nulla auis volans illesa ꝑtransit. ꝫ ꝙuis procul sit. eius ore combusta deuoratur.
Auicenna in. iiij. canone. Basiliscus est serpens qui solo visu interficit et auditu vocis sue. Hunc ait quidam vocari regulum. quia caput habet coronatum. cuius longitudo duaꝝ palmaꝝ est. et caput acutum valde, oculi rubei. Color eiꝰ ad nigredinem ⁊ citrinitatem declinans. hic adurit totum super quod incedit. nec in circuitu cauerne eius vritur aliquid. Ex libro de naturis rerum. Basiliscus interdum ex gallo nascit̃. quia gallus in etate decrepita facit ouũ ex se. vñ basiliscus ꝓcreat̃. Sꝫ in generatione hac oportet. vt multa concurrant. In fimo nãqꝫ calido ⁊ multo ponit ouũ. ibiqꝫ fouet̃ vice patris. ⁊ post multũ tp̃is exit pullꝰ. ⁊ ĩualescit. sicut solẽt anatum pulli. Hꝫ ãt caudã vt coluber. residuum vero corpus vt gallus. Dicunt ãt hi q̃ creationẽ eius se vidisse testant̃ ꝙ nulla est oui testa. sed validissima pellis. intãtum vt r̃sistere possit ictibus validissimis Opinio quoqꝫ quorundã est. ꝙ ouũ illud galli coluber aut bufo foueat ſꝫ hoc ĩcertũ est. hoc tñ in antiquoꝝ scriptis habemus. ꝙ basilisci q̃ddam genus ex ouo galli decrepiti generetur. Ysidorus. A mustelis basiliscus vincitur. quas illic hõies ĩferũt cauernis q̃bus delitescit. Itaqꝫ eo visu fugit quẽ illa ꝑsequit̃ ⁊ occidit. Inferius de regulo plenius dicet̃ de basilisco. q̃a fere idem sunt basiliscus ⁊ regulus.

Ca.xiiij.

Barliata. ⁊ Berneka. Ysidorus
b Barliates sunt aues de ligno crescentes. Fert̃ eñ ꝙ lignũ de abiete marinis aquis incidẽs q̃n successu tp̃is putrescere cepit humorẽ ex se crassũ emittit. ex quo densato formant̃ parue species auium ad magnitudinem alãdarum. primumqꝫ sunt nude. deinde maturãtes plumescunt ac rostrum ad lignum pendẽtes per mare fluitãt vsqꝫ ad maturitatem donec se cõmouentes obrumpant. sicqꝫ crescant ⁊ roborentur vsqꝫ ad debitã formã.

De his autem Jacobus Athonensis epi scopus in orientali historia loquens dicit q̄ arbores sunt sup̱ ripas maris de q̄bus he procreant̄ rostris infixis arboribus de pendentes Tp̄e vero maturitatis ex arbo ribus decidunt. ac per in crementa p̱ficiē tes. sicut aues cetere volare incipiunt De his itaq̄ certū est q̄ in orbe nr̄o circa Ger maniā, nec p̱coitū generāt. nec generāt̄. Philosophus. Bernecka q̄ ex arbore nas citur. in quibusdam quoq̄ flādrie p̱tibus inuenit̄. Hec auis non h̄z sup̱fluitatem: si cut nec arbores. Infra capitulo. xx. plenius habes.

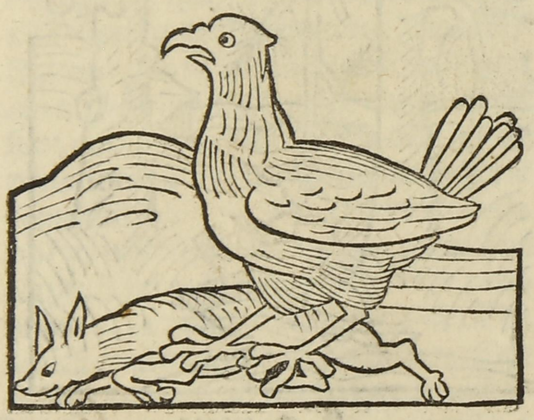

Ca. xv.

Istarda. 7 Bonosa. Ex libro de

b naturis rerum. Bistarda est auis aquiline magnitudinis que vola tu tarda. Bis aut ter saltum in terra facit anteq̄ ad ethera subleuetur. Unde et no men habere dicitur. Ungues hab̄z vt aq̄ la 7 rostrum aduncum. carnibus vescitur non tamen in volando predam diripit sz sicubi ouem aut aliud animal in offensū inuenerit. Plures earum aggregate inus tum deijciunt et occidunt sicq̄ carnibus eius saciantur. cadaueribus etiam liben tissime vescitur. Sola vō pene inter aues que carne vescuntur herbaz depascit. In alis et cauda albedinem habent. reliquo colore aquilam imitatur. Oua sua non in arboribus ponit quoniam alte volare nō pōt. sz in terra deponit. 7 illic ea fouet dū seges in fructu est. In libro vt supra. Bo nosa est auis in Germanie partibus hn̄s carnem exterius nigram: interius albam. delicatam prope ad p̱dicis saporem. Ha bet autem fasiani magnitudinem Cumq̄ tempus venerem excitauerit. masculus hiā ti ore currit. donec ore spuent. tūc femina veniens. ore spumam recipit: indeq̄ cōci pit 7 oua parit.

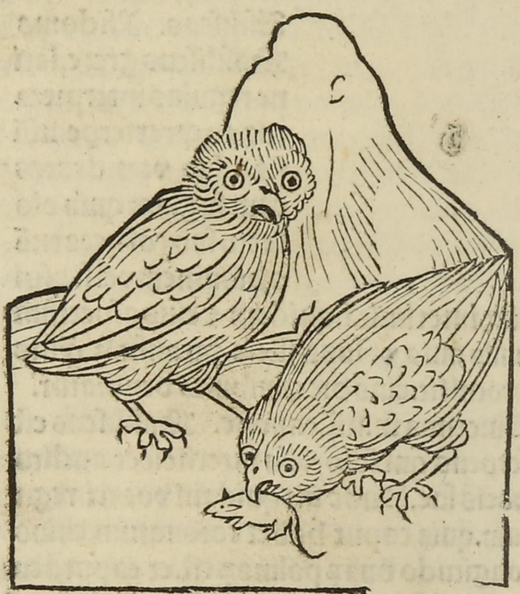

Ca. xvi.

Ubo. Ex libro de naturis rerum

b Bubo nomen habet a vocis so no. fugit lucem. in ecclesijs habi tat. 7 oleum de lampadibus bibit. sterco ribus tamen eas defedat. oua quoq̄ colū be bibit. Mures venatur. hac quoq̄ volu cres cetere capiuntur Quando vero ab il lis auibus que in luce habitant impugna tur. resupina pedū vnguibus se defendit.

Arestotiles. Bubo sicut 7 vespertilio victum sibi nocte acquirit. Monedula pugnat cum bubone. quia bubo debilis est visus apud meridiem. Ideoq3 coruus ille rapit oua bubonis 7 comedit. coruus q̄ppe fortior ē de die. 7 bubo de nocte Itaq3 bubo 7 coruus inuicem sibi aduersantur in nidis. Coruus meridie ꝯmedit oua bubonis. 7 bubo nocte comedit oua corui. Ceterecq3 aues circa bubonē volāt ip̄mq3 deplumant Multa nāq3 ps auiū eū odit.

Operationes.

A Auicenna. Sanguis bubonis valde confert asmati similiter etiam ius 7 caro ipsius: B Phisiologus. Cor bubonis si appositum fuerit mulieri dormienti in parte sinistra omnia que gessit narrabit: C Plinius libro. xxix. Bubonis pedes vsti cum herba plantaginis cōtra serpentes auxiliantur. D Oculorum cinis eius collirio mixtus claritatem oculis facere promittitur. E Idem in libro. xxx. Freneticis quoq3 bubonis oculorum cinerem imponunt.

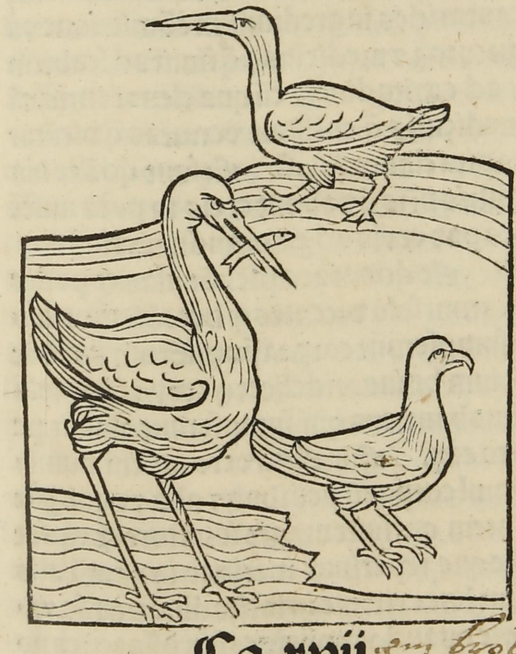

Ca. xvij.

Uteus butori9 7 botaurus. Ex li. b de na: rex. Bute9 ē de gñe accipitrū s3 paulo nigrior 7 tarda nimium pigq3 ad volandū: p̄da tñ viuit q̄ cū dolo l'lāguore aliq̄ aut pigritia detētam asseq̄ possit. Hec auis sapore dulcissima ē In li. vt sup. Butorius est auis sic dicta a signo vocis. h3 crura lōga. collū extēsum rostrūq3 longū 7 acutū sicut ardea. colore tñ distās ab illa. est eñ terre similima. Habitat circa stagna pisciū cibo cupida. Ranas cōmedit 7 venenata. Hec sola veris t̄pe pro cātu vocem horrificā edit. In littore sub ardore solis in loco vbi pisces frequentare nouit. adeo q̄eta stat. vt q̄si mortua appareat. vñ fit vt cautis piscibus minus suspecta sit. S3 cū collū longum hēat breue recuruitate facit. vt cū pisces incautius ei quasi nihil p̄meditāti proximauerint illos ad se colli extēsione trahat. Phisiologus. Botaurus quasi bootaurus dr̄ eo q̄ tauri boatum id est mugitū imitari videtur. Rostrum eñ in terra paludinosa defigit 7 ad modum tauri clamores edit. Exclusos pullos statim mater sub ascellis collocat. Unū se sub vna. alteꝝ sub altera Pulli vero materno corpori adherentes: Inceditq3 mater pullos sub alis fouens. natorumq3 rostris p̄minētibus cibos dulciter ꝯmendans. Actor Hec auis mihi eē videtur onocroculus. De q̄ inferi9 dicet.

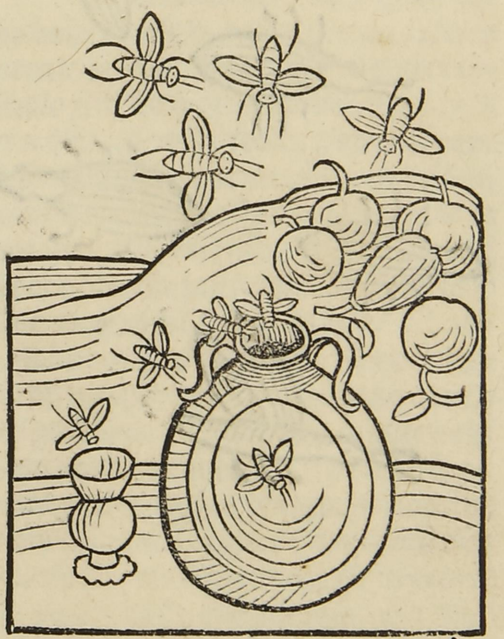

Ca.xviij.

Ibones 7 Blata. Ysidorus. Bibones sunt qui in vino nascuntur quos vulgo musciones a musto appellant. Unde Affronius. Cum a me expectasset sabulare incipis ex ore bibões inuoluant in oculis tuis. Blate a calore dicte sunt. siquidem 7 comprehēse manū tingunt. Unde 7 blateum colorem dicūt hoc aīal lucem non patitur videre cōtrarium musce. Musca est lucipeta. Blata vero lucifuga. Ex libro de naturis rerū. Blata vermis est qui lucem videre nō patitur. Unde per noctem tantūmodo ambulare consueuit. Palladius de agricultura. Blate sunt apibus inimice. sicut et lacerte. Unde huiusmodi animalia 7 his similia oportet apum castris vel aluearibus lōge fugare q vult apes bñ pseruare.

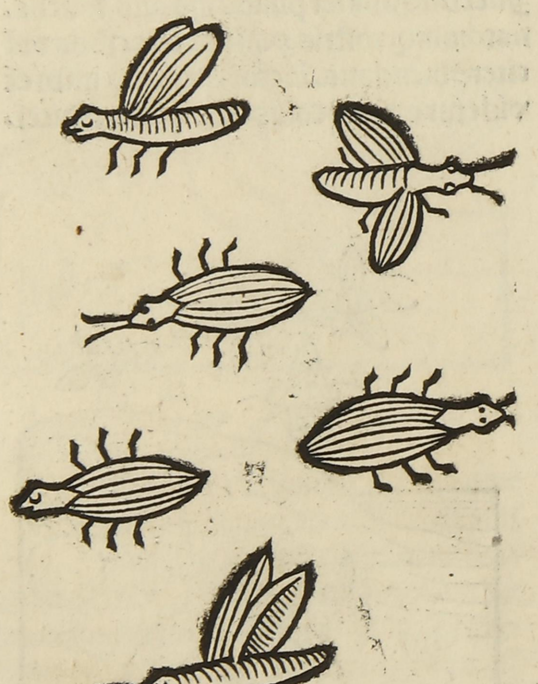

Ca.xix.

Cantarides latine et grece. arabice derarie vł'irane. Pādecta cap̄. c.xxxv. Cantarides sunt animalicule quaꝝ sunt efficacissime. que in spicis frumēti adhuc florentis inueniuntur. Sunt he varie. 7 quasi circa pennulas suas stricte 7 oblonge. he eñi vapore aceti suffocant̄ 7 in vase non picato reponuntur. Sunt ca. 7 acutissime que licet scabiei vesice conferant: vesicam tamē si ex eis multa sumat̄ qntitas. vulnerāt atq; sanguinem mingere faciunt 7 interficiūt. ex quibus pua accepta vrinam puocant vehementer.

Operationes.

A Serap̄. li. aggre. cap̄. derarie autor Gal. Experti sumus experigentia nō modica in vnguibus leprosis: 7 inuenimus q̄ qñ ponit̄ sup eas cum ceroto pfert multum. aut cum vnguento. auferunt eñi vnguem 7 faciunt cadere totā. B Et cantarides ingrediunt̄ in cōmixtione vnguentoꝝ 7 medicinaꝝ q̄ fiunt ad scabiem 7 ad egritudinem cū qua eleuat̄ cutis: 7 ī medicinis q̄ euellunt verrucas q̄ dicūtur capita clauoꝝ: C Et sunt qdā ex magistris nr̄is q̄ dabant ex eis in potu miscētes paꝝ ex eis ad puocandum vrinā: D Et qdam accipiebāt alas et pedes ipsarum solū dicentes q̄ hec cōferunt illis q̄ sumpserunt corpa ipaꝝ. Et alij dicebāt ꝯtrium huius: videlicet q̄ corpa ipaꝝ sola iuuabant eos qui sumpserunt alas et pedes eaꝝ. E Ego vero miscui omnia simul corpa cū pedibus 7 alis 7 dedi Jlle autem qui sunt magis iuuature ex eis sūt ille que reperiunt̄ in tritico in quarū alis sunt linee citrine in latitudine ptense. 7 ꝓprie quando proijcis eas in olla terrea noua 7 claudis orificium olle cum panno lyneo sup vas in q̄ sit acetum feruens donec suffocētur 7 moriant̄. F Et similiter oportet q̄ fiat ex aīali quod dr̄ xofostis.

quando volumus ipsum reponere. Et similiter est species animalis similis cantaribus in figura ⁊ virtute. ⁊ similiter vmis viridis qui reperitur super arborem pini Virtus eius est sicut vtus earum. Postq̄ vero sunt cantarides mortue. inserantur in lino ⁊ reponantur. G Dyascorid capitulo. Cātarides. Meliores ex eis sūt que sunt diversorum colorum: ⁊ in alis earum sunt linee trāsverse citrine. ⁊ sunt grosse ⁊ oblonge. H Operatio autem illarum que sunt vnius coloris est debilis. Et virtus cantaridarum est putrefactiva calefactiva. Vlcerativa. Et propter hoc miscentur cum medicinis convenientib⁹ apostematibus cancrosis: et ad scabiem vlceratam ⁊ empetiginem. J Et qñ ponuntur in nascalibus provocant menstrua. K Et extimaverunt quidam q̄ quando miscentur cum aliquibus confectionibus ad ydropisim conferunt ꝑpter virtutem earum. quam habent in ꝓvocādo vrinam. L Avicenna libro secundo. cap. Cantarides. Dixerunt q̄dam q̄ sunt superflue caliditatis: Et dixerūt alij sunt ca. ⁊ sic. in tercio gradu. sed primum est verius: Et cantaris est acris acuta putrefactiva adustiva. M Et eradicat verrucas linita: ⁊ fit ex ea cerotum ⁊ linit̄ ex eo albedo vnguis ⁊ confert ei. N Et eradicat vnguem mollificatum velociter quando fit ex ea emplastrum. ⁊ rmouet morpheam: ⁊ albaras linita cū aceto ⁊ quando ex ea trita cum sinapi fit linimētum. facit nasci capillos: O Et similiter qñ coquitur cum oleo donec inspissetur. Et linitur super apostemata cancerosa. ⁊ resolvit ea. Et linitur sup scabiem et empetiginem. P Inquit filius Mesarugie: Ipa incidit vngulā valde: ⁊ par de ea provocat vrinam valde Et parum de ea adiuvat medicinas provocativas ad provocandum absq̄ nocumento. Et ꝓvocat menstrua ⁊ facit aborsum. Q Dixerunt quidam datur in potu vna ear ei qui conqueritur de vesica sua. ⁊ confert Et dantur in potu tres tanasgi de ea ⁊ exulcerat vesica. R Inquit Galienus Ipsa exulcerat vesicam. ⁊ est ꝑpterea q̄r facit materias acutas declinare ad eam a quibus corpus non evacuatꝰ cum propetate que est in ipsa.

Ca. xx.

Carbates. Albertus in li. de na. aīalium inquit. Carbates q̄dam mentiendo dicūt aves quas vulgus baumgense. hoc est arborum anseres vocant (vt etiam superius audivisti in capittulo xiiij) eo q̄ ex arboribus nasci dicūtur. a q̄bus stipite ⁊ ramis dependēt. que inter corticem est nutrite: Dicunt etiā aliquando ex putridis lignis hec aīalia in mari generari (vt supius dcm̄ est) ⁊ precipue ex abietum putredine. Asserentes q̄ nemo vnq̄ vidit. has aves coire vel ovare. Et hoc om̄ino absurdum est. quia ego ⁊ multi mecum de socijs vidimus eas coire ⁊ pullos nutrire. sic etiam in ante habitis diximus: hec avis caput habet q̄si pavonis: pedes nigros vt cignus. ⁊ sunt mēbrana coniuncti digiti ad natandū. ⁊ sūt in dorso cineree nigredinis: Et in ventre sunt albide aliq̄ntulū minoris anserib⁹.

Ca.xxj.

Aladrius ꝛ Calādris. Ysidorus
c Caladrius (vt dr̄) est immūdus
secundum legem.

Operationes.

A Dicit eñ phisiologus ꝙ auis est tota alba nullam partē hn̄s nigrā cuius iterior fimus curat caliginē oculoꝝ. In atrijs regum inuenit̄. p hāc ꝯgnoscitur de hoīe infirmo. vtrū viuat an moriat̄. Si eñ egrotat ad mortez mox hec vt viderit eū. auertit ab eo faciē suā. Si āt nō ad mortē. intēdit illa faciē suā vertit. Et assumit oēs infirmitates eius. ꝛ dispergit eas. ꝛ sanatur infirmus. B Aresto. Caladriꝰ infirmum si mori debeat. nō respicit. Sz si qlescere possit. ꝛ ipsum vidē velit. ab illo omnem infirmitatē ad se trahit Itaqꝫ ille sanus efficit̄. Et auis egra. ita ꝙ sepius pro eo morit̄. Hec auis hz vnū os ꝗssum in crure; cuius medulla oculos caliginantes si quis linierit. eos clarificatos boni visus efficit. C Ex li. de na. reꝝ. Caladrius est auis alba; q̄ si ad infirmū sanandū ducitur oēs infirmitates eiꝰ intra se colligit ꝛ in aere volās ibi eas ꝯburit atꝫ dispgit. D Pars interior femoris caliginez aufert ab oculis. Has aues alexander iueni sse fert in pside. E Ex li. de na. rerū. Calendris est auis pua; ꝓpe ꝯsimilis alaude. colore fusca; plumis despecta; sz mira modulatione vocis audientes letificat. Oīmqꝫ voces auiū expressissime imitat̄. Itaqꝫ qn̄ capta ergastulo includit̄ ibi q̄z captiuitatis ꝛ calamitatis sue oblita. vix vnā diei horā sine cātu pterit. adeoqꝫ spaciari diuersis auiū cātibus gaudz. vt nec cibi solicita sit.

Ca.xxij.

Apo ꝛ Caprimulgus: Actor Ca
c po dr̄ gallus castratꝰ siue gallia
ceus: Et hi ideo castrant̄ vt facilius impinguent̄ ac teneriores ꝯmedant̄.

Operationes.

A Dyas. Capōes viui apti ꝛ impositi morsibus venenatis occurūt si mutentur assidue. B Cerebꝝ caponis melius est ceteris: Acceptū in vīo fluxū sanguis abstinet. C Pellis ventriculi eiꝰ siccata tusa ꝛ bibita eustomacha est cum vīo. Iuscellum maxīe minoris estuatiōes stomachi mitescit simpliciter compositum. Iuscellū vo maioris artificialiter ꝯpositū ventrē mollit: crudos hūores: i. colerā nigram deponit D Utile est tpalibus

febrib9 7 typicis egritudinib9: tremorib9
7 inflationibus stomaticis. 7 arteticis sin
gulare presidiũ est Fel caponis albi mag
ne virtutis est. facit ad effusionem oculoꝝ
7 ad caliginẽ 7 aspredinẽ palpebraꝝ. De
capone iferius caplo. liiij. latius patebit.

E Pli. li. x. Caprimulgi appellant̃ me
rule grandioris aspectu: nocturni fures
sunt. interdũ eñ visu carent. pastoꝝ stabu
la intrant: capraꝝ vberibus propter suc
cum lactis aduolãt qua videlicet iniuria
vber emoritur. caprisq3 cecitas quas ita
mulsere obruitur. Actor: Caprimulgus
ipe Aresto. agochilem vocat. de quo sup
in cap. vj. istius tractatus. F Aresto
tiles. Est auis mõtana modicũ maior me
rula. astuti moris. raro videtur de die. nec
bene tũc videt: sed acuitur visus eius de
nocte. lac ex mãmillis capraꝝ sugit. ideoq3
dr̃ agochiles sc3 capraꝝ lac sugens. viuit
aũt nocte. manet in lapidibus de die.

res ãt dicũt 7 in gestu 7 in motu 7 in vola
tu auium esse signa constituta. Pliñ. li. x.
Carduelis minime auium impata faciunt
nec voce tantum. sed pedibus 7 ore ꝓ ma
nibus. Estq3 que boum mugitus imitet̃.
in ore latensi agro thaurus appellata. Est
que equorumq3 hinnitus anthus nomĩe
herbe pabulo aduentu eoꝝ pulsa imitat̃
ad hunc modum vlciscens. Ex li. de na.
reꝝ. Carduelus est auis parua croceoq3 ĩ
corpe rubeo vero ĩ capite colore venusta
ta. Mirũ autem videt̃ ꝙ hec auicula car
duorum acutis aculeis pascit̃. In hac er
go natura miraculũ apparet. que talẽ astu
ciam ei dedit. ꝙ nec boui nec azino mag
nis aĩalibus impartiri voluit. vt videlic3
ergastulo clausa suppositã aquã ab ymo
ꝑ filum vasculo suspenso ad se cum rostro
trahat. pediq3 filo interdum supposito cũ
attigerit vasculũ sitim potu sedat.

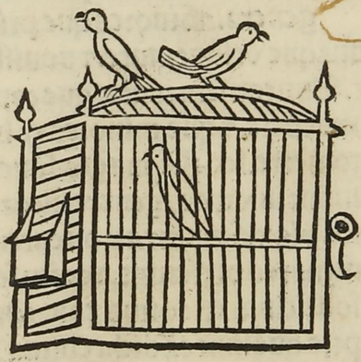

eyn distelvinck

Ca. xxiij.

c Arduelus. Ysidorus. Carduelus
dr̃ eo ꝙ spinis 7 carduis pascit̃.
Unde 7 apud grecos achãtis dr̃
ab achantis. i. spinis quibus alit̃. Augu

Ca. xxiiij.

c Arabdrion: 7 Carista. Rudol
phus sup Leuiticũ. Carabdriõ
est auis garula. de q̃ legit̃ in Le
uitico ꝙ ẜm legem sit imũda. Actor: Hec
auis ipa est que superius in cap. xxj. dcã.
calendris est Fallunt̃ aũt qui hanc esse ca
ladrium putant. Ut sup deutro. dicit glo

sa interlinearis. Cariste vt dicit Solinus aues sunt que impune flamas inuolant: ita vt nec plume nec carnes earū flamis igneum aliquatenus cedant.

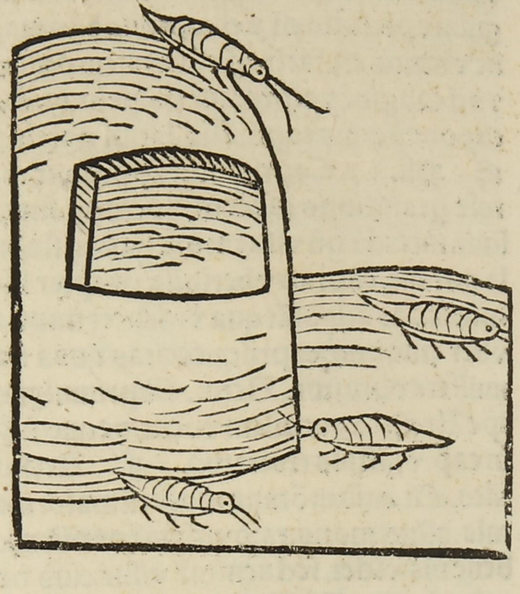

Ca. xxv.

Ceruus volans. Ex li. de na. rerū. Ceruus volans fertur esse genus cicade. Hunc tamē experimentator crabronē vocat. sub alis (vt dicit) grossioribus alas habet subtiles ac tenues sicut bruchus: Circa vesperam potissime volant. ⁊ volando strepitum faciunt. hñt cornua medicinalia grādia prelonga bisulca dentata ⁊ lucida quasi forcipibus in cacumine cum libuerit ad morsum coeuntibus crura vero lōga ⁊ reflexa. lucent igneum more noctu partes laterū ac clunium colores pinnarum refulgētes aliqñ compresse obumbrantur. amputatum caput earum viuit diutius sine corpore. sed et ipsius corpus sine capite. sed non tam diu sicut caput.

Ca. xxvj.

Cicade. Plinius li. xj. Cicade tantum viuunt rore. quarū duo sunt genera. Minores que primo proueniunt que vt sunt mute: ⁊ nouissime pereunt. Sunt autem multe que canunt vocantur achete: ⁊ que minores ex his sunt tetrigometre: sed ille magis sonore. Mares canunt in vtroq; genere silent femine Gentes his vescuntur ad orientem Ante coitum mares preferunt. a coitu feminas circa solsticium est coitus earū. Ouis earū corruptis que sunt cādida coitus supin⁹. Est illis asperitas in dorso preacuta qua feture locum excauant in terra. Fitq; p̄mo vermiculus. deinde ex ea (que vocatur tetigometra) cuius cortice rupto circa solsticia euolant. ⁊ est sine ore. sed pro eo qddā est aculeatum linguis simile. ⁊ hoc in pectore quo rorem lambunt: Pectus ipsum est fistulosum hoc. vt diximus canūt achete de cetero nihil est in ventre. Quidā vero negant vocem insectis esse in tanto cicadarum sono ⁊ apum murmure.

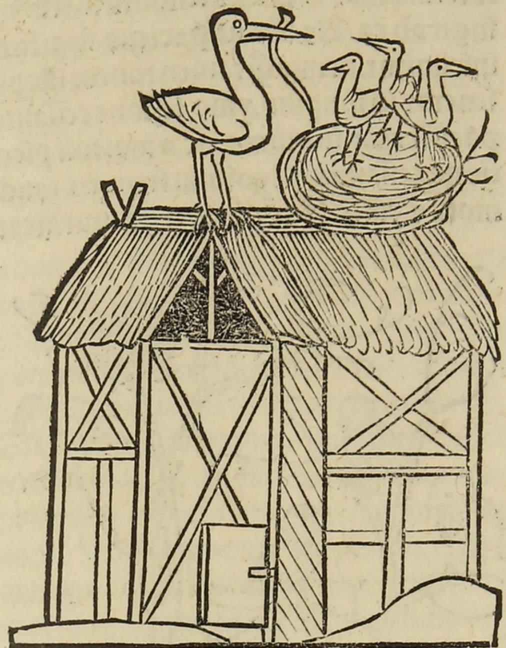

Ca. xxvij.

Ciconia. Ysidorus Ciconie quasi cicanie a sono quo crepitant di cte sunt quē sonū oris pocius esse constat q̄ vocis: quia cum rostro quatien te faciunt. hee veris nuncie societatis co mites serpentū hostes maria transuolāt. in asyam collecto agmine pergunt Corni ces eas duces precedūt ⁊ ip̄e quasi exerci tus ꝓsequunt̄. Ex li. de na. rex. Ciconie ser pentium exitio tātus est honor in Thessa lia vt capitale fuerat occidisse ciconiam. sicut ⁊ hoīem. Multipharie nāqꝫ serpen tibus insidiat̄. eosqꝫ comedit ⁊ alia vene nata. nec tn̄ moritur. Bufonē autem non nisi in magna fame comedit: in quo natu rale bufonis malum notat̄. Videt̄ autem ciconia caput habere valde reumaticum quia rostro eius aqua fere continuo distil lat. ⁊ hoc hieme magis. Hec nidos suos annuo r̄petunt. ⁊ vnū se e fetibus suis do mino loci sub quo fetificant. plumatū q̄si tributum vt fert̄ deijciunt. Sꝫ forte causa magis est tedium nutriēdi. Quinymo vt vulgo d̄r ꝓ decimatōne deijciūt. deo ius suū seruantes In cuius signū Thoringiā ubi decime non dant̄. neqꝫ intrāt neqꝫ in habitant vt experientia docet. Abiture autem (vt dicit Solinus) in certo loco cō gregantur. ita vt nulla sui generis nisi ca ptiua relinquat̄. In asya campus est vbi cōgregate cōmurmurāt. ⁊ eam q̄ nouissi me venit dilacerant sicqꝫ recedūt. Ex lib. rex. vt sup. Ciconia d̄r auis pia. Cum eñ antiquiores ciconie pēnis amissis ꝓpriū sibi victū acquirere nequeāt. iuniores fri gida genitor̄ membra refouentes eos in pastu ꝓcurant. donec ala fortis redierit. Nam vt Ysido. ait. Quantū temp⁹ impē dunt in fetibus educandis tm̄ ⁊ ipse inui cem a pullis suis alunt̄. Nec dubium eas castitatis sectatrices esse. fedusqꝫ coniugij adinuicem seruare. Vn̄ fert̄ q̄ in eminen tiori loco domus cuiusdā par vnū ciconi arum habitabat. Vn̄ mare ad pastū rece dente frequēter alius mas adueniēs femi nam adulterino coitu polluebat. At illa statim eminus in fonte se mergebat. sicqꝫ scelus adulterij ꝑ aque lauamentū delens marem ꝓprium deludebat. hmōi factum dn̄s habitatōis frequēter aduertit ⁊ qua dam die post adulteriū eā a fonte ne laua retur ꝓhibuit. nec mora masculus a pastu rediens in feia sua scelus adulterij depre hendit. ⁊ ad horam dissimilans abijt. Re uersusqꝫ scd̄a die maximā multitudinem secum adduxit. que singulam adulteram aggresse. miserā crudeli laniauert̄ morte.

Operationes.

A Pli. li. viij. Ciconia origano sibi me detur. B Idem in li. xxix. Ciconie pullum qui ederit negat̄ annis continuis lippire oculis. Ciconie qꝫ ventricul⁹ valꝫ ꝯ oīa venena C Idem li. xxx. Furū culis etiam d̄r mederi ciconie vētriculus ex vino decoctus. D Ryas. Fimus ciconie cum aqua potui datus. epilēticos curat. E Albertus in li. de na. aīaliū Hec auis alas hꝫ nigras. ⁊ caudam ⁊ ali as ꝑtes hꝫ albas. F Inuenit̄ etiā ge nus ciconie. totum in dorso nigr̄ ⁊ in ven tre subalbum. sed non nidificat in hoīm habitationibus sꝫ in paludib⁹ deserti.

coierint. mas conscius lesionis in femina fugit ab ea. At illa impaciens fugiētem insequitur. nequaq̄ tamen rancor ille per seuerat in longum. ymo lesione cessante. pacificatur in animo ac a masculi ꝑsecu tione cessans post coitum frequēti caude motu ⁊ rostri se aquis mergēs purificat.

Ca. xxviij.

c Ignus: Arestotiles. Cignus est de genere auiū coriū īter digitos hn̄tium. Manetq̄ȝ in ripis lacuū et in locis multaꝝ arboꝝ. Bone vite est. atq̄ȝ nature. ⁊ senectutis bone. hmōi aues contra accipitrem pugnare non incipiūt Sȝ si cum eis ille pugnare cepit. pugnāt cum ipo. eūq̄ȝ vincunt. Ysi. Cign⁹ grece latine olor dr̄. eo q̄ totus albus sit plumis olon eñ grece totū dr̄. Naute vō sibi hāc auem bonā prognosiam facere dicunt si cut Emilius ait: Cignus in auspicijs sem per letissimus ales. hunc optant naute. q2 non se mergit in vndis. Ex li. de na. rerū. Cignus hȝ plumas albas. sȝ carnes nig̃s fortitudinem suā in alis: colerice cōplexi nis est. ⁊ ob hoc iracundus. Dentes habȝ in rostro minutissimos. Oneris impaciēs est. ne libenter volat sed in stagnis requies cere delectatur. cū vno pede natat. ⁊ cum alio se regit veli mō. cū piscibus nutritus eis est innoxius: Sup aq̄s nidificat ī pull educandis solicitus. tpe coitus blandiūt sibi inuicem mas ⁊ femina: ⁊ alternatim capita cum suis scilicet collis inflectunt. velut amplexandi gracia. Nec mora vbi

Ca. xxix.

c Inomulgus Cispedo ⁊ citramo Ysidorus: Cinomulgus est auis arabie sic dcā. eo q̄ in excelsis ne moribus texit nidos ex fructibus cynami Et quia nō pn̄t ibi hōies conscēdere pro pter ramoꝝ altitudinem ⁊ fragilitatē. eos dem nidos plumbatis iaculis appetunt ac cynnama illa deponunt: ⁊ pcijs ampli oribus vendunt eo q̄ illud cynnamū ma gis q̄ alia mercatores ꝓbāt. Arestotiles Cinomulgus passere modicum maior ē. eiusq̄ȝ color celestis est cum citrinitate et colores isti sunt in eo distincti: Rostꝝ eius est longum ad citrinitatem declinās sup arbores magnas ex cinamomis vt dr̄ spe rice componit nidum suum habēs intrā i tum paruū Plinius. Cyspedū siue cispe li plurimū volant qui ⁊ apodes dicuntur eo q̄ vsu pedum careant hyrundinū spē.

nidificant in scopulis. Hee sunt que toto mari cernunt. Arestotiles. Auium genus quod pedes nō habet. omni tpe apparet. hec auis longa gracilis ꝛ pauce latitudinis. hirundini assimilatur. Nec inter illas leuiter distinguitur. Ista nidificat in esta terr hoc post lapides vt animalia fugiat ꝛ homines. Plinius libro. x. Citramus alias cenchramus habetur. aues remeātes comitata solicitat. ac perseueranter ad expectatas sibi terras puenire festiat. easq3 noctu. etiam itineris admouens excitat. Arestotiles. Citramus auis de nocte ceteras aues clamat. eaq3 audita sciunt venatores q in locis suis non remanebunt aues. Ex libro de naturis rerum. Citramus auis asye recedentibus hyrūdinibꝰ ac cytonijs instante hyeme comitans eas festinātioꝛ pseuerat. ꝛ pcedens solicitat.

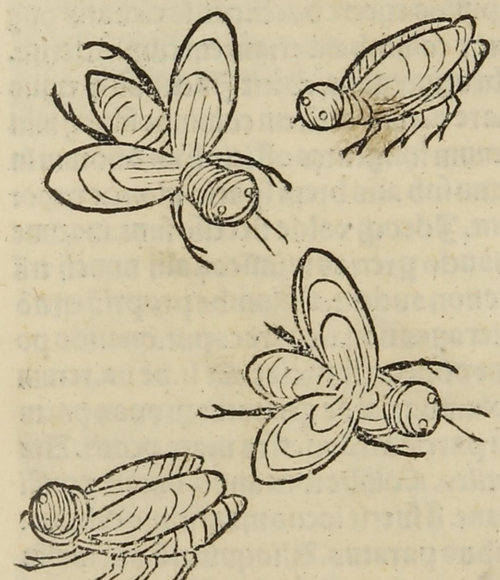

hundes fliege **Ca. xxx.**

Cinomia. Ysidorus. Cinomia grece dicitur musca canina. Nā canis grece cynos dr. Ex libro de na. rerum. Cinomia est musca canina catuloꝝ auribus importuna. Quam licet catulus frequenter excuciat semp tamē importūe reuolat. Ubi āt cū pigꝝ. ad excuciē dum inuenerit vsq3 ad sanguinem ꝛ vulnera pcedit. Actoꝛ. Cinomia est illa musca grauissima. qua percussa est egiptioꝝ populus in quarta plaga. De hac em̄ in Exodo legitur. Uenit musca grauissima in domos pharaonis ac seruoꝝ eius. ꝛ in oēm terram egipti. corruptaq3 est terra ab huiusmodi muscis. Per hanc enim secundum glosam canini mores significātur. in quibus humane mentis voluptas id est libido arguitur. Sic enim ꝛ cinifes quibus in tercia plaga percusserunt egipcij. significant inquietudines mūdanoꝝ. qui prouocatores rixarum. Amatores calumniantium non admittunt quietem spiritualis sabbati. Un̄ Psalmista. Dixit ꝛ venit cinomia.

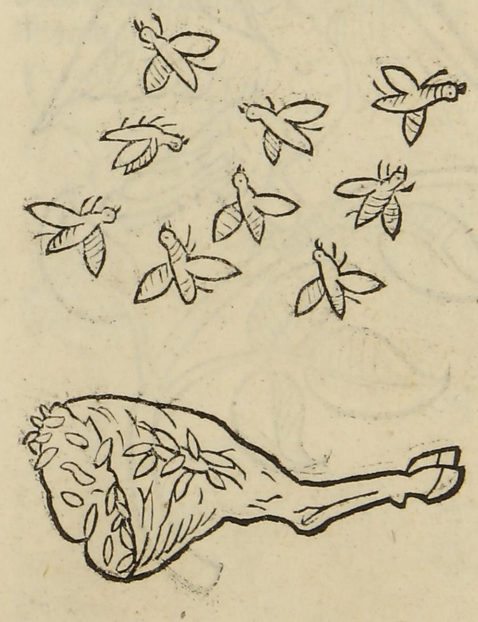

Ca.xxxj.

Icedula cimice ⁊ costro. Ysido.
Cicedula gen⁹ scatabroꝝ ē sic di
ctum eo ꝙ ꝗ dies l' volās luc3. Ex
li.de na. Cicedula ē vmis in ytalia nocte
volās. ⁊ iter noctis tenebras fulgid⁹ radi
ans. ita vt si eū in tēbris videas exhalatio
nem scintillaꝝ putes. Ysi. Cimex āt ex ver
mibus carniū ē. Dict⁹ āt est cimex ex sil' tu
dine cuiusdā herbe c⁹ fetorē h3. Aui. in. ij.
cañ. Ex fraxio capita inflata sicut ꝗnata
egrediunt̄ i qbus ē hūiditas de q̄ cimices
oriunt̄. Cū em̄ capita hmōi apiunt̄ cimi
ces ex illis egrediunt̄. Cimices āt effugat
ꝓ stercꝰ thauri. qñ cū eo fit suffumigatō
Palladius. Ortis q3 cimices nocēt. extin
guunt̄ āt amurca ⁊ felle bubalo lectis aut
locis eaꝝ pūctis. l' folijs edē tritis ex oleo
l' icēsis sanguisugis. Ysi. Cosdros greci
appellāt eos q̄ extremis favoꝝ ptib⁹ maio
res creant̄. Quos aliq reges putāt. dcōs
eo ꝙ castra ducant.

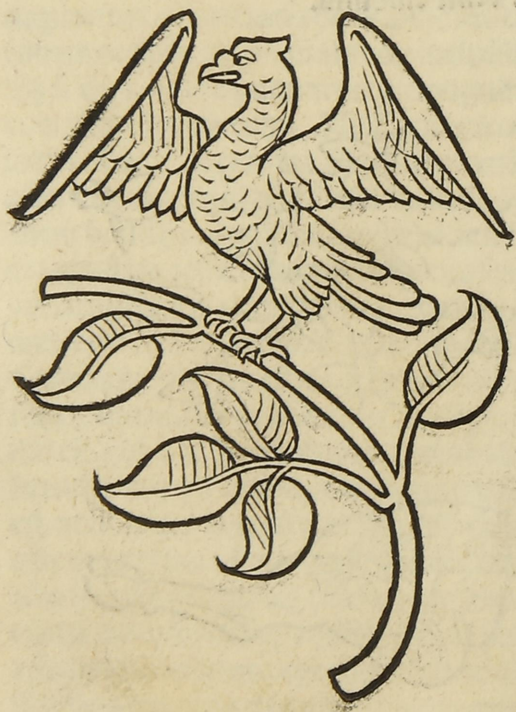

Ca.xxxij.

Olumba. Ex li. de na. reꝝ. Colū
ba (vt dicit Beda) felle car3 Di
cit tamē Aresto. ꝙ fel h3. nō eo lo
co quo cetera aīalia sed in intestino Mor
ticino non viuit. sed puro grano visum
recuperat nouem vicibus. In alta nidifi
cat. vbi mala bestia attingere non valeat
suꝑ aquas libenter requiescit. vt sitim se
det. Et vmbram accipitris veniētis ī aq̄s
ꝓspiciat. Aliqñ vero sola sedet. colores
suos varios circa collum admirās. alarū
plausu rostroq3 plumeculas fulcit et in re
gimen volatus cultus; pennas disponit.
Tunc nisus speculator occultus cō gaudē
tem in hmōi gloria rapit. Colūbe calidi
ssime sunt. ⁊ lapillos ꝓpter stomachi tem
perantiam comedūt. fimū etiam ardentē
nimis habent. quem ⁊ ipē nido eijciunt.
⁊ pullos eijcere docēt. pēnis eleuatis pug
nat ⁊ columbam errantem cum viderint.
sibi aggregant. Dicit Jacobus ꝙ trans
mare versus oriētem columbe sunt q̄ nun
ciorum fungentes officio lr̄as dn̄orum su
orum sub alis breui spacio ꝓlonge depor
tant. Ideoq3 valde necesse sunt: maxime
quando ꝑ terras inimicoꝝ alij nuncij trā
sire non audent. Columbe propriū est nō
inter aues non eleuare caput: quando po
tant donec ei sufficiat. Ex li. de na. rerum
Columba valde grauatur in ovoꝝ partu
ꝙ si parere tardauerit a mare ꝑcutit̄. Are
stotiles. Colūbe toto anno ouant ⁊ pulli
ficant. si fuerit locus mansionis calidus:
⁊ cibus paratus. Alioquin nō nisi in esta
te. Earumq3 pulli sunt meliores in vere. ⁊
in autumpno. peiores autem in hyeme ⁊
estate. Masculus cū feīa coit post vnū an
num. Oua colūbe sunt albi coloris sicut
⁊ perdicis. Columba senex coire non po
test. sed tantum osculatur. Columba q̄q3
femina saltat super feminam; si nō fuerit
mas: ⁊ inuicem osculantur. ⁊ ex illo q̄dem
coitu oua faciunt sed non pullificant.

De Auibus.

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum: Pulli co lumbarum in autūno ꝛ vere saniores sunt quoniam his temporibus grano maxime viuunt: B Esculapius. Colūba oc cisa ꝛ calida supposita omni morsui sub uenit. Sanguis eius valet oculis ꝑfertis infusus precipueqꝫ de sub ascellis tract⁹. C Stercus eius omnes dolores soluit. ꝛ humores desiccat D Dyascorides Columbe sanguis abscindit fluxum san guinis nariū: qui est ex velamine cerebri: E Plinius libro. xxix. Caro recens co lumbe contra serpentes auxiliatur. Mas cule sanguis a vena sub ala incisa. eximie prodest oculis cruore suffusus. F In libro. xxx. Fimus columbaꝝ cū aceto delentur stigmata. Hoc fimo carbuncul⁹ aboletur ꝑ se illito vel cum semine lini ex aceto mulso G Auicenna: Sāguis columbe confert podagre: Stercus colū barum cōueniens est sup dolores iunctu rarum: ꝛ valet empetigini. H Con fert etiam dolori colice cum administrat in clisteri.

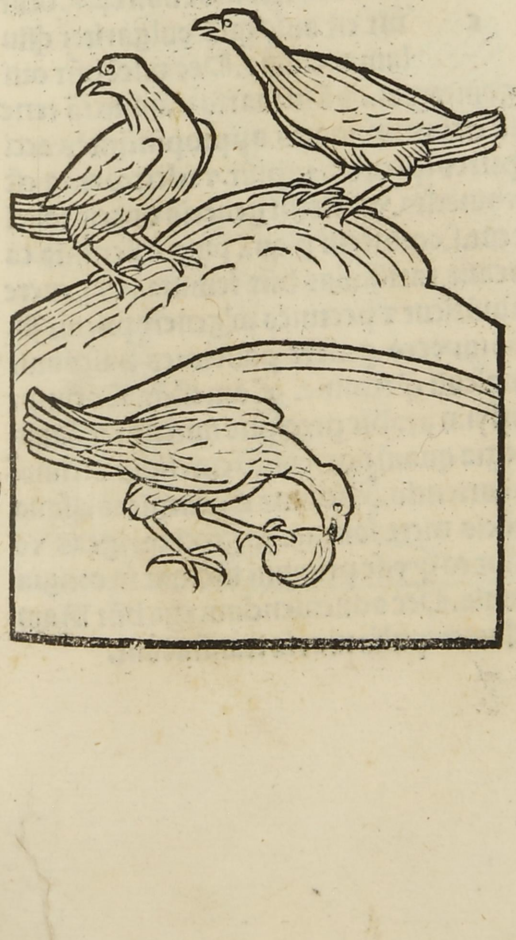

Ca. xxxiij.

C Oredulus. ꝛ Cornix: Ex li. de na. rex. Coredulus dr̄ quasi cor edēs Carne nāqꝫ ꝛ preda viuēs corde maxime inhiat saturari: Ysidor⁹: Cornix auis est ānosa apud latinos greco nomi ne cornix appellatur. Quā aiūt augures hōim curas significātōib⁹ agere. insidia rum vias monstrare. futura ꝑdicere mag num nephas hoc credere. vt deus cōsilia sua cornicibus mandet. His inter multa auspicia tribuunt ꝛ pl'uuias vocibus por tendere: Vn̄ est illud. Tunc cornix plena pluuiam vocat improba voce. Ex li. de na. rex. Cornix in solsticio morbo corripit̄ Hec nucibus libenter vescit̄. Horribiles aues q̄si hostes suos impugnant sed ille freq̄nter cū impugnātibus multū detule rint: tandē in pacientia victe lacerant im portunas. Cornix pluuiā multo clamore ꝑnunciat: Ouis colūbe insidiat̄. vt ea di ssipet ꝛ exugat.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Cerebꝝ cornicis coctum in cibo sumptū capitis dolorib⁹ ē rmediū B Idē in li. xxx. Cornicis carnes ac ni dum illinire morbis longis putant vtili ssimum.

Ca.xxxiiij.

Coruus. Ex li. de na. rex. Coruus auis clamosa nihil aliud sonare nouit q̄ cras cras. diuersas tamē voces format. scz. lxiiij. vt dicit Fulgenti⁹ volādo coit aliqñ. plures sp q̄ duos pullificat. Grauidus fieri dr. si eū ouū coruiuum edere ptigerit. Ore parere dicuntur ⁊ concipe. Femine coruo⁊ oua sole cubāt ⁊ mares eis escas dant. Pulli coruo⁊. vij. diebus absq̄ vlla cibi alimonia manere ferunt. Septima vo die nigrescunt. quo⁊ nōnullos eijciunt tedio nutriendi. Fortior est coruus de die. Bubo de nocte ⁊ vicissim oua sua comedunt. Corui parū coeunt. sed multum osculant adinuicem. Et putant qdam q̄ alio mō non coeant. sed hoc falsum est. Cadauere coruus vescitur et vt dr a potu se abstinet q̄ diu ficus sui fructus dulcedine gloriat. Vñ Ouidius Accibi dum lacteus pendebit in arbore ficus A nullo gelido fonte bibent aque. Gregorius in moralibus. Pulli coruo⁊ (vt fertur) anq̄ nigrescant a parentibus vtcūq̄ neglecti. medici affecti huc illucq̄ vagant in nido aut cibo⁊ expetunt a pto ore subsidiū. Vñ scriptum est. Quis ppa rat coruo escam. ⁊c. Sed cum nigrescere illi ceperint tanto eis alimenta pbenda coruus ardentius requirit. q̄nto illos alere diutius distulit. Ex li. de na. rex. Est coruo⁊ genus in oriente. q̄d cum azino et tauro pugnant. eisq̄ fugientibus sup eos volat ac sic cū impetu eo⁊ oculis impungit ⁊ cū potuerit eos execans rostro dñis suis inutiles reddit. Itaq̄ p consequens occisi decoriant ⁊ eo⁊ cadauera volatilibus efferunt sicq̄ ab aue improba aīalia fortia supantur. Coruus turres inhabitat ⁊ ibidem nidificat. citissimus est mutatōnis aeris nūcius. ⁊ alia crocitatōis voce prophetat auram tranquillam alia tēpestatem. Coruus longeuus citissime fit domesticus. coruosq̄ siluestres inuitos retinet ac seducit. Coruus ex natura est inclinatus ad furtum: vt experigentia Erfordie docuit vbi coruus domestic⁹ successiue de mensa qua pecunie iacere consueuerant in ortum de ppe subtus lapidem circiter quinq̄ vel sex florenos in grossis abscondit.

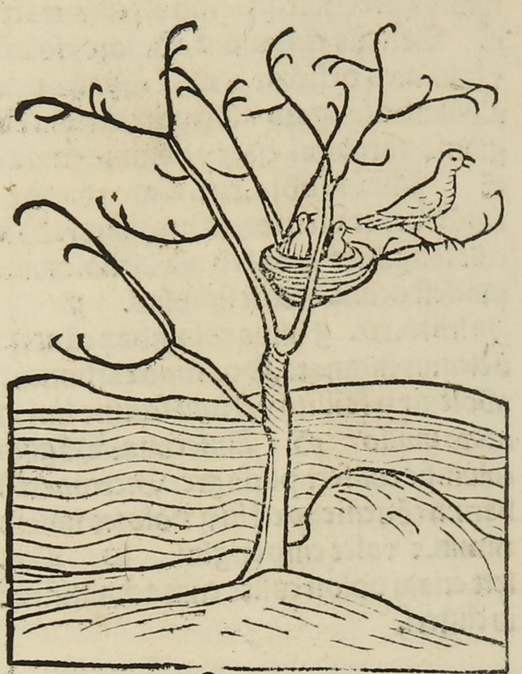

Ca.xxxv.

Cocurnix. Ex li. de na. rex. Cocurnix est auis quā vulgariter q̄stulam dicimus. Hec ducē hñt orti gometram: quā in maris transitu iā terre id est portui maris appropinq̄ntes accipitres speculati rapiūt. ⁊ idcirco cura est vniuersis. vt externi generis ducem solicitent. s. cornicem p quā pma discrimīa caueant. rarissimas hñt feminas in genere auiū sicut ⁊ pectines in genere pisciū. In hōim vero genere pauciores nascuntur masculi q̄ femine. Comestor. Cocurnix in synu arabie precipue nutritur. ⁊ ē auis regia quam nos vulgo curelium dicimus a currendo. Ysidorus Cocurnices a sono vocis dicte sunt. quas greci ortigeas vocant eo q̄ vise primum fuerunt in ortigia insula. Hec adueniendum tpa hñt Nam estate depulsa maria transmeant.

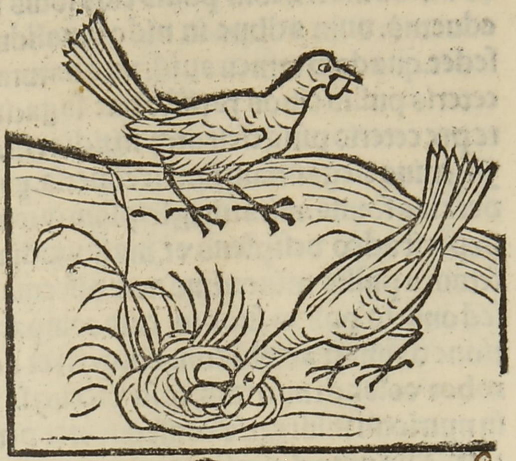

Ca. xxxvj.

c Ocyx. Pli. li. x. Cocyx videt̃ ex ac
cipitre fieri tp̃e ãni figurã mutãs
Tũc eñ ñ apparẽt rliq accipitres
nisi dieb⁹ paucis. ipso q̃z modico estatis
tp̃e vis⁹ postea ñ cernit̃. Est ãt neq̃z ad vn
cis|vnguib⁹ accipitꝝ nec capite sil'is neq̃z
alio q̃ colore ac rictu s̃z colũbe poti⁹ sil'is
ẽ capite ꝛ vnguib⁹. Qm̃ absumit̃ ab acci
pitre. si qñ sil' apparuerit: sola oim̃ auis a
suo gñe iterẽpta. Aresto. Auis cocyx pau
c oꝝ ouoꝝ ẽ. vni⁹. s. aut duoꝝ q: natura ei⁹
v alde frigida est.

Ca. xxxvij.

c Rochilos. Ex li. de nat̃. reꝝ. Cro
chilos in ytalia rex auiũ appellat̃
oim̃ q̃dẽ ẽ mĩma. s̃z q̃nto mĩor tã
to velocior: adeoq̃z aiosa. vt etiã p̃ aq̃lam
audeat cõat⁹ acceptare: hõies q̃z deludit
q: cũ se ꝓpinq̃ q̃i manu capiendã obtule
rit. casso hõis conatu ꝛ labore impigra ꝑ
fugit: Araneis vescit̃ pullis fecũda ẽ Nã
plurimos vno fetu ꝓducit. vno specu vel
antro ĩ hieme multi ꝯdunt̃. vt ad calorez
turba conferente calor q̃ puus ẽ ĩ tam mi
nimis corporibus augmentet̃ Estq̃z auis
minima oim̃ aliaꝝ. Item Albertus in li
bro de naturis animalium ait: Crochilos
est auis minima omnium q̃ regulum vo
cant que licet sit parua corpe. Ausu mag
na contra aquilam pugnare conat̃ solita
ria volat. Multi etiam est partus; ꝛ in hie
me vno contenta foramine antri vel muri
multos socios secũ sui generis nocte ha
bitare permittit. vt calor parui corporis
ex societate multorum calescat ꝛ foueatur
Hec etiam est auis musica. ꝛ precipue cã
tat tempore magni ꝛ sicci frigoris in hye
me: Infra caplo. c iiij. de eadẽ tractet̃.

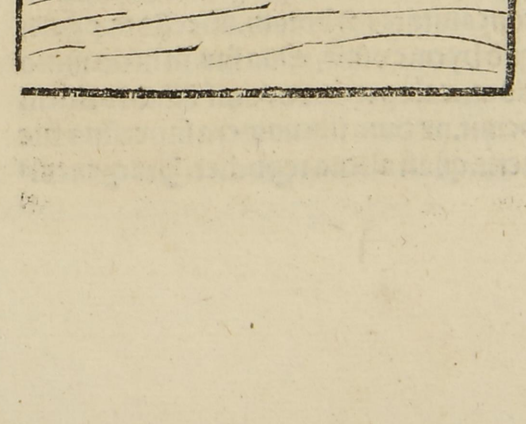

Ca. xxxviij.

Orinta: Plinius. Corinta e auis c maxima in partibus orietis que fere ad quantitatem pulmonis vacce habz mollem. 7 multo infusum sanguine. et ideo multum bibit plusq̄m alie aves: Albertus in libro de naturis aīalium. Corinta est auis que paucas 7 paruas habet plumas 7 pennas:

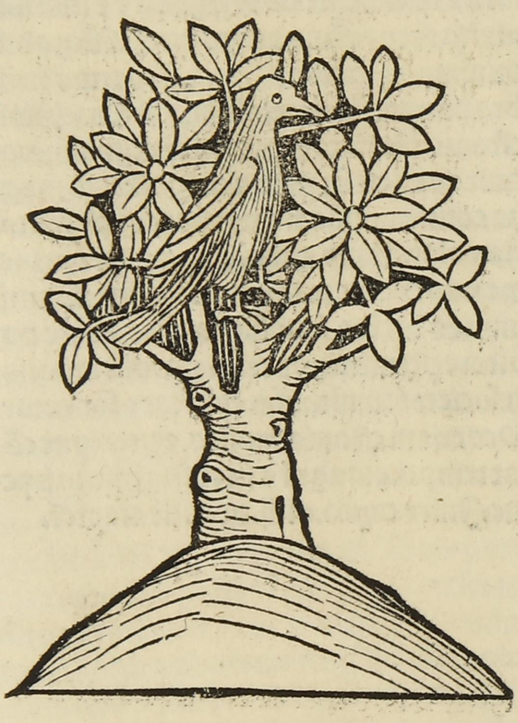

Ca. xxxix.

Uculus. Ex libro de naturis re c rum. Cuculus est auis improba que vocem suam in cantando nō mutat. sed semper eandem r̄plicat. Auis pigerrima est 7 loco non stabilis: Turturis fere colorem habz Hieme plumis spoliari dicitur. intratq̧ terre latibulum. vel concauitates arborum. illic estate ꝯgerit quo hyeme viuit: Oua sua in nido minoris auicule ponit. 7 de ouis illius totidem demit. ne dum illa numero superflua īuenerit. quasi aliena repudiet: Itaq̧ cuculꝰ ab aliena matre. cum pullis eius fotus et eductus: dum adhuc in nido invalidus sedet. quadam tamen auiditate naturali ceteris pullis cibos rapit. 7 hac sagacitate pre ceteris pingescit atq̧ nitidior fit: In cuius elegantiam nutrix cōuersa. gaudet eius forma: miraturq̧ seipsam q̧ talez peperit adeo desipiens vt magnitudine fetum a pullis minoribus non discernat. sed omnes pullos suos in eius comparatione damnat ac vbi eum eduxerit et ad robor volandi nutritus. ipso viceuersa 7 in nutricem insurgit. 7 consequenter perimit. Ysidorus: Cuculi a voce propria nominati: tempus habent et ipsi veniendi miluorum scapulis suscepti propter breues 7 paruos volatus: ne per longa aeris spacia fatigati deficiant. Horum saliue cicadas gignunt: Oua passeris nido reperta comedunt. 7 sua obijcitur. post hec illa suscepta. 7 fouent 7 nutriunt Aresto tiles. Cuculus ouis proprijs incubat. sed vnum ouum in nido fulice ponens eiusdē oua sugit. Illa vero futuri euentus ignara ouum sedula nutrix fouet. Sed a cuculo excluso 7 postmodum adulto nutrix a nonnullis quandoq̧ necari perhibetur In estate volat 7 lasciuit. In hyeme iacet languens 7 deplumatus ac buboni similis apparet.

Operationes.

A Plinius libro. xviij: Mirabile quod dam est de cuculo. quo quis loco primum audiat alitem illam. si pes dexter circumscribatur ac vestigium id effodiatur non gigni pulices vbicunq̧ aspergatur.

B Idem libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctus 7 potus morsui canis rabiosi confert.

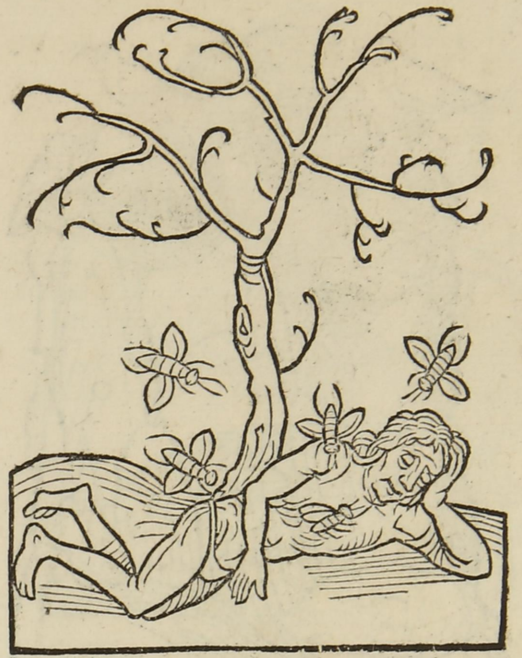

Ca.xl.

c Ubeth. Aresto. Cubeth est auis luxuriosa. cuius mas si inuenerit oua femine sue frangit ea. ne feīa sit solicita circa ea. femīa v̄o abscondit ea Que siue coeat siue non. olofaciendo vel audiendo subito ouat: Item si p̄senserit masculum veniētē occurrit ⁊ coeūt. Mas q̄dem pedetentim ad feīam accedit sine strepitu. ne alij masculi senciāt. ⁊ pugnēt cū eo. nec coire ꝑmittāt. Itē masculi pugnant inuicem ⁊ victor cū victo coit. ac versa vice si victor victus fuerit Solitarie tn̄ ⁊ occulte coeūt. eligente victore locuȝ ad hoc. ⁊ victo sequēte. Mas āt ⁊ femīa ī voluptate sua frequēter deprehendunt̄ ⁊ cadunt in manus venatoꝝ. Cumqȝ luxuriosa sit auis ista. singuli tn̄ mares singulas feminas accipiunt. Item aues ponderosi corꝑis que non sunt boni volatus. multā habent superfluitatem multumqȝ coeunt ⁊ multorum ouorum huiusmodi sunt. vt cubeth ⁊ strutio ⁊ gallina. Actor. Cubeth idem videtur esse q̄d perdix. que enim hic de illa dicuntur eadem pene ⁊ de perdice dicentur inferius. Quod forte latuit translatorem.

Ca.xlj.

c Ulex. Rsi. Culex ab aculeo dc̄ūs ē eo q̄ sanguinē sugit. hȝ em̄ in ore fistulam in modū stimuli. q̊ carnē terebrat. vt sanguinē bibat. Aristo. Culex aīal corꝑis anulosi mēbꝝ hȝ ꝑ q̊d cibū sentit. ⁊ q̄dā hn̄t hoc mēbꝝ extra sicut aculeū cuiꝰ natura ē mollis ⁊ vacua ꝑ ip̄m gustāt ⁊ sentiūt ⁊ cibū attrahūt Culices āt ⁊ musce mīme bestiaꝝ ꝑ hoc mēbꝝ ꝑforāt hōis coriū ⁊ alioꝝ aīaliū: Ex li: de na. reꝝ Culex acida petit. ⁊ dulcia fugit lucē diligit, ita q̄ ad lumen aliqn̄ se vrit

Operationes.

A Aui. i. iiij. cañ. Ad effugādū culices ⁊ cimices fit suffumigiū cū serraturis ligni pini. aut cū nigella sil'r cū mirto sicca ⁊ cū sulphure. ⁊ bdellio ⁊ spīa fetida ⁊ stercore vaccio ⁊ cū folijs cipssi. B Ad idez aspgit̄ domꝰ ex decoctōe radicis lupinoꝝ aut ex decoctōe nigelle. aut absinthij: aut rute. C Palladiꝰ. Cōtra culices et timices ī ortis l' satis amurca recēs. vl' ex cameris fuligo spargit̄. galbano q̊ȝ infuso: aut sulphure fugant̄ D Ambrosius Culices nō tangunt hōieȝ. si absinthium cum oleo coquat̄. ⁊ eo se pungat.

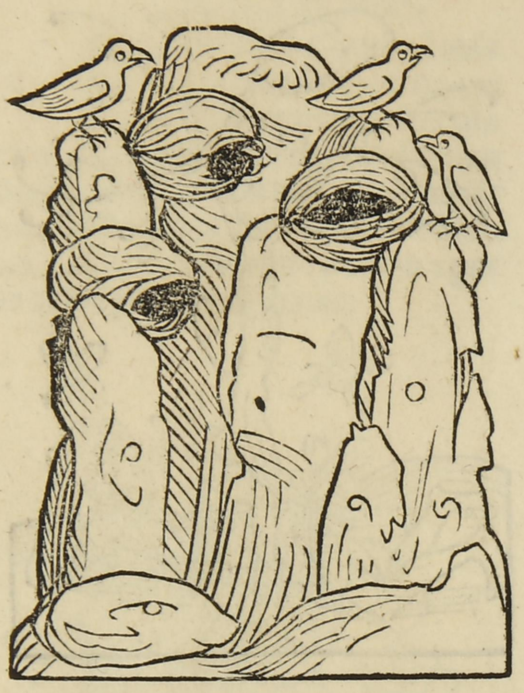

Ca. xlij.

d

Yomedas. Ysi. Dyomedie aues a socijs diomedis appellate sūt q̄s fabule ferūt easdē volucres fuisse ꝯuersos forma fulice siles, magnitudīe cignorū. colore cādido. duris ⁊ grādib⁹ rostris. Sūt āt circa apuliā ī insula diomedia īter scopulos littoꝝ ⁊ saxa volitātes. Solin⁹. Diomedas aues īsula q̄ orā apulie videt. ⁊ tumlo ac delubro dyomedis īsignis ē. sola gignit cui ē color cādidus. ignei oculi ora dentata. ꝯgregate volitāt. dueq̄ duces sūt: q̄ꝝ altera agmē ꝑit vt ductu certū iter dirigat: altera īseq̄t̄ vt instantia tarditatem vrgeat. Cum fetificum tempus adest. rostro scrobes excauant. ⁊ surculis inuersum positis subter cauata contegunt. ⁊ ne operimēta desint si forte lignorum cassia venti auferāt. hāc struem premunt terra quam egesserāt. sic nidos moliuntur. bifori accessu aditus q̄ mittit ad pastus in ortum destinatur. qui excipit reuertentes versus occasum est, vt lux ⁊ morantes excitet. et receptui non denegetur. Edem sacram huiusmodi studio omni die celebrāt. aquas plumas imbuunt. ⁊ alis impendio madefactis rorulente confluunt. et sic edem humore excussa purificant. Tunc pennis supplaudūt ⁊ inde quasi peracta religione discedunt Ob hoc aues factos dyomedis socios ferunt.

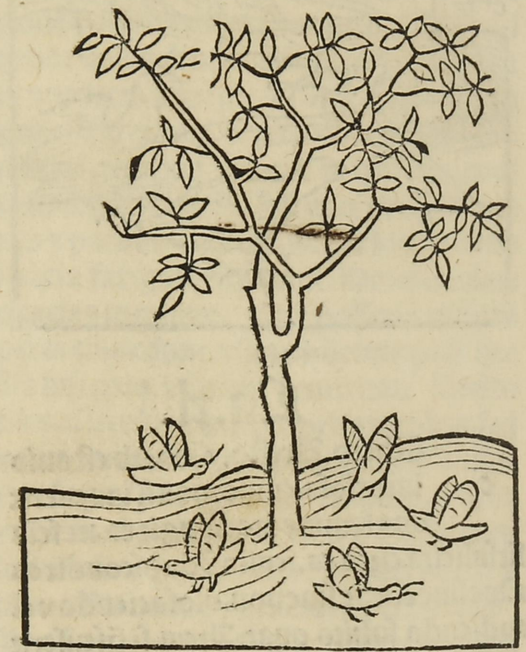

Ca. xliij.

d

Raycha. Albertus. in libro de naturis animalium inquit. Draycha auis est pedibus carens. vt dicit Arestotiles. ⁊ cum ad terram cecidit cubitis alarum et pectore repit fere sicut vespertilio. Debiles habet pedes caude sue coniunctos. Hoc non apparet nisi post pluuiam in principio estatis. ⁊ tunc pullificat. ⁊ cum pulli conualescunt morit̄ pullos relinquens sue miserie vice succiores.

De Auibus.

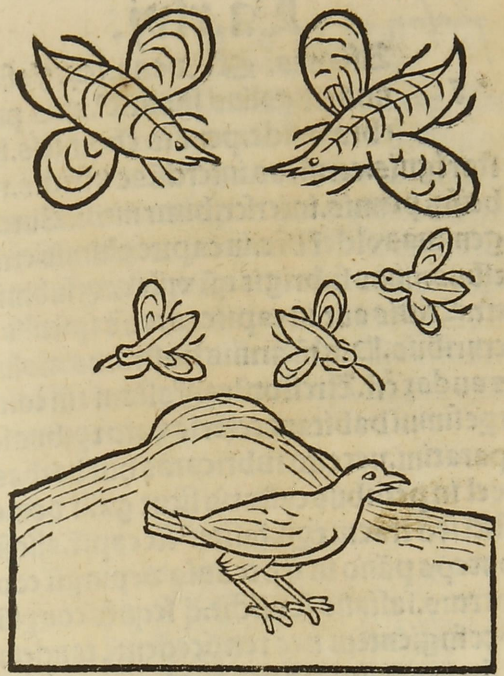

Ca.xliiij.

e Githus Emeria 7 Ercinia Plinius libro decimo: Egithus auis minima cum azino pugnat. Azinus quippe spinetis se causa scalpēdi atterēs nidos eius dissipat quē adeo pauet auicula, vt omnino voce rudētis audita oua eijciat. pulliq; ipi metu cadant. Itaq; aduolans vlcera eius rostro excauant: Porro achantis egithum odit in tantum: vt eorum sanguinem credant non coire. Iorath. Emerie sunt aues q̄ de nocte volantes illuminant aerem propter pennarum suarum naturam: que magis in tenebris q̄ in lumine lucent. sicq; produntur 7 capiuntur. Ysidorus: Ercinie aues dicte sunt ab hercinio saltu germanie vbi nascuntur. quarum pēne adeo per obscurum emicant. vt q̄uis nox densis tenebris obtenta sit. ad presidium itineris dirigēdi iacte interluceāt: cursusq; vie pateat inditio plumaꝝ fulgentium.

Ca.xlv.

f Alco. Ex li. de na. reꝝ. Falco est auis nobilissima. volatu impetuosissima 7 in custodia sui minus cauta. Ideoq; cum ad predā dirigendꝰ est. a dn̄o suo retardat̄. nec auis ei capiēda ostendit̄. nisi prius aliq̄ntulum elongetur: vt predam cum impetu moderato subsequat̄: In ardee captura duo falcōes pariter relaxant̄. quoꝝ vnꝰ summa petit alius iuxta terram inuolat vt videlicet ille volantem ardeā in pulsu precipitet: Iste vero p̄cipitatā accipiat: Arestoti les. Falco renes hꝫ debiles pectusq; robustum. deliciosis vtit̄ cibis. vnica versatione collū girat circulariter pectore existente immoto adeo vt colli eius duo. cētum argi luminibus rōe. Huius visus cuiusdam naturalis discretōnis videant̄ ex equo respōdere. prede q̄z q̄ post tergū est prouidus inuigilat: Ex li. de na. reꝝ. Falconum genera sunt duo; Vnū nobile quod auem vsu proprio naturaliter capit aliud ignobile ac vile. q̄d nisi multo labore et maceratione assuefactum hoc facit Hoc vltimum genus cum ardeam ad terrā impulerit. Iamq; in promptu est vt eam capiat

Ardea anguillam vel alium piscem quez recentius vorauerat euomit. et tunc falco libere eam volare pmittens ac minus fercl dum sibi oblatum preferens et gaudens ocius apprehendit. Non sic aũt falco no bilis. sed eiectũ munus vilipendens. auẽ dolosum severius punit. Habet aũt falco os acutum ac durz in pectore. quod ei na tura puidens iudidit ad impulsionẽ pre de Scripserunt aqla symachus et theodo cion epistolam ptolomeo regi egipti. in qua tractauerunt de auibus nobilibus et earz medicinis. De qua hic pauca de fal cone cõmemorare liceat.

Operationes.

A Albertus in li. suo de aĩalibus. Si falco nõ pt firmare fel galli da ei pmedere vel testudines albas decoctas. B Si falco nimiũ laxat. succũ iusquiami mo dicum da ei bibere. et intinge ĩ eodẽ cibũ eius. C Si os fractũ habuerit in cru re vel in ala. Aloe calidũ supliga et dimit te vna die et vna nocte. D Item fimũ galli ĩ aceto coctũ supliga. E Ad idẽ aloen herbã cũ pulue apũ et inuolue cordi bus pnarz auiũ et da ei pmedere. F De hac materia repies p albertũ tradita in libro suo de animalibus.

em phesan

Ca. xlvj.

F Asianus. Ex li. de na. rez. Fasia nus est gallus siluatic⁹. auis pul chra valde. pennis choruscis. in star ignis. ceruleus interdũ ac viridis. ru beisqz pennis. interscribitur nitor. Aures geminas videt̃ hr̃e. in capite plumis extã tibus. quas subrigit qñ vult atqz submit tit. Cristis aũt in capite caret. et spiculis ĩ cruribus. His tñ armis frustratus. aĩosus et audax est. Arestotiles. Fasiani tm̃ coit⁹ tpe simul habitant ceteris vero tpibus se paratim. nec cito rubricatas hñt barbas vel in pedibus calcaria sicut galli dome stici sed tractu tpis. fasian⁹ sic capit̃. aliqñ auceps pãno in q̃ hec auis depingit̃ coo pertus. fasiano se oñdit. q̃ sequẽs cooptũ nec fugientem nec retrocedentẽ tandem a socio aucupis in insidijs latitante rethi inuoluit̃. hec auis in aura pluuiosa trista tur. et tunc in rubetis ac siluis latet. Circa vespam vel aurorã de silua egreditur et tunc de facili venatur. Rostrz ĩ terra figẽs abscondit se. et sic absconditum se totum credit. pẽnas pre pingnedine mutat. Ite rumqz sepe renouat. Carnes habet subti liores ac leuiores ceteris auib⁹ siluaticis exceptis pdicũ pult̃. Ysi. Fasian⁹ a faside insula dictus ẽ. vñ primũ asportatus est.

Ca. xlvij.

Natator. Ex li. de na. re*. Fatator est auis in oriente. q̄ fetuū procreādo* naturaliter cupida. Tēpus veris anticipat. quo scꝫ aues ceteras solent initiare ꝯceptus. Vn̄ fit vt oua que tunc facit frigore corrumpant̄: ne fetuum hēant effectum. sꝫ ite* seq̄ti tp̄e calido ponunt. et tunc pullos faciūt: q̄d est cōtra om̄es fere agrestes aues. q̄ semel in anno ouant atq̄ pullificant:

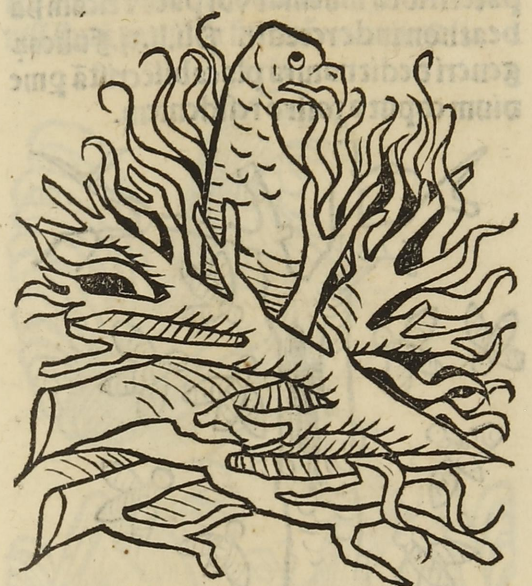

Ca. xlviij.

Fenix. Ysido. Fenix. est auis arabie sic dcā: eo q̄ colorē feniciū habeat. vel q̄ sit in toto orbe singularis et vnica. Nā arabes singularē et vnicam fenicē vocant. Hec q̄ngentis et vltra viuens annis dū senuisse se viderit. collectis aromatū v̄gulis rogum sibi instruit. et ꝯuersa ad radiū solis ala* plausu volūtariū sibi incendiū nutrit. sicq̄ ite* de cineribus resurgit. Ambrosius li. v. Fenix cum finem vite sibi adesse aīaduertit. facit sibi thecam de thure et mirra et ceteris odoribus in quam impleto vite sue tēpore intrat et moritur. de cuius humore carnis vermis exurgit. paulatimq̄ adolescit ac processu statuti tp̄is ala* remigia induit sicq̄ ī superioris auis speciem et formā reparatur. Doceat ergo nos hec auis exēplo resurrectionem credere que sine exemplo et sineratio nis preceptione sibi insignia resurrectionis instaurat. Solinus. Apud arabes fenix nascit̄. Auis aquile magnitudine capite onerato ī comā plumis extantibus. cristatis faucibus. circa colla fulgore aureo. postera parte purpureus. extra caudam in qua roseis pennis interscribitur nitor ceruleus. Hec etiam est mens oīm̄ aliorum autorum. Etiā idē habet in li. de na. re*. licet ꝑ alia v̄ba.

Ca. xlix.

Filomena et ficedula. Ex li. de naturis rerum. Filomena dicitur a filos quod est amor: et mene q̄d ē dulcis. Hec enim auis mira modulatiōe letificat audientem: gaudet ad ortū solis Preitq̄ leticia venientem. verno tam̄ tp̄e cantat. Hiberno nūq̄. In inicio q̄ꝫ veris adeo sue vocis amenitate delectat̄ vt rarissime comedat: et hoc cum summa festinatione: Itaq̄ certant inter se tam pertinaciter: vt victa sepe vitam finiat ꝑus deficiēte spū q̄ cantu. Vn̄ et dicit̄ a filos quod ē

amor. ⁊ mene quod est defectus. q̃si amo
re deficiens. Miramur igitur in tam par
uo corpusculo. tam ꝑtinacem spiritum.
Miramur in illo perfectam musice scien
tiam. Modulatus enim edit̄ sonus ⁊ nūc
continuo spiritu trahitur in longum: nūc
variatur inflexo: nunc distinguitur ⁊ con
ciso. copulatur in torto grauis acutus. cre
ber extensus. vibrans. ⁊ aliquādo q̄dem
medius. summus ymus; Meditantur in
terim alie minores. versusq̧ quos mirent̄
addiscunt. audit attenta discipula. Red
ditq̧ vicibus cantum. intelligit̄. emenda
tur. ⁊ a docente quodammō reprehendit̄
Statim aūt vt coire incepit vocis ameni
tatem perdit. Et vt dicit Pli. Alia vox fit
mutatur ⁊ color. Ab exitu nāq̧ verni tp̄is
aucto estu in totum alia vox fit. mutat̄ et
color. lignis earum tenuitas illa nō est. q̄
ceteris auibus. Actor. Filomena est auis
parua canora omibus nota. q̄ ⁊ luscinia
dicit̄. Ysidorus. Ficedule dicte sunt eo ꝙ
ficos magis edant. panditur illo v̄siculo
veteri. Cū me ficus alat cū pascat dulcib⁹
vuis. Cur potius nomē nō dedit vna mi
ethi. Pli. li. x. Ficedule formā silq̧ colorē
mutāt: Hoc tn̄ nomē hn̄t autūno. Postea
vero melācoriphi vocant̄.

Ca. l.

f

Ulica. Actor. Fulica ē auis mag
nitudine ⁊ colore cigno similis ⁊
grandi rostro. in scopulis littoꝝ
ꝑmorat̄: has latini dyomedias. greci He
rodios vocant. Phisiologus. Fulica est
auis sup oēs prudētissima: cadaueribus
nō vescit̄. nec oberrat de loco ad locū. sed
in vno loco ꝑmanet vsq̧ in finē. ibiq̧ escā
suam circa se colligit ⁊ q̄escit. Idem. Fuli
ca est auis boni moris. nigra anati simili
nisi quia minor est anate. In stagnis dele
ctabiliter ꝑmorat̄: esca ⁊ pace ꝯtenta. vn̄
patet si locū inueniat vbi pacē ⁊ escam ha
beat non inde recedit. Pli. li. xj. Fulicaꝝ
generi dedit natura placabilē cristā ꝑme
dium caput a rostro residentem.

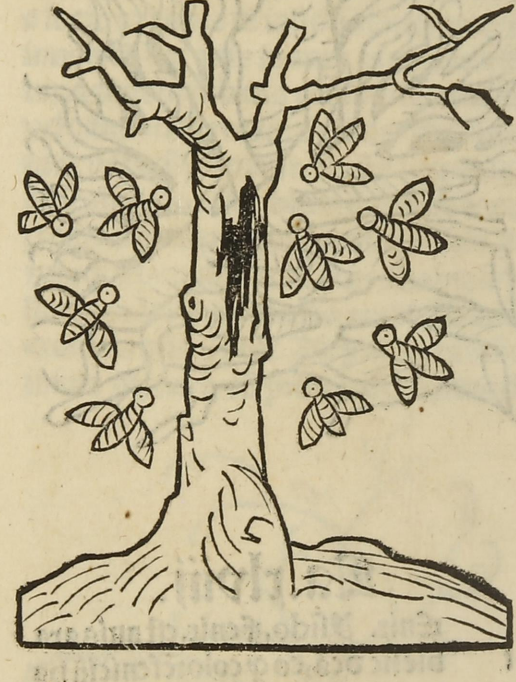

Ca. lj.

f

Ucus. Bartholomeus in li. de
ꝓprietatibus rerū inquit. Fucus est
apis maior. dictus aūt est fucus
eo ꝙ cōmedit labores alienos quasi fag⁹
a fagin q̄d est cōmedere. Depascit̄ eñ ꝙ
non laborauit. quia nec mellificat. sȝ alio
rum mel māducat. De q̄ Virgi. Ignauū
fucos pecus a p̄sepibus arcet Sūt āt fuci
sine aculeo velut imꝑfecti apes ⁊ sunt ser

nitiales veraꝝ apum ⁊ ideo eis imperāt
vere apes primosq; expellunt ad opa. tar
dantes autem sine clemētia pungūt ⁊ pu
niunt. neq; in ope tm̄. sed etiam in fetu ad
iuuant apes. Certe em̄ q̄ maioꝛ eoꝝ fuerit
multitudo. eo maioꝛ fiet examinū ꝓuētus
Cū mella vero cepint matura esse abigūt
eas melleq; singl'as aggresse eas trucidāt
atq; fugāt. nec vident̄ nisi in vere Impa
toꝛibus apum fuci extruunt regias mãsio
nes amplas magnificas sepatas coopcu
lo eminentes. ⁊ fiunt sex angule oīs cel
le singuloꝝ ⁊ q̄uis fuci sustineāt tot labo
res comedere tm̄ de melle vix ꝑmittuntur
nisi q̄ntū capiūt ⁊ furant̄. vt dicit Pli.

Ca. lij.

Gallus: Ex li. de na: reꝝ.
Gallus est auis faucib⁹
⁊ capite cristata. spiculis
aduersis in cruribus ar
mata. Habet ⁊ q̄nq; spi
cula galline Sz hoc erro
re potius q̄ ope nature.
Gallus nocte ꝓfunde cantat validius. ⁊
matutino leuius. Cantus em̄ cum vento
fert̄ ⁊ anteq̄ estimari possit longius audi
tur. Gregoꝛius in moꝛalibus. Gall⁹ diei
nunci⁹. hoꝛas noctis discutit. ⁊ demū vo
cem exhoꝛtationis emittit Cumq; cantus
edere parat. ꝑus alas excutit. ac seipm̄ fe
riens vigilantioꝛē reddit. Ambrosi⁹. Est
galli cantus suauis in noctibus ⁊ vtilis.
q̄ bonus cohabitatoꝛ. doꝛmientē excitat
⁊ solicitum admonet. Uigilantem solat̄.
ꝓcessum noctis signās. Idem. Leo timet
gallū. maxīeq; albū. Aresto. Uisi sunt aūt
galli q̄ fēīas suas interficiebant. Deinde
soliciti circa pullos suos regebant illos ⁊
assimilabant̄ fēīs in nutriēdo illos. ita q̄
etiā inuicē nolebāt coire. Ysido. Gallus
āt a castratione vocatus ē. Nā inter aues
ceteras huic soli testiculi adimunt̄. veteēs
āt abscisos vocabant gallos. Ex li. de na.
reꝝ. Gallinace⁹ gallus testiculis viduat⁹
dr̄ q̄ capo vulgariter appellat̄. vt superius
dixi. Fert̄ āt citi⁹ impīguari. q̄a libidine
arcet̄. Cū gallis q̄dem impinguat̄. ⁊c̄.

Operationes.

A Ex lib. vt sup. Galli carnes gstioꝛes
sunt ad digerendū ⁊ mīoꝛis hūiditatis q̄
galline vel gallinacij. Decrepiti tm̄ galli
carnes teneriores sunt q̄ iunioꝛis. B
Gallinaceus autem habet carnes validi
oꝛes oīibus volatilibus. bonū sanguinē
generant ⁊ optimū nutrimentū C
Auicenna. Galloꝛum melioꝛ est ille q̄ nō
dum cantat. Antiqui vero mali sunt.
D Testiculi autem galloꝛum multum
laudabiles sunt. velocis digestionis
E Ius galloꝛum confert doloꝛi stoma
chi ex ventositate F Ius galli vete
ris cum polipodio ⁊ aneto confert colice
valde. G Docet autem galienus in
decoctione galloꝛum veterum. vt postq̄
nutriti sunt fatigentur faciēdo eos curre
re vt cadant ⁊ decollentur Deinde vētres
eoꝛum euacuati ac sale impleti suant̄ ⁊ co
quantur cum. xx. kyst aque donec veniant
ad tres rotillas ⁊ bibatur. hoc ius confert
asmati. Confert etiam tremoꝛi ac doloꝛi
iuncturarum. Esculapius Cerebrum gal
li cum vino bibitum. oēs moꝛsus destruit
⁊ alia multa mirabilia facit.

Ca.liij.

G Allina. Ysi. Gallina dr̄ a gallo
sicut a leone leena. Huius mem
bra ferunt quidam si auro liques
centi misceant̄ consumi. Ex li. de na. re℞.
Gallinis supponenda sunt oua semp̄ im
pari numero luna crescente ad .x. vsq3 ad
xv. Oua incubari intra .x. dies edita vtili
ssimū est. Nam vetera aut recentiora infe
cunda sunt. subici autē debēt impari nu
mero. Quarto v̄o die postq̄ ceperint īcu
bari: si eo℞ cacuminibus contra lumen in
manibus apprehensis. purus ⁊ vniusmo
di color plucea estimant̄ sterilia: ⁊ p̄ illis
supponenda sunt alia. In aqua q̄3 experi
mentum est. Na3 ouū inane fluctuat inie
ctum aqua. subsidens vero plenum est.
Philosophus. Gallina ouat in omni tp̄e
preterq̄ in duobus mensibus tropico℞
Dum aūt galline pulueris fomento ⁊ cre
bra respersione fungētes vice balnei. sine
coitu delectant̄ Oua de q̄bus exituri sunt
masculi gallina gerit in parte ventris dex
tra. Ex quibus autem femine in sinistra:
Uniuersaliter si galline oua sua non incu
bauerint infirmantur. Et queda3 galline
semp̄ faciunt gemellos. semp̄q3 est vnus
maior alius minor. Gallina quando cu
bat in estate: citius excludit pullos q̄m in
hyeme.

Operationes.

A Ysi. Gallina℞ in cibo melior est illa
que nondū parit oua. antiqua v̄o praua.
B Adeps pullo℞ calidior est q̄ galli
narum magna℞. C Caro etiam gal
lina℞ clarificat vocem D Cerebrū
gallina℞ p̄hibet fluxum sanguinis nariū
⁊ cerebri velaminibus accidentem. E
Idē. Epar gallina℞ pinguiū. sicut ⁊ ana
tum. sanius est ceteris galline sāguis (vt
dr̄). F Idem. Adeps q̄dem galli si
cut ⁊ cerui vehemētioris est calefactōnis.
G Adeps āt galline minus calidus ē.
⁊ asperitati lingue confert. H Escu
lapius. Ouū galline valet ad oēm dolorē
oculo℞. etiam albumen infusum oculis se
dat punctiones I Totū ouū c̄bustū
⁊ cū vīo vel aceto bibitū oēs flux⁹ stringit
K Ouo℞ q̄nq3 vitella bibita cū trib⁹ vi
ni cyathis emoptoicis valent. L A
deps gallina℞ pustulas oculo℞ reprimit.
M Tibie q̄3 cū pedib⁹ cocte ⁊ cū sale ⁊
oleo ⁊ aceto colli dolorē sedant: N
Stercus eius flegmones qui nascunt̄ in
naribus impositum sanat.

Ca.liiij.

G Allinacius. Alexander. Gallia
cius si bñ vrticet' ducet pullos su
os ad modū gallie. q̄d (vt dr̄) nō
facit ꝓpter ꝯmodū pulloꝝ: sꝫ ꝓpter ꝯmodū
ꝓpūm: vt ex calore pulloꝝ faciat venenū vr
tice euaporare. Ex li. de na. reꝝ: Galliaci⁹
gallus testicul' viduat⁹ dr̄. q̄ capo vulgari
ter appellat' (vt supi⁹ i ca. xxij. isti⁹ tractat⁹
dixi) Fert' āt citi⁹ ipinguari: q: libidīe ar
cet: cū gallis q̄dē impiguat'. sꝫ neq̄ q̄ ipin
guādo fecūdat cū eis pascit'. sꝫ nō eas de
fendit: nō cātat nec horas diei vel noctis
discernit Igit' ad nihil vtili⁹ ē nisi ad coq̄
nam. Itē aliqñ gall⁹ p⁹ trienīū castrat'. po
stea quoqꝫ vel septē ānis viuē sinit': Et sic ī
eius iecore lapis īuenit' electori⁹. q̄ꝫ vt ibi
cōcepit nō postea bibit. Vñ ꝛ si q̄s hūc la
pidem in ore suo habuerit. sitim extiguit.
de q̄ iferi⁹ in tractatu de lapidib⁹ tractet'.

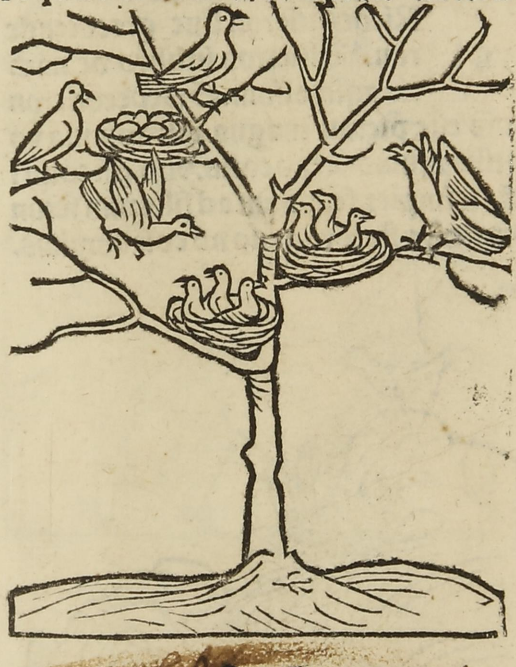

Ca.lv.

G Raculus. ꝛ garrulus. Ex li. de na
turis reꝝ. Gracul⁹ est auis nig̃ ꝑ
totū corpus; Est eñ de gñe corni
cis. licet corꝑe mior. libenter in altissimis
nidificat. ꝛ hoc in tāta multitudine. vt in
vna sepi⁹ arbore: vij: paria g̃culoꝝ nidos
ꝯstruant: Optie nāqꝫ aues iste sibi inuicē
compaciunt'. Est āt auis clamosa nimiū
maxime a tp̄e coitus. queꝫ scꝫ coitū tēpus
excitat vernū Amoris grā masculus feiāꝫ
cubat. Carnes pulloꝝ eius edibiles sunt
ꝛ maxime si excorient'. Hāc auē nonnulli
falso opinant' eandem esse q̄ garrulū sed
multa inter eas est dr̄a. Nā graculus (vt
dictū est) vnius est coloris. Garrulus aūt
colore distinctus ex diuersis plumis. Di
ctus āt est a garriendo. non eñ eam q̄sq̄
transire pt̄ ꝯ quē non garriat; Ceterarum
etiā auiū voces vel modulos nō ad dele
ctamenta leticie sꝫ tm̄ ad garriendū dicit'
imitari; Tanta plumaꝝ varietate distin
guitur. vt nullus ei ceteraꝝ auiū calor de
esse dicat' Captus in iuuentute clauditur
vt articulata verba loq̄ doceat'. q̄ etiā vbi
didicerit magis garrire gescit. Et qñqꝫ
dū garrulitate intendēs sibi nō prospicit
nisus eā iopinate rapit freq̄nter isaniare
dr̄. ita q̄ plerumqꝫ inter furcatos arborū
ramos se suspendit.

Operationes.

A Pli. li. viij. Gracula q̄ꝫ sicut ꝛ alie q̄
dā aues lauri folio ānuū fastidiū purgāt
B Idē li. xviij. Graculi sero a pabulo
recedentes hyemē presagiūt. C Ysi
dorus. Est eñ loquacissimū genus et vo
cibus importunum.

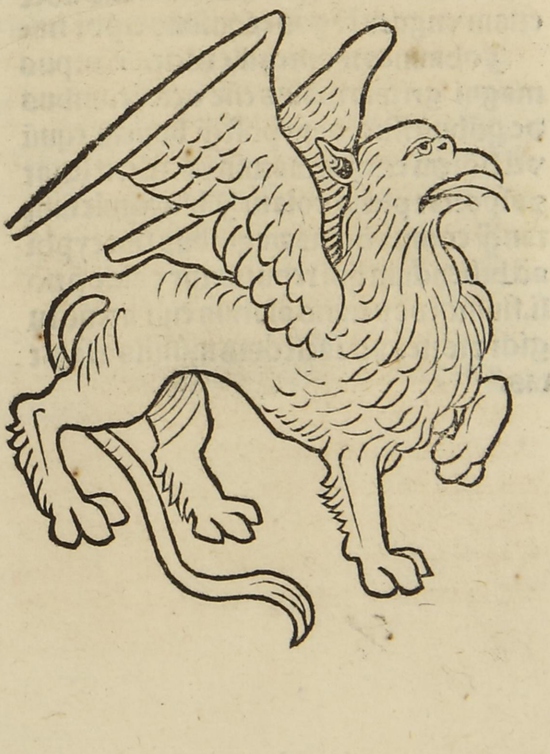

Ca.lvj.

g Rippes. Ysidorus. Grippes vocatur eo q sit animal pennatum & quadrupes. Hoc genus ferarũ in yperboreis nascitur montibus: Omni corporis parte leones sunt. alis & facie aqlis similes equis vehementer infesti: Nã & homines visos decerpunt. Solinus In asyatica scythia terre sunt locupletes ĩhabitabiles tamen Nam cum auro & gẽmis affluant: Grippes vniuersa tenent alites ferocissimi & vltra omnem rabiem deseuientes. quorum immanitate obsistente. aduenis accessus rarus est. Visos quippe decerpunt velut geniti ad plectendam auaricie temeritatẽ. Arimaspi cum his pugnant vt lapides qui ibi sunt intercipiant Ex quib9 sunt smaragdus: sicenicus & cristallus: Ex libro de naturis rerũ. Grippes est auis quadrupes. capite & alis aqle similis sed multo maior. tamen in nido suo lapidem agathem ponit nec dubium quin ad aliquod remedium. Hij equis et hominibus maxime infesti sunt. et homines armatos preliando superant et occidunt. Grippes dicuntur aurum effodere & in effossi inspectione gaudere: Albertus in libro de naturis animalium. Grippes in posteriori parte & cauda & posterioribus cruribus imitatur leonem. Habet etiam vngues lõgos ex quibus ciphi fiũt

Johannes monteuille dicit. Corpus magni grippis maius esse octo leonibus de ptibus istis. nam postq̃ bouem equũ vel hõiem etiaʒ armatum occiderit leuat & asportat pleno volatu Illi9 vngule sunt tanq̃ cornua bouis de quibus fiũt cyphi ad bibendum qui reputantur valde ptiosi. fiuntq; de pennis alarum eius arcus rugidi & fortes ad iaciẽdum missilia & sagittas.

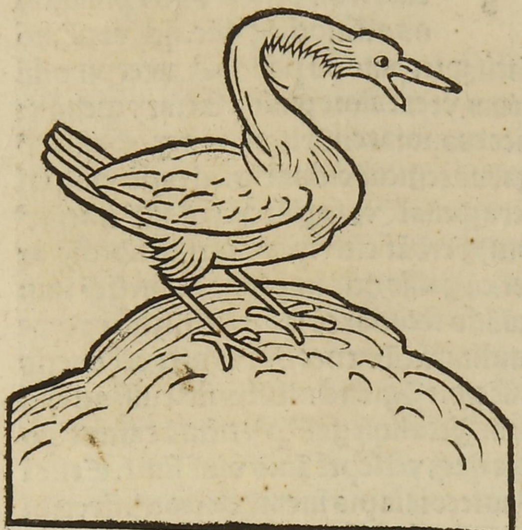

Ca.lvij.

g Ricocenderon siue gracocenderon: Albertus in libro de naturis animalium. Gracocenderon auis esse dicitur magna intra omnia volatilia minus vtens coitu. vno eñ coitu ĩ estate implet. feminam ad filiarum fecunditatem & sic toto anno nõ coit amplius.

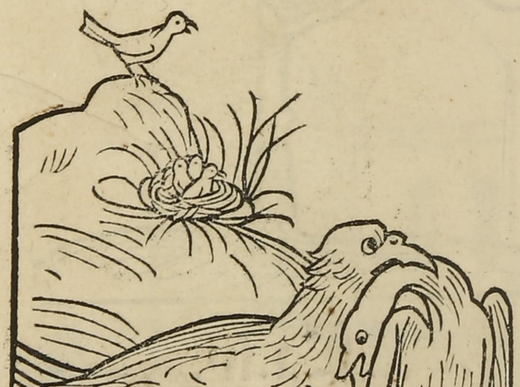

Ca.lviij.

G Irfalco 7 gosturdo. Girfalco venit a partibus transmarinis ĩ cohorte multaꝝ aucaꝝ silvestrium. quaꝝ vnam de nocte ꝓpter frigus pelles sub pedibus suis. aliã de die capiti ĩ cibis Actor. Girfalco idem dr̃ esse q̃d herodiꝰ De q̃ pleniꝰ dr̃ inferius. Ex li. de na. reꝝ Gosturdi sunt aues admodũ pue: coloris terrei: cristã paruã ex plumis hñtes in capite nec aliaꝝ auiũ more volantes. q̃ vẽto cogente: nunc alta. nũc yma petunt. De his fertur vulgo. ꝙ eaꝝ oua ĩ terra posita a bufone. ex q̃bus cũ exierint pulli. tũc primum eos parentes curãt eisq; cibos ferũt quo adusq; volatus temptare pñt.

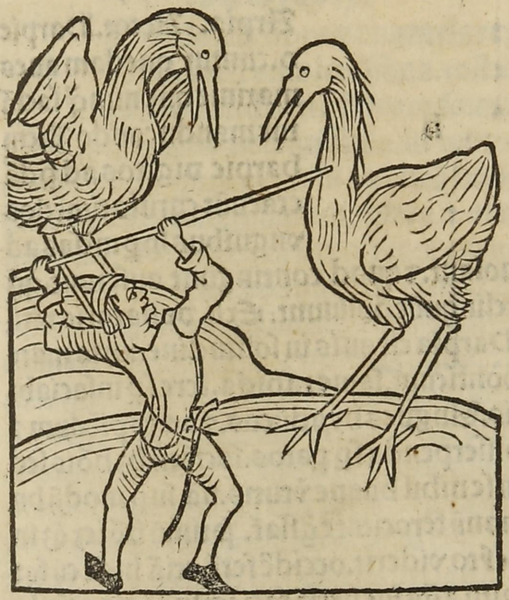

Ca.lix.

G Rus. Ysidorꝰ. Grues nomen de ꝓpa voce sumpserũt. tali em̃ sono susurrant Hec dum pergũt vna sequitur aliã ordine lrato. Aresto. Gruibꝰ q̃z natura dedit placabilẽ cristã ꝑ mediũ caput a rostro residentẽ: Regem hñt grues. eiq; sunt obedientes. Grus dormiens caput sub alis declinat. 7 sup vnũ pedem stat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientibus 7 capita sub alis reclinantibus excubat eleuato capite. Grues adinuicem pugnãt. ita ꝙ in hora pugne accipi possent: Ex li. de naturis rerum Per grues domesticas alie capiunt̃ grues. habent carnes reliquis auibus grauiores. Ysidorus. Grues excelsa petũt. quo facilius videant quas petunt terras. Castigat autem voce que cogit agmẽ. at vbi raucessit succedit alia. Nocte autẽ excubias diuidunt. 7 ordinem vigiliaꝝ ꝑ vices faciunt. tenentes lapillos suspensis digitis quibus somnos arguant. q̃d cauendũ est clamor indicat. Dicit Arestotiles: ꝙ ad plagam septentriõalem vltra egiptũ in hyeme veniunt quibus pigmei hõies sc; cubitales occurrunt 7 cum eis pugnãt Pugna gruũ adeo fortis est 7 pertinax vt manu capi pñt. Quãdo nubes pluuiosas prospiciunt clamant 7 vociferãt. ducem suum celeriores captare volatus solicitãt Cum ãt sup terram descenderint vt comedant. dux eaꝝ caput in altum erigit in custodiam oĩm cetere vero secure depascãt Fertur aũt ꝙ post hyemem volãtes a mõtibus orientis harenas aureas 7 auricalcum lapidem transglutiunt. 7 post in partibus transmarinis reuomũt. Vñ dixerũt qui experti sunt ꝙ lapis quem grues euomunt. igne mediãte transit in auꝝ.

Operationes.

A Rasi. Caro gruis g̃ssa est que 7 tarde digeritur 7 sanguinem melancolicum generat: B Haly. Fel gruis calidũ subtile. si cum aqua sansuci naribus istilletur. paralisi prodest. 7 facit titillationez C Item. Occisa grus vna die in estate duobus in hieme seruari debet antequaz comedatur. vt caro digestibilior fiat atq; tenerior.

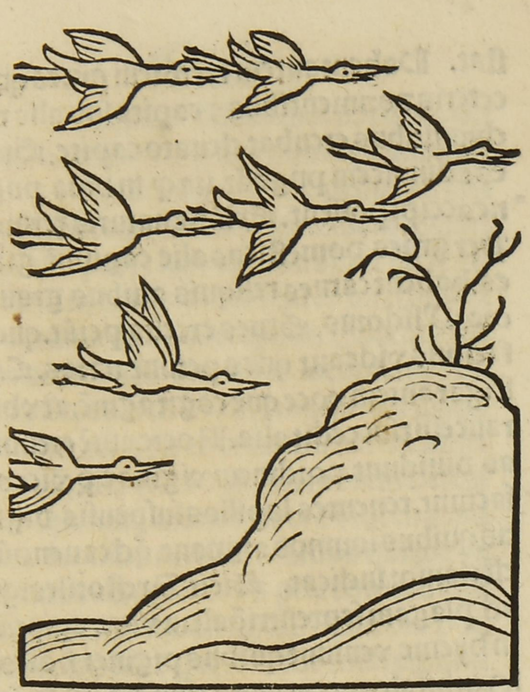

Ca.lx.

Luta. Ysidorus. Glutis est auis
g grece sic nomiata: quia longam
exerit linguam. Hec instante hie
me recedētibus hyrundinibus atq; cico
nijs blandiente sibi societate. auide cum
eis iter aggredit. Sz postmodū in vola
tu labore comperto penitentia ducit. ⁊ q̄
niam in comitatem r̄uerti piget. sequitur
aues aliquas tanto tamen tedio tam par
uisq; dietis. vt eam incompleto itinere hi
ems anticipet. Ecōtra vero citram⁹ auis
asye festinantior perseuerat: ⁊ alias aues
socias preit r̄dditq; solicitas. ⁊ excitat de
nocte somnolentas Arestotiles. Aues
galator id est magne lingue. linguam hz
prominentem valde. ⁊ hec adiungitur in
redeundo cum gruibus ⁊ alijs auibus.

Ca.lxi.

Arpia. Actor. Harpie
dicuntur quedam aues
maxime que nunq̄ saciā
h tur manducando Item
harpie digitos ad p̄dā
exacuūt curuis timēdos
vnguibus sup mēsas ad
uolant. ⁊ quod contingunt auferunt: q̄d
relinquūt polluunt. Ex li. de naturis rerū
Harpia est auis in solitudine. iuxta mare
ponticum. fame rabida. fere sp insaciabi
lis. Ungues hz adūcos. ⁊ ad rapiēdum ⁊
disserpendū sp patos: faciē tm̄ hz hōis sed
in se nihil hūane v̄tutis. nā sup̄ modū hu
manū ferocitate g̃ssat. Primū hōiez q̄z in
deserto viderit. occidē fert. etiā inde cū for
tuitu a q̄s īuenerit facieq; suā ī eis ꝯtēpla
ta fuerit. mox sui silez hōez occidisse se per
spiciens īmodice tristat: ⁊ hoc aliq̄s vsq;
ad mortē. Plāgitq; occisuz oī tp̄e vite sue
Hec auis licz careat rōe: aliqñ tm̄ domesti
ca ⁊ docta loq̄t hūana voce. Uirgili⁹ in
iij. eneidū de harpis loquit Extruimusq;
thoros dapibusq; epulamur opimis At
subito horrifico lapsu de mōtibus adsūt
Harpie. ⁊ magnis q̄ciunt clāgorib⁹ alas
Diripiuntq; dapes cō tactuq; oīa fedant
In mūdo. p̄dā pedib⁹ circūuolāt vncis.

Ca.lxij.

h Yrundo. Ex libro de naturis rer̄. Hirūdo est auis leuissima. rostro paruo. cauda etiā furcata forma grata. nigredine decentissima. in ventre candida. sub gutture ruffa modicā habꝫ carnem ⁊ nigram. plumas multas. ⁊ alas magnas: Ideoqꝫ circū hꝫ volatum. diem p̄nunciādo nūciat dormientes excitat. et ad laudem creatoris īuitat. Apricos mōcium recessus hieme petit. ibiqꝫ nuda. ⁊ ī plumis reperitur Aduentus sui tempora custodit. ⁊ aduentu suo veris iniciū ꝑdit Quedam in iecore lapidem celidonium portant. har̄ pulli in hoc cognoscuntur si pro signo pacis ore ad os in nido cōuersi sedent: Nam ceteri qui non habēt lapidē auersis posterioribus sedent. Ambrosi⁹ Hyrundinem accipiamus materne sedulitatis in filios grande documentū. Hirūdo minusculo corꝑe. sed egregio pre snblimis affectu. In nido constituendo tam sapiens est vt hōim domiciliis ꝑuulos suos cōmendet. vbi nullus eos incurset. ore festucas legit. ⁊ luto illinit: vt ꝯglutinari possint. sed qui lutum pedibus deferre nequit. aqua pennas infundit. vt eis puluis hereat: ⁊ limus fiat quo festucas sibi colligat. ū herere faciat. Philosophus: Hyrūdines ouant bis in anno. sed oua prima qn̄qꝫ ꝓpter hiemem corrumpunt̄. posteriora vero complent̄ ⁊ faciunt pullos. Hyrundines ⁊ passeres pullos incompletos faciunt. ⁊ pullificant pullos multos. propter hoc si extrahatur oculus hyrūdinis pulli dum paruus est. iterum crescit. Ex libro de na. rer̄. Hirundinis femina libidinis ymagine cōcipit: aut puluere Celidoniam (vt dicit. Pli.) herbam scilicet visui saluberrimam monstrauerunt yrundines vexatis oculorum pullis illa medentes: Hyrundinum quedam nidificant in domibus: quedam in fenestris vitreis. q̄daꝫ in abruptis montium. Et he qualitate et quantitate differunt. Pullus hyrūdinis auide clamat ⁊ ieiun⁹ ⁊ de nocte: Si pullo hyrundinis extrahātur oculi: alias natura restaurante recuperat. In eius ventre lapis inuenitur multis deseruiens vtilitatibus. vnus scꝫ ruffus ⁊ alius albus.

Operationes.

A Dyascorides: Hyrundinis pullum ꝑmo defectu ꝑme lūe apies īuenies in eo lapides duos. vnum beneficum ⁊ alterū maleficum. B Sed cum apis eum caue ne terram tangat: Hic in pelle vituli vel cerui positus: in collo vel brachio sinistro pacientis ligatus. epilentiam curat. si hoc assidue fiat. C Maiores auteꝫ hyrundines si combuste fuerint. Puluis earum melle mixtus ⁊ inunctus caligines oculor̄ detergit: Hec etiam squinanticos prodest Et vue fauciumqꝫ tumorem compescit. D Esculapius. Hyrundinis cumbustio vel puluis pullorum eius combustorum morbos faucium curat Cor ei⁹ si bibatur idem operatur. E Auicēna. Hyrundinis cinis ⁊ maxīe adusti acuit visum: F Et dicitur ꝙ eius cerebr̄ cum melle confert principio aque. G Idem. Hyrundinum stercus valet albugini. ⁊ hoc ipsum esse mirabile sum expertus. H Plinius libro decimo. Fim⁹ hyrundinis decoctus ⁊ potus ꝯfert morsui canis rabiosi.

Ca.lxiij.

h Erodios: Ysidorus Herodios greci vocant. quos latini diomedes. Glosa sup Psalmū.ciij. Herodius est avis rapacissima oīm volatilium. maior q̄ et aquilam vincit. Glosa sup Deutro. Herodius vulgo girfalco dicitur et rapit aquilam; Ex li. de na. rer; Herodius qui et girfalco; vt glosa super Leviticū dicit in loco vbi aves immūde prohibentur sive girfalcus. vt dicit liber rer appellatur. Est avis inter om̄es nobilissima colore ceruleorum maxima tamen parte corporis ad albedinem declinans. preterq̄ in pectore. et alis vbi celestē colorē evidentius imitatur adeo fortis est. vt aquilam capiat; adeo q̄z animosus; vt cū post q̄nq̄ grues vel alias quasq̄ aves in aere volātes fuerit dimissus ab ear persecutōe nō desistit. donec om̄s ad terrā successive deijciat. Est autem canis ad hoc educatus et doctus q̄ herodio desup volante ipsas aves deiectas capiat et occidat. Herodius cum videt predam. excutiens se animat. et discernit an ad capiendu; apta sit. Carnes crudas et servatas non comedit sed recentes. Herodius parvi corpis est respcū alar suar.

Ca.lxiiij.

i Bis. Ex li. de na. rerum Ibis est avis sup nilum residescens. aq̄ tn̄ nunq̄ ingrediens sed eiecta cadavera comedēs. q̄ cū cibis nimis constipata fuerit. rostro de nature secretis indigestibiles cibos detrahit. Menciūtur plane q̄ dicūt ibites eē cicōias. nisi forte dicāt gen9 eē ciconiar ī orbe nr̄o ignotū. Nā ibites dicit Pli. hr̄e rostr aduncū. qd itaq̄ de ciconijs nr̄is falsum est. q̄ rostrū hn̄t longū directū in sūmitate acutū. Hec avis ore parit. et ei9 ova si quis cōmederit morietur. Glosa sup Ysaiam. Ibis est avis aquatica. serpētibus inimica; hmōi aves iosephus a moyse dilatas ī bellū contra ethyopes narrat; quia serpentes habundant in terra illa p q̄ aditus erat. Pliñ. li. x. Invocant ibites suas egipcij contra serpentiū advētum. Phisiologus Ibis sp de nocte et die iuxta littora ambulat. querēs cadaver aliquod q̄d ab aqua iam putridū eiectū sit. refugiens altiores et puriores vndas. vbi mundi pisces habitāt. quia natare nescit nec dat operam vt addiscat. cum cadaveribus delectatur.

Ca.lxv.

Ibos. Albertus in li. de na. aīali
l um inquit. Ibos auem esse orien
talium partiū. fortem ⁊ odiosam
equis existere. habet em̄ hynnitū sicut eqꝰ
sed vox eius est horribilis ⁊ terribilis ad
audiendum. ⁊ illa vocando eijcit equos a
pascuis. eo ꝙ herbis pascit̄ sicut equus:
Inuidie autem ⁊ auaricie causa eq̄s eadē
auis expellit de pascuis cū p̄tis sedet

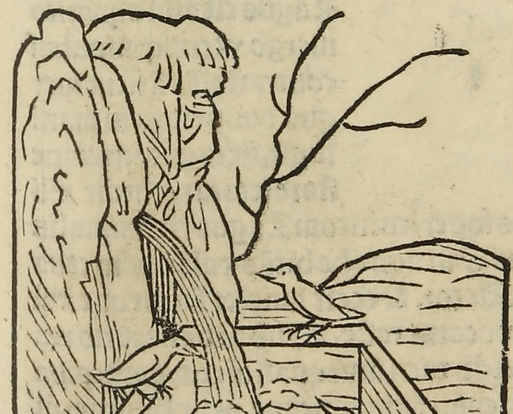

Ca.lxvj.

Spida. Albertus in li. vt sup̄. Is
l pida auis est pulcher q̄ germāice
ysfogel vocat̄: colorē h₃ mediū
inter viridē ⁊ ceruleū. cui cū radius solis
incipit saphirini coloris esse videt̄ in pe
ctore colorem h₃ carbonū ardentiū. circa
quos volat. pisciculis īsidiat̄ ⁊ v̄miculis.

Operationes.

A De hac dicūt ꝙ pellis eius detracta
⁊ parieti infixa mutat pēnas ānis singul'.
s₃ ꝓbaui in q̄busdam verū nō esse. B
Dicunt etiā auguriis sectātes ꝙ hec auis
cōseruata in thesauris. thesaurus aug₃ et
abolet paupꝑtatē. Infra in caplō de ybos
⁊ ydros ⁊ ysida xiane. ⁊c̄. plenius dicet̄

Ca.lxvij.

Iches ⁊ koky. Ex li. de
naturis reꝝ. Kiches est
auis que vocibus diuer
k sis vociferat: ⁊ quolibet
fere die vocem suā mu
tat. super arbores nidifi
cat. ⁊ glandibus quādo
mature sunt cibū congregat sufficiētem
sibi. Educati vero pulli eius. ⁊ ad volatū

robożati cibant parentes suas in senectu te. faciuntqꝫ eos manere in nidis absqꝫ ullo labore. Ex eodem li. Kokys est auis in cuius morte vociferant aues: vociferatõne dolorosa ꝛ suaui. Omes qꝫ aues vncorum vnguiũ cũ viderint pullos suos volare posse Jllos ꝑcutiunt ꝛ a nidis eijciunt nec postq̃ cõpleti fuerint. de illis soliciti sunt: ꝑter kokys q̃ lõgo tpe de pullis suis cogitat. ꝛ cũ eis volãtibus volat. eisqꝫ ad ꝯmedendũ dat. Actoꝛ Jdẽ alibi de cornice dr̃, vñ hãc auẽ estimo cornicẽ esse.

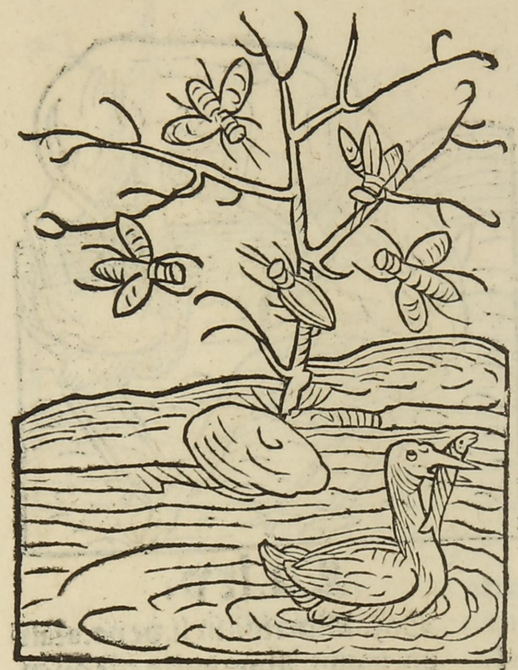

Ca. lxviij.

k Ynius karbolos. Albertus in li. de naturis animaliũ: Kyni auis est preda viuens. bone pullificationis. ꝛ diligenter pullos nutriens. non solum suos. sed etiaꝫ nutrit pullos aquile subiectos tedio. Eodem libro: Karbolos auis ẽ pigra. que ne oua sua fouet nec pullos nutrit. sed oua sua latenter in palumbi nido reponit ꝛ a palumbis fouentur ꝛ nutriũtur pulli eius ouis palumbi prius confractis.

Ca. lxix.

l Agus ꝛ lucidiꝰ: Jorath Lagus est auis aquatica mergo vtcunqꝫ moribus contraria: Nã sicut mergus tempestatem maris fugit, sic lagus in tempestate letatur et ludit. Elicius super leuiticum Lagus est animal in terra q̃ in aqua habitãs volat enim et natat. Actoꝛ. Hec est auis vt fertur que vulgo vocatur rasle. Ex libro de naturis reꝝ Lucidij dicti sunt quasi lucem dantes. harum enim auium penne per obscurum in nocte lucent: Unde qui eas habent quando volunt preiactis luciferis pennis hacꝫ gratia vias dirigunt Jn hercinio germanie saltu hec auis habitat.

De Auibus.

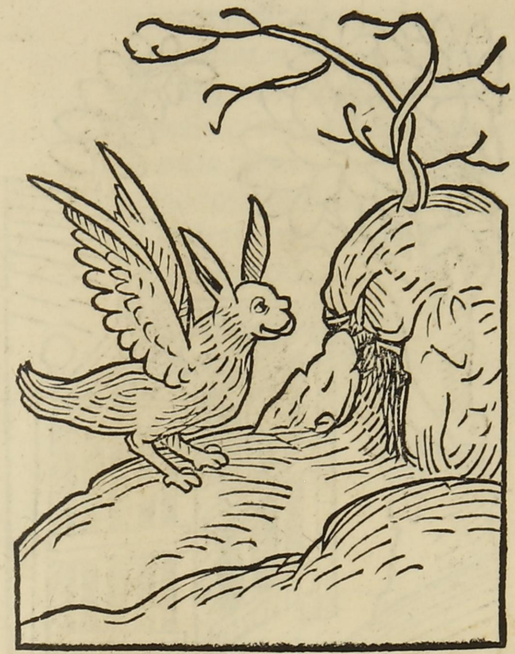

Ca.lxx.

l Agepus auis est. vt dicit albert⁹ in li. de na. aialiū. s3 suū modū natura leporinos hñs pedes ⁊ vell⁹ hñs plumis. ⁊ male volat ⁊ ideo in specubus sub terra viuit. q̄ qñ p p̄da aliqñ psilit statim capta p̄da ad antꝝ redit ⁊ pmedit: Hec auis nō domesticat̄ ⁊ capta moritur ⁊ citissime putrescit: ꝓpter sue complectionis maliciam.

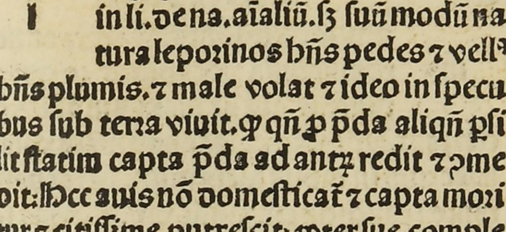

Ca.lxxi.

l Jnachos. Ex li; de na. rex. Linachos est auis acuti visus valde; q̄ ⁊ pullos suos anteq̄ hēant alas completas pcutit ad solem aspicere cogit ⁊ si cuius oculus lacrimet̄ ip̄m interficit. alios vero nutrit. Hec etiā marinis auib⁹ cibatur. easq3 qñq3 desuper in aere leuata natantes ꝯtemplatur. quā ille videntes se submergunt. At illa ꝓpe a q̄s descendit. eas vsq3 ad suffocatōem in submersione manere cogit. ⁊ tunc plumis ad superficie3 aque deductas rapit.

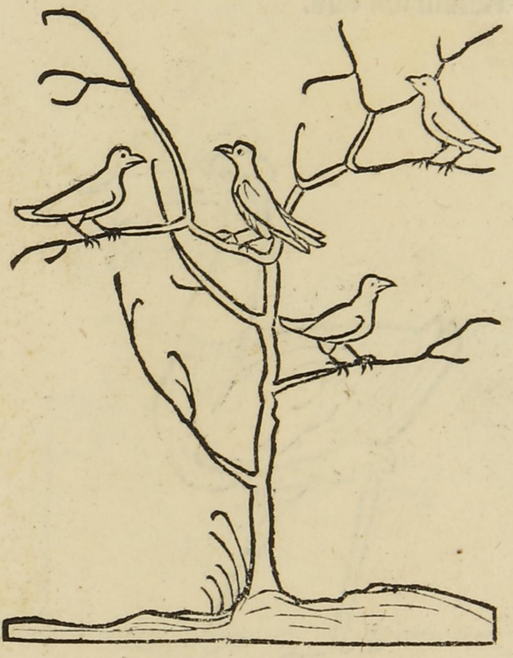

Ca.lxxij.

l Uscinia. Actor ip̄a est filomena. vt i papia legitur. Ysidorus. Luscinia dicitur quasi lucinia. q̄ cantu suo solet signare diei surgētis exortum. eadem ⁊ accedula a cicerone vocat̄. Ambrosius. Luscinia peruigil custos cū oua quodam sinu corporis ⁊ gremio fouet insomnem longe noctis laborem cantilene suauitate solatur quo possit non min⁹ dulcibus modulis (vt mihi videtur) q̄ fotu corporis oua animare que fouet. Plinius libro. x. Lusciniis diebus ac noctibus cō

tinuis. xv. garrulis sine intermissu cãtus est. Densante se frondiũ germine digna miratu auis: Primũ tanta vox in tam paruo corpusc'lo. tanq̃ ptinax spũs: Deinde in vna musice perfecta scientia modulat⁹ editur sonus. ⁊ nunc continuo spiritu trahitur in longũ nunc variatur inflexo. nũc distinguitur conciso copulatur in tortu: Itaq̃ʒ cesaris iuuenes habebãt luscinias greco ⁊ latino sermone dociles. Preterea meditantes in diem assidue noua loquentes. Postremo hieme ipsa non cernit̃. linguis earum tenuitas illa prima non est q̃ ceteris auibus. Pariunt in vere pmo plurimum sua oua.

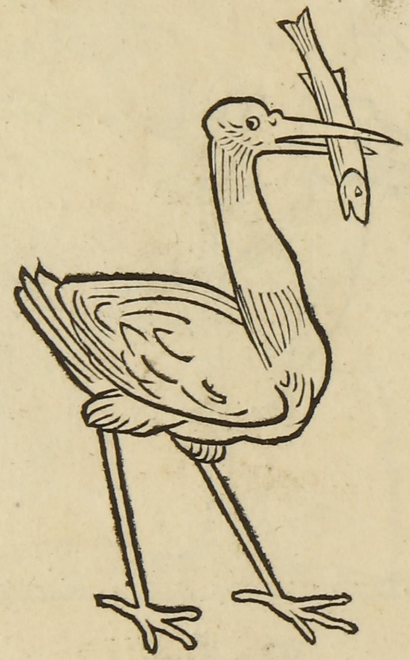

Ca. lxxiij.

m

Agnales. Albertus in libro de naturis animalium: Magnales aues sunt orientis valde magne: pedib⁹ magnis et rostro hominibus non nocentes. Piscibus ĩ fluminibus ⁊ in alijs stagnis insidiãtur ⁊ illos comedunt.

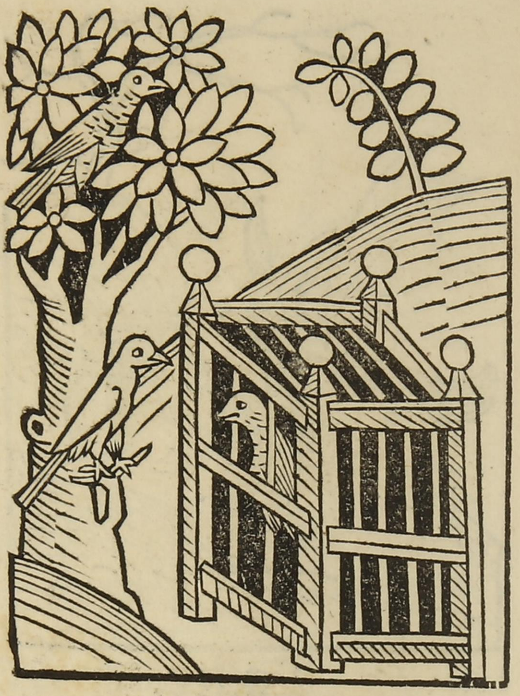

Ca. lxxiiij.

m

Erula: Ysidorus. Merula antiqtus medula vocabatur eo q̃ moduletur. alij ãt merulam aiũt vocitatam: quia sola volat quasi mera volãs Hec cum in oĩbus locis nigra sit ĩ achaia tamen candida est. Pli. li. viij. Merula folio lauri fastidium annuũ purgat. Idem in li. x: Abeunt ⁊ merule in vicina sed plumam nõ amittunt. nec occultant̃ nisi spe cibi quo hybernũ pabulũ petũt. Merula ex nigra ruffescit Estate canit. hyeme balbutit: circa solsticiũ mutat rostrum: ãniculis in ebur transfiguratur dumtaxat maribus. Ex li. de na. reꝝ: Merula dicebatur olim medula: quia mirabl'es vocĩ modulos reddit. maxime cum vernũ temp⁹ imminere prospexerit. Naʒ hyeme tacet aut tantũ balbutit. Olim merula fuit spectandum in clero miraculum. que arte humana edocta nouem notulas in ordine secũdum musicã cantabat. ita perfecte vt nullus musicorum eam aliquatenus imitari posset parilitate concordantie. Hec auis croceum quantulumq̃ʒ colorem habet in pectore. reliquum vero corporis occupat nigredo: Merula domestica contra natu

ram carnes comedit. ⁊ hec dulcius canit. libenter se balneat. et plumas rostro purgat. Cumqꝫ nigra sit ⁊ turpis in delectationem mouet seipsam ꝓpter amenitatem vocis. Merula plumas nõ exuit. sicut cetere aues. sed rostꝝ suũ singulis annis mutat in candorẽ: ⁊ in hyeme vix potest volare propter pinguedinem.

Operationes.

A Haly. Merulaꝝ fimus qui risum comedunt si tritus sit. et cũ aceto distempatus. morpheeqꝫ nigre supponat. eã extirpat: sic qꝫ lentiginem eliminat.

Ca. lxxv.

m Ergus. Ex li. de na. reꝝ. Mergus flumina stagnaqꝫ innatat. et pisces ꝑsequit̃. sic dictus eo ꝙ in aqꝯ se mergat. diutius tñ sub aqꝯ morari non valet: qm̃ in aere spm̃ recuperat: qñ ꝑcuti debet in aqua mergitur. Serenus sulpitius tradit: ꝙ quedam eaꝝ species est. quaꝫ a re cornutam vocant. eo ꝙ rubeas plũas in capite instar cornuum habet. Contra omẽ genus auiũ pedes hñt in cauda ita vt cum in terra stant sicut homo gestu pectoris eriguntur. Has aues beatus Martinus diuina virtute coegit aquã ꝯtra naturaꝫ suã deserere ⁊ arida loca desertaqꝫ petere. Harum pulli statim vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt si matrẽ eos ꝑdere cõtigerit virtute ꝓpria viuãt. Et vt dicit experimentator. In hyeme pinguiores sunt propter paucitateꝫ motus. Omẽ eñ aĩal sereno aere gaudet: ⁊ in eo plus vagatur. Pli. li. xviij. Mergi sicut cetere aues aquatice pẽnas rostro purgantes aut maria aut stagna fugientes ꝑsagiũt ventũ.

Ca. lxxvj.

Merillus ⁊ Meropes. Isidorus.

m Merillus auis est non multo maior merula: colore quoqꝫ prope similis. sed rostro pedibus vnguibusqꝫ dissimilis. prede cupidus est Sed quia paruus ⁊ parui roboris. paruarum auium est persecutor. Hij sicut accipitres ⁊ herodij socialiter volãt. Imbuiqꝫ quatuor ex illis possunt: vt cignum hoc modo capiant. Primus ex eis cigni caput inuadit. Secũdus ⁊ tercius ex vtroqꝫ latere binas alas. Quartus vero collum ⁊ pectus. Et sic cig

nus auis grauida angustijs circumsepta mouere se non valens ab aucupe preuēta capitur ⁊ occidit. Idem. Meropes ē auis hñs in dorso colorē cianeū. pectore subrutilum. in ventre pallidum. hec naturali calore abundans antra septem pedibus altitudinis in terra fodit ibiq; nidificat ac fetus facit ⁊ eos vsq; ad robur debitū illic absconditos pascit ⁊ nutrit. Iorath. Meropes soliciti sunt de pullis suis. ⁊ qñ iam senescūt ⁊ volare nequnt. pulli fouēt eos ⁊ alunt quousq; viuūt.

Ca. lxxvij.

m Elancorisus ⁊ morfex. Albertus in li. de na. aīalium. Melācorisus sic dicta quia mortificat. Auis ē vt dicit Plinius quantitate parua. fecunditate magna. Nam vltra. xx. oua fouet ⁊ omēs inducit filios. ⁊ ita diligēter pascit q; in nidis pinguissimi sunt. ⁊ cum a nido volant p turbas matrem secunt. nec ipsa deserit eos donec p seipsos sibi ad pcurationem sufficiant. In lib. vt sup. Morfex auis est aquatica ⁊ magna. Rostrum habet seratile ⁊ forte. ⁊ vngues fortes. ⁊ mergitur sub aqua ⁊ capit pisces magnos. et precipue anguillas ⁊ gregatim nidificat in arboribus iuxta aquam ⁊ pascit pullos piscibus. ⁊ sunt voraces. et dicitur de eis quando auolare debent a nido. si senciūt se nimis grauari cibis de nouo sumptis. euomunt eos vt leues fugiēdo volare possint. ⁊ qui non euomunt aliquando pereunt Stercus huius auis siccat arbores in quarum ramis cadit. Hec auis saturata expandit alas ad solem insidens palis et arboribus vt siccentur ⁊ quando incipit volare vix eleuat ⁊ caudā diu ī aq̄ ducit vñ ⁊ a q̄busdam humusculus vocat

Ca. lxxviij.

m Ennonides Meauce ⁊ Merustiones. Albertus in lib. de na. animalium. Mennonides aues a loco ab egipcijs sic vocatas. De egipto em̄ volant ad nilum ad sepulcbrum mēnonis philosophi. semper in quinto anno. et cū biduo ibi circūuolauerunt tercō die pugnam ineunt et se rostris et vnguibus lacerant. ⁊ tunc reuertuntur in egiptum. In libro vt sup. Meauce aues sunt ab mutatione vocis sue sic dicte. Sunt autem an

tibus maiores:et sunt breui colli.et breuibus pedibus.coloris cinerei.oculis glaucis.rostro ex pte croceo:⁊ ex pte rubeo sp clamans meauca.cadaueribus cupidissima.⁊ precipue hoim:vñ ⁊ gaudet in tempestate.Insidiatur tñ etiam puis aialibꝫ ab istis auibus Etiã multe alie aues apd marinos meauce vocantur. In eodem libro. Merustiones aues sunt parue rapaces tamen ⁊ aliquid habent de falconum natura.socialiter ⁊ volant ad predam:et aliquando quatuor docẽtur q spe auxilij hominis cignum psternũt.⁊ tũc vnus capiti.duo autem alis insidẽtes.⁊ quartus pectus oppugnans.cignũ opprimendo deijciunt.vt ab aucupe capiat.qñ autem siluestres sunt paruarꝝ auiũ sunt insecutrices.Sunt aũt in figura ⁊ colore fere sicut merule.excepto q pedes vngues ⁊ rostrũ hñt aduncos ad capiendũ.

Ca.lxxix.

m Iluus. Ysidorus. Miluus dicit quasi mollis auis.s. viribus ⁊ volatu rapacissimus tamen est.⁊ sp domesticis auibꝰ insidiat. Ex li.de na.rerum. Miluꝰ vngues pedes ⁊ rostꝝ aduncũ hꝫ instar accipitris.sꝫ alas curuas ⁊ nõ rectas:in q est ei dissimilis. Audax est i paruis.Timidus in magnis:fugat a niso q̄uis in triplo sit maior illo.circa macellas excubat:⁊ circa cadauera.Iecur eius medicinale Plinius laudat. Glosa sup Iheremiam. Aues sua tempa norũt.qñ scꝫ ad calida loca festinãtes rigorẽ hiemis debeant declinare:a pncipio veris ad regiões solitas redire.Vñ scriptũ est:Miluus nõ apparet nisi in estate.sicut nec turtur ⁊ hirundo.In hieme nãqꝫ manent in nido vł latent in cauernis arborꝝ.vel ad loca calidiora se transferunt. Iorath.Miluꝰ cubitus cũ a nido egredit in pplemento alarũ suarꝝ aues magnas venat.Cũqꝫ fortior fit magis debiles capit.In pplemento autẽ viriũ suarꝝ muscas ⁊ culices ac lumbricos terrestres venat.⁊ tũc fame morit. Ex auiano. Miluꝰ insidiat auibꝰ domesticis.maximeqꝫ pullis ⁊ q̃s icautos viderit statĩ rapit.Circa coqnas etiã ⁊ macella volitat: vt si q̃d carnis crude pijciat foras velocius rapiat.

Operationes.

A Pli.li.xxix. Milui iecur ad inũctões oculorꝝ viciorꝝ laudat. B Idẽ in li.xxx. Ex nido q̃ꝫ milui surculꝰ vitis alligatꝰ ceruicis.neruis ⁊ opistotano auxiliari dr. C Comicialibus etiã iecur milui deuoratum medetur.

Ca.lxxx.

em dalo

m Onedula ⁊ muscicapa. Ysidorus Monedula dicitur quasi monecula: que cum aurum inuenit aufert et occultat. Unde Cicero pro valeriano flacco. Non plus aurum tibi quam monedule committendum est. Arestotiles: Monedula pugnat cum bubone. quia bubo debilis est visus de die. propter hoc rapit coruus ille bubonis oua ⁊ comedit ea sicut dictum est supra. Ex libro de naturis rerum: Monedula quasi monetam tollens. aut diligens dicitur. auis est nigra sed formosa ⁊ grata. hominum voces in pullo edocta imitatur. In matutino cum ortu solis sola citius discretius ⁊ tenacius retinere dicitur. Huius carnes pruritum capitis excitant. nam et ipsa appetit in capite fricari. Ex li. vt sup. Muscicapa est auis maior columba: plumas habens vt lanarius: pedes ⁊ rostrum vt hyrundo. que licet oris rictum habeat amplissimum propter muscas ⁊ cinifes quibus solummodo vescitur. Rostrum tamen inter aues comparatione sui corporis habet paruissimum ⁊ pedes similiter.

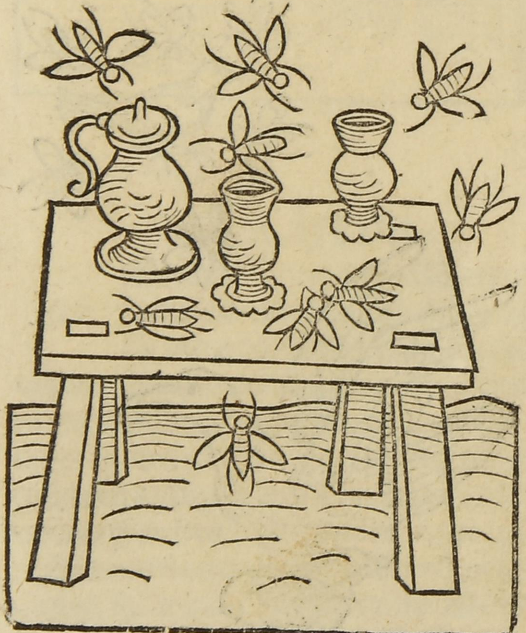

Ca.lxxxj.

m Usca. Actor. Musce vt fertur ex immundicia nascuntur. immundis adherent. ⁊ loca immunda frequentant. Inquiete sunt ⁊ importune ⁊ infeste pungitiue ac tumultuose. Ysidorus Musca ex greco venit sicut ⁊ mus. Hee sicut ⁊ apes necate in aqua aliquociens post vnius hore spacium reuiuiscunt. Arestotiles: Animalia duas alas habentia tantum pungunt aculeo. qui est interiori sui capitis vt musce ⁊ mustiliones. Cunque quodlibet anulosum habeat membrum per quod sentit cibum Musce ac mustiliones hoc membro pungunt ⁊ sanguinem extrahunt. Musca sicut ⁊ apis non facit strepitum ac sibilum nisi volando scilicet alas per aerem inter ipsas ⁊ corpus cadentem extendendo ⁊ contrahendo: Musca ⁊ formica non sunt nidificantes. In hyeme coeunt si aer conueniens fuerit ⁊ ventus meridionalis flauerit. Non autem separantur in coitu. nisi grauiter quedam anulosa: quia coitus in eis multum durat. vt patet in muscis ⁊ araneis: Musca habet aculeum sicut apis extra: eius natura est mollis ⁊ vacua. per ipsum gustat ⁊ sentit ac cibum attrahit. Hoc itaque dentes muscarum genus ⁊ apum. qui cum sunt siles dentibus aliorum: Ex li. de na. rerum. Musca peruolat: ⁊ circumuolando strepitum facit ex aere circumagitato. Inter alias rostrum habet quasi cannam concauam pedibus posterioribus alas acuit anterioribus autem rostrum ⁊ caput luce diligit nec in tenebris ambulare nouit Ad calorem se libentius confert.

Operationes.

A Auicenna in. iiij. canone. Muscas interficit arsenicum: quando de illo ponitur aliquid in lacte ⁊ sugunt musce. Interficit etiam eas fumus eius ⁊ fumus thuris atque decoctio ebuli nigri. B Haly in li. vbi supra. Musce prosunt oculorum doloribus. et sui palpebrarum. C Que si comburantur et cum melle sup alopicie loca ponantur. capillos producunt. D Pli. li. xxiiij. Musce quidem necantur. si locus foliorum sambuci decoctione spergatur.

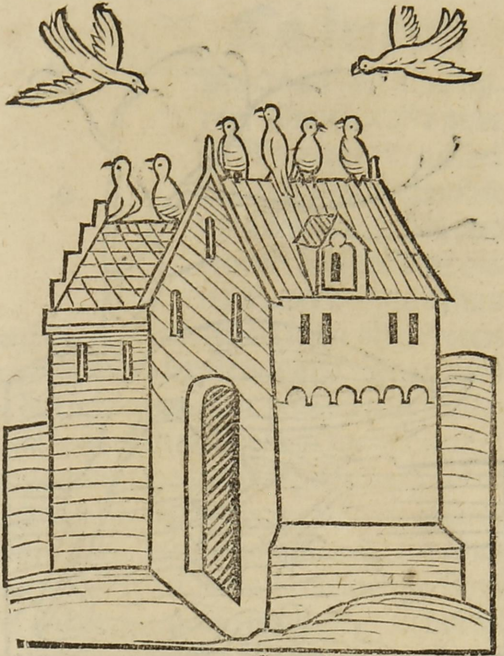

Ca.lxxxij.

Icedula. Ysidorus. Ni cedula est genus corui q pugnat cū bubone. Coruus em̄ oua bubonis rapit. quia pax vidꝫ in meridie: ⁊ ea ꝯmedit: Oua corui similiter de nocte. Actor: Idē dcm̄ est sup̄ scꝫ de monedula vn̄ videt̄ idē esse. sꝫ forte diuersitas illa nominis ꝓuenit ex vicio scriptoris.

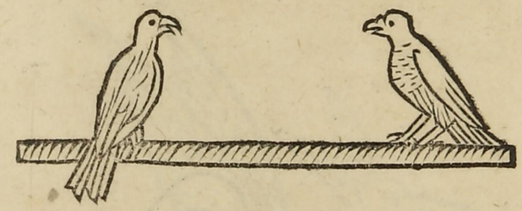

Ca.lxxxiij.

ein sperwer

Isus est auis: vt habet̄ li. de na. rex. nobilis forma ⁊ robore mīor q̄ herodius. sed vnꝰ est color plumarum ambobus ⁊ tamē socialiter volare recusant. Nam inuidia fertur ⁊ fastu: et cum impetit solus ambit honore victorie potiri: hoc qdē estimari potest ⁊ forte merito sed reuera magis credibl'e est: eum solum prede inhiare: ne dum in volatu socium habuerit: pastu qꝫ sodalem accipiat. n̄ em̄ dubia fides est. nisum parē sui generis dedignari. ⁊ velut alieni generis auez persequi. ⁊ hoc contra omnium auiū genꝰ Nam vt dicit Arestotiles: Om̄is auis in volatu predam capiēs parcit sui generis auibus: Solus ergo nisus expers est. generositatis huius ⁊ hoc cum ipo homine qui inter animalia terrestria animali sui generis insidiari non cessat. Alexander Nisus ac triciolus: locum eligunt in quo aues captas deplumant singulis diebus multaqꝫ diligentia mundant q̄ diu cōpares aues incubant. quibus ⁊ eas ministrant Actor: Est autem nisus aucupantium volucrum mīma. sed ꝑ sexu ⁊ natura sua ad aucupandum ꝓmptissima. falconū generibus adiungitur.

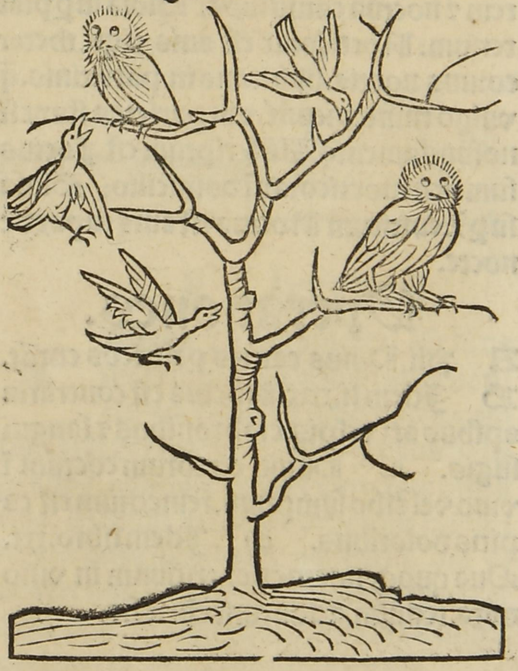

Ca.lxxxiiij.

n Octicorax vel noctua. Ex li. de naturis rerum. Nocticorax dicit noctis coruus. lucifuga em est, et nocte cibos suos querit. Naz si de die volaret a ceteris auibus impeteret. Nocte (vt vulgus opinat) mortem hominū pre nunciare videt vocibus importunis. caput habet ingens. Nec vt aues cetere formatum. Rostrum habet aduncū vt nisus Vngues hamatos 7 aspos in domicilijs vt parietibus, precipueqz rimosis. que sine tecto sunt libenter habitat: 7 pullos suos fouet. humanis vocibus delectat: mures 7 oīne genus earum psequitur. Ysidorus. Nocticorax ipa est noctua. Quia noctem amat. Est em auis lucifuga id est lucem fugiens 7 solem videre non patitur. Noctua dr eo q nocte circumuolet. hanc insula cretensis non habet: 7 si veniat aliunde, statim moritur. Ambrosius: Noctuaqz 7 nocticorax magnis 7 glaucis oculorum pupillis nocturnaz tenebraz non sentit horrorez: 7 quo fuerit obscurior nox eo crebrior volatus exercet in offensos. Die autem videre nō potest. quia exorto splendore. visus eius ebetatur. Habet autem 7 noctua cātus suos. Glosa sup psalterium: Nocticorax est auis vigil. theter coruus noctis: habitans in parietinis. q vulgo ruine dicunt. vbi parietes stant sine fundamento. Vn scriptum est Factus sum sicut nocticorax ī domicilio: Glosa sup Leuiticum Noctua est auis rapax de nocte.

Operationes.

A Pli. Huius carnes paliticos curāt. B Idem li. xxix. Noctua est contraria apibus atqz vespis: crabronibus 7 sanguisugis. C Huius cerebrum coctum ī vino vel cibo sumptum, remedium est capitis doloribus. D Idem libro. xxx. Oua quoqz noctue per triduum in vino data, tedium adducunt ebriosis.

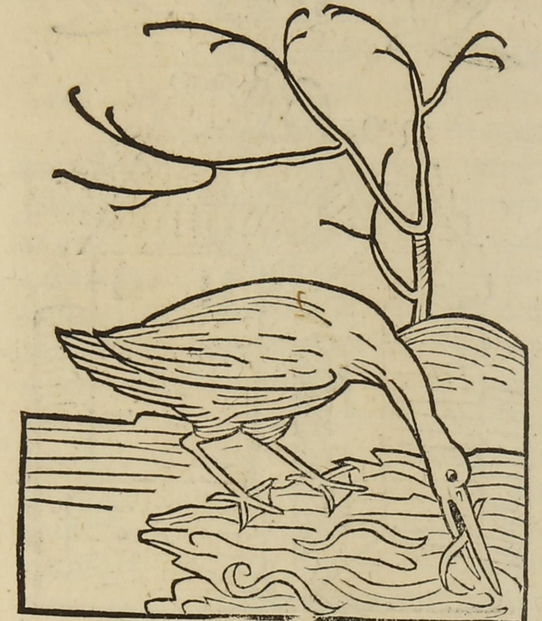

Ca.lxxxv.

n Epas siue Nepa. Albertus in libro de na. aīalium: Nepa auis ē longi rostri. in dorso colorez hz p dicis ī vētre nisi rostz āt molli luto infigit 7 cibū vmium reqrit: 7 si aliqn pfundius defixo rostro hesit. pedib9 lutū eruēs se liberat. hec in die qescit: 7 ī aurora 7 crepusculo volat. 7 ideo tūc ī altū eleuatis etiam retib9 capit. 7 hz carnes dulces ad comedendum: hanc ficedulā qdam vocauerūt.

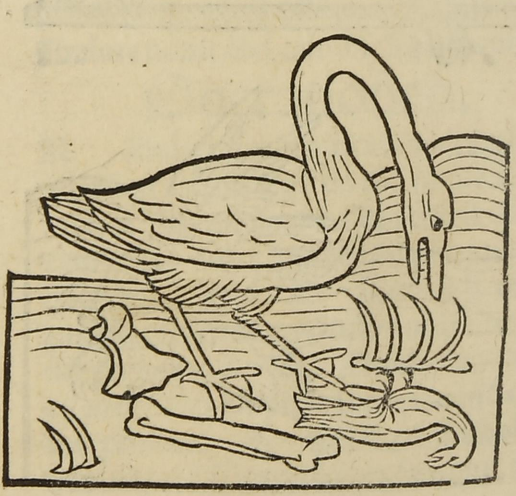

Ca. lxxxvj.

Nocrocul⁹. Ex li. de na. rex: Onocrocul⁹ ē auis q̄ı sil' multas r̄condit es cas: et p⁹modū extrahit ꝛ mādūcat eas. Pli: onocrocul⁹ similitudinē oloris hꝫ. nec distare estimarent̄ oīo. nisi faucib⁹ ei⁹ īesset alteri⁹ vteri gen⁹. huc oīa īexplebile aīal ꝯgerit. mira vt sit capacitas. mox p̄fcā rapina sensim inde ī os reddita: ī verā defert aluū rumināntis more hos gellia septētrioāl' p̄xīa oceāo mittit. Ysi. Onocrocalō vocāt aues rostro lōgo q̄ꝝ duo sunt gn̄a: Actor Onocrocul⁹ (vt legit̄) auis ē rostro lōgo simil' cig̅ sed maior: porro iuxta Ibero. (nisi fallor) ē auis illa q̄ fixo ī palude rostro horrē declamat. q̄ etiā ī ysaia vocat̄ vlula q̄ı ab vlulatu. ꝛ dr̄ ī vulgari butori⁹. de q̄ dcm̄ ē sup̄. q̄ etiā de p̄fūditate terre' aq̄ cibū trahere putat̄. Ex li: de na: rex. Onocrocul⁹ ē auis de ptib⁹ oriētis. q̄ cū vocē edē voluerit. caput ī aq̄s pōit: et illic īstar rugit⁹ clamorē emittit In faucib⁹ q̄sdā hꝫ follicl'os ī q̄ p̄mo cibū ꝯcipit. ꝛ post horā in ventrē suū mittit. ibiq̄ꝫ eū digerit.

Ca. lxxxvij.

Ṗımachus. Ex li: de na. rex. Opimachus est contrarius serpētib⁹ ꝛ pugnat cum eis: Ophis eīn serpens. machos pugnās: Actor. Opīach⁹ vt in Leuitico legit̄. est ex volucribus mūdis secundum legem. ex hijs videlicꝫ que gradiūtur quidem super quatuor pedes. sed habet longiora retro crura per que saliunt supra terram. Estimo autem hūc inter volatilia minuta debere numerari. sicut bruchum ꝛ locustam. que sunt eiusdeꝫ generis. sicut ibidem legitur. De attaco vero q̄ ibidē in eodem genere reputat̄. nihil me penitus alibi legisse memini:

Ca. lxxxviij.

Riolus ꝛ Origometra. Ex li. de na. rerum. Oriolus est auis sic dicta vulgariter a sono vocis: coloris aurei per totum: excepto q̄ı alis habꝫ pennas. quadam cerulei varietate distinctas. Nidum in ramis arborum minutissimis mira subtilitate dependit. Ita vt in aere solo pendere videatur de terra cernentibus. Ipsum quoq̄ꝫ nidum ab imbre camerat ac densa fronde protegit.

Ysidorus. Ortigometra. diciturq̧ gregē cucurnicum ducit. Unde de hac dictū est superius in capittulo de cucurnice: Pli. libro: x. Cucurnices aquilone volant maxime ortigometra duce. primam eaꝝ propinquantem terre rapit accipiter ac sepe hinc comitatum solicitāt abeuntq̧

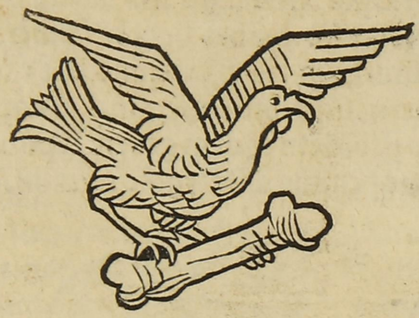

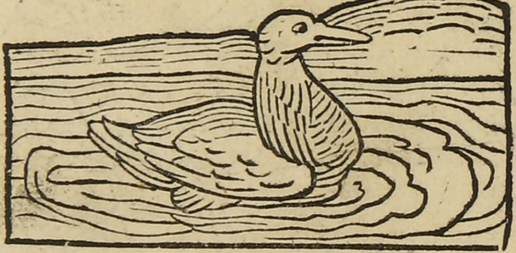

Ca. lxxxix.

Syna ꝛ Ossifrago: Ex li. de na.
o rerum. Osyna est auis magna vt cignus: fluuios ac piscinas inhabitās. rostrum habet magnum ꝛ a gutture vsq̧ ad pectus instar sacelli receptaculum longum ꝛ amplum in quo magnam simul r̄ponit copiam piscium. vt scilicz in tanta mole diffusa. natura nō egeat. paulatimq̧ digestis in ventre cibis inueniat paratum quod prebeat. Nunq̄ aues huiusmodi nisi in aqua diffusiori ꝛ piscibus habundanti habitant: quia citissime paruam aquam ꝛ si piscibus copiosaz ingluuie sua vacuant. Ysidorus. Ossifragus vulgo appellatur auis que ossa ab alto dimittit ꝛ frangit: vnde et hoc nomen accepit. Plinius libro decimo. Alieti quidez suum genus nō habent. sed ex diuerso aq̄larum coitu nascūtur. Id autem quod ex alietis natum est ossifragi genus habet Equibus minores vultures progenerantur. pullos autem ab aquila deiectos ossifragi genus excipiunt: ꝛ cū suis educāt.

Operationes.

A Idem in libro: xxx. Ossifragi. Uēter arefactus ꝛ potus confert hijs qui cibos non digerunt. vel si tantum manu teneāt capientes cibum: cōfert adalligatus sed non continue. vnū autem est. Ossifrago intestinum oīa deuorata cōficiens cuius extrema pars adalligata ꝓdest ꝯ collū.

Ca. xc.

Thus. Plinius libro decimo.
o Othus est auis bubone mior: noctuis maior. Aureis plumis eminentibus. vnde ꝛ nomen illi. Quidam latini asyonem vocant imitatrix aliaꝝ auiū ac parasita ꝛ quodam genere saltatrix. capitur haut difficulter vt uoctue intenta ī alio circumeunte alio. q̄ si ventus agmen aduerso flatu ceperit inhibere pondusculis lapidum apprehensis aut gutture harena repleto stabilitate volant.

De Auibus.

Idem ī li.xj. Itaqꝫ buboni ⁊ otho plume sunt velut auree. Arestotiles. Deniqꝫ quidam othum vocant bubonem: deprehenditur autem qñ venator incipit se mouere ad oppositam partem. Ex li. de na. rerū. Othus est auis que vulgariter huans dr̄ a sono vocis. nocte namqꝫ buhu horrifice clamat: imꝓprie vocem humanā simulas Ita vt homine cōtractum frigore clamare credas. sed terras speciales habet in q̄bus hm̄oi voces ꝓfert: In ceteris āt vt in plurimū muta est. Hec auis bubone minor est: noctua maior. aduncum hꜫ rostrū ac pedes ⁊ eminētibus plumis habere videtur aures: preda viuit. carnibus vescit mures ꝑsequit̄. ⁊ ab auibus ceteris odio habetur.

Ca. xcj.

O Va. Almansor tractatu tercio capitulo de ouis. Oua galline ⁊ ꝑdicis plus alijs ꝯuenientia Post hec oua anatis in bonitate existunt. q̄uis malum efficiāt nutrimentū. Alia v° oua sicut oua que sunt ꝑuarum auiū aut magnarum ꝯmedenda non sunt nisi medicie causa. Dico vero ouoꝝ p̄us dicta genera galline videlicet atqꝫ ꝑdicis sperma valde augmentant. atqꝫ ad coitum stimulando incitant. Anserum aūt oua fastidium faciunt grauem hn̄tia odorem. sed gallie ⁊ perdicis oua tempata sunt ⁊ ꝯueniētia. Vitellus q̄ oui in caliditate temꝑatus existens bene nutrit. Albumen vero frigidū est. ⁊ viscosum: dureqꝫ digeritur. Sāguis etiam ex eo gn̄atus non est bonus.

Operationes.

A Serapion. Que eligimus sunt oua gallinarum: non ergo oportet q̄ narrem⁹ aliorum ouoꝝ virtutem. quia eorum natura est eadem cum natura illoꝝ. B Et complexio q̄dem oui est frigidior corpore temꝑato: Nā infrigidat infrigidatōne temꝑata ⁊ desiccat sine mordicatōe Et oportet vt administrentur ex eis illa q̄ sunt recentia. quia vetera non sunt bona. Albugo q̄dem oui administratur ī doloribus omnibus in q̄bus est necessaria medicina que non mordicet sicut sunt dolores oculorum ⁊ apostemata ani. ⁊ pectis: ⁊ om̄ia vlcera fraudulenta mala. ⁊ cū medicinis que abscindunt sanguinem q̄ fluit a miringis cerebri. C Et quando imbibitur in eo lana et ponitur sup combustionem ignis aut aque bullientis confert multum. Et est bonum in emplastris qui ponunt̄ super frontem. ⁊ facit adherere pilus. quorum ortus non est directus ī palpebris. postq̄ miscetur ei medicia cōueniens ad hoc sicut olibanum ⁊ maxime pingue ex eo quod non est antiquum neqꝫ nimis siccum. D Et iuuamentū est in hoc non propter complexionem que ē in eo sed propter viscositatem. Vitelli vero ouorum substantia similis est substancie albuminis. E Et propter hanc hanc causam miscetur cum cerotis q̄ non habent mordicatōnem. postq̄ fuerit elixatum aut assatum. Parum enim assatum desiccat superfluitates paucas Et nos q̄dē estimauim⁹ q̄ hoc q̄d acq̄rit̄ ex hac v̄tute egressum est a sua complexione.

F Et misceãt similiter in eplastris q̄ pro hibent apata ca. G Raby Moyses cap̄. de ouis: Oua ĩ se recentia sunt cibus ꝓpinquoꝛ sanguini. ſ; oua dura assa sunt ex cib̄ g̃ssis viscosis: H Et oua iuuãt ad coitũ ⁊ maxie cũ cepis ⁊ rapis. I Gal'. su' illo amphorismo Eoꝝ q̄ nutriũt Oua nutriũt paꝝ ⁊ tarde. ⁊ maxie ĩ aq̄ co cta. ⁊ oua sunt g̃ssus cib' sicut ius tritici et pisces. vitella eoꝝ cũ ol'o rosato ⁊ croco re mouent dolorẽ podagricoꝝ. ⁊ si multum doluerint misceaẽ modicũ opij ⁊ iunganẽ K Cõtra icendium ignis fiat vnguẽtũ satis ꝓbatum ex vitellis ouoꝝ recentium oleo rosato: cera alba ⁊ sepo arietino: L Et idem valet succus plãtaginis cũ albumine ouoꝝ recentium et succo cucur bite Albumen oui cũ vitello ĩ vrinali posi tum alic' suspecti q̄ quouismõ sumpsit ve nenum interius. infra certas horas illud patefacit vbi sit. qm̄ si sit vltra gibbũ epa tis: ſcꝫ in venis vel vijs vrinalibus nigres cit ⁊ fetet: M Si vero sit citra conca uum eius: vt in orobo vel intestinis alijs rugatur ⁊ citrinescit. sed non fetet Hoc re peri in margine cuiusdã serapionis apõ capl'm de vrina. ideo hoc etiã hic addo N Auicenna li: ij. cap̄. de ouis: Melio ra ex eis sunt oua galline recẽtia. Et meli' q̄d est in eis est vitellus. O Et meli' eoꝝ artificiũ est vt non cum alio cõgelenẽ Post oua aũt gallie sunt oua auiũ q̄ cursu eaꝝ ꝓcedunt. P Oua v̊o anatis et si milia sunt mali humoris Oua sunt ad eq̄ litatem tendencia sed ipoꝝ albumen ad frigiditatẽ. ⁊ vitellus ad caliditatẽ. Q Amplius oĩa oua precipue oua passeruꝫ augmentum faciunt in coitu: R Et dicitur ꝙ cum oua anseris miscentur cum ol'o. ⁊ distillatur tepida in macricem pro uocant menstrua post quatuor dies: S Et idem ĩ li. de viribus cordis dicit ꝙ confortant cor.

Ca. xcij.

P Asser. Ysido: Passeres sunt minuta volatilia. a paruitate vocata: Oua passeris in nido reperta cuculi ꝯmedũt: ⁊ sua obi ciunt. ⁊ post illa suscepta fouent ⁊ nutriunt: Ex li. de na. reꝝ. Passer in tectis habitat. grega tim ad pastum volat. omibus auib' cali dioꝛ est; cito digerit quicq̄t glutit: vñ cor pus eius neq̄ꝙ cibo sumpto impĩguat ſ; tm̄ sustentat: Stercus etiã ei' calidissimũ est qñ emittiẽ. Sup̄ modũ q̄ꝫ luxuriosus ẽ ⁊ ĩ furorẽ citius ꝯcitatus. ſ; nulla mora dis cordie. Dicit Aresto. ꝙ mas tm̄ vno ãno viuit. feĩa vero diutius. q̊d de passeribus orientis credim'. nã ⁊ illa nigredo de qua dicit ꝙ est in collo masculi. nõ est ĩ eis qui sunt apud nos. ſcꝫ in europa. Etas passe ris apparet in rostro: quia iuuenis hꝫ illõ teneꝝ. ⁊ circa fauces croceũ: Senex v̊o du rum ⁊ nigrum In q̄busdam orbis ꝑtibus morbũ caducum hec auis patiẽ. Et hoc vt Aresto. credit quia semen iusq̄ami co medit. Hui' pulli cũ euolare debent: vici ni passeres cum eoꝝ parentibus conatus ipoꝝ euolantiũ comitanẽ vt imbecilles si necesse sit pluriũ ꝯstipatõe confortentur.

Arestotiles: Passer habet vocem sibi appropriatam. sicut et turtur. Pascitur autem et vermibus sicut et alie multe consimiles auicule. Glosa sup psalmum. c.xxiiij. Passer aliquo strepitu magnu faciente volat. ne laqueo venantium capiatur. Unde aia inquit nostra: Sicut passer. etc. Actor. Passer est auicula valde circumspecta. in tectis habitat et in altis locis in petre foramine nidificat Mas nigredinem habet circa os. Femina vero albedinem: Fertur autem hec auis muscas venari. et morbum caducum pati.

Operationes.

A Auicenna. Passeres omes male carnis sunt et omia quidem oua. sed precipue oua passerum in coitu faciunt augmentum B Razi: Caro passeris calidissima est et luxuriam pmouens. C Pli. li. xxx. Cinis passerum sarmentis crematorum. duob9 coclearib9 in aq mulsa regio morbo resistit. D Ex lib. de na. rerum. Passer (vt dcm est) oib9 auibus calidior. vnde caro ei9 stiptica est. et sanguinis incentiua: Stercus ei9 (vt dcm est) calidissimum est qn emittitur sed citissime infrigidatur. E Haly. Oua passerum augent venerem. Fim9 ei9 a lentigine purgat faciem. et si cum hois sputo distemperetur. eo quod varices cathaplasmentur extirpantur.

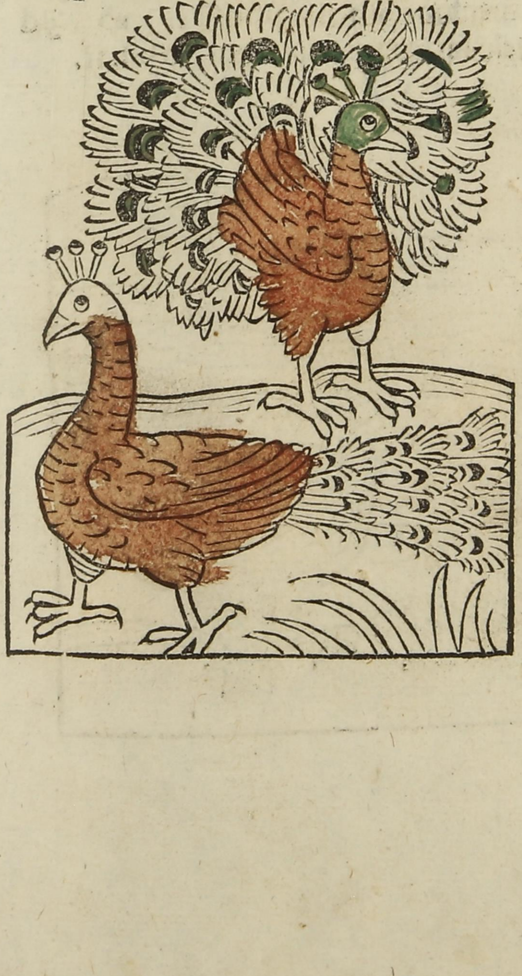

Ca. xciij.

Pauo. Ex li. de na. rerum: Pauo est auis pulcherrima. et pulchritudinis amica Collum habet longum et extentum colore saphirium: et pect9 similiter In capite vero plumas desup instar corone: vel pocius criste. caudam quoque longam et occultam. quam cum laudatur extentat. si pedum deformitatem viderit. mox depoit. Sed et si a tacito spectetur. pennas omnes quas spectari gaudet contractis oculis abscondit a crimatu fundere colores gemmantes incipit et tunc parit. Item nocte cum euigilauerit: seque i tenebris constitutum intueri non potest: clamans pauide. suam pulchritudinem amisisse se credit. Idem clamore suo serpentes deterret et omnia animalia venenata depellit. ne de facili prope habitare audent vbi vox illius frequenter auditur: Pauo quando alte ascendit pluuie signum est. Arestotiles Pauo pullificat post triennium semel in anno. ponens et cubans oua. xij. tantum vel minus. Mas coit cum femina sua etiam sup qua cubante. et plerumque franguntur Ideoque ponuntur aliquando sub gallina ad cubandum. Ponuntur autem oua duo ibi quia non possunt ab illis plus extrahere: Pauonis femina prima vice qua pullificat facit oua octo. et quandoque facit oua venti. Et postquam posuerit vnum ouum stat duobus diebus aut tribus. et deinde ponit secundum. Palladius. Pauones ab ydibus februarijs calere incipiunt. faba leuiter torrefacta in libidinem puocatur: si eis quolibet quinto die tepida pbeatur Cupidinem quoque coeundi masculus confitetur. quociens circa se amictum caude gemmantis incuruat. et singularum capita occultata pennarum locis suis erexerit cum stridore procurrens: Phisiologus. Pauo sue comparis oua dissipat et consumit. si ad illa etiam accedere possit.

Est eni͂ inuidus teste Arestotelis. prolem q3 ꝓpam nō dignatur agnoscere. anteq̄m in cristā sibi sil'em ip̄a3 venisse ꝓspexerit.

Operationes.

A Dyas. Pauonis fel magne v̄tutis est eiusdem scꝫ cuius ⁊ ꝑdices. vel albi caponis ⁊ scorpij marini. B Ad effusiones oculoꝝ valet. ⁊ ad caliginē3 asperdinemq3 palpebraꝝ. C Iheronimus. Fimus q3 pauonis feruorem podagre dicitur mitigare. D Phisicus. Caro pauonis diu reluctat̄ putrefactioni, ⁊ inobedientissima est digestioni E Ysidorus. Pauonis itaq3 caro tam dura vt putredinē vix sentiat nec facile coquat̄.

Ca. xciiij.

Palumbus. Arestotiles. Palūbe sunt aues q̄ naturaliter sese diligūt pugnāt tn̄ ꝯ se ꝓ nidis. eosq3 sibi inuicem auferunt. Hij sicut ⁊ turtures in anno bis ouant. binosq3 pullificant Hac q3 ꝯtinentiam ꝟuant. q si parem suū amiserit vlterius nō coit. extra nidum stercus eijciunt, et cū eoꝝ pulli creuerint. ad hoc ip̄m eos erudiunt. vt videlicet ⁊ ipsi eijciant. Est autem palūbus mi͂or colūba nec domesticat̄ vt columba. Color eius ad nigredinem declinat. Pedes eius rubei et asperi. Viuūt āt ex fructu sicut ⁊ turtur, et palumbus sp̄ apparet. turtur aūt nō. Huius generis femine nō diligūt coitū. Ysi. Palumba est columba siluana videlicet auis casta ex moribus appellata. est enim comes castitatis. cū amisso corpali cōsortio solitaria incedat. nec carnalē vltra copulam requirat. Ex li. de na. reꝝ. Palūbi femīa īcipit oua cubare a medio die vsq3 ad mane. mas vero residuo t̄pe. Mas palumbarum sugit terrā salsam ⁊ humida3 ac ponit in os pulli. vt assuescat cibo. Palumbes amisso corpali consortio, nec viride quicq̄ in quo requiescat petit, nec carnalem copulā vltra requirit.

Operationes.

A Pli. li. xix. Palūbin⁹ sanguis eximie ꝓdest oculis cruore sufusis B Idē in li. xxx. Palūbi caro decocta in aceto dyssintericis ac ciliacis medet̄ C Fim⁹ palūbinus in faba sumit̄ ꝯ calculos. ⁊ alias vesice difficultates. D Sil'r ⁊ cīs plumaꝝ palūbiū feraꝝ ex aceto mulso. E Dyas. Fim⁹ palūbin⁹ calid⁹ ⁊ causticus cū aceto trit⁹ ⁊ iposit⁹ scrofas curat. ⁊ carbūculos rūpit. F Mixto v̄o melle ac seselini ⁊ oleo vt cataplasma adhibit⁹ ꝯbustionibus medet̄, maxime v̄o fungos venenatos bibētib⁹ ꝑsidiū ē. G Idē meli⁹ facies, si cū vino ⁊ aceto bibat̄.

Ca.xcv.

p Latea 7 pluuialis. Pli.li.x. Platea est auis q̃ ad aues ĩ mari ꝑ pda se mergentes aduolat. eorūq; capita morsu corripit: donec capturā extorqat. eā dē cū se ꝯchis ĩpleuit: calore ventris coctas euomit: atq; ita ex his esculēta excreās testas legit. Ex li. de na. rex. Pluuialis est auis ꝑe ad magnitudinē ꝑdicis. varijs pēnis ornata. croceo 7 albo nigroq; distincta aere solo viuē dr. Hui⁹ argumentū est q̄ licet pinguescat nihil tñ vnq̄ in ei⁹ visceribus inueniri pt. Baculos plūbatos hñt aucupes. q̄s alti⁹ in aere iactātes. retia super terrā tendūt. ac fugitātes capiūt.

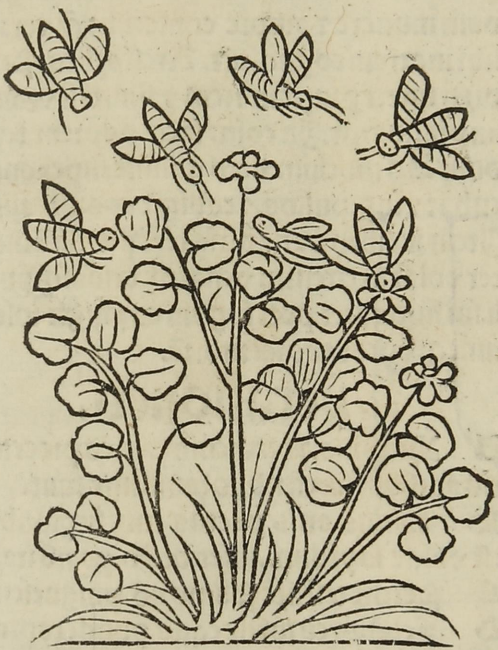

sommervogel

Ca.xcvj.

p Apiliones. Isi. Papiliones auicule sunt q̄ maxie florētibus maluis habundant. q̄q; stercore suo vmiculos nasci faciūt. Ex li. de na. rerum Papiliones sunt vmes volantes. q̄ maxie floribus innituntur ex eis cibos capiunt. post augustū coeūt 7 masculo moriēte post coitū femia edit oua: q̄b⁹ editis morit̄. q̄ vo ꝑ hiemē durāt: 7 ĩ estate vmes faciūt. q̄ calore solis ac nocturno rore ĩualescētes. alas cōcipiūt euolātes: Palladius li. v. Papiliones q̄n apibus obsunt. mense aprili necandi sunt Tunc eñ maxie abundant florentibus maluis. q̄s hoc genere intercipiemus: vas eneū miliario sīle. id est altum 7 angustum. vespe inter aluearia collocemus. 7 ĩ fundo eius ponam⁹ lumē accēsū: illuc 7 papiliōes ꝯuenient. 7 circa lumē volutabunt. 7 angustia vasculi ab igne ꝓprio interire cogentur.

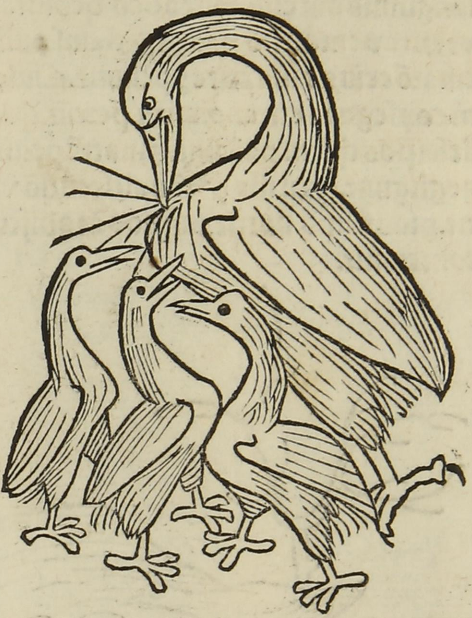

Ca.xcvij.

p Ellicanus. Isidorus. Pellicanus est auis egipcia habitans in solitudine nili fluminis. Vñ 7 nomē sumpsit. Nam canapos egiptus dr. Fert̄ eam occidere natos suos. eosq; ꝑ triduū lugere. deinde seipam vulnerare. 7 aspersione sanguinis sui filios viuificare. Phisiologus. Pellicanus amator est filiorum nimis. q̄ cum ceperint crescere percutiunt parentes in faciem. At illi irati repcutiūt eos 7 occidunt. 7 per triduū lugēt. Tercia die mater eorum percutiens costā suam 7 aperiens latus suum. incūbit sup pullos 7 effundens sanguinem suū sup corpa eorum suscitat eos a morte. Ex li. de na. rex. Pellicanus dr quasi pellem habens canā id est plumas albas. In egipto circa nilū habitat. 7 lacte cocodrilli viuit. q̄d vtriq; bestie pre nimia mamillax habundantia

in aliquo palustri loco i magna q̃ntitate eicit. vñ ⁊ cocodrillum libenter pellican⁹ sequit̃. Hec auis macie sp̃ afficit̃. ⁊ q̃cq̃ glutit cito digerit. quia vẽter eius nullum h̃z diuerticulũ q̃ teneat cibũ: solũ em̃ visceris h̃z ductũ q̃ ab itroitu oris vsq̃z ad secreta nature ptingit. Pullos suos sanguine lateris sui viuificat cũ eos pp̃ter importunitatem suam occiderit. vel a serpẽte qui eis insidiat̃ interemptos inuenerit. Post sanguinis aũt effusionẽ adeo debilitatur vt exire de nido nõ valeat. sed eius pulli p cibatõ eius ⁊ sua exire ꝓpellunt̃. Quidaʒ tñ eoꝝ segnes exire nolunt ⁊ pereũt. q̃dam ãt seipos q̃dem pascunt. ſ matrẽ penitus negligunt. q̃ cũ illa p⁹ cõualescentiã viderit. pios filios nutrit: impios ãt abijcit et contemnit.

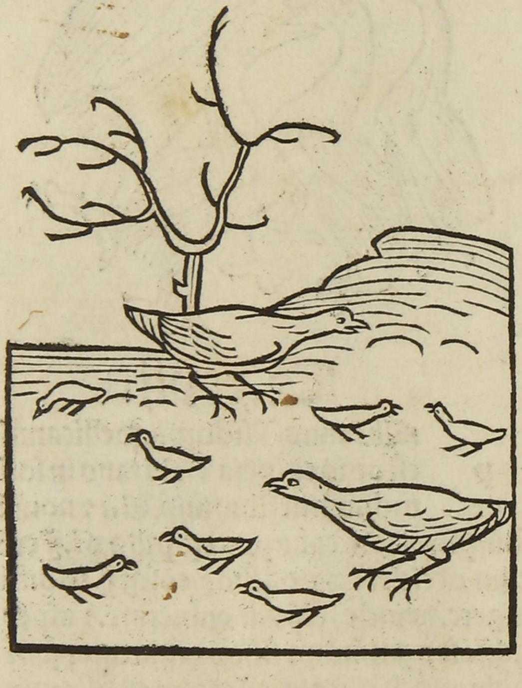

Ca. xcviij.

P Erdix. Ex li. de na. reꝝ. Perdix ẽ auis dolosa ⁊ luxuriosa. masculis ꝓ feminis dimicantibus victi calcantur a victoribus coitu. De nocte cõuersis posterioribus pdices sedent. ⁊ libidinis tempe linguis adinuicem extẽsis pre desiderio coitus estuant. Actor. Perdix ꝓpe terram volat. que cũ in multis sit astuta. in hoc dr̃ ẽẽ fatua: q̃ sicubi possit caput abscondere. credat se totum latere. ⁊ cum ipa nemineʒ videat: putat quoq̃z neminẽ se vidẽ. In hoc q̃z q̃ alienos pullos fouet ⁊ nutrit: cum eos citius amissura sit. Vñ ꝓpheta Jheremias de illa i pabola dicit Perdix fouet que non peperit: fecit diuitias ⁊ non in iudicio In dimidio dieꝝ suorum derelinquet eas. ⁊ in nouissimo erit i sipiens. Phisiologus. Perdix oua perdit sed eius mos est ouoꝝ pditoꝝ dãna resartire: alterius matris oua surripiẽdo. Ambrosius. Perdix est auis astuta que alterius perdicis oua diripit. corpore suo fouꝫ. sed fraudis sue fructum habere nõ potest quia cum pullos suos eduxerit eos amittit Ubi em̃ vocis illius audierint que oua generauit relicta ea ad illam se naturali quodam munere ⁊ amore conferunt q̃ veraʒ sibi matrem cognoscũt. Arestotiles. Perdix si fuerit prope marem ⁊ flauerit vẽtus impregnatur. In coitu facit odorem fetidum Ad modum vero galline super oua cubat ⁊ sup pullos. ⁊ colligit eos sub alis Item in libro de naturis reꝝ. Perdicũ mater volat in circuitu venatoꝝ quousq̃z pulli sui fugiant: ⁊ post fugam eoꝝ fugit ipsa tuncq̃z vocat eos secura: ⁊c̃.

Operationes.

A Ysidorus. Perdicum carnes pre ceteris auibus siluestribus sanissime sunt:

B Huius auis pectus cum supiorib⁹ est valde sapidum. inferior võ ps nõ ita.

C Perdix testãte Plinio nõ pinguescit

D Fel eius cũ melle equo pondere prodest ad oculorum claritatem: E Dyascorides. Fel perdicis eiusdem virtutis est: cuius ⁊ pauonis: vnde valent ad effusionem oculorum. ⁊ ad caligineʒ asperedinemq̃z palpebrarum F Haly. Epar quoq̃z perdicis siccatum diligenter tritũ ac bibitum epylentie prodest. G Pli. li. xx. Jus perdicũ recreat stomachũ Morbo etiam regio resistit.

De Auibus.

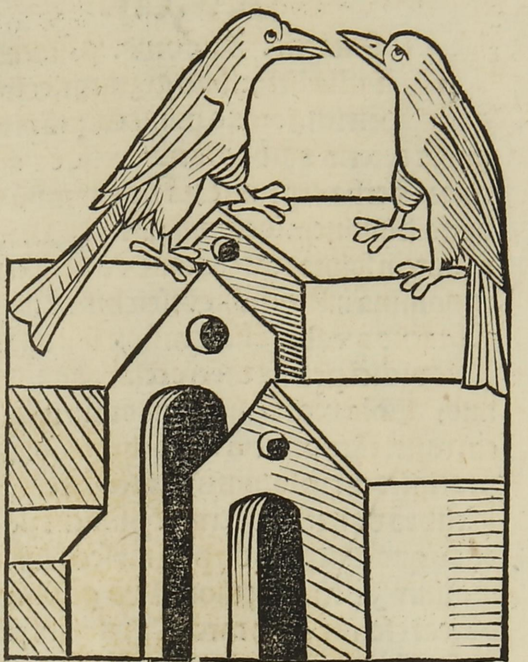

Ca.xcix.

p
Ica. Ysidorus. Pica dr̄ quasi po
etica. eo ꝙ verba in discrimīe vo
cis vt homo exprimat. Ex li. de
na. reꝝ. Pica est auis calidissima alba 7 ni
gra varietate distincta. linguam habens
latiorem. qua sermonem imitat̄ humanū
Nidum suū inter loca spinosa constituit:
cumqꝫ terra interius 7 spinis exterius ī cir
cuitu subtus ac desuꝑ diligētissime sepit
ac munit. Artissimū em̄ tm̄ foramen ꝑ q̊d
ingradiatur in latere r̄linquit. 7 hoc eo lo
co quo nidus inaccessibilior est. quēꝫ cum
ab hōie visum senserit. oua transfert alia
cōmoditate digitoꝝ iuuante. Phisiologꝰ
Pica garrula breuitateꝫ alarum causa lō
giore recompensat. nidum suum cum du
obus foraminibus construit. per quorum
vnum intrat 7 alteram caudaꝫ emittit In
hoc autem cōmēdabilis. ꝙ curie vel orta
in quo nidificat ꝓspicit: multo clamore ꝓ
dit. ita vt a ꝓposito reuocent̄ infelici.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ. Carnes pulloꝝ eius
ad acumen oculorum mandi dicunt̄: q̄ tm̄
nisi prius excoriati fuerint. facile coctioni
non cedunt:

Ca.c.

p
Icus: Ysidorus. Picus a saturni
filio nomen sumpsit. q̄ eo ī auspi
cijs vtebatur Ferunt em̄ hāc auē
q̊ddam habere diuinū illo indicō. ꝙ in q̄
cunqꝫ arbore nidificauerit clauū vel q̄cq̄t
aliud fixum est herere diu nō p̄t. quin stati
excidat vbi illa insederit. Ex li. de na. rerū
Picus martius est auis ꝑua: aduncos vn
gues hn̄s 7 arbores rostro penetrās. cūqꝫ
supinus corticem arboris ꝑcutit subesse
pabulum intelligit: pullos in arboribus
cauis educat: In quos cum sagittam
vel aliud tale quis miserit. Picus admota
quadam herba statim eijcit quantalibet
ingestum sit. Ex eoꝝ genere plures nigri
sūt. vt merula crocei vt orioli: Sꝫ illi speci
osiores ac maiores que sunt in v̄tice rufi i.
in pectore crocei. circa collum virides: in
alis cerulei. in cauda chorusci. Picus ī agͦ
tarentino negatur viuere. Huic propriū
est semel in anno caluescere. eo scꝫ tempo
re quo rapa seminat̄. De hac aue quidaꝫ
videtur versum dixisse: Parua loquax vo
lucris dn̄m te voce saluto. Si me nō vide
as esse negabis auem.

Ca.cj.

p Iralis. Pli.li.xj. Piral' siue Piro
tes vl' pirausta est musca maioris
magnitudinis. 7 q̃ in cyprearijs
fornacibus ex medio igni volat pennatũ
quadrupes. q̃ diu est in igne viuit: cũ eua
serit lõgiore paulo volatu tũc emorit̃. Ex
li. de na. rerꝫ. In cipri ꝑtib9 ẽ muscaꝝ gen9
q̃drupes q̃ pẽnate sunt. 7 multo maiores
q̃ nr̃e. 7 pirole dicũt̃ qm̃ i fornacib9 e me
dio igniũ volãt ipune 7 q̃dẽ mirabile ẽ. q̃
q̃ diu i igne sunt viuũt. cũ ãt extra volaue
rint: paulo longius moriunt̃.

Ca.cij.

p Sitacus. Ysidorus. Psitacus i
indie littoribus gignitur. colore
viridi: torque puniceo. grãdi lin
gua. 7 ceteris auibus latiore: vnde 7 arti
culata verba exprimit. ita vt si eam nõ vi
deris: hominem locutum putes. Ex natu
ra autem salutat dicens. aue vel kere. cete
ra nomina institutione discit hinc 7 illud
Psitacus a vobis aliorum nomina discaꝫ
Hoc didici per me dicere cesar aue. Soli
nus: Sola india psitacum auem mittit.
cui rostri tãta duricia est vt cum e sublimi
precipitatur in saxum nisu se oris excipiat
Ex libro de naturis rerum. Psitacus aq̃s
alias quocunqꝫ modo patitur sed pluuia
moritur Idcirco in montibus gelboeni
dificare fertur. quia raro vl' nunq̃ ibi plu
it. Caudam suam summo studio custodit
pennasqꝫ rostro suo frequentius extergit.
Auis est luxuriosa nimium. bibitqꝫ liben
ter vinum. semetipsam pede cibat: et illo
ori suo defert escas. sicut homo manu.
Phisiologus. Psitacus qui vulgo papa
gabio id est ꝑncipalis seu nobilis gabyo
dicitur. eoas siue indicas habitat oras.
Montẽ quoqꝫ gelboe libenter inhabitat
propter eius siccitatem quia multa humi
ditate superhabundante in cute moritur
aliquantulum similis est obelo 7 falconi.
Virides habens plumas. Pectus rotun
dum. Rostrum aduncum. tante fortitudi
nis vt caueam suã ni ex virgis ferreis frã
gat. hominis vocem imitat̃. Mire quoqꝫ
caliditatis est in exiccando risum. Homi
nes etiam osculari domesticos consueuit
admoto speculo propria forma deludit̃.
7 nunc gaudenti nunc dolenti similis effi
citur. In aspectu quoqꝫ ṽgineo multum
delectatur. 7 cum vino inebriatur.

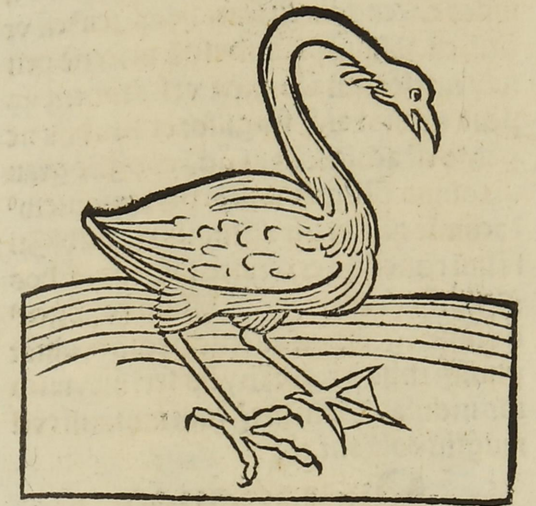

ein wachtel coturnix

Ca. ciij.

Porphirio: Ysidorus. Porphirio est auis contra modum aliarum vnum pedem habens latum ad natandum. alium vero fissum ad ambulādum In quo notatur q̄ vtroq̄ elemento gaudet. 7 in aqua natans vt anates. et in terra ambulans vt p̄dices. Hic solus preter psitacum pede suo instar manus aquā suscipiēs ad rostrum defert 7 potat. seq̄ humano modo cibat. quia cū omni cibo. 7 cum solo morsu oportet vt bibat. Virtutem enim appetitus habet debilem naturaliter in attrahēdo cibum 7 sibi incorporando. huius generis laudatissimi sunt. qui rostrum habent magnum 7 crura prelonga. Actor. Porphirio vt fertur idem est quod pellicanus. Unde in Deutronomio. vbi secundum Iheronimi translationem inter aues immūdas porphirio cōmedi p̄hibetur. Iuxta septuaginta interpretes pellicanus ponitur.

ein mistelten konnick

Ca. ciiij.

Regulus: Ex li. de na. rerum. Regulus q̄ 7 parua q̄i auis p̄ua dr̄. multa ē in p̄le 7 garritu. cō dixerāt aliq̄n aues īter se sicut fab'la refert, vt illa p̄ rege haberē q̄ sublimi volatu oēs alias vinceret. cūq̄ p̄ua sub aq̄le ascella latitāte. aq̄la oēs alias aues ceteras trāscēderet exiliēs p̄ua īsedit aq̄le capiti 7 inde se eē victricem asseruit.

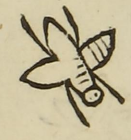

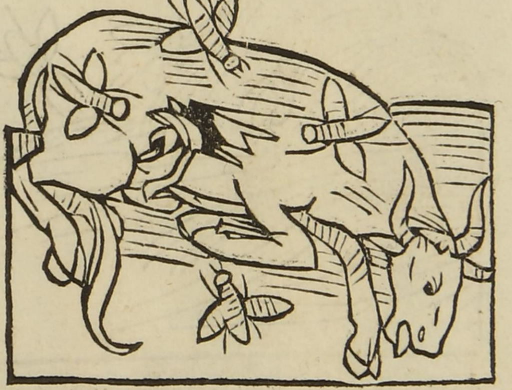

Ca.cv.

ſ Crabrones. Ysidorus Scrabrones a cabo.id est caballo vocati sunt. eo q ex eis creentur sicut autem scrabrones nascũtur de carnibus equorũ putridis.ita ex eis iterũ sepe nascuntur scarabei vnde cognomĩati sunt. Ex libro de naturis rerum. Scrabronum celle sexangulares sunt.cetere vero cortice araneose. Liber de naturis allegat ibi Plinium cuius vera littera est. Cetera autez cortice. Nam a principio sic cõtinuat. Vespe in sublimi e luto nidos faciunt.7 in his ceras scrabrones in cauernis ac sub terra: Et hoꝝ omniũ sexãgule celle. cetera autem cortice. Araneis fetus 7 ipe ineq̃lis est: alius in v̄miculo. Et autũpno tñ verno oĩa hec carnes vescunt̃.in plenilunio crescũt.hyeme recondunt̃. Autores dicũt interfici puerꝝ binũ ter nouenis pũcturis scrabronũ: Scrabrones ac vespe neq̃ q̄ reges sicut apes hñt.7 idõ piculis plurimis subiacẽt.horridos sonos ac murmura depromũt:7 h magis ĩ cauis locis. hoꝝ mella sũt hũais vsibꝰ iutilia:q̄ q̃ rape voluerit.stulto piculo se subdit.nam coꝝ aculeis iaculatur.

Ca.c vj.

ſ Carabei: Ysidorus. Scarabei dicuntur eo q de carnibus equorũ putridis sepe nascunt̃: Thauri vo vocantur scarabei terrestres ricino similes Cicendula q̃z scarabeoꝝ genꝰ est vt dcm̃ est. Pli:li:xj. Quibusdã insectis pennaꝝ tutele crusta supuẽit vt scarabeis.q̃ꝝ pẽna tenuior atq̃z fragilior existit.hijs negatus est aculeus.s; in q̃dã coꝝ gñe grandi cornua p̄lõga bisulcis dẽtata forficibꝰ ĩ acumĩe cũ libuerit ad morsũ coeũtibꝰ In fautũ rẽmedijs ex ceruice suspẽdunt̃.hos Egidiꝰ vocat lucanos. Aliud coꝝ ẽ genꝰ q̃ e fimo ĩ gẽtes pil' auersis pedibꝰ volitãt puosq̃z ĩ hijs ꝯ rigorẽ hyẽis fetꝰ sui v̄miculos nidulant̃. Alij mag̃ cum murmure vel mugitu volitant.ꝛc̃.

Operationes.

A Pli.li.xviij. Mẽstruosa mlr si segetez ambiat nudata scarabei decidũt 7 aĩalia noxia. B Idez li.xxx. Viridis scarabei nat̃a ꝯtuentiũ exacuit visũ:ideoq̃z cõtuito eo sculptores gẽmaꝝ acquiescũt. C Thauri vt dcm̃ ẽ vocant̃ scarabei terrestres ricino siles;nom eis dedẽ cornicl'a Alij pedicl'os terre vocãt q̃ strumis ĩposi ti cõferũt. D Aui. Oleũ ĩ q̃ fricat̃ scarabeus.val; ad dolorẽ auris in ea effusuz similiter 7 corpus eius optĩe ꝯtritum.

Ca.c vij.

Cinifes. Ysidorus. Scinifes sunt
ſ musce minutissime aculeis pmole
ste quibus tercia plaga superbus
egiptiorum populus est cesus. Origenes su
per Exodum. Hoc aial penis suspenditur.
p aera volitans. sz ita subtile 7 minutū. vt
oculi visum nisi acute cernentis effugiat.
Corpus cui insederit acerbissimo stimulo
terebrat: vt quā volantē videre quis non
valet: sentiat stimulantē. Glosa sup eodē.
Scinifes nate sunt ī terra egipti de limo
musce. scz minutissime 7 inqetissime inor
dinate volātes atqz in oculos ruentes ho
minū reqem auferūt. 7 dū abigunt̄ ī fdeūt
Ex li: de na. rerum. Scinifes sunt vermes mi
nuti volātes. q pecudū anhelitū sequūtur
7 hōies maxie. Pungūt āt aculeis dormi
entes acri satis dolore p posse. Uñ ī locis
vbi habundat earum pteruitas. hōies deli
cati circa lectos suos retia sua tam subtili
ter laqant. vt p hec scinifes ad nocendum
transire nō valeāt.

Operationes.

A Helbetus in li. de sensibus. Extēde
pilū azuchi eq sup portū domus. nō ingre
dient̄ domū illā scinifes dū stat ī ea pil9.

Ca.c viij.

Trix Selentides 7 Strophilos:
ſ Albertus in li. de na. aialiū inqt.
Strix est auis nocturna. de q̄ Lu
canus meminit dicēs. q tepidus bubo q
strix nocturna querunt̄ Hec auis a vulgo
ama ab amādo vocat̄. eo q pullos amet.
Et sic dr̄ q sola inter aues pullis humorē
lacteum instillat: Actor Hoc nomen strix
equocum est ad auem illam scz selentide.
de qua iam dicetur. 7 ad bestiam heriacō
similem: Plinius libro. x. Selētides aues
vocantur quarum aduentum precib9 im
petrant incole casini montis fruges eorū
locustis vastantibus nec vnde veniant. q
ve abeant compertum est illis nunq con
spectis nisi cum earum presidio indiget̄.
Actor. Idem inferius de zelentide iuxta
librum de natura rerum dicetur. ex quo vi
cium scriptoris ex altera parte esse videt̄.
Solinus. Strophilos est auis paruula.
que dum escas affectat os cocodrilli pau
latim scalpit. ac sensum scalpurigine blā
diente aditum sibi vsqz in fauces eius fa
cit. Quod conspicatus ychneomon belu
am penetrat: populatis visceribus erosa
ex aluo exit.

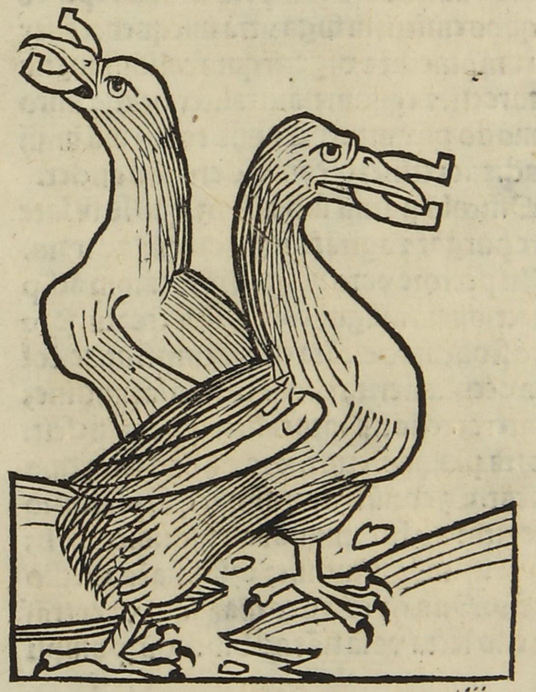

Ca.cix.

STrutio. Actor. Strutio aliqñ quidem alas erigit. sed volare neq̃t. est enim ingẽs corpe. rara in plumis. Habet autẽ alas siles herodij ꝛ accipitris. ferrum vero ꝯmedit. Aresto. De strutione est opinio: ꝙ non de gener auiũ. ꝑpter diuersitatem sue creatõis. partim em̃ q̃drupedibus assimilat̃ partim auib⁹ Non hꝫ alas sꝫ figuras alaꝝ q̃ volatui nõ ꝯueniũt. quia non sunt tenues vt pili. sed sicut quadrupedes hꝫ palpebras superiores ꝛ in eis pilos. Habet iterum plumaꝫ multam in inferiori parte corporis. et duos pedes vt auis. sed vngulam fissam vt quadrupes. Est enim magni corporis. cũ auium corpora necesse sit esse parua. alioquin volare nõ possunt. Tres habet digitos in vtroq; pede propter alas ꝛ ꝑpter pondus. Cumq; sit ponderosi corporis: et non boni volatus. multam habet supfluitatem. multumq; coit. sicut ꝛ gallis ꝛ perdix. Ex libro de naturis reꝝ. Strutio est auis pene bestialis generis. habet em̃ pẽnas. sed nunq̃ eis vtitur in volatu. Alas habꝫ tenues ꝛ plumas velut pilos. In eũdo alas erigit adeoq; i terra currit vt eq̃s celeritate precedat. Habet autem vngulas bisulcos ad comprehendos lapides quos emittit in fuga ꝯtra insequentes. ferrum ꝯmedit ꝛ digerit quia calidissime nature est: ꝛ equum naturaliter odit. ꝛ miro modo ꝑsequitur. Equus etiam illã inım̃ odit ac retinet ꝙ eam videre non audet. Officulũ paruũ sub alis hꝫ. quo se in latere purgat ꝛ agitat qñ ꝓuocatur ad iram. In pectore vero magnũ os ꝛ latum ad ꝓtectionem magni corpis sibi creatũ. Porro stoliditas ei tãta est. vt cum frutice colla occultauerit. reliqui corpis latitudineꝫ latere credat. Naturaliter autẽ caluescit: ꝛ ita plumas exuit. vt ꝛ nudus fere remaneat: Sꝫ coriũ hꝫ fortissimũ q̃ in pluuis protegitur ab iportunitat e frigoris. corp⁹ hꝫ fere ad magnitudineꝫ azini. stãꝫa mediocris. Oua q̃ꝫ ei⁹ adeo mag̃ sunt vt ex trãsuerso secta vasa fiãt ad bibendũ ꝑ amplitudine sua. Phisiologus. Strutio solo visu ita fouet oua sua in arena recondita. vt ex eis pulli egrediant̃ in lucem. Hec inter aues ceteras duos tm̃ digitos continet. ad modum vngulaꝝ arietis ita ꝙ de concauitate pedis sui subtus quasi de funda ꝓijcit lapides sup hõiem. Ferũt etiã oculo vno intueri celum ꝛ altero terrã.

Operationes.

A Rasi. Caro strutionis omnibus grossior iudicatur.

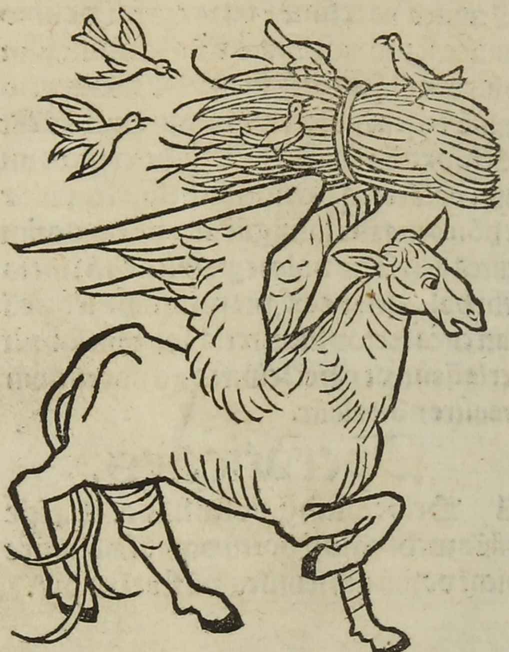

Ca.cx.

STrutiocamelo ꝛ Sturno. Plini⁹ Strutio cameli affrici vel ethyopici: aues sunt grandissime et pene bestiarum generis altitudinem eq̃tis insidiãtis equo exedunt celeritate vincũt ad hoc solum datis pennis vt currentem adiuuent ceteꝝ nõ sunt volucres nec a terra tolluntur Vngule his ceruinis similes quibus dimicant. bisulce ꝛ ꝯprehẽdẽdis lapidibus. Quos in fuga cõtra insequentes ingerunt pedibus. Actor. Videtur ẽẽ strutiocamelus spẽs strutionis. vel ipsum etiam genus sic appellari. quia sicut dicm̃ est sup. pedes hꝫ siles pedibus cameli. Ex li. de na. reꝝ: Sturni sunt aues que ad

volandum extente fusco nitentes colore. Cateruatim volãt. ⁊ quodam orbe circũ agũtur oĩbus in mediũ tendẽtibus: ⁊ hoc ꝓpter accipitres q̃ eis insidiant᷑. Vespere quidem aggregant᷑. etiã immẽsis turbis: cõmurmurant. nocte silent. aurora rubente murmur excitant. Demũ vo diuise per turmas ad cibũ volãt. Pli. Est autẽ ⁊ sturnus ex auibus loquentibus. Vñ ⁊ cesares iuuenes habebãt sturnũ loquentem.

Operationes.

A Rasi. Sturne vl' sturni caro grossior est q̃ pulli vel coturnicis. Uentrem stringunt ⁊ multum nutriunt.

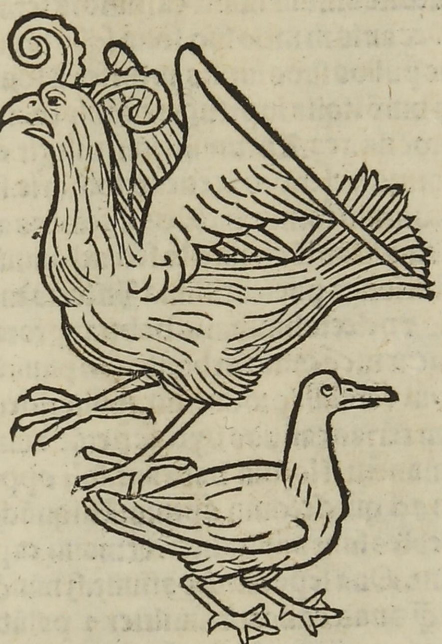

Ca. cxi.

Tarda ⁊ Tragopa. Ysi. Tarda apud nos dr eo q̃ tardo ⁊ graui volatu detẽta: neq̃ q̃ (vt cetere volucres) velocitate pẽnarũ attollit᷑. grece autẽ ȩdipes vocat᷑. Aui. oua auis tarde (fm q̃ dr) sunt tĩctura bõa. Ex li. de na. rex. Tragopa ẽ auis in ethyopia ferruginei coloris maior q̃ aqla. caput hz vt fenix. excepto q̃ ĩ eo cornua hz vt aries: Vñ illõ armatũ ꝑfert aduersus oẽs aues. sibi ꝑriantes. Solin⁹. Tragope ẽ auis maior aqlis. cornib⁹ arietinis. ꝑferens caput armatum.

Operationes.

A Aui. Oua auis tarde sunt tinctura bona. B Experit᷑ hora q̃ ꝑparata sũt ad illõ cũ filo lane in eis penetrãte. C Idẽ. Stercus auis tale ꝓfert impetigini.

Ca. cxii.

Turdela ⁊ turdo. Ysi. Turdela q̃ maior turdus dr. cuius stercore viscũ generari putat᷑. Turdi autẽ a tarditate vocati sunt: hiemis eñ ꝓfinio se referũt. Ex li. de na. rex. Turdi sũt aues pue q̃dẽ corpe: sꝫ ꝓuidentia magne. In cacuminibus arborũ luto nidos edificant. ⁊ pene contextim. i. cõtinue post coitũ generant. ⁊ mirum quia. x. diebus oua ĩ vtero maturescunt. ⁊ postea pariunt. Pli. li. x. At abeũt ⁊ turdi in vicina: sed hij plumã non amittunt. nec occultãtur nisi spe cibi quo hybernum pabulum petunt. Itaq̃ ĩ germania hyeme turdi maxime cernũtur Et sunt aues trimestres sicut ⁊ turtures. Hijs calor estate circa collum varius. Hieme ꝯcolor. In cacumĩbus arborũ luto nidificãtes pene ꝯtextũ ĩ secessu gñant. Agrippina cõiunx claudij cesaris turdũ habuit

(quod nunq̄ ante) sermonem hominum imitantem. Palladius. Turdi nutriendi sunt in cubiculo. ita q̄ includant̄ illesi ac recenter capti mixtis aliquibus añ nutritis quoꝝ societate ad cibos ipos capiendos pauidam noue captiuitatis inestitudinē ꝯsolentur. Sit aūt locus mūdus ac lucid⁹ ꝛ vndiq̧ leuigatus in quo transuerse figātur partite. quibus possunt post īclusum volatū sedere. Rami quoq̧ virides sepe mutentur. Carice tunse mixtis pollinibus prebeant̄ mirti etiam (si facultas est) lentisci oleastri edere semina interdum ad excludenda fastidia: maximeq̧ aqua tribuatur munda. Turdi namq̧ si alendo saginentur. ꝛ voluptatem cibi. ꝛ reditum maximum prestant. parcitate beneficiū ministrante luxuria.

Operationes.

A Auicenna. Turdoꝝ stercus ꝯmedentium risi cōfert panno ꝛ morphee ꝛ etiam impetigini.

Ca. c xiij.

Turtur. Ysidorus. Turtur a voce
t nominat̄: auis pudica. semperq̧ in montibus iugis ꝛ in desertis cōmorans. Tecta em̄ hoīm ꝛ ꝯuersationē fugit. ꝛ ꝯmoratur in siluis. Que etiã hyeme deplumata in truncis arboꝝ cōcauis habitare ꝓhibetur. Cuius ꝯ̄rio colūba humana hospitia diligit. domoꝝ semper blanda habitatrix. Ambrosius. Turt̄ est auis pudica q̄ vbi cōiugalis ꝓprij fuerit amissione viduata: ꝯiunctionem iterare recusat. nec iura pudoris. aut complaciti iuri federa resoluat. ꝛ primus amor eam decipiens: plus doloris ex morte. q̄ suauitatis ex caritate dilecti generat. Discite ergo mulieres q̄nta sit viduitas grā. q̄ etiã in auibus ꝑdicatur. Turtur em̄ nescit primam fidem irritam facere quia prima cōnubij sorte amissa nouit castimōia seruare. Hec auis in nido suo folia sqlle supiscet. ne pullos suos lupus incurset. Nouit em̄ q̄ hmōi folia lupi fugere consueuerūt Ex li. de na. re. Turtur socium diligit eo q̄ mortuo vel capto īcedens solitarie. siccis arborum ramis incidens, gemens ac tristis. nulli auiū est infesta sed ad omniū infestationes pacientissima In locis tutissimis ꝛ delectabilissimis habitat ꝑ totã hyemem in cōcauis arborib⁹ In plumis iacet in vere aūt producitur. multe q̄dem earum terras calidas hyeme petūt ꝛ multe remanent si locum habeant soli oppositum ad quiescēdum aptum: Aliquādo ita debiles sunt naturaliter. vt manu capi possint. Oua sepe terna pariunt. sꝫ nunq̄ plus q̄ duas educant similiter ꝛ palūbi Turtur ouat in vere bis ꝛ sepe ter Sꝫ hoc quando vnum par ouorum corruptū fuerit. aut casu perierit. Solaq̧ auiū pullos suos de nocte pascit. Arestotiles. Turtur ex fructu viuit sicut ꝛ palumbus. Palumbus autem semper apparet. turtur autē non. Coit quidem turtur post tres mēses pregnans est diebus quatuordecim: ꝛ totidem cubat. Viuit autem ꝛ cubat sicut ꝛ columba quindecim annis. Palladius Turtures vt alant̄ breui ꝛ ꝓpe obscuro cubiculo claudendi sunt: quos nutrire facilimum est. quia nihil expetunt.

Operationes.

A Auicenna. Sanguis turturis calidus distillatur sup aurem contritam 7 dolorosam. B Pli. li. xxix. Turtur sanguis eximie pdest oculis cruore suffusis: Fimus eaR albugines extenuat. C Huius ale dextre sanguis medicinalis est imissus ocul.

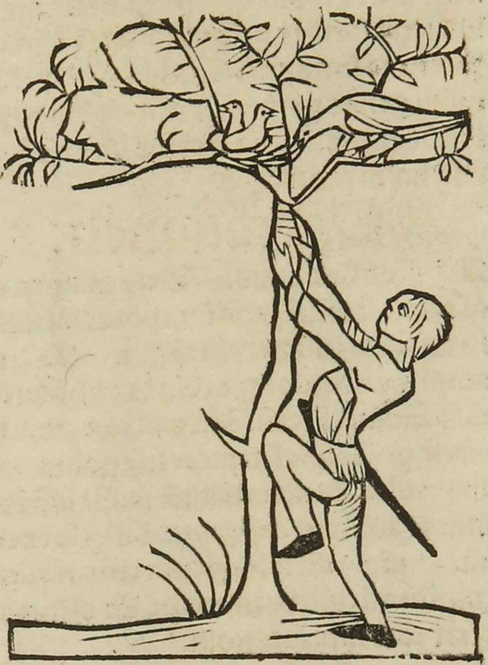

Ca. cxiiij.

Anellus. Ex li. de naturis reR. Uanelli sūt aues quas plinius simphalides vocat: satis pulchre columbina magnitudine cristato capite vt pauo: collo quidem colore viridi 7 lucenti reliqua vero parte corporis varietate distincta. Hec auis cum hominem etiam a longe nido suo appropinqre senserit egressa: statim cum clamore occurrit Sicq stulta dum hominem a nido suo amouere se credit. ipo clamoris inditio nidum prodit. quem progressus homo spoliare contendit. Hoc idem dicit Plinius licet per alia verba.

Ca. xv.

Espertilio. Aresto. Uespertiliões hñt pedes sicut aues: 7 carēt cauda qm̄ sunt agrestes. Ipsaruq ale sunt membranales id est corio indistincte 7 si caudam habuissent. motum alaR prohiberent. 7 quia nō sunt diuise instar murium hñt in vtraq parte mandibula dentes. 7 victum sibi de nocte acquirūt vt bubones. Ambrosius. Uespertilio est animal volatile simul 7 quadrupes: dentibus etiam vtitur qui in alijs auibus repiri nō solent. Parit autem vt qdrupedia: nō oua sed pullos viuentes. crepusculo volare cōsueuit. volatq in aere: non aliq pennarū sed membrane sue fulta rmigio. Ysidorus Uespertilio dr̄ eo q lucem fugiēs. vespertino crepusculo circūuolet pcipiti motu acta. aial muriū sile nō tam voce resonās q stridore. Ex li. de na. reR Uespertilio quadrupedia cetera volatu excellit. In ptibus indie sunt vespertiliones colūbis maiores: hñtes qsi hōim dētes. he in faciē pcuciūt hōies. nares eis 7 aures aliaq mēbra amputantes. Ferī q hec auis strepitū qrit. 7 sanguis eius depilat. Glosa sup Deutro. Uespertilio circa terraz volat 7 pēnis ambulat immūda est sm legem.

Operationes.

A Auicenna. Uespertilionis lac (vt dr̄) est vrina ip̄ius: In ip̄o autē est abstersio. ⁊ vehemens calefactio B Unguentum vespertilionis ꝓhibet mām̄illas puellaꝝ a magnitudine: C Cerebrum eius cum melle cōfert ꝑncipio aque descē dentis in oculum. D Eius cinis acuit visum. Et cōfert vngule ⁊ albugini.

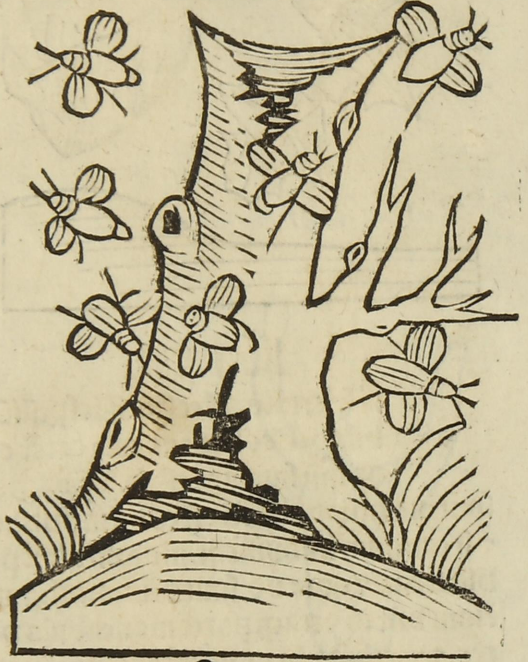

Ca.c.xvj.

Uespa. Arestotiles. Uespa ē animal anulosum: volatile Aculeis venenosum que dicitur de putridis azinoꝝ carnibꝰ nasci sicut fuci de mul. scrabrones de eq̄s ⁊ apes de vitulis. Itez vespa aerem non recipit. id est non suaq̄ꝫ vita ⁊ nutrimentum est circa stercus ⁊ carnes. Et est de aīalibus que manent cū socijs suis: sicut formica ⁊ apis. habet autē lanceam interius. sicut scorpio exterius. Sanguine carꝫ. alasq̄ꝫ mēbranis coopertas habet. Accidit vespis senectutez exuere. Apesq̄ꝫ nocentur a vespis Ideoq̄ꝫ nocet apibus illas appropinquare. Ex li. de na. rerum: Uespe ex eq̄nis carnibus aliq̄n̄ ꝓcreant̄ In plenilunio magis crescere dicuntur. haꝝ vita circa stercꝰ est: Ceras quidem faciunt. sꝫ nō ex collectione floꝝ. ⁊ ob hoc inutiles sunt. Aresto. Uespaꝝ cibꝰ est ex floribus ⁊ fructibꝰ. sepe q̄ꝫ viuūt ex cib aīaliū. Mutita venat̄ in fine hiemis ⁊ plures eaꝝ venant̄ circa calem. Uenauturq̄ꝫ mutita ꝓpe aggeres mag̃s ⁊ altissima loca. oēsq̄ꝫ vident̄ cū aculeis. nō āt ꝯgregāt vespe flores. nec cibāt̄ ex eis sicut apes. sꝫ cibus eaꝝ ī maiori pte est ex carne. ideoq̄ꝫ circa stercora manēt. muscasq̄ꝫ mag̃s depꝛ̄hendunt. ⁊ caput eaꝝ abscindunt. nidos sub terra faciūt ⁊ vt formice terrā̄ extrahūt Preterea iuxta pliniū. q̄dā vespe spalāgiorum genus perimūt ⁊ in nidos suos portant. deinde illiniūt: ⁊ ex his incubādo genus suum procreant.

Operationes.

A Constantinus. Uespe ⁊ apes eis q̊s pungūt tūorē calidū ⁊ ruborē faciūt. rostrūq̄ꝫ eaꝝ remanet vbi tāgūt. B Et aliq̄n̄ morsi sudorē paciunt̄ ⁊ abhōiatōēꝫ C Aui. in. ij. cañ. Uespaꝝ puncture bonū est poliū ēplastri more suppositū D Sil'r folia siluestris malue sedāt illā ēplastrata. Itē sterc'ꝰ capꝛ̄ attrahit vespe venenū. E Ex sale q̄ꝫ cū aceto ⁊ melle fit empl'm ad pūcturam vespe. Et oleū lauri ꝯfert eius mordicationi.

Ca. cxvij.

Ulula. Ysidorus. Ulula est auis a planctu et luctu nomīata. Cū em̄ clamat aut fletum imitat̄ aut gemitum. Unā apud augures si lamentet̄ tristiciam. tacens ostendere fertur prosperitatem. Actor Ulule (vt dicit glosa sup ysayam) sunt aues magnitudīs coruine. maculis respse: que rostro in palude fixo horrende strident habentes vocem similem vlulatui luporum. Unā et nomen accepert et vocant̄ gallice buhort. De hac etiam superius dictum est in capitulo buthorio: et de onocrocalo q̄ nōia sunt idem.

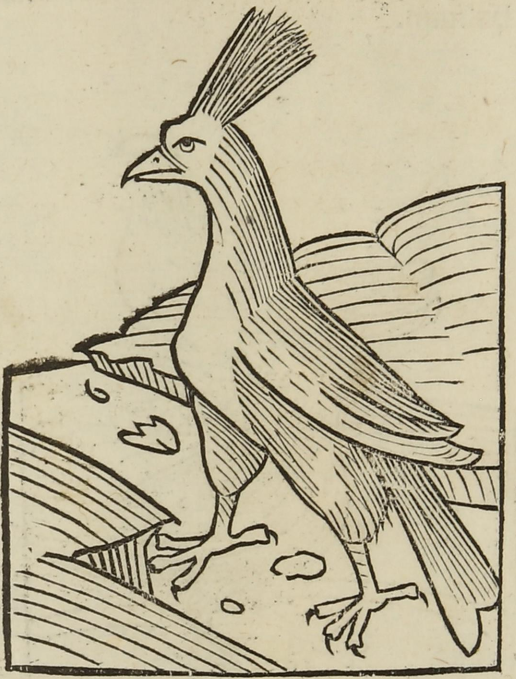

Ca. cxviij.

Upupa. Ysidor⁹. Upupa est auis spurcissima cristis extātibus galeata semper in sepulchris et humano stercore cōmorans. Upupa grece dicta eo q̄ stercora humana consideret. et fetenti pascatur fimo. Cuius sanguine q̄ se inunxerit dormitum pergens demones suffocantes se videbit. Glosa sup Leuiticum: Upupa lugubris est et luctum amāt Unā et in lege cōmedi prohibetur. quia seculi tristicia mortem operatur. Phisiologus. Upupe pulli cū parentes suos senuisse viderint ita vt neqz volare neqz videre possint: vetustissimas parentum plumas euellunt. et oculos eoꝝ liniunt. fouētqz eos sub alis suis. donec crescant eoꝝ pēne. et re illuminent̄ oculi eoꝝ. sicqz mutuā vicē parentibus reddūt. Jorath in li. de aialib⁹ Upupe pulli parētes suos fouētes hanelant sup oculos ipoꝝ vt visum recuperēt. Ex li. de na. reꝝ. Upupa est auis admodū pulchra sz immunda. vna tn̄ voce sicut et cucul⁹ importuna est. hieme latet. et nuda est. vere pducit̄. hui⁹ pn̄tes senescētes īter pullos iam adultos ī nido plumas exuūt et interim a pullis pascuntur. donec vires plumasqz recuperent. Cum em̄ senio visū perdiderint pulli notam naturaliter herbam colligunt. et eoꝝ cecatos oculos inde liniunt. vt visum recuperent.

Operationes.

A Pytagoras in li. romanoꝝ. Sāguis upupe illitus homini dormienti demoniaca gignit fantasmata. B Pēne vo posite super caput hominis sedant soda: id est dolorem capitis. C Huius etiam lingua super illum suspēsa. qui multā obliuionem patitur. ei confert.

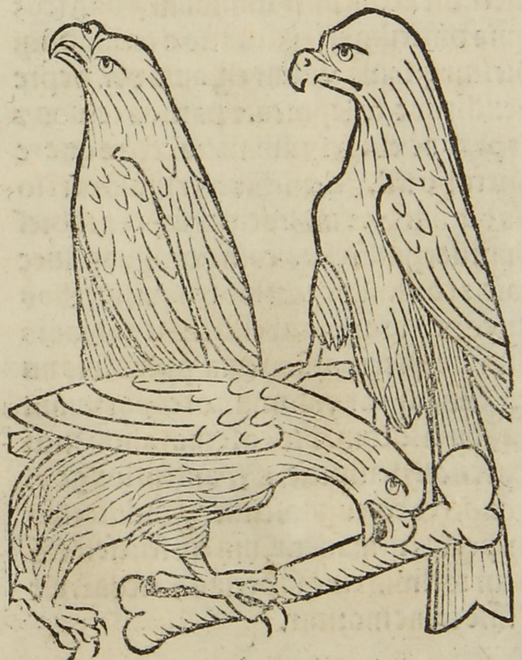

Ca.cxix.

V Ultur. Ysidorus. Uultur a volatu tardo nominatus putatur magnitudine quippe corporis prepetes volatus non habet. Fertur pene usque ad centum annos procedere. Uultures autem sicut et aquila vltra maria cadauera senciunt Altius quippe volantes, que multa montium obscuritate celantur ex alto illi conspiciunt. Ambrosius. Uultures dicuntur sine cōcubitu generare et concipere. Solent etiam mortem hominis quibusdam signis annunciare Cum enim lacrimabile bellum acies inter se instruunt. multo vultures sequuntur agmine. et eo significant quod multa hominum multitudo bello casura sit futura preda vulturibus. Glosa super Leviticum. Lex vulturem cōmedi prohibet. qui bellis et mortuis gaudet. Phisiologus. Sedet autem vultur in altissimo loco. quia retardatur in ascensu a terra. ascenditque tantum in altissima vt videat loca remota. Ideoque dicitur quod solus vultur est auis dei. Hic etiam maiores aues rapaces vt accipitrem insequitur. Arestotiles Uultur grauis est: et mali moris. famelicus et clamosus. Uenatur in locis a nido remotis valde. et vt videat loca remota valde, ascendit ad locum altissimum Ibique sedet quia difficilis est ei eleuatio a terra: ideoque dicitur quod solus vultur est auis dei. deprehendit autem lepores. et paruos ceruos et capras ac vulpes et animalia cetera que retinere potest. Idem. Uultur nidificat in locis altissimis. et multociens super arbores Inuidet pullis suis cum impinguantur. nec pascit eos nisi de cibi sui reliquiis. et illos antequam volare possint eiicit. Est autem auis alia que proiectos illos cum pullis suis nutrit. Unum par vulturum occupat vnum magnum locum. et ideo secum alios nidificare non permittit. Est autem longe vite quod ex eo cognoscitur. quod nidus eius semper idem manet. Cum enim senescit elōgatur rostrum eius superius et arcuatur. Et in fine fame moritur.

Operationes.

A Esculapius: Uulturis pēne combuste fugant serpentes a domo. B Iecur eius tritum cum sanguine per decem dies bibitum. caducos liberat. C Sanguis eius cum succo marubii caliginem oculorum sanat D Adeps eius dolorem oculorum sanat: et dolores neruorum euacuat. E Dyascorides. Fimus vulturis medicinalis est. Nam fumigium eius secundinam expellit. F Pli. lib. xix. Uulturis fel ex aqua dilutum. albugines sanat oculorum. G Penna vulturis si scalpantur dentes acidum faciūt halitum.

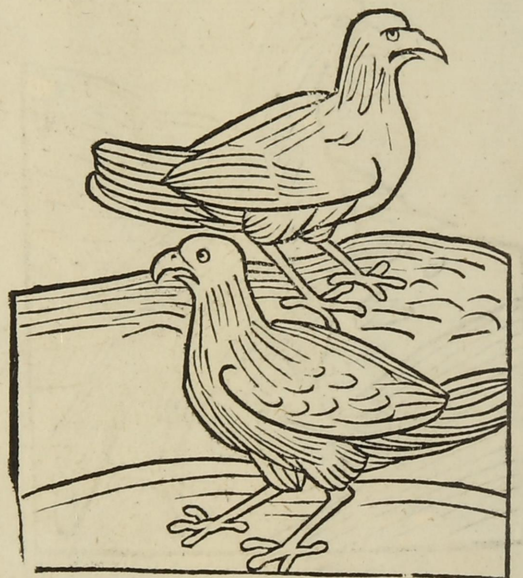

Ca.cxx.

X Non. Actor. Xyon est auis immunda secundū legē cuius natura non satis ē nobis nota. Est autem vt legitur de genere vulturum sed minor quam vultur Hec auis est mens alberti in libro de naturis animalium. Et similiter in libro de natura rerum.

Ca.cxxi.

y Boz Xdros z Xsida. Ex li. de na. rez. Xbos ē auis visu debilis q̄ imitat̄ vocem equi. Et qñqȝ super eū volās: edē stupefacit ipmqȝ fugē cogit. Arestotiles. Xbos ideo cum eq̄ pugnat: qm̄ ipm a pascuis eijcit z herbas ꝯmedit. Ideo stupefaciēs eū fugere cogit: z forte īterficit. Est āt auis pulchri coloris z vita eius bona. Manetqȝ apud fluuios z margines eoz. Idem. Xdros ē aīal volatile in nilo flumie. satis inimicā cocodrillo. Nam de natura z ꝯsuetudine cum viderit cocodrillum in littore fluminis ore aperto dormientē. īuoluit se limo quo facilius possit eius faucibus illabi. sicqȝ faucibus suis irrepēs erosis cocodrilli visceribus. tandem inde viuus exilit. Ex li. de. na. rez. Xsida a sono vocis dicta est: auis q̄dem parua. sed pennaz venustate clarissima. in dorso colorem hȝ inter viridem z ceruleum. In pectore vero p̄fert ymaginem carbonū ardentiū. Duos tm̄ hȝ in pede digitos. vngues aduncos sed rostrum paruū ac directum. Circa aquas assidua est. pisciculis viuit. terram rostro cauat. ibiqȝ nidū ꝯgerit ac fetus facit.

Operationes.

A De hac opinatur vulgus. quia si pellem cum plumis aut mortue detrahas et parieti infigas omni anno plumas ac si esset in corpe cōmutabit.

Ca.cxxij.

z Zelentides. Ex libro de natura rerum. inquit Zelentides sunt aues (vt dicit Plinius) quaz suffragium a ioue deo petunt incole montis casini cū a locustis fruges illi⁹ vastantur. Itaqȝ adeo misse locustas depopulantur. z vnde veniant. quove abeant ignoratur aut quo vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro suo de naturis aīalium in tractatu de auibus.

Hec igit̄ dcā de auiū natura sufficiāt.

De piscibus.

Prohemiū.

i
Am in precedenti tractatu locuti sumꝰ de volatilibus q̄ in genere aīalium vident̄ esse pfectiora natatilibus Ideo nūc in isto quarto tractatu deo opitulāte dicemꝰ de natatilibus siue aīalibus aquaticis. hoc est de piscibus. Nam sicut aer ornatus est suis animalibus. sc3 volatilibus que possunt ex eo respirare ꝑpter crassitudinem hūoris ꝛ quoꝝ corpa p̄t sustinere. sic ꝛ aq̄ suis id est natatilibus. que quidē pinnulis suis innituntur aque natando. sicut aues pēnis suis volādo. De piscibus igit̄ dicturi s̄m ordinem alphabeti. ꝛ p capl'a sicut in precedentibus procedemus.

Ca. Primū.

Bremon. Achādes. Accipender. Albirez. et Alphoram. Ex li. de na. reꝝ.
a
Abremon alias Abare nō est piscis. vt dicit Aresto. multū fecūdus ouis. nec alioꝝ ea more contractu maris parit. s3 naturali q̄dā instinctu ventrē suū ad arenā fricat. q̄ cōtactu aspa est. ꝛ gustu salsa. Sicq3 oua ꝯcepta parit. ꝛ post tp̄us debitū fetus educit. Iorath in li. de aīalibus. Piscis abren hora tēpestatis maris; natos suos in ventre saluat. ꝛ post tempestatē euomit eos. Idē. Achādes piscis solicitꝰ de pullis suis nauibus maris adheret. sicq3 ꝑpter ip̄m oīo fiunt īmobiles naues. Ex li. de na. reꝝ. Accipender est vt dicit pli. piscis apd̄ ātiq̄s nobilissimus. hic solus ꝯ̄ morē oīm̄ pisciū h3 sqmas toto corpe ad os vrsas. Pli. li. ix. Apd̄ antiq̄s piscis nobilissimus habitꝰ accipender. vnꝰ oīm̄ squamis ad os versis. ꝯ̄ aq̄ nādo meat. nullo nūc in hōre est; q̄d q̄de3 miror cū sit rarꝰ inuētu. q̄dam eū elopē vocant. In li. vt sup̄. Albirez ē piscis marinꝰ hn̄s cutē adeo spissa3 ꝛ dura3 ac firmā. vt ea milites vtant̄ p galeis. In eode3 li. Alphoram est piscis q̄ nō gignit̄. s3 in loco lutoso vbi nō est aq̄. ex ip̄ri luti putredine in modū vermiculi creat̄. postea cū ascenderit aquā crescit in piscem. Durat autē modico tempore. citoq3 dissoluitur.

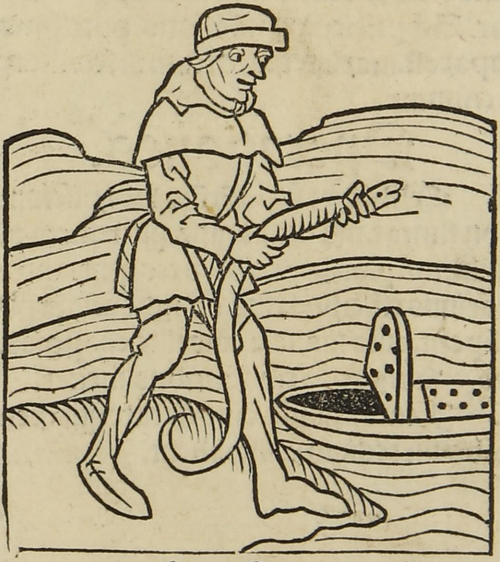

Ca. Secundum.

Nguilla. Ysi. Anguillla dr̄ ab
a
anguis similitudine. Huiꝰ origo ex limo est Vn̄ ꝛ q̄n capit̄ adeo le

nis est. vt quanto fortius presseris. tato ci tius labatur: Ferunt autem orientis fluuium gangen anguillas ternenis pedibus gignere. Plini⁹ libro. ix. Anguille octenis viuūt annis. Durant ⁊ sine aquis diebus senis aquilone spirāte austro pautiorib⁹ At hiemem in exigua aqua non tollerant neqꝫ in turbida Ideo circa vergilias maxime capiuntur: fluminibus tamen preti pue turbidis pascunt̄ noctibus. exanimes piscium sole nō fluitant Porro vice pedū pinne date sunt bine piscibus omnino lōgitudo vt āguillis ⁊ congris. Itē anguille scopulis se atterant. eaqꝫ strigmenta viuescunt. nec alia est earum procreatō: Diutius autem ceteris viuūt anguille aquis exempte. Idem in li. x. In anguillis omnibus nec est masculinum neqꝫ femininuꝫ genus: que nec animal nec ouum ex se generant. sicut neutꝝ est ⁊ ostreis genus ceterisqꝫ vaso vel saxo adherentibus. Ex lib de naturis reꝝ. Anguilla ex aliorum piscium limo nascitur. difficulter excoriator. durissimam habet mortem. que etiam excoriata viuit. ad vocem tonitrui commouetur. Aquis claris fluuialibus gaudet. et in absconsione pliad maxime capitur. quia tunc ex ventis oppositis aqua turbatur. Ad pisciculos inferioris potestatis rapax est. maxime tamen cum in semine reperiuntur.

Operationes.

A Ex libro vt sup̄. Exāis sola piscium non fluitat. nisi cum aquis putrefacta dissoluitur. plus alio cibo decoq̄tur: aliter nociuus est cibus eius. ad ignē assata pl⁹ cōpetit. quia malicia eius illic euaporat̄.

B Pinguedo eius auribus medet̄.

C Item anguille vino necate qui ex eo biberint tedium vini habent.

Ca. iij.

Alec: Ex li. de na: rerum. Allec
a est piscis marinus admodū paruus in occiduo mari quod mediterraneum est inter maiorē britaniā ⁊ germaniam: Cumqꝫ vnū q̄dqꝫ fere genus piscium marinoꝝ habeat tempus suū. i quo solo sit bonum. scꝫ ab augusto vsqꝫ ad decembrem. qui cum r̄cens captus fuerit delicatiorem cibum prebet: Salsus autē in vsum hōim vltra q̄ alij pisces sanus durare potest Oim̄ q̄ꝫ fere pisciū solus aqua viuit tm̄. Nec nisi in aqua viuere potest. Nam statim vt aeris serena contigerit expirat. nec vlla mora est inter contactū aeris ⁊ expirationeꝫ. Oculi eius instar luminis de nocte lucent in mari: sed horum virus cum ipso pisce moritur. vbicunqꝫ sup aquas in mari lumen vident. gregatim adnatant Et hoc astutum ad rhetia dictis temporibus alliciuntur. quasi parati ad capiendum diuino munere in vsus hominum deducuntur. Hybernis autem temporibus secrete maris vsqꝫ ad tempus debitum absconduntur: et hoc circa germaniam. Ysidorus. Allec piscis est ad liquorem salsamentorum ydoneus. vnde ⁊ nūcupatus. Actor. Fertur autem allec ex pu

ro aque elemento vivere. sicut salamādra ex igne.

Operationes.

A Pli. li. xxxix. Allece scabies pectoris sanatur infusa per cutem incisam. B Et contra canis morsus. draconisve marini prodest.

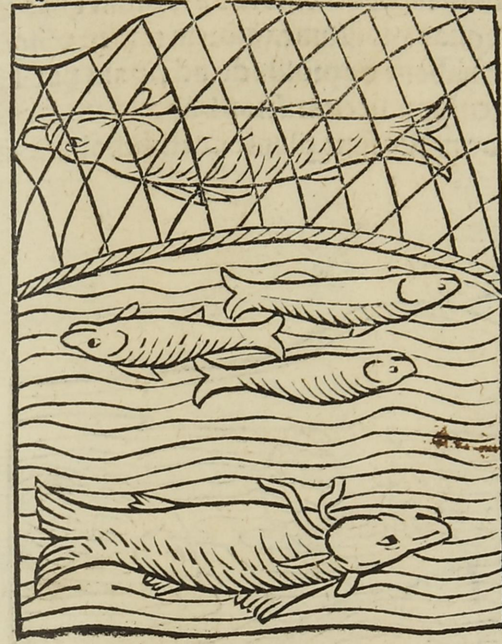

Ca. iiij.

Raneus. aries. 7 arini. Avicēna. a Aranea marina. videt q dispositiones eius propinqua sint dispositionibus scorpionis. Ysidorus. Aranea genus est piscis. dcm̄ eo q aure feriat. habet tm̄ in ea stimulos. quibus pcutit proximantes. Pli. li. ix. Aculeo spine in dorso abnoxius est ac venenosus. Pli. in eodem Aries est piscis q̄ grassatur vt latro nunc grandi navium in salo stantiū occultatus vmbra: si quem nandi voluptas invitet: expectat. nūc elato extra aquā capite piscantium cymbas speculat. occultatusqꝫ adnatans mergit. Esculapius ī li. de animalib⁹: Arini sive harini piscis cū hō viderit eū iebriat. 7 movet eū ad rixas 7 ꝯtētiones. post q̄ vo ꝯmederit placat ira ei⁹.

Operationes.

A Aranea itaqꝫ morsus ceterorūqꝫ reptilium marinoꝝ venenosoꝝ. dixerunt curandos esse cum tyriacis quibus curatur venenum frigidum. et cū medicinis rutelarum. 7 tyriaca coꝝ.

Ca. v.

Spidochelon. 7 aurata: Phisiologus. a Aspidochelone grece dr̄ belua quedam ī mari que latine dicitur aspido testudo Est autem cetus magnus: habens super corium suū tanq̄ sabulum. quod est iuxta littus maris. Hūc plerumqꝫ elevato dorso suo super vndas a navigātib⁹ nihil aliud credit̄ eē q̄ īsula itaqꝫ applicātes nāves sup eā alligant naves accedūt focos ad coqndos cibos Ille vero vbi sentit odorem 7 calorē ignis movet se a loco. 7 sic mergit naves in profundum. alia q̄ꝫ huius belue natura hec est: quando esurit. aperit os suum. 7 quasi q̄ndam odorem bene olentem exalat de ore suo. Quem sentientes minores pisces cōfluunt in os eius. quod vt impletum fuerit: claudit 7 eos transglutit. Idem. Aurata dicitur ex eo q in capite suo auri colorem habet.

Ca. vj.

a Lforam. Albert⁹ in li. de na. aīali um. Alforam piscis est q ex putre dine luti generaẗ. ⁊ ī luto sine aq̄ ꝑcreatur ad modū vmiculi. q vermis aq̄ ascendēte crescit in piscem. De hoc pisce naute dicunt. qm̄ si consumaẗ putrefactus vsqʒ ad caput et ad oculos. adueniēte aq̄ iterum renascitur. ⁊ tūc diu viuit cū aū huiusmodi suam regeneratōem ꝑ ue vite sit vt sup̄ dcm̄. ca. j.

Ca. vij.

a Sturam. Albertus in li. de natu. aīalium. Asturam piscis est q tpe veris ⁊ autumni in spumis pluuialibus generaẗ et in eis ebulit sicut vmis ex stercoribus aīalium. Dr etiam ex luto generari hic piscis. impaciens. claritatis solis fugit ad vmbras arborum quas in aquas proijciunt. calorem tamen diligūt ⁊ habent de profundo ad ripam natant. tempore siccitatis non habundant. sʒ quādo multe sunt pluuie ⁊ calide habundāt.

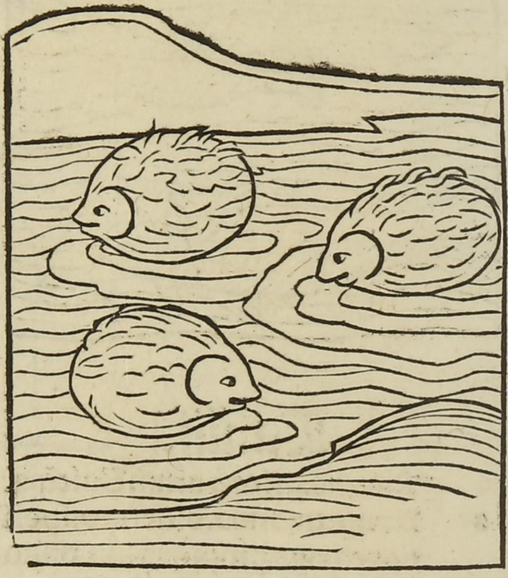

Ca. viij.

a Ureum vellus. Albertus ī libro de naturis animalium. Aureum vellus est animal marinum sicut spongia. ⁊ de spongiarum genere. sed rarius est ⁊ mollius ad modum lane. ⁊ lanugo eius in auri splēdorem cōuertitur ⁊ dilatatur ⁊ prolongatur sicut vellus. ⁊ dum est in mari. ⁊ mouetur motu contractōnis ⁊ dilatationis sicut spōgia. ⁊ raro inuenitur. tamen hoc inuentum in frigia tum extitit belli troyani inter grecos ⁊ frigios sicut dicit dares frigius ī historia troyana.

De piscibus.

Ca.ix.

a Rburciū. Amnis. abaniger. affe rus. 7 astralus. Albertus ī libro de naturis animaliū inquit. Ar burcium piscis est multis ouis fecundus. sed non eijcit oua nisi ventrem confricet ad harenam tactu asperā: 7 in illa pullos educit 7 complet. In eodem libro vt sup̄ Amnis piscis est vt dicūt saxatilis: qui la pidem gestat interi⁹. est autem valde spe ciosus in lateribus virgultas habens pu niceas toto autem corpore. reliquo diuer sis coloribus est distinctus ac depictus: In libro vt supra. Abaniger piscis est vt dicunt que amno propemodum similis ē et est longus et rotundus que germanice gwich vocatur. 7 est albus bonaꝝ carniū breuior anguilla: rostrum auis habens p ore subtile 7 longum 7 rubeum 7 viridem interius habet spinam: Albertus in lib. vt supra. Afferus piscis est qui propter ex iguitatem hamo capi non potest. In eo dem libro. Astralus piscis est qui aquarū vnda ore suscipit 7 oritur qn̄ pleades occi dunt. eo ꝙ tunc tempus est pluuiaꝝ.

Ca.x.

a Bydes. Albertus in libro vt su pra. Abydes animal est marinū. cuius conuersatio primum est in aquis 7 cibus. 7 postea mutat̄ figura eius 7 efficitur terrestre 7 egredit̄ de aqua que rens victum in terra. 7 cum figura mutat̄ mutatur etiā nomen eius. 7 vocat̄ astoyz.

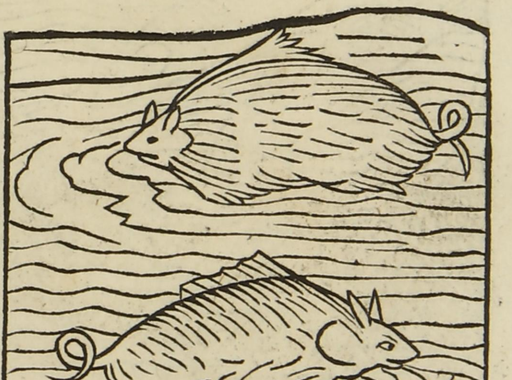

Ca.xj.

a Hyna. Albertus in libro de naturis aialium. Abyne monstrum est maris gulosi⁹ cunctis marinis beluis: preda viuit. 7 in crassitudie corporis sui vertitur ei quicquit comedit. vnde quia stomacho caret: venter eius quādo comedit multum extenditur 7 inflat̄ sup modum. et cum amplius extendi nequit: pisces per os eijcit 7 hoc de facili q: cum collo careat sicut 7 ceteri pisces. os ei⁹ contiguum est ventri. Est autem adeo crassuz animal. q̄ quando periculum timet. pellē 7 carnes suas contrahens replicat. 7 extremitates sui corpis intra se sicut iricius abscondit. ita vt non appareant. Quod tamen aliquando sine sui detrimento nō facit. Mortem enim adeo timet q̄ cum periculum senserit non laxari. ne abscedere bestiam que in insidijs latet. nequaq̄ caput foras extrahit. quod intra corpus suū abscondit. sed cum affligitur. fame carnes suas devorat. magis eligens in parte absumi q̄ preda facta beluis in toto ꝯsumi.

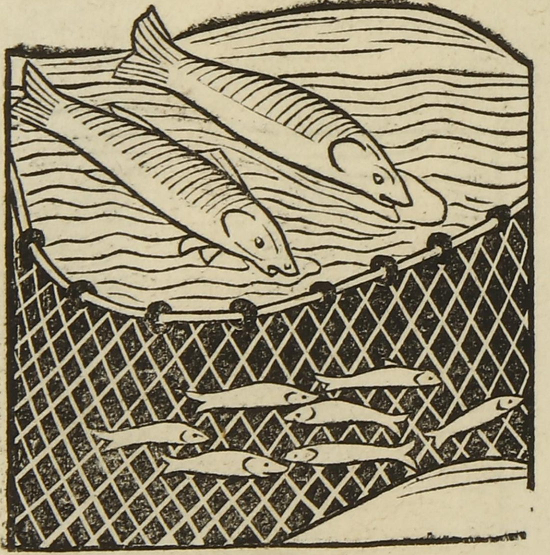

Ca.xij.

b Archora. Albertus in libro vt sup. Barchora ē aial marinū. hñs orificium pre oibus aialibus fortissimū: Nā 7 lapidez si in ore suo accepit. eum frāgit hec qñq3 ad ripas exit. 7 herbas depascit. 7 qñ oportet in aq̄ reuertit̄. ibiq3 submergitur. ne cutis dorsi eius a sole exiccet̄. et ad nutum debitū deflectere se nō possit. Pisciculos q3 comedit. 7 p illos deprehenditur: Piscatores nāq3 pisciculos ꝑuos viuos filo cōsutos in mare ꝓijciunt. qui dū effugere nō valēt. sed insimul fluitāt. aialis predicti morsibus patent. At ip̄m aial dū vnū post aliū transglutire laborat. interim occupatū deprehenditur.

Ca.xiij.

b Orbotha: Botha 7 Brena: Nsi. Borbotha sunt pisces quidā fluuiales. aliquatenus anguillis similes: lubrice nāq3 sunt. 7 excoriant̄ sicut anguille. Coriū hñt nigz: esum dulcem. 7 epar pre omibus piscibus melius 7 effica

tius. Caput magnum respectu corporis. os amplum et latum valde cum autem etate duodecim annos excesserit. in corpus magnum crescit. et tunc nomen eius mutatur: et solaris vocatur. de quo inferius dicetur: Idem. Bothe sunt pisces fluuiales. qui non natant. nisi per amplitudinem corporis. Tenuissimi namque sunt et lati valde. Pinnas habent in circuitu lati corporis. impinguantur vento meridionali flante. Cumque venatur hic piscis a piscatoribus. fundum aque petens aquam super se turbat vt videri nequeat Maximeque corpore strato cum terre adheret. super dorsum terre similimus est: Maculas autem in dorso rubeas habet: Alexander Brenna est piscis fluuialis qui cum videt sibi lucium imminere. declinat ad scenosa aquarum limpiditatem a tergo perturbans.

Ca. xiiij.

Balena. Ysi. Balena est in mense magnitudinis bestia ab emittendo et fundendo aquas vocata. ceteris enim bestijs maris altius iacit vndas. Balin autem grece dicitur emittere. Pli. libro. ix. Balenas in gaditano oceano non ante brumam conspici tradunt. Condi autem estatis temporibus in quodam sinu placido et capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc scire orcas infestam his beluam. et cuius ymago nulla representatione alia possit exprimi quam carnis in mense dentibus truculente. Irrumpunt ergo in secreta vitulosque illarum aut fetus. vel etiam nondum grauidas morsu lacerant. in cursuque ceu liburnicarum rostris fodiunt Ille vero ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere suo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariendi ve penis inualide. solum auxilium nouerunt in altum perfugere seque toto occeano defendere Econtra orce laborant occurrere. seque opponere. et cauatis angustijs trucidare in vada vrgere vrgere saxis illidere. Spectantur huiusmodi prelia ceu ipso mari sibi irato: nullis in sinu ventis: fluctibus vero ad anhelitus. ictusque quantos nulli turbines voluant. Ora balene habent in frontibus Ideoque summa aqua annotantes in summa nymbos efflant Balenis brachie non sunt sicut nec delphinis. Hec duo genera fistulis spirant que ad pulmonem pertinent. Balenis a fronte delphinas a dorso. Item que pilo uestiuntur animalia pariunt vt pristis. balena vitulus. Idem in li. x. Balene ac delphini dormiunt. Nam etiam stertentes audiuntur. Solinus. Indica maria balenas vltra spacia quatuor iugerum habent. Sed quos fascituras nuncupant. Qui enormes super molem ingentium columnarum vltra nauium antemnas se extollunt. haustosque fistulis fluctus ita eructuant. vt nymbosa alluuie plerumque nauigantium alueos deprimant Ex li. de na. rerum. Balene branchias non habentes fistula spirant. quod raro in marinis animalibus inuenitur. Fetus suos gestant. cum infirmantur et inualidi sunt. et si parui sunt eos in ore suscipiunt. hoc idem imminente tempestate faciunt. et post tempestatem illos euomunt: Quam propter defectum aque fetus impediuntur ne matrem sequantur Mater aquam in ore receptam instar fluuij ad eos eijcit: vt sic inherentes terre liberet: adultos etiam diu comittatur. Adolescunt autem celeriter. et. x. annis crescunt.

Ca.xv.

Abilonicus. 7 Belue. Albertus
a in libro de naturis animalium.
Babilonici pisces sunt (vt dicit
Theofrastus) circa babiloniam
exñtes in locis vbi dulces aq̃ in cinosis
recipiuntur ex fluuijs incidentibus. inde
enim egrediuntur pisces ad pastum. capi
ta admodum ranarum magna 7. reliquas
partes corporis ad modum ragie haben
tes. similes piscibus alijs pinnulis gradi
entes 7 cerebro motu caude. Plinius
Belue in orĩetali mari sunt Et belue sunt
animalia marina adõ magna 7 importu
na q̃ procellas excitant de profundo: Et
pericula nauibus inducãt ita q̃ naues ale
xander ad pericula deduxerunt.

Ca.xvj.

Ancer. Ex li. de na. rex.
Cancer pedes hʒ et bra
chia forcipesq̃ ꝑ mani
c bus retrogradus est nec
vnq̃ ante faciem suam
ambulare nouit: Mares
duas habent spinas in
ter ventrem 7 caudam. quibus feīe carẽt.
Que oua in ventre habent ictibus serpen
tibus medentur. Coitus tp̃e mas ascẽdit
in dorso sup feminã. At illa motũ ei⁹ senti
ens a tergo coire volẽtis. iclinata sup lat⁹
ad ip̃m se ꝯuertit. sicq̃ coit⁹ ꝯplet̃. latẽt in
hieme mẽsibus q̃nis. Veris tp̃e senectutẽ
exuũt velut anguis. Cãcer lacte potat⁹. si
ne aq̃ viuit multis dieb⁹. Cũ aũt senuerit.
duo lapides albi coloris ĩtermixto rubo
re iueniũt ĩ ei⁹ capite. q̃s tãte vtutis ee͂ di
cunt. vt ĩ potu dati cordis pũctões sanãt:
Aresto. Cãcer hʒ. viij. pedes p q̃s mouet̃
eq̃li motu. caret sanguĩe. dux ex 7 it⁹ mol
le. nec ẽ illõ dux ꝯteribile. imo accipit ignẽ
ĩ ripa maris q̃d ẽ itra iudeã hñt cãcri qui

De piscibus.

qui dicũtur milites propter velocitatem cursus. tantum em̃ currunt q̄ deprehendi non possunt. Et cum aliquis findit. non inuenitur in eius corpore caro vel superfluitas omnino: quia pascua non habent. Ysidorus. Cancri vocati sunt. quia cõche sunt. crura hñtes. inimica ostreis aĩalia. Eorum vero carnibus viuũt miro ĩgenio Duo autẽ sunt genera cancrorum. fluuiales ⁊ marini. Ambrosius. Cancer ostreis vescitur. sed quia ostreũ clausum nulla vi aperiri potest: Periculosumq; est si chelam ei⁹ includat ad argumenta cõfugit. ⁊ insidias noua fraude molitur Explorat enim si quando ostreum remotis in locis ab omi vento contra solis radios dipticũ in illud suum aperiat: vt aere libero viscerum suorum voluptatem quandam capiat. et tũc clanculo calculum immittens ostree cõclusionem impedit sicq; aperta claustra ĩueniens tute chelas impetit. visceraq; interna depascit. Item femine maiorum membrorum sunt q̄ masculi. ⁊ distantia coopertorij maior est q̄ in masculis. Et ouãt per locum superfluitatis. Cancer paruus generatus ex terra ⁊ limo ĩtra loca vacua testarum aliorum aĩalium. Cũq; creuerit aliquantulum. mutat se ab illo loco ad testã maiorem. Cancer ⁊ karabo in senectute exuunt spolium. Vterq; accipit pisces in profundo maris duobus suis labijs et diuidit eos in duas ptes ⁊ ducit ad os suũ.

Operationes.

A Aui. li. ij. Cancer marinus ꝓprie dr̃ illa spẽs cancri maris. q̄ hꝫ om̃ia membra dura vt lapis B Qo ex eo adustum est subtilius est reliqs adustis. ⁊ abstergit dentes. ⁊ delet pannũ ac lentigines. C Vlcera q̄ꝫ desiccat: ⁊ confert scabiei. Iteꝫ ꝓhibet lacrimas. ⁊ ĩ soluit cũ sale vngulã Fit q̄ꝫ ex eo colliriũ. ⁊ fricatur cũ eo scabies palpebrarum. D Prohibꝫ etiã quartanam. Cancer fluuialis confert extenuatis valde Testa cancri marini subtilior est q̄ testa clibani. E Exiccatiua est. ⁊ abstergit pannum ac lentigines ac scabiem. Cancer fluuialis est difficilis digestionis. ac plurimi nutrimenti. ⁊ ipm qdem rectificat. F Decoctioq; cum melle extrahit spinas ⁊ acutas res infixas carni G Ysaac li. iij. Cancros ⁊ om̃es pisces conchas habẽtes testatur Galienus esse solubiles propter salsitatem eorum ⁊ acumẽ ꝑinde stomacho nociua sunt maxime neruositati sue.

Ca. xvij.

Caab ⁊ canis marinus. Ysidorus c Caab ẽ al' marinũ hñs pedes ꝑuos respectu sui corporis qd vtiq; magnũ est. Sũt autẽ pedibus vacce similes. horum vnus longus est cartillaginosus osse carens. quo vtitur loco manus in omnibus. Per ipm em̃ eradicat qd vult. et ꝑ cibaria per eum accipit. Eaq; ori suo reddit. Et cum natat in aqua spirat in ea Sꝫ spirando anhelitu suo aquam in corp⁹ suum attrahit. qua cum repletus fuerit. ad aerem recurens eam reijcit. ⁊ sic respirat. Idem. Canis est marina belua. terribilis ⁊ hostilis omni animanti: quod eius verberibus cedit. robustissimos habet branchos clauorum mõ formatos. Hij venantur ꝑ mare greges pisciũ instar canũ ĩ terra feras venantium. excepto q̄ latrare nequnt

sed pro latratu afflatum horribilem hñt. Insequentes ĝ pisciũ greges ad loca angusta coartant et sic in coartatos crudeli morte grassantur. Piscatores vo loca notantes. in q̃bus absconditi pisces a fuga latebant. rethibus capiũt circũclusos. Hec vo belue difficulter multis tridẽtibus ꝑficipiũt. Item canis marinus a similitudie moꝝ canis terrestris dr̃ eo. s. ꝗ mordeat.

Operationes.

A Avi. Fel canis marini vł canis aque dixerũt esse venenũ: de q̃ si q̃s cõmederit q̃ntitatem lentis vnius interficit post ebdomadaz. B Sꝫ cura eius est. vt bibatur butiꝛ coctũ vaccinũ cũ gentiana romana et cynamomo ꝛ iterum coagulum leporis.

Ca. xviij.

Lucius. Capitatus et Carpera.

c Ex libro de naturis reꝝ. Lucius qui ꝛ glanis auersus mordet hamos mescatos. nec eos deuorat sꝫ spoliat Actor. Scdm plinium per g ꝛ l in ꝑma sillaba scribitur. vt lautius glancius. In li. vt supra. Capitatus est piscis admodum paruus. habens corpus prope ad reliqui corporis magnitudinem. os quoqꝫ rotundum ꝛ amplum. hic in fluuijs habitans libenter sub lapidibus ꝛ iter saxa delitescit In eodem libro. Carpera piscis est quasi squamis aureis in lacis vel fluuijs sic dcã quasi que carpens parit. cum enim oua in ventre ad pariendum apta dictante natura presenserit. marem suam odit. ꝛ ore innuit pulsu leni. vt adiuuet parituram. tũc ille loco feminis lac emittit. qd̃ illa suscipiens ore. statim oua parit in sobolem ꝓ futura. Nam oua parere nequit nisi prius ore semen rceperit. Semen autem cum receptum fuerit. nõ solum ad partum iuuare videtur sed etiam ad oua concipienda ꝛ formanda. vnde soboles in ãno futuro speratur. Semini carpere nõnunq̃ in anno primo natiuitatis niger vermiculus. quidam post aurem suam tabificus innascitur. ꝛ hoc sepiꝰ post augustum. eaqꝫ tabe moritur.

Operationes.

A Remediũ eius est aqua dulcis ꝛ fluuialis. Huius soboles paucis aquis ꝓuenit si in singulis fossis decem cubitorum recenter factis ponantur singule carpere cum paribus suis ante partum proxime. B Opinio vulgi est earum sic sobolez prouenire. sꝫ postq̃ peperit eximunt. Soboles quoqꝫ trium vel quatuor mensium tempore roborata. fossis reiecta reponit vbi habet crescere cum perfectis. C Habet hic piscis astutias multas. vt reti capiendus euadat cũ eñ rethe intrauerit circumiens foramen querit. Quod si non inuenerit. saltare nitit in auras liberas super rethe. vt extra cadat. D Aliquãdo sub rethi rfugium querit. aliqñ herbã ore tenet in fundo aque. vt rethe supueniens elidatur. E Aliquando etiam a superis veniens cum impetu caput i limo fortius figit. vt scꝫ rethe per caudam transitus captione frustretur. F Huiꝰ cerebrum augmentum ꝛ decremẽtum lune crescere vel decrescere dicitur. G Et licet hoc sit in omni pisce. in hoc tamẽ magis. sicut inter quadrupedia i lupo. scꝫ ꝛ cane.

De piscibus.

eyn walfisch

Ca.xix.

C Etus. Ex li. de naturis rer. Cetus
est piscium maximus. habens os
in fronte magnū ⁊ patulū. et oris
meatus strictos. In iuuentute dentes ha
bet nigros: in senectute albos. Hij pisces
aliquando fluctus haustos ita eructuant
vt alluuie nymbosa plerumq₃ classem na
uigantium deprimant. sed ⁊ cum in mari
tempestas oritur se super fluctus attollūt
⁊ cōmotionibus ac turbinibꝰ naues mer
gunt. Harenas aliqñ dorsis sustollunt. in
quibus ingruente tempestate. Naute ter
ram se inuenisse gaudētes. anchora iactis
falsa firmitate quiescunt: ac ignes accēsos
belua sentiens. subito cōmota se mergit:
⁊ hōies cum nauibus in profundū trahit
Cetus postꝙ̄ etatem annorum trium exce
dit. cum balena coit. ⁊ ī ipō mox coitu vir
tute virge genitalis emutilatur ita ꝙ vl
tra coire nequit: sed intrans alti maris pe
lagus intātum excrescit. vt nulla hominū
arte capi possit. Infra tres igit̄ ānos eta
tis sue capi potest. Capiunt̄ autem sic Pi
scatores locum vbi cetus est notātes. illic
congregātur cū nauibus multis. factoq₃
circa eum fistularum ac tubarum ꝯcentu
alliciunt insequentem. quia gaudet huius
modi sonis. cumq₃ iuxta naues herentem
sono modulationis attonitum cernūt. in
strumētum quoddam ad instar rastri dē
tibus ferreis acuminatum. in eius dorsuz
clam ꝓijciunt clamq₃ diffugiūt. Nec mo
ra si certum vulneris locum dederit. fun
dum maris cetus petit seq₃ ad terram dor
so fricans. vulneribus ferrum violēter im
pellit. quousq₃ pertossa pinguedine viuā
carnem interius penetrauerit. sicq₃ ferruz
subsecuta salsa maris aqua vulnus intrat
ac vulneratum perimit. Mortuum ergo
super mare refluitantem piscatores eum
funibus adeunt. et ad littus cum magno
tripudio trahunt.

Operationes.

A Actor Cetus (vt fertur) quādo ludit
in mari signum est tempestatis. Idem et
balena dicitur. Huius generis est aspido
chelone. de quo dictum est supra. B
Ysidorus. Cetus autem vt legitur non co
medit vt alij pisces masticando. cibumq₃
dentibus cōminuendo. sed tantūmodo
glutiendo. ⁊ intra corpus retinēdo. C
Itē hʒ oris meatus vt dictum est strictos:
Unde nō nisi paruos pisciculos deglutit
quos odorifero anhelitu suo attrahēs ad
se ac deuorans in vētrem suum mittit. Ha
bet enim in gutture quandam pellem mē
brane similem, que multis meatibus per
forata. non sinit quicꝙ̄ magni ingredi vē
trem. D Iorath. Cum autem cetus
sperma proijcit in coitu suo cum femina.
quod superfluit ex ipso spermate. supna
tat aque ⁊ colligitur ambra. Platearius
Ambra dicitur esse sperma ceti. vt superi
us dictum est in tractatu primo de herbis
capitulo. xx. E Auicenna. Ambra
vt estimo est manatio fortis in mari. meli
or est grisea fortis. deinde varia. post citri
na. F Et adulteratur cum gipso ⁊ ce
ra ⁊ laudano. Nigra specie mala est. De
virtute ambre etiā supius satis dcm̄ fuit.

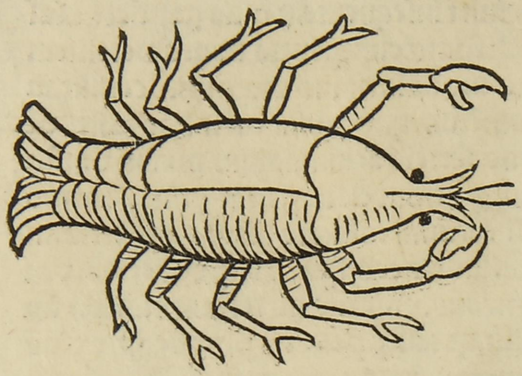

Ca. xx.

c Celethy ⁊ Ceruleo. Ex li. de na. rerum. Celethy ſm Areſto: eſt aĩal marinũ. qd pter more₃ alioꝝ oua in matrice ſua generat Quibus illic debito tpe fortes exeuut vermes ex illis Quos cum peperint incredibili celeritate. fiunt aĩalia pfecta parentibus ſimilia: Cor habet magnũ: ⁊ tñ eſt valde timoroſum: grauiter dormit. ita vt manu capi poſſit. Areſtotiles. Celethy eſt ex aĩalibus carne₃ comedentibus: Celethy qdem h₃ oua. vnũ completum intra quod ⁊ parit extra: Ceteri vero piſces ouãt extra oua incõpleta excepta rana marina. Oua hec poſt paruitatem cito creſcunt ſicut vermes q̃ generantur ex aĩali puo valde. deinde creſcunt pſe: Celethy non h₃ alas: ſ₃ h₃ ſiƚem radicibus in terra creſcentibꝰ Generat ãt multociens ſc₃ ſex mẽſibus Exit a pfundo maris ⁊ pullificat ppe terra₃: qd facit pter calorẽ: ⁊ vt a pullis ſuis auferat timorem.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ: Ceruleũ ẽ monſtꝝ in flumine gãge inſtar cancri. hñs brachia lõgitudĩe ſeptẽ cubitoꝝ. qbus elephantẽ corripit ⁊ vndis ſubmergit. B Pli. li. viij: In gãge indie ſtatiꝰ ſeboſus haud modico miraculo affert: vermis brãchijs binis: lx cubitoꝝ ceruleos q̃ nomẽ a facie traxerunt. His tantas eſſe vires vt elephãtos ad potum veniẽtes mordicus ↄprehẽſa manu abſtrahant in pfundum.

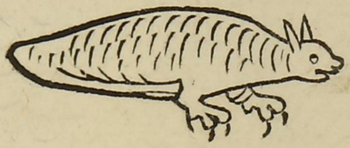

Ca. xxi.

c Hilon ⁊ Circhos. Ex li. de na. reꝝ Chilon inter oĩm aĩalium genera non paſcit: ſed tm̃ hũiditate viſcoſa que exit ab eo: cibat ⁊ nutritur: vñ fit vt hoc aĩal ſemp ſit ieiunũ ⁊ tñ corpe validum: Nam ⁊ in femĩs videmus plꝰ poſſe differri ieiunium p multos dies q̃ ĩ viris pter ſupfluitates humidas ⁊ viſcoſas. que magis habũdant ĩ eis. i. feminis:

Operationes.

A In eode₃ li. vt ſupra: Circhos alias crichos: habet cutem teſteam: lenẽ. nigrã ⁊ in aliqua pte rubeam: fiſſuras duas ĩ pede. que tres digitos faciunt. pedem dextꝝ habet paruum. ſiniſtrum vero magnum: B Et ideo cum ambulat totum corpꝰ fert ſuper ſiniſtrum aere claro abſolutus incedit. Commotis autem ventis applicatur lapidibus. ⁊ immotus quieſcit.

De piscibus.

C Cuicunque rei adheret. forti applicatione adheret. D Et hoc mirum est quod claro quidem tempore sui pretatem habet tempestuoso autem debilitatur et infirmatur. Caput habet humanum. reliquum vero corpus fere ut canis marinus.

Operationes.

A Rasi in almansore. Conche marine aduste abradendo purgant dentes. B Ex non adustis aut attritis emplastrum fem adustionem ignis sanat.

Ca. xxij.

Conche. Pli. li. ix. Concharum genera firmioris sunt teste in quibus magna varietas apparet ludentis nature. Tot colorum differentie: tot figure. inter quas principatum tenent margarite. Ysido. Conche et cochlee inde vocate sunt: quia deficiente luna cauantur. i. euacuantur. Omnium enim clausorum maris animalium atque concharum in cremeta lune membra turgescunt. defectu euacuantur. Nam luna cum in augmento fuerit. auget humorem. et cum in defectum venerit humores minuuntur Conche autem prime positionis nomen est Cochlee vero per diminutionem quasi conchule. Concharum multa genera sunt. inter quas et margarite que celee esse dicuntur. Fulgencius. in li. mitilogiarum. Concha marina toto corpore similiter apto miscetur in coitum sicut iuba refert in phisiologis. Haly. Sadephum. i. concha marina melius est album.

Ca. xxiij.

Cochlee. Pli. li. ix. Cochlee aquatiles terrestresque sunt exerentes se domicilio. binaque ceu cornua protendentes contrahentesque. oculis carent. Ideoque corniculis earum pretentant iter.

Operationes.

A Idem in li. xxx. Cochlearum cibus stomacho est utilis. Sed in aqua oportet eas in tactu earum corpore subferuefieri. mox in pruna torreri. et e vino garoque sumi. laudatissime sunt affricane. et ex insulis caprearum. B Idem in li. xxxij. Ictibus scorpionum carnes fluuialium cochlearum resistunt crude vel cocte. C Quidam ob id salsas quoque obseruant et imponunt ipsis plagis precipiunt et cochlee crude carnem tritam bibere ex aqua calida in tussi cruenta.

Ca.xxiiij.

Conger. Corez. ⁊ Coruus marinꝰ. Ex li. de na. rerū. Conger est piscis marinus. vt murena longꝰ. sȝ corpore multo maior. Hic vento flante vehementi impinguatur. ⁊ eius carnes dulcissime sunt ad edēdum. Cū murena ceterisq̄ꝫ piscibus inimicitias hȝ. ⁊ intm̄ robustus est. vt polippum fortitudine dentiū laceret. Pli. li. ix. Conger est piscis longus vt anguilla vel murena. flexuoso ī pulsu corporis. ita mari vtens natando. vt serpens terra rependo. Conger ⁊ murena mutuo odio flagrant. caudā inter se ꝓdentes. Congri mensibus hyemis iacent in speluncis conditi. nec capiuntur nisi diebꝰ estatis. Pinneq̄ꝫ vice pedum date sunt piscibus. hine sunt omnino lōgis vt anguillis et congris. Polippum sua rodere brachia falsa opinio est. Id eīm a cōgris euenit ei. Nam polippum lacerant cōgri. Polippum vo locusta pauet. locustam conger. in siccum repunt etiam congri.

Operationes.

A Esculapius. Corez piscis est qui tpe pluuie in cauernis occultat se. Nam dum pluuia cadit sup eū ⁊ haurit eam. excecatur ⁊ postea moritur. B Ysidorus. Coruus marinus a cordis voce dictus est. q̄a pectore grunnit. suaq̄ꝫ voce ꝓditus capitur. C Iorath. Pisces qui dicuntur corui quādo pullificant voce sua produntur. q̄r semꝑ gemitus vel grūnitꝰ ꝓferūt ⁊ sic capiuntur.

Ca.xxv.

Cocodrillus. Ysido. Cocodrillꝰ a croceo colore dictus est. Gignitur in nilo. Et est aīal quadrupes in terra ⁊ in aquis valens lōgitudine plerumq̄ꝫ cubitorū. xx. dentiū ⁊ vnguiū inmanitate armatum. tantaq̄ꝫ cutis duricia vt q̄uis fortiū ictibꝰ lapidū tergo repcussus sit. non sentiat. nocte in aquis. die humi quiescit. Oua in terra fouet. Masculus ⁊ femīa vices seruant. hunc quidā pisces serrataȝ hn̄tes cristam. tenera ventriū desecātes interimūt. Solus ex aīalibus supiorē maxillam mouere dr̄. Ex li. de na. rerū. Cocodrillus lingua caret. os patulum ⁊ aptum hȝ. ⁊ hiatum vsq̄ꝫ ad aures. per diem in terra quiescit adeo immobiliter. vt nisi consuetudinem eius precognoscas mortuū illū credas. Oculis clausis dormire se simlat. ⁊ aues hiatu suo pabuli gratia inuitat. q̄s ad escam descendentes perimit ⁊ trāsglutit. Quidam hoc animal sicut vrsam. sem

per crescere crediderunt. Circa nili ripas habitat in insula. gens hominum parua quidem: sed animosa. his beluis inimica Soli enim innatare flumen audent. in q̄ cocodrilli habitant. saliuntqꝫ supra dorsa eorum. ⁊ illos inquietant. Arestotiles. Cocodrillus in aqua conuersatur. non tamē recipit aquam intra se sed aerem: ⁊ parit extra. habet sanguineꝫ: duosqꝫ pedes maiores. ⁊ caudam. om̄iaqꝫ talia sunt fissi pedis. multorumqꝫ digitorum: ⁊ participāt instrumentum sensus in lingua preter cocodrillum: Hoc etiam aīal non habet aures. sed foramina tantum que sunt vie auditus: nec habet mamillas. nec testiculos nec virgam apparentem extra sed intra. nec habet pilos. sed per totum corpus est corij squamosi. Habetqꝫ dentes magnos ⁊ acutos ⁊ distinctos. habet etiam oclos similes porcorum. ⁊ habet culmos In aq̄ quideꝫ debiliter videt. quia spissior ē aere Maior est eius mansio in die super terraꝫ ⁊ nocte in aqua: quoniam aqua calidior ē de nocte. q̄ aer extra. Trochilos auis os eius apertum intrat. ⁊ eius dentes mūdificat: illorūqꝫ sordibus se cibat. Cocodrillus autem in hoc sentiens iuuamen. non nocet eis. sed cum vult eas extrahere mouet collum. nec eas comedit.

Operationes.

A Plinius libro. xxviij Cocodrillorum genus cuius vita est in aqua. ⁊ in terra cōmunis dentes e maxilla dextra. dextro lacerto adalligati coitus stimulare dicunt̄. B Lapillos etiam in vētre illius exemptos aduersus horrores febrium venientes pellere tradūt: C Et ob hoc egipcij suos egros ipsius adipe perungunt: D Dyascorides. Fimus cocodrilli terreni collectus: ⁊ succus adhibitus gratū vultum ac niueum facit. maxime si albus ac lenis fuerit. ⁊ in aqua missus cito se soluerit. E Auicenna. in. ij. libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi.

Ca. xxvj.

D Raco marinus. Ex li. de na: rer. Draco marinus est monstrum crudelitate horridum. instar draconis terrestris in longitudine extēditur. alis caret. caudā habet tortuosam. caput fm magnitu corporis paruū. sed hiatum oris horridū squamis ⁊ cutem duras pinnaꝫ autem hꝫ p alis. quib⁹ vtitur in natādo. vno īpetu magna maris spacia trāscurrit. ⁊ hoc potius robore virium q̄ remigijs pinnarū. Pestifer est hōibus ⁊ etiam piscibus morsus eius Mortem em̄ infert. Ysidor⁹. Draco marinus est in branchijs aculeos habꝫ ad caudā spectantes. Qui dum percusserit quaqꝫ ferit. venenum fundit. vn̄de ⁊ vocatus est.

Operationes.

A Pli. li. ix. Draco marin⁹ captus ⁊ immissus in arenā. cauernā sibi rostro mira celeritate excauat. B Idē li. xxvij. Absinthiū aduersat̄ draconi marino: C Idē li. xxxij. Carnes etiā stelle marie valēt ꝯ marini dracōis ict⁹ īposite. D Imponunt̄ q̄ꝫ ꝯ eū salsamenta ex aceto.

E Item draco marinus ad spine sue q̄ ferit venenum: ip̄e ꝑdest impositus. F Avi. in. iiij. canō e. Morsus draconis marini similiūq3 magni corpis serpentiū curatur in q̄ntum est vlcus tm̄. nō in q̄ntum est venenū de q̊ sit curandū. G Draconis q̄dem marini morsus (vt dixerūt) liniatur cū sulphure 7 aceto. H Conferunt ei adipes cocodrilli emplastratus 7 plumbū fricatū sup ip̄m. I Idem in ij. Draco marinus vt ait Gal. findit̄ 7 ponitur sup morsum suū 7 confert. K Succus etiam absinthij ꝯfert ei⁹ morsui. L Stanni q̄3 cerusa: confert sup pūcturam eius confricata.

Ca. xxvij.

D Elphin. Actor. Delphin⁹ frater hōis dr̄. quia moribus humanis quodāmodo assimilat̄. Ex li. de na. rez. Delphinus ꝑ voce gemit⁹ est illis humano similis. 7 hoc q2 pulmonē habēt 7 venam asperam. 7 eoz lingua nō est absoluta. nec eoz labia ꝯueniūt vel ꝓminēt ad distinguendam vocē. Aures nō hn̄t s3 auriū loco foramē. Hoz āt olofactus nec vestigia q̄dem h3 cū tn̄ sagacissime olofaciunt: dormiūt sup aq̄s vt pn̄t audiri stertere. Viuūt vsq3 in ānos. c. xl. Mulcent̄ musica. vnde artionem cytaristā in mari nautis interficere parantibus obtinuit ab ill' vt prius cythara caneret. Ad cuius cantū delphinoz gregibus ꝯgregatis cū i mari se ꝓiecisset ab vno exceptus est 7 ad littus ꝓiectus. Solus delphinus vt dicit Arestotiles inter pisces felle caret. Arestotl'es Delphinus valde diligit folios suos. Et ideo longo tp̄e pascit eos. Solus inter pisces aīal ꝯpletum generat. 7 h3 mamillas lactatq3 fetus. Idem. Mortuo deniq3 delphino. ceteri delphini ꝯcurrunt. ipsumq3 circūdātes in ꝓfunda deferūt atq3 sepeliunt. ne a piscibus ꝓmedat̄. Item Delphini parui semꝑ simul sunt tanq̄ greges. Et habent duos mag̃s delphinos custodes. q̄ si q̄s eoz mortuus fuerit. alij sup scapulas eum efferūt ipsumq3 custodiūt. ne ab alijs piscibus ꝓmedat̄. donec tempestate maris ad littus eijciatur. Inuicē eīn semiro mō diligunt. Vn̄ Plinio testāte narrat̄ q̄ delphino capto a rege charie: ꝯuenit ingens multitudo reliquoz ad portū vbi delphinus ligatus tenebat̄. q̄bus plāgentibus 7 quasi miseratōem poscētibus. rex eum dimitti ꝓcepit. Phisiologus. Delphini oculos hn̄t in dorso. 7 ora in pte opposita. vn̄ nō bn̄ p̄dam suā capiūt ꝓpter distortionem oris a pte oculoz. hinc est q̄ ora sua conuertunt ad celū 7 dorsum. oculosq3 ad terrā: vt p̄dam suā ꝓsequant̄ Imminente tempestate ludūt apparētes i vndarum sup̄ficie. Subsidiū vo naufragantibus exhibuisse dicunt̄. ferunt̄ etiā plorare qn̄ capiunt̄.

Operationes.

A Plinius libro. xxxij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas 7 lepras sanat. Porro exulcerationem sequi deb3 curatōr que perducit ad cicatricem. B Quidam vero delphinum in fictili donec pinguedo similis oleo fluat. ponūt l' coquūt

ac perungunt ℭ Circumitus autem febrium tollit delphini iecur ante accessi orem gustatum 𝔇 Adeps delphini liquatus ⁊ cum vino potus ydropicis me detur. 𝔈 Gingiuis autem atq̧ den ticionibus plurimum confert dentiū del phini cinis cum melle. ⁊ si dente ipso tan gantur gingiue 𝔉 Idem adalligatꝰ pauores tollit repentinos.

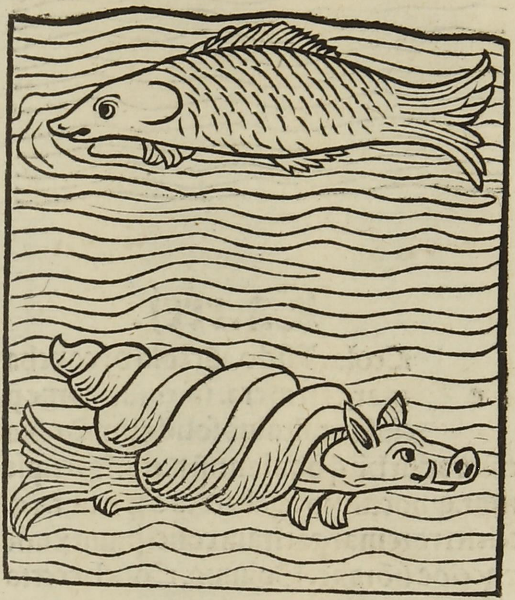

Ca. xxviij.

D Entrix. ⁊ dies. Ex li. de na. rerum Dentrix aliās dentix vel pagrus a re nomen habet: quia dētes hꝫ magnos multos ac duros. quibus grassa tur in ostreas. ⁊ pisces innocuos. Actor Nota ergo q̄ dentix idem est quod pagrꝰ de quo etiam loco suo dicetur inferius Ex libro. vt supra: Dies est piscis marinꝰ vt dicit Aresto. sic dictus. quia post perfe ctionem suam non viuit nisi per vnā diē. Habet tamen alas duas ⁊ duos pedes: ⁊ sanguine caret Hoc idem dicit Albertus in libro. suo de naturis aīalium.

Ca. xxix.

E Racboides Exochinus ⁊ ericius. Albertus in li. de naturis aīalium. Era choides. vt dicit Theo frastus. pisces sunt in pō to circa erachām moran tes. hic piscis multum se quitur aquam dulcem. ita q̄ terrā icidens de aqua transit ad aquam. Et aliqn̄ in ca uernis latitat. vbi amnes sub terra cō flue re inuenerit. In li. vt sup̄. Exochinus pi scis est archadie. vt dicit Pli. vel potꝰ aq̄ ticum ⁊ q̄pter somnū de aqua exijt ad sic cum nec viuere potest sine somno. In eo dem libro vt supra. Ericius est piscis ma ris habens caput ⁊ os inferius. et exitum superfluitatum superius. contra aliorum dispositionem animalium. suis spinis vti tur loco pedum. ⁊ ceteris piscibus est hor rori. Et sicut dicit Plinius habet carnes rubeas sicut minium:

Ca.xxx.

e Lcus. ⁊ Exposita. Elcus est vitulus marinus. de q̄ in p̄habitis libris multa diximus. Hȝ aūt pellē pilosam albis nigrisq; maculis distinctā Hoc animal parit in terra ⁊ lactando mā mis nutrit vitulos nec ante. xij. dies ducit eos ad mare ⁊ difficulter īterficit̄: nisi ict⁹ in caput ī locum cerebri ⁊ vibret̄. In somno ita alte stertit q̄ stertio mugitus esse videtur. grauissimo enim somno: inter omnia deprimitur animalia. vnde pinna ei⁹ dextra quibus ad natandum vtitur dicū tur esse somnifere. tympari hominis sup̄ ponātur. Huius animalis pili in corio ex coriato vbicunq; fuerit compositōe ⁊ erectione indicant fluxum ⁊ refluxum maris Et hoc faciunt coria etiam aliorum marinorum que pilosa sunt. In libro vt supra. Exposita vt dicit Plinius bestia est in maris illam partem que in iudeam ⁊ oppen attingit aliquando inuento que multos ⁊ latissimos habet dentes ⁊ pinguedineȝ ⁊ est de genere cetorum.

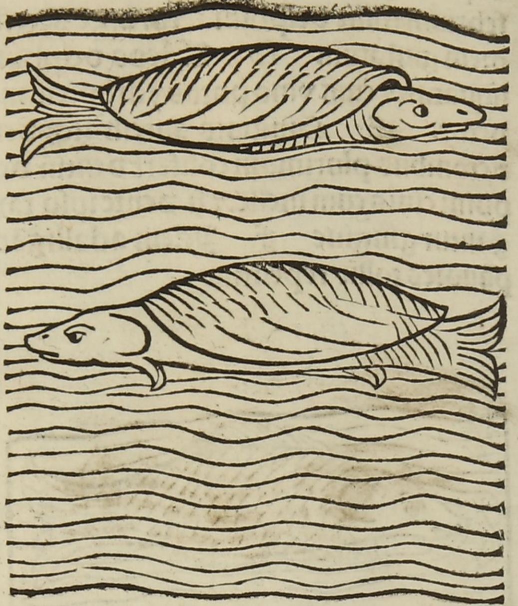

Ca.xxxi.

e Ceola. Ysido. Eceola dr̄ concha margaritifera. in cuius carne p̄ciosus calculus solidatur De his em̄ tradūt hij q̄ de aīantiū naturis scripserunt. q̄ nocturno tp̄e littora appetunt. ⁊ ex celesti rore margaritam concipiunt vnde ⁊ aceloe nōiant̄. Solinus. Conche certo tempore anni tempore luxuriante ꝯceptu faciunt. rorem velut maritum Cuius desiderio hiant ⁊ cum maxime linquitur iber lunaris: oscitatione quidam hauriūt humorem cupitum

Operationes.

A Sic ergo concipiunt. grauideq; fiūt ⁊ de sagine qualitate. redit habitus vnionis. Nam si clarum fuerit. quod accepert candicant orbiculi: B Si vero turbidum. aut pallore languent. aut ruso innubilantur Ita de celo magis q̄ de mari partus habent. C Item gregatim natant ⁊ que magis inter illas experta est gregem ducit. que si capta fuerit. cetere diffugiunt:

Ca.xxxij.

e Quus marinus Equonil9 7 equ9 fluminis: Ysi. Equi marini voca ti sunt. eo qꝫ pma parte equi sunt. postrema vero soluunt̃ in piscem.

Operationes.

A Ex li. de na. rex. Equus marinus est monstꝝ fortissimũ. nihil extra aq̃ pt. vt di cit Aresto. sꝫ statim vt aquaꝝ caruerit na tura. carebit 7 vita. B Alioꝝ pisci bus carniũ viuit. In pugna crudele est. sꝫ hõiem timet 7 ꝯ eũ partiri bella formidat C Idem. Equonilus vt dicit Michael monstꝝ est ingens ac fortissimũ in nilo ha bitans D Crura pedes 7 vngues hꝫ vt cocodrill9. sꝫ multo maiora. Humanaꝝ mortiũ cupidissimũ est. Nã cũ ei nauis in portu occurrerit vnũ pedẽ in terra figẽs: al tero nauem in anteriori arripiẽs facilime scindit vel inclinatã aliqñ mergit E Vñ in locis in qbus habitat imanis mul titudo hõim pdit̃ p eũ. sꝫ hoc malũ rarissi me inuenitur. F Nullus capi possit instrumentis nisi rethi ferreo ex cathenis apõ damascenos i hoc opus fabricatis Captũ qꝫ malleis tm̃ ferreis occidit̃. Pell' ei9 vni9 cubiti spissitudinẽ hr̃e dr̃ tanteqꝫ esse duricie. vt nullo iaclo 7 armatura pe netrari possit. G Idem. Equus flu minis. vt dicit Aresto. est monstꝝ in orien te forma mirabili sublimis faciei. H Crines hꝫ vt equus. pedes fissos 7 sotula res vt vacca. caudam vt porcus. I Coriũ ei9 valde grossũ est: interioꝝa eius vt equi. magnitudo aũt vt azini. hĩnit vt equus. in terra 7 in aqs ęqliter manẽ dr̃.

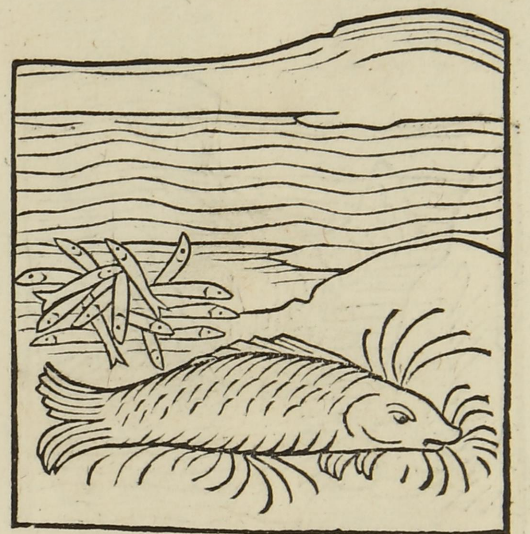

Ca.xxxiij.

e Ffimerion. 7 Escarus Jorath Effimeriõ piscis est q sine coitu nascit̃. 7 cũ p tres horas diei vixe rit morit̃. Ysidorus: Escarus dictus ẽ eo qꝫ salsus escam rumiare pꝛhibet̃. Tradunt ãt hũc ingeniosum esse. inclusum q̃ppe na ssis. non fronte erumpe. nec infestis vimi nibus caput inserere. sed auersum' caude ictibus crebris laxare fore 7 ita retrorsum redire fert̃. Quem luctaꝝ ei9 si forte alius escarus ĩtrinsecus videat apphensa mor dicus cauda. nisus erũpẽtis adiuuare dr̃.

Operationes.

A Pli. li. ix. Escaro vel scaro principa tus nunc dat̃. qui solus piscium ruminare dicitur. Herbisqꝫ vesci non aliis piscibus B Carpathio mari maxime frequens promontorium troadis lectũ nunq̃ spon te transit Inde autem aduectos a tiberio

claudio principe Optatus eliptus prefe
ctus classis inter ostiēsem ⁊ campanie orā
sparsos disseminauit quinquēnio fere cu
ra est adhibita. vt capti redderent mari.
postea frequētes inueniunt̄ in littoribus
ytalie non ante ibi capti ℭ Idem in
libro. xj. Omibus piscibus sunt dētes ser
rati. preter escar. cui scʒ vni aquatiliū ple
ni. hic vtitur prioribus pedibus. vt mani
bus. cibum ori admouentibus.

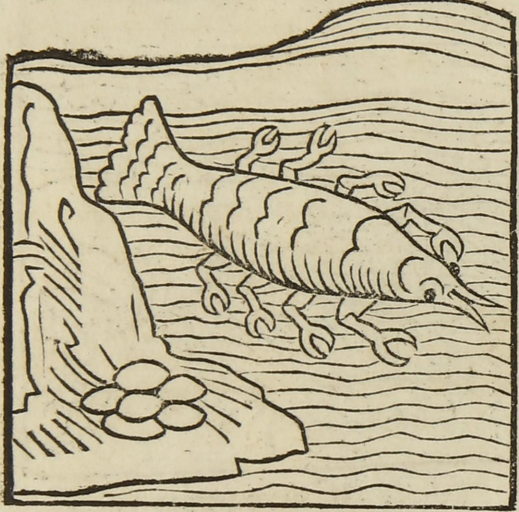

Ca. xxxiiij.

Estinis. Albertus ī li. de naturis
e aīalium. Estinis est de genere cā
crorum semipedalium. circa coronā
sunt candidi aculeos quosdam ꝓ pedibꝰ
habentes. ⁊ ora in medio corpe. ⁊ sunt co
lore quasi vitrei. ⁊ pene in scorpionis effi
gie. loco dentiū graues in ore habentes
aculeos Oua faciunt qnqʒ numero ⁊ sunt
amarissima. est āt venēosus ne ꝯmedi pt.

Operationes.

A Hic piscis prenunciat tempestates
sentiens em̄ materiam ventorum eleuari. de
fundo rapit lapidem. stabiliens se ad ip
sum sicut ad anchorā. B Et cū hūc
lapidem escynū trahere ludent naute. eti
am ipsi per anchoras figunt naues. ℭ
Hic piscis escynus qnqʒ detinet nauium
subtus em̄ adherens naui ducentorum l' am
plius pedum cum omnibus ornamentis
suis detinet escynus ꝑ quelibet ventorum
in pulsum. ita ꝙ moueri nequit aere aliq
vel violentia.

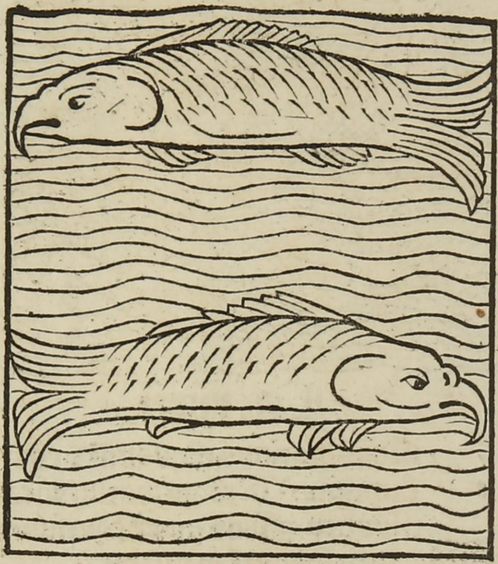

Ca. xxxv.

Riox vel Erox. Albertus in libro
e vt sup. Erox piscis est quem qui
dam lachsen vocant. quidam āt
magnū piscem danubij. ⁊ quarundaʒ aq
rum danubij influentium quē vngari ⁊ al
manni husonem vocāt. Ille igit̄ q lachse
vocatur. figurā ⁊ colorē hʒ salmonis. nisi
ꝙ inferiorē mandibulā ad superius hʒ re
curuam sicut rostrum aquile curuatuʒ ad
inferius. et tamen non est longior ꝙ̄ supe
rior. foramine ad hic pato in se recipit infe
riorem. Carnem āt hʒ non adeo rubeam
neqʒ ita delectabilem sicut salmo. Huso
autem est piscis non squamosus in figura
sturionis. sed est pellis albe ⁊ lenis absqʒ
omni squama ⁊ spina. ⁊ inuenit̄ in lōgitu
dine. xxiiij. pedum qn̄ pfectus est. ⁊ minor
inuenitur sed q̄d etate deficit. Nullum os
penitus habet. In capite loco spine dorsi
cartillago est que foramē hʒ magnū vacu
um sicut terebello sit pforatū a capite vsqʒ

ad caudam. et non sunt spine in corpe ei9 alique. Sed pinne eius cõiungunť cartillagini. Caro eius est in sapore carnis vituli in dorso. In ventre est in sapore carnis porcine. ꝛ habet adipem intermixtũ pinguedini sicut porcus. Hunc piscem sturio confricando se ad eũ agitat. ita ꝙ sepe sil' capiantur: nec alijs aquis inueniuť nisi in his que dicte sunt.

Ca. xxxvi.

Echenay vel Echyni. Ysido. Ethenays paruus ꝛ semipedalis pisciculus: nomen sumpsit ex eo ꝙ nauem adherendo retineat. Ruant licz venti seuiant procelle. Nauis tamẽ radicata in mari. stare videť nec moueri. nõ retinẽdo sed tantũmodo adherendo. hũc latini morã appellauerunt. eo ꝙ cogat stare nauigia ipa. Pliñ. li. xxxij. Heu vanitas humana cum illa rostra nauiũ ere ferroq; ad ictus armata. semipedalis pisciculus ihibere possit. ac tenere deuincta. fertur tenuisse. pretoriam nauem anthonij properãtis circumire suos ꝛ exhortari. donec transiret in aliam. Itaq; cesariana classis impetu maiore protinus eum pertransijt. tenuit etiam nauẽ gay principis. Quidãq; exilientes de naui inuenerũt gubernaclo adherẽtem pisciculum. ostenderũt Gayo indignanti hoc fuisse quod retineret et ipm cum quadringentoꝝ incederet obsequio remigum. Qui cum eum postea viderunt limaci magne similem dixerunt. Idem in libro. ix. Hũc arbitrať Arestotiles pedes habere ita posita pinnarum similitudĩe. Arestotiles. Piscis paruus in mari prohibet nauem recedere potẽtia naturali: pluresq; homines ipso vtuntur in multos ad odium ꝛ amorem. Ale illius assimilantur pedibus: nam reuera pedes non habet. Ambrosius. Echinus est animal in mari exiguum vile ꝛ despicabile. Hic tamẽ cũ ventorum procellam presenserit. calculũ validum arripit. eumq; velut saburraz vehit. ꝛ tanꝙ anchoram trahit. ne excutiať a fluctibus. sicq; qui nõ potest se suis viribus liberare. alieno regitur põdere. quo inditio etiam naute velut signum future perturbationis capessunt. ꝛ sibi precauẽt ne hoc imperitos turbo inueniat. Maximas quoq; naues plenis currentes velis in medijs fluctibus quasi radicatas sistit nec sine munere creatoris tãtum ei potest suppetere virtutis. Ex libro de na. rerũ. Echinus est pisciculus spinas habẽs pro pedibus sicut cancer. alas autem sub ventre que pedibus assimilantur. In ore vo dentium loco graues aculeos. Hoc autez supra modum mirabile est ꝙ cum sit semipedalis non vlla violentia sed adhesione tantum nauem ducentoꝝ pedum cũ suis intus ponderibus retinet ita ꝙ nec ad pũctum moueri valet. Nec est alia ratio in tam stupendo prodigio: nisi ꝙ deus ĩ creaturis predicetur mirabilis. Piscis iste comedi non potest. quia hominez a statu dispositionis sue dissoluendo mortem infert.

Operationes.

A Dyascorides. Echini marini sapor eustomachus est. ventrem mollit. ꝛ diaforeticus est. B Hmõi coriũ crudum miscet vtiliter medicamĩb9 aut scabijs.

C Combustum vero sordida vulnera purgat. Crescentia q̄z vulnera residere facit. D Pli. li. xxij. Ethenas vl' echin⁹ grauidis adalligatus vsq; ad maturitatē continet lubricos part⁹ Ideoq; asseruat sale E Idem q̄z piscis ventrē inhibz p̄terea p̄ doricmū echini maxie p̄sunt.
F Et hijs q carsati succū biberūt preci pue eius iure sumpto: G Idē etiam ex aceto epinictidas tollūt. H Echi ni cū spinis suis p̄tusi ⁊ e vino poti calcl'os tollunt. ⁊ alias in cibo ad hoc p̄ficiunt.
I Echinoꝝ teste cōtuse ex aqua illite in cipientibus pannis resistūt. K Echi ni q̄z viuentes vsti. ⁊ in vino dulci potati p̄fluuia sistunt. L Echini cinis cum carnibus suis cremati cū oleo alopitias replet.

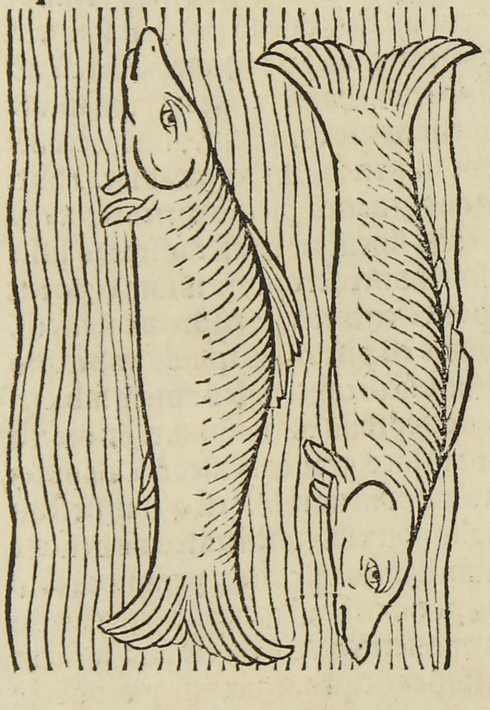

Ca. xxxvij.

Zox. Ex li. de na. rex. Ezox est pi e scis danubij maximus. ita vt vix in biga trahi possit ab equis qua tuor aut tribus. vnū habet intestinū. ossa pauca ⁊ parua i corpe cartillaginosa po tius q̄ solida. sed in capite multa fert̄ hr̄e ossa. Carnes v̄o fert̄ habere dulcissimas. gustu vel specie. carnib⁹ porci similimas Per omne corpus lenis est. nec aliquid as peritatis in corpore vel i interioribus ha bet. sed est mitissimus ac timorosus. q̄ppe qui nec a minimo pisciculo se defendē p̄t sed statim agitatur ad fugaz. Huic sturio libentissime iocandi gr̄a se affricat. Quez ezox statim vt sentit. ad latibl'a fugit. que sibi solet ad tutamen in littoribus effode re. Sz qn̄q; sturio importunus eicit latitā tem. sequturq; fugientē. ⁊ quia magni sunt ambo. nec etiam in validissimis aq̄s latē possunt. discurrendo ⁊ ante se aquas agi tando. sepesi' a piscantibus capiunt̄. Pi scis iste captus v̄io fortissimo vel lacte po tatur. quia vino inebriatus viuere potest pluribus diebus. ⁊ hoc vt ad r̄motas ter ras cibi gr̄a deferat̄. Bibit āt vini sexta ria quatuor anteq̄ inebrietur.

Ca. xxxviij.

Elchus Foca. ⁊ Galata Vsi. Felch⁹ q ⁊ vitul⁹ ma f rinus appellatur. Cutez habet pilosam. albis ni grisq; maculis distinctā In terra pecuḋ more pa rit. ⁊ nūq̄ gemīs plures educat. fer⁹ etiā lactat mām̄is. nec añ. xij. diē i mare deducit. his i sono mugit⁹ est.

De Piscibus.

nullum animal grauiori somno premitur Unde dextris pinnis quibus vtunť ī mari: vim somniferam inesse dicūt. si cuiusꝗ̃ capiti subdantur. Difficulter autem nisi capite eliso interficiunť: De hoc etiaꝫ animali illud mirabile fertur ꝙ eo mortuo et excoriato pilus in pelle vbicūqꝫ fuerit. naturali quodam instinctu. ꝑut mare se habet ita se gerit. Nam si mare turbatum in fluctus surrexerit. ⁊ pilus similiter erectus exurgit. Si vero mare pacificatum fuerit pilus in planum sternitur sicqꝫ maris status in re insensata ⁊ morticina deprehēditur. Ysidorus Focas siue bocas dicūt esse boues marinos quasi boacas. Ex libro de na. rer. Foca bos est marinus animal scꝫ in suo genere fortissimum. animosum. iracundum. non tātum ad alia animātia sed etiam ad sua domestica. Semper em̄ cum femina sua pugnat donec eam interficiat Interfectam autē a loco eijcit. et sic aliam suꝑducit. nec sic cessat eas feminas suꝑducere donec eū ꝯtingat. ꝓpa morte defungi. vel a feīa sua suꝑatum interim. nec mutat locum suum de facili sed illic semꝑ manet vbi eū natura condiderit. huius ꝑnicie emuli filij rapina viuūt.

Operationes.

A Dyascorides. Coagulus foce marie virtutem habet castoreo similem. B Epilenticis ꝓdest Mulierum quoqꝫ stericis. i. prefocationibus matricis bibitum valet. C Probatur autem an verum de foca sit coagulus. si coagulus agni solutus in aquam vna hora dimittatur. nec se digerat ⁊ post hec aqua ipsa coagulus foce perfundatur. nā si ea accepta soluať verus non est. verus enim accepta aq̄ nō se soluit. D Ex libro de naturis rer. Galata extra morem omniū animalium. cum fetus in aluo suo viuere senserit illos extrahit. E Et siquidem eos ad vitā maturos inuenerit. foris rlinquit. Sin āt eos in matricem vt foueanť reponit.

Ca. xxxix.

f Astaleō Fastez. ⁊ Ficis: Aresto. Fastaleō ē gen⁹ piscis ꝙ solū iter cetera gn̄a gen⁹ suū non ꝯmedit nā oēs pisces sese ꝯmedūt ꝑter fastaleon. Jorath. ī li. de aīalib⁹. Fastez piscis ē q̄ cū ī ore suo coartat aq̄. fit ex eo dulcis. vn̄ pisces mīores sequūť illā ī os ipi⁹. ille v̊o sic eos capit atꝫ deglutit. Pli. li. ix. Ficis ē piscis q̄ colorē suū mutat reliq̊ tꝑe candida vere āt varia. Eadē sola pisciū ex alga nidum facit atqꝫ in ipso nido parit.

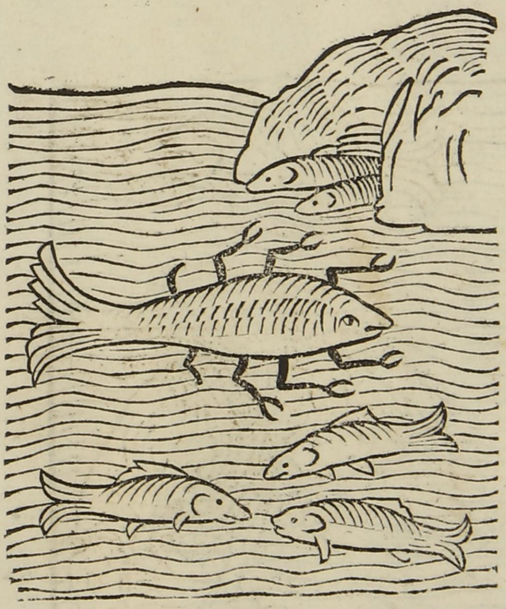

Ca.xl.

g Ardus. Gladiꝰ. 7 Glaucus. Actor. Gardo piscis est fluuialis gratissimi saporis vĕdesie simil' sȝ p rubore oculoꝝ ab ea discernit'. vterqȝ aũt mediocris q̃ntitas ē. Ysid. Gladiꝰ dictꝰ ē ex eo ꝙ rostro mucro nato sit 7 ob h̄ naues pfossas mergit. Arestoti: Hastarios alias hastaros. i. gladiꝰ mariꝰ ē simil' scorpiōi 7 eq̄l' arane. 7 īducit magnũ dolorē piscibꝰ; ideoqȝ saliũt multociēs nã 7 delphinꝰ ppter dolorē salit. q: sub pina pungit' eiꝰ aculeo q̄ gladiꝰ vocat'.

Operationes.

A Pli. li. ix. Est puũ al' scorpiōis effigie aranei magnitudīe h̄ se 7 thino. 7 ei q̄ vocat' gladiꝰ cĕbro delphini magnitudiem excedēs sub pīno aculeo affigit tãtoqȝ dolore infestat. vt naues sepe nũero exiliant. B Ysi. Glaucꝰ a colore dcũs ē eo ꝙ sit albꝰ Greci em̄ albũ glaucõ dicũt. h̄ estate raro apparet nisi ī nubilo. C Pli. vbi s̄ Quidã em̄ pisces estate īpariētes sexagenis diebꝰ mediis latēt feruoribꝰ vt glaucꝰ 7 azellꝰ D Aresto. Quidã etem̄ pisces ī cauernis manēt ī estate sicut glaucꝰ p. lx. dies ac dep̄hendit' pꝰ ascensionem canis.

Ca.xlj.

g Obius 7 Granꝰ. Actor. Gobio est pisciculus fluuialis albus sȝ nigris macul' respsus. quē q̄dã dixerunt vesci cadaueribꝰ. Sȝ a piscatoribus dep̄hendit' hoc eē fabulosum. q̄n potiꝰ dicunt' in aq̄ liqdissima cõuersari. 7 pabulo nutriri. In cibo tñ viles ac despicabl'es reputant' q: aq̄si 7 minime solidi.

Operationes.

A Ex li. de na. rex. Gobio pisciculꝰ est forma rotũda squamis pvis argēto similibus. hic vbi aquas arenosas lapillulis in nutrimentũ h̄z accomodatiorē vtiqȝ cibũ prebet. B Idem: Granꝰ est piscis marinus. qui contra naturam omniũ animalium vnũ oculũ in summo capitis habet. quo superintendens īsidias cauet.

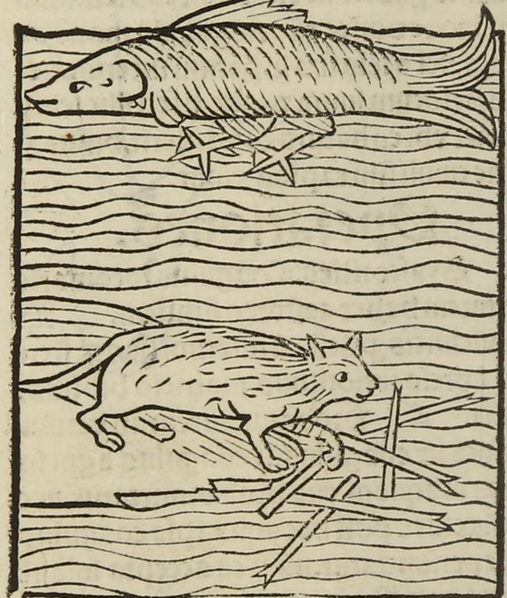

Ca.xlij.

g Amanez 7 Gonger. Albertus. ī libro de naturis aīalium: Gamanez animal dicunt fluuiale. cuius femina vagabunde discurrens. non solicitatur sȝ negligit partũ. Mas ãt stat circa eos. quos femina preneglexerit. Et edificat etiam in giro circa eos lignis ne pateat aditus inimicis piscibus Et tunc aliquando extra aquam vociferat fortiter.

De piscibus.

vt aduersantia sibi terreantur aialia. et si in tali solicitudine cadit i retia zelo defendende prolis mordens retia erumpit nō tam fortitudine q̄ animositate. In eodez libro. Conger vt dicit Plinius est piscis magnus atq; robustus qui inimicitias et bella habet cum murena ⁊ polippo ⁊ alijs piscibus. ⁊ intm̄ fortiter q̄ polippum laceret dentibus suis.

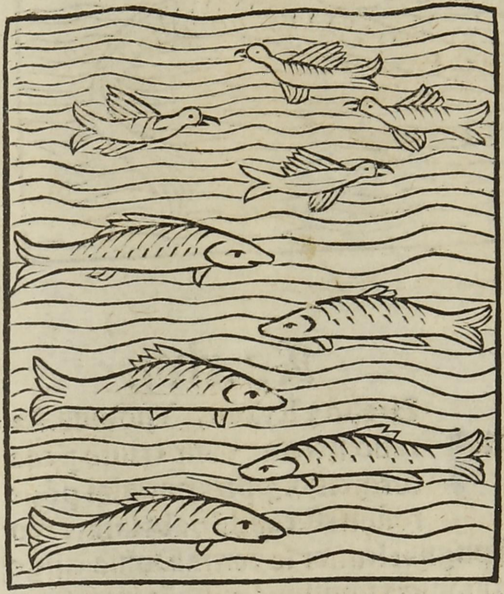

Ca. xliij.

Hamius. ⁊ hyrundo. Ysi. Hamio piscis est saxatil' dextra sinistraq; laterib⁹ virgis puniceis ꝑpetuis alijsq; discolorib⁹ designatur. et dici⁹ est hamio quia non capitur nisi hamo. Plinius vbi supra. Hamiam siue hamiam vocant piscem cuius in cremētum diebus singulis intelligitur cum thinnis hec et palamides in pontum intrant gregatim ad dulciora pabl'a cum suis queq; ducibus.

Operationes.

A Ex li. de na. rez. Hamius est piscis saxatilis (vt ait ysidorus) id est lapidē gerit interius. hic admodū speciosus ē. hñs in vtroq; latere quasi vngulas ꝑpetuo colore puniceas. reliq̄ vo corpe diuersis q̄dē ⁊ g̃tis colorib⁹. tot⁹ ī modū pāni serici variatus. B Hyrundo maris simil' ē auibu⁹ nōis. hec admodū loliginis ī aq̄ manet vt piscis. ⁊ alas hñs ad amena eleuat' etheris.

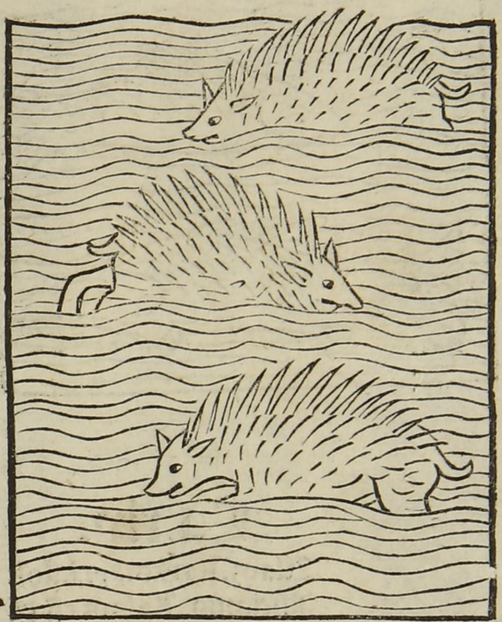

Ca. xliiij

Cinus marin⁹. Ysi. Icinus ab icio terrestri nomē traxit quē vulg⁹ ericiū vocat. c⁹ testula d' spinis aculeata in modū castaneaꝝ qn̄ adhuc opte de arborib⁹ cadūt Caro ei⁹ moll' ⁊ minio similis. Actor. Icin⁹ ipe ē echin⁹. de q̄ dcm̄ ē sup̄ ī tractatu de aialib⁹ cap̄. lxxvij. Idē etiā videt' eē ethenais. licz Ysi. de his agat sepatim tāq̄ de duob⁹. idē etiā d' erici⁹ l' irici⁹

Operationes.

A Ex li. de na. rez. Erici⁹ ē piscis marinus. hñs caput ⁊ os inferi⁹ (vt ait aresto) ⁊ exitū sup̄fluitatū sup̄i⁹; q̄d ē ꝯ morē aīalium ceteroꝝ. B Vtit' aūt spinis loco pedū. Ei⁹ aīriora sepata sunt. ⁊ inferiora ꝯtinua. horrori ē ceteris piscib⁹. q̄r spinis hispid⁹. vn̄ nō de facili fit vlli piscium p̄da. C Carnes ei⁹ vehemēter rubee sunt. colore minio similes. vt dicit Plinius.

Ca.xlv.

Alaoꝫ: Karkora. ⁊ kilok
Ysidorus.. Kalaoꝫ est pi
scis maris. specie multi
k formis. pluuiaq̄ꝫ ceteris
piscibus ad vite remedi
um ⁊ impinguatōnis iu
uamē esse solet. huic pro
exicitio dat̄. nā si multa pluuia fuerit ocu
lis cecatur ac per consequens cum cibum
querere non possit. fame morit̄. Ideꝫ Kar
kora vero est piscis q̄ postq̄ꝫ deprehendi
tur. multo viuit tꝑe. ⁊ cibat se ex se; q̄a suꝑ
eius intestina est nidior aqua.

Operationes.

A Idem. Kilock est piscis marinus ī te
sta multum aspera latens. cuius orificiū ē
in medio corporis. B Sentit auteꝫ
quicquit ei appropinquat. et applicat̄ la
pidibus cum suis pedibus posterioribus
C Anterioribus auteꝫ quibus ꝓ mani
bus vtitur quicquit per eum trāsit. quod
nequaq̄ꝫ vincere se posse credit. tumescit.
seq̄ꝫ cōtrahit. ⁊ adheret fortius lapidi cui
applicatur.

Ca.xlvj.

Arabo ⁊ Kylone. Ysidorus. Ka
k rabo stercore viuit et luto feda
turq̄ꝫ cibo. ꝑpter hoc aīal pōde
rosum est. caudā habꝫ latā. ⁊ idō
qn̄ pugnat leuiter se vertit. Huius eñ ge
ris monstra fortissime pugnāt inter se. ve
lut arietes. muniuntq̄ꝫ se multitudine soci
orum aduerse partes. vnde freq̄ter visi
sunt ambulare sicut greges. adinuicemq̄ꝫ
bella partiri. fiunt autē in aīalibus bella
quatuor de causis: scꝫ. ꝑpter naturaleꝫ su
perbiaꝫ. ꝑpter cibum: ꝑpter coitum. pro
pter fetum. sicut gallina: propter fetuꝫ cū
coruo pugnat. ⁊ anser cum cornice.

Operationes.

A Arestotiles. Karabo sicut ⁊ cancer
sanguinem nō habet. durum habet extra
⁊ molle intra. nec est nutribile illud durū:
imo recipit ignem. B Accipit autē
pisces sicut cancer in profundo maris cū
duobus labijs suis. eosq̄ꝫ in duas partes
diuidit. ⁊ ad os suū ducit C Karabo
ex piscib⁹ dure carnis mouet̄ cū cauda sua
motu veloci sicut motu alaꝝ suaꝝ D
Est āt genus q̄ddā ex q̄ generat̄ karabo.

quod est bone carnis anteq̄ oua ponat. postea vero male. Hoc genus exuit spolium in vere sicut serpens. Ita cancer ꝛ karabo senectutem exuunt ꝛ que mollis teste sunt. E Marinū animal mollis teste karabo coit ꝛ impregnatꝰ ꝛ malakye similiter accidit. Karabo ꝛ sibi simile in genere, scꝫ aīal mollis teste. ouant coitu. Similiter est generatō malakye vt sepia. ꝛ sibi simile. F Maresq; karabo tantum custodiunt oua. Malakye autem ouat extra. ꝛ mas eijcit sup femias sperma: sicut mares piscium super oua. G Ex lib de na. rer. Karabo fm Aresto. est piscis qui qñ timet retrocedit. qñ vero nō timet ambulat ad interius naturaliter. H In eodem li. Kylon est aīal marinū q̄d ꝯ nature cōis ordinē hꝫ epar in sinistro splē in dextro. Nam in oībus aīantibus terre magnis ꝛ pvis est econuerso.

Ca. xlvij.

k Oky. Arestotiles. Koky est marinum aīal hñs dētes acutos ꝛ etiam pōit vnū sup aliū. sic em̄ genꝰ suum diuersatꝰ a gñibꝰ pisciū. q̄a pisces hñt q̄dē dētes acutos: ꝛ nō ē in eis aīal duas hñs acies dentiū. Actor: Koky ipse est felcbus. de q̄ dcm̄ est paulo supra. idemq; vitulus marinus. de quo etiaꝫ dicetur infra.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Koky est aīal ī terra sicut in mari manens. cartillaginosum hꝫ corpus vt sapia: ossaq; minus debito robusta: pre infirmitate aliq̄n cruriū vix ambulare possit seq; in pedibus sustentare. B Ambulatio ergo ip̄ius est potius ī vigore spiritus ꝛ leuitate corpis q̄ ex v̄tute. Dentes habet acutos valde. caudam paruā vt ceruus. renes vt vacca C Venter eius sanguine caret. quia due vene que ramificantur sup renes vsq; ad vētrem in eis nō pueniunt. D Cetera vero corpis membra sanguinem hñt. E Hoc aīal hꝫ quatuor pedes. ꝛ habēt inflexiones digiti quinq; in vtroq; pede. figuraq; pedis est vt cauda piscis. F In aquis spirare nō valet. dormit āt ppe mare sup terraꝫ. ibiq; fetus suos parit duos aut tres. G Transacto vero die xij. post partum: sequitur fetus matrē suā ad mare ꝛ hoc multociens in die vt aquis marinis assuescat. Hoc aīal mamillas hꝫ vnde fetus lactꝫ. Vox eius est sicut thauri maximeq; cū interficitur: difficulter autē interimi potest

Ca.xlviij.

Leo marinus. Ysidorus. Leo marinus dictus est a similitudine terrestris

Operatões.

A Ambrosius. Leo terribilis est in terris sed dulcis in fluctibus. Eandem habet dispositionem. 7 virtutez sicut in terra quare transeo:

Ca.xlix.

Lepus marinus. Ysidorus. Lepus a similitudie leporini capitis nũcupatus est. Plinius. Venena dira non cessant in lepore: qui in indice mari etiam tactu pestilens. vomitum dissolutõemqȝ stomachi ꝓtinus creat: Idẽ in li. xxxij. Lepus marinus venenũ est in cibo vel potu datus. Nullũ est aĩal quin eius tactu intereat. Homo tactus ab eo piscez olet 7 moritur: Et lepus similiter ex eo tactus moritur: Sic vterqȝ alteri venenũ est In india nõ capi viventẽ affirmãt:

Operationes.

A Avicenna. in. ij. canone. Lepus marinus est aĩal ostreatũ lutosum declinans ad rubedinem aliquantulũ B Sanguis eius calidus est mundificãs pannũ. C Caput eius adustum generat pilos in alopitia ꝓprie cum adipe vrsi. 7 ĩ tyria valde: D Cum autez ex eo fit emplastrum sicut est abradit crines 7 pilos E Item abstergit visum emplastri more superpositũ 7 sicut colliriũ. Numerat autem inter medicinas venenosas: 7 interficit eum vlceratione pulmonis: F Pli. li. xxxij: Leporis marini feminã si mulieres gravide aspexerint stomacho nauseante: statim abortum faciunt. G Remedio est mas ob id ĩduratus sale. vt in brachealibus habeat. H Lepus marinus venenatus quidẽ est. Sȝ eius cinis in palpebris pilos ĩutiles emulsos cobibet. I Idem. Lepus strumas sanat. ita vt celeriter remoueatur: E lepore quoqȝ marino recenti iubent quidam podagram fricari. K Sanguis eius 7 fel (si necetur in oleo) valet ꝯ carbunculos L Avicenna in canone vt sup. Lepus marinus est venenosus si de ipso in potu datur accidunt ꝯstrictio ãhelitus. 7 rubedo oculoꝝ. tussis sicca sputum sanguĩs difficultas vrine: Urina violacea 7 egestio similiter vel dolor in stomacho. vomitus superfluus colere 7 sanguinis yctericia 7 angustia ac dolor renũ. sudor fetidus. horror cibi. M Et cũ videt eger pisces terretur ab eis. 7 inuenit saporez fetidi piscis in ore suo. 7 in eructuatione cũ salsedine. Plures autem qui ex eo euadunt. ĩ ptysim cadunt. N Confert autem eius curationi lac caprinũ. quod est iuuamentum vltimũ O Lac quoqȝ azininum 7 lac mulieris ex mamilla. 7 eius cãcri fluvialis. 7 ericius assatus aut sanguis eius fortes autem medicine sunt calamentum fluviale calidum: recens 7 sanguis ãseris 7 vrina hominis antiqua 7 cetera. P Signum vere sanitatis est. quãdo vidẽs pisces non terret ab eis. 7 comedit. Cũqȝ cadit in ptysim curetur ptysis

De piscibus.

Ca.l.

Leviathan et ludolachra. Ysi. Leviathan sive levim e piscis serpetinus. de q scz sup dcm e in tractatu de aialib. ca. lxxviij. Ysi. Ludolachra est aial natura et forma mirabile duas habns alas in facie duas in dorso. qbus mira velocitate nitit quocunq voluntas ea impulerit.

Ca.lj.

Loligo. Ysidorus. Loligo est mostrum in quo natura lusisse videt Nam cute squamosum cu gregibus piscium maris profunda scrutat. Cu autem aquas fastidierit. levat se cum alis pennigeris quas in hoc illi natura dedit: et cum volucribus ethera scandit Sed qa flatus ventorum sustinere no potest: post modicum vbi ventis cocutitur ad aquas redire cogitur. et in profundum relabitur

Operationes.

A Plin. li. ix. Loligo est piscis mollis sanguine carens sicut et sepia: Caput habet etiam sicut et sepia inter ventrem et pedes. B Sepie et loligini pedes duo ex bis longissimi sunt et asperi. qbus ad ora cibos admovent: et in fluctibus se velut anchoris stabiliunt. Loligo etia volitat. extra aquam se efferens. C Sepia quidem in terreno parit inter arundines ac in alto coservata. ova edunt loligines. D Item Loligines sicut et sepie coeunt linguis. brachia inter se componetes et in cotrarium natantes. ore quoq pariunt. E Loligines etiam in littore mire magnitudinis sunt. sed in mari nro v. cubitorum. nec ossa nec spinas habet. F Idem in libro. xviij. Loligo volans signum est tempestatis G Ysidorus Tradunt in occeano mauritanie tantam multitudinem loliginum ex aqua evolare vt etiam naves demergere possint. H Phisiologus. Loligo capitur aliquando quinq cubitorum. Caput habet inter pedes et ventrem. vltra duos annos raro est eorum vita. I Aliquod eorum gens asperimum est que pugnature turmis se munientes stabiliunt.

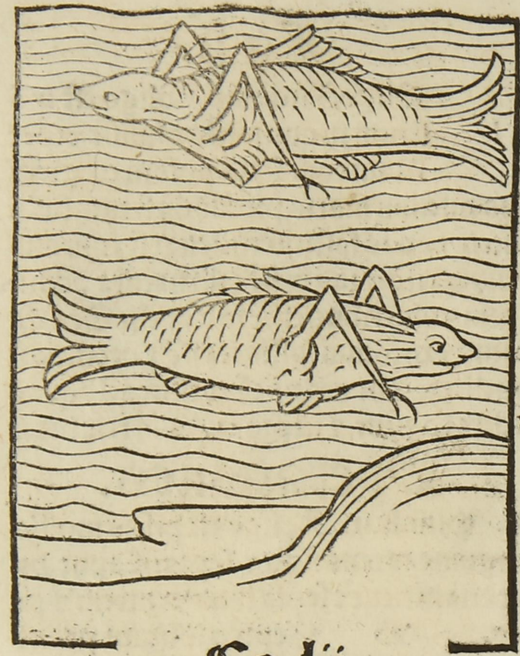

Ca. lij.

l Ocusta maria: Phisiologus. Locusta marina iuxta Pli. q̃tuor hʒ cubitos in lõgitudie. hyeme leditur Autumno ⁊ vere pinguescit. ⁊ plenilunio magis. Ex li. de na. rer. Locusta fluuialis cõtraria q̃ locusta cãpestris. pedes añriores hʒ lõgiores. nec ruminat in anteriori pte sicut aĩalis cetera. ſʒ ad posteriꝰ. ſcʒ in extremo stomachi sui cum dentibus in ventre sibi herentibus.

Operationes.

A Pli. li. ix. Locuste pisces crusta fragili muniunt̃. In eo genere q̃d caret sanguine latent mensibus q̃nis. Similiter ⁊ cancri. q̃ eodẽ tpe occultant̃. B Et ãbo veris principio senectute in more anguiũ exeunt. renouatiõe tergoꝝ. Ceteꝝ ĩ vndis natant. Locuste reptantiũ more fluitant. C Si nullus ingrauat metus recto meatu cornibus. q̃ sunt rotunditate p̃pilata ad latera porrectis. ⁊ eisdẽ erectis ĩ pauore. oblique in latera pcedãt. Cornibus inter se dimicãt. D Viuũt ãt hmõi locuste in petrosis locis. In indico mari locuste. quaterna cubita implent. E Polippum intantum locusta pauet vt si iuxta viderit omnino moriat̃. Locusta q̃ʒ conger inimicus lacerat ⁊ perimit.

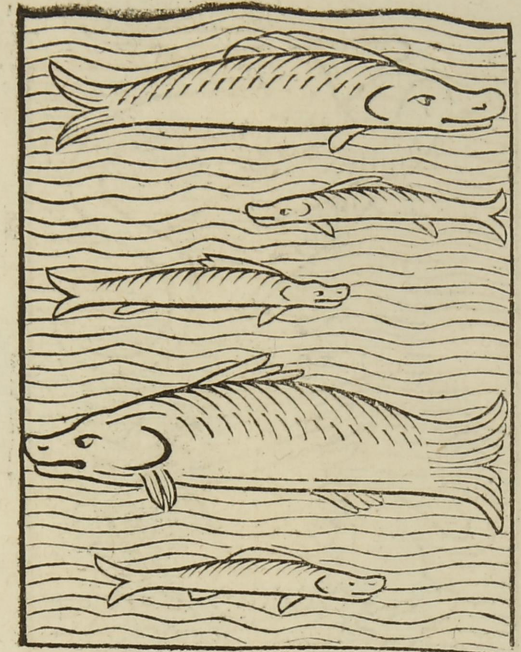

Ca. liij.

l Ucius: Actor. Lucius est piscis fluuialis ore lato. ⁊ dentibus acutissimis. minoꝝ pisciũ deuorator. Cui tam̃ perca squamis ⁊ brãchijs aspernimis armata resistit vt non ei preualeat. nec dentibus eius p̃da fiat. Uescit̃ ãt lucius venenosis: vt bufonibus ⁊ hmõi. Et tñ infirmis dr̃ esse in cibo sanus. Si q̃ñ nassa in q̃ inclusus fuerit. ex a q̃ leuata lucez diei viderit. raro vel nunq̃ accidit. vt postea diutiꝰ remaneat. ſʒ q̃sita sibi via euadit.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ. Lucius est piscis. q̃ ⁊ lupus aq̃tilis appellat̃. Hic si fluuiales aquas cibũq̃ʒ ꝓ vita sufficientẽ habuerit p successus tpm in lõgitudinẽ maximam eualescit. Cibus eius sunt pisces: ⁊ quicq̃t ranaꝝ more repit. Piscẽ ad magnitudinẽ ppe sui ꝯmedit. B Nam vbi victũ subegerit. Caput primũ ore deuorat quo digesto paulatim addit sequentia. donec totũ ꝯsumat. Pari q̃ʒ generis sui parcere recusat. vel ob naturalẽ crudelitatem. vel quia auidus est cibi. rapineq̃ʒ impaciens Nam ⁊ ꝓpa semina ꝑsequit̃ vbi piscis forma susceperint. C Est autem piscis quidam habens acres squamas. ⁊ pinnulas acutas. quem si lupus aquaticus p̃ ca

De piscibus.

put apprebenderit cito transglutit. Si ve
ro a parte caude non potest quoniã in cõ
trarium asperari gescunt. D Lucius
in cerebro lapidem cristallo similem gerit
sed hoc cum evũ in lõgum duxerit Inpg
natur hic piscis; vt dicit Arestotiles. flan
te vento septentrionali. similiter 7 pisces
qui in longitudinem evalescunt. feĩa preg
nans aquas ascendit. quanto potest r̃mo
tius a loco suo in quo habitare consueuit
Ibiqꝫ oua parit. vt filij sui nõ sint ei impe
dimentum prede. E Et hoc ꝓpter
crudelitatem naturalez. vel ꝓpter cibi ra
pineqꝫ inuidiam. F Alij dixerunt ꝗ
ascenderet ꝓpter dulciorẽ aquaz. qm̃ aq̃
tanto semp̱ est dulcior quãto fonti ꝓximi
or. Lucius tante auiditatis est vt piscem
quem totũ q̃ntitas eius deglutire non su
stinet dimidium incorporet.

Ca. liiij.

l Upus marinus. Ysido. Lupus
a velocitate appellat̃. in quo lupo
terrestri assimilat̃. quia scꝫ impro
ba voracitate alios ꝑsequitur. Est aũt pi
scis captura ingeniosus. Nam 7 rethi cir
cumdatus. fertur arenas arare cauda. et
ita conditus trãsire rethe. Pli. li. xxxij. Lu
pus marin⁹ in ꝓuidendo min⁹ hꝫ solercie
sꝫ magnũ robur in penitendo. nam vt he
serit in hamo tumultuoso discursu laxat
vulnera. donec excidant insidie.

Operationes.

A Idem li. ix. Pregelidam hyemẽ oẽs
sentiunt pisces. sed maxĩe q̃ lapidẽ in capi
te existimant̃ hr̃e. vt lupi 7 pagri. Cunqꝫ
aspere fuerint hyemes multi capiunt̃ ceci
Luporꝫ vo sunt laudatissimi q̃ appellant̃
lanati. candore molliciaqꝫ carnis. Melio
res sunt lupi in amne tiberi inter duos põ
tes ꝗ̃ alibi; B Pisciũ lupus bis in
anno parit. Nigidius est actor lupũ. mu
gili caudam p̃rodere. eosdemqꝫ mẽsibus
statis concordes esse. C Idem in li.
x. Produnt̃ vt dcm̃ est mugil 7 lupus clari
ssime audire. D Idez in li. xxxij. Tra
dit etiam Ouidius lupũ rethi circũdatũ.
cauda arenas arare. atqꝫ ita ꝯditũ trãsire
rethe. E Aresto. Lupi marini cũ in
trant pellagus postea redeũt et ascendũt
supius mag̃ velocitate sicut delphinus.
Oẽs ãt lupi magnorꝫ corp̱m hanelãt aerẽ
attrahentes F Ambrosius. Lupi de
niqꝫ in mari sunt teneri q̃s nescit agnus ti
mere. Et secundũ Ysaiam simul pascũtur
lupi 7 agni.

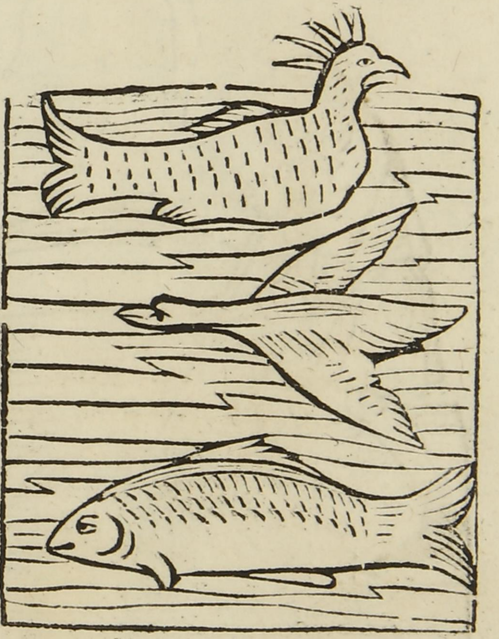

Ca.lv.

m Egar. Milagus. et Miluus: Ex li. de na. rerum. Megaris est piscis marinus duarum palmarum longitudinis: Vilis habetur in partibus in quibus capitur Sed cum ad remotiora salsus reducitur. Raritas eius precium facit. Recenter tamen captus et sine sale delicatiorem cibum edentibus facit. Est autem (ut fertur) nocivus precipue febricitantibus: Unde poeta dicit: Et megaris noxius omnis erit. Jorath ubi supra Milago cum eius pulli volant. Piscatio est super tempestatem maris. Ysi. Milago piscis est sic nominatus quia super aquam evolat. Quociens autem cernitur extra aquam volitans tempestates mutari designat.

Operationes.

A Ex li. de na. rerum. Milago volitat super undas in signum leticie, quod cessavit tempestas hoc more aliorum piscium et monstrorum marinorum: quod oriente tempestate videntur quasi super aquas ludere. B Pli. li. ix. Miluus subit in summa maria piscis ex argumento appellatus lucerna: linguaque ignea per os exerta tranquillitas noctibus relucet. C Attollit e mari sesquipedalia fere cornua, ab hisque nomen traxit.

Ca.lvj.

m Ugilus. Ysi. Mugilus ex eo nomen habet quod sit multum agilis. Nam ubi dispositas senserit piscatorum insidias, confestim retrorsum rediens ita rethe transilit, ut volare piscem videas. Pli. li. ix. Mugilum natura ridetur in metu capite abscondito, totos se occultare credentium. iisdem tamen tanta facilitas, ut in fenice et narbonensi provincia coitus tempore e vivariis marem linea longinqua per os ad branchias religata emissum in mare, eodemque linea retractum, femine sequntur ad littus, rursusque feminas mares partus tempore. In narbonensis provincie, et in nemusiensi agro stagnum. s. laterna appellato, ubi homines delphini societate et mugilum piscantur: Mugilus et lupus odio flagrant mutuo. Mugiles aliorum piscium vim timentes super naves exiliunt et tanta precipue velocitatis sunt ut transversa navigia iterim superiactent. Jo. li. xxxij: Mugil scit in esca hamum esse, atque insidias non ignorat. tanta est ei aviditas ut cauda verberando cibos excutiat. Jorath. Mugil est piscis velocissimus in aquis fluvialibus, sed naturaliter insanit, nam deridetur eius stulticia, cum in metu capite absconso, totum corpus absconsum ac securum credit. hic cum lucio inimicitias habet hyeme tamen et huiusmodi causa creditur, quia tunc rarus est cibus pro quo dimicant. Estate vero abundat et ideo tunc ad concordiam rediguntur.

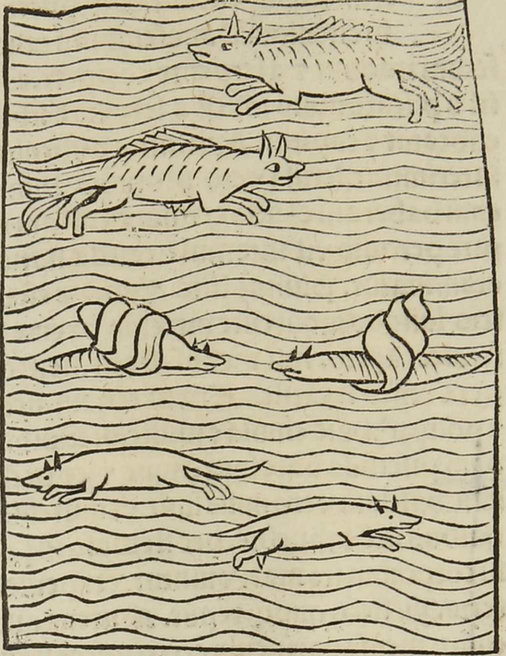

Ca.lvij.

mUs marinus. Musculus 7 mustela. Mus marinus ad terram exit. ibiq3 fossam faciens oua parit. ac rursus terra obruit. Post tricesimā vo diē rediens iterū fossam aperit. 7 fetus ī aquā ducit. horū fetus inter inicia visu carent. sicut fetus oīm fere aquatiliū. Ysido. Musculus dictus est eo q sit balene masculus. Eius em̄ coitu hec belua ɔcipere phibet. Sunt autem musculi cocblee quorū lacte concipiunt ostree. Pli.li.ix. Amicitie sunt exempla musculus 7 balena. Quandoq3 pregraui superciliorū pōdere obrutis ei9 oculis infestantia magnitudinē in vada prenatans demonstrat. oculorumq3 vice fungitur. Idem in libro.xj. Muscul9 marinus qui balenā antecedit nullas habet dentes sed pro his setas intus. ob id etiā hirsutam dicunt appellatam. Idem in li.ix. Mustele pisces mense deputātur quas inter alpes lacus rechie bigrātinus emulas murenis generat. Arestotiles. Mustela sicut delphinus et foca viuos fetus de corpore suo edunt 7 cum partus ediderit si erga suos caulos insidias quemq̄ molliri presenserint ipsos tuentur etatis tenere pauorem affectu materno comprimūt. oraq3 aperiunt: 7 innoxio dēte partus suos suspendunt. Interno quoq3 corpore recipere. ac genitali aluo feruntur abscōdere donec illos ad securitatem deferāt. aut sui corporis obiectu defendant.

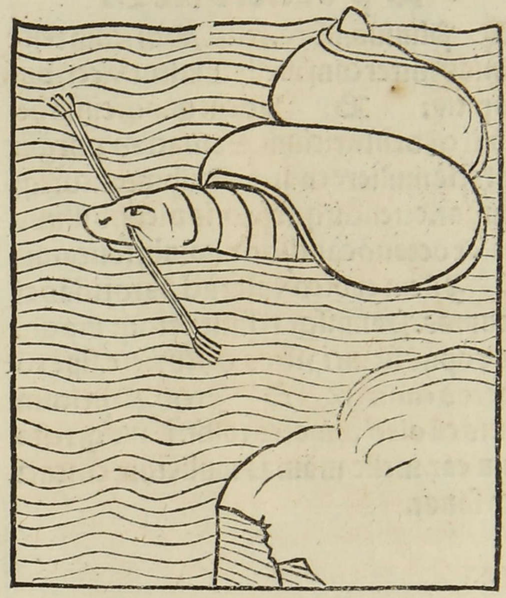

Ca.lviij.

mUrix. Ysido. Murix est cochlea maris ab acumine 7 asperitate dicta. que alio nomine conchilium dicitur. eo q circūcisa ferro lacrimas purpurei coloris emittat. ex quibus purpura tingitur. 7 inde ostrum appellatum est. q hec tinctura ex humore teste elicitur. Murianus autem tradit muricem echineum. Plinius libro nono. Murices conche marine sunt que latent circa canis ortum tricenis diebus 7 statuto tempore exeunt. p̄ciosum liquorē tingendis vestibus in medijs faucibus habent vtilem. S3 is color in sola vena candida reperitur. Reliquū vero corp9 sterile est. Viuis quoq3 tantū hic color exprimitur quia morientes cum

vita succum euomunt. non habēt spericū os neq3 rotundum ne in angulos prodeū te rostro sed ad conche modum vtroq3 latere clauditur. Idem in eodem. Animalia marina que sunt dure teste vt murices aut purpure saluiario lentiore proueniūt (sicut a crescente humore culices) atq3 spuma maris in calescente cum admissus est ymber. Et he pariunt in vere.

Operationes.

A Plinius, libro. xxxij. Muricum teste cinis vtiliter cum melle illinitur vlceribus capitis: B Idem quoq3 cinis bonum est dentifricium. Et maclas purgat in facie muliere cum melle illinitus. cuteq3 erugat. extenditq3 septenis diebus illitus ita vt octauo candido ouorum foueatur: C Idem ex oleo valet ad parotidas et strumas. Pannisq3 resistit vtroq3 modo: siue opus sit incipiētes discutere. siue cōcoctos emittere D Item. Muricum cinis cū oleo tumores tollit. Cinisq3 testarum ea3 melle mām̄as mulierum efficaciter sanat.

Ca. lix.

m Urena. Ysidorus: Murenā greci mirenam vocant. eo q̄ plicet se in circulos. Hanc feminini tantū sexum tradont 7 a serpente cōcipere. Ob id a piscatoribus tanq̄ a serpente sibilo euocatur 7 capitur. Ictu fustis difficulter interimitur. ferula vero protinus animā eam habere in cauda certum est. Nam capite percusso vix interimit̄. cauda statim examinatur. Plinius li. ix. Murena est piscis longus molli cute intectus hyeme latet. nec capitur nisi diebus estatis. sicut cōger 7 oēs saxatiles. Exit in terram. sicut 7 polipp⁹. huic emula 7 mustela. Quibusdam piscibus date sunt pinne vice pedū Quibusdam vero nulle sunt. vt murenis. quibus nec branchie. hec flexuoso in pulsu corporum ita mari vtuntur. vt s̄pentes terra. In sicco quoq3 repūt. Murena quocunq3 mense parit. cum ceteri pisces statuto tēpore pariant. Oua eius citissime crescunt In sicco littore elapsas vulgus coitu serpentium impleri putat. Ex libro de naturis rerum. Murene sicut dicit Plinius. libenter se tenent inter harundines et ligna. vt si forte rethi concludātur flexu multiplici euadant. hee morsum venenosum habent. sed capitis eorundem cinere morsus sanatur. Periclosum est eas in cibum sumere. nisi prius in vino optime ac diutissime decoquantur. 7 speciebus aromaticis maximeq3 pipere condiantur. venenoso namq3 habundant humore. vnde nec de facili cedunt coctioni Item murenam (iuxta basilium) vipera ex aquis in siccū euocat ad coitum. Iorath vbi sup. Murena non a suo simili sed a serpēte sibilo ad siccum euocata concipit. nec aliquid tam serpenti sed sibi simile gignit. Ambrosi⁹. Uipera quidem ad litt⁹ maris sibilo murenam euocat. venenūq3 suū vomit. Illa statim venit 7 cum eo coit. et post vipera venenum suum resumit.

Operationes.

A Plinius vbi sup̄. Murene morsus capitis ipsius cinere sanat̄. B Lichenas etiam ⁊ lepras soluit murenaꝝ cinis cum ternis obulis mellis.

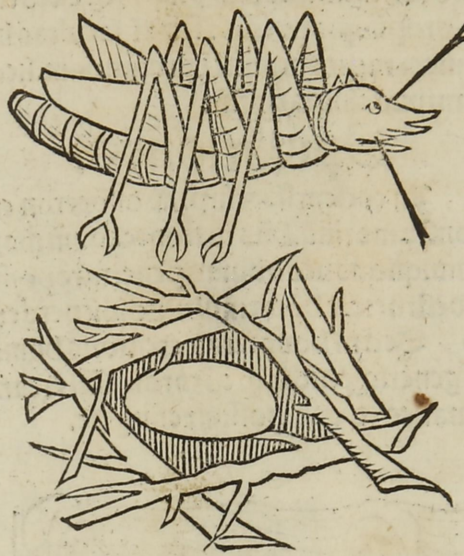

Ca. lx.

m Ultipes. Ex libro de naturis reꝝ. Multipes piscis marinus est. a re nomen habet. Huic pedes a latere ꝓcedunt. In hieme coit. ⁊ inter ceteros pisces sibi nidum ex surculis construit. ꝑ duos menses ouat. ⁊ hoc vnum ouum tm̄ adinstar nucis paruū. Femina per. xl. noctes sedet et ouū a se editum fouet ex quo fiunt pisces innumerabiles Quod si non esset. multum eorum genus decresceret. quia seipsos inuicem consumunt. ⁊ multe cōmestionis sunt. Multipes astutia magis q̄̄ fortitudine vincit karabo monstrū marinum quod validum est ac robustum Cuius victorie signum est. nam simul capti in rethi reperiunt̄ karabo frequenter mortuus īuenitur aut letaliter vulnerat⁹. Est etiam quoddam genus multipedis naturaliter astutum q̊d in aque supnatat ⁊ dorsi testam ad solem ponit vt desiccet̄ ac durior fiat. sic vt salsas maris aq̄s: ⁊ aduersa scopuloꝝ pati valeat. Actor. Multipes ip̄e est polippus iuxta pliniū. de quo plenius inferius dicetur.

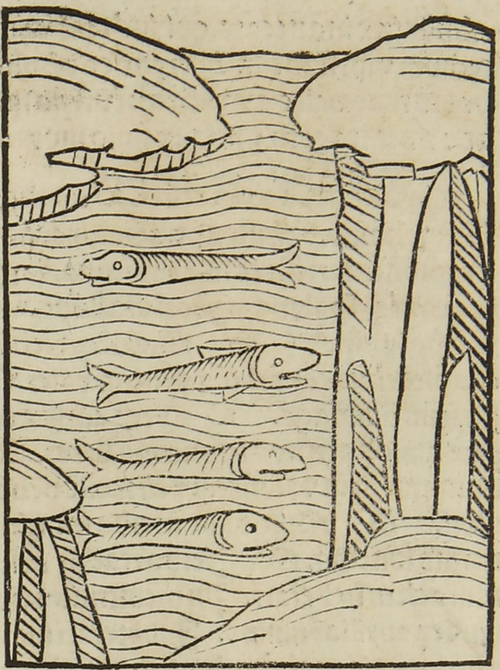

Ca. lxi.

m Ullus vl' Mullus. Ex libro de naturis reꝝ. Mulus est piscis marinus (vt ait pli.) modice q̄ntitatis gratia nobilitatis in esum tm̄ datus nobilibus. Rarissimus tamen est quē septentrionalis tantum gignit occeanus. Horum tamen genera plura sunt. Quidam algas et ostreis ac limo ceterorūq3 pisciū carne vescunt̄. Nobiliores āt in inferiori labio vel labro gemina barba insigniuntur. victusq3 eoꝝ est q̊d iuxta ripas aeris serenitatem concreuerit. Mulū nobilem expirātem numerosa coloꝝ varietate spectari ꝓceres gule narrant. Seneca de naturalib⁹ questionibus li. vij. Incredibilia sicut iā supius dcm̄ est sunt opa luxurie in cubili piscef natāt ⁊ sub ip̄a mēsa capit̄ q̄ statim in mensam transferat̄. Paꝝ recēs videtur mulus nisi q̄ in ꝯuiue manu morit̄. Obseruatur morientium color. quem in multas mutationes mors ip̄a luctāte sp̄ū vertit. Rubor primū deinde pallor suffunditur. lōga somniculosa ïertisq3 luxurie expectatio Nolunt attingē nisi eodē die captū. q̄ ip̄m (vt aiūt) mare sapiūt. ⁊c. Ysi. Mulus vocat⁹ ē eo q̄ mollꝭ sit. ac tenerrim⁹. c⁹ cibo tradūt libidinē īhiberi. ⁊ ocloꝝ aciē ebetari. hōies v̄o q̄ his sepe pasti sunt piscē olēt

Mulo in vino necato. qui inde biberint. tedium vini habent. Alexander. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ipo iace at. 7 tincturã caro piscis ex fimo mutuet.

Operationes.

A Plinius. Mulus ꝯtra pastinacas 7 scorpiones terrestres siue marinos. 7 dra cones atqꝫ spalangia prodest illitus. aut in cibo sumptꝰ. B Eiusdẽqꝫ recẽtis e capite cinis contra oĩa venena valet Et ꝑuatim ꝯ fungos. C Iterꝫ cinis e ca pite muloꝝ attritos sciaticos liberat. Cõ buruntur ãt in vase fictili 7 cũ melle debẽt illini. D Mulos aũt in cibo inutiles neruis inuenio. Eoꝝ qꝫ cibo tradũt oclo rum aciem hebetari; In menstruis vero mulieꝝ auxiliatꝫ mulus. Inueterati muli 7 in potione triti vomitiones concitant. E Muloꝝ salsamẽti cinis carbunculos discutit. Mulꝰ ãt in vĩo necatꝰ (vt dcm ẽ) his qui biberint inde vini tediũ afferũt.

Ca. lxij.

m Monachus marinꝰ 7 Monoceron Ex li. de na. reꝝ. Monachi maris dicti sunt. quia caput hñt in modũ monachi recẽter rasi coronã desup rasam 7 candidã: 7 circulũ in modũ crinium super loca aurium. faciem tamen non habet in toto similem homini quia nasum hꝫ pisci similem. 7 os naso continuũ. Ceteꝝ in infe rioribus habet formã piscis. hoc monstꝝ hõies sup ripas maris ambulantes liben ter allicit. 7 corã eis sup aquas ludit. Qꝫ si hõiem admirantem propinqre viderit appropinquat 7 ipe. 7 si datꝫ facultas ho minem rapit 7 traijcit i profundum. sicqꝫ carnibus eius saciatur.

Operationes.

A In eodem li. vt sup. Monoceron est monstꝝ marinũ. hñs in fronte cornu maxi mum: quo naues obuias penetrare possit ac destruere. 7 hõim multitudinũ perdere B Sed in hoc pietas creatoris huma no generis ꝑuidit. qꝛ cũ tardũ aĩal creatũ sit. naues eo viso possunt effugere.

Ca. lxiij.

n Narcos. Nautilos 7 Nubes. Ysid. Narcos teste Aresto. tãte vtutis est pi scis. vt mediãte lino 7 ca lamo ad manuz piscato ris hamũ teñtis accedat stupor 7 isensibilitas imo 7 totũ corpꝰ stupefacit. nisi citiꝰ hamũ de iiciat. Inde ẽ qꝛ etiaꝫ stupefera vt papa uer 7 hmõi cetera dicuntur narcotica.

De piscibus.

Pli.li.ix. Nautilos qui ab aliis vocatur popilos inter precipua miracula maris computatur. Nam supinus in summa equorum guenit. ita se paulatim subrigens vt emissa per fistulam aqua velut exoneratus senti na facile nauiget. Postea prima duo brachia retorquens mēbranam inter illa mire tenuitatis extendit. qua velificante in auras ceteris brachiis subremigans. media cauda vt gubernaculo se dirigit ita vadit alto liburnicarum gaudens imagine. si quid pauoris interueniat hausta se mergēs aqua. Ex li. de na. rerum. Nubes secundum Aresto. est piscis in aqua viuēs applicatus ad petrā. Aqua non distendit nec separatur. nisi per attractionem inspirationis concitus.

Ca. lxiiii.

Nereides et orcha. Ysidorus. Nereides sunt belue maris toto corpore hirsutis hispide. Habentque speciem aliquam formatam cum homine. Horum aliqua cum mortalis cōditionis imitatrix emori debet. auditur procul gemitus eius ac planctus. de his plenius dictum est superius in cap. Balena. Ex li. de na. rerum. Orchum monstrum marinum est (vt ait Plinius) eius ymago nulla potest exprimi representatione. nisi quod sit mollis carnis immense. hec balenas quasi odio persequitur. dentibus truculentis secreta feminarum irrumpunt. Ac morsu lacerat. Ille vero ad flexum immobiles. ad repugnandum inertes. pondere suo onerate. ac pinnis inualide. Solum nouerunt auxilium in altum mare refugere seque toto occeano defendere. Ecōtra vero orche in malicia pertinaces laborant fugientibus occurrere. et incautas angustiis trucidare. in vada vrgere. saxis illidere. etc.

Ca. lxv.

Orbis. Ysidorus. Orbis dictus est a figura scilicet quia rotūdus est. et totus in capite cō stat. Plinius libro tricesimo secundo. Durissimum esse piscium constat eum qui orbis vocatur rotundus est sine squamis.

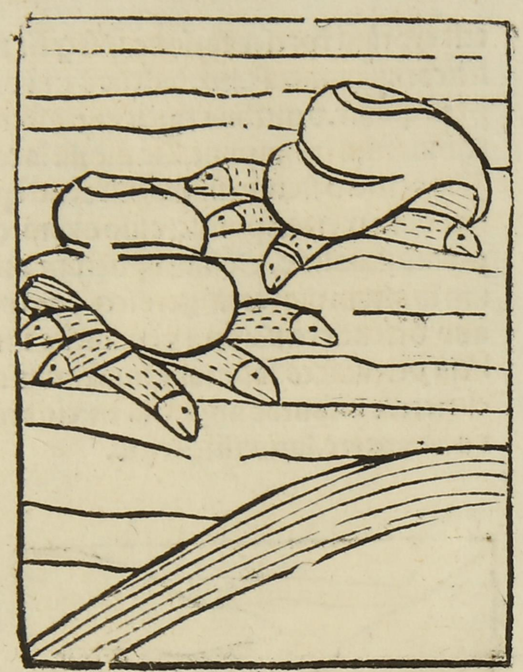

Ca. lxvi.

O Strea. Ex li. de na. reꝝ. Ostreum vt dicunt Ambrosius ⁊ Ysidorus Cumq; testam aperit vt clemētioris aure delicijs glorieꝭ. Sz cancer insidias ei repentinas ꝑtendit. ⁊ lapidē inter eius testas proijcit. ne illas ꝯiungē possit ⁊ sic ostree carnes corrodit. Ostreū siquidē in siccum vel in sicco iacens. iam vt in domo conchas tꝑe accessionis maris aperit Ysidorus. Est aūt in ostrea preciosissima margarita naturaliter infixa q̄ maris aq̄ in ea solidaꝭ. Que etiā difficile apd reges inuenitꝭ ⁊ in littoribus quasi vilis iacens. a vulgo saxis asperis et cauteribus colligitur. Pli. li. ix. Silicea testa inclusis fatendum est nullum iesse sensum vt ostreis putrescente limo ꝓueniūt ac spuma circa nauigia diutius stātia defixosq; palos ⁊ ligna. Nuꝑ compertū in ostrearijs humorē fetificum eff luere in modū lactis.

Operationes.

A Ostree peculariter contra venena leporis marini aduersanꝭ. eisq; mensaꝝ diuitum palma tribuitur. stomachum reficiunt. fastidijs medenꝭ B Additq; luxuriam frigus obrutis niue: summa mōtium ⁊ maris yma miscens. C Aluū leniter emolliunt: coctaq; mulso tenasmo qui sine exulceratione sit liberant D Vesicaꝝ etiam vlcera repurgant E Cocta vō in conchis suis sicuti venerint clausa mire distillationibus ꝓsunt. Morū teste cinis vuam sedat. ⁊ ꝓsillas admixto melle: F Arestotiles. Est autē piscis de genere ostree. i. teste dure. q̄ cauda natat ⁊ repit. G Dyascorides. Ostree porphire vō purpura tingitꝰ cochlee sunt q̄ vste desiccatiue vtutis sunt quibus ⁊ ceteraꝝ cochleaꝝ virtute sunt sites. H Nam ⁊ ego eis vsus sum in reumatica et diuturna ⁊ que difficile concarnanꝭ vulnera ⁊ caua: ⁊ nimis ꝓfunda. q̄s vstas apposui cū adipe veteri ⁊ butiro nouo.

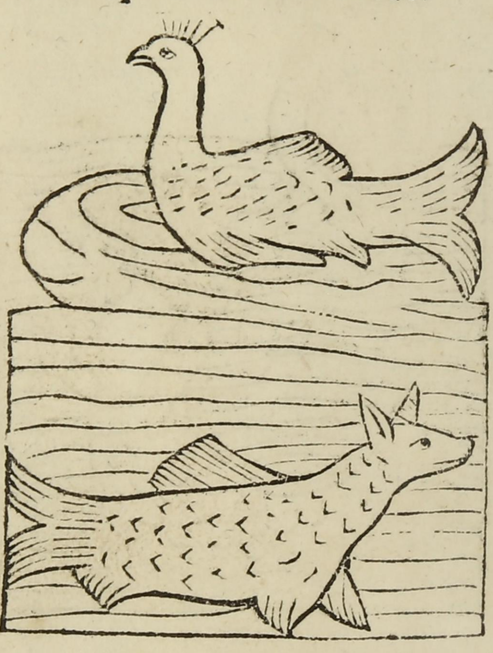

Ca. lxvij.

P Agrus Pauus Pectine ⁊ Perca. Ysidorus. Pagrus piscis est quē greci fagrum ideo nūcupant. q: duros dentes habeat. ita vt ostreis in mari alatur. Actor. Pagrus ⁊ ipse est dentix. de q̄ dictū est supius. Pli. li. ix Omnes quidem pisces pregelidam hyemem sentiunt sed maxime qui lapidem habere i capite estimātur vt lupi ⁊ pagri.

Cumq3 aspere fuerint hiemes. multi ex eis ceci capiunt͂ sicut de lupo mario dictum est supius. Ex li. de na. rex. Pauus maris dictus est a pauone volucre. qm̃ ei similis est in coloribus. dorso em̃ ⁊ collo pictus ē colore diuerso. In eodem li. vt sup̄. Pectines maris armantur vnguibus. lucent in tenebris ignium more In magnis frigoribus ⁊ magnis estibus reconduntur. quia tꝑatum aerē eos habere oportet vt viuāt cū excessum passionū in elemētis vngues eoꝝ non pati valeant.

Operationes.

A Arestotiles Animalis marini quod dr̄ pecten pedibus si quid appropinquauerit oculū subito claudit. Pli. vbi supra Pectines sponte nature harenosis ꝓueniunt. B Actor. Perca est piscis fluuialis varij coloris cursu velocissimus squamis ⁊ pinnulis acutis ⁊ asperrimis armatus qbus etiam se defendit ꝯ pisces maiores ne predātes eam inuadāt pre ceteris piscibus fluuialibus ⁊ stagnensibus infirmis in cibo precipue cōuenit C Alexander. Perca videns sibi luciū imminere borret pinnis ⁊ sic euadit.

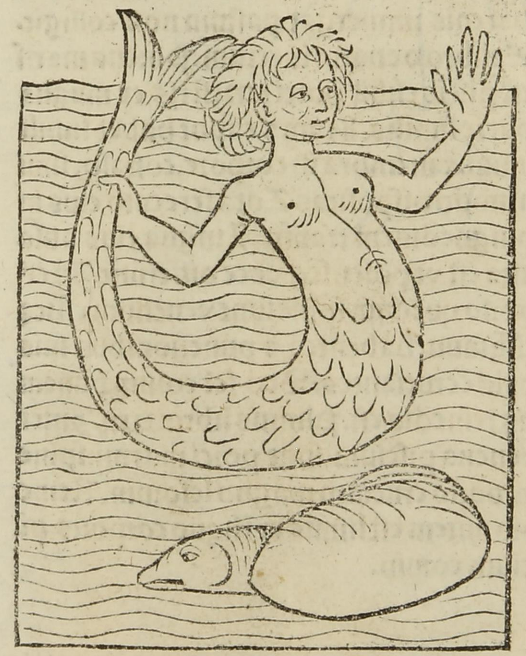

Ca. lxviij.

Plataniste ⁊ Perna. Albertus in li. de na. aīalium. Plataniste vt dicit Pli. belue sunt marine. que gange fluuio indie nascunt͂ ⁊ in mare veniunt. ⁊ rostrum hn̄t delphini et caudam hn̄t cubitoꝝ sedecim longitudinis. his socijs sunt belue. qs statuas vocāt. brachia bina habentes. quibus tanta inest fortitudo. vt elephantes in aquam intrantes infestent ⁊ eis ꝓmuscidas abrumpāt. Eodē libro vt sup̄. Perna animal est marinum. de genere concharum. et est croceum valde magne quantitatis existens. intra ipas vestitur. vellere fuluo ⁊ nitido valde precioso. ⁊ fiunt inde ornamēta vestium ⁊ peplorum preciosa.

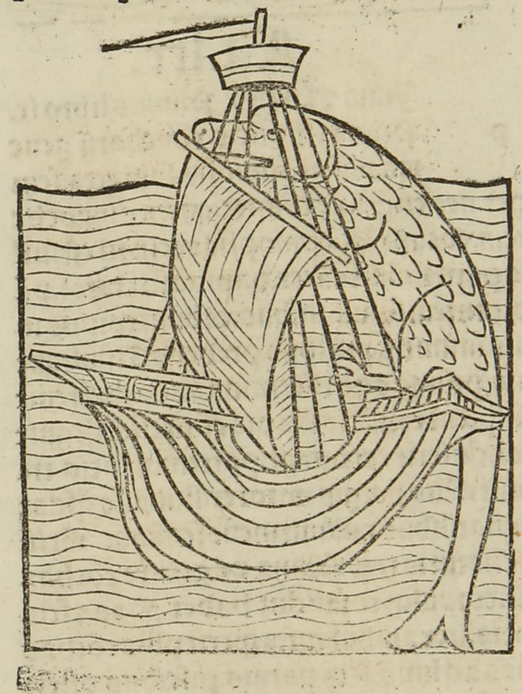

Ca. lxix.

Pistris. Albertus in libro vt sup̄. Pistris animal est marinu3 magnum valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente. aliquādo inuentum. Aliquando se offert mare in modum altissime colūpne. intra vela nauigācium apparens. ⁊ aquam ingentem spargit. ita ꝙ in pauorem vertit nauigātes.

Ca.lxx.

Inna ⁊ Plais: Plinius libro ix.
p Pinna est piscis concharũ generis. nascit̃ i limosis subrecta semper. nec vnq̃ sine comite. quem pinnocherem vocant Alij pinophilacem. id est suilla parua. alibi cãcer. dapis assectator. pãdit autem se luminibus. orbum corpus intus minutis piscibus prebens. Assultant alij ꝓtinus ⁊ vbi licentius audacia creuit implent eam At illa ore cõpresso: q̇cquit concluserit examinat. partemq; socio tribuit Quo magis miror existimasse q̃sdaz aquatilibus nullum inesse sensum: Ex li. de naturis rer̃. Pinna de genere cõcharũ est. corpusq; rotunduz habet. Mas ⁊ feia socialiter ambulant: aperit pĩna cõchas suas ad lunã. seq; paruis piscibus offert quasi mortuam. Qui protinus exultãtes vbi licentius (sic̃ dcm̃ est) audacia creuerit implet eius conchas Mox vero pinnã se plenam sentiens apprehensum q̇cquit incluserit examinat: Actor. Plays ẽ piscis notus ⁊ vsitatus apud nos. scz ⁊ bicolor. Nam ex vna parte albus ex altera niger. De quo sicut de pluribus alijs nihil in p̃nominatis autoribus r̃peri. nisi forte alijs nominibus vocentur ab eis q̃ a nobis.

Ca.lxxi.

Orcus marinus. Ysidorus. Por
p cus marinus est qui vocatur suillus quia dum escam querit. more suis terram sub aquis fodit. Circa guttur enim habet oris orificium. ⁊ nisi rostrum harenis immergat pastum non colligit. Ex libro de naturis rerum. Porcus maris est piscis esibil' porci terrestris ex magna parte similis. Nam ⁊ caput habet simillimum. ⁊ membra in corpore. costasq; simili modo dispositas Tota fere caro eius in pinguedinem transit. Lingua eius absoluta est vt porci. sed voce differunt. In eiꝰ dorso quedam spine sunt venenum efficacissimum habentes ⁊ punctionibus suis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio est. Plinius libro. xxxij. Inter venena piscium sunt porci marini. spine in dorso cruciatu magno lesorum. Remedio autem est limus ex r̃liquo corporis piscium eorum.

Ca.lxxij.

p Olippus. Arestotiles. Polippus habet iuuamen squamositatem pedū per illā eīm inuoluit om̄eqḋ sibi appropinq̄t. Aīal tñ hñs sanguinem hꝫ cerebꝝ. Mēbra ventris in sepia ⁊ multi pede ꝯsimilia sunt ī figura ⁊ tactu. q̄cq̄uit ꝯmedit aggregat in cauernis vbi manet. Et post q̄ om̄e ydoneū sibi ꝯmederit. tūc testas residuas ⁊ cortices etiā cancroꝝ eij cit. Mutat̄ color eius ⁊ colore lapidū qui sunt ꝑpe illū fit coloratus q̄d ei accidit cū timuerit. Ex li. de na reꝝ. Polippus est pi scis tantā hñs v̄tutem in brachijs. vt nau tam aliq̄n de naui īcaute stantē vt rapiat. ⁊ in mare trahat. eiusq̄ꝫ carnibus sacietur Carnibus eīm libenter vescit̄. supinus ad heret scopulis. ⁊ auelli nequit cui si fetida res admota fuerit. ab eius odore ꝓtinus resilit. Hij in mari iuxta venetiā frequenti ssimi sunt. Item polipi siue multipes ver so in terram capite coeūt. oua atq̄ꝫ tā mul ta fecunditate faciunt. q̄ hōis occisi testa capi non possunt. superq̄ꝫ sedentes ⁊ incu bantes quasi cācellatis brachijs camerā faciunt. Item pollippus vel multipes cor nu cerui vel storacis sicci fumo deluditur ⁊ deprehēditur. quia diligit ipsum. ⁊ ob hoc intrat vasa venantium. Ex ipo etiam assato in hamo posito venatores multos capiunt pisces. Polippus ⁊ karabo. si sil' inimici fuerint. karabo mortuus īuenitur. Item dicitur q̄ cum ouant natāt ⁊ mares ⁊ femine debilitantur intm̄. vt a piscibus paruis ꝯmedantur. ⁊ in cauernis facile de prehenduntur. quod tamen non accidit iuuenibus ⁊ puis ymo fortōres sunt mag nis. Item in hyeme coeunt. in vere autem ouant siue pariūt. Caput maris longius est capite femine. ⁊c̄.

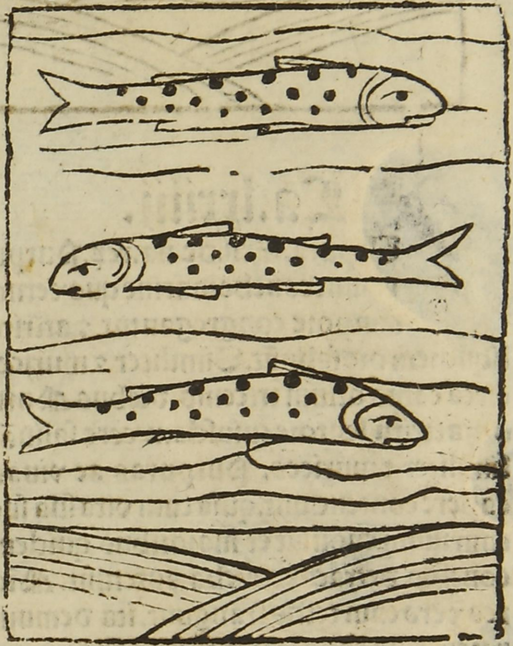

Ca.lxxiij.

p Ungitiuus Ex li. de na. reꝝ. Pun gitiuus vero est oīm fere piscium minimus. quibusdam spinis f̄m nomen suum pungens. Mas in eis circa fauces rubeus est. Femina vero illa rube dine caꝫ. Ambo v̄o maculis nudati sunt Hos vulgus opinat̄ sine semine in aquis crescere. ⁊ q̄d mirabilius est. Alios etiam hoꝝ semen ꝑpagari. Vñ ⁊ hunc piscēma trem pisciū vocāt. Dicūt eīm si stagnū no uū fiat. nullusq̄ꝫ piscis īmittatur. Hos pi sciculos āno pmo ī eo īueniri. ⁊ āno scdo diuersi generis pisces ex eisdē ꝑpagari.

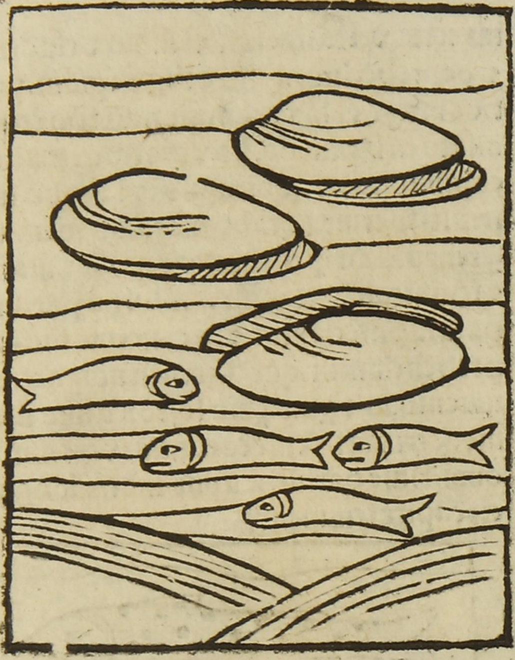

Ca. lxxiiij.

p Urpura. Ex li. de na. re℞. Purpure sunt conche marine que verno tempore congregantur ⁊ attrite liquorem ore saliuāt. Similiter ⁊ murices circa canis ortum tricenis diebus Mutuoq₃ attritu lentore cuiusdam cere saliuāt similiter ⁊ murices. Purpuras ac viuas capere contendunt. quia cum vita sua succum illum euomūt et maioribus quidem conchis detracta concha auferunt. Minores vero cum testis frangunt. ita demum rorem eum excipientes tiry lingua purpure longitudine digitali. qua pascitur perforando reliqua ꝯchilia tanta aculeo duricia. Aqua dulci enecant̄. et sicubi flumini immergunt̄. Alioquin capte etiam diebus quinquagenis viuūt saliua sua. Ho℞ piscium conche infra annū magnitudinē implent. q̄ si ante in crescendo trāscurrāt. vim libidinis auferunt nec vltra coire possunt. vt in tp̄e p̄ciosum liquorem pariāt. Vn̄ summa diligentia primo anno detrahuntur eis conche vel confringunt̄ ne crescant. Hoc liquore vestis purpurea tingi solet. qui color nigricantis rose more sublucet. Purpure secundū Plinium. feridis odoribus capiuntur. ⁊ cum semi neces fuerint mari reddite reuiuiscunt.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Purpure cōtra venena prosunt. Ho℞ teste cinis vtiliter cū melle illinitur vlceribus capitis B Idem quoq₃ cinis cū melle efficaciter sanat mulierum mām̄as. pannis etiā r̄sistit vtroq₃ modo. C Idem cinis siue opus sit incipientes discutere. siue coctos emittē. Purpura℞ siue muricum minora genera sunt efficatiora. ⁊ oris halitū custodiēria. D Syas. Purpura maritina et blata appellatur. q̄a quasi blitula sanguinis apparet. Huius virtus sicca est Vn̄ vulnera putrida gingiua℞ in puluerē r̄dacta ⁊ imposita purgat ⁊ cicatrizat E Et si in eis mala caro sup̄creuerit puluerizata adbibita depascit eam ⁊ extirpat. hoc ⁊ eius vngule combuste faciūt. F Eedem vngule et coopertorium conchilij album fumigata. castorei odorem habēt ac fumigatione sua. stericis offocationibus laborantes liberant. G Epilenticos curant. bibita ventrem mouent. Conchiliū ipsum combustum omnia supradicta facere nouit.

De piscibus.

Ca.lxxv.

r Ayte et Raha. Ex li. de naturis rerum. Raite q rabis gallice dicunt est piscis maris iter pisces nobiles reputat. ad modum vilis. et hoc vbi est piscium copia. ppe modum rotūdus est. et in lōgitudine et latitudine fere equalis. Oclos habet horribiles. Os quoqz deformitate liuidum. et hoc non eo loco quo pisces ceteri sed loco ventris vbi vero caput et oculi sunt os non habent Caudam habet prelongam vt coluber. et in ea spinulas q̄sdā acutas valde. Hz et q̄nqz in capite lapidē nec credimus q natura creauerit eū inutilem. Huius carnes indigestibiles sunt vt carnes bouine. Impinguat. vt dicit Arestotiles. vento meridionali flāte. Jorath Est aūt piscis nōie rahas stupefaciēs. ita q cum rethi portat. puenit stupor eius ad manū q portat. hic occultat in arena et luto. Venaturqz totū q̄d ex piscibus approPinquat. et q stupefacit eos ita q nō pūt moueri. Ipeqz psequit illos et pmedit eos.

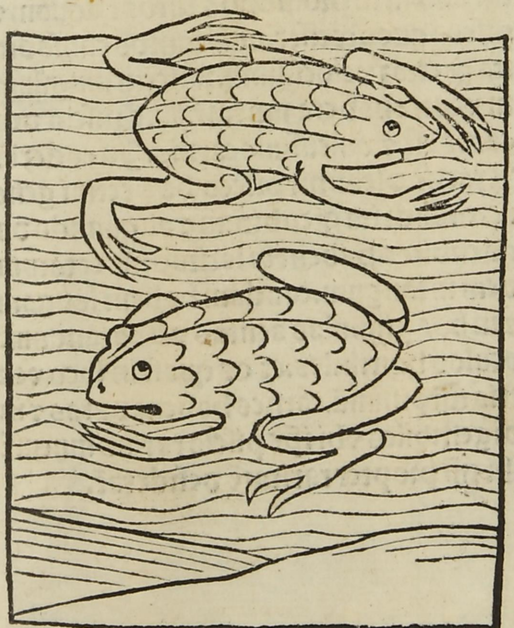

Ca.lxxvj.

r Ana marina. Ambrosius. Rana horrens in paludibus. decora in aquis in q̄bus oībus fere prestat elementis. Aresto: Rana marina hz alas sicut et oīa cetera. quor finis tendit ad stricturam. Hz etiā brancos ad vnā ptez declinantes. asperos spinis similes et coopertorium hz in ranis. maior est femina sicut et in ceteris ouantibus. vt in lacertis ac serpentibus: hz rana marina sup oclos ptes pendētes. quasi pilos. hn̄tes capita rotūda. quas ei prepat natura cibi causa. Cū em̄ rana mouet aliq̄d a q̄sum cū luto et harena. tunc ptes illas q sunt q̄si pili erigit. easqz cum piscibus puis inuoluit. et ad orificium suū cum eis adducit. sicqz pmedit. Et si p ptes illas q sunt sup oculos. nō venatur q̄n dephendit. debilis et egra inuenitur. Ex his etiā q latent est rana. cūqz latuerit vadit ad viride sup aquā et cibatur piscibus paruis q sunt ī eo. Rana ptinue generationis est. et ouat extra vnū ouum completum tm̄. Et est dure teste. propter salutem qua exterius indiget. Hui causa est natura sui corpis. q caput eius est ī q̄ntitate multiplex ad suū corpus: et est spinosum. Ideoqz non rcipit pullos in vltimo Oēs āt pisces nutriūt filios. pter ranas

Operationes.

A Auicenna in. iij. canone. Rana marina rubea. sicut narrauerunt sapiētes. maligna est inuadens aīalia. Nam ex lōginquo ad ea salit vt mordeat. et si mordē nō potest. exufflationez nociuā ad ea sufflat B Ex ei morsu accidit apostema magnum et perditio velox. C Cura eius est cum tyriaca magna. et quod est eius generis. D Actor. Rana maria rubea venenosa. et eius pot accidit obfuscatio corporis. et alia multa incōmoda. E Idem De hac et aliis ranar speciebus dictum est supra in tractatu de aīalibus. capittulo. cxxij.

Ca.lxxvij.

r Umbus. Plinius libro nono. Rũbus est piscis planus sicut passer 7 solea. Hij a passeribus tantum situ corporum differunt. Dexter hic resupinatus est illis. passeri lenus.

Operationes.

A Idem in libro.xxxij. Rumbi carnes trite 7 ex aqua mulsa date febricitantibus proficiunt. Ex libro de naturis rerꝫ. Rumbus est piscis magnus fortis 7 astutus. sꝫ tardus. hic quoqꝫ piscis vt rana marina. simili modo depꝛedatur. Nam in limo turbato absconditus pinnas exertas mouet 7 vbi pisces approximare viderit. mox eos corripit 7 deuorat. Argumentum est eius solerte quia cum sit tardissimus omnium piscium: mugilum tamen velocissimũ in ventre sepissime reperitur habere.

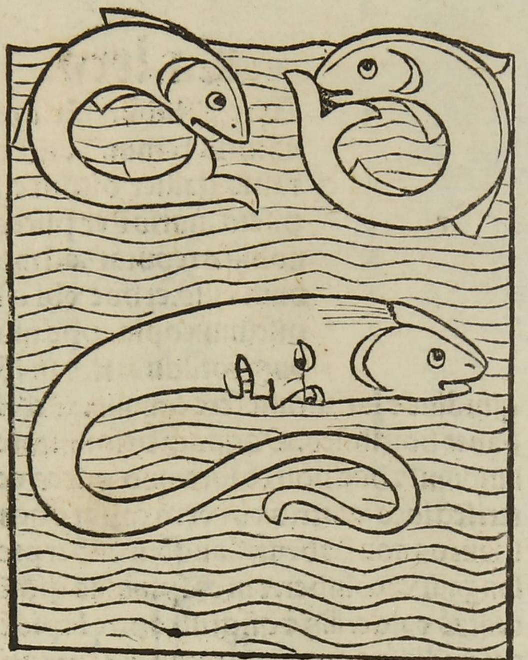

Ca.lxxviij.

r Ubus. 7 Ryache. Albertus in li. de naturis animaliũ. Rubus est piscis in mari Ytalie 7 grecie habundãs. 7 est de genere pectinis totus rotundus quasi circulus. pinnulis circumpositis. 7 in pte magna pictus est. rubeis virgulis 7 maculis. 7 illa supficies tota est plena spinis aliquantulum anterius. Et hic piscis est piger ad natandum ꝓpter sui corporis latitudinem. demergitur autem in profundo 7 turbat aquam 7 pisces que accesserint incautos confodit. ita ꝙ etiaꝫ velocissimũ. Piscem mugilum in ventre habere inuenit. Hic piscis delicatus est. 7 dulcissime carnis. In codeꝫ li. Ryache dicuntur pisces de pectini genere rotundi ita ꝙ cubitum 7 aliquando duos cubitos habent in latitudine et tãtum dem in longum. caudam habent longam 7 in hac pinnulas acutas ad natandum. oculos horribiles. et os quasi in loco ventris turpissimũ. carnes habent duras 7 indigestibiles vbi ipe piscis rarius inuenit ibi eñ propter raritatẽ desiderat.

De piscibus.

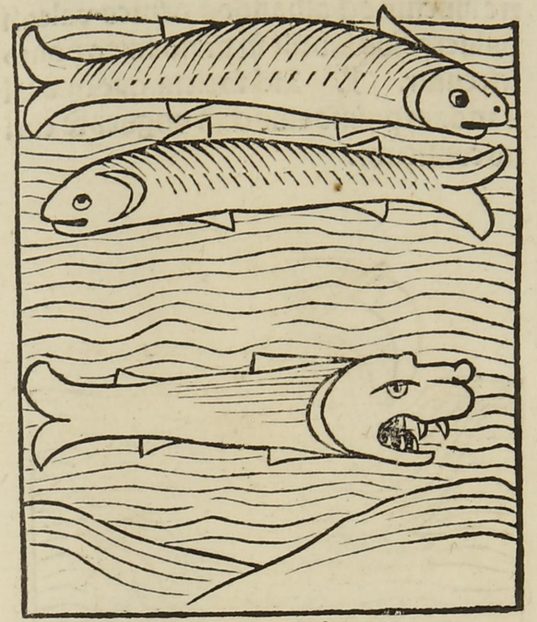

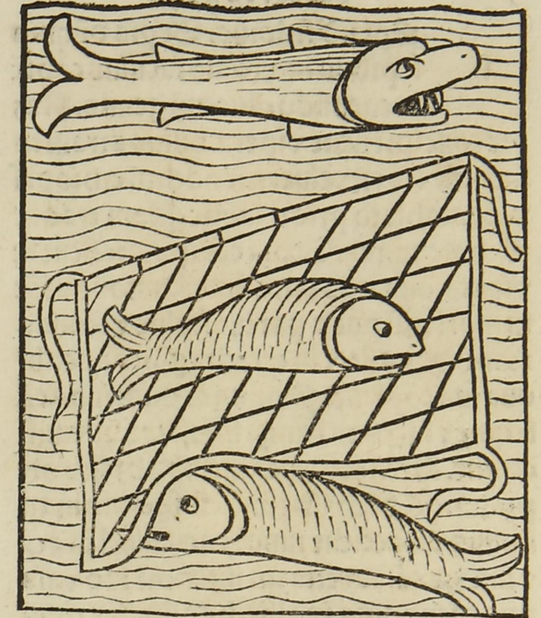

Ca.lxxix.

ſ

Almo ⁊ Salpa. Phiſio logus. Salmo dr̄ a ſaltu caudā eī̄ ore replicat et r̄flectir. firmiter eā ore te nens. donec ſalt⁹ agilita te locū etiā abruptū con ſcendit. ſʒ nec colore mul tum valet aut ſapore an̄q̄ guſtauerit ma re. Ad q̄d tendens ꝯ̄ flumīs impetū a pro poſito non deſiſtit q̄uſqꝫ reficiat̄. deiñ ad nota domicilia reuertit̄. Ex li. de na. reꝝ. Salmo piſcis eſt in latitudinē ⁊ lōgitudi nem magnā excreſcēs Robore q̄ꝫ fortis ē ſʒ pōderoſus ⁊ ḡuis. Piſcꝫ q̄ h̄ꝫ agilitas a potētia v̄tutis ei⁹ ē poti⁹ q̄ a leuitate cor pis. hic vt dicit Pli. olim p̄ferebat̄ oībus piſcib⁹ fluuialib⁹. ⁊ maxīe ī aq̄tania. Car nes ei⁹ rubee ſunt. q̄ licꝫ dulces ⁊ ḡtes ſint valde. tn̄ ſacietatē cito mād̄ucantib⁹ inge runt. piſcis iſte fet⁹ facit nec diu viuē p̄t ī aq̄s dulcib⁹ ſtagꝫ niſi libeꝝ hēat tranſitū ad dulces vndas fluuioꝝ. q̄n etiaꝫ vbi in trāſitu ſepē l' aliq̄d hmōi obſtaculū īuene rit caput caude ꝯiūgit. flexoqꝫ corꝑe ꝑuo lat adoptata. In li. vt ſup̄ Salpa piſcis ē obſcenus ⁊ vilis hic miraculū ſui p̄bet. vt nūq̄ decoqui poſſit niſi ꝑus fortiter fuſte vel ferula verberetur.

Ca.lxxx.

ſ

Par⁹ ⁊ ſtaur⁹. Albt⁹ ī li. de na. aīa liū. Spar⁹ piſcis ē marin⁹ et telo miſſili q̄ ſꝑgit̄ qn̄ iacit̄. ⁊ dict⁹ eſt eo q̄ hēat h⁹ īſtrumēti figurā. In li. vt ſup̄ Staur⁹ piſcis delcābil' q̄ ſol⁹ rumiat. inter piſces hūc piſcē dicūt n̄ multos hr̄e dētes ⁊ iō rumiatōe īdigē. licꝫ hec ſit cā rumiati onis. dicūt etiā hūc piſcē rōni de lōginq̄s ꝑtib⁹ allatū in tyberi eē multiplicatū.

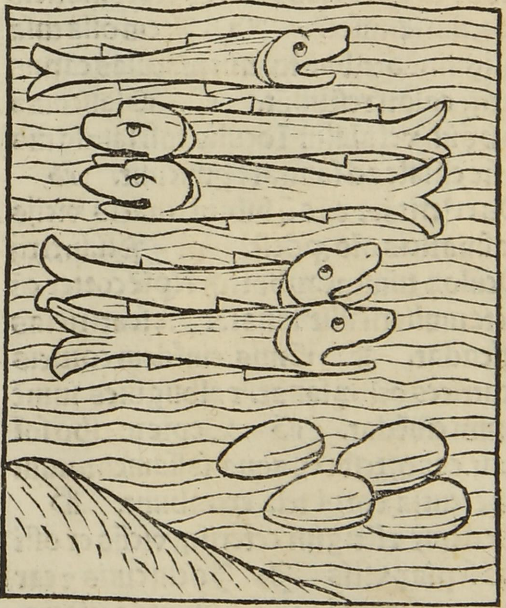

Ca. lxxxi.

S Epia. Ysidorus. Sepia dr quia
sepibus interclusa facilius capit
in coeundo obscenū genus. Maz
ore concipit sicut vipera. huius atramen
ti tanta vis est vt lucerne additū ethiopes
videri. ablato priori lumīe qdam tradūt
Ex li. de na. rez. Sepia cōcipit ore sicut et
vipera. oua eius dura sunt Hec non natāt
in mari nisi par ⁊ par masculus ⁊ femina.
Omī tpe ouāt: ⁊ in quadraginta noctib⁹
oua sua cōplent. Femina cū ouat mas eā
sequit ⁊ sup oua semen insufflat vt viuifi
centur. Aresto: Sepia membrz hz sub ore
positū: qd dr mastix in q est sperma mag
num. ⁊ qn accidit timor eijcit illud in aq
⁊ turbat eā. Hz etiaz in interiori suo vasa
duo plena ouis in albedine similia gran
dini. Corpa vero mariū magis aspa sunt
q feminaz. Pullus sepie ptinuus est cum
ouo in anteriori corpis pte. nec pt aliter
esse. Anterior em ps ⁊ posterior in eodem
loco conueniunt

Operationes.

A Diasco. Sepia cū atramento suo co
cta cacostomacha est. ventrez mollit. Os
molle est ossis eius collirijs cracomaticis
necessarie miscet. B Item ossa tusa
oniguinē dētibus tollunt maculas carnis
integ colori restituūt: C Glaucoma
ta hōim vel aīaliū ī oculis sufflando ma
xime cū sale ad sanitatē pducunt. D
Os ei⁹ tritū. ⁊ cū aq bibitū toracis vicijs
⁊ asmaticis oīo pdest. E Pli. li. xxxij
Oculoz tumorē. ruborēqz sepie cortex cū
lacte mulieris illit⁹ sanat. ⁊ pse scatiricias
emendat: F Cinis eiusdem corticis
cicatrices oclo⁊ sanat. ⁊ albugines iumē
torum emēdat. G Sepie in cibo sol
uunt. eazqz teste ex aqua salsamentorum
inherentia corpi tela extrahunt. H
Medetur ⁊ lētigini ceterisqz vicijs ex ossi
bus sepiaz vstis I Idem cinis ⁊ car
nes excrescentes tollit. ⁊ humida vlcera.

K Platearī⁹. Os sepie quod in ei⁹ ven
tre inuenit. ad albandos dentes valet. si
puluere eius subtili in pāno lineo posito
fricentur. L Ad faciem quoqz deal
bandam puluis eius cum vnguento citri
no conficitur.

Ca. lxxxij.

S Erra ⁊ Scilla. Ysidorus. Serra
denta est. quia serratam hz cristā
⁊ subtus natans nauē secat. Phi
siologus. Serra est marina belua pennas
habens immanes. quas cum viderit in ma
ri nauē velificātē eleuat pēnas suas ⁊ ptē
dit velificare cū naue. Ubi aūt cucurrerit
stadijs. xxx. vel. xl. laborem sustinēs deficit
⁊ pennas deponens ad se trahit. Ūn na
uem maris causa iam lassam reportāt ad
pristinū suum locū in pfundum. Ex libro
de naturis rez. Serra cristam habet serra
tam. qua nauibus occulte supernatās eas
in fundo secat. vt intrante aqua homines
astucia dolosa mergat. eorumqz carnibus
sacietur. Alia quoqz est eiusdem nominis
marina belua ingens pinnasqz latissimas
habens quibus contra naues velificare
contēdit. Ex libro de naturis rez. Scilla

monstrum est habitans in eo mari q̄d ita
liam ⁊ siliciam intercludit. Nautis q̄dem
⁊ om̄ibus hōibus inimicus est: ⁊ eoꝝ san
guine carnibusq̃ delectat̄. caput ⁊ pedes
hꝫ ad modum virginis formata sicut sire
nes ⁊ rictus. et oris hiatum ac dentes hor
ridos. vteꝝ bestialem. ⁊ delphini caudaꝫ.
Mire fortitudinis est. nec in aqua facile
vincit̄. In terra vero ꝑpe imbellis. habet
⁊ vocem aliquantulū musicā. ip̄aq̃ belua
carmine mirifice delectatur.

Ca. lxxxiij.

Syrena. Ex li: de na. reꝝ. Syrene
sunt aīalia mortifera que a capi
te vsq̃ ad vmbilicum hn̄t figurā
mulieris in procere magnitudinis horren
da facie. crinibus capitis lōgissimis. atq̃
squalentibus. Apparent autē cū fetibus
quos in brachijs portant. mām̄is etenim
fetus lactāt. quas in pectore magnas hn̄t
quas quando vident naute multū timent
eisq̃ lagenā vacuā ꝓiciūt. ⁊ ip̄a cū lagēa
ludit donec nauis ꝑtranseat. Reliq̄ vo ꝑte
corporis habēt vt aquila ⁊ in pedibus vn
gues ad laniendum habiles: porro ī fine
corporis habent squamosas piscium cau
das. quibus vt remigijs: in gurgitib⁹ na
tant. Quoddam etiam musicum ac dulci
ssimum melos habent in voce. quo delcā
ti nauigantes ⁊ attracti resoluunt̄ in som
num sopitiq̃ sirenarum vnguibus dilace
rantur. sed nonnulli nauigantium sapiēti
vsi consilio. fortiter aures suas obturant
⁊ sic immunes transeunt. ne mortifero sire
narum cantu illiciantur ad somnum. He
quidem belue in quibusdaꝫ profundi gur
gitis insulis. ⁊ aliquando in fluctibus cō
morantur. Et quod de lagena dictum est.
illi testati sunt. qui eas se vidisse dixerunt
Syrenas tn̄ has non in veritate beluas sꝫ
meretrices quasdā Ysidorus fuisse descri
psit. que transeuntes ad egestatem dedu
cebant. Sed ⁊ philosophi ⁊ sanctorum ex
positorum nonnulli contrarium sentiunt
vera monstra marina esse dicentes. Sunt
⁊ syrene serpentes in arabie partibus ha
bitantes. equi cursu validiores. quarum
etiam quedam alas habentes volare po
ssunt. Harum tantum virus est. efficacissi
mum ad nocēdum. vt morsum ante mors
q̄ dolor sequatur. Phisiologus. Syrene
sūt animalia mortifera vsq̃ ad vmbilicuꝫ
figuram hominis habentia. extrema vero
pars vsq̃ ad pedes volatilis. et piscis ha
bet figuram. Musicum quoddam ac dul
cisonum melodie carmen canūt. ita vt au
ditus hominum longe nauigātium ad se
trahant nimiaq̃ suauitate prolixe modu
lationis aures eorum ac sensus deliniētes
in somnum vertant. Tunc demum cum vi
dent eos grauissimo somno sopitos. igna
ros ac per insipientiam suaꝫ deceptos in
uadunt ⁊ carnes eorum dilaniant.

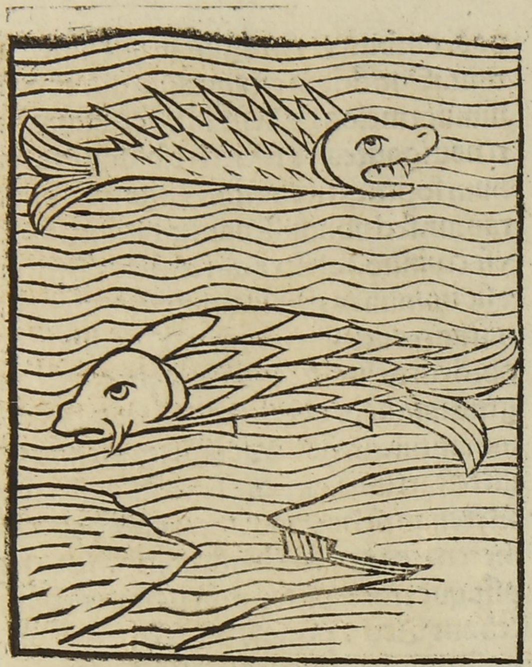

Ca.lxxxiiij.

[S]pinachia. ⁊ Squatina. Ex li. de na: reꝝ. Spinachia corpore q̇dez ē pusilla. sed vtilissime vndiqꝫ spinis extantibus munita a morsu cuiuslibet alterius piscis est acutissima. Ysidor⁹ Sq̃tin⁹ dict⁹ eo ꝙ squamis sit acutus: vnde ⁊ eius cute lignū politur. Pli. li. xj. Squatina est ex piscium genē q̇ ꝓ spina cartillaginem habent. Om̄iaqꝫ talia carnosiora sunt et supina vescunt̄. Diuersa pisciū genera non coeunt insimul preter squatinā ⁊ ranā ex q̇bus nascit̄ piscis ꝑte ꝑori rane similis. Et nomen ex vtroqꝫ cōpositū apud grecos trahit. Pisciū q̇dam ter in āno pariunt. quidaz bis vere ⁊ autumno. Ex planis sola squatina bis. autumno occasuqꝫ vergiliaꝝ Squatina v̇o intra se parit oua premollia in aliū locum vteri transferens ibiqꝫ excludens. Simili mō ⁊ omnia q̄ appellauimus cartillaginea ita fit vt sola piscium ⁊ aīal pariant ⁊ oua cōcipiant. Ex li. de na. reꝝ. Squatina piscis est in mari. quinqꝫ cubitos hn̄s lōgitudinis ⁊ caudā pedalem. hic absconditus in limo pisces corripit subito. Cutem tam asperaz habz vt ex ea lignum ⁊ ebora poliantur. Pilus ipsius cutis breuis ⁊ niger est. hunc adeo durum natura creauit. vt ferri vel calibis acumine vix incidi possit.

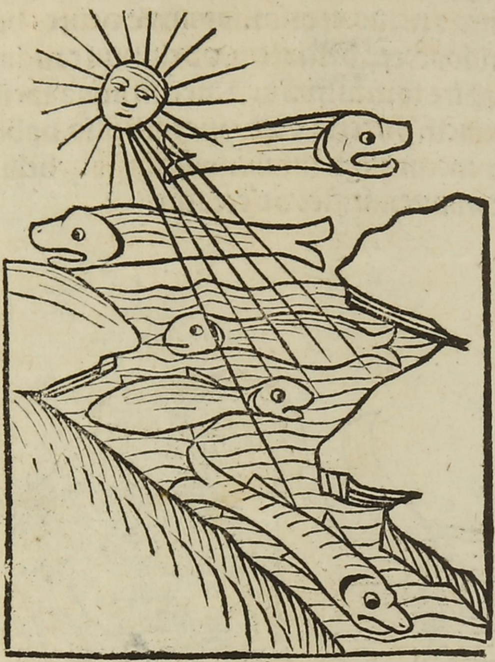

Ca.lxxxv.

[S]olaris ⁊ Solea. Ex libro de naturis reꝝ. Solaris dictus est eo ꝙ in sole libēter in ripis fluminum iacet. Caput habz magnum. orificium latum. cutem nigram ac lubricaz qualis est anguillarum. Epar habet dulcissimum ⁊ esibile precipuum. in vastitatem ac longitudinem maximam crescit. Plinius libro nono: Solea est piscis a figura denomiata est eo scilicet ꝙ calciamentorum soleis assimiletur.

Operationes.

A Actor. Solea piscis est marinorum piscium iuxta medicos infirmis in cibo sanissimus quia minus ceteris flegmaticus Est etiam sapore gratus.

Ca.lxxxvj.

Colopendria. ⁊ Scorpio. Pli. li. ix. Scolopendre marine terrestribus sil'es. q̃s centipedes vocant. hamo devorato om̃ia interiora evomunt donec hamũ egerant. deinde resorbent. Ysidorus. Scorpio dictus est q2 ledit dũ manu tollit'. Tradũt ãt. x. cancris cũ manipulo ocimi alligatis. om̃es q̃ ibi sunt scorpiones ad eum locũ congregari. Arestotiles. Scorpio marinus ovat in vere semel. ⁊ iterum autumno Pli. li. ix. Cãcri mortui in scorpiones figurantur in sicco.

Operationes.

A Idẽ li. ix. Mẽte succ⁹ ꝯ scorpiões marinos sumit'. B Idẽ li. xxxij. Mulus etiã illit⁹ vel ĩ cibo sumpt⁹ ꝯ scorpiões marinos sumit' ⁊ auxiliat'. C Scorpiõis ãt marini fel alopitias replet. D Fel marini scorpionis rufi cũ oleo veteri. aut melle actico ĩcipiẽtes suffũsiões discutit. E Iterũq3 fel scorpiõis marini cicatrices tollit. F Scorpi⁹ marin⁹ necatus in vino. ⁊ obuli pondẽ pot⁹ vesica vicia ⁊ calculos sanat. G Lapide q3 q̃ invenitur ĩ scorpiõis marini cauda. Cũ sol est in cãcro. torq̃nt' ꝑpẽtes ictibus scorpionũ H Dyas. Scorpiones maritini colerã deponũt suffusiones oculoꝝ detergũt. caligines ⁊ glaucomata tollunt I Idẽ Marini scorpij fel magnã h3 ṽtutẽ. ⁊ ante fella quadrupedũ pmũ. facit ãt ad effusionem oculoꝝ. ⁊ ad caliginẽ ⁊ ad aspredinẽ palpebraꝝ. K Avicenna in. ij. canon Cerusa stanni cõfricata super marini scorpionis puncturã cõfert. L Idem in .iiij. Ex morsu scorpionis marini accidit inflatio ventris ⁊ forma potopica. ⁊ q̃nq3 ventositatis exitus absq3 voluntate M Cura ei⁹ ẽ cura dracõis marini ⁊ rutele.

Ca.lxxxvij.

Pongia Scuamis. ⁊ Scinti. Albertus in libro de naturis aĩaliũ. Spongia marinoꝝ est. que multorum generꝝ est Et conveniunt cum aĩalibus in motu contractionis ⁊ dilatatiõis Quedam earum immobiles sunt a saxis ⁊ si abrumpantur a radicibus recrescunt Quedam autem sunt mobiles de loco ad locũ In turbatis meli⁹ vivũt. ⁊ ĩ puris aq̃s putrescũt ⁊ cibant' limo ⁊ piscib⁹ ⁊ ostreis

In li. vt sup. Scuamis est piscis marinus q germani catulā maris vocāt. hic. v. pedes hz i longū 7 caudā monopedalē. Hic piscis in limo abscōditus i puisos interficit pisces. Cutē etiā hz ita asperā. vt ea cū sicca fuerit lingua 7 ebora poliant̃. pilus vō eius breuis est 7 niger 7 similis aristis herbe fulonū. 7 adeo dur9 ē vt ferro et calibe vix possit scindi. In codē li. Scinti aīalia sunt aquatica in nilo natātia cocodrillis figura similia. s3 sunt multū minora et ptractiora. Hoꝝ carnibus infecta pocula vim veneni extinguūt. pnuntiant etiā tēpestates. Antra sua arantia 7 ostiū ab opposito eius vēti qui flaturus est apperientia 7 cauda villosa aliud foramen q aduētum respicit obturantis.

Ca. lxxxviij.

Toncus siue Stincus. Ysi. Stincus ē belua circa nilū. Aui. Stincus ē guaril de nilo q capit̃ i egipto. 7 estimauert̃ q̄dā q sit de gnu cocodrilli Meli9 āt de ipo ē illud q̄d est in pte renū auget q̄nq3 coitū ita vt non sedet̃ nisi sorbitione iuris lactucaꝝ 7 lentium.

Operationes.

A Byas. Stincus est aīal qd inuenitur in india q̄drupes 7 sile lacerte sed longi9 atq3 vētrosius: hoc āt fallit̃. 7 ad venēos vsus facit. si caro ei9 ex vini cyato potetur Nam si plus sumat̃ neruos ledit. B Albertus in li. de na. aīaliū. Stinc9 ē aīal marinū mediū inter platā 7 anīal qd est sicut stella pentagonū rufi corij. 7 in medio hz rimas q̄bus trahit nutrimentū. Et ita excitat libidinem q sanguinem eijcit p coitum nec tn̄ pcumbens adhuc coitu saciatur nec medicinā hz libido nisi p succum lactuce bibitum.

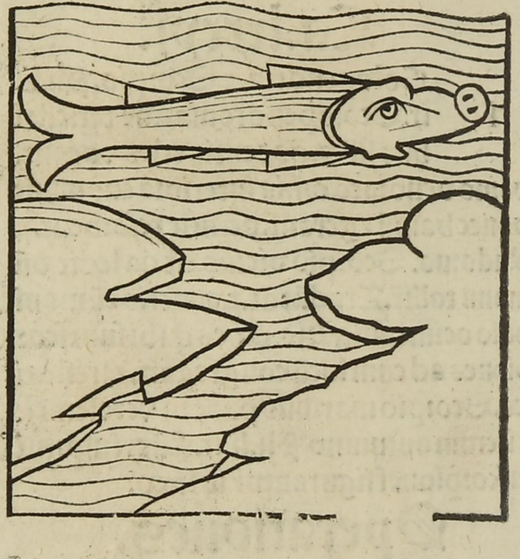

Ca. lxxxix.

Turio. Ex li. de na. reꝝ. Sturio ē piscis magnus habitans in aq̄s fluuialibus que magne sunt 7 diffuse viuere diutius non potest in stagnis nisi ad dulces fluuioꝝ aquas transitū habuerit Cibi paꝝ aut nihil admittit in corpore. Cui quippe cibus in nutrimentum sufficiens est, ipa sola aeris serena tranqllitas: qua propter 7 modicum habet ventrem ac ppe modū solid9 in loco ventris.

sicut in reliqua corporis pte. habet intesti
na licet parua respectu sue magnitudinis
Epar vero satis magnuz 7 adeo dulce. q
vix cōmedi sine stomachi abhōinatione
possit. vñ eius felle quod ꝯtiguū est epar
fricari solet. vt excessus dulcoris in epate.
tēperet̃ excessu amaritudinis in felle. Ore
caret 7 illa pars integra est que in ceteris
aīalibus os occupare solet: nec nisi modi
cum sub gutture foramen hz clausum. cū
voluerit apertum aeris serenicat. Austro
citius impinguescit. aquilone vero flāte
subsidet in profundis. Idem in lacte posi
tus diu sicut in aqua viuit. Albertus i li.
de naturis aīaliū. Sturio piscis notus est
quem antiqui storam vocauerunt. Est āt
piscis longi nasi 7 magnus ad longitudi
nem .ix. pedū qñ ꝯpletus est. 7 est rotūdus
in modū claue. 7 tres hz testiculos in pelle
pungentiū p corpis lōgitudinē. os hz ad
sugendū potiꝰ q ad mādūcandū. et ideo
in vētre eiꝰ nihil cibi īuenit̃ gssi. sz hūor vis
cosus quē sugēdo accipit. carnes hz albas
7 dulces 7 nō hz ossa nisi i capite. pingue
dinē hz croceā. 7 ep hz magnū. 7 adeo dul
ce q nisi felle suo tpetur p dulcedine gene
rat abhominationem.

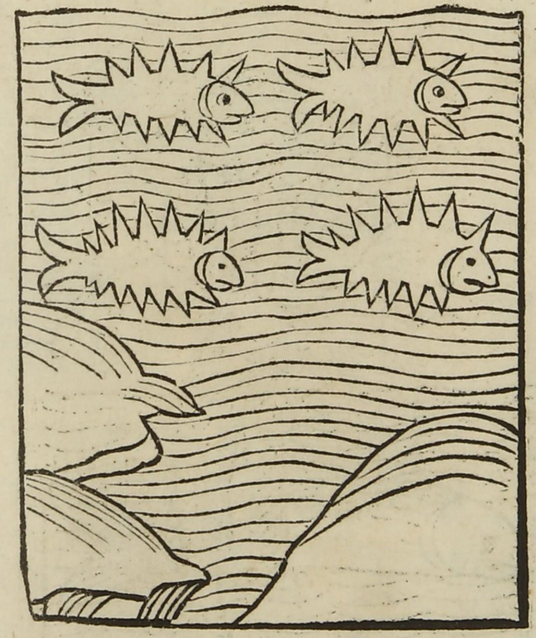

Ca. xc.

Stella. Pli. li. ix. Stellā in mari sa
pientia claros autores video mi
rari. Cuius figura hec est pua ad
modum carer. intus extra duriore callo.
huic tam igneū feruorē esse tradūt. vt oīa
in mari ꝯcta adurat oēz cibū stati pagat.

Operationes.

A Idem in li. xxxj. Carnes āt marie stel
le. contra marini draconis ictus valēt ap
posite. B Ex li. de na. rez. Stella pi
scis est in mari occidentali: cuius figura ē
ad modū stelle. hec cū aliqd aīal comede
rit. mox inuenit̃ in eius ventre duz qi bis
coctus panis.

Ca. xcj.

Sfungia. Ysidorus. Sfungia dcā
est a fingere. i. nitidare vel exter
gere. vñ Cicero. Et fingebat̃ sfū
gijs sāguis. i. extergebat̃ Aial āt eē docet̃
cruore petris inherente. Vñ et dū abscin
dit̃ sanguinē remittit. Nā alia sunt viuen
tia i aqs. q discurrūt vt pisces. Alia qstāt
fixa vt ostree. ycinꝰ. sfūgie. Ex his alie ma
res dñr eo q tenues sūt fistule spissioresq̃.

Alie feie q̄ maioribus fistulis ac ꝑpetuis sunt. Alie duriores. q̄s greci appellant tragos. ꝛ nos hucosas dicē possum⁹ ob aspitem sui. Nouissimū gen⁹ eaꝝ peniculi vocant̄: eo φ apte sunt ad ocl'oꝝ tūores ꝛ ad tergendas lippitudines vtiles. Candide sfungie cura fiūt. ꝑ estatem eñ ad solē ster nuntur. ꝛ sicut cera punica candorē bibūt Pli. li. xxxij. In mari cāpanie vicino panē abiectū rapiunt ꝛ ibidē ad nullū cibū in q̄ hamus sit accedunt.

Operationes.

A Pliñ. li. vt sup̄. Aqlonares sfungias ceteris ꝑferūt nec vsq̄ diuti⁹ durare spm̄ medici asserūt. B Haꝝ gen⁹ mollissimū peniculi tūores oculoꝝ sedāt ex mulso īpositi. abstergēde q̄z lippitudini vtilissimi. C Imponunt̄ ꝛ ipē sfūgie epyforas exposita: ꝛ ad dolores capitis ex aceto calido: D Recētes discutiūt. molliūt. mitigāt. veteres āt vulnera glutināt E Ulcera q̄z humida ꝛ similia īposite siccāt. fracture ꝛ vulnera. F Sfūgijs vtilissime fouent̄. quia sanguis rapit̄ ī secando. vt perspici possit curatio. G Infantiū q̄z siriasim. i. capitis vlcera sfungia frigida cerebro hūefacto sanat.

Ca. xcij.

t Eucha. Titimall⁹. et torpedo. Actor. Teucha piscis ē fluuial' vel stagnensis oībus nor⁹. In limo sicut āguilla nutrit⁹. vñ et ei⁹ coloris ē scȝ lucei siue nigri. vterq̄z piscis saporis dulcis ē ꝫ male digestōis. Ysi. Tytimall⁹ nomē ex flore accepit: Thynū q̄ppe flos appellat̄. nā cū sit spē ḡtus ꝛ sapore iocund⁹ tñ sicut flos fragrat ꝛ corpe odorē aspirat. Idē Torpedo dcā ē eo φ corp⁹ tepescē faciat si eā q̄sq̄ viuentē tāgit Torpedo sicut ꝛ squatina ē ex genē pisciū q̄ cartilaginē hñt ꝑ spīa. Dia q̄z talia carnosiora sunt. ꝛ supīa vescunt̄. Torpedo oua in terra separit p̄ mollia ī aliū vteri locū transferens ibiq̄z excludēs. Octogenos hȝ fetus. Nouit torpedo vim suā. ip̄a nō torpens. mersaq̄z in limo se occultat.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Torpedo emollit aluū in cibo sūpta. B Et lyeni medet̄ īposita ꝓcidētis q̄z morbū ītranei q̄z ꝓhibȝ apposita. C Deniq̄z si torpedo dū est ī libra capiat̄ triduoq̄z sub diuo asseruet̄. faciles efficit partus.

Ca. xciij.

Rebius et tructa. Ex li. de na. rerum. Trebius est piscis niger pedalis tamen in longitudine habens tantum .v. digitos in crassitudine. hanc ei vim esse plinius recitat. ut pars eius in sale servata. aurum quod in altissimos puteos deciderit admota extrahat ac fluctuare faciat. hic colorem candidum in hieme mutat. et estate nigrior fit. solus inter omnes pisces ex alga nidificat et ova in nido parit. Trebius est in occeano qui duro naves perforat rostro. Actor. Tructa exterius quidem varia sicut et petica. sed interius rubea. que quidem (ut fertur) quamdiu minoris etatis et corporis existit in aquis tantum dulcibus nutritur et tructa vocatur. Cum autem excreverit et descendentes usque ad confinia maris de salsedine illius biberit. salmo efficitur. quod tamen verum esse nequaquam ab omnibus asseritur. Est autem uterque piscis deliciosus et sapidus. Ex li. de na. rerum. Tructa piscis est habitans in fluviis dulcibus. qui magno impetu currunt de montibus. squamas habet ut salmo. carnesque similias. sed multo esibiliores: et hoc in estate tantum a mense iulio usque ad novembrem. hyeme vero carnes habet albas ut ceteri pisces. minorisque saporis. maculas habet in dorso croceas atque sanguineas.

Ca. xciiij.

Esteum. Albertus in li. de naturis animalium. Testeum animal est marinum quod pellis duricie testeum appellatur. Hic autem adeo spissam ex salsugine maris contrahit pellem et duram quod calorem naturalis interior per poros respiraculum habere non valens. causa est infirmitatis aliquando. et tunc petit aquas dulces in quibus pellis despissatur. et sic sepe commutat seipsum tamen ex mari non potat nisi aquas dulces que in mari sunt sicut olim in hac scientia probavimus per vas testeum in aqua positum.

Testudo

Ca. xcv.

Estudo. Albertus in li. ut supra. Testudines habitant indicum mare ita latas testas habentes: quod hominibus sufficiunt ad hospicia pro tecto eorum in tecto posita. Aliquando etiam in testis illis navigatur inter insulas. quasi in cimbis. Hee testudines sic capiuntur. ut dicit Plinius. in fervore enim solis gaudentes: toto dorso rostro natant in maris superficie. donec ita desiccantur quod mergi non possunt et tunc invite natant donec manibus accipiuntur videntium. Dicunt etiam aliqui quod nocte ad pastum testudines ille egrediuntur et saturate obdormiunt in superficie aque natantes

7 tunc plurimis ob capturam ꝯgregatis tres adnatant ad testudinem quoꝝ duo ad apprehensam ꝯuertunt cōcham ita ꝙ in tergo latet ostreum. Tercius aūt laqueū inicit capiti vel mēbro ꝙ est in loco colli. 7 residui q̄ in littore stant trahūt ipm̄ ad terram. Testudo aūt hec magna sicut 7 pua dentes non hꝫ. sed rostri margines hꝫ acutas ita pixide. 7 dr̄ tanta esse oris eius duricia vt etiam lapides ꝯminuat. Dicit etiam Pli. ꝙ hec animalia coeunt pecudum more. et ꝙ femine coitū de facili non sustinent donec masculus aduersus femineᷤ festucas i ore posuerit In terre egresse ouāt oua ouis anseris similia. 7 facit centū vel amplius. 7 illa fodit in terrā extra aquā 7 aliqñ pectore iacet noctibꝰ sup ea. et ideo q̄dā dicūt ea visu fouē ꝙ tm̄ ē falsū fetꝰ aut ī terra educāt. 7 īducūt in aq̄. Testudines marie pecudū more coeūt. vt dicit aresto. 7 ī terrā egresse oua vsqꝫ ad centū ouis anseꝝ silīa pariūt q̄ 7 q̄dā ab illꝰ tm̄ oculꝰ spectando foueri dicūt. Ysi. Testudo āt dcā ē eo ꝙ tegmīe teste ī modū camē adopta est hoꝝ q̄tuor sunt gn̄a q̄ꝝ vnū ē de q̄ hic agitur. s. testudo maria. Aliud vo ē testudo lutaria. de alijs suis locis dcm̄. Solinꝰ. Tracie ppl'i marias testudīes cape gaudēt. q̄ꝝ tāta ē magnitudo vt suፍficies eaꝝ domū faciat 7 nūerosā familiā nō arcte r̄ceptat.

Ca. xcvj.

Tigruis 7 Tritte. Albertus in li. de naturis aīalium. Tigruis est aīal marinū. Hec bestia caudam habet duoꝝ cubitoꝝ latitudinis. Fetum facit in mari 7 nunq̄ in terra In terra aūt erit ad sinistram 7 hoc cōtingit. quia oculo dextro melius videt q̄ sinistro. Flante aquilone libentius exeūt q̄ alio tempore Plinius dicit ꝙ nauem insequunᷤ curiositate videndi vela. 7 hic stupore tm̄ detinetur ꝙ tridente in eos tacto vix fugiant. in hieme latent vltra modum. Inpinguanᷤ ita ꝙ tercio anno vel quarto plurimumqꝫ moriuntur. In ethiopia tigri bestie sunt colore fusco 7 duabꝰ mām̄is a pectore dependentibus fetus lactates. vt dicit Solinus. Dicit etiam ꝙ tigruis in ponto nascitur. eo ꝙ aquas ceteris maribus habet dulciores. Et si flumina intrat. dextro latere intrant. sinistro exit. In libro vt sup. Tritte sunt pisces fluuiales in his currentibus. 7 fluuijs qui cum impetu ruunt de mōtibus. Squamas 7 carnes rubeas habet. In estate vt salmo. In hyeme sunt albescētes. 7 minus sapide. Maculas ī dorso habent 7 rufas 7 nigras.

De piscibus.

Ca.xcvij.

Hynnus. Ex libro de naturis reꝝ.
t Thynnus est monstrum marinū caudam habens duoꝝ latitudīs cubitorum. In mari fetificat tm̄ sꝫ in terrā exit ad pastum. Pliniꝰ. Thynnus Naues ob curiositatem videndi vela vento agitari persequitur ⁊ eo stupore intm̄ afficit̄ vt etiam tridēte in eum iacto terrore non moueatur. Hyberno tempore latet. Surgitibus pinguescit intantum vt vita longissima per triennium sit; Et habet quasi eandem naturam cū tygrio. de q̄ in precedenti capittulo demonstraui.

Operationes.

A Dyas. Thinnus salsus si plurimum fuerit cōmestus mitigat vipere morsus.
B Cathaplasmatibus adhibitus medetur caninis morsibus C Pliniꝰ. li. xxxij. Thynni adipe recenti ad oris vlcera est vsus attalus. D Psilotꝛ est thynni sanguis. ⁊ fel ⁊ iecur siue recētia siue seruata. E Jecur etiam tritum atqꝫ mixtum cedro plumbea pixide asseruatū.
F Emendatqꝫ palpebras psilotꝛ inutilibus pilis exemptis in vestigia euulsorū instillatum.

Ca.xcviij.

Ortuca. Ex libro de naturis reꝝ.
t Tortuca maris est monstrum ingens formatum adinstar tortuce terrestris. sed eius magnitudinem in immensum exedens. Nam octo cubitorum est eius lōgitudo quatuor latitudo. Clippeum habꝫ quo contra iacula tegitur ad instar vsualis scuti triāgularem. sed multo maiorem. vtpute quinqꝫ cubitoꝝ. Crura etiam habet magna. vngues magnos ⁊ digitos in pede maiores q̄ꝫ sint in leonibus. fortitudine quoqꝫ ⁊ audacia mirabiliter viget. quippe que tres homines īuadere non timet Fortitudine quoqꝫ frustratur si dorsum ad terraꝫ vertatur. Difficulter enim surgit in dorsum conuersa ꝑpter latitudinem clippei qua a dorso tanta belua includit̄. Arestotiles. Tortuca post q̄ꝫ comederit viperam. comedit origanum agreste ne moriatur.

Ca.xcix.

v Acca. ⁊ Uitulus marinus. Ex libro de naturis. rerum. Uacca marina monstrum est magnum ac validum et ad iniurias iracundum. non habet oua, sed facit fetum vnum quidem sepius vel duos ad plus. Fetum tenere diligit. ⁊ secum ducit vbicunq; vadit viuit. Hoc anĩal triginta annis quod probatum est amputatis eorum caudis. Ysidorus. Uitulus marinus a similitudine terrestris dicitur. Arestotiles. Uitulus marinus habet corpus durum et carnosum, Ideoq; grauiter interficitur. nisi cũ vulnere ⁊ maxillis. Uox eius est vt thauri Quatuor habet pedes. non autẽ auriculas. quia regimen vite illius et mansio est in aqua. Nam si essent ei auricule super vias posite multum humorem rciperent. ac motum et natatõnem in aqua prohiberent. Animal generat completũ. Eiusq; partus est omni tempore sicut hominis. ⁊ pcipue tempore partus capraꝝ.

Ca.c

v Erith alias verich Uipera ⁊ vmbra. Ysidorus. Uerith piscis est vulgariter sic dictus. latine vero aristosus quia aristis innumeris armaṫ caro ei⁹. ita vt incõmode edi possit. ⁊ non sine fastidio. Unde pauperum cibus est. tanq̃ omniũ piscium esibilium vilissim⁹. In aquis dulcibus frequenter habitat. ĩ his tamen qui fluxu ⁊ refluxu maris amaricantur. Capiṫ autem sic. Rethia tendũtur in longum aque vel in transuersum. et ante rethia super aquas instrumentum instar arcus ita vt fluitet super vndas. In superiori autem eius parte nola suspenditur. eius sonum piscis audiens gregatim aduentat. tinitum nole stultus sequens. ⁊ hoc inditio patet, quia sensum habent auditus. incidentes ergo in rethia capiũtur in multitudine magna. Idem. Uipera marina piscis est paruus paulo plusq̃ cubiti vnius. In capite sup oculos vnũ cornu fert paruum acutũ ⁊ mortiferum. Eo nãq; quemcunq; vulnerat veneno inficit Quod cauẽtes piscatores capto pisce caput ei amputant. Reliquũ vo corpus in vsus hõim cedit. Idem. Umbra dr̃ a colore eo q̃ coloris sit vmbrosi.

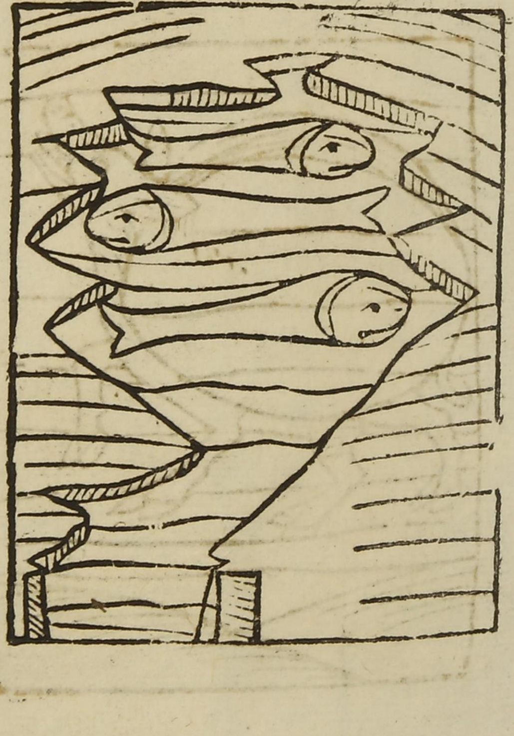

De piscibus.

Ca.cj.

v Ergiliales. Albertus in li. de naturis aialium. Uergiliales pisces sunt in duobus lacubus ytalie. lano videlicet et vbaciano i radicibus alpiũ effusis tm̃ vergiliarum stellarum ortu apparent et in oibus aliis tpibus latent. Hij pisces pulchras hñt sq̃mas acutas vt claui. In capite at̃ sunt pui et postea in caligarum modum delectantur.

Ca.cij.

v Ranoscopus. Urtica et Uulpes marine. Pli. li. xxxij. Uranoscop⁹ vocat̃ ab oculo quẽ hz in capite a quo subter et sup̃ intẽdit Alio nomine gallio nuncupatur.

Operationes.

A Huius fel cicatrices sanat. et carnes oculorum supuacuas consumit. vt dicit Meander in comediis. B Idem i li. ix. Urtica noctu vagat̃ noctuq̃ mutat̃. Uis eius pruritu mordax. eademq̃ terrestris vrtice. C Arestotiles Aial genus qd̓ grece dr̃ a kalabia et credit̃ esse vrtica maris est iũgens alias inurens p se. nec hz testam. sed eius creatio est sicut carnis.

D Et hoc genus sentit et rapit. quicq̃t appropinq̃t manibus. et applicatur lapidibus cum suis pedibus. sicut aial multorum pedũ. Et fortasse tumescit corp⁹ eius qñ applicat̃ alicui rei. Hz at̃ orificiũ i medio corpis eius. et venat̃ q̃cquit trãsit p̃ ipsum ex piscibus puis. et comedit yriciũ et pecten. i. plais. E Pli. li. ix. Uulpes marine in piculo capture glutiunt nõ tm̃ hamum sed amplius vsq̃ ad infirma lineẽ q̃ facile p̃rodant sic q̃ capenõ possunt. Uulpium terrestrium assimilant̃.

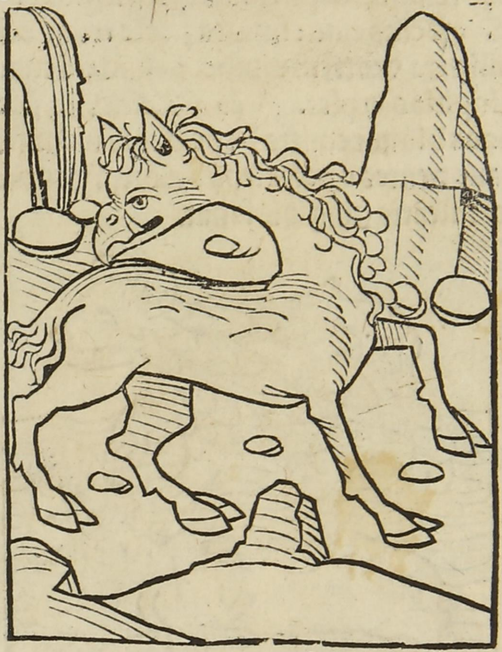

Ca.ciij.

y Potamus. Ex li. de na. rerum. Ypotamus est belua in terra nascẽs; sed in aq̃ et terra equaliter potens Elephãtibus plerumq̃ maior; Rostrũ hz resupinum. dentes adũcos; noctibus segetes depascit. ad quas q̃si r̃tro gradus pergit. libentius at̃ p̃ ceteris partibus corporis in pedibus vulnera r̃cipit In nilo habitat et in ptibus indie p̃cipue repitur. ex eius cute tornant̃ haste. Arestotiles. Ypotamus. i. equus fluuialis habz equinos crines. fissos pedes sotulares vt vacca. et est sine facie. hñs i pedib⁹ kabab Cauda eius vt porci. hinnit⁹ vt eq. Magnitudo vt azini. Corium eius grossuz valde. Ideoq̃ parant̃ ex eo sotulares et corri

gie. Interiora eius assimilant interiorib⁹ equi ⁊ azini. Et licet in terra maneat sine aqua tamen viuere non potest sicut tortuca ⁊ rana marina ⁊ cocodrillus.

Operationes.

A Pli.li.xj. Corij vero crassitudo talis est ypotamis. vt inde tornent haste cū ingenio quadam medica diligētia. B Cinis corij ypotami cum aqua illitus pānos sanat. Adeps eius febres frigidas. C Pellis eius e sinistra parte frōtis ad alligata ventrem inhibet ⁊ eiusdem cinis alopitias explet. D Testiculi.ʒ j. ex aqua bibitur contra serpentes. Fim⁹ suffi cans dentes e parte leua dolorem dentiū scarificatis gingiuis sanat.

Ca.ciiij.

z Edrosus. Zidrach. ⁊ Ziphius. Ex li. de naturis rerum. Zidrosi belue marine sunt arabiā incolentes. quarum ossa adeo magna sunt vt fores in domibus et palacijs tigna. et alia structure necessaria de illis cōmode secentur. quadraginta namq cubitorum magnitudinis reperiunt. In li. vt supra.

Zidrach est monstrum forma mirabile. quod pretendit maliciam in sua figuratione sed innocuum reperit. Caput habet vt equus. sed forma minori. Corpus autē ex omni parte draconi similimū est totūq diuersimode coloratum. Caudam hz longam sm quantitatem corporis sui gracilem ⁊ tortuosam vt anguis. Pinnas hz quoq sicut piscis. In eodem li. Ziphius est marina belua valde formidabilis. et omniū animaliū generi valde dissimilis. Forma singularis. Huius nāq caput si videris monstruosum est omnino. Si oris abissum fugies velut ymaginem mortis si oculos horrebis. si reliquū corpus nihil in rebus simile te vidisse fateberis.

Ca.cv.

z Ytiron. Ysidorus. Zitiron monstrum est quod vulgus militē vocat. ⁊ est ingens atq fortissimum in anteriori parte. quasi formam armati militis prefert. ⁊ caput quasi casside galeatū. ex cute rugosa ⁊ dura ac firma nimis Ab eius collo dependet scutum longum. latum ⁊ magnum. ⁊ interius cauum. vt in eo possit contra ictus pugnantium more defendi. Est enim forma triāgulare. firmitate duriciaq tam validū vt vix vnq̄ po

ssit iaculo penetrari. De collo ei⁹ ⁊ de spō
dilibus vene quedam ac nerui fortissimi
protendūtur in humerum. quibus predi
ctum scutum pendet in scapula Brachia
quoqꝫ fortissima nimis habet. ⁊ quasi ma
num bisulcam cū qua validissime pcutit.
Vn̄ fit vt difficulter nimis ab homine ca
pi possit. Et si captus fuerit difficulter eti
am necari. nisi cū mallijs poterit.

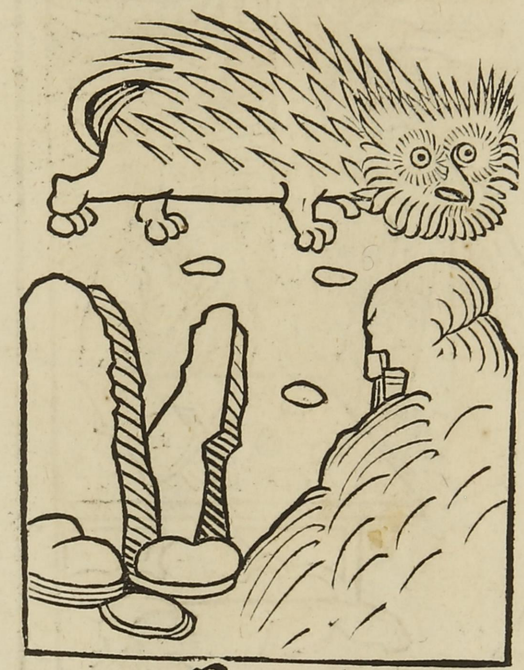

Ca. cvj.

ifius. Albertus in libro de natu
z ris animalium inquit. Zifius est
animal maris nulli alij simile ma
ximum ⁊ ingēs de genere cetorum. caput
habet monstruosum. os pfundum valde
oculos horribiles. in toto corpe nulli alij
simile nisi cete.

Hec de Piscibus ac monstruoꝝ aqua
tilium ⁊ naturis breuiando transcurrim⁹.

Sequit̄ tractatus Quintus. de Lapidi
bus videlicet preciosis eorūqꝫ vtutibus.

De Lapidibus.

Prohemiū.

Eneca ī naturalibus questionibus libro septimo dicit. Sicut in nobis non tantum est sanguis sed multa genera humorum. sic et in terra plura sunt humorum genera. Quedam enim sūt que natura indurantur. hinc omnis metallorum humor quo aurum et argentum fit generatur. Quedā vero sunt que in lapidem ex liquore vertūtur. Unde et lapides pciosi succrescūt. Quia ātin tractatu superiori quarto. videlicet dei auxilio cōpleto de aquaticis et natatilibus earūque cōpetatibus et naturis tractavimus nūc eiusdem summi dei auxilio tractatū quintum aggredientes de lapidibus pciosis. necnon de his que in terre venis nascūtur eorumque virtutibus pertractabimus. et modum seu ordinem alphabeti sicut in precedenti observando. Primo de lapidibus dicemus.

Ca. primū.

Adamas latine. Arabice hager subedhig. Sera. libro aggregatoris cap hager. Hager subedhig est mes fluminis in quo est lapis de mes. et est flumen ad quod nunquam venit aliquis nisi Alexander. et est in finibus corasceni. Et color eius approximat colori salis armoniaci. et est fri. et sic. in. iiij. gradu. Et idem aucto. Gyas. Est lapis quo utuntur aurifices. ponentes in stilo ad sculpendos lapides. Enax in lapidario suo. Adamas est lapis durissimus parum cristallo obscurior coloris tamen lividi fulgentis adeo solidus. ut nec igne nec aliqua re frangatur. mollescat et solvatur. Solvitur tamen et mollescit sanguine et carne hyrci pcipue si hyrcus ante aliquādiu biberit vinū vel siseleos comederit mōtanū vel petrosilinum. quia talis hyrci sanguis etiam ad frāgendum lapidē in vesica valet. Solvitur etiam lapis ille a plūbo et non trahit ferrum. eo quod non sit proprius locus generationis eius in minera ferrea. ut quidam mendosi dixerunt. Maior autē quantitas est inventa ad magnitudinē avellane. Nascitur autem in arabia et in cypro Sed ciprum est magis molle et obscurum. Et hic lapis quando magneti supponitur ligat magnetem et non permittit eū ferrum trahere.

Operationes.

A Serap. Maior virtus eius est in auro et argento et calibe. Unde lacerto sinistro alligatus valet contra hostes et insaniam et indomitas bestias. et contra iurgia et rixas et venena et incursiones fantasmatū et incuborum et succuborum. Nūc āt lapidē quēdam magnetem vocaverunt: et quidam eundē ferrum attrahere menciuntur. B Idem Iste lapis habet duas virtutes que raro aggregantur in alio lapide. Una earum est quod nō coniungitur alicui lapidi quin nō frangatur propter hoc coaptantur fragmēta eius in summitatibus ferri acuti ad perforandū. et pforantur cū eo lapides alij sicut smaraldus tabarzet zaphirus et alie gēme.

C Alia virtus est q̃ si accipiat̃ granulũ vnum ex fragmentis eius. et glutinetur in summitate ferri cum glutine romano. et intromittatur in vesica p foramen virge. frãgit lapidem. Habet similiter aliã ꝓpetatẽ quia nihil frangit lapidem hunc nisi plũbum. Nam ipsum rumpit et conterit.

D Et idez auctoritate Dyas. Adamas est lapis quo vtuntur aurifices ponentes in stilis ad sculpendos lapides. et confert gingiue fluxe. et purificat dentes. E Et idem auctoritate Galieni. Uirtus eius est que abstergit abstersione forti. et signũ in hoc q̃ aurifices vtunt̃ in hoc q̃ indiget abstersione. Et nos iam experti sumus q̃ mundificat dentes et abstergit. F Et in eo est virtus aliqua calida. et ꝓpter hanc causam admiscetur in medicinis cõburentibus et in aliquibus desiccatiuis q̃ curant gingiuas fluxas G Ex libro de naturis rerum. Adamas fortem facit hominem contra hostem. Somnia vana repellit. Uenenum fugat et prodit. Fertur enim sudore madere. si venenũ adhibeat̃ ꝓpe. H Prodest lunaticis ac demone repletis Ex contactu etiã prodesse dicitur insanis.

Ca. ij.

a Gathes. siue Agapis. Agathes s̃m dyas. i. ꝑpo ca. hz maximã vtutem. s. q̃ colorẽ hz silez pelli leõis. Ysaac bẽiamin. Agathes ãt lapis niger ẽ albꝰ venulis i modũ cuiusdã spẽi lapidis albestẽ. Et iuenit̃ aliꝰ mĩor eiusdẽ spẽi: q̃ similis ẽ corallo. Et terciũ genꝰ plurimũ sui in creta insula nascit̃. q̃ hz i nigͣ venas croceas. Est quartũ genus indicum et variũ quasi sanguine sit aspersum.

Operationes.

A Dyas. Agathes. valz ad morsuz scorpionis alligatꝰ vel illinitꝰ cũ aq̃ statĩ tollit dolorẽ: tritꝰ et vulneri aspsus l' in potione cũ vĩo datꝰ vipaꝝ sanat morsus. portatꝰ facundũ prudentẽ amabilẽ et gͣtũ portantez facit. B Ysaac bẽiamin. Priũũ qdẽ genꝰ aptũ ẽ ad regũ formas q̃ lapidibꝰ insculpunt̃. et plurimi lapides hñt capita regũ insculpta: C Et cũ iacẽt ad caput dormiẽtis fert̃ õndẽ multa simulachra sõnioꝝ D Terciũ ãt genꝰ q̃d creticũ est facit vt adiuuet vincẽ picula et viribꝰ ꝓuenit cordis. gratũ et placentẽ facit. vt dicit Euax. et coloris facit hõiez hõi et facundũ

De Lapidibus.

Ca.iij.

Labandina. Ysidorus. Alabādi
a na dcā est ab alabāda rgiōe asie.
Est autez cristallini genus. Cui⁹
color ad celidoniū vadit sz rarus. Arnol
dus Alabandina fulgorē hz q̄ est ruff⁹ cla
rus vt sardius.

Operationes.

A Huius virtus est φ fluxū sanguinis
prouocat 7 augmentat B Ex Lapi
dario. Est alabādina cuius lux est emula
sardi. Indicis āt dignū de nōie fallit āicū

albaster

Ca.iiij.

Labastrites. Amandinus. 7 Ab
a sinthus. Ysido. Alabastrites ē la
pis candidus. interstinct⁹ varijs
coloribus. Hūc cauant ad vasa vnguēta
ria. qm̄ vnguēta optīe fuare dr̄ icorrupta
Nascit̄ circa thebas. egipcias. ad damas
cum syrie ceteris cādidior. pbatissim⁹ in
India. Pliñ. li. xvj. Alabastritē lapidē vo
cant quē ad vnguētaria vasa cauant Na
scit̄ circa thebas egiptias 7 damascum sy
rie. hic ceteris cādidior. sed pbatissimus
est in carmania. Mox in india. iam q̄dem
7 in syria atqz in asya vilissimus autē. et si
ne vllo candore in Capodocia. Probant
q̄ maxime coloris mellei in vertice macu
losi. atqz non translucidi. vicia sunt in his
corneus. color candidus 7 quicq̄t vitio si
mile est. Secundū Albertū lapis amādi
nus est gemma coloris varij. Lapis absin
thus s̄m Albertum Est de genere gēmaꝝ
colore vitri rubeis virgulis.

Operationes.

A Dyascorids. Alabastrites est laxati
uus mollit deniqz duricies 7 stomachi do
lorem ceroto admixtus. B Albert⁹.
Amandinus venenum om̄e. aut extinguit
aut reprimit: 7 vincere facit aduersarios:
Et plenam interpretationē somnioꝝ facit
intelligi. C Albertus. Absinthus.
Virtus huius fertur esse sicut lapis Abes
carius licet satis remissior. D Nam
accensus permanet calidus p septez dies
vel amplius; propter eandem causam q̄
dicetur de lapide albescario. E La
pidis etiam huius virtus est in puocādo
7 augmentādo fluxum sanguinis. 7 expe
rimentatores asserunt.

Ca.v.

Adrodamanta et Antracites.

a Ysidorus. Andodamanta nitorē habz argenti. ⁊ pene adamas. sp tesseris quadrata: Magi putant ei nomē impositum ab eo ꝙ domare ac refrenare dicatur. impetus vel iratundias aīorum. Signitur āt in mari rubro

Operationes.

A Arnoldus. Androdamanta lapis ē coloris argentei trahiturq; de rubro mari. forma eius vt tessera. Duricies vt adamantis: Virtus eius est ꝯ furorē. animūq; ꝯmotum. B Ex lapidario. Androdamanta lapis est quasi tessera quadra. Ipse maris rubri mixtus reperit̄ harenis C Quem magus affirmat tante v̄tutis haberi. vt possit pn̄s aīos sedare calētes. D Ex li. de naturis reꝝ. Androdamanta lapis quadrus atq; durissimus. tante v̄tutis ē. vt animū furore calentē ⁊ luxuria sedare possit: E Ysidorus. Antracites est coloris ignei vt carbunculus. Sed candida vena precinctus. cuius propriū est ꝙ iactatus in ignem velut mortuus extinguitur. ac contra perfusos exardescit. F Plinius. li. xvj: Est inter carbunculorum species antraticis in Thesprocia fossilis carbonibus similis. hec quoq; cādida vena precincta traditur: G Arestotiles. Antrax id est carbunculus rubeꝰ. Si cum eo ponatur orithi nocte lucebit. H Albertus. Andromada est lapis coloris argentei. in mari rubro nascitur Est autem quadratus ⁊ durus sicut adamas I Virtutem habz contra furorem. ⁊ facilis animi cogitationem: et tristiciam et grauitatem.

Ca.vj.

Alectorius. Solinus. Allectoriꝰ

a lapis traditur qui cristallina specie. fabe modo in gallinacioꝝ vētriculis nascit̄ aptus. vt dicūt p̄liatoribus Dyasco. Allectorius lapis in ventribus galloꝝ gallinacioꝝ inuenit̄. Arnoldus. Allectorius ē lapis obscuro cristallo similis e ventriclo galli castrati trahitur post quartum annū. Ultima eius quantitas ē ad magnitudinē fabe. Ex li. de naturis rerum. Allectorius ē lapis. Cristallo vel aq̄ limpide similis. In iecore gallinacij reperitur si castratus fuerit. postq̄ tribꝰ annis vixerit castratus. Nullus maior est faba: postq; hic lapis in gallinaceo fuerit nūq̄ bibit.

Operationes.

A Dyascorides. Allectorius in ventribus gallinacioꝝ inuenit̄ quem gladiator habens in ore permanet inuictus ac sine siti. B Mulieribus quoq; que volūt placere viris proderit. quia portantes se ꝓbas ac speciosas reddit. C Arnoldus. Allectorius excitat venerē. hōiemq; ⁊ ꝯstantē facit. atq; ī ore tentꝰ sitim rep̄mit

B Ex libro de na. rer. Allectorius valz
frigidis. ⁊ qui coire non possunt. E
A muliere quoqꝫ habitus facit eam viro
suo placere. portantem se facit invictum.
⁊ sine siti. Hinc reges eum habentes ĩ ore
fortiter dimicant. F Phisiologus.
Allectorius in ventre galli nascitur. q̄ post
tres annos castratus. ⁊ postea ꝑ septē an
nos vivens hunc lapidē portat idest galli
naceus G Hic lapis sitim extinguit
hōiemqꝫ discretum ⁊ gratum. maximeqꝫ
uxorem marito facit. ut aūt habeat hec om
nia. clausis in ore portatur. H Ex la
pidario. Ventriculo galli qui testiculis vi
duatus Cum tribus ad minimū fact⁹ spa
do vixerit annis. Nascitur ille lapis. cui⁹
non ultima laus est. Et ꝑ bis binos capit
incremēta sequētes. Mēsuramqꝫ fabe cres
cens excedē nescit Cristallo similis vel aq̄
cū limpida parz. Invictū lapis hic r̄ddit
quēcūqꝫ gerentē. Extiguitqꝫ sitī pacietis
ore recept⁹ Nā milo crotōias pugil'es hic
ꝑside vicit. Hoc etiam multi superarunt
ꝑlia reges. Hic oratorē verbis facit eē di
sertum. Constātem reddens cūctisqꝫ per
oīa gratum. Hic circa veneris facit incēti
na vigentes. Cōmodus uxori que vult fo
re grata marito. Ut bona tot prestet clau
sus portetur in ore

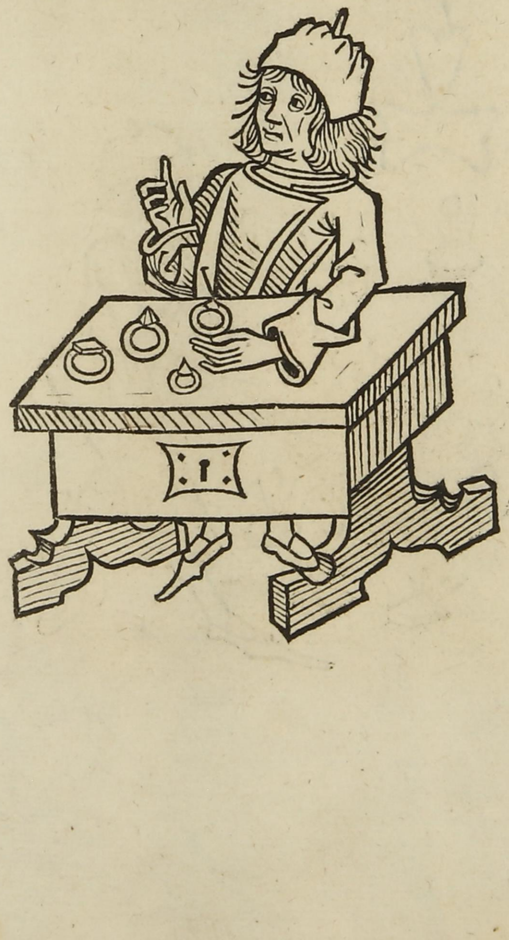

Ca. vij.

Metistus. Ysidorus. Ametistus ametist
a indicus inter purpureas gēmas
tenet principatum. Est aūt color
eius purpureus ꝑmixto colore violaceo. ⁊
quali rose nitor. leniter quasdā flāmulas
fundens. Alterꝝ genus eius descendit ad
iacinctos. Causam nōis eius reddunt. qr
sit in eius purpura quoddam non in toto
igneum. sed vini colorem habens Est aūt
sculpturis facilis. Huius gemme genera
sunt quinqꝫ. Arnoldus. Ametistus est gē
ma purpurei coloris ut rosa. ⁊ transmittit
ab india. Sunt quedā eius spēs Sed hec
id est indica ceteris utilior est. huic molli
cies ad sculpendū inest. Plin. li. xvj. Indi
ce quidem amatiste principatum tenent.
Sz ĩ arabie quoqꝫ parte. que est finitima
syrie petria vocat. Et in armenia minore
et in gallatia repiunt ⁊ in egipto. Sordi
dissime atqꝫ vilissime in tharaso ⁊ cypro.
Indice absolutū phenicis purpure colo
rem habent. Et ad hanc tingentiū officie
vota dirigunt. fundit autē cū aspectu lent
ter blandū. neqꝫ in oclos ut carbunculi vi
brant. Alterꝝ eaꝝ gen⁹ dn̄dit ad iacinctos
⁊ hunc colorē indisacō vocāt. Est ⁊ pan
rites in continuo arabie gentis. Quartū
genus colorē vini hꝫ. Quintū ad vicinia
dn̄dit cristalli albi. has gēmas magoꝝ va
nitas ꝑmittit ebrietati resistere. multaqꝫ
mira efficere.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Ametistus violacei
coloris est optimus. Est āt qdā velut gut
ta vini rubei aq̄ corrupta Et hec facile est
ad sculpendū. Valz multū vinū bibētibus
qm̄ ebrietati est ꝯrius B Arestotiles
Lapis ametistus si posueris eum sup um
bilicum. vaporem vini prohibet. ebrieta
temqꝫ solvit. ⁊ hominem a ꝯtagio liberat
C Arnoldus. Virtus ametisti est cōtra
ebrietatem. facitqꝫ hominē vigilem. ma
lamqꝫ cogitationem r̄pellit. Et intellectū
bonum tribuit.

Ca.viij.

Sius. Dyascorides. Asius lapis
a in Alexandria tm̄ inuenit̄. q̄ opti
mus est ad vsum medicine; q̄ est
colore candidus ac leuis in modum puni
cis. ac velut puluis manibus insidens. sa
nat fistulas. scrofas. podagram. ꝛ alienas
passiones. Serapion. Lapis asius ē lapis
qui inuenit̄ in Alexandria. et flos ei⁹ lapi
dis nōiatur fuca. ꝛ est lapis asius. ꝛ est q̄d
dam q̄d apparet ꝑ substantiā eius simile
pulueri molendini. ꝛ repitur etiaꝫ sub eo
ꝛ circa eum. Et iste lapis est albus. ꝛ opor
tet ꝙ eligat̄ ex eo ille q̄ est albus leuis simi
lis punici subtilis cito frangibilis. in quo
sunt vene occultate. ꝛ suꝑ quem est flos vt
sal rubeū. ꝛ est hic lapis siccus similis spō
gie. ꝛ generat̄ suꝑ eū farina. ex qua q̄dam
est alba. quedam rubea similis punici de
clinans ad croceitatem. ꝛ qñ applicat̄ lin
gue mordicat mordicatōe pauca. Et idē
aucto. Sal. Nōiatur hic lapis nōie acq̄si
to a loco. i. asia ꝛ nō est omino durus sicut
lapis. sed assimilat̄ in colore suo: et substā
tia sua lapidibus qui r̄periunt̄ in lauellis
balnei. ꝛ est tener ꝛ frangit̄ cito ꝛ suꝑ ip̄m
est sil̄e pulueri molendini r̄perti suꝑ pari
etes molendini. ꝛ hec medicina nōiatur
flos lapidis asyos. et est subtilis ꝑpter su
am subtilitatem dissoluit carnes sine mor
dicatione.

Operationes.

A Serapion aucto. Dyasco. Uirtus
huius lapidis ꝛ floris eius est ꝙ curat vlce
ra profunda que sunt difficilis sanatōis.
quando est siccus. ꝛ aufert carnem suꝑflu
am que fit in eis que est similis fungi.
B Et curat vlcera fraudulēta; ꝛ replet
ea carne ꝛ mundificat ea; C Et quā
do admiscetur cum melle ꝛ aceto cōuenit
vlceribus fraudulentis. ꝛ non sinit ea au
geri in corpore. D Et quādo admis
cetur cū farina fabarum. ꝛ fit inde empla
strum. podagre cōuenit multum. E
Et conuenit duriciei splenis. Et quando
cum eo fit lohoc cum melle cōuenit vlceri
bus pulmonis. F Et cum ponitur ex
hoc lapide suꝑ scabello super quod tenēt
podagrici semper pedes dr̄ conferre eis.
G Et quando puluis eius aspergitur
super corpora pinguia ī balneo loco nitri
extenuat ea. H Et qui vult abluere
lapidem hunc aut florē eius; abluat sicut
lauatur climia.

Ca. ix.

a Lbeston. Albertus in lapidario suo. Albestō est coloris ferrei fm Plinium. in arabia innenitur.

Operationes.

A Albertus. Virtus mirabilis eius in templis deorum est manifesta. eo ꝙ semel accensus vix aut nunꝙ poterit extingui. eo ꝙ naturam habet aīalis q̄d salamandra vocatur cum modico humidi vnctuosi pinguis inseparabilis. Ysido. Albestō est Archadie lapis ferrei coloris ab igne nomen sortitus eo ꝙ accensus semel nūꝙ extinguitur.

Ca. x.

a Quile lapis est. Ut dicit Serap. libro aggregatoris: caplo hager athamach. i. lapis aquile. Et est lapis indus qui cum agitatur. audit̄ ītra ip̄m lapis alius ⁊ minera eius est in montibus indie inter chinoas ⁊ sarandi iuxta littora occeani. Et vocatur a grecis allevians partū. ⁊ hec ꝑetas est inuenta in hoc lapide aquile. Et idē aucto. Rasis. Athamach est medicina indie ⁊ est lapis simil' castanee. nisi quia habet colorem vellereū ⁊ q̄n agitas ip̄m auditur intra ip̄m lapillus. et q̄n frangis eum egreditur ille lapillus. ⁊ est sicut auellana vergens ad albedinem. Et idez Rasis li. de ꝑetatibus dixit ꝙ est lapis similis ouo. ⁊ ꝙ habet intra se lapillum. Albertus ī lapidario suo. Echites lapis. i. aquile ⁊ est gemmarum optīa ⁊ est coloris punicei: ⁊ vocat̄ a quibusdaz aquileus. ⁊ ab alijs erodialis. eo ꝙ aquile hunc ducunt ad nidum suū iuxta oua sua collocantes. eundem sicut grus inter duo oua que facit collocat. Hoc em̄ expertum ad sensum in colonia vbi grues fetus fecerunt multis annis in quodam orto. Inuenitur autē lapis aquile iuxta litora occeani vbi est optimum genus echideoꝝ qui sunt heredes auium. Gr̄ autem ꝙ in psya aliq̄n inuenitur. Est autem modus eius ꝙ in se continet alium lapillum qui in ipso sonat quando manu mouetur.

Operationes.

A Serapion. Hic lapis aquile dicitur Nam cum aquila vult parere oua sua defert hunc lapidem masculis a partibꝰ Indie. ⁊ supponit eum aquile. ⁊ facit eū parē facile. ⁊ alleuiat eius dolorem. ⁊ hoc idez facit mulieribus: ⁊ om̄ibus aīalibus quādo ponitur sub eis in hora partus. B Et idem aucto. Rasis. Q̄n ponitur in pecia ⁊ suspenditur mulieri in coxa q̄n debz parere facit accelerare partū cū facilitate. C Et sum expertus hoc ⁊ inueni sic esse ⁊ omnes concordāt in hoc ꝙ alleuiat partum quando alligatur coxe. ⁊ iuuat quando ponitur loco peonie. inuenitur ad curandum. Iste lapis inuenitur apud nos. ⁊ ꝙ plures. verificaui de eo multociens experientiam: D Enax in lapidario suo. capitulo de lapide aq̄le ait. ꝙ suspensus in sinistro brachio: conuenit pregnantibus. ⁊ conciliat amorem. diuicias augz vbi fert̄. ⁊ in pregnantibus impedit aborsum. ⁊ periculum parturitionis mitigat.

E Prohibet casum caducorum. similiter si de administratione veneni aliquis suspectus sit in cibo illo ꝓhibet ne possit ab eo deglutiri cibus ille. Si lapis subtrabatur mox deglutiet. F Albertus. Fertur autem ꝙ si suspēsus in sinistro brachio conuenit pregnantibus ⁊ conciliat amorem ⁊ diuicias auget vbi fertur.

G Et in pregnantibus impedit aborsum ⁊ periculum parturitionis mitigat. Et ait ꝙ prohibet casum caducorum similiter. H Et quod mirabilius est tradunt caldei ꝙ si de administratione veneni aliquis suspectus sit impositus in cibo illo prohibet ne possit deglutiri cibus. et si lapis subtrahatur mox deglutitur. Hoc dicit Albertus se vidisse a quodam fratre suo sensibiliter probari seu examinari.

I Querunt autem aquile hunc lapidē ⁊ īponunt nido suo. ⁊ grues inter oua sua sed in vno anno ponunt vnum. et in alio alium. K Dicunt autem quidam ꝙ faciunt ad mitigādum calorem ouorum. vel corporis aquile. ne oua nimis calefiāt ⁊ hoc est probabile. L Quidam aūt dicunt aliquid conferre ad eorum formationem aut viuificationem: ꝙ autem quidam dicunt ꝙ lapis ab aliis auibus ouis interponatur ne oua frangantur falsum est. quia citius ad lapidē ꝙ̄ ad se ip̄a collisa franguntur M Aiunt autem alii qui ꝙ si aliquis suspectus de administratione veneni cum lapis iste cibo immittitᷣ statim a cibo strangulatur. ⁊ quando subtrahit transglutit cibum in quo positus ē lapis.

Ca. xj.

Strion. et Asterites. Ysidorus

a Astrion gemma est cristallina in India. cristallo propinqua: in cuius centro fulget stella lune pleno fulgore nomenq; eo sumpsit ꝙ astris opposita fulgorem rapit ⁊ gerit. Plinius. In carmania nascitur gemma q̄ astrios vocatᷣ. similiter vt astiria vl' astirites candida cristallo propinqua: In india vero nascens ⁊ in pallenes littoribus astrios. Quidam aūt causam nominis huius reddunt. ꝙ astris opposita fulgorem rapiat ⁊ gerat. Optimam autem in carmania nulliq; vicio obnoxiam gigni. Idem Ysidorus. Asterites est gemma candida lucem ꝯtinens inclusam veluti stellam intus ambulantem. solisq; candidicantes radios reddit. vnde ⁊ nomen inuenit. Plinius. Proxima cādidicantium gemmaꝝ est asteria. principatum habens proprietate nature. ꝙ inclusam lucem pupille modo quodam ꝯtinet ⁊ transfundit cum inclinatione. velut intus ambulantē. ex alio atq; alio loco reddēs.

De Lapidibus.

Ca.xij.

a Rena. Ysidorus. Arena ab ariditate dicta est. huius ꝓbatio est. si manu pressa strideat aut in vestē candidam sparsa. nil sordis ꝛlinquat. Uitrubius. Alia est arena fossicia: alia fluuiatica vel marina. Arene fossicie sunt hec genera. scꝫ nigra. cana. rubea: carbunculū Ex his optima erit que in manu ꝯfricata stridorem fecerit. que autē terrosa est asperitatem non habet. Item si in vestimentū candidum cōiecta fuerit arenaria. Uñ fodiatur tamen de fluminibus ⁊ e glarea extrahatur. hec tamen in structuris odiosa est. quia difficile siccessit nec onerari se continenter paries patitur. nisi intermissionibus requiescat. nec cōcamerationes recipit. Marina vero hec amplius ⁊ etiaꝫ parietes cum in his tectoria facta fuerint remittētes salsuginem eoꝝ dissoluunt. Sic cescunt autem celeriter fossicie. ⁊ tectoria permanent. ⁊ cōcamerationes paciūtur. Sed hee que sunt de arenariis ꝛcentes. si eñi exempte diutius iacent a sole ⁊ a luna ⁊ a bruma coacte resoluuntur ⁊ petrose fiunt. Ita ꝙ in structuram coniecte cemēta continere non possunt sed labunt ⁊ ruunt oneraqꝫ parietum sustinere non possunt. Palladius. de agricultura libro primo. Omnium arene generꝝ precipue meliorē ruffa. sequētis meriti cana. Terciū locum possidet nigra. Sꝫ fossilis arena non iuenitur De fluminibus autem glarea vel littore colligitur. Marina quidem tardiꝰ siccatur Ideoqꝫ non ꝯtinue. sed intermissis tēpibus est ꝯstruenda ne opus corrumpat onerata.

Operationes.

A Ex li. de naturis rerum. Arena sparsa super flāmam in extinguibilē extinguit eam. B Dyasco. Arena maris q̄ in littore est sole calefacta carnes humidas desiccat. C Itēz cocta sacellis ad cōpescendum tumorē intraneoꝝ iuuat.

Ca.xiij.

a Rgilla. Bartholomeus in libro de proprietatibus reꝝ. Argilla ē terra tenax glutiosa ⁊ viscosa. ad varia figuloꝝ opa disposita atqꝫ apta. et sic ꝭm Ysidorum libro. xvj. capitulo pmo. ab argis sic vocata. apud quos primo ex tali materia vasa fictilia sunt effecta. ⁊ vt ibidem dicitur talis terra p actōēꝫ caloris

liquidiores partes cõsumentis ꝛ terrestriores consolidantis in laterem cõmutatur Sepe etiam contingit ꝙ talis terra lutea vnctuosa frigiditate aque congelante in lapidem cõmutatur. Sepe etiam accidit talis transmutatio scꝫ luti vnctuosi i lapidem ex calore coagulante. sicut enim dicitur. libro. iiij. metheoroꝝ. Lutum vnctuosum aptum est huic transmutationi: scꝫ in lapidem per calidi coagulationẽ. quare vnctuosum est medium inter viscosum et vaporatiuũ. habens humidum viscosum Unde gratia vaporatiui potest a calido coagulari. gratia viscosi non potest ex toto educi sed amplius comprimi ꝛ consolidari. ꝛ sic in lapidem transmutari.

Operationes.

A Ubi ibi dicit cõmentator. Argilla est frigiditate sua sanguis restrictiua. B Constantinus. Argilla si cum forti aceto fuerit distempata apposita fronti et tymporibus ꝓhibꝫ sanguinẽ narib⁹ fluẽtem.

Ca. xiiij.

a Rmenus ſm pliniũ proprio capitulo. Lapis armenus est dict⁹ ꝛ nominatus a regione illa: ꝛ est liuidus ꝛ subalbidus. cuius melior est habens colorem medium inter viridẽ obscurum tereum ꝛ indum. ꝛ habet macularũ distinctiones virides ꝛ nigras. Auicenna li. ij. capitulo de lapide armeno est aliquantulum azulini coloris. non tamen est in colore azuli: ꝛ non est in eius soliditate. ſꝫ est in eo arenositas quedam: ꝛ quãdoqꝫ vtũtur eo tinctores ꝛ pictores loco azuli ꝛ est lenis tactu.

Operationes.

A Johannes Mesue. Lapis armenus inquit Alexander a verificatoribus est inuentus habere ꝓrogatiuam in educendo coleram nigram in cuius operatõ incolumior est elleboro nigro. et virtuosior lapide lazuli. melior est habens colorem mediũ inter viridem obscurum ꝛ tereum ꝛ indũ ꝛ habet macularum distinctiones virides ꝛ nigras. ꝛ qui non est in termino lapidis ymo facile dissolubilis puluerisabilis. B Et qui est lenis tactu carens asperitate calide complexionis in principio secundi ꝛ sic. in ipso. C Et est resolutiuus abstersiuus et est conturbantibus et subuertentibus stomachum ꝛ educit per vomitum ꝛ vẽtrem: ꝛ nocet stomacho generans subuersionem ꝛ faciens solutionẽ cum angustia. D Et dixit Alexãder Non lotus soluit per vomitum ꝛ per ventrem sine molestia. E Ars autem in lauando ipsum est hec teratur cum facilitate in vase lapideo deinde fundatur suꝑ ipsum aqua dulcis ꝛ lauetur sic terendo ꝛ fiat illud trigesies semꝑ innouãdo aquaꝫ ꝛ adhuc decies lauetur cum aqua rosaꝝ. F Et dixit Alchindus. Lauetur cũ aq̃ buglosse post depurationem eius. acquiritur enim ei proprietas mirabilis ex hoc ad egritudines melancolicas. G Auicenna. Soluendo educit melancoliã plusq̃ lapis lazuli. ꝛ propter ipm̃ dimittitur elleborus niger. H Johãnes mesue. Educit solutione coleram nigram. cũ virtute ꝛ mundificat cerebrum ex ea ꝛ valet. ad egritudines eius melancolicas. sicut est mania ꝛ vertigo ꝛ dolor capitis. et epylẽtia. I Et ad egritudines timo

ris & suspitionis. & ad lepram & ad egritudines splenis & ad cancrum. & morpheam & febres melancolicas. K Dosis nō loti potio est a.ʒ.ß. vsqȝ ad.ʒ.j.ß. & loti potio est a.ʒ.j. vsqȝ ad duas.

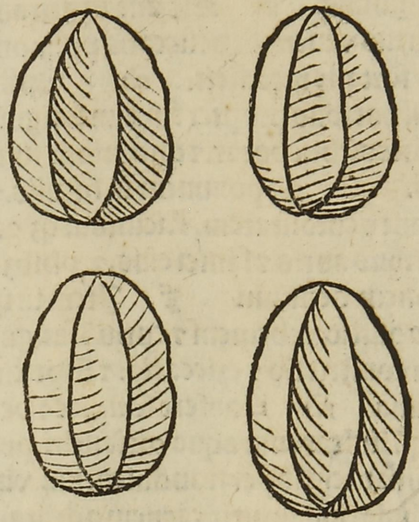

Ca.xv.

a Atimoniū latine. grece antimonos. arabice aytruad. Antimonium est vena terre similis plumbo. verū est q antimoniū teritur & non funditur. plumbū vero fundit̄ & non terit̄. Et hȝ in fracturis suis claritatē qn̄ frangitur Et illud est melius qđ in fracturis suis nō hȝ aliqd ex terra vel aliq̄ sorde. & ideo ablutum & mundū debet poni in medicinis. Est fri. & sic. in.iij. gradu. Sera. li. aggre. cap̄. Aytruad vel antymoniū est vena terre similis plumbo & est medicina ocularis qđ decernitur a metallo. quia antimoniū teritur. metallum vero nō. similiter metallum funditur. antimonium aduritur. Antimonium quanto clarius tanto melius Et idem auctoritate Dyas. Melius ex eo est fortius. & illud qđ frangitur. & habȝ in fracturis suis claritatem & luminositatē. & quod est interius mundum. & non habȝ aliquid admixtum ex terra vel sorde aliq̄.

Almansor tractatu tercio. capitlo de antimonio. Antimonium fri. & sic. est in.iij. g.

Operationes.

A Ad emorroidas exiccandum inicia tur succus peucedani per cristere & postea si sint exterius pone puluerem antimonij desuper Si sint interius. puluis iniciatur cum calamo posito in vesica inflata.
B Puluis eius cum sapone spatarēto vel gallico cōficiatur. & liciniū in eo intinctum orificio fistule immissum curat. Puluis eius in cancro positus comedenti aut carni superflue optima est cura. C Contra polipum. magdalino ex apostoli con formatus ī sparso puluere antimonij & naribus immittat̄. & aufert ip̄m. D Collirium ex puluere antimonij. et puluere nuclei. mirabolanoꝝ citrinoꝝ equo pō dere. addita aqua rosaꝝ. vel pōe de tutia cum antimonio. E Bōbix intincta ī succo sanguinarie cum puluere antimonij. naribus immittat̄ & remouet fluxum sanguinis ab ip̄o. F Ad cohibendū sanguinem. puluis antimonij in succo tapsi barbasti conficiatur & bombix intīcta superponatur. G Serapion aucto. Galieni. In hac medicina est v̄tus stiptica. et conglutinatiua et infrigidatiua. aufert carnem superfluā que est in vlceribus & incarnat & consolidat ea. & mundificat sordicies eorum H Et stringit fluxū sanguinis narium. & ꝓprietas eius est cō ferre epylentie & superfluitatibus grossis I Almansor. Antimonium oculū efficiens robustum ipsius custodit sanitatē. suppositum quoqȝ menstrua constringit. K Paulus capitulo de antimonio. Antimonium sua frigiditate et siccitate sanguinem de naribus stringit & valet si misceatur collirijs oculorū. L Seniores eo vtentes habent oculos incolumes. qa neruos confortat & omnem maculā. & nocumentum aufert maxime si parum de eo miscetur.

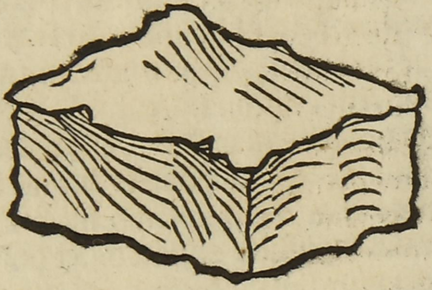

Ca. xvj.

a Ttramentum. Ysido. Attramentum sic dc̃m est eo ꝙ sit atrum Cuius species ⁊ picture ⁊ quottidiano vsui necessaria est. Ex li. de aluminibꝰ ⁊ salibus. Attramentum est aqua ⁊ tinctura: quã terre siccitas coagulauit. Et est in sui natura calidum et siccum. Huius multa sunt genera. quoꝝ meliꝰ est in hispania Et ip̃m q̃dem denigrat corpora. Et augmentat rubeum rubedine. Albũ v̓o denigrat. Ex li; iiij. metheoroꝝ. Attramenta composita sunt ex sale ⁊ sulphure ⁊ lapidibus: Et est in eis vis aliquoꝝ corpoꝝ liq̃bilium. qm̃ ex eis fiunt. vt calcantũ et abachar generantur ex maioribus granis attramenti Et non soluitur salsedo eius nisi cum eo q̃d in illo est sulphureum ⁊ postea coagulat̃ residuũ. Illudqꝫ iam cepit vim mineralem in aliquibus corpibus. Quod autem ceperit vim ferream erit rubeũ aut croceum aut calathar Quod ãt vim ereã erit viride sicut calcantum Unde possibile est illa duo artificialiter fieri.

Operationes.

A Auicenna in. ij. canõe. Attramentũ calidum est ⁊ siccum in tercio gradu.

B Omnia sunt adurentia ⁊ stiptica. scabiei conferunt humide ac duriciei palpebraꝝ. ⁊ asperitati eaꝝ. aut apostematibus iguinis. C Est aũt in attramento virtus venenosa desiccans pulmonem ita ꝙ fortasse interficit: D Sufflat̃ aũt in naribus propter fluxum sanguinis ⁊ ꝓpric althochotar. ⁊ quo etiam fiunt licinia. E Et ponuntur in fistulis. ⁊ extirpant ventositatem. Licinium q̃ꝫ ꝯfert vlceribus auris ⁊ saniei eius. ⁊ ꝓhibꝫ corrosionem dentium F Item in ipso sunt adustio vehemens ⁊ cursuũ sanguineorum constrictio ⁊ exiccatio. ⁊ stipticitas plurima G Confert formice ⁊ herisipile qñ linitur cum aqua coriandri. puluerizatur autem super fraudulentum vulnꝰ ⁊ ambulatiuũ. adurit carnem additam H Confert etiam fluxui sanguinis narium ⁊ apostematibus gingiue. I Et prohibet fluxum matricis. ponitur etiam in alcofol ad abstergẽdum ⁊ subtiliandũ grossitudinem palpebraꝝ. Hoc idẽ dicit Plinius licet per alia verba.

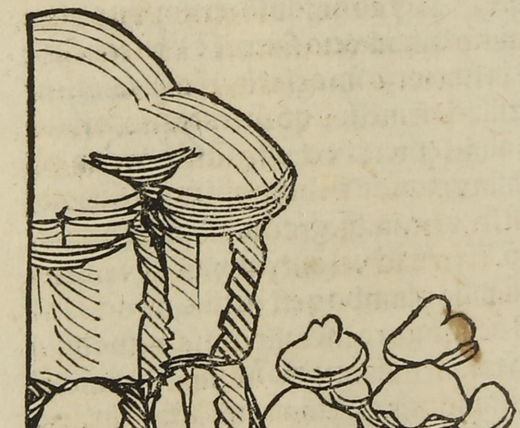

De Lapidibus.

allum

Ca.xvij.

Lumen Ysido. Alumen vocatur
a a lumine quia lumē prestat colo
ribus tingēdis. Est autē salsugo
terre efficiturq̃ hyeme ex aqua ⁊ limo. et
estiuis solibus maturatur. Huius species
due sunt. Liquidum ⁊ spissum. Dyascori
des. Aluminis species multe sunt. sed me
dicine tres necessarie. rotundū scissum ⁊ li
quidum. Rotundum ꝓbabilius est quod
naturali rotunditate formatū ē. fistulosuz
subalbidum fricabile non lapidosum. ali
qua ex parte palidū; pingue scz ⁊ vehemē
ter redarguens. Scissum aūt optimū est.
q̄d est quasi flos albus. rotundi leue. ⁊c.
Liquidum deinde melius est q̄d est leue
perlucidum in summo aliquid in moduz
floris. quasi lac habens. Rasi in li. de Alu
minibus ⁊ salibus. Alumen est oleum q̄d
coagulauit siccitas terre ⁊ est in natura sui
calidum ⁊ humidū. retinet omne volatile
mundificat ⁊ decorat corꝑa. ⁊ augmētat
tincturam eoꝝ. Alchimista. Alumē large
sumpto vocabulo. dr̄ omē qd̄ ligat tinctu
ram in corꝑe aliquo. vt in pannis ⁊ corijs
Et sicut sunt diuerse tincture sic ⁊ alumīa
diuersa. Nam tinctura quelibet alumine
suo indiget. sine quo imprimi non posset.
vel cum corꝑe ligari. Vn̄ non (vt quidam
putant) alumen dat lumē. sed facit adhe
rere lumen. i. colorem: sicut apparet in co
rio. q² nō p̄ꝑatur cū galla si nō imprimit̄
tinctura Itaq̃ galla est alumē tincure ni
gre. sicut cinis clauellatus est alumen gla
dij. Alumen quoq̃ de quo agit̄ est alumē
rubee tincture. licet alumen non rubificet
nisi album.

Operationes.

A Platearius. Alumen calidū est ⁊ sic
cum in tercio gradu. virtutem habet con
sumendi ⁊ vehementer desiccandi. B
Quod albū est meli⁹ est ac acutu ⁊ salsugi
ni immixtū. Qd̄ āt feculentū ⁊ cereū ē impu
rum. vsus ei⁹ ꝯ cancꝝ. ⁊ inflationes gingi
uarum. ⁊ ꝯ scabiē. Balneū aq̄ aluminose
valet ydropicis. scabiosis arteticis. C
Dyasco. Omne autem alumen virtutem
habet constrictiuam. ⁊ vehementius con
sumptiuam. Medet̄ deniq̃ putredinib⁹
⁊ sanguinis fluxibus. D Gingiuis
humectis seu dentibus mollibus cum ace
to vel melle. E Idem Auriū fluxus
cum succo poligonie curat Carnes quoq̃
suꝑfluas ⁊ putores alaꝝ vl' inguinū sanat
F Auicenna. Alumen est ca. ⁊ sic. ad. iij
Exiccat ⁊ ꝓhibet fluxū omīs sanguinis ⁊
cursum suꝑfluitatū ⁊ effusionem eaꝝ.
G Cum aqua interficit alkarad. i. cimi
ces ⁊ pediculos. ⁊ fetorem oris tollit cum
fece vini tantūdem aluminis desiccat vl
cera difficilia. cum salgēma valet corrosi
oni ⁊ adustioni ignis. H Ex libro de
naturis rerum. Vniuersaliter alumen ca
lidum ⁊ siccum est in quarto gradu stipti
cum ⁊ mūdificatiuū. ⁊ visus obscuritatis
clarificatiuū superfluam palpebrarū car
nem aut membrorum corrodit. I
Pessima ⁊ sicca vulnera inhibet ne corpi
perambulent: K Cum aceto ⁊ melle
mixtum dentes confortat infirmos Et va
let tumidis gingiuis.

Ca.xviij.

Aurum. Ysidorus. Aurum ab aura dicitur.i.a splendore: q reper cusso aere plus fulgeat. Ex libro de naturis rer. Aur inuenitur in riuulis et in fontibus.et etiam in montibus qnq: sz raro.multus autem labor est in lauando. Sed et p multas minutias terre.et in eius sordibus inuenitur sociatū:inuenitur tamen purum et non terre vel bituminibus.in se admixtum.sicut es vel argētum. Itez in eodem libro. Aurum ceteris metallis ē preciosius.durabilius et tractabilius.omni tempe fulget et coinquinatum rubigīe non consumitur.visum fouet. Et quanto rubicundius est tanto melius. In duplo quoq ponderosius est q argentū aut es aut stannū.Cunq sit generosissimū super omnia metalla nihilomin⁹ est maxime ductibile sup omīa. Omi metallo temperatius est. Et ideo quia caliditas eius modici est excessus.non locatur in gradu.soluz quoq non resoluitur. Actor. Aurū itaq non solum est inter metalla pcio sissimum sed etiam solidissimū.habet colorē igneū splendidum fouentem visum In igne positum nō comburitur.sed purgatur et probatur. Itaq triplici de causa in igne ponitur.ad examinandū: ad purgandum et ad fabrificandum Sz et humano corpori maxime congruit.vn̄ in cibo sumptum iuuat multum. Arestotiles.libro tercio. Aurum profecto liquat calido.et si fuerit sulphur mundum et purum.et argentū viuū optimū cum rubore clar.fueritq in eo vis igneitatis simplicis non vrentis.erit res optima quam recipe possunt alchimiste. vt ex ea fiat aurum.hoc enim ipm cuertet in aurum. Auicenna. Aurum multiplex ē scilicet.naturale.magistrale.xirchi. Zafri obrizum.colon.et alijs modis. Et illō quidem quod est de alexir valet magis q aurum acre.quo nō potest operari. Aurum autem de alexir est tribus modis.scilicet. de petra capillorum et sanguinis et ouorū. Non enim potest aurum esse aur de alio lapide. Quidam autem faciunt falsuz aurum sic et argentum. Stringunt enim id ē indurant stannum et dealbant ac dicunt esse argentum. Sicut etiam auripigmentum cum subtus stercus mittūt.ibiq miscent sal armoniacum et incorporant cum cupro distenso per locum barbatum et cū mercurio rubeo.et dicunt q sit aurum ver cuiusmodi sit aurum septem modis p magisterium temptatur atq cognoscitur scz in solutione.in lapide.in pondere.ī gustu in igne.in sublimatione.in fusione Porro naturalis auri natura calida est et sicca.et quantum habet ferrum de natura siccitatis et duricie tantum habz aurum naturā bonam ac mollem.fit autem in ventre terre.de argento viuo bono nimis et de sulphure non multū rubeo cocto

Operationes.

A Ex libro de naturis rer. Aur est calide nature.lepram ac scabiem curat.ī puluerem redactum et antidotis mixtum.

B Habet etiam virtutem confortādi non q incorporetur.aut membra nutriat sed q alteratiua virtute corpus immutat Vulnus ex auro factum non corrumpitur in tumores.

C Haly regalis ī practica sua.sermone secundo. Aurifolia carnē comedunt sine morsura.suntq sicca subtilia. Limatura auri confortat cor et pulsioni medetur.

D Acalimia auri melior est tenuis et magis desiccans et amplius elimans. Que si comburatur et leuetur desiccat oculorum vlcera sine morsura.

E Actor. Aurum vt dictum est supius omni metallo est temperatius. Vn̄ qa caliditas ei⁹ modici est excessus.ideo non locatur in gradu.licet in gradu ponatur ab aliquibus

F Auicenna.ij.canon. Medicine aurum est equale subtile.cōfortat oculum in alcofol positum. Confert et doloribus cordis ac tremori eius.

G Retentio eius in ore.fetorem ipsius oris remouet. Cauterium melius est et veloci⁹ sanabile quod fit cum auro.

H Confert etiaz doloribus cordis ac tremori eius ac timori anime.et ei q sol⁹ loqtur.

De Lapidibus.

Ca.xix.

Uricalcum. Ysi. Auricalcum dr̄
a eo q̄ splendorem auri ⁊ duriciem
eris possideat. Est autem nomē
compositum ex lingua latina ⁊ greca. Es
em̄ grece chalco vocatur. fit autem ex ere
⁊ igne multo. ac medicaminibus ad aure
um colorem ꝑducit̄. Ex li. de na. reꝝ. Ex
ere fit auricalcum sic dc̄m quia splendorē
habeat auri. vel q̄a de ip̄o fit auꝝ. Dicit
em̄ phūs in libro de alumīe. Linmen q̄d
ex vrina pueri ⁊ auricalco fit auꝝ optimū
Quod intelligendum est in colore non in
substantia Dicit em̄ idē Aresto. q̄ variat̄
color sed substātia manet. Hoc auricalcū
frequentius scripture vocāt electꝝ. ⁊ hoc
ꝓpter colorem electro prope consimilem
Ex doctrina alchimie. Es autem trāsmu
tatur in auricalcum. quod fit mediante tu
thia. quia fumus eius albificat. ⁊ habꝫ na
turam spiritus. statimqꝫ cum puluis eius
proijcitur super es fusum. vel miscetur cū
laminis eris: In ipsa eris fusione thutia
calefit. ⁊ fugam querit tanq̄ spiritus. vñ
apparet q̄ eius fuga fit per eris corpus fu
sum. sicqꝫ siccat ip̄m. quia fumus eius est
temperate albus. ⁊ album hmōi mixtum
cum rubeo reprimit rubedinem ⁊ fit citri
num ⁊ ita auricalcum.

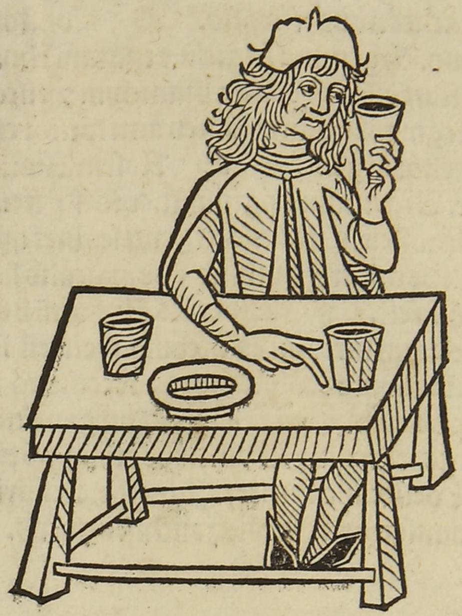

Ca.xx.

Rgentum. Ysidorus. Argētum
a greci argirion dicunt cū mixꝫ imo
dum illud accidit. vt cū candidū
sit. impressum corꝑi nigras lineas reddit
Ex li. de na. reꝝ. Argentū ductile est ⁊ tra
ctabile. sonorūqꝫ ac tinnitus dulcissimum
⁊ hoc maxime si eri misceatur. Vñ tubas
ex argento ductiles precepit moyses fieri
ad terrorē hostiū. ⁊ exhortatōem ad bellū
ad mouendū q̄z castra ⁊ populos ad escā
ꝓuocandos. Argēti vene multe ⁊ in mul
tis ꝑtibus orbis reꝑiunt̄. nec est puꝝ in se
sicut auꝝ. Sꝫ terre ac sordibus incorꝑatū
⁊ admixtū. Ideo labor maxim⁹ est vt ꝑ ig
nem expurget̄. Fum⁹ āt purgatōis ei⁹ val
de nociuus est. nec de facili purgat̄ fumo
hmōi multo infectū nisi fumo thuris aut
armōiacis spēbus. ac vbi puꝝ fuerit argē
tum durabile est. Impuꝝ āt de facili con
trabit corruptelā. Argentū ꝯsolidat alia
metalla. ⁊ q̄si vnū efficit consolidata.

Operationes.

A Auicenna in. ij. canone. Argentum
īfrigidatiuū est ⁊ exiccatiuū. bonū est val
de scabiei ⁊ prurigeni. B Eius con
fricatio cū alijs comixtionibus confert se

toriorís. C Ac tremori cordis et humiditatibus viscosis. D Constantinus. Argentum frigidũ ⁊ tẽpatum ĩ humiditate est. ⁊ est contra humidum ⁊ viscosũ flegma. Cadimia tamen auri fortior est ⁊ melior argentea. E Rasi in Almansore. Argentum frigidũ est. cordisq; tremori proficit. Cadimia argenti scabiei que ĩ corpe oritur. ⁊ pustulis que in oculis sunt bona est. F Albertus Argentũ bene politum inter om̃ia metalla. meliꝰ est speculum. quia ĩ colore magis accedit ad dyaphanum. G Haly. Purgamẽtum argenti melius est viride ac tenue. põticũ est desiccans fortiter: Ideoq; necessariis admiscetur ad cicatrizandũ vnguẽtis.

Ca. xxi.

Argentum viuũ. Ysidorus. Argẽ
a tum viuũ dicitur q excidat materias quibus inicitur hoc ⁊ liqdũ quia percurit. Inuenit autẽ specialiter in metallis siue in fornacibus argentariis: guttaꝝ concretione tectis inherẽs. Sepe etiam in stercore vetustissimo cloacarum vel puteoꝝ limo. fit etiam ex nimio in conchule ferree imposito patena testea supposita. Tunc eñ circumlito vasculo circumdantur carbones. sicq; argentũ ex nimio distillat: sine hoc neq; argentum neq; es inaurari potest. Tante aũt virtutis est. vt si sup sextariũ argenti viui. centenariũ saxũ supponas oneri statim resistit. Sin aũt auri scrupulũ. leuitatẽ eius raptim sinu recipiet. Ex q̃ intelligit nõ põdus s; naturaz esse cui cedit. Seruat aũt melius in vitreis vasculis. nã ceteras materias pforat: potui autẽ datũ interficit põderis cã. Auicẽna. Argentũ viuũ subtus terrã nascit propter hũiditatem magnã in loco illo existẽ Et hoc euenit. ppter solẽ ⁊ aerẽ q̃ tangunt eum. Ideoq; efficit curres ppter humididitatem ⁊ frigiditatẽ q̃ in eo sunt. nec efficitur nisi in loco frigido. Ex li. de na. rerũ. Argentũ viuũ est ĩuera calidũ ⁊ humidũ in q̃rto gradu. licet in q̃busdã libris inueniatur esse frigidũ. Extinctũ pt aliis rei admisceri. s; viuũ nõ. pt aũt fieri albũ ⁊ rubeũ cũ sulphure. fert eñ de facili om̃s colores recipe. Si extinguat cũ pinguedine. apparebit q̃si terra. et sic inter ollas artificiose crematũ. extrahit ab igne claꝝ malliabile ⁊ tractabile ad modũ argẽti. ad maxima firmacula facienda. Deniq; sine argento non pt fieri deauratio. cunq; argentũ nõ consolidet argẽto medio argẽto. Hoc videtur bene fieri cum argento viuo.

Operationes.

A Constantinus in li. graduũ. Argentum viuũ cal. est in. iiii. gradu. ⁊ hu. Pediculos capitis occidit. ⁊ reptilia oĩa cum litargiro ⁊ aceto ⁊ oleo B Fitq; bonũ ad curandũ scabiẽ. Fit etiã vnguentũ ad pustulas optimũ C Platearius. Argẽtum viuũ h; vtutẽ dissoluẽdi ⁊ penetrãdi farinam lupinoꝝ amaroꝝ decoquitur in aceto fortissimo vsq; ad spissitudinẽ. ⁊ argenti viui extincti fcã pmixtiõe. caput pacientis ex habũdantia pediculoꝝ pungit p discriminalia. D Extinguit aũt vel cũ saliua: vel fricat cũ cinere ⁊ saliua. Aut cũ capillis et saliua. Aut cũ pulue ossis sepie ⁊ saliua. melius aũt dr extingui. cũ alte

ri rei pt admisceri. nisi em sic extinguit. ip
sius ad aliud non fit admixtio. E Al
xi. Argentū viuū potui datū īterficit cā
ponderis F Item dyas. dicit q argē
tum viuū bibenti morte tribuit. euadē tñ
poterit. Qui hoc biberit caprinū lac bibē
do ac se mouēdo. vel etiā bibendo vinum
addito absinthio synapi vel ysopo. Cui
cunq3 mēbro adhēt ipm pcutit 7 corrodit
G Auicenna: Argentū viuū sublima
tum interficit. ppter vehementē incisionē
7 eius cura fortis est bibere lac 7 vomere.
Sz Galienus dicit hoc se exptū nō fuisse.

Scio q quidam bibit argentū viuū in
estate dū agitaret siti ex vitro arto putās
se vinū bibere. 7 duabus horis effluxis id
ipm reddidit an⁹ i peluim 7 nihil nocuit.
H Dicunt ei quidam q extinctū interfi
cit. quia quicquit ei obuiat sua grauitate
corrodit Interficit etiam murem. J
Et ex eius fumo fugiunt vermes 7 serpen
tes venenosi. K Item vapor eius fa
cit accidere paralisim: tremorem. Fumus
eius destruit visum 7 auditū Et facit oris
fetorem cum transit p ipm. q̄re caueat qui
vtatur.

Ca. xxij.

Arsenicum. Ysidorus. libro. xix.
a Arsenicum quod latine ob colo
rem auripigmentum dicitur. col
ligitur in ponto ex auraria materia. vbi
7 sandaraca: optimū est quod in aureum
colorem transit. purum 7 fusili gracili ve
narum discursu: Quod vero pallidi⁹ aut
sandarace similis est: deterius iudicatur.
Est 7 tercium genus squamosum: quo mi
scetur aure⁹ color. Vis eorum est vt sanda
race sed acrior. Plinius. li. xxxiiij. Arseni
cum est ex eadem materia qua 7 sandara
ca: Quod ex eo optimū est coloris etiam
in auro excellentis. Ex libro de alumibus
7 salibus. Arsenicum est calidum 7 humi
dum: Et est diuersi generis. scilicet rubeū
citrinum 7 laminosum Est arsenicum sile
sulphuri in multis operibus.

Operationes.

A Auicenna Aliud est album aliud ru
beum. aliud citrinum: oīa putrefactiua
sunt 7 mordicatiua. Est autem calidum ī
tercio. siccum in secundo. B Pilos
abradit et alopicie cum gummi pini con
uenit. C Emplastrum cum eo fit sup
vulnera: Cum adipe 7 oleo conuenit sca
biei 7 sabaphat hūide et putredini. et ab
stergit 7 adurit cutem. D Assumit
ad tussim antiquā 7 sputum saniei. 7 san
guinis. Et quādo ponitur in pillulis ad
asma. E Miscetur autem cum oleo
rosato ad bothor 7 emorroidas. Qd autē
ex eo sublimatū est interficit: Et ex rubeo
quidē melius est. quod est pulverizabile.
F Dyascorides. Arsenicum nascitur in
metallis vbi 7 sandaraca. Assatur autem
in testa. donec mutet colorem: 7 r̄ponitur
Virtus ei stiptica est. cū calce viua mixtū
7 corpi illitum tollit pilos.

Ca. xxiij.

Alagins. ⁊ Berillus Arnoldꝰ. Balagins est gēma ruffa plucen
b tis nature. degenerās a carbūculo. ip̄ius ac ṽtutibus oībus debi libus ī eo ꝯmissis. Isi. Berillus ī india gig nitur viriditate simil' smaragdo, ſꝫ cū pal lore. Polit̄ āt ab indis in sexāgl'as formas vt ebetudo coloris repcussione āguloꝝ ex citet̄. Aliter politꝰ nō hꝫ fulgorē. Genera eius sunt nouē. Helimandus in cronicis li. x. Berillus est coloris violacei vel aque marine.

Operationes.

A Iuba scripsit ꝙ ꝯiugiū dat amorem Et portantē se magnificat. Dextraꝫ strin gentis adurit. B Aqua in qua iacꝫ pota, valet infirmis oculis. tollit victus ⁊ suspiria. ⁊ cunctis epaticis fert̄ curare do lores. C Arnoldus. Berillus ē lapis cuius color est pallidus vt limpha. forma sexagana Cunqꝫ genera eius sunt nouem qui magis pallet est melior. D Vir tus eius est contra hostiū pericula. cōtra pigriciem. oculos humidos sanat. gestan tem adurit. Si oculo solis opponit̄ ac ro tundatur ignē accendit. E Dyasco. Berillus lapis lucidus est et clarus. oleo similis sculpit̄ locusta marīa. ac sub gemi nis pedibus eius cornuta ac sub gēma po nitur herba seuina modico auro inclusa. gestata amorē ꝯiugiū facit. Aqua in q̄ mi ssa est pota. ad ocl'oꝝ vicia valet. ⁊ ad oēꝫ valitudinem.

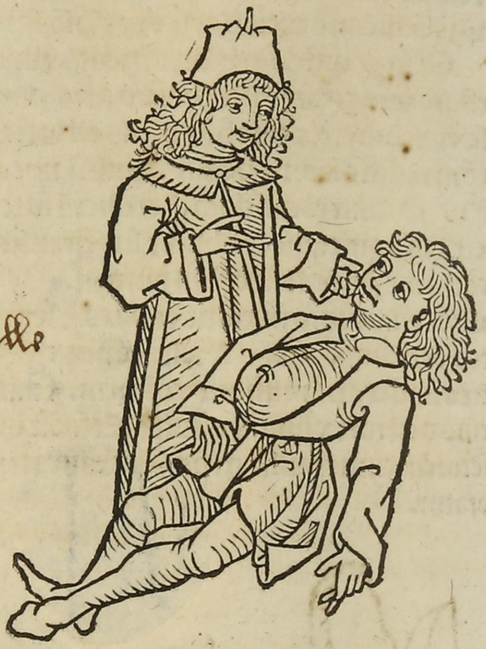

Ca. xxiiij.

Ezaar. vel lapis liberans a vene
b nis. arabice bager bezaar. Sera pion li. aggre. cap̄. bager bezaar est nomen persicū. ⁊ est expellens nocumē tum. et hoc nomen cadit super duo: Unū est quod cadit sup omēm medicinam con uenientem alicui veneno: eo ꝙ resistit vir tuti eius ⁊ expellit nocumentum eius pro pter proprietatem que est in eo: Rasis Bezaar est lapis citrinus mollis non ha bens saporem. Unde lapis est vergēs ad citrinitatem ⁊ albedinem. hñs colorē vini ⁊ est leuis splendens sicut lumen.

Operationes.

A Serapion. Lapis bezaar convenit venis: et quādo bibitur ex eo pōdus .xij. granorum ordei aut linimētum fit cum eo super locum morsus liberat naturā a morte et expellit venenum per sudorem. ideo pestilentico valet. B Et qñ ponitur lapis in annulo: et ponitur in ore ipsius q sumpsit venenum et sugit id et aliquantulū cōvenit ei. C Et qñ tangitur cū illo aculeus scorpionis prohibet ab eo postmodū potentiā pungendi D Et si teritur de eo pondus duorum granorum ordei dissolvitur in aqua et ponitur in ore serpentis suffocat eū statim et occidit. E Idem aucto. Rasis: Et ego vidi in ipo sufficientiā ad auferendū nocumentū et erit lapis ille quē vidi vgēs ad citrinitatē et albedinem habens colorem vini. et cum hoc erat levis splendēs sicut lumen. F Et iam vidi in eodem sufficientiam illam quam non vidi in alia medicina simplici. ymo etiam q nō vidi in tyriacis compositis G Itē Rasis Vidi lapidem bezaar filij amamari custoditoris legis dei. et est verum q ipse emit hūc lapidē et dedit pro pcio ipius palacium cordube in principio genere.

Ca. xxv.

b Elliculi marini latine. Arabice astor. Pandecta. cap. xciij. Belliculi marini sunt quasi vmblici hōis sm figurā: et sunt lapides parvi et albi q inveniuntur in ripis marinis coherētes sicut dētales sunt frigidi et sicci sed eorum excessus ab autoribus nō determinatur. ponuntur in vnguētis ad faciem clarificandam.

Operationes.

A Pulvis eorum subtilissimus resolvatur cū axūgia gallinacea pus resoluta: et fiat vnguentum pro facie abstergenda. ponuntur in antidotario Galieni in vnguento citrino. qđ interptatur vnguentū de citro.

Ca. xxvj.

b Olus armenus. Avicenna. li. ij. cap. de luto armeno. Lutū armenum sive bolus armenū est rubeū declinans ad citrinitatē notū. fri. est pmo gra. sic. in. ij. Et est quedā vena terre q precipue in armenia invenitur. Vn̄ habet vtutem constringendi Est autem eligendū quod subrubeum est sm oēs ptes nō his colores distinctos. aliquantilum fragile.

Serapion. Canarmenum.i.lutum armenum.7 est ingimbar.color eius ē vltra croceitatem ad rubedinem tendēs.7 teritur cito sicut teritur calx.7 est lene sine lapide Virtus eius est que desiccat desiccatione forti.

Operationes.

A Avicenna. Lutum armenum retinet sanguinem; quoniam exiccatio eius est in vltimo. B Et confert apostematib⁹ pestilentialibus bibitum 7 linitum.7 prohibet ambulationem putredinis mēbrorum.7 mirabile est in re vulnerum. C Et prohibet catarrum.7 confert colericis D Et est bonum sputo sanguinis ptisici.propterea quia desiccat vlcus pulmonis.7 est cura stricture anhelitus ex catarris.7 est bonum vlceribus intestinoꝝ 7 solutioni 7 fluxui sanguinis matricis. E Et confert fe.ethicis 7 pestilencialib⁹ proprie.7 plures quidem iam sanati sunt ex pestilentia magna proater consuetudinē bibendi ipsum cum vino subtili. F Et si bibitur in febre pestilentie necessarium est vinum.perducat ipm ad cor.7 misceatur vinū illud cum aqua rosaꝝ.

Ca.xxvij.

Borax. Lapis borax secundum Albertum a quodam genere bufonis nominatur ꝗ sic dicitur quod ipsum i capite portat. Et est duorum generum. Unum album aliquantulum fuscum.7 alterum si vivo adhuc palpitante bufone extrahitur.in medio habet oculū ceruleum.7 temporibus nostris extractus fuit.vnus de bufone paru⁹ viridis. aliqs etiam vidimus bufones habentes depictos in se qui de hoc genere dicebant vulgariter aūt cropodine dicunt.

Operationes.

A Albert⁹. Sordes purgant intestioꝝ 7 superfluitates. B Arnoldus. Nose lapis.i.lapis borax est cuius duo sūt genera. Unum subalbidum 7 aliud varium C De bufonis capite trahūtur anteꝗ bibat vel aquam tangat D Et forte in eis quandoqꝫ apparet forma bufonis cum pedibus sparsis. hic lapis valet contra morsos reptilium.7 ꝯ venenū.

De Lapidibus.

Ca. xxviij.

Allaica. Carcedonius et Calcophanus. Ysidor⁹ Callayca est gēma colore viridis et pallens ac nimis crassa. nihil iocūdi⁹ decensqꝫ auro. Unde et appellata nascitur in india vel germania in rupibus gelidis. Oculi modo extuberans: Ex li. de na. rerum. Carcedonius in ethyopia nascit. velut ignis lucet. sed pallentis speciem retinet. Semper itaqꝫ detentus pallore. Colorem hꝫ medium inter iacinctum et berillum Qui si ptusus sit et collo vel digito ferat. causas vincere phibet. Hui⁹ spēs tres esse dicunt.

Operationes.

A Arnoldus. Calcaphanus est gēma nigra sꝫ eris tinnitū reddit si lapide fuerit illisa. B Arnoldus. Calcophanos nigri coloris lapis clarificat vocem. prohibet raucedinem C Ex li. de na. rerum Calcophan⁹ sonorus ac dulcis istar eris. D Si ferro vel ere pcutiat vocem qꝫ sonoram ac dulcem reddit si portetur ab homine casto.

Ca. xxix.

Carbunculus. Ex li. de na. rerum. Carbuncul⁹ est lapis oīm pciosissimus atqꝫ carissim⁹. et oīm lapidum phibet vtutib⁹ pdit⁹. Hui⁹ color ignens est: et nocte magis qꝫ die lucet. Nam die obscurat. nocte vo tm̄ refulget. vt circa se noctē quasi in diē vertat: Ex lapidario Ardentes superat gēmas carbuncul⁹ omnes. Nam velut ignitus radios iacit vndiqꝫ carbo. Huius nec tenebre possunt extinguere lucem. Quin flāmas vibrās oculis mittat aspicientem.

Operationes.

A Arnoldus. Carbunculus est gēma rubicundissima in obscuro et tenebris lucens vt carbo. Colore virtutibusqꝫ supat omnes gēmas ardentes. Sola em̄ habet omnes. que in ipsis sunt virtutes. Suntqꝫ preter illam. xij. species minus ea vtiles. B Ysidorus. Carbunculi genera sunt duodecim. sed prestantiores qui videtur fulgere ac velut ignem effundere. C Et dicit Aluredus qꝫ est sigillum lapidum Alij vero quia carbunculus potest imprimere figuram suam omni alij lapidi et nō econtra.

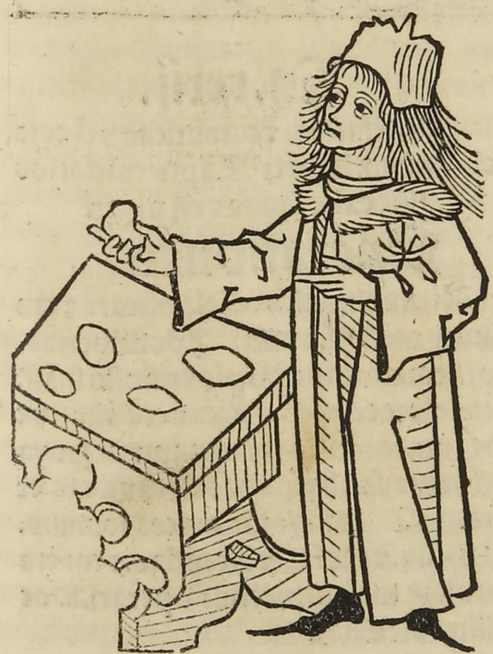

Ca.xxx.

Alx. Ysi. Calx viua dr. q2 dū tactu
c frigida sit occultū igne3 intus h3.
Uñ 7 aq̄ pfusa statim latēs ignis
erumpit. natura eius mira facit. Nā aq̄s
accendit q̄bus sol3 ignis accēdi. Usus ei9
est structuris fabrice necessari9. Nā lapis
lapidi nō pt adherē forti9. nisi calce piun
ctus. Et calx q̄dē e lapide albo 7 duro me
lio2 ē structuris. Ex molli vō picturis vtil'.

Operationes.

A Aui. in. ij. cañ. Calx est cinis corpoꝝ
lapidosoꝝ. Illa q̄dē quā aq̄ nō tetigit et
illa quā aq̄ tetigit cū remanet extincta du
obus dieb9 aut trib9 tūc nō adurit s3 tñ ca
lefacit. B Et abluta q̄dē dcā ē 7 exic
catiua sine mordicatōne. C Calx vō
bibita cū oleis fit maturatia D Calx
fluxū sanguīs abscindit carnē additā co2
rodit. 7 abluta ꝯsolidat Ignis adustioni
ꝯfert. E Constan. Calx ē ca. 7 sic. i. iiij
g. Que mixta sero 7 oleo pustl'as 7 apata
putrida hñtes iuuat. vulneraq3 7 icisionē
solidat. F Razi i Alman. Calx ca. est
adurit 7 carnē supfluā co2rodit: fluxū san
guinis cōstringit. que cū lauat adustioni
ignis confert.

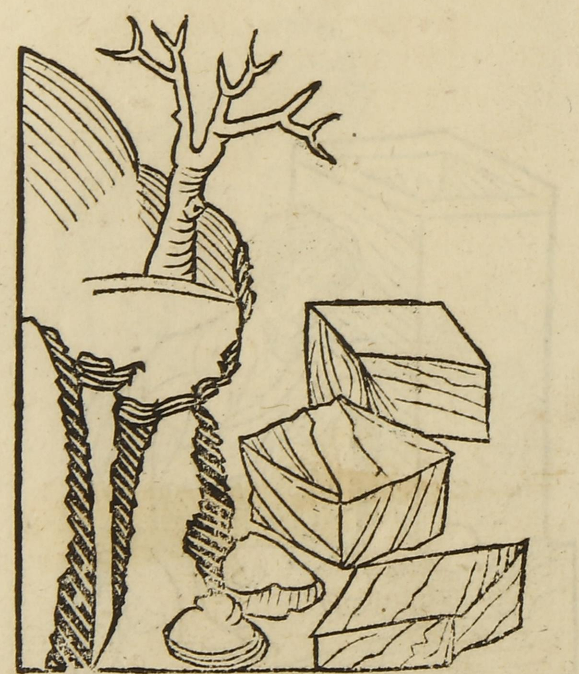

Ca.xxxj.

Aristeum 7 Numidicus. Ysido.
c Caristeū viridē optimū q̄d nomē
ab aspectu hñs eo q2 gtū sit his q̄
gēmas sculpūt. Eius eñ viriditas reficit
oculos. Idem. Numidicū marmo2 numi
dia mittit. q̄d cutē cotē succū dimittit cro
co similē. vñ 7 nomē accepit. Non crustis
s3 in massa. 7 liminū vsui aptū. Tesfrian a
calo2e cineris appellat. cuius alligatō cō
tra serpentes laudat.

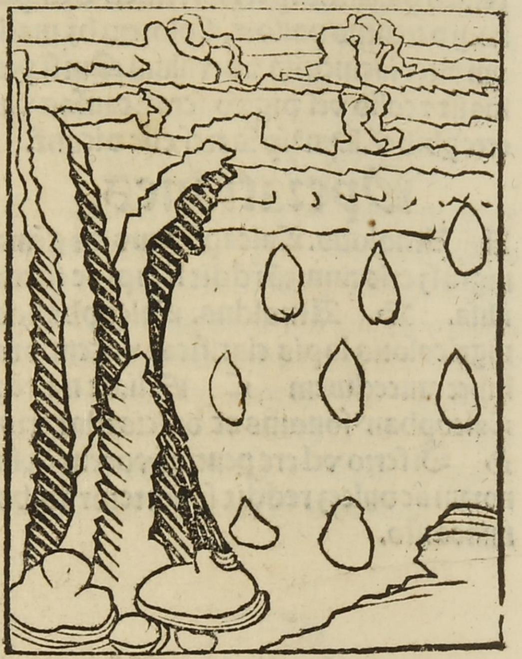

Ca.xxxij.

Alefarios: 7 co2anticas vel co2a
c uium. Albert9. Lapis calefarios
siue calcofanos 7 est niger.

Operationes.

A Uirtus eius est vocē clarificare 7 rau
cedinem mederi. B Idē Albertus.
Lapis co2anticas est lapis cristallo simil'.
īfecto colo2e ceruleo. q̄ dr cadere aliqñ de
nube cum tonitruo et inuenitur in graya
7 hyspania. sed hyspanus est candens vt
ignis. C Prouocat dulces somnos.
7 ad p2elia. 7 causas vincendas. 7 contra
periculum tonitrui dicitur operari. Hoc
similiter ait Enax.

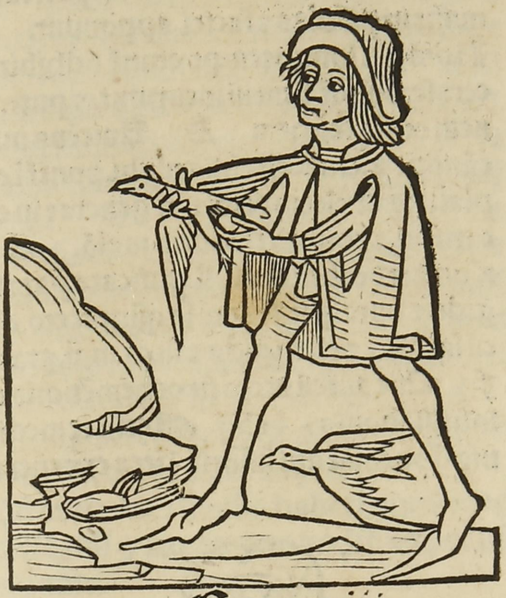

Ca.xxxiij.

Elidonius: Dyascorides: Celi-
c donius inueniī in ventribus hy-
rundinū. Cuius genera sunt duo

Niger 7 ruffus que colligūtur captis pullis yrundinum 7 scissis eorum ventribus inueniuntur.

Operationes.

A Albertus. Ruffus inuolutus panno lineo vel corio vitulino 7 sub sinistra assella gestatus dicitur valere contra insaniā. 7 antiquos languores, et lunaticam passionem 7 epilentiam eodem mō portatus. B Enax autem dicit ꝙ facundum gratum et placentem reddit gestantem se. niger autem vt Joseph dicit cōtra nociuos humores 7 febres 7 iras operat̄. Et lotus aqua sanat oculos. C Sunt autem hij lapides parui valde et tales iam vidimus per socios nostros de stomacho yrūdinum extractos de mense augustu. tunc enim extracti magis valere dicunt̄. vt frequenter autem duo simul in vna yrundie inueniunt̄. D Dyascorides. Ruffus enī sanat lunaticos 7 lāguidos 7 insanos in panno mundo ligatus. 7 in sinistro brachio egroti circūligatus. p̄terea facit gratissimos portantes se facundos et amabiles 7 ydoneos. E Niger gestatus similiter optimū finem imponit. ad omnes iras regum 7 dn̄orum ydoneus est. F Nam qui eum habuerit omnibus placebit. et ad arbitrium suū cuncta perducet. G Sed cui dolent oculi teritur cū aq̄ 7 inungunt̄ 7 sanabuntur. H Sed cū tolluntur lapides cauēdum ne pater aut mater ꝑpe sit q2 meliorē effectū hēbunt.

Ca.xxxiiij.

Elonites 7 Cymedia. Ysidorus.
c Celonites est lapis purpurei va-
rijq3 coloris Hunc testudo mittit

7 diuinatorem illum facit. Qui hunc sub lingua gestauerit At hec virtus ipi tantū modo tunc inest. cum luna primo accensa crescens est. Menoytes in vltimo descendente sic vult aaron de virtutib9 lapiduz. Nec hic lapis ab igne corrumpit̄.

Operationes.

A Celonites est indice testudinis oculus varius 7 purpureus. hoc magi imposito lingue fingunt̄ futura p̄nūciare B Ex lapid. Indica testudo lapidē mittit celonitem. Gratū purpureo varioq3 colore nitentē. Quez sub lingua lotosi qsq3 gesserit ore Posse magi credūt hūc diuiare futura. Orto māe die sextā dūtaxat ad horā

Tempore quo lune succescere cernitur orbis. Sed luna prima lapidis predicti potestas. Tocius fertur spacio durare diei. Quinte post decimã cõcordant tpe lune. At detrimenti maris in tpe toto: Añ diẽ tm̃ lapidi manet illa potestas. Est etiam nulli lapis hic obnoxi⁹ igni. C Idez Ysidorus. Cimedia est gẽma que inuenit̃ in cerebro piscis eius nominis. candida 7 lõga. his presagire dicunt̃ magi signa tranquillitatis 7 tempestatis.

Ca.xxxv.

Erusa. Platearius. Cerusa flos
c plumbi est: 7 est fri. 7 sic. in. ij. gdu
hanc qui faciunt sepius incurrũt apoplexiam. epilentiam. paralisim. arteticam. propter frigiditatẽ aceti dissoluentem 7 mortificantem.

Operationes.

A Habet autem cerusa virtutem mundificandi vel extergendi sup̃fluitates. vñ quidam mulieres abluta facie puluerem ceruse tenuissime sup̃adducunt. B Alie vero quia cerusa aliquãtulum sicca est. conficiunt eã in aqua rosa⁊. 7 exponũt soli maxime in estate qua consumpta aliã apponunt. 7 hoc faciunt donec fit albissima. 7 aliquãtulum aromatica. postea formant in pillulas 7 faciei apponunt. C Nota qui longo tempe vtunt̃ adhibitõe ceruse. dolorẽ dentiũ incurrunt. 7 putredinem oris q3 fetorem D Auicẽna in. ij. cãnone. Cerusa est cinis plũbi. ponit̃ i emplastris. et vlcera replet ac generat in eis carnem. 7 corrodit carnem malã. E Confert bothor oculi. Lenificat apata frigida 7 dura: Fit ãt cerusa qñq3 aceto. qñq3 cũ salibus 7 est frigida 7 sicca in. ij. gradu F Que aũt cũ aceto fit vehemẽtioris est subtiliationis. G Est etiã ex medicinis q̃ pueniũt ani fissuris. ẽ ite⁊ ex venenis

Ca.xxxvj.

Risolectrus 7 Crisocolla. Ysido.
c Crisolectrus est lapis auro simil'.
sed in colorem electri vergẽs. matutino tantum aspectu iocundius. igniũ rapacissimus. 7 si iuxta fuerit celerrime ardescens. Arestotiles. Crisolectrus ignem trahit. 7 ex eius natura est q̃ ab igne cito comburit̃. Arnoldus. Crisolectrus gẽma est aurei coloris. ab igne cito iflãmabilis visu pulcherrimus est in horis matutinis In alijs vero per oĩa dissimilis.

Operationes.

A Plini⁹. Crisolectrum collo alligatū medetur febribus. Tritum vero cū melle atq3 rosaceo aurium vicijs. B Et si cum melle attico pterat̃ oculoꝝ etiā obscuritati. stomachiq3 vicijs medet̃. vel per se farina eius sumpta vel cum mastice ex aq̄ pota. C Ex lapidario. Esse crisolectrus similis describit̃ auro. Cuius ad electrum color inclinare videt̃. Hic matutinis visu iocundior horis. D Cuius materies rapidissima dr̃ ignis. nā cito vicino correptus flagrat ab igne. E Ysidorus Crisocolla est gēma que gignit̃ in india. vbi formice auꝝ eruunt. F Est autē auro similis. habet naturā magnetis; nisi q̄ auꝝ augere tradit̃. vnde ⁊ nūcupatur.

Ca. xxxvij.

C Risoprassus. ⁊ Crisopassios. Albertus. Crisoprassus est lapis q̄ ab india venit; ⁊ raro īuenit̃ propter q̄d ⁊ carior extimatur. In colore etiā est quasi sit ex succo porri vł prassij coagulato hn̄s etiā auri guttas. ꝓpter q̄d ⁊ tale nomen accepit. q2 crisso auꝝ sonat ī greco prassiū. i. viride viriditate porri. Vn̄ vsus Marubij folia sunt prassia prassaq3 porri Idē. Crisopassios est gēma ab ethiopia veniens.

Operationes.

A Albertus. Crisoprassos vires habet lapidis prassij; Etiam ad om̄s cordis passiones efficax reꝑitur B Idē. Crisopassios dr̄ lucere in tenebris. ⁊ euanescere lumine sup̄ueniēte. ita q̄ colorē nō retinet quem h3 in obscuro. C Et fit in ipso fm̄ diuersitatem luminis ⁊ tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut ī quercu putrefacta ⁊ noctiluca. D Et de om̄ibus his in libro de aīalibus dedimus rationē perfectam ⁊ vide.

Ca. xxxviij.

C Risolitus ⁊ Crisolansis. Diasco. Crisolitus lapis lucidissimus est ⁊ similis auro. Albertus. Lapis crisolitus est in colore habens tenuem viriditatem lucidā in qua ad oculum solis micat vt stella aurea. ⁊ non est rarus. Ysidorus. Crisolansis est gemma ex auro ⁊ igne vocata. die siquidem est aurea. ⁊ nocte ignea Hanc gignit ethyopia.

Operationes.

A Albertus: Dicitur ꝙ crisolitus spiritualia confortat. ꝑpter quod tritus asmaticis datur. Fertur etiam ꝙ perforatus et setis azini in foramine repletus ac sinistro brachio alligatus fugat timores melācolicos pessimos. ⁊ hoc dicitur in phisicis ligaturis. B In auro etiam positus ⁊ gestatus fugat fantasmata: C Et dicunt quidam ipsum stulticiam pellere. ⁊ sapientiam adducere. D Dyasco. Hic applicatus (videlicet crisolitus) rasure auri filaterium est ⁊ tutamen aduersus nocturnos timores. Pertusus ⁊ traiectus cum setis azini ⁊ in brachio sinistro ligat⁹ omnia demonia vincit.

Ca.xxxix.

CRistallus. Albert⁹. Lapis cristallus est lapis qui aliquando fit ex frigore. Aliquando autē ex niue sicut sepe experti fuimus. ⁊ in Germania vbi multi inueniuntur. Vterq̃ autem modus generationis facilis ex superioribus erat manifestus.

Operationes.

A Hic lapis frigidus oculo solis oppositus ignem eicit. si calidus sit hoc perficere non potest; Huius ratio posita est in li. de proprietatibus elementoꝝ ⁊ planetaꝝ. B Et dicitur etiam sitim restringere sub lingua positus ⁊ expertum est ꝙ trit⁹ cum melle mixtus acceptus a mulieribus repleat vbera lacte: C Ex li. de naturis rerum; Cristallus lapis est ex glacie induratus. D Solinus tamen in aliq̄bus mundi partibus hunc inueniri dicit vbi nunq̄ gelu vel glacies fuit. E Dyascorides. Cristallus vires habet stipticas; dederūt hūc ad generandū lac.

Ca.xl.

CInnabar. Pandecta capittulo clxiii. Cinnabar latine. grece ser cog. Arabice asreg vel zemzisar. Cinnabar.i.cinnabaꝝ. Et fit ex sulphure ⁊ argento viuo. ⁊ est rubei coloris. Sera. li. aggregatoris. cap. asreg siue asrengi.i. cinnabaꝝ; fit ex plūbo qn̄ ponit̄ in igne. ⁊ inflāmat̄; ⁊ fit rubeū; Similiter fit ex cerusa ꝯbusta in hūc modū: accipit̄ ⁊ ponit̄ in ꝯcauo vase mūdo. ⁊ ponit̄ sup ignē. ⁊ mouetur donec rubescat. et fit velut auripigmentū rubeū. Et q̄dā nōiant hoc sandix.

Operationes.

A Galienus. Quādo comburit plumbum vl' cerusa mutatur. 7 fit asrengi. 7 est res subtilior eo. sed non ita sedatiua.
B Idem auctoritate Lachindi. Et accidit bibenti asreg sicut illi qui bibit litargirum. omnes isti sunt species cinnabari.
C Dyascorides. Uirtus est illi similis lapidi emathitis. Deniqꝫ constringit vehementer 7 ideo sanguinis fluorem abstinet. combustionibus 7 pustulis opitulat. cerotis additur utiliter etiam cōfectionibus colliriorꝫ miscetur.

Ca. xlj.

Cinis. Actor. Cinis ex predictis corporibus vstis relinquitur. et ē substātia tenens quidē arida 7 compacta: in quam corpus solidum per ignem resolutum humore consumpto redigitur. Uñ ex grandi corpore propter consumptionem materie modicꝰ cinis efficitur. despecti coloris est.

Operationes.

A Et quia partes habet minutissimas leui flatu agitabilis est. ad multa tamen perutilis. B Cinere namqꝫ primo quidem ignis ipse regitur vt conseruetur C Cinere pelles depilantur. 7 quodaꝫ modo innouantur. D Cinis etiam pro alumine ponitur in tincturis pannorꝫ In ecclesia dedicanda alphabetum in cinere scribitur. In capite ieiunij cinis ad memoriam mortalitatis nostre in capitibus nr̄is ponit E Ex aq̄ cineri admixta fit lixiuium. quo capita abluuntur. F Cinis supra sanguisugam proiectus sanguinem quem suxerat euomere facit. In medicinis quoqꝫ tam cinis quam lixiuium proficit G Auicenna in secundo canone. Cinis omnis naturam habet abstersiuam. exiccatiuam. diuersificat tamen 7 ablutio minuit eius abstersionem: 7 acquirit ei glutinationem 7 exiccationē sine mordicatione. H Aqua vero cineris ingreditur in medicinis putrefacientibus 7 earum fortiores sunt. I Aq̄ cineris ficus 7 lacticinij. plus enim abstergit 7 siccat q̄ cetere. K Cinis autem lignorum stipticorum. vt quercus 7 reliq̄rum retinet sanguinem. L Dyascorides. Lixiuium ex cinere quercus ad vsum medicine efficacissimum est. et hominibus et pecoribus que densione pulmonis vexantur. 7 quibus aliqua res venenata obsistit. Bibita namqꝫ statim salutem affert M Utilis etiam est in vulneribus humectis. 7 ī fistulis. 7 ad vulnera difficilia ad sanandum 7 callosa lōgi temporis sordida. N Quottidie ergo lauanda sunt. 7 sic apto medicamine sananda. qꝛ virtus lixiuij nō sanat sed ad sanitatē vulnera disponit.

Ca.xlij.

Corallus. Ex libro de naturis reꝝ
c Corallus est lapis rubeus valde. figuram habens vt cornu cerui. Uel vt herbe radix cum multis radicibus Nec mirum qm̄ herba fuit in mari primū hic fulminibus ⁊ tempestatibus resistit. Unde antiqui lapidem huiusmodi ꝯfractum cum seminibus in agro iactabant. aut in arboribus suspendebant. vt grandinum picula non sentirent. Demonibus quoqꝫ terribilis est. ⁊ hoc forte. qꝛ frequēter ramoꝝ eius extensio modum crucis hꝫ

Operationes.

A Auicenna.in.j.canone. Corallus est frigidus in gradu pmo. siccus in secūdo Stipticus est ⁊ vehemēter ꝓhibet fluxū sanguinis. B Carnem additam abscindit. confortat oculum abstrahendo ⁊ exiccando hūiditates fixas in eo. C Et est pcipue q̄d adustū ē ⁊ a blutū conueniens lacrimis. Uestigia q̄ꝫ vlceꝝ abstersit. cōfert a patibus intestinoꝝ ⁊ splenis. Retinet sputum sanguinis. Nascit̄ autez in maribus que sunt ī Affrica. ⁊ alius quidem rubeus est. alius niger. Alius albus. D Dolorem stomachi remouet. ac prohibet sup os eius directe suspensus. E Et ideo collis pueroꝝ appendit̄. Dr̄ aūt φ si terat̄ ⁊ impleant̄ ex eo concauitates ī firmoꝝ dētium eradicat eos. ⁊ ē summus in confortatione gingiuaꝝ F Cōfert etiaꝫ sputo sanguinis ⁊ eius fluxui: ꝓpecꝫ rubeus Et oībus egritudinibus stomachi. G Arnoldus. Corallus a mari trahitur sicut ramusculus. ⁊ valet ꝯ quemlibet fluxum sanguinis. ⁊ epylentiā. H Et contra vana monstra collo suspensus. I Ualet etiam contra tempestates. et grādies agris aspsus multiplicat fruct⁹.

Ca.xliij.

Corneolus. Ex li. de naturis rerū.
c Corneolus vel ꝭm quosdam cornelus est lapis rubeus plucidus sed obscuri coloris incisi carne similis. horum lapidum multitudinem filij israhel ī deserto sculpsisse dicunt̄ quorum sculptura tam subtilis acuminis comprobat̄. vt nullus posteroꝝ huiusmodi opis ymitationem audeat attemptare. Nec dubium φ ꝭm efficacias ⁊ virtutes gēmarum

sculpebantur ymagines figurarum. Albert[us] in lapidario suo. Corneolus quem q̄dam cornelium vocant lapis est coloris carnei hoc est ru. obscuri sicut carnis lotura. hic apud renum fluuium inuenitur frequētissime et est valde ru. colorem hn̄s fere sicut miniū. et qn̄ politur multū nitet.

Operationes.

A Expertū est q stringit sanguinē. et p̄cipue menstruorum et emorroidarum. ferī etiam iras mitigare. B Serap. Virt[us] isti[us] lapidis est q qn̄ defertur in annulo. reprimit iracundiam. et causam litis añ iudicē C Et reprimit fluxū sanguinis. Undecunq̄ exeat. pprie et sanguinis menstrui. D Et qn̄ fit ex eo dentifrigiū abstergit sordes dentium et dealbat eos et facit eos pulchros.

Ca. xliiij.

c Onchilium. Pandecta capitulo cccc xxxj. lapis cōchilij. hoc vocabulum ponitur in quodā electuario. Auicenne. q̄d est p̄ vicium lapidis. et quidam dicunt q est coclea marina q̄ dr̄ p̄chiliū. et q̄dā dicūt q ē coclea liaciarum. fm veritatem lapis est coclea porphire marine. et est conchilium marinū purpureū.

Ca. xlv.

c Os grece. arabice. hager almaseni siue amensen latine lapis quo acuitur ferrum vel olearia. Serapion li. aggre. cap. hager almaseni est lapis quo acuitur ferrum.

Operationes.

A Fricatio almaseni que accipiī ex lapide. qui dr̄ ysachsen. prohibet augmētari mām̄illas puellarum añ tempus et testiculos puerorum. et est q virtus eius infrigidat. B Et idem auctoritate Dias. Quādo acuiī sup ip̄m ferrum aliq̄d et liniī q aggregatur sup alopitiā. facit in ea nasci pilos. C Et liniuntur cū eo mamille puellarū et testiculi puerorum. et p̄hibet eos augeri. D Et conuenit apostematibus eorum ambo[rum]. Et quando sumitur in potu cum aceto. conuenit dolori splenis et epilentie Et fricatio eius conuenit alopicie. E Ubi sciendum q iste lapis vocatur similiter cos ocularia. quia in ea fricantur syeff oculorum. Uel cos olearia. quia cū acuunī i ea instrumēta ferrea. asp̄giī sup ip̄a oleū.

Ca.xlvj.

C Uprum. Ex li. de na. rer. Cuprū siue es est eiusdē duriciei cum argento. ⁊ eiusdem liquatōis. Hoc excepto q̄ est rubei coloris. Es nulla rubigine corrumpit'. fetorē hz ⁊ tñ dulce sonat Philosophus. Es siue cuprum sonorum est. ⁊ vocale. natura calidū sonus eius p se rudis est. admixtum vero stanno vel argēto vel auro validum est valde. dulceq̄ tinnitum hz. Tinnit autem ceteris metallis. sz vexat auditū nisi stanno pmodius temperetur Et fusile q̄dem est. ⁊ in om̄e artificiū ductile. sed cū labore ⁊ moderamine verberantis nūq̄ vo sic purgari p̄t qui facile pbat corruptelā. durat tñ i ānos plurios.

Operationes.

A Usi. Es āt a splēdore aeris d'r. sicut ⁊ aurum ⁊ argentū Apud antiq̄s por eris vsus q̄ ferri cognitus ē. B Ere quippe primi pscindebant terraz. ⁊ certamina belli gerebant Eratq̄ in precio es magis. C Aurum vero ⁊ argentū pp̄ter inutilitatem reijciebant Nuc āt vice versa iacz es ⁊ aurum summo cessit honore. D Inter om̄ia vero metalla es vocalissimū est ⁊ maxime potestatis. Ex eo ⁊ enea lamina fiunt.

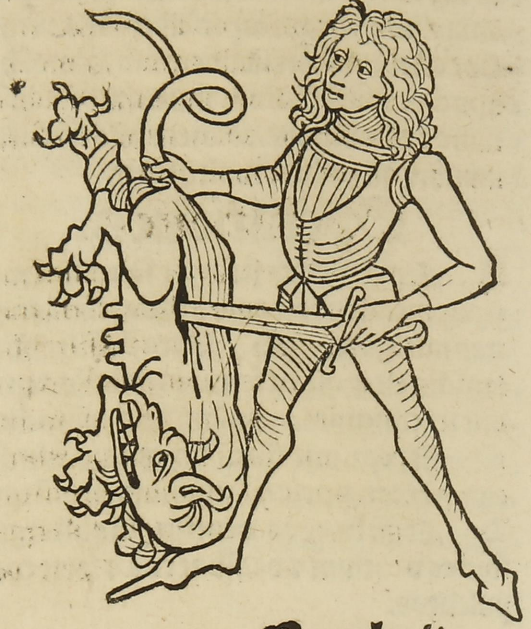

Ca.xlvij.

D Raconites. Albertus Draconites est lapis a capite draconis extractus: ⁊ fertur ab oriēte vbi sunt dracōes magni. Uirtus ei efficax sicut lapidis q̄ vocat' borax. qñ de dracōe extrahit' adhuc viuo palpitante. Insidiant' āt draconibus dormientibus. Et subito scisso corpe draconis adhuc palpitāte euellūt lapidē.

Operationes.

A Albertus ī mirabilibus dicit q̄ draconites deuincunt inimici ꝯ venena valz si de viuo extrahat' ⁊ dz ferri ī sinistro brachio. Amme eñ actibus multa pfert His etiā supfluitatibus q̄ generant' in aīalibus ⁊ mortis corruptio. Alterat ea qñ naturali morte corruptis humoribus moriunt'. ⁊ qñ mortua vel corrupta occisa lacuerunt. B Ego āt in ptibus almanie ī sweuia vidi lapidē sup quē puenerant plusq̄ .x. serpentes inter mōtes in q̄dā pto: ⁊ cū trāsitum facerent. inde dñs terre milites euaginatis gladijs sciderūt repētes in multa frusta. ⁊ in fundo tñ q̄dā magnus iacuit serpens in multas ptes incisus. ⁊ sub capite

serpentis inuentus est lapis niger forma tus vt piramis abscissa non plucid' in cir cuitu coloris pallidi. pulcherrimũ hñs de scriptum serpentẽ: 7 hunc lapidẽ ab vxore eiusdem nobilis mihi pñtatum cũ capite eiusdem ẜpentis ¶ Item dr̃ venena fugere q̃ fiũt a morsibus aĩaliũ venenato rum. Uictores dr̃ etiam efficere.

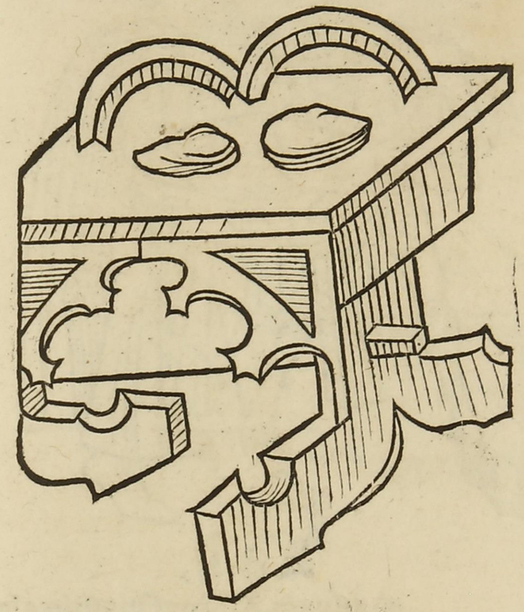

Ca. xlviij.

D Eimonis. Dyadachos. 7 Drose litus. Albertus: Deimonis est q̃ dam lapis bicolor vt arc' deimo nis q̃ iris vocat᷑: Est ãt deimon dictus q̄ grece intellectũ vel stellã clarã stillantẽ so nat. Idem. Dyadochos est lapis pallid' dr̃ aliquantulum berillo similis.

Operationes.

A Albertus: Lapis deimonis dr̃ pfer re febricitantibus venenosa pellere. et tu tum 7 victorẽ reddẽ B Dyadochos dr̃ fantasmata in tm̃ excitare q̄ magi ma xime hoc vtunt᷑. tñ applicat' defuncto. vi res amittit q: mortẽ odire phibet᷑. hoꝝ ãt ratio hr̃i pt in libris magoꝝ. Hoc est her metis. tebit. bencorath 7 ptolomei. de qui bus non est presentis intentionis. ¶ Arnoldus. Droselitus est lapis varius: cuius nominis causa extitit. quia si ad ig nem applicetur velut sudorem emittit.

Ca. xlix.

D Yacodos. Dyamanticus. 7 Dio nisia. Arnoldus. Dyacodos est lapis pallidus berillo similis.

Operationes.

A Ex li. de naturis reꝝ. Dyacodos est lapis qui aquis iniectus varias effigies demonũ efficit. ita vt det responsa peteti bus. B In eodem libro. Diamanti cus est lapis q̃ in quocũq: metallo gestet᷑. ferream tamẽ sibi sedem propinq̃ eligit. ¶ Ysidorus. Dyonisia est lapis niger mixtus rubentibus notis. Hec ex aq̃ trita vinum fragrat. 7 odore suo putatur ebrie tati resistere. D Philosophus. Dyo nisia lapis est orientis fusci coloris niueis respersus guttis in aqua tritus vinum fra grat. 7 tamen ebrietas cõtra naturã odo re suo fugari solet.

Ca.l.

Xacontalitus. Ermistion. 7 Ethites. Ysidorus Exacontalitus lapis est in pua magnitudīe. multicolor est vnde 7 nomīatus est Tam diuersis em̄ notis aspersus est. vt sexaginta gēmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendantur.

Operationes.

A Arnoldus. Exacontalitus est lapis valde paru9 ex coloribus sexaginta distinctus. Hic hōis oculos efficit tremulosos. B Ex lapidario. Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus Corpis exigui miro dispendio supplet. Dum tot gēmarum sumit gēmula sola decorē. C Ysi. Ermistiō gēma inter gtissimas aspicitur 7 ex igneo colore radiās auro: portās secum in extremitatibus candidā lucē. D Ex li. de na. rerum. Ethites est lapis punicei coloris hn̄s lapillū interius. ex q̄ fit sonorus: Hic ab aqla de extremis orbis ptibus in nidū portat̄. naturaliter em̄ hūc esse causam ꝙ oua aqle īmoderato colore ꝯcalescūt. nisi lapis naturaliter frigid9 p̄ns sit hic pueros incolumes seruat. E Efficacissime pregnantes iuuat. ne aborsum faciāt. vel in partu grauiter laborent in leuo lacerto portari vult. sobrietatem cōfert 7 graciam tacitqz victorem. De isto lapide superius etiam dictum est.

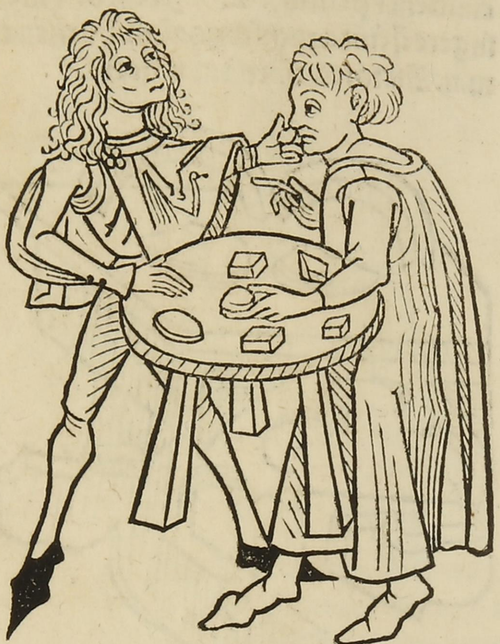

Ca.lj.

Mathites. Ysido. Emathites lapis est dictus. qa rubore sanguineus. Emach quippe sanguinis est. Gignitur autē in ethiopia. sed principalis in arabia 7 affrica inuenitur.

Operationes.

A Emathites dr̄ quia emach sanguis thitel sistens. habet em̄ vtutem stringēdi fluxum sanguinis. B Ex li. de naturis rerum Emathites lapis est ferruginei coloris. mixtus venis sanguineis. hic missus in aquam bullientem: eam reddit tepidā Si qs eū deferat solis ardorē nō timebit C Item soli exposit9 a se scintillas emittit. fructus a locustis 7 grandine seruat. D Idem quoqz confractus et in aqua resolutus sanat eos qui saliuas sanguine as emittunt: E Sanat etiam vetris fluxum. puluis eius carnes mortuas crescentes in vulnere corrodit 7 tollit. Uino quoqz permixtus vlcera sanat Bibitusqz lapidem vesice frangit.

F Ex lapidario. Sūpsit emathites grecum de sanguine nomē. Nature lapis humane seruire creatus. Stiptica cui virtus per multa ꝓbatur inesse.

Ca. lij.

Xacolitus ꝛ Exebenos. Albertus

e Exacolitus est lapis varius. dissolutiuus: vt dicūt periti medicoꝝ. Dyascorides. Exebenos lapis est albus. ꝛ speciosus: quo solent aurifices auꝝ limpidare.

Operationes.

A Albertus. Exacolitus vino ꝑmixtus ꝛ potatus valet contra colicam ꝛ yliacaꝫ passionem. B Dyascorides. Exebenos curat stomaticos potatus cum passo ꝛ aqua. similiter amentes sanat potatus. C Ad venereas voluptates mirifice facit bibitus: quia non patitur diu eos fatigari: D Soluit etiam vesicam dolētem. Nam portatus partum sine egritudine conseruat. ꝛ velocitatem parturiētis facit circumligatus femori.

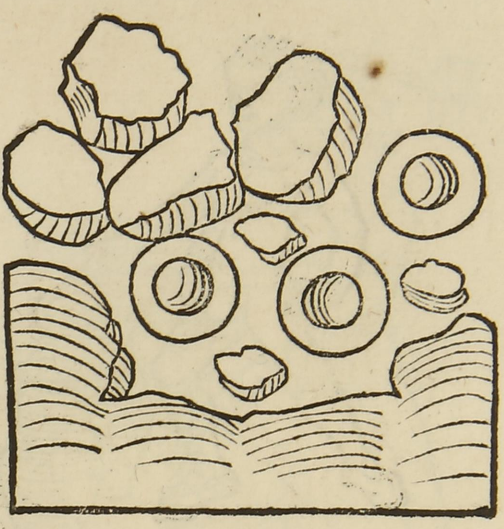

Ca. liij.

Nidros. Efestis. ꝛ Egypcilla.

e Ysidorus. Enidros lapis est ab aqua vocatus.. exūdat eīm aquaꝫ ita vt clausam putes in eo fontaneā scaturiginem. Arnoldus. Enidros est lapis distillans ꝑpetuis guttis nec liquescit omnino. nec efficitur minor: Ex li. de na. rerum Enidros lapis cristallo similis: miro mō ꝑpetuis lacrimis distillat. ꝛ tñ durus. ꝛ integer in omnibus perseuerat.

Operationes.

A Ex lapidario. Huius nature graue est deprehendere causam. Nam si decurrit lapidis substantia quare. Non minor efficitur aut non omino liquescit: Si res exterior descendit ad inferiora. vt semper refluat. cur se non impedit ipm. scilicet ingrediens contrarius egredienti B Ysidorus Efestis lapis est speculi naturā habens. in reddendis ymaginibus q̄ng̃ rutilet: C Experimentum eius est. si feruenti aq̄ addita statim refrigeret. Aut si soli opposita materiam aridam accendat. Nascitur in chorinto: D Idem Egypcilla gemma est radice nigra. facie vero cerulea. ex egypto vbi reperitur sic appellata.

Ca.liiij.

e Litropia. Ysidorus. Elitropia est gēma coloris viridis ac nubil' stellis puniceis sup sparsa cū sanguineis venis. causa vero nōis est de effectu ipius lapidis. Nam ī labris eneis deiecta radios solis mutat. sanguineo repercusso. Extra aquā āt speculi modo solem excipit. dephenditqȝ defectus eius subeūtem lunaȝ ondens. Gignitur in egypto 7 affrica sed melior in ethyopia Magi hāc admixta herba elitropia. quibusdā additis ꝑcantationib⁹ gerentē ꝯspici negāt.

Operationes.

A Arestoṫles. Lapis elitropia si ponatur sup aquā euaporabit eā. B Ex li. de na. rex. Lapis elitropius in vase aq̄ pleno solis radijs subiectus sanguineum solē reddit. ac si pateret eclipsim: nec in era vas ipm in quo iacȝ ebulire videt. Et aquam velut ymbres spargere. hoc facto videntes arepticij (si pn̄tes sint) extra se rapiūt 7 futura predicunt. C Hic lapis gestantem in longa vite tēpora producit. sanguinem stringit. venena fugat. 7 ꝯ dolos tutū facit B Ex lapidario

Ex re nomen habens ē elitropia gemma
Que solis radijs in aqua subiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumīe solem
Eclipsimqȝ nouam terris effundere cogit
Deniqȝ post modicū vas ebulire videbis
Aspergiqȝ foras subite scaturigis imbrē.

Ca.lv.

e Pistites. Arestotiles. Epistites lapis est qui securitatē a bestijs prebet 7 si mittatur in aque bulientis vas: cessant ebullitionis eius ampulle.

Operationes.

A Arnold⁹. Epistites lapis est rutilās 7 rubicundus. Ex parte cordis gestatus hominem tutum custodit locustas 7 volucres nebulasqȝ steriles. grandinem ac turbinem a fructibus terre compescit. et soli oppositus ignem ac radios emittit. B Dyascorides. Epistitin lapis rubicundus ac dilucidus est. Et nascitur in corymbo. Hic in aquam feruentem missus: continuo tepidiorem eam reddit.

C Et si aliquantulum steterit. ibi omnez ardorem tollens frigidam eam facit. D Hunc cum aliquis in manu dextra contra solem tenuerit radios emittit. et ignez vomit. ita vt videntes mirentur. E Qui vero circa brachium sinistrum eum portauerit omnes turbas contempnit.

Ca. lvj

f

Alcanos. Filaterus Flogites et Flogmus. Arnoldus. Falcanos qui et arsenicum vel auripigmentum dicitur. Lapis est rubeus et citrinus.

Operatões

A Habetque naturam sulphuris. calefaciendi ac desiccandi. Si eri apponatur transmutat illud in album. Omniaque metallina corpora exurit preter aurum. B Idem Filaterus eadem est gemma eiusdemque virtutis: cuius est crisolitus: De quo sufficienter dictum est supius. C Ysi. Flongites gemma est ex persida. et hec est vna ex gemmis ardentibus vel cristallinis ostentans intra se quasi flammas estuantes. que non exeant exterius. D Plinius. Flogmus in egypto inuenitur. aurosum et flammineum habet colorem. E Idem. Illinitus fronti (flogmus scilicet) somnum inducit.

Ca. lvij.

f

Ferrum. Ysidorus li. ij. Ferrum dicitur eo quod farra. i. semina frugum condat: Usus ferri post alia metalla repertus est. Cuius postea versa est in opprobrium species. Arestotiles in li. metheororum. iiij. Ex vaporibus humidis in terra species nulla dilatatur in percussione sicut ferrum. Eorumque esse est quod quando coartatur igneitas et lapideitas desiccantur et arescunt. Idez in li. iiij. Quedam sunt igne mollificabilia velut ferrum et cornu. Ex itque ferrum sic molle et scissibile. Ferrum autem a calido liquatum coagulatur infrigidatum. Ipsumque opatum liquatur vt humidum fiat. interque coaguletur. Scoria vero substat et deorsum datur. Cumque multociens patitur et mundum fit. hoc calibs fit. Minusque pondus est emundati. Melius quoque ferrum est quod minorem purgationem habet.

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum. Ferrum fri. nature est durum solidum et incisiuum omnia fortitudine sua domat. et a se tm consumitur.

B Super oēia metalla corruptelam facilius contrahit C Et etiam con nexa corruptione inficit: Rauce sonat. ig ne ebescit z ductile fit D Ex eo fiunt arma diuersaqʒ instrumenta īcisionibus apta.

Ca. lviij.

g Agates. Ysidorus. Gagates primū in sicilia inuentus. Gagatis fluminis fluore reiectus. vñ et nominatus, licʒ in britania sit plurimus. Est aūt niger planus leuis. et ardens igni admotus fictilia in eo scripta non delenť. Mirū ꝙ aq̄ accenditur oleo extinguitur

Operationes.

A Ex li. de na. rerum. Gagates lapis niger est ac lucidus. caducis prodest accēsus. B Demones q̄ʒ fugat. Aut si ꝑ os hōis obsessi loquanť. fum⁹ eos tacere cogit. C Idem. Stomachū euersuʒ iuuat. Et aq̄ in q̄ triduo iacuerit cito partum liberat. D Ipa q̄ʒ aq̄ si a puella poteť. an vgo sit depħendiť. Nā si vgo ē īmota manet. si corrupta incōtinēti mīgit E Idem lapis demonibus et incātationibus r̄sistit. serpentes fugat. vñ z aqla ponit eum in nido suo ꝓ serpentes. F Sergius tamen dicit. ꝙ hoc facit vt calorem suū circa oua temperet. G Idē quoqʒ calefactus confricationi matricis qñ suffumigatur ex ipō. Epilenticis ꝓfert Fumus eius effugat vermes venenosos. H Dyasco: Gagates melior est ille qui facile igni exarserit. z odorem hʒ aspalti. I Hic aqua solutus dētes mobłes confirmat. ad rigores precordioꝝ ac dolores z euersiones facit. K Incensus serpētes fugat. Incenditur āt z in aqua mittiť z parturienti de eadem aqua ꝑ triduū potui datur. L Demonibus z oībus maleficijs resistit: virginitatē depħēdit.

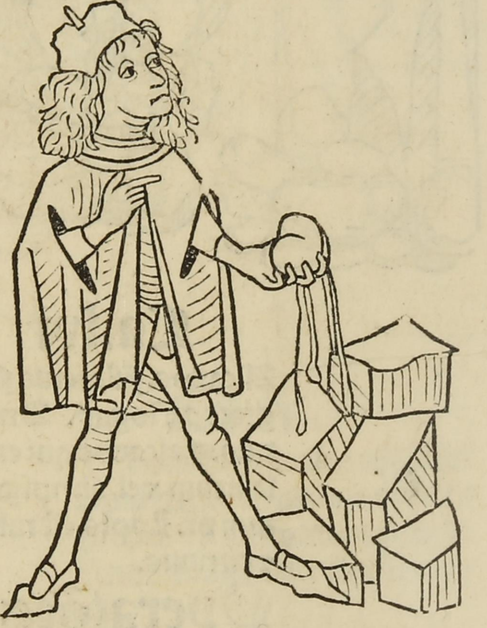

Ca. lix.

g Alactites. z Garamantites. Ysi. Galactites lapis lacteus dicitur qui attritus reddit succum albuʒ ad lactis saporem.

Operationes.

A Feminis nutrientibus illigatus fecundat vbera Infantium q̄ʒ collo suspensus saliuam fertur facere. In ore autem liquescere z memoriam adimere. B

De Lapidibus.

Arnoldus. Galactites lapis est cineri similis. hunc mittit nilus ⁊ atheolus. datq3 lactis succum ⁊ saporem. et in ore clausus turbat mentem C Collo circūdatus vbera lacte replet. Et femore ligatus faciles partus prebet. Deniq3 si vespere cum sale mixtus. aqua ouile circumspargitur. oues lacte replētur. ⁊ scabies ab eis fugatur D Aresto. Lapis galactides dū ponitur contra incendium. ignis extiguitur. ⁊ si supra mulierem suspenditur. ꝑtus egreditur. E Dyascorides. Lapis galactites colore cinereus est gustu dulcis sic dictus quia tritus colorem lacteū emittit. F Hic post balneum ieiuno datꝰ cum mulsa vel aqua lactis copiā mīstrat. G Lacteus autem dr̄. quia precedētia mala in obliuionem adducit. vn̄ ⁊ mulieri difficulter pariēti. filo fcō de lana ouis circa femur dextrum ligatus: mox eā sine dolore parere facit. H Idē. Fascina ligatum dolorem dentium liberat. et qui secum eum portauerit. si principē vel aliū offensum habuerit in obliuionē eū adducit. ⁊ graciosum reddit. I Plinius Garamantitem aliqui vocant lapidem qui ⁊ sandaresius dr̄. de q̄ dicet̄ inferiꝰ.

Ca. lx.

G Ranatus ⁊ Garatiden. Constantinus. Granatus est de genē carbunculi. Est autē lapis rubeꝰ ⁊ ꝑlucidus. in colore similis balaustijs. est āt rubeus aliq̄ntulū obscurior carbunculo. Et cū subicit̄ ei in sigillis niger color. tunc magis rutilat. Et in hoc genere inuenit̄ q̄dā modus q̄ intra ruborē spsus hȝ viole colorē. ꝓpter hoc genus violatū dr̄ ⁊ p̄ciosior est alijs granatis. Albertꝰ. Garatidē est lapis q̄ fert̄ esse nigri coloris. ꝓbat̄ aūt veritas huius lapidis sic si gestās lapidē totum corpꝰ suū vngat melle muscis ⁊ vespis exponit̄. ⁊ si ītactꝰ manet ab eis lapis est verꝰ. ⁊ si deponit lapidē musce ⁊ vespe sup mel cadunt ⁊ fugunt.

Operationes.

A Constan. ⁊ Alber. Dicit ḡnatū letificare cor ⁊ pellē tristiciā. ⁊ ē ca. ⁊ sic. ⁊ ꝙ quidam hūc esse de ḡne iacincti est falsum. B Inuenit̄ āt lapis hic ſm plurios in ethiopia ⁊ aliq̄ciēs ītra tyꝛ iuxta arenas maris. C Albertus. Aiunt ꝙ lapis garatiden ī ore portatꝰ facit bn̄ iudicare opiniōes ⁊ cogitatōes. D Fert̄ etiā ꝙ gestantē graciosum r̄ddit hominibus Ita similiter asserit Enax.

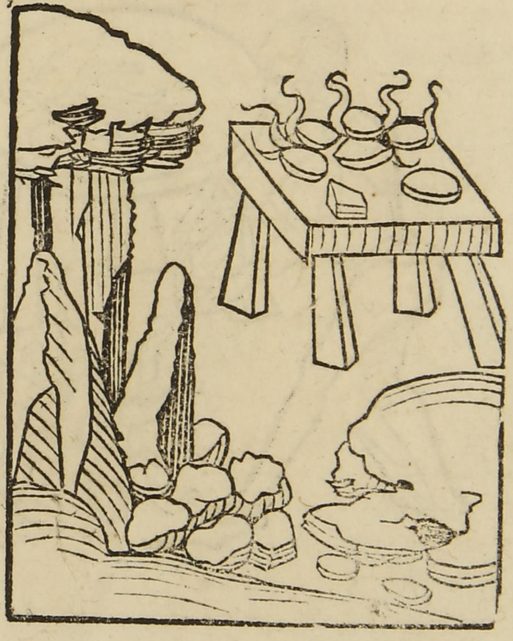

Ca.lxj.

g Agacromeon. Grisolitus. & Galatides. Albertus. Gagacromeon est lapis diuersi coloris sicut pellis capreoli. Idem. Grisolitus est gemma coloris aurei in horis matutinis visu pulcherrimus est. in alijs aut horis dissimilis. ab igne autem corrumpitur & fugatur. Et vt quidam dicunt inflammatur. & ideo timere ignem dicitur. Dicunt autem alij quod est aliud genus istius lapidis. qui est lapis ignobilis substantie. & est marchasita aurea que medium quoddam est inter metalla et lapides. Dicitur aut tercium genus istius lapidis esse coloris medij inter ceruleum & rubeum. Pli. Galatides velut cinis e gustu dulcis

Operationes.

A Albertus. Gagacromeon victores reddit se gestantes B Expertum aut dicunt esse ab alchide principe quod dam qui quociens hunc lapidem secum habebat. semper vincebat in terra & in mari. quociens aut caruit fertur hostibus succubuisse. C Albertus. Grisolitus. Virtus huius lapidis est curare scabiem & vlcera. et in manu gestatus calorem febris mitigare dicitur D Pli. Galatides latenter humectat. et leniter constringit. & ideo facit ad lacrimas oculorum.

Ca.lxij.

g Elacies. & Glosopetra. Ysidorus Gelacies siue galacies lapis candorem & figuram prestet grandinis. Duricia quoque inuicta est vt adamas. in igne fertur etiam frigus suum manere.

Operationes.

A Arnoldus. Galacia lapis omni tempore frigidus. nec vnquam calefit. B Ex Lapidario Est que candorem fert grandinis atque figuram Ictibus omnimodis inuicta gelacia gemma. Cuius nature vis tanta fore probatur. Ut omni tempore frigida sit. nulloque calescit ab igne. C Solinus. Glosopetra lapis deficientibus lunis e celo cadit lingue humane similis est non modice. vt magi ferunt potestatis. qui ex ea motus lunares excitari putant.

Ca.lxiij.

g Ipsum. Dyascorides. capitulo de gipso Gipsum genus est lapidis similis nitro. cuius est optimum quod habet venas latas. gipsum vero non coctum desiccatiuum est & stipticum & parum plausticum. & collectiuum.

Operationes.

A Dyascorides. Fluxum sanguinis et ꝛ sudorem abstinet. bibitũ offocat hõiez. B Ustum vero leptomeris est. ꝛ parũ desiccat ꝛ reprimit. Cum pusca tritum in iuribus. est etiam vt gessamia. sed amplius stipticans ꝛ refrigerãs fortiter. Unde illinitum fronti sanguinis cursum stringit. potatum vero dissintericis ꝛ cyliacis. ꝛ omni profluo resistit. flos eius facit ad ea que instantius constringere volumus. C Serapion li. aggre. cap. gipsen. Uirtus eius est desiccatiua. D Et idem auctoritate Gal. Non administratur nisi exterius. ꝛ virtus eius est q̃ desiccat ꝛ cõglutinat ꝛ oppilat. ꝛ hoc ideo quia ipm facit aggregationem partiũ cito. ꝛ cõuenit fluxui sanguinis. qñ miscetur cũ medicinis siccis quia gipsum est durum sicut lapis. ꝛ ideo oportet ꝙ admisceatur cum albumine oui. E Et fit multum stipticum. qñ miscetur cum puluere molendini. qui aggregatur qñ euolat ex farina frumenti sup muros molendini ꝛ pilis leporis. F Et qñ aduritur minuitur de viscositate sua ꝛ augetur subtilitas sua ꝛ sua densio. ꝛ fit stipticum maxime quando conficitur cum aqua ꝛ aceto.

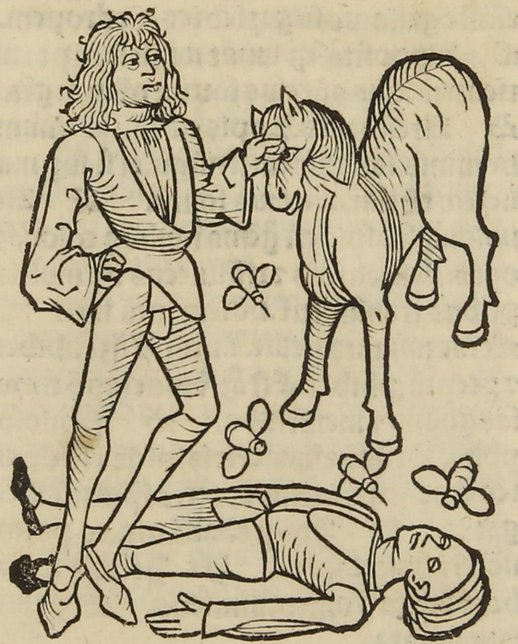

Ca. lxiiij.

b Yena. ꝛ Hyeratides. Ysidorus. Hyena lapis est qui ĩ oculis hyene bestie inuenitur: qui si sub ligua hõis subditus fuerit. futura eũ pcinẽ dicũt. Are. i li. de aĩalibus. Gẽmã hiena portat ĩ oculis. l' vt aliqui dicũt in frõte.

Operationes.

A Solinus. Uarietas multiplex colorũqz mutatio ĩest oculis hyene. ĩ q̃ꝝ pupillis ĩuenitur lapis quẽ dicũt pdicẽdi futura pditũ ptãte. B Ex lapidario. Tollitur ex oculis lapis extollendus hyene Uaticinũ munẽ dicũt ĩferre gerẽti. Qui queat imbutus pcinẽ q̃qz futura. Sub ligua loto si ptineatur ĩ ore. C Ysi. Hyeratides ẽ lapis accipitris coloris filtis D Aresto. i li. de aĩalibus Hieratides lapis si ab hõie gestetur a muscis vl' apibus nõ mordetur. E Arnol. Hyeratide lapis ẽ niger qz q̃ ĩ ore gestauerit magis cogitationũ ꝛ opionũ iudex efficitur: ꝛ amabil' redditur F Sic ãt vtus eius pbatur. corpus gestãtis si nudũ melle fuerit iunctũ ꝛ muscis expositũ itactũ relinquẽt ipm. ac si lapis ab eo auferatur sugent atqz corrumpunt corpus.

Ca.lxv.

i Acinctus. Ex li. de naturis rerum. Jacinctus est lapis cerule9 in obscuro nubilosus. in sereno clarus. ita q aera sentire dicitur per optimus est ille qui nec nimiũ clarus nec nimis obscurus. Est autẽ frigidissimus ⁊ hoc magis si mittatur in os. Solidissime quoq duricie est ita q findi vel sculpi recusat. Dyascorides. Jacincti vt dictum est. species sunt tres inter quas granati sunt meliores. qui iuxta ignem magis rubicundi fiũt. Et si aliqua ibi fuerat nigredo tollitur. veneti vero non paciunt ignem. Serapion. Eius sunt tres species Una est coloris rubei Secũda est coloris citrini Tercia est coloris cabali ⁊ coloris antimonij. Et rubeus est melior alijs. Et quando incenditur super eum ignis rubescit multũ. Albertus in suo lapidario. Jacinctorum duo sunt genera. aquaticus. scz ⁊ saphirinus. Aquaticus est flauus albescens. Saphirinus autem est flauus valde plucid9 quasi nihil habens aqueitatis.

Operationes.

A Albertus. De expertis est q est frigidus ⁊ confortat corpa sicut omne frigidũ quod stringit virtutem corpo⁊ intus.
B In de ligaturis phisicis autem dicitur q collo suspensus vel digito portatus tutum reddit peregrinum ⁊ gratum hospitibus. C Et valet ꝯtra pestiferas regiones. Et expertum est q somnũ ꝓuocat. propter suam frigidam cõplexionem D Saphirinus autem specialiter hoc habere dicitur q virtus eius est contra toxicum. aiunt etiam q confert diuicias. et naturale ingenium bonũ reddit ⁊ leticiã cordis. E Serapion. Est autem virtus iacincti q qui portauerit secum ipsuz ante sigillationem factam cum eo fit tut9 a fulgore. ita q nõ cadit sup eũ. Uirt9 hec est multũ diuulgata iter hõies. F Aui. de virib9 cordis dicit q ꝯfortat cor.

Ca.lxvj.

i Aspis. Albert9. Jaspis est lapis multorum colo⁊. ⁊ habet species x. melior tamen est viridis trãsparens. habens in se venas rubeas. debet ãt in argento ꝓprie ligari. hic in multis partibus inuenitur.

Operationes.

A Helynandus. li. x. Jaspis optimus est viridi translucentiq colore. B Caste gestatus fugat febres ⁊ ydropem. C Appositusq iuuat mulierem parturientem. Uis aũt eius fortior dr in argẽto D Arestotiles. Lapis clarificat visum hominis. sanguinem stringit. et si sup mulierem est partum eius soluit. E Arnoldus. Jaspis est gẽma multo⁊ colo⁊. sz optim9 est viridis ⁊ trãslucens de multis ptibus transmittit. hõiem tutũ facit F Et fantasmata pellit. Luxuriã qz cohibet ⁊ ꝯceptũ ꝓhibet. Est ãt vtus eius ꝯ fluxũ sanguinis ⁊ menstruo⁊. G Philosophus. Si qs ãt iuenerit iaspidẽ viridẽ. et i eo crucẽ. hz vtutem vt ferẽs ipm nõ mergatur. H Jtaq Sal. i digito portasse ferẽ hunc lapidẽ. J Jtẽ iaspis habet vtutem ꝯ omẽs inimicos. Et pellit fantasmata.

Ca.lxvij.

Ris. Albertus. Iris cristallo est
i similis. Et est vt frequentius exa
gonus. Dicit autem Enax ꝙ de
arabia venit ⁊ in mari rubro nascit̃. Nos
autem inuenimus maximam copiam ho
rum lapidum in montibus germanie qui
sunt inter renũ fluuiũ ⁊ Treuerensem ciui
tatem ⁊ diuerse q̃ntitatis omnes sunt exa
goni. In aliis ãt lapidibus cum naturali
ter suut rotundi exagoni efficiunt̃ sicut fo
ramina apũ ĩ medio posita. exagona effi
ciunt̃: cũ illa q̃ sunt ĩ extrẽis sunt rotũda.

Operationes.

A Est ãt lapis siccissimus quod sua in
dicat subtilitas maxima. Fit aũt ex aqueo
succo qui euadit de materia lapidis. q̃ ge
neratur in luto rubeo. B Et q̃a hoc
aqueũ vehementer a sicco apꝓ̃hensum est
siccus ⁊ durus est lapis valde. C Cũ
autẽ sub tecto soli eius ꝑs inmittit̃. ⁊ ꝑs
eius in vmbra tenet̃. ꝓijcit reflectẽdo pul
cherrimos colores yridis suꝑ oppositum
parietẽ. vel suꝑ aliq̃d corpꝰ. ꝓpter q̃d iris
vocat̃ D Aliquid ãt sil'e huic nascit̃
in gypso. q̃d est ꝑspicuũ in extremis. ⁊ sci
ssibile valde. ⁊ vtunt̃ eo ꝓ vitro q̃dam in
vitris.

Ca.lxviij.

Scultos ⁊ Iena. Albertus ⁊ ysi.
i Iscultos ẽ lapis croco simil'. La
pis ĩ vltimis hispãoꝝ ꝑtibꝰ freq̃n
tius ĩuenit̃ iuxta gades hercul'. in. iij. ⁊. ij.
climatibꝰ iuxta hispaniã illã quaꝫ modo
hyspaniam vocamus.

Operationes.

A Est ãt lapis filabilis ꝓpter viscosita
tem ĩ eo arefactã. B Et si de eo fiat
vestis nõ ꝯburit̃. sꝫ ex igne purgat̃ ⁊ nitet
C Et forte illõ ẽ q̃d germani vocãt sals
mãdre q̃ꝛ hec lanugo q̃ ĩde colligit̃ ẽ sicut
lanugo lapidis hũidi q̃re ãt nõ cremat̃ in
metheoroꝝ expeditũ ẽ. huiꝰ spẽꝫ q̃ndaꝫ di
cunt eẽ q̃ndã lapidẽ q̃ q̃dã vocãt carbũcu
lum albũ. Imitat̃ carbũculũ in hoc ꝙ fan
tasmatibus ⁊ ꝑ̃sagijs resistit D Va
let ꝯ̃ dolorẽ oculoꝝ ex hũida cã. et redactꝰ
in puluerẽ sanat scabiẽ. E Item ysi.
dicit de lapide isto ꝙ est albus ad moduꝫ
glandis in q̃ntitate F Albertus. Ie
na est lapis a bestia que iena vocatur: sic
dictus eo ꝙ oculi eius in lapidem vertun
tur totaliter. G Aiunt autem Enax
⁊ Aayen ꝙ positus sub lingua confert di
uinando dicere futura.

Ca.lxix.

Acabrates. Kamaz. ₇ kẽne. Albertus. Kacabrates ẽ lapis sĩlis cristallo.

k

Operatões

A De eo fert̃ ꝙ eloq̃ntiam dat ₇ honorẽ ₇ graciam. valet ꝯ ydropisim

B Item Albert⁹. Kamaz est lapis frequenter albus in toto vel in p̃te varius est in colore. ₇ frequentissime inuenit̃ imixtus onixinio. C Virtusq̃ ₇ fert̃ ex ymaginibus ₇ scripturis q̃ inueniũt̃ in ipo ₇ ex sigillis. D Enax in lapidario suo Kenne est quidam lapis multum carus regibus. qui generat̃ in oculis ceruoꝝ ĩ oriẽte qui cum serpentes comedunt deponentes senium vt fortiores fiant intrãt flumẽ vbi morant̃. immersi vsq̃ ad caput. tãdiu quousq̃ sentiant virtutẽ veneni sepatam. interea lacrimam emittunt. que coagulata in oculis interdum vsq̃ ad magnitudinem nucis desiccatur. donec cadat cũ de flumine exierint. ₇ sic inuenitur. Et hec dr̃ venenoꝝ tyriaca.

Ca.lxx.

Arabe. P̃adecta. ca. cc. xxviij.

k Karabe est gũmi arboris vt gẽma vnde ãnuli fiunt. Unde electrum succinũ et karabe sub eodem ponuntur. quia elecrum est karabe. ₇ succinum est karabe.

Operationes.

A Unde habemus ab alexandro cap̃. de dissinteria trociscos dialectrum.
B Item Seruius super bucolicon virgilij in egloga pastoris dicit ꝙ electrum est post succinum. C Item Cassius felix tractatu de trociscis dicit. Trociscos de succino ₇ est electrum ₇ describit trociscos de karabe D Auicenna in libro de viribus cordis. Karabe cal. in primo sic. in. ij. Aliqui volunt ꝙ sit fri. E Actor. De karabe inuenies superius in tractatu de herbis. capitulo. cc. xxviij. de k. quare lector ibidem recurrat ₇ inueniet eius v̄tutem ₇ operationem.

Ca.lxxj.

Azuli latine. arabice ha
ger alzenard siue aleza
nard. Serapiõ li. aggre
l gatoris cap. Hager alze
nard. Oportet ꝙ eligat̃
ex eo cuius color est cele
stis multum cũ corpuscu
lis aureis: ⁊ lenis est sine asperitate. ⁊ sine
admixtione alterius lapidis: ⁊ qui nõ frã
gitur facile, ⁊ cui⁹ frusta sunt magna. Jo
hannes Mesue cap. de lapide lazuli. La
pis lactulus vel stellatus siue lazuli est de
genere marinoꝝ habens maculas ex auro
⁊ est alius albus. Et dr̃ lapis markasita.
⁊ alius indus clarus celestis Et dicit̃ lazu
li. ⁊ quandoqʒ minera fert vtrũqʒ simul. ⁊
melior est cuius color est viridior ĩ colore
azuli. ⁊ habet maculas aureas ⁊ mixt⁹ cũ
markasita est non bonus ⁊ non maculat⁹
⁊ similiter lenis. calidus est in. ij. ⁊ siccus ĩ
tercio.

Operationes.

A Serapion. Virt⁹ eius est similis glu
tini auri. nisi quia est debilior eo. Et facit
nasci pilos in palpebris. B Et idẽ
auctoritate Gal. Est in eo stipticitas cũ
acuitate pauca. Et virtus eius est que de
siccat ⁊ infrigidat etiam palpebras q̃ de
pilantur ꝑpter aliq̃s humores acutos. et
remanent ꝙ in eis nõ augent̃ pili nec mul
tiplicant̃. ⁊ sunt subtiles ⁊ debiles. et hoc
quia lapis lazuli ĩ his locis destruit humi
ditatem ipsorum humoꝝ. ⁊ immutat suꝑ
fluitatem ad complexionẽ suam radica
lem cum qua fit generatio pilorum palpe
brarum. C Et oportet ꝙ ad hoc
teratur ad multum ⁊ admisceat̃ in puluẽ.
D Et idem. Quando suspenditur ad
collum infantis remouet ab eis timores.
Et facit hirtos capillos: E Item ha
bet virtutem adustiuã ⁊ putrefactiuam ⁊
ideo aufert verrucas. Et qñ sumitur inte
rius laxat humorem melancolicum: ⁊ mũ
dificat sanguinem ab humoribus g̃ssis.
F Et dosis eius est a quatuor kirat vsqʒ
ad. ʒ. j. qñ miscet̃ cũ aliis medicinis laxati
uis. G Et conuenit plus dolori rñũ
⁊ asmati: ⁊ quando sumit̃ in potu aut fit
nascale cum eo prouocat menstrua.
H Et potus eius cõmouet nauseam ⁊
vomitum: sed ablutio eius remouet hoc
ab eo. I Auicenna. de viribus cordis
dixit ꝙ confortat cor.

Ca.lxxij.

Lacteus 7 Lincis. Auicenna li.ij. cap. ꝓprio. Lapis lacteus est lapis qui cū fricatꝰ aqua egreditꝰ ex eo quoddā sicut lac. 7 hic quidē lapis est cinerei coloris dulcis saporis.

Operationes.

A Auicenna. Teritur cū aqua 7 seruatꝰ q̄d resoluitꝰ ex eo in pixide de plūbo cōuenit in inicio apostematū B Et fit ex eius fricatione alcohol. C Et phibz cursum sup̄fluitatū ad oculū 7 vlcera i ipso accidencia. D Enax in lapidario suo. Lincis est lapis 7 fit de vrina lupi ceruarij micta 7 in montibus coagulata. qui in domo seruatus generat optimos fungos sup̄ se quolibet āno. E Dr̄ valere ꝯ dolorē stōi. 7 yctericiā. 7 fluxū vētris.

Ca.lxxiij.

Litargirum latine. Arabice 7 grece Marechet. Serap̄. li. aggre. cap. Marechet aucto. Dyascoridis Quoddam ex eo est q̄d fit ex vena plūbea. ita ꝙ inflāmatꝰ donec fiat sicut ignis 7 dissoluitur donec adurat. 7 postea coagulatur. Et ex eo est q̄d fit ex argento. Et ex eo est q̄d fit ex plumbo. qn̄ fiunt ex eo lamine. 7 aduritur pars eius. Et de eo est cuius color est rubeus splendens. 7 est aureum 7 est meliꝰ alijs. Et ex eo est purpurei coloris 7 est argenteū Est alius modus factiōis litargiri. quem in iuuentute mea vidi sardinie fieri vbi argentū 7 plumbum simul colabantur 7 est verior modus.

Operationes.

A Serap. aucto. Alcauzi: Litargirū dealbatum est magis iuuatiuū ad auferēdum vestigia variolaꝝ ꝙ non albatum. B Et aufert fetorem sub ascellaꝝ 7 prohibet sudorem. C Et si bibatur ex eo stringit ventrē 7 vrinā. 7 p̄focat 7 occidit D Paulus. Cōtra scabiē de flegmate salso vel colera valet E Cōtra dissinteriam frigidā vicio intestinoꝝ. fiat ex eo puluis qui iniciatꝰ cū cristeri cū oleo rosaꝝ 7 aq̄ ordei. F Contra vlcerationem virge distempetur cū oleo rosaꝝ 7 inūgatꝰ nam vlcerationem consolidat. G Contra feruorem herisipile conficiatꝰ puluis litargiri 7 ceruse cū aqua rosarum donec aqua non inficiatur ex puluere. H Iste puluis in modum collirij cum aqua rosarum valet ad faciem depurandam. 7 pannū superfluum remouendum quem habent mulieres post partum axūgia gallinacea vel anserina liquefiat addito puluere litargiri 7 oleo rosarum fiat vnguentum 7 vtatur. I Bulcasim in libro qui dicitur seruitor. Litargirum sic dealbatur. K Accipe litargiri auri partem vnam 7 tere bene. 7 pone super ipsum de sale cōmuni partes duas. et pone desuper quantitatem aque qua coperiatur 7 superet circiter. iiij. digitos. 7 dimitte i vase. vij. diebus 7 misce quoqꝫ die bis. 7 post septem dies proijce aquam. et pone aliam aquam. 7 muta aquam illam cottidie. vsqꝫ in finem. x. dierum. quia aq̄ dulcificabitur. 7 litargirum dealbabitur sicut cerusa. 7 fac trociscos. 7 ſua 7 vtere.

Ca.lxxiiij.

l Ichinis. Ysidorus. Lichinis ex ardentiũ gẽmaꝝ genere est a lucernarum flagrantia appellata Signitur in multis locis. ȝ probatissima apud indos.

Operationes.

A Huius duplex est facies. vna q̃ purpura radiat. Alia que cocci rubore a sole excalefacta aut digitoꝝ attritu: paleas ꝛ sil'ia vel folia catarum ad se rape dicitur. B Sculpturis resistit. ꝛ si qñ sculpta ẽ dum signa imprimit. quasi quodã aĩalis morsu partem cere retentat. Huius genera sunt quatuor. C Solinus. Lichinis dicitur eo ꝙ lucis vigorem excitat flagrantia lucernarum. D Helynandꝰ li. xij. Lichinis est lapis purpureus fulgẽs vt lucerna. hic tactus sub sole digitis. paleas attrahit E Plinius. Lichinites ex genere ardentium lucernarum accẽsaꝝ precipua gratia est appellata Nascitur circa orthosiaȝ. totaqȝ carmania ꝛ vicinis locis. sed probatissima in indis. F Quidam eñi eam dixerunt esse carbunculum remissiorem Secunda bonitate similis est iouis. sic a floribꝰ ꝓlatis appellata.

Ca.lxxv.

l Igurius ꝛ Liparia. Ysido. Ligurius gẽma sic est appellata. eo ꝙ fiat ex vrina lincis bestie tempore indurata. Est autẽ sicut ꝛ succinus fului: attrahens spiritu folia propinq̃ntia. Helynandus li. x. Theofrastus dicit liguriũ electri colorem hr̃e: paleas attrahere: stomachum dolentem iuuare. ycterícis colorem repare. fluxũ ventris stringere.

Operationes.

A Dyas. Lociũ lincis quẽ multi ligurium vocãt. mox vbi minxerit lapis fit. Dolores stomachi tollit. ꝛ vẽtris abstinet reumatismũ: B Rabanꝰ. Ligurꝰ hȝ colorem q̃si electri. ꝛ si fuerit ꝯfricatꝰ paleas ad se trahit. C Philosophus. Hic lapis est fri. ꝛ sicce ꝯplexionis. rotundꝰ valet p̃cipue vulneratis ꝛ a vulnẽ ferꝛ exhit D Ex li. de na: reꝝ: Ligurꝰ ẽ lapis que stillare dicũt ab inguine lincis bestie. s. orientis. Huiꝰ eñi vrĩa ẽm Pli. solidat̃ i lapidem. q̊d naturaliter bestia sciens. inuidet bono nr̃o egestũqȝ p̃ciosuȝ vrĩe liq̊rem harena obruit. ꝛ hic eo citiꝰ i lapidẽ durescit E Est autem frequentius croceus paꝝ ad nigredinem tendens: Huius color iuxta Plinium igneus ac rubicundus est. ꝛ carbũculo sil'is. nisi ꝙ neq̃q̃ nocte lucet.

F Juxta lapidarium vero viridis est
Virtus eius habetur ad multa remedia.
precipueq; ablutus in aqua constipatos
iuuat. ꝛ ventrem soluit. Colorem quoq; ꝓ
ditum in facie recuperat. G Actor
de hoc superius vbi de natura aīaliū agi
tur. Secūdo videlicet tractatu ca. lxxxvj.
de L. H Arnold⁹. Liparea est lapis
stipticus. Huius proprietas est ꝙ oīne ge
nus ferarꝫ ad eius ꝓn̄tiam cito properat.
ꝛ ipsum intuetur I Ysidorus. Lypa
rea suffita gentiles oēs bestias euocare
traduntur K Ex li. de naturis rerum
Lyparea lapis est in lybia valde mirabil'
ad quam oēe ferarꝫ genus docente natu
ra sponte quasi ad patronū currit cum ca
nes vel venatores eas insequunt. Sꝫ nec
aliquis aduersarius eas nocere potest.

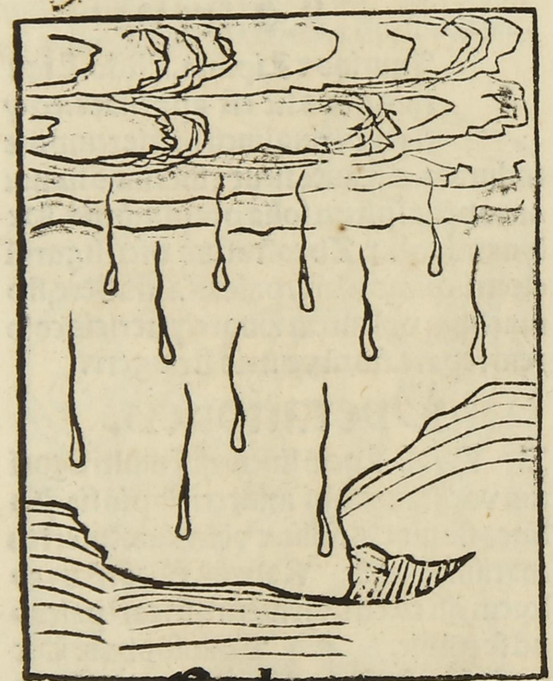

Ca. lxxvj.

l Une latine. grece; Affrosolinum
Dyasco. ca. de affrosolino. Affro
solinum est illud quod apud aui
cennam in. ij. can̄. dr̄. Lapis lune vt ꝛ am
borum concordia apparet. Et ideo dicit
Affrosolinū in egypto tantūmodo īueni
tur ꝙ ita creatur: Ros celestis ad lune cla
ritatem positus in spēm lapidis. queꝫ spe
cularem vocamus coagulatus ꝯstringit.
Optimū est autē quod est colore ceruleo
ꝛ lucido: Hoc em̄ fit sic̄ gipso limpido. et
specularis lapis dr̄. Pli. cap. de Affroso
lino Affrosolinū ita creat. Ros celestis cō
gelatur ad lune claritatē in modū lapidis
specularis. vn̄ nomē sumpsisse videt.

Operationes.

A Dyasco. Affrosolinū oīa vicia capi
tis emēdare pōt potatū: ꝛ cephalargicis
ꝛ epilenticis creditur ꝓdesse.

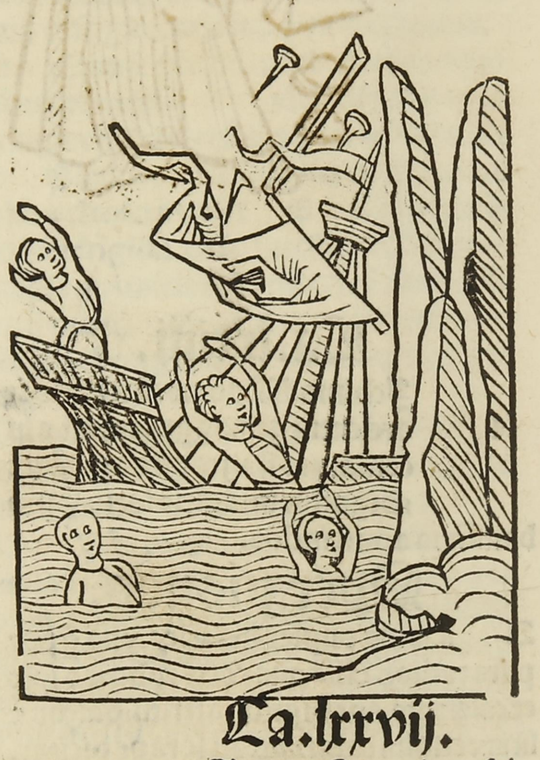

Ca. lxxvij.

Agnes. Serapion. Mi
nera huius lapidis est ī
maritinis ꝓpe terras in
m die. Et quādo naues ap
propinquant monti mi
nere ipius non remanet
ī eis aliquod ferrum. qd
non egrediatur a naui. et volet sicut auis
vsq; ad montem Et nō est aliqs clauus in
fixus taliter ꝙ possit euelli. quin euellatur
ꝛ saliat vsq; ad illum montem. et propter
hoc naues illarum partium non clauātur
cum clauis ferreis. sed cum clauis ligneis
Nā si forēt clauate clauis ferreis: quando
appropinq̄rent illi mōti dilacerant tote.

De Lapidibus.

Melior ex isto lapide est ille, qui attrahit ferrum fortiter. et color eius est vergēs ad colorem celestem non multum grauis pōderis. Dyascorides. Lapis magnes gignitur atq; inuenitur circa littus occeani: apud trogotidas. et in india ab inuētore sic vocatus. est autem colore ferrugineus Albertus in lapidario suo. Magnes est ferruginei coloris qui secundum Pliniū inuenitur in mari indico: in quo intātum abundare dicitur q; periculose in eo cum nauibus que ferreos clauos habent nauigetur: Inuenitur etiam in Tragonitidis regionibus. Et ego vidi et reperi in partibus Theotonie in prouincia que francia orientalis dicitur. vnum magne quātitatis et maxime efficacie: et fuit valde niger ac si esset ferrum eruginosum et cōbustum cum pice.

Operationes.

A Serapion. Virtus huius lapidis est q; quando datur in potu ex eo laxat vētrem cum mellicrato. et potissime hūores grossos. B Et quidam sunt qui adurunt istum lapidē et vtunt sicut adamas C Et idem auctoritate Gal. Virtus eius est sicut virtus adamātis Et est bon9 illis qui transgluciunt acum vel aliud ferrum. D Et ille qui habet fluxum vētris eo q; sumpsit scoriam ferri. E Et dicit de eo q; si accipias eum et ponas ipm in vase terreo. et liniat caput vasis cū creta. post q; posueris sup lapide calcē viuam quā nō tetigit aq̄ donec repleat vas calce. et accēdas magnū ignē sub vase donec ingrediat p orificiū vasis. deinde ponatur vas in fornace figuli et dimitte ibi donec lutatio eius coquat et fiat testa. deinde extrahe lapidē a vase et dimitte infrigidari. et pone iterū in vase nouo: et pone ī fornace secūdo. et fac vt prius ter aut quater. qū vero extraxeris vice quarta dimitte ipm lapidē vbi non tāgatur a vēto vel aqua vel rore vel ab humiditate aliq̄ donec infrigidetur. deinde frange ipm ī frusta minuta sic q; sit vnūquodq; frustū. 3. x. aut plus aut minus ex. 3. grecorum. F Quādo ergo volueris operationem cum eo facere: pone iuxta lapidem pondus eius ex sulphure: deinde rora super eum aquam. et egredietur ex eo ignis magnus. ascēdens circa mensuram brachij vnius qui nō tanget aliud quod non comburat. Et quādo lapides magnetis non ita preparant vt dixi. sed crudus sicut est madefit cū succo allij aut cepe. ab extractione ferri ꝓhibet. G Sed si vis q; reuertatur ad virtutem suam. Infunde ipm vna die in sanguine yrcino. et fiet virtus eius sicut prius Et accipitur frustum magnū istius lapidis. qd est ex bono et electo. et approximat clausture alicuius. et aperit eam cito H Nā lapis iste attrahit ad se ferrum. I Et quādo aliquis vulnerat cum ferro venenato. et teritur iste lapis. et misceatur cū aliquibus vnguentis K Et datur de puluere ipius in potu illi qui est vulneratus facit ab eo venenum. vel toxicum exire per secessum. Et si pulverizetur sup vuln9 venenatum curat idem. L Dyascorides. Lapis magnes magnas hab; virtutes veluti spiritum in trahendo ferrum. M Hunc lapidem quidam probandi amoris causa vxoris supposuerunt capiti dormientis vxore latente. et siquidem erat casta ab altero viro. sic accedebat ad proprium virum voluptabunda somno amplexans eum quasi inde pulsa p aliquem q; si cum altero viro coierat. in eum tanq; i alicuius odoris fetidissimi lapidem emittebat. vt de lecto caderet mulier. Concordiam quoq; secum habet. N Nam multas mulieres propter rixas disgressas a maritis coegit reuerti sicut et maritos mulieribus graciosos et obsequentes et iocundi sermonis facit portantes secum. O Fures autem cum voluerint preciosa diripere intrāt domum. et inter quatuor angulos domus carbones ardentes ponūt et submittūt lapidē minutū incisum et sic transuertūt mentē. et oculos eorum q̄ adsunt vt timore fugiāt. putātes ruere domū.

P Uires hꝫ purgatorias. et ideo ydropicis cū mulsa dat̄. ʒ. f. ꝗ̄ssitudinē deducit ⁊ oēs humores q̄ p ventrem ministrat. tritus ⁊ su pasperſus combusta sanat. Q Enax in magicis. Hic lapis fantasias mirabiliter pmouet ⁊ precipue cū consequit̄ consecrationeꝫ ⁊ caracteres sicut in magicis docetur. perhibet̄ etiam cum mulsa acceptum ydropisim curare. Et est alia spēs magnetis cuius v̄tus est attrahere carnē hominis. R Albertus in lapidario suo. Uirtus magnetis est mirabilis in attractione ferri ita vt virtus eius trāsmutꝫ ferrum. sic vt illud etiam ferrum aliud trahat. Et multe acus ad se inuicē suspēse sic videntur. Unctus autem allio nō trahit. Et paruus adamas magnum ligat magnetem. S Inuentus autem est temporibus nostris magnes qui ab vno āgulo traxit ferrum. ⁊ ab alio fugauit. Et hūc Arestotiles ponit a genere magnetis. T Narrauit quoqꝫ mihi vnus de socijs nostris curiosus experimētator qui vidit Fridericum impatorem habere magnetē qui non traxit ferrum. sed viceuersa ferrū traxit lapidem. V Et Arestotiles dixit ꝙ est aliud genꝰ magnetis quod trahit carnes hominis. In magicis autē traditur ꝙ fantasias mirabiliter commouet. precipue si consecratus consecratione et caractere fuerit quod in magicis docetur X Fertur etiam hunc mulsa sumptum ydropisim curare. Y Aiunt etiā quidam hunc capiti mulieris suppositum itatim eam incitare ad amplexum mariti si casta est ipsa dormiente. Si autem est adultera pre nimio timore et tremore fantasmatum dicitur cadere de lecto mariti. Z Dicitur etiam ꝙ fures in domum intrantes positis carbonibus ī quatuor angulis domus. lapidem hunc contritū supaspergunt. ⁊ tunc dormiētes in domo. ita fantasmatibus terrent̄. ꝙ fugientes edes relinquant. ⁊ tūc rapiūt quicqͥt volunt.

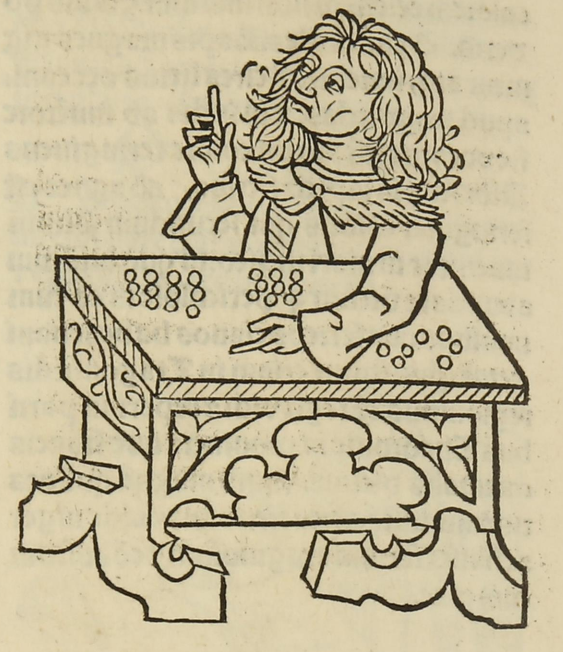

Ca. lxxviij.

m Argarite. Pandecta. caplo. cccc Margarita vel perna est q̄ ī ostreis r̄perit̄. de quibus alie sunt perforate. ⁊ alie non perforate. sunt artificiōse facte ⁊ non naturaliter. Sed non pforate que naturales sunt. meliores sūt pforatis Et ideo qn̄ in medicinis ponunt̄. nō perforate intelligunt̄. Sed sunt aliq̄ obscure ad citrinitatem tendētes nō pforate. que perforatis equipollent. ⁊ ideo eligēde sūt clare ⁊ albe que vero obscura ⁊ quasi albida est non est ponenda in medicinis. Serapion li. aggre. ca p̄. hager albalo auctoritate Rasis. Hager albalo. i. lapis margarite. Deferunt̄ a maritinis. ⁊ sunt fri. et sic. in. ij. gradu. Et ideꝫ auctoritate ysaac Ex eis sunt grossiores ⁊ parue. sed grossiores ex eis sunt meliores puis ⁊ clare meliores obscuris. ⁊ equalis supficiei meliores angulosis in figura sua. Albertus in lapidario suo capitlo de margaritis. Et margarita lapis est in ostreis inuentus. Melior autem ex India venit Multi autem de brytanico mari q̄d nunc anglicum dicit̄.

7 versus flandriam 7 theotoniam inueniuntur Ita ꝙ ego more meo decem in mensa inueni. iuuenes autem concule habent meliores: Coloris autem habet ac si pura lux penetraret. in multum album Et ideo nitentes cum tamen sint albe fertur propter tonitrua quasi aborciẽdo eas ostrea euomũt. 7 in fluminibus inueniũtur ĩ mosella. 7 in quibusdam gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A Albertus. Uirtus earum est experta in confortatione spirituum. et contra cardiacam 7 sincopim. B Ualent etiã contra fluxum sanguinis lientericũ 7 dyariam. C Reparant enim spiritus subtiles. vt quidam dicant sed falso. ymo mẽbra earum asperitate a sup̄fluis abstergunt. 7 ea quasi constringũt. 7 coartãdo ad vnũ ducunt. 7 ita confortant: D Serapion. Margarite sunt desiccatiue humiditatum: Conueniunt debilitati cordis: 7 sunt conuenientes in cohol. et sunt fri. 7 sic. in. ij. gradu E Et idem auctoritate Athabari: Conferunt obscuritati visus 7 albedini oculi. 7 sordiciebus eius. 7 retinent menstrua: 7 abstergunt dẽtes. 7 desiccant humiditates. F Et idem auctoritate Ysaac. Conferunt cardiace tremori cordis. et accidentibus a melancolia aduenientibus ex malicia humorum. G Et hoc ideo quia clarificãt sanguinem cordis quando est ingrossat⁹ in corde. 7 desiccant humiditatem que est in oculo. propterea quia fortificãt neruos oculorum H Et quando dissoluunt̄ margarite linitur cum eo baraz aufert eã postꝙ linitur statim I Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

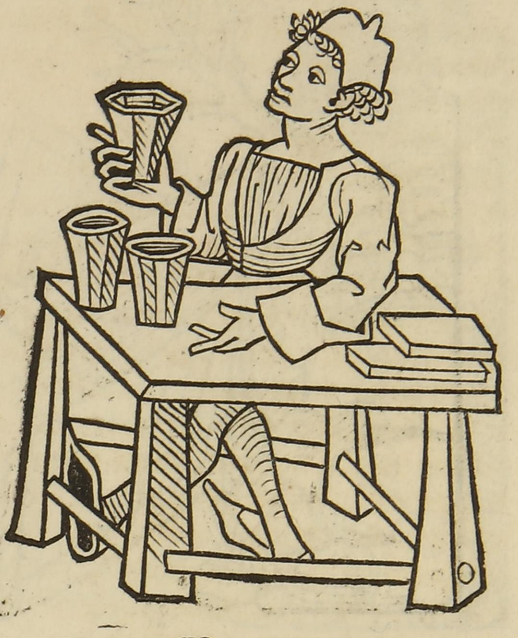

Ca. lxxix.

Magnesia. 7 Markasita. Albertus

M Magnesia est lapis niger. 7 aliq vocant eam magnosiam. Et ipo frequenter vtuntur vitrearij. Idez: Markasita siue mandasida est lapis habens multas species colorum. quia colorem accipit cuiuslibet metalli. Et dicitur markasita argentea 7 aurea. 7 sic de alijs metallis. metallum tamen quod colorat eũ non distillat ab ipo. sed euaporat in igne. 7 relinquitur cinis subtilis: 7 hic lapis notus est apud alchimicos. 7 in multis locis ĩuenitur. hoc similiter Euax dt in lapidario suo.

Operationes.

A Albertus. Magnesia distillat et fluit in magno 7 forti igne. 7 non aliter. 7 tũc immixtus vitro ad purpureitatem ducit vitri substãtiam. Hoc idem dicit Athabari in lapidario suo.

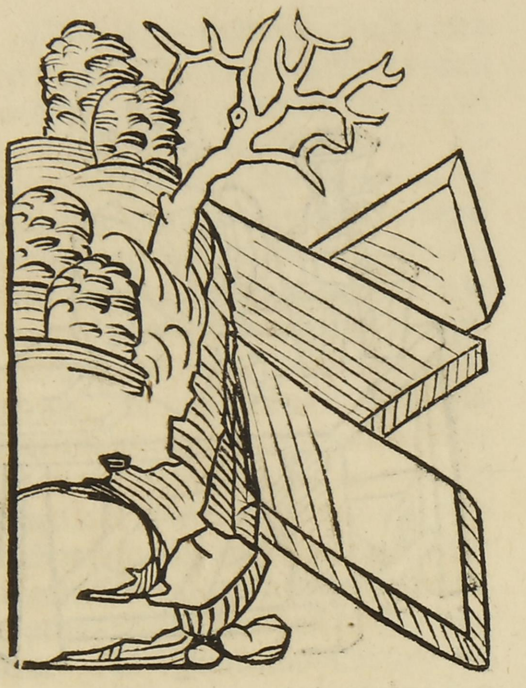

Ca.lxxx.

Alcha ⁊ Gipsum. Plin̄.li.xxxvj.
m Malcha est cū e calce recenti gle
ba efficitur.

Operationes.

A Idem Malcha mox tundit̄ cū ficu ⁊
adipe suillo duplici linamēto.q̄ res oīm
tenacissima existit.duriciēqꝫ lapidis ante
cedit B Quod āt malchat̄ oleo per
fucatur. C Actor.De malcha v̄o fla
granti q̄ est lim⁹ e stagno famositate vrb.
naturaliter emissus D Ysi. Gipsum
qꝫ calci cognatū est cuius plura sunt gn̄a.
Oīm āt optimū est lapis specularis edifi
cioꝝ signis ḡtissim⁹. E Avi: Gipsuꝫ
est lapis laminosus alb⁹ pu⁹ cui⁹ subtilita
tis fit augmētatio cū adurit̄. Est āt frigi
dus ⁊ sicc⁹ glutinatiu⁹. F Ponit̄ sup̱
p̱tes fluxū sanguis paciētis ⁊ ꝯstrigit.q̇a
in ip̄o est cū glutinatōe v̄tus faciēs adhe
rere. ⁊ i ip̄o est stipticitas cū viscositate.li
nitur ex eo frons aut cooperit̄ ex eo caput
vt pilleo. ⁊ retinet fluxū sanguis ex narib⁹
ponit̄ ⁊ sup̱ obtalmiā sanguineā G
Est autem ex summa venenoꝝ p̄focantiū
in syria. Gipsum est lapis durissim⁹ queꝫ
coquūt fimo bubulo vt vratur celerius.

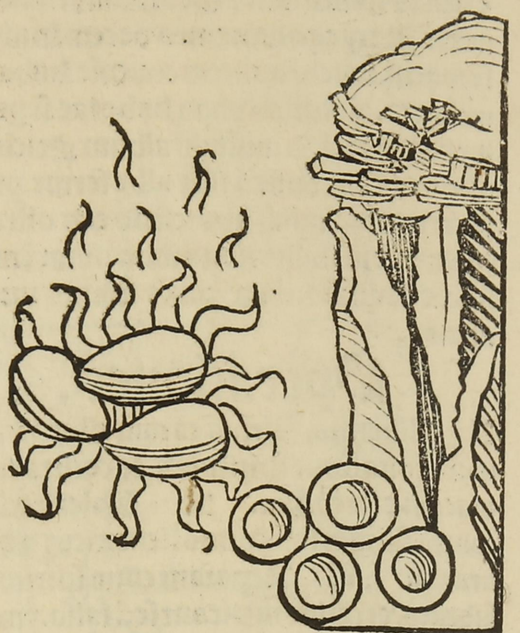

Ca.lxxxj.

Armor. Ysido:li:xvj. Marmora
m dicunt̄ eximij lapides q̇ maculis
⁊ colorib⁹ ꝯmendant̄. Marmor
āt grec⁹ s̄mo est a viriditate tent⁹. ⁊ q̄uis
p⁹ etiā alij colores iuenti sunt.nomē tamē
p̄stinū a viriditate retinuerūt. Hoꝝ colo
res ⁊ genera innumerabilia. Hec oīa e ru
pibus excidunt̄.sꝫ multa p̄ciosissimi gene
ris sub terra sparsa sunt.

Operationes.

A Pli. Marmoꝝ gn̄a coloresqꝫ nō atti
net in tāta noticia dicē.nec enumerare fa
cile est i tāta multitudie. Quoto em̄ cuiqꝫ
loco nō suū marmor iuenit̄.et tn̄ celeberri
mi dcā sunt gn̄is in ābitu terraꝝ cū genti
bus suis. B Nō oīa v̄o gignuntur
in lapicidinis.sꝫ multa ⁊ sub terris p̄ciosi
ssimi generis. sicuti lacedemoniū viride
cunctisqꝫ hilari⁹ sic ⁊ augusteū: ac deinde
tyberiū in egipto augusti ac tyberij p̄nū
ac principatu vtrūqꝫ repertū. C Di
fferenciaqꝫ eoꝝ est ab ophite cum illud sit
serpentum maculis simile. vn̄ ⁊ nomen ac
cepit. q̄ hec maculas diuerso mō colligūt
augusteū vndati i v̄tices crispū. D
Tyberiū sparsū ꝯuoluta canicie. sūt ⁊ alia
ei⁹ gn̄a de qb⁹ sup̄ dcm̄ ē. cap. lxiij.

De Lapidibus.

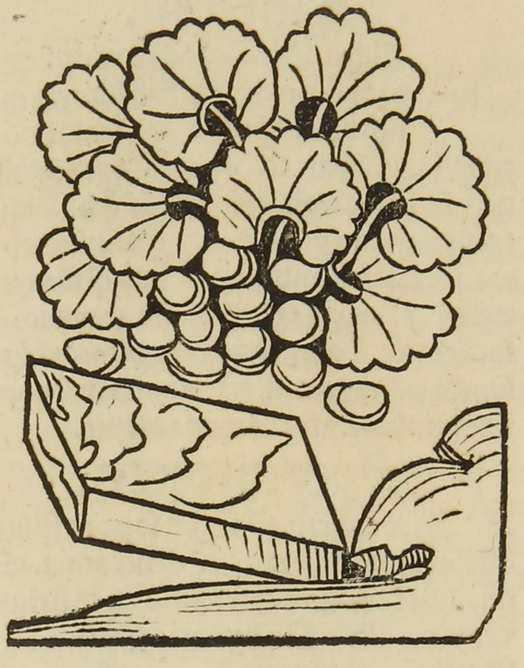

Ca.lxxxij.

m Elochites ꝛ Murrina. Ysidorus Melochites lapis est spissius vi renſ ꝛ crassius q̄ smaragdus. hic a colore malue nomen accepit. ꝛ in reddē dis laudatus signis. Nascitur autem in arabia. Arnoldus. Melochites est gēma viridis smaragdo similis, ꝛ valde mollis Hec mēbra custodit a nociuis casibus: ꝛ cunas infantium similiter.

Operationes.

A Item Ysidorus: Murrina est gēma que apud parthos gignitur. sed ꝓcipua in germania. humorem sub terra putant: Colore densatum. candoremq̄ ꝛ ignem. cum quodam colorum repercussu. quales in arcu celesti spectantur. Cuius cōtraria causa cristallum facit. gelu vehementiori concreto. B Albertus. Melochites quem quidam melonitem dicunt lapis ē arabicus grosse viriditatis. sed nō trāslu cidus sicut smaraldus. ꝛ est mollis. C Fertur q̄ virtutem habeat custodiēdi ge stantem se a nociuis casibus. Et sup cuna bula infantium. Hoc autem in lapidario suo Enax.

Ca.lxxxiij.

m Enphites. Albertus. Mēphites est lapis a ciuitate egipti que mē phis vocat̄. q̄ dr̄ vt ignis calere. virtute quidem non actu.

Operationes.

A Hic tritus ꝛ in aqua mixtus in potu det̄ vrēdis vel secandis: quia inducit īsen sibilitatem ne senciat cruciādus; Hoc idē ait Enax in lapidario suo.

Ca.lxxxiiij.

m Edus. Dias. Medus lapis est niger qui trit⁹ emittit croceū colorē. Albert⁹. Lapis med⁹ vl' medo dr̄ q: a regiōe medo₄ fert vbi plures iueniūtur. Sūt āt hui⁹ spēs due un⁹ niger ⁊ alter viridis.

Operationes.

A Albert⁹. Huius vtutē eē dicūt ꝑ veterem podagrā. oculo₄ cecitatē. ⁊ nefreticā passionē. etiā refouere dr̄ fessos ⁊ debiles B Fert etiā ꝙ fragmēta nigri si in aq̄ca. missa fuerit. ⁊ se qs i aq̄ illa lauerit icurrit mēbro₄ excoriatōe₃ ⁊ si ex ea biberit peribit vomēdo. C Dyas. Est āt duplicis potēcie. s. bōe ⁊ male: nā trit⁹ i cote medicinali cū lacte muliebri (q̄ sel' creauit primo ꝑtu pue₄) ⁊ iunct⁹ albugīes curat oculo₄. ⁊ oē₃ illo₄ dolorē etiā si despat⁹ fuerit medē podagricos: D Eodē mō cū lacte ouis q̄ sel' genuit masculū sanat. Renes ⁊ āhelit⁹ ⁊ iteriores ꝑtes corpis. Hoc medicamē ꝑ ꝑatū hēas i vase vitreo l' argēteo ⁊ ꝑfice ieiun⁹. ad vindictā q₃ sup̄ cotē ⁊ da cui vis. ⁊ lauet faciē ⁊ exiccabit. E Si qs āt ex eo biberit. pulmonē vomet. F Opt₃ āt bibēti paululū dare vt nō sa [illegible]

Ca.lxxxv.

m Ogra. Sera. Mogra ex ea ē quedam q̄ defert ex terris sinos. ⁊ melior ex ea ē q̄uis dēsa c⁹ color nō ē diuersus. ⁊ ē sicut color epatis aut sāguis nō hñs lapidē: Et qñ ponit i aq̄ dissoluit facile ⁊ crescit Illa vo mog̃ q̄ vtunt carpētarij ē ex debilioib⁹ oꝑatōib⁹ ꝙ illa que defert ex sinos ⁊ ex babilonia. et melior q̄ facile terit. Colligit vo i capodocia i speluncis distillās. ⁊ affert venalis in sinopidam ciuitatē. vñ ⁊ nomen accepit.

Operationes.

A Et idē auctor Sal'. In sapore ip̄ius ē stipticitas. vñ vtus ē ei⁹ desiccatiua. Et qñ sorbet cū ouo aut fit cristē cū ea strigit ventrē. B Vñ h₃ vtutē stipticā ⁊ desiccatiuā ⁊ glutinatiuā C Et qñ miscet i emplastris ꝯsolidat vulnera recētia. D Et igredit i ꝯfectōib⁹ trocisco₄ desiccatiuo₄ ⁊ ꝯstrictiuo₄ vētris E Et qñ sorbet in ouo sorbili aut fit cristē stringit vētrem. F Et ꝓpinat i potu i dolore epatis. Et dat i ouo ad sputū sanguis. et ad venenūq₃: G Paul⁹ ca. de mog̃. Mogra sinopida ē fortior bolo armeno ⁊ luto sigillato. ⁊ ideo ingredit in confectionibus vnguēto₄. ⁊ occidit vmes i vētre.

Ca.lxxxvj.

m Umia. Pandecta.cap.d lv. Mu
mia est illud q̄d inuenitur i sepul
chris balsamatoꝝ i quibus huōi
mortui cum aloe ⁊ mirra resoluitur q̄bus
ipsa corpora condiebant̄ ⁊ similatur pici
marine. Solebant antiquitus corpa bal
samo mirra ⁊ aloe condiri. Et adhuc fit
apud paganos ⁊ sarracenos circa babilo
niam vbi est copia balsami. Serapion li.
aggre.cap.mumie. Mumie sepultoꝝ.⁊ ē
aloe balsamū ⁊ mirra:⁊ quod miscetur eis
ex humoribus corpis humani. Et idem
auctoritate dias. In terris que dicunt̄ aco
lonie. Descendit nāq3 ex montibus q̄ du
cunt flumina cum aquis. Eijcit eū aqua
fluminis in ripis.⁊ est coagl'ata ⁊ fit sicut
cera.⁊ h3 odorē picis.⁊ aspalti mixti sil'.

Operationes.

A Serap.aucto. Rasis. Ex nōie q̄run
dam medicorū est bona sode flegmatice
frigide sine materia.⁊ emigranee.⁊ para
lisi.⁊ torture oris.⁊ epilentie.et scotomie.
B Et facimus caputpurgiū cum vno
grano ex ea cum aqua maiorane. C
Et conuenit doloribus aurium.q̄n dissol
uitur ex ea granū in oleo sambucino.⁊ di
stillatur in aure. D Et confert dolo
ri gutturis.q̄n dissoluit̄ ex eo vnū kirat cū
aqua in q̄ decocta est satureya. E
Et conuenit tussi cum aq̄ iuiubaꝝ.aut cū
aqua ordei ⁊ sebesten F Et datur in
potu ex ea ieiuno tribus diebus.⁊ cōfert
cardiace kyrat.j.cū aqua mente. G
Et confert ventositati intestinoꝝ. Q̄n ac
cipitur kirat.j.cum aq̄ cimini ⁊ carui.aut
cum aqua ameos valet casui ⁊ pcussioni.
H Et datur ad singultum grana.j.ex
ea cum decoctione seminū apij ⁊ carui:⁊
miscetur cum oleo de ben I Et fit ca
putpurgium cū eis.⁊ ad squinantiā pon
dus vnius kirat cum squingibin. K
Et dolorem splenis pondus vnius kirat
cū aqua carui. L Et ad venena duo
grana cum decoctiōe tribuloꝝ marinoꝝ.
⁊ folijs anuiden. M Et puncturam
scorpionis pondus vnius kyrat cū vino
puro. N Et ponitur in loco pūcture
cum butiro.⁊ conuenit fracture. O
Et conquassationibus que fiunt in interi
oribus corporis.⁊ exterioribus.⁊ ↄstricti
oni pulmonis. P Et est prope tempe
ramentum nisi quia habet proprietatem
in sedando dolores qui sunt in fracturis.
quando sumit̄ in potu ⁊ linitur cum ea.et
fit cū ea cristere.⁊ ↄuenit vlceribus vesice
⁊ virge. Q Et idē aucto. Rasis. Qui
dam emittebat sanguinem ⁊ nō poterat
restringi p aliq̄ medicinā.vsq3 q̄ datū est
sibi de mumia pōdus granoꝝ triū cū vīo
⁊ restrictus est statim R Et q̄n fit cū
ea suppositoriū dissolutū cū oleo de sam
bach ↄuenit nō potentib⁹ retinere vrinā.
S Paul⁹ ca.de mumia.ca.est ⁊ sic i.iij.
gradu.teste Cōstantino.licet q̄dā dicunt
q̄ sit frigida q2 ↄstrictiua.multa enī frigi
da ⁊ sicca laxāt.⁊ multa ca.⁊ sicca cōstrin
gunt. T Auicēna de viribus cordis
Mumia ca.est in fine tercij sic.in primo:⁊
h3 ↄpetatē ↄfortandi cor V Item q̄n
fit cū ea suppositoriū dissolutū cū oleo mu
stellino ↄuenit nō potētibus r̄tinē vrinā.

Ca.lxxxvij.

Jsus. Albertus. Dicunt aliqui hunc esse de genere lapidum. 7 invenitur in
n capite bufonis.

Operatões

A Et sunt duo genera Unus subalbidus sicut si lac intrauerit in sanguinem 7 vincit eũ. 7 ideo sanguinis obscuras vias ĩ eo dicũt apparere. B Et alius est niger. 7 aliquando pingit̃ in eo bufo sparsis pedib⁹ 7 ante 7 post C Dicũt etiam q̃ si ambo simul includant̃ p̃sente veneno eos adurere manũ tangẽtis. D Probatõez aũt lapidis esse dicunt q̃ exhibitus bufoni viuo bufo eleuatur 9̃ eũ 7 tangit ore si pt. E Dr̃ etiã q̃ p̃sente veneno vari⁹ efficitur. q̃ subalbid⁹ ẽ. Hoc similiter Enax dt.

Ca.lxxxviij.

Jgrox. Aui. li. ij. ꝓpo ca. Nigrox
n ẽ lapis q̃ defert̃ ex nigris declinãs ad citrinitatem.

Operationes.

A Aui. Fricat̃ 7 egredit̃ ex eo fricatio mordicãs linguã similis lacti B Mundificat pannũ oculi cũ nõ est cũ apostemate 7 obtalmia. C Et conuenit vestigijs vlcez in eo. 7 eradicat vngulã.

Ca.lxxxix.

Jtrum. Ysi. Nitrũ a loco sumpsit
n vocabulũ. nascit̃ eñ in nitria opido vel regiõe egipti. ex q̃ 7 medicine fiunt. Et sordes corpm vestiũq3 lauantur. Huius natura nõ multũ a sale differt H3 eñ v̄tutẽ salis 7 similiter orit̃ canescentibus littoribus siccitate. Afronitz aũt est spuma nitri 7 colligit̃ in Asya in spelũcis distillans. dehinc sole siccat̃. Optimũ putatur si mĩme fuerit põderosum. 7 maxĩe fricabile colore pene purpureũ. Glosa sup pabolas. Nitz sale similimũ ẽ. excepto q̃ nihil salsi saporis h3. Crepitat aũt in aq̃ sicut calx viua. s3 aquã lauationi abilẽ reddit. sicut ĝ acetũ in nitro ebullit sic p̃uersa mẽs deterior succendit̃ correctione.

Operationes.

A Aui. in. ij. cañ. Baurach. i. nitz forcius est sale. cal̃. 7 sic. in. ij. gradu. ex eo meli⁹ est armenum. leue. laminosum. frãgibile. spongiosum. albũ aut purpureũ. aut roseum. mordificatiuũ. abstergit aũt fortiter. B Et mundificat, 7 excoriat. 7 incidit humores grossos, attenuat capillos.

C Sãguinẽ attrahit i supficie corpis. ⁊ colorẽ emẽdat D Cõfert pruritui. qr vtus ei⁹ resoluit ppe affricanũ cũ aceto. et etiã scabiei. E Cũ qbusdã medicis bibitũ interficiẽtibus vmes educit eos. F Ualet ꝯ venenũ ⁊ pcipue affricanũ. Ei⁹ spuma valet ꝯ morsum canis. et potũ cantaridarꝫ. G Constan. Nitrꝫ affertur de armenia. alterꝫ de arabia. Uniuersaliter ãt colatiuũ ⁊ mũdificatiuũ ẽ. Interiora corpis ⁊ exteriora maxĩe aceto mixtũ lauat. H Dyas. Nitrꝫ est eligendum leue et rubeũ vel albũ pcisuras hñs sicut spõgia. Albũ acre ẽ ⁊ amarꝫ. I Tale ex india venit. Nitri siquidẽ aliud est crassum ⁊ lamiosum: aliud tenue. aliud rubeum. aliud albũ Et oim̃ vtus desiccatiua ẽ K Et ideo si fuerit ore acceptũ minuit ac tenuat pigues ⁊ viscosos hũores Ualꝫ ⁊ ꝯ fungos. L Plateari⁹ in li. de simplici medicina. Nitrꝫ ca. est ⁊ sic. in. ij. gdu Albũ melius est qꝫ citrinũ. Uirtutẽ habet dissoluendi ⁊ extinguendi M Usus eius est ꝯ yliacã passionẽ. ad faciẽ qꝫ purgandam. N Item ꝯ stomachi saniẽ ⁊ intestinorꝫ. Contra furfures capillorum ⁊ pediculos capitis. O Contra vermes aurium ⁊ saniem.

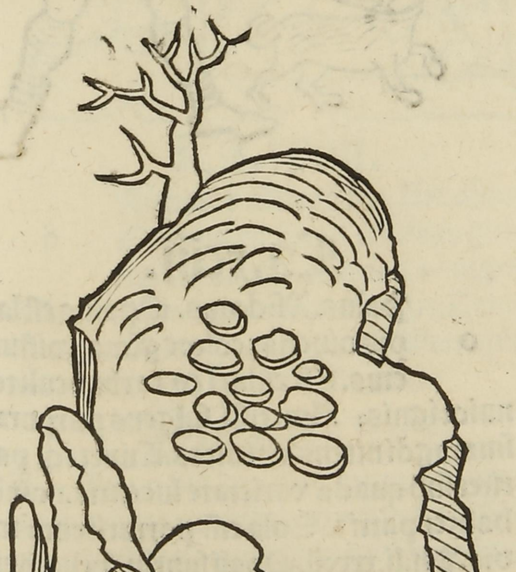

Ca. xc.

o Btalmius. Albert⁹ Obtalmius est lapis ab obtalmia dictus cui⁹ color non nõiatur. forte ideo quia est multorꝫ colorꝫ.

Operatões

A Idem. Ualere dicitur gestãti ꝯ oĩnes malos morbos oclorꝫ. B Uisus autẽ circũstantiũ dr̃ execare. ⁊ ideo etiã patronus dr̃. gestãtes eĩn eum quasi inuisibiles reddit. hoc sitr ait Enax.

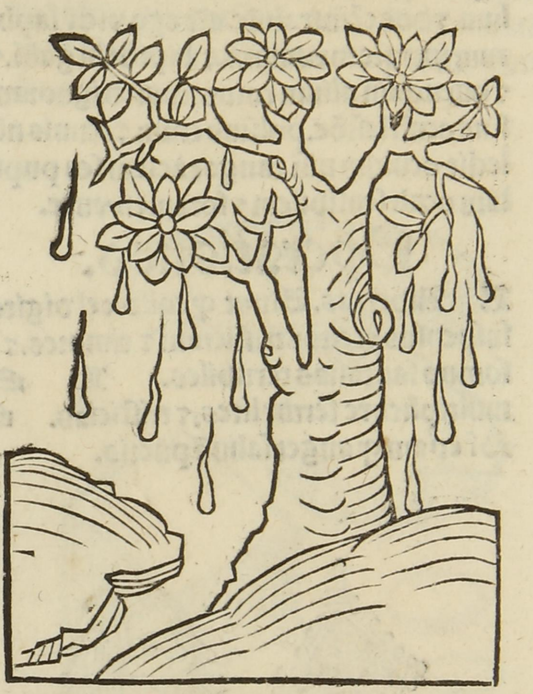

Ca. xcj.

o Nix. Albertus. Onix gẽma est nigri coloris. inuenit melius genus esse nigrꝫ albis venis variatũ. venit autẽ de india ⁊ arabia. Inuenit autem quiqꝫ diuersitatũ pꝑter varietatẽ venarꝫ ⁊ colorꝫ. Ferunt si sardius sit pñs ligatur onix. ⁊ etiã suspendit a nocumẽto. Hec ãt oĩa si hꝫ pfecto ideo hꝫ. qr hꝫ vtutes mouẽdi melancoliã pcipue in capite. ex motu eĩn illius cũ vapore oĩa ista pcedũt. Dicunt ãt qdam onix onichinũ esse qd veri simile est. vel qꝫ sit alia spẽs eius. lꝫ colore non est niger nisi aliqñ. sꝫ colorem hꝫ vt

vnguis sed in onichinis nostris inueniun tur multi colores. albi. nigri. 7 rubicundi: qui tamen omnes in substantiam q̄ndaz fricantur que similitudinem exprimit vn guis hominis. Aiunt etiam q ex lacrima arboris que onica dicitur indurata in la pidem generatur et dicunt hanc causam esse q odoriferus est in igne. hanc etiā cau sam inquiunt esse 7 frequētius alijs depi ctus imaginibus mirabilibus inuenitur. quia lacrima a principio mollis facile for mabilis pingitur. 7 picturam retinet quā do in lapidem indurata coagulatur. hūc lapidē dicunt insensibiliter intrare in ocu lum. 7 hoc eē mirabile. Et ego vidi saphi rum intrare in oculum. 7 lapidem galli. 7 7 quendam alium cuius nomen ignoraui sine oculi lesiōe. politus enim 7 tenuis nō ledit oculum nisi tangat aciem seu pupil lam oculi sensibilem 7 foramen vuee.

Operationes.

A Albertus. Aiunt q collo vel digito suspensus excitat tristiciam 7 timores. 7 ī somno fantasias terribiles. B Et multiplicare fertur lites: 7 tristicias. C Dr̄ etiam q auget saliuā pueris.

Ca. xcij.

O Rphanus. Albertus. Orphan9 lapis est qui est in corona romani imperatoris. Non vnq̄ alibi vi sus est propter q̄d orphanus vocatur. est aūt in colore q̄si vinosus subtilem hn̄s vi nositatem. 7 hic est sicut si candidū nimis micans penetraret ī rubeū clar vinosum. 7 sit supatus ab ipō. Est āt lapis plucid9. 7 traditur q aliqn̄ in nocte fulsit. sed nunc tempore nr̄o nō micat in tenebris.

Operationes.

A Fertur autem q honori ꝯuenit rega li. Hoc similiter ait Enax.

Ca. xciij.

O Palus. Ysidorus. Opalus est la pis diuersarum colore gēmarum distin ctus. Est enim ī eo carbunculi te nuior ignis: Ametisti fulgens purpura smaragdi nitens viriditas. Cunctaq; pa riter sub quadā varietate lucentia. nomē habz ex patria. Sola em̄ parturit eum in dia. Pli. li. xxxvij. Opali sunt in india. qui bus preciosissimaz gemmarum cōpositores gloriam 7 maxime inenarrabilem difficul tatem dederunt. quia sunt in eis cūcta pa

riter incredibili mixtura lucẽtia. Alij summo fulgoris augmento colores pigmẽtorum equauerunt. Alij vero sulphuris ardentem flãmam. aut etiã ignis oleo accẽsi. Magnitudo nucem auellanam eq̃t.

Operationes.

A Arnoldus. Opalus ẽ lapis p̃ciosus gestanti se contra omnes oculo℞ morbus proficuus. B Uisum eius acutum confortat. per omnia vero circumstantiũ visus ꝛ oculos excecat ꝛ obumbrat.

Ca. xciiij.

O Rithes. ꝛ Ostratites. Arnoldus Orithes est lapis triplicis generis. Unus est rotundus ac niger. Alius viridis ꝛ maculas albas hꝫ. Terciꝰ est cuius altera pars aspa est. Altera plana. ꝛ est corpus quasi ferri lamina.

Operationes

A Idem hic lapis gestatus. ꝛ oleo rosaceo mixtus prohibet ab aduersis casibꝰ atqꝫ a pestiferis reptilium ꝛ alio℞ animalium morsibus. Idem appensus mulieri p̄hibet ipam impregnari. ꝛ si p̃gnans est abortit. Ex lapidario. Letiferos morsus niger atqꝫ rotundus orithes. Quos fera vel cornu vel seuo dẽte peregit. Cũ roseo mixtus p̃fecte curat oliuo. Per vastas arenas interqꝫ feras gradientes. Illesos seruat morsus abigendo fera℞. Qui viret et maculas albas hꝫ alter orithes. Casibus aduersis portantes vbiqꝫ r̃sistit. Tercius asseritur fame grauioris orithes. Altera ps cuius crebris est ꝛ aspa clauis. Altera leuior est quasi lamina ferri. Hic facit appensus ne fiat femina p̃gnãs. Aut si pregnans fuerit. cito fundit abortũ. B Ysido. Ostratites gẽma est testacea. durior est altera similis achati. nisi q̄ achates politura pinguescit. C Duriori tanta inest vis. vt alie gẽme sculpantur eius fragmentis.

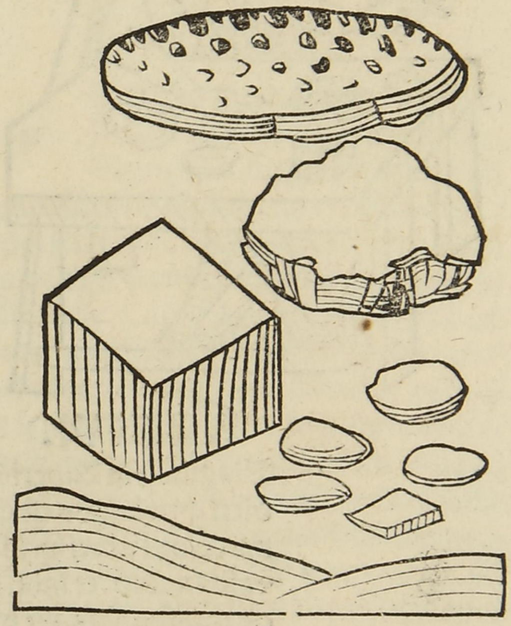

Ca. xcv.

O Phites. Purpurites. Porfirites ꝛ Parius. Pli. li. xxxvij Ophites serpentũ maculis similitudinem habet nec ex eo inueniunt̃ colũne nisi parue. Duo sunt eius genera. Molle scꝫ cãdidum nigricans du℞. Ambo capitis dolores adalligata sedare dicunt̃. ꝛ serpẽtum ictus. Quidam etiaꝫ freneticis ac litargicis adalligari iubet candicantẽ. Ysidorꝰ.

Purpurites est ex egipto rubens cãdidis interuenientibus punctis Nominis eius causa φ rubeat vt purpura. Plinius vbi supra. Porfirites etiam est ex egipto rubẽ candidis interuenientibus punctis.

Operationes.

A Ysidorus. Parius est lapis marmoreus eximij candoris. Hic apud paron insulam nascit. vñ ꝛ nõiatur. B Magnitudo eius est qua lances craterasq; non excedat vnguentis ꝛ ipe aptus est.

Ca. xcvj.

p Palagius ẽm Albertũ dicit φ palagius est gẽma coloris rubei lucide valde nature et substãcie transparẽtis. Et dr̃ esse femina carbunculi ꝛ virtutes eiusdẽ remissas habẽ. sicut femina ad marem se habet.

Operationes.

A Et dicunt quidã φ est domus eius. ꝛ ideo palaciũ carbũculi vocat. generat frequenter carbũcul⁹ in lapide isto. B Etiã visũ ẽ hoc φ i lapide vno exterior ps fuit palagi⁹. ꝛ iterior carbũcul⁹. C Propter qđ hmõi ge⁹ lapidũ ẽẽ de gñe carbũ-

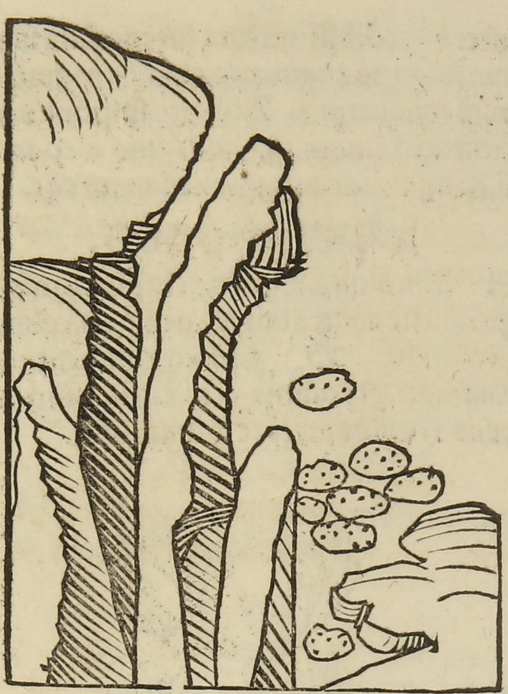

Ca. xcvij.

p Anther⁹. Alb. Pãther⁹ est lapis ml'tos hñs colores. ꝛ i vno corpe lapidis nigr. vicẽ viridẽ ꝛ rubeũ ꝛ alios multos. iuenit ãt pallid⁹ purpureus ꝛ rose⁹.

Operationes.

A Alb. Fert ãt fuscos efficẽ visus. iuenit ãt ẽm plurimũ i idia. B Bẽ gestãs respicẽ ad ipm i mãe oriẽte sole. ꝛ fit efficax ꝛ vtuosus. tot ãt vtutes dr̃ hr̃e ꝗt colores hẽ. Hoc similiter ait enax i lapidario suo.

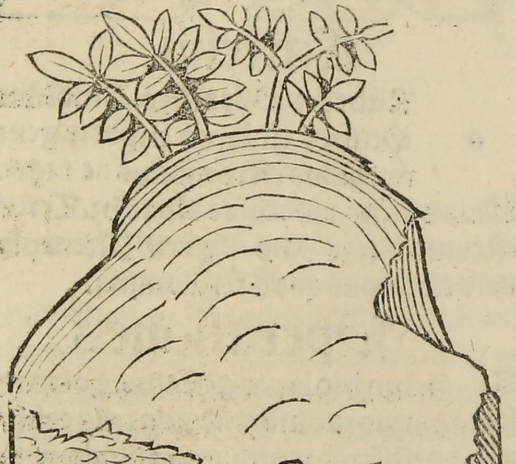

De Lapidibus.

Ca.xcviij.

p Rassius. Albert⁹. Prassi⁹ ē lapis q est mr̄ 7 palaciū smaraldi. Est āt viridis coloris hn̄s viriditatē sicut prassiū. Inuenit̄ aūt aliqū cū rubeis guttis. 7 aliqū cū albis. Est alia spēs isti⁹ lapidis. q īuenit̄ cū guttis aureis. 7 vocatur crisopassus. 7 rarius inuenit̄. Et ideo carior existit. Pro quo lege lapis crisoprassus superius de C.

Operationes.

A Expertum est aūt ꝙ ꝯfortat visum. 7 quasdam iaspidis 7 q̄sdam smaraldi hꝫ oꝑatōes. hoc sil'r ait enaxi lapidario suo.

Ca.xcix.

p Eridonius. Albertus. Peridonius ē lapis fulgēs vt ignis colore.

Operationes.

A Albertus. Dr̄ āt valere ꝯ arteticam mirabiliter. B Et refert̄ de illo lapide ꝙ si fortius stringat̄ manu. manū aduret. vult ḡ leuiter 7 pauide tangi. C Et ego ip̄m exptus sum sepius. Dr̄ āt de genere isto alia spēs esse. que dr̄ esse crisolito sil'is. nisi qꝛ maioris viriditatis existit.

Ca.c.

p Iritides grece. latine Copparosa. Arabice hageral markasita. Serapiō. li. aggre. cap̄. hageral markasita est lapis ex quo extrahit̄ es. et oportet ꝙ eligat̄ ex illis cuius color ē similis eri. 7 qn̄ ponit̄ in igne. saliunt ex eo scintille facile. Cōburit̄ in hūc modū. Linitū pone in ignē leuē 7 euēta donec fiat rube⁹ deinde extrahet ab igne. Quidā ponūt eū in ignē magnū. de prunis deinde liniunt melle. 7 iteꝝ ponūt in ignē. donec oēs ptes eis sint equaliter combuste. quia fortasse primo aduritur extra 7 non interius. dein de exufflatur cinis ab eo 7 reponitur. Et si indigetur ablutio. laua eam sicut lauat̄ cadimia. Dyascorides caplo de lapide piritide. Lapis piritides id est marcasita ex quo eramen fit. eligendus est colorem habens eraminis. qui in foco missus frangitur. Comburitur vero sic melle unctus in viuis carbonibus mittitur flabellatur ꝙ diu colorem rufum faciat. Alij vero in multis carbonibus igneis coctum 7 secūdo melle unctum reuocant igni. ꝙ mdiu se fregerit. postea eximunt illum. 7 lauant sicut cadimiam 7 reponunt.

Operationes.

A Serapion. Uirtus eius adusti. ⁊ nõ adusti est vrens. ⁊ abstersiua vlcerum: et abstergit obscuritatem visus. et resoluit ⁊ maturat apostemata dura. ⁊ quando resoluitur ⁊ miscetur cum resini pini. r̃soluit sanguinem coagulatum. B Et aufert carnem superfluaꝫ cum pauca calefactione ⁊ stipticitate Et quedam nominãt hunc lapideꝫ postq̃ aduritur dicidas vel difriges. C Et idem auctoritate galieni. Hic lapis est vnus de lapidibus habentibus virtutem fortem. et nos administramus eum cum r̃solutiuis. ⁊ miscemus cum eo lapidem sacharos. D Et resoluimus sepe cum hoc vnguento humiditatem multam que est ꝯgregata in concauitatibus ⁊ cauernis masculorum.

E Et quando administratur hic lapis oportet q̃ multum teratur. ⁊ r̃soluit humiditatem corruptam que est sub cute.

F Et ideo quando teritur vltima cõtritione. ⁊ conficitur cum aceto abstergit baras ⁊ morpheam ⁊ lentigines faciei.

G Et habet virtutem magnam in abstergendo oculum ⁊ cõfortat substantiã eius ⁊ acuit visum. H Et ideo nominatur in terris Persie lapis luminaris. et facit capillos tenues ⁊ crispos. I Dyascorides. Uirt⁹ est illi cocto ⁊ crudo termantica et a[illegible]mictica: caligines oculis purgat. duriciebus dyasforesim ⁊ digestionem facit. addita resina carnes ꝑequat Lapis ip̃e combustus a multis defriges dicitur K Lapis iste est species vitrioli. vt apparet si leges litteram Uitriolũ inferius de v. Qui non combustus si pul uerizetur ⁊ distemperetur vel misceat̃ cũ vino ⁊ e gallis tritis est optimũ incaustũ ad scribendum. Hoc idem dicit Albert⁹ in lapidario suo.

Ca. cj.

P Etroleum. Cassius felix ca. de petroleo. Petroleũ est oleum petre Inuenitur autem ĩ locis sursure is. fit eñ cum pinguedo terre ⁊ aq̃ actione calores ad igneas cõuertitur ptes. Inuenitur etiam suꝑ lapides. quod q̃dem per eos resudat ⁊ in eis est. ⁊ suꝑ mare ĩuenit̃. Auicẽna. Petroleum album note speciei est. et nigrum est colamentum picis babilonie. ca. ⁊ sic. vsqꝫ ad quartũ. est ⁊ subtile ⁊ proprie album resolutiuũ liquefactiuũ. aperitiuum opilationũ.

Operationes.

A Auicenna. Petroleum confert doloribus anchaꝝ. ⁊ doloribus iuncturaꝝ. Et proprie album: ⁊ confert doloribus auriũ frigidis B Et confert albugini oculi ⁊ aque descendenti. C Et nigrum ex eo etiam confert asmati ⁊ tussi antique bibitur eñ paꝝ ex eo cum aqua calida.

D Et sedat dolorem ventris pũgitiuũ ⁊ ventositates. E Et qñ fit ex eo licinium interfecit vermes. ⁊ ꝓprie nigrum.

F Et comeditur põdus. ʒ. j. de eo ⁊ frãgit ventositatẽ vesice. ⁊ frig⁹ matricis. Et ꝯfert puncture epithimatum.

Ca.cij.

Eanites: Arnol. Peanites lapis
p ē genit⁹ de michedō: ⁊ ē feminei
sex⁹. nā certo tpe ꝯcipit. lapidēqꝫ
ꝯsilē parit. ⁊ ꝓfert pregnantibus.

Operationes.

A Ex lapidario. Signit ī mīre nō rgio
ne lapis peanite. Feminei sex⁹ referēs imi
tando labores. Nā qb⁹ ex causis dubiū sꝫ
tpe certo. Cōcipit ⁊ parit ⁊ parietib⁹ auxi
liat. Ultra qs vrgꝫ dubij discrimīs hora.

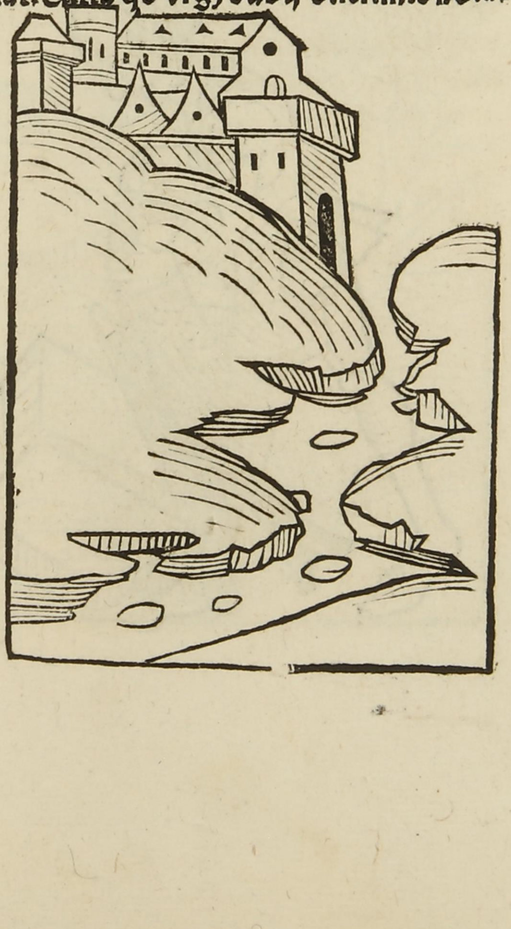

Ca.ciij.

Odoros. ⁊ Pontica. Ysido. Po
p doros est gēma p⁹ margaritā gē
maꝝ cādidaꝝ secūda de q̄ querit
in q̄ numerari colore debeat. tociēs iacta
ta p pulchritudiēs nōis alienas adeo vt
decoris ꝓrogatiua vocabulo sit facta.

Operationes.

A Idem. Pōtice gēma auratis guttis
micantes alie stellas habentes. Alie q̄qꝫ
longis coloꝝ ductibus lineate. B
Caste ⁊ sobrie portari volunt.

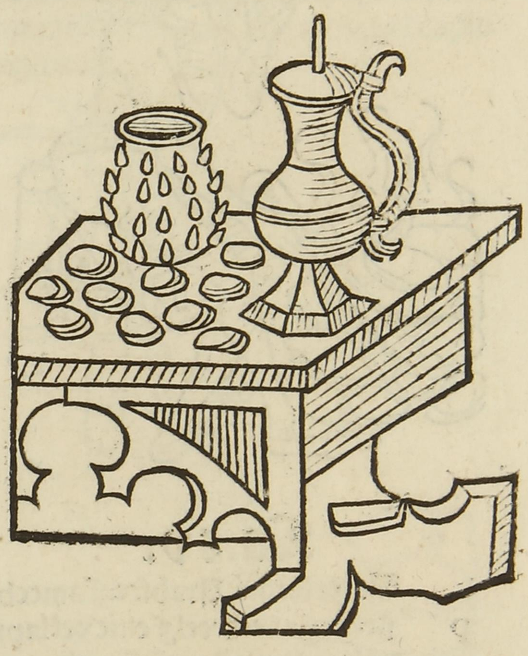

Ca.ciiij.

Hrigius. ⁊ Phingetes. Ysidorus
p Phrigius a loco dicitur eo q in
frigia nascitur colore pallid⁹ me
diocriter grauis. gleba pumicosa. vritur
ante vino perfusus. Flatusqꝫ follibus do
nec rubescat. Rursusqꝫ dulci vino extigui
tur tribus vicibus tingendis vestibus tā
tum vtilis.

Operationes

A Ysidorus. Phingites alias phengi
tes capodocie lapis est. duricia marmore
us. candidus atqꝫ transluceus.

B Ex quo quondam templũ a quodã r̃ge ɔstructũ est foribus aureis. q̃bus clausis intus diuturna claritas erat. C Pli. In capodocia repertus est lapis phingites. sub nerone principe ex argumento sic appellatus. qm̃ candido et translucẽti fulue inciderant vene. hic eidem ɔstruxit fortune. quam sciam appellant.

Ca. cv.

p Umex latine. Arabice. Famechi grece Fanech vel. Fenic vel lapis de barchin. Serap̃: li: aggre. ca. Famechi. i. pumex. ⁊ est lapis de barchin id est lipari. Oportꝫ ꝙ eligatur ex eo multum foraminosus durus ⁊ frangibilis leuis albus in quo nõ sunt lapides. Et modus combustionis eius est. ꝙ accipiat̃ ex eo quantitas ⁊ ponat̃ in prunis. ⁊ quãdo fuerit ignitus. extrahatur ⁊ extinguatur in vino odorifero. ⁊ hoc fit ter. tercia vice qñ extrahit̃ ab igne nõ extinguat̃ in aliq̃ sed dimittat̃ infrigidari p se. postea teratur ⁊ reponatur.

Operationes.

A Dyasco. Uirtus est ei stiptica termãtica ⁊ purgatoria. Pumex oculoꝝ cicatrices limpidat. vulnera replet ⁊ ɔsolidat. ⁊ aufert carnem sup̃fluã oculoꝝ. ⁊ qñ terit̃. ⁊ fricant̃ inde dentes abstergit eos. ⁊ administratur ad abradendos pilos. B Theofrastus in. p̃po cap̃. Si miscet̃ ãtidotis. dentifrigijs ⁊ smigmatibus abradit asperdinẽ. ⁊ leuigat ⁊ ɔstringit ⁊ coercet. C Serap̃. Pumex hꝫ ṽtutẽ stipticã. stringit em̃ gingiuã. ⁊ abstergit oc̃lm̃. ⁊ aufert maculã que est in eo. ⁊ replet vlcera ⁊ consolidat ea. ⁊ aufert carnem superfluã que in eis est: Et qñ terit̃ ⁊ fricant̃ dentes abstergit eos: Et si mittat̃ in vas vini non p̃mittit ip̃m amplius bullire. D Et idem aucto. Gal'. Ingredit̃ in medicinis que abstergunt dentes. qñ non est adustũ sed qñ aduritur fit subtilior. Nam acq̃rit ab igne rem adustam calidam q̃ aufertur ⁊ sep̃atur ab eo qñ lauatur. E Et clarificat dentes. ⁊ abstergit eos. ⁊ hoc facit propter sui asperitatem. Et facit fortasse hoc propter eius virtutem abstersiuam. F Et propter hãc causam cornua quãdo aduruntur abstergunt dentes. Om̃ia p̃scripta istius capituli inuenies in pãdecta. capl'o. cclvj.

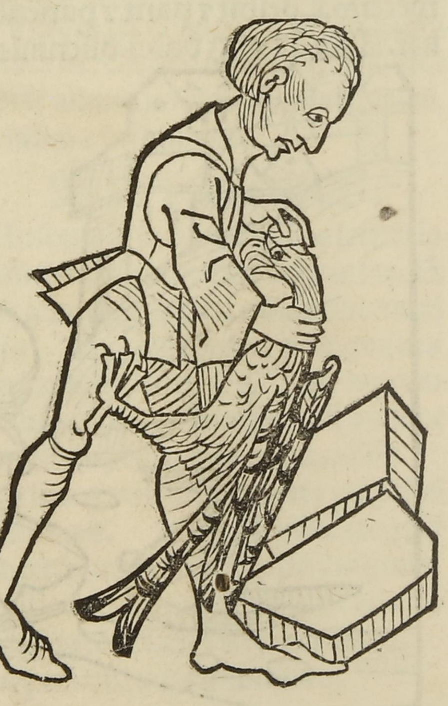

De Lapidibus.

Ca.c vj.

q Uadratus. Quadras ꝛ Quirin. Plinius; Quadratus in egipto īuenit. similiter ꝛ ethyopia: ꝛ ex albidus est. Albertus: Quadros alias Quanidros est lapis qui aliqñ invenitur in cerebro vulturis. Idez. Quirin est lapis q̄ īuenit̄ ī nido vpupe: Aliqñ que tota est auis prestigiosa ꝛ augurialis vt dicunt magi ꝛ augures.

Operationes.

A Quadratus vires habet stringētes Unde necare dicitur conceptum. B Albertus. Lapis quadros; Uirtus eius fertur esse contra quoslibet nociuos casus ꝛ rplet mām̄illas lacte. Hoc sil'r ait Enax. C Idem. Quirin. Est autem hic lapis proditor secretorum. Et fantasias ꝓmouens. si ponatur supra pectus dormiētis: Hoc similiter ait Enax in lapidario suo.

Ca.c vij.

q Uirinus Raday ꝛ Ranno:

Operationes.

A Arnoldus. Quirinus est lapis q̄ reperit̄ in vlule nidis. Auget fantasticas visiones. B Idem Radaym lapis est niger atq; transluceus Inuenit̄ ī capite galli maris. qñ datū est ꝯmedere formicis. C Idē gestat⁹ vt dr̄ valet ad impetrandū q̄dlibet D Arnoldus. Rāni alias rabri ē idē q̄ bol⁹ armenicus. ꝛ est lapis subrube⁹: E Huius v̄tus ē constrictiua sanguis dissinterie mēstruorūq;. vt supius habet̄ caplo xvj: de B.

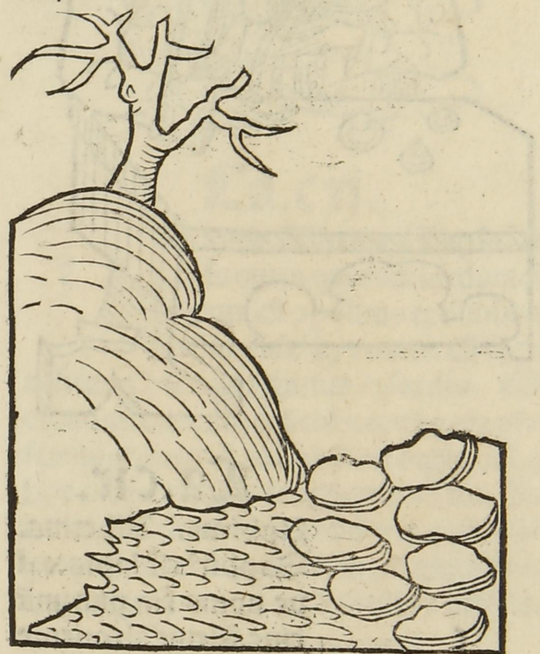

Ca.c viij.

r Ubeus. Serap̄. Lapis rubeus min⁹ q̄ͣ iacinct⁹. qui arabice vocat̄ hager albigedi. Idē li. aggre. ca. Hager albigedi siue albuzedi iacicti. rubedo est magis placabilis hominibus. eo q̄ nō fit in eos obscuritas aliq̄. minera āt h⁹ lapidis ē ī terris oriētis. et qñ defert̄ a minera sua est obscur⁹. s; qñ excoriat eū aurifex detegit̄ bonitas ei⁹. ꝛ apparet. ꝛ clarificatur.

Operationes.

A Sera. Si quis ligauerit nō videbit
portans in nocte somnia mala neqȝ timo
rosa. ⁊ si ille qui aspexerit ī sole tm̄ ꝙ visus
eius est debilitatus terserit cum eo oc'los
suos ⁊ ꝯuenit ei. B Et qn̄ ille lapis
fricatur ad capillos capitis attrahit festu
cas sicut magnes ferrum.

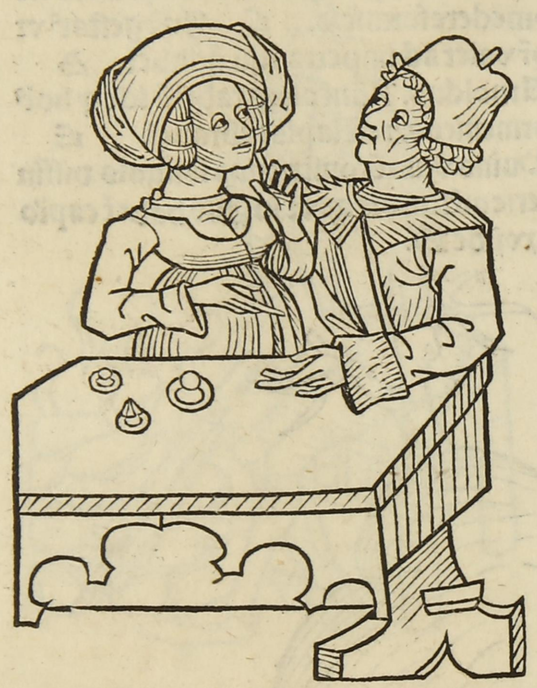

Ca. cix.

f

Aphirus. Albertus.
Saphirꝰ est lapis val
de notus ſm plurimū
eius. Uenit ab oriente
⁊ yndia. Inuenitur ⁊ ī
ypidomio apud podi
um ꝓuincie regionem
⁊ ciuitatē sȝ nō est ado
ꝑciosus vt ꝑoīa sit similis orīetali. Est āt
colore ꝑspicuus sicut celū serenatū. hȝ vin
cit in eo flauus color. ⁊ ideo melior qui est
nō satis ꝑlucidus: optimꝰ aūt q̄ hȝ nubes
obscuras ad rubedinem declinātes. inue
nitur etiam bonus qui albidus. hȝ macu
las similiter substantia sua sit sicut nubes
fusca transparens aliquantulum.

Operationes.

A Albertus. Uirtutes ego vidi ꝙ āntra
ces duos fugauit. Aiunt etiam hunc lapi
dem hōiem castum reddere ⁊ interiorem
ardorem refrigerare. sudorem r̄stringere
dolorem curare frontis ⁊ lingue. B
Ego vidi vnū in anulo portare. ⁊ sordes
ex oculis purgare. sed an̄ vult poni in aq̄
frigida ⁊ post similiter. ꝙ autem dicunt ꝙ
amittit v̓tutem ⁊ colorē postq̄ antracē cu
rauit falsum est. C Dicūt etiā ꝙ cor
pora vegetat. ⁊ paces conciliat. piū et de
uotum ad deū efficit. D Et animū
in bonis firmat. Hic etiam sirtites a q̇bus
dam vocatur. eo ꝙ in littore sirtium inue
niatur E Ex li. de na. rer̄. Saphirus
sereno colore celo assimilatur. Nunq̄ ta
men quantūcunqȝ purus sit imaginē in se
(ut speculum) ostendit. F Dicit̄ aūt
optimus esse contra fraudes. ⁊ contra in
uidiam ⁊ terrores ad pacem. qn̄qȝ gracio
sus est. G Sed oportet vt ille q̇ por
tat summo studio castitatem seruet. Oriē
tales saphiri sunt optimi maxime hÿ qui
vehementer splendent colore ceruleo.
H Item Saphirus morbū illum horri
bilem fugat qui vulgariter dr̄ noli me tan
gere. Sȝ post fugatōem dr̄ viciari colore
I Ex lapidario. Saphiri spēs digitis
aptissima regū Egregiū fulgēs puroqȝ si
milima celo Uilior est nullo v̓tutibus atȝ
decore. Hic ⁊ sirtites lapis est plerisqȝ vo
catus. ꝙ circa sirtes libicis ꝑmixtus arēis
Fluctibus expulsus feruente freto reperit̄
Ille sed optimus est quem tellus medica
gignit. Qui tamē aheritur nunq̄ trāsmit
tere visum: Quem natura patens tāto di
tauit honore. Ut sacra ⁊ merito gemmar̄
gemma vocetur. Et qui portat eū: nec vl
la fraude necatur. Inuidiam superat nul
lo terrore mouetur. Hic lapis vt ꝑhibent
educit carcē vinctos. Obstructasqȝ fores
ac vincula tacta resoluit. Fertur et ad pa
pacem bonus esse conciliandam. Et plꝰ
q̄ reliquas amat hanc nigromantia.

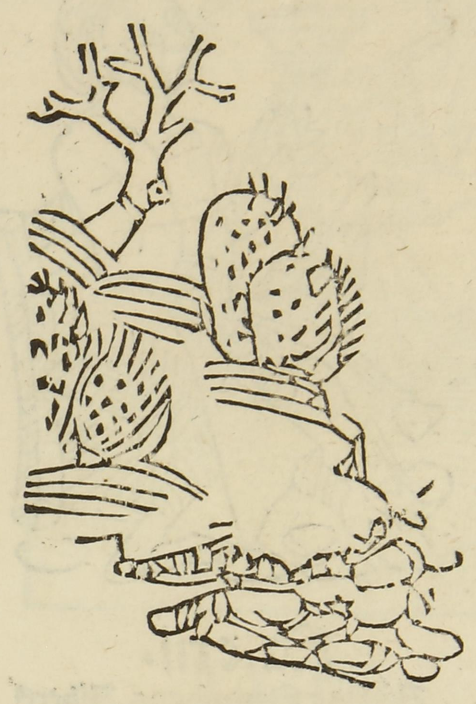

Ca. cx.

s Ardius. ⁊ Sarda. Albertꝰ. Sardius est lapis ad antiquissimo inter preciosos lapides. memoratꝰ est autem habens ruborem spissum cum substantia peruia. sicut si peruietas ymaginetur in rubea terra Et scđm hāc diuersitatem inuenitur quinqꝫ modis. ita ꝙ aliquis nihil habet de peruietate ⁊ forte ille matrix est alioꝝ ⁊ domus in qua generantur. In sardis autem ciuitate r̄pertus esse dicitur ⁊ sic vocatur. Idem Sarda est lapis q̇ se habet ad tabulas ligni sicut magnes ad ferrum. Et ymo adherꝫ ita fortiter tabulis nauium in mari vt a tabulis euelli nō possit nisi abscindatᷣ cū ipso ea pars tabule cui adheret. Est autē in colore prassius. hoc est virēs. Hoc similiter ait enax.

Operationes

A Albertus. Aiunt sardium lapidem accendere animū ad gaudium et acuere ingenia. ⁊ per virtutes contrarias ligare onichiū. Hoc similiter ait Enax.

Ca. cxj.

s Ardonis. Albertus. Lapis sardonis quem quidam sardonicē vocant. est ꝯpositus ex duobus sardio videlicꝫ ⁊ onice. est ergo rubeus ⁊ hic color eminet ex sardio. Est etiam albus ⁊ niger ⁊ colorꝫ vnguis proferens ex onice. Laudabiliter autem est q̇ hos colores habet magis distinctos. Inuenitur autem quinqꝫ modis aut pluribꝰ propter diuersam colorum mixtionem et frequentius inuenitur in india ⁊ arabia.

Operationes.

A Idem albertus. Fertur luxuriam expellere. ⁊ castum reddere ⁊ pudicum.

B Est tamen maxima huius virtus in hoc ꝙ cum onichius nociuus sit hic nocere non potest. sardium in substantia hn̄s admixtum.

Ca.c xij.

Amius ꝛ Sarcofagus. Albert⁹
Samius est lapis a samo insula i qua invenitur dictus. Hoc autē lapide politur aurum. Idem. Sarcofag⁹ est lapis devorans cadauera mortuorum grece enim sarcos sonat carofagos autē comedere. Antiqui autem aliqui de hoc lapide prius fecerunt archam mortuorū. eo ꝙ in spacio. xxx. dierum. cadauera consumuntur. Ob hoc autē nostra monumēta lapidea sarcofagi sunt vocata.

Operationes.

A Samius. Albertus. Fertur autem ꝙ samius portatus vertiginem sedat. et mentem solidat. Habere autem hoc vicium dicitur ꝙ alligatus in coxa parturientis impediat partū. hoc sīr ait atabari.

Ca.c xiij.

Maraldus. alias smaragdus
Albertus ī lapidario suo de smaraldo. Smaraldus lapis est preciosior multis alijs ꝛ non rarus. Et color eius est viridissimus translucens ita ꝙ vicinum aerem sua viriditate figurare videatur. Et melior est planicies superficiei quia tunc vna pars non obumbrat aliam Melior tamen est qui nec lumine nec vmbra variatur. Huius planiciei ꝛ colorum varietatum dicūt esse diuersitates. xij. eo ꝙ aliquando fel nigrum ꝑ modum virgularum admixtum habet. Hij sunt alocis scotici ꝛ britanici ꝛ biliaci. ꝛ qui in venis eris nascuntur. ꝛ maculosi quidam. ꝛ quidam calcedonici eo ꝙ admixturā habēt cum illo lapide. Meliores autem sunt scotici. Et ferūt quidam ꝙ illi de nidis griffonum auferuntur qui lapidem hunc cum crudelitate magna custodiunt. Dixit aūt vnus de grecia veniens veridicus. ꝛ curiosus experimētator. ꝙ hic lapis nascitur in rupibus que sunt sub aqua maris. ꝛ ibi invenitur. Rationale etiam est ꝙ in venis eris in perspicuo quidem ad eris substantiam non veniens nascitur eo ꝙ rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

A Quando smaraldus ponitur i potu conuenit venenis mortiferis. 7 morsibus venenosis 7 punctionibus habētib⁹ aculeum. B Qui ergo dederit in potu de limatura eius pondus.viij.granorum ordei illi qui sumpsit venenū anteꝗ fecerit impressionem liberat eū a morte. 7 non cadēt capilli eius neqꝫ excorient̄ et est sua euasio. et ille qui assiduat aspicere ipsum preseruat eius visum a nocumentis. 7 conseruat eum incolumē. C Et q̄ defert ipsum in anulo. preseruat eam ab epilētia quādo ducit cum digito anꝗ supueniat. D Et propter hanc causam docemus reges ꝗ suspendant eos in collo filiorum quando nascuntur statim ne superueniat eis epilentia E Et idem auctoritate Rasis. Taberzet vel feruzegi.i. smarald⁹ conuenit leprosis quando sumitur i potu limatura eius. Et si cadat aspectus tiri super lapidē smaraldi dissoluunt̄ oculi eius 7 liquescunt. F Dyascorides caplo de smaraldo Smaraldus portatus augꝫ substantiam habens persuasionē in omi negotio corpe 7 sermone castos letosqꝫ facit subuenit et in tempestatibus. Sculpit̄ in eo scarabeus 7 pertundit̄ aurea fibula. G Albertus in lapidario suo capitlo de smaraldo. Expertū est nostris temporibus ꝗ hic lapis si vere viridis 7 bonus est retinet coitum propter quod rex vngarie qui nr̄is regnabat temporibus eum in digito in hora coitus cū vxore sua habebat in coitu. in tres partes diuisus est. H Et ideo probabile est q̄d dicitur ꝗ hic lapis gestantem se ad castitatem inclinat. I Unde auget opes 7 incantatus dat verba persuasoria. 7 ꝗ collo suspensus curat emitriteum 7 caducos morbos. K Expertum autem est ꝗ visum debilē confortat. 7 oculos conseruat. L Et bonam facit memoriā 7 tempestatē auertit. Et valet diuinantibus propter quod queritur a magis.

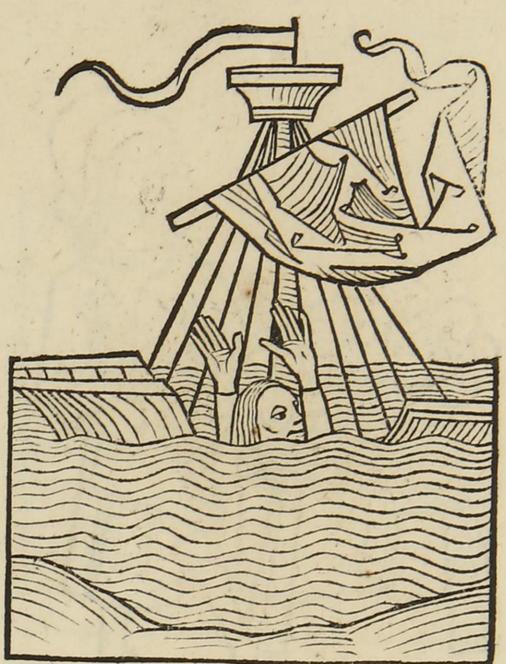

Ca. c xiiij.

s
Agda 7 Sandariso. Ysidorus Sagda est gemma prasini coloris apud caldeos. cuius tāta vis est. vt pmeantes naues e profundo petat 7 carinis ita tenaciter adhereat vt nisi abrasa parte ligni vix separetur

Operationes.

A Ex lapidario Difficiles gemmas super omnes mari r̄pertus. Nunꝗ sciretur nisi se daret inueniēdam. In medio siquidem lapis natus iste profundo. Naues i cautas petit e regione meantes Et p̄ lambentibus tabulis herēdo carine. Ad portum trahitur maris ignaris data nautis. Est autem morsu tabule sic fixa tenaci. ꝗ nequit abrasa ligni sine parte r̄uelli Huic prasinus. color regio caldayca tellus. B Ysidorus. Sandarisus nascitur in indis loco eiusdem nominis. Species ei⁹ est ꝗ velut intra lucidum ignem intus auree gutte fulgent C Cōstat inter omnes quantum stellarum accedat numero tanto 7 precium accedere.

Ca.cxv.

Silenites ⁊ Sirtite. Ysidorus. Si
lenites gemma translucet candi
do melleoq̧ fulgore ꝯtinēs yma
ginem lune. Quaꝫ iuxta cursum ipi⁹ astri
perhibent in dies singulos minui ⁊ auge
ri. Nascitur in persida.

Operationes.

A Arnoldus. Silenites est gēma persi
dis cuius color est vt iaspidis. lūares mo
tus seruat gestatusq̧ languentes ac debi
les curat. B Ex libro de naturis reꝝ
Silenites lapis est colore pulcher. maxi
me albo rubeo vario purpureo. queꝫ por
tat indie testudo. Hoꝝ quoddam genus
est quod viret vt herba. Hunc qui portat
in ore fertur diuinare futura. Igne nunꝙ̄
frangitur Inter dissidentes amorē recon
ciliat. ptisicos curat. C Ysidorus
Sirtites gemma est sic vocata. quoniam
in littore syrtium in parte lucanie primū ē
inuenta. Huius color est croceus ꝯtinens
intus stellas languidas ⁊ sub nubilo reni
tentes D Albertus in lapidario suo
inquit. Lapis selenites est lapis de quo va
ria referunt. Dicunt enī q̄dam eum nasci
in quodā genere testudinis. Indico ⁊ eē
varium dicuntq̧ hunc esse virentem. Et
in perside partibus frequentius inueniri
siue in arabia. sicut inquit plinius. Dicūt
autem hunc crescere luna crescēte. ⁊ decre
scere decrescente luna. E Gestatus
autem fertur conferre prescientiam q̄ndā
futurorum. si sub lingua portetur p̄cipue
prima luna ⁊ decima existente Dicunt eti
am ꝙ mane prima luna tantā habet virtu
tem in prima hora. Decima autem existē
te luna in decima hora. F Et modus
diuinationis est ꝙ cum pōatur sub ligua
⁊ cogitetur de aliquo negocio verum fie
ri deceat aut non. ⁊ si fieri deceat corde te
netur ⁊ infigitur ita ꝙ euelli non possit. et
si fieri non deceat. statim cor desistit ab ip
so. G Fertur etiam ꝙ curat languen
tes ptisicos ⁊ debiles. Hoc etiam ait Ysa
ac beniamin.

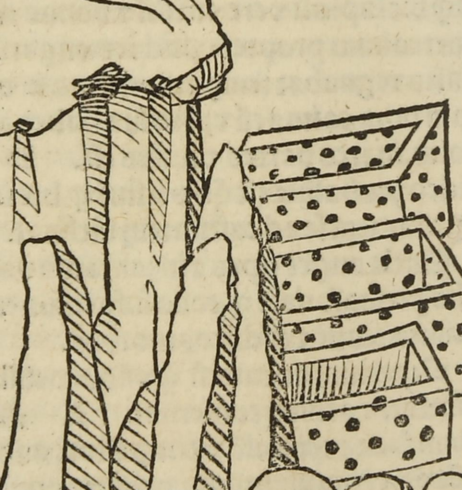

Ca.cxvj.

Tellarius Enax in lapidario suo
r Lapis stellarius ē de genere mar
moꝝ habens maculas ex auro. et
eius est aliꝰ albus. qui dr̄ markasita. Aliꝰ
indus clarus celestis. ꝛ vocat̄ lapis lazuli
Pro quo lege lapis lazuli. ꝛ qn̄qꝫ minera
fert vtrumqꝫ simul. ꝛ qn̄qꝫ est alius coloris
viridis. Et vocatur lapis crisopassus. vt
apparet si leges lapis crisopassus.

Ca.cxvij.

Pecularis. Albertꝰ. Lapis specu
r laris ē lapis ad moď vitri pspicuꝰ

Operationes

A Dicitur autem in hyspanoꝝ vrbe se
gondia primitus inuentus esse. B
Ego autem vidi illum habundantius in
ueniri. ita ꝙ curbes inde onerantur in di
uersis partibus theotonie. C Et vi
di etiam in gallia inueniri cum gipso. qꝫ
est extremitas quedā. D Effusus āt
scindat̄ in q̄slibet ptes tenues. ꝛ fiūt inde
fenestre sicut de vitro. nisi qꝛ loco plūbi oꝫ
ponē lignū. E Sūt āt tres spēs eiusdē.
vna vidꝫ lucida sicut vitꝝ. alia nig p𝔢itꝰ
sicut attramentū. F Tercia citrina q̄ vo
cat̄ auripigmentū vel arsenicū qď clarius
est ꝛ nobilius.

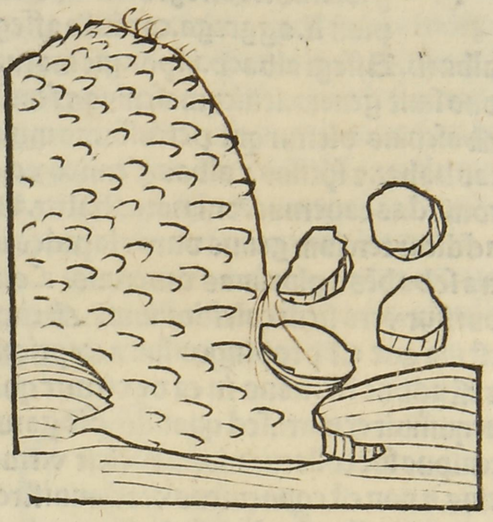

Ca.cxviij.

Istos. Enax in lapidario suo. ca.
r proprio. Lapis sistos est fusci co
loris ꝛ subrufi oblongas arisias
siue pinnulas non habens erectas vt alu
men scissum.

Operationes.

A Enax. Lapis sistos vires habꝫ forti
ter constringentes.

Ca. c xix.

S Pongia marina latine. grece trages. arabice affegi albach. Serapion li. aggrega. capitu'lo affegi albach. Affegi albach. i. spongie marine duo sunt genera. scilicz masculus 7 femina Masculus dicitur qui percussuras minutas habet. 7 spissas 7 albas. Femina vero rotundas cauernas. 7 maiores habet. Sz additur tercium genus duros lapides intra se habēs 7 plurimas cauernas. Comburitur vero sicut calcidonium. Melior est illa que est propinqua sue acceptioni 7 est adhuc r̄servans in ea de virtute quā acquisiuit ex mari: sed quando ꝓlōgatur tempus sue collectionis. euanescit virtus eius. 7 non est conueniens vt administret̄ in opere. nisi prius lauet̄ cū nitro aut baurach vel cum aqua cineris que dr̄ distillata. Auicenna li. ij. cap. de spongia. Spongia est corpus marinum laxum rarum Et dicitur ꝙ habet animal in eo cui adheret 7 non separatur ab eo. Et illa que est r̄cēs est fortior et vehementioris exiccationis propter fortitudinem nature maris. Et ē ca. in primo 7 sic. in. ij. gradu. Et ipsius lapis est propinquus 7 minus calidus. 7 est fortis exiccationis. proprie q̄d ex ea est recens quando aduritur cum oleo et similiter eius cinis. Dyasco. caplo de spongia Spongie sunt duo genera. Masculus et femina. Masculus habet foramina minuta 7 spissa 7 alba. Femina vero habz foramina rotunda 7 magna Et additur tercium genus habens intra se lapides duros 7 plurimas cauernas.

Operationes.

A Serap. auctoritate Galieni. Virtutem habet exiccatiuam manifeste. et ideo virtus eius est qui consolidat vlcera recētia cum suo sanguine cum madefit in aceto mixto aqua vel vino secundum diuersitatem corporum. B Et abscindit fluxum sanguinis qui ex incisione accidit vel combustione. Quādo accipitur sicca non habens humiditatem in se 7 imbibitur in aspalto iudaico aut in pice liquida 7 ponitur super locum fluxus 7 ignis ī ea accenditur. 7 valet in cauterium. Sz spongie combuste virtus est resolutiua. C Et lapis qui inuenitur in spongia habet virtutem que desiccat. 7 frangit lapidem qui est in renibus causatus. D Et idem auctoritate dyascoridis. Que ex spongia est noua 7 sicca non cum sua pinguedine confert vlceribus. 7 resoluit apostemā flegmatica E Et cōglutinat vlcera recentia quando supponitur cum aceto vel aqua incarnat vlcera antiqua. quando apponitur eis cum melle cocto 7 apponitur cum aqua sola. Sz ex spōgijs illa que est subtilis leuis non habz iuuamentum. F Et vtimur spongia noua sicca in panno lineo ligata. que sola facta forma licinij. 7 intromissa aperit orificia vulnerum. quando sunt clausa G Et quando ponitur sicca in vlceribus antiquis humidis. ad que fluūt humiditates eorum. H Et apponitur cum aceto 7 substinet menstrua. I Et quando comburitur sicut comburitur spuma maris, confert obtalmie 7 abstergit oculum K Et quādo lauatur post combustionē eius est magis iuuatiua in medicinis oculorum. L Et quando comburitur cum pice cōfert fluxui matricis. M Et lapis q̄ inuenitur in spongia. frangit lapidem vesice quando bibitur cum vino. N Auicenna. Quando spongia aduritur cum oleo 7 eius cinis confert disruptioni sanguinis propter incisionem 7 apertionem Inflāmatur ex ea ignis super locum 7 cauterizat. cum hoc ꝙ ipsa sit substātia retinens sanguinem. O Et ex ea fiunt licinia Que in orificijs venarum ponuntur. 7 retinet sanguinem 7 fluxum sanguinis. P Et eius lapis subtiliat absqz calefactione. 7 exiccat 7 abstergit. 7 exiccat apostemata flegmatica Q Et infunditur in aceto 7 ponitur

super plagas 7 consolidat eas. 7 decoquitur cum melle. 7 consolidat vlcera profunda. 7 similiter ponit sicca super ipsa.
R Et infusa in aqua aut vino desiccat vlcera humida antiqua. S
Et quando spongia aduritur cum oleo ē conueniens curationi sputi sanguinis
T Et lapis in ea inuentus. frāgit lapidem in vesica apud aliquos. Galienus ait q frangit lapidem renum tantum. qa non transit vsq ad vesicam.

Ca. cxx.

Ordicies parietis balnei latine. Arabice vasachi. Serapion li. aggre. cap. vasachi aucto. Galieni. est cal. 7 lenit 7 dissoluit.

Operationes.

A Serap. Facit nasci carnes. 7 est conueniens scissuris que fiunt in ano 7 emorroidibus quando poni super eas.
B Et quod de sordicie colligitur ex ex corpibus exercitantiū. calefacit 7 resoluit exituras dure solutionis. 7 est conueniens vlceribus renū. C Et illa q̄ colligitur ex corpibus luctantiū. cōfert nodis q̄ fiunt in matrice qn̄ poi super eas. 7 ꝯfert sciatice posita loco vnguenti. D

Et sordicies que r̄periturī vasibus in quibus oleum aduritur resoluit multū 7 lenit
E Et dixit in sordicie q̄ est in corpibus luctantiū s̄m q in ea est de puluere diuersificatur ab alia. F Et sordes qdem vniuersaliter resoluit apostemata indigesta. 7 cōuenit apostematibus calidis mā millarum. 7 hoc qm̄ extinguit inflāmationem eoꝝ. G Et prohibet cursum humorum ad ipa. 7 resoluit q̄d iam fluxum est ad ipa. qm̄ ipa est composita ex puluere 7 oleo 7 sordicie corporis hominis.
H Sed sordes vasoꝝ recipit acuitates a vase eris. 7 similiter est acutior. 7 sordicies auris confert panaritio.

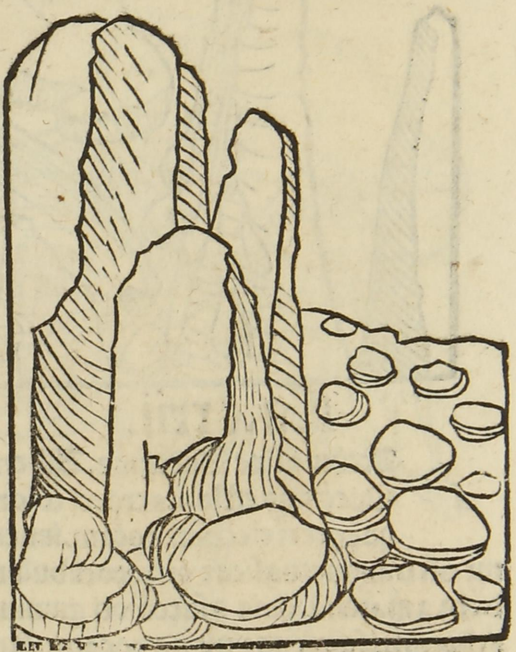

Ca. cxxi.

Ilex. Ysidorus. Silex est lapis durus sic dictus eo q ab eo ignis exiliat.

Operationes.

A Idem in li. xix. Ex genere silicum optimi sunt nigri qbusdam in locis ac rubētes. B Albi quoq contra vetustatē incorrupti qui 7 in monumentis sculpti 7 incorrupti permanent. quibus nec ignis quidem nocet. Nam ex his etiam forme fiunt in quibus etiam era funduntur.

C Sed ⁊ viridis silex vehementer igni resistit ac nusq̃ copiosus est. ⁊ vbi inuenitur lapis non saxum est. Pallidus autez in cemento raro vtilis. D Fluuialis vero silex semper veluti madens est. hunc estate exhiberi oportet. nec ante byenniũ in structuris domoꝝ inseri.

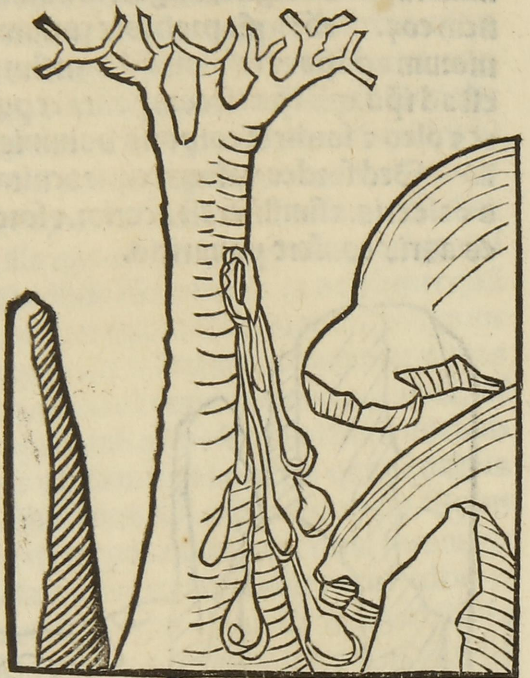

Ca. cxxij.

s Iccinus siue Succinus. Albert⁹ Succinus est lapis crocei coloris quē greci electron vocant. inuenitur em̄ translucens sicut vitꝝ. vocabulum habz a materia. quia a succo vel gummi arboris nascitur que pinus vocatur. lambra vulgariter vocatur.

Operationes.

A Idem. Confricatus aũt trahit folia ⁊ paleas ⁊ fila sicut magnes ferꝝ. B Dicunt autem ꝙ confert portantibus se castitatem. C De expertis ãt est ꝙ fugit serpentes. pregnantibus autez valere dicitur ad facilem parturitionem. D Ysidorus. Succinus quem greci electron vocant fului cereiq̃ coloris fertur arboris succus esse. ⁊ ob hoc sic hic appellatus. cõstat ãt eũ non esse populi succum. vt phetonijs fabula dicit sed pine arboris.

E Nam accensus tede nitore flagrat Nascitur autem in insulis occeani occidẽtalis. sicut gummi densaturq̃ cristallum rigore vel tempe F Ex ea fiunt decoris gracia agrestium mon̄ilia feminarum vocari autē a quibusdam dicitur arpaga eo ꝙ attritu digitoꝝ accepta caloris anĩa folia paleasq̃ ⁊ vestium fimbria rapiat. sicut magnes ferrum. G Ex li. de naturis reꝝ. Succinus est gēma que vulgariter appellatur lambra. hic crocei coloris est. ⁊ vt vitrum aliq̃n translucet. H Castitatem portantibus confere dicitur Fumus eius iuuat parturiētes ⁊ fugat serpentes. prima quidem gutta que de arbore pino fluit pura. ⁊ lucida est. I Et hec est illa que in estate calida prosilit. Reliquo vero tp̃e fluēs obscura ē ⁊ immūda.

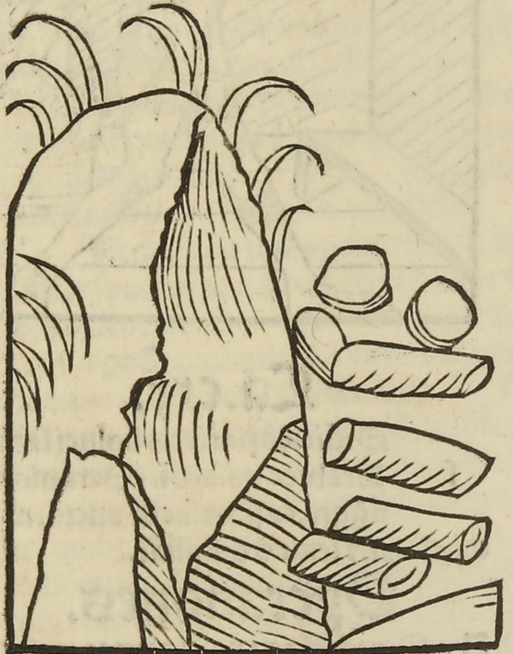

Ca. cxxiij.

s Ulphur. Ysidorus. Sulphur terra est ex actione caloris excocta in essentiam sulphuream cõmutata. Aquosis ⁊ terrestribus ⁊ igneis trãseuntib⁹. Est ãt aliud sulphur viuũ videlicz q̃d tale ē q̃le a terra producit.

De Lapidibus.

Aliud est extinctum siue mortuum. quod artificialiter paratur ꝛ in calamis ferreis funditur. Auicenna li. ij. caplo de sulphure. Sulphur est omnibus notum. est ca. et sic. ad quartum ꝑueniens. ꝛ est subtilliatiuum ꝛ attractiuū. Dyascorides caplo sulphur Omnibus est notum. Eligendum est viuū ꝛ colore limpidum ꝛ resplendens ꝛ perlucidum sine lapide. quod missum ī focum viridem facit colorem ꝛ pingatur. Nascitur in melosda ꝛ lypparia.

Operationes.

A Dyascorides. Uirtus est ei que resoluit ꝛ abstergit. ꝛ qui resistit venenis maritimis. ꝛ alijs similibus eis quādo teritur ꝛ pulverizatur suꝑ locum morsure. B Et conficitur cum sputo aut vrina aut cū oleo veteri aut cum melle aut glutīe albotin. C Curat scabiem ꝛ egritudinē in quo eleuatur cutis. ꝛ hoc quia ipsum aufert ipās egritudines. absq̄ hoc q̄ ipellat materiam ipōrum ad interiora corporis. D Et educit saniem ex pectore. ꝛ quando transglutitur cum ouo sorbili. Aut fit fumigium cum eo confert asmati. E Et quando fumigatur mulier cū eo educit fetum. F Et miscetur cum glutīe albotyn aut resina pini ꝛ aceto cōfert scabiei vlcerose. ꝛ empetigini. ꝛ maculis albīs que fiunt in vnguibus. ꝛ aufert morpheā G Et curat elephantiam ꝛ similiter cū resina ꝛ aceto curat puncturā scorpiōis. H Et qn̄ miscetur cum nitro ꝛ fricatur inde corpus aufert pruritum. I Et sumitur in potu cum aqua vel ouo sorbili ꝛ curat victericiā. ꝛ est bonum corize. K Et quando pulverizatur suꝑ corpus aufert sudorem. et quando linitur suꝑ podagram cum nitro ꝛ aqua confert ei. L Et confert quando fit fumigium cū eo surditati ꝛ obliuioni. M Et miscetur cum melle ꝛ vino. ꝛ curat attritiōes aurium. quando liniuntur cum eo N Auicenna. libro secundo. capitulo de sulphure. Ca. est ꝛ sic. Et est ex medicinis ad albaras. proprie dum non tangit ipsum ignis. O Et quando miscetur cum gummi albotyn eradicat vestigia q̄ sunt in vnguibus. ꝛ cum aceto ponitur super morpheam. P Et ponitur super adustionem ꝛ vlcerationem. ꝛ abstergit empetiginem. ꝛ proprie cum visco. et proprie etiam cum aceto ꝛ cum nitro propter pruritum lauatur ex eo corpus. Q Et ipsum est cum nitro ꝛ aqua suꝑ podagram linitum conueniens. ꝛ ꝯstringit corrizam suffumigatum. R Et administratur cum aceto ꝛ melle suꝑ contritionem aurium.

Ca. cxxiiij.

S Al. Serapiō libro aggregato. capitulo Malk auctoritate Dyascoridis: Sunt eius due species. vna que est ex minera. ꝛ alia que ex mari. ꝛ illa que est ex minera est fortior. ꝛ melior ex eo est non habens lapidē clari corporis cuius partes sunt equales. ꝛ ex marino melior est albus equaliū partium. ꝛ etiam reperitur in locis aquarum stantium. Item auctoritate Gal. Et sal qui generatur in stagnis marinis assimilatur marino. Et iste sal fit in maritimis.

Nam quando decrescit aqua vel cõtrabitur in temporibus estatis. coaglatur a calore solis adurẽte. quod est in marginib⁹ aque. ⁊ fit sal. Et hoc fit plurimũ eo ꝙ aggregetur ĩ loco illo ex aquis sordidis. que sunt multum calide. Et propterea qa euacuatio aque maris fit in loco arto. substãcia eius est grossa. ⁊ sapor eius eius est stipticus salsus. Sal vero qui est ex minera ẽ grossioris substancie ⁊ fortioris stipticitatis Et virtus eius est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu Sal sodome est sal qui generatur in mari mortuo vbi est aqua amara In qua si proijciantur pisces moriuntur. Et vocať sic a nomĩe montiũ qui sunt prope illud mare; Sal qui effoditur a mineris est minus ca. ⁊ minus subtile aliis. Comburiť sal secundum hunc modum. Pone sal in olla noua. ⁊ cooperi illam ne salsedo egrediatur ab olla propter calorem ignis ⁊ sepeli ollam in prunis et dimitte ibi donec aduratur ⁊ crepet; deinde aufer ab igne. ⁊ potes discernere diuersitatem salis a suo sapore. ⁊ hoc quia ille qui participat amaritudine resoluit. Sed qui est salsus solũ cũ resolutione sua stipticat ⁊ stringit. Et sal quando aduritur est maioris resolutiõis ⁊ minoris stipticitatis. Et flos salis ẽ subtilior ꝙ̃ sal adustus. ⁊ sapor eius est acut⁹. ⁊ resoluit resolutione forti. et est flos eius spuma que est sup̃ salez; Sed puluis salis assimilatur spume salis multum. Et possibile est ꝙ subtiliaret ⁊ r̃solueret plus ꝙ̃ sal ⁊ aggregaret quod r̃maneret de substantia ex corꝑe sicut sal. Et si tu capis pisces viuentes ⁊ proijcis in mari mortuo moriuntur statim. Ergo debes scire ꝙ accidit propter amaritudinem que est in ea que quidẽ inimica est aĩalibus oĩb⁹ ⁊ plãtis.

Operationes

A Serapion. Uirtus salis est que prohibet putrefactionem corporum eorum q̃ sunt parata putrefieri propter humiditatem superfluaz que est in eis. Et sal maris quando extenditur super corium ⁊ poniť super splenem resoluit duriciem eius.

B Dyas. cap̃. de sale. Salis virtus est stiptica. ⁊ abstergit ⁊ mũdificat; ⁊ r̃soluit Et aufert carnem superfluaz ab vlcerib⁹. Et cauterizat ⁊ prohibet vlcera fraudulẽta. Et in confectionibus medicinaꝝ scabiei. C Et aufert carnẽ superfluã q̃ crescit ĩ oculo. Et liq̃facit vngulã q̃ fit in eo. D Et ingreditur ĩ cristeribus. ⁊ est bonum apostematibus ydropicoꝝ. Et quãdo miscetur cum oleo ⁊ aceto sedat pruritum. quando vngitur iuxta ignem donec sudet. E Et idem facit in scabie vlcerata. ⁊ nõ vlcerata; ⁊ in lep̃ ⁊ impetigine. ⁊ quando miscetur cũ melle ⁊ aceto ⁊ oleo ⁊ liniť ꝯuenit squinancie; F Et cum oleo solo cõuenit apatibus vuule ⁊ duaꝝ amigdalaꝝ. et cursui humiditatũ ad gingiuas; G Et fit ex eo emplastꝝ cũ sauich ordei costo ⁊ melle ad pruritũ; et ad fluxibilitatẽ gingiuaꝝ. ⁊ ad vlcera corrosiua. H Et fit emplastrum ex eo et semen lini ad puncturam scorpionis ⁊ cum origano ⁊ ysopo ⁊ melle ad morsum vipe ⁊ cũ pice alkitran aut cũ melle ad morsuz animalis. q̃d dr̃ cerastes. ⁊ est serpens cornutus; I Et qñ fit emplastrum cũ eo ⁊ melle ⁊ oleo resoluit furunculos K Et quando miscetur cũ origano ⁊ fermento maturat apostemata flegmatica testiculorum. ⁊ conuenit morsui rane existẽtis in flumine babilonie. L Et quando teritur ⁊ ligatur in petia lini ⁊ submergiť in aceto forti ⁊ misceť cum isto; ⁊ ponitur supra morsum in quo est morsura animal' alicuius venenosi conuenit. M Et quando miscetur cum melle conuenit sanguini mortuo qui est sub oculo. N Et conuenit nocumento opij ⁊ fungorũ ꝑniciosoꝝ. ⁊ quando miscetur cum farina ⁊ melle ꝯuenit cõtusioni neruoꝝ ⁊ attritõni lacertoꝝ O Et poniť sup̃ ꝯbustionem ignis. ⁊ nõ sinit locũ vesicari. ⁊ poniť in hunc modũ sup̃ podagrã ⁊ cõuenit. P Et fit emplastrum cum eo ⁊ liniť cũ ysopo. ⁊ prohibet herisipilã et formicam augeri ĩ corꝑe Q Et qñ misceť cũ oleo ꝓuõt sudorẽ ⁊ qñ sumiť ĩ potu cũ vĩo ⁊ aq̃ laxat ventrẽ. Uerũtamẽ est malũ st̃o.

Ca.cxxv.

Al armoniac⁹. Sera. Sal armoniacus ē alb⁹ ꝛ rube⁹. ꝛ extrahit̃ ex lapidib⁹ claris duris. ꝛ ē salsus mordificatiu⁹ multũ. defert̃ ex corasceni. ꝛ sũt ei⁹ colores multi. Nã ē ex eo niger ꝛ puluerulent⁹ ꝛ alb⁹ clar⁹ sicut cristall⁹ ꝛ ē melior ꝛ est ille q̄ ingredit̃ i medicis. ꝛ ē ca. ꝛ sic. i iiij. gradu

Operationes.

A Sera. Est abstersiu⁹ hũoꝝ g̃ssoꝝ. ꝛ abstergit ꝛ lauat ꝛ ꝯfert casui vuule ꝛ squinãcie. B Et diminuit albedinē oculi seu pannũ eius.

Ca.cxxvj.

Al alkali.

Operatões.

A Actor. Sal alkali vel alkal fit in hunc modũ. Accipe de herba kali. que alio nõie vocat̃ usnen ꝛ fac in terra foueã magnã ꝛ imple foueam ex herba illa dũ est recens. ꝛ accende ignē in ea. B Et qñ erit illa herba cõbusta pone de alia sup̱ eam. ꝛ fac ita. donec fouea erit plena. ꝛ illa herba bene cõbusta. et dimitte extingui ignem. ꝛ infrigidari cinerem. C Deinde detege sub cinere fouee. q̄s tu inuenies salem nigrum petrificatũ vel coagulatum in magno globo in fundo fouee q̄ sal alkali vocatur. D Et valet ad oĩa vt sal armoniacum.

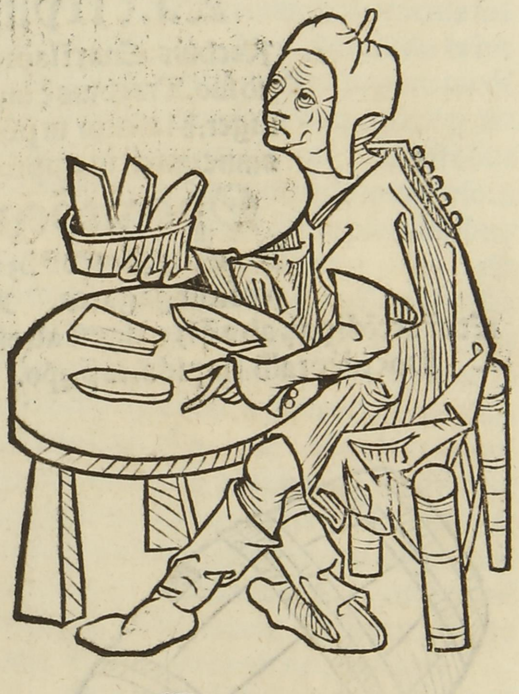

Ca.cxxvij.

Al indus Auicenna quarto cañ. fen prima de asperitate lingue. inquit. Sal indus est in colore salis ꝛ dulcedine mellis. Et est zuccarum quod inuenitur coagl'atum super cannã mellis in india sicut sal loco eius ponuntur. Cau di lege Zuccaꝝ in tractatu primo de herbis capitulum vltimũ. ꝛc.

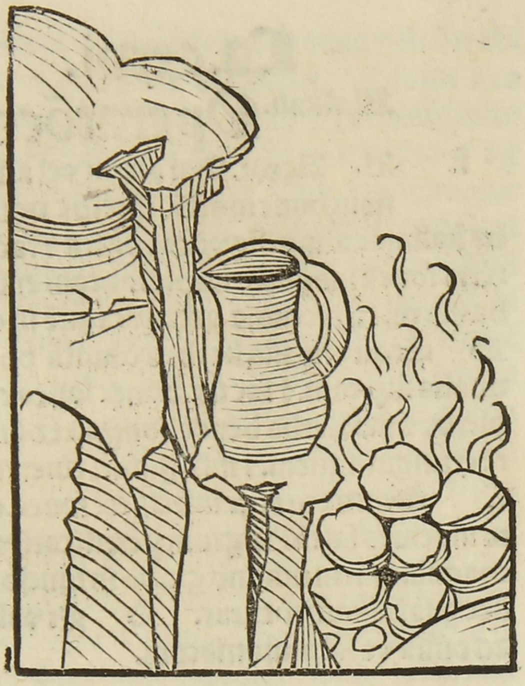

Ca.cxxix.

t Artarus. Bartholome⁹ in li. de ꝓpetatibus rex. Tartaꝝ est vini feculentia in modũ terre vel mollis lapidis circa ptes dolei indurata cui⁹ natura calida est. ꝛ sicca in. iij. gradu.

Operationes.

A Idem valet contra scabiem. serpiginem ꝛ impetiginem. B Contra capitis immundicias. Uirtutem eñ habet extenuandi ꝯsumendi mundificandi. ꝛ laxandi.

Ca.cxxviij.

t Rachius. Enax i lapidario suo. Trachius ẽ lapis niger: Nascitur in põto amne qui est in egipto.

Operatões.

A Enax. Trachi⁹ hꝫ vires sicut gagates. B Et dr̃ accẽdi paꝝ ab aq̃ ꝫ extiguit̃ ab olo C Hoc idẽ dr al'b. i lapida. cap̃. ꝓpo.

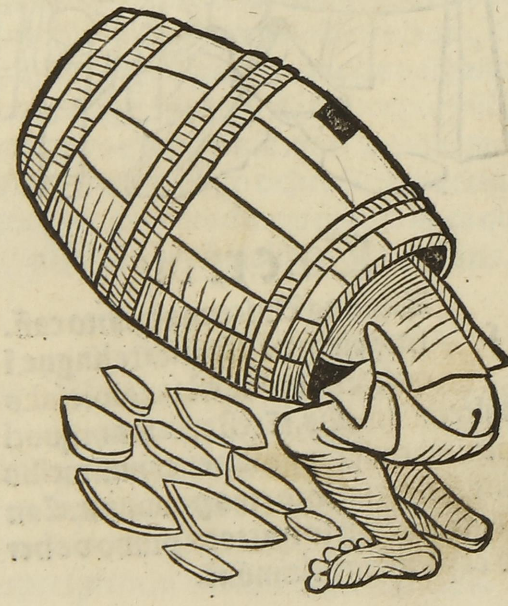

Ca.cxxx.

t Erra sigillata latiẽ. grece lemnia fragidos. arabice. Teumacõ vel humatum. Seraꝑ. li. aggre. caꝑ. Teumacõ aucto. Dyas. Teumacõ. i. terra sigillata. ꝛ est sigillũ marinũ. ꝛ est sigillum laice. ꝛ est vna ex terris almayũ. Et multi ex lutis illi assimilant̃ Et color ei⁹ est simil' mogre. ꝫ discernit̃ ab ea. q: qñ tãgit̃ digitis nõ adheret eis sicut mogra. ꝛ est de viscositate in ea res parua. ꝛ in ista sigilla fiunt. ꝛ almayũ. Et color oĩm est rubeus. ꝫ illa que est vera ex eis fodit̃ ex terra fundosa. vbi nõ est arbor neqꝫ herba neqꝫ lapis. Accipit̃ igitur ex minera illa. ꝛ infun

ditur aqua donec dissoluitur ꝛ spissat̃ Et agitatur forti agitatione. inde dimittitur donec resideat ꝛ tunc abijciatur ab ea aq̄ que supnatat cum facilitate. ꝛ postea colligitur quod est pingue ꝛ viscosum ꝛ abijcitur quod est lapidosum in fundo vasis deinde ponitur illud pingue ad siccandū donec sit sicut cera mollis. ꝛ sic diuiditur in frusta parua ex quibus fiunt trocisci. ꝛ sigillantur qui desiccantur in vmbra donec recedat aquositas ꝛ compleatur desiccatio.

Operationes.

A Dyascorides. In substantia eius est acreitas. ꝛ est in ea paꝝ stipticitatis. ꝛ virtus est que desiccat sine mordicatione. Et curat vlcera fraudulenta. etiam si fuerint sordida. B Et quando conficit̃ cū aceto forti vt fiat sicut lutū ꝛ pōitur super vulnera recentia. ꝛ dimittitur sic glutinat ea ꝛ curat vlcera antiqua. C Et dissolue ip̄am cum quocunqꝫ videbit̃ magis competere necessitati sicut cū aceto aqua mixto aut secaniabin. aut vīo aut mellicrato ꝛ conuenit iuuamento manifesto habentibus vlcera in intestinis anq̄ꝫ fiant putrida facto cristeri cum ea. D Post q̄ꝫ pcesserit cristere cum aq̄ mellis. ꝛ postea cum aqua salis. Deinde cum succo plantaginis. ꝛ detur in potu cū aceto fortiter mixto aque. E Et cōuenit morsui tyri. ꝛ alioꝝ animalium venenosorum. ꝛ canis rabidi. quando bibitur cum vino limphato. ꝛ quando linitur super locum morsus cum aceto. ꝛ similiter opoꝛꝫ q̄ꝫ liniātur omnes morsus animalium venenosorum. F Deinde ponat̃ super vulnus folium allij agrestis ꝛ post est folium centauree minoris. ꝛ post hoc ē folium prasij. G Et medicamen q̄d sumitur ex luto sigillato ꝛ grana iuniperi in quo admiscetur ex bolo armeno quantitas parua. quando bibitur ex eo ille qui timet potionem venenosam prohibet nocumentum eius ab eo. H Et sumunt eam in potu illi qui iam sumpserūt medicinam dum ipsa est adhuc in stomacho suo. prouocat enim vomitum. ꝛ expellit nocumentum eius ab eo. ꝛ sumunt eaꝫ ī potu illi qui iam sumpserunt medicinā venenosam dum ipsa est adhuc in stomacho suo. I Prouocat eñ vomitū ꝛ expellit nocumentum ab eo ꝛ liberat eū a morte. K Ego fui expertus in illis qui biberunt cantarides. ꝛ leporem marinum. nam dedi eis in potu de hac medicina ꝛ feci eōs vomere statim ꝛ euaserunt. neqꝫ passi sunt aliquod accidens malum ex veneno ipoꝝ. L Iteꝝ Dyasco. ca. de terra sigillata. quod incipit lemnia fragidos f̄m translationē grecā. Terra est ex clauica sordida. ꝛc. M Et idem f̄m translationem arabicā. In luto sigillato est virtus q̄ꝫ q̄n sumitur in potu resistit medicinis mortiferis ꝛ omnibus venenis forti contrarietate. N Et quādo bibit aliq̄s ex eo: ꝛ post sumpserit in potu medicinam mortiferam facit eam egredi p vomitum ꝛ non nocet ei. O Et est cōueniens morsibus ꝛ puncturis venenosoꝝ animalium: ꝛ Et ingredit̃ in pfectionibus pluriū medicinaꝝ ꝯpositaꝝ. P Et idem Serap. aucto. alcauzi: Terra sigillata est bona si puluerizet̃ ex ea in os. vñ fluit sanguis. stringit eñ eū statim. ꝛ non est medicina que abscindit oēs fluxus sanguinis sicut ista. Q Et idem aucto. Pauli. Quando ponitur sup adustioneꝫ ignis non sinit locum vesicari. ꝛ datur ex ea in potu post casum in quo continet̃ lesio interioꝝ membroꝝ liniūtur cum ea mēbra post percussionem. ꝛ casum ꝛ attritionem. ꝛ prohibet ea ab apostemate. R Et si fuerit solutio continuitatis cōsolidat. ꝛ est de melioribus medicinis cōtra venena. S Paulus cap. de terra sigillata cal'. est ꝛ sic. T Auicenna de viribus cordis. Terra sigillata temperate complexionis est in caliditate ꝛ frigiditate conformis humane complexioni nisi quia eius siccitas maior est humiditate: Habet eñ v̄tutem mirabilē pforādi cor-

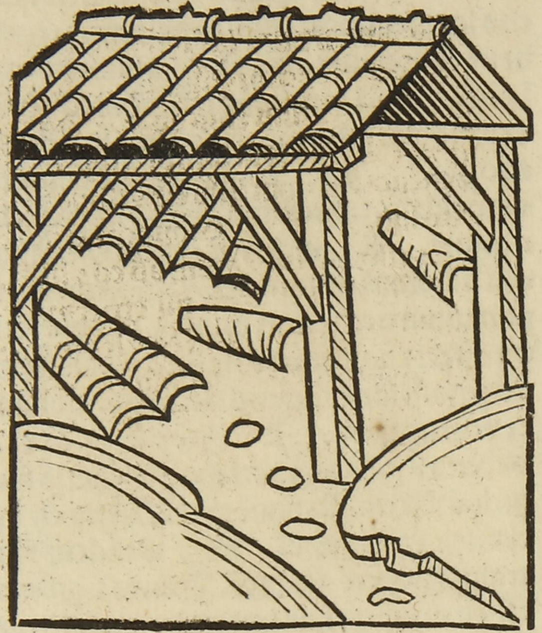

Ca.cxxxj.

t Egula latine. grece later. arabi ce casef. Serap̄. libro aggrega toris capitulo casef auctoritate dyasco. Casef. i. tegula.

Operationes.

A Tegule atanor quando sunt bene aduste habent virtutem cauterizatiuā B Et propter hanc causam quādo miscetur ⁊ linitur cum ea confert prurituí ⁊ bothor. ⁊ confert podagre. Et quando miscetur cum cerotis r̄soluit apostemata dura ⁊ scrophulas. C Et idem auctoritate Galieni. Tegule laterum vir tus est abstersiua. ⁊ maxime tegl'a atanor. D Et virtus eius est que abstergit ⁊ desiccat. ⁊ proprie illa que est ex atanor q̄ est fortior alijs. E Et ponitur propter hanc causam in vnguētis q̄ dicū tur manfastas. F Et est vnguē tum in quod ingreditur huiusmodi testa medicina bona ad vlcera consolidādum ⁊ incarnandum ea.

Ca.cxxxij.

t Opazion. Albertus. Topaziō est lapis sic vocatus a loco sue p̄ me inuentionis que fertur voca ri topazis insula. et quia auri si militudinem protendit. Sunt autez due species in hoc genere lapidis. quorū vna est similis in omnibus auro. ⁊ est p̄ciosior illa est croceum magis tenens colorem q̄ꝫ auri. ⁊ hec vtilior est.

Operationes.

A Albertus. Expertum est in nostro tē pore ꝙ aqua bulliente si immittatur ita si cut defertur facit ꝙ statim manus inmissa extrahitur sine lesione ⁊ hoc fecit parisius vnus de nostris socijs B Dicunt eti am ꝙ valet contra emoptoicā ⁊ lupatiaz passionem. Hoc autem certū est ꝙ specul[a] est lapis iste ⁊ idolum obiecti corpis sicut speculum ꝯcauū visum representat.
C Et nascitur in ornicho. hunc cum ali quis tenet in manu dextra contra solez ra dios emittit. ⁊ ignem euomit vt vidēs mi retur. D Nam qui eum portat circa sinistrum brachium omnes turbas contē nit. Hoc locuste ⁊ grandines a fructibus remouentur. ⁊ ardorem veneris deferues cere facit. E Arestotiles. Topazion

cum ponitur super hōis vulnus cessat flu
xus eius. est autem illud genus quod si su
pra rem bulientem suspēditur cessant am
pulle ipsius. ¶ Ex li. de nat. rerꝫ: To
pasius ille cuius color auro similis est. hic
magis preciosus est. Aliud aūt genus est
multo lucidius. ⁊ colore magis tenue. sed
deterius. Hic lapis inter cetera que facit
dr̄ etiam irā luxuriāqꝫ restringere.

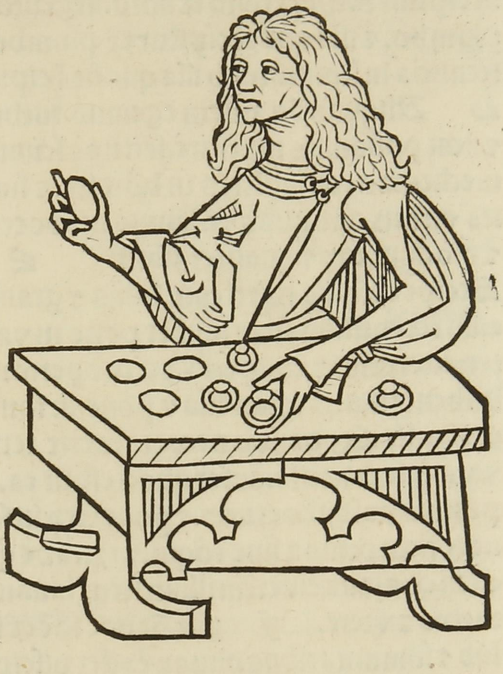

Ca. cxxxiij.

Orchois. ⁊ Thegolitus: Arnol
t dus. Torchois est lapis cuius co
lor est flauus in album vergens. a
regione turcia dict⁹ in a q̄ nascit̄.

Operationes.

A Et est virtus eius visum conseruare
saluum. B Etiam a nociuis extrin
secis casibus dum est sup̄ ip̄m hilaritatē
quoqꝫ inducit C Albertus. Turcho
is est lapis flaui coloris viridi cadētis ac
si lac penetrauerit in flauū colorem. et re
sultet per ip̄m ad superficiem. Est aūt nō
perspicuus neqꝫ rarus. D Dicūt āt
ꝙ visum confortat. ⁊ a nociuis casibus de
fendat se portantem. E Solinus.
Thegolitus est lapis oliue nucleo similis
Spernitur cum videtur sed vim aliorum
vincit bonis remediis. F Solutus
quippe haustus pulsis calculis. renū do
lorem ac vesice leuat.

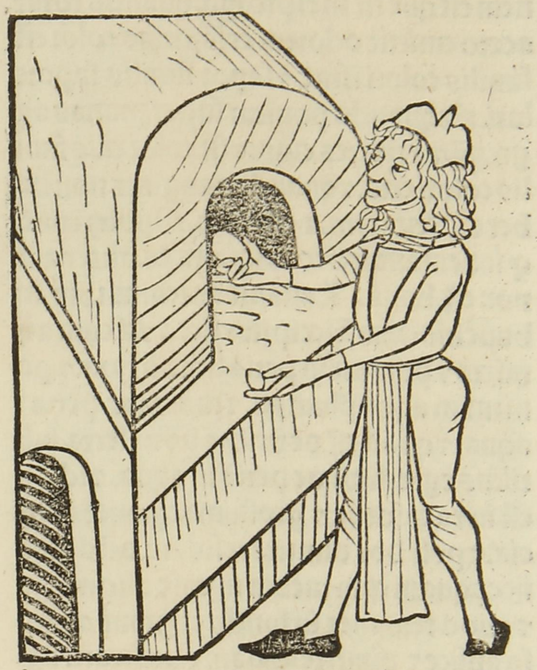

Ca. cxxxiiij.

Uthia. Serapion libro aggre.
t cap̄. thutia. Thutia ex ea est que
dam que fit in fornacibus in qui
bus citrinatur es. ⁊ colligitur ⁊ r̄ponitur
Sed illius qui fit in mineris sunt tres spe
cies. Nam ex ea est alba. ⁊ ex ea est viridis
⁊ ex ea est citrina imbibita rubore. ⁊ mine
re thucie indie sunt ī litoribus maris pro
pe regionem indie. ⁊ melior hax est alba.
que cum aspicitur videt̄ ꝙ habeat supra
se salem. ⁊ post ipsam est citrina. sed ī viri
di est asperitas. ⁊ est pforata. ⁊ defertur ex
maritimis. Et alba est subtilior om̄ specie
rum thutie. ⁊ viridis est grossior. sꝫ illa q̄
cum foraminibus est. Dyas. ca. de tuthia.
Sunt eius due species. vna est leuis alba
Alia est minus leuis eo. Generatur autē
tuthia quando accipitur climia ⁊ puluери
zatur super es in sui citrinitate ⁊ apponit̄
in ipsum climia. vt fiat clarum citrinum.

Eleuatur ergo ex climia fumus. et adheret parietibus. et est tuthia. Et tuthia quidem non est solum propter tincturam eris. sed est absque hoc quod potest fieri ex climia absque citrinitate eris. Melior ex eo secundum Serapionem est que fit in cipro: que quando rorat aceto emittit odorem eris: cuius color est similis colori rubiginis. et sapor similis sapore luti. Et quando ponitur super prunas aggregantur partes eius. et fit color eius similis colori eris. et quando tangitur non habet asperitatem. et est leuis. Oportet enim quod inueniantur hec omnia in ea. aliter autem non est bona. Lauatur autem tuthia in hunc modum Accipitur sicca vel cum aqua mixta et ponitur in petia lini non rara. et ponitur in aqua pluuiali. et mouetur petia in aqua. et quod est de tuthia bona electa subtilius egreditur de petia in aqua. et id quod est in ea ex sorde et grossum remanet in pecia. et post hoc dimitte residere. deinde projice aquam cum tuthia in vase alio mundo et quod remanet in fundo ex graui arenoso abijce et dimitte aquam clarificari. et projice eam cum facilitate. et iterum infunde super tuthiam aquam aliam et agita et fac vt prius. et hoc tam diu vt nihil arenosi remaneat. et aqua superstans remaneat clara. et cum hec feceris projice aquam et sicca tuthiam. Et quidam sunt qui dissoluunt tuthiam in aqua donec fiat sicut mel. et ponunt eam in petia. et suspenditur petia super vas et colatur ex ea quod potest et restringunt petiam restrictione pauca vt amplius egrediatur. et projiciunt super ipsam aquam multam et mouerit. et quod natat in superficie aque colligunt cum lana. et illud quod natat est pinguedo. ponunt eam in vase nouo mundo. deinde cum mouerit residuum motione leui. et projiciunt in vas aliud. et quod remanet in fundo ex arenoso abijciunt faciunt hec sepe donec nihil arene remaneat. Lauatur autem tuthia cum vino similiter. et illa que lauatur cum vino est plus stiptica quam que lauatur cum aqua.

Operationes

A Dyascorides. Uirtus tuthie est stiptica infrigidatiua. replet vlcera carne. conglutinat desiccatiua. est desiccatione pauca. B Et qui vult assare tuthiam terat eam contritione forti. et conficiat eam cum aqua et faciat trociscos et ponat eos super testam et ponat super prunas. et voluat trociscos cum assiduatione donec desiccentur et fiant rubei. C Et scias quod accipitur tuthia etiam ex auro. argento et plumbo. et illa que accipitur ex plumbo est secunda in bonitate ab illa que fit in cipro. D Aliquando autem egemus tuthia et non possumus inuenire. sed nos scimus medicinas equiualentes in bonitate. et similes virtuti eius quas volumus hic docere et modum earum et qualiter fiant. E Accipe ex folijs mirti cum folijs et granis eius recentibus sicut sunt et pone in vase terreo crudo et cooperi vas coopertorio habente multa foramina et pone in fornace figuli. Et quando decocta fuerit terra vasis et facta testa. aufer quod est in ea. et pone in vase alio crudo. et pone iterum in fornace sicut prius et sine coqui. et extrahe quod est in eo et laua cinerem illum sicut lauatur tuthia et vtere. F Fit autem hoc idem ex folijs et summitatibus oliuarum eadem disciplina. et maxime siluestrium G Et fit ex citonijs postquam inciduntur per frusta. et abijciuntur semina. et ex galla et ex moris celsi albis immaturis et desiccatis in sole. et ex summitatibus arboris grani viridis. et ex floribus vitis agrestis. et ex summitatibus arboris masticis H Et quidam accipiunt folia arboris ficus. et desiccant in sole. et faciunt vt diximus. I Uirtus tuthie ablute est sicca et plus desiccat ua omni medicina. et ingreditur in sieff cum quibus curantur egritudines oculorum. K Et est vna de melioribus medicinis cum quibus curamus vlcera que fiunt in ano. et virga et pectine. et desiccat humiditates que veniunt ad oculum. et prohibet eas venire et ingredi tunicas eius.

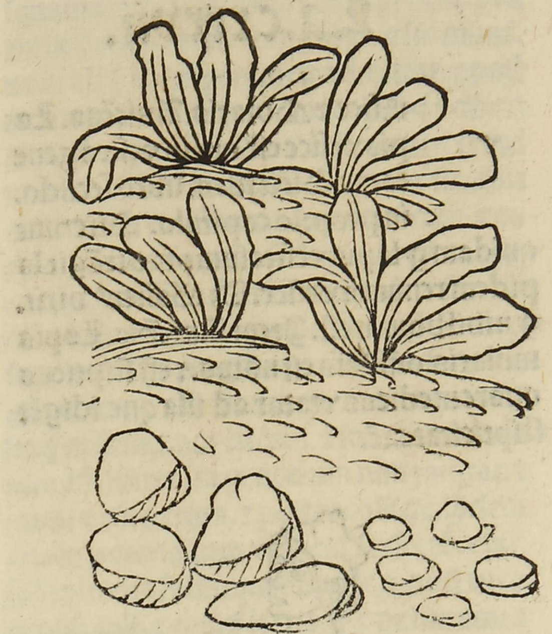

Ca.c xxxv.

Arach. z Uenix. Ysido.
Uarach siue sãguis dra conis est secundum Are stotilem lapis. Secũdũ medicos succ⁹ herbe ru bentis coloris. vt appa ret superius ĩ primo tra ctatu de herbis ca.ccccxxij. de S.

Operationes.

A Uirtus eius est contra quemlibꝫ flu xum ac precipue sanguinis. z ex eo atqꝫ ar gento viuo algalatur. B Ysidorus. Uenix est lapis armenicus qui est coloris subalbidi. hic valet contra melancoliã.
C Contra vicium splenis z epatis. Et passionem cardiacam. z ad omnes fanta sticas visiones.

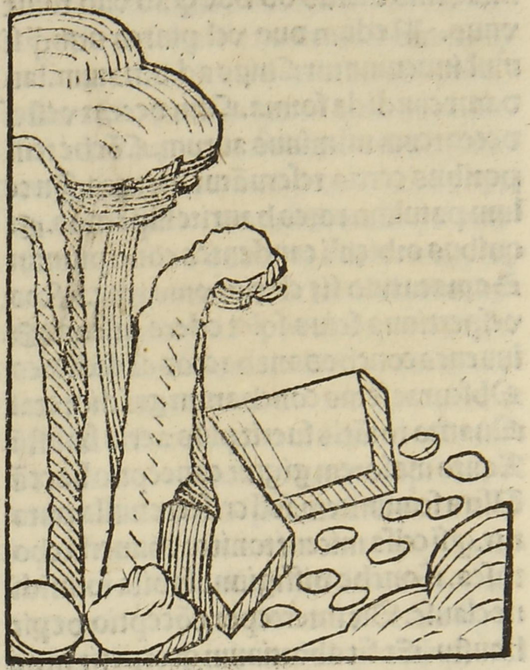

Ca.c xxxvi.

Egentana. z Unio. Ysidorus.
Uegentana ytalica gemma est ab vegentanis ꝛ̃perta nigra fa cie albis intermicãtibus notis.

Operationes.

A Ex li. de na. rez. Unio lapis est in in sula capue sic dict[illegible] quia virtute z nobili tate est vnicus. hic tante continuitatis est ꝙ nulla in eo patet venaꝝ vel squamaꝝ di uisio. sed planus est ad modum glaciei.
B Naturaliter tamen apit se cõtra ro rem celi ip̃mqꝫ in se recipit z continet tan to tempore quanto mulier fetum gestat in vtero suo. C Et tunc tandem illũ rorem ꝑ tantam moram in lapidem iam cõuersum. emittit quasi fetum suũ aluũqꝫ iterum recludit ꝙ nullum in eo patet diui sionis vestigium. Ulterius vero nunꝙ̃ p̃ dicto aperietur modo. In mane quidem est desuper mare ibiqꝫ recipit celi rorem. deinde ad fundum maris descẽdit. ibiqꝫ receptum z in se rorem illum conuertit in

lapidem. B Ex lapidario. Tollitur e conchis species memoranda marinis. Unio dictus ob hoc q ab vno tollit vnus. Nedum duo vel plures nunq simul inveniuntur Cuius ad ornatum. laudatur candida forma. Cum deceat vestes deceat cum nil minus aurum. Conche temporibus certis reserantur hiantes. In celum patulum rores haurire supernos. Ex quibus orbiculi candentes concipiuntur De matutino fit clarior vnio rore. Ros vespertinus fetus solet edere fuscos. Et iuvenes conche dant baccos cãdidiores Obscurat fetus concharum grãdior etas Quanto roratis fuerit plus aeris haustũ Tanto maiorem gignit conceptio baccã Ultra semiuncem. sed crescere nulla putatur. q si celsa micent tonitru conversa chorusca. Conche diffugiunt subita formidine clause. Sic intercepta cõceptio depit haustu. Et fit abortivum q ceperit inde creari. Insignes baccas preda3 maris india gignit. Gignit 7 insigues ãtiqua britania baccas.

Ca. cxxxvij.

Vesice 7 Molaris. Avicẽna. Lapis vesice est qui in vesica generatur. Dicit idem libro secũdo. in proprio capitulo. Dixerunt quidam q lapis vesice sumptus frãgit lapidem renum 7 vesice. S3 Galienus dixit. q nihil horum est. Item Avicẽna. Lapis molaris omĩbus est notus. 7 est stipticus quare medicus vtatur ad illa que ĩdigẽt stipticitate. 7c.

Ca. cxxxviij.

Viride eris. Vel eris erugo latine. grece aeris erugo. arabice 3iniar. vel heas erugo. Dyascorides capitulo aeris erugo. Alia est rasitia. Alia granata apud aurifossores. Alia vermiculosa appellata ob similitudinem forme eius. Alia confestibilis. Alia fossibilis. Fit autem rasitia hoc mõ Sume vas cui si os equale cum cetero corpore. 7 adiecto aceto acerrimo immittas

squamam prepurgatã eris cipri ꝛ suspende in vase ne aceto tangatur. ꝛ sic muni. ne in aliq̃ loco spiramen admittat. ꝛ post decem dies aperias. ꝛ rade quod adherꝫ lapidi. ꝛ quod raditur habeto pro erugine eris. Est ꝛ alia confectõ que sic fit. Mitte acetum fortissimum in vas eneum. ꝛ cooperi alio vase eneo. sed melius est vt concauum vas sit ad minus equale. ꝛ sic muni vt supra ꝛ post dies decem rade vas ipsum ꝛ collige eruginem que in vase fuerit Et est tercia confectio que in hunc modũ fit. Fac laminam eneam. ꝛ in vase vbi acetum est. mitte ita ꝙ acetum non tangat. ꝛ muni vt superius. ꝛ postea collige. Idem etiam poteris cum vinacia arescerẽ cepit. submittens laminas vinacie. ꝛ post dies decem colligens. Fit etiam ꝛ de limatura eraminis sic. mittitur acetum ꝛ agitat̃ decies in die in vase simul missa limatura. et sic exprimitur ꝛ colligitur. Dicitur etiam ꝙ nascitur in metallis. Unũ autem genus est cypriace eruginis quod super eramen inuenitur. Aliud quod in speluncis distillare dicitur. quod super eramen est paꝝ ẽ. sed bonum quod distillat albũ est ꝛ nigrũ

Adulteratur etiam plurimis admixtis. scilicet pumice aut marmore tũso: aut calcanto: sed citius hoc agnosci potest: tacto humore duobus digitis cum fricatur. ꝛ si marmor album aut pumicem habuerit. non se soluet. si vero calcantum nigrescit in digitis. Eruginis vermiculose genera sunt duo. Unum genus est quod foditur. Alterum vero quod conficitur sic. Mitte in mortareum eneum acetum album fortissimum quasi cotilam dimidiam. ꝛ tãdiu tere q̃diu inspissetur. Postea vero mitte stipterie rotunde. ʒ. iiij. salis marini optimi. ꝛ salis nitri equale pondus. ꝛ tere diebus canicularibus q̃diu inspissetur et colorem eruginis faciat ꝛ sic vermiculos fac Et si volueris vt limpidũ exeat ꝛ luciduꝫ Mitte aceti partem vnam ꝛ olei veteris partes duas. ꝛ omnia supradicta equaliter. Multi vero accipiunt eruginem rasitiam ꝛ mixto gummi faciunt vermiculos ꝛ vendunt. sed inutilis est. Iste confectiones eruginis virtutem habent eris vsti sꝫ fortiorem. Omnibus autem melior est illa. que foditur. secunda que raditur. tercia q̃ conficitur. Bulcasim in libro qui vocat̃ seruitor. Sunt multi qui adulterãt ꝫiniar id est viride eris cum multis rebus sicut cum pumice. ꝛ cum marmore pistatis. Et sunt qui miscent cum calcãto. Et qui vult cognoscere illud quod est adulteratuꝫ cũ pumice vl' cum marmore madefaciat manum suam in aquã. ꝛ ponat super ipsum quia statim dissoluetur. Et sunt qui masticant ex eo cum dentibus. ꝛ sic percipiunt lapides. Et discernitur id quod est adulteratum cum vitriolo. ponendo ipsum in lamina ferrea super ignem. Et si continet aliquid vitrioli quando erit combustum fiet rubeum. Sed illud quod non est adulteratum. remanet in suo colore. ꝛ sua figura. Et melius ex eo in nostris partibus est quod est magis viride. fortioris odoris adurens gustum fortis operationis.

Operationes

A Dyascorides. Omnes erugines virtutem habent stipticam termanticam Caliginem oculorum detergũt. lacrimas prouocant. Citatrices oculorum attenuant. Pascẽtia vulnera curant. ꝛ sine tumore ea conseruant. B Melle et oleo addito ꝛ cera cicatrices inducendo: vulnera sordida sanant gutta armoniaci mixta. ꝛ facta sicut colliriũ fistulas curant durant cicatrices. molliunt ꝛ gingiuis putridis. ꝛ canceratis vtilissime adhibẽtur. Palpebras attenuant melle mixto ꝛ inuncto. C Mixta vero resina terbẽtina. ere vsto ꝛ nitro. leprosos curat. Fistulas admixto sale armoniaco medicatur. Grossas quoqꝫ et aspas palpebras cum melle curat. D Comburitur vero sic Mitte ĩ sartagine minutas ptes eruginis. ꝛ põe ĩ carbõib⁹ igneis. q̃diu colores cineris faciãt. ꝛ p⁹ea cũ friguerint vtẽ.

E Multi vero in cacabum crudum mittunt ꝛ sic comburunt. F Bulcasim in li. qui vocatur seruitor. Comburit̃ ziniar in hunc modũ. Accipe ziniar et pone in patella terrea sup ignez ꝛ misce quousqꝫ videas colores eius immutari quia vertitur ad colorez tuthie ꝛ post aufer ab igne ꝛ sine tepescere ꝛ collige ꝛ frua ꝛ vtere. G Et habeas de ziniar quod generatur in mineris in insula cypri q̃d apparet super aliquos lapides est parum verum id quod inuenitur i mineris est maioris quantitatis ꝛ pulcbri coloris. sed non est bonum propter nimiam quantitatem que admiscet̃ ei ex lapidibus.

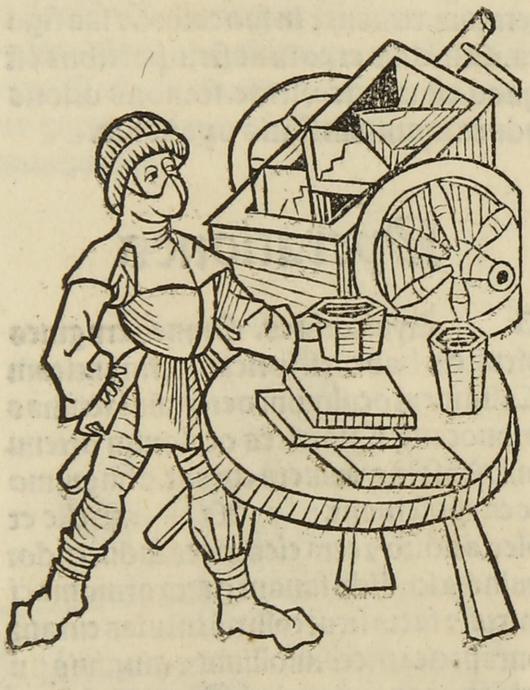

Ca. C xxxix.

Vitrum. Plinius libro. xxxvj. Vitri vero hec p̃mo dicit̃ fuisse origo. Phenix syrie paludẽ habet que candebea dicitur ex qua belus amnis nasci creditur. quinqꝫ miliũ passuum spacio in mare profluens iuxta ptolomaydem coloniam lentus. hic currit insalubris potu Sed ceremonĳ sacer vado limosus profundus. Huic non nisi repulso mar arenas fatentur que fluctibus voluntate nitescunt detritis sordibus. Hũc etiam marino creduntur astringi morsu non prius viles. Quingentorum nõ amplius est passuum litoris spacium. Idqꝫ rantũmodo per multa secula gignẽdo fuit vitro. ꝛc. Ex libro de vaporibus. Vitrũ aliquando fit ex plumbo ac terra subtili absqꝫ cinere filicis ac feni. Plumbum em̃ aliquando est euaporans aliquando conuiscans. Unde admixtum cum terra subtili. terre partes illas conuiscat. Et dissoluit in parte per actionem caloris. admixtaqꝫ puluere cum terra subtili. Accipit a terra desiccationem. ꝛ cetera. Item vitrum fit ex cinere herbe spinose nascentis in litore maris. Dicunt quidam ꝙ sunt tribuli marini. sed falso. ymo vocat̃ herba vitri.

Operationes.

A Serapion li. aggregatoris capi. Lugeg id est vitrum. ex eo est lapidosum ꝛ ex eo est arenosum. ꝛ quando incenduntur. ꝛ miscetur cum eo lapis magnes coagulatur corpus suum propter plumbeitatem que est in eo. B Virtus eius est calidum in primo gradu. siccum i tercio. Et ingreditur in multis cobol: et aufert furfures capitis. ꝛ lenificat capillos ꝛ barbam. C Et quando teritur ꝛ bibitur cum vino albo ꝛ subtili frangit lapidem in vesica. D Et idem aucto. Aben mesuay: est ca. ꝛ sic. ꝛ est bonũ pulmoni ꝛ casui capillorum. et vitri sunt plures colores. nã ex eo est alb[9]. fortis albedinis sicut cristall[9]: ꝛ est melius alĳs. E Et ex eo est rubeus ꝛ est citrinũ ꝛ viride ꝛ azulinũ. ꝛ d̃r ꝙ vitrũ est lapis stultior alĳs lapidibus. F Et est inter lapides sicut stultus inter homines. Nam ipsum inclinatur ad omnẽ tincturam. Et est facilis dissolutiõis in igne

a quo extractũ cito petrificaẗ ꝛ coagulaẗ.
G Ysidorus li.xvi. Uitrum dcm̃ est. eo ꝙ visus ꝑspicuitate transflucet: ꝛ quodam modo clausus patet. levibus aridisq3 lignis concoquitur. adiecto cipro ꝛ nitro. cõtinuisq3 fornacibus vt es liquetur ꝛ masse fiunt. postea ex massis rursus funditur in officinis. et aliud flatu figuraẗ. aliud torno teritur. aliud argenti modo celatur. Tingitur etiam multis modis. ita vt iacĩctos ꝛ saphiros virides vincet ꝛ onices: vel aliaꝝ gẽmaꝝ colores. Nec est alia specul is aptior materia vel picture accomodatior. ferunt aũt ꝙ sub tyberio cesare quidam artifex excogitauit vitri tꝑatum. vt flexibile esset ꝛ ductibile q̃ dum admissus fuisset ad cesarẽ porrexit ei fialã quam ille indignatus in pauimentũ ꝓiecit. Artifex autem sustulit fialã de pauimento q̃ complicauerat se tanꝙ vas eneũ. deinde marculum de sinu ꝓtulit ꝛ fialã correxit. hoc facto cesar dixit artifici: Nunquid alius scit hanc condituram vitrorum. postꝙ ille iurans negauit alterum hoc scire. iussit eum cesar decollari Nedum hoc cognitũ fuerit. aurum pro luto haberetur: Et omnium metallorum precia abstraherentur Reuera si vasa vitrea non frangerentur: meliora essent ꝙ aurum ꝛ argentum.
H Phũs. Uitrum ꝑspicuitate transflucet quod in metallis non contingit Et qđ in eo clausum est siue liquor siue alia res. exterius patet nec est de porositate. Tunc enim splẽdor feriens supra vitrum pictũ. cum in poris non sit Pictura inꝙ veniens ad oculum: appareret ẛm similitudinem picture fenestre per quam ferit. cuius oppositum sepe videmus. Fit autem vitrum ex terra ꝛ herba ꝛ lapide ꝛ planta. Fit etiam de cinere feni ꝛ filicis. Et etiam quandoq3 ex admixtione plumbi. albumine etiam oui decocto. I Auicenna. Uitrum est inter lapides sicut stultus ĩter homines (sicut superius dictum est) declinat em̃ ad om̃em tincturam ꝛ frangitur ꝛ abscinditur cum eo. scilicet im ꝑsonaliter
K Est autem calidum in primo siccum in .ij. In ip̃o est stipticitas ꝛ subtilitas. abstergit dentes ꝛ oculum. ꝛ eius albuginez delet Mundat ꝛ furfures quando cum eo fit ablutio. Facit oriri pilos inunctum cũ oleo sambucino. adustum autem fortius est: quod ex eo tritum est ꝛ adustum ꝓfert valde lapidi vesice ꝛ renum vino bibitũ.
L Constantinus in libro graduum Uitrum calidum est in primo. siccum ĩ tercõ In multis collirijs vtile est. ꝛ contra impetiginem valet. ledit furfures. capillos subtiliat: pulverizatum ꝛ cum vino bibitum lapidem vesice frangit. M Platearius. Uitrum frigidum est in primo. siccũ in secundo. Inde fit vnguẽtum quod valet ad scabiem. valet etiam ad serpiginẽ. Sed puluis eius cum terebentina vel gũmi prunoꝝ in aqua ad ignem resoluto cõficiatur. ꝛ inde pars inungatur. Fit autez vitrum ex terra. fit etiam ex herba: N Ex libro de naturis reꝝ. Uitrum si diligẽter teratur ꝛ cum vino ribano. i. forti bibatur. lapides qui sunt in renibus frangit ꝛ eijcit. Puluis vitri deorsum in stipite ĩfra corticem arboris super quã pullificãt corui vel cornices iniectus. prohibet ne vnꝙ ad exitus pulloꝝ aperianẗ oua eorum.
O Caro etiam festinantius coquenda statim decoquitur ꝑ appositionem frusti cuiuslibet materiei vitri. quod tamen citius fit si vitrum de cinere filicis sit ac feni.
P Razi in libro de aluminibus. Uitrũ est ex partibus mercurij ꝛ vincẽs suꝑ naturam est frigiditas ꝛ siccitas. liquefacit ferrum ꝛ omnia corpora. facitq3 ea currere ĩ fusione Si autem infundis vitrum quem cunq3 colorem proijcis super ip̃m retinet
Q Alchimista. Uitrum est inter lapides sicut amens inter homines. Nam recipit omnes tincturas: cito in igne soluiẗ ꝛ cito ad lapideitatem suam reuertitur. Mollificat ꝛ mundificat ꝛ liquefacit omnia corpora. deinde subtrahit se ab eis ꝑ fusionem. sicut sal per lauationem. denicq3 sal ꝛ vitrum due sunt res in quibus est totum secretum artis Nec lapis posset fieri sine eis precipue sine sale.

R Item Ex libro de naturis rer. Uitr dicitur esse de partibus Mercurij. nescio qua de causa: nisi quia recipit tincturam et colorem et ipm etiã ferrum soluit. omniaqz corpora dissoluit et diffluere facit. sicut aũt aq̃ de natura frigida igne calefit. et post q̃ refrigidatur frigidissima fit sic et cinis de quo fit vitrum cum siccus sit si humectat per liquefactionem postea desiccatus siccissimus erit. S Plinius li. xxxvj. In genere vitri et obsiana numerãtur ad similitudinem lapidis quem obsidius in ethiopia inuenit. Est autem coloris nigerrimi et translucidi aliquando visu crassiore et in speculis parietum pro imagine vmbras reddente. gẽmas ex eo faciunt multi Uidimusqz et solidas imagines diui Augusti capti crassitudinis huius materia. que etiam pro ipso miraculo obsianos q̃tuor elephantes in concordie templo dicauit fit et obsianum tincture genere ad escaria vasa. totum rubeus uitrum nõ translucens hematinon appellatum. Actor. Et sic de vitri origine et natura et de operatione ipsius in alchimia. et virtute in medicinis dicta sufficiant.

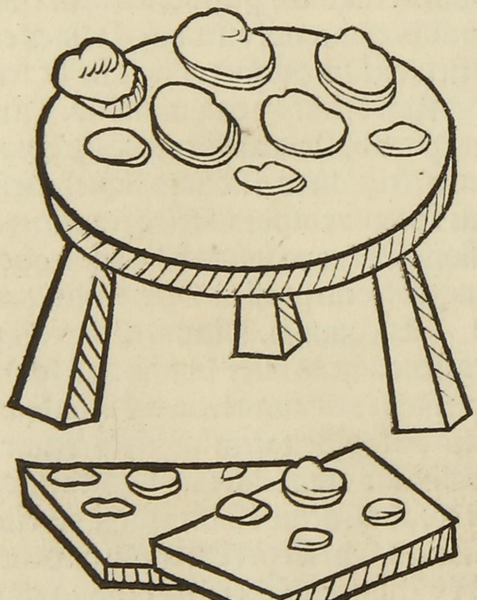

Ca. cxl.

V Itriolum. Serapion li. aggre. cap. Zeg auctoritate Galieni. Uidi in mineris tres venas extensas vnam super aliam plongum spacium. et vena inferior erat zeg nigrum. i. vitriolum nigrum. et vocatur markasita. Et secunda que erat supra eam est colcotar vel calcitis. et tercia que erat supior est zeg viride. et est vitriolum vl' calcantum. et hec est zeg nigrum conuertit et fit colcotar; et colcotar fit zeg viride. i. vitriolum. Est aliud vitriolum rubeum. et oĩs tres species diuersificantur ad inuicem in subtilitate et grossitudine. quoniaz grossius ex eo est zeg nigrum; et subtilius est zeg viride. et colcotar est medium inter hec duo Et virtus istorum omniũ est adustiua cõburens carnem. et faciens escaram duraz. et est stiptica. et vitrioluz viride et colcotar dissoluitur neqz liquefit quia coagulatio eius est petrificata fortis. Zeg vero viride est maturatiuũ a calore suo naturali maturatione ampliori q̃ colcotar.

Operationes.

A Idem auctoritate Dyascoridis. Zeg aliud est babilonicum et aliud ciprense. et babilonicum melius est durum quod cum frangitur habet interius maculas albas B Et virtus eius est sicut virtus calcitis. et comburitur sicut ipsum. Et cyprense habet colorem aureum vl' colorem eris frangibile venenosum. sicut alumen. interius habens maculas splendidas similes stellis. C Et melius ex eo est recens mundum frangibile. Illud autem quod defertur ex babilonia est melius et fortius in omnibus q̃ ciprese preterq̃ in medicinis oculorum Nam in hoc est debilius cyprensi. et habet ṽtutem stipticam. D Serapion auctoritate Dyascoridis. Uitriolum est calcantum. habet virtutem stipticam ɔstrictiuã adustiuã. et q̃n sumit ex eo in potu. ʒ. j. cum ydromelle expellit lubricos et ascarides.

E Et quando sumitur in potu aufert nocumentum fungorum facies euomere ⁊ ponitur ex eius puluere in naribus ⁊ cõstringit sanguinem fluentem ab eis.
F Et quando ponitur ex eo in narib⁹ distillato in aqua mundificat caput.
G Et puluis eius mundificat vlcera que sunt in naribus ⁊ in auribus: et sedat dolores auris. ⁊ occidit vermes in eis.
H Paulus cap̄. de vitriolo. Calidum est et siccum in. iiij. Bulcasim in li. qui dicitur seruitor trāslato a symone de ianua.
I Forma combustionis est hec. Accipe calcantum ⁊ pone super testam nouã ⁊ testam pone super prunas ⁊ vre. Et fit quantitas combustionis eius si fuerit calcantum non multe humiditatis quando non apparebunt ampulle. K Et erit desiccatiuū desiccatõe forti: ⁊ si fuerit amplioris humiditatis oportet q̄ dimittat̄ sup̄ prunas quousq̄ mutetur color eius.
L Et qñ mutabit̄ color eius intra se ⁊ vertetur ad similitudinē mogre. oportet q̄ auferas ab igne ⁊ purges. ⁊ sunt qui ponunt super prunas ⁊ exufflant desup̄ donec declinat ad citrinitatem. Aut ponunt sup̄ testam ⁊ ponūt sup̄ prunas. ⁊ miscent donec mutatur color eius.

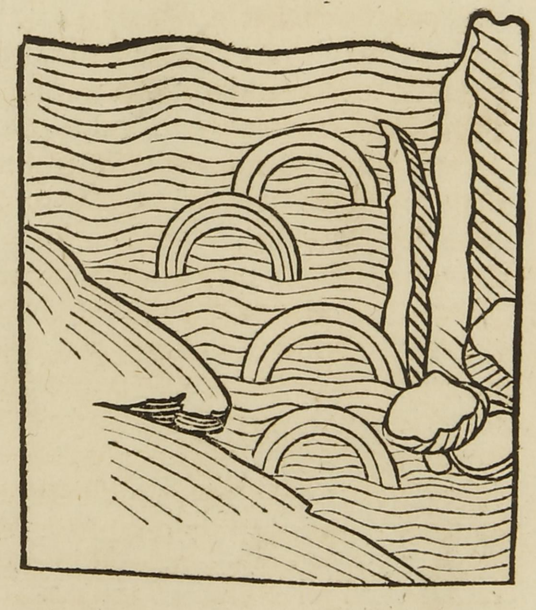

Ca. cxlj.

y Ris. Ysidorus. Yris apd̄ arabiam nascitur in mari rubro coloris cristallini sexangulata. dicta ex argumento yris. Nam sub tecto pcussa sole species ⁊ colores celestis arcus in proximo parietes ymitatur. Plini⁹ Optima yris est que maximos facit arc⁹: similimosq̄ celestibus.

Ca. cxlij.

z Imemellazuri. Ysidor⁹ Zimemellazuri. est lapis cuius celestis color ē flauus cum corpusculis aureis. inde fit ⁊ nostrum.

Operatões.

A Uirtus eius est contra melancoliam passionem. ⁊ contra q̄rtanam. B Et sincopim ex vaporib⁹ melancolicis.

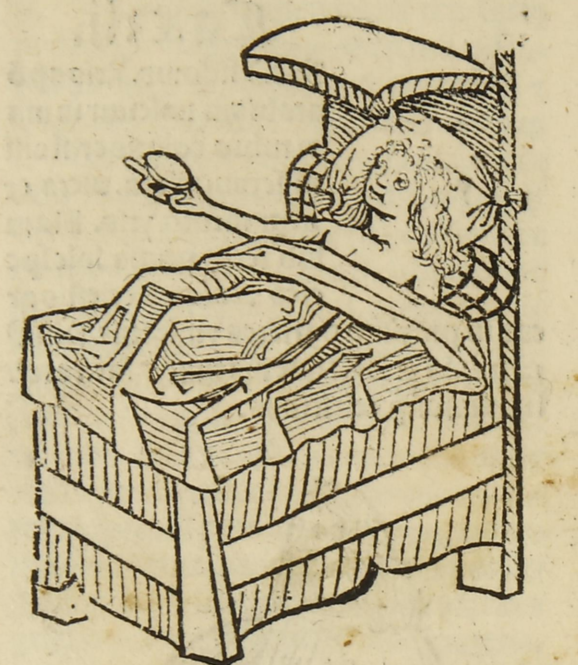

Ca.c xliij.

Jzaa. Serapion li. aggre.ca͞p
3 Hageralazaa.i.jizaa.⁊ est lapis
qui defertur ex iamen ⁊ ex terris
syri.⁊ melior est ille q̄ deferẗ ex iamen.

Operationes.

A Et est lapis in quo sunt colores mul
ti diuersi.vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alij.⁊ nū
q̄ est coloris sinceri. B Et non est
visum hominibus de iamen nec de regio
nibus eorum ꝙ aliquis portauerit secum
aut ponat in domo sua hunc lapidē quin
viderit in somnijs mirabilia. C Et
cum hoc facit portātem se esse litigiosum
inter homines. D Et quando suspē
ditur super infantes auget bauas eorum
⁊ si fiat vas intus ad comedendum vel bi
bendum quicunq; comederit vel biberit
in eo non potest dormire. E Et quā
do pulverizatur ⁊ aspergitur iacinctus cū
puluere ip̄ius meliorat colorem eius mul
tum. F Et est lapis qui est durior in
ter omnes lapides.

Ca.c xliiij.

Jgnites.Ysidorus.Zignites est
3 lapis vitrei coloris.qui collo ge
status contra noctilopam valet.
Sanguinem ac mentis alienationem de
pellit.⁊ si ad incendium ignis teneẗ flam
ma eius extinguitur. Hoc idem ait euax
in lapidario suo.

Et hec de Lapidibus preciosis
ad presens dicta sufficiant.

Tractatus de Urinis.

De Urinis.

Quoniam medicus est
artifex sensitiuus. ⁊ ꝑ
signa ĩ egritudinum
causas deueniat. opꝰ
est vt maxime aduer
tat in medicando ad
ꝑncipalia signorū ge
nera. que q̄tuor a me
dicis appellari consueuerunt. vt colligit̄
in summa Galieni in tegni. Quorꝫ ṗmuꝫ
sumitur a tumoribus. Scōm a doloribus
Tercium ab operationibus. Quartū a sup
fluitatibus: Uerꝫ quia signa sumpta a su
perfluitatibus obijciunt̄ magis sensibus
nostris. magisqꝫ sensitiua dicunt̄ Et cum
inter om̄ia vrina obtineat principatū de
creui tractare de vrinis. ex dictis autorū
medicum: totis viribus congregare Nō
vt aliquid noui me facturꝫ existimem: Sꝫ
vt amorem dn̄orꝫ scolariū. quorꝫ filius sū
geram voluntati. Indiget em̄ subtili cog
nitione circa vrinarum species. Cum ma
xime vt referunt decipiuntur in ptibꝰ eorꝫ
Tria enim cum melius potero adducam
Primo regulas quasdam. quas habꝫ me
dicus tanq̄ȝ pro suppositione. anteq̄ȝ ali
quod iudicium faciat de vrinis; Secūdo
reglas sumptas a coloribus. Tertio regu
las sumptas a contentis. Quantum er
go ad primum dimisso quid nominis vri
ne quod tangitur ab Egidio carmine pri
mo. descendam ad principale. Primo no
tandum quod ab vrina varia sumunt̄ sig
na. Primo a colore. Secūdo a substantia
Tercio a contentis. que varias dispositō
nes habent iudicare: Color enim arguit
super complexionem. scꝫ calidi ⁊ frigidi:
cum causetur a qualitatibus actiuis. scili
cet a caliditate ⁊ frigiditate Substantia
vero significat supra humores cum cause
tur a qualitatibus passiuis scilicet humi
ditate ⁊ siccitate. licꝫ per accidens possit
color causari a passiuis: vt ex permixtōne
rei humide. ⁊ sanguinis cū vrina. Contē
tum autem super dispositionem mēbrorꝫ.
Ex quo sequitur immediate solutō ad du
bitationem eorum qui dicunt q̄ vrina nō
arguit nisi super dispositōnem nutritiuo
rum alias interiorum. quod est falsum. vt
patet ex dictis: Nam ex contento potest
cognoscere medicus super dispositioneꝫ
caliditatis. Juxta illud. Granula reuma
tice. Secundo super stomacho. vt colligi
tur ab Auicenna secunda tercij de signis
sumptis ab vrina super aptam stomacho
⁊ alijs dispositōnibus: vt melius clarebit
inferius. Quibus stātibus ponuntur sex
regule. Pr̄ia regula sumpta ab Auicē
na secunda primi; Et ab ysaac. Primo añ
quam medicus de vrinis aduertat seu iu
dicium faciat de vrina. debet facere poni
eam in vase vitreo dyaphano. rotundo.
habente formam vesice quale dicitur esse
vrinale. vt melior fiat sequestratio conten
torum. Tale enim vas est proporcionatū
siue simili loco naturali vrine; Ut colligi
tur ab Ysaac tercio de vrinis: Correlari
um. Ignari medici sunt qui existimāt po
sse iudicare de vrina contenta in cyatho.
⁊ ĩ alijs vasis similibus; Cum nō possint
cognoscere similitudinem. vnitateꝫ. ⁊ di
uulsiones ypostasis. Equalitateꝫ ⁊ ineq̄
litateꝫ eiusdem cum talis situs impediat
cōpletam sequestrationem. Secunda
r̄gula sumpta ab Ysaac. Primo de vrinis
Et ab Auicenna secunda primi: Urina
stans in vase predicto non debꝫ aspici in
aere radioso; neqꝫ in aere obscuro nimis:
sed in loco apto opposto aeri radioso pro
batur primo. Quis radij venientes ad
vas impediunt perfectam visionem cum
sint causa disgregatōnis spirituum deser
uientium potentie visiue. Et sic nō pote
ris habere iudicium de contentis paruu
lis in fundo existentibus; Item ex radijs
penetrantibus in vrinali variatur situs ⁊
locus contentorum que contenta aliquan
do sunt nimis subtilia ⁊ leuia. aliquādo
nimis terrestria; q̄ aliquando sunt ĩ parte
media. aliquando in parte inferiori. vt in
fra patebit de contentis. Secunda pars
regule patet; Nam si aspiceret in loco ob

scuro neq; posset haberi iudicium solidū ꝛ firmum de colore perfectum. neq; de cōtento neq; de substantia ergo vera. Tercia pars patet quia inspiciendo ipam in aere opposito aeri radioso non sequitur deceptio. sed potest haberi iudicium de colore substantia ꝛ contentis. Et ista est causa quare practicantes applicant vestē sub vriali ꝛ maxime quoniam sicut de ratōne albedinis est disgregare visum ꝛ spiritus. Ita de ratione nigredinis et fuscedinis est congregare. ꝛ sic melius aspiciūtur partes mixte substantie vrine. Correlarium. Medicus aspiciens vrinam debꝫ post primam aspectionem mouere ipam paulatim vt melius discernantur contenta. Correlarium secundum. Decipiūtur medici volentes habere iudicium bonuꝫ de vrina videntes a longe Non enim possunt habere iudicium bonum. neq; de colore ꝛ con. ꝛ sub. propter distātiam enim disgregantur spiritus. ꝛ isti tales vt plurimum male iudicant. Et dato ꝙ aliquale iudicium posset de colore haberi. non tamen potest sic haberi de contentis. Quibus medicus melius discernit dispositionem lapsus. Patet correlarium ex verbis Auicenne secunda primi. Quanto enim tibi plus approximes. tāto spissitudo augetur. ꝛ quanto plus elongas tanto claritas augmentatur. Correlarium tercium Errant medici aspicientes vrinam ad lumen candele propter predicta. Tercia regula sumpta ab Auicenna secūda ꝑmi Medicus volens certum iudicium habere debet colligi eam facere in mane celebrata digestione. Talis enim arguit sup dispositionē lapsus. tum ratione coloris. tum substantie. tum contentorum. ꝙ quāto vrina longiori tempore seruatur ab intra tanto maiori actione caloris fit maior sequestratio partium. ꝛ maior depuratio Et sic verificatur dictum Auicenne secūda primi Et fit prima vrina que in mane colligitur. Correlarium primum. Ignari sunt illi. qui vt doctores videātur aliīs volunt habere vrinam de hora in horam cum in nulla tali medicus possit habere completum iudicium. Correlarium secūdum. Ignari sunt illi ex quo in tam paruo tēpore non sit possibile fieri sequestrationem debitam ꝛ deputatā. Et hoc non habet in dolore renali ꝛ retentōe lapidū Et vbi retentio vrine est difficilis. Et est causa plurimorum nocumentorum. In q casu medicus debet habere vnam vrinaꝫ quociens voluerit mictam. vt cognoscat materiam an purgetur per vias vrine. et quanta. ꝛ ex hoc verificatur dictum practicantium. ꝙ quāto in passionibus renū ꝛ vesice vrina fuerit grossior ꝛ turbulentior tanto melior. Quarta regula. Antequam medicus iudicium faciet debet eaꝫ in mediate aspicere cum fuerit micta. deinde bene cooperiatur cum panno ne alteretur ab aere exteriori. Post horam iteꝝ aspiciet. ꝛ tunc erit facta depuratio ꝛ residentia partium de quibus medicus potest habere cognitionem. Post enim tale tempus debilitatur et calor. significatio mutatur. Color variatur ꝛ ypostasis. Et colligitur ab Auicenna secūda primi doctrina tercia. capitulo primo. Et subdit. Ego autem dico ꝙ nec post horam. Prima autem pars deducitur sic. Quia aliqua vrina mingitur turbida. deinde clarescit Aliqua clara deinde turbida fit. Prima enim melior. Secunda vero significat ab solute expulsiuam virtutem fortiorē licet secunda cum in febre putrida apparet indicet salutem propinquam. Cum in pruo tempore turbida fit post eius mictum. ꝗ significat subtilitatem ꝛ facilitatem coru vt patet ab ysaac. p̄io febrium. Aliqua vero mingitur turbida ꝛ manet turbida ꝛ ista est deterior vt plurimum. significat enim vt plurimum corruptionem ꝛ ebulitionem humorum. vt patet ꝑ Galienum Et de crisi. Et notanter dicit vt plurimū. quia in passione renum ꝛ ylios seu intestinorum non significat hoc. sed magis purgare materiam per vias vrine. Correlari

De Vrinis.

um primum. de vrina a longe delate medicus potest habere iudicium estimatiuū tantum. ⁊ non scientificum. vt patebit inferius. Alteratur enim primo ex aere; Secundo ex parte longitudinis temporis. Tercio ex motu. Et notanter dicitur estimatiuum iudicium. ⁊ non completum. qꝛ ex ista tali medicus potest ꝯgnoscere multa. vt declarabitur infra. quare. ꝛc. Correlarium secundum. vt dicitur de predicta pariformiter est dicendum de vrina reducta ad ignem vel aquam calidā quia non potest habere perfectam cognitionem. ex quo resoluantur partes subtiles; Etiam eo ꝙ variatur color ⁊ substantia.

Quinta Regula; Antequam medicus iudicium faciat de vrina debet ꝯsiderare etatem egrotantis Aliter non est possibile ipsum habere firmum iudicium de vrina Nam alia debet esse vrina infantis naturaliter; Alia pueri; Alia iuuenis. Alia senis. Alia decrepiti. vt patet per Auicēnam secunda primi capitulo nono. Vrina infantis debet esse alba lactea. Patet quia superfluitates vrine proporcionant̄ nutrimento; Cum autem puer nutriatur lacte. sequitur ꝙ vrina debet esse alba ⁊ lactea. Vrine puerorum debent esse spissiores. ⁊ non ita albe; patet quia calidum naturale suffocatur ab humido multo; In iuuene debet esse citrina ⁊ subtilis. ⁊ sicut de ratione flegmatis est ingrossare ⁊ dealbare. ita de ratōne caliditatis est tingere ⁊ subtiliare. Cum ergo in iuuentute calor sit fortior ⁊ magis igneus. sequitur vrinā debere apparere subtilem ⁊ citrinam; Item quia iuuētus assimilatur igni ergo sequitur vrinam esse talem; In sene aūt vrine debent esse albe ⁊ subtiles. quia diminutus est calor naturalis. et suffocatur a multis superfluitatibus ratōne indigestionis. ad quarum multiplicationem sequitur opilatio. ⁊ ita subtilitas. Et in decrepito erunt vrine magis tenues et magis albe ratōne dicta. Ex quibus sequit̄ Ignota etate medicus nō potest habere iudicium firmum. ⁊ noticiam certam.

Declaratur exemplariter. Ponamꝰ ꝙ medico offeratur vrīa iuuenis alba ⁊ spissa que sit talis mediante lapsu stomachi ad frigiditatem. non dubium est. Quia non hīta etate medicꝰ iudicabit illā vrinā esse pueri ⁊ naturalem talem; Et ita iste non habebit iudicium de lapso stōachi ergo oportebit medicum aduertere ad etatem Correlarium primum. Licet conclusio sit vera contingit tamen in senibus fieri vrinas grossiores ⁊ spissiores valde. patꝫ ratione multiplicatōnis flegmatis. Cū hoc viderit medicus debꝫ pronosticare generationem lapidū in renibus ⁊ vesice. plus in vesica. Correlarium secundum sumptum ab ysaac pmo de vrinis sicut oportet medicum volentem cognoscere vrinā ⁊ perfecte considerare etatem Ita oportꝫ eum aduertere ad complexionē. quia cōplexiones ꝓporcionantur etatibus ⁊ ecōuerso. In colerico debet esse vrina citrina ⁊ tenuis. In flegmatico pallida ⁊ spissa. In melancolico glauca ⁊ tenuis. In sanguineo rubea ⁊ mediocris; Correlarium tercium. Cautius est medico dubitāte de etate cuius etatis sit anteꝗ̄ iudicium faciat de vrina. ꝗ̄ dicere vtrum iste sit infans vel puer. ꝛc. Ptꝫ qꝛ ex hac sermone posset increpari. quia non ꝯgnoscat vrinam pueri ⁊ infantis. quia huius etatis potest referre ad etatem puericie infancie iuuentuti. Sexta regula. Et est conclusio de mente Auicenne. Medicus debet certificari de regimine egrotantis circa res nō naturales anteꝗ̄ iudicium faciet de vrīa aliter nō potest iudicare bene; Declarat̄ Nam secundum diuersitates medicine assumpte. diuersificatur vrina. patet qꝛ si quis assumpserit crocū aut cassiam eius tingitur vrina ad citrinitatem. vt patet ꝑ Auicennam secunda primi. capitulo primo. Non sic q in cibo rem tingentē assumpsit sicut crocum ⁊ cassiaꝫ. patet ex eo. qꝛ crocus ratione caliditatis est aperitiuus ⁊ per consequens habet rapi ad vias vrine. ⁊ ita tingit vrinam secundum colorē. Item si quis assumpserit olera q̄ tingunt

ad virsiditatem. vt patet per Auicennam loco preallegato. Ita etiam dicendum est de vino. quod mutat vrinam secundum colorem. Causa deducitur quia superfluitates proporcionantur nutrimento de quo superfluunt. Certificetur ergo medicus si sibi obijcitur vrina. quali dieta fuerit vsus antequam dieta fuit. Consideretur cibus a medico ex parte quantitatis. et ex parte qualitatis que precessit emissionem vrine. De ratione enim cibi grossi et visco si vrina discoloratur. Ex parte vero quantitatis. quia multitudo cibi vrinam discolorat: patet quia suffocatur calor naturalis. Correlarium primum. Sicut de ratione multitudinis cibi est discolorare vrinam. Ita de ratione famis et ieiunii in principio est colorare vrinam: Certificetur ergo an precessit ieiunium vel non. Patet quia in principio ieiunij fortificatur calor et ideo coloratur vrina. In fine autem et in processu minuitur calor. ideo discoloratur. Quare dicitur notanter in principio. hoc totum colligitur ab Auicenna in primo de vrinis Urina neque sit illius qui aquam non bibit. neque cibum comedit Et notanter aquam. quia arabes ex lege non bibunt vinum. Correlarium secundum. Certificetur iterum: Utrum precessit exercitium: aut ira. aut timor. aut vigilia antequam iudicium faciat. Hec enim tingunt vrinam ad citrinitatem et rubedinem Et patet quia ad exercitium laboriosum sequitur ebulitio sanguinis: ergo tinctura. in timore trahitur calor ad intra et fortificatur et vnitur. Et per consequens tingitur vrina. Istud correlarium est Auicenne loco preallegato. Neque sit qui se exerceat motibus et dispositionibus que sunt extra cursum nature. que colorem mutant sicut ieiunium. vigilie. labor. Timor aut ira. Correlarium tercium. Aduertat medicus vtrum balneum precesserat aut vomitus. aut euacuatio. pariter vnctio facta circa dorsum: balneatio facta in aqua sulphurea aut marina colorat vrinam. quia alterantur renes ad caliditatem. Balnea in aqua dulci vrinam discolorant. et similiter vomitus laboriosus. aut euacuatio tingit Unctio etiam cum rebus calidis circa renes est causa tincture. vt patet loco preallegato. Correlarium quartum. Aduertat medicus. vtrum precesserit coitus. de ratione cuius erit inspissare et impinguare vt ita loquar: Aut assumptio medicine respicientis humorem determinatum: vt supra. Assumptio reubarbari ex hoc vel consimili tingitur vrina. Istud correlarium patet ab Auicenna capitulo preallegato Et coitus vrinam valde impinguat. Et vomitus et euacuatio. Hoc idem tangit Egidius in hijs metris. Etas natura sexus labor et ira dieta: Cura fames motus lauacrum cibus vnctio potus. Debent certa ratione notari. Si cupis vrine iudex consultus haberi.

Positis Regulis generalibus. que habet presupponere medicus antequam aliquod iudicium faciat de vrina. Nunc dicendum est de Regulis sumptis a coloribus vrinarum. Primo notandum. quod quia color causatur a qualitatibus actiuis: Hinc est quod ex hoc medici arguunt super complexionem calidam et frigidam. Et hoc primo. Color bonus cum substantia bona. arguit complexionem bonam. et supra fortitudinem virtutis Cum substantia mala supra debilitatem virtutis. Color autem malus arguit supra debilitatem virtutis et malam complexionem vt inferius declarabitur. Exemplum primi Si mingeretur color rubeus cum substancia multum tenui: ex hoc habetis arguere debilitatem virtutis maxime in corpore sanguineo. Exemplum secundi. si esset econuerso.

Notandum secundo. quod licet genera colorum sint tantum duo. scilicet albedo et nigredo: Ut colligitur secunda primi capitulo primo Tamen non solus medicus ex hijs iudicat super dispositione vrine. sed ex hijs coloribus intermedijs. qui dicuntur esse plures: vt quorum aliqui subdiuiduntur postea in alijs coloribus. vt isti. Citrinus. Subcitrinus. Ruffus Subruffus.

De Urinis.

Rubeus Subrubeus Rubicundus Subrubicundus In opos. Kyanos: Viridis: Liuidus. Niger: Nigerrimus. Albus. Lacteus. Glaucus. Karopus. Pallidus: Subpallidus. Sciendum quod citrinus et subcitrinus iste due signant mediatam digestionem. Ruffus subruffus, iste due vrine signant perfectam digestionem. Rubeus subrubeus. Rubicundus Subrubicundus: Iste quatuor vrine signant excessum digestionis: In opos: Kyanos. Iste due vrine signant adustionem. Viridis Liuidus. Iste due vrine signant super adustionem Niger Nigerrimus. Iste due vrine signant mortificationem. Albus Lacteus. Glaucus. Karopus. Iste quatuor vrine significant indigestionem: Pallidus Subpallidus Iste due signant principium digestionis: De illis inferius latius patebit. etc.

Tertio notandum. quod licet plures sint colores. quatuor tamen principales dicuntur. quorum vnus est albus. Secundus niger. Tercius citrinus. Quartus rubeus. qui postea diuiduntur. Albus autem color arguit super frigidam et humidam complexionem. et ita super complexionem flegmaticam. Niger super frigidam et siccam complexionem. et ita super complexionem melancolicam. Rubeus super complexionem calidam et humidam Et ita super complexionem sanguineam. Citrinus super complexionem calidam et siccam. et ita super complexionem colericam. Et ista omnia patebunt clarius cum ponuntur regule.

Quarto notandum. quod aliqui imaginantur sufficientiam colorum hoc modo. quia color causatur in vrina aut calore naturali. qui est auctor digestionis. Et quia digestio consideratur quinque modis. Primitiue Inicatiue Perfectiue Excessiue et Corruptiue. Et istos quinque modos multiplicant per humores. Et sic resultant colores numero viginti hoc modo significantes Aut priuationem digestionis sicut niger in melancolico in quantum causetur a frigiditate suffocante calorem naturalem. Liuidus in flegmaticis, quia hoc significat maximam diminutionem caloris. Albus in colerico. Subcitrinus in sanguineo. Colores significantes principium digestionis sunt Glaucus in melancolico. Karopus in flegmatico: et est similis lane camelorum: Et dicitur a karos quod est gaudium post factum: Subpallidus in colerico. ac rubeus in sanguineo. Colores significantes perfectam digestionem sunt subcitrinus in melancolico. Subpallidus in flegmatico. Citrinus in colerico. Subruffus in sanguineo. Colores significantes excessum digestionis sunt Subrubeus in melancolico. Rubeus in flegmatico. Subrubicundus in colerico. Et rubicundus in sanguineo. Colores significantes corruptionem digestionis. Viridis in melancolico. Kyanos in colerico. Niger in sanguineo: prout causatur ab adustione a sanguine. Ex quo sequitur quod color niger arguit super priuationem digestionis. et super corruptam digestionem. Quid autem debemus intelligere per terminos istorum patebit inferius.

De colore Nigro.

Positis notabilibus ex quibus apparent species coloris in generali: et sufficientia eorum. nunc determinandum erit de ipsis in speciali. Et incipiam a colore nigro: cum deterior sit ceteris communiter et affirmat maiorem timorem:

Primo Notandum. quod color niger in vrina causatur tribus modis. Aut per viam adustionis. aut mortificationis. Aut admixtione rei nigre. Et differunt. quia vrina nigra causata per mortificationem est obscura et tenebrosa quod non apparet sensibiliter in aliis. Differunt autem vrina causata per viam adustionis. ab ea que causatur per admixtionem rei nigre. quia in vna apparent partes difformes. quia vna grossior altera. in primo vero non.

Secundo Notandum. q color niger nihil aliud est q lux incorporea i corpore tenebroso vmbroso: vt patet per philosophum. Nam sic accidit color niger. in nubibus quia radij solares non possunt penetrare corpus vmbrosum. sed eius reuerberationes retinent in superficie. et inducitur nigredo. Ita a pari debemus speculari de actone caloris naturalis i massam humeralem.

Tercio Notandum. q color niger est multiplex: vt patet p Auicennam secuda primi caplo proprio. Nam colorez nigr quandoqz procedit color fuscus. aliquando color viridis. aliquando color citrin⁹ q verificatur. Nam vrina nigra quadoqz causatur a frigiditate suffocante calorez naturalem. vt tactum est Aliquando a caliditate suffocante per viam inflamationis vrine nigre. Primo est admixta citrinitas ꝛ precedit vrina nigra. Secudo est admixta viredo similis colori lapidis indici quem precedit vrina nigra indigestionem aut fuscedo. Ex quibus sequuntur Regule quindecim.

Prima Regula. Urina nigra in quatitate multa cum ypostesi nigra in die cretico superuenies in febre acuta cum odore acuto sedimine subtili significat dolorem capitis permixtionem rationis. et ex consequete fluxum narium in die cretico. quia significat ebulitonez humorum subtilium: qui faciliter eleuantur ad caput et inducunt accidentia pdca.

Secunda Regula Urina nigra cum odore magno inflamatonem significat. i membris spiritualibus. ꝛ in febre acuta aliquando mortem. Nam odor magnus in vrina insequitur motionem fortem caliditatis: vt Auicenna loco preallegato. ad quem insequit inflamatio

Tercia Regula: Urina nigra quam precedit citrinitas aut admixta citrinitati fcat yctericiam citrinam. Patet. q significat opilatonem factam in cistim fell. aut in vijs intermedijs. propter quaz color non potest transire ad intestina. regurgitat ergo ad vias vrie ꝛ p ꝯsequens accidit talis vrina. vt ptz p Aui. scda pmi.

Quarta Regula. Urina nigra quam precedit fuscedo aut que sit illi admixta. significat yctericiam nigram aut spleneticam quia fcat opilatonem in regioe splenis propter quem humores melancolici nigri non possunt transire ad proprium receptaculum regurgitant ad vias vrine Et ita puenit similis vrina.

Quinta Regula. Urina nigra quam precessit viridis vrina aut declinans ad uiriditatem significat extinctonem caloris naturalis. ꝛ per consequens significat mortem: quia fcat habundantiam frigiditatis suffocantis ipm calore.

Sexta Regula Uria nigra guttatim micta ꝛ pauca cum priuatone odoris significat mortem. quia fcat naturam supatam a morbo qui non perficit aliqua pugnam contra ipam: Patet per Auicennaz. in loco preallegato. Correlarium: Quanto vrina faciliter mingitur tanto melior. quia fcat fortitudinem virtutis expulsiue ꝛ virtutem aialem bene se hre.

Septima Regula: Urina nigra in muliere. cum humore feculento in fundo residente fcat actualem fluxum menstruorum: Patet quia ipsa propter feculetiam que fundum petit: urina superius alleuiatur. ꝛ inferius inspissatur. Causa aute propter quam denigratur. hec est: Sanguis em menstruosus admiscetur cum vrina. ꝛ ita denigratur vrina: Sanguis autem exiens venas immediate denigratur. patet visui quando extrahitur a venis. ꝛc.

Octaua Regla: Urina nigra pauca ꝛ fetida in febre significat mortem in die crecico. Patet: Quia ex magnitudine significatur mortificatio ex paucitate ꝯsumptio humidi substatifici. ex fetore significatur super corruptionem humorum. Ut patet de morbis pestiferis: Urina nigra spissa cum colore nigro in principio morbi cum alijs signis bonis perdurans vsqz ad septimum diem cum coiuncta ypostasi salutem significat ratione caliditatis

De Urinis.

aduenientis. Correlarium. Quanto vrina fuerit maior tanto melior. Pauca tāto deterior propter ratōnes adductas. Et nigrior tanto peior.

Nona Regula ab auctoritate Auicēne sumpta. Urina nigra in multa quantitate cui non est viredo apparens in febre quartana. ꝛ doloribus dorsi ꝛ matricis ē signum salutis. Patet: quia significat materiam que faciebat febrem euacuari per vias vrine ꝛ per v̄tutem fortem supra ipsum ergo signum salutis. Correlarium bonum in practica cum medicus viderit vrinam denigrare in febre quartana. debet prenosticare salutem ꝛ fe. esse in declinatōe: quia signum est ꝙ materia incepit euacuare per vias vrīe.

Decima Regula. Urina nigra oleaginosa non ratōne renum aut vesice significat mortem propinquam ꝛ spasmum ex siccitate. Patet. Quia talis vrina significat consumptōnem humidi substantifici ꝛ partium membralium. Et dicitur notāter vicio non existente in renibus aut vesica. quia tunc significat caliditatem renū: Et hoc colligitur ex sententia Ypo. p̄mo pronosticorum. Cauendum ne vesice vicio capiatis vt quod suum est alienum diiudicetis: quia in calculosis ꝛ in pacientibus circa renes. tales vrine turbide. ꝛ obscure consueuerunt apparere. Correlarium bonum est ꝙ anteꝙ̄ medicus iudiciū faciat de vrina certificat. vtrum paciatur in renibus. Aut sit consuetus facere tales vrinas.

Undecima Regula: Urina nigra ꝛ grossa ꝛ postea conuertitur ad albedineꝫ ꝛ tenuitatem. significat casum vltime digestionis. Patet: quia significat priuatōnem caloris naturalis non potentis colorare vrinam. vt patet per Auicennā secūda primi. caplo p̄allegato.

Duodecima Regula. Urina nigra cum ypostasi in medio que dicitur eneorima ab egidio. notabileꝫ significat surditatem ꝛ instantiam vigiliarum ꝛ fluxum sanguinis narium ex parte dextra stante fortitudine virtutis. patꝫ: quia significat vapores calidos subtiles eleuari sursum: ergo. ꝛ cetera. Patet etiam ab ysaac p̄mo de vrinis.

Tredecima Regl'a: Urina nigra multa apparens in die cretico ad cuius euacuationem subleuatur virtus est signū. patꝫ significat enim materiam euacuari faciētem febrem. Et dicitur multa duob⁹ modis. Aut quia mingitur sepe ꝛ paꝝ. aut q᷑ raro ꝛ multum.

Decimaquarta Regl'a. Urina nigra ꝛ spissa in qua fuerit sedīmen rotundum. cum tensione ypocundriorum. Aut ꝯ stāte sudore. aut apostemate in aliqua parte ē signum mortis. patet quia significat vltimam adustionem. ergo patet. per auicennam secunda quarti capitulo preallegato. Urina nigra velut rubigo ferri in leto febre strangulatōem f'cat.

Decimaquinta Regula Urine nigre apparentes in febribus cum sudore capitis aut colli aut dorsi est signuꝫ malum ꝙ eger tendit ad mortem. patet: quia significat adustionem in membris supioribus ergo significat malum. Patet per Ysaac primo de vrinis. Et Auicenna secūda q̄rti de signis vrine nigre. Correlarium: Sudor fetens circa collum vel caput nō est bonus. vt plurimū licet in mulieribus magis saluus sit.

De Urina liuida.

Supra dictum est de nigra vrina que est deterior ceteris post ipāꝫ ponitur liuida. Ideo secūdo p̄ncipaliter declarandum.

Primo notandum ꝙ per liuiditatem habemus intelligere quandam plumbeitatem: que similatur vestigio terreo Et talis vt plurimum capitur a mortificatōne Correlarium Cum medicus viderit vrinam silem colori plūbi dꝫ iudicare. vt patebit ex regulis.

Secundo notandū est sicut dcm̄ ē de vrīa nig. q̄ causat trib⁹ modis. ita dicēdū ē de vrīa lida q̄ cāt p viā mortificatōis. a

per viam adiectionis alicuius rei liuide. vt ex mixtione alicuius humoris frigidi derelicti ab ipsa natura. Signa autem ad cognoscendum sunt Nam quādo causatur a mortificatōe apparet simpliciter liuida. Quando autem ab adustione apparet subnigra. vt eam precesserit vrina viridis. Quoniam ab admixtione grossior 7 spissior in vna parte q̄ in alia.

Tercio Notādum. Urina liuida aut est liuida secundum totum aut secundum partem. Si absolute deterior est prima q̄ secunda. Nam vrina ex toto liuida semper causatur ex mortificatione. Urina autem liuida secundum partem non. ergo prima est deterior. Urina autem liuida ꝑ totum causatur tribus modis. Aut a mortificatōne humorum. aut epatis mortificatione. aut mortificatōne vtriusq̧ simul A mortificatione humorum quando fuerint relicti ab operatōne nature. A mortificatione epatis quando fuerit infrigidatum vltima infrigidatōe. Et signum ad cognoscendum quando a mortificatōne vtriusq̧ aut vnius tātum est. quia si a mortificatōne vnius tantum facit residentiā 7 spissior apparet in vna parte q̄ in alia. Si autem a mortificatōne vtriusq̧. neq̧ fit sequestratio. neq̧ r̄sidentia. vt dictum est. Ista autem sumunt̄ ab Ysaac ꝑmo de vrinis.

Quarto notandum. vt colligitur ab Ysaac cum quacunq̧ superfluitate nostri corporis semper egreditur aliquid de vrina. videlicet aliquid de calore 7 sp̄u Aliter non contingeret vrinam attenuari 7 ispissari. postq̄ extra micta esset nisi aliquid de calore 7 spiritu cum vrina egrederetur Quando autem iste calor 7 sp̄us obfuscātur redditur vrina liuida. quare ex hijs sequuntur alique regule.

Prima Regula. Urina liuida ꝑ totū in qualibet egritudine est signum ꝓpinq̄ mortis. Patet quia talis vrina significat mortificatōem spirituum. aut epatis aut humoris 7 maxime sanguīs. q merer̄ dici ꝑmus hūor. mō stāte mortificatōe alicuiꝰ istorum sequit̄ mors. Assumptum ꝓbat̄. Liuiditas eīm ꝑ totum significat vltimaʒ infrigidatōnem. 7 ꝑ consequens mortificationem ergo. ꝛc̄. Confirmatur auctoritate principis Auicenne secunda quarti de signis sumptis ab vrina liuida.

Secunda Regula. Urina liuida aliqualiter subnigra quaʒ precessit vrina viridis est signum mortis. Patet. quia ſ̄cat vltimam adustionem membrorum ad q̄ sequitur mors Colligitur ab ysaac primo de vrinis. Correlarium. Urina liuida q̄ precessit vrina cuiuscunq̧ conditōnis est multum mala. Patet. quia absolute ſ̄cat mortificationem caloris naturalis et spirituum.

Tercia Regula. Urina in qua fuerit circulus coloris plumbei aut liuidi ī parte suꝑficiali declarat epylentiam. Ista regula sic probatur Nam talis vrina manifestat ebulitōnem 7 corruptōnem in spiritibus membrorum. animatoꝝ. ꝓpter opilatōnem ad quam sequitur epylentia modo talis ebulitō est causa liuiditatis vrīe ergo regula vera. Hic sermo colligit̄ ab Auicenna secunda tercij capitulo ꝓprio Ab ysaac primo de vrinis Correlarium Sequente epylentia in fieri aut ī facto eē talis vrina sic apparens est mala. quia significat malam dispositōnem ꝯfirmatam in cerebro. ad quam secuta est ebulitio in spiritibus ergo. ꝛc̄.

Quarta Regula. Urina secundum ꝑtem liuida stante tumefactōe vētris magnam. demonstrat ydropisim. ꝓbatur. nā ydropisis siue asclites siue tympanites. vt plurimum causantur a frigiditate excessiua epatis ad quam sequitur suffocatio caloris 7 spirituum. Ad suffocatōnem āt sequitur inductio liuiditatis. Et notāter dicitur secundum ꝑtem. quia si apparet liuida ꝑ totum esſʒ signum mortis. vt colligitur ab Auicenna tercij caplo proprio Correla. Medicꝰ vidēs in ydropisi vrinā liuidā dʒ ꝑnosticare ipsaʒ dificilē q̄ ad curā. pʒ qꝛ ſ̄t malā dispōeʒ ſri. 7 hu. ꝯfirmatam. 7 obfuscatōeʒ caloris 7 sp̄ituū. ꝑ. ꝛc̄.

De Urinis.

Quinta regula. Contingens est vrinā liuidam apparere in sinocha fe. &c. probatur. Nam in fine sinocha fiat sanguīe peccante ratione quantitatis vel qualitatis. stat talem sanguinem nō posse digeri ab ipsa materia propter malam qualitatem & multam quātitatem sanguinis. Aut derelictus a regimīe nature putrescit ad putrefactōnem. sanguinis autem sequit̄ inflatio spirituum. & diminutio caloris que dicitur causa esse liuiditatis vrine vt colligitur ab Auicenna prima quarti.

Sexta regula. Urina liuida secūdum partem superficialem: aut mediam cum granulis minutis se iunctis & sepatis significat ī membris spiritualibus: aut pleuresim aut peripleumoniam. quia talis vrina obumbratōnem coloris in infante circa pectus. Talis aūt obumbratio non potest fieri nisi stante compressione circa pectus. Que compressio requirit apostema ergo. & cetera. Et ista condictō sumit̄ ab Auicenna quarto capittulo de pleuresi. Et ab ysaac primo de vrinis. Notanter dicitur cum granulis sepatis: quia granula vnita arguunt supra dispositōem epatis & renum. Correlarium primum. Ex vrīa nō potest medicus tam distincte pgnoscere pleuresim aut peripleumoniam. Patet quia est signum cōmune sed alijs signis que ponuntur a medicis puta a dolore circa costas: pulsa serino: tussi q̄ sunt signa pleuresis. Correlarium secundum. Data sibi vrina cum talibus granulis nō habitis alijs signis: debz p̄nosticari apostema pectoris non limitando. neqz pleuresis neqz peripleumonia ne decipiatur Correlarium tercium. Urina liuida perseuerans apparens in peripleumōia aut pleuresi. est signum mortale & pessimum. patz quia significat q̄ continue significatio intenditur ipsorum spirituū & caloris.

Septima Regula. Urina liuida secūdum partem pauca oleaginosa significat liquefactionem humiditatis: modo stante aliquo istorum est pessimum. ergo regula vera. Colligit̄ ab Ysaac p̄mo febrium. Correlarium. Omnis vrina mala ex parte coloris redditur deterior ex parte quātitatis pauce. Ut patet per predicta.

Octaua Regula. Urina liuida pauca frequenter micta demonstrat stranguriam. Patet quia demonstrat opilatōem siue constrictōnem colli vesice. per quam non potest expelli vrina vna vice tantum Multiplicatur ergo ex parte numeri. Ad hanc ergo multiplicatōnem sequitur strāguiria ergo. &c.

Nona Regula. Urina liuida secundum partem apparens ī emitriteo magno aut paruo est multum periculosa. Patet quia significat adustionem & ebulitionem esse factam in membris spiritualib9 & in corde ergo. & cetera. Notanter dicitur in emitriteo magno. quia triplex ponitur esse emitriteus quidam paruus quidam minor quidam maximus. Emitriteus paru9 est compositus ex cottidiana cōtinua et terciana interpolata. Maior est compositus ex quartana continua et continua interpolata. Maximus est compositus ex terciana interpolata. & quartana continua. Emitriteus primus est de genere acutoꝝ. Terci9 ē de gn̄e cronicoꝝ.

Decima Regula. Urina liuida secūdum partem contingens ex ruptura vene non est periculosa. vt predicta probatur. Primo quia ex fractura vene potest vrina liuida apparere. Patet quia quando primum sanguis ex vena effunditur tam primo putrescit & ebulit que ebulitio & putrefactio facit ad liuiditatem vrīe. ergo. &c. q̄ autem non sit periculosa patet quia ad consolidationem vene sequitur remotio liuiditatis. Correlarium. Medicus in fluxu sanguinis non debet prenosticare perniciosum ex vrina liuida visa neqz talem vrinam consequi debilitatem virtutis extremam.

Undecima Regula. Urīa liuida apparens in ptisi est signum propinqui mortis aucto. principis ca. p̄o de ptisi. Item ratione. quia talis vrina liuida mānifestat

vltimam consumptionē caloris ⁊ vltimatam resolutionem humiditatis cordis ergo signum cite mortis est. Duodecima Regula. Contingens est vt plurimuȝ in doloribus arteticis vrinam liuidaȝ apparere: Probatur quia propter vehementiam doloris debilitatur virtus ad cuius debilitatem sequitur in loco dolor. et inficiūtur spiritus ⁊ calor qui postea sunt causa liuiditatis vrine. Correlarium. Omis dolor fortis sufficit ad inducendaȝ vrinā liuidam. patet quia ad dolorem quēlibet debilitatur virtus ⁊ inficiuntur spiritus. ergo. ⁊c. Tredecima regula. Urina liuida in qua apparet frustra resoluta significat supra dolorem arteticum. Patet quia artetica causatur vt plurimuȝ ex materia humorali fluente ad articulū ergo. Correlarium Contingens est vt plurimū ex fluxu catarri fieri vrinam liuidam apparere. Et ex retentione menstruorum Probatur quia vaporibus eleuatis a matrice inficiuntur spiritus: ⁊ obfuscantur quibus obfuscatis sequit̄ liuiditas in vrina. patet auctoritate principis Auicēne tercia tercij. capitulo proprio. Correlarium. Urina liuida apparens in muliere prenosticatur retentio menstruorū et opilationum. Decimaquarta regl'a. Urina liuida apparens in febre ethica est signum mortis. patet quia significat vltimatam adustionem ⁊ r̄solutionem membrorum ⁊ humiditatis eius. ⁊ ebulitionem ī spiritibus ad que sequitur mors immediate: Decimaquinta regula. Urina liuida in tremore cordis arguit ipsum īcurabilem. quia significat vltimam ebulitionem in spiritibus cordis ergo. ⁊c.

Decimasexta Regula. Urina liuida ī frenesi est signū mortis. ptȝ quia ex se significat alterum istoꝝ. aut materiā habere raptum ad cerebrum aut extinctioneȝ caloris naturalis ergo regula vera. ⁊c.

De Urina viridi.

Restat videre de vrīa viridi p⁹q̄ visum est de vrina liuida que est tercia in ordine: Pro quo notandū: q̄ vrina viridis causatur aut p̄ viā mortificationis sequentem ad infrigidationem spirituum: Aut p̄ viam magne adustionis siue inflāmationis. Siue ergo fiat primo siue secundo est signum malum. Colligit̄ id ex Auicenna. secunda primi. capitulo secundo. Secundo notādum. q̄ vrine viridis differunt ex parte coloris. quia quedaȝ est viridis similis phisticoꝝ: aut ex eo q̄ sunt virides secūdū totum. Aut scd̄m partem. Differunt ex parte coloris Quia aliqua est viridis similis erugini eris. Aliqua similis succo porri. Aliq̄ auteȝ viridis colori yreos: Aliqua similis colori lapidis qui diuersificantur ex parte maioris infrigidatōis aut incendij. Tercio notandum. q̄ tales vrine virides significāt magis male aut minus male. secūdum q̄ vrina precessit min⁹ mala aut magis mala: Si precessit vrina liuida aut nigra pessima iudicatur. Si autem precesserit vrina citrina aut palliaris. aut minus mala. Quia ex hoc arguit̄ maior aut minor mortificatio: maius aut minus incendiū quorum alterum semper vrīa viridis significat. Quibus stantibus sequūtur octo r̄gule: Prima Regula. Urina viridis per totum in febre acuta est signū mortis: q̄a significat vltimatam incendium in spiritibus aut mortificationem caloris naturalis: Ad quoꝝ quodlibet sequit̄ p̄nicies Ista conclusio est de mente ysaac in p̄mo de vrinis. Secunda regula. Urina viridis in pueris aut infantibus significat spasmum. quia significat sup̄habundantiam humoris frigidi p̄ totū p̄iter ⁊ in neruis ⁊ ita spasmum. Ista colligitur ab auicenna loco preallegato: Tercia regula. Urina similis colori phisticoꝝ significat mortificatōem corpis naturalis. quia significat frigiditatem excessiuam. vt patet per Auicennam loco preallegato.

Quarta Regula: Urina viridis similis succo porri est signum pessimum. quia s̄cat vltimū incendiū in mēbris sp̄ūalib⁹. ergo dcā v̄a: Et auicēna p̄allegato loco.

Quinta regula. Urina similis erugini eris. est in ceteris deterior patet: Quia significat vehementem tocius deperditionem 7 sine spe. que si fuerit facta post exercitium ꝑcat spasmum propter rationē adductam in secunda conclusione:

Sexta regula: Urina similis colori yreos quam precessit vrina viridis ꝑcat vehementem infrigidatōem suffocantē calorem naturalem 7 per consequens malum signum. Septima regula. Uria viridis stante dolori 7 angustia in stomacho sine aliq̄ ypostesi. significat venenū in potu fuisse haustum: 7 per consequens mortem. patet quia cum venenum participet colori viridi 7 nō patiatur a colore sequitur ꝙ vrinam potest tingere: Vel aliter cum venenum inimicatur cordi et mēbris spiritualibus: ex se inimicatur cordi 7 spiritibus. Et cū dicam mortiferum eē Hoc assumpto inducitur mortificatio q̄ immediate causa est viriditatis vrine Et dicitur notanter sine ypostasi quia si cum tali vrina apparet ypostasis esset spes vite quia ꝑcaret potentiam virtutis contra naturam: Octaua regula. Urina viridis cum viridi circulo ī frenesi est signū desperatissimū: patet per rationes ante adductas.

De Urina alba.

Postq̄ dictum est de vrina significantibus mortificationē. Nunc dicendum est de vrina significante priuatōnem 7 debilitatem digestionis. Et primo de vrina alba que ex multis causis venit in manus medicorum. Primo notandum. ꝙ albedo causatur dupliciter. Uno modo pro quadam dyaphoneitate 7 transllucentia. sic est albedo aque aut vitri. Alia est albedo que cōtrariatur nigredini. que dicit̄ color disgregatiuus visus 7 de hac secunda est ad propositum. Aduertendo tamen: ꝙ talis albedo oritur in vrinis altera quattuor causaꝝ. vel reducibili: Primo a defectu caloris naturalis. Secundo a resolutione humorum. Tertō a dissolutione virtutis. Quarto ab opilatione in senibus. A defectu caloris dupliciter: Aut ab eius defectu in toto vt in senibus in quibus apparent vrine tales albe. Aut a diminutōne eius in parte. vt ex debilitate caloris epatis. q̄ debilitas causatur aut ab acuitate egritudinis: vt ī frenesi. Aut propter longitudinē egritudinis. vt in quartana in quibus accidit vrina alba. Prouenit etiam huiusmodi vrina aut ex parte cibi aut nimie qualitatis. aut quantitatis aut vtriusq;. Aut ex malicia substancie. Exemplum primi. vt apparet in crapulatis. Exemplum secundi Ut ex comestione lactuce: Exemplum tercij. vt ex comestione carnium vaccinarum: Modo in hijs omnibus apparent vrine albe. Secundo accidit vrina alba a resolutione virtutis que etiam resoluitur aut in toto aut in parte. que resolutio fit stante genere egritudinis. Aut mala dispositione in declinante membro. vt in epate. vt apparet in dubeleth. Tercio causatur albedo in vrina a dissolutione humoris flegm̄tis vitrei. quod cum fuerit dissolutū causat vrinam albam. Quarto causatur albedo in vrina ab opilatione. que cū de albatiōibus pluribus modis Aut ꝓpter lapidem contentum in renibus. aut in vesica. aut propter habundantiam humoꝝ circa vias vrine. Aut propter eorum viscositatem. aut grossiciē: aut ꝓpter vtrūq; Ista colliguntur ab ysaac primo de vris. caplo de alba vrina. Secundo notandū. ꝙ albedo vrine est multiplex. Quedā glutinosa vel muscilaginosa: quedam vnctuosa. quedam saniosa similis albedīe fungi. quedam spermatica similis spermati. quedam plumbea que indicant super diuersas dispositiones. ꝓpter diuersas causas. Ex his sequunt̄ octo regule: Prima Regula. Urina alba splendida tenuis significat opilationem maxime splenis Probatur Quia talis vrina demonstrat

habundantiam humoris melācolici qui
dicitur frigide ⁊ sicce complexionis. mō
de ratione frigiditatis est dealbare. quia
albedo est filia frigiditatis. vt patet ꝑ ga
lienum integni. De ratione autem siccita
tis est attenuare. Modo sup habundanti
am humorum melācolici sequitur opila
tio ⁊ maxime in splene qui dicitur reserua
culum melancolie ergo regula ⁊ cōclusio
vera patet consequentia. Et aňcedēs est
principis Auicenna secunda primi cap̄.
de vrina alba. Correlarium primū. Ex
vrina tali medicus debet iudicare disco
lorationem faciei. somnolentiam. pigriti
am in toto patet. quia ista consequuntur
opilationem. Correlarium secundū: Ex
tali vrina medicus debꝫ arguere sup̈ gra
uitatem dolorem in parte sinistra. Corre
larium tercium. Sicut ex vrina tincta me
dicus arguit absolute dominiū calidita
tis. Ita ex vrina alba dn̄ium frigiditatis
vt patet ex p̄cedētibus. Secūda reg̃la
Urina alba cum circulo plumbeo in supe
riori demonstrat opilationem in cerebro
⁊ epylentiam. Ista ꝯclusio ꝓbatur. Nam
ex albedine arguit̃ suffocatō caloris ⁊ do
miniū frigidoꝝ humoꝝ. Et ex circulo plū
beo materias esse in capite. et maxīe gro
ssam flegmaticam vel melancolicā q̄ sunt
cause opilationis. Opilatōem aūt sequit̃
epilentia ergo cōclusio vera cōsequentia
tenet. Et aňcedens est dn̄i ysaac. p̄mo de
vrinis. Et notanter dr̄ in p̄te supiori exn̄s
quia tunc arguit dispositiōem membroꝝ
supioꝝ: Tercia reg̃la. Urina alba mu
cilaginosa demonstrat habūdantiā hūo
rum grossoꝝ ⁊ crudoꝝ. ꝓbat̃ quia musci
laginosa vrina nō fit nisi ex transitu mate
rie grosse ad vias vrine. que materia non
transiret nisi habūdaret intm̄ ergo vrina
muscilaginosa demonstrat habundātiaꝫ
humoꝝ grossoꝝ patet ꝯsequēs ⁊ aňcedēs
est auicenne lo. p̄allegato Confirmat̃ sic
qꝛ muscilago insequit̃ ꝗ̄ssiciē sicut tenuis
subtilitatē q̄re. ⁊c. Quarta reg̃la. Uri
na alba semi liuida saniosa similis color
fungi s̄cat vlceratione in renibus ⁊ ī vijs
vrine. ꝓbatur p̄mo auctoritate Auicēne
scd̄a primi de vrina alba. ꝓbat̃ etiam rōe
tali. Talis vrina ratione albedinis argu
it multitudinem flegmatis in toto. ⁊ per
consequens in vijs vrine ratione liuidita
tis sup adustionem humoꝝ. Ut patuit su
perius de vrina liuida. Humores aūt ad
usti sunt causa mordicatōis ⁊ acuitatis:
Acuitas autē facit sequi vlcerationem er
go rōe saniei arguit vlceratōem. ⁊ ꝑ cōse
quens in vijs vrine apud renes vt p̄dcm̄
est ergo regula vera. Correlarium p̄mū.
Omnis vrina saniosa demonstrat aut ru
pturam epatis aut vlceratōēꝫ in vijs vri
ne. patet quia aliter non p̄t fieri sanies in
vrina: Correlarium secundū. Multociēs
errant medici in ꝯgnoscendo saniē distin
ctam ab ypostasi. Hoc patꝫ. Nā multoci
ens errant medici ꝓpter similitudineꝫ fi
gure eius ⁊ ypostasis ex p̄te albedinis le
uitatis descensus ad inferiorē regionem.
Quo stante fit pessimus error in iudican
do quare. ⁊c: Notandū q̄ dr̄a est inter sa
niem ⁊ ypostasim. quia sanies ex fetore sp
est. Secunda dr̄a ex p̄te sanie vt quemad
modum ypostasis nō apparet sanies sub
figura piramidali. vt in ypostasi. Ex quo
sequit̃ q̄ bonū est medico semper vrinam
agitare anteq̄̈ iudiciū faciet. Quinta
regula: Urina alba tenuis aliqualiter li
uida sine sanie. vt est color fūgi significat
lapidem in renibus vel in vesica. Ista cō
clusio ꝓbatur auctoritate Auicenne loco
preallegato: Et ab ysaac primo de vrinis
ꝓbatur autem sic. Nam talis vrina ratō
ne albedinis significat dominium humo
rum frigidorum crudorum in toto. Et ra
tione liuiditatis caliditatem superfluam
in renibus ⁊ in vijs. Modo existente do
mineo humorum grossorum. ⁊ caliditas
superflua tunc sunt sufficientes ad gene
rationem lapidis ergo talis vrina īducat
lapidem vt predictum est Correlarium
Medicus debet ex arenulis certificari in
quo loco fuit lapis retentus probatur.
Nam si apparuerent arenule albe signū
est q̄ lapis est in vesica: Si arenule rubee

De Urinis.

signum est ꝙ est in renibus. Secundo ex loco leso. vtrum fuerit dolor circa pectinē intensior aut in parte posteriori. si primū arguit lapis in vesica. si scdm ī renibus.

Sexta Regula. Urina alba spissa ⁊ vnctuosa si per totum significat ethicā. Probetur. Nam talis vrina significat dissolutionem humiditatum partium mēbrorū cum quo coniūgitur ethica tercia speciei confirmata. ergo talis vrina demonstrat ethicam. Patet consequentia ⁊ antecedēs colligitur per Auicennā. secūda primi capitulo pallegato. quare conclusio reddit vera. Et dicit notanter ꝑ totum. quia vrina vnctuosa secundū ꝑtem superficialem tantum ꝑcat caliditatem magnaꝫ in renibus. Correlarium Urina vnctuosa in omni dispositione egritudinali est mala. q̄a absolute significat lapidis liquefactionē ⁊ dissolutionem.

Septima Regula. Urina alba post citrinam aut tincta non a causa primitiua in horis pluribus febrium. ꝑcat ꝙ febris ꝑmutatur in quartanam. Probat. Nam talis demonstrat dominiū humoꝝ melancolicorum. ⁊ resolutionem humoꝝ calidorum. ⁊ cum hoc opilatōnem que sunt cause quartane. ergo conclusio vera. Et notā ter dicitur non a causa primitiua puta ex nimia cōmestione vel potu aque frigide talem ꝑmutationem significante. Hec āt patent ex secunda primi Auicenne. ⁊ ysa ac primo de vrinis.

Octaua Reg'a. Urina alba plumbea ꝑm partē sine aliqua ypostasi. ꝑcat morteꝫ propinquam. Probat quia talis vrina ratiōe plūbeitatis ⁊ albedinis ꝑt mortifica tionē caloris inati. q̄ stante sequit mors. ꝰ ꝯclusio vera. Correlariū. Urīa alba q̄ntū cunqꝫ fuerit ꝑiūcta plumbeitate siue liuiditate est valde mala igit. ⁊c.

De vrina Rubea.

Notandū ꝙ vrina rubea vt plurimū attestat egritudini calide. q̄a ex materia colerica rubea ꝓueniente si fuerit liuosa. si vo nō sanguīee materie attestat. Cū q̄n accidit ī egritudine frigida. ⁊ hoc multis de causis. Prio rōe doloris fortis. de cuiꝰ rōe est acuere colerā rubeā ⁊ inflāmare. q̄re sequit vrīa tāta ruboꝛe sicut ī colica frigida. Colligit ab auicenna sexta terciȷ ca. ꝓo. Ex q̄ sequit correlarie ꝙ vrīa rubea stāte doloꝛe aūꝙ precessit dolor fortis nō necessario iudicat de flebotomia. Cōtra nōnullos q̄ statim visa vrīa rubea ꝯfsa iudicāt de flebotomia. Scdo stāte opilatōne a materia flegtica multa inter kistim fell' ⁊ intestina. colera eīm q̄ solebat ire ad ītestina regurgitat ad renes ꝓpter materiā flegticā. ⁊ ita tingit ⁊ colerat vrīa coloꝛe rubeo. vt in ictericia ꝯtigit. Colligit ab aui. sexta terciȷ ca. ꝓo. Tercio accidit vrina rubea ex epatis lapsu ad frigidum. quia debilitat v̄tus epatis sequestratiua. quare non poterit fieri sequestratio debita aquositatis a sanguineo. Ex quorum permixtione colorat vrina coloꝛe rubeo sicut in ydropisi. vbi accidit vrina similis loture carnium. Quarto accidit vrina rubea propter constrictionem factam a flegmate opilante quare putrefit maior pars flegmatis ⁊ putrefacta reducitur ad colorem extraneam. ⁊ ita ad tincturam. Correlarium. Iudiciū de flebotomia non est faciendum in ydropisi. quia vrina fit multum tincta. quia hoc facto magis alteretur epar ⁊ debilitatur. Ulterius verificatur. Quoniam vrina rubea potest apparere in egritudine frigida

Item Notandum. ꝙ vrinarum oleaginosarum. quedaꝫ est tota oleaginosa. quedam inferius tantum. prima deterior est ceteris. vt patet in Prisi confirmata et in ethica. Ex istis colligunt alique regule.

Prima Regula Urina rubea est melior in febribus acutis ꝙ aquosa et sanior quia illa significat priuationem pinguevirtutis contra materiam. prima aūt nō. Confirmatur auctoritate Auicenne secūda primi. capitulo de coloribus. Correlarium. Quātū maior sanguīea rubea tāto salubrior. Patet ex intentione eiusdem.

Secunda Regula. Urina ꝑseuerās rubea in egritudinibus renum. significat apostema calidum. Patꝫ quia cum persc

uerat significat malam dispositionem cõfirmatam in loco. et deriuationem melancolicam materierum ad locum. vt in secũda primi capitulo de coloribus.

Tercia Regula. Urina rubea perseuerans in egritudinibus acutis nullam faciens residentiam. significat perditionem egri. aut apostema predictum. secundum patet quia ex hoc arguitur morbus valde fortis. et virtus debilis. Patet auctoritate loco preallegato.

Quarta Regula. Urina rubea stante dolore capitis desipientiam significat Patet aucto. et rõnibus supius adductis.

Quinta Regula. Urina rubea grossa turbida. significat apostema in epate. aut eius debilitatem. Patet ex sufficienti diuisione causarum turbulẽtie in vrina.

Sexta Regula. Urina oleaginosa multipliciter. significat naturam creticare per vias vrine. et euacuationem materierum. Et hoc si sequitur requies egrotantis. si vero non sequitur esset signũ mortis vt vult Auicenna secunda primi.

Septima Regula. Urina oleaginosa pauca fetida. significat mortem Patet quia mediante fetoris significat ebulitionem et corruptionem humorum mediãte paucitatis debilitatem virtutis mediãte oleaginositatis dissolutõnem partiũ quibus stantibus sequitur mors. Confirmatur auctoritate Auicenne loco p̃allegato.

Octaua Regula. Urina oleagiosa in egritudinibus acutis per totum apparens in die quarta egrum. significat moriturum in septima. Patet quia talis significat crisim in septima et nõ ad bonũ cum virtus sit debilis et morbus fortis. &c.

Nona Regula. Uria oleagiosa pauca in q̃ fuerit aliqd sile loture carnis recentis est signũ pessimũ. Patet qr fcat vltimam debilitatẽ vtutis naturalis quã sequit vrina talis apparens in colica ydropisi. fcat mortem propinquam. vt vult Auicenna quarta et sexta tercij caplo proprio.

Decima Regula. Urina leuiter oleaginosa fm ptẽ supficialẽ fc ptẽ renũ. patet auc. aui. ij. pmi. de signis sũptis ab vrina.

Expedito de coloribus pncipalibus. quibus maxime prenosticatur medicus in qbus virtualiter alij includunt. Sequit de secundo intento. videlicet de contentis q̃ sunt fere numero. xvij. quorum pmũ est de Circulo. Secundũ de spuma Tercium de sanguie. Quartũ de arenulis. Quintum de spermate. Sextũ de ampulla. Septimũ de granulis. Octauũ de nubecula Nonũ de pilis. Decimũ de squamis. Undecimũ de furfureis resolutionibus. Duodecimũ de athomis. Tredecimũ de resolutionibus cinericijs. Decimũqrtũ de sanie. Decimũqntũ de sedimine. Decimũsextum de humore crudo in vrina. Decimũ septimũ de cautelis in vrina.

De Circulo in vrina.

Et primo notandũ de circulo Circulus qñq3 apparet in regiõe superiori. Qñq3 in regione media. licet rarissime. Primus ãt maxie fcat sup dispositõem capitis. Secũdus sup dispositionem mẽbrorum spiritualiũ vt plurimũ. Secũdo distinguo qr qñq3 apparet circulus cõpletus. qñq3 incõpletus. qñq3 spissus. qñq3 subtilis. qñq3 vnius coloris. qñq3 alterius. Istis sic positis ponunt iste regle de circulo ab ysaac prim ab Auicẽna. partim a Galieno et Theophilo.

Prima Regula Circulus spissus grossus in substãtia remissus a q̃cunq3 colore fcat posteriorẽ ptem capitis esse lesam ex flegte vitreo. Ista regula psuadet. nã circulus absolute fcat materiã i capite frigidam melancolicã. et tñ posterior ps sit frigidior et in hñtibus simbolũ facilior erit trãsitus. Scda Regla. Circulus spissus in sba purpureus i colore fc ptẽ interiorẽ capitis eẽ lesã ex materia sanguinea. pbat sic nã color purpureus attestat magis sanguini q̃ alteri hũori. et cũ ps añrior sit magis plẽa venis et arterijs q̃ aliq̃ alia pterre the mirabile ibi existens sequitur talem circulum magis fcare fm ptẽ anteriorem capitis esse lesam ex materia sanguinea.

De Urinis.

Tercia Regula. Circulus tenuis ī sub
stantia pallidus ī colore ad similitudinez
coloris plumbi significat sinistram partē
capitis esse lesam ex humore melancolico
Probatur quia cum humores melācolici
maxime sunt similes in colore plumbeo ꝓ
pter frigiditatem. ⁊ sic splē dicitur esse re
ceptaculum humoris melancolici. quod
membroꝝ directo aspectu aspicit partem
sinistram sequit̄ faciliter euaporatio.

Quarta Regula. Circulus tenuis in
substantia in colore citrinus vel rubeꝰ sig
nificat malam complexionem in parte de
xtra ⁊ pariter dolorem quia cum epar ⁊ ci
stis fellis collocant̄ in pte dextra quare fa
cilis fit euaporatio ad illam partez secun
dum ꝙ volunt medici ⁊ maxime Auicen
na de signis sode ꝑ ꝯmētatorē pma tercij.

Quinta Regula: Circulus plumbeus
grossus in substantia significat epylenti
am. aut apoplexiam. Patet quia talis cir
culus significat multā materiā ī cerebro:
⁊ in ventriculis: ⁊ ꝑ ꝯñs opilatōnem. aut
magnā aut pvā ſm ꝙ circulus est magis
vel minꝰ ḡssus ita epilētia vel apoplexia.

Sexta Regula. Circulus in acuta egri
tudine. liuidus cerebꝝ ledi ſcat. Patet qr
sicut vrīa liuida ſcat fluxū materie ad ca
put ſm totū in egritudine acuta. Item
Circulus liuidus ſcat raptū eius ad supe
riora ⁊ ita lesionem cerebri.

Septima Regula. Circulus subtilis
viridis in colore in febre acuta apparens
adustōem ⁊ futurā frenesim ſcat. Patz qr
talis ſcat materiā multā subtilē colericaz
in cerebro. a q̄ cōiter accidit frenesis. Ut
patet pma tercij.

Octaua Regula. Circulus apparens
tremulus ꝑ medicos agitatus: dolorē in
spina dorsi ⁊ ꝯñs palisim ſcat. Patz qr ſt
materiā multā subtilē colericā in cerebro
a q̄ cōiter accidit frenesis Significa teriā
fluxum materiei catarralis ꝑ nucham ad
cuius fluxū aut sequit̄ dolor in spīa dorsi.
vel materiei retentōem. vel palisis. ex cu
ius fluxu magis contingit neruis. ⁊c.

Nona Regla. Circulus niger ꝓcedēte
liuiditate mortificatiōem caloris ex frigi
ditate cerebri ſcat: patet qr sicut vrīa nig̃
ꝙ ꝓcessit vrina liuida mortificatiōem in
toto ſcat ex defectu mēbri deteriorati et
principalis puto cēbri ita ⁊ circulꝰ niger.

Decīa Regla. Circulꝰ niger si añ ꝓcesse
rit viridis in vrina mortificatiōem ⁊ adu
stionem in cōplexiōe ſt. ptz ex dictis sup̄.

De Spuma in vrina.

Pro cuius ptis intellectu. Notan
dum primo. vt habet̄ a Galieno
in ꝯmento huiꝰ amphorismi. san
guinolentoꝝ in scoa pticula. Spuma aūt
generat̄ a materia ḡssa viscosa hūida In
quā dū agit calor eleuat q̄dam corpuscl'a
ex quoꝝ ꝯmixtōe generat̄ spuma. Aut ge
nerat̄ a caliditate forti, sicut patet in olla
ebuliente. Aut generat̄ a forti motu ⁊ per
cussione vt in equis currētibus apparet.
Ex q̊ sequit̄ ꝙ causa materialis spumi est
hūiditas viscosa, Causa efficiens est cali
ditas agēs in humiditatē. Quare dantur
de ea iste regule quaꝝ pma est hec

Prima Regula. Spuma ꝯtinua ḡssa ī
substantia multa ⁊ remissa in colore cū vri
na ḡssa apparens ſcat indigestōem et vē
tositatem. qr talis vrina ſcat multā humi
ditatem ⁊ ḡssam suffocantē ⁊ debilitatem
calorē naturalē. ex cuius debilitate debili
tatur v̊tus digestiua. ⁊ ꝑ viā indigestōis
multiplicat̄ materia multa ⁊ viscosa. Cō
firmat̄ aucto. Auicēne. tredecima tercij.
cap. de signis apostematū stomachi.

Secunda Regula. Spuma tenuis in
substantia ⁊ ꝯtinua ꝑ oms ptes colorata
satis in vrina simili a ꝑarēs ſcat inflāma
tionem in mēbris spūalibus: ptz qr aut ta
lis spuma fit mediāte multitudīe materi
ei. sz hoc non. qr tunc nō esset colorata. Et
vrina inflāmata. aut fit mediante calore
actionis fortis in ipāz materiā. ⁊ tūc ſcat
incendiū in mēbris spūalibus. ⁊ ita patet
aucto. Galieni pallegata. et a sufficienti
diuisione. Et vrina similis a ꝑarēs in fe.
est malum signū. qr ſcat inflamatōem in
pulmone ⁊ in membris vicinis.

Tercia Regula. Spuma intercisa apparens nigra in colore ytericiã nigrã ex vicio hũoris melãcolici ſcꝫ: ptꝫ qꝛ talis ſcꝫ opilatiõem ꝛ materiã melãcolicã in vijs vrine delatã, ꝑter opilatõeꝫ inter epar et splenẽ. qꝛ humor melãcolicus nõ potens trãsire ad ꝓpum receptaculũ necessario regurgitat ad ptes inferiores qre. ꝛc. Et dr notanter intercisa: qꝛ si eẽt cõtinua ſcaret materiã melãcolicã ꝛ adustã ĩ toto qre. ꝛc vt ptꝫ aucto. Aui. tredecia tercij de signis ytericie nigre.

Quarta Regula. Spuma intercisa nõ continua apparẽs cũ granulis minutis talis ſcat mẽbra debilia gvari multitudine reumatis. ptꝫ qꝛ nõ ꝯtinua ſcat hũiditatẽ in mẽbro deducto. ꝛ cũ granula ſcant descensum reumatis. vt declarabaẽ ergo. ꝛc.

Quinta Regula. Spuma intercisa viridis ĩ colore aut similis tincture croci ſcꝫ calefatõeꝫ epatis ꝛ adustõeꝫ: ptꝫ qꝛ hoc ſcꝫ supꝑhabundantiã caloris delate ad vias vrine ꝛ habundãtis in toto q̃d nõ possit esse nisi ſtãte epatis caliditate cũ adustõe ꝫ regula vera. Quod ptꝫ aucto. Auicẽ. decima qrta tercij de signis ictericie citrine.

De sanguĩe in vrina.

Notandũ. ꝙ qñqꝫ apparet in vrina sanguis purus. clarꝰ. qñqꝫ cõmixtus. qui distingiẽ ex pte q̃ntitatis caloris mixtoꝝ. licet sanguis qñqꝫ euacuetur purus ꝑ viam crisis ex sanguĩe peccãte in q̃ntitate vt cõtingit in pluribus mingentibus omino sepe sanguinem purum De quo dantur iste regule.

Prima Regula. Sanguis in vrina trũbosus vel globosus. grauem habens odorem vel fetorem cunqꝫ dolore in pectine ſcꝫ sanguinem a vesica venire. Correlarium Urina in qua apparent gutte sanguinis grossi residentis in fundo ſcat sanguineꝫ a loco propinquo fluere. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs a vesica ergo. ꝛc.

Secunda Regula. Urina in qua apparuerit sanguis grossus trumbosus petens fundum significat actualem fluxum menstruorum ĩ muliere. ꝛ hoc nullo modo existente dolore in aliqua parte. Patet. quia aut fluit a vesica ꝛ hoc non. quia sic dolor esset in pectine. aut a renibus et hoc non quia ibi esset dolor. aut ab epate ꝛ hoc nõ quia etiam ibi nõ est dolor. aut ab aliquo alio membro a quo si fuerit non absoluẽ tale membrum aut a grauitate aut a dolore actuali existente aut quod precesserit.

Correlarium: Ex simili vrina sepe decipiuntur medici iuuenes qui prenosticãt necessitatem flebotomie ꝛ male. operantur enim contra casum habitum quarta ꝑmi Caueas ne menstruatam flebotomes.

Correlarium. Non quelibet vrina rubea grossa indicat de flebotomia.

Tercia Regula. Sanguis in vrina nõ trumbosus niger in fundo minorato dolore in renibus significat ipsum fluẽ a renibus. patet: Et dicitur notanter niger quia sanguis exiens venas immediate denigratur. iuxta sentenciam Galieni in cõmento istius amphorismi. Si sanguis extra venas effunditur. patet etiam ex sentẽtia trumboꝝ. quia illi significant super dispositionem vesice. vt declarabiẽ: Patet etiam ex situ doloris q̃d signum arguitur certissimum.

Quarta Regula: Sãguis purus ac si ex vulnere expelleret cũ dolore spondiliũ mediaꝝ dorsi ſcat ipm̃ fluere ex fractura vene chilis. Probatur quia talis sanguis purus significat fracturam vene mediante puritatis ꝛ non alibi nisi vbi est dolor: Sꝫ cum dolor sit vbi situaẽ illa vena chilis. ergo. ꝛc.

Quinta Regl'a: Sanguis purissimus cum dolore ꝛ punctione in ypocũdrio dextro. ſcat sanguinem ab epate fluere et ꝑ consequens dyarriam epaticam. patet ex Auicenna de fluxo epatico sanguineo.

Sexta Regula: Non omnis vrina in qua fuit sanguis est mala. patet quia quãdoqꝫ accidit talis vrina per viam crisis: vt dicrum est: ꝛ tunc signum est bonum si restringatur sequũtur accidẽtia mala.

De Urinis.

De Arenulis in vrina.

De arenulis tales dantur Regule
Prima. Arenule rubee in colore. dure in substãtia sine febris vicio cum dolore dorsi lapidem in renib⁹ confirmatum vel confirmandum significãt. dummodo cum eis fuerit difficultas mingendi. Probatur auctoritate pncipis decimaoctaua. caplo proprio. Ratione autem probaẽ sic. Nam tales arenule dure attestantur materie grosse contente in renibus vel in vesica. non secundum: Ut declarabitur inferius ergo primum. Sꝫ existente materia flegmatica grossa in renibus opilante ꝛ occurrẽte caliditate epatis ꝛ renum generatur lapis. ergo conclusio vera. vt patet de causis ipi⁹ lapidis.

Secunda Regula: Arenule dure ĩ substantia rubee in colore apparentes cum alleuiatione renum vel lumboꝝ dissolutionem lapidis fieri significat et dolorem a lapide processisse quod probatur auctoritate principis loco preallegato. Et Ysa ac tractatu de vrinis capitulo de causis arenularum: Et ratõe probatur sic: Tales arenule significant aut lapidem in renibus: Et hoc non quia perseueraret dolor ꝛ non fieret alleuiatõ. vel significat dissolutionem ipsius a sufficiẽte diuisione quod est verum ꝓbatur ex alleuiatõne doloris que precessit ante apparitionem illarum arenularum.

Tercia Regula. Arenule albe ĩ colore dure in substantia ꝛsidentes in fundo dolore exñte in pectine lapidem in vesica significant. quod declaratur primo auctoritate principis caplo proprio. Ratõe aũt sic. quia tales arenule aut attestanẽ sup lapidem in renibus aut vesica Non primum quia tunc essent rubee. Et dolor essꝫ ĩ dorso propter situm ꝛ colorem ipoꝝ renum. ḡ a sufficienti diuisione attestatur sup lapidem in vesica. quod patet ex situ doloris in pectine ꝛ color ipsarum arenularum q̄ proporcionantur colore vesice.

Quarta Regula. Arenule albe in colore post quaꝝ apparitõnem remittatẽ dolor pectinis ꝛ difficultas mingẽdi. Et ex his paciẽs senciat sublevatõẽ. Tales dissolutiones lapidis in renibus aut dissolutõeꝫ eiusdem in vesica. Non primũ ergo scõm ideo est manifesta.

Quinta Regula. Arenule rubee ĩ colore molles in substãtia apparẽtes cũ febre ꝛ maxime in fine fe. ꝑcant adustiõnem humorum: auctoritate pncipis. pma q̃rti de signis quartane. Ratõne ꝓbatur. q2 tales arenule ꝑcant multitudinẽ materiei adusteꝛ ergo tales ꝑcant adustõeꝫ hũoris propterea tales materiã adustam. Ratõne ꝓbatur añcedens. quia aut tales ꝑcãt lapidem aut adustionẽ. Nõ pmũ. q2 tunc non essent molles vt patet p regulas pcedẽtes ergo scõm. vt ptꝫ p sufficientẽ diuisionẽ.

Sexta Regla ꝛ vltima. Arenule rubee apparentes sine dolore ꝛ grauitate renuꝫ ꝑcant caliditatẽ epatis ꝛ renũ q̃d apparet quia tales arenule attestanẽ duobus principijs: pmo caliditati agenti: secũdo materiei flegmatice q̃ sunt vera pncipia rnũ ꝛ lapidis. q̃ si fuerint cũ dolore ꝑcant lapidem: q̃ vo sine dolore ꝑcant intentũ regle.

Correlarium. Arenule apparentes in fine febre collericaꝝ ꝑcant pmixtõnem febris colerice ad febrẽ q̃rtanam. Patet q2 ꝑcat adustõem materiei. vt patet ex ꝓbatione quinte ꝯclusionis.

De spermate in vrina.

De spermate pmo notandũ. q2 in vga sunt tres meatus spermatis vrine. ꝛ alguadi. vt patet ex anatomia virge apud om̃es sapientes. Ex q̃ contingit vnam istaꝝ superfluitatũ cum alia euacuari. Et ita sperma cum supfluitate vriali. quare de spermate dantur hee regule.

Pmã Regla. Sperma diuisum ꝑm partes minimas incorpatum cum substãtia vrinali. superfluitatem vel coitum precessisse significat. Probatur primo auctoritate principis vicesima tercij. capitlo de

signis coitus: Secundo ratione tali. quia
tale sperma ita permixtum significat diu
turnitatem euacuationis spermatis p̄ce
ssisse ad quam secuta est notabilis permix
tio. ⁊ ita est corꝑatio vnius superfluitatis
cum altera quare regula vera.

Secunda Regula. Sperma apparēs
globatum truncosum cum vrina secundū
frustra grossa permixtum abstinentiā coi
tus vel nocturnam pollutionez significat
Probatur ratōne: quia tale sperma sic ap
parens aut significat coitum aut pollutō
nem nocturnam, post ꝙ pollutōnem r̄mā
sit aliqua pars stimulans virtutem ad ei⁹
expulsionem. Non primum. quia tūc essꝫ
diuisum ergo secundum s̄cat: Patet sepi
ssime in vrinis virorum religiosorum. vel
significat vt dictum est abstinentiā coitus
Non in homine assuefactum ad coitum si
retineatur talis suꝑfluitas. necessario ali
qua pars eius retenta stimulat expulsiuā
ad eius expulsionem. Et quia non conue
nientius potest expelli ꝙ ꝑ vias vrīe qua
re. ⁊c̄.

Tercia Regula. Sperma apparēs fre
quenter in multis vicibus gomorreā vel
paralisim membroꝝ genitalium s̄t. Pro
batur quia autem tale sperma sic apparēs
significat coitum precesisse vel pollutōez
nocturnam vel gomorream passionem:
Non primū neqꝫ secundum. quia tunc ta
le esset interpolatim ⁊ interpolatis vicib⁹
appareret. ergo si continue vel multis vi
cibus apparet significat intentum regule
Et notanter dicitur paralisim membroꝝ
genitalium quia sicut ꝯtingit alios lacer
tos ⁊ musculos paralitizari pariter ⁊ istos
quia paralisi inducta sequitur relaxatio
⁊ ita euacuatio spermatis.

De ampullis in vrina.

Otandum ꝙ ampulla quantum
n ad quid nominis importat ḡnu
la magna que differunt a spuma
secūdum magis ⁊ minus ⁊ a granulis q̄a
granule sunt āpulle mediocres. Ampul
le em̄ importat idē q̊d dcm̄ est. scꝫ spumā
superuenientem ⁊ eleuatam. de qua dantur
iste regule.

Prima Regula. Ampulla magna per
seuerans in vrina habens adherentiaꝫ ꝓ
lixitatem morbi in quo apparet s̄cat. pro
batur auctoritate ysaac de vrina Ratōne
autez sic quia talis ampulla s̄cat crudita
tem ⁊ viscositatem materiei peccātis. pro
pter cuius viscositatem conatur ad agen
dum contra talē materiā ad quē conatum
generatur ampulla. Confirmatur vt si q̄s
ꝑcusserit grauiter aquam ex tali ꝑcussiōe
eleuantur ampulle. vt notat experigētia
modo stante materia grossa ⁊ viscosa ne
cessario morbus ꝓlongatur.

Secunda Regula. Ampulla magna
apparens in vrina declinans se ad locuꝫ
ad quem vrinale applicat̄ ventositatē s̄t.
Probatur quia sicut de ratōne ventosita
tis est moueri de loco ad locum ⁊ non ha
bere esse fixum. vt patet ex snīa oim̄ medi
corum: Ita de ratōne superfluitatis cōse
quentis talē vētositatem.

Tercia Regula. Ampulla apparēs in
vrina magna cum rugitu ⁊ grauatōe sto
machi vomitum aut fluxum ventris pre
cessisse s̄cat. ꝓbatur. Nam talis ampulla
s̄cat materiam humidam flegmaticā cō
tineri in stomacho. vl' in intestinis que cō
tenta necessario stimulant v̄tutem ad sece
ssum fluxū ventris vel vomitum. quare cō
clusio vera: ⁊c̄.

Quarta Regula. Ampulla magna ap
parens in vrina aut grauatōnem stōi do
lorem yleos. aut r̄num ex humore flegma
tico ḡsso ⁊ viscoso dependere s̄cat. ꝓbat̄
auctoritate Auicenne caplo. ꝓo. Ratōne
autem sic. q: talis ampulla attestatur ma
teriei ex qua generat̄: Sꝫ cū generat̄ ex ta
li materia flegmatica sequit̄ intentū.

Quinta Regula. Ampulla apparēs cū
magna adherentia in circulo dolorē capi
tis a ventositate s̄cat. aut etiā viscositate
ꝓbatur. quia vt dcm̄ est. q: cum ꝯtentum
arguit suꝑ regionē ī q̄ fuerit collocatū: ſꝫ
cū circulus ꝯmixt⁹ cū āpulla colet̄ in loco
suꝑiori sequit̄ itentū. Correlariū. Ampul

la magna apparens in vrina vētositatem atq₃ viscositatem esse in stō℞ et ꝛ intestinis est signū distinctiuū.

De Granulis i vrina.

De granulis id est ampullis mediocribus dant℞ he regule.

Prima Regula: In quacunq₃ pte fuerīt granula a cerebro fluere materiam ℞cat Patet primo auctoritate medicorum q̄ ponunt granula ꝛ circulū esse signum sup dispositōem cerebri. Ratōne sic ꝓbatur. quia talia granula ℞cant sup dispositionem capitis aut mediā regionem aut sup infimam. S₃ nō scōm neq₃ terciū absolute quia tunc essent ampulle magne ex eo: quia facilius est v̄tuti agere sup materiam in media r̄gione ꝯtentā ꝛ in īfima q̄ in sup̄ma S₃ agente gn̄atōnis āpulle applicate posset seq actō. q̄re. ꝛc. ergo granula ℞cat sup̄ descēsum reumatis: S₃ notandum: q̄ ista granula alia ꝛ alia ℞cant. Si fuerint in alia ꝛ alia regione. Contēta eñ in regione superiori ℞cant dispositōe₃ capitis. ita q̄ materia actualiter peccat ī capite. Contenta in media r̄gione ℞cant sup̄ descēsum reumatis. ad neruos ad pectus ꝛ iuncturas. licet rarius appareāt nisi in suprema regione. Ideo medici dicūt q̄ granula absolute ℞cant sup̄ descensum reumatis sine mō descendat ad ptem' illā siue illam. Declarat accidentia māifesta. Ex quo verificat℞ dcm̄ medicoꝝ q̄ pacientes catarꝝ ad om̄e gen⁹ morboꝝ sunt pati Probat℞ q: ex eius fluxu inducit mala₃ cōplexionē in loco in quē fluit.

De nubecula i vrina.

De nube q̄ d℞ nubecl'a. Notandū q̄ tales important q̄ndam vaporosam sup̄fluitatem ꝛ obscuram apparentē in vrīa ad modū tele aranee vl' pulueris sparsi ꝑvrinā q̄ generat℞ ex actōe caloris p̄ter naturā. de q̄ dant℞ t'les regl'e.

Pr̄ia Regula. Nubecula liuida apparens in īferiori regiōe ad modū pulueris sparsi p̄ncipiū ethice ℞cat. ptȝ aucto. aui. p̄. na q̄rti in cap̄. de signis ethice. Ratiōe sūt sic q: talis nubecula ℞cat q̄ calor p̄ter naturā īcepit agere ī hūiditate ꝛ eas resoluere q̄d est principiū ethice.

Secūda Regula. Nubeculosa vmbrosa cum quadā spuma crocea vel viridi super calefactione epatis ꝛ multitudinē colere ℞cat. patet exp̄imento. quia tales vrine cōiter apparent in yctericia vbi est sup̄flua caliditas epatis ꝛ multitudo colē:

De Pilis in vrina.

Notandū q̄ pili distinguūt℞ ex pte substantie ꝛ ex pte q̄ntitatis. Ex parte coloris. ꝛ ex pte situs Aliqui dicunt℞ subtiles. Aliqui' grossi. Qn̄q₃ sunt multi. Qn̄q₃ pauci Qn̄q₃ in regiōe media. qn̄q₃ in regione suprema. Qn̄q₃ sunt coloris citrini Qn̄q₃ fusci. Qn̄q₃ rubei. Distinguūtur etiam ex parte causaꝝ efficientiū. quia quidam causantur ex humoribus grossis frigidis. Quidam a caliditate suprema agentem in humidū. Colligit℞ hec distinctio ab Auicenna scōa primi. et ab ysaac primo de vrinis. De q̄bus dantur hee regule.

Prima Regula. Pili rubei siue citrini apparentes in vrina in q̄cunq₃ r̄gione nō exn̄te febre caliditatem renū ℞cant. Pat₃ auctoritate principis decimanona tercij de signis male ꝯplexionis calide renum. Ratione sic. quia sicut de ratione frigiditatis est albescere. ita de ratōe caliditatis ē citrinare ꝗ calefacere. S₃ tn̄ sup̄fluitas attestat℞ mēbro a q̄ sup̄fluit seq̄t℞ ꝑositū.

Scōa Regula. Pili apparētes in vrina exn̄tes pingues substātie solide nō exn̄te febre dissolutōem renū ꝛ lūboꝝ ℞cāt. Probatur. Tali pili sunt ptes aut materie r̄solute vel dissolute aut mēbroꝝ. ſ₃ nō hoc ergo attestat℞ dissolutōem mēbroꝝ ꝛ maxīe vicinoꝝ. vt sunt renes ꝛ lūbi ḡ regl'a va:

Tercia Regula. Pili apparētes ī vrina aliq̄ntulum ḡssi in s ba. ita se hn̄tes q̄ si cōprimant℞ euanescūt. aut ex agitatōe vrine resoluunt℞ tales pili opilatōem ab humoribus ḡssis ꝛ viscosis fieri ℞cant. ꝓbat℞ auctoritate Aui. scōa p̄mi. Ratōe sic. Aut ta

les pili ſcant diſſolutionem membrorum aut materie. Non mẽbrorum quia vrina eſſet pinguis. et pili nõ euaneſcunt ergo atteſtatur materiei reſolute et per conſequens materiei groſſe et viſcoſe opilãtes vias quod erat propoſitũ.

Quarta Regula. Pili apparentes ĩ vrina in ſubſtantia ſolida vrina exiñte oleaginoſa tales apparentes exiñte febre. diſſolutionem tocius et ethicã fieri ſcant. probatur aucto. Auicẽne pma quarti. caplo de ſignis ethice. Rõne aũt ſic. quia tales pili aut ſcant diſſolutõem mẽbrorum particulariũ aut tocius. Nõ primũ. quia tunc eſſet fe. ergo ſcõm. et per conſequens regula eſt vera.

De Squamis ĩ vrina.

De ſquamis apparentibus in vrina: Notandũ circa quid nomis ipſarum ſquamarum. quod ſquame differt a furfureis reſolutionibus. quia furfuree reſolutõnes dicunt pertinere ad ſimilitudinem ſquame piſciũ: Drũt etiã ex parte cauſarum. quia materia faciens ſquamas eſt groſſior quam materia faciẽs reſolutõ es furfureas. Similiter drũt ex parte excoriatõnis. quia furfuree reſolutõ es accidunt pformata excoriatione. Squame aũt accidũt in pncipio excoriationis cũ partes extrinſice et intrinſice dicunt eſſe groſſiores quam partes intermedie quibus ſtatibus ponunt he regule.

Prima Regula. Squame apparẽtes in vrina tales inquãtum ſquame et ſine febre apparentes ſcabiem ſcant ſiccã. pbat. Naz cũ materie ex qbus fiũt ſquame ſunt groſſe. tunc talis materia nõ eſt apta per poros exalare. Exalat tamen tñ pars ſubtilis ex qua inficit cutis infectione tenui et ſubtili.

Secunda Regula. Squame apparentes in vrina cũ grauitate in regione pectinis ſcant quod veſica incepit excoriari. Patz ex deductione ſecunde cauſe pdcẽ.

Tercia Regula. Squame apparentes in vrina cum vicio fe. pmã partem ethice. et ethicam fieri ſcant. pbat. quia ſicut ſe hz prima humiditas ad ſcõaz hũiditatẽ ita furfuree reſolutiones atteſtant reſolutiõem ſecunde humiditatis que eſt ſubtilior ipſa prima humiditate. ergo ſquame atteſtabuntur reſolutioni prime humiditatis que eſt groſſior. et ita ethica pme ſpẽi ſt.

De furfureis reſolutionibus in vrina.

Primo notandum. quod ipſa pcedũt ex altera cauſarum illarum. Aut ex ſolutione materie colice aduſte vel flegmatis ſalſi que partes ſepate tranſmittuntur ad vias vrine: et cum ipſa ſuperfluitate emittunt vel ex reſolutõne partiũ cartillaginoſarum aut neruoſarum. vt ẽ veſica et hmõi. Et dicunt furfuree reſolutões quia reſident in vrina ad ſimilitudinem furfurum groſſarum. Vel accidunt ex reſolutione hũiditatum ſecundarum. vt ros cambiũ que ſunt cõpoſite ex partibus groſſis et ſubtilibus quare contingit vnam ab alia ſepari. De qbus reſolutionibus dant tales regule.

Prima Regula. Furfuree reſolutiones apparentes in vrina ſine fe. aut dolore in determinata parte corpis ſcabiez corpis eẽ ſcat quod pcluſio pbat aucto. Aui. ca. de ſcabie. Ratõ e aũt ſic: quia tales furfuree reſolutiones aut atteſtant ſcabei aut vlceratõi. aut reſolutioni. Non ſcõm quia tunc eẽt grauitas et dolor in earum euacuatõe. Nõ terciũ quia tunc eſſet vrine grauitas aut dolor in earum euacuatiõe ergo pmũ quod erat pbandum.

Secunda Regula. Furfuree reſolutiones in vrina apparẽtes cũ grauitate et dolore circa regionẽ pectinis vlceratiõez veſice ſcant. Patz quia vbi dolor ibi egritudo Sz quia nõ erit ita vbi tales reſolutões proueniunt ab vlceratõe. vt dcm̃ eſt.

Tercia Regula. Furfuree reſolutõnes apparẽtes cũ febre in vrina ethicã ſecũde ſpẽi ſcant. Patz a ſufficiẽti diuiſione cauſarum ipſarum reſolutõem furfurearum.

De Athomis in vrina.

Nota quod per athomos debemus intelligere granula parua ad modũ punctorum vt ita loquar que diſtinguunt ex parte loci. et ex parte ſubſtãtie. et ex parte cauſa

De Vrinis.

rum a quibus generant̄ tales attomi. Ge
nerantur tñ vt plurimū a materia flegma
tica inbibita in neruis q̄ ꝑcabunt regionē
in qua fiūt ⁊ apparebūt. De quibus dant̄
tales regule.

Prima Regula: Attomi apparētes in
vrina in fundo residētes dolorē ī mēbris
generatiuis ⁊ pedibus ⁊ genubus. ⁊ ꝑ cō
sequens podagrā ex illis signāt. Probat̄
ꝑmo aucto. Aui. vicesima secunda tercij
caplo de podagra ⁊ sciatica. Ratōe vero
sic. Tales attomi ꝑcant materiā ꝯtentam
in mēbris neruoꝝ inferioꝝ ⁊ ꝑ ꝯn̄s in mē
bris regianis in fine que integrat̄ ex men
bris ꝑ dictis.

Secunda Regula. Attomi apparētes
in media regione dolorez in mēbris spiri
tualibus ꝑcant. ꝓbatur quia sicut attomi
in infima regione sup̄ infimā regionē sig
nificant ita attomi in medio indicāt sup̄
mediā. vt apparz ec̄ ex alijs supfluitatib᷑:

Tercia Regula. Attomi apparētes vni
uersaliter ꝑ totam vrinā oīm mēbroꝝ ⁊ ꝑ
ꝯn̄s totū corpus dolore ꝑcant. probat̄ sic
Attomi partiales partialē dolorē ꝑcant.
ita attomi vniuersales ⁊ vniuersaliter ap
parentes vl'em dolorē ꝑcant. g̃ intentū re
gule est veꝝ.

Quarta Regula sumpta ab Auicēna.
ꝑmo canōe fen scda. cap̄. de signis impg̃
nationis. Vrina lucida pura in substātia
in q̄ apparuerit aliqd g̃ssum simile nubi ⁊
in ea fuerint attomi descēdentes et ascen
dentes globatim inferius impg̃nationez
⁊ ꝯceptum ꝑcant. patet auctoritate ꝑdcā
Ratōne sic. qꝛ tales attomi aut ꝑcant sup̄
dolorē iūcturaꝝ. aut neruoꝝ aut sup̄ cōce
ptum. sȝ nō primū. vt patet ꝑ cōclusiones
ꝑcedentes g̃. ⁊c̄.

De Resolutionibus cinericijs in vrina.

n

Otandū ꝙ ꝑ resolutiones cineri
cias nō debemus intelligere resi
dentes in vrina ad modū furfure
arū resolutōnū. sȝ sunt g̃ssiores q̄ accidunt
⁊ apparēt ex dissolutione materieꝝ flegti
caꝝ aut melācolicaꝝ aut sanguineaꝝ g̃ssa
rum q̄ resolute sit' cū supfluitate euacuan
tur ⁊ eaꝝ apparentia attestat̄ mēbris a qui
bus r̄soluunt̄. Quo stāte ponūt̄ iste r̄gl'e.

Prima Regula. Resolutiones cineree
subtiles in colore adherentes globate vl'
ꝯgregate ad inuicem ⁊ in fundo residētes
retentionē menstruoꝝ in mulieribus ꝑcāt
ꝓbatur aucto: auicēne duodecima tercij:
Ratione āt sic qꝛ tales resolutōes attestā
tur materie peccāte ī loco ꝓpinq̊ ad vias
vrine q̄ materia ꝯtingit euacuari e r̄tenta
stimulant v̓tutez ad eius expulsionē. ⁊ qa
nō p̄t euacuari ꝑm se ꝓpter opilatōnem.
euacuant̄ āt alique ꝑtes ex quaꝝ sepatōe
generant̄ tales resolutōes. Et ideo notā
ter ponit̄ in ꝯclusione r̄sidentes in fundo
⁊ globate exn̄tes ex eo ꝙ ꝯtentum in regio
ne supiori attestatur materie ꝯtente ī tali
regione. Et ideo cum materie mēstruales
sunt ibi residētes. claꝝ est ꝙ r̄solutōes ibi
apparētes ꝑcāt eaꝝ resolutōem materieꝝ:
q̄re ꝯclusio vera.

Secūda Regula. Resolutiōes cineree
subnigre in colore sparse ꝑ vrinā fluxum
mēstruoꝝ actualē ꝑcant: ꝓbat̄ auctoritate
Auicēne loco p̄allegato: Ratōe sic. qꝛ aut
tales ꝑcant retentionez menstruoꝝ aut flu
xum: Non primū. quia tunc residerent in
fundo qm̄ de ratione grauis est ⁊ nō eēnt
congregate. vt ꝓbatū est g̊ ꝑcant actualē
fluxum. ⁊c̄.

Tercia Regula. Cinericie resolutōnes
subnigre ⁊ grosse adherentes substantie
vrinali in fundo spleneticam passionem
⁊ apostema splenis significant. Probat̄
auctoritate omnium medicorū vnanimi
ter asserentium hoc esse signum male dis
positionis splenis. Ratione sic. Quia aut
tales resolutiones attestātur materie mē
strualī aut melancolice alibi cōtente: Nō
primum. vt patet per primam ꝯclusionez
ergo cum splen sit receptaculū hūoris me
lācolici sequit̄ ꝙ tales resolutōes attestāt̄
materie ꝯtente ī splene q̄d est ꝓpositū.

Quarta regl'a: Resolutōes cineree ap
parētes ī fine te. flegticaꝝ febrez flegticā
ad melancolicam permutari significant.

Probat quia tales fcant materiam fleg maticam aduri ad cuius adustionē sequi tur generatio humoꝝ melācolicoꝝ. q cum peccauerit putrefact⁹ indicat melācolicā febrem.

De Sanie in vrina.

Nota sanies nunq̄ apparet in vri na nisi stāte vlceratōe in viis aut eruptōne aпа tis currentis p viā vrine q sanies diuersificat᷑ ꝛ ex pte sit⁹. de quo erit ꝛ emittit᷑. Scōo ex pte q̄ntitatis quia q̄nq; apparet pauca q̄nq; multa q̄nq; tota saniosa. de qua dant᷑ iste regule.

Prima Regula. Sanies in vrina ī pau ca q̄ntitate apparet in ptibus renū existēte dolore apā renū aut vlceratōem fcat ma teriam paucā saniei p locū angustū differ re quales sunt pori ꝛ vbi dolor vbi egritu do auctoritate ypocratis decimo ꝯmēto. Regl'a ꝯfirmat᷑ aucto. Aui. decia octaua tercii capl'o de apostēate renū vlceratōe3

Secunda Regula. Urina cū sanie mul ta in q̄ntitate apparens cū graui ꝛ forti fe tore dolore exn̄te in pectore. fcat apā aut vlceratōem in vesica. Patet q2 talis fcat multam materiā putridam in loco ꝯpin quo ꝛ lato qualem dicimus hr̄e vesicam: quare. ꝛc. Et dr̄ notāter multa, quia p hoc distiguitur apā ꝛ vlceratō vesice ab apo stemate ꝛ vlceratōe renum. Correlarium Urina saniosa multa cū dolore in pectine apostema fcat in muliere apā in matrice patet ex causis sup̄dictis.

Tercia Regula. Urina saniosa ꝛ corru pta cū dolore ꝛ pulsatōe in ypocūdrio de xtro fcat apā epatis esse corruptū: pat3 q2 dolor fcat egritudinē in loco. ꝛ cū ꝯtingit apostema epatis terminari p vias vrine: vt habet᷑ decima q̄rta tercii.

Quarta Regula: Urina saniosa appa rens in pleuretico aut empico minorato sputo ꝛ accidentibus malis remissis. sig nificat pleuresim aut empina termīabili p vias vrine licet raro. vt habet᷑ in capitu lis propriis minorato sputo non p euacu ationem materiei fcat materiā deriuari ad vias vrine. Correlarium: Non tenea tur medicus ex minoratōe sputi in pleure tico si viderit accidentia remitti. patet q2 hoc fcat naturā creticare p aliā viā. et sic terminari morbum.

De Sedimine ī vrina.

De sedimine apparēte in vrīa. no tandum primo. q p sedimen ha bemus intelligere ypostasim ap parentem in vrina Cuius cause dicuntur esse actio caloris naturalis q agit in mate riam actualiter peccantē ex q̄ tanq̄ mate riali cā fit ypostasis finis āt vt talis mate ria preparet᷑ ad expulsionē: Formalis vo causa est ista q ipa sit alba leuis pinealis ꝛ eq̄lis ꝛ residet in fundo ꝛ dicat᷑ laudabi lis ꝯtinua p om̄es ptes suas. Ex q̄ sequit᷑ correlarie. q in vrina pfcte sana nō debet apparere ypostasis. patet q2 in vrina talis corpis sani deficit materia ex q̄ fit l' gene ratur ypostasis. q̄a si in eo peccaret mate teria nō esset corpus vere sanū. Correla rium scōm. q deficiente altera ꝯdictionū p̄dictaꝝ q ipa cū sit alba etia3 illa yposta sis nō dr̄ laudabilis. Correlariū tercium Apparitio ypostasis fcat materiā ꝯplete digestam ꝛ paratā expulsioni. q̄ dicuntur esse causa tpm̄ vē crisis de laudabili ypo stasi. Et de his dant᷑ tales regule.

Prima Regula. Ypostasis subnigra ī colore apparens in vrina longam egritu dinem fcat. Probatur: nam talis yposta sis attestat᷑ materie melācolice que est di fficilis resolutōnis ꝛ euacuationis. Ut ex sententia Auicenne in capl'o de signis q̄r tane. h3 obstante materia difficilis eradi cationis morbus necessario prolongatur ergo regula vera.

Secūda Regula: Sedimē liuidū in co lore mortificationē caloris innati ft. Na3 talis ypostasis fcat suffocatiōem caloris innati a materia melācolica ad quā sequi tur mortificatio. vt pt3 de causis liuidita tis superius.

Tercia regl'a Sedimē nigꝝ ī colore qd̄ p̄cessit liuidū mortē ꝯpiq̄ ft. ꝯbat᷑ q2 tl'e ledimē ft vltimā adustōe3 ad quā cito se quitur mors. quare regula vera.

De Urinis.

Quarta Regula. Sedimen divisum ī substantia ꝛ sparsum per vrinā ventositatem ſcat; probatur quia talis est ꝓportio ventositatis ad alias supfluitates etiam talis est proportio ad ventositatez ꝛ ydropisim. sed sic est ꝙ ventositas reddit vnaz quāqꝫ supfluitatem dispersam ergo appa ret regula vera:

Quinta Regula: Non puratū sedimē debilitatem v̾tutis ſcat. ꝓbatur talis ipostasis ſcat inordinatōem in motibus nature que inordinatō sequitur debilitatez ꝛ ab ea accipit ꝗ.ꝛc.

Sexta Regl'a. Eneormia id est sedimē in suprema regione difficultatem anhelitus ꝛ pectoris ſcat. Patet quia ſcat materiam peccare in pectore. vt patz ex sententia oīm̄ medicoꝝ.

Septima Regula: Nephilis id ē sedimen in suprema regione magnam ventositatem ſcat ꝛ maximam Patet quia ſcat materiam habere raptum ad caput ꝛ nō nisi magnitudine ventositatis.

Octaua Regula. Sedimen quodcūqꝫ fuerit nisi fuerit perseuerans defcm̄ virtutis ſcat. Patet qꝛ ſcat diminutōem actionis in materia que precipue sequit̄ debilitatem virtutis.

De humore crudo in vrina.

De superfluitate humoꝝ p̄mo notandum. ꝙ contingit humorem secundum ꝑtem seperari a materia totali ꝛ habere raptum ad vias vrine Ex residentia videbitur ꝙ ibi sit sedimen ꝛ ypostasis: Et non erit ita. vt patet ad experigentiam in colica dolore ꝛ yleos vbi videntur tales humores residere ī fundo q̄d etiam apparet in febre flegmatica vbi sepissime decipiuntur medici. Secundo notandum: ꝙ talis humor videbit̄ similis ypostasi ex parte coloris ꝛ ſbe. tm̄ inter ipsum ꝛ sedimē est signū distinctiuū tale. qꝛ qñ est veꝝ sedimē si mouet̄ ex agitatōe vrinali statim reuertit̄ ad suū locū ꝛ sitū. Colligitur hoc signū ab ysaac p̄mo de vrinis Secundo ab Auicenna secunda primi. Etiam p̄ma quarti capitulo de flegmatica. De quo humore dant̄ tales regule.

Prima Regula. Humor crudus apparens in superiori parte vrine viciū pectoris vl' membroꝝ spiritualium ſcat. ꝛ difficultatem anhelitus: ꝓbat̄ Aut talis hūor attestatur materie cōtente in cerebro. aut in regione pectoris. Non primum. Quia tunc erit ibi circulus: vt ex sñia medicorū habetur ergo secundum q̄d est intentum Ex quo sequitur cum videris talem vrinā ꝓnosticare aut asma ā dismā aut ortōia.

Secunda Regula. Humor crudus in media regione pendēs vicium stomachi ꝛ intestinorum ꝛ repletionem ſcat ꝛ rugitum ventris probat. nam superfluitas cōtenta in medio regione ſcat. sed cū regio stomachi sit media regio ꝛ vētris ꝗ.ꝛc.

Tercia Regula. Humor crudus in īfima regione apparens dolorem renum ꝛ lumborum et membroꝝ generatiuoꝝ vicium ſcat. Probatur ex deductōe conclusionis precedētis Et ꝑ hos clamat experigētia quia in omibus istis doloribus apparet iste humor dñans.

De Cautelis in vrina.

Visis de colore ꝛ contentis in vrina. Restat vt videamus de cautelis medicorum obseruandis ī iudicando per vrinas. Notandum igitur. ꝙ qñ offertur medico vrina ex qua nō possit iudicare ex contentis quia reducta est ad ignem vel alterata iudicat capiendo iudicium a substantia ꝛ forma ecōuerso. Trico igitur faciam primo ponam aliq̄s regulas ex quibus sumunt̄ multe cautele. Scd̄o docebo distiguē vrinā viroꝝ ab vrinis mulieꝝ. Tercō vrīas ꝑgnantiū ī q̄ꝝ iudicijs multū molestant̄ doctissimi viri ꝛ ex eis īcurrūt nō nullas īfāias. qb⁹ hītis ptēbit ꝯplemtū Circa p̄mū dicā aliq̄s regulas q̄ tm̄ v̾tualiter possent r̄duci ad p̄dicta ex qb⁹ infero correlaria plura. ꝛ vnumquodqꝫ correlarioꝝ erit cautela vna; ꝛ sic exēplis de istis positis ꝛ intellectis ex similibus poterit bene distinguere.

Prima Regula. Urina alba subtilis attestatur debilitati stomachi ⁊ eius indigentiam. Istud patet ex mentibus autorum ⁊ rōne deductum est superius. Correlariū primū. Cum medicus viderit vnā talē iudicat angustiā in stomacho assumptā. patz qr additur debilitati maiori cā eiusdem. Correlarium secūdum. Stante tali vrina iudicandū est sup lassitudine tocius corporis ⁊ maxime cruriū. ptz. qr ex diminuta digestione sequitur diminuta restauratō magis vero in locis remotis. Correlariū terciū Stante tali vrina iudicandū sup dolore ⁊ grauitate oculorum ⁊ somnolentia. Patet qr stāte tali dispōe stōi necesse est vt ppter directū affectū cōicent materie ad caput q̄ cōicate inducunt talia q̄re. ⁊c. Etiam ex perigentia qr hn̄tes debilitatē stōi paciūtur fluxum palpebrarum ⁊ pulsatōez timporum. Correlariū q̄rtum. Stāte tali vrīa iudicandū est sup lassitudine tocius corporis ⁊ maxime cruriū. ptz qr ex diminuta digestione seqtur diminuta restauratō magis vo in locis remotis. Correlariū q̄ntum. Stante tali vrina iudicandū est interpolatum difficultatem anhelitus. ptz qr ad interpolatam multiplicatōem vētositatis seqtur comp̄ssio dyafragmatis. ⁊ ita compressio membrorum sp̄ualium;

Secunda Regula. Urina cum febre acuta spissa ⁊ rubea in fundo vasis et turbata ⁊ superius liuida venenatōez fcat: ptz ex his q̄ dcā sunt de vrina liuida superius Correlariū p̄mum. Apparente tali vrina iudicandū est sup tremorem cordis. vehementiam sitis. Inq̄etudine magna; patz quia hec ꝯsequunt in corde nocumentum ⁊ in membris sp̄ualibus. Correlarium secundum; Stante tali vrina iudicandū est super dolore stomachi. Patet intelligēti. ⁊c. Correlarium tercium. Tali vrina de alte ratiōe magna ⁊ freneſi pariter. patet; quia necesse est vt cōicetur nocumētū cerebro. quare. ⁊c.

Tercia Regula. Urina existente cū sedimine lapidem in renibus aduenire iudicatur. Patz ex his que dicta sunt. Correlarium. Stante tali vrina iudicandum est super grauitate renum ⁊ yliorum ⁊ apparere causas lapidis. Correlarium secūdum. Stante tali vrina arguendum est super grauitate capitis ex parte posteriori Patet ex colligantia renum ad illas ptes Correlarium tercium. Stante tali vrina iudicandum est super grauitate pectinis Correlarium quartum Stante tali vrina iudicandum est super confractōe genuū ⁊ coxarum. Patet hoc quia est ex accidētibus ꝯsequentibus lapidem.

Quarta Regula. Urina existēte lactea ⁊ tenui lapidem in vesica significat. Patz ex predictis in capitulo de colore; Correlarium; Stante tali vrina iudicandum est super difficultati vrine. Patet ex dictis Et ita discurrite ⁊ ꝓpria accidētia illius passionis;

Quinta Regula. Si vrina habuerit frustula longa quasi pilos declinātes ad rubedinem excoriationem renum significabit. Si fuerit tincta vbi non fuerit discolorata ⁊ apparuerint pili. tocius corporis debilitatem significabit. Correlariū primum. ꝙ secundum primam vrine apparentiam prenosticandum est caliditatem ⁊ ardorem circa renes. patet ex ꝓprio effectu egritudinis; Correlarium scd̄m. Stante tali vrina super lassitudine tocius prenosticādum erit. Correlarium tercium. Ex huiusmodi vrīa apparet interpolatim ⁊ guttatim mictus vrine. Correlarium quartum. Uisa tali vrīa prenosticare vrinam sanguineam; siue mictum sanguinis precessisse. Correlarium q̄ntum. Stante tali vrina super stipticitate ventris arguendum ⁊ egestiones que emittūtur sunt squibellose. vt patet ex tali passione necesse est vt super calefaciat epar quo supercalefacto aduruntur feces ⁊ exiccantur. Correlarium sextum. Stāte tali vrina iudicandum est super tumore ventris Patet. Quia stante tali stipticitate retinētur ventositates. que sic retente faciūt vētrem tumefieri.

De Urinis.

Sexta Regula. Stāte vrina alba et tenui cū multa siti dyabetē fcat: patet intelligenti causas hui⁹ egritudinis. Correlarium pmū: Stāte tali vrīa arguendū ē super debilitati stōi. 7 interpolatā ardorē ī ipo late. Ptz p ptinuā assumptōez hūidi roridi maxīe. Correlariū scōm Stāte tali vrina pnosticandū est sup extenuatōnem toci⁹ 7 semi ethicā. ptz qz hʒ egritudo phibet extenuatōez fieri debitā 7 puenientē.

Septīa Regula. Exn̄te vrina furfurea dyarralis fcat si sit pauca. Ptz ex pdictis 7 ad exigentiā: Correlariū pmū: Urīa fcā furfurea 7 si portaret a lōge remanet cōtinue furfurea. q̄re medic⁹ poterit hoc inferius pnosticare. Correlariū secundū Apparēte tali vrīa iudicandā est sup cōmotione tocius corpis: ptz ex eo qz dn̄ant hūores in toto. Correlariū terciū. Prenosticandum est ex eo torsiōes circa ypocūdriā 7 maxīe circa ypocūdri. dextri eē futuras. pz qz cū loc⁹ epatis sit loc⁹ gn̄atīs hūoꝝ. Correla. q̄rtū. Prenosticandū ē fluxū ventris futuꝝ. Correlariū qn̄tū. Judicandū est sitim magnā 7 inqetudines factas. ꝛc.

Octaua Regula: Urina mulieꝝ exn̄te turbida velut subiugalis repletā matricē testare iudicat. Ptz ex dictis. 7 hoc nō stāte fe. acuta. Correlariū primū. Stāte tali vrina pnosticamus pōdus maximū circa ptes femorales. ptz pter pn̄tiaz humorum viscoꝝ 7 grossoꝝ. Correlariū scōm. Ex ea pnosticandi sunt dolores circa ypocundria 7 vuluā. ptz pter ptinuū motum ibi fcm̄. Correlariū terciū. Stāte tali vrina iudicanda est nausea 7 q̄i cōtinue subuersio stōi. patet pter ptinuā eleuatōem vapoꝝ. q̄re. ꝛc. Correlariū q̄rtum. Ex huiusmodi vrina iudicare poteris dolores venire ad dorsa siue rnes. 7 qn̄qꝫ ad coxas vt ptz ex pdictis. Correlariū qn̄tū: Stāte tali vrina pnosticanda est duricies circa ptes femorales. quare. ꝛc.

Nona Regula. Si circulus vrine nullo mō agitet tremulus apparuerit sup repletione capitis 7 descēsu catarri arguendum est. ptz ex his q dcā sunt ī tractatu de circulis: Et nota. q vrina q̄ntūcūqꝫ mota ex lōgo delata apparet circul⁹ ac si in principio extiterit. Correlariū pmū. Stante tali vrina pnosticandū erit dolorē in spatulis in cruribꝰ interpolatōem. patz qz talis vrīa fcat materiā dn̄dere p nuchā ad neruos. q̄re. ꝛc. Correlariū scōm Stante tali vrina iudicādus est dolor aut g̃uitas capitis in pte posteriori cū ibi continetur materia humoralis Correlariū tercium Stante tali vrīa iudicandū est pigriciaz esse in toto: ptz cū multa materia sit cōicata neruis. quare. ꝛc.

Decima Regula: Urina hn̄s circulum cū ypostasi in media regiōe aut attomos in ea regione aut trūbos fcat materiā 7 ī capite 7 in pectore. patet ex pdictis. Correlarium primū. Apparente tali vrina iudicandum est difficultatem anhelitus et tussis quia fcat materiā descendere continue ad pectus. Correlariū secundū: Judicandum est dolorem in parte anteriori capitis: Correlarium tercium: Si fuerit tincta salsedinem aut ardorem in gutture fcat pariter si fuerit circulus declinās ad citrinitatem. Correlarium quartum. Ex huiusmodi vrina grauitatez oculoꝝ iudicat q: est cā multe materie ī cēbro q̄re. ꝛc.

Undecima Regula. Urina exn̄te spumosa tam in muliere q in viro ventositatem contineri in ventre fcat. Patet ex his que diximus de spuma. Correlariū pmū Inflatō stomachi 7 ypocundrioꝝ ex vrīa tali arguendum est propter continuū motum ventositatis circa eas ptes quare. ꝛc. Correlarium secundum: Ex tali vrina dūmodo spuma fuerit rubea siue citrina pnosticandum est esse dolorem capitis maiorem in latere dextro: Correlariū terciū Si vo talis vrīa fuerit alba subtilis. iudicandū ē dolorē eē futuꝝ in ypocūdrio sinistro. ptz cū illō sit frigidū illud vo calidū.

Duodecīa regl'a Urīa tēdēs ad viriditatē vl' liuidū colorē p totū ī muliē cū ypostasi plūbea fc retentōem mēstruoꝝ ex pte tpm ī q̄ntitate 7 q̄litate. ptz ex his q dicta sunt. Hec Auicēna Egidius Ysaac. ꝛc. Et hec de vrinis dicta sufficiant.

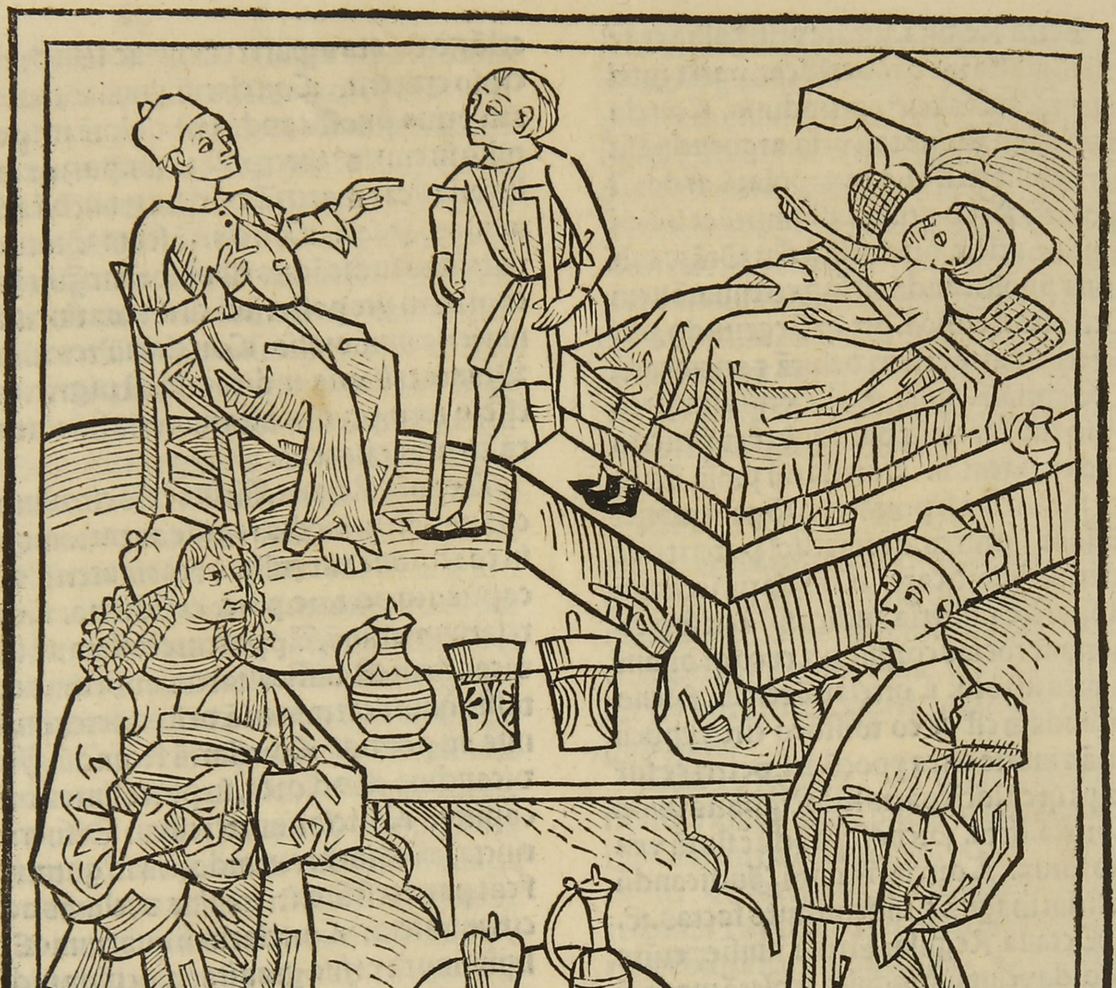

Tabula sup Tractatu de herbis.

Prohemiũ.

Cum sũmi dei adiutorio libr hunc (qui ortus sanitatis rcte appellat) in finem vsq feliciter pduximus ne te lectorẽ in eodẽ tediose vagari ptingat. verum vt valeas (optie lcor) cito in hoc opere invenire quod rquiris qd remediũ egritudini adhibere debeas quam naturã ppetatem seu pplexionẽ herba seu arbor, aĩal omẽ. lapis qz preciosus quilibet habeat. ac postremo vrinar iudicia iuxta suas regulas 7 magistrales dras subsequens tabula luculenter te docebit. 7 primo in ortuz herbar tabula heccine indicez ponet dehinc i campũ aĩaliũ properabit. ordinez tractatuũ seruando.

Ad alopitiã

Ca. ij. A 7 B
Ca. vij. E
Ca. xviij. C
Ca. xxvj. A
Ca. xxxiiij. C
Ca. xlvj. F 7 G.
Ca. lxxxvij C
Ca. lxvj. H
Ca. cc xlviij. K
Ca. ccc ix. C
Ca. cccc liiij. in fine
Ca. cccc xcj. L

Aurium dolor.
Ca. iij. H
Ca. v. B
Ca. vij. B 7 K
Ca. xv. T
Ca. xxix. C 7 M
Ca. xlvij. B
Ca. lv. J
Ca. lx. B
Ca. lxxvj. E
Ca. c. E
Ca. c ix. E 7 H
Ca. c xx. A
Ca. c xlj. in fine
Ca. c xlvij. G
Ca. c lxij. C 7 H
Ca. cc xij. B
Ca. cc xxviij. G
Ca. cc xliiij. A
Ca. cc xlviij. F
Ca. cc lxx. F
Ca. cc lxxvij. G
Ca. cc lxxix. F 7 G
Ca. cc lxxxij. C
Ca. ccc ix. G 7 H
Ca. ccc. xxij. B
Ca. ccc. xxv. E
Ca. ccc xxviij. in fine
Ca. ccc xxix. F 7 G
Ca. ccc. xlvj. B
Ca. ccc. liij. G
Ca. ccc. lxix. G
Ca. ccc lxxij. H
Ca. ccc. lxxv. C 7 N
Ca. ccc. lxxxiiij. S
Ca. cccc. v. F
Ca. cccc. ix. in fine
Ca. cccc. xxxvj. M
Ca. cccc. lv. C
Ca. cccc. lxxxiiij. H
Ca. cccc xciij. H

Aurium Vermes
Ca. xviij. F
Ca. lv. K
Ca. lxxvj. A
Ca. xcvij. G 7 in fine.
Ca. c. vij. H
Ca. c lxxv. E
Ca. cc. xix. E
Ca. cc lxxxviij. F.
Ca. cc. lxxxix. F
Ca. cc. xc. E.
Ca. ccc x. G
Ca. ccc. xlvij. E 7 J.
Ca. cccc. iiij. J

Aurium Inflatio.
Ca. j. E

Aurium Tinitui.
Ca. c xxxj. K
Ca. c lxxv. E
Ca. cc. xxxv. F 7 H
Ca. cc. xcij. E.
Ca. ccc. lxxv. C
Ca. cccc. xxxvj. M

Aurium vlcera
Ca. cc. lxxxiij. F
Ca. ccc. ij. N
Ca. ccc. liij. B
Ca. ccc. lxvij. A
Ca. ccc. lxxvj. G
Ca. cccc. xlv. B
Ca. cccc. lv. A
Ca. cccc. xciij. E.
Ca. ccccc. v. C

Aurium Putredo
Ca. cc. lxv. C

Aurium Sanies.
Ca. cccc. xxxiij. M

Auriũ conquassatio
Ca. cccc. xl. A

Auditũ recuparandũ
Ca. c lxv. B.
Ca. cc. xlvj. B
Ca. cc. lxxix. G.

Apostemata capitis.
Ca. cc. lxxj. G.
Ca. ccc. xxxviij. H

Apostemata narium.

Cap̄.ccccvj.G

Apostemata Lingue
Capitulū.cccc.xxxvj.B

Apostemata Gutturis
Cap̄.c.lxxviij.B
Caplm.cclxv.B ⁊ E
Ca.ccxcij.H
Cap̄.ccxcix.B
Ca.ccc.xxxix.E
Caplm.cccclj.G

Apostēatibus mamille
Capitulum.xv.Q ⁊ O.
Capitulum.c.B
Ca.cccxxij.E
Ca.ccccvj.G

Apostemata Epatis.
Cap̄.cclxij.A
Cap̄.cclxv.in fine
Ca.cccxiiij.B
Cap̄.ccccxxix.C
Ca.cccclij.B ⁊ K

Apostemata Splenis.
Capitulum.cclxvj.H.
Ca.ccclix.E
Cap̄.ccclxxiij.G
Ca.cccclxvij.F

Apostemata Pulmōis
Capitulum.cclxix.M
Ca.ccclxiij.C

Apostemata Matricis
Capitulum cxj.B
Caplm cxcj.F
Cap̄.ccxxxvj.A
Capitulū.ccxlvj.I
Cap̄.ccxlviij.in fine.
Cap̄.cclxij.G
Capitulum cclxix.L
Ca.cccclij.B ⁊ K.
Ca.ccccxciij.H.

Apostemata Vulue.

Capitulum.lxxxix.F

Apostemata Testiculoꝝ
Ca.cxxiij.N.
Ca.cclxxxiij.A ⁊ H
Cap̄.cccij.in fine
Cap̄.ccccxciij.F

Apostemata siue Vlcera calida.
Capitulum.lj.A.
Cap̄.lv.C
Caplm.lvij.C.
Cap̄.lxxij.B ⁊ in fine
Capitulū lxxvj.B
Capitulum cij.A.
Caplm ciiij.B
Cap̄.cxxxvij.in fine.
Capitulum cxlv.B
Capitulum.cxlvij.A
Cap̄.cxcj.C
Cap̄.cclxij.L
Cap̄.cclxxxij.B
Cap̄.cclxxxiij.B
Cap̄.cccij.K.
Ca.cccxij.B
Ca.cccxviij.B.
Ca.cccxxvij.C.
Ca.cccxxxiiij.C
Ca.ccclxvij.K
Ca.ccc.lxxxij.F
Ca.ccclxxxix.B.
Ca.ccccxij.in fine
Ca.cccclv.A ⁊ M
Ca.cccclxxvij.E
Ca.ccccxcij.B

Apostemata frigida.
Capitulum.j.G
Ca.cccclxvij.B.
Ca.ccccxcvj.G.
Ca.ccccxcviij.B.

Apostemata Dura.
Ca.xlix.A ⁊ B.
Ca.lij.A ⁊ C
Capitulum.lxix.in fine
Ca.lxxj.B F G.

Capitulum.lxv.in fine
Caplm.cxxx.L
Cap̄.cxlij.A
Ca.cclxij F M
Ca.cclxxxviij.F.
Ca.cccclxiij.A

Apāta mollificantia.
Capitulum.xv.A

Apāta Flegmatica.
Capitulum.ij.I.
Ca.lxv.C
Ca.cxcj.B
Ca.cclxxv.in fine.
Ca.ccccxiij.H

Apostemata siue Vlcera fraudulenta.
Ca.xlvj.I.
Ca.lv.E.
Ca.cj.B.
Ca.cxlv.F
Ca.cc.lxv.C
Ca.cclxvij.G.
Ca.ccxcij.C
Ca.ccxcix.B
Ca.cccxxiij.A.
Ca.cccxlvj.C
Ca.ccccij.in fine.
Ca.ccccxiij.G ⁊ H
Ca.ccccxcvj.E

Apāta Maturanda
Ca.lxxxiij.B
Ca.ccxliij.B
Ca.cclxxij.C

Apāta Rumpenda.
Ca.clxxxvij.B
Ca.ccvij.B ⁊ G
Ca.ccccij.in fine

Apostemata ani.
Ca.xv.L.
Ca.xlvj.B
Ca.lxxj.in fine.
Ca.lxxxviij.in fine.

De herbis.

Capitulum.lxxxix.F
Cap̄.cxcj.M
Cap̄.cc xxxvj.B
Ca.cc lxxxiiij.M
Capitulum ccc.xxij.B
Capl'm.ccccliij.M

Ap̄ata resoluentia.
Ca.cxiiij.B

Ap̄ata ĩteriora vt resol
Ca.ccc.xxij.E (uãtur

Alcola ꝛ sunt pustule
siue Ulcera oris.
Ca.xiij.A ꝛ B
Cap̄.xvj.A ꝛ B
Ca.lxxx.B ꝛ E.
Cap̄.lxxxv.D
Capittulum.xcviij.J.
Cap̄.c xvij.A
Ca.c xxj.G
Ca.cc vj.B
Ca.ccxij.E
Ca.cc xiiij.B.
Ca.cclxix.J
Ca.ccc xx.C.
Ca.ccc xlv.G
Ca.ccclxviij.G
Ca.ccc lxxix.B
Ca.cccc iij.A ꝛ B.
Ca.cccc xvj.B
Ca.cccc.lxvij.E
Ca.cccc lxxxvj.B

Aspredo ligue ꝛ gutt'is
Ca.xxiiij.E.
Ca.lxviij.G
Ca.cxviij.C
Capitulum.clvj.C.
Capitulũ c.lix.C

Aspredo Faucium
Capl'm.cxxxiij.D

As peritas Pectoris.
Capitulum.clj.A
Cap̄.ccxx.A.

Capitulum.cclxxv.A
Ca.ccc.xxviij.M

Asperitas Pulmonis
Ca.cxiij.C.
Capl'm.cccxviij.A.

Asperitas arteriarum.
Ca.xxxiij.A

Artetica passio.
Capl'm.xcvij.in fine.
Cap̄.clxv.B
Cap̄.clxxx.G
Ca.clxxxvij.in fine.
Ca.cc xxij.F
Cap̄.ccc xiij.in fine
Capitulum.cccxlv.A
Ca.cccc xlix.D
Ca.cccclxx.in fine

Ariditas membrorum.
Capitulum.lxiij.A.

Articulos contractos
mollificare.
Capittulum.lxxxvj.B.

Appoplexia.
Ca.lxxv.in fine
Capl'm.cxxxj.D
Ca.cc xxiiij.E.
Ca.cc xxix.in fine
Cap̄.cc l.C ꝛ E ꝛ in fine
Capitulum.cclvj.A.
Ca.cccc liiij.K.
Capit.cccc.xcvij.D.

Articulorum dolores.
Capitulum.cccl.A

Anhelitas difficultas
Ca.cccc xxxviij.C.

Anhelitus facilis
Capitulum.cxlv.C.
Asma.
Capitulum.lxxiiij.C.
Ca.cxxxj.E.

Capitulum.ccx.in fine
Ca.ccxlj.A.
Ca.cclxxxix.in fine.
Capl'm.ccciiij.A
Ca.ccc lxxiiij.A
Ca.ccc lxxix.C
Ca.cccc xxxvij.A
Ca.cccc lxxv.B.
Ca.cccc xcviij.C
Ca.cccc xcix.G

Asma a causa frigida.
Capitulum.cl.in fine.
Ca.clv.A.
Ca.cxcvij.F
Ca.cc vij.B ꝛ G.
Ca.cc xliij.in fine.

Asma humidum.
Capitulum xl.A J ꝛ P
Ca.xlv.A
Ca.lv.M
Capitulum.cxviij.C
Capl'm.cxx.J

Antrax.
Capitulum.ix.A
Capl'm.cij.D
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cccxx.B

Ani dolor.
Capitulum.cxlj.in fine.
Ca.cc lv.C
Ca.cclxij.B
Capitulum.cccj.F
Ca.ccc xxxvij.in fine.
Ca.cccxlviij.E

Aluum.
Ca.clxxij.in fine.
Ca.ccc lxxxvij.B.
Ca.cccc.vj.in fine
Ca.cccc viij.C.
Ca.cccc.lxxij.in fine.

Aquam citrinã edu
cendam.
Capitulum.c.xliiij.D

Capitulum.cxlviij.F
Ca.clxxviij.A et I
Cap.clxxxj.B.
Ca.ccxcviij.A
Cap.ccccxxx.K
Cap.cccclvij.C D et E

Appetitus comedendi
Capitulum.x.D.
Caplm.lv.A
Cap.xcij.A
Capitulum.xciij.A
Caplm.xcvij.G
Ca.cxviij.F
Ca.cxlviij.B
Cap.clxviij.in fine
Ca.cclxxxviij.B.
Ca.cccxx.L
Cap.ccc.lix.D.
Ca.cccxcij.C et D

Aquam malam qui potaverunt.
Capitulum.xiiij.M.

Adustio aque calide
Cap.cclv.B

Assellarum fetor et tocius corporis.
Capitulum.lxxxix.A.
Ca.ccclxj.D.
Ca.ccclxvj.in fine.

Aborsum.
Capitulum.xc.B.
Ca.cxxx.B et F.et in fine
Capitulū.cxxxj.O.
Cap.clxij.G
Ca.clxiiij.A.
Ca.clxv.C
Ca.ccxxix.in fine
Ca.ccclxxj.B et E

Alto Cadentibus.
Capitulum.viij.D.
Capitulū.lxiiij.E

Capitulum.ccvij.F
Ca.ccc.xlj.B
Ca.cccxc.B
Ca.ccccxcvij.E

Acrocordines tollere.
Ca.cccxlj.B.

Animalibus morte inferūt.
Cap.cccxix.A.
Ca.cccxcv.in fine

Animalia venenosa ne intrant domum.
Ca.cccclüij.I.

Apes ne fugant
Capitulum.vj.K

Apum punctura.
Ca.cclxxij.A.
Ca.ccccxxix.F.

Amorem
Ca.cclxxvj.in fine

b Oves ut impinguantur.
Ca.xcvj.in fine

Bothor Oris.
Ca.ccxcix.C
Cap.ccc ij.K.
Ca.cccxxiij.A.

Brancos id est apostemata faucium
Cap.cccclx.E.

c Apitis dolor.
Ca.xxix.B
Capitulum.l.B.
Capit.lv.B
Caplm.cix.I
Ca.cxx.B
Ca.cxxxj.D
Ca.clxxviij.D
Ca.ccxix.in fine.

Capitulum.ccxlvij.C
Ca.cclx.B
Ca.cclxxxiij.C.
Ca.ccclxvij.B C.
Ca.cccxcviij.A et D.
Capitulum cccc j.K
Ca.cccc v.in fine
Ca.cccc liij.C
Ca.ccccxcix.E

Capitis dolor ex frigiditate.
Capitulum.lx.B.
Cap.lxiij.A
Cap.ccccxxvij.C.

Capitis dolor ex calore solis
Ca.cccxxvij.C et G.

Capitis Fractura.
Caplm.lxiiij.in fine.

Capitis Scabiem.
Ca.lxxxvij.C.

Caputpurgium.
Ca.cvj.A et in fine.
Cap.cix.B et I
Ca.cxxxvj.D
Ca.cclx.E.
Ca.cclxv.C et D.
Ca.ccxcviij.B
Capitulum.cccj.D
Cap.cccx.F

Catarrum curare.
Cap.lxxiiij.in fine
Cap.cxxij.I.
Ca.cxxix.in fine.
Ca.cxxx.C
Ca.ccxix.C
Cap.ccxxiiij.B
Ca.ccciiij.in fine.
Cap.cccxiij.I.
Ca.ccccvij.B
Ca.ccccxxv.A.
Cap.ccccxcj C et D

De herbis.

Ca.cccclx.F 7 H

Capitis vulneratio.
Capitulum.ccxj.A

Capillos generare.
Ca.cccc iiij.A

Capillorum casus prohibentia.
Cap.lxvj.A
Cap.ccclxxxiiij.F

Capillos euellere.
Ca.c lxij.G

Capillos augere.
Capitulum.liiij.in fine
Caplm.c ix.K
Cap.cc xlviij.H

Capillos tenuescere.
Ca.clxx.E

Capillos rubificare.
Capitulum.x.A
Cap.xiij.C.
Ca.cc lv.G
Ca.ccc xiij.H
Ca.cccc ij.C
Ca.cccc iij.F.
Cap.cccc vj.J.
Ca.cccc.lxix.B

Capillos denigrare.
Ca.lxvj.A 7 C.
Ca.c xxxj.J.
Caplm.clxij.E
Ca.clviij.C.
Ca.clxxv.B
Ca.cc vj.E.
Ca.ccxcix.A
Ca.ccc ij.H.
Ca.cccciiij.C 7 B

Capillos Mulierum
Ca.lxxxvij.B 7 E.
Ca.ccc lxxxiiij.K

Cancer.
Ca.ix.G.
Ca.lxxvj.A.
Ca.c xx.A 7 M.
Cap.clxxij.E
Ca.cclxj.in fine
Ca.cc lxxxiij.in fine.
Ca.ccccc.C.
Ca.ccccc v.A

Cancer oris
Capitulum.c vj.C

Canceromata vulnera.
Capitulum.ix.C
Ca.clxij.in fine

Carbunculus.
Cap.cxix.F.
Ca.c xxxvij.H.
Cap.ccc iiij.E.
Cap.ccc xij.G.

Calculus
Ca.xv.B 7 V
Ca.xxv.C.
Ca.xxxix.in fine.
Ca.lxiiij.B
Ca.lxxj.A 7 C.
Ca.lxxxvij.H
Capitulum.c j G.
Ca.c x.C 7 in fine.
Ca.c xiij.in fine
Ca.c xxiij.C 7 N
Ca.c lxxv.in fine
Ca.clxxxix.B 7 G
Cap.c xcvij.A.
Ca.c xcix.in fine.
Capitulum.cc ix.H
Ca.cc xiiij.A H 7 G
Ca.cc xviij.B
Ca.cc xxix.A
Ca.ccxlvj.E G 7 in fine
Ca.cclxxij.in fine
Ca.cc xcv.A
Ca.cc xcvj.A 7 H
Ca.ccc v.H
Ca.ccc xxiiij.A 7 C.

Ca.ccc xxvj.H.
Ca.ccc xxxj.in fine
Ca.ccc lxxiiij.A 7 F
Ca.ccclxxviij.G
Ca.cccc xx.H
Ca.cccc xxx.D
Ca.cccc liiij.K.
Ca.ccccl viij.B
Ca.cccc lxxvij.A C 7 F.

Calculus Renum.
Cap.c xxxvj.A
Ca.ccc lxxxviij.in fine.
Ca.cccc ij.B.

Cantarides sumpte.
Ca.cc lxix.J

Carnes a putredine seruare.
Ca.c lxxvj.in fine.

Carnem superfluam delere
Capitulum.cc vj.A
Ca.cc xxij.J

Carnem rubeam confortare que est inter gingiuas
Ca.cccc lij.J

Caniciem tardandi
Ca.c xxxj.J.
Ca.cccxxj.C

Calores estatis sedare
Ca.ccc lxviij.H

Clauos corporis.
Capitulum cccc xciij.B

Clauos.i.poros pedum
Ca.ccc xxvij.in fine

Cardiaca Passio.
Capitulum.xxxj.A
Cap.xciij.A.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxv.K.

Capl'm:clx.B.
Capitulum.cc iiij.B.
Ca.ccviij.B
Ca.ccxxxvij.A.
Ca.cclxiij.B
Ca.cccxcij.C:
Ca.ccccxij.B & C
Ca.ccccxlix.A.

Cranei est dolor capitis
Ca.c.xxxj.B

Cerebri debilitatem curare

Ca.xx:B E & F
Ca:xxxj.B ros marinus
Ca.lxiij.A.
Ca.lxij.in fine.
Ca.lxvj.B
Ca.lxxxv.G & in fine.
Capitulum.xc iij.A
Ca.c lxviij.in fine.
Ca.cc iiij.B
Ca.ccxxij.K.
Ca.ccxxxix.in fine.
Capitulum.ccl.B
Cap.cclxx:B E & G
Ca:cclxxxij.F
Ca.ccccxxvij.F
Ca.ccccxlvj:A G H
Ca.cccc.xlix:C:
Ca.cccclx.L.

Ceram dealbare.

Capitulum.clj.F

Cyliaca passio:
Cap.cxix.B.
Cap.cclxxj.A.
Ca.cccxj.C.
Ca.cccxc.C:

Cicatrices nervorum curare.

Cap.lxiiij:B.
Ca.lxxv.E

Cicatricibus nigris colorem reddere
Capitulum c ix.E.

Cicatrices limpidare.
Capitulum c vij.A.
Ca.cxxx.F:

Cicatrices scarificationis vt non appareant.
Ca.cclxv.A

Colli dolor.
Ca.ccclxxiiij.in fine
Ca.ccccxxxv.B

Colorem bonũ faciẽdo.
Capitulum.xlvj.H.
Ca.cxxj.B.
Ca.cxlij.B.
Ca.cxlv.A L
Capitulum:cxcj.A.
Ca:ccxcvij.A B
Ca:cccc liiij.R.
Ca.ccccxcvij.C.

Colica passio
Capitulum.lxix.F
Ca:xciiij.F J
Ca.cvj.B
Ca:cxv.H
Ca.cxxxj.M
Capitulum.clij:A
Ca:clv.B
Ca.clxxix.C
Capitulum.cc v C
Ca.cc viij.B F G
Ca.cclvj.in fine.
Ca.cclxxxviij.B
Cap.ccxcvij.C
Ca.cccxxj.H.
Ca.cccxxxj.A
Ca.ccclj.C
Ca:ccclix.A
Ca.ccclx.G.
Cap.ccccxxx.H.
Ca.cccclxxvj.A.
Ca.cccccxxx.G

Colica flegmatica.
Capitulum.cxxxj.G.

Coleram rubeam siue nigram purgantibus.
Ca.lxviij.E
Ca.ciij.G H
Ca.cxxxj.B
Cap.cxlj.A
Ca.cxliiij.A C
Ca.cxlviij.in fine
Ca.cxlix.B
Cap.cxliiij:F
Ca.c lxvj.E.
Ca:clxxv.A
Cap.ccxij.A.
Cap:ccxlix.A
Ca.ccclxxviij.A
Ca.ccclxxxix.K
Ca.cccxcviij.M:
Ca.ccccxix.F
Ca.ccccxcix.F.

Colerã nigrã educẽdo.
Ca.cccc liiij.P:
Ca:cccclxviij.A

Coleram per vrinã prouocandam.
Ca:cxxiij.in fine.
Capitulum.ccij.A

Colere ĩflatões sedãde
Capitulum.ccc lxvij.E

Cor confortandum
Capitulum.xix.R:
Cap.lxvj.E
Cap:lxxviij.A
Cap.lxxx:C & in fine:
Ca:cxxj.in fine.
Ca.cxxij.in fine
Cap:cxxv:D
Ca.cxlv.C J
Cap.clviij:in fine
Ca.cc xxxvij.A
Ca.cclv.in fine
Cap.cclvj.in fine:

De herbis.

Capitulum.cclxxj.in fine:
Ca.cclxxiij.A.
Ca.cclxxiiij.in fine
Ca.cclxxxij.in fine
Ca.cccix.in fine
Ca.cccxxij.in fine.
Ca.cccxxxix.in fine.
Capitulum.cccliij.F
Cap.ccclxx.in fine
Ca.cccxcviij.P.
Cap.cccclxviij.in fine.
Ca.ccccc ix.in fine
Cap.cccccxxiiij.in fine.

Cordis debilitas:
Ca.cclxxxij.G.

Cordis tremorem
Cap.lxvj.E
Ca.lxviij.B
Cap.lxxx.C D:
Ca.xcij.C.
Ca.cj.C
Ca.cxxiij.M.
Ca.cxxv.F
Ca.clxxij.C
Cap.ccxij.F
Ca.ccxv.C
Ca.ccxciij.C.
Ca.ccxcvij.D:
Cap.ccc ij.P
Ca.cccxxxvij.O.
Cap.ccccxlix.F.

Corpora mortuorum vt incorrupta seruantur
Ca.lx.E

Corpora vt conseruantur a nimio frigore aeris ne noceat ei.
Ca.ccclxij.B

Corpus mundificando a putredine.
Cap.cc ij.in fine.
Ca.ccclxxxix.in fine.
Ca.cccc iij.G

Corporis sordes mundificandum.
Ca.ccc vij.E.

Coriza.i.opilatio narium
Ca.ccxxxiij.in fine
Ca.cclxij.H et in fine
Cap.ccc x.D.
Ca.cccxiij.B
Cap.cccxxix.D
Ca.cccclx.E F G

Conceptum adiuuando.
Ca.lxiiij.C
Ca.cxxxiiij.B C.
Ca.ccccxlix.C
Ca.cccclxxxj.A B C

Conceptum impediunt.
Ca.cccxliij.A
Ca.ccclxix.B
Ca.ccccv.F et in fine.

Condilomata soluere
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccxvij.E.

Confortare digestionem.
Capitulum.cccxl.I

Contriciones lacertorum
Ca.xlvj.K.
Ca.c ij.in fine.
Ca.cxl.B L:
Ca.cccxxiij.B
Ca.ccclxxxix.M

Contractis
Ca.ccc xlvj.B:

Conquassationibus.
Ca.cxxix.B
Ca.cxxxij.A
Ca.cxxxiij.D
Ca.ccxvij.E
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxxxiiij.C
Ca.cccclij.G

Ca.cccclxix.A

Combustionibus
Ca.clxij.A E
Ca.clxxv.D
Ca.ccxxij.in fine.
Cap.cclxxij.B

Coitum prouocandum.

Ca.cxl.D et in fine
Ca.cxlv.E M.
Cap.clxviij.in fine:
Ca.clxxvj.D F G K et in fi.
Cap.ccciiij.in fine
Ca.ccxiij.A
Ca.ccxvj.A
Ca.cclxij.F.
Ca.cccxv.in fine
Ca.cccxcvij.B
Ca.ccccxiij.F
Ca.ccccxxxvj.O
Ca.ccccc iiij.M.
Ca.cccccv.E.
Ca.cccccxviij.in fine

Coxarum dolor.
Capitulum.xxix.K.

Croceum colorem faciendo.
Ca.cxxj.I.

Cutis fetorem:
Cap.cxxx.M.
Ca.ccccxiij.in fine

Cutis spissitudinem leniendum.
Ca.lxxxv.B

Cutem mundificando.
Ca.lxxv.E
Ca.cccxciij.D.

Cutem mulierum et earum faciem mundificando.

Capitulum.ccclxxxiiij.C.

D Entium dolorem curandam
Ca.xiiij.G P
Capitulu xl.L
Cap.xlv.E
Ca.lj.in fine
Cap.lv.P.
Cap.lix.D
Ca.lx.D.
Ca.lxv.B F L
Cap.lxxiiij.in fine.
Ca.lxxx.E.
Capitulum.xcvij.B.
Ca.cvj.A F
Ca.cvij.C
Ca.cxix.M
Ca.cxxxj.K N O
Capitulum.cxvij.F
Ca.cxlvij.E
Ca.clxij.D
Cap.clxiij.D
Ca.clxxiij.A
Ca.clxxv.H
Capitulum.ccvj.C
Caplm.ccvij.in fine.
Ca.ccxix.in fine
Ca.ccxxviij.in fine.
Ca.ccxxxviij.B
Cap.ccxliij.in fine
Ca.ccxlviij.D
Ca.cclv.B
Caplm.cclxxxij.B.
Ca.ccxcv.D z in fine
Cap.ccxcix.C
Ca.ccciij.E
Cap.cccxj.E.
Ca.cccxiij.D.
Ca.cccxiiij.A D
Ca.cccxxxij.C F G
Ca.cccxxxiij.G.
Ca.cccxxxiiij.A.
Ca.cccxlv.A D
Capitulum.cccxlvj.D K.
Ca.ccclvij.F
Ca.ccclx.C.
Ca.ccclxij.A D F G H M
Ca.ccclxxxj.B
Cap.ccccxxj.F.
Capitulum.ccccxxxvj.B
Ca.ccccljj.E
Ca.ccccliij.D.
Ca.cccclx.L
Ca.cccclxvj.B.
Cap.cccclxvij.C.
Ca.cccclxix.D.
Ca.cccclxxiiij.C.
Ca.cccccxiij.A E.

Dentium stuporem.
Ca.cccccxij.A.

Dentes puerorum vt facile z sine dolore nascuntur.
Cap.ccxcij.H.

Demoniacis.
Ca.cccxxxviij.C

Demonia fugare.
Cap.xxxix.F
Capitulum.xl.D

Disnoicis.i.difficultas respirandi
Ca.cxij.C.
Cap.ccvij.F.
Ca.cccxlvj.E
Ca.ccclxxiiij.A

Dissintericis.i.dissipatio interiorum intestinorum
Cap.xij.B.
Cap.l.D
Ca.cij.B E
Ca.cxix.B.
Ca.cxxxiij.B D
Ca.cxlviij.D
Capitulum.cl.A
Ca.clxj.A
Ca.clxij.A z in fine.
Ca.clxiij.C.
Ca.clxvj.B
Ca.cxcvj.in fine
Ca.cxcix.A C.
Cap.cc.in fine.
Ca.ccxviij.in fine
Ca.cclxiij.A
Cap.cclxxj.A
Ca.cclxxxij.B
Ca.ccxcv.E
Ca.cccxxxij.F
Ca.cccxxxvj.in fine
Ca.ccclxxviij.G.
Ca.cccc.xxij.J.
Ca.cccclxij.D H.
Ca.ccccxcj.B.

Dissurijs.i.malicia vrinationis
Capitulum.xxvij.C
Ca.xxxiij.B
Cap.lx.A.
Ca.xcij.A.
Ca.cxiiij.C
Ca.cxxix.A.
Ca.cxxxiiij.B.
Cap.clxxvj.A.
Ca.cxcvij.A E
Cap.ccxiij.in fine
Ca.ccxiiij.A.
Ca.ccxix.D.
Ca.ccxcj.in fine.
Ca.ccxcvj.in fine
Ca.cccv.in fine.
Ca.cccxlvj.in fine
Ca.ccccclxxxj.A

Dyarria.i.simplex fluxus ventris.
Capitulum.liij.C.
Cap.cc in fine
Ca.cccxxxviij.B
Ca.cccxciij.D
Ca.cccccxvj.G.

Dorsi dolor
Ca.ccccl.in fine.

Domus vt appareat plena serpentibus.
Ca.cccciiij.F

E Morroidas l' ficus.
Capitulum.j.F.
Ca.xiiij.B
Cap.xvj.D

De herbis.

Capitulum.xxvij.E
Ca.xxxvj.A B
Cap.xlvj.M
Ca.lxvj.A
Ca.lxxj.D.
Cap.cij.C
Ca.cix.G K
Ca.cxxv.L
Cap.cxxx.K
Ca.cxlj.in fine.
Ca.clxviij.C
Capitulum.clxxij.G
Ca.cxcj.K.
Ca.ccxix.D
Caplm.cc.liij.A
Cap.ccclxxxiij.in fine.
Ca.ccclxxxvj.B
Ca.cccxcvij.B
Ca.cccxxxiij.F.
Ca.cccxxxvij.K
Ca.cccxlviij.E
Ce.ccclxx.D
Ca.cccxcij.in fine.
Ca.ccccij.H
Ca.ccccxvij.B D
Ca.ccccxxx.I
Ca.cccclxix.E.

Epaticis.
Capitulum.cxxxvj.A

Epatis calefactionem.
Caplm.lvij.A.
Cap.lxxxvij.A
Ca.xcviij.A
Cap.cxvj.A B
Ca.cxlvij.in fine
Ca.clix.A in fine.
Cap.ccclxxxix.A.

Epatis opilationem ex frigiditate
Capitulum.xxij.E
Ca.cxxij.B.
Cap.clv.C.
Ca.cccc.xlv.F H

Epatis et splenis opilatõ
Ca.xxxiiij.in fine
Cap.xxxv.D.
Capitulum.lxj.D.
Ca.lxix.E.
Ca.lxx.C.
Cap.xcj.A
Capitulum.xcvij.E
Caplm.cxlix
Cap.clv.F.
Ca.clxvj.D I.
Ca.ccij.E G
Ca.ccx.B.
Cap.ccxix.D
Cap.cclj.A B.
Cap.cclxviij.A in fine
Ca.cclxxix.A
Cap.ccclxxviij.E.
Ca.cccxcj.in fine
Ca.ccclxxiij.A
Ca.cccxc.D
Ca.ccccxxxvij.G.
Ca.ccccxlvj.K
Ca.cccclxvj.E
Ca.cccclxxxv.G

Epilentia.

Capitulum.viij.H
Cap.xx.B
Ca.xl.B
Cap.liij.A.
Ca.lx.I
Ca.lxiiij.D et G
Cap.lxxv.in fine
Ca.xcij.F
Cap.xciij.C
Ca.cxxxj.D.
Ca.cxxxvij.I.
Capitulum.clij.D.
Caplm.clviij.D.
Ca.clxiiij.B.
Ca.cxcvij.in fine.
Ca.ccvij.F.
Cap.ccxlviij.D.
Ca.ccl.C
Capitulum.cclxx.B.
Ca.cccxxxviij.A B C I.
Ca.cccxxxix.A B
Ca.cccxlv.D H
Ca.ccclxij.I
Ca.ccclxix.D
Ca.ccclxxj.C.
Ca.ccccxxxvij.A B D.
Cap.ccccxlvj.H
Cap.ccccxlix.D.
Ca.ccccliiij.P.
Cap.cccclxxvj.C.

Emoptoycis sive per sputum sanguinis

Capitulum.lix A
Capitulum lxv.C E
Caplm lxxiij.C
Capitulum.cxix.B M
Cap.cxxxij.A
Cap.cxciij.A
Cap.cclxxj.A E
Cap.cccxxxij.F
Capitulum.ccclxxij.G
Caplm.ccclxxvj.D.
Capitulũ.cccxc.A E.
Cap.ccccxxij.H
Cap.ccccxxix.D
Ca.cccclxij.G

Emigranea

Capitulum.cxxxj.D
Capitulũ.cxlv.M.
Ca.clxiiij.H
Caplm.clxxvij.A
Cap.ccccix.D
Cap.ccccxcix.in fine

Empetigo.

Capitulum.xlvj.K.
Capitulũ.lxix.D
Caplm lxvj.C
Cap.lxxxix.D.
Cap.xcij.in fine.
Capitulum.c.C
Ca.clix.B

Capitulum.ccxxiiij.A.
Ca.cclxvij.G.
Cap̃.cclxxvj.G.
Ca.ccxcij.D
Cap̃.cccxxvj.A.
Ca.ccccvij.A
Ca.ccccxlv.C

Excreatio facilis.
Ca.ccccxxxvj.K.

Eructuationes aceto sas auferendas.
Ca.ccclxxv.E.

Egestionem excitanđ.
Cap̃.lxx.BF
Ca.cxij.A.

Ebrietatem tollere
Capitulum.cj.CI.
Ca.cxviij.DE
Ca.cxlv.B.
Cap̃.cccxcij.in fine

Ebrietatem prouocare siue inebriare
Ca.cclxviij.D.
Ca.cccxvij.ABC
Ca.ccccliiij.K.

Epiforas.i.sup infusio reumatis descendentis ad oculos.
Cap̃.cxv.in fine
Ca.ccccxlj.in fine.
Ca.ccccxlij.A.

Escarã ignis auferenđ.
Ca.ccccxj.in fine

Erectionem Uirge
Capitulum.xj.L
Ca.cxv.C
Ca.cxvij.A
Ca.ccxl.I.

Eger an moriat̃ siue nõ
Ca.cccclxxxvj.F.

Exitus ani.
Ca.cxlj.in fine.
Ca.cclxv.C.
Ca.cclxxij.B
Cap̃.cccj.F.
Ca.cccxxxvij.in fine
Ca.cccxlviij.E.

Aciem depuranđ
Ca.j.I
Ca.vij.F.
Ca.xxv.A.
Cap̃.xcviij.D.
Capl'm cxxiij.G
Ca.cxxx.M.
Ca.ccccxxxvj.K.
Ca.cccclxxix.E

Faciem mulieꝝ siue cutẽ eaꝝ mundificanđ.
Ca.cclxxxiiij.C

Faucium tumores.
Ca.cccxxix.F 7 in fine.

Fastidium tollere.
Cap̃.cxlj.A
Ca.ccccxliiij.in fine

Fracturã cruris consoli dandã vel alteri' mẽbri.
Ca.cclxxxviij.E

Febres curare.
Capitulum.ij.DE.
Capl'm.iij.K.
Ca.viij.D
Ca.xxxix.IM
Capitulum.l.F.
Cap̃.lxxxv.I.
Cap̃.cxij.C
Ca.cxl.K
Ca.cxlix.D.
Ca.clv.E
Ca.ccx.A.
Ca.ccxxviij.E.

Capitulum.ccclx.ACD
Ca.ccccxij.F.
Ca.cccccxij.in fine

Febres tercianas.
Cap̃.clxxj.B
Ca.clxxv.in fine.
Ca.ccxcvij.E
Ca.cccxxxij.I
Ca.cccxlv.C
Ca.cccclxxvj.E.

Febres quartanas.
Capitulum.lx.C.
Cap̃.cxvij.C.
Ca.cxl.F.
Ca.cxliiij.I
Cap̃.clxxj.B
Ca.clxxij.EG
Ca.clxxxvij.C
Ca.ccxcvij.G
Ca.cccxxxij.I
Ca.cccxlv.K
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxlvj.M.
Cap̃.cccclxxxvj.D.
Ca.ccccxciij.B.
Ca.ccccc xvj.C

Febres quartanas. de Colera adusta.
Ca.cccxlvij.M

Febres effimeras
Cap̃.cccxlv.C.

Febriũ inflãmationes
Ca.cxlvj.C.
Ca.cccclxx.in fine.

Febribus cõburentib'.
Ca.cclxxv.BC.

Febres Infantium
Ca.cxlix.B
Febres pestilentiales.
Ca.cxxv.K
Cap̃.cccxlix.B

De herbis.

Febres Periodicas.
Capitulnm.lxxv.F
Ca.ccc xxiij.K ⁊ M.
Ca.ccc liij.B.
Cap.ccc lix.B
Ca.ccc lxxj.F.
Ca.ccc lxxij.G I
Cap.ccc lxxvj.E
Ca.ccc lxxxv.in fine
Ca.cccc xxx.B.
Ca.cccc xciij.G

Febres antiquas.
Cap.xxvj.A
Ca.xxix.M
Ca.xlvij.I K.
Cap.cxlj.D
Ca.clxvj.in fine.
Ca.clxxxix.E F.
Cap.ccc xlviij.D
Ca.ccc lxxiij.H
Ca.cccc.xxvij.G

Febres melancolicas.
Ca.ccc xlvij.M

Febres cottidianas.
Capittulum.lx.C

Fetor Oris.
Cap.iij.H
Capl'm.xix.Q
Ca.xxviij.A
Ca.c ix.G
Cap.c xxv.C D.
Ca.clxxxviij.D
Ca.cxcj.B
Ca.cc viij.C D E
Ca.cclxxxviij.B
Ca.ccxcvij.D
Ca.ccc xlvij.F.
Ca.ccc lx.in fine.
Ca.cccc liiij.I R

Fetor assellar ⁊ to cius corporis.
Ca.lxxix.A
Ca.ccc lxj.D

Capitulũ.ccc lxvj.in fine.

Fetũ mortuũ expellenð.
Capl'm.xl.F
Cap.lx.A B.
Cap.lxxj.L
Ca.lxxij.C.
Ca.c iiij.in fine
Ca.c xj.A
Ca.c xij.D K
Ca.clvij.D E in fine
Cap.c lxix.E
Ca.cc.A.
Cap.cc vij.C in fine.
Ca.cc xiij.C.
Ca.cc xix.in fine
Ca.cc xxxvj.B
Ca.cc lxxvj.D.
Cap.cc lxxxix.in fine.
Ca.ccc xl.D
Cap.ccc lix.B.
Ca.ccc lxiij.H
Ca.ccc lxxj.
Ca.cccc iiij.B.
Cap.cccc xiiij.A
Ca.ccccc.xiij.B.

Ferrum vł sagittas a corpore expellendum.
Ca.clvij.A E M O.

Femor dolores.
Ca.ccccc xvj.in fine.

Frenesis.
Ca.xxiij.C.
Ca.xcviij.B.
Ca.ccc xlvj.A
Ca.cccc xxix.H

Flegma purganð siue educenð.
Capittulum.liij.D
Ca.lxvj.D
Ca.lxix.F
Ca.c iij.B
Ca.c xx.H
Ca.cxxxj.A.
Ca.clxiiij.A

Ca.clxj.A.
Ca.clxxij.F H.
Ca.clxxviij.A E G K
Capittulum cc ij.B.
Ca.cc xxij.F L.
Ca.cclxxvij.E.
Cap.ccc xxxvij.
Ca.ccc xlij.A.
Ca.cccclxxxij.E G R

Flegmonem pacienti.
Ca.ccc lxxxix.L

Fistula.
Capittulum.viij.B.

Capl'm.xl.E T.
Ca.xlij.B
Ca.lij.G
Ca.xc.in fine.
Cap.c vj.D
Capl'm.c xj.C
Ca.c xij.M
Ca.c xx.L
Ca.c xxv.in fine
Ca.c xliij.E
Ca.c lxv.C
Ca.c xcviij.in fine
Capittulum.cc.D
Ca.cc v.A
Ca.cc liij.A.
Ca.cc lxxxiij.in fine.
Cap.ccc xxxij.E
Cap.ccc xxvij.F.
Ca.ccc xlv.D
Ca.ccc lxxv.G.
Cap.cccc xcj.D
Cap.cccc xciij.A
Ca.cccc xcviij.B.
Ca.ccccc viij.A.

Furfuribus siue lendi nes a capite mũdificanð.

Ca.lxx.K.
Ca.lxxxvj.E.
Capittulum.cj.D
Cap.c ix.D.

Capitulum.cxcj.D.
Cap.cclxxj.B.

Formica.

Capitulū cc xxxiiij.in fine.
Ca.cclxv.C G
Cap.ccc ij.K.
Ca.ccc xx.B.
Cap.ccc xxij.C
Ca.ccc lxiij.H
Ca.ccc lxvij.K.
Ca.ccc lxxxviij.B
Ca.cccc j.M
Ca.cccc lv.A

Omorrea.
g Cap.xj.B
Ca.c xv.C
Ca.c xvij.A
Capitulum.cc xl.I.

Gingivaꝝ putredo.
Ca.cccc xlix.C.

Gingivam sangui nolentam.
Capitulum.lv.D
Cap.lix.C
Ca.c xliiij.F
Ca.ccc xxxij.A
Ca.cccc liiij.R.

Gingivas ꝛ dentes confortandas.

Capitulum.cc lxix.K
Cap.ccc xxj.I in fine
Ca.ccclxviij.B

Geniturā viroꝝ extinguenð.
Ca.lxxvj.A

Guttur ꝛ pectus leni ficanð sive eoꝝ aspata.
Ca.c iij.C D F ꝛ H
Ca.cc lviij.in fine.

Erisipila
h Ca.lxx.in fine.
Ca.lxxvj.in fine
Cap.c xv.B.
Capitulum.c xix.K
Capl'm.cxlv.A
Ca.c xlvij.F
Ca.cc xxxiiij.in fine.
Capitulum.cc xl.A D.
Ca.cc lv.C
Cap.cc lxj.A
Cap.cc lxxvj.H.
Capl'm cc lxxvij.in fine.
Ca.ccc ij.K.
Ca.ccc xij.D.
Ca.ccc xx.A
Ca.ccc xxviij.D K
Ca.ccc xlv.G
Ca.ccc liij.C
Ca.ccc lxvij.K.
Ca.ccc lxxvj.A
Capl'm.ccc lxxxviij.B E
Ca.ccc xcviij.A.
Ca.cccc j.M
Ca.cccc xiij.G
Ca.cccc lv.A.
Ca.cccc xciij.C D
Ca.ccccc ij.F
Ca.ccccc xj.B.

Hernia.
Capitulum.lxxj.A B
Ca.c xxxiij.B
Ca.cccl.A.

Herpetem estiome num curare.
Ca.cc lxv.in fine
Ca.ccc xij.D
Ca.ccc xxix.D.
Ca.ccc xlv.B
Ca.ccc liij.B
Ca.ccc lxv.in fine.
Ca.ccc lxxvj.A
Cap.cccc ij.H.

Hominem preservare a frigore aeris.

Capitulum.cccc.xxxvij.E

Gnem sacrū extin
i Ca.iiij.A guenð
Ca.xxxij.B
Capitulum.l.D
Cap.c in fine.
Ca.c xix.E
Ca.c xxxvij.A D
Ca.c lxx.E
Ca.cc liij.in fine.
Ca.cc lxxij.B
Ca.cc.lxxvij.C.
Ca.ccc.xxix.C D
Ca.ccc xxxij.E.
Cap.ccc xlv.B
Ca.ccc liij.B
Ca.ccc lxxij.I
Ca.ccc lxxvj.in fine.
Cap.ccc lxxxviij.B
Ca.cccc xv.in fine
Ca.cccc xxxij.in fine
Ca.cccc liij.A ꝛ C
Ca.cccc lxxxviij.A

Ignis adustionem
Ca.lxx in fine.
Ca.c xxv.T.
Ca.c xcj.D
Ca.cc lv.E F.
Ca.ccc ij.K
Ca.ccc vij.E
Ca.ccc xxij.C.
Ca.ccc lxiij.H
Ca.cccc xlv.C
Cc.ccccc xix.E

Ingeniū acutū pcreanð.
Ca.c lij.P R.

Inflationes resolvere
Ca.xxxv.in fine
Ca.ccc xc.A

Inflationes testiculoꝝ.
Ca.lxxxviij.A.
Ca.cccc xxviij.B.
Infantes contractos.
Ca.lxv.F in fine.

De herbis.

Infantiũ flux⁹ ventris
Capitulum.lxxix.

Infantẽ hilarem facias
Cap̃.xxix.L
Capl'm.xl.S.
Ca.c xviij.R
Ca.cccc.lxiiij.C

Ictericia.
Capitulum.v.D
Cap̃.vj.C.
Ca.viij.E G M
Capl'm.xviij.B
Cap̃.xxix.A
Ca.xxxiij.E.
Ca.xlvij.H.
Ca.l.B K L
Ca.lxxvij.A
Ca.lxxviij.D.
Cap̃.lxxxv.D
Cap̃.xcj.A D
Ca.xciiij.H
Capitulum.cj.F.
Ca.ciij.G H
Ca.cvj.F
Ca.cxiiij.A.
Ca.cxlix.B C.
Ca.clix.B D
Ca.clxxxix.G
Ca.ccxxxij.in fine.
Ca.ccxxxix.G
Ca.ccxlj.A.
Ca.cclxv.H
Ca.cclxxix.F
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.cccxxv.D
Ca.cccxxxij.F
Ca.ccc.xxxvij.M
Ca.cccxxxviij.D F
Ca.ccc lxiiij.C.
Ca.ccc lxxj.C
Ca.ccc xcviij.O.
Ca.ccccxlix.F
Ca.cccclv.L.
Ca.cccclxvij.A.
Ca.cccclxxvj.A
Ca.ccccxcix.D

Ictericia Nigra
Capitulum.xc.in fine
Ca.ccc lxxiij.G

Intestinoꝝ dolor.
Capitulum.xv.Q.
Ca.xxxix.G
Ca.xlij.E
Ca.lix.A B
Ca.cij.B E
Ca.cxix.in fine.
Ca.ccc xxix.A

Intestinoꝝ vlcera
Ca.cxxxv in fine
Ca.clj.C
Ca.clvj.D.
Ca.cxcj.G.
Ca.ccvj.F
Ca.cclxv.B F
Ca.cclxix.H K
Ca.cclxxj.E
Ca.ccxcix.F I.
Ca.ccciij.A D
Ca.ccc ix.E.
Ca.cccxxviij.G
Ca.cccxxxij.G.
Ca.ccclxvij.D.
Ca.cccxciij.D
Ca.cccc ij.D
Ca.cccc xxij.A B
Ca.ccccc B

Intellectum bonũ sine
Memoria bona.
Ca.lxvj.D
Cap̃.clxviij.in fine
Ca.ccxcvij.C
Ca.cccxxij.F in fine.
Ca.ccccxxxvj.M
Ca.cccc lxxxiij.A E

Impregnationẽ iuuantia sine ad conceptum.
Capitulum.lviij.
Ca.ccxxxvj.in fine
Ca.ccc lix.C F
Ca.ccccxxxvij.E

Impinguantia hoĩem.
Ca.cxxv.C
Ca.cxlviij.B
Ca.clxxxv.in fine.
Ca.cccxxij.M
Ca.cclxxvj.O.
Ca.ccc lxxxij.E
Ca.cccc.xl.R

Ipopya.i.liuor collect⁹
sub oculis vł palpebris
Ca.cclxv.A in fine
Ca.cclxxxix.C
Ca.cccccxix.B C

Iram remouend̃.
Ca.xix.P
Ca.cxviij.R
Ca.clxxvij.D

Itineris laborem.
vt non sentias.
Ca.xxxix.E

In itinẽ attritões q̃ fiũt
Cap̃.cclxxvj.G.

Ictus Scorpionum
Ca.ccc xxiiij.in fine.
Ca.ccc lxxiij.H
Ca.cccc ix.B
Ca.ccccxxxvj.P.

Intoxicatus.
Capitulum.lxxxiiij.D.

Jecoris tumorem
Ca.ccccxlviij.A

Indumentum tuum
si vis vt prolongetur
Capitulum.ccxcij.F

Juncturarum
dolorem.
Capitulũ cclxxxij.D

Tabula sup Tractatu

Iuuentutem acquirend
Capitulum.ccxcvij.D

Labiorum fissuras
l Ca.lxxv.D
Lac mulierum.
prouocandum.
Capittulum.xj.I
Cap.xxvij.B
Ca.xxix.B F K.
Caplm.lxxv.in fine.
Capittulum.clij.M
Ca.clxxix.I.
Ca.ccclxxxiiij.I.
Ca.cccc.xcvij.G

Lac mulierum prohibend
Capittulum.cxv.E L.

Lac in mamillis vt strigatur
Capittulum clxxx.C.

Lac coagulatum in
mamillis soluend.
Capitulum.clj.G.
Cap.clxxv.F
Ca.cclxxxviij.E

Lac oues vt habundant
Ca.cxxvj.G

Lanam limpidare.
Cap.cxxxvj.F

Lepra.
Ca.xxij.B
Ca.xxxvj.in fine.
Ca.lxix.B
Ca.lxxv.B
Capittulum.c F
Ca.cxxxj.H
Ca.cxxxvj.B
Ca.clij.N O P.
Ca.clxiiij.D
Ca.clxv.in fine.
Cap.clxxij.E
Ca.cxcvj.B
Ca.ccxix.B.
Ca.ccxxix.H.
Ca.ccxliiij.A
Ca.ccxcvij.C B
Cap.ccciiij.D
Ca.cccvj.A
Cap.ccclxxxvij.C
Ca.cccc.lxv.in fine.
Ca.cccclxvij.E.
Cap.cccclxxiij.in fine.
Ca.cccclxxxij.in fine.
Ca.ccccxcvij.G I.

Lepram incitant
Cap.c.xxj.D

Leticiam generare.
Ca.lxxviij.A F
Ca.lxxx.G H
Cap.cclxxxij.E
Ca.ccxcvij.D
Ca.ccccc.x.per totum caplm

Letificando interficiunt.
Capitulum.cxlv.G L

Lentigines et maculas
in facie tollendas
Capittulum.lxj.A.
Cap.lxix.D I.
Ca.lxxix.C
Ca.lxxxix.C.
Ca.cxx.N.
Capittulum.cxl.H
Ca.cxliiij.G.
Caplm cc vij.E.
Cap.ccxvij.E.
Cap.cclv.A
Ca.cclxxvij.E
Cap.cccvij.B
Cap.cccxj.in fine
Ca.cccxxvj.G

Litargia
Capittulum.xj.E
Ca.xxxiij.C.
Ca.cxl.B.
Ca.ccvij.B G.
Ca.cclvj.A
Capittulum.cccxlvj.A
Cap.cccc.xxix.H
Ca.ccccxxxvj.F M

Liuorem ex percussione.
Capittulum.xxix.E
Ca.cccxc.C
Cap.ccccix.B

Liuorem Cutis auferend
Ca.cccc xj.in fine.
Cap.cccclxv.N

Libidinem excitandam
Cap.xxxviij.B
Ca.clxxvj.A B
Ca.cclxiij.A E
Cap.ccclxxxiij.in fine.
Ca.cccc xiij.A D.
Cap.ccccxlix.F
Ca.ccccc iiij.C F I
Ca.cccccxxv.G

+ Libidinem extinguend
Ca.xj.A B F K
Ca.xcviij.E K.
Cap.cccxcviij.E.
Cap.ccccj.D
Cap.ccccv.O
Cap.cccccxij.H.

+ Linguam aggrauatam
alleuiare.
Cap.ccccxxj.G

Linguam erigere et
fauces exasperare.
Capittulum.cix.A

Libros a vermibus
preseruandos.
Cap.iij.B E

+ Loquelam amissam
restaurare.

Capittulum.iij.D.
Cap.ccxxiiij.E

De herbis.

Lumbricos occidẽdo
Ca.ij.E L
Ca.iij.F H
Ca.xiiij.N
Ca.xviij.F
Ca.xxj.C
Capitulum.xv.D.
Capl'm.l.G
Ca.xcij.B C
Ca.xciij.B C
Capitulum c.F
Ca.cj.F
Ca.c vij.H
Ca.c viij.E.
Ca.c xv.H
Ca.c xviij.D.
Ca.c xxxvij.C
Ca.c xliiij.E
Ca.c lxxj.D.
Ca.cc.C
Ca.cc vij.D G
Ca.cc.xij.H.
Ca.cc xix.A C E
Ca.cc xxxv.E G
Ca.cc lxvij.A
Ca.cc lxxxviij.F.
Ca.cc lxxxix.F
Ca.cc xcviij.D
Ca.cc xcix.in fine
Ca.ccc iiij.C
Capitulum.ccc x.A.
Ca.ccc xiij.F
Ca.ccc xv.in fine
Ca.ccc xxj.D.
Ca.ccc xxv.C.
Ca.ccc xxxiij.D
Ca.ccc xlvij.C E.
Ca.ccc lxxiij.ĩ fine
Ca.ccc lxxxj.A.
Ca.ccc xc.D
Ca.cccc j.H
Capitulum.cccc vj.G.
Cap̃.cccc xvij.D
Ca.cccc xlvj.A C D
Ca.cccc xlvij.A G.
Ca.cccc lxv.B E
Ca.cccc xc.A B D
Ca.cccc xcj.E G H

Lũbricos latos occidẽdo
Ca.c xl.H

Lumborum dolorem removendum
Ca.ccccc xxiij.G

m Atricis dolorẽ.
Ca.xcix.A.
Ca.c xl.D G
Ca.c lviij.A
Capitulum.cc xlvj.A
Ca.cc xlviij.A.
Ca.ccc lxxj.D
Ca.ccccc ix.A

Matricis duriciem.

Ca.c xlv.F.
Ca.c lxxv.C.
Capitulum.cc xlviij.C G
Ca.cc lv.
Ca.cc lxxij.B
Ca.ccc xxiij.I

Matricis suffocatio.

Ca.xx.C.
Cap̃.cc vij.B.
Ca.cc xlviij.D.
Ca.ccc viij.in fine
Ca.ccc xlij.B
Ca.cccc j.G
Ca.cccc xxx.C
Cap̃.ccc xxxvj.E.
Ca.cccc lx.in fine.

Matricis Infrigidatio
Capitulum.lx.G
Ca.lxiij.A B
Ca.ccc xxiij.G

Matricis Opilatio.
Ca.cccc xcviij.E.
Ca.ccccc ix.I

Matricis dilatatio.
Capitulum.c iiij.D

Matricis ⁊ ani egressio

Capitulum.lv.D
Capitulũ cc vj.C.

Matricẽ mũdificandã.
Capitulum lxiiij.C.
Capl'm.cc ix.A
Capitulũ.cc xxiij.A
Cap̃.cc lxxvj.K
Ca.cc lxxvij.in fine
Ca.ccc xxxvij.B
Cap̃.cccc lxxxv.K.
Cap̃.cccc lxxxvj.in fine

Mãmillarũ duricies.
Capitulum.xcj.C ⁊ in fine

Mamille mulierum sive virginũ ut non crescant
Capl'm c lxxiij.A

Maculas tollendum.

Ca.lxj.A
Capitulum.c ix.D
Cap̃.c xxij.H
Ca.c xxx.G.
Cap̃.c lxv.D.

Maculas nigras delendum.
Cap̃.ccc xxxij.F K

Mania.
Capitulũ.c lxiiij.H.
Ca.cccc xiij.in fine

Melancolicas egritudines.
Ca.c lxxij.B C

Melãcolie resistende
Ca.lxxviij.in fine.
Capitulũ.lxxx.C.
Ca.cc lxxxij.G.
Ca.cc xcvij.A B
Ca.ccc xxxj.A
Capitulũ.ccc lxx.D E F

Ca.cccc.xxviij.E G K.
Ca.cccc.xl.H
Ca.cccc xlvj.H P

Menstrua prouocāda
Ca.j.B
Ca.ij.B.
Ca.vj.H
Ca.viij.A
Ca.xj.B G.
Ca.xviij.E
Ca.xix.E F
Ca.xxxij.C
Ca.xxxix.B C.
Ca.lxij.B
Ca.lxiiij.B.
Ca.lxxiiij.B
Ca.lxxxiij.in fine
Ca.lxxxiiij.E
Ca.lxxxvij.B
Ca.xc.B C
Ca.xcj.A F
Ca.xciij.B
Ca.xcv.B
Ca.ciiij.A C
Ca.c viij.A E
Ca.cxj.A.
Ca.cxij.B K
Ca.cxv.H
Ca.cxxj.J
Ca.cxxij.G
Ca.cxxx.in fine
Ca.cxxxj.M O
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.C G L
Ca.clv.E G
Ca.clvij.F
Ca.clxiiij.C
Ca.clxxviij.A
Ca.clxxxv.A B
Ca.clxxxix.B G
Ca.cc v.B
Ca.cc vij.C.
Ca.cc xxvij.B.
Ca.ccxxxvj.B
Ca.ccxxxix.A
Ca.ccxlvij.B
Ca.cclxv.H
Ca.cclxxix.A
Ca.cclxxxij.B
Ca.cc lxxxix.C
Ca.ccc xxxvj.A
Ca.ccc xl.B K
Ca.ccc lxxj.G K
Ca.cccciij.A F
Ca.cccc iiij.B G
Ca.cccc xiiij.A B
Ca.cccc xlvj.F
Ca.cccclij.A
Ca.cccc lxxxv.in fine
Ca.ccccc iiij.H K
Ca.ccccc vj.A

Menstrua stringentia siue ꝯ nimiū fluxum menstruorum.
Ca.xlij.E
Ca.lxv.J
Ca.c xxiij.B.
Ca.cxxvj.a
Ca.cxxxiiij.B
Ca.cxxxvij.E G H.
Ca.c lix.B.
Ca.c lxxxviij.B
Ca.cc xviij.in fine.
Ca.cc xxxvj.E
Ca.ccc xxij.B
Ca.ccc xxviij.F G
Ca.ccc liij.B B
Ca.ccc lxxvj.in fine
Ca.cccc ij.E H
Ca.cccc xxij.C B.
Ca.cccc xlix.F.
Ca.cccc lxxxj.B.
Ca.cccc xcj.C

Membra putrefacta cu(rare
Ca.lxv.H

Membrum arcuatum.
Ca.xxxij.E

Membrū incisum vt nō senciatur.
Ca.cc.lxxvj.A B J.

Membris fractis.
Ca.ccc.xciiij.B

Miluus vt non ꝑmedat pullos gallinarum.
Ca.cccc j.P

Morphea.
Ca.viij.C
Cap̄.xxv.C.
Ca.cxix.J.
Ca.cxliiij.G J
Ca.ccxcvj.C.
Cap̄.cc xlvj.H.
Ca.ccc ix.C
Ca.ccc xl.C.
Ca.ccclix.E
Ca.cccc j.L.
Ca.cccc iij.B C.
Cap̄.cccc xxiiij.A.
Cap̄.cccclxv.K
Ca.cccc.xcv.A

Morbille.
Ca.ccc xcij.A.

Morbo arcuato succurrendum.
Ca.ccc lxxiij.C

Morbo Regio
Cap̄.xiiij.E
Ca.c xvj.in fine
Ca.cxxxvj.A
Ca.cc xc.in fine
Ca.ccc lxxxvij.B.

Morbo Caduco.
Ca.cccc xxj.in fine

Morsibus venenatis
Ca.c xxiij.E
Ca.c xxix.A.
Ca.c xl.E G
Cap̄.c lviij.B.
Ca.clxxv.B F
Ca.clxxxix.F in fine.
Ca.cxciij.A

De herbis.

Capittulum.cxcviij.A
Ca.ccxvij.E
Ca;cc xxxvj.D:
Ca.cclxxvj.H
Ca.ccc j.B:
Ca:ccc iiij.D.
Ca.ccc xxv.A
Capittulum.ccc xxxiiij.F
Ca;ccc xxxvij.H.
Ca;cccxlj.A
Ca.ccclv.A
Ca.ccc lix.B.
Ca.ccc lxviij.A
Ca.ccclxxj.A
Ca.ccc lxxij.G.
Ca.ccclxxiij.B
Ca;ccc lxxix.B
Ca:ccc lxxxix.C
Ca.ccc xc.C
Ca.cccc xxix.H
Ca.cccclxxvj.D:

Morsus canis rabidi.
Capittulum:xiiij.C N.
Capittulũ:cj.G
Ca.cix.C H
Ca.clxxv:D
Ca.clxxxix.F.
Ca.ccxvij.C
Ca:cc lvij:B.
Ca.cc lxv.F
Ca.cclxxix.C.
Ca.cclxxx.C
Ca.cclxxxij.A.
Ca ccxcij.B
Ca.cccxxiij.K
Ca.ccc xxvj.F
Ca.ccc lxxiij.A B
Ca:ccclxxv:B.
Ca.cccc lxxix.A

Morsus Serpentum.
Capittulum.ix.B D.
Cap̃.xiiij.B.
Ca.lxxiiij:D
Ca.lxxxvij.in fine:
Ca.cvij.F.
Ca.c xvj.D.

Capittulum.cxxij.H
Ca.clv.in fine.
Ca.cclxxx.A
Ca. ccc xxxiij:B
Ca.ccclxxxiij.A.

Morsus Scorpionis:
Ca.clxx.D
Ca.clxxj.A B
Cap̃.cclv.C
Ca.cc lxxxij:A
Capittulum.ccc ij.B:
Cap̃.cccxxiij.E
Ca.ccccxlix.F

Morsus Reptilium.
Capittulum.xcij.F.
Ca.cxxiij.in fine.
Ca.cc vij.H
Ca·ccxj.in fine
Ca·ccc lxxxix.E
Ca.cccc lj.E

Morsus Rutele.
Ca.ccccij.in fine
Ca.cccx.G J
Cap̃:cccclxvj. D.
Ca.cccclxvij.A
Ca.ccccc xxiij.D

Morsus Tyri
Cap̃.cccclxxvij.F

Mortem animalibus.
inferentibus:
Ca.cccxix.A
Ca.ccc xcv.in fine.

Mulieribus que non
bene purgant̃ in partu.
Ca.ccc lxiiij.B

Mala oĩa vt a te fugant̃
Ca.cccc xcvij. in fine:

Muscas necare.
Capittulum:clxv.E.
Ca.cccc vj.M

n Ariũ sãguis fluxũ
Ca;lvij.E:
Cap̃;lxv.A.
Ca.xcviij.B H:
Capittulum.cij E
Ca.cxxiij.B J
Ca;cxxxvij.L
Ca.cc vj.in fine
Ca.cc xxxvij.F.
Cap̃.ccc ij.N
Ca;ccc lxxij. F
Cap̃.ccccj.K.
Ca.cccc xxij.G.
Ca.cccc liij.D·
Cap̃.cccc lxij.F
Cap:cccc xcj.A
Cap̃.ccccc v.B.
Ca.cccccxvj.H

Narium putredo
Capittulum.clxij.G

Narium opilatio.
Cap̃;cc ix.in fine
Ca.ccxij.D
Ca:ccc xxxvij.L
Ca.cccc xlvj.J.

Narium dolor
Capittulum.xl.K.

Nauseam prohibenđ
Cap̃.ccclxviij.C
Ca.ccccliij.K

Neufreticis

Capittulum.xxxij.D
Cap̃.xciij.F.
Ca.cxxij.K
Ca.c xxxiij.B D
Cap̃.cxxxix.A.
Cap̃.clxxxix.in fine
Capittulum.ccl.C.
Cap̃.ccc j.C
Ca.ccc xxxviij.F.
Capittulum.ccc xc.B
Cap̃.cccc ij.N.

Neruoꝝ concussio.
Ca.ccclxvij.A.

Neruis dolentibus.
Ca.cxc.in fine.
Ca.ccxv.A.B.C.

Nutricibus a quibus abstineant
Cap̄.xxxviij.in fine.

O Culorum dolores
Capl'm.ij.F
Capitulū.iiij.A.
Cap̄.vj.F.
Capitulum.vij.D
Capitulum xxiiij.A D
Capl'm.xxxv.C
Capitulū.l.H
Cap̄.lxxxiij.B
Cap̄.ciij.B
Cap̄.cxv.A L.
Ca.cxij.C D.
Ca.cxxiij.L
Ca.cxxvij.F
Capitulum.cxlv.B
Cap̄.clxvij.A.
Cap̄.clxxx.B
Cap̄.clxxxix.A C.
Cap̄.cciij.C D F
Cap̄.ccxxviij.C
Cap̄.ccxxxvj.C
Ca.ccxlj.A C
Ca.cclxv.D
Ca.ccxcvij.E F.
Ca.cccxx.E F.
Ca.cccxxj.H J
Ca.ccclij.in fine.
Ca.ccclxxviij.in fine
Capitulum.ccccj.A D
Ca.ccccv.G ⁊ in fine
Ca.cccc ixvj.B
Ca.cccclxvij.A
Ca.cccc xxxvj.in fine
Cap̄.ccccc xxx.F.

Oculorum pruritus.
Capitulum.xvij.D
Ca.cccc.lxij.in fine

Oculorum asperitas
Capitulum.lxxxiij.B.

Oculorum tumores.
Capitulum.l.C
Cap.x.c.in fine.
Ca.cxix.F
Ca.cxlvij.C
Capitulum clxj.A
Cap̄.clxx.B
Ca.ccj.A B
Ca.ccxvij.E
Cap̄.cclxx.K.
Cap̄.ccccij.H.
Ca.ccccix.C
Ca.cccclxix.
Ca.cccc.lxxxiij.C.

Oculoꝝ tumorem sine pruritui palpebraꝝ.
Capitulum.xv.H.
Ca.cccc ix.F
Ca.ccccxxxvj.H

Oculorum Scabies.
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cix.in fine
Ca.cxvj.D.

Oculorum caligines
Capitulum.liij.B
Cap̄.xc.B
Ca.xcvj.B.
Ca.xcix.in fine.
Capitulum.cj.J
Capitulum.cvij.A
Cap̄.cxij.J.
Ca.cxxij.H.
Ca.cxxxvj.C
Ca.clx.A
Ca.clxiij.A.
Ca.cxc in fine
Capitulum.ccij.A.
Ca.cclxxix.F
Ca.ccxcij.A
Capitulum.cccj.B
Ca.ccclxix.C.
Ca.cccclxxv.C.

Oculorum macula.
Capitulum xcviij.C
Capitulum.c in fine
Cap̄.cvj.F.
Cap̄.cxj.A.
Ca.cxciiij.G
Ca.ccxlj.B.
Cap̄.ccxcviij.E
Ca.ccclxxxj.in fine

Oculorum liuorem
Capitulum.xlvj.M.
Ca.lv.G
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cclxx.D.
Ca.cclxxxix.C
Ca.ccccxxxvj.G

Oculorum calores.
Capitulum cclxxvij.B

Oculoꝝ pannaricia.
Cap̄.xxviij.F
Capitulum.cccc xxx.O

Oculoꝝ vngula siue ꝑ vngulā ⁊ coagulatū sanguinem sup oculo
Cap cxxij.K L
Capitulum.ccxij.in fine

Oculoꝝ vlcera.
Ca.clvj.B D
Ca.clx.A
Ca.cclxxvj.F
Ca.cclxxxij.A G
Cap̄.cclxxxiij.A.
Cap̄.ccxcviij.E.
Ca.cccxxij.H
Cap̄.cccxxviij.K
Ca.cccxxx.B
Cap̄.ccccj.in fine.
Ca.ccccxxx.D.
Ca.cccccxviij.J
Oculoꝝ siccitates
Capitulum.clx.B

De herbis.

Oculorum pilos.
Capitulum.c.xxiij.M

Oculorum lacrimas
Capitulum.c.lxj.B
Cap̄.ccxcvij.E
Cap̄.ccclxiij.G.
Cap̄.ccclxvij.C
Caplm.cccclv.B

Oculorum albugines
abstergendum
Capitulum.c.lx.D

Oculorum pupille
dilatationem.
Capitulum.xiij.E
Capitulū.ccccv.D

Oculorum pannum.
Capitulum.c.xlv.C

Oculorum lippitudo.
Cap̄.cccc.xxiij.A.C

Oculorum iumentorum et
pecorum dolorem
Cap̄.c.xliiij.in fine

Obtalmia.i.apa oculi.
Cap̄.xcviij.I
Capitulum.ccciij.O
Cap̄.ccclxvij.C
Capitulū.cccc.xxiij.A.B.

Obscuritatem visus
Cap̄.ccclix.A.
Ca.ccccxxx.E et in fine
Cap̄.ccccxxxvj.M

Oris vicia
Capitulum.lxxxiij.A
Cap̄.c.xvij.A
Capitulū.c.xx.A
Caplm.c.xxvj.D.
Ca.ccclxxix.in fine.
Ca.ccccij.I.
Ca.cccclxvij.A

Oris tumores.
Capitulum.ccccij.M

Oris scissuras et labiorum.
Capitulum.c.lvj.G

Oris bothor.
Cap̄.ccxcix.C.
Caplm.cccij.K
Cap̄.cccxxiij.A.

Oris vlcerationes,
siue pustule oris.

Capitulum.c.xxj.G
Capit.ccvj.B
Ca.ccxij.E.
Cap̄.ccxiij.B.
Caplm.cclxix.I
Ca.cccxx.C.
Ca.cccxlv.G
Cap̄.ccclxviij.G.
Ca.ccclxxix.B.
Cap̄.ccccij.A.B.
Ca.cccc.xvj.B
Ca.cccclxxvij.E
Cap̄.cccclxxxvj.B

Oris putredo.
Cap̄.cccc.lxxvij.C.E
Ca.cccclxxviij.A.

Orthonoicis.
Capitulum.c.xix.B
Caplm.c.xxiij.A
Cap̄.c.xxx.B.
Ca.c.xxxvj.A.
Cap̄.c.lxv.G.
Ca.cc.lxxxj.C
Ca.ccxc.D
Ca.cccclxxv.B.
Cap̄.cccccij.A.

Ossiū fracturas exhend
Capitulum.lx.M
Ca.lxxv.in fine
Ca.ccccc.xvij.in fine.

Ossiū denudationem
siue contra denudati
onem ossiū nudatorum.
Capitulum.cccxxiij.L

Odorem corporis bonū
Capitulum.cciiij.D.
Cap̄.cccij.F.
Cap̄.cccxiiij.A

Offocationes stericas
soluunt.
Capitulum.lxxiij.F.
Caplm.lxxiiij.A
Cap̄.cccxlvj.C

Obliuio.
Cap̄.cccc.xlij.F

P Araliticus.
Capitulum.ij.K.
Caplm.ix.G.
Cap̄.xij.A
Capitulum.xxvj.B
Capitulū.xlvj.L.
Caplm.xciij.D.
Cap̄.c.xxv.E.
Ca.c.xxxj.M
Capitulum.c.xl.B
Cap̄.c.lvij.D
Ca.c.lxxvj.A.
Ca.cclx.B
Ca.cccxxxvij.O.
Ca.cccxxxviij.A
Ca.ccclxij.B
Cap̄.ccccij.B
Ca.cccciiij.E
Ca.cccc.xlix.D.

Paralisim lingue.
Ca.ccc.lxij.in fine.

Partum facilem
Ca.c.xlv.G.K

Parturientibus
Ca.cclxxj.B
Ca.cccxxxvij.M.

Pannum cutis in facie abstergenđ.
Capitulum.cxl.A.
Capl'm.cclxv.B

Panni vt tingantur colore rubeo.
Capitulum.ccxlj.C

Papulos limpidare
Cap̄.ccclxviij.C

Plagas consolidare
Capitulum.lix.C

Pleuresis.
Capitulum.ij.F
Capitulū.cxij.C.
Ca.cxlv.C
Cap̄.cccix.C.
Cap̄.ccclxxviij.E
Ca.ccccixxvj.C

Peripleumonia.
Cap̄.lx.in fine.
Cap̄.cxxviij.A
Capitulum.ccvj.in fine.
Cap̄.ccclxxvij.B.

Pectoris constrictionē
Capitulum.ij.B
Capl'm.lxj.B
Ca.cclviij.E
Ca.cccccxxx.in fine

Pestilentia.
Ca.cxxv.B.
Ca.ccclxiij.E.
Cap̄.ccccj.D F

Pedum dolorem.
Capitulum.xxix.M.

Pedū dolorē ex itinere.
Ca.cccxxxiij.E

Pedum scissuras que fiunt a frigore
Ca.cccxij.C.

Pedum Rosulas.
Ca.ccxxxviij.in fine.
Ca.cccclxxiiij.E
Ca.ccccxciij.B

Pecudes vt impinguantur
Capitulū.ccccxlvij.G.

Pediculos necare

Capitulum.liiij.A.
Ca.cvij.F H.
Ca.clxij.G.
Cap̄.ccxcij.E.
Ca.ccclxxxj.A.
Cap̄.ccccxlv.B
Ca.cccclxvj.A.
Ca.cccclxvij.C
Ca.ccccxcj.L

Pediculos generant
Ca.cxciiij.I
Cap̄.ccccxxj.C D E H

Pregnantibus
Ca.ciij.in fine

Pregnantibus nociuis
Capitulum.xxxiij.in fine.

Ptisis.i.consumptio tocius corporis.
Cap̄.lxxvj.A.
Ca.ccxlvj.C
Cap̄.cclxxix.D
Ca.cccxlix.A.
Ca.ccclxxxiiij.B.
Ca.cccclxxj.B

Pisces si egtāt i piscinis
Capitulum.xxxiiij.E.

Pilos de facile remouē dos.⁊ faciē dealbandā.
Capitulum.cl C.
Cap̄.clvj.H.

Podagra.
Capitulum.j.A.
Capitulum.xv.O.
Cap̄.xxij.D.
Cap̄.xl.T
Capitulum.lv.F
Ca.lxix.A.
Cap̄.lxxij.A.
Ca.lxxiij.in fine
Capitulum.cj.C
Cap̄.ciij.H.
Cap̄.cix.B.
Ca.cxv.G
Ca.cxxx.ppe finem.
Ca.cxlv.in fine
Cap̄.cxlvij.C F.
Ca.clxxj.C
Ca.clxx.G
Ca.cxcvj.B.
Ca.ccxviij.F
Ca.ccxxij.B F G L.
Ca.ccxxviij.B D
Ca.ccliij.in fine.
Ca.cclxix.in fine
Cap̄.cccxviij.D
Ca.cccxxij.C
Ca.cccxxix.E.
Cap̄.cccxxxiij.E
Ca.cccxxxviij.C
Ca.ccclxiij.E.
Capitulum.ccclxviij.B
Ca.ccclxix.C.
Ca.ccclxx.B E.
Capl'm.ccccv.G.
Ca.ccccvj.L.
Ca.ccccxij.E.
Ca.ccccxxxij.B
Ca.ccccxlix.D.
Ca.cccclj.A.
Ca.cccclv.M
Ca.cccclxxxvij.in fine.
Ca.ccccxcij.F
Capitulum ccccc.in fine.

Podagra a causa frigida.

Ca.cxxxj.F.

De herbis.

Polipus
Ca.cxxx.A
Cap.cc xxij:K
Ca.cccxxxvij.F

Pollutio.
Ca.cc xl:A E.
Ca.ccc ix. E.
Ca.cxv:C.

Prohibentia cursum humorum ad oculum.
Cap.ccc xxxiiij.E.

Pulmonis et pectoris vicia
Capitulum.j.K
Capitulum.xlj.B.
Capitulum.xlij. A.
Cap.lxxviij.B
Ca.lxxxiiij.C.
Ca.lxxxvij.B
Ca.xciij.G
Ca.cclxxix.G
Ca.ccc xiij.H
Ca.ccc xlvj.J
Ca.ccc lxxv.A.
Ca.ccc lxxvij.A.

Pulmonem purgantia.
Capitulum.cxxxiij. B.
Ca.ccc xlv.H.

Punctura Scorpionis.
Capitulum xxiij.B.
Ca.xciiij.L M:
Capitulum.cc L:

Pruritus

Capitulum.v:C.
Ca.lxix C B
Ca.cc xliiij.A
Ca.ccc xxiij.K
Ca.ccc lxviij C
Ca:cccc iiij.B.
Ca.ccccxxj.O
Ca:cccc lij.G
Ca:ccccc xj.A

Pustulas in facie delendas
Ca.lxxix.C in fine.
Capitulum.cclxij.

Pruritus genitalium virorum et mulierum
Ca.cccc iiij.B.

Pugilibus ad pugnandum confortant
Ca.ccclxxiiij.B

Pulices necare

Capitulum:clxv.E:
Cap.ccc xix.B
Ca.ccclxviij.H
Ca.cccc vj.L:
Ca.cccc lxvij:B H:
Ca.cccc lxxviij.B

r Agadias.
Cap.cccc xcij.F.
Ca:cccc xciij.A

Raucedo
Ca.cccc lx E F.

Ragadias et scissuras. que fiunt in labijs
Ca.ccc lxxv.H:

Ramicem.
Capitulum.cxix.L
Capitulum:cxxv.T:
Cap.cc xxv.A:
Ca.ccc lxvij.B

Renum et vesice vlcera.
Ca.xvij.E
Capitulum.xxxij.A
Capitulum:c viij. A
Cap.clvj.A

Renum calefactionem.
Ca.c iij:B

Renes calefacere.
Capitulum.cxxj.C.

Renum frigiditates
Capitulum.cc viij.E

Renum et vesice opilationes.
Ca.cc lxxxiij.J.
Ca.ccc lxxxix.B

Reuma

Capitulum.cxix.A
Capitulum.clv:B.
Ca.clxiij.A C.
Cap.clxxv.G
Ca.cc xxxix.in fine
Ca:ccc lviij.A
Ca.ccc lxxiiij.A in fine

Reuma frigidum
Ca.ccccxj.A
Ca.cccc xxix.L.
Ca.cccc xlix.C.
Ca.ccccl x.M:

Ruptura
Ca.ccc lxxxix.B M

f Anguinem reijcientibus.
Ca.viij.F.
Capitulum.xxiiij:B:
Ca.xxviij.A
Capitulum.l.G.
Ca.cxviij.C
Cap.cclxij.A
Ca.cc lxiiij.A
Cap.cc xciiij.B
Ca.ccc xxix.B.
Ca:ccc xlv.in fine
Ca.ccc liij.B
Ca.ccc lxxij.J K.
Ca.ccc lxxiiij:B.
Ca.cccc lxj.in fine.

Sanguinem mundificantia
Capitulum.c iij.A
Ca.ccij.F

Sanguinem bonum generare.
Ca. lxxviij. D
Ca. clxx. M
Capitulum. clxxxviij. B
Ca. ccc lxxxix. L
Cap. ccc xciij. D.
Ca. ccc xcviij. N.
Ca. cccc lxxix. D.

Sãguinem gingiue ⁊ vbicũq3 locoꝝ ꝯstrigendũ.
Capitulum. ij. I.
Caplm. cxix. F
Cap. ccvj. D
Ca. cc xxvj. in fine.

Sanguinem congelatum resoluere
Capitulum. lxxj. E
Cap. lxxiiij. D
Ca. c xxix. in fine.
Capitulum. ccccxl. I.
Cap. cccc lxxv. C
Ca. cccc xcviij. A.

Sanguinis mictum.
Capitulum. cxxiij. O.
Ca. ccxlvij. B

Sanguinẽ augmẽtare.
Cap. cccxciij. A.

Sanguinis sputum. cum tussi.
Capitulum. cclxv. F
Ca. ccccl j. D

Sanguisugas adherentes collo siue gutture
Capitulum. lv. N.
Ca. cxxv. G
Ca. ccccv. G

Saliuã in ore ꝓuocare.
Capitulum. xlvj. in fine

Sagittas ⁊ stirpes educere.
Ca. clxxxiij. B

Scabiem ⁊ putredinẽ pudendoꝝ.
Capitulum. xviij. B.
Cap. xxxiij. D.
Ca. xxxv. A
Capitulum. xl. C
Caplm. lxxv. C
Capitulum. c. E.
Ca. c xxxv. C
Ca. cxliij. G
Capitulum. clxvj. I
Cap. clxxv. F
Ca. clxxxvj. in fine
Cap. cxcvj. C
Cap. ccij. C G I.
Cap. ccxliij. B
Capitulum. ccc iiij. F
Ca. cccx. A B.
Ca. cccxxiij. in fine
Ca. cccxlv. B
Ca. cccc xvij. D
Ca. cccc xxvij. B
Capitulum. ccccl x. G.
Ca. cccc lxxiiij. E
Cap. cccc. xcvij. I

Scabiem vlcerosam
Capitulum. v. A

Spasmus.
Capitulum. vj. D.
Capitulũ. lx. I
Cap. lxv. B D L
Ca. lxxj. H.
Ca. lxxxiiij. C.
Capitulum xc. D
Cap. c xl. H
Cap. clvj. E
Cap. ccvij. in fine
Cap. ccxj. in fine
Capitulum. ccxiij. A
Ca. cc xxix. F
Capitulum. cclxij. M
Ca. ccclxvij. in fine
Ca. ccccxxx. A
Ca. ccccl j. D
Ca. cccc lij. H.
Cap. ccccc xiij. B

Stranguiria.
Capitulum. xxvij. C
Capitulũ. xxxij. B
Caplm. xxxix. H.
Capitulum. lx. A
Ca. xcij. A.
Capitulum. cx. C
Caplm. cxiij. C.
Cap. cxxij. E
Ca. clv. B
Ca. clxxvj. A.
Ca. cxcvij. A E
Ca. cc lxxij. in fine.
Ca. cc xcj. in fine.
Ca. cc xcvj. in fine.
Capitulum. ccc v. in fine
Ca. cc xxix. B.
Ca. ccc xxxviij. A
Ca. ccc xlvj. in fine
Ca. ccc lxxiiij. O
Capitulum. cccc iiij. H
Ca. cccc xx. B
Capitulum. ccccl ij. A
Ca. ccccl xxv. F. I

Secundinam
Capitulum. xl. H
Capitulum. lx. G
Caplm. lxxv. E.
Capitulum. cxj. A
Cap. cxxij. G
Cap. clvij. G
Capitulum. ccvij. E
Caplm. ccix. B
Ca. cc xlviij. C F in fine
Ca. cc lxxviij. B D
Cap. cc lxxix. E
Cap. ccc xl. D F
Ca. ccc xlij. C
Ca. ccc lxxxviij. D.
Ca. cccc lxiiij. in fine
Ca. cccc lxv. B
Ca. ccccc xxviij. in fine

Serpentum ictus
Ca. xlvij. A.
Capitulum. lxv. G

De herbis.

Capitulum.xciij.E F
Ca.xcix.in fine.
Capitulum.clxxj.A
Caplm.ccxc.B.
Ca.cccxxxv.A B.
Capitulum.ccccvj.K

Serpentes fugare.⁊ contra venenũ reptiliũ.
Capitulum.ij.C.
Cap̃.xl.D G O
Ca.xlvj.O
Cap̃.cxv.F
Capitulum.cxxx.in fine.
Ca.ccxvij.D.
Ca.ccxix.F
Ca.ccxxix.E
Ca.ccciiij.D.
Ca.cccxxv.F.
Ca.cccxlvj.H.
Cap̃.ccclxxj.F.
Ca.ccclxxxiij.A in fine

Serpentes interficere
Capitulum.clvij.F
Cap̃.cxcvj.A

Serpentibus pcussis.
Ca.ccclxxiij.A B

Serpigo
Ca.cccc liiij.in fine.
Ca.cccclxxix.B.

Sternutatorium.
Capituulum.lxx.D J.
Cap̃.cxxxvj.D
Ca.clxiiij.B.
Ca.clxxix.H
Cap.ccxlvij.A
Cap̃.cclxxix.B.
Ca.cccxix.C
Ca.ccccxxxvj.E

Splenis vicia siue. dolorem splenis
Capitulum.vj.A B
Capitulũ ix.F

Capitulum xxxiij.D
Ca.xlvij.E H
Cap̃.lxxv.C
Cap̃.lxxxvij.A
Capitulum.xc.A
Caplm.xcvij.B H
Capitulum.cx.A
Cap̃.cxxvj.in fine
Cap̃.cxcj.E
Ca.ccvij.C.
Ca.ccxliij.C D
Cap̃.cclxxij.C.
Ca.cccxiij.F
Ca.cccxxxvij.D
Ca.ccccxxvij.K in fine
Ca.ccccxcvij.E.J.

Splenem consumũt.
Capitulum.cx.B.
Capitulũ.ccxj.B
Caplm.cclxvj.A.
Cap̃.cccxj.C
Ca.cccc.xcij.F.

Splenem attenuant
Capitulum.clxij.B
Ca.clxxxvj.D
Cap̃.ccciiij.C.
Ca.cccxxxvij.J
Ca.cccxlij.A.
Ca.ccclxxix.C
Ca.cccclxvij.B
Ca.ccccxcvj.in fine

Splenem exiccantia
Capitulum.cclxxxj.A.

Sperma exiccanõ.
Capitulum.lxij.H
Capitulum lxxxvj.E in fi.
Cap̃.cxxxvij.K
Ca.clxxviij.B
Ca.ccviij.in fine
Cap̃.ccxl.A F.
Ca.cclxxxj.B E
Ca.ccc ix E
Capitulum.cccc.J F

Sperma augendum
Capitulum.xxv.F
Caplm.xxix.F.
Capitulum.lxvij.D
Ca.lxviij.A B
Ca.lxxix.C
Ca.xciiij.H
Ca.xlviij.B in fine
Cap̃.clij.B
Ca.clxxvj.C D
Ca.clxxx.in fine
Capitulum.ccviij.E
Ca.ccxvj.A
Ca.ccxxij.A B
Ca.cclxiij.A C D F
Ca.cccxxx.H
Ca.ccclix.G
Ca.ccclx.D
Ca.cccxciij.C
Ca.cccxcvij.B
Ca.ccccxxx.J
Ca.cccclxxvij.in fine
Ca.cccccxxix.E

Sperma minuendum
Capitulum.xxvij.B.

Sterica scausas curare
Ca.ccclxviij.C
Ca.cccxc.in fine.
Ca.cccclxxvj.D.

Sedandum dolores pungitiuos ventris.
Ca.ccclxvij.D

Sciatica
Capitulum.xlvj.D
Ca.xlvij.D.
Ca.lx.J
Cap̃.lxxiiij.D.
Capitulum.lxxx.A.
Capitulũ.xcj.D F
Caplm.xcij.F
Ca.xciij.D.

Capittulum.xcvij.J
Ca.cxij.J
Ca.cxxv.M
Cap.cxxix.B.
Capittu.cxxxj.F M O P.
Cap.cxl.B J
Ca.clxxvij.A B E G
Cap.clxxix.A
Cap.cc xviij.F
Ca.ccxxij.G.
Cap.cclij.B
Cap.cclxvij.F.
Ca.cclxxij.in fine.
Ca.cclxxxix.B.
Ca.ccciiij.A E
Ca.cccxxiij.C
Cap.ccc xxviij.O.
Ca.ccc xlv.A.
Cap.ccc xlvj.B
Cap.cccc iij.B
Ca.cccc xix.A
Ca.cccc xxxiiij.A.
Ca.cccc xxxvj.A L
Ca.ccccl xxxij.C
Ca.cccccxvj.B C

Sitim sedandam
Capittulum.xiiij.P.
Ca.xv.K.
Ca.xxix.A J.
Cap.lxvj.E
Ca.lxxij.C in fine.
Capittulum.ciij.A
Ca.cxviij.D
Ca.cxxiiij.C
Cap.cxxxij.D
Ca.cxlj.C
Cap.cxlvj.B
Ca.cxlvij.in fine.
Cap.clvj.F
Ca.clxviij.in fine.
Ca.clxxxviij.E
Cap.ccxl.J
Ca.cclviij.A
Ca.cccxlviij.C
Ca.ccclviij.G
Ca.ccclxvij.C E.
Ca.cccxcij.A C

Capittulum.ccccxxxiiij.C.
Ca.cccclxviij.A
Ca.cccclxx.in fine
Ca.ccccxcij.J

Singultus.
Ca.ccccviij.C.
Cap.cccclviij.D.

Scliratos sananđ id est apostema melancolicū.
Capittulum.lxxv.B

Sincopis.
Capittulum.xx.A
Ca.xxxj.A
Ca.lxij.A.
Ca.lxxviij.C H J
Ca.xciij.A
Ca.cxlvj.B C
Ca.clij.B
Ca.clxxij.C.
Ca.cciiij.B
Capitulum.ccl.A
Cap.cclxxxviij.C
Ca.cccc xxix.E.

Sincopim inducens
Ca.cxxxvij.H.

Squinantia id est apostema gutturis

Capittulum.lv.P
Capłm.cvij.E
Ca.clxxv.H
Ca.ccxcij.A H
Ca.ccxcix.E
Cap.ccc xxxix.E
Ca.ccclix.C
Capittulum.ccclxxix.B
Ca.ccclxxxiiij.D
Ca.cccclij.D
Ca.ccccxcij.C D.
Ca.ccccc xviij.K

Scissuras que fiunt in manibus ⁊ pedibus.
Ca.ccccxcj.H.

Somnū ꝓuocandum.
Capittulum.xxij.A B C
Cap.xxv.A J
Ca.xxvij.A B.
Capittulum.cj.D.
Ca.cxx.in fine
Cap.cxxij.C
Ca.cxlv.B C
Ca.cc xxxj.B
Cap.ccxl.G
Cap.ccl.B D
Ca.cclxxij.D.
Ca.cclxxvj.D
Ca.cclxxvij.D.
Ca.ccc ix.D
Ca.ccc xxviij.B D
L N in fine.
Ca.ccccxcviij.O
Ca.cccclij.H
Ca.cccc lv.E H.
Ca.ccccxcij.N
Ca.cccc xcviij.C
Ca.ccccc ix.D H.

Somnū ꝓhibentia.
Capittulum.cccxlvj.C.
Somnia mala a quibus accidunt.
Cap.ccliiij.C

Sodam sedandam.
Capittulum.xxij.B
Capłm.xxv.B
Cap.lxxxv.C L
Ca.ccclxxix.A.
Ca.ccccxij.C D.
Ca.ccccxix.B C
Ca.ccccxxix.D

Stomacho malo
Cap.iij.A C G.
Ca.xvij.J
Cap.xxviij.E
Ca.lxiiij.B.
Ca.lxxxiij.B.
Ca.xciij.in fine
Capittulum.xc.B
Cap.cxxiij.D

De herbis.

Ca.cxcix.in fine
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cxcj.F.
Capittulum.cclxxxiij.C
Capl'm.ccc viij.in fine
Ca.ccclviij.G

Stomacho frigido

Capittulum.xxiij.B
Ca.xxxj.D.E
Ca.lxij.B
Cap.lxxvj.C.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxij.B.
Ca.cxcvij.D.
Capittulum.cc viij.A
Ca.cc ix.D
Ca.cc lxxxij.F
Ca.ccc lxxi ij.A
Ca.cccc lx.M.

Stomachū ꝯfortantia.
Capittulum.cxxj.A.

Stomachi tumores si ue inflatōes stomachi

Ca.cclviij.B
Ca.cccxl.I
Ca.cccxc.F
Ca.cccc xlviij.B.

Stomachi iflāmatōes.
Capittulum.clxxxix.C

Scrofulas nouellas delere.

Capittulum.j.H.
Ca.v.B.
Capl'm.xlv.C
Cap.xlvj.B M
Ca.lxxj.G
Capittulum.lxxxvij.C
Ca.xcvij.B
Cap.cxxxvij.B.
Capittulum.clij.O
Ca.clxiiij.H

Ca.ccxviij.E
Ca.ccxliij.D.
Ca.ccxlv.A
Cap.cclxvij.F.
Ca.cclxxij.E
Ca.cclxxvj.F
Cap.ccc xxxvij.K.
Ca.ccc xlv.B
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxxxvij.in fine.
Ca.cccc xxxvj.
Ca.cccclix.A

Scrophulas que fiūt in gutture.
Capittulum.cccc j.in fine

Spiritus confortare
Ca.cxxv.S.
Ca.cccc xiiij.G

Scorpiones effugare
Capittulum.ccxc.C.

Scotomia oculoꝝ.
Ca.cccc liiij.P

Sudorem ꝓuocare
Capittulum.xxix.H.
Ca.xlij.A
Ca.cxxxviij.A.
Ca.cxciij.C.
Ca.cxciiij.M
Capittulum.cc ij.D.
Capitulū.cc ix.C
Cap.cclxxix.A
Ca.ccc.xxv.D
Ca.ccc xxxvij.M
Ca.ccclxij.B E K
Ca.cccc xcviij.A

Sudorem remouendo, siue auferendo
Capittulum.ccc xxj.E I.

Sudorem capitis remouendo.
Capittulum.cxcj.B

Subglucientibus.
Ca.ccc.xcC.

Tetanus.i.spasm' tenens totum.
Ca.lxxv.B

Testiculoꝝ dolor
Ca.cccc lxxvj.B

Testiculos induratos

Cap.ccc xxvj.B
Testiculoꝝ inflationes.

Cap.lxxxviij.A
Ca.cccc xviij.B.

Testiculi pueroꝝ vt non augentur.
Capittulum.cxv.D.

Tyneas delere.
Cap.cxxix.in fine.
Cap.ccxc.in fine

Testiculoꝝ apostemata
Ca.cxxiij.N
Ca.cclxxxiij.A.H
Ca.ccc ij.in fine
Capittulum.cccc xciij.F

Testiculoꝝ tumores.

Capittulum.vij.C.
Ca.cxxiij.B
Cap.cxxxvij.B.
Capittulum.clxxx.H
Cap.clxxxij.A.

Tristiciam remouendo.

Capittulum.lxij.in fine.
Ca.ccxcvij.G
Capl'm.cccxxij.F in fine
Ca.cccc xvij.E
Ca.ccccc x.B.C

Tipicis frigoribus.
Capittulum.ccc xc.L

Torturam oris
Capl'm.xxvj.B.
Cap̄.liij.A
Ca:c viij.D.
Cap̄.cxxv.F
Ca.cc lxx.B L.
Ca.cccc xlv.D:

Tortiones
Capittulum.clv:G
Ca:cxciij.B
Cap̄.cc vij.F.
Ca.cc xiiij.D.
Ca.cc xxix.F
Cap̄.cc xlvij:D
Cap̄.cc lxxij.B
Cap̄:ccc xl.B
Ca.ccclxxj.B
Ca.cccc j.F.
Ca.cccc ix.B.
Ca.ccccxxix.L
Ca.cccc lxxix.H I.

Toracem
Capittulnm.j.B.
Ca.xxxj.D
Ca.c xxxix.in fine
Ca·clxxv.F D:
Ca.clxxvij.E.
Ca.cc lxxix.D
Ca.cc xc:L
Ca:ccc lv.A E.
Ca.ccc lxiij.I
Ca.ccc:xxv.M.
Cap̄.ccc lxxxiiij.B:
Ca.ccclxxxvj.L
Ca.cccc xiiij.E
Ca.cccc lxxj.B
Ca.cccc:lxxv.B.

Tussim curare.
Capittulum,vij.B
Ca.xiiij.K
Ca.xv.B I
Cap̄ xxiiij.L

Capittulum.xxv.L
Capl'm.xlv.A B.
Ca:lxxiiij:B:
Ca:lxix.B.
Cap̄:lxxx.D G I.
Capittulum.xc.A D
Capittulū.xcij.F
Cap̄.xciij.L
Capl'm.xcv.A
Ca.cxix.B
Cap̄.cxxij.I
Ca.cxxx:L
Cap̄.cxxxvj.A.
Cap̄.clv.G H
Ca.clvj:B D
Ca.clxxvij.G 7 in fine
Ca.clxxx.B
Capittulum.cxcj.E.
Ca.cc vij:E H
Capl'm.ccxj.E
Cap̄.cc xx.B E.
Ca.cc xxviij.L.
Ca.cc xxix:E H
Ca.ccxxxv.L E G
Ca:ccxlviij.M
Ca.cc lv.I
Cap̄.cc lviij.E
Ca.cclxij. in fine
Cap̄.ccxcij.B:
Ca.ccc ij.G Q
Ca.ccc ix:L H.
Ca:ccc xxiij.E
Ca.ccc xxvij.L D H
Ca.ccc:xxviij:F I.
Ca.ccc lxviij E:
Ca:ccclxxvij.in fine
Ca·ccc lxxxiiij.I K
Capittulum.ccccxxv.A
Cap̄.cccc lx.E
Ca.cccc lxxj.A B.
Ca.ccccc.A
Ca,ccccc xxiiij.D H

Tussim antiquā curare.
Ca.xlv.B.
Capittulum,lv:N.
Ca.c ij.in fine
Cap̄,cxij:L.

Capittulum.cxix.N
Capl'm.cxxxj.E.
Ca.clxxv:G I L.
Ca.cc xcviij.E.
Cap̄:ccc xiij:L:
Ca.ccc xxix:F
Ca.ccc lxiij.L D
Ca.cccc xxxvij.D:
Cap̄:cccc liiij.in fine:

Tumores sedandas.

Capittulum.xxij.A
Cap̄.xxxix.B L.
Ca.lij.in fine.
Ca:lxv.E G K
Cap̄.lxxiiij.A
Ca.xcix.in fine:
Ca:c viij.F:
Ca.cxx.A
Capittulum.cxxiij.D
Cap̄:c xxxij.A.
Ca.c xlvij:E
Ca:clxxj.L
Ca.clxxiiij.B
Ca.c lxxv.D
Ca.c lxxx.L:
Cap̄.c lxxxij:B
Ca.c lxxxiij.A
Capittulum:cc xj.A
Ca:cc xlvj.A
Ca.cc liij.in fine:
Cap̄.cclviij.B
Ca.cc lxvj.A.
Ca:cclxx.K

Tumores mamillaꝝ.

Capittulum.lvj.A
Capl'm.c in fine.
Ca.c lxxx:L.
Cap̄.cc xxviij:D
Ca.cc lxxij:E.
Ca.ccc xij:F

Tumores igneas.
Capittulum.c xxxvij.B

De herbis.

Tenasmon.
Capitulum.xiiij.K
Ca.lix.A
Cap.lxij.E.
Ce.cl.B.
Ca.clxix.F.
Capitulum.cxcj.G H.
Cap.ccxx.B
Ca.ccxxviij.D
Ca.cclxv.C E.
Ca.cclxix.K
Ca.ccxcj.in fine.
Cap.cccxxxvij.C.
Ca.ccclxiij.F H.
Cap.ccccxxiij.J
Ca.cccclxix.in fine

Rinam.prouocare
v Ca.vj.E F J.
Capitulū.vij.A
Ca.xvij.A B G
Capitulum.xxiij.A.
Capl'm.xxv.D
Ca.xxix.H.
Capitulum.xxxiij.A.
Cap.xxxix.B
Ca.lvj.O.
Ca.lxv.C
Cap.lxxj.A C.
Cap.lxxv.A
Capitulum.lxxxv.D.
Ca.lxxxix.C.
Capitulum.xcj.B
Cap.xcij.H.
Ca.xcviij.B
Cap.cj.F in fine
Capitulum.cij.E.
Ca.ciiij.B.
Ca.cviij.A E.
Cap.cxiiij.A
Ca.cxv.H
Ca.cxxj.G J.
Ca.cxxx.H
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.C L.
Cap.cxlvj.B.
Ca.cxlviij.in fine.
Ca.clvij.F.

Capitulum.clxxvj.B G.
Ca.clxxvij.F
Capitulum.clxxxv.i fine
Ca.clxxxix.D G J.
Capit.ccij.G.
Cap.ccxij.J
Ca.ccxiiij.A C E F.
Ca.ccxviij.D
Ca.ccxxvij.D.
Ca.ccxxix.A in fine
Ca.ccxxxix.A D
Ca.ccxlvij.D
Cap.cclviij.A
Ca.cclxvj.A.
Ca.cclxx.J
Ca.ccxcvj.A B C
Ca.cccxviij.B
Ca.cccxxiij.G.
Ca.cccxxxvj.A C
Cap.ccclxiiij.in fine.
Ca.ccclxxxiiij.A K.
Cap.cccciiij.B D.
Ca.ccccxxxv.C
Ca.cccclxxv.D F J M
Ca.cccccxvj.D
Ca.cccccxxviij.D

Urinam multam ⁊ fetidam prouocans

Capitulum.ccclxj.C.
Ca.ccclxvj.A

Urine ardorem.
Ca.cccc.xxv.in fine.

Urine difficultatem
Ca.ccxcv.C in fine.
Ca.ccccix.A
Ca.ccccxliij.E.
Cap.cccclxxj.in fine.

Urinam sanguineam
Ca.cxxiij.F.
Ca.cclxxxj.A C F
Ca.ccccxj.in fine

Urine distillatio.

Ca.clxxxix.D.
Ca.cccxiij.H
Capitulum.ccccxxix.F
Ca.ccccxciij.F.

Variolas.
Capitulum.ccxxij.D
Ca.ccc.xcij.B.
Ca.cccclxvj.A.

Venena curantur

Ca.lxxxiiij.B D
Capitulum.cxvj.C
Cap.cxxv.M
Ca.clvij.B
Cap.ccvij.F
Cap.ccxj.D
Ca.ccxxix.F
Ca.ccxlv.A
Ca.cccxcv.A C.
Ca.cccclxxviij.in fine
Cap.cccclxxx.A

Venenum reptilium ⁊ fugare serpentes.

Capitulum.ij.C
Capl'm.xl.D G O.
Ca.xlvj.O
Ca.cxv.F.
Cap.cxxx.in fine
Ca.ccxvij.D.
Capitulum.ccxix.F
Ca.ccxxix.E
Ca.ccciiij.D.
Cap.cccxxv.
Cap.cccxlvj.H.
Ca.ccclxxj.F.
Ca.ccclxxiij.A in fine.

Venena fuganda
Capitulum.cccx.G

Venenosa animalia. vt toxicum amittant.

Capitulum.lxv.D

Verrucas
Capittulum.ix.E
Cap̄.xxvj.A
Capittulum.xlvj:H
Ca.clxv.G.
Cap̄.cxciiij.D F
Cap̄.cxcvj:C
Cap̄.cc xix.B
Cap̄.ccclxxv:C.
Ca.cccc v.C
Ca.cccc.xlv.B

Vermes siue lumbricos cucurbitinos īterficere.
Capittulum.cc A G

Ventositatem resoluē
Cap̄.xxix.G
Cap̄.xlvj.G
Ca.lxxvj.C
Cap̄.xcij.B C.
Cap̄.ccc xl.I in fine
Cap̄.ccccc xxiij.A

Ventris dolorem.
Ca.xix.C.

Ventris fluxum.
Ca.xxiiij.C

Ventrem stringunt
Caplm.xxxij.E
Ca.xlviij.in fine.
Cap̄.lxij.C
Cap̄.lxv.A.
Ca.lxvj.in fine.
Capittulum.lxx.H.
Ca.lxxj.A D.
Cap̄.cxxvj.A
Ca.cxxxvij.E G H
Cap̄.ccxlviij.C in fine
Cap̄.ccliiij.A B.
Ca.cclxij.C
Ca.cccxviij.C.
Cap̄.cccxlv.A.
Capittulum.ccclxiiij.D
Ca.ccclxxxij.G
Ca.ccc xciij.C

Ventrem soluūt
Capittulum.c H.
Cap̄.cxij.A
Caplm.cxvj.E
Cap̄.cxxiij.O P
Cap̄.cxxiiij.D.
Cap̄.cxxxj.N
Ca.cxlvj.C.
Ca.clxv.A
Ca.cxciiij.B
Capittulum.cc.E
Capit.ccc xxviij.O R.
Ca.ccc xliiij.B
Ca.ccc lxxviij.B.
Ventrē mollificant eiusq; dolorem mitigāt.
Capittulum.vij.G
Caplm.ix B.
Cap̄.lxxxiiij.A
Ca.xci ij.K.
Ca.xcvij.B
Capittulum.cj.H
Capittulū.c iij.G
Cap̄.cxxxvj.A
Cap̄.cxlvj.B.
Ca.cxlvij.D
Ca.cxlix.D.
Ca.clxxv.A
Ca.ccxliij.A.
Ca.cc lxxij.A.
Ca.cc xcix.K
Cap̄.cccc xxxiij.A B
Ca.cccc lxx.in fine

Vētris solutōez mitigāt
Capittulū.c viij.B.

Ventrem constipantia.
Capittulum.cxlviij.D.
Ca.ccx xciij.A D E
Caplm.cccc j.D
Ca.ccc lxxxij.G H K L.

Ventrem febricitan cium laxare.
Cap̄.cccc xxv.A

Ventris punctiones sedandas.

Capittulum.ccc lxvij.D.

Vesice dolorem.
Ca.xxxix.H.
Capittulum.l.E
Cap̄.c xxiij.C
Ca.cclviij.A B
Ca.cc xcj.A.
Cap̄.cccc lxiiij.A.
Ca.ccccc vj.A.
Cap̄.ccccc xxx.A

Vesice frigiditas.
Capittulum.c xxj.D.

Vestigia nigra in corpe abstergundum

Caplm.ccc.xxxviij.C
Cap̄.ccc lxiiij.E

Vestigia vnguium remouendas.
Capittulum.c xix.H

Vestigia sanguinis mortui auferend
Cap̄.cccc.xxxvj.K

Vestes vt habeant odorem bonum.
Capittulum.cc j.B

Vertigo.
Caplm.lxj.B
Cap̄.cxxxj.E.
Cap̄.c lxiiij.H
Ca.cccc xlvj.H
Ca.cccc liiij.P.

Visum debilitant
Capittulum.xxviij.B

Visum acuunt
Capittulum.cc lxxix.A G.
Ca.ccc xxiij.D.
Ca.cccc j.I.
Ca.cccc xiiij.B
Ca.cccc lv.G

De herbis.

Capitulum cccc.lxvj.H.
Cap̄.cccc.lxxxiiij.B

Vocem clarificandum.
Capitulum xciiij.G I.
Capitulū cj.E
Cap̄.clxxxij.C:
Cap̄lm.cxcj.E
Ca.cccc.xv.F
Ca;cccc.liiij.Q

Vomitū prouocandam
Ca.xxxvij.A C
Ca;xlvij.H
Ca.l.I
Capitulum.xciij.in fine.
Ca.xciiij:F
Cap̄lm.c:B I
Ca.cxxvj.C
Cap̄.cxlij.B
Cap̄.clxiiij.in fine
Ca.ccxviij.A C G
Ca.ccxlvij.A
Ca.cclxxvij.in fine.
Ca.cc lxxxiiij.B E
Ca.cccvij.A.
Ca.cccxiij.B
Cap̄lm.cccxvj.A B
Ca.ccclxxxiiij:B
Ca.ccc lxxxv.F.
Ca;ccccvj.G
Ca.cccclxv.C B
Ca.cccc.lxxiiij.A

Vomitum sedanð.
Capitulum.lxvj.in fine
Ca.c xviij.B.
Cap̄lm:cxxv.K.
Ca.cxxxiiij.B
Ca.clxviij:in fine.
Cap̄.clxxxvj. in fine
Ca.cciiij:B
Ca.ccxiiij.in fine
Ca.cclxxxvj.in fine.
Ca;ccccxxix.B F
Ca.cccc lxij.B.
Ca;ccccxcj.A

Volas manuum.
Capitulum.lv.in fine

Vulue vicia curanda.
Cap̄.ccclxxj;F

Vuula.
Capitulum.xxvij.B
Cap̄lm.xxxj.C
Cap̄.lv.P
Ca.lxxv.H
Ca.cccxxv.F
Ca.ccccxcij.H

Vngues leꝓsos exclud᷑
Ca.cclxv.A
Ca.ccccxcj.L

Vnguiū contractio.
Cap̄lm cclxij.K M

Vngues scissos eradicandos.
Ca.cxxxv.C
Cap̄lm.ccccc.in fine.

Vmbilicus pueroꝝ cum elongatur.
Ca.cccl.in fine.
Ca.ccc.lxxvij.B

Vulnera purganda.
Capitulum.cxc.A

Vulnera conglutinãda
Ca.xlij.F G
Cap̄.cij.A in fine
Capitulū.cxij.M
Ca.cxxxij.in fine.
Ca.clxiij.C
Ca.clxxxvj.A B.
Ca.ccxiiij.B
Ca.ccxxxiiij.B
Ca.ccxcv.A
Ca.cccj.B
Ca.cccvij:E:
Ca.ccclviij.B H:

Vulnera ꝯsolidanda.
Ca.cxxiij.H
Ca.cxxxiij.C
Ca.clxxxviij.C in fine.
Ca.ccxlviij.L
Ca.cclxxiij.C
Capitulum cccj.in fine
Cap̄lm.cccl;B

Vulnera desiccanda.
Ca.cccclxxxiiij.G

Vulnera vt ad sanitatē perducantur.
Capitulum xxviij.C

Vulnera sordida curāt

Capitulum.vij.B
Ca.xl.X:
Cap̄.xlj;C.
Ca;xlij.C B
Ca lxxvj.in fine
Capitulum.xcj.E in fine.
Ca.cxx.in fine
Ca.cxxx.E
Ca.cxliiij.A
Ca.ccxxij.in fine
Ca.cclxxix.C:
Ca;cclxxx.in fine
Capitulum.ccc iiij.B.
Ca.cccvij.C
Ca.cccxxiiij.A
Ca.cccxxviij.P.Q
Ca.cccxxxij.K
Ca.ccc xxxiiij.B B
Ca.ccclxxv:C
Ca.ccccxv.A

Vulnera recētia curãda

Capitulum.c xix.B.
Ca.ccxxxij.B:

Vulnera pulmonis curanda:

Capitulum.c vij.G I.
Cap̄lm:clvj.B
Cap̄.ccxx.A B
Ca;ccxxxv.G
Ca.ccc.xxxij.F.

Uulnera cauata.
Capitulum.cxlvij.H

Uulnera cācerosa curādo
Cap.ix:C.
Ca.clxij.in fine

Uulnera faucium
Ca.cc xcij.A H

Uulnera capitis:
Ca.ccxj.A

Ulcera ventris
Ca.cc xiij.C

Ulcera antiq̄ ꝯsolidare
Caplm̄.lix.C
Ca.cc xcv.B.

Ulcera incarnanda:
Ca.lxxxix.F.
Cap̄.xcj.A C.
Ca.cc xlviij.C.
Ca.cclv.F
Ca.cccvij.F
Ca.ccc xxij.A.
Ca.cccc xxij.B.
Ca.cccc lxxxiiij:A

Ulcera intestinoꝝ.
Capittulum.cxcj.G
Caplm̄.ccvj.F
Ca.cclxv.B F.
Ca.cclxix:H K
Ca.cclxxj.E
Ca.cc xcix.F J.
Ca.ccciij:A D
Ca.cccix.E.
Ca.cccxxviij.S
Ca.ccc xxxij.G
Ca.ccclxvij:D
Ca.ccc xciij.C
Capittulum cccc ij.D:
Ca.cccc xxij.A B:
Ca.ccccc.B

Ulcera putrida.
⁊ corrosiua.

Ca.cc xxxiiij.A
Ca.cc lxv.E in fine:
Ca.ccc xxx.A.

Ulcera sanguinolenta.
Ca.cc xiiij.C

Ulcera fagadēica curādo.
Caplm̄.lxxv.D
Ca.lxxxix.D
Ca.cc xij.B.
Ca.cccc lxxiiij.E

Ulcera renū ⁊ vesice.
Capitulum.xvij.F
Ca.xxxij.A
Caplm̄.cviij.A.
Ca.clvj.A

Ulcera deambulancia.
Ca.ccc xlv:G

Ulcera carbunculosa.
Ca.cccc lxxiiij.E.

Ulcera sanāda q̄ fiūt in
ābab⁹ volis manuū ⁊ pedū
Ca.ccc ij.K M

Dropisis
y Ca.xj.H N.
Ca.xxix:H
Ca.xxxiij.F G:
Caplm̄.xlvij.B F H
Cap̄.liij.B.
Ca.lxxxix.C.
Ca.xc.B D
Ca.c ix.C
Ca.c xxij.J
Ca.c xxxj.G
Ca.cxliiij.D
Ca.clij.N.
Ca.clv.C E
Ca.clxv:D.
Ca.clxvj.K.
Ca.clxxv.B D
Ca.clxxviij.B F
Ca.clxxix.C
Ca.ccxxvij.in fine.

Capittulum.cc xxxij.B:
Ca.cc xxxv.F
Ca.cc xlj.in fine
Ca.cclxx.J
Ca.ccc xxiij.G.
Ca.ccc xxvj.E
Ca.ccc xl.D H.
Ca.ccc lxix.in fine.
Ca.ccc lxxiij.D K.
Ca.ccc lxxxiiij.C
Ca.cccc j.H.
Ca.cccc vj.K
Ca.cccc ix.B E.
Ca.cccc lij.D M
Ca.cccc lv.F
Ca.cccc lxxvj.B C.
Capitulum.ccccc ij.D.

Yliaca passio.
Capitulum.lxj.E.
Ca.lxiiij.B.
Cap̄.lxv.K
Ca.lxxxv:F
Ca.xcvij.in fine
Ca.c xiiij.C in fine
Ca.clv.B
Ca.clxxxvij.C D:
Cap̄.cc xvij.A B E.
Ca.cc xix.D
Ca.cc xxij.F J
Ca.cc xcvj.in fine.
Caplm̄.ccc v.C
Capittulum.ccc x.C.
Ca.cccc.xlvj.R

Sequitur Tabula
de Aialibus.vitam
in terris ducētibus.

De Animalibus.

Tabula de animalibus

A Alopiciam
Cap.xxij:B.
a Ca.xxiij:B.
Ca.xxv.E
Ca.lxxvij.A
Capitulum.lxxxij.E M
Ca.xcviij.B
Caplm:xcix.M
Capitulum.cxxij.A
Caplm.cxxiij.C
Cap.clvij.E

Aurium dolor.

Capitulum.iij.in fine
Caplm.iiij:L
Ca.xiij.K L.
Ca:xxiiij.E K
Cap.xxxiij.E
Capitulum.liiij.G
Caplm.lxx.A
Ca.lxxx.B
Ca.clix.B C.

Aurium Uermes.
Capitulum.j.A

Aurium vlcera
Caplm:cxl.F

Auris sordicies.
Capitulum.j.B H.

Apostemata p⁹ aures
Cap.cl.E.

Auditum recuperãduz.
Cap.xiiij.F.

Apostemata gutturis.
Capitulum.j.K:⁊ in fine

Apata gssa dissoluẽda.
Cap.xiiij.M.

Apatib⁹ pulmõis ꝓfert
Ca.xxxj:O

Apatũ duricias soluit
Ca.lxx.G
Adusta sanat
Capitulum.lxxx.H

Asmati valet.
Cap.ij.C
Ca.clix.E.

Animalia venenata.
vt fugantur:
Capitulũ.lv·A E.

Ani causas.
Caplm.clj.B

Apum siue vespa꞉ ict⁹.
Ca.xiiij:B

A vicijs custodit.
Cap.lxxx.H

Othor.i.vlcera oris
b Ca.xxvij. in fine.

Apitis dolorem
c siue sodam sedat.
Ca.xxxiiij.H
Capitulum.liiij.L
Caplm.c.E.

Capitis vlceribus.
Capitulum:cliij.B

Capillos crescere facit
Caplm.xlvj.A:

Capillos qui sunt in pal
pebris amputat.
Ca·cxix.A

Capillos ⁊ pilos
crescere non sinit
Caplm.xxiij.C

Cancer:
Capitulum.iij.in fine.

Calculus.
Capitulum.iiij.C
Capitulum.lxx.C
Caplm:xcix.N
Cap.cxx.in fine
Ca.cxxiij.in fine.

Calculus Uesice
Capitulum.iiij.I

Carbunculus.
Caplm.iiij B.
Cap.xxj.A.

Cantarides bibentibus
subuenit.
Cap.xxj:M

Carnẽ malã eradicanð.
Ca.lxxiiij:F

Caseos a muribus non
attingi dicuntur.
Capitulum.xcix.B

Canes impinguat.
Caplm.xxiiij.N

Capillos ⁊ lendes tollũt
Cap.xxiiij.K

Cerebrum confortat
Cap.xxj.F

Cerebꝝ calefaciendum.
Ca.lxviij.A

Ciatica passio:
Capitulum.cl.B

Cyliaca passio:
Caplm.cl.in fine.

Colica.passio
Cap.lxxxviij.E G:

Coitum cõmouet.
Caplm̃.v.L.
Ca.lxviij.D E.
Ca.cxlij.in fine

Cor confortandum.
Ca.lxviij.A in fine
Caplm̃.c in fine

Colorem bonum efficit.
Ca.lxxviij.B.
Capitulum.lxxx.H

Cõtra niuis nocumẽtũ.
Caplm̃.cl.I

d Entiũ dolores curat.
Ca.xxiiij.B.
Ca.xliij.in fine.
Ca.cxij.H
Ca.cliij.in fine

Dentes confirmat ⁊ gingiuas
Ca.v.K M
Ca.xiiij.G
Ca.xij.G.
Ca.xxiiij.I.
Ca.cxx.in fine

Dẽtium rubiginẽ curat
Ca.xiij.B.

Dẽtes vt velociter oriã tur ⁊ sine dolore exeant.
Ca.lxxiij.E

Dẽtiũ eradicatõz facilẽ.
Ca.cxij.in fine

Dissinteria.
Capitulum.j.K
Ca.iiij.M.
Ca.xij.I L.
Ca.xvij.G.
Capitulum.lv.D
Cap̃.cl.in fine.

Difficultati anhelitus confert.
Capitulum.j.E

Dorsi dolori prosunt
Ca.xxv.D.

Domũ tuã vt mũdas ab om̃i reptili ac ſpẽte.
Caplm̃.v.in fine.

e Pilentiã excitat.
Ca.xij.in fine

Epilentia.
Capitulum.ij.E
Ca.v.A N P
Ca.xvij.A B.
Ca.xxxj.C
Caplm̃.lij.B
Cap̃.lxxiij.F.
Ca.lxxviij.B
Ca.cv.in fine.
Ca.clvij.B E

Empetigo
Caplm̃.j.D G
Ca.iij.B
Cap̃.cl.F

Emigranea.
Caplm̃.j.B

Emorroidas.
Ca.xiiij.M
Ca.xxv.D
Ca.xvij.A.
Ca.xxiiij.C
Ca.lxx.B
Ca.lxxviij.F.

Emoptoica passio.
Caplm̃.lv.D.

Ethicis.
Capitulum.v.I.

Excoriationem calcanei sanat.
Caplm̃.iij.C

Ebrietatem curat
Ca.iiij.D
Ca.lix.B

Effusiones ad viscera prohibet.
Cap̃.lxxj.B

Elephantiam sanat.
Ca.lxxj.in fine
Ca.xciij.D ⁊ in fine

f Antasticos sanat.
Ca.lxxxviij.D.

Febres curat.
Cap̃.lv.in fine.
Ca.cxlij.B.

Febres cottidianas
Ca.v.L.
Ca.lxx.I

Febres tercianas.
Capitulum.iij.D.

Febres quartanas.
Cap̃.xviij.E
Cap̃.lxx.D
Ca.lxx.in fine.
Caplm̃.clvij.C

Febres quartanas facit euenire
Ca.lxxiij.B

Febribus periodicis
Capitulum.j.H.

Fetum extrahit
Ca.xxxj.K
Ca.liiij.D ⁊ in fine.

De Animalibus.

Fistula.
Ca.xxij.in fine
Ca.xlvj.C
Ca.xcviij.B.
Ca.cxxxix.C

Fissuras labioꝝ
Capitulum.j.B.

Fissuris frigoris valet.
Caplm̄.v.B.

Furfures delet.
Cap̄.xiiij.A
Ca.xxvij.E

Formicas vt dimittant mansiones ⁊ fugiant
Ca.lxiij.A B C.⁊ in fine.

Formice vt morienť in eorum foraminibus.
Caplm̄.lxiij.D

Formice vt non exeant eorum foramina.
Capitulum.lxiij.D.

b
Erisipila
Ca.j.D H.
Ca.cv.B.
Ca.cl.B

Hominē inuisibilem reddere.
Caplm̄.xxviij.H

Humeri doloribus sanat
Ca.xciij.E

i
Ignē sacrū curat.
Ca.clj.E

Ignis adustionē curat.
Cap̄.xcviij.A
Ca.cxx.D

Ictericia.
Capitulum.j.D H.
Cap̄.xxiij.A
Ca.cij.in fine

Inflationes tollit.
Caplm̄.xxxj.L.

Juncturaꝝ dolores curat.
Capitulum.lij.A

Impregnationem siue conceptum iuuant.
Ca.xxvij.B.
Capitulum.lv.E

Infanti fluxum abscindit ab ore.
Capitulum.xcix.K

Intestina rupta.
Caplm̄.lix.C.

Imbrium ac tonitruū.
Ca.xxxviij.A.

Impinguat fortiter.
Cap̄.cxxx.C

l
Lapidem in vesica dissoluit ⁊ curat
Capitulum.ij.F
Ca.v.D
Caplm̄.cv.C.

Lapidem renū curat.
Ca.lxxiij.D

Lac attrahendum in mām̄illis
Capitulum.v.L.

Lac mulierum in mām̄illis dissoluit
Ca.lxxxij.in fine.

Lacertoꝝ infirmitas.
Capitulum.cxx.F.

Latrocinia terroresq̧ nocturnos prodesse.
Ca.xxviij.F.

Lepram sanant.
Caplm̄.v.A
Ca.xxiiij.G.
Ca.lxxj.in fine.
Ca.cxxix.A

Litargie valet.
Ca.xxxix.F M

Lienis dolores curat
Caplm̄.xiiij.H.

Lupus vt teneatur
Cap̄.lxx.C.

m
Matricis dolorem curat.
Ca.cxl.G

Matricis suffocationē
Caplm̄.xij.A.

Matricis p̄focationem
Ca.xxvij.B

Maculas faciei delet
Caplm̄.cxl.A

Maculas nigras emendat.
Cap̄.clj.D

Membra corroborat.
Cap̄.lxviij.C.

Menstrua imperat.
Ca.xxiij.B.
Ca.xxxj.K.

Menstrua abstinet.

Capitulum.lxxxiij.H

Morpheam curat
Ca.j E G
Ca.iij.B

Morbo arcuato medet̄
Ca.xxiiij.H.

Morbū caducū sedare
Ca.xxxj.in fine.
Caplm̄.xxxiiij.H

Morsibus serpentum.
ac scorpionum.
Caplm̄.iij.B
Ca.lij.in fine.
Ca.cxlvj.A.

Morsus canis rabiosi.
Capitulum.iij.B.
Cap̄.xxiiij.B

Morsus aranearum
Ca.xj.C D E.

Morsus catti curant.
Ca.xxv.A B.

Morsus mustele
Ca.xciij.A B.

Morsus marinoꝝ vel
ictus eoꝝ curant.
Capitulum.ij.D

Morsus vipere
Caplm̄.j.F

Mulier vt concipiat
masculum vel feminam
Cap̄.xlvj.D

Mulier vt non cōcipiet.
Ca.xcviij.in fine.

Mustelam effugat.
Ca.xciij.C.

Mures necat.
Ca.xcix.A B C E G H.

Mures vt de domo
fugiant.
Ca.xcix.F J.

n Ariū fetori ꝓfert.
Ca.xxvij.E

Nefreticis sanat
Capitulum.v.M
Ca.lxxvij.B.

Neruos contractos
remollire.
Ca.xlvij.A

o Culoꝝ dolores.
Ca.xxiiij.C
Ca.xliij.in fine.
Capitulum.lxxxviij.F
Ca.cxl.B
Ca.cliij.in fine

Oculoꝝ suffusi
ones sanat.
Ca.xxiiij.J
Ca.c liij.A.

Oculoꝝ albedo curat.
Ca.cxx.in fine.

Oculoꝝ claritatem
restituit.
Cap̄.lxxij.A
Ca.lxxx.in fine.

Oculoꝝ caligines
Ca.cliij.A ꝛ in fine

Oculoꝝ albuginē
abstergit.
Capitulum.j.D
Caplm̄.iij.C
Cap̄.xj.in fine
Ca.lxviij.A.
Ca.lxxij.in fine.

Capitulum.c.D.
Ca.cxxx.D

Ortum piloꝝ euulsoꝝ
prohibentia.
Cap̄.xxiiij.F G

Obliuioni confert.
Cap̄.xxxj.P.

Ouiū morbū sanare.
Capitulum.ij.in fine.

p Araliticis sub
uenit.
Ca.xxxj.O.
Caplm̄.c.C
Capitulum.clvij.B.

Paralisis lingue
Ca.xxxj.D

Paralisim tocius
coporis valet.
Ca.xxxj.E.

Pannum mundificat.
Ca.lxxxiij.C

Parturientibus ꝛ peri
cula puerperij tollunt̄.
Ca.xviij.C D.

Ptisicis
Caplm̄.xxij.M.
Capitulum.c l.D

Pilis palpebraꝝ
vicijs curat.
Cap̄.xiiij.E

Pilis redire cogant̄.
Ca.cxxix.B.

Podagra. Ca.j.G
Ca.xxij.E Ca.xxiiij.C K
Ca.lxxxiij.J.
Ca.xciij.i fi. Ca.cliij.i fi.

De Animalibus.

Pulmonis vicia valet
Ca.xxxj.L

Pustulas soluit
Ca.xviij.in fine
Cap.xxij.B

Pruritus.
Capitulum.j.D.
Ca.lxxxvj.A

Prurigines tollit.
Ca.xxiij.G.

Pulices necare.
Ca.cxviij.A C D F.

Pulices effugare.
Ca.cxviij.E H.⁊ in fine

Pediculos interficit.
Ca.cxix.p totū caplm̄.

q Ui vexant̄ ab icub
Cap.xlviij.E.

r Enū dolorē curat.
Ca.iij.D
Caplm̄.v.D.F
Cap.lj.A

Reumatismum curat
Capitulum.v.M
Ca.xxxiij.K
Ca.lv.A.
Ca.lxxvij.C.

Rubeta venena auxiliat̄.
Cap.xliij.A

s Anguinem melio
rem generantia
Capitulum.ij.B
Cap.iij.A

Sanguinis sputum.
Caplm̄.v.J.
Cap.cxx.E

Sanguinem mingētib⁹
Capitulum.ij.F

Sāguinis fluxus
narium sistitur.
Ca.j.E Ca.v.E G O
Ca.xiiij.M Ca.xxiij.C.
Ca.xxvij.H.
Ca.xxxiij.G.
Ca.liiij.G. Ca.cl.C H.

Sanguinem ꝯstringit
Ca.xj.B

Sanguinis excre
ationes iuuat
Capitulum.lix.A

Scabiem abstergendā.
Capitulum.j.D

Sanguisuga vt cadet
de gutture.
Ca.xlvj.B

Spasmus.
Ca.clix.in fine.

Spasm⁹ ex plēitudīe ꝓfert.
Ca.xxj.K

Splēis sudorē adiuuat
Ca.xxxiiij.E

Splenem liquefacit.
Ca.xiiij.in fine.

Splenis duriciei ꝓfert
Caplm̄.v.J

Splenem attenuat
Ca.xij.A

Serpigo
Capitulum.j.D

Secundinā excludit.
Ca.xij.A.

Ca.xxxj.R.
Capitulum.liiij.D.

Serpentes fugare.
Caplm̄.xxij.H.
Ca.xl.A

Serpens vt illo die
te non tangat.
Ca.lxv.A

Serpentes vt nō timet.
Ca.xxxiij.D

Serpentium ictus.
Cap.cliij.B

Sincopis.
Ca.xxxiij.C.
Capitulum.c A

Squinantia.
Ca.j.J K ⁊ in fine.
Cap.cxl.H.

Spīas ⁊ furcl'as exhit
Cap.cxx.C

Stomachū mūdificat
Caplm̄.lxx.

Stomacho ex frigido
dolenti confert
Ca.xiij.L

Stōm exulceratū curat.
Caplm̄.xiij.J.

Stomachum cōfortat
Caplm̄.xlv.A
Cap.lxxj.in fine.

Scotomia
Capitulum.c G

Scorpiones
interficit.
Capitulum.j.A
Ca.cxxxvj.B C.

Scorpionibus pcussis.
Ca.cxxxix.in fine

Scorpiones vt de domo fugantur.
Cap.cxxxvj.A.

Scorpio si momor derit aliquem.
Ca.cxxxvj.B.

Scorpionis punctura.
Capitulum.v.M

Scrophulas:
Caplm.v.C
Ca.xviij.in fine
Ca.xxvij.in fine

Surdos sanat.
Capitulum.xxij.B

Sudorem inhibet
Ca.xxij.M.

t Etani cura
Ca.cxxij.B.

Tenasmoni.
Capitulum.xiiij.M.

Tremori confert
Ca.xxxj.N
Ca.lxxxiij.B L.

Tremulos liberat
Cap.xxiiij.A
Capitulum.cxl.B

Timorem melancolicũ amputat.
Capitulum.c B.

Tynea pellit
Cap.xxxiiij.L
Ca.cxlv.A B.

Tumores soluit.
Ca.cxl.E,

Tumorem vulneribus non admittit.
Capitulum.xviij.C.
Ca.xxvij.F

Tussis.
Capitulum.v.I N:
Ca.xxxiiij.G.
Cap.cxxij.B

v Enenis omibus resistere.
Capitulum.j.F
Caplm.ij.E
Cap.lij.C.
Ca.lxxiiij.F
Ca.lxxv.in fine.
Ca.lxxxij.G.

Venenũ bibitũ extiguit
Caplm.xxij.E:

Venena toxica curãda.
Cap.xxij.I

Venena leporis marini curat.
Ca.cxxviij.in fine,

Ventres pueroꝝ siue infantium soluit.
Caplm.xcix.D.
Cap.clj.C
Capitulũ.clvij.F

Ventrem dissoluit
Ca.xlv.A
Ca.lxxj.in fine

Ventris vulnerati ones curat.
Capitulum.v.M

Vẽtris dolor pũgitiuus
Caplm.xxxj.R.

Ventrem mollit.
Cap.v.M.
Cap.liiij.B

Ventrem abstinet
Ca.xxiiij.M.

Vrinam prouocantia
Ca.xxvij.A:
Caplm.xlv.B:
Cap.lxxj.in fine.

Vrine difficultatem.
Ca.xcix P
Capitulum.cij.in fine:

Verrucas curat.
Ca.xxiiij.F L.
Ca.xxvij.M.
Ca.xcix.L
Ca.cxxx.in fine:

Vermes expellit
Ca.xxiiij.L
Ca.cxxij.C

Vermes ex solutione vomitũ educant.
Ca.cxxxj.B

Vẽtositati stõi ꝛ ĩtestioꝝ
Ca.xxxiij.E.

Vestigia cutis curat.
Capitulum.v.F:

Virge dolores curat
Capitulum.ij.F.

Visum confortandum
Ca.lxxviij.B
Vlcera oris sanat.
Caplm.xiiij.B
Vlcera Intestinoꝝ.
Ca.v.D. Ca.liiij.E
Ca.lxxxiij.M
Vlcera capitis.
Caplm.cliij.B
Vlcera q̃ serpũt sanãda
Capitulum.iiij.G

Vlcera ambulantia.
Capitulum.v.F.

Ulcera putrida mūdat.
Caplm̄ xv. A
Ca. lxxij B.

Ulcera antiq̄ sanāda
Cap. j. K.

Vulnera recentia
ad sanitatem perducāt.
C. xiij. B.

Vulnera sanat.
Ca. xxiij. M.

Vultum gratum
& niueum facit.
Caplm̄. j. I

Uxor tua vt te di
ligat semper
Ca. xlvj. B

Dropsis
y Ca. iiij. R.
Caplm̄. v. I.
Ca. xiij. C M
Ca. xxij. I
Ca. xxvij. E.
Ca. lxxiij. in fine

Tabula de Auibus.

D Alopitiam.
Ca. x. A.

a Aurium dolor.
Ca. xxxij. F.
Capitulum. xciij. E
Caplm̄. c xij. A

Ad Asma.
Ca. xvj. A
Ca. lij. in fine.

Aq̄ in aure eijciendam
Ca. x. C

Aluum sistit
Caplm̄. ix. C

Aposteatibus calidis
Caplm̄. xcj. F.

Aposteatibus cācerosis
Cap. x. C.

Aspredo palpebrax.
Ca. xcij. B
Cap. xcviij. E

Auis q̄ oēs īfirmitates
egtātis intra se colligit.
Ca. xxj. A B C

Alculus.
c Ca. xxiiij. C

Carbunculus.
Caplm̄. xxij. F.
Ca. xciij. E.
Ca. c xij. A

Capitis dolorem siue
sodam sedat.
Ca. xxxij. A.
Ca. lxxiij. C
Ca. c xviij. B

Capillos crescere facit
Ca. xix. M

Capita clauox.
Ca. xix. B

Colica passio
Ca. xxxij. in fine
Caplm̄. lij. F
Cap. xciij. B

Colli dolorem sedant
Ca. liij. M.

Combustionibus
Ca. xciij. F

Coitum cōmouet.

Capitulum. ix. E
Caplm̄. xcj. H Q
Ca. xcij. A B.

Cor confortandum
Cap. xcj. in fine

Culices effugandas
Ca. xlj. p totum caplm̄

Dissinteria
d Ca. xciiij. B

Mperigo
e Ca. xix. H O
Ca. xxxij. B
Ca. c xj. in fine
Ca. c xij. A

Epilentia.
Ca. xxvij. B.
Ca. lxij. B.
Ca. xcviij. F.

Ebrietatem curat
Ca. lxxxiij. in fine.

Faciem purgandam
a lentigine
Ca. xcij. E.
Faciei fissuras.
Cap. x. A.
Falco si non p̄t fimare
Ca. xlv. A
Falco si nimium laxat.
Ca. xlv. B.
Falco si os fractū habu
erit in crure vel in ala
Ca. xlv. C D E.
Frenesis.
Ca. xvj. in fine
Flegmones qui nascunt
in naribus
Ca. liij. in fine
Fluxū sanguīs nariū.
Ca. xxij. B
Capitulum. liij. B.
Fluxus oēs stringunt
Caplm̄. liij. I.

b Omo egrotās an viuat vel moriat̄
Ca.xxj.A B

Hijs qui cibos non digerunt.
Ca.lxxxix.A

i Uncturaꝝ dolores
Ca.lij.in fine

Ignem sacrum
Capittulum.xcj.K.

Ignis adustionem
Caplm̄.xcj.C

l Labioꝝ fissuras
Capittulū.x.A.

Lentiginem elimat.
Cap̄.lxxiiij.A

Lingue asperitas
Capittulum.liij.G

Lumborum dolorem remouendum.
Capittulum.j.in fine

m Menstrua impant
Caplm̄.xix.I P.
Ca.xcj.R

Mamillas puellaꝝ prohibet a magnitudine
Cap̄.cxv.B

Morphea.
Capitulum.xix.H
Caplm̄.lxxiiij.A
Ca.cxij.A.

Morsibus serpentum.
Caplm̄.xxxij.E
Capittulum.lij.in fine

Morsus canis rabiosi.
Caplm̄.xxxij.B.

Caplm̄.xxxix.in fine
Cap̄.lxij.in fine

Morbnm caducum.
Caplin.cxix.B

Morbos faucium
Caplm̄.lxij.D

Morbo regio
Capittulum.xcij.C
Ca.xcviij.in fine

Mulier vt narrabit omnia que gessit.
Capittulum. xvj.B

Musce vt necantur.
Caplm̄.lxxxj.A in fine

o Culoꝝ dolores.
Caplm̄.iiij.A
Ca.xxxij.B E
Capittulum.liij.H.
Capittulū.lxxix.A
Ca.lxxxj.B.
Caplm̄.xcix.a
Cap̄.cxv.C.
Capittulum.cxix.D.

Oculorum albuginē abstergit.
Capittulum.iiij.B
Caplm̄.lxij.G.
Cap̄.cxix.F

Oculoꝝ suffusiones.
Capittulum.xciiij.A
Ca.cxij.B C.

Oculoꝝ caligines
Caplm̄.iiij.in fine
Caplm̄.xxj.A D
Cap̄.lxij.C
Ca.xcij.B.
Cap̄.xcviij.E
Ca.cxix.C.

Oculoꝝ claritatē rstituit.
Capittulum.j.A.B C.
Caplm̄.xvj.D.
Cap̄.xxj.B.
Capittulum.xcviij.D

Obliuioni confert
Caplm̄.cxviij.in fine

p Araliticis.
Cap̄.lix.B.
Ca.lxxxiiij.A.

Podagra.
Capittulū.xxxij.G.
Caplm̄.xcj.I.
Capittulum.xciij.C

Pustl'as oculoꝝ repmit.
Capittulum.liij.L.

Pulices effugare.
Ca.xxix.A

q Ui sumpsit venenū
Ca.xcj.L M.

ſ Cabiē abstergenḋ
Ca.xix.B.H.

Sāguinē bonū gn̄antes
Capittulum.lij.B.

Secundinā excludit
Caplm̄.cxix.E.

Serpentes fugare.
Cap̄.xvj.C.
Ca.cxix.A

Squinantia
Capittulum.lxij.C.

Sanguinem melancolicum generantia.
Caplm̄.lix.A.

Scinifes vt non intrant domum.
Capittulum.cvij.A

De Piscibus.

Sequitur Tabula De Piscibus.

Stomachum ꝯfortare
Capitulum.lij.E

Sperma multiplicanđ.
Capitulum.ix.E

t Hezaurus tuus
vt augetur.
Ca.lxvj.in fine

Tumores soluit.
Capitulum.lxij.C.

v Entrē fluere facit.
Ca.vj.in fine.

Ventrem stringunt
Capitulum.vj.A
Caplm̄.cx.A.

Venenis omnibus.
Ca.xxvij.B

Verrucas
Capitulum.xix.M

Vesparum puncture
Ca.c xvj.C D E

Visum acuit
Caplm̄.c vj.B
Ca.c xv.D

Visum confortandum.
Cap̄.lxij.E.

Vocem clarificandam.
Capitulum.ix.E.
Ca.liij.C

Urinā Prouocantia
Ca.xix.C.P.

Unguibus leprosis
faciunt cadere.
Ca.xix.A N P.

y Dropicis
Capitlū.xix.K.

a D Alopitias.
Ca.xxxvj.ī fine.
Ca.lxxxvj.C
Caplm̄.ciij.C

Aurium dolores
Capitulum.iij.B

Anhelitus ꝯstrictiones.
Capitulum.xlix.L.

Asina.
Cap̄.lxxxj.D

Aluum emollit
Capitulum.xcj.D.

Abortum faciunt.
Caplm̄.xlix.F

c apitis dolorē tollūt
Caplm̄.xcj.C.

Calculos sanat.
Ca.xxxvj.H.
Ca.lxxxvj.F.

Carbunculus
Capitulum.xlix.K
Caplm̄.lxj. E

Carnes excrescētes tollit.
Capitulum.lxxxj.I

Cicatrices tollere.
Ca.lxxxvj.E
Capitulum.ciij.A

Coleram deponunt.
Ca.lxxxvj.prope finem.

Coitū stimulare dicunt.
Caplm̄.xxv.A

Corpori tela extrahunt.
Capitulum.lxxxj.G

d Entium dolores
Caplm̄.c iij.D

Dentes purgantur.
Capitulum.xxij.A

Dentes abstergunt.
Cap̄.xvj.B

Dentes dealbandas
Ca.lxxxj.K

e Pilenticis.
Ca.xxxviij.B
Ca.lxxiiij.in fine.

Extenuatis.
Capitulum.xvj.D

f Aciem dealbanđ.
Ca.lxxxj.in fine

Fastidijs medentur.
Capitulum.lxvj.A

Febrium venientes
Ca.xxv.B
Cap̄.xxvij.C.
Ca.lxxvij.A

Febribus quartanis.
Capitulum.xvj.D

Febres frigidas sanat.
Ca.ciij.B

i Gnis adustōnem
Capitulū.xxij.B

Ictibus scorpionum
Capitulum.xxiij.B
Cap̄.lxxxvj.B.

Ictibus siue morsus: draconis marini
Ca.xxvj.C D G I K
Capitulum xc.A

l Lacrimas ꝓhibet
Capitulū.xvj.C.

Lepra
Capitulū.xxvij.A.
Capl'm.lix.in fine

Libidinem excitandā.
Ca.lxxxviij.B.

m āmas mulieꝝ sanat
Capi.lviij.in fine
Capl'm.lxxiiij.B

Maculas in facie: mulierum delet
Caplm̄.lviij.B.

Maculas carnis
Cap̄.lxxxj.B

Menstrua mulieꝝ
Capitulum.lxj.B.

Morsus dracōis curat:
Capitulum.iij.B

Morsus Reptilium.
Capl'm.iiij.A

Morsus scorpionis marini.
Ca.lxxxvj.A B L M

Morsus vipere.
Capitulum.xcvij.A

Morsus canis rabidi.
Ca.xcvij.B

Morsus murene
Capitulum.lix.A.

o Ris vlcera
Ca.xcvij.C.

Oculoꝝ caligines tollūt
Capit.lxxxvj.I

Oculoꝝ suffusiones: detergunt.
Ca.lxxxvj.H I

Oculoꝝ rubedini valet
Capitulum.xlix.L

Oculoꝝ Tumores.
Ca.lxxxj.E
Capitulum.xcj.B

Oculoꝝ cicatrices.
Capitulum.lxxxj.F

Oculoꝝ carnes superuacuas consumit.
Capitulum ciij.A

Oculorum albuginem.
Capl'm.xxv.in fine.
Capitulum.lxxxj.F.

p Annum ac lentigines delenō.
Ca.xvj.B E.
Capitulum.xxxvj.I
Capl'm.xlix.B
Ca.lviij.C
Capl'm.ciij.B

Parotidas et strumas curat.
Capitulum.lviij.C

Partus facilis.
Capl'm.xcij.in fine

Prefocatōib' matricis.
Capitulum.xxxviij.B.

Pilos generat.
Capitulū.xlix.C

Pilos ⁊ carnes abradit
Cap̄.xlix.C

Pilos inutiles in palpebris cohibet.
Caplm̄.xlix.D.

Podagra.
Capitulum.xlix.I

q Ui hn̄t tediū vini
Capitulū.ij.ī fine
Ca.lxj.in fine.

s Cabies pectoris
Cap̄.iij.A.

Scabies palpebraꝝ.
Capitulum.xvj.C

Stericis offocationib'.
Cap̄.lxxiiij.F

Sciaticos liberat.
Capitulum.lxj.C

Spinas acutas extrahendas
Capitulum.xvj.F.

Signum tempestatis.
Ca.xix.A

Stomacho debili
Ca.xxiij.A
Ca.xlix.L

Stomachum reficiciūt.
Capitulum.lxvj.A.

t Ussis.
Ca.xxiij.in fine.

Tenasmon.
Cap̄.lxvj.C.

De Lapidibus.

Tumores tollit
Capitulum.lviij.in fine

Toracem curat
Ca.lxxxj.D

Entrē mollificare.
v Ca.xxxvj.A
Ca.lxxxj.A

Uentrem mouent
Capitulum.lxxiiij.in fine

Uenena curanda.
Caplm̄.xxvj.E
C.lxj.B
Cap̄.lxxiiij.A

Uenena leporis marini
curantur.
Ca.lxvj.A

Uisum abstergendū.
Caplm̄.xlix.E

Ulcera desiccanda.
Cap̄.xvj.C

Ulceribus capitis
Cap̄.lviij.A
Ca.lxxiiij.A

Ulcera vesice.
Ca.lxvj.D

Urinam sedat.
Capitulum.lxvj.E.

Urine difficultas
Cap̄.xlix.L

Uultum gratum ac
niueum faciendum
Caplm̄.xxv.D

Uulnera sordida purgat
Ca.xxxvj.C

Uulnera nimis pro
funda concarnantur
Capitulum.lxvj.in fine.

Uulnera putrida gin
giuarum.
Ca.lxxiiij.D E

Uulnera glutinant.
Caplm̄.xcj.D

Ungulā resoluenđ.
Caplm̄.xvj.C

Dropicis.
y Ca.xxvij.D

Tabula De Lapidibus.

D Alopicias.
Ca.xxij.B
a Ca.xiv.B C D

Auriū dolores.
Caplm̄.xxxvj.A.
Ca.lxxxvj.C
Capitulum.c j.A.

Aurium fluxus.
Cap̄.xvij.E

Aurium vlcera
Ca.xvj.E

Aurium attritiones.
Ca.cxiij.M ⁊ in fine

Aurꝫ augere traditur
Ca.xxxvj.F

Apātibus Inguinis.
Cap̄.xvj.B

Apostemata gingiue.
Caplm̄.xvj.B

Apāta putrida iuuat.
Cap̄.xx.E

Apostemata frigida
Capitulum.xxxv.E

Apostemata Splenis.
Cap̄.xlij.C F

Apāta flegm̄tica curat.
Ca.cxix.D P

Apostemata flegmati
ca testiculoꝝ maturāda.
Ca.cxxiij.K.

Apāta dura resoluit
Cap̄.cxxxj.B

Apāta q̄ fiunt in ano.
Ca.cxxxiiij.in fine

Apātibus vulue ꝓuenit
Cap̄.cxxiiij.F

Apātibus calidis mā
millarum
Capitulum.cxx.F

Apostematum in inicio
conuenit.
Cap̄.lxxij.A

Asma.
Cap̄.xxij.D.
Ca.xxxviij.A
Caplm̄.lxxj.G.
Capitulum.cj.C
Ca.cxxiij.D

Ad dolorem stomachi.
Cap̄.iiij.A

Amorem conciliat.
Capitulum.x.F.

Ad Iras regum ⁊
dominorum
Cap̄.xxxij.E

Ad prelias ⁊ ad causas
vincendas
Ca.xxxij.C.

Tabula sup tractatu.

Ad impetrandum quodlibet.
Capitulum.c vij.C

Ad diuicias valet
Capitulum.lxv.B.

An sit virgo vel corrupta.
Caplm̄.lviij.B

Ad venereos voluptates
Capitulum.lij.C

Artetice passioni:
Cap̄.xcix.A

Anchar doloribus cōfert et iuncturar.
Capitulum.cj.A

Ad fissuras que fiunt in ano.
Cap̄.xxv.G
Cap̄.cxx.A

Adustioni Ignis
Capitulum.xvij: H
Cap̄.lxviij: E

Argentum viuum extinguendum.
Caplm̄.xxj.B

b Othor oris.
Cap̄.cxxj.B

c Apitis dolorem tollunt.
Cap̄.lxxvj.A:

Catarum prohibet.
Caplm̄.xxvj.C.

Cardiaca.
Cap̄.lxxviij.A F
Cap̄.lxxxvj.F
Ca.cxxv.in fine

Caputpurgium.
Cap̄.lxxxvj.B J

Capillos attenuat.
Cap̄.lxxix.B.
Capitulum.c.H

Causam litis ante iudicem reprimere:
Caplm̄.xliij.B.

Carnem superfluam auferendam
Capitulum.viij.A
Cap̄.xv.G.
Cap̄.xxv.B
Capitulum.c:B.

Cancer.
Capitulum.xiiij.J.
Cap̄.xv.B.
Cap̄.xvij.B.

Carnes humidas desiccandas.
Capitulum.xij.B

Cerebr mundificandū.
Caplm̄.xiiij: H

Cephalargicis
Cap̄.lxxvj.A

Ciliaca passio
Cap̄.lxiij.B

Colicā passionē curat
Capitulum.lij.A.
Caplm̄.cxl.F.

Cordis confortantia
Caplm̄.xvij.C
Cap̄.lxv.in fine
Cap̄.lxxviij.B et in fine.
Cap̄.lxxxvj.T
Ca.cxxx.in fine.

Cordis tremorem
Cap̄.xviij.F H

Capitulum.xx.C E
Cap̄.lxviij.F

Cordis leticiam reddit.
Capitulum.lx.A
Cap̄.lxv.B

Colorem in facie per ditum recuperat
Capitulum.lxv.F.

Corpora pinguis extenuandum
Capitulum.viij.G

Coniugij dat amorē.
Cap̄.xxiij.A et in fine

Conceptum prohibet
Caplm̄.lxvj.F.

Conquassationibus q̄ fiūt ī interiorib⁹ mēbris
Cap̄.lxxxvj.D.

Contra om̄es inimicos.
Caplm̄.lxvj.J

Contra hostes.
Capitulum.j.A G
Caplm̄.xxiij.B

Contra insaniam.
Cap̄.j.A et in fine.
Capitulum.xxxij.A.

Contra rixas et iniurias
Capitulum.j.A.

Contra incursiones fantasmatum
Capitulum.j.A.
Cap̄.xxxviij.B.

Contra pigritiam.
Cap̄.xiij.B
Contra feruorē animi q̄ cōmotum.
Cap̄.v.A

De Lapidibus.

Contra tristiciam & grauitatem.
Capitulum.v.in fine
Cap.lx.A

Contra morbū caducū.
Caplm.x.E G
Capitulum.lviij.A

Contra polipum.
Capitulum.xv.C

Cōtra periculū tonitrui
Cap.xxij.in fine

Cōtra nocturnos timores.
Capitulum.xxviij.in fine.

Contra tempestates & grandines.
Cap.xlij.in fine.

Contra vana mōstra
Cap.xlij.H.

Contra toxicum
Capitulum.lxv.D.
Cap.lxxvij.K

Contra melancoliam.
Caplm.cxxv.B
Cap.cxlij.A.

Contra fantasticas visiones.
Ca.cxxxv.in fine

Colerā nigrā educēdā.
Caplm.xiiij.H

Coitum retinet
Cap.cxiij.G.

D Entes abstergit.
Capitulū.j.E
Ca.lxxviij.E
Ca.cv.C D E F.
Ca.cxxxix.K

Dentium dolores
Capitulum.lix.H

Dentes dealbandas
Cap.xliij.in fine.

Dentes purgantur
Cap.j.D E.

Dentiū corrosionem prohibet.
Capitulum.xvj.E

Dentes confortat
Cap.xvij.in fine

Dētiū sordes abstergit.
Caplm.xliij.in fine

Deuincere inimicos
Cap.xlvij.A C

Demonia vincere
Ca.xxviij.C.

Demones fugat
Caplm.lviij.B

Demonibus & incantationibus resistit
Cap.lviij.E L

Dissinteria.
Caplm.lxiij.B
Caplm.lxxiij.E
Cap.cvij.in fine

Diuicias auget.
Caplm.x.D F

E Morroidas exiccandas.
Ca.xv.A.
Cap.xx.E.

Ebrietatem tollere
Ca.vij.A B C
Ca.xlix.C D

Epilenticis.
Capitulum.xiiij.H
Cap.xxxiij.A
Cap.xlij.G.
Cap.xlv.D.
Cap.lviij.G.
Ca.lxxxvj.A
Capitulum.cxiij.C

Epatis dolores curare.
Cap.xxiij.B.
Caplm.lxxv.F

Emigranes
Capitulum.lxxvj.A

Elephantia
Cap.cxxiij.G

Emperigo.
Ca.cxxiij.F P
Ca.cxxix.A.

Emoptoica
Cap.cxxij.B.

F Aciē dealbandā
Cap.lxxij.H.

Fantasmata pellit.
Ca.lxvj.F & in fine
Caplm.lxviij.C.

Flāmam extinguibilem extinguendam.
Caplm.xij.A.

Facundū prudentē amabilem & gratum facit
Capitulum.ij.A & D
Ca.xxxiij.B
Caplm.lx.in fine

Febrium cura.
Cap.xxxvj.A
Ca.lxvj.B

Febribus quartanis
Ca.cxlij.A

Tabula sup tractatu.

Febribus ethicis.
Capitulum.xxvj.E

Febribus pestilēcialibꝰ.
Ca.xxvj.in fine.

Febribus melācolicis
Cap̄.xiiij.in fine

Febris calorē mitigare.
Capitulum.lxj.C.

Fetorem oris tollit.
Caplm̄.xvij.G
Cap̄.xviij.G
Cap̄.xx.B

Flegma viscosum
Caplm̄.xx.D.

Fessos ⁊ debiles renouē
Cap̄.lxxxiiij.A.

Furfures capillorꝝ
Ca.lxxxix.M
Ca.cxxix.B K

Formice cura.
Ca.xvj.G.
Ca.cxiiij.P

Fistulam curandam.
Cap̄.xv.B
Cap̄.xvj.E
Capitulum.xlj.M
Ca.cxxviij.B C

g Ingiue fluxe.
Cap̄.j.D F
Ca.cxiiij.F G

Gingiuarꝝ inflationes.
Ca.xvij.B ⁊ in fine.

Gingiuis humectis
seu dentibus mollibꝰ
Ca.xvij.D

Gutturis dolorē valet
Ca.lxxvj.D

h Erisipila
Cap̄.xvj.G
Ca.lxxij.G
Ca.cxxiij.P

Hoīem vigilem facit
Capitulum.vij.C

Hominem discretum ⁊
gratum facit.
Capitulum.vj.G

Hoīem tutū custodit
Cap̄.lv.A.

i Ctericia
Ca.lxxij.in fine.
Cap̄.cxxiij.I

Ingeniū bonū reddit
Cap̄.lxv.D.
Cap̄.cx.A.

Intellectū bonū reddit.
Caplm̄.vij.C.

Incuborꝝ ⁊ succu
borum cura.
Capitulum.j.A.

Intestinorum vlcera
Cap̄.xxvj.D
Caplm̄.xlij.C
Cap̄.cxx.C

Intestinorꝝ sordes
purgantur
Cap̄.xxvij.A.

Intestinorꝝ vētositati
confert.
Cap̄.lxxvj.G.

Incaustum optimū
ad scribendum
Capitulum.c.in fine.

Iras mitigare.
Cap̄.xliij.A.

l Lapis q̄ in manu
dextra ꝯ solē tenue
rit radios emittit
⁊ ignem vomit ita
vt videntes mirentur.
Caplm̄.lv.D

Lapis si ab hoīe gestetˀ
a muscis vel apibus nō
mordetur.
Capitulum.lxiiij.D F

Lapis quē q̄ in ore gesta
uerit magis cogitatōez
⁊ opinionē iudex efficitˀ
⁊ amabilis redditur.
Cap̄.lxiiij.E

Lapis quē q̄ portatꝰ tutū
reddit peregrinum ⁊ gra
tum hospitibus.
Cap̄.lxv.B.

Lapis q̄ valet ꝯ pestife
ras regiones portatus
Cap̄.lxv.C

Lapis qui portatus
fit tutus a fulgore.
Cap̄.lxv.E

Lapis q̄ eum portat
non mergatur.
Ca.lxvj.G

Lapis positus sub lin
gua ꝓfert diuinando
dicere futura.
Cap̄.lxviij.in fine.

Lapis qn̄ suspendit ad
collū infantis remouet
ab eis timores.
Cap̄.lxxj.E.

Lapis q̄ inducit insensi
bilitatem ne senciat cru
ciandus
Capitulum.lxxxiij.A

De Lapidibus

Lapis si q̄s portat' nō videbit in nocte somnia mala.
Capitulum.cviij. A.

Lapis q̄ antracē fugat
Cap̄.cix.A

Lapis qui optimus est contra fraudes
Cap̄.cix.F

Lapis qui fugat morbū q̄ dr̄ noli me tangere.
Ca.cix.H.

Lapis qui reddit hōiez castum z pudicum.
Caplm̄.cix.A
Ca.cxj.A
Cap̄.cxij.B H

Lapis q̄ in collo suspensus curat emitriteum et caducos morbos.
Caplm̄.cxiij.I

Lapis q̄ portatus facit bonam memoriā z tempestatem auertit
Cap̄.cxiij.in fine

Lapis q̄ portatus in ore facit diuinare futura
Ca.cxv.B F.

Lapis q̄ accēsus ꝑmanz calid⁹ p.vij.dies l' āpli⁹.
Capitulum.iiij.D

Lapis q̄ semel accensus vix aut nūq̄ poterit extingui.
Caplm.cix.A

Lapis q̄ facit osndere multa simulacra sōniorꝫ
Capitulum.ij.C

Lapidem vesice frāgit.
Capitulum.j.C
Caplm̄.lj.E
Cap̄.cxix.M z in fine
Cap̄.cxxxiij.in fine
Cap̄.cxxxix.C L.

Lapidem frangit qui est in renibus causatus.
Cap̄.cxix.C
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cxxxix.M

Lac gnāndū i māmillis
Cap̄.xxxix.E.
Cap̄.lix.F.

Lepra.
Capitulum.xiiij.I.
Ca.xviij.A.
Cap̄.cxiij.E
Cap̄.cxxiiij.E.
Cap̄.cxxviij.C.

Lieteria z diarria curāt
Cap̄.lxxviij.B

Luxuriam sedare.
Caplm̄.v.D

Luxuriam cobibet.
Cap̄.lxvj.F.
Cap̄.cxj.A.

Lunaticis ac demone repletis
Capitulum.j.in fine.
Caplm̄.xxxiij.A D.

Lumbricos z ascarides expellendas
Ca.cxl.D.

m Atricis fluxum prohibet.
Ca.xvj.in fine.
Ca.xvj.D

Mania.
Capitulum.xiiij.H

Malam cogitationem repellendum.
Capitulum.vij.C

Mamillas puellarꝫ et testiculorꝫ puerorꝫ prohibet augmentari.
Cap̄.xlv.A.

Mēstrua mulierꝫ auxiliat
Ca.xliij.A C
Cap̄.xxj.G

Menstrua stringunt.
Cap̄.xv.I.
Ca.lxxviij.E

Melācolicas egritudies
Cap̄.xiiij.F G H.

Melācolicū hūorē laxat
Cap̄.lxxj.E

Morsus Scorpionis.
Capitulum.ij.A

Morsus Vipere
Caplm̄.ij.A
Cap̄.cxxiiij.H.

Morsui rane conuenit
Cap̄.cxxiij.K.

Morsui tyri conuenit.
Ca.cxxx.E

Morphea.
Cap̄.xiiij.I.
Cap̄.c.F.
Ca.cxxiij.F O.

Morsus canis rabidi.
Ca.lxxx.F.
Ca.cxxx.E

Morsus Reptilium.
Cap̄.xxvij.in fine.

Tabula sup̄ tractatu.

Mulieribus vt re
pleat vbera lacte
Cap̄.xxxix.B
Cap̄.lix.A C.
Ca.c vj.B

Mulieribus que vo
lunt placere viris.
Ca.vj.B D

Mures interficere
Ca.xxj.H

n Efreticã passionẽ.
Ca.lxxxiiij.A.

Ne oua nimis ca
lefiant in nido.
Capitulum.x.K.

Non potentibus
retinere vrinam.
Cap̄.lxxxvj.K ꝛ in fine

o Culoꝝ dolores.
Ca.xv.J K ꝛ i fine
Ca.xxiij.B ꝛ i fine
Ca.xxxiij.B G
Ca.xliij.B.
Ca.xlv.in fine
Capitulum.xc A.
Ca.xciij.A B
Ca.c viij.K
Ca.c xix.K.
Ca.c xxxiiij.J ꝛ in fine

Oculoꝝ albuginem.
Ca.c j.B

Oculoꝝ caligĩes tollũt.
Capitulum.c J
Ca.c xxxviij.A.

Oculoꝝ albedo.
Ca.lxxviij.E.
Ca.c xxv.in fine.

Oculoꝝ dolorem ex
humida causa.
Capitulum.lxviij.D

Oculoꝝ cicatrices
limpidat.
Cap̄.c v.A
Ca.c xxxviij.A.

Oculoꝝ carnem super
fluam aufert.
Ca.c v.A C.
Ca.c xiiij.C

Oculoꝝ sordes purgare
Cap̄.c ix.B

Oc̄los humidos sanat.
Capitulum.xxiij.D.

Oculoꝝ pustule.
Caplm̄.xx.E

Oculoꝝ vlcera.
Cap̄.xviij.D F

Oculoꝝ obscuritati.
Ca.xxxvj.B

Oculoꝝ lacrime.
Cap̄.xliij.B C
Ca.lxj.in fine.

Obtalmie confert
Ca.c xix.J.

Opiniones ꝛ cogita
tiones facit bñ iudicare
Cap̄.lx.C

Om̄es turbas ꝯtēpnit
Caplm̄.lv.in fine.

Oues vt lacte replent̄
Capitulum.lix.C.

Oues vt ab eis sca
bies fugantur
Cap̄.lix.C

p Aralisis
Cap̄.lxxxvj.A.

Partus facilis.
Cap̄.x.A B C D

Pannũ oculi mũdificat
Ca.lxxxviij.B

Paces conciliat.
Cap̄.c ix.C

Palpebraꝝ duriciei.
Cap̄.xvj.B.
Ca.c xxxviij.B C

Palpebrarũ grossitu
dinem subtiliandam
Cap̄.xvj.in fine

Palpebraꝝ carnē sup
fluam corrodendam
Ca.xvij.H

Pregnantibus ꝯuenit
Capitulum.x.D F.
Capitulum.l.E.

Pestilentiam curat.
Ca.xxiiij.A.
Ca.xxvj.B E.

Pediculos interficit
Caplm̄.xvij.G
Cap̄.xxj.A C.
Cap̄.lxxxix.M

Prenunciare futura.
Caplm̄.xxxiiij.A

Ptisicus.
Capitulum.xxvj D
Ca.xv.B ꝛ in fine

Pilos ꝛ carnes abradit
Ca.xxij.B ꝛ in fine.

Pilos nasci facit ĩ palpe
Ca.lxj.A B (bris.

De Lapidibus

Pium ꝛ devotũ ad deũ (efficit
Ca.c.ix.C

Podagram.
Capitulum.viij. D F.
Cap̃.lxxxiiij.A C.
Caplm̃.c.xxiij.K O.
Ca.c.xxiiij.O.
Cap̃.c.xxxj.B

Pulmõis ꝯstrictõi valz.
Caplm̃.lxxxvj.O

Pruritui confert
Ca.lxxxix.D
Cap̃.c.xxiij.H
Ca.c.xxiiij.D G.
Ca.c.xxxj.B

Puncturam scorpiõis (curat
Ca.c.xxiij.G
Ca.c.xxiiij.H.

q

Qui coire nõ pñt.
Cap̃.vj.D

Qui solus loqtur.
Cap̃.xviij.in fine

Qui biberit argẽtũ vivũ.
Cap̃.xxj.F G

Qui salivas sanguineas (emittunt.
Cap̃.lj.D

Qui transglucĩũt acum vel aliud ferrum
Cap̃.lxxvij.C.

Qui biberũt cãtarides.
Cap̃.c.xxx.K

r

Renũ dolorẽ curat.
Ca.lxxj.G

Regali cõuenit honori.
Capitulum.xcij.A.

Rabiei conuenit.
Ca.xvj.B
Ca.xvij.B.
Ca.xviij.A.
Ca.xx.E
Ca.xxj.B
Ca.xxij.C
Ca.lxj.C.
Ca.lxviij.D
Ca.lxxiij.D.
Ca.c.xxiij.C.
Ca.c.xxix.A.
Ca.c.xxxix.M A

s

Sanguinem prohibet a naribus fluentem
Ca.xiij.in fine.
Ca.xv.E F H K.
Ca.xvj.D H.
Ca.lxxx.F
Ca.c.xl.E

Sanguinis restrictiua.
Ca.xiij.A
Ca.xlij.A
Ca.lxxxvj.O
Ca.c.vij.in fine

Sãguĩs fluxũ ꝓuocat
Ca.iij.A.
Ca.iiij.in fine

Sãguinis fluorẽ abstĩet
Ca.xxxix.C
Caplm̃.xlij.A

Sãguinem ꝯstringẽtia.
Ca.xxx.D F.
Ca.liiij.C.
Ca.lxiiij.A B
Ca.lxvj.D

Sanguinem coagulatum resoluit
Cap̃.c.A

Sanguini mortuo cõuenit q̃ est sub oculo
Ca.c.xxiiij.M

Splenis duriciei ꝯferit.
Ca.viij.E.
Ca.c.xxiiij.A.

Splenis dolorem
Ca.lxxxvj.K
Ca.c.xxxv.C

Serpentes fugat.
Cap̃.xxj.I
Ca.lviij.E K.

Serpẽtes vt statĩ occiderẽ
Ca.xxiij.D.

Seipsum magnificare.
Ca.xxij.A

Squinantie valet
Ca.lxxxvj.I.
Ca.c.xxiiij.E
Ca.c.xxv.A

Singultui valet.
Ca.lxxxvj.A

Sincopis.
Ca.lxxvij.A
Ca.c.xlij.B

Si de admĩstratõe veneni aliqs suspectꝰ sit in positꝰ in cibo illo ꝓhibz ne possit deglutiri.
Ca.x.E H ꝛ in fine.

Spiritualia ꝯfortat.
Ca.xxxviij.A.
Ca.lxxviij.A.

Stomacho malo.
Ca.xxxvj.B
Ca.xlij.D.
Ca.lxxij.in fine
Ca.lxxv.A

Stomachi sanguinẽ ꝛ intestinorum.
Ca.lxxxix.M

Sode flegmatice
Ca.lxxxvj.A

Tabula sup tractatu.

Solis ardorē nō timebit.
Capitulum.lj.B.

Scotomie
Ca.lxxvj.A

Scorpiōis pūcturā vaz
Ca.lxxvj.M N

Sōnia vana repellit
Ca.j.G

Sōnio℞ interp̄tationē plenā facit intelligi
Ca.iiij.B.

Somnum inducens.
Ca.lvj.in fine

Sitim remouendum
Ca.vj.A C D G.
Ca.xxix.A.

Sōnos dulces ꝓuocare
Ca.xxxij.in fine
Ca.lxv.C

Sputū sanguis retinet.
Ca.xlij.C
Ca.lxxv.F
Ca.cxix.S

Sudorē ꝓuocandū.
Ca.cxxiiij.in fine.

Sudorem prohibet.
Cap.lxxij.B

Surditati ⁊ obliuioni
Ca.cxxiij.L.

Sulticiam pellere ⁊ sapiētiam adducere.
Ca.xxviij.C,

t Tussis.
Ca.xxij.D
Ca.lxxvj.E

Tutū ⁊ victorē reddere.
Ca.xlviij.A.
Ca.lxvj.E

Tutum facit ꝯ dolos
Ca.liiij.C

Torture oris
Ca.lxxvj.A

v Entrem mouent
Ca.lxxvj.A.

Uentris fluxum sanat
Ca.lj.E
Ca.lxxij.in fine.

Uētris dolorē pūgitiuū
Ca.cj.D.

Uentrem stringit.
Ca.lxxv.D E.

Uentrem excitat
Ca.vj.C.

Uenena curandum.
Ca.cxiij.A B.

Uenenum fugat

Ca.j.G
Ca.iiij.B.
Ca.xxiiij.B
Ca.xlvij.C
Ca.xlviij.A
Ca.liiij.C,

Uertigo
Ca.xiiij.N
Ca.cxij.A

Uermes venenosos effugare.
Ca.lviij.G.

Uermes aurium
Ca.lxxix.in fine

Uermes ī vētre occidit.
Ca.lxxv.G
Ca.cj.E

Uermes interficienti bus educit
Ca.lxxix.E.

Uerrucas aufert
Ca.lxxj.E.

Uesicam dolentem
Ca.lij.D

Uesica℞ vlcera
Ca.lxxvj.P

Uisum clarificandum
Ca.lxvj.D

Uisum confortat.
Ca.xcviij.A
Ca.c.G
Ca.cxxiij.A D.

Uisus obscuritas.
Ca.xvij.M.
Ca.lxviij.E.

Uiribus cordis ꝓuenit.
Ca.ij.in fine.

Uincere aduersarios.
Ca.iiij.B
Ca.lxj.A B

Uincere pericula.
Ca.ij.D

Uict⁹ ⁊ suspiria tollere
Ca.xxiij.B.

Uirginitatē dep̄hēdit
Ca.lviij.in fine

Uomitum ꝓuocandū
Ca.xiiij.C D.
Ca.lxj.M.
Ca.cxx.I.

De Lapidibus

Vocem clarificate
Cap. xxviij. B.
Capitulum. xxxij. A

Vulnera difficilia ad sanandum
Capitulum. xlj. M

Vulnera consolidāda.
Cap. lxxxv. C.
Cap. cxix. A

Vulnerꝝ orificia aperit.
Ca. cxix. F.

Ulcera sanare.
Capitulum. lj. E

Ulcera oculoꝝ sanat.
Caplm̄. lxxij. C.

Ulcerationē vīge curat.
Cap̄. lxxiij. F

Ulceribus renū ꝯuenit.
Cap̄. cxx. B

Ulcera que fiunt in naribus ⁊ in auribus
Caplm̄. cxl. G.

Ulcera pulmōis curāda.
Caplm̄. viij. E.

Ulcera ꝓfunda curāda
Capitulum. viij. A.

Ulcera fraudulenta.
Caplm̄. viij. B C.
Caplm̄. cxxx. A

Ut oīb⁹ hōīb⁹ placebis
Cap̄. xxxiij. E.

Unguentum pro facie abstergendum.
Capitulum. xxv. A.

Uuulam sedat
Cap̄. cxxv. A.

Uxor tua an sit casta vel adultera
Caplm̄. lxxvij. M N

Y

Dropisis
Cap̄. xvij. B
Cap̄. lxvj. B
Cap̄. lxxvij. P A
Caplm̄. cxxiiij. D

Yliaca.
Capitulum. lij. A
Cap̄. lxxix. M

Sequitur tabula generalis.

Tabula generalis De Herbis.

a

Arona. Caplm̄. primū
Abrotanum. Ca. ij.
Asinthium. Ca. iij
Accacia. Ca. iiij.
Acetosa. Caplm̄. v.
Acorus. Cap̄. vj.
Affodillus. Cap̄. vij.
Agaricus. Capitulum. viij.
Agrimonia: Capitulum. ix.
Agrifolium. Caplm. x.
Agnus castus. Caplm̄. xj.
Alga marina. Capitulum. xij.
Alcanna. Capitulū. xiij.
Allium. Capitulum. xiiij.
Altea. Capitulum. xv.
Alleluia. Cap̄. xvj.
Alkekengi. Caplm̄ xvij.
Aloe. Capitulum. xviij.
Aloes lignum. Capitulum. xix.
Ambra. Cap̄. xx.
Ambrosia: Capitulum. xxj.
Amomum. Capitulū. xxij.
Ameos. Caplm̄. xxiij.
Amidum. Capitulum. xxiiij
Amigdala. Cap̄. xxv.
Anacardus. Capitulum. xxvj.
Anetum: Capitulum. xxvij.
Anteflorum. Caplm̄. xxviij.
Anisum. Caplm. xxix
Antillis. Capitulum. xxx:
Anthos vel Rosmarinus. Ca. xxxj.
Ancusa. Capitulum. xxxij
Apium. Cap̄. xxxiij
Apium silvestre. Ca. xxxiiij
Apium rusticum. Cap̄. xxxv.
Apium emorroidarum. Ca: xxxvj.
Appios. Capitulum. xxxvij:
Aprostilla. Cap̄. xxxviij.
Arthemisia. Caplm. xxxix.
Aristologia rotunda. Cap̄. xl
Aristologia longa. Caplm. xlj.
Arbor glandis. Capitulum. xlij.
Arbor vel lignū vite paradisi. Ca. xliij.
Abies. Capitulum. xliiij.
Armoniacum. Caplm̄. xlv.
Asa fetida. Capitulum. xlvj.
Azarum. Capitulum. xlvij.
Astragulos vel astragallus. Ca. xlviij.
Aspergula. Capitulū. xlix.
Atriplex. Capitulum. l.
Auellana Jnda. Cap̄. lj.
Auena. Capitulum. lij.
Auricula muris. Cap̄. liij.
Azedar. Capitulum. liiij.
Acetum. Cap̄. lv.
Aqua. Capitulum. lvj

b

Arba Jouis. Cap̄. lvij.
Barba siluana. Cap̄. lviij.
Balaustia. Cap̄. lix
Balsamus. Caplm̄. lx.
Balsamita. Cap̄. lxj.
Basilicon. Capitulum. lxij.
Branca ursina. Caplm̄. lxiij.
Betonica. Cap̄. lxiiij.
Bedeguar sive Spina alba. Ca. lxv.
Bellirici. Caplm̄. lxvj
Bel vel Sel. Cap̄. lxvij.
Behem. Capitulum. lxviij.
Ben vel balanus. Cap̄. lxix.
Bleta. Capitulum. lxx
Bdellium. Caplm̄. lxxj.
Berberis. Cap̄. lxxij.
Buzeiden. Cap̄. lxxiij.
Bitumē iudaicū sive Aspaltū. Ca. lxxiiij.
Brionia: Capitulum. lxxv.
Brictanica. Ca. lxxvj.
Botris. Caplm̄. lxxvij.
Borago. Cap̄. lxxviij.
Bombax vel Cotum. Ca. lxxix.
Buglossa. Cap̄. lxxx.
Butalmos. Cap̄. lxxxj.
Buxum. Capitulum. lxxxij
Bruscus. Cap̄. lxxxiij.
Butirum. Capitulum. lxxxiiij

c

Camomilla. Ca. lxxxv.
Canapis sive Canabum.
Capitulum. lxxxvj.
Capillus veneris. Ca. lxxxvij.
Cardo benedict[us]. Ca. lxxxviij.
Cardus. Cap̄. lxxxix.
Camedreos. Cap̄. xc

bobonellon

De Herbis.

Camepitheos. Capitulum. xcj.
Carui. Capitulum. xcij.
Cardamomum. Cap̄. xciij.
Cartamus. Cap̄. xciiij
Calamus aromaticus. Ca. xcv
Calamus agrestis. Cap̄. xcvj.
Caparis siue Caparus. Ca. xcvij.
Camphoraca. Caplm̄. xcviij.
Camsice aut Sicen. Cap̄. xcix.
Catapucia. Capitulum. c.
Caulis. Capitulū. cj.
Cauda equina. Caplm̄. cij
Cassiafistula. Capitulum. ciij.
Cassia lignea. Cap̄. ciiij
Castanea. Cap̄. cv.
Celidonia. Capitulum. cvj.
Cedrus. Caplm̄. cvij
Cerifolium. Ca. cviij.
Cepe. Capitulum. cix.
Ceterach. Cap̄. cx
Cheuri. Caplm̄. cxj.
Centaurea. Cap̄. cxij
Cerasum. Cap̄. cxiij.
Cretanus. Ca. cxiiij.
Cicuta. Caplm̄. cxv
Cicorea. Capitulum. cxvj.
Cinoglossa. Cap̄. cxvij.
Citonia. Cap̄. cxviij.
Cipressus. Caplm̄. cxix.
Ciprus. Capitulum. cxx.
Ciperus. Caplm̄. cxxj.
Cinamomum. Caplm̄. cxxij.
Ciminum. Cap̄. cxxiij.
Citrullus. Cap̄. cxxiiij
Citrum. Capitulum. cxxv.
Cinosbatum. Cap̄. cxxvj
Crispula. Cap̄. cxxvij.
Crisocolla. Caplm̄ cxxviij.
Crisogonium. Cap̄. cxxix.
Colubrina. Capitulum. cxxx.
Coloquintida. Cap̄. cxxxj.
Consolida maior. Ca. cxxxij
Consolida minor. Cap̄. cxxxiij.
Consolida rubea. Ca. cxxxiiij.
Condros. Cap̄. cxxxv.
Condes. Capitulum. cxxxvj.
Coriandrum. Ca. cxxxvij.
Cornea siue arbor cranea. Ca. cxxxviij.
Cordumenum. Cap̄. cxxxix.
Costus. Capitulum. cxl.
Cozula vel Melapersica. Ca. cxlj.
Cotula fetida vel ocul' bouis. Ca. cxlij.
Cotula nō fetida ł ocul' vacce. Ca. cxliij.
Cocognidiū. Camelea. vel Mezereon
Capitulum. cxliiij.
Crocus. Caplm̄. cxlv.
Cucumer. Capitulū. cxlvj.
Cucurbita. Cap̄. cxlvij.
Culcasia siue Caso. Cap̄. cxlviij.
Cuscuta. Cap̄. cxlix
Colofonia. Ca. cl.
Cera. Capitulum. clj
Caro. Caplm̄. clij.
Caseus. Cap̄. cliij.
Actilus. Cap̄. cliiij
d Daucus. Caplm̄. clv.
Dragantum vel Dragagantū.
Capitulum. clvj.
Diptamum. Cap̄. clvij
Doronicum. Cap̄. clviij.
Patica. Cap̄. clix.
e Ebanus. vel Eben'. Ca. clx.
Elatinus. Caplm̄. clxj.
Edera arborea. Cap̄. clxij.
Edera terrestris. Cap̄. clxiij
Elleborus albus. Cap̄. clxiiij
Elleborus niger. Cap̄. clxv.
Eupatorium. Ca. clxvj.
Eufragia. Ca. clxvij.
Emblici. Cap̄. clxviij.
Endiuia. Ca. clxix.
Endiuia siluestris. Ca. clxx.
Elitropium. Cap̄. clxxj.
Epithimum. Cap̄. clxxij.
Epimedium. Cap̄. clxxiij.
Effemereon. Ca. clxxiiij.
Ebulus. Capitulum. clxxv
Eruca. Ca. clxxvj.
Enula campana. Ca. clxxvij.
Esula maior ⁊ minor. Ca. clxxviij.
Euforbium. Ca. clxxix.
Aba. Cap̄. clxxx.
f Faba egypciaca. Ca. clxxxj.
Faba inuersa. Cap̄. clxxxij.
Fagasmon. Ca. clxxxiij.
Fagus. Ca. clxxxiiij. Faseol'. Ca. clxxxv

Tabula generalis.

Fraxinus. Cap̄. clxxxvj.
Flammula. Caplm̄. clxxxvij.
Fragaria. Capitulū. clxxxviij
Feniculus. Capitulum. clxxxix.
Febrifuga. Caplm̄. cxc.
Fenugrecum. Cap̄. cxcj.
Fenum. Caplm̄. c.xcij.
Ferula. Capitulum. cxciij.
Ficus. Cap̄. cxciiij
Ficus lupi vel Comarus. Ca. cxcv.
Ficus egipciaca. Cap̄. cxcvj.
Filipendula siue Uiscago. Ca. cxcvij.
Filius añ prez vel Gariofilō. Ca. cxcviij.
Fistula pastoris. Cap̄. cxcix.
Filix siue Filex. Capitulū. cc.
Folium. Caplm̄. ccj.
Fumus terre. Ca. ccij
Fungus. Ca. cciij.

Gariofilum. Caplm̄. cciiij
g Gariofilata. Ca. ccv.
Galla. Capitulum. ccvj.
Galbanum. Cap̄. ccvij
Galanga. Capitulum. ccviij.
Gallitricum. Cap̄. ccix.
Gallitricum agreste. Ca. ccx.
Gladiolus. Ca. ccxj.
Granatum. Ca. ccxij.
Granati siluestris. Ca. ccxiij.
Gramen. Ca. ccxiiij.
Grana tinctorum. Cap̄. ccxv
Granum culcul. Ca. ccxvj.
Genciana. Capitulum. ccxvij.
Genestra. Cap̄. ccxviij.
Gith. Capitulum. ccxix
Gummi arabicum. Cap̄. ccxx.
Auser vel Hausor. Ca. ccxxj.
h Hermodactilus. Ca. ccxxij
Hermerocalles. Ca. ccxxiij
Herba paralisis. Ca. ccxxiiij.
Herba grassula. Cap̄. ccxxv.
Herba fetida. Ca. ccxxvj.
Herūdina vel Harūdina. Ca. ccxxvij.
Usquiamus. Cap̄. ccxxviij
i Juniperus. Cap̄. cc. xxix.
Jujube. Capitulum. ccxxx.
Juncus. Cap̄. ccxxxj.

Judaica. Capitulum. ccxxxij.
Incensaria. Cap̄. ccxxxiij
Indicus. Cap̄. ccxxxiiij
Isopus. Cap̄. ccxxxv.
Isopum humidum. Ca. ccxxxvj.
Arabe. Ca. ccxxxvij
k Kalendula. Cap̄. ccxxxviij.
Kubebe. Cap̄. ccxxxix.
Actuca. Capitulum. ccxl.
l Lacca. Cap̄. ccxlj.
Larix. Capitulum. ccxlij.
Lappacium maior. Ca. ccxliij
Lappacium minor. Ca. ccxliiij.
Lapago. Cap̄. ccxlv.
Laurus. Cap̄. ccxlvj
Laureola. Capitulum. ccxlvij.
Laudanum. Caplm̄ ccxlviij.
Latiua. Capitulum. ccxlix
Lauendula. Cap̄. cc. l.
Leuisticum. Capitulum. cclj.
Leuisticum siluestre. Cap̄. cclij
Lēticula aque vel lentigo aq̄. Ca. cc. liij.
Lens. Capitulum. ccliiij.
Lilium. Cap̄. cclv.
Lilium conuallium. Cap̄. cclvj.
Lilialis. Capitulum. cclvij.
Liquiricia. Caplm̄. cclviij.
Ligustici. Capitulum. cclix.
Limon. Caplm̄. cclx.
Linaria. Capitulum. cclxj
Linum. Capitulum cclxij
Lingua auis. Ca. cclxiij
Lisimachion. Cap̄. cclxiiij
Licium. Capitulum. cclxv.
Lonchitis. Caplm̄. cclxvj.
Lupinus. Cap̄. cclxvij
Lupulus. Capitulum. cclxviij.
Lac. Cap̄. cclxix.
Maiorana. Ca. cclxx.
m Macis. Cap̄. cclxxj.
Malua. Ca. cclxxij.
Malum. Ca. cclxxiij.
Malamaciana. Ca. cclxxiiij
Manna. Cap̄. cclxxv
Mandragora vir. Ca. cclxxvj.
Mandragora femina. Ca. cclxxvij.
Marua. Capitulum. cclxxviij.

De Herbis

Marubium. Capitulum. cclxxix.
Marubiastrum vel Marubium nigrum vel Marubiū silvestre. Ca. cclxxx.
Matrissilua. Cap̄. cclxxxj.
Mellissa vel Melissa. Ca. cclxxxij.
Mellilotum. Cap̄. cclxxxiij.
Melon. Caplm̄. cclxxxiiij
Melon indus. Cap̄. cclxxxv
Melongena. Ca. cclxxxvj
Memithe. Capitulum. cclxxxvij
Menta. Caplm̄. cclxxxviij.
Menta non odorifera. siue Calamentū Capitulum. cclxxxix
Mentastrum. Cap̄. ccxc
Meu. Capitulum. ccxcj
Mel. Capitulum. ccxcij
Medica. Cap̄. cc. xciij.
Mespila. Capitulum. ccxciiij
Millefolium. Caplm̄. ccxcv.
Milium solis. Cap̄. ccxcvj
Mirabolani. Cap̄. ccxcvij
Mirra. Caplm̄. ccxcviij
Moracelsi. Cap̄. cc. xcix.
Morabacci. Cap̄. ccc
Morsus gallie siue Anagall⁹. Ca. cccj.
Mirtus. Caplm̄. cccij.
Mastix. Cap̄. ccciij.
Asturcium. Cap̄. ccciiij
n Nasturciū aq̄ticū vel Senation vel Cardam⁹ agrestis. Ca. cccv.
Napellus. Cap̄. cccvj
Narciscus vel bulb⁹ vomiferus vel Cepe marinnm. Cap̄. cccvij.
Nabach. Ca. cccviij.
Nenufar. Caplm̄. cccix.
Nigella Cap̄. cccx.
Nymphea. Cap̄. cccxj.
Nux vsualis. Cap̄. cccxij.
Nux auellana. Cap̄. cccxiij.
Nux muscata. Cap̄. cccxiiij.
Nux indica vel nux magna. Ca. cccxv
Nux vomica. Ca. cccxvj.
Nux metel. Ca. ccc. xvij.
Rdeum. Cap̄. cccxviij
o Oleander. Cap̄. cccxix
Oliuarum. Ca. cccxx
Oleum oliuarum. Ca. cccxxj
Olibanum. Cap̄. cccxxij.
Opopanax. Capitulum. cccxxiij
Onomia. Ca. cccxxiiij.
Origanum. Ca. ccc. xxv.
Orobus. Cap̄. cccxxvj.
Olus. Caplm̄. cccxxvij
Apauer. Cap̄. cccxxviij.
p Paritaria. Ca. cccxxix
Palma christi. Ca. cccxxx
Pallacium leporis. Ca. cccxxxj.
Plātago maior l' Arnoglossa l' quinq3 neruia vel lingua arietis. Ca. cccxxxij.
Plantago minor. Ca. cccxxxiij.
Platanus arbor. Ca. cccxxxiiij.
Paliurus. Caplm̄ cccxxxv.
Pastinaca domestica Cā. cccxxxvj.
Panis porcinus. Ca. cccxxxvij. Erdäpffell malum pomum ter…
Peonia. Cap̄. cccxxxviij.
Pionia. Ca. cccxxxix.
Petrosilinum. Cap̄. cccxl
Pes coruinus. Cap̄. cccxlj.
Pes columbinus. Ca. cccxlij
Pelicinus. Cap̄. ccc xliij
Peplos seu Peplum. Ca. cccxliiij.
Pentaphilon. Ca. ccc. xlv
Peucedanum. Caplm̄ cccxlvj.
Persicus. Capitulum. cccxlvij.
Persica siue Melapersica siue Microcera. Capitulum. cccxlviij.
Persicaria. Ca. cccxlix.
Perfoliata vl' herba vmbilicorum. Ca. cccl.
Premula veris. Cap̄. ccclj.
Pepo. Caplm̄. cccllij.
Pera pastoris l' bursa pastoris Ca. cccliij
Pisa. Cap̄. cccliiij
Piscacea. Cap̄. ccclv.
Pinicum siue Panicum. Ca. ccclvj.
Picea. Ca. ccclvij
Pira. Caplm̄ ccclviij
Piper. Cap̄. ccc. lix.
Piper nigrum. Cap̄. ccclx.
Piperelle. Ca. ccclxj.
Piretrum. Cap̄. ccclxij
Pinus. Caplm̄ ccclxiij
Pimpinella. Caplm̄. ccclxiiij.
Peridemon. Cap̄. ccclxv.
Pinaria. Caplm̄. ccc. lxvj

Tabula generalis.

Psillium. Ca.ccclxvij.
Polegium. Ca.ccc.lxviij.
Populus arbor. Caplm̄.ccc.lxix.
Polipodium. Ca.ccclxx
Policaria. Caplm̄.ccclxxj.
Poligonia. Cap̄.ccc.lxxij
Polio. Cap̄.ccclxxiij.
Politricon. Cap̄.ccc lxxiiij.
Porrum. Capitulum.ccclxxv
Proserpinata. Ca.ccclxxvj.
Pulmonaria. Cap̄.ccclxxvij
Pruna. Cap̄.ccclxxviij.
Prunella. Cap̄.ccclxxix.
Pix. Capitulum.ccclxxx.
Pix liquida. Cap̄.ccclxxxj.
Panis. Caplm̄.ccc lxxxij.
Apa. Ca.ccc lxxxiij.
r Raphanus. Ca.ccclxxxiiij.
Radix. Ca.ccclxxxv
Raphanus agrestis. Ca.ccclxxxvj.
Radicula. Ca.ccclxxxvij.
Rannus. Caplm̄.ccc lxxxviij
Reubarbarum. Ca.ccclxxxix.
Reuponticum. Ca.cccxc.
Resina. Ca.cccxcj.
Ribes. Capitulum.ccc xcij
Rizi. Capitulum.ccc xciij
Robelia. Cap̄.ccc xciiij.
Ros marinus x xxi Rododendron. Ca.ccc xcv.
Robur. Ca.ccc xcvj
Rotabea vel Rodaba. Ca.ccc xcvij.
Rosa. Capitulum ccc xcviij
Ratera vel Antera. Ca.ccc xcix.
Rostrum porcinum. Cap̄.cccc.
Ruta. Capitulum.cccc j.
Rubus. Cap̄.cccc ij
Rubea tinctorum. Caplm̄.cccc iij.
Aluia. Caplm̄.cccc iiij
s Salix. Ca.cccc v
Sambucus. Cap̄.cccc vj
Sambacus. Cap̄.cccc vij.
Sandix. Cap̄.cccc viij.
Samsucus. Cap̄.cccc ix
Saliunca. Cap̄.cccc x
Savina. Caplm̄.cccc xj.
Sandalum. Ca.cccc xij.
Satirion. Cap̄.cccc xiij.
Saturegia. Ca.cccc xiiij.
Saponaria. Ca.cccc xv.
Saphatum. Cap̄.cccc xvj
Scabiosa. Cap̄.cccc xvij.
Scalongia. Cap̄.cccc. xviij.
Scamonea. Ca.cccc xix.
Saxifraga. Ca.cccc xx
Stafisagria. Cap̄.cccc. xxj.
Sanguis draconis. Ca.cccc xxij
Sarcocolla. Cap̄.cccc xxiij
Spatula fetida. Ca.cccc xxiiij.
Sebesten. Ca.cccc xxv
Semen lumbricorum. Cap̄.cccc xxvj
Sene. Capitulum.cccc xxvij.
Senecion. Cap̄.cccc xxviij.
Serpillum. Cap̄.cccc xxix
Serapinum. Caplm̄.cccc xxx.
Sesama vel Sesamo. Ca.cccc xxxj.
Seride. Capitulum.cccc xxxij.
Spelta. Caplm̄.cccc xxxiij.
Simphitum. Ca.cccc xxxiiij.
Sinonum. Cap̄.cccc xxxv.
Sinapis. Cap̄.cccc xxxvj.
Siseleos. Ca.cccc xxxvij
Siderica. Ca.cccc xxxviij
Siliqua. Caplm̄ cccc xxxix.
Sisamus. Ca.cccc xl.
Siligo Cap̄.cccc xlj.
Sisimbrium. Ca.cccc xlij.
Silphio. Ca.cccc xliij.
Siser Caplm̄.cccc xliiij.
Sicla. Capitulum.cccc xlv
Sticados. Cap̄.cccc. xlvj.
Sticados citrinum. Ca.cccc. xlvij
Spica celtica. Cap̄.cccc xlviij.
Spicanardi sive Nardus. Ca.cccc xlix
Spinachia. Capi.cccc l.
Spina. Capitulum.cccc. lj.
Squinantum. Cap̄.cccc lij.
Strignos. Caplm̄.cccc liij.
Squilla. Ca.cccc liiij.
Solatrum. Cap̄.cccc lv.
Sorbes arbor. Cap̄.cccc lvj
Soldanella. Cap̄.cccc lvij.
Scolopendria. Ca.cccc lviij.
Scrophularia. Ca.cccc lix
Storax. Capitulum.cccc lx.

De Herbis

Subere vel Suberie. Ca. cccc. lxj.
Sumach. Caplm̄. cccc lxij.
Sapo. Cap̄. cccc lxiij.
t Anacetum. Cap̄. cccc lxiiij
Tapsia. Cap̄. cccclxv
Tamarisc⁹ dōestic⁹. Ca. cccclxvj
Tamariscus agrestis. Ca. cccc lxvij
Tamarindi: Capitulum. cccc lxviij.
Tapsus barbat⁹. siue Tapsus barbassus Capitulum. cccc lxix.
Tereniabyn. Ca. cccc lxx:
Terebentina. Ca. cccclxxj.
Teda. Caplm̄ cccc lxxij.
Tilia. Cap̄. cccclxxiij
Titimallus. Caplm̄. cccclxxiiij.
Thimus. Capitulum. cccc lxxv.
Trifolium. Cap̄. cccclxxvj:
Tribulus. Cap̄. cccc lxxvij.
Tribulosa. Ca. cccclxxviij
Triticum. Capitulum. cccclxxix.
Tripolion. Cap̄. cccc lxxx:
Tormentilla vel cataphilō. Ca. cccc lxxxj.
Turbit. Ca. cccc lxxxij.
Tubera. Caplm̄ cccc lxxxiij
Thus. Cap̄. cccc lxxxiiij.
v Aleriana. Cap̄. cccclxxxv
Verbena. Ca. cccclxxxvj
Verbasco Cap̄. cccc lxxxvij.
Vecticon. Ca. cccc lxxxviij.
Vectia. Caplm̄. cccclxxxix
Vermicularis. Ca. cccc xc.
Vernix. Capitulum. cccc xcj.
Viola: Cap̄. cccc xcij.
Virga pastoris. Cap̄. cccc xciij.
Vitis Cap̄. cccc xciiij.
Virem. Caplm̄ cccc xcv.
Viscus. Ca. cccc xcvj.
Viticella. Cap̄. ccccxcvij.
Vitbuen: Ca. cccc xcviij
Volubilis. Cap̄. cccc xcix.
Vua passula. Cap̄. ccccc.
Vua versa. Caplm̄. ccccc j.
Umbilic⁹ veneris. vel Cimbalaria: Capitulum. ccccc ij.
Ungula caballina. Ca. ccccc iij.
Urtica maior. Cap̄. ccccc iiij.
Urtica minor. Cap̄. ccccc v.
Ulpicum: Capitulum. ccccc vj.
Ulnus. Cap̄. ccccc vij.
Usyr siue qusyr: Ca. ccccc viij: ~~excellens aquileia vel alia~~
Usnea. Capitulum. ccccc ix
Uinum. Cap̄. ccccc x.
y Acea. Cap̄. ccccc xj.
Pasdane. Ca. ccccc xij
Preos. Caplm̄. ccccc xiij.
Yris illirica. Cap̄. ccccc xiiij.
Ydea. Capitulum. ccccc xv
Ypericon. vel scopa regia. Ca. cccccxvj.
Ysia. Cap̄. ccccc xvij.
Yringus. Cap̄. ccccc xviij
Ydropiper. Cap̄. cccccxix
Ynguinalis. vel stellaria. Ca. ccccc xx
Ypoquistidos. Cap̄. ccccc xxj.
Ypoglossos. Cap̄. ccccc xxij.
z Paragus. Cap̄. ccccc xxiij
Zeduar. Cap̄. cccccxxiiij.
Zinziber. Cap̄. ccccc xxv.
Zirnabum. Cap̄. ccccc xxvj.
Zirumb siue Zirūbet. Ca. cccccxxvij.
Zinirmon. Cap̄. ccccc xxviij.
Zua siue Musa. Cap̄. ccccc xxix.
Zuccarum. Caplm̄. ccccc xxx.

De Animalibus

Homo. Ca. Primum.
Agnus. Caplm̄. ij.
Aries. Cap̄. iij.
a Aper. Cap̄. iiij.
Azinus. Caplm̄. v.
Abane & Alches. Ca. vj
Anabulla Antaplō Aptalo. Ankacinor. Capitulum. vij.
Afferaco Affudio. Cap̄. viij.
Anfibena & Armena. Cap. ix.
Aspis. Capitulum. x.
Aranea. Caplm̄. xj.
b Lactebisancia. Cap̄. xij.
Bonnacon. Cap̄. xiij.
Bos. Capitulum. xiiij.
Bomber. Caplm̄. xv
Borax & Botracha. Ca. xvj.
Bufo. Capitulum. xvij.

Tabula generalis.

Bubalus ⁊ Bisontes. Ca. xviij.
Bruchus: Capitulum. xix:
Bupreste. Caplm̄: xx
Bubione sive Bibione. Cap̄. xxj.
Apra. Capitulum. xxij.
c Caprea. Cap̄. xxiij:
Canis. Caplm̄. xxiiij.
Cattus. ⁊ Cathaplepa: Cap̄. xxv:
Caccus: Caplm̄ xxvj
Camelus: Cap̄. xxvij
Cameleon. Cap̄. xxviij:
Camelopardus: Cap̄. xxix
Capreolus: Caplm̄. xxx:
Castor. Ca. xxxj
Chama. Capitulum. xxxij.
Calopus. Cap̄: xxxiij
Ceruus. Cap̄. xxxiiij:
Ceruleus. Capitulum. xxxv.
Cecula Celidros Cenchrus. Ca. xxxvj
Cerastes. Cap̄. xxxvij.
Cephos. ⁊ Cencrocota: Ca: xxxviij.
Cirogrillus. Cap̄. xxxix:
Cicade. Capitulum. xl.
Cirotrochea. Cap̄. xlj.
Critetus. Caplm̄. xlij
Coluber. Capitulum. xliij.
Cocodrillus. Caplm̄. xliiij.
Cuniculus. Cap̄. xlv.
Amma. Caplm̄. xlvj.
d Damula. Cap̄. xlvij:
Draco. Cap̄: xlviij.
Draconcopedes. Ca. xlix
Daxus. Capitulum. l.
Dypsa: Caplm̄: lj.
Dromeda. ⁊ Dammula. Ca. lij.
Duran. Capitulum. liij.
Quus. Caplm̄. liiij.
e Elephas. Cap̄. lv.
Enchires. Caplm̄: lvj.
Enidros ⁊ Enitra. Ca. lvij.
Erinacius ⁊ Ermineus. Ca. lviij.
Edus: Capitulum. lix:
Emorrois Enidros ⁊ Excedra. Ca. lx.
Engula ⁊ Eruca. Ca. lxj
Alena ⁊ Fiber. Ca. lxij.
f Formica. Cap̄. lxiij:
Formice maiores. Ca. lxiiij
Furus ⁊ Furunculus. Cap̄. lxv.
Ala ⁊ Genetha. Ca. lxvj.
g Gamaleon: Cap̄. lxvij:
Gazelle. Caplm̄. lxviij
Glandosa ⁊ Gnatrix. Cap̄. lxix.
Grillus ⁊ Gurgulio. Ca. lxx
Ericius. Caplm̄. lxxj.
h Hyena. Capitulum. lxxij.
Histrix. Cap̄. lxxiij
Hircus. Ca. lxxiiij.
Hynnulus. Cap̄. lxxv
Aculus ⁊ Ipnalis. Ca. lxxvj
i Icinus ⁊ Inachlin. Ca. lxxvij
Acertus Caplm̄. lxxviij.
Lamia ⁊ Lauzanā. Ca. lxxix.
l Leo. Capitulum. lxxx
Leopardus. Cap̄. lxxxj.
Leontophonos ⁊ Leucrocuta. Ca. lxxxij.
Lepus. Capitulum. lxxxiij.
Leviathan. Cap̄. lxxxiiij.
Lanificus. Caplm̄. lxxxv.
Linx. Capitulum. lxxxvj
Locusta. Cap̄. lxxxvij
Lupus. Cap̄. lxxxviij
Luther. Ca. lxxxix.
Lumbricus Capitulum. xc
Luchaonē sive Lichaonē ⁊ Lintiscus.
Capitulum. xcj.
Aricomorion. Cap̄. xcij
m Mustela. Ca. xciij.
Mumuner⁹ sive Mamonetus
⁊ Manticora: Cap̄. xciiij.
Marcatus: Capitulum. xcv.
Melo. Caplm̄. xcvj.
Migale. Capitulum. xcvij.
Mulus. Caplm̄. xcviij.
Mus. Cap̄. xcix
Musquelibet ⁊ Muscus. Cap̄. c.
Musio. Capitulum. Ca. cj.
Multipes. Cap̄. cij.
Epa. Capitulum. ciij.
n Neomon. Cap̄: ciiij:
Nager. Caplm̄. cv.
Oraflus. Ca. cvj.
o Onocenthaurus ⁊ Orasius:
Capitulum. cvij.
Orix. Capitulum. cviij.

De Animalibus.

Anthera. Capitulum. cix.
p Papro. Caplm̄. cx.
Pathyon. Caplm̄. cxi.
Parandrus ꝛ Pardus. Cap̄. cxii.
Pilosus Pirolus. Putorius. Ca. cxiii.
Pegasus. Cap̄. cxiiii.
Pigargus. Cap̄. cxv.
Pigmei. Capitulum. cxvi.
Poledrus. Ca. cxvii.
Pulex. Capitulum. cxviii.
Pediculus. Cap̄. cxix.
Porcus. Capitulum. cxx.
Pader Parias ꝛ Prester. Cap̄. cxxi.
Ana. Capitulum. cxxii.
r Rangifer. ꝛ Rosurella Ca. cxxiii.
Rattus ꝛ Sorex. Ca. cxxiiii.
Regulus. Capitulum. cxxv.
Rinocephalus ꝛ Rinoceron. Ca. cxxvi.
Rutela. Caplm̄. cxxvii.
Rubetum sive Rubeta. Ca. cxxviii.
Alamandra. Cap̄. cxxix.
ſ Saura. Caplm̄. cxxx. Stellio
Sanguisuga. Cap̄. cxxxi.
Scrabrones. Cap̄. cxxxii.
Salpiga Scitalis. ꝛ Seps. Ca. cxxxiii.
Situla Spuens ꝛ Sirena. Ca. cxxxiiii.
Symia. Capitulum. cxxxv.
Scorpio. Caplm̄. cxxxvi.
Seta Simultas. Solifuga. Ca. cxxxvii.
Spoliator Stella colubri. Ca. cxxxviii.
Alpa. Caplm̄. cxxxix.
t Thaurus. Cap̄. cxl.
Tarandrus. Ca. cxli.
Taxus. Capitulum. cxlii.
Tragelaphus. ꝛ Tragodita. Ca. cxliii.
Tencedo. Cap̄. cxliiii.
Tyrica. Capitulum. cxlv.
Tyrus. Caplm̄. cxlvi.
Tygris. Cap. cxlvii.
Tortuca. ꝛ Taranta. Ca. cxlviii.
Trogodice. Caplm̄. cxlix.
Acca. Capitulum. cl.
v Vernex. Caplm̄. cli.
Vesontes. Cap̄. clii.
Vitulus. Capitulum. cliii.
Vipera. Cap̄. cliiii.
Unicornus Varius. Cap̄. clv.

De Avibus.

Uro. Capitulum. clvi.
Ursus. Caplm̄. clvii.
Uncia. Cap̄. clviii.
Vulpis. Ca. clix.
Bex. Caplm̄. clx.
y Ychneumon. ꝛ Ypotamus Capitulum. clxi.
Ydra. Caplm̄. clxii.
Ubro. Cap̄. clxiii.
z Zilio. Caplm̄. clxiiii.

De Avibus.

Quila. Cap̄. primū.
Achacus. ꝛ avibus paradisi. ꝛ Aurifrigius. Ca. ii.
a Achantis. Caplm̄. iii.
Accipiter. Caplm̄. iiii.
Aeriophilon. Cap̄. v.
Agochiles ꝛ Alanda. Capitulum. vi.
Alietus. Capitulum. vii.
Altion. Capitulum. viii.
Anas. Capitulum. ix.
Anser. Caplm̄. x.
Ardeola. Ardea. Azalon ꝛ Azida. Ca. xi.
Apis. Cap̄. xii.
Asiliscus. Cap̄. xiii.
b Barliata ꝛ Berncka. Ca. xiiii.
Bistarda ꝛ Bonosa. Ca. xv.
Bubo. Caplm̄. xvi.
Buteus. Butorius ꝛ Botaur⁹. Ca. xvii.
Bibones ꝛ Blata. Ca. xviii.
Antarides. Cap̄. xix.
c Carbates. Ca. xx.
Caladrius. Ca. xxi.
Capo ꝛ Caprimulgus. Ca. xxii.
Carduelus. Cap̄. xxiii.
Carabdrion. ꝛ Carista. Ca. xxiiii.
Ceruus volans. Cap̄. xxv.
Cicade. Cap̄. xxvi.
Ciconia. Caplm̄. xxvii.
Cignus. Cap̄. xxviii.

Cinomulgus. Cispedo. ⁊ Citramo
Capitulum. xxix.
Cinomia. Cap̄. xxx.
Cicendula Cimice ⁊ Costro. Ca. xxxj.
Columba. Capitulum. xxxij.
Coredulus. ⁊ Cornix. Ca. xxxiij.
Coruus. Ca. xxxiiij
Cucurnix. Ca. xxxv.
Cocyx. Cap̄. xxxvj.
Crochilos. Ca. xxxvij
Corinta. Ca. xxxviij
Cuculus. Ca. xxxix
Cubeth. Cap̄. xl.
Culex. Cap̄. xlj.
Romedas. Ca. xlij
d Braycha. Ca. xliij

Githus. Emeria ⁊ Ercinia.
e Capitulum. xliiij

Alco. Cap̄. xlv.
f Fasianus. Caplm̄. xlvj
Fatator. Ca. xlvij
Fenix. Ca. xlviij.
Filomena. ⁊ Ficedula. Ca. xlix.
Fulica. Capitulum. l.
Fucus. Cap̄. lj.
Allus. Caplm̄. lij.
g Gallina. Ca. liij.
Gallinaceus. Ca. liiij.
Graculus ⁊ Garrulus. Ca. lv.
Grippes. Ca. lvj.
Gricocenderon. Ca. lvij.
Girfalco. ⁊ Gosturdo. Ca. lviij.
Grus. Cap̄. lix.
Gluta. Ca. lx.
Arpia. Ca. lxj
h Hyrundo. Ca. lxij
Herodios. Ca. lxiij.
Ibis. Cap̄. lxiiij.
i Iboz. Cap̄. lxv.
Ispida. Ca. lxvj.
Iches ⁊ Roky. Ca. lxvij.
k Kynius. Karbolos. Ca. lxviij.

Agus ⁊ Lucidus. Ca. lxix
l Lagepus. Cap̄. lxx.
Linachos. Ca. lxxj

Luscinia. Cap̄. lxxij
Agnales. Ca. lxxiij.
m Merula. Ca. lxxiiij.
Mergus. Ca. lxxv.
Merillus. ⁊ Meropes. Ca. lxxvj.
Melancorisus ⁊ Morfex. Ca. lxxvij.
Memonides. Meauce. Merulliones.
Capitulum. lxxviij.
Miluus. Capitulum. lxxix.
Monedula ⁊ Muscicapa. Ca. lxxx
Musca. Cap̄. lxxxj.
Icedula. Ca. lxxxij
n Nisus. Ca. lxxxiij.
Noeticorax vel Noctua.
Capitulum. lxxxiiij.
Nepa sive Nepa. Ca. lxxxv.
Nocroculus. Cap̄. lxxxvj.
o Opinachus Ca. lxxxvij.
Oriolus. ⁊ Origometra
Capitulum. lxxxviij
Osyna ⁊ Ossifrago. Ca. lxxxix.
Othus. Caplm̄. xc
Ous. Caplm̄. xcj
Asser. Cap̄. xcij
p Pauo. Cap̄. xciij.
Palumbus. Ca. xciiij
Platea ⁊ Pluuialis. Ca. xcv.
Papiliones. Cap̄. xcvj.
Pellicanus. Ca. xcvij.
Perdix. Cap̄. xcviij.
Pica. Ca. xcix.
Picus. Capitulum. c.
Piralis. Cap̄. cj.
Psitacus. Cap̄. cij.
Porphirio. Cap̄. ciij.

r Egulus. Cap̄. ciiij.

Crabrones. Ca. cv.
s Scarabei. Cap̄. cvj.
Scinifes. Ca. cvij
Strix Selētides. ⁊ Strophilos. Ca. cviij
Sturio. Caplm̄. cix
Sturio camelo. Cap̄. cx
Arda. ⁊ Tragopa. Ca. cxj.
t Turdela ⁊ Turdo. Ca. cxij
Turtur. Capitulum. cxiij.

De piscibus.

Anellus. Cap̄. cxiiij.
v Vespertilio. Cap̄. cxv
Vespa. Cap̄. cxvj.
Ulula: Capitulum. cxvij.
Upupa. Cap̄. cxviij.
Vultur. Cap̄: cxix:

x Non. Caplm̄. cxx:

y Boz. Cap̄. cxxj:

z Elentides. Cap̄. cxxij.

De piscibus

Bremon. Achandes. Ac cipēder. Albirez. ⁊ alpho ram. Caplm̄. Primū.
a Anguilla. Caplm̄. ij.
Allec. Caplm̄. iij
Araneus. Aries: ⁊ Arini: Capitulum. iiij.
Aspidochelon. ⁊ Aurata. Ca. v:
Alforam. Cap̄. vj.
Asturam. Cap̄. vij
Aureumvellus: Cap̄. viij.
Arburciū Amnis. Abaniger Afferus et Abydes. Ca. x. (Astralus. Ca: ix
Abuna. Capitulum. xj.
Archora. Cap̄. xij.
b Borbota bota ⁊ brēna. Ca. xiij.
Balena Cap̄. xiiij
Babilonicus ⁊ Belue. Cap̄. xv
Ancer. Cap̄. xvj.
c Caab ⁊ Canis marinꝰ. Ca: xvij
Cauciꝰ capitatꝰ ⁊ carpa Ca. xviij
Cetus. Capitulum: xix
Celethy. ⁊ Ceruleo. Ca. xx.
Chiton ⁊ Circhos. Cap̄. xxj.
Conche: Caplm̄. xxij.
Cochlee. Cap̄. xxiij:
Cōger. Corez. ⁊ Corvꝰ marinꝰ. Ca: xxiiij
Cocodrillus. Cap̄. xxv.
Raco marinus. Cap̄: xxvj.
d Delphin. Cap̄. xxvij.
Dentrix ⁊ Dies. Ca. xxviij.
Racboides. Erochinꝰ ⁊ Ericius
e Capitulum. xxix.
Elcus. ⁊ Exposita. Ca. xxx.
Eceola. Ca. xxxj. (Ca. xxxij:
Equus marinus. Eqnilꝰ ⁊ equꝰ fluminis
Effimerion. ⁊ Escarus. xxxiij.
Estinis. Caplm̄. xxxiiij
Erior ⁊ Erox. Cap̄. xxxv
Ethcus y vel Echini. Cap̄. xxxvj
Ezox. Ca. xxxvij.
Elcbus: foca. ⁊ galata. Ca: xxxviij
f Fastaleō. Fastez ⁊ Fitis. Ca. xxxix:
Ardus Gladiꝰ ⁊ Glautus. Ca. xl.
g Gobius ⁊ Granus. Cap̄. xlj.
Gamanez ⁊ Gonger: Cap̄. xlij
h Amius ⁊ Hyrundo. Ca: xliij

i Cinus marinus: Ca. xliiij
Alaoz Karkoza ⁊ Kilock. Ca. xlv
k Karabo: ⁊ Kylone. Ca: xlvj
Koky. Capitulum. xlvij:
Eo marinus. Cap̄: xlviij.
l Lepus marinus. Cap̄. xlix:
Leviathan: ⁊ Ludolachra: Ca: l
Loligo. Ca: lj. Locusta maria. Ca. lij
Lucius: Ca. liij. Lupꝰ marinꝰ. Ca. liiij.
Egar: Milagꝰ ⁊ Miluꝰ: Ca: lv.
m Mugilus. Cap̄. lvj.
Mus marinus. Ca. lvij:
Murix. Ca. lviij. Murena: Ca. lix
Multipes. Capitulum. lx
Mulus vel Mullus: Cap̄. lxj.
Monachus marinꝰ ⁊ Monocerō: Ca. lxij
Arcos Nautilos ⁊ nubes Ca. lxiij
n Nercides. ⁊ Orcha. Ca: lxiiij.
Rbis. Ca. lxv.
o Ostrea. Cap̄. lxvj.
Agrus. Pauus: Pectine ⁊ Perca.
p Capitulum. lxvij
Plataniste. ⁊ Perna. Ca. lxviij.
Pistris. Ca. lxix. Pinna ⁊ Plais. Ca. lxx
Porcus marinus: Capitulum. lxxj
Polipus. Ca. lxxij Pungitiꝰ Ca. lxxiij
Purpura: Caplm̄. lxxiiij
Ayte. ⁊ Raba. Ca. lxxv
r Rana marina. Ca. lxxvj
Rumbus. Caplm̄. lxxvij
Rubus. ⁊ Ryache. Ca. lxxviij.
Almo. ⁊ Salpa. Ca. lxxix:
s Sparus ⁊ Staurus. Ca. lxxx
Sepia. Cap̄: lxxxj.
Sena ⁊ Scilla. Cap̄. lxxxij

Tabula generalis.

Syrena. Capitulum. lxxxiij
Spinachia et Squatina. Ca. lxxxiiij.
Solaris et Solea. Cap. lxxxv.
Scolopendria. Cap. lxxxvj.
Spõgia Squamis et Scinci. Ca. lxxxvij.
Stoncus siue Stincus. Ca. lxxxviij.
Sturio. Caplm̃. lxxxix.
Stella. Cap. xc.
Sfungia. Capitulum. xcj
t Eucha. Titimallus. et Torpedo. Capitulum. xcij.
Trebius. et Tructa. Ca. xciij.
Testeum. Caplm̃. xciiij.
Testudo. Cap. xcv.
Tigruis. et Tritte. Ca. xcvj.
Thynnus. Cap. xcvij.
Tortuca. Cap. xcviij.
v Acca. et Uitulus marin⁹. Ca. xcix.
Uerith. Capitulum. c.
Uergiliales. Cap. cj.
Uranoscopus. Cap. cij.

y Potamus. Cap. ciij
z Edrosus. Zidrach. et Zifius. Capitulum. ciiij
Zitiron. Caplm̃. cv.
Zifius. Capitulum. cvj.

De Lapidibus.

a Damas. Cap. Primũ.
Agates siue agapis. Ca. ij.
Alabandina. Ca. iij.
Alabastrites. Amandinus. Absinthus. Ca. iiij
Androdamanta. et Antracites. Capitulum. v
Allectorius. Cap. vj.
Ametistus. Cap. vij.
Asius. Capitulum. viij.
Albeston. Caplm̃. ix.
Aquile lapis. Cap. x.
Astrion et Asterites. Cap. xj.
Arena. Capitulum. xij
Argilla. Cap. xiij.
Armenus. Caplm̃. xiiij.
Antimonium. Cap. xv.
Atramentum. Cap. xvj
Alumen. Cap. xvij.
Aurum. Cap. xviij.
Auricaltum. Capitulum. xix.
Argentum. Cap. xx.
Argentum viuum. Cap. xxj
Arsenicum. Capitulum. xxij.
b Alagius. Cap. xxiij
Bezaar. Cap. xxiiij
Belliculi marini. Ca. xxv
Bolus armenus. Cap. xxvj.
Borax. Capitulum. xxvij
c Allaica. Carcedonius et Calcophanus. Cap. xxviij.
Carbunculus. Ca. xxix
Calx. Capitulum. xxx
Caristeũ et Numidicus. Cap. xxxj.
Calefarios et Coranticos. Ca. xxxij.
Celidonius. Caplm̃. xxxiij.
Celonites et Cimedia. Ca. xxxiiij.
Cerusa. Caplm̃. xxxv.
Crisolectrus. et Crisocolla. Ca. xxxvj.
Crisoprassus. et Crisopassios. Ca. xxxvij
Crisolitus et Crisolansis. Ca. xxxviij
Cristallus. Cap. xxxix
Cynnabar. Caplm̃. xl
Cinis. Capitulum. xlj.
Corallus. Caplm̃. xlij
Corneolus. Cap. xliij
Conchilium. Cap. xliiij
Cos. Capitulum. xlv
Cuprum. Caplm̃. xlvj.
d Raconites. Caplm̃. xlvij.
Deimonis Dyadachos et Droselitus. Cap. xlviij.
Dyacodos. Dysmanticus. et Dyonisia. Capitulum. xlix.
e Xacontalitus. Enniston. et Ethites. Capitulum. l
Emathites. Cap. lj.
Eracolitus. Erebenos. Ca. lij
Enidros Efestis. et Egipcilla. Ca. liij.
Elitropia. Capitulum. liiij
Epistites. Cap. lv
f Alcanos. Filaterus. Flõgites. et Flogmus. Ca. lvj.
Ferrum. Ca. lvij.
g Agates. Ca. lviij.
Galactites et Garamãtites. Capitulum. lix

De Lapidibus.

Granatus. ꝛ Garatiden. Ca. lx.
Gagacromeon Grisolitus. ꝛ Galatides. Capitulum. lxi.
Gelacies. ꝛ Glosopetra. Ca. lxij
Gipsum. Caplm̄. lxiij.

h Yena. ꝛ Hyeratides. Ca. lxiiij

Acinctus. Capitulum. lxv.
i Jaspis Cap̄. lxvj.
Jris, Caplm̄. lxvij.
Jscultos. ꝛ Jena. Ca. lxviij
Akabrates. Kamaz. ꝛ Kenne.
k Capitulum. lxix.
Karabe. Caplm̄. lxx
Azuli. Cap̄. lxxj.
l Lacteus. ꝛ Lincis. Cap̄. lxxij.
Litargirum. Ca. lxxiij.
Licbinis. Caplm̄. lxxiiij.
Ligurius. ꝛ Liparia. Cap̄. lxxv
Lune. Capitulum. lxxvj
Agnes. Ca. lxxvij.
m Margarite. Cap̄. lxxviij
Magnesia ꝛ markasita. Ca. lxxix
Malcha. ꝛ Gipsum. Ca. lxxx
Marmor. Cap̄. lxxxj
Melochites ꝛ Murna. Cap̄. lxxxij
Menphites. Caplm̄. lxxxiij
Medus. Capitulum. lxxxiiij.
Mogra. Capitulū. lxxxv.
Mumia. Cap̄. lxxxvj.
Jlus, Capitulum. lxxxvij.
n Nigrorum. Cap̄. lxxxviij.
Nitrum. Cap̄. lxxxix.
Nralmius. Capitulum. xc.
o Onix. Caplm̄. xcj.
Orphanus. Ca. xcij
Opalus. Cap̄. xciij.
Orithes ꝛ Ostratites. Ca. xciiij.
Ophites. Purpurites. Porfirites ꝛ Parius. Capitulum. xcv.
Alagius. Capitulum. xcvj.
p Pantherus. Cap̄. xcvij.
Prassius. Ca. xcviij
Peridonius. Caplm̄. xcix
Piritides. Capitulum. c
Petroleum. Ca. cj.
Peanites. Cap̄. cij.
Podoros. Caplm̄. ciij.
Phrigies. ꝛ Phingetes. Ca. ciiij.
Pumex. Ca. cv.
Quadratus. Quadras ꝛ Qutrin.
q Capitulum. cvj.
Quirinꝰ Radai ꝛ Rāno. Ca. cvij

r Ubeus. Capitulum. cviij.

Aphirus. Cap̄. ix.
s Sardius. ꝛ Sarda. Ca. cx.
Sardonis. Caplm̄. cxj.
Samius. ꝛ Sarcofagus. Cap̄. cxij.
Smaraldus alias Smaragdꝰ. Ca. cx.
Sagda ꝛ Sandariso. Ca. cxiiij.
Silenites. ꝛ Sirtite. Ca. cxv
Stellarius. Caplm̄. cxvj.
Specularis. Cap̄. cxvij
Sistos. Capitulum. cxviij.
Spongia marina. Ca. cxix
Sordicies parietis balnei. Ca. cxx.
Silex. Capitulum. cxxj.
Siccinus siue Succinus. Ca. cxxij.
Sulphur. Caplm̄ cxxiij.
Sal. Capitulum. cxxiiij
Salarmoniacus. Ca. cxxv
Sal alkali. Cap̄. cxxvj.
Salindus. Cap̄. cxxvij.
Rachius. Cap̄. cxxviij
t Tartarus. Ca. cxxix
Terra sigillata. Cap̄. cxxx
Tegula. Capitulum. cxxxj.
Topazion. Cap̄. cxxxij
Torchois ꝛ Thegolitus. Ca. cxxxiij
Tuthia. Capitulum. cxxxiiij
Urach ꝛ Uemx. Ca. cxxxv.
v Uegetana. ꝛ Unio. Ca. cxxxvj.
Uesice ꝛ Molaris. Ca. cxxxviij.
Uiride eris. vel Eris erugo. Ca. cxxxviij.
Uitrum. Capitulum. Ca. cxxxix.
Uitriolum. Cap̄. cxl.

y . Ris. Caplm̄. cxlj.

Xmemellazuri. Cap̄. cxlij.
z Zizaa. Caplm̄. cxlij.
Zignites. Cap̄. cxliiij.

A fine cum vniuersa pendere dicātur
eoq̄ſi finis bonus eſt totū laudabile q̄d
eſt. hoc preclariſſimū opuſ nutu cunctipo
tentis dei proſpe ceptū. ꝑ mediū feliciter
currendo. optatū vſq̨ in finē optimis nūc
auſpicijs deductū eſt. De quo in primis
optio deo ac oim̄ creatori laus honor atq̨
gratiarū actio ſit nunc ⁊ ſemꝑ ⁊ in ſecula ſe
culorū. Qui ſua imenſa miſericordia ⁊ cle
mentia ſpiritū ꝯdonauit autori itellectus
⁊ fortitudinis. vt opus aggrederet̄ conti
nuaret ac i finē vſq̨ ꝑduceret. Opus pro
fecto laudatiſſimū. ab omnibus ſummopere
amplectendū. tum q̊d honeſtū ſit docens
ſcire naturas ⁊ v̊tutes rerū ꝑ creatorē ſum
mū deū productarū. q̊d quidem ſcire de nu
mero bonorū honorabiliū (vt Areſtotiles
inquit) exiſtit. Tum q̊d vtile ſit veluti ne
minem oim̄. qui oculū mentis apponere
velit latere poteſt. res etem̄ ipſa ſeſe vt ſit
indicat atq̨ palam oſtendit: Reperies o
lector in hoc opere que ſaluti corpis. ſanita
tiq̨ conducunt. queq̨ corpi obeſſe ac hōi
nocere poſſunt ſi ſeriem rerū ac ordinē ope
ris vigilāter perpēdere curaueris. Inde
recte Ortus ſanitatis opus ipm̄ appellat̄
Tum etiam q̊d delectabile ſit plurimum
hoc opus. Nā i hoc floridiſſimo tociuſq̨
amenitatis ortulo naſcētia ſi oculo corpo
rali oīa ꝑſpexerimus. nil profecto dele
ctabilius q̄ꝫ diuerſorū florū ſeu herbarū itue
ri colores. nil ſuauius ipſorū admirabili re
dolentia: nil deniq̨ oblectacius q̄ꝫ florū
herbarū ac radicū ipſarū multivarias cog
noſcere ſpecies. earū deniq̨ inatas ac pro
fecto mirabiles ⁊ occultas expiri v̊tutes.
Quid dulcius hoc in amenitatis virida
rio cantu volucrū repiri poſſit quo miris
modulis ſuauiſſima cantica vario diſcri
mine ꝯcinūt. Hoc in orto paſcit̄ oculus.
oblectat̄ miximodum animus. Aduerte
mentē q rerū cauſas naturaſq̨ reſcire gliſ
cis ⁊ ꝑpende q̄ꝫ iocundū q̄ꝫ amenū. q̄mq̨
delectabile ſit in huius viridarij cāpo ad
nutum verſari diuerſos legere flores pul
cherrimis coloribus diſtinctos. erbarum
ac radicū oīe genus earūq̨ ingenitas re
ſcire vires. Quid inſuꝑ quadrupedia īter
ſe aīalia certent. q̄d ſerpentes dracones.
quid picte volucres. varias lapidū ſi libꝫ
cognoſcere formas ac eorū cōnatas mirā
das virtutes. quibus natant in equore pi
ſces. quove pacto cete grandia aliaq̨ in
fanda monſtra mare incolent. oīa hec ī
hoc orto ſanitatis hoc eſt pn̄ti opere ſeu
libro ad plenū reperies. Quem quidem
librum omni diligētia collectum ⁊ elabo
ratum. intelligibili caractere proprijs im
penſis Jacobus meydenbach ciuis Mo
guntinus luculētiſſime impreſſit. ſūmāq̨
adhibuit diligentiam. operāq̨ maximā
vt ſingule herbe ac ſinguli flores. ſuos na
turales colores. ac aīalia ipſa. volucres.
piſces deniq̨ ⁊ alia in hoc preclariſſimo
opere deſcripta. ſuas ſicuti eas natura pro
duxit haberēt effigies ⁊ figuras. Hoc mo
do lectitanti prodeſſe ac intuentem oble
ctare impreſſor ipſe Jacobus voluit.
Impreſſum eſt autem hoc ipm̄ in inclita
ciuitate Moguntina. que ab antiquis au
rea Moguntia dicta. ac a magis id eſt ſa
pientibus vt fertur primitus fundata. in
qua nobiliſſima ciuitate ⁊ ars ac ſcientia
hec ſubtiliſſima caracteriſandi ſeu impri
mendi fuit primū inuenta. Impreſſum
eſt inquam ſub Archipreſulam Reueren
diſſimi ⁊ Digniſſimi principis ⁊ dn̄i. do
mini Bertoldi archiepiſcopi Mogūtin̄
ac principis electoris cuius feliciſſimo au
ſpicio graditur. recipitur ⁊ auctoriſatur.
Anno ſalutis Milleſimo Quadringente
ſimo Nonageſimo primo. Die vero Jo
uis viceſima tercia menſis Junij.

РОССИЙСКАЯ
ГОСУДАРСТВЕННАЯ
БИБЛИОТЕКА
22707-И

A fine cum vniuersa pendere dicatur
eo q̄ si finis bonus est totū laudabile q̄d
est. hoc preclarissimū opus nutu cunc
tentis dei prospe ceptū. p mediū feli
currendo. optatū vsq̄ in finē optimis
auspicijs deductū est. De quo in pri
optio deo ac oim̄ creatori laus hono
gratiarū actio sit nunc et semp et in secu
culorū. Qui sua imensa misericordia
mentia spiritū cdonauit autori itelle
et fortitudinis. vt opus aggrederet c
nuaret ac i finē vsq̄ pduceret. Opus
fecto laudatissimū. ab omībus summ
amplectendū. tum q̄d honestū sit do
scire naturas et vtutes rerū p creatorē
mū deū productarū. q̄d quidē scire d
mero bonorū honorabiliū (vt Aresto
inquit) existit. Tum q̄d vtile sit velu
minem oim̄ qui oculū mentis appo
velit latere potest. res etem̄ ipsa sese
indicat atq̄ palam ostendit. Reperi
lector in hoc ope que saluti corpis. sa
riq̄ conducunt. que q̄ corpi obesse ac
nocere possunt si seriem rerū ac ordinē
ris vigilāter perpēdere curaueris. I
recte Ortus sanitatis opus ipm appe
Tum etiam q̄d delectabile sit plurim
hoc opus. Nā i hoc floridissimo toci
amenitatis ortulo nascētia si oculo co
rali oīa pspexerimus. nil profecto
etabilius q̄ diuersorū florū seu herbarū
ri. colores. nil suauius ipsorū admirabi
dolentia. nil deniq̄ oblectacius q̄ f
herbarū ac radicū ipsarū multivarias
noscere species. earū deniq̄ inatas ac
fecto mirabiles et occultas expiri vtu
Quid dulcius hoc in amenitatis vir
rio cantu volucrū repiri possit quo m
modulis suauissima cantica vario d
mine ccinnūt. Hoc in orto pascit ocu
oblectat mirimodum animus. Adu
mentē q rerū causas naturasq̄ rescire
cis et ppende q̄ iocundū q̄ amenū. q
delectabile sit in huius viridarij cāpo
nutum versari diuersos legere flores
cherrimis coloribus distinctos. erba
ac radicū oīe genus earūq̄ ingenitas re

scire vires. Quid insup quadrupedia iter
se aīalia certent. q̄d serpentes dracones.
s lapidū si libz
cōnatas mirā
nt in equore pi
ndia aliaq̄ in
ent. oīa hec i
pn̄ti opere seu
Quem quidem
ectum et elabo
re proprijs im
ach ciuis Mo
pressit. sūmaq̄
erāq̄ maximā
flores. suos na
ipsa. volucres.
preclarissimo
as natura pro
uras. Hoc mo
tuentem oble
ous voluit.
ipm in inclita
b antiquis au
nagis id est sa
as fundata. in
arsac scientia
ndi seu impri
Impressum
lam Reueren
ipis et dn̄i. do
pi Moguñ
felicissimo au
auctorisatur.
Quadringente
Die vero Jo
Junij.

РОССИЙСКАЯ
ГОСУДАРСТВЕННАЯ
БИБЛИОТЕКА
22707-И

Инв. МКV-720

2